





**CATALOGUS**  
**LIBRORUM MANUSCRIPTORUM**

QUI IN BIBLIOTHECA SENATORIA CIVITATIS LIPSIENSIS ASSERVANTUR

EDIDIT

**AEMILIUS GUILIELMUS ROBERTUS NAUMANN**

PHIL. DOCT. GYMNAS. NICOLAITANI LIPS. COLL. ORD. ET BIBLIOTH. SENAT. PRAEFECT. II.

---

**CODICES ORIENTALIUM LINGUARUM**

DESCRIPSERUNT

**HENRICUS ORTHOBIUS FLEISCHER**

PHIL. DOCT. LL. OO. IN UNIVERS. LIPSIENSI PROFESS. ORDINAR.

ET

**FRANCISCUS DELITZSCH**

PHIL. DOCT.

---

ACCEDUNT TABULAE LITHOGRAPHICAE XV

HEINRICH THORBECKE  
1858

**GRIMAE**

SUMPTUS FECIT JULIUS MAURITIUS GEBHARDT

MDCCCXXXVIII.



CATALOGUS

LIBRORUM MANUSCRITORUM

QUI IN BIBLIOTHECA SENATORIA CIVITATIS LIPSIENTIS ASSERVANTUR

EDIDIT

AMILIUS GULELMS ROBERTUS NYMANN

PHIL. DOCT. CEMER. NEGOTIAN. LIPS. COLL. ORD. ET BIBLIOTHEC. SENAT. PRÆFECT. H.

LIBRARIUS

CODICES ORIENTALIS LINGUARUM



AG 280 40

FRANCISCUS DELITSCHE

PHIL. DOCT.

ACCEBUNT TABULAE LITHOGRAPHICAE XV

GERMANY  
PUBLISHED BY THE SENATE OF THE UNIVERSITY OF LEIPZIG  
MDCCCXXXIII

PRÆFATIO EDITORIS  
AMPLISSIMO

CIVITATIS LIPSIENSIS

SENATUI

BIBLIOTHECAE A MAIORIBUS CONDITAE

STATORI PATRONO TUTORI

HOS COMMENTARIOS

D. D. D.

EDITOR



REVISTA EDITORIAL

A MEXICANO

CIVILITATIS LIPSINIENSIS

SENA TU

BIBLIOTHECAE A MAIORIBUS CONDITAE

STATUTORUM PATRONO TUTORI

HOS COMMENTARIOS

C. B. P.

EDITOR

# PRAEFATIO EDITORIS

AD

## HENRICUM BLUEMNERUM

IURIS UTRIVSQUE QUINQUAGINTA ABHINC ANNOS DOCTOREM.

SUPREMAE CURIAE SAXONICAE CONSILIARIUM. SAXON. ORDINIS VIRTUTIS

CIVICAE EQUITEM. CET. CET.

D. VI. MENS. DECEMBR. A. MDCCCXXXVIII.

Ut Te potissimum, illustrissime BLUEMNERE, in hac operis mei praefatione scribenda salutarem, non una tantum caussa me permovit. Nec enim ego, in quem semper egregia fuit TUA benevolentia, abesse volui ab iis, qui hodierni diei solennitatem et honores semisaeculares plaudentibus omnibus bonis salvo et incolumi TIBI gratulantur. Ac si humanarum rerum nihil praestabilius est senectute placida vegetaque cum honesto otio et vitae in utilissimis studiis transactae iucundissima recordatione; si longae vitae nullum insignius decus habetur, quam munerum in reipublicae civiumque salutem sapienter et feliciter administratorum gloria: est sane, quod, quicumque Te diligunt ac venerantur, harum rerum omnium affluentiam hoc ipso die pie TIBI congratulentur. Sed non tantum festi huius diei, qui Deo favente laetus TIBI affulsit, opportunitas fecit, ut his litteris Te alloquerer. Libro enim praefatio scribenda fuit, quo bibliothecae Senatoriae nostrae codices manuscripti enumerati sunt et recensiti. Quod ipsum opus quum eorum virorum meritissimorum, qui civitatis nostrae bibliothecam rexerunt et ornaverunt, me commonefaceret: TUI, quo praefecto quondam et sapientissimo et meritissimo illa gavisa est, cum primis et praeter caeteros in mentem mihi venit, quod quidem etiam pietas iussit; TUA enim benevolentiae debeo, quod ante hos octo annos Amplissimo Senatui me ita commendavisti, ut ille suae bibliothecae Custodem me crearet. Sed quem Senatui commendaveras, eundem successori et amico Tuo, DEMUTHIO illustrissimo, ita commendavisti, ut, vel si nihil aliud, quam egregii huius viri favorem et patrocinium mihi conciliavisses, hoc solo beneficio in aeternum me TIBI obstrictum sentirem. Accipe igitur, fautor amplissime, ea ua soles humanitate, quae pauca libro meo praefanda existimavi.



Ac primum quidem codices bibliothecae nostrae describendi negotium quomodo exsequendum esse putaverim, cum ex ipso catalogo patet, tum in prodromo, quem superiore anno emisi, cum litteratis hominibus iamiam communicatum est. Attamen quae tum scripsi de via et ratione, qua eiusmodi liber componendus videretur, repetenda hoc loco censui. Erant autem haec: „Codicum describendorum negotium ad tria potissimum capita redire mihi visum est. Enarrandum enim est primum, quae sit externa, tum, quae interna cuiusque codicis conditio et virtus; denique quemnam adhuc Viri Docti eius fecerint usum et quae iudicia iidem cum de externa tum de interna eius conditione tulerint. Ac primam quidem operis istius partem quod attinet, indicavi uniuscuiusque codicis aetatem, materiam [chartam vel membranam], ligaturam, si qua esset memoratu digna, foliorum [quae eam in rem in codicibus numerorum signis notanda curavi], picturarum denique et egregiarum litterarum initialium recensum. Nec omisi animadvertere, codex eadem manu an pluribus exaratus videretur. In miscellaneis codicibus recensendis folia indicavi, quibus singula scripta continentur, ut, qui in posterum codicibus utentur, facili negotio, quo quidque loco legatur, invenire possint. — Internae vero codicum indolis descriptioni ita operam navavi, ut primum titulum, et vulgarem, et eum, qui in codice legitur, proponerem; deinde initium et finem singulorum librorum accurate notarem. Si quae deprehenderentur in codicibus notae marginales, interlineares, aut scholia, accurate eorum initium et finem exscripsi et, cum editis conspirant neque, notavi. Eam in rem etiam exemplaria typis descripta consului, ut, num quid novi et inediti codex suppeditet, interpolatus sit, prologos, praefationes et alia id genus contineat, et quaenam sit textus divisio, indicare possem. Maximam in ea re cautionem et diligentiam adhibendam esse duxi scriptis mediæ aevi historicis, in quibus notandum videbatur, num liber recentiore continuatione novisque supplementis auctus esset, et ad quemnam usque annum illa pertinerent. — Denique, quis adhuc sit uniuscuiusque codicis usus factus, a quonam viro docto examinatus sit, et ubi eius censura legatur, quantum potui indicavi. — Praeterea quaecumque mihi de fatis singulorum codicum innotuerunt, v. c. in quibus illi bibliothecis olim asservati fuerint, cum lectoribus communicavi.“ — Apparet igitur, me hanc fere viam sequutum esse, quam *Ebertus* [*Zur Handschriftenkunde*, pag. 200. sqq.] in catalogo MSS. conficiendo ineundam esse censuit. — Caeterum quod censor primi fasciculi huius libri [in *Ephemeridibus Halensibus*, 1838. num. 93. pag. 139.] optavit, ut de historia Codd. nostrorum et quanti a maioribus nostris emti fuerint, in hac ipsa praefatione exponeretur, id equidem vehementer doleo fieri non potuisse. Nam quae de huiusmodi rebus exposita sunt a *Gottefrido Christiano Goetzio*, [in programme, quo bibliothecam nostram *bonae menti dedicandam atque aperiendam fore* indixit, Lips. 1711. 40 pagg. 4.] ea suo loco ipsi codicum descriptioni interserenda curavi. Praeter *Goetzi*um autem nullus fere mihi earum rerum auctor fuit. Nam in bibliotheca nostra non exstant commentaria, quorum ope de fatis singulorum codicum et qua ratione quibusve conditionibus olim acquisiti fuerint, lectores certiores facere possemus. Exstat quidem libellus, qui [ut verbis utar in priori eius operculo conspicuis] dicatus est *aeternae memoriae istorum, qui ad bibliothecam amplissimi Senatus Lipsiensis augendam ornandamve aliquid contulerunt*. Ex illo quaecumque meum in usum convertere poteram, diligenter converti. Sed quae ibi leguntur, cum admodum manca sunt, tum recentiora tempora non tangunt. Itaque nihil mihi reliquum erat, quam libros typis descriptos, qui de illis litteris agunt, ad quas singuli codices pertinent, examinare et videre, num quid illi suppeditarent. In quo labore molestissimo quantum temporis incassum saepe contriverim, id vero non est quod multis verbis exponam. Caeterum infra de possessoribus et donatoribus codicum [certe occidentalium, nam de orientalibus paucissima tantum habeo dicere,] ea, quae in notitiam meam venerunt, tamquam in tabula cum lectoribus communicabo.

In tabulis lithographicis ad calcem libri adiectis non tantum specimina codicum proposita sunt, sed etiam signa fabricarum, ubi charta facta est, ex iis codicibus saec. (XIV. et) XV. deprompta, qui anno signati sunt. Nec enim, quum semel codices nostros perlustrarem, praetermittendam censui occasionem, certe paucula quaedam symbola ad antiquiorem historiam fabricationis chartae augendam colligendi. Nec dubitavi illa signa cum lectoribus communicare, quamquam ea, quae ex codicibus anno signatis deprompta sunt, modo ad saeculum millesimum *quintum* pertinent; persuasum enim mihi fuit, huiusmodi etiam minoris pretii symbola ab harum litterarum amatoribus sperni nec solere nec debere. Exhibita autem sunt haec signa in tabula lithographica IX. chronologico ordine disposita. Sed quum imminuta ibi habeantur [spatio enim parcendum erat], hoc loco, quae vera sit eorum magnitudo, exponendum censeo, additis etiam iis, quae pauca de rationibus eorum habeo dicere.

Ex saeculo XIV. non exstant in bibliotheca nostra codices, qui anno signati sunt. Attamen sex illius saeculi signa exhibuimus, quae variis de causis graviora nobis visa sunt. Primum signum, saec. XIV. medii, in septem ultimis foliis Cod. CXCIX. invenitur. Altitudo eius est 18'', latitudo 25''. [Mensura est Parisina antiqua, in qua definienda non ad pollices, sed ad lineas brevitatis causa numeravimus.] In reliquis foliis codicis omnibus illud signum habetur, quod *Fischerus* [in commentatione: *Versuch die Papierzeichen als Kennzeichen der Alterthumskunde anzuwenden*, inserta libro, cui titulus: *Beschreibung einiger typographischen Seltenheiten* cet. Nürnb. 1801—1804.] ad annum 1336. refert [pirum cum scapo et duobus foliis]. Memoratu dignum est, quod utrumque signum etiam in Cod. III. invenitur [foll. 114. et 214.]. — Secundum signum [altitud. 36'', latitud. 18''], tertium [alt. 33'', lat. 13''], quartum [alt. 23'', lat. 18''] aliquoties in Cod. III. habentur. — Quintum in crassissima charta codicis CCLXIX. [foll. 57. et 62.] invenitur; simile fere est illi signo, quod *Fischerus* l. l. sub anno 1381. depingendum curavit. Alt. 22''. Latitudo eadem. — Sextum signum [alt. 41'', lat. 26''] ex codice CCLXXXVIII. depromptum, vel hac de causa cum lectoribus communicavimus quod in eodem codice illud etiam invenitur, quod *Fischerus* l. l. ad annum 1358. refert. Cf. catalogi nostri pag. 87. Cod. CCLXXXVIII.

1404. — Cod. CCCII. Alt. 26''. Lat. 16''.

1415. — Duo huius anni signa proposuimus. Primum [alt. 25'', lat. 22''] est ultimorum foliorum Cod. CCIX. et simile illi, quod apud *Fischerum* l. l. sub anno 1381. habetur. Alterum [alt. 44'', lat. 30''] in eodem codice fere toto invenitur.

1419. — Cod. CXI. Alt. 42'', lat. 15''. Verisimillimum est, hoc signum et paulo ornatus et excultius illud, quod sub anno 1473. depictum est, eiusdem fabricae fuisse.

1420. [?] — Cod. DCCCXLVI. [fol. 209.] Alt. 20'', lat. 16''. Hoc signum iam *Fischerus* quidem [l. l. paucis his verbis: 1420. *Der Bockskopf mit dem Barte und engstehenden Hörnern*] descripsit; sed quum ibi non delineatum sit, hoc loco proponendum videbatur.

1434. — Cod. CCXCIX. Alt. 24'', lat. 20''.

1447. — Cod. CCLXVIII. Alt. 40'', lat. 12''.

1450. — Utrumque signum, quod sub hoc anno exhibuimus, est cod. CCCXV. Primum altum est 33'', lat. 17''; secundum alt. 32'', lat. 14''.

1453. — Cod. CCCIV. Alt. 35'', lat. 10''.

1454. — Cod. CXVIII. Alt. 28'', lat. 16''. Idem signum habetur etiam in cod. CLXXV. [foll. 4. 47. 48. cet.], sed super ancora crux addita est.

1460. — Utrumque signum huius anni habetur in cod. CLXXIX. Primum altum est 16'', lat. 13'', et conspicitur in foll. 108—193. [Habetur etiam in eo codice bibliothecae Academiae nostrae, quo continetur: *Dialectica Magistri Scoffmann*, 1457—60. scripta.] — Alterius altitudo est 67'', lat. 14'', apparet in foll. 1—107.

1461. — Duo huius anni signa invenimus. Alterum [libra, cui circulus circumductus est] habetur in codd. CCXCVIII. CLXXXIII. et [sine circulo] CX. Alt. 29'', lat. 19''. Alterum est codicis CCCXVI. Alt. 33'', lat. 12''.

1466. — Utrumque signum est cod. CCCV. Primum altum est 33'', lat. 22''; alterum alt. 44'', lat. 16''. [Vid. foll. 78. et 134.]

1467. — Utrumque signum habetur in cod. CCCL. [foll. 198. et 227.] Primum altum est 47'', lat. 14''. Secundum alt. 52'', lat. 16''.

1470. — Cod. CCX. Alt. 48'', lat. 16''.

1471. — Utrumque signum alternis vicibus invenitur in cod. XLVI. Primum altum est 12'', lat. 12''. Secundum alt. 22'', lat. 21''.

1473. — Per totum codicem CCCXCV. invenitur, paucis tantum hic illic mutatis. — Aliud genus huius signi [quod cum eo cognatum esse apparet, cuius mentionem sub anno 1449. fecimus] etiam in cod. CLXXV. non semel habetur, sed crux super littera ibi desideratur et forma omnino rudior est.

1483. — Sub hoc anno septem signa, omnia ex cod. CCCIII. petita, exhibita sunt. De singulis haec monenda sunt. Primum signum saepe invenitur, sed crucis forma hic illic simplicior est, ita ut globuli desiderantur; alt. 48'', lat. 11''. Secundum habetur fol. 76. [alt. 26'', lat. 21''], tertium fol. 294. [alt. 57'', lat. 21''],



quartum fol. 44. [alt. 73"', lat. 13"',], quintum fol. 258. [alt. 66"', lat. 15"',], sextum fol. 150. [alt. 70"', lat. 19"',], septimum fol. 308. [alt. 62"', lat. 14"',].

1485. — Cod. DXLII. Alt. 61"', lat. 19"',. —

In iisdem scriniis, quibus MSS. Codices asservantur, habentur etiam xylographica, typographica et chalcographica quaedam monumenta, quae, quum nec inde elicere, nec in catalogo ipso recensere possem, hoc loco enumeranda et describenda putavi. Sunt haec:

I. [Rep. II. fol. 114.]

BIBLIA PAUPERUM. s. l. e. a. Folia sunt 21 [40], vacuis paginis conglutinatis. Primum et ultimum folium ad opercula libri agglutinata sunt. Est earum editionum, quas *Heineken* [Idée générale d'une collection complete d'estampes, pag. 292. ss.] distinxit, prima, quae a caeteris eo dignoscitur, quod litterae secundi alphabeti — *n — o — r — s* — puncta iuxta se non habent.

II. [Rep. II. fol. 115.]

ARS MEMORANDI NOTABILIS PER FIGURAS EWANGELISTARUM. s. l. e. a. Foliis constat 16 [30], vacuis paginis conglutinatis. Est secunda editio, de qua vid. *Eberti* lex. bibliogr. I. 1249.

III. [Rep. I. 4. 56. a.]

[A]ΝΘΟΛΟΓΙΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΣΥΝΤΕΘΕΙΜΕΝΩΝ ΣΟΦΟΙΣ ΕΠΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΣΙΝ cet. IMPRESSVM FLORENTIAE PER LAVRENTIVM FRANCISCI DE ALOPA VENETVM. III. IDVS AVGVSTI. M. CCCCLXXXIII.

Hoc opus, in 279 foliis, quorum 1. a. vacat, litteris capitalibus excusum, prima est et rarissima anthologiae Planudeae editio, quam typis describendam curavit Lascaris. Initium fit fol. 1. b. iisdem verbis, quibus supra titulum notavimus, praemissis tamen singulis alphabeti Graeci litteris ac diphthongis. Manipuli octonorum foliorum signis notati sunt A — KIII. Tum sine ullis signis fol. 273. a. legitur Graecum epigramma, quod subscriptionem habet: ΑΑΣΚΑΡΕΩΣ. Foll. 273. b — 279. b. habetur Latina epistola: IO. LASCARIS RHYNDACENSIS PETRO MEDICI. S. [C]VM GRAECAS LITTERAS QVAE PER MVLTAS IAM AETATES cet. Haec ultima septem folia, in *Maittairii* Annal. Tom. I. pag. 270 — 283. accurate recusa, in multis exemplaribus desiderari *Ebertus* monuit, lex. bibl. T. I. p. 62. — Ab initio nostri exemplaris in margine manu adscripta sunt scholia Graeca, quae iam habentur in ed. *Wechel*. Fol. 1. a. leguntur verba: *Monasterii Ottoburanj*. — In ligatura bene aurata impressum est nomen: GEORGIUS LOGVS SILESIVS. Posteriori libri operculo agglutinata sunt variis coloribus picta insignia gentilitia *Friderici Staphyli Caesarei et Bavarici Consiliarii*.

IV. [Rep. I. 4. 45.]

EURIPIDIS TRAGODIAE IV: MEDEA [fol. 1. b — 27. a.] HIPPLYTUS [fol. 27. a — 53. b.] ALCESTIS [fol. 53. b — 74. a.] ANDROMACHE [fol. 74. b — 98. b.] CURA I. LASCARIS. s. l. e. a. [Florent. apud Laurent. Franc. de Alopa impress. a. ann. 1500., *Hainio* indice circa ann. 1496.]

Liber membranis laevissimis et litteris, quas vocant, capitalibus elegantissime impressus in foll. 98, lin. 28, signat. A — M, sed K. littera vitio tythothetae bis posita est. — Ut iam *Ebertus* [Lex. bibliogr. n. 7070.] monuit, duae exstant huius libri editiones; in quibusdam enim editionibus novem tota folia et tria dimidia posterioribus curis emendata denuo excusa reperiuntur. Veri enim simile est, Lascaridem, postquam liber iam typis descriptus erat, aliquot Codd. MSS. esse nactum, quorum ope meliorem textum exhibere posse sibi visus est. Vid. *Wolfii* Analect. litt. I. 472 — 483. Nostrum exemplar priorem textum exhibet. Quomodo prior textus et posterior inter se discrepent, *Ebertus* l. l. accurate docuit. — Caeterum cf. *Fabric.* Bibl. Graec. ed. *Harl.* Vol. II. pag. 258. *Mericius Casaubonus* in libro Anglico de credulitate et incredulitate p. 101. *Maittaire* Ann. typ. tom. I. part. I. pag. 101. sqq. *Beckius* in recensione editt. l. m. pag. XIII. *Morelli* not. ad *Pinelli* Catal. tom. II. num. 4157. — Fol. 1. a. [nam fol. 1. b. demum incipit Euripides] haec leguntur scripta: D. Salomonis *Friderici Lipsiensis*, Architecturae militaris in exercitu Saxonico praefecti, qui in ista functione apud Ratenum *Marchiae Brandenburgicae* oppidum glande plumbea per caput traiectus Ao. 1636. occubuit, gratum donum.

V. [Rep. I. s. 87.]

ΠΙΝΔΑΡΟΥ. Ὀλύμπια. Πύθια. Νέμεα. Ἰσθμία. [sic] Καλλιμάχου ὕμνοι οἱ ἐρσιζόμενοι. Διονυσίου περιήγησις. Ἀντόφρονος ἀλεξάνδρου, τὸ σκοτεινὸν ποίημα. PINDARI. Olympia. Pythia. Nemea. Isthmia. Callimachi



*hymni qui inveniuntur. Dionysius de situ orbis. Licophronis [sic] Alexandra, obscurum poema. Venetiis, Ald. et Andr. Asulan. mens. Januar. M.D.XIII. Liber impressus in membrana, foll. 8 et pagg. 373.*

De hoc libro Ebertus [Lex. bibl. tom. II. pag. 410. num. \*16848.] haec scripsit: „Schöne und sehr gesuchte, doch nicht eben sehr seltne, erste Ausg., welche zugleich die Princeps des Dionysius und Lycophron ist. Die Seitenzahl auf der Rückseite jedes Blattes steht allemal rechts oder über dem inneren Rande. Die Olympia druckte Aldus aus einem neuern MS., dessen Lesarten meist nach dem Vulgardialect geändert sind; ein weit besseres und älteres MS. brauchte er in den Pythiis und Nemeis; ein ebenfalls altes, aber sehr verdorbenes, in den Isthmiis. Die Scholien wollte er in einem besonderen Bande liefern, der aber nicht erschienen ist. Ein Ex. auf Pg., welches Rewiczky aus Soubise's Auction für 901 Fr. kaufte, besitzt Lord Spencer.“

#### VI. [Rep. I. 8. 86.]

*ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ. ΠΥΘΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ. ΣΥΛΛΕΓΕΝΤΑ, ΠΑΡΑ ΑΡΣΕΝΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ. Praeclara dicta Philosophorum, Imperatorum, Oratorumque, et Poetarum, ab Arsenio Archiepiscopo Monembasiae collecta.*

Liber impressus in membrana, Leoni X. Pont. Max. dedicatus, s. l. e. a., folior. 116, quorum 2. b. et 116. b. vacua sunt. — In tituli folio averso picta sunt in nostro exemplari insignia papalia, margo primae paginae dedicationis picta est et aurata, pariter ac littera initialis. Adscriptae sunt hic illic notae, de quibus in fronte libri haec scripta leguntur: „Quae in hoc egregio volumine manu adnotata ad marginem sunt, Thomae Reinesio viro litterarum elegantiorum peritissimo debemus.“ — Ebertus [Lex. bibliogr. Tom. I. pag. 108. num. \*1253.] de hoc libro haec dixit: „Kostbar. Buch, dess. 2. Theil höchst selten ist — die Typen sind dieselben, wie in Porphyrii quaest. Hom. Rom. in gymnasio Mediceo, 1518. 4. und da es Leo X. dedicirt ist, muss es vor 1522. gedruckt seyn.“ — Cf. Goetzii progr. pag. 25. —

#### VII. [Rep. II. 8. 144. b.]

*HEURES a l'usage de Rome tout au long sans rien requerir. Avec les figures de lapocalipse et plusieurs autres figures. Paris, imprimees pour Germain hardouyn.*

Liber litteris Gothicis impressus in membrana, initialibus et margine pictis et auratis, folior. 112, cum 15 pictis tabulis xylographicis maioribus [foll. 1. a. 8. b. 12. a. 24. a. 33. a. 39. a. 40. a. 41. a. 44. a. 47. a. 50. a. 53. a. 57. b. 67. a. 77. a.], una nigra [fol. 112. b.] et 32 pictis minoribus [foll. 2. a. 9. b. 10. b. 11. a. 17. a. 21. a. 93. a. et b. 95. b. 96. a. — 98. a. 99. a. — 100. a. 101. a. — 102. b. 107. b.] — Quo tempore hic liber typis descriptus sit, conici potest ex tabula [fol. 1. b.], quae servit ad inveniendum pascha, numerum aureum, litteram dominicalem, ac bifextilem: ab anno natiuitatis domini Mil. CCCCXIII. usque ad annum Mil. CCCCXXVII. inclusive. — Ut ex emblemate patet, quod in priori libri operculo conspicitur, hic liber est ex bibliotheca Nicolai Joseph Foucault Comitil Consistoriani.

Praeter hos libros typis descriptos a maioribus nostris, nescio quo iure, [fortasse quod eiusmodi collectiones iis rarae videbantur et in pretio quodam habebantur,] inter codices bibliothecae nostrae collocata sunt etiam haec artis chalcographicae monumenta:

#### VIII. [Rep. III. fol. 18.]

Volumen, quo continentur: *Effigies Imperatorum, Regum, Principum, belli ducum aliorumque illustrium virorum*, a variis artificibus aeri incisae. Paginae numeratae sunt 445.

#### IX. [Rep. III. fol. 20.]

Volumen 202 foliorum, quibus continentur:

a) [a fol. 1.] *Icones et elogia virorum aliquot praestantium qui multum studiis suis consiliisque Marchiam olim nostram iuverunt ac illustrarunt, ex collectione Martini Friderici Seidel, Consilarii Brandenburgici.*

b) [a fol. 106.] *Doctor Martinus Lutherus Theologus Divinus. Ab ingentosissimo Apelle Luca Cranachio singulari artificio diversimode effigatus, adiecta etiam sunt Numismatum in beatissimi Herois honorem et memoriam nunquam intermorituram passim excusorum aliquot Ectypa. Ex collectione Seideliana in Antiquitatis Studiosorum gratiam excudebat G. Bartsch.*

c) [a fol. 127.] *Imagines illustrium pictorum aeri incisae.*

## X. [Rep. III. fol. 21.]

Volumen 190 foliorum, quibus continentur: *Effigies doctorum vel memorabilium virorum a variis artificibus aeri incisae.*

Recensuimus haec quum ea de caussa, ut hac occasione oblata lectores nostros de gravioribus quibusdam monumentis artis typographicae, quae in blibliotheca nostra servantur, [chalcographica enim, quae sub num. VIII—X. recensuimus, nullius fere pretii sunt,] certiores faceremus; tum vero, ne iidem mirarentur, quid esset, quod in syllabo Codicum infra a nobis proposito aliquot numeri desiderarentur. Sed hoc loco silentio praeterire non possum eximium bibliothecae nostrae *κειμήλιον*, quod in scriniis Codicum MSS. asservatur, egregiam dico sciagraphiarum SALVATORIS ROSAE collectionem, duobus voluminibus absolutam. Hanc accuratissime iam descripsit Vir Clariss. *Carolus Vogelius* noster in *Schornii* ephemeridibus, quibus titulus: *Kunstblatt*, ann. 1837. num. 66. p. 273—275., nec possum non pleraque eius verba inde describere. Ita vero: — „*Der eigentliche Zweck dieser Zeiten aber*“, inquit ille, „*ist, Künstlern und Kunstfreunden die Nachricht zu geben, dass die genannte Bibliothek die glückliche Besitzerin einer Reihe — zwei hundert und drei und zwanzig Stücke — der geistreichsten und genialsten Federskizzen von der Hand Salvator Rosa's ist. Es sind dieselben in zwei Lederbänden in klein Folio gebunden — von denen der eine, reich vergoldet, das Wappen des Cardinals Barberini auf beiden Decken trägt — und auf altes italienisches Papier aufgezogen, mit einer Sorgfalt in Bewahrung auch des flüchtigsten Entwurfs, welche eben sowohl die Kennerschaft, als die grosse Vorliebe des Sammlers für seinen Meister deutlich beweist. Auf dem ersten Blatte des ersten Bandes findet sich das Portrait des Künstlers, geistreich in Rothstift gezeichnet. Vielleicht legte Rosa's theurer Freund, der Dichter Ricciardi in Pisa, mit dem er Alles zu theilen pflegte, und welchem er, nach noch vorhandenen Briefen, [vid. Raccolta di Lettere sulla pittura, scultura ed architettura, scritte da' piu celebri professori che in detta arti fiorirono dal Sec. XV. al XVII. Roma 1754. II. 302. ss.] auch viele seiner Zeichnungen sandte, diese Sammlung an. — Ist überhaupt die Zeichnung, die Ertgeburth der bildenden Kunst im Reiche der äusseren Erscheinung, vor allen andern spätern, wenn auch der Form nach mehr vollendeten Kunstgebilden interessant für den Kenner, so wie für Jeden, der in der Kunst eine Offenbarung des Geistes zumeist, und nicht nur das Werk der Hand und des Pinsels sieht, so sind Salvator Rosa's Zeichnungen doppelt anziehend, weil der kecke Sinn, der diesen Meister in seinem ganzen Leben charakterisirt, in diesen Schöpfungen seines Talenten in seiner ganzen Eigenthümlichkeit hervortritt, und oft so recht geflissentlich zu versuchen scheint, wie weit die Kraft der Idee gehe, und wie sie vermöge, auch die einfachste und mangelhafteste Hieroglyphe der Linie und Form klar und verständlich zu machen. Wer daher das kennen lernen will, was man bei einer Skizze „den Geist des Meisters“ zu nennen pflegt, den Hauch des Lebens, der das wahre Kunstwerk durchweht, und der von keiner zweiten Hand erfasst, gebannt und wiedergegeben werden kann, der komme und studire diese freien Arbeiten und Studien des grossen Neapolitaners, von dem sein Biograph Giov. Batt. Passeri sagt: In tutte le sue cose palesò il valore del suo bel genio, il furore del suo spirito sollevato, e la prontezza della sua mano ardita, mostrando capriccio nell' invenzione, stravaganza negli abiti e nei costume delle figure, e maniera disciolta e risoluta nello sfrondeggiamento degli alberi; così in tutte le parti sono degne di essere gradite da ciacheduno intendente. — Ein reicherer Schatz von Zeichnungen dieses Künstlers, die zu allen Zeiten sehr hoch geschätzt worden sind, dürfte sich nirgends zusammen finden, da überhaupt, ausser England, wo sie, wie die Gemälde desselben Meisters, sehr gesucht werden, nur wenige Cabinete deren besitzen. In unserm Skizzenbuche finden wir die ersten Entwürfe zu einigen seiner besten Gemälde, unter andern sechs zu seinem „Tityos, dem der Geier die Seite zerfleischt“ \*), mehrere einzelne Figuren aus seinem schönen Bilde in der Capelle Nerli in Rom, „die Marter des heiligen Cosmus und Damianus“, die Skizze der „Himmelfahrt der Maria“, die er für eine Kirche in Mailand malte, Studien zu der „Auferstehung“ in der Kirche Madonna di monte santo in Rom, zu seinem „Pythagoras und die Fischer“ und vielen andern; besonders aber eine Menge trefflicher einzelner Figuren, welche der geniale Künstler in jenen kampflustigen Tagen der durch Masaniello angeregten Unruhen der Natur abgelauscht haben mag. Hier erreicht er den höchsten Höhenpunkt seiner Kunst, die für die Darstellung der heftigen Leidenschaft und ihrer Aeusserungen — „per la espressione*

\*) Duas huius picturae delineationes, quas Schornius, quum nuper Lipsiae esset, optimas indicavit, exhibuimus in tabb. lithogr. XIII. et XIV.



de' moti violenti, delle grida, dell' esclamazioni, de' combattenti, de' feriti“ wie Passeri sagt — ganz besonders berufen und befähigt schien, was er namentlich in jenem grossen Schlachtgemälde bewies, welches er, zum Geschenk für den König von Frankreich, als Gegenstück zu seinem berühmten Bacchanal in Volterra fertigte, und durch welches er seine erbittertsten Feinde zur Bewunderung seines Talentes zwang, so wie er selbst es für eine seiner besten Arbeiten erklärte. Die Freunde derartiger Darstellungen finden in unserer Skizzen-sammlung eine reiche Fundgrube von Ideen, und die beste Anleitung, wie mit wenigen Mitteln das Leben zu erfassen und auf das Papier zu bannen ist. Dass aber derartige Studien den Meister doch auch der Grazie nicht entfremdeten, mögen vor mehreren anderen die herrlichen Blätter in Band I. Fol. 34. 52. 53. und 85. beweisen, aus denen eine reiche Fülle von Lieblichkeit uns anspricht. — Die Darstellung der Andacht ist ihm besonders in den Skizzen Band I. Fol. 4. 21. 28. 62. und ganz vorzüglich in der herrlichen Figur eines betenden Kriegers — des heil. Wilhelm (?) — Fol. 64. gelungen. Viele der hier vorfindlichen Entwürfe S. Rosa's sind offenbar die ersten Motive zu seinen Radirungen, unter andern zu seinem „Sturz der Titanen“ (Bartsch Nr. 21. u. dgl. m.), bekanntlich Werke seiner letzten Jahre — seit 1660.“ —

Iam quod codices non eo, quo in scriniis nostris servantur, sed systematico potius ordine recensendos describendosque esse existimavi, vix lectorum, puto, quisquam erit, qui reprehendat. Horum enim multum interest, catalogum habere ita dispositum, ut, quibus studia sua adiuvantur, illa facili quisque negotio invenire et uno quasi obtutu conspiciere possit; quid quod ratio ipsa, qua codices in scriniis nostris dispositi sunt et propter loci difficultatem disponi debebant, saepissime efflagitare visa est, ut alio, quam quo veniunt ordine, libros nostros MSS. recenseremus. Non raro enim in bibliothecis accidere, ut propter formas tantum similia seingantur, minus similia aut dissimilia iuxta se ponantur, quis est, qui nesciat? Nihilo tamen minus priscos numeros, quibus codices nostri signati sunt, plane abiicere maiorum verecundia vetuit, sed illos novis catalogi nostri numeris addere placuit. Iam quum codices nostri [certe qui occidentalibus linguis scripti sunt — orientales enim viris doctis adhuc incogniti fere fuerunt —] saepissime a viris eruditissimis eo ordine iisque numeris, quos pristino tempore acceperunt, signati laudentur [v. c. vid. Jani ed. Horat. tom. I. pag. XIII. sqq. Kirchneri ed. Satt. Horat. tom. I. pag. C. Weberi ed. Lucani Cortian. tom. I. pag. XXIII. Büchleri et Duemgii Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde, Tom. VI. ed. Pertz. pag. 207 — 214. Beckeri systematisch — chronologische Darstellung der musikal. Litteratur, pag. 542. etcet.], e re nobis visum est, si lectoribus hac tabula proponeretur:

# **SYLLABUS PRISCI ORDINIS CODICUM OCCIDENTALIU ET EIUS, QUI IN HOC CATALOGO HABETUR.**

## **REP. I.**

1. LXX.	12. b. DCCCLV.	24. a. CCCXCIV.
2. XXV.	13. LXXVI.	25. XV.
3. XVII.	13. a. DCCCLVI.	26. XXVII.
4. XL.	13. b. DCCCLVII.	27. XC.
5. XXXIII.	14. CLV.	28. a. X.
6. XXXIX.	15. CLVI.	28. b. VI.
7. XLIV.	16. CXLVII.	28. c. XVI.
8. XLV.	17. XXVIII.	29. LXXIX.
9. LXXX.	18. XCI.	30. a. XXXVIII.
10. a. L.	18. a. LXVII.	30. b. LXXVII.
10. b. LI.	19. XCV.	31. DIV.
11. a. LXXXII.	19. a. DCCCLVIII.	32. DXXXI.
11. b. LXXI. et LXXII.	20. CLXXVI.	33. LXXXVIII.
12. LII.	21. XCIX.	34. LXXXIII.
12. a. LIII.	22. XXX.	35. V.
	23. XCVIII.	35. a. LVI.
	24. XCVII.	36. a. CVIII.

36. aa. CCCXCI.  
 36. b. LVIII.  
 36. c. XXXV.  
 36. d. XXXVI.  
 37. XXXIV.  
 38. XLI.  
 39. XLII.  
 40. XLIII.  
 40. a. DCCCLIII.  
 40. b. DCCCLIV.  
 41. LXVIII.  
 42. XLVI.  
 43. I.  
 44. a. II.  
 44. b. III.  
 45. Vid. supra pag. VIII. sub n. IV.  
 46. IX.  
 47. LXXVIII.  
 48. XCIV.  
 49. DCCCLII.  
 50. LXXXIII.  
 51. XXIX.  
 52. LXIII.  
 53. LXII.  
 54. LXXXIV.  
 55. IV.  
 56. a. Vid. supra pag. VIII. sub n. III.  
 56. b. CVII.  
 57. CXC.  
 58. a. CLXV.  
 58. b. LIV.  
 59. a. LXXXI.  
 59. b. LXXXVI.  
 60. CLXVII.  
 61. XCVI.  
 62. CLXXXVIII.  
 63. CXXXVII.  
 64. CCLXXXVI.  
 65. CCLXXXVII.  
 66. CCLXXXVIII.  
 67. XIV.  
 68. a. VII.  
 68. b. XXIV.  
 68. c. DCCCLI.  
 69. XXXI.  
 70. LIX.  
 71. LX.  
 72. LXXXIX.  
 73. LXIV.  
 74. XLVIII.

75. CLXXIII.  
 76. XLIX.  
 77. CXXXVIII.  
 78. CXXXIX.  
 79. XCH.  
 80. XII.  
 80. a. XVIII.  
 80. b. }  
 80. c. } XIX—XXI.  
 80. d. }  
 81. DCLX.  
 82. XXXII.  
 83. LXI.  
 84. XXVI.  
 85. a. CVI.  
 85. aa. CCXCII.  
 85. b. VIII.  
 85. b. XXXVII.  
 85. c. XLVII.  
 86. Vid. supra pag. IX. sub n. VI.  
 87. Vid. supra pag. VIII. sub n. V.  
 88. XXIII.  
 89. LXXV.  
 90. LXXIV.  
 91. LXIX.  
 92. CCCXCH.  
 93. CLXIX.  
 94. LVII.  
 95. CII.  
 96. XCII.  
 97. XIII.  
 98. XI.  
 99. LXV.  
 100. LXVI.  
 101. LV.  
 102. DXXVIII.  
 103. DCXL.  
 104. DCH.  
 105. DCCCCI.  
 106. DCCCCII.

## REP. II.

1. CCXCIII.  
 2. CCXCIV.  
 3. CCXC.  
 4. CCXCI.  
 4. a. CCXCVI.  
 5. CCXCV.  
 6. CCXXXIX.

7. CCXLI.  
 8. CCXL.  
 9. a. CCXLII.  
 9. b. CCXLIII.  
 9. c. CCXLIV.  
 10. CCXLV.  
 10. a. CCCLXXXVII.  
 11. CCL.  
 12. CCXLVIII.  
 13. CCCLXXXIV.  
 14. CCXLIX.  
 15. CCXCVIII.  
 16. CCXCIX.  
 17. CCC.  
 18. CCCI.  
 19. CCCII.  
 20. CCCIII.  
 21. CXI.  
 22. CI.  
 23. CXLVIII.  
 24. CXXXIV.  
 25. CLXXXVI.  
 26. CLXXXVII.  
 27. CXXXV.  
 28. CXXXIII.  
 29. CXXXI.  
 30. CXXXII.  
 31. CXXX.  
 32. CXLII.  
 33. CLXXXII.  
 34. CXLIII.  
 34. a. CXLIV.  
 35. a. CXXIII.  
 35. b. CXXIV.  
 36. CXXV.  
 37. CXLV.  
 38. CXLVI.  
 39. CXXXVI.  
 40. CLI.  
 41. CXLIX.  
 42. CLIII.  
 43. CLII.  
 44. CL.  
 45. CLIX.  
 46. CLXIV.  
 47. CLXI.  
 48. CLXIII.  
 49. CLXII.  
 50. CLXXXVIII.  
 51. CLVII.



52. CLVIII.  
 53. CLXVIII.  
 54. CLXVI.  
 55. CLXXX.  
 56. CLXXXI.  
 56.a. CLXXXV.  
 57. CLXXV.  
 58. CXCV.  
 58.a. CXCI.  
 59.a. CXCVI.  
 59.b. CXCVIII.  
 59.c. DCLIV.  
 60. CC.  
 60.a. CCH.  
 61. CXXIX.  
 62. CLXXXIII.  
 62.a. CCCLXXV.  
 62.aa. CCXXXVII.  
 62.b. CXV. et CXVI.  
 63. XXII.  
 64. CXCI.  
 65. CCCCIV.  
 66. CCCCXVI.  
 67. DCXC.  
 68. CCCCXXXVI.  
 69. CLXXII.  
 69.a. CCXXXVIII.  
 70.a. CCCCXXI.  
 70.b. CCCCXV.  
 71. DCCCXLVII.  
 72. CLXXIX.  
 73.a. CCCLXXVI.  
 73.b. CCCCXXVI.  
 73.c. CCCCXXVII.  
 73.d. CCCCLI.  
 73.e. CCCCL.  
 74. CCCCXXV.  
 74.a. DCCCXCVII.  
 74.b. DXLV.  
 75. DCXXXVIII.  
 76. DLXVI.  
 77. DLVII.  
 78.a. DXLIX.  
 78.b. DL.  
 79. DCXXXVII.  
 80.a. DCXXXVIII.  
 80.b. DCL.  
 81.a. DCLI.  
 81.b. DLXXXIV.  
 82. CCCXIV.  
 83. CCCCLV.  
 84. DLV.  
 85. DCLXXXII.  
 86. DCLXXXIII.  
 87. DCLXXXIV.  
 88. CCCXXXII.  
 89. CCCLXV.  
 90.a. CCCLXIV.  
 90.b. CCCXXIII.  
 91. CCCLVII.  
 91.a. CCCLVIII.  
 92. CCCLXVI.  
 92.a. DCCCCII.  
 93. CCCLXXI.  
 94.a. CCCLV.  
 94.aa. DCCCXCIII.  
 94.b. CCCXXII.  
 95. CCCXXVIII.  
 96. CCCXXXI.  
 96.a. CCCXXX.  
 96.b. CCCXXIX.  
 97. CCCLXXIX.  
 97.a. DCCCXCIX.  
 98. DCLXXIII.  
 99. DCLXIV.  
 100. DCLXV.  
 101. DCLXVII.  
 102. DCLXXX.  
 103. DCLXXXIX.  
 104. DCLXXVIII.  
 105. DCCCCXXV.  
 106. DCLXII.  
 107.a. DCLXXI.  
 107.b. DCLIX.  
 108. CXVIII.  
 109. CXVII.  
 110. CCCLI.  
 111. CCCXXIV.  
 112. DCCIV.  
 113. CCCL.  
 114. Vid. supra pag. VIII. sub n. I.  
 115. Vid. supra pag. VIII. sub n. II.  
 116.a. CX.  
 116.b. DCCCXCVI.  
 117. CCXLVII.  
 118. DCXCI.  
 119. CXCI.  
 120. CLXXI.  
 121. CLXXIV.  
 122. CLX.  
 122.a. CXXVII.  
 122.b. CXXVI.  
 123. CXCI.  
 124. CCI.  
 125. CXCH.  
 126. CCH.  
 126.a. CCXXXIII.  
 127. CIX.  
 128. CCCCXLV.  
 129. CCCCXIII.  
 129.a. CCCCXXII.  
 129.b. DCLXX.  
 130. DCCCXLVI.  
 131. CXCVII.  
 132. CCCCXXXV.  
 132.a. DXL.  
 132.aa. DLXXI.  
 132.b. DLXII.  
 133. DLXIV.  
 133.a. DLXV.  
 134. CCVI.  
 135. CCIV.  
 136. DLII.  
 137. DXLII.  
 138. DCXV.  
 139. DCIV.  
 139.a. CCCCXC.  
 139.aa. CCCCXCI.  
 139.b. CCCCLXXXIII.  
 139.c. CCCLXVIII.  
 139.d. DXCIV.  
 139.e. DXCH.  
 139.f. CCCCXXXVIII.  
 140. DLVIII.  
 141. CCCXCV.  
 141.a. CCLXIX.  
 141.aa. CCCXCH.  
 142. CCLI.  
 143. CCCCXVII.  
 144.a. CLXXXIX.  
 144.b. Vid. supra pag. IX. sub n. VII.  
 144.c. CCVIII.  
 145. CXX.  
 146. CXXI.  
 147. CXIX.  
 147.a. CXXII.  
 148. CCVII.  
 148.a. DVI—DXXIV.  
 149. CCCCXLII.  
 150. DCCCXCIV.

150. a. DCLXXIX.  
 151. DCCI.  
 151. a. DCCCLXXXIV.  
 151. aa. DCCCCXVII.  
 151. b. DCCCCXXIX.  
 152. CLXXXIV.  
 153. CXL.  
 154. a. C.  
 154. b. CLIV.  
 155. CXLI.  
 156. CXIII.  
 157. CLXXVII.  
 157. a. CCXI.  
 157. b. CCXIII.  
 157. c. DCCCXC.  
 157. d. DCCCXCII.  
 157. e. DCCCCV.  
 158. CLX.  
 159. CXIV.  
 160. CXII.  
 161. DCXCVII.  
 162. CCXIV.  
 163. DCLVII.  
 164. CCCCXXIV.  
 165. CCXLVI.  
 166. CCXII.  
 166. a. DCCCLXXXI.  
 166. aa. DCCCLXXXIX.

## REP. III.

1. DCC.  
 2. CCCCXXXIII.  
 3. CCCCXXXV.  
 4. CCCCXXXIV.  
 5. CCCXL.  
 5. a. CCCCXXXVIII.  
 5. b. CCCCXXXIX.  
 5. c. CCCCXXXVI.  
 5. d. CCCCXXXVII.  
 5. da. DCXVI.  
 5. e. CCCCXCIV.  
 5. f. DI.  
 5. g. CCCCXCIII.  
 5. h. D.  
 6. CCCXXXVI.  
 6. a. CCCCXCIV.  
 7. CCCXLIV.  
 7. a. CCCXLIII.  
 7. aa. CCCXLV.

7. b. CCCLXIII.  
 7. b. a. CCCXLVI.  
 8. DCXCIII.  
 9. CCCXLII.  
 9. a. DCCCXCI.  
 10. DLXXIV.  
 10. a. CCV.  
 11. CCCCLIV.  
 12. CCCCXXIII.  
 13. DCXLI.  
 14. DCXXXIII—DCXXXV.  
 15. DCIII.  
 16. DCXLIV.  
 16. a. CCCCXLII.  
 17. DXLI.  
 17. a. DCXXIX.  
 17. b. CCCCXXXVII.  
 17. c. DCXLIX.  
 17. d. DXXXIX.  
 18. Vid. supra pag. IX. sub n. VIII.  
 19. CCXVI.  
 19. a. DCLXXV.  
 20. Vid. supra pag. IX. sub n. IX.  
 21. Vid. supra pag. X. sub n. X.  
 22. CCXX.  
 23. CCXXI.  
 24. a. CCXIX.  
 24. b. CCXXII.  
 24. c. CCCXII.  
 25. DCCCCXXIII.  
 26. CCCLIX.  
 27. DLXXVII.  
 28. CCXXIII.  
 29. CCCXXVII.  
 30. CCCXVI.  
 30. a. CCCC.  
 30. b. DCCV.  
 30. c. DCXCIX.  
 30. d. CCCCXXVIII.  
 30. e. DCCIII.  
 30. f. CCCCXXXVI.  
 30. g. CCCCXXXV.  
 30. h. DCLVIII.

## REP. IV.

1. CCCIV.  
 2. CCCV.  
 3. CCCVI.  
 4. CCCVII.

5. CCCVIII.  
 6. DCCCLXXXV.  
 7. CCCX.  
 8. CCCXI.  
 9. CCCIX.  
 10. CCCLXXXI.  
 11. a. CCCXXXIV.  
 11. b. CCCLXXXV.  
 12. CCCXXVI.  
 12. a. CCCXLVII.  
 12. b. CCCXC.  
 12. c. CCCXXXVII.  
 12. d. CCCXVII.  
 12. e. CCCLXXXVI.  
 12. f. CCCLXXXVII.  
 12. g. CCCCXXX.  
 12. h. CCCXXXIX.  
 12. i. CCCLXII.  
 12. k. CCCLXXXII.  
 12. k. a. CCCLXXXIII.  
 12. k. b. CCCLXXXIV.  
 13. CCCXLVIII.  
 14. CCCXVIII. et CCCXIX.  
 15. CCCXX. et CCCXXI.  
 16. a. CCCLXI.  
 16. b. CCCCXXXIV.  
 16. c. DLIII.  
 17. DXXXVII.  
 18. DXLVII.  
 19. DXLVI.  
 19. a. DXLIII.  
 19. b. DXXVII.  
 20. CCCCXLI.  
 21. DLIV.  
 22. DXLIV.  
 23. a. DXXIX.  
 23. b. CCCCXLVIII.  
 23. c. CCCCXLVI.  
 24. a. CCCCXLIX.  
 24. b. CCCCXLIII.  
 24. c. CCCCXLI.  
 25. CCCCLX.  
 26. CCCCLIII.  
 27. DXLVIII.  
 28. CCCCLVIII.  
 29. CCCCLIX.  
 29. a. DLXXII.  
 29. b. DLXI.  
 30. a. DLXIII.  
 30. b. DLXX.

31. DLXXXI.
32. CCCCXXIX.
33. a. DXCIX.
33. b. DCLXIII.
34. CCCCXI.
35. DCXXXVI.
36. a. DLXXXIX.
36. b. CCCLXVII.
36. c. DCXLIII.
36. d. DCCCCXVI.
37. CCCCLXXXVII.
38. CCCCXLIV.
39. CCCCXIX.
40. DXXXV.
41. a. DCCCCXV.
41. b. CCXXXII.
42. a. DCLXXXV.
42. b. DCLXXIV.
43. a. DCLXXXVI.
43. b. DCCCLX.
44. DCXXXIX.
45. DCCCCXXIV.
46. a. DCCCLXXVI.
46. b. CCX.
47. CCCCI.
48. DCCCLXII.
49. a. DXCIII.
49. b. LXXXV.
50. DCCCCXXXVI.
51. a. DCCCCXXXII.
51. b. CCIX.
52. CCXXXIV.
53. a. CCCCH — CCCIX.
53. b. DCXCVI.
54. CCCCXXI.
55. CCCCLII.
56. CCCCXXXII.
57. DCCCLXVIII.
57. a. DXXXVI.
58. CCCCXLVII.
59. DLIX.
59. a. DLXXVI.
60. CCCCLVII.
61. a. DXXVI.
61. aa. DXXV.
61. aaa. DLXVII.
61. b. DLXXXIII.
61. bb. DXCV.
61. c. DXCVI.
61. d. DLXVIII.
61. e. CCCCXXXIII.
61. f. DCXXX.
61. g. DCXXXI.
61. h. DCXXXII.
61. i. DXC.
61. k. DII.
62. DLXXXV.
62. a. DLXXXVI.
62. aa. DCXLII.
62. aaa. DIII.
63. DCXLVI.
63. a. DCXLVIII.
63. aa. DCXLVII.
64. a. DCX.
64. b. DLXXXVIII.
64. c. DC.
65. DXXXIII.
65. a. DXXXII.
66. DLXXIX.
66. a. CCCLXX.
67. CCCCLXXIV.
68. CCCCXL.
69. CCCCLVI.
70. DCLXI.
71. DCCII.
72. DCLXXXVII. et DCLXXXVIII.
73. DCXCVIII.
73. a. DCXCIV.
73. b. DCXCV.
74. CCCCXVIII.
75. DCLXXVII.
76. a. DCLXXII.
76. b. CCCLII.
77. CCCLIII.
78. CCCLIV.
79. DCLXXVI.
80. DCLV.
81. DCLVI.
81. a. DCCCLXIV.
82. CCCXLIX.
83. CCCXXV.
84. DCLXVI.
85. DCLXVIII.
86. DCLXXXI.
87. DCCCCXXXV.
88. a. DCCCLXVI.
88. b. DCCCLXVII.
88. c. DCCCLXVIII.
89. a. CCLXXIX — CCLXXXII.
89. b. CCLXXXIII — CCLXXXV.
90. CCLXXXIX.
91. CCXCVII.
91. a. CCCLXXXVIII.
91. b. CCCLXXX.
91. c. CCCXLI.
91. d. CCCLXXXII.
92. CCCXCVI.
93. a. DCCCCXXVII.
93. b. DCCCLXXIII.
94. DCCCCXXX.
95. DCCCCXXXVIII.
96. a. CCCXCIX.
96. b. CCCXCVIII.
96. c. CCCXCVII.
96. d. DCCCCXXXIII.
96. e. DCCCCXXXIV.
96. f. DCCVI.
97. DCCCLXI.
98. a. DCCCLIX.
98. b. CIII.
98. c. CIV.
99. CCCXCII.
100. CCXXXVI.
101. a. DCCCLXIII.
101. b. DCCCLXXIV.
101. c. DCCCLXV.
102. DXCVII.
103. DXXXIV.
104. DCCCCXXVI.
105. CCCCH.
106. CCXXVI — CCXXIX.
107. CCXXX.
107. a. DCCCLXXVII.
107. b. DCCCLXXVIII.
107. c. DLXIX.
107. d. DCCCLXXX.
107. e. DCCCLXXV.
107. f. DCCCXCV.
107. g. DCCCLXXIX.
108. a. DCXCH.
108. b. DCXXVII.
109. DCLXIX.
110. DCCCLXIX.
111. DCCCLXXI.
112. a. DCCCLXX.
112. b. DCCCCXXXI.
113. CCCCLIII.
114. CCCLXXXIII.
114. a. DXCVIII.
115. CCXVIII.



115. a. CCXVII.  
116. CCXV.  
117. DCCCLXXXII.  
118. DCCCLXXXIII.

## REP. V.

1. CCLII.  
2. CCLIII.  
3. CCLIV.  
3. a. CCLV.  
4. CCLVIII.  
5. CCLXVI.  
6. CCLXVII.  
7. CCLXVIII.  
8. CCLXX.  
9. CCLVI.  
10. CCLVII.  
11. CCLIX.  
12. CCLX.  
13. CCLXI.  
14. a. CCLXII.  
14. b. CCLXIII.  
15. CCLXIV.  
16. CCLXV.  
17. CCXXV.  
18. CCLXXVIII.  
19. CCLXXI.  
20. CXXVIII.  
21. LXXXVII.  
22. CCXXXV.  
23. CCXXIV.  
24. CV.  
25. CCCLVI.

26. DCXLV.  
27. CCCCXII.  
28. CCLXXXII.  
29. CCLXXXIII.  
30. CCLXXIV.  
31. CCLXXV.  
32. CCLXXVI.  
33. CCLXXVII.  
34. CCCCXLV — CCCCXXXII.  
35. CCCCCLXXVIII — CCCCCLXXXII.  
36. CCCCXCVI.  
37. DV.  
38. CCCCXX.  
39. DXXXVIII.  
39. DXXXVIII.  
40. DLVI.  
41. CCCCXLIV.  
42. CCCCXCV.  
43. DCLII.  
44. DLI.

## REP. VI.

1. DCXIV.  
2. CCCLXIX.  
3. CCCLXXXIX.  
4. CCXXXI.  
5. CCCXIII.  
6. CCCXXXVIII.  
7. CCCXXXV.  
8. DLX.  
9. CCCXXXIII.  
9. a. DCCCC.  
9. b. DCCCCIV.

10. CCCLXXXVIII.  
11. CCCCX.  
12. CCCLX.  
13. CCCXV.  
14. DLXXVIII.  
15. DLXXXII.  
15. a. DCCCLXXII.  
16. DCXVII — DCXXV.  
16. a. DCXXVI.  
16. b. DCCCCVI — DCCCCXIII.  
16. c. DCCCCXVIII — DCCCCXXII.  
17. DCCCXLIX. et DCCCL.  
18. DLXXV.  
19. CCCCXCIX.  
20. DLXXXVII.  
21. CCCCXXXIX.  
22. CCCCXCVIII.  
23. DCI.  
24. DCXII.  
25. DCV — DCIX.  
26. DCXI.  
27. DXXX.  
28. DXCI.  
29. DCLIII.  
30. DLXXX.  
31. DLXXIII.  
32. DCXIII.  
33. DCCCCXIV.  
34. DCCCLXXXVI.  
35. DCCCLXXXVII.  
36. DCCCCXXXVII.  
37. DCCCLXXXVIII.  
38. DCCCXCVIII.

## COLLECTIO CODICUM MAGICORUM.

1. DCCVII.  
2. et 3. DCCVIII.  
4. DCCIX.  
5. DCCX.  
6. DCCXI.  
7. DCCXII.  
8. DCCXIII.  
9. DCCXIV.  
10. DCCXV.  
11. DCCXVI.  
12. DCCXVII.  
13. DCCXVIII.  
14. DCCXIX.

15. DCCXX.  
16. DCCXXI.  
17. DCCXXII.  
18. DCCXXIII.  
19. DCCXXIV.  
20. DCCXXV.  
21. DCCXXVI.  
22. DCCXXVII.  
23. DCCXXVIII.  
24. DCCXXIX.  
25. DCCXXX.  
26. DCCXXXI.  
27. DCCXXXII.

28. DCCXXXIII.  
29. DCCXXXIV.  
30. DCCXXXV.  
31. DCCXXXVI.  
32. DCCXXXVII.  
33. DCCXXXVIII.  
34. DCCXXXIX.  
35. DCCXL.  
36. DCCXLI.  
37. DCCXLII.  
38. DCCXLIII.  
39. DCCXLIV.  
40. DCCXLV.



- |                 |                  |                   |
|-----------------|------------------|-------------------|
| 41. DCCXLVI.    | 75. DCCLXXX.     | 109. DCCCXIV.     |
| 42. DCCXLVII.   | 76. DCCLXXXI.    | 110. DCCCXV.      |
| 43. DCCXLVIII.  | 77. DCCLXXXII.   | 111. DCCCXVI.     |
| 44. DCCXLIX.    | 78. DCCLXXXIII.  | 112. DCCCXVII.    |
| 45. DCCL.       | 79. DCCLXXXIV.   | 113. DCCCXVIII.   |
| 46. DCCLI.      | 80. DCCLXXXV.    | 114. DCCCXIX.     |
| 47. DCCLII.     | 81. DCCLXXXVI.   | 115. DCCCXX.      |
| 48. DCCLIII.    | 82. DCCLXXXVII.  | 116. DCCCXXI.     |
| 49. DCCLIV.     | 83. DCCLXXXVIII. | 117. DCCCXXII.    |
| 50. DCCLV.      | 84. DCCLXXXIX.   | 118. DCCCXXIII.   |
| 51. DCCLVI.     | 85. DCCXC.       | 119. DCCCXXIV.    |
| 52. DCCLVII.    | 86. DCCXCI.      | 120. DCCCXXV.     |
| 53. DCCLVIII.   | 87. DCCXCII.     | 121. DCCCXXVI.    |
| 54. DCCLIX.     | 88. DCCXCIII.    | 122. DCCCXXVII.   |
| 55. DCCLX.      | 89. DCCXCIV.     | 123. DCCCXXVIII.  |
| 56. DCCLXI.     | 90. DCCXCV.      | 124. DCCCXXIX.    |
| 57. DCCLXII.    | 91. DCCXCVI.     | 125. DCCCXXX.     |
| 58. DCCLXIII.   | 92. DCCXCVII.    | 126. DCCCXXXI.    |
| 59. DCCLXIV.    | 93. DCCXCVIII.   | 127. DCCCXXXII.   |
| 60. DCCLXV.     | 94. DCCXCIX.     | 128. DCCCXXXIII.  |
| 61. DCCLXVI.    | 95. DCCC.        | 129. DCCCXXXIV.   |
| 62. DCCLXVII.   | 96. DCCCL.       | 130. DCCCXXXV.    |
| 63. DCCLXVIII.  | 97. DCCCII.      | 131. DCCCXXXVI.   |
| 64. DCCLXIX.    | 98. DCCCIII.     | 132. DCCCXXXVII.  |
| 65. DCCLXX.     | 99. DCCCIV.      | 133. DCCCXXXVIII. |
| 66. DCCLXXI.    | 100. DCCCV.      | 134. DCCCXXXIX.   |
| 67. DCCLXXII.   | 101. DCCCVI.     | 135. DCCCXL.      |
| 68. DCCLXXIII.  | 102. DCCCVII.    | 136. DCCCXLI.     |
| 69. DCCLXXIV.   | 103. DCCCVIII.   | 137. DCCCXLII.    |
| 70. DCCLXXV.    | 104. DCCCIX.     | 138. DCCCXLIII.   |
| 71. DCCLXXVI.   | 105. DCCCX.      | 139. DCCCXLIV.    |
| 72. DCCLXXVII.  | 106. DCCCXI.     | 140. DCCCXLV.     |
| 73. DCCLXXVIII. | 107. DCCCXII.    |                   |
| 74. DCCLXXIX.   | 108. DCCCXIII.   |                   |

Hac autem tabula proposita, non possum non lectores rogare, ut lene de nova codicum adoratione iudicium ferre velint \*). Ingenue enim fateor, me mihi met ipsi nec ubique in hoc negotio satisfacisse, nec vero satisfacere potuisse, quum nonnulli Codices eo demum tempore in bibliothecam nostram inferrentur, quo descriptio eorum librorum, quibuscum coniungi et describi debebant, absoluta et typis iam mandata erat \*\*). Itaque nihil mihi reliquum erat, quam novitios illos ad *miscellaneous Codices* [Class. XX.] reicere. Idem accidit bonis quibusdam recentioris aetatis codicibus, in magna farragine inutilium ne dicam librorum, sed foliorum manuscriptorum latentibus, quorum singulas particulas misere dilaceratas et disiectas in unum coniungendi negotium molestissimum \*\*\*). quum iusto diutius distulissem, sero demum cognovi [id quod haud futurum

\*) Vitio nescio quo accidit, ut Codex LXX. [pag. 20.], qui glossas in Martianum Capellam continet, inter poetas describeretur.

\*\*) Hoc dictum volo v. c. de Codd. DCCCLI. DCCCLVI — DCCCLVIII. DCCCLXXVII — DCCCLXXXIII. DCCCLXXXVIII. DCCCXCV. DCCCXVI. et aliis. Plerosque enim horum codicum *Carolus Guilelmus Augustus Schubertus*, civis Lipsiensis et bibliopola quondam litteratissimus, qui honestum otium usque ad supremum diem [d. 22. Ian. 1837.] in litterarum consorcio consumsit, bibliothecae nostrae eum libris suis [ultra MMM voll.] et magno aeris pondere liberaliter legavit.

\*\*\*) Ita v. c. *Hoehl's Annalium Lipsiensium* singula paene folia recolligenda mihi erant. [Vid. Codd. DCV — DCIX.]

iure speraveram], esse inter illos, quorum descriptio prioribus libri mei plagulis inserenda erat. Alios denique codices serius, quam ut suo loco describere potuissem, a libris prelo excusis disiunxi. Id v. c. accidit ei codici Satyrarum Iuvenalis, quem sub num. DCCCLV. descripsi; is enim cum edit. Terentii [Venetiis 1480.] Iuvenalis [ibid. 1483.] et Persii [ibid. 1482.] coniunctus erat. — Quae quum ita essent, eo plus diligentiae adhibuimus indici operis conficiendo; accurato enim indice addito persuasum nobis erat minutum iri pauca illa, quae non nostra quidem culpa acciderunt, incommoda.

Iis, quae in catalogo de singulis codicibus narraui, addenda nonnulla sunt, quae aut inscius omisi aut tum demum amicorum monitis edoctus sum, quum opus iam in lucem emissum esset. Praeterea indicandum etiam est, quinam viri docti codicibus nostris usi fuerint, quum liber meus prelo excuderetur. Addenda igitur haec sunt:

Ad Codd. IV. et V. — Ad hos libros censor catalogi mei in Ephemeridibus Halensibus [1838. num. 92. pag. 136.] haec adnotavit: „Eine eben solche Abschrift befindet sich auf der Bibliothek des Hallischen Waisenhauses, bei der es wahrscheinlich ist, dass sie durch Luc. Holstenius nach Deutschland gekommen ist, und Briefe lassen vermuthen, dass durch denselben bei seinem römischen Aufenthalte noch mehrere Copien besorgt sind.“

Ad Cod. IX. — Huius codicis varietas secundum Thiemianam editionem narrata est in *Sturzii Lex. Xenoph.* Vol. I. pag. 17. sqq. Quae de aetate et patria codicis *Sturzius* ibid. pag. 13. et 14. monuit, ea partim falsa, partim non satis certa sunt. Accuratius quam *Sturzius* hunc librum nuper examinavit *Gustavus Albertus Sauppe*. Vid. eius edit. tomi VI. editionis *Xenoph. Schneiderianae* pag. XIII. sq. — Caeterum notandum est, in *Oeconomico* fol. 91. a. sine ulla lacunae notatione desiderari locum XII. 9 — XIX. 16.

Ad Cod. XIV. — Cf. *Nürnberger Gelehrten-Lexic.* tom. III. pag. 7.

Ad Cod. XVI. — Codex, cuius collatio huic editioni adscripta est, in bibliotheca Mosquensi asservatur. Exscripta illa est nuper a *Iacobitzio* in usum *Schuberti* Cassellani.

Ad Codd. XXIV. et XXV. — Hos contulit superiore anno *Fr. Bellermann*, Prof. Berolinensis.

Ad Codd. XXXIX. XL. et XLI. — His usus est *S. Obbarius*. Vid. *Eius et Theod. Schmidii* edit. Epistt. praefat. pag. X. et XI.

Ad Cod. XL. e. — Huic mappae geographicae [vid. tab. lithogr. II.] aliquot plane similes in bibliotheca Regia Parisina haberi, litteris ad me datis humanissime me docuit clarissimus *Jomard*, sectionis geographicae illius bibliothecae praefectus. Ita enim ille: „Au reste,“ inquit, „cette pièce me semble tout a fait analogue à plusieurs très anciennes cartes dont nous possédons les originaux, ou les copies.“

Ad Codd. XLIV. et XLV. — Cf. *Ovid. ed. Jahn.* Vol. II. tom. I. pag. XXVII.

Ad Cod. LXX. — Hunc contulit *Alschevsky* Berolinensis.

Ad Cod. LXXXIII. b. — Hoc fragmentum Volusii Metiani collatum est ab *Ernesto Heimbachio* nostro in usum *Caroli Baudi de Vesme* Taurinensis.

Ad Cod. XC. — Contulit hunc *Otto* in usum editionis Festi Lindemannianae. Vid. *Corp. Gramm.* Vol. I. praef. pag. XIII. — De Varrone cf. ed. *Muelleri* praef. pag. XXIX.

Ad Cod. XCI. g. et h. — De hoc Sallustii codice *Cortius* in ed. Sall. pag. X. haec scripsit: „chartaceus quidem est, sed eadem forma,“ [nimirum qua is liber MS. est, quem sub num. XL. a. recensuimus] „et, quod potius est, eadem religione, ab initio maxime, scriptus. Is etiam Commeliniano, quem tanta gloria decoravit Gruterus, ubi reliqui omnes deserunt, adhaerescit: ut in eam opinionem sim ingressus, vetustissimum exemplar fuisse, e quo sit derivatus, sed quod ductibus non fuerit apertissimis scriptum, qui bonum librarium interdum deceperint.“

Ad Cod. CXII. e. — Ex praeambulis, quae ibi recensentur, *Herm. Jul. Leyserus* Lipsiensis in libro: *Bericht der Deutschen Gesellschaft zu Leipzig, vom Jahre 1837. herausgeg. von Aem. Lud. Richter und Karl Aug. Espe*, duo typis describenda curavit. Haec sunt sub num. 19. *Welch Kristen mensch* cet. [l. I. pag. 21.] et sub num. 12. *Dij liebe dij menschen* cet. [l. I. pag. 27.]

Ad Cod. CLXXII. a. — Haec vita S. Guicberti typis descripta est in *Surii* vitt. Sanctor. Mai. 23. pag. 293 — 297. et *Bollandii* Actt. Sanctor. Mai. tom. V. pag. 260 — 265. — Cf. *Lambeccii* Commentar. Bibl. Vin-dob. II. pag. 898. ed. vet. pag. 789. ed. nov.



Ad Cod. CLXXII. b. — Sigeberti libellus legitur in *d' Achery Spicileg.* [ed. de la Barre] tom. II. pag. 759—769. usque ad verba codicis nostri [pag. 51. b. lin. 2.]: *vicina erant emptione multiplicavit.*

Ad Cod. CCCXCVI. — Epitome huius operis *Bodini*, quod numquam typis descriptum est [nam Polycarpus *Leyserus* illud edere tantum volebat] legitur in *Jahnii Bücherverzeichn.* Tom. I. Sect. 2. pag. 1474. et 1753. — Cf. *Diekmann.* Sched. de naturalismo Bodini. Lips. 1684. *Reimanni* biblioth. theol. pag. 986. *Lilienthalii* bibl. theol. pag. 1044. *Nachrichten einer Hallischen Biblioth.* tom. III. pag. 382. sq. —

Ad Cod. CCCXXI. — Hunc codicem nuperrime *Pertz* consuluit in usum *Monumentorum Germaniae.*

Ad Cod. DCCCLXXXVI. — De bibliotheca Pistoriana, unde multa illius Cod. apographa deprompta sunt, cf. *Eberti Geschichte der Dresd. Kön. Biblioth.* pag. 29.

Iam supra dixi, me ea, quae de possessoribus aut donatoribus nostrorum codicum in notitiam mihi venissent, cum lectoribus esse communicaturum et tamquam in tabula propositurum, id quod multis spero haud ingratum fore. Eodem loco animadverti, praeter *Goetzii* programma et indicem donatorum, mancum illum et imperfectum, nullum fere mihi fuisse fontem, unde de huiusmodi rebus certior fieri potuissem. Nomina eorum, qui codices nostros olim possederunt, saepe inde tantum mihi innotuerunt, quod libris illa inscripta erant aut ex emblematis [quae v. c. *Wagenseilii*, *Jordani*, *Uffenbachii*, aliorum, codices habent,] patebant. Proponam autem alphabetico ordine primum nomina eorum virorum, qui codices bibliothecae nostrae donaverunt et legaverunt una cum codicum dono oblato enumeratione. Post sequentur nomina eorum, qui olim codices nostros possederunt, quamquam mihi quidem, qua ratione illi bibliothecae nostrae facti fuerint, non ubique constat. Cf. quae supra diximus pag. VI.

## I.

## RE CENSUS DONATORUM.

*Baudisius* [Leonhard.] Ictus et Praetor Lipsiensis. Codd. CCCIII = CCCIX. — *Bornius* [Jacob.], Electori Sax. a Consiliis intimis. XXXIX. XLI. XLV. XLIX. L. LII. LXIII. LXXVIII. XCI. XCV. XCVIII. CXLVII. CXCIV. CCXXXIX. CCXCIV. CCCCIV. Praeterea idem *Bornius* codicem quemdam donavit, quem index donatorum [pag. 18.] satis obscure „*varia elegantia continere*“ dicit. — *Buckinstorff* s. *Buxtorf* [Theodoricus de], facult. iurid. Lips. Ordinarius. CCXLII. CCXLV. CCXLVIII. CCLII — CCLIV. CCLVI. CCLVII. CCLXIV — CCLXVIII. CCXCV. CCCLXXIV. Cf. *Goetzii* progr. pag. 19. — *Freytagh* [Petr.] Doct. iur. Lips. CCXCVIII. — *Gretschel* [C. C. C.] Doct. iur. Lips. CCCLXVIII. — *Haltius* [Christian. Gottlob.] CCXIV. — *Heiland* [Polycarp.] Senator Lips. Hic in indice donator. pag. 11. donasse dicitur chronicam Norimbergensem; sed quis sit hic codex, ambigitur inter DCXXXIII — DCXXXVIII. — *Jacobi* [Beniam.] Ictus et Praetor civitatis nostrae. XXXV. [an. XXXVI.? Vid. ind. donator. pag. 61.] CXX. CCIV. — *Koch* [Chstn. Traug.] Proconsul Lips. DCCV. — *Kuestnerus* [Joh. Phil.] et *Sieberus* [Jo. Georg.] Senatores Lipsienses. Cf. ind. donator. pag. 80. *Goetzii* progr. pag. 18., qui undecim codd. ab his viris donatos esse dicit, ex quibus hos tantum laudare possum: II. XLII. XLIV. LXXVI. CXXXIV. [an CXXXV.?] CXLVIII. CLXXXVI. CLXXXVII. — *Martini* [Geo. Henr.] Rector gymnasii Nicolaitani Lips. CCXXXVIII. DCXCIV. — *Palm* [Joh. Frid.] Collega eiusd. gymn. DCCCLVI. DCCCLVII. — *Rivinus* [Q. Sept. Florens] Ictus et Proconsul Lips. CCCCLI. Cf. ind. donator. pag. 36. — *a Ryssel* [Hieron. Jac.] Senator Lips. CXVII. et CXVIII. Haec certe puto esse, quae commemorat index donator. pag. 26. „*duo manuscripta Gallica.*“ — *Schubertus* [Car. Guil. Aug.] bibliopola Lipsiensis. CCXC. DLXIX. DCCCLI. DCCCLVIII. DCCCLXXV. DCCCLXXXVII — DCCCLXXXIII. DCCCLXXXVIII. DCCCXCV. — *Seeburg* [Maurit.] Senator Lipsiensis. DCCCCXVI. — *Sieberus* [Jo. Geo.] Vid. *Kuestnerus*. — *Stegerus* [Adrian.] Consul Lips. triginta unum diplomata donavit. Vid. *Goetzii* progr. pag. 33. et ind. donator. pag. 12. — *Teutonica societas Lipsiensis.* CCXI — CCXIII. CCXXXIII. DCCCCV. DCCCCVI — DCCCCXIII. DCCCCXVII. — *Wagnerus* [Paulus] Consul Lips. CCXCIX. Vid. ind. donator. pag. 10. — *Weidmann* [Maurit. Georg.] bibliopola Lips. CXXI. —

## II.

## RECENSUS EORUM, QUI OLIM CODICES NOSTROS POSSEDERUNT.

*Altahensis bibliotheca monasterialis* [S. Mauricii in Altah inferiori] CXXIV. CLXVI. CLXVIII. CXC. CXCVI. CCCCXXII. — *Augustanum monasterium S. Udalrici*. LX. LXXXVII. CLXXIII. CLXXIV. CLXXXV. CCL. CCXLVII. — *Augustus Dux Saxoniae*. CXXI. — *Barbari* [Iseppi]. CCCLII. — *de Berger* [Christoph. Henr.] CCCXXII. CCCLV. — *Buenemann* [Joh. Lud.] CLXIX. — *Carpzovius* [Frid. Bened.] XLII. LXXXVIII. CII. CVI. CXXXIX. — *Chilianus* [Mich.] CXXVI. — *Coloniense monasterium SS. Martini et Eliphi*. CLXV. — *Cortius* [Gottl.] LXXXIV. — *Corviniana bibliotheca*. XXVIII. — *de Crequin*. CXVII. — *Cuperus* [Gisb.] LVI. CCLXXXVIII. — *Diekmannus*, Theologus Bremensis. CLXIX. — *Ehinger* [Elias]. CXXXI. CXXXII. — *Ernesti* [Jo. Aug.] LXVII. — *Fabricius* [Jo. Alb.] DXXXVII. (?) — *Fichardus* [Conr.] CCIX. — *Fichardus* [Joh.] CCIX. CCLXX. — *Foucault* [Nic. Jos.] LXXX. DCCCXCIV. — *Freybergius* [C. A.] CCCXXXIII. CCCCLXXXVI. DVI—DXXIV. DCCCLXXXIII. — *Goetzius* [Godofr.] LXXIV. LXXV. XCH. CVI. — *Gothofredus* [Dionys.] LVII. — *Gothofredus* [Jacob.] LVII. — *Gottschedius* [Joh. Christoph.] CXV. CXVI. — *Groschuffenius* CLXXXVIII. — *Hallense monasterium Mariae et S. Alexandri* [Magdeburg. dioecesis.] CXLVIII. *Monasterium S. Mauricii*. XXXV. — *Heinsius* [Dan.] LXXXVIII. — *Heinsius* [Nic.] XLII. — *de Heynitz* [Benno-Henricus et Nicolaus] CCVII. — *Hoe ab Hohenneck*. CXXXI. — *Jani* [Chstn. Godofr.] DCCCXC. — *Ickstatt* [Joh. Adam.] DCCCXCIV. — *Jordanus* [C. S.] CVII. DCXCII. — *Juncker* [Chstn.] DCCI. — *Jungermann* [Godofr.] CVI. — *de Kenritz* [Andr.] CIV. — *Keuchenius*. Vid. *Reuchenius*. — *Kochius* [Chstn. Traug.] CCCLXVIII. Cf. recens. donatorum. — *Kochius*. CCCCLVI. — *Krafft* [Henr.] CCXI. — *Kreysigius* [G. C.] CCCXXXVII—CCCXXXIX. — CCCXLI. CCCXLV. CCCXLVII. CCCXXX. CCCXXXIII. CCCCLXIV—CCCCLXXV. CCCCLXXVII—CCCCLXXXII. CCCCLXXXVIII. CCCXC. CCCXCII. CCCXCIII. CCCXCIV. CCCXCVI—DIII. DVI—DXXIV. DXXVIII. DXXX. DXXXI. DXXXIV. DXXXVI. DXXXVIII. DXXXIX. DLVI. DLXVII. DLXVIII. DLXXIII. DLXXV. DLXXVI. DLXXX. DLXXXVII. DXC. DXCI. DXCVIII. DCI. DCH. DCXIII. DCXXXIX. DCXL. DCXLII. DCXLIII. DCLII. DCLIII. DCXCV. DCCCLXXII. DCCCLXXVI. DCCCLXXXVI. DCCCLXXXVII. DCCCXCVIII. DCCCC. DCCCCII. Praeter hos mihi persuasum est multos alios Kreyssigianae collectionis libros inter Manuscripta nostra haberi, a quibus enumerandis abstinendum duxi, quod coniecturis meis non satis fidebam. — *Kuehornii fratres*. CCLXX. — *Leibnitius* [Godofr. Guil.] DXXXVII. — *Lutherus* [Joh. Ernest.] CXXI. — *Lyserus* [P.] iun. DCCCLII. — *Magdeburgense monasterium S. Johannis*. XL. — *de Mastricht* [Gerh.] CLXIX. CCCXXI. — *Mayerus* [Frid.] Theol. Berolinensis. DCCCLXXXIV. — *Meibomius* [M.] DCCCXCVI. — *Menckenius*. CCCXXXIV. CCCXXXVI. DXLVII. — *Meyerus* [Henr.] Lipsiensis. DCCCLXII. — *Muegii* [C. F. C. N. et Sebast.] a Bofftzhaim. CCXCI. — *Norimbergense monasterium S. Egidii*. CLIV. — *Paderbornensis bibliotheca monasterialis*. CXXV. CXLIII. CXLIV. CLVII. CLXIV. CCL. — *Palmerinus de Oliva*. XLVII. — *Pauli* [Jo. Geo.] CXXII. — *Pechina* [Stanisl.] de Sweydnitz. CLXXIX. — *Petavius* [Paulus] CL. — *Pfeiffer* [Aug.] CCCXCII. — *Pirnense monasterium*. CCCXXV. — *de Polheim et Warttemberg* [Maximilianus] CCXVIII. [e.] — *Putanus* [Georg. Barthold.] a Braitenberg, praepositus Pragensis. DCCCXLVII. — *de Reinsperg* [Georg.] CCVII. — *Reitzerus* [Chr.] XLVII. — *Reuchenius* [S. f. — an legendum est *Keuchenius*?] LXXIX. — *Rostgaardius* [Fred.] XLVII. LXXXI. LXXXVI. — *Rostius* [Joh.] CCCXIV. — *Sagittarius* [C.] DCCCLII. — *Scabini Lipsienses*. CCXCVIII. — *Schad* [Apollonia et Joh.] CXXVII. — *Schefferus* [Joh.] XXXV. Cf. *Goetzi* progr. pag. 16. — *Schmidius* [J. A.] DCCCLII. — *Schroder* [B.] CCCCXVIII. — *Schwarzzius* [Chn. Gottlib.] DCCCLVI. DCCCLVII. — *Sellius* [Godofr.] XV. XXXIII. XXXIV. LXVIII. LXXX. LXXXII. De auctione, quam *Sellius* Lipsiae 1737. instituit, cf. eius *Catalogus* et *Eberti Gesch. der Dresd. Kön. Bibl.* pag. 215. num. 218. et pag. 130. In eo exemplari catalogi Selliani, quod in Regia bibliotheca Dresd. asser-



vatur, Ebertus adnotavit, ad quas bibliothecas reliqui codices illius collectionis pervenerint. — *Slichk* [Sligk?] DCCCXLVI. — *Sneschewicz* [Jo.] XCV. — *Staigadense monasterium S. Johannis*. CLXXIV. — *Starck* [Jo.] LXXXIV. — *Steinbach* [Jo. Frid.] XI. XII. — *Stockel* [Simon.] CCXLVI. — *Suoffheim* [Paulus] CCVII. — *Thomasius* [Jacob.] CLXXXIII. — *de la Tour* [Gabriele] CXVII. — *ab Uffenbach* [Zach. Conr.] I. IV. V. XXVIII. XXX. LVI. CLXXII. CCLXXXVIII. CCCCLV. DCLXXXII. DCCCXCVI. — *Villerius* [P.] LVI. — *Vogelius* [Jo. Jac.] DCV—DCIX. DCXI. — *Voglerus* [Casp.] CCCXXXV. — *Vulcanius* [Bonav.] LXXXVIII. — *Wagenseilius* [Joh. Christoph.] X. XVII. XXIII. XXXVI. XLIII. XLVI. LIX. LXV. LXXIII. LXXVII. XC. XCIV. XCVI. CXIX. CXL. CXLII. CLVI. CLXVII. CLXX. CLXXXIV. CCXLVI. CCCXXXII. CCCL. CCCLI. CCCLIV. CCCXCVI. CCCXXIV. DCLIV. DCLVII. DCLXXI. DCXC. DCXCI. DCCCLIX. — De codd. Wagenseilianis cf. *Goetzii* progr. pag. 19. — *Weberus* [Mich.] CCCXXVIII. — *Winghe* [P.] LVI. — *de Witt* [Jean] CLXXXIX. — *Wogaw* [Zach.] CCCLXVI. — *Zobelius* [Christoph.] CCXCVIII. CCXCIX. CCCLXXXIX. DCCCLXXXV. —

Quae in hoc recensu monuimus, pertinent tantum ad codices occidentalibus linguis conscriptos. Orientales codices, quos bibliotheca nostra habet, maximam partem fuerunt olim in libris *Wagenseilii*, [de quibus vid. quae narrata sunt in libro: *Monatl. Unterredungen*, ann. 1691. pag. 236. sqq. et ann. 1693. pag. 539.] *Ungeri*, *Acoluthi*, *Pfeifferi*, eorumque pretiosissimi e spoliis Turcicis anno 1690. Buda expugnata redempti sunt. Caeterum de his etiam codicibus quaedam obiter adnotata sunt in *Goetzii* progr. pag. 20 — 24., sed quae ibi disputantur, non multum illa faciunt ad historiam et fata illorum codicum cognoscenda; nam praeter *Wagenseilii* et *Acoluthi* codices de fati unius tantum libri manuscripti [Coranici] ab Jo. Friderico *Gleditschio*, bibliopola Lipsiensi, bibliothecae nostrae donati disseritur. Quaecumque de fati caeterorum codicum orientalium erui poterant, ea suis locis in ipsa illorum descriptione exposita habentur.

Restat, ut etiam hoc loco maximas gratias agam duumviris illis, *Henrico Orthobio Fleischero* et *Francisco Delitzschio*, qui pro egregia in me benevolentia promptoque litteras iuvandi animo faciles aures precibus meis praebuerunt, ut alter Codd. Arabicos, Persicos, Turcicos, alter Hebraicos, Rabbinicos, Syriacos describendi negotium in se susciperet. Qui viri laude mea maiores ipso opere et labore suo, quantum decus libro meo attulerint, demonstraverunt. Praeter illos autem, maxime mihi gratulor, quod in urbe nostra multi etiam alii viri erant, quorum consilio prudentissimo in recensendis describendisque codicibus egregie me adiutum esse grato animo profiteor. Ita inter alios *Carolus Gottlob Kuehnus*, venerandus senex, fautor maxime colendus; ita *Gustavus Haenelius*, sagacissimus ille et indefessus Manuscriptorum per totam paene Europam dissipatorum investigator; ita *Ludovicus Aemilius Richter* meus, cuius humanitas an doctrina magis laudanda sit, iuxta cum multis aliis, qui eum norunt, me nescire fateor; ita *Ludovicus Kleeius*, collega et amicus dilectissimus, promptissimo semper mihi adfuerunt auxilio et varia, qua excellunt, doctrina opus promoverunt et adiuverunt. Alio enim codices medicos, alio modo Hispanicos, modo iuris Romani libros, alio codices iuris canonici et Germanici, alio volumina Itala et Germanica prisco idiomate conscripta examinante, et, quid potissimum in illis describendum esset, mihi monstrante, factum est, ut etiam ii codices, de quorum interna indole ego quidem, quum litterarum, ad quas pertinent, ignarus essem, iudicare non poteram, a viro illarum perito examinarentur.

Sed iniustus profecto essem, si in commemorandis libri mei fautoribus *Gebhardtum* meum silerem. Is enim non tantum sumptus huius catalogi edendi haud exiguos [quum a librariis paucitatem eorum, qui eiusmodi librum essent emturi, culpantibus non unam repulsam tulissem] liberaliter in se suscepit, sed etiam ut typorum elegantia ac nitore liber meus commendaretur, summa ope nisus est; quid quod idem typothetarum specimina tam religiose et accurate ipse emendavit, ut mihi ultimum illa inspicienti saepe nihil fere reliqui faceret; quod officium eo pluris faciendum est in libro, cuius non exigua laus in eo cernitur, ut a typographicis mendis liber emittatur. Idem *Gebhardtus* etiam specimina insignium codicum cum delineationibus picturarum lapidi incidenda curavit, quibus additis haud spernendum decus catalogo accessisse, omnes, puto, lectores grati mecum contestabuntur.

Tandem a quo venerabili viro exorsa est praeformatio mea, ad eundem illum redit. Itaque etiam TIBI, illustrissime BLUEMNERE, hoc quaecumque opus ita commendo, ut, si TIBI illud non prorsus displicuerit, egregiam studiorum mercedem reportasse iure mihi videar. Quis enim iustior aequae ac peritior libri mei aestimator esse poterit, quam TU, qui non tantum a prima inde iuventute in his litteris versatus es, sed etiamnunc per senectutis otia in illis habitas? STIEGLITZUS ille inter suos non mortuus, quem non collegam tantum colebas, sed etiam propter singulare ingenium et variae doctrinae elegantiam maximi faciebas, de senectute sua, quam in iucundo litterarum commercio transigebat, praedicare solebat Goethianum illud: *Was man in der Jugend wuenscht, hat man im Alter die Fuelle*. Quam egregiam sententiam quis neget in TE quoque quadrare, cuius senectus ipsa litteris et optimis quibusque studiis ita dedicata est, ut doctrinae thesauris per totam vitam sol- lenter congestis non delectetur tantum, sed iis augendis iuvenili prorsus studio operetur? Hanc autem senectutem Deus optimus Maximus propitio vultu tuens quam diutissime TE servet inclytae TUAE genti, patriae, amicis, familiaribus; iis denique omnibus, qui TE suspiciunt, colunt, admirantur. Vale.

# C O D I C E S

## HOC ORDINE DESCRIPTI SUNT:

- I. Codices philologici Graeci et Latini. Pag. 3 — 32. [I — CVIII.]
  - A. Graeci. Pag. 3 — 11. [I — XXXII.]
  - B. Latini. Pag. 11 — 32. [XXXIII — CVIII.]
- II. Codices Germanici. Pag. 33 — 37. [CIX — CXVI.]
- III. Codices Gallici. Pag. 37 — 38. [CXVII. et CXVIII.]
- IV. Codices scripturae sacrae. Pag. 38 — 40. [CXIX — CXXIX.]
- V. Patres ecclesiastici et scholastici. Pag. 41 — 56. [CXXX — CLXXXV.]
  - A. Graeci. Pag. 41 — 43. [CXXX — CXXXVIII.]
  - B. Latini. Pag. 44 — 56. [CXXXIX — CLXXXV.]
- VI. Menologia. Martyrologia. Libri liturgici. Statuta ecclesiastica. Pag. 56 — 66. [CLXXXVI — CCVIII.]
- VII. Theologi recentiores. Pag. 66 — 78. [CCIX — CCXXXVIII.]
- VIII. Codices iuris canonici. Pag. 78 — 86. [CCXXXIX — CCLXXXV.]
- IX. Codices iuris Graeci et Romani. Pag. 87 — 92. [CCLXXXVI — CCXCVII.]
- X. Codices iuris Germanici. Pag. 92 — 96. [CCXCVIII — CCCXI.]
- XI. Codices iuris particularis, maxime publici. Statuta. Pag. 96 — 118. [CCCXII — CCCLXXIII.]
- XII. Processus iudicarius. Pag. 118 — 121. [CCCLXXIV — CCCLXXVII.]
- XIII. Consilia et responsa. Pag. 121 — 126. [CCCLXXVIII — CCCXC.]
- XIV. Codices medici. Pag. 126 — 127. [CCCXCI — CCCXCV.]
- XV. Codices philosophici. Pag. 127 — 129. [CCCXCVI — CCCIII.]
- XVI. Codices historici. Pag. 129 — 186. [CCCCIII — DCXCII.]
  - A. Chronologia. Historia universalis et antiqua. Pag. 129 — 132. [CCCCIII — CCCCXVIII.]
  - B. Germania. Pag. 133 — 175. [CCCCXIX — DCLIII.]
    1. Historia universae Germaniae eiusque civitatum, imperatorum, regum et virorum illustrium. Pag. 133 — 155. [CCCCXIX — DLVII.]
    2. Historia episcopatum, monasteriorum et universitatum. Pag. 155 — 160. [DLVIII — DLXXVI.]
    3. Historia urbium. Pag. 160 — 175. [DLXXVII — DCLIII.]
  - C. Hispania. Pag. 175 — 176. [DCLIV — DCLIX.]
  - D. Gallia. Pag. 177 — 179. [DCLX — DCLXVIII.]
  - E. Italia. Pag. 179 — 183. [DCLXIX — DCLXXIX.]
  - F. Polonia. Pag. 183 — 184. [DCLXXX — DCLXXXIV.]
  - G. Hungaria. Pag. 184 — 185. [DCLXXXV — DCLXXXIX.]
  - H. Historia orientalis. Pag. 185 — 186. [DCXC — DCXCII.]



- XVII. Itineraria. Pag. 186 — 188. [DCXCIII — DCXCIX.]  
 XVIII. Epistolographi. Pag. 188 — 190. [DCC — DCCVI.]  
 XIX. Collectio codicum magicorum. Pag. 190 — 203. [DCCVII — DCCCXLV.]  
 XX. Codices miscellanei. Pag. 203 — 229. [DCCCXLVI — DCCCCXXXVII.]  
 XXI. Diplomata, descripta a *Curtio de Bose*. Pag. 230 — 270. [I — LXXXII.]  
 XXII. Codices Hebraici ac Syriaci adiectis aliquot Slavicis descripti a *Francisco Delitzschio*. Pag. 271 — 328. [Hebr. I — XLIII. Syriac. I. II. Armen. I — III. Slav. I — IX.] Accedunt a pag. 314. *Zunzii* additamenta.  
 XXIII. Reliqui codices orientalium linguarum, Arabici, Persici, Turcici, descripti ab *Henrico Orthobio Fleischer*. Inde a pag. 329. usque ad finem.

**C A T A L O G U S**

**LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECAE  
SENATORIAE CIVITATIS LIPSIENSIS.**

---

CATALOGUS

LIBRORUM MANUSCRITORUM BIBLIOTHECAE

SENEGALICAE CIVITATIS LIPSIAE



# I. CODICES PHILOLOGICI GRAECI ET LATINI.

## A. GRAECI.

### I.

[Rep. I. 4. 43.]

Codex chartac. in fine saeculi XIV. scriptus, cum scholiis interlinearibus et marginalibus, folior. 116. Continentur:

AESCHYLI TRAGEDIAE III.: PROMETHEUS [fol. 1. a. — 49. a.], SEPTEM AD THEBAS [fol. 49. b. — 84. b.], PERSAE [fol. 85. a. — 116. b.]. Praemissa est [a fol. 9. a.] vita Aeschyli Graece scripta, eadem fere, quae in ed. Henr. Stephani ann. 1557. legitur. Incip. [nam ab initio, ut etiam a seriori manu animadversum est, 4 circiter folia deperierunt,] a vers. in ed. Schütz. tom. I. 159 sqq. [τ]ησικάρδιος θεῶν [ὅτι τ]ὰ δ' ἐπιχαρῆ τίς οὐ cet. Explic. πέμψω τοῖςδε δυσθρόοις γόοις. τῶν περσῶν δράματος αἰσχρόλον τρίτον τέλος. — Fuit hic liber MS. olim in bibliotheca D. Zach. Conr. ab Uffenbach M. F., ut ex emblemate fronti libri infixo apparet. Vid. *Biblioth. Uffenbach. MSS.* P. II. pag. 685 — 690.

### II.

[Rep. I. 4. 44. a.]

Codex bombycinus saec. XIV. bene et accurate scriptus, cum glossis interlinearibus et scholiis in margine scriptis, folior. 92. Continentur:

SOPHOCLES TRAGEDIAE TRES. AIAX [fol. 1. a. — 32. a.] ELECTRA [fol. 32. b. — 62. a.] OEDIPUS REX [fol. 63. a. — 92. b.] Scholia crebra sunt antiquiora et recentiora. Antiquiora cum textu ipso eademque manu aut certe eodem fere tempore, quo textus, descripta videntur. Recentiora ex caractere et pallescente atramento facile dignoscuntur. Personarum nomina rubro picta sunt. — Codex incip. (Αἰ μὲν ὦ παῖ λάοιόν δέδορξά σε cet. Explic. τέρμα τοῦ βίου περὶ αἰσῆς μηδὲν ἀλγεὲν παθῶν. Rubra subscriptio haec est: τέλος πέμψεν οἰδίᾳ σοφοκλ. — Hermannus in praefat. ad Sophocl. Aiac. [vol. III. ed. Erfurdt.] pag. VII. et de hoc cod. et de eo, qui est sub num. 44. b. [III.] descriptus, dixit. Utrumque bonae notae esse censuit et liberum ab interpolationibus Triclinii. A pag. VIII — XVIII. ex utroque memorabiliores diversitates ab ea scriptura, quae est in ed. Brunckiana, enotatas dedit.

### III.

[Rep. I. 4. 44. b.]

Codex chartaceus saec. XIV. satis bene exaratus, litteris initialibus simplici arte rubro pictis, cum scholiis in margine et

inter lineas scriptis. Foliorum est 216, quorum 2. tertia fere parte mutilum est. Continentur autem haec:

- a) [a fol. 1. a. — 27. b.] THEOCRITI IDYLLIA SEPTEM PRIORA. Incip. fol. 3. a. [nam 1. a. — 2. a. argumenta vetera carminum Theocriti, Artemidori Grammatici carmen in idyllia Theocriti et Theocriti in sua ipsius carmina cet. leguntur] Ἀδὲ τι τὸ ψιθόρισμα cet. Explic. ναῖδα γᾶμεν. Scholiastes [Moschopulus] incip. a verbis [vid. Gaisford. Poett. minor. Vol. V. pag. 4. lin. 8.] ὦ αἰπόλε καὶ ἡ πῖνυς ἐκείνη ἥτις ἐστὶ παρὰ τὰς πηγὰς cet. Hanc partem codicis Leichius et post eum Reiskius contulerunt.
- b) [a fol. 27. b. — 72. a.] HESIODI OPERA ET DIES. Incip. fol. 28. a. [nam fol. 27. a. incip. schol. Ἵσιόν οἱ πάντα οἱ Ἕλληνες ἐ δύνανται ἔχοντα cet. cf. Gaisford. Poett. minor. Vol. II. pag. 36. lin. 23.] Μοῦσαι περὶ ἡδὲν δῆσιν κλειόνουσι cet. Explic. καὶ ὑπερβασίας ἀλλεῖνων.
- c) [a fol. 72. b. — 120. b.] SOPHOCLES AIAX. Incip. Αἰ μὲν ὦ παῖ cet. Explic. τῶν μελλόντων ὃ τὶ πρόξει. Schol. incip. οἰκίως ἔχονσιν οἱ παρακείμενοι cet. Vid. *Sophocl. ed. Erfurdt.* Vol. VI. pag. 139. lin. 15 sq. cf. *Hermann.* in praef. ad Aiac. [Sophocl. Erfurdt.] tom. III. pag. VII et sqq.
- d) [a fol. 121. a. — 171. a.] EIUSD. ELECTRA. Incip. Ὡ τοῦ στρατηγῆσαντος cet. Explic. τῇ νῦν ὁρμῇ τελεωθῆν. Schol. incip. τὸ παλαιὸν ἐνίοτε μὲν πρὸς ἕτερον cet. Vid. *Sophocl. ed. Erf.* Vol. II. pag. 127. lin. 8. sq. Etiam *Thomas Johnsonus* ad Aiacem et Electram illa scholia edidit.
- e) [a fol. 171. a. — 216. a.] EIUSD. OEDIPUS REX. Incip. Ὡ τένα κάδμον cet. Explic. μηδὲν ἀλγεὲν παθῶν. Schol. incip. κάδμον τοῦ πρὸ μακροῦ γεγονότος ἀπύγοι cet. Vid. *Sophocl. ed. Erf.* Vol. V. pag. 139. lin. 13.

Librarius post perfectum opus fol. 216. a. haec adscripsit: Ὡσπερ ξένοι χαίρουσιν ἰδεῖν πατρίδα καὶ οἱ θαλαττεύοντες ἰδεῖν λιμένα καὶ οἱ στρατευόμενοι ἰδεῖν τὸ νίκος, καὶ οἱ παραματεύοντες ἰδεῖν τὸ κέρδος καὶ οἱ νόσω λευόμενοι [pro νοσηλευόμενοι?] ἰδεῖν ὄψιν, οὕτω καὶ οἱ γράφοντες ἰδεῖν βιβλίον τέλος. — Tum eadem manu haec leguntur scripta: Τῷ παμ-

βασιλεῖ θεῷ ἡμῶν χάρις· τῇ παμβασίλεισσι μὲν παρθένω  
θαῦ μὲν δόξα· εὐχασθε ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ γράψαντος,  
ὁ δ' ὁρῶν ταῦτα καὶ σφάλματα εὖροιο [sic] τὰ πλείονα  
τοῖς ἀντιγράφοις ἢ μέμψις.

Jam *Chr. Fr. Loesnerus* in praefat. ad *Hesiod.* pag. 5. sq. hoc codice [quo etiam *Reiskius* bis usus est, semel in animadversionibus ad *Sophoclem* scribendis, decem vero post annos iterum in *Theocrito* illustrando, vid. praefat. ad animadv. in *Sophocl.* et ad *Theocrit.* pag. 38. seq.] se usum esse profitetur in *Hesiodo* edendo. *Reiskius* [in praefat. ad animadv. in *Sophocl.* pag. 8.] commemoravit etiam, se codicem eadem manu exaratum eademque ista cum *Aristophanis* etiam *Pluto* et *Nubibus* continentem, scilicet eundem, e quo scholia in istius *Poetae* fabulam quae *Plutus* inscribitur ediderit *Hemsterhusius*, quum *Leidae* versaretur, a *Dorvillio* possessore sibi commo datum, penes se habuisse. — Caeterum exemplar ed. *Trincavelli*, quod olim in bibliotheca *Stiglitii* Lips. servabatur et nostri codicis collationem continet, in bibliothecam *Academiae* nostrae pervenit. Vid. *Loesner.* l. l. pag. 3.

## IV.

[Rep. I. 4. 55.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunt. scriptus, folior. 90, quorum 2. b. 84. 86. b. 88. a. 89. et 90. vacua sunt; fol. 87., a manu recentiore scriptum, formae est octon. Continetur:

ANTHOLOGIA GRAECORUM EPIGRAMMATUM. Initium facit, quae unum et dimidium folium implet, *Ex volumine epistolarum Josephi Scaligeri Epistola* CCXLVII. CLAUDIO SALMASIO. *Auli Silentiarii* ἐκφρασίς, καὶ στέφανον Μελεαγρί cet. Carmina ipsa incip. [fol. 3. a.] a verbis: ΣΤΡΑΤΩΝΟC ΠΛΑΙΔΙΚΗ ΜΟΥCΑ *Ex diōs ἀρχόμεθα, καθὼς ἐκρίνεν Ἀρατος* cet. Explic. [fol. 88. b.] *Philippi Epigramma in Protesilaum.* *Salmas.* pag. 611. *Plinian. Exercit.*

Vestigia in hoc libro nulla vidi, unde, quis illum scripserit, conicere mihi licuisset. — Ut ex insignibus in fronte libri conspicuis patet, hic liber MS. est ex libris bibliothecae *D. Zach. Conr. ab Uffenbach. M. F.*, sed in huius Catalogo nihil de eo relatum video.

## V.

[Rep. I. fol. 35.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 14. Continetur:

EXCERPTA EX ANTHOLOGIA GRAECORUM EPIGRAMMATUM, quae est in BIBLIOTHECA *Is. Vossii*. Ita titulus. Incip. Στάτωνος τοῦ Καρδιανοῦ. *Ex διὸς ἀρχόμεθα, καθὼς εἰρήνεν Ἀρατος* cet. Explic. *animus cupit, perfice, ac mihi ipsa subveni.* Fuit is liber MS. olim in bibliotheca *Zach. Conradi ab Uffenbach.*, cuius emblemata etiam in fronte libri conspicitur. De illo *Jo. Henr. Maius* in Catalogo Bibliothecae *Uffenbach.* MSS. P. II. pag. 573. sq. haec retulit: „Codex, inquit, a viro docto superiori saeculo ex cod. Vossiano descriptus est, continens epigrammata Graeca circiter CL. argumenti amatorii omnia, e quibus quattuor tantum vel quinque exstant in Anthologia edita, aliquot inde nos primi evulgavimus in observationum sacrarum libris, reliqua lucem nondum viderunt. Iis subiuncta est oda *Sapphonis* εἰς γυναῖκα ἐρωμένην, legenda apud *Dionys. Longinum* περὶ ὕψους sectione X. et eiusdem *Sapphonis* alia ode εἰς Ἀφροδίτην, quam nobis

servavit *Dionys. Halicarn.* περὶ συνθέσεως ὀνομάτων tom. 2. opp. pag. 26. edit. Lips. Utraque oda cum translatione et emendationibus *Tan. Fabri*, ac posterior etiam cum versione *Eliae Andreae*. His fragmenta paucula *Sapphonis*, ex eodem codice *Vossii* (qui ex *Henr. Stephani* *Pindarica* editione an. 1566. 12 fragmenta illa hausit) descripta, una cum quibusdam *Menandri* γινώμεις μονοστιχοῖς, ordine quidem litterarum collocatis, sed ultra litteram Γ non procedentibus, annectuntur. Ut ad epigrammata redeamus, fuisse *Is. Vossio* librum epigrammatum ineditorum, et Anthologiam integram, Latinis versibus ab *Hug. Grotio* redditam, indicat *Colomesius* in *Recueil de Particularitez* pag. 331. edit. *Fabricianae*, inter MSS. Codices Vossianos memorans *Un recueil d'Epigrammes Grecques qui ne sont point dans l'Anthologie, copié par Gruterus sur un MS. de la Bibliothèque Palatine, dont il estoit Garde.* Ac paulo post: *L'Anthologie toute traduite en vers par Grotius, avec les Epigrammes qui n'avoient point esté publiées, aussi traduites.* Idem *Colomesius* in catalogo MSS. *Is. Vossii* p. 862. num. 183. nominat *Epigrammata Graeca*, et pag. 857. num. 127. collocat *Epigrammata Graeca cum scholiis*; potissimum vero pag. 860. num. 162. refertur *Anthologia Graeca, haecenus inedita, a Frid. Sylburgio elegantissime descripta e codice bibliothecae Palatinae, quae postea Vaticanam auxit.* Ubi notandum, quod a se ipso dissentiat *Colomesius*, descriptam nunc dicens a *Sylburgio* Anthologiam, quod paulo ante *Grutero* adscripserat. Verum de *Sylburgio* facilius crediderim. Itaque ex hoc *Heidelbergensis* quondam bibliothecae apographo desumpta sunt et transscripta, quae hic continentur epigrammata, πῦρα μὲν, ἀλλὰ καλὰ. —

## VI.

[Rep. I. fol. 28. b.]

HERODOTI HALICARNASSEI historiarum libri IX, IX Musarum nomine inscripti. Eiusdem narratio de vita *Homeri*. Cum *Vallae* interpretatione Latina historiar. *Herodoti*, ab *Henrico Stephano* recognita: et *Spicilegio* *Frid. Sylburgii*. Item cum Iconibus structurarum *Babylonicarum* ab *Herodoto* descriptarum. Excerpta et *Ctesiae* libris de rebus *Persicis* et *Indicis* et ex iisdem fragmenta auctiora. Cum *Indice* aucto et locupletato. Editio adornata opera et studio *Gothofredi Jungermani*. *Oliva Pauli Stephani*. M. DC. XVIII.

Huic libro vir quidam eruditus notas ad marginem et in scidulis hic illic infixis adscripsit. Possessoris nomen inscriptum est: *Jacobus Palmerius. Eques. Dominus a Grentemesnil Vendozeranus.*

## VII.

[Rep. I. 4. 68. a.]

Codex chartaceus saec. XV. ineunt. folior. 54. Continentur:

a) [fol. 1. a. — 30. b.] ΖΗΤΗΣΕΩC ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΤΕΡΑ Α ΚΑΙ Β. Ab initio mutilus est codex, ita ut incipiat demum a verbis [I. cap. 27. §. 10. tom. II. pag. 254. lin. 1. ed. *Buhl.* sive ed. *Bekker.* tom. I. pag. 43. col. 2. lin. 27.] ἴδια ληπτέον· ἔστι γὰρ ἅπαντα τῷ εἰδὲ ἴδια παρὰ τὸ γένος· cet. In fine quoque haec mutila sunt. Folio enim 30. b. finitur in verba [II. cap. 18. §. 8. tom. II. pag. 394. lin. 12. ed. *Buhl.* sive ed. *Bekker.* tom. I. pag. 65. col. 1. lin. 37.] οὕτως ἐχόντα, ἐν δὲ τοῖς διαλεκτικοῖς τὰ κατὰ δόξαν. — Habentur in hoc codice figurae mathematicae et scholia bene multa ad mar-



ginem et inter lineas adscripta. Scholia marginalia una eademque manu qua textus scripta sunt; sed quae inter lineas scripta sunt, rubro illa picta, alienae manus esse constat. Titulus operis rubro pictus apparet fol. 15. b.: ἀριστοτέλους ἀναλυτικῶν προτέρων δευτέρων.

- b) [fol. 31. a. — 54. b.] FRAGMENTUM COMMENTARIORUM IOANNIS PHILOPONI IN ANALYTICA PRIORA ARISTOTELIS. Titulus nusquam conspicitur. Incip. a verbis [ed. Venet. MDXXXVI. fol. III. a. lin. antepenult.] διάνοια καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν συλλογισμῶν ἐξ αὐτῆς λαβοῦσα συλλογίζεται. Explic. [ed. I. fol. XIII. a. lin. 22.] τὴν καθόλου ἀποφατικὴν· δευτέραν δὲ τίθῃσι τὴν καθόλου κατα[φα-  
τικὴν]. Sed quoniam bibliopega folia male et perverso ordine connexuit, finis eorum, quae codex suppeditat, habetur fol. 48. b., ita ut finiatur in verba [ed. Ven. XIV. b., quae tythetiae errore numerum XVI. habet, lin. 15.] ἀναγκαῖον παντὶ εἶναι· καὶ τῆς ἐνδέχεται. — Hi Commentarii Philoponi non sunt eadem manu scripta, qua Aristotelis analytica, sed tamen eodem fere tempore. Quum bibliopega in foliis horum commentariorum connectendis male rem suam egerit, quis sit verus illorum ordo, restat ut indicem. Est vero hic: fol. 31. 33. 35. 37. 38. 36. 34. 32. 39. 41. 43. 45. 46. 44. 42. 40. 47. 49. 51. 53. 54. 52. 50. 48. — Fol. 42. a. ab initio leguntur quaedam, quae in ed. Veneta non inveni, et quae septem lineas complent. Sunt haec inter verba [ed. Venet. pag. X. a. lin. 2.] καὶ οὕτως — et: ἐπὶ τὸ ἄπειρον. Communicabo illa cum lectoribus, quamquam mihi persuasum est, plura adhuc desiderari. Sunt haec: ἀποδείκνυται συλλογισμὸς. ὥς συλλογιστὸν παραλαμβάνομεν, ἀλλ' ἴσως εἶπαι (sic) τις ὅτι εἰ καὶ συλλογιστὸν ἐστίν, οὐδὲν μᾶλλον διὰ τὸν τὸν (sic) λέγεται ἢ ἀπορία· διὰ γὰρ συλλογισμοῦ δεικνύται ὥς πάλιν οὐ συλλογισμὸς γίνεται συλλογισμῷ διὰ τὸ καὶ αὐτὸν τῆς ἐτέρου συλλογισμοῦ χρῆσθαι ἀποδείξεως. πρὸς οὗς φημὲν ὅτι ἀπάσας τὰς ἀποδείξεις καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἀποδείξεων διὰ συλλογισμοῦ λαμβάνομεν. ἀλλ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων κοινῶν ἐννοιῶν τὰς ἀρχὰς λαμβάνοντες τοὺς συλλογισμοὺς κατασκευάζομεν. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς εἴρηται. —

### VIII.

[Rep. I. 4. 85. aa.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 42., quorum 1. b. — 4. et 34. b. vacua sunt. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a. — 34. a.] *The booke or oration of Isocrates translated out of French in to Englishe By william Cancellor and thereunto added the golden pcepts of Pithagoras.* Ita titulus. Incip. *If we beholde deare friend Demonicus the great diversitie which is in the behaviours of men* cet. Explic. *this Diligence to correct the vices and imperfections of nature. Finis.*
- b) [fol. 35. a. — 42. b.] *The golden pcepts of pithagoras translated into english by william Cancellor.* Ita titulus. Incip. *Worshipp the godde above all things as Lawes do the requier* cet. Explic. *from man god to be made. Finis* [sic].

### IX.

[Rep. I. 4. 46.]

Codex membranaceus saec. XIV. luculenter scriptus, tenui membrana, interdum admodum lurida, manu constante, folior. 96. Continentur:

XENOPHONTIS HIPPARCHICUS [fol. 1. a. — 15. b.] HIERO [fol. 16. a. — 31. a.] DE ARTE EQUESTRI [fol. 31. b. — 48. b.] DE LACEBAEMONIORUM CIVITATE [fol. 49. a. — 63. a.] OECONOMICUS [fol. 63. b. — 96. b.]. Incip. *Ξενοφῶντος ἡγήτορος ἱππαρχικός.* [Haec rubro picta sunt.] *Πρῶτον μὲν θύοντα, χρὴ αἰτεῖσθαι θεοὺς* cet. Explic. *λέγεται τὸν αἰεὶ χρόνον διατροῖβειν φοβούμενος μὴ δις ἀποθάνῃ.* — De hoc codice cf. *Schneider.* in ed. Xenophont. tom. V. pag. IX.

### X.

[Rep. I. fol. 28.]

Codex chartaceus saec. XV. satis nitide scriptus pictis litteris singulorum librorum initialibus, ab initio cuiusque libri per aliquot lineas quadratis litteris exaratus, folior. 280, quorum 280. b. vacuum est scriptura. Continentur:

STRABONIS quorundam geographiae librorum [nimirum XI. XII. XIV. XV. XVI. et XVII.] *versio Latina a Guarino Veronese et Gregorio Tiphernate adornata.* Ita titulus, a recentiore manu scriptus. Incip. VNDECIMVS ASIAM INCIPIT QVAM TAVRVS IN SVPERIORIBVS cet. Et fol. 1. b. EVROPAE CONTINVA EST ASIA AD TANAIM FLVMEN ILLI CONIVNCTA cet. Explic. HOMINES ex equestri ORDINE REGES VERO: ET PRINCIPES et *Decarche ad eius pertinent portionem AC SEMPER PERTINERVNT.* — Versio illa typis descripta est in ed. Basil. 1549. Caeterum fuit is liber MS. olim in bibliotheca *Joh. Christophori Wagenseilii.*

### XI.

[Rep. I. 8. 98.]

Codex membran. saec. XV. non ita eleganter, sed perspicue scriptus, folior. 32, quorum 1. et 32. plane fere litteris vacant. Insunt haec:

- a) [fol. 2. a. — 11. b.] PLUTARCHI LIBER DE UTILITATE INIMICITiarUM IN LATINAM LINGUAM TRANSLATUS PER IANUM PANNONIUM. Titulus rubris litteris pictus duplici modo legitur. Nam fol. 2. a. ita legitur: *Plutarchus de utilitate inimicitarum translatus per Ianum Pannonium. postea Epm. Q.* [Episcopum Quinqueecclesiensem.] Folio vero 2. b.: *PLVtarchi Chaeroniensis libellus Ad Cornelium pulchrum: quibus modis ab inimicis Iuvari possimus.* Praefatio interpretis incip. [IANVS Marco Aurelio Salutem. *Multa sunt Marce Aureli. quae me unum in tanta interpretantium copia* cet. Explic. *obsequio meo contentus es: effugi poenitentiam; Vale. KP Decembris. MCCCCLVI. Montani.* Opus ipsum incip.: [V]ideo equidem te Corneli pulcher tranquillissimum procul a re. p. vivendi morem delegisse cet. Explic.: *hec imitando haud deteriores.*
- b) EIVSDEM LIBER DE NEGOTIOSITATE, EODEM INTERPRETE. Titulus rubro pictus legitur fol. 11. b.: *Eiusdem. In libellum plutarchi de Negotiositate: prohemium incipit.* Alius titulus habetur post praefationem fol. 13. b.: *Plutarchi Chaeroniensis phi. libellus de Negotiositate.* Praefatio incip.



[I]ANVS Marco Aurelio Salutem. Iterum me acerrimis  
cet. Explic. *Cetera non omnino insipidum uideri; Vale*  
*patauo pridie Kl. Martias. M.cccclvii.* Opus ipsum  
incip. fol. 13. a.: [P]RAEFocatum uel obscuram uel fri-  
gidam cet. Explic. fol. 23. b.: *simili se et cognato*  
*studio implicari; FINIS;*

- c) DEMOSTHENIS ORATIO ADVERSUS EPISTOLAM PHILIPPI,  
LATINE FACTA PER EUMDEM. Titulus rubro pictus:  
ORatio Demosthenis quae inscribitur aduersus Epistolam  
philippi traducta p R. d. Iohannem Episcopum Quin-  
queecclesiarum. „Hanc orationem ego potissimum ideo  
transtuli, inquit interpres post argumentum, quia oppido  
conuenire uisa est praesentibus christianorum rebus contra  
Turcum.“ Opus ipsum fol. 24. a. ita incip. *Quod qui-*  
*dem uiri Athenienses philippus non pacem fecit nobiscum*  
cet. Fol. 27. b. explic. *uidemur ad dicendum alijs esse*  
*promptiores; Finis;*
- d) FABULA BELLEROPHONTIS EX HOMERO LATINIS VERSI-  
BUS REDDITA, EODEM INTERPRETE, a fol. 27. b. — 31. b.  
Praemittitur Interpretis epistola ad Galeottum Martium  
Narniensem. Versus ipsi incipiunt [fol. 29. a.): *Glaucus*  
*at hippolochus satus et Tydeus heros. In medium*  
*coiere cet.* Explic. *Aurea centenos daret ipse ualentia*  
*tauros;*

Fol. 1. b. uerba rubro picta leguntur: *Janus Pannonius Sclau-*  
*nae gentis alumnus.* In priore libri operculo nomen possessoris  
legitur: *Iohann. Friedericus Steinbach. Aurobaco-Variscus.*

## XII.

[Rep. I. 4. 80.]

Codex membran. accurate scriptus ac satis nitidus, cum scholiis  
passim ad marginem adscriptis, lineis rubris, litteris initiali-  
bus modo rubris modo caeruleis, saec. XV. exaratus, folior.  
43., quorum ultimum vacuum, 41. mutilum est. Conti-  
netur:

PLUTARCHI LIBER DE DICTIS REGUM ET IMPERATORUM  
PER IOHANNEM EPISCOPUM QUINQUE ECCLESiarUM IN LATI-  
NUM VERSUS ET MATTHIAE REGI HUNGARIAE DEDICATUS.  
Dedicatio legitur a fol. 2. a. — 3. a. Eius titulus rubro pictus  
hic est: *Serenissimo Hungarorum Regi Mathie. Iohannes*  
*Episcopus Quinque Ecclesiarum.* Dedicatio ipsa incip. *Lecti-*  
*tanti mihi Rex Matthia nuper, Apud grecum auctorem*  
*plutarchum multa preclara cet.* Explic. *ut deinceps non iam*  
*ad te, se (sic) de te scribamus; Vale.* (et rubro picta uerba:) *Quin-*  
*queecclesiis. Idibus octob's 1465.* — Tum sequitur ope-  
ris titulus: *Plutarchi ad Traianum Cesarem dicta Regum*  
*Imperatorum.* Haec rubro picta sunt. Prologus [incip. *Ar-*  
*taxerxes persarum Rex Maxime cet.* explic. *cognitionem*  
*percepturo]* est a fol. 3. a. — 3. b. Tum [fol. 3. b.] sequitur  
capitulum primum, dicta Persarum. Incip. *Persae adunco*  
*preditos naso Amant, et pro speciosissimis habent cet.* In  
fine pauca quaedam desunt. Explic. enim: *Adolescentes di-*  
*gnitatibus preditos, cum aliquando componere uellet tumultu-*  
*antes, illi uero parum aduerterent sed tumultuarentur. Au-*  
*dite inquit Iuuenes senem quem senes . . .* Haec est versio  
verborum: *Θορυβούντας δὲ τοὺς ἐν ἀξιώμασι — γέροντας,*

*ὁ νέος γέροντες ἤζονον,* quae habentur in ed. *Hutten.* Vol. VIII.  
pag. 170. ed. *Reisk.* Vol. VI. pag. 780. et 81. Fol. 1. a. et b.  
a duabus recentioribus manibus index scriptus est regum et im-  
peratorum, quorum ἀποφθέγματα Plutarchus retulit. In priore  
libri operculo scriptum est nomen, ut uidetur, olim possessoris:  
*Ioh. Friedericus Steinbach, Aurobaco-Variscus.* Cf. num. XI.

## XIII.

[Rep. I. 8. 97.]

Codex membran. ab initio mutilus, saec. XV. folior. 121.  
Insunt:

- a) [fol. 1. a. — 1. b.] GUARINI AD PRINCIPEM ESTENSEM  
EPISTOLA. Incip. *Guarinus Illustri d. l. esten. f. Nuntius*  
*ecce nouus offertur cet.* Explic. *p tua severitate summam*  
*perferes.* [Praecedit huic fragmentum epistolae, quod  
quum in litura sit, non ubique facile est legere. Initium  
uidetur hoc: . . . *extincta subsecuta sunt cet.* Finis: *ut*  
*quisque sentiat quod uelit Vale iiii to id apl' florenc].*
- b) GUARINI AD POGGIUM EPISTOLA. — Incip. fol. 1. b.:  
*Guarinus ueronensis c. v. poggio a plico secretar. f. p.*  
*d. Remeate proximis i . . . pncipe nostro cet.* Explic.  
fol. 43. b.: *scriptoris nomen per tonum assequaris. Vale.*
- c) POGGII EPISTOLA AD LEONELLUM ESTENSEM [fol. 43. b.  
— 44. b.] Incip. *Poggius pl. f. d. eqti insigni leonello*  
*estenfi. Existimo magnum cet.* Explic. *ac tuo iudicio*  
*assentiri Vale et mei memor. florentie viij Kl. nouembr.*
- d) EIUDEM POGGII AD FRANCISCUM BARBARUM EPISTOLA.  
Incip. fol. 45. a. *Poggius p. f. d. fran. Barbaro V.*  
*C. licet sciam permultas te occupationes tuas tum pu-*  
*blicas tum priuatas cet.* Explic. fol. 46. b. *temeritatis*  
*aut ignorantie accusabis. Vale et mei ut soles memento*  
*florentie.*
- e) EIUDEM AD EUMDEM (ut uidetur) EPISTOLA. Titulus  
deest. Incip. fol. 46. b.: *Nuper cum excelsi ingenii tui*  
*mi francisce cet.* Explic. fol. 92. a.: *que a planissimis*  
*auctoribus referuntur Vale et parce longitudini mee.*  
Neque haec nec quae praecedit epistola legitur in editione  
epistolarum Franc. Barbari, eiusque amicorum, quae pro-  
diit Brixiae 1743. 4.
- f) CARMEN AUCTORIS ANONYMI, a fol. 92. b. — 98. a.  
Incip. *Num qd à aspecta est studiose littera dextre cet*  
Explic. *Vt mi leucadie fata petantur aque;*
- g) EPISTOLA PLUTARCHI AD TRAIANUM IMPERATOREM AD  
IMPERIUM SUBLIMATUM. Ita titulus. Incip. fol. 98. a.:  
*Plutarcus Traiano sal. d. Modestiam tuam noueram*  
*non appetere principatum cet.* Explic. fol. 98. b.: *affe-*  
*ctum et ptectionem subditorum.*
- h) CARMEN ANONYMI AUCTORIS. Incip. fol. 98. b.: *Desine*  
*me placida uerbis abducere terra cet.* Explic. fol. 101. a.  
*Quem saluum nostro nomine redde uirum;*
- i) TRACTATUS TRANSLATUS PER LEONARDUM ARETINUM  
EX LIBRO BASILII. Ita titulus rubro colore pictus. Incip.  
fol. 101. b. *Ego tibi librum hunc . . . ex media ut aiunt*  
*grecia delegi cet.* Explic. fol. 119. b.: *recta consilia*  
*asperneris d'o gratias [et rubro colore picta uerba:] fini*  
*deo grās.*

- k) CARMEN ANONYMI AUCTORIS. Incip. fol. 120. a.: *GVa secuta procedis mente parumper cet.* Explic. fol. 120. b.: *Queque tuis olim perfruerer bonis;*  
 l) DE PHOENICE TRACTATUS EX LIVIO. Ita titulus rubro colore pictus. Incip. fol. 120. b. *Etiopes atque indi discolors maxime cet.* Explic. fol. 121. b.: *que falsa esse nemo dubitavit.*

## XIV.

[Rep. I. 4. 67.]

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ, ΜΕΤΑ ΠΑΡΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΝ ΤΟΙΣ ΜΑΛΙΣΤΑ ΠΕΠΛΗΡΩΜΕΝΟΙΣ, ΠΕΡΙ ΤΗΣ

γεωγραφίας βιβλία οκτώ, μετὰ πάσης ἀρχιεπισκοπῆς ἐντυπωθέντα. Claudii Ptolemaei Alexandrini philosophi cum primis eruditi, de Geographia libri octo, summa cum vigilantia excusi. Parisiis apud Christianum Wechelum M.D.XLVI.

Huic libro collationes Codd. adscriptae sunt. De illo Georg. Martin. Raidelii in *commentatione critico-literaria de Claud. Ptolemaei geographia eiusque codicibus tam manu scriptis quam typis expressis*, Norimberg. cl. 1800. pag. 17. §. 11. accurate dixit, nec possum non tota eius verba huc transscribere. „Unius tamen, inquit, praestantissimi Codicis, impressi quidem 1540. Parisiis apud Wehelios, sed cum pluribus MStis collati, adeoque magni aestimandi, non possum, quin sub finem huius Capituli mentionem faciam. Ornat ille Bibliothecam Senatus Incluti Lips. magnis sumptibus laudabiliter auctam. Ipse vidi eum quondam, ast obiter saltem, inter alia rariora dictae Bibliothecae; postea vero a Consultissimo Dn. Io. IACOBO MASCOVIO, Senatore Lipsi. qui curam ornamdae et augendae indies Bibliothecae agit, precibus impetravi, ut doctissimo M. Io. Andr. Mich. Nagelio, Solisbacensi, copiam eius perlustrandi faceret. Possederat eum olim Consultissimus GOEZIUS, Senatus Lipsiensis decus, et Bibliothecae Senatoriae felicissimus Restaurator; hic forsitan in itinere litterario, aut ipse cum Manuscriptis contulit, aut collationes ab aliis susceptas, describi curavit. Imo, si coniecturis aliquid dandum, magna est convenientia scripturae, in margine libri citati, cum manu Henrici Stephani. Inveniuntur in eo, praeter lectiones variantes, notae, et emendationes, typis excusi huius exempli. Notae maximam partem petita sunt ex Strabone, Stephano Byzantino, Eustathii Commentationibus ad Dionysii Periegefin, Arriano, Scylace, Plinio, Mela, aliisque veteribus Scriptoribus. Manus, qua lectiones variae, notae et correctiones sunt exaratae, est nitidissima, neque unquam maculis aut lituris depravata. Signa, quibus indicatur, unde quaelibet lectio varians sit desumpta, sunt, vel litterae: V. B. P. VV. vel compendia scribendi: MS. Vat. MS. VatiC. MS. Pal. MS. Barb. V. alius Vat. minor. Vatt. Pall. Sic MS. Ceterum nullum adest indicium, ex quo tuto concludi posset, ubi instituta fuerit collatio, cum codicibus MStis: nisi quod sub initium libri IV. in margine addita sint haec verba: *Coll. cum MS. Vatic. 177. et cum B.* Praeterea notandum est, lectiones variantes in fine libri septimi, et in toto libro octavo, esse admodum raras; itemque codices MSS. Vaticanum et Barberinianum saepius suppeditare lectiones varias, quam ceteros. In Libro primo Cod. Vat. sed in Libro tertio Codex Barberinianus omnium maxime occasionem lectionum varietati dederunt. Utrum ex comparata hac editione Geographiae Ptolemaei cum MSS. speranda sint magna lacunarum supplementa, ii dispicient, quibus accuratius eam cum aliis

conferre est permissum. Pleraque enim lectiones variantes singulas solasque literas, syllabas, aut voces concernunt; et vix quatuor sunt loca ex MSS. annotata atque expressa, quae tres aut quatuor restituunt versus. Dabo L. B. specimen ex hoc codice descriptum, quinque scil. priora Libri primi Capita, ex quo de toto opere iudicari potest. Hoc ipsum specimen hic repetere nolo, idque eo minus, quod libro nostro scio *Nobbium*, virum clariss., ad editionem quam parat Ptolemaei usum fuisse. Is vero, qua semper in me fuit benevolentia, a me rogatus depromsit e scriniis quae ipse de libro nostro sibi notavit et mecum ita communicavit, ut qua vellem ratione illis utendi copiam faceret. Is autem haec de libro nostro scripsit: „Iuxta inscriptionem libri IV. leguntur haec verba (ab eo scripta, qui a me prior vocatur Anonymus, quod inde ab initio operis vestigia eius conspiciuntur, sed serius contulit et adscripsit collationem et adnotationes, quam qui crassiore atramento pinxit) in margine p. 180. ed. Wechel.: „Collatus cum MS. Vat. 177. et cum B.“ Deinceps Vatt. hic illic scribitur, ut p. 181. 184. 185. sic ut plures Vaticani codices collati videantur. *Duos* collatos esse Vaticanos clarum est, quod pag. 186. Vat. minor citatur, alter V. p. 189. — Porro deinceps Palatinus collatus est, qui abhinc sigla P. notatur, nunc solus, nunc una cum B. VV. Primum citatur iuxta *Aboln* p. 182. ed. Wechel. per siglam P. Plenius scribitur eius nomen p. 183.: Palat. etiam Pal. 185. etc. Cod. Pal. dicitur pag. 324. Praeterea B. siglam, quam antea sexcenties in superioribus libris adpictam vidimus, et Ms. significari intelleximus, v. c. p. 144. ed. Wech., ubi legitur diserte Ms. B., iam explicari videmus. P. 185. leguntur codicum nomina ita scripta: Pal. et Vatt. Barb. — Barb. autem ipse quoque enarrator noster Ms. Barb. dixit, v. c. p. 369. ed. W. Denique p. etiam Palatinum videtur notare et b. Barb. His enim compendiis brevitatis causa posthac usus videtur. Quamquam B. b. p. saepe eadem pagina comparent, 254 sqq. Primum b. siglae vestigium est p. 201. (fortasse alter Vat., sed a. non comparet.) Nec potest de Vaticano intelligi. Nam ita distinguuntur p. 346.: „sic Ms. b. et Vat.“ Nusquam etiam B. b. aut P. p. componuntur. b frequentius scriptum est inde a pag. 254. p. minuscula littera primum comparet p. 255. *MS. b. delet a finale* p. 288. Hinc b. apparet esse siglam MS. — Videtur autem ubi nullum codicem nominat, Vat. intelligere. Nam tum v. c. scribit, quamquam in textu est *Typhn* p. 188. hoc modo: *Typhn* et B. et sic saepe alias. cf. 184. (Interdum simpliciter commemoratur sine nomine codex, ut: *Ms.* p. 260.) — Cavendum tamen est, ne nullo variae lectionis auctore nominato semper eum cogitasse de Vat. putes. Nam simpliciter etiam ut videtur aliunde adnotat passim, alios aliter legere. Cf. p. 185. et alias. Deinceps non nisi una manus illa, quam dixi priorem, comparet.“

## XV.

[Rep. I. fol. 25.]

Codex membranaceus saec. XV. in Italia scriptus, elegantissimus, litteris initialibus pictis et auratis, inscriptionibus rubris ornatus, membranae laevissimae, brevibus argumentis in margine latissimo scriptis. Fol. 1. a. et 112. b. picta sunt insignia cuiusdam Cardinalis. Hic liber in bibliothecam nostram emtus est ex auctione *Sellii* Lipsiae 1737. habita. Vid. eius catal. sect. I. pag. 47. num. 972. Continentur hoc libro, qui 112 foll. habet:



APPIANI ALEXANDRINI LIBRI: LIBYCUS, SYRIUS, PARTHICUS ET MITHRIDATICUS INTERPRETE P. CANDIDO AD NICOLAUM V. PONTIFICEM. [Quae interpretatio primum Venetiis 1477. typis descripta est.] Incip. *P. Candidi in priores Appiani Alexandrini libros. Libycom. Syrium. Parthicum. et Mitridaticum. ad Nicolaum V. summum pontificem prologus incipit feliciter. Appiani Alexandrini historiam seu veterum incuria cet. Explic. Egyptus in circuitu maris quod interius est nondum illis cessit.*

## XVI.

[Rep. I. fol. 28. c.]

PAUSANIAE Graeciae descriptio accurata, qua Lector ceu manu per eam regionem circumducitur: cum Latina Romuli Amasaei interpretatione. Accesserunt Gul. Xylandri et Frid. Sylburgii annotationes, ac novae notae Ioachimi Kulnii. Lipsiae M.DC.XCVI.

Huic libro vir doctus quidam adscripsit pauca quaedam scholia et accuratam, ut videtur, Codicis cuiusdam collationem; sed quis sit hic codex collatus, non indicatum est.

## XVII.

[Rep. I. fol. 3.]

Codex chartaceus saec. XV. nitidissime atque elegantissime scriptus, folior. 24., quorum 1—4. et 22—24. scriptura vacant. Inscriptiones et litterae initiales rubrae sunt. Fuit hic codex olim in bibliotheca *Ioh. Christoph. Wagenseilii*, cuius emblemata etiam nunc in fronte libri conspiciuntur.

ἩΡΩΝΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΑ Β. Incip. *Τῆς πνευματικῆς πραγματείας σπουδῆς ἡξιομένῃς cet.* Explic. *ὅτι δὲ βονλόμεθα ὅσον πάλιν ἐκκερμάσωμεν τὸ βιβλίον.* — Recte Goetzius in programme, quo *Bibliothecam* nostram bonae menti dedicandam atque aperiendam fore indicavit (Lips. 1711.) pag. 25.: „e profanis, inquit, scriptoribus elegantissimo litterarum ductu mirifice se commendat Codex bombycinus (?), in quo *HERONIS Alexandrini pneumaticorum libri II.* scripta apparent. Differunt illa in plurimis a Parisina editione A. MDCXCVIII. aliamque capitum distinctionem, alias etiam vasorum instrumentorumque formas adpietas ostendunt.“ — Cf. *C. F. Becker* in libro, cui titulus: *Systematisch-chronologische Darstellung der musikalischen Litteratur*, pag. 551. Figuras huius codicis iis, quae in ed. Par. exstant longe accuratiores descripsit et ex parte etiam depinxit *G. W. Fink* in commentatione, cui titulus: *Zur Geschichte der alten Orgeln. Namentlich: Kurze Beleuchtung der hauptsächlichsten Angaben über die Orgeln des Ktesibius, mit Erläuterungen, nach den Quellen bearbeitet*, inserta ephemeridibus, quibus titulus: *Allgemeine musikal. Zeitung*, Tom. 38. No. 4. et 5. (s. de anno 1836. pag. 49. sq.) Hic pag. 65. haec de nostro codice dixit: „Zum Glück entdeckten wir auf der hiesigen Rathsbibliothek einen schönen Codex der Pneumaticon des Hero. Fanden wir in dem von uns gelesenen Texte des MS.'s, so weit es uns angeht, nichts bemerkenswerth Abweichendes, so sind doch die bildlichen Umrisse desselben genauer bei aller Schmucklosigkeit und bringen manches Nothwendige, was den Bildnissen der Pariser Ausgabe fehlt zum grössten Nachtheile der Sache. Diese hierher gehörigen Umrisse des MS.'s wollen wir — zum ersten Male öffentlich mittheilen.“

## XVIII.

[Rep. I. 4. 80. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus in foliis 209, quorum 1. b. et 209. scriptum vacant: Continentur:

HERODIANI HISTORIARUM LIBRI VIII. A STEPHANO BERGLERO IN LATINUM SERMONEM CONVERSI. Incip. fol. 2. a.: *Herodiani de Imperio post Marcum Liber Primus S. B. interprete. Plerique eorum, qui circa compositionem historiae occupati fuere cet. Explic. imperator declaratus est, et Romanum imperium suscepit.* — Hanc versionem iam publicavit *Irmischius* in ed. *Herodiani*. Cf. Vol. I. praef. pag. XIX. et, quae ibid. legitur [pag. XXXI—XLIV.] *Joh. Friderici Leisneri* prolusio de *Herodiano Herodianique versione Bergleriana*. *Irmischius* quum hunc codicem, quem suum in usum acceperat, Plavia d. 12. Nov. 1793. remitteret, octo disticha fol. 1. a. adscripsit, quorum initium vel propterea huc transscripsimus, quod etiam, unde notae marginales huius libri profectae sint, declarant:

*Urbem qui quondam veni saepe atque libenter,  
Nunc sine me solus, scripte libelle, redis.  
Umbra tamen veluti sequitur quaedam mea. Namque  
Tineta meam prodeit margo liquore manum.  
Altera Leisneri manus est in parte notarum,  
Qui prior utendum fumerat huncce librum. cet.*

## XIX—XXI.

[Rep. I. 4. 80. b. c. et d.]

Codices chartacei tres saec. XVIII. omnes apographa continentes antecedentis codicis. Primus eorum est folior. 202, secundus 204, quorum 1. b. et 204. scriptura vacant; tertius constat 19 foll. et pertinet ab initio libri I usque ad libri II. cap. 8. verba: *primum in templa Antiochiae Nigrum deducunt, deinde in aedibus suis collocant, non amplius.....*

## XXII.

[Rep. II. fol. 63.]

Codex chartaceus saec. XVI. accuratissime scriptus, folior. 54, quorum 1. b. 13. b. 28. b. et 52—54. scriptura vacant. Continentur:

OPPIANI DE VENATIONE LIBRI III. CARMINE LATINO REDDITI A DAVIDE PEIFERO. ANNO M.D.LV. Incip. *Totius o felix, o culmen nobile terrae cet. Explic. Expugnant domitam proprio sine sanguine vulpem.* Exstat hoc carmen in ed. *Schneideri* pag. 3—96. Cf. *Saxii* *Onomast.* tom. III. p. 301. et 638.

## XXIII.

[Rep. I. 8. 88.]

Codex bombycinus, cum scholiis marginalibus copiosissimis, eadem qua textus manu scriptis, saec. XIV., folior. 346, quorum 345. et 346. membranacea sunt; 346. b. vacat scriptura. Fuit olim, ut emblemata fronti infixum docet, in bibliotheca *Ioh. Christophori Wagenseilii*. Continentur:

- a) APHTHONII PROGYMNASMATA. Haec, quum fol. 1. a. vacuum sit, in fol. 1. b. vero scholia scripta sint, incipiunt demum fol. 2. a. Titulus rubro pictus: *ἀφθονίου σοφιστοῦ προγυμνάσματα*. Incip. *Ὁ μῦθος ποιητῶν μὲν προῆλθε· γέγνηται δὲ καὶ ῥητόρων κοινὸς ἐκ παραϊνέσεως cet. Explic. [fol. 37. a.] καὶ τὸ κεκολλῶσθαι οὐ πέρας· ἀλλ' ἀρχὴ γένησεται πύθους.*
- b) HERMOGENIS ARS RHETORICA. It. cum scholiis. Titulus rubro pictus [fol. 38. b.] *ἐρμογένους τέχνη ῥητορικὴ.*



Praecedunt huic operi fol. 37. b. et 38. a. quaedam, quorum inscriptio haec est: πῶς τὰς στάσεις ἐπιγνωσόμεθα. Liber I. (περὶ στασέων) incip. a fol. 38. b. his verbis: πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων cet. et pertinet usque ad fol. 79. b. ubi desinit in verba: τὸν νόμον, ἐφόρεσε τὰ χρυσία. Lib. II. sect. 1. cuius titulus rubro pictus hic est: (περὶ εὐρέσεων, τόμος πρῶτος περὶ προοιμιῶν: — περὶ τῶν ἐξ ὑπολήψεως προοιμιῶν) incip. fol. 79. b.: Ἡ πρώτη καὶ καλλίστη τῶν προοιμιῶν εὐρεσις cet. explic. fol. 91. a. ἀπαιδὶαν αἱ νῆσοι. Sect. 2. (cuius titulus: τόμος δεύτερος περὶ εὐρέσεων περὶ καταστάσεως ἧτοι διηγήσεως) incip. fol. 91. b.: Διήγησις ἐστὶ παντὸς μὲν προβλήματος cet. Explic. fol. 103. b.: ἥμιστά τις ἂν προσεδόκησεν. Sect. 3. (cuius est titulus: τρίτος τόμος περὶ εὐρέσεων) incip. fol. 103. b.: Τρίτον μοι σύνταγμα cet., explic. fol. 137. b.: δύναιται πάλιν ἀνεμποδίστως. Sect. 4. (cui haec est inscriptio: τόμος τέταρτος περὶ εὐρέσεων. περὶ λόγον σχημάτων) incip. fol. 137. b. a verbis: Ἐπειδὴ οὖν καὶ περὶ τῶν ἐπιχειρημάτων cet. explic. fol. 165. a. verbis: ἐκάσταις τῶν ἄλλων περιστάσεων: + τρίτος τῶν εὐρέσεων. LIB. DE IDEIS, cuius titulus est ἐρμογένους τεχνῆς ἱστορικῆς περὶ τῶν ἰδεῶν λόγου, incip. fol. 165. a. verbis: Εἴπερ ἄλλοι τῷ ἱστορῇ cet. explic. prima eius sectio fol. 240. a. verbis: περὶ γοργότητος ἂν εἴη λέγειν. Altera sectio (cum titulo: βιβλίον δεύτερον· περὶ γοργότητος) incip. fol. 240. a. verbis: Καλὸς μὲν οὖν ἄμα ὄγκω καὶ ἀξιώματι cet. explic. fol. 320. b.: δηλώσειν τὸ πρῶτον φημί. Tum sequitur: ἐρμογένους περὶ μεθόδου δεινότητος. Ita titulus, qui legitur fol. 320. b. Opus ipsum incip. fol. 321. a. verbis: Πᾶν μέρος λόγου εὐρηται μὲν ἐπὶ μνήσει πρῶματος cet. Explic. fol. 346. a.: τῇ ἀποφάσει δεδήλωκεν. τέλος τοῦ περὶ μεθόδου δεινότητος. Duo ultima folia, quae ut supra memoravi membranacea sunt, a manu recentiore profecta sunt.

## XXIV.

[Rep. I. 4. 68. b.]

Codex chartaceus nitidissime scriptus, saeculi XIV., chartae laevissimae, folior. 80, quorum primum et ultimum vacua sunt. Litterae initiales et picturae non inelegantes rubro pictae sunt. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 28. b.] ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ ΓΕΡΑΧΝΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΟΥ ἈΡΜΟΝΙΚΗΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ 'ΥΠΕΡΟΡΕΥΘΕΝ' ΕΞ 'ΥΠΟΓΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΛΑΤΩΝ. Ita titulus minio pictus. Post titulum sequuntur κεφάλαια τῶν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ. Opus ipsum incipit a verbis: Εἰ καὶ πολέχους καθ' ἑαυτὸν καὶ δυσπερίληπτος ἐνὶ συμπερανθῆναι ὑπομνήματι cet. Explic. ἔτι καὶ ἀνθρώποις φησὶ ἑξέμφωνον χρεῖαν, καὶ ἑξέμετρον ἀπενεμάτο. [Et rubro picta:] Νικομάχου Γερασίου πύθαγορικοῦ ἁρμονικὸν ἐγχειρίδιον· βιβλίον βον.
- b) [fol. 29. a — 78. a.] ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΟΥ ἈΡΜΟΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ BIBΛ. Γ. Titulus minio pictus: ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΟΥ ἈΡΜΟΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΡΩ.

TON. Incip. Τῆς περὶ μέλους ἐπιστήμης πολυμεροῦς οὐσῆς καὶ διηρημένης εἰς πλείους ἰδέας, cet. Explic. ἡ τριανταχῶς, θάδιον συνιδεῖν. [Et rubro picta verba:] ἀριστοξένου ἁρμονικῶν στοιχείων τρίτον.

- c) [fol. 78. b — 79. b.] ΑΛΛΥΠΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΜΟΥΣΙΚῆ. Ita titulus minio pictus. Huius operis non nisi primum caput in nostro codice habetur. Incip. Τῆς μουσικῆς ἐκ τριῶν τῶν συνεκτικωτάτων ἐπιστημῶν τελουμένης· cet. Explic. [vid. Ioann. Meursii auctores music. antiquiss. Aristoxen. Nicomach. Alyp. pag. 96.] νῆτη συνημμένων· νῆτη ἐπεροβολαίων. — Caeterum huius codicis notitiam iam dedimus in Beckeri libro: Systematisch-chronologische Darstellung der musikalischen Literatur, pag. 543.

## XXV.

[Rep. I. fol. 2.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, folior. 173, quorum 1. b — 4. 13. b. 109 — 111. 137. b. et 169. b — 173. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 5. a — 10. a.] ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ἈΡΜΟΝΙΚῆ. Incip. (Ἀ)ρμονικὴ ἐστὶν ἐπιστήμη θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ. Explic. οὗτος ὁ ὅρος τῆς κατὰ τὸ ἡρμοσμένον ἐστὶ πραγματείας.
- b) [fol. 10. a — 13. a.] ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ ΚΑΤΑΤΟΜΗ ΚΑΝΟΝΟΣ. Incip. (Ε)ἰ ἡσυχία εἴη καὶ ἀκίνησία, σιωπὴ ἂν εἴη. Explic. ὥστε γενέσθαι τὸν ὁ β μέσον διάτονον. Εὐκλείδου κανόνος κατατομὴ ζωσιμος διάττον ἐν Κονσταντινουπόλει ἐκτυχῶς.
- c) [fol. 14. a — 33. a.] ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΟΥ ἈΡΜΟΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΡΩΤΟΝ· Β. Γ. (libri tres). Incip. (Τ)ῆς περὶ μέρους ἐπιστήμης πολυμεροῦς οὐσῆς. Explic. θάδιον συνιδεῖν.
- d) [fol. 33. b — 45. b.] ΑΛΛΥΠΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΜΟΥΣΙΚῆ. Incip. (Τ)ῆς μουσικῆς ἐκ τριῶν τῶν συνεκτικωτάτων ἐπιστημῶν τελουμένης [τελειουμένης?]. Expl. παρρηπῆτὴ μέσων ἰ καὶ ἡμιδὲλτα πλάγιον ἰ <
- e) [fol. 46. a — 54. b.] ΓΑΥΛΕΝΤΙΟΥ ΦΛΑΥΣΟΦΟΥ ἈΡΜΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗ. Incip. (Α)εἶδω ξυνετοῖσι δ' ἐπιδεσθε βέβηλοι. Explic. ἐπάτη μέσων δέλτα ἀνεστραμμένον καὶ τὰ πλάγιον ἀνεστραμμένον.
- f) [fol. 55. a — 65. b.] ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ ΓΕΡΑΣΗΝΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΟΥ ἈΡΜΟΝΙΚΗΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ (sic) 'ΥΠΕΡΟΡΕΥΘΕΝ ΕΞ ΥΠΟΓΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΛΑΤΩΝ: BIB. Β. Incip. Κεφάλαια τῶν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ. α. ὅτι τὸ βιβλίον ἐγχειρίδιον ἐστίν. Expl. καὶ ἑξέμετρον ἀπενεμάτο.
- g) [fol. 66. a — 108. b.] ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΤΟΥ ΚΟΪΝΤΙΑΝΟΥ ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ: BIBΛΙΑ Γ. Incip. (Α)εἰ μὲν ἐμοὶ θανάτῳ ἐπεισιν. Expl. ἐντελὴ καταμουσικὴν μὴ καταθέσθαι πραγματεία.
- h) [fol. 112. a — 169. a.] ΜΑΝΟΥΗΛ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ ἈΡΜΟΝΙΚΩΝ BIBΛΙΑ Β. Incip. Προοίμιον. (Ε)πειδὴ περὶ ὁ χρόνος καὶ τὴν ἁρμονικὴν ἐπιστήμην. Explic. συστήματος ὑποδείγματι δεικνύται. — Caeterum huius Codicis notitiam iam dedimus in Beckeri libro: Systema-

tisch-chronologische Darstellung der musikalischen Literatur, pag. 542. —

## XXVI.

[Rep. I. 4. 81.]

Codex membranaceus saec. XIII. eleganter et luculenter scriptus, sed ab initio et in fine mutilus, litteris initialibus rubris magna interdum arte pictis, figuris mathematicis textui intersertis, manipulis rubra littera notatis, vocum compendius non ita multis. Folia sunt 87, quorum 1—5. 47. a. et 75—87. chartacea sunt et vacua. Continentur:

CHALCIDII IN TIMAEUM PLATONIS COMMENTARIUS. Titulus legitur demum fol. 8. b.: CALCIDI. LIBER. IN PLATONEM. Incip. fol. 6. a. [vid. ed. Meurs. pag. 71. lin. 11.] *legentes artificiose rationis que operatur in explicandis rerum questionibus. usum non habebant.* cet. Tum pergitur usque ad verba: *ac republica uoluit inquiri* [ed. Meurs. pag. 75. lin. 21.]. Sed quae sequuntur verba usque ad pag. 77. lin. 12. ed. laud., ea in codice desiderantur et vacuum relictum est fol. 8. a. fere totum. In hoc vero spatio a recentiore manu [ao. 1606.] haec scripta sunt: CHALCIDII VIRI CLARISSIMI LVCYLENTA TIMAEI PLATONIS uersio et eiusdem argutissima explanatio. *Scriptis haec Chalcidius annis abhinc 1.216., Ao. Chr. 390. ad Osiurn Cordubensem Episcopum, qui concilio Sardinensi praefuit; Patria eius & genus reperiri non potuit, praesertim cum liber eius rarissimus esset inventu.* THOMAS SCHROEBER NEAPOL: SIL: emit. *Breslae ex Bibliotheca M. PAVLI WITTICHII, Ww: SILESII Mathematici doctissimi Anno Christi 606.* [Huic nomini recentior manus adscripsit verba: *obiit Viennae, A. 1587. 9. Ianu.*] Tum sequuntur verba: *Ut doceat mundi corpus perfectum esse* cet. [ed. Meurs. pag. 77. lin. 12.] Post fol. 68. deest unum, ita ut verba, quae sunt in ed. Meurs. pag. 194. lin. 9. [*deuincta immortalibus vinculis* cet.] usque ad pag. 197. lin. 1. [*praesentia vero*] exciderint. Finis codicis est: *ATQUE UT RATIONABILIS & consulta hec motuum uarietas. usq. Quam lucem SOLEM VOCAMVS.* Quae verba leguntur in ed. laud. pag. 208. lin. 10.

## XXVII.

[Rep. I. fol. 26.]

Codex chartaceus saec. XV. bene scriptus, folior. 273, quorum primum eleganter picturatum et auratum et insignibus, ut videtur, Gallici cuiusdam monasterii vel equitis ornatum est. Foll. 222. et 223. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a. — 221. b.] VERSIO LATINA COMMENTARIORUM PROCLI PHILOSOPHI IN PARMENIDEM PLATONIS. Incip. *Oro deos deasque omnes dirigi meum intellectum in propositam theoriam* cet. Explic. *eamque de ipso theoriam; Explicit Septimus et ultimus.* Nondum edita est haec versio. Cf. *God. Chn. Goetzii progr., quo bibliothecam nostram aperiendam fore indicit*, Lips. 1711. pag. 26.
- b) [fol. 224. a — 273. b.] XENOPHONTIS MEMORABILIA SOCRATIS. LATINE. Incip. *Cum sepe numero cogitem quibus de causis* cet. Explic. *comparatione rem ipsam diiudicat.* Et subscriptio haec est: *Xenofontis de factis et dictis liber quartus et ultimus.*

## XXVIII.

[Rep. I. fol. 17.]

Codex membranaceus saec. XII. nitidissime exaratus, lineis stilo ductis, inscriptionibus et argumentis multo pictis, foliorum 263, quorum 154. a. 172. a. 174. b. et 263. a. scriptura vacant. Continentur:

CONSTANTINI PORPHYROGENITI LIBRI II. DE CAERIMONIIS AULAE BYZANTINAE. Incip. [cf. ed. Leichio-Reiskianae tom. I. p. 257., nam in hac ordo eorum, quae in codice leguntur, inversus est, ita ut quibus illa verbis pag. 1. incipit, ea demum in MS. fol. 21. b. legantur.] *Υπόθεσις τῶν βασιλικῶν ταξιδίων καὶ ὑπόμνησις τῶν ἀπληχτῶν.* Εἰς τὰ ἀπληχτὰ cet. Explicit [et ultimae quidem membranae extremo ligneo libri operculo agglutinatae pag. b., nam pag. a. vacua est] *νοταρίους ἐν ἐξουσίᾳ εἶναι τὰς αὐτῶν ἐκ τῶν οἰονοῦν ἐν . . . .* In priore operculo huius codicis, quem ex insignibus fronti impressis constat fuisse olim etiam in bibliotheca Budensi Corviniana, auro expressa verba leguntur [DE REGALIBUS INSTITUTIONIBVS. Scriptura similis est specimini saec. X., quod in catalog. MSS. Graecor. Biblioth. Venet. pag. 3. conspiciat. Vid. *Leich.* in ed. illius operis *Reiskiana* tom. I. pag. XXIV. — *Reiskius* [tom. I. p. I.] de illo libro MS. haec scripsit: „Primus *Zacharias Conradus Uffenbachius*, Reipublicae Francofurtanae ad Moenum quondam Scabinus et Consularis librum hunc in famam misit notitiam eius edendo.“ [Haec notitia legitur in Catal. Biblioth. Uffenbach. MStae p. II. p. 537—565.] „Ex Uffenbachii possessione pervenit in bibliothecam Ampliss. Senatus Urbis nostrae — ita factum, ut Amplissimus *Mascovius*, eius praefectus, *Io. Henr. Leichium*, nuper in Academia nostra professorem clarissimum, qui eam a prima adolescentia frequentare consueverat, ad edendum opus haecenus ineditum excitaret.“ cet. Specimen huius Cod. vid. in fine operis.

## XXIX.

[Rep. I. 4. 51.]

Codex chartaceus, folior. 95, quorum 20. 40. b. 60. vacua sunt. Titulus hic est:

GENESI ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ LIBRI QUINTI. [in ed. Venet. 1733. fol. iidem libri in quatuor divisi sunt.] *Sive historia rerum ab initio LEONIS Armenii usque ad excessum BASILII Macedonis Imp. gestarum, iussu Constantini Porphyrogeniti Imp. ante annos quasi 9000 conscripta. I. A. B. [Bosius?] e MSS. membranarum vet. Bibliothecae collegii Paulini Lipsiensis descripsit A. Ch. COLOCLII.*

Postquam fol. 1. b. carmen praemissum est [incip. *Λογος ἀνθρ* cet. explic. *τὴν κλησὶν ἐξαφανίσας*], quod idem etiam in fine [fol. 95.] repetitur. Incip. historia ipsa fol. 2. a. [praemisso titulo, qui rubro colore pictus est: *περὶ τοῦ ἐξ ἀμαλῆς λέοντος*] his verbis: *Τὴν ἐξ ἰστορίας τελέας βιβλον ὡς ἐκέλευσας* cet. Explic. [fol. 95. a.] *συμβασιλεύσας μὲν τῷ μαχαλῇ ἔτος ἐν. αὐτοκράτωρ δὲ βιούς ἐθ' ἔτεσιν.*

## XXX.

[Rep. I. fol. 22.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 69, quorum 3. b. 30. b. 44. a. 58. b. 61. b. 65. b. 67. b. 68. b. et 69. b. scriptura vacant. Continentur:

GEORGII LOGOTHETAE ACROPOLITAE CHRONICON GRAECUM, cum latina versione *Iani Dousae* et quibusdam eius



observationibus. Incip. *Ad eosdem illustres ordines cet.* Explic. *ἔρχεται θρόνον*. Hic est *Manuel Charitopulus*. Fuit hic liber manuscriptus olim in bibliotheca *Zach. Conradi ab Uffenbach. M. F.*, qui eum ex libris *Io. Frid. Mayeri* emerat. Nam ipse haec in operculo libri adnotavit: „Comparavi e bibliotheca *Joh. Frid. Mayeri* [cuius nomen etiam fol. 1. a. legitur] *Berolini 1716*. sub hasta vendita. Vid. *Catal. p. 731. num. 54.*, ubi hoc modo recensetur: *Georgii Logothetae Acropolitae Chronicon Gr. et Lat. Praelo olim paratum fuit et videtur esse Iani Dousae autographum, quod ex multis istis notis in usum typographi Belgico idiomate adscriptis colligitur.* Vix dubitabit, quin ille liber manuscriptus ipsius Dousae autographum sit, quicumque cum editione *Theodori Dousae Lugd. Batav. cl. loc. xiv.* evulgata comparaverit. *Ioh. Henr. Maius in Biblioth. Uffenbachii MSS. P. II. p. 565 sq.* haec de nostro Codice scripsit: „Est apographum *Georgii Dousae*, quod frater eius *Theodorus* cum versione ac suis notis vulgavit *Lugd. Bat. 1614. 8.* Namque et *Petri Scriverii* carmen in commendationem istius operis Dousici praefixum heic legitur, et monita hinc inde Belgico idiomate in usum typothetae adscripta sunt, et ipsa etiam typographorum signa, quae in paginarum aequae ac plagularum distinctionibus utuntur, hic occurrunt. Post *Scriverii* carmen sequitur *Acropolitae* elogium, ex *Gregorio Cyprio*, patriarcha *CPolitano*, sumtum; hoc excipit operis *Acropolitani* textus Graecus, et folio *XXX. a.* versio Latina, post quam fol. *LVII. a.* annotationes Dousae locantur. Ut dubitare non liceat, ex hoc codice natam esse, quam indicavi, editionem.“

## XXXI.

[Rep. I. 4. 69.]

*ΜΙΧΑΗΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΟΥ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ. MICHAELIS APOSTOLII PAROEMIAE: nunc demum, post Epitomen*

*Basiliensem, integrae, cum Petri Pantini versione, eiusque et Doctorum Notis, in lucem editae. Lugduni Batavor. Ex officina Elzeviriana. Anno clolxcix.*

In fronte huius libri nomen legitur *Goetzii* bibliothecarii: *Godofr. Christian. Goetzius. Amstelod. 1698.*, qui etiam notas non paucas margini adscripsit. Praeterea ab eodem *Goetzio*, ut videtur, scripta servantur etiam in hoc Codice duo folia formis quaternis, cont. *Notas ad Apostoli Proverbia*, et quidem ad *Cent. III. pr. 37. V, 20. et 74. VI, 77. XIV, 65. XIX, 19.*

## XXXII.

[Rep. I. 4. 82.]

Codex chartae, saec. XIV. exeunt. accurate scriptus, folior. 33., quorum 30. a. et 31. vacua sunt. Continentur:

- [fol. 2. a. — 30. a.] OPUS AUCTORIS ANONYMI DE ANIMA ET ANIMALIBUS, cuius etiam titulus deest. Incip. *Ψυχῆς τῆς τῶν ἐμψύχων τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, πρώτη μὲν ἐστὶν ἡ θρησκευτική cet.* Explic. *δι' ὧν ὁλως τῶν μορίων ἡ κίνησις τε καὶ μετάβασις τοῖς ζώοις γίνεται.*
- [fol. 32. a. quae pagina numerum 179. habet] legitur *βιοτικός θρήνος Δημοκρίτου τοῦ φιλοσόφου.* Ita titulus. Incip.: *... ἐν ἀγορᾷ μὲν νει... θα, καὶ χαλεπαὶ πόρῃ... ἐν δὲ λήμοις φροντίδας cet.* Explic. *ἀμειψασθῆναι ὠδόν.*
- [fol. 32. b.] *Ἰσαίων (?) τοῦ τῆς ἐξῆς προλεγόμενα εἰς τοὺς ποιεῖτας.* Incip. *Τοῖς τῶν ποιητικῶν βιβλίων. κατ' ἀρχεσθαι μέλλονσι δ' (?) εἰδέναι πρῶτον τὰς τῶν ποιητῶν διαφορὰς (sic) cet.* Explic. *ὅς διδύραμβον ἦτοι κυκλικὸν χορὸν ἐν χορίῳ πρῶτον...*
- Quae fol. 33. a. et b. habentur, videntur esse fragmentum eiusdem libri, quem sub litt. c) indicavimus; certe manus fere eadem est, quam quae illa scripsit. — Caeterum fol. 1. a. leguntur haec verba: *ἡγόρευσα ἐγὼ Ἀνδρέας βαρδαβας τὸ ..... βιβλίον διὰ χν'.*

## B.

## LATINI.

## XXXIII.

[Rep. I. fol. 5.]

Codex membranaceus saec. XV. nitidissimus ac splendidissimus, scripturae accuratissimae Italicae, rubris inscriptionibus, literis initialibus caeruleo colore pictis, prima cuiusque fabulae initiali aurata et picturata, margine fol. 2. a. egregie variis figuris aurum variosque colores habentibus ornata, membrana tenui laevique. Foliis constat hic codex 315, quorum 1. et 315. b. scriptura vacant. Continentur:

PLAUTI COMOEDIAE. Titulus minio pictus hic est: *PLAVTI. POETE. CLARISSIMI. AMPHITRIO. INCIPIT. FELICIT. ARGUMENTVM.* Incip. *IN faciem uorsus amphitronis iupiter cet.* Explic. *Spectatores bene valete. Plaudite atq.; exurgite;* Subscriptio rubra haec est: *PLAVTI. POETE. CLARISSIMI. TRVCULENTVS. EXPLICIT. FELICITER.* — Accessit hic codex ad bibliothecam nostram ex auctione *Godofr. Sellii*, Lips. 1737. habita. Vid. *Catal. Sellii p. 75. num. 1385.*

Caeterum exstat in *Biblioth. regia Dresdensi* exemplar ed. *Plaut. Camerar. (Basil. Hervag.)*, quod, cum pluribus codd. MSS. collatum, etiam *I. F. Christii* collationem anno 1740. cum nostro codice factam continet. Usus est (vid. *Eberti* *Gesch. der Königl. Biblioth. in Dresd. pag. 286. num. 190.*) illo exemplari etiam *Linge*, scholae *Ratiboriensis* moderator. — *Hermannus* in *Elementis doctr. metricae ad Blümnerum*, tum temporis bibliothecae nostrae praefectum, haec de illo codice perscripsit [pag. XIX.]: — „Quod si quid in hoc genere rectius a me nunc explicatum est [dixerat de difficultatibus metricis in *Plauto* superandis], debeo id maxima ex parte praestantissimo illi codici, quem a te utendum accepi. Qui quum, in candidissima membrana omnes *Plauti* fabulas summo nitore scriptas continens, saepe ab editis libris, nonnumquam etiam a MSS. discrepet, duplicem mihi usum praestitit, unum, quod scripturam ante oculos habebam ab editorum mutationibus vacuam, alterum, quod, etsi hic quoque codex fortasse non immunis est



ab recensione aliqua grammaticorum, tamen saepe optimas lectiones non modo confirmavit, sed etiam primus ac solus exhibuit."

## XXXIV.

[Rep. I. 4. 37.]

Codex membranaceus saec. X. formae plane quadratae, luridae membranae, sine ulla versuum notatione scriptus, litteris initialibus rubro adpictis, cum glossis interlinearibus, lineis stilo ductis, folior. 80. Continentur:

P. TERENTII AFRI COMOEDIAE. Titulus hic est: P. TERENTII AFRI. COMOEDIE. N. VI. ANDRIA. ADELPHI. EUNUCHVS. PHORMIO. HEAVTONTIMERYMENOS. HECHYRA. FELICITER. CALLIOPIO. P. TERENTII AFRI. ANDRIA. INCIPIT ARGUMENTVM ANDRIAE. [Iam sequitur C. Sulpitii Apollinaris periocha: *Sororem falso creditam meretricule* cet.] Explic. *Feci imprudens quam sciens ante hunc diem umquam*. PLAVDITE CALLIOPIVS RECENSVI TERENTII AFRI EXPLICIT HECHYRA. In fronte codicis hi versus leguntur:

*Natus in excelsis tectis Kartaginif altis.  
Romanif ducibus bellica preda fui.  
Descripti mores hominum iuuenumque senumque.  
Qualiter et serui decipiant dominos.  
Quid meretrix quid leno dolis cum fingat avarus  
Hec quicumque legit sic puto cautus erit.*

Hic liber MS. saepe optimas lectiones praebens bibliothecae Senatoriae factus esse videtur anno 1733., si non 1737. ex auctione *Godofr. Sellii* [vid. eius catal. append. I. pag. 102. num. 876.] ad bibliothecam nostram accessit. *God. Hermannus* [Element. doct. metr. pag. XIX.] in Terentii metris aliquoties egregie sibi subvenisse ait veterrimum hunc codicem, cuius *Bluennerus* illi potestatem fecerat. — Caeterum specimen Codicis in fine huius operis dedimus.

## XXXV.

[Rep. I. 4. 36. c.]

Codex membranaceus formae oblongae, saec. XIII. exaratus cum glossis interlinearibus, litteris initialibus aut vario colore pictis aut rubris, folior. 136, quorum 136. b. scriptura vacat, [non ut a *Wagnero* relatum est in ed. Virgil. tom. IV. pag. 629. 135 folior.]. Codex ab initio maioribus quam sub finem litteris scriptus est, quamquam ab uno eodemque librario profectus videtur. Continentur:

P. VIRGILII MARONIS ELOGAE, MORETUM, GEORGICA ET AENEIS. Incip. [postquam a recentiore manu profecta verba adscripta sunt: *Virgilius optimus antiquorum poetarum*] *Tityre tu patule recubans sub tegmine fagi* cet. Explic. *vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras*. Addita sunt praeterea haec litteris maiusculis scripta:

*Libro perfecto Ludum pro munere posco  
Libro finito Lector gaudenter abito  
olricus minor scripsit hunc librum.*

EXPLICIT LIBER. XII. VIRGILII MARONIS.

Tum sequuntur a manu aliena profecta, sed similis characteris verba:

*hic liber est scriptus qui scripsit sit benedictus.*

Versus Eclog. VI, 73. [Quid loquar, ut Scyllam cet.] usque ad finem [vs. 85.] librarius a ceteris huius eclog. versibus separavit, ut locus litterae initiali maiori vacuus relictus aperte docet. — Tum post Eclog. X. [explic. *Ite domum sature venit hesperus ite capelle*] sequitur carmen illud de Musarum muneribus, quod apud Ausonium quoque legitur, sed alio or-

dine dispositum, Idyll. XX. (367.) Incip. *Olio gesta canens* cet. Explic. *Dognate glacinado lustrabit templa sophie*. — Haec excipit MORETUM. Incip. *Iam nox hibernas bis quinque peregerat horas* cet. Explic. *Atque agit in segetes et terre condit aratrum*. Sequitur GEORGICON lib. I. [praemisso quatuor versuum argumento, quod incipit: *Quid faciat letes* cet. explic. *magno olim federe reddi*.] Incip. *Quid faciat letas segetes quo sidere terram* cet. Explic. *neque audit currus habenas*. Post argumentum quatuor versuum [qui incipit. *Hactenus arborum cultus* cet. explic. *pomorum ex ordine letus*] legitur lib. II. Incip. *Hactenus arborum cultus et sidera celi* cet. Explic. *Et iam tempus equum spumantia solvere colla*. Argumentum lib. III., quatuor versuum, incipit. [T]eque palef ac pastorum cet. explic. *monstravit carmine vates*. Lib. III. incipit. *Te quoque magna pales* cet. Explic. *sacer ignis edebat*. Argumentum lib. IV. quatuor versuum continens, incipit. [Protinus aereu mellis cet. explic. *faust celestia dona*.] Subscripta sunt argumento haec: NJJ QRVLEOV. Lib. IV. incipit. *Protinus aerii mellis celestia dona* cet. Explic. *Tityre te patule cecini sub tegmine fagi*. Tum minio picta haec leguntur: *Explicit carmen georgicum*. Incipiunt versus *ovidii super duodecim libros eneidis* vers. Sequuntur tria carmina, quorum duo priora speciminis loco [nam etiam in Aeneide argumenta singulis libris praefixa Ovidio tribuuntur] huc adscribam.

*Primus habet pelagi minas terroque secundus  
Tercius errores et amores quartus elisse  
Quintus habet ludos sextus deducit ad umbras  
Septimus Ausonios. aeneam octavus et armat  
Nonus hirtaciden. Decimus pallanta peremit  
Undecimus tarchoh. [pro: Tarchon] Dampnat pars ultima turnum.*

Hi versus in cod. biblioth. Guelferhyt. Gud. 70. [apud *Ebertum* no. 903.] *Asmenio* tribuuntur. Alterum carmen hoc est:

*Primus habet libicam veniant ut troie in urbem  
Edocet excidium troe clademque secundus  
Tercius a troia vectos canit equore teneos  
Quartus item misere duo vulnera narrat elise  
Manibus ad tumultum quinto celebrantur honores  
Eneam memorat visentem tartara sextus  
In frigas italiam bello iam septimus armat  
Dat simul enee socios octavus et arma  
Daunius expugnat nono nova menia troie  
Exponit decimus tuscum in littore pugnas  
Undecimo rutuli superantur morto camille  
Ultimus imponit bello turni nece finem.*

Talia autem carmina, quibus argumenta librorum Virgilianorum exponuntur, in multis aliis etiam vetustis exemplaribus Ovidio attributa inveniuntur; cf. *Burmman*. in ed. Ovid. tom. IV. pag. 166. ult. *Eberti* catal. Codd. Biblioth. Guelferhyt. pag. 171. num. 903. et 904. (Gud. 70. et 66.) Tertium carmen, quod in Cod. nostro legitur, in nonnullis Ovidii editionibus habetur. Est illud, quod incipit. *Aeneas primo lybie depellitur oris* cet. Explic. *Excidium troie visus* [pro: iussus] *narrare parabat*. — Fuit hic liber MS., ut in ipsa eius fronte legitur, olim liber monasterii *sti Mauricii in hallis*. *Silligius*, qui eum in Moreto edendo consuluit [vid. ed. Virgil. *Wagnerian*. tom. IV. pag. 614. in dissertatione de Codd. Virgilii] haec scripsit: „Codex Schefferianus. [Num idem sit, qui nunc inter codd. bibl. Senator. Lips. servatur, et ab *clariss. Wagnero* oblongus dicitur, pro certo affirmare nolo, quamvis in libraria J. Schefferi Lips. supellectili, quae circa a. 1677.

in bibliothecam Senatoriam illata est scriptis philologicis referatissima, eum fuisse probabile sit. Cf. Goetz. de bibl. sen. Lips. pag. 16.]

## XXXVI.

[Rep. I. 4. 36. d.]

Codex membranaceus saec. XIII. cum glossis inter lineas et scholiis ad marginem adscriptis, litteris initialibus maximam partem minio pictis, duabus columnis exaratus, [praeter foll. 39. a. et b. et 40., ubi propter litterarum magnitudinem nonnisi una columna scribi potuit] characteris non inelegantis, sed admodum varii, ab uno tamen, ut videtur, librario profecti; folior. 76. Leguntur hoc codice:

P. VIRGILII MARONIS GEORGICA ET AENEIS. Incip. (T)iture tu patule recubans sub tegmine fagi cet. Explic. Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras. Praeterea in fine leguntur hi versus:

Hic spirat turmus fatali morte subactus  
Pallantis turnus moritur de ueste superbus;  
Oppetit hic turnus aduerso pectore fossus.

Tum sequuntur versus illi:

Mantua me genuit. calabri rapuere tenet nunc  
Parthenope cecini pascua rura. duces.

Ante eclogas nonnulla scripta leguntur. Primum: carmen illud Ovidii ad Virgilium, quod inter epigrammata illius in nonnullis editionibus legitur. Incip. Virgilius magno quantum concessit homero cet. Explic. Luoris titulum proposuisse tibi. Sequitur alterum carmen quatuor versuum, quod incip. Qualia bucolicis cet. Explic. lege carmina nostra. Denique leguntur noti illi versus, quorum honores Bathyllus tulisse dicitur: Nocte pluit tota redeunt spectacula cet. Additi sunt, quos Virgilius composuisse fertur, versus, sed non integri: Hos ego versiculos cet. Praeterea notandum est, argumenta 3. et 4. libro Georg. et Aeneidos libris 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. et 12. esse praeposita. — Hic codex, qui olim fuit in bibliotheca Joh. Christophori Wagenseilii, ut ex eius emblemate in fronte libri conspicuo patet, ab Silligio in Moreto, quod non habet, consultus esse dicitur. Vid. Virgil. ed. Heynio-Wagner. Vol. IV. pag. 629. Quem hic vir doctus consuluit, est procul dubio Cod. XXXV. (Rep. I. 4. 36. c.)

## XXXVII.

[Rep. I. 8. 85. b.]

Codex nitidissimae et laevissimae membranae, sed negligentius et pallescente hic illic atramento scriptus, litteris cuiusque libri initialibus pictis et auratis, caeteris initialibus simplici arte modo rubro, modo caeruleo colore scriptis. Saeculi est XV. Manipulis denorum foliorum additi sunt custodes. Scriba fuit imperitissimus, vid. Tibull. ed. Huschk. tom. I. pag. LXXXV. Folia sunt 53, quorum 1. b. et 53. vacua sunt. Insunt:

- a) [fol. 2. a — 47. a.] ALBII TIBULLI CARMINA. Incip. DIVITIAS Alius fuluo sibi congerat auro cet. Explic. Aut caneret forti regia bella pede. [Et rubro picta verba:] Finis tibulli huc usq. exstat. — Sequuntur eadem manu scripta:
- b) [fol. 47. b — 52. b.] VARIA CARMINA, auctoris nomine non ubique nominato. Ac primum quidem fol. 47. b. duo leguntur carmina, quorum alteri inscriptio est: Ad praestantissimam uirginem ypsotam de magnaolif (?); alteri: Ad eadem (sic) uirginem yfotam (sic). Alter-

rum incip. Eya age musa novas in carmina concipe uires cet. et est 16 versuum; alterum incip. Flumine cieue (sic) loco . . . pulcra uerona cet. et est 4 versuum. Post haec carmina sequuntur [fol. 48. a.] quaedam rubro scripta de vita Tibulli, incip. Albius tibullus regalis equestris insignis forma cet. Haec iam Petr. Burmannus Secundus e codice MS. Bibliothecae Regiae (quem non accuratius designavit, sed simpliciter tantum commemoravit ad Anthol. Lat. tom. I. pag. 416.) descripsit. Fol. 48. b. sq. leguntur: carmen de morte raphaelis cumani, de morte diuili, de morte baptiste sanguinarii, de morte ioane; carmen t'brachi [sic] mutinensis ad ladislaum regis nepotem, qui uerecundabatur domum egredi eo quod omnes eum respicerent; carmen t'bachii ad ladislaum regis nepotem de grue qua eum donauit; Thome seneca cameritis atque uatilis in encam puerum carmina duo, quorum primi initium hoc est: VENeas (sic) primis atavisque ingentibus orte, secundi hoc: Parce puer cuiquam nimium te credere passim. De hoc Thoma Seneca Camerte, qui, teste Angelo Bataglini [Della Corte Letteraria di Malatesta Signor di Rimini, apud Basinum Opp. tom. II. p. 91 — 93.] ab anno 1420 — 1472. floruit, et circa finem saec. XIV. natus est, vid. quae Huschkius commemoravit in ed. Tibulli tom. I. pag. LXXXV. sq. Idem Huschkius etiam alterum eius carmen, quod incip. Aeneas primis cet., l. l. pag. LXXXVI sq. typis describi curavit. — Ultimum denique carmen, quod in Codice legitur, inscriptionem habet: Lauf picture que referebat herculeum dum prelium inii cum leone. In fine codicis verba rubro picta leguntur: Lauf quicumque legeris.

## XXXVIII.

[Rep. I. fol. 30. a.]

TIBULLUS, CATULLUS, PROPERTIUS Regii Lepidi, Prosp. Odoardus et Alb. Mazali 1481., folior. 104, 42 linear. signat. a — p. [Cf. Eberti lexicon bibliogr. 3750.] Ultimum folium deest, ita ut desinat in verba [Propert. IV. 11. 23.] Sisyphus mole vates [sic]: taceant isionis orbes. Adscripsit vir quidam eruditus notas.

## XXXIX.

[Rep. I. fol. 6.]

Codex membranaceus saec. XI. exaratus, lineis stilo ductis, litteris initialibus rubris, scriptura duabus columnis distincta usque ad fol. 35. b., folior. 110, quorum 36. b. scriptura vacat. Continetur:

HORATIUS cum scholiis maxime in art. poet., in sermones et epistolas. Incip. Mecenas atavis editae regibus cet. Explic. Rideat et pulset. laciua (sic) decentius etas. Subscripta sunt verba: Finito libro detur bona uacca magistro. — G. H. Martini in ed. Horatii Ianiana tom. I. pag. XII. sq. hunc codicem tam accurate descripsit, ut non possim non eius verba huc transscribere, quamquam in aetate codicis definienda graviter eum errasse constat. Ita vero: „Codex,“ inquit, „primus [sic vocat a pristino ordine, quo Codd. nostri collocati erant] membr., fol. complectens CX folia, nec numeris nec signis distincta, quorum octona videntur manipulum efficere. Singula folia interdum a bibliopega permutata sunt. Scripsit



totum Cod. una manus, sed illa sibi non constans, nunc maiores nunc minores pingens litteras, quae non quidem plane rudes, at neque elegantes dicendae. Sunt eae, etiam initiales versuum, minusculae, magis latinae quam gothicae. Initiales carminum, more in MSS. consulto, plerumque desunt, et leviter tantum sunt designatae. Compendia vocum crebra. Atramentum temporis diuturnitate fuscum factum. In primi et ultimi folii columna priori sic deletae litterae, ut legi vix possint; quare primos XI versus odes I. serior penna denuo induxit. Ex omnibus his, aliisque, probabile, codicem Saeculi XIII. aut XIV. in Italia scriptum esse. Duabus quasi partibus constat, in quarum prima, quae Odas, Epodos et Carmen saec. continet, singulae paginae in binas sectiones divisae sunt, lineaeque ductae tam transversae XXVIII, quam ab utraque parte ad perpendicularum, quibus initiales litterae et longitudines linearum definirentur. Nec libri, nec singula carmina numerata. Paucae inscriptiones, rubrae illae et a seriori manu. Ut ante artem poeticam: *Incipit liber poëtriae*. Ars poetica statim sequitur Epodos. Scholia in prima parte paucissima, in altera plura, etiam a prima manu; a qua et codicis inscriptio est: *Opera Oracy: item poëtria*. — Caeterum etiam *Kirchnerus* hoc codice usus est (vocavit Cod. Lips. 1.) in editione Satyrarum, vid. tom. I. pag. C.

### XL.

[Rep. I. fol. 4.]

Codex membranaceus nitidissimus saec. XI. exaratus, cuius in operculis apparent insignia Electoralia Saxonica, inscriptionibus et subscriptionibus litterisque initialibus multo pictis, lineis stilo ductis, scriptura usque ad fol. 163. a. in duas columnas divisa. Fol. 1. a. haec verba leguntur: *Sancti Iohannis Magdeburgh*; foliis constat 184. Continentur haec:

- a) [fol. 1. b — 45. b. col. b.] SALLUSTII LIBER PRIMUS ET SECUNDUS [Catilinae et Iugurthae] cum glossis interlineariis. Incip. *Omnes homines qui sese student praeflare ceteris animalibus* cet. Explic. *Ex ea tempestate spes atque opes civitatis in illo site*. — Codex est „adeo religiose scriptus,“ (inquit *Cortius* in praefat. ad Sallust. pag. X.) „ut eius auctoritati haud temere obniti ausus sim. Annos minimum quingentos natus est: et si maxime iunior etiam esset, anilibus tamen et sanctissimis membranis ob eam, quam dixi, laudem adnumerari meretur. Cum voluptate singulari comperi, illum ubivis fere Basileensis et Fabriciani primorum, ut et Guelferbytani quinti assecram esse. Alibi tam docte errat, quod tamen vix semel atque iterum factum est, ut vel prudentissimo fucum facere queat.“
- b) [fol. 46. a — 103. b.] Q. HORATII FLACCI *Carm. libb. IV. Epod. de arte poetica, epistolar. libb. II., sermonum libb. II.* Praemittitur vita Horatiana, quae incip. *Horatius flaccus libertino patre natus in apulia* cet. Opus ipsum incip. *Maecenas atavis* cet. Explic. *peior serpentibus afris*; Adscripta sunt scholia, quae plerumque cum Cruquiano scholiasta consentiunt, ut iam *Weberus* animadvertit in ed. Lucani Cortian. T. I. pag. XXIII. — Conferendum curavit hunc codicem, quem Cod. Lips. 3. vocavit, etiam *Kirchnerus* in ed. Satyrar. Vid. tom. I. pag. C. ubi haec de eo retulit: „Tertius codex msc. Bibliothecae Senatoriae Lips. (pulp. I. nr. 4.)

membran. in fol. praeter Horatii opera etiam Sallustium, Lucanum — continens. Is liber qui Ianio haud innotuit, Magdeburgo olim, quemadmodum subscriptio docet, Lipsiam translatus, poetae nostri opera Sallustii libros excipientia LVIII foliis complectitur, uno deficiente, Serm. lib. I. Sat. 3. v. 4 — 140. Singulae paginae geminas versuum columnas referunt. Tituli librorum cum litteris eclogarum initialibus minio picti. Cetera indicia mihi desunt, modo id notabile videtur, statim ante Carminum initium in ultima Sallustii pagina, brevem illam Horatii vitam legi, quam primum Alex. Minutianus in ed. Mediol. 1486. (v. inf.) post Mich. Bentinus et cod. ab Io. Sichardo accepto in ed. Basil. 1527. publici iuris fecit, mox Iac. Cruquius e vetustissimo codice Blandinio denuo edi curavit, unde in recentiorum editiones, Gesneri (Praef. p. XXX.) Ianii (praef. LXXXIII.) Mitscherlichii (Praef. p. CLXIII.) al. transiit. Fea (Praef. p. XXXV.) e cod. Vat. Reginae nr. h. denuo eam vulgavit. — In tabulis lithographicis specimina Sallustii et Horatii dedimus.

- c) [fol. 104. a — 163. a.] LUCANUS cum scholiis. Incip. *Bella per Emathios plus quam civilia campos* cet. Explic. *Obsedit muris calcantem menia magnum*; — *Cortius* hunc codicem in eximio collocat [vid. I. 18.] Apud *Weberum* sigla d notatus est (vid. II. 283.) Cf. Ed. *Lucani* Cortio-Weberian. pag. XXXIII.
- d) [fol. 163. b. — 184. a.] MARCIANI CAPELLAE DUO PRIORES LIBRI DE NUPTIIS MERCURII ET PHILOLOGIAE. Cum scholiis copiosissimis, quae recte *Weberus* l. l. *expositionem doctam et amplissimam vocat*. Incip. *Tu quem psallentem thalamis quem matre camena cet.* Explic. *Faueantque muse. et chelis latoia*. Scholiasta ead. pag. qua Lucanus explicat, sic incip. *Titulus iste quatuor nomina dat auctori suo* cet. Explic. *si faueat latoia chelis. id est appollinis*.
- e) fol. 184. b. habetur mappa geographica, totius orbis terrarum imaginem exhibens, quam lapidi incidendam curavimus.

### XLI.

[Rep. I. 4. 38.]

Codex membranaceus ab initio mutilus [deest enim primum folium] saec. XII., membranae crassae et luridae, litteris initialibus carminum et librorum rudi arte pictis, singulorum versuum modo rubris, modo atris, cum glossis interlineariis et scholiis marginalibus non magni momenti, folior. 115, quorum nonnulla ab initio et in fine situ et verbis admodum corrupta sunt. Continentur:

HORATII ODAE, DE ARTE POETICA, EPODON LIBER, CARMEN SAECULARE, EPIST. LIB. II., SERMONUM LIB. II. Incip. [a vs. Od. I. 2. 38.] *Quem iuvat clamor galeaeque leves*. Explic. [Serm. II. 8. 95.] *Canidia adflasset peior serpentibus atris* [a manu secunda *astris*]. — Bibliopecta in foliis connectendis male versatur est, ita ut foliorum ordo hic esse debeat: fol. 79. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 110. 112. 111. 113. 114. 115. Manipuli octonis foliis constant, praeter XIII. et XV., qui sena habent. Eos manipulos recentior manus in prima quaque pagina infima signavit I<sup>us</sup> II<sup>us</sup> cet. Ab una manu totus codex scriptus



est, sed negligentia scribae apparet aliquoties verbis aut integris versibus omissis, post ab alio suppletis. Nec litterae sibi constant, neque atramentum. Nulla est librorum divisio, nulli numeri. Pro inscriptionibus carminum solius metri designationes sunt minio scriptae, aliquoties falsae. Cf. quae de hoc codice *Martinius* ad Ianium perscripsit in ed. Horat. *Ianiana*, Tom. I. p. XIII., quae descriptio etiam repetita legitur in ed. Horatii Mitscherlichiana. Caeterum etiam *Kirchnerus* in ed. Satyrar. hoc codice usus est et vocavit eum Cod. Lips. 2. Vid. Tom. I. p. C.

## XLII.

[Rep. I. 4. 39.]

Codex membranaceus saec. XV. in tenui et laevi membrana eleganter et accurate litteris Gothicis scriptus, cum paucis glossis interlinearibus et scholiis ad marginem adscriptis, lineis rubro ductis, litteris initialibus a fol. 66. a. caeruleis rubroque adpictis, folior. 83, quorum octonis constant manipuli, quos non solum in ima pagina litteris *a. b. c.* cet. signavit primi librarii manus, sed etiam folia singulorum manipulorum appositis numeris:  $a^1$ ,  $a^2$ ,  $a^3$  cet. In fine cuiusque manipuli custos est. Fol. 1. b. scriptura vacat. Continentur:

- a) [fol. 2. a — 65. b.] HORATII ODD. LIBR. IV. EPODON LIBER. CARMEN SAECULARE cum scholiis paucissimis. Incip. *Maccenas atavis edite regibus* cet. Explic. *Dicere laudes*. Explicit liber odarum horatii. — Scripta sunt carmina sine ullo librorum divisione et titulis, nisi quod inter singulas odas una linea vacua relictæ est, in qua recentior manus quibusdam odis inscriptionem posuit, quæ et ommissa a librario supplevit vitæque emendavit. Ceterum in hoc codice lectiones interdum memorabiles sunt, ut Carm. II. 4. 20. quem locum exempli causa etiam laudavit *Martinius*, qui de eo codice quaedam perscripsit ad *Ianium*. Vid. huius ed. Horat. Tom. I. pag. XIII et seq. Cf. ed. *Mitscherlich*. Tom. I. pag. XII.
- b) [fol. 66. a — 83. b.] YRONIA GAUFRI. Titulus hic in subscriptione demum legitur. Typis descriptus est illud carmen in libro, cui titulus: *Varia doctorum piorumque virorum de corrupto ecclesiae statu poemata. Cum praefatione Mathiae Flacii Illyrici*. Basil. 1557. pag. 418 — 454. Quum multi sint versus ab initio in nostro codice, qui in illo libro non leguntur, illos huc transscripsimus. Sunt autem hi:

Pastor apostolicus de cardine folis ad undas  
Equoris occidui quem timet omne solum  
Imperio cuius tepido famulatur ab ortu  
Vique sub arthoas terra remota plagas  
Ille michi dixit tu qui nuper cecinisti  
Ecclesie lacrimas fume refume stilum.  
Lude novos versus fac carmina conde libellos  
Nam gravis in vitio pectora torpor alit.  
Veribus eloquere quis sit status urbis amice  
Detur materie curia sacra tue  
Aggrediar dixi. quis enim quid papa iuberet  
Non faceret prompta sollicitaque manu?  
Te duce sancte pater tentabant nostra profundum  
Vela. periculosas nec patiemur aquas.  
Sed genus hoc verbi ponetur in ore tuorum  
Et sic praepositos ire video pedes.  
Aspirent igitur susceptis versibus illi  
Quorum preter opem spirat in orbe nichil  
Dij michi difficiles audenti ferre labores

Tangere speratos sepe dedere sinus.  
Multotiens metrum dum me lassaret abissus  
Prospera fluctivage vela dedere rati.  
Vos etiam domini quorum patientia nota est  
Non bene limato parcite queso stilo.  
Plurimus impugnat romam detractor. et ipsa  
Curia multorum moribus alma patet.  
At quid quum si metra queunt ubi sermo laborat  
Carmine concludam lingua dolosa tibi.  
Et pape defensor ero. metroque perennj  
Nec mea cessabit musa iuvare patrem.  
Non igitur nobis labor hic componitur. ymo  
Defendunt sacrum carmina nostra patrem.  
Et quis non defensus erit quem carmina magnis  
Equalem superis tollere laude volunt?  
Hec sunt tela quibus non est obfiteri. tela  
Carminis attingunt interiora viri.  
Hoc genus armorum clipeo dominatur achillis  
Aiace superat hectoris arma preit.  
Hoc semel infixum fedet irrevocabile telum  
Investigatrix non removebit acus.  
Non minus absentem metrorum vulnerat arcus  
Quam si pro signo stet feriendus homo.  
Sic feriunt vivos armati spicula nathis  
Duret ut eternum post sua busta dolor.  
Non igitur breve vulnus hiat percussus ab arcu  
Carminis. hic nervus cuique timendus erit.  
Contra non est maior medicina poesi  
Sanat et offensa sit tyriaca viro.

Tum versus sequuntur, a quibus carmen in editione supra laudata incipit: *Nuper apostolica gaufredus sede relicta. In patriam rediens* cet. Explic. *Hunc loca nota vident. hunc peregrina domus*. [Omisi igitur sunt duo versus, qui in l. l. leguntur: *Opto Gaufrede, quod sint tibi mille valete. O miser Aprilis, hic fuit antiphraasis*.] Explicit yronia gaufredi. Fol. 1. a. adscripta sunt verba: „Ex biblioth. Nic. Heinsii Dan. F. Lugduni Batav. 1610. CLXXXIII. Fridericus Benedictus Carpzovius hunc sibi Codicem comparavit.“ Vid. Heinsii catal. p. II. pag. 89. —

## XLIII.

[Rep. I. 4. 40.]

Codex chartaceus saec. XV. characteris non ita elegantis, cum paucis glossis interlinearibus, folior. 82 praeter 6 vacua. Continentur:

HORATII ODAR. LIBR. IV. EPODON LIBER. CARMEN SAECULARE. Incip. [*M*] *Eccenas atavis edite regibus* cet. Explic. *Dicere laudes*. Finis. *Quinti horatii flachi liber secundus et ULTIMUS Epodon* Explicit hi duo libri st ex versibus 662. Tum inde a fol. 79. b. usque ad 82. a. adscripta sunt quaedam de vita Horatii et de metris, quibus in carminibus suis usus est. Incip. *Explicit opus divini Flacii* cet. Explic. *et si omnes spondei uno tamen iambo exeunt*. Finis. — Fuit hic liber MS. olim in bibliotheca Ioh. Christoph. Wagenseilii, ut emblemata eius in fronte libri conspicuum docet. Praeter ea, quae iam diximus, de hoc Cod. G. H. *Martinius* ad *Ianium* [vid. huius edit. Horat. Tom. I. pag. XIV. sq.] haec scripsit: „Folios numerosos dedit prima manus usque ad 55. Manipuli quatuor priores cum septimo habent folia X, quintus XII, sextus XVI, octavus IV. In singuli fine custos est. Characteres admodum similes hodiernis Italorum. — Nec libris nec odis numeri dati; plerumque tamen unius lineae spatium inter has relictum. Continet codex odas, epodos et

carmen saeculare; est valde vitiose exaratus: habet tamen lectiones interdum vix alibi obvias; e. g. Carm. I. 14. 13. —

#### XLIV.

[Rep. I. fol. 7.]

Codex membranaceus saec. XIII. exeunt. scriptus in duabus columnis, rubris inscriptionibus et litteris singulorum versuum initialibus, foliorum, ut nunc est, 74; neque enim primum modo folium lacerum est, sed omnino ex media parte aliquot folia deperierunt. In margine adscripta sunt scholia. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 15. a.] OVIDII EPIST. EX PONTO LIB. IV. Incip. [Eleg. I. vs. 8.] *Ite patet castis uersibus ille locus* cet. Explic. *Non habet in nobis iam noua plaga locum.* Rubra subscriptio haec est: *Hic liber expletur gratia xpo detur.*
- b) [fol. 15. b. — 19. a.] EIUSDEM REMEDIA AMORIS. Incip. *Legerat huius amor titulum nomenque libelli* cet. Explic. *Carminem sanati femina uirque meo.* Subscriptus est minio hic versus: *Sit tibi laus xpe quoniam liber explicuit iste.*
- c) [fol. 19. b — 64. a.] EIUSDEM METAMORPH. ab initio [incip. *In noua fert animus* cet.] usque ad lib. IX. vs. 200. [*Sed noua pestis adest cui nec uirtute refisti*]; tum sequitur lib. XI. vs. 457. [*Qua rursus uisa ueluti praesaga futuri*] et lib. XII — XV. Rubra subscriptio haec est: *Explicit liber ovidij meta morfoseos.*
- d) [fol. 64. b — 74. b.] EIUSDEM AMOR. LIB. I. et II. [incip. *Qui modo nasonis fueramus* cet.] usque ad Eleg. V. vs. 43. [*Spectabat terram spectare decebat.*] Tum sequitur Eleg. X. vs. 29. [*Felix quem ueneris certamina mutua rumpunt*] et lib. III. Explic. [vid. *Burm.* ad Amor. III. 15. extr., qui tamen unum tantum distichon laudat ex Palatino secundo]:

Sic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum  
Ingenio periti natio poeta meo  
At tibi qui tranlis ne sit graue quisquis amanti  
Dicere nasonis molliter olla cubent  
Hoc satis in titulo est etenim maiora libelli  
Et diuturna magis sunt monumenta mihi  
Quos ego confido quamuis micuere (nocuere?) daturos  
Nomen et aetatis tempora longa suae  
Tu tamen extincto feralia munera ferto  
Deque tuis lacrimis humida sarta dato  
Quamuis in cinerem corpus mutauerit ignis  
Sentiet officium melta fauilla pium  
Scribere plura libet si (sed?) uox mihi fessa loquendo  
Dictandi uires fictaque (siccaque?) lingua negat  
Accipe suppremo dicam mihi forsitan ore  
Quod tibi quid mittit non habet ipse uale.

Subscripta sunt rubro colore haec verba: *Finito libro referamus gratia xpo.*

#### XLV.

[Rep. I. fol. 8.]

Codex membranaceus saec. XIII. duabus columnis scriptus, folior. 41. Continentur:

OVIDII METAMORPHOSEON FRAGMENTUM. Incip. [a lib. II. vs. 343.] *Nocte dieque uocant a sternunturque sepulcro* cet. Explic. [lib. XII. vs. 288.] *Terque quaterque graui iuncturas verticis ictu.* — Usus est et hoc et antecedente codice *Jo. Chn. Jahnius* in Ouidii edit.

#### XLVI.

[Rep. I. 4. 42.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, litteris cuiusque libri initialibus vario colore artificiose pictis et auratis, caeteris modo caeruleo modo rubro colore pictis, folior. 101, quorum 95 — 101. scriptura vacant. Continentur:

OVIDII FASTORUM LIB. VI. Incip. *Tempora cum causis latium digesta per annum* cet. Explic. *Annuat alcides In crepuitque lyra.* Praeterea haec verba subscripta sunt: *Publij Ouidij Nasonis liber sextus de fastis explicuit. Papie die XVII. Februarij. 1471. IohanNes Löffelholz de Nuremberga.* Caeterum olim possessor huius Codicis fuit *Ioh. Christophorus Wagenseilius*, ut ex emblemate in fronte libri conspicio apparet.

#### XLVII.

[Rep. I. 8. 85. c.]

Codex membranaceus in tenui et laevisima membrana accurate scriptus, prima littera initiali picta et aurata, caeteris initialibus caeruleo pictis. Huic codici, qui saeculi XV. est et folia habet 70, quorum 1. a et 70. litteris vacant, insunt:

P. OVIDII NASONIS HEROIDES. Titulus litteris auratis, rubris est caeruleis scriptus: P. OVIDII NASONIS LIBER HEROIDVM INCIPIIT. Initium: PENELOPE VLIXI. HANC TVA PENELOPE LENTO TIBI MITTIT VLIXE cet. Explic. [quoniam haec ultima epistola non integra legitur in Cod., versu 12. cf. quae in ed. *Burm.* ad hunc vs. adnotata sunt] *Quos uereor paucos ne uelit esse mihi.* [rubro pictum est uerbum:] *uale*; subscriptio: P. OVIDII NASONIS. LIB. HEROIDVM FINIT. — Epistola XV. [*Sappho Phaoni*], quae in nullis fere antiquis exemplaribus apparet, etiam in nostro cod. desideratur. Videtur igitur liber certe ex antiquo exemplari descriptus esse.

In fronte libri [fol. 1. b.] haec verba scripta sunt: *Illustri Domino Frederico Rostgaard d. d. Chr. Reitzer. d. 29. Iulij 1703.* In ipso libri operculo priori verba antiquiore manu scripta leguntur: *Hic liber est meus PALMERINO de OLIVA.*

#### XLVIII.

[Rep. I. 4. 74.]

Codex membranaceus saec. XII., non ubique bene habitus, in crassa et squalida membrana scriptus, litteris initialibus minio rudi arte pictis, lineis stilo ductis, folior. 63. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 13. a.] ALDHELMI EPISCOPI OCCIDENTALIUM SAXONUM AENIGMATA. Titulus deest. Incip. *Arbiter etherio iugiter (qui regm)ina scepro* cet. Hic primus prologus explic. fol. 1. b. (*Solue iam scelorum noxas dignare nefandas.* Qui in ed. *Opp. Aldhelmi* in *Max. Bibl. Patr.* tom. XIII. pag. 23. col. b. et 24. col. a.) hunc prologum excipit *prologus secundus* prosa oratione scriptus, is deest in Codice, sed pergitur statim (vid. ed. laud. pag. 24. col. a. D.) *Altrix cunctorum quos mundus gestat in orbe* cet. Explic. *Sciscitor inflatos fungor quo nomine sophos* [et rubro picta uerba:] EXPL. AENIGMATA ALDHELMI POET.
- b) [fol. 13. a. et b.] PRECES AD CHRISTUM anonymi auctoris, aliena manu et ut videtur spatii vacui tantum explendi causa scriptae.



- c) [fol. 14. a — 15. a.] VERSUS IN LAUDE SOLIS. Ita titulus minio pictus carminis anonymi. Incip. *Dum mundum natura potest terramque digarit* (sic) cet. Explic. *Sol noctis lucisque decus sol finis et ortus*. [Vid. infra sub e.)]
- d) [fol. 15. b — 24. a.] *Anonymi auctoris* QUESTIONES ENIGMATUM RETHORICAE (sic) ARTIS. Incip. *Ego nata duos patres habere dinoscor* cet. Explic. *Stupebit ingenti mea percussus uirtute*.
- e) [fol. 24. a — 25. a.] INCIPIUNT VERSUS SYBILLE DE IUDICIO DEI. Incip. *Iudicio tellus sudabit maesta propinquo* cet. Explic. *Sol noctis lucisque decus sol finis et ortus*. [cf. supra sub litt. c.)]
- f) [fol. 25. a — 27. b.] MULTA MINORA CARMINA ET EPIGRAMMATA, MAXIME MARTIALIS, v. c. lib. XIII. epigr. 94; XIV. 212; II. 25; IV. 58; cet. Finitur epitaphio illo Virgiliti: *Mantua me genuit* cet.
- g) [fol. 27. b — 28. a.] OVIDII AMOR. LIB. III. ELEGIA V. Titulus minio pictus: EX LIBRO OVIDII NASONIS DE SOMNO (sic) QUOD UIDERAT. Incip. *Nox erat et somnus lassos submisit ocellos* cet. Explic. *Fugit et ante oculos nox stetit alma meos*.
- h) [fol. 28. b — 31. b.] EIUSDEM EX LIBRO METAMORPHOSEON. ACTEON IN CERUUM. Ita titulus. Est sectio metamorph. lib. III. a vers. 131—252. Incip. *Iam stabant thebae poteras iam cadme uideri* cet. Explic. *Ira pharetratae fertur satiata dianae*.
- i) [fol. 31. b — 33. b.] CARMINA EUGENII EPISCOPI TOLETANI. Titulus non legitur. Singulorum carminum tituli litteris quadratis rubro pictis scripti sunt [cf. *Opp. Eugenii* in *Max. Biblioth. Patr.* tom. XII. pag. 345. col. a.]: *Oratio Eugenii Toletanae sedis episcopi* [fol. 31. b — 32. a.]; *communitio* (sic scribitur pro *communitio*) *mortalitatis humanae* [fol. 32. a.]; *de mentis humanae mutabilitate* [fol. 32. a.]; *de bono pacis* [fol. 32. b.], quod etiam inscriptionem habet *uersus eugenii*; *epistola ad eusebium problema* [haec alio loco legitur in ed. laud. pag. 348. col. a. D. et inscriptionem habet *Ad Eusebium Presbyterum*]; *epitaphium proprium* [fol. 33. a. vid. ed. laud. p. 347. col. 2. F.]; [fol. 33. b — 35. b.] PROSPERI AQUITANICI CARMINA QUAE DAM, quorum inscriptiones huc transcribam. Fol. 33. b.: *De libro prosperi. uersus de uera innocentia* [Vid. *Opp. Prosperi* in *Max. Bibl. Patr.* tom. VIII. pag. 86. col. 2. G.]; *de nominibus* (sic) *diligendis* (ibid.) Fol. 34. a.: *de uera aeternitate* [ed. laud. fol. 87. col. a. A.]; *de patientia dei* [ibid.] Fol. 34. b.: *de uera dei laudatione* [ibid.]; *de uirtute caritatis* [ibid.]; *de ultionibus dei* [ibid.]. Fol. 35. a.: *de finibus bonorum et malorum* [ibid. col. b.]; *de fastidio spiritali* [ibid.]; *de bono intellectu* [ed. laud. pag. 88. col. a.]; *de carnis cupiditate uincenda* [ibid. col. b.].
- j) [fol. 35. b — 38. a.] VERSUS QUOS PAULUS DIACONUS COMPOSUIT IN LAUDE LARII LACI. Incip. *Ordinar unde tuas laudes o maxime larii* cet. Explic. *Spernere ne uelis qui legis ista precor*. Hos excipit carmen, cui inscriptio: *epitaphion sophie neptis*, et alia quaedam, quorum tituli: *super sepulcrum domine anse regine*; *item*

*uersus in tribunali*; *item in basilica sanctae Mariae*; *item uersus super crucem*.]

- m) [fol. 38. b — 62. a.] PSYCHOMACHIA AURELII PRUDENTII CLEMENTIS. Titulus: INCIPIIT PSYCOMACHIA. Praecedunt operi hi uersus:

*Aurelius prudens uirtutum praelia clemens.*

*Cum uicis cecinit metrica scolasticus arte.*

Tum opus ipsum incip. *Senex fidelis prima credendi uia est* cet. Explic. *Aeternum folio diues sapientia regnat*. EXPLICIT. *uersus aurelii prudentis clementis*. Inscriptiones singularum partium huius carminis paullum hic illic differunt ab exemplaribus prelo excusis, v. c. ab editione Weitz. Hanov. 1613.

- n) Denique a fol. 62. b — 63. b. leguntur CARMINA VARIA AUCTORIS NON NOMINATI. Incip. *Dulcis amice uale ualeat tua uita per aenum* cet. Explic. *Delicias secti pompas grataeque caducas*.

## XLIX.

[Rep. I. 4. 76.]

Codex membranaceus saeculi XII. cum scholiis marginalibus et interlinearibus, folior. 119., praeter tres parvas membranas, quae scholia continent et insertae sunt inter foll. 11. et 12., 18. et 19., 83. et 84. Continentur:

LUCANI PHARSALIA. Titulus a recentiore manu scriptus: *Lucanus*. Incip. fol. 1. b.: *BELLA PER EMATHIOS PLVS QVAM CIVILIA CAMPOS* cet. Explic. fol. 119. a.: *Obsedit muris calcantem menia magnum*. EXPLICIT LVCANVS FELICITER.

Codex caractere bene sibi constante scriptus est, litteris initialibus simplici arte pictis praeter primam paullo illam artificiosiore. *Cortio* iudice, qui illo in editione sua usus est, praestantissimus est et primae classi adserendus, vid. ad I. 122. VI. 412. et 473. VIII. 144. Est idem, quem *Weberus* in ed. *Lucani* sigla *b* commemorat; cf. I. 205. 556. II. 311. et ed. *Cortio-Weberian.* pag. XXIII.

## L.

[Rep. I. fol. 10. a.]

Codex membranaceus saec. XI. scriptus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, lineis stilo ductis, folior. 92, quorum 92. b. scriptura vacat. Continentur:

LUCANI PHARSALICORUM FRAGMENTUM, a libro III. vs. 643. usque ad finem. Incip. fol. 3. a. *Tradidit in letum uacuos uitalibus artus* cet. Explic. *Obsedit muris calcantem menia magnum*. In duobus prioribus foliis scholia habentur, quae tamen adeo sunt in litura, ut maximam partem legi nequeant. Incip. *Anno ab urbe condita sexcentesimo nonagesimo tertio* cet. Usque ad fol. 44. b. multa habentur scholia marginalia, sed ab eo inde folio rarissima tantum inveniuntur. — Apud *Weberum* hic codex sigla *d* notatus est. Cf. ed. *Cortio-Weberian.* pag. XXIII.

## LI.

[Rep. I. fol. 10. b.]

Codex membranaceus saec. XII. nitide scriptus, litteris cuiusque uersus initialibus flavo rubroque colore adpictis, lineis stilo ductis, foliorum 10, quibus continetur:

LUCANI PHARSALICORUM FRAGMENTUM, a lib. I. vs. 44. usque ad vs. 650. Incip. *Mulum roma tamen debes ciuilibus armis* cet. Explic. *Seuitiam extremi multorum tempus in unum*.



## LII.

[Rep. I. fol. 12.]

Codex membranaceus saec. XI. rubris litteris initialibus, lineis stilo ductis, prisca ligatura lignea, folior. 142, quorum 1. caeteris tertia parte minus est, 142. autem scriptura vacat. Continentur:

STATII THEBAIS cum scholiis ad marginem adscriptis in duobus prioribus libris sat multis, deinceps raris, et glossis interlinearibus. Incip. [fol. 1. b.] *Queritur quo tempore fuit iste stitius* cet. Fol. 2. a. opus ipsum exorditur: [F]raternal acies. alternaque regna profanis cet. Exciderunt in medio libro versus a lib. II. 138. usque ad 156. Explic. *Occidet et meriti post me referuntur honores*. Caeterum singulis libris praeter primum praeposita sunt argumenta Latinis versibus composita.

## LIII.

[Rep. I. fol. 12. a.]

Codex membranaceus saec. X. exeunt. folior. 5., quibus continetur:

STATII THEBAIDIS FRAGMENTUM. Incip. a lib. IV. vs. 352. *Gaudia, delecti trepi das* [sic] *sine mente sine ira* cet. Explic. eiusd. lib. vs. 753. *Agmina nos ferro meritas excindere thebas*. Codicis huius religiose exarati scriptura ita in duas partes divisa est, ut alteram cuiusque folii partem dimidiam textus, alteram scholia, quae larga adscripta sunt, occupent. Praeter scholia marginalia etiam inter lineas scripta leguntur. Scholiastes incip. [ad vs. 354.] *Unanimum dicit quia utrisque deorat voluntas preliandi* cet. Explic. [ad vs. 752.] *quia frequenter iupiter est arguiarum concubitu delectatus*.

## LIV.

[Rep. I. 4. 58. b.]

Codex membranaceus saec. XV. folior. 62, tam male servatus, ut plurima eius pars plane deperierit, litteris adeo deletis, ut plurimis in paginis vix deni versus legi queant. Prima littera initialis picta et aurata est. Continentur:

IUVENALIS SATIRAE. Inscriptio rubro picta, male admodum habita, non potest legi. Incip. *Semper ego auditor* cet. Explic. *Ut leti phaleris omnes et torquibus omnes*.

## LV.

[Rep. I. 12. 101.]

M. VAL. MARTIALIS, EPIGRAMMATON LIBRI XV. *Post Hadriani Iunii emendationem recogniti: et lectionis varietate doctissimorumque virorum observationibus accuratissimis illustrati* cet. studio et opera IOSEPHI LANGII CAESAREMONTANI. Argent. CIO. IO. XCV.

Adscriptae sunt huic libro notae et collationes Petri Scriverii et Hugonis Grotii; in fine adduntur epigrammata omnia. In fronte libri haec scripta leguntur: *Ex Biblioth. et à manu Petr. Scriverii et Hugonis Grotii Amstel. 1673. m. Aug. F. B. Carpzov.*

## LVI.

[Rep. I. fol. 35. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 92, quorum 1. b. 11. b. 12. b. 18. b. 26. b. — 28. b. 29. et 48. b. — 92. scriptura vacat. Fuit hic liber olim in bibliotheca Z. Conradi ab Uffenbach, sed in huius catalogo nihil de eo relatum invenitur.

Etiam Gisbert. Cuperus et omnium primus P. Villerius, ex huius vero donatione P. Winghe, ut auratis litteris impressum legitur in priori libri operculo, eum possedit. Foll. 1. a. et 29. a. litterae scriptae sunt: *L. L. D. C. 1694.* Continentur haec:

- a) [fol. 1. a. — 18. a.] EPIGRAMMATA ET EPITAPHIA ANTIQUA iucundissima quavis et lectu dignissima. Ita titulus. Sed adscripsit, nisi omnia me fallunt, Uffenbachius haec: cum figuris nitidiss. collecta atque explicata a Petro Villerio Canonico et Cancellario Tornacensi, Iusti Lipsii amico. vid. Catal. Biblioth. Illustris Gisb. Cuperi cuius olim fuit hic liber fol. 280. num. 7. et 8. vid. etiam in fine diss. de cruce Christi ubi Villerius nomen suum his litteris P. W. adscripsit. Adpicta sunt variis coloribus sepulcra, urnae et vascula. Incip. EPITAPHIVM ROMAE. Semicapri quicumque subis sacraria templi cet. Explic. et munition de . . . fort antique.
- b) [fol. 19. a. — 24. b.] VARIA SIGNA ET HERMAE, cum explicatione eiusdem P. Villerii. Incip. Subsequentia signa et herme eruta sunt plerique in agro Sanctorum et in confiniis veteris Asciburgi, collecta asseruatque quondam a Comite Nuenario Meursii domino, ubi situs pagus Asburg cet. Explic. L. VERLII. L. F. SALV-TARIS.
- c) [fol. 25. a. — 26. a.] Epitaphes françois et Latins modernes. Incip. Epitaphe d'un Lieutenant Excorilinguinatiseur. Dessoubes ce tumule est jacent cet. Explic. Et brevis est tumulus et brevis . . . habe.
- d) Inter foll. 28. et 29. habetur hoc opus typis descriptum: Inscriptiones vetustae totius fere orbis per Petr. Apianum Mathematicum. Ingolstad. et Bartholomeum [sic] Amanitium Poetam collectae. Ingolstadii 1534.
- e) [fol. 30. a. — 33. b.] Notae in numos argenteos Q. Pomponii Muse. Incip. Musa dextra clauam, sinistra personam tenens cet. Explic. posteris tradiderunt halteris figuram.
- f) [fol. 34. a. — 35. b.] De crucis dominicae figura ex epistola Antonii Morillonii scripta ad Lindanum Theol. et huius responsio. Incip. Eius occasionem gaudeo nunc datam cet. Explic. alligatum fuisse, non tamen brachia.
- g) [fol. 36. a. — 38. b.] Pro vulgari quadrangula crucis Christi figura apologia P. Villerii. Incip. non mirum videri debet cet. Explic. prius in eo capitulo crimen.
- h) [fol. 39. a. et b.] Qua parte diei crucifixus fuerit eiusd. Villerii dissertatio. Incip. Callistus 3. Pont. Max. precationibus cet. Explic. siue hora 3. postmeridiana.
- i) [fol. 40. a. — 48. a.] Discours de la peinture et sculpture tiré et traduit des vies des peintres Italiens écrites par Georgio Vasari. Incip. Je ne doute point que presque cet. Explic. plus largement qu'il ne . . .

## LVII.

[Rep. I. 8. 94.]

Fragmenta poetarum veterum Latinorum, quorum opera non extant: ENNII, ACCII, LUCILII, LABERII, PACUVII, AFRANII, NAEVII, CAECILII, aliorumque multorum: undique a Rob. Stephano summa diligentia olim congesta: nunc autem ab Henrico Stephano eius filio digesta, et priscarum

quae in illis sunt uocum expositione illustrata: additis etiam alicubi uersibus Graecis quos interpretantur. Exeudeb. Henric. Stephanus M. D. LXIII. Pagg. 433 typis exarata et foll. 12. manu scripta.

In titulo libri haec leguntur scripta: „Liber hic fuit Magni Iuriconsulti Dionysii Gothofredi, qui sua manu propria adnotavit, quicquid in margine scriptum legitur. Interspersa nonnulli manus Jacobi Gothofredi Dionysii Filii.“ Primum folium eorum, quae adnexa sunt, manu scriptorum, continet epigrammata *Luxurii* poetae [qui Carthagine floruit sub Thrasimundo Vandalorum Rege] descripta e cod. MS. qui fuit in bibliotheca Salmasii. Folia 2—12. a. continent indicem in librum.

## LVIII.

[Rep. I. 4. 36. b.]

Codex membranaceus catenatus, saec. X. folior. 272, quorum 184. b. vacuum et 192. recisa aliqua marginis parte: ita lacsum est, ut aliquot notae deperierint. Continentur:

MAURI SERVII HONORATI COMMENTARI IN VIRGILIUM, cum scholiis marginalibus et interlinearibus. Incip. INCIPIT EXPLANATIO SERVII GRAMMATICI. IN BUCOLICON ET GEORGICON. [BU]COLICA VT ferunt dicta sunt *ΑΠΟΤΟΝ ΒΟΥΚΟΛΟΝ*. [hic satis magna spatia relicta sunt inter uerba ferunt et dicta, et inter sunt et *ΑΠΟ*] quo posteriore loco uulgo uerba leguntur: *a custodia boum, id est* — Precipua enim sunt apud rusticos boum. huius autem carminis origo uaria est. cet. Explicit Commentarius in Bucolica [fol. 30. b.] *quamvis unam solum modo probare possumus habitatum.* Nam in quae uulgo uerba desinit haec pars commentarii [vid. ed. Paris. 1600. pag. 57. D.] *quamvis alii dicant, ideo eum etiam capellarum se memorasse pastorem, quod apud nonnullos de capris propter habundantiam lactis vel foetuum, maior fructus putetur, ut ipse ait, Densior hinc suboles h. l. c. l. Et item, quo minor est illis curae mortalis egestas* — haec in nostro Codice non leguntur, sed [fol. 29. b.] uerba his praecedentia leguntur: *se uoluit esse principem in scribendis bucolicis.* Sed alia uerba sequuntur per tres paginas; incip. DE VIRGILIO tria genera poematum sunt cet. usque ad uerba iam supra laudata: *possimus habitatum.* — Tum INCIPIT LIBER PRIMVS EXPLANATIONVM GEORGICON [fol. 31. a.] VIRGILIVS IN OPERIBVS DIVERSOS SECVTVS EST POETAS. HOMERVM. In *eneide, quem licet longo intervallo cet.* Explic. *Que si ponatur in fine uitiosum.* Incip. INCIPIT LIBER. II. HACTE NVS ARVORVM CVLT. ET. S. C. MIRE ITERAVIT ILLVM VERSVM QUID FACIAT letas segetes cet. Explic. *ut etiam in prima huius carminis parte memorauimus.* INCIPIT LIBER TERTIVS. TE QVOQVE MAGNA PALES. INVOCAT DEAM PABVLI DICTVRVS DE Animalibus cet. Explic. *Sacer ignis, quem greci e panno conuocant.* INCIPIT LIBER QVARTVS. PROTINVS AERII MELLIS CAELSTIA DONA EXSEQUAR; RETHORICE DIC de minoribus rebus magna cet. Explic. *a se scriptarum rerum exaequatus est titulum.* EXPLICIT LIBER QUARTVS. AMEN: OTRIRI S. — Fol. 73. a. INCIPIT LIBER PRIMVS AENEIDOS. IN EXPONENDIS AVCTORIBVS HAEC CONSIDERANDA SVNT cet. Nam a quibus uerbis uulgo orditur commentarius in Aeneidem [vid. ed. l. pag. 165. C.] *ARMA. Hic requiritur cur ab armis Virgilius coeperit* — arma

quibus in bello uiuimur — illa in nostro Codice pag. demum 73. b. ult. sequuntur. Explic. *dido cognovit ex Teucro.* INCIPIT TRACTATVS LIBRI SECVNDI. CONTICVERE OMNES; *quia supra dixit fit cet.* Explic. [vid. ed. l. var. lectt. pag. 55.] MONTEM. *ut ostendit in VIII. idam significat.* LIBRI. III. TRACTATVS INCIPIT. SECVNDVM INTERROGATIONEM DIDONIS. POST INSIDIAS GREGORVM ET CASVS suorum cet. Explic. *in sexto marcellitum deflet interitum.* INCIPIT LIBER QVARTVS. FELICITER. *Appollonius argonauticas scripsit et in tercio inducit amantem medeam cet.* Explic. [fol. 150. b. lin. 27.] *sed aure omnia dissepunt.* Tum sine ulla notatione [uisi quod a secunda manu in margine uerba adscripta sunt: LIBER III. EXPLICIT QVINTVS INCIPIT] eadem linea liber quintus incip. *Interea dum fletur aut sepelitur dido et hoc sermone librum ut solet cet.* Explic. *Obuertunt pelago. proraf tunc dente tenaci.* INCIPIT LIBER SEXTVS FELICITER. TOTVS QUIDEM VIRGILIUS SCIENTIA PLENUS EST. in qua hic liber cet. Pergitur usque ad uerba fol. 184. a. ultima [ed. l. pag. 440. litt. B.] *immemores vel preteritorum vel futurorum Dixerat anchises.* Tum fol. 184. b. vacuum est, sed fol. 185. a. sine ulla lacuna, uulgatae certe lectionis [vid. ed. l. pag. 440. litt. D.] pergitur: *antedicta de reuersione animarum cet.* Explic. *Nam caiete, nondum dicebatur.* INCIPIT LIBER SEPTIMVS VT ET IN PRINCIPIO DIXIMVS. IN DUAS PARTES hoc o puf diuisum est; cet. Explic. *Stacius. lernaeam iacit ille trabeam;* INCIPIT TRACTATUS LIBER OCTAUI: VT BELLI SIGNUM LAURENTI TURNUS AB ARCE EXTULIT: APUT MAIORES nostros cet. Explic. *RERUM. futurarum. que nondum fuerunt;* FAMULQ. GLORIAM. NEPOTVM. *Posterorum;* explic. liber VIII. [vid. ed. l. pag. 532. C.] INCIPIT TRACTATUS LIBRI IX. ATQUE EA DIVERSA POENITUS DUM PARTE GERUNTUR. In hoc libro mutatio est rerum omnium cet. Explic. [vid. ed. l. pag. 571. D.] omissis aliquot uulgatae lectionis uerbis: *ut maior aenea gloria seruaretur.* INCIPIT TRACTATUS LIBRI DECIMI. PANDITUR INTEREA *Domus omnipotentis olympi. secundum poeticum morem hoc dicit cet.* Explic. *ut una eademq: via sanguisque animus. Q. S.* INCIPIT LIBER XI. *Oceanum interea surgens aurora reliquit; more suo pretermisit noctis descriptionem.* Explic. *quia et qui tuentur. et qui obsident vallare dicuntur.* INCIPIT XIJ. FELICITER. *Turnus ut infractos. postquam turnus bella defecisse uidet latinof antea semper infractos cet.* Explic. *cum quo adhuc habitare naturae legib. poterat; sic homerus;* [Versus Homericus *Ψυχὴ δ' ἐκ μελέων πταμένη ἀδρόθε βεβήκει Ὀν πόντον γόδονσά λιπὼσ' ἀδρότητα καὶ ἥβην* desiderantur] EXPLICIT EXPOSICIO SERVII GRAMMATICI IN BUCOLICON ET I.... GEORGICON ATQ. AENEADUM.

## LIX.

[Rep. I. 4. 70.]

Codex membranaceus saec. XIV. in tenui membrana litteris minutissimis eleganter scriptus, olim, ut emblema priori libri operculo infixum docet, bibliothecae Ioh. Christophori Wagenseilii adscriptus, formis quaternis minoribus, folior. 51, quorum 1. vacuum. Continentur:

a) [fol. 2. a — 13. b.] SCHOLIA IN TERENCE. Titulus deest, nisi quod fol. 2. a. uerba recentioris manus legun-



tur: *tractatus super therentium*. Incip. *Maximiani* (?) in hoc opere est senectus cet. Explic. dicitur durus nolenf flecti. tanto. Finis deest. A fol. 12. b. duabus columnis atramento pallidior scribitur.

b) [fol. 14. a. dimid.] *QUAEDAM DE AENEA*, auctore non nominato. Incip. *Dardanus ex ioue et electra filia athlantif natus* cet. Explic. *submissus, in celum esse creditur*.

c) [fol. 14. b — 41. b.] *SCHOLIA IN VIRGILII AENEIDEM*. Titulus deest, nisi quod a seriore manu profecta verba fol. 14. b. leguntur: *Excerptum Virgilii eneydos*. Incip. *Auctor iste patre natus uirgilio. maia matre idibus octobris*. cet. Explic. *habitare potuit, ut in homero legimus*.

Fol. 2. a. a manu recentiore legitur: *Claudii . . . . ii Curia monch praefidis*.

Fol. 2. b. leguntur, item a manu recentiore: *Iste declarationes Terentii sunt magistri zamboni de (vel des?) pre*. [An forte hic est *Zambolus de Primolis* (*Primapars*), iuriconsultus, qui circa annum 1167. cum tribus aliis consulibus *Gubio* urbi eiusque agro praeerat?]

### LX.

[Rep. I. 4. 71.]

Codex membranaceus saec. XII. folior. 55. Continentur:

*GLOSSAE IN MARTIANUM CAPELLAM*. Desunt titulus, initium et finis. Incip. *Sapientia et ineloquentia prodest semper nunquam obest* cet. Explic. *grauat fata succi dentif osiris*. —

In primo libri folio verba a recentiore manu profecta leguntur: *Monasterii S. Vdalrici Augustae. Gottfr. Chrn. Goetzius* in programme, quo *bibliothecam Senat. Lips. bonae menti dedicandam atque aperiendam fore indicit* (Lips. 1711.) pag. 28. haec de illo Codice scripsit: „Anecdotorum, inquit, catervam augent glossae latinae in *MARTIANUM CAPELLAM* membranaceae, in principio tamen uno folio truncatae, quae, num eadem censi debeant cum iis, quas *LABBEUS* (Biblioth. MSS. p. 45. et 306.) citat, vel sub nomine *expositionis SCOTI Erigenae* laudat, tuto hariolari non licet. Id liquido satis constat, Scholiasten ibi nobis sisti, et Mythologia antiqua, et Philosophorum veterum placitis haud proleterie imbutum.“

### LXI.

[Rep. I. 4. 83.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt. scriptus, folior. 30. Continentur:

*EMENDATIONES. IN. POMPONI PORPHYRIONIS. COMMENTARIOS. AD. HORATIUM. EX. COD. ANTIQUISSIMO FULVI. VR-SINI. ROMAE ANNO. D. CIO. IO. LXX. MENSE. NOVE. Numeri respondent editioni Basiliensi Henrici Petri anno D. M. D. LXX.* Ita titulus huius Codicis. Praeterea in titulo possessor, cuius nomen tamen nescitur, haec adnotavit: „Hae emendationes descriptae sunt e manuscripto bonae notae, quem Cl. Puteani fuisse non vanis conjecturis colligi potuit, eujus scripturam magna religione imitari visum fuit, adeo ut ne apex quidem me sciente immutatus sit.“ Incip. pag. 2. a.: *In v. cod. principio sic est, Pomponi Porfuriionis commentum in Horatium Flaccum ad Maecenatem* cet. Explic. fol. 28. b.: 463. 12. *de convivio facta. Finis*. Accedunt: fol. 29. *Index*

*auctorum, quorum testimonio Porphyrio in commentariis in Horatium usus est; et fol. 30. Auctores quorum testimonio Acron in commentariis Horatianis utitur. Utrumque folium formae est maioris, quam cetera.*

### LXII.

[Rep. I. 4. 53.]

Codex membranaceus saeculo XI. exaratus, litteris initialibus rubro pictis, cum glossis interlinearibus et paucis in margine notatis, lineis stilo ductis, folior. 11. Continentur:

*STRABI GALLI HORTULUS*. Titulus a manu secunda, sed antiqua adscriptus hic est: *Strabi Galli Poetae et Theologi Hortulus Ch.* [an *Chunradus*?] *peutinger* adnotavit. Praepositum est argumentum atramento scriptum, sed rubro adpictum: *De cultura hortorum 1. Difficultas assumpti laboris*. 2. cet. Ubi ipsum opus incipit, legitur inscriptio *DE CULTURA HORTORVM*. Incip. *PLVRIMA TRANQVILLI cum SINT INSIGNIA VITAE Non minimum est si quis* cet. Explic. [fol. 10. a.] *Hoc pater. hoc natus. hoc spiritus annuat almus*; Fol. 10. b. et 11. a. alia, sed antiqua manu quaedam adscripta sunt: a) *DE SPECIEBVS RESINAE*. Incip. *Aloen in india atque arabia* cet. Explic. *calfactoria est*. b) *DE VENTIS*. Incip. *Ventus est aer commotus* cet. Explic. *nomina diuersa sortitur*. c) *ORDO VENTORVM XXVII*. Incip. *Ventorum IIII. cardinales sunt*. Explic. *altanuf in pelago*. d) *DE TONITRUIS*. Incip. *Tonitrua dantur ex fragore nubium* cet. Explic. *displofa emittit*; e) *DE FVL-MINIB*. Incip. *Fulmina nubium attritu* cet. Explic. *tardius audiri*.

### LXIII.

[Rep. I. 4. 52.]

Codex membranaceus saeculo XIII. rudi arte in crassa et lurida membrana scriptus, folior. 88, quorum 9. chartaceum est ac novissime a recentiore manu in lacunam supplendam scriptum, cum scholiis et inter versus et ad marginem scriptis. Habentur in hoc Codice:

*GALTERI ALEXANDREIDOS LIBRI X.* Fol. 1. a. legitur *praefatio*, quae in ed. Ingolstad. a. M. D. XXXXI. fol. 5. a. habetur, quamquam ab hac admodum differt. Initium huius praefationis sunt verba: *Moris est usitati cum in auribus multitudinis* cet. Eadem fol. 1. b. repetita legitur. Tum sequitur *argumentum*, quod in eadem illa editione habetur, et incip. a verbis: *Primus aristotelis imbutum nectare sacro* cet. Alexandreis ipsa fol. 2. a. ita incipit: *Gestia ducif macedum totum digesta per orbem* cet. Explic. *Gloria guillemmy* (sic) *nullum moritura per eum*. Sub finem codicis picta est charta aliqua geographica, quae imaginem terrae repraesentat.

### LXIV.

[Rep. I. 4. 73.]

Codex membranaceus saec. XIV. eleganter nitideque scriptus cum multis glossis interlinearibus et marginalibus antiquioribus et recentioribus, textu ipso tertium modo paginae partem occupante, litteris initialibus rubro caeruleoque pictis, folior. 78, quorum 1. maximam partem vacuum est. Continentur:

*VETUS AUCTOR [EVERARDUS] DE DICTIONUM SIGNIFICATIONIBUS ET SIGNIFICATIONUM DIFFERENTIIS*. Titulus deest, sed auctor ex iis versibus cognoscitur, qui in fine libri legun-



tur. Praefatio prosa oratione scripta incip. *Quoniam ignorantie nubo turpiter excecati quidam imperiti fatuitatem exprimentes a sinu chimerinae ymaginantes statuas nescio quid inopinabile sonpniantes. dictionum discrepantiam matrimonio (sic) non legali . . . nullatenus coherenti copulant: concinne succurrendum opinioni eorum et consulendum fore existimaui.* cet. Opus ipsum incip. fol. 2. b. a verbis: *Est proprie meta trans grece formatio plasma* cet. Explic. *Verbaque cum motu sibi iungunt diptota . . .* Tum leguntur hi duo versus:

Explicit curardi grecismus nomine christi  
Qui dedit alpha vel o sit laus et gloria christo.

Tum linea interposita sequuntur tres alii versus, sed membrana tam male habita est, ut non nisi paucissima eorum verba legi queant. Hos excipiunt denique verba: *Deo gratias Amen* M<sup>o</sup> CCC<sup>o</sup> XXXV<sup>o</sup>.

### LXV.

[Rep. I. 8. 99.]

Codex membranaceus saec. XV., qui fuit olim in bibliotheca *Ioh. Christophori Wagenseilii*, cuius emblema in fronte libri conspicitur. Folior. est 24, quorum 1. 23. b. et 24. vacant scriptura. Inest:

ANONYMI AUCTORIS [LEPIDI COMICI VETERIS] perhibetur in ed. Ald. Manutii, Lucae 1588. 8.] FABULA S. COMOEDIA PHILOSOPHOS. Incip. *Prologus.* [N] *On diu temporis preiuit* cet. Explic. *hoc meo bono plaudite. Philodofos Explicit fabula.* — In prologo [fol. 2. a.] auctor dicit, *se hac viginti annorum suorum aetate hanc ineptius scripsisse fabulam.* De hoc opere *Ebertus* lex bibliogr. no. 11881. haec scripsit: „Dieses in Prosa geschr. Stück ist keineswegs von einem alten Römischen Dichter, sondern von C. (Marsuppi) Aretinus († 1453.) geschrieben, unter dessen Namen es in Alb. Eyb margarita poet. angeführt wird. Weniger wahrscheinlich legt es Roscoe in Lr. Medicis Leben dem Leo Bt. Alberti bei. Auszüge daraus in Beloe anecdotes V, 263. 55.“

### LXVI.

[Rep. I. 8. 100.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 38, quorum 1. b. 16—38. vacua sunt. Continentur:  
IOANNIS BONEFONI ARVERNI POETAE VENUSTISSIMI BASTIA. *Communicata ex Musaeo Lingelshemiano.* 1674. et propter genium amoenitatis descripta. Ita titulus, qui fol. 1. a. legitur. Incip. *Se ab amore revocari non posse. Ad Iac. Guellium. O Guelli iuvenum eruditiorum* cet. Explic. *Sic erit immitis semper ut angat amor.* Quis illa carmina descripserit, non constat.

### LXVII.

[Rep. I. fol. 18. a.]

Codex membranaceus saec. XIV. in Italia exaratus, lineis stilo ductis, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris, aliquibus etiam in initio singulorum librorum auratis et vario colore distinctis, notis inter lineas et in margine a recentiore manu adscriptis. Fuit hic codex olim in bibliotheca *Ioann. Aug. Ernestii*, cuius etiam nomen ab ipso scriptum fol. 2. a. in margine inferiore legitur. Folio sunt 153, quorum 1. et 153. scriptura vacant. Continentur:

CICERONIS EPISTOLARUM AD FAMILIARES LIBR. I—VII.

et IX—XVI. Nam lib. VIII. plane omissus est, vid. fol. 67. b. Incip. *Ego omni officio ac potius pietate erga te satisfacio omnibus* cet. Explic. [fol. 150. a.] *si te ueniens in medio foro uidero diffuuiabor.* Me ama. Adduntur ab hoc inde folio duae *Bruti* epistolae, altera ad Atticum [incip. *Scribis mirari ciceronem* cet.], ad Ciceronem altera [incip. *Particulam litterarum tuarum quas misisti octauio* cet.]. Post folium 31. [quod disinit in verbis lib. III. ep. 10. exeunt. *Sed hec hactenus.*] magna est lacuna; nam fol. 32. pergitur verbis [lib. IV. ep. 12. med.] *in bonis* [sic] *dominatur usum est faciendum* cet. Accurate hunc codicem iam contulit *Traug. Fred. Benedictus* in ed. epp. ad famil. vid. eius praefat. pag. XIII—XVI. Hic quae de eo retulit, huc adscripsi. „Hunc librum, inquit, quem Ernestius ceteris quos consuluit antiquiorem et seculo decimo aut undecimo scriptum esse affirmat, propterea imprimis conferendam censui, quia multis locis, ubi magna et memoratu digna lectionum varietas Ciceronis verba perturbat, nullam eius mentionem iniecit. — Deinde etiam varia in illo Codice aliter leguntur, quam quidem Ernesti in notis suis affirmabat.“ Multis eius rei exemplis in medium prolatis pergitur ita: „Quae quidem loca evincunt, non supervacaneam fuisse repetitionem codicis illius, quem in notis meis *Lipsiensis* appellavi, investigationem, et si quis ea accuratius inspexerit, non raro elegantes Ernesti emendationes et coniecturas hac occasione prolatas reperiet, ut facile ignoscendum sit illi subtilissimo Ciceronis interpreti, si in tanta variarum lectionum multitudine oculorum aciem interdum vera illius codicis lectio latebat. Eundem librum a manu secunda varie interpolatum esse, Ernesti iam adnotavit, sed haec animadversio inprimis vera est de decem libris prioribus, neque tam crebro in reliquis libris interpolatio locum habet. Graeca, spatio plerumque relicto, omittit, sed interdum etiam continuo ordine verba latina se invicem excipiunt, ut nullum vocabuli omissi vestigium appareat, ut Ep. XXVI. et Ep. XXVIII. libri VII., Ep. VII. libri XIII. etc. Peculiare etiam huic libro vitium est, ut sub finem singuli versus vocabula saepe dividat, qua parte ea dividere non liceret, ut *q—uin*, pro: *quin*; *n—ulla*, pro: *nulla* — et quae sunt alia, quibus falsae lectiones facile oriri possunt. Scripturae compendia plerumque omittit, sed interdum notae satis obscurae, ut *7* pro *vel* — *a* pro: *aut* — occurrunt. Videatur Ep. III. lib. X., Epist. XVI. lib. VIII. et Epist. VIII. lib. V. — Ad calcem quarundam epistolarum, ut: Ep. XII. et XIII. libri XVI. additum legitur: *Oliua bella*; quae verba, quia non sunt Ciceronis, forte a librario lepido adiecta sunt ad locum domicilii indicandum. Quod denique aetatem illius codicis attinet, quem Ernesti decimo aut undecimo seculo adnumerat, varia quoque dubitatio, quominus illam sequeretur sententiam, me impedit. Saepe enim lectiones codicum minus antiquorum profert et cum correctionibus interpretum in antiquis editionibus potissimum obviis conspirat. Porro litteram (i) saepe puncto notatam prima manus scripsit, ut: in Epist. XXXIII. libri XII. atque in aliis multis, quod certe antiquitatis tam venerandae documentum non praebet. Ceterum lectiones quoque elegantes, antiquas et maxime probabiles huic codici inesse, etiam ex iis, quae in notis afferam, magis apparebit.“ — Haec *Benedictus*. Ernestius hunc codicem commemoravit part. II. *praefationum et notar. ad Ciceronis Opp.* [ed. Hal. 1807.] p. 5., sed quae de aetate, quo codex exaratus videatur, scripsit, in iis profecto plane erravit.

## LXVIII.

[Rep. I. 4. 41.]

Codex membranaceus saec. XIII. satis accurate scriptus, litteris singulorum librorum initialibus rubris, formae oblongae, folior. 47, quorum 47. b. scriptura vacat. Continentur:

SALLUSTII BELLUM CATILINARIUM ET IUGURTHINUM. Illud legitur a fol. 1. a — 15. b, hoc a fol. 16. a — 46. a. Incip. INCIPIT LIBER SALVSTII. PM. OMNIS homines qui sese student praestare ceteris animalibus cet. Explic. spes atque opef in illo site SVNT :. Explic. Lib. Salvstii :. Praeterea subscripti sunt hi versus:

*Si cupis ignotum iugurthe noscere letum.*

*Tarpeii rupis pulsus adimaruit. [sic]*

Sequentia ab aliena manu videntur profecta:

*Historie scriptor negat ast orofius istud.*

*Carcere nam nectus. sed sic pro crimine fertur.*

Foll. 46. b. et 47. a. mappa geographica in usum historiae de bello Iugurthino et Labyrinthi delineatio habentur. — Caeterum hic codex videtur ex auctione Godofr. Sellii, Lipsiae 1737. habita, ad bibliothecam nostram accessisse. Cf. Catal. Sellii, Append. I. pag. 123. num. 250.

## LXIX.

[Rep. I. 8. 91.]

Codex membranaceus saec. XV. non ineleganter scriptus, cum collationibus aliorum Codd. margini adscriptis, pictis et auratis litteris initialibus, lineis stilio ductis, inscriptionibus subscriptionibusque minio pictis, litteris capitum initialibus rubris (fortasse eo consilio, ut spatio parceretur) non stantibus, sed directis, [v. c. *Postquam ut dixi* cet. vel: *Est locus in carcere* cet.]. Manipulis octonorum foliorum inscripti sunt custodes. Insunt huic Codici, qui foliorum est 82, haec:

- a) [fol. 1. a — 57. a.] SALLUSTII CRISPI BELLUM CATILINARIUM ET IUGURTHINUM. Illius inscriptio fol. 1. a. legitur: INCIPIT: LIBER: SALVSTII D' KATILINE CONIVRATIONE. Incip. OMNIS homines: qui student se se praestare cet. Explic. fol. 19. a. *luctus atque gaudia agitabantur* [et rubris litteris:] EPLICIT KATILINARIUS FELICITER... DiLit. Fol. 20. a. [nam 19. b, quae pagina litteris vacat, insignia quaedam heraldica rudi arte picta sunt] incip. *Bellum Iugurthinum*. Titulus rubro pictus: INCIPIT PLOGUS SALVSTII LIBRI IVGVRTINI. Incip. *PALso queritur de natura sua genus humanum* cet. Explic. *opes Ciuitatis in illo site sunt*. EPLICIT FELICITER.
- b) [fol. 57. b — 58. b.] SALLUSTII INVECTIVA IN CICERONEM. Titulus rubro pictus hic est: CRISPI SALVSTII INVECTIVA INCIPIT IN M. TVLLIVM CICERONEM FELICITER. Incip. *TRauster* [sic] *et iniquo animo maledicta tua pateret* cet. Explic. *neque in hac neque in illa parte fidem habens*. EXPLICIT SALVSTII IN. MARCVM TVLLIVM CICERONEM INVECTIVA.
- c) [fol. 59. a — 62. a.] CICERONIS IN SALLUSTIUM INVECTIVA. Titulus ruber hic est: INCIPIT CICERONIS IN. SALVSTIVM INVEC. Incip. *EA Demum magna voluptas est crispe Salustii* cet. Explic. *si qua ego honeste affari possim*. [Et rubro picta verba:] *Explicit (a) Cicerone in Salustium inuectiva*. Fol. 62. b. vacat scriptura.

d) [fol. 63. a — 82. b.] CICERONIS ORATIONES CATILINARIAE IV, quarta tamen non integra. Titulus rubro colore pictus hic est: INCIPIUNT INVECTIVAE CICERONIS IN KATILINAM FELICITER. Prima oratio incip. fol. 63. a. *Quousque tandem abutere* cet. et pertinet usque ad fol. 69. a., altera incip. fol. 69. a. et desinit fol. 75. a., tertia orditur a fol. 75. a. et patet usque ad 81. a., quarta denique habetur foll. 81. et 82. et desinit in verba cap. V. (§. 9.): *postulabat sententiam. tanquam obsidem*...

## LXX.

[Rep. I. fol. 1.]

Codex membranaceus saec. XIV. eleganter et perspicue in duabus quas dicunt columnis exaratus, inscriptionibus rubris, litteris singulorum librorum initialibus pictura et auro insignibus ornatus. A fol. 123. a. etiam singularum sectionum litterae initiales modo rubro modo caeruleo colore pictae sunt. Picturae satis elegantes habentur etiam foll. 1. a. 80. a. et 150. a. Hic liber, quem cum aliis codd. collatum esse lectiones margini a recentiore manu passim allatae declarant, constat foliis 203, quorum 1. 79. et 203. scriptura vacat. Continentur:

TITI LIVII HISTORIAE, a principio [incip. enim: *Facturusne sim opere precium* cet.] usque ad lib. XL. cap. 12. §. 15. verba: *ut quem vellent imponerent macedonie regem*. Titulus minio pictus hic est: *Titliuij patauini hystoriographi Incip. lib. j. ab urbe condita*. — Commemoravit hunc codicem, quo etiam Kreyfsigius usus est, Godofr. Chn. Goetzius in progr., quo bibliothecam nostram publicis usibus dedicandam fore indixit (a. 1711.) pag. 27.

## LXXI. et LXXII.

[Rep. I. fol. 11. b.]

Codex membranaceus in forma maxima, ipso saeculi XV. initio absolutus, ligatura holoserica rubra et ora deaurata insignis, nitidissime scriptus et [maxime in initio cuiusque libri, ubi totus margo folii egregie picturatus est] multis figuris iisdemque pulcherrimis aurum et varios colores habentibus, litteris denique initialibus pictis et auratis belle ornatus, ita ut inter splendidissimos bibliothecae nostrae Codd. referendus sit. Constat duobus voluminibus, quorum scriptura in duas columnas divisa est. Picturae summa diligentia et dexteritate factae et Hollandicam pingendi rationem redolentes novem habentur: Vol. I. fol. 1. a. 137. b. 253. a. 336. b. Vol. II. fol. 1. a. 69. a. 121. a. 186. b. 270. a. Folia, quae librariorum ipse rubris numeris notavit, in I. Vol. sunt 404 praeter unum, quo continetur *table des chapitres*, in II. Vol. 386 praeter tria, quibus iisdem legitur *table des chapitres*. Continentur:

VALERII MAXIMI FACTORUM DICTORUMQUE MEMORABILIVM LIBR. IX. cum versione Gallica et notis Gallicis *Simonis de Hesdin*. Volumen prius fol. 1. a. incip. *Cy commence la table des chapitres du premiere volume de Valerius maximus contenant quatre livres translate de latin en françois par maistre simon de hesdin docteur en theologie et religieux de saint Jehan de Jherusalem* cet. Tum post indicem opus ipsum incip. [repetita eadem inscriptione] *La briuefue et fragilite de ceste douloureuse vie et la constance* cet. Haec usque ad fol. 2. b. pertinent, ubi Latina incipiunt: *Urbis Rome exterarumque gentium facta simul ac dicta* cet. Explic.



il nest chose plus inique que amer peccune. Et icy fine le III<sup>e</sup> livre. Subscriptio haec est: *Cy fine le premiere volume de Valerius maximus contenant quatre livres avec les declarations et additions faictes par maistre simon de hesdin docteur en theologie et frere de saint Jehan de Jherusalem.* — Alterum volumen [tribus prioribus foliis praemissa capitum tabula, table des chapitres] incip. *Liberalitati quas aptiores comites quam humanitatem et clementiam dederim* cet. Explic. *La veille monseigneur saint un chiel larchangele. Cy fine le IX<sup>e</sup> et dernier livre de Valere le grant.* — Hoc opus ita est institutum, ut primum scripta sint textus verba, maiusculis illa litteris picta; deinde sequuntur eadem verba in Gallicum sermonem versa; denique scriptae sunt notae. Versa verba inscriptionem habent *Translateur*, notae *Acteur*. Quomodo in textu Gallice faciundo versatus sit interpres, ipse indicavit in praefatione operis. Ita enim Vol. I. fol. 2. a.: „Il est a savoir,“ inquit, „que mon intention nest pas ne ne fut ont, ques de translater ce livre de mot en mot. Car ce seroit ainsi comme impossible de le translater en telle maniere — et pour ce est mon entente de le translater de sentence a sentence.“ — Auctor videtur opus suscepisse in gratiam Caroli V. Gallorum regis, sapientis cognomine nuncupati, qui anno 1380. obiit. Nam in eodem illo prooemio [fol. 2. b. col. a. sub fin.] ita: „Je viens,“ inquit, „a la translation du latin, et premierement du proheme, en requerant la grace et layde de dieu et de la benoite vierge marie. Ausquelz je regiers de treshon cuer que je puisse ceste euvre faire. Espesiallement en telle maniere quelle soit plaisant et prouffitabile a tresnoble tres puissant trexcellent et tressaige Charles par la grace de dieu Roy de france et le quint de son nom En lhonner et reverence du quel aprez dieu jay entrepris ceste euvre a faire.“ — Prima pictura, quae prooemio praecedit, clericum repraesentat flexis genibus Regi in solio sedenti volumen aliquod offerentem. Caeterum opus non ab illo *Simone de Hesdin*, qui in inscriptione nominatur, ad finem esse perductum, in fine libri docetur, ubi haec leguntur: „La conclusion de translateur. Par laide divine sans laquelle nulle chose nest droittement continuee ne menee a fin, est la translation de Valerius le grant terminee. Laquelle commença tresreverend maistre Symon de hesdin maistre en theologie, religieux des hospitaliens de saint Jehan de Jherusalem. Qui poursuivy iusques au septieme livre ou chappitre des strategemes et la laissa. De la en avant iusques a la fin du livre. Je Nicolas de gonesse maistre en arts et en theologie ay poursuivy la dite translation au monis mal que jay peu. du commendement et ordonnance de tresexcellent et puissant prince monseigneur le duc de Berry et dauvergne. A la requeste de Jaquemin courauson tresorier. Et ne doute nne (sic) que mon stile de translater soit si parfait comme est celui de devant. mais je prie a ceusz qui le liront quils le me pardonnent. Car je ne suy une si expert comme il estoit. Et fut fince lan mil CCCC et ung. La veille monseigneur saint un chiel larchangele.“

## LXXIII.

[Rep. I. 4. 50.]

Codex membranaceus saec. XV. in Italia exaratus et luculentissime scriptus, litteris initialibus caeruleo pictis, argumentis minio in margine notatis, folior. 54, quorum 1. 52. b. 53. et 54. vacua sunt. Continentur:

POMPONII MELAE DE SITU ORBIS LIBR. III. Titulus minio pictus: *christus*. POMPONII MELLE DECOSMOGRAPHIA LIBERITRES INCIPIUNT FELICITER. Incip. ORBIS SITVM DICERE AGGREDIOR. *impeditum opus. et facundie minime capax* cet. Explic. *promontorium operis huius atque athlantici litoris terminus. Deo gratias Amen.* [Et rubro picta verba:] FINIT POMPONIUS MELLA DE COSMOGRAPHIA.

Ut ex emblemate fronti libri infixio patet, fuit hic codex olim in bibliotheca *Ioh. Christophori Wagenseilii*. *Tschuckius* hunc codicem contulit, et Vol. I. edit. Mel. pag. LVII. haec de illo retulit: „Litterae, inquit, sunt luculentae, ipsa vocabula usitatis compendiorum notis scripta, quaedam erasa, et ex rasura sunt emendata, delenda subiecto puncto indicantur, omissa vel inter textus lineas, vel in margine subplentur, qui etiam repetebat rubro colore signata nomina locorum, vel passim varias lectiones, et verborum explicationes, v. c. etesiarum. Ad verba libri 1, 16, 1. *ut aliena etiam bella mercedibus agerent* adscripta haec sunt: *Qui aliena bella mercede suscipiunt. hodie. apud nos nos.* (sic). [Leguntur haec fol. 14. b.] Lectiones saepe exhibet minime contemnendas. Eius aetas revocanda videtur ad saec. 14.“ [?] —

## LXXIV.

[Rep. I. 8. 90.]

POMPONII MELAE LIBRI TRES DE SITU ORBIS. IULII HONORII ORATORIS EXCERPTUM COSMOGRAPHIAE nunc primum ex MS. editum. COSMOGRAPHIA, quae falso hactenus AETHICUM auctorem praetulit, variis lectionibus ex MS. illustrata. Omnia diligentissime recognita, additis ad Melan notis. Lugd. Batavor. 1685.

His libris notas et collationes Codd. MSS. adscripsit *D. Godofredus Goetzius*. Quibus ille codicibus usus fuerit, non constat, nisi quod in priore libri operculo haec scripta leguntur: „Cod. Vatic. 33. in membrana literis maiusculis multis in locis. annorum circiter 900.“ Siglae sunt vel A, vel ms. vel V. — De collatione Aethici Goetzius pag. 25. „*Aethici Cosmographia*, inquit, collata est cum 3<sup>o</sup> libro Alberti M. de natura locorum, ubi totam transscripsit. Usus sum edit. Veneta a. 1517.“

## LXXV.

[Rep. I. 8. 89.]

POMPONIUS MELA. JULIUS SOLINUS. ITINERARIUM ANTONINI AUG. VIBIUS SEQUESTER. P. VICTOR *De regionibus urbis Romae*. *Dionysius Afer de Situ orbis*. *Prisciano Interprete iterum castigatus et cum graeco exemplari collatus*. Impressum Florentiae per haeredes Philippi Juntae. Anno D. XXVI. a Christiana salute supra mille mense Februario Clemente. VII. maximo Pontifice.

*Melae libri collati sunt a D. Godofr. Goetzio* cum MSS. aliquot Codd. Commemorantur illi pag. 3. his quidem verbis: „Collatus cum MS. Vatic. qui emptus fuit ex libris Cardinalis Sirletii. 800 annor. circiter. membran. 4929. C. 1915. C. 2952 mf. 3409 L. papyraceus annor. 250. circiter. 831 n.“ Etiam *Solinus* cum aliquot libb. MSS. collatus est, sed maiorem partem recentioribus, ut videtur. Pag. 40. b. commemoratur „*MS. Vat. 3409. papyrac.*“ Pag. 43. b. siglae Codd. commemorantur O. O. R. et ead. pag. O. C. R. pag. 56. *Col.* Etiam *mf.* apparet pag. 96. a. et b. 111. b. 112. a. et alias.



## LXXVI.

[Rep. I. fol. 13.]

Codex chartaceus saec. XV. accuratissime et elegantissime scriptus, rubris inscriptionibus, litteris initialibus plerumque relicto spatio, folior. 153 praeter duo ab initio et unum in fine litteris vacua. Continentur:

LUCII JUNII MODERATI COLUMELLAE DE RE RUSTICA LIBR. XIII. Nam tertii libri locum occupat, qui de arboribus inscribitur et plerumque post XII Columellae de re rustica libros collocari solet, ita ut tertius liber quartus sit. (Eadem etiam ratio est in editionibus, quae praecesserunt Iuntinam 1515. et Mediceis Codd. Vid. Scriptt. rei rustic. cur. Gesner. t. I. pag. 452.) — Inc. *Lucii Iunii Moderati Columelle. de re rustica liber primus Incipit. Prohemium.* [Ita titulus minio pictus.] [S]epenumero civitatis nostrae principes audio culpantes. Explic. multa scisse dicuntur non omnia. Rubra subscriptio: *Liber Iunii moderati Columelle rei rustice XIII et ultimus explicit feliciter.*

De hoc Codice Gesnerus l. I. in praefat. pag. X. haec scripsit: — „Praeter hoc editionis nostrae ornamentum multis etiam locis salutaris fuit Codex depromptus et bibliotheca Amplissimi Ordinis Lipsiensis. — Huius cum iam multas lectiones adnotasset Schoettgenius, visum tamen est, opportunitate ita ferente, totum de integro Codicem conferre, cuius laboris nostri non poenitendum ad Columellam et lectores nostros fructum redundare putamus.“

## LXXVII.

[Rep. I. fol. 30. b.]

Codex chartaceus saec. XV. ineunt. scriptus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, notis passim in margine scriptis, folior. 199, quorum 192 priora librarius notavit. Hoc codice, qui olim fuit in bibliotheca Ioh. Christoph. Wagenseilii, continetur:

SENECAE EPISTOLARUM VERSIO HISPANICA. Sex prioribus foliis legitur *Tabla de los titulos de las epistolas de seneca a lucillo*. Fol. 6. b. haec leguntur: *Epistolas has emi toleti anno M<sup>o</sup> CCCC<sup>o</sup> LX<sup>o</sup> VIII. Augusti pretio morapetitorum CCCorum L. N. T. P.* Fol. 7. a. sequitur *prohemio en las epistolas de seneca a lucillo*. Incip. *Seneca fue un sabio omne desciplo de un filosofo* cet. Opus ipsum incip. fol. 8. a. *Amigo mio lucillo fas asij que tu ganes* cet. Explic. fol. 192. b. *ante catto non veng dopoi . . . . . deo grigas.* — Foll. 193—199. leguntur *epistolas de pablo a seneca e de seneca a pablo*. Incip. *Questendo el bien aventurado san geronimo* cet. Explic. *al cançatas.*

## LXXVIII.

[Rep. I. 4. 47.]

Codex membranaceus certe magnam partem saec. XIII. ineunt. exaratus, folior. 119, quorum 33. a. et 40. vacua sunt. Posterior libri pars non eadem manu, qua prior scripta est; sed a seriore manu scriptam esse, cum ex litterarum caractere, tum ex compendiis vocum patet. Caeterum litterae in iis libris, quos sub litt. a. et b. recensimus, longe sunt minores, atramentum pallidius, membranae denique tenuiores, quam in iis scriptis, quae sub c—f. commemorabimus. Caeterum hic liber olim fuit catenatus, ut ex vestigiis in operculo libri conspicuis patet. Contenta autem sunt haec:

a) [fol. 2. a — 32. b., nam fol. 1. a. quaedam scripta sunt de synodo apud mogonciacum DCCCLVll. habita.] SENECAE DE BENEFICIIS LIBRI VII, in sex illi libros divisi, quum lib. IV. et V. in unum sint contracti. Titulus minio pictus hic est: *LVCH ANNEI SENECE LIBR. I. INCIP. AD EBVTVM LIBERALEM DE DANDIS et accipiundis BENEFICIIS.* Incip. *Inter multos ac varios errores. temere inconfultoque uiuentium cet.* Explic. *non est magni animi beneficium dare. et perdere. hoc est magni PERDERE. ET. DARE.*

b) [fol. 33. b — 39. b.] EIUDEM DE CLEMENTIA LIBR. II, sine ulla librorum distinctione, nisi quod in libri II. initio [fol. 38. b.] picta littera initialis conspicitur. Titulus deest. Incip. *Scribere de clementia nero cesar insitui ut quodammodo speculi uice fungerer* cet. Explic. *qua ratione tractandum sit quom inrectum [sic] praua flectantur;*

c) [fol. 41. a — 56. b.] GLOSSAE AD DECRETUM, a dist. I—XXIII. c. 22. Incip. *Sacrosancte ecclesiae regularis* cet. Explic. *quod corona illa significat quare summam . . . . .*

d) [fol. 57. a — 80. b.] COMMENTARIUS BULGARI AD DIGESTORUM TIT. DE REGULIS IURIS, sine sigla; imperfectus. Cf. Savigny Röm. R. tom. IV. p. 94. Incip. *[R]egula est que rem cet.* Explic. *illi ui facit.*

e) [fol. 81. a — 109. b.] GLOSSA AD DECRETUM. D. V. usque ad fin. Incip. *Si mulier eadem hora* cet. Explic. *non adeo appreciabatur.* Hic illic Boloniensium fit mentio, v. c. fol. 81. a.: *sicut Bolonienses exponunt.*

f) [fol. 110. a — 119. b.] LECTURA SUPER DECRETO. In fine, caussa II. occasionem praebente, brevis conspectus processus exhibetur. Incip. *Monstrat titulus huius operis* cet. Explic. *iudicis arbitrio reseruate Explicit.*

In iis, quae sub c. e. et f. descripta sunt, nusquam Decretalium collectiones laudantur, ne antiquioribus quidem exceptis. Quam ob rem omnes illas glossas aetati Bernardi Pasiensis accensendas esse constat. In iis, quae sub f. recensuimus, duo loci sunt, qui de aetate Alexandri III. faciunt ut cogites. Alter est fol. 116. a.: *Quod si certum esset summo pontifici Alexandro anno dom. inc. MCLXX.* Alter fol. 118. a.: *Anno ab incarn. Domini MCLXXI. mense Iunio III. Kal. Iun. Alexandro III. universali eccl. praesidente etc.* Nusquam sigla conspicitur, ex qua, quis auctor sit, concludi posset.

## LXXIX.

[Rep. I. fol. 29.]

C. PLINII SECUNDI historia mundi, denuo emendata, non paucis locis ex diligenti ad peruetusta et optima fidei exemplaria collatione nunc primum animaduersis castigatisque, quemadmodum euidenter in Sigismundi Gelenii Annotationibus operi adnexis apparet. Adiunctus est Index copiosissimus. Froben. Apud inclytam Basileam, anno M.D. XXXV. mense Martio.

Adscripsit vir quidam eruditus adnotationes et collationes libror. MSS. In fronte nomen adscriptum est: *Reuchenii S. F.*

## LXXX.

[Rep. I. fol. 9.]

Codex membranaceus saec. XV. in Italia scriptus, litteris

initialibus auratis varioque colore distinctis, tenuis laevisque membranae, scripturae accuratissimae et elegantissimae, folior. 122, quorum 1. 121. b. et 122. scriptura vacant. Continentur:

SUETONII XII CAESARES. Inscriptio rubro picta haec est: SVETONIUS. TRANQUILLUS. [sic] DE XII CESARIBVS. INCIPIT. Incip. *ANnum agens Cesar sextum decimum cet.* Explic. *et moderatione insequentium principum.* Subscriptio haec est: SVETONIUS TRANQUILLUS EXPLICIT. Haec rubro sunt picta. Atro colore picta sequuntur verba: I. A. DE HOLLANDIA (cf. infra no. LXXXII.) ROME 1444. XX. FE. FINIVIT. — Caeterum Graeca non leguntur in illo libro, sed iis adpingendis relictum est spatium. Hic codex splendide ligatus fuit olim in bibliotheca Nicolai Josephi Foucault Comitis Consistoriani, cuius emblema in anteriori libri operculo habetur. In nostram bibliothecam pervenit ex auctione Godofr. Sellii, Lips. 1737. habita. Vid. Sellii catal. pag. 48. num. 983.

## LXXXI.

[Rep. I. 4. 59. a.]

Codex membranaceus saeculi XV. in tenui et laevisima membrana scriptus, litteris initialibus modo eleganter pictis et auratis, modo plane omissis, elegante ligatura, folior. 100 cum duobus vacuis ab initio et in fine. Insunt:

IUSTINI HISTORIAE PHILIPPICAE. Titulus caeruleo colore pictus: IUSTINI HISTORICI CLARISSIMI IN TROGI POMPEI HISTORIAS EXORDIVM. Incip. *Cum multi ex Romanis etiam consularis dignitatis viri res Romanas greco peregrinor: sermone cet.* Explic. *ad cultiorem vite usum traductum in formam provinciae redegit.* EXPLICIT COMPLATIO IUSTINI qui fuit abbreviator Trogi pompeii hystoriographi. (sic.) — Manipulis denorum foliorum custodes adscripti sunt. Fol. 1. a. conspicitur insigne aliquod corona rutacea circumdatum, sed illud ita deletum, ut non nisi elephantis figura perspicatur. In priori libri operculo possessor nomen suum adscripsit: *Fridericus Rostgaard.* Vid. Biblioth. Rostgardian. (Hafn. 1726.) pag. 469. no. 240. Cf. Cod. LXXXVI.

## LXXXII.

[Rep. I. fol. 11. a.]

Codex membranaceus saec. XV. in Italia scriptus, tenuis laevisque membranae, litteris librorum initialibus modo caeruleis modo rubris, prima initiali belle picta et aurata, argumentis rubro colore passim in margine notatis, lineis stilo ductis, ligatura viridi holoserica et ora eleganter deaurata. Hic codex [qui ex auctione Godofr. Sellii Lips. 1737. habita ad bibliothecam nostram accessit, vid. eius catal. sect. I. pag. 47. num. 965.] foliis constat 121, quorum 1. 120. b. et 121. scriptura vacant. Fol. 1. a. picta sunt insignia gentilitia, ut videtur, *Iohannis de Luxemburg.* Continentur:

IUSTINI HISTORIAE PHILIPPICAE. Titulus recentiore manu scriptus hic est: *Iustini historiographi breuiatoris trogi pompeii prologus in omnes libros incipit feliciter.* Incip. *CVM MULTI EX ROMANIS ETIAM CONSULARIS dignitatis viri cet.* Explic. *ad cultiorem vite usum traductum in formam provinciae redegit.* TELOS. Subscriptio rubra haec est: IUSTINVS EXPLICIT. IA: DE HOLLANDIA. Idem librarius scripsit etiam Suetonii cod., quem sub num. LXXX. recensuimus. — Fol. 117. a — 120. a. leguntur ARGU-

MENTA IN IUSTINUM ABBREVIATOREM POMPEI TROCHI. Incip. *Primo volumine continentur hec cet.* Explic. *Quarto et quadragesimo volumine continentur res hispanie et punice.*

## LXXXIII.

[Rep. I. fol. 34.]

Codex chartaceus saec. XV. rubris litteris initialibus et inscriptionibus, folior. 32, quorum 29. a. et 30. b. scriptura vacant. Continentur:

a) [fol. 1. a — 28. b.] HYGINI ASTRONOMICON LIBR. IV. Cum figuris. Titulus minio pictus hic est: *Clarissimi Viri Iginy poeticon Astronomicon Opus utilissimum Incipit foeliciter De mundi et sphere ac utriusque partium declaratione Liber primus prohemium.* Opus ipsum incip. [E]t si te studio grammaticae artis inductum non solum versuum moderatione cet. Explic. [paucis vocabulis omissis] *Annum autem voluerunt esse cum sol ab aestivo circulo redit.* Tum fol. 28. b. sequuntur tria carmina in astronomiam et ad lectores, quorum ultimum in verba desinit: *Tu referens dices uinat uterque diu.* Subscripta sunt verba: *Anno Salutis 1493. in die Sancti Sigismundi Sittae.*

b) [fol. 31. a — 32. b.] VOLUSII METIANI DISTRIBUTIO IT. VOCABULA AC NOTAE PARTIUM IN REBUS PECUNIARIIS PONDERE, NUMERO, MENSURA. Ita titulus operis, quod non est integrum. Incip. *SAEpe numero censor animadvertit egre ferentem te cet.* Explic. *multiplicatum nonum invenies....* [ed. Gronov. pag. 398. lin. 29.] Caeterum haec duo folia a manu saec. XVI. scripta sunt.

## LXXXIV.

[Rep. I. 4. 51.]

V. INL. FL. VEGETII RENATI COMITIS, aliorumque aliquot veterum *De Re Militari libri. Accedunt Frontini Strategematibus eiusdem auctoris alia opuscula. Omnia emendatus, quaedam nunc primum edita a Petro Scriverio. Cum commentariis aut notis God. Stewichii et Fr. Modii.* Ex officina Plantiniana Raphelengii. M. D. CVII.

*Vegetii libris Gottlieb. Kortius*, cuius nomen etiam in titulo libri scriptum legitur, collationes trium Codd. MSS. adscripsit, quos numeris 1. 2. 3. signavit. De his Codd. ipse manu sua in tituli folio averso haec scripsit: „1. notat codicem MS. membranaceum peruetustum ex Gudianis Guelferbyti no. 82. [est potius 84. vid. Eberti Catal. Biblioth. Guelferb. pag. 170. no. 899.] de quo ita in fronte Gudius: „Censeo codicem hunc annorum septingentorum et magni pretii esse. Marq. Gudius Anno 1603. clxxxvi.“ Forma est propemodum quadrata, scriptura vetus et adcurata. Contuli Anno 1726.

2. MS. Puteaneum aut alium Gallicum notat in Schedis Lindenbrogianis. Certae Variantes istae in iisdem chartis eadem scriptae manu erant, quibus Notae Puteani in Velleium Patereculum.

3. MS. Gottorpiensem notat, quem aliis schedis, quibus notas quasdam, non prorsus ineruditas, idem doctiss. Lindenbrogius inscripserat, excerptum sistebat, disserteque Gottorpiensem nominabat. — Caeterum in operculo libri possessoris nomen notatur his verbis: *Liber Ioan. Starck. Lunaeburgensis.*



## LXXXV.

[Rep. IV. fol. 49. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 74, quorum 1—4. 24. a. et 71. b — 74. scriptura vacans. Continentur hoc libro satis perspicue scripto:

ANONYMI ADNOTATIONES IN VEGETII LIBROS DE RE MILITARI. Incip. *Clementia, et in prol.* 1. 2. cet. Explic. *Lib. 5. c. 16. Collatoris funes.*

## LXXXVI.

[Rep. I. 4. 59. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 52, quorum 2. 3. b. [3. a. pictum est] 4. 49. 50. 51. et 52. vacua sunt. Continentur:

EPITOME LIBR. AMIANI MARCELLINI XIV—XXXI. Incipit fol. 5. a. [post titulum: EPITOME LIBRI. XVIII. AMIANI MARCELLINI] *Post laboriosas difficilesque expeditiones* cet. Explic. [fol. 48. b.] *sub Romano signo merentes occidi iussit. Finis Librorum Amiani Marcelini.* Fol. 3. a. verba leguntur: *D. Iuanes De fonseca scripsit.* Possessor libri in fronte eius haec adscripsit: *Ex dono Dni Christiani Reitzeri Iustitiae Consilarii possidet Fridericus Rostgaard. Hauniae a. d. 12. Februarii 1718.* Vid. Biblioth. Rostgardian. pag. 469. no. 244. Cf. Cod. LXXXI.

## LXXXVII.

[Rep. V. fol. 21.]

Codex chartaceus saec. XV. parum eleganter scriptus, multis etiam foliis truncatus, litteris initialibus rubris aut rubro adpictis, folior. 277, quorum 152. b. 155. b. 189. b. 240. b. et 277. b. scriptura vacans. Continentur:

- a) [fol. 1—111. b.] ANICHI MANLII TORQUATI SEVERINI BOETHII DE CONSOLATIONE PHILOSOPHIAE LIBRI. Cum multis glossis inter textum et in margine scriptis. Incip. *Carmina quae quondam studio florente peregi* cet. Explic. *fœdera rerum.* In fine haec etiam legitur subscriptio: *Finit Expoficio Et declaracio Textuum librorum quinque de Philozophie* [sic] *Boecii viri celeberrimi Anno 1. 4. 9. 4. Secunda feria post Reminiscere.* In priore libri operculo haec leguntur: *Ego Iovius Singer de Aspershoffen Arcium Baccalaureus Recognosco me hunc liberum* [sic] *Scripsisse propria manu. 1494.*
- b) [fol. 112—123. a.] ARISTOTELIS TRACTATUS DE REGIMINE PRINCIPUM, cum quaestionibus, Latine. Incip. *Debes igitur sollicite custodire* cet. Explic. *et vera sententia.*
- c) [fol. 123. b — 136. b.] EIUSD. LIBER DE SOMNO ET VIGILIA. LATINE. Incip. *Cum duo sint quibus humana ferme* cet. Explic. *collecta sufficiunt.*
- d) [fol. 137. a — 152. a.] TRACTATUS DE MODO INTELIGENDI HOMINIS INTERIORIS ET EXTERIORIS. Ita titulus. Incip. *Homo cum sit secundum isidorum* cet. Explic. *ad sustentandum venas.*
- e) [fol. 153. a — 155. a.] MEDI VERSUS SUPER ALPHABETUM. Incip. *Abstractio gignit castitatem* cet. Explic. *gravis est inceptio prima.*
- f) [fol. 156. a — 157. b.] MARGARITA PASSIONIS ET RESURRECTIONIS IESU CHRISTI. Incip. *Quum prope pasta foret* cet. Explic. *quo non eat urbis.*
- g) [fol. 158. a — 186. b.] QUARDAM EX II. LIBR. PHYSICOR. ARISTOTELIS. Latine cum glossis. Inscriptio haec

est: *Ille textus ponitur in 2. physicorum.* Incip. *Natura est principium causa* cet. Explic. *intus in oculis.*

- h) [fol. 187. a — 239. b.] DONATUS DE PARTIBUS ORATIONIS. Cum glossis. Incip. *Roma est nomen civitatis et venit a voce rodo* cet. Explic. *per eterna seculorum secula benedictus.* Tum maioribus litteris subscripta sunt haec: *Presens Donatus Colectus* [sic] *in uniuersitate lipczeni. a V. M. V. W.* [i. e. *Weylenderffer*, vid. fol. 189. a., ubi similia verba leguntur] *De salczburga tunc temporis immorator Collegii principys Deo gracias.* Scriptus est hic Donatus ao. 1492.
- i) [fol. 240. a — 277. a.] TRACTATUS PARVULI ANTIQUORUM. [In Registro, quod in priori libri operculo scriptum est, vocatur: *Figurae super parvulum.*] Incip. *Ante initium primi tractatus parvuli* cet. Explic. *ut sanctus pascit ho . . . .* In subscriptione legitur annus 1492.
- k) Denique adhaerent huic codici duodecim folia membranaea saec. XIV. in formis quatern. minor., quae fragmentum continent codicis *Monasterii S. Vdalrici Augustae*, ut ex iis, quae in primo fol. scripta sunt, apparet. Inscriptio rubra haec est: *Super libo phorum.* Incip. *A primo rerum principio cuncta creante deo* cet. Explic. *impulsus a primo motore monente . . . .*

## LXXXVIII.

[Rep. I. fol. 33.]

Thesaurus utriusque linguae, hoc est *Philoxeni* aliorumque veterum authorum Glossaria Latino-Graeca et Graeco-Latina. *Isidori* glossae Latinae. Veteres Grammatici Latini et Graeci qui de proprietate et differentiis vocabulorum utriusque linguae scripserunt. Edita omnia atque recognita studio et opera *Bonaventurae Vulcanii*. Cum eiusdem notis. Lugduni Batavorum 1600.

*Vulcanius* ipse hunc librum donavit Danieli Heinsio. Nam in titulo haec scripsit: „DANIELI HEYNSIO Musarum delicio BON. VULCANIVS Br. gloriav.“ Ex Bibliotheca Heinsiana Lugduni Batavor. 1683. vendita sibi comparavit Fridericus Bened. Carpzovius, ut ipse in titulo libri scripsit. Adscriptae sunt notae et Codd. collationes, quas qui scripsit, ad Glossas *Isidori* [pag. 668.] haec notavit: „Haec ex codice *Isidori Munii Nansii* descripta sunt, qui in *Vossiana* extat Bibliotheca.“

## LXXXIX.

[Rep. I. 4. 72.]

Codex membran. saec. X. exaratus, fol. 107, quorum 101. et 107. b. vacua, 80. lacerum. Continentur:

COMMENTARIUS AUCTORIS ANONYMI IN AETHICI SCHYTAE COSMOGRAPHIAM (non, ut in Codicis fol. 1. a. legitur a manu recentiore: *liber ethici phi . . . . cosmographi*; et ab alia manu: *Aethici schytae philosophi de cosmographia liber*). Tituli loco haec maioribus litteris scripta fol. 1. b. leguntur: TRANS-LATO EPILO (sic) ORACULO HIERONIMO PRESBYTERO ID EST MUNDI SCRIPTURA. EDIC. Initium Codicis, quod inde auctoris etiam consilium quid fuerit apparet, paullo copiosius referam. (P)hilosophorum, inquit auctor, *scidulas jagaci indagatione inuestigant. mihi laborem tantundem obposui ac hic de iniciis tanto studio indagare. Et altiora magna tunque* (sic) *hac cursim tam astrologia fastigiag; excellentia. que necdum cerni quis possit illi conati sunt tam magna dixisse. Que nos metuendo ac dubitando scribere*



vel legere in usum coepimus temeranter (sic) adtrectare. Quir (manus correctrix: cur) aethicus iste chosmografus tam difficultia appetisse didicerit. Queque et moyses. et uetus historia in enarrando distulit. et hic decerpens protulit; Unde legentibus obsecro ne me temerario aestiment cum tanta ob aliorum audaciam ea indagatione cucurisse que conpererint. Hic igitur aethicus istrie (manus correctrix: hystrie) regione fofista claruit. Primosque codices suos chosmografiam (sic) nuncupauit. Aliosque non minora sed maiora dixisse cognouimus. quos sopo gramus (sic) appellauit. In codice ubi chosmografiam. digressus. est multa. enucleatim. fabricam inenarrabilem texere ait. Primum omnium mirabiliorum deus instituit. illud. que fundamentum principaliter posuit. sua dispensatione mirabiliter. atque potenter. cet. [Lib. I. agit de ipsa massa ac statu, a fol. 5. a; lib. III. de gentibus que uetus testamentum non habent, a fol. 20. b. cet.] Explic. fol. 106. b. quam reliqui quos nos indagauerunt inuestigauimus. — Fol. 107. a. habentur quaedam compendia seu notae scribendi, iisque est inscriptio, quam tamen, quod folium mutilum est, non integram legere possum, haec: SUOS CARACTERES LIT...RUM QUOS ADINUENIT ITAC... (sunt 22 notae cum explicatione). Finis hic est: EXPLICIT LIBER. AETHICI PHILOSOPHI CHOSMOGRAPHI NATIONE SCHITICA NOBILE PROSAPIA. PARENTUM AB EO ENIM ETHICA PHILOSOPHIA A (?) RELIQUIS SAPIENTIBUS ORIGINEM TRAXIT;

Vocum compendia in hoc codice rara sunt, membrana crassa et passim lurida, litterae rudi arte pictae, manipuli octonorum foliorum numeris signati, lineae stilo ductae, atramentum hic illic pallescens.

## XC.

[Rep. I. fol. 27.]

Codex chartaceus, saec. XV. rubris litteris initialibus et inscriptionibus ornatus, olim bibliothecae I. Chr. Wagenseilii adscriptus, folior. 129, quorum 69—71. et 129. b. vacua sunt. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 68. b.] POMPEI FESTI DE INTERPRETATIONE LINGUE LATINE. Incip. [lib. I. pag. 43. lin. 1. ed. Dacer.] AVGVSTVS locus sanctus ab avium gestu id est quia ab avibus significatus est cet. Explic. [verbis quae in ed. Dacer. sunt lib. XIX. pag. 588. lin. 14.] Vernisera messalia auguria dicebantur. Finis Pompei Festi quem Pomponius correxit. — Commemoravit hunc codicem Hermann. ad Sophocl. Aiac. vs. 901. [Vol. III. pag. 433.]
- b) [fol. 72. a — 103. b.] M. TERENTII VARRONIS DE LINGUA LATINA. Incip. [lib. I., qui in ed. Spengel. est quintus, ita ut, qui in codice nostro secundi locum tenet, is in illa editione sexti, et qui hic tertii, illic septimi libri locum occupet] Quemadmodum vocabula essent imposita rebus in lingua latina sex libris exponere institui cet. Explic. ut secundam ordini possimus huic libro faciam finem. Finis Trium librorum Lingue Latine ad Ciceronem.
- c) [fol. 104. a — 129. a.] M. TERENTII VARRONIS ANALOGIE LIBER PRIMUS. [Est is liber, qui in ed. Spengel. est de L. L. lib. octavus] Incip. Quomodo oratio natura tripartita esset ut superioribus libris ostendi cet. Explic. ab his debuerunt dici ad nostrorum nominum similitudinem. Nulla hic sunt ut

in aliis Varronis codd. MSS. lacunae vestigia. Iam sequitur Liber quintus [nonus in ed. Spengel.], qui sine ulla lacunae vestigiis [vid. Spengel.] incip. Nesciunt docere quam discere quae ignorant in quo fuit Crates cet. Explic. [paucis quae Spengelius habet verbis non enim opus fuit ut in servis . . . omissis] id genus item ex parte et universa nominavimus. Librarius praeterea haec in fine adscripsit: Finis eius quod invenitur Marci Varronis. Parce qui legeris si aliqua mirus polita inveneris. Nam ita ex omni parte sive seculum fecerit sive librarii Volumen quod nimis corruptum erat ut necesse fuerit aucupari hincinde sententias ideo sine rubore veniam dabis Et errori manum imponas Pomponius tuus orat Vale.

## XCI.

[Rep. I. fol. 18.]

Codex chartaceus saec. XIV. exeuntis, rubris litteris initialibus, folior. 325, quorum [praeter sex folia operi recens praefixa] 109—132. 165. b — 178. 250. 285. 304—311. et 325. scriptura vacat. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 108. b.] COMPENDIUM CHRONICORUM IOHANNIS WILHELMI DE ARNSTEIN, CLERICI HERBIPOLENSIS, ab orbe condito usque ad ann. Christi 1380, quo Carolus IV. imperatorem obisse refert. Incip. Sapientis consilium docet in tempore oculi scribere cet. Explic. Christoforus sedit mensibus sex hic de papatu deiectus factus est monachus. Papae recensentur secundum Martinum Polonum vel Iohannem Anglicum, sed desunt nonnulla. — Huius compendii mentionem iam Goetzius fecit in programme, quo bibliothecam nostram aperiendam fore indixit, Lips. 1711. pag. 28.
- b) [fol. 133. a — 149. a.] CAROLI IV. BULLA AUREA. Incip. Incipit Bulla aurea emanata a serenissimo ac clementissimo domino Imperatore Carolo III<sup>to</sup>. Omnipotens cet. Explic. valent erudiri. Subscripta sunt haec verba: Expliciant leges imperiales Caroli III<sup>ti</sup> Romani Imperatoris semper Augusti de officiis principum sui Imperii electorum.
- c) [fol. 149. a — 152. b.] ORDO ROMANUS AD BENEDICENDUM ET CORONANDUM IMPERATOREM. Incip. Quum rex et Imperator electus venit Romam cet. Explic. Senatoribus Iudicibus Advocatis et Scriniariis ac praefectis novalium.
- d) [fol. 152. b — 153. b.] ORDO DE BENEDICTIONE ET CORONATIONE IMPERATRICES. Incip. Si vero Regina in Imperatricem benedicenda et coronanda sit cet. Explic. Et sic et finis illius Deo laus.
- e) [fol. 153. b — 163. b.] CRONICA BREVIS ET BENE UTILIS DE TRANSLATIONE IMPERII. Incip. Multifarie multisque modis cet. Explic. et latissimis historiis.
- f) [fol. 163. b — 165. a.] SUCCESSIONES IMPERATORUM A KAROLO MAGNO. Incip. Karolus magnus fuit Rex Romanorum cet. Explic. ducem Magnopolensem etc. etc. Quae recensuimus sub litt. b) — f) ab uno eodemque librario sunt scripta.
- g) [fol. 179. a — 196. b.] SALLUSTIUS DE BELLO CATILINARIO. Incip. Huc Primus Sallustii Nobilissimi historiographi Liber Incipit. [Haec rubro picta sunt.] Omnes

*homines qui sese student prestare ceteris animalibus cet.* Explic. *Ita varie per omnem exercitum leticiam merorem luctum atque gaudium agitabant. Explicit Catilinarius.*

- h) [fol. 197. a — 233. b.] EIUDEM DE BELLO IUGURTHINO. Incip. *Salustii de bello Iugurthino liber incipit. Falso queritur de natura sua genus humanum quod inbecilla etas cet.* Explic. *spes atque opes civitatis in illo site.*
- i) [fol. 234. a — 238. b.] M. TULLII CICERONIS ORAT. PRO MARCELLO. Titulus non legitur. Incip. *Diuturni silentii p. c. quo eram hys temporibus usus cet.* Explic. *quod fieri posse iam arbitrabar magnus hoc facto tuo cumulus accesserit.*
- k) fol. 238. b — 243. b.] EIUDEM PRO Q. LIGARIO. Inc. *Novum crimen C. cesar et ante hunc diem inauditum cet.* In fine nonnulla desunt. Explicit enim oratio in verbis cap. 12. (§. 38.) *homines enim ad deos nulla re proprius (sic) accedunt quam salute hominibus danda.*
- l) [fol. 243. b — 249. b.] EIUDEM PRO REGE DEIOTARO. Incip. *Cum in omnibus causis gravioribus C. cesar cet.* Explic. *alterum conservare clemencie tue.* — Libri sub litt. g — l. notati ab uno eodemque librario scripti sunt.
- m) [fol. 251. a — 303. b.] FLAVII VEGETII RENATI DE RE MILITARI LIB. IV. Incip. *Flavii Vegetii renati viri Illustris Comitum Epithoma Rei militaris liber primus incipit feliciter. Primus liber cet.* Explic. *usus invenit quam vetus doctrina monstraverat.* — Hunc librum idem ille scripsisse videtur, qui Sallustii libros et Ciceronis orationes scripsit.
- n) [fol. 312. a — 324. b.] LIBER DE SCISSIONE ET DIVISIONE FACTA IN CONCILIO BASILEENSI, imprimis contra eos, qui neutrales se vocabant. Scriptus hic liber videtur ipso Concilii tempore. Incip. *Quis dabit me cet.* Explic. *et sponse eius calce collecta Amen Et sic est finis laus deo.* — Commemoravit et inspexit hunc codicem Perizius; vid. eius Archiv. tom. VI. pag. 210.

## XCII.

[Rep. I. 8. 96.]

Codex membranaceus saec. XV. cum emendationibus passim ad marginem allitis, folior. 218, quorum 1. 2. et 218. scriptura vacant. Insunt:

- a) [fol. 3. a — 85. b.] FRANCISCI BARBARI VENETI DE RE UXORIA. [Typis descriptus est hic liber Amstelod. 1639. 12.] Titulus rubro pictus: *Francisci Barbari veneti viri patricii ad Insignem laurentium de medicis florentinum de re uxoria feliciter incipit.* Incip. *[M]aiore[m] nostri laurentii carissime benivolentia uel necessitudine sibi coniunctos cet.* Explic. *vel quod ab optima fide ac animo certe tibi deditissimo proficiscatur.* Subscriptio haec est: *Francisci barbari veneti viri patricii ad insignem Laurentium de medicis Florentinum de re uxoria feliciter explicit die ultimo martii MCCCCXXXVIII hora secunda noct.*
- b) [fol. 86. a — b.] EPISTOLA FRANCISCI BARBARI AD LUCAM VERNATIUM IC. Incip. *[F]rancisus barbarus luce vernatio Iurif. conf. p. f. dicit. Dicere non possum quanta me voluptate affecerint literae tue cet.* Explic. *meo salutem dic. d. Venetiis. VI. Kl. octobr.* Non

legitur haec epistola in collectione epistolarum Franc. Barbari, quae prodit Brixiae 1743. 4.

- c) [fol. 86. b — 87. a.] PONTII PILATI QUAE FERTUR DE CHRISTO AD TIBERIUM EPISTOLA. Incip. *[P]ontius pilatus tiberio cesari Imperatori plurimam salutem dicit. De xpo xpo quem tibi plane postremis meis declaraveram cet.* Explic. *exitum pati et venumdare. Vale V. kl. aplis.*
- d) [fol. 87. b — 88. a.] LENTULI PROCONSULIS QUAE FERTUR DE CHRISTO EPISTOLA. Incip. *Publius Lentulus. S. p. q. R. [A]pparuit temporibus istis: et adhuc est homo magne virtutis cet.* Explic. *speciosus inter filios hominis.*
- e) [fol. 88. a — b.] TESTIMONIUM QUOD DICITUR IOSEPHI DE CHRISTO. Titulus: *Mirabile testimonium Iosafi de Iesu cristo.* Incip. *[F]uit hisdem temporibus Iesus vir sapiens cet.* Explic. *qui ab ipso dicti sunt et nomen perseverat et genus.*
- f) [fol. 89. a — 217. b.] M. TULLII CICERONIS RHETORICA NOVA S. AD HERENNIIUM. Titulus rubro pictus hic est: *Marci tulij ciceronis rethorica nova feliciter incipit.* Incip. *ET si negotiis familiaribus impediti uix satis ocium studio suppeditare possimus cet.* Explic. *diligentia consequemur exercitationis.* Subscriptio: *Explicit rethorica nova ciceronis die primo nouembr. hora XVII. MCCCCXXXVIII feliciter.*

## XCIII.

[Rep. I. 4. 79.]

ANTIQUI CHRONOLOGI QUATUOR HEREMPERTUS LANGOBARDUS, LUPUS PROTOSPATA, ANONYMUS CASSINENSIS, FALCO BENEVENTANUS, cum appendicibus historicis. Ab his variae exterarum gentium in Neapolitanum Regnum irruptiones, prelia, et illatae, aut exceptae clades, brevius, fusius, inculto quidem, sed veridico stylo describuntur. Nunc primum e MM. SS. Codicibus aspiciunt lucem, opera, ac studio *Antonii Caraccioli*: Qui Nomenclatorem et Propylaea, ut vicem Commentarii subeant, praefixit Operi. Neapoli MDCXXXVI. Huic libro collationes Codd. adscripsit *D. Godofr. Goetzius*, usque ad pag. 82. Ad paginam usque 92. pertinet *Heremperti epitome*. *Goetz.* commemorat *Cod. Vat.*; pag. 82. nominantur *membranae Vaticanae*; pag. 28. *Cod. Pelegr.*; pag. 38. *MS. P.*; pag. 43. *MS. Pell.*; pag. 49. *P.* Accuratus codices non nominati sunt.

## XCIV.

[Rep. I. 4. 48.]

Codex membranaceus saec. XIII. et XIV. exaratus, a fol. 104. a. duabus columnis scriptus, litteris initialibus modo rubro modo viridi colore pictis, folior. 141. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 92. a.] SIDONII APOLLINARIS EPIST. LIB. IX. ET PANEGYRICI ANTHEMIO AUGUSTO ET CAESARI MAIORIANO DICTI, cum notis marginalibus et collationibus emendationibusque a recentiori manu adscriptis multisque figuris in margine pictis. Incip. *Gaij. sollij apollinaris. sydonii. epistolarum liber primus. incipit. Sydonius. constantio. SVO. SALVTEM*; [haec et sequens littera initialis rubro picta sunt] *Diu precipis domine maior summa suadendi auctoritate sicuti es in his que deliberantur consiliofissimus cet.* Explic. [fol. 83. b.]



ubi amphora cepit institui urceus potius exisse videatur; Sequitur statim, sed sine inscriptione singulari [nam haec a manu recentiore addita est] PANEGYRICUS DICTUS ANTHEMIO AUGUSTO HIS CONSULI. Incip. *Cum iuvenem super astra iovem* cet. Explic. *Captivos iuncture nouos absolue vetustos*. [Et rubro picta verba:] *Explicit panegyricus* [a manu correctrice legitur *panegyricus*] *anthemii*. Sed librarius hoc vitium admisit, ut in medium hunc panegyricum honoribus Anthemii Augusti dictum alterum interponeret IMPERATORI CAESARI MAIORIANO dictum. Postea enim quam ad verba Panegyrici Anthemiani *Prisca etas studeuit totum percurrere suetus* [in ed. Basil. ann. M.D.XLII. pag. 338. lin. 16.] pervenit, pergit [rubra initiali litt.] *Quid faceret letas segetes, quod tempus amandum* cet. [vid. l. I. pag. 355.], quod carmen decem versuum explic. *displacuisse placet*. Tum rubro picta haec verba leguntur: *Sydonii viri clari panegyrici dicti domino imperatori cesari maioriano augusto. Praefatio incipit. Titirus ut quondam patule sub tegmine fagi* cet. Explic. *Vincant eloquio dummodo nos domino*. Tum panegyricus ipse sequitur: *Concipe preteritos res publica mente triumphos* cet. Explic. [fol. 89. b. col. a.] *Examata tuum circumstent bac tra tribunal*. Tum sequitur carmen 4 versuum, cuius inscriptio rubro picta haec est: *De piscibus nocte captis*. In altera eiusdem paginae columna revertitur librarius ad panegyricum Anthemianum: *Mantua quas acies pelagiq; pericula lufit* cet.

- b) [fol. 92. b — 98. a.] EXCERPTA DE VITIS ALIQUOT CAESARUM. Incip. C. SVETONII TRANQVILLI. DE VITA CESARUM DIVVS IVLIVS: Incipit liber PRIMVS. [Haec rubro picta sunt.] *Annum agens cesar sextum decimum patrem amisit* cet. Explic. *ardore parietum nuper calce illitorum suffocatus interiit*. Epitome de vita Iulii Caesaris ab initio priora capita vitae Suetonianae verbotenus refert, deinde brevior et succinetior fit. Pag. 96. a. aliena manus opus continuavit et non solum I. Caesaris vitam ad finem perduxit, sed etiam epitomas exhibuit de vita Augusti, Tiberii, Caligulae, Neronis, Vitellii, Vespasiani, Titi, Domitiani, Traiani, Ioviniani. Videtur autem, qui hunc librum describendum suscepit, ab initio consilium habuisse Suetonii vitas integras describendi, sed postea mutato consilio epitomas tantum exhibuit. Id non tantum ex inscriptione patet, sed etiam eo, quod priora vitae Caesaris Suetonianae capita verbotenus descripsit.
- c) [fol. 98. a — 103. b.] EXCERPTA EX LIBRIS VALERII MAXIMI MEMORABILIVM DICTORVM VEL FACTORVM. Incip. *Sulpicio sacerdoti inter sacrificandum lapsus apex de capite* cet. Explic. *si arma et equos militibus suis tradere voluissent* — Haec excerpta non nisi ad lib. VII. cap. 3. [de vafre dictis aut factis] pertinent.
- d) [fol. 104. a — 141. b.] BURSARII OVIDIANA, Commentarius vetus in carmina Ovidii duabus columnis scriptus. Titulus [minio pictus]: *Incipiunt bursarii ovidianorum*. Incip. *Rumpere liuor edax iam magnum nomen* cet. Quomodo expliciant, difficile est dictu, quod ultimi folii verba vetustate admodum obsoleta sunt, sed hoc in universum moneo, commentatorem substitisse in explicanda prima elegia lib. I. Trist. — Caeterum, ut ex emblemate

fronti libri infixio patet, hic liber olim fuit in bibliotheca Iohannis Christophori Wagenseilii.

## XCV.

[Rep. I. fol. 19.]

Codex chartaceus saec. XV. multis membranaceis foliis interstinctus, olim catenatus, satis accurate scriptus, inscriptionibus multo pictis, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris, prima eleganter picta auroque distincta. Ut ex pictis insignibus gentilitiis primi folii patet, Codex in Gallia aut scriptus est aut certe Gallicum possessorem habuit. In eiusdem folii superiore margine legitur nomen Iohannis Sneschewicz, quod nomen etiam fol. 2. a. et b. repetitum legitur. Folii constat hic liber 270 praeter unum ab initio et novem in fine agglutinata, quae scriptura vacante. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 165. b.] CASSIODORI VARIARUM LIBRI XII. Incip. *Incipit prologus in libros Cassiodori variarum. Quum disertorum gratiam aut communibus fabulis aut gratuitis beneficiis* cet. Explic. *ut secundum tenorem iussionis ad nos perveniat munificentia principalis Amen*. Subscripta sunt rubro colore haec verba: *Nota quod iste vir clarissimus Cassiodorus composuit libros superscriptos ad diligenter petitionem et coactionem benivolam et rogatum venerabilium virorum Iohannis Leoginensis episcopi petri forsini fromatis Iohannis Eustancii Iohannis Artini Episcoporum amicorum et Collegarum suorum fidelium etc. etc.*
- b) [fol. 166. a — 217. b.] EIUDEM SUPER SEPTEM PSALMOS. Incip. *Incipit liber Cassiodori super septem psalmos. Si ille rex et propheta* cet. Explic. *vivis et regnas per infinita secula seculorum Amen*.
- c) [fol. 218. a — 230. b.] EIUDEM DE ANIMA. Incip. *Quidam amici requisierunt. fuit eis responsum* cet. Et paulo post: *Quum iam suscepti operis optato fine gauderem* cet. Explic. *probabili se meruerunt conservatione tractare*.
- d) [fol. 231. a — 233. a.] QUAE DAM DICTA VARIA sine auctoris auctorumve nomine. Incip. *Excelsae turres* cet. Explic. *Sudant occulta precordia culpa*.
- e) [fol. 233. a — 243. b.] CASSIODORI LIBER DE AMICITIA. Incip. *Incipit liber de amicitia Cassiodori* [His verbis superscripta sunt haec, a manu ut videtur aliena profecta: *nota, alias Albertani Causidici Brixienensis*]. *Quoniam diminute sunt veritates a filiis* cet. Explic. *nisi eam enormitas reatus eliminat*.
- f) [fol. 243. b — 269. a.] EIUDEM DE CARITATE SEU DILECTIONE DEI LIBER UNICUS. Incip. *Sicut precedencia docuerunt* cet. Explic. *Et conservata glorie plenitudo deo gratias*.
- g) [fol. 269. a — 270. b.] EIUDEM EPISTOLA DE PHYSIOGNOMIA THEODORICI REGIS. Incip. *Sepe numero postulasti, ut quia Theodorici Regis Gothorum* cet. Explic. *et ego non hystoriam, sed epistolam efficere curavi*. Est illa epistola non Cassiodori, sed Sidonii Apollinaris; vid. Ioh. Cochlaeum in vita Theodorici cap. XX. Cf. Ten-



*tzeli* Monatl. Unterred. ann. 1698. pag. 934. Caeterum hunc codicem, qui cum cum aliis bibliothecae nostrae MSS. anno 1825: inspexit, commemoravit *Pertz*. Vid. eius Archiv. tom. VI. pag. 212. —

### XCVI.

[Rep. I. 4. 61.]

Codex membranaceus saec. XIV. multis compendiis scripturae exaratus, litteris non tantum capitum, sed etiam periodorum initialibus rudi arte pictis, cum scholiis marginalibus, quae a duabus manibus adscripta videntur, folior. 47, quorum 1. nihil nisi titulum recentiori manu scriptum continet. Insunt:

PRISCIANI DE SYNTAXI LIBR. XVII. ET XVIII. PLURIMA PARS. Sine ullo titulo (nisi qui fol. 1. a. a recentiori manu, ut dixi, legitur: PRISCIANI DE SYNTAXI incip. *Quoniam in ante expositis libris de partibus* cet. Explic. [lib. XVIII. cap. 20. lin. 15. pag. 173. ed. Krehl.] *Qui laudibus utriusque gloriari student doctrine* AMEN. Additi sunt hi versus:

*Qui scripsit scribat semper cum domino uiuat  
Dextra scriptoris careat grauitate doloris.*

Manus recentior minimis litteris subscripsit haec: *Iste priscianus . . . . . constituit ei XV<sup>m</sup> solidos et sex denarios.*

Quae numeris 45. et 46. signauimus folia, inter ea, ut ex certis vestigiis apparet, duo deperierunt; itaque folium 45. b. in verba desinit: *quem nos nec habemus nisi quod* [lib. XVIII. cap. 10. pag. 147. lin. 2. ed. Krehl.] et fol. 46. incip. [Cicero] *nem et similia. Voluptatem quoque significancia* cet. [lib. XVIII. cap. 19. pag. 169. lin. 31. ed. Krehl.]

Post finem libri XVII. fol. 36. a. haec leguntur: *Flavius theodorus dionysius memorialis sacris cui nepistoliarum* [sic legitur; coniunctio legendum esse: *sacri scrinii epistolarum*] *et auditor quaestoris sacri palatii scripsi manu mea in urbe mea artem prisciani uiri discretissimi* [sic] *grammatici doctoris mei constantino poli.* Patet hanc subscriptionem non ab ipso Flavio Theod. Dionysio librario profectam, sed potius ex codice aliquo, qui illam habebat, descriptam esse, idque ab homine rei non satis perito. — Praeterea notandum est, plurimos locos auctorum classicorum, quos Priscianus exempli gratia laudauit, in nostro codice plane esse omissos. — Caeterum fuit hic liber MS. olim in bibliotheca *Ioh. Christophori Wagenseilii*, ut emblema fronti illius infixum docet.

### XCVII.

[Rep. I. fol. 24.]

Codex membranaceus saec. XI. scriptura in duas columnas diuisa, lineis stilo ductis, folior. 46, quorum 14. b. vacuum est. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 2. b.] FRAGMENTUM ISIDORI HISPALENSIS ORIGINUM, quod incip. a verbis [lib. XIV. cap. 3. ed. *Gothofred.* auctor. L. L. pag. 1164. lin. 12. s. ed. *Lindemann.* in Corp. Gramm. Lat. tom. III. pag. 437. 23.] *(superior et inferior sibi tamen connexae firie et fenicie* cet. Explic. [l. XVI. c. 13. ed. *Gothofr.* pag. 1220. lin. 35. s. ed. *Lindemann.* p. 504. 4.] *etiam in igne posita manere suum frigus et quippe aliud in ethiopia magne quam ferri non ambiget.* Quae in hoc fragmento leguntur, multum a vulgari lectione recedunt, multis aut omissis aut additis.
- b) [fol. 3. a — 30. a.] ORIBASII EUPORIST. LIBR. IV. Incip. VRIBASII AD EUNAPIUM EPORIST. INCP. LIB.

PRIM. *proemium petis a me eunapi carissime* cet. Explic. *De frictionibus galenus.* cet. Hi libri imperfecti sunt et admodum manca.

- c) [fol. 30. a — 46. b.] COLLECTA MEDICINALIA AD IULIANUM. Incip. *EX IUSSIONE iuliani diui augusti collectis ex omni regione* cet. Fol. 38. a. lib. III. incip. DE CONFECTIONIBUS. et eodem fol. b. EXPLIUNT CAPITULA SEXTI HUIUS OPERIS LIBRI VRIBASII AD EUSTATIUM INCIPIT LIBER TERTIUS. Incip. EMPLASTRUM BASILICUM cet. Explic. fol. 46. b. *metallico lib. VIII. conficis . . . eris* V. GROCOLLJ. Etiam haec collecta admodum sunt manca.

### XCVIII.

[Rep. I. fol. 23.]

Codex chartaceus saec. XIV. exeunt. scriptus, scriptura in duas columnas distincta, litteris initialibus et inscriptionibus minio pictis, foliorum 191, quorum 8. b. 9. 10. et 11. vacua sunt. Continentur:

- a) ISIDORI HISPALENSIS ORIGINES in XXIX (non ut plerumque in XX) libros diuisae. Foll. 1. a — 5. b. leguntur singulorum librorum capitula. Fol. demum 14. a. ipsum opus incip. *Disciplina a discendo nomen accepit* cet. Explic. *ut vis morbi ignis ardore siccetur. Explic. Pro quo deus gloriosus sit benedictus in secula seculorum Amen.* In fine sequitur enumeratio capitulorum omnium totius veteris testamenti librorum, a libro Geneseos usque ad secundum Machabeorum.
- b) Follis 6. 7. et 8. litteris quarta fere parte minoribus quam quibus caetera huius codicis exarata sunt, scriptus est liber de praepositionibus Graecis. Incip. *Latinis praepositionibus diligenter* cet. Explic. *participii passivi quo nos caremus. Est sic est finis. Explic. grece praepositiones.* Antequam autem ipsum opus Originum exorditur, aliquot epistolae Isidori et una ad Isidorum foliis 12. et 13. praemissae sunt.

### XCIX.

[Rep. I. fol. 21.]

Codex membranaceus saec. XI. constans sex foliis, in quibus legitur:

ISIDORI HISPALENSIS ORIGINUM FRAGMENTUM. Incip. [a verbis lib. XVII. cap. 4. ineunt. ed. *Gothofr.* auctor. L. L. pag. 1238. lin. 34. sive ed. *Lindemann.* in Corp. Grammaticor. Lat. tom. III. pag. 526. 3.] *usi sunt. huius species duae quarum altera communis altera aegyptia* cet. Explic. [verbis [lib. XVIII. cap. 2. exeunt. ed. *Gothofred.* pag. 1267. s. ed. *Lindemann.* pag. 265. 5.] *ad supernam magnitudinem accederent.*

### C.

[Rep. II. 8. 154. a.]

Codex membranaceus saec. XIV. et XV. folior. 28. Continentur haec:

- a) [a fol. 1 — 4. b.] ANONYMI FRAGMENTUM DE SYLLOGISMIS. Haec sunt litteris minutissimis in duabus columnis exarata et rubris litteris initialibus ornata. Incip. . . . *intelligas de dione* cet. Explic. *tamquam per causam falsitatis.* Versus subscripti hi sunt:

*Explicit iste liber fit scriptor crimine liber*

[Tum, repetito eodem versu:]

*Scriptoris munus fit bonus aut equus unus*

*Explicit explicat ludere scriptor eat.*

- b) [a fol. 5 — 28. b.] ANONYMI DE DERIVATIONIBUS VOCUM LIBER. Finis deest. Est haec pars codicis priore longe antiquior, membrana multo crassior, litterae initiales minio pictae. Titulus rubro scriptus adeo est in litura, ut totus legi nequeat. Quantum legere possum, ita habet: *Incipiunt derivationes* [haec quodammodo suppleo e fol. 12. a, ubi in superiore margine leguntur verba: *Incipiunt derivationes optime*] *magistri* . . . . . Incip. *Vox dicitur a uocando* cet. Explic. *inmisericors*. (sic) *Item a miseret miseror* . . .

### CL.

[Rep. II. fol. 22.]

Codex membranaceus in tenui laevique membrana saec. XIV. exeunt. satis perspicue luculenterque exaratus, scriptura in duas columnas divisa, litteris cuiusque sectionis initialibus vario colore distinctis et obryzo ornatis, folior. 328. Primum folium Litterae A deest. Continetur:

GLOSSARIUM LATINO-TEUTONICUM. Auctor quis sit nusquam legitur. Certe non est *Hugucio*, quippe cuius Vocabularium saepe numero allegatur. Incip. . . . *pulvere supposito que alio nomine pynax dicitur* cet. Explic. fol. 327. a. *Zucarum ri Idem*. Subscriptus est versus: *Sit tibi laus christe quoniam liber explicit iste*. — Tum a fol. 327. b. usque ad fol. 328. b. leguntur supplementa glossarii per ordinem litterarum digesta, primis cuiusque sectionis litteris initialibus modo caeruleo, modo rubro colore pictis. Haec incipiunt: *ARra re Trulbeschafft* cet. Explic. *Viaguin bedeyart*. Post haec legitur versus: *Finito libro fit laus et gloria christo*.

### CH.

[Rep. I. 8. 95.]

IOANNIS MEURSI *criticus Arnobianus tributis in libros septem*. Item *hypocriticus Minutianus*. & excerpta MS. Regii Parisiensis. Editio altera et melior. Lugd. Bat. cl. 1. 1. c. Adnexae sunt: *Eiusdem exercitationum criticarum partes II. Quarum Prima Curarum Plautinarum Commentarium. Secunda Animadversionum Miscellarum libros quatuor complectitur*. Lugd. Bat. cl. 1. 1. c. 1. c. 1. c.

Hic liber fuit olim in bibliotheca Fr. Bened. Carpzovii, cuius nomen cum anno 1680. in titulo *Critici Arnobiani* legitur. Adscriptae sunt ad marginem notae et collationes Codd. veterumque editionum, quarum recensum vide post epistolam Meursii ad Iacob. Aug. Thuanum in exercitatu. crit. pag. 4. Quis illas adscripserit, non constat.

### CH.

[Rep. IV. 4. 98. b.]

Codex chartaceus saec. XV. exeunt. scriptus, folior. 145, quorum 14. b. 19. a. 20. 58. et 63. scriptura vacant. Adhaerent typis descripta haec: a) [fol. 64 — 111.] *Augustini Danti Senensis latine linguae peritissimi Isagogicus libellus in eloquentiae precepta: ubi ita omnem recte loquendi rationem complexus est ut nihil quod ad hanc artem attineat pretermisisse videatur*. Acced. *Triginta regule Francisci Nigri*. Lips. 1505. b) [fol. 112 — 123.] *Iodoci Badii Ascensii in epistolarum compositionem compendium Isa-*

*gogicum: brevitate et facilitate praeditum*. Paris. 1501.

c) *Bartholomei Colonienfis viri in litteris secularibus egregie docti, ingenio subtilis, et eloquio diferti, Philosophi, et poete preclari Epistola Mythologica*. Lips. 1504. — Manu vero scripta sunt haec:

- a) [fol. 1. a — 14. a.] BAPTISTAE MANTUANI ECLOGA ANTIGOMARATUS, cum glossis interlinearibus. Incip. [H]os morum flores si carperis ut rosa florens cet. Explic. *vi sis utpote tractus*.  
b) [fol. 15. a — 18. b.] *Anonymi versus memoriales de significatione et differentiis verborum*. Titulus deest. Incip. *Non bene pro toto libertas venditur auro* cet. Explic. *Venator sequitur. vestigia et insidiator*.  
c) [fol. 19. b.] *Quaedam de Salomone rege, Germanice scripta*. Titulus deest. Incip. *Lifse das erste teyl der könig* cet. Explic. *was das selbige hat*.  
d) [fol. 21. a — 57. b.] P. VIRGILII MARONIS BUCOLICA. Cum glossis inter lineas et ad marginem scriptis. Incip. [T]iire tu patule recubans cet. Explic. *venit hesperus: ite capelle*. Subscripta sunt haec verba: *Virgilii Maronis carmen Bucolicum Finis Scriptum per Laurencium Puchner de Eysleben Anno domini Millefimo quadringentesimo nonagesimo septimo Tercia feria Post diuisionem Apostolorum* cet.  
e) [fol. 59 — 62.] *Parerga quaedam recentiori tempore scripta, v. c. Iuramentum Intitulandorum ad matriculam studii Lipsensis* cet.

### CIV.

[Rep. IV. 4. 98. c.]

Codex chartaceus saec. XVI. eleganter scriptus, rubris inscriptionibus, folior. 246, quorum 1 — 3. 4. b. 156. b — 158. 184. b. et 235. b — 246. b. scriptura vacant. Codex duabus manibus scriptus est, quarum longe elegantior est, quae priorem illius partem [usque ad fol. 156. a.] pinxit. Fuit hic liber olim in bibliotheca D. Andreae a Kenritz, cuius insignia gentilitia fol. 4. a. picta sunt, adscripto anno M. D. XXIX. Continetur haec:

- a) [fol. 5. a — 156. a.] UDALRICI ZASH IURECONSULTI ET ORATORIS EXCELLENTISS. ENARRATIO IN RHETORICAM CICERONIS. Ita titulus rubro pictus. Incip. *Rhetorici Graeci nominant quam ex Latinis nonnulli oratoriam* cet. Explic. *Amplificatione et commiseratione*.  
b) [fol. 159. a — 184. a.] LEX cum auius ff. de conditionibus et demonstrationibus ab A. Amelio LL. Doctore Friburgii explicata an. [MD]XXIX. Ita titulus. Incip. *Cum iuxta Pomponii sententiam* cet. Explic. *ad consilium Alex. 13. in 3. vol.*  
c) [fol. 185. a — 194. b.] *Eiusdem Amelii enarratio leg. In Ambiguo ff. de rebus dubiis*. Incip. *Circa huius l. explanationem* cet. Explic. *de testa. jul.*  
d) [fol. 195. a — 213. b.] *Eiusdem enarratio leg. penult. ff. ad exhibendum*. Incip. *Que circa interpretandam* cet. Explic. *attigisse videtur*.  
e) [fol. 214. a — 216. b.] *De abrogatis Legibus*. Ita titulus. Incip. *Plures esse reipubl. species* cet. Explic. *de constitutionibus*.  
f) [fol. 217. a — 223. b.] *Amelii enarratio l. sed licet*



15. ff. *De Offitio Praesidis*. Ita titulus. Incip. *L. sed licet* cet. Explic. *de vol. iur. punct.*

- g) [fol. 224. a — 235. a.] *Eiusd. enarrat. l. is qui destinavit ff. de rei vendit.* Ita titulus. Incip. *Lex is qui destinavit* sita cet. Explic. *in fi. post glos.*

### CV.

[Rep. V. 4. 24.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 562, quorum 1—6. 7. b. 8. et 543. b — 562. scriptura vacant. Foll. 14. 87. 142. 160. 192. 215. 340. 395. 404. 447. 506. et 531. imagines XII Imperatorum Romanorum aeri incisae habent. Continentur:

*Commentarius clarissimi consultissimique viri ac Hierophantae Palladii Dn. Caspari Bitschi, V. I. D. Peritissimi et Historiarum Inclita in Argentiniensium Academia Professoris Celeberrimi in C. Suetoni Tranquilli De XII Romanis Imperatoribus libros VIII Scholis publicis praelectus Anno aerae Christianae MDCXI.* Ita titulus. Incip. *Quod felix faustumque sit. Facturi lectionum historicarum initium necessario pauca quaedam* cet. Explic. *aeternum, quae nocuere dolent.* Subscriptio haec est: *Absoluti sunt hi Imperatores duodecim Suetoniani XII. Calendas Octobris Anno 1611, hora pomeridiana quarta.*

### CVI.

[Rep. I. 4. 85. a.]

BARNABAE BRISSONII DE FORMULIS ET SOLLEMNIBUS POPULI ROMANI VERBIS LIBRI VIII, in quibus varii bonorum Auctorum loci emendantur, suppleantur, notantur, illustrantur. Francofurti cl. lxxii.

Huic libro notas adscripsit Gothofr. Iungermanus, cuius nomen in titulo illius legitur. In plagula titulo a biblioepaga praefixa haec leguntur: *Ex bibliotheca GOTHOFREDI IUNGERMANNI.* [Tum rubro picta verba:] *Godofredus Christianus Goetze, D. ex bibliotheca Frid. Bened. Carpzovii publ. vendita Ao. 1701.* [Et infima plagula haec:] *Dresdae 1694. entus pro 2 Vall.* Iungermanus non toti operi notas adscripsit, sed tantum trecentis fere eius paginis; sed iam in ultimis earum rarae reperiuntur adnotationes.

### CVII.

[Rep. I. 4. 56. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. manu *La Crozii* eleganter et nitide scriptus, folior. 159, quorum duo ultima vacua sunt. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 131. a.] *De variis epochis, et anni forma apud veteres Orientales, dissertationes sex. Auctore Ludovico du Four Abbate de Longuerue.* [Sub hoc titulo haec adscripta sunt: *L'Abbé de Longuerue est mort à Paris, le 22. Novembre 1733. Il étoit né l'an 1652.*] Fol. 2. Titulus: *Dissertatio prima, de anno Solari Macedonum.* Incip. *Usserius capite primo de anno Solari Macedonum, luculento Philippi Regis testimonio* cet. [Dissertatio II. est de aeris duabus ab Alexandro, a fol. 33. b — 53. a.; diss. III. de epocha Antiochiae urbis et eiusdem mensibus, a fol. 53. b — 77. b.; diss. IV.

de epocha Laodiceae ad mare, a fol. 78. a — 88. a.; diss. V. de mensibus et epochis Gazensium, a fol. 88. b — 101. a.; diss. VI. de anno Persarum, a fol. 101. b — 131. a.] In fine harum dissertationum [fol. 131. a.] haec rubro picta leguntur: *Finis Berolini die octavo Mensis Iunii Anno Domini MDCCXVI. Maturinus Veyssiere La Croze.* Fol. 131. b. usque ad 132. b. legitur: *Ad dissertationem tertiam de epocha et mensibus Antiochenorum, pag. 149. Ex epistola Ludovici du Four Abbatis de Longuerue ad P. Allix Thesaurarium Capituli Salisburiensis. Parisiis 8. Ianuarii 1701.* [Has dissertationes ex manuscriptis eruit (et edidit) I. Dt. Winckler. Lips. 1750. 4.]

- b) [fol. 133. a — 151. a.] *EPIGRAMMATA GRAECA inedita, descripta primum a Friderico Sylburgio ex Codice Manuscripto Bibliothecae Palatinae, ex cuius apographo, quod erat apud Isaacum Vossium, ea descriptis Illustrissimus Ezechiel Spanhemius, ex cuius ego codice ea descripsi, Berolini Anno Christi MDCCXVI.* Ita *La Crozius.* Incip. *ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ ΤΟΥ ΣΑΡΔΑΝΟΥ.* *Ex Αἰὼς ἀρχαῖα, καὶ ὅς ἐστιν ἡλικία.* Explic. *haud pauca etiam in notis Kusteri ad Suidam.*
- c) [fol. 151. a — 153. a.] *EXCERPTUM GRAECUM EX EXEGESI IOANNIS TZETZAE IN HOMERI ILIAD. Ex veteri codice Chartaceo in Bibliotheca Caesarea Viennensi.* *La Crozius* descripsit ex schedis Spanhemianis. Incip. *Οἱ δὲ γε Ἀθηναῖοι ἀποκαλοῦντες αὐτὸν* cet. Explic. *ἀντὶ τοῦ ἡδεῖσθαι.*
- d) [fol. 153. a — 157. a.] *SYLLOGE VARIORUM EPIGRAMMATUM. Ex notis Lucae Holstenii in Stephanum Byzantinum, De Urbibus.* Incip. *Φιλιππον. Λευκάδος ἀπὸν ἔχων* cet. Explic. *πάμπαν ἀφ' οὗ γένομαι.*
- e) [fol. 157. a — 157. b.] *EPIGRAMMATA QUAE DAM SIMONIDIS, ex Allatii Diatriba de Simeonum Scriptis.* Incip. *Ἀνάδημα τῷ Αἰὶ παρὰ Σόσων* cet. Explic. [post carmen aliquod Philodemi] *Gallus hanc Philodemus ait.* In emblemate fronti libri affixo leguntur haec verba: *C. S. Iordani, et Amicorum.*

### CVIII.

[Rep. I. fol. 36. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus in foliis 341, quorum 2. 17. 18. 20. 21. 38. 60. a. 63. a. 65. b. 66. b. 67. b. 70. b. 86. 88. b. 89. 93. b. 95. b. 102. b. 104. b. 105. 106. 107. 115. b. 116 — 119. 126. b. 127. a. 128. b. 129. a. 132. 133. a. 135. 138. 139. a. 156. b. 163. b. 165. 167. b. 169. 171. 172. b. 177. b. 178. a. 180. b. 182. 187. 189. 191. 193. 196. 198. 200. a. 202. 204. a. 208. a. 211. 213. b. 215. b. 217. 239. 241. a. 243. a. 245. b. 254. b. 255. 264. b. 269. b. 311. b. 340. a. scriptura vacant. Continentur:

CHRISTIANI WAGNERI, PAULI F. [qui obiit Pastor ad aed. D. Iohannis Lipf. 1693.] *DE REGIBUS PARTHURUM COLLECTANEA AUTOGRAPHIA, numis quoque et inscriptionibus illustrata.* Incip. *PROLEGOMENA. Antequam historiam Arsacis exordiamur* cet. Explic. *et Darii Codomanni, in Paschali f. 170.*



## II. CODICES GERMANICI.

### CIX.

[Rep. II. 4. 127.]

Codex membranaceus saec. XIV. non ubique bene habitus, ceterum lectu facilis. Superior margo tamen ita laceratus est, ut primus scripturae versus aliquoties deperierit. Inscriptiones, subscriptiones et litterae initiales rubrae sunt. A fol. 21. a. litterae initiales alternis vicibus modo rubro modo caeruleo colore pictae sunt. Scriptura per totum codicem in duas quas dicunt columnas divisa est. Folia sunt 116. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 20. b.] FRAGMENTUM EUS CARMINIS, quo ULRICUS DE TURLIN ILLUD OPUS WOLFRAMI DE ESCHENBACH CONTINUAVIT, QUOD DE WILHELMO NARBONENSI AGIT. Inscriptio rubra haec est: *Hie vahet an wie sante willehalm gewan arabel die Kuneginne.* Incip.

*Alf wifhait ain anevanc  
sit herz mit vnd gedanc  
Dir uigent [male correctum est fugent] vnd vnd tenig  
fo gedenke. sv'z megde kint cet.*

Poeta ipse nomen suum prodidit [eod. fol. vss. 22. et sqq.] his verbis:

*ich vtrich von dem (T)urlin  
Dur dez buchez ane(ge)nge  
dez materie. vnz vil enge  
Her Wolfram (hat) be(l)udet cet.*

Explicit carmen his versibus:

*Do man kom sah die w'den  
vz den schiffen vf die erden.  
Do den knege thibalt  
Dez maneger getooster ma engalt.*

- b) [fol. 21. a — 116. b.] WOLFRAMI DE ESCHENBACH CARMEN DE HISTORIA WILHELMI. Incip.

*Ane falsch du reine  
du dri vn doch einer  
Schephaer vber alle geschafft  
ane vrhap din staete craft. cet.*

Explic. his versibus:

*der margrave gut geleite dan  
Gab dem groz gelovten man  
vn swa man toter knige da vant  
Seft vmt er provenzal lant.*

Subscriptus est rubro colore hic versus: *Qui scripsit scripta manus eius sit benedicta.* — Procul dubio hic codex MS. idem ille est, ex quo Haltausius in Glossario nonnulla laudavit. Laudat enim [v. c. pagg. 349. 403. 412. 450. 461. et aliis locis] *Ms. Wolfram ab Eschenbach de St. Willehelmo*, quo posteriore partem; et *poetam veterem in Cod. MS. de St. Willehelmo*, [v. c. pagg. 533. 829. 1541.] quo priorem partem codicis nostri intellexisse videtur. Lachmannus in editione Wolframii de Eschenbach [praefat. pag. XXXVI.] ita: „t. was Haltaus im

Glossarium Germanicum medii aevi, aber erst von Seite 349. an, aus einer nicht unbedeutenden Handschrift anführt. Ich habe umsonst zu erfahren gesucht, wo sie gewesen seyn möge.“ Quas varias lectiones laudat [v. c. pagg. 480. 507. 625.] accurate illae consentiunt cum codice nostro [cf. foll. 46. b. 58. b. 59. a. 110. b.] Lachmannus l. l. pag. XLII. etiam hoc dicit, in eo codice, quo Haltausius usus fuerit, magis genuinam haberi carminis recensionem.

### CX.

[Rep. II. 4. 116. a.]

Codex chartaceus saec. XIV. exeunt, si non XV. (quantum quidem mihi constare videtur cum ex charta, tum ex signo fabricae huic impresso), inscriptionibus et litteris initialibus rubris, scriptura in duas columnas divisa. Hic liber, initio et fine mutilus, constat foliis 448, quorum 1. scriptura vacat, novem vero priora laesam marginem habent, ita ut nonnulla vocabula deperierint. Continentur:

*Iansen des Enikels Weltchronik.* Titulus nusquam legitur. Primum folium huius chronicae versibus compositae excidit. Incip. a verbis:

*Iw'dn vnd hayden gemain  
Du lieber vil got rain  
Wer möcht an dich das habn getan  
Hye hebt sich dy Bybel an*

Et rubro picta verba: *Des ersten tag wie got hymel vnd Erd beschueff vn darnach dy engel.* Deest unum fol. inter 11. et 12. Inter 169. et 170. duo folia desiderantur, quorum fragmenta adhuc conspiciuntur. Historia biblica finitur fol. 178. col. b., in cuius fine de Ieroabeamo rege et historia Iobi exponitur. Fol. 178. b. sequitur: *Vom chiinig honorius d' den ersten pflug vand.* Ab hac inde sectione exorditur historia profana, ac primum quidem agitur de bello Troiano. Quae ex Cod. Monacensi a Docenio (Miscell. II, 160—170.) iam publicata est historia de *Achille et Deidamia* legitur a fol. 194. b. Tum sequuntur etiam ea, quae ex eadem historia leguntur in *von der Hagen u. Büsching litterar. Grundriss*, a pag. 233—237. Etiam ea, quae de excidio Troiae in hoc libro pag. 237. communicantur, in Cod. leguntur fol. 229. b. — A fol. 300. a. incipit *Dy new E.* ab Augusto usque ad Chanum Imperatorem; tum sequuntur historiae de Saladino, de turri Babylonica et duodecim linguis. A fol. 389. b. ex inopinato pergitur oratione pedestri *Vom chiinig Carulus.* Fol. 391. b. extrem. *Hye heben sich an dy fuersten von Oesterreich vnd von Steyr.* (usque ad ann. 1270.) A fol. 394. a. extrem. pergitur oratione vineta: *Von chaiser Otten.* Tum quaedam leguntur de Friderico Imper. [cf. Docen. I. 159. sed noster Codex legit *Antfuerte*, ubi Docen. habet *Auchenfuerte*.] Fol. 423. a. post historias de Philippo Imp. leguntur duae columnae oratione pedestri scriptae de principibus Austriacis, 423. b. habentur versus *von herzog poymunt vn vō seinem prueder yngram.* Ante folium 428. ponendum est fol. 440. sed videntur aliquot

folia deesse. — Inde a fol. 428. leguntur diversae historiae, et vineta et pedestri oratione compositae, inter quas etiam leguntur regum Bavaricorum et Hungaricorum rerum gestarum enarrationes. A folio denique 441. a. usque ad finem historiae maxime Austriacae scriptae sunt. — Caeterum ante fol. 433. unum desideratur; fol. 442. ponendum est post 439. Desiderantur etiam quaedam inter fol. 442. et 447. Foliorum, quae bibliopecta male connexuit, ordo hic esse debet: 447. 441. 448. 443. 444. 445. 446. — Novissimus annus qui legitur in hoc Codice est 1273. [fol. 442. a.] — Explic. liber his verbis: *drew Iar und sechßs monet, Do setzt, chaiser, . . . . .* Caeterum hunc codicem inspexit et commemoravit *Pertz*; vid. eius *Archiv.* tom. VI. pag. 209. et 210.

## CXI.

[Rep. II. fol. 21.]

Codex chartaceus saec. XV. cum picturis rudi arte factis, rubris litteris initialibus, non admodum accurate in duabus columnis scriptus, prisca ligatura, folior. 183, quorum 182. b. et 183. vacant scriptura. Continetur:

HUGONIS DE TRIMBERG CARMEN: DER RENNER. Constat capp. XCVII. Fol. 1. a. haec leguntur verba rubro picta: *Hie vohet sich an dis buches capittel das do genant ist der Renner und saget was sy vs wisset und strofet arme und riche künige und keyser und [jed]e das capittel mit figu(ren) gemolt.* Tum eod. fol. et 1. b. sequuntur singulorum capitulum argumenta. Opus ipsum fol. 2. a. incip. *Ich bin die tugent und die iugent Vnd vntugent griffent an cet.* Explic. 182. a. *Vnd das er kume in daz himelrich Vnd do wone ewiglich Amen Amen:* In fine libri haec scripta sunt: *Dis buch wart es geschriben also die glocke vñ slug vor mittage am nehten samstage vor sant paulus dez bekerers tag in dem lore do man zalte von cristus geburte Tufint vier hundert und nuntzechen jor.* — Caeterum commemoratus est hic codex iam a *Goetio* in programme, quo bibliothecam nostram aperientiam fore indixit (Lips. 1711.) pag. 30. Cf. Edition. illius carminis, quam curavit societas historica Bambergensis (1833—36.) praef. ad fasc. I. et III., quo posteriore loco falso dictum est, picturas, quae adhaereant illi editioni, a *C. de Bose* e Codice Guelferbytano quodam esse depictas, quum potius e nostro Codice desumtae sint. Vid. etiam *Breitkopf* Spielkart. Tom. I. pag. 101. et *Jördens* Lex. Tom. II. pag. 483.

## CXII.

[Rep. II. 8. 160.]

Codex chartaceus admodum mancus saec. XV. litteris initialibus rubris vel rubro adpictis, folior. 22. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a. et b.] CANTICUM POTORIUM ANONYMI AUCTORIS. Inscriptio haec est: *Canticum hoc amplum inspicientes hospes pie infunde domine.* Incip. *Venite liebîn gesellen lat von sweren sorgen der wirt der wil uns purgen cet.* Explic. *Sicut als wir vernommen han wer wol hofiren kan den loben dij frawen vnd nicht dij man et nunc et semper et in secula seculorum Amen.*
- b) [fol. 2. a. et b.] IOCOSA NARRATIO DE NEMINE. Titulus deest et finis, nam exciderunt aliquot folia. In hac anonymi cuiusdam auctoris narratione laudatur *Nemo*, allatis sacrae scripturae locis a voce *Nemo* incipientibus. Incip. *Vir erat intra nomine Nemo et erat vir ille ut alter Iob inter omnes orientales magnus namque erat*

*sanctus cet.* Explic. *fuit etiam magnus in arismetrica secundum illud apocalyps . . . .*

- c) [fol. 3. et 4.] FRAGMENTUM NARRATIONIS ANONYMAE de monacho quodam, cui testiculi abscinduntur. Etiam huic narrationi promiscue interserti sunt sacrae scripturae loci. Incip. *. . . pulcritudinem femine tue Cui hospes dixit cet.* Explic. *Et amplius non vidit eum eunuchus Et sic . . . . .*

- d) [fol. 5. et 6.] FRAGMENTA DUORUM CARMINUM LATINORUM MORALIUM. Prioris, in quo galli virtutes exemplo proponuntur, tantum finis habetur. Incip.

*Imitator galli sis sapiens plebane*

*Vivendo sollicito et surgendo mane cet.*

Explic. *Reddit plus aromatis bene masticata.* Subscriptio haec est: *Si erravit scriptor debes corrigere lector.* Posterioris carminis initium hoc est:

*Laus et honor pueris solet evenire*

*Qui dimittunt otia et student se munire cet.*

Explic. *Scolas si necesse est puellarum tene.*

- e) [fol. 7. a — 15. b.] PRAEAMBULA XXXI. Quorum initia huc transscripsimus:

1. *Wer ein geys in ein garten lest cet.*
2. *Wer frawen koppfe stuft wider einander cet.*
3. *Wer an dem suntage nicht frü aufstet cet.*
4. *Alde leuhte krawen sich cet.*
5. *Wer hoch auf eym pawm wil portzeln cet.*
6. *Welch ritter pcy einer messe stet cet.* [Hoc praeanbulum laudavit iam *Haltaus.* glossar. p. 1550.]
7. *Sint das man dij rote schü erdacht cet.*
8. *Ein orgluck vnd ein wollen bogen cet.*
9. *Welch man eine taschen hat grofs und weyt cet.*
10. *Dij knaben in den hohen huten cet.*
11. *Wer sein haus wil besachen cet.*
12. *Dij liebe dij menschen zusamen haben solden cet.*
13. *Künpt kunst gegangen für ein haus etc.*
14. *Essen vnd trinken ane danckperkeit cet.*
15. *Set wo der sun furn vater get cet.*
16. *Wo alleweg gut gericht ist in einer stat cet.*
17. *Dij grose vntrew mit leihen vnd mit effen cet.*
18. *Welche menschen dij vier quatermber nicht fasten cet.*
19. *Welch kristen mensch zu mitternacht wacht cet.*
20. *Wer got nicht danckt seine groffe mit cet.*
21. *Ein mensche der in swern tod sünde stet cet.*
22. *Wo lieb zu liebe nicht kan komen cet.*
23. *Kom spot ader fru gib gleich cet.*
24. *Wer auf einem weichen mofs wil stelten cet.*
25. *Wer in einem pade nicht wassers hat cet.*
26. *Wer holtz auff krausen aschen hewt cet.*
27. *Welch man vil iunger kint hat cet.*
28. *Welch man sein frawen schlet in dem pet cet.*
29. *Welch man ein leib hat nich zu swer cet.*
30. *Kein grofser narre mag nicht werden cet.*
31. *Harffen geygen vnd lauten schlagen cet.*

- f) [fol. 16. a. et b.] ANONYMI AUCTORIS EPISTOLA AMATORIA VERSIBUS COMPOSITA. Incip. *Liebes prißtin nu far dahyn cet.* Explic. *Ich kan ewer nicht . . . .* [manus recentior supplevit *vergessen.*]

- g) [fol. 17. a — 22. b.] FABULAE IV GERMANICAE. Incip.

[exciderunt certe quatuor folia] *wan indem ewangelio vindestu cet. Explic. wan er verluret pfert vnd kü. Manus recentior supplevit: ist zu spat schliessen den stall zu.*

## CXIII.

[Rep. II. 8. 156.]

Codex chartaceus mutilus saec. XV. rubris litteris initialibus et inscriptionibus, cum pictura variis coloribus distincta Mariam cum Iosepho Iesum infantem adorantes repraesentante [fol. 29. a.], folior. 68, quorum 28. b. 29. b. et 64. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 28. a.] CARMEN GERMANICUM DE MARGARITA VIRGINE ET MARTYRE ANTIOCHENA, cuius acta vid. in Act. SS. Antverp. Iul. tom. V. pag. 24—45. Incip. *Nach dem liden ihesu crist cet. Explic. Dan du treift die güldin' crone.* Subscriptio [a fol. 27. b — 28. a.] prosa oratione scripta incip. *Ich theotymus han genomen den korper Vnd trug in gon Antiochen cet. Explic. Vnd von diser Welte sie gescheiden ist An dem dritzehenden tage des monats Iuly Amen.*
- b) [fol. 30. a — 68. b.] VARIAE ORATIONES GERMANICAE auctore anonymo. Incip. .... *myn sele. Dis gebettelin soltu dire cet. Explic. defs yemerlichen zufließens willen daz dir .....*

## CXIV.

[Rep. II. 8. 159.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, litteris initialibus rubris, folior. 130. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 24. b.] SALOMON ET MARCULPHUS. Titulus et finis desunt, ita tamen ut unum tantum folium excidisse videatur. Incip. *Da der künig salmon Sas vff dem stul fines vatters vol wisheit vnd richtum cet. Explic. Darnach an der antter nacht da fil der aller groft sne Da nam marc. eyn seyß jn syn hant vnd keret den schugen das hinter her für vnd ging durch die gassen ....* [Recentior manus subscripsit: *Fin sans fin.*]
- b) [fol. 25. a — 129. a.] HISTORIA DIOCLETIANI S. DE SEPTEM SAPIENTIBUS MAGISTRIS. Rubra inscriptio haec est: *Hie hebet sych ane das buch von dem keyßer den man nenet poncianus vnd ist gar lieblich zu horren von wernilich sachen.* Incip. *Der geweldig keißer poncianus in finen cet. Explic. vnd lebten in dem willen vnd in den genaden gottes Amen.* Subscriptio rubro picta haec est: *Vff Dinstag noch dem achtzehntag als man zalt nach der gebort cristl vnsern herren MCCCCLXXXII jar wart diss buch gefriben Durch mich Ditterich stofs.*
- c) [fol. 129. b — 130. b.] CARMEN AD MARIAM ANONYMI AUCTORIS. Incip. *Ich reigen vagen [sic] wo det ich hen cet. Explic. Da darff man werder gestie amen.*

## CXV. et CXVI.

[Rep. II. fol. 62. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. satis perspicue scriptus, duobus constans voluminibus. Primum volumen habet 310 foll. [quorum 306—310. scriptura vacant] et III praefixa foll., quorum I. b. vacuum, II. et III. praefationem et registrum continet. Secundum volumen foliorum est 326 [quorum

324—326. scriptura vacant]; quae praefixa sunt II foll. continent praefationem et registrum. Continentur:

*Gedichte von Hans Sachs.* Primum volumen signatum est [fol. II. a.]: *das 9 puech der Comedi Tragedi Fastnacht Spiel vnd Spruch.* Alterum volumen titulum habet [fol. I. a.] *das zehent puech der Spruch Comedi tragedi vnd Fastnacht Spiel.* Utrumque volumen ab ipso Sachsio scriptum esse fertur; nec veri plane dissimilis ea fama est, si contuleris verba, Tom. I. in folio primo, caeterum vacuo, notata: *Das 9 puech mit Comedi tragedi fastnacht Spielen vnd Sprüchen hab ich volent gleich gerad in zwayen Iaren vnd meines Alters in dem 61 Iar got sey die Ehre Amen.* Scriptura horum voluminum eadem est, quae in codice MS. Bibliothecae Regiae Dresdensis ex bibliotheca Gotschediana redempto [M. 11. fol.] deprehenditur, quem item fama est ab ipso Sachsio scriptum esse. Etiam charta nostrorum codd. eadem quae illius est codicis. — Vol. I. incip. (Anno Salutis 1553 Iar hab ich Hans Sachs ein liebhaber der kunft des tewtschen gedichtes angefangen dis mein 9 puech zw dichten vnd zw schreiben mit aigner hant cet. Explic. *An der gassen ein groff gelauff.* Vol. II. incip. (Anno salutis 1555 hab ich hans Sachs ein liebhaber der kunft des tewtschen gepunden gedichtes cet. Explic. *Wan dis dire grose siercke hat.* — Accurati leguntur in utroque volumine indices, quos hic describendos curavi. Longe maximam partem carmina iam in ed. Norimberg. (1590 et sqq.) leguntur, quapropter adscripsi locum ubi habentur uncinis inclusum. Quibus carminibus aut fabulis signum interrogandi apposui, ea non leguntur in ed. Norimb.

## Vol. I.

*Das register in dis puech also zu vernemen ain ide zeil helt in den ihtel aines werks Die foder ziffer zal pedeut die Summa der verff des werck die hinter angehenkt zal Deut an welchem plat das werck zu finden sey.*

*Register in das 9 puech der Comedi tragedi fastnacht Spil gesprech histori vnd der Spruech*

## Die Comedi

- a) 384. *Camillus mit dem falschen schulmeister* (11 pers.) 7. [ed. N. lib. III. part. 2. fol. 46.]
- b) 716. *Perfanes die kunigin mit aristotile* (7 p.) 46. [ed. N. III. 2. 49.]
- c) 728. *Thitus vnd gifippus die getrewen freunt* (10 p.) 75. [ed. N. III. 2. 3.]
- d) 1370. *irfart Vliß mit den weibern* (14 p.) 200. [ed. N. III. 2. 69.]

## Die tragedi

- e) 750. *Clitimesira die merdisch kungin* (14 pers.) 28. [ed. N. lib. III. part. 2. fol. 64.]
- f) 1158. *Achilles mit polixena Zerörung troje* (9 p.) 103. [ed. N. III. 2. 56.]
- g) 816. *Rosimunda die vngetrew kungin* (10 p.) 231. [ed. N. III. 2. 81.]
- h) 500. *Alceßis die getrew fuerstin* (7 p.) 245. [ed. N. III. 2. 78.]
- i) 474. *Clinia vnd Agatocli getrew freunt* (7 p.) 254. [ed. N. III. 2. 87.]
- k) 732. *keßweib des leuten* (13 p.) 284. [ed. N. III. 1. 42.]



*Die fasnacht Spiel*

- l) 362. *Ewlenſpiegel mit der pfaffenkelern* (4 pers.) 16. [ed. N. lib. IV. part. 3. fol. 21.]  
 m) 366. *Der roſſdieb zw Fuenſing* (4 p.) 22. [ed. N. IV. 3. 25.]  
 n) 330. *Der dot man* (4 p.) 41. [ed. N. III. 3. 59.]  
 o) 386. *Das wainet huntlein* (4 p.) 54. [ed. N. III. 3. 28.]  
 p) 432. *Der alt wel erzawft pueler* (4 p.) 62. ?  
 q) 380. *Wunderlich mendergeſchlacht zemachen* (3 p.) 97. ?  
 r) 380. *Bos man mit dem munckaten weib* (4 p.) 120. ?  
 s) 350. *pfarer mit den Eprecher pauern* (4 p.) 126. [ed. N. IV. 3. 39.]  
 t) 328. *Des kremers korb* (6 p.) 138. [ed. N. IV. 3. 42.]  
 u) 380. *Sant petter letzt ſich mit Sein freunden* (4 p.) 153. [ed. N. III. 1. 177.]  
 v) 434. *kampff fraw armut mit fraw glück* (5 p.) 165. [ed. N. III. 2. 53.]  
 w) 372. *Der plint meſſner* (3 p.) 176. [ed. N. IV. 3. 45.]  
 x) 326. *Der dot im Stock* (4 p.) 225. [ed. N. III. 1. 193.]  
 y) 400. *thales und Solon vom weiber nemen* (3 p.) 267. [ed. N. V. 2. 270.]

*Die geſprech*

- z) 304. *Die 9 muſe von aufrur Deutschlands.* 1. [ed. N. lib. II. part. 2. 38.]  
 aa) 400. *Die götter vom aufrurischen furſten man.* 132. ?  
 bb) [?] *Pafquillus vom Schloß plasenburg.* 143. ?  
 cc) 276. *Die müſſig (?) fraw Schalckheit.* 172. ?  
 dd) 170. *Drey klegler ob ein poſen verderben weib.* 148. [ed. N. I. 5. 395.]  
 ee) 172. *Die vir Elament mit der warheit.* 150. [ed. N. I. 3. 188.]  
 ff) 168. *Ein piſchoff mit dem Ewlenſpiegel.* 159. ?  
 gg) 164. *Ein abenteuer mit ain pauern.* 162. ?  
 hh) 156. *Vom zwitrincken geſprech.* 264. [ed. N. I. 3. 254.]

*Die hiſtori*

- ii) 50. *Die ander verloren ſchlacht margraff albrecht.* 7. ?  
 kk) 480. *Die Schon Magalona.* 69. [ed. N. I. 2. 125.]  
 ll) 76. *Rinaldus der peraubt kauffman.* 192. [ed. N. I. 2. 131.]  
 mm) 48. *Gaiſt mit den claperten ketten.* 263. [ed. N. V. 2. 287.]  
 nn) 62. *Athreus mit dem geitzigen purger.* 274. ?  
 oo) 64. *Wunderlich warſag aus dem prunen.* 278. [ed. N. V. 2. 334.]  
 pp) 68. *Eſculapium erſchlug der doner.* 278. [ed. N. IV. 3. 102.]  
 qq) 66. *Anfang der weiſſag vnd tempel delphs.* 279. [ed. N. I. 2. 95.]  
 rr) 60. *Auchurus der getrew fuerſt.* 280. [ed. N. IV. 2. 74.]  
 ss) 70. *Mortopfer der gettin Diane.* 281. [ed. N. I. 2. 96.]  
 tt) 70. *Der Sonnen tempel der Zauerey hel.* 282. [ed. N. I. 2. 96. b.]  
 uu) 72. *Pura ein luncckfraw vnd marterin.* 283. [ed. N. I. 1. 68.]

*Comparatio oder vergleichung*

- vv) 430. *menſchen leben vergleicht den 12 monaten.* 86. [ed. N. I. 4. 282.]

- ww) 274. *Ein lantz knecht vergleicht ain krebs.* 93. [ed. N. II. 4. 43.]  
 xx) 174. *7 alter vergleicht den 7 planeten.* 180. [ed. N. I. 4. 284.]

*Schenckgeſelen Sprüch*

- yy) 150. *hwetelmacher geſelen ſchenck vnd ordnung.* 197. ?  
 zz) 182. *Ringmacher geſelen ſchenck vnd ordnung.* 222. ?

*Allerlay gemain Spruech*

- a) 100. *Wer pirprawen erfunden hat.* 5. ?  
 β) 180. *Die wunderpar würckung des weins.* 14. [ed. N. I. 4. 311.]  
 γ) 270. *Das hailtum vmbtragen.* 188. [ed. N. I. 4. 331.]  
 δ) 176. *Drey guete ler der nachtigal.* 193. [ed. N. I. 4. 321.]  
 ε) 190. *Kurze ler ainem waidman.* 262. [ed. N. I. 4. 321. b.]  
 ζ) 100. *Der geworffen hund peiſt in pruegel.* 146. ?  
 η) 174. *Der Dewffel ſuecht im ain rueſlat auf erden.* 183. ?

*Schwenck vnd Fabel*

- θ) 84. *Fabel mit dem froſch von ruemerey.* 193. ?  
 ι) 76. *pritschen gſang zu ainem kunigſmal.* 194. ?  
 κ) 84. *clag dreyer frawen ueber ir maid.* 196. [ed. N. I. 5. 382.]  
 λ) 54. *Drey ſchwenck dyogeni des philoſophi.* 269. [ed. N. I. 4. 291.]  
 μ) 74. *pauern knecht mit dem zerſchnitten kilt.* 275. [ed. N. I. 5. 372. sed initio paululum mutato.]  
 ν) 70. *Der ungeheret pauer.* 276. [ed. N. I. 5. 373.]  
 ξ) 50. *Der peſchluſ in dis neunt Spruch puch.* 297. ?  
 ο) 156. *Dieſe reimen gehern herfuer in die Comedi perſanes.* 298.  
 π) 78. *Dieſe reimen gehern herfuer in die tragedi Troje Zerſtorung.* 300.  
 ρ) 20. *Dieſe reimen gehern herfuer zum ſpil gluck vnd armut.* 164.  
 σ) 94. *Dieſe reimen gehern in die tragedi Clina.* 266.

*Vol. II.**Das regiſter in das 10. puch. Die tragedi.*

- a) 1000. *Die zerſtörung Ieruſalem hat 17 perſon ſint man* 14. [ed. N. lib. III. part. 1. fol. 163.]  
 b) 1020. *Herzog wilhalm mit ſeiner Agley hat 21 perſon.* 71. [ed. N. III. 2. 98.]  
 c) 512. *Der Iepte mit opfering ſeiner dochter hat 11 perſon.* 88. [ed. N. III. 1. 32.]  
 d) 852. *Simſon der richter iſrael mit delila hat 17 perſon.* 12. [ed. N. III. 1. 36.]  
 e) 1124. *Die meluſina mit reumund hat 25 perſon.* 149. [ed. N. III. 2. 106.]  
 f) 702. *Die thamar mit Amnon hat 9 perſon.* 194. [ed. N. III. 1. 67.]

*Die Comedi*

- g) 1022. *Die vertrieben kaiſerin hat 21 perſon.* 32. [ed. N. II. 3. 31.]  
 h) 1030. *Die ſchon Magalona hat 19 perſon.* 53. [ed. N. III. 2. 91.]  
 i) 648. *Der gideon hat 16 perſon.* 109. [ed. N. III. 1. 28.]  
 k) 390. *Lucius pappirius mit der weiber aufrur hat 6 perſon.* 142. [ed. N. V. 2. 274.]  
 l) 888. *Der verloren Sun hat 9 perſon.* 178. [ed. N. III. 1. 143.]

- m) 1310. *Huog Schapler der held hat 18 person.* 208. [ed. N. III. 2. 113.]  
 n) 806. *Pamphiles der jung marschalck hat 12 person.* 236. [ed. N. III. 2. 123.]  
 o) 684. *Marina mit Dagmene dem doctor hat 5 person.* 271. [ed. N. III. 2. 129.]  
 p) 580. *kunig Darius mit den 3 kemerling hat 5 person.* 287. [ed. N. III. 1. 95.]  
 q) 874. *Julianus der kaiser im pad hat 9 person.* 302. [ed. N. III. 2. 133.]

*Die fasnacht Spiel*

- r) 400. *Ewlenpiegel mit dem pelz waschen hat 4 person.* 135. [ed. N. V. 3. 366.]  
 s) 480. *Die Cuper Schwieger mit dem leylach.* 171. ?

*Comparison*

- t) 160. *Comparison ains Cristen mit ainem schaff.* 1. [ed. N. I. 1. 64.]  
 u) 76. *Comparison des pretspil mit menschlichem leben.* 262. [ed. N. I. 4. 285.]

*Die gesprech*

- v) 282. *gesprech Herculis mit thugent vnd untugent.* 258. [ed. N. I. 3. 180.]  
 w) 162. *gesprech dreyerley Socratis philosophi.* 263. [ed. N. I. 3. 179.]

*Gaislich spruch*

- x) 10. *Drey Stück so got vnd den menschen gefallen.* 3. [ed. N. I. 4. 322.]  
 y) 86. *Drey freunt in des menschen dot.* 301. [ed. N. I. 1. 76.]

*Zuechtspruch der philosophen*

- z) 120. *Die 4 ertzfeint des friedes.* 99. ?  
 aa) 122. *Zwölff frag verantwort thales der weif.* 266. [ed. N. I. 4. 287.]  
 bb) 160. *Zehen frag Aristotilis verantwort.* 268. [ed. N. I. 4. 287. b.]  
 cc) 172. *Das doten erwecken durch philosophische salben.* 283. [ed. N. I. 4. 292.]

*Die historia*

- dd) 172. *Vnmenschlich that Atrey vnd thieftis.* 103. [ed. N. I. 2. 98.]  
 ee) 170. *Kunig Artaxerxis vnglück mit seinem pruder Giro vnd seinen aigen suenen.* 106. [ed. N. I. 2. 104.]  
 ff) 80. *Der kinder mörder.* 193. ?  
 gg) 174. *Wunderpar pegrepnus der Egiptier im doten reich.* 255. [ed. N. I. 2. 97.]

*Fabel vnd guet Schwenck*

- hh) 174. *Der paver mit den kalbskepffen.* 4. [ed. N. II. 4. 46.]  
 ii) 100. *Der vnglueckhaftig pirser.* 97. [ed. N. I. 4. 320.]  
 kk) 126. *Der münich mit dem haffen kopff.* 7. [ed. N. II. 4. 47.]  
 ll) 114. *Sant petter mit der gais.* 9. [ed. N. I. 5. 369.]  
 mm) 172. *Dewffel lef kain lantz knecht in die hel.* 11. [ed. N. I. 5. 371.]

- nn) 100. *profiant vnd vmlatz.* 31. [ed. N. I. 5. 379.]  
 oo) 166. *Der lof man.* 50. [ed. N. I. 5. 392.]  
 pp) 174. *Das vnhuelden pannen.* 100. [ed. N. II. 4. 48.]  
 qq) 144. *Der haffen clag.* 169. [ed. N. I. 5. 376.]  
 rr) 88. *Sant petter mit den lantz knechten im himel.* 206. [ed. N. I. 5. 370.]

- ss) 80. *Der schenen Frauen kugel platz.* 207. [ed. N. I. 5. 387.]  
 tt) 172. *Der ainfeltig mueller mit den Spitzpueben.* 233. [ed. N. I. 5. 368.]

- uu) 178. *Der paver mit dem zopff.* 252. [ed. N. II. 4. 50.]  
 vv) 74. *Petrus mit dem fawlen pauren knecht.* 286. [ed. N. I. 5. 370.]

- ww) 70. *Ewlenpiegel war ain maler.* 297. ?  
 xx) 70. *Der dewffel hat die gais erschaffen.* 298. [ed. N. I. 5. 374.]

- yy) 76. *Vrsach der feintschaft zwischen Schneider vnd gais.* 299. [ed. N. II. 4. 49.]

*Der pefchlus*

- zz) 100. *Summa all meiner gedicht von Anfang meiner Iungent pis zw ent dies puechs.* 318. ?  
 a) 33. *Diese reimten gehern yn die tragedi Iepte in das plat 95 vnd 96.*

### III.

## CODICES GALLICI.

### CXVII.

[Rep. II. fol. 109.]

Codex chartaceus saec. XV. ineunte volubili stilo scriptus, rubris litteris initialibus, folior. 239. Continetur:

ROMAN DE ROY CLERIADUS ET DE LA REYNE MELIADICE SA FEMME. Titulus nusquam conspicitur. Procul dubio est eadem illa fabula Romanensis, quae etiam Parisiis in offic. *Pt. Sergeant* s. a. (vid. *Ebert*. lex. bibl. no. 4834.) et ibid. apud *Mich. le Noir* 1514. typis exscripta est. Incip. *Après le*

*temps du Roy artus et des compagnons de la table Ronde Il fust cet. Explic. aues ouy une partie de leur vie sa grace dieu . . . la compagne Amen Explicite* [sic] *Cleriadus*. Subscripta sunt verba, aliena quidem manu, sed eiusdem saeculi, scripta: *Gabriele de la tour conteffe de monpensire Daulphine Dauergne Donne ce liure a ma nyexce de crequin.* — Fol. 238. b — 239. b. scriptum est carmen aliquod Gallicum auctoris anonymi, quod incip. *Cely de qui nul ne se doute* cet. Explic. *entandre qui changeret.*

## CXVIII.

[Rep. II. fol. 108.]

Codex chartaceus saec. XV. rubris litteris initialibus, inscriptionibus et subscriptionibus ornatus, sed volubili stilo scriptus, ita ut non ubique lectu sit facilis, maxime quum vocum etiam compendia non pauca sint. Foliis constat 107, quorum 1. 105. b. 106. et 107. scriptura vacant. Continetur fabula Romanensis prisco Gallico sermone conscripta, cuius hic est titulus:

LE LIURE DE ALIXANDRE EMPEREUR DE CONSTENT-

NOBLE ET DE CLIGES SON FILZ. Hic titulus conspicitur iam in anteriore libri operculo extremo, scriptus, ut videtur in membrana, cui obductum est corneum operculum dilucidum, margine laminis ex aurichalco factis cincta. Praefatio fol. 2. a. incip. *Combien que le ne veulle pas a applicquier mon freille entendement au commun sille de transumer de Ryme en prose* cet. Opus ipsum fol. 2. b. incip. *Au temps que le tresnoble et victorieux Roy artus* cet. Explic. *Duquel nous ne ferons nulle mention mais atant finirons nosire presente histoire transumee de Rime en prose le XXVI Ior de marz IIIIc et LIII (1454.) Explicit.*

## IV.

## CODICES SCRIPTURAE SACRAE.

## CXIX.

[Rep. II. 8. 147.]

Codex membranaceus saec. XIII. in tenuissima membrana litteris minutissimis exaratus, litteris initialibus, inscriptionibus, librorum capitumque numeris in margine adpictis modo caeruleis modo rubris, scriptura in duas columnas divisa. Hic liber, qui olim *Ioh. Christophori Wagenseilii* fuit, ut emblema alteri libri operculo adhaerens docet, constat foliis 376, quorum 2. b. et 376. scriptura vacant. Continentur:

- a) BIBLIA LATINA VERSIONIS VULGATAE [a fol. 3. b — 258. b. *Testamentum vetus*; a fol. 274. a — 345. b. *Testamentum novum*,] cum iisdem praemissis et vocum Hebraearum indice sequente, quae in sequentibus codicibus habentur. In fine codicis leguntur haec:

*Finito libro sit laus et gloria christo. Amen. Amen.*

*Qui scripsit scribat semper cum domino uiuat.*

- b) [a fol. 258. b — 273. b.] MORALE SOMNIUM PHARAONIS, ad excellentem principem dominum Theobaldum regem nauarre inclitum campanie ac brie comitem palatinum. Ita titulus minio scriptus. Haec manu longe diversa ab illa, quae caetera huius codicis pinxit, scripta esse constat. Incip. *Victorioso p'napi potestates* cet. Explic. *uobis concedimus facultatem. He a't modio...* — Ut *Goetzius* l. 1. pag. 26. diserte dicit, illud somnium morale iam a Wagenseilio est euulgatum.

## CXX.

[Rep. II. 8. 145.]

Codex membranaceus in membrana subtilissima exaratus, saec. XIII., scriptura in duas columnas scissa, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris. Folia habet 477, quorum 1. 2. 6. 180. b. 476. et 477. scriptura vacant. Foll. 1. 2. 476. et 477. chartacea sunt. Ligatura codicis rubro holoserico obducta est, ora deaurata. Continentur:

BIBLIA LATINA VERSIONIS VULGATAE. Acedit [a fol. 446. b. — 475. a.] vocum Hebraearum, Chaldaearum et Graecarum in bibliis usitatarum accuratissimus index alphabeticus et explicatio. Praemittuntur versionem [fol. 3. a — 5. b.] epistola *Hieronymi ad Paulinum de omnibus sacr. scripturae libris* et eiusdem

praefatio in *Pentateuchum*. Incip. *In principio creavit Deus celum et terram* cet. Explic. *gratia domini nostri Iesu Christi cum omnibus uobis. Explicit liber apocalypsis.* Tum sequitur a fol. 446. b — 475. index ille, de quo supra diximus, cuius in fine haec leguntur: *Era M. CC. LXX. tercia.* Recentior manus adscripsit: 1274. — Ut *Goetzius* in programme, quo bibliothecam nostram usui publico aperiendam fore indicit (de ao. 1711.) pag. 26. annotavit, hic codex munus est *Benjamini Iacobi*, Icti et praetoris quondam civitatis Lipsiensis celebratissimi.

## CXXI.

[Rep. II. 8. 146.]

Codex membranaceus saec. XIV. in tenuissimis membranis eleganter scriptus, scriptura in duas columnas divisa, litteris initialibus rubris et caeruleis, in quibus etiam hic illic figurae conspiciuntur, inscriptionibus rubris. Folia sunt 588, quorum 1. 2. 3. b. 4. b. 5. b. 541. b. 587. et 588. vacant scriptura. Foll. 1 — 4. et 588. chartacea sunt. Continentur:

BIBLIA LATINA VULGATAE VERSIONIS. Quae in antecedente codice textui ipsi praemitti eumque sequi diximus, ea etiam in hoc codice eodem modo inveniuntur. Textus initium et finis eodem, quo ille, modo habent. — Folium 4. *genealogiam Christi* continet, *Martini Lutheri* manu scriptam. Incip. a vocibus *Abraham — David — Ios* cet. Explic. *Ista Salome ut soror paterna id est amita Iesu Christi voluit et petiit suos filios praeforri in regno Christi consobrinis maternis. Unde exteri indignati sunt.* — *Iohannes Ernestus Lutherus* haec biblia *Augusto Duci Saxoniae* (posthac electori) donaverat, quod haec ipsius verba fol. 3. a. scripta testantur: *Illustrissimo atque Celsissimo Principi ac Domino, Domino AVGVSTO, Duci Saxoniae, Landgrauio Thuringiae, Marchioni Misniae etc. Postulato Administratori Naumburgensi, etc. Domino suo clementissimo Biblia haec latina, in tenuissimis membranis scripta, Humilimo et subjectissimo animo offert Iohannes Ernestus Lutherus.* — Bibliothecae nostrae accessit hic liber munificentia *Mauritii Georgii Weidmanni*, Bibliopolae Lipsiensis. *Goetzius* l. 1. pag. 26. ita: „in prae-



senti vero Maur. Geo. Weidmannus, Bibliopola non incelebris, ad quem hic Codex iusto titulo transmigravit, tesseram eum esse voluit enixae suae in hanc bibliothecam voluntatis. "Ipsius Weidmanni manu haec fol. 5. a. scripta leguntur: *In Bibliothecam Magnifici atque Amplissimi Senatus Lipsiensis sub Bibliothecariatu Dni D. Goetzii, Praetoris D. D. D. Mauritius Georgius Weidmann. C. D. S. Lipsiae, pridie III. Octobr. MDCCX.* — Caeterum notandum est, etiam haec, quae in ipso interiore operculo altero scripta leguntur (*de pulcherrima pompa funeris Sare*) a Lutheri manu profecta videri.

## CXXII.

[Rep. II. 8. 147. a.]

Codex membranaceus saec. XIV., minutissimae scripturae duabus columnis distinctae et tenuissimarum membranarum, rubris inscriptionibus, litteris initialibus rubris caeruleisque, singulorum librorum etiam picturatis et vario colore distinctis. In inferiore margine fol. 1. a. aureo colore picta leguntur haec verba: *Ex Bibliotheca Io. Georgi Pauli 1726.* Folia sunt 397, quorum 180. et 397. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 392. b.] BIBLIA LATINA VULGATAE VERSIONIS, iisdem illis praemissis eodemque vocum Hebraearum, Chaldaicarum et Graecarum indice et interpretatione additis, de quibus in codicum proxime antecedentium descriptione diximus. Post secundum folium unum excidit, ita ut illud desinat in praefationis Hieronymi verbis: *testatus sim me pro virili por[ti]one*, quae verba leguntur in ed. Lugd. 1538. pag. VI. lin. 12.; fol. 3. autem incip. a verbis Genes. cap. 3. *cunctis diebus vitae tuae. Spinās et tribulos* cet. Caetera integra sunt omnia praeter indicem vocum Hebraearum, qui quum aliquot folia exciderint, finit in vocibus: *Thiconium. Idem.*
- b) [fol. 393. a — 397. a.] *Index evangeliorum et epistolarum singulis anni festis legendorum.* Est ille scriptus a manu saec. XV. Incip. *Dominica prima d'aduentu* cet. Explic. *in nouissimo die.*

## CXXIII.

[Rep. II. fol. 35. a.]

Codex membranaceus ab initio et in fine mutilus saec. XIII. scriptura satis perspicua, folior. 5. Continet:

FRAGMENTUM VERSIONIS VULGATAE EVANGELII MATTHAEI, inde a cap. 1. vs. 2. usque ad cap. 6. vs. 4. Incip. *abraham* (sic).... *genuit isac. isac autem genuit iacob* cet. Explic. *et pater tuus qui uidet. In absconso. reddet tibi.*

## CXXIV.

[Rep. II. fol. 35. b.]

Codex membranaceus saec. XI. in fine mutilus eleganter et perspicue in crassa membrana scriptus, pictis et auratis litteris initialibus, quae tamen male hic illic servatae sunt, notis margini latissimo a recentiore manu interdum adscriptis, lineis stilo ductis, vocum compendiis raris et usitatissimis; folior. 48. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 23. a.] PAULI AD ROMANOS EPISTOLA VULGATAE VERSIONIS, PRAEMISSIS ANONYMI AUCTORIS ARGUMENTO, INTRODUCTIONE ET DAMASI EPISCOPI ROMANI VERSIBUS. Incip. *INCIPIIT ARGUMENTVM EPISTOLE AD ROMANOS.* [Haec rubro picta sunt.] CAUSA

HEC EST ECCLESIAM E DUOBUS POPULIS. cet. Epistola ipsa incip. fol. 7. a. PAULUS. SERUUS. XPI. IHU. UOCATUS. APOSTOLUS. SEGREGATUS IN EUANGELIUM. cet. Explic. *cui est honor et gloria in secula seculorum AMEN.*

- b) [fol. 23. a — 48. b.] EIUDEM AD CORINTHIOS EPISTOLAE I. INTEGRA ET II. USQUE AD CAP. XI. vs. 9. EX VERSIONE VULGATA. Praemissa sunt etiam his epistolis argumenta. Incip. PAULUS UOCATUS APOSTOLUS XPI IHU PER VOLUNTATEM cet. Explic. *Nulli onerosus fui. Nam quod....*

Fol. 1. a. in margine superiori haec a manu saec. fere XIV. scripta leguntur: *Iste liber est Sci mauritij in Altah inferiori.* Praeterea fol. 2. a. in margine haec habentur verba, quae ut spatio parceretur, oblique hic typis describenda curauimus:

SCDPAHOFHUSYBBADECHMAREDSABBAZ

## CXXV.

[Rep. II. fol. 36.]

Codex membranaceus satis perspicue scriptus, propter lituras tamen non ubique lectu facilis, caeterum satis mancus et mutilus, saec. XIII., lineis plumbagine ductis, numeris custodum loco ad singulos octonorum foliorum manipulos additis, vocum compendiis admodum raris, folior. 45, quorum ultimum scriptura vacat. Continentur:

- a) [a fol. 1. a — 8. b.] FRAGMENTUM VERSIONIS VULGATAE NUMERORUM, a cap. I. vs. 1. usque ad cap. VI. vs. 2. Incip. *Locutusque est dominus ad moysen in deserto sinai* cet. Explic. *Uir siue mulier cum fecerint ex omnib;....*
- b) [a fol. 9. a — 16. a.] FRAGMENTUM DEUTERONOMII EX EADEM VERSIONE, a cap. 28. vs. 60. usque ad finem cap. 34. Incip. *et adhaerebunt tibi. Insuper & uniuersos languores et plagas* cet. Explic. *magnaue mirabilia que fecit moyses coram uniuerso israel.* Subscriptio atro picta: *EXPLICIT LIBER ELEADDABARIM. QUOD GRECE DICITUR DEUTERONOMIVM.*
- c) [a fol. 16. b — 44. b.] LIBER IOSUAE INTEGR, EX EADEM VERSIONE. Praecedunt [foliis 16. a. usque ad 18. b.] et *argumenta libri et praefatio Hieronymi* [tota illa, quae legitur in ed. opp. Hieronymi Vallars. tom. IX. pag. 355 et sq.] Tum opus ipsum incip. *[E]t factum est post mortem moysi serui domini* cet. Explic. *eius que data est eis in monte ephraim.*

In fine libri haec scripta sunt, si recte lego [nam plurima vocabula in litura sunt]: *liber sancte marie sanctique liborii in patherburnen tollenti maledictio seruanti benedictio Si quis abstulerit uel curtauerit folium anathema sit;* —

## CXXVI.

[Rep. II. 4. 122. b.]

ΨΑΑΘΠΙΟΝ, ex edit. *Iustini Decadyi.* Venet. Ald. s. a. (1497—98.) foll. 150. linear. 20, inscriptionibus et litteris initialibus rubris, sign. α — v. — Huic libro satis raro G. Spalatini, cuius nomen fol. 1. a. cum anno M. D. XL. legitur, notas latinas in margine adscripsit. In anteriori libri operculo haec leguntur: *Spalatini. Nunc Michaelis Chilian.*

## CXXVII.

[Rep. II. 4. 123. a.]

Codex membranaceus ab initio mutilus, saec. XV. ineunt. exaratus, rubris inscriptionibus, litteris initialibus modo caeruleo, modo rubro, modo utroque colore pictis, folior. 191, quorum 187. b. et 191. b. scriptura vacant. Continetur:

PSALTERIUM LATINUM. Additi sunt hymni, Kyrie, symbolum Athanasianum cet. Incip. [a Psalm. XII. vs. 2... corde i (?) corde locuti sunt. Disperdat dominus cet. Explic. et virgo peperit iesum xpm dnum nrum. Per eum... Fol. 191. a. leguntur haec verba: *Difer psalter gehört miner hertz lieben tochter appolonia Schädin. Hans Schad Actum 2. December 1484.* [Et a recentiore manu profecta verba:] *C. K. Anno. 1.60.3.*

## CXXVIII.

[Rep. V. fol. 20.]

Codex membranaceus saec. XIV. duabus columnis satis luculenter exaratus, inscriptionibus rubris, litteris initialibus singulorum capitum rubro caeruleoque colore distinctis, librorum multo maioribus. Picturas habent foll. 43. b. 84. b. 106. a. 132. b. 155. b. 184. b. Foll. sunt 215, quorum 184. a. scriptura vacant. Quum folia a librario rubris numeris sint notata, licet enumerare, quatenus exciderint. Desiderantur foll. 1—71. 87. 140. 285. Ligatura prisca est et insignis ornamentis ex aurichalco factis, quae lilia repraesentant. Continetur:

FRAGMENTUM VERSIONIS GERMANICAE VETERIS TESTAMENTI ANONYMI AUCTORIS. Pertinet haec versio a Levit. cap. VI. vs. 30. usque ad lib. IV. [II.] Regg. cap. 25. vs. 27. Incip. ... *es ist ein heilikeit der heiligen Want das oppfer das geslagen wirt für die funde des blut man in das tabernackel des bezugniffes dreit zu reynigunge das sal nit geffen werden in dem heilthum Sonder es sal wol verbrant werden in einem fure und dis ist die gesetzede des oppfers für die funde cet.* Explic. [fol. 211. b., nam foll. 212—215. legitur index codicis,] *an dem XXVII. dage des mades das euilmeradach Der ko.....* Caeterum haec versio iuxta Vulgataam adornata est. Vid. Goetz. in programme, quo bibliothecam nostram aperiendam fore indixit (Lips. 1711.) pag. 30.

## CXXIX.

[Rep. II. fol. 61.]

Codex membranaceus nitidissimus, saec. XIV. litteris Theodiscis scriptus, litteris initialibus modo rubris modo caeruleis, nonnullis etiam utroque colore distinctis et artificiose pictis, cum duabus figuris, altera St. Augustini [fol. 2. a.], altera Davidis imaginem referente, scriptura in duas columnas divisa [excepto fol. 1. a.], lineis atramento pictis. Foliis constat 96, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur haec:

- a) [fol. 1. a.] ABBREVIATIO CALENDARII, per 25 versus hexametros facta. Incip. *Cisio ianus ephy sibi cet.* Explic. *duo versus dant tibi mensem.* His versibus insertae sunt notae interlineares.
- b) [fol. 2. a — 2. b.] PRAEFATIO IN PSALMOS GERMANICE FACTA. Incip. *Sanctus augustinus spricht dese wort des salters mit andacht gesprochen cet.* Explic. *Amen daz werde war got brenge uns selbir dar.*
- c) [fol. 2. b. col. b. — 3. a. col. b.] VERSIO GERMANICA EVANGELII IOHANNIS CAP. I. vs. 1—14. Incip. *IN deme beginne was daz wort unde daz wort was bie got cet.* Explic. *vol gnaden unde warheit.*
- d) [fol. 3. b — 96. b.] VERSIO GERMANICA PSALTERII. Cuique psalmo praecedunt aut argumentum aut notitia, quis sit cuiusque psalmi usus asceticus faciendus, aut quo ille tempore compositus sit. Totum vero psalterium ita divisum est, ut non solum ad usum asceticum in univsum, sed etiam ad celebranda nonnulla festa, e. g. Ioannis Baptistae, corporis Christi cet., adhiberi possit, ut inscriptiones docent. Nonnunquam etiam insertae sunt sectiones ex aliis sacrae scripturae libris, v. c. fol. 91. b. col. a — 92. b. col. a. inserta est versio partis cap. 32. Deuteron. Incip. *BEATVS VIR qui non abiit Selic ist der man der nicht abe ginc cet.* Explic. *unde wirt gnedig der erden synes volkis.* Tum sequitur subscriptio: *Ere lob si deme vatre unde deme sone unde dem heylogin geistie Also in deme beginne unde nu unde alle wege unde in dy werlt von der werlt czu der werlt de daz werde war. Amen.* Tum sequuntur rubro picta haec verba: *Sub anno incarnationis domini M<sup>o</sup> CCC<sup>o</sup> octuagesimo sexto in vigilia Assumpcionis marie hora vesperarum Completus est iste liber Per manus henrici vorstier tytulum et cetera: —*

## V.

## PATRES ECCLESIASTICI ET SCHOLASTICI.

## A.

## G R A E C I.

## CXXX.

[Rep. II. fol. 31.]

Codex chartaceus saec. XV. satis perspicue quamquam non ab satis perito librario scriptus, rubris litteris initialibus et inscriptionibus, folior. 96, quorum 96.b. scriptura vacat. Continentur:

- a) EUSEBII PAMPHILI DE VITA CONSTANTINI LIBR. IV. GRAECE. Fol. 1. a — 2. b. scripta sunt κεφαλαια operis, eadem illa, quae in ed. Reading, t. I. pag. 494. sq. leguntur. Opus ipsum fol. 2. a. incip. *Ἰστί μὲν τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ παντοίων δεκάδων διττῶν* cet. Explic. fol. 76. a.: *ἐκ τοῦ παντός αἰῶνος μνημονευόμενον.*
- b) CONSTANTINI IMP. ORATIO, QUAM INSCRIPTIS AD SANCTORUM COETUM. [Πέμπτος λόγος τοῦ βίου τοῦ Κωνσταντ. vocatur fol. 76. b.] Post κεφαλαια fol. 76. b — 77. b. scripta, quae in ed. Reading, tom. I. p. 671. habentur, oratio ipsa incip. fol. 77. b.: *Τὸ τηλαυγέστερον ἡμέρας τε καὶ ἡλίου φέγγος* cet. Explic. fol. 96. a.: *ἀθανασίως ἡγεμῶν· αἰδίου ζωῆς χορηγός. Τέλος.*

## CXXXI.

[Rep. II. fol. 29.]

Codex chartaceus folior. 132, quorum 1. a. 2. b. 3. a. 131. b. et 132. vacua sunt. Continentur:

ΕΡΜΗΝΕΙΑ S. ATHANASII IN PSALMOS DAVIDIS E BIBLIOTHECA AUGUSTANA. MDCXXIX. Ita titulus fol. 2. a., qui idem Graece legitur fol. 3. b.: *Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἈΘΑΝΑΣΙΟΥ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐρμηνεῖα εἰς τὸ ψαλτήριον.* Opus ipsum incip. fol. 4. a.: *ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ β.* *Ἡ τοῦ ψαλμοῦ προκειμένη ἐπιγραφή, ἥ διὰ τῆς* cet. Explic. fol. 131. a.: *τοῦ ποιῆν τοῖς λαοῖς καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκδίκησιν.* — Praeterea in hoc codice etiam tria folia imposita servantur, quae continent *Excerpta ex Codice qui in Serenissimi Electoris Bavari Monachiensi Bibliotheca asservatur, prout ibi scripta leguntur.* Incip. *Μακάριος ἄρθε, ὃς οὐκ ἐπορεύθη* cet. Explic. *καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ἡμῶν.* — Fol. 1. b. haec leguntur: *Admodum Reverendo Praenobili Viro, Dno Matthiae Hoe ab Hohenek, S. Theologiae Doctori eminentissimo, Aulae ac Palatii Caesaris Comiti, Serenissimo Electori Saxoniae a Concionibus primariis, et Consiliis Ecclesiasticis etc. Patrono meo plurimum colendo δόσιν δέλεγγ· M. Elias Ehinger Augustani Gymnasii quondam Rector et Bibliothecarius, Christi exul. 1630.* — Commemoravit hunc codicem Goetzius in progr. quo bibliothecam nostram aperendam fore indicit, pag. 25.

## CXXXII.

[Rep. II. fol. 30.]

Codex chartaceus folior. 211, quorum 1. b. et 208 — 211. scriptura vacant. Continentur:

PSALTERIUM ATHANASIANUM E GRAECO IN LATINUM SERMONEM CONVERSUM. Incip. *Ἐκμύρετα S. Athanasii in Psalmos Davidis* [haec rubro scripta sunt]. *Psalmus primus desideratur* cet. Explic. [fol. 207. b.] *etiam in gentibus.* [Et rubro picta verba:] *Psalmus ultimus desideratur.* — Totius operis titulus, qui fol. 1. a. legitur, hic est: *Psalterium Athanasianum e Graeco in Latinum sermonem conversum in Illustri Porta Saxonica Anno 1631. ab Elia Ehingero Augustano, quondam Profess. et Bibliothecario, exinceps Gymnasii Poetici Ratisbonensis Rectore, et nunc Illustri Bibliothecae Amplissimae Reip. Lipsiensis donatum ab Eiusd. Filio Elia Ehingero an. Salutis humanae MDCLXII.*

## CXXXIII.

[Rep. II. fol. 28.]

Codex membranaceus saec. XIII. (XII.?) initio et fine mutilus, litterarum perspicuitate et constantia valde se commendans, scriptura in duas columnas divisa, vocum compendiis rarissimis, litteris initialibus rubris et super rubro auratis, eleganter pietis, emblematis quoque artificiose auratis, lineis stilo ductis. Folia habet 253. Insunt:

- a) GREGORII NAZIANZENI ORATIONES. Titulus vel nomen auctoris nusquam legitur, nisi quod in superiore libri fronte atris litteris legitur *ΘΕΟΛΟΓΟΣ*. Orationes hae sunt:
- α) [fol. 1. a. — 2. b.] Fragmentum eius orationis, quae inscribitur: *εἰς τὴν βουδντήτα*, et habetur in ed. Basil. Hervag. (a. 1550.) pag. 260. et sq. Incip. ab iis verbis, quae in ed. laud. pag. 261. lin. 10. leguntur: *[σήμερον συνδο]ξάξομαι· γὰρ ἐς σπινθηροσύνην* cet. Tum ad finem usque integra legitur oratio.
- β) [fol. 2. b.] *Εἰς τὸ ἅγιον πάσχα.* Incip. *Ἐπὶ τῆς γενναῆς μου* cet. [ed. Bas. pag. 252.]
- γ) [fol. 15. b.] *Εἰς τὴν πεντηκοστήν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.* Incip. *Ἐπεὶ τῆς ἐορτῆς βραχεία* cet. [ed. Bas. pag. 262.]
- δ) [fol. 26. b.] *Εἰς τοὺς μακαβαίους.* Incip. *Τὶ δαὶ οἱ μακαβαῖοι· τούτων γὰρ* cet. [ed. Bas. pag. 145.]
- ε) [fol. 36. b.] *Εἰς Κυριακὸν.* Incip. *Μικρὸν Κυριακὸς διέφηνεν ἡμᾶς* cet. [ed. Bas. pag. 108.]
- ς) [fol. 48. b.] *Εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὸν ἔξισωτήν*



[Ιουλιανόν]. Incip. *Τίς ἡ τυραννίς, ἣν ἐξ ἀγάπης* cet. [ed. Bas. pag. 40.]

- η) [fol. 58. b.] *Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνια. εἴτ' οὖν γε-  
νέθλια.* Incip. *Χε' γεννᾷται· δοξάσατε* cet. [ed.  
Bas. pag. 228.] Haec oratio, quod unum folium  
post 68. intercidit, non est integra, sed legitur tan-  
tum [pag. 68. b.] usque ad ea verba, quae in ed.  
Bas. pag. 232. lin. 34. habentur: *ἀγνίσθητι· περι-  
μήθητι· περικέλευ*....

- θ) [fol. 69. a — 122. a.] *Ἐπιτάφιος εἰς τὸν ἅγιον  
Βασίλειον.* Longa illa laudatio initio caret, et  
incip. demum a verbis: *ἀρετῆς ἐπαινέταις ἢ τοῖς  
λόγοις αὐτοῖς* cet., quae leguntur in ed. Bas. pag.  
76. lin. 14.

- ι) [fol. 122. a.] *Εἰς τὰ ἅγια φῶτα.* Incip. *Πάλιν  
Ἰησοῦς ὁ ἐμὸς καὶ πάλιν μυστήριον* cet. [ed. Bas.  
pag. 232.]

- κ) [fol. 134. b.] *Εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα.* Incip. *Χθές  
τῇ λαμπρᾷ τῶν φῶτων ἡμέρᾳ* cet. [ed. Bas. p. 238.]

- λ) [fol. 167. a.] *Εἰς Γρηγόριον τὸν ἀδελφὸν Βασι-  
λείου ἐπιστάντα μετὰ τὴν χειροτονίαν.* Incip. *Φί-  
λον πιστοῦ. οὐκ ἔστιν* cet. [ed. Bas. pag. 35.]

- μ) [fol. 172. a.] *Ἐπιτάφιος εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον.*  
Incipit *Ἀθανάσιον ἐπαινῶν. ἀρετὴν ἐπαινέσομαι* cet.  
[ed. Bas. pag. 99.]

- ν) [fol. 194. b.] *Εἰς τὴν τῶν ὄν ἐπισκόπων παρον-  
σίαν.* Incip. *Πῶς ἔμιν τὰ ἑμέτερα ὁ φίλοι* cet.  
[ed. Bas. 179.] Sed in hac oratione intercidit unum  
folium, ita ut fol. 199. b. desinat in verba: *καὶ προ-  
φητεῖα δὲ ὅτι καὶ ὁδεύσον. τοῦ[το]*, quae legun-  
tur in ed. Bas. 180. lin. 46.; fol. 200. vero pergat  
in verbis: *πολυτελοῦς ἀσεβείας καὶ πλείους* cet. [ed.  
Bas. pag. 181. lin. 16.]

- ξ) [fol. 213. a.] *Περὶ φιλοπονησίας.* Incip. *Ἄνδρες  
ἀδελφοὶ καὶ συμπένητες* cet. [ed. Bas. pag. 131.]

- ο) [fol. 239. a.] *Εἰς τὸν πατέρα σιωπῶντα διὰ τὴν  
πληρὴν τῆς χαλᾶς.* Incip. *Τί λύτετε τάξιν ἐπι-  
νομένην* cet. [ed. Bas. pag. 57.]

- δ) FRAGMENTUM ORATIONIS BASILII CAESARIENSIS [fol.  
253. a. et b.] Titulus est: *Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βα-  
σιλείου ἀρχιεπισκόπου καισαρείας καππαδοκίας ὁμιλία  
προτορεπικὴ εἰς ἅγιον βάπτισμα.* Incip. *Ὁ μὲν σοφὸς  
σολομῶν τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμάτων* cet. Explic.  
[verbis, quae in ed. Garnier. Tom. II. pag. 114. lin. 4.  
leguntur] *συγγενέστερον πρὸς τὸ βάπτισμα· ἡ μὲν  
γὰρ*.....

### CXXXIV.

[Rep. II. fol. 24.]

Codex membranaceus pessime servatus, sed propter lectiones  
laud spernendas bonae notae censendus et scripturae, ubi  
non liturae obsunt, elegantis, constantis et perspicuae, saec.  
XII., litteris initialibus simplicissimis, lineis stilo ductis, scri-  
ptura in duas columnas divisa, vocum compendiis non ad-  
modum multis. Quoniam superior pars omnium foliorum  
mutila erat, pergamenae agglutinatae, in quo aliena scripta  
sunt, folia male completa sunt. Habet hic Codex folia 98,  
quorum 6. et 22. tantum dimidia sunt, ita ut altera parte  
rescissa integrae columnae deperierint. Continet:

### FRAGMENTUM HOMILIARUM CHRYSOSTOMI IN GENESIN.

Titulus nusquam conspicitur, numeri homiliarum hic illic appa-  
rent. Incip. a verbis Homil. XLV. [ed. Montfaucon. tom. IV.  
pag. 458. lin. 36.] *οὐδενὸς λύτρον τὴν ἔρῃαν* cet. [sed mul-  
tum iam his initialibus verbis differt codex ab ed. laud.] Explic.  
verbis Homil. LXIV. [ed. I. pag. 613. lin. 41.] *ἐλπίς τῶν βρω-  
μάτων ἀναλωθέντων καὶ οὐδαμῶθεν ἐτέ*.... [ρωθεν] cet.  
Praeterea notandae sunt duae lacunae, quae rescissis, ut iam  
supra dixi, duobus dimidiis foliis exstiterunt. Nimirum in  
Homil. XLVI. desiderantur verba [ed. I. pag. 467. lin. 11.] *διὰ  
τῆς σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως εἰς φρυγὴν* cet. usque ad locum  
[ed. I. pag. 467. lin. 45.] *τῇ Σάφρᾳ διὰ πολλὴν τὴν ἐπιεικίαν*  
[pergitur in codice fol. 6. b.: *ἀλλ' ὅμως σκληρὸν αὐτῷ κατε-  
ράνεται*]. Altera lacuna est in mutilo folio 22. Nimirum in  
Homil. XLVIII. desunt verba [ed. laud. pag. 488. lin. 49.]  
[*κν[ο]νον μου, θαρσύνσας, περιέθηκα αὐτῇ* cet. usque ad lo-  
cum [ed. laud. pag. 489. lin. 31.] *αὐτὰς γὰρ ἦν ὁ πάντα προ-  
οδοποιῶν καὶ* [pergitur in codice fol. 22. b.: *κατὰ τὸ ὄψμα  
τοῦ πατριάρχου*]. — Praeterea indicabo, quibus foliis legantur  
et quae sint singulae homiliae. Hom. 45. incip. fol. 1. a.;  
46. 5. b.; 47. 10. b.; 48. 15. b.; 49. 23. b.; 50. 27. a.; 51. 29. b.;  
52. 34. a.; 53. 40. a.; 54. 45. b.; 56. 49. b.; 59. 56. b.; 60. 63. b.;  
[sed haec homil. non integra est; nam fol. 63. b. finit foliis ali-  
quot deficientibus in verba ed. Montfaucon. tom. IV. pag. 404.  
lin. 20. *τῆς διδασκαλίας ἀνθρώπου. τὴν περι*..... Tum  
vero sequitur:] fragmentum homil. 56. 64. a. [a verbis ed. laud.  
pag. 547. lin. 28. *μηδὲ τὴν τοῦτον προστασίαν διώκωμεν* cet.  
usque ad finem.] Fragm. hom. 57. 64. b.; [ab initio usque ad  
verba ed. laud. pag. 558. lin. 17. *τὰ πρόβατα, ἣ αἱ ἀγες  
ἦτε*....]; rescissis aliquot foliis sequitur fragmentum aut po-  
tius longe maxima pars homiliae 59. fol. 72. a. [a verbis ed.  
Montfaucon. pag. 569. lin. 47. *ἐλευθερώσῃ τῆς τῶν καιρῶν  
ἀνάγκης* cet. usque ad finem]; denique sequitur homil. 60.  
fol. 77. a.; 61. 81. a.; 62. 84. b.; 63. 89. a.; 64. 94. b. —

### CXXXV.

[Rep. II. fol. 27.]

Codex membranaceus saeculi XIII. litteris initialibus et inscrip-  
tionibus [seu potius textus sacrae scripturae verbis] rubro  
colore pictis, scriptura in duas columnas divisa satis eleganti  
et quae litterarum constanter ductarum perspicuitate valde  
se commendat, quamquam qui codicem pinxit, non fuit adeo  
doctus librarius, lineis stilo ductis, folior. 131, quorum 1.  
et 2. aliena continent et a bibliopega male adsuta sunt.  
Contin.

IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIARUM IN GENESIN FRAG-  
MENTUM. Incip. fol. 3. a.: *Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ  
ἀμαρτῇ* cet. Explic. *εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ*....  
Insunt Homiliae [ed. Montfaucon.] 35. 36. 37. 44. 48. 49. 50.  
51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. [haec tan-  
tum ad ea usque verba pertinet, quae leguntur in ed. Montf.  
tom. IV. pag. 603. lin. 25. *εἰ μὲν γὰρ πρὸ τῶν ὀνειράτων τοῦ  
φα*....] et 65. [haec incip. a verbis, quae in ed. laud. pag.  
621. lin. 34. leguntur: (*σβέ*)*νυσθαι μέλλον λαμπρότερον δείκ-  
ναι* cet. et finitur verbis, quae habentur pag. 622. lin. 41.  
*εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ*....]

### CXXXVI.

[Rep. II. fol. 39.]

Codex membranaceus saec. XII. inscriptionibus et litteris ini-

tialibus milto pictis, lineis stilo ductis, folior. 80, quorum 80. b. scriptura vacat. Continentur:

VERSIO LATINA XXVI HOMILIARUM CHRYSOSTOMI. Primae homiliae initium deest. Incip. *Respondit ad eam Aesaias; Ipse enim ueni* cet. Explic. *nequaquam potuerunt ei qui a semetipso non leditur*; Fol. 80. index homiliarum hoc libro contentarum legitur, quem hic transcripsimus. I. *De turture*. II. *De cruce et latrone*. III. *Item de cruce et latrone*. IIII. *De cruce dominica*. V. *De ascensione saluatoris*. VI. *De pentecoste*. VII. *De natiuitate domini*. VIII. *De natiuitate domini et Iohannis baptiste*. VIII. *De lazaro resuscitato*. X. *De chanaana*. XI. *In euangelium secundum matheum*. XII. *De principiis marci euangeliste*. XIII. *In luca euangelista*. XIII. *In iohanne euangelista*. XV. *De recipiendo feueriano*. XVI. *Ipsius feueriani de pace sermonis* [sic]. XVII. *De ieiuniis et geneleos lectio*. XVIII. *De eruditione discipline*. XVIII. *Cum de expulsiōe eius ageretur*. XX. *Ad theodorū monachum*. XXI. *De patre et duobus filiis*. XXII. *Ad neophitos*. XXIII. *Quando de asia reuersus est iohannes*. XXIV. *Post exilii prioris reditum*. XXV. *De fide*. XXVI. *Neminem posse ledi ab alio nisi a semetipso*.

### CXXXVII.

[Rep. I. 4. 63.]

Codex membranaceus saec. XII. scriptus, non bene conservatus, folior. 59, quorum 1. et 2. vacua, 13. (a recentiori manu suppletum) 58. et 59. chartacea sunt. Continentur:

a) [fol. 3. a — 36. b.] CHRYSOSTOMI LITURGIA. Titulus rubro pictus hic est: *Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου. εὐχή λεγομένη ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἀμειννυμένον αὐτοῦ τὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν στολήν τῷ καιρῷ τῆς θείας συνάξεως*. Incip. *Ἀέσιστα κύριε ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ*. Explic. *ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου χαίρων: καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ: † τέλος τῆς ἁγίας καὶ θείας λειτουργίας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου*.

Quae in scriptis codicibus plane mira est liturgiae Chrysostomi inconstantia et diversitas, illa etiam in hoc codice observatur. [Vid. quae in ed. Chrysostomi Montfaucon. tom. XII. pag. 775. de ea re monentur.] Toto enim caelo nostra liturgia differt et ab ea, quae legitur in ed. Graecar. liturgiar. Romae 1526. et ab ea, quam Savilius sequutus Montfaucon. edidit Tom. XII. pag. 576—799. Cf. cod. sequent.

b) SECTIONES ALIQUOT EVANGELIORUM ET EPISTOLARUM N. T., eadem illae, qua antecedentia, manu scriptae. Titulus rubro colore pictus hic est: *Ἀπόστολ-καὶ εὐαγγέλια ἀναγνωσόμενα . . εἰς μνήμην τῆς ὑπὲρ ἁγίας (sic) Θεοτόκου. τοὺς ἀσωμάτους. εἰς προσήτας. εἰς ἀποστόλους*:

καὶ εἰς λοιποὺς ἁγίους. εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον. Incip. *Μεγαλὴν (sic) ἡ ψυχὴ μου* cet. Explic. *κτίσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν*.

Quod restat, fol. 54. b. et 55. a manu recentiore scriptae leguntur *similes sectiones ex epistola ad Romanos et Lucae euangelio*. Fol. 57. legitur: *Initium euangelii Iohannei*, Graece. Foll. denique 58. et 59. a. habetur *Confessio Graeca aliqua*, incip. *Ἐξομολογοῦμαι σοι πάντα τὰ κρίματα ἁμαρτημάτων* cet. Explic. *εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν*. Pauci versus, qui fol. 59. b. habentur et qui vix legi possunt, *Basiliū* esse videntur.

### CXXXVIII.

[Rep. I. 4. 77.]

Codex chartaceus bonae notae, saec. XIV. accurate scriptus, folior. 56, quorum 11—18. 19. b. 49. b. 50—56. vacua sunt. Continentur:

a) [fol. 1. a — 10. b.] CHRYSOSTOMI LITURGIA. Titulus rubro pictus hic est: *Ἡ θεία λειτουργία, τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου. εὐχή τῆς προθέσεως*. Incip. *Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. ὁ τὸν οὐρανὸν ἔκτισεν. τὴν τροφήν τοῦ παντὸς κόσμου τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν χριστὸν ἐξαποστείλας* cet. Explic. *πλήρωσον χάρις καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν, πάντοτε. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*. Etiam haec liturgia mirum quantum discrepat ab iis, quae typis descriptae sunt. Vide quae diximus ad cod. anteced. litt. a.

b) [fol. 20. a — 49. a.] LEBONII LEGENDA VULTUS SANCTI DE LUCA. Titulus, qui fol. 19. a. et 20. a. habetur, rubro pictus: *Legenda vultus sancti de luca: De inuentione. Reuelatione ac Translatione Sanctissimi vultus. Venerabilis Lebonii incipit liber. Prohemium. Tum incip. (L.) Ebonius diaconus. seruus christi minimis uniuersis fratribus orthodoxe fidei cultoribus per cuncta mundi climata* cet. Explic. fol. 26. a.: *eiusdem sanctissimi membri particula tangeretur et sanaretur. ipso adiuvante qui uiuit*. Tum continuatio sequitur facta per alios clericos ecclesiae S. Martini de Luca. De ea in Codice fol. 26. a. haec leguntur rubro picta: *huc usq. lebonius (sic). Inferiora uero eiusdem ecclesiae venerabiles clerici deum timentes qui nouerunt aut a ueracibus uiris seu etiam ab ipsis aegrotis iam sanatis audire et pro certo cognouere. ne diuturnitate temporis, obliuioni traderetur litteris commendauere: Prologus*. Incip. (P) *Ost descriptam a beato uiro leboino diacono sancti vultus historiam* cet. Explic. fol. 49. a.: *testimonium perhibentes cum domino commendamus! —! — Deo gratias Amen*, [et rursus rubro picta uerba:] *Deo gratias Amen! —! —* Haec altera pars codicis longe est recentiore tempore et alia charta scripta quam prior, et saeculo XV. est exarata.

## B.

## LATINI.

## CXXXIX.

[Rep. I. 4. 78.]

Q. SEPT. FLORENTIS TERTULLIANI AD NATIONES LIBRI DVO:  
*Hactenus inediti: Nunc primum, post M. CCCC. annos, ad exemplar Agobardi Lugdunensis Episcopi, publicati, Notis etiam additis, a Iacobo Gothofredo.* [s. l. Genevae] *Apud Petrum & Iacobum Chouët.* M. DC. XXV.

Caspar Barthius, ut videtur, huic libro notas et collationes Codd. (sigla L. vel etiam numeris notatorum) adscripsit. In fronte libri haec leguntur: *Friderici Bened. Carpzovi. Lipsiae 1672. E Bibliotheca Casp. Barthii.*

## CXL.

[Rep. II. 8. 153.]

Codex membranaceus saec. XIII. haud ineleganter exaratus, folior. 15, quorum 1. scriptura vacat, littera initiali picta et deaurata. Fuit olim hic liber in bibliotheca Ioh. Christophori Wagenseilii, cuius etiam nunc emblemata habetur in priori libri operculo. Inest:

CYPRIANI TRACTATUS DE HABITU VIRGINUM. Titulus ruber est: *Cyprianus de habitu virginum.* Incip. *DISCIPLINA custos spei retinaculum fidei* cet. Explic. *cum incipiet in vobis uirginitas honorari. Finis.*

## CXLI.

[Rep. II. 8. 155.]

Codex chartaceus saec. XV. luculenter et perspicue scriptus in foliis 410, quorum 406. b — 410. scriptura vacant. Continetur:

ARNOBII COMMENTARIUS IN PSALMOS. Errore librarii scripta sunt haec [fol. 1. a.]: *Ambrosii in commentarios suos super psalmos prologus.* Incip. *Charissimis patribus Laurentio et Rustico episcopis Arnobius. Silentium bonum esse* cet. Explic. *nos ad domini misericordiam peruenire, cui gloria et imperium per omnia secula seculorum, Amen. Arnobii commentariorum in psalmos finis.*

## CXLI.

[Rep. II. fol. 32.]

Codex membranaceus saec. XV. nitidissime et elegantissime in membrana tenuissima et laevigata scriptus, litteris initialibus singulorum librorum picturatis et obrusso distinctis, singulorum capitum modo caeruleis modo rubris, inscriptionibus milto pictis; primo folio insigne aliquod in corona rutacea conspicitur, in quo aquila nigra in auro picta est. Codex est foliorum 179. Contin.

- a) LACTANTII FIRMIANI DIVINARUM INSTITUTIONUM LIBR. VII. a fol. 2. a. usque ad fol. 148. b.] Fol. 1. a. et b. habentur variorum scriptorum de Lactantio iudicia et testimonia et argumenta primi libri. Opus ipsum fol. 2. a. [post rubram inscriptionem] incip. *Magno et excellenti ingenio uiri cum se doctrine* cet. Explic. *quod ipse promisit a domino consequamur amen.*
- b) EIUSDEM DE IRA DEI LIBER [a fol. 148. b. usque ad fol.

163. a.]. Incip. *Animaduerti sepe donate plurimos id existimare cet.* Explic. *semper habeamus. & nunquam uereamur iratum.* Subscriptio atro colore picta: *Explicit liber de ira dei ad donatum. firmiani lactancij. pulcer ualde ymo pulcerrimus. deo gratias.*

- c) EIUSDEM LIBER DE OPIFICIO HOMINIS. Ita titulus milto pictus. (Vulgo est hic titulus: *de opificio dei vel formatione hominis.*) Pertinet hic liber a fol. 163. a. usque ad fol. 177. a. Incip. *Quam minime sim quietus etiam summis necessitatibus* cet. Explic. *ab erroribus liberatos ad iter celeste direxerit.*

- d) LIBER CLEMENTIS PHYSICI DE PRIMA CAUSSA ET EIUS AETERNITATE. [a fol. 177. a. usque ad fol. 179. a.] Ita titulus milto pictus. Incip. *Causa est per quam aliquid habet esse* cet. Explic. *ad eius magnitudinem predicandam transumptis.* Subscriptio atro colore picta: *Laudetur deus omnipotens. quia explicit liber isie. Lactancius de diuinis institutionibus. et cetera.* — Fol. denique 179. b. totius codicis libri recensentur. — Caeterum fuit hic liber, ut ex emblemate priori libri operculo affixo patet, olim in bibliotheca Ioh. Christophori Wagenseilii.

## CXLI.

[Rep. II. fol. 34.]

Codex membranaceus saec. XII. rudi arte, sed perspicue scriptus, scriptura in duas columnas diuisa, litteris initialibus simplicissimis, inscriptionibus rubris, lineis stilo ductis, folior. 87. Continetur:

HIERONYMI VERSIO LIBRORUM IOBI [fol. 1—24. b.] TOBIAE [fol. 25. a — 34. a.] IUDITH [fol. 34. b — 47. b.] ESDRAE I. ET II. [fol. 47. b. — 71. a.] ESTHER [a fol. 71. a — 87. b.] De initio libri Esther in hoc codice cf. ed. opp. Hieron. Vallars. tom. IX. pag. 1582. — Codex incip. fol. 1. a.: [post inscriptionem rubro pictam: *In Xpi nomen incipit prologus super librum Iob beati Hieronimi presbyteri.*] *Cogor per singulos scripturae diuinae libros* cet. Explic. fol. 87. b.: *Regnavit alexander machedo . . . .* Caeterum hunc librum olim fuisse bibliothecae Paderbornensis, verba inscripta declarant, eadem illa, quae etiam in Cod. CXXV. [ubi illa exscriptimus] leguntur.

## CXLI.

[Rep. II. fol. 34. a.]

Codex membranaceus saec. XI. formae maximae, nitide scriptus in duabus columnis, litteris initialibus minio, prima etiam, quae est maxima, caeruleo pictis, lineis stilo ductis. Fuit olim in bibliotheca Paderbornensi, unde eadem illa verba fol. 1. a. leguntur, quae iam in Cod. CXXV. legi monuimus. Continetur:

HIERONYMI BREVIARIUM IN PSALTERIUM FRAGMENTUM. Incip. [ab initio operis] *BEATVS VIR QVI non abiit in consilio impiorum et in uia peccatorum non fietit. Quidam dicunt hunc psalmum quasi praefationem esse* cet. Explic.



[in argumento psalm. XVI. ed. opp. Hieron. *Vallars.* tom. VII. Append. pag. 35. lin. 29.] *pro ipsa praesumptione qua se exaudiri . . . .*

#### CXLV.

[Rep. II. fol. 37.]

Codex membranaceus saec. XII. luculenter exaratus, litteris initialibus atris rudi arte pictis, inscriptionibus rubris, vocum compendiis raris, numeris custodum loco ad singulos octonorum foliorum manipulos adscriptis, lineis stilo ductis, folior. 16. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 6. a.] FRAGMENTUM EXPOSITIONIS HIERONYMI IN PROVERBIA, inde a lib. III. cap. 31. [tom. V. pag. 596. lin. 25. ed. Martianay.] usque ad finem. Incip. *Iuxta illud propheticum cum uideris cet.* Explic. *in presenti uita collaudare seruitis amen;*
- b) [fol. 6. b — 9. a.] *Expositio dicti, quod Proverb. XXX. 16. legitur.* Titulus rubro scriptus, qui tamen ex magna parte in litura est, hic esse videtur: INCIPIT DE EO QUOD IN SALOMONIS LIBRO SCRIPTUM EST SANGUISUGAE ERANT TRES FILIE KARITATE KARISSIME ET HEE: [sic] TRES NON SATIAVERUNT: ET QUARTUM [quarta?] NON DICIT. SATIS EST. Expositio ipsa incip. *Graves & pene inextricabiles questiones cet.* Explic. *quod ante labacrum [a manu correctrice lavacrum] committitur.*
- b) [fol. 9. b — 16. b.] FRAGMENTUM EXPOSITIONIS HIERONYMI IN ECCLESIASTEN, ab initio [incip. enim: *Me mini me ante hoc ferme quinquennium cet.*] usque ad expositionem versuum 15. et 16. capitis II. [usque ad verba: *aequali sorte morientur. & omnia in hoc seculo . . .*, quae leguntur in ed. opp. Hieron. *Vallars.* tom. III. pag. 403. E.]

#### CXLVI.

[Rep. II. fol. 38.]

Codex membranaceus saec. XII. perspicue scriptus, litteris initialibus simplici arte ornatis, vocum compendiis rarissimis, scriptura in duas columnas distincta, lineis stilo ductis, folior. 42, quorum 42. b. vacuum est scriptura. Continentur:

FRAGMENTUM EXPOSITIONIS HIERONYMI IN EVANGELIUM MATTHAEI, LIB. III. ET IV. Incip. ab iis verbis lib. III. [cap. 21. vss. 21. et 22.], quae habentur in ed. opp. Hieron. *Vallars.* tom. VII. pag. 166. B.: *potuerit que potest quamuis multiplicia sint cet.* Explic. *in qua se scit futurum cum apostolis.* Subscriptio variis coloribus picta: EXPLICIT LIBER QUARTUS DEO GRATIAS AMEN.

#### CXLVII.

[Rep. I. fol. 16.]

Codex chartaceus saec. XV. in duabus columnis scriptus, olim catenatus, litteris initialibus rubro caeruleoque pictis, folior. 243, quorum 1. a. et 238. b — 243. scriptura vacat. Continentur:

AUGUSTINI DE CIVITATE DEI LIB. XI — XXII. Incip. (fol. 2.) *Civitatem dei dicimus, cuius ea scriptura testis est cet.* Explic. *non mihi sed deo mecum gratias congratulantes agant Amen.* Praeterea in fine haec leguntur: *Completus est iste liber deo opitulante anno dni Mo CCCCo XLVII in vigilia scti laurencii hora octava appropinquante ad horam nonam per me Nicolaum Langenberg vicarium vicarii*

*in ecclesia Merseburgensi. Deo laus et benedictio eius genitrici.* — In primo folio averso legitur Augustini in libros de civitate dei ex retractationum libro secundo argumentum, quod incip. *Interea roma gothorum irruptione, agentium sub rege Alarico cet.* Explic. *dicuntur filii Israel.* — Iam ex his, quae addidit librarius, non dubium est, quin ab eodem ipso priores quoque X libri alio volumine descripti fuerint, quod tamen in bibliotheca nostra non asservatum est. Ita enim: *hoc prohemium, inquit, cum librorum et decimi totius libri de deo hic positum est et rescriptum per scriptorem ut appareat quid et de quo pertractet in primis decem libris qui habentur in alio volumine et quid in duodecim libris sequentibus. Sequitur ergo liber undecimus de civitate dei. Civitatem dei dicimus cet.*

#### CXLVIII.

[Rep. II. fol. 23.]

Codex membranaceus saec. XII., bene et constanter in duabus columnis scriptus, lineis plumbagine ductis, pictis litteris cuiusque libri initialibus, vocum compendiis non multis, paucis notis in margine scriptis, folior. 214, quorum 81. a. scriptura vacat, 214. cationum ecclesiastic. fragmentum habet cum notis musicis. Continet:

S. AURELII AUGUSTINI DE CIVITATE DEI LIB. XXII. Praemittitur [*Ex libro retractationum augustini episcopi*] argumentum operis, quod incip. *Interea Roma Gothorum irruptionem cet.* [quae verba litteris quadratis modo rubris modo caeruleis scripta sunt]. Antequam opus ipsum [fol. 1. b.] incipit, fol. 1. a. haec quadratis litteris, rubris et caeruleis alternantibus, scripta sunt: *In nomine dni nri Ihu XPI incipit liber de civitate domini august. episcopi mirifice disputatus adversus paganos et demones eorum deos ab exordio mundi vsq. in finem seculi.* — Opus ipsum incip. *Gloriosissimam civitatem dei sive in hoc temporum cursu cet.* explic. *deo mecum gratias congratulantes agant. AMEN.* [et rubro picta subscriptio:] *explicit liber XXII. Augustini de civitate dei.* Fol. 1. a. in inferiore margine haec leguntur: *Liber sancte dei genitricis sanctique alexandri novi operis prope hall ordinis canonicorum regularium magdeburgensis dyoc.* Fol. 80. b., sub fine libri decimi a recentiore manu haec scripta sunt: *Ora pro lia michael. qui me contexit anno Dni Mo CCCo LXIIJo.*

#### CXLIX.

[Rep. II. fol. 41.]

Codex membranaceus in subtili laevique membrana saec. XIII. exaratus, initio et fine mutilus, inscriptionibus rubris, litteris initialibus milto pictis, interdum etiam artificiose ornatis, lineis atramento ductis, notulis a recentiore manu ad marginem adscriptis. Manipulis octonorum foliorum adscripti sunt custodes. Hic codex foliis 45 scriptus continet:

- a) AUGUSTINI LIBRORUM DE DOCTRINA CHRISTIANA FRAGMENTUM. Incip. *me in principio uiarum suarum ut inde inciperent cet.* [quae verba sunt lib. I. cap. 34. in ed. Opp. Aug. Benedict. Tom. III. pag. 13. B.] Explic. ultimis verbis libri IV.: *quantulacunque potui facultate differui. Explicit liber quartus de doctrina christiana beati augustini Deo gratias.* Haec implent foll. 1 — 38. b. [Fol. 38. b. in spatio ab Augustini libris vacuo relicto sex lineis

quaedam de aetate LXX interpp., Aquila, Symmacho, Origine, aliis, scripta sunt.]

- b) [fol. 39. a — 45. b.] **EIUSDEM OPUSCULA QUAEDAM ET ANONYMI DE EO TRACTATUS.** Nimirum a fol. 39. a. sermo legitur *de abstinentia*, sed non integer; a fol. 41. a. tractatus *de mensa beati Augustini et circumstantiis eius*; a fol. 41. b. *de cura temporalium rerum acquirendarum imo contemnendarum*; a fol. 42. a. *de institutione tam corporali quam spiritali*; a fol. 42. b. *commemoratio beati ambrosii in quibusdam institutis*; a fol. 43. b. *de effectu epistolae beati Augustini.*

### CL.

[Rep. II. fol. 44.]

Codex in vetusta et subtili membrana eleganter exaratus, saeculi XIII., scriptura in duas columnas divisa, emendationibus hic illic in margine allitis, [quae etiam diserte voce „*emendatus*“ commemorantur, v. c. haec vox legitur in inferiore margine foll. 12. b. 24. b. 48. b. 71. b. 83. b. 95. b. et 107. b.] lineis plumbagine ductis, inscriptionibus et subscriptionibus rubris, litteris initialibus belle pictis et rubro caeruleoque colore distinctis, additis custodibus ad singulos manipulos, qui tamen non ubique totidem folia habent. Codex constat foliis 118, quorum priora blattis et tineis aliquantum laboraverunt. Continet:

**AUGUSTINI DE TRINITATE LIB. XV.** [Manus recentior sic titulum fol. 1. a. in superiore margine scripsit: *decimi quinti libri de individua trinitate*]. Incip. *Libros de trinitate que deus est* cet. [quae verba incipiunt *Sententiam Augustini ex libro retractionum super libros de trinitate*; opus ipsum incip. fol. 1. b. a verbis: *Lecturus hec que de trinitate differimus* cet.] Explic. *Domine deus uno, deus trinitas*. [Desunt igitur pauca tantum verba, quae in fine libri XV. in ed. opp. August. Benedictin. tom. VIII. pag. 712. leguntur: *quaecumque dixi in his libris de tuo, agnoscant et tui: si qua de meo, et tu ignosce et tui. Amen.*] — Caeterum emblemata superiori libri operculo agglutinatum docet, hunc codicem esse *Ex Libris PAULI PETAVII in Francorum Curia Consilarii.*

### CLI.

[Rep. II. fol. 40.]

Codex membranaceus saec. X. rubris inscriptionibus et litteris initialibus, quarum nonnullae variis coloribus rudi arte distinctae sunt, lineis stilo ductis, vocum compendiis paucissimis, notis margini passim adscriptis. Foliorum est 85, quorum 29. et 30. si non aliena manu, certe longe caeteris volubiliori calamo scripta sunt. Continetur:

**FRAGMENTUM LIBRORUM AUGUSTINI DE S. TRINITATE.** Incip. a lib. IX. his verbis: **EXPLICIT. LIBER. VIII. DE TRINITATE DIV. AVRELI AGVSTINI (sic) EPI INCIP LIBER NONVS. TRINITATEM CERTE QVERIMVS NON QVAMLIBET SED ILLAM TRINITATEM Q. DEVS EST VERVSQ: AC SVMMVS ET SOLVS DEVS.** (Haec rubro sunt picta). *Expecta ergo quis quis hec* [hoc vocabulum a manu correctrice additum est] *audis. adhuc enim quaerimus.* cet. Explic. [ultimis verbis libri XV.] *Si qua de meo.* (sic) *et tu ignosce. et tui.* Rubra subscriptio haec est: **EXPLICIT LIBER SCI AVGVSTINI. DE TRINITATE.**

### CLII.

[Rep. II. fol. 43.]

Codex membranaceus ab initio et in fine mutilus, saec. X. scriptus, lineis stilo ductis, inscriptionibus rubris, litteris initialibus modo rubris modo atris, scriptura in duas columnas divisa. Foliis constat 160. Inest:

**AUGUSTINI ENARRATIONIS IN PSALMOS FRAGMENTUM.** Incip. *... diffusurus cum adiecit. & dominabitur amari* (sic) *usqueadmare* (sic) cet. [quae verba sunt ex enarrat. psalmi 71. et leguntur in ed. opp. Augustini Benedict. Tom. IV. pag. 560. lin. 21.] Explic. *benignitas dei ad paenitentiam te adduc.* *Ecce temp' misericordie* ... [quae verba sunt ex enarrat. psalmi 100. et habentur in ed. l. pag. 812. lin. 29.]

### CLIII.

[Rep. II. fol. 42.]

Codex membranaceus ab initio et in fine mutilus saec. XI. vel X. scriptus in foliis 44, quorum tertium altera parte minus est ceteris et semivacuum scriptura, lineis stilo ductis, sine custodibus; versibus psalmorum multo pictis, litteris initialibus atris. Continet:

**AUGUSTINI ENARRATIONIS IN PSALMOS FRAGMENTUM.** Incip. *... in illo incumbat quod per incerta pendebat* cet. [quae verba sunt ex enarratione psalmi 96. et habentur in ed. Opp. August. Benedict. tom. IV. pag. 781. E.] Explic. *Sed caute quia venturum est iudicium* (sic). Haec verba ultima sunt in enarratione psalmi 100.

### CLIV.

[Rep. II. s. 154. b.]

Codex membranaceus saec. XV. eleganter et constanter in 170 foliis, quorum 170. b. vacuum est, exaratus, rubris inscriptionibus et subscriptionibus, litteris initialibus vario colore distinctis pictisque. Continentur haec:

- a) [a fol. 1. a — 25. b.] **AUGUSTINI LIBER SUPPUTATIONUM**, mutilus ab initio. Incip. *... dent nomen domni* *Quia ipse dixit* cet. Explic. *Ipsum laudo, benedico, atque adoro, qui vivit et regnat deus per omnia secula seculorum Amen.*
- b) [a fol. 26. a — 46. a.] **OPUSCULUM S. AUGUSTINI SOLILOQUIORUM MORE COMPOSITUM DOCENS QUAEERERE DEUM.** Ita titulus. [Non sunt Augustini soliloquia, sed tantum more eius composita.] Incip. *Ecce nunc homuncio fuge paululum occupationes tuas* cet. Explic. *in gaudium domini mei qui est trinus et unus benedictus in secula Amen.* Subscriptio rubro picta haec est: *Explicit feliciter opusculum sri Augustini soliloquiorum scriptum Nurenberge In Monasterio sri Egidii In Craistino sri Egidii ordinis sri Benedicti per quendam fratrem eiusdem monasterii professum Anno 44° (i. e. 1444.)*
- c) [a fol. 46. b — 53. a.] **OFFICIUM SACRATISSIMAE CRUCIS EDITUM PER IOHANNEM XXII.** Accedunt orationes aliquot ad impetrandam indulgentiam, a diversis papis praescriptae. Incip. *Per signum crucis de inimicis* cet. Explic. *praeteritis et futuris Amen.*
- d) [a fol. 53. b — 128. a.] **S. AUGUSTINI LIBER SOLILOQUIORUM.** Incip. *Agnoscam te domine cognitor meus* cet. Explic. *et reuiuiscere facis ut aquile canos meos.* Desunt igitur pauca verba. Vid. ed. Opp. Aug. Benedict. tom. VI. pag. 584.

e) [a fol. 128. a — 144. b.] LIBER QUI VOCATUR SCALA DOCTORIS BEATI AUGUSTINI EPISCOPI. Ita titulus. Incip. *Cum die quadam corporali manuum labore occupatus cet.* Explic. *donec videamus deum in syon Cui est omnis gloria cet.*

f) [fol. 144. b — 159. a.] ALIQUOT S. AUGUSTINI ORATIONES. Prima [fol. 144. b.] incip. *Domine deus omnipotens qui es trinus et unus cet.* Altera, *quam fecit cum obfessa esset ciuitas yponensis* [ita enim titulus fol. 153. a.] incip. fol. 152. b. *Ante oculos tuos domine cet.* Tertia, *extracta de subtili colloquio ubi ipse et ratio collocuntur* [vid. fol. 153. b.] incip. fol. l. *Deus vniuersitatis conditor praefata michi primum cet.*

g) [a fol. 159. b — 160. b.] ORATIO ANSELMUS AD AUGUSTINUM. Incip. *Sancte pater Augustine doctor beatissime cet.* Explic. *preces fundite deo patri ac nato cum sancto spiramine Amen.*

h) [a fol. 160. b — 165. b.] ALIA ORATIO PULCHRA ET PERUTILIS AD RECOLLIGENDUM MEMORIAM PECCATORUM. Ita titulus rubro pictus. Incip. *Terret me vita mea cet.* Explic. *omnes qui diligunt nomen tuum, qui cum deo patre cet.*

i) [a fol. 166. a — 168. a.] ORATIO AUGUSTINI. *Dicenda est devote per triginta dies, et si is qui dixerit oppressus fuit aliqua angustia triblacione aut captiuitate aut quouis alio impedimento omnipotente deo concedente liberabitur et desolatus erit. Valet etiam pro quocumque alio dicta sic dum modo cum deuotione dicatur et immediate post ipsam dicatur psalmus Confitemini domino.* Haec rubra est inscriptio. Incip. *dulcissime domine verus deus qui de sinu patris cet.* Explic. *nomen sanctum tuum invoco qui tu es benedictus cet.*

k) [a fol. 169. a — 170. a.] ORATIO AUGUSTINI, quae incip. *Deus propicius esio michi peccatori custos mei cet.* Explic. *adiuuua me et salua me Amen.* Inscriptio minio picta haec est: *Infra scriptam orationem scripsit beatus Augustinus et reuelatum fuit sibi a spiritu sco ut si quis eam quali die dixerit bono corde vel super se scriptam putauerit inimicus ei nocere non poterit et illa die non peribit in aqua nec in igne neque in bello nec veneno mouetur cet.*

Subscriptio minio picta haec est: *Anno dni M<sup>o</sup> CCCC<sup>o</sup> XLIII<sup>o</sup> finitus est iste libellus In die s<sup>i</sup> lamperti In monasterio s<sup>i</sup> Egidii In Nuremberg ordinis s<sup>i</sup> Benedicti per quendam fratrem Bartholomeum professum.*

## CLV.

[Rep. I. fol. 14.]

Codex membranaceus saec. XI. exaratus, rubris litteris initialibus et inscriptionibus, lineis stilo ductis, folior. 89. Continentur:

PAULI OROSII HISTORIARUM LIBR. VII. Codex ab initio mutilus incipit a verbis lib. I. (Maxim. Biblioth. vett. patr. Lugd. 1677. tom. VI. pag. 384. litt. D.) *sibi subiectis. Vbi diu proxima neque populati conspiratione finitimorum per insidias trucidantur cet.* Explic. *tibi ad iudicanda si edas. per te iudicata si deleas. AMEN.*

## CLVI.

[Rep. I. fol. 15.]

Codex chartaceus saec. XV. negligenter et volubili calamo scriptus, qui olim, ut emblema in fronte libri conspicuum docet, *Iohannis Christophori Wagenseilii* fuit. Foliis constat 140, quorum 137. b — 140. scriptura vacant. Continentur:

PAULI OROSII HISTORIARUM LIBR. VII. Incip. *Orosius p<sup>br</sup> hispanus genere uir eloquens et historiarum cognitor cet.* Explic. *tibi ad iudicanda si edas. per te iudicata si deleas.* Praeterea in duobus ultimis paginis adscriptus est index in chronica Orosii, in verba desinens: *concluduntur tempora.*

## CLVII.

[Rep. II. fol. 51.]

Codex membranaceus saec. XI. perspicue scriptus, in duas columnas diuisus, lineis stilo ductis, inscriptionibus et litteris initialibus egregio milto pictis, folior. 172. Inest:

a) M. AURELIUS CASSIODORI EXPOSITIONIS IN PSALTERIUM PARS PRIMA [Ps. I—L.] Post *expositionem notarum* in hoc Cod. adhibitarum [Fol. 1. a. col. a.; incip. *DIVERSAS. NOTAS. MORE. MAIORUM. CERTIS. LOCIS. cet.*] incipit opus ipsum eod. fol. col. b. a *praefatione* his verbis: *REPVLIS ALIQVANDO IN RAVENNATI VRBE sollicitudinib: dignitatum cet.* Explic. [fol. 172. a]: *remissionis annus prestante domino reddit immunes.* [Et milto picta verba:] *EXPLICIT PARS PRIMA CASSIODORI IN PSALMIS* [sic].

b) EPISTOLA EPISCOPI PADERBORNENSIS [sic] AD PAPAM [fol. 172. b.] Neque quis ep. epistolam dederit, nec quis papa acceperit, nec quo tempore illa scripta sit, commemoratur. Incip. *Abiturus romam cet.* Explic. *et multum optamus.* Etiam hic liber ex dono *Imadi praesulis* in bibliothecam Paderbornensem (?) pervenit, ut versus testantur, qui fol. 1. a. scripti sunt. Fol. 172. b. in fine cod. eadem illa verba leguntur, quae in Cod. CXXV. legi diximus et quae ecclesiae S. Mariae et Liborii Paderborn. hunc librum fuisse testantur. Caeterum verba illa etiam a *Pertzio* publicata sunt, Archiv. tom. VI. pag. 214. ubi etiam epistola illa commemoratur, de qua sub litt. b. diximus.

## CLVIII.

[Rep. II. fol. 52.]

Codex membranaceus initio et fine mutilus, antecedenti aetate et facie simillimus, ut ab eodem scriba profectus esse videatur; in hoc tamen ab illo differt, quod manipuli numeris Romanis notati sunt, quum illic plane nulla facta sit manipulorum notatio. Continet folia 132. Inest:

M. AURELIUS CASSIODORI EXPOSITIONIS IN PSALTERIUM PARTIS SECUNDAE FRAGMENTUM. Incip. a verbis psalmi LIX. vs. 2. [quae sunt in ed. *Garetii* tom. II. pag. 199. col. A. lin. 13.] *quinguesimo psalmo dictum est cet.* Explic. *verbis expositionis psalmi C. [quae habentur ed. I. pag. 332. col. B. lin. 45.] & iudicium preparatio sedis* ....

In primo manipulo inter folia 2. et 3. exciderunt aliquot



fol., ita ut fol. 2. desinat in verba expositionis ps. 59. [quae in ed. laud. pag. 201. col. A. lin. 1. leguntur]; *qui in mandatis eius iugiter p* [severans] cet.; fol. vero 3. pergat iis verbis, quae sunt in expositione ps. 61. [ed. l. pag. 105. col. A. lin. 27.]: *quib; dispensatio modificata praestatur* cet.

## CLIX.

[Rep. II. fol. 45.]

Codex membranaceus saeculi XII. non eleganter sed perspicue scriptus, olim in bibliotheca Paderbornensi asservatus. Vid. fol. 2. a. Scriptura in duas columnas divisa est, inscriptiones multo pictae, lineae stilo ductae sunt. Folia sunt 279, quorum primum a bibliotheca perperam adsutum aliena continet, ultimum ex quarta parte lacerum et propter atramenti pallorem lectu difficilior est. Habetur in hoc codice:

EUGENII S. EUGYPTII ABBATIS EXCERPTORUM EX AUGUSTINI SCRIPTIS LIBER. Titulus legitur fol. 8. a. ante initium ipsius operis: INCIPIT LIBER EVGEPI DE DIVERSIS QVAESTIONIBVS. EX VARIIS LIBRIS SCI AVGVSTINI EXCERPTIS. MISSVS AD PROBAM VIRGINEM. Fol. 2. a. et b. legitur dedicatio operis ad virginem Probam, eadem illa, quae legitur in ed. Herold. (Bas. 1542.) Tum sequitur a fol. 2. b. usque ad 8. b. index capitum totius operis. Liber incip. fol. 2. a. DOMINAE MERITO VENERABILI ET FRVCTV SACRAE VIRGINITATIS cet. Explic. *ostenderem. ipso adiuvante quoniam et regnat in secla seclorum amen. Explic.* — Commemoravit hunc cod. iam Goetzius in programm. saepe iam laudato, pag. 27. „Adest quoque, inquit ille, *Eugenii*, Abb. Africani, Excerptorum e. S. Augustini scriptis Liber, Probae cuidam dedicatus, quem Jo. Herold Basileae A. MDXLII. Roberti Winteri typis, describi fecit. Noster autem Codex, qui membraneus et multae aetatis est, editum exemplar duobus capitibus, videlicet *de Origine vel errore haeresis Donatistarum*, ex libro eius de haeresibus, et *de animae quaestione* ex epistola ad Optatum desumptis, superare videtur.“ — Immo multo pluribus superat. Nam praeter illa capita, totius operis ultima, inter caput 103. et 104. ed. Herold. insertum est in nostro Cod. unum caput (cap. 105.); inter cap. 109. et 110. tria capita (112. 113. 114. nostri cod.), inter cap. 119. et 120. unum (125), inter 160. et 161. unum (168.) inserta sunt; praeterea aliquoties in duo capita distincta sunt in Cod., quae in unum redacta leguntur in editione.

## CLX.

[Rep. II. 4. 122.]

Codex membranaceus saec. XIV. non bene habitus et propter atramenti pallorem pariter ac frequentissimas lituras lectu perquam difficilis, foliorum tenuis membranae 71, quorum 69. 70. et 71. scriptura vacant. Litterae initiales nondum adpictae sunt iisque vacuus locus est relictus; lineae atramento ductae sunt. Continentur:

S. GREGORII MAGNI PAPAE PRIMI DIALOGORUM LIBRI QUATUOR. Textus, quantum quidem legere potui, consentit cum ed. Duacens. tom. III. pag. 233—348. Incip. [Q] *vadam die nimis quorundam seclorum tumultibus* [hoc vocabulum omissum a librario recentior manus addidit] *depressus* cet. Explic.

*si ante mortem deo hostia ipsi fuerimus; Amen.* Subscriptio atro picta et ab aliena manu scripta haec est: *Explicit lib' dialogorum Sti gregorii pape.*

## CLXI.

[Rep. II. fol. 47.]

Codex membranaceus ab initio quatuor fere foliis mutilus, saec. XII. crassiore stilo, sed admodum perspicue litterisque bene sibi constantibus scriptus, lineis stilo ductis, vocum compendiis non ita multis, sed usitatissimis, litteris initialibus et inscriptionibus minio pictis, notis vel emendationibus passim ad marginem adscriptis. Folia sunt 213, quorum ultimum dimidia parte curtatum est. Manipuli octonorum seniorumve foliorum numeris Romanis notati sunt. Insunt in hoc Codice:

GREGORII MAGNI MORALIA IN IOBUM. Incip. a verbis capitis 8. praefationis, quae in ed. Duacens. (a. 1615.) Tom. II. pag. 11. sub litt. F. leguntur: .... *iunguntur. Bene autem tauros pro se et arietes obtulisse describuntur* cet. Explic. fol. 213. a. [fine libri X.] *quanto ex lectionis quoque intercessionis* [manus correctrix superscripsit, quod etiam in ed. laud. legitur: *intercessionis*] *respiret* [manus correctrix consentiens cum lectione ed. laud. *respirat*].

## CLXII.

[Rep. II. fol. 49.]

Codex membranaceus saec. XII. initio et fine mutilus, in crassa membrana bene scriptus, paucissimis notis hic illic margini allitis, lineis stilo ductis, rubris inscriptionibus, litteris initialibus rudi arte multo pictis. Hic codex, qui 54 foliis constat, quae praeis numeris notata sunt, continet:

GREGORII MAGNI HOMILIARUM IN EVANGELIA FRAGMENTUM. Ordo harum homiliarum, si cum ed. Duac. comparaveris, turbatissimus, est hic: Incip. [a verbis homil. XXVI. ed. Duac. tom. II. pag. 84. sub litt. F.] *satagimus suspecti de culpa.* cet. Tum sequitur [fol. 1. b.] textus et initium homil. XXVII., quae tamen infra integra invenitur. Hanc excipiunt hom. XXVIII. [fol. 1. b—3. a.] XXIX. [fol. 3. a—4. b.] XXX. [fol. 4. b—8. b.] XXXI. [fol. 8. b—11. a.] XXXII. [cuius textus et initium modo leguntur, fol. 11. a.] XXXIII. [textus, fol. 11. a.] XXXIV. [fol. 11. a—18. a.] XXXV. [textus et initium, fol. 18. a.] XXXVI. [fol. 18. a—23. a.] XXXVII. [fol. 23. a—23. b.; textus et initium] XXXVIII. [fol. 23. b—30. a.] XXXIX. [fol. 30. a—35. a.] XL. [fol. 35. a—41. a.] XXVII. [fol. 41. a—44. b.] IX. [fol. 44. b—46. b.] XIII. [fol. 46. b—48. b.] Quae tum sequitur homilia, illam in ed. laud. non inveni [incip. fol. 48. b: *Sermone ac euangelicum* [sic] *fratres Karissimi oportet nos sollicita intentione pensare* cet. Explic. fol. 50. a: *dignetur etiam uictoriam condonare. Ies. Chr. dominus noster. qui uiuit et regnat in secla seclor. amen.*] Agmen claudunt hom. XXXII. [fol. 50. a—53. b.] et XXXVII. [fol. 53. b—54. b.] Haec mutila est in fine ac desinit in verba, quae sunt in ed. Duac. II. pag. 132. sub litt. F. *Nam quisquis haec pro tem* (porali) ....

## CLXIII.

[Rep. II. fol. 48.]

Codex membranaceus saec. XII. scriptus, initio et fine mutilus, duabus columnis bene et perspicue exaratus, notis et emen-

dationibus ad marginem adscriptis, lineis stilo ductis, rubris inscriptionibus et litteris initialibus. Foliis constat 56. Inest in hoc Codice:

GREGORII MAGNI HOMILIARUM IN EZECHIELEM FRAGMENTUM. Incip. [a verbis, quae leguntur in ed. Duac. tom. II. pag. 1053. sub litt. F.]: (praedicato) *ref sancti. sed de ipso capite nostro scriptum est.* cet. Haec homilia, ut ex subscriptione et ceterarum homiliarum inscriptionibus patet, est in nostro Codice prima, quum secundae locum teneat in ed. laud. — Explic. [verbis homil. 13., quae tamen in ed. laud. 14. est, pag. 1148. sub litt. F.]: *foli illi pedi innititur. quem sanum habet quia et* [omittitur hic quod in textu est: *si*] *cui .....*

## CLXIV.

[Rep. II. fol. 46.]

Codex membranaceus saeculi XI. perspicue in duabus columnis scriptus, notis ad marginem hic illic adscriptis, lineis stilo ductis, litteris initialibus maximam partem omissis, nonnullis tamen recentiore tempore suppletis. Folia sunt 112, quorum 111. b. dimidia parte, 112. totum scriptura vacat. Continentur:

GREGORII MAGNI IN EZECHIELEM PROPHETAM HOMILIARUM XXII LIBRI DUO. Titulus non apparet. Incip. fol. 1. b: DILECTISSIMO FRATRI MARINO. GREGORIVS SERVVS SERVORVM DEI. *Omelias quae inbeato (sic) hiezechiel propheta cet. Explic. ad hereditatem perpetuam erudit. Sit itaque gloria iesu christo qui uiuit et regnat cum patre in unitate sps sci per omnia secula seculorum AMEN. EXPLICIT LIBER. EXPOSITIONIS SVPER EZECHIELEM.*

Fol. 1. a. hi versus leguntur:

ECCLESIE XPI. SANCTEQUE DEI GENITRICI.  
OFFERT DEVOTVS. HVNC LIBRVM PRESVL IMADVS.

Quae verba iam exscripsit *Pertzius* [Archiv. tom. VI. pag. 213.] — Post illos versus verba leguntur, quae Paderbornensis bibliothecae olim hunc codicem fuisse testantur, et quae supra in descriptione codicis CXXV. exscripsimus.

## CLXV.

[Rep. I. 4. 58. a.]

Codex membranaceus saec. XII. accurate scriptus, inscriptionibus et litteris initialibus rubro pictis, folior. 170, quorum 153. b. et 154. a. vacua sunt. Continentur haec:

a) [fol. 2. a — 122. b.] BEDAE VENERABILIS HISTORIAE ECCLESIASTICAE GENTIS ANGLORUM LIBR. V. Titulus minor pictus hic est: *Incipit prefatio BEDE presbyteri in ecclesiastica hystoria gentis ANGLORUM. GLORIOSISSIMO REGI GEOLWLF BEDAE christi famulus et presbyter. Hystoriam gentis anglorum ecclesiasticam quam nuper edideram cet. Explic. et apparere SEMPER ANTE FACIEM TVAM.* Haec excipiunt fol. 123. b: *Versus super sepulchrum Bede Presbyteri.* Incip. *BEDA dei famulus monachorum nobile sydus.* Explic. *Angligena angelicam commeruit patriam. Anno ab incarnatione dni. DCC°XXX°V°.* Ab obitu beati pape GREGORII CXXXVII.

b) ANONYMI DE SEPTEM MUNDI MIRACULIS. Titulus rubro pictus: VII. MIRACVLA. Incip. [fol. 123. a.] *Septem sunt mundi miracula. quorum primum capitolium rome*

cet. Explic. [fol. 124. a.] *columnarum magnitudine et multiplicitate mirabile;*

c) [fol. 124. b — 129. b.] PASSIO SCI SIXTI PAPAE FELICISSIMI ET AGAPITI DIACONORUM. Ita titulus rubro pictus. Incip. *DECIUS CESAR & ualerianus prefectus iusserunt cet. Explic. cui est honor & gloria in secula* SECVLORVM AMHN. [Tum habentur rubro picta verba:] *Explicit passio sanctorum martyrum Sixti Felicissimi et Agapiti. laurentii atq. yppoliti cum aliis XVIII. et alior. c. LXVI. & alior. seruorum DEI .;*

d) [fol. 129. b — 142. b.] CAESARII EPISCOPI X HOMILIAE AD MONACHOS. Titulus: *Incipiunt. X. Omelie Sancti Caesarii epi AD monachos.* Insunt hae homiliae:

a) I. nostri Codicis est, quae in Maxima biblioth. Patrum [Lugd. 1677.] Tom. VIII. pag. 845. G. hom. XXVI. legitur. Incip. *INTER RELIQUAS beatitudines quas in euangelio dñs noster cet. Explic. ad eterna premia mereamur peruenire ipso adiuuante qui uiuit et regnat cet.*

β) II. est I. I. pag. 846. G. hom. XXVII. Incip. *SICUT A NOBIS DOMINUS pro suscepti officii necessitate cet. Explic. inueniat indicaturus. ipso adiuuante qui uiuit & regnat DEUS.*

γ) III. legitur I. I. pag. 847. G. hom. XXVIII. Incip. *AD HUNC LOCUM KARISSIMI. NON AD QUIETEM.* cet. Explic. *rediuua in filiis merita iam resurgat.*

δ) IV. habetur I. I. pag. 848. G. hom. XXIX. Incip. *SCIMUS QUIDEM SPIRITALI MILITIE* cet. Explic. *perseuerando peruenierit. ipso auxiliante. QUI UIUIT ET REGNAT.*

ε) V. legitur I. I. pag. 850. B. hom. XXX. Incip. *AD HOC AD ISTUM LOCUM CONVENIMUS* cet. Explic. *qui cum eterno patre et spiritu sancto uiuit et regnat.*

ζ) VI. legitur I. I. pag. 850. F. hom. XXXI. Incip. *VIDETE VOCATIONEM VESTRAM* cet. Explic. *et in futuro presidium. PER OMNIA SECVLA SECVLORVM AMEN.*

η) VII. non legitur I. I. Incip. *SCS AC VENERABILIS PATER VESTER religiosa quidem humilitate. f; prope indiscreta suggestione postulat. cet. Explic. possimus ad portum uenire felicitatis supplicantib; uobis. adiuuante dno nro ihu xpo cui est honor & gloria in secula seculorum AMEN.*

θ) VIII. legitur I. I. pag. 851. D. hom. XXXII. Incip. *QUOD SVPLICANTE* cet. Explic. *peccatorum uenia tribuatur.*

ι) IX. legitur I. I. pag. 844. F. hom. XXV. Incip. *MIROR FRATRES DILECTISSIMI dominum meum* cet. Explic. *nobis ut peccatorum uenia concedatur prestante dno nro ihu xpo.*

κ) X. legitur I. I. pag. 855. C. hom. XXXVI. Incip. *SANCTUS AC VENERABILIS PATER UESTER dum se ut cum uenia sui dixerim cet. Explic. [in verbis I. I. pag. I. G. lin. 3.] Quomodo sine ipsa esse possunt qui nisi ex illa nasci omnino non possunt.* — Caetera desiderantur.

e) [fol. 142. b — 143. a.] SERMO AUGUSTINI DE PACE. Titulus rubro pictus: *Sermo sci Augustini epi de pace.*



Incip. DOMINI UOX EST FRATRES KARISSIMI *pacem meam do vobis*. cet. Explic. *de similitudine operum [parem te legitur in ed. Benedict. ipsius esse cognosce]*. Est is sermo in ed. Benedict. Tom. V. Append. XCVII. pag. 120. A.

- f) [fol. 143. a — 144. a.] SERMO EIUDEM DE OBEDIENTIA. Titulus: *Sermo sci Augustini epi de obedientia*. Incip. NIHIL UTIQ SIC DEO PLACET. QVOMODO OBEDIENTIA cet. Explic. *Qui habet aures audiendi audiat. in xpo ihu dno nro cui est honor et uirtus et potestas. et gloria in SECU LA SECVLORUM AMEN*.
- g) [fol. 144. a — 149. b.] PASSIO ST. EDMUNDI REGIS, CUM PROLOGO ABBONIS MONACHI FLORIACENSIS. Titulus prologi rubro pictus: *Incipit plogus abbonis monachi floriacensis in passionem Sci Edmundi regis & martyris*. Prologus incip. DNO SCE METROPOLITANE dorobonensium ecclesie cet. Explic. *ad amorem tanti martyris Vale pater in xpo*. Titulus ipsius operis rubro pictus: *Passio sancti EDMUNDI regis et martyris que est XII. Kl. Decembris*. Incip. ALIQUANDO in britaniam pcario munere cet. Explic. *quibus meremur supplicium per eum qui uiuit* cet.
- h) [fol. 149. b — 150. a.] DICTA BERNHARDI ABBATIS DE DUABUS PISCINIS SUPERIORI ET INFERIORI QUAE IN YSAIA COMMORANTUR. Ita titulus minio pictus. Opus ipsum incip. *Contemplantif anima* cet. Explic. *ne cessitatif loco cupiditatem admittere*.
- i) [fol. 150. b — 151. b.] ITEM EIUDEM DE VII DONIS SPIRITUS SANCTI. Ita titulus rubro colore pictus. Incip. PRIMA gratia est timor domini. *Qui hanc habet* cet. Explic. VII. *sp[iritus] ante thronum di*. Septem capitum numeri in margine rubro adpicti sunt.
- k) [fol. 151. b — 153. a.] PASSIO SANCTORUM NABORIS ET FELICIS. Ita titulus minio pictus. Incip. *Regnante impio maximiano imperatore* cet. Explic. *sub maximiano imperatore. regnante domino nro ihu xpo. cui est honor* cet.
- l) [fol. 154. b — 169. a.] AUGUSTINI DE OPERE MONACHORUM LIBER UNUS. Fol. 154. b. legitur praefatio, cui titulus est: *Praefatio sci Augustini epi ad aurelium diaconum de opere monachorum*. Incip. *Ut de opere monachorum librum scriberem* cet. Explic. *scriberem iussit. et feci. Explicit praefatio. Incipit lib. sci Augustini epi. de opere monachorum*. IVSSIONI TUE SANCTE FRATER AVRELI TANTO DEVOTIVS OBTEMperare me oportuit cet. Explic. *rescribitif* (sic) *tue beatitudinis nouerim*.
- m) [fol. 169. a — 169. b.] SERMO SANCTI AUGUSTINI DE PENITENTIA. Ita titulus, paene tamen ille deletus, ut vix legi queat. Incip. PENITENTES si tamen estis penitentes. cet. Explic. *dimitte incertum et tene CERTUM*.
- n) [fol. 169. b — 170. b.] DICTA SANCTI BASILII EPISCOPI AD MONACHOS. Incip. STVDE monache diligenter ne pecces. ut non cohabitantes tibi dominum ad iniuriam prouoces cet. Explic. *ac festinemus per gratiam domini* cet.

Hic liber ab initio pictas tabulas habet. Prima priori libri operculo est agglutinata et verba habet: *Liber sanctorum mar-*

*tini et eliphi in colonia*. Quae primo loco conspicitur picta tabula, repraesentat illa in superiori parte templum, ut videtur, Hierosolymitanum, in inferiori parte pictae sunt imagines duorum illorum sanctorum [inscriptis nominibus: S. MARTIN. S. ELIPHVS.], quorum alteri [Martino] monachus aliquis flexis genibus librum offert. Fol. 1. a. conspicitur Calendarium Christianum. Fol. 1. b. repraesentatur Christus in solio sedens, cuius sub pedibus terrae globus conspicitur. Ad dextram Iesu symbolum Matthaei evangelistae, genius alatus, conspicitur, qui scidulam in manu tenet, cui inscripta sunt verba: *Liber generationis Iesu Christi filii dauid filii abraham*. Ad sinistram symbolum Iohannis comparet, aquila, quae unguibus tenet scidulam, his verbis insignem: *In principio erat uerbum. Et uerbum erat apud deum. Et deus erat uerbum*. Ad dextrum pedem apparet Marci symbolum, leo alatus, cuius in scidula verba leguntur: *Principium euangelii Ies. Chr. filii dei. sic scriptum est in y. p.* Denique ad sinistram pedem est symbolum Lucae, bos alatus, qui in scidula haec verba habet: *Fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine Zacharias*.

## CLXVI.

[Rep. II. fol. 54.]

Codex membranaceus saec. XII. luculenter exaratus, in fine mutilus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, quae tamen recentiore tempore adpictae videntur; lineis stilo ductis. Foliis constat 169, quorum primum et ultimum a bibliopega adsuta aliena continent, 128. b. vero scriptura plane vacuum est. Insunt:

- a) [a fol. 2. a — 7. a.] BEDAE VENERABILIS TRACTATUS DE GRATIA DEI, CONTRA IULIANUM ECLANENSEM EPISCOPUM DE CAMPANIA. Coniunctus legitur hic tractatus cum Bedae expositione in Cantica Canticorum in ed. opp. eius Coloniensi tom IV. pag. 714. Incip. SCRIPTURUS IUUANTE GRATIA superna in cantica canticorum cet. Explic. *interfuere scripta nosse ualemus*.
- b) [a fol. 11. a — 90. b.] EIUDEM BEDAE EXPOSITIONIS IN CANTICA CANTICORUM LIBRI VI. Incip. CANTICA CANTICORVM. IN QVIBVS SAPIENTISSIMVS REGVM SALOMON. cet. Explic. *et in te ipso nobis incomprehensibilis permanet*. FINIT LIBER. — Fol. 7. b — 10. b. praecedunt Capitula in Cantica Canticorum, duabus columnis diuisa.
- c) [a fol. 91. a — 127. a.] COMMENTARIJ HIERONYMI IN ECCLESIASTEN. Incip. MEMINI ME. ANTE. HOC. FERME. QVINQVENNIVM. CYM. ADHVC. ROME. ESSEM. cet. Explic. *qui dicunt malum bonum et bonum malum. Explicit expositio super ecclesiasten*.
- d) [a fol. 127. b — 128. a.] BENEDICTIO AQUAE. Incip. *Benedic domine deus pater hanc creaturam* cet. Explic. *fruges credentium mentes et corpora saluet protectio sempiterna. per te ihu*.
- e) [a fol. 129. a.] ORDO AD BENEDICENDAM CAMPANAM. Incip. *Inprimis dicatur* cet. Explic. *benedictionis inducas*. Prestante dno n.
- f) [a fol. 129. b — 167. a.] BEDAE VENERABILIS DE TEMPLE SALOMONIS LIBRI DUO. Ita enim diuisus est hic tractatus, quum in ed. Colon. [Tom. VIII. pag. 1 — 52.] in unum librum contractus legatur. Liber secundus in



hoc Cod. incipit a verbis cap. XVI. [ed. I. pag. 28.] ET EDIFICAVIT REX SALOMON ATRIVM INTERIUS TRIBVS ORDINIBVS cet. — Opus incip. HORTATVR NOS VAS ELECTIONIS ET MAGISTER GENTIVM cet. Explic. *dominus benedicit pusillos cum maioribus; amen.* EXPLICIT LIB. II. DE EDIFICATIONE TEMPLI BEDE BRI (sic).

g) [a fol. 167. b—168. b.] ANONYMI TRACTATUS EXEGETICUS, QUI INSCRIBITUR: DE TURTURE. I., mutilus in fine. Incip. TVRTVR AMATRIX HEREMI. QVØ in desertis cet. Explic. & osculetur me ab osculo oris sui . . .

Hic codex fol. 2. a. in superiore margine inscriptionem habet: *Iste Liber est sci Mauricii in Altach inferiori.* Et fol. 90. b. in inferiore margine: *Iste liber est sancti Mauricii et sociorum eius in Altach inferiori.*

## CLXVII.

[Rep. I. 4. 60.]

Codex membranaceus nitidus saec. X. ab initio mutilus, folior. 80, quorum 1. et 80. vacua sunt. Lineae stilo ductae sunt, litterae initiales simplici arte pictae, capitula ad marginem notata. Insunt:

PAULI WARNEFRIDI DIACONI DE GESTIS LANGOBARDORUM LIBR. VI. Titulus deest [fol. 18. a. vocatur HISTORIA LANGOBARDORVM]. Desiderantur etiam lib. I. capp. 1—23. et pars capitis 24., ita ut initium sit [cf. *Groii hist. Gothorum, Vandal. et Langobardd.* Amstelod. 1655. pag. 763. lin. 1.] *suspiria se se continere non potuit sed tandem dolor in uoce erupit.* cet. Explic. [fol. 79. a.] *cura francorum auarumq; pacem custodiens.* Praeterea in hoc folio et 79. b. habentur adhuc 21 lineae, quarum 1. incip. *Rachis denique apud foro iuli dux* cet. Explic. *hira. iarep. naharai. iuRLAS;* — Fuit is liber, quem ex vestigiis in posteriori libri operculo conspicuis constat fuisse catenatum, olim in Bibliotheca *Ioh. Christoph. Wagensfeldii*, cuius emblemata in operculo libri priore conspiciuntur. Usus est hoc codice *Pertzius*. Vid. eius *Archiv.* tom. VI. pag. 208.

## CLXVIII.

[Rep. II. fol. 53.]

Codex membranaceus minoribus litteris bene scriptus, saeculi XII. rubris inscriptionibus et litteris initialibus, lineis stilo ductis, notis hic illic margini adscriptis. Folia tenet 173. Ultimi folii altera pagina scriptura vacat. Inest:

HAYMONIS EPISCOPI HALBERSTADIENSIS EXPOSITIO EPISTOLARUM PAULI. Et quidem: ad Romanos fol. 2. a—47. a; ad Corinthios I. fol. 47. a—78. a; II. fol. 78. a—79. b; ad Galatas fol. 97. b—106. b; ad Ephesios fol. 106. b—117. b; ad Philippenses fol. 117. b—121. b; ad Timotheum I. fol. 122. a—126. b; II. fol. 126. b—130. b; ad Titum fol. 130. b—131. a; ad Philemonem fol. 131. b—133. b; ad Hebraeos fol. 133. b—173. a.

Inter foll. 121. et 122. exciderunt duo octonorum foliorum manipuli, ut praeter textum ipsum etiam Romani numeri manipulorum docent. Desunt igitur expositiones epistolae ad Colossenses et utriusque ad Thessalonicenses. [Expositio epistolae ad Philippenses pertinet usque ad cap. 3. vs. 17. et desinit verbis: *Quorum dens venter est sub...*] Fol. 1. continet fragmentum precum missalium pro animabus mortuorum. — Caeterum Codex incip. fol. 2. a. INCIP. EXPOSI-

TIO SVPER EPLAS. PAULI AD ROMANOS. A CORINTHO *Ciuitate metropoli aethiae regionis* cet. Explic. *qui uiuit et regnat in unitate sps sci ds. per omnia secla scolorum amen.* FINIT ANNOTATIO L EXPOSITIO HEIMONIS IN EPISTOLAM AD HEBREOS AMEN. DEO GRATIAS. — Denique notandum est, fol. 2. b. in margine superiori haec verba legi: *Liber iste est Sci Mauricii in Altach inferiori.*

## CLXIX.

[Rep. I. 8. 93.]

Codex membranaceus saec. X. eleganter exaratus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus iisque etiam interdum viridi colore adpictis ornatus, lineis plumbagine ductis. Manipuli quaterniones sunt et ita notati: Q. I. — Q. II. cet. Foliis constat 149, quorum 1. a. 148. b. et 149. scriptura vacant. Continetur:

REGINONIS PRESBYTERI PRUMIENSIS EPISTOLA DE HARMONICA INSTITUTIONE AD RATHBODUM ARCHIEPISCOPUM TREVIRENSEM, CUM TONARIO. Titulus epistolae est: INCIPIT EPLA DE ARMONICA INSTITUTIONE MISSA AD RATHBODUM ARCHIEPM TREUERENSEM. A REGINONE PBRO. Incip. [fol. 4. a.] *Excellentissimo domino rathbodo sce treuerensis aeclesie [sic] archiepo. regino deuotum obsequium in perpetuum; Cum frequenter in aeclesia uestrae dioecesis. chorus psallentium* cet. Explic. [fol. 33. b.] *Sed iam prolixus sermo. finem prestatatur: Excellentiam uestram superna prouidentia omni sce suae ecclesiae profuturam per multa annorum curricula incolumem conseruare dignetur. reuerendissimae [sic] papa; EXPLICIT EPISTOLA DE ARMONICA INSTITUTIONE.* Haec epistola typis iam descripta est in *Gerberti SS. eccles. de mus.* tom. I. pag. 230—247. ad fidem duorum apographorum eius codicis Reginonis, qui in bibliotheca Universitatis nostrae asservatur. Tonarius autem, qui epistolae illi adnexus est, nondum typis est mandatus, dum eius descriptionem, ob peregrinas veterum notarum musicarum notas, haud erat, qui in se susciperet. Hanc certe rationem reddidit *Gerbertus* I. I. pag. 230. — *Tonarius* [fol. 33. b.] incip. INCIPIUNT. OCTO TONI MUSICAE ARTIS CUM SUIS DIFFERENTIIS. AUTENTICUS [a manu correctrice authenticus] cet. Explic. [fol. 147. b.] *Require in capite presentis codicilli. ibiq. duas antiphonas. nonam uidelicet & decimam. quas causa paruitatis presens pagina continere nequirit procul dubio reperias.* [Cf. fol. 1. b. 3. et 148. b.] — Quae ad historiam huius Codicis spectant, accurate narravit *Forkelius* in libro: *Allgemeine Geschichte der Musik*, tom. II. pag. 314 sq. Hic narrat, codicem nostrum primum fuisse in bibliotheca de *Mastricht*, ex qua eum auctionis lege redemerit *Ioannes Lodovicus Buenemann*, Rector Mindensis. Is in *Matthesonii Critica mus.* Tom. I. pag. 83. primus de eo retulit ac saeculi IX. esse censuit. Idem etiam unicum illius operis in toto terrarum orbe esse autumavit. [Sed iam *Gerbertus* epistolam edidit ex apographis codicis, qui in bibliotheca Academiae nostrae servatur, ut supra diximus.] Iam quum *Matthesonus* codicem accuratius cognoscere vellet, *Buenemannus* excerpta nonnulla ad eum transmisit, quae in *Crit. mus.* tom. I. pag. 148. leguntur. Nostra bibliotheca codicem a *Buenemann* redemit, ut *Forkelius* perhibet pag. 315. Hic enim: *Nachher, inquit, verkaufte er es an die Leipziger Rath-*

*bibliothek, aus welcher nach und nach mehrere Personen Abschriften davon genommen haben, jedoch immer nur von der Epistel, weil das Uebrige wegen der sonderbaren Art von Noten nicht gut abgeschrieben werden konnte. Sed quinam illi viri docti fuerint, qui codicem exscripserunt, me quidem fugit. Caeterum Buenemannus l. l. pag. 83. codicem ab ipso auctore scriptum esse dixit; sed quo iure illud contenderit, nescio. — Cf. Matthesoni Forschendes Orchester (Hamb. 1721.) pag. 306. et sq. In hoc libro [pag. 310.] narratur, Codicem olim etiam Diecmanni Theologi Bremensis fuisse. Fortasse igitur hic eum ante Buenemannum possedit, quod Forkelium latuisse videtur.*

## CLXX.

[Rep. II. 8. 158.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, rubris inscriptionibus, litteris initialibus modo caerulis modo rubris, duabus [fol. 2. a. et 22. b.] etiam deauratis ornatus, sed volubili calamo scriptus. Folia habet 81, quorum 1. a. scriptura vacat. Continentur hoc Codice, qui olim, ut emblema in priori libri operculo docet, in Bibliotheca Ioh. Christoph. Wagenseilii fuit:

- a) [a fol. 2. a — 22. a.] EPISTOLA QUAM SCRIPSIT MAGISTER SAMUEL ISRAELITA ORIUNDUS DE CIVITATE REGIS MARCHORUM AD RABBI YSAAC MAGISTRUM SYNAGOGAE QUAE EST IN SUBULMENTA. Ita titulus minio pictus. Incip. CONSERVET te deus o frater et permanere te faciat cet. Explic. ut corruptus homo penitus ignorans. [Tum sequitur rubra subscriptio, eadem quae inscriptionis]. — Wagenseilius fol. 1. b. haec verba adscripsit: „R. Samuel Marochianus vixit A. C. 1070. non 1339. (ut falso autumant nonnulli.) Verum ille eius Liber qui sub nomine epistolae missus est ad R. Is. sub. Anno Dom. 1000. translatus est de Arabico in Latinum per F. Alphonsum Bonihominis, ordinis praedicatorum sub anno Domini 1339. unde occasionem erroris sumserunt qui eum Sec. XIV. floruisse volunt, Traductionem libri pro primigenia compositione inducentes. Ille igitur R. Samuel ex Iudaeo fuit factus Christianus, scripsit de adventu Messiae, quem Iudaei temere expectant, librum unum in 27 capita distributum. Extat tom. 4. Bibl. SS. Patrum p. 145.“ —
- b) [a fol. 22. b — 80. a.] DUBIA SUPER UNUMQUEQUE PASSUM EVANGELIORUM OCCURRENTIUM PER TOTAM QUADRAGESIMAM USQUE AD OCTAVAM PASCHAE RESURRECTIONIS DOMINI. Ita titulus rubro pictus. Incip. NOLITE fieri sicut ypocrite tristes cet. Explic. Vado ad eum qui me misit etc. [Rubra subscriptio eadem est quae inscriptio.]
- c) [a fol. 80. b — 81. b.] Index contentorum hoc volumine. Post hunc nomen subscriptum legitur: FRANCISCUS ROCCA.

## CLXXI.

[Rep. II. 4. 120.]

Codex membranaceus saec. XIV. rubris inscriptionibus et litteris initialibus, 12 foliorum crassae membranae, quorum 12. b. scriptura vacat. Continentur:

- a) ANSELMI LIBER DE CONCEPTU VIRGINALI ET PECCATO ORIGINALI. [a fol. 1. a — 11. a.] Post argumenta [incip.

*Que sit originalis cet.] incip. CVM in omnibus religiose tue voluntati uelim cet. Explic. si uera probari poterit. EXPL.*

- b) AUGUSTINI SERM. DE VITA ET MORIBUS CLERICORUM FRAGMENTUM, alia manu scriptum. Incip. fol. 11. a. Quicumq; uult ex hereditato filio. heredem facere ecclesiam cet. Explic. Bonorum auctori herere non ualens.

## CLXXII.

[Rep. II. fol. 69.]

Codex membranaceus saec. XI. et XII. in crassa membrana exaratus, rubris litteris initialibus et inscriptionibus, lineis stilo ductis. Folia habet 78. Fuit hic liber olim in bibliotheca Zach. Conradi ad Uffenbach, cuius emblema etiam nunc in anteriori libri operculo conspicitur. Continentur haec:

- a) [a fol. 1. b — 13. b.] VITA S. GUICBERTI A SIGEBERTO GEMBLACENSIS CONTEXTA [capp. 19.] Accedit [a fol. 12. b — 13. b.] in fine annexa epistola ERLVINI de eodem S. Wicberto. Post argumenta capitulum [fol. 1. b.] incip. fol. 2. a. Insignis pater VVICBERTVS IN PAGO darnuensi feliciter natus cet. Explic. qui est annus dnice incarnationis DCCCCLXIII.
  - b) [a fol. 13. b — 56. b.] SIGEBERTI LIBELLUS DE GESTIS ABBATUM GEMBLACENSIVM, ADDITO EPITAPHIO SIGEBERTI. Incip. Vita ERLVINI primi Gemblacensium abbatis cet. Explic. Dant binos versus. nostri de se sibi VERSVS. Epitaphium illud totum legitur in Bibl. Uffenbach. Ms. p. IV. pag. 131. ss.
  - c) [a fol. 56. b — 57. a.] PAUCA DE HIS, QUAE A DOMINO ABBATE ANSELMO VEL SUB EO SUNT ADQUISITA. Ita titulus. Incip. Dominus abbas Anselmus emit cet. Explic. et post XII. concessis.
  - d) [a fol. 57. a — 57. b.] CARTA DE CONSENSU DUARUM ECCLESiarUM NUNGELLENSIS ET GEMBLACENSIS. Incip. See ecclesie filii ut unum in xpo possint fieri cet. Explic. crescant. placeant quoque xpo; AMEN.
  - e) [a fol. 58. a — 61. b.] PANEGIRICUS LIBELLUS. Ita titulus multo pictus. Continet hic libellus carmina de abbatibus Colberto, Mathelino, Thietmaro, Liethardo, Anselmo. Incip. Vox consolantis cor cari morte dolentis cet. Explic. Addat rectores fratresque bonis meliores; AMEN.
  - f) [a fol. 62. a — 78. b.] VITA SANCTI MASCLOVI EPISCOPI ET CONFESSORIS, A SIGEBERTO CONSCRIPTA [capp. 27.] Post Sigeberti ad Thietmarum abbatem epistolam [fol. 62. a — 63. a.] opus ipsum incip. SANCTVS IGI-TYR MACLOVVS nobilitate parentum cet. Explic. eius preconia celebrantibus. QVI VIVIT ET REGNAT PER ETERNA SECVLORUM SECVLA AMEN.
- Uffenbachius fol. 1. a. haec verba adscripsit [quae etiam repetita leguntur in *Eius Catal. Mss.* pag. 131.]: „Comparavi hunc Codicem ex venditione sub hasta facta Hagae Comit. per Christ. van Lom et Rutgerum Albers Bibliopolas. 1714. die 19. Febr. seq. In Catalogo typis ab ipsis exscripto pag. 128. num. 660. manu propria Sigeberti exaratum aiunt, sed fides sit penes ipsos.“ — In Catal. l. l. addit: „Hoc vero certum codicem hunc aetatem authoris [claruit autem 1101. anno] attingere vel paulo post scriptum fuisse.“ — Caeterum Codex



*Sigeberti Gemblacensis*, qui in bibliotheca Gothana asservatur (num. 61.) item habitus est pro autographo auctoris. Vid. *Pertzii Archiv.* tom. VI. pag. 80.

## CLXXIII.

[Rep. I. 4. 75.]

Codex membranaceus saec. XIII. folior. 41. Continetur:

FRAGMENTUM HONORII AUGUSTODUNENSIS TRACTATUS, QUI VOCATUR CLAVIS PHYSICAE. Incip. *omne autem quod in ea non fecit in ea sustinet* cet. Explic. *ut in lumine sancti spiritus lumen patrem uideamus. M. fiat fiat.* Fol. 41. b. a manu recentiore haec verba leguntur: *Liber iste pertinet Cenobio diui Vdalrici apud Augustam Vindellicorum Eekius scripsit 1515.*

Deperierunt huius Codicis priora folia 142; a pag. enim 143. incipitur, ut numeri antiqua manu, licet non eadem, qua Codex, scripti docent. Totus igitur Codex fuit foliorum 183. Servatur adhuc in illo Codice epistola *Andreae Erasmi a Seidel*, qui de illo haec ad Curatores Bibliothecae nostrae perscripsit: „Hoc fragmentum membranaceum vetus est ex opere Honorii Philosophi, cuius prior, non similis, sed plane eiusdem exemplaris pars, uti ex collatione patebit, a me iam possidetur, quam Norimbergae hoc mense nactus sum. Et precor, si ullo modo fieri possit, ut praesens fragmentum tamquam accessorium parti suae potiori cedat, et paratus sum, illud vel pretio vel alia quadam membrana veteri redimere, si ita visum fuerit Dominis Provisoribus Bibliothecae. Caeterum hoc fragmentum Lipsiense vix ulli usui Vestratibus esse poterit, mihi autem sane maximo editionem operum Honorii Augustodunensis Philosophi Solitarii meditantis. Vocatur autem hic Tractatus ab Auctore Clavis Physicae, et multa praeclara de rebus divinis tradit, per modum colloquii Magistri et Discipuli, nec indoctus fuit iste Honorius linguae Graecae.“

Andreas Erasmus a Seidel.

Litterarum characteres in hoc codice satis sunt luculenti, lineae stilo ductae, margini notae adscriptae duabus manibus, quarum altera est antiqua, altera recentior.

## CLXXIV.

[Rep. II. 4. 121.]

Codex membranaceus saec. XIII. inscriptionibus et litteris initialibus minio scriptis, una etiam (fol. 2. a.) satis artificiose picta, argumentis rubro passim in margine notatis, lineis plumbyagine ductis, foliorum satis crassorum 87, quorum 1. et 87. a. scriptura vacant. Quibus in bibliothecis olim hic liber fuerit, fol. 2. a. et 87. b. legitur. Illic enim pallescente atramento scripta verba leguntur: *Monasterii S. Vdalrici Augustae*; hic autem antiquiore manu picta verba apparent: *iste e. lib. S. iohannis. b. i. staigaden.* Continetur:

PETRI LOMHARDI SENTENTiarum FRAGMENTUM. Titulus nusquam legitur. Incipitur a verbis ultimis libri II. quae transitum parant ad librum III. *Iam nunc his intelligendis atque pertractandis quae ad verbi incarnati misterium pertinent integra mentis consideratione intendamus ut de ineffabilibus modicum aliquid fari deo revelante valeamus.* Exscripti integra haec verba, quippe quod illa in edit. Basil. Kesler, quae mihi una ad manum est, non invenio. Quae restant de libro tertio, inveniuntur illa in ed. l. Pergitur enim sic: *Sic enim rationis ordo postulat ut qui in primo libro cet. Ex-*

plic. lib. III. fol. 86. b. his verbis: *tangendo sunt. ut uiciorum fove* [sic habet mendose cod. pro eo, quod in ed. laud. legitur *feces*] *occidantur.* Tum accedunt adhuc verba, quae ad lib. IV. pertinent: *His tractatis quae ad doctrinam rerum pertinent. quibus fruendum est et quibus utendum est et quae fruuntur et utuntur ad doctrinam signorum ACCEDAMVS.—*

## CLXXV.

[Rep. II. fol. 57.]

Codex chartaceus ineunt saec. XV. exaratus, scriptura longe maximam partem in duas columnas divisa, inscriptionibus et subscriptionibus milto pictis, litteris initialibus rubro aut caeruleo scriptis. Folia habet 223, quorum 1. b. 3. b. 4. 213. b. et 223. scriptura vacant. Fol. 1. a. index legitur eorum quae in hoc codice habentur; nonnulla tamen omissa sunt. Manipuli duodenorum foliorum custodibus signati sunt. Contenta vero in hoc volumine haec sunt:

- a) [fol. 2. a — 3. a.] TRIGINTA DUAE REGULAE AD ORATIONEM ORNATE EXPONENDAM, EX PLATONE EXCERPTAE. Auctor quis sit non legitur. Inscriptio haec est: *In rebus siue maximis siue minimis nomen Dei inuocandum est. Plato in phedone Laurencii Valle rhetoris de ratione dicendi praecepta ad orationem ornate exponendam feliciter intexuit. Prima regula cet.* Explic. subscriptio: *te et perdoctum et perfacundam efficient.* — Haec a manu ceteris paulo recentiore scripta sunt.
- b) [a fol. 5. a — 162. b.] PETRI BLESSENSIS EPISTOLAE CLXXXII. [non, quot in editione in Biblioth. Patr. Max. tom. XXIV. pag. 930 — 1077. leguntur CLXXXIII, nec eodem quo illic ordine dispositae]. Inscriptio rubro picta haec est: *Incipit epistolare magistri petri Blesensis Bathoniensis archiepiscopi.* Epistola prima Henrico II. Anglorum Regi scripta [quae etiam in ed. l. collectionem epistolarum Petri Bles. incipit] incip. *Rogatus a vobis epistolas quas passim et variis direxi personis cet.* Collectio harum epistolarum explic. *non nocet ad ffo subdere calcar equo: Valete:* [haec verba sunt epistolae in ed. laud. XXXVI.] Subscriptio haec est: *Expliciunt eple P. Blesensis Bathoniensis. Archidiaconi.*
- c) [a fol. 163. a — 172. a. column. b.] EIUDEM COMPENDIUM SUPER IORUM. Incip. [a prooemio] *Henrico dei gratia Illustrissimo cet.* Explic. *triumphat et regnat in secula seculorum amen.*
- d) [a fol. 172. a. col. b — 172. b.] EIUDEM EPISTOLA ALIQUA, in qua se purgat calumnia quorundam qui divulgarent eum contra Ioan. Episcopum Carnotensem, pro Praepositura Carnotensi subsidia Regum, Comitum et Papae implorasse cet. Est haec in collectione epp. in Maxima Biblioth. Patr. Tom. XXIV. 130. pag. 1041. Incip. *Audiui et turbatus sum cet.* Explic. *qui eum diligunt ex affectu.*
- e) [a fol. 173. a — 177. a. col. b.] EIUDEM TRACTATUS DE CONFessione FACIENDA. Incip. *Rogasti me ut tibi aliquid cet.* Explic. *quod nobis concedat qui uiuit et regnat deus per omnia secla seclor amen.*
- f) [a fol. 177. a. col. b — 178. b.] EIUDEM DE POENITENTIA INIUNGENDA. Incip. *Nimia tui rigoris austeritas*



cet. Explic. *est super nos misericordia eius. Et sic est finis istius.*

- g) [a fol. 179. a — 184. b. A fol. 183. a. col. b. *tytuli* (sic) *epistolarum* notati sunt.] TABULA CONSPECTUM EPISTOLARUM PETRI BLESENSIS EXHIBENS. Inscriptio rubra haec est: *Item ista tabula demonstrat (sic) singula in superscriptis epistolis contenta. et iste numerus super denotat ordinem epistolarum.*
- h) [a fol. 185. a — 209. b.] PETRI BLESENSIS TRACTATUS DUPLEX DE AMICITIA CHRISTIANA ET DE DILECTIONE DEI ET PROXIMI. Hic in editionibus in duas partes scindi solet [vid. Max. Biblioth. Patr. Tom. XXIV. pag. 1209. et sqq. et pag. 1218. et sqq.], quae in nostro codice in unum coaluerunt; altera pars pertinet a fol. 185. a — 192. b. col. a. [incip. *Quoniam diminute sunt veritates* cet. explic. *nisi cum enormitas reatus eliminat;*] altera a fol. 192. b. col. a — 209. b. [incip. *Sicut praecedentia docuerunt* cet. explic. *eterna et consummata glorie plenitudo.*] Subscriptio atro picta: *Et sic est finis istius libri petri blesensis.* Et rubro picta: *Item explicat p. blesens. de dilectione dei et proximi.*
- i) [a fol. 210. a — 212. a.] EUGENII [IV.] PONTIFICIS ROM. BULLA: CONCORDIA IACOBITARUM IN AEGYPTO, DE A. 1442. Inscriptio est: *Decreta Iacobinorum.* Incip. *Eugenius Eps Servus Servorum dei Ad perpetuum rei memoriam Cantate domino qui magnifice fecit cet.* Explic. *fideliter et semper obtemperare. Datum — Februarii.* Haec bulla legitur in *Magno Bullario Rom.* (Luxemb. 1742 sqq.) Tom. I. pag. 344 — 347.
- k) [a fol. 212. b — 213. a.] EIUSDEM BULLA SUPER CONCORDANTIA ECCLESIAE ORIENTALIS CUM ECCLESIA OCCIDENTALI, DE A. 1439. Incip. *Letentur celi et exultet terra* cet. Explic. *Salvis eorum privilegiis omnibus et iuribus.* Datum — Nono. Haec bulla habetur in *Magno Bullar. Rom. Luxemb.* Tom. I. pag. 335. sq. In fine huius bullae librarius haec scripsit: *Excusatum me habeatis si aliquid incorrectum inveneritis quia ex exemplari corrupto et currenti calamo hec completa sunt Scriptum per me laurencium Nicolai de leydis.*
- l) [a fol. 214. a — 219. b.] DE VITA BRANDANI SANCTI. Incip. *Brandanus filius filones [sic] nepotis alti de genere eodem* cet. Explic. *gloriose migravit ad dominum cui est honor et gloria in secula seculorum Amen.*
- m) [a fol. 220. a — 220. b. col. b.] EPISTOLA METHODII DE ANTICHRISTO. Incip. *Antichristus in omnibus* cet. Explic. *in nocte veniet.*
- n) [a fol. 220. b. col. b — 221. a.] QUaedam de ARBORE CONSANGUINITATIS. Incip. *Auctor mei generis* cet. Explic. *ut caritas augmentetur.*
- o) [a fol. 221. b.] LITTERAE SIGISMUNDI IMPERATORIS PHILIPPO DUCI BURG. MISSAE ANNO 1434. Incip. *Nos Sygismundus* cet. Explic. *Imperii vero ij<sup>o</sup>.*
- p) [a fol. 222. a. et b.] RECENSIO CANONICORUM LEODIENSIVM EX NOBILI STEMMATE ET REGUM ORIUNDORUM ANNO DOM. 1146. Incip. *Dit syn die edel Canoniken* cet. Explic. *Sicut et pro pnti sunt.* — Caeterum commemoravit hunc codicem, qui eum cum multis aliis bibliothecae nostrae MSS. anno 1825. inspexit, *Pertzius*; vid. eius Archiv. tom. VI. pag. 212.

## CLXXVI.

[Rep. I. fol. 20.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, olim catenatus, multis membranaceis foliis intermixtis, inscriptionibus et litteris initialibus multo pictis, folior. 227, quorum 227. scriptura vacat. Continentur:

PETRI DE VINEIS EPISTOLAE. Incip. [ab indice] *Querimonia Friderici Imperatoris super depositione* cet. Opus ipsum incip. fol. 1. b. his verbis: *Collegerunt pontifices et pharisei* cet. Explic. *datum Rome apud sanctum petrum anno cet.* Subscriptio rubra haec est: *Laus et gloria sit deo in secula cui nos papa redemit passione sua Amen.* Finis epistolae 33. libr. VI., quae ultima est in ed. Basileens. MDLXVI. habetur iam fol. 222. a: *nostri culminis sigillo munitum.* Commemoraverunt iam hunc codicem *Godofr. Chn. Goetzius* in programme, quo bibliothecam nostram publicis usibus dedicandam fore indicxit, Lips. 1711. pag. 29. [qui etiam adnotavit, in calce huius codicis *Urbani et Bonifacii Pontificum epistolas et Conquestionem de miseria eius legi*, quae in impressis haud inveniuntur,] et *Pertzius*, Archiv. tom. VI. pag. 213.

## CLXXVII.

[Rep. II. 8. 157.]

Codex chartaceus saec. XVII. rubris inscriptionibus, cum una pictura Christum flagellatum-repraesentante [fol. 2. a.] satis rudi arte picta, foliorum 101, quorum 1. a. 2. b. 3. b. 75. b — 78. b. et 101. scriptura vacat. Continentur haec:

- a) [fol. 3. a — 75. a.] *Das Büchlein von den Neun Felsen.* Vndt von allerley Stenden der Menschen. Ita titulus rubro pictus. Est versio libri *Henrici Susonis de novem rupibus*; vid. eius Opp. ed. Colon. [1555.] pag. 342 — 420. Incip. [fol. 4. a.] *Alle Menschen wollen mit grossen angewentten Ernst* cet. Explic. *Es sol bey seinem leben Niemande bekandt werden.* FINIS.
- b) [a fol. 79. a — 81. b.] Tractatus, cui titulus: *Wie man Studiren sol, so man wil gelehrt werden in Geist, vnd in Natur.* Incip. *Ach wir armen menschen wir tragen* cet. Explic. *lerne, denn alle andere Menschen.*
- c) [a fol. 82. a — 90. b.] Tractatus, cui inscriptio: *Ge-wisss Proba vnd Regel, in Christo zu wandeln.* Incip. *Der Mensch sol alle seine Wercke* cet. Explic. *Vndt grosser belohnung.*
- d) [a fol. 91. a — 100. b.] Tractatus, cuius haec est inscriptio: *Die Ordnung der Natur bezeuget, Das der Mensch nicht solle essen vom verbotenem baum den bittern Thodt. Auch darneben von den trefflichen Nutz und frommen. So dis gebot bewahrt wird, vnd gehalten, Item den trefflichen verdammlichen Schaden, So dis sehligmachende geboth Vbertretten Wirdt.* Incip. *Das Erste Höchste Vnd furnemste geboth* cet. Explic. *Vndt bleibet war. Melius est tibi soli relinqui. Quam mei iuris manere.* Finis. Rubro subscripti sunt a recentiore manu versiculi:

*Hei quanto est melius tibi soli Christe relinqui,  
Quam proprii juris velle manere sui.*

## CLXXVIII.

[Rep. II. fol. 50.]

Codex membranaceus saec. XII. initio et fine mutilus, in crassa membrana valde perspicue et accurate scriptus, in duas columnas divisus, lineis stilo ductis, inscriptionibus et litteris initialibus multo pictis, folia tenens 140. Insunt:

HOMILIAE EX VARIIS PATRUM LATINAE ECCLESIAE OPERIBUS COLLECTAE ET PER ANNI TEMPORA DIGESTAE. Incip. *motusque ab eis dicta sunt cet.* Explic. [verbis ex homilia aliqua Bedae Ven.] *tanto amplius sentire: et ideo recte ....*

## CLXXIX.

[Rep. II. fol. 72.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, non admodum perspicue scriptus, scriptura a fol. 111. in duas columnas scissa, a quo folio alia manus pinxit, et rubrae sunt inscriptiones et subscriptiones. Folia sunt 193, quorum 1. 14. 108 — 110. 192. b. et 193. scriptura vacant. Continentur hoc codice [qui, ut in inferiore secundi folii margine legitur, olim fuit liber doctoris Stanislai pechina de Suednitz] haec:

- a) [a fol. 2. a — 75. a.] AENEAE SYLVII EPISTOLARUM COLLECTIO. Incip. [F] *Redericus dei gratia Romanorum imperator cet.* Explic. *attentus auditor esto.*
- b) [a fol. 75. a — 88. a.] EIUSDEM HISTORIA DE AMORE LUCRETIAE ET EURIALI. Incip. *Urben Senam unde tibi et michi origo cet.* Explic. *plus aloes quam melles (a manu correctr. mellis) habet Valet (sic) ex wyenna.*
- c) [a fol. 88. a — 91. b.] Duae AENEAE SYLVII EPISTOLAE. Sunt illae quae historiae de amore Lucretiae et Euriali in Codd. plerumque praeponiuntur. Incip. *Zozimus Senensis conterraneus meus cet.* Explic. *mel ut olus Epicuri at pitagore legumen Ex wyenna VI. Kal. Iulias MCCCC<sup>o</sup> LX .....*
- d) [a fol. 91. b — 107. b.] EIUSDEM TRACTATUS DE MORALI INSTITUTIONE PRINCIPIS ADOLESCENTIS. Ita vocatur in subscriptione. Inscriptio haec est: *Tractatus Ence Silvii poete ad latiflavum quidam regem Bohemie.* Incip. [S] *Erenissimo dno principi dno ladislao — Si quam virtuti operam cet.* Explic. *cupidissimum videatis Vale cet.*
- e) [a fol. 111. a — 192. a.] GUIDONIS DE COLUMNA HISTORIA TROIANA. Incip. [L] *Incet quotidie vetera recentibus obruantur cet.* Explic. *eiusdem prime indictionis feliciter Et sic est finis.* Subscriptio haec est: *Scriptum in universitate litzk anno 1460 in die philippi et Jacobi apostolorum.* — Caeterum commemoravit hunc codicem Pertzius, Archiv. tom VI. pag. 213.

## CLXXX.

[Rep. II. fol. 55.]

Codex membranaceus saec. XII. perspicue scriptus, initio mutilus, inscriptionibus et litteris initialibus multo pictis, lineis stilo ductis, notis passim ad marginem adscriptis. Folia constet 116. Inest:

ANONYMI COMMENTARIUS IN GENESIN. Incip. [a verbis expositionis cap. 1.] *animantium pedibus teratur. Congregationes aquarum appellantur maria videlicet cet.* Explic. *leticia cum vultu tuo. delectationes in dextera tua. usque in finem. deo gratias. Amen.*

## CLXXXI.

[Rep. II. fol. 56.]

Codex membranaceus saec. XI. initio et fine mutilus, ex parte [usque ad fol. 72. b.] crasso stilo scriptus, fortasse plurimum librorum opera, litteris initialibus atris rudi arte pictis, scriptura in duas columnas scissa, lineis stilo ductis, rarissimis notis marginalibus. Folia habet 104. Continet:

ANONYMI EXPOSITIONIS IN PSALMOS FRAGMENTUM. Incip. a verbis expositionis psalm. 4. *quod monstravimus in illis. qui taliter significati fuerint in frontibus suis quos uasfator angelus non percussit.* cet. Explic. (ps. 69.) *abstracta est ab eis; et dorsum eorum semper incurva; hieronimus....*

Multum sequutus est auctor huius expositionis Hieronymi breviarium in psalterium, cum cuius verbis non uno loco consentit.

## CLXXXII.

[Rep. II. fol. 33.]

Codex membranaceus saec. XIII. luculenter in crassa membrana scriptus, simplicibus litteris initialibus atris, lineis stilo ductis, scriptura in duas columnas divisa, folior. 22. Continet:

FRAGMENTUM AUCTORIS ANONYMI COMMENTarii LATINI IN PSALMOS. [Auctor nec est Cassiodorus, nec Hieronymus; sed quis fuerit, non adest in codice vestigium, unde colligere liceat. Fol. 20. a. in margine a manu saeculi XV. haec notata sunt: *Ex hoc dicto et pluribus aliis sicut patent legenti apparet quod haec expositio non sit sti Augustini.*] Incip. [a verbis expositionis psalmi VI.] *... daretur. Potest etiam hic psalmus ad christum ex parte referri cet.* Explic. [in psalm. XXI.] *Et semen eorum hoc est imitatores eorum vel certa opera que ipsi faciunt. A filiis hominum ....* Caeterum inter 6. et 7. excidit unum folium, quod a recentiore manu diserte notatum est in fine fol. 6. b. Nam leguntur ibi verba: *deest folium unum.*

## CLXXXIII.

[Rep. II. fol. 62.]

Codex chartaceus saec. XV. perspicue scriptus in duabus columnis, litteris initialibus et inscriptionibus multo pictis, olim bibliothecae Jacobi Thomasiae adscriptus, nam fol. 1. a. haec leguntur: *CLXXXV. zu Leipzig aus M. Jacob Thomasia Auction gekauft.* Folia sunt 348, quorum 1. b. 2. b. et 348. scriptura vacant. Inest:

EXPOSITIO PSALTERII GERMANICA, facta per monachum quemdam ex ordine St. Francisci. Hunc auctorem fuisse, docent verba, quae a Coelestino, qui olim hunc librum possedit, scripta leguntur fol. 2. a: *Auslegung des Psalters Fast lenger denn vor Zwei hundert Jahren, Durch einen Franciscaner Münch, in Deutscher sprach geschrieben, Darob er von vielen papisten angefochten worden, die fürgegeben haben, wie noch vom Babst vnd tridentischen Concilio geschicht, Es sei nicht gut, das die heilig Schrift in die Deutsche, oder andere gemeine Landsprachen gebracht werde. Johannes Frid. Celestinus. D.* [Fortasse Jenensis Theologus.] Anno CHRI 1574. Alia manus fol. 2. b. haec scripsit: *Autor huius expositionis videtur in compendium contraxisse expositionem Nicolai de Lyra, quem et laudat in praefatione. Contuli apud utrumque, Pf. 50. Deus Deo-*



rum Dominus. Quicunque haec scripsit, non male illud coniecit. Nam Nicolaum de Lyra in usum ab auctore illius expositionis vocatum esse, probabile est; certe ab auctore magni aestimatum esse docent verba praefationis, quae habentur fol. 4. b: *Man sol auch wissen das ain hochgelerter maister der hauset pruder nickla von leyer myner prüder orden dise pedentnusz des salters zu samen pracht hat wann er hebrischen wol chan also hat er in nach der Juden mainung leiplich ausgelegt vnd hat in auch nach der heiligen schrift der er ein maister ist gaistlich pedent.* — Codex incip. [post praefationem, fol. 3. a — 5. a, cuius initium est: *IN dem namen des ewigen cet.*] fol. 5. col. a: *(S)ülig ist der man, das ist heilig ist der man cet.* Explic. *frewden ewigleich loben. Amen. Deo gratias.* Tum a fol. 345. b. col. a — 347. b. sequuntur *Dy tituel uber den salter.*

## CLXXXIV.

[Rep. II. 8. 152.]

Codex membranaceus, saec. XIV. in subtili membrana exaratus, scriptura in duas columnas divisa, inscriptionibus rubris, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris, notulis interdum inter lineas scriptis. Fuit hic codex olim *Joh. Christophori Wagenseilii*, cuius emblema in priori libri operculo etiam nunc conspicitur. Folia sunt 128, quorum 77. b. 78. 79. et 80. a. scriptura vacant. Continetur:

- a) [a fol. 1. a — 77. a.] COMPENDIUM THEOLOGIAE S. SUMMA EX LIBRO SENTENTIARUM CONTRACTA. Hic epitoma-

tor Lombardi anonymus in praefatione ita: *Igitur opus, inquit, subsequens aggrediens in nomine ihu xi notulas marginales apponam aliquas. ut excepta (sic) clarius elucescat.* Post brevem praefationem opus ipsum incip. *Veteris ac noue legis continentiam cet.* Explic. *per gratiam euaserunt.* Explicit. — Pag. 80. b. accedunt versiculi de moribus apostolorum [incip. *In cruce petrus obiit cet.*]

- b) [a fol. 81. a — 128. b.] ANONYMI COMMENTARIUS IN SENTENTIAS. Titulus deest. Fol. 81. a. et b. index rubro pictus habetur. Incip. *Licet fragmenta sub mensa magistrorum quaerenti cet.* Explic. *noui resurgent homines.*

## CLXXXV.

[Rep. II. fol. 56. a.]

Codex membranaceus saec. XII. eleganter et perspicue exaratus, littera initiali, inscriptione et argumentis in margine multo, aliquoties tamen etiam a recentiore manu atro pictis, lineis stilo ductis, foliorum 26. Fuit olim hic codex S. AFR. et deinde *Monasterii S. Vdalrici Augustae*, quae verba in superiore margine fol. 3. a. leguntur. Continetur:

ANONYMI EPITOMES EX SECUNDO LIBRO SENTENTIARUM FRAGMENTUM. Non recte librarius inscriptionem rubram hanc fecit: *Incipit liber sententiarum. PRIMA. RERVM. ORIGO. & causa omnium deus cet.* Explic. *quam boni exterminatio. S; non putetur hoc dominice .....*

## VI.

## MENOLOGIA. MARTYROLOGIA. LIBRI LITURGICI. STATUTA ECCLESIASTICA.

## CLXXXVI.

[Rep. II. fol. 25.]

Codex membranaceus saeculi XI., rubris litteris initialibus simplici arte pictis, scriptura perspicua nec ineleganti in duas columnas divisa, lineis stilo ductis, folior. 171, quorum ultimum scriptura vacat. Continetur.

- a) [a fol. 2. a, fol. 160. a.] MENOLOGII GRAECORUM FRAGMENTUM A MENSE MARTIO USQUE AD AUGUSTUM. Incipit a *certaine St. Martyris Eudociae Samaritani* et finitur *depositione zonae Mariae*. Initium est: *Μηνὶ μαρτῆ α. τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος εὐδοκίας τῆς ἀπὸ Σαμαρείτων.* [Ita titulus rubro pictus.] *Ἀδὲν ἡ ἐξ ἡλιονπόλεως τῆς ἐπαρχίας λιβαρησίας τῆς φοινίκης cet.* Finis: *καὶ τὰ ἀνοξία τοῦ θεοῦ ἐκείνου ναοῦ.* Ordo est is, qui in Menologio *Annib. Albani* habetur, sed textus mirum quanta diversitas.

- b) [fol. 160. a — 168. b.] IOHANNIS DAMASCENI ORATIO [spuria, vid. ed. *Lequien*. tom I. pag. 583.] DE HIS, QUI

IN FIDE DORMIERUNT; QUOMODO MISSIS ET ELEEMOSYNIS ET BENEFICENTIS, QUAE PRO ILLIS FIUNT, ADIUVANTUR. Titulus rubro pictus hic est: *Τοῦ ἐν ἁγίοις πρὸς ἡμῶν ἰωάννου μονάχου καὶ πρεσβυτέρου τοῦ δαμασκinoῦ περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων, ὅπως αἱ ὑπὲρ αὐτῶν γινόμεναι λειτουργίαι καὶ εὐποιῖαι, τοῖς ταῖς μέγιστα ὠνήνησιν.* Inc. *Τὰ τῶν βρωμάτων ἡδέα καὶ τίμια προτιθέμενα cet.* Finis, qui ab ed. *Lequien*. admodum differt, hic est: *καὶ τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐμφορηθῆναι πάντας. ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. ὃ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.* Subscriptio rubra: *Γέγραπται τὸ παρ'..... συνέξαρκτον διὰ χειρὸς βασιλείου τοῦ ῥηγινού ἐν ἔτει 872.....* — Foll. 169. et 170. ab aliena manu ad Menologium Maii supplendum scriptae sunt *vitae et passiones Pausiaci et Irenes*. Caeterum vide quae in fine descriptionis sequentis codicis notavimus.



## CLXXXVII.

[Rep. II. fol. 26.]

Codex membranaceus saeculi ut videtur XI, litteris initialibus simplici arte atro colore pictis, litteris perspicuis et cursivis, scriptura in duas columnas divisa, lineis stilo ductis, folior. 128, quorum tamen primum et ultimum aliena continent et a biblopega adsuta sunt. Continetur:

MENOLOGII GRAECAE ECCLESIAE FRAGMENTUM, MENSIS DECEMBRIS. Incipit a vita *S. Clementis papae Romani* et finit narratione de *S. Spyridone*. Initium [fol. 2. a.] hoc est: *Μηνὶ τῷ αὐτῷ* [sc. *Novembri*, nam novem priora folia continent quaedam ex hoc mense,] *κἔ: μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, πάπυ ῥώμης κἔ τῷ.* Ita inscriptio atro picta. Textus incipit: *Τότος τῆς ῥωμαίων* cet. Finis quis sit, difficile est dictu, quum ultima pagina adeo sit in litura, ut vix unum aut duo verba legere queas. — Ut *Godofr. Chn. Goetzius* in progr., quo *bibliothecam senatoriam aperiundam fore indicit*, pag. 25. adnotavit, hic et praecedens codex a. *Io. Philippo Kustnero* et *Io. Georgio Sbero*, senatoribus quondam Lipsiensibus, bibliothecae muneri dati sunt. Caeterum idem *Goetzius* l. l. pag. 24. utrumque codicem putat esse saec. X. vel IX., quod tamen vereor ut recte statuatur.

## CLXXXVIII.

[Rep. I. 4. 62.]

Codex membranaceus saec. XII. scriptus, longo usu pessime habitus, folior. 88. Continetur:

FRAGMENTUM EX MENOLOGIIS GRAECIS PER MENSES ALIQUOT. Prima et ultima folia huius codicis adeo depravata sunt, ut verba initialia et finalia legere non potuerim.

Impositae sunt huic Codici litterae a *M. Herzogio* d. 30. Aug. 1709. scriptae et ad *M. Groschuffenium*, eius olim possessorem, datae. Qui hanc epistolam scripsit adeo diligenter in hoc codice perscrutando versatus videtur, ut non possim non integra eius verba, quibus codex bene describitur, huc transscribere. „Codicem, ait Herzogius, Msstum remitto, serius, quod non nego, quia citius alia mihi remissionem non dederunt. Coniecturam de isto confeci, esse aliquod fragmentum ex Menologiis ecclesiae Graecae, liturgiam ipsius exhibens. Caput deest, sed ex subsequentibus apparet, quod in primis undecim foliis contineantur liturgiae, quas horis statis dum diurnis, dum nocturnis per mensem Septembrem observarunt, et forte adhuc observant Graecae ecclesiae additi: September enim, quod mensis primus inter hodiernos Graecos adhuc sit, hoc ipse non ignorabis. Hinc fol. 4. pag. versa invenies: *στίχοι η τὸ γενέσθαι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου*: ordines in liturgia die huius mensis octavo, quo nativitas sanctissimae Deiparae celebratur. Fol. 6. pag. 1. *στίχοι ιδ. ἡ ὑψώσις τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ* — *τοῦ σωτήρος* cet. i. e. ordines liturgici die 14. quo elevatio vivificae crucis celebratur. Fol. 8. pag. versa habes ordines liturgicos in diem 24. Sept. *τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος Θεκλῆς*. Fol. 9. pag. 1. in diem 26. liturgias, quibus celebrabatur ἡ μεταστάσις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ — *Ιωάννου τοῦ Θεολόγου*. Fol. 11. pagina versa inscriptio, quam ex reliquis ceu stipem collegi, haec est:

*Ἡ μὲν ὀκτωβριος ἔχει ἡμέρας λυ. ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας — καὶ ἡ νύξ ὥρας ιγ.*  
Eandem inscriptionem prae se ferunt singula capita, qua no-

men mensis, numerus dierum, denique numerus horarum in quas dies et nox dispescitur, deprehendetur. Stichi vero referunt numerum cuiuslibet diei, et quidem litteris Graecis. Deinde nominatur sanctus aut sancta aut alia festivitas, cui dies dicatus est. Tertio indicatur an vespertino tempore s. Vigiliis diem festam praecedentibus sint quaedam ex liturgiis observandae. Quarto quinquaginta *στίχοι* s. ordines ex fragmentis psalmodiarum, et quotnam sint observandi horis diurnis. Subnectuntur his, si festum est solennius, quaedam *δοξολογία*. E. g. habes festum circumcisionis, quod primo Januarii die celebratur.

Nom. festiv. *Στίχοι λ. ἡ ὀκταήμερος περιτομὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις — ἡμῶν Βασιλέως.*

Vigiliae. *Ἐσπέρα οὐ στιχολογῆται* cet. Tunc subsequuntur *στίχοι* diurni.

Doxologia. *Ὁ Θεὸς πνευμάτων ἐν ὑψίστοις καθήμενος, σὺν πατρὶ τῷ ἀνάγκῃ καὶ τῷ θεῷ σὺν πνεύματι. Ἐνδόξως τεχθῆναι ἐν οὐραῖς ἐκ κόρης ἀπειράνδρου σου Μαρίας. διὰ τοῦτο καὶ περικεφαλῆς ὡς ἄνδρος ὀκταήμερος. Δόξα τῇ παναγὰ ἱερί σου βουλῇ. δόξα αὐτῇ ἐπιφανείᾳ σου* cet.

Haec sunt, quae exsculpere potui“ cet. —

Praeterea in exteriori libri operculo nomen legitur possessoris ut videtur: *Iean de Wit.*

## CLXXXIX.

[Rep. II. 4. 114. a.]

Codex membranaceus saec. XIII. picturis et auratis pictisque litteris ubique splendidus, folior. 195, quorum 1. a. 2. b. 3. a. 4. b. 5. a. 6. b. 7. a. 8. b. 9. a. 10. b. 11. a. 12. b. 175. 194. b. et 195. scriptura vacant. Foll. 1. b — 12. a. picturae conspiciuntur de Jesu Christi vita, passione, resurrectione, in coelum ascensione, aliaeque ad historiam Novi Testamenti pertinentes. Continentur:

a) [fol. 13. a — 18. b.] CALENDARIUM FESTORUM, belle pictum. Incip. [caeruleis litteris] *Iam prima dies et septima fine minatur.* Explic. *Silvestri ppe.*

b) [fol. 19. a — 194. a.] PSALTERIUM LATINUM. Ex versione vulgata. Ordo psalmorum non raro immutatus est, intermiscuntur etiam aliena, v. c. *Mosaicae* illae *preces*, quae leguntur Deuter. cap. 32. [a fol. 158. b — 161. b.]; hymnus Ambrosianus *Te deum laudamus* [a fol. 163. a — 164. b.]; *symbolum Athanasianum* [a fol. 164. b — 166. b.] *Kyrie eleyson* [a fol. 166. b — 171. a.] et alia. — Caeterum incip. hoc psalterium *Beatus vir qui non abiit* cet. Explic. *piis supplicationibus consequantur. Qui vivit.*

## CXC.

[Rep. I. 4. 57.]

Codex membranaceus saec. X. elegantissime scriptus et ob nitorem cum scripturae, tum picturarum pretiosissimus, litteris initialibus auro, argento et variis coloribus distinctis, vocum compendiis fere nullis, foliorum 210, quorum 6. 7. a. et 210. vacua sunt. Opercula libri, plus illa digito crassiora, e ligno quercus ilicis confecta sunt, et in priori conspiciuntur emblema pretiosissimum et elegantissimum, sculptum ex ebo-

re, opus Byzantinum, Mariam repraesentans cum Jesu infante, qui dextra benedicit, sinistra litteras convolutas habet, in ulnis sedente. Et mater et filius capita cincti sunt nimbo aureo. Septemdecim vero paginae pictae sunt, et haec quidem: fol. 1. b. 2. a. 2. b. 3. a. 3. b. 4. a. 4. b. 5. a. 7. b. 8. a. 9. b. 10. a. 96. b. 97. a. 117. b. 118. a. et 135. b. — Contenta autem haec sunt:

a) [fol. 1. a — 5. b.] LITURGIA LATINA. Titulus deest; sed in quibus haec liturgia scripta est foliis, sunt ea caeteris paulo maiora. Fol. 1. a. preces leguntur, quorum hoc est initium: [F]ac *questo domine deus noster intercedente beato pelagio martire tuo.* cet. Fol. 1. b. habetur imago Christi crucifixi et mortui, cum verbis: ANNUAT HOC AGNUS MUNDI PRO PESTE PEREMPTUS. Ad dextram partem crucis Maria conspicitur, ad sinistram Joannes apostolus. Illi adscripta sunt verba: FULGIDA STELLA MARIS PRO CUNCTIS POSCE MISERIS; huic: ET TU IUNGES PRECES CUM VIRGINE VIRGO IOHANNES. Ad pedes Mariae praeterea leguntur verba: STELLA MARIS, et ad pedes Iohannis: VIRGO IOHANNES. In media tabula habentur verba: IN CRUCE XPE TUA CONFIGE NOCENTIA CUNCTA. Sequitur fol. 2. a. imago S. Gregorii, sedentis cum nimbo et in pulpito librum tenentis, in quo evoluto verba leguntur: SCRIBIT GREGORIUS DICTAT QUAE SPS ALMUS. Adest enim spiritus sanctus sub forma columbae, quae in aurem Sancti dicitur dicenda et scribenda. Similis pictura e codice Bambergensi, qui homilias Gregorii M. in Ezechielem continet, conspicitur in libro *Iacckii*: Viele Alpha-bete und ganze Schriftmuster vom VIII. bis zum XVI. Jahrhundert, fasc. I. — Tum inde a fol. 2. b., quod folium nigro colore obductum litteras auratas habet, ipsa liturgia sequitur. Incip. a verbis DNS VOBISCVI cet. Explic. APOSTOLORUM AC MARTYRUM TUORUM. Sed videntur nonnulla desiderari. Omnia foll. praeter 5. b. egregie picturata sunt.

b) [fol. 7. b — 209.] EVANGELIA PER ANNI CIRCULUM LEGENDA. Titulus hic est: IN DEI NOMINE INCIPIUNT EVANGELIA PER ANNI CIRCULVM LEGEDA: IN VIGIL. NATAL. DNI. SEQ. SCI. EV. SEC. MATH. Haec omnia in tabula caerulea litteris auratis scripta sunt et integram paginam complent. Fol. 8. a. incip. MATHE IN ILL. TEMP. CVM ESSET cet. Haec verba integram paginam implentia in rubra tabula egregie ita picta sunt, ut littera C in voce CVM medium locum teneat ac caetera verba circumscripta sint. Initialia verba evangeliorum in natalibus Jesu, festo Paschatos et Pentecostes legendorum eadem ratione picta sunt. Omnino autem litterae initiales [quae tamen ab initio codicis longe splendiores et maiores sunt quam sub finem] magna arte magnoque splendore pictae sunt, quae de caussa iis etiam, ut ex certis vestigiis apparet, obvolucrum additum erat [vid. foll. 97. a. et 132. a.] Fol. 209. b. liber explic. verbis: Qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii.

### CXCI.

[Rep. II. 4. 123.]

Codex membranaceus saec. XIV. perspicue exaratus, scriptura in duas columnas divisa, litteris initialibus, inscriptionibus et subscriptionibus multo pictis. Foliis constat 75. Continentur:

EVANGELIA PER ANNI CIRCULUM LEGENDA, IN GERMANICUM SERMONEM AB ANONYMO AUCTORE TRANSLATA. Titulus minio pictus legitur fol. 1. a: *Hie heben sich an den ewangilia alliu dev man list vberal in dem iar, und zwen passion.* Incip. *Cum esset desponsata mater iesu Maria Ioseph et cetera. Do unser frawe sant Maria wart gemehelt Ioseph cet.* Explic. *Die gernne hörent daz gotes wort und in ez behaltent. ze hort.* — Tum sequitur haec subscriptio, quorum singuli versus alterna vice rubro et atro picta sunt:

*Hie habent die ewangeli ein ende.  
Got alle unser forge wende. Amen.  
Swer an dem puch lese da.  
Der sprech dem schreib ein. auc maria.  
Daz im maria helffe anz aller seiner not  
Und sei im sei an seinem tod.  
Got müzz sein pflegen  
und geb im alle zeit seinen seggen.  
und darzu ze lon.  
dev himelischen thron.  
Der daz puch haben schol.  
Dem gan ich des himelreichs wol.  
Der soll mir des nicht wennehen.  
er sol des schreibers Durch got oft gedennen. Amen.*

*Der ewangeli sint. iiii. und vijot, der langenn an die passion. Ez hat geschriben daz puch Stephan der Pfölnchouer. finiuit. anno dni M. CCC. XXVII. in vigilia sancti Laurentii.* — Caeterum mentionem huius codicis iam fecit Goetzius in progr., quo bibliothecam nostram publico usui aperiendam fore indixit (Lips. 1711.) pag. 30.

### CXCII.

[Rep. II. 4. 125.]

Codex partim chartaceus, partim membranaceus saec. XIV., rubris inscriptionibus et litteris initialibus, satis perspicue scriptus in foliis 404, quorum 1. 2. et 404. b. scriptura vacat. Continentur:

LECTIONES IN FESTIS ET DOMINICIS DIEBUS PER TOTUM ANNUM. Titulus non legitur usquam. Incip. *In vigilia pentecosti. ad ves.* [Haec verba rubro colore sunt picta.] *Veni sancte spiritus reple tuorum corda cet.* Explic. *operati sunt infirmitatem adepti sunt permissionem.* — Post haec ab aliena, certe volubili manu eiusdem saeculi scripta est oratio brevis, quae incip. *Deus qui beatum cet.* Explic. *mercatur per dominum.* —

### CXCIII.

[Rep. II. fol. 58. a.]

Codex membranaceus saec. XI. scriptus, initio et fine mutilus litteris initialibus vario colore et inscriptionibus rubro pictis, lineis stilo ductis, crassae membranae, folior. 85, quorum 6. b. scriptura vacat. Continentur haec:

- a) [fol. 1 — 2.] FRAGMENTUM LEGEND. MATTHAEI APOST. Incip. *...super unumquemque nostrum et inflammatus sumus cet.* Explic. *ut cum ipsi postmodum in eterna secula gaudere mereamus per eum qui vivit cet.*
- b) [fol. 3. a — 5. b.] LEGENDA DE S. MICHAEL. Incip. *Memoriam beati michaelis archangeli cet.* Explic. *propter eos qui hereditatem capiunt salutis cet.*
- c) [fol. 5. b. — 6. a.] BERENGARII EPISCOPI GERUNDENSIS [in Catalon. Hispan.] EPISTOLA de Sanctorum reliquiis a. D. M. LXXX. VII. ex Gerunda civitate in Coenobium



S. Aerae transmissis; it. de inventione corporis S. Martyris Narcissi. Haec minoribus litteris et manu recentiore scripta incip. *Anno dominice incarnat. M<sup>o</sup>. LXXX<sup>o</sup>. VII<sup>o</sup>. missus est quidam nuntius* cet. Explic. omnipotentem deum exorate.

d) [fol. 7. a — 8. b.] LEGENDA DE S. MARTINO EPISCOPO. Titulus minio pictus: *In natalibus S. Martini ep.* Incip. *Igitur Martinus Sabarie pannoniarum oppido oriundus fuit* cet. Explic. *ut etiam auihus imperaret.*

e) [fol. 9. a — 21. b.] HOMILIA DE NATALIBUS CHRISTI SECUNDUM MATTHEUM. Incip. *Inquirendum est quid ista sit generatio de qua matheus dicit* cet. Explic. *ut describantur mulierum genera ....* [excidit hic unum folium.]

f) [fol. 22. a — 85. b.] LEGENDA ET PASSIO APOSTOLORUM. Incip. *Licet plurima de apostolicis signis sacra euangelicorum* cet. Explic. [sed finis deest] *non amittens suam dignitatem. Hic ergo homo xps ihs ....* Vitae singulorum apostolorum haec sunt: a fol. 22. a. *Petri*; 31. a. *Pauli*; 34. a. *Iacobi fratris Christi*; 36. b. *Philippi*; 38. a. *Andree*; 57. a. *Iacobi fratris Iohannis*; 61. a. *Iohannis*; 78. a. *Bartholomei*.

## CXCIV.

[Rep. II. fol. 64.]

Codex membranaceus saec. XII. vergente exaratus, nitide et eleganter foliis 104 scriptus, crassarum membranarum, quarum octonae manipulum numero notatum efficiunt, inscriptionibus et litteris initialibus rubris, flavo caerulesque distinctis, lineis atramento ductis, vocum compendiis non multis iisque vulgaribus. Ligatura lignea, cui rubrum corium obductum, prisca est et vestigiis bullarum catenaeque quondam additae insignis. Continentur haec:

a) [fol. 1. a.] ORDO IN COENA DOMINI. Incip. *Nos autem Kyrie* cet. Explic. *Calicem salutans etc.*

b) [fol. 1. b — 31. b.] DE VITA ET GESTIS ST. HENRICI II. IMPERATORIS LIB. III. [vulgo *Adelboldo* tributi.] Inscriptio rubra: *Incipit liber. I. de vita & gestis sci heinrici imperatoris.* Incip. *Anno ab incarnatione dni. millesimo primo. ab urbe autem* cet. Explic. *per eam reprobatur.* Legitur huius vitae tantum liber primus et secundus in *Canisii* lection. antiq. Tom. III. p. 2. pag. 27—34. (ed. *Basnag.*); tertius, quem noster codex habet, nondum typis descriptus videtur.

c) [fol. 31. b — 39. b.] VITA SANCTAE KUNEGUNDIS IMPERATRICIS. Ita titulus minio pictus. Incip. *Ex nobilissimo parentum magnorum videlicet augustorum sanguine duo immarcescibiles* cet. Explic. *videtur testificata. per xpm dnum n. am;* Legitur haec vita ex *variis MSS.* et antiquis editionibus apud *Bolland.* m. Mart. tom I. pag. 272—276.

d) [fol. 39. b — 55. a.] LIBER DE MIRACULIS SANCTAE KUNEGUNDIS. Ita ruber titulus. Incip. *Xpiane, religioni proficiens* cet. Explic. *parte sue devotionis. per dnum.* Haec vide, sed perfectiora, apud *Bolland.* l. l. pag. 276—278. Additur his: [fol. 55. a — 56. a.] REVELATIO CUIUSDAM PRESBYTERI. Incip. *Dnus erigit elifos.* cet. Explic. *cum scis istis in regno meo. amen.* Haec non leguntur apud *Bolland.*

e) [fol. 56. a — 59. b.] BULLA INNOCENTII III. DE CANONIZATIONE S. KUNEGUNDIS. [Data 3. Nonas Apr. MCXCIX.] Inscriptio rubra: *Privilegium Innocentii pp.* Incip. *Cum secundum euangelicam veritatem* cet. Explic. *in tui semper unione uiuamus.* Additur *Officium missae de S. Henrico* [fol. 59. b — 60. b.] et *hymnus* ad leges veteris musices in usum ecclesiae Bambergensis. Bulla ista non legitur in *Magno Bullar. Roman. Luxemb.*, sed apud *Bolland.* l. l. pag. 281. sq.

f) [fol. 60. b — 100. a.] PASSIO S. KATHERINAE VIRGINIS. Incip. [prolog.] *Cum sanctorum fortia gesta ad memoriam posterorum transcribimus* cet. Explic. *qua xps pro mundi redemptione ad passionem preparauit cui honor et laus* cet. Illa passio typis nondum est descripta. Intermixti sunt [fol. 61. b — 63. a. 64. a. et b. 65. b. 66. b. 68. a. 69. a. et b. 70. a — 71. a.] *hymni*, cum notis musicis vel potius neumatibus. Fol. 68. habetur pars homiliae *Gregorii M.*, quae legitur in ed. opp. Duac. tom. III. pag. 29. et incip. *Sepe uos ammoneo* cet.

g) [fol. 100. a — 104. a.] PASSIO S. BARNABAE APOSTOLI, similis illi Graecae, quam cum versione Latina Guil. Card. Sirleti ed. *Bolland.* Iun. t. II. p. 431. ss. Incip. *Ego iohannes qui et marcus famulus* cet. Explic. *cum innis et laudibus mirifice collocatum est ad honorem et gloriam dni nri ihu xpi. qui uiuit* cet.

h) [fol. 104. a.] FRAGMENTUM TESTAMENTI BRUNONIS, Ducis Carinthiae, Praesulis Herbipolensis. Incip. *Ego bruno ordino de meo predio* cet. Explic. *eodem m ad meam.* [cf. *Cave* script. eccles. pag. 521.]

i) [fol. 104. b.] *Miraculum choreae in villa colbitze (Kolbeke) regionis Saxonicae, ubi S. Magnus martyrium consummavit, ao. M<sup>o</sup> XXI<sup>o</sup> sub Henrico II. Imp.* Incip. [Miraculum inauditum quod euenit moderno tempore] cet. Explic. *herberti successere uenerando.* — Caeterum commemoravit iam hunc codicem *Pertzius*, Archiv. tom. VI. pag. 208.

## CXCIV.

[Rep. II. fol. 58.]

Codex membranaceus, saec. XIII. in crassa membrana scriptus, scriptura in duas columnas scissa, inscriptionibus et litteris initialibus rubris, lineis stilo ductis. Fol. 1. a. leguntur verba: *Iste liber est Sancti Mauricii in Alach inferiori.* [Haec verba repetuntur etiam fol. 2. b. et 5. a. additis tamen priore loco verbis: *et sancti godehardi.*] Eod. fol. med. haec leguntur: *Reuerendo in xpo patri ac domino domino Ot. Venerabili proposito in Reichersperg Otto de albrecht-haim suus dilectus seruitor salutem.* Denique eod. fol. extrem. habentur hi versus memoriales:

*Moguntinensis, Treuerensis. Coloniensis,  
Quilibet istorum fit concellarius horum.  
Et palatinus dapiter, dux portitor ensis,  
Marichio propositus camerac, pincerna Bohemus,  
Ily statuunt dominum cunctis per secula sumum.*

Hoc codice, qui 213 foliis constat, haec continentur:

a) [Fol. 1. b. 2. col. a. 3. b. 4. a. et b. col. a.] CALENDARIUM SANCTORUM, inde a XVI. Kal. Sept., vel, ut fol. 3. b. vocatur, BREVIARIUM HUIUS LIBRI.

b) [fol. 2. a. col. b.] *Carmen in S. Iohannem.* Incip.



*Ut queant laxis resonare fibris mira gestorum famuli tuorum cet. Explic. ac futuri tempore secli. Amen.*

c) [fol. 2. b. col. a.] *De sanctis apostolis petro et paulo. Incip. Aurea luce et decore roseo cet. Explic. Si trinitati semper.* Subscripti sunt hi versus:

*Alma Christi quando fides  
Mundo passim traditur  
Et perlato orbis fines  
Igne flagrans floruit  
Tunc elegit gratum sibi  
Militem MAVRITIUM.*

d) [fol. 4. b — 7. a.] *Passio S. Mammetis martyris. Incip. In diebus illis cum primum ab Aureliano tyranno per universum orbem persecutio missa fuisset cet. Explic. sepelierunt eum die quinto x. kl. augustarum in cesarea capadocie laudantes dnum & xpm eius cui est honor cet.*

e) [fol. 7. a — 9. a.] *Passio S. Agapiti. Incip. Sub rege Antiocho pagano erat quidam puer cet. Explic. Et multi paganorum crediderunt in deum per famulum dei agapitum et per ihm xpm cet.*

f) [fol. 9. a — 12. b.] *Vita S. Magni. Incip. Quicunque confessus fuerit nomen filii dei cet. Explic. ad pedes illius posuit. Passus est autem beatissimus martyr Magnus XIII. kl. Sept. regnante dno nro ihu xpo cet.*

g) [fol. 12. b — 14. a.] *Passio S. Symphoriani. Incip. Tempore illo sub Aureliano principe cum aduersus nomen xpianum persecutionis dire procella detonaret cet. Explic. & in omnium uotorum plenitudine felix aperitur ingressus per ipsum dnum nrum cet.*

h) [fol. 14. a — 17. a.] *Passio S. Bartholomei apostoli. Incip. Indie tres esse ab hystoriografis asseruntur. Prima est India cet. Explic. bene compositis & bene stabilitis migravit ad dominum cui est honor cet.*

i) [fol. 17. b — 18. b.] *Passio S. Genesii. Incip. Imperante Diocletiano cum cessassent per annos quattuor ecclesie cet. Explic. VIII. kl. Septembris eodem diocletiano quarto consule regnante dno nro ihu xpo cet.*

k) [fol. 18. b — 19. b.] *Passio S. Alexandri. Incip. In diebus illis facto Alexandro xpiano sub maximiano imperatore. audiens maximianus cet. Explic. passus autem est beatissimus dei martyr alexander VII. kal. sept. sub maximiano imperatore regnante dno nro cet.*

l) [fol. 19. b — 34. a.] *Vita S. Augustini episcopi. Incip. Inspirante rerum omnium factore et gubernatore dno mei memor propositi cet. Explic. & in futuro omnipotentis dei promissis perfruar. AMEN.*

m) [fol. 34. a — b.] *Passio S. Sabinæ virginis. Incip. In choro sanctarum martirum beata numeratur Sabina cet. Explic. iuxta aram uindiciani. in oppido uindinensi.*

n) [fol. 34. b — 35. b.] *Passio S. Iohannis Baptistæ. Incip. Quinto decimo anno Tyberii cesaris in quo quartus erat pilati procuratoris annus cet. Explic. aurea tecta confurgent. Passus est autem beatus Iohannes baptista cet.*

o) [fol. 35. b — 36. a.] *Passio Sanctorum Felicis et Ianuarii. Incip. In diebus Diocletiani octies et maxi-*

*miani septies consulum exiit edictum imperatorum cet. Explic. una cum clericis meis ad uictimam. qui permanes in eternum. cui est cet.*

p) [fol. 36. b.] *Fragmentum hymni ecclesiastici, cum notis musicis. Incip. Gaude mater ecclesia noua frequentans gaudia cet. Explic. virgo prodit gloriosa que....*

q) [fol. 37. a — 38. a.] *Passio duorum fratrum Victorini et Seuerini. Incip. Fuerunt duo fratres Victorinus et Seuerinus. Hi post utriusque parentis obitum cet. Explic. in suum territorium transfuderunt et honorifica sepultura condiderunt nonas septembris.*

r) [fol. 38. a — 45. b.] *Passio S. Adriani et aliorum martyrum. Incip. Factum est in secunda interrogatione tyranni maximiani ut ingrederentur cet. Explic. & abrenunciantes omnibus seculi huius seruierunt domino qui cum patre cet.*

s) [fol. 45. b — 47. a.] *Passio Felicis et Regulæ. Incip. Multorum innumerabiliumque per orbem preciosa exstitit in conspectu cet. Explic. Celebritas uero passionis illorum colitur III. id. septembris cet.*

t) [fol. 47. a — 48. a.] *Passio S. Cornelii. Incip. Temporibus Decii Cesaris maxima persecutio orta est xpianis. & precepit decius cet. Explic. ubi hodie orationes eorum florent ad laudem et gloriam dni cet.*

u) [fol. 48. a — 49. a.] *Passio Cypriani episcopi. Incip. Tusco et Basso consulibus cartagine in secretario paternus proconsul. cet. Explic. cum uoto et triumpho magno. in laude domini cet.*

v) [fol. 49. a — 50. b.] *De exaltatione S. Crucis. Incip. Tempore illo postquam Constantino augusto. contra maxentium tyrannum properante ad bellum cet. Explic. in sce crucis signaculo. miraculorum plurima. donante dno nro cet.*

w) [fol. 50. b — 55. b.] *Passio S. Eufemie virginis. Incip. Quinto persecutionis anno Diocletiani imperatoris prisco proconsule in europa ciuitate calcedonie cet. Explic. complemus glorificamus deum patrem cet.*

x) [fol. 56. a — 57. a.] *Eiusdem Eufemie miraculum. Incip. Eutices abbas et monachus xpm post humanam assumptionem cet. Explic. Quod annuere dignetur. qui pro ea effudit sanguinem suum dominus cet.*

y) [fol. 57. b.] *Dedicatio capellæ B. Mariæ Helmgerspergæ facta, cum reliquiis et indulgentiis. Titulus ruber hic est: Tertia [sic] Kalend. Augusti dedicata est cappella beate Mariæ in Helmgersperge. Anno dni M. CC. LXII. Incip. Cappella beate Mariæ uirginis in Helmgersperge quondam a sco Godehardo cet. Explic. indulgentias. et adhuc dandas ratificauit. — Notandum est, foll. 56. et 57. ab aliena manu eaque recentiore esse scripta. Videntur maxime propter ea, quae fol. 56. a — 57. a. leguntur, hoc loco interserta esse.*

z) [fol. 56. a. col. b., quocum cohaeret 58. a — 65 b.] *Vita et passio S. Laniberti. Praemittitur praefatio Stephani tongrorum episcopi ad Herimannum archipraesulem, usque ad fol. 58. b. col. a. Incip. Cum cottidie aliorum explorari cet. Passio ipsa incip. Igitur gloriosus martyr Lanipertus et eterno regi sacerdos dile-*

- etissimus, insigni ex profapia cet. Explic. cursum sui agonis XV. M. octob. regnante deo uiuo cet.
- aa) [fol. 65. b — 71. b.] *Passio S. Eustachii.* Incip. In diebus Traiani imperatoris doemonum (sic) preuallente fallacia erat quidam magister militum. cet. Explic. impetrabant que promissa sunt sanctis per gratiam dni cet.
- bb) [fol. 72. a — 79. b.] *Passio S. Ticonis archiepiscopi.* Praefatio incip. Gloriosam martyris chpi Tye-  
monis passionem uenerabiliter ecclesia suscipiat cet.  
Opus ipsum incip. Beatissimus igitur martyr et pontifex Tymo ingenuis parentibus alto baiocariorum [sic] genere oriundus cet. Explic. Passus est autem egregius xpi martyr quarta kalendas octobris adiuvante et coronante domino cet.
- cc) [fol. 80. a — 108. b.] *DE MIRACULIS S. MARIAE VIRGINIS.* Incip. Ad omnipotentis dei laudem cum sepe recitantur miracula cet. Explic. oratorium festinus egreditur.
- dd) [fol. 108. b — 109. b.] *Ordo precum in festis nonnullorum Sanctorum canendarum, cum neumatibus* Incip. En aduenit ventura dies natalis sanctissimorum martyrum cet. Explic. qui contempserunt mandata principum. Et cum.
- ee) [fol. 110. a — 115. a.] *De virtutibus et passione S. Mathaei.* Incip. Erant duo magi zaroes et arfaxar apud ethyopas in ciuitate eorum magna cet. Explic. beati apostoli mathei, qui primus hebreo sermone scripsit euangelium dni nri cet.
- ff) [fol. 115. a — 117. b.] *Historia passionis Thebae legionis.* Post prologum (cuius hoc est initium: Sanctorum passionem martyrum qui hunc diem cet.) incip. Tempore illo sub Maximiano qui romane rei publice cum diocletiano collega imperium tenuit cet. Explic. hodierna deuotione et laudibus frequentamus, regnante dno nro cet.
- gg) [fol. 117. b — 124. b.] *Meginfredi Parthenopolitani uita et passio Emmerammi episcopi.* Post prologum [cuius hoc est initium: Sanctorum dicta que videntur simplicia cet.] incip. Est in Aquitania partibus urbis uirorum illustrum titulis celeberrima cet. Explic. ut si numerari deberent numerantis industriam premerent.
- hh) [fol. 124. b. — 128. a.] *Passio S. Mauricii sociorumque et miracula S. Mauricii.* Incip. Diocletianus quondam romane rei publice princeps cum ad imperium totius orbis cet. Explic. mente et ore deo debitas incessanter laudes reboant, cui est honor cet.
- ii) [fol. 128. b — 131. b.] *Duo sermones anonymi auctoris, quorum alter [de contemptu mundi] incip. Hodierna sollempnitas frs kmi nos admonet a presentis uite amore disungi cet., alter [in festum Mauricii martyris] incip. Sacra hec hodierna sollempnitas fratres karissimi nobis est amabiliter cum summa reuerentia excolenda cet.*
- kk) [fol. 132. a. et b.] *Fragmentum hymni ecclesiastici, cum notis musicis.* Incip. .... nullius per exemplum se sacravit deo o templum cet. Explic. deus filius esse tuus.
- ll) [fol. 132. b — 136. b.] *Conversio S. Cypriani episcopi et passio illius sanctaeque Iustinae virginis.* Incip. Inluminatio dni nri ihu xpi saluatoris de celo facta est. & completis uerbis prophetarum cet. Explic. accipiunt sanitatem, eorum meritis glorificantes patrem cet.
- mm) [fol. 136. b — 142. b.] *Confessio S. Cypriani.* Incip. Quicumque in xpi misteriis proficis meas adtendite lacrimas cet. Explic. patre meo Eusebio, cui est multa gratia et merces apud deum qui liberauit me de morte eterna et deduxit ad ihm xpm cet.
- nn) [fol. 142. b — 145. b.] *Passio Sanctorum Cosmae et Damiani.* Incip. Temporibus Diocletiani et Maximiani fuit quedam mulier in ciuitate egea cet. Explic. ad laudem nominis sui prestat fieri usque in hodiernum diem, qui cum patre cet.
- oo) [fol. 145. b — 154. a.] *Passio S. Wenzelai.* Incip. Oportet nos fratres karissimi uitam et passionem sci Wenzelai martiris xpi fideliter considerare consideratamque memoriis nostris studiose commendare cet. Explic. Triumphauit uero gloriosus martyr quarta kalendas octobris cum auxilio summi regis celorum, qui cum patre cet.
- pp) [fol. 154. a — 156. a.] *In festiuitate S. Michaelis archangeli.* Incip. Memoriam beati Mychaelis archangeli toto orbe uenerandam, ipsius et opere condita et et consecrata cet. Explic. missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis in xpo cet.
- qq) [fol. 156. a — 159. b.] *Vita S. Hieronymi Presbyteri.* Incip. Hieronimus noster in oppido Hystrodonis quod a gothis uersum & dalmatie quondam pannonieque confinium fuit cet. Explic. uite tempus impleuit annis. LXXXVIII. & mensibus sex.
- rr) [fol. 160. a — 161. a.] *Miraculum S. Hieronymi Presb.* Incip. Impossibile est omnino et longum de isto cet. Explic. Expleto etatis sue anno. Nonagesimo primo. Imperii uero Onorii duodecimo. Imperante utique illo cet.
- ss) [fol. 161. b — 162. b.] *De translatione S. Stephani.* Incip. Factum est cum esset reconditum corpus sci Stephani primi martiris hierosolimis in sca syon cet. Explic. Sanitates autem et uirtutes facie sunt super infirmos in diebus illis cet.
- tt) [fol. 163. a.] *Dedicatio capellae B. Mariae Helmgerspergae facta.* Titulus ruber hic est: Dedicatio Capelle S. Marie in latere chori. Incip. Anno ab incarnatione dni M. CC. L. III. Indictione XII. deo deuoto Abbate Hermannio impetrante sed uenerabili Patauien. epo. Bertholdo permittente cet. Explic. ad maiorem deuotionem fidelium excitandam.
- uu) [fol. 163. b.] *Hymni ecclesiastici duo.* Alter incip. Gaude uisceribus mater in intimis felix ecclesia que sacra replicas cet. Alter, non absolutus, incip. O Ciuitas celestis mansio secura cet. — Caeterum haec et quae sub litt. ss) et tt) recensuimus, ab aliena manu profecta sunt, eadem illa, quae foll. 56. et 57. scripsit.
- vv) [fol. 164. a — 174. b.] *Vita et actus Corbiniani episcopi Frisingensis ecclesiae.* Incip. post prologum [cuius



hoc est initium: *Dum cupimus ad aedificationem audientium cet.*] his verbis: *Vindemiarum tempore dum quidam ei vindemiarum primicias afferebant cet.* Explic. *opem confert iugiter sanitatis, prestante et miserrante duo cet.*

- ww) [fol. 175. a — 181. a.] *Vita sanctorum confessorum et episcoporum Syri atque Hiventii.* Incip. *Celestis exorta prosperitas dulci relata facundia cet.* Explic. *sancta ossa eius quiescentia virtutibus florent atque miraculis, prestante domino cet.*
- xx) [fol. 181. b — 183. b.] *Passio S. Fidis virginis.* Incip. *Sca igitur Fides Agennonsium ciuitate oriunda fuit cet.* Explic. *innumera celitus patrantur miraculorum insignia prestante domino cet.*
- yy) [fol. 183. b — 194. b.] *Vita S. confessoris Magni conscripta a Theodoro.* Incip. *In tempore illo cum beatissimus Columbanus simul cum beato Gallo nepote suo cet.* Explic. *Celebratur autem sollempnitas sci Magni confessoris xpi VIII. id. Sept. ad laudem dni cet.*
- zz) [fol. 195. a — 198. b.] *Vita S. Egidii confessoris.* Incip. *Scs igitur Egidius natione grecus ac preclaris parentibus originem duxit cet.* Explic. *auxilientur nobis petimus, tua sca merita pater Egidii apud dominum cet.*
- a) [fol. 198. b — 201. b.] *Vita vel passio S. Antonini.* Incip. *Quaecunque de sanctorum martirum mirabilibus recitanda sunt cet.* Explic. *Qui passus est apamiam ciuitate sub antonino imperatore cognomento pii III. Non. Septembris.*
- b) [fol. 202. a — 211. b.] *Vita S. Leobae virginis.* Incip. *Scripturus vitam beate et venerabilissime leobae virginis cet.* Explic. *in hoc seculo honoris tribuit nobilitatem, cui est honor cet.*
- γ) [fol. 211. b.] *Fragmentum hymni, cum notis musicis.* Incip. *Sicut rosa inter spinas illis addit speciem cet.* Ultima huius fragmenti verba adeo sunt in litura, ut legi nequeant.
- δ) [fol. 212 — 213.] *Fragmentum ex Legend. SS. et quidem e VII. et VI. Id. Iun. Sunt haec aliena manu scripta.* Incip. *Verum maturus et sanctus cet.* Explic. *violenter ualuit, ne qua .....*

## CXCVI.

[Rep. II. fol. 59. a.]

Codex membranaceus saec. XIII. scriptus, inscriptionibus et litteris initialibus minio pictis, lineis stilo ductis, scriptura perspicua et elegante in duas columnas diuisa. Hic liber, cuius margo incendio, ut videtur, tactus est, ita tamen ut nulla scripturae iactura sit facta, olim *Sancti Mauricii fuit in Altach inferiori*, ut fol. 1. a. legitur. Constat foll. 193. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 9. b.] *Passio S. Ceciliae et Sanctorum Tyburtii et Valeriani.* Post prologum [cuius initium est: *Humanas laudes et mortalium infulas cet.*] incip. *Beata et sca Cecilia uirgo clarissima absconditum semper euangelium cet.* Explic. *exuberant ad memoriam sce Ceciliae usque in hodiernum diem.*
- b) [fol. 9. b — 11. a.] *Passio S. Longini.* Incip. *In*

*diebus dni nri ihu xpi fuit quidam miles centurio. cet.* Explic. *glorificans dominum semper. Hec acta sunt in capadocia X. Kl. Decemb. sub preside Octauio Regnante duo nro cet.*

- c) [fol. 11. a — 14. a.] *Passio S. Clementis.* Incip. *Tertius Romane ecclesie praefuit eps clemens qui disciplinam apostoli petri secutus cet.* Explic. *Passus est fcs Clemens papa urbis rome sub die nona Kl. Decembr.*
- d) [fol. 14. a — 32. b.] *Vita S. Columbani abbatis auctore Iona, cuius praefatio ad Waldebertum et Bobolonem patres incip. Memini me ante hoc ferme triennium cet.* Vita ipsa fol. 16. a. incip. *Natus est ergo hic inter primordia fidei cet.* Explic. *regali adminiculo ac praesidio foueret, litteras casti .... Manus antiqua adscripsit haec verba: hic est magnus defectus.*
- e) [fol. 33. a — 36. b.] *Passio S. Katerinae.* Fol. 33. a. in margine inferiori antiqua manus haec verba scripsit: *Ista legenda est nimis detruncata.* Incip. *Tradunt Annales hystoric: quod constantinus cet.* Explic. *qua xps per redemptionem mundi ad passionem properauit, cui est laus cet.* Haec legenda picta est manu paullo recentiore, quam qua cetera hoc codice contenta scripta sunt. In eius fine qui illam scripsit, hos versus addidit:

*Hunc tibi regina librum scripsi Katerina.*

*Nominor Vlricus, fac xpi sim quod amicus amen.*

- f) [fol. 37. a — 43. a.] *Vita S. Anastasie et passio S. Chrysogoni.* Post prologum [cuius hoc est initium: *Si quis uoluerit studiose perquirere cet.*] incip. *Pretextati illustrissimi uiri filiam Anastasiam legimus cet.* Explic. *basilicam fabricauit, consummauit martirium in pace benedicens dominum qui regnat cet.*
- g) [fol. 43. a — 44. a.] *Passio S. Petri Alexandrini episcopi.* Incip. *Natalis sancti Petri Alexandrini episcopi inter precipuos cet.* Explic. *fere cum clericis et laicis sexcenti [sic] sexaginta.*
- h) [fol. 44. a — 45. a.] *De S. Lino papa.* Incip. *Sancti lini papae sacra ueneratio agitur hodierna die cet.* Explic. *martirem esse confessa alexandrum xpo credidit.*
- i) [fol. 45. a — 45. b.] *De S. Gregorio papa.* Incip. *Gregorii denique Pape eximii inter sanctorum sollempnitates cet.* Explic. *intra quorum nos consortium et cetera.*
- k) [fol. 45. b — 53. a.] *Vita et Passio S. Chrisantii et Dariae.* Post prologum [cuius hoc est initium: *Hystoriam priorum sanctorum ad edificationem nostram deus uoluit peruenire cet.*] incip. *Polimius uir illustrissimus alexandrine urbis honoratus & primus cet.* Explic. *et in gloria perpetue corone suscepit.*
- l) [fol. 53. a — 53. b.] *Passio S. Saturnini, Sennis et Sisinnii.* Incip. *Sanctorum diaconorum Saturnini martiris Sennis & Sisinnii ipso die sollempnium cet.* Explic. *sacrum corpus in ecclesia condigno honore ueneratur.*
- m) [fol. 54. a — 68. b.] *Passio S. Andreae apostoli.* Post prologum [cuius hoc est initium: *Inclita sanctorum apostolorum trophea nulli credo latere fidelium cet.*] incip.



- Igitur post illum dominice ascensionis nobilem gloriosumque triumphum cet. Explic. in ciuitate patras sub aegae proconsule pridie Kl. Decembr. regnante domino cet.*
- n) [fol. 68. b — 74. b.] *Vita S. Soli ab Erminrico Leuita scripta ad Gundramum. Post prologum [cuius hoc est initium: Dum ubique urbanitate ac munimento cet.] incip. fol. 70. a. In paganorum itaque multorum paganericis dum multos scenico more cet. Explic. tali sillogismo subiaceat.*
- o) [fol. 75. a — 76. b.] *Passio S. Barbarae. Incip. Temporibus Imperatoris maximiani erat quidam satrapa cet. Explic. Martirisata est autem sancta Barbara in italia imperante maximiano augusto et preside martiano; apud nos uero regnante domino cet.*
- p) [fol. 77. a — 80. a.] *Vita S. Nicetii episcopi. Incip. [post prologum, cuius hoc est initium: Si fides adhibetur relatoribus sacrorum operum cet.] Igitur sanctus Nicetius episcopus ab ipso ortus sui tempore cet. Explic. quod ibi sacramentum presumat exsoluere.*
- q) [fol. 80. a — 89. b.] *Vita S. Nykolai episcopi et confessoris. Post prologum [cuius initium hoc est: Sicut omnis materies si ab imperito artifice constructa fuerit cet.] incip. Nikolaus itaque ex illustri prosapia ortus cuius fuit patere urbis cet. Explic. & aucti benedictione remearunt ad propria magnificantes dominum nostrum cet.*
- r) [fol. 89. b — 107. a.] *Alia vita eiusdem Sancti. Incip. Gloriosa quidem acta sanctorum quibus ab ortu natiuitatis sue cet. Explic. per merita et intercessionem beati Nycolai.*
- s) [fol. 107. a.] *Vita S. Euticiani papae et martyris. Incip. Sci Euticiani pape annua dies agitur cet. Explic. aut colobio purpurato nulla ratione sepeliret.*
- t) [fol. 107. a — 110. b.] *Vita S. Eucharis episcopi et confessoris. Post prologum [cuius hoc est initium: Quamuis beata vita sanctorum apud omnipotentem deum cet.] incip. Igitur postquam beatissimus Petrus apostolus antiochenam ecclesiam cet. Explic. ad meridianam plagam sita cum ymnis et piis lacrimis sepulture tradiderunt.*
- u) [fol. 110. b — 111. a.] *Vita S. Valerii episcopi. Incip. Post cuius uenerabilem obitum scs Valerius in ministerium sacerdotale successit cet. Explic. corpora nec sepulcrum ab inuicem separaret.*
- v) [fol. 111. a — 112. a.] *Vita S. Materni episcopi. Incip. Post discessum sci Valerii beatus Maternus pontificalem suscipiens apicem cet. Explic. et his potiora se percepisse letatur. Presiente domino cet.*
- w) [fol. 112. a — 113. b.] *Vita S. Lupi episcopi et confessoris. Post prologum [cuius hoc est initium: Sanctorum gesta calamo pandere per Raphaelem archangelum docemur cet.] incip. Sanctus igitur Lupus parentibus inclitis ex parte sanguine regali cet. Explic. expectans diem anastasis suscitandis a domino qui uiuit cet. In media hac vita exciderunt folia, ut uidetur, duo.*
- x) [fol. 113. b — 114. a.] *Passio Leocadiae virginis. Incip. In temporibus illis dum post corporeum saluatoris aduentum cet. Explic. in carcere loco confessionis orauit et suum spiritum domino commendauit qui uiuit cet.*
- y) [fol. 114. b.] *Vita S. Melciadis papae. Incip. In sancti Melciadis pape festiuitate fratres letemur cet. Explic. per ecclesias dirigerentur.*
- z) [fol. 114. b.] *Vita S. Damasi papae et confessoris. Incip. Sancti Damasi pape nobis memoria celebranda traditur cet. Explic. iuxta matrem et germanam suam.*
- aa) [fol. 114. b — 116. a.] *Passio S. Luciae virginis et martyris. Incip. Cum per uniuersam prouinciam beatissime uirginis Agathe fama crebresceret cet. Explic. largiuntur omnibus et ingentibus sepulcrum eius per ihm xpm cet.*
- bb) [fol. 116. a — 121. a.] *Vita S. Otiliae virginis. Incip. Temporibus Hilderici imperatoris erat quidam dux illustris nomine Adalricus cet. Explic. et ut ita dixerim uitam in melius mutauit id. decembris regnante domino nostro cet.*
- cc) [fol. 121. a — 121. b.] *Passio S. Luceiae virginis. Incip. Luceia uirgo domini Sermonialis ciuis urticae de territorio cet. Explic. qui eos in confessionem sui nominis uocare dignatus sit Qui uiuit et regnat cet.*
- dd) [fol. 122. a — 124. a.] *De aduentu eiusque causis Ioannis patriarchae Indorum sub Callisto papa anno papatus eius quarto, qui est annus domini MCXXII. Titulus minio pictus hic est: De Aduentu Priarche yndorum sub Calisto pp. II. Incip. Temporibus antiquis consuetudo fuisse legitur rerum bonarum studia cet. Explic. eleuatis in celum manibus xpm equanimitate glorificabant.*
- ee) [fol. 124. b — 125. b.] *Innocentii IV. Papae Bulla Canonisationis S. Stanislai Cracouiensis episcopi et martyris. Incip. Olim a gentiliis oculis tenebrarum deterfa caligine cet. Explic. de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. Datum assisi. XV. Kald. Septembris. Pontificatus nostri anno undecimo. — Legitur haec bulla in Magno Bullario Rom. [ed. Luxemb.] Tom. I. pag. 99. sq. Additae sunt orationes, quae incip. Populum tuum queso omnipotens deus cet. — Fol. 122 — 125. ceteris recentiora et splendidius scripta sunt.*
- ff) [fol. 126. a — 135. a.] *Passio S. Thomae apostoli. Incip. Beatum Thomam cum reliquis discipulis ad officium apostolatus electum cet. Explic. & factum est gaudium magnum inter fratres.*
- gg) [fol. 135. a — 137. a.] *Vita et passio S. Victoriae virginis. Incip. Factum est ut illustris uir Aurelianus ad petitionem cet. Explic. Passa est autem a carnifice sacra uictoria decimo Kalendas Ianuarias cum laudibus xpi. cui est honor cet.*
- hh) [fol. 137. a — 146. a.] *Vita et passio S. Eugeniae virginis et martyris. Incip. In diebus illis. septimo consolatu [sic] suo Commodus imperator direxit illustrissimum uirum Phylippum cet. Explic. His ita gestis deo patri omnipotenti laudes et gratias rese-*

- ramus per dominum nostrum cet. [Passio incip. a fol. 143. b.]
- ii) [fol. 146. a — 148. a.] *Descriptio qualiter Protomartiris Stephani brachium ad civitatem Bisonticam sit delatum tempore Theodosii minoris imperatoris.* Incip. Anno dominice incarnationis ducentesimo quadragesimo tertio postquam diocletianus sibi collega maximumus cet. Explic. de quibus uolenti scire inuenitur facile.
- kk) [fol. 148. a — 149. b.] *Qualiter brachium S. Stephani furatum et Danubio flumine proiectum mirabiliter sit inventum.* Incip. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator cet. Explic. gaudium magnum euocatis amicis attulerat.
- ll) [fol. 149. b — 152. a.] *Miracula quaedam S. Stephani.* Singularum narrationum tituli: *De negociatore qui cecidit de monte* [fol. 149. b.] *De Lantperto Lingonensi proposito* [fol. 150. a.] *Relatio Gregorii Turonensis de beato Stephano* [fol. 150. b.] *De miraculo Bituricae ecclesiae facto* [fol. 151. a.] *Item aliud apud Burdegalensem actum urbem* [fol. 151. a.] *Item aliud augustini actum in ecclesia Sci Stephani per meritum eiusdem martyris.*
- mm) [fol. 152. a. et b.] *Epistola Auiti presbyteri ad Walconium papam.* Incip. Memores esse uos mei cupio & precor cet. Explic. tui ex hoc quietique uiuetis. Gratia domini nostri cet.
- nn) [fol. 152. b — 157. b.] *Evodii liber miraculorum S. Stephani.* Post prologum [cuius hoc est initium: Quoniam sanctus Raphael angelus nos adhortari dignatur cet.] haec verba minio picta leguntur: *Textus diuinorum operum que ostensa sunt per beati protomartiris Stephani uenerabile meritum mandata quoque noticie fidelium ab euodio in ecclesia Vladi cuius urbis pontificatum amministrabat sacerdos dignissimus Aurelio tunc temporis augustinus apud ypponem dominice stationis dispensatore constituto.* Opus ipsum incip. Cum igitur nullus saltem rumor adhuc esse potuisset cet. Explic. Stephani primi testis xpi benedictione fauente diuinam maiestatem possumus impetrare per dominum nostrum cet.
- oo) [fol. 157. b — 167. b.] *De virtutibus S. Iohannis evangelistae et apostoli.* Incip. Tempore illo sancti apostoli domini et saluatoris nostri ceterique discipuli cet. Explic. Hic subito corporis somno requiescit in pace per dominum nostrum cet.
- pp) [fol. 167. b. — 169. a.] *Passio S. Theogenis martyris.* Incip. Cum multi martyres vicerunt aduersarii uirtutem cet. Explic. Hec acta sunt III. Kal. Ian. regnante domino nostro cet.
- qq) [fol. 169. a — 184. b.] *Vita S. Silvestri papae.* Post prologum [cuius hoc est initium: Historiografus noster Eusebius cum hystoriam ecclesiasticam scriberet cet.] incip. Syluester cum esset infantulus matre Lusia cet. Explic. id est Constantini ciuitas usque in hodiernum diem.
- rr) [fol. 184. b — 185. b.] *Passio S. Columbae virginis.* Incip. In diebus illis adueniens Aurelianus imperator

de partibus orientis cet. Explic. Acta sunt autem haec apud senonas ciuitatem II. Kal. Ianuarias sub aureliano imperatore regnante dno nro cet. Subscriptus est versus: *Finis adest operis mercedem posco laboris.*

ss) [fol. 186. a — 193. b.] *Vita S. Erminoldi primi abbatis in pruesnunge rethorico stilo conscripta.* Ita titulus minio pictus. Scripta videtur haec vita circa ann. 1286. Post prologum [cuius hoc est initium: Nouissime diebus istis in quibus pro dolor iuxta psalmiste querelam cet.] incip. Igitur cum apostolice predicationis in omnem terram sonus exisset cet. Explic. [sed deest finis] orbitate pauperior. deuotionis tamen. ....

## CXC VII.

[Rep. II. 4. 131.]

Codex membranaceus saec. XIV. exaratus, scriptura in duas columnas diuisa, litteris initialibus modo rubris modo caerulis, inscriptionibus, quae tamen a fol. 26. omittuntur, milto pictis, folior. 57. Continentur:

LEGENDA DE MIRACULIS [sunt, ut ex numeris a manu antiqua adscriptis patet, CLXXXVII] S. MARIAE, in honorem partus B. Mariae ex variis chronicis conscripta a Monacho quodam Cellae Mariae. Incip. Ad honorem partus beatissime uirginis marie. quem solum peperit cet. Explic. quod elata cogitatio. omnia illa bona dissoluit. In fine libri rubro et caeruleo picti leguntur hi versus:

*Finis adest operis mercedem posco laboris  
Divinum flamen opus istud compleat amen.  
Finito libro sit laus et gloria Christo.*

Fol. 1. b. index singulorum miraculorum legitur, fol. 56. b. et 57. a. et b. prisca manus varias adscripsit notas.

## CXC VIII.

[Rep. II. fol. 59. b.]

Liber chartaceus saec. XVIII. eleganter in foliis 71. (quorum 1. 2. 3. 4. 69. 70. et 71. scriptura vacant) ad exemplar vetusti codicis exaratus, rubris inscriptionibus et lineis circum scripturam cuiusque folii rubro circumductis. Paginae numeratae sunt 128. Continet:

ANONYMI ANTIQUI DE VITA S. HEDWIGIS QUONDAM DUCISSAE SLESIAE. Incip. Incipit prefatiuncula de vita sancta Hedwigis quondam ducisse slesie. [Haec rubro scripta sunt. Sequuntur atro scripta:] *Splendoris eterni genitor, humenque indeficiens cet. Explic. uiuit & regnat per cuncta secula seculorum, amen.* [Et rubro picta verba:] *Explicit legenda maior & minor de Sancta hedwigi (sic) anno domini millesimo trecentesimo consummata. Deo gracias amen.*

## CXC IX.

[Rep. II. 4. 119.]

Codex membranaceus saec. XIII. ab initio et in fine mutilus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, argumentis ad marginem passim rubro notatis, numeris custodum loco manipulis octonorum foliorum additis, lineis stilo ductis, foliorum crassae membranae 42. Continentur:

FRAGMENTUM TRACTATUS ANONYMI DE MISSA ET ECCLESIA. De missa pertinet usque ad fol. 17. a., ubi incipit tractatus de ecclesia. Haec omnia certe magnam partem impressa sunt [codex etiam collatus est cum expresso exemplari et recentior manus non tantum quae sit lectionis diversitas, sed etiam



quae in impresso exempl. desiderentur, in margine notavit] apud *Melchior. Hitorpium* de divinis cathol. eccles. officiis, Par. 1610. pag. 1170. sqq., sed longe alio ordine. Incip. Codex ab iis verbis, quae leguntur l. l. pag. 1214. cap. 120. *Zacharias papa constituit, ne sacerdos cum baculo ad altare iret.* Quae de ecclesia a fol. 17. a. leguntur, habentur l. l. pag. 1214. cap. 122. Explic. [quae ad finem codicis leguntur, nondum typis descripta videntur] *in peccatis expressit. Nocturnale.* [Et rubro picta verba:] *De matris laud.*

## CC.

[Rep. II. fol. 60.]

Codex membranaceus saec. XII. exaratus, rubris litteris initialibus et inscriptionibus, lineis stilo ductis, vocum compenditis usitatissimis iisque non adeo multis. Folia habet 47. Continetur:

FRAGMENTUM RITUALIS CUIUSDAM. Incip. .... *dñe se esse diaconum et sacerdotem. siue ut octo sint uestimenta cet.* Explic. *Trinitatis opera in una carne tua.*

## CCI.

[Rep. II. 4. 124.]

Codex membranaceus saec. XIII. rubris inscriptionibus et litteris initialibus, folior. 126. Continetur hoc libro, qui olim fuit *Monasterii S. Udalrici Augae*, ut fol. 1. a. legitur:

FRAGMENTUM RITUALIS CUIUSDAM. Incip. .... *peccatorum contēgitur. Hoc duplicatur cet.* Explic. *sicut prius sacrificare oblatam.* Ab initio habetur tractatus de vestibus clericorum, *de casula, mapula, dalmatica, rationali, amulo, baculo* cet. A fol. 60. b. habetur opusculum de actione missarum, *collectum ex verbis Cypriani, Ambrosii, Fulgentii* cet.

## CCII.

[Rep. II. 4. 126.]

Codex membranaceus saec. XIV. rubris litteris initialibus et inscriptionibus ornatus, prisca ligatura bullis insignita. Foliis constat 244, quorum ultimum semivacuum est scriptura. Continetur:

RITUALE ET LECTIONARIUM. Fol. 1. a. *Calendarium* praemittitur, quod eodem modo incipit, quo illud in Cod. CXXIX. sub. litt. a. *Cifio Ianus epi* [ita hoc loco] *sibi* cet. Fol. 2. a. post inscriptionem [*In nocte aduentus domini* cet.] opus incip. *DEus pacis sanctificet vos per omnia* cet. Explic. *lumen glorie percipere mercamur per dominum.* Tum paucula quaedam leguntur a recentiore manu *profecta de sancto bonifacio.*

## CCIII.

[Rep. II. fol. 60. a.]

Codex membranaceus splendidissimus et elegantissimus, ligatura holoserica rubra et ora deaurata ornatus, saeculo XV. in laevissimis membranarum exaratus, litteris initialibus auro et vario colore distinctis egregieque pictis, margine latissimo. Litterae tantae sunt, ut modo 17 lineae in plena pagina scriptae sint. Picturae (*Miniaturen*) apparent in foll. 3. a, quae est maxima, sed non satis bene habita, 7. b. 10. b. 13. a. 16. a. 18. a. 25. a. 27. a. 28. b. 29. b. 30. b. 31. b.

32. a. 34. a. [bis] 36. a. 39. a. 42. a. 56. a. 61. a. 62. a. 65. a. 67. a. 68. a. 69. b. 88. a. 100. b. 102. b. 105. b. 106. b. 107. b. 109. b. 111. b. 116. b. Manipulis denorum foliorum adscripti sunt custodes. Folia sunt 147, quorum 1. 2. et 147. b. scriptura vacat. A recentiore manu quaedam correctae vel suppletae sunt, cf. fol. 57. [a. et b.] et 59. a. — Continetur:

ORATIONES ET MISSALE. Incip. fol. 3. a. *Missa de beata virgine.* Int. [Haec rubro picta sunt; sequuntur aurata verba:] *VULTUM TVVM: Deprecabuntur omnes divites cet.* Explic. *sit te miserante propiciabile. per xpm dñm nostrum. Amen.* — A fol. 133. a. symbolum *Athanasianum*, a 136. a. *Missa* incipit. Caeterum fol. 1. a. recentiore manu scripta verba leguntur: *Presentato da Mons. Arcim<sup>do</sup> di S. Severina, à di 25. di Novembre 1583.*

## CCIV.

[Rep. II. 4. 135.]

Codex membranaceus saec. XV. perspicue scriptus, rubris litteris initialibus et inscriptionibus, folior. 42, quorum 42. b. scriptura vacat. Continetur:

STATUTA SIVE CONSTITUTIONES CANONICORUM REGULARIUM ORDINIS SANCTI AUGUSTINI MONASTERII SANCTI THOMAE IN LIPZCK DYOCESIS MERSEBURGENSIS. Ita titulus minio pictus. Sunt haec statuta in forma authentica. Incip. [a bulla *Iohannis episcopi Merseburg.*] *Inter cetera quibus ex suscepti regiminis onere cet.* Explic. *sed etiam coram omnibus hominibus.* Tum sequitur fol. 41. b. et 42. a. *Iohannis Ep. Mers. confirmatio statutorum* Commemoravit hunc codicem, quem cum multis aliis bibliothecae nostrae MSS. inspicxit, *Pertzius.* Vid. eius *Archiv.* tom. VI. pag. 208. cf. *Goetzi* progr., quo bibliothecam nostram aperiendam fore indicxit, pag. 27. *Vogelius* in libro: *Fortsetzung der Leipzigerischen Historiae*, qui manu scriptus in nostra Bibliotheca asservatur et de quo infra dicturi sumus, lib. V. fol. 10. b. haec de illis statutis retulit: — „wie dieses aus ihren Statutis und Constitutionibus zur Gnüge zu ersehen ist. Das Original ist auf Pergament — geschrieben, und wie sie Ao. 1445. Johannes von Bosen, Bischoff zu Merseburg, bey damaliger Visitation, als Burchardus Probst in diesem Convent gewesen, revidiren und erneuern lassen, von Herrn D. Christian Benjamin Jacob, Vornehmen des Raths und Stadtrichter — Ao 1711. d. 5. Aug. auff die Bibliothec Eines Hochedeln und Hochw. Raths zu Leipzig geschenkt worden.“

## CCV.

[Rep. III. fol. 10. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 46, quorum 1. b. et 46. scriptura vacat. Inscriptiones rubro pictae sunt. Continetur:

STATUTA CANONICORUM REGULARIUM ORDINIS S. AUGUSTINI MONASTERII S. THOMAE IN LIPTZK. Sunt eadem illa, quae in antecedente Codice continentur, unde descripta sunt a *Vogelio*, auctore *Annalium Lipsiensium.*

## CCVI.

[Rep. II. 4. 134.]

Codex chartaceus saec. XV. et XVI. folior. 110, quorum 1—3.



41. b. 42. 43. 59 — 61. 70. b. 71. b. 72 — 110. scriptura vacant. Inter foll. 46. et 47. et 56. et 57. scidulae in supplementum intersertae sunt, quae numeris 46. b. et 56. b. notavimus. Continentur:

- a) STATUTA CAPITULI MISENENSIS ANNO MCCCCXCXVIII. [cf. fol. 5. a.] COLLECTA ET A CANONICO QUODAM INEUNT. SAEC. XVI. AUCTA ET SUPPLETA. Haec leguntur a fol. 4. a — 41. a. Incip. *In nomine etc. — gloriam. Nos infra scripti Vdalrichius cet.* Explic. *de dignitatibus officiis et personatibus expressa.*
- b) [fol. 44. a — 45. b.] PREPOSITURE MISNENS. REDDITUS. Ita titulus. Praescriptum legitur nomen: *Ernestus de Sleynitz.* Incip. *Habet allodium cet.* Explic. *et XXXIII talenta olei.*
- c) [fol. 46. a — 53. b.] DE OBEDIENTIIS. Nomen praescriptum est: *Doctor haynis decanus.* Incip. *Habet XXXVIII cet.* Explic. *Dñe Lehnfrawen.*
- d) [fol. 54. a — 55. a.] DE SEPTEM MINORIBUS PRAEBENDIS IN ECCLESIA MISNENSI. Ita titulus. Incip. *De institutione cet.* Explic. *in solucione statutorum defalcantur.*
- e) [fol. 55. b — 58. b.] DE CENSIBUS MINORUM PREBENDATORUM. Ita titulus. Incip. *Obedientiatur obediencie Kaytitz cet.* Explic. *Cristophorum de Rüdigerdorffs.*
- f) [fol. 62. a — 66. a.] STATUTA VICARIORUM INGENUAEE ECCLES. MISNENS. Incip. *Ut et predicta cet.* Explic. *melius visum fuerit moderari.*
- g) [fol. 66. b — 68. b.] STATUTA [vicariorum] PER DECANUM MISNENSEM DATA. Incip. *Primo omnium personae cet.* Explic. *vocabitur non negacionis.*
- h) [fol. 69. a — 71. a.] CONSTITUTIONES ET CONSUETUDINES eccles. Misnens., quas omnes persone eiusdem servare tenentur. Ita titulus. Hic multa desunt. Incip. *Quamvis in sacro concilio Basiliensi cet.* Explic. *130 Flor: Monetae Misnensis.* — Caeterum commemo-

moravit hunc codicem iam *Pertzius*, Archiv. tom. VI. pag. 212.

## CCVII.

[Rep. II. 4. 148.]

Codex chartaceus saec. XV. satis eleganter exaratus, litteris initialibus aut rubris, aut atris rubro adpictis, inscriptionibus milto pictis, folior. 255, quorum 1. et 255. membranaeae sunt, 6. autem cum 7. et 9. a. scriptura vacant. Continentur:

CANTIONES ECCLESIAE CATHEDRALIS MISNENSIS, CUM NOTIS MUSICIS. Incip. fol. 10. a. ab *Aleuia in vigilia sancte pasche.* Explic. fol. 253. b. *Ecce sacerdos magnus — eum dominus.* — In priori libri operculo haec leguntur diversis manibus scripta: *D. Nickel von Heynitz Archidiaconus. D. Benno von Heynitz Archidiaconus. — Eximius Dominus Georgius a Reinsperg Archidiaconus Nyficensis Dum esset cantor ecclesie Misnensis, hunc librum pro Cantore suis impensis conscribi fecit: Et post adeptam Cantoriam Michi paulo Suoffheym pro vno floreno ren. favorabiliter assignavit: Anno salutis 1530. Quem uolo post obitum meum semper penes Cantorem huius Ecclesie Misnensis manere debere.* Deinde haec sequuntur: *Dis Buch hab ich Heinrich von Heynitz, Senior und Scholasticus im Hohen Stifft Naumburg und Thumherr zu Zeitz cet. von meinem Vetter Doct. Benno von Heynitz, welcher meines Vatter Bruder ist gewesen, erbetet: Anno Christi 1550.*

## CCVIII.

[Rep. II. 8. 144. c.]

Codex membranaceus saec. XV. egregie scriptus et picturatus, margine cuiusque folii aurata pictaque. Picturae ex historia Novi Testamenti petita habentur in foll. 7. a. 15. a. 21. a. 27. b. 28. b. 29. b. 34. a. 36. b. 39. a. 43. a. 54. a. 75. a. 76. b. Hoc codice 78 folia complemente continentur:

HEURES. Post Calendarium [fol. 1 — 6.] incip. fol. 7. a: *Secundum iohannem. In principio erat verbum cet.* Explic. *du filz et du saint esperit. Amen.*

## VII.

# THEOLOGI RECENTIORES.

## CCIX.

[Rep. IV. fol. 51. b.]

Codex chartaceus saec. XV. duabus columnis scriptus, litteris initialibus vel rubris vel rubro colore pictis, folior. 216, quorum 154. b — 168. b. et 192 — 216. scriptura vacant. Fol. 1. a. haec in inferiore margine leguntur: *Ioan. Fichardi V. I. D. Ex haereditate Dn. Conradi Fichardi Canonici cet. Anno 1547.* Continentur:

- a) [fol. 1. a — 154. a.] GWYLHELMUS CANCELLARIUS PA-

RISIENSIS SUPER EPISTOLAS [sc. dominicales]. Ita titulus rubro pictus. Incip. *Hora est iam nos de sompno surgere cet.* Explic. *ornet se actionibus alicuius.* Tum sequitur subscriptio haec: *Expliciunt dicta Donn. Wyl. parisyensis.* [Haec rubro picta sunt.] *Et sic est finis huius summe Epistolarum Compilate ac Collecte per Reuerendum dominum Gwylhelmum Epm parisyensem Doctorem Sacre pagine eximium. nec non Cancellarium. predignum, eiusdem studii Parisyensis cet. In vigi-*

*lia Brigide virginis. Anno XV<sup>to</sup> [i. e. 1415.]* Quae sequuntur, rubro sunt picta: *Comparete per Casparem organistam Ecclesie Beate Elysaeth Wratisl. tunc temporis. Oremus pro invicem ut saluemur cet.*

- b) [fol. 169. a — 180. b.] *Anonymi de dedicatione templi sermo.* Incip. *Egressus ih̄s perambulabat Iericho* cet. Explic. *super hoc adducendis.*  
 c) [fol. 180. b — 191. b.] *Anonymi tractatus, cuius titulus rubro pictus hic est: De Cena domini Ihu xpi.* Incip. *Tercio anno imperii fecit Assuerus rex grande conuiuium* cet. Explic. *rege iij illo.*

## CCX.

[Rep. IV. fol. 46. b.]

Codex chartaceus saec. XV. rubris inscriptionibus et litteris initialibus, folior. 366, quorum 1. b. 211. b. et 268. vacua sunt. Scripturam in duas columnas divisam habent foll. 139 — 209. et 269 — 366. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 138. b.] *JACOBI MAGNI ORD. FRATRUM EREMITARUM S. AUGUSTINI SOPHIOLOGIUM.* Post indicem [fol. 2. a — 3. b.] et dedicationem [quae simul libri ordinem et conspectum exhibet, fol. 3. b.] opus ipsum fol. 4. a. incip. *De quibusdam inducentibus ad amorem sapientie. Dicit aristoteles X. ethicorum quod homo sapiens* cet. Explic. *perpetuo exilio detur. Insuper.....* Mutilum est opus in fine.

- b) [fol. 139. a. — 209. b.] *RODERICI SANCII DE AREVALO SPECULUM HUMANAЕ VITAE.* Ab initio mutilum est opus. Incip. a verbis: .... *dum rem gestam fideliter enarrant* cet. Explic. *tibi credito perducatur ad vitam eternam.* Tum [fol. 208. b.] hi versus leguntur:

Edidit hoc linguae clarissima norma latine  
 Excelli ingenii vir Rodericus opus  
 Qui in roma angelica est cultos bene fidus in arce  
 Sub Pauli veneti nomine pontificis.  
 Claret in ytalici Sanctotenfis episcopus ausis  
 Eloquii, id superos gloria parta fii [sic].

Sequitur Registrum alphabeticum, cuius in fine rubro colore notatus legitur annus 1470.

- c) [fol. 212. a — 267. b.] *GUIBERTI DE TORNABORD. MIN. PARIS. SERMONES AD CLERUM PARISIINUM.* Incip. *Rogatus pluries ut sermones quosdam ad clerum parisiensem* cet. Explic. *vitam finiuit Rog. ... de sancto michael.*  
 d) [fol. 269. a — 364. b.] *JOHANNIS DE TURRECREMATA EXPOSITIO PSALTERII.* Titulus in fine demum legitur. Incip. [a dedicatione ad Pium II.] *Post humilem recommendationem ad pedum oscula* cet. Explic. *sum angelicus sum humanus. omnis spiritus laudet dominum AMEN.* Subscriptio praeter titulum haec est: *Et finitum est Iida die mensis Iulii anno M.CCCC.LXX. in alma uniuersitate lipcensi etc.*  
 e) [fol. 364. b — 365. b.] *ANONYMI TRACTATUS DE OCTO TURPITUDINIBUS, quas quandoque coniugales solent inter se habere ex diabolico instinctu generatas.* Incip. *Nota octo sunt turpitudines* cet. Explic. *sed absque dubio in eternum dampnatur.* — Fol. 366. index legitur librorum sacrae scripturae.

## CCXI.

[Rep. II. 8. 157. a.]

Codex chartaceus saec. XV. exeunte scriptus, rubris inscriptionibus, litteris initialibus rubris vel caeruleis, folior. 171, quorum 1. b. 73. b — 84. b. et 171. b. scriptura vacant. Hic codex, qui est ex libris societatis Teutonicae Lipsiensis anno 1827. bibliothecae nostrae illatis, continet haec:

- a) [fol. 2. a — 73. a.] *Anonymi auctoris versio germanica libri BONAVENTURAE, cuius titulus est: IMAGO VITAE.* — Incip. *Ditz büchlein haiffet die Innere betrachtung und haut gemacht der erwidrig maister vnd lerer bonaventura, nitt von aigem synn, sunder uff der hailigen geschriff und uff der lerer sprüch cristenlichen und heiffet es ymago vite* cet. Versio non plane absoluta est, sed desinit in verbis: *wollest du geben das vnser fröd voll werd .....*  
 b) [fol. 85. a — 171. a.] *Preces Germanicae singulis anni festis faciundae.* Incip. *Nun kompt das aller hochzeylichste veste der wunnsam Cristag als die raine maget gepare der welt hayland* cet. Explic. *Allmussen bys zu dem ewigen leben. Amen.* Subscriptio rubra haec est: *Deo gracias. 1484.* — Fol. 1. a. haec leguntur: *Item das buch ist hainrich Karfft.* [Sic scribitur pro: *Krafft*, quod nomen in ora libri scriptum legitur.]

## CCXII.

[Rep. II. 12. 166.]

Codex membranaceus saec. XV. exeunt. scriptus, minutissimae formae, inscriptionibus rubris, litteris initialibus vel vario colore auroque distinctis, vel minio pictis, folior. 104, quorum 104. b. scriptura vacat. Non tantum initium deest, sed etiam medio libro haud pauca exciderunt folia. Continentur:

*PRECES GERMANICAE.* Incip. .... *es herizen vund dancke dir deiner vetterlichen lieb* cet. Explic. *mit fleyss hie auff erden Amenn.* — Est hic codex ex libris societatis Germanicae Lipsiensis, quae suam bibliothecam anno 1827. nostrae perquam liberaliter intulit.

## CCXIII.

[Rep. II. 8. 157. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. ineunt. scriptus, folior. 175, quorum 1. b. 168. b. 169. et 172. a — 175. a. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 158. a.] *Anonymi meditationes de passione Iesu Christi, Germanica lingua scriptae.* Incip. *Es spricht der helig wirdig süess lerer sant bernhart dafs den menschen nichts nützerfs noch beffers sey* cet. Explic. *all ain sprach reden zu dem helff vns got all amen.* Subscripta sunt haec verba: *von xpi gepurt MCCCC in dem XI. jar han ich vrsula heckin dafs biechlin geschriben.*  
 b) [fol. 158. b — 171. b.] *Variae patrum sententiae et preces.* Germanice. Incip. *Der heilig sanctus jeronimus spricht* cet. Explic. *vnd sein mir laydt sprich aue maria.* — Hic codex cum libris societatis Teutonicae Lipsiensis anno 1827. ad bibliothecam nostram accessit.



## CCXIV.

[Rep. II. 8. 162.]

Codex chartaceus saec. XVI. exaratus, rubris litteris initialibus ornatus, folior. 221, quorum 13. b. 194—196. et 201. b—215. scriptura vacant. Continentur haec:

a) [fol. 1—212. a.] MARE MAGNUM, id est copia literarum ac privilegiorum ordinis fratrum S. Augustini, Minorum, Praedicatorum, Carmelitarum ac Servorum B. Mariae, per Fr. Nicol. Beslerium Norib. Augustinianum Eremitam collecta et propria eius manu descripta et indice copioso [fol. 197. a—201. a.] instructa. Incip. Sixtus episcopus servus cet. Sacrosanctam Romanam ecclesiam sub religionis habitu cet. Explic. eius se noverit incisurum. Datum Rome cet. Collectio iam finita est fol. 193. b. et post indicem [fol. 201. a.] legitur haec subscriptio: Benedictus deus cum sanctis suis. Finis apud S. Mariam de ppto de urbe, die Sabbati. 28. mensis Martii anno domini 1506. Frater Nicolaus besler augustinianus monachensis. Sed quae posthac sequuntur ab eodem Beslero scripta [fol. 202. a—212. a.], illa in supplementum operis addita videntur.

b) [fol. 216. a—221. a.] FR. NICOL. BESLERI VITA ab ipso scripta, pertinens usque ad ann. 1525. Continet haec vita multa memorabilia ad historiam reformationis Lutheri pertinentia. Incip. [ab ultimo folio; nam bibliopega perverso ordine ultima huius codicis folia connexuit.] Ego frater Nicolaus Beslerius Augustinianus Eremita Nurnbergensis, Ingressus sum ibidem ordinem cet. Explic. fideles, mei ut potuerunt adiutores. — Caeterum Haltausius hunc codicem, quem ex auctione publica ann. 1730. emerat, bibliothecae nostrae dono dedit, et in priori libri operculo haec verba adscripsit: Bibliothecae Senatoriae Lipsiensi gratiae mentis ergo dedit Christianus Gotthob Haltaus, Lips. Anno 1731.

## CCXV.

[Rep. IV. 8. 116.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 319, quorum 1. b. 61. 62. 63. b. 140. b. 141. b. 171. b. 194. b. et 289. b. scriptura vacant. Inter foll. 193. et 194. interserta sunt haec typis descripta: a) Assertio doctrinae catholicae et orthodoxae ecclesiae Jesu Christi de sancta trinitate Deo uno, digesta ab Alexandro Alesio, Lips. 1564. b) Andreae Freyhübii disputatio de Deo essentia uno et in personis trino, Lips. 1569. c) Zach. Schilteri disput. de mediatore veteris et novi testamenti, Lips. 1570. d) Alex. Alesii disput. de iustitia Dei et iustitia hominis coram Deo ac de mediatore Christo, Lips. 1553. e) Eiusd. disput. II. de mediatore, Lips. 1553. — Manu vero scripta haec in illo codice continentur:

a) [fol. 1. a—193. a.] ALEXANDRI ALESII contra horrendas Serveti blasphemias disputationes IV. [I. II. et III. Lips. 1554. IV. ibid. 1555.] Incip. Inter omnes conciliationes religionum cet. Explic. victoria sine fine, Amen. b) [fol. 194. a—231. b.] EIUDEM de mediatore disputatio tertia. Lips. 1553. [Cf. supra sub litt. d.] Incip. Tristis est Christi praedictio cet. Explic. nihil non molietur, ut hos abigat.

c) [fol. 232. a—289. a.] EIUDEM refutatio errorum, quos sparsit nuper Andreas Osiander in libro, cui titulum fecit: de unico mediatore Christo. Witebergae 1552. Incip. Editus est liber praefereus nomen cet. Explic. redeat in viam Salutis.

d) [fol. 290. a—319. b.] Epistolae quaedam IOACHIMI MORLINI ad Andream Osiandrum et responsiones 1551. Incip. Gratiam et pacem per Christum. Meministi haud dubie cet. Explic. facies eorum ignominia, Amen. Ioachimus Morlin D.

## CCXVI.

[Rep. III. fol. 19.]

Codex chartaceus saec. XVI. et XVII. folior. 205. Continentur:

a) Imagines virorum doctorum saec. XVI. et XVII. ligno et aeri incisae. Agglutinatae illis sunt scidulae, in quibus eruditi viri, clarissima saepe nomina, sententias scripserunt cum subscriptis nominibus suis, ita ut qui olim hunc librum possedit, ille eum amicorum fautorumque memoriae dedicasse videatur.

b) [fol. 4. a. et b.] EPISTOLA MARTINI LUTHERI AUTOGRAPHICA, qua Georgium Schnellium quemdam Consuli et Senatui Rothenburgico commendavit, de dat. 1533. XXVI. Ianuarii. Incip. Gnade und fried in Christo — wiewol ich ewer W. frembd cet. Explic. Christlich zu erzeigen hiemit Gott befohlen Amen.

## CCXVII.

[Rep. IV. 8. 115. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 94. Continentur:

MEMORABILIA DICTA ET FACTA LUTHERI. Incip. (1) De puteo Iesu cogitatio Dni M. L. Omnis sapia mundi cet. Explic. Hinc redeunt vires artubus atque uigor. — Fama est hunc librum Lutheri esse autographum. Sed qui obiter tantum illum inspexerit, videbit, eum, licet ad Lutheri tempus pertinentem, tamen ab ipso Luthero haud potuisse scribi. Etiam manus, quamquam est illius saeculi, tamen Lutheri vix haberi potest.

## CCXVIII.

[Rep. IV. 8. 115.]

Codex partim chartaceus, partim membranaceus, saec. XVII. elegantissimis litteris exaratus, splendida ligatura, quae argenteis clausuris insignis est. Foliis constat 377, quorum 1—4. 5. b. 6. 7. b. 8. 9. a. 10. b. 11. b. 20—22. 23. b. 24. a. 35. b. 36. b. 41. b. 42. b. 44. b. 45. a. 52. b. 53. b. 57. 58. b. 60. 61. b. 66. 70. b. 71. 72. b. 74. b. 75. b. 77. b. 78. b. 85. b—89. b. 90. b. 97. b—100. 101. b. 106. b. 113. b—116. b. 117. b. 118. 127—132. 133. b. 134. 138. b. 144. 145. 146. b. 161. 171. b. 172. b. 173. b. 182. 183. b. 184. 194. b. 196—204. et 219—377. scriptura vacant. Foll. 147—160. continent picturas aeri ab Albrechto Duerero incisas, quae historiam passionis et resurrectionis Jesu Christi repraesentant. Factae sunt prima et secunda ann. 1508., tertia usque ad nonam ann. 1512., decima 1511., undecima 1507., duodecima usque ad decimam quartam 1512. Fol. 5. Christum patientem et 7. S. Michaellem, qui draconem depugnat, repraesentant. Fol. 11. habetur imago Lutheri penna picta. Foliis denique 205



— 218. conspiciuntur imagines Christi et apostolorum aeri incisae, anonymi artificis. Continentur haec:

- a) [fol. 9. b — 113. a.] LUTHERI *Kleiner Catechismus, für die gemeinne Pfarrherrn vnnnd Prediger. Sampt Christlichen Fragstückhen für die so zum Sacrament gehn wollen.*
- b) [fol. 117. a — 126. b.] EIVSDEM *Ein Traubüchlein für die Einnfeltigen Pfarrherren.* Incip. *So manches Lann, so mancher Sitt cet. Explic. sonnder genädlich in vnns bewahren, durch Iesum Christum vnnsere Herren Amen.*
- c) [fol. 133. a — 143. b.] EIVSDEM *Tauf-Büchlein Verteutschet vnnnd auff's new zugerichtet worden.* Incip. *Weil ich täglich sehe vnnnd höre cet. Explic. Fride sey mit Dir. Antwort Amen.*
- d) [fol. 146. a — 182. b.] HIERONYMI WELLERI *Passional. Wie man das Leiden vnser Herrn Christi mit frucht bedenncken, seiner Aufferstehung sich trösten vnnnd das erste Gebott recht verstehn soll.* Incip. *Wann du das Leiden vnser Herrn Iesu cet. Explic. Versönnung vnnnd ewige Seeligkeit. Amen. Finis.* Tum subscripta leguntur haec verba: *Doct: Hieronymus Weller der gelehrte Mann, hat disen Passional trucken lan. Aber jetzt mit meiner hendt, nachgeschriben vnnnd volendet.* Galeb Luderer.
- e) [fol. 183. a — 194. a.] *Ein schöne Lehr vnnnd Trostschrift nach des 90. Psalms vnnnderricht, da der heilige Moses auch also bettet: Herr lere vns bedenncken das wir sterben müssen, auff des wir klug werden. Welche ein Ieder armer Sünder ime von wort zue wort also nutz machen kahn.* Incip. *Also hat Gott die Welt geliebet cet. Explic. Es wirdt nicht an einem der selbigen fehlen.* — Fol. 195. a. et b. leguntur quaedam, quae ad eum, qui olim hunc codicem possedit, pertinere videntur. Sunt autem haec: *In solcher Erkantnus, Bekanntnus vnnnd anruffung des namen Iesu ist der Christliche vnnnd Wolgeborn Herr, Herr Maximilian Freyherr zue Polheim vnnnd Wartenberg, auff Ottenschlag, Röm. Kay. Mt. oc. Rath, seliger zue Wien in seinem Hause den 20. Apprilis Anno oc. 70. abenndts. gar gelinnd, ruhig, vernünfftig vnnnd gottseeliglich (wie er dann diese Trostschrift auff einner Tafeln an seinem Podagrifchen bethe vor seinen augen hanngen gehabt, dieselbig täglich, stündlich, ja an seinem sterbtage gar andächtlich gelesen) in Christo entschlaffen, wissen vnnnd zeugen viel fromme Christliche vnnnd hohe Personen. cet.*

## CCXIX.

[Rep. III. 4. 24. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. aut XVII. ineunt, accurate scriptus, folior. 183, quorum 1. 28. b. 45. 67. b. 68. 69. b. 108. b. 143. b — 179. b. 182. b. et 183. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 27. b.] *Der Herren Doctoren zu Meissen bedencken vnnnd bekentnis vom heiligen Nachtmal wieder die Caluinisten, ad Electorem Saxoniae.* Incip. .... *Ew. Churf. G. gnedigt schreiben vnnnd begeren cet. Explic. vnnnd Nützliche Gnaden gefest sein mügen.*

- b) [fol. 28. a — 44. b.] BEDENCKEN. *Der Theologen zu Braunschweigk, vnnnd Dem Nauen wittenbergischen Catechismo gestellet, Der gantzen Cristenheit zur Warnung aufgegengenn. Anno Christi 1571. [d. 30. April.] Ita titulus. Incip. Gottes Gnade cet. Des Durchleuchtigen vnnnd hochgebornen Fürstenschreiben, so an E. E. w. aufgegengenn cet. Explic. in diesen Kirchen gnediglich erhalten, Amen, Amen. Actum Brunsvigiae cet. Tum sequuntur subscriptiones Theologorum.*
- c) [fol. 46. a — 67. a.] Contio [sic] de Coena Domini habita Dresdae coram Electore Augusto a D. Martino Myro 8. April: Anno 1574. Incip. *Man pflegt hin und wieder In allen Kirchen cet. Explic. vnnnd Gott umb seinen heiligen geist anruffenn.*
- d) [fol. 69. a — 108. a.] *Bekandtniß Vom Heiligen Abendmal Ihesu Christi aufs den wortten der einsetzung genommen mit welchem allein vnnnd anders nicht mann für Gottes angefichte, Hie vnnnd dort frölich erscheinen vnnnd besichen magk. Allen gutherzigen Christen, sonderlich aber denen, so mit wiederwertiger Lehre angefochten werden, zum vnterricht vnnnd trost beschriben, vnnnd kurz vor seinem ende selbst vbersehenn, Durch Den Hochgelerten Herrn Petrum Patienten (sic) der Heiligen schrift Doctor.* Ita titulus. Incip. 1. zum Ersien Gleube ich von Hertzen vnnnd bekenne cet. Explic. *erscheinen vnnnd besichen mögen. Amen.*
- e) [fol. 109. a — 119. a.] D. Ioachimi Padebornensis in confessione quam de Variis articulis habitam scripsit ad Illustrissimum Principem Augustum, Anno 59. 15. Febr. Ita titulus. Est is locus ex illa confessione, qui agit de sacra coena. De eadem etiam Lutheri sententiae leguntur foll. 118. b. et 119. a. Incip. *Ich sag vnnnd bekenne, das ich nach der Christlichen Lehre glaube, Es sei bei dem Nachtmahl cet. Explic. vnnnd sambt andern daffelb empfehelt, vnnnd mit neust.*
- f) [fol. 119. b — 121. a.] *Illustrissimi principis Ludovici Reni Palatini Electoris monita, filio suo unico Duci Friderico manu propria scripta in sententioso libello.* Incip. *Lieber Sohn bis Gottfürchtig cet. Explic. kömbt ein unordentlich Leben.*
- g) [fol. 121. b — 143. a.] Balthasaris Sartorii S. Th. Doct. *De sacramentali manducatione corporis Christi et sacramentali potu sanguinis ipsius in sacra coena domini, quae est medium inter corporalem et spirituales manducationem.* [ann. MDCL.] Ita titulus. Incip. *Ich glaube vnnnd Bekenne mit dem alten Lehrer Irenaco cet. Explic. Christlichen Kirchenn alhier auff erden.*
- h) [fol. 180. a — 182. a.] *Propheceiung des Hoherleuchten Mannefs Gottes Jacob: Hartmann von Dürlach Sohn Anno 38. [i. e. 1538.] gestellet.* Ita titulus. Incip. *Nachdem ich nun genugcksam von Carolo V. cet. Explic. Hartmanns von Dürlach Sohn. Anno 38.*

## CCXX.

[Rep. III. 4. 22.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 171, quorum 1. b. 38. b. 69. b. 78. b. 79. 80. 128. 129. b. 138. b. 139. 140. b. 147. 148. b. 161. 162. b. et 168. b — 171. scriptura vacant. Continentur haec apographa:

SCRIPTA QUÆDAM PIORUM QUORUNDAM HOMINUM DE ADIAPHORICIS CERTAMINIBUS ET HAERESI OSIANDRICA. Ita titulus. Singula vero hæc sunt:

- a) [fol. 2. a—6. a.] CONFESSIO M. M. W. DE ADIAPHORIS. Ita titulus. Incip. *Hoc tempore, quo Antichristus cet. Explic. oder sollen zum Teuffel fahren.*
- b) [fol. 6. a—9. b.] Herr Michaels [in margine recentior manus adscripsit: Michael Schultes ut opinor] etwan Diaconus zu Torgau bekentnis vom Chorrock und anderer neuerung der Ceremonien 1549. Ita titulus. Incip. *Durchlauchtigster hochgepornor Churfürst — E. C. F. G. gebe ich in aller vnterthenigkeit zu erkennen, Das M. Georg Mohr cet. Explic. vnfers slickwercks nirend zu. 1549.*
- c) [fol. 10. a—12. a.] Matthiae Flacii Illyrici Epistola ad Pollicarium [de phrasi quadam eius periculosa in libello contra Osiandrum]. Incip. *Multae sunt causae, mi Pollicari cet. Explic. nos mutuo adiuvando, 6. April.*
- d) [fol. 12. b—16. a.] Matthiae Flacii Illyrici scriptum de articulo descensus Christi ad inferos. Ita titulus. Incip. *Semper summe necessariam esse concordiam cet. Explic. ducat in omnem veritatem. Amen. Subscripserunt M. Nicolaus Gallus. M. Matthias Flacii: —*
- e) [fol. 16. b—17. b.] M. Nicolai Galli epistola ad Garzum de Articulo descensus Christi ad Inferos. Ita titulus. Incip. *Sicut est nobis coniunctio cet. Explic. pronuntiatur uim habeat. Bene uale.*
- f) [fol. 18. a—22. b.] Confessio D. Epini de articulo fidei quod Christus descendit ad Inferna 1548. 1. Septemb. exhibita. Ita titulus. Incip. *Credo et confiteor totum genus humanum cet. Explic. resurrexisse propter iustificationem nostram.*
- g) [fol. 22. b—24. a.] Locus I. Petri. 3. de descensu Christi ad Inferos expositus a Luthero. Ita titulus. Incip. *S. Peter hat hie cet. Explic. unser lieber Herr und Heilandt Iesus Christus. Amen.*
- h) [fol. 24. b—29. b.] Actio Fabricii [Superattendentis Servestani] in conciliandis Theologis Magdeburgensibus et Vitebergensibus. Ita titulus. Incip. *Mitwochs den 8. Decembris ist cet. Explic. hiemit von einander geschiedenn.*
- i) [fol. 29. b—31. b.] Nicolai Galli ad Illyricum epistola, cum refutatione eius epistolae. Incip. *Scriptisti heri ad p. Integram ferme historiam cet. Explic. obsessorum hominum damnantur.*
- k) [fol. 31. b—33. b.] M. Flacii Illyrici responsio ad hanc epistolam. Incip. *Adeo Reuerendi in Christo viri cet. Explic. et totam ecclesiam dissipent, datum in Cöthen, 15. Decemb: Anno 1551.*
- l) [fol. 33. b—34. b.] Theodori Fabricii epistola ad M. Gallum Superattendentem Magdeburgensem et reliquos pastores et diaconos ecclesiae Magdeburgensis, data Cervestae Anno 1552. die 13. Februarii. Incip. *Mitto hic vobis charissimi in Christo fratres D. Maioris litteras cet. Explic. orare non cessauimus.*
- m) [fol. 35 a—b.] Georgii Maioris ad Theodorum Fabricium epistola. Incip. *Vehementer laudo studium et uoluntatem tuam cet. Explic. et iis foelices successus praebeat. Bene uale. 26. Ianua: Anno 1552.*
- n) [fol. 36. a—38. a.] Responsio Magdeburgensium ad epistolam Fabricii, data d. 18. Febr. 1552. Incip. *Ad superiores tuas cum rescripsisset cet. Explic. pacificatione victa ab eis se iungere. Bene in christo vale cet.*
- o) [fol. 39. a—43. a.] Warer Gründlicher Bericht M. Iohan Stoltzen des Osiandri lehr belangende, an den Fürsten In Preussen, darinn er antzeigt, das sie der schrift und Lutheri Büchern zuwider sey. Ita titulus. Incip. *Zum ersten lehret Osiander, von der Gerechtigkeit cet. Explic. nichts der gerechtigkeit des glaubens.*
- p) [fol. 43. b—53. a.] Scriptum clarissimorum Virorum D. Nicolai Amsdorffii, Iusti Menii, Erhardi Schneppii ad D. Brentium et caeteros ministros Evangelii in ducatu Vuirtembergensi. Ita titulus. Incip. *Gottes gnad etc. was ergerlicher irthum Andreas Osiander cet. Explic. freundlich vermercken vnd auffnehmen.*
- q) [fol. 53. a. et b.] Responsio Ioannis Brentii, Iacobi Beuerlein, Martini Frechii, Ioannis Isemanni et Casp. Greiteri ad praecedens scriptum, dat. Tubingae d. 13. Febr. 1553. Incip. *Reuerendissimi — quas dedistis ad nos litteras cet. Explic. ad Inferos detruditis.*
- r) [fol. 54. a—56. b.] Rectoris et senatus Academici Regiomontani epistola ad Ioannem Brentium, data Regiomont. d. 2. Novembr. 1552. Incip. *Etsi in hac perturbatione ecclesiarum cet. Explic. beneficia et studia nostra offerimus.*
- s) [fol. 56. b—61. a.] Responsio Brentii ad hanc epistolam, data Tubingae 29. Ianuarii 1553. Incip. *cum Vestras litteras quae 15. Ianuarii mihi redditae sunt cet. Explic. fieri potest, nihil in me desyderetur [sic].*
- t) [fol. 61. a—62. a.] Decem Theologorum Tubingensium ad rectorem et professores Academiae Regiomontanae epistola, data Tubingae 3. Ianuarii 1553. Incip. *Cum alias saepe optima fide cet. Explic. quaecunque hoc nostrum scriptum.*
- u) [fol. 62. b—63. a.] Ioannis Brentii ad Philippum epistolam, d. d. 6. Novemb. 1552. Incip. *Gratum mihi officium fecit cet. Explic. quo omnes nos aspicimus.*
- v) [fol. 63. a. et b.] Eiusdem ad Iustum Ionam epistolam d. d. 7. Nov. 1552. Incip. *Incidit horribilis contentio cet. Explic. nos et Ecclesias nostras vestris precibus.*
- w) [fol. 63. b—65. e.] Eiusdem ad Ioach. Camerarium, d. d. 7. Nov. 1552. Incip. *Binas tuas litteras testes tuae perpetuae cet. Explic. Tuam familiam saluam et incolumem opto.*
- x) [fol. 65. a—66. a.] De iustificatione fidei M. Ioan. Eisleben sententia. In libello Osiandri de mediatore christo propria manu subscripsit Et sic sentit etiam haereticus Francofurtiensis Musculus cis Oderam. Ita titulus. Incip. *Vtra explicatio loci cet. Explic. per resurrectionem Christi a mortuis.*
- y) [fol. 66. a—68. b.] Iudicium de duobus scriptis adia-phoristarum, quae hoc anno exhibuerunt in conuentibus Numburgensi et Lipsiensi 1554. Ita titulus. Incip.



- Si Vitebergenses et Lipsienses theologi nunquam defuerissent cet. Explic. perfecto odio odi eos ps. 138.*
- z) [fol. 69. a — 78. a.] [*M. Stephani Tucherii*] *Praeludium in quo recensentur multa ac foeda Adiaphoricae narrationis mendacia et praeteritiones praecipuorum testimoniorum, quibus ex ipsorum proprio ore sunt conuicti ab Illyrico Vnde patet tum Vanitas ipsorum narrationis, et mentiendi studium, tum eos manifestae veritatis testimoniis conuinci, quae nec attingere ausint, nec refutare queant. Ita titulus. Huic recentior manus verba adscripsit haec: His simillima habentur in Flacii Bericht von etlichen artikeln etc. pag. 25. et seqq. — Incip. Illyricum mera ambitione ac studio cet. Explic. etiam propria conscientia redarguit.*
- aa) [fol. 81. a — 93. a.] *Ordinis Theologorum Vitebergensis iudicium de libris quibusdam Ioannis Brentii et Iacobi Andreae latum, ad electorem Saxoniae, de d. 25. April. 1564. Titulus nonnisi hic legitur: An Churfürsten zu Sachsen. Incip. Gottes gnade cet. als E. C. F. G. uns In Iüngst verschieenen Osterlichen fest cet. Explic. seiner barmhertzigkeit sein vnd bleiben, Amen.*
- bb) [fol. 93. b — 97. b.] *Litterae anonymi auctoris ad Wiganandum de regeneratione. Incip. Exoritur mihi concertatio acris cet. Explic. de regeneratione loquitur.*
- cc) [fol. 98. a — 99. b.] *Epistola Weneri ad Philippum Melanchthonem, data Barbae, d. 9. Dec. 1556. Incip. Nunquam de tua voluntate dubitavi cet. Explic. ad piam et salutarem pacem. Eadem epistola infra legitur fol. 116. a — 117. a. Vid. sub litt. hh).*
- dd) [fol. 99. b — 102. a.] *Melanchthonis responsio ad praecedentem epistolam, de d. 4. Ian. 1557. Legitur eadem illa etiam infra fol. 121. b — 123. a. Vid. sub litt. pp). Incip. Non longis interuallis tres accepi epistolas cet. Explic. ad studium publicae tranquillitatis. Addita legitur intimatio illa Illyrici, quae etiam fol. 119. b. habetur. Vid. infra sub II).*
- ee) [fol. 102. b — 103. a.] *Pasquillus quem gener Maioris (D. Paulus Crellius) vel ipse Maior (ut ferunt) composuit et tempore coenae legatis (Dalmaticis) transmisit. Ita titulus. Incip. Qui huc venistis legati cet. Explic. author omnis boni. — Fol. 103. b. referuntur quaedam, quae Samuel quidam Silesius Vitebergae in concione sacra dixisse fertur.*
- ff) [fol. 104. a — 112. b.] *Eine Predigt von den Adiaphoris aus dem xvi. Capitel Matthei Anno lix. Ita titulus. Auctor quis sit non legitur. Incip. Im Anfang dieses Capitels schreibet cet. Explic. gefordert werde Amen. Bit vmb euer antwort.*
- gg) [fol. 113. a — 115. b.] *Narratio ietri Adiaphoristarum mandati de Illyrico περί λόγων. Ita titulus. Incip. In graui ac Ecclesiae Dei necessario certamine cet. Explic. mandatis euertere conantur. In margine fol. 113. a. haec a recentiore manu notata leguntur: Impressum hoc titulo: Refutatio vanissimi Adiaphoristarum de Logo verbi per Matthiam Flacium Illyric. 1558. 4.*
- hh) [fol. 116. a — 117. a.] *Weneri eadem illa epistola, quae iam fol. 98. a — 99. b. legitur. Vid. sub cc). In hoc tamen apographo datum est d. 19. Dec. 1556.*
- ii) [fol. 117. a — 118. a.] *Weneri ad Illyricum epistola, d. d. ult. Decembr. 1556. Incip. Literis tuis lectis grauius percussus sum cet. Explic. quam tu minaris mihi, accidat.*
- kk) [fol. 118. b — 119. a.] *Flacii ad M. Sebastianum epistola, d. pridie Cal. Ian. 1557. Incip. Intelligo isthic quosdam cet. Explic. purae doctrinae autores reprimat.*
- ll) [fol. 119. b.] [*Flacii*] *Intimatio Vitebergae Collegio et templo affixa. Ita titulus. Incip. Illyricus intelligit quosdam cet. Explic. in ipsorum os regerantur. Cal. Ianuar. 57. Eadem intimatio legitur etiam fol. 102. a, ut iam sub litt. dd) indicavimus.*
- mm) [fol. 119. b — 120. b.] *Weneri ad Illyricum epistola, d. d. Barbi, d. 29. Ianuar. 1557. Incip. Heri domum reuersus cet. Explic. et salutarem pacem et concordiam.*
- nn) [fol. 120. b — 121. a.] *Eiusdem ad Philippum epistola, d. d. Barbi d. 1. Jan. 1557. Incip. Laetum et faustum huius anni curriculum cet. Explic. ne posthac quid temere suscipiam.*
- oo) [fol. 121. a. et b.] *Illyrici epistolae, ut videtur, fragmentum. Incip. Ex hisce epistolis cet. Explic. cuius religionis aut fidei sit Illyricus.*
- pp) [fol. 121. b — 123. a.] *Philippi ad Wenerum Steinhäusen epistola, eadem illa, quam fol. 99. b — 102. a. legi, iam supra sub litt. dd) monuimus.*
- qq) [fol. 123. a. et b.] *Weneri ad pacificatores epistola, d. d. Barbi, ultimo Ianuarii 1557. Incip. Cum toties a me, quid M. Matthias Flaccius Illyricus mecum cet. Explic. ministerium Evangelii excitat.*
- rr) [fol. 123. b.] *Eiusdem ad Illyricum epistola, d. d. Barbi, ult. Ian. 1557. Incip. Pacificationem tentatam irritam fuisse cet. Explic. consilium mihi impertias uelim.*
- ss) [fol. 124. a — 126. a.] *Confessio vnd Apologia Galli wider das falsch verleumbden seiner Widersacher, als ob er von der Augspurgischen Confession wehr abgewichen, itzo darwider lehre vnd streite, von der Cantzel verlesenn Dominica 2. Post Epiph. 57. Ita titulus. Incip. Es wird je lenger je mehr in dieser Reichsversammlung cet. Explic. zu thun jeder Zeit geneigt sein.*
- tt) [fol. 126. a. et b.] *Somnium Philippi. Ita titulus. Incip. Anno Domini 1545. hat dem Philippo getreumet cet. Explic. als sole er noch abfallen.*
- uu) [fol. 126. b.] *Historia von einem Dorffpfarher. Incip. Ein Dorffpfar ist von seinem Superintendenten cet. Explic. applicirt ist muß ich mercken.*
- vv) [fol. 126. b — 127. b.] *Ein ander Historia [de eadem re, quae in antecedenti narrata est]. Incip. Es ist gewesen ein Dorffpfarher nicht weit von Eysleben cet. Explic. zu Eysleben gewesen ist.*
- ww) [fol. 129. a — 132. a.] *Visio cuiusdam pueri 12 annorum, quam habuit in domo cuiusdam canonici habi-*



tantis in suburbio Neuenstadt prope Magdeburgam non procul a circuitu templi D. Nicolai Anno MDXLVI. Ita titulus. Incip. *Primo cum is puer ex mandato parentum* cet. Explic. *puer Iacobus Merhau.*

- xx) [fol. 132. a. et b.] *Epistolum Er: Sa: ad M. M. W.* Ita titulus. Cuius vero haec epistola sit et ad quem data sit, non assequor. Incip. *Non potui tibi hoc quicquid est officii denegare* cet. Explic. *tradat omnia.*
- yy) [fol. 132. b — 133. a.] *Narratio de duobus prodigijs prope Vitebergam anno MDL. visis.* Incip. *Diese zwei gesichte sind von glaubwürdigen* cet. Explic. *mitt den Herren untermgangenn.* Subscriptum est nomen: *Sebastianus Dietrich von Winsheim, Lector Vitebergensis.*
- zz) [fol. 133. b — 135. a.] *Ex Scripto M. F. Illyrici.* Ita titulus. Est fragmentum epistolae Illyrici, scriptae Magdeb. d. 28. Iulii 1553. Incip. *Caeterum qui laudant Maur: facta* cet. Explic. *Domini Voluntas fiet.*
- a) [fol. 135. b — 137. a.] *Litterae Theologorum [Vitebergensium] ad seniores Saxoniae principem [Joannem Fridericum Electorem] de anno 1552.* Incip. *Nachdem wir inn Ch. F. G. langwirigen trübsaln* cet. Explic. *creutz wiederumb geehret hat.*
- β) [fol. 137. a — 138. a.] *Ioannis Friderici Electoris Saxoniae responsio ad praecedentes litteras, d. d. Weimar Montags nach Galli Anno domini 1552.* Incip. *Wir haben eur schreiben* cet. Explic. *gnediger meinunge nicht bergen wollen.*
- γ) [fol. 140. a — 146. b.] *De disputatione Vinariensi.* Incip. *Cum in controversa materia inter Illyricum* cet. Explic. *excogitatis calumnijs audio.*
- δ) [fol. 148. a — 160. b.] *Vorzeichniss, wie es mitt den Ihenischen Theologen uffm Colloquio zu Wormbs ergangen.* Ita titulus. Incip. [ab epistola Aurifabri] *Ich kan euch guther wolmeinunge nicht bergen* cet. Explic. *sit acceptum, facile potes conjicere.*
- ε) [fol. 162. a — 168. a.] *Colloquium Mörlini et responsio Illyrici, Kal. Octobris Anno 1567.* Incip. *Anno domini 1567. Calendis Octobris hat der Herr D. Ioachim Mörlin* cet. Explic. *inter sinceros doctores clementer largiatur. Amen.*

## CCXXI.

[Rep. III. 4. 23.]

Codex chartaceus saec. XVI. accurate scriptus, rubris inscriptionibus, folior. 114, quorum 1. b. 3. b — 8. b. 32. 36. b. 42. b. 45. b. 68. et 94. scriptura vacant. Continentur:

PROTOCOL Des Colloquii zu Hertzberge, zwischen den Chur vnd fürstlichen Sechsischen, Brandenburgischen, Braunschweigischen vnd Anhaltischen Theologen Anno domini 1578. De formula Concordiae. Ita titulus. Post indicem eorum, qui illi colloquio interfuerunt [fol. 2. a.] et capitulum controversiarum, de quibus in hoc colloquio collatum est [fol. 3. a.] incip. fol. 9. a. his verbis: *Anno 1578. Den 21. Augusti hat M. Ameling den eyngang gemacht* cet. Explic. *Vnd findt also die Politici freundlich von uns abgecheiden.*

## CCXXII.

[Rep. III. 4. 24. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 152, quorum 21. b. 52. 53. 57. b. 61. b. 71. b. 73. b. 79. 83. 84. b. 90. b. 91. a. 96. b. 108. b. 125. b. 126. 129. 131. b. 141. b. et 145. b. scriptura vacant. Continentur haec apographa:

- a) [fol. 1. a — 3. b.] *Bedenken der Chur vnd Fürsten, wie K. M. auff die Proposition zu antworten sey.* Ita titulus. Incip. *Das Trientische Concilium zu continui-* ren cet. Explic. *desto richtiger abzuheffen.*
- b) [fol. 4. a. et b.] *HISTORIA Von einem Augustiner Mönich 1547. [Johann Hoffmeister.]* Incip. *Ein Augustiner Monch genant* cet. Explic. *vnd Barmherzigkeit. Amen. 1547.*
- c) [fol. 5. a — 6. a.] *Die herliche confession Ioan Friederichen Churfürsten pp. vor K. M. zu Augspurg. 1547.* Ita titulus. Incip. *Nach dem die Key: M. von Monchen* cet. Explic. *in sein vorwarung geführt wurden. 1547.*
- d) [fol. 6. a.] *Epigramma in imaginem Martyris Iesu Christi principis Electoris Ioann. Friderici.* Incip. *Qui stetit impavido* cet. Explic. *gloria digna cani. 1548.*
- e) [fol. 6. b — 7. b.] *Antragen K. M. den Reichstag belangende, mense Ianuario. 1548.* Incip. *Dieweil Rö. K. M. vnser allergnedigster herr, als ein gütiger key-* ser cet. Explic. *entschuldigt sein gegen meniglich. 1548.*
- f) [fol. 8. a — 10. b.] *Carmina duo satyrica, anno 1547. composita, quorum alterum ad irridendum protestantis-* mum incip. *Ich wil forthin gutt Lutherisch sein* cet., alterum ad irridendum catholicismum incip. *Ich wil fort-* hin gut Bepstisch sein cet.
- g) [fol. 11. a — 13. b.] *Pasquillus in catholicismum.* Incip. *Ecclesia ad papam. Pater sancte, pasce oues tuas* cet. Explic. *quiesce et vale.*
- h) [fol. 14. a — 17. b.] *Confessio Ioannis Friderici ad Carolum Imperatorem, facta in comitijs Augustanis 1548. contra formulam Interim.* Incip. *Ich habe vnter-* theniglich angehört cet. Explic. *Vnterthenigkeit vnd Demuth beuohlen.*
- i) [fol. 18. a — 21. a.] *Passio Christianiss. Electoris Saxoniae, Ioannis Friderici, secundum Pasquillum. 1547.* Incip. *Ioannes Hus Erat lucerna ardens* cet. Explic. *Iesu Christe veni. Amen. Amen.*
- k) [fol. 22. b — 23. a.] *Epistola Islebii ex Augusta ad amicum quendam, d. d. 13. Apr. 1548.* Incip. *Quam vellem mansisse te* cet. Explic. *cogitabis et me amabis.*
- l) [fol. 23. b — 27. a.] *Epistola Philippi Melanthonis ad Carluicium, d. 4. Calend. Mai. 1548.* Incip. *Cum de beneficio illustrissimi* cet. Explic. *hospicia piorum studiorum.*
- m) [fol. 27. b — 37. b.] *Scriptum D. Martini Buceri ad Electorem Brandenburgensem de formula Interim, d. Argentor. d. 3. Jun. 1548.* Incip. *Durchleuchtigster pp. Nun sehen E. C. F. G. gnedigster herr, wie billich mir* cet. Explic. *mich underthenigst beuolen thue.*

- n) [fol. 38. a. et b.] *Epistola Viti Theodori ad Philippum Melancthonem*, d. 6. Jul. (1548.) Incip. *De magistratu nostro audiisti* cet. Explic. *tucatur vos in tanta perturbatione*.
- o) [fol. 38. b — 39. a.] *Epistola Hieronymi Baumgartneri Viri Senatorii Norimbergensis ad Phil. Melancthonem*, d. ao. 1548. pro festo Chilian. Incip. *Etsi miserabiliter me excruiavit* cet. Explic. *Vbi est Deus eorum*.
- p) [fol. 39. a — 40. a.] *Epistola A. Oslandri pastoris Ecclesiae Norimbergensis ad D. Pomeranum* (s. d. e. a.) Incip. *Quanto in maerore finis* cet. Explic. *obtinere conemur*.
- q) [fol. 40. b — 43. b.] *Epistola D. Martini Bucerii ad D. Philipp. Melancthonem*, d. d. 11. Julii 1548. Incip. *Ingentes agimus gratias* cet. Explic. *reliquias, In quo optime valete*.
- r) [fol. 44. a. et b.] *Epistola Baumgartneri ad Islebium*, d. Norimbergae, d. 15. Julii 1548. Incip. *Retulimus hodie ad senatum* cet. Explic. *quibus me studiose commendabis atque valebis*.
- s) [fol. 45. a — 47. b.] *Scriptum Phil. Melancthonis ad Ioannem Marchionem Brandenb. d. Wittebergae*, d. 31. Jul. 1548. Incip. *Ich hab die geschwinde handlung* cet. Explic. *schützen und bewaren*.
- t) [fol. 48. a — 49. a.] *Pia epistola D. Phil. Melancthonis ad Pastorem Lubicensem, de non recipiendo libro Augustano, quem Interim vocant*. 1548. post conventum Misniae habitum. Incip. *Vtrum editione Augustani libri* cet. Explic. *tanta petitorum esse*.
- u) [fol. 49. b — 51. b.] *Epistola D. Casparis Aquilae ad D. Phil. Melancthonem de glorioso Islebio, qui nequiter gloriatum est, se persuasisse Aquilae, ut Interim reciperet*, 22. Iulii 1548. Incip. *Fides non est* cet. Explic. *hunc tu Germane [superscripta est vox: Romane] caueto*.
- v) [fol. 54. a — 55. a.] *Melancthonis Epistola ad Oberburgium Caroli V. Secretarium*, data Enbecae, d. 24. Maii 1547. Incip. *Etsi exempla (?) moderationis et clementiae in victoria* cet. Explic. *nostris amicis esse possit*.
- w) [fol. 55. b — 56. b.] *Eiusdem ad D. Caspar. Aquilam epistola*, d. Cal. Sept. 1547. [de statu academiae Witteberg.] Incip. *Cum spes ostensa esset instaurationis* cet. Explic. *copiosus narrare potest statum oppidi nostri*.
- x) [fol. 56. b — 57. a.] *Eiusdem ad eundem epistola*, d. 18. Sept. (1547.) Incip. *Etsi magnae dissipationes quotidie fiunt* cet. Explic. *quem ego hodie expecto*.
- y) [fol. 58. a — 60. a.] *Das lied Bock Emser lieber domine pp. gemacht anno: 1520. erneuert vnd gedeut auff meister INTERIM 1548. cum notis musicis*. Incip. *Herr Grickel [i. e. Agricola] lieber domine, von wannen kompt ir her* cet. Explic. *wiewol er darnach ringt*. 12. Augusti 1548.
- z) [fol. 60. b — 61. a.] *In Eislebium Interimistam Epigramma*. Incip. *Ergo etiam nostras tristissima pestis ad oras* cet. Explic. *Nos bone Christe tuum quaeſo tuere gregem*.
- aa) [fol. 62. a — 64. a.] *Die neue geburt des Hurenkinds INTERIM genant*. Incip. *Man saget vnd das ist auch war* cet. Explic. *So lieb als dir die Seele sey*. Menſe Auguſto 1548.
- bb) [fol. 64. a — 65. b.] *Wie das neuſgeborne hurenkind INTERIM zu Augſpurſ getauſt wird*. 1548. Incip. *Der Bapſt den keyſer hat geſchorn* cet. Explic. *Die er am Churfürſten gebrochen hat*. Menſe Auguſto 1548.
- cc) [fol. 66. a — 71. a.] *Fünferley meynung vom Interim, einander widderwertig vnd zugegen*. 1548. Menſe Auguſto. Incip. *Die meynungen vom Interim ſeint mancherley* cet. Explic. *wie geſchrieben ſieht Gen. am XI. Capitel*.
- dd) [fol. 72. a. et b.] *Vaticinium nuper inventum, in quo non admodum obscure horum temporum mutationes praedici videntur*. Incip. *Carebit Amicitia Regis* cet. Explic. *tandem olim restituetur*.
- ee) [fol. 73. a.] *Carmen de Absalone pendente in quercu Phil. Melan: 1547*. Incip. *Degener immerito* cet. Explic. *patriis insidiato bonis*.
- ff) [fol. 74. a — 75. b.] *Binæ litterae Mauriti electoris; alterae ad coadiutorem Merseburgensem, d. Torgaviae, d. 13. Januarii 1548. [incip. Was wir itzt an das Conſiſtorium cet.]; alterae ad conſiſtorium Merseburgense, d. Torgaviae, eod. d. et ann. [incip. Wir vermercken das bey etzlichen predicanten cet.]*
- gg) [fol. 75. b — 76. b.] *Artickel aus des Churfürsten aufschreiben, d. Torgaviae, d. 23. Jan. 1548*. Incip. *Es haben sich der hochwürdige* cet. Explic. *unſere gentzliche meynung*.
- hh) [fol. 76. b — 78. b.] *Georgii ducis Anhaltini epistola an den Superattendenten zu Aldenburgk, [Augustinum Himmel] d. Merſburg Sonnabents nach purificationis Mariae 1548*. Incip. *... obwol wir keinen Zweifel tragen* cet. Explic. *zu ſonderlichen gefallen*.
- ii) [fol. 80. a — 84. a.] *Varia carmina minora. in formulam Interim, quorum tituli hi sunt: Acclamatio contraria hominis Papistici et Lutherani in Interimistam 1548. menſe Novembri — Iudicium Eſaiae prophetae Cap. 59. de Interim — Interim Ichthyophagi — Ein Rätzel vom Interim. Additur pag. 84. a. carmen in imaginem mitrae Episcopalis*.
- kk) [fol. 85. a — 88. b.] *Der Geiſtlichen Churfürſten bedencken auff das proponirte INTERIM Kay: Maj: 1548. [Inter foll. 87. et 88. duo foll. exciderunt.] Incip. Auff der Ro. Key. vnd Königl. Maj. aller gnedigſten beſehl* cet. Explic. *Aduocat vnd beſchirmer*.
- ll) [fol. 89. a — 90. a.] *Iudicium Pasquilli de Interim Caroli V. Romae ad ficum [sic.] Ruminalem 1548*. Incip. *Interim quae pars?* cet. Explic. *Deo enim magis quam hominibus ſerviendum eſt*.
- mm) [fol. 91. b — 92. b.] *Cauſae pro Interim accipiendo et non accipiendo*. Incip. *Tandem de ſumma rei* cet. Explic. *inuoſatio mortuorum*. Menſe Maio 1548.
- nn) [fol. 93. a — 96. a.] *Panegyricus Paſquilli zu ehren dem Achtbaren hochgelehrten vnd weiterumpten herren, Er Ioan Eiſleben, do er mit ſeinem Interim von*



- oo) [fol. 97. a — 100. b.] *Form der prefacion wie es sol gehalten werden für der Interimistischen Messe. 1548. Menſe Iulio.* Incip. *Den gelipten in Chriſto* cet. Explic. *ehre vnd preiß in ewigkeit Amen.*
- pp) [fol. 101. a — 106. b.] *Der Nurenburgiſchen praedicanten Bedencken auff das Interim. 1548. menſe Iulio.* Incip. *Nachdem .... vns das Interim* cet. Explic. *vnd vns laſſen beſolen ſein.*
- qq) [fol. 107. a — 108. a.] *Bedencken vnd antwort der Düringischer Landtſchafft der Iungen Herren zw Weimar, auffß INTERIM gegeben.* 1548. Incip. *Was das verſene Interim anlanget* cet. Explic. *bißß an das ende beſtendiglich zu erhalten. 4. Auguſti 1548.*
- rr) [fol. 109. a — 112. b.] *Marggraff Albrechten zw Francken erſtes mandat das INTERIM belangent, d. Blasenburgh, d. 15. Septembris 1548.* Incip. *Von Gottes Gnaden* cet. *Nachdem die Röm. Key: Maj. cet. Explic. hiemit gewarnet ſein wölle.*
- ss) [fol. 113. a — 120. b.] *Der Ritterschafft vnd Landtſchafft Bedencken vnd Ratſchlag auffß Herrn marggraff Albrechten zw Brandenburg pp. In Francken geſtelte ordnung 1548. [Actum Donnerſtag nach Elizabeth.]* Incip. *Des Erſten artickels halben, wer ſich* cet. Explic. *haben auch iren abſchied genommen.*
- tt) [fol. 121. a — 125. a.] *Scriptum Imperatorium, quo ordinibus imperii propositum est INTERIM.* Incip. *Die Römische Key: Maj. — leißt des heiligen Reichs Churfürſten — anzeigen, Wiewol* cet. Explic. *gnediger wolmeinung, nicht vorhalten wölle.*
- uu) [fol. 127. a — 128. a.] *Carmina minora in formulam Interim, quorum tituli hi sunt: Ex imagine Aristophanis pingentis Balcanum concionantem ovibus, ut nunc nobis Antichristus et Interim. In conventum Moguntinum 1548. 9. Nouembris. — Preces contra Interim. — Annus natiuitatis Interim.*
- vv) [fol. 130. a — 131. b.] *Panctum Caesareum.* Incip. *Haw zw Landgraffe, Sachs koch, holtz offerat Vrich* cet. Explic. *non ſemper copia talis erit. Menſe Auguſto 1548.*
- ww) [fol. 132. a — 133. b.] *Eitliche Excerpte, außß der Stende antwort auffß die keyßerliche Reſolution das Interim belangend, gegeben 1550. zw Augſpurg. 8. Octobris.* Incip. *Vrfache der geiſtlichen Stende* cet. Explic. *zu der execution zu trachten. Vorleſen d. 8. Octobris zu Augſpurg.*
- xx) [fol. 134. a — 141. a.] *Iohan Friederich Herzog zw Sachſen Ertzmariſchall vnd Churfürſt des ewigen Himelreichs [Anno dni 1548. den 24. Februarii] kurtzer bericht, welcher geſtalt Göttliche Majestet, Herzog Iohan Friederich Churfürſt zw Sachſen mit dem Ertzmariſchallnampt, des ewigen himelreichs im 1548. Ihar, den 24. Februarii belehnet hat.* Incip. *Anno*

1548. am 24. Februarii ungeferlich umb 3 Uhr. et.  
Explic. neben dem Bothen gesehen hat.

- yy) [fol. 142. a — 145. a.] *Auszug aus dem beschlus des jüngst gehaltenen Landtags zu Leipzig in weinachten des M.D.XLIX. iars. Incip. Die Kinder Tauffe mit Exorcismo, abfassung cet. Explic. seine Reuerentz möge gegeben werden.*
- zz) [fol. 146. a — 147.] *Carmen aliquod Germanicum, cuius initium hoc est: Ich armes Fürslein klag mein leidt, wie sol mir nun geschehen cet. Explic. her gott wirfst in behüten.*
- α) [fol. 148. a — 152. b.] *Der Churfürsten Sachsen und Brandenburg, auch der Frey und Reichstiedte, fürbitte an Rö. Key: Maj. vmb entledigung des Landgrauen gefengnis, vnd Rö. Key. Maj. daraußf gegebene antwort, den 17. tag Nouembris 1548. Aufspurg. Incip. Den 17. dieses monats Nouembris ist cet. Explic. hier oben erzelt, fürbracht worden.*

[Rep. III. 4. 28.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 266, quorum 104. b. 105. b. 139. a — 145. a. 166. b — 169. a. 194. b — 198. 225. b. 226. 236. 241. b. 253. b — 255. 260 — 262. et 266. b. scriptura vacat. Interserta sunt tria opuscula typis descripta : 1) [inter foll. 199. et 200.] *De vocatione, ordinatione, institutione, demissione pastorum et ministrorum evangelii. Et de iurisdictione super personas ecclesiasticas in Pomerania. Confessio Superintendentis, pastorum et ministrorum verbi Dei Gryphiswaldiae et in vicinis ecclesiis. Adiecta sunt academiarum puriorum quarundam de his articulis iudicia. Gryphiswaldiae 1594.* — 2) [inter foll. 209. et 210.] *Andreae a Rammin disputatio de concessionibus sive expectativis professionum et parochiarum harumque resignationibus et permutationibus. Gryphisw. 1610.* — 3) [inter foll. 229. et 230.] *Henrici Schlichtekrullii καταβολήν in abitum Christophori Schleupneri, de ao. 1612.* — Manu vero scripta in codice continentur haec :

- a) [fol. 1.] *Ernesti comitis Mansfeldensis epistola ad Christophorum comitem Mansfeldensem, d. Islebiae, d. 19. Aug. 1689. Incip. E. L. schreiben haben wir gestriges tages cet. Explic. zu beweisen jederzeit willigk.*
- b) [fol. 2. a — 33. b.] *Historia und summarische Verzeichniß der Synodorum, welche innerhalb 20. Jahren in der Graffschafft Mansfeld gehalten worden findt, von welchen etwas zum anfang des itzigen Synodi ao. 1580. den 19. Septembr. vom Herrn Superintendenten erzehlet worden ist. Ita titulus. Incip. Gott der Vater cet. Explic. wilkührlich gestraft werden ... Desiderantur, ut videtur, multa.*
- c) [fol. 34. a — 104. a.] *Gräffliche Mansfeldische Geistliche Confiſtorial-Ordnung, aus bewegenden und wichtigen Ursachen, Aus dem in Druck Anno 1560. publicirten patent, auff's Neue repetirt, auch in etzlichen Punkten verbeßert und gemehret Anno 1568. Incip. [post titulos, fol. 35. b.] Ihr traget sonder zweiffel gult wissen cet. Explic. Vonn Confiſtorialgebühren, pag. 3.*
- d) [fol. 106. a — 110. b.] *Churf. Sechßſſſſche Kirchenord-*



- nung Tit. von beiden Consistoriis zu L. und Wittenberg. Incip. Damit guter und gebürlicher vnterscheid cet. Explic. zu mindern oder zu mehrn.
- e) [fol. 111. a—113. a.] *Ordo lectionum Iuridicae facultatis in Universitatibus Vitebergensi et Lipsiensi.* Incip. *Professor profiteri debet materiam* cet. Explic. *usque ad finem.*
- f) [fol. 114. a—126. a.] *Von zugelassenen und verbotenen Gradibus p.* Incip. *Von wegen der Blutsfreundschaft wird die Ehe verboten* cet. Explic. *verlobtten Breuttigam.*
- g) [fol. 127. b—135. a.] *Von der Kirchen Disciplin, Vom Bann vnd öffentlicher busse.* Incip. *Will neben der reinen Lehre* cet. Explic. *weisen den Christlichen Leser daselbst hin.*
- h) [fol. 136. b—138. b.] *Superintendenten der Graffschaft Mansfeld.*
- i) [fol. 146. a—155. b.] *Modus Investiturae eines Superintendenten in der Graffschaft Mansfeldt.* Incip. *Ihr wisst dass unser Herr* cet. Explic. *die Anlobung erfolgen wirdt.*
- k) [fol. 156. a—163. a.] *Churfürstlicher Sächsischer Commissarien Abschied, d. Islebiae, d. 27. Maii 1601.* [De ministris verbi divini et Iudimagistris Islebiae instituendis.] Incip. *Des Durchlauchtigsten Hochgebornen Fürsten* cet. Explic. *in unterthenigkeit gestellet seyn soll, Treulich sonder gefehrde. Zu Uhrkund* cet.
- l) [fol. 163. a—164. b.] *Revers, welchen dem Churfürsten zu Sachsen die sequestrirenden Herren Graffen zu Mansfeldt von wegen des Exercitii Iuris patronatus gegeben, d. 1. Martii 1602.* Incip. *Demnach der Durchlauchtigste — Herr, auf Unser — unterthenigstes suppliciren* cet. Explic. *nichtig und Krafftlos seyn. Dessen zu Uhrkund* cet.
- m) [fol. 164. b—166. a.] *Der Herrn Graffen zu Mansfeldt, sequestrir. theills protestatio wieder Dero Commissarien Ao. 1601. gegebenen Abscheid, zu Eisleben, d. 6. Junii 1601.* Incip. *Nachdem jüngst den 27. May* cet. Explic. *eingestellet vnd verbleiben möchten.*
- n) [fol. 170. a—175. b.] *Protestation des Churfürstl. Sächs. in die Graffschaft Mansfeldt verordneten Ober Aufsehers in dem Ober Consistorio zu Dresden wegen Dimission des Pfarrherrs Pauli Wolffii zu Eisleben, d. 20. et 21. Martii 1609.* Incip. *... Protestiret vor allen Dingen nochmals* cet. Explic. *ipso facto verlustig gemacht haben.*
- o) [fol. 176. a—179. a.] *Vorzeichnuss der Chur- und Fürstl. Sächs. in Geislichen Sachen ergangener Befehliche de Ao. 1573. bis auf Annum 1600.* Incip. *Churfürst Augusti Befehlich* cet. Explic. *ao. 1600. abgangen, retardiret.*
- p) [fol. 179. b—183. b.] *Churfürst Christian des Andern Abschied in caussa Pauli Wolffii, d. Dresd. d. 24. Martii 1609.* Incip. *Demnach es Unns vnd vnsern Ober Aufseher der Graffschaft Mansfeldt* cet. Explic. *nachmals unnachtheilig sein soll.*
- q) [fol. 184. a. et b.] *Protestation derer Abgesanten, so dem Abscheid beigewonet, d. Dresd. d. 24. Martii 1609.*
- Nächst anerbietung vnser gestiftsenen Dienste haben wir cet. Explic. nicht zu verdencken.
- r) [fol. 185. a—186. b.] *Litterae comitum Mansfeldensium ad Electorem Saxoniae datae d. 1. April. ao. 1609. contra conclusum electorale in caussa Pauli Wolffii.* Incip. *Was unter E. Churfürstl. Gn. Hochlöbl. Namen* cet. Explic. *müglichstes fleisses willigk.*
- s) [fol. 187. a—192. b.] *Protestatio Christ. Steupneri Superintendentis contra idem conclusum, d. 3. April. 1609.* Incip. *Zue wissen, Das nach Iesu Christi* cet. Explic. *rogatus et exquisitus.*
- t) [fol. 193. a—194. a.] *Christiani II. Electoris Saxoniae duae litterae, alterae datae d. 16. Dec. 1609. alterae d. 26. Nov. eiusd. ann.*
- u) [fol. 199. a. et b.] *Extract aus der Fürstl. Hennebergischen Kirchen Agenda, von straff des Ehebruches.* Incip. *Efs .... oder Weibespersonen* cet. Explic. *der personen, gerichtet werden.*
- v) [fol. 200. a—211. a.] *Mathiae Stephani Iur. Prof. in Academ. Gryphiswald. epistolae aliquot ad Academiam Rostochiens. Eiusque responsa.* Incip. *Multis querelis hominum non solum* cet.
- w) [fol. 211. b—217. a.] *Erinnerung von eilichen Nötigen Artickeln, den Herrn des Ministerii [Mansfeldensis] übergeben, durch den Herrn Superintendenten [Hieronymum Mencilium] ao. 1578. die 2. Maii.* Incip. *Weil durch Gottes gnade* cet. Explic. *Christlicher liebe bis ans ende, Amen.*
- x) [fol. 217. b—223. a.] *Hieronymi Mencilii alia epistola similis argumenti, ann. 1572. data ad nonnullos Mansfeldenses verbi divini ministros.* Incip. *Euch ist nicht unbewusst, wie hoch notig es sey* cet. Explic. *in ihme nicht vergebens sey. Amenn.*
- y) [fol. 224. a—225. a.] *Des Herrn Administratoris von Chur Sachsen befehlich, das der Herr Oberaufseher sich der Inuestitur des Superintendenten in der Graffschaft Mansfeldt nicht anmassen soll, d. 2. Decemb. 1600.* Incip. *Was an Uns abermals die Sequestrirende Graffen* cet. Explic. *gefolget werden müge. Darann* cet.
- z) [fol. 227. a—230. a.] *Der Herren Graffen zu Mansfeldt Abschied, wie es mit der Session vnd Votis in dem Consistorio zu Eisleben soll gehalten werden, gegeben zu Mansfeldt den 13. Novembr. 1607.* Incip. *Zu wissen, — dass sich eine Differenz vnd widerwille* cet. Explic. *in unser Consistorium geleet* cet.
- Quae abhinc usque ad finem sequuntur, magnam partem acta consistorii Mansfeld., quum non magui momenti sint et plurima lacera inveniuntur folia [230. 232. 233. 242. 248. 249. 253—256.] ea sigillatim enumerare nec volumus nec vero potuimus.

## CCXXIV.

[Rep. V. fol. 23.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt. eleganter scriptus, folior. 94, quorum 94. b. scriptura vacat. Continetur:

ANONYMI SYMPHONIA HISTORICO-PROPHETICA ORACULORUM SACRORUM UTRIVSQUE TAM NOVI QUAM VETERIS TESTAMENTI MIRACULA MIRACULORUM MIRACULOSISSIMA in novissi-

mis diebus eventura denunciantium. Ita titulus. Incip. [post praefationem ad pium lectorem et indicem] fol. 5. a. *Incidit non ita pridem in varia variorum autorum prognostica cet. Explic. non est impossibile omne verbum Angelo teste Lucae 1. vers. 37.*

## CCXXV.

[Rep. V. fol. 17.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 48, quorum 5. b. 6. et 48. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 5. a.] *Ein klegliches bekendnus vnnnd Rew Gundermans.* Ita titulus. Incip. *Ach, ach, was thue ich immermehr cet. Explic. Vnd laufft getrost dem thorloch zu.*
- b) [fol. 7. a — 46. a.] *Eine freywillige, wahrhafftige, vnd auffrichttge bekentnus fuhrnehmen Redelfsführer in Exorcismi handel, im Churfürstenthumb Sachsen, vnd des Ministerii zu Leipzick poenitents vnd absolution zu beserung vorgeschrieben, durch einen Liebhaber der wahrheit.* Ita titulus. Incip. *Eer Edle Fürst aus Sachsen Landt cet. Explic. Reportaturus Dominus est vere exules vos. den 15. Novemb.*
- c) [fol. 46. a. et b.] *Eine Miffive oder Sendbrieff D. Peucers an D. Gunderman.* Incip. *O allerliebster Bruder mein cet. Explic. Als die Calvinisten worden offsenbar.*
- d) [fol. 46. b — 47. b.] *Remedium praestantissimum contra Calvinianum venenum.* Incip. *Aufs frembden Land in grosser Eil cet. Explic. Es werdt wohl aufserichtet sein.*

## CCXXVI. — CCXXIX.

[Rep. IV. 4. 106.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, voluminum quatuor, quorum primum constat foliis 244; inter haec 60. b. 97. b. et 120. b. scriptura vacant. Alterum folior. est 202, quorum 1. b. et 2. b. vacua sunt. Tertium continet foll. 229; quartum 246, quorum 75. b. 79. b. 80. b. 107. b. et 246. b. scriptura vacant. Continentur:

JAC. BOEHMII ET ALIORUM THEOSOPHORUM ANONYMORUM SCRIPTA.

\* Vol. I.

A fol. 1 — 34. *Philosophia mystica.* — Fol. 35 — 47. *Christianus simplex.* — Fol. 48 — 72. a. *Praxis Christiana.* — Fol. 72. b — 77. b. *Von der Seelen vndt Ihrer Bildnißs.* Auch von der Turba welche die Bittnißs zerstört. — Fol. 78. a — 96. b. *Eine schöne Lehr von den Sieben Graden oder Staffeln der vollkommenen Liebe, in dehnen die Gespons Christi wandeln soll.* — Fol. 97. a — 119. b. *Eine Unterweisungk in Zeit der Anfechtungk, vor ein stetes trawriges angefochtenes Hertze.* — Fol. 120 — 150. *Leo saucius redivivus. Zwar sehr verwundet, aber doch wieder erneueter Lewe.* — Fol. 151 — 244. *Confessio des Glaubens der Böhmischen Brüder, König Ferdinando zu Wien übergeben 1564.* Accedunt a fol. 228. b: *Von dieser Confession etlicher Gottfürchtigen vnd Hochgelehrten Menner Vrtheil vnnndt Zeugnis.*

Vol. II.

Liber Iacobi Boehmii: *Von der Menschwerdungk Iesu Christi.*

Vol. III.

Fol. 1 — 220. Boehmii liber: *Von dem dreyfachen Leben.* — Fol. 221 — 229. *Processus aquae. Wasser-Process.*

Vol. IV.

Fol. 1 — 74. *Trigonus Igneus.* — Fol. 75 — 246. a. *Ein Buch von grossen Geheimnißs vndt Offenbarungen die sich zu Endt der Welt begeben vndt zutragen sollen, von Iohan Hussen, D. Philippen Theophrasti ab Hohenheim, D. Kampffen, Paul Grebnern vndt Christoph Ködtern zu papier gebracht.* — Caeterum inter foll. 80. et 92. intersertus est liber typis descriptus, cuius hic est titulus: *Vision oder Gesicht von des wahren Mitternächtigen Leuwens Mutigen aufgang, verhinderung, wunderbarlichen Sieg, vnd unverhoffter überwindung, vor vielen Jahren gesehen vndt itzo ersilich von einem gutten treuhertigen Freundt in Truck gegeben im Iar M.D.C.XXII.* Haec volumina omnia scripta sunt a Gothofredo de Schwanbach, cuius nomen saepissime vel ab initio, vel in fine singulorum librorum legitur.

## CCXXX.

[Rep. IV. 4. 107.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 39, quorum 39. b. scriptura vacat. Praecedunt hi duo libri, typis descripti: a) *Dan. Zwickeri* Compelle intrare seu tractatus tractatum de contradictione, qua fere sola probe cognita, pleraeque hodiernae ecclesiae, misere collapsae, nominatim vero Romana, Graeca, Lutherana, et Calviniana, si velint, instaurari, et ad pacem mutuo colendam adduci facillimo negotio possunt. s. l. e. a. — b) *Ejusdem* novi foederis Josias, vindicans honorem et leges Iesu Christi destruensque idololatrica opera et doctrinas Antichristianorum, s. l. 1670. — Manu vero scripta est haec epistola:

*Ad Christianos, Unum altissimum Deum, Patrem Domini ac Salvatoris nostri Iesu Christi, secundum sacras scripturas veteris et novi Testamenti recte agnoscentes, JEREMIAE FELBINGERI epistola: in qua Socinianorum errores graviores suis ipsorum verbis notati succincte refutantur.* Ita titulus, cui rubro atramento haec verba adscripta sunt: *Haec est ipsa Felbingeri Ariani manus, a quo hoc scriptum floreno comparavi.* — Incip. *Iamdudum, Fratres in Domino Iesu dilecti ac venerandi, perspexi, in coetibus nostris cet. Explic. Commendo nos omnes Dei gratiae in Christo. Dabam Cruciburgi die 2<sup>ae</sup> Februarii, anno Christi 1666.*

## CCXXXI.

[Rep. VI. fol. 4.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 469, quorum plurima scriptura vacant, quae singula enumerare longum esset. Continentur:

ACTA VISITATIONIS SCHOLASTICAE SUB AUSPICIIS ERNESTI PII IN PRINCIPATU GOTHANO ANNO MDCXLI. HABITAE. Incip. *Ersilich worauff die Pfarrherr zu fragen cet. Explic. d. 26. October 1648. M. Anton Reyher.*



## CCXXXII.

[Rep. IV. fol. 41. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 154, quorum 63—67. et 150. b—154. scriptura vacant. Continentur:

*Acta Synodorum a Reformatis in Gallia habitantium.* [Synode d'Alençon a. 1637. de Charenton 1644. de Loudun 1659. Prima acta pertinent usque ad fol. 24. a. secunda a fol. 24. b—62. b. tertia a fol. 68. a—150. a.] Incip. *Synode d'Alençon 1637. A nom de Dieu. Actes du Synode National de l'Eglise Reformée de France* cet. Explic. le dixième Janvier 1660.

## CCXXXIII.

[Rep. II. 4. 126. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 134, quorum 1. b. vacuum est. Hic liber, ut ex inscriptione in priori eius operculo scripta patet, ab *Hartm. Frid. de Schönberg*, dynasta Mittelfrohneusi, d. 22. Aug. 1734. donatus est Societati Teutonicae Lipsiensi, quae anno 1827. libros suos in nostra bibliotheca collocari voluit. — Continentur:

*Loredans Leben Adams des ersten Menschen oder moralische Betrachtung des ersten Menschen nach seiner Schöpfung und Zustande vor und nach dem Fall. Geschrieben von Hanfs Dieterich von Schönberg, Hochf. Sächf. Goth. Altenburg. Cantzler. 1650.* Ita titulus libri. Incip. *Habe acht o ehrgeitziger auff dein erstes cet. Explic. an der gemachten schuld des ersten Adams.*

## CCXXXIV.

[Rep. IV. fol. 52.]

Codex chartaceus saec. XVII. nitidissime scriptus, folior. 461, quorum 1. b. 2. a. 3. b. 403. b. et 456. b—461. vacua sunt. Continentur:

*POSTILLA, Dafs ist Auflegung aller Sonn- und Fest-Täglichen Evangelien durchs gantze Jahr. Erklärt durch Johann Michael Dillherrn. Nürnberg Anno 1663. Geschrieben durch Wolfgang Leitner.* Ita titulus, cui adhaeret imago Dilherri [Doct. Theol. et concionator. ad aed. D. Sebaldi Norimberg.] a Rudolfo Werenfelsio ad vivum picta et a Jacobo Sandrartio sculpta. Huic adscripta sunt haec verba [ut videtur, ab ipso auctore profecta]: *Symbolum: In Foraminibus Petrae quiesco.* Totus liber [qui incip. *Ach Herr! enthalte (sic) uns dein Wort cet. explic. euren Vater im Himmel preisen.*] prelo fuit paratus et a scriba eleganter descriptus; auctor tamen ipse haec verba fol. 1. a. adscripsit: *Wer Gottes Wort von hertzen liebt, Demselben Er die Gnade giebt, Dafs Er und seine Kinderlein alhier und dort gesegnet sein. Zum gedechtnis schriebs den 8. Sonntag nach Trinitatis 1666. Johann Michael Dillherr m.pp.*

## CCXXXV.

[Rep. V. fol. 22.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 342, quorum 65. b—70. b. 80—82. 99. b. 147—150. 178. 254. 282. b. 283. 306. b. et 330—342. scriptura vacant. Continentur:

*Anonymi orationes pro sacra concione habitae super evangelia.* Incip. *Ihr wisset Geliebte Im Herrn, dafs man dergleichen Hystorien, da der Sohn Gotts cet. Explic. Die*

*Schrifft fleissiger nachzuforschen.* Videntur haec conciones omnes [a domin. VII. p. Trin. usque ad fer. II. Pasch.] habitae esse ann. 1688. Certe titulo, qui primae orationi praemittitur, addita sunt verba: *Gepredigt denn 21. Iunii Ao. 88.*

## CCXXXVI.

[Rep. IV. 4. 100.]

Codex chartaceus saec. XVII., folior. 58, quorum 1. b. et 58. b. scriptura vacant. Praemittitur typis descripta: *Hugonis Grotii Christus patiens tragoedia. Ex editione anni clobcxxxv. recusa.* [Curante L. Frid. Rappolt.] *Lips. clbclxvi. 12.* In fronte huius libelli editor adscripsit Elogia Jan. Dousae et Joh. Meursii carminice scripta Grotio et Simonis Episcopii epistolam, qua celebratur Grotii pietas in hac tragoedia conspicua. — Manu exarata continetur:

L. FRID. RAPPOLTI COMMENTATIUNCULA IN HUGONIS GROTHII TRAGOEDIAM CHRISTUM PATIENTEM. Incip. ab his verbis, quibus simul instituti ratio exponitur: *Enarraturi Hug. Grotii τοῦ πάρις Tragoediam, his cancellis tractationem omnem includimus, ut primum tragoediae ipsius constitutionem ac velut formam ostendamus: deinde argumenta vel summas singularium partium ad intelligendum textum ipsum pernecessarias subiiciamus: tum si quid vel historiae vel antiqui ritus vel ἀξιωματικόν aliud in verbis latet notis philologicis non admodum prolixis tamen eruamus. Haec dixisse velim cet. Explic. tanto alacrius nos recipiamus. Caeterum ab initio auctor haec notavit: init. fact. d. 19. Febr. Anno 1666. In fine haec subscripsit: Finit. cum Deo d. 29. Iunii A. 1666.*

## CCXXXVII.

[Rep. II. fol. 62. aa.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus in 40 foliis, quorum 2. b. vacuum est. Continentur:

LIBER BLASPHEMUS CONTRA SANCTISSIMAM RELIGIONEM NOSTRAM SCRIPTUS AMSTELODAMI A JUDAEIS LUSITANO LINGUA LUSITANA. Ita titulus. Praeterea in titulo haec leguntur verba: *Hoc opusculum ferme integrum in linguam Latinam olim transtuleram: sed postea saniore consilio ob innumera-biles quae eo continentur blasphemias absolutam propemodum versionem abolevi. Maturinus Veyfsiere La Croze. Berolini XII. Kal. Septemb. A. C. MDCC. IX. Haec eruditissimus Crozius virulento Msto Iudaei Lusitani praemisit. Eius benevolentiae non solum apographum Mscti sine solida refutatione nunquam divulgandi sed etiam versionis Latinae partem debeo. Manuscriptum ipsum constat foliis 26 forma quarta maiore scriptis. Quis fuerit, qui haec scripsit, me quidem fugit. — Opus ipsum fol. 3. a. incip. *Reposta adum Papel cet. Explic. e varao a fen companeyson.**

## CCXXXVIII.

[Rep. II. fol. 69. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 242, quorum 1. a. 161. b. 182. b. 183. a. 226. b. et 240—242. scriptura vacant. Continentur:

JO. LAURENTII A MOSHEIM DE BEGHARDIS ET BEGUINAEUS COMMENTARIUS. Incip. *Difficile negotium aggredior et diffensionibus longe maximis implicatum cet. Explic. quo-*



rum ipse Pontifex sodalis aliquando fuerat. — Ut notum est, Georgius Henricus Martini hunc commentarium ab auctore non plane absolutum edidit, duplici appendice, complurium diplomatum varietate lectionis, notis aliis, et indice necessario locupletavit, Lips. 1790. 8. idemque et hunc librum

manuscriptum et exemplar typis descriptum bibliothecae nostrae donavit. Cf. cod. fol. 1. b. exempl. typis descript. praef. pag. VIII. not. Quomodo Martini in manus hic liber MS. venerit, narravit ipse l. l. pag. III — VI.

## VIII.

## CODICES IURIS CANONICI.

## CCXXXIX.

[Rep. II. fol. 6.]

Codex membranaceus longe pretiosissimus et antiquissimus, simplici rudique arte in crassa membrana saec. X. exaratus, litteris initialibus atro colore sine ullo ornamento pictis, lineis stilo ductis, antiqua ligatura, in qua etiam catenae quondam adfixae vestigia apparent. Folia habet 196. Continetur:

COLLECTIO CANONUM ECCLESIAE UNIVERSAE PER DIONYSIUM EXIGUUM FACTA. [CODEX DIONYSIO-HADRIANUS.] Incip. fol. 1. b: INCIPIUNT CAPITULA CANONVM OMNIUM CONCILIORVM VEL EPISTOLARVM QUALITER SECVNTVR cet. Explic. fol. 196. b: eius filio anno quarta. EXPLICIT CONSTITUTA PPAE GREGORII SUBANATHEMATAE [sic] INTERDICTVM. DEO GRATIAS AMHN.

Hic codex pretiosissimus collectionem Dionysio-Hadrianam talem continet, qualem Ballerini (de antiquis collectionibus et collector. canonum P. III. l. II. 1—3. in Galland. de vetustis canon. collectionibus. dissertat. Sylloge, T. I.) primam et antiquam descripserunt. Omnia recentioris aevi additamenta (maxime quod in Wendelsteinii Canon. Apostt. etc. Mogunt. 1525. habetur concilium, quod perhibetur Ephesinum, et synodicae, ex Isidoro demum petita, concilior. Antioch. et Gangr.) desunt. Ita deest etiam *Definitio fidei* concilii Chalcedon. cum subscriptionibus, quas tamen in eo codice, quem librarius descripsit, locum habuisse, verba testantur, quae habentur fol. 43. b: EXPLICIT. TEXTUS. CALCIDONENSIS. CONCILII. & post hunc subsequitur constitutio. & fides. eiusdem concilii. subscriptiones omnium episcoporum. quas scribere nolui. Subscriptiones concilii Antioch. plane, Sardicensis ex parte desunt. Praefatio Hadriani ad Carolum, quam libri MSS. in fronte habere solent, non habetur in Cod.

Fol. 165. b. in superiore paginae margine haec scripta leguntur: *Brfo venerabilis ant. (ἀντιόχοῦ?) donavit hunc librum carissimo filio suo sigimundo episcopo memeinuaro presbytero astante.* Fol. 196. b. in fine haec habentur verba: *ego adalhartus [adalharius?] indignus presbyter scripsi reginberto episcopo hunc librum sicut potui voluntarie.* [Fuit hic Reginbertus episcopus Mindensis sub Ottone M.]

## CCXL.

[Rep. II. fol. 8.]

Codex membranaceus saec. XII. bene et constanter in crassa membrana scriptus, litteris perspicuis, lineis stilo ductis, folior. 8. Continetur:

FRAGMENTUM COLLECTIONIS PSEUDO-ISIDORIANAE. In hoc vero habentur:

- a) FRAGMENTUM EPISTOLAE ALEXANDRI I. AD EPISCOPOS OMNES. Est haec tertia in edit. Pseudoisidori Blondelliana. Incip. [a verbis in ed. Blondelliana pag. 177. lin. 1.] *crucifixissent. crucifigunt cet. Explic. quod pius dominus prestare dignetur, qui vivit et regnat per cuncta secula seculorum AMEN.*
- b) DUAE EPISTOLAE SIXTI I. PRIMA AD OMNES CHRISTIANOS, ALTERA AD OMNES EPISCOPOS. Altera incip. *Karissimi fideliter agite cet. Explic. et invenietis requiem animabus vestris.* Altera incip. *Cognoscat sapientia vestra cet. Explic. largienda sunt munera.*
- c) EPISTOLA THELESPHORI, AD OMNES CHRISTIANOS. Incip. *Credimus sanctam fidem vestram cet. Explic. Deus vos incolumes custodiat filii Karissimi.*
- d) YGINI EPISTOLAE DUAE, UNA AD OMNES CHRISTIANOS, ALTERA AD ATHENIENSES. Prima incip. *Karissimi dominus filium suum misit cet. Explic. apostolicis constitutionibus pareatis.* Secunda incip. *Multa mihi fiducia est apud vos fratres cet. Explic. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum AMEN.*
- e) ANICII (Aniceti) EPISTOLA AD EPISCOPOS GALLIAE. Incip. *Bonorum operum et spiritualium studiorum cet. Explic. quia dominus noster ihs xps in gloria est Dei patris.*
- f) PII I. DUAE EPISTOLAE, PRIMA AD OMNES CHRISTIANOS, ALTERA AD ITALOS. Illa incip. *Gratias fratres agimus deo cet. explic. & ea sectamini indifferenter.* Haec incip. *Scitis fratres quia dei agricultura sumus cet. explic. et nolite peccare.*
- g) SOTERIS DUAE EPISTOLAE, PRIOR AD CAMPANIAE, POSTERIOR AD ITALIAE EPISCOPOS. Altera incip. *Gaudere vos oportet fratres cet. explic. dextera defendat in*

eum. Altera incip. *Diuinis preceptis et apostolicis monitis* cet. explic. et ostendisti mihi que rogaui te.

h) ELETHERII EPISTOLA AD GALLIAE PROVINCIAS. Incip. *Magno munere misericordie domini* cet. explic. *possit messum suffocare.*

i) EPISTOLAE VICTORIS I. AD THEOPHILUM EPISCOP. ALEXANDR. FRAGMENTUM. Incip. *Magna mihi gratulatio fratres dilectissimi* cet. Explic. [verbis, quae in ed. Blondell, pag. 216. lin. 19. leguntur] *Audiuimus namque apud nos uestrosque.*

## CCXLI.

[Rep. II. fol. 7.]

Codex membranaceus mutilus, in duas columnas divisus, saec. XII. folior. 75, quorum 13. b. et 43. b. vacant scriptura, 1. a. autem adeo est in litura, ut, quae ibi scripta sunt, legi vix queant, lineis stilo ductis, inscriptionibus modo rubro, modo atro, modo rubro caeruleoque coloribus alternantibus scriptis, litteris admodum perspicuis. Hoc codice pretiosissimo continetur:

CODICIS PSEUDO-ISIDORIANI PARS TERTIA. Ordo eorum, quae in hoc codice habentur, hic est: *Fides a sancto niceno concilio — Sancta fides quam exposuerunt CL. consona voce qui constantinopolim congregati sunt — Tractatus calcedonensis concilii — Fidei confessio* [haec mutila est, ac desinit, folio deficiente, in verba: *quicumque nescire filium, dei ... quae pater sciat dixerit anathema sit. Quicumque....*] Tum sequuntur: *Excerpta quaedam ex synodalibus gestis sancti silvestri papae*, incip. *Temporibus sancti Silvestri papae* cet. Tum: *Epistola Athanasii Alexandrinorum episc. et omnium Aegyptiorum pontificum Marco Papae directae, ut eis Nicaeni synodi vera mitteret exemplaria quia eorum Arriani incenderent*; incip. *Ad vos pervenisse non dubitamus* cet. *Epistola synodica Athanasii et omnium Aegyptiorum pontificum de verae fidei regula pro qua persequerentur liberio papae directae*; incip. *Vestre beatissime paternitatis iura* cet. *Epistola beati Liberii papae Athanasio et universis Aegyptiorum episcopis directae, ut in recta fide contra omnes persistant haereticos*; incip. *Olim et ab initio* cet. *Epistola Athanasii et omnium Aegyptior. episcoporum Felici papae directae, qua suam suorumque sequatium intimant pro fide oppressionem postulantibus eius summum ut decet suffragium*; incip. *Vestro sancto suggerimus episcopatu.* *Epistola Felicis et eius sancti concilii Athanasio et universis Aegyptiorum episcopis Thebaidorum et Libiorum. rescripta in qua consultationibus eorum quas super episcoporum persecutionibus et accusationibus direxerunt, canonice respondentur*; incip. *Sacram vestram synodicam* cet. *Ad quos supra eiusdem papae*; incip. *In confirmatione piissimorum* cet. *Epistola Liberii papae ad omnes generaliter episcopos ut nullus pro quibuslibet dum durare poterit perturbationibus suam relinquat ecclesiam nec quietem magis eligat quam pro populo sibi commisso laborare contendat*; incip. *Nihil est quod stare* cet.

Caetera, quae in hoc codice leguntur, omnia plane cum iis consentiunt, quae de ordine Codicis Pseudo-Isidoriani ex Ms. Vatic. 630. monuerunt Ballerini fratres in *de vetustis canonum collectionibus dissertationum sylloge*, tom. I. pag. 549. inde a lin. 25. [a verbis: *Damasus Paulino. Per filium meum*

*Vitalem* cet.] usque ad pag. 551. lin. 3. Desinit autem Codex in verba [ex epistola aliqua Leonis]: *hos ergo quicumque tales admissi sunt ab ecclesiasticis....*

## CCXLII.

[Rep. II. fol. 9. a.]

Codex membranaceus saec. XIII. exaratus, folior. 310, litteris initialibus caeruleo et milto pictis, inscriptionibus rubro colore scriptis. Continet:

DECRETUM GRATIANI CUM GLOSSIS. Incip. [fol. 2. a.] *Humanum genus duobus regitur* cet. Explic. [fol. 310. a.] *nisi quod uiderit patrem facientem. Amen.*

In primo folio huius Codicis scriptum est Diploma *Friederici Ducis Saxoniae* ad Universitatem Lipsiensem, sed illud haud est integrum. In priori libri operculo scripta sunt haec: *Ego theodericus de buckingstorf utriusque iuris Doctor ac Ordinarius facultatis iuridice alme universitatis studii lipczensis recognosco per scripturam presentem manu mea propria conscriptam (?) quod librum presentem dedi atque legavi fundacioni mee quam fundavi cum XL florenis annui census pro uno studente iuxta formam vim atque tenorem testamenti mei vid. cum censibus supradictis atque aliis libris in test. meo specificatis Ad honorem et laudem omnipotentis Dei Anno Dni 1479 XXVIIj mensis aprilis. In fine quoque libri haec leguntur: *Iste liber est Dni theoderici de Buckingstorf Ordinarii Lipczensis.**

## CCXLIII.

[Rep. II. fol. 9. b.]

Codex membranaceus mutilus, saec. XIV. eleganter scriptus et insignibus in cuiusque libri initio picturis ornatus, in duas columnas divisus, adscriptis ad marginem glossis, litteris initialibus magna arte et opera pictis, inscriptionibus ac titulis milto scriptis. Folia habet 323. Continet:

DECRETUM GRATIANI, CUM GLOSSIS. Incip. [fol. 3. a, nam in duobus prioribus foliis, fol. 1. b. et 2. a. tabula egregie picta habetur, in qua arbor consanguinitatis picta est] *Humanum genus duobus regitur* cet. Explic. [rubro scriptis verbis partis III. dist. V. C. 2.] *Quid conferat spiritus sanctus in baptisate, quid in confirmatione. Rubr. ....* Hic illic a recentiore manu profectae glossae inveniuntur.

## CCXLIV.

[Rep. II. fol. 9. c.]

Codex membranaceus, saec. XIV. folior. 301, externa facie libro proxime antecedenti simillimus, quamvis non plane idem sit splendor. Continentur:

a) DECRETALIA GREGORII IX. LIB. V. CUM GLOSSIS. Incip. [fol. 7. a. post inscriptionem: (G) *Regorius episcopus servus* cet.] *Rex pacificus pia miseratione disposuit* cet. Explic. [fol. 296. b.] *facere quis homagium compellatur. Explic.* Fol. 296. b. inter glossarum lineam ultimam et penultimam interserta sunt haec: *Anno domini M. CCC XL primo.*

b) Foliis 297. et 298. habetur: *LECTURA JOANNIS ANDRAE SUPER ARBORE CONSANGUINITATIS*, a recentiore manu scripta.

c) Foliis ultimis leguntur: *RUBRICAE DIGESTORUM*, CODI-

CIS JUSTINIANEI, NOVEN COLLATIONUM AUTHENTICARUM ET INSTITUTIONUM.

- d) Folia 6 priora continent *titulos decretalium* recentiore manu scriptos et *fragmenta Codicis et decretalium* e diversis non admodum antiquis codicibus deprompta.

### CCXLV.

[Rep. II. fol. 10.]

Codex membranaceus saec. XIV. in duas columnas divisus, folior. 373, quorum 9. caeteris dimidia parte minus est, scriptura quamquam non inelegante tamen minus sibi constante, picturis sub initium cuiusque libri non malis. Fuit hic codex olim Buxtorfianus. Continet:

DECRETALIAM CONSTITUTIONUM GREGORII IX. LIBR. V. CUM GLOSSIS, et antiquis et a recentiore manu profectis. Post titulos et initia Decretalium foliis 1—3. scripta incip. fol. 4. a: [R] *Ex pacificus pia miseratione disposuit* cet. Explic. *facere quis homagium compellatur*. Subscriptio milto picta haec est: *Expliciunt constitutiones decretalium per dominum gregorium papam nonum edite*.

### CCXLVI.

[Rep. II. 12. 165.]

Codex membranaceus saec. XIII. litteris minutissimis eleganter et accurate exaratus, rubris inscriptionibus, litteris initialibus rubris caeruleisque, notis a recentiore manu margini adscriptis. Fuit hic codex olim in bibliotheca Io. Christoph. Wagenseilii, cuius emblemata in priore libri operculo conspiciuntur. Fol. 1. a. haec verba scripta sunt a manu saec. XV.: *Simon Stockel Spiritus huc [sic] Emit libicellum Anno (MCCCC?) XLVIII III<sup>ta</sup> Aprilis ...* [caetera verba rasa sunt.] Fol. 2. a. haec leguntur: *Excellentissimo Iurisconsultissimoque Christophoro Herthusia<sup>o</sup>: Domino suo observandissimo maiori digno Acacius Huls: D. . XVIII. Calen: April: An<sup>o</sup> M.D.LXXIII.* Foliis constat hic codex 325, quorum 1. b. et 325. a. scriptura vacant. Folium 310. dimidia parte curtatum est, sed sine scripturae iactura. Continentur:

- a) [fol. 3. a—6. b.] *Fragmenta epitomes ex decretalibus Gregorii IX.* admodum manca, quum aliquot folia exciderint. Incip. *appetimus. ut quietem aliis* cet. Explic. *in tales sententias siue ... siue.*
- b) [fol. 7. a—253. b.] *DECRETALIAM GREGORII IX. COMPILATIO.* Incip. *Rex pacificus pia miseratione* cet. Explic. *facere quis homagium compellatur*. Subscripta sunt haec: *S. Spira.*
- c) [fol. 254. a—310. a.] *Explicatio vocum Hebraearum, Chaldaicarum et Graecarum alphabetico ordine digesta*, eadem illa, quae codicibus versionis Bibliorum vulgatae addi solet. Cf. v. c. Cod. CXIX. a.
- d) [fol. 311. a—317. b.] *Rubricae titulorum Codicis, Institutionum et Pandectarum.* Incip. *De nouo codice faciendo*. Explic. *et conductoribus.*
- e) [fol. 318. b—324. b.] *Tituli decretalium.* Incip. *Gregorius rex pacificus* cet. Explic. *De regulis iuris*. Subscripta sunt haec: *finis. S. Spira.*

Caeterum fol. 318. a. a recentiore manu profecta haec leguntur verba:

*Ista sunt ad que potestas electi et confirmati se extendit.*

*Unde uersus.*

*Iudicat, Inuestit. confert. recipit quoque punit;*

*Ista uero sunt ad que se extendit potestas episcopi. Unde uersus.*

*Ordino. depono. benedico. confesco. crismo.*

### CCXLVII.

[Rep. II. 4. 117.]

Codex membranaceus saec. XIII. et XIV. a diversis librariis scriptus, in duas plerumque columnas diuisa scriptura, litteris initialibus, inscriptionibus et subscriptionibus rubris, lineis plumbagine et atramento ductis. Foliis constat 52, quorum 13—16. et 49—52. chartacea sunt et scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—10. a.] *BROCARDICA IGNOTI AUCTORIS, PRAEMISSO TRACTATU DE PRAESUMTIONIBUS.* Incip. *De presumptionibus* [Haec rubra est inscriptio]. [H]ic locus in iuditiis frequens cet. Explic. *C. VIII. q. II. lugdunensis.* — Procul dubio haec scripta sunt antequam colligerentur decretales Bernhardi Papiensis. Cohærere videntur cum eo Petri Blesensis opere, cuius fragmenta *Lappenbergius* tom. VII. ephemeridum, quibus titulus: *Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft*, laudavit. Caeterum nusquam in illis brocardicis provocatur ad ullam collectionem decretalium. — Caeterum fol. 10. a. col. b—10. b. adscripsit quidam casus.
- b) [fol. 11. a—12. b.] *TRACTATUS SUPER DECRETUM.* Titulus: *Super decretum.* Incip. *Queritur cum sint hec verba* cet. Explic. *omnis sapientia eorum deuorata est* [quae verba a recentiore manu scripta sunt].
- c) [fol. 17. a.] *CASUS IGNOTI AUCTORIS.* Incip. *Inter militem et uiduam agebatur causa de donatione propter nuptias.* cet. Explic. *iniuriam in causa criminali.* — Sequitur alia manu scripta:
- d) [fol. 17. b—20. b.] *COLLECTIO CASUUM IGNOTI AUCTORIS.* Incip. *Quidam pro facinoribus suis cum esset excommunicatus* cet. Explic. *affes sufficere afferuit.*
- e) [fol. 21. a—30. a.] *COLLECTIO CASUUM IGNOTI AUCTORIS*, praecedente multo antiquior. Incip. *Ecclesie subiecte monasterio predium quoddam fuerat legatum.* cet. Explic. *fratribus consentientibus commissam.* Fol. 30. b. alia manus casus adscripsit.
- f) [fol. 31. a—47. b.] *EPITOME EX DECRETALIBUS GREGORII IX.* Inscriptio minio picta haec est: *Gregorii pape Noni. Incipiunt excerpta decretalium domini Gregorii.* Incip. *Quoniam romana ecclesia omnium ecclesiarum* cet. Explic. [epilogo, in quo auctor instituti sui rationem reddidit] *auctoritate propria presumere uel etiam usurpare.* Minio sunt picta verba subscriptionis: *Explicit opus. Petrus de Mergentheim scripsit.* Initio [fol. 31. a. col. b.] aliena manus haec notavit: *Anno D. M<sup>o</sup> CCC<sup>o</sup> XL<sup>o</sup> VII<sup>o</sup> ... Albertus plebanus sanctorum vdalrici et Afre qui legauit hunc librum pro dicto cenobio.*
- g) [fol. 48. a. et b.] *DUAE EPISTOLAE, ALTERA G. TIT. S. LAURENTII IN LUCINA PRESBYT. CARDINALIS APOST. SED.*



LEGATI, QUAE HENRICUM DUCEM BAVARIAE AD CONCORDIAM ET PACEM CUM REGE BOHEMIAE INEUNDAM ADHORTATUR; ALTERA EST EIUSDEM DUCIS RESPONSIO. Prior incip. *Quum ex officio nobis iniuncte legacionis incumbit animarum curam agere* cet. Explic. *patentes litteras intimetis*. Posterior incip. *Paternitatis vestre litteras per venerabiles patres* cet. Explic. *ad conferuacionem pace (?) roboretur*.

## CCXLVIII.

[Rep. II. fol. 12.]

Codex membranaceus saec. XIV. folior. 377, quorum primum et ultimum scriptura vacant, constanter admodum et accurate scriptus, in duas columnas divisus, quondam Buxtorfianus [ut ex subscriptione aliqua patet, quae legitur in fine totius operis]. Continentur:

HENRICI DE SEGUSIA OSTIENSIS SUMMA SUPER DECRETALIBUS [SUMMA OSTIENSIS]. Titulus rubro pictus [fol. 1. a.] Incipit lib. primus de summa trinitate. et fide catholica. Initium textus: ALPHA ET O: unum in essentia. et trinum in personis. a quo omnes legislationes cet. Explic. *Eidem gratias & laudes per infinita secula seclorum Amen*. Deinde leguntur haec: *Explicit summa super decretalibus compilata a domino archiepiscopo ebrendinensi per magistrum Iohannem Walensem* [a manu secunda super linea legitur: *Scripta de rotolano. Deo gratias*].

## CCXLIX.

[Rep. II. fol. 14.]

Codex membranaceus maximam partem saec. XIV. satis eleganter scriptus, quamquam non ubique ab una eademque manu exaratus, in duas columnas divisus, initialibus litteris modo caeruleo modo rubro colore adpictis, vocum compendiis plurimis. Constat foliis 88, quorum 81. b. litteris vacat. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 37. b.] CONSTITUTIONES ET DISTINCTIONES PETRI DE SAMPSONA. Titulus multo pictus: *In nomine domini amen Incipiunt constitutiones magistri petri de sampsona*. Incip. *Sed numquid in hac compilatione multa sunt* cet. Explic. *vilibus et suspectis*. Subscriptio atro colore picta: *Expliciunt (sic) distinctiones petri de sampsona*.
- b) [fol. 38. a — 70. b.] BARTHOLOMAEI BRIXIENSIS [qui vixit Gregorio IX. pontif. maximo] SUMMULA QUESTIONUM DOMINICALIUM ET VENERIALIUM. Titulus deest. Initium: *Ad honorem omnipotentis dei et ecclesie romane* cet. Finis: *in prima parte allegata*. Subscriptio nigro colore picta: *Expliciunt questiones bartholomei brixiensis. Scriptor sum talis monstrat mea littera qualis*. [Foll. 70. b — 71. b. recentior manus notae adscripsit.]
- c) [fol. 72. a — fol. 74. b.] ANONYMI TRACTATUS DE INTERDICTO [scriptus anno 1270.] Incip. *[Ad] dirigendum* cet. Explic. *dona relaxentur*. [Tum sequitur brevis index capitulorum huius tractatus.]
- d) [fol. 75. a — 81. a.] EPISTOLAE ET TRACTATUS MARTINI ET BONIFACII PONTIF. M. Tractatus, qui legitur foll. 80. b. et 81. a., sine auctoris nomine scriptus est. Incip. *Lex dei irreprehensibilis* cet. Explic. *reddetur iustus index*.

e) [fol. 82. a — 88. a.] LIBELLUS QUI DICITUR ACTOR ET REUS. Incip. *Quidam litteras impetrauit* cet. Explic. *replicationibus ad presens sufficiat*. Subscriptio atro colore picta: *Explicit libellus qui dicitur actor et reus. Letus sit scriptor. et liber crimine raptor*.

Fol. 88. b. 51 versus hexametri leguntur, auctoris anonymi. Incip. *Primo summa fides statuit* cet. Explic. *post regula iuris*.

## CCL.

[Rep. II. fol. 11.]

Codex membranaceus in fine mutilus, in duas columnas divisus, saec. XV. (aut XIV. exeunt.) folior. 84, lineis plumagine ductis, crebris vocum compendiis, rubris inscriptionibus, litteris initialibus modo multo modo caeruleo simplici arte pictis, notis et emendationibus paucis ad marginem adscriptis. Inest:

GUILIELMI DE MONTE LAUDENO APPARATUS CONCILII VIENNENSIS. Titulus rubro pictus hic est: *Incipit Apparatus consilii (sic) Viennensis per dominum Guillelmum de monte lugdun. decretorum doctoris compilatus*. Sunt glossae in Clementinas. Post prooemium [fol. 1. a — 3. a.] incip. fol. 3. a: *Fidei catholice* cet. Explic. *si diligenti: maxime. cum videatur* .....

Fol. 1. a. haec a recentiore manu profecta verba leguntur: *Hunc librum dedit ecclesie padeburnensi Dominus Thidericus de Enschede canonicus eiusdem ecclesie*.

## CCLI.

[Rep. II. 4. 142.]

Codex membranaceus saec. XV. incunt, rubris plerumque inscriptionibus et litteris initialibus, scriptura [praeter foll. 27. b — 29. b. 33. 44. 60 — 83. b.] in duas columnas divisa, folior. 115. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 22. b.] LECTURA SUPER TEXTU ET GLOSSIS NOVELLARUM DECRETALIU. Ita titulus ruber. Sunt libri Sexti. Incip. *Provide. i. ad providentiam siue provisionem* cet. Explic. *infi. glo. sequentis*.
- b) [fol. 23. a — 27. a. col. b.] QUESTIONES SUPER NOVIS DECRETALIBUS. Ita titulus rubro colore pictus. Sunt *Quaestiones de decretalibus Innocentii IV.* [Cf. Boehmeri corp. iur. can. tom. II. append. pag. 351.] Incip. *Cum in multis. Sed numquid reo instante* cet. Explic. *ciuitatum excommunicatis pro ciuitatibus. Innocentius III.* Pertinet tantum usque ad lib. III. cap. 21. [Boehmer. l. l. pag. 356.]
- c) [fol. 27. a. col. b — 29. a.] RUBRICAE PRIVILEGIORUM A DIVERSIS PONTIFICIBUS ORDINI MENDICANTIUM CONCESSORUM. In fine harum rubricarum haec verba leguntur: *Item collectio multarum gratiarum quas dominus papa Alexander cuius memoria in benedictione sit confirmavit et renouavit quae a quibusdam dicitur Mare magnum. Est aliud mare magnum*.
- d) [foll. 29. b. 33. a. et b. 43. b. et 44. a. et b., haec enim male a bibliopecta disiuncta sunt.] ALIQUA NOTABILIA DE SECUNDO ET QUARTO LIBRO HUGONIS, QUI DICITUR DIDASCALICON. Ita titulus. Incip. *Musica ab aqua vocabulum sumpsit* cet. Explic. *cui totus mundus exilium est. Ille mundo....* [excidit hic folium unum].

- e) [fol. 30. a — 32. b.] ANONYMI LECTURA SUPER ARBORE CONSANGUINITATIS. Incip. *Antequam ad lectionem arboris ueniamus, uideamus cet. Explic. primi hominis uel etiam prothoplastii.* (sic) *Explicit.*
- f) [fol. 34. a — 43. b., de fol. 33. a. et b. vid. sub litt. d.] TITULI DECRETALIU A IOHANNE THEUTONICO COMPILATI. Ita titulus, qui tamen in fine demum subscriptus legitur. Ab initio haec leguntur: *Ad inueniendam unamquamque materiam in suo loco citato. de quo notatum est per totum librum decretorum. sed in diuersis locis scias quod tituli decretalium per ordinem positi sunt hi omnes et sub unoquoque titulo diuersa genera eiusdem materiae posita Et capitula in quibus glosa inueniuntur sunt signata ut facilius ad manus haberi possit de quo quaeritur. Sed quia currendo pertransiui librum et ob hoc etiam minus, prouide locaui materias sub titulis et forte aliquas omisi ideo relinquo spatia et ut transponatur et suppleantur et quaedam procordia sub adultero titulo collocaui ac quaestiones etiam prout in glosa per ordinem continentur. Tum sequuntur rubricae ex decretalibus (ex compilatione III. ed. Anton. Augustini pag. 226. sqq.) cum citatis congruis ex Decreto. — Explic. sed in alia re... debita, hic habemus totius huius operis finem. Deo gratias.*
- g) [fol. 45. a — 59. b., de foll. 43. b. et 44. a. et b. vid. sub litt. d.] VOCABULARIUS IURIS UTRIUSQUE. Incip. [A]bas in ecclesiis regularibus non debent admitti cet. Explic. inordinatis sollicitudinibus suffocatum. In... [Desinit hic liber mutilus in explicatione vocis praedicatio.]
- h) [fol. 60. a — 115. a.] EXPLICATIONES EVANGELIORUM SINGULIS FESTIS LEGENDORUM. Incip. a festo St. Andree. Incip. *Rabi ui hitas.* [sic] Io. 1. cet. Explic. *ipso dicente beati pacifici.* [Fol. 115. b. adeo est in litura, ut paucissima tantum legi queant.] Quae a fol. 84. a. usque ad finem leguntur, paginis in duas columnas diuisis scripta sunt.

## CCLII — CCLIV.

[Rep. V. fol. 1. 2. 3.]

Codex chartaceus saeculi XV. tribus voluminibus absolutus, duabus columnis scriptus, inscriptionibus et litteris initialibus rubris. Primum volumen constat foliis 402, quorum 1 — 8. 401. b. et 402. scriptura vacat. Alterum volumen folia habet 236, quorum 1 — 10. et 223 — 236. vacua sunt. Tertium volumen 284 foliis absolvitur, quorum vacua sunt 1 — 8. et 267. b — 284. Continetur:

NICOLAI TUDISCI ARCHIEPISCOPI PANORMITANI LECTURA SUPER SECUNDO LIBRO DECRETALIU. Singulis voluminibus haec insunt:

- a) Vol. I. a titulo *de iudiciis* incip. et pertinet usque ad tit. *de confessis.* Incip. [lacero folio].... *principium non existit in prohemio* cet. Explic. *Et per haec res satis plene et clare manet huius c. cet. Et cum laude et gloria dei finitus est iste liber et lectura primi voluminis p. per Iohannem de wienna. Anno M<sup>o</sup> CCCC<sup>o</sup> LVI<sup>o</sup>.* Tum sequitur haec subscriptio: *Istam lectionem comparauit Dominus Theodoricus de buckinstorff utriusque iuris doctor ac Ordinarius facultatis iuridice*

*alme vniuersitatis studii lipczensis Anno Domini 1475. Et fuit finita feria 2<sup>a</sup> post Michaelis Ad laudem Dei amen.* Similis, sed brevior subscriptio legitur Vol. III. fol. 267. a.

- b) Vol. II. a titulo *de probationibus* incipit et pertinet usque ad tit. *de iureiurando.* Incip. *Hec Rubrica satis continuata fuit* cet. Explic. *ad veritatem habendam. XXX. g. v. iudicantem et C. de testi. nullum etc.*
- c) Vol. III. a titulo *de exceptionibus* incipit et pertinet usque ad tit. ult. *de confirmatione utili vel inutili.* Incip. *Viso de iure actorum quo muniuntur* cet. Explic. *studentem in hac compilatione ad honorem ipsius Amen.* Tum haec verba subscripta leguntur: *Explicit lectura super 2<sup>o</sup> libro decretalium edita per Reuerendum patrem et dominum Nicolaum Abbatem monasterii beate marie de moniac. Scripta per me Iohannem.... uen de wienna Anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto In Lipczk.* Tum sequitur subscriptio similis illius, quam sub litt. a) recensuimus.

## CCLV.

[Rep. V. fol. 3. a.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, in fine mancus, litteris initialibus minio pictis, folior. 268, quorum 1 — 8. et 261 — 268. vacua sunt. Continetur:

NICOLAI TUDISCI ARCHIEPISCOPI PANORMITANI LECTURA SUPER TERTIO DECRETALIU. Incip. [a tit. 1. *de vita et honestate clericorum*] *Redemptoris postulato suffragio ut ostendatur* cet. Explic. [tit. 30. *de decimis*] *mandauit primiciis solui non....*

## CCLVI. et CCLVII.

[Rep. V. fol. 9. et 10.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, duobus voluminibus absolutus, quorum alterum 349, alterum 294 foliis constat. In primo vacua sunt foll. 1 — 11. 43 — 47. et 343 — 349., in altero 1 — 8. et 287 — 294. Continetur:

NICOLAI TUDISCI ARCHIEPISCOPI PANORMITANI LECTURA SUPER DECRETALIBUS. Primum volumen continet lectionem super tit. *de postulat. praelat. et de electione.* Incip. *In nomine* cet. *Reipublice consulere quanto possumus* cet. Explic. *de institutionibus Amen.* Tum sequitur haec subscriptio: *Et sic est finis lecture domini Nicolai de Sicilia Archiepiscopi Panormitani decretorum doctoris famosissimi circa titulos de postulationibus prelatorum et de electione Collecte per ipsum in Vniuersitate Studii senensis ubi theodram rexit ordinariam Anno Domini Millesimo quadringentesimo vicesimo sexto.* — Alterum volumen pertinet a tit. *de officio iudicis delegati* usque ad tit. *de arbitris.* Incip. *Supra risum est in precedentibus rubricis* cet. Explic. *pretermittendum non est cum... tribus sequuntur* cet. Subscripta sunt verba: *spes perennis solatium est laboris.* Ex iis, quae addita sunt, patet, hunc codicem olim fuisse Theoderici de Buckinstorff.

## CCLVIII.

[Rep. V. fol. 4.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, scriptura in duas columnas diuisa, rubris litteris initialibus, folior. 358, quorum 335. et 356. b — 358. scriptura vacat. Continetur:

ANTONII DE BUTRIO GLOSSA ET LECTURA SUPER TERTIO LIBRO DECRETALIIUM. Incip. [a tit. de vita et honestate clericorum] .... *ffinito tractatu iudiciorum cet. Explic. [tit. ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant] nec alias Ioan. Sit laus omnipotenti deo. Antonius de Butrio composuit hanc glo. De quo gloriosus deus sit benedictus in secula seculorum Amen.*

## CCLIX — CCLXIII.

[Rep. V. fol. 11. 12. 13. 14. a. et 14. b.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, rubris litteris initialibus, cum multis notis marginalibus. Constat quinque voluminibus, quibus continetur:

ANTONII DE BUTRIO LECTURA SUPER DECRETALIBUS. Singula volumina ita habent:

- a) Vol. I. foll. habet 318, quorum 1. b. 14. 177. b. 210. a. 213. b. 233. a. 266. b. 286. b. 317. b. et 318. vacua sunt. Huic volumini insunt:
  - a) [fol. 2. a — 301. b.] *Super primo, a titulo de translatione praelatorum usque ad finem. Incip. Vifo de quibusdam modis cet. Explic. non statim differtur.*
  - β) [fol. 302. a — 315. a.] *Tractatus ad cap. Super litteris X. de rescriptis. Incip. Emanavit ad declarationem cet. Explic. C. ne filius pro patre.*
  - γ) [fol. 315. b — 317. a.] *Tractatus ad cap. Dilecti. de arbitris. Incip. Illud est omiffum cet. Explic. author debitum.*
- b) Vol. II. constat 394 foliis, quorum 1. b. 14. 254. 308. b. 393. b. et 394. scriptura vacat. Continet *lecturam super secundo a tit. de plus petitionibus usque ad tit. de testibus. Incip. Quia plerumque in iudiciis plus petitur cet. Explic. infra. l. furti.*
- c) Vol. III. absolvitur 349 foliis, quorum 1. b. 14. et 346 — 349. scriptura vacat. Continet *lecturam super secundo usque ad titulum de ordine cognitionum. Incip. Liber secundus qui difficilis est cet. Explic. hec suffici autem.*
- d) Vol. IV. foliorum est 370, quorum 1. b. 14. 201 — 205. 238. b — 241. 352. b. 369. et 370. scriptura vacat. Habet *lecturam super secundo a tit. de testibus cogendis usque ad finem. Incip. Quia officium testium cet. Explic. qualia uide ... laus omnipotenti deo Amen.*
- e) Vol. V. continet in 424 foliis, quorum 1. b. 14. 89. a. 98. b. et 421. b — 424. vacua sunt, *lecturam super primo usque ad titulum de electione. Incip. Gregorius. hoc prohemium duobus modis principaliter diuiditur cet. Explic. de quo dic ut ibi dixi.*

## CCLXIV. et CCLXV.

[Rep. V. fol. 15. et 16.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, litteris initialibus rubris vel rubro adpictis, cum notis marginalibus non paucis. Constat duobus voluminibus, quibus continetur:

JOANNIS DE IMOLA LECTURA SUPER CLEMENTINIS. Singula volumina ita habent:

- a) Vol. I. 270 foliis absolvitur, quorum 1 — 6. 17. et 18. 90. b. et 259 — 270. scriptura vacat. Pertinet usque ad tit. lib. III. 4. *de rebus ecclesiae non alienandis. In-*

cip. *Nomina nichil [sic] esse una est omnium fere sententia cet. Explic. g. ij perpetua.*

- b) Vol. II. constat 249 foliis, quorum 1 — 7. a. et 237 — 249. vacua sunt. Continet reliquam *lecturam usque ad finem. Incip. Monasteriorum, tam facit, quia primo perhibet cet. Explic. depositi l. bona fides. Et sic est finis clementinarum de quo gloriosus deus sit benedictus in secula seculorum Amen. Anno XL<sup>o</sup> octavo. In posterioribus utriusque voluminis operculis quaedam leguntur, ex quibus hunc codicem patet olim fuisse Theoderici de Buckinforff.*

## CCLXVI — CCLXVIII.

[Rep. V. fol. 5. 6. 7.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, tribus constans voluminibus, inscriptionibus et litteris initialibus atris, sed rubro adpictis. Primum volumen habet 421 folia, quorum 1. 241. b. 266. a. et 419 — 421. scriptura vacat. [Foll. 241. et 266. recentiora sunt.] Secundum volumen absolvitur 370 foliis, quorum 1 — 12. et 361. b — 370. vacua sunt. Tertium volumen foliorum est 332, quorum 1 — 8. 269 — 272. et 322. b — 332. scriptura vacat. Continetur:

DOMINICI DE SANCTO GEMINIANO LECTURA SUPER SEXTO DECRETALIIUM. In singulis voluminibus haec leguntur:

- a) Vol. I. pertinet usque ad tit. de arbitris. [Sexti lib. I.] Incip. *Quia glo. 1. siue recitatione est legenda cet. Explic. non poterit per eos citari etc. est finis primi libri dominici de sancto geminiano. Rubra subscriptio haec est: finis est lecture super primo libro sexti anno cet. XLVI<sup>o</sup>. — In priore huius voluminis operculo haec leguntur verba: Ego theodericus de Buckinforff utriusque Juris doctor. Ordinarius facultatis iuridice alme universitatis studii lipczensis recognosco per scripturam presentem, manu mea propria conscriptam, quod librum presentem dedi fundacioni mee atque legavi, quam fundavi cum XL. fl. annui census, pro vno studente, iuxta formam vim atque tenorem testamenti mei una cum censibus supra dictis atque aliis libris in testamento meo specificatis Ad honorem et laudem optimi Dei amen. Anno Domini 1479. XXV<sup>o</sup> III. mensis aprilis. Eadem etiam in anterioribus operculis Vol. II. et III. leguntur.*
- b) Vol. II. complectitur libb. II. et III. usque ad tit. de regularibus. Incip. *Humane concupiscentie vanitas cet. Explic. illo mortuo non successit in capitulum [sic] Io. an. — Ab initio librarius hos versus adscripsit:*

*Desuper irradiat [sic] scribenti gracia dya  
Sis dux sis socia mera lux vera sophia.*

- c) Vol. III. haec leguntur:

- a) [fol. 9. a — 268. b.] *Lib. III. a tit. de voto et voti redemptione, libb. IV. et V. Incip. allegat simile et deinde soluit dubium cet. Explic. vinculum est dissolutum sed inpar. Tum litteris maioribus haec subscripta sunt verba: Expliciunt recollecta composita per solennem decretorum doctorem dominum Dominicum de sancto Geminiano secundum que legit in studio bononiensi Et rescripta in Studio lipczensi per Georgium niwicz sub Anno Domini M<sup>o</sup> CCCC<sup>o</sup> XLVII<sup>o</sup> completa sexta mensis maii cet. die.*
- β) [fol. 273. a — 322. a.] *Repetitiones Nicolai Tudisci*



quatuor. Incip. *Episcopus et quidam rector ciuitatis* cet. Explic. *vel sit statutum iure priuilegium*. Tum sequitur haec subscriptio: *Compilata [sic] sunt he re-petitiones per me Nicolaum de Cecilia Abbatem Ma-niconensem [sic] scriptum est pro: Monacensem] Anno D. M. XXXV. [sic] In ciuitate Senarum.*

## CCLXIX.

[Rep. II. 4. 141. a.]

Codex chartaceus saec. XIV. et XV. rubris inscriptionibus et litteris initialibus, scriptura a fol. 56—66. in duas columnas distincta, folior. 66, quorum 1. 38. b. 39. et 53. b—55. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a—9. b.] *Casus in quibus quis ipso iure est excommunicatus*. Ita titulus minio pictus. Recensentur casus 125. Incip. *Primum heretici qui aliter tenent de articulis fidei* cet. Explic. *d'calis prouincialibus*.
- b) [fol. 10. a—12. b.] *Institutio sacerdotis cui commis-sum est missas celebrare et secundum apostolum of-ferre pro se et pro populo dona et sacrificia pro pec-catis*. Incip. *[S]acerdos quilibet semper debet attendere officium* cet. Explic. *priusquam cenatum est*.
- c) [fol. 13. a—38. a.] *Centilogium de censura excommu-nicationis*. Incip. *Censure ecclesiasticae nomine intelli-gitur* cet. Explic. *Cupientes Centesimus casus est*. Subscriptus legitur numerus 1411.
- d) [fol. 40. a—44. b.] *Bullae et decretales aliquot Pon-tificum de statu monachorum*. Sunt Innocentii III. Ho-norii III. [de ann. 1218.] Clementis.... et Innocentii III. Incip. *In generali summi* cet. Explic. *possit licentiam indulgere*.
- e) [fol. 45. a—53. a.] *Acta a Georgio et Heinricho S. Ae-gidii in Nürnberg et Donawerd Abbatibus visitatori-bus dioecesis Bamberg. August. et Eistet. in monasterio S. Udalrici et S. Nicolai dioecesis. August. ann. 1443.* — Incip. *Nos Georgius [sic] et Heinrichus* cet. *legitime deputati ad monasterium sibi Udalrici* cet. Explic. *ali-quatenus attributum*.
- f) [fol. 56. a—60. a. col. a.] *Iohannis Andreae tractatus de sponsalibus et matrimonio*. Incip. *Ius civile habet libros istos* cet. Explic. *continetur ibidem Io. Andree*.
- g) [fol. 60. a. col. b—66. b.] *Anonymi sermo de S. Spi-ritu*. Incip. *O qui bonus et suavis es domine* cet. Explic. *quem nobis concedat filius dei Amen*. — Quae sub litt. f. et g. recensuimus, caeteris antiquiora sunt.

## CCLXX.

[Rep. V. fol. 8.]

Codex chartaceus saec. XV. modo volubili modo accurato stilo scriptus, nec ab una manu profectus, inscriptionibus ru-bris, cum notis marginalibus, folior. 544, quorum 1. a. 2—6. 18. a. 27. b. 34. b. 88—90. 219. 220. 224. 230. 248. b—252. 256. b. 277. b—286. 350. b—354. 374. 386. 401. 402. 419. b—424. 489. b. 490. 508. b. 509. 520. b. 530. 536. b. 540. a. 542. et 543. scriptura vacant. Fuit hic codex olim Ioan. Fichardi V. I. D. Ex dono fratrum Kuchorniorum. Anno 1554, ut fol. 7. a. legitur. Conti-nentur haec:

- a) [fol. 1. b.] ANONYMI VERSUS MEMORIALES DE TITULIS

DECRETALIVM LIBB. I—V. Incip. *Primo fides statuit* cet. Explic. *sequitur post regula iuris*.

- b) [fol. 7. a—350. a.] AUGUSTINI DE MARZARIIS CONCLU-siones SUPER VI. DECRETALIUM. Titulus hic est: *Incipiunt conclusiones clarissimi utriusque Iuris doctoris domini augustini de marzariis [sic] nobilissimi*. Incip. *In glo. Si uero jura licet* cet. Explic. *immitto me theo-logis. Amen*.
- c) [fol. 355. a—419.] EIUSDEM SUPER CLEMENTINIS, LIB. I—III. tit. *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*. Incip. *Cum illud prima* cet. Explic. *por-rigitur ad unum... cet.*
- d) [fol. 425. a—489. a.] PANORMITANUS SUPER CLEMEN-TINIS. Incip. *Appellatione iuris venit civile* cet. Explic. *finalem quem tene menti. Et sic est finis omnis glos-sae clementinarum cum declarationibus et suppletioni-bus facta per R. p. Nicolaum de tudeschis archiepif-copum panormitanum de sicilia famosissimum decre-torum doctorem*.
- e) [fol. 491. a—508. a.] TRACTATUS SUCCESSIONUM AB INTESTATO CLARISSIMI DOCTORIS D. JEOIII DE AMBRO-SII BONONIENSIS. Incip. *Non tam michi attribuo* cet. Explic. *tractatus angustia finienda est*.
- f) [fol. 510. a—520. a.] [ANONYMI TRACTATUS IURIS CIVI-LIS. Incip. *permitte pro euidentia* cet. Explic. [lacero fol. 520.] *de noxa cum dixit diuus* cet.
- g) [fol. 521. a—536. a.] ANONYMI LECTURA IN C. RAYNU-TIUS X. DE TESTAMENTIS. Incip. *Istud capitulum pot-est dupliciter diuidi* cet. Explic. *Et per fideicommis-sum.... centurio*.
- h) [fol. 537. a—539. b.] ANONYMI TRACTATUS IURIS CI-VILIS. Incip. *Generis huius ter oppositiones* cet. Explic. *Quid autem si dixerit....*
- i) [fol. 540. b—541. b.] Responsum: *an communitas ali-cuius terrae possit sine peccato conducere Iudaeos ad publice in terra sua foenerandum*. Incip. *Et quidam nobiles predicatorum* cet. Explic. *laudes perhennes [sic] fuscipiat*.
- k) [fol. 544. a. et b.] BULLA CALIXTI PAPAE pro Praepo-sito, Decano et Capitulo Ecclesiae S. Iacobi Scotorum Erfurt, quod contractus de redditibus s. censibus pecu-niariis venditis non sint ex bonis suis usurarii.

## CCLXXI.

[Rep. V. fol. 19.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, folior. 538, quorum 1—5. et 538. b. scriptura vacant. Continentur:

PELEGRINI DE GOCH QUAESTIONES IN SECUNDUM LIBRUM DECRETALIUM. Incip. *Rubrica de inditiis* cet. Explic. *quan-to magis poterit legatus qui est superior episcopo*. Subscripta sunt haec: *Et sic est finis harum recollectarum super toto secundo Decretalium, collectarum per Venerabilem virum Dominum Pelegrinum de Goch iuris Canonici doctorem exi-mium Anno Domini M<sup>o</sup>. CCCC<sup>o</sup>. XXXVII. in Studio Papiensi, Tandemque per dominum Thimonem Passerin in Studio Lipczensi inceptarum. et per Georgium Czir-gnicz usque ad finem fideliter continuatarum, Anno Domini M<sup>o</sup>. CCCC<sup>o</sup>. XLIII. Durante discordia inter Euge-*

nium quondam Papam III<sup>um</sup> et Felicem Quintum Electum et confirmatum in Concilio Basiliensi de quo laudetur deus qui est benedictus in seculorum secula Amen.

### CCLXXII — CCLXXV.

[Rep. V. 4. 28. 29. 30. et 31.]

Codex chartaceus saec. XV. negligenter et fugiente calamo scriptus, quatuor voluminibus absolutus, quorum primum 289, secundum 256, tertium 283 [horum ultimum semivacuum est scriptura], quartum 226 foliis constat. Vacua voluminis IV. folia sunt 130. b. 163 — 166. et 223. b — 226. Continentur:

- a) [Vol. I. fol. 1 — Vol. IV. fol. 130. a.] ANONYMI ICTI QAESTIONES SUPER TIT. DECRET. SI CERTUM PETATUR. Vol. I. incip. *Hic titulus habet difficilem et subtilem materiam* cet. Explic. *altera post Bartholomei.* — Vol. II. incip. *Rubrica dicta* cet. Explic. *non attenditur sed id quod.* — Vol. III. incip. *Inspicitur nunc contemplacione* cet. Explic. *nunquam ut spero... exituram.* — Vol. IV. incip. *Restat unum* cet. Explic. [fol. 130. a.] *de istis propositionibus.* A fol. 113. b — 130. a. legitur: *Summarium totius tituli precedentis si certum petatur.* — Fol. 113. a. finitis quaestionibus haec verba subscripta leguntur: *Et ista L. finita. Lector ipse monachus (?) malo franco Egrotabat, Quare mihi commisit ut summarium tituli huius legerem Quod et feci. Ipse autem postea vita functus fuit et decessit penultima die decembris fuit dies lune circa horam vesperar. Anno XV<sup>o</sup>. Cuius anima in sancta pace in eternis sedibus requiescat Amen.*
- b) [fol. 131. a — 162. b.] ANONYMI LECTURA IN AUTH. *habita C. ne filius pro patre.* Incip. *Hec constitutio* cet. Explic. *in perpetuum calend.* Subscripta sunt haec: *Anno Domini M. CCCC<sup>o</sup>. LXXX<sup>o</sup>. 2<sup>a</sup> post laurencii In uniuersitate Liptzensi.*
- c) [fol. 167. a — 223. a.] ANONYMI REPETITIO *C. sententiam sanguinis ne cler. vel mon.* Incip. *Clericus nec dictarum* cet. Explic. *et amen sanctorum Amen.* Subscripta sunt haec: *Finita in Academia Liptzensi die veneris nona mensis septembris Anno domini cet. XC.<sup>mo</sup>*

### CCLXXVI.

[Rep. V. 4. 32.]

Codex chartaceus saec. XV. fugiente calamo exaratus, folior. 250, quorum 1. 2. 36. a. 80. b. 81. a. 117. b — 120. b. et 149 — 152. scriptura vacant. Continentur:

ANONYMI REPETITIO TIT. DECRETAL. DE IURE IURANDO. Incip. *Cum percunctatus fuerim* cet. Explic. *ff. de pac.*

### CCLXXVII.

[Rep. V. 4. 33.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, folior. 303, quorum 63. b. 65. 66. a. 85. b. 135. b. 136. a. 238. 239. 263. b — 273. b. et 275. b — 303. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 2. a — 237. b.] ANGELI DE CASTRO LECTURA SUPER DECRETALIBUS *a tit. de testibus cogendis usque ad tit. de appellationibus.* Incip. *Rubrica de testibus cogendis.* Continuat *ista* cet. Explic. *ad hoc propositum allegatur iste textus. Sic est finis* cet. Subscripta

sunt haec verba: *Finitus est iste secundus liber decretalium una cum scriptis his per Honestissimum (?) utriusque iuris doctorem clarissimum dominum angelum de castro ordinarium in iure canonico padue legentem XXII. die mensis Ianuarii que fuit ipsa dies Vincentii (Que quidem scripta collecta sunt per me Ioannem encishusen (Enckhusen?) de gottingin artium magistrum lipsiensem in decretisque baccalarium ibidem in uniuersitate paduana ab eodem domino angelo me ibidem pro tunc existente scholare in iure canonico. Laus deo. Anno domini M<sup>o</sup> CCCC<sup>o</sup>. LX<sup>o</sup>.*

- b) [fol. 240. a — 263. a.] ANONYMI DECLARATIO ARBORIS CONSANGUINITATIS. Incip. *Ista glossa habet tres partes* cet. Explic. *de success. edic.*

- c) [fol. 274. a — 275. a.] CASUS IURIS CANONICI. Incip. *Quedam puella pro virgine tenta reputata* cet. Explic. *et non attingebat septimum mensem Igitur....*

### CCLXXVIII.

[Rep. V. fol. 18.]

Codex chartaceus diversis manibus saec. XV. exeunte scriptus, folior. 423, quorum 1. (membran.) 2. b. 158. b — 160. a. 239 — 243. 272. b. 279. 284. a. 288. a. 295 — 303. 332. a. 370. b — 375. 408 — 411. 412. b. 416. b. 418. b — 420. et 421. b — 423. a. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 2 — 158. a.] LECTURA IN QUARTUM DECRETALIVM PER JOH. WINCKEL DECRETORUM BACCALARIVM. Incip. *In nomine* cet. *Lecturus quartum librum decretalium* cet. Explic. *triumphante per infinita seculorum secula Amen.* Subscripta sunt haec: *Finita et tradita est hec lectura quarti decretalium in alma uniuersitate studii lipczensis per Io. Winckel decretorum baccalarium In monasterio sancti thome. In scolis Iuristarum ibidem anno cet. LXXXVIII<sup>o</sup>. die X<sup>ma</sup> mensis Iulii. Alia manus adscripsit haec: Item Io. Mitz finit eundem sabbato post michaelis anno LXXIX<sup>o</sup>. in loco predicto. Cui lectioni Interfui In principio et in fine. Haec fol. 157. b. Sequuntur fol. 158. a. additamenta quaedam.*
- b) [fol. 161. a — 171. b.] LECTURA SUPER ARBORIBUS CONSANGUINITATIS ET AFFINITATIS JOHANNIS ANDREE. Ita titulus. Incip. [C]irca lecturam arboris diuersis olim diuersum modum cet. Explic. *pruilegium fori in criminalibus causis.*
- c) [fol. 172. a — 294. b.] ANONYMI LECTURA CIRCA INSTITUTA. Incip. *Istud Rubrum Isti. diuiditur in tres partes* cet. Explic. *restitui igitur* cet.
- d) [fol. 304. a — 370. a.] LECTURA CIRCA DECRETALIVM TITULOS *de sequestratione posses. et fructuum, de probationibus, de testibus et attestationibus.* Incip. *Viso in precedenti* cet. Explic. *significauit et cetera.* Tum sequitur haec subscriptio: *Hoc caput fuit finitum in vigilia nativ. b. v. hora VII. mane per egregium virum Dn. Iohannem euernhufsen decretorum doctorem dominum meum et ordinarium iuridice facultatis studii Lipczensis, sero autem eiusdem diei antedicti, hora quasi VII. cepit conqueri de dolore capitis et infirmitate. factu autem fuerunt omnia supra dicta feria 3. que fuit vigilia ut supra. Durabat autem hec Infirmitas (que a medicis dissenteria dicebatur) usque in diem do-*

*minicum proxime sequentem, In sero quasi in me<sup>o</sup> VI. et VII. hore ubi ultimum sue vite clausit diem. anno LXXIX<sup>o</sup> cet.*

- e) [fol. 376. a — 393. a.] P. VIRGILII MARONIS BUCOLICA. Incip. [T]itire [sic] tu patule cet. Explic. venit hesperus ite capelle. Subscripti sunt hi versus:

*Pastor. arator. eques. paui. seui. superavi  
Capras. rura. hostes. queque labore graui  
De capris pastis. de rure fatis. hoste subacto  
Nec lac. nec segetes. nec spolia ulla tuli.*

- f) [fol. 393. b — 407. b.] MAXIMIANI ELEGIARUM LIBER. Incip. [Ae]mula quid cessas finem properare senectus cet. Explic. Hac me defunctum vivere parte puto. Subscripta sunt haec verba: *Explicit maximianus conscriptus in studio lipzensi anno 63.* — Quae sub litt. e. et f. recensuimus, una eademque manu scripta sunt.
- g) [fol. 412. a — 415. a.] CONSILIUM IURISCONSULTI CUIUSDAM: *Wie Herr Frydrich von Schonenberg zu Gloachaw uff dem bestackten tage der vorhorunge vor denn durchlaucht. furstenn Herczogen zu sachsen pp. Kegin denn apt von Burgelgen sich habinn vnnd haldinn mag inn denn sachen das Clossier Remsse belangende.*
- h) [fol. 415. a — 416. a.] WALDEMARI DUCIS ANHALT. LITTERAE, contra Georgium duc. Anhalt. fratrem suum de herciscendo patrimonio ad Ernestum Archiepiscopum Magdeburgensem scriptae.
- i) [fol. 417. a — 418. a.] TYLONIS EPISCOPI MERSEBURGENSIS DIPLOMATA III. Primo loco sunt litterae salvi conductus Henrico Abbati Monasterii SS. Petri et Pauli Merseburg. datae, anno 1477., Germanico sermone scriptae. Quae secundum et tertium locum occupant diplomata, ad eundem illum Abbatem pertinent.

#### CCLXXIX — CCLXXXII.

[Rep. IV. 4. 89. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. eleganter exaratus, quatuor voluminibus absolutus. Primum volumen habet 327 folia, quorum 1 — 4. 5. b. 6. b. 7. b. 320. b. et 324 — 327. scriptura vacant. Secundum constat foliis 445. quorum 1 — 3. 4. b. 436. et 442 — 445. vacua sunt. Tertium habet 379 foll., quorum 1. b. et 377 — 379. scriptura vacant. Quartum foliorum est 370, quorum 1 — 4. 5. b. 52. b. 102. b. et 335. b — 370. vacua sunt. Continentur:

- a) [Vol. I. et II.] REMARQUES DU R. P. THOMASSIN SUR LE DECRET DE GRATIEN. In titulo primi voluminis adscriptus legitur annus MDCLXVII. Vol. I. incip. fol. 8. a. *Nous parlerons de l'autorité du decret de Gratien cet.*

Explic. *du consentement de l'Eglise.* A. fol. 321 — 323. legitur *Table des matieres.* — Vol. II. incip. *La premiere cause ou le premier cas est tel cet.* Explic. *pour se tirer de difficultés.*

- b) [Vol. III. et IV.] REMARQUES DU R. P. THOMASSIN SUR LES DECRETALES. Vol. III. incip. *Dans l'explication que nous ferons des decretales cet.* Explic. *qui en le 2. des Decretales gregoriennes.* — Vol. II. incip. fol. 103. a. *Ce second liure n'est pas le plus beau des Decretales cet.* Explic. [fol. 329. b.] *eglises sont de cette nature.* A fol. 330 — 335. a. habetur *Table des matieres.* Praemittitur [fol. 6. a — 102. a.] *Preface sur le Droit Canon.*, quae in duas partes dividitur. *La premiere partie c'est d'examiner quelle autorité il a generalmente dans toute l'Eglise, et la seconde [a fol. 53. a.] de voir quelle est l'autorité du Droit Can. en France.* — Operculis horum voluminum impressa sunt insignia gentilitia Comitum de Commin.

#### CCLXXXIII — CCLXXXV.

[Rep. IV. 4. 89. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. eleganter scriptus, tribus voluminibus constans. Primum habet 464 foll., quorum 1 — 4. 5. b. 6. b. et 461 — 464. vacua sunt; alterum 467 foll., quorum 1 — 4. 5. b. 442. b — 444. et 463 — 467. scriptura vacant; tertium 392 foll., quorum 1 — 4. 5. b. 6. b. 20. b. 295. b. 296. 320. et 360. b — 392. vacua sunt. Continentur:

- a) [Vol. I — Vol. III. fol. 295. a.] REMARQUES SUR LES CONCILES. PAR LE R. P. THOMASSIN. Vol. I. [Tom. I. part. 1.] — incip. *La compilation des Canons apostoliques cet.* Explic. *par ce concile et comme authentique.* — Vol. II. [Tom. I. part. 2.] incip. *Entre plusieurs questions cet.* Explic. *et en a fait sa compilation.* A fol. 445 — 462. habetur *Table des matieres.* — Vol. III. [Tom. II.] incip. [post indicem, fol. 7. a — 20. a.] fol. 21. a. *In principio statuendum est cet.* Explic. *s'est passé dans leurs provinces.*
- b) [Vol. III. fol. 297. a — 319. b.] *Preuves que les papes ont presidé aux conciles oecumeniques. Par Thomassin.* Incip. *Les Heretiques pretendent cet.* Explic. *un nouveau concile pour en deliberer.*
- c) [Vol. III. fol. 321. a — 360. a.] *De l'infailibilité du Pape. Par Thomassin.* Incip. *Encore que plusieurs heresies ayent esté étouffées cet.* Explic. *que la persuasion qu'ils soient infailibles.* — Operculis horum voluminum omnium impressa sunt insignia gentilitia Comitum de Commin.



## IX.

## CODICES IURIS GRAECI ET ROMANI.

## CCLXXXVI.

[Rep. I. 4. 64.]

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΝΟΜΩΝ, Τὸ ΛΕΙΟΜΕΝΟΝ Ἡ ΉΞΑ-  
ΒΙΒΛΙΟΣ, ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΘΕΝ ΠΑΝΤΟΘΕΝ ΚΑΤ' ΕΞΛΟΓὴν καὶ κατ' ἐπι-  
τομὴν, οὕτω συντεθεὲν, παρὰ τοῦ πανσεβάστου νομοφύ-  
λακος καὶ κριτοῦ Θεσσαλονίκης, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ τοῦ  
Ἀομεινοπούλου κριτῶν προκυτάχοντος. Epitome Juris Ci-  
vilis quae legum prochiron et Hexabiblos inscribitur, au-  
thore Constantino Harmenopulo Nomophylace et indice  
Thessalonicensi, iam primum in lucem aedita cura et stu-  
dio Theodorici Adamaci Suallebergi. Parisi apud Christn.  
Wechelum M. D. XL.

In titulo libri scripta leguntur verba: *Haec Harmeno-  
puli epitome ad exemplar regiae bibliothecae collata est et  
emendata a D. Iac. Cuiacio 1561.* Praeter varias lectiones  
adscriptae sunt etiam notae; sed ad quoniam Codicem biblio-  
thecae regiae collatus hic liber sit, non indicatum vidi.

## CCLXXXVII.

[Rep. I. 4. 65.]

IDEM LIBER, variis lectionibus nonnullorum Codd. et adnota-  
tionibus ornatus a viro quodam docto, saec., ut videtur  
XVI. Codices collati quinam fuerint et quisnam illos contu-  
lerit, nusquam dictum video, nisi quod in pag. 425. ad  
marginem adscripta sunt verba: *Ita legitur in duobus ex-  
emplaribus bibliothecae Marcianae, Venetiis.*

## CCLXXXVIII.

[Rep. I. 4. 66.]

Codex chartaceus saec. XIV. exaratus, rubris litteris initialibus  
et inscriptionibus. Si ex insignibus fabricae, quae in charta  
deprehenduntur, conicere licet, hic codex medio saec. XIV.  
scriptus est; nam fol. 167. et alias illud signum conspicitur,  
quod Fischerus (*Versuch die Papierzeichen als Kennzei-  
chen der Alterthumskunde anzuwenden*, in libro cui titu-  
lus: *Beschreibung einiger typographischen Seltenheiten* cet.  
Nürnberg. 1801 — 1804.) ad annum 1358. refert. Constat  
autem illud signum duobus circulis, quibus crux transfixa  
est. Folia hic codex habet 210, quorum 1. a. 3. b. et 209. a.  
scriptura vacant. Asservatus olim est in bibliotheca *Gisberti  
Cuperi*, qui Constantinopoli missum accepit, tum vero inter  
libros Mss. *Uffenbachii*, cuius emblemata etiam in fronte li-  
bri habetur. Hinc exstat huius libri descriptio a *Io. Henr.  
Maio* facta in *Catal. Bibl. Uffenbach.* part. II. num. XIV.  
pag. 521 — 534. Sed multis in locis falsa et manca illa est.  
Quam vero hic communicamus cum lectoribus nostris, est  
tota illa *Gustavi Ernesti Heimbachii* Lipsiensis, qui vir  
doctissimus mihiq. amicissimus magnam codicis partem in  
*Anecdosis* suis publicaturus totum codicem descripsit I. l. vol.  
I. cap. III. pag. XXXIII — XXXVIII. Continentur autem haec:  
a) [fol. 1. b — 167. a.] *PROCHIRON BASILII, CONSTANTINI,  
LEONIS.* Foll. 1 — 5. secunda manus occupavit. Habe-  
tur fol. 1. b. operis titulus: *ἐκλογαὶ νόμων ἐν συντόμῳ  
γενόμεναι παρὰ λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν σοφῶν*

βασιλέων ἀπὸ τῶν ἰνστιτούτων, τῶν διγέστων, τοῦ  
κώδικος, τῶν νεωρῶν διατάξεων τοῦ μεγάλου Ἰουστι-  
νιανοῦ Ρούφου καὶ πινυλίου καὶ ὁδοίνου ἐπιδιορθώ-  
σεως τῶν πλιν. Praefatio incip. I. l. τῶν μέγαν καὶ φέ-  
σει ἀληθῆ. Desin. fol. 3. a. καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς φῶσις  
τὴν ἀρχὴν εἴληφεν. Sequitur eadem manu possessoris  
subscriptio. Incip. σύμφωνα κατανοήσας cet. Explic.  
καὶ φῶσι ταῖς τοῖς μοι. Illud apparet, eum quem  
supra posui titulum male huc translatum esse ex codice,  
qui eclogam Leonis et Constantini, a Leunclavio editam,  
Rufi leges militares, librum de iure criminali (ποινάλιον),  
leges Rhodias complecteretur. Vid. *Heimbach.* de Basi-  
licis p. 140 — 143. Caeterum nota, a fol. 6. a. primam  
calligraphi manum incipere. Series titularum, quae fol.  
208. a. reperitur, aliquantulum ab ea abhorret, quam  
*Carolus Wittius* ex libro Bieneriano in Musei Rhenani  
veteris tom. III. pag. 45 — 46. proposuit. Hi tituli in ip-  
sius operis contextu maximam partem non commemoran-  
tur, ut proinde facile dictu non sit, a quo quisque loco  
titulus incipiat. In margine superiore tantum aliquando  
prima manu numeri titularum notati sunt. Est autem  
haec eorum series:

τίτλος α'. περὶ συνανέσεως μνηστίας. Incip. fol.  
6. a. μνηστία ἐστὶ μνήμη cet. Explic. fol. 8. b. ἀδειαν  
καὶ λοιποῦ διαστρέψαι.

τίτλος β'. περὶ ἀρροβίωνων μνηστίας. Incip. fol.  
8. b. ἐὰν ἀρροβίων ἐν οἴκῳ ᾖ ποτε cet. Explic. fol. 13. a.  
οὐ τραχιάζεται ἀπαίτησις.

τίτλος γ'. περὶ δωρεῶν μνηστίας. Incip. fol. 13. a.  
ἐὰν ἀνὴρ μὴ ὑποδεξάμενος cet. Explic. fol. 14. b. κατα-  
λιμπάνειν τινὲ τὸ πρᾶγμα.

τίτλος δ'. περὶ ὁρκῶν καὶ διαθέσεως γάμων. Incip.  
fol. 14. b. γάμος ἐστὶν, ἀνδρὸς. Explic. fol. 18. b. τῆς τοῦ  
χριστοῦ ἐκκλησίας.

τίτλος ε'. περὶ ἀθεμίτου γάμου. Incip. fol. 19. a.  
Ὁδ' .... ρωται ὁ γάμος θνητοῦς. Explic. fol. 19. b.  
ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸ τούτου τεχθέντες.

τίτλος ζ'. περὶ ἀκριβείας γάμου. Incip. fol. 20. a.  
τοῖς κληρικοῖς ἐπιτέτραπται cet. Explic. fol. 20. b. καὶ  
ἄλλην λαμβάνειν προγαμίας δωρεῶν.

τίτλος ζ'. περὶ προγαμίας δωρεῶν καὶ συγκατα-  
βάσεως — [desunt aliquot litterae] τῷ γάμῳ ἀπὸ τῆς  
ὁγδόης διατάξεως. Incip. fol. 20. b. ὁ ἀνὴρ τοὺς καρ-  
ποὺς cet. Explic. fol. 30. b. καὶ τὴν ἐξ ἡμῶν ἀγανάκ-  
τησιν ὑποστήσεται.

τίτλος η'. περὶ κεκωλυμένων γάμων καὶ περὶ συγ-  
γενείας καὶ βαθμῶν. Incip. fol. 30. a. συνίσταται γά-  
μος χριστιανῶν cet. Explic. fol. 47. b. καὶ ἀπαιτεῖται  
ἡ δαπάνη τῶν ἐπιτερωτῶν τοιοντοτρόπως.

τίτλος θ'. περὶ δικαίου προικῶς. Incip. fol. 47. b.  
πᾶσα προῖξ ἢ διατετιμημένη cet. Explic. fol. 48. b. τὰ  
ἐκ τῶν προικιμαίων χρημάτων ἀγορασθέντα προικι-  
μαῖα εἶσιν.

τίτλος ι'. περί ἐκδικήσεως προικὸς καὶ τῶν βαρῶν αὐτῆς. Incip. fol. 48. b. συνεσιώτος τοῦ γάμου ἐὰν ἢ προίξ cet. Explic. fol. 51. b. ἀναλώσει αὐτά, τὸ πᾶν ἀπαιτεῖται.

τίτλος ια'. περί δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς. Incip. fol. 51. b. μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς cet. Explic. fol. 52. b. οἱ χρεωφειλέται μερίζουσιν.

τίτλος ιβ'. περί λύσεως γάμου καὶ τῶν αἰτιῶν αὐτοῦ. Incip. fol. 52. b. ἐπειδὴ πολλὰς ἐν τοῖς παλαιοῖς cet. Explic. fol. 57. b. ὡσαύτως καὶ ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός.

τίτλος ιγ'. περί τῶν ἐν ζωῇ δωρεῶν. Incip. fol. 57. b. τῶν δωρεῶν αἱ μὲν cet. Explic. fol. 58. b. ἐν τῷ ὄφει καὶ ἐν τῇ ἐπιγοραφῇ αὐτῶν.

τίτλος ιδ'. περί ἀνατροπῆς δωρεῶν. Incip. fol. 58. b. αἱ μετὰ θάνατον cet. Explic. fol. 59. a. ἀνατρεπέσθωσαν αἱ γινόμεναι δωρεαί.

τίτλος ιε'. περί πρᾶσεως καὶ ἀγορασίας. Incip. fol. 59. a. πρᾶσις καὶ ἀγορασία συνίσταται cet. Explic. fol. 61. b. τοῦτο ἀναδίδοσθαι.

τίτλος ις'. περί ἐμφυτεύσεως. Incip. fol. 61. b. τὰς ἐμφυτεύσεις παρὰ τῆς ἀγνωστῆς cet. Explic. fol. 63. a. καὶ διηρεκεῖς ἐμφυτεύσεις ποιεῖν.

τίτλος ιζ'. περί χρήσεως, περί δανείων, τόκου καὶ ἐνεχύρων καὶ περί ἐγγρητοῦ καὶ περί συμβολαίων. Incip. fol. 63. a. χρήος ἐστὶ λήψις καὶ ἀναδοχή cet. Explic. fol. 68. a. συνομολογήσασα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.

τίτλος ιη'. περί μισθώσεως καὶ ἐκμισθώσεως. Incip. fol. 68. a. ἐὰν συμφωνηθῇ τοὺς μισθωσαμένους. Explic. fol. 69. b. περί τοῦτου ὀνομαστί διετάξαντο.

τίτλος ιθ'. περί παρακαταθήκης καὶ πραγμάτων, ὧν ἡ δεσποτεία φιλονεικεῖται. Incip. fol. 69. b. παρακαταθήκη ἐστὶ cet. Explic. fol. 71. a. ὡς ἀκονσίως αὐτὰ ἀπολέσανται.

τίτλος κ'. περί συστάσεως κοινωνίας. Incip. fol. 71. a. συνίσταται κοινωνία cet. Explic. fol. 72. b. κατὰ τὴν τοῦ κέρδους μοῖραν.

τίτλος κα'. περί λύσεως κοινωνίας, περί πάκτου ἢ τοῦ συμφώνων καὶ διαλύσεως καὶ περί τῶν ἐν τῇ προστασίᾳ διδομένων. Incip. fol. 72. b. λύεται κοινωνία θειρομένων cet. Explic. fol. 74. a. βεβαίαν εἶναι τὴν τοιαύτην διάλυσιν.

τίτλος κβ'. περί διαθήκης ἀτεξουσίων. Incip. fol. 74. a. διαθήκη ἐστὶ δικαία βούλησις cet. Explic. fol. 76. a. ὁ ἀρξάμενος κινεῖν καὶ ἀποστάς οὐδὲν ἀπόλυσιν.

τίτλος κγ'. περί διαθήκης ἐπεξουσίων καὶ στρατιωτῶν διαθητῶν, καὶ τίνες αὐτῶν μαρτυροῦσι καὶ περί καντρεσίων καὶ περί διαθήκης ῥηγνυμένης ὑπὸ ἀμνημονεύτων παίδων. Incip. fol. 76. b. τὸ πεκούλιον ἐν τοῖς ἐπεξουσίοις ὁρᾶται cet. Explic. fol. 78. a. τῆς ἀπάσης διακατοχῆς γινέσθω ἄλλότριος.

τίτλος κδ'. περί διαθήκης ἀπελευθέρων καὶ περί προνομίων πρῶν καὶ περί διακατοχῶν καὶ περί καθηκούσης διαθήκης καὶ παρὰ τίνι ὀφείλει ἡ διαθήκη παραδίδοσθαι καὶ περί μέμφεως αὐτῆς. Incip. fol. 78. a. ἡ συγγένεια ὀνομά ἐστι cet. Explic. fol. 80. b. κληρονόμον, οὐ ῥήγνεται ἡ διαθήκη.

τίτλος κε'. περί ἀνατροπῆς διαθήκης καὶ περί μέμφεως αὐτῆς. Incip. fol. 80. b. ταῖς διαθήκαις τρία πάθη παρενοχλεῖ cet. Explic. fol. 81. b. καὶ τὸ λοιπὸν δίδεται τῷ μοναστηρίῳ.

τίτλος κς'. περί νόθων ἐγγενῶν καὶ περί ἐπεξουσιότητος καὶ λύσεως αὐτῶν, περί ἀντεξουσιότητος καὶ περί ἐνοθεσιῶν καὶ περί ἐννόχων. Incip. fol. 81. b. τῶν τικτομένων οἱ μὲν cet. Explic. fol. 84. a. ἐπὶ τοῖς οὐκ αἰοῖς ἀναγκάζεται πρᾶτταιν παισίν.

τίτλος κζ'. περί μαρτύρων ἐπιδροσδέκτων καὶ κωλυμένων καὶ περί τῶν ἀρνούμενων τοὺς ἰδίους συγγενεῖς, εἴ γε μὴν περί ὄρκου, περί ἀναψηλαφήσεως ὄρκου καὶ περί ἐπιόρκου. Incip. fol. 84. a. περί μαρτύρων ἐντεῦθεν cet. Explic. fol. 103. b. ὅπερ ἐστὶ καινόν.

τίτλος κη'. [Inde ab hoc titulo usque ad finem pro-chiri titulum inscriptiones in contextu operis collocatae reperiuntur, sed minio distinctae.] περί τῆς ἀνωτάτω τριᾶδος καὶ περί χειροτονίας ἐπισκόπων καὶ περί κληρικῶν καὶ μοναχῶν. Incip. fol. 104. a. πάντας οὕτως πιστεύειν ἢ διάταξις cet. Explic. fol. 109. a. τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ προσκυροῦσθω.

τίτλος κθ'. περί κωδικέλλων. Incip. fol. 109. b. κωδικέλλος ἐστὶν ἑλλιποῦς cet. Explic. fol. 110. a. προσληφθῆναι εἰς τὴν ἀρχόσιν.

τίτλος λ'. περί κληρονόμων καὶ περί συστάσεως κληρονομίας καὶ ὑποκαταστάσεως καὶ περί συνεισφορᾶς προικὸς καὶ διασκέψεως αὐτῶν. Incip. fol. 110. b. κληρονομία ἐστὶν ἡ εἰς ὁλόκληρον cet. Explic. fol. 116. a. τότε τελευτήσει, καλῶς αὐτὸν κληρονομεῖ.

τίτλος λα'. περί ἀποκαταστάσεως ἐλαττον τῶν κέ. ἐνιαυτῶν, καὶ περί πληθυντικῆς ὑποκαταστάσεως καὶ περί πεκουλίων αὐτῶν καὶ περί τῆς ἀφηλῶν ἀποκαταστάσεως. Incip. fol. 116. a. ἡ ὁμονόησιν τινὶ ἀποκατάστασις cet. Explic. fol. 118. a. καὶ ἀναίσχυντόν τι ποιεῖν ἐπιχειρῶν ταῦτα ἀνατρέψαι.

τίτλος λβ'. περί φαλκιδίων καὶ ἀμέτρων δωρεῶν. Incip. fol. 118. b. φαλκίδιος ἐστὶν ἄχρη cet. Explic. fol. 120. b. καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς τὸν φαλκίδιον κατέβαλε τοῖς ληγματορίοις.

τίτλος λγ'. περί ἀποκλήρων. Incip. fol. 121. a. εἴ τις τοῖς ἰδίοις γονεῦσι cet. Explic. fol. 125. a. τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς καὶ ἀδελφόπαιδας καὶ τὴν μητέρα ἔρχεσθαι.

τίτλος λδ'. περί ἐλευθεριῶν καὶ ἀναδουλώσεων. Incip. fol. 125. a. ἡ τῶν πραγμάτων ἄκρα διαίρεσις cet. Explic. fol. 129. a. καὶ περί τῶν κεχρησθημένων αὐτῷ ἐνάγειν.

τίτλος λε'. περί ληγάτων προσκαίρων καὶ διηγεζῶν. Incip. fol. 129. a. ληγάτον ἐστὶ δωρεὰ cet. Explic. fol. 130. b. ἀναγκάζεται δοῦναι εἰς τὴν ἀγορὰν αὐτοῦ.

τίτλος λς'. περί ἐπιτρόπων καὶ κορυατῶρων. Incip. fol. 131. a. ἐπιτροπεύονται κατὰ τὸν πολιτικόν cet. Explic. fol. 133. a. εἰς τὸ μὴ ἀπαιτῆθαι χρήος.

τίτλος λζ'. περί τοῦ μὴ ἐνυβρίζεσθαι τὰ λείψανα τῶν τεθνεώτων παρὰ τῶν δανειστῶν καὶ περί τοῦ, πότε δεῖ ἐνάγειν τοὺς δανειστὰς κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν τελευτησάντων. Incip. fol. 133. a. μεμνημένα δὲ πρὸς

τούτοις cet. Explic. fol. 133. b. τῆς τε δίκης εκπιπτεύω καὶ ἕτερον τοσούτων προσπολλύτω.

τίτλος λθ'. περὶ καινοτομιῶν καὶ νομῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀνακοινώσεως καὶ περὶ παραγγέλιας. Incip. fol. 134. a. καιρὸν ἔργον ποιεῖ cet. Explic. fol. 142. b. ἡ δεκαετία βοηθεῖ μοι.

τίτλος λθ'. περὶ ποινῶν, ἐν ᾧ καὶ νεαροὶ περὶ φόνου, περὶ πορνόδοκῶν, περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἰδιώτην τὴν φυλακὴν, περὶ ἐκπονήσεων, περὶ ἀντήσεως, περὶ δωροδοκηθέντος δικαστοῦ, περὶ τῶν προσφευγόντων τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ καὶ περὶ διαμοιζομένων. Incip. fol. 143. a. ὁ ἐρεθίζων τοὺς πολέμους cet. Explic. fol. 159. b. περὶ μαρτύρων δημοῦργων τὰ αὐτὰ διαλεγόμενῃ.

τίτλος μ'. περὶ σκόλων ἐν ᾧ καὶ περὶ ἐκλήτων, ἱερομένων μοναχῶν κοσμικῶν, [καὶ περὶ τῶν πεπονθότων ἀπόφανσιν καὶ ἀποκαθισταμένων, καὶ περὶ αἰρετῶν δικαστῶν; haec unciis inclusa fol. 160 a. leguntur, verum in indice titularum desunt.] ἔτι τε περὶ δικαιοσύνης νόμον καὶ μακρᾶς συνηθείας [post hoc vocabulum index addit καὶ περὶ αἰρετῶν δικαστῶν καὶ περὶ τῶν πεπονθότων ἀπόφανσιν καὶ ἀποκαθισταμένων, περὶ δικαιοσύνης νόμον καὶ μακρᾶς συνηθείας] καὶ περὶ ἀγνοίας νόμον καὶ φάκτον, καὶ τίνες βοηθοῦνται ἐξ αὐτῶν. περὶ τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν, περὶ δικαιοσύνης νόμον καὶ περὶ ῥημάτων σημασίας καὶ περὶ διαφόρων κανόνων, περὶ συνηγόρων καὶ περὶ ἐντολῆς. [Verba περὶ συνηγόρων καὶ περὶ ἐντολῆς desunt in indice titularum.] Hic titulus in varias particulas distributus est. Sunt autem haec:

- a) περὶ σκόλων, Incip. fol. 160. a. οἱ κατὰ πολέμων cet. Explic. eod. fol. καταλειπόμενος ληψεται.
- b) περὶ ἐκλήτων, ἱερομένων μοναχῶν κοσμικῶν περὶ τε τῶν πεπονθότων ἀπόφανσιν καὶ ἀποκαθισταμένων καὶ περὶ αἰρετῶν δικαστῶν. Incip. fol. 160. a. τὴν ἀδικίαν τοῦ ἄρχοντος cet. Explic. fol. 161. b. προσέχομεν τε καὶ προστιθέμεθα.
- c) περὶ δικαιοσύνης νόμον καὶ μακρᾶς συνηθείας καὶ περὶ ἀγνοίας νόμον ἢ φάκτον καὶ τίνες βοηθοῦνται ἐξ αὐτῶν. Incip. fol. 161. b. ὁ νόμος ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης cet. Explic. fol. 163. a. εἰς τὸ διηγεῖς ἰσχύοντα.
- d) ἔτι περὶ τῶν πεπονθότων ἀπόφανσιν καὶ ἀποκαθισταμένων. Incip. fol. 163. a. ἡ διάταξις κελεύει cet. Explic. eod. fol. παρὰ τοὺς νόμους ποιεῖ.
- e) περὶ ἀγνοίας νόμον ἢ φάκτον καὶ τίνες βοηθοῦνται ἐξ αὐτῶν; Incip. fol. 163. a. ἡ ἀγνοία νόμον cet. Explic. eod. fol. τὰς δίκας τεμνέτωσαν.
- f) περὶ τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν, Incip. fol. 163. b. ἡ διάταξις τοῦ β'. τίτλου cet. Explic. fol. 165. a. τῆς ζώνης εκπιπτεύω καὶ δημεύεσθω.
- g) περὶ δικαιοσύνης νόμων καὶ περὶ ῥημάτων σημασίας καὶ περὶ διαφόρων κανόνων. Incip. fol. 165. a. νόμος ἐπὶ τέχνη τοῦ καλοῦ cet. Explic. fol. 166. a. οἱ παρὰ τῷ βασιλεῖ διαγινόμενοι.
- h) περὶ συνηγόρων. Incip. fol. 166. b. ὁ δὲ ἀπλη-

σίαν τῇ οἰκίᾳ cet. Explic. eod. fol. παρὰ τῶν δικαζόντων ταῦτα ἀνακληροδόσωσαν.

i) Titulus deest. Fortasse supplendum est περὶ ἐντολῆς. Incip. fol. 166. b. ἐντολὴ ἐστίν, διὰν cet. Explic. fol. 167. a. μὴ τὴν ἀποστέρησιν ὑπομένοντος.

b) [fol. 167. a.] Νεαροὶ τοῦ βασιλέως νεοῦ Ρωμαίου τοῦ πρεσβέτου περὶ προτιμήσεως. Incip. ὁ δὲ νερὸς Ρωμαῖος ὁ πρεσβύτης cet. Explic. ὅρκω καθυποβάλλειν τοὺς στυλαίτιοντας.

c) [fol. 168. b.] Τέτρα νεαροὶ τοῦ βασιλέως νεοῦ Κωνσταντίνου περὶ τοῦ αὐτοῦ. Incip. παλαιὸς νόμος cet. Explic. εἰ μὴ τοῖς προτιμωμένοις διαμερῆσθαι.

d) [eod. fol.] πρόσταξις τοῦ αὐοῖμον βασιλέως νεοῦ Ἀλεξίου χάριν τοῦ μὴ ἀρπάζεσθαι τὰ τοῖς τέλεσι τῶν ἐπισκόπων ἀνέκοντα παρὰ τῶν πρακτόρων, τάδε κατὰ ὅγμα διέξισσα. Incip. πρᾶγμα καὶ εἰς Θεοῦ τοιμώμενον περιφρόνησιν. Desin. fol. 169. a. καὶ τοῖς πορισμένοις προσέσονται εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζονταν. — Ibidem hic titulus subiicitur: περὶ τῶν νομῶν ἐπιφορημάτων. Incip. ἀνέγνωθι καὶ τὴν νεαράν. Explic. μὴ μετὰ μαρτύρων ἀρκεῖσθαι δύο, ἀλλὰ καὶ δ' καὶ ε'.

e) fol. 170. a. haec leguntur: εἰσὶν ἐν συνόψει αἱ ἀγωγαὶ καὶ αἱ ῥοπαὶ. Incip. τί ἐστὶν ἀγωγή; cet. Explic. fol. 170. b. οὐκ ἀνήγγειλε τῇ ἀνδρὶ παραχρησά.

f) [fol. 170. b — 184. a.] περὶ χρόνων προτεσιμίας ἀπὸ ῥοπῆς ἕως ἑκατὸν ἐνιαυτῶν. Incip. ἐκτελεσθῆναι δούλη cet. Explic. ἀλλὰ τὴν ποινὴν ἀπαιτεῖσθαι. Haec est secunda ῥοπῶν editio, ex Basilicis adaueta et interpolata, quam *Eduard. Zachariaeus* ex hoc codice edidit (in libro: αἱ ῥοπαὶ p. 113 — 246.)

g) [fol. 184. a — 187. b.] Νομοθεσία παλαιὰ τοῦ βασιλέως Ρωμαίου τοῦ γέροντος συνεθεῖσα παρὰ Κοσμά μαγίστρον τῷ καιρῷ τοῦ λιμοῦ τῆς α'. Ν (lege: ἰνδικτιῶνος.) Deinde haec adiciuntur, eademque rubrica scripta: νενόμος τίθησι Ρωμαῖος ἀνὰ, ὃν καὶ πέποιμεν λόγον ἡδικημένοις.

Incip. ἀνθρώποις ἐστὶ ζήλωτόν cet. Explic. εἰς κοινὴν λωσιτέλειαν καὶ ὠφέλειαν. Habetur apud *Leunclavius* in iure Graeco-Romano tom. II. pag. 159.

h) [fol. 187. b — 188. a.] Νεαροὶ τοῦ εὐλαβεστάτου βασιλέως Λέοντος περὶ τοῦ μονάζειν δεκαετὴ παῖδα. Incip. τοιγαροῦν σὺν τε τῷ ἀγιωτάτῳ cet. Explic. ἔρθα τὸ διμοῖρον προσεχώρησιν.

i) [fol. 188. a.] *De officiis aulae Constantinopolitanae in sex classes divis.* Incip. ὁ μέγας οἰκονόμος cet. Explic. ὁ πριμικήριος τῶν πατριαρχικῶν νοταρίων.

k) [fol. 188. b.] *Exemplum epistolae qua quis ab episcopo promovetur ad ἀναγνώστην ὑποδιάκονον καὶ τέλειον ἱερέα;* cui statim adiungitur similis alia forma. Incip. τοὺς ἱερεῖς τε λαχόντας cet. Explic. παρὰ τοῦ πνικτοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὡς.

l) [fol. 189. a — 201. b.] *Τὰ παράτιτλα.* Hic titulus prima manu scriptus est. Est idem opus, quod *Assemanus* in bibliothecae iuris Orientalis lib. II. cap. 30. pag. 586. seq. ex codice Vaticano 856. satis accurate descripsit. Primi capituli hoc initium est: περὶ προτιμήσεως ἐπιτρόπων. Incip. ἐὰν γυνὴ μετὰ θάνατον. Explic. καὶ ἀνδρὶ αὐτὴν κατηγγήρην. Secundi capituli hic est titulus: β'. περὶ



- ἐπιτρόπων, καὶ τίνες δύνανται ἐπιτροπεύειν, καὶ τίνες οὐ δύνανται; καὶ πότε, καὶ ἐν τίῳ ἐθδύνονται, καὶ περὶ τοῦ ποιεῖν αὐτοὺς ἀπογραφὴν; καὶ τίνες δύνανται παραιτεῖσθαι τὴν ἐπιτροπὴν, καὶ πότε, καὶ τίνες οὐ δύνανται καὶ πότε ἐθδύνονται εἰς τόκους, καὶ πότε οὐκ ἐθδύνονται; Incip. καὶ ὁ πάτριον cet. Explic. διοικοῦσιν οἱ πάντες. Tertii capitis hic est titulus: γ'. περὶ τῶν μὴ ποιοῦντων ἐπιτροπὴν. Incip. ὁ ἐνοπλον cet. Explic. δύνεται δοθῆναι. Quarti capitis hic est titulus: δ'. περὶ παραιτήσεως ἐπιτρόπων. Incip. ὅτι ἡρίκα τις cet. Explic. ἐνάγεται ὡς ἀπὸ ῥαθυμίας [fol. 189. b.] Eorum capitum quum apud *Assemanum* l. l. quadraginta relata sint, in nostro codice triginta unum referuntur. Trigesimum primum caput hoc est fol. 201. b. λδ'. Incip. οἱ δὲ ἀνάγκησιν cet. Explic. εἰ μὴ φαίνονται δὲ ἐναγωγῆς ἀζημιόν. Quae quidem apud *Assemanum* l. l. p. 588. ad caput 32. referuntur, cuius rei causum non difficile est aperire. Nam caput 24. περὶ δαείων πλαυτέρων fol. 195. codicis numerum xδ'. praefert, eundemque numerum habet et cap. 25., cuius hic est titulus fol. 198. b.: περὶ χρόνος δημοσίου προικιμαίου καὶ ιδιωτικοῦ καὶ περὶ προτιμήσεως αὐτῶν. Itaque factum est, ut eorum, quae sequuntur, caput numeri ad *Assemanum* ordinem non satis convenient.
- m) [fol. 201. b.] *Scribarum subscriptiones precesque aegrotantis ad Christum directae, a manu secunda scriptae.*
- n) [fol. 202. a — 204. b.] *Notitia metropoleon, archiepiscopatum et episcopatum, qui Patriarchae Constantinopolitano subsunt.* Titulus est: Ὁ πᾶς ἀρχιεπίσκοπος τῶν θεοῦ θνητόλων. Specialior titulus adiecit continuo: Τάξις τῶν μητροπόλεων, καὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων, καὶ τῶν ὑπο τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπων. Haec, ut *Maius* adnotavit in Catal. Uffenbach., *Leunclavii* libro l. inserta est tom. I. pag. 88 — 102. Ἡ γεροντία διατρέψεως παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὅπως ἔχονσι τάξεις οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ὑποκειμένων τῷ πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως. „Eam nos *Novellam*, inquit *Maius* p. 530., collatione instituta, a nostra τάξει parum discrepare deprehendimus; quod ut liquido pateat, in quonam invicem differant duo illa exemplaria, sollicite indicabimus. *Leunclavianus* codex 81 metropoles numerat, noster vero 90, qui has adiecit: Ἡ Σελύβρια, ἡ Ἀρχαδιοῦπολις, ἡ Μεσημβρία, ἡ Μελητος, τὰ Γερδία, τὰ Ὑπαινα, ἡ Φιλαδέλφεια, τὸ Ἀργος, ἡ Πύρρα, τὸ Πύργιον, ut adeo in universum sint 91, si connumerabis τὴν Σελένειαν, quam num. 31. statim post Cretam locavit catalogus *Leunclavii*, noster vero omisit. Praeterea apud eundem *Leunclavium* num. 65. 68. et 70. memorantur ἡ Ἀχαΐα, ἡ Γερμανία, ἡ Ἀπάμεια, pro quibus noster ἡ Ἀχάεια, τὰ Γέρμα, ἡ Ἀπρω habet. Archiepiscopatum paullo maius est discrimen in utroque catalogo.“ [Jam sequitur tabula, ex qua diversitas illa apparet, sed illam spatio parcituri omisimus]. In episcopatum enarratione melius conspirant. Sed sequentia differunt. Vid. *Mai.* l. l. pag. 531 — 533.
- o) [fol. 205. a — 207. b.] *Λέξιον ὁμοειδῶν συναγωγὴ κατὰ στοιχείον. ἀρχὴ τοῦ α'. Incip. ἀναλλίων cet. Explic. ἀπὸ κακῆς πίστεως.*
- p) [fol. 207. b.] *Anonymi tractatus de elementis, absque titulo. Incip. ἐστὶ τοῦ γινῶναι cet. Explic. ἡ σκληρόν.*
- q) [fol. 208. a. et b.] *Singulorum operum, quae hoc libro continentur, eorumque titulorum series, a prima manu descripta. Desinit in sexto paratitlorum capitulo describendo. — Reliquum codicis usque ad finem spatium secunda manus occupavit. Sunt autem reliqua haec:*
- r) [fol. 209. b — 210. a.] *Ὅρος περὶ ἀφορισμοῦ, ὅπως καὶ τίνι τρόπῳ γνωρίζεται ὁ ἀφορισμένος (sic) μετὰ τὸν θάνατον. Incip. τοῦ ἐντολῆν ἢ κατὰσαν cet. Explic. οὐ λέγει περὶ τοῦ ἱερέως.*
- s) [fol. 210. a — 210. b.] *Ἔτερον περὶ ἀφορισμένων, οὓς ἀφορίζουσι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ μετὰ θάνατον ἐφίσκουται λεγόμενα τὰ σώματα αὐτῶν. Incip. τινὲς μὲν cet. Explic. ὥς τὸ ἀρέσπερον. Cf. de hac parte codicis *Maius* l. l.*
- t) Praeterea duo huius codicis parerga commemoranda sunt, quae ad explenda duo vacua folia adiecta esse patet. Sunt haec:
- a) fol. 110. a. *de hominis anima*, quam tria constituere dicuntur πρόσωπα, nempe ψυχὴ, λόγος, προή, una tamen manente anima, et τῇ ψυχῇ denotante Deum patrem, τῷ λόγῳ Jesum Christum, τῇ προῃ Spiritum Sacrum.
- β) fol. 134. a. *de SS. Trinitate*, ignis similitudine illustrata quippe cui haec tria adsunt, πῦρ, καυστικόν, φωτιστικόν.
- Caeterum de interpolationibus, quae in contextum procihi migrarunt, audiendus est *Heimbachius*, l. l. pag. XXXVIII.

## CCLXXXIX.

[Rep. IV. 4. 90.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 30, quorum 1. b. 21. b. 22. et 30. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 21. a.] *Ad Iani Vincentii Gravinae Icti et Antecessoris Romani de origine Romani iuris libros tres considerationes. Augustae Vindellicorum. Sumptibus Iacobi Eberhardi Geigeri. Vlmæ, typis Gassenmeyer MDCCX.* Ita titulus huius libri MS. Incip. *Quod beneficium tribuimus cet. Explic. operam praestant, submissa sunt.*
- b) [fol. 23. a — 29. b.] *Osservazioni sopra la precedente satira scritta in lingua Napolitana da Conero l'Abate Gian Vincenzo Gravina dalla Scalea in Calabria. Incip. Il prologo delle Tragedie di Filodemo cet. Explic. e efsi non fece altro.*

## CCXC.

[Rep. II. fol. 3.]

Codex membranaceus saec. XIII. in Italia natus, scriptura in duas columnas divisa, rubris inscriptionibus, litteris initialibus caeruleis, sed rubro adpictis, folior. 66, quorum 1. et 66. a. recentiore manu scripta sunt, 66. b. vacat scriptura. Continentur:

INSTITUTIONES IUSTINIANI. CUM GLOSSA. Incip. a principio [Imperatoriam maiestatem cet.] et pertinet usque ad verba: *Si quis autem alias cognatione . . . .* [tit. de publ.

iudic. lib. IV. 48. §. 6.] — Hic codex legatus est bibliothecae nostrae a Car. Guil. Aug. Schuberto Lipsiensi ann. 1837.

## CCXCI.

[Rep. II. fol. 4.]

Codex membranaceus Italus saec. XIII. scriptus, in duas columnas divisus, rubris inscriptionibus, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris, folior. 81, quorum 1. et 2. recens in supplementum operis scripta sunt. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 59. b.] INSTITUTIONES IUSTINIANI. CUM GLOSSA. Incip. *Imperatoriam maiestatem cet. Explic. deo propitio aduentura est.*  
 b) [fol. 60. a — 81. b.] TITULI DIGESTORUM DE VERBOR. SIGNIF. ET DE REGULIS IUR. ANT. Incip. *Vlp. Verbum hoc si quis cet. Explic. abesse non potest.* Subscriptus est versus:

*Qui scripsit scribat semper cum domino uiuat.*

In priori libri operculo haec leguntur verba: *Ex Bibliotheca Seb. C. F. C. N. Mügii à Boffenheim. Nunc Sebastiani eius filii.*

## CCXCII.

[Rep. I. 4. 85. aa.]

IUSTINIANI INSTITUTIONUM LIBRI IV. Adnotationibus ac notis doctissimorum scriptorum illustrati et adaucti. Studio et opera Ioannis Crispini. Francof. ad Moen. 1610. 8.

Singulis huius libri plagellis interserta sunt bina formae quaternariae folia, in quibus vir quidam doctus multas scripsit adnotationes. Quis autem ille fuerit, me quidem fugit. Fol. 1. a. legitur: *Anno CIOICXVII. Kal. Ianuarii.*

## CCXCIII.

[Rep. II. fol. 1.]

Codex membran. saec. XIII. eleganter et constanter scriptus, pictis litteris initialibus, folior. 277. Continentur:

DIGESTUM VETUS, CUM GLOSSIS, LIB. I — XXIV. Tit. II. (de divitiis et repudiis.) Incip. fol. 6. a. *Iuri operam daturum prius nosse oportet cet. Explic. fol. 275. et si concubinam sibi adhibuerit idem erit dicendum.* [Prioribus foliis habentur et tituli digestorum et praefatio illa, quae incip. *Omnem nostre rei publice cet. explic. et ipsis iudicibus observanda. Datum cet., et quae legitur secundo loco inter praefationes digestorum Tom. I. ed. Gothofr. pag. 2.]*

Fol. 276. et 277. continent FRAGMENTUM EX ACTIS CONCILII CUIUSDAM. — Caeterum scriptura huius codicis simillima est ei libro, quem supra sub num. CCXLII. descripsimus.

## CCXCIV.

[Rep. II. fol. 2.]

Codex membran. saec. XIII. admodum eleganter scriptus, pictis litteris initialibus, folior. 227. Continentur:

INFORTIATUM CUM TRIBUS PARTIBUS, CUM GLOSSIS, A LIB. XXIV. TIT. III. (soluta matrimonio quemadmodum dos petatur.) usque ad FIN. LIB. XXXVIII. Incip. *Dotis causa semper & ubique precipua est. cet. Explic. qui in hostium potestate erat postliminio non sit reuersus.* [Priora et ultima folia a bibliopegis adsuta aliquot continent glossas argumenti theologici, quarum multae a recentiore manu pro-

fectae sunt.] Hic codex priore est nitidior et non parum melior videtur, sed et antiquior. Posteriore parte diligentius scriptus est quam priore. Duos in eo scribendo laborasse, versiculi in fine appositii testantur:

*Est sepultus qui incepit  
Semper uiuat qui perfecit  
Mors legalis recte fecit  
Quod expletem non recepit  
Ergo grates deo damus.  
Illi librum referamus.  
Cum legatur gaudeamus.  
Sic in fine dimittamus.*

Additur etiam versus pentameter: *Explicit expliceat ludere scriptor eat.* Mentionem huius Codicis fecit ac specimen eius in tabula exhibuit Albert Kriegel. in dissertatione, cui titulus: *Antiqua versio Latina fragmentorum e Modestini libro de excusationibus in digestorum lib. XXVI. tit. III. V. VI. et lib. XXVII. tit. I. obuiorum in integrum restituta, Lipsf. 1830. pag. 13., ubi haec dicit: „Codex continet Infortiatum cum tribus partibus forma maxima in pergamento satis albo et laevigato, characteribus neogothicis optime formatis, prius una cum glossa quadam Anteaccursiana forte medio saec. XIII. conscriptum, quae tamen glossa ultra dimidium usque volumen rasa et per Accursianam glossam forte exeunte saeculo XIII. vel medio XIV. superductam cooperta extat; in extrema voluminis parte plane non aderat glossa Anteaccursiana ac sic absque ullo incommodo recens addi poterat glossa Accursiana, quam satis lepide scriba his voculis claudit: *Explicit expliceat, nunc scriptor ludere eat!* — Legum inscriptiones nihil nisi nomen Ieti addita sigla: *lib.* miniaturasque rubro et coeruleo colore pulcherrime obductas continet.“*

## CCXCV.

[Rep. II. fol. 5.]

Codex membran. saec. XIII. non male scriptus, pictis litteris initialibus, folior. 247. Fuit olim in bibliotheca Buxtorffii. Inest:

CODEX REPETITAE PRAELECTIONIS, A LIB. I. USQUE AD FIN. LIB. IX. Adscriptae sunt multae glossae, et ab antiquiore et a recentiore manu profectae. Incip. [post inscription.] *Cunctos populos quos clementie nostrae regit imperium in tali uolumus religione uersari cet. Explic. set lenitatis paterne testem habeant.*

Folia duo priora, quae ceteris longe sunt antiquiora, continent, ut videtur, fragmentum ex *Ordine Romano*, sed quae fol. 1. a. leguntur, adeo sunt in litura, ut paucissima tantum legi queant.

## CCXCVI.

[Rep. II. fol. 4. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, rubris inscriptionibus, folior. 90, quorum 2. b. 50. a. et 90. b. vacua sunt. Continentur:

ANONYMI LECTURA IN LIB. I. INSTITUTIONUM. [Fol. 3. a. haec adnotata sunt: *d. 21. Octobris 1569.*] Incip. *Sicut ex quatuor elementis omnia corpora conficiuntur cet. Explic. de haereditate ut actione tradita.* — In altero libri operculo legitur nomen: *Magister Henricus Lucas.*

## CCXCVII.

[Rep. IV. 4. 91.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 193, quorum 183. b — 193. scriptura vacante. Continetur:

HULDERICI GROSSII FORMALITAS IURISCONSULTI [i. e. de

verborum significatione et interpretatione]. Opus Cal. Aug. 1630. [vid. fol. 3. a.] absolutum et indice [fol. 1. et 2.] instructum. Incip. *Omnia scientia omnisque disciplina incipit a cognitione verborum* cet. Explic. *neque Papa neque Imperator disponere possunt.*

## X.

## CODICES IURIS GERMANICI.

## CCXCVIII.

[Rep. II. fol. 15.]

Codex partim membranaceus partim chartaceus, saec. XV. luculenter in duabus columnis scriptus, picturis aliquot elegantibus [fol. 2. a. 4. a. 160. a.] ornatus. Foliis constat 301. Continetur:

SPECULI IURIS SAXONICI LIBR. III. CUM GLOSSA. Titulus deest. Incip. fol. 2. a. *Des heiligen geistes mynne die stercke myne synne* cet. Explic. textus fol. 291. a: *es enwilkore denne das lantfolgk gemeyne*. Subscriptio haec est: *Finitum Anno domini M<sup>o</sup> CCCC<sup>o</sup> LXI<sup>o</sup> in die Margarete virginis hora q<sup>i</sup> prima*. Fol. 292. a. usque ad 298. b. *registrum operis* legitur.

Gaertnerus in praefatione ad edit. *Spec. Saxon.* haec de illo Codice scripsit: „Codex chartaceus eiusdem Bibliothecae [dixit enim antea de eo codice *Spec. Saxonici*, quem statim descripturi sumus], in Folio majori, ebenfalls in der alten Ober-Sächsischen Sprache geschrieben, worinnen das Idioma demjenigen fast gleich, welches sich in dem oben angeführten andern Codice der (Leipziger) Universitäts-Bibliothek bemerken lässt. [Cf. §. 10. praefationis laud. num. II.] Der Anfang wird mit Weglassung der beiden ersten Praefationen durch die Worte: Des Heiligen Geistes Minne etc. gemacht, enthält übrigens die vollständige Glosse, und zu Ende stehet: *Finitum* cet. Es sind beyde diese jetzt-berührten Codices aus Dr. Christoph Zobel's Verlassenschaft in diese Bibliothec gebracht worden, und vermuthlich diejenigen, deren sich Zobel bey seinen Editionibus gebraucht hat.“ — Fuit hic Codex, qui etiam commemoratur a Nietzsche in censura libri *Homeyeri: der Sachsenspiegel und das Sächs. Landrecht*, in Ephemeridibus Halens. 1827. tom. III. pag. 707., olim Scabinorum Lipsiensium; hinc fol. 1. quaedam formulae iurisiurandi leguntur, et quidem: *Des Richters Eydt. Vnd wie er sweren sol — Der Scheppen Eydt vnd wie die sweren sollen — Schepenschreiber Eidt*. Foll. 299 — 301. haec habentur: *Keiserlich Ordnung der Widertaufer halbn* [Caroli V.] — *Fürsilich vorkündigt Ordnunge der widertouffer halbn* [Georgii ducis Sax.] — *Juden aydt* — denique epistola scabinorum Magdeburgicorum, sine inscriptione. In operculo libri priori legitur: *Fürsilich Ordnung Beuetdere vund We-*

*gelagere betreffend* [Georgii ducis Sax.] — In extremo libri operculo a recentiore manu profecta haec leguntur verba: „NOTA. Das ich in einem Rathsbuch geschrieben gefunden vffin Copert, Das Doctor Petrus Freytagk, Einem Erbarn Rath alhier seine Rechtsbücher Dero Zweyhundert Dreyundfunffzig stück gebunden gewesen sein sollen, sampt vier oder fünff Rayale, zugestalt, secunda Feria post Visitationis Mariae, Anno p. Zwey und Zwantzig.“

## CCXCIX.

[Rep. II. fol. 16.]

Codex chartaceus saec. XV. non male scriptus, rubris litteris initialibus [in primo operis libro etiam caeruleis], prima picturata, scriptura in duas columnas divisa. Constat foliis 185, quorum 1. 7. b. 8. et 173 — 183. a. litteris vacante. Continetur:

SPECULUM IURIS SAXONICI. GERMANICE. CUM GLOSSA. Fol. 2. a. usque ad 7. a. legitur argumentum totius operis. Titulus milto pictus hic est: *hir begynnet das erste buch des lantrechts mit syner glosen*. Tum incip. opus ipsum fol. 9. a. a verbis [ed. Gärtner. pag. 13.]: *Got der do ist eyn begin vnde eyn ende aller guten dinge* cet. [Omissae igitur sunt et praefatio von derer Herrn im Lande zu Sachsen Geburt und Ankunfft et praefatio poetica.] Explic. fol. 171. b. *noch keyn recht uff das lant setzin is en wilkore das lant*. Subscriptio atro colore picta sed subductis lineis rubris: *Et sic est finis lantrechts Dis buch ist vollbrocht noch gotis geburt Tufunt iar virhundert iar dar nach in dem vir vnde driffsigisten iare des nesten donerstags nach des heiligen Crucistag exaltationis*. Eodem et seq. folio notae a recentiore manu profectae leguntur. Foliis 183. b. usque ad 185. b. *decisiones Scabinorum Magdeburgensium et Lipsiensium* leguntur. — Gaertnerus in ed. *Speculi Saxon.* (Vorbericht §. 10. V.) hunc Codicem commemoravit, atque et hunc et praecedentem Cod. ex hereditate D. Christophori Zobelii in nostram bibliothecam translatus esse dixit. Commemoratur hic liber etiam a Nietzsche in Ephemerid. Halens. 1827. tom. III. pag. 707. in censura libri *Homeyeri: Der Sachsenspiegel und d. Sächs. Landrecht*.



## CCC.

[Rep. II. fol. 17.]

Codex chartaceus saec. XV. satis luculenter scriptus, litteris initialibus et inscriptionibus multo pictis, scriptura in duas columnas divisa. Constat foliis 204, quorum 1. 7. b. 202. 203. et 204. scriptura vacant. Continentur:

- a) **SAECHSISCHES LEHNRECHT. CUM GLOSSA GERMANICA**, quae minoribus litteris scripta est, quam quibus textus exaratus est. Titulus deest. Fol. 2. a. usque ad 7. a. legitur argumentum capitulorum singulorum. Fol. 8. a. praefatio incip. his verbis: (*D*)er menschen gedanken gebrechlich ist cet. Opus ipsum incip. fol. 8. b. a. verbis: *Wer lehnrecht konnen wolle Der volge diffes buch* cet. Explic. textus fol. 178. a: *umb gut Kegen seyne*, glossa fol. 179. a: *non debet et C de testi. l. ii. xj.* Rubro picta subscriptio: *Hie hat Nu das lehnrecht eyn ende Vnde nu volget der Richtstig dot uber hirnach.*
- b) [fol. 179. b — 201. b.] **DER RICHTSTIG LEHNRECHTS**. Titulus deest. Incip. (*W*enn nyne eyn man seyne trauwe cet. Explic. *Das sul er bynnen sechs wochen usztihen. Amen.* Subscriptio multo picta haec est: *Hie hat das lehnrecht mit deme Richtstige eyn ende unde geschreiben Nach Cristu unfers lieben hern geburt Tausent vierhundert vnde dornach Im eyn unde Newntzigsten iare Am Dinstage Nach Iudica, In der heiligen Vastien.* — Commemoravit hunc codicem *Homeyeri* in libro: Verzeichniss deutscher Rechtsbücher des Mittelalters und ihrer Handschriften (Berol. 1836.) pag. 43. num. 247.

## CCCI.

[Rep. II. fol. 18.]

Codex chartaceus saec. XV. luculenter scriptus, litteris initialibus rubris, adscriptis in margine a recentiore manu glossis. Constat foliis 243, quorum 1. 168. b. 169. 223 — 243. scriptura vacant. Continentur:

- a) **SAECHSISCHES LEHNRECHT. CUM GLOSSA GERMANICA**. Titulus deest. Praefatio incip. fol. 2. a. *Der menschen gedanke gebrechlich ist* cet. Opus ipsum fol. 3. a. incip. *Wer Lehenrecht konen wolle der volge difsis buches lere* cet. Explic. fol. 168. a. *Non debet C. de testibus. l. jj. x.* Subscriptio rubris litteris picta: *Explicit lehnrecht sub anno etc. LXVII.*
- b) [fol. 170. a — 198. a.] **RECAPITULATIO DES LANTRECHTS**. Ita titulus, qui tamen in subscriptione demum legitur. Incip. *Von dem geistlichen* cet. Explic. *des landes willen.*
- c) [fol. 198. b — 205. b.] **RECAPITULATIO DES LEHENRECHTES**. Incip. *Von zweierleien fürsten* cet. Explic. *seynes ungenossin man würde.* Subscriptio rubris litteris picta: *Explicit Registrum lehenrecht.*
- d) [fol. 206. a — 222. b.] **AUREA BULLA CAROLI IV.** Titulus atro colore pictus: *Aurea. Bulla.* Incip. *In nomine sancte et individue trinitatis feliciter amen. Karolus quartus divina favente clementia romanorum imperator et bohemia rex ad perpetuam rei memoriam* cet. Explic. *ipsis valeat erudiri.* Subscriptio atro colore picta: *Explicit aurea Bulla Karoli quarti.*

## CCCII.

[Rep. II. fol. 19.]

Codex chartaceus saec. XV. crassioribus nec ubique perspicuis litteris scriptus, rubris litteris initialibus, folior. 187, quorum 12. 133. b. 177. b. et 187. scriptura vacant. Insunt haec:

- a) [fol. 1. a — 11. b.] **KEYSER-RECHT**. Titulus deest. Prologus Caesaris desideratur. Incip. [ab iis verbis, quae in ed. *Senckenberg.* in *Corp. Iur. German.* Tom. I. pag. 4. leguntur,] *EIN Iglich mensch sol wissen, dafs got ist recht und recht komet von got* cet. Inter foll. 10. et 11. duo desunt, ut etiam in fine fol. 10. a recentiore manu notatum est. [Fol. 10. desinit in verba: *Er sol Ine auch mit kuntschafft halte* .... Fol. vero 11. incip. *Wer des kayfers ..... besitzet der sol wartte* cet.] Explic. *gesworen wann er hat sein recht v'lorn.* Opus non divisum est in libros [cf. *Homeyeri* Verzeichn. deutsch. Rechtsbücher cet. pag. 24.] Deest etiam notatio capitulorum.
- b) [fol. 13. a — 133. a.] **SCHWAEBISCHES LANDRECHT**. Titulus deest. Incip. *HErre got himelischer vater durch deyne milte gute wie geschuft du den menschen* cet. Explic. *wan er das unrechte v'wurket hat.* Liber est scriptus sine ulla librorum capitulorumve notatione.
- c) [fol. 134. a — 177. a.] **SCHWAEBISCHES LEHNRECHT. SINE GLOSSA**. Titulus deest. Incip. *Hie heben sich die lehen an und wer lehenrecht er kennen wolle* cet. Explic. *dafs wir besitzen das ewige reiche des helfff uns got der vater got der sunne got der heilig geist Amen.* His verbis subscriptus est rubro colore annus: 1404. Leguntur etiam eodem folio haec: *Ambrosius Meusell. Von Wertheim. Anno Christi. 1629.* [Idem nomen etiam. fol. 187. b. repetitur]. Inde a fol. 178. a — 186. b. habetur registrum in *Keyserrecht, Landrecht, Lehenrecht*, cuius in fine rubro scripta haec leguntur: *Ab Incarnacione Crisij 1404.*

## CCCIII.

[Rep. II. fol. 20.]

Codex chartaceus saec. XV. per aliquot librariorum exaratus, litteris initialibus et inscriptionibus rubris, folior. 323, quorum 1. 156. b. 157. 308. b. 317. b. 320 — 323. a. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 2. a — 141. b.] **Vermehrter Sachsenspiegel** [DISTINCTIONES SAXONICAE]. Cf. *Homeyeri* Verzeichniss Deutscher Rechtsbücher cet. pag. 18. Liber primus habet capitula 47, secundus 10, tertius 16, quartus 44, quintus 30, sextus 23, septimus 4. Incip. *DIs buch ist eyn buch des rechten In weichbilde Sachffcher art also man es zu Madeburgk gebruchte un zu Halle* cet. Explic. *das lantvulz gemeyne Amen.* Tum epilogus sequitur: *Hie hat das buch eyn ende* cet.
- b) [fol. 142. a — 152. a.] **SENTENTIAE SCABINORUM MAGDEBURGENSIUM**. Titulus ruber: *Nu sich von der gerade.* Incip. *Ab cynes mannes weip sturbe* cet. Explic. *Verfigilt mit unserm zugefigel.* Tum rubro picta verba sequuntur: *finit feliciter in Deltzsch. LXXXIII ano.*
- c) [fol. 152. b — 156. a.] A recentiore manu profecta varia

quaedam; *notitiae historicae et preces Germanicae*, quae pertinent inde a fol. 153. a. [ubi incipiunt: *Czu wissen wie disse gebethe uff erdin gekomen sint Es geschah cet.*] usque ad fol. 156. a., ubi de iis in fine haec scripta sunt: *Der heilige babeft sanctus Kylianus hat beftiget dis gebeth vnd gegeben allen mentschen die dis gebeth sprechen wenn sie uber den Kirchoff gehen also vil ablas als manige tage indem jare sint vnde als vil also manche sele uff dem Kirchoffe ringum sint.*

- d) [fol. 158. a — 257. b.] *Die Magdeburger Fragen*. Vid. *Homeyeri* l. l. pag. 17. Incip. *Hye in diffem buche wollen wir sagenn Eiliche fragenn der werden scheppen zu magdeburgk, vnd ist geteilt eyn drey teil cet.* Explic. *zuwuschenn man ader weibe an erkennen globe.* Opus hoc divisum est in libros, capitula et distinctiones. Sed distinctiones omittuntur a cap. 9. distinct. 3.
- e) [fol. 258. a — 263. b.] *SENTENTIAE SCABINORUM MAGDEBURGENSIUM ET LIPSIENSIIUM*. Incip. *Sprechenn wir scheppen zu magdeburgk vff die selbten schriffte cet.* Explic. *fragenn wol bewust.*
- f) [fol. 264. a — 266. b.] *CAUTELA und Premis*. Cf. *Homeyeri* l. l. pag. 11. Titulus ruber hic est: *Hie hebet sich an die vorrede des Richtstiges*. Incip. *GAutela byn ich genant vnde byn komen yn die lant cet.* Explic. *an seyne tode zum letzten Amen.* Premis incip. *Premis byn ich genant Ich wil cet.* Explic. *das er nicht wurde erflant nach beroubet.*
- g) [fol. 266. b — 308. a.] *Richtstig Lantrechts*. Titulus ruber: *Hie hebet sich an der Richtstig*. Incip. *Synt das eyn recht gerichte werden sal das sal werden cet.* Explic. *abegenommen werde mit rechte, das vint man cet.* Additae sunt in hoc opere rubricae capitulorum et numeri. Capita sunt 49. Registrum et epilogus desunt.
- h) [fol. 309. a — 313. a.] *ARBOR CONSANGUINITATIS*. Incip. *Regula wie nahe der mage des mannes cet.* Explic. *also oben stet geschriebenn.*
- i) [fol. 313. b.] *PRECES QUAEDAM A ST. GREGORIO PAPA FIERI IUSSAE*. Incip. *Herre ihesu criste ich anbete dich cet.* Explic. Subscriptio: *denn gab er vierzehn thaufindt iar ablas.*
- k) [fol. 314. a.] *PRECES AD ALTARE FACIENDAE S. COLLECTA*. Incip. *O sanctissime deus mitissime deus qui electos cet.* Explic. *per omnia secla scolorum Amenn.*
- l) [fol. 315. a — 317. a.] *DECISIONES SCABINORUM LIPSIENSIIUM*. Incip. *Vnsern freuntlichen dinst cet.* Explic. *erkant werden von rechtsprech.*
- m) [fol. 318. a — 319. b.] *Wilkore der stadt Leiptzk Gerade zu nehmen Vnd zugebenn*. Incip. *Die gelassne fraue Sal nach yres Manes tode cet.* Explic. *zu ewigl. zceitten verbunden sein.*
- n) [fol. b. 23.] *Observationes quaedam medicae Germanice scriptae*, quorum hic est titulus: *Wer nun geloffen hat, wie man an dem plut erkennen sol ob der mensch gesundt ist od. nit.*

In priori libri operculo haec scripta leguntur verba: *Anno dni im 1514 jar vff sunabent noch conception-*

*niss maria habe Ich merten Kyffeller dis buch Iohannefs Senckeller apgekauft vor 2. fl. vnd ist bezalt dafs buch ist mir lip wer mirfs sihlt der ist ein dip efs sey ryter oder Knecht so ist her an den galgen gerecht.*

#### CCCIV.

[Rep. IV. fol. 1.]

Codex chartaceus saec. XV. luculenter scriptus et picturatus, inscriptionibus milto pictis, litteris initialibus picturatis [ita v. c. fol. 3. in littera initiali conspicitur imago *Eykonis de Reppau*], scriptura in duas columnas divisa. Foliis constat 278, quorum 1. et 278. [membranacea] 2. 276. b. et 277. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 3. a — 248. b.] *WEICHBILDUM SAXONICUM. CUM GLOSSA GERMANICA*. Incip. a praefatione rhythmica: *Got gebe syner selen rath der dis buch geticht hat Ecke cet.* Explic. *mit aller crafft vnd macht vnsern heiligen vaters Benedicte des Bobistis Amen Amen*. Articuli sunt 135.
- b) [fol. 248. b — 260. b.] *SENTENTIAE SCABINORUM MAGDEBURGENSIUM*. Incip. *Man soll nymant ufs syner geweren wissin cet.* Explic. *dorvne so nympt ein das rechte syn gute Vt in aut [sic] de exhibendis et introducendis reis*. Subscriptio minio picta est haec: *Scriptum per me Erhardum hegkel de peniczhawfsen Ratissponens dioc. Anno dni liij feria 5ta Braxedis virginis cet.*
- b) [fol. 260. b. col. b — 275. b.] *DUPLEX REGISTRUM IN WEICHBILDUM SAXONICUM*. Titulus rubro pictus hic est: *Sequitur Registrum super wichbilde indifferenter*. Incip. *Von des rechtes begynn cet.* Explic. *C XIII. per totum.* Et rubro picta subscriptio: *Et sic est finis huius operis.*

#### CCCV.

[Rep. IV. fol. 2.]

Codex chartaceus saec. XV. bene scriptus in duabus columnis, exceptis foll. 130 — 133., inscriptionibus rubris, litteris initialibus rubro vel caeruleo adpictis. Foliis constat 253, quorum 1. b. 130. a. 134. et 251. b — 253. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 129. b.] *LIBER DISTINCTIONUM, QUIBUS IUS MAGDER. S. WEICHBILD. TRADITUR, [Vermehrter Sachsenspiegel.]* Absolutus est VII sectionibus s. libris. Incip. *Dis buch ist eyn buch des rechten czu wichbilde yn sachsischer art also is meydeborg gebruchet cet.* Explic. *vnd utschlich ein synen erbin darvne antworten Et cetera.* Subscriptio haec est: *Explicit liber distinctionum Per Michaelen kranach Sub anno domini Millefimo quadringentesimo [1450] cuius sit deus gloriosus benedictus In secula seculorum AMEN.*
- b) [fol. 130. b — 133. b.] *Das buch von der sippe myt den regeln*. Ita titulus. Incip. *VOr allen dingin sal man wissen Das fulche lere vnd regeln dye hyer nach folgen gesatzt syn nach Sachsischem rechte nicht allene nach lantrechte Sündern och nach wichbilde rechte cet.* Explic. *nach fulckir vnderscheidungge Also oben stet beschribin yn den regeln Et cetera.* Fol. 130. b.,

quod caeteris altera parte maius est, pieta est arbor consanguinitatis.

- c) [fol. 135. a — 251. a.] *Die Magdeburger Fragen*, libri tres. Incip. *Hye hebin sich an jn deßsem buche eczliche vrogen der werdin hern scheppin von Magdeburg — vnd dißs büch ist geteilet jn dry teil Das ersie saget von dem rate Was sie zcu richten haben vnde sy angehoret vnde von Richter scheppin orteil vorsprechen erbe an zcu sprechen vnde von an irstorbenen gute von vormundschafft kinder alder Monche erbin Morgengobe von gobe anefang vnde von vnelicher gebort Das ander buch saget von solt vnde besaczunge Das dritte buch sagit von vngerichte also vme tot flege. cet. Explic. daz mogit ir nu obir rechten. Subscriptio rubra: *Hie hat dißs buch eyn [omisit librarius vocem ende] Got uns zcu synen reich sende amen.**

### CCCVI.

[Rep. IV. fol. 3.]

Codex chartaceus saec. XV. sed antecedente recentior, duabus columnis exaratus, inscriptionibus et litteris initialibus rubro pictis. Foliis constat 229, quorum 1. b. 146. b. 148 — 150. et 227 — 229. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 2. a — 141. a.] *Eadem illa, quae in antecedente cod. sub litt. a. recensuimus.* Sed in hoc codice additur adhuc capitulum, cuius haec est inscriptio: *Nu sulen wir lernen vnd erkennen ab eyner vff dem velde gemordet wurde ab er den begraben mochte ane gerichtseutte die weile er nicht geclaget hatte.* Incip. *Wirt eyn man ermort cet. Explic. das lant volg gemeyne Amen.* Tum sequitur epilogus rubro scriptus, qui incip. *Hie hat dißs buch eyn ende got vns seyne gnade sende cet. Explic. so bleibe wir alle gotis vnd marien kint. Amen.*
- b) [fol. 141. b — 147. b.] *Eadem, quae in anteced. codice sub litt. b. recensita sunt.*
- c) [fol. 151. a — 226. b.] *Eadem, quae in anteced. cod. sub litt. c. commemoravimus.* Initium idem est, paucis quibusdam mutatis. Finis: *domit ist alle ding abegeleget.*

### CCCVII.

[Rep. IV. fol. 4.]

Codex chartaceus saec. XV. in duabus columnis exaratus, inscriptionibus et litteris initialibus rubris ornatus, ab initio mutilus. Foliis constat 182, quorum 1. b. et 182. scriptura vacant. Continentur:

CODEx IURIS MAGDEBURGICI integer quidem, sed *V* libris absolutus. Titulus fol. 1. a. hic legitur: *In incipit [sic] liber Iuris medenborgeni v.* Incip. .... *keyne gewisse czal.* cet. Explic. *uf das lantvolk gemeyne et sic est finis.* Subscriptio haec est: *Explicit liber solemnis [haec rubro picta sunt; sequuntur atro colore picta:] Explicit liber subtilis legum more magdeburgensis [sic] Et quasi optimus liber in lege civili et dicitur distinctiones legum.* Rubro sunt picta verba: *Bys geloubet von hymel got. heiliger starker sabaoth.*

### CCCVIII.

[Rep. IV. fol. 5.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, foliorum 170, quorum 1. et 170. operculis libri agglutinata sunt. Continentur:

- a) [fol. 1. b — 130. b.] *Vermehrter Sachsen Spiegel LIB. I—IV.* Post registrum incip. fol. 3. *Dis buch ist ein buch des rechten In wichbilde sechsfisch cet. Explic. mit czeuen Rathmannen die dor obir gewest worn.* Rubro colore picta subscriptio haec est: *Explicit Sub anno incarnationis M<sup>o</sup> CCCC<sup>o</sup> quinquagesimo septimo.*
- b) [fol. 131. a — 170. a.] *Der Richt Stig Landrechts.* Incip. [post inscriptionem milto pictam: *von deme Rich ten vnd wie man das gerichte besietigen sal*] *Sint das ein recht gerichte cet. Explic. Das vint man vt Sachsen Spiegel libro secundo ... [art.?] XII C penultimo.* Subscriptio haec est: *hir had der richtfig ein ende Got uns allen kummer wende.*

### CCCVIX.

[Rep. IV. fol. 9.]

Codex chartaceus saec. XV. litteris initialibus et inscriptionibus rubris, foliorum 409, quorum 369. b — 371. b. et 407. b — 409. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 8. a.] *REPERTORIUM IN LANTRECHT, LEHNRECHT v. WEICHBILD, idem illud, quod codex CCCX. habet.*
- b) [fol. 8. b — 181. b.] *REPERTORIUM SPECULI SAXONICI, quod in duobus sequentibus Codd. legitur.*
- c) [fol. 182. a — 369. a.] *CODEx IURIS FEUDALIS SAXONICI. CUM GLOSSA.* Capitula sunt 81. Post Registrum [fol. 182. a — 188. b.] incip. fol. 189. a. *Der menschen gedanke gebrechlich ist cet. Explic. C. de testibus liij.* Subscripta sunt verba: *Nu sye got gelobt Hyr ist das ende des lehenrechtes.*
- d) [fol. 372. a — 407. a.] *Richtfig Landrechts.* Titulus minio pictus hic est: *Von dem richtfige das was czu dem gerichte gehört.* Incip. *SInt das eyn gerichte werden sol das sol werden von dryen personen cet. Explic. abe gewinnen werde mit rechte das vindi man — art XII c. penult.* Capitula sunt 48.

### CCCX.

[Rep. IV. fol. 7.]

Codex chartaceus saec. XV. foliorum 334, quorum 1. 8. b — 10. b. 53. 61. a. 79. a. 89. a. 146. a. 151. b. 171. b. 188. a. 205. a. 210. b. 220. a. 281. b. 289. b. et 331. b — 334. scriptura vacant. Continentur:

BOCKSTORFII REMISSORIUM SPECULI SAXONICI. Praemissa sunt: *das anbegyn eyns itzlichen artickels des Lantrechtes, lehnrechtes et wichbilde rechtes.* Incip. *Vff das ein yderman moge syne buchere rechtuertigen cet. Repertorium ipsum incip. fol. 11. a. his verbis: Apt. Der apt sal vor lehn entphan cet. Explic. mag man wol heymfsuchunge bewyfsen wich. ar. LXXXVII.*



## CCCXI.

[Rep. IV. fol. 8.]

Codex chartaceus saec. XV. folior. 286, quorum 1. et 273. b — 286. scriptura vacant. Continentur:

Idem REMISSORIUM SPECULI SAXONICI, quod in antecedente codice [fol. 11. a — 331. a.] habetur. Sed margini huius codicis recentior manus multa adscripsit, quae etiam post finem repertorii pag. 271. a — 273. a. nonnulla notavit, quae ad illud ius pertinent.

## XI.

## CODICES IURIS PARTICULARIS, MAXIME PUBLICI. STATUTA.

## CCCXII.

[Rep. III. 4. 24. c.]

Codex chartaceus saec. XVI. in Italia scriptus in foll. 223, quorum 1. 2. 3. b. 59. b — 63. 99. 164 — 171. 183. 199 — 207. et 214 — 223. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 3. a — 58. b.] *De necessaria divino iure sacri Romani imperii monarchia. Opusculum* HIERONYMI GARTONII *Auximatis una cum quibusdam aliis eiusdem sac. Rom. imperii iuribus particularibus.* Ita titulus. Incip. *Romani Imperii super omnes gentes et nationes Monarchiam diuinitus institutam tractare cupiens cet.* Explic. *ex debito semper subieci hodieque subiici uolo.* Post haec auctor illa verba subscripsit: *superiora feci per alium describere, qui plerumque incorrecte descripsit et emendauit haud perfecte.* Fol. 59. a. habetur manus Hieronymi Garzonii, qui etiam *Loca et auctoritates ad probationem huius tractatus* [fol. 64 — 75.] scripsisse videtur. [Hier. Garzonius, haud obscurus Ictus Bononiensis, floruit circa ann. 1580.]
- b) [fol. 76. a — 98. b.] HIERONYMI GARZONII *de foro Venetorum.* Incip. *Republicam Venetorum sacri Romani Imperii tribunal declinare non posse cet.* Explic. *et ad tutelam sacri Romani Imper. pertinere.*
- c) [fol. 100. a — 163. b.] EIVSDEM. HIER. GARZONII *ad sinum Adriaticum.* Ita titulus. Incip. *Contendunt Veneti se habere in sinu Adriatico plenum dominium cet.* Explic. *passent spiritualibus et temporalibus armis.*
- d) [fol. 172. a — 182. b.] EIVSDEM. *de ducatu fori Iulii.* Incip. *Ducatum fori Iulii esse feudum sacri Romani Imperii cet.* Explic. *aeterno tempore allodium perscripserunt.*
- e) [fol. 184. a — 198. b.] EIVSDEM. *de iure patronatus ecclesiae patriarchalis Aquileiensis.* Incip. *Nominationem et presentationem Patriarcarum ex iure Patronatus cet.* Explic. *Theutonici Romani Regni notissimo membro.* — Foll. 208 — 213. leguntur indices in eos tractatus, quos sub litt. b — e. recensuimus. In iisdem tracta-

tibus habentur etiam non paucae emendationes et notae marginales, quae ab ipso auctore profectae videntur.

## CCCXIII.

[Rep. VI. fol. 5]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 188, quorum 1. b. 54 — 57. 60. b. 129. b. et 188. b. scriptura vacant. Continentur:

REGISTRA LATINA PRIVILEGIORUM ET CONFIRMATIONUM FERDINANDI AB ANNO MDXXVII. ET [a fol. 151. b.] MAXIMILIANI II. AD ANNUM MDLXXIV. Incip. *Nos FERDINANDUS cet. notum facimus tenore presencium — Virginibus sacris que Immortali Deo corpora cum mente voverunt cet.* Explic. *nomine ipsius responderi mandantes. In quorum fidem cet. Dat. Viennae Austriae XIII. Octobris Anno MDLXIII.*

## CCCXIV.

[Rep. II. fol. 82.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 108, quorum 1. b. 77. b. 107. b. et 108. scriptura vacant. Hic codex perspicue scriptus continet:

- a) [fol. 1. a — 76. b.] *Handlung vnd vortragk zu Passau Zwischen Key: Mayt: vnd Hertzogk Moritzenn tzu Sachsen etc. Churfürstenn.* Ita titulus. Incip. *Durchlauchter Hochgeborner furst. E. F. G. seiät meine vnderthenige gehorsame dinstet cet.* Explic. *Al-ler getreulich vnd ungeuerlich. Ferdinand.*
- b) [fol. 77. a — 107. a.] *Handlung zu halber-Stadt Zwischen Hertzogk Heinrichenn zu Braunschweigk vnd den vortriebenen herrn vnnnd Iunckern Anno Im 1552.* Incip. *Vnser freuntlich vnd willige dinstet zuuor. Geseireng — wir wollen euch nit vorhalten cet.* Explic. *Zu uerdienen Erbottig. Datum cet. Wilhelm von gottes gnaden hertzog zu Braunschweig vnd Lünenburg.* — Fol. 1. a. et 77. a. conspicitur sigillum Iohannis Rostii, qui olim hunc librum possedit, cum circumscriptis verbis: SVSTINE ET ABSTINE.

## CCCXV.

[Rep. VI. fol. 13.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 236, quorum 7. b. 8. b. 14. 15. b — 18. 25 — 27. 29. a — 30. a. 42. 47. 48. 53. b. 54. 84. b — 86. 133. b. 135. b — 146. 147. b. et 236. b. scriptura vacant. Typis descripta sunt: 1) fol. 28., quo continetur: *Succession der Churfürsten zu Brandenburg, Cölln an der Spree, 1674.* 2) fol. 132., quo mandatum legitur *Friderici Wilhelmi Elector. Brandenb. dat. Cölln an der Spree d. 27. Iulii 1674.* 3) fol. 134., ubi mandatum habetur *Ioachimi Friderici Marchionis Brandenb. dat. Cölln an der Spree, d. 1. Decembris Anno 1602.* — Manu scripta sunt haec:

- a) [fol. 1. a — 30. b.] ANONYMI ANNALES BRANDENBURGICI. Titulus hic est: *Annales Marchiae Brandenburg. Ex Angelo et Archivo confecti.* Incip. *Quia res Germanorum ante Carolum Magnum cet.* Explic. *die ersten Landesprivilegien gegeben, vid. vitam istius.* Annales pertinent ab ann. 786. usque ad ann. 1555.
- b) [fol. 31. a — 122. a.] *Brandenburgische Landtages Reversse*, et quidem de anno 1534. [fol. 31. a — 41. b.] 1542. [fol. 43. a — 46. b.] 1534. [fol. 49. a — 53. a.] 1572. [fol. 55. a — 84. a.] 1602. [fol. 87. a — 122. a.]
- c) [fol. 123. a — 130. b.] *Georgii Wilhelmi Marchionis Brandenburgiae Müntz Edict, dat. Cölln an der Spree, am Newen Jahrestage 1623.*
- d) [fol. 131.] *De iure braxandi eiusque oneribus in der Chur und Mark Brandenburg dieseits der Oder und jenseits der Elbe.*
- e) [fol. 147. a — 207. b.] *Copia des Landtages Reversses de dato Cölln an der Spree am 26. Iulii Anno 1653.*
- f) [fol. 208. a — 223. b.] *Extract Churf. Brandenburg. Ioachims Constitution, wilfür und Ordnung der Erbfälle und Andere sachen, wie damit durch die gantz Mark Brandenburg und der zugehörigen Landen hinführo soll gehalten werden.* [Gedruckt zu Berlin im Grauen Kloster durch Nicolaum Waltzen Anno 1540.]
- g) [fol. 224. a — 236. a.] *Variae Quaestiones iuris controversi.*

## CCCXVI.

[Rep. III. 4. 30.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 451, quorum 1. 2. b. 80 — 91. 92. b. 314. b — 328. 432. et 445 — 451. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 2. a — 79. b.] *Anzeigungsschrift Bitt vnnnd Protestation Ioachim Friderichs Posulirten Administrators des Primats vnnnd Ertzstifts Magdeburgk contra Peter Ernsten Grauen vnnnd Herrn tzu Mansfeldt in der Mansfeldischen Glaubiger Schultsachen eingewandte.* Incip. *Wolgeborner — Inn angemaster Appellation sach cet.* Explic. *form Rechtens nderthenigk anrueffendt.*
- b) [fol. 92. a — 314. a.] *Petri Ernesti Comitis Mansfeld. Confutatio vndt Vornichtung oder aufleschung, der vermeinten antzeigungsschrift. den 5. Iunii Anno 1583. einkommen, contra Ioachimum Fridericum.* In-

cip. *Hochwürdiger — wieder eine vermeinte und allerdings cet.* Explic. *Recht vnd gerechtigkeit ime zu theilem.*

- c) [fol. 329. a — 444. b.] *Scripta quaedam de lite inter Episcopatum Moguntinum et Erfurtum exorta, ao. 1590. sq.* Incip. *Wir Rudolph der ander — Uns hat der Churfürst Wolffgang cet.* Explic. *zu uordienen jeder Zeit willigk. Dat. Dresden den 20. Februarii Anno [15]90.*

## CCCXVII.

[Rep. IV. fol. 12. d.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunte scriptus, folior. 222, quorum 1. b. 17. b. 18. b. 47 — 49. 77. b — 83. 117. l. 129. et 140 — 222. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 2. a — 12. a.] *Wahlcapitulation des Administrators zu Magdeburg Ioachim Friedrich Prinzen des Churfürsten Iohann Georg zu Brandenburg, d. a. 1567.*
- b) [fol. 12. a — 17. a.] *Vertrag des Administrators mit dem Thumbcapittel. Durch Vntterhandlung des Churfürsten zu Brandenburg. Anno 1580.*
- c) [fol. 18. a — 39. b.] *Neue Capitulation oder Pacta 1598.* [Sunt Christiani Guilhelmi Administratoris.]
- d) [fol. 40. a — 45. b.] *Des Churfürsten zu Brandenburgk Marggraff Iohanns Georgen vnd des Herrn Administrators des Ertzstifts Magdeburgk, Assecuration vber vorgehende Pacta.*
- e) [fol. 46. a. et b.] *Iuramentum des Hauptmans zum Gebichenstein vnd off Sanct Moritzburg.*
- f) [fol. 50. a — 77. a.] *Vortzeichnüs was vor angefelle, Begnadigungen vnd Exspectanzen der Administrator Joachim Friedrich ertheilet hat, annis 1567 — 1587.*
- g) [fol. 84. a — 87. b.] *Bericht von der Lehntaffel vndt befiellung des Thals zu Halle.*
- h) [fol. 88. a — 93. a.] *Nachrichten von den drei Bornmeistern [aufs einer alten Hallischen Cronica Ao. 1386.] vom Salzgrefen und Salzwerke des Administrators Ioachim Friedrich.*
- i) [fol. 93. b — 97. a.] *Copey des Ersten Holtz-Contractes mitt Churfürst Augusto zu Saxon. Anno 1582.*
- k) [fol. 97. b — 101. b.] *Copeien der vier alten Vortzeichnüs [der Eigenthümer der Pfannen sämtlicher vier Brunnen des Salzwerkes zu Halle], so der Bornschreiber Andreas Huiuff der Eltter geschrieben vnd hinterlassen.*
- l) [fol. 102. a — 116. b.] *Varia de Hala urbe ex veteribus chronicis excerpta.*
- m) [fol. 117. a — 128. b.] *Pacta, welche Ertzbischoff Sigismundus mitt dem Capittel zu Halberstadt vffgerichtet. Anno 1556.*
- n) [fol. 130. a — 139. b.] *Taxa vnd Satzunge der Wirker, Vffbohrer, Treger, Saltzleder vnnnd Schopper.*

## CCCXVIII. et CCCXIX.

[Rep. IV. fol. 14.]

Codex chartaceus saec. XVII. duorum voluminum, quorum primum constat foliis 547. Horum vacua sunt: 1. b. 17. b. 33. 34. a. 41. b. 42. b. 125. b. 133. b. 134. 140. b. 181. b.

278. b. 298. b. 299. b. 323. b. 324. 325. b. 402. b. 435. b. 441. b. 462. 463. b. 478. 544. b. et 547. Alterum volumen folia habet 404, quorum 1. b. 137. b. 369. b. 385. b. 395. b. 402. b. scriptura vacat. Continentur:

*Deductiones und Producten des Raths zu Nürnberg wider die Marggrafen zu Brandenburg in Sachen der freislichen Obrigkeit.* Primi voluminis titulus hic est: *Articuli defensionales peremptorios et elisivi, Bürgermeister und Rath zu Nürnberg, Contra Brandenburg, In causa der freislichen Obrigkeit Produ: 7. Febru: Anno 1533.* Incip. *Wolgeborner — Als weiland der Durchleuchtig hochgeborne Fürst, Marggraff Casimir* cet. Explic. *dieselben widerumb zu trucken.* — Secundum volumen hoc titulo inscriptum est: *Gravamina in angeffelter Revision sachen, Burgermeister und Raths der Stadt Nürnberg, als gewesenen Beklagten, contra Den Durchleuchtigen, Hochgebornen Fürsten und Herrn, Herrn Georg Friederichen, Marggrafen zu Brandenburg pp. als gewesenen Kläger. Das possessorium der frittigen hohen Freislichen Obrigkeit im Nürnbergischen territorio betreffend.* Product. *Spirae. 8. Iunii Ao. 1585. Nürnberg. contra Brandenburg. in po der hohen freislichen obrigkeit Volumen Secundum.* — In hoc volumine [quod incip. fol. 2. a. *Wolgeporne — Ein Erbar Rath der Stadt Nürnberg sollet in Kein Zweifel* cet. Explic. *religqua istius §. in originali omiffa.*] continentur etiam quaedam typis descripta, nimirum: a) [fol. 370.] *Litterae infeudationis Rom. Regis Rudolphi supra Burgraviatu Nuremberg: Iudicio provinciali et aliis sc. Anno 1273.* — b) [fol. 371.] *Bulla Aurea Rudolphi Rom. Regis super infeudatione Burgraviatus Anno 1281.* — c) [fol. 393 — 404.] *Errata typographica, Oder mangel, so sich in collationirung der Nürnbergischen Revisions Acten, contra Brandenburg befunden, die hohe Freisliche Obrigkeit betreffend.*

### CCCXX. et CCCXXI.

[Rep. IV. fol. 15.]

Codex chartaceus saec. XVII. duorum voluminum, quorum primum constat foliis 523. Horum vacua sunt: 1. b — 3. 223. 248. b. 424 — 427. 446. 450. 517. b. et 519 — 523. Secundum volumen absolvitur foliis 547, quorum 1. b — 3. 80. b — 87. 406. b. 427. b. 428. et 545 — 547. vacua sunt. Continentur:

*Deductiones Brandenburgicae contra Nürnberg in puncto der hohen Freislichen Obrigkeit.* Primum volumen incip. [fol. 4. a.] *Wolgeborner — Vor E. G. erscheint Anwalt der Durchleuchtigen Hochgebornen Fürsten und Herrn Herrn Casimirs* cet. Explic. *on allen jren und jrer Erben schaden, ohn alle gefehrde 1443.* — Volumen secundum incip. [fol. 4. a.] *Hochwürdiger Fürst — Obwol eines Erborn Rahts zu Nürnberg Syndicus einen Satz* cet. Explic. *nihil praeter approbandum approbans.*

### CCCXXII.

[Rep. II. fol. 94. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 50, quorum 1. 2. b. 3. 10. b. 11. 37. b. 39. b. et 50. scriptura vacat. Insunt haec: a) [fol. 4. a — 10. a.] *PUNCTATIO dessen, was Zwischen denen Durchlauchtigsten Fürsten und Herren, Herrn*

*GEORG WILHELM und Herrn RUDOLPH AUGUSTEN Gevattern, Hertzogenn zu Braunschweig und Lüneburg wegen Dero Erb. Unterthünigen Stadt Braunschweig, auch in und vor Derselben Belegenen Stifftiern St. BLASII und CYRIACI und Closters St. AEGIDII abgeordnet und verglichen worden.* Incip. *Obfchon Herrn Hertzogen Georg Wilhelm Fürstl. Dchl. Der Meinung gewesen* cet. Explic. *aufser Recht angezogen noch ausgedeutet werden. Zu mehrerer Urkunde* cet. *So geschehen und geben — d. 6. May 1671.* cet.

- b) [fol. 12. a — 33. b.] *SERENISSIMI [i. e. AUGUSTI WILHELMII DUCIS] gnädigste Confirmatio Dero getreuen Landschafft Zufiehenden Privilegiorum d. 14. May 1716.* Ita titulus. Incip. *Von Gottes Gnaden Wir August Wilhelm* cet. *für Uns unsere Erben* cet. Explic. *Dabey kräftig schützen wollen. Zu Uhrkund* Desfen cet. — d. 14. May 1716.
- c) [fol. 34. a — 37. a.] *TRANSACTIO INTER WILHELMUM DUCEM BRUNSVIC. ET ANTONIUM ABBATEM. S. LUDGERSII.* Incip. *Von Gottes Gnaden Wir Wilhelm* cet. *in Wetschop einer ewigen Gedächtnis* cet. Explic. *gerne gednen heben. Gegeben* cet. 1490. cet.
- d) [fol. 38. a — 39. a.] *HENRICI DUC. BRUNSVIC. LITTERAE TRADITIONIS FEUDI, de praepositura Olsburgensi ad Christophorum Sorschium quendam transferenda.* Incip. *Wir von G. G. Heinrich* cet. — *Bekennen — dass wir nach tödlichen Abschied* cet. Explic. *getreulich und ungewegerlich. Und dies zu Urkund* cet. (de ao. 1557.)
- e) [fol. 40. a — 49. b.] *Stadt- und Budjadinger Landes-Recess zu Hamburg ao. 1653.* (inter duces Brunsvicensis et Holsaticos). Ita titulus. Incip. *Wissentlich, kund und offenbahr sey hiemit jedermänniglich, Als zwischen* cet. Explic. *und jedes Orihs überliefert werden solle. So geschehen* cet. (d. 19. Mart. 1653.) — Caeterum fol. 2. b. post titulum et elenchum contentorum in hoc volumine leguntur verba: *Sum Christophori Henrici, Nobilis Domini de Berger.*

### CCCXXIII.

[Rep. II. fol. 90. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 111, quorum 1. 2. et 100. b — 111. scriptura vacat. Continentur:

*Cluifche und Marchische Landgerichtsordnung, data a Wilhelmo Duce Cliviensi.* Incip. *Wir Wilhelm von Gottes gnaden Hertzogh* cet. — *Thuen hiemit menniglichen zu wiffen Nachdem die tägliche erfahrung gibbt vnnnd bezeugt* cet. Explic. *gefolgt, vnnnd gehalten werden soll.*

### CCCXXIV.

[Rep. II. fol. 111.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. [a scriba numeris notatorum] 193, quorum 1. 2. 22. b. 23 — 26. 50. b. 92. et 93. scriptura vacat. Continentur:

- a) [fol. 3. a — 22. a.] *Lettere scritte dal S. Cardinale Astalli detto Panphilio e dal S. Cardinale Chigi Secretario di Stato di Papa Innocentio X. hora Papa Alessandro VII. A mons. Nicolo di Bagno Nuntio in Francia dalli 3. Gennaro allo 28. Decembre 1654.*



- b) [fol. 27. a—50. a.] *Lettere scritte da Mons. Rospi-  
gliosi Arcivescovo di Tarso Secretario di Stato del  
Sommo Pontefice Alessandro VII. a Mons. Nicolo  
Arcivesc. di Atene Nuntio in Francia dell' Anno  
1655. per tutto Decembre di detto Anno.*  
c) [fol. 51. a—191. b.] *Registro delle Lettere scritte a  
Padroni di Parigi cominciato li 7. Agosto 1654. sino  
li 5. Febraro 1657. Subscripta sunt haec: Il fine  
delle lettere della Nunciatura.*

## CCCXXV.

[Rep. IV. 4. mai. 83.]

Codex chartaceus saec. XVII. splendide ligatus, folior. 549,  
quorum 530. b. et 534—549. scriptura vacante. Continentur:  
*Compendio delle Risposte fatte al Fabro dal Collegio  
Mantouano nella Causa del Monferrato.* Ita titulus.  
Est deductio contra ducem Sabaudiae, qui praetendit in ducatu  
Montierat. Incip. *Pretende il Duca di Saudia il  
Ducato di Monferrato* cet. Explic. [fol. 530. a.] *come in-  
finitamente desidera.* Foll. 531—33. legitur index conten-  
torum huius voluminis.

## CCCXXVI.

[Rep. IV. fol. 12.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 380, quorum 25. b. 42. b.  
54. b. 62. b. 68. a. 72. b. 78. b. 101. b. 143. a. 158. b—161.  
164—174. 213. b. 220. 221. scriptura vacante. Continentur:  
RECESSUS ALIAQUE ACTA PUBLICA COMITUM DE MANS-  
FELD SAEC. XVI. et XVII. Incip. D. A. I. *In puncto quo-  
rundam delictorum* cet. Explic. *und vorordennte Rñhe,  
ACTVM VT SVPR.* — Reperiuntur in hoc cod. etiam acta  
ex iure civili, haud tanti illa momenti, ut singula enumerare  
pretium esse existimaverimus.

## CCCXXVII.

[Rep. III. 4. 29.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 380, quorum 1. b—22. b.  
23. b. 191. b. 192. 193. a. 247. b. 248. 251. 365. b. 366.  
et 380. b. scriptura vacante. Continentur:  
*Mansfeldische Sequestrations-Acta. In welchen ent-  
halten das grofse Executions-Urtheil Churf. Augusti, und  
in denselben die Creditores oder Gläubiger, an der Zahl  
355. Die sämtlichen Schulden, nemlich 26 Tonnen Gol-  
des. Item Churfürst Christian I. und II. Patente und Ur-  
theil in eben dieser Sache. Ingleichen die Gravamina de-  
rer Grafen von Mansfeld und andere hierzu nöthige Dinge.*  
Ita titulus. Liber incip. *Von Gottes Gnaden Wir Augu-  
stus — bekennen und thun kundt, Nachdem Wir auf der  
— — Vielfeltiges, stehnliches vndt vnablässiges ansuchen*  
cet. — Explic. *vorsehen vnd bedacht werden möge. Signa-  
tum Eilslebenn, d. 24. Sept. 1613.*

## CCCXXVIII.

[Rep. II. fol. 95.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. [quorum paginas, qui librum  
scripsit, numeris notavit] 467, quorum 1. b. 7. 8. 9. b.  
40. b. 47. b. 48. 49. b. 127. b. 128—130. 205. b. 206—  
210. 229—233. 246. 247. 259. b. 260. 261. 265. 266.  
285. b. 286. 304. 309. 310. 317. 318. 329. 330. 334. 341. b.

342. 369. b. 370. 375. 376. 381. 382. 394—396. 406. 424.  
429. 430. 437. b. 438. b. 445. b. 446. 459. b. 460. 466. b. et  
467. scriptura vacante. Insunt haec:

*Landibuech. Darinnen der ordennlich Gerichts Pro-  
cesss wie man vor der hohen vnd nidern Landts Obrig-  
khait Im Ertzhertzogthumb Österreich ob vnd vnder der  
Enns In Ordinari vnd Extraordinarischen güetlich  
vnd rechtlich verfahren solle, sambt etlichen beeder  
Landtsfrechten vnd gemainen Landtsgebreüchen begriffen  
vnd verzeichnet sein, Darnach sich ain yeder der in di-  
sen Landden wohnt vnd zü hanndlen hat, zü richten  
waifs. Durch mich Sebastian Ster mit fleifs zü-  
samen geschriben. Nach Chrsiti heilligen gebürde Im Ain  
Tausent Fünffhundert Siben vnd sibentzigsten Jar.  
Ita titulus operis. Incip. [post indicem, a fol. 2—6. b.] fol.  
10. a. *Nachdem von alter heerkhomen* cet. Explic. *der kann  
weittläuffiger, wie in Iure zu procediren den Speculatorem  
lesen.* Telog. Finis.*

Caeterum in titulo fol. 1. a. haec leguntur scripta: *Servio  
Michaeli Fuebero SS. Theologiae Licentiato, Bnue V.  
MARIAE ad gradus Moguntiae Canonico et pro tempore  
Parocho Petzenkirchen: et Burgstallensi. ex dono filiae  
Scriptoris diligentissimi. Anno salutis nostrae M. DC.  
XLIV.*

## CCCXXIX.

[Rep. II. fol. 96. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. luculenter scriptus, rubris inscrip-  
tionibus, folior. 423, quorum 1. b. 5. 8. b. 364. et 387—  
423. scriptura vacante. Continentur:

*Des Hochberumbten Konigreichs Behaimb Statuter  
Ordnungen vnd Rechten vorneute Reformation Durch  
Petrum Stierba Burger zum Cadan etc. Mit angehaufftem  
Indice, wie in fine zu befinden. Aus Behaimbischer Sprach  
in Deutsche einfeltig gebracht. 1568. Post praefationem  
ad Balthasarium Abbatem Ossecensem [dat. Cadan. d. 21.  
Maii 1566.], registrum capitulorum et dedicationem *Wolffii  
de Witzeffowicz* ad Maximilianum II. Imp. [quae etiam  
in sequente Cod. legitur] opus ipsum fol. 11. a. incipit. In-  
itium et finis eadem sunt, quae in sequente codice. — A  
fol. 365. a—386. b. legitur registrum libri.*

## CCCXXX.

[Rep. II. fol. 96. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. perspicue scriptus, folior. 493,  
quorum 461. et 493. b. scriptura vacante. Continentur:

*Landes Ordnung Des Konigreichs Behaimb aufs Be-  
haimischer in die Deutsche Sprach Transferirt.* Ita titu-  
lus. Auctor huius versionis est *Wolff von Witzeffowitz,  
Oberster Landtschreiber im Konigreich Beheimb* pp., ut ex  
subscriptione dedicationis ad Maximilianum II. Imperatorem  
[dat. Pragae, *Sonnabend nach Marie himmelfart Ao. Im  
(15) LXIII.*] liquet. Post hanc dedicationem, quae a fol.  
1. a—3. b. legitur, opus ipsum fol. 4. a. incip. *Von Weh-  
lung Election oder Chur Königlicher Majestet A. 1. So  
offt es dahin gereicht, das nach Laut des Privilegien  
dieses konigreichs* cet. Explic. *vndt demselben nach soll  
sich einer gegen dem Andern vorhalten.* A fol. 462. a. le-  
gitur *Repertorium der Behaimischen Landtordnung.*

## CCCXXXI.

[Rep. II. fol. 96.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 251, quorum 1. b. 20. 64. 96. b. 131. 201. 202. 247 — 251. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1 — 200. b.] *Berckrecht. König Wentzefslai des Sechsen in Behaimb welche Mathes Enderlein Röm: kön: Mayt: Ambts vorwalter in Sant Joachimsthal aus dem latein Ins Teutzsche gebracht vnnnd zusammengeordnet hatt. Anno 1548.* Ita titulus minio pictus. Post praefationem et dedicationem ad Ferdinandum Regem [a fol. 2. a — 19. b.] opus ipsum, in quatuor libros [I. a. fol. 23. a. II. a. fol. 65. a. III. a. fol. 97. a. IV. a. fol. 132. a.] divisum a praefatione *Wenceslai* his verbis incip. *Allmechtiger Ewiger Gott ein Brunn aller güte* cet. Explic. fol. 200. b: *fürkommen, vnd Vorhüthen werde.* (Et rubro picta verba:) *Ende des Bergkrechtien.* — In hac parte codicis inscriptiones cum librorum tum capitum et subscriptiones argumentaque ad marginem addita minio belle pictae sunt.
- b) [fol. 203. a — 246. b.] *Vom Bergkwerck vnd was sich darbey zutregelt In der Ordnunge sonsten nicht begriffen. Auch wie sich Bergkmeister vnd Geschwornen in Ihren diensien vnd Amptern vorhalten sollen zun allerley fellen vnd alten gebreuchen in S. Joachimsthal gehalten. Einem Ieden Bergkman so alda Bergkwerck bauet, diensflich vnd nützlich zu wissenn. Durch Matthes Enderlein Bergkmeister vnd Ambtsvorwalte zu daselbst zusammengebracht. Ao. 1556.* Ita titulus rubro pictus. Incip. *Was sich der Bergkmeister in Ahnnemunge der Muthzettel* cet. Explic. *alle so vorgestellet worden Vermöge des 23. Artickels im Dritten theil Der Bergkordnung.*

## CCCXXXII.

[Rep. II. fol. 88.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 274, quorum 1. b. 4. b. 90. b. 147. 199. b — 201. et 202. b. scriptura vacant; paginis numeratis. Hoc libro, qui, ut ex emblemate in superiori libri operculo apparet, olim in bibliotheca Ioh. Christophori Wagenseilii fuit, continetur:

PROMPTUARIUM STATUTORUM OMNIUM ET CONSTITUTIONUM REGNI POLONIAE, ad usum domesticum PAULI SCERBICZ conscriptum, in sex partes digestum. Pars I. De iure personarum. II. De rebus publicis et privatis. III. De iudiciis. IV. De delictis. V. De bello et re militari. VI. De ducatibus Regni. Cum indice rerum et verborum copiosissimo singulari eiusdem PAULI SCERBICZ studio et diligentia elaborato. MDXC. Incip. post recensum singulorum cuiusque partis capitum [fol. 7. a.] *Sicut unus REX ita una quoque lex* cet. Explic. in *Zythomiecz Iudiciorum tempus* — 189. FINIS. Benedictus Dominus.

## CCCXXXIII.

[Rep. VI. fol. 9.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte scriptus, folior. 13, quorum 1. b. et 13. b. vacua sunt. Continentur:

*Gerawischer Vertrag daselbst Anno 1598. auffge-*

*richtet, dann zu Magdeburg Anno 1599. den 29. April revidiret, und letzlichen zu Onoltzbach den 11. Junii Anno 1603. confirmiret, dem die Contenta pactorum familiae Alberti, Achillis Germanici, mit einverleibet. Ita titulus. Fol. 1. a. praeterea haec leguntur scripta: M. Freyb. R. Dresd. Ann: em. 1734. 30. Oct.*

## CCCXXXIV.

[Rep. IV. fol. 11. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 510, quorum 1. 2. 123. b — 133. b. 134. b. 216. 217. 218. b. 381. b. 383. b — 386. b. 431. b. 444. b — 446. b. 466. b. 467. 468. b. 497. et 501 — 510. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 3. a — 123. a.] ANONYMI ICTI OBSERVATIONES AD CONSTITUTIONES ELECTORALES SAXONICAS. Incip. *Ad constit. I. Non distinguit Constitutio* cet. Explic. *mit vorbehalt wie kurtz zuvor bemeldett.*
- b) [fol. 134. a — 215. b.] OBSERVATIONES CURIAE ELECTORALIS SUPREMAE LIPSIENSIS. *Collectae quondam a Ioanne Ulrico I. U. Doctore et iudicii eiusdem Assessore praecipuo. Quibus accesserunt observationes aliae complures, sine ordine certo, prout in proscripto iudicio casus evenerunt, recens annotatae, quibus nonnunquam aliarum quaestionum quae in gubernatione Rochlicensi Electorali occurrerunt, explicatio admixta est.* Ita titulus. Incip. *Maiores pars concludebat ipsum* cet. Explic. [fol. 212. b.] *qst. Curiae Electoralis.* Foll. 213 — 215. index legitur.
- c) [fol. 218. a — 383. a.] OBSERVATIONES PRACTICAE. *Tam ad processum iudicii praesertim Provincialis Lipsensis, quam ad Decisiones causarum pertinentes.* Ita titulus. Incip. *Titius citatur ad audiendam sententiam* cet. Explic. [fol. 381. a.] *debitum actor velit probare.* Foll. 282. et 283. habetur index.
- d) [fol. 387. a — 431. a.] ANONYMI CONSILIUM IURIDICUM in causa quadam debitoria. Incip. *Nach vleisiger vorlesung vnnndt erwegung* cet. Explic. *eines mehr gegründeten bedenckens hiermit Vnbegeben.*
- e) [fol. 432. a — 444. a.] *Willkühr der Stadt Leiptzig Gerade zu geben vnnnd zu nehmen.* Incip. *Also siehet der Stadt Leiptzig* cet. Explic. *vnnnd vor Schaden zue hüeten.*
- f) [fol. 447. a — 466. a.] JOANNIS TIMAEI CONSILIUM in causa successoria Schönburgica, dat. Cicae, d. 29. Octobr. 1610. Incip. *Facti species. Der fall, darüber mein rechtlich bedencken begereth wirdt* cet. Explic. *et manus subscriptione attestor. Cicae* cet.
- g) [fol. 468. a — 496. b.] *Erbeinigung der Crohnn Böhmenn mit Sachsen vssgericht denn 20. Aprilis Anno 1579.* Incip. *Vonn Gottes gnaden wier Augustus* cet. Explic. *zu uollführen vnnnd Dero nachzukommen. Dafs zur urKundt* cet.
- h) [fol. 498. a — 500. b.] *Frtheil Ihr. Kay: May: wegen der primogenitur der Fürsten zu Altenburg und Weimar.* Incip. *Wir Rudolff der Ander vonn Gottes gnaden* cet. Explic. *oder eintrages ganz unverhindert und ungehindert, Mitt Uhrkundt* cet. Dat. Prag. d. 27. Sept. 1607.



## CCCCXXV.

[Rep. VI. fol. 7.]

Codex chartaceus saec. XVII. nitide scriptus, qui olim fuit in bibliotheca Caspari Vogleri I. V. D., cuius emblemata aeri incisum in primo folio conspicitur. Folia habet 357, quorum 1. b—3. 4. b. 237. 238. b. et 357. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 4. a—236. b.] *Incliti et illustrissimi principis ac domini AUGUSTI SAXONIAE DUCIS* cet. CONSTITUTIONES a facultate iuridica almae Vniuersitatis Witebergensis disputatae et in quinque partes diuisae, in quibus tractatur I. De contractibus, vel quasi. II. De successione et ultimis voluntatibus. III. De iis, quae concernunt processum iudicium. IIII. De delictis, vel quasi. V. De variis casibus. Cum gemino indice in finem libri reiecto: quorum prior titulum capitula, posterior rerum summas verborumque notas refert. Ita titulus. Pars I. legitur a fol. 6. a. II. a fol. 69. b. III. a fol. 110. b. IV. a fol. 154. a. V. a fol. 210. a. Fol. 5. a. et b. legitur praefatio ad Augustum. — Incip. fol. 6. a. *Es ist ein großer Zweifel, Wann einer ein guth verpfendet* cet. Explic. *Et iuxta hanc pronunciamus.*
- b) [fol. 238. a—357. a.] *Incliti et illustrissimi principis ac domini AUGUSTI SAXONIAE DUCIS* cet. CONSTITUTIONES a facultate iuridica almae Vniuersitatis Lipsiensis [sic] disputatae et duos in libros diuisae: quorum primus novem capitulis, quibus difficillimae quaestiones iuris deciduntur, absolvitur, secundus in 5 partes subdivisus est: quarum parte I. De contractibus vel quasi. II. De feudis. III. De successione. IV. De iudicialibus. V. De delictis vel quasi disseritur. Cum indice gemino ad calcem libri adiecto: quorum prior capitulum et questionum summas continet: alter rerum et verborum memorabilium notas comprehendit. Ita titulus. Lib. I. legitur a fol. 239. b. Lib. II. p. 1. a fol. 283. b. p. 2. a fol. 315. b. p. 3. a fol. 318. b. p. 4. a fol. 327. a. p. 5. a fol. 334. a. Incip. post praefationem ad Electorem fol. 239. b. *Ist demnach ansehnlich dis der vornembst und eliste Irrige Punct* cet. Explic. *nec hic ut existimamus necessarium.* — A fol. 354. a—357. a. legitur index.

## CCCCXXVI.

[Rep. III. fol. 6.]

Codex saec. XVII. exeunt. folior. 518, quorum 220. 238. b. 239. b. 292. b. 347. b. 352. b. 378. 420. b. 421. b. 508. 517. et 518. scriptura vacant. Continentur haec apographa:

- a) Post indicem contentorum huius voluminis fol. 1. a. et b. sequitur [fol. 2. a—5. b.] *Keyserliche [Sigismundi] Investitur, über die Chur- und Reichs Lehn Herzog Friedrichen zu Sachsen ertheilet.* Dat. Ofen ao. 1425. Incip. *Wir Sigismund* cet. bekennen wie wir fieder der Zeit, als wir cet. Explic. *pflichtig zu thun ist, ohne alle gefürde. Und zu Uhr Kund* cet.
- b) [fol. 6. a—19. b.] *Die Erbverbrüderung zwischen den Häusern Sachsen, Brandenburg und Hessen* getroffen, dat. Naumburg den 30. Martii 1614. Incip. *Von Gottes Gnaden Wir Iohann George* cet. cet.

Nachdem unser der Chur- und Fürsten zu Sachsen cet. Explic. *neben gethaner Eydesleistung uns mit unsern Händen auch unterzeichnet.* cet.

- c) [fol. 20. a—39. b.] *Erb Einigung der Cron Böheim, mit dem Chur- und Fürst: Hause Sachsen.* Dat. Prag, d. 13. Apr. 1557. Incip. *Wir Ferdinand* cet. cet. *Nachdem Wir Uns vergangenen Tausend fünffhundert und Sechs und Vierzigsten Jahres* cet. Explic. *und Deren Nachkommen. Dessen zu Uhrkund* cet.
- d) [fol. 40. a—51. b.] *Erb Vereinigung so zwischen Sachsen und Hessen Anno 1587. getroffen worden* [inter Christianum electorem, Fridericum Wilhelmum, Ioannem Casimirum et Ioannem Ernestum duces Saxoniae: altera vero parte Wilhelmum Ludovicum, Georgios fratres et Mauritium, Landgravios Hassiae], dat. d. 8. Julii 1587. Incip. *Wir* cet. cet. *Nachdem in vorigen Zeiten unsere Voreltern* cet. Explic. *auch festiglich zu halten und haben derothalben — unterzeichnet* cet.
- e) [fol. 52. a—219. b.] *Chur- und Fürstl. Sächs. Compactaten oder der Zeitliche Vertrag, de dato 23. Julii ao. 1567. Darinnen die Gebrechen, so das Chur- und Fürstl. Haus zu Sachsen noch in dem Lande gehabt, beygelegt und erörtert.* Incip. *Von Gottes Gnaden Wir* cet. *Nachdem fieder auffrichtung der Römischen Keyserlichen Maj. Capitulation* cet. Explic. *gebürlichen Gehorsamb leisten, Alles treulich und ohne Gefährde. Des zu Uhrkund* cet.
- f) [fol. 221. a—238. a.] *Bericht wegen der Balley Thüringen Hertzog Christian betreffend.* Incip. *Demnach* *Er. Churfürstl. Durchl. aus dato Dresden am 18. Julii dieses itzlaufenden Jahres, uns gnädigst zu vernehmen gegeben* cet. Explic. *zu leisten, so bereitwilligst als Pflichtschuldigst.*
- g) [fol. 239. a—292. a.] *Des Fürstlichen Sächs. Hauses zu Weymar mit dem auch fürstl. Hause zu Sachsen Naumburg und Zeitz über die gefürstete Graffschaft Henneberg auffgerichtete Theilungs Receß den 9. und 17. Aug. Anno 1661.* Incip. *Wir* cet. cet. *Demnach der Weyl. Durchl. Hochgeborne Fürst Herr Iohann George der Erste* cet. Explic. *hiermit frey willig ledig und lofs sagen. Alles treulich* cet.
- h) [fol. 293. a—308. b.] *Nachzufragen was es eigentlich umb das Burggraffthum zu Magdeburg vor eine Beschaffenheit habe.* Incip. *Die Erkundigung kan fürnehmlich auf nachgesetzte Puncte* cet. Explic. *wiederum gebracht werden möge.* p.
- i) [fol. 309. a—336. b.] *Receß und Vertrag über einige zwischen Sr. Churfürstl. Gnaden zu Mainz und Dero Erz Stiftung an Einen: und denn Fürstl. Hause zu Sachsen am Andern Theile so wohl wegen der Stadt Erffurth, und Derselben district hergebracht und praetendirten Rechten und Gerechtigkeiten als auch in andern Dingen endtstanden und wieder beygelegte Irrungen de dato Leipzig am 20/30 Decembr. 1665.* Incip. *Zu wissen als zwischen dem Hochwürdigsten Fürsten und Herrn, Herrn Iohann Philippen*



- cet. Explic. darüber zu suchen und aus zu wirken, Alles treulich cet.
- k) [fol. 337. a—347. a.] Churfürst Johann Georg II. mit Dero Herrn Brüdern Herzog Moritz zu Sachsen Fürstl. Durchl. getroffener Wieder Kauffs Contract über das Amt Pegau p. de dat. Dresden den 18. Aprilis Anno 1662. Incip. Wir cet. cet. bekennen, Als Gott nach seinen heiligen unerforschlichen Rath cet. Explic. wirklich werden gethan haben. Alles ganz treulich cet.
- l) [fol. 348. a—351. b.] Tradition der Niederlausitz von Churf. Joh. Georg II. an Dero Herrn Bruder Herzog Christianum pp. de dat. Dresden am 12. April. 1657. Incip. Von Gottes Gnaden Wir cet. bekennen — Demnach der weyland Durchl. Hochgebohrne Fürst, Herr Johann Georg cet. Explic. unverkürzt verbleiben lassen Treulich cet.
- m) [fol. 352. a—377. b.] Tradition-Recess die Ober- und Nieder-Lausnitz betreffend, de dat. Görlitz d. 1<sup>2</sup>/<sub>4</sub> Aprilis 1676. Incip. Kund und zu wissen sey hiermit. Nachdem die izo Hochlöblichste Regierende cet. Explic. ab- und vorgelesen worden cet.
- n) [fol. 379. a—387. b.] Revers Königs Ferdinandi, auch Confirmation und Abhandlung wegen der verwilligten 173 Pferde Ritterdienste, de dat. Augspurg d. 11. Aug. 1550. Incip. Wir Ferdinand cet. bekennen. — Nachdem — Hans von Schlieben cet. Explic. ihrer alten aussetzung tragen und leiden. cet.
- o) [fol. 388. a—403. a.] Confirmation und Bestätigung einer Abhandlung, ezlicher zwischen dem vorigen Herrn Landt-Voigte Herrn Christoph von Dohnau und den Ständen vorgefallenen Articulu, de dat. Schloß Prage, d. 20. Novembris 1561. Incip. Wir Ferdinand — Nachdem sich verschiener Zeit zwischen Unserm Land Voigt cet. Explic. und gänzlich vorbehalten. Das meinen Wir ernstlich. Mit urkund cet.
- p) [fol. 403. b—408. a.] Landes Privilegium der Römischen Keyserl. Majestät dem Marggraffthum Ober Lausitz wegen der Gesamten Handt, de dat. Prage d. 9. Aug. 1575. Incip. Wir Maximilianus der Ander — bekennen — Dafs vor Uns mehrmahlen erschienen sind cet. Explic. geruhiglich darbey erhalten werden. cet.
- q) [fol. 408. b—411. b.] Privilegium wegen des Amts der Landeshauptmanschaft im Marggraffthumb Oberlausitz, de dat. Prage, d. 20. Martii 1603. Incip. Wir Rudolph der Ander — bekennen — dafs Uns die Wohlgeborne cet. Explic. zu iederzeit darüber schützen und handhaben cet.
- r) [fol. 412. a—413. b.] Des Amts Hauptmans zu Budissin Bestallung Ao. 1572. Freytags nach Elisabeth. Incip. Wir Hans, Herr von Schleinitz cet. bekennen — nachdem der Edle — Hans von Maxen cet. Explic. nach erstatten und vergnügen lassen. Des zu mehrer Urkund cet.
- f) [fol. 414. a—420. a.] Rechtmüssige und Hoherhebliche Uhrsache, warumb die Seydau Lehnbauern und Unterthanen bey dem Königl. Schloß zu Budissin und Amt der Land Voigtey und Landeshauptmanschaft verbleiben und nicht alienirt werden sollen. Incip. Ersilich, dafs Sr. Maj. Königliches Schloß cet. Explic. nicht zugelassen noch bewilligen wollen.
- z) [fol. 421. a—503. a.] Königs Ferdinandi Entscheidung unterschiedener Puncten zwischen Landt und Städten der Ober- und Nieder-Lausnitz, de dat. Schloß Prage d. 8. Febr. 1544. Incip. Wir Ferdinand — thun kund allermünniglich, Nachdem jüngst verschiedenes Jahr cet. Explic. aufzuerlegen hierinnen zu vermeiden. Das alles zu Urkund cet.
- u) [fol. 503. b—507. b.] König Ferdinandi confirmation etlicher Articulu, so in König Iohannis Privilegio begrieffen nemlich dafs das Marggraffthum Oberlausitz außer deren von Städten, um und zu ewigen Zeiten, von der Cron Böheimb nicht solle verschrieben, versetzt, verpfündet, verfreymarckt, verkauft werden; Item wegen nicht schuldiger Steuer- und Ritter-Dienste über die Grentze, de dat. Schloß Prage, d. 11. Decembr. 1549. Incip. Wir Ferdinandus — bekennen — Nachdem sich die Marckt oder Weichbilder Budissin cet. Explic. Hoheiten, in alle wege unvergriffen, und unschädlich. Gebiethen darauß cet.
- v) [fol. 509. a—516. b.] Anonymi Quaedam de Budissa urbe eiusque agro, et de principibus Saxoniae antiquissimis illius dominis. Incip. Dafs die Herrschaft Budissin oder Budetz cet. Explic. Die Wittichindische familia Budissin beherrscht habe.

## CCCCXXVII.

[Rep. IV. fol. 12. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 299, quorum 5. 11. b. 15. 17. b. 28. b. 29. 54. b. 55. 73. b. 78. b. 79. 86. 87. b. 105. 148—150. 156. b. 168. b. 172. b. 176. b. 177. 187—191. 194—199. 200. b. 224—226. 230. b. 258. b. 259. 262. b. 268. b. 270. b. et 272. b—274. b. scriptura vacant. Fuit hic liber olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii. Continentur:

- a) [fol. 1. a—4. b.] Privilegium domus Saxonicae de non appellando, August. Vind. d. 2. Maii 1559.
- b) [fol. 6. a—7. b.] Einiger Sächsischer Abgeordneten Schreiben deswegen an den Administrator Friedrich Wilhelm, Prag, d. 21. Maii 1797.
- c) [fol. 8. a—11. a.] Memorial, was bey dem Röm. Kayser in Nahmen der Chur- und Fürsten zu Sachsen wegen Verneuerung und Declaration der Privilegien de non appellando et evocando von den abgesandten Räten gesucht worden, d. 7. Jun. 1597.
- d) [fol. 12. a—14. b.] Kayser Rudolphi II. Decret in puncto praecedentiae et iuris primogeniturae im Hause Sachsen. Prag, den 27. Sept. 1607.
- e) [fol. 16. a—17. a.] Der Fürstinn Dorothea Maria Schreiben an die Weimarischen Landstände wegen besagten Decrets; Reinhardtsborn, d. 9. Jan. 1608.
- f) [fol. 18. a—23. b.] Georg Siegmund Seldens Schreiben an Christoph von Carlowitz, wegen Marggraf Albrechts und der Englischen Heirath Philippi II. Brüstsel, ult. Maii 1554.

- g) [fol. 24. a—26. a.] *Derer drei weltlicher Churfürsten Bedenken wegen des Pabstis; der Ferdinandum nicht vor einen Kayser erkennen wollen. Augst. Vind. 1559.*
- h) [fol. 26. b—28. a.] *Zweener geistlicher Churfürsten Bendenken in eben der Sache.*
- i) [fol. 30. a—32. b.] *Oratio legati Polonici ad status Borussiae de cura Marchioni Georgio Friderico committenda, Regiom. d. 2. Ian. 1578.*
- k) [fol. 32. b—33. b.] *Responsum legatis Poloniae ab ordinibus Borussiae datum, d. 12. Ian. 1578.*
- l) [fol. 33. b—34. a.] *Eorundem litterae ad regem Poloniae, d. 12. Ian. 1578.*
- m) [fol. 34. b—37. b.] *Oratio legatorum Brandenburgicorum ad regem Poloniae, Varsov. d. 20. Febr. 1578.*
- n) [fol. 37. b. et 38. a.] *Eorundem oratio et gratiarum actio in ipso actu infestationis habita, d. 27. Febr. 1578.*
- o) [fol. 38. b—42. a.] *Eorundem solennis et necessaria protestatio contra praetensam, non tamen auditam quorundam contradictionem in actu investiturae, d. 25. Febr. 1578. celebrato, factam.*
- p) [fol. 42. a—49. b.] *Legatio Regis Poloniae ad Electorem Brandenburgicum, una cum huius responso, mense Febr. 1579.*
- q) [fol. 50. a—51. b.] *Responsio Electoris Saxonici eidem legato data.*
- r) [fol. 52. a—54. a.] *Responsum Electoris Brandenburgici regio oratori datum, d. 4. Febr. 1581.*
- s) [fol. 56. a—61. b.] *Oratio legatorum Ioachimi Friderici Electoris Brandenburgici ad regem et rempublicam Poloniae, d. 21. Febr. 1601.*
- t) [fol. 62. a—63. b.] *Responsio, d. 17. Mart. 1601.*
- u) [fol. 64. a—73. a.] *Oratio legati regis Daniae, Varsov. d. 26. Febr. 1601.*
- v) [fol. 74. a—77. a.] *Oratio habita nomine Electorum et Principum Germanorum in comitiis Varsov. d. 27. Febr. a legato Palatino Hippolyto a Collibus.*
- w) [fol. 77. b. et 78. a.] *Responsio.*
- x) [fol. 80. a—85. b.] *Litterae feudales Ducis Prussiae; Lublin. d. 19. Iul. 1569.*
- y) [fol. 87. a—100. b.] *Acta legationis regis Navarrae ad Elector. Saxon. et Brandenb. aliosque S. R. I. Principes, d. a. 1583.*
- z) [fol. 100. b—104. b.] *Responsum Electoris Saxoniae.*
- aa) [fol. 106. a—109. b.] *Alia acta legationis Navarr. de ann. 1585.*
- bb) [fol. 110. a—111. a.] *Responsum Electoris Saxoniae.*
- cc) [fol. 111. b—113. b.] *Kayser Rudolphs Schreiben an Chur: Sachsen und Brandenburg der Franz. Händel wegen, nebst der Sächs. Antwort.*
- dd) [fol. 114. a—117. b.] *Chursachsen an Brandenburg diefer Sache wegen; d. 16. Iun. 1585.*
- ee) [fol. 118. a—123. b.] *Navarrische Legation-Sachen, d. ann. 1586.*
- ff) [fol. 124. a—131. b.] *Acta legationis Navarricae d. ann. 1587.*
- gg) [fol. 132. a—136. b.] *Secretae quaedam admonitiones de Pontificiorum consiliis e Gallia transmissae.*
- hh) [fol. 137. a—147. b.] *Secunda legatio ann. 1587.*
- ii) [fol. 151. a—155. b.] *Chursachsen an Dännemarck wegen der von Engelland gesuchten Vereinigung; Annaburg, d. 31. Iul. 1585.*
- kk) [fol. 156. a—168. a.] *Pfältzische Vormundschafts-Sachen, d. 13. Apr. 1584.*
- ll) [fol. 169. a—172. a.] *Sigismundi Imperatoris privilegium de successionem in Electoratu Palatino, d. 10. Mart. 1434.*
- mm) [fol. 173. a. et b.] *Extract aus Pfaltzgraf Friedrichs väterlicher Disposition und der brüderl. Vergleichung.*
- nn) [fol. 174. a—176. a.] *Marggraf Georg Friedrichs Replica.*
- oo) [fol. 178. a—186. b.] *Pfältzische Duplica.*
- pp) [fol. 192. a—193. b.] *Kayser Rudolphi Antwort an den Herzog von Württemberg wegen Donawerth; Prag, d. 5. Dec. 1607.*
- qq) [fol. 200. a—202. a.] *Kurtzer Inhalt der zu Presburg gehaltenen Versammlungs- Tractaten, d. 23. Ian. 1608.*
- rr) [fol. 202. b—204. a.] *Derer Ungarischen Stände Schreiben an den Kayser; Presburg, d. 1. Febr. 1608.*
- ss) [fol. 204. b—205. b.] *Confoederatio Archiducis Mathiae et Statuum Hungariae, d. 19. Apr. 1608.*
- tt) [fol. 206. a—208. b.] *Ertzh. Matthäu Schreiben an die Chur- und Fürsten des R. R. seinen Zug betreffend. Znaim, d. 26. Apr. 1608.*
- uu) [fol. 209. a—211. b.] *Extract der Artickel, welche Ertzh. Matthäu Gesandten den Böhmischen Ständen vorgetragen, d. 26. Mai. 1608.*
- vv) [fol. 212. a—216. b.] *Böhmischer Majestäts-Brief.*
- ww) [fol. 217. a—223. b.] *Apologie derer Böhmischen Stände, warum sie ein Defensionswerck anstellen müssen.*
- xx) [fol. 227. a—230. a.] *Chur-Sachsen an K. Matthiam in Böhmen, d. 16. Oct. 1608.*
- yy) [fol. 231. a—233. b.] *Extract der Evangel. Östereichischen Stände unter und ob der Ens endlichen Erklärungsschrift an den Ertzh. Maximilianum.*
- zz) [fol. 234. a—239. a.] *Ewige Richtung des Königs und der Cron Böhmen mit denen Hertzogen zu Sachsen; Eger 1459.*
- α) [fol. 239. a—243. b.] *König Georgens Belehnung Herz. Albrechts de ann. 1459. und König Wladislai, de ann. 1472.*
- β) [fol. 244. a—248. b.] *Ewige Einigung zwischen Böhmen und Sachsen. Briix 1482.*
- γ) [fol. 249. a—254. a.] *Sächsischer Revers darüber.*
- δ) [fol. 254. b—255. b.] *Extract aus der verneueren Erbeinigung zwischen Böhmen und Sachsen, ann. 1579.*
- ε) [fol. 256. a—258. a.] *Kaiser Maximiliani Privilegium an den Oberlausitzischen Adel wegen Vererbung ihrer Lehen; Prag, d. 9. Aug. 1575.*
- ζ) [fol. 260. a—264. b.] *Derer Sächsischen Land-Stände*



*Caution-Notel wegen der Iülichfchen Lande. Dresden, d. 20. May 1611.*

- η) [fol. 265. a.] *Des Kayfers Schreiben an die Erzherz. Margaretam. Wien, d. 15. Oct. 1621.*
- θ) [fol. 265. b—266. b.] *Herzog Wilhelms in Bayern Schreiben an seinen Sohn, den Churf. zu Cölln, d. 9. Nov. 1621.*
- ι) [fol. 267. a—268. a.] *Friedrichs Kön. in Böhmen Schreiben an Herz. Iohann Casimir und Iohann Ernst zu Sachsen; Prag, d. 28. Sept. 1620.*
- κ) [fol. 269. a—270. a.] *Prag an Leutmeritz, dafs sie sich an Oesterreich ergeben sollen, d. 16. Nov. 1620.*
- λ) [fol. 271. a—272. a.] *Elect. Saxo ad Regem, Regnam et viduam Regis Galliae; a. 1624.*
- μ) [fol. 275. a—291. b.] *Memorial, was bey der Böh-mischen Conföderation und darauf gerichteten General-Defension zu erwegen.*
- ν) [fol. 292. a—294. b.] *Extract aus einem vertraulichen Schreiben an einen Obristen. Wien, d. 12. Iul. 1619.*
- ξ) [fol. 295. a—298. b.] *Der Herren Directoren Begehren an die Herren Oberlausitzischen Gesandten.*
- ο) [fol. 299. a. et b.] *Extract aus einem vertraulichen Schreiben. Brunn, d. 10. Iul. 1619.*

### CCCCXXVIII.

[Rep. VI. fol. 6.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, ex bibliotheca Kreysigiana in nostram translatus, folior. 189, quorum 2. b. 13. b—15. b. 16. b. 36—39. 40. b. 89. b. 125. 126. 127. b. 140. b—142. b. 143. b. 151. 152. 153. b. 166. b. 167. b. 176. b—178. b. 188. b. et 189. scriptura vacant. Fol. 1. a. legitur nomen rubro scriptum: *Hannfs Ernst Schwan*. Continentur:

- a) [fol. 2. a—13. a.] *Erbverbrüderung, zwischen denen Chur- und Fürstlichen Häusern Sachsen, Brandenburg und Hessen, getroffen und aufgerichtet im Anno 1614.*
- b) [fol. 16. a—35. b.] *Hertzog Iohann Georgen des Ersten zu Sachsen auffgerichtetes Testament sambt der Confirmation und Codicill. 1652.*
- c) [fol. 40. a—88. b.] *Punctuation, so Churfürstl. Durchl. zu Sachsen, Hertzog Iohann George der Andere mit dessen Herren Brüdern getroffen hat. 1657.*
- d) [fol. 89. a—124. b.] *Churfürstl. Durchl. zu Sachsen, Hertzog Iohann Georgen des Andern zwischen Dero Herren Brüdern getroffener Hauptvergleich. 1657. Haec typis descripta sunt apud Glaffeyum.*
- e) [fol. 127. a—140. a.] *Vergleich, so Churfürstl. Durchl. zu Sachsen, Hertzog Iohann George der Andere, mit dessen Herrn Brüdern, wegen der Steuern getroffen hat. 1657.*
- f) [fol. 143. a—150. b.] *Vergleich, so zu Torgau ao. 1681. mit Hertzog Iohann Georgen dem Dritten Churfürsten, und Hertzog Iohann Adolph zu Weissenfels getroffen.*
- g) [fol. 153. a—166. a.] *Extract über Einnahme und Auf-*

*gabe bey der Churfürstl. Sächsl. Renthkammer auff zwey unterschiedene Jahre (1686—88.)*

- h) [fol. 167. a—176. a.] *Landtags Ordnung.*
- i) [fol. 179. a—188. a.] *Relation, wie die Regalien und Reichslehen, denen Chur- Fürstl. Sächsl. Gesandten und Abgeordneten von <sup>10</sup>/<sub>20</sub> Octobris 1693. in Wien gereicht worden.*

### CCCCXXXIX.

[Rep. IV. fol. 12. h.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, qui olim in bibliotheca C. G. Kreyssigii fuit, folior. 203, quorum 54. b. 78. b. 100. 104. b. 116. b. 120. b. 138. b. 145. b. 147. a. 148. a. 149. a. 153. 161. b. 177. b. 191. b. 192. b. et 193. b. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a—18. b.] *Capitulatio Herzogs Christiani II. zu Merseburg, d. d. Merseb. d. 19. Nov. 1691.*
- b) [fol. 19. a—54. a.] *Capitulatio Herzogs Moritz Wilhelm zu Merseburg, d. d. Merseb. d. 4. Iul. 1712.*
- c) [fol. 55. a—78. a.] *Capitulatio des Churfürsten Friedrich August zu Sachsen im Namen des damals unmündigen Herzogs Moritz Wilhelm zu Merseburg, d. d. Dresden d. 17. Dec. 1694.*
- d) [fol. 79. a—99. b.] *Vergleichs-Recesse zwischen dem Churfürsten Friedrich August zu Sachsen und Herzogs Christian zu Merseburg Wittwe, wegen der Vormundtschaft und andern anhängigen Sachen, ann. 1692—94.*
- e) [fol. 101. a—161. b.] *Verschiedene Schriften, Urkunden und Briefe die Reichstagsfachen zu Regensburg betreffend, d. ann. 1663—72. In his verbi causa legitur: Eine Sächsishe Deduction, die Landsässigkeit der Herrschaft Tonne wider den Grafen zu Waldeck betreffend, d. a. 1672.*
- f) [fol. 162. a—177. a.] *Georgii Franzkii, Cancellarii et Consilarii Saxo-Gothani, Consilium: Ob vermöge des Religionsfriedens die Macht, Kirchen und Schulen zu reformiren, an der Landesobrigkeit hange, also, dafs ein Churfürst oder Stand des Reichs die Religion, der er anhängig, in seinem Lande einführen, und dagegen die andere abstellen können.*
- g) [fol. 178. a—193. a.] *Varia historica ad bellum Suecicum pertinentia, d. a. 1705.*

### CCCCXL.

[Rep. III. fol. 5.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunt. folior. 352, quorum 1—26. 27. b. 51. b. 61—63. 248. 273. 274. 275. b. 294. 302. b. 306. et 307. b—352. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 27. a—50. b.] *Haupt-Recesss Derer Chur- und Fürstl. Herren Brüdere Durchlauchtigkeiten zu Sachsen Sub dato Dresden am 22sten Aprilis Anno 1657. Ita titulus. Est eadem illa transactio, quae habetur in cod. hui. repos. 4. fol. 76. a—99. a.*
- b) [fol. 51. a—60. b.] *Endlicher Steuer-Vergleich Derer Chur- und Fürstl. Durchl. zu Sachsen Herren Gebrüdere auff den Anno 1661. gehaltenen Landtag zu Dresden geschlossen. Signat. den 19. Martii 1661.*



c) [fol. 64. a—242. b.] *Diarium über der Wienschen verrichtung Anno 1660.* Ita titulus. Est diarium legati cuiusdam Saxonici, cuius nomen tamen nusquam legitur. Incip. *Den 8. Maji zu Wien als es ohngefahr umb 11 Uhr cet. Explic. zum besien gereichen möge. Und Gott spreche darzu Amen.* Subscriptio haec est: *Und hiermit wird Gegenwertiges Diarium beschloffen, so seinen anfang genommen hat hora 11 des <sup>5</sup>/<sub>18</sub> May und sich endiget hora 5. vespertina des <sup>13</sup>/<sub>23</sub> Juny Anno salutis 1660.*

d) [fol. 243. a—247. b.] *DIPLOMA LEOPOLDI I., quo IOANNES HENRICUS MENIUS, DYNASTA IN AUERSTEDT ET STENDORF ET MAURITI DUCIS SAX. CANCELLARIUS INTER NOBILES REFERTUR, dat. Viennae d. 28. Decembr 1660.* Incip. *Wir Leopold — thun kund jedermänniglich: Wiewohl die Höhe der Röm: Keyserl. würdigkeit cet. Explic. unnachlässlich zu bezahlen verfallen seyn solle. Mit Uhrkund cet.*

e) [fol. 249. a—272. b.] *RECESSUS INTER MAURITIUM, FRIDERICUM WILHELMUM, WILHELMUM ET ERNESTUM, DUCES SAXONIAE, FACTUS DE COMITATU HENNEBERGENSI DIVIDENDO, dat. Vimariae, d. 9. Aug. 1660.* Incip. *Von Gottes Gnaden Wir cet. Demnach der weiland Durchlauchtigste Hochgeborne Fürst cet. Explic. auf alle Unsere Erben und Nachkommen fortpflanzen mögen. Zu Uhrkund cet.*

f) [fol. 275. a—293. b.] *Huldigung wie dieselbe 1661. in Henneberg den 22. zu Schleusingen und den 24. Augusti zu Suhla von denen Vasallen allerseits Geist- und Weltlichen Unterthanen dem Hochwürdigsten Durchlauchtigsten Fürsten und Herrn, Herrn Moritzen, Herzogen zu Sachsen cet. cet. geleistet und abgelegt worden.* Ita titulus. Incip. *Nachdem zwischen denen Herren, Herren Herzogen zu Sachsen cet. Explic. mit einem Körperlichen Eyde zubeistärcken.*

g) [fol. 295. a—302. a.] *Antrag für des Stifftstags Proposition gehalten am 24. Nov. 1663.* Ita titulus. Cuius vero capituli haec propositio sit, nusquam in illa legitur. Incip. *Wenn der Lobwürdigste Keyser Iustinianus cet. Explic. Gerechtigkeit und friede sich küsse p. Und es bleiben p.* Subscriptio deest.

h) [fol. 303. a—305. b.] *Mandatum. Dafs die Landkinder ehe sie auff Universitäten und hohen Schulen ziehen, sich zuvor von Herrn Hoffprediger examiniren lassen sollen, dat. Moritzburgk an der Elster vor Zeit, den 13. Junii Anno 1664.* Incip. *Von Gottes gnaden Wir Moritz, Herzog zu Sachsen cet. zu wissen, dafs seither Unser geführten Landes Fürstl. Regierung cet. Explic. keiner Beförderung sich zu getrüben haben sollen. An dem geschicht cet. — Caeterum fol. 307. a. legitur titulus hic: INSTRUCTION des — Herrn Iohann Georgen des Andern cet. cet. wornach hinfüro zu Derselben gemeinen Consistorio zu Leipzig verordnete Assessores und andere dazu bestellte Personen sich sammt und sonderlich richten und solcher in allen Puncten und Clausulen gemefß verhalten sollen. Sed titulus tantum habetur.*

## CCCXLI.

[Rep. IV. 4. 91. c.]

Codex chartaceus saec. XVIII. a *G. C. Kreyfsigio* scriptus, folior. 69, quorum 2. b. 53. b—55. b. et 65. vacua sunt. Continentur:

*Anonymi Nachricht von Chur-Sächsischen Land- und Ausschufs-Tägen von Ao. 1185. bis 1718.* Ita titulus. Incip. [fol. 3. a.] *Alldieweil aus der Historie zur Gnüge erhellet, dafs Teutschland niemahls cet. Explic. und andern Bedürfnissen.*

## CCCXLII.

[Rep. III. fol. 9.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt. et XVII. ineunt, folior. 519, quorum 101. b—108. b. 347. b. 371. 379. b. 390. b. 410. b—413. b. 446. b. 472. b. 473. b. 474. b. 518. et 519. scriptura vacant. Foll. 23. 179. 296. 297. et 446. longe sunt caeteris foliis minora, quorum tertiam tantum partem fere aequant. Continentur:

a) [fol. 1. a—495. b.] *ACTA IN CAUSSA NICOLAI CRELLII CANCELLARII.* Incip. *Postquam, Deo Opt. Max. ita volente annis ab hinc octo cet. Explic. ihm und uns allen eine fröhliche Auffersichung.*

b) [fol. 496. a—517. b.] *Leich Predigt über den custodierten D. Nicolaum Krell — Anno Christi 1601. geschehen in der Kirchen zu unser lieben Frauen [d. 10. Octobr.] durch Nicolaum Blumium, Pfarrern zu Dohna. — Incip. Geliebten im Herrn, ein frommer Christe cet. Explic. umb ihrer selbst Ehre willen, Amen.*

## CCCXLIII.

[Rep. III. fol. 7. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 397, quorum 1. b. 175. b. et 397. b. scriptura vacant. Continentur:

*LIBERTAS ORDINUM LUSATICORUM, ex fundamentis genuinis deducta, ex Antiquitatibus Historicis et Archivorum Monumentis corroborata, et contra Adversariorum Objectiones et oppugnationes vindicata, Auctore CASPARO HEINRICO HEINO Laubano.* Ita titulus, cui simul ignota manus verbum adscripsit: (originale). Post dedicationem ad Ordines [foll. 2. et 3. quae incip. *Si ullo unquam Seculo, hoc certe certatim cet.*] et Summaria operis [a fol. 4—16.] opus ipsum fol. 17. a. incip. *Quantum interfuerit Germaniae, non ex Legum Civilium Commentariis cet. Explic. in domesticos fideles essent, modesti et conscientiosi.*

## CCCXLIV.

[Rep. III. fol. 7.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 202, quorum 1—3. 4. b. 31. b. 42. b. 43. b. 45. b. 153. 154. b. 155. b. 176. 177. et 199—202. scriptura vacant. Continentur haec apographa:

a) [fol. 4. a—31. a.] *Tradition Receß so die Röm. Keyserl. Maj. mit Churfürstl. Durchl. zu Sachsen pp. wegen der Ober- und Nieder-Lausitz getroffen, de dat. Görlitz <sup>19</sup>/<sub>24</sub> April. 1636.* [Est recessus cum Iohanne Georgio factus.] Incip. *Kund und zu wissen — Nachdem die Hochloblichste regierende Röm. Keyserl. cet. Explic. gehalten undt zu Wercke gestellet werden sollen. Zu Uhrkundt cet.*

- b) [fol. 32. a — 42. a.] *Keyser Ferdinandi Denen gesambten Ständen des Marggraffthums Oberlausniz von Landt und Städten ertheilte Obergerichts-Concession*, de dat. *Schloßs Prage d. 12. Martii 1562.* Incip. *Wir — thun kundt allermänniglich — Nachdem die Würdigen — Stündte — mehrmals an Uns unterthünigst suppliciret cet. Explic. oder gar aufheben. Nach Uhrkundt cet.*
- c) [fol. 43. a — 152. b.] *Information und Bericht von den Kloster-Voigten in Ober Lausitz Ihrem Ampt und Stande und wafs die Closter Voigte zu verrichten haben.* Post indicem [fol. 44. a — 45. a.] incip. fol. 46. *Das Wort Voigt kompt her cet. Explic. geben undt verleißen wolle. Signatum Budissin, den 10. Ianuarii Anno 1669.*
- d) [fol. 154. a — 198. b.] *PROCESSUS. Der Ehren Tafel oder Ritter Rechts in Marggraffthumb Ober Lausnitz. So gehalten worden Anno 1545. auff Ihr Kayserl. Majest. Anschaffung zwischen Hr. Christoph von Luttitz auf Pertha. und Hr. .... Busch Mühlen. 2) Hr. Nicol von Zedlitz. Zum Stroppen. contrà Hr. Melchior von Kalckreuthern auf Lipsa, d. 26. Novembris ao. 1592. 3) Auf Iohanns Georgs III. Befehlich in Sachen Hr. Franz Adolphi von Nostitz. auf Brösa. contrà Hr. Friedrich Ferdinand von Ziegler und Kliphausen auf Gottau d. 2/12 Septbr. 1684.* Incip. post Notanda [fol. 155. a.] fol. 156. a. his verbis: *I. Anno Christi 1545. Montags nach Dionysii ist auf Schaffen cet. Explic. Gnädigsten ratihabition. V. R. W. Uhrkundlich cet.*

## CCCXLV.

[Rep. III. fol. 7. aa.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, folior. 132, quorum 1. b. 52. b. 115. b. et 116. scriptura vacant. Continentur hoc libro, qui olim bibliothecae G. C. Kreyssigii adscriptus fuit:

- a) [fol. 1. a — 52. a.] *Königl. Pohn. und Churfürstl. Sächf. Allergnädigstes Reglement der Sechs Stadt Zittau 1729.*
- b) [fol. 53. a — 82. b.] *Des Domstifts St. Petri zu Budissin Präbenden, Vicarien und unterschiedenes Einkommen.*
- c) [fol. 83. a — 115. a.] *Statuta und Willkühr des zur Hochherrl. Einsiedelischen Standesherrschaft Seydenberg gehörigen Städtchens Seydenberg, wie solche auf herschaftlichen Consens erneuert, mit Einwilligung der gesambten Bürgerschaft vermehret und gnädig confirmet, auch zu der Einwohner beständigen Observanz bey der Rathsbefestigung den 10. Febr. 1698. publiciret und abgelesen worden.*
- d) [fol. 117. a — 132. b.] *Anonymi Princeps Saxonicus Lusitiae redivivus Catalogo et synchronismo ex novem seculis in lucem restitutus, das ist ordentliche Verzeichnüß vndt Zeitregistrier aller und jeder Lusatyscher Fürstenn, Hertzogen, Herren vndt Marggraffen.*

## CCCXLVI.

[Rep. III. fol. 7. ba.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, folior. 140,

quorum 1. b. 24. b. et 137 — 140. scriptura vacant. Foliorum 26 — 136. altera pagina est vacua. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 24. a.] *Traditions-Receßs des Marggraffthums Oberlausitz, dat. Görlitz d. 14/24 Aprilis 1636.*
- b) [fol. 25. a — 136. a.] *Constitutiones Zittaviensium Anno 1561. Coelestino Henningio Proconsule, Tempore diei Paschalis.*

## CCCXLVII.

[Rep. IV. fol. 12. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, olim bibliothecae G. C. Kreyssigii adscriptus, folior. 395, quorum 395. b. scriptura vacant. Continentur:

VARIA LUSATICA, quorum hi sunt tituli:

- a) [fol. 1. a — 6. a.] *Ober-Lausnitzer Accord mit Ihrer Churf. Gnaden zue Sachsenn getroffen den 21. Febr. 1621.*
- b) [fol. 6. b — 20. a.] *Dresdtsche Abfertigung vnnndt dessen verrichtung, sub dato Budissin d. 20. Aug. 1621.*
- c) [fol. 20. b — 27. a.] *Churfürstl. Resolution auf die in der Instruction aufgesetzte Puncta, de dato Torgau d. 18. Sept. 1621.*
- d) [fol. 27. b — 28. b.] *Churfürstl. Resolution wegen der eximierten Personen, Torgau, d. 18. Sept. 1621.*
- e) [fol. 29. a — 165. a.] *Wienerische Relation, sub dato Budissin d. 26. Sept. 1622.*
- f) [fol. 165. b — 170. b.] *Keyserl. Instruction bei gehaltenem Landtag d. 20. Oct. sub dato Wien am 21. Sept. 1622.*
- g) [fol. 171. a — 186. a.] *Landtags Antwort de dato den 25. Oct. auf die Keyserliche Proposition 1622.*
- h) [fol. 186. b — 189. a.] *Kayserliche Schreiben de dato Regensburg d. 22. Dec. 1622.*
- i) [fol. 189. b — 191. b.] *Der Stände Antwortungs-Schreiben auf die Kayserliche Resolution, de dato Regensburg d. 22. Dec. 1622.*
- k) [fol. 192. a — 193. b.] *Kayserliche Schreibenn de dato Regensburg d. 3. März 1623.*
- l) [fol. 194. a — 196. a.] *Der Stände Schreibenn an Ihre Churfürstl. Gnaden zue Sachsenn wegegn Zuesendung des Kayserlichen Landtags Beschlusses, sub dato Budissin d. 20. Ian. 1623.*
- m) [fol. 196. b — 197. b.] *Churfürstliche Beantwortung wegegn des Keyserlichen Landtags beschlusses de dato Dresdenn d. 21. Ian. 1623.*
- n) [fol. 198. a — 205. a.] *Der Stände Antwortungs Schreiben auf die zwey Keyserl. Rescripta sub dato d. 24. März 1623.*
- o) [fol. 205. b — 206. b.] *Kayserliche Credentz Schreiben sub dato Prag, d. 12. Mai 1623.*
- p) [fol. 207. a — 212. a.] *Kayserliche Instruction sub dato Prag, d. 12. Mai 1623.*
- q) [fol. 212. b — 220. b.] *Der Stände Antwort vnnndt Erklärung auf fürgetragene Proposition. Sign. Budissin d. 15. Iun. 1623.*
- r) [fol. 221. a — 224. b.] *Churfürstlicher Revers.*
- s) [fol. 225. a — 226. a.] *Churfürstl. Sächfs. Interims*



*Schein wegen der Keyfserlichen Schulden, Sign. Budifsin d. 13/23 Jun. 1623.*

- t) [fol. 226. b — 227. b.] *Pfandts Huldigung von den Landtständen geschehen.*
- u) [fol. 228. a — 231. a.] *Pfandts Vorschreibung, de dato Wien, d. 6. Juli 1620.*
- v) [fol. 231. b — 239. b.] *Immissions Reces, de dato Budifsin, d. 13/23 Jun. 1623.*
- w) [fol. 240. a — 244. a.] *Copia Traditionis et Relaxationis Iuramenti.*
- x) [fol. 244. b — 245. b.] *Credential an Ihro Churfürsil. Gnaden zu Sachsenn de dato Budifsin d. 13. Oct. 1623.*
- y) [fol. 246. a — 248. a.] *Credential an Herrn Casparn von Schömberg cet. Joachim vonn Lohs vndt Georgen von Wertherenn, Sign. Budifsin d. 13. Oct. 1623.*
- z) [fol. 248. b — 261. a.] *Instruction auf die Abgesandten nach Drefsdenn, sub dato Budifsin d. 14. Oct. 1623.*
- aa) [fol. 261. b — 275. a.] *Vnterthünigst Memorial, sub dato Drefsdenn am 19/29 Octob. 1623.*
- bb) [fol. 275. b — 277. b.] *Der Abgefertigten Propofition umb gnädige Resolution vndt Abfertigung.*
- cc) [fol. 278. a — 283. b.] *Der Städte in Ober Lausitz Exceptio in Puncto der Mütze, Sign. d. 19. Oct. 1623.*
- dd) [fol. 284. a — 289. a.] *Der Landtstände in Ober Lausitz Replica in puncto der Mütze, Sign: Drefsdenn, den 21/31 Octobr. 1623.*
- ee) [fol. 289. b — 290. b.] *An die Röm. Kayfserl. Maj. wegen aufantwortung des Reverfes den Ständen in Ober Lausitz, Sign. Drefsdenn, am 21. Octob. 1623.*
- ff) [fol. 291. a — 292. b.] *Beschwerung wegen des Kammer Fiscals, Sign. Drefsdenn, d. 21. Oct. 1623.*
- gg) [fol. 293. a — 299. b.] *Churfürsil. Resolution auf der Landtstände am 19/29 Octob. vbergebenes Memorial, Sign. Drefsdenn am 21. Octob. 1623.*
- hh) [fol. 300. a — 320. b.] *Der Herren Abgesandten Drefsdnische Relation, Sign. Budifsin, d. 20. Nov. 1623.*
- ii) [fol. 321. a — 332. a.] *Bey-Relation.*
- kk) [fol. 332. b — 335. b.] *Schreiben an Ihro Churfürsil. Gnaden zu Sachsenn, Sign. Budifsin, d. 21. Nov. 1623.*
- ll) [fol. 336. a — 337. b.] *Schreiben an die Römische Kayfserl. auch zu Hungarn vndt Böheims Königl. Majestet, sub dato Budifsin, d. 21. Nov. 1623.*
- mm) [fol. 338. a — 357. a.] *Der Evangelischen Stände des Marggraffthums Ober Lausitz Schreiben an Ihro Churfürsil. Gnaden zu Sachsenn, wegen des Decani zu Budifsin, d. 14. März 1624.*
- nn) [fol. 357. b — 358. a.] *Churfürsil. Sächfs. Antwort wegen des Decani zu Budifsin, sub dato Drefsden, am 20. Martii 1624.*
- oo) [fol. 358. b — 360. b.] *Churfürsil. Sächfs. Resolution wegen Publicirung der Kayfserlichen Confirmation, sub dato Drefsdenn, am 20. Martii 1624.*

- pp) [fol. 361. a — 364. a.] *Supplication an Ihro Churfürsil. Gnaden zu Sachsenn, wegen aufwechslung der geringen Mütze, sub dato Budifsin d. 14. Martii 1624.*
- qq) [fol. 364. b — 366. a.] *Ihro Churfürsil. Gnaden Antwort wegen aufwechslung der Vsuäl Mütze, de dato Drefsdenn, am 25. Martii 1624.*
- rr) [fol. 366. a — 368. b.] *Memorial Was Hans Wolf vonn Schömberg auf Pulsnitz, beyrn Herrn Churfürsil. Präsidenten ad Partem suchenn soll.*
- ss) [fol. 369. a — 371. b.] *Kayfserliche Resolution wegen des eingeschickten gnädigsten Revers vndt begehrtene neuen Contribution, Dat. Wienn, d. 30. Martii 1624.*
- tt) [fol. 372. a — 374. b.] *Kayfserlich Rescriptum an Ihro Churfürsil. Gnaden zu Sachsenn, wegen aufschreibung eines Landtages im Marggraffthumb Ober Lausitz, sub dato Wienn, d. 30. Martii 1624.*
- uu) [fol. 375. a — 376. b.] *Kayfserlicher [Ferdinandi II.] Revers wegen der zu Camenz Anno 1621. bewilligten 60000 fl. Contribution, sub dato Wien, den 12. Aprilis 1624.*
- vv) [fol. 377. a — 382. b.] *Churfürsil. Sächfs. Proposition aufn Landtag zu Budifsin, d. 1. May 1624. — Vid. in Meyern Actis publ. II. pag. 626.*
- ww) [fol. 383. a — 392. b.] *Landtagsbeschluss sub dato Budifsin, d. 9/29 May 1624.*
- xx) [fol. 392. b — 394. b.] *Der Sechs Städte Erklärung an den Herrn Landshauptmann, wegen des Defension Wercks, undt Zufuhre zum Schloßbau, sub dato Budifsin, d. 24. Jan. 1627.*
- yy) [fol. 394. b — 395. a.] *Beschwerden der Evangelischen zu Wittichenau betreffend, sub dato Drefsden, d. 21. Octob. 1623.*

# CCCCXLVIII.

[Rep. IV. fol. 13.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 545, quorum 476. b — 478. b. et 543. b — 545. scriptura vacant. Continentur:  
Deduction derer Landstände des Marggraffthums Ober-Laufsitz gegen die vier Städte Budifsin, Görlitz, Löbau und Camenz, der Mitleidung halber ao. 1572. Incip. Hoch vnd Wohlgeborne, Edle Geseirnge vnd Ehrenveste Röm: Kay: — übergiebt in sachenn wegen vndt wieder die Vier Stedte cet. Explic. Ein Erbar Ratt von Lubaw.

# CCCCXLIX.

[Rep. IV. 4. 82.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 278, quorum 1. b. 5. b. et 275. b — 278. scriptura vacant. Continentur:  
De querelles particulieres et deffis aduenus de part et d'autre entre l'Empereur Charles Quint, et Francois premier Roy de France. Contre Andre Fayn Aduocat à Paris. Par le Sr. D'Amant du Conseil de guerre pour le Roy es pays bas et son Cap. et Chastellani de Courtray. Ita titulus. Incip. post praefationes fol. 6. a. L'homme de sa nature porte à la gloire cet. Explic. dissipé, et prodiguent ... tor tous les jour.



## CCCL.

[Rep. II. fol. 113.]

Codex partim chartaceus partim membranaceus, saec. XIV. in Hispania scriptus, inscriptionibus et litteris initialibus miniatis, scriptura in duas columnas distincta. Fuit hic codex olim in bibliotheca Ioh. Christoph. Wagenseilii, ut ex emblemate prioris operculi patet. Folia sunt 214, quorum 2—4. 7—10. 97. et 208—214. scriptura vacant. Foll. 206. et 7. lacera sunt. Continentur:

a) [fol. 11. a—184. b.] FORI S. LEGES REGNI VALENTIAE A JACOBO S. JAIMO MAGNO ANN. MCCXXXVIII. PROMULGATAE. [Quae fol. 1. a. leguntur, adeo sunt in litura, ut legi nequeant; fol. 2. stemma Christi genealogicum habetur, secundum Matthaeum.] Foll. 5. et 6. index rubricarum huius collectionis legitur, cui titulus: *Furs ffets per lo senyor Rey en Ianne* [sic legitur pro *Iayme s. Iaime s. Yaima*] *en la Ciutat de valencia en l any mil CCXXXVIII. Et secuntur rubrice primi libri.* Collectio ipsa fol. 11. a. his verbis incip. *En lany de nostre senyor. mil. dozientos. XXXVIII. Non. dies. a la entrada de octubre pres lo senyor Rey en Iaime la ciutat de valencia. Comiencen las costumes els establiments del Regne* cet. Explic. [fol. 183. a., nam 183. b—184. b. tabulae ponderis et mensurae leguntur,] *al primer. comprador.*

b) [fol. 185. a—202. b.] FORI NOVI [FUEROS NUEVOS DE VALENCIA] ALPHONSI III. Sancitae sunt haec leges ann. MCCLXXXIX. Foll. 185. et 186. leguntur Alphonsi regis confirmatio fororum et index. Fol. 187. a. incip. *Les cofes diuinals* cet. Explic. *en grā multitud.* Subscriptio rubra: *Explicit forus nouus valenc.*

c) [fol. 203—207.] VARIA ADNOTATA IN ILLAM FORORUM COLLECTIONEM, partim Latino, partim Hispanico sermone scripta. Sunt eiusdem aetatis, cuius caetera in hoc codice contenta.

Commemoravit iam hunc codicem Goetzius in progr. quo bibliothecam nostram aperiendam fore indicxit (Lips. 1711.) pag. 32. sq. Similes codd. laudaverunt etiam Gerard. Ern. de Frankenau in Themid. Hisp. sect. X. §. 1. seqq. et Nic. Antonius in Bibl. Hisp. Vet. tom. II. pag. 71. (ed. Perez Bayer.)

## CCCLI.

[Rep. II. fol. 110.]

Codex chartaceus saec. XV. in Hispania scriptus, folior. 112, quorum 112. b. scriptura vacat. Fuit hic liber olim in bibliotheca Ioh. Christoph. Wagenseilii, cuius emblemata anteriori libri operculo agglutinatum est. Continentur:

DOCTRINAL DE LOS CAVALLEROS. Fol. 1. a—9. a. legitur index, qui ita incip. *Tabla en que son ynclufos los capitulos del libro llamado doctrinal de los cavalleros que es una appellacion de las leyes del rreyno de castilla que tocan solamente a cavalleros et fijos dalgo copiladas en uno por mandado del muy extremo cavallero don diego gomez de sandoval conde de castro señor de saldana adelantado muye [?] de castilla el qual doctrinal es partido en quatro libros los quales son ordenados et compuesos con los titulos infraescyptos [sic] et por ende el dotor*

*alonso grā [Garcia?] dean de la yglesia de santiago de galizia actor de aquel adereça sus prologos yntroducciones al dicho señor fablando con el — § primeramente cet.* Post hunc indicem in quatuor libros huius operis proemium incip. *Los famofos cavalleros muy noble señor que en los tiempos antiguos por diuerfas regiones del mundo florescieron cet.* Opus ipsum fol. 11. b. incip. *Titulo primero de la santa trinidad et de la fe catholica. Introduccion. Rayz de todos los bienes et comienço de todas las buenas obias et firmeza de todas las leyes cet.* Explicit liber quartus fol. 111. b. Tum fol. 112. a. sequuntur haec: *Estas leyes muy noble cavallero copile asi por vuestro mandado a partando de sus originales aquellas que a la cavalleria et a actos de hijos dalgo et cavalleros parecian hazer enxiriendo los suso escriptos titulos segun que oystes [?] et a un donde tenia alguna materia militar mezclada con obras materias cet.* Subscripta sunt haec verba: *Laus tibi domine rrex [sic] eterne glorie Aleluya.* — Caeterum illud opus saec. XIV. compositum esse, inde maxime patet, quod graves leges seriori tempore latae nusquam citantur, sed ubique antiquiores [maxime *Siete partidas*] laudantur.

## CCCLII.

[Rep. IV. 4. 76. b.]

Codex membranaceus saec. XVI. exaratus, folior. 44, quorum 1. a. belle pictum est, 43. et 44. scriptura vacant. Litterae initiales rubro pictae sunt. Continentur:

PETRI LANDO DUCIS VENETIARUM INSTRUCTIO ORIGINALIS DATA JOSEPHO BARBARO RECTORI CAPITIS AGGERIS CONSTITUTO. Multa ibi statuta Magni Senatus inserta sunt de iurisdictione et poenis delictorum. Incip. *Nos Petrus Lando Dei gratia dux Venetiarum etc. committimus tibi Nobili viro Iseppo Barbaro dilecto ciui et fideli nostro, quod in Dei nomine vadas in nostram Potestatem cet.* Explic. *di Venetia et de l ducato. Datum in nostro Ducali Palatio die XII. aprilis indict. 3. M. D. XXXV. H. Murianus Secret.* Praeterea subscriptum est monogramma Ducis. — In splendida ligatura huius codicis legitur etiam nomen auratis litteris impressum: ISEPPI BARBARI.

## CCCLIII.

[Rep. IV. 4. 77.]

Codex membranaceus saec. XVII. scriptus, splendide ligatus, folior. 96, quorum 1. a. 84. b. 85. b. et 91—96. scriptura vacant. Continentur:

DUCEM CUIUSDAM VENETIARUM INSTRUCTIO RECTORI IN MONTAGNANA DATA. Incip. [auratis litteris] *Nos.... Dei gratia dux Venetiarum etc. commettemo a te Nobel huomo..... diletto Cittadin, et fedel nostro, che vadi de nostro ordine et sii Podestà di Montagnana per sedeci mesi cet.* Explic. *spetie, zuccan, et altro c. 81.*

## CCCLIV.

[Rep. IV. 4. 78.]

Codex membranaceus saec. XVI. scriptus, folior. 24, quorum 1. et 22—24. scriptura vacant. Margo secundi folii pictus et auratus est. Fuit hic codex, ut emblemata priori libri operculo agglutinatum docet, olim in bibliotheca Ioh. Christoph. Wagenseilii. Continentur:

LEONARDI LAURETANI DUCIS VENETIARUM INSTRUCTIO  
DATA HIERONYMO SAGREDO RECTORI CIVITATIS PARENTII.  
Incip. Nos Leonardus Lauretanus Dei gratia dux Vene-  
tiarum etc. committimus tibi Nobili viro Hieronimo Sagre-  
do dilecto civi et fideli nostro: quod in nostram Potesta-  
tem et Rectorem Civitatis Parentii ire debeas ipsam Civi-  
tatem, homines et habitatores cet. Explic. possi matura-  
mente quello ricercha il doner.

## CCCLV.

[Rep. II. fol. 94. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 84, quorum 1. a. 36. b. et  
84. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 2. a — 25. b.] *Constitutiones Vnd Satzunge Vber  
den Adlichen Erbsellen im Ertzstifte Bremen, in  
massen die Von den anwesenden aus der Ritter-  
schaft auff dem Allgemeinen außgeschriebenen Rit-  
tertage Zu Volckmarsen den Sechszehenden Aprilis,  
Anno p, der Weinigen Zahl, Sieben Vnd Siebentz,  
einhelliglich bewillt Vnd angenommen, Vndt fol-  
gendts Von Weillandt dem Hochwürdigsten, Durch-  
tigen (sic) Vnd Hochgebornen Fürsten und herren,  
herren Heinrichen Pöslüierten und erwöleten Zu Ertz  
Vnd Bischoffen der Stifte Bremen, Ofsnabrück Vnd  
Paderborn, Hertzogen Zu Sachsen, Engern Vnd  
Westphalen p. Christmiller Vnd Hochloblicher gedeck-  
nüss, mitt rakte eines Erwürdigen Thümbcapittels Zu  
Bremen, aufs landesfürstlicher Obrigkeit, gnedigst  
confirmirett Vnd besietiget Worden, Vnd Itzo in vi-  
ridi observantia gehalten werden. p. Anno partus vir-  
ginei et salutiferi 1593. Ita titulus. Incip. fol. 2. a:  
Die Vom Adell, so auff dem Ritters tage Zu Volck-  
marsen cet. Explic. wissentlich heissen hangen, Wel-  
ches gesehen Nach Christi geburth 1577. Jahre Den  
22. Decembris. Henricus Dux Sax. Wolfgangus  
Galtwüetter.*
- b) [fol. 26. a — 35. b.] *Des Bremischen adels landleüff-  
tige Gebräuche Vndt Satzungen Zu Volckmarsen am  
16. Aprilis Anno 1577. aufgerichtet. Ita titulus, qui  
legitur fol. 35. b. Incip. Von Gottes gnaden Wir Hein-  
rich Pöslüierter Zu Ertz Vndt Bischoffe cet. Explic.  
große Insielgele wissentlich heissen hangen, welches ge-  
sehen nach Christi geburt cet. Henricus Dux Saxo.*
- c) [fol. 36. a — 83. b.] *STATUTA BREMENSIVM NO-  
VISSIMA [a seriore manu:] NON ACCEPTATA. Ita  
titulus. Incip. Ein Ehrbahr Raht der Stadt Bremen  
heft ene geruhme ties von Jahren her cet. Explic. dat  
recht und Ordrel gesiracken worden is. — Videtur hic  
codex olim fuisse Christophori Henrici de Berger; certe  
ab eadem manu, quae titulum codicis hui. Rep. 95. (quem  
cf.) scripsit, profecta sunt ea, quae indicis loco in hoc  
codice fol. 1. b. scripta sunt. Ligatura utriusque codicis  
eadem est.*

## CCCLVI.

[Rep. V. 4. 25.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, folior. 227, quorum  
3. b — 5. 165. b. 168. a. 175. b. 184. b. 189. b. 190. b. 202.  
218. b. 224. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 175. a.] *STATUTA ERFORDENSIA, plerum-  
que manu saec. XV. ineunt. scripta, cum notis recentiori-  
bus hic illic intersertis. Incip. Nos Eccardus Hotter-  
mannus cet. Explic. der im recht thut.*
- b) [fol. 176. a — 187. b.] *Processus im Mülheufischen Ge-  
richt so man bey Sanct Georgen helt. Incip. Im mül-  
heufischen Gericht cet. Explic. gehet für alle gleu-  
biger. — Caetera contenta huius codicis, non magni illa  
momenti, sunt haec:*
- c) [fol. 188. a — 190. a.] *Gerichtlicher proces vnd ord-  
nung von frey eigen, wie man denselbigen an dem  
churfürstlichen meinzischen gerichte zu halden pflaget  
und also vorlengst gehalten ist worden.*
- d) [fol. 191. a — 193. b.] *Veblicher proces wye man mit  
gewerhs klagen an der stadt erfurdt dorffschafften  
und landgerichten zu volsharen pflaget.*
- e) [fol. 194. a — 199. b.] *Gerichtsordnung vnd felle mit  
anzeigung wess sich ein jeder halden sol sampt an-  
dern meinzischen handlungen so zu wyssen von noetten.*
- f) [fol. 200. a — 201. b.] *Warnung an alle so vnrecht  
eydt schweren, vnd wass dafs auffheben der finger  
bedeut.*
- g) [fol. 203. a — 218. a.] *Acta in Schuldachen des De-  
cani im Sachsen-Collegio Ioannes Lindenberg. ann.  
1590.*
- h) [fol. 219. a — 227. b.] *Index et supplementa statutorum  
Erfordensium.*

## CCCLVII.

[Rep. II. fol. 91.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 138, quorum 1. 2. b — 5. b.  
48. 69. b. 72. b. 77. b. et 99. b — 136. b. scriptura vacant.  
Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 40. a.] *STATUTA CIVITATIS ERPHORDIENSIS.  
Incip. [fol. 6. a.] Nos Eckehardus Hottermannus et Rudol-  
phus Raspo cet. Explic. nehmen, Vndt darumm auch  
Rechnunge thuen. Statutorum Erphordensium finis.*
- b) [fol. 41. a — 47. b.] *Erphordische Willkühr, Stad Recht  
vund gewonheit vber Erbsälle ohne Testament. Incip.  
Stirbt ein Mann, der ein Ehlich Weib leffet cet.  
Explic. In das Stadtbuch haben schreiben lassen. Actum  
feria sexta Anno 1460.*
- c) [fol. 49. a — 69. a.] *STATUTA CONSUETUDINESQUE SUC-  
CESSIONUM AB INTESTATO IURIS MUNICIPALIS IN CUI-  
TATE ERPHORDENSIS. Incip. Pro breui et sincera statu-  
torum Erphordensium declaratione cet. Explic. refrin-  
gere statutorum intellectus. Finis.*
- d) [fol. 70. a — 73. b.] *VARIA ERPHORDENSIA, nimirum:  
1) Extractum Statuti Erphordensis de fideiussione non  
transunte ad heredes de anno 1554. 2) Praejudi-  
cium, dafs wer in Jahr vndt tag eine Erbschaft nicht  
suchet, derselbigen sich verlustig machet, publ. d. 4.  
Mart. 1679. 3) Die Gerade vndt alle drazu behörige  
Stücke, werden vf begebende Todtesfälle aufswär-  
digen Erben ohnweigerlich verabfolget, d. 22. Dec.  
1638. 4) Attestatum Vermög Dessen der überle-  
bende Ehegatte, der zu denen Mobilibus greiffet, alle  
Schulden, ohne vnterscheid, sie seyn vor oder in der  
Ehe gemachet zahlen mufs, d. 20. Mart. 1660.*



- e) [fol. 74. a—77. a.] *Responsum ad quaestionem: Num Pacta Dotalia, in quibus de Unione Prolium dispositum est, illi, qui eadem fecere, rescindere, mutare, et ab iisdem penitus recedere possint?* Incip. *Respondetur, quod sic, et quidem cet.* Explic. *regula non destituatur ratione.*
- f) [fol. 78. a—90. b.] *Contractus Antichreticus Über das Amt Vargila, mit Herrn Obristen Andreae Sommerfelden getroffen.* Incip. *Wir Rahtsmeistere Raht — bekennen; Dafs Wir auf vorgehende cet.* Explic. *sonder argeliste und gefährde. Urkundlich — am 1. Martii 1652. Andreas Sommerfeldt.*
- g) [fol. 91. a—99. a.] *Obligation E. E. Hochw. Rahts, über 2000 Rtr. Hn. Obristen Andreas Sommerfelden am 1. Martii ao. 1652. herausgestellt.* Incip. *Wir Rahtsmeister und Raht — bekennen, Dafs wir mit Willen und Consens cet.* Explic. *und beantwortet werden könnten.*
- h) [fol. 137. a—138. b. cum folio ad operculum libri affixo] *Index Rerum.* Incip. *Wie man den Raht Kiesen soll.* cet. Explic. *Erphordensi. fol. 87.*

## CCCLVIII.

[Rep. II. fol. 91. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. diversis manibus scriptus, folior. 149, quorum 51. b. 52. 94. b. 95. 116. b. et 146. b — 149. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—51. a.] *Erffürdische Statuta wie die jederzeit gehalten werden sollenn.* Ita titulus. Fol. 1. legitur praefatio Latine scripta. Fol. 2. a. incip. *Do man zahlte nach Gottes geburt 1306 Jahr, do war zu Gottschalk cet.* Explic. *und darvon auch Rechnung thun. Statutorum Erphordensium finis.*
- b) [fol. 53. a—94. a.] *Zuchtbrieffe der Stadt Erffurd.* Ita titulus. Incip. *Do man zahlte 1350. Als er Herman von Schwira cet.* Explic. *das sie also gehalten werdenn.* [Fol. 94. a. legitur: *Register über denn Zuchtbrieff derr Stadt Erffurd.*]
- c) [fol. 96. a—115. b.] *Erphordische Wülckühr Stadtrecht vnnndt gewohnheit über Erbfelle ohne Testament.* Ita titulus. Incip. *Stirbet ein man, der ein Ehelich Weib lesset cet.* Explic. *vnnndt die kinder halb. Anno 1332.*
- d) [fol. 116. a—134. b.] *Statuta consuetudinesque successionum ab intestato iuris municipalis in civitate Erphordensi. Anno 1582.* Ita titulus. Incip. *Pro breui et syncera statutorum Erphordensium declaratione cet.* *figere et resigere statutorum intellectus.*
- e) [fol. 135. a—146. a.] *Erffürdische Lanndgerichts Ortnung, nemblichen Welcher gesialdt ann E. E. Hochw. Rath gewöhnlichen Lanndgerichten, Aller Hanndt Weidtleuffigkeiten Abgeschafft, endtgegen aber der Proceß befördert vnnndt Ordnunge zue halten.* Ita titulus. Est is ordo iudicii d. d. 10. Jul. 1613. Incip. *Wann in Einer Vogtey oder der selb zugehörigen Dörffer cet.* Explic. *vnnndt vor Schaden zu hüten wissen.*

## CCCLIX.

[Rep. III. 4. 26.]

Codex chartaceus saec. XVII. accurate scriptus in foliis 270, quorum 1. 24. b. 41—47. 58. b. 67. b. 102. b — 110. 133. a. et 259. b — 270. scriptura vacant. Initium huius libri faciunt opuscula quaedam typis descripta: 1) *Der Stadt Erffurd Ordnung, Wie es hinfuro an dero Landgericht gehalten werden soll.* 1635. [s. l.] — 2) *Der Stadt Erffurd Ordnung, Das erhöhte Vngeld vnd die Accisen in der Stadt betreffend.* [s. l.] 1635. — 3) *E. E. Rahts Der Stadt Erffurd Erneuerte Satzungen vnd Verbote den Getreydich Kauff Betreffend.* [s. l.] 1635. — 4) *Septem singula Mandata Senatus Erfordensis.* — *Manu exarata sunt haec apographa:*

- a) [fol. 2. a—24. a.] *Instructio iudicum Erfordensium, anno 1632.* [dies non legitur] scripta. Titulus deest. Incip. *Wir Rahtsmeister cet. Demnach Kön. Maj. zu Schweden pp. anhero verordneter Ambassadeur cet.* Explic. *verschimpfen oder vergewaltigen lassen. Zu mehrer Uhrkund cet.*
- b) [fol. 25. a—35. b.] *Declarationes nonnullorum articulorum Ordinat. Iudic. Erffurt.* Incip. *Weil bey dem Vicitschreiben cet.* Explic. *anzufiellen verwiesen werden.*
- c) [fol. 36. a—39. a.] *Von der Nähergelderschaft oder Vorkaufsrecht Statut.* Incip. *Ein jeglich Man oder Frau cet.* Explic. *darüber gehalten werden.*
- d) [fol. 48. a—56. b.] *Iuramentum Procuratorum.* Incip. *Die Procuratoren, so an diesen Gerichten aufgenommen werden cet.* Explic. *vermittels Iuramenti calumniae erhalten.*
- e) [fol. 56. b—58. a.] *Was bey den Summarischen Processen fürnemlich in acht zu nehmen.* Incip. *Aldieweil der Summarische Proceß alleine cet.* Explic. *mündliche Ansuchung geschehen.*
- f) [fol. 59. a—66. b.] *Iudicia et conclusa nonnulla senatus Erfurtensis de diversis causis, quae non tanti sunt, ut singula enumerentur.*
- g) [fol. 67. a—95. b.] *Vorgehende Particular-Relation über Vormehrung Gemeiner Stadt Einnahmen: vnd Einziehung der Aufgaben: Item Vorbefferung der Rahtswahl Dero von den Herrn Fünff Räten zur Engern Commission Deputirten.* Ita titulus. Incip. *Edle pp. welcher gestalt dieselbe mit wissen und willen cet.* Explic. *und nicht mißdeutig werden. Verbleiben cet. Datum Erfurt den 19. Novembris Ao. 1628.*
- h) [fol. 96. a—102. a.] *Accord zwischen den Königl. Schwerdischen Felt Marschal Iohan Banern und der Stadt Erffurt, d. 22. Dec. 1636.* Incip. *Zu wissen sey hiermit — Nachdem der Königl. Maj. cet.* Explic. *aufgedrückt gebracht worden. Zu mehrer Uhrkundt cet.*
- i) [fol. 111. a—259. a.] *Catalogus Consulum et Senatorum Erfurtensium. Pertinet ab anno. 1500—1647.*

## CCCLX.

[Rep. VI. fol. 12.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 26, quorum 1. b. et 24—26. scriptura vacant. Continentur:



- a) [fol. 1. a—20. b.] *Vergleichungs Puncten zwischen einem Ersamen Rath vndt Bürgerschaft der Statt Franckfurt am Mayn. Durch die von Römischer Kayserlicher Majestät verordnete Höchst vndt Hochansehnliche Herren Commissarien vorgenommen vndt unterschieden. Den 3. Ianuarii Anno 1613. Neuen (24. Decemb. Anno 1612. alten) Calenders.*
- b) [fol. 21. a—23. b.] *Extract Priuilegii Caroli Quinti Rom. Imperat. Iudaeis Francofurtensibus sub dato Augusti, 26. Maii Anno 1551. datum.*

## CCCLXI.

[Rep. IV. fol. 16. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 384, quorum 1—5. 6. b. 7. a. et 382. b—384. scriptura vacante. Continentur:

*Wohlbegründete DEDUCTIO Etlicher der Kayserlichen Burg Friedtberg habend: Vndt herbrachtter Vornehmen Gerechtsamen, inn: vndt off der STATT FRIEDTBERGK Sampt Summarischer REFUTAT[ION] der Ratthsbürgere daselbst, widder eruannte Burg, in anno 1610. [in] offenen Truck vergeffentlich außgesprengten Famós: Vndt Lügen Buchs p. Ita titulus. — Incip. Ob Wolln, Gönstiger Lieber Leser, Die Kayserliche Burg Friedtberg inn der Wetteraw cet. Explic. Dieses letzten Punctens Widerprochen haben Will. —*

## CCCLXII.

[Rep. IV. fol. 12. i.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, adnotationibus in margine vel rubro vel viridi colore pictis, folior. 159, quorum 1. b. 32. a. 50. b. 64. 85. b. 103—105. 109. b. et 159. b. scriptura vacante. Continentur:

*STATUTA DER STADT GOERLITZ. Ita titulus. Incip. [post confirmationem statutorum per Maximilianum II. datam, fol. 2. a. et b.] fol. 2. b: Vom Bürgerrecht. Art. 1. Es soll ein jedermann, der sich hier cet. Explic. das übrige aber wird dem Stiefsohne billig gefolget. Welches wir also cet. Actum d. 16. Iulii 1594.*

## CCCLXIII.

[Rep. III. fol. 7. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunt. scriptus, foll. 824. quorum 12. 251. b. 752. 754. b. 781. 782. 797. et 820. b.—824. scriptura vacante. Continentur:

*STATUTA ET PRIVILEGIA A DIVERSIS REGIBUS CET. LUSATIS DATA. Singula haec sunt:*

- a) [fol. 13. a—14. a.] *König Ioannes Priuilegium der Gölitzschen Landschaft vorlien, das sie über die Gewöhnlichen Rente und geschofs am Gelde und Getraydicht ferner nicht sollen beschweret werden. Anno 1341 in die B. Hypoliti Martyris.*
- b) [fol. 14. b—16. b.] *Ioannis Boemiae regis privilegium de non alienando provinciam superioris Lusatae: item quod omnia bona incolarum civitatis Budissinensis intra dimidium miliare debeant esse allodialia, anno 1319. II. Kal. Decembr.*
- c) [fol. 17. a—18. b.] *König Ioannis Spruch, Gericht und Recht der manne auff dem Lande zu Gölitz belangend, item die Kretschmar vndt Handtwerger in der*

*Meile: anno 1329. an dem Montage nach dem Sontage Cantate Domino.*

- d) [fol. 19. a. et b.] *Litterae Ioannis Boemiae regis, quod Vasalli terrae Budissinensis de quolibet manso agrorum duodecim grossos Pragenses et unam mensuram Siligenis cuiuslibet anni Walpurgis et Michaelis camerae regiae solvere teneantur, anno 1345. feria quinta intra festum Pentecostes.*
- e) [fol. 20. a—24. b.] *Incorporatio D. Caroli III. Romanorum imperatoris super ducatibus Poloniae et marchiae Budissinensis et Gölitzensis, quod perpetuo sint regno Boemiae indivisibiliter coniunctae, anno 1355. indictione octava sept. Id. Octob.*
- f) [fol. 25. a. et b.] *Kayser Karoli III. Priuilegium dem Lande zu Gölitz mitgetheilt, das auff der königlichen Vogts niemandt über die Landschaft einige gewalt haben soll. Anno 1356. am sonstage Misericordias Domini.*
- g) [fol. 26. a—27. b.] *Kayser Caroli III. confirmation eines Fortrags zwischen den Landstenden vndt der Stadt Budissin, betreffend das Getreidichtmas, Saltzschank, Kretschmar, vndt gerichte der Burger, anno 1372. ann S. scholasticae tag der Heiligen Jungfrawenn.*
- h) [fol. 28. a—29. b.] *König Wentzelai Vortrag zwischen den Mannen vndt Bürgern aus dem Lande Budissin, die Ober: vndt Erbgericht belangende: anno 1384. die mitwoch nachm Sontage Reminiscere.*
- i) [fol. 30. a—31. a.] *König Wentzelai Priuilegium den Rittersn, Knechten, vndt der gantzen Manschaft im zu Budissin vorliehen. Nemlich, das Ihnen, wan sie über die Gränze erfordert, Soldt solle gegeben werden. Anno 1390. dinstag nach S. Marcus tage.*
- k) [fol. 31. b.—33. a.] *König Wentzelai Priuilegium dem Lande im Budissinischen Kreiß vorliehen, Betreffende das sie in vorrichtung Steuer, mit den Stenden gefondert aber mit dem Lande zu Gölitz vndt Zittaw vngesondert sein sollen. Anno 1408. des Sontags nach dem Obristen.*
- l) [fol. 33. b—35. b.] *König Wentzelai Priuilegium, das die Landschaft im Gölitzschen kreyse, mit den Stewern, der Stadt Gölitz gefondert, aber mit dem Budissinischen vngesondert sein solle: Item das die Todtenleichen, die Ertruncken, verbrunnen oder vom donner Erschlagen, nicht in die Stadt Gölitz vndt Lauben begraben werden sollen. Anno 1408. des Negstons Sontags nach dem Obristen.*
- m) [fol. 36. a—37. b.] *König Wentzelai Priuilegium, das die Gerichte des Landes zu Gölitz, nicht bey der Stadt Gölitz, sondern bey der Landt vndt Hauptmanschaft daselbst verbleiben sollen. Anno 1409. am S. Nicolas tage.*
- n) [fol. 37. b—40. a.] *Priuilegium der Stadt Gölitz über den Zol. Anno 1414. Sontage nach Gots Leichnams tage.*
- o) [fol. 40. b—41. b.] *Kayser Sigismundi General Confirmation, der Ritter Knechte, vndt gantzen Manschaft im Lande zu Budissin Privilegiorum. Anno 1420. am S. Anthoni tage. —*
- p) [fol. 42. a—44. a.] *Kayser Sigismundi Confirmation die Ritter Knechte, vndt der gantzen Manschaft im Lan-*

- de tzu Budiffin privilegien, Ihnen von König Wentzeslao vorlichen Nemlichen, wan sie über die Grantze erfordert, solt folle gegeben werden. Anno 1423. die Mitwoch nach S. Iacobi tag.
- g) [fol. 44. b — 49. a.] Der Stadt Lübau Priuilegium über das dorff die Alte Lubaw vnnnd was sie in der Olfen zu Gorgewitz Paulsdorff vnd Ihre kornwege die sie umb ihre Stadt haben iegen. Anno 1426. am tage Iacobi.
- r) [fol. 49. b — 50. a.] Kayser Sigmündi Revers wegen der aufer Landes geleiften Dinsie. Anno 1431. an S. Praxeden tage.
- s) [fol. 50. b. — 53. b.] König Alberti Priuilegium der Landschafft im Camentzschon krayffe die sich von den Edlen Herren von Camentz losgekauft. Anno 1438. am Nehien Sonnabent nach S. Martin tage.
- t) [fol. 54. a — 55. a.] König Ladislai General Confirmation der Ritter vnnnd Knechte vnnnd gantzen Manschaft Im Lande tzu Budiffin Priuilegium. Anno 1455. am freitag nach dem heiligen Neuen Iares tage.
- u) [fol. 55. b — 58. b.] Priuilegium vnd Rechtsprüch über die Landstrassen wegen der von Gorlitz. Anno 1462. Nach vnfers Herrn auffarts tage.
- v) [fol. 59. a — 61. a.] Priuilegium der von Budiffin vnd Gorlitz, wegen der Landstrassen. Anno 1462. Donnerstag nach S. Peter vnnnd Paulus tage.
- w) [fol. 61. b. — 62. b.] König Georgen General Confirmation, gantzen Manschaft im Lande tzu Budiffin Priuilegium. Anno 1470. am Mitwoch nach S. Michaelis tage.
- x) [fol. 63. a — 64. a.] Priuilegium der Stadt Budiffin über ihre Statuta und willkühr. Anno 1471. am Ofsierdinsie.
- y) [fol. 64. b — 66. a.] König Matthiae Confirmation der Manschaft im Lande zu Budiffin Priuilegium. Anno 1474. am Freitage nach S. Gallen tage.
- z) [fol. 66. a — 69. a.] Confirmation aller Priuilegienn der Stadt Budiffin. Freitag nach S. Margarethen Tage. Anno 1491.
- aa) [fol. 69. a — 71. a.] König Wladislai General Confirmation der Landschafft zu Budiffin vnd Camentz Priuilegium. Anno 1493. am Sontag Reminiscere.
- bb) [fol. 71. b — 73. a.] Priuilegium über den Dritten Iarmarckt zu Budiffin. Anno 1494. den Freitag vor den heiligen Pfnstien.
- cc) [fol. 73. b — 78. b.] König Wladislai Rechtsprüch In etzlichen Artickeln, zwischem dem kloster Marienstern, Marienthal, Ritter, vnd Manschaft an einem, vnd der Stadt Görnitz andertheils. Anno 1497. Am Mitwoch nach Bonifacii.
- dd) [fol. 79. a — 80. b.] Priuilegium die Strassen zue sichern wegen der Plackerei der Stüedte Budiffin Camentz vnnnd Luebau Anno 1501. Sontag vor Simonis und Iudae.
- ee) [fol. 81. a — 82. b.] Priuilegium testamentorum. Vigesima quinta Octob. Anno 1501.
- ff) [fol. 83. a — 84. b.] Priuilegium vnd Freiheit wegen Einführung des Cappitels Bier vnnnd wein. Anno 1502. am Palmen Sontage.
- gg) [fol. 85. a — 88. a.] Priuilegium wegen der Landstrassen von König Wladislai, denen von Budiffin vnd Görnitz. Anno 1503. Dinstag vor Lucia.
- hh) [fol. 88. b — 90. a.] Priuilegium über den Fleischmarckt zu Budiffin. Ao. 1505. am tage Viti.
- ii) [fol. 90. b — 91. b.] Das Ander Priuilegium wegen des Pfaffenbieres, Freitags Francisci Anno 1510.
- kk) [fol. 92. a — 93. a.] Priuilegium herrn Sigmündi von Warthenberg etc: Denen auff der Seidaw gegeben, das sie Ihre hutweide an wütgenauischer strassen, vnter sich getheilet, vnd daraus erbeigene Wiesen gemacht. Anno 1511. Am tage Appoloniae Virg.
- ll) [fol. 93. b — 97. a.] König Wladislai Gabe vnd Begnadung der Fursienthumer Schweidnitz vnnnd Iawer belangende das die Ritter: vnnnd Lehengüter, derer so nicht Mänliche leibes-Erben haben, an Ihre Töchter fallen, Anno 1511. den dinstag nach dem heiligen Palmentage.
- mm) [fol. 97. b — 108. b.] Bestetigung vnd Confirmation der Priuilegien, Freyheiten, vnnnd andern Trefflichen Brieffen, vnnnd Uhrkunden des Hauses Oesterreich vnd derselben Herschafften durch kayser Carl den fünfften, Anno 1522. den 28. tag des Monats Martii.
- nn) [fol. 109. a — 111. b.] Confirmation König Ludowigs aller der Stadt Budiffin Priuilegien vnd freyheiten Anno 1523. Dinstag nach Oculi.
- oo) [fol. 112. a — 113. a.] König Ferdinandi Priuilegium zu befreung der holtzfuhren, denen zu Budiffin auff der Seidaw vorlichen. Anno 1530. am 17. Monatstag Ianuarii.
- pp) [fol. 113. b — 115. b.] König Ferdinandi General Confirmation der Budiffinischen Camitzschen vnnnd Lubischen Landt vnnnd weichbilden priuilegium. Anno 1538. am 24. tage Ianuarii.
- qq) [fol. 116. a — 124. b.] Ordnung Gemeine Stende im Marggraffthumb Oberlausitz auffgerichtet vnnnd beschlossen im 1538. Iahr.
- rr) [fol. 125. a — 187. b.] Libel oder Decret kayser Ferdinandi in Etzlichen Irrungen: Anno 1544 freitags den 8 Tag des Monats Ianuarii.
- ss) [fol. 188. a — 191. a.] Vereinigung der Mitleidunge Landt vnnnd Stüedten Im Marggraffthumb Oberlausitz. Dominica post philippi Iacobi. Anno 1544.
- tt) [fol. 191. b — 194. a.] König Ferdinandi Priuilegium dem Marggraffthumb Oberlausitz vorlichen Betreffendt der beschuldigten Landtsassen Güter, vnd dannen des vorreitens halben. Anno 1544. den 21. Februarii.
- uu) [fol. 194. b — 203. b.] Articul in welchen Herrn vnd Landtschafft wieder die von Stüedten Beschwer tragen. Anno 1545. Mitwoch nach Trium Regum.
- vv) [fol. 204. a — 211. b.] Citatio Regiae Maiestatis an die von Stüedten, Im Marggraffthumb Oberlausitz, den 9. Aug. Ao. 1547.
- ww) [fol. 212. a — 219. b.] Folget der Stüedte vff vorgehende Citation der Abgesandten zu Rom. Kunig. Maj. Ihrem allernedigsten Herrn Instruction.



- xx) [fol. 220. a — 222. b.] *Capitulation der Römischen Kuniglichen Maieſtet.*
- yy) [fol. 223. a — 230. a.] *Der Röm. kön. Mt. Herrn Ferdinandi, der Stadt Camentz in Oberlauſitz allergnedigſt aufs Neue gewilligten, vnnnd gegebenen privilegien. Anno 1547. des Erſten Octobris.*
- zz) [fol. 230. b — 240. b.] *Der Röm. kön. Mt. der Stadt Budiffin auffß Neue wiedergegebene freyheiten vnnnd privilegia. Anno 1547. den 1. Octobris.*
- a) [fol. 241. a — 255. a.] *Inſtruction der Röm. kön. Mayt. Commiſſarien, was ſich der Rath zu Budiffin bey Ihren Aiden vnnnd pflichten neben den Statuten vnnnd Ordnungen im Ambt vorhalten ſollen. Anno 1548. den 6. Junij.*
- ß) [fol. 255. b — 257. b.] *Des herrn Landuoigts Herr Chriſtoffen von Donaw Revers. Anno 1549. am tage Andreae.*
- γ) [fol. 258. a — 261. a.] *König Ferdinandi Confirmation Etzlicher artickel, ſo in König Ioannis privilegio begriffen, Nemlich das das Marggraffthumb Oberlauſitz, auſer derer von Städten, nu vnnnd zu ewigen Zeiten von der Cron Böheim nicht ſolle vorſchreiben vorſatzet vorpfendet vorfreimarckt oder vorkauft werden. Item wegen nicht ſchuldigen Stewern vnnnd Ritterdiene über die Grüntze. Anno 1549. den 11. Decembris.*
- δ) [fol. 261. b — 267. b.] *König Ferdinandi Reuters Confirmation, vnnnd Abhandlung wegen der bewilligten 173 Pferde, Ritterdiene: Anno 1550. den 11 tag des Monats Auguſti.*
- e) [fol. 268. a — 278. a.] *Muſter Regiſter des Marggraffthums Oberlauſitz. Anno 1551. am 2. tag des Monats Ianuarij.*
- ς) [fol. 278. b — 314. b.] *Landes ordnung gemeiner Stende im Marggraffthumb Oberlauſitz auffgerichtet vnnnd beſchloſſen den 20. Nouembris Anno 1551.*
- ζ) [fol. 315. a — 317. b.] *Der Landes Elteſten Ambt im Marggraffthumb Oberlauſitz.*
- η) [fol. 318. a — 321. b.] *Freyer Brodtmarckt von den Handtwergern zu Budiffin begehret. Anno 1552. Mitwoch nach Invocavit.*
- ι) [fol. 322. a — 328. b.] *Inſtruction auff den herrn Landtvoigt Herrn Chriſtoffen Burggraffen von Donaw etc. Anno 1554. den 28. Septembris.*
- κ) [fol. 329. a — 332. a.] *Artickel der Augſpurgischen Confession verwandten Stende Räte, vnnnd Botſchaften, den 10. Junij Anno 1555.*
- λ) [fol. 332. b — 347. a.] *Erbeinigung zwifchen der Römi: Kay. Maj: vnnnd dem Churfürſten zu Sachſen etc. Anno 1557. Mitwoch den 13. Tag des Monats Aprilis.*
- μ) [fol. 347. b — 349. b.] *Der Stadt Gorlitz Privilegium über Ihre Landgutter. Anno 1558. den 18. Decembris.*
- ν) [fol. 350. a — 352. a.] *Privilegium vnnnd Conceſſion, der freyen Rathskuhr zu Budiffin den 20. Junij Anno 1559.*
- ξ) [fol. 352. b — 356. a.] *Artickel der Landſende daher ſich der Streit vnnnd vnnörnehmen mit dem Herrn Landtvoigt Herrn Chriſtoff Burggraffen von Donaw etc. entſponnen vnnnd angefangen.*
- ο) [fol. 356. b — 372. a.] *Folget nun die vorantwortung des Herrn Landtvoigts S. Gn: die obgeſchriebenen Artickel gegen der Römischen kun: Maj. etc. Ferdinando.*
- π) [fol. 372. b — 394. a.] *Beweis artickel in ſchwebenden Irrungen zwifchen den Stenden des Marggraffthums Oberlauſitz, vnnnd dem Herrn Landvoigt Herrn Chriſtoffen Burggrafen von Donaw.*
- ρ) [fol. 394. b — 397. a.] *Privilegium vnnnd Begnadung über der Burger Landgutter alhier zu Budiffin. Anno 1559. den 1. Tag des Monats Decembris.*
- σ) [fol. 397. b — 413. b.] *Statuta vnnnd Wilkören der Stadt Budiffin ſo aus den alten Statuten ausgezogen vnnnd widerumb auffß Neue gewillkühret, den 18. Iulij Anno Chriſti 1560.*
- τ) [fol. 414. a — 418. a.] *Confirmation kayſers Ferdinandi über den vortrag zwifchen dem Rath zur Sittaw vnnnd der Manſchafft daſelbſt. Anno 1561. den 11. Martij.*
- υ) [fol. 418. b — 421. a.] *Privilegium der Stadt Sittaw wegen ihrer Landgutter Anno 1561. den 25. Martij.*
- φ) [fol. 421. b — 429. a.] *Neue Landesordnung des Marggraffthums Oberlauſitz, Beſchloſſen vnnnd ausgeſchrieben Im 1561. Iahr Donnerſtag nach Eliſabeth.*
- χ) [fol. 429. b — 440. b.] *Confirmation vnnnd Beſtetigung Einer Abhandlung zwifchen dem Herrn Landvoigt Herr Chriſtoff von Donaw vnnnd den Stenden vorgefallenen Artickeln. Anno 1561. den 20. Novemb.*
- ψ) [fol. 441. a — 449. a.] *Inſtruction des herrn Landtvoigts Graff Ioachim Schlickens. Ao. 1561. den 29. Decembris.*
- ω) [fol. 449. b — 457. a.] *Inſtruction herrn Hanſens von Schliebens Landeshauptmanns Anno 1561. den 29. Decemb.*
- αα) [fol. 457. b — 458. b.] *Proceß wie der Herr Landes Hauptmann pfleget felliche Lehengutter zu Ihre Maj. etc. handen einzuziehen.*
- ββ) [fol. 459. a — 462. a.] *Proceß der Einleitung des Herrn Landtvoigts Graff Ioachim Schlicks, den 10. Ianuarii Anno 1562.*
- γγ) [fol. 462. b — 465. b.] *Obligation des Herrn Landtvoigts Graff Ioachim Schlickens gegen den Stenden. Anno 1562. am Donnerſtag nach der heiligen drey könig tage.*
- δδ) [fol. 466. a — 473. b.] *Vergleichunge etzlicher Artickel zwifchen dehnen verordneten von Landt vnnnd Steten wegen guter Administration der Inſticien vnnnd guter Policy Belangende den wucher, das Einlager vnnnd andere Notwendigkeiten. (1562.)*
- εε) [fol. 474. a — 481. b.] *Kayſerliche Conceſſion betreffend die Obergerichte im Marggraffthumb Oberlauſitz. Anno 1562. den 12. Martij.*
- ζζ) [fol. 482. a — 496. a.] *Zeitliche Statuta über Erbfall ohne Teſtament, Mitwoch nach Vocem Iucunditatis. Ao. 1562.*



- 77) [fol. 496. b—504. b.] *Privilegium die Cantzley und Gerichts Taxa Belangende des Koniglich. Ampts Budiffin. Anno 1562. den 16. Junij.*
- 99) [fol. 505. a. et b.] *Der Rom: Kay: Mt. Bewilligung gegen dem Landtvoigt, wegen der Obergerichts vrbargefelle wie vor Alters den 1. Julij Anno 1562.*
- u) [fol. 506. a—508. b.] *Vorgleichung des Gerichts Proceß wieder die Exemirten Personen. Anno 1564. Freitags nach Iacobi.*
- xx) [fol. 509. a—510. a.] *Der Abgesandten von Stüden einfeltiges Bedencken, Auff der Landfiende des Marggraffthums Oberlausitz übergebene Artickel, wie es mit der Folge, vnnnd Andern was dabey mit Angezogen ist kurtzlich wie volget.*
- 22) [fol. 510. b—512. a.] *Wie das Peinliche Gericht soll geheget werden, Im Koniglichen Ampt Budiffin.*
- μμ) [fol. 512. b—514. a.] *Hoffgerichts Proceß.*
- vv) [fol. 514. b.—518. a.] *Amptsgebreuche vnd in Schulfachen, helt mann im Koniglichen Ampt. volgenden proceß.*
- ξξ) [fol. 518. b.—520. a.] *Wie mans in Gemeinen Vorbeschieden in diesem Koniglichen Ampt pfleget zu haltenn.*
- oo) [fol. 520. b—522. a.] *Cantzley ordnungk wegen der Ampts beuchlich vnnnd Hulffen.*
- ππ) [fol. 522. b—525. a.] *Taxationes über Landgutter.*
- ρρ) [fol. 525. b—526. a.] *Die Ehrentaffel unter Adelspersonen sol nach folgender gestalt gehalten werden.*
- σσ) [fol. 526. b—538. b.] *Ordnung der Ritterrechten.*
- ττ) [fol. 539. a—542. b.] *Proceß wie man die Ehren Ritter Taffel bestellen soll.*
- vv) [fol. 543. a—584. a.] *Der Stadt Lauben Wilkühr vnnnd Statuta.*
- q q) [fol. 584. b—586. a.] *Des herrn Landtvoigts Vortrag mit den lehenleuten des Ampts Budiffin der holtzfuhren. Michaelis Anno 1565.*
- zz) [fol. 586. b—587. b.] *Rescript vnd Resolution Kayser Maximiliani welchermassen die Iusticia in Peinlichen sachen bis zur Confirmirung derselben ordnung solle Administrirret werden. Anno 1566. den 14. Februa:*
- ψψ) [fol. 588. a—633. b.] *Der Stadt Gorlitz Confirmirte Wilkühr. Anno 1566. den 29. May.*
- ωω) [fol. 634. a—637. b.] *Von dem Proceß des Ordentlichen Gedinges, vnnnd Erslichen, wie oft es gehalten werden soll, So Anno 1594. Confirmiret, vnnnd von einem Rath geordnet.*
- a) [fol. 638. a—642. a.] *Ordnung in Ehedingen der Herrschafft Tholenslein vnnnd Schluckenaw. Anno 1568.*
- b) [fol. 642. b—645. b.] *Herr Hansen von Schleinitz Revers, gegen den Stenden des Marggraffthums Oberlausitz. Anno 1572. den 26. Junij.*
- c) [fol. 646. a—656. b.] *Herr Hansen von Schleinitz Landtvoigts Im Marggraffthumb Oberlausitz auffgerichtete Ordnung vnnnd Statuten denen zu Budiffin auff der Seydaw gegeben.*
- d) [fol. 657. a—658. b.] *Proceß wie der Richter auff der Seydaw das Gericht hegen vnnnd wiederrumb zu recht auffheben möge alles nach dem Gebrauch Sächsischer Recht vnd Landtart.*
- e) [fol. 659. a—660. a.] *Des Ambtschubtmanns Bestallung. Anno 1572. Freitags nach Elisabeth.*
- f) [fol. 660. b—661. b.] *Vrihel wieder die Stadt Schweinitz in Schlesien, den 7. Junij Anno 1575.*
- g) [fol. 662. a—665. a.] *Landes Privilegium Rom: Kay. Maj. dem Marggraffthumb Oberlausitz wegen gesambter Lehenshandt. Ao. 1575. den 9. Augusti.*
- h) [fol. 665. b—668. a.] *Kayser Rudolffs des Andern Confirmation, über die Begnadet Holtzfuhren denen von Budiffin auff der Seydaw von König Ferdinando. Anno 1577. den 7. May.*
- i) [fol. 668. b—669. b.] *Mandatum über der Städte Privilegium wegen der Großen Landtstrassen. Ao. 1577. den 18. Junii.*
- f) [fol. 670. a—681. b.] *Instruction des Herrn Landtvoigts Herrn Hansen von Schleinitz. Anno 1579. den 21. Septembris.*
- l) [fol. 682. a—692. a.] *Beschwerung des Aufschuff im Gorlitzschen, über den Landeshauptmann. Anno 1583. Freitags nach Trium Regum.*
- m) [fol. 692. b—710. a.] *Neue Erbeinigung zwischenn Cron Bohaimb vnd dem Hause Sachsen. Anno 1587. den 24. Octob.*
- n) [fol. 710. b—712. b.] *Kayserlicher Revers wegen der Polnischen Friedens Tractation vnnnd vernewerung der Compacten, den 14. Julij Anno 1589.*
- o) [fol. 713. a—714. b.] *Der Röm. Kay: Mt: den Stenden des Marggraffthums Oberlausitz gegebener Revers und Assacuration wegen begangener Auflassung des zwischenn der Cron Pohlen und der Cron Bohaimben eruoleten vortrags. Anno 1589. den 7. Novemb.*
- p) [fol. 715. a—725. a.] *Brottmarcht von den Handtwerger zu Budiffin begert, den 18. Februarii Anno 1591.*
- q) [fol. 725. b.] *Taffel wie das grobe Brott nach dem Getreide kauff im Gewicht gebacken werden soll.*
- r) [fol. 726. a—749. a.] *Bericht des Koniglichen Ampts Budiffin, an die Kay. Mt: belingende den Brodtmarcht, den 6. Junii Anno 1591.*
- s) [fol. 749. b—751. b.] *Mandat wegen des Freyenn Brodtmarchts der Stadt Budiffin, vorlichen Anno 1592. den 1. Octob. — Iam quae sequuntur caetera in hoc codice contenta, aliena quidem manu scripta, non omnia tanti sunt momenti, ut singula enumeranda esse censeamus; gravioris momenti haec esse videntur:*
- t) [fol. 755. a—758. a.] *Supplication Thomas Kempfs im Nahmen aller Handwerger zu Budiffin, den 20. Febr. ao. 1591.*
- u) [fol. 758. b—772. b.] *Bericht des Raths zu Budiffin auf Thomas kempffs Supplication, so Er im Nahmen aller Handwergermeister vnd Eltisten, beim konigl. Ampt zu Budiffin hat übergebenn.*
- v) [fol. 773. a. et b.] *Privilegium Der Stadt Sittaw, wegen ihrer Landgutter, Ao. 1561. den 25. Martii.*
- w) [fol. 774. a—778. a.] *Transactio inter Capitulum et*

*Senatum Budissinum concernens quaedam ad Baptis-  
mum spectantia. Sine titulo.*

- f) [fol. 779. b — 780. b.] *Extract Aus dem zwischen Ih-  
rer Kayserl. Mayt. vndt Ihr Churf. Durchlaucht zu  
Sachsen, der beyden Marggraffthümber Ober Lau-  
fitz halber verfaßten Friedens Reces de dato Praag  
den 30. May Anno 1635.*
- g) [fol. 783. a — 792. b.] *Varia privilegia et tribuum sta-  
tuta [Budissiner Fischer Ordnung, de ao. 1582. —  
Schützen Begnadigung und Artickel.]*
- h) [fol. 798. a — 802. b.] *Traditions Recess. Zwischen  
Kayl. May. Ferdinando II. vndt Churf. Durchl. zu  
Sachsen, zu Prag den 30. May anno 1635. aufge-  
richtet, vndt zu Görlitz publicirt. Die abtretung Ober-  
vndt Nieder Lausitz betr.*

## CCCLXIV.

[Rep. II. fol. 90. a.]

Codex chartaceus saec. XVI, cui medio et extremo plurima  
exciderunt folia. Constat adhuc foliis 93, quorum 1. a. 74.  
et 93. scriptura vacant. Insunt:

- a) [fol. 2. a — 45. a., quae folia librarius ipse rubro nu-  
mero notavit] *Glogische Priuilegia vnd Statuten. 1564.*  
Ita titulus rubro pictus. Sunt eadem, quae in cod. se-  
quente sub a) inveniuntur, praeterquam quod in hoc cod.  
illa privilegia et statuta iam desinunt articulo XVII. sta-  
tutorum et privilegiorum a Sigismundo duce datorum,  
quum in sequente codice addatur articulus XVIII. et  
XIX. Explic. igitur hic codex: *Vnd der da mahnet, sol  
auch so viel verfallen sein.*
- b) [fol. 45. a — 73. b., quae folia a scriba ipso numerata sunt]  
*Eadem, quae cod. sequente sub sigla b) notata sunt;*  
ab initio tamen ab iis in paucis quibusdam differunt.
- c) [fol. 75. a — 92. b.] *Aufzugk der Priuilegion [sic] der  
Fürsenthümer [sic] Schweidenitz vnd Lauer. 1564.*  
Ita titulus. Incip. *Hertzog Polcken brieff des datum  
nach Christi geburth 1347. cet. Explic. Recht, als der  
Vater selbs do were.*

## CCCLXV.

[Rep. II. fol. 89.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 57, quorum 1. 56. et 57.  
scriptura vacant. Insunt haec:

- a) [fol. 2. a — 37. b.] *Statuten vnnnd Priuilegia Wie sie  
von Vladislao, Ludowico, Hochloblicher vnd Milder  
gedechtnus vnd Ferdinando zu Hungern vnd Behmen  
Königen [item a Sigismundo Duce Glogaviae] der Rüt-  
terschafft im Fürsenthum Groffen Glogaw gegeben  
Confirmirt vnd Bestettigt worden. Ita titulus. Incip.  
Wir Casimirus von Gottes gnaden x. x. Bekennen mit  
diesem vnserm Brieff vor Idermenniglich das die  
Manschaften cet. Explic. Dem dieser Brieff von  
vns Mechtiglich Befolen. — Cf. cod. anteced. sub litt. a.*
- b) [fol. 37. b — 55. b.] *Der Landtfriede so [ao. 1512.]  
durch die Fürsten Herren vnd alle Stende vff vor-  
samleten Fürsientag zu Breslaw vff Iubilate 15 Iar  
nach einander volgende denselbigen vnnwiderrufflichen  
Zuhalden Eingegangen Bewilligett vnnnd Beschlossenn  
haben. Ita titulus. Incip. Auff Heute Dinstag nach*

*Martini cet. Explic. vnd handhaben ganz gethreulich  
vnd vngeferlich. Des zu Vrkundt — — vierzigsten  
Jahre. — Cf. cod. anteced. sub litt. b.*

## CCCLXVI.

[Rep. II. fol. 92.]

Codex chartaceus saec. XVI. foliorum, quae librarius ipse nu-  
meris consignavit, praeter illud litteris semivacuum, in quo  
titulus legitur, 186, quorum 29. b. 30. b. 51. b. 52. b. 60.  
81. b. 82. b. 131. b. 132. b. 141. b. 144. b. 145. b. 154. b.  
167. b. 176. b. — 186. scriptura vacant. In posteriori libri  
operculo nomen possessoris legitur: *Zacharias Wogaw.*  
10. Ap. 1608. Insunt haec:

- a) [fol. 1. a — 29. a.] *Die Wilkore der Erbar Stadt Halle.*  
Incip. *Der Rath mit Pulworth cet. Explic. Vnser  
Gnedigsten Herrn vonn Magdeburgk.*
- b) [fol. 30. a — 51. a.] *Regiment vndt Ordenunge der Er-  
bar Stadt Halle. Incip. Wier Ernst von Gottes Gna-  
den cet. Explic. In der heyligenn Fastenn.*
- c) [fol. 52. a — 59. b.] *Reuers des Radts vonn Halle, Der  
Gericht halben, Binnen der Stath Do selbsi. de ao.  
1499. Incip. Wier Rathman Meister cet. Explic. Ahn  
Dinstage nach Lucie Virginis.*
- d) [fol. 61. a — 68. b.] *Vortracht mit dem Rathe vmb  
die Gerichte, Außerhalb der Stadt Halle. de ao.  
1499. Incip. Wier Ernst von G. G. — Bekennenn  
Offentlichenn cet. Explic. Dornstags nach Katharine.*
- e) [fol. 69. a — 70. a.] *Ex Regisiro Domini Ernesti Po-  
sulati et Adminisistratoris Ecclesie Magdeburg. Incip.  
Vndt vff das der Rath cet. Explic. Gerichte Aufzu-  
tragenn cet.*
- f) [fol. 70. b — 81. a.] *Artickels Brieffe des Nawen Stifts.  
de ao. 1522. Incip. Vortrege vndt Artickell cet. Explic.  
Ahn Sonnabend nach Margaretha Virginis. Soli Deo  
gloria.*
- g) [fol. 82. a — 131. a.] *Ordenunge der Regierunge der  
Thaelgüther zu Halle, [in tres partes divis.] Incip.  
Wier Ernst — Bekennen Offentlichs mit diesem Brieffe  
cet. Explic. Zu Magdeburgk. Haupherntag.*
- h) [fol. 132. a — 141. a.] *Der Gerichts Stuel der Stadt  
Halle. Incip. Wier Rathman vndt Meister — Beken-  
nen — Das wier die Erbar leuthe cet. Explic. mit Itz-  
lichem vnd anders nicht.*
- i) [fol. 142. a — 144. a.] *Bestetigung des Ratts zu Halle.  
Anno Dom: 1480. Incip. Wir Ernst von Gottes Gna-  
den — Vorkundigenn In Disem Offen brieffe cet. Ex-  
plic. nach Pfingstenn.*
- k) [fol. 145. a — 153. b.] *Zu merckenn wie viell Güther  
In Einem Itzlichem Saltz Bornen, Zu halle sindt, vol-  
gett: hiernach vorzeichent. Incip. Zum Ersienn Ihm  
Deutzschen Born cet. Explic. Darnach sich Ein Ider  
habe Zurichtenn.*
- l) [fol. 154. a — 166. b.] *Ordenunge Niclaus Schyltpergs  
Gottseliger, der Stiftungen Marien Magdalenen vor  
halle, de ao. 1505. Incip. Zu wissen So Als Niclaus  
Schilpergk cet. Explic. Vndt ihm fünfften Ihare.*
- m) [fol. 167. a — 176. a.] *Ordenunge vndt Annmacht der  
Vier Hernn. Incip. Vmb viel vndt Mancherley cet.  
Explic. vndt Raht kohnen laßenn.*



## CCCLXVII.

[Rep. IV. fol. 36. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 574, quorum 1. b. 17. 557. et 574. scriptura vacante. Continentur:

*Recessse zwischen Bürgermeistern und Rath, auch der Bürgerschaft zu Hamburg.* Ita titulus. Sunt illi recessus omnes saeculi XVII. Incip. fol. 2. a. *Zu wissen, Nachdem die Alldurchleuchtigste — Fürst und Herr Leopold* cet. Explic. *Raths Meinung beliebt* . . . . .

## CCCLXVIII.

[Rep. II. 4. 139. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, folior. 394, quorum 1. 22. 23. 29. b. 39. b. 51. 52. 54. b. 75. 76. 90. 91. b. 104. 110. 111. 114. b. 115. 117. b. 119. b. 138. 139. 142. b — 144. 209. b. 227. b — 245. b. 252. b. 253. 266. b — 269. b. 277. 290. a. 299. b. 339. b. 350. 351. 360. b — 363. b. 364. b. 374. b. 378. b. 384. b. 388. et 390 — 394. scriptura vacante. Fuit hic liber olim in bibliotheca Kochii Proconsulis Lipsiensis, unde migravit ad Goethium nuper civitatis nostrae bibliopolam, a quo redemptum possedit C. C. C. Gretschelius Lipsiensis, qui eum d. 26. Sept. 1836. Bibliothecae nostrae dono dedit. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 5. b.] *Keiserlich* (Maximiliani I.) *Privilegium Der Stadt Leiptzig Iharmärkte*, dat. d. 20. Jul. 1497.
- b) [fol. 6. a — 10. a.] *Keiserlich* (Caroli V.) *Privilegium Der Stat Leiptzig Iharmärkte, Stapell und Niederlage*, dat. d. 11. Febr. 1521.
- c) [fol. 10. b — 15. b.] *Keyserlich* (Caroli V.) *Privilegium Der Stadt Leiptzig Iharmärkte Stapell und Niederlage*, dat. d. 15. Octobr. 1547.
- d) [fol. 16. a — 19. a.] *Weichbildt vndt Gerichte der Stadt Leiptzig wie es Hertzog George zu Sachsen pp. ercleret vndt ersireget hatt.* Dat. Dresden am Mittwoch nach Simonis et Judae apostolorum 1504.
- e) [fol. 19. b — 21. b.] *Gerichte der Stadt Leiptzig*, dat. ab eod. duce Georgio, *Leiptzig am Montage nach dem Sontage Cantate* 1508.
- f) [fol. 24. a — 29. a.] *Des Fischerhandwergks zu Leiptzig Begnadigung, Freyheit vndt Ordnung von Churfürst Moritzen confirmirt*, dat. Torgaviae, d. 3. Mart. 1552.
- g) [fol. 30. a — 39. a.] *Willkühr des Raths zu Leiptzig*, dat. a Frid. Wilhelmo duce Saxon. Torgaviae, d. 21. Febr. 1593.
- h) [fol. 40. a — 50. b.] *Articull welche der Churfürst zu Sachsen unser gnedigster Herr auff die im 76. Jahre gehaltene visitation des Oberhoffgerichts zu Leiptzig zu mehrer beforderung des processus gnedigst verordnet vndt darüber zu haltenn befohlenn.* Dat. Dresd. d. 16. Jun. 1583. — Cf. Cod. August. P. I. pag. 1303.
- i) [fol. 54. a — 72. b.] *Des Raths zu Leiptzig Ordnung die Vormundtschafftischen belangend.* Gedruckt zu Leiptzig bey Iohan: Beyer Im Jahr: M. D. XC V. Ms. [cf. Schneideri chron. Lips. pag.

565. *Statuta* 1701. p. 245.] Dat. a Friderico Wilhelmo duce Saxon. Torgaviae, d. 25. Aug. 1595.

- k) [fol. 73. a — 74. b.] *Auszug aufs der Vormundtschafftordnung der Stadt Leiptzig.*
- l) [fol. 77. a — 81. b.] *Instruction vndt Erklehrung wessen die deputirte Herrn vndt der Notarius sich in den Vormundtschafftischen verhalten, auch was ihnen zur befolhung vndt Amtsgebühr, bis vff anderweit verordnung vndt anschaffung gereicht vndt gegeben werden solle.*
- m) [fol. 81. b — 83. a.] *Der verordneten Herrn zu den Vormundtschafftischen Pflicht, so sie mit einem handtschlag angeloben sollen.* It. des verordneten Schreibers Pflicht.
- n) [fol. 83. b — 84. a.] *Der Vormunden Pflicht, so sie mit einem handtschlag wirklich angeloben sollen.*
- o) [fol. 84. b — 87. a.] *Resolutio vff die jüngst angebrachte puncta vndt Articul in den Vormundtschafftischen.*
- p) [fol. 87. a — 89. a.] *Pro Instructione wie die Zinsfen zu rechnen.*
- q) [fol. 91. a — 96. b.] *Eines Erborn Raths zu Leiptzig Verordnung Wessen die Bürgere vndt Vnterthanen in- vndt außserhalb der Stadt im Aufflauffen vndt andere eilendenn Nothfällen sich allenthalben erzeigen vndt verhalten sollenn.* Anno 1601. [d. 20. Jul.] Gedruckt bei Michael Lautzenberger. Ms.
- r) [fol. 97. a — 103. b.] *E. Raths zu Leiptzig Ordnung, wie es in Gerichten daselbst soll gehalten werden.* Acced. *Notabilia quaedam a Dn. Prob. observata.*
- s) [fol. 105. a — 109. b.] *Ohngefährliche Instruction denen sich der regierende Stadtrichter nebens seinenn Beysitzen in der Richter Stuben vndt sonsten hinfüro gebrauchen soll, d. 4. Octobr. 1627.* Acced. *Einnahm von Stadtgerichten. Auff die Gerichte in der Richter Stuben. Aufgabe in Churfürstl. Schöppenstuhl.*
- t) [fol. 112. a — 114. a.] *Senatus Lips. decretum de processu abbreviando*, dat. d. 4. Febr. 1617.
- u) [fol. 116. a — 117. a.] *Gerichtlich Edict, wegen bestrafung des ungehorfamen Auffenbleibens.* Dat. Lips. d. 11. Maii 1629.
- v) [fol. 118. a — 119. a.] *Des Raths der Stadt Leiptzig Patent vndt Verboth, das die Handwergsgesellen sowohl andere ledige Gesellen vndt Rathsvnterthanen keine wehren, Tolgen vndt andere waffen tragen sollen*, dat. d. 7. Jul. 1588.
- w) [fol. 120. a — 123. b.] *Handlung der Theologen zu Torgaw den 8. Maii angefangen Anno [15]76.* Accedit epistola Augusti electoris, dat. d. 11. Maii 1576.
- x) [fol. 124. a — 131. b.] *Extract aufs Steffen Baslers Ferbers in Leiptzig seel. jährlich gebrauchten Haus-Calendar.* Ab ann. 1559 — 1578.
- y) [fol. 132. a — 137. b.] *Aufs Hieronymi Krappens Hand Buche.* Est fragmentum diarii ab ann. 1617 — 1666.
- z) [fol. 140. a — 227. a.] *Aufs Gedeon Schleiffenheimers Calendario [Lipsiensi], ad ann. 1638. et 1642 — 1674.*



- aa) [fol. 246. a—252. a.] *Anonymi commentarii breves de rebus Lipsiensibus ab ann. 1645—1670.*
- bb) [fol. 254. a—266. a.] *Leipziger Chronicken Extract, wie solcher in dem Leipziger Haupt- und Geschichts Calender von Elias Liebigen A. 1679. zum ersten mahl getruckt, und von Endesbenannten folgende historisch Erzehlungen beygetragen worden; welches alles aus bewehrten Historien-schreibern colligirt Ch. Freundt Luccaviensis in Leipzig Ao. M.DC.LXXIX.*
- cc) [fol. 270. a—276. b.] *Anonymi fragmentum Chronici Lipsiensis ab ann. 926—1222.*
- dd) [fol. 278. a—289. b.] *Extract aufs Hanns Balthasar Falckners, Fürstl. Sächf. Ambs-Vogts zu Weisensfels Calendariis, ab ann. 1625—1639.*
- ee) [fol. 291. a—349. b.] *Anonymi chronicon Luccaviense, perductum usque ad ann. 1698. Incip. Das Städtlein Luckau, so in einem alten Briefe Lügau geschrieben wird, liegt in Meissen, und zwar in dem Theile cet. Explic. nebst der Capellaney, zu schwer fallen wolte.*
- ff) [fol. 352. a—360. a.] *Statuta der Posaamentir-Innung zu Leipzig, a Senatu data d. 15. April. 1594.*
- gg) [fol. 364. a—372. b.] *Erbervereinigung zwischen der Krohn und Königreich Böhmen und dem Haufs Sachsen. A parte Bohem. Pragae d. 28. Jun. 1571., cf. Mülleri Reichst. Theatr. Maximil. 1. 4. Vorst. c. 24. pag. 295. Lunigii Reichsarch. part. special. Cont. II. von Sachsen pag. 772. Du Mont Corps dipl. V. P. 1. p. 205. A parte Saxon. d. 10. Jul. 1571. cf. Müller l. l. pag. 303.*
- hh) [fol. 373. a—374. a.] *Vorgleichung Röm. Keyf. Mayt: neuen Reichsmünzt Kegen Ietziger Churfürstl. Sächsischen Münzt den 14. Augusti 1650.*
- ii) [fol. 375. a—378. a.] *Churfürstl. Sächfs: [Johannis Georgii] Bevelh wegen der wechselgelder, dat. Dresdae, d. 25. Iulii 1621.*
- kk) [fol. 379. a—384. a.] *Des Raths zu Breslau Wein-Ordnung, dat. d. 16. Jun. 1631.*
- ll) [fol. 385. a—387. b.] *Hannsen Christophs vonn Hageneß zu Breitenhain hinterlassener wibe forderung.*
- mm) [fol. 389. a. et b.] *Vhrkunt dafs E. E. Rath der Statt Leipzig aufs ihren Berichten Erbegelder und andere haeredidaten in die Breitenfeldische Gerichts-Pflege folgen zu lassen pp. dat. Lipsiae, d. 24. Novembr. 1617.*

## CCCLXIX.

[Rep. VI. fol. 2.]

Codex chartaceus saec. XVI. et XVII. folior. 120, quorum 1. 2. 10. b. 37. a. 76. b. 88. b. 89. b. 102. 103. b. 111. b. et 118. b—120. scriptura vacante. Inter foll. 107. et 108. unum excidit. Continentur:

- a) [fol. 3. a—101. a.] *STATUTORUM ET PRIVILEGIORUM CIVITATIS MUEHLHUSANAE LIB. V. Post indicem alphabeticum [fol. 3. a—9. b.] opus ipsum fol. 10. a. incip. Von den Römischen Keisern und Königen, Ist die Statt Mulhausen cet. Explic. freysiechen und vorbehalt-*

ten sein. Additus est fol. 101. a. et b. recensensus aedificiorum Muehlhusanorum.

- b) [fol. 103. a—111. a.] *Ordnung und gewonheit Eines Erborn Rats vnd Reithe Heimbürgen alhier zu Mulhausen. Ita titulus. Incip. Wen man mollgebeut, so sol jeder wirdt cet. Explic. gelegenheit zu corrigiren zu andern vnd zu vorbessern. Geschehen im jar — 1544.*
- c) [fol. 112. a—118. a.] *Marckordnung der Heiligen Reichs Stadt Müllhausen. Incip. Anfenglich vnd erstlich soll cet. Explic. nicht in Abnehmung oder Verwüftung kommen.*

## CCCLXX.

[Rep. IV. 4. 66. a.]

Codex membranaceus saec. XV. scriptus, inscriptionibus et literis initialibus rubris, folior. 20, quorum 1. a. et 20. vacua sunt. Quae fol. 17—19. leguntur, alia manus, sed eiusdem saeculi, pinxit. Continetur:

MANDATUM SENATUS NORIMBERGENSIS [cf. fol. 14. b. lin. 3.] *quo luxuria in celebrandis nuptiis interdicatur et earum ordo praescribitur. Titulus non legitur. Subscriptio haec est: proclamatum dominica . . . . . 1492. Incip. Nachdem vnser hern vom Rat vormals got dem almechtigen zu lobe vnd zu eren cet. Explic. vnd geben die pene in denselben gesetzten begriffen. Singuli tituli hi sunt:*

- a) [fol. 2. a.] *Wa die lautmerung geschehen sol vnd wie der preutigam der preut gelucks wunschen vnd wen die preut als dann pey ir haben mag.*
- b) [fol. 3. a.] *Wer vnd wievil personen der preut glucks wunschen vnd sie von des preutigams wegen begaben mugen.*
- c) [fol. 3. a.] *Wer auf den abent der lautmerung mit der preut essen mag.*
- d) [fol. 4. a.] *Wie der preutigam die preut begaben mag.*
- e) [fol. 4. b.] *Wie vil pfert die tanzlader zum tanzladen geprauchten mugen.*
- f) [fol. 4. b.] *Vonn trinckgelt.*
- g) [fol. 5. a.] *Wie vil personen man zu dem Kirchgang laden mag.*
- h) [fol. 5. b.] *Wie vil vnd was persone man zu den mällen der hochzeyt laden vnd haben mag.*
- i) [fol. 6. a.] *Was speis zu den hochzeyt mällen verpotten sein.*
- k) [fol. 6. a.] *Von Trisnet vnd Confect.*
- l) [fol. 6. b.] *Wen man speis aufs dem haws geben mag.*
- m) [fol. 7. a.] *Von den Statknechten vnd puteln.*
- n) [fol. 7. a.] *Was weyn man auf der hochzeit geben mag.*
- o) [fol. 7. b.] *Wen man nach dem Tisch zum tanz vnd auch nach dem tisch zu der preut laden mag.*
- p) [fol. 8. a.] *Von Spilleuten.*
- q) [fol. 8. b.] *Was man den Tantzladern zu essen vnd zu trincken geben mag.*
- r) [fol. 8. b.] *Von der hochzeit schenck.*
- s) [fol. 9. a.] *Wo vnd wie die hochzeit schenck sol gehalten vnd volpracht werden.*
- t) [fol. 9. b.] *Von hochzeithoffen.*

- u) [fol. 10. a.] *Wer vnd wie man prauet vnd prewigam vereren mag.*  
 v) [fol. 10. b.] *Von Schencken.*  
 w) [fol. 11. a.] *Von hochzeit schenk.*  
 x) [fol. 11. b.] *Von notwein Confect vnd anffing gelt.*  
 y) [fol. 11. b.] *Wen man auf die hochzeit Klaiden mag.*  
 z) [fol. 12. a.] *Von paden vnd wirtschaften darnach.*  
 aa) [fol. 12. a.] *Von Krentzlein.*  
 bb) [fol. 12. b.] *Das man newr einen tag hochzeiten sol.*  
 cc) [fol. 12. b.] *Von ayrkuchen.*  
 dd) [fol. 13. a.] *Vom lon der Spilleut.*  
 ee) [fol. 13. a.] *Wie lang ein prauet die vom land herein kompt gefreyt sein sol.*  
 ff) [fol. 13. b.] *Das die Iunckfrauen zu lautmerung pey nacht nicht hoffiren oder versamet wandeln sollen.*  
 gg) [fol. 14. b.] *Von den aufwenndigen hochzeiten.*  
 hh) [fol. 18. a.] *Von lautmerung vnd nachtentzen derselben.* Caeterum hic codex bibliothecae nostrae legatus est a *Car. Guil. Aug. Schuberto* anno 1837.

## CCCLXXI.

[Rep. II. fol. 93.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 88, quorum 1—4. et 85. b—88. scriptura vacant. Inest:

**LIBER STATUTORUM CIVITATIS OLDENBURGENSIS.** Hic titulus legitur fol. 5. a., a quo folio paginae per librarium usque ad fol. 85. a. numeris notatae sunt (pagg. 161.). Habetur etiam in externo libri operculo priore haec inscriptio: *Liber Statutorum Civitatis Oldenburgensis oder Das Buch worinnen die Oldenburgischen Stadt-Rechte enthalten.* Divisa sunt haec statuta in quatuor partes; prima pertinet a fol. 5. a—33. a., altera a fol. 33. a—53. a., tertia a fol. 53. b—61. b., quarta a fol. 62. a—74. a. Tum leguntur *Verbeterde*

*Vyff Stücke Der Stadt Bockes*, a fol. 74. b—75. b. et duo indices in illa statuta, fol. 76. a—79. a. Denique a fol. 79. b—85. a. legitur *Die Eindracht, so twischen den Ehrbahren Rath tho Bremen, und der gantzen gemeenheit Darßulvesi, neffens der vorigen ordonantien, upt nie upgericht und gemacket worden.* Anno 1534. die sylvestris. — Codex incip. *Wir Herr Gerdt, Gerdt und Aleff, Dierich und Iohann unse Sons cet.* Explic. *besiadet Vndt befestiget, gegeben cet. Finis quid retribuam tibe (sic) o Domine Iesu pro infinitis tuis Beneficiis?*

## CCCLXXII.

[Rep. IV. 4. 91. d.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunte scriptus, folior. 184, quorum 1. b. et 172. b—184. scriptura vacant. Continentur: *Der Stadt Tensstadt Statuten, von Policy Ordnungen, Innungen, Zünfften, vndt andern gemeinen Handtirungen vndt Gewerbschafftenn.* Ita titulus. Foll. 2. et 3. legitur *confirmatio Augusti Ducis Saxoniae*; 4. a—7. a. *Praefatio*, cui subscriptus est annus 1559. Incip. fol. 7. b. [ab articulo 1. de success. ab intest.] *Stirbt Jemand in der Stadt Tensstadt ohne Verordnungen cet.* Explic. *zu endern, gentzlich oder zum theil aufzuheben, treulich und ohne gefehrde.* Zu Uhrkund cet. Foll. 166. b—172. a. legitur index.

## CCCLXXIII.

[Rep. IV. 8. 114.]

Codex chartaceus saec. XV. exeunte scriptus, folior. 38, quorum 1. b. 37. b. et 38. scriptura vacant. Continentur:

**BRUECKENGERICHTS ORDNUNG ZU WUERTZBURG.** Ita titulus. Incip. *Vnser Lannndgericht das Bruckengericht zu Wurtzburg genannet Sollen wie von alter herkommen cet.* Explic. *zu gnaden der herrschafft aller dinnge uerd.*

## XII.

## PROCESSUS IUDICIARIUS.

## CCCLXXIV.

[Rep. II. fol. 13.]

Codex membran. saec. XIV. nitide scriptus, in duas columnas divisus, idiomate admodum sibi constante, litteris initialibus tam rubro et caeruleo artificiose pictis quam auratis et picturatis, vocum compendiis sat multis, sed usitatis, paucissimis adnotationibus ad marginem adscriptis. Hic codex, qui (ut ea docent, quae in priore libri operculo scripta sunt, eadem illa verba, quae iam in cod. CCXLII. exstare supra in descriptione huius Codicis diximus) olim Buxtorfianus fuit, constat

foliis 360, quorum 1. 354. a. 358. 359. et 360. scriptura vacant. Continentur:

**GUILIELMI DURANTIS SPECULUM IUDICIALE.** Titulus, qui fol. 2. a. legitur, milto scriptus, hic est: *In nomine domini et gloriose uirginis matris eius speculum iudiciale a magistro Guilielmo duranti compositum incipit.* Post inscriptionem [cuius initium: *REuerendo in xpo patri suo cet.*] opus ipsum in hunc modum incip. *DE trono dei procedunt fulgura uoces atque tonitrua cet.* Explic. fol. 353. b. *sed solum brauium [sic] sempiternum.* *Ad quod nos perducat qui sine*

*fine vivit et regnat. Amen:* Subscriptio litteris rubris picta, per quas linea rubra ducta est: *Explicit speculum iudiciale magistri Guillelmi duranti:* Fol. denique 354. a. usque ad 357. b. exhibentur inscriptiones et rubricae totius operis, a recentiore manu exaratae.

## CCCLXXV.

[Rep. II. fol. 62. a.]

Codex chartaceus saec. XV. rubris inscriptionibus et litteris initialibus, folior. 116, quorum 116. b. scriptura vacat. Continentur:

ANONYMI VERSIO GERMANICA LIBRI JACOBI DE THERAMO, CUI TITULUS: LIS CHRISTI ET BELIAL. Titulus a seriore manu scriptus: *Belial Teütsch.* Post praefationem [cuius initium: *In dem namen der heyligen cet. Ich han gedacht ich wolle versuchen cet.*] opus ipsum fol. 2. b. incip. [post salutationem *Allenn chrisien trewen rechtglebigen cet.*] *Got der offne euch ewer hertz in sein ere cet. Explic. vns in der czeit des todes AMEN.* Subscriptio haec est: *Et sic est finis huius tractatuli videlicet belial per me michaelen Grünigk de slufungen 2<sup>a</sup> feria die Seruatii martyris hora prima post prandium Anno dni M<sup>o</sup>CCCC<sup>o</sup>LXXI<sup>o</sup> Deo gracias.* — Praemittitur huic libro manuscripto editio typis descripta libri Belial s. l. e. a. folior. 96. linearum in duas columnas descriptarum 36, [ed. Colon., Zell.]

## CCCLXXVI.

[Rep. II. fol. 73. a.]

Codex membranaceus saec. XIV. exaratus, initio et fine mutilus, in duabus columnis scriptus, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris, lineis plumbagine ductis, notis hic illic ad marginem adscriptis. Folis constat 76. Continentur:

FORMULARIA EPISTOLARUM, INSTRUMENTORUM, CONTRACTUUM, PROCESSUM IN CAUSSIIS MAXIME ECCLES. SCRIPTORUM. Incip. .... non volentibus seu curantibus cet. Explic. iudicis cum praedictis tabellioni.....

## CCCLXXVII.

[Rep. II. fol. 10. a.]

Codex chartaceus saec. XV. rubris litteris initialibus, folior. 386, quorum 1. 2. 11—15. 76. 89. 223. b. 372. et 382. b—386. scriptura vacat; primum et ultimum chartacea sunt. Continentur:

PRACTICA IURIS UTRIVSQUE. Inscriptio codicis haec est: *In isto libro continentur materie iuridice s. practice citationes exceptiones processus et sententie diffinitive tam condemnatorie quam absolutorie. Item conseruatoria uniuersitatum quarundam studiorum. Item copie literarum monitorialium executorialium et declaratoriarum. Singula vero in quibus tamen enumerandis ea, quae ἀνάγκη tantum codicis sunt, omisimus, haec sunt:*

- a) [fol. 6. a—10. b.] *Quidam actu studens, non clericus, captus fuit Erfordiae et incarcerationis a iudice seculari, in loco priuilegiato uniuersitatis, nec, ut petatum fuerat, traditus: sed morti addictus, ob crimen furti: Quaeritur, num iure hoc factum fuerit, an uero minus? (Ao. 1443.)*
- b) [fol. 16. a—20. a.] *Acta incorporationis capellae prope villam Garsficz, dictae corporis Christi, quae iungi*

*debeat et uniri ecclesiae collegiatae S. Georgii in casiro Aldenburg, Numburg, dioceseos (1448.)*

- c) [fol. 20. b—22. b.] *Instrumentum appellationis contra praedictam incorporationem ex parte monasterii Grunhain, ord. Cisterc. Numburg. dioc. (1449.)*
- d) [fol. 23. a—30. a.] *Processus de et super quibusdam iniuriis, diffamationibus et manuum uolentiarum iniectionibus, institutus contra circumspicos uiros, proconsules, consules et familiares oppidi Lipczensis Merseburg. dioc. Roman citatur senatus Lipczensis ad instantiam Gueneri Gheverdes, clerici Bremensis. Papa, Nicolaus V. Johannem, episcopum Merseburgensem iudicem constituit, et hic Lipczenses citat, ut coram se Merseburgi compareant. (1472.)*
- e) [fol. 30. b.] *Citatio subconseruatoris ecclesiae Magdeburgensis.*
- f) [fol. 31. a—40. b.] *Instrumentum uisitationis et reformationis canonicorum regularium ad S. Thome in Lipczik. — Sequuntur uariae aliae citationes, appellationes a papa male informato ad melius informandum cet. in caussa Wilhelmi Thomae de Brandeborch, monasterii S. Thomae Lipsiensis cet. Citatur praecipue Jo. Grundeman, praepositus canonicorum regularium monasterii S. Thomae apostoli in Lipczik, ord. S. Augustini, ad instantiam uenerabilis uiri Dni. Wilhelmi Thome de Brandeborch praepositi (1457.)*
- g) [fol. 42. a—44. b.] *Citatur senatus Lipczensis, tum excommunicatur, deinde interdictum relaxatur ad cautelam, ab abbate Erfordensi Thaddeo. Senatus ad papam appellat per procuratorem cet.*
- h) [45. a.—48. a.] *Fridericus episcopus Magdeburgensis excommunicatur a Theoderico, praeposito ecclesiae Brandeborgensis, ad instantiam Theoderici Tzabel, procuratoris Conradi episcopi Hauerbergensis (1551.)*
- i) [fol. 48. b.] *Indulgentiam concedit Nicolaus V. papa, ut divinissimum S. eucharistiae sacramentum in uasis cristallinis, uitreis, seu transparentibus, reponi, et sic depositum deferri, uel Christi fidelibus offerri intuendum possit; quod petierat Fridericus, Marchio Brandeborchensis.*
- k) [fol. 49. a—52. a.] *Joannes, episcopus Merseburgensis, absoluit senatum Lipczensem ad cautelam. Inciderat senatus in excommunicationis poenam propter iniectionem manuum et etiam captiuationem ac detentionem Nicolai Woluerstorp, acoluti et clerici Numburgensis dioceseos.*
- l) [fol. 52. b.] *Quaestio, an filius familias agere possit pro iniuria patri suo illata absque cessione? Negatur a Theoderico Buckinstorff, J. U. D., nisi in contumeliam filii patri talis iniuria sit irrogata.*
- m) [fol. 52. b.] *Quidam laicus in praesentia multorum ausus fuit infamare alium per uerba sua iniuriosa; ista tamen iniuria ad infamatum infra annum deducta non fuit, sed post annum. Num deinde talis infamatus agere potest iniuriarum pro tali iniuria sibi illata? R. Inde a tempore scientiae, postquam rescivit, iniuriam sibi fuisse illatam, potest agere, et quidem per integrum*



- annum. Nam iniuria per dissimulationem anni aboletur: non per inscitiam.
- n) [fol. 53. a—53. b.] *Citatio cum inhibitione contra rectorem uniuersitatis Lipczensis per Joannem episcopum Merseb.*
- o) [fol. 54. a—63. b.] *Hermannus Molitor, abbas monasterii S. Johannis Baptistae in Berga extra muros ciuitatis Magdeburgensis, ordinis S. Benedicti, executorem agit bullarum papae Johannis, quae hic integrae inferuntur, et ex iisdem repetit atque statuit, ut a nemine permittatur, proconsules, consules, ciues ciuitatis Magdeburgensis, aut eorum aliquem, in quibuscumque causis, ad quodcumque ecclesiasticum forum in genere uel in specie trahi uel euocari: coram solo enim archidiacono suo se sistere opus habent (1454.) Sequuntur eiusdem Hermannus Molitoris litterae executoriales priuilegii, de quo modo dictum fuit (1460.) Additur contra idem priuilegium appellatio uniuersitatis Lipczensis, in causa Jo. Bolte de Berlin. Subiungitur eiusdem uniuersitatis ad Magdeburgenses minax epistola Germanica. Sequitur instrumentum appellationis ad sedem apostolicam ex parte uniuersitatis et studii Lipczensis (1465.) Adduntur denique varia in causa repressaliarum.*
- p) [fol. 64. a—68. b.] *Libellus Nicolai Wendgen, contra quosdam de Cadan, super denegatione iustitiae contra ciuem de Cadan.*
- q) [fol. 69. a—71. a.] *Tractatus de terminis substantialibus iudicii iuxta stylum Romanae curiae.*
- r) [fol. 71. b—75. a.] *Citatio, uigore Carolinae, contra consulum Sundensem, ex parte monasterii Nouicampi, ord. Cisterc. Suerinensis dioeceseos, per Theodericum de Stechow, praepositum ecclesiae Brandenburgensis. (1456.)*
- s) [fol. 75. b.] *Joannes, episcopus Merseburgensis, citat et excommunicat quosdam Lipczenses studentes, ob conflictum, ubi quidam letaliter fuere vulnerati.*
- t) [fol. 77. a—87. a.] *Varia documenta, quae nouum studium Gripswaldense, Caminensis dioeceseos, concernunt (1456.)*
- u) [fol. 87. b—88. a.] *De nouo studio Basiliensi.*
- v) [fol. 88. b.] *De nouo studio Inholstadiensi.*
- w) [fol. 90. a—91. a.] *De studio Rostochiensi.*
- x) [fol. 91. b.] *Lepidum Bohemiae carmen in Wiclephum.*
- y) [fol. 92. a—94. a.] *Henricum Witte, Reualiensem clericum, cum causa studii, a laribus paternis ad uniuersitatem Lipczensem ire uoluisset, quidam armiger et certi eius complices in itinere inuaserunt, rebusque suis et bonis spoliarunt, ipsum captiuarunt, ac per plures menses captiuum detinuerunt, adeo ut illorum manus euadere non potuerit, nisi prius bona sibi ablata repetere non uelle, nec eos super iniuriis sibi illatis coram quocumque iudice uocare, iurasset. Verum dictus exponens a manibus praedictorum liberatus, attendens, iuramentum per uim extortum non esse obligatorium, praedictos inuasores coram competente iudice conuenit. Absolvitur deinde a periurio per Philippum Cardinalem, prouiso, ut si dictum iuramentum licitum fuerit, ad eius obseruantiam redeat. Tandem ab episcopo Reualienensi plenius absolvitur. — Sequitur epistola Jo. Grundemanni praepositi monasterii S. Thomae Lipczensis, ad marchionem Brandenb. in eadem causa (1462.)*
- z) [fol. 94. b—97. a.] *Processus provisionis Jo. Braste de Reualia, qui, auctoritate papae inter canonicos recipitur.*
- aa) [fol. 97. a—105. b.] *Appellatio consularis Stetinensis, Caminensis dioeceseos, a praeposito Suerinensi, et duobus auditoribus Romanae curiae ad Dn. papam Paulum II. contra canonicos Stetinenses. Sequuntur uariae citationes, absolutiones cet.*
- bb) [fol. 106. a—109. b.] *Actio contra Wilh. Slyeff, in causa oppidi Colebergh, Caminensis dioeceseos, cuius incolae ab omnibus et singulis feudis, locationibus, officiis et beneficiis spiritualibus et temporalibus, quae ab ecclesia Caminensi obtinent, tam coniunctim, quam diuisim, cecidisse declarantur cet. (1458.)*
- cc) [fol. 110. a—111. a.] *Bulla Pii papae contra Lunenburgenses, Verdensis dioeceseos, quod ecclesiastica bona ad se rapuerant.*
- dd) [fol. 111. b—112. b.] *Ad Romanam curiam citatur Jo. Busbach, ex parte Henrici Bawvernich, decani Cizensis, super praebenda et canonicatu huius ecclesiae.*
- ee) [fol. 113. a—113. b.] *Epistola Doctoris Juris Hilarii, ad rectorem et uniuersitatem Lipczensem, in causa Balthasaris cuiusdam, baccalaurei; ubi simul de priuilegiis ciuium academicorum agitur.*
- ff) [fol. 114. a—114. b.] *Monitorium contra Wilhelmum Thom. de Brandenburg, qui citatur Lipsiam a Jo. Grundemanno praeposito (1458.)*
- gg) [fol. 115. a—136. b.] *Variae citationes, appellationes cet. in causa Petri Starkii Caminiensis studentis Grypswaldensis. Testimonium rectoris Christophori Thyme de Fryenstat pro M. Henrico Ellnitz de Stendal, in decretis baccalaureo. Absolutio pro domino Wilhelmo Thome de Brandenburg, et alia in eadem causa.*
- hh) [fol. 144. a—148. b.] *Inhibitio paparum Nicolai V. et Kalisti III. contra fratres minores, de obseruantia nuncupatos. Arrestum contra fratres ordinis eiusdem in Hallis.*
- ii) [fol. 149. a—149. b.] *Processus in causa Christoferi de Rotinburgh, in artibus baccalaurei clerici et acoliti Misnensis dioeceseos, qui letaliter uulneratus fuit.*
- kk) [fol. 150. a—157. a.] *Instrumentum concordiae pro Johanne Bynnenberch, canonico ecclesiae B. Mariae Hamburgensis, Bremensis dioeceseos, et Theodoro Schonenberch in castro Misnensi capellani principalis.*
- ll) [fol. 157. b—165. b.] *Acta in causa Folkmari Hoyer, de Hallis actoris et Nic. Pruffen presbyteri, rei. (1461.)*
- mm) [fol. 166. a—168. a.] *Acta in causa pheodali[sic] inter Matheum Alart, in Berlin ciuem, et Balthasar de Eyckstede, in Gartzke ciuem (1461.)*
- nn) [fol. 168. a—260. b.] *Varia instrumenta in causis Lipsiensibus, Wratislaviens. Lunenburgens. Pragens.*
- oo) [fol. 261. a. et b.] *Erffordiae incendium poetice et rhythmicè descriptum. (1452.)*
- pp) [fol. 263. b—285. a.] *Varia in causa Mathiae, Hungariae regis.*
- qq) [fol. 287. b—293. a.] *Variae epistolae Johannis de*

- Mellerstadt, de imperatore Frederico, et duce Burgundie Karolo, ad Christophorum Ertul de Friberga.*
- rr) [fol. 293. a—295. b.] *De primariis precibus imperatori a papa concessis.*
- ss) [fol. 297. a—298. a.] *Novitates ex curia Imperatoris de duce Burgundie et Comite Palatino Reni. Germanice (1464.)*
- tt) [fol. 298. b—300. a.] *De diuersitate uiarum, antique et moderne, in Parisiensi uniuersitate.*
- uu) [fol. 300. b—301. b.] *Sententia diffinitiva regis Franciae super modo doctrinali. De parlamento regio cet.*
- vv) [fol. 302. a—318. b.] *Varia Jo. Breytenbachium concernentia (1468.)*
- ww) [fol. 318. b—319. b.] *Epistola imperatoris Frederici III. ad ducem Burgundiae (1474.)*
- xx) [fol. 320. a—328. b.] *Concordia inter reges Poloniae et Hungariae super regno Bohemiae (1464.)*
- yy) [fol. 329. a—331. b.] *Judicium astronomicum de duce Burgundiae.*
- zz) [fol. 332. a. et b.] *Juramentum Hugonis praepositi Numburgensis.*
- a) [fol. 333. a—354. b.] *Varia in causa Johannis Forster, Johannis de Fulda cet.*
- β) [fol. 354. b—356. b.] *Concordia marchionum Brandenburgensium et ducum Stetinensium.*
- γ) [fol. 357. a—371. b.] *Executoriae contra capitulum ecclesiae Numburgensis.*
- δ) [fol. 373. a—382. a.] *Varia Lipsiensem uniuersitatem concernentia.*

## XIII.

## CONSILIA ET RESPONSA.

## CCCLXXXVIII.

[Rep. VI. fol. 10.]

Codex chartaceus saec. XVI. et XVII. scriptus, folior. 427, quorum 69. 98. 99. 131. 153. 203. b. 204. b. 237. 257. b. 319. b. 357. 360. b. 361. 376. b. 377. et 425. b—427. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—39. b.] *D. Lucae Beerleins Bedencken in puncto constitutionis religionis. Auff dem Reichstag zu Augspurgk Anno (15)82.*
- b) [fol. 40. a—68. b.] *Pro veteri Electore Coloniensi Truchsesio Consilium I.*
- c) [fol. 70. a—90. b.] *Consilium eiusdem causae Coloniensis II.*
- d) [fol. 91. a—96. b.] *Copia des Churfürsten zu Sachsen Schreibens an die Röm. Keys. Majestät wegen des Babiltschenn Calendarii, d. d. Drefsden, den 6. Febr. 1583.*
- e) [fol. 96. b—97. b.] *Sententia in causa exemptionis fiscalis contra Bayern et Ordenburgk.*
- f) [fol. 100. a—130. b.] *Sententia facultatis iurid. Tubingensis in causa Philippi Landgravi Hassiae et Frederici Magni Comitis Solmensis, d. d. 29. Aug. 1569.*
- g) [fol. 132. a—137. a.] *Consilium facultatis Jenensis in Sachen der Herschafft Greuenhall, d. 25. Octob. 1578.*
- h) [fol. 138. a—152. b.] *Consilium eiusdem facultatis, numius venandi in silvis Zellensibus concedendum sit nobilibus de Pappenheim, dat. Jenae, am Tage Egidii Ao. 1567.*
- i) [fol. 154. a—203. a.] *Consilium eiusdem facultatis in causa feudali eiusdem familiae, s. a.*
- k) [fol. 204. a—236. b.] *Duplication schrift fürstlichen Sächsischen Ahnwalts contra Jobsten von Baineburgk, s. a.*
- l) [fol. 238. a—245. a.] *Anonymi Consilium (d. ann. 1524.) in causa pagi Goltbach in ducatu Gothano siti contra monasterium S. Crucis Gothanum.*
- m) [fol. 246. a—257. a.] *Consilium senatus iuridici celebrimae Universitatis Ingolstadianae pro syndicis Goltbachianis, d. Ingolstadii, d. 25. Octob. ann. 1575.*
- n) [fol. 258. a—318. b.] *Acta in causa vertente inter Gasparum a Madlungen actorem ab una, et Diterichen a Ranskopffen praefecturae Creutzburgensis scultetum, et Communitatem in Uttenroda reos ex altera parte, s. d. e. a.*
- o) [319. a—356. b.] *Consilium Icti I. M. a F. in causa reuultionis des Ampts Cappellenndorf contra die Hertzogenn zuw Sachsen, s. d. e. a.*
- p) [fol. 358. a—360. a.] *Anonymi Consilium in causa hypothecaria N. N. exactoris vectigalium Salfeldensis, s. d. e. a. Non absolutum est hoc consilium.*
- q) [fol. 362. a—376. a.] *Anonymi Consilium (s. d. e. a.), An celebrato contractu venditionis cum pacto de retrovendendo oblato pretio quandocunque a venditore emptori huiusmodi iuri offerendi seu redimendi et per consequens actionibus praescriptis verbis, vel ex vendito*

post oblatum pretium ex huiusmodi pacto iuxta contractum apposito praescribi possit vel non.

- r) [fol. 378. a—400. b.] *Anonymi consilium in causa privata civium quorundam Isenacensium, s. d. e. a.*  
 s) [fol. 402. a—425. a.] *Consilium Illustrissimi Dom. Georgii, s. d. e. a.*

## CCCLXXIX.

[Rep. II. fol. 97.]

Codex chartaceus saec. XVI. elegantissimae ligaturae splendide auratae, in qua etiam annus impressus est 1566. folior. 232, quorum 1. b. 2. b. 8. b. 123. b. 124. b. 219. b. 229. b. 230. b. scriptura vacant. Margini notae adscriptae sunt. Continentur:

*Doctor Melchiorn von Ofse Testament gegen Hertzogen Augusio Churfürsten zu Sachsen seyner Churfürstlichen Gnaden Rethen vnd Landschafften Anno Salutis 1.5.5.6.* Ita titulus, qui legitur fol. 1. a. Alter titulus legitur ante praefationem et dedicationem [fol. 2. a.], cuius haec sunt verba: *Ann Hertzogenn Augusium Churfürsten zu Sachsen Ein untertheniges Bedengken Melchiorn von Ofse der Rechten Doctorn vnd dieser tzeit seyner Churf. Gnaden Hofrichter x. Welcher Gestallt ein Christlich Obrigkeit in Gemein Ihn Ihrem Regimentt mit Gottes Hülffe ain Gottselige, Weyssliche, Vornunfftige vnd Rechtmeßsige Justitien erhaltenn kann etc. Dorin auch erwehnung beschicht Vonn dem Regimentt, Gerichtbarkeit vnd Policy der loblichen Chur vnd fürstenthums Sachsen, Thüringen vnd Meyßenn, [cf. fol. 124. a.] Hochgemeltem Churfürstenn Zuständigk etc. Auff begehren seiner Churfürstlichen Gnaden geschriebenn, Anno 1.5.5.5. Menße Decembri. Praefatio [a fol. 3. a—8. a.] incip. Durchlauchtigster — E. Churf. G. findt meyne Vnterthenigt ganzwillige treue dhinß Zuhoren cet. Opus ipsum his verbis incip. [fol. 9. a.] *Dieses ist bey allenn Weyßenn Leuttenn ohne freidit cet. Explic. fol. 229. a. Auffsehung vnd vorthinßes willen Amen. Anno Salutis. 1.5.5.6. — Accedit parergon fol. 231. a. de versibus illis Ptolemaei Arphasidis regis Aegyptiorum. [Inc. Bey denn Altenn cet. Explic. von Iderman geliebet.]**

## CCCLXXX.

[Rep. IV. 4. 91. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, folior. 197, quorum 142. b—145. b—197. vacua sunt. Continentur:

- a) [fol. 1. a—142. a.] *MELCHIOR VON OSSE TESTAMENT.* Titulus deest. Incip. *Dis ist bey allen Weyßen ohne freidit cet. Explic. des ewigen Reichs theilhaftig werden Amen.* Quae sequuntur, ab alia manu profecta sunt.  
 b) [fol. 146. a—155. b.] *Stam Lini vnd Genealogia der regierenden Fürsten zu Rügen.* Incip. *Von Ratse dem heiden vnd vnchristen cet. Explic. fol. 155. a: nemblich Anno 1325.* Tum sequitur fol. 155. b.: *Stammbaum Ruganischer Fürsten.*  
 c) [fol. 156. a—186. a.] *Genealogia ducum Pomeraniae una cum inscriptionibus.* Incip. *Geburt vnd Stammlinie cet. Explic. noch alle in diesem 1550. Jar im leben.*

## CCCLXXXI.

[Rep. IV. fol. 10.]

Codex chartaceus saec. XVI. fol. 486, quorum 1—8. 9. b. 65. b. 127. b. 196. b. 197. b. 261. b. 282. b. 283. et 478—486. scriptura vacant. Continentur:

*CONSILIA MELCHIORIS AB OSSE.* Ita titulus minio pictus. [fol. 9. a.] Singula vero consilia haec sunt:

- a) [fol. 10. a—62. a.] *Consilium in causa inter Henricum ducem Electorem Brandenburg. Joachimum et Hassiae Landgravium Philippum super hereditate Saxon. ducis Georgii ad requisitionem ducis Henrici.*  
 b) [fol. 62. a—65. a.] *Cons. in casu an Enophteote possunt retractare ea quae dominus ipsis scientibus gessit in casu, quo ipsis primo deinde domino repetebat actio. Ad requisitionem Osuualdi a Dobenneck.*  
 c) [fol. 66. a—127. a.] *Consilium solenne in causa Hennebergica exhibitum ao. 1548.*  
 d) [fol. 128. a—196. a.] *Cons. in causa inter Wilhelmum comitem Henneberg. et Catharinam comitissam Henneberg. viduam.*  
 e) [fol. 197. a—261. a.] *Cons. in causa vertente inter Philippum Hassiae Landgravium et dominos salinarum in Allendorff: an salinarum sartagine augeri possint numero contra antiqua privilegia.*  
 f) [fol. 262. a—263. b.] *Dubitatur primo de tribus quo tempore petitioni haereditatis rerum mobilium seu immobilium in terra Saxonica praescribatur. Secundo an annui redditus inter mobilia seu immobilia sint computandi. Tertio quanto tempore duret ius petendi supplementum legitima.*  
 g) [fol. 264. a—278. b.] *Cons. in causa donationis inter virum et uxorem.*  
 h) [fol. 279. a—282. a.] *Cons. quod filius naturalis succedat matri, et quid si fuerit praeteritus seu exhaereditatus. In causa Joannis a Fesnitz ad instantiam Osuualdi a Dobenneck in Gesnitz de consultore optime meriti cons. IX.*  
 i) [fol. 284. a—286. a.] *Cons. an processus initus per iudicem recusatum sit ipso iure nullus vel an opus sit appellatione.*  
 k) [fol. 286. a—293. b.] *Cons. an creditor invitatus aliud pro alio cogatur a debitore accipere. Ad instantiam Melchioris a Kreytzen.*  
 l) [fol. 293. b—301. a.] *Cons. in causa Marchionis Georgii, consilium XVIII.*  
 m) [fol. 301. a—335. b.] *Cons. in causa comitum a Mansfeld ad requisitionem comitis Alberti.*  
 n) [fol. 336. a—340. a.] *Cons. in causa inter Georgium Ernestum comitem Henneberg. et nobilem quemdam de Freudenthal.*  
 o) [fol. 340. a—342. a.] *Cons. propter saevitiam nimiam viri uxor potest se conferre ad consanguineos.*  
 p) [fol. 342. a—345. b.] *Cons. filii fratrum quando succedunt cum patris et quando dimissio fiat in stirpes vel in capita.*  
 q) [fol. 345. b—362. a.] *Cons. in causa vertente inter invictiss. Rom. Regem Ferdinandum et Saxon. Electorem Mauritium ratione transactionis Pragae initae.*



- r) [fol. 362. a—363. b.] *Consilium in causa quadam tutoria.*
- s) [fol. 363. b—371. b.] *Cons. an inferiores a principe habeant ius confiscandi etiam bona eorum qui ab Imperio sunt proscripti seu si habeant bona in territoriis inferiorum.*
- t) [fol. 372. a—385. b.] *Cons. de iure codicillorum. Legatis quae fiunt in renunciationem praecedentium beneficiorum. Aequitas quando rigore praeferenda donatione remuneratoria. Legata quando cedunt et quando transmittuntur ad haeredes. Testatoris voluntas quando per litteras privatas declaratur. Accessiones quae accrescunt rei legatae vivo testatore an pertineant ad legatum. Legans virgini nullae in dotem si nupserit etiamsi vivae testator nubat, eo mortuo consequitur legatum. Solutione facta per testatorem in vita cessat legatum post mortem.*
- u) [fol. 386. a—414. b.] *Cons. an princeps quidam [cuius nomen non legitur] qui iuvenis duodeviginti annorum sua sponte patrimonium fratri suo se cessurum esse promiserat, teneatur promissis suis stare.*
- v) [fol. 414. b—420. a.] *Cons. in causa inter Electorem Saxoniae et Saxon. ducem Georgium, consil. X.*
- w) [fol. 420. a—427. b.] *Cons. an conductor possit bona conductae locare alteri ad plures annos. Ad Christofforum a Carlebitz.*
- x) [fol. 428. a—430. b.] *Cons. in causa Mauritii Pfluck ... adultera uxore ipsius ..... pessime occisi.*
- y) [fol. 431. a—442. b.] *Instruction Welcher gestalt Bassian Stuell Burger tzu Delitzsch sein sach wider Thillo von Schemkenberg tzur gute und ob es die notturfft erforderte zw rechte aufzußen soll.*
- z) [fol. 442. b—448. b.] *Cons. de syngraphis quibusdam.*
- aa) [fol. 449. a—475. a.] *Cons. in causa servitutis cloacae altius non tollendi stillicidii.*
- bb) [fol. 475. b—477. b.] *Cons. an accusatio contra homicidas sit instituenda in loco ubi vulnera sunt illata vel ubi mortuus est vulneratus. Ad requisitionem agnatorum Bartholomei a Steinbach misere occisi a subditis suis.*

## CCCLXXXII.

[Rep. IV. fol. 12. k.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunte scriptus, folior. 232, quorum 1. b. 9. b. 12. b. 19. b. 127. b. 142. b. et 194. b. scriptura vacant. Continentur:

ANONYMI CONSILIUM: *Ob gnugsame vnd Rechtmessige Vrsach vorhanden sey, sonderlich wegen der angedreweten Execution des Keyserl. [i. e. Caroli V.] Edicti, die Arma zu ergreifen vnd dem Oberhaupt in Imperio mit gewalt zu resistiren.* Scriptum est hoc consilium circa ann. 1545. — Incip. *Die erledigung dieser hochwichtigen Frage bestehet nicht nur auff bloßer Welttweiser geschicklichkeit cet.* Explic. *inter nos de nugis existere? Scilicet: Dulce bellum inexpertis.*

## CCCLXXXIII.

[Rep. IV. fol. 12. k. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunte scriptus, folior. 231. Inter foll. 31. et 32. 39. et 40. 52. et 53. singula folia caeteris minora interserta sunt. Continentur:

IDEM CONSILIUM ANONYMI AUCTORIS, quod in antecedente Cod. habetur. Titulus vero hic est: *Frage Ob der vom höchsten Oberhaupt der Röm. Kayf. Maj. angeordneten Execution armis zu resistiren sey.* Incip. *Wann gleich (A.) an der gerechtigkeit der sachen cet.* Explic. *isdem verbis, quibus antecedens Codex desinit.*

## CCCLXXXIV.

[Rep. IV. fol. 12. k. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, in fine mutilus, folior. 253. Continentur:

ANONYMI CONSILIUM, ob mit dem jetzigen Kriege weiter zu continuiren. Scriptum est hoc consilium anepigraphum tempore Ferdinandi II. Incip. *Ob rathfamer, mit dem jetzigen Kriege zu continuiren, oder ob nicht cet.* Explic. *kein Ding unnüchlich, Du kannst leichtlich alle.....*

## CCCLXXXV.

[Rep. IV. fol. 11. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. accuratissime scriptus, folior. 381, quorum 90. b. 284. et 359—381. scriptura vacant. Continentur:

CONSILIA DICASTERIORUM SAXONICORUM AD MANDATUM ELECTORIS DE QAESTIONIBUS CIVILIBUS ET CRIMINALIBUS DECIDENDIS. Incip. [post praefationem ad Electorem et indicem, foll. 1—9.] fol. 10. a. *DE CONTRACTIBUS I. Questio Ob nicht die verordnung der Sächsischen Rechte das Stangüter ohn Gericht cet.* Explic. [fol. 351. a.] *Commun. opinion. in Verb. alearum fol. 107. FINIS.* A fol. 352. b—358. b. quaedam de dicasteriis aulicis recentiore manu scripta sunt.

## CCCLXXXVI.

[Rep. IV. fol. 12. e.]

Codex chartaceus saec. XVII. diversis manibus scriptus, folior. 602, quorum 1—11. 98. b—107. b. 153. 154. b. 243—245. 262. b—264. 280. 281. 282. b. 300. b—306. 387. b—394. 395. b. 502. b. 514. b. 523. b. 524. 534. 546. b. 547. b. 581—583. et 596. b—602. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 12. a—98. a.] *Consilium facultatis iuridicae Vitebergensis d. 15. Maii a. 1602. datum, de iure cerevisiae coquendae et vendendae, quod competat Gerae urbi.*
- b) [fol. 108. a—152. b.] *Anonymi iurisconsulti consilium de lite propter ius cerevisiae vendendae inter cives Islebienses exorta. (s. a.)*
- c) [fol. 154. a—242. b.] *Schlechte, aber gegründete augenscheinliche Informatio iuris vnnnd beweifunge, das die Stadt Eislebenn den Newdörffern in puncto praetensi possessorii, zue Recht nunmehr zuesehen gar nicht schuldig, Sondern, die vnbesugtenn Clägere gänzlich ab: vnd vormittels dero im Lutherischenn vortrage betheiligter Straff, vnd andern ernsten einsehenns dahin zueweifenn, das sie demselbigen vortrage gehorsame folge leifenn müffenn.*
- d) [fol. 246. a—262. a.] *Litterae de eadem re ad D. Joannem Dauthium Magdeburgensem, datae Islebiae d. 19. Aug. 1612.*
- e) [fol. 265. a—279. b.] *Consilium facultatis iuridicae Marburgensis de eadem re, d. 14. Apr. 1596.*
- f) [fol. 282. a—300. a.] *Consilium supremiae curiae Lip-*

siensis Vollratho Comiti Mansfeldensi in causa debitoria datum. (s. a.)

g) [fol. 307. a—387. a.] *Votum in causa Seeburgk Mansfeldi, Graff Davidi. Contra Werner et Levin Ludwig die Hahnen, revocatoriae feudi. Ob finitam lineam proximi Agnati sui Christophori et Heinrichi filii eius comitum Mansfeldensium. Ita titulus huius consilii, cuius nec auctor nec annus adnotatus est.*

h) [fol. 395. a—502. a.] *Anonymi Responsum in causa Tresckau contra Tresckau in puncto revisionis actorum executionem sententiae remorantis. Ita titulus. Annus, quo datum est responsum, non commemoratur.*

i) [fol. 503. a—514. a.] *Controversia de partu. An partus nono mense editus sit legitimus.*

k) [fol. 515. a—523. a.] *Anonymi consilium in causa quadam coniugali.*

l) [fol. 525. a—533. b.] *D. Dauthii Consilium: wegen der musterung vndt folgenn; Senatui Islebiensi datum; descript. d. 7. Jul. 1614.*

m) [fol. 535. a—546. a.] *Aufsührlich vndt wohlbeweglich bedencken Heinrich Iulius zue Braunschweig vndt Lüneburgk ahn den Churfürsten zue Sachsen. Wegen vorhabender Union mit den Catholischenn, wieder die unirten Fürsten oder Calvinisten, Wegen des Gülichschenn Wehrens. Act. Pragae d. 15/25 Decembris Ao. 1620.*

n) [fol. 547. a—572. a.] *Die Primat Ertzstiftische Magdeburgische Capitulation des itzo postulierten Ertzbischoffes Marggraff Christian Wilhelm zu Brandenburg. Fol. 572. b. legitur: Forma iuramenti administratoris.*

o) [fol. 573. a—574. a.] *Iuramentum der Heubt vndt Ambiteute auff S. Moritzburgk, Giebichenstein vndt andern Ämbtern.*

p) [fol. 574. b—580. b.] *Des Churfürsten zu Brandenburg vndt des Administratoris des Ertzstifts Magdeburgk über vorhergehende Capitulation Affecuration.*

q) [fol. 584. a—596. a.] *Anonymi oratio de monasteriis quae exstant in comitatu Mansfeldensi, exorata d. 16. Nov. 1596.*

# CCCLXXXVII.

[Rep. IV. fol. 12. f.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 548, quorum 52. 73. b. 94. et 121. b. scriptura vacant. Continentur:

a) [fol. 1. a—38. b.] *Ioannis Dauthii Consilium in causa Northusanorum in puncto privilegii fori et exemptionis generalis omnium iudicum et iudiciorum inferiorum.*

b) [fol. 39. a—51. b.] *In causa Schweichels, ubi traditur: 1) An pecunia, qua uxor feudum cum pacto de retrovendendo ad certum tempus emit, ea mortua ad maritum ut res mobilis pertineat. 2) Utrum filia secundi matrimonii iure ex haereditate matris et petat summam filiabus primi matrimonii donatam. 3) An donatum in dotem in casum secuturarum nuptiarum donataria ante conditionis adventum decedente transmittatur, vel donatarii aut eius haeredibus accrescat, et denique aes alienum de haereditate quomodo deducen-*

*dum: Legitima liberorum quae et quanta... in legitimam imputetur.*

c) [fol. 53. a—68. b.] *In causa Lindenauischen Curatoris et creditorum Lindenaviensium. 1) Utrum usurae petitaee et in sententia omissae iure actionis peti iterum possint non obstante re iudicata. 2) Utrum creditor, qui probatum interesse recepit, insuper etiam legitimas usuras petere possit. 3) An is, qui interesse probationem in se suscepit et nihil probavit, usuras nihilominus petere possit. 4) An is, qui interesse probare coepit, a probatione desistere et usuras quincunces petere possit.*

d) [fol. 69. a—73. a.] *Utrum ad petitionem usurarum quincuncium admittendi etiam sint ii, quorum chirographa Novell. Torgensem constitutionem antecesserunt, et quid iuris de iis statuendum, quibus ante promulgatam constitutionem per sententiam probatio interesse est iniunctum.*

e) [fol. 74. a—93. b.] *Eiusdem argumenti consilium Ioann. Dauthii, in causa Preunfs contra Haugwitz.*

f) [fol. 95. a—120. b.] *Io. Dauthii consilium in causa der Röbel contra Vellheim de abusiva et simultanea investitura iuri inde competenti et quando revocatoria feudi detur abusive investito.*

g) [fol. 121. a—156. b.] *Freibergk contra Schönbergk. 1) De contractu principis, ubi, an et quatenus venditio iuris Holz zue flößen extendatur ad territoria vasallorum. 2) an hoc ius praescriptione acquiratur. 3) An per nova pacta interrumpatur. 4) De litis denunciatione. 5) Utrum vasallus ipse possit taxare recompensum huius iuris, et ita in propria causa iudicare. 6) Ex taciturnitate et patientia quando praesumatur consensus.*

h) [fol. 157. a—160. b.] *Joh. Dauthii informatio de testamentis coram actis.*

i) [fol. 161. a—163. b.] *D. Heipii quaestio: Cautio de iudicio sisti, an nova causa superveniente extinguatur.*

k) [fol. 164. a—171. a.] *In causa Sihling contra Hagen. 1) Quando causa summarie tractanda commissa censeatur. 2) Utrum summa ex rationibus debita et confessa peti possit rationibus in totum non iustificatis.*

l) [fol. 171. b—194. b.] *De testamento et donatione coram actis eiusque validitate. De immissione in bonorum possessionem ex edicto D. Adriani. Cui incumbat onus probandi testes esse rogatos. In causa Teuthorn.*

m) [fol. 195. a—201. a.] *Testamentum, in quo matri usus fructus rei particularis legati titulo relinquitur, an sit nullum, et quae regeantur, ut a matre approbati vel ratificari possit. (In causa Paul Hoierfs witwen.)*

n) [fol. 201. a—229. a.] *Io. Dauth. super iure alluvionis, ubi multa de fluminibus publicis et privatis nec non de requisitis insulae cum aliis. (In causa Endten contra Spiegeln.)*

o) [fol. 229. b—241. b.] *De eadem materia in causa Endens contra Kanitz Dom. Wiebergensium, ubi etiam possessorio quando actum censeatur.*

- p) [fol. 242. a—258. b.] *Facultatis Ingolstadiensis Consilium in caussa generosorum comitum a Mansfeld super quaestionibus: 1) An bona feudalia deficientibus aliis bonis in subsidium capi possint in causam iudicati. Et an creditoribus ex utili dominio illorum bonorum feudaliū, an vero ex fructibus et commoditatibus in exsolutionem debiti satis fieri possit et debeat. 2) An hoc casu etiam comitibus eorumque coniugibus et liberis subministrari debeant alimenta ac necessaria sustentatio. 3) An datum in fraudem usurarum repeti vel deduci a summa principali possit.*
- q) [fol. 259. a—290. a.] *In caussa Burgemeister Lotterfs super pignore conventionali eiusque venditione et processu in ea servando.*
- r) [fol. 290. a—323. a.] *Io. Dauthii luculentissimum consilium in materia alluvionis pro Enden contra Kanitz.*
- s) [fol. 323. b—337. a.] *De usuris rei iudicatae, a quo tempore cursus earum sit inchoandus, nec non multa etiam de delegatione, in Lindenauischen Curat.*
- t) [fol. 337. b—352. a.] *De interdicto retinendae, et ex quibus petitorium cum possessorio cumulatim deprehendatur in caussa Enden contra den Schöfs zu Eilenbergk, ubi etiam: an probationes factae in possessorio faciant fidem in petitorio.*
- u) [fol. 352. b—360. b.] *Consilium Scabinorum Hallensium, utrum fratrum utrimque coniunctorum liberi excludant fratres ex uno latere.*
- v) [fol. 361. a—382. b.] *Ex quibus contractus verae emptionis cum pacto de retro vendendo a pignoratitio dignoscatur. Et quando ut Antichresis sustineri potuit, nec non de fructuum computatione in sortem vel usuram, in caussa Ebeleben contra Mansfeld.*
- w) [fol. 383. a—395. a.] *Super admissione articulorum et an renunciatio Leuterationi interpositae habeat integrum terminum contra Mollerum. Item qui articuli pertinentes vel impertinentes dicantur, in caussa der Röbel contra Veltheim.*
- x) [fol. 395. b—407. b.] *Utrum gerada debeatur ex omnibus castris vel feudis mariti cognatae defuncti. Item an commodata a marito uxori in geradam veniant. In caussa Schönbergk Dn. Witeberg.*
- y) [fol. 408. a—434. a.] *In caussa der von Germar. 1) Wie der gesamnten handt volge geschehe, et de effectu der Muttzettell. 2) Utrum der Muttzedel vel renovatio investiturae alicui ex agnatis facta prosit etiam reliquis qui eam non petierunt vel impetrarunt. 3) An consiliarii principis ad perhibendum testimonium sint cogendi. Ubi etiam: 4) De testimonio ad perpetuam rei memoriam. 5) Iuramentum suppletorium quando locum habeat. 6) Quis sit iudex competens inter duos vasallos de feudo litigantes. Item quatenus dominus investiens de evictione teneatur.*
- z) [fol. 434. b—438. b.] *Informatio Helmstadiens. der von Germar. 1) quod nemo possessione feudi absque praevia sufficienti causae cognitione et secuta sententia declaratoria sit privandus. 2) An confessio contraria publico instrumento noceat, vel renunciationem inferat, et minores quomodo restituantur in integrum.*
- aa) [fol. 439. a—456. b.] *Consilium Helmstadiensium vor die von Germar. 1) Utrum agnatus minorennis feudum per transactionem alienatum revocare in totum possit, vel saltem restitutionis beneficio partem suam recuperare. 2) Evictionis nomine quid praestandum et quod pretium attendendum. 3) Utrum minori consultius sit, revocatoriam feudi in iudicium deducere, vel restitutionis beneficium, vel utrumque simul. 4) An et quatenus remedium legis 2. competat minori per transactionem tutorum enormiter laeso.*
- bb) [fol. 457. a—466. b.] *Hart. Pistoris examinatio harum quaestionum.*
- cc) [fol. 467. a—472. a.] *Rationes decidendi Witebergens. in caussa Ragwitz, ubi tractatur, an et quando alteri recte stipuletur. Item de conditione indebiti. Et quod usurae duplum sortis excedere nequeant.*
- dd) [fol. 472. b—475. b.] *Vrthelssfrage: An donatio nepotibus caussa mortis facta valeat etiam absque numero quinque testium, et de probatione eiusmodi donationis, an per litteras probeatur.*
- ee) [fol. 476. a—500. a.] *An in feudis emptitiis foeminae vel saltem filii ex foeminis descendentes succedant, et quando masculinum comprehendat foemininum. An concesso castro veniant etiam eius pertinentiae. Et an eiusmodi pertinentiae et bona . . . feudalia praesumantur. Agnatus qualiter in feudo succedat et quid probare debeat. [Joh. Timaei consilium.]*
- ff) [fol. 500. a—530. b.] *Utrum creditor, qui in summam debitori mutuo datam loco mille florenorum dedit Cleinodium vix 300 florenor. an teneatur illud in eodem valore loco solutionis recipere. Utrum in fraudem usurarum ex falsa caussa promissum iure retineri possit. Debitor an possit debitum ab alio invito et ignorante creditore cessum compensare. Cedens an teneatur de evictione debiti cessi. Periculum depositi ad quem pertineat maxime, si depositarius est officarius publicus. Sententia vel decretum contra fideiussores datum an noceat vel obliget principalem. Fideiussor negligens opponere exceptionem principali competentem non habet regressum. De remedio L. diffamar. et L. si contendat.*
- gg) [fol. 530. b—548. b.] *Quis actoris vel rei partes sustinere debeat. De exceptionibus quibusdam contra instrumentum debitori competentibus.*

## CCCLXXXVIII.

[Rep. IV. 4. 91. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 709, quorum 1. b. 189. b. 190. et 693. b—709. scriptura vacant. Continetur:

CONSILIUM D. LUDOLPHI SCHRADERI pro Imperatore MAXIMILIANO II. contra Dominum Carolum et eius agnatos a Biberstein Barones, die Herschafftinn Moskau, Storkaw, Bafskaw, Friedelant vund Triebell belangende. Incip. Nach vleissiger vorlesunge vund bewegunge überschickten Summarischen Berichts cet. Explic. nostra decisio superius facta et verissima et indubitata sit.



## CCCLXXXIX.

[Rep. VI. fol. 3.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, folior. 407, quorum 1. a. 406. b. et 407. b. scriptura vacante. Continentur:

JOHANNIS DE BREYTTENPACH ORDIN. FAC. JUR. LIPS. RESPONSA INFORMATIONES ET DECISIONES, in causis principum, civitatum et privatorum hominum datae. Incip. *Privata scriptura non facit fidem* cet. Explic. fol. 405. a. [nam 405. b. et 406. a. legitur index voluminis] *sacratissima, C. de donario*. — Fuit hic liber olim in bibliotheca Christophori Zobelii, cuius symbolum aeri incisum priori libri operculo agglutinatum est.

## CCCXC.

[Rep. IV. fol. 12. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunte scriptus, folior. 298,

quorum 1. b. 2. 243. b. 244. 245. b. 246. et 298. b. vacua sunt. Continentur:

a) [fol. 1. a — 243. a.] *Vnderschiedliche Fragen sampt deren Beantwortungen von Bündnüssen*. Ita titulus. Auctor quis sit, non legitur. Incip. post propositas decem quaestiones [fol. 3.] fol. 4. a: *Anlangende die erste Frage seindt viel der Theologorum vnnndt Politicorum* cet. Explic. *bey solchen Bündnüssen berathschlagungen nicht zu negligiren sey*.

b) [fol. 245. a — 298. a.] *Anonymi Consilium: An foederatus absque confederati consensu cum hoste pacem inire possit*. Incip. *Wan in einem Bündnüss der Vereinigungs Notull* cet. Explic. *O cives aequare potens*.

## XIV.

## C O D I C E S M E D I C I.

## CCCXCI.

[Rep. I. fol. 36. a. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. perspicue scriptus, diversis lectionibus et emendationibus cum calamo tum plumbagine in margine notatis, folior. 407, quorum 48. b. 73. b. 105. b. 151. 152. 221. 222. 292. b. 314. 336. 337. 407. b. et 408. scriptura vacante. Codicem a Gallo quodam scriptum esse verisimillimum est, quem singulis manipulis duodenorum foliorum Gallico sermone numerus adscriptus sit (v. c. 20<sup>e</sup> Cayer, 21<sup>e</sup> Cayer), et charta Gallica sit, cuius fabricator I. Cusson nomen habuit. Hoc enim nomen cum lilio saepe in hoc codice legitur, v. c. foll. 221. 222. 337. et aliis. Folia in inferiore margine adscripti sunt numeri, et singuli cuiusque paginae versus ita numerati sunt, ut quinto cuique versui numerus adscriptus sit. Continentur:

AETHI AMIDENI LIBRORUM MEDICINALIUM IX—XVI. Incip. [post inscriptionem: *ΑΡΧΗ ΤΟΥ Θ ΤΟΥ ΑΕΤΙΟΥ*. *Περὶ τῶν κατὰ τὸ στόμα τῆς κοιλίας παθῶν καὶ αὐτῆς τῆς κοιλίας, καὶ ἐντέρων: Περὶ καρδιακῶν*] *Ὅπως ἂν χρηθῇ θεραπεύειν τοὺς καρδιακοὺς λεγομένους* cet. Explic. *ὁποβαλσάμους ὀγγίως τρεῖς*. Τέλος.

## CCCXCII.

[Rep. I. 8. 92.]

Codex chartaceus saec. XV. a librario non satis perito vitiose scriptus, inscriptionibus et litteris initialibus rubris rudi arte pictis. In emblemate, quod fronti libri affixum est, legitur nomen: *Augustus Pfeiffer SS. Theologiae Doctor*. Folia constat 142; in fine tamen multa deperierunt. Continentur:

ANONYMI *ΛΑΤΡΟΣΟΦΙΟΝ*. [Sunt collectanea medicinalia.] A folio 1. a — 11. b. legitur index operis, cui hic factus est titulus: *Λογὴ σὺν θεῷ. πῶς τὸ ἰατροσοφίον*. Opus incip. fol. 11. b. ab hoc titulo: *Ἱστορία τοῦ ὑποκράτους* [sic] *περὶ τῶν τοῦ κόσμου στοιχείων καὶ τῶν κατασκευῶν* cet. *Ὁ κόσμος οὕτως* [sic] *ἄπας συνέστηκεν ἐκ τεσσάρων στοιχείων. ἕκ πυρὸς* cet. Explic. *φόβον θανάτου ἔχει; — τέλος: —*

## CCCXCIII.

[Rep. II. 4. 141. aa.]

Codex membranaceus saec. XV. exaratus, inscriptionibus, aliquoties etiam litteris initialibus rubris, vocum compendiis permultis. Folia sunt 44, quorum ultimum recentiore manu exaratum est. Continentur:

ELBUCHASEM ELIMITHAR TACUINUM SANITATIS. LATINE EX ARABICO. Titulus minio pictus hic est: *Tacuinum sanitatis in medicina ad narrandum sex res necessarias et in narratione iuvamenti ciborum et potuum indumentorum nocummenti ipsi et in remotione nocummentorum iuxta consilia meliorum ex antiquis composuit autem librum istum elbuchasem elimithar filius bahadin filii buccellam medici de baldach*. Incip. *Tacuinum sanitatis in medicina de sex rebus que sunt necessarie* cet. Explic. [fol. 43. b.] *cotidie et ita fiat omni Anno*. Hallero auctore (Bibl. pract. I. 404.) hoc opus typis descriptum est Argentor. 1531. fol. Germanice factum a Mich. Herr, ibid. 1532. fol. Alii hoc opus, ut auctor Codd. B. Brit. catal. tribuunt Albucasi. Cf. G. G. Kuehn in *Additamentis ad elenchum medicorum veterum*, a Io. Alb. Fabricio in *biblioth. graec. Vol. XIII. p. 17 — 456. exhi-*

bitum. XXVII. pag. 5. sq., ubi etiam nostri codicis mentio facta est.

### CCCXCIV.

[Rep. I. fol. 24. a.]

Codex membranaceus in Italia saec. XIV. scriptus, duabus columnis exaratus, inscriptionibus rubris, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris, lineis plumbagine ductis, notulis [maxime ab initio] a seriore manu margini adpictis. Folia habet 55, quae prisca manus numeris signavit, sed non tantum ab initio deperierunt aliquot folia, sed etiam inter foll. 1. et 2., 53. et 54. bina foll. exciderunt. Continetur:

PRACTICA ROGERII. Titulus rubro pictus: *Practica* [sic] *magistri Rogerii*. Inscriptio rubra primi capituli: *Sequitur capitulum de mania et melencolia* [sic]. Exciderunt igitur quatuor priora capitula, vid. indic. operis, fol. 55. a. col. b. — Incip. codex: *Post epistolam* [i. e. *epilepsiam*] *sequitur de mania et melencolia. Ista autem desipiensia cet.* Explic. *Et hoc de opiatibus sufficiant* [sic]. Subscriptio atro picta haec est: *Explicit practica Magistri Rogerii Anno domini M<sup>o</sup>CCC<sup>o</sup>XLIII. Die lune post festum b'i laurencii Ego si-*

*mon Crespet de dyoc. Archiepiscopus* [sic] *renic. oriundus de regestie villa domini ducis regestiensis flandrencis et niuernensis sc'pi.*

### CCCXIV.

[Rep. II. 4. 111.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, litteris initialibus, inscriptionibus et subscriptionibus multo pictis, notis a recentiore manu hic illic margini adscriptis, folior. 128, quorum 1. et 120—128. scriptura vacat. Continetur:

ALBERTI MAGNI OPUS DE SECRETIS MULIERUM AB ANONYMO AUCTORE IN GERMANICUM SERMONEM TRANSLATUM. Titulus non legitur [fol. 2. lin. 5. 19. et 20. auctor dicit, se acturum esse *Von den Heimlichkeiten der frauen nach Naturlicher kunsie sitten vnd nach artzneye sitten*]. Fol. 118. conspectus et summarius libri exhibetur. Codex continet *textum et glossam*; ita enim sectiones eius inscribuntur. Incip. *Dem Allerliebsten etc. Dis buch wirt geteylt in zwey stücke. Das Erst ist ein Vorrede cet.* Explic. *der vol Eren ist vnd der gewaltig got der mit gott dem Vatter lebt.* Subscriptio rubro colore picta haec est: *Completum vigilia Sancti Laurentii Anno lxxxiii.*

## XV.

# CODICES PHILOSOPHICI.

### CCCXCVI.

[Rep. IV. 4. 92.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, olim, ut ex emblemate prioris operculi patet, bibliothecae *Joh. Christoph. Wagenseilii* adscriptus, folior. 120. Continetur:

JOANNIS BODINI COLLOQUIUM HEPTAPLOMERES DE ABDITIS RERUM SUBLIMIUM ARCANIS. Incip. fol. 2. a: *Quod per literas a me petis, ut de mea peregrinatione ad te scribam cet.* Explic. *ne quis invitatus Christum profiteri cogetur.* [Ab initio exponit auctor libri sui occasionem; nempe se Venetiis in notitiam Pauli Coronei venisse, cuius domus, repleta libris et veteribus monumentis, sacrarium Musarum ac virtutis habita sit. Eius viri se factum esse anagnosten et inter familiares adscitum fuisse. Tum sequuntur varii sermones et colloquia inter eruditos viros, etiam Judaeos, de rebus philosophicis et theologicis Coroneo praesente et quasi praeside suam saepe sententiam subiiciente, habita.]

### CCCXCVII.

[Rep. IV. 4. 96. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, cum multis figuris mathematicis, folior. 104, quorum 104. b. scriptura vacuum est. Continetur

*Epitome mathematicae doctrinae praecipuarum partium compilata ab HULDRICHO GROSSIO Lipsiensi, Anno M. DC. XXVII. Ita titulus. Incip. Cum, ut praeclara sic sit per vera cet.* Explic. *omne monumentum obtinent.* Auctor idem est Grossius, cuius munificentia bibliotheca nostra inde ab anno 1677. aucta est. Vid. *Goetzii* progr. pag. 10. ss.

### CCCXCVIII.

[Rep. IV. 4. 96. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, cum figuris mathematicis, folior. 85, quorum 50. b. et 85. b. scriptura vacat. Continetur:

ISAGOGÉ ASTRONOMICA HULDRICHI GROSSII, LIPSIENSIS. ANNO M. DC. XXII. Ita titulus. Incip. *Φιλοσοφον omne genus studii capit cet.* Explic. *verus locus partis fortunae.* De auctore vid. quae ad cod. CCCXCVII. diximus.

### CCCXCIX.

[Rep. IV. 4. 96. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus 21 foliis, quorum 1. b. vacuum. Titulus hic est:

LIBELLUS GEOGRAPHIAE ET ASTRONOMIAE breviter atque succincte paucis capitulis explanatus per Huldreich

Grosen. Lipsiae anno M. DC. XXIII. Incip. *Explicatur et proposituri constitutionem nativam cet. Explic. seu civilem et noctem, dies . . .* Desunt nonnulla. Est liber autographus auctoris, eiusdem illius, de quo diximus ad cod. CCCXCVII.

## CCCC.

[Rep. III. 4. 30. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. foliorum 47, quorum 6. b. 7. a. 8. b. 27. b. 28. 31. b. 34. b. 35. 39. b. 40. b. 45. b. et 47. b. scriptura vacat, 46. et 47. autem caeteris altera fere parte maiora sunt. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 6. a.] *Anonymi [sacrorum antistitis pagi Sommerfeld prope Lipsiam] curriculum vitae Christophori Arnoldi*, procul dubio in usum laudationis pro sacra concione recitandae compositum. Titulus hic est: *Lebens-Lauff Christoph Arnolds, Gerichts-Schöppens in Sommerfeld d. 17. April 1695.* Incip. *So viel nun noch anlanget unsers verhoffentlich seelig verstorbenen Mit-Bruders Lebens-Lauff cet. Explic. nachdem er sein Alter gebracht auf 45 Jahr 17 Wochen.*
- b) [fol. 7. b. et 8. a.] *Inscriptiones monumenti sepulchralis Christophori Arnoldi, Latine et Germanice*, a recentiore manu scriptae. Incip. *Agricola Coelicola cet. Explic. und der Schatten weiche.*
- c) [fol. 9. a — 27. a.] *Einfältiges Bedencken Über den Itzt neulich Im Augusio dieses 1682ten Jahrs gesehenen Cometen Darinnen Von deren Ursprung und Vrsach Ihrer schweiffe Derer lünge kürtze Vnd krümme, muhtmaßlich Vnd unvorgreiflich gehandelt wird beschrieben von Einem Einfältigen bauren zu Sommerfeldt bey Leipzig.* Ita titulus. Additur a manu eiusdem temporis: *Iohan [a manu secunda superscriptum est nomen Christoph] Arnolds des Lungern, Bauers zu Sommerfeldt, eigene handt.* Hoc opusculum, ut ex eis, quae fol. 9. b. leguntur, apparet, senatui Lipsiensi dedicatum est. Incip. *Es hatt der Allmächtige gott durch seine himlische Weisheit cet. Explic. vnd geben Ein seliges Ende.*
- d) [fol. 29. a — 31. a.] *Excerptum e diario astronomico Christophori Arnoldi, quo de Mercurii congressu cum Sole [d. 31. Octobr. 1690.] refert.* Titulus hic est: *Abschrift aufs meinen Tage Buche 1690.* Incip. 31. Octobris Freytag Früh nach 4 uhr cet. Explic. *so würde sich solches nicht begeben können. Christoph Arnoldt.*
- e) [fol. 32. a — 34. a.] *Eiusdem Arnoldi relatio de duobus pareliis d. 26. Februarii ann. 1692. observatis, facta d. 28. Febr. eiusd. ann.* Incip. *Hoch Edler Herr, wolgeneigter Patron und Mächtiger Förderer, [quem intelligat, certe ex relatione ipsa non apparet] Es spielet die Natur in den Elementen cet. Explic. und ich verbleibe mit Gebet ein gehorsamer Unterthaner Chr. Arnold cet.*
- f) [fol. 36. a — 39. a.] *Eiusdem narratio de eclipsi solis d. 23. Iunii ann. 1693. facta.* Titulus: *Die Sonnenfinsternis den 23. Iuni 1693.* Incip. *Vormittage war es meist trübe cet. Explic. B ist mit bloffen Gesicht zu sehen und sonst keiner.*

g) [fol. 40. a — 45. a.] *Merckwürdige Observation zweyer Finsternisse des Andern und Dritten Iupiter Mündgens in der Nacht zwischen den 1. und 2. November Anno 1693. gehalten von Christoph Arnolden zu Sommerfeld.* Ita titulus. Incip. *Wenn man bey hellen Nächten cet. Explic. were wol was hievon zu erfahren.*

h) [fol. 46. et 47. a.] *Iohannis Abrahami Ihlii phaenomeni cuiusdam observatio, ad amicos coelicolas perscripta.* Incip. *Alter Marius mirabilem stellam vidisse videbar cet. Explic. fovet ac promovet.*

Hic *Christophorus Arnoldus*, agricola pagi Sommerfeld prope Lipsiam siti, [natus d. 17. Dec. ann. 1650., mortuus d. 15. April. 1695. cf. huius cod. fol. 1. a. et 5. b.] clarus ille astronomus *αδρόδιδαστος* est, cuius observationes astronomicae aliquot in *Actis eruditorum* leguntur, et liber typis descriptus aliquis hoc titulo exstat: *Göttliche Gnadenzeichen in einem Sonnenwunder vor Augen gestellt, Lipsf. 1692. 4.* Senatus Lipsiensis ei, postquam congressum Mercurii cum Sole anno 1690. observaverat, non tantum transmissio dono liberalem se praestitit, sed etiam immunitatem a tributis concessit et effigiem eius in bibliotheca sua suspendendam curavit. Schröterus astronomus tres valles lunae Arnoldi nomine nuncupavit. — Caetera Arnoldi MSS. ab ipso legata sunt *Godofredo Kirchio* astronomo Lipsiensi, quocum familiaritate coniunctus erat. Vid. *Zedler. Universalexic.* Tom. II. pag. 1584.

## CCCCI.

[Rep. IV. fol. 47.]

Codex chartaceus saec. XVII. diversis manibus scriptus, folior. 48, quorum 1 — 4. 7. b. 8. 14. b. 32. a. 33. b. 38. b. 43. 44. et 46 — 48. scriptura vacat. Continentur haec:

- a) [fol. 5. a — 19. a.] *FRAGMENTUM D. HOBBS ANGLI DE LUCE.* Ita titulus. Incip. 1. *Imprimis manifestum est corpora omnia lucida videri cet. Explic. nugarum fortasse satis, vale.*
- b) [fol. 20. a.] *Remarques sur le jugement rendu par Mr. Baluze et les R. P. Mabillon et Ruinart sur les titres qui prouvent incontestablement l'Origine de Gerant de la Tour 1er du nom.* Ita titulus. Incip. *Il n'est pas possible que l'on n'ait beaucoup cet. Explic. d'Alfred. Du 20. 7bre 1695.*
- c) [fol. 20. a — 21. a.] *Observations sur les titres montrez a l'abbaye St. Germain touchant la maison de la Tour d'Auvergne.* Ita titulus. Incip. *On a donné au public les titres cet. Explic. les titres que nous venons d'examiner.*
- d) [fol. 21. a — 23. a.] *Reponse aux remarques faites contre les Titres nouvellement recourez sur l'origine de la Maison de la Tour d'Auvergne.* Ita titulus. Incip. *Il a paru depuis peu dans le monde deux petits écrits cet. Explic. de les rapporter, ny celle d'y repondre.*
- e) [fol. 23. a — 24. a.] *Defense des Remarques et observations sur les titres montrez a l'abbaye de St. Germain des Prez touchant la Maison de la Tour d'Auvergne. Contre l'auteur anonyme de la Reponse aux remarques etc.* Ita titulus. Incip. *Quand on lut la premiere fois les titres cet. Explic. adversaires peu dignes de luy.*
- f) [fol. 24. b.] *Lettres a Mr. le Comte de \*\*\*.* Ita titulus.



Incip. *Vous souhaitez de scauoir cet. Explic. de vous en dire dauantage. Vous en iugerez Mr. et je suis etc.*

g) [fol. 24. b—25. b.] *Replique*. Ita titulus. Incip. *Il ne s'agit pas de scauoir cet. Explic. que de la fin de l'onzieme siècle.*

h) [fol. 26. a—42. b.] *OBSERVATIONES IN FRAGMENTUM QUODDAM DE LUCE DOMINI HOBES AD D. SAPORTEM*. Ita titulus. Incip. *Post quaedam praefata de occasione cet.* Explic. *nimis longum esset demonstrare.*

i) [fol. 45. a.] *Athanasii Kircheri epistola, Romae d. 12. Febr. 1675. scripta*. Ad quem data sit, non legitur. Memorabilis maxime eo est illa epistola, quod Kircherus de sua patria haec scribit: „Praeterea non parum miratus sum, Academicos vestros de meo natali solo dubitare posse. Italus sane non sum, neque Gallus, multo minus Hispanus; sed Germanus natione, patria Fulden- sis, cuiusmodi gentis et ego innato mihi sinceritatis candore glorior: et opera mea ubique passim in fronte demonstrant et Tu uir eximie dum mecum Romae suauis necessitudinis nexu conuersabaris, ex idiotismo germanico nescire nequis. Si uero nonnullae nationes me suum esse uelint, tantum abest, ut iniuriam mihi faciant, ut potius de Homeri patriae inter ueteres exorta contentione summo me honoris titulo extollant. Verbo absolum quascunque tandem sim, sum Germanus siue Scythia aut barbarus, nil moror; Dei sum cui soli seruió“ cet.

## CCCCII.

[Rep. IV. 4. 105.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte scriptus, folior. 114, quorum 1. b. 3. 4. b. 88. b. 113. b. et 114. b. vacua sunt. Continentur:

UMBRAE POLITICAE CHRISTIANAE, videlicet materiae status in epitomen compillatae, [sic] et ad generales regulas deductae; distinctae in decem sermonibus habitis cum quodam Principe a suo Ministro; sub umbra decem plantarum misticarum: oblectamentum studiosum incerti auctoris [sic]; et ex quibusdam chartis tum Gallice tum Italice scriptis extractum et Latine tractatum, ac nonnullis annotationibus illustratum: a FRANCISCO CHRISTIANO LOTHARINGO. Ita titulus. Fol. 2. legitur praefatio ad lectorem, fol. 4. a. tabula seu Elenchus materialium in hoc opusculo contentarum. Ea tabula hos exhibet sermonum titulos: *De politica et eius differentiis. De legibus et legum varietate. De obligatione populi aduersus leges et principem. De potentia supremorum et varietate monarchiarum. De debito principis et obligatione erga populos suos. De consiliis, consiliariis ac ministris status. De tribunalibus ac iudicibus. De armis ad status defensionem. De bono regimine ac conseruatione status. De educatione principis pueri.* — Fol. 5. a—7. b. legitur introductio operis, quod ipsum fol. 7. b. his uerbis incipit: *Politica Serenissime Princeps est nomen grecum cet.* Explic. *quam tue uirtutis sum habiturus.* —

## XVI.

## CODICES HISTORICI.

## A.

## CHRONOLOGIA. HISTORIA UNIVERSALIS ET ANTIQUA.

## CCCCIII—CCCCIX.

[Rep. IV. fol. 4. 53. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunte vel XVII. ineunte exaratus, constans VII voluminibus, luculenter et accurate scriptus, rubris inscriptionibus et argumentis in margine notatis. Omnia illa volumina, si primum excipias, manu ipsius auctoris scripta sunt; primum est in fol., reliqua sunt in formis quaternis. Continentur:

LEONHARDI KRENTZHEIMII OPUS CHRONOLOGICUM, ad Julianam computandi rationem ex mente Jos. Scaligeri efformatum et in X libros diuisum. Volumen I. [s. lib. I.] foliis constat 329, quorum 328. et 329. scriptura vacant. Desinit hoc

vol. in excidio gentis Iudaicae. Incip. fol. 3. a. *Nemo exspectet a me prolixas cet.* Explic. *spacio complexi sumus.* — Vol. II. [s. lib. II. et III.] habet 447 folia, quorum 1. b. et 447. b. vacua sunt. Desinit cum imperio Momylli imperatoris. Incip. *Kal. Ianu. COSS. T. Flavius Aug. F. Caesar Domitianus II.* cet. Explic. *excisa est: Joan. Auentinus lib. 2.* — Vol. III. [s. lib. IV.] tenet 336 folia, quorum 1. b. et 336. b. scriptura vacant. Pertinet ab interregno Imp. Rom. in occidente usque ad eius instaurationem per Carolum M. Francorum regem. Ita enim titulus huius voluminis rubro pictus, fol. 1. a. Incip. *Kal. Ianu. COSS. Annus hic sine Coss. fuit cet.* Explic. *Consule Rom. dicto per Anasta-*

*sum Imp.* — Vol. IV. [s. lib. V.] absolvitur foliis 281, quorum 1. b. et 281. b. scriptura vacant. Pertinet usque ad mortem Henrici III. Imp. Incip. *IMP. CAES. Carolus Magnus P. f. perp. Aug.* cet. Explic. *Casparo Peucero, Medicinae Doctore.* — Vol. V. [s. lib. VI. et VII.] absolvitur 359 foliis, quorum 1. b. scriptura vacat. Enarrat res gestas ab anno Chr. 1057. usque ad 1272. Incip. [post inscriptionem] *Victor II. Pontifex Rom. Ratibona* cet. Explic. *et regnavit ann. 35.* *Jovius.* — Vol. VI. [s. lib. VIII.] folior. est 321, quorum 1. b. 318. b. et 319. b. — 321. vacua sunt. Pertinet ab anno 1273. usque ad finem imperii Romani in Oriente. Incip. *Kal. Januarii Indictio I. Cyclus* cet. Explic. *ruinam regni Turcici sequituram.* — Vol. VII. [s. lib. IX. et X.] absolvitur foll. 559, quorum 1. b. 33. a. 48. b. 55. b. 58. b. 63. b. 70. b. 98. b. 183. a. 186. b. 199. b. 213. b. 235. a. 243. a. 267. a. 293. b. 298. b. 332. b. 366. a. 375. b. 377. a. 384. a. 388. b. 389. 390. b. 395. a. 402. b. 409. b. 412. b. 417. a. 427. a. 429. a. 434. a. 458. a. 474. b. 481. a. 514. b. 531. b. 532. b. 542. b. 544. b. 546. a. et 557 — 559. a. scriptura vacant. Pertinet hic tomus ab anno 1454. usque ad ann. 1595. Incip. *Hoc anno in die Purificationis D. Virginis* cet. Explic. *Ex literis Caschoviae datis die Octobris 29. Anno 1596.* — Auctor instituti sui rationem [Vol. I. fol. 3. a.] his verbis exposuit: „Nemo exspectet a me prolixas historiarum narrationes, aut conaciones et disputationes chronologicas, quas ex aliis auctoribus, eo consilio scriptis petent, qui volent. Nos tantum numerationem annorum ab initio mundi, et temporum seriem ad nos usque deductam, cum praecipuorum eventuum brevissimis annotationibus contexamus, et addemus firmas nostrarum supputationum demonstrationes, petitas ex sacrae historiae narrationibus, et historicorum fide dignissimorum gravissimorumque testimoniis, consentiente etiam calculi astronomici et motuum coelestium certitudine“ cet. Mentionem huius operis Krentzhaimiani fecit iam *Goetzius* in programme, quo bibliothecam nostram aperiendam fore indixit (Lips. 1711.) pag. 29., ubi haec leguntur: „Benevolam declaravit affectum (in bibliothecam nostram), vel cum in lecto haereret emortuali, Vir spectatae eruditionis et virtutis, *Leonhartus Baudisius*, Ictus excellens, ac Praetor huius urbis, quamdiu vixit, longe meritissimus, dum abavi sui, Leonharti Krentzheimii, quem, amicitia cum Peucero Pierioque contracta, apud Lignicensis Duces, quorum res ecclesiasticas summa cum dignitatis prae-cellentia moderabatur, maxime fatali odio oneravit, in temporum vero calculo formando experientissimum iudicavit arbitrum docta illa aetas, *Opus chronologicum autographum*, VII voluminibus eleganter compactum, at X libris distributum, scriniis nostris perquam liberaliter intulit. Chronologiam illud universalem ab origine mundi usque ad A. C. MDXCVI. deductam exhibet, cuius nunc quasi Germanica lingua ipse *Krentzheimius* Görlitii A. MDLXXVI. prodire voluit; multo uberiorem tamen Historiae tam Civilis quam Ecclesiasticae apparatus in hoc autographo offendas, unde plurima in rebus istius seculi, alibi haud facile obvia, nec ab ullo forte scriptorum consignata petere liceat.“ Caeterum volumini I. praemittitur [foll. 1. et 2.] a nepotibus Krentzheimii brevis vitae et factorum eius descriptio, quacum conferenda est ipsius auctoris narratio de deiectione sua ob suspicionem Calvinismi, ad finem volum. ult. ad ann. 1593. Elogium Chronologiae Krentzheimianae vid. apud *Dresser*. Isagog. Part. I. praef.

## CCCCX.

[Rep. VI. fol. 11.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 45, quorum 1. b — 9. a. 10. b. 11. a. 12. b. 13. a. 14. b. 15. a. 16. b. 17. a. 18. b. 19. a. 20. b. 21. a. et 22. b — 44. b. scriptura vacant. Continentur:

I. C. PFLAUMII TABULAE CHRONOLOGICAE ab anno 1618. ad annum 1652. Ita titulus, in quo etiam haec notata sunt: *Lipsiae Anno 1665.* Incip. *Turrianus cum Schlickio Comites* cet. Explic. *sequentibus mox PP. Cofati et Malines.* — Fol. 45. stemma cum explicatione habetur, quibus probatur, Alexandrum VII. Papam cum Mahomede IV. Imperatore Turcarum consanguinitate coniunctum esse. — Tabularum chronologicarum rubricae hae sunt: *Expeditiones - Conflictus - Obsidia - Conventus - Obitus - Varia.*

## CCCCXI.

[Rep. IV. fol. 34.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 133, quorum 1. b. 3. b. 4. b. 6. b. 8. b. 10. b. 11. b. 13. b. 15. b. 17. b. 19. b. 21. b. 24. b. 25. b. 27. b. 30. b. 32. b. 34. b. 36. b. 37. b. 40. b. 42. b. 44. b. 47. b. 49. b. 51. b. 53. b. 55. b. 57. b. 59. b. 61. b. 62. b. 63. b. 64. b — 71. b. 73. b. 75. b. 77. b. 79. b. 81. b. 83. b. 85. b. 90. b. 93. b. 95. b. 97. b. 100. b. 102. b. 107. b. 109. b. 111. b. 113. b. 117. b. 118. a. 119. b. 121. b. 123. b. 124. a. 125. b. 126. et 127. b — 133. scriptura vacant. Continentur:

NICOLAI RITTERSHUSII *Genealogiae Imperatorum Regum, plerorumque ducum, Principum, Marchionum, Comitum, Baronum Europae.* Ab anno MCCCC. ad annum MDCXLVIII. Ita titulus, qui fol. 3. a. legitur. Incip. [fol. 5. b.] a *Philippo rege Hisp. nat. d. 23. Iunii 1478.* Desinit in genealogia Comitum de la Garde [fol. 127. a.]

## CCCCXII.

[Rep. V. 4. 27.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 712, quorum 1. b. 7. b — 9. 10. b. et 712. vacua sunt. Continentur:

JOH. SCHEFFERI LOCI COMMUNES HISTORICI. *Coepti ann. MDCXXI.* Post indices, qui usque ad fol. 7. a. pertinent, opus ipsum fol. 10. a. incip. *Sententia est diversa Nazianzeni* cet. Explic. *supplicium ad paucissimos.*

## CCCCXIII.

[Rep. II. 4. 129.]

Codex membranaceus saec. XIII. exeuntis, in fine mutilus, rubris inscriptionibus, subscriptionibus et litteris initialibus, folior. 74, quorum ultimum lacerum est. Inest:

CRONICE LIBELLUS QUI FLORES TEMPORUM NUNCUPATUR. Ita rubra inscriptio ante prologum fol. 1. a. Est epitome ex libro MARTINI MINORITAE, descripto in *Eccardi Corp. hist. med. aev. tom. I. pag. 1551 — 1640.* Pertinet codex fere usque ad ea, quae l. l. pag. 1611. med. leguntur. Prologi initio haec leguntur: *Marie virginis indignus ego sacrificia vel editus ordinis fratrum minorum scire desiderans quibus temporibus quilibet sanctus uixerit super terram Cronicas diversas et multas studiose perlegi, ex quibus omnibus ab initio seculi usque ad annum gratiae. f. millesimum. CC<sup>m</sup> XC<sup>m</sup> michi foli aliq. brevia uerbis puerilibus, et interdum numero algorismi — Secutus inter ueteres Orosum, et hyfidorum*

ethimologiarum. Inter modernos fratrem martinum Romane curie penitentiarium de ordine fratrum predicatorum. Eodem prologo fol. 1. b. extr. et 2. a. ineunt. auctor se hanc chronicam continuaturum esse dicit usque ad Regem Adolfum. Comitem de Nassawe, qui electus fuit in franchenfurt. sub anno dei M<sup>o</sup>. CC<sup>o</sup>. LXXXII<sup>o</sup>. ut infra patebit. Et hoc quidem non ad ipsorum Regum laudes uel gloriam annotauit. sed ad sanctorum eisdem contemporaneorum famam interminabilem et honorem. ut inter spinas principum terrenorum celice rose generosius pullulent. et nitidius excolantur paradysiaca iugiter uirentia lilia beatorum Et ob hoc praefens opusculum flores temporum nuncupauit. In secunda parte posui omnium Romanorum pontificum tempora. usque ad Nycolaum. III<sup>m</sup>. ppm. qui primus de ordine sancti francisci papa fuit. Prior illa pars, quam auctor in prologo significauit, incip. fol. 2. b. Prima dies seculi estimatur fuisse dominica post medium mensis martii cet. Explic. fol. 50. b. unanimiter est electus. [Subscript.] Explicit. Cronica Romanorum Regum et Imperatorum. Tum fol. 51. a. Incip. tempus gracie. siue etas sexta. In qua iam sumus. et durat usque ad antychpm. Ita titulus minio pictus. Incip. Iesus xpus de uirgine Maria Bethlehem natus cet. Explic. primus abbas cluniacen . . . Cui hademarus successit. post que . . . [in custode legitur sanctus]. Historia imperatorum pertinet in hoc codice usque ad electionem Adolphi Nassaviensis. De papis narratur usque ad annum 950. de Agapito; inter eos commemoratur anno Domini 854. Mulier papa. Commemoravit hunc codicem Pertzius, Archiv. tom. VI. pag. 210.

## CCCCXIV.

[Rep. II. fol. 65.]

Codex membranaceus saec. XIII. luculenter et perspicue in crassa membrana scriptus, litteris initialibus rubris, maioribus rubro adpictis, lineis plumbagine ductis, argumentis notisque passim in margine scriptis, folior. 162. Manipulis octonorum foliorum adscripti sunt custodum loco rubri numeri. Continetur:

CONRADI A LIECHTENAW ABBATIS URSBERGENSIS CHRONICON, a Proca Albanorum Rege usque ad annum MCXXVI. et quidem ad mortem Henrici V. Imp. — Incip. Proca filius filius auentini rex albanorum XX<sup>o</sup> regnavit annis uiginti quatuor Post hec amulius cet. Explic. uixque uiui sufficerent ad curanda defungentium cadauera . . . [quae uerba habentur in ed. Argentor. 1609. pag. 207. lin. 30.] Incipit noster cotur in ed. Argentor. 1609. pag. 7. lin. 24. leguntur; dex ab iis, quae in ed. Argentor. pag. 7. lin. 24. leguntur; et quae ab eo inde loco usque ad pag. 10. med. habentur, longe fusius exhibet in foll. 1. a — 7. b. Tum sequitur Excerptum de vita Alexandri Magni [fol. 8. a — 17. a.] et de mirabilibus rebus quas Alexander uidisse dicitur [fol. 17. a — 24. a.], quas nugae de industria omisit ed. Argentor., cf. pag. 10. med. ubi excerpta tantum illius historiae exhibentur. Sed a uerbis Anno ab urbe Roma condita quadringentesimo vicesimo secundo, qui est Alexandri Magni quintus cet. et codex [fol. 24. a. lin. 23.] et ed. laud. [pag. 11. lin. 56.] accurate consentiunt. — Non recte igitur Goetzius in programme, quo bibliothecam nostram publico usui dedicandam fore indixit, pag. 28. in codice nostro Chronicon Schwartzahense contineri scripsit, pluraque illud et correctiora et meliora suggerere dixit Conradi Urspergensis Abbatis chronico, quod inde excer-

ptum sit. Multa sane sunt prolixiora in codice, quam in editione habentur, sed Schwartzahense chronicon in illo non contineri, iam Pertzius uidit, qui quum codices MSS. bibliothecae nostrae anno 1825. lustrasset, chronicon Ekkehardi Uraugiensis esse dixit in: Archiv. der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde tom. VI. pag. 208. ac sane consentit ille Ekkehardus certe cum multis, quae inde a fol. 103. b. extr. codicis nostri usque ad eius finem leguntur. — Restat denique ut lacuna codicis notetur. Quum enim inter foll. 126. et 127. unum folium exciderit, desiderantur illa, quae a uerbis et omni Francorum imperio cet. [ed. Argentor. pag. 155. lin. 23.] usque ad uerba Recordatus itaque populi [ed. laud. pag. 156. lin. 48.] leguntur.

## CCCCXV.

[Rep. II. fol. 70. b.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, scriptura in duas columnas scissa, pallido atramento ab initio usque ad finem pictus, litteris initialibus modo rubris modo caeruleis, modo simpliciter et rudi arte modo artificiose pictis varioque colore distinctis, inscriptionibus rubris cuique folio usque ad 129. additis, scriptura satis perspicua, nec tamen elegante, Folia sunt 150. Continetur:

EXCERPTA E (VINCENTII BELLOVACENSIS) SPECULO HISTORIALI, A LIB. IX. USQUE AD XVI. Incipit ab indice capitulorum libri IX. his uerbis: Nonus liber continet historiam cet. Opus ipsum fol. 1. b. col. a. incip. De septem discipulis sancti iacobi cet. Explic. in uase moritur. Sic et cogitationes clausae. Tum subscripta sunt haec uerba: Expliciunt excerpta libri 16 speculi historialis et quorundam aliorum finita et completa per me Iohannem Nuffye sub anno incarnationis minori 50 (i. e. 1450.) dni nri ihu xpi filii dei uiui qui sit benedictus in secula Amen. Denique subsequitur uersus: Finis adest vere sic cum penna scio nere. — [Ligaturam huius Codicis, satis elegantem, Gallicam esse, ex charta libro a biblioepaga adsuta colligi potest, quippe cuius signum lilia habet.]

## CCCCXVI.

[Rep. II. fol. 66.]

Codex chartaceus saec. XV. rubris litteris initialibus, inscriptionibus et subscriptionibus, cum alio MS. antiquo collatus, ut ex variis lectionibus margini adscriptis apparet. Folia sunt 158, quorum 140. b. 152. b. 153. b — 158. b. scriptura vacant. Continetur haec:

a) [fol. 1. a — 140. a.] GUIDONIS DE COLUMNA HISTORIA TROIANA. Titulus fol. 1. a. hic legitur: Historia troiana siue de casu troie, que multum est utilis litteratis et maxime illis qui exercent legaciones principum et Dominorum. Incip. [haec rubro picta:] Prologus super historia Troyana. compositus per Guidonem de Columna messana in Sicilia Iudicem. [et atro picta uerba:] Licet cotidie uetera recentibus obruantur cet. [opus ipsum fol. 2. a. a uerbis exorditur: In regno Thestie de predictis scilicet pertinentiis cet.] Explic. operis perfectionem laborauit. Factum est autem istud opus Anno dominice incarnationis Millesimo Ducentesimo LXXXVII<sup>o</sup> eiusdem prime Indictionis feliciter. Subscriptio atra, sed rubra initiali littera picta, haec est: Ex-



*plicit historia troiana siue de casu troie que multum est utilis literatis personis, et maxime illis qui exercent legationes principum et dominorum Que quidem historia est scripta Sub Anno Dm M<sup>o</sup>CCCCCLXj. Recentior manus subscripsit verba: So dis buch deutsch were, Were es hupsch vnd fein.*

- b) [fol. 141. a—144. a.] NICOLAI IV. PONTIF. MAX. APPROBATIO TERTIAE REGULAE FRATRUM ET SORORUM TERTII ORDINIS A S. FRANCISCO INSTITUTAE. Inscriptio atro picta: *Sequitur Tercia regula Sci Francisci.* Incip. *Super montem catholice fidei cet.* Explic. *eius noverit se incursum.* Dat. Reate XV. kl. Sept. cet. Legitur haec approbatio in *Magno Bullar. Rom. Luxemb.* Tom. I. pag. 159—161.
- c) [fol. 144. b—149. a.] SIXTI IV. PONTIF. MAX. CONCESSIO GRATIARUM ET PRIVILEGIORUM PRO ORDINIBUS S. DOMINICI ET F. FRANCISCI. Inscriptio: *Bulla Sixti ppe grti.* Incip. *Sacri predicatorum et minorum fratrum ordines* Explic. *originales literae forent exhibite uel osiense.* Nulli ergo cet. cet. Datum Rome cet. Praecedit et sequitur commendatio huius bullae, eique transsumtae fides additur. Legitur haec bulla in *Magno Bullar. Rom. Luxemb.* Tom. I. pag. 418—421.
- d) [fol. 149. b—152. a.] COLLECTA DIVERSORUM PRIVILEGIORUM. Ita titulus. Sunt haec varia privilegia Fratribus Minoribus a *Gregorio IX. Martino X. Ioanne II. Clemente X. Urbano V.* et multis aliis concessa; bullae tamen non integrae exhibentur, sed per epitomen tantum. Sunt enim, ut inscriptionis verbis utar, *contracta ex registro apostolico per Reuerendum Magistrum marcum tunc acolitum et auditorem apostolice curie.* Incip. *Sanctissimus dominus noster papa Gregorius cet.* Explic. *in conuentu Bononye (sic) finis.*
- e) [fol. 153. a.] NORMACIO PULCHRA ET FIDE DIGNA DE ROSARIO GLORIOSISSIME VIRGINIS MARIE. Ita titulus. Incip. *Inter cetera pietatis opera cet.* Explic. *quorundam ordinum liberali . . . . .*

## CCCCXVII.

[Rep. II. 4. 143.]

Codex membranaceus saec. XIV. multis figuris vario colore distinctis ornatus, sed non bene habitus, ita ut multae figu-

rae multaque omnino folia in litura sint. Ligatura rubra est holoserica, margo aurata. Folia habet 115, quorum 111. b. 112. et 115. a. scriptura vacant. Fol. 113. a—114. b. sedecim imperatorum in solio sedentium pictae sunt imagines: Cyri, Cambysis, Darii, Xerxis, trium Artaxerxium, Alexandri, Caesaris, Octaviani, Cleopatrae reginae virili habitu indutae et barbatae etc. Continentur:

HISTORIA ALEXANDRI MAGNI REGIS MACEDONIAE DE PROELIIS. Hoc certe titulo typis descriptus est hic liber Argentiniae 1489. et iam antea. [vid. Ebert. sub. no. 411.] Titulus nostri codicis rubro pictus est hic: *Alexandri nobilissimi atque sapientissimi regis Macedoniae liber incipit.* Incip. a verbis: *Sapientissimi Nang;* [hoc omittit ed. Arg.] *egyptii scientes mensuram terre cet.* Sicut in toto omnino textu, ita etiam in fine discrepat noster Cod. ab ed. laud. Finit etiam ita: *ut sepultum illi faceret in alexandria. Quod et factum est;* [quum ed. Argent. pag. penult. col. 2. lin. 22. legat: *ut in alexandria sibi sepulchrum aureum confirmeret*] tum sequitur annorum, quibus *Dionysius, Cleopatra, Iul. Caesar,* alii vixerint, computatio. Subscriptio rubra haec est: *Alexandri Nobilissimi atque Sapientissimi regis macedonie liber explicet.*

## CCCCXVIII.

[Rep. IV. 4. 74.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte satis accurate scriptus, folior. 127, quorum 1. 2. 13. b. 41. b. 82. b. 83. a. et 101—127. scriptura vacant. In altero libri operculo haec scripta sunt: *B. Schroder. Kost 3 mark.* — Continentur:

- a) [fol. 3. a—74. b.] ANONYMI ITALI HISTORIA BELLI GOTHICI a Justiniano per Belisarium et Narsestem duces in Italia gesti. Ex Graecorum commentariis. Incip. *Etsi longo iocundius mihi fuisset Italiae felicitatem quam clades referre cet.* Explic. *finisque fuit anni decimi octavi huius belli.*
- b) [fol. 74. b—100. b.] ANONYMI ITALI HISTORIA BELLORUM INTER ATHENIENSES ET LACEDAEMONIOS et Thebanorum casus usque ad Epaminondam. Incip. *Animadverti nonnunquam o Angele te admirari solere cet.* Explic. *rursus ad Thebanos mirabili fortunae conuersione deuenit.*

## B.

## GERMANIA.

## 1.

## HISTORIA UNIVERSAE GERMANIAE EIUSQUE CIVITATUM, IMPERATORUM, REGUM ET VIRORUM ILLUSTRUM.

## CCCCXIX.

[Rep. IV. fol. 39.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunt in fine mutilus, folior. 172, quorum 1. b. scriptura vacuum est. Continetur:

*Viti Ludovici a Seckendorf Descriptio Reipublicae Romano-Germanicae, oder Beschreibung des Teutschen Reichs-Staats.* Ita titulus. Incip. *Alldieweil das Abschen dieser Beschreibung einig und allein dahin gerichtet ist* cet. Explic. *welche zu Zeiten der Apostel und der Jünger von den .....*

## CCCCXX.

[Rep. V. 4. 38.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, foliorum 512, quorum plurima vacant scriptura. Continetur:

M. C. A. FREYBERGERI GERMANIA. *Liber IV. Albis. Liber IV. sect. II. die Ober-Elbe.* Ita titulus. A fol. 448. a. legitur: *Liber IV. Sect. I. Die Nieder-Elbe.* — Omnia reliqua huius operis non pervenerunt in bibliothecam nostram.

## CCCCXXI.

[Rep. II. fol. 70. a.]

Codex membranaceus saeculo XIV. vergente in duabus columnis scriptus, lineis atramento ductis, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris, inscriptionibus et subscriptionibus multo pictis, manipulis octonorum foliorum, quorum custodes circumcissione marginis magnam partem deperierunt. A fol. 36. a. col. a. scriptura mutatur. Folia sunt 102, quorum 1. a. 89. et 90. vacua sunt. Insunt haec:

a) [fol. 1. b — 36. a. col. a.] WITKINDI CHRONICON GERMANICUM S. HISTORIA IMPERATORUM, AB ANNO DCCCCXX. USQUE AD MCLXII. Hoc edidit ex hoc codice nostro, qui olim *Gerhardi a Masfricht* fuit, I. G. Eccardus in Corp. Med. Aev. Tom. I. pag. 946 — 1006. hoc titulo: *Chronicae regiae ab Henrico aucupe usque ad captum a Friderico I. Imp. Mediolanum continuatae versio vetus Germanica.* Incip. *Got des hemelz vn der erden. Dy den mynschen lyez gewerden.* cet. Explic. *myth synen volche na alle synne willen.* — Tum inter hoc Witkindi et sequens Pantaleonis chronicon, ita tamen ut ad Witkindianum pertinere videantur, rubro picti sunt illi versus, quos ab initio Guelferhyt. codicis chronici Pantaleonis legi *Struvius* monuit apud *Freher.* T. I. pag. 335., *Eccardus* vero T. I. pag. 1006. post Witkindi chronicon posuit: *versus. Circulus annorum post sexaginta*

*duorum. Mille cum centum fit. M. digammate iunctum. Hos versus olim Sibilla in capitolio mediolani conscripserat. sed tunc primo ciues devicta civitate considerauerunt. numerum illum ab anno dominice incarnationis esse completum et duo gamma esse. F. primam litteram nominis Friderici imperatoris.* — Labet huc transcribere, quae de hoc chronico *Eccardus* Tom. I. in recensu codd. sub no. XII. adnotavit. „Constituit illud chronicon, inquit, maiorem partem Chronicae Regiae Coloniensis, atque inde excerptum atque in gratiam illustrum virorum *Gerhardi de Hamerslein* et *Gerhardi de Landescron* in Germanicum sermonem translatum est a nescio quo *Witkindo* (ita enim se in praefatione rhythmica nominat) *Coloniensi*, ut ex stylo manifestum est. Historiam de caetero non secundum annos Christi, sed secundum annos Imperatorum nostrorum recenset, quibus Pontificum Romanorum ac Archiepiscoporum Coloniensium successiones addit. In aliquibus tamen rebus et verbis exponendis eum errasse confiteor. E. gr. *Witkindum* fratrem Reginae *Mathildis* confundit cum *Witkindo* Magno Saxonum Duce: *Theophanonem* *Otonis II. Imp.* conjugem filiam *Johannis Imp.* CPTani vocat: *Noricum* *Normandien*; *Alemanniam* pro *Suevia* positam, saepius *Duytschland* sive *Germaniam* vertit: Una vice *Henrici Superbi* *Bavariae* et *Saxoniae* Ducis uxorem *Mechtildem* appellat, cui tamen *Gertrudis* nomen erat. Praeterea conferendus est: *von der Hagen* und *Büfching* *Litterar. Grundriss z. Gesch. der deutsch. Poesie*, pag. 43. ss. Commemoravit hunc codicem etiam *Pertz*; vid. eius *Archiv.* tom VI. pag. 209.

b) [fol. 36. a. col. b — 80. b. col. a.] GODOFREDI MONACHI S. PANTALEONIS CHRONICON. LATINE. Incip. *Anno dominice incarn. M.C.LXII. XI.* [hic ultimus numerus rubro est pictus] *mediolanenses longa obsidione* cet. Explic. *obiit dominus henricus Coloniensis Archiepiscopus.* Edidit hoc chronicon *Freherus* in *Rer. Germ. Scriptor.* [ed. III.] tom. I. pag. 335 — 404., sed passim ab edito illo [ad cod. Guelferhyt., vid. *Struv.* apud *Freher.* I. 335.] noster codex discrepat. Pertinet usque ad annum MCCXXXVII.

c) [fol. 81. a — 86. a. col. a.] *Anonymi auctoris* DE ALEXANDRO MAGNO [Excerpta]. Ita titulus minio pictus. Incip. *Igitur Alexander anno ab urbe condita CCCCXXVI<sup>o</sup>.*

patri philippo successit cet. Explic. *Eo tempore demostenes et aristotiles famosi erant etc.*

- d) [fol. 86. b. col. a — 88. a. col. b.] **QUAEDAM DE CAROLO MAGNO, ANONYMI AUCTORIS.** Inscriptio rubra haec est: *Karolus magnus imperator consecratus est anno regni sui. XXXIII. sicque imperavit annis. XIII. I<sup>us</sup>.* Incip. *Anno dominice incarnationis. D<sup>o</sup> CCC<sup>o</sup>. I. cet.* Explic. *pippinum praefecit aquitanie.*
- e) [fol. 88. a. col. b — 88. b.] **ANONYMI QUAE DAM DE LUDOVICO I. Mutila haec sunt, quum finis desit.** Inscriptio rubra: *Anni Ludewici I<sup>us</sup>.* Incip. *Anno dominice incarnationis DCCCXV. ludewic<sup>us</sup> Karoli magni fili<sup>us</sup> cet.* Explic. *ludewicum post se regnantem et Karolum . . . . .*
- f) [fol. 91. a — 102. b.] **VARIA CARMINA GERMANICA MINORA, AMATORIA ET MORALIA, quorum omnium tam accurata descriptio legitur in von der Hagen und Büsching litterar. Grundriss zur Geschichte der deutsch. Poesie pag. 508 — 513., ut qui eorum notitiam sibi comparare volunt, illos ad l. l. ablegare possimus.** Primum carmen incip. *Alle scole is gar eyn wint cet.* Ultimum desinit in verba: *des keyfers neit enberne.* Ubi singula carmina aut fragmenta eorum iam typis descripta sint, accurate docetur l. l. — Illis carminibus intersertum est:
- g) [fol. 97. a. — 99. a.] **FRAGMENTUM CARMINIS: VON DIETRICH UND SEINER GESELLEN KÄMPFEN, de quo accurate agitur l. l. pag. 43. ss.** Incip. *(D)es antwert (ort) eyne d' junge do cet.* Explic. *in is fan wildez sygen kunt . . . . .*

#### CCCCXXII.

[Rep. II. 4. 129. a.]

Codex membranaceus saec. X. perspicue et eleganter exaratus, litteris initialibus vel rubris vel rubro adpictis, lineis stilo ductis, notulis paucissimis in margine adscriptis, octonorum foliorum manipulis. Hic codex, qui olim Althahensis bibliothecae fuit, [nam fol. 1. a. in margine superiore haec scripta leguntur: *Isie lib' est sci Mauriti in Althah*] foliis 50 constat, quorum 49. b. scriptura vacat. Foll. 47. 48., quae scriptura vacant, et 50. chartacea sunt. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 46. b.] **ANNALES FRANCORUM FULDENSES.** Titulus nusquam legitur. Incip. *DCC. XIII. Pippinus filius ansgisi dux francorum post mortem uuolfaldi ducis partem ausiriae regebat cet.* Explic. *post uictoriam illis celitus datam congressi clamore magno.* Ad haec usque verba annales illi iam a *Frehero* [SS. rer. German. tom. I. pag. 1 — 55.] publicati sunt ad fidem *Welseriani* codicis, qui nostri apographum fuit. Auctores prodierunt opera *Struvii* [SS. rer. German. tom. I. pag. 1 — 70.] et post alios nuperrime *Pertzii* [Monum. tom. I. pag. 337 — 415.], qui codices bibliothecae Caesareae Vindobonensis [histor. profan. num. 600. et 993.] et Schlettstadiensem eam in rem examinavit. — Noster codex anno 1728. ex auctione publica in bibliothecam *Io. Frid. Christii* professoris Halensis pervenit. Is complura inde loca observationibus instructa Noctibus suis Academicis ann. 1729. num. 15. 29. et 30. inserenda curavit,

quibus etiam *Pertzius* se usum esse profitetur, qui vir doctissimus valde dolendum est quod, quum nesciret ubi nunc ille codex esset, in suos illum usus in edendis annalibus convertere non potuit. „Quodsi, *Pertzius* inquit l. l. tom. I. pag. 341., ipsum codicem evolvere licuisset, cum lectio eius saeculi noni rubiginem, nulla posterioris aevi medicina adhibita, sinceriores quam codex tertius retinuisse videatur, eum praecipuum in quinta annalium parte ductorem agnitus fuissem.“ — Caeterum codex noster non integer est servatus, quare indicandae adhuc sunt tres eius lacunae. Prima est post verba [cod. fol. 23. b.] *in praesentia illius assidue ueste* [bantur] — *Struv.* pag. 28. lin. 44. *Pertz.* pag. 367. lin. 2. Hic exciderunt ea, quae ab his inde verbis leguntur usque ad haec verba: *atque Karlum ad dei voluntatem cet.* *Struv.* pag. 34. lin. 29. *Pertz.* pag. 373. lin. 38. Altera est post verba [cod. fol. 31. b.] *a rasizio erat perlatuf* — *Struv.* pag. 40. lin. 38. *Pertz.* pag. 381. lin. 7. Ibi perierunt, quae ab his inde verbis habentur usque ad locum: *thesauros ecclesiarum cet.* *Struv.* pag. 53. lin. 1. *Pertz.* pag. 394. lin. 37. Tertiam lacunam, quae est post codicis fol. 41., antiqua manus in margine illius folii indicavit verbis: *deest folium*, sed exciderunt duo folia. Finitur autem fol. 41. b. verbis: *per circuitum distribuit* — *Struv.* pag. 65. lin. 47. *Pertz.* pag. 409. lin. 27. Pergitur in codice verbis: *potestati reconciliatos se subdidere cet.*, quae verba leguntur apud *Struv.* pag. 65. lin. 49. apud *Pertz.* pag. 411. lin. 9. — Denique quae in fine codici nostro desunt, paucissima illa sunt, quae apud *Pertzium* duodecim ultimis lineis descripta leguntur.

- b) [fol. 49. a.] **ANONYMI EXCERPTA E PAULI DIACONI DE GESTIS LONGOBARDORUM LIB. I. CAP. VII. ss.** Incip. *HI PREFVERVNT GENTI WINILORVM. HOC EST LONGOBardorum cet.* Explic. *quibus regnauerat defunctus est.*

- c) [fol. 50. a. et b.] **QUAE DAM DE GENTE CAROLI M. IGNOTI AUCTORIS, a recentiore manu profecta.** Incip. *Karlmannus sub theodeberto fratre theoderici maior domus cet.* Explic. *imperator Chuonrado feliciter conregnat.*

#### CCCCXXIII.

[Rep. III. fol. 12.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunt. [nam dedicatio ad *Carolum Rechlingerum* ita incipit *Magnifice Domine Carole Rechllngere*, ita ut litterae M.D.C. et l. ad annum, quo scriptum est opus, indicandum rubro pictae sint.] Folia habet 242, quorum 1. a. vacuum est, 1. b. vero imaginem *Georgii Tradelii Reip. Augustan. IC.* aeri incisam exhibet. Vacua sunt praeterea foll. 2. b. 3. b. et 190 — 242. Ad marginem notae sunt usque ad fol. 82. b. rubro, ab eo inde fol. atro scriptae. Continentur:

**HISTORIA Rerum memorabilium a Pontificibus et imperatoribus Romanis gesiarum. Item De Antichristo et ipsius signis ac prodigiis, quibus homines facillime (sic) in errorem et aeternam perniciem seducuntur. Testimoniis Sacro Sanctae Scripturae, et orthodoxorum Scriptorum historiis, nec non miraculis tam in caelo quam in terra factis, ad manifestandos errores et veritatem salutiferam**



eruendam breviter adumbrata, et ante oculos quodammodo posita. per Nobilem et Cl. Virum GEORGIVM TRADELIVM V. I. Doctorem cet. olim ex multis historiographis Germanice congesita et a me BERNHARDO HEUPOLDO, scholae Annianae praeceptore in Latinum sermonem conversa. Ita titulus in fol. 2. a. conscriptus, cuius margo ornata est variis figuris aeri incis. Post dedicationem [vid. supra] et praefationem [fol. 4. a. et b.], quae incip. *Stupenda Dei miracula* cet., opus ipsum fol. 5. a. his verbis exorditur: *In principio creavit Deus caelum et terram* cet. Explic. et vox audita, dicens: *Vae Vae mundo*. Subscripti sunt hi versus:

Pestis In orbe Viget, Viget InVIDVs hostis In orbe:  
NI nos IoVa IVVas, nIL MagIs orbIs habet.

RoM. 8. Ist Gott fŕr Vns VVer VVIL VVIDer Vns seIn?

Litterae maiores horum verborum rubro colore scriptae sunt.

#### CCCCXXIV.

[Rep. II. 12. 164.]

Codex membranaceus saec. XV. exeunt, in crassis membranarum exaratus, non ubique bene habitus, folior. 96, cuius ultimo emblema Ioh. Christophori Wagenseilii agglutinatum est. Inter foll. 49. et 50. folium ceteris dimidia parte minus intersertum est. Vacua folia sunt 4. b. 10. 11. a. 26. a. 37. 38. 39. a. 60. a. 67—73. a. 74. a. Continentur:

INSIGNIA GENTILITIA [FERE CD] IMPERATORIS, REGUM, PRINCIPUM, COMITUM ET NOBILIVM GERMANIAE AUSTRALIS. Nec pictura nec delineatio horum insignium bonae sunt, quamquam melioris notae sunt ducum Austriacorum et Bavaricorum insignia in primo et ultimo folio picta, quorum alterum in priore, alterum in posteriore libri operculo agglutinatum conspiciuntur. Praeterea taxanda etiam sunt vitia in nominibus singularum gentium commissa; ita v. c. fol. 1. b. legitur *Moder-spach* pro *Mannsbach*; fol. 50. a. *Ottinen* pro *Ottingen*. Initia huius libri videntur fuisse foll. 56—60. a., in quibus insignia Imperatoris et septem principum electorum conspiciuntur. Fol. 56. a. habentur etiam insignia a Rudolpho IV. usitata, in quibus quinque aquilae aureae in caeruleo scuto vides, cum inscriptione: *altosierreich*. Cf. C. Fr. de Kauz Erzherz. Oestr. Wappenschild. I. pag. 69. et 75—78. II. pag. 56 et sqq. Eadem illa insignia etiam in eo folio conspiciuntur, quod priori libri operculo agglutinatum est. Adscriptus ibi est annus 1350.

#### CCCCXXV.

[Rep. II. fol. 74.]

Codex chartaceus saec. XVI. ab initio et in fine mutilus aliquot foliis, iure suo in pretiosissimis bibliothecae codicibus MSS. habitus, difficillimae lecturae, folior. 719, quorum 4. b. 7. b. 8. et 9. scriptura vacante, 101. vero caeteris dimidia fere parte minus est. Inter fol. 141. et 142. exciderunt duo folia, quorum particulae adhuc conspiciuntur; item post folium 159. quinque, post 270. tria, post 392. duo, post 618. duodeviginti, post 671. unum (vel duo?), post 710. unum desiderantur. Continet:

MATTHAEI SARTORII S. SARTORII VEL JOANNIS LINDNERI S. TILIANI ONOMASTICON HISTORICUM [vulgo DER PIRNAISCHE MOENCH vocatum]. Incip. ...fürsten vnd hern, lant vnd leute, geyn einander, cet. Explic. vnd iijj sirlen ..... creutzweifs durch den C(O?). .... Tum a recentiore manu subscripta sunt haec: *Es mangelt ein eintzig Blat,*

darauf Wurtzen nebst etzl. gestanden. Denn das Z. ist sub Lit: Cz. mit eingebracht. In margine adscripta sunt verba: *Hoc vide sub Worczen*.

Commemoraverunt iam hoc opus inter alios Laur. Wilhelmus, in descr. urbis Zwicav. p. 51—55. Zeillerus part. II. de Historicis p. 55. Tentzelius in Bibl. Cur. ad Ann. 1704. p. 1105. Albinus in: Meysnische Land Chronica, Tit. XXV. pag. 344. Menckenius in praefat. tom. II. Scriptorum rer. Germanicar. sub. sect. XXIII. idemque eod. tom. a pag. 1447—1632. „Excerpta Saxonica, Misnica et Thuringiaca ex Monachi Pirnensis seu, vero nomine, Johannis Lindneri sive Tiliiani onomastico autographo“ exhibuit. Conferendus etiam est Godofr. Chn. Goetzius in programme saepe laudato pag. 30. et 31., cuius verba huc transscribere placet. „Difficillimae, inquit, lecturae est *Monachi Pirnensis Onomasticon Historicum*, secundum Alphabeti seriem A. MDXXIX. [imo MDXXX., cuius anni saepe fit mentio, ubi viri in eo superstites memorantur, cf. Mencken. Tom. II. praef. l. I.] contextum, ac Sere-niss. Principi GEORGIO, Saxoniae Duci, ut praefatio docet, inscriptum. Codex ipse, quem possidemus, chartaceus est et avtographus Autoris existimatur. Quis vero ille fuerit, inter GEO. FABRICIVM atque PETR. ALBINUM patriarum antiquitatum scrutatores ac vindices felicissimos, non satis convenit. Ille enim *Matthaeum Sartorium*, hic *Joannem Lindnerum* eum vocat. In hoc concordant, Monachum fuisse Dominicanae familiae, Pirnae commorantis, valde industrium, qui e plurimis Chronicis, Commentariis, aliisque tam nostrarum, quam exterarum regionum monumentis literariis, Regum, Principum, Personarum ac Familiarum illustrium vitas et res gestas; Regnorum item, Provinciarum, Urbium, Castrorum, Coenobiorum etc. origines ac vices miro labore ac diligentia, sed impari iudicio, juxta literarum numerum consignaverit. Uterque etiam, multa omnino in hac farragine reperiri ab aliis non memorata vel praetermissa, sibi in concinnandis operibus suis ingentem praeuisse usum, haud dissimulat. Apographa huius libri olim extitisse in Bibliotheca Electorali Dresdensi, nec non in Paulina et Senatoria Zwicaviensi, quae iam, incertum quo fato, ibi desiderantur, a viro harum rerum callentissimo compertum habemus, qui et nostrum codicem, cum in bello tricennali urbs Pirna ab hostibus diriperetur, vix interitum effugere potuisse simul asseruit. Haec Goetzius. Qui Codicem nostrae bibliothecae vendidit Knauthius quidam inter alia, haec de illo perscripsit: — „Muss dieses MSCtum billich pro ipso avtographo Autoris halten, weil die Schrift u. alle Umstände dahin deuten, wie aus nachfolgenden mit mehrerem. Es ist zwar, uti ex Dedicatione liquet, zum Drucke maturiret worden: weil aber damals das Licht des Evangelii in diesen Landen gleich aufgegangen, Hertzog Jürge auch (also Patronus huius operis et in ipso opere, nimis acriter et virulenter defensae Relig. Pontif. causa, nimum quantum laudatus) bald drauf verstorben, und das Münchswesen zerstört worden; Also hat man Bedencken gehabt, selbiges verbotenus in Druck kommen zu lassen, weil Lutherus und seine Parastatae mit ihrer Lehre gar heftig driunen geschändet. Ob auch wohl Fabricius und Albinus solches vom Vnkraude saubern und publiciren können: so haben sie sich doch dessen lieber in ihren eignen Schriften bedienen wollen, zumal es Fabricius expressis verbis Vocabularium suum ex quo nennet. NB. Dedicationi in hoc avtographo ad Georgium Du-

cem subscripta est aera A. MCCCCCXXIX. Georgius Fabricius in epistola ad Georgium Agricolam: Matthaeus Sarcetorius, Dominicanus, secundum literarum numerum varias collegit historias, mira diligentia, sed impari iudicio cet. Albinus Land-Chronik. Tit. XXV. fol. 344. sqq. haec: Io. Lindner, zu Pirna bürtig, und daselbst ein Prediger-Münch, auch, wie etzliche wollen, Hertzog Jürgens Priester, hat ein gross Chronicon geschrieben, darinnen er aus allerley Chronicken der Welt, deutscher und andrer Länder, sowohl auch dieses Ort Landes (Meissen und Sachsen) von vielen Personen beydes Geschlechts, item Ländern, Städte, Schlösser, Klöster, derer in Historien gedacht wird, etwas zusammen colligirt und nach dem Alphabet geordnet. Vnd ob es wohl diesem Autori oftmals an iudicio gemangelt, so ist doch seine Mühe und Arbeit zu loben. Ob er auch gleich als ein Münch sehr auf die Religions-Veränderung, so sich zu seiner Zeit begeben, und auf etzliche Personen gescholten und debacchiret; so ist er derohalben nicht zu verwerffen, weil man sich oft eines Berichts aus ihm erholen kan von Sachen, die man anderswo nicht findet. Fabricius seel. hat dieses Buch sein Vocabularium ex quo genennet. Ist ungefähr Ao. 1530. gestorben. Andre nennen ihn Sarcetorium, darunter auch Fabricius ist. Daher ich achte, dass Sarcetorius vielleicht das Chronicon erst geschrieben, Lindnerus aber hernach epitomiret. Haec Albinus. Muss also dieses ipsius Sarcetorii Chronicon s. Onomasticon seyn, denn es sonst zu einem Epitome (von 15 Alphabeten) eben gross gewachsen wäre. Halte aber davor, dass es Lindner nur recensirt u. angirt, weil in diesem MSCts das datum 1529. und Dedication an Hertzog Jürgen, cum aliis circumstantiis mit dieser Beschreibung Albini genaw eintrifft wie auch qua allegata. e. g. In bemeldter Land-Chron. Albini fol. 338. und fol. 342. treffen die Beschreibungen D. Sigism. Pflugii et Joh. Tezelli cum ipsissimis huius MSCti verbis genaw ein. Item in Chron. Zwicav. Schmidii correspondiret, was der Autor p. 17. vom Kloster zu Grünhayn, ingl. in Beschreib. erster Fundation der Stadt Zwickau. u. mit dem gefundenen Bleche und Monum. d. Swanhildis cet. ex Pirnensi allegiret. Anderer Allegaten, sowohl in Fabricii und Albini scriptis, als dem Chron. Zwicav. zu geschweigen, weil vor diessmal die Zeit zu kurz gnaw nach zu suchen. Es ist Abschrift von diesem MSCto sowohl in der Churfürstl. Bibliotheca Dresdensi, als illustri Paulina Lipsiensi und Senatoria Zwicav. vorhanden gewesen, aber schon von vielen Jahren her so unbekannt worden, dass auch diejenigen, so sonst viel vom Pirnensi zu reden wissen wollen, nicht einmal Nachricht geben können, ob das Opus geschrieben oder gedruckt, it: ob es Deutsch oder Lateinisch geschrieben, ingl. qua methodo und quo anno es ungefähr geschrieben sey. Ex illustri Paulina ist es schon zu des Herrn Thomasi (tunc Bibliothecarii) Zeiten weggekommen, daher es auch Hr. L. Feller seel. in seinen public. Catalogum nicht mit einbringen können. In der Zwickawischen Senatoria hat des unlängst verstorbenen Superintend. Sohn, M. Schlegel (so sich bisshero mit unterschiedl. Scriptis historicis bekannt gemacht) seiner Curiosité nach alles anxie ausgesucht, und nichts mehr davon finden noch erfahren können. Dass es aber da gewesen, ist aus gedachtem Chron. Zwick. Smidii genugsam. Vnd mag wohl zu des berühmten Daumii Zeiten transportirt worden seyn. Uebrigens wolte ich hoch versichern, dass im gantzen Lande keine Copey davon mehr anzutreffen.

Dahero (wie alle, die es bey mir gesehen, gestehen müssen, dieses MS. wohl unter die rarissima et maxime pretiosa anzusetzen.“ — Caeterum hoc opus prelo paratum fuit, quod ipse auctor in dedicatione ad Georgium ducem indicat his verbis: „— Eyvern F. D. in hochbestendiger und gantz trefflicher czuvorsicht gantz underthenig und demütigk bitend, aus Fürstlicher milde und Gutherzigkeit gnedigen Willens (ob es unschaczwürdig) anzunehmen, und zu merklichen Gedeyle gemeinem Nutz in Druck zu verfertigen foddern verhelfen — Gegeben nach Cristi unsers liben Herrn Gepurt Im tausent funfhundirsten und im nevn und czwvingsten Jar.“ —

## CCCCXXVI.

[Rep. II. fol. 73. b.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, argumentis rubro ad marginem notatis, inscriptionibus et subscriptione rubris. Foliis constat 18, quorum ultimum scriptura vacuum est. Inest:

CAROLI MAGNI VITA AB HILARIONE MONACHO VERONENSI EDITA AD REVERENDISSIMUM PATREM F. CARDINALEM SENENSEM. Ita inscriptio. Praefatio incip. *Aggressus sum francisce Carli Senensis hortatu tuo cet.* Opus ipsum fol. 3. a. incip. *Non credo me perperam facturum cet.* Explic. *posi paternam mortem ad implendum curavit.* [Et rubro picta verba:] EXPLICIT. VITA. CAROLI. MAGNI.

## CCCCXXVII.

[Rep. II. fol. 73. c.]

Codex chartaceus saec. XVI. crasso stilo exaratus in foliis 23, quorum 23. b. scriptura vacat. Tum addita sunt 10 folia [fol. 24 — 33., quorum 24. 27. b. 31. b. 32. et 33. scriptura vacat] formis quaternis, saeculo XV. scripta rubris litteris initialibus et inscriptionibus. — Insunt haec:

- a) [fol. 1 — 24. b.] VITA FRIDERICI BARBAROSSAE AB JOHANNES ECKIO CONSCRIPTA. Titulus operis hic est: *Friderici I. Suevi cognomento Barbarosse Caes. semper Aug. et Imp. gloriosissimi vita a Joan. Eckio Theologo Sueo tumultuarie congesta Ad Reuerendiss: Patrem et dominum Gabrielem de Eybe Aureatensis Ecclesie presulem dignissimum patronum suum.* Post epistolam ad Gabr. de Eybe (fol. 1. b.) opus ipsum fol. 2. a. incip. *Federicus primus Barbarossa Imp. Cesar Augustus Inclitus ille Imp. ab electoribus Imperii cet.* Explic. [fol. 22. b.] *Cuius spiritus semper vivat deo. Amen* Θεῷ δόξα Εὐκλῆαν diligentia extemporarie congestum Anno gratie sesquimillesimo XIII. — Folio 23. a. pictum est stemma ducum Sueviae *Ex Comitibus de Hohenstaufen* M. LXXXVI.
- b) [fol. 25. a — 27. a.] QUADAM DE FRIDERICO I. AUCTORIS ANONYMI. Incip. *Anno domini MCLII. Vel secundum alios LIII. cet.* Explic. *maximam multitudinem de suis perdidit.*
- c) [fol. 28. a — 31. a.] EXCERPTA DE FRIDERICO I. EX CHRONICA GOTFRIDI VITERBIENSIS. Titulus minio pictus: *Ex cronica domini Gotfridi viterbiensis capellani Imperatoris Friderici primi, De exaltatione imperatoris Friderici primi nepot. conradi.* Incip. [A]nno ab incarnatione domini MCXLVI. Anno vero ab urbe cet. Explic. *debet ob ista dari.*



## CCCCXXVIII.

[Rep. III. 4. 30. d.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 24, quorum 24. b. scriptura vacat. Continetur:

APOGRAPHUM VITAE FRIDERICI BARBAROSSAE AB JO. ECKIO CONSCRIPTAE, quam in antecedentis codicis descriptione sub litt. a. commemoravimus. Initium et finis idem.

## CCCCXXIX.

[Rep. IV. fol. 32.]

Codex chartaceus saec. XVI. et XVII. scriptus, folior. 36, quorum 4. b. 5. b. 10. 11. b. 26. b. 27. b. 35. b. et 36. scriptura vacat. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 4. a.] *Summarischer Bericht welcher gestaltdt Konig Maximiliann zu Behem vnnnd Ertzherzogk zu Osterreich Dienstages post Clementis, denn 24. Nouembris, Anno 1562. zu Franckfordt am mey, zu einem Romischen Konigk erwelet wurden.* Incip. *Dinstag denn 24. Nouembris feint die Sechs Churfürstenn Mentz cet.* Explic. *ist zum theil versehen.*
- b) [fol. 5. a — 9. b.] *Union zwischen Churf. Christian II. zu Sachsen und seinen Herren Brüdern, wie auch Johann Casimir und Johann Ernst, Hertzogen zu Sachsen, wegen der Iülichischen Succession.* Incip. *Von Gottes Gnaden Wir — bekennen, Als sich nach dem willen Gottes begeben cet.* Explic. *wahren worten und glauben haben zugesagt, Treulich cet.*
- c) [fol. 11. a — 26. a.] *Discurs von dem Vnion Werck Hertzogk Heinrich Julii zu Braunschweig den Vnirten Fürstenn vnd Stenden überschicket. Actum Praag, den 15/2. Nbris Ao. 1610.* Incip. *Dennach Ich darfür achte vnnndt haltte, das bey itziger tzuessamen Kunst cet.* Explic. *Maafse zue geben nicht bedacht.*
- d) [fol. 27. a — 35. a.] *Electio Matthiae Regis Romanorum. 1612.* Incip. *Weill nuhmer der tagk zur Waal von den semplichen Churf. bestimmt cet.* Explic. *Sachsen alleine hat das blofse schwerdt vorm Keiser geführt.*

## CCCCXXX.

[Rep. IV. fol. 12. g.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunte scriptus, folior. 457, quorum 1. a. 246. b. 394. b. 397. b. 408. b. 412. a. 418. b. 421. a. 424. b. 426. b. 439. b. 447. b. 452. a. et 454. b. vacua sunt. Continetur:

JOANNIS MYLLNERI [s. MUELLNERI s. MILLNERI] SECRETARII RUDOLPHI II. IMP. COMMERCII EPISTOLICUM, illius Imperatoris res gestas concernens. Accedunt et intersertae sunt multae copiae mandatorum Rudolphi II., multa etiam, quibus res ecclesiasticae Bohemiae, Ungariae et Silesiae concernuntur; variae denique doctorum hominum epistolae, quas singulas recensere non operae pretium esset. Volumen incip. ab epistola Georgii Sigismundi Prackschickii a Zastrisel [Nar-ravit mihi Dn. Paludius meus cet.] Explic. *T. Quem optime nosti.* — Fuit hic liber olim G. C. Kreyfsigii, qui de eius fatis fol. 1. b. haec scripsit: — „Solche Scripturen hat Gabriel Lehmann von Freyberg, der Informator bey dem Secr. Müllner gewesen, colligiret, mit dem solche nach Freyberg, und allda einmahl in einen Kram-Laden gekommen, allwo sie

schon die ersten 25 Blätter zu Ditten verbraucht, davon zum Glücke eine an den jetzigen Hn. Conector M. Luthern gekommen, der dadurch Gelegenheit genommen, das übrige zu retten und mir a. 1732. gütigst zu schenken. Ser. Dresdae 1734. 9. Martii. M. G. C. Kreyfsig.“ —

## CCCCXXXI.

[Rep. IV. 4. 54.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 314, quorum 1. b. 39. b. 58. b. 129. b. 130. et 314. b. scriptura vacat. Continetur:

CASPARIS SAGITTARII Lunenburgensis historia Imperatorum Germanicorum Henrici II. Conradi II. Henrici III. et rerum in ecclesia et republica hoc tempore gestarum ex ipsis antiquorum historicorum testimoniis concinnata. Ita titulus. Incip. 1002. *Henricus II. Dux Bavariae, Henrici Rixosi cet.* Explic. *quia utrique succedere anhelabat.*

## CCCCXXXII.

[Rep. IV. 4. 56.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 76, quorum 1. b. 8. 14. 15. 32. 33. b. 36. b. 40. b. 46. b. 48. b. 49. b. 50. b. 56. b. 58. 60. b. 62. 63. b. et 64 — 76. scriptura vacat. Continetur:

Anonymi *Rosengärtlein*. Titulus hic est: 1559. *Rosengarten ist das Puechlein genannt, Vill Erlicher Frawenn sein darinnen erkant und ist aufs töblichen Vrsachen angefangen.* Est catalogus virginum, quae una cum Anna regina, Ferdinandi uxore, ex Ungaria in Germaniam venerunt; tum de morte illius reginae et de eius liberis narratur, partim vincta, partim pedestri oratione. Incip. *Alle Menschen so auf Erden leben cet.* Explic. *vnd begengkhnußs begangen hat.*

## CCCCXXXIII.

[Rep. IV. 4. 61. e.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii adscriptus, folior. 192, quorum 192. b. scriptura vacat. Continetur:

Anonymi [in tergo libri legitur G. S. i. e. Christiani Schöttgenii?] *Geschichte Marg. Graf. Ottens des Reichen, seiner Brüder, Söhne und Vettern, von ann. 1156. bis 1221.* Ita titulus. Incip. *Die Vorfahren Marg. Graf. Ottens, können uns eben nicht lange aufhalten cet.* Explic. *und seine Brüder, Ulrich Printz des Hertzogs in Böhmen.* — Opus divisum est in duos libros, quorum alter a fol. 112. b. incipit et hanc inscriptionem habet: *Das andere Buch, in welchem die Pragmatifchen Umstände dieser abgehandelten Zeiten von 1157. bis 1221. untersucht werden.* — Toti operi Kreyfsigius argumenta praemisit.

## CCCCXXXIV.

[Rep. IV. fol. 16. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 540, quorum 16. b. 57 — 63. 69. b. — 103. 111. b. 117. b. — 170. 243 — 252. 277. b. — 287. 320 — 329. 350. b. — 358. 359. b. 412. b. — 429. 451 — 458. 502. b. et 519 — 540. scriptura vacat. Continetur:

BENIAMINI LEUBERI FAMILIAE ILLUSTRES COMITUM, BARONUM CET. secundum circulos S. Romani Imperii distributae. Incip. [post titulum: COMITES S. ROM. IMP. STATUS in circulo AUSTRIACO.] *Distribuit Maximilianus I. Impe-*



rator Anno 1500. cet. Explic. Item in anno 1266. *Heinricus Splynter de Remmerswale*. Partem III. huius codicis, [fol. 359 — 411.] quae continet Comites, Barones et Toparchas Circuli Saxoniae Superioris, *Menckenius*, qui hunc librum olim possedit, edidit in SS. German. tom. III. pag. 1809 — 2008. Idem etiam, quae de hoc codice notatu digna videbantur, in praefat. tom. III. sub num. XXVI. cum lectoribus communicavit.

## CCCCXXXV.

[Rep. II. 4. 132.]

Codex chartaceus saec. XVI. bene et perspicue exaratus et pro ipsius auctoris autographo habitus, rubris litteris initialibus et inscriptionibus, folior. 294. Continentur:

ANNALES FRATRIS KILIANI LEIB PRIORIS FRATRUM REGULARIUM IN REBDORFF, ab anno MDII — MDXLVII. Post praefationem [quae incip. *Laborandum hic minime mihi videtur* cet.] opus ipsum fol. 5. a. incip. *Recte locutus est vir sapientissimus rex Salomon* cet. Explic. *In Brabantia flandriaque transegit*. — In praefatione auctor vitam suam recenset atque se natum esse a. MCCCCLXXXI. et MDIII. Michaeli Franco suffectum Priorem domus Rebdorff. Gasp. *Bruschius* in chronologia monasterior. Germ. pag. 371. (ed. Norimb. 1682.) ita: *Prior Coenobii Rebdorff, Chilianus Leib, ex Ostrofrancorum Bosphoro, vulgo Ochsenfurt natus, vir in literis et linguis multipliciter doctus, praestit adhuc hoc Iulilaeo 1550. aetatis vero suae anno 80. Vidit bella Bavaricum, Rusticum et Germanicum, quae omnia copiose descripsit, alioquin etiam vere polygraphus, rector sui monasterii longe utilissimus*. Haec recentior manus notavit in fol. 2. a. Alia manus adscripsit verba: *Obiit anno domini Millesimo Quingentesimo quinquagesimo tertio, die 16. Iulii aetatis suae 83 annorum; praefuit monasterio annis 50*. Quae fol. 1. a. scripta sunt (fol. 1. b. scriptura vacat), ea ad argumentum libri spectant.

## CCCCXXXVI.

[Rep. II. fol. 68.]

Codex chartaceus saec. XVII. luculenter et perspicue scriptus in foliis 351, quorum 1. b. 2 — 4. et 349 — 351. scriptura vacat. Foliorum paginas, qui librum scripsit, ipse numeris consignavit, sed valde erravit, vid. post pag. 138. *B. Menckenius*, qui olim hunc librum possedit, in margine et argumenta et animadversiones adscripsit. Fol. 1. a. haec notavit: *Chronica haec ab anno 960. ad 1240. continuata et paginis 705 descripta e Bibl. Gustavi Schroedteri, Altonavii 1725. distracta, sat magno pretio comparavi*. Continentur:

CONTINUATIO CHRONICORUM ALBERICI MONACHI TRIUM FONTIUM LEODIENSIS DIOECESIS. Ita titulus, qui legitur fol. 5. a. Opus eodem fol. incip. his verbis: *Anno 960. a Christo Incarnato fuit Episcopus Treuerensis henricus* cet. Explic. *de mandato ipsius ibique honorifice eius ossa recondita sunt*. — Commemoravit hunc codicem *Pertzius*; vid. eius *Archiv.* tom. VI. pag. 309.

## CCCCXXXVII.

[Rep. III. fol. 17. b.]

Chronici Ditmari Episcopi Merseburgii, libri VII. nunc primum in lucem editi. Accessere de vita et familia Ditmari, tam

paternae quam maternae stirpis, item de veteribus Mynsiae Marchionibus, usque ad Conradum, Timonis F. ex historia Ditmari contextae expositiones: auctore Reinero Reineccio, Francof. ad Moen. (Wechel.) MDLXXX.

Huic editioni adscriptae sunt in margine variae lectiones edit. Leibnit.; pag. 8. etiam *M. S. Dresd.* commemoratur. Caeterum folia manuscripta impressis interserta sunt, nimirum unum inter pagg. 6. et 7., septem inter pagg. 14. et 15., duo inter 42. et 43.. Sed quis illa scripserit, mihi non constat.

## CCCCXXXVIII.

[Rep. II. 4. 139. f.]

Codex chartaceus saec. XVIII. accuratissime et perspicue scriptus, foliorum 144, quorum 144. b. scriptura vacat. Continentur:

KETTNERI historia ducum Saxoniorum Anhaltinorum. Incip. post praefationem [cuius hoc est initium: *Die Regierung und Geschichte der Sächsischen Hertzoge Ascanischen oder Anhaltinischen Stammes sind ein solcher Periodus* cet.] fol. 4. b. *So ist denn dieser Bernhardus der erste, welcher aufs dem Ascanischen Stamme* cet. Explic. *sehr unvollkommene Arbeit hiemit beschließen wollen*.

## CCCCXXXIX.

[Rep. VI. 4. 21.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 86, quorum ultimum semivacuum est scriptura. Continentur:

ANONYMI CHRONICON PRINCIPUM ANHALTINORUM. Titulus deest. Incip. *Heinricus der Erste Fürst zu Anhalt, ein Sohn Herrn Bernhards des Eltern und ersten Hertzogen und Churfürsten zu Sachsen, Engern und Westphalen*, cet. Explic. *Lateinische Sprüche, darmit S. C. Gnaden in mehrerender Schwachheit sich oftmals getröstet, stehen*. — Fuit hic liber olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii.

## CCCCXL.

[Rep. IV. 4. 68.]

Codex chartaceus saec. XVIII. eleganter et perspicue scriptus, folior. 103. Continentur:

*Leben der Sächsischen Churfürsten des Ascanischen Stammes*. Titulus deest in ipso libro, sed in ligatura eius scripta sunt verba: *C. S. [i. e. Ch. Schoettgenii?] Leben der Anhalt. Chfst.* — Incip. *Ich nehme mir vor die Sächsischen Churfürsten* cet. Explic. *mit Fürst Georgen I. von Anhalt vermählt*.

## CCCCXLI.

[Rep. IV. fol. 20.]

Codex chartaceus maiorem partem in ipso saec. XVII. initio scriptus in foliis 38, quorum 1. b. 14. 29. b. et 34. b. — 38. scriptura vacat. Continentur:

a) [fol. 1. a — 28. b.] *Wiguleis Hunds Bayerisch- und Pfälzisches Stammbuch descript. A. 1600*. Ita titulus. Incip. *Hernach volgt mitt der Kürtze ein warhafftes anzeigen* cet. Explic. *Ioachims von Ortenburg Sohn, Grafen Anthani verheurat*. Subscriptio [manu nescio cuius viri docti pieta] haec est: *Finis Tractatus de Bavarico et Palatino Stemmate D. Wig. Hundii, quem cum duobus exemplaribus D. Werdenstenii contuli*.

b) [fol. 29. a — 34. a.] *CHRONICON SCHIRENSE Communitat aus dem Closter Scheurn und Copirt d. 1. Aug. 1598.* Ita titulus. Incip. *Da man zalt von Christi Geburt Sibenhundert Iahr und in dem Sechs und sechzigsten Iahr, da war ein Papsi genant Adrianus cet.* Explic. [anno 1285.] *zu Landshut begraben, Gott Gnod ihr aller Seel. Amen.*

## CCCCXLII.

[Rep. III. fol. 16. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 278, quorum 97. a. et 123. b. scriptura vacant. Continetur:

MATTHIAE KEMNATENSIS CHRONICON. Incip. [a praefatione ad *Fridericum Victoriosum* Bavariae ducem] *Cogitanti mihi saepe numero Serenissime princeps cet.* Explic. *kunig vnnnd kungin vnd damit ein ende.* Subscriptio haec est: *Vollendt Dinslags noch den suntag Iubilare Anno (15) XXX.* — Optime hic codex describitur iis verbis, quae ab eleganti manu saec. XVIII. profecta fol. 1. a. et b. leguntur. Anonymus illorum auctor ita: „Auctor huius Chronici,“ inquit, „passim se vocat MATTHIAM KEMNATENSEM (von Kemnat)“ fuitque Capellanus Friderici Palatini, qui Victoriosus cognominatur. Codex dividi potest in partes tres. *Prima* est generalis, incipiens a nativitate Christi, et continet gesta omnium fere Imperatorum, resque vulgares ac promiscuas. Pauca occurrunt, quae notatu digna videantur, v. g. p. 162. sqq. est historia, ubi auctor causam irae, quam Ludovicus Bav. Imp. contra Pontificem concepit, reicit in eius Cancellarium *Meister Vlrichen von Augspurg*, qui clam Imperatorem apud Papam calumniabatur. Et p. 237. sqq. quaedam habentur de morbo repentino Ladislai Bohemiae regis. Auctor genus Bavariae Ducum derivat a primis Francorum Regibus, et horum propaginem (errore communi et dudum expulso) a Troianis. *Altera* pars a p. 247. usque ad 445. continet historiam specialem nempe Friderici Victoriosi, Comitis Palatini ac Ducis Bay. et maioris omnino momenti est. Complectitur enim res gestas, proelia, victorias magni huius principis et imprimis inimicitias Imp. Friderici III. in eum, ubi documenta varia authentica inseruntur a pag. 398. sqq. Auctor testis est locuples et oculatus, ipse enim p. 381. de se ait: *Der des Merthail bey des Pfaltzgraven Geschichten vnnnd Woldaten personlich gewesen ist.* Series huius historiae specialis incipit demum p. 284. Quae enim sunt praemissa, continent laudes Friderici, in quibus auctor Panegyristam potius quam Historicum agit. Aventinus in fine L. VIII. meminit huius historiae auctoremque perperam vocat Andream de Chemnat. *Pars tertia* etiam continet res non indignas memoria, sed nullo prorsus ordine. Verboſius recensentur variae sectae impostorum, qui Sec. XV. vagabantur per Germaniam, et sub pietatis nomine credulam plebem fellebant. Lectu digna sunt, quae p. 479. de discipulis Vagantibus refert. Auctor etiam late describit sagarum facinora, de quibus p. 487. ait: *vnd ist die aller verfluchst seckt, vnnnd gehört viel Feuers on Erbarmen darzu.* Et p. 515. tradit historiam de Simone puero Tridentino a Iudaeis occiso. B. Wagenseilius in den *Benachrichtigungen wegen einiger die Judenschafft angehenden wichtigen Sachen* P. 1. p. 174. sqq. varia loca congescit, sed multo aliis circumstantiis a nostro tota res describitur. Habentur quoque singularia quaedam p. 530. sqq. ubi concursus hominum in pagum Nielschhausen et finis huius tragoediae proponitur. —

## CCCCXLIII.

[Rep. IV. fol. 113.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, splendide ligatus, folior. 366, quorum 31. b. 32. 67. 68. 85. b — 87. 114. b. 115. 136. b. 137. 185. b. 222. 223. 258. b. 259. 291. b. 317. b — 319. 339. b. et 365. b. scriptura vacant. Continetur:

VISITATION UND REVISITATIONSROLLE IN KOENIGREICH BOEHEIM. Incip. a circulo Bunszlaviensi et desinit circulo Beraunensi. Fol. 366. relatio de Praga urbe et index leguntur.

## CCCCXLIV.

[Rep. IV. fol. 38.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 254, quorum 1. b. 253. et 254. vacua sunt. Continetur:

*Journal Von der in Böhmen und Mähren Ao. 1741. geführten Campagne* [exercitus Saxonici], *worinnen alle Instructiones, Dispositiones und March-Routen zu ersehen sind.* Ita titulus. Incip. *Töplitz den 7. Nov. 1741. Parole* cet. Explic. *bekommt die fourage in Pirna.*

## CCCCXLV.

[Rep. II. 4. 128.]

Codex membranaceus saec. XIV. exaratus in 33 foliis, quorum 1. a. 2. b. 3. 22. a. 27. et 33. b. scriptura vacant; ea vero, quae a fol. 22. b. — 26. b. leguntur, transversis lineis inducta sunt. Inscriptiones et litterae initiales rubro colore pictae sunt. Continentur hoc codice, qui iam a *Pertzio* (Archiv. tom. VI. pag. 213.) commemoratus est:

EPITOMAE EX DOCUMENTIS, quae plerumque AD MARCHIONATUM BRANDENBURGICUM ET POMERANICUM spectant. [ab anno 1333 — 1345.] Prima pars [a fol. 4. a — 21.] continet *advocatiam Haulbergensem*, altera [a fol. 22. b — 33. a.] *advocatiam Landtspergenssem*. Documenta maximam partem nondum sunt typis descripta et magni momenti. Diversum est hoc diplomatarium ab eo, quod *de Ludewig* publicavit Tom. VII. *Reliq. MSS. n. 1.* Est nostrum Regestum Cancellariae Principis de his annis. *C. de Bose* quatuor documenta ex hoc codice [*de moneta in Kyritz*] publicavit in ephemeridibus, quibus titulus: *Hannoversche Blätter für Münzkunde. 1836.* Num. 28. pag. 340. sq.

## CCCCXLVI.

[Rep. IV. fol. 23. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, folior. 156, quorum 6. b. 94 — 96. 142. b — 144. 150. b. 151. et 156. scriptura vacant. Continetur:

a) [fol. 1 — 142. a.] *CHRONICON Aller Regierenden Marggraffen und Churfürsten zu Brandenburg von Anfang her, so lang dies Land eine Marggraffschafft des heyl. Röm. Reichs gewesen, bis auf den Durchlauchtigsten Hochgebornen Churfürsten und Herrn Iohann Georgium jetzt regierendem Unserm gnädigsten Herrn, sambt denen fürnehmsten Historien der Marck und der Stadt Belitz, mit Verzeichniß und Abschrift ihrer Confirmationen, so sie von Herren zu Herren haben. Auf Bitte und Begehren, auch*

zu sonderlichen Ehren des Ehrbaren und Wohlweisen Rathes der Stadt Belitz zusammengetragen und gefasset durch PAULUM CREUSINGIUM von Stolberg in Meissen, ihrer Kirchen Diaconum. Anno Christi MDLXXI. Incip. [post praefationem et indicem eorum librorum, quibus auctor in hoc chronico scribendo usus est] fol. 13. a: *Dafs für und nach Christi Geburt das älteste und grösste Volck die Schwaben cet.* Explic. *Ritter und Knappen bey alter Freyheit, Gerechtigkeit und Gewohnheit bleiben lassen. Des zu Uhrkund cet.*

- b) [fol. 145. a — 155. b.] *Fragmentum tractatus inter Poloniam et Borussiam de ao. 1628. et epistolae ad Electorem Brandenburg. ex parte impendentis periculi a Gustavo d. d. Varsoviae, d. 23. April. 1624. it. ad Gedanenses.* Incip. *Spectabiles et Famati sed nobis dilecti Ex literis . . . . die 10. ad nos scriptis intelleximus cet.* Explic. *Si quid lactius attulerint Mediatores significabitur.*

#### CCCCXLVII.

[Rep. IV. 4. 58.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 120, quorum 3. b. et 120. b. scriptura vacat. Continetur:

GENEALOGIA Oder siamm Register des Hochlöblichen Chur und Fürstlichen Hauses Brandenburg mit grund aus bewehrten gedruckten Historien auch aus glaubwürdigen und unlängbarn Diplomatis und alten Briefsen, gemelden und andern gewissen urkunden zusammen gezogen und kürztlich beschreiben durch Iohann Monningern der Artzney Doctorem. Ita titulus. Post indicem auctorum, quibus Monningerus in hac genealogia conscribenda usus est [fol. 2. a — 3. a.] opus ipsum fol. 4. a. ab his verbis incipit: *Von der ersten Ankunft der Durchleuchtigsten Durchleuchtigen Hochgebornen Fürsten und Herren cet.* Explic. *reichlich und miltigklig segnen und begnaden Amen.*

#### CCCCXLVIII.

[Rep. IV. fol. 23. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunt, scriptus, folior. 126, quorum 126. b. scriptura vacat. Continetur:

*Micro-Chronicon Marchicum. Ein Klein Jahr Zeit Büchlein, in welchem Kürztlich und Eigentlich verfasst ist der Ursprung und Ankunfft des Uralten Heroischen und Hochlöblichen Hauses und Stammes der Marggraffen zu Brandenburg durch 7 Familien, und was für ein Zustand gewesen sey in der Chur Brandenburg ehe denn die Burggraffen zu Nürnberg dieselbe in Besitz bekommen, Wenn und wie Sie dazu Kommen, wie Sie einander fundiret, und was für Denckwürdige Geschichten bei Ihrer Regierung bis auf diese Zeit sich allenthalben darinnen zugetragen haben Beschrieben durch M. Petrum Haffitium [Rector. Scholae Berolin.] Anno Domini 1598.* Ita titulus, qui fol. 3. a. legitur, nam foll. 1. et 2. carmen Latinum habetur eiusdem Haffitii ad Petrum Zeidlerum Lipsiensem. Incip. [post dedicationem ad Consulem et Senatores Brandenburg. civitatis, fol. 3. b — 10. a.] fol. 10. b. ab his verbis: *Es sind etliche, die der Marggraffen Ursprung und Herkommen von den Gubernatoribus des Macedoni-*

*schen Königreichs cet.* Explic. *Landgravii Thuringiae, et Marchionis Misniae uxorem.*

#### CCCCXLIX.

[Rep. IV. fol. 24. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte scriptus in foll. 115, quorum 115. b. scriptura vacat. Continetur:

*Anonymi auctoris liber de familia ducum Brunsvicensium et Luneburgensium.* Incip. *Serenissimorum Principum Ducum Brunsvicensium et Luneb. Majores, Saxoniae Duces quondam fuisse dictos terrasque quas adhuc tenent cet.* Explic. *legi possunt, quae de illis insignibus velut per compendium referuntur in Topogr. Bruns: p. 1011. 12. it. apud Hopping. de iure insignium C. 6. part. 5. §. 5. memb. 1. et 2. — Pertinet hoc opus usque ad ann. 1671. —*

#### CCCCCL.

[Rep. II. fol. 73. e.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 86, quorum 11. b. 85. b. et 86. scriptura vacat. Continetur:

*HISTORIA ARCANAE IULIACO-CLIVENSIS, das ist Nachricht, Wie es zu der beyden blöden Hertzoge von Jülich Cleve und Berg, Wilhelmi und Johannis Wilhelmi im Lande zugegangen, Item von dem Tode der Hertzogin Jacobe, geborner Marggräfinn von Baaden. Dabey ein kurtzer Extract aus denen von den verordneten Kayserl. Herren Commissarien verübten Inquisitions-Acten zwischen Fräulein Sybille, Hertzogin zu Jülich Cleve und Berg, Denunciantin an einem entgegen Gedachte Hertzogin Jacobe, Inquisit- und Denunciatin am andern Theil, wie auch Herrn Doctoris Reineri Solenandri Schreiben an den Hoff Marschall von Waldenfels, und dessen darauf gethane Antwort De Anno 1595. bis 1597. nach Christi Jesu unsers Heylandes gnadenreichen Geburt.* Ita titulus. Incip. *Es ist wegen der Ehren Gottes nicht zu verschweigen cet.* Explic. *und dem mitgeschickten Diener wohl verpfietschieret zu stellen müssen.*

#### CCCCLI.

[Rep. II. fol. 73. d.]

Codex chartaceus saec. XVI. rubris inscriptionibus et argumentis in margine scriptis, multis etiam insignibus gentilitiis vario colore distinctis ornatus, folior. 134, quorum 1. 2. b. 4. b. et 125. scriptura vacat. Continetur:

[ANONYMI] *ORIGO AC GENEALOGIA PRINCIPUM CLIVENSIIUM URSINORUM SEMPER VIRTUTE MAXIMA FLORENTIUM.* EXARATUM ANNO (14) 45. Ita titulus. Haec chronica ab anno U. C. 442. incipit et desinit anno 1360. Incip. [post rubram inscriptionem: *Prima origo principatus atque etiam genethlia principum dittonis cliuensis*] Anno ab vrbe condita 442. ante Christi incarnationem ex virgine trecentesimo temporibus Alexandri Magni cet. Explic. *ubi et diversorum principum armis obruti sunt et exterminati.* Subscripta leguntur verba: *Cactera desyderantur.* Tum leguntur [fol. 77. b.] haec verba: *Adolphus iste Comes Cliviae vicesimus nonus ex Margareta de monte Comitiss filia septem genuit filios et novem filias. Ex quibus Adolphus primogenitus patri succedens ultimus Comes et primus dux creatur: de quo nunc ex alia Chronica eaque Germanica Sequitur.* Ea continuatio sequitur a fol.



78. a—124. b. Incip. *Adolphus. Die annder also genempt* cet. Explic. *vndt siarff bynnen denn seluen jaire.* — Denique fol. 126. a—134. sequitur *Rerum memorabilium in hoc libello contentarum copiosus index.* Folium 23. caeteris illud dimidia parte minus et a recentiore manu [Kreyfsigii?] profectum continet collationem huius chronicae cum *Adelarii Erichii* chron. Juliacensi. — Caeterum hic codex bibliothecae nostrae donatus est a *Qu. Septim. Flor. Rivino*, civitatis nostrae quondam proconsule. Vid. *Goetzii* programma, quo bibliothecam nostram aperiendam fore indixit (Lips. 1711.) pag. 29.

## CCCCCLII.

[Rep. IV. 4. 55.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 92, quorum ultimum scriptura vacat. Continentur:

*De praecipuis rebus gestis Frisorum Septentrionalium breviter descriptis, et iconice adumbratis libri sex e summis antiquitatum tenebris producti per PETRUM SAX ab Eydora Fristum. Ao. Christi MDCLVI.* Incip. post dedicationem et indicem fol. 8. b. *Phosetum, Phoseta, vel Fosta, in regno Frisico dominabatur* cet. Explic. *liberaliter est hospitio exceptus, et deinde dimissus.*

## CCCCCLIII.

[Rep. IV. fol. 26.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeuntis, folior. 250, quorum 11. b. 68. a. 99. b. 125. 126. et 250. b. scriptura vacat. Adscriptae sunt hic illic notae a manu recentiore profectae. Continentur:

*CASP. SAGITTARII historia Comitum de Gleichen.* Incip. post praefationem [quae pertinet a fol. 1. a—11. a. et ita incip. *Vorrede. Ohne dieser pslegen selten einige gedruckte Schrifften* cet.] fol. 12. a: *Unter denen Grafen in Thüringen sind sonderlich berühmt* cet. Explic. *über selbige Grafen und Graffschafft.* Subscriptio haec est: *Finitum per divinam gratiam d. 1. Septembr. 1677. postquam 29. Augusti absolutam Refutationem Armamentarii Schönemanniani.* — Haec historia descripta est ex ipsius auctoris autographo.

## CCCCCLIV.

[Rep. III. fol. 11.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt. folior. 79, quorum 1. b. 3. b. 5. b. 6. 10. b. 11. 12. 17. 20. 22. b. 25. 26. 30. b. 35. 41. b. et 50—79. scriptura vacat. Continentur:

*Beschreibung des Grauenlichen Stams Hanaw Vrsprung, so lang sie Grauen vndt Grauinne zu Hanaw gewesen seindt: Auch welcher gestalt sie nach einander Regieret, was sie für Kinder Ehelichen gezeiet, vndt wie sich dieselbige hernacher Ehelichen bestattet, darzu auch wiederum abgestorben seindt. Durch mich Antonium Hatstein Cantzley Registrator zu Hanaw zusammen gepraecht vndt beschrieben. ANNO. M. D. LXXXIX.* Ita titulus, fol. 1. a. Post dedicationem operis ad *Philippum* patrem et filium, *Comites Hanaviae* [fol. 2. a—3. a.] et indices summarios comitum Hanaviensium [fol. 4. a—10. a.] opus ipsum fol. 13. a. incip. *Ankhunfft des Grauenlichen Stams Hanaw. ANNO DOMINI 1429. Sontags nach Conceptionis Mariae, hatt Konig Sigmundt* cet. Explic. *laut der Heuraths verschreybung, sub Dato 9. Decembris. Anno 1581.* —

## CCCCCLV.

[Rep. II. fol. 83.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunt. lectu difficilis ob scripturae negligentiam, folior. 31, quorum 20—23. 30. b. et 31. scriptura vacat. Inest:

*JOHANNIS BENNINGK Praesidis LUXEMBURGENSIS TRACTATUS DE COMITIBUS ET DUCIBUS LUXEMBURGENSIBUS COMPENDIUM.* Incip. *Caput 1. De Origine et genealogia Comitum Luxemburgensium. Duces Luxemburgenses* cet. Explic. *fuit possessor.... Luxemburgensis.* Fol. 1. a. in margine haec leguntur: *Fuit praefes Luxemb. Ao. 1601.* — Ut emblema operculi anterioris docet, fuit hic liber olim in bibliotheca *Zach. Conradi ab Uffenbach*, sed in catalogo eius nihil de illo relatum legitur.

## CCCCCLVI.

[Rep. IV. 4. 69.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunt. bene et accurate scriptus, folior. 100, quorum 99. b. et 100. scriptura vacat. Continentur:

*SIMONIS FRIDERICI HAHNII HISTORIA LUNEBURGENSIS.* Titulus hic est: *Hist. Lüneb.* Sed recentior manus haec adscripsit: *Auctor est Simon Fridrich Hahn, qui Halae haec in collegio privato exposuit.* — Incip. *Dafs das Guelph. oder Guelpherbytische oder wie es auch sonst* cet. Explic. *aus dem Archiv selbst nach Hannover transferirt.* — Ad fol. 99. epistola satis lepida agglutinata est, a *Kochio* quodam, qui hunc librum praefecto nostrae bibliothecae emendum offert, scripta, ex qua ea, quae aliquam lucem de historia libri praebent, cum lectoribus communicanda esse censeo. Ita autem: „Wegen der Hist. Lüneb.“ inquit, „berichte unterdienstlich, dass der berühmte s. t. Hr. Hahn, Prof. Ord. Helmst. und geheimbd. Rath bey Sr. Kön. Maj. in England, damahls in Halle, diese hist. ex professo durchgenommen, und damit sich so recommendiret, dass er gleich darauf immediate von Sr. Kön. Maj. in England nach Helmst. vociret, und zugleich mit Geheimbd. Rath Bestallung begnadiget wurde, ohngeachtet Er nur Magister war, Seine auditores aber in denen collegiis historicis lauter Vornehme von Adel, und Baronen. Und damahls ist verboten diese historia nachgeschrieben, und wie zu sehen, corrigiret, und weitläufig und vollständig genug. Es kommen auch die Kriege mit darinnen vor, so das Haus Saxen und Lüneburg ehemals mit einander geführt“ cet.

## CCCCCLVII.

[Rep. IV. 4. 60.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, rubris inscriptionibus, folior. 109, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*ANONYMI CHRONICA LUNEBURGENSIS*, vernacula Saxonum inferiorum dialecto scripta. Titulus hic est: *Cronica Lünebürgensis darinne ganz stitich beschreuen wo Lüneborch erst ein Hertogdom gewordenn. Darna wo de Herschav Lüneborch an de Saffeschen Heren gekamen, Item vann eroueringe des Berchschlates edder des Kalckbarges Van der Instiginge, Vnd vele wonders mehr Wo de Hertogen Jegen de siadt vnd de siadt wedder Jegen de Hertogen gekriget vnd wo de Hertogen vast tho Allen tiden der stadt Argesie gefacht hebben. Ock wat sick in Lüneborch begeuen Als Gades wortt darfuluest erst Angegan.* — Incip. *Keiser*

*Frederich de ander makede erst de Herschou Luneborch ctzu einem Hertochdome efte sundergen forsiendome cet. Explic. fol. 92. b. [ann. 1488.] his verbis: Darfuluest licht Doctor Albertus Crantz begrauen in dem Chore. Continuatio huius Chronici habetur a fol. 93. a. Haec titulum habet: Herna volget wat sick in Luneborch begeuen alse Gades wordt darfuluest erst angeghan. Incip. Idt hefft sick thagedragen dahe vnse Gnedige Landeshere cet. Explic. Dat vormercke Ick woll weset gade beuolen. — Chronicon illud ex parte (usque ad ann. 1421.) typis descriptum legitur in *Leibnitii Scriptor. Brunsvic. tom. III. pag. 172—199.* Cf. introduction. in hunc tom. pag. 5.*

## CCCCLVIII.

[Rep. IV. fol. 28.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 124, quorum 1. b. 61. b. 73. b. et 74. b. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a—60. b.] *Historia oder Chronica von erster Ankunfft und ende der Graffschafft Nordheim, auch von des Closters Anfang und ende, und von der Stadt Nordheim, wafs sich da vor geschichten zu wissen nütz, und zu lesen lustig zugetragen, bis auff dies Jahr so man schreibet nach Christi geburt 1577. zusammen geschrieven durch Franciscum Lubecum Göttingensem.* Incip. Das wapen der Graffschafft Boemeneburg. Ein Löwe auffgerichtet ist oben cet. Explic. die von Hameln 6, und die von Nordheim 6.
- b) [fol. 61. a—73. a.] *Extract auff den Annalibus Herrn Francisci Lubeci gewesen Capellan zu S. Johannis in Göttingen betreffende die Kirchen, und Geislichen Sachen in Göttingen. Item wie das Evangelium in Göttingen kommen, und was die von Göttingen dabey ausgestanden. Von Anno 1443. bis auff das 1574. Jahr.* Incip. Anno 1294. Dominica Cantate hat der Herr von Brimschl cet. Explic. tituliret worden zu Harße.
- c) [fol. 74. a. et b.] *Von den Kirchen, Clöstern, und Hospitalen, veränderungen der Religion und Schulen der Stadt Göttingen, auffgesetzt durch Johannem Letznerum.* Incip. Dafs zu Göttingen und darherumb vor Alters cet. Explic. vorzustehen angenommen und verordnet worden.
- d) [fol. 74. b—124. b.] *Von dem Jungfrauen-Closter Weehnde vor Göttingen an der Leine gelegen und von dem Münche-Closter S. Luderis vor Helmstedt gelegen. auffgesetzt durch Johannem Letznerum.* Incip. prior historia: Hie mus ich erstlich von dem uhrsprung des nahmens Weehnde cet. Explic. und den letzten siofs gegeben. Posterior incip. [fol. 122. b.] *Des Kayfers Caroli Magni Cantzler cet. Explic. wohin der gute Man müchte kommen seyn.*

## CCCCCLIX.

[Rep. IV. fol. 29.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 185, quorum 1. b. 74. b. 75. a. et 182. b—185. scriptura vacant. Continentur:

*Francisci Lubeci chronicon Nordheimense.* Est idem illud, quod in antecod. codice fol. 1. a—60. b. legitur. Incip. et explic. eodem modo.

## CCCCCLX.

[Rep. IV. fol. 25.]

Codex chartaceus saec. XVIII., folior. 32, quorum 28. b—32. scriptura vacant. Continentur:

*Anonymi Origines Burggraviorum Norinbergensium.* Incip. Ehe und bevor ich genuinam et veram originem Burggraviorum Norinbergensium darstellen will cet. Explic. es nachzuschicken in unterthänigkeit erböthig.

## CCCCCLXI.

[Rep. IV. fol. 24. c.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 486. Continentur:

*PAULI POLONI Chronica des Hochlobwürdigen Ritterlichen Teutschen Ordens zusamt der edelen Lande Preussen und Leyfflandt Ursprung ufs allerkurtzest begriffen.* Hic titulus legitur demum fol. 5. b. Incip. [a praefatione] *Es wird sich vielleicht jemand verwundern, warumb ich forn an dies Buch cet. Explic. als sey es von einem Ordens-Herrn für dem .....enbergischen Kriege geschrieven.* Subscriptio haec est: *Geendet ist disse Historien am sechsten Tage Julij, welcher ist der achte Tag Petri und Pauli, im Jahr 1532.*

## CCCCCLXII.

[Rep. II. 4. 149.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunt. folior. 340, quorum 1. b.

115. a. 325. b. et 337. b—340. scriptura vacant. Interserta sunt inter textum picta insignia gentilitia magistrorum equitum ordinis Teutonici. Continentur:

*ANONYMI Des landes Preussen Cronicon.* Ita titulus. Caput 1. est: *Wie das Landt tzu Preussen tzu dem ersten von den Astronomis gefunden ist.* Incip. *Christianus der erste Bischoff In Preussen, der schreibet in seiner Cronica cet. Explic. Sigismund zu Polen gehuldigt und geschworen. geschehen zu Cracaw.* Pertinet haec chronica usque ad secularisationem Borussiae orientalis, d. S. April. 1525. Commemoravit hunc codicem, qui eum cum aliis bibliothecae nostrae MSS. anno 1825. inspexit, *Pertzius, Archiv. tom. VI. pag. 211.*

## CCCCCLXIII.

[Rep. IV. fol. 24. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunt. scriptus in foll. 627, quorum 1. b—3. et 593. b—595. a. scriptura vacant. Continentur:

*Niclaus von Klempfowen Pommerische Chronick.* Liber quartus huius chronicae completus est ex fragmentis MSS. *Thomae Crantzovii*, ut diserte dicitur fol. 583. b. — Incip. *Es ist ohne zweiffell, dafs in diesem Lande von ersier Urkund hero Teütsche seyn geseffen cet. Explic. ist wohl ehmals in gröfser Acht gewesi als itzund.*

## CCCCCLXIV.

[Rep. V. 4. 41.]

Codex chartaceus saec. XVIII. totus a *G. C. Kreyfsigio* scriptus, folior. 410, quorum 1. b. 8. a. 13. b. 22. b. 23. b. 25. b. 27. b. 69. b. 74. b. 82. b. 86. b. 94. b. 102. b. 111. b. 116. b. 127. b. 131. b. 141. b. 143. b. 145. b. 146. b. 155. b. 172. b. 183. b. 188. b. 202. b. 216. b. 222. b. 225. b. 227. b. 229. b. 239. b. 241. b. 244. b. 251. b. 261. b. 269. b. 270. b. 272. b.

291. b. 304. b. 311. b. 355. b. 382. b. et 410. b. scriptura vacat. Continentur:

G. C. KREYSSIGII COLLECTANEA LITTERARIA AD HISTORIAM SAXONICAM. Quamquam nondum in certum ordinem redacta sunt, tamen hae sunt eorum classes: [fol. 1.] *Historia circuli Electoralis* — [fol. 23.] *Bibliotheca Misnica* — [fol. 135.] *Historia Schoenburgica* — [fol. 138.] *Historia Voigtlandica* — [fol. 156.] *Historia Thuringica* — [fol. 207.] *Historia Schwartzburgica* — [fol. 240.] *Scriptores de Erfurto eiusque Territorio* — [fol. 253.] *Historia Mansfeldica* — [fol. 271.] *Bibliotheca Lusatica* — [fol. 351.] *Saxonia Sup. litterata*.

### CCCCCLXV—CCCCCLXXII.

[Rep. V. 4. 34.]

Codices chartacei octo, saec. XVII. et XVIII. ex parte ab *Schoettgenio* et *Kreyfsigio* scripti. Continentur:

COLLECTANEA ET APOGRAPHIA DIPLOMATUM RERUM SAXONICARUM. Non hoc ordine sunt disposita, ut singula enumerare liceat. Vol. I. constat 240, Vol. II. 236, Vol. III. 238, Vol. IV. 207, Vol. V. 323, Vol. VI. 302, Vol. VII. 144, Vol. VIII. 523 foliis.

### CCCCCLXXIII.

[Rep. II. 4. 139. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. luculenter scriptus, folior. 84, quorum 1. b. 14. b. 17. b. 52. b. et 84. scriptura vacat. Hoc libro, cuius in margine multa a *G. C. Kreyfsigio*, ut videtur, notata sunt, continentur:

POSITIONES HISTORIAE SAXONICAE [auctoris anonymi]. Incip. *Qui historiam alicuius regionis exacte nosse cupit* cet. Explic. *lites inter Ducem Coburgensem et Gothanum de Tutela*.

### CCCCCLXXIV.

[Rep. IV. 4. 67.]

Codex chartaceus saec. XVIII. a *Kreyfsigio*, ut videtur, scriptus, folior. 45. Continentur:

a) [fol. 1. a—42. a] *HISTORIAE PATRIAE CONATUS, SUPERIORI SAXONIAE, THURINGIAE PARTI POTIORI, OSTERLANDIAE, MISNIAE ET UTRIQUE LUSATIAE IMPENSI*. Ita titulus. In margine verba leguntur: *Autore D. V. E. Löschero. Anno 1719. 28. Nov. coept.* — Incip. *Hospitem versari in patria, turpe profecto esse* cet. Explic. *Maximiliani filius, obiit anno 1612.*

b) [fol. 42. b—45. b.] *Notitia librorum ad historiam patriam spectantium*. In fine huius notitiae verba leguntur: *Finis cum fine anni 1720.*

### CCCCCLXXV.

[Rep. III. 4. 30. g.]

Codex chartaceus saec. XVIII. totus a *G. C. Kreyfsigio* scriptus, folior. 88, quorum 86. b. scriptura vacat. Continentur:

[Loescheri] *Historiae Patriae conatus, Superiori Saxoniae, parti Thuringiae potiori, Osterlandiae, Misniae et utrique Lusatae impensi*. 1790 et 1720. Ita titulus. Incip. *Hospitem versari in patria, turpe profecto est* cet. Explic. *Mansfeld. Sequestratur verkauft und wieder eingelöst.*

### CCCCCLXXVI.

[Rep. III. fol. 5. c.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus in foll. 206, quorum 1. b. 2. b. 4. b. 5. 9. b. 20. 36. b. 59. b. 64. b. 67. b. 68. 71. b. 72. 80. 85. b. 93. b. 94. a. 103. b. 104. 105. b. 107. 108. 114. 138. 154. a. 155. b. 158. a. 159. b. 160. 167. b. 181. b. 188. 192. b. 194. b. 205. b. et 206. a. scriptura vacat. Continentur:

JO. MART. BENICKE EXCERPTA HISTORIAE SAXONICAE. Titulus hic est: *Excerpta Historiae Saxonicae* [tum *G. C. Kreyfsigius*, cuius olim hic liber fuit, haec verba adscripsit:] *ab Auctoris Jo. Mart. Benicke, Icti Dresd. patre lugente Dn. .... Benicke, Appell. Secret. Dresd. Ao. 1746. 1. Febr. oblata M. G. C. Kreyfsigio.* — In hoc libro, ab anno 782. usque ad ann. 1716. continuato, facta historiae Saxonicae ad ordinem chronologicum breviter commemorantur, laudatis ubique auctoribus fontibusque, multis etiam ad supplendum spatii relictis. Incip. post *chronologiam* foll. 3. et 4. scriptam fol. 6. a: *Wittekindus Magnus natus .... baptizatus 785. cet.* Explic. *v. George v. Werther in Budaei lex.*

### CCCCCLXXVII.

[Rep. III. fol. 5. d.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 168, quorum 32. b. et 167. b. scriptura vacat. Continentur:

CASP. SCHNEIDERI *Churfürstliche Chronica*. Incip. *Nachdem die Deutschen Svevischen Semnonen und Hermunduri sich wieder die Römer* cet. Explic. [fol. 167. a.] *oder gemindert seyn solle. So ich hierbey mit erinnern wollen.* Fuit hic liber, qui usque ad finem saec. XVII. pertinet, olim in bibliotheca Kreyssigiana, unde ad nostram bibliothecam pervenit. Vid. Catal. biblioth. Kreyssig. ed. vet. pag. 259. cf. *Weinarti* Versuch einer Litteratur der Sächs. Geschichte, Tom. I. pag. 12. Praemissa est brevis historia electorum Saxoniae, usque ad fol. 53. a., ubi incip. *Des Herzog- oder Churfürstenthums Sachsen Kurze, doch eigentliche Beschreibung*. A fol. 118. b. legitur brevis descriptio oppidorum Saxoniae electoralis.

### CCCCCLXXVIII—CCCCCLXXXII.

[Rep. V. 4. 35.]

Codices chartacei V, saec. XVIII. scripti, olim in bibliotheca *G. C. Kreyfsigii* asservati. Primum volumen est foliorum 175, quorum 172. b—175. vacua sunt. Secundum habet 190, tertium 327, quorum 277. b—279. b. et 325—327. scriptura vacat. Quartum 273, quintum 618 foliis absolvitur; huius vacua sunt 251. b—253. b. et 615. b—618. Continentur:

[Anonymi] *Historie des Churfürstenthums Sachsen und incorporirter Lande*. Ita titulus. Vol. I. incip. *Die allerältesten Nachrichten* cet. Explic. *sondern auch Reichsministerialen*. Vol. II. incip. *Zu Marggr. Heinrichs Zeiten kamen die Räte* cet. Explic. *Dietrich von Mandeslo versetzt*. Vol. III. incip. *Von diesem Herrn hat unser Sächsischer Historiographus* cet. Explic. fol. 277. a. [nam in ceteris foliis index legitur] *damahls in unsern Landen gebräuchlich gewesen*. Vol. IV. incip. *Ich fange hier mit gutem Bedacht* cet. Explic. *die Ausgaben wurden dreyfach*. Vol. V. [aliena manu, ex parte *Kreyfsigii*, scriptum et in foll. 1. a—132. a. eadem



continens, quae Vol. IV.] incip. *Ich fange hier mit gutem Bedacht* cet. Explic. *geistliche Lieder geblasen worden.* — Ex indice, qui habetur Vol. III. fol. 280. a—324. b., patet, his quinque voluminibus non integrum opus contineri, quippe quod [vid. Ind. fol. 321. b.] sex libris constat, quum in illis quinque tantum contineantur.

## CCCCXXXIII.

[Rep. III. fol. 2.]

Codex chartaceus saec. XVII. perspicue scriptus, folior. 56, quorum 1. 2. b. 54. b. 55. et 56. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 3. a—40. a.] *Herzog HEINRICHS zu Sachsen pp. Lebens Beschreibung.* Ita titulus, qui fol. 2. a. et 3. a. legitur, non allato auctoris nomine. Sed est BERNHARDUS FREYDINGERUS, Henrici ducis secretarius, cuius opusculum typis descriptum legitur in GLAFEYII *Kern der Geschichte des Chur- und Fürstlichen Hauses zu Sachsen* ed. IV. pag. 107—127. et in libro: *Einleitung zur Historie des Churfürstenthums Sachsen*, pag. 145—170. Glafeyius l. l. titulum illius operis hunc affert: *Kurze Verzeichniß etliches Thuns Herzogs Heinrichs zu Sachsen, sonderlich aber, wie diese Lande, nach Herzog Georgens Tode, an ihn kommen, und was sich sonst merckwürdiges unter seiner Regierung begeben, von einem damahls am Hof zu Dresden Lebenden aufrichtig entworfen.* — Incip. *Von Herzog Heinrichs zu Sachsen p. Reyse oder Meerfarth zu dem heiligen Lande* cet. Explic. *doch bey vielen nicht erfunden wirdt.* Signatum den 14. Junii Anno 1593. [Apud Glafeyium legitur 1563.]

- b) [fol. 40. a—54. a.] HENRICI DUCIS SAXONIAE ET [fol. 42. a.] AUGUSTI ELECTORIS SAXONIAE CONIUGUM ET LIBERORUM EX ILLIS SUSCEPTORUM ENUMERATIO. Incip. *Herzog Heinrich ist geboren Anno 1473.* cet. Explic. *den 4. Ejusdem zu Freyberg begraben.*

## CCCCXXXIV.

[Rep. III. fol. 4.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus in foliis 301, quorum 1. 2. 3. b. 14. 15. b. 47. 48. b. 75. b. 99. b. 107. b. 108. 110. b. 185. b. 186. b. 215. 220. b. 293. 299. b. 300. et 301. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 3. a—13. b.] *Herzog Georgens zu Sachsen Testament.* Incip. *Im Nahmen der allerhöchsten unzerteilten Dreyfaltigkeit — Haben Wir George Herzog zu Sachsen uns zu gemüthe geführt* cet. Explic. *was uns zu gut wird unvergessen seyn.*
- b) [fol. 15. a—46. b.] *Herzogs Heinrichs zu Sachsen pp. Lebenslauff.* Est Freydingeri vita Henrici. Vid. Cod. antecedent. sub litt. a. — Incip. et explic. eodem modo, quo ille.
- c) [fol. 48. a—75. a.] *Summarische Relation Wie in den Hochlöbl. Churhaufse Sachsen die Regierungen der Lande von Herzogs Albrechts Zeiten an zu rechnen nach und nach erfolget.* Incip. *Nachdem die Chursachsen mit ihren Zugehörungen* cet. Explic. *Herkommen halten und gebrauchen.* [Pertinet usque ad Augustum electorem.]
- d) [fol. 76. a—99. a.] TRANSACTIO INTER JOHANNEM GEOR-

GIUM, AUGUSTUM, CHRISTIANUM ET MAURITIUM, JOHANNIS GEORGII I. FILIOS, de dat. Dresd. d. 22. Aprilis 1657. Titulus nusquam legitur. Incip. *Im Nahmen* cet. *Als der weyland durchlauchtigste Fürst* cet. Explic. *im geringsten nichts vergeben noch geschadet haben wollen, Treulich ohne einige List und Gefährde, zu Uhrkund* cet.

- e) [fol. 100. a—107. a.] EORUMDEM PRINCIPUM TRANSACTIO DE VECTIGALIBUS PUBLICIS FACTA IN COMITIIS SAXONICIS, de dat. Dresd. d. 18. Martii 1661. Incip. *Wir* cet. *et. bekennen als bey gegenwertigen von uns dem Churfürsten ausgeschriebenen allgemeinen Landtage* cet. Explic. *Rechte etwas begeben und benommen seyn. Alles treulich und ohne gefährde Uhrkundlich* haben cet.
- f) [fol. 110. a—185. a.] *Verzeichniß des Churfürstenthums Sachsen Ambtere Städte Flecken und Dorfschafften wem sie mit Ober- und Erbgerichten zugehörig seyn.* Index alphabetico ordine digestus, anonymo auctore. Incip. a praefectura Augustsburg ac desinit in praefectura Zörbig. Additur summarium oppidorum et pagorum in antecedentibus recensitorum.
- g) [fol. 186. a—214. b.] *Beschreibung in was vor Regalien das Meißner Land bestehet.* Incip. *Meißner Landes Zierde und Gaben seindt* cet. Explic. *in einander geschwencket.*
- h) [fol. 216. a—219. b.] TRANSACTIO DE EPISCOPATU MISNENSI INTER JOHANNEM GEORGIIUM ELECTOREM ET AUGUSTUM DUCEM SAXONIAE, JOHANNIS GEORGII I. FILIOS, de dat. Dresd. d. 22. April. 1657. Incip. *Wir* cet. *et. unser hochgeehrter gnädiger Herr Vater* cet. Explic. *Landesordnungen ihres theils mit halten. Treulich und ohn gefähr, Dessen zu Uhrkundt* haben cet.
- i) [fol. 220. a—292. b.] *Sr. Churfürstl. Durchl. zu Sachsen p. Herrn Johann Georgen des Dritten p. mit Herzog Johann Adolph zu Sachsen Weissenfels auffgerichteter Elucidation Recess.* Incip. *Im Nahmen* cet. *Sey hiermit kund und zu wissen, Demnach der Weyl. Durchleuchtigste Fürst* cet. Explic. *sich allenthalben gemäfs bezeigen sollen.*
- k) [fol. 294. a—299. a.] *Des Haufses Brandenburg und Pfaltz Neuburg vermeinte Gerechtigkeit an den Jülichen Landen.* Incip. *Am 1573. hat Herzog Albrecht Friedrich in Preussen* cet. Explic. *von einigen Römischen Keyfern beeinträchtigt worden.*

## CCCCXXXV.

[Rep. III. fol. 3.]

Codex chartaceus saec. XVII. perspicue exaratus in foliis 288, quorum 1. b. et 288. b. scriptura vacant. Continentur:

*Des Durchlauchtigsten Fürstens und Herrns, Herrn Moritzens, Herzogens zu Sachsen p. des heiligen Römischen Reichs Erz Marschalls und Churfürstens pp. Lebens-Beschreibung, mit sonderbaren Fleiß erslich Lateinisch beschrieben von George Arnolden, Beyder Rechten Doctorn, und weyl. Canzlern des Stiffts Naumburg p. hernachmals aber auff Churfürstl. gnädigsten Befehl in das Deutsche gebracht, durch David Schirmern, Churfürstl. Sächfs. Bibliothecarium.* Ita titulus. Opus ipsum post dedicationem ad

Electorem Saxoniae [fol. 2. a—5. b.] incip. *Es ist kein Zweif-  
fel, das eine wahrhaftige Historia beschreiben cet.* Explic.  
das ewige Leben geben wolle.

## CCCCCLXXXVI.

[Rep. III. 4. 30. f.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 66, quorum  
1. b. 2. a. 3. b. 62. b. 63. a. et 64—66. scriptura vacant.

Huius libri, a C. A. Freybergio scripti, titulus hic est:

*Illustrissimi Principis ac Domini, Dn. MAURITII Ducis  
Saxoniae, Sacri Rom. Imperii Septemviri Vita. Conscripta  
studio GEORGII ARNOLDI I. U. D. et Episcopatus Numbur-  
gensis olim Cancellarii. Cum scholiis, notis, observationi-  
bus, additionibus M. C. A. Freybergii. Leucop. d. 9. Mart.  
1714. — Incip. fol. 6. a: Nemini dubium est summae diffi-  
cultatis rem esse cet.* Explic. cui se homagii iuramento de-  
nuo obstrinxit 4. Maii.

## CCCCCLXXXVII.

[Rep. IV. fol. 37.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 366, quorum 1. b. 2. 107.  
108. 109. b. 130. 131. b. 145. b. 151. b. 152. b. 157. b.  
240. b. 241. 242. b. 249. b. 250. b. 256. b. 257. 291. b. 299.  
310. b. 311. 329. b. 334. b. 340. 341. 363. b. 364—366.  
scriptura vacant. Continentur haec:

a) [fol. 3. a—106. b.] *Inventarium Electoratus Saxoniae  
oder unvorgreiflicher Entwurf der gewöhnlichen und  
verbesserten Regierung des Churfürstenthums Sachsen  
und Incorporirten Landten durch unterschiedene Do-  
cumenta, Exempla aus der Historie und mit andern  
nützl. vorschlägen illustrirt.* Incip. *Von Beschaffen-  
heit eines Churfürsten in Genere. Dafs Churfürstl.  
Axioma generaliter bestehet darinnen cet.* Explic. [fol.  
104. b.] keine gewisse Normam beschreiben können. Foll.  
105. et 106. legitur index in illud inventarium.

b) [fol. 109. a—129. b.] *HISTORIA. Wie die zween Junge  
Fürsten zu Sachsen Hertzog Ernst und Hertzog Al-  
brecht von dem Schloß zu Altenburg im Jahr 1455.  
sind geföhlen worden. Ita titulus. Incip. Es ist zuvor  
gedacht das im Jahr 1450. die beyden Brüder cet.*  
Explic. 2 Metzen Dresd. Maafs. — Haec historia petita  
est ex Albini chronico.

c) [fol. 132. a—145. a.] *Acta in causa feudali Marci  
Gerstenbergeri cancellarii Altenburgici de ann. 1608.*

d) [fol. 146. a—151. a.] *Johannis Georgii II. Electoris  
Saxon. Fourier- und Futterzetteln von Dresden aus nach  
Wittenberg, Torgau und Leipzig zu bevorstehender  
Erbhuldigung, ann. 1657.*

e) [fol. 152. a—157. a.] *Rationes die Reichs Immediatä  
derer Stifter Merseburg und Naumburg betreffend.  
Incip. Hertzog Christian II. und Hertzog Moritz will-  
helm postulati Administratores der Stifter Merseburg  
und Naumburg nachdem sie cet.* Explic. Ihnen hier-  
innen zu assistiren und beyzutreten.

f) [fol. 158. a—167. b.] *Königs Friderici Augusti in Pohl-  
en Befehl an Dero Geh. Raths-Collegium de ao. 1698.  
wegen des an das Haus Gotha aufgetragenen Direc-  
torii in Ecclesiasticis und wegen der Anzüglichkeiten  
wider die Catholicos, und des Geh. Raths-Collegii Vor-*

*stellung dagegen. Incip. Euch ist wissende, auch aus  
dem in Copia beygeschlossenen Tractat cet.* Explic.  
*bestens empfehlen und verharren cet.*

g) [fol. 168. a—171. b.] *Keyserl. [Rudolphi II.] Vrtheil die  
recedentz zwischen der Altenburg. Linien und der Wei-  
marischen betreffend, dat. Pragae, den 27. Sept. 1607.*

h) [fol. 172. a—174. a.] *Churfürst Christian des andern  
zu Sachsen Befehl die änderung des Geldes betref-  
fend, dat. Auerbach, d. 15. Jul. 1609.*

i) [fol. 174. b—222. a.] *Varia responsa et decisiones Fa-  
cultatis iuridicae et Scabinorum Lipsiensium.*

k) [fol. 222. a—240. a.] *D. Christian Bruckenn in do-  
natione causa mortis vonn Frauenn Agnes geborne  
Landgreuinn tzu Hessenn vnnnd Hertzoginn tzu Sach-  
senn. p. Ihrem Herren gemahl Hertzog Johann Frie-  
drichen tzu Sachsenn gethan. Incip. Es wirdet der  
gantz handell, welcher etzlichen Rethenn cet.* Explic.  
vnnnd erböttig seindt.

l) [fol. 242. a—249. a.] *Erbverbrüderung zwischen Sach-  
sen vnnnd Hessen. Naumburg, den 1. April. 1614.*

m) [fol. 250. a—256. a.] *Copey des Beivertrages zwischen  
Hertzog Johann Friderichen dem Mütlern vnnnd Her-  
zog Johans Wilhelmen zu Sachffen vffgericht zu  
Weimar den vierdten tag Martii Anno 1566.*

n) [fol. 258. a—339. b.] *Varia acta in causa fodinarum  
Mansfeldicarum.*

o) [fol. 341. a—363. a.] *Confirmation der Marcktfreiheit  
und Stapelgerechtigkeit der Stadt Leipzig, de ao. 1659.*

## CCCCCLXXXVIII.

[Rep. III. fol. 5. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunt. scriptus in foll. 257, quo-  
rum 1. b. et 257. b. scriptura vacant. Continentur hoc libro,  
quem olim G. C. Kreyssigius possedit:

*Inventarium Electoratus Saxoniae oder unvorgreiflicher  
Entwurf der gewöhnlichen und verbesserten Regierung des  
Churfürstenthums Sachsen und incorporirten Landten, durch  
unterschiedene Documenta, Exempla aus der Histoire, und  
andern nützlichen Vorschlägen illustrirt. Ita titulus. Incip.  
[post inscriptionem: Von Beschaffenheit eines Churfürsten in  
genere] Das Churfürstliche Axioma generaliter bestehet  
darinnen cet.* Explic. so hat man hierinnen keine gewisse  
normam beschreiben können. — Scriptus est hic liber post  
ann. 1725. sed ante, quam Fridericus Augustus III. rex Po-  
loniae ad Electoratum Saxoniae pervenerat. — Cf. Cod. seq.

## CCCCCLXXXIX.

[Rep. III. fol. 5. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 103, quorum  
97. b. et 101—103. scriptura vacant. Continentur:

*Idem Inventarium Electoratus Saxoniae, quod in ante-  
cedente codice contineri diximus. Sed adduntur praeterea car-  
men aliquod anonymum [cuius titulus hic est: Curieuses Poe-  
tisches Nachsinnen über die Ingenieuse Reduction eines Hohen  
Hofes und Veränderung in einem grossen Lande] et [fol.  
98—100.] Index in illud Inventarium.*

## CCCCXC.

[Rep. II. 4. 139. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, rubris inscriptionibus, folior. 190, quorum 1. b. 2. 111. et 187—190. scriptura vacat. Continentur hoc libro, qui olim in bibliotheca G. C.

*Kreysigii* fuit:

*Anonymi Das sich selbst kennende Sachsen.* Incip. [post inscriptionem rubram: *Drey Haupt Motiven, worinnen die Glückseligkeit eines jeden Staats besteht*] *Eine ganz überflüssige Bemühung würde es heißen* cet. Explic. [fol. 183. b.] *pflichtschuldigster Devotion von Herzen wünschet.* Foll. 184—186. legitur index.

## CCCCXCI.

[Rep. II. 4. 139. a. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 133. Continentur:

*Idem liber, qui in antecedente codice habetur, sed sub titulo: Gegenwärtiger Zustand von Sachsen. Das ist kurze, doch gründliche Beschreibung des Churfürstenthums Sachsen und incorporirter Landen, deren Grützen und Naturgaben, wie auch des Naturels derer Einwohner, absonderlich der bisherigen Regierungsform, wobey einige Gebrechen satzsam demonstrirt, und dagegen nützliche und heilsame Vorschläge gethan werden* cet. — Initium et finis concordant cum antecedente Codice.

## CCCCXCII.

[Rep. IV. 4. 99.]

Codex chartaceus saec. XVIII. a *Kreysigio* scriptus, folior. 62, quorum 60. vacuum est. Continentur:

a) [fol. 1. a—45. b.] *Das sich selbst nicht kennende Sachsen oder Gegenwärtiger Staat von Sachsen, worinnen eine kurtze, doch deutliche Beschreibung des gantzen Landes, sowohl seiner natürlichen als politischen Beschaffenheit nach und denn absonderlich eine genaue Vorstellung der bisherigen Regierungsform, Art und Weise der Landtäge, Prärogativen und Privilegien der Stände, Verbesserung der Commerciens und Defension des Landes enthalten. Alles zur Aufnahme des Cammerwesens und Wohlgefahrts des Landes von unpartheyischer Feder entworfen und durch und durch mit curiösen Remarquen, practicablen Vorschlägen und gezeigten Fauten erläutert.* Ita titulus huius opusculi. Ut fol. 1. b. a *Kreysigio* adnotatum est, hic liber typis descriptus est Lugd. Bat. 1717. form. octon. — Incip. *Eine ganz überflüssige Bemühung würde es heißen* cet. Explic. *pflichtschuldigster Devotion von Herzen wünschet.*

b) [fol. 46. a—53. b.] *ANONYMI Bedencken übergeben Ihr. Kön. Maj. in Pohlen. Anno 1705.* Est consilium, quid agendum videretur, si Sueci in Saxoniam essent invasuri. Incip. *Nachdem Ihr. Königl. Maj. allergnädigst zu erkennen gegeben, welcher Gestalt aus denen Präparatorien* cet. Explic. *zu meiner Entschuldigung sagen müßte: Dixi et saluavi animam meam.*

c) [fol. 54. a—59. b.] *Kurtzer Bericht von dem Tode des Weltkundigen Johann Reinhold von Pakul, und wie er sich zu demselben bereitet den 20. Sept. 1707. per*

*M. Lorentz Hager, Regiments-Predigern. De d. Casimier d. 16. Oct. 1707.* — Foll. 61. et 62. quaedam scripta sunt, quae ad librum pertinere videntur, quem sub litt. a) descripsimus.

## CCCCXCIII.

[Rep. III. fol. 5. g.]

Codex chartaceus saec. XVIII. qui e bibliotheca *Kreysigiana* in nostram transit, folior. 71, quorum 1. b. et 40. b. scriptura vacat. Continentur:

a) [fol. 1. a—39. b.] *Anonymi Das sich selbst erkennende Sachsen.* Incip. *Eine ganz überflüssige Bemühung würde es heißen* cet. Explic. *von Herzen wünschet.*  
b) [fol. 40. a—71. b.] *Vornehmste Species von Sachsen Wohl und Wehe.* Hic liber in fine mutilus est. Incip. *Wie enorm zeithero die Sächsischen Lande sowohl durch die Schweden* cet. Explic. *schon kürzlich eine Scia-graphia meditiret.*....

## CCCCXCIV.

[Rep. III. fol. 5. e.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 62, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

*Anonymi Gegenwärtiger Staat von Sachsen worinnen eine kurtze doch deutliche Beschreibung des gantzen Landes, sowohl seines [sic] natürlichen als Polit. Beschaffenheit nach, absonderlich Eine genaue Vorstellung der bisherigen Regierungs Form, Art und Weise der Land-Täge, Praerogativen, Privilegien der Commerciens und Defension des Landes enthalten. Alles zur Aufnahme des Cammer-Wesens, und Wohlfarth des Landes von unpartheyischer Feder entworfen, und durch und durch mit curiösen Remarquen, Practicablen Vorschlägen und gezeigten Fauten aufrichtig erläutert von N. N.* — Incip. *Eine ganz überflüssige Bemühung würde es heißen* cet. Explic. *pflichtschuldigster Devotion von Herzen wünschet.* — Fuit hic liber olim in bibliotheca *Kreysigiana*, unde ad nostram transmigravit.

## CCCCXCV.

[Rep. V. 4. 42.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, ex parte olim in bibliotheca G. C. *Kreysigii* asservatus, folior. 361, quorum 1. b. 6. b. 23. b. 27. b. 92. b. 93. 101. b. 117. b. 122. b. 125. b. 126. a. 127. 128. 129. b. 138. 222. b—224. b. 230. b. 231. b. 232. b. 233. a. 251. 252. 254. b. 255. b. 308. b—310. b. 311. b. 336. b. et 337. scriptura vacat. Typis descripta adhaeret: *Eine chrisliche Predigt, gehalten uber der Leich des Edlen und Ehrenuesten Herrn Abraham Bocken auff Klipp: und Sakhausen, durch Polycarpum Leisern. Dresden (1603.) 4.* Plurima hoc codice contenta scripsit *Kreysigius*. Continentur haec:

a) [fol. 1. a—19. b.] *CHRISTIANI SCHLEGELII de codice Willigisiano epistola.* Autogr. auctoris. Haec typis iam descripta est in fine Cypriani Catalogi Codd. MSS. Bibliothecae Gothanae.

b) [fol. 20. a—100. b.] *Saxonia et Misnia praeterita.* *Kreysigius* scripsit.

c) [fol. 101. a—116. b.] *Verschiedene zur Stadt und Amte Dahme gehörige Nachrichten.* *Ad bibliothecam Senatus*



*Lipsiensis. abgeschrieben von einem Exemplar, so Herr Hofrath Schubarth communiciret. Ita titulus. Incip. Das ganze Werck ist in drei Theile abgefasst cet. Explic. mit Gnaden eingedenck seyn.*

- d) [fol. 117. a—122. a.] *M. Scharffs, Adjuncti zu Allendorff, Standrede vor der Grufft des hochseel. Fürstens, Herrn Friedrich Anthons, Grafens zu Schwartzburg cet. zu Schwartzburg bey dem Erb-Begräbnis gehalten, 1744.*
- e) [fol. 123. a—137. b.] *Curieuse Nachricht von denen unterschiedenen Bränden, so die in der güldenen Aue gelegene Fürstliche Schwartzburg-Rudolstädtsche, und Gräfl. Stollberg gemeinschaftliche Stadt Heringen vielmahl ausgefanden, bei Gelegenheit des Anno 1729. den 17. December Abends gegen 5 Uhr darinnen entstandenen erbärmlichen Brandes gewisser Umstände wegen herausgegeben von einem Freunde Creutz-Leidender Neben-Christen.*
- f) [fol. 129. a—222. a.] *Biographia der gelehrten Eilenburger, welche in diesem und den vergangenen zwei Seculis gelebt und ihr Vaterland berühmt gemacht haben, sind aus unterschiedenen Scribenten und Nachrichten zusammengelesen von M. George Friedrich Hamern, einem Eilenburger. [Kreysigius adscripsit: Pastore Rabenaviensf.]*
- g) [fol. 225. a—239. b.] *Variae epistolae, diplomata et adnotata ad hist. Saxoniam spectantia.*
- h) [fol. 240. a—250. b.] *Anonymi Circulus Saxonicus Superior.*
- i) [fol. 253. a—254. a.] *Anonymi Kurtze, jedoch eigentliche Nachricht des zu Petrowin am 10. April [annus non legitur] gefährlichen und schädlichen Brandes.*
- k) [fol. 255. a—308. a.] *Kurtze Schrift von Wilhelm des Dritten, Hertzogs zu Sachsen-Weimar zweyen Gemahlinnen, Annen, Hertzogin zu Oesterreich, und Catharinen von Brandenburg, welche versertiget Johann Heiner (?) Acker, Rudelstadt. MDCCCL.*
- l) [fol. 311. a—336. a.] *Discursus Politicus et Consilium Catholico-Policum von dem Aufnehmen und der grossen Macht des Churfürstl. Hauses Brandenburg, und wie demselben zu steuern und zu wehren, damit es den Catholischen nicht zu Haupt wachse cet. Typis iam descriptus est hic liber Ingolstadt. 1718. — Kreysigius scripsit.*
- m) [fol. 338. a—361. b.] *Anonymi: Abraham Bocks Vorliern. Etiam hunc librum scripsit Kreysigius.*

## CCCCXCVI.

[Rep. V. 4. 36.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, olim in bibliotheca G. C. Kreysigii asservatus, folior. 338, quorum 63. 110. 138. 188. b. 236. 267. 303. 309. et 338. b. scriptura vacant. Continentur haec scripta anonyma:

- a) [fol. 1. a—62. b.] *Kurzgefasste Anweisung zur Sächsischen Historie, darinn nicht allein die Genealogische Folge derer regierenden Herren ausgeführt wird, sondern auch insbesondere zu sehen, wie ein Land nach dem andern, nebst denen Titeln, Wappen und Gerechtigkeiten, an das Haus Sachsen gekommen. Incip.*

*Zum voraus ist zu wissen, dass vor diesen das gantze Meissner Land cet. Explic. im 28. Jahre seines Alters ohne Leibes Erben.*

- b) [fol. 64. a—109. b.] *Von dem Ertz-Marschall-Amt. Incip. Wenn wir bei dieser und künftigen Materie von dem Hause Sachsen reden cet. Explic. ao. 1647. bei dem Westphälischen Friedensconvent.*
- c) [fol. 111. a—137. b.] *Von der Churfürstlichen Würde. Incip. Die Herren Publicisten haben sich bis hierher von dem Ursprunge des Churfürstlichen Collegii grosse Mühe gegeben cet. Explic. als man einige Graumina wieder den Römischen Stuhl abfasste.*
- d) [fol. 139. a—235. b.] *Ausführung von dem Reichs-Vicariat. Erste Abtheilung. Von dem Reichs-Vicariat solcher Herren über die Sächsischen Lande, die nicht Churfürsten zu Sachsen gewesen. Andere Abtheilung. Historische Nachricht von dem Churfürstlichen Vicariat. Dritte Abtheilung. Pragmatische Umstände des Chur-Sächsischen Vicariats. — Incip. Diese wichtige Materie vom Vicariat des Durchl. Chur-Hausces cet. Explic. Köhlers Münz-Belustigung, 11. p. 73.*
- e) [fol. 237. a—266. b.] *Von dem Directorio Corporis Evangelici. Incip. Das Durchlauchtigste Chur-Haus Sachsen hat eine geraume Zeit cet. Explic. im Römischen Reiche ebenfalls befördert.*
- f) [fol. 268. a—302. b.] *Von der Würde eines Pfaltzgrafen zu Sachsen. Incip. Von diesen Pfaltzgrafen hat ausser denen kleinen Schriften cet. Explic. in Müllers Sächsischen Annalibus gar deutlich zu ersehen.*
- g) [fol. 304. a—308. b.] *Von dem Reichs-Jägermeister-Amt. Incip. Von dieser hohen Würde ist Herrn Johann Gottlob Horns Abhandlung cet. Explic. gnugsame Documente ans Taglicht gebracht worden.*
- h) [fol. 310. a—315. a.] *Von dem Marschall-Amt zu Bamberg. Incip. Von dieser Materie ist des Herrn Geh. Kriegs-raths Carl Wilhelm Gärtners dissertatio cet. Explic. besage der Lehnbriefe beliehen worden.*
- i) [fol. 315. b.] *Von dem Schencken-Amt zu Fulda. Incip. Von diesem kann ich weiter nichts vorbringen cet. Explic. Gewähr zu leisten verspricht.*
- k) [fol. 315. b—317. a.] *Von dem Schencken-Amt zu Kempten. Incip. A. 1469. Donnerstags nach Ostern, schreibt Johannes Abt zu Kempten cet. Explic. weil davor keine Ritterdienste geleistet werden.*
- l) [fol. 317. b—331. b.] *Von dem Erbmarschallante derer Grafen von Pappenheim. Auctor huius libri typis iam descripti [vid. Carpzov. ad Legem Regiam, cap. X. sect. 6. num. 28. Lünig. Grundfeste, II. p. 516. et alias] est Sixtus Sommer.*
- m) [fol. 331. b—336. a.] *Der Schöppen zu Leipzig Gutachten in Sachen Pappenheim contra das Stifft Kempten, den 26. Aug. 1690.*
- n) [fol. 336. a—338. a.] *Miscellanea Pappenheimensia. Incip. Im Pappenheimischen Anno 1534. aufgerichteten Burgfrieden cet. Explic. es nicht zulassen würde.*

## CCCCXCVII.

[Rep. III. fol. 6. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, folior. 20, quorum 20. b. vacuum est. Titulus libri, qui olim in bibliotheca G. G. Kreyfsigii fuit, hic est:

*Nachtigal. Das ist Aufs Johann Friderichs des Mittlern, Hertzogen zu Sachsen, publicirten Schrifftenn, Vom Ursprung, ahnfang, vnd gantzen Proceß der Würtzburgischen Handlung, ein kurtzer aufzugk. Mit einer nützlichen vnnndt chrisflichen Vermanung ahn die Röm. Kayf. Maj. Chur vnd Fürsten, auch andere Stende des heyligen Römischen Reichs, antreffende die jetzige trübselige Bolegerung der gewaltigen Festung Grimmenstein, vnd weit berühmten Statt Gotha. Typis descriptus est hic liber anno 1567. Incip. Dieweyll Ihr Schlafset in der nacht cet. Explic. Zu seim verdinten preiß gemacht. Rubro suscriptae sunt litterae: E. V. D.*

## CCCCXCVIII.

[Rep. VI. 4. 22.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii adscriptus, folior. 426, quorum longe plurima scriptura vacant. Continentur:

*הַבְּרָיָה Saxonica, oder Sächsischer Feuer-Calender, in welchem die größten Brände im Churkreiß, Thüringen, Meissen, Lausitz etc. nach allen Tagen des Jahrs, kürzlich und richtig zum trawigen Andencken aufgezeichnet worden sind von M. C. A. Freybergen, von Stolpen aus Meissen. Nebst curiösen Anmerckungen. Ita titulus. Incip. [fol. 2. b.] Herr Rhyzel, Probst zu Lynköping, hat von Schwedischen Feuersbrünsten cet. Explic. [fol. 411. a.] und jährlich ein Kleid geben, Hüb. Hist. Fr. IX. Th. p. 607.*

## CCCCXCIX.

[Rep. VI. 4. 19.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte exaratus, scripturae praestantissimae, inscriptionibus miniatis. Foliis constat 351, quorum 1. 5. b. 9. b. 10. b. 17. 19. b. 20. b. 26. b. 30. b. 35. 36. 37. b. 39. b. 49. b. 51. 54. 58. b. 61. b. 64. 71. b. 75. 76. b. 89. b. 91. b. 94. b. 98. b. 101. b. 103. b. 107. b. 108. b. 110. b. 119. 122. b. 127. b. 130. b. 136. b. 140. b. 144. b. 145. 147. b. 150. b. 162. b. 171. b. 172. b. 173. 174. b. 180. b. 181. b. 183. b. 200. 229. b. 240. 246. b. 248. 253. b. 255. b. 259. 270. 272. b. 273. b. 275. b. 291. 298. b. 301. 305. b. 309. b. 313. 318. b. 323. b. 325. b. 327. b. 328. b. 329. 334. b. et 347. b. scriptura vacant. Continentur:

*INVENTARIUM OMNIUM SAXONIAE PRAELECTURARUM, ordine alphabetico digestum. Incip. Ampt Aldenberg: An Fischwassern: Die Böhle cet. Explic. Der Rembsier Forst. Der Gersdorff. — Fuit hic liber olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii.*

## D.

[Rep. III. fol. 5. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, ex bibliotheca Kreyfsigii in nostram translatus, folior. 158, quorum 35. b. 36. b. et 152. b. scriptura vacant. Continentur:

*Verzeichniß der Chur-Sächf. Aembter und Superintenduren. Incip. Das Churfürstenthumb Sachsen und der*

[sic] darzu gehörigen Lande bestehen cet. Explic. Neustadt. pag. 305 — 33.

## DL.

[Rep. III. fol. 5. f.]

Codex chartaceus saec. XVIII. e bibliotheca Kreyfsigiana in nostram translatus, folior. 163, quorum 1. b. 96. b. 141. b. 150 — 153. 154. b. 162. b. et 163. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 95. b.] *Das Churfürstenthumb Sachsen pp. Was vor Ambter, Städte, Flecken und Dorffschafften in demselben zu befinden, und Wehne die Ober- und Erbgerichte zugethan seind. Incip. Ambt Augustsburg cet. Explic. hält in sich Calau.*
- b) [fol. 96. a — 141. a.] *Verzeichniß der Adelichen Schloßern Lehn und Ritter Güther, Meißnischen Geschlechter, Wie solche nach den Nahmen und Bezirck zu befinden, und nach ictzigen Besitzern aufgezeichnet worden seindt. Incip. Adelsdorff beim Heyn cet. Explic. Pöllnitzisches Lehn.*
- c) [fol. 142. a — 149. b.] *Städte des Churkreißes Sachsen. Incip. a praefectura Vitebergensi et desinit circulo Neustadiens.*
- d) [fol. 154. a — 162. a.] *Verzeichniß aller Superintenduren des Churfürstenthumbs Meissen, wie siarck jede an denen untergebenen Pastoren und Pfarrern sich befinde. Nach den Alphabet eingerichtet.*

## DII.

[Rep. IV. 4. 61. k.]

Codex chartaceus saec. XVIII., totus a G. C. Kreyfsigio scriptus, folior. 122. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 55. b.] *Portrait de la Cour de POLOGNE. (Imprimé a Cologne chez Pierre Marteau) 1707. Ita titulus. Auctor est Jaann. Frid. Wolfframsdorff. Incip. [post Avertissement, fol. 1. b. cui Kreyfsigius haec verba subscripsit: Il n'y a que cet Exemplaire au monde.] fol. 2. a. 1. Le Stadthalter. Mons. le Prince de Furstenberg est un homme de grande qualité cet. Explic. fol. 54. b. [nam fol. 50. legitur La Table] que le Roi ne dise, que: Tel est notre plaisir.*
- b) [fol. 56. a — 122. b.] *Anonymi Refutatio antecedentis libri. Incip. [titulo deficiente] Prov. 26. v. 5. Antworte dem Narren nach seiner Narrheit, daß er sich nicht weise lasse dünken. Und dieses ist die Ursache, welche mich bey müßigen Winterstunden bewogen cet. Explic. unter unsere Füße in Kurzen. Rom. XVI. 20.*

## DIII.

[Rep. IV. 4. 62. aaa.]

Codex chartaceus saec. XVIII. maximam partem a G. C. Kreyfsigio scriptus, folior. 90, quorum 10. b. 15. b. 26. b. 46. b. 57. b. 65. b. 72. b. 76. b. 77. b. 87. 89. b. et 90. b. scriptura vacant. Inter foll. 45. et 46. intersertum est programma, quo Rector Academiae Francofurtanae ad Oderam [Petrus Sedlnitzky senior, Baro Moravus a Choltitz] ad Exequias Dorotheae Carusiae Academiae cives invitat. Continentur: [Anonymi] *Historie derer Herren von Colditz. Ita titulus. Incip. Die Stadt Colditz ist ohnstreitig Wendischen*

*Uhrsprungs wie solches der Nahme mit sich bringet.* cet. Explic. [fol. 46. a.] *davon können sie den Nahmen haben.* A fol. 47. a. sequuntur maxime diplomata ad res Colditienses spectantia.

## DIV.

[Rep. I. fol. 31.]

Codex chartaceus saec. XVIII. luculenter scriptus, folior. 72, quorum 1. b. et 16. b. scriptura vacant. Continetur:

*Leben und Character des Königl. Pohln. und Churfürstl. Sächsl. Premier-Ministers Grafens von Brühl, in vertraulichen Briefen entworfen.* 1760. Ita titulus. Incip. *Wenn die Gelehrten Bücher herausgeben, von welchen sie hoffen cet.* Explic. *dafs Sie vor dieses mahl genung haben.* Adieu.

## DV.

[Rep. V. 4. 37.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, foliorum 440, quorum plurima vacua sunt. Titulus hic est:

*Sächsisches Bürgerliches Lexicon. Colligente Freybergio, Rectore Annaeo Dresd. d. 12. Jun. 1727.* — Continet hic tomus eas tantum familias, quae a litt. L. incipiunt; caetera omnia desiderantur in bibliotheca nostra. — Typis descript. ed. Freybergius: *Drei Proben eines Sächsl. bürgerl. Lexicons.* Dresden 1737. 4.

## DVI—DXXIV.

[Rep. II. 148. a.]

Codices chartacei XIX, saec. XVIII. exarati, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii adscripti. Continetur:

CHRISTIANI AUGUSTI FREYBERGII [*Rectoris scholae D. Annae Dresdensis*, vid. *Adelungii* continuat. lex. Joeheri, Tom. II. pag. 1239.] MISNIA. Autograph. Auctoris. Hoc opus amplissimum, quo auctor Misniam veterem et recentiorum descripturus erat, nec absolutum est omnibus suis partibus, nec integrum. Agitur ibi de religione, statu civili, principibus, geographia, genealogia familiarum illustrium Misniae cet. — Vol. I. continet in 266 foll. totius operis tomum 4. lib. 2., Vol. II. in 356 foll. tom. 4. lib. 3., Vol. III. in 245 foll. tom. 4. lib. 4., Vol. IV. in 256 foll. tom. 4. lib. 5. sect. 1., Vol. V. in 377 foll. lib. 5. sect. 3. et 4., Vol. VI. in 269 foll. tom. 4. lib. 6., Vol. VII. in 313 foll. tom. 4. lib. 7., Vol. VIII. in 303 foll. tom. 5. lib. 4., Vol. IX. in 468 foll. tom. 5. lib. 5., Vol. X. [insignibus gentilitiis vario colore egregie pictis ornatum] in 715 foll. tom. 6. lib. 1., Vol. XI. in 537 foll. tom. 7. lib. 3. et 5. Vol. XII. in 527 foll. tom. 8. lib. 2. et 3., Vol. XIII. in 492 foll. tom. 8. Append. 2., Vol. XIV. in 143 foll. tom. 9. lib. 1. suppl. 2., Vol. XV. in 500 foll. tom. 10. lib. 1. et 2., Vol. XVI. in 402 foll. tom. 11. 12. 13. 14. 15. et 16., Vol. XVII. in 448 foll. tom. 17. lib. 1. et 2., Vol. XVIII. in 638 foll. tom. 17. lib. 3., Vol. XIX. in 332 foll. tom. 17. lib. 4. [Vacua horum voluminum folia non notavimus, quippe quorum nimius est numerus.]

## DXXV.

[Rep. IV. 4. 61. aa.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunte scriptus, rubris inscriptionibus, folior. 252, quorum 39. b. et 252. b. scriptura vacant. Continetur:

a) [fol. 1—5.] *Anonymi Kurtze Beschreibung der Lanndt vndt Marggraffschafft Meissen.* Incip. *Obwohl die Historici von Vrsprung des namens dieser Landschaft cet.* Explic. *der Achtzehndte Marggraff vndt fünffte Churfürst.*

b) [fol. 6. a—39. a.] *Anonymi kurtze Beschreibung der löblichen Bergkstatt Freiberg in der Marckgraffschafft Meissen.* Incip. *Freiberg, eine fürneme Bergkstatt in Meissen undten am Böhmischen Gebirge gelegen* cet. Explic. *Ingenioque bono iudicioque bono.*

c) [fol. 40. a—252. a.] *Anonymi Meissnische Chronika, darinnen auff's fleissigste beschrieben die fürnembsien vndt denckwürdigsten Sachen, so sich in derselben Marckgraffschafft, von Ao. 1171. bis auff ietzige Zeit, hin vndt wieder, doch allermeist in den zweyen Stätten, Freibergk vndt Leipzig, verlauffen vndt begeben haben.* Darbey offtmals auch anderer Geschichten gedacht wirdt, die in den nehist angrentzendten vndt den Marckgraffen zu Meissen angehorigen Landten, Sachsen, Düringen vndt Francken, fürgangen. Ita titulus. Incip. *Ao. Chr. 1171. Damals wardt die Stadt Freibergk in Meissen, erbawet von Ottone cet.* Explic. [Anno 1623.] *übel ehren musten.* — Habet hic codex etiam hunc titulum generalem: *Chronicon Misnicum, kurtze vndt warhafftige beschreibung der fürnembsien vndt gedonckwürdigsten Sachen, so sich in dem Landte vndt Marckgraffschafft Meissen begeben vndt zugetragen.* V. G. 1614. —

## DXXVI.

[Rep. IV. 4. 61. a.]

GEORGII FABRICII *rerum Misnicarum libb. VII.* Lips. 1569. Huic libro adscriptae sunt notae *Andreae Balduini.* Praemissa sunt septem, et sequuntur quindecim foll. manu scripta, quibus continentur aliquot epistolarum *Geo. Fabricii* apographa, ad *D. Laurentium Fleischerum* Consulem Fribergensem, et *Valentinum Gravium* Senatorem Friberg., et eiusdem Fabricii *de metallo Scharffenbergico* ad *D. Valerium Cracovium*, Elect. Saxon. Secretar. int. In fine accedunt: *Fribergi descriptio eiusque annales a Georgio Fabricio* (M.D.)LXIII. collecti.

## DXXVII.

[Rep. IV. fol. 19. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunt. folior. 128, quorum 1. b. 127. b. et 128. scriptura vacant. Continetur:

GEORGII SPALATINI *de Marchionibus Misniae e stirpe Wittekindi a Tymone ad mortem Wilhelmi Coclitis seu ad A. MCCCCXXXV. Liber E Bibliotheca Ducali Saxo-Gothana.* Ita titulus. Incip. *Tymo Graffen Dittirichs Sohn ist der erste Graffe zu Wittyn geweest* cet. Explic. *hat ihre Mutter eine lange Zeit vorgestanden.*

## DXXVIII.

[Rep. I. 8. 102.]

Codex chartaceus saec. XVIII. a G. C. Kreyfsigio scriptus, folior. 102, quorum 102. b. vacuum est scriptura. Continetur:

*Prodromus Historiae Misnicae auctus et continuatus*



oder Anhang verschiedener Anmerkungen, so in der ersten Edition entweder übergangen worden, oder zu verbessern dienen. [Dresden, 1703.] — Hic liber typis iam descriptus est.

## DXXIX.

[Rep. IV. fol. 23. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunt. scriptus, splendide ligatus, folior. 350, quorum 119. b. et 350. scriptura vacat. Continentur:

*Commentariorum rerum Lusatiarum libri VI. quibus accessit septimus de Lusatiis literarum armorumve gloria claris collectore CHRISTOPHORO MANLIO Gorlicio-Lusatio. Ita titulus. Incip. LUSATIA, quae hodie sic nominatur, ab oriente Sole Silesiae obvertitur cet. Explic. cuius extat de febribus liber ad Nicolaum Redigerum. Hactenus Christophorus MANLIUS.*

## DXXX.

[Rep. VI. 4. 27.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 59. Fuit hic liber olim in bibliotheca G. C. Kreyssigii. Titulus hic est:

COMPENDIUM HISTORIAE LUSATICAE, horis publicis ita adornatum, ut studiosa iuventus ansam habeat exercendi styli historici. M.DCXCIV. M. Martinus Grünwald, Zittau. Budiss. Schol. Evang. Correct. Author. Incip. [post introductionem, quae legitur fol. 2. a — 10. a.] fol. 10. a: Woher dieser Name Lausitz eigentlich seinen Ursprung habe cet. Explic. devotis exoptamus suspiriis.

## DXXXI.

[Rep. I. fol. 32.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte scriptus, olim in bibliotheca G. C. Kreyssigii asservatus, folior. 77, quorum 1. b. et 78. b. scriptura vacat. Continentur:

*Anonymi Ausführliche Relation, wie es bey der am 6. Martii 1681. unterthänigst abgelegten Erbhuldigung im Marggraffthumb Oberlausitz eigentlich gehalten worden, und was sonst bey Sr. Churfürstl. Durchlaucht hohen Anwesenheit hinc inde vorgegangen. Ita titulus. Incip. Demnach aus gerechtestem Verhängnis des Allerhöchsten Gottes cet. Explic. und was darbey hinc inde vorgelauffen, beschloffen worden, Am 1. Aug. 1681. In Budissin.*

## DXXXII.

[Rep. IV. 4. 65. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 60. Continentur:

a) [fol. 1. a — 49. b.] *ANONYMI Kurtze Beschreibung des kleinen Revires in ober lausitz, so heutiges tages mit dem Namen Eygen genant wirdt. NB. G. H. 1686. Ita titulus. Incip. Ob zwar diese Landtschafft vnd gegendt von sehr Alten Zeiten hero cet. Explic. nach richtung erforschen vnd finden möchte. Subscripta sunt haec verba: Finita haec transcript: Anno 1612. Ianuar. 23. Finita haec transcript: Anno 1658. Martius 13. Von George Heenen in Iauernigk. Ein Liebhaber der Historien aufgeschrieben. NB. Ietz ich G. H. der Iünger abgeschrieben Anno 1686. in Schönew aufm Eigen.*

b) [fol. 50. a — 60. b.] *VARIA LIBRI PARERGA ANONYMA,*

quorum hi sunt tituli: [fol. 50. a.] *Von der Peste in Görlitz. — Wie der abgott hat geheissen vor Zeiten den die Lausitzer haben gehabet. — Von den Babylonischen Thurm, oder von den ersten Wunderweck der Welt. — [fol. 50. b.] Verzeichnis der gewaltigen Stadt Constantinopel, mit allen ihren gelegenheit. — [fol. 51. a.] Von erbauung der Stadt Görlitz. — [fol. 51. b.] Von des Türkischen Keyfers ordentliches Einkommen. — [fol. 54. a.] Von der Wunder Schönen Stadt Ierusalem Wie sie ist erbauet worden. — [fol. 55. b — 60. b.] Kurtzer doch klarer und wahrer Bericht, von dem herrlichen und weit berühmten Gottes Hause in Görlitz Iesus zu S. Petri und Pauli genant cet.*

## DXXXIII.

[Rep. IV. 4. 65.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 24, quorum 24. b. vacuum est scriptura. Continentur:

*Kurtze Beschreibung des kleinen Revires in Ober-Lausitz, so heutiges Tages mit dem Nahmen Eygen genannt wird. Ita titulus. Incip. Ob zwar diese Landtschafft und Gegend von sehr alten Zeiten her und kurtz nach der Sündfluth cet. Explic. ob jemand etwa mehr Nachrichtung erforschen und finden möchte. —*

## DXXXIV.

[Rep. IV. 4. 103.]

Codex chartaceus saec. XVIII. a G. C. Kreyssigio scriptus, folior. 29, quorum 24. b — 29. scriptura vacat. Continentur:

*Auszug einiger Nachrichten vom Zinwalde, sonderlich von der letztern daselbst unternommenen Römisch-Catholischen Reformation, bis auff den Monat Augustum 1729. Ita titulus. Incip. Der Zinwald lieget auff einer hohen Fläche der Sächsf. u. Böhmischen Grenze cet. Explic. so aber schwerlich zu hoffen.*

## DXXXV.

[Rep. IV. fol. 40.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 48, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

[Anonymi] *Introductio in notitiam Historicorum et Historiae Gentis Silesiacae. Ita titulus. Incip. Qui de Historicis Silesiae peculiari scripto typis publicis edito cet. Explic. quae ad scripta hactenus edita attinet, omnium accuratissime agitur.*

## DXXXVI.

[Rep. IV. 4. 57. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte luculenter scriptus, olim bibliothecae Kreyssigianae adsertus, folior. 47, quorum 1. b. et 47. b. scriptura vacat. Titulus hic est:

[Anonymi] *Mutationes saeculi XVII. in re Silesiorum Ecclesiastica et publica factae. Incip. Solvimus Saeculum decimum septimum. Hoc multis mutationibus cet. Explic. nec vicissitudo ultima metuenda erit.*

## DXXXVII.

[Rep. IV. fol. 17.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 104, quorum 1. b. 103. b. et 104. scriptura vacat. Continentur:

CHRONICON PRESBYTERI CUIUSDAM BREMENSIS CONTINUATORIS HELMOLDI ab Anno Domini 1164. usque ad annum 1448. Ita titulus, qui fol. 2. a. legitur. Fol. 1. a. hic titulus habetur: *Anonymus Helmoldi Continuator hactenus nondum editus Qui secundo rerum Hamburgensium libro nobis illustratus subiungitur. Crantzius ex eo multa ad verbum transcripsit. Citatur saepissime a Cypraeo in annalibus Episcoporum Slesvicensium ut et a Danckwertho in chorographia ducatum Slesvicensis et Holsatiae.* Incip. *In Principio creavit Deus coelum et terram cet.* Explic. *procul dubio non diu stare posset.* Exstat hoc chronicon typis descriptum in *Leibnitii Access. historic.* Tom. I. pag. 26. Fuit hic codex olim in bibliotheca aut *Leibnitii* aut *Ioh. Alb. Fabricii*.

## DXXXVIII.

[Rep. V. 4. 39.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii asservatus, folior. 244, quorum 1. 34. b. 42. b. 57. b. 80. b. 99. b. 114. b. 116. b. 119. a. 122. b. 149. b. 156. b. 158. b. 159. a. 171. 174. 175. 177. b. 244. b. 229. b. 230. 231. b. et 244. b. scriptura vacant, Continentur:

- a) [fol. 2. a. — 33. b.] *Genealogia Schönburgensis oder Schönburgisches Stammregister derer hoch- und wohlgebornen Herren, Herren von Schönburg, Herren zu Glauchau und Waldenburg, Aufs denen herrlichen Schönburgischen Archiven und anderen Urkunden, auch glaubwürdigen Historien und eigener Wissenschaft, vom Jahre nach Christi Gebuhrt DCCCC. bis und mit MDCLXIII. zusammen getragen, und in Vier absonderliche Theile verfasst durch Iohann Vogeln, derozeit Hochherrl. Schönburg. bestallten Amtmann zu Lichtenstein.*
- b) [fol. 34. a — 41. b.] *Verzeichnüß des alten Hochlöblichen Geschlechtes Derer von Gunterode, beschrieben von Andr. Mollero, Pegavio, philo. et Med. Doctore, Practico zu Freybergk in Meissen.*
- c) [fol. 42. a — 57. b.] *Vormeldung in die Gesppter Ders Alten Löblichen und Ehrlichen Geschlechtes der Alnpecken, Ungerechnet von Hanssen dem Eltern, zu Offen Im Königreich Vngarn, de Anno 1379.*
- d) [fol. 58. a — 64. b.] *Rühmi (sic) über dafs Wappen des alten Adlichen Geschlechtes der von Molsdorf so man itzund die Weller nennet.*
- e) [fol. 65. a — 213. b.] *Gründlicher und warhafter Bericht von Vrsprung und Herkommen der von Molsdorf, so man die Weller genandt.*
- f) [fol. 215. a — 229. a.] *Adels Brieff Derer Herren Seidel.*
- g) [fol. 231. a — 244. a.] *Gründliche Nachricht von dem uralten Edlen Geschlechte Derer Herren von Schlieben aus alten bewährten Historicis und Chronicon [sic] selbe zu Ehren colligiret von G. L. S. [aliena manus adscripsit: Sultzen Secretarius] Dresden Anno 1710.*

## DXXXIX.

[Rep. III. fol. 17. d.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii asservatus, folior. 73, quibus continentur:

Anonymi *Chronick der Herren der Graffschafft Schwartzburg.* Incip. *Caput 1. Was zu der uralten Graffschafft Schwartzburg uhrsprünglich gehörig gewesen?* §. 1. *Hieon findet sich in denen Schwartzburgischen Archivis zwar keine gründliche Nachricht cet.* Explic. *und gar bald in ihrer zarten Jugend verstorben.* — Pertinet haec chronica usque ad med. saec. XV.

## DXL.

[Rep. II. 4. 132. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. eleganter et perspicue scriptus, folior. 555, quorum 1. b. 45. b. 240. a. 241. b — 243. b. et 547. b. scriptura vacant, Continentur:

*Veteris Helvetiae Delineatio Das Uralte Schweizer Landt in Was für Circ. Standt. Wesen und Regiment selbiges zu alter Zeit gewesen sey, was auch für Inscriptiones oder Alt Heidnische Schriften und andere Antiquitates darinnen vor wenig Jahren gefunden worden.* Von dem Wol Edlen und Hochglerten Herren Hrrn Aegidio Tschudi von Glarus Alt Landamman in Glarus verzeichnet und beschriben. Ita titulus. Opus incip. [post inscriptionem: *Limites Galliae. Von der Gelegenheit Galliae, und von der Gallieren Ursprung cet.*] *Gallia siosst gegen Aufgang der Sonnen an den Rheyn cet.* Explic. *aber off übel gevolgt worden: Starb am 21. Tag Merz Anno Domini 1489.*

## DXLI.

[Rep. III. fol. 17.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 278, quorum 1. 2. b. 3 — 5. 6. b. 7. 115. 116. b. 125. a. 277. et 278. scriptura vacant, Continentur:

- a) [fol. 8. a — 114. b.] *ADAMI URSINI CHRONICA PRINCIPUM THURINGIAE.* Titulus est [fol. 6. a.] *Eine Alte Cronica etwan zu Eysenach Geschriebenn.* Idem fere titulus legitur fol. 2. a. Incip. *ARISTOTELES spricht Obwol die jungen Sinnenreich sindt So findt sie doch so erfahren nicht, Als man die alten findet cet.* Explic. [ao. 1406. elogio Landgravii Friderici Simplicis] *dafs man einem friede lange Zeit begreiff . . . , quae verba leguntur apud Mencken. scriptor. rer. Germ. tom. III. pag. 1325. col. 2. B. Vid. etiam Cod. sequent.*
- b) [fol. 116. a — 276. b.] *Chronica Von dem Hochlöblichen königlichen vndt Fürsilichen Geschlechte vndt Herkommen Des Chur: vndt fürsilichen Hauses zu Sachssen, Landtgraffen Inn Döringen, Vndt Marggraffen zu Meissen, Sampt Allen Groshertzogen Vndt Churfürsten des Herzogthumbs zu Sachssen, auffs Kürtzte zusammen gebracht Vndt Beschriben, Nach Christi geburt, Tausent, Fünffhundert, vndt Im Neun vnd viertzigsten Jahre.* Ita titulus. Interserta sunt textui insignia gentilitia heraldica. Auctor est, ut ex subscriptione dedicationis ad Augustum ducem Saxoniae [fol. 117. a — 118. b.] liquet, *Ernst Brodtuff, Sindicus der Stadt Merfsburgk.* Post indicem etc. [fol. 119. a — 124. b.] opus ipsum fol. 126. a. incip. *Es schreibt Doctor Albertus Kranz, Dechandt zu Hamburgk, cet.* Explic. [fol. 275. b.] *wie Carion vnd Andere Historici schreiben. finis.* — Fol. 276. a. et b. se-

quitur *Baum des Geschlechts Vonn Stamme Wigwert  
des Eltern sohns königs Widikindi zu Sachssen.* —  
Caeterum commemoravit hunc codicem, qui cum anno  
1825. inspexit, *Pertzius*, Archiv. tom. VI. pag. 211.

## DXLII.

[Rep. II. 4. 137.]

Codex chartaceus saec. XV. cum additamentis saec. XVI. rubris  
litteris initialibus et inscriptionibus, notis marginalibus ad  
marginem adscriptis. Folia habet 132, quorum 1 — 3. 4. b.  
10. b. 11 — 15. 117. a. et 128 — 132. scriptura vacant.  
Continetur:

- a) ADAMI URSINI CHRONICA PRINCIPUM THURINGIAE. Ti-  
tulus deest. Pertinet haec chronica a fol. 16. a — 116. b.  
Incip. [a dedicatione rhythmica, sed prosae orationis instar  
scripta]:

*Arestotiles der spricht Ab wol die Jungenn  
Symmentrich findt So findt sie doch erfarenu Nicht,  
also man die Alden vndt. Mit nichte mag  
die wiffsheyt ane erfaren komen dar Doch das  
erfaren werde bereit ane ezyt vnnnd lange Jar cet.*

Explic. *gab er nochmals syne tochter Margarethen dis-  
fer fursten eyne genannten Wilhelm.* Subscriptio ita:  
*Affinita est Cronica presens per me petrum moller de  
schlackenwerd pro tunc ciuis In Blanckenhayn Anno  
[MCCCC] LXXXV. In vigilia Thome appostoli.* Ty-  
pis descripta est haec chronica in *Menckenii* scriptor. rer.  
Germ. tom. III. pag. 1239 — 1360., sed noster codex  
multo plura ab initio supplet. Ea enim quae fol. 16. a —  
29. b. lin. 21. (*Also man schreib cet.*) leguntur, nondum  
*Menckenio* innotuerunt. Sed noster codex desinit iam  
iis, quae apud *Mencken.* pag. 1327. lin. 30. leguntur.  
Caeterum eadem chronica habetur in Cod. antecedente.

- b) In foll. 4. a — 10. a. Anonymus quidam praecipuarum fa-  
miliarum, quae Thuringiae praefuerunt genealogias  
exhibuit, in quibus genealogiis nomina eorum, qui Thu-  
ringiam gubernarunt, rubro numero notavit. Scripta  
haec sunt, ut fol. 4. a. legitur, anno M. D. LXXXI. —  
Praeterea fol. 118. a — 127. b. legitur accuratus *Index  
memorabilium quae hoc libro continentur secundum ordi-  
nem alphabeticum.* Manus, quae hunc indicem scripsit,  
est saec. XVI. — Commemoravit hunc codicem *Pertzius*,  
Archiv. tom. VI. pag. 211.

## DXLIII.

[Rep. IV. fol. 19. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus in foliis 80, quorum 1. b.  
73. b. 78. a. et 80. b. scriptura vacant. Continetur:

*Chronica Vndt Altes Herkommen der Landtgrauen  
zue Döringenn Vndt Heffenn, Auch dero Herrn vonn  
Hennenbergk Vndt dann vonn Anhalt. Mit Schönen  
Vndt Kurtzweiligen Historien gantz lustig zu Lesen.  
Anno Domini 1571.* Ita titulus. Desinit haec chronica anno  
1540. In fine excerpta leguntur ex chirographo Joannis Gerbs-  
haus ex missali libro in Elmershausen de castro Gudenberg et  
de familia Nobilium de Gudenberg cet. Incip. *Da Roma  
Hatte gestanden Vndt nachdem Es gebawet war 477. Jar  
cet.* Explic. *an vier orten vf vder legenn.*

## DXLIV.

[Rep. IV. fol. 22.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunt, scriptus in foll. 462. Con-  
tinetur:

JOANNIS ROHTH CHRONICON THURINGIAE VERNACULUM,  
quod legitur in *Menckenii* SS. Germ. tom. II. XXVI. pag.  
1634. Titulus hic est: *Chronicon msc. Kaltenbronnense a  
mundi conditu ad ann. 1440. e bibliotheca Fabriciana nunc  
Vinariensi. potius Chronicon Thuringicum e Bibl. Weif-  
senfels. descriptum.* Incip. *Von dem Ersien Suntag. In  
dem anbeginnen beschuf Got Himel vnd Erden cet.* Ex-  
plic. *erschlagen mit andern viel erbarn leuten. p.*

## DXLV.

[Rep. II. fol. 74. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 798, quorum  
798. b. scriptura vacat. Continetur:

JOHANNIS ROHTH CHRONICON THURINGIAE, Germanico  
sermone conscriptum, quod omissis in initio superfluis exstat  
in *Menckenii* SS. Germ. tom. II. n. XXVI. pag. 1634. ss.  
Incip. *Von dem esien sanntage. In dem anbegonne geschuff  
god Hymmel vnde erdin cet.* [Ea, a quibus chronicon apud  
*Menckenium* incipit, leguntur demum fol. 11. lin. 23. *Dy  
erste werlt hatte gestandin cet.*] Explic. *vnde liefs in yn  
alle graffin Herrin manne Stete Lande vnde Luithe hul-  
den.* — Multa in hoc codice leguntur, quae, quod superflua  
visa sunt, *Menckenius* in ed. omisit.

## DXLVI.

[Rep. IV. fol. 19.]

Codex chartaceus saec. XVI. volubili calamo scriptus, folior.  
137, quorum 1. b. 7. b. 84. et 137. b. scriptura vacant. Con-  
tinetur:

*Eine alte Düringische Cronica geschrieven von Anno  
784. bis vf 1517.* Ita titulus. Incip. fol. 2. a. [quod lace-  
rum est] *Julius Caesar han Deutschland bezwungen cet.*  
Explic. *Hertzogk adolff der halfe.*

## DXLVII.

[Rep. IV. fol. 18.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt, folior. 315, quorum 60. a.  
scriptura vacat. Continetur:

- a) [fol. 2. a — 311. a.] THESAURUS ANTIQUITATUM THU-  
RINGICARUM multorum annorum progressu multisque vi-  
giliis ne dicam etiam laboribus et sumtibus comparatus  
per HENRICUM CROLACHIUM Gothanum. Anno domi-  
nicae incarnationis 1574. Ita titulus, in quo praeterea  
etiam haec verba leguntur: *Sum Michaelis Angelocra-  
toris Med. Dris.* 1655. — Pertinet haec historia usque  
ad annum 1495. et incip. ab his verbis: *Nach den ge-  
zeitenn Als der grosse Alexander gestorben war,  
da wahr ein Volck cet.* Explic. *Friderich wilhelm Joan.*
- b) [fol. 311. b. — 315. b.] CHRONICI ISNACENSIS FRAGMENTUM. Incip. *Noe habuit tres filios cet.* Explic. (Cap. 4.)  
*monasterium Sancti Petri in Erfordia et castrum prope  
Erfordiam . . . . .* Caeterum hic liber olim fuit in biblio-  
theca *Menckeniana*.



## DXLVIII.

[Rep. IV. fol. 27.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 153, quorum 1. b. 2. a. 30. b. 60. b — 63. b. 64. b. et 150. b — 153. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1 — 60. a.] *Chronicon Waldecense* DANIELIS PRASERII, *Vildugensis*, Comitum *Waldeccensium* Lineae *Vildugensis* Consilarii, ex archivis, MStis, aliisque Autoribus congesta et in ordinem redacta A. 1648. Collatum cum MSto C. S. Schurzfleischii. Ita titulus. Incip. [fol. 3. b.] *Wildekindus I. Comes in Swalenberg et Waldeck* cet. Explic. *Elisabetha Albertina* nat 16 — . *Votum. Deus perillustrem hanc familiam* cet.
- b) [fol. 64. a — 150. a.] *Vita Celsissimi Valdeciae Principis Georgii Friderici, Augusti Imperatoris Roman. Imperii et praepotentium foederati Belgii Summi militiae praefecti, consignata a Conrado Samuele Schurzfleischio*. Incip. *Perantiqua est Comitum Valdecciorum familia* cet. Explic. *usque dum Exercitus in hyberna iret*.

## DXLIX.

[Rep. II. fol. 78. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. a scriba ipso notatorum 475, quorum 1. tamen intercidit, et 5. b. 6. 12. a. 14. b. 15. a. 19. a. 53. b. 54. a. 61. b. 67. b. 87. b. 93. b. 128. 129. b. 130. 319. 402. 411. b. 412. 471 — 475. scriptura vacant. Textui interserta sunt multa insignia gentilitia artificiose variis coloribus picta. Continentur:

- a) [fol. 2. a — 411. a.] DAVIDIS WOLLEBERI *Histori vnd Zeitbuch Des weitherüemten hochlöblichen Fürstenthüms Württemberg etc. Anfang, vrsprung, vnd herkhommen, Weilünd aller bewusster Herrn Grauen Hertzogen züe Württemberg etc. sampt dero geliebten Gemahel, Herren und Freülin, Gottseliger vnd löblicher gedächtnüs, Auch dero so bey unsern Zeiten noch bey leben, von dem Wolgebornen Grauen Herrn Eberhardten züe Württemberg, Königs Caroli in Frankreich, Großhofmaister. Anno etc. 893. bis auf die Ietzregierende Durchleuchtige Hochgeborne Christenliche Fürstin vnd Herrn, Herrn Ludwign Hertzogn zue Württemberg vnd Teckh, Grauen zue Mümpelgart etc. Auch Herrn Friderichen Grauen zue Württemberg vnd Mümpelgart etc. Aller Lebn, wesen, geschichten, Handlungen Stüffungen, Aufgang, Männliche, Sighaffte kriegsthaten vnd Tugenden, Löbl. Regierung, Christenliche Abschiedt, Begräbnüs, Grabschrift vnd genealogia, Summarischer ordnlicher vnd warhafftiger Beschreibunge. Insonderheit werden auch hierinnen anfangs begriffen, Die Fürstenthumb Grauen vnd Herrschafften als Teckh, Vrslingn, Schwaben, Allmannen, Tübingen, Vrach, Neuffn, Herrnberg, Pfünzingen, Calw, Löwenstein, Baychingen, Aeschberg, Grünigen, Achalm, Eichelberg, Württemberg, Beytelsach, Mümpelgart, Haarbürg, Hohenstauffen, Ebersberg, Weinsberg, Heidenheim, Monheim, Flüglingen, Beichelsheim, Weissach, Winiden, Blochingen, See-*

*burg, Hornberg, vnd Rechberg etc. mit Zu Jedes sonderlich vnd eigentliche Beschreibung, sambt den Wapen, alles, was möglich gewesen, Zufamen getragen, Dergleichen nüe gesehen. Vielweniger an den tag kommen.* — Ita titulus fol. 2. scriptus. Post dedicationem ad Consules et Senatum civitatis Norimbergensis [fol. 3. a. et b.] opus fol. 4. a. incipit: *Vorrede, an den Christlichen vnd guthertigen Leser. Es Beclagen sich viel gar nach alle cet. Explic. So wirt doch geschehen mürcklich wunder.* Auctor in subscriptione dedicationis se vocat: *Davidt Wolleber von Schorndorff.*

- b) [fol. 413. a — 470. b.] *Fürsiliche Hochzeytt Des Durchleuchtigen Hochgebornen Fürstenn vnd Herrn, Herrn Vrichen Herzogen zu Württemberg vnd Teckh, Grauen zue Mümpelgart etc. mit der Durchleuchtigsten Hochgebornen Fürstin vnd Frawinn Frawlin Sabina Pfalzgrauin bey Rhein. geborne Herzogin zu Bayen etc. zu Stutgart im Iar 1511. im monat Martio gehalten, Grauen, Herrn, derogemahel vnd Fräwlin der Ritterschafft Priesterschaft vnd alles Adels, auch der Röm: Kay: May: Vnserf aller gnedigsten Herrn, der Churfürsten Fürsten abwesenden stünden, vnd der Reichstet Rhäten, botschafften vnd abgesandten mit kurzgegriffner vnd verlossner sachenn ordentlicher beschreybunge.* — Incip. [a praefatione ad Georgium Fridericum Marchionem Brandenb.] fol. 413. b. *Dieweil E. Psil. Dchlicht Anher weilund* cet. Explic. 3. *gewinn, Vnd Vier Verlust, Ende diser fürsilichen Hochzeytt.* In titulo libri haec scripta leguntur: *Ex liberalitate Fratris Germani, Mathiae Heinrici Winteri, Medic: Doct: et practici in Vaihingen librum hunc possideo ego Alexander Polycarpus Winter. Stutgardii d. 6. Sbris. 1686.*

## DL.

[Rep. II. fol. 78. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. aurata margine insignis, folior. 424, quorum 1. 2. 206. b. 207. a. 341. a. 423. a. et 424. scriptura vacant. Continet:

ANONYMI DER WÜRTTEMBERGISCHEN GRAUEN VVND HERREN HISTORIA, WELCHE VON AINEM ZUM ANDERN ORDENLICH VVND GRÜNDLICH BESCHRIEBEN WÜRD. Ita titulus. Incip. *Abentall ain Graff zu Calw vnnnd Württemberg ist gewesen* cet. Explic. *Vnnnd glücklicher Regierung gnädiglich friesten, Vnd erhalten. Amen.* — A fol. 353. b. legitur: *Verzeichnus der Fürsten, Grauen, Herren vnnnd Adler Personen, so der Fürsilichen wurttembergischen hochzeit zu Stutgarten, Im Monat Nouembris Anno 1575. Beygewohnt.*

## DLI.

[Rep. V. 4. 44.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 100, quorum 24. 80. b. 95. 96. 97. 99. et 100. scriptura vacant. Continentur haec apographa:

- a) [fol. 1 — 12. a.] *Marggraff Friedrichs zu Meissen und Laufitz Ueberlassung solcher Marggraffthümer an König Wenceslaum in Böhme, jedoch dafs itzt besagten*

Marggrafen selbige hernach als ein Böhmisches Lehn wieder herausgegeben werden, de Ao. 1289. Saepe typis descript.

- b) [fol. 12. b — 23. b.] *Ertzbischoffs Alberti zu Magdeburg Brieff*, worinnen er bekennet, daß der zwischen Landgraf Theodorico juniore in Osühüringen und Marggrafen zu Lausitz mit seinem Ertz-Stift getroffene Kauff wegen der Lausitz niemals zu Stande kommen, de Anno 1371. Saepe edit.
- c) [fol. 25. a — 36. b.] *Merseburgensia quaedam*. Singula haec sunt: *Instrumentum publicum de iuramento praepositi Mersburg.* — *Statutum de moneta Mersburgensi* — *Revocatio Ghevehardi Episcopi* — *Iuramentum Episcopi Mersburgensis post electionem* — *Statutum de Obedientiis* — *Recognitio Friderici Episcopi de iuramento per Bodonem praepositum facto* — *Statutum de iuramento praepositi* — *Statutum de annis defunctorum.*
- d) [fol. 37. a — 94. b.] *Anonymi chronica Episcoporum Merseburgensium*. Incip. *Cum gens Romulea universum orbem cet.* Explic. *per eum constructis duplicasse asseritur.*
- e) [fol. 98.] *Litterae Henrici Bigaviensis Ecclesiae Provisoris de festo undecim ..... virginum celebrando.*

## DLII.

[Rep. II. 4. 136.]

Codex chartaceus saec. XVI. rubris inscriptionibus, folior. 24, quorum 1. et 24. b. scriptura vacant. Continetur:

COPIALE LITTERARUM ET DIPLOMATUM VARIORUM. Sunt vero haec: a) *Copiale litterarum Abbatissarum Quendlinburg.* de ao. 1239. et 1267. [fol. 2. a — 4. a.] b) *Episcoporum Halberstadiensium* [fol. 4. a — 6. a.] c) *Principum Anhaltensium* [fol. 6. b — 10. b.] d) *Comitum de Falckenstein* [fol. 10. b — 11. a.] e) *Comitum de Regenstein* [fol. 11. a — 13. a.] f) *Comitum de Wernigerode* [fol. 13. a.] g) *Comitum de Kirchberg* [fol. 13. a — 16. a.] h) *Diploma Werner de Schermbeke et Gislæ de Kirchberg uxoris* de ao. 1276. [fol. 16. a — 17. a.] i) *Diploma Abbatis et conventus Michaelstein*, de ao. 1279. [fol. 17. a.] k) *Diploma Walteri de Arnstein* [fol. 18. a.] l) *Diplomata dominorum de Hoym* de ao. 1281. et 1385. [fol. 18. b — 20. b.] m) *Diplomata nobilium de Neindorff* de ao. 1304. [fol. 21. a. et b.] n) *Diploma civium Quedlinburgensium* de ao. 1412. [fol. 22. a. et b.] o) *Diploma Alberti et Ludovici Nobilium de Hakeborn* de ao. 1276. [fol. 22. b — 24. a.] — Codex incip. *Wir Gertrüdis* cet. cet. *Der Heylige Apostel paulus, Ein fürtreffentlicher prediger* cet. Explic. *fideliter et solenniter peragetur.*

## DLIII.

[Rep. IV. fol. 16. c.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, multis picturis ornatus, folior. 51, quorum 1. b — 4. b. 10. b. 17. b. 23. b. 24. b. 26. b. 28. b. 30. b — 32. b. et 33. b — 51. b. scriptura vacant. Hoc libro, qui olim in bibliotheca G. A. Freybergii fuit [vid. fol. 1. a.], continetur:

[Anonymi] *Vorstellung oder Kurtze Beschreibung Des Hochadeligen uhralten Geschlechtes Der von Ziegler und Kliphausen.* Ita titulus. Freybergius fol. 5. a. haec adnota-

vit: *Autor dieser Genealogischen Schrift ist der berühmte Historiographus Tenzelius, wie wir ehemals sowohl der alte Herr Hauptmann Ziegler zu Neesern, als auch dessen einziger Sohn, der Herr Appellationsrath Ziegler, zu Belgern, referirt hat.* — Liber incip. *Diese fürnehme Edle Familie, welche der Zeit im Löbl. Marggraffthum Oberlausitz cet.* Explic. [fol. 33. a.] *gehaltene Leichenpredigt, Budissin, 1687. fol.*

## DLIV.

[Rep. IV. fol. 21.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt. scriptus, foliorum 169, quorum 1. b. 4. b. 5. b. 14. 146. b. et 169. scriptura vacant. Continetur:

[ERNESTI BROTHUFFII Syndici Mersburgensis] *Genealogia und Geschlechte noch dem Mütterlichen Stamme der Durchlauchtigsten Hochgebornen Fürstin vnd Frauen Annen Gebornen aus königlichen Stamme zu Dennemargk, Nortweden Schotten vnd Gotten Herzogin zu Schleswig, Holstein, Stormer vnd Ditmarschen, Gressin zu Oldenburg vnd Delmenhorst, Hertzogin zu Sachssen, Lantgrefsin in Doringen vnd Marggrefsin zu Meissen, Auf Tausend vnd Dreissig iare durch zwei vnd dreissig Glider inn fünf Bücher mit einem Register vorfaßt vnd begriffen 1550.* Ita titulus, qui fol. 1. a. legitur. Fol. 2. a. hic habetur titulus: *Cronica der Chur vnd Fürstlichen Heuser der Alten vnd Newen Marggraffen zu Brandenburg, Der alten Chur vnd Fürsten zu Sachssen, Der Herzogen zu Sachssen Engern vnd Westuolen Der Fürsten zu Anhalt Graffen zu Ascanie Ballenset vnd hern zu Bernburg.* Fol. 3. a. 4. a. 5. a. 40. a. et b. conspiciuntur insignia gentilitia variis coloribus non male picta. — Liber incip. [post epistolam dedicatorem ad Annam et post registrum in chronicam] fol. 15. a. his verbis: *Caius Iurifconsultus in l. j. ff. de origine juris schreibt das eins iden Dinges cet.* Explic. *Stammbaum fo. 152.* Inde a fol. 147. legitur: *Vom Geschlechte der Chur vnd Fürsten zu Sachssen Landtgraffen In Doringen vnd Marggraffen zu Meissen, ein kurzer Auszug vnd Catalogus darinne die obgeschriebene Cronica des loblichen Hauses der Fürstl. zu Anhalt erklaret wirth.*

## DLV.

[Rep. II. fol. 84.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 62, quorum 1. 32. 33. 38. a. 58. b. 59. b. 61. b. et 62. scriptura vacant. Continetur:

- a) [fol. 2 — 59.] *Kurtzer Genealogisch-Historischer Entwurff, nebst der Stamm- und Ahnentafel des Geschlechtes derer von Elterlein ausgehändiget von M. Wilhelm Steinbach.*
- b) [fol. 60. et 61.] *Anonymi Genealogie derer Herren Müller von Berneck.*

Fuit hic liber olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii, qui etiam folia 39 — 42. scripsit.

## DLVI.

[Rep. V. 4. 40.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii asservatus, folior. 178, quorum 20. b. 50. b.

82. 83. 95. 98. a. 108. b. 109. b. 110. b. 113. a. 123. b. 125. b. 126. b. 127. b. 128. b. 130. b. 132. b. 136. b. 140. b. 143. b. 144. b. 145. b. 148. b. 151. b. 152. b. 154. b. 156. b. 157. b. 158. b. 159. b. 161. b. 165. 167. b. 170. b. 177. b. et 178. scriptura vacant. Continetur:

- a) [fol. 1—10.] *Anonymi censura libri cuiusdam, qui agit de Hoyerswerda et Dalwitz in Lusatia superiori, sed cuius titulus nusquam legitur.* — Incip. *Im dedicationis-Titul habe zuvörderst advertiret cet.* Explic. *zum Hauptzwecke nicht viel beytragen.*  
 b) [fol. 11. a—177. a.] *Kurtze Anmerckungen über die Origines Beichlingianas.* Ita titulus. Accedunt multa notata et collectanea de gente Beichlingiana.

## DLVII.

[Rep. II. fol. 77.]

Codex chartaceus scripta variorum saeculorum a XVI. usque ad XVII. continens, folior. 435, quorum 1. 24. a. 25. 27. b. 45. b. 46—47. a. 51. b. 53. b. 55. b. 63. b. 67—69. 75. 77. b. 93. b. 109. 110. 120. b. 121. b. 123. 126. b. 148. b. 151. a. 156. a. 160. b. 161. a—162. a. 167. 168. 175. 180. a—181. a. 182. 185. a. 187. a—188. a. 192. b. 195. b. 196—198. 201. b. 202. a. 205. b. 208. a. 211. b. 212—214. 218. b. 222. b. 224. b. 234. 240. a. 241. b. 242. 243. 255. b. 259. b. 262. b. 263. b. 264—267. 280. 287. 289. b. 291. a. 293. b. 297. b. 298—301. 302. b. 303. b. 304. b. 305. b. 306—309. 316. b. 319. b. 327. b. 332. 341. b. 342—344. 366. b. 383. b. 389. b. 390. b. 391. 392. 393. b. 394. 395. a. 399. b. 404. b. et 435. scriptura vacant. Plurima sunt in hoc Codice inchoata tantum, manca et imperfecta nec in certum ordinem redacta. Insunt vero haec potiora:

- a) [fol. 2. a.] *Collectanea de Archiepiscopis Magdeburgensibus.*  
 b) [fol. 26. a.] *Acta die Dompfstei zu Magdeburg betreffend.*

- c) [fol. 28. a.] *Summa der Wahlcapitulation und Reversalien, welche die Administratores AEpiscopatus Magdeb. auszustellen pflegen.*  
 d) [fol. 56. a.] *Hertzog Augusti von Sachsen Vergleich wegen der Jurisdiction der Mollen-Vogtey und Dompvogtey.* de ao. 1648.  
 e) [fol. 77. a.] *Landtags-Sachen zu Halle Denn 19. 7br. 1648. et 1678.*  
 f) [fol. 110. a.] *Landtages Abschied de Ao. 1678.*  
 g) [fol. 124. a.] *Chronicon Halberstadiense a tempore fundationis ad ann. 1671. cum variis adnexis documentorum copiis.* Sunt collectanea.  
 h) [fol. 260. a.] *Annales de Comitatu Ascaniae.*  
 i) [fol. 268. a.] *Annales Quendlenburgenses qui Vitas et Res praeclare ab Imperatoribus, Electoribus Saxoniae, Episcopis Halberstadiensibus, Abbatissis et Consulibus ibi ab Anno Christi 527. usque ad ann. 1671. gestas continent.* — Accedunt varia acta et documenta.  
 k) [fol. 345. a.] *Annales Reinsteineses, quorum pars 1<sup>ma</sup>. Continet Vitas et Res Comitum, die auff Reinsteins residiret. Pars 2<sup>da</sup>, bildet für die, so zu Heimbürg Hoff gehalten, undt hernacher denen Regensteinischen auff Regenstein undt blankenburgk succediret.*  
 l) [fol. 367. a.] *Annales Blankenburgenses.* Accedit fol. 383. a. *Genealogia Dynastarum Blankenburgensium ad Hercinium in pago Harigaw locum olim tenentium.*  
 m) [fol. 384. a.] *Annales Comitum de Wernigeroda.*  
 n) [fol. 404. a.] *Acta comitum Wernigeroda betreffend.* Insunt: *Acta comitum de Wernigeroda contra Halberstadienses.*

Quidam auctores singularum partium huius codicis, maxime annalium, fuerint, in codice nusquam inveni. Annales illi omnes tantum adumbrati sunt et collectaneorum magis quam historiae in iustum ordinem redactae imaginem referunt.

## 2.

## HISTORIA EPISCOPATUUM, MONASTERIORUM ET UNIVERSITATUM.

## DLVIII.

[Rep. II. 4. 140.]

Codex chartaceus saec. XVII. fol. 330, quorum 1. b. 2. b. 162. b. 164. b—168. b. 222. b. 311. b. 315. b. 320. b—322. a. 324. b. 325. 326. b. 327. a. 328. a. et 330. scriptura vacant. Praeterea aliquot libri typis descripti inter huius codicis foll. interserti sunt, nimirum: 1) inter fol. 257. et 258: *Walbekische Chronica, durch Henricum Meibomium, Helmstadt M.D.C.XIX.* 2) inter fol. 328. et 329: *Halberstädtische Cantzley-Ordnung, Wie in Sachen der*

*streitigen Parteyen zu Güte, oder Rechte, verfahren werden soll.* Ed. 2. Nordhausen 1652. 3) inter fol. 329. et 330: *Stephani Mariani, et Sixti Laurentii Uraniorum. Considerationes.* (s. l.) cl. l. c. XXXVIII. — Continentur autem haec scripta:

- a) [fol. 2—131. b.] *Halberstedtsche CRONICA. ANNO 1661.* Ita titulus, qui fol. 2. a. legitur. Qui fol. 3. a. habetur, hic est: *Halberstädtische Chronica oder erzählung der Vornemsten in Gott ruhenden Väter und Bischoff auch den furnemsten geschichten so sich der Zeit begeben*



und zugetragen. Incip. *Als ich dero Zeit die kloster halff visitiren* cet. Explic. *erstochen und umbracht worden.* Hic desinit chronica ann. 1579. Sed continuatur infra fol. 143 — 160. a., et usque ad ann. 1630. fol. 258. a — 328. b. additis *actis, documentis, rescriptis* cet. ad res Halberstadiensis spectantibus. [Altera continuatio recentiore manu scripta incip. *Hierauff seind Ihrer fürstl. G. Vnmündige* cet.]

- b) [fol. 132. a — 141. b.] *Grundliche Beschreibung der wunderschönen Kirchen und Kunstbahren Orgelwerckes wie auch des grofsen Fafses zu Grüningen* cet. Haec typis descripta sunt Halberstad. 1662.
- c) [fol. 142. a — 143. a.] *Enumeratio urbium et pagorum episcopatus Halberstadiensis.* Incip. 1) *Gruningen — 5 Weichbilder* cet. Explic. *seine quota zugetheilt.*
- d) [fol. 143. b — 160. a.] Vid. supra sub litt. a.
- e) [fol. 160. b — 162. a.] *Vergleich so die Halberstädtische Ritterschafft mit den Herren Prälaten, Städten und Stenden wegen der Reichs Türcken und Kriegs Stewern Anno 1614. den 2. Dec. getroffen.*
- f) [fol. 163. a — 164. a.] *Wegen der Extraordinarien Landes Bürden Im Ertz Stifft Magdeburgk. Extract auß dem Landtages Abscheide zu Halle den 27. Iunii 1663.*
- g) [fol. 169. a — 177. b.] *Copia capitulationis episcopalis Leopoldi Wilhelmi Archiduc. Austr. Episcopi Halberstad. cum capitulo Halberstadiensi, de ann. 1638.*
- h) [fol. 178. a — 207. b.] *Friderici Wilhelmi march. Brandenburg. capitulatio mit dem Domcapitul zu Halberstadt, de ao. 1650. additis tribus documentis eiusdem marchionis de ann. 1650. 1652. et 1655.*
- i) [fol. 208. a — 220. a.] *Eiusdem Abschied mit dem Domcapit. zu Halberstadt de ann. 1653.*
- k) [fol. 222. a — 245. b.] *Die Grentzbeziehung Desß Churfürstlichen Ampts Weferlingen Betreffent de Anno 1663.*
- l) [fol. 246. a — 249. b.] *Verzeichnüß des Stifftes Halberstadt.*
- m) [fol. 250. a — 255. a.] *Joann. Albrechti march. Brandenburg. et archiepiscop. Magdeburg. constitutio finium inter episcopat. Magdeburg. et Halberstad. de ao. 1546.*
- n) [fol. 258. a — 328. b.] Vid. supra sub litt. a.
- o) [fol. 329. a. et b.] *Catalogus episcoporum Halberstadiensium, ab anno 780. usque ad 1137.*

## DLIX.

[Rep. IV. 4. 59.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 152, quorum 145. b. 146. a. 149. b. et 150. a. scriptura vacant. Continentur:

ANONYMI CHRONICA DE EPISCOPIS HALBERSTADIENSIBUS. Pertinet haec chronica in fine mutila a S. Hildegrino usque ad Fridericum, qui XLII. episcopus Halberstadiensis fuit. Incip. *S. Hildegrinus der 1. Aufs Frislandt Wardt dieser büertig sein Vatter hieß Diatgrin, seine Muetter hieß Lieburg* cet. Explic. *wieder in ihren Vorigen standt zusetzen. Nach deme . . . . .*

## DLX.

[Rep. VI. fol. 8.]

Codex chartaceus saec. XVII., folior. 712, quorum tam multa vacua sunt, ut singula enumerare longum esset. Continentur:

ACTA BELLICA INCOEPTA [sic] ANNO 1625. 9. OCTOBRIIS. VOLUMEN PRIMUM. Ita titulus. Sunt originalia acta et documenta bellica annor. 1625. et 1626. quae ad Capitulum Halberstadiense spectant. Multae insunt litterae originales *Joannis Georgii* Electoris Saxoniae [cf. foll. 6. b. 10. b. 41. b. 47. a. 65. b.] et *Albrechti Waldsteinii* Ducis Friedlandiae [cf. 12. a. 35. a. 37. a. 43. a. 52. a. 54. a. 368. a. 401. a. 539. a. 695. b. 697. a.] Fol. 196. typis descriptum continet litteras capituli Halberstad. d. 15. Nov. 1625. — Volumen incip. a litteris *Joannis Georgii*, d. 4. Aug. 1625. ad capitulum Halberstad. scriptis; finitur litteris eiusd. capituli d. 2. Maii 1626. scriptis.

## DLXI.

[Rep. IV. fol. 29. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 48, quorum 1. b. 2. b. et 48. b. scriptura vacant. Continentur:

EPITOME HISTORICA EPISCOPORUM HAVELBERGENSIUM. *Das ist Eine kurtze Beschreibung aller Bischöffe zu Havelberg wie Selbige von Udone dem Ersten, bis auff Joachimum Fridericum den letzten, den Bischöfflichen Stuhl nach einander besessen haben. Zusammen getragen von Joachimo Conrado Stein Rathsverwandten und Secretario zu Wittstock. A. C. R. clxxxvii.* Est fere historia civitatis Wittstock., multis diplomatibus instructa. In fine legitur etiam historia cruentissimi proelii ad civitat. Wittstock. facti, d. 24. Sept. a. 1636. — Incip. fol. 3. a: *Der Erste Bischoff zu Havelberg hat geheissen Udo oder, wie in den Fundations Brieffe cet. Explic. derer verwundeten auch über 3000 gezehlet wurden.*

## DLXII.

[Rep. II. 4. 132. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 376, quorum 11. a. 140. 176. b. 336. b. 337. 355. 361. et 373. b — 376. scriptura vacant. Continentur:

[ANONYMI] *Monumenta Monasterii HEUSDORF, Ordinis Divi Benedicti, Dioeceseos Moguntinae, prope Apoldam quondam siti, sed destructi.* Ita titulus. Incip. *Diviso a Francis et Saxonibus regno Thuringorum* cet. Explic. *quod decretum, observatione dignum, producendum putamus: Vff Bevehlich . . .*

## DLXIII.

[Rep. IV. fol. 30. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. eleganter et perspicue scriptus, folior. 230, quorum 131. b — 135. b. 213 — 218. et 228 — 230. scriptura vacant. Continentur haec:

a) [fol. 1. a — 131. a.] *Wahrhaftige Beschreibung der Fundation und Stiftung, desß Stiffts Hildesheimbs, auch aller und Jeder Bischoffen, in welchem Jahr die gekornt, und zum Regiment kommen, auch wafs sie für Landt an dasß Bissthum gekauft und gebracht, undt wie lange sie Regieret haben, auch Letztlich wie es leiderlich durch heimbliche Verbündtniß derer von Adell*

desß Bischoffs-Lehnleute verrücht und an die Fürsten von Braunschweig kommen. Ita titulus. Incip. post praefationem fol. 7. a: *Güntharus gar ein Frommer andächtiger und Geistlicher Mann* cet. Explic. Lüttich, Cölln und Münster.

- b) [fol. 136. a—146. b.] *Ein schön Verzeichniß, aller Städte, Häusser, Borge, Flecken, Dörffer, und Glöfser, so in Stifft Hildesheim belegen.* Incip. *Wintzenborgk.* Darzu gehören cet. Explic. *seinen Brudern Scharff hinwiederumb aus.*
- c) [fol. 147. a—172. a.] *Ein kurtzer Aufzug darin die Stiffts Vheide* [de ao. 1519.] *sein kurtz begriffen undt in 10 Cap. verfasst.* Sunt versus dialecto inferioris Saxoniae compositi. Incip. *Ane Hülpe und gnad desß Herrn* cet. Explic. *Darup spreck eck frölich Amen.*
- d) [fol. 172. a—176. b.] *Datt Leidt vann der Vheide.* Incip. *Von Gottes Sohn geborn wardt* cet. Explic. *Unde help usch in des Himmels hoff.*
- e) [fol. 177. a—185. b.] *Gedicht up de Verbündniß, unde Allerley Verdriess, so de Adell dem Bischof van Hildesheimb zugefüget haben.* Incip. *Mett ohr leest kom wie her thor fiede* cet. Explic. *De vor usch Gottes Mutter wart.*
- f) [fol. 186. a—187. b.] *Carmen Germanicum. Wie Hertzog Heinrich von Braunschweig das Haus Peine belagert Anno 1521. am Tage Michaelis.* Incip. *Nu höret unde mercket* cet. Explic. *met ehren unde rechten.*
- g) [fol. 187. b—190. a.] *Lied, wie Hertzog Heinrich von Braunschweig das Haus Peine wiederumb belagert, Anno 1522. uff Bartholomaei.* Incip. *Vermehenheit unde overmocht* cet. Explic. *Gott verleihe usch syne Gnade, Amen.*
- h) [fol. 190. a—192. b.] *Der van Brunswick öhr geschicht, Wat se vor Peine hebben utgericht.* Incip. *Dy Herrn vann Brunswick latet zu Blasen* cet. Explic. *Se findt wende heicken alle tage.*
- i) [fol. 192. b—194. b.] *Abschrift wie ein Ehrbahrer Racht der Stadt Hildesheim besietigt wirdt.* [s. d. e. a.]
- k) [fol. 194. b—197. a.] *Abschrift der Articul darauß die Stadt Hildesheim bey Kayß. Maj. Carolo Quinto ist ausgeföhnet undt wiederumb in Gehorsamb ist aufgenommen worden.* Augspurg 1548.
- l) [fol. 197. b—210. b.] *Liedt auff die von Salder und die Stadt Braunschweig, welches Hertzog Heinrich Julius von Braunschweig hatt aufgehen lassen. Anno 1601.* Incip. *Auß Braunschweigischen Stammen* cet. Explic. *Der wirdt mein beysandt seyn.*
- m) [fol. 211. a—212. b.] *Päblicher Heiligkeit zehen Gebott, gegeben Anno 1614.* Incip. *Diss seind die heiligen zehen Gebott* cet. Explic. *Schütz die Union.*
- n) [fol. 219. a—227. b.] *Examinatio der Hildesheimischen Ritterschafft Landtsafferey, insonderheit deren, welche sich Anno 1516. wie der Mindische Krieg gefährlich ausgeschlagen, wieder Bischoff Johann von Hildesheimb verbunden, undt sich unter Fürstl. Braunschweigischen Schutz gegeben, mit Hertzog Heinrich des Jüngern, Hertzog Wilhelm undt Hertzog Erich Schutzbriefe unterschrieben, anno 1643. aber deren etliche*

*der Landtsafferey dem Bischoffe nicht gesündig seyn wollen, nach des Letzneri 4ten Buch Hildesh. Annalium revidiret.*

## DLXIV.

[Rep. H. 4. 133.]

Codex membranaceus saec. XV. et XVI. exaratus in foliis 85, quorum 2. b. 6. b. et 85. b. scriptura vacant. Continentur:

VARIA ACTA, STATUTA ET FORMULARIA UNIVERSITATIS LIPSIENSIS per M. JOHANNEM FABRI DE WERDA *actuarium Academiae Lipsiensis ab anno MCCCCXXX.... collecta anno MCCCCXCV. et ab aliis deinceps continuata ad annum MDLI.* Inter fol. 58. et 59. exciderunt sex folia, ut colligere licet ex numeris paginarum, quos antiqua manus adscripsit. Sed haec cur exciderint, nota in fol. 58. b. extremo indicat his verbis: *Sequentibus foliis quaedam fuerant notata, quae nihil ad Universitatem pertinebant, ob id deleta sunt.* Ad historiam codicis spectant qui leguntur in priori libri operculo versiculi:

Vt faceret sese doctor Werdea fauentem  
Gymnasio nostro, contulit huncce librum:  
Qui quamvis latuit iam fex absconditus annis  
Attamen in lucem prodiit e latebris  
Junior haud passus Werdea latere libellum  
Cui fuit addictus Reddit Academie  
Hayensis cum iam doctor Mattheus honore  
Rectoris zophie claruit atque facre.

Telos. 1506.

Post indicem [fol. 3. a—6. a.] collectio ipsa [fol. 7. a.] incipit, cuius quidem rubricas certe priorum foliorum non possumus non hic transscribere. Sunt vero hae: Mandatum rectoris pro eligendo novo rectore [fol. 7. a.] Mandatum pro recommendando novo rectore [ibid.] Mandatum pro missa Universitatis celebranda [fol. 7. b.] Mandatum pro lectione statutorum [ibid.] Forma citationis alicuius Studentis [ibid.] Forma monitionis ex officio [fol. 8. a.] Ad instantiam partis monitio [ibid.] Mandatum notificatorum relegationis alicuius [ibid.] Mandatum exclusionis [fol. 8. b.] Aliud mandatum exclusionis [fol. 9. a.] Exhortatio pro associando aliquo domino Licentiatto [fol. 9. b.] Hortatio pro funere alicuius suppositi conducendo [ibid.] Mandatum pro funere magistri conducendo [fol. 10. a.] Mandatum domini Rectoris pro suspensione Actuum scholasticorum [ibid.] Relaxatio suspensionis Actuum scholasticorum [ibid.] Mandatum de Beanis non vexandis vel iniuriöse offendendis [fol. 10. b.] Mand. de non recipiendo non immatriculatos vel aliarum universitatum studentes [fol. 11. a.] M. de frondibus graminibus etc. non abscondendis [ibid.] M. Decani pro Intercessendo missae aut quodlibeti iuceptionem decantandae [fol. 11. b.] Mandatum de non vagando cum armis post pulsum campanae praetorii [fol. 12. a.] Mandat. pro triumpho rogando [fol. 12. b.] Sed haec laudasse sufficiat. Qui primus hanc collectionem instituit Joannes Fabri de Werda, scripsit usque ad fol. 52. a. In superiore margine fol. 53. b. alia manus haec notavit: *Isiarum litterarum tenor nunquam ad me paulum Süßfheym peruenit neque originales unquam vidi. Ideo non possum per eandem esse advocatus. Ego Paulus Süßfheym ff.* Tum sequitur *Copia litterarum a Jo. Reuschio tunc Rectore conceptarum, quibus d. D. Paulus Schwöffheym absens Rector designatus advocatus est.* Usque ad finem libri aliquoties manus mutatur, maxime a fol. 59. 62. et 83. — Cae-



terum hunc codicem iam commemoravit, qui et eum et alios bibliothecae nostrae Codd. anno 1825. inspexit, *Pertzius*, Archiv. tom. VI. pag. 212.

## DLXV.

[Rep. II. 4. 133. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 32, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Liber gravaminum, studiosorum academiae Lipsiensis nomine a D. Johanne Gottlieb Reichelio scriptus et ad Ordines Saxonicos transmissus.* Titulus est: *Portrait de l'Academie de Leipzig*. 1742. Incip. *P. P. Ew. Hochwüird. — geruhen gnädig sich in Unterthänigkeit vortragen zu lassen, welchergehalt wir die allhier studirende Jugend aus dringender Noth cet.* Explic. *et exteris odio illa in posterum erit ac dedecori.*

## DLXVI.

[Rep. II. fol. 76.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 211, quorum 1. 2. b. 207. a. 209 — 211. scriptura vacat. Continetur:

ANONYMI CHRONICA ARCHIEPISCOPORUM MAGDEBURGENSIUM. Ita titulus [fol. 2. a.], cui appositus est ann. 1525. Pertinet haec chronica ab initio civit. Magdeb. usque ad 1513. ad Ernestum Ducem Saxoniae. — Incip. fol. 4. a. *Otto Dei gratia et Constitutione Princeps cet.* Explic. *Grafen zu Mansfeld Ao. 1442.*

## DLXVII.

[Rep. IV. 4. 61. aaa.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 62, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur hoc codice, qui olim *G. C. Kreyfsigii* fuit:

*Historische Beschreibung des Bistums vnd der Stadt Meissen, welche gründlich zusammen getragen, aus Alten vnd Newen beglaubten Autoribus vnd Scribenten, so viel deren zu erlangen gewest, Kürzlich vnd doch also verfasst, das von wichtigsten vnd denckwürdigsten sachen nichts dahinten gelassen, ordentlich eingerichtet, in gewisse Titel vnd Punkten unterschieden, ANDREAS TOPPIUS, Pfarrer zu Wenigen Tensiet, im Chursächf. Ampt Tensiet, Im Jahr MDCLXXIII. Dabey Eine Zugabe vom Schlosse vnd Bergwercke Scharffenberge.* Ita titulus. Post dedicationem ad *Hauboldum de Miltitz, Dynastam Scharffenbergensem cet.* [fol. 2. a.] indicem et summaria operis [fol. 2. b — 3. b.] opus ipsum fol. 4. a. incip. *Keyser Heinrich der Ersie hat dem Bistumb Meissen den Ersien Anfang gegeben cet.* Explic. *Zacharias Theobaldus vom Hussitenkriege cap. 59.*

## DLXVIII.

[Rep. IV. 4. 61. d.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, olim bibliothecae *G. C. Kreyfsigii*, qui etiam foll. 1. a — 3. a. et 135. a. scripsit.

Folia sunt 135, quorum 135. b. scriptura vacat. Continetur:

ANONYMI [Christiani Schoettgenii?] *Probe einer Historie derer Meissnischen Bischöffe.* Ita titulus. Incip. *I. Burcardus.* Dieser ist vor seiner bischöflichen Würden ein Münch im Kloster S. Johannis zu Magdeburg gewesen cet. Explic. *A. 1595. den 26. May ist d. B. zu Mügeln gestorben.* Fol. 135. a. legitur [Kreyfsigii] *Register zu meiner*

*Kloster-Historie.* — Inter foll. 84. et 85. non pauca desiderantur, de qua lacuna haec leguntur in scidula interposita: *Hier fehlten in Autographo 6 Heffte, so der Syndicus Herr D. erhalten zu haben, nicht gesehen will. Es kann aber diese Lücke suppliret werden aus Albini Regisiranda, Culles historia episcoporum. Misn., Schöttgenii eigenem Exemplar seiner Wurzeln. Historie und H. S. Gr. Collectaneis Ms.*

## DLXIX.

[Rep. IV. 4. 107. c.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, litteris initialibus rubris aut rubro adpictis, folior. 52, quorum 13. et 14. [ubi considerationes de statu privilegiatorum leguntur] 51. b. [ex dimidia parte] et 52. a. recentiore manu profecta sunt. Legavit hunc librum bibliothecae nostrae *Car. Guil. Aug. Schubertus* anno 1837. Continetur:

HERMANNI DE LERBEKE CHRONICON EPISCOPORUM MINDENSIIUM, quod typis descriptum legitur in *Leibnitii* scriptor. Brunsvic. tom. II. pag. 157 — 211. cf. introduct. pag. 19. Titulus non legitur. Incip. post indicem quinquaginta episcoporum: *Dicitur enim episcopus a scopin quod est intendere cet.* Quibus enim verbis chronicon illud apud *Leibnitium* l. 1. pag. 158. incipit [Praedictis ergo omnibus bene ordinatis sive per sanctum Karolum cet.], ea in cod. nostro demum fol. 1. b. lin. 10. leguntur. Explic. liber [morte *Alberti de Hoya*]: *ante festum Mauricii. Et ista sufficiant.* [Vid. *Leibnit.* l. 1. pag. 210. lin. 45.] In fine a recentiore manu adscripta sunt nomina eorum, qui post *Albertum de Hoya* episcopi Mindenses fuerunt.

## DLXX.

[Rep. IV. fol. 30. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunt. foliorum 240, quorum tamen longe plurima scriptura vacat, quae singula hic enumerare propter nimium numerum noluimus. Continetur:

*Bischoffliches Osnabrugsches Land-Buch, worin P. I. De vita et rebus gestis Episcoporum secundum diversum Romanae sedis et Regalium Imperii statum; P. II. De Domaniis Episcopalis iure pacis publicae conservandis; P. III. De Cathedralitate et perpetuae Capitulationis observantia; P. IV. De Curia feudali et privilegiis statuum provincialium in specie; P. V. De iurisdictione Forestali et ordinaria.* Hic titulus legitur fol. 39. a. — Codex incip. [fol. 2. a.] *Quia doctores iuris publici de Regalibus cet.* Explic. [fol. 238. a.] *die Anordnung der Landposten.* — Quae in hoc libro leguntur, perquam sunt manca et obiter tantum notata, ita ut silva tantum operis esse videantur. Inter foll. 41. et 42. interserta est Tabula geographica Osnabrugensis Episcopatus auctore *Joanne Gigante*, aeri incisa.

## DLXXI.

[Rep. II. 132. aa.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 413, quorum 53. 93. b. 153. b. 154. 161. b. 162. a. 203. b. 209. b. 279. b. 280. 361. b. et 413. b. scriptura vacat. Continetur:

ANONYMI MONUMENTA MONASTERII REINHARDSBORN Ordinis Sancti Benedicti Dioeceseos Moguntinensis iam pridem desolati. Ita titulus. Incip. [post inscriptionem: 1. De



scriptoribus et monumentis Reinhardsbornensibus ut plurimum MSSis.] *Annales quidem veterum Thuringiae Landgraviarum* cet. Explic. *D. Johannes Theodorus Schultz, Amtmann.*

## DLXXII.

[Rep. IV. fol. 29. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt. scriptus, folior. 437, quorum 1. 2. b. 17. a. 182. b. 186. b — 187. b. 188. b. 233. b — 239. b. 240. b. 266 — 269. 270. b. et 433 — 437. scriptura vacans. Foll. 272. 273. 274. 279. 280. et 295. picturata sunt. Continentur haec:

- a) [fol. 2. a — 186. a.] *Beschreibung aller Bischoffen zu Speyer, so viel deren von Anfang bis uff diese zeit, auch wess stammes vnd Namens Die gewesen. Wie lang sie gelebt, vnd Regieret, vnd was sich bey Derselben Leben, vnnnd Regierungen vornemblich zugetragen, sampt allen ihren wappen die man haben können* [ad haec verba rubro adscriptum est verbum: *desunt*] *vnnnd Einem weittleuffigen Register, daraus der gantz Inhalt dieses buchs leichtlich zu finden. Darbey ist auch eine Specificatio aller Altarien vnd pfründen in der Domkirchen, Dessgleichen der Nebensafft, Aller pfarren, Clöster, Conventt, Bigottenheuser, vnnnd Capellen zu Speyer. Durch mich Philippum Symonis, Eines Ehrwürdigen Domb Capituls daselbst Secretarium mitt allem fleiss zusamengetragen, vnd verfertiget. Descriptum a Me G. V. V. E. in Novembri et Decembri Anno 1589. Spirae.* Ita titulus. Post registrum [fol. 3. a — 16. b.] et praefationem [fol. 17. b — 19. b.] opus ipsum [fol. 20. a.] incip. *Ieffius Ist der Erst Bischoff zu Speyer (damals Nemetes genannt) gewesen* cet. Explic. *da man schier keine Vestigia sehen kann.* Tum sequitur epilogus: *Solches alles* cet.
- b) [fol. 188. a — 233. a.] *Die Märckisch, Cleuische, Fund Gülichische Chronicka, von Niederländischen in hohe teutsche Sprach gebracht p. 89. a. 1578.* Ita titulus. Incip. *Den Durchleuchtigen Hochgebornen* cet. *Dieselben F. G. haben begerende mich bewogen* cet. Explic. *dem spiel Ein Ende gemacht. Amen.*
- c) [fol. 240. a — 265. b.] *ALSATICA, in quibus egregie deducitur familia Nobilium de Bolzheim, Bock, Zörner, Wickersheim.* Initium facit *Chronicon de urbe Schlettstatt.* Incip. *Die Statt Schlettstatt Im Elsass ist an dem Wasser die Ill genannt gelegen* cet. Explic. *auffs der Eichen in Euta.*
- d) [fol. 270. a — 429. b.] *Annalium Libri [XIV] de vita Illustrissimi Principis Friderici Comitis Palatini Rheni Ducis Bavariae S. Rom. Imperii Archidapiferi ac Electoris. Per Hubertum Thomam Leodium eidem a Secretis.* Post praefationem [fol. 271. a.] incip. opus [fol. 272. a.] *Palatinorum Comitum nomen ab iis sumsisse* initium cet. Explic. *saltem veritatem habebis.*
- e) [fol. 430. a — 432.] *Eiusdem Thomae Leodii de aedificiis Principis Friderici II. liber singularis; et: de Heidelbergae Antiquitatibus.*

## DLXXIII.

[Rep. VI. 4. 31.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, foliorum 407, quorum plurima pars scriptura vacat. Hoc libro, qui olim in bibliotheca *G. C. Kreyssigii* fuit, continetur:

ANONYMI *Stolpische Mönchs-Bibliothek.* Puto auctorem huius libri esse *Freybergium*; certe is non tantum librum scripsit, sed etiam fol. 1. a. linea extrema haec leguntur: *ipse compegi Stolpenae, M. C. A. F.* — Liber incip. *In der Matricul sieht untern Catalogo* cet. Explic. *interuentu Francisci Sickingii, p. 21.*

## DLXXIV.

[Rep. III. fol. 10.]

Codex chartaceus saec. XV. exeuntis et XVI. ineuntis, ab initio mutilus, folior. 86, quorum 1. 2. 12. b. 39. b. 83. b. et 84 — 86. scriptura vacans. Continentur haec:

- a) [fol. 3. a — 12. a.] ANONYMI *CHRONICA EPISCOPORUM TREVIRENSIUM.* Incip. *Nicecius Der Siben vnd vierzigste Bischoff zu Trier, als man Tzalt noch christi geburth funfhunderth vnnndt Sechs vndt zwentzig Jar* cet. Explic. *Johann Greiffencla Der Sechs vnnnd neuntzigste Bischoff zu Trier.* Sequitur eadem manu scripta:
- b) [fol. 13. a — 39. a.] ANONYMI *CHRONICA EPISCOPORUM COLONIENSIS.* Titulus: *Hienoch volgen alle Bischoff vnnnd Ertzbischoff der kirchen vnnndt Stiffts zu Collen.* Incip. *Sanct matern was der Erst Bischoff zu Collen* cet. Explic. [pertinet usque ad annum 1480., quo anno electus est *Hermannus Hassiae Landgravius*] *vnnnd seiner landtschafft vnnnd aller nachperschafft.*
- c) [fol. 40. a — 83. a.] ANONYMI *CHRONICA EPISCOPORUM MINDENSIS.* Incip. *Die erste Kercke vnnnd Doem Inn Saksenn vnnnd Westphalenn was Ofenbrugge* cet. Finitur anno 1509. Explic. *he sah dat Lehenrecht vp dem Domhoue vnnser leuenn frauen belde, dat Indt Nordenn buthenn vor dem Dome sieidt.* — Commemoravit hunc codicem *Pertzius* in *Archiv.* tom. VI. pag. 211. Caeterum ea, quae sub litt. a. et b. recensuimus, a manu saec. XV. exeuntis; quae sub litt. c. commemorata sunt, a manu saec. XVI. ineuntis profecta esse constat.

## DLXXV.

[Rep. VI. 4. 18.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 312, quorum 5. b. 12. 13. b. 14. b. 34. b. 41. 43. b. 44. 55. b. 56. 59. 60. b. 61. b. 62. b. 66. b. 67. b. 74. b. 88. 90. b. 91. 93. b. 94. 98. 99. b. 102. b. 103. b. 104. 111. b. 112. 119. b. 120. 123. b. 124. 128. b. 134. b. 135. 137. b. 138. 139. 142. b. 143. b. 148. b. 149. 151. b. 152. b. 153. b. 164. 167. b. 168. 170. b. 171. 182. b. 183. 184. 196. b. 197. 198. b. 201. b. 202. 212. b. 215. b. 216. 223. b. 224. b. 225. b. 226. 228. b. 231. 233. 234. b. 235. b. 243. b. 244. 245. b. 246. b. 253. b. 254. 256. b. 259. b. 260. b. 261. 264. b. 265. 269. 270. b. 272. b. 273. 277. b. 279. 282. b. 283. 289. 290. b. 291. b. 292. b. 293. b. 294. 295. b. 296. b. 297. b. 299. b. 300. b. 301. b. 302. 304. b. 305. 306. b. 310. b. 311. et 312. b. scriptura vacans. Continentur:

HENRICI FRIDERICI OTTONIS *Monumenta Monasteriorum Thuringiae, ex scriptoribus cum editis, tum maxime MSSis congesta, multisque diplomatibus, ab interitu vindicatis, illustrata.* Ita titulus. Incip. [post indicem] fol. 6. a: *Oppidum*

quondam, nunc villa Cappelndorfum, Jenam inter atque Pinariam cet. Explic. *Hisor. Comit. Mansfeld.* p. 97. — Hic liber olim bibliothecae G. C. Kreyssigii adscriptus fuit.

## DLXXVI.

[Rep. IV. 4. 59. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. a G. C. Kreyssigio scriptus, folior. 67, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

[G. C. KREYSSIGII] *Inventarium der brieflichen Urkunden nachfolgender Clöster: Buch* [fol. 2. a.] *Grim* [fol. 22. a.] *Nimitschen* [fol. 26. b.] *Franckenhaußen* [fol. 36. b.] *Carthaus bei Crimnitzschau* [fol. 38. b.] *Rembsa* [fol. 40. b.] *Sitzeroda* [fol. 41. b.] *Freyberg* [fol. 44. b.] *Hain* [fol. 49. a.] *Beutitz* [fol. 52. a.] *Plötzke* [fol. 55. b.] *Volckeroda* [fol. 59. a.] — Est catalogus diplomatum et litterarum, quae olim in bibliotheca Kreyssigii fuerunt.

## 3.

## HISTORIA URBIUM.

## DLXXVII.

[Rep. III. 4. 27.]

Codex chartaceus saec. XVII. accurate scriptus, folior. 328, quorum 1. b. 48. b. 49. b. 54. b. 108. b. 109. b. 203. b. 216. b. 313. b. et 328. scriptura vacant. Praefixus est liber typis descriptus: *Pauli Jenisii historia Annaebergae, in duos libros digesta.* Dresd. 1603. ab auctore ipso variis supplementis et annotationibus MSS. aucta. — Quae sola manu sunt scripta, haec sunt:

- a) [fol. 1. a—48. a.] *In subitanam et luctuosam Annaebergae deflagrationem epistolae XVI. Threnodiae XXX. a civibus patriae amantibus aliisque conscriptae studio M. Pauli Jenisii collectae et editae.* Ita titulus. Incip. *Mens fugit et trepidos cet. Explic. venit Hesperus, ite capellae.*
- a) [fol. 49. a—108. a.] *Omissa in Annaebergae urbis historia typis divulgata, quae ab ejusdem Authore M. Paulo Jenisio, Manuscripto, quod in publico Scholae Annaebergensis βιβλιοθηκῇ asservatur, exemplari inserta suis locis leguntur; pro studiis privatis et pleniori historiae Annaebergensis cognitione ex praedicto MS. Exemplari fideliter ita descripta et completa, per G. W. A.* [Quis sit, qui haec ommissa descripsit, nescio; sed idem ille est, a quo omnia in hoc Cod. contenta scripta sunt.] Incip. *In prooemio ad Lectorem. Post paragraphum 4. cuius ultima cet. Explic. suis locis complendorum.*
- c) [fol. 109. a—154. b.] *Historia scholae Annaebergensis a M. Paulo Jenisio, Ejusdem scholae pro tempore Rectore; anno 1589. concinnata.* Ita titulus. Incip. *Ex iis rebus, quarum memoria delector cet. Explic. authoribus 10. numi unciales.*
- d) [fol. 155. a—183. b.] *Appendix historiae scholae Annaebergensis. Leges templi et scholae Annaebergensis. Annabergische Kirchenordnung vnd Schulbestellung, zusammen gebracht vnd verzeichnet Anno 1579.* Ita titulus. *Leges Templi* pertinent a fol. 156. a—169. b. [incip. *Diese Kirche allhier auff St. Annenbergk cet.*

- explic. *der Heiden Heilandt.*] *Ratio administrationis scholasticae apud Annaemontanos anno 1579.* [ita enim titulus] pertinet a fol. 170. a—184. a. [incip. *Quam tetrum ante haec tempora cet. explic. sanctam concordiam alunto.*]
- e) [fol. 184. a—202. b.] *Corollarium historiae scholae Annaebergensis θρηνημα a tribus humanae vitae summis ordinibus naturae et pietatis lege reddenda. Oratio ad senatores et scholarchas Annaeb. habita. Addita est gymnasmatum et lectionum in Annaebergensi schola brevissima designatio ac velut quaedam συνοψα, cum praefatiuncula causas nonnullas huius instituti complectente, subsiciva opera M. Johannis Friderici, Wolferhusii Fran. Annaeb. Scholae Rectore. Anno 1595.* Ita titulus. Incip. *Annum iste mensis iam finit primum cet. Explic. οὐδὲν ἔσται νέον.*
  - f) [fol. 203. a—215. b.] *Joannis Saliani, Austriaci, artium optimarum et medicinae doctoris atque mathematici, luculentum opusculum, in quo sylvia Hercynia et civitas montis divinae Annae elucubratissimo carmine describuntur. Cui accessere Helii Eobani Hessi elegia de monte Sanctae Annae. Item Joachimi Camerarii elegia ὁδοπογῆ metallaria, ad Philippum Melanchthonem.* Ita titulus. Sed in eo non commemoratum est carmen Saliani, quod fol. 209. b—210. a. legitur, *hymnus de S. Anna patrona ac tutrice urbis*, anno 1507. compositus. Hessi elegia ao. 1536. Camerarii elegia ao. 1524. Cal. Sept. facta. — Incip. *Peragranti mihi superioribus diebus cet. Explic. vota, precare, vale.*
  - g) [fol. 216. a—257. b.] *Descriptio urbis Annaemontanae, sitae in Misnia ad montes Sudetes: Authore Matthaeo Behem, Annaemontano. Addita est [fol. 256. b—257. b.] gratiarum actio et precatio de venis metallicis Philippi Melanchthonis. Anno 1555.* Ita titulus. Incip. *Non solum omnium ore celebranda cet. Explic. qui modo nomen habent. Amen.*
  - h) [fol. 258. a—312. b.] *Annaeberga. Libri tres, quibus continetur urbis Annaebergae in Misnia descriptio, ortus et positus: conscripti versibus a Michaelae Barth, cive*

grato et amanto patriae Anno 1551. Ita titulus. Incip. *Urbem Teutonicam, nosiri quae conscia partus* cet. Explic. *frustraque bonis se opponere rebus.*

- i) [fol. 313. a—327. b.] *Johannis Goebelii medici de natura, facultate et usu Thermarum S. Jobi, prope Annaebergam sitarum. Anno 1576. Ita titulus. Incip. Seneca secutus Aristotelis sententiam* cet. Explic. *utilitate et commodo, effectum.*

## DLXXVIII.

[Rep. VI. fol. 14.]

Codex chartaceus saec. XVII. eleganter et perspicue exaratus, folior. 199, quorum 1. 2. b. 42. b. 54. 66. b. 68. b. 69. b. 70. b. 71. a. 72. a. 73. b. 75. a. 76. b. 77. b. 82. b. 83. a. 85. b. 88. b. 102. b. 103. 110. b. 111. 150—171. 176. 177. 185. b. 187. b—189. 196. et 197. b—199. scriptura vacant. Continetur:

ANNAEBERGAE MISNIAE OPPIDI HISTORIA, duobus libris descripta, a M. Paulo Jenisio Annaebergensi. Ita titulus. Post dedicationem, prooemium cet. [fol. 3. a—11. a.] opus ipsum fol. 12. a. incip. *Misnia hodie omnis in duas diuisa est partes* cet. Explic. *diebus singulis, hora XI. sub merid.* Tum sequuntur appendix et indices.

## DLXXIX.

[Rep. IV. 4. 66.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 32. Continetur: ANONYMI LIBER DE REGIMINE REIPUBLICAE ARGENTINENSIS. Incip. *Wann sich eine gantze statt oder gemeinde* cet. Explic. *vor den Rath schwören, der 21. ordnung zu halten.*

## DLXXX.

[Rep. VI. 4. 30.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 107, quorum 24. b. 50. b. 65. b. 66. 72. 78. 82. b. 94. 100. et 106. b. vacua sunt. Continetur:

DIPLOMATA AD RES BISCHOFFSWERDENSES ET [fol. 67. a.] STOLPENSES PERTINENTIA. Haec diplomata longe maximam partem sunt privilegia tribuum [Innungsbriefe cet.] — Incip. *Stiftung einer Capell zu Bischoffswerda 1392. Ich, Heinrich Richter, Pfarrer zu Bischoffswerda* cet. Explic. *zu erlegen nicht schuldigh. Von R. W.* — Nonnulla horum diplomatum G. C. Kreyfsigius ipse descripsit.

## DLXXXI.

[Rep. IV. fol. 31.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt. exaratus, folior. 92, quorum 1. b. et 92. b. scriptura vacant. Continetur:

Anonymi Kurtzer Austzug der fürnembsten Historien vnd geschichte der löblichen vnd weiterumbtten Statt Braunschweig. Divisa est haec chronica in III libros. Incip. *Efs ist Jedermenniglich kundt das Braunschweig jnn Sachsenlande* cet. Explic. *er wolte hinforten guten friede halten.* Perducta est haec chronica usque ad initium saec. XVI.

## DLXXXII.

[Rep. VI. fol. 15.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 191, quorum 168. b. 186. b. 187. b. 189. b. et 191. b. scriptura vacant. Continetur:

ANONYMI Budissinisch Chronicon, bis 1614. Ita titulus, post quem scriba haec adnotavit: *Dieses angefangen zu schreiben den 4. Januarii 1651.* Incip. *Von Anfang der Stadt Budissin in Oberlausnitz. Die Stadt Budissin soll nach Hieronymi Emfseri Canonici Misnensis meinung von den Vandalis anfenklich zur Stadt gemacht sein worden* cet. Explic. *wafs für Officirer bezahlt worden.*

## DLXXXIII.

[Rep. IV. 4. 61. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte scriptus, folior. 63, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Der Stadt Budissin Uhralte Ankunfft, Erbauung, Namens-Ursprung, und andere denkwürdige Historien und Monumenta durch M. Friedericum, Rectorem Pegaviensem et Historicum Saxonicum.* Ita titulus. Incip. *Wie ein nöthiges und gemeinem Nutz wohl erspriessliches Werck es ist* cet. Explic. *währete vom 20. Sept. bifs auff heil. 3 König.* — Pertinet hic liber usque ad annum 1599. —

## DLXXXIV.

[Rep. II. fol. 81. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 43, quorum 1. b. 2. 14. b. 15. 42. et 43. scriptura vacant. Inest:

*Beschreibung der Stadt Burg cum annexis XVII Diplomatus.* [Diplomata leguntur a fol. 16. a.] Incip. fol. 3. a.: *Geographische Beschreibung der Stadt Burg. Die Stadt Burg lieget* cet. Explic. *Privilegiren und Begnadigen. Gegeben zu Cölln an der Spree den andern Martii 1695. Friedrich. Danckelmann.*

## DLXXXV.

[Rep. IV. 4. 62.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 462, quorum 1. b. et 460—462. scriptura vacant. Continetur:

*Ehrendgedächtnis des uhralten Hauses Colditz, worinnen der alten Colduer oder Colditzer Ursprung und Herkommen derenelben hohen Landes und unmittelbaren Obrigkeiten, wie auch die Gelegenheit des weiteruffenen Churf. Schlosses, und aller dessen Zugehör, sowohl, die Stadt und was derselben Freyheiten, Nahrung, gemeine Gebäuw, Policy, allerhand Schaden, Unfälle, und gemeine Sachen betrifft, kürzlich beschrieben worden, durch Abraham Thammen, zur Zeit Bürgermeistern und Stadtschreibern daselbst.* Ita titulus. Incip. [post indicem, fol. 2. a—8. a.] fol. 8. b. *Als Noah der in der überaus grossen Risen Stadt Oenon am Berge Libano in Syria* cet. Explic. *wurde zu Eisenach in S. Catharinen Kirche gelegt.*

## DLXXXVI.

[Rep. IV. 4. 62. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 67. Continetur:

LEUSCHNERI CHRONICA COLDITIENSIS, quae complectitur annos 1504—1671. Incip. *Anno Christi 1504. Ist Colditz gar ausgebaut* cet. Explic. *kein grossen gewässer verur-sachet.* — Fuit hic liber olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii.

## DLXXXVII.

[Rep. VI. 4. 20.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, olim bibliothecae



**G. C. Kreyfsigii** adscriptus, folior. 68, quorum 1. 67. b. et 68. scriptura vacant. Continentur:

LEUSCHNERI ANNALES COLDITIENSES. Incip. *Anno Christi 1504. ist Cölditz gar ausgebrant cet.* Explic. *kein großes Gewässer verursacht.* — Ante *Kreyfsigium* hunc librum possedit *G. A. Freybergius*, qui et ipse foll. 2. 3. et ex parte 4. scripsit.

## DLXXXVIII.

[Rep. IV. 4. 64. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 18. Continentur:

*Dohnisches kurtzes Chronicon in gewisse Capitel abgetheilet und mit großer Mühe zusammenbracht von Georgio Spießsen, Pal. Dresd. h. t. Cantore zu Dohna. Anno 1678.* Ita titulus. Post indicem [fol. 1. b.] incip. fol. 2. a. *A. C. Achthundert u. etl. vierzig sind die Graffen von Dohna worden cet.* Explic. *und in Sürsen 6 Häuser abgebrannt.* Pertinet hoc chronicon usque ad ann. 1670.

## DLXXXIX.

[Rep. IV. fol. 36. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 80, quorum 1. b. 52. b. 53. b. et 80. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 52. a.] *Egrische Chronica. Was sich vom Anfang der Stadt Eger ungefährlich zugetragen hatt bis auff 1560. Durch Mich Pancraz Engelhardt von Hasselbach befehlter Teutscher Schulhalter und Bürger daselbst zusamene getragen.* Ita titulus. Post dedicationem ad senatum Egeranum [fol. 2. a — 4. a.] opus ipsum fol. 4. a. incip. *Diese Stadt Eger gelegen in der alten Narcissen Land von wannen die ihren Ursprung hatt cet.* Explic. *gefangen anhero gebracht worden.*
- b) [fol. 53. a — 79. b.] *Von der Stadt Eger und Ihren Herkommen. Durch Caspar Bruschken Coronirten Poeten beschrieben. Anno 1542.* Ita titulus. Incip. *Nachdem der Poet Ovidius darum dafs er die Bücher cet.* Explic. *und die Vor-Städte abzubrechen.*

## DXC.

[Rep. IV. 4. 61. i.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, olim bibliothecae *G. C. Kreyfsigii* adscriptus, qui et ipse librum a fol. 83. b. [inde a verbis: *Caput IV. De aedibus Eisenbergensium sacris*] scripsit et supplevit. Folia habet 97, quorum 1. b. 40. b. et 97. b. vacua sunt. Continentur:

[*ADAMI Gschwendii, A. A. M. Diaconi et Rectoris Eisenbergensis,*] *commentarii de rebus Eisenbergensibus.* Titulus deest. Incip. *Cap. 1. De origine Eisenbergae. §. 1. De origine ornamentis et incrementis Eisenbergae acturi cet.* Explic. *im vier und neuntzigsten Jare auf den Sonntag nach Cantate.* — Hunc librum *Kreyfsigius* a filio *Adami Gschwendii*, Conrectore Altenburgensis scholae, dono missum accepit.

## DXCI.

[Rep. VI. 4. 28.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, olim bibliothecae *G. C. Kreyfsigii* adscriptus, folior. 85, quorum 1. b. 5. a. 6. b. 8. b. 17. b. 20. b. 37. b. 64. b. 84. et 85. scriptura vacant. Continentur:

ELSTERWERDENSIA. 1727. ex *Actis, Stadtkirchen-Büchern und Privatnachrichten colligiret von M. G. F. Hamern Diacon.* Ita titulus. Incip. *Den Nahmen hat Elsterwerde sonder zweifel von dem vorbeystieffenden Elster Stroh bekommen cet.* Explic. *Churfürstl. Sächsl. Oberforst-Meister zu Liebenwerde Hr. von Ende.*

## DXCII.

[Rep. II. 4. 139. e.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus in foliis 426, quorum 34. 38. b. 40. b. 41. b. 402. b — 404. b. et 412. b — 426. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 33. b.] *Der Rath zu Erfurth wie er alle Jahr ist erwchlet worden.* Ita titulus. Incip. *hic catalogus senatorum Erfurtensium ab anno 1500. et desinit 1588.*
- b) [fol. 35. a — 38. a.] *Summarische beschreibung der Stadt Erfurth, wie sie anitzo zu befinden aus Martini Zeileri beschreibung Anno 1665. gedruckt.* Incip. *Erfurth ist eine aus den größten Städten in Teutschland cet.* Explic. *Anifs, und dergleichen.*
- c) [fol. 39. a — 40. a.] *Erfurtische oder Maynzische Bischöfe, von Anno Christi 80. bis 1676. vel usque ad Damianum Hartardum.*
- d) [fol. 41. a — 412. a.] *Erfurtische Chronica, Geschrieben durch Martinum Willandum Anno 1587. Abgeschrieven in Weimar Ap. 1675.* Incip. *Nach der Sündfluth, als die Söhne Noah, Sem, Cham und Japhet theileten cet.* Explic. [fol. 402. a. nam foll. 405. a — 412. a. legitur index in hanc chronicam] *trifft seinen Juncker und schieffet ihn gleich todt.* Pertinet haec chronica usque ad d. 29. Octobr. 1587.

## DXCIII.

[Rep. IV. fol. 49. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunte scriptus, folior. 82. Continentur:

FRAGMENTUM ANONYMAE CHRONICAE ERFURTENSIS. Incip. *... Da stundt der Döringer Hoffnung vndt Zuversicht, Allermeist inn denn Apt zu Fulda cet.* Explic. *befohlenn, die bürger wieder einzunehmen ....* Haec chronica inter eas, quae typis descriptae sunt, non invenitur, sed videtur ex omnibus undique chronicis et annalibus Erfurtensibus esse conflata.

## DXCIV.

[Rep. II. 4. 139. d.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunt. scriptus in foliis 107, quorum 1. b. et 107. b. scriptura vacant. Continentur:

ANONYMI CHRONICON ERFURTENSE. Titulus: *Die Erfurdische Chronica.* Incip. *Anno Domini 438. Die grose u. Gedächtnis würdigste Stadt ein Haupt Thüringer Landen, von den alten Erffesfurt genannt, hat einen Berg cet.* Explic. *eingezogen, u. d. 8. Maji wieder weggerisset nach Stutgard.* Pertinet ab anno 438. usque ad. d. 8. Maii 1581.

## DXCV.

[Rep. IV. 4. 61. bb.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 226, quorum 34. b. 35. b. 117. b. 145. b. 164. b. 176. b. 178. b. 194. b.

212. b. et 226. b. scriptura vacant. In priori libri operculo auratae litterae impressae sunt: E. F. V. D. Interserta sunt scripturae innagines Electorum Saxoniorum et insignia eorum gentilitia arte aut chalcographica aut pictoria facta. Continentur:

CHRONICI FRIBERGENSIS A GEORGIO AGRICOLA [minore] COMPOSITI PARS PRIMA. Titulus generalis, qui fol. 1. legitur, hic est: *GEORGH AGRICOLAE Chronicon Fribergense tripartitum: opus magni laboris: longi temporis et prudentis iudicii. Das ist Beschreibung der Churfürstlichen, Vhralten, löblichen Berg Statt Freybergk in Meissen, in drei vnterschiedenen Theilen: Von Anfang der Statt sampt dem Bergwerck, so weit man zurück haben kan, Von Regenten der Statt, Hohen vnd Nidrigen: Rathhause: Allen Kirchen: Ministerio: Statibus Religionis: Priuilegiis: löblichen Statutis: nützlichen Exercitiis, Ludis solennibus: Schulen: Bibliotheca, auch Beschwerden vnd Vnfällen. Item Gottesäckern vnd Kirchhöfen: Hospitalen: Adelichen vnd Bürgerlichen Geschlechtern: Schöfferey vnd Ampte: Auch die Annales vnd Jarhisorien: So wol ein besonderer Tractat in etlichen Capitibus von aller Berg Arbeit vnd Schmeltz Sachen in Hütten, Alles weillüftig vnd nach Erfoderung der Notturft in diesem grossen Werck, mit befonderm fleiss vnd vielgehabter mühe in Nachforschung aller Vmbstende beides daheim vnd aus der Fremde, durch allerley adminicula, so das Blatt nach der Dedication zeigt, gemachsam gestellet vnd nach langer Zeit an tag gegeben, Anno gratiae MDC.XXV. — Post precatorem auctoris ad Jesum Christum [fol. 2. a—4. b.], dedicationem ad Johannem Georgium Duc. Saxon. [fol. 5. a—25. b.] cet. opus ipsum fol. 34. a. incipit, et sub hoc quidem titulo: *Erster Teil von Herrn-Sachen. Wie viel Herrn von Sachsen nach erbawung der Statt regiert, mit derselben Namen, Bildnüssen vnd Curriculis vitae. Auch die Chur vnd Fürstliche Capell. Vnd das Schloß Freuden Stein.* [Idem titulus rubro scriptus legitur etiam in priori libri operculo exteriori, sed adeo est in litura, ut legi vix possit.] Incip. fol. 37. a. *Otto, Marggraff zu Meissen, Lufatz vnd Osterland* cet. Explic. *Tum vero ex omni parte celebris eris.* — Hoc chronicon ab auctore iam prelo paratum fuit, sed ne typis describeretur, vetuit suprema curia Ecclesiastica Saxon. Vid. *Adelung. Fortsetzung zu Jöcher.* part. I. pag. 324.*

#### DXCVI.

[Rep. IV. 4. 61. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 130, quorum 64. b. 119. b. 120. b. et 121. b—130. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—60. a.] *Kurtzes Verzeichnüß etlicher Jahrgeschichte die Sächsishe Stadt Guben in Niederlausnitz betreffend. Welche der Churfürstliche Brandenburgische Rath Martin Friedrich Seidell zu vermehrung seiner Bibliothec also ausfertigen vnd verfassen lassen. Anno MDC.LX.* — Ita titulus. Foll. 2. et 3. legitur praefatio Martini Frid. Seidelii, qui ipse nomen suum subscripsit; fol. 4. a—5. a: Henrici Primi Imp. privilegium, dat. Merseb. d. 27. Maii ann. 936.; fol. 5. b—6. a: Privilegium Rudolphi Saxonis, dat. Berolini, 1319. am nechsten Sontage vor St. Gallentage; fol. 6. b—8. a:

Extract Keyzers Caroli Quarti privilegii, so er diesem Lande Niederlausnitz ertheilet hat (s. l. e. a.) — Fol. 9. a. opusculum ipsum incip. *Wiewol man nichts gründliches vom herkommen der alten Laufitzer cet.* Explic. *welches 200 fl. ausgetragen.* Subscripsit Seidelius haec verba: *Alhier endet sich her Mag: Barthii weiland Rectoris Scholae hernach Pfarrhers zu Guben seel. Auffsatz.* Cf. ea, quae in praefatione operis fol. 2. a. leguntur.

- b) [fol. 60. b—64. a.] *Fragmentum brevis chronicae Gubenensis, cuius hic est titulus: Aufs des alten Burgemeister Johann Kühnen seel. Calender.* Pertinet hoc fragmentum a d. 8. Martii ann. 1609. usque ad ann. 1660.  
c) [fol. 65. a—104. b.] *Aliud fragmentum sub titulo: Extract aus Herren Burgemeister Nicol. Appels Annaibus.* Pertinet ab anno 1550. usque ad 1607.  
d) [fol. 105. a—110. a.] *Aliud fragmentum, cuius hic est titulus: Extract aufs Herrn Barthol. Kümmels Buche.* Complectitur annos 1602—1648.  
e) [fol. 110. a—114. b.] *Extract aus Johann Francens jun. Haufs Calender.* Complectitur annos 1609—1660.  
f) [fol. 115. a—116. b.] *Extract aufs Jobi Vincelii Warhafftigen bericht der Wunder-Zeichen.* Pertinet haec narratio ad ann. 1535.  
g) [fol. 117. a—121. a.] *Varia notata, maxime de civibus Gubenensibus.* — Caeterum in fronte libri insignia gentis Feuerlinianae (?) conspiciuntur.

#### DXCVII.

[Rep. IV. 4. 102.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte scriptus, folior. 68, quorum 1. b. 25. b. 33. b. et 34. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—33. a.] *Denckwürdige Sachen der Stadt Guben, Welche bei der am 5. Aug. Anno 1701. geschehenen, und ohne Schaden abgegangenen Abnahme des Knauffes und Fahnen hiesigen Kirchthurms in dem Knauffe gefunden worden.* — Incip. *Nachdem des unsehlige Kriegerwehfen sich anno 1618. in Böhmen angeschlossen cet.* Explic. *hanc alis o bone Jova tegas. 1701.*  
b) [fol. 35—68.] *Denckwürdige Dinge der Stadt Guben, welche nebst denen darinnen gefundenen memorabilibus bey der d. 5. Sept. Anno 1701. beschehenen Auffsetzung des Knauffes und der Fahnen in dem Knauffe verwahrlich der geliebten Posterität zur Nachricht beygelegt worden.* — Incip. *Dess unsere geehrte seelige Vorfahren hievor cet.* Explic. *von nun an bis in Ewigkeit. Pf. CXXI. 7. 8.*

#### DXCVIII.

[Rep. IV. 8. 114. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte scriptus, olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii asservatus, folior. 62, quorum 6. b. 18. a. 20. 21. a. 23. b. 30. a—35. a. 36. 48. b. 60. b. et 62. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—35. b.] *Anonymi Grünhaynscher Geschichts-Calender.* Incip. *George von Geyer 1534. cet.* Explic. *so anders gebaut gehoben worden.*  
b) [fol. 37. a—62. a.] *Anonymi Extract aufs einer kurzen Chronica und Beschreibung, welche verfertigt hat Sylvester Kundtmann; was sich bey denen XII Chur-*



fürsten aus dem Haufe Sachsen von Anno Christi 1424. bis 1656. zur Zeit Ihrer Regierung von Ihnen Denckwürdiges begeben und zugetragen. [Typis descriptus est hic liber Dresd. et Budiss. 1670.] Incip. *Es ist aus den bewehrten Historien-schreibern bekannt cet.* Explic. *Vic. Präf. der Cammer.*

## DXCIX.

[Rep. IV. fol. 33. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 136, quorum 1. b. et 131. b. — 136. scriptura vacante. Continentur:

*Chronica der Stadt Hamburg aus alten Reccessen und glaubwürdigen Historien zusammengelesen durch Adamum Tratzigern der Rechten Doctorn und Syndicum der Stadt Hamburg, nachmals Fürstl. Holsteinschen Rath und Cantzler.* Incip. *Hamburgk light im lande Stormaren, welches von dem Wasser Stora seinnen Nhamen hadt cet.* Explic. *in Odensee, bei seinen väter Khonnig hannsen.* Pertinet haec chronica usque ad ann. 1559. Subscriptio haec est: *Ab-solutum est hoc opus Hamburgae Anno 1559. die 29. Decembris.*

## DC.

[Rep. IV. 4. 64. c.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 58, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

*Ein kurtzer, einfältiger Bericht der Stadt Heckstädt, in 18 Capitel verfasst, und Anno 1564. zusammengetragen durch Andrean Hoppenrod.* Ita titulus. Post indicem capitulum [fol. 2. a.] opus ipsum fol. 2. b. incip. *Es sind mancherley Meinungen und Opinionen von dem Nahmen dieser Stadt cet.* Desinit hic liber capite 18., cuius inscriptio tantum legitur haec: *Von fürnehmen Geschlechtern und Familien, auch gelehrten Leuthen, so hier geböhren und gezogen seynd.* — Pertinet usque ad ann. 1566.

## DCI.

[Rep. VI. 4. 23.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte scriptus, folior. 131, quorum 23. b. 40. b. 45. b. 50. b. 59. 92. b. et 93. a. scriptura vacante. Continentur hoc libro, qui olim bibliothecae Kreyfsigianae adscriptus fuit, haec:

- a) [fol. 1. a — 91. b.] JOANN. GOTTLÖB MÜLLERI *Collectanea Herzbergensia curiosa, incepta d. 1. Jan. 1706.* Ita titulus, qui fol. 1. a. legitur. Qui fol. 1. b. habetur titulus, hic est: *Der alten löblichen Chur-Stadt Hertzberg Beschreibung und Vorfstellung, auf E. E. Vefien und Wohlweisen Rathes sonderliches belieben in 4 Abtheilungen verfasst mit Grundt- und Abriffen, auch bewehrten Documenten erleutert durch Sr. Königl. Majestät in Pohlen u. Churf. Durchl. zu Sachsen wohlbestellten Imposit-Einnehmer und auch des Rathes Joh. Goutlob Müllern.* — Incip. post indicem [fol. 2. et 3.] fol. 4. a: *In welchen Lande undt unter welcher Elevat. Poli die Stadt Hertzbergk eigentlich gelegen cet.* Explic. *ist grün von D.... verguldt (?).* Fol. 91. alius index habetur.
- b) [fol. 92. a — 107. b.] *Anonymi Kleine Cottbusische Chronick bis 1603.* — Fol. 93. b. haec adnotata sunt: *Eben*

*diese kleine Chronick ist erst lateinisch geschrieben, hier aber etwas verändert und vermehret, und ist solche bey des Manlii Lusatia zugeschrieben befindlich.* — Chronica incip. *Es kan die Weisheit und fleiß den Menschen ohne Gottes Hülffe nichts heylsames thun cet.* Explic. *doch ohne Schüler und Geleite.*

- c) [fol. 108. a — 131. b.] *Die am zweyten Lutherischen Jubeljahre erneuerten Gräber der Bitterfeldischen Diaconorum, bey dem Grabe des Wohl-Ehrwürdigen, Grofs-Achtbarn und Wohl Gelahrten Herrn Christian Hammers, Treuverdienten Diaconi in Bitterfeld, seines herzlich geliebten Praeceptoris den 3. Aug. 1717.* [Kreyfsigius adscriptis verba: *nebst einigen Nachrichten von Privat, Serie derer Bitterfeldischen Superintendenten und Pasiorum*] unter vielen Hindernissen eiligst entworfen von M. J. Hermann, Bitterfeld. Pafst. Altjefsnitz. Ita titulus. Incip. *Es hat ein gewisser Icus, auf dessen Nahmen cet.* Explic. *so lange als Gott wil noch am leben.*

## DCII.

[Rep. I. 8. 101.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii asservatus, folior. 103, quorum 1 — 3. 4. b. 5. b. et 97 — 103. scriptura vacante. Continentur:

*RERUM LAUBANENSIVM INDICES CONGESTI A CASPARO HEINRICO HEINO. 1707.* Ita titulus. Incip. fol. 6. a: *Non nobis solum nati sumus cet.* Explic. *de me praestare possum. Vale.*

## DCIII.

[Rep. III. fol. 15.]

Codex chartaceus saec. XVI. totus iis litteris exaratus, quas nos *Fraktur* appellamus, folior. 22, quorum 1. 2. b. et 20. b. — 22. scriptura vacante. Continentur:

*Belagerung der Stadt Leiptzick Vnd was sich inn der Stadt teglichenn tzugetragenn. Actum Anno Taufent Fünffhundert Sechs und wirtzig vnd Sieben vnd wirtzig.* Ita titulus. Auctoris nomen nusquam legitur. Incip. *Zu wissenn Nachdem der Durchlauchtigst Hochgebornne Fürst vnnnd Herre, Herr Moritz Hertzog zu Sachsen cet.* Explic. *Vnd der Stadt Policei, wiederumb auffgericht wordenn.* Tum subscripta leguntur haec verba: *ETIAM INIQUA PAX IVSTISSIMO BELLO ANTEFERENDA.*

## DCIV.

[Rep. II. 4. 139.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunt. luculenter scriptus, totus iis litteris, quas nos *Fraktur* appellamus, exaratus, inscriptionibus et litteris initialibus auratis, folior. 168, quorum 1 — 3. 4. b. 84. 159. b. 160. a. 164. b. — 168. scriptura vacante, et 4., in quo titulus legitur, membranaceum est. Continentur:

*Warhafftige Beschreibung der Stadt Leiptzick, So im Osierlande vnnnd Meiffen die Furnemste vnd Heubtstadt Durch Vtrich Groffen den Eltern, Weilannndt der Churfürstlichen Landt Schuln zu Grim Vorwaltern Anno MDLXXXVII.* Post praefationem et dedicationem ad Christianum Ducem Saxon. [fol. 5. a — 8. b.] ipsum opus fol. 9. a.



incip. *Leipzig die wohlhabende, Volckreiche, Hochberühmte und Weit bekante Gewerb Stadt, So izt im Ofser Lande zwischen der Mulda und Sala, cet. Explic. sey lob, Ehr, Preis, Sieg und Herschafft, zu ewigen Zeiten. Amen.* Tum carmen sequitur sex versuum, quod incip. *Wan Christianus Christum ehrt cet. Explic. Die Vnderthanen seint Freuden Voll.* —

## DCV — DCIX.

[Rep. VI. 4. 25.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, quinque voluminibus absolutus. Primum volumen constat foliis 159, quorum 1. b. 100. b. 128. b. 143. b. 144. b. 145. b. 147. b. 148. b. 150. b. et 152. b. vacua sunt. Secundum volumen habet 281 folia, quorum 2. b. 3. b. 42. b. 43. b. 64. b. 73. b. 114. b. 153. b. 154. b. 155. b. 156. b. 157. b. 158. b. 159. b. 160. b. 162. b. 163. b. 164. b. 166. b. 167. b. 168. b. 169. b. 170. b. 177. b. 184. b. 188. b. 191. b. 192. b. 193. b. 194. b. 195. b. 196. b. 197. b. 198. b. 199. b. 200. b. 235. b. — 237. b. et 258. b. scriptura vacat. Tertium volumen absolvitur 473 foliis, quorum pleraeque paginae aversae scriptura vacat. Quartum volumen foliorum est 383, aversis paginis fere omnibus scriptura vacuis, quod etiam accidit in quinto volumine, quod 420 foliis absolvitur. Continentur:

ANDREAE HÖHLS, *Bürgers u. E. E. Rath's Burgheller-Schreibers*, ANNALES LIPSIENSES. Ita titulus. Pertinent hi annales ab ann. 1218. usque ad 1663. Sed multorum annorum annales temporis iniuria interciderunt. Volumine I. habentur anni 1218 — 1631. [sed relatio de prioribus horum annorum admodum sterilis est.] Vol. II. continentur anni 1632 — 1638. Vol. III. anni 1639. 1640. 1643. 1644. Vol. IV. anni 1647 — 1652. Vol. V. anni 1657 — 1661. et 1663. — His annalibus, tanquam primario historiae Lipsiensis fonte, usus est Jo. Jac. Vogelius, ex cuius bibliotheca in nostram translata sunt. Vid. Vogelii Annal. Lips. praefat. pag. 4., ubi haec leguntur: *Ungesähr vor dreißig Jahren hatte ich das Glück, von denen Höhlischen Erben und Kindes-Kindern einen ganzen Kasten voll alte Briefe, Documenta, Programmata und Carmina, worunter Andreä Höhls, alten Bürgers und Klingenhändlers, hernach E. Edl. Rath's Burgh-Keller-Schreibers, geschriebenes Leipzigsches Chronicon war, so aus etlichen Bänden bestunde. — Dieses hatte sein Vater Marcus Höhl, Bürger und Schuhmacher in Leipzig (welcher Anno 1539. zu Bozen in Italien gebohren, dahero man ihn den Welschen Schuster nennete, und in Leipzig 1611. den 27. Martii im 72. Jahr seines Alters verschieden war) angefangen, und gedachter sein Sohn mit rühmlichen Fleiß bis an seinen erfolgten Todt, Anno 1664. d. 17. Martii von Jahren zu Jahren continuiret.* —

## DCX.

[Rep. IV. 4. 64. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 73, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

Sebastiani Dreueri Senatoris Lipsiensis *Annales Lipsienses*. Autographum auctoris. Pertinent hi annales ab anno 1643. usque ad 1667. — Incip. *Den 22. Januarii A. 1643. gegen 5 Uhr frühe morgens cet. Explic. Lutheranus non natus, sed factus.*

## DCXI.

[Rep. VI. 4. 26.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 111, quorum 1. b. 2. a. 23. a. 27. b. 28. b. 33. b. 34. b. 35. a. 38. b. 41. a. 44. b. — 47. b. 48. b. 49. b. 50. a. 51. 53. 54. b. — 57. a. 58. a. 59. a. 61. a. 64. 65. b. — 68. a. 70. b. — 72. a. 73. a. 74. 75. 77. 78. b. 79. b. 83. a. 84. 86. a. — 90. a. 91. a. 92. a. 93. a. 94. a. — 96. a. 97. a. — 99. a. 100. a. 103. a. 106. b. et 108. scriptura vacat. Continentur:

ANONYMI COLLECTANEA AD HISTORIAM LIPSIENSEM. Pertinent ad annos 1680. et 1681. Incip. *Ao. 1680. den 27. Juny hat man zu Leipzig cet. Explic. haben als Abgesandte darinnen geseffen.* — Fuit hic liber olim in bibliotheca Jo. Jac. Vogelii.

## DCXII.

[Rep. VI. 4. 24.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 603, quorum 17. b. 87. b. 130. b. 170. b. 193. b. 207. b. 250. b. 260. b. 269. b. 281. b. 340. b. 341. b. 395. b. 418. b. 460. b. 474. b. 492. b. 547. b. 554. b. 555. b. 565. b. et 598. b. scriptura vacat. Continentur:

FRAGMENTUM ANNALIIUM LIPSIENSIIUM A JO. JACOBO VOGELIO LIPS. 1714. et 1756. EDITORUM. Autogr. Auctoris. Incip. .... *nicht allein seinen Vetter, Landgraff Hermannum cet. [ed. 2. pag. 27. col. 1. lin. 12.] Explic. mit gold und silber reichen gewürckten Blumen.... [pag. 737. col. 2. lin. 48.]*

## DCXIII.

[Rep. VI. 4. 32.]

Codex chartaceus saec. XVI. et XVIII. exaratus, folior. 154, quorum 19. b. 20. b. 39. b. — 41. 47. 48. 52. b. — 56. 57. b. 80. 82. b. 83. b. 88. b. — 92. 95. b. 97. a. 103. 104. b. 107. 113. b. 116. b. 119. b. 120. b. 121. a. 122. b. 123. 129. 137. b. 145. b. 147. b. et 154. b. scriptura vacat. Hoc libro, olim bibliothecae Kreyfsigianae adscripto, continentur:

- a) [fol. 1. a. — 19. a.] LIPSIACA SEDITIO Anno Χριστοφορου 1593. Mense Maio exorta et Carminico descripta per Samuelem Calixtum Medelobacum Holsatum S. S. theologiae in Academia Wittebergensi studiosum. Wittebergae. Anno 1594. — Incip. fol. 2. a: *Si iuvat Historicos clarorum facta virorum cet. Explic. Nullo consequimur periturae temporis aevo.*
- b) [fol. 20. a. — 39. a.] Almae Universitatis Studii Lipzensis et urbis Liptzg descriptio per M. Conradum de Wimpina. Ita titulus. Incip. [post praefationem ad Senatum Lipsiensem] fol. 22. b: *Nunc mihi Calliope, precibus si flecteris ullis cet. Explic. date rem prolemque Et decus omne.*
- c) [fol. 42. a. — 154. a.] COLLECTANEA AD HISTORIAM MARIAEBERGAE OPPIDI SPECTANTIA. Quis haec collegerit, nusquam indicatur; hic illic a manu Kreyfsigii notulae adscriptae sunt.

## DCXIV.

[Rep. IV. fol. 1.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 264, quorum 1. 17. 65. 117. 118. 263. et 264. vacant scriptura. Semivacua sunt foll. 9. 10. 13. — 16. 18. — 20. 22. 23. 51. 52. 55. — 57.

61. 63. 66 — 71. 109. 114. 168. 171 — 189. 191 — 194. 197 — 207. 210 — 212. 214. 215. 217 — 221. 224 — 230. 232 — 236. 238 — 241. 243. 245. 247. 249. 253. 256. 260. et 262. Continetur:

*Chronicka in dem die Alergedenckwürdigsten geschit So sich innerhalb 455 jaren zu Leipzig zugetragen vnd begeben, von Anno 1175. pifs Anno 1630: seint 455 jar Alefs mit sonderm fleifs, vnd grofser Mühsamkeit, Aufs Alen alten geschriebenen und getruckten Sagen, aufs filen Chronicken vnd andern Büchern mit fleifs zusamen gelesen und gesammelt von jaren zu jaren Samt ein nützlichen Register dergleichen Chronicka zuvor nihe gesehen weil Leipzig gestanten. Durch Andreass Höhl von Leiptzig Anno 1630. Ita titulus. Incip. Leiptzig ist erpaut Anno 1175. cet. Explic. mit Pfelen vnd bretten neu gefast. Haec leguntur a fol. 64. a — 262. a. Pertinet haec chronica ab ipso auctore scripta ab anno 1175. usque ad ann. 1593. — [Foll. 2 — 63. leguntur rationes accepti et debiti.]*

## DCXV.

[Rep. II. 4. 138.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 142, quorum 1. 2. b. 4. b. 93. b. 94. et 121 — 142. scriptura vacant. Continetur haec:

- a) [fol. 2. a — 93. a.] *Kurtze beschreibung Vom ursprung und Erbauung der Stadt Leiptzig Beneben Den Annalibus Was sich darinnen von Jahr zu Jahr fürnemlich zugetragen. Ita titulus. Auctoris nomen nusquam legitur. Continuata est chronica usque ad annum 1627. Post praefationem ad lectorem [incip. fol. 3. a. Günstiger Leser, es haben weise Leute je vnd allzeit, nicht eine geringe schande zu sein erachtet cet.] et post carmen de insignibus civitatis Lipsiensis [quod incip. Ein offner Helm Tugend bedeut Die mit grofser Geschicklichkeit cet.] incip. opus ipsum fol. 5. a. his verbis: In der Landart, do itzund die weit berühmte Handelsfiatt Leipzig erbauet stehet cet. Explic. am Lazareth an einen Weidenbaum sich selbst erkencket.*
- b) [fol. 95. a — 97. b.] *Extract aus dem gegebenen Fürstlichen Sächsischen Abschiede zwischen dem Rathe und der Burgerschaft alhier. Incip. Vor das grofse geleute zu Bestattung cet. Explic. vnd vor Alters herkommen ist gehalten worden. publicatum cet.*
- c) [fol. 97. b — 104. b.] *Der Stadt Leiptzig Willkühr. Incip. Welche Jungfraw oder Junger gefell cet. Explic. nicht weggeben, weil es par gelt ist.*
- d) [fol. 104. b — 107. b.] *Weychbilde der Stadt Leiptzig wie es Hertzog Georg erkläret vnd erstreckt hatt. de ao. 1504. Incip. Von Gottes Gnaden Wir George cet. — thuen kund allermenniglichen dafs wir unsern Lieben Getreuen Dem Rathe vndt gemeiner Stadt Leiptzig Ihr aufgesetzt Weichbilde cet. Explic. unsern Ambleuten vnd sonst iedermenniglich cet. cet.*
- e) [fol. 108. a — 111. b.] *Keyserlich [Maximilian] privilegium der Jahrmärkte vnd Niederlagen der Stadt Leiptzig d. d. 23. Jun. 1507. Incip. Wir Maximilianus cet. cet. bekennen — Nachdem wir hievor anrufen vnd bitten cet. Explic. unableflich zu bezahlen verfallen sein fol. Mit urkundt cet.*

- f) [fol. 112. a — 113. a.] *Hertzog Georgen Brieff wegen der Ober vndt Niedergerichte. de ao. 1507. Incip. Wir cet. cet. bekennen, das wir aus Vielen nützlichen Vrsachen, vnd sonderlich in ansehen cet. Explic. Erben vnd Nachkommen gefehrdet werden sollen cet.*
- g) [fol. 113. a — 118. a.] *Carmen aliquod anonymi auctoris, cui titulus: Historia von Erhart Braunen, Burgern alhier vfm Alten Neumarkt vnd einen Fuhrmann sub annum 1541. Incip. Einesmals zu Leiptzig ein Burger was cet. Explic. Der nicht bekam sein wiederpart.*
- h) [fol. 118. b — 120. b.] *Verlauff der Disputation zwischen D. Martin Luthern vndt D. Iohan Eck alhier Vffm schlofs gehalten Ao. 1519. Incip. Als D. Iohan Ecke ein frecher trotziger vnd vermessener Man cet. Explic. solle niederlegen, wie auch folgens gesehen.*

## DCXVI.

[Rep. III. fol. 5. d. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 68, quorum 57. b. 65. 66. b. et 68. b. scriptura vacant. Continetur:

*Supplement zu Schneiders Leipziger Chronica bis auff Jahr 1717. Ita titulus. Incip. Geisil. Doctores. Hr. Dr. Wolfgang Herder cet. Explic. auff der Oster Messe.*

## DCXVII. — DCXXV.

[Rep. VI. fol. 16.]

Codices chartacei novem, saec. XVIII. scripti, quibus continentur:

VARIA AD HISTORIAM URBIS ET UNIVERSITATIS LIPSIIENSIS SPECTANTIA A JOANNE JACOBO VOGELIO COLLECTA ET SCRIPTA. Singula vero haec sunt:

Vol. I — IV.

*Leipzigerisches Geschicht-Buch, das ist eine gründ- und ausführliche Beschreibung der weltberühnten Königl. und Churfürstl. Sächsischen Gewerb- und Handelsfiatt Leiptzig, das ist dieser belobten Stadt Nahmen, Ursprung, Situation, unterschiedene Einwohner, Erbauung, Erweiterung, Aufnahme und Flor, geisil. und weltl. Gebäude, Hoher Landesherrschaft und Beherrschung, Kirchen und Schulen Staat, Policey oder Weltl. Regiment, Universität und viele andere Herrlichkeiten, gelehrte Leute, vornehm und alte Geschlechter, und endlich wohl verdiente Lobeserhebungen, mit beygefügt vielen Päpfil. Kayserl. Königl. Chur- und Hochfürstl. der Stadt verliehenen Diplomatus Privilegien und Urkunden bekräftiget, an Zwölff Büchern eröffnet, Alles aus raren Archiven, unverwerflichen alten Documenten, bewährten Historicis, sowohl geschriebenen als gedruckten Leipzigerischen Chronicken, wie auch selbst eigener Erfahrung durch unermüdetes Nachsuchen zu der Stadt Leiptzig ewigen Nachruhm und weiteren Verherrlichung colligiret und zu Druck befördert durch M. Joh. Jacob Vogeln, Lips. Ita titulus, qui Vol. I. fol. 1. a. legitur. Alius fere similis titulus eod. vol. fol. 13. a. habetur. Notum est, huius operis amplissimi exiguum tantum partem typis esse descriptam [paginae 262, fol.]; vid. Weinarti librum: Versuch einer Litteratur der Sächsischen Geschichte*



und Staatskunde, Tom. I. pag. 204. sq. Iam quae Vol. I. leguntur, pertinent usque ad pag. 252. col. 2. lin. 54. exemplaris typis descripti. Desinit enim hoc volumen in verba: *in welchen die Türcken fünff bis sechs mahl.....* Habet illud 189 foll., quorum 6. b. 13. b. 80. b. 82. b. et 139. b. scriptura vacant. — Vol. II. incipit ab iis ipsis verbis, quibus desinit exemplar typis descriptum [lib. V. cap. 3.]: *Weil nun solcher gestalt der edle Saame göttl. Wortes cet.* Pertinet usque ad lib. VI. cap. 3., quod explic. verbis: *im folgenden Capitel zu entwerffen.* Hoc volumen constat 318 foliis, quorum 10. b. 12. b. 26. b. 49. b. 58. b. 77. b. 148. b. 152. b. 169. b. 181. b. 192. b. 260. b. 290. b. et 317. b. vacua sunt. — Vol. III. eadem fere continet, quae in secundo leguntur, sed accuratius scripta et rarius emendata, ita ut auctor hic alteram operis sui recensionem exhibuisse videatur. Incip. *Weil nun solcher gestalt cet.* Explic. *des blühenden Wohlstandes dieser Stadt.* Hic tomus constat 659 foliis, quorum 1. b. 19. b. 37. b. 124. 125. 126. b. — 128. b. 210. b. 220. b. 236. b. 239. b. 315. b. 330. a. 347. b. 358. b. 382. b. 384. b. 407. b. 451. b. 482. b. 483. b. — 484. b. 509. b. 523. b. 525. b. 527. b. 528. b. 573. b. 585. b. 587. b. 590. b. 623. b. 640. b. et 643. b. — 659. scriptura vacant. Typis descripta sunt haec: a) [post fol. 529.] Leges et statuta scholae senatoriae ad D. Thom. revisa et denuo sancita, Lips. 1634. 4. b) [post fol. 562.] Mandatum quoddam Senatus Lips. d. 11. Septembr. 1680. fol. c) [post fol. 595.] Der Stadt Leipzig Armen-Ordnung. Leipz. 1704. 4. — Vol. IV. continet: *Das siebende Buch. Von der Hochlöbl. Universität zu Leipzig.* Incip. *Dafs die Hochlöbliche Universität vor vielen andern cet.* Explic. *Jo. Burchard Mencke.* Hic tomus constat 572 foliis, quorum 1. b. 6. — 18. 19. b. 22. b. 30. b. 31. b. 32. b. 33. b. 36. b. 39. b. 41. b. 43. 44. b. 47. b. 52. b. 55. b. 59. b. 60. b. 62. b. — 63. b. 68. b. 69. b. 79. b. — 80. b. 86. 94. b. — 95. b. 99. b. 106. b. 107. b. 109. b. 112. b. 114. 116. b. 118. 124. b. 125. b. 129. b. 136. b. 141. b. 145. b. 146. b. 147. b. 150. — 157. 159. — 161. 164. b. 165. a. 177. b. 178. b. 186. a. — 189. b. 197. b. 198. b. 202. — 204. 207. b. — 211. b. 212. b. 214. b. 218. 219. 232. b. 233. b. 242. b. 244. b. 252. 253. 255. b. 256. b. 271. 272. 273. b. 282. — 286. 295. b. 296. b. 301. b. 309. b. — 311. b. 312. b. — 313. b. 348. 349. 350. b. 360. b. 361. b. 364. b. 366. b. 367. a. 368. b. 369. a. 374. b. 376. a. 378. a. 418. b. 419. 420. b. 421. b. 425. b. 429. 430. 433. b. 436. 439. b. 440. a. 441. b. 442. b. 443. b. 445. b. 446. b. 449. b. 468. b. 478. b. 479. b. 481. b. 491. b. 537. b. 538. b. et 564. — 572. scriptura vacant. Typis descripta haec insunt huic volumini: a) [post fol. 18.] Das dritte Jubelfest der Universität Leipzig. 1710. 4. b) Historisches Jubellied am dritten Jubelfest d. Univ. Leipzig. Leipz. 1709. 4. c) [post fol. 22.] Der Hertzoge zu Sachsen. Der Churfürsten zu Sachsen cet. Pannier und Schilder. (s. l. e. a.) 8. d) [post fol. 50.] Francisci Junii Academia. Ad calcem adiectus est academiæ totius Europæ sen orbis Christiani catalogus. Heidelberg. 1687. 4. e) Joann. Bened. Metzleri carmen ad iubil. tert. Univ. Lips. fol. f) Herm. Kirchneri de fatalibus academiæ dissipationibus ac ruinis oratio. Marpurgi 1610. g) [post fol. 56.] Casp. Frid. Schambergii oratio de felicitate Acad. Lips. Lips. 1709. fol. h) [post fol. 71.] Caroli V. Imp. Confirmatio privilegiorum Acad. Lips. August. 1548. fol. i) [post fol. 127.] Leges alumnorum in academia Lips. denuo publicatae anno 1690. 4. k) [post fol. 306.] Nothwendiger kurtzer Bericht auff die

Frage, Ob die Juristen-Facultät zu Leipzig in peinlichen Fällen rechtlich zu sprechen befugt sey? Lips. 1638. 4.

Ut ex titulo huius operis, quem supra commemoravimus, apparet, *Vogelius* illud duodecim libris absolvere in animo habuit. Quae de Universitate Lipsiensi agunt, septimo libro sunt conscripta, sed nondum in iustum ordinem redacta, ita ut quae quarto et quinto volumine leguntur, silva tantum illius libri esse videantur. Ut conspectus operis, qui Vol. I. fol. 2. a — 6. a. legitur, docet, auctor illud ita instituerat:

*Das achte Buch. Von Ziehrath und Herrlichkeiten, damit die Stadt Leipzig vor andern Städten geziehret und begnadiget.*

*Das neunte Buch. Von gelehrten und berühmten Männern, die zu Leipzig geböhren, floriret, dem gemeinen Wesen, der studirenden Jugend und dem gantzen Lande mit gutem Nutz gedienet.*

*Das zehende Buch. Von vornehmen Geschlechtern und Familien, so theils abgestorben, theils annoch am Leben.*

*Das elffte Buch. Von allerhand Krieg und Unglücksfällen, so die Stadt Leipzig zu Kriegs und Friedenszeiten betroffen.*

*Das zwölffte Buch. Von Lob und Ruhm, so dieser Stadt in gelehrter Leute Schriffien hin und wieder gegeben wird.*

Ad hos libros constituendos et scribendos *Vogelius* ea collegisse videtur, quae in ceteris voluminibus continentur.

#### Vol. V.

VARIA RES ACADEMIAE LIPSIENSIS CONCERNENTIA. Folia sunt 669, quorum 1. b. 17. b. 23. 24. 25. b. 33. b. 58. b. 59. b. 73. — 75. b. 76. b. 77. b. 81. b. 83. b. 94. 95. b. 112. — 114. 117. b. 121. a. 123. b. 160. b. — 164. b. 165. b. 166. b. 169. 173. 174. b. 178. b. 181. b. 182. b. 183. b. 206. 210. 220. 222. b. 226. 229. b. 230. b. 237. 238. 239. b. 241. b. 244. b. 247. b. 248. b. 256. b. 260. b. 269. b. 272. b. 278. 279. 284. b. 285. b. 286. b. 287. b. 288. b. 291. b. 292. b. 298. b. 299. b. 314. b. 315. b. 316. 317. 321. b. 324. 327. b. 332. b. 337. b. 338. b. 339. b. 342. 343. 344. b. 348. b. 349. a. 359. a. — 362. 376. b. 380. b. 381. 383. b. 386. a. 387. b. 389. b. 392. b. 394. b. 402. 408. b. 411. b. 414. 415. b. 416. 423. 425. 428. b. 430. a. 434. 435. 438. b. 439. b. 442. b. 445. b. — 448. b. 449. b. 452. — 454. 458. b. 476. b. 479. 480. 487. b. 497. b. 501. b. 502. 504. b. 506. 509. 518. b. 532. b. 533. 534. b. 535. b. 538. b. 543. 544. b. 549. b. 551. b. 554. b. 559. b. 560. 561. 566. b. 573. 575. b. 577. 578. b. 591. — 593. 594. b. 613. 615. b. 618. b. 619. 630. a. 631. b. 646. b. 658. b. et 659. b. — 669. scriptura vacant. Typis descripta haec sunt: a) [post fol. 463.] Leges pro convictoribus mensarum communium in collegio Paulino Academiae Lipsiensis, publicatae d. 29. Sept. 1616. 4. b) Eadem recognitae et denuo publicatae Cal. Mart. 1661. 4. c) Leges alumnorum in Academia Lipsiensi, denuo publicatae, a. 1661. 4. d) [post fol. 496.] L. Joachimi Felleri oratio de bibliotheca Academiae Lipsiensis Paulina, Lips. 1676. 4. e) [post fol. 497.] Odarum in theatri anatomici auspiciis Magnifici Academiae Lipsiensis Senatus recens exstructi solenni dedicatione d. 10. Sept. A. O. R. 1704. publice modularum biga. 4. f) Joh. Chn. Schambergii programma, quo anatomicas demonstrationes solennes in foemineo cadavere d. 25. April. 1706. celebrandas indixit, Lips. 1706. fol. g) [post fol. 504.] Der löblichen Universität Leipzig vernewerte Ge-



richts-Ordnung, d. 24. Jan. 1641. 4. h) [post fol. 537.] Martini Rineckhardi Vulcanus Academicus Lipsiensis, Lips. 1616. 4. Manu scripta haec sunt:

- a) [fol. 1. a — 12. b.] *Nomenclatura Visitorum Executorum Statutorum Facultatis Philosophicae in Academia Lipsiensi.*
- b) [fol. 13. a — 16. b.] *Taxatores lectionum et collectores pastus.*
- c) [fol. 17. a — 22. b.] *De promotoribus in facultate Philosophica.*
- d) [fol. 25. a — 32. b.] *Acta M. Werners Tageders de Cofsfeldia cum facultate philosophica in Academia Lipsiensi, ann. 1460. fgg.*
- e) [fol. 33. a — 72. b.] *Agenda facultatis philosophicae Academiae Lipsiensis.*
- f) [fol. 75. a — 93. b.] *Excerpta quaedam e libris conclusorum facultatis philosophicae, ab anno 1437.*
- g) [fol. 95. a — 121. b.] *Statuta communitatis philosophicae in Academia Lipsiensi renovata et confirmata, ann. 1617.*
- h) [fol. 122. a — 160. a.] *Excerpta nonnulla ex matric. I. facult. philosophicae. Ad ann. 1631. mense Aug. finiente copiose describitur urbis et academiae periculum, et quomodo actum fuerit cum Tillio de urbis et castri deditione.*
- i) [fol. 165. a — 168. b.] *De ritibus obsoletis, abolitis et hodiernis usitatis Academiae Lipsiensis.*
- k) [fol. 171. a — 172. a.] *De depositione.*
- l) [fol. 174. a — 176. b.] *De missa et offertorio Universitatis.*
- m) [fol. 182. a — 501. a.] *Von Universitäts - Gebäuden.* [Acta nationis Polonicae contra M. Joh. Cratzberg Hirschberg. Maioris Collegii Colleg. et Clericum, ann. 1442. Excerpta ex libro conclusorum ad collegium maius pertinente. De Collegio Petrino. De collegio minori Principum. De collegio B. Mariae virginis. Testamentum M. Joh. Ottonis de Munsterberg, primi Rectoris in Academia Lips. de ann. 1416. De collegio novo, alias rubro. De collegio Paulino. De bibliotheca Paulina.]
- n) [fol. 503. a — 532. a.] *Von Conciliis Rectoris, Professorum s. perpetuo, und decemvirorum.*
- o) [fol. 535. a — 565. b.] *Von Procancellariat und Promotionibus in vier Facultäten.*
- p) [fol. 566. a — 618. a.] *Von Jurisdictione, Privilegiis, Freyheiten, Statuten, Gebräuchen und löblichen Ordnungen und Gesetzen, wie auch andern Herrlichkeiten der wohlöbl. Univers. zu Leipzig.*
- q) [fol. 620. a — 630. b.] *Von Glück und Unglück, so die Universität betroffen.*
- r) [fol. 631. et 632.] *Von Lob und Ruhm der Universität.*
- s) [fol. 633. a — 659. a.] *Omnium Academicarum et quarundam illustrium scholarum totius Europae, Erectiones, Fundationes et Confirmationes a Pontificibus Imperatoribusque Romanis, Regibus, Reginis, Episcopis, Principibus, Electoribus et Ducibus, ac Civitatibus Imperii, secundum temporum seriem ac successionem. Adiecti sunt et praecipui earundem Rectores Authores,*

*Instauratores, egregia ornamenta atque lumina, Autore M. Wolffgango Iusto, Francofurt. 1554.*

Vol. VI.

MATRICULAE RECTORALES ACADEMIAE LIPSIENSIS PRIMA ET [fol. 357. a.] SECUNDA. Hoc volumen constat 593 foliis, quorum 1. b. 2. 301 — 356. 357. b. 358. et 537 — 584. scriptura vacat. Pertinent hae matriculae ab ann. 1409 — 1601.

Vol. VII.

Hoc volumine 145 foliorum, quorum 1. b. 10. 13. 54. 55. 80. b. 81. 87. b. 88. b. 94. b. 116. 117. b. 119. b. et 120. scriptura vacat, continentur haec:

- a) [fol. 1. a — 9. b.] *Statuta Universitatis Lipsiensis.*
- b) [fol. 11.] *Vergleich des Raths mit der Universität wegen der Gerichte über die Studenten in grossen und peinlichen Sachen, dat. Dienstag nach Kiliani 1466.*
- c) [fol. 12.] *Churfürstl. Confirmation über den Vergleich der Universität mit dem Rathe, dat. Meissen, Mittwoch ad vincula Petri, ann. 1468.*
- d) [fol. 14. a — 21. b.] *De privilegiis studiosorum Lipsiensium Academiae ad Ducem Georgium Saxoniae principem.* [Haec saec. XVII. ineunte scripta sunt.]
- e) [fol. 22. a — 52. b.] *Bedencken, welches wegen der Gebrechen und Mängel der Universität auff gnädigsten Befehlich Churfürst Augusti anno 1579. von der Universität zu Leipzig abgefasst und unterthänigst eingeschicket worden.*
- f) [fol. 53.] *Der philosophischen Facultät Bedencken, so sie 1579. den 21. Martii in Conventu Gregoriano be-rathschlaget.*
- g) [fol. 56. a — 87. a.] *Variae litterae et acta de visitatione Univ. Lips. et de eius privilegiis, anni 1579.*
- h) [fol. 88. a — 94. a.] *Index nonnullarum formularum in Codice membranaceo a D. Johanne Fabri de Werda, Acad. Lips. Actuario, et successoribus suis consignatarum.*
- i) [fol. 95. a — 115. b.] *Visitationis Decretum anno Aer. Chr. cldxcviii. factum.*
- k) [fol. 117. a — 145. b.] *Acta Reformationum in Academia Lipsiensi habiturum.*

Vol. VIII.

FUNERA LIPSIENSIA SAECULI XVII. Hoc volumen absolvitur 675 foliis, quorum 12. b — 22. b. 674. et 675. scriptura vacat. In hac funerum Lipsiensium enumeratione desiderantur anni 1605. et 1606., quibus in foll. 12. b — 22. b. vacuus relictus est locus.

Vol. IX.

Hoc volumine 56 foliorum, quorum 1. b. 22. b. 32. b. 33. b. 34. b. 36. b. 39. b. 42. b. 46. b. et 52. b. scriptura vacat, haec continentur:

- a) [fol. a — 22. a.] *Excerpta aus einem alten Klosterbuche geschrieben von Martin Kramern, Kämmerern in dem Kloster zu St. Thomas in Leiptzk.*
- b) [fol. 23. a — 33. a.] *De Capella B. Mariae Virginis in praetorio Lipziensi.*
- c) [fol. 34. a — 39. a.] *Syllabus derer Ordensleute in den Augustinerkloster zu St. Thomas in Lipzk.*
- d) [fol. 40. a — 42. a.] *Privilegium novum Alexandri VI. Papae monasteriis Canonicorum regularium concessum, ubi etiam Habitum Sarrociū confirmat et alia pri-*

vilegia Canonici regularibus de benignitate Apostolica condonat. Dat. Romae, 5. Cal. Apr. 1495.

- e) [fol. 43.] *Hertzog Georgen zu Sachsen Mandat an den Probst zu St. Thomä D. Ulrich Pfiffner und den Rath zu Leipzig*, dat. Leipzig, Freitag nach Bartholomäi Apostoli 1529.
- f) [fol. 44.] *Eiusdem mandatum, quo vetitum est, ne conventicula haberentur*, dat. Dresd. Freytags nach Simonis und Judä 1529.
- g) [fol. 45. a — 46. a.] *Eiusdem Mandat wegen eines edirten und unter die Leipziger Bürger gebrachten Zwinglischen Tractats vom H. Nachtmahl, daß Christii Leib und Blut nicht wahrhaftig zugegen sey*, dat. Dresden, Freytags nach Simonis und Judä 1529.
- h) [fol. 47.] *Eiusdem Edict wegen Räumung der Stadt und Verjagung der Bürger, so Lutheri Lehre anhängig*, dat. Dresden, Montag nach Voc. Iucund. 1533.
- i) [fol. 48.] *Eiusdem Mandat wegen Begräbnis der Lutherischen*, dat. Dresden, Sonnt. Lütare 1533.
- k) [fol. 49. a — 50. a.] *Eiusd. Mandate der Eltern halber, die Kinder nach Wittenberg gesendet*, ann. 1533.
- l) [fol. 50. b.] *Eiusd. Mandat der Wiedertäufer halber*, ann. 1534.
- m) [fol. 51.] *Schreiben des Raths zu Leipzig an Hertzog Heinrichen zu Sachsen, wegen des Sacramentes unter beiderlei Gestalt, nebst Vorstellung*, Leipz. Sonnabends nach Veit 1539.
- n) [fol. 52. a.] *Eiusd. Schreiben an den Bischoff zu Merseburg*, Leipz. Sonnabends nach Veit 1539.
- o) [fol. 53. a.] *Sigismundi Episcopi Merseburgensis responsum*, dat. Merseburg, Sonnabends nach Osiern 1539.
- p) [fol. 53. b.] *Litterae Georgii Ducis Sax. ad Senat. Lips.* dat. Dresd. Freytags Damiani 1532.
- q) [fol. 54.] *Senatus Lips. responsum ad litteras Sigismundi, quas sub litt. o. recensuimus*; dat. Lips. Sonntag Quasimodogeniti 1539.
- r) [fol. 55.] *Litterae Mauriti Duc. Sax.*, dat. Dresd. Donnerstag den 4. Juli 1539.
- s) [fol. 56.] *Litterae Senatus Lips. de Iudaeis in urbem recipiendis*, dat. Lips. quarta feria post dominicam Lactare.

## DCXXVI.

[Rep. VI. fol. 16. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 584, quorum plurima vacua sunt. Hoc libro autographo continetur:

*Florilegium Genealogicum exhibens omnium et singularum illustrium Familiarum Lipsiensium stemmata, magna cura et opera collectum a M. Johanne Jacobo Vogelio, Lipsiensi, Pastore Panitzschensi, Sommerfeldensi et Althaynensi*. Ita titulus. Est opus magni laboris et multae industriae, ad quod supplendum auctor undique conquisiverat notitiam et materiam. Haec collectanea, scidulis modo maximis modo minimis scripta, servantur adhuc in bibliotheca nostra.

## DCXXVII.

[Rep. IV. 8. 108. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, folior. 71, quorum 1. b. et 2. b. scriptura vacat. Continentur:

*FLEURS DES HISTOIRES DE LIEGE*. Ita titulus, in quo etiam hae litterae pictae sunt: H. M. M., quibus auctor libelli designatus videtur. Eaedem etiam fol. 2. a. scriptae sunt sub carmine quodam [*Sonet. Au Candide Lecteur*], quod auctor opusculo suo praemisit. Opus ita divisum est: a) fol. 4. a. *Des Royx de tongre*; b) fol. 16. a. *Des ducs de tongre*; c) fol. 26. a. *Des Euesques de tongre*; d) fol. 41. a. *Des Euesques de liege* [usque ad ann. 1564.] Incip. *Sus ma muse par vert faicts* cet. Explic. *sur l'estime et...* (?)

## DCXXVIII.

[Rep. II. fol. 75.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 510, quorum 507. b. 508 — 10. scriptura vacat. Folia ab ipso librario numeris consignata sunt, sed fol. 114. bis numeravit. Continentur:

- a) *MAGDEBURGISCHE CHRONICON, ab anno Christi 47. usque ad ann. 1566*. Incip. fol. 2. a. *Von dem Ersten Anfange dieser Stadt Magdeburg Von Gottes Geburt Sieben und Vierzig Jar* cet. Explic. fol. 462. *der Haffer 6 Thaller*. In praefatione auctor anonymus haec scripsit: *Gott zu lobe vnd Meinenn Liebenn Herrn denn Scheppenn der Stadt Magdeburgk zur liebe vnd derselben Stadt Zur frommen habe Ich mennig Cronick oberlesen vnd habe darauß gesucht vnd gezogen diese nachgesetzte Stücke vnd schrift* cet. Scriptum est hoc chronicon subinde a coaevis scabinis, ipsarum rerum gestarum, quarum mentio fit, testibus, v. c. fol. 141. haec leguntur: *Die Burger — santen Siegfrieden von Stalle Iren Alten Burgermeister vnd mich* cet.
- b) [fol. 463. a — 472. a.] *Ein Cronica aller Thurnier wo wie vnnnd wen die in Deutschlanndt gehalten sein wordenn*. Auctor est *Hans Sachs*. Incip. *Eins Morgens In der Meyen tau Spacierte Ich durch ein grüne au* cet. Explic. *blühe vnnnd wachse Das wünschet Je von Nurmbergk Hans Sachsse*. Subscriptio haec est: *Also hast du lieber leser die thurnier so für Zeiten Ihm Reich gehalten findt worden vnnnd wolt Gott das solchs itzundt auch gehalten würden möcht es vielleicht besser im landen siehen*.
- c) [fol. 472. a — 507. a.] *Catalogus oder erzehlung der Herrn Burgermeister vnnnd Obersten Kemmerer Dieser Alten Stadt Magdeburgk so viel man derselbigen sich Immer biß da herr Hatte Erkundigen mogen*. Pertinet hic catalogus ab anno 1213. usque ad 1601. Incip. *Heidenreich von Sangerhausen* cet. Explic. *Jacob Kamraht*.

In priore libri operculo haec leguntur: *Johannes Reichardus Tieffenbach. Can. Ecc. SS. Pet. et Pauli Civ. Nov. Mog. 1682*.

## DCXXIX.

[Rep. III. fol. 17. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. accurate scriptus, folior. 674,

quorum 5—9. 10. b. 523. b. 539. b. et 585—674. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 10. a—522. b.] *Neue Merseburgische CHRONICA* in Drey Bücher abgetheilt, in welchem Ersten gehandelt wird von der alten Stadt Merseburg und Dessen Lande, als es noch in Heydenthum gestanden. In dem andern, wie es zur christlichen Religion gebracht, und nachmals, wie das Pabsthum darinnen eingeschlichen. In dem dritten, wie es zur wahren selig machenden Religion reformiret worden, Es werden auch alle Bischöffe und Administratores derselben bis auf den heutigen Tag beschrieben. Bey jedem Buch werden Annales zuletzt annectiret, darinnen berichtet wird, was von Jahren zu Jahre an diesem Orte vorgelauffen. Viel curiöse und denkwürdige Sachen werden hin und wieder mit angeführet, welche sonst nicht leicht zu finden, alles mit Fleiß zusammengetragen und verfertigt von Georgio Moebio, der heil. Schrift D. und P. P. bey der Universität Leipzig, vormalts Rectore bey dem Stiffts-Gymnasio zu Merseburg. Anno Christi 1668. Ita titulus. Praemittitur index fol. 1—4. Incip. *An den günstigen Leser. Ich bin von vornehmen Leuten cet. Explic. und blieben 2. Tage und Nacht allhier.*
- b) [fol. 523. a—584. b.] *Praegeri continuatio huius chronicae*, cuius hic est titulus: *CONTINUATIO der Neuen Merseburgischen Chronica, Welche ehemals von Herrn D. Georgio Moebio in 3 Büchern bis auff's Jahr Christi 1666. verfertigt [aber niemals in Druck kommen] nunmehr aber weiter fortgeführt worden von mir Gottfried Ludewig Prägern, gebürtig von Wolkenstein, p. t. Vicario der Bischöflichen hohen Stiffts-Kirchen zu Merseburg Anno 1733.* Incip. *In dem 8. Cap. des 3. Buchs haben Wir vernommen cet. Explic. über dem Trabanten-Thor einen Altan bauen, auff....* Pertinet haec continuatio usque ad d. 25. Mart. ann. 1735. —

## DCXXX.

[Rep. IV. 4. 61. f.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, folior. 171, quorum 1. b. 35. b. 36. a. 45. b. 46. a. 110. b. 113. 114. 120. 123. b. 126. b—128. b. 129. b. 133. b. 134. b. 144—147. 148. b. 150. b. 151. b. 155. b. 156. 157. b. 158. b—160. b. 161. b. 162. et 164. b—171. scriptura vacant. Continentur haec:

[Anonymi] *MEMORABILIA NUMBURGENSIA*. Ita titulus. Haec *Memorabilia* [certe fol. 1—110.] maxime ad historiam episcoporum et capituli Numburgensis spectant. Quae a fol. 111. a. sequuntur, de rebus et ecclesiasticis et civilibus Numburgensibus agunt; [fol. 111. a.] *Von der Kirchen zu St. Wentzel*; [fol. 112. a.] *Fundatio Templi Numburg. D. Wenzeslao consecrati*; [fol. 115. a.] *Bürgerliche Sachen*; [fol. 117. a.] *Nachricht von der Kirchen und Schuldiener Besoldung*; [fol. 122. a.] *Legate vor Kirchen- und Schuldiener*; [fol. 123. a.] *Legate der Bibliothek*; [fol. 129. a.] *Vergleich derer Diaconorum der Stadtkirche zu St. Wentzel in Numburg unter ihnen selbst, Wie es bey Krankheiten oder Ab-*

*sierben eines und des andern, und Auffwartung der andern Collegen, wie auch Theilung der Accidentien soll gehalten werden*; [fol. 134. a.] *Recefs, welcher bei gehaltenen Visitation der Kirch und Schulen in der Stadt Numburg Ao. 1655. ertheilt worden*; [fol. 148. a—164. b.] *Verschiedene Nachrichten, wie es mit den Predigten und der Feier unterschiedlicher Feste gehalten werden soll.*

## DCXXXI.

[Rep. IV. 4. 61. g.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte scriptus, cum picturis et insignibus heraldicis hic illic intersertis, folior. 464, quorum 1. b. 173. b. 200. b. 231. b. et 409. b. scriptura vacant. Continentur:

*VARIA CURIOSA ET MEMORABILIA DE EPISCOPATU ET URBE NUMBURG. ex variis MSctis aliisque autoribus studio collecta.* Ita titulus generalis. Singulorum scriptorum, quae ibi habentur, tituli hi sunt:

- a) [fol. 2. a.] *Betreffende insgesamt die Stadt Naumburg (ex M. Liborio Veiturno Tannebergensi, wie er sich nennet.)*
- b) [fol. 9. a.] *Constitutiones quaedam Politicae urbis Numburgicae.* Adiecta sunt diversae notitiae de urbe Numburgica.
- c) [fol. 41. b.] *Quaedam de urbibus Numburgo et Cizio,* ex actis antiquis eruta.
- d) [fol. 51. a.] *Quaedam quae Numburgi contigerunt, notata a Cive quodam.* Pertinent ab anno 1446. usque ad ann. 1548.
- e) [fol. 70. b.] *Monumenta quae in templo Wenceslaoitio conspicua sunt.* Cf. infra litt. h.
- f) [fol. 81. b.] *Fragmentum histor. Numb. ex MS. quodam antiquo lacero.*
- g) [fol. 97. a.] *Belangende die Fundierung oder vielmehr Erneuerung der Kirchen zu St. Wenzel.*
- h) [fol. 98. b.] *Reliqua monumenta templi Wenzeslaoi.* Cf. supra litt. e.
- i) [fol. 103. a.] *Epitome Chronici a Paulo Langio Monacho Bosaviensi quondam conscripti et a Johanne Pistorio divulgati.*
- k) [fol. 174. a.] *Gregorii Groitzschii Salae fluvii descriptio.*
- l) [fol. 180. a.] *Descriptio Abbatiae S. Georgii prope Neumburgum; item coenobii Goseck non longe a Neumburgo distantis. Enumeratio itidem Antistitum Numburgensium.*
- m) [fol. 201. a.] *Notulae quaedam ad Catalogum Episcoporum Numburgensium Jacobi Thammii.*
- n) [fol. 232. a—409. a.] *Historia, was sich mit Naumburgk im Keyserzuge Ao. 1547. hat zugetragen cet. Est idem liber, qui in codice sequente continetur.*
- o) [fol. 410. a.] *Alia quaedam de Numburgo, ex Chytraeo in sua Saxonia.*
- p) [fol. 413. a.] *Von Erbauung der Stadt.*
- q) [fol. 415. a.] *Vom Nahmen der Stadt Naumburgk. It. Ob Naumburgk in Thüringen oder Meissen gehöre.*
- r) [fol. 418. a.] *Von der Schul im Georgen Closter.*
- s) [fol. 421. b.] *Von der Kirchen zu St. Wentzel, cet.*
- t) [fol. 429. a.] *Quaedam in modum Annalium de Num-*



burgo conscripta. Pertinent ab anno 1111. usque ad 1518.

u) [fol. 435. a — 464. b.] *Index Praebendarum Numburg.*

### DCXXXII.

[Rep. IV. 4. 61. h.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 95. Continetur:

[Anonymi] *Historia was sich mit Naumburg im Kayserzuge Ao. 1547. hat zugetragen, treulich zusammengezogen durch eine Persohn, so bey der Sach gewesen, und zum Theil guten Rath hat mitgetheilet.* Ita titulus. Incip. (deficiunt heic nonnulla) ... bedencken und ihren Sinn steuern möchten cet. Explic. dafselb ist uns durch unsern Käufer nachgelassen. Deficiunt reliqua. — Subscripta sunt haec verba: So weit gehet die Historia, was sich mit Naumburg Anno 47. zugetragen so viel man ex rapsodiis quibusdam zusammenbringen können. Anno 1547. ist gestorben Bürgermeister Veit Glöckner, dessen zum öfftern in vorhergehender Historie geducht wird. cet.

### DCXXXIII — DCXXXV.

[Rep. III. fol. 14.]

Codex chartaceus saec. XVIII. totus ea scriptura, quam *Fractur* appellamus, exaratus, multis picturis insignibusque gentilitis insignis, III Voluminibus constans, quorum primum 741 folia habet. Inter haec 3. 87. et 741. tota scriptura vacat; semivacua sunt: 1. 2. 86. 88 — 124. 126 — 164. 166 — 177. et 721. Alterum volumen 718, tertium 90 foliis absolutum est. Continetur:

[Anonymi auctoris] *CHRONOLOGIA Das ist Gründliche und warhafftige Beschreibung der Stadt Neroberg.* Ita titulus. Opus ipsum incip. fol. 4. b. his verbis: Tiberius Claudius Nero, von deme Neroberg oder Nürnberg den Anfang bekommen cet. Explic. 1523. Andreas im Hoff. — Secundum Volumen incip. Anno 1525. Am St. Kunigunde-tag wurde zu Nürnberg ein Religionsgespräch gehalten cet. Explic. und galt das hundert Zwetschgen 12. 10. 8. 6. 5. 4. Pf. — Tertium denique volumen, quod usque ad annum 1709. pertinet, incip. Anno 1700. Dienstag den 9. Januarij ist Thomas Weyh cet. Explic. Alte und Junge gestorben — Persohnen. Sed huic volumini in fine aliqua deesse videntur.

### DCXXXVI.

[Rep. IV. fol. 35.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 374, quorum 1. b. 3. b. 10. b. et 358 — 374. scriptura vacat. Continetur:

*Anonymi Nürnbergsche Chronica. Darinen ist zu finden denn der Erste anfang vnd vrsprung der Stadt Nürnberg, wer der Erste Bawmeister gewesen vnnnd woher sie den Namen bekommen hatt, auch was sich alda seithero von Christy geburth an bis auff dise Itzige gegenwärtige Zeit vortreffliches begeben vnnnd zugetragnen hatt, Welches alles fleissig vnnnd ordentlich nach der Jahr Zahl wie solche nach einander volgnen Beschriebenn vnnnd zusamen getragenn worden.* Ita titulus. Post praefationem [fol. 2. a.] opus ipsum fol. 4. a. incip. Diese Statt ist gelegen auff einem Santigen vnnnd doch fruchtbarnn Erdtbodenn cet. Explic.

*Inn der drittenn stundt hernach gestorben.* Incipit chronica ab anno 42. a. Ch. n. et desinit ann. 1608.

### DCXXXVII.

[Rep. II. fol. 79.]

Codex chartaceus saec. XVI. mutilus in fine, folior. 276, quorum 1. 6. 12. b. 13. 14. et 15. vacua sunt. Continetur:

- a) [fol. 2. a — 5. b.] *EPICEDIA QUAE DAM, GERMANICE ET LATINE.* Incip. *In obitum Ornatissimi Iuuenis Pauli Kriessii* cet. Explic. *Vnd sitzt itzt in des Himels Zelt.* Subscriptum est nomen *Johannes Schlawegius (Schlaweck) Noribergensis MDLXXXXIV.*
- b) [fol. 7. a — 12. a.] *ANONYMI BESCHREIBUNG DER TÜRKISCHEN BELEGERUNG VOR DER STATT WIEN IN OESTERREICH, DIE GESCHEHEN IST IM 1529. JAR.* Incip. *Erstlichen, Den 17. Tag September ist geschehen* cet. Explic. *bis in die 18 Tausendt führen lassen. Finis.*
- c) [fol. 16. a — 276.] *ANONYMI CHRONICA NORIMBERGENSIS.* Pertinet haec ab urbis principii usque ad ann. 1588. Incip. *Vorrede diser Cronickh An denn günstigen Leser. Die gnade vnfers Herrn vnd Heilandes Iesu* cet. [Opus ipsum incip. fol. 17. a:] *Wir lesen Bei denen alten geschichtschreibern cet.* Explic. *sonst d. schniedpauwer genannt. Von ....*

### DCXXXVIII.

[Rep. II. fol. 80. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. cum pictis insignibus civitatis Norimbergensis [fol. 5. a. 7. a. et 9. a.], foliorum 555, quorum 1. b. 3. b. 5. b. 7. b. 8. b. 9. b. 10. b. 18. b. 537 — 555. scriptura vacat. Folia 529 ab ipso auctore vel librario male numerata sunt, quum ille post 283. statim 286. scripserit et post 372. numeros 363. 364. etc. repetierit. Continetur:

*Anonymi Nürnbergsche Cronica. Darin zu finden der Erst anfang vnnnd woher sie den Namen bekommen, vnnnd was sich alda seidhero Christi geburt bis vff diese gegenwertige Zeit vortreffliches alda begeben vnnnd zugetragnen hatt alles warhafftig vnnnd vleissig nach ordnung der Jahr Zahl beschriebenn.* Ita titulus [fol. 1. a.] Praefatio fol. 2. a. incip. *Freundlicher günstiger Lieber Leser, auß sonderlicher lieb* cet. Opus ipsum [post dissertationes de tribus Norimbergae insignibus urbanis, fol. 4 — 9.] fol. 10. a. incip. *Nürnberg das waitt berühmte vnnnd weit besuchte* cet. Explic. *In der Dritten stundt hernach gestorben ist.* Pertinet haec chronica usque ad ann. 1608.

### DCXXXIX.

[Rep. IV. fol. 44.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, folior. 56, quorum 1. b. 23. b. 50. b. et 54. b — 56. scriptura vacat. Hoc codice, qui olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii fuit, haec continentur:

- a) [fol. 1 — 22.] *JOHANNIS HENRICI GROSSMANNI FRAGMENTA ANNALIVM PIRNENSIVM.* Titulus hic est: *Fragmenta Annalium Pirnensium. Ex Variis Manuscriptis Congesta a me Johann-Heinrico Grossmann Philos. et Medicinae Doctore et p. t. Phys. Loci Ordinar. cet.* 1674. — Incip. *Nachfolgende elliche Schreiben undt*

wenige Nachrichtung cet. Explic. im Jhar 1326. den 8. Tag vor dem Ostersfest.

- b) [fol. 23—36.] SCRIPTUM NITZSCHMANNIANUM AD INSTAR CHRONICI PIRNENSIS. Ita titulus, qui fol. 23. a. legitur; fol. 24. a. habetur hic titulus: *Die Registratur wegen des damahligen Stadt-Regiments zu Pirna, so Anno 1669. im Augusto in des Kirchthurms Knopff in einer kupffernen Schachtel mit messigenen Thrath umbwunden sambt einem Evangelienbuche und Catechismo b. Lutheri eingelegt worden.* — Incip. *Ob zwar der Allmächtige und gerechte Gott in Himmel dieselbe liebe Stadt Pirna cet.* Explic. *dass Gerechtigkeit dennoch für ihme bleibe und im Schwange gehe. Pf. 85. Amen durch Jesum Christum Amen.* Subscripta sunt haec verba: *Auffgesetzt und E. E. Rathe vorgelegt in Pirna, den 12. Augusti, Anno 1669. von Gottfried Nitzschmanne, Not. Publ. Caesareo, auch Stadt und Gerichtschreibern alhier.*

- c) [fol. 37. a—50. a.] CHRONICON PIRNENSE *Eines Münchs und 50jährigen Klosterbruders zu Pirna.* Ita titulus. Incip. *Pirna ist eine bequeme feste Stadt cet.* Explic. *nach ihme gestorben sein Weib, denen Gott genade, Amen.*

- d) [fol. 51. a—54. a.] *Anonymi Relation von denen Fürstl. Begräbnissen zu Zella an der Mulda Anno 1676.* Ita titulus. Incip. *Nachdem der Durchlauchtigste Churfürst zu Sachsen cet.* Explic. *iux. Fabr. Annal. 11. 62.*

## DCXL.

[Rep. I. 8. 103.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii asservatus, folior. 55, quorum 55. b. vacat scriptura. Continetur:

*Kurtze Beschreibung der Löbl. alten Herrschafft und Stadt Querfurth, dabei nicht allein die Regenten hiesiges orths von langer Zeit her ordentlich verzeichnet, sondern auch allerley denckwürdige Fälle und Geschichte, welche sich, sonderlich in vergangener Kriegerunruhe, hierinnen begeben, kürzliche mit angeführet undt erzehlet worden. Sowohl aus dem Querfurthischen Chronico, als andern Büchern, von aller glaubwürdiger Leuthe Berichte mit Fleiß erörtert und zusammengetragen von Casparo Schneidern.* Ita titulus. Incip. *Sonst haben in alten Zeiten cet.* Explic. [Ann. 1612.] und 61. *Perfohnen begraben worden.*

## DCXLI.

[Rep. III. fol. 13.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 48, quorum 1. b. 47. et 48. scriptura vacant. Continetur:

*Vrsprung und erste erbauung der stat Regenspurg. Durch Joannem Auentinum.* Ita titulus fol. 1. a. Prolixior titulus habetur fol. 2. a: *Von dem herkommen der stat Regenspurg, wie die alten Christen und Römer von den ungläubigen Teutschen vertrieben worden sein, von den alten Fürsten In Baiern haiden und Christen so zu Regenspurg hoff gehalten haben lang vor ehe und Kayser Carl der grofs geboren ist worden, nützlich zu lesen, und durch den hochgelerten Herrn Iohan Auentinum beschriben.* — Incip. *Von*

*der gar alten statt Regenspurg der gleichen an der ganzen Thonaw cet.* Explic. *widerumb darauß geschlagen und veriangt haben. Gott sey lob. Amen.* — Commemoravit hunc codicem, qui eum cum aliis MSS. bibliothecae nostrae anno 1825. inspexit, Pertz, Archiv. tom. VI. pag. 211.

## DCXLII.

[Rep. IV. 4. 62. aa.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii, folior. 59, quorum 1. b. 2. b—4. a. 10. b—12. a. et 57. b. scriptura vacant. Continetur:

CHRISTIANI JUCHSERI, *Jur. Cand., Historia Ecclesiastica urbis et dioecesis Rochlitzensis, emend. aucta et continuata a M. Fr. R. A.* [vid. Kreyfs. Ober-Sächf. Bibl. p. 307. Hein. Rochlitz. Histor. p. 207.] *Kirchen- und Prediger-Historie der Stadt und Superintend. Rochlitz aut. Iuchs. edit. Freyb: 1737.* — Ita titulus. Incip. fol. 4. b. *Von der Superintend. Rochlitz Praecognoscenda. ad Hein. Chr. p. 145. cet.* Explic. *Gabriel Holzmüller, v. p. 94.*

## DCXLIII.

[Rep. IV. fol. 36. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte vel XVIII. ineunte scriptus, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii, qui etiam notas suas adscripsit, folior. 39, quorum 38. et 39. a. scriptura vacant. Continetur:

ANONYMI CHRONICON SCHEIBENBERGENSE. Incip. [fol. 2. a.] *Der Scheibenbergische Hügel. Dieser Hügel ist eine hohe Warte und Specula des gebirges cet.* Explic. [fol. 37. b.] *noch Wiesen vor sich in gantzen Kirchspiel. Reliquum spatium folii 37. a. et 39. b. Kreyfsigii notae occupaverunt.*

## DCXLIV.

[Rep. III. fol. 16.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 613, quorum 3. b. 275. b. 276. b. 471. b. 472. b. et 613. scriptura vacant. Continetur:

SALFELDOGRAPHIA, hoc est descriptio encomiastica civitatis SALFELDIAE ad Salam fluvium Thuringia sitae. Multis reconditis memorabilibus atque antiquitatibus, ut scitu dignis ita lectu jucundis abundans juxta sequentis tabulae seriem [cf. fol. 1. b—3. a.] in patriae emolumentum ejusque singularem favorem et honorem, tribus expedita libellis sive classibus [lib. II. incip. fol. 276. a. lib. III. fol. 472. a.] a SILVESTRO LIEBEN, *Salfeldensi, Senatore et Advocato Naumburgi, anno a nato Christo M. DC. XXV.* Ita titulus. Subscripta sunt haec verba: *patria cuilibet est dulcissima l. quint. 101. ff. de Leg. 3. Post indicem [fol. 1. b—3. a.] et Nomina 442 auctorum et librorum qui allegantur et quarum in hac Salfeldiae descriptione fit mentio [fol. 4. a—7. b.] et prooemium [fol. 8. a—28. a. incip. *Miror saepissime et ad stuporem usque demiror cet.*] opus ipsum incip. fol. 28. a. his verbis: *Quod Romanae facundiae Parens, Cicero alibi tradit cet.* Explic. *aeterno beati perfruamur.* Opus habet multa inserta diplomata, sed est vitiose scriptum.*

## DCXLV.

[Rep. V. 4. 26.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 192, quorum

1. b. 2. a. 4. b. 5. 8. b—10. et 188. b—192. vacua sunt. Continetur:

*Jahrgeschichte der Reichsgräfflichen Promnitzschen Residentzstadt Soraw. Welche daselbst seiner Bibliothek zum besten abschreiben lassen Herr Martin Friederich Seidel, Churf. Brandenburg. Cammergerichts- und Consistorial-Rath, ao. 1659. Ita titulus. Descripsit hanc chronicam, ut liquet ex apocha de accepta mercede, quae priori libri operculo adhaeret, quidam Fabianus Schirmeister Soraviensis. Seidelius, qui sua manu in fine quaedam supplevit, etiam in fronte libri notavit, se hunc librum describendum curavisse in usum Ferdinandi de Biberstein. Post praefationem ad lectorem [fol. 3. a—4. a.] et Bericht an den Herren von Biberstein [fol. 6. a—8. a.] opus ipsum fol. 11. a. incip. Wann, wie und von wehme Soraw erbauet cet. Explic. und recht vertraulich geleet. Sit anima eius in benedictione.*

#### DCXLVI.

[Rep. IV. 4. 63.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 108, quorum 1. b. et 108. scriptura vacat. Continetur:

*Anonymi Torgawische Chronica. Titulus: Die Torgawische Cronica. Incip. Woher die Stadt Torgaw den Nahmen habe, seindt viell vntterschiedliche meinungen cet. Explic. der Univerfiet Wittenberg zu anatoniren gelassen worden. — Pertinet haec chronica usque ad ann. 1615. Qui hanc chronicam composuit, usus est iis Annalibus Torgaviensibus anonymis et Latino sermone scriptis, qui leguntur in Menckenii SS. Tom. II. pag. 566. ss., unde multa tantum non verbotenus translata sunt.*

#### DCXLVII.

[Rep. IV. 4. 63. a. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 85, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Eadem chronica Torgensis, quae in antecedente codice habetur. Incip. et explic. eodem modo. In priori libri operculo apparent insignia, ut videtur, gentis Feuerleinianae.*

#### DCXLVIII.

[Rep. IV. 4. 63. a. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 67, quorum 1. b. 3. b. 5. 8. 18. 21. 34. b—37. 55. b—62. 65. b. et 67. scriptura vacat. Continetur:

*Chronicon Torgense conscriptum Anno Christi MDCCV. a Johanne Georgio Lieberwirthio Torgens. Ita titulus. Incip. Belangend den Nahmen der Stadt Torgaw, so führen ihn etliche her cet. Explic. worauf eine ziemliche Theuerung gefolgt. Pertinet hoc chronicon usque ad annum 1606. A fol. 63. a. legitur: Appendix. Verzeichniß der Superintendenten, Diaconorum, Schul-Rectorum, Schul-Collegen, und Küster, welche von dem Gotteskasten befördert werden, mit der Jahrszahl, wenn sie vocirt worden, in Torgaw.*

#### DCXLIX.

[Rep. III. fol. 17. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, folior. 239, quorum 1. b. 102. b. 103. 104. 159. b. 160. a. 178. 223. b. et 237. scriptura vacat. Continetur haec:

a) [fol. 1—102. a.] *Anonymi CHRONICON CIZENSE. Incip. Was vor Alters in dieser Revier vor Völcker gewohnet cet. Explic. nahe bey Zeitz gebahren den 9. Aug. Anno 1580.*

b) [fol. 104—159. a.] *JACOBI THAMMII CHRONICON CIZENSE. Incip. post versus Athanasii Fabri ad Jacobum Thammium fol. 105. b: Otto der Erste des Nahmens, Henrici Aucupis ältester Sohn, welchen man nennet cet. Explic. zeitlicher und ewiger Wohlfarth um Christi Jesu willen. Amen.*

c) [fol. 160. b—177. b.] *Extract aus dem Vol. I. Chron. Thammiani Cizens. Ita titulus. Incip. Fol. 3. b. ist die ratio angeführet cet. Explic. da des Raths Verfahren approbiret wird.*

d) [fol. 179. a—223. a.] *Chronica des Bisthums Naumburg und aller Bischoffe, die von der Zeit des Stiffers Ottonis des I. und grossen Kayfers bis auff diese unsere Zeit Kayfers Caroli V. nach einander bei 560 Jahr guberniret und regieret haben, mit mercklichen und nahmhafftigen Geschichten gezieret durch PAULUM LANGIUM, Benedictiner-Ordens in Closter Pöfau bey Zeitz liegende, gemacht, und bis in das Jahr Anno MDXXXVI. vollendet und vollbracht. Ita titulus. Post praefationem et dedicationem ad Johannem Willneckerum [fol. 179. a—182. a.] opus ipsum incip. Nomina Episcoporum Cizensium Anno 970. NB. Dittmarus nominat Episcopos cet. Explic. corrigi atque rectificari curavit. Spes mea Christus. Philippus Holl: Canonikus.*

e) [fol. 224. a—239. b.] *VARIA NUMBURGENSIA ET CIZENSIA. Singula haec sunt: Ordnung des Raths zue Naumburgk, 1329. — Reformation des Gerichts zue Naumburgk des Eydtgewetts halben 1330. — Revers Bischoff Niclas dem Rath zu Naumburg gegeben, Anno 1542. — Reversal die Gerichte und den Rabsberger Bach zue Kundorff belangende, 1494. — Churfürstl. Reverss der Türckensteuer halben, Anno 1542. — Gericht im Naumburgischen Weichbild nach der Heilichen Fehre belangende. 1500. — Revers zwischen Fürsten zue Sachsen vnd Bischoffen Johannsen vmb die Gericht des Closters S. Georgen zue Naumburgk. 1510. — Confirmation etlicher alten mit begnadung etlicher neuen Privilegien des Raths und gemeiner Stadt Zeitz. 1471. — Abschied zwischen Heintzen von Ende vndt Doct. Melchiorn von Kreutz gewesenem Hauptmann des Stiffs Naumburg. 1545. — Grenitz zwischen Schönburgk vndt Naumburgk. 1544. — Gericht zum Georgenberg vor Naumburgk. 1544. — Grenitz des Amtes Saleck. 1521. —*

#### DCL.

[Rep. II. fol. 80. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. perspicue scriptus, folior. 114, quorum 1. b. et 89—114. scriptura vacat. Continetur:

*ANONYMI Chronika der Stadt Zittaw welche anfänglich aufgesetzt vndt erbauet worden ist, Anno Christi 1255. Vndt folgendts von den Eltisten vnseren Vorfahren etliche Geschichte, so sich in obgemelter Stadt Zittaw vndt in andern umbliegenden Ländern zugetragen haben, vorzeichnet vndt aufgemerket worden. Ita titulus. Incip. fol. 2. a: Wier*



haben vernommen, vndt seindt unterweiset worden cet. Explic. war dieser orten ein grofs Erdtbeben. Predigt.... — Pertinet haec chronica ab anno 1255. usque ad 1615.

## DCLI.

[Rep. II. fol. 81. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. perspicuae scripturae, folior. 306, quorum 1—4. 32. 153. b. 285. b—306. scriptura vacant. Insunt haec:

- a) [fol. 5. a—16. b.] BREVIS CHRONICA URBS CYCNEAE [sine titulo] de ao. 1587. Inc. *Die weill des Menschen leben Kurtz ist cet. Explic. vndt seligmachers willen Amenn. Geschriebenn Zwickaw dem 21. Septembris Anno Christi 1587. Magister Johann Leupoldt auctor huius scripturae.*
- b) [fol. 17. a—31. b.] JOBI FINCELI BREVIS HISTORIA DE URBE CYCNEA [sine titulo, nisi quod haec legitur inscriptio: *Im Ihar nach Christi geburt 1587.*] Incip. *Wo der Herr nicht die Stadt behütet cet. Explic. für allem Unglück behütten Wolle, Amenn. Signatum denn 30. Septemb. Ao. 1587. Subscriptio haec est: Hanc de urbe Cygnea historiam ex certis annalibus excerptam, concessit ad memoriam posteritatis Jobus Fincelius artis Medicae Doctor & Physicus Rei publicae Cyneae (sic) Jobus Fincelius D. manu propria subscripsit (sic).*
- c) [fol. 33. a—153. a.] ANONYMI CHRONICON THURINGIAE, pertinens usque ad annum 1496. Titulus non legitur. Incip. *Als Nohe 600 Jahr alt Wahr da fing er Ahn, die Arche Zu bauen cet. Explic. Vndt auch an Manschafft vndt an Mannicher leyde ihme alles ahn Abziehet.*
- d) [fol. 154. a—285. a.] ANONYMI Erffürtische Cronica. Haec pertinet usque ad ann. 1544. Incip. *Anno Domini 438. Erhub sich Erffurdt cet. Explic. Da sonste Alle Wasfer waren erfroren.*

## DCLII.

[Rep. V. 4. 43.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. exaratus, magnam partem a G. C. Kreyfsigio scriptus, folior. 366, quorum 1. b. 10. b. 11. 17. b. 18. b. 19. b. 21. b. 24. b. 25. b. 68. b. 77. b. 89. a. 122. b—125. b. 128. b. 135. b. 138. b. 143. b. 148. 155. b. 156. 165. b—168. b. 170. b. 180. b. 182. b. 184. b. 185. b. 210. a. 211. a. 212. a. 213. a. 214. a. 216. a. 217. a. 220. a. 221. a. 222. a. 223. a. 226. a. 227. a. 228. a. 229. a. 230. a. 232. a. 237. a. 243. b. 244. b. 248. 250. b. 263. 264. 268. b. 270. 277. b. 279. b. 281. b. 285. b. 287. b. 290. b. 293. b. 294. 298. b. 302. b. 303. b. 305. 308. b. 309. 313. b. 317. b—319. b. 328. b—329. b. 332. b. et 366. scriptura vacant. Typis descripti hi interserti sunt libri [post fol. 242.]:

- a) *Dissertatio epistolica B. L. R. ad Thomam Fritschium bibliopolam maxime inclytum de Thesauro Antiquitatum Germanicarum augendo et promovendo (s. l.) MDCCXXI. —*
- b) *Martini Herr, Disputatio de Abbate Urspergensis, Altdorf. 1694. —* Manu scripta haec sunt:
- a) [fol. 1—11.] *Beschreibung des Churfürstl. Schlosses Augustsburg, was daselbst vor Regalien und Zubehörungen seyend, wie solches ich danahls als des Herrn*

Oberhauptmanns von Carlowitz Secretarius gesehen und beobachtet. W. H. E.

- b) [fol. 12. a—21. a.] *M. Chn. Bened. Gericii, Insp. daselbst, Waldheimische Collectanea. 1669.*
- c) [fol. 22. a—24. a.] *Anonymi quaedam de Hartha urbe.*
- d) [fol. 25. a—46. b.] *Dissertatio Historico-Juridica de iure singulari et privilegiis civitatis Schneebergensis. Auctore Christiano Zacharia Bürgero.*
- e) [fol. 47. a—68. a.] *Satyra quaedam typis iam descripta ao. 1475. aut 1476. [vid. Melzeri Chron. Schneeberg. p. 50. sq. et 1195.] Titulus hic est: Judicium Jovis in valle amoenitatis habitum ad quod mortalis homo a terra tractus propter montifodinas in monte Niveo aliisque multis perfectus ac demum parricidii accusatus.*
- f) [fol. 69. a—76. b.] *Anonymi Historische Nachricht von Dippoldiswalde.*
- g) [fol. 77. a.] *Nachrichten von Unterwiesenthal.*
- h) [fol. 78. a—108. b.] *(M. Christiani Höpneri, Archidiacon. Franckenberg.) Descriptio oder Beschreibung des Städtleins Franckenberg.*
- i) [fol. 110. a—208. b.] *Anonymi Geschichte des Städtchens Thum. Adiecta sunt multa diplomatum apographa.*
- k) [fol. 209. a—247. b.] *Anonymi [Kreyfsigius scripsit] Thesaurus Antiquitatum Germanicarum.*
- l) [fol. 249. a—250. a.] *Anonymi Kurtzes Bedencken, Ob man den Neuen Gregorianischen Calendar im Sultzbachischen Territorio den Evangelischen salva conscientia obtrudiren könne.*
- m) [fol. 251. a—254. b.] *Albrechti Chn. Roth, Atheistica scriptorum Thomasianorum, Lips. 1698. Typis scripta et notis MSS. aucta.*
- n) [fol. 255—258.] *Litterae et diplomata ad hist. Sax. spectantia.*
- o) [fol. 259. a—262. b.] *Oratio famose Vniuersitatis Studii Coloniensis habita in receptione Serenissimi Romanorum Regis Maximiliani per Venerabilem et egregium Virum Henricum de Horst artium et sacre Theologie professorem Eximium pastorem sancte Columbe Coloniensis. Anno (14) LXXX sexto secunda aprilis. —* Haec saec. XV. scripta sunt.
- p) [fol. 271. a—277. a.] *Apographum epistolae Ferdinandi Imp. ad Lutherum et Testamenti Lutheri.*
- q) [fol. 278. a—221. b.] *Epistolae quaedam non magni momenti, saec. XVI. et diplomata quaedam de reditibus scholae Portensis. Fol. 299. et 300. habetur Epistola Phil. Melancthonis ad Regem Angliae, Vitae. Kal. Dec. 1535. In fronte huius Kreyfsigius adscripsit: Melancthi. mppa; quod vereor, ut verum sit.*
- r) [fol. 322. a—328. a.] *Bericht wegen der Balley Thüringen, Hertzog Christian Augusten betreffend.*
- s) [fol. 330. a—332. a.] *Etliche zu Dölsiet befindliche Epitaphia. Nobiscum communicavit Dns Carpzovius. 1714.*
- t) [fol. 333. a—360. b.] *Quaedam ex Chartario Odeslebiensi. Vinar. d. 29. 30. Maii 1702.*
- u) [fol. 361. a—365. b.] *Deduction über Ihro Königl. Maj. Hohe Jura zu Trifrothe.*

## DCLIII.

[Rep. VI. 4. 29.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. exaratus, olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii asservatus, folior. 340, quorum 3. 4. 7. a. 10—13. 15. a—17. b. 66. b. 71. b. 72. a. 75. b. 77. b. 80. b. 82. 84. 86. 88. 93. b. 99. b. 112. b. 124. b. 137. 138. b. 139. 152. b—155. b. 162. b. 174. 179. 180. 182. b. 183. b. 192. b. 193. 196. 198. b. 203. b. 207. b. 213. b. 224. 230. b. 231. b. 236. b. 239. b. 245. b. 249. b. 262. b. 270. b. 273. b. 281. b. 284. b. 289. b. 292. b. 300. b. 303. b. 318. b. 325. a. 326. b. et 336. b. scriptura vacant. Continentur:

VARIA AD HISTORIAM SAXONICAM SPECTANTIA, DIPLOMATA, ADNOTATA, CHRONICAE DENIQUE ET HISTORIAE, non tamen certo quodam ordine dispositae; multa a manu Kreyfsigii et Schöttgenii profecta. Placuit graviora tantum recensere, quae haec esse videntur:

- a) [fol. 1. a.] *Anonymi Miscellanea Leucopetrensia*. Haec Freybergius scripsit, fortasse etiam composuit.
- b) [fol. 5. a.] *Weissenfelsische Superintendenten*. Hunc indicem Freybergius [nam sub titulo haec scripta sunt: M. C. A. F.] composuisse videtur.
- c) [fol. 18. a.] *Altes und Neues von Auligk*. Ita titulus, cui Kreyfsigius addidit: *ant. Chr. Juchsero*.
- d) [fol. 67. a.] *Anonymi Beschreibung des Ritterguthes Putzkau sammt Trebichau und Naundorff*.
- e) [fol. 89. a.] *Epitaphia in der Fürstencapelle zu Meissen*.
- f) [fol. 94. a.] *Epitaphia, so in der Brüder-Kirche zu Altenburg anzutreffen*.
- g) [fol. 100. a.] *Epitaphia in der Kirchen zu St. Bartholomaei in Altenburg*.
- h) [fol. 114. a.] *Nachlese zu Herrn M. Eltestens historischer Nachricht von der Stadt Zörbig*. Haec Schoettgenius scripsit.
- i) [fol. 125. a.] *Chronicon Dommizense oder Beschreibung des Chur-Sächsischen Städtleins Dommitzsch*. Darinnen von desselben Situation, Erbauung, Gebäuden und sonderlich der darbey liegenden Comturey nebst andern Merckwürdigkeiten kürzlich gehandelt wird, gesammelt von Casparo Schneidern, vormahligen Rectore der Schule, hernach Bürgermeister daselbst. Anno 1690. Ante initium huius chronici Schoettgenius fol. 125. b. haec

verba adscripta: *Der Autor ist d. 11. Jan. 1720. nachdem er 83. Jahr gelebet, und seinen Antern funffzig Jahr vorgefanden, Todes verblichen. Seine Schrifften erzehlet Herr Knauth in der Vorrede über dessen Beschreibung des alten Sachsen-Landes, welche zu Dresden 1727. 4. herausgekommen. Dieser nennet ihn zwar einen Polyhistorum, und meint, er habe die Function und Sold eines Sächsischen Historici wohl verdient. Es ist aber etwas zu milde geurtheilet. Diese Schrift, welche wir hier mittheilen, giebt gar wenig Nachricht von Dommitzsch, woraus zu schliessen, dafs daselbst von Documenten nichts zu suchen sey, weil es sonst dieser arbeitssame Mann wohl würde aufgesucht haben. Indessen ist doch besser, etwas, als gar nichts haben, und man hat durch ein paar beygefügte Anmerkungen und Urkunden suppliret, so viel sich hat finden wollen.* [Has adnotationes et Schoettgenius et Kreyfsigius adscripserunt.]

- k) [fol. 138. a.] *Anonymi Μνημονεύματα Dominatus et Civitatis Hoierswerdae; breviter congesta, insertis nonnullis antiquitus introductae et ibidem repertae Sepulturae*. Ita titulus.
- l) [fol. 156. a.] *Anonymi Fernere Designation dessen, so sich aus Verhangknüs Gottes, an unterschiedlichen Brandschäden und andern Unheil hier zu Hoyerswerda begeben*.
- m) [fol. 175. a.] *Der Stadt Hoyerswerda Ursprungk, vnd etliche Anmerkungen*.
- n) [fol. 185—213.] *Varia diplomata, potissimum Freybergam oppidum spectantia*.
- o) [fol. 214. a.] *Judicium Abrahami Gensreiff, Superintendent. Fribergensis, de Anna Fleischeria, ecstasin praetendente ad Helvium Garthium, Ecclesiasten Pragensem*.
- p) [fol. 227. a.] *Anonymi Erbauung des Schlosses Scharffenberg*.
- q) [fol. 310. a.] *Quaedam de urbe Weyda, anonymi auctoris*.
- r) [fol. 318. a.] *Neumeisteri Dissertat. von Reichenbach im Voigtlande*.
- s) [fol. 326. a.] *Neumeisteri Reichenbachensis Lengefeldische Ehren- und Gedächtnis-Seule, Anno 1668. aufgesetzt*.

C.

## H I S P A N I A.

## DCLIV.

[Rep. II. fol. 59. c.]

Codex membranaceus saec. XIV. scriptus, litterarum eleganter et constanter scripturarum elegantia valde se commendans, scriptura in duas columnas divisa, rubris inscriptionibus, litteris initialibus rubris aut caeruleis artificiose pictis, nonnullis

etiam, maxime prima, auratis. Possedit olim hunc codicem Joh. Christoph. Wagenseilius, cuius emblema priori libri operculo agglutinatum est. Folia sunt 122. Continentur:

ANONYMAE CHRONICAE HISPANIAE PARS SECUNDA. Auctor est fortasse idem ille anonymus, quem laudat Nic. Antonius in Bibl. Hisp. vet. tom. II. pag. 326. cf. pag. 165. num. 274.

Commemoravit nostrum codicem, sed non satis accurate de eo retulit Goetzius in progr. quo bibliothecam nostram aperiendam fore indixit (Lips. 1711.) pag. 32. — Pertinet codex a *Bermudo III.* usque ad *Alphonsum XI.* [ab ann. 1028—1339.] Fol. 1. a. in margine superiore a manu recentiore haec leguntur scripta: 1605. *Es de Minores de Agreda Pecqueños* [? *Puques?*] *Mandosele el Dr. Juan de Enzinas* [? *Eminar?*] *que aya gloria.* — Foll. 1—6. index operis legitur, qui incip. *Cap. 1. acabase el regnado del Rey don alfonso* cet. Explic. *como los reyes de castilla et de portogal se ordenaron para la batalla.* Tum carmen quoddam Latinum anonymi auctoris scriptum est, quod incip. .... *quoniam nosiris succedere tectis* cet. — Opus ipsum incip. *A* [deest rubrica] *muerio esie rey don alfonso reyno en pos el su figo don bermudo que fue et tercero que por esie nombre era Clamado* cet. Explic. *Et despus que la ovieron venada tornaronse para Seuilla muy honrrados et con grand plaser.* Tum sequitur rubra subscriptio haec: *A qui se araba la segunda parte de la Coronica de españa.*

## DCLV. et DCLVI.

[Rep. IV. 4. 80. et 81.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, duobus constans voluminibus, quorum primum 281, alterum 269 folia habet. In illo vacua sunt foll. 1. b. 85. b—88. b. 89. b. et 278—281; in hoc 1—5. 6. b. 114. b—117. b. 118. b. et 263. b—269. b. Continentur:

*Guerra trà Filippo Secondo Rè di Spagna e Papa Paolo Quarto di Casa Garaffa descritta da Pietro Noris con alcune brevi annotationi fatte di mente dello stesso Autore per maggior notizia dell' historia, e per sua propria satisfattione copiata da i medesimi originali di detto Autore.* Ita titulus. Opus divisum est in quatuor libros, quorum primus legitur vol. I. fol. 1—85. secundus ibid. fol. 89—277. tertius vol. II. fol. 6—114. quartus ibid. fol. 118—263. — Primum vol. incip. *La guerra, che à mezzo il corso del presente secolo* cet. Explic. *sed ipsius etiam sedis nomine agat.* Alterum vol. incip. *All' entrare dell' Anno di nostra salute 1557.* cet. Explic. *si fidò troppo de suoi nemici.*

## DCLVII.

[Rep. II. 8. 163.]

Codex membranaceus saec. XIV. luculenter exaratus, inscriptionibus rubris et litteris initialibus rubro caeruleoque distinctis ornatus, lineis caeruleis, foliorum 58, quorum ultimum scriptura vacat. Continentur hoc codice, cuius in priore operculo emblema *Joh. Christophori Wagenseilii* conspicitur:

REGLA COMO LOS CAUALLEROS DE LA ORDEN DE CALATRAUA REZENSUS ORAS. Ita titulus minio pictus. Incip. *Ante*

*que el cauallero comience are* cet. Explic. *los inocentes es deguardar.*

## DCLVIII.

[Rep. III. 4. 30. h.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 183, quorum 1—3. 4. b. et 169. b—183. scriptura vacant. Continentur: JULIANI SANCHEZ DE VILLOA LITTERAE AD DIVERSOS REGES, PRINCIPES ET STATUS. Incip. *Al serenissimo Rey de la gran Bretaña. Señor. Queriendo aun con alguna .... ostender que amo à V. M. me he hallado tan pobre y fulto de lo necessario* cet. Explic. *laetentur insulae multae et confiteantur memoriae sanctitati eius.*

## DCLIX.

[Rep. II. fol. 107. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. [quibus paginarum numeri adscripti sunt] 475, quorum 1. b. 2. b. 4. 5. a. 7. a. 9. 12. a. 13. a. 27. b. 32. b. 44—53. 57. b. 62. 63. 69. b. 70. b. 77. b. 78. b. 81. b. 86. b. 88. b. 90—99. 100. b. 106—115. 128. a. 141. 161. b. 168. b. 172. b. 174—183. 232. 264—283. 300. b. 307. a. 309. b. 314. a. 317. b. 321. a. 331. a. 336. b. 353. b. 354. b. 357. a. 358. a. 363. b. 364. 400—409. 415. b. 445. b. 458—467. scriptura vacant, 399. autem mutilum et laceratum est. In priori libri operculo titulus legitur: *Famiglie Spagnole Auct. de Torres*, sed haud genuinus ille videtur. Certe in *Nic. Antonii* bibl. Hisp. vet. de hoc libro nihil relatum est. Continentur:

a) [fol. 1. a—363. a.] FAMILIAE HISPANICAE [si inscriptioni in operculo libri fides habenda est, auctore *de Torres*], quarum index, sed non satis accuratus, legitur fol. 1—13. Fol. 14., ante quod nonnulla exciderunt, incipit ab his verbis: .... *y es sa hijo D. Luis Fajardo 4º Marques de los Beles que oi possee* cet. [sermo est de familia *Cuñiga*]. Opus explic. *con Dona Maria de Toledo, quedole una hija boluñ a cazar muy Mal, no tiene hijos.* Memorabile hoc opus videtur, quod multa ibi narrantur de vitis insignium Hispanorum.

b) [fol. 365. a—475. b.] LIVRO INTITULADO: *Espeyo de Nobleza donde se contiene muchas Cazas y linages Ilustres de España en dos Cuerpos ò partes. Es de Don. JOAN. PACHECO* [? Non invenitur hic auctor in *Nic. Antonii* bibl. Hisp.] *y Carrillo del abito de San Joan y Comendador de Paradinas* cet. *Copiado bien y fielmente dezeis* [?] *original por a Tonfo de Torres anno d. 1633. Aguilar. Armas.* Ita titulus. Opus ipsum incip. *Linage de aguilar que antiguamente llamaron y banex y Vbinal traen por armas* cet. Explic. *Conde de Santa Gadea i de D. Buendia i de D. Luiza de Padilla tiene hijos.*



## D.

## G A L L I A.

## DCLX.

[Rep. I. 4. 81.]

Codex membran. saec. XV. nitide et eleganter scriptus, litteris initialibus belle pictis et auro distinctis, ligatura serica, folior. 57, quorum 2. b. 56. b. et 57. vacua sunt. Continetur:

ALBERTI CATTANEI DE GESTIS REGUM FRANCORUM OPUS. Fol. 1. a. in caerulea tabula flavis litteris haec verba picta sunt: MAGNIFICO ET PRESTANTISSIMO DOCTORI DOMINO IAFREDO GAROLI REGIO MLI ET DELPHINATVS PRESIDENT: ALBERTVS CATTANEVS IVRIS VTRIVSQUE DOCTOR PROTHONOTARIVS APOSTOLICVS ET REGIVS SENATOR SALVTEM ET IN AMICICIE SINCERITATE CONSTANTIAM. Incip. *Nihil est quod bonum Presidem eque deceat cet.* Explic. (fol. 2. a.) *quem hyllari vultu una cum dantis affectione suscipiet. Vale.* Tum sequitur dedicatio operis ad *Annam* Francorum reginam. Fol. enim 3. a. haec verba in aurea tancia rubris litteris picta sunt: SERENISSIME ET GLORIOSISSIME DOMINE DOMINE ANNE FRANCORVM REGINE BRITANNIE QVE DVCI CHRISTIANISSIME. ALBERTVS CATTANEVS IVRIS VTRIVSQUE DOCTOR. ARCHIDIACONVS CREMONENS. FOELICITATEM. Dedicatio incip. *Francorum sicuti initia illustria exiit cet.* Explic. fol. 6. a: *qui nascuntur ab illis regnum perpetuo conservabit.* Opus ipsum incip. eod. fol. *Franci si antiquis annalibus et auditis fidei abroganda non est cet.* Explic. fol. 56. a: *Mox in franciam reuersus moritur Regni sui anno decimo tertio.* — Fol. 1. a. nomen possessoris scriptum erat, sed est illud in litura, ut legi nequeat. Pag. 56. nomen legitur: *de Montmaur.*

## DCLXI.

[Rep. IV. 4. 70.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunt. scriptus, folior. 351, quorum 1. b — 4. 8. b. 9. b. 11. 13. b. 14. 18. 21. 22. 25. 26. 29. 30. 33. 34. 36. b. 37. 38. 41. 42. 44. 46. b. 47. 48. 51. b. 52. 59. b. 60. 62. b. 63. b. 64. 70. b. 71. 74. a. 76. b. 78. b. 79. b. 81. b. 85. b. 89. b. 101. b. 104. b. 105. 108. b. 109. 118. b. 120. b. 122. b. 133. b. 134. 136. b. 140. b. 142. b. 144. b. 146. b. 148. b. 154. b. 166. b. 168. b. 172. b. 176. b. 181. b. 183. b. 193. b. 204. b. 206. b. 228. b. 234. a. 239. b. 275. a. 281. b. 282. a. 289. 293. b. et 330 — 351. scriptura vacant. Continetur:

PHILIPPI JACOBI SPENERI NOTITIA GALLIAE. Ita titulus, in quo simul haec verba scripta sunt: *NB. Autographum Autoris ineditum, cum Animaduersionibus.* Incip. [post indicem, fol. 5. et 6.] fol. 7. a: *Cum Gallici imperii politticay considerare nobis propositum sit cet.* Explic. opus ipsum fol. 208. b: *mandata dari queant. conf. de comitiis Limn. 7. 1. p. 638. seg.* A fol. 209. a — 329. b. sequuntur *additiones.* Hae incip. *Quemadmodum rem non parum cet.* Explic. *vie sie zu Zeiten Alexandri VII. gewesen.* — Juvat capitulum huius operis adhuc incogniti syllabum huc transcribere. Singula haec sunt: LIB. I. DE GALLIA. Cap. 1. De situ et termi-

nis. 2. Divisiones. 3. Francia. 4. Burgundia. 5. Normannia. 6. Aquitania. 7. Britannia. 8. Campana. 9. Tolosa. 10. Piccardia. 11. Delphinatus. 12. Provincia. 13. Lugdunensis Praef. 14. Aurelianensis. 15. Provinciae recens acquisite pace Monast. 16. Pace Hispanica. 17. Nova Francia. 18. Fluvii. 19. Montes. 20. Fertilitas. — LIB. II. DE GALLIS ET FRANCIS. Cap. 1. Nomen. 2. Origo. 3. Incolae adventitii. 4. Indoles. 5. Lingua. 6. Studia. 7. Religio antiqua. 8. Pontificia. 9. Waldens. Luth. 10. Reformat. — LIB. III. DE REGNO ET REGE. Cap. 1. Forma. 2. Elogia et independ. 3. Nomen et tituli. 4. *Hogedgla.* 5. Insignia antiqua. 6. Scutum liliatum. 7. Insignium append. 8. Successio. 9. Coronatio. 10. Ampullae, et de sanatione strumorum. 11. Regis potestas. 12. Mors et sepultura. 13. Regina et vidua. 14. Delphinus. 15. Filii et filiae. 16. Liberi naturales. 17. Principes sang. — LIB. IV. DE OFFICIALIBUS. Cap. 1. Distinctio officiorum. 2. Eccles. Regis. 3. M. Mag. Franciae. 4. M. Cubicul. Fr. 5. M. Scutarii Fr. 6. Regii corporis custodes. 7. Hospitior. designat. M. Mag. Caerem. 8. Venatoria. 9. Privilegia Commens. Reg. 10. Conestabilis. 11. Mareschalli. 12. Status militiae. 13. Admiralis. 14. Gubernatores. 15. Cancellarii. 16. Cancellariae ministri. 17. Consilia Regia. 18. Aerarium et quaestores. — LIB. V. DE STATU ECCLESIASTICO FRANCIAE. Cap. 1. Statuum divisio. 2. Eccles. Gall. libertas. 3. Jurisdictio ecclesiastica. 4. Auctoritas regis in eccles. 5. Sanctio pragmatica et Concord. 6. Archiepp. et Epp. 7. Reliquus clerus. 8. Reditus et divitiae. — LIB. VI. DE NOBILITATE. Cap. 1. Quinam sint nobiles. 2. Nobilium iura. 3. Gradus. 4. Equites. 5. Pares Franciae. 6. Duces, Marchiones, Comites cet. 7. Vicecomites. 8. Syllabus familiarum illustrium. — LIB. VII. DE STATU TERTIO, COMITIIS ET PARLAMENTIS. Cap. 1. Quinam sint in tertio statu. 2. De Universitatibus. 3. Parisina. 4. Reliquis. 5. De Parlamentis. 6. Parisino. 7. Reliquis. 8. De curiis variis. 9. De comitiis. —

## DCLXII.

[Rep. II. fol. 106.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 64, quorum 2. b. 6. b. et 62. b — 64. b. scriptura vacant. Continetur:

(ANONYMI) CARATTERI O RITRATTI DELLA FAMIGLIA REALE DE MINISTRI DI STATO, E DELLE PERSONE PRINCIPAL DELLA CORTE DI FRANCIA MDCCIX. Ita titulus, qui fol. 2. a. post indicem operis [qui fol. 1. a. et b. habetur] legitur. Incip. [post *Avertimento*, fol. 3. a — 6. a.] fol. 7. a. *Ritratti della Corte di Francia. I. Del Rè. Si puol infallibilmente cet.* Explic. *si sono ritratte nella Guerra precedente.* — Fol. 1. a. Gallico sermone argumentum huius libri notatum est, quod huc transcribendum censuimus: *Pourtrait du Roy de France — De Madame de Maintenon avec l'abregé de sa vie — Du Dauphin — Du feu Duc d'Orleans — Du Duc de Bourgogne — Du Duc d'Anjou Roy d'Espagne — Du Duc de Bery — Du Duc d'Orleans le jeune — Du prince de Condé — Du duc de Bourbon — Du Prince de Conti — Du duc de Maine — Du comte de Toulouse — Du Duc de Vendome — Du Grand Prieur de*

France — Du Cardinal de Buillon — De l'archeveque de Reims — Du Duc de Bouillon — De Paul de Bouvigniers Duc de St. Agnan — Du Duc d'Aumont — Du Duc de Gevres — Du Duc de Tremouille — Du Duc de Roselfusé — Du Duc de Noyalles — Du Marechal Duc de Duras — Du Marechal de Lorges — Du Marechal de Villeroy — Du Michel de Tellier Marquis de courances — Du Prince de Soubise — Du Duc de Mevreuse — Du Marechal de Boufflers — Du Marechal de Catinat — Du Duc de Lausanne — Du Duc d'Armagnac — Du Marquis de Beringhen — De Mr. Bossuet Eveque de Meaux — De Mr. Fenelon Archeveque de Cambrai — De Mr. d'Uze Duc et Pere de France — De Mr. Vantadour Duc et Pere — De Mr. Sulli Duc et Pere — De Mr. Ledesghieres Duc et Pere — De Mr. Brisac Duc et Pere — De Mr. Richelieu Duc et Pere — De Mr. Luxembourg Duc et Pere — De Mr. d'Estre Duc et Pere — De Mr. Mazarin Duc et Pere — De Mr. Vivonna Duc et Pere — De Mr. Foix Rendant Duc et Pere — De Mr. Coelin Duc et Pere — De Mr. Choiseul Duc et Pere — De Mr. Ferté Senneterre — De Mr. Chiarot Duc et Pere — De Mr. de Roussens — Du Marechal de Vauban — De Mr. Harcourt Duc et Pere — Du Marechal de Villars — De Mr. de Megrini — De feu Mr. Louis de Bucherat Chancelier de France — De feu Mr. de Chateaufort — De feu Mr. de Barbesieus — De Mr. Colbert — De Mr. de Pontchartrain — De Mr. d'Aubigné — Reflexion sur les revenus de la France.

## DCLXIII.

[Rep. IV. fol. 33. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 42, quorum 1. b. 40. b. 41. a. et 42. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—12. b.] *Cyclopica illa atque inaudita hactenus detestanda atque execranda Laniena* (quippe quae apud posteros fidem vix sit habitura) quae facta est Lutetiae, Aureliis, Lugduni aliis in locis Galliae sub Carolo IX. in festo Bartholomaeo ao. Chr. 1572. *Conspectus a. J. W. B.* [ad has litteras in margine aliena manus haec notavit: *Joh. Wilhelmo a Bolzheim affine Meo carissimo Assessore Camerae et postea Consiliario Caesareo.*] qui Aureliis omnia ipse oculis percepit animoque intimo sensit. Ita titulus. Sed. fol. 1. a—12. b. separatim describitur laniena Parisina. Incip. *Cum tempus Biennii fere praeterlapsum esset* cet. Explic. *qui se Christianissimum a suo Parasito Papa vocari pulcre ducit.*
- b) [fol. 13. a—40. a.] *Tumulus Aurelianensis Anno Dni 1572. in Augusto, cui J. W. B. ipse interfuit et maxima parte sensit.* Ita titulus. [Accedit foll. 41. b. et 42. a. pictura, quae tumultum Aurelianensem repraesentat.] Incip. *Enumeratis omnibus iis quae de Lutetiano tumultu* cet. Explic. *Dicitur num vix esset Imperium.*

## DCLXIV. et DCLXV.

[Rep. II. fol. 99. et 100.]

Codex chartaceus saec. XVII. voluminum duorum, quorum prius foliis constat 252, (quorum 1—3. 4. b. 248. b. 249—252. scriptura vacant,) alterum foll. 218, (quorum 1—3. 4. b. 5. 212. b. 213—218. scriptura vacant.) Continentur:

NEGOCIATION DE LA PAIX ENTRE HENRY QUATRIESME ROY DE FRANCE ET DE NAUARRE, par Messieurs de Bellicure

et de Sillery, et PHILIPPE DEUXIEME ROY D'ESPAIGNE par les Sieurs Richardot, Jassis et Verreyken, et CHARLES EMANUEL DUC DE SAUOYE par le S. Marquis de Lullin a Veruyn en l'annee 1598. Ita titulus, qui Vol. I. fol. 4. a. legitur. Idem fere titulus (sed principum ordine ita mutato, ut primum locum teneat Philippus, alterum Henricus, tertium Emmanuel,) legitur etiam in posteriore operculo externo Volum. II. Vol. I. incip. *Instruction a Messieurs de Bellicure, & Sillery pour la Paix de Veruyn en Janvier 1598. Monsieur le Cardinal de florence* cet. Explic. *Il estoit present. fait an. Le n. Jour de n. 1600.* Vol. II. incip. (post tabulam conclavis, in quo legati conventum habuerunt, imaginem referentem) *Je sousigné ayant en l'an 1598. entenu au Traicte de Paix* cet. Explic. *a Mon frere L'Archiduc d'Autriche.*

## DCLXVI.

[Rep. IV. 4. 84.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 217, quorum 1. b. 112. 113. 114. b. et 217. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1—111.] *Anonymi auctoris Choses a supprimer, retrancher, adjouster ou raier en l'histoire du Roy Henry le Grand, composée par Scipion du Pleix.* Ita titulus. Incip. *Page deuxième Article deuxième Dupleix dit . . ayant fait plus de combats* cet. Explic. *si mieux on n'aime passer le tout par le feu.*
- b) [fol. 114—217. a.] *Fautes remarquées par le S. de Bassompierre en l'histoire de Louis treizieme composée par le S. Dupleix.* Ita titulus. Incip. *Page 13. Dup. Le S. de Vitry s'en alla mettre des gardes* cet. Explic. *qui se reguerent en un bon et judicieux historien.* — Fortasse ab eodem Bassompierro etiam illa censura historiae Henrici Magni composita est, quam anonymam sub litt. a. commemoravimus.

## DCLXVII.

[Rep. II. fol. 101.]

Codex chartaceus saec. XVII. belle ligatus et auratus, cuius in ligatura insignia gentilitia Nobilis cuiusdam viri, equitis ex ordine St. Spiritus conspiciuntur. [Simillima illa sunt insignibus comitum de Charost et de Bethune, quae picta sunt in libro: *Les Noms Surnoms qualitez armes et Blasons des Chevaliers de l'ordre du Saint esprit*, Paris 1662.] Foliis constat 102, quorum 19. b. 20. 32. 44. 52. 83. b. 84. 96. b. — 101. b. et 102. b. scriptura vacant. Fol. 102. a., qui olim possessor huius Codicis fuit, haec verba adscripsit: *J'ay ajeté ce MSpt, qui a pour titre: Memoires des Regnes des Rois Henry IV. et Louis XIII. dans la Bibl. de Gustave Schroeder à Altona pour 7 Ecus.* — Continentur haec:

- a) [fol. 1—19. a.] *Extrait enuoyé au Roy Henry 4<sup>me</sup> des principales circonstances, qui ont esté observées en l'audience donnée par L'Archiduc A Messieurs de Belieure et Sillery sur le sujet de la paix par eulx negociée en la Ville de Veruyn en l'année 1598. d'entre Sa Majesté treschretienne Philippe II. Roy d'Espagne et led<sup>e</sup> Archiduc, avec Les compliments faicts par lesd<sup>s</sup> Sieurs a son Altesse sur les bonnes dispositions par luy apportées aux fins d'en faire reussir un heureux succez.* Ita titulus. [A fol. 12. a. leguntur: *Congratulationes faictes a L'Archiduc par les dictz sieurs deputtez*

du Roy sur le mesme sujet de cette paix.] Incip. Sire, Noua ayant dict Monsieur de Biron cet. Explic. la negociation de las paix.

- b) [fol. 21. a—31. b.] *Contract de Mariage d'entre le Roy de France et de Nauarre Louis XIII. et de Donna Anna fille aînée du Roy Catholique, et de Dom Philippos Prince d'Espagne avec Madame Elizabeth fille de France et soeur de Sa Maïesté treschrestienne.* Ita titulus. Incip. Comme ainsi soit cet. Explic. le Duc de Bouillon.
- c) [fol. 33. a—43. b.] *La premiere seance et entrée du Roy Louis XIII. a present reignant en son parlement de Paris estant pour lors aux Augustins pour y tenir son Lict de Justice, et y declarer la Royne sa mere regente, avec les harangues de Messieurs le chancelier de Sillery, premier president du Harlay, et Aduocat general sur ce Sujet le 15. May 1610.* Ita titulus. Incip. Ce Jour la cour toutes les chambres cet. Explic. du peuple ayant viue —.
- d) [fol. 45. a—51. b.] *Harangue de Mons. le Chancelier de Belieure au parlement de Paris en l'an 1600. Contenant les principaux motifs par lesquels tous les desordres qui s'estoient glissez en la Justice distributive deuoient estre reglez suivant L'Intention du Roy et de ses Edictz en suite de la paix acquise par sa Maïesté a Ses subjectz par la force de Sez Armes Victorieus.* Ita titulus. Incip. Le vendredi XIII<sup>e</sup> Auril 1600. Monsieur le Chancelier cet. Explic. ce qui est de Son deuoir.
- e) [fol. 53. a—83. a.] *Aduis de Monsieur de Villeroy a la Royne mere sur la Demande que Monsieur le Comte de Soissons faisoit de Quillebeus, contenant les diuersitez d'opinion agitées sur ce subiect, Et en suite les raisons, par lesquelles sa Maïesté le pouuoit gratifier du gouvernement de ceste place dixiesme octobre 1612.* Ita titulus. Incip. Monsieur le comte de Soissons

a declaré cet. Explic. avec contentement. Faict dixiesme octobre 1612.

- f) [fol. 85. a—96. a.] *Response de Mons. de Leon a la derniere proposition de L'Ambassadeur d'Espagne adressante aux cinq cantons des Suisses, Tentende aux fins de leur donner lumiere des pieges ruset et artifice d'Espagne qui netendent qu'a les diuiser soubz un pretexte specieux de la Religion catholique; se Tecter a la trauerse parmieux; et par ainsi s'emparer de leur Republicq.* Ita titulus. Incip. Magnificques Seigneurs, J'estois resolu de demeurer en silence cet. Explic. prosperité de votre chere patrye.

#### DCLXVIII.

[Rep. IV. 4. 85.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 124, quorum 1—5. 30. b. 99. b. 107. et 119—124. scriptura vacat. Continentur:

- a) [fol. 6. a—29. b.] *Oraison funebre de Mad<sup>e</sup> Mazarin.* Incip. J'entreprends aujourd'huy une chose sans exemple cet. Explic. et le meilleur usage de notre vie.
- b) fol. 30. a—99. a.] *Recueil de Chansons de Monsieur de Coullange à Son Altesse Royale Mademoiselle.* Incip. C'est donc a vous adorable Princesse cet. Explic. dans l'Empire des morts.
- c) [fol. 100. a—106. b.] *Satyre sur la fausse direction au R. P. Bourdaloue Jesuite.* Incip. Chrisostome françois, Censeur Euangelique aussy profond docteur cet. Explic. soit plus nous que nous mêmes.
- d) [fol. 108. a—113. b.] *Relation de la mort de Sa Sérénité Monseigneur le Prince de Condé.* Incip. Sa Sérénité Monseigneur le Prince n'auoit point crû sa maladie cet. Explic. et sans aucun trouble d'Esprit.
- e) [fol. 114. a—118. b.] *Discours à la Louange Eternelle de Louis de Bourbon Prince de Condé.* Incip. Passant si tu veux voir le pompeux mausolée du Prince de Condé cet. Explic. dans tout le cours deja durée,

### E.

## I T A L I A.

#### DCLXIX.

[Rep. IV. 8. 109.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 164, quorum 61. b. scriptura vacat. Continentur:

- a) [fol. 1—61.] *DISCORSI SOPRA L'ORIGINE DE NOBILI DI GENOVA e sopra le due fattioni che de Nobili di San Luca e di san Pietro si chiamano distinti in due dialoghi. L'Interloquutori del primo Sono Genouese, Romano e Bolognese, e del Secondo, Paolo, Vberto, e Lutiano.* Ita titulus. Incip. Genouese e Romano. G.

*Hor che ni pare di questa nostra Città cet. Explic. et à questo li fatto fine.* [Primus dialogus pertinet a fol. 1. b—22. a., secundus a fol. 22. b—61.]

- b) [fol. 62—164.] *RELATIONE DE I PRINCIPI D'ITALIA* [Anonymi auctoris]. Incip. *La Prouincia d'Italia è diuisa in undici principati cet. Explic. ogni 5 anni potendo egli di ciascuno priuato disporre etc.*

#### DCLXX.

[Rep. II. 4. 129. b.]

Codex membranaceus saec. XV. perspicue exaratus, folior. 30, 23 \*



quorum 1—5. et 26—30. chartacea sunt et scriptura vacante. Argumenta passim in margine notata sunt. Hoc codice in Italia scriptura continetur:

GEORGII DE LAZISIO AD VIRUM PATRICIUM MARCUM DONATUM JURISCONSULTUM DE BELLO GALLICO HISTORIA. Ita titulus. Praefatio incip. (C)um huius gentis ingenia cogito: Marce vir patricie cet. Opus ipsum fol. 8. a. incip. (F)ere plurima bella inter senatum uenetum & philippum mediolanensem principem acerrima. cet. Explic. pro dignitate. pro fama. pro fortunis suis impensuros. — Videtur tantum primus liber huius historiae in hoc codice contineri.

## DCLXXI.

[Rep. II. fol. 107. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. accurate et perspicue scriptus, olim in bibliotheca Joh. Christophori Wagenseilii asservatus, quippe cuius emblema in anteriore libri operculo conspicitur. Folia habet 50, quorum 1. 2. 16—20. et 48. b—50. scriptura vacante. Continentur haec:

a) [fol. 3. a—15. b.] CRONICA DE TUTTI GLI DOSI VENETIANI. Adiecta sunt [a fol. 3. b.] in margine latissimo cuiusque ducis insignia picturata heraldice. [Exorditur Chronica a primo Duce Paulucio Anafesto ac desinit in Duce septuagesimo nono LAURENTIO PRIOLO, quo regnante etiam hic liber conscriptus videtur.] — Incip. Cronica [hoc verbum rubro pictum] de Tutti gli Dosi Venetiani, quali primamente furono fatti nella Città d'Eraclia ditta poi Città noua. [Ita titulus.] Qual Città era posia fra Giesulo cet. Explic. Correndo gli anni del nostro Signore. In hac parte codicis nomina singulorum Ducum et subscriptiones rubro colore picta sunt. Hanc chronicam excipit eadem manu scripta:

b) [fol. 21. a—48. a.] DESCRIPTIO FAMILIARUM PATRICIARUM VENETARUM, ordine alphabetico digesta. Titulus nusquam legitur. Adpicta sunt etiam in huius descriptionis margine insignia cuiusque familiae gentilitia variis coloribus heraldice distincta. Incip. Abrenni: Questu ueneno da Trieste: furono lauoradori cet. Explic. perche non uolse souenir la Terra in quel bisogno.

Similis omnino liber asservatur etiam in Biblioth. Caesar. Vindobon. Cf. Lambecii Commentar. tom. II. pag. 954. novae edit. tom. II. pag. 867.

## DCLXXII.

[Rep. IV. 4. 76. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 334, quorum 330—334. tota, caetera vero semivacua sunt scriptura. Continentur:

INSIGNIA PICTURATA FAMILIARUM NOBILIUM VENETARUM. Praeter multa, quibus nomina non adscripta sunt [fol. 1—96. 157. et 329.], singula sunt hoc ordine disposita:

Abroni 97.	Barbari 106.	Balbi 115.
Avonali 98.	Barbarigi 107.	Balbi 116.
Alberti 99.	Bollani 108.	Boni 117.
Arimondo 100.	Baradonna 109.	Boni 118.
Abroni 101.	Baffo 110.	Boni 119.
Avonali 102.	Basegii 111.	Boldu 120.
Barbari 103.	Balbi 112.	Boni 121.
Barbi 104.	Balbi 113.	Boni 122.
Benedetto 105.	Basegii 114.	Badoeri 123.

Briani 124.	Emo 184.	Memi 243.
Bredani 125.	Errarii 185.	Minotto 244.
Badoeri 126.	Erizo 186.	Magno 245.
Bragadini 127.	Emo 187.	Minotto 246.
Baroci 128.	Falieri 188.	Magno 247.
Bembi 129.	Foschari 189.	Miani 248.
Bernardi 130.	Foscholo 190.	Miani 249.
Bondimieri 131.	Falieri 191.	Massollo 250.
Calbo 132.	Forcharini 192.	Miani 251.
Contarini 133.	Ferro 193.	Michieli 252.
Ciurani 134.	Fasul 194.	Michieli 253.
Calbo 135.	Griti 195.	Nani 254.
Contarini 136.	Grimani 196.	Nani 255.
Correri 137.	Gradenigo 197.	Nani 256.
Condulmeri 138.	Gussoni 198.	Negro 257.
Caualli 139.	Griti 199.	Nani 258.
Capelli 140.	Grimani 200.	Nadal 259.
Corneri 141.	Girardo 201.	Nauagier 260.
Corneri 142.	Gisi 202.	Niceni 261.
Corneri 143.	Griani 203.	Orio 262.
Corneri 144.	Guero 204.	Orso 263.
Coccho 145.	Girardo 205.	Onoradi 264.
Cabrieli 146.	Gisi 206.	Orio 265.
Cabrieli 147.	Guero 207.	Orso 266.
Cigogna 148.	Gezo 208.	Onoradi 267.
Coccho 149.	Gezo 209.	Pisani 268.
Caravello 150.	Guinzi 210.	Pisani 269.
Celsi 151.	Gustiniani 211.	Pizamano 270.
Coppo 152.	Gustiniani 212.	Pisani 271.
Darmer 153.	Gustiniani 213.	Pisani 272.
Donadi 154.	Justi 214.	Polani 273.
Donadi 155.	Jaoldo 215.	Premarin 274.
Duodo 156.	Justi 216.	Polani 275.
Diedi 158.	Lando 217.	Pasqualigi 276.
Darina 159.	Longo 218.	Parula 277.
Demezo 160.	Lolin 219.	Pesari 278.
Da Ponte 161.	Lando 220.	Querini 279.
Diedi 162.	Longo 221.	Querini 280.
Donoli 163.	Loredani 222.	Querini 281.
Dandoli 164.	Lombardi 223.	Querini 282.
Dandoli 165.	Lombardi 224.	Reggia 283.
Dolfini 166.	Lippomani 225.	Ruzier 284.
Da Mula 167.	Loredani 226.	Ruzini 285.
Dolfini 168.	Lombardi 227.	Reggia 286.
Da Mula 169.	Lombardi 228.	Soranzani 287.
Di Priuli 170.	Lioni 229.	Soranzani 288.
Da Molin 171.	Lioni 230.	Sagredi 289.
Da Molin 172.	Mocenigo 231.	Suriani 290.
De Renier 173.	Mori 232.	Sanudi 291.
Da Mosto 174.	Marcello 233.	Salamoni 292.
Da Mosto 175.	Malipiero 234.	Semiteculi 293.
Da Canal 176.	Manolesi 235.	Sanudi 294.
Da Canal 177.	Mudaci 236.	Salomoni 295.
Da Mosto 178.	Minio 237.	Triuisani 296.
Da Canal 179.	Marin 238.	Troni 298.
Di Garzoni 180.	Manolesi 239.	Triuisani 299.
Da Leze 181.	Moresini 240.	Tiepolo 300.
Da San Seuerin 182.	Moresini 241.	Triuisani 301.
Erizo 183.	Moresini 242.	

Triuisani 302.	Venieri 311.	Zeni 320.
Triuisani 303.	Vidal 312.	Zorzi 321.
Triuisani 304.	Vallaressi 313.	Zani 322.
Taiapiera 305.	Valieri 314.	Zeni 323.
Torelli 306.	Viari 315.	Zantani 324.
Terzo 307.	Vidal 316.	Zordani 325.
Venieri 308.	Vallaressi 317.	Zuliani 326.
Venieri 309.	Vendramini 318.	Zacharia 327.
Vitturi 310.	Vizamani 319.	Zantani 328.

## DCLXXXIII.

[Rep. II. fol. 98.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. ab ipso librario numeris consignatorum 144, quorum 1. b. 88. b. et 136. scriptura vacant. Inest:

HISTORIA DELLE RIUOLUTIONI DELLA CITTA DI NAPOLI DELL' ANNO 1543. CON LA RIBELLIONE DEL PRINCIPE DI SALERNO, NEL GOVERNO DI D. PIETRO DI TOLEDO COMPOSTA DAL REGIO NOTARO ANTONIO CASTALDO NAPOLITANO. Ita titulus operis, quod in IV libris divisum est [lib. I. a fol. 2. a — 55. b. II. a fol. 56. a — 88. a. III. a fol. 89. a — 109. b. IV. a fol. 110. a — 144. b.] Incip. *Hauendo Jo, doppo lunga consideratione risoluto nell' animo cet.* Explic. lasciando all' Istorici la narratione del seguito dosioi. Fine del Quarto libro e dell' Opera.

## DCLXXXIV.

[Rep. IV. fol. 42. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 63, quorum 1. 2. b. 4. 23. 62. et 63. scriptura vacant. Continetur:

IL TORTO E' L DITTO DELLA NOBILITA NAPOLITANA, ouero Geneologia delli Cinque Seggi di Napoli nuouamente uscita in Luce, aggiuntini anco in corpori multissimi eruditi autori Eruditi. [sic] Anno 1713. Ita titulus. Fol. 3. a. et b. legitur *Tauola*. Fol. 5. a. incip. *Queste notizie Geneologiche uengono da una penna cet.* Explic. *al Palaggio Regio entrare nella Camera de Titolati, benche fussero privati Cavaglieri.* Deest in opere, quamquam in indice fol. 3. b. commemorata est, *Famiglie del Seggio di Montagna.*

## DCLXXV.

[Rep. III. fol. 19. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 78, quorum 1. b. 76. b. 77. et 78. scriptura vacant. Continetur:

*Ausführlicher vnndt starker Beweifs DE IOHANNA OCTAVA PAPISSA, Darinnen nicht allein die fürnehmsten Objectiones Pontificiorum solide diluirt werden, sondern auch augenscheinlich deduciret wirdt dass solche Historia noch heutiges tages in der Bapstlichen Bibliotheca zu Rom und zwar in den manuscriptis uitis Pontificum zu sehen sey, auch das die Vhralten Catholischen Historici dieselbe Historiam aufs gedachter Bapstlichen Bibliotheca genommen, vndt in ihre Historica volumina verschrieben haben, vndt dan insonderheit zu befinden, wie in neulichkeit auff vorgangene stadliche wette solche Historia mit dreyen Catholischen richtigen Historicis als omni exceptione maioribus testibus zur gnüge sey dargethan vndt probiret wordenn. Von Johanne Willich von Weyde; des Reformirten Closters S. Michaelis in Lüneburgk Priore,*

*Contra Den Wohlhrwürdigen, Edlen, Gefirengenn vndt Vefien Hern Christoph Dietrich Bock von Nordholtz, Thumbherrn zu Hildesheimb, vnd Erbsäßen zu Voltagefsen, seinen günstigen Oheimb. ANNO CHRISTI 1615. Ita titulus. Opus incip. [post inscriptionem: CONFIRMATIO assertionum de IOHANNE VIII. Papisfa] Quaestio in medio proposita fuit: Ob mit Zweyen oder Dreyen cet. Explic. sicut etiam demonstrandum fuit. FINIS.*

## DCLXXXVI.

[Rep. IV. 4. 79.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 276, quorum 1. b. et 276. b. scriptura vacant. Continetur:

*ISTORIA del Conclave in cui per morte di Papa Clemente XII. è stato eletto in sommo Pontefice l'Eminentissimo, e Rev.<sup>mo</sup> Signor Cardinale Prospero Lambertini Bolognese Arcivescovo di Bologna col nome di BENEDETTO XIV. Il Giorno dei 17. Agosto 1740. Ita titulus. Post prooemium [fol. 2. a — 6. b. incip. Chi vorra considerare i successi di questo Conclave cet.] opus ipsum fol. 7. a. incip. *Mon Papa Clemente Duodecimo assistito dai Cardinali cet.* Explic. *rendere eternamente glorioso il suo Pontificato.**

## DCLXXXVII.

[Rep. IV. 4. 75.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 133, quorum 2. b. 101 — 114. 116. b. 119. b. 129. b. et 133. b. scriptura vacant. Continetur:

a) [fol. 1. a — 2. b.] ANONYMI TRACTATUS, cui titulus: *Von der Adoration eines neuen Papstes.* Incip. *Solche geschichet zu dreyen malen cet.* Explic. *ist aufs der Vergleichung leicht zu finden.*

b) [fol. 4. a — 51. b.] BREVIS HISTORIA FAMILIARUM ILLUSTRUM ITALIAE. Singulae familiae hae sunt: Orsina [fol. 4. a.] Colonna [4. b.] Savelli [5. a.] Conti [5. b.] Frangipani e Pierleone [6. b.] Cesarina [7. b.] Sforza [8. b.] Anguillara [9. b.] Mattei [10. a.] Cesi [11. a.] Gaëtana [11. b.] Tum sequitur: *Origine ed Istoria delle Famiglie Nobili Romane fatte grandi da Pontefici e restorte in Roma.* Famiglia Farnese [fol. 12. b.] Bonelli [13. a.] Buon Compagni [14. b.] Peretta [16. b.] Aldobrandina [18. b.] Borghese [20. a.] Pamfilia [22. b.] Chigi [24. a.] Ludovisia [25. b.] Barbarini [26. b.] Rospigliosa [28. a.] Altieri [30. a.] Odescalca [31. a.] Este [32. b.] Medici [37. a.] Farnese [39. a.] Tum sequuntur: *Famiglie Antiche Romane come li trovano in un Manuscripto nell' Archivio di Campidoglio* [fol. 41. a — 42. a.] Has excipiunt: Nobilità della Toscana [fol. 42. b.] Nobili di Firenze, di Pisa [43. a.] di Siena, Pistoria, Perugia [43. b.] Bologna [44. b.] Ferrara, Milano [45. a.] Parma, Pavia, Como [45. b.] Bergamo, Crema, Lodi, Cremona [46. a.] Genova [47. b.] Savona, Verona, Brescia, Ravenna, Forlì [48. a.] Vicenza [48. b.] Orvieto [49. b.] Assisi, Foligno [50. a.] Modena, Parma, Piacenza, Mantova, Padoua [51. a.]

b) [fol. 52. a — 95. b.] *Historia de Cardinali Viventi nell' anno 1685. nel Pontificato di Innocenzo XI. ridotto in partiti e fattioni.* Incip. *Nato in Genoua di Illustre famiglia cet.* Explic. *passi la somma di 500 scudi.*

- c) [fol. 96. a.] *Specificatio derer zu Rom befindlichen Einwohner im Monat Decembris MDCC.*  
 d) [fol. 96. b — 100. b.] *Relatio de conclavi Romae d. 30. Mart. MDCCXXI. habito.* Incip. *Zu Rom hat das Cardinals-Collegium, nachdem der Pabst Clemens der XI. cet. Explic. bewogen worden, von ihren Begehren zu abstrahiren.*  
 e) [fol. 115. a — 116. a.] *Merckwürdige Promotion des Cardinals Farnesii, wie solche der berühmte Burnet in seiner Reise-Beschreibung erzehlet.*  
 f) [fol. 117. a — 119. a.] *Vaticinium Malachiae Archiepiscopi anno 1130. editum.* Incip. *Ex castro Tiberis cet. Explic. mit der Welt vergehen soll.*  
 g) [fol. 120. a — 133. a.] *Relation de tout ce qu' arrive dans le commencement de la maladie du Pape jusques à l'election d'un nouveau; la mort, la maladie, les funerailles et l'enterrement, le conclave, la nouvelle election et toutes ses fonctions.* Ita titulus. Incip. *Comme la mort est un accident commun cet. Explic. benig-nissimi cenni credermi.*

## DCLXXVIII.

[Rep. II. fol. 104.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 498, quorum 72. b. 73. 74. b. 150. b. 151. 152. b. 246. b. 283. b. 284. b. 355. b. 356. b. 394. 395. 396. b. 451. b. 470. 471. 487. 488. et 498. scriptura vacant. Insunt haec:

- a) [fol. 1. a — 72. a.] *Commentari del Regno di Francia del Clarissimo M. Michel Suria no ritornato Abte da guella Corte nel principio della setta e gonotta con alcuni loro progressi.* Ita titulus. Incip. *Occorre nella signorie et ne i Regni quello cet. Explic. di questo mio discorso. Il fine. LAUS DEO.*  
 b) [fol. 74. a — 150. a.] *Relatione del Clarissimo M. Michele Soriano Cavaliere ritornato Ambasciatore dal Rè Cattolico Per la Serenissima Repubblica di Venetia.* Ita titulus. Incip. *Opinione universale prouata con esperenza cet. Explic. et delle signorie. vv. ecc. LAUS DEO. AMEN. Finis.*  
 c) [fol. 152. a — 231. b.] *Relatione di Roma rescritta in Senato Veneto dal Hauagero, ritornato Ambasciatore dal Paolo Quarto dopo le guerre col Rè Cattolico.* Ita titulus. Incip. *Ho imparato Serenissimo Principe cet. Explic. non accetti allegramente. Il fine. Laus Deo.*  
 d) [fol. 232. a — 245. b.] *Conclaua per sede uacante di Gregorio XIII. et del successo della creatione di Sisto V. in questo Anno 1585.* Ita titulus. Incip. *Domenica alli VII. di Aprile questo anno 1585. cet. Explic. cheuale — anno. finis.*  
 e) [fol. 246. a — 283. a.] *Relatione di stato, sorte et gouerno della Rep. Venetiana fatta al Rè Cattolico Filippo.* Ita titulus. Incip. *Se ad alcuno Ambasciatore (Cattolico Rè) cet. Explic. potuto corrispondere. Il fine. Laus Deo.*  
 f) [fol. 284. a — 355. a.] *Relatione del Clar. Sign. Girolamo Lippomano, ritornato Ambasciatore di Sauoia per la Serenissima Repubblica di Venetia L'Anno 1573.* Ita titulus. Incip. *Douendo fare l'ultima, et non meno cet. Explic. et con quanta dignità d. 19. cet.*

- g) [fol. 356. a — 393. b.] *Relatione delle Emiliano Manolesso ritornato Ambasciatore da Ferrara L'anno M.D.LXXIX.* Ita titulus. Incip. *Hauendo il humilissimo et deuotissimo cet. Explic. à moi piedi. Il fine.*  
 h) [fol. 396. a — 451. a.] *Relatione del Clar. Sig. Giacomo Soranzo ritornato Ambasciatore dal ser. Francesco Gran Duca di Toscana per la Serenissima Repubblica di Venetia l'Anno 1578.* Ita titulus. Incip. *Serenissimo Principi et Ill. Signori Douend'io per compiuta cet. Explic. sacrificio et holocausto. Il fine. Laus Deo semper Amen.*  
 i) [fol. 452. a — 469. b.] *Relatione del Sign. Ferrante Gonzaga, ritornato Ambasciatore per la Maestà Cesarea dal Regno di Sicilia.* Ita titulus. Incip. *Quando sua Maestà mi lasciò Al gouerno cet. Explic. le sappia anche esse nostro sign. cet.*  
 k) [fol. 472. a — 486. b.] *Relatione del Gouerno della Republ. di Genoua. 1583.* Ita titulus. Incip. *I popoli della liguria cet. Explic. per la loro conseruatione. finis.*  
 l) [fol. 489. a — 497. b.] *Relatione della Republ. Luchese. 1583.* Ita titulus. Incip. *Lucca e, città nobile et posta cet. Explic. fin alla sera che si serra Finis.*

## DCLXXIX.

[Rep. II. 4. 150. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 444, quorum 1. b. 25. b. 32. b. 33. b. 41. b. 48. 55. 56. 63. b. 64. 74. b. 75. b. 99. b. 143. b. 163. b. 171. b. 179. b. 186. b. 187. b. 234. 235. b. 258. 259. b. 266. b. 271. b. 352. b. 353. b. 365. 366. 367. b. 400. b. 401. b. 423. b. 424. et 425. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a.] *Lettera sopra il ragionamento, che fece l'Imperatore Carlo Quinto l'anno 1536. venendo da Iunesi in presentia di Papa Paolo terzo, et Cardinali.*  
 b) [fol. 25. a.] *Lettera scritta da incerto à Papa Pio Quinto, accioche gli Hebrei, e le meretrici non si scaccino da Roma, con le ragioni allegate per il medesimo effetto da i Romani.*  
 c) [fol. 33. a.] *Istorie del Concilio di Trento descritte da Marc Antonio Milledoni Secr. e Consign. appresso li Ambasciatori della Serenissima Repubblica di Venetia. Libro Primo.*  
 d) [fol. 41. a.] *Lettera scritta dal Plenipotenziario di Munster per la Repubblica di Venetia, in occasione di disgusto, e domandar licenza dal seruitio di essa Repubblica.*  
 e) [fol. 49. a.] *Lettera del Rè di Polonia al signor Abbate Orsi suo Residente in Roma, Per il Cardinalato di Monsignor Vesconti, 1643.*  
 f) [fol. 63. a.] *Figlietto scritto dal signor Abbate Orsi all' Eminentissimo signor Cardinale Sauelli, nel quale si risponde all' obiettoni ultimamente fatte sopra la promotione di Mons. Visconti.*  
 g) [fol. 65. a.] *Copia di una lettera scritta da Mons. de Sequier a Mons. il Sign. Card. della Valletta del 1639. Per il soccorso non dato al Castel del Cencio erotta de Francesi nel soccorso d'ello.*  
 h) [fol. 75. a.] *Lettera di raguaglio circa l'estrazione de*



i sicary dalla Chiesa, seguita in Fiorenza da i Ministri del Gran Duca, Senza licenza dell' ordinario.

- i) [fol. 99. a.] Lettera scritta dal Gran Turco alla Repubblica di Venetia in occasione di presa di Galera, et la risposta di essa Repubblica.
- k) [fol. 103. a.] Lettera del signor Cardinal de Perona alla Maestà Christianissima intorno al accomodamento frà la santità di Nostro Signore Paolo Quinto, e li Signori Venetiani.
- l) [fol. 143. a.] Lettera scritta da Sebastiano Coloredo alla Maestà Christianissima persuadendola à non conchiudere pace con la Casa d'Austria.
- m) [fol. 163. a.] Risposta d'un Cittadino Lucchese alla Lettera del Religioso, sotto 5. d'Aprile 1640.
- n) [fol. 171. a.] Lettera scritta in Roma al Capitolo, dalli Padri di San Domenico di Germania sopra il fatto della rimossa del Padre Ridolfi.
- o) [fol. 179. a.] Lettera scritta alla Santità di Papa Urbano ottavo dalli Padri dell' ordine de Predicatori di Germania, nella quale sua santità viene supplicata per la restituzione alla Religione del Padre Ridolfi Loro Generale.
- p) [fol. 187. a.] Copia di Lettera scritta dal fratello del Rè Christianissimo al detto Rè, et dal medesimo fratello inuiata al Parlamento per presentarla à Sua Maestà Christianissima; tradotta dalla francese lingua in Italiana.
- q) [fol. 235. a.] Lettera in difesa della Santità di Nostro

Signore Papa Urbano ottavo nel ricouer il Principe di Eccembergh Ambasciatore Cesareo.

- r) [fol. 259. a.] Copia di lettera scritta dal Serenissimo Sign. Duca di Parma al Sign. Cav. Alfonso Carandini suo Residente in Roma.
- s) [fol. 267. a.] Lettera scritta dalla Repubblica di Venetia alli Rettori delle Città di Terra ferma 1643.
- t) [fol. 271. a.] Lettera scritta ad un Signore in risposta del Libro stampato sopra le ragioni del Serenissimo di Parma.
- u) [fol. 353. a.] Copia di una lettera mandata al Duca di Parma da un Gentiluomo, che incognito d'ordine della medesima Altezza ha corso lo stato ecclesiastico e ueduto l'essercito Pontificio.
- v) [fol. 367. a.] Copia d'una lettera scritta da un Religioso ad un suo amico, sotto li 5. d'Aprile 1640. da Lucca.
- w) [fol. 401. a.] Lettera del Duca di Ossuna, al Pontefice Paolo Quinto Borghese, e la risposta.
- x) [fol. 405. a.] Lettera di N. N. scritta al Cardinale Mich. Angelo Cenci detto di Nazaret dopo la sua caduta l'anno 1611.
- y) [fol. 416. b.] Risposta del Cardinale di Nazaret.
- z) [fol. 425. a.] Risposta alla lettera del Sigr. Duca d'Ossuna à Sua Santità fatta da un Nobile Venetiano.
- aa) [fol. 439. a.] Lettera presentata à N. S. Urbano VIII. in nome del Rè di Polonia sopra la promotione al Cardinalato di Mons. Visconti Nuntio ap. S. Maestà.

## F.

## P O L O N I A.

## DCLXXX.

[Rep. II. fol. 103.]

Codex chartaceus saec. XVI. mutilus quinque foliis, exciderunt enim foll. 78 — 82. Qui librum scripsit, foliis numeros etiam addidit. Constat liber foll. 179, quorum 12. 20. b. 24. 34. b. 50. b. 76. b. 77. 81. b. 90. b. 134. b. 135. a. 147. b. 165. 176. a. 177. a. 178. b. 179. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1 — 164. b.] *Orationes Legatorum Imperialium Electorum Imperii, Regum Hispaniae, Galliae, Sueciae, Statuum Bohemicorum, Ducis Brunsvic., Prutenicorum, Legati Pontificii, Caesaris Turcarum, Magni Ducis Moscorum, et Responsa Procerum Poloniae in causa electionis Regis Poloniae, ao. 1573.* — Incip. [post titulum: *Oratio legatorum Imperialium habita Bohemico Sermones cet.*] *Reuerendissimi etc. Quum mensibus praeteritis sacra Caesarea cet. Explic. ad praefanda superscripta omnia obligatus.*
- b) [fol. 166. a — 175. b.] *Testamentum Regum Johannis*

*Sigismundi Secundi Regis Hungarici.* Ita titulus. Incip. *In nomine Domini Amen. Anno salutis Millesimo Quingentesimo sexagesimo septimo cet. Explic. rebus extra testamentum.* [Tum sequuntur nomina:] *Bebek — Proucka.*

- c) [fol. 176. b — 179. a.] *Tabula genealogica nonnullorum regum Hungariae, et alia tabula, in qua Competitorum ad regnum Commoda et Incommoda* [ita titulus] expenduntur.

## DCLXXXI.

[Rep. IV. 4. 86.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte scriptus, folior. 182. Continentur:

*INTERREGNI POLONIAE LIBER, ad Petrum Czarnkovium Castellanus Posnaniensem scriptus, anno Christi M.D.LXXIII. SWIENTOSLAO ORELIO DE BOZEIEWICE Equite Polono Authore.* Ita titulus. [In dedicatione operis auctor se vocat *Swientoslaum Orzelski.*] Post prooemium [incip. *Desiderio*

tuo praeclaro, Magnanime Czarnkovi, quo me ad perscribendum cet.] opus ipsum fol. 3. b. incip. Anno post partum Virginis supra millesimum et quingentesimum septuagesimo altero praesidente Romae cet. Explic. Die 27. Parisios venit. — Fol. 1. b. haec leguntur verba: *Excellentissimi Viri, Domini Jo. Burchardi Menkenii Historiographi et Consiliarii Regii, bibliothecae instructissimae officiosissime offert A. (?) Mascou. Ged.*

## DCLXXXII.

[Rep. II. fol. 85.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 226, quorum 1—3. 4. b. 5. b—24. a. 135. b—140. b. 175. b. 202—226. vacant scriptura, 174. vero quarta fere parte lacerum est. Fuit hic liber, ut emblema anterioris operculi docet, olim in bibliotheca Zach. Conr. ab Uffenbach, qui [quod certe per temporis rationes concludi potest] ab Andrea Greverio dono illum accepit, nam fol. 24. b. haec scripta leguntur: „Pour me recommander a l'honneur de votre Souvenir je vous donne ces lettres. Posen, d. 11. Avril. 1712. André Grever.“ Caeterum foliis a bibliopega male circumcisis paucula quaedam hic illic deperierunt. — Insunt:

SIGISMUNDI AUGUSTI REGIS POLONIARUM EPISTOLAE, LEGATIONES, INSTRUCTIONES, RESPONSA, lingua Latina et Polonica scriptae. Index earum accurate scriptus legitur in *Biblioth. Uffenbach. MSSa*, part. X. sect. 1. a pag. 1226—1232. Incip. [fol. 25. a.] *Quod pro nostro erga Sacram Regiam Mtem Vram cet.* Explic. [fol. 201. b.] *Pono nego ratonek.*

## DCLXXXIII.

[Rep. II. fol. 86.]

Codex chartaceus saec. XVII. perspicue scriptus, folior. 144, quorum 1. b. et 144. a. scriptura vacant, paginis a scriba numeratis. Continetur:

THOMAS [sic] TREDECIMUS EPISTOLARUM, LEGATIONUM, RESPONSORUM ET RERUM GESTARUM SIGISMUNDI PRIMI REGIS POLONIAE ET MAGNI DUCIS LITUANIAE. CONTINET ANNUM DOMINI M.D.XXXI. Ita titulus. Incip. *Annus domini millesimus quingentesimus trigesimus primus. Sub finem anni cet.* Explic. [fol. 143. b.] *et qua accuratiori diligentia possum exequar. Datum in litteris: etc.*

## DCLXXXIV.

[Rep. II. fol. 87.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 282, quorum 1. b. et 2. b. scriptura vacant. Inest:

LIBER LEGATIONUM ALIORUMQUE NEGOTIORUM EXTERNORUM, anno Domini MDLXXXII. et LXXXIII. *Il<sup>ri</sup> et Mag<sup>co</sup> Joanne de Zamoscie Cracoviens. Belsens. Marienburgens. Knilincs. Medzyzeczens. Zamechnens. nec non Generali Exercituum Capitaneo Cancellariatum Regni gerente In Cancellaria Regni tractatorum expeditorumque.* Ita titulus. Incip. [fol. 2. a.] *Joannes III. Dei Gratia Rex etc. Religiosi, Devoti, Nobis Dilecti. Gratum acceptumque id Devot: Vestrarum nobis accidit cet.* Explic. *toto animo suscepit propagationem. Romae die 17 Xbris 1583. etc. Scipio Gonzaga.*

## G.

## H U N G A R I A.

## DCLXXXV.

[Rep. IV. fol. 42. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. autographus auctoris, folior. 513, quorum 1. b. 7. b—9. a. 22. b. 32. b. 36. b. 49. b. 51. b. 53. b. 60. b. 153. b. 250. b. 512. et 513. scriptura vacant. Continetur:

CHRISTOPHORI PARSCITHI *Extorris Hungari* TABULA REGNI HUNGARIAE in qua brevi penicillo delineantur ex Asia transmigrationes gentium in Europam, Hunnorum ethnicorum triplex ingressus in Pannoniam et eorum progressus, Hungarorum ethnicorum conversio ad fidem Christianam, cum varia vicissitudine et inconstantia rerum humanarum, usque ad Leopoldi M. tempora et pacificationem Karlovi-censem cum Turca. Secundum Calvisii calculum. Ita titulus. Opus incip. [post dedicationem ad ordines status, liberisque civitates regni Hungarici, fol. 3. a—7. a.] his verbis fol. 10. a: *Principio rerum, Hunni Asiam Septemtrionalem, supra Tanaim, Macotis Paludes usque ad Ocea-*

*num Glaciale cet.* Explic. fol. 506. b. *ducum et regum Christianorum, claudit et concludit.* A fol. 507. a—511. b. legitur *index generalis.*

## DCLXXXVI.

[Rep. IV. fol. 43. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. autographus auctoris, folior. 240, quorum 1. 2. b. 11. b. 12. a. 114. a. 120. b. 132. b. 196. b. 214. a. et 240. b. vacua sunt. Continetur:

Comitatus Regni Hungariae, Slavoniae et Transylvaniae septuaginta quatuor, in quibus eorundem ortus, termini, urbes, civitates, oppida, arces, montes, stagna, insulae, lacus, sepulturae regum etc. cum varia vicissitudine rerum, secundum annorum seriem traduntur, plurima item naturalia, aquae medicatae, dulces, et minerales, thermae, acidulae, mineralia, metalla, et vegetabilia diversa, e variis antiquorum monumentis, archivis, historicis et manuscriptis, atque propria observatione et experientia hac finis, [sic] scriptis, in patriae commodum, exterorum notitiam,

cum indicibus rerum et nominum locupletissimis, per CHRISTOPHORUM PARSCITIUM. Ita titulus, in quo etiam manu Schurzfleischii, ut videtur, haec scripta leguntur: *Cl. Viri Parschitii singularem industriam laudo, ejusque institutum approbo, optoque ut liber hic Manuscriptus quamprimum formis exprimatur. Schurzfleisch.* Fol. 3. a—4. a. legitur dedicatio ad Josephum I. Imperatorem. In huius subscriptione auctor appellatur *Nobilis Hungarus*. Fol. 4. b—9. b. habetur praefatio ad ordines et status Hungariae, et fol. 10. a—11. a. ad lectorem. Fol. 12. b. [quod caeteris plus quam tertia parte maius est] scriptus est *Catalogus comitatum regni Hungariae*. Opus ipsum fol. 13. a. incip. *Antequam operi nostro adiiciamus manus, placet pauca de regno Hungariae, eiusque amplitudine cet. Explic. ipse praefata loca adeat et penitus introspectat. Quapropter manum de comitatibus Hungariae.* Subscripta haec sunt:

*Tantum per Dei gratiam!*

ANNO

EXorrens annVs sIt faVstVs sItqVe benlgNVs  
OMnibVs et paClis gaVDia LaVta ferat.

Foll. 214. b—240. a. duo indices leguntur. Auctor ad hoc opus componendum ubivis collegit inscriptiones Romanorum, quae adhuc visuntur in partibus Hungariae.

### DCLXXXVII et DCLXXXVIII.

[Rep. IV. 4. 72.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte scriptus, duobus constans voluminibus, quorum primum 271, alterum 227 foliis absolvitur. In illo vacua sunt foll. 4. b. 5. a. 11. b. 18. a. 20. b. 21. 22. a. 28. b. 30. b. 33. 35. 43. b. 48. 51. b. 57. b. 58. 60. b. 62. 70. a. 75. b. 77. 89. 91. a. 93. b. 94. 96. 98. b. 103. 106. b. 107. 110. a. 112. b. 113. b. 114. a. 116. b. 117. a. 124. b. 128. b. 158. b. 177—179. 180. b. 181. a. 183. 202. b. 205. b. 206. a. 209. b. 211. b. 213. b. 215. b. 222. b. 230. b. 233. a. 235. a. 243. a. 245. b. et 246. a. In altero vacua sunt foll. 2. b. 13. a. 51. b. 77. b. 80. b. 81. 93. b—96. 122. b. 150. b. 151. 153. 156. 157. 166. b. 171. b. 174—177. 179. b. 185. a. 188. 189. 192. b. et 193. — Continetur:

GYMNASIOLOGIA EVANGELICO-HUNGARICA, cuius Johannes Rezik Anno MDCCXCVII. fundamenta prima posuerat, Samuel Matthaides vero, Georgius Buchholtzius, Joannes Miesinky cet. aetate nostra symbolis auxerunt. Ita titulus, qui indici alphabetico operis [Vol. II. foll. 1. et 2.] praepositus est. In utroque vol. [prioris fol. 1. a., posterioris fol. 4. a.] haec leguntur: *MSS. D. R. et M. An. Chr. 1697. a Rezikio colligi ceptum, et annis segg. cum ab ipso tum Matthaide aliisque variis symbolis auctum. Utrumque volumen eadem continet, sed diversis aucta symbolis. Vol. I. incip. Ad curam suam putabant pertinere cet. Explic. ac ultimum Pastor. p. 180. P. Z. Vol. II. incip. Ad curam putabant suam pertinere cet. Explic. nam omnia huius scholae perierunt. — Opus ita divisum est, ut sectione I. de scholis Magnatum et Nobilium, II. de scholis Regis liberrarumque civitatum, III. de scholis oppidanis disputetur.*

### DCLXXXIX.

[Rep. II. fol. 103.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 94, quorum 10 posteriora mutila sunt, et 1. a—3. a. 15. a—17. b. 18. b. et 91. b—94. b. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 4. a—15. a.] CAERIMONIALE S. ORDO CORONATIONIS REGIS HUNGARIAE, AD CAROLUM VI. IMPERATOREM. Incip. *Posteaquam altifecta sua cet. Explic. qui venit in nomine Domini Amen.*
- b) [fol. 18. a—91. a.] ACTA DIAETALIA PER ELARGITAS CLEMENTISSIMAS Caesareo-Regias Propositiones et resolutiones, demissasque superinde Inclytorum Statuum et Ordinum introporrectas Replicas sub decursu modernae Generalis Regni Hungariae Diaetae Posonii concinnata, ac in Domo Regnicolarum Ordine sequenti dictata Anno Domini 1712. Die vero 3<sup>a</sup> Aprilis. Ita titulus. Incip. *Altissime titulatum suam Maiestatem Sacram non dubitare cet. Explic. iugiterque propensa manet.* [Sequitur subscriptio, et verba:] *Finis actorum Diaetalium.*

## H.

# HISTORIA ORIENTALIS.

### DCXC.

[Rep. II. fol. 67.]

Codex chartaceus saec. XV. rubris inscriptionibus, litteris initialibus modo caeruleis modo rubris belle pictis et ornatis. Olim fuit hic codex in bibliotheca Joh. Christoph. Wagenzeili, cuius emblema adhuc conspicitur in operculo libri priori. Idem etiam in prioribus foliis margini hic illic notulas adscripsit. Foliis constat 112, quorum 1—4. 107. b. et 110—112. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 5. a—86. b.] JACOBI DE VITRIACO HISTORIA HIE-

ROSOLYMITANA ABBREVIATA. Titulus rubro pictus est: *Incipit Hifioria Ihrhmitana abreuiata. Wagenseilius adscripsit: JACOBI DE VITRIACO. Inscriptio capitis 1. rubra haec est: Cur dominus terram tantam variis flagellis et subalternis casibus exposuit. Tum pergitur: Terra sancta promissionis deo amabilis cet. Explic. et subsidium de die in diem expectantes.*

- b) [fol. 86. b—107. a.] INCIPIT YSTORIA FACTA PER MAGISTRUM THADEUM CIUEM NEAPOLITANUM DE DESOLACIONE ET CONCULCACIONE CIUITATIS ACCON ET TOCIUS



TERRE SANCTE. Ita titulus minio pictus. Incip. *Uniuersis Xpi fidelibus ad perpetuam compassionis memoriam. Quis amaritudinis cet. Explic. diuina benedictus dei filius in secula seculorum Amen. Explicit deo gracias.* Subscriptio atra haec est: *ffacta fuit predicta historia a predicto Magistro Thadeo in ciuitate Messane in annis Domini. M.º CC.º nonagesimo primo in die quinta mensis Decembris.*

- c) [fol. 108. a — 109. b.] PHILIPPI II. REGIS HISPAN. EPISTOLAE DUAЕ. Priorem ad papam datam Wagenseilius ipse descripsit, et servatur adhuc eius apographum iuxta fol. 109. — Commemoravit hunc codicem *Pertzius*, Archiv. tom. VI. pag. 212.

## DCXCII.

[Rep. II. 4. 118.]

Codex chartaceus saec. XIV. in crassa charta scriptus et simplici arte exaratus, litteris initialibus atro pictis. Fuit hic liber olim *Joh. Christoph. Wagenseilii*, cuius emblema etiam in priori libri operculo conspicitur. Folia sunt 55, quorum primum recens est et titulum a Wagenseilio, ut videtur, scriptum continet. Inest in hoc libro:

HRITHONI ARMENI HISTORIA ORIENTALIS, quae alias etiam inscribitur HISTORIA DE TARTARIS. Liber *Joh. Christophori Wagenseilii. Emtus Patavi.* Ita titulus [fol. 1. a.] Desunt nonnulla ab initio operis. Incip. *V. De Bacho scoico filio .... can qualiter acquisiuit Regnum cet.* [Haec ex argumentis sunt opus praecedentibus.] Opus ipsum exorditur verbis [fol. 2. b.]: *Regnum cathay est maius regnum cet. Explic. commodum et Iuuamen. Et hec dicta sufficiant super passagio terre sancte.* Tum sequuntur hi versus:

*Opere finito fit laus et gloria christo  
Qui scripsit hunc librum collocetur in paradisum.*

Praeterea notanda sunt duo huius codicis *νάεργα*. Fol. enim 54. a — 55. a. astronomica quaedam, maxime de luna, sine titulo et auctore scripta sunt. Incip. *Quicumque uult scire et cognoscere cursum lune cet. Explic. super illa dictione quae finitur in littera T.* Fol. autem 55. b. leguntur duae epistolae [alterius tamen fragmentum tantum] *canonicorum et capituli S. Antonii Placent.* ad Papam quemdam, cuius nomen non legitur, datae.

## DCXCIII.

[Rep. IV. 8. 108. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 57, quorum 1. a. 55. b. et 57. b. vacua sunt. Continetur:

MATURINI VEYSSIÈRE LA CROZE VERSIO LATINA LIBRI ARMENICI, cui titulus: *Historia Catholicorum et Regum Armeniae composita a Magistro Jacobo ordinis Jesuitarum. Typis edita sumtibus et cura Domini Arutheni Archiepiscopi Constantinopolitani 1730. Septembris 30. Venetiis in typographia Antonii Bortholi.* Nimirum hoc impressum opus Armenica lingua compositum singulis manuscripti foliis intersertum est, et in eius titulo haec verba leguntur: *Hunc librum Latina versione ornavi. Maturinus Veyssière La Croze.* Incip. *La Crozii prooemium fol. 3. a: Huius libelli auctor cet.* Opus ipsum incip. *Sanctus Thaddaeus Apostolus, cum venisset Edessam cet. Explic. e patria sua in Persiam tempore Schah Abbas.* — Fuit hic liber olim in bibliotheca *C. S. Jordani*, cuius emblema etiam anteriori libri operculo agglutinatum est.

## XVII.

## I T I N E R A R I A.

## DCXCIII.

[Rep. III. fol. 8.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 347, quorum 1. 2. 3. b. 36. b. 37. b. 68. b. 69. b. 95. b. 96. b. 124. b. 228. b. 229. b. 255. b. 256. b. et 345. a — 347. b. scriptura vacante. Continentur haec itinera:

- a) [fol. 3. a — 36. a.] *Churprintzl. Durchl. zu Sachsen pp. Herzog Johann Georgen des Dritten Reise Diarium. Alfs Sie ao. 1677. vor Philippsburg gewesen.* Incip. *Den 29. Martii 1677. hatten Churprintzl. Durchlaucht cet. Explic. in Dresden glücklich angelanget.*  
b) [fol. 37. a — 68. a.] *Diarium Alfs Churfürstl. Durchlaucht zu Sachsen Herzog Johann George der Dritte mit Dero Armee 1683. vor Wien gegangen seyn.* Incip.

*Nachdem der Durchlauchtigste Churfürst — Sich gnädigst resolviret wegen bevorstehender Türckengefahr cet. Explic. eine solche beschwerliche reise.*

- c) [fol. 69. a — 95. a.] *Eiusdem Johannis Georgii Reise in Italien bis Venedig undt Was hierbey notables vorgegangen ao. 1685.* Incip. [post indicem eorum, qui una cum *Joh. Georgio* profecti sunt, fol. 70.] fol. 71. *Nachmittage giengen einige von Ihr. Churfürstl. Durchl. cet. Explic. glücklich in Dero Residentz Dresden [sic] ein. Dem Höchsten sey Danck.*  
d) [fol. 96. a — 124. a.] *Eiusdem Reise Diarium alfs Sie ao. 1688. im Hollande gewesen.* Incip. *Nachdem am 7. Martii ao. 1688. alfs Mittwochs umb 10 Uhr cet. Explic. auff Dero Stuterey Bleesen zureiseten.*

e) [fol. 125. a—228. a.] *DIARIUM Sobey Sr. Chur Prinzl. Durchl. zu Sachsen pp. Herzog Johann Georgen des Vierdten, nacher Franckreich, Engelland, Holland, Hollstein und denn durchs Reich gethanen Reyse gehalten worden*, Anno 1686. Post indicem eorum, qui cum Johanne Georgio profecti sunt [fol. 125. b.] incip. [fol. 126. a.] *Den 7. Novembr. 1685. hat der Durchlauchtigste Chur Prinz cet. Explic. umb 4 Uhr zu Leipzig.*

f) [fol. 229. a—255. a.] *Eiusdem Reise Diarium Nacher Italien ao. 1690.* Incip. *Den 7. Jan. 1690. traten Ihre Churprinzl. Dchl. zu Sachsen Ihre Reise cet. Explic. seinen Anfang nahm.*

g) [fol. 256. a—344. b.] *Ihrer Hochfürstl. Durchl. zu Sachsen Printz Friedrichs Augusti Reise Diarium am 19. May Anno 1687.* [Est iter in Italia susceptum.] Incip. *Den 19. May 1687. Seind Ihre Hochfürstl. Durchlaucht frühe umb 5. Uhr. cet. Explic. Dero Reyse vergnügt beschloffen.*

#### DCXCIV.

[Rep. IV. 4. 73. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. diversis manibus scriptus, folior. 133, quorum 97. b. et 99. scriptura vacat. Continetur: *Diarium, wafs bey Sr. Churprinzl. Durchl. Joh. Georgii IV. von Sachsen Reise in fremde Lande vorge- lauffen.* Est descriptio itineris a Jo. Georgio IV. ann. 1685. et sqq. suscepti. — Incip. *D. 7. Novembris Anno 1685. haben der Durchl. Churprinz und Hertzog cet. Explic. nach Blefem zureiseten.*

#### DCXCV.

[Rep. IV. 4. 73. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii adscriptus, cuius adnotata quaedam fol. 1. b. leguntur. Folia sunt 74, quorum 1. a. et 74. b. scriptura vacat. Continetur: *Reise beeder Durchlauchtigsten Printzen von Sachsen-Gotha [i. e. Friderici II. et Joannis Guilelmi] durch Holland, England, Brabant, Flandern, Seeland und Nord-Holland.* Ita titulus. Iter illud susceptum est d. 24. Sept. 1692. et finitum d. 31. Aug. 1693. — Liber incip. *Nachdem beede Durchl. Printzen Sonnabends den 24. Septemb. siyl. vet. 1692. das Morgen-Gebeth gehalten cet. Explic. vor welche dem höchsten Gotte ewiges Lob und Preiſs gesagt wird, Amen.*

#### DCXCVI.

[Rep. IV. 4. 53. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 134, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur: *Waarhafter Aufzuge, verzeichnus, vund Beschreibung, des Wollgebornen, Edeln, vund Gefirennigen Herren, Herren Rhainhardten von Bemmberg, Freiherren zu Bemmberg Ritters, vund Rhodiser Ordens Amba- siator cet. was er in Seiner volbrachten Raifs, von Mü- nichen in Obern Bayern gelegen: gheen Hierusalem wa- lendt, alle tag gesehenn vund Erfaren hatt, aufs Italia- nischer in vnnfere teutsche Sprach auff das gethreuulichst*

verköerdt. Anno Domini nri: 1603: Jar. Ita titulus. Incip. *Der erste tag. Item nach dem ich Rheinhardt von Bemm- berg, lust vund lieben bekommen cet. Explic. vnd an das Enndt gezogen.*

#### DCXCVII.

[Rep. II. 8. 161.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 80, quorum 1. a. 2. b. 21. b. 32. b. 47. b—80. scriptura vacat. Continetur:

*Ihan von Schleinitz Turckische Rayfs so er Anno 1573. mit dem edlen Wolgebornen Herren Davidt Vngnad Freyhern neben Andern, nach Constantinopel gethan hatt kürzlich beschrieben.* Incip. *Anno Domini 1573. Hatt die Römische Kayfferliche Mayesiett cet. Explic. mutwillig zum Turcken worden.*

#### DCXCVIII.

[Rep. IV. 4. 73.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 125, quorum 1. b. et 118. b—125. vacua sunt. Inter foll. 5. et 6. unum excidit. Continetur:

*RELATIO ITINERIS a Reuerendissimo atque Illustrissimo Principe ac Domino Domino JOANNE GODEFRIDO, Episcopo Bambergensi, in Italiam suscepti. Anno 1612. Vigesimo quinto die Octobris.* Ita titulus. Incip. *Dicto die vigesimo quinto Forcheimium quatuor miliaribus cet. Explic. expe- rientia certius constabit quam ex tabulis.*

#### DCXCIX.

[Rep. III. 4. 30. c.]

Codex chartaceus saec. XVIII. multis picturis insignis, folior. 475, quorum 1. b. 2. a. 4. b. 5. b. 6. b. 8. b. 9. b. 10. b. 11. a. 12. a. 14. a. 17. b. 18. a. 22. b. 26. b. 29. b. 34. a. 35. a. 48. b. 50. a. 56. b. 57. a. 68. b. 77. a. 84. a. 85. b. 86. a. 87. b. 89. b. 100. a. 102. a. 103. b. 104. a. 105. b. 108. a. 109. b. 114. b. 116. b. 117. a. 120. b. 122. a. 129. a. 130. b. 134. b. 136. b. 139. b. 142. a. 144. b. 146. b. 147. b. 149. b. 150. b. 153. b. 154. b. 155. b. 156. b. 160. a. 166. b. 169. b. 171. a. 175. b. 176. b. 179. a. 182. a. 183. a. 184. a. 186. b. 187. a. 189. b. 190. a. 191. b. 193. a. 196. b. 197. b. 201. b. 202. b. 204. b. 205. b. 206. b. 209. b. 211. b. 212. b. 213. b. 215. b. 227. b. 228. a. 231. b. 232. a. 234. b. 235. b. 239. b. 245. b. 254. b. 258. b. 261. b. 264. b. 266. b. 270. b—275. 278. b. 279. b. 290. b. 292. b. 293. b. 294. b. 297. b. 300. a. 301. b. 304. b. 306. b. 308. a. 313. a. 314. a. 316. b. 317. a. 330. a. 335. b. 336. a. 337. b. 340. a. 349. a. 371. b. 381. 385. a. 386. b. 387. a. 389. a. 390. b. 391. b. 397. a. 398. b. 400. b. 419. a. 420. b. 425. b. 426. 443. b. 444. 450. 451. a. 453. b. 460. b. 462. 463. b. et 467—475. scriptura vacat. Maximam par- tem illa foll. picturas continent. Hoc codice, qui olim in bibliotheca Georgii Henr. Martini fuit, continetur:

MARTINII DESCRIPTIO ITINERIS PER ITALIAM FACTI. Aliena manus titulum fecit fol. 1. a. N. N. Martini [nec enim est Georg. Henr. Martini, qui hunc librum scripsit] *Reis Be- schreibung nebst eigenhändig nach der Natur gemachten Zeichnungen.* Alia manus eod. fol. plumbagine haec verba ad- scripsit: *Martini Reis Beschreibung, war ein Künstl. Mah- ler starb in Italien zu Luca, ungefähr ao. 1750. Seine*

mehrste Kunst Sachen sollen noch allda seyn, einige aber sind nach Hamburg und Sachsen-Gotha an seine allda sehr armen Freunde gekommen. — Diarium ipsum fol. 3. a. incip. Den 22. Sept. 1722. habe ich im Nahmen Gottes meine Reifse nach Italien angetreten. Meine Reifse Geführten cet. Explic. fol. 405. b. beschenkte sie ihr mit einem Land Gut. — Caeterum continentur hoc codice varia scripta Italica typis excusa: 1) [fol. 341. et 342.] *Relazione delle cerimonie, e solennità, seguite dopo la morte del Sommo Pontefice Innocenzo XIII.* s. l. e. a. 2) [fol. 353—356.] *Relazione di quanto è seguito nella gloriosa esaltazione del sommo pontefice Benedetto XIII.* Rom. 1724. 3) [fol. 357. et 358.] *Distinta relazione di tutte le Cerimo-*

*nie fatte nella solenne coronazione di papa Benedetto XIII.* s. l. e. a. 4) [fol. 366. et 367.] *Esattissima relazione della solenne apertura della Porta Santa della Sacrosanta Basilica di S. Pietro in Vaticano e delle Sagre Cerimonie in essa fatte li 24. Decembre 1724. dalla Santità di Papa Benedetto XIII.* Per il Giubileo del presente Anno Santo. Rom. 1725. 5) [fol. 369. et 370.] *Narrazione dell' origine come fu istituito il Santo Giubileo dell' Anno Santo nella lege Mosaica e da' sommi pontefici Romani, con la dichiarazione della Chiese, che si visitano.* Rom. 1725. 6) [fol. 441. et 442.] *Relazione e notizie di ciò che si suol fare nelli 10. giorni dopo la morte del Pontefice.* Rom. 1724.

## XVIII.

## EPISTOLOGRAPHI.

## DCC.

[Rep. III. fol. 1.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 152, quorum 2 — 4. 6. b. 7. a. 8. a. 11. a. 12. a. 13. b. 15. b. 16. a. 17. a. 18. a. 19. b. 20. b. 21. a. 22. a. 25. a. 26. a. 29. a. 30. a. 31. b. 32. a. 33. b. 35. a. 36. a. 38. b. 39. a. 40. a. 41. b. 42. a. 43. b. 44. b. 45. a. 46. a. 47. b. 48. b. 49. a. 50. a. 52. b. 53. b. 54. a. 55. a. 57. b. 58. a. 59. b. 60. b. 61. b. 62. 63. a. 64. a. 65. b. 66. b. 67. a. 68. a. 70. a. 71. b. 72. a. 73. b. 74. a. 75. b. 76. a. 77. b. 78. a. 79. b. 80. a. 82. a. 83. b. 84. a. 85. b. 86. b. 87. a. 88. a. 90. b. 91. b. 92. a. 93. a. 94. a. 95. b. 96. a. 97. b. 98. a. 100. a. 101. b. 102. a. 103. b. 104. a. 105. b. 106. a. 107. b. 108. a. 110. a. 112. a. 113. b. 114. b. 116. a. 117. a. 118. a. 119. b. 120. b. 121. a. 122. a. 126. a. 127. a. 129. a. 130. b. 131. 133. a. 140. a. 142. 143 — 148. scriptura vacant. Folia 81. 82. 123 — 127. et 132 — 139. sunt formis quaternis. Continentur:

EPISTOLAE ORIGINALES REGUM, PRINCIPUM ET VIRO-  
RUM ILLUSTRUM SAECULI XVII. MAXIMAM PARTEM AD MAG-  
DALENAM SIBYLLAM DUCISSAM ALTENBURGICAM. Sigilla in  
multis bene adhuc conservata sunt. Sunt autem hae epistolae:  
1) *Caroli Gustavi regis Sueciae, gegeben im Hauptquartier  
Schenow, den 8. Januarii 1657.* [fol. 5.] 2) *Hedwigae Eleo-  
norae Reginae Sueciae, data Stockholm den 10. Januarii ao.  
1657.* [fol. 6.] 3) *Friderici III. Regis Daniae, data Copen-  
hagen, den 4. Januarii 1667.* [fol. 9.] 4) *Sophiae Amaliae  
reginae Daniae, data Copenhagen den 2. Januarii 1667.* [fol.  
10.] 5) *Johannis Georgii II. Electoris Saxoniae, data Dres-  
den den 5. Januarii Anno 1666.* [fol. 13.] 6) *Magdalenae  
Sibyllae electricis, data Dresdens am 12. Decembris Anno  
1665.* [fol. 14.] 7) *Johannis Georgii II. data Dresdens d.  
1/11 Jenner 1668. halbweg 12 Ur.* [fol. 15.] 8) *Friderici Wil-*

*helmi electoris Brandenburgici, data Cleve, den 30/12 Decembr.  
1665.* [fol. 19.] 9) *Ludovicae electricis Brandenburgicae, data  
Cleve am 6. Januarii A. novo 1666.* [fol. 20.] 10) *Christiani  
ducis, data Merseburg am 28. Decembris Anno 1666.* [fol.  
23.] 11) *Christianae ducissae, Christiani coniugis, data  
Merseburg am 28. Decembris Ao. 1666.* [fol. 24.] 12) *Mau-  
ritii ducis Saxoniae, data Moritzburgk an der Elster den 28.  
Decembris Anno 1666.* [fol. 27.] 13) *Dorotheae ducissae  
Mauritii coniugis, eod. loco, d. e. a.* [fol. 28.] 14) *Ernesti  
ducis Gothani, data Friedenstein am 28. Decemb. 1666.* [fol.  
31.] 15) *Johannis Ernesti ducis Vimariae, data Weimar zur  
Wilhelmsburg am 2. Januarii 1666.* [fol. 33.] 16) *Christi-  
anae Elisabethae ducissae Vimariae, Johannis Ernesti coni-  
ugis, data eod. loco, d. e. a.* [fol. 34.] 17) *Bernhardi ducis  
Saxoniae, data Jena 2. Januarii 1667.* [fol. 37.] 18) *Ma-  
riae ducissae Saxoniae, Bernhardi coniugis, data eod. loco,  
d. e. a.* [fol. 38.] 19) *Adolphi Wilhelmi ducis Vimar. et Ise-  
nac., data Eisenach, den 22ten Decembris, Anno 1666.* [fol.  
41.] 20) *Johannis Georgii ducis Saxon., data Marck Suhla  
den 19ten Decembris Anno 1665.* [fol. 43.] 21) *Eiusdem,  
data in Friedewaldt den 19. Decembris ao. 1666.* [fol. 44.]  
22) *Christiani Ernesti Marchionis Baruth., data Bayreuth  
den 12. Januarii Ao. 1667.* [fol. 47.] 23) *Erdmuthae So-  
phiae, Christiani Ernesti coniugis, data Bayreuth, den 22.  
Dec. 1665.* [fol. 48.] 24) *Georgii Albrechti Marchionis Bran-  
denburgici, data Culmbach, den 12. Decembr. 1665.* [fol. 51.]  
25) *Sophiae Mariae, Marchionissae, Georgii Albrechti coni-  
ugis, data Culmbach, am 2. Januarii Ao. 1666.* [fol. 52.]  
26) *Eiusdem, viduae Georgii Albrechti, data Culmbach, den  
2. Jan. 1667.* [fol. 53.] 27) *Annae Mariae Marchionissae  
Brandenburgicae, data Waldtslein den 17. Decembris Ao.  
1666.* [fol. 57.] 28) *Philippi Wilhelmi Comititis Palatini, data*



*Bensberg*, den 16. December 1666. [fol. 59.] 29) *Elisabethae Amaliae Magdalенаe* Comitissae Palatinae, *Philippi Wilhelmi* coniugis, data *Düsseldorf* den 20. Decbr. 1665. [fol. 60.] 30) *Eiusdem* data *Bensberg* den 15. Decemb. 1666. [fol. 61.] 31) *Rudolphi Augusti* ducis Brunsvicensis, data *Wolffenbüttel*, den 24. Decembris Anno 1666. [fol. 65.] 32) *Antonii Ulrici* ducis Brunsvicensis, data *Wolffenbüttel* den 14. Decemb. Anno 1666. [fol. 66.] 33) *Mariae Elisabethae* ducissae Sleswicensis viduae, data *Husumb* (Husum) den 23. Decembr. 1665. [fol. 69.] 34) *Magdalenae Sibyllae* ducissae Megalopolitanae, data *Güstrow* den 28. Decembris Anno 1665. [fol. 71.] 35) *Augusti Friderici* ducis Holsatiae, data *Uthm* den 24. Decemb. Anno 1666. [fol. 73.] 36) *Philippi Ludovici* ducis Holsatiae, data *Wiesenburg* den 18. Decembris Anno 1666. [fol. 75.] 37) *Ernesti Güntheri* ducis Holsatiae, data *Copenhagen* den 20. Decembr. Ao. 1665. [fol. 77.] 38) *Joachimi Ernesti* ducis Holsatiae, data *Plön*, den 20. Decembris Anno 1666. [fol. 79.] 39) *Sophiae Eleonorae* ducissae, *Joachimi Ernesti* coniugis, data *Plön* den 20. Decemb. An. 1665. [fol. 81.] 40) *Christiani* ducis Holsatiae, data *Glücksburg*, d. 21. Dec. 1666. [fol. 83.] 41) *Eberhardi* ducis Württembergensis, data *Stuttgart* den 12. Decembris Anno 1666. [fol. 85.] 42) *Antoninae* ducissae Württembergensis *Eberhardi* coniugis, data *Stuttgart* den 17. Decembr. Anno 1666. [fol. 86.] 43) *Elisabethae* ducissae Württembergensis viduae, data *Ölfsen* den 29. Decemb. Anno 1665. [fol. 89.] 44) *Julii Sigismundi* ducis Württembergensis, data *Ölfs* den 28. Decembr. Ao. 1666. [fol. 90.] 45) *Eiusdem*, data ibid. eod. ann. d. 29. Decembr. [fol. 91.] 46) *Jacobi* ducis Livoniae et Curoniae, data [locus deest] d. 24. Decbris Ao. 1666. [fol. 95.] 47) *Philippi Valentini* Bambergensis episcopi, data *Bamberg* d. 23. Decembris 1666. [fol. 97.] 48) *Johannis* principis Anhaltini, data *Zerbis* am 20. Decembris Anno 1666. [fol. 99.] 49) *Friderici* principis Anhaltini, data *Hartgerode* den 18. Decembris Anno 1665. [fol. 101.] 50) *Lebrecht* principis Anhaltini, data *Cöthen* den 18. Decembris 1666. [fol. 103.] 51) *Emanuelis* principis Anhaltini, data *Cöthen* am 10. Decembris 1666. [fol. 105.] 52) *Friderici* Landgravii Hassiae, data *Weseling*, den 23. Decembris 1666. [fol. 107.] 53) *Cunigundae Julianae*, Landgraviae Hassiae, data *Rotenborgk*, den 27. Decembr. 1665. [fol. 109.] 54) *Ludovici* Landgravii Hassiae, data *Friedenstein* den 27. Decembris Ao. 1666. [fol. 111.] 55) *Wilhelmi Christophori* Landgravii Hassiae, data *Bingenheimb* den 27. Decembris 1665. [fol. 113.] 56) *Eiusdem*, data *Hamburg* den 18ten Decembris Ao. 1666. [fol. 114.] 57) *Sophiae Eleonorae* Landgraviae Hassiae, *Wilhelmi Christophori* coniugis, data *Darmstadt* den 20. Decembris Ao. 1666. [fol. 115.] 58) *Georgii* Landgravii, data *Voel* den 18. Decembris 1665. [fol. 119.] 59) *Eiusdem*, data *Voel* den 17. Decembr. 1666. [fol. 120.] 60) *Johannis Friderici* Comitissae Hohenloensis, data *Neuenstein* den 28. Decembris 1665. [fol. 123.] 61) *Eiusdem*, data *Ortorff*, d. 26. Decembris an. 1666. [fol. 124.] 62) *Ludovicae Amoenae* comitissae Hohenloensis, *Johannis Friderici* coniugis, data ibid. eod. d. procul dubio etiam eodem anno, qui tamen non legitur. [fol. 125.] 63) *Joannis Georgii* electoris Saxoniae ad fratrem *Christianum II.* electorem Saxoniae, data *Wernstorf* den 14. Octobris ao. 1607. [fol. 128.] Haec epistola non per secretarium, sed tota ipsius electoris manu scripta est. 64) *Joannis Michaelis* de

*Cigala*, Gallico sermone scripta, ad *Wagenerum* Consulem civitatis Lipsiensis. Subscriptio haec est: *Joan: Michael de Cigala Princeps Ottomano et Bassa de Jerusalem*, cet. [fol. 130.] 65) *Eiusdem* ad *Eumdem* s. d. e. a. [fol. 132.] Et haec et antecedens epistola Lipsiae scripta est. 66) *Angelicae* principis Anhaltinae ad *Johannem Dürre* Superintendentem Servestianum data *Quedlinburg*, den 20. Junii 1675. [fol. 134.] 67) *Eiusdem* ad *Eumdem*, data *Ballstedt*, den 9. Febr. 1675. [fol. 136.] 68) *Eiusdem* ad *Eumdem*, data *Quedlinburg* den 9. Septembr. 1675. [fol. 138.] 69) Foll. 140. b — 141. b. scriptae sunt a diversis saeculi XVII. principibus Anhaltinis sententiae cum nominibus subscriptis. 70) Epistola *Phil. Jac. Speneri* ad ministrum quemdam Saxonicum, d. Berolini, d. 12. April. 1693. [fol. 149. a — 152. b.]

## DCCI.

[Rep. II. 4. 151.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 321, quorum 5. b. 7. b. 10. b. 11. b. 18. b. 19. a. 21. a. 22. b. 23. b. 25. 26. b. 27. a. 29. b. 31. 32. a. 33. a. 34. b. 36. b. 37. 38. a. 39. a. 41. a. 45. b. 46. b. 52. a. 72. b. 73. a. 79. a. 81. b. 82. a. 83. b. 84. b. 88. b. 89. a. 91. b. 95. a. 101. b. 105. a. 108. b. 110. a. 114. b. 121. b. 123. b. 132. b. 142. a. 164. b. 172. b. 175. b. 177. b. 178. a. 239. b. 240. b. 273. b. 274. b. 275. b. 278. a. 282. b. 291. b. 300. b. 304. b. 312. b. 313. b. 314. b. et 318. b. scriptura vacant. Hic liber olim fuit *M. Christiani Junckeri*, qui fol. 2. a. haec verba scripsit: *Alle diese Originalien hatt in Drefsden von Herrn Georgio Andrea Fernbern, Churfürstl. Sächfs. Canzley-Secretario, gegen ein paar Juristische Bücher an sich gekauft, m. novbr. 1694. M. Christian Juncker.* Continentur enim hoc volumine:

EPISTOLAE AUTOGRAPHAE MULTORUM ILLUSTRUM SAEC. XVII. VIROB. AD PHILIPPUM, qui *Johanne Georgio II.* et III. electoribus Saxoniae regnantibus consiliarius et legatus electoralis fuit. Sunt autem epistolae v. c. *Sigismundi Casimiri Comitis de Lynar* (ep. 1 — 6.) *de la Saller*, qui primus auctor fuit ephemeridum, quibus titulus *Journal des Scavans* et consiliarius parlamenti Parisiens. (ep. 7.) *Roussauui*, legati Gallici in aula electorali Saxonica *Georgii III.* (ep. 8.) *Jordani*, fortasse illius, qui postea summus exercituum Augusti reg. Polon. praefectus fuit, (ep. 9.) *Otonis Menkenii* (ep. 46. et 47.) *Samuelis Pufendorfii* (ep. 48.) *Valentini Alberti* (ep. 52.) *Leibnitii* philosophi (ep. 54 — 79.) et multorum aliorum, qui recensentur fol. 1.

## DCCII.

[Rep. IV. 4. 71.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 136, quorum 26. 27. a. 56. b. et 136. b. scriptura vacant. Continentur: *HENRICI III. ET V. COMITUM RUTHENORUM EPISTOLAE ex Universitate Tubingensi annis 1664 — 1668. ad parentem scriptae. Incip. Nihil aliud, Illustrissime Domine cet. Explic. per advocatam devote divinam gratiam felicissime valebit.*

## DCCIII.

[Rep. III. 4. 30. e.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 84, quorum 2. 13. 14. 25. a. 28. b. 31. a. 40. b. 42. a. 43. 48. b. 54. 60. a. 63. b. 70. a. 72. b. 76. a. 77. b. 79. b. 80. a. 81. b. et 84. a. scriptura vacant. Continentur:

THOMAE REINESII AD FRIDERICUM HELMIUM RIUSQUE AD REINESIUM EPISTOLAE ORIGINALES. Prima harum epistolarum, quae annis 1655—1658. scriptae sunt, incip. [fol. 3. a.] *Cum ex virorum eruditorum sermonibus, Amplissime cet.* Ultima desinit in verba: *quippe haec omnia θεῶν ἐν γούνασι κείναι.* — *Dabam Tychopoli 25. Sept. Ann. 1658.*

## DCCIV.

[Rep. II. fol. 112.]

Codex chartaceus Belgicus saec. XVII. folior. 193, quorum 1—4. et 48. b—193. scriptura vacant. In charta serica praestantissima scripta sunt ea, quae a fol. 4—110. habentur. Insunt:

VARIAE LITTERAE DE REBUS ET COMMERCIO BELGARUM IN INDIA ORIENTALI. Incip. *Joan Macksnycker gouverneur generael en de raden van India over den Stadt cet.* Explic. *Zacharias Wagenack.*

## DCCV.

[Rep. III. 4. 30. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 91, quorum 1. b. 2. b. 5. b. 6. b. 7. b. 8. b. 9. b. 11. 12. a. 13. a. 14. a. 15. a. 16. a. 17. b. 18. a. 20. b. 21. b. 22. a. 23. a. 24. a. 26. b. 27. b. 28. b. 29. b. 30. b. 31. b. 32. b. 33. b. 34. b. 35. a. 36. a. 37. a. 38. a. 39. a. 40. a. 41. a. 42. a. 43. a. 45. b. 46. b. 47. b. 48. b. 49. b. 50. b. 51. a. 52. a. 53. a. 54. a. 55. a. 56. a. 57. a. 66. b. 68. a. 69. 70. 71. a. 72. 73. a. 75. b. 76. b. 80. b. 83. b.

84. a. 85. a. 86. a. 87. a. 88. a. 89. a. 90. et 91. scriptura vacant. Continentur:

GODOFREDI GUILIELMI LEIBNITII AD TEUBERUM CONCIONATOREM AULICUM SAXONICUM EPISTOLAE AUTOGRAPHAE. Prima epistola incip. *Silentium tuum paulo diuturnius me semper nonnihil perplexum habet cet.* Ultima explic. *dum enim decumbo, imminutus esi affluxus. Quod superest vale et fave. Dabam Hanoverae, 6. Decemb. 1715.* Omnes illae epistolae Latino sermone sunt scriptae. — Debetur hoc volumen munificentiae Christiani Traug. Kochii, qui etiam haec verba fol. 1. a. scripsit: *Bibliothecae Senatus Amplissimi Lipsiensis d. d. D. Christ. Traug. Koch. Proconsul. Lipsiae, d. 10. Maj. MDCCCXXV.*

## DCCVI.

[Rep. IV. 4. 96. f.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 10, quorum 1. b. 2. 4. a. 6. a. 7. b. 8. a. et 10. a. vacua sunt. Continentur:

CHRISTIANI FUERCHTEG. GELLERTI AD BARONEM DE CRONECK [Consiliarium Marchionis Anspacensis] EPISTOLAE QUINQUE AUTOGRAPHAE. Datae sunt Lips. d. 21. Dec. 1754. d. 2. Apr. 1755. d. 12. Aug. 1755. et d. 15. Nov. 1756. Nondum sunt typis descriptae. — Accesserunt ad bibliothecam nostram ex publica auctione Lips. d. 31. Maii ann. 1837. habita. Maximam partem litterarii sunt argumenti et iudicia Gellerti cum de suis tum aliorum scriptis continent.

## XIX.

## COLLECTIO CODICUM MAGICORUM.

Exstat brevis huius collectionis catalogus typis descriptus, cuius hic est titulus: *Catalogus rariorum manuscriptorum.* s. l. e. a. Adhaeret primo huius collectionis volumini.

## DCCVII.

[C. M. fol. 1.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 19, quorum 1. b. et 19. b. vacua sunt. Titulus hic est:

*Clavicula Salomonis expurgata oder Schlüssel des Königs Salomons wunderbahrlicher Geheimnisse und vieler zukünftigen Dinge. J. H. H. 1752.* — Incip. *Der König Salomon spricht zu seinem Sohn Roboam cet.* Explic. *und im Hebräischen Text ist Jehovah geschrieben. Nun sey Gott gelobet cet.* Idem liber habetur etiam in Cod. DCCXXXII.

## DCCVIII.

[C. M. 4. 2. et 3.]

Codex chartaceus saec. XVIII., duorum voluminum, quorum primum 44, secundum 27 foliis constat. In primo fol. 1. b., in secundo foll. 1. b. et 27. b. vacua sunt. Continentur:

*Alberti Magni Negromantia.* Vol. I. [handelt von allen

*Zubereitungen, so bey der Operation vorkommen, und ohne dieses nicht kan exerciret werden] incip. Hier folget die allerhöchste Erkündniss der Wahrheit cet.* Explic. *wie du sehen und vernehmen wirst.* Vol. II. [handelt von würrlicher Stellung der Geister auch nur bloß durch Lesung] incip. *Nun werden sich die Capitel anheben cet.* Explic. *endet sich das Buch der Negromantiae.*

## DCCIX.

[C. M. 4. 4.]

Codex chartaceus saec. XVIII., folior. 85, quorum vacua sunt 1. b. et 40. b. Continentur:

*Clavicula del Salomone Re d'Ebrei Spiegata dall'Ebreo in Volgare per Rabi Colorno per ordine di Sua A. S. il Duca di Mantova in Anno 1453.* Incip. *Ricordati Figlio mio Roboam quando io Salomone sopra tutti gli Huomini cet.* Explic. *à nessuna Arte potra giungere mai.*

## DCCX.

[C. M. 4. 5.]

Codex chartaceus saec. XVIII., folior. 110, quorum 1. b. 68. b. 75. b. et 110. b. scriptura vacant. Continentur:

*Clavicula Salomonis*, das ist ein Buch von der wahren *Magia*. Bestehend. In zwei Partes [altera pars incip. a fol. 75. a.] Worinne der völlige Proceß oder Wissenschaft derselben, in gleichen die sämliche Präparation oder Zubereitung so wohl seiner selbst als auch derer dazu gehörigen Sachen, und Instrumenten gehandelt wirdt, nebst vielen Medailles oder Pentaculn. Ita titulus. Incip. Dieses Werck des Salomons wird in 2 Bücher eingetheilt cet. Explic. in einigen Experiment nach Magisch Kunst gelingen.

## DCCXI.

[C. M. 4. 6.]

Codex chartaceus saec. XVIII., folior. 80, quorum 1. b. vacuum. Continentur:

*Nigromantia sive Cabala nigra et alba* Doct. Joh. Fausti mit allen dazugehörigen Beruff- und Beschwörungen unter seines Famuli Nahmen Gottfried wagner herausgegeben, und zu London gedruckt. Anno 1411. d. 11. April. Incip. Folget 1: Wie sich ein ieder Meister zu jedweden Proceß cet. Explic. alle requisita enthalten, nun folget der Creysß.

## DCCXII.

[C. M. 4. 7.]

Codex chartaceus saec. XVIII., folior. 79, quorum 1. b. vacuum est scriptura. Continentur:

*Die Teuffels Peitsche*, das ist Mächtige und Kräftige Beschwörungen, die bösen Geister aus denen besessenen Menschen zu vertreiben, von den Schätzen zu verjagen, und die unheimlichen Örter von ihnen zu befreien, auch dieselben an einen gewissen Orth auf eine gewisse Zeit zu bannen. Ita titulus. Incip. Sobald der Exorcisie auf den Orth kommet cet. Explic. auch in den obgemeldten Orth, in Nahmen cet.

## DCCXIII.

[C. M. 4. 8.]

Codex chartaceus saec. XVIII., folior. 104, quorum 1. b. et 104. b. vacua sunt. Continentur:

*Johannis Wahle* eines Venetianers und anderer Alte Urkunden und Nachrichten, wo hin und wieder im Römischen Reiche Gold- und Silber-Ertze, Goldkörner, Wäschwerck, Seiffenwerck etc. zu finden seyn sollen. Incip. Im Nahmen Gottes Ich Johannes Wahle von Venedig bekenne durch dießs mein Büchlein cet. Explic. gefunden, größer und auch kleiner.

## DCCXIV.

[C. M. 4. 9.]

Codex chartaceus saec. XVIII., folior. 48, quorum 1. b. et 48. b. vacua sunt. Continentur:

*Psalterium Magicum* Das ist der Psalter Davids [sic] mit seinen Natürlichen, Magischen und Cabalistischen Influentien, Operationen, Wirkungen und Gebrauch, beschrieben durch Philippum Theophrastum Paracelsum, unter

welches hinterlassenen Manuscriptis auch dieses gefunden worden. Ita titulus. Incip. Nachdem unsere Vorfahren genau erforschet und geglaubet cet. Explic. so kömmt er dies Lager nicht auff.

## DCCXV.

[C. M. 4. 10.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 41, quorum 1. b. et 41. b. scriptura vacant. Continentur:

*Experimenta Magico-Magnetica* das ist Unterschiedene Magnetische oder Sympathetische Curen der vornehmsten Krankheiten so sonst auff gemeine Art sich nicht wollen curiren lassen. Colligiret von S. S. M. D. Incip. Magnetische Curen sind da man denjenigen, so abwesend und von uns weit entlegen cet. Explic. [fol. 39. b.] und andere Kranckheiten mehr. A fol. 40. a—41. a. legitur index.

## DCCXVI.

[C. M. 4. 11.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 7, quorum 1. b. et 7. b. scriptura vacant. Titulus hic est:

*Miracula Naturae*, das ist Beschreibung etlicher göttlichen Sigillen wie auch des Schlangen Gürtels dadurch viele und grose Dinge gewürcket werden. Post sigilla [fol. 2. a—3. a. picta] incip. Von diesen Siegeln muß ein jedes auf einen Stempel cet. Explic. oder mit Voratz übeln thun.

## DCCXVII.

[C. M. 4. 12.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 7, quorum 1. b. et 7. b. vacua sunt. Continentur:

*L'Esperimento del spirito* Barone per chiamarlo e legarlo. Incip. Anderai in luogo aperto accio possi vedere tutte le quatro parti del mondo cet. Explic. et Sanctissimae Trinitatis.

## DCCXVIII.

[C. M. 4. 13.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, folior. 53, quorum 1. b. et 53. b. vacua sunt. Continentur:

*Pelagii Eremitae II Bücher Von Erkündniß und Nahmen seines guten Engels*. Incip. Dieweil der allmächtige Gott zweyerley Verständniß und Wissenschaft cet. Explic. und nicht zu gemeine darmit machen. Subscripta sunt haec verba: Der Autor dieses Buches ist Pelagius Eremita in Christo entschlaffen im 1480. Jahre, den 10. Tag Julii.

## DCCXIX.

[C. M. 4. 14.]

Codex chartaceus saec. XVII., folior. 73, quorum 9. b. et 73. b. scriptura vacant. Continentur:

*Oculus Siderius* oder neu eröffnetes Sternlicht und Ferngeseht zu gründlicher Erkündigung der unbeglaubten Relationen, Von Bewegung der Erdkugel und der eigentlichen gestalt dieser sichtbaren Welt: Wie auch zu höherem Erkenntnis Gottes und seiner Wunder. Aus allerhand Neuen und alten bewährten Schrifften und Zeugnißsen herfürgefucht, und an Tag gebracht, durch A. Franc. de



*Monde, Sil.* — Incip. *Demnach alles unter der Sonnen, seine gewisse Maasse, Zeit und Stunde* cet. Explic. [fol. 61. a.] *ich jeder Zeit bleibe verbunden.* Foll. 61. a—73. a. duplex index legitur.

## DCCXX.

[C. M. 4. 15.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 231, quorum 1. b. et 231. b. scriptura vacant. Continetur:

*Cabala Mystica Aegyptiorum et Patriarcharum* das ist das Buch der wahren alten und göttlichen Magia geschrieben von Abraham den Sohn Simonis an seinen jüngern Sohn Lamech. — Incip. *Der ich, Abraham, ein Sohn des Simonis, des Sohns Judä* cet. Explic. *an seinen jüngern Sohn Lamech.*

## DCCXXI.

[C. M. 4. 16.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 179, quorum 1. b. et 87. b. vacant scriptura. Continetur:

- a) [fol. 1. a—86. b.] *Die alleredelfte und allerhöchste Kunst und Wissenschaft, das ist: Magia Universalis Divina Angelica ac Diabolica.* Incip. [fol. 3. a.] *Zu welcher Kunst von nöthen ist zu wissen* cet. Explic. *die Verständnis dieser Kunst verliehen, welchem sey Lob, Ehre und Preiss in Ewigkeit, Amen.*
- b) [fol. 87. a—179. b.] *Ein schöner und lustiger Proceß des Melani Monachi von Beschreibung mancherley Geister.* Incip. *Jetzo fänget an die Practica Nigromantiae* cet. Explic. *und meinen Gefellen den bekehrten Türcken.*

## DCCXXII.

[C. M. 4. 17.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 114, quorum 1. b. 59. b. 78. b. 79. b. 89. b. 96. b. et 103. b. scriptura vacant. Continetur:

[Anonymi] *Translation eines kleinen Ebreyschen Pergamen Büchleins in Teutscher Sprache.* Est versio tractatus cuiusdam Cabbalistici. Incip. *Kurtzer Inhalt des bemelten Pergamen-Büchleins* cet. *Anfänglich ist zu wissen, das daselbige mit solcher Schrift beschrieben* cet. Explic. [fol. 110. a.] *habe ich solches hierinnen zu schreiben einstellen müssen.* Foll. 110. b—114. b. indicem continent.

## DCCXXIII.

[C. M. 4. 18.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 144. Titulus hic est:

*Jetzund folget hernach ein Werck, wie man ein Buch consecriren und bereiten soll, zu der Consecration der Geister.* — Incip. *Ich beschwere Euch Schwerdtter durch den allmächtigen Gott* cet. Explic. *wenn er nur auff die Lehren und Regeln der Magiae wohl achtung giebt.*

## DCCXXIV.

[C. M. 4. 19.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 70, quorum 1. b. vacuum est scriptura. Continetur:

*Rehencatrici, Totius Indiae Regis, Apollonii discipuli, ars Cabalistica Sacrae Philosophiae.* Incip. *Divina nostra scientia a Sapientibus Magis Magia vocata* cet. Explic. *in cuius libri virtute facile omnia operabis. fac. et tace, Finis.*

## DCCXXV.

[C. M. 4. 20.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 53, quorum 1. b. et 53. b. scriptura vacant. Continetur:

*Liber consecrationum et coniurationum probatissimus, alias florum flos dictus.* Incip. *Komm, o heiliger Geist, erfülle die Hertzen* cet. Explic. *und des heiligen Geistes. Amen.*

## DCCXXVI.

[C. M. 4. 21.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 40, quorum 1. b. 5. b. 6. b. et 40. b. scriptura vacant. Continetur:

*Explicatio Sphirarum & divinorum nominum, oder Erklärung des Cabbalistischen Systematis, und der Allerheyligsten Zehen Nahmen Gottes, Wie solche unter dem Volcke Gottes in der Kirchen des Alten Testaments gebräuchlich gewesen und uns in heiliger Schrift hinterlassen sind.* Incip. *Wafs Sephiroth eigentlich in der Cabala sey.* *Dieses ist zu erschen aus der Rabinen und Cabalisten Schriftten* cet. Explic. *zu welcher Moyßes in diesem Leben nicht gelanget ist.*

## DCCXXVII.

[C. M. 4. 22.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 28, quorum 1. b. 3. b. et 28. b. scriptura vacant. Continetur:

*Miracul und Wunder Buch aus D. Fausts Schriftten genandt der Höllen Zwang Mit welchem Er die Geister bezwungen hat, das sie Ihm haben bringen müssen Silber, Gold, Schätze, Edelgesteine und alles, was er begehret, dergleichen hat er mit diesen Buche zu wege gebracht die Springwurtzel, und was dergleichen mehr zu erdenken ist.* Gedruckt zu Lion d. 14. April 1507. — Incip. *Dis ist der grose Fürst Beelzebub* cet. Explic. *kommen und nach Deinen Begehren fragen.*

## DCCXXVIII.

[C. M. 4. 23.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 43, quorum 1. b. et 43. b. scriptura vacant. Continetur:

*D. Johannis Fausti Haupt und Kunst Buch Das ist Aller Cabbalisten und Weisen Fundamental Praxis zu Lehre In geheim seinen Diener Christoph Wagner hinterlassen.* Incip. *Lieber Leser, ob dir gleich D. Johannes Fausti* cet. Explic. *den gelehrten Leser will hinverwiesen haben.*

## DCCXXIX.

[C. M. 4. 24.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 28, quorum 26. b. et 28. b. vacua sunt. Continetur:

*ספריהם Saephiriell Das ist ein Himlisches Licht und Magischer Bericht die Geheimnissn der Zahlen mit Ihren*

*Figuren nach Biblischer Offenbarung und Natürlicher Würckung gründlich und erbaulich zu betrachten.* — Incip. [fol. 2. a.] *Das Himmel Reich ist gleich einen Senfkorn* cet. Explic. *zu den Geheimnüssen appl. werden.*

## DCCXXX.

[C. M. 4. 25.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 39, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Magistri Pelagii Eremitae in Insula Majoricarum Circulus seu tabula veritatis proscribente eam discipulo suo Magistro Libano Gallo.* — Incip. *Cum essemus tecum, amice, in tuo admirabili domicilio* cet. Explic. *quod necessario scis esse occultandum.*

## DCCXXXI.

[C. M. 4. 26.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 60, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

a) [fol. 1. a — 58. a.] *Drey Bücher Pelagii, Welcher ein Heiliger und Einsiedler gewesen ist, von den Offenbarungen, Dadurch alle Weisheit, und der gantzen Welt Heimpligkeit von Gott Können erlanget werden.* — Incip. *Pelagius der Einsiedler und Arme in Christo, wünschet seinem lieben Jünger Heyl und alle Liebe, in Christo. Ich habe dich, als ich bei dir gewesen* cet. Explic. *sey unser allezeit eingedenk. Gegeben aus meiner Einsiedler Clausen, d. 12. Julii Anno 1408. in der Insel Majorca.*

b) [fol. 58. a — 60. b.] *Epistola Libanii Galli (nomine scilicet) ad amicum et discipulum suum Trithemium, de operibus Pelagii Eremitae omnium Magorum, qui unquam fuerunt principis.* — Incip. *Rationem quaeris, Amice, Institutionis, operum* cet. Explic. *Ego te vero cohaeredem libens assumpsi. Vale, mi praeceptor, Domine et Amice semper venerande. Dabam ex Civitate Metensi.*

## DCCXXXII.

[C. M. 4. 27.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 30, quorum 1. b. et 30. b. scriptura vacant. Continentur:

*Clavicula Salomonis expurgata oder des Königs Salomonis Schlüssel wunderbahrlicher Geheimnüsse.* Est idem liber, quem supra sub num. DCCVII. descripsimus. Initium et finis idem.

## DLXXXIII.

[C. M. 4. 28.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 63, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Kabala Mosaica seu revolutio Alphabetaria Kabalistica Hebreo — Latina concinna.* — Incip. *De Kabalae nomine et Definitione* cet. Explic. *Responsio mystica et Romuli et Petri.*

## DCCXXXIV.

[C. M. 4. 29.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 50, quorum 1. b. et 50. b. vacua sunt. Continentur:

*Hermetis Hebraei Geheimnüsse von denen Stunden des Tages und der Nacht wie auch von denen magischen Bildern und Figuren so in denselben zu machen und wie darmit zu operiren.* — Incip. *Wie in diesen Hermetischen Büchern gehandelt wird* cet. Explic. *wunderfamen Wirkungen und Figuren geendiget.*

## DCCXXXV.

[C. M. 4. 30.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 65, quorum 1. b. vacuum est scriptura. Continentur:

*Praxis Cabalae albae et nigrae Johannis Fausti Magi Celeberrimi.* Ita titulus, in quo praeterea haec verba scripta sunt: *Solche praxin oder Kunst habe ich, Christoph Wagner, nach meines Herrn Tode herausgeben wollen, als meinen guten Freunden in specie als Thomas Wohlhalden, Thomas Hamern, Christoph Halligern, Caspar Moioen, Johann Victorin und Johann de Luna, und solch Geheimnis habe ich in Vertrauen, und Verschwiegenheit zu behalten, überschickt und verehren wollen, gedruckt zu Lion den 14. April Anno 1511.* — Liber incip. *Ein fleissiger Jünger meiner Lehre soll auf folgende puncten fleissig acht haben* cet. Explic. *so kann dir kein Geist schaden.*

## DCCXXXVI.

[C. M. 4. 31.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Hecatombe oder Hundert Lob-Sprüche vor so viele Wohlthaten Gottes alle Tage zu sprechen, wie denn auch dergleichen zur Zeit Christi und der Aposteln unter den Häbreern (sic) täglich im gebrauch gewesen von den Edlen Christian Knorr von Rosen Roth in Teutsche Reimen gesetzt und nach der heiligen Cabala eingerichtet.* — Incip. *Gelobet seyest du, o Gott, du Vater aller Wesen* cet. Explic. *Fleuss in uns Ewiglich.*

## DCCXXXVII.

[C. M. 4. 32.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 11, quorum 1. b. et 11. b. vacua sunt. Continentur:

*Speculum Salomonis insigne ex Electro Magico.* Dafs ist Eine gewisse Art und Weise, wie das wahre Speculum Salomonis ex electro, zu allem, wass man in der Welt zu wissen begehrt, sey zu machen. *It. Sigilli Josuae praeparatio ex electro magico cum usu.* — Incip. *Von denen Spiegeln Salomonis* cet. Explic. *und der Juden Feinde mächtiglich gedümpfet haben.*

## DCCXXXVIII.

[C. M. 4. 33.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 10, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

*Misterio di Pietre sculpite o vero Anelli Magici Naturali de Salomone Re d'Ebrei secondo l'originale che si conserva frai manoscritti rari di Biblioteca di Vaticano.* — Incip. *Secondo l'ordine delli pianeti li quali dominano* cet. Explic. *non riguardi Saturno et serve per ogni infermità.*

## DCCXXXIX.

[C. M. 4. 34.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 5, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Petri de Abano quatuor annuli Salomonis, wodurch einer alle Sprachen kan reden, alle Schätze finden, bei jedermann angenehm ist, auch sich unsichtbar und unüberwundlich (sic) machen kann. — Incip. Wenn du einen Ring verlangst, dadurch du zu aller Wissenschaft und Kunst gelangen kannst cet. Explic. das dir sehr nothwendig sey die clavicula Salomonis.*

## DCCXL.

[C. M. 4. 35.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 7, quorum 1. b. et 7. b. scriptura vacant. Continentur:

*Anelli negromantici del Salomone Re de Ebrei secondo l'originale che si conserva fra i manoscritti segreti di Bibliotheca di Vaticano Roma. — Incip. Secondo l'ordine delle mansioni della luna cet. Explic. perche cessarebbe la sua virtù.*

## DCCXLI.

[C. M. 4. 36.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*L'Anello d'invisibilità o modo d'haverlo per mezzo di Spiriti in forma di tre Putte formose. — Incip. Diligentemente osserva che queste cose devono farsi in giorno di Giove cet. Explic. in una cassetta d'argento con aromati e specie odoriferi.*

## DCCXLII.

[C. M. 4. 37.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 8, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Anonymi Tractatus de constructione et usu septem sigillorum Planetarum Aegyptiorum. — Incip. Saturni quadratus est novem cet. Explic. undecima Malacho, duodecima Gellen.*

## DCCXLIII.

[C. M. 4. 38.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 9, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Regis Salamonis (sic) septem sigilla Planetarum. — Incip. Dieses Sigillum wird auf Bley gestochen den ersten Sonnabend in neuen Monden cet. Explic. des barmhertigen Schöpfers und Beistand des heiligen Geistes.*

## DCCXLIV.

[C. M. 4. 39.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 11, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Liber de septem Stellis Dr. Philippi Theophrasti Paracelsi ab Hohenheim eigener Hand abgeschrieben zu Saltzburg Ao. 1570. — Incip. Wir Theophrastus sagen bey unserer Wahrheit, das die Geheimnüs in unser (sic) Kunst cet. Explic. so richtigst mehr aus denn wir geschrieben haben.*

## DCCXLV.

[C. M. 4. 40.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 69, quorum 1. b. et 69. b. vacua sunt. Continentur:

*Liber Razielis Angeli Adamo poenitenti post lapsum a Deo missus, per quem possit intelligere, scire et cognoscere omnia mirabilia, quae facta sunt et fuerunt, et sunt facienda, it. omnes Potestates, quae sunt in coelis et terris, aquis, abyssis, it. coelos corumque Angelos, ministros et virtutes etc. — Incip. Adam e Paradiso propter commissum peccatum propulsus cet. Explic. 29. 30. 31. in totum boni.*

## DCCXLVI.

[C. M. 4. 41.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Oraculum oneiromanticum, das ist 2 curieuse Experimenta, in den Schlaf zu erfahren was du willst. — Incip. Mache dir eine Dinte von Saffran cet. Explic. dadurch grosse Wunderwerke geschehen.*

## DCCXLVII.

[C. M. 4. 42.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 7, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*I Secreti di Salmi di Davide. Incip. Seguono li segreti di Salmi Per il parto delle Donne. Se una donna non potesse cet. Explic. alche deve operare tal bolettino.*

## DCCXLVIII.

[C. M. 4. 43.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Segreto magico di Scorpione o Mavaron per castigar i nemici assenti. — Incip. Magico esperimento detto del Scorpione cet. Explic. per amazzare gli inimici.*

## DCCXLIX.

[C. M. 4. 44.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 7, quorum 1. b. et 7. b. vacua sunt. Continentur:

*Anonymi tractatus, cui titulus: Processus matrimonii cum Nymphis. Incip. Ersilich mußt dir ein reines sauberes Zimmer aufsehen cet. Explic. viel weniger mit ihr zu schaffen haben.*

## DCCL.

[C. M. 4. 45.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 3. b. vacua sunt. Continentur:

*Lo Specchio magico per visioni et risposte varie. Incip. Le qualcheduno desidera sapere cet. Explic. et serete in tutto à pieno soddisfatto.*

## DCCLI.

[C. M. 4. 46.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 3. b. vacua sunt. Continentur:



*Il velo d'invisibilita o segreto mirabile per andar in qualsivoglia luogo invisibile.* Incip. *In quel tempo che il grano è in stato cet.* Explic. *et questo portato á dosso sarai invisibile.*

## DCCLII.

[C. M. 4. 47.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. vacuum. Continentur:

*Magia Cercorum.* Tre imagini magice 1. d'Amore. 2. d'Odio. 3. *Impiagar il Nemico.* — Incip. *In hora et giorno di Venere Luna crescente cet.* Explic. *pigliate via di sepolchro questa e vera e provata dame cinque volte.*

## DCCLIII.

[C. M. 4. 48.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quibus continentur:

*Anonymi Das Höchste Geheimnis, das der Mensch unter der Sonnen haben mag, i. e. alle verborgene Dinge zu erforschen und zu wissen durch Urim et Thumim Ex Cabala Sacra Mosaica excerptum ad experiendum.* — Incip. *Dieses Geheimnis ist das höchste und Schröcklichste cet.* Explic. *follen also geschrieben seyn.*

## DCCLIV.

[C. M. 4. 49.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 7, quorum 1. b. et 7. b. vacua sunt. Continentur:

*Kurtze Anleitung oder Unterricht von der wahren Magia.* Incip. *Der Schlüssel oder Anfang aller Magie cet.* Explic. *wenn die Sonne mit den Monden in gleichen Zeiten siehet,*

## DCCLV.

[C. M. 4. 50.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 43, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

*Des Bischoffs Albrechts Geisier-Beschwerden, zwanzig mächtige Geisier zu citiren und zu beruffen, Schütze und anders mehr von ihnen zu überkommen.* — Incip. *1. Ist zu wissen, dafs wer mit den Geisier umgehen will cet.* Explic. *nec ultra hic habitetis.*

## DCCLVI.

[C. M. 4. 51.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 10, quorum 1. b. et 10. b. vacua sunt. Continentur:

*Segreti varii mirabili et provati per me Gioann Mateo Peccatrice Spagnolo nel Anno 1538.* — Incip. *Scriverai nella mano sinistra li sotto scritti Caratteri cet.* Explic. *o subito o da li ad un puoco.*

## DCCLVII.

[C. M. 4. 52.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 15, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Kurtze Betrachtung von der geistlichen und natürlichen Cabala, dem hochverständigen Urtheil des fürtrefflichen Senioris der Rosianischen Gesellschaft übergeben von A. Gottlob B.* — Incip. *Die Cabbala Divina gründet sich auff*

*den Bund cet.* Explic. *jetzt und alle Wege und zu ewigen Zeiten, Amen.*

## DCCLVIII.

[C. M. 4. 53.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 10, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

*Genio-Sophia, i. e. Tractatus Magico-Theosophicus, dafs Einen sein Engel erscheine und verborgene Dinge offenbare und lehre, colligiret von einem, dessen Symbolum: Alles mit meinem Engel.* — Incip. *dafs Genii seyn, wird niemand so Vernunft hat in zweifel ziehen können cet.* Explic. *atque implebit petitionem tuam.*

## DCCLIX.

[C. M. 4. 54.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 16, quorum 1. b. vacuum est. Continentur:

*Arcanum von Besprechung der guten Geister aus denen Schrifften Sophnat Paaneach extrahiret und verteuschet von Chacham Alahuth, nebst einer feinen Vorrede des Übersetzers und einen Capitre von der Virgula Mercuriali etc.* — Incip. *Es haben sich viele gefunden, welche sich der größten Geheimnisse der Natur gerühmt cet.* Explic. *präsentiret sich recht Himmel roth, wie die morgenröthe.*

## DCCLX.

[C. M. 4. 55.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 9, quorum 1. b. 8. a. et 9. b. scriptura vacat. Continentur:

*Salomonis filii David Beschwerden der Olympischen Geister.* Incip. *Demnach zu jedweder Sache gewisse Geister erfordert werden cet.* Explic. *auf dafs ihr mir das Werk anitzo volbringet.*

## DCCLXI.

[C. M. 4. 56.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

*Beschreibung des von denen Sieben Meistern und Philosophis entsponnen Globi oder verborgenen Finde oder Kugelwercks wie dasselbe soll gemacht werden.* — Incip. *Mit nichten kan gesagt werden, dafs unser Kugelwerck cet.* Explic. *welche mufs stark vergoldet werden.*

## DCCLXII.

[C. M. 4. 57.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 11, quorum 1. b. et 11. b. vacua sunt. Continentur:

*Salomonis Trismosini Cabala.* Incip. *Damit bey mir in dieser Kunst nichts verborgen bleibe cet.* Explic. *sine Intellius Hamath-Marginem.*

## DCCLXIII.

[C. M. 4. 58.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 11, quorum 1. b. et 2. scriptura vacat. Continentur:

*Liber Naturae et Scientia rerum praeteritarum.* Incip. *Ein wahrer Schüler unserer Philosophie cet.* Explic. *in Summa alles, was Geschwindigkeit, Listigkeit antrieft.*

## DCCLXIV.

[C. M. 4. 59.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quibus continetur:

*Schemhamphoras*. Incip. *Jacob lieget auf der Erden mit den Haupt auf den Steine schlaffende* cet. Explic. *wie auch EL tapfer ausgesprochen soll werden*.

## DCCLXV.

[C. M. 4. 60.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 30, quorum 1. b. et 30. b. scriptura vacant. Continetur:

*Almodel Salomonis von den XII Chören der Engel in den überhimmlischen Wassern*. — Incip. *Almodel ist der berühmte heilige Character oder Figur des Salomonis* cet. Explic. *geplagt und verfolgte Kinder Gottes*.

## DCCLXVI.

[C. M. 4. 61.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 10, quorum 1. et 10. b. vacua sunt. Continetur:

- a) [fol. 2. a—9. a.] *Tractat von Geister Beschwerden zum Schatzgraben*. Incip. *Wer demnach seine Sachen mit Gott will anfangen* cet. Explic. *von Satan stracks weggeschleppt*.
- b) [fol. 9. b. et 10. a.] *Eyne Fision, zu machen, das Eynen Im schlafe Erscheint, was man gerne wiewissen und haben wil*. Incip. *Der Wiercker dieffer Kunst* cet. Explic. *gefangen und gehalten worden*.
- c) [fol. 10. a.] *Beschreibung eines Creyses, darin man treten muß, so man einen Geist citiren will*.

## DCCLXVII.

[C. M. 4. 62.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte scriptus, folior. 19, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*D. Johann Fausten Gauckel Tasch von allerley unerhörten verborgenen, lustigen Kunststücken, Geheimnissen und Erfindungen* cet. *Jetzo ersilich aus seinem D. Fausten mit eigener Hand geschriebenen Original, allen Künstlern zu sonderlichen Gefallen an Tag gegeben durch M. Johann de Luna, Christoph Wagners gewesenem Discipel, und der Magischen Künsten wohl erfahren*. [Gedruckt im Jahr, Anno 1624.] — Incip. *Demnach mir freundlicher lieber Leser verschiedenen Tagen des weüberühmten Schwartz-Künstlers* cet. Explic. *Unkeuschheit und andere heifse Kranckheiten*.

## DCCLXVIII.

[C. M. 4. 63.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 35, quorum 35. b. scriptura vacant. Continetur:

*Magia visionum, d. i. wie man Visiones und Gesichter haben soll in Crystallen, Spiegeln, Metallen Wasser, Baum-Öle nicht allein verlorne Sachen zu erfahren und verborgne Schätze auszuforschen; sondern auch insgemein Alles, was vorgehet, und vorgenommen wird, ja alle verborgene Heimlichkeiten zu sehen und zu erkennen*. — Incip. *Der Mann Micha hatte also ein Gottes Hauß* cet. Explic. *ist es also andern angegangen, so mustu es auch gewifs erhalten*.

## DCCLXIX.

[C. M. 4. 64.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 25, quorum 1. b. et 25. b. vacua sunt. Continetur:

*Cabala numerosa seu claves Cabbalisticæ, quibus, iuxta mysticum numerorum sensum, de dignitatibus, valetudine infirma, amore, coniugiis, furto, divitiis, et rerum aliarum futurarum eventu versu Latino verum iudicium ferre possimus*. — Incip. *Der erste Buchstabe eines jeden Wortts muß ganz richtig gesetzet werden* cet. Explic. fol. 9. b. [nam fol. 10. a—25. a. legitur registrum numerorum] *Welcher allezeit auf der andern Seiten gegenüber siehet*.

## DCCLXX.

[C. M. 4. 65.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 10, quorum 1. b. et 10. b. scriptura vacant. Continetur:

*Magia Cryptographica s. tractatus de modis occulte scribendi. Das ist Unterschiedene Magische Alphabete, wodurch man den Sinn der alten Weisen in ihren verborgenen Schriften entdecken kann*. — Incip. *ab Alphabeto Hebraico ante Esram, et desinit Alphabeto Nigromantico*.

## DCCLXXI.

[C. M. 4. 66.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 18, quorum 18. b. scriptura vacant. Continetur:

*Magia de furto das ist unterschiedene Geheimnisse, seine Sachen vor Dieben zu verwahren, Diebe zu bannen, das sie den Diebstahl müssen wiederbringen, auch solche auf unterschiedene Art zu peinigen und zu lüdiren*. — Incip. *Folgende Experimenta de furto sollen vorzüglich gemacht werden* cet. Explic. *so wirf den Faden mit in das Grab*.

## DCCLXXII.

[C. M. 4. 67.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 7, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Rogeri Baconis de secretissimis naturæ mysteriis supercoelestibus Manuscriptum, h. e. tractatus de Lapidis Philosophici præparatione et virtutibus eius supercoelestibus secretis et reconditis*. — Incip. *In diesem kleinen Tractülein wollen wir sagen von den Supercoelestibus* cet. Explic. *in einander verknüpft und prädestiniret, durch den Geist Gottes, Amen*.

## DCCLXXIII.

[C. M. 4. 68.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 21, quorum 1. b. et 21. b. vacua sunt. Continetur:

*Clavis claviculae Salomonis seu Philosophiae Pneumaticæ*. Incip. *Ersilich ist von den Geheimnissen der Worte und Zahlen* cet. Explic. *et replebitur maiestate eius omnis terra. Amen. Amen*.

## DCCLXXIV.

[C. M. 4. 69.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 27, quorum 1. b. et 27. b. scriptura vacant. Continetur:

*Magia Naturalis* Wie solche nach Influentz der Sterne zu practiciren. Incip. Die Sternkunst giebt sichtiglich und augenscheinlich die verborgene Rathschläge cet. Explic. Gottes Vorsehung, und die Natur überwindet sie.

**DCCLXXV.**

[C. M. 4. 70.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 44, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Praxis Cabalistica Astronomiae aureae solaris vel supernaturalis.* Die güldene Wunder Kunst aller Heiligen oder der güldene Schlüssel die himmlischen Portas oder Fenster des Himmels zu eröffnen. Item wie die Blumen des Paradieses, und die Früchte des güldenen Baumes zu brechen. — Incip. *Ante omnia oportet ac decet nos prius esse pie lotos* cet. Explic. Ehre, Preiss und Ruhm von nun an bis in Ewigkeit.

**DCCLXXVI.**

[C. M. 4. 71.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 11, quorum 1. b. et 11. b. vacua sunt. Continetur:

*Clavicola di Salomone tradatti dalla lingua hebraica dal dotissimo Mathematico Melchiorre d'Egypto.* Il qual dopo haverli provati li divulgo. Incip. *Scrivi in carta vergine li quatro infra scritti Circoli* cet. Explic. *et serete in tutto a pieno satisfatto.*

**DCCLXXVII.**

[C. M. 4. 72.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 23, quorum 1. b. et 23. b. scriptura vacant. Continetur:

*Alberti Magni Tractatus von den 12 himmlischen Zeichen und ihren Sigillis, von den 12 himmlischen Zeichen und ihren Characteribus und denn von den 7 Planeten ihren magischen Ringen, samt ihren grossen Heimlichkeiten, Kräften und Nutzen, letztlich von denen speculis magicis mit zugehörigen Instrumenten und Sigillen, nebst dessen hohen Gebrauch, omnia ad laudem Dei.* Incip. *Das Sigillum des Widders* cet. Explic. *Verstand genung empfangen haben.*

**DCCLXXVIII.**

[C. M. 4. 73.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 11, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

Ein kurtzes aber sehr nützliches Lofs Büchlein so von Vielen in Werck und in der That erfahren, in welchem man nicht allein alle vorstehende Gewinn, Schäden, Glück, Widerstand und anders, so ein Mensch zu wissen begehret, erfahren, sondern auch nechst Gott aller Menschen Wünsche und Gedanken, sich in Handel und Gewerck darnach habende zu richten, eröffnet wird, erfunden und an Tag gebracht. — Incip. *Wenn Ihr etwas wissen wolt, so suchet die Frage eures Begehrens* cet. Explic. *vortheiliger Mann, böse Heyrath.*

**DCCLXXIX.**

[C. M. 4. 74.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 13, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Philosophiae Arcana Physica, quibus mediantibus metalla et thesauri in terra latentes nullo negotio inveniri possunt, producta a Michaelo Busino, e Societ. Jesu.* Incip. *Haec philosophia deducenda unice venit* cet. Explic. *per speculum vero saltem metalla perverstantur.*

**DCCLXXX.**

[C. M. 4. 75.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 23, quorum 1. b. et 23. b. vacua sunt. Continetur:

*Oxvingium de citatione spirituum.* Incip. *Wer demnach nun seine Sachen anfangen will* cet. Explic. *und die vorgehende Beschreibung.*

**DCCLXXXI.**

[C. M. 4. 76.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 21, quorum 1. b. et 21. b. scriptura vacant. Continetur:

*Alberti Magni Cabala Nigra, dafs isti Acht grosser Welt Geister Beschwerden, Nestorats zur Liebe, Paymon zur Unsichbarkeit, Waran zum Schützen, Qziel [ita legitur pro: Oziel] verborgene Dinge zu offenbahnen, auch der Menschen Gedancken, Pergo alles lebendige zu tödten, Mephistophilis Weisheit und grossen Verstand zu wege zu bringen, Rago alles zu vergiften, Megog Bäume, Blumen und Kräuter, Vögel, Regen und Schnee zu wege zu bringen* cet. — Incip. *Ich habe allhier eine Cabalam.... welche nicht allein* cet. Explic. *ein andächtigt Vater Unser gesprochen.*

**DCCLXXXII.**

[C. M. 4. 77.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 16, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Imprecationes Fausti. Dr. Fausti Höllen-Zwang und Guldin und Silbern Ring, oder Gezwang und Hauptbeschwörung, wodurch ich Johann Faustus aller Welt bekannter Maister der Geister, solche bezwungen, mir zu bringen, was ich gewollt, und zu thun, was ich begärt hab, auch Gold, Silber, Edelgestainer, verborgen Schätz und Kleinod erlangt hab, aus allen Büchern, die von dieser hohen Kunst von mir geschrieben sind, in diese kurtze Wort und Zeichnung zusammengezogen, dafs sie in kurzen auswendig gesprochen, gelesen und vollbracht werden können, und die runden Craiss mit Goldenen und Silbern Ring nebst Wort, Buchstaben und Zeichen am rechten Ort, wo dich niemande verführt und alles für nach Standes Gebühr verlaß ich dir CIOCCCCXXXCV.* Incip. *Ich Johann Fausti aller Welt bekannter Maister* cet. Explic. *und sprich dabei im Gehen immer diese Wort.*

**DCCLXXXIII.**

[C. M. 4. 78.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 24, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Speculum Salomonis sive sphaera universae sapientiae et scientiae.* Incip. *Ersilich sollst du die Metallen auf folgende Weise purgiren* cet. Explic. *die Gott dem Menschen zu gut jemahls geoffenbahret hat.*



## DCCLXXXIV.

[C. M. 4. 79.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 43, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Semphoras und Schemhamphoras Salomonis Regis.* Incip. *Im Nahmen des höchsten, Allmächtigen Schöpfers, hebe ich König Salomon an cet. Explic. Himmels und der Erden (wie zuvor).*

## DCCLXXXV.

[C. M. 4. 80.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Eine seltzame vor ungehörte Practica Peter Creutzers, in Zeiten des hochberühmten Astronomi, Meyster Johann Lichtenbergers Discipels, darinn angezeigt werden die Neygungen und Einfließung der Sterne aller Stunden Tags und Nachts, darnach der Mensch zu thun und zu lassen, und in gutem und bösen sich zu richten hat.* — Incip. *Gott ein Anfang aller Ding, hat durch seine unaussprechliche Gnade cet. Explic. und zu unsrer Seelen Seligkeit, Amen.*

## DCCLXXXVI.

[C. M. 4. mai. 81.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 17, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Problema summum mathematicum Cabalisticum.* Dafs *ist Ein Wegweiser zur geheimen theosophischen Cabalae und Mathematic, dieselbe wafs sie sey erklärende.* — Incip. *Cabala ist ein Wort Rechnung, welche offenbahret den Allegorischen Verstand cet. Explic. ihren partibus und speciebus hiemit beschloffen haben.*

## DCCLXXXVII.

[C. M. 4. 82.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 11, quorum 1. b. et 11. b. vacua sunt. Continetur:

*Theophrasti Paracelsi Chymisches und medicinisches Vademecum, in welchem offenbahr gelehret wird 1. Die Universal Medicin auf Menschen und Metalle, zum andern die Particular Tincturen, und 3. unterschiedene Haupt Medicamenta, wie auch Sympathetische Arcana zu bereiten.* — Incip. *Allhier hebet sich an das allerhöchste Geheimniß der gantzen Natur cet. Explic. und die Kranckheit wird von den Patienten weg seyn.*

## DCCLXXXVIII.

[C. M. 4. mai. 83.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 22, quorum 1. b. et 22. b. scriptura vacat. Continetur:

*Von gründlicher Heylung der Zaubersischen Schäden und vergiftten Ascendenten Zustandt.* Incip. *Ein Unterricht anzuzeigen und zu thun von wegen der Zaubersischen Kranckheiten cet. Explic. in die Thürschwelen eingehackt.*

## DCCLXXXIX.

[C. M. 4. mai. 84.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 36, quorum 1. b. vacuum est scriptura. Continetur:

*Historia naturae et Genesis cum Antrophia, i. e. Natur Bibel und Natur Popsilla.* Incip. *Was das Werck der Schöpfung anbelanget, so kann solches symbolice betrachtet werden cet. Explic. fol. 10. b. wollen wir alle diese Veränderung in eine Tabelle bringen.* A. fol. 12. a — 36. b. habentur tabulae.

## DCCXC.

[C. M. 4. mai. 85.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 30, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Clavicula Salomonis filii David.* Incip. *Benedicat te liber Pater cet. Explic. et quaerentibus animam meam Amen, fiat Amen.* Fol. 30. legitur index operis.

## DCCXCI.

[C. M. fol. 86.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. et 6. b. vacua sunt. Continetur:

*Wahrer Proceß den diensibahren Geist in Glase und Ringe einzuschließen, wie ein Prießter zu Grätz practiciret.* Incip. *Diese Operation mußt am 3ten Pfingst Tage cet. Explic. und von verborgenen Dingen Nachricht geben.*

## DCCXCII.

[C. M. fol. 87.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 10, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Geomantia Psalmorum.* Ein schön Cabalistsches und Geomantisches Kunst-Stück mit 3 Würfeln aus etlichen Psalmen Davids colligiret, durch welches man allerhand zukünftige Dinge, so man zu wissen begehret, gar natürlicher Weise erforschen und erfahren kann. Incip. *So man in diesen Cabalistschen und Geomantischen Kunststücken cet. Explic. Decemb. d. 7. 12.*

## DCCXCIII.

[C. M. fol. 88.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4. Continetur:

*Magia claustra aperiendi, i. e. Etliche Experimenta Schlösser aufzumachen.* Incip. *Nimm Raben Eyer aus dem Nese cet. Explic. halte sie an das Schloß, so gehet es auf.*

## DCCXCIV.

[C. M. fol. 89.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 23, quorum 1. b. et 14. b. vacua sunt. Continetur:

*יְהוָה Meine Zeit siehet in der Handt des Herren. Gebethe und Antwort, die Wahrheit von Gott zu erlangen, durch sonderliche unterschiedene Lofs aus dem Buche der Heimlichkeit, welches mit seiner Hand geschrieben genommen. H. R. M. D.* — Ita titulus. Incip. *Wenn du den Allerhöchsten deine Frage entweder mit Seufzen cet. Explic. sicher und ohne Gefahr und Betrug bewahren.*

## DCCXCV.

[C. M. fol. 90.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 8, quorum 1. b. et 8. b. vacua sunt. Continetur:

*Der wahrhafte und endliche Proceß, welcher Gestalt*

ein Spiegel soll zugerichtet werden, darinnen man durch Wirkung des Geistes alles dasjenige sehen mag, was der Mensch, auf welchen solcher gerichtet wird, zu wissen begehret, und unter dem Horizonte, da er gemacht, geschehen ist. — Incip. Dieses Königl. Instrument zu bereiten ist es anfänglich diese Meinung cet. Explic. oder der Protection Partis fortunae ist.

## DCCXCVI.

[C. M. fol. 91.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. vacat scriptura. Continetur:

*Vera atque brevis descriptio virgulae Mercurialis, eamque modus praeparandi, prout eam invenit atque eius ministerio multos thesauros detegit R. P. Bernhardus Ord. S. Francisci. Pragae 1532. Ita titulus. Incip. Virgam Mercurialem, cuius ministerio Thesauri cet. Explic. mercurius congelatus imponitur.*

## DCCXCVII.

[C. M. fol. 92.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 5, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Tritemii septem sigilla Planetarum. Incip. 1. Sigillum Saturni. Dieses Sigillum wird auf einen Sonnabend cet. Explic. disponiret die Weibesbilder ad conceptionem.*

## DCCXCVIII.

[C. M. fol. 93.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. et 6. b. vacua sunt. Continetur:

*Starcker Harnisch der sieben Planeten in ihren sieben Sigillis und 7 Metallen. — Incip. 1. Sigillum Saturni. Dieses wird gemacht an einen Sonnabend cet. Explic. die Natur kalt und feucht der Character.*

## DCCXCIX.

[C. M. fol. 94.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 10, quorum 1. b. et 10. b. vacua sunt. Continetur:

*Absonderliche Zubereitung der sieben Siegel der sieben Planeten, nebst dessen Gebrauch, welches Geheimniß das vollkommeste ist unter allen Geheimnissen unter der Sonnen. — Incip. Unter allen Magischen Geheimnissen werden cet. Explic. und in einen wesen wo es lieget und ist.*

## DCCC.

[C. M. fol. 95.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 14, quorum 1. b. et 14. b. vacua sunt. Continetur:

*Tractatus Negromanticus. Das ist ein geheimer Tractat von Beruff und Beschwerden der Geister und Könige in den vier Theilen der Welt, und wie man von ihnen alles erhalten kann, was man nur wünschet und verlangt. Incip. Ich bekenne mich dem allmächtigen Gott cet. Explic. nun und zu ewigen Zeiten Amen.*

## DCCCI.

[C. M. fol. 96.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Cum Spiritu Barone Experimentum zu bekommen was man verlangt, quo usus est Pastor quidam in Silesia. — Incip. Ich beschwere dich Geist Baron bey der Treue cet. Explic. kom in den Frieden Gottes.*

## DCCCII.

[C. M. fol. 97.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 5, quorum 1. b. et 5. b. vacat scriptura. Continetur:

*Tractatus de arte Pythonica. — Incip. Hier fängt sich das Pythonische oder Pythonische Werck an cet. Explic. und niemanden einigen Schaden zufüget.*

## DCCCIII.

[C. M. fol. 98.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. et 4. b. scriptura vacat. Continetur:

*Magia captivorum, i. e. Geheimnisse Gefangene zu erledigen. Incip. Schreib mit einen Stroch Halm cet. Explic. so kann man sie hernach wie ein Glas zerbrechen.*

## DCCCIV.

[C. M. fol. 99.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Magia odii, i. e. Geheimnisse unter 2 liebenden Personen Feindschaft zu erwecken. — Incip. Im vorhergehenden Tractat haben wir cet. Explic. aber völlig ist es unmöglich zu heben.*

## DCCCIV.

[C. M. fol. 100.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. vacuum est scriptura. Titulus hic est:

*Zwey sonderbare Arthen verborgene Sachen zu erfahren. — Incip. Wenn Du etwas Hochwichtiges unterhanden hast cet. Explic. nach diesen Buchstaben nun judicare obiges Alphabeth.*

## DCCCVI.

[C. M. fol. 101.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. et 6. b. vacua sunt. Continetur:

*Magia Imaginum [sic]. Incip. Am Tage und in der Stunde cet. Explic. bitte ich dich durch die guten Engel Raphael und Agiel, in dem Nahmen cet.*

## DCCCVII.

[C. M. fol. 102.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 3. b. scriptura vacat. Continetur:

*Magia Pigmeorum oder Bericht wie der Mensch von den Berg-München, welche bey denen verborgenen Schützen oder Bergwercken hütten, auf alles, was man fraget, darauf Antwort bekommen und die verborgene Schätze der Bergwercke erlangen könne — Incip. Laß dir machen einen Tisch einer Ellen hoch cet. Explic. sie thun was man begehret.*

## DCCCVIII.

[C. M. fol. 103.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 2, quibus continetur:

*Kurtze Zubereitung eines Martialischen Magischen Spiegels.* Incip. *Man nimmt Stahl und schmiedet ihn cet.* Explic. *und wafs er noch erleben wird.*

## DCCCIX.

[C. M. fol. 104.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 4. b. vacuum est. Continetur:

*Thema nativitatis Cabbalisticum.* Incip. *Dieses ist eigentlich das Sigillum Saturni cet.* Explic. *wie im Thema Cabbalisticum zu erigiren.*

## DCCCX.

[C. M. fol. 105.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 3. b. vacua sunt. Continetur:

*Processus verus spiritum familiarem in vitrum includendi.* Incip. *Mache einen Circul in eine aparte und selbste eigene Stube cet.* Explic. *wo 2. und 3. sehen die Lichter.*

## DCCCXI.

[C. M. fol. 106.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. et 4. b. vacua sunt. Continetur:

*Figura di S. S. Trinita per di cui mezzo di sanno le cosse segrete.* Incip. *Per Sapere le Cose Segrete.* [Haec rubro scripta sunt.] *Se qualch' Persona desidera sapere le cose cet.* Explic. *et posto a dormire vederai l'effetto.*

## DCCCXII.

[C. M. fol. 107.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 21, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Astrologia brevis oder Kurtze Erklärung derer Planeten, Aspecten mit Anzeige derer Dinge, so ihrer Qualität unterworfen sind.* — Incip. *Ersilich regieret Saturnus über Karge cet.* Explic. *als die zwischen den Frauentagen gesamlet werden.*

## DCCCXIII.

[C. M. fol. 108.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 3. b. vacua sunt. Continetur:

*Praeparatio tabulae trinitatis.* Incip. *Im Nahmen Jesu nimm aurum fulminatum cet.* Explic. *viele andere Tugenden mehr in sich.*

## DCCCXIV.

[C. M. fol. 109.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 3. b. vacant scriptura. Titulus est:

*Sigilla Trinitatis.* Sunt tria sigilla cum magicis litteris, signis et inscriptionibus.

## DCCCXV.

[C. M. fol. 110.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 3. b. vacua sunt. Continetur:

*Pentaculum durch dessen Krafft man eilends über das Meer und See fahren kann.* — Incip. *Schreib folgendes Pentaculum auf sauber cet.* Explic. *hebe es fleissig in einen saubern Orth auf.*

## DCCCXVI.

[C. M. fol. 111.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Ein hohes Geheimnis Gottes durch einen guten Engel in Schlaf.* Ita titulus. Incip. *Habe ein schön sauber Crucifix in deinen Gemach cet.* Explic. *sey keusch, rein und allein.*

## DCCCXVII.

[C. M. fol. 112.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 2. b. vacua sunt. Titulus hic est:

*Einen Magischen Ducaten, oder was vor Schlag oder Sorten man haben will, nur dafs der Werth über 2 Thaler nicht austrage, zu machen, welchen man des Tages dreymahl aufgeben und verwechseln kann, und er sich doch allemahl wieder einfndet, cet.* — Incip. *Nim Gold oder Silber, dafs noch niemahls geprägt cet.* Explic. *und alsdenn hinein gewickelt werde.*

## DCCCXVIII.

[C. M. fol. 113.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. et 4. b. vacua sunt. Continetur:

*Experimentum Dafs Donner Wetter zu stillen, zu vertreiben und zu wenden, wohin man will, mit folgendem Pentaculo.* Incip. *Nim Gold und Silber cet.* Explic. *dafs es keinen Schaden thun kann.*

## DCCCXIX.

[C. M. fol. 114.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. et 3. b. vacant scriptura. Continetur:

*Experimentum Einen auf den Bock zu holen.* Incip. *Wenn du haben willst einen Geist cet.* Explic. *in Gottes Nahmen nach Haufs.*

## DCCCXX.

[C. M. fol. 115.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 2. Continetur:

*Experimentum in der Luft zu fahren.* Incip. *Willst du fahren oder gehen cet.* Explic. *gemacht werden, wie hier siehet.*

## DCCCXXI.

[C. M. fol. 116.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 11, quorum 1. b. et 11. b. scriptura vacat. Continetur:

*Magia Micro-Cosmica.* Incip. *Gleich wie der Micro-Cosmus ist der Mensch cet.* Explic. *uns von seinem Geiste gegeben hat.*

## DCCCXXII.

[C. M. fol. 117.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4. Continetur:



Ein herrliches Pentaculum das Gewitter zu stillen.  
Incip. *Excelsis. Anhelis* cet. Explic. *schlägt nimmer ein Wetter ein.*

## DCCCXXIII.

[C. M. fol. 118.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 7, quorum 1. b. vacuum.  
Continetur:

*Der General-Schlüssel zu Allen Wissenschaften und Geheimnissen Trithemii des Apts zu Spanheim.* — Incip. *O sehr glückseliger Leser, der du gewürdiget wirst* cet. Explic. *sondern so gar der wilden Bestien.*

## DCCCXXIV.

[C. M. fol. 119.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 5, quibus continetur:

*Character defensivus oder der Araber Kunst sich feste zu machen.* — Incip. *Dieses ist die Arabische Kunst* cet. Explic. *sicher für schießen, hauen und stechen.*

## DCCCXXV.

[C. M. fol. 120.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 5, quorum 1. b. et 5. b. vacua sunt. Continetur:

*Tabula Hermetis Smaragdina cum duobus Characteribus et Sigillis wieder alle Zauberey und Hexerey unterschiedene Wunder zu wirken.* Incip. *Tabula Hermetis Smaragdina. Huius litterae initiales hunc habent tenorem* cet. Explic. *in der That also befunden und practiciret worden.*

## DCCCXXVI.

[C. M. fol. 121.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 4, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Processus magicus Eine Vision in einen Glafs die löbliche Philosophie und primam materiam zu lernen.* Incip. *Erwehle dir einen vertrauten Freundt der fromm* cet. Explic. *und vergifs der Armen nicht.*

## DCCCXXVII.

[C. M. fol. 122.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Experimentum magicum mit drei Soldaten Fortunati Beutel zu überkommen.* Incip. *Wenn du dieses Experiment machen willst* cet. Explic. *und lesche den Circul mit den linken Fusse aus.*

## DCCCXXVIII.

[C. M. fol. 123.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 8, quorum 1. b. et 8. b. scriptura vacat. Continetur:

*Experimentum magicum wie man eines verstorbenen Menschen Geist zu sich citiren solle, dafs er komme und mit einen rede, und Antwort gebe, was man ihn fraget.* Incip. *Gehe auff den Gottes Acker, oder an einen andern Orth* cet. Explic. *so du alles recht in acht nimmest.*

## DCCCXXIX.

[C. M. fol. 124.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 9, quorum 1. b. et 9. b. vacant scriptura. Continetur:

*Ars Paulina, alias notoria dicta.* Incip. post inscriptiones: *Deus omnipotens, omnium rerum finis* cet. Explic. *in conspectu caelestium virtutum praevalent.*

## DCCCXXX.

[C. M. fol. 125.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 2, quibus continetur:

*Character defensivus oder die grofse Arabische Kunst vor Festigkeit.* Incip. *Dieses ist die Arabische Kunst* cet. Explic. *Tagerum etc.*

## DCCCXXXI.

[C. M. fol. 126.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. vacuum est. Titulus hic est:

*Zwey Türckische Sigilla sambt deren Bereitung.* Incip. *Sigillum Salomonis* cet. Explic. *et nemo unquam eum inhabitabit.*

## DCCCXXXII.

[C. M. fol. 127.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 21, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Oraculum Crystallomanticum seu Crystallomantia, dabey eine absonderliche Art die Schätze zu erforschen und zu finden. Zu Prage 1563. Ita titulus.* Incip. *Wann du nun willst kommen zu dem Gesicht* cet. Explic. *geheth hin in Friede, in dem Nahmen Gottes des Vaters etc.*

## DCCCXXXIII.

[C. M. fol. 128.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 18, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Bereitung der zwölf himmlischen Zeichen ihrer Siegel nebst dem grossen Nutz und Gebrauch.* Incip. *Des Widders Siegel wird aus nachfolgenden Stücken gemacht* cet. Explic. *multis placere esse difficile, omnibus diffcillimum.*

## DCCCXXXIV.

[C. M. fol. 129.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 3, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Rota vitae et mortis.* Incip. *Rota, quae ab aliis sphaera Biantis appellatur* cet. Explic. *si infra nigros, moritur.*

## DCCCXXXV.

[C. M. fol. 130.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. et 6. b. scriptura vacat. Continetur:

*Hermogenis und Virgilii Experimentum auf den Mantel zu fahren.* Incip. *So du willst selbst viere auf den Mantel fahren* cet. Explic. *ohne einige Wanckelmuth und Aufenthalt.*

## DCCCXXXVI.

[C. M. fol. 131.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. et 6. b. vacua sunt. Continetur:

*Magia invisibilitatis, i. e. Geheimnüsse sich unsichtbar zu machen.* Incip. *Im Sommer wenn die Schwalben cet.* Explic. *alle verborgene Dinge so itzt geschehen.*

## DCCCXXXVII.

[C. M. fol. 132.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 18, quorum 1. b. et 18. b. vacua sunt. Continetur:

*Magia venatoria, das ist Geheimnüsse der Jäger, gewis zu schießen, und einen Weydtman zu machen, solchen wiederumb zu helfen, gewisse Freyschüsse zu haben, das Wild zu bannen etc.* — Incip. *Dafs die Geheimnüsse der Jägerey nicht die geringsten cet.* Explic. *aus solchem Tischsuch für deinen Saamen.*

## DCCCXXXVIII.

[C. M. fol. 133.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 6, quorum 1. b. et 6. b. vacua sunt. Continetur:

*Wahrhafte Zubereitung des so genandten Cinguli Salomonis oder Salomonischen Schlange nebst darzu gehörigen Sigillen und Ringen, welche wir zu allen Beschwörungen der Schätze, und wider alle böse Geister als ein Schirm gebraucht haben.* Incip. *Mache dir von einem reinen Lammspergament einen Gürtel cet.* Explic. *nebst starkem Vorsatz nicht wieder zu sündigen.*

## DCCCXXXIX.

[C. M. fol. 134.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 12, quorum 1. b. vacuum est. Continetur:

*Magia militaris, das ist natürliche und übernatürliche Geheimnüsse sich feste zu machen, die rechte Passaur Kunst, Feste wieder aufzuthun, Reuter ins Feld zu machen, Kugeln abzuweisen, Stücke zu versagen, dafs wenn du mit deiner Klinge deines Gegners anrührest, solche mufs zuspringen [sic]; nebst unterschiedenen Cabbalistischen Geheimnissen, vor alle Feinde, eine belagerte Stadt vor seinen Feinden zu beschützen, dafs er solche nicht kann bestürmen noch einnehmen, seine Feinde in der Schlacht zu überwinden, dafs ein Kriegsbeer sich in die Flucht zertrenne, eine belagerte Stadt zu infortuniren.* — Incip. *Grabe weisse Wegewart Wurtzel cet.* Explic. *mit meinem Gott die Mauern ersteigen.*

## DCCCXL.

[C. M. fol. 135.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 7, quorum 1. b. scriptura vacat. Continetur:

*Magia amatoria, das ist natürliche und übernatürliche Geheimnüsse und Experimente der Liebe zu erwecken.* Incip. *Geneigter Leser, hiermit communicire ich dir die Geheimnüsse cet.* Explic. *es sey bey Tage oder des Nachts.*

## DCCCXLI.

[C. M. 8. 136.]

Codex chartaceus saec. XVII., olim in bibliotheca Joh. Christoph. Wagenseilii asservatus, [huius enim emblemata conspicitur adhuc in priori libri operculo.] folior. 22, quorum 1. et 18 — 22. scriptura vacat. Continetur hoc codice in Italia scripto:

*Clavicula Salomonis de secretis in nomine Adonai Tetragrammaton.* Incip. *Incipit clavicula Salomonis quam olim composuit ipse sapientissimus filius cet.* Explic. *super ipsius caput et sic baptisatus erit.*

## DCCCXLII.

[C. M. 8. 137.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 15, quorum 1. b. et 15. b. vacua sunt. Continetur:

*Klain Commando Büchlin oder Deutlich Anzaig und Erklerung der unschatzbaren grossen und vollkommen Kunst aller Künste und Magnalien, das größte Geheimnüss der Natur und verborgen Magia durch annehmlich Red und Zeichen, auch Ansprach und Beschwörung die Syderischen, Atherischen und Erd Gaister zu citiren, gleichsam zu commandiren, sich mit ihnen zu besprechen, verborgene Schütz und Reichthümer zu erlangen und andere geheime Dinge und Geheimnüsse zu erforschen, als ein hailig Testament hinterlassen an seinen Sun von Johann Fust, berühmten Artift zu Mainz. CCCCCLIV.* Incip. *Dies Buechlin wird genannt das Commando Buechlein darumb cet.* Explic. *folgendes Amuletum nöthig.*

## DCCCXLIII.

[C. M. 8. 138.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 77, quorum 1. b. 70. b. et 77. b. scriptura vacat. Continetur:

- a) [fol. 1. a — 70. a.] *Miracul- und Wunder- Buch aus Dr. Faustens Schriften genandt der Höllen Zwang, mit welchem Er die Geister bezwungen hat, dafs Sie Ihn haben bringen müssen Silber, Gold, Schätze, Edelgesteine, und alles, was Er begehret, desgleichen hat er mit diesem Buche zu Wege bracht die Spring Wurtzel und was dergleichen mehr zu erdencken ist.* Gedruckt zu Lyon d. 14. April 1407. [sic!] Incip. *Hiermit will ich dich unterrichten cet.* Explic. *und gieb erst den Armen von deinem Guthe.*
- b) [fol. 71. a — 77. a.] *Etliche Experimenta magica.* Incip. *Wilstu einen Spiegel machen cet.* Explic. *nicht verführe und betriehe.*

## DCCCXLIV.

[C. M. 8. 139.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 35, quorum 30. b. vacuum est. Continetur:

- a) [fol. 1. a — 30. a.] *Dr. Faustens sogenannter schwarzer Mohren-Stern.* Gedruckt zu Londen 1510. Incip. *Ein solcher Mensch, der diese Heimlichkeit cet.* Explic. *und Armen zu Nutz.*
- b) [fol. 31. a — 35. b.] *Wie man die Wunsch Ruthen*

*schneiden und besprechen soll.* Incip. *Kauff ein neu Messer* cet. Explic. *des heiligen Geistes. Drey-mahl.*

DCCCXLV.

[C. M. 8. 140.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 22, quorum 1. b. vacuum est scriptura. Continetur:

*D. J. Fausti practicirter Geister Zwang, wodurch er die Geister bezwungen, dass sie seinen Willen allen vobringen müssen.* Gedruckt zu Passau 1605. — Incip. [post versiculos nonnullos ad lectorem] *Da ich den freyen Künstlen obliegend vielerley Bücher* cet. Explic. *Beelzebub und Lucifer.*

## XX.

### CODICES MISCELLANEI.

DCCCXLVI.

[Rep. II. 4. 130.]

Codex maiorem partem chartaceus, minorem [a fol. 297 — 352.] membranaceus, saec. XIV. et XV. exaratus, olim ecclesiae Martisburgensis, priscae ligaturae, cuius antea operculum inscriptionem in membrana habet: *Liber rubens in quo multi tractatus*; posterius autem vestigia catenae quondam incusae habet. Fol. 1. a. in margine superiore, si recte lego, haec verba habentur: *ex testamento Caspari Slickh* [pro *Slick?*]. Foliis constat 423, quorum 1. lacerum est et 31. 32. 100. b. 101. 102. 167. b. 168. 214. b. 215 — 225. 267. 268. 295. 296. 337. b. 338 — 343. 350. b. 351. 352. 409. b. 410. 422. b. et 423. scriptura vacat. Usque ad fol. 130. b. scriptura est divisa in duas columnas. In operculo anteriori, item in folio huic adhaerente scriptum legitur, quinam libri hoc volumine contineantur, sed uterque index non est satis accuratus. Continentur autem haec:

- a) [fol. 1. a — 30. b.] LIBELLUS VARIARUM HISTORIARUM CUM SUBIUNCTIS PRAECEPTIS DE VIRTUTIBUS ET VITIIS. Titulus non legitur. Incip. *REx Cecilie alexandrum.... inuitavit et quid* cet. Explic. *homo mundo instabili.* In hac scriptione rubrae sunt initiales litterae.
- b) [fol. 33. a — 100. a.] ALIUS EIUDEM LIBELLUS VARIARUM HISTORIARUM FABULARUMQUE CUM SIMILIBUS PRAECEPTIS. Auctoris nomen et titulus nusquam leguntur. Incip. *Dorotheus Imperator statuit pro lege* cet. Explic. *vitam eternam obtineamus et nob... digne...* [haec verba in litura sunt.]
- c) [fol. 103. a — 130. b.] LIBER NOMINE MORALIUM IN REGIMINE DOMINORUM, qui vocatur SECRETUM SECRETORUM, AUCTORE ARISTOTELE AD ALEXANDRUM MAGNUM SCRIPTUS, a quodam Philippo Clerico ad *Guidonem de Valentia, Civitatis Constantinopol.* Pontificem ex Arabico translatus. Incip. [D]omino suo excellentissimo et in cultu christiane religionis sirenuissimo cet. Explic. *quam multum tibi s deo placuerit perficiet.*
- d) [fol. 131. a — 134. a.] POGGII FLORENTINI AD SUMMUM

PONTIFICEM NICOLAUM V. ORATIO. Incip. *Scio consuetudinis esse Beatissime pater* cet. Explic. *nescio cuius fauor et opera sit amplius expetenda finis.* Rome festo nonas maii 1447.

- e) VARIORUM EPISTOLAE ET ORATIONES, v. c. *Facii aliquot epistolae*: ad Philippum Cardinalem Bononiensem [fol. 134. a.], ad Galeazum episcopum Mantuanum [fol. 134. b.], *Nicolochi poetae ad Marescotum epistola* [fol. 136. b.], *Petri Grassi* [fol. 137. a.], *Raynaldi* [fol. 138.] orationes, *Poggii encomium medicinae* [fol. 139. b.]
- f) [fol. 141. a — 146. b.] FRANC. PETRARCHAE AD JOANN. BOCCACIUM HISTORIA DE INSIGNI ET OBEDIENTIA ET FIDE UXORIA. Incip. (L) *Ibrum tuum quem nostro materno eloquio olim ut opinor juvenis edidisti* cet. Explic. *coninge rustica hec muliercula passa est.*
- g) [fol. 146. b — 150. a.] JO. BOCCACII HISTORIA DE TANCREDO ET EIUS FILIA, a Leonardo Aretino in Latinum translata. Incip. *Cum sepius mecum egisses ut fabulam illam* cet. Explic. *in eodem sepulchro sepelliri ambo fecit.* Cf. infra sub litt. s).
- h) [fol. 150. a — 152. b.] BERNARDI AD RAYMUNDUM EPISTOLA DE REI FAMILIARIS GUBERNATIONE. Incip. *Doceri petisti de cura et modo rei familiaris* cet. Explic. *ad quod perducit eam sua damnabilis senectus.* Accedunt duae aliae breviores epistolae eiusdem argumenti.
- i) [fol. 153. a — 155. a.] SENECAE LIBER DE REMEDIIS FORTUITORUM HONORUM AD GALLIONEM. Incip. *Licet cunctorum poctarum gremium* cet. Explic. *Vide a qua in domo sit ista felicitas.* Post finem huius libri legitur laus Hieronymi de Seneca, ex eius catalogo virorum illustrium.
- k) [fol. 155. a — 157. b.] SENECAE LIBER DE QUATUOR VIRTUTIBUS CARDINALIBUS. Incip. *Quatuor virtutum species multorum sapientum sententiis* cet. Explic. *deuilet infaniam aut deficientem contemnat ignaviam.* Subscriptio haec est: *Explicit libellus de formula honeste vite lucii. anni. Senecae Amen cordubensis etc.*



- l) [fol. 157. b — 159. b.] POGGIUS IN LAudem LEGUM. Ita inscriptio. Incip. *Si quis ea esset facultate, doctissimi patres* cet. Explic. *nec manu ac uiribus sed iure et legibus decertabit.*
- m) [fol. 159. b — 162. b.] PRAECEPTA DE CONFessione PECCATORUM IN ECCLESIA. Titulus: *Forma confitendi.* Incip. *In nomine patris et spiritus sancti amen. Confiteor deo omnipotenti beate marie virgini beato antonio* cet. Explic. *et amore dei ut absoluat me.*
- n) [fol. 163. a — 165. a.] FRANC. ARETINI PROEPIUM IN PHALARIDIS EPISTOLAS, ad principem *Malatestam Novellum.* Incip. *Vellem Malatesta nouelle princeps illis tantam mihi dicendi facultatem dari* cet. Explic. *Sed iam phalarim audiamus.*
- o) [fol. 165. b — 167. a.] EPISTOLARUM BRUTI PER DOMINUM RANUTIUM E GRAECO IN LATINUM TRADUCTARUM AD SANCTISSIMUM DOMINUM NICOLAUM PAPAN QUINTUM PROEPIUM. Ita titulus. Incip. *Solent beatissime pater qui inuigilant alicui operi* cet. Explic. *in consulto facilia ducuntur.*
- p) [fol. 169. a — 180. b.] LIBER OVIDII MORUM ET VITIORUM. Ita titulus, qui in subscriptione demum legitur. Incip. *[A]dua virtutum faciles cape lector ad usus* cet. Explic. *Sint sine luxuria more pudicus eris.*
- q) [fol. 181. a — 214. a.] CICERONIS TRES ORATIONES, cum notis inter lineas scriptis. Titulus non adscriptus est. Orationes hae sunt:
- a) [fol. 181. a — 187. a.] *Oratio pro M. Marcello.* Incip. *[D]uturni silentii* cet. Explic. *tuo facto cumulus accefferit.*
- β) [fol. 187. a — 195. b.] ORATIO PRO ARCHIA PORTA. *[S]i quid est in me ingenii* cet. Explic. *ab eo qui iudicium exercet certe scio.*
- γ) [fol. 195. b — 214. a.] ORATIO PRO LEGE MANILIA. Incip. *[Q]uoniam mihi frequens [a manu secunda additur semper] conspectus* cet. Explic. *et rationibus praefere oportere.*
- r) [fol. 226. a — 238. a.] PRAECEPTA ECONOMIAE EX LIBRO F. BARBARI DE RE USSORIA [sic]. Incip. *[O]mnibus animantibus natura tributum est* cet. Explic. *plurima ac maiora ab eo sibi paranda esse. Finit res uxoria barbari* cet.
- s) [fol. 238. b — 243. b.] LEONARDI ARETINI VERSIO LATINA HISTORIAE BOCCACII DE TANCREDO. Inscriptio: *Leonardus in latinum conuertit ex boccaccio.* Incip. *[T]ancredus fuit princeps salernitanus* cet. Explic. *in eodem sepulcro sepeliri ambos fecit.* Cf. supra sub litt. g).
- t) [fol. 244. a — 266. b.] PLUTARCHI LIBER DE FILIIS EDUCANDIS, ab anonymo quodam Latine factus, ad *Angelum Politianum.* Post praefationem [quae incipit: *(M)iores Nostros Angele mi suauissime non admirari et maximis prosequi laudibus non possum* cet.] opus ipsum fol. 245. a. incip. *(Q)uid est quod de ingeniorum [sic] educatione liberorum dicere quispiam posset* cet. Explic. *diligentia indigebit At humano effici posse constat ingenio* || *Et hoc modo habetur finis.*
- u) [fol. 269. a — 294. b.] AENEAE SYLVII LIBER DE DUOBUS SE INVICEM DILIGENTIBUS. Titulus hic est: *Trac-*

*tatus de duobus se invicem [sic] diligentibus compositus per dominum eandem Silvium rogatu domini mariani de Sozzini militis Senensis.* Post praemissas duas epistolas ad *Casp. Sligk* et *Marianum Sozzinum* opus ipsum fol. 271. incip. *[U]rbem senam unde tibi et michi origo est* cet. Explic. *longe plus aloes habet quam mellis Vale ex Vienna p. nonas Julias anno domini* cet. *Et sic huius est finis operis.*

Haec omnia, quae huc usque recensuimus, scripta sunt in charta. Quae in membrana sequuntur scripta, longe maioris sunt momenti. Saepe enim fieri solebat, ut scripta maioris momenti de consilio coniungerentur cum levioribus, quo facilius laterent. Sequitur autem:

- v) [fol. 297. a — 317. a.] INDEX REDITUUM EPISCOPATUS PRAEPOSITURAE MARTISBURGENSIS. [Antiqua manus, a qua profecta sunt argumenta librorum hoc volumine contentorum, in priore libri opereulo haec notavit: *Item redditus omnium villarum ecclesie Merseburg.* Hic index saec. XIV. ineunt. si non XIII. scriptus est. Litterae initiales minio pictae sunt. Typis iam descriptus est, sed ex alio codice archivi Capituli Martisburgensis, in libro: *Neue Mittheilungen des Thüring. Sächs. Vereines* cet. zu Halle, Tom. II. pag. 365. ss. (1836.) Noster codex cum descripto illo plane consentit, quamquam rerum ordo paullo alius est. Nondum descriptae sunt typis *Obedientiae s. festa obedientiarum*, quae leguntur fol. 308. et 309. Cf. *Gersdorffii Repertorium der ges. deutschen Litteratur* de ao. 1836. tom. IX. pag. 464. — Liber incip. *Omnium uillarum per ordinem et obitus et redditus* cet. Explic. *Summa. VII. talentum.* —
- w) Fol. 317. b. a manu aliena et volubili scripta est PRIMA DEDICATIO ECCLESIAE MERSEBURGENSIS, anno 1021. tempore Brunonis quinti episcopi Merseburg. Tum sequitur index reliquiarum ecclesiae Merseburgensis his verbis: *Tempore honoldi Viti episcopi ecclesie Merseburg. conscripta sunt hee reliquie sanctorum que continentur in summo altari ecclesie Merseburg.* Tum index 43 reliquiarum legitur. Explic. *In summa vero XLIII. sanctorum habentur reliquie.*
- x) [fol. 318. a — 337. a.] CHRONICA EPISCOPORUM MERSEBURGENSIUM, ab origine episcopatus usque ad mortem *Henrici Kint* pertinens, sed a diversis [quod etiam scripturae diversitas a fol. 333. b. testatur] per successionem continuata usque ad *Thilonem de Trote*, qui anno 1467. electus est. Est eadem illa, quam *Jo. Petr. de Ludewig* edidit in *Reliquiis Manuscriptorum*, tom. IV. pag. 329. sqq., textus tamen, quamquam *Menckenius* in scriptoribus rer. German. tom. IV. pag. 159. ss. emendationes [ut veri haud absimile est, ex hoc nostro codice] dedit, nondum satis integer est; maxime enim in vocum compendiis legendis multa deprehenduntur vitia. Quem textum *Ludewigius* exhibuit, is cum codice nostro tantum usque ad episcopum duodetragesimum [*Henricum de Stolberg*] consentit; quae ab eo inde apud *Ludewigium* leguntur, longe sunt prolixiora et accuratiora. Textus noster incip. *Cum gens romulea uniuersum orbem bellicis armis sibi subdere contenderet* cet. Explic. *per eum constructum implicasse asseritur.*

- γ) [fol. 344. a—350. a.] SINGULA CAPITA EX LIBRO STATUTORUM CAPITULI MARTISBURGENSIS. Haec typis nondum descripta sunt. Singula autem capita illa haec sunt:
- α) [fol. 344. a.] INSTRUMENTUM PUBLICUM DE IURAMENTO PRAEPOSITI MERSBURGENSIS. Ita titulus minio pictus. Est de ao. 1330.
- β) [fol. 344. b.] STATUTUM DE MONETA IN MERSBURG. de ao. 1273. Est Friderici episc. Merseburg. diploma, octavo anno pontificatus sui scriptum, quo Hinrico Thuringo locat monetam in Mersburg certis conditionibus et privilegiis.
- γ) [fol. 345. b.] REVOCATIO GHEUEHARDI EPISCOPI. Ita titulus minio pictus. Episcopus renunciat iuri occupandi bona defuncti praepositi.
- δ) [fol. 345. b.] JURAMENTUM EPISCOPI MERSBURGENSIS POST ELECTIONEM. Ita titulus ruber. Est iuramentum Friderici Episcopi.
- ε) [fol. 346. b.] STATUTUM DE OBEDIENTIIS.
- ς) [fol. 347. b.] RECOGNITIO FREDERICI EPISCOPI DE IURAMENTO PER BODONEM PRAEPOSITUM FACTO. Ita titulus ruber. *Datum et actum Merfb. Anno domini M<sup>o</sup> CC.<sup>o</sup> LXXVII.<sup>o</sup> Kl. Septembris. Pontificatus nostri. Anno. XII.<sup>o</sup>*
- ζ) [fol. 348. a.] STATUTUM DE IURAMENTO PRAEPOSITI. Ita titulus minio pictus. Est diploma Henrici episcopi Merseburgensis.
- θ) [fol. 349. a.] STATUTUM DE ANNIS. Ita titulus ruber. Recentior manus atro adpinxit: *defunctorum*. Est diploma Gebhardi de ao. 1330. — Caetera huius codicis scripta in charta exarata sunt haec:
- α) [fol. 353. a—408. a.] CHRONICA THURINGORUM DE ORIGINE THURINGORUM FRANCORUM ET SAXONUM. Ita titulus minio pictus. Est vero illa historia *Erphesfordensis* anonymi, quae typis descripta est in *Pistorii* scriptor. rer. German. (ed. Struv.) tom. I. pag. 1296—1365. Noster codex tamen chronica tantum usque ad ea verba continet, quae leguntur l. l. pag. 1364. ult. Incip. *Noe habuit tres filios sem cham et Japhet* cet. Explic. *in ecclesia Collegiata noua quam ipsam edificauit atque dotauit*. Pertinet haec chronica usque ad ann. 1425., quo *Wilhelmus* Marchio Misenens. et Lantgravius Thuringiae obiit. A seriore manu appendix addita est, quae incip. *Item prefatus dnus fridericus* cet. Explic. *cum patre et fratre sepultus est*. —
- αα) [fol. 411. a—422. a.] CHRONICA DE LANDGRAVIIS THURINGORUM, ab anno 1025—1440. Incip. *Czu Wissen allen fromen luten wy dy lantgffin von dorungen ersi sich erhuben* cet. Explic. *gebe die ewige selikeyt vund froyde yn dem ewigin lebin Amen*. — Caeterum hunc codicem commemoravit, qui eum cum aliis bibliothecae nostrae Codd. anno 1825. inspexit, *Pertzius*, Archiv. tom. VI. pag. 211. et 213.

## DCCCXLVII.

[Rep. II. fol. 71.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, in duabus columnis satis perspicue a nonnullis librariis scriptus, rubris inscriptionibus et subscriptionibus, litteris initialibus vario colore distinctis, sed plerumque simpliciter pictis, lineis atramento ductis, cum

notatione manipulorum per custodes adscriptos. Folia sunt 179, quorum primum et ultimum membranacea sunt. Scriptura vacant foll. 6. b. 7. 48. b. 49. 50. 77. b. 91. a. 93. b. 94. 143. 144. 145. 157. b. Lacera sunt foll. 146. et 157. Praeterea duo priora folia interciderunt. — Est hic codex, ut fol. 2. a. in margine inferiori scriptum legitur, *e bibliotheca Georgii Bartholdi Putani a Braitenberg, praepositi Pragensis*. Insunt haec:

- α) [fol. 2. a—95. a.] FORMULAE EPISTOLARUM IN CANCELLARIA CAROLI IV. WENCESLAI ET SIGISMUNDI, IT. PONTIFICUM ET EPISCOPI OLOMUCENSIS SCRIPTARUM, IN SEX LIBROS DIVISAE. A fol. 2. (quod integri codicis quartum fuisse ex certis indicis constat) usque ad 6. a. *index* epistolarum habetur, s. quae vocantur, *distinctiones formularum*. Incip. .... *augusto. de morte domini Cefaris augusti* cet. Opus ipsum fol. 8. a. incip. *Cancell. Imperialis scribit cuidam fratri Rose Ordinis predicatorum*. [Haec rubro sunt scripta; pergitur:] *Eminens vir amice carissime Non miretur fanos tua prudentia* cet. Explic. *bona fide conduci volumus et iubemus*.
- β) [fol. 95. b—96. a.] HYMNUS AENEAE SYLVII SENENSIS POETA LAUREATI AD EMENDATIONEM HUMANAE VITAE DE PASSIONE DOMINI. Incip. *Quid tibi tandem scelerate quaeris* cet. Explic. *Aethere missus*.
- γ) [fol. 96. b.] LEONARDI ARETINI AD COLUCIUM SALUTATUM. Ita titulus minio pictus. Incip. *(E)go tibi hunc librum* cet. Explic. *animadvertite queso quanta gravitas sit*.
- δ) [fol. 96. b—101. a.] BASILII LIBELLUS AD ADOLESCENTES, QUOMODO POSSINT EX GENTILIUM LIBRIS FRUCTUM CAPERE, in Latinum sermonem traductus per *Leonardum Aretinum*. Inc. *(M)ulta sunt fili quae hortantur me* cet. Explic. *nunc recta consilia aspernantes*.
- ε) [fol. 102. a—142. b.] AENEAE SYLVII [ad Cancellarium Caspar. Slick, Mag. Franciscum de Fuste, de *Ladislae* rege, scr. anno 1443. etc.] POGGH, JULIANI CARDINALIS S. ANGELI ET FRANCISCI PETRARCHAE EPISTOLAE, Nullo ordine et promiscue positae. Interseritur a fol. 110. b—123. a. AENEAE SYLVII HISTORIA AMORUM SIGISMUNDI [DE AMORE LUCRETIAE ET EURIALI] anno 1444. conscripta, cuius inscriptio minio picta haec est: *casus duorum amantium pulcherime declaratur*. Incip. *Magnifico* etc. — *Marianus Sozimus Senensis* *conteraneus meus* cet. Explic. *plus aloes habere quam mellis* *Vale ex Vienna V non Julius MCCCCXLIII*.
- φ) [fol. 146. a—157. a.] FORMULARE ALIQUOD. Huius tamen primum folium quum ita sit laceratum, ut ne quarta quidem pars salva manserit, folii 147. initia huc transscribam. Hoc autem incip. *admodum gratulamur cupientes* cet. Explic. *indissolubili et annodat*.
- χ) [fol. 158. a—178. b.] FORMAE PRIVILEGIORUM DE SUBTILI STILO. Ita titulus minio pictus. Incip. *Quoniam depositis odiis pulcrum est* cet. Explic. *perpetuo iudicari* cet.
- η) In fine denique a biblioepiga inserta est dimidia pars instrumenti Germanici transsumti, cuius altera pars primum codicis folium est. Est *Gerlaci AEp. Mog. compositio cum Henrico et Ottone Landgraviis Hass. dat. zu Ettichensteyn. Dez Jares da men zalte von gotis ge-*



burte Druczenhundird Jar vnd Siben vnd virczig Jar in deme erstm tage des Meyes. In aversa parte instrumenti leguntur verba: *Litera unionis data in Ettichin-steyn anno. XLVII<sup>o</sup> in qua fit mentio super iuamine repetitionis wykoungen.* Fidem addidit notarius his verbis: *hanc literam vidi sub sigillo domini moguntini.* — Caeterum commemoravit hunc codicem, qui eum cum multis aliis nostrae bibliothecae MSS. anno 1825. inspexit, Pertz, Archiv. tom. VI. pag. 213.

## DCCCXLVIII.

[Rep. IV. 4. 57.]

Codex chartaceus saec. XVII. ineunte scriptus, folior. 398, quorum 1—3. 14. b—17. b. 131—137. 200. b. 201. 340. 341. 343. b. 386. b—389. 390. b. et 395. b—398. scriptura vacant. Continentur hoc libro miscellanea historica, quorum accuratus index fol. 4. a—14. a. legitur. Quae ibi recensentur singula haec sunt:

- a) [fol. 18. a—34. b.] *Extract aus dem Testament Pfaltzgraf Ludwigs Churfürstens am Rhein wegen der Religion und anderer Punkten hierzu von nöthen.*
- b) [fol. 35. a—64. b.] *Copey eines schreibens Pfaltzgrafs Ludwigs Churfürstens, an seinen Herrn Vater Pfaltzgraf Friedrichen bey Rhein, über der Resolution im Artickul des Heiligen Abendmals vnnnd anderer puncten, vntern dato Amberg den 12. Juny Ao. 1575.*
- c) [fol. 65. a—81. b.] *Beschreibung des mords an einem Christen Kinnd in dem Stifft Weisenburck durch die Jüden verübet, denckwürdig zu lesen vnd zumercken Ao. 1270.*
- d) [fol. 81. b—90. b.] *Von Freyheiten des löblichen Adels im Elsas Ao. 1550.*
- e) [fol. 91. a—98. b.] *Von dem Geiseler Orden, vnnnd wie sich dieselben zu Strassburg verhalten Ao. 1349.*
- f) [fol. 99. a—101. b.] *Von König Rupprechten Pfaltzgrafen vnnnd Churfürsten bey Rhein, (sic) wie derselbe inns Elsas kam, vnnnd was er darinnen handlete. Ao. 1409. und hernach.*
- g) [fol. 101. b—110. b.] *Welcher gestallt Hertzog Georg aus Bayern Hochzeit zu Landshut mit des Königes aus Polen Tochter gehalten Anno Christi 1481.*
- h) [fol. 111. a—116. b.] *Belagerung vnnnd Einnamb des Haus vnnnd Schlofs Glasshütten, daraus man Plackerey getrieben, von Bayrrheut aus fürgenommen Ao. 1474.*
- i) [fol. 116. b—130. b.] *Exception und ableinungsschrifft Burgermeister, Rahts vnnnd gemeinde zu Bayrrheut wieder die von Kinndsparg zu Weidenberg, wegen der Holzflöes, als sie vom Kayserlichen Landgericht zu Onoltzbach an das Kayserliche Cammergericht zu Speyer appellirt.*
- k) [fol. 138. a—141. b.] *Wie Marggraf Albrecht für Ochsenfuhr kommen, die Stadt zu gewinnen, aber ohn sein Panier mit schaden wieder abziehen müssen.*
- l) [fol. 141. b—144. a.] *Wie die Herrn vom Thumbcapitul den Stifft Würzburg dem Teutschen orden übergeben vnnnd zu stellen wollen.*
- m) [fol. 144. b—145. b.] *Wie die Burger zu Rottenburg fürs Schlos Ingelsstadt gezogen, das gewonnen, vnd etzlich darinn gefangen haben.*

- n) [fol. 145. b—146. a.] *Wie Marggraf Albrecht von wegen Bischoff Sigmunden zwey vnnnd zwantzig tausent gülden an dem Regiment zu Würzburg fordert.*
- o) [fol. 146. a—152. b.] *Wie der Bischoff von Meintz, Marggraf Albrecht, vnnnd der Pfleger zu Würzburg sich der Reichsstadt halben mit einander verbunden, Ao. 1443.*
- p) [fol. 152. b—153. a.] *Wie sich der Marggraf bearbeitet, seiner Schwester Sone zu einem Bischoff gein Würzburg zu machen, Ao. 1444.*
- q) [fol. 153. a. et b.] *Wie Bischoff Gutfried das Schlofs Werberg zerbrach, Ao. 1444.*
- r) [fol. 154. a. et b.] *Wie das Schlofs vnnnd Stadt Zagsberg in einer wochen zweimal gewonnen vnd verloren ward, Ao. 1445.*
- s) [fol. 154. b—155. b.] *Wie Hartheim gewonnen ward, vnnnd von Apell Bamzen Todt.*
- t) [fol. 155. b—156. b.] *Wie Bischoff Gutfried etliche Fürsten mit den Stüden wieder versöenen vnnnd vertragen hat lassen, Ao. 1450.*
- u) [fol. 156. b—157. a.] *Wie sich die Bischoff zu Würzburg vnd Bamberg, auch die Marggrafen Zehen Jahr lang zusamen verbunden.*
- v) [fol. 157. a—162. b.] *Wie Marggraf Albrecht sich erworben hat, für des Stüdelein Wiedern zuziehen, Ao. 1458.*
- w) [fol. 163. a—165. a.] *Von den Vchden vnnnd Kriegen, die sich zwischen Bischoff Johannsen zu Würzburg vnnnd Marggraf Albrechten begeben haben.*
- x) [fol. 165. a—166. b.] *Wie Bischoff Johannes der Marggrafen Feind ward.*
- y) [fol. 166. b—167. b.] *Wie Bischoff Johannes von Würzburg wieder den Marggrafen aufgezogen ist.*
- z) [fol. 168. a—171. b.] *Wie die Burger von Kitzingen die Stadt Schwartzach einnamben, aber schendlich wieder herausgetrieben worden.*
- aa) [fol. 171. b—175. a.] *Wie Bischoff Johannes vnnnd der Marggraf durch den Hertzogen von Sachsen wieder vertragen worden seind, Ao. 1460.*
- bb) [fol. 175. a.] *Wie das Landtgericht zu Onoltzbach in ruhe stunde von Ao. 1460. bis wiederumb Ao. 1490.*
- cc) [fol. 175. b—176. b.] *Wie Bischoff Johannes von Würzburg Erbhuldigung zu Kitzingen genommen.*
- dd) [fol. 176. b—180. b.] *Wie Marggraf Albrecht seine Räh gein Würzburg schickt, vnnnd seine Lehen von St. Kilian empfangen liefs.*
- ee) [fol. 180. b—181. b.] *Wie Bischoff Johannse zum andernmal mit dem Marggrafen zu vchden kommen, vnnnd wie er der Ritterschafft geschriebe, Ao. 1461.*
- ff) [fol. 181. b—184. a.] *Bischoff Johannsen zu Würzburg Feindsbrief an Marggraf Albrechten Ao. 1461.*
- gg) [fol. 184. a—186. a.] *Wie Bischoff Johannes den Marggrafen zum andern mal vberzogen vnnnd angegriffen hat.*
- hh) [fol. 186. a—187. a.] *Wie der Pfaltzgraf wieder den Marggrafen aufstzog, für Vffenheim kame, vnnnd das gewan.*
- ii) [fol. 187. a. et b.] *Wie die Kriegs Fürsten Marggraf*



*Albrechten von Brandenburg das Schloß Hoheneck abgewonnen.*

- kk) [fol. 187. b—190. a.] *Wie Hertzog Ludwig etliche Behemen herausbracht, vor denen sich die Ritterschafft im Stift vnnnd die Landschafft besorgete.*
- ll) [fol. 190. a—192. a.] *Bischoff Johannsen antwort der Ritterschafft gegeben.*
- mm) [fol. 192. a. et b.] *Wie Hertzog Albrecht von Osterreich auch wieder den Marggrafen aufgesetztogen ist.*
- nn) [fol. 193. b—196. b.] *Von der walfart vnnnd groffem gelauff zu dem Baucker gein Niclashausen an der Tauber, Ao. 1476.*
- oo) [fol. 196. b—197. b.] *Wie der Baucker gefangen vnnnd gein Würtzburg geführt ist worden.*
- pp) [fol. 197. b—200. a.] *Wie die Niclashausen Waller gein Würtzburg kamen vnnnd den Baucker haben wolten, auch wie der Baucker verbrennd ward.*
- qq) [fol. 202. a—204. b.] *Wie die Marggrafen forderung fürnahmen an Bischoff Gottfried vnnnd sein Stift.*
- rr) [fol. 204. b—208. a.] *Wie Marggraf Albrecht mit Bischoff Gottfried, der Geislichen Reformation halben, zu unwillen came.*
- ss) [fol. 208. a—209. b.] *Mittel durch die Marggräffischen fürgeschlagen.*
- tt) [fol. 209. b—211. a.] *Bischoff Gottfried antwort vff die Marggräffischen Mittel.*
- uu) [fol. 211. a—212. b.] *Wie Marggraf Albrecht Bischoff Gottfried vor den Fürsten beklaget, vnd sich gegen Ihn zu Krieg rüestet.*
- vv) [fol. 212. b—215. a.] *Wie der Marggraf die Ritterschafft gehn Kitzingen beschrieben, vnd Bischoff Gottfried seine Rüh auch dahin schicket.*
- ww) [fol. 215. a—217. a.] *Wie beide partheyen, durch die Maintzischen Rüh zu Biebelrieth wieder vertragen seind worden, Ao. 1447.*
- xx) [fol. 217. a—218. a.] *Wie Bischoff Dieterich von Maintz der Würtzburgischen Geislichen Reformation halben ein auffspruch thet.*
- yy) [fol. 218. a—219. a.] *Wie Bischoff Gottfried Marggraf Albrechten vnnnd die Stadt Nürnberg mit einander vertragen hat, Ao. 1450.*
- zz) [fol. 219. a—220. a.] *Wie Bischoff Gottfried mit Marggraf Albrechten sich wieder in Ainigung vnnnd Bündnus begeben, Ao. 1451.*
- a) [fol. 220. b—223. a.] *Wie die Fürsten wieder aus dem veld zogen vnd Bischoff Johannes bey seiner Ritterschafft umb hülf ansuchen thet.*
- ß) [fol. 223. a—225. b.] *Wie Bischoff Johannes etliche Marggräffische Dörffer plündert, vnnnd sich für Prichsenstadt lüget.*
- γ) [fol. 225. b—226. b.] *Wie der Marggraf für Vffenheim zog, vnnnd das gewinnen wolte, aber vngeschafft wieder abziehen muß.*
- δ) [fol. 226. b—228. a.] *Wie der Marggraf für Sultzfeld zog, aber wieder vertrieben ward, auch die Burger zur Neuenstadt Treülofs worden.*
- ε) [fol. 228. a. et b.] *Wie das Schloß Hoheneck ob Winds-*

*heim verbrennd, vnnnd die Stadt Vffenheim wieder umbgefallen ist.*

- ζ) [fol. 229. a—230. a.] *Wie der Marggraf Golhofen gewonnen hat.*
- η) [fol. 230. a—232. b.] *Wie durch den König zu Beheim zwischen beeden Partheyen ein friedlicher anstandt gemacht ward.*
- θ) [fol. 232. b—238. a.] *Wie Bischoff Johannes von Würtzburg zum drittenmal des Marggrafen Feind worden. Ao. 1462.*
- ι) [fol. 238. a—241. b.] *Wie Bischoff Johannsen etliche Behemen zu Hülf kommen, vnnnd er den Marggrafen überzogen hat.*
- κ) [fol. 242. a—245. a.] *Wie Bischoff Johannes Scheinfeld, Geisewindt vnnnd Prichsenstadt gewonnen, aber vor Vffenheim wieder abgezogen.*
- λ) [fol. 245. a—246. b.] *Wie Bischoff Georg von Bamberg vnnnd Hertzog Ludwig von Bayern dieser Zeit mit Marggraf Albrechten auch kriegt haben.*
- μ) [fol. 247. a. et b.] *Wie Herr Sigmund von Schwartzberg hindern Franckenberg gewan.*
- ν) [fol. 247. b—248. b.] *Wie die veld zwischen Bischoff Johannsen vnnnd Marggraf Albrechten wieder vertragen worden.*
- ξ) [fol. 248. b—251. b.] *Wie zween tüge nach einander gehalten, aber nichts endlichs noch beschließlichs ausgericht worden.*
- ο) [fol. 251. b—257. b.] *Frawen Anna von Streitberg geborn von Trautenberg letzter will aufgericht, Ao. 1517.*
- π) [fol. 258. a—262. b.] *Consens vnnnd bewilligung über den letzten willen vnnnd stiftung Frawen Anna von Streitberg Geborn von Trautenberg wittib, von Ihren Freunden, die darüber gesiegelt vnnnd darin bekannt haben, Ao. 1517.*
- ρ) [fol. 263. a—265. b.] *Eines Erborn Burgermeister vnnnd Raths, auch gemeiner Stadt Bayrreuth befreynungsbrieff durch Marggraf Friedrich zu Brandenburg, Ertzkammerer vnd Churfürsten, ertheilt zu Onoltzbach im Jahr Christi 1439. Sontags nach Walburgis.*
- σ) [fol. 266. a—273. b.] *Revers des Pfarrverwesers, Burgermeister vnd Raths zu Bayrreuth, über sieben gülden ewiger Zinnse, vff ein Salve Regina vnd mehrer andacht, über einen Hof zu Döberlitz, gegen Fritz Roheten Burgern zum Hof, Ao. 1493.*
- τ) [fol. 274. a—282. a.] *Extract aus der Handlung vnnnd allerley Briefen, Was Hanns Sendelweckh des Joachims Vatter mit Burgermeistern vnnnd Rath, auch etzlichen Burgern alhie zu Bayrreuth lange Zeit für stritt vnnnd Irrung gehabt. Dann was gestallt solche letztlich ein ende genommen, erstlich aus dem Bauernkrieg hergestoffen.*
- υ) [fol. 282. a—290. a.] *Hannsen Sendelwecken Klag contra Bayrreuth, der Beuerischen Aufruhr anhengig, dem Hauptman vff Gebierg vberandt, Präf. durch Fritzzen Strebensdörffer Fischknecht zu Laineckh freitages post Francisci, Ao. 1536.*
- φ) [fol. 290. a—292. b.] *Darauf ist deren von Bayrreuth*

- an den Hauptman Ihr gegenbericht vnd antwort vnterm dato Freitags nach Thomä Apostoli Ao. 1536.
- χ) [fol. 292. b—297. b.] Endlichen vnnnd nach vielen hin vnd wieder fürgeschlagenen mitteln, der Keines beden theilen nie recht angenehmb gewesen, ist die gantze Sachen nach Onoltzbach kommen. Dahin beede theil von Marggraf Georgens Rethen beschieden worden, die haben darinnen einen gründlichen Spruch gethan, wie solcher vff pergamen gebracht, vnderschieden vnnnd besiegelt ist, Ao. 1538.
- ψ) [fol. 297. b—299. a.] Die hernach geschriebenen Artikel mit rate der gemein zuhandlen, in der Beurischen Aufruhr Ao. 1525.
- ω) [fol. 299. a—300. a.] Antwort hierauf der Burger schafft durch Oswald Rohten hant.
- αα) [fol. 300. a—312. a.] Nun volgen etliche auffschreiben von Onoltzbach, Blaffenburg vnnnd anderswo der Beurischen aufruhr halb hieher abgangen, alles Ao. 1525.
- ββ) [fol. 312. a—323. a.] Verweis des Hauptmans vffm Gebierr Hannsen von Leinecks, vnnnd sein entschuldigung, wegen etlicher aufgefangener reden vbel aufgelegt damals.
- γγ) [fol. 323. b—328. a.] Verzeichnus der Schlöffer vnnnd Dörffer, welche die Bauern in der gemeinen Aufruhr Auch 1525. inn Francken vnnnd vffm Gebierr zerstöret, geblündert vnd verwüet haben.
- δδ) [fol. 328. b—330. b.] Restitution der ehren vnd Qualification derjenigen gestrafften Marggrafischen Burgere vnd Bauern, die sich in der Rebellion, tumult vnd aufstandt des gemeinen manns im Bauernkrieg haben anhengig oder theilhaftig gemacht, von da an wiederum Richte vnd gerichte zu besitzen, Kundschaft zu geben, alle vnd jegliche ehren Amt vnd rechtliche handlungen zutragen, züben vnnnd zuuerwalten, vff den Reichs abschied zu Speyer ein gedruckt Fürsilich Auffschreiben ergangen, vnterm dato den 23. Septembris Ao. 1526.
- εε) [fol. 331. a—334. b.] Verwarnus eins Erbarh Raths zu Nürnberg an Ihre Burger vnnnd Innwohner in der Beurischen Aufruhr Ao. 1525.
- ζζ) [fol. 335. a—339. b.] Copia eines alten briefs der Adlichen Grofen über die Burg Rabenstein, so sie vonn Herrn Conraden von Schlüsselberg, welcher solcher Zeit auch Weischenfeld Innen gehabt, neben andern güetern zu Lehen getragen vnnnd besessen, ganz denckwürdig zu lesen, zwischen Ihnen aufgerichtet Ao. 1307.
- ηη) [fol. 342. a—348. a.] Wappenbrief deren vom Saher vnnnd ein Vidimus drüber Ao. 1500.
- θθ) [fol. 348. a—350. b.] Copia eines alten Burgk: vnnnd Pflugsbriefs Kaiser Maximilian des ersten über die Ffesten Klingenberg gegen Hannsen vom Saher, Ao. 1496.
- ιι) [fol. 351. a—354. a.] Notul eines Protestation Zettuls über die Kayserliche Execution vnnnd mandats Procefs vor vnnnd nach derselben refigierung, auch wie sich sonnst darbey zuuerhalten Ao. 1610.
- κκ) [fol. 354. a—358. b.] Beuelich schreiben wegen der besorgenden Kayserlichen Achts: vnnnd Mandats Procefs, vnd wann die wieder verhoffen angeschlagen werden solten, wie sich darunder zuuerhalten Ao. 1610.
- λλ) [fol. 359. a—361. a.] Marggrafen Casimirs zu Brandenburg schlus vnnnd Ordnung mit gemeiner Lanndschaft des Fürstenthums Oberhalb Gebiergs getroffen, wegen einer raifs oder Heerzuegs, wie es mit dem Loß, Sold vnnnd Zubues in vnnnd aufferhalb dem Lannnd gehalten werden soll Anno Christi 1520.
- μμ) [fol. 361. b—363. a.] Fürsilich Auffschreiben vff den Landtagsabschied des Heiligen worts Gottes halben Ao. 1528.
- νν) [fol. 363. a—365. b.] Fürsilich ernsilich Auffschreiben vff die Landhilff des hundersten Pfenniges Ao. 1541.
- ξξ) [fol. 365. b—369. a.] Revers Sebastian von Kindspurg für sich vnnnd seine nachkommen, wegen Anderthalben gülden Jehrlicher Stadtsteuer von der Beünh bey dem Steeg vor dem vndern Thor, Ao. 1543.
- οο) [fol. 369. a—371. b.] Vortrag bey dem Fürsilichen wochenbette im Schloß zu Bayrreuth Sontags nach Simonis vnnnd Judae den 29. Octobris Ao. 1615.
- ππ) [fol. 372. a—373. a.] Bescheidenheit vnnnd mas in Kammerfachen zu gebrauchen, auch solche mit vorwissen der Regierung fürzunehmen, dann sich darunder bey der Cantzley bescheids zu erholen, Ao. 1565.
- ρρ) [fol. 373. a—375. a.] Befelch wegen der Walslenden Lehenstück, die vnserer gnedigen Herrschaft Brandenburg vnderthanen, die anhero mit thür vnd Angel beschloffen werden, von den Edelleuten vnnnd andern Herrn zu lehen tragen, nirgent anderswohin dann hieher zuuertürckensteuern, vnterm dato den 29. Septemb. Ao. 1578.
- σσ) [fol. 375. b—376. b.] Auffschreiben die Tentze an den Sonn- vnd Feyertagen allenthalben im Amt, wie auch bey Dero vom Adel vnderthanen vnnnd Schencksteden, gennzlich vnd gar abzuschaffen, ergangen Ao. 1567.
- ττ) [fol. 377. a—386. a.] Von den grofen Schetzen im Kloster Opatowitz vnderm erdrich verborgen, durch Keiser Carl den vierden, König in Beheim heimlich besichtigt Ao. 1171.
- υυ) [fol. 390. a—395. a.] Erclerung eines dem gemeinen Manne etlicher mafs vuerstendlichen Kupfferstücks vom Lucifer vnnnd der Höllen, kürztlich erleutert.

## DCCCXLIX. et DCCCL.

[Rep. IV. 4. 17.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, duobus constans voluminibus, quorum prius folia habet 296, posterius 216. In illo vacua sunt foll. 12. b. 78. b. 133. b. 147. b. 151. 160. b. 171. b. 188. b. 200. b. 210. b. 216. b. 235. b. 286. b. 291. b. 294. b. 296. b.; in hoc foll. 104. b. 157. b. 159. b. 165. b. 183. b. 193. b. Continentur:

APOGRAPHIA VARIORUM DIPLOMATUM. Singulorum tituli [in quibus recensendis folia, quibus leguntur, adnotare omisimus, quod diplomata rubris numeris in codice signata sunt] hi sunt:

## TOM. I.

1. Innocentius III. ad Gnesensem Archiepiscopum, ex Tomo 2. Epistolar. fol. 473. ed. Baluzii. A. 1198.
2. Id. Rigensi Episcopo. fol. 479. T. 2. ed. Baluzii. A. 1210.
3. Wolcuino Magistro et fratribus militiae Christi in Liunia constitutis, ib. fol. 479. A. 1210.

4. Ad Lubecensem et Liuniensem episcopos. T. 2. fol. 484. ed. Baluzii. A. 1210.
5. Magistro et fratribus militiae Christi in Riga Innocentius III. fol. 580. T. 2. A. 1211.
6. Vniuersis Abbatibus in generali Cisterciensi Capitulo constitutis Innocentius III. T. 2. fol. 669. A. 1212.
7. Innocentius III. Nobilibus viris ducibus Poloniae et Pomeraniae, T. 2. f. 669. ed. Baluzii. A. 1212.
8. Innocentius III. Abbat Priori et Custodi S. Nicolai Rigensis diocesis. T. 2. fol. 806. A. 1213.
9. Innocentius III. Archiepiscopo, Decano et Praeposito Lundensibus, T. 2. f. 807. 1213.
10. Innocentius III. Abbat Priori et Cellario de Monte S. Nicolai Rigensis diocesis. T. 2. f. 807. A. 1213.
11. Innocentius III. Abbat de Gothlanda et de Northlanda et de Sutherlanda, Praepositis Lundensis diocesis. Tom. 2. fol. 807. A. 1213.
12. Innocentius III. Magistro et fratribus militiae Christi in Liunia constitutis. T. 2. f. 808. A. 1213.
13. Vniuersis Christi fidelibus per Saxoniam constitutis Innocentius III. T. 2. f. 808. A. 1213.
14. Innocentius III. Abbatibus, Archidiaconis, Decanis, Prioribus et aliis ecclesiarum praelatis per Saxoniam constitutis. T. 2. f. 808. A. 1213.
15. Innocentius III. Episcopo Estiensi. T. 2. f. 809. A. 1213.
16. Innocentius III. Dilectis filiis militibus Christi in Liunia. T. 2. f. 809. A. 1213.
17. Innocentius III. Episcopo Estiensi. T. 2. f. 809. A. 1213.
18. Innocentius III. Magistro et fratribus Hospitalis Theutonorum. T. 2. f. 822. A. 1213.
19. Innocentius III. Rigensi Episcopo. T. 2. f. 834. A. 1213.
20. Innocentius III. Bulla, qua donatio Varpodae confirmatur Christiano Episcopo. A. 1215.
21. Innocentius III. Bulla, qua donatio Luboniae facta Christiano Episcopo confirmatur. A. 1215.
22. Honorii III. P. R. priuilegium ex Transsumpto Abbatum, ut episcopus Prussiae possit cruce insignire militaturos contra paganos in Prussia. 1217.
23. Facultas data episcopo Prussiae instituendi ecclesias Cathedralis, eligendi et consecrandi Episcopos in Prussia conversa. 1218.
24. Vt ingredienti Prussiam intendat Episcopo Prussiae et illi pareant. 1219.
25. Ex Goldasti Reichshandlung, f. 161. Friderici II. diploma de priuilegiis sacrae domus Hospitalis. S. Mariae Theutonorum in Hierusalem, A. 1221.
26. Donatio terre Culmensis confirmatur A. 1226. ex Gold.
27. Cessio Conradi Ducis Masouiae multorum bonorum in terra Culmensi. Iuncta cessione episcopi et capituli Plocensis, addita etiam emtione districtus Radzin. A. 1222.
28. Donatio Lesticonis Ducis Poloniae predii Malymnow.
29. Donatio Crucionis ville Cossobudi cum attinentiis.
30. Donatio Conradi Ducis villarum Szarno, Radko et Tuschino, 1223.
31. Emptio bonorum Radzin cum omnibus attinentiis per Christianum Episcopum Prussiae.
32. Donatio Christiani de Chrosna bonorum Tarchomino et Gradcowo, 1223.
33. Honorius III. confirmat donationem Conradi ducis factam Christiano episcopo, vt et Episcopi Plocensis cessionem decimarum.
34. Confirmatio Papae super donatione Ecclesiae Culmensi facta, f. 1239.
35. Priuilegium Friderici II. Imp. Ordini datum, cum aurea bulla. Hoc extat in MS. Lucae Davidis; confer cum diplomate 26.
36. Conradus Culmensem terram donat ordini Teutonico, 1228.
37. Christianus episcopus Prussiae confirmat donationem Conradi salvo Jure suo, 1228.
38. Castrum Dobrin et vicina cum pleno Jure cedunt, ordini ab episcopo Masouiae etiam decimas, 1228.
39. Noua donatio terrae Culmensis, facta A. 1230.
40. Castrum Vizne donatur ordini Theutonico, 1230.
41. Christianus episcopus omnia sua cedit ordini, 1230.
42. Henricus Abbas de Lugna et Joannes Abbas de Linda.
43. Christianus donationem suam ordini Teutonico iterum confirmat, 1231.
44. Gregorii IX. confirmatio donationis a Christiano Episcopo et Conrado duce factae ordini 1230.
45. Confirmatio, vt quidquid occupaturi essent de Prussis, Teutonici retinerent, 1230. 11. Id. Sept.
46. Gregorius IX. commendat ordinem Teutonicum Conrado duci.
47. Gregorius IX. iubet fratribus Teutonicis forti animo inuadere Prussos.
48. Casimirus filius Conradi ducis confirmat paternam donationem, 1233.
49. Innocentius IV. confirmat donationem Conradi ducis et Conradum magistrum annulo dato investit de terra eadem, 1243.
50. Bulla Gregorii IX. aduersus Teutonicos equites eorumque facinora.
51. De Legato, qui in Prussiam et alias neophytorum terras mittitur, 1244.
52. Innocentius promittit habitatoribus terrae Culmensis et Theutonicis in Prussia, legatum se missurum in Culmiam, 1244.
53. Abbat de Buch mandatur, vt citet peremptorie Archiepiscopum Prussiae, quo se sistat cum Theodoro praeceptore sedi Apostolicae.
54. Ad suffraganeos Archiepiscopi Prussiae, 1246. Kal. Januar.
55. Pars priuilegii ecclesiae Rigensis cum designatione suffraganeorum, 1255.
56. Friderici Imperatoris epistola ad regem Franciae super sententia depositionis lata per Papam et Cardinales in concilio Lugdun. Ex Tom. III. Constitutionum Imp. Goldasti, f. 375. A. 1247.
57. Priuilegium a Friderico II. concessum Prutenis ad fidem Christi conuersis. Ex Epistolis Petri de Vineis l. VI. ep. XXX. editum videtur.
58. Concordia per Archidiaconum Leodiensem legatum Papae inter Suentopoleum Pomeraniae ducem, et Magistrum ordinis ab altera parte, constituta.
59. Heiderici episcopi Culmensis diploma, quo ecclesia cathedralis Colmenseae et Canonici secundum regulam S. Augustini constituuntur, 1251.
60. Pacem a Jacobo conciliatam reparat cum Teutonicis fratribus Suantopoliis, A. 1253. III. Kal. Aug.



61. Transactio inter Kasimirum Ducem Cuiauiæ etc. et Ordinem fratrum Germanorum super parte terræ Lubauia. Ex Luca Dauide, qui hæc annotauit: Hæc literæ Transactionis sunt insertæ comminationi Alexandri papæ sub dato Neapoli VII. Idus Martii pontificatus nostri Anno 1. 1255.
62. Casimirus Cuiauiæ dux donat mediam Lubauiam ecclesiæ Culmense.
63. Alexandri IV. confirmatio diplomatis eius, quod num. 61. occurrit.
64. Transsumptum quatuor literarum Innocentii quarti super exemptione Episcopi Letouie confirmatum per Vrbanum IV. Ex membrana veteri.
65. Transactio inter episcopum Plocensem et fratres domus Teutonicae. 1231. et 1258.
66. Compositio inter Hartmannum de Gruenbach Magistrum prouincialem Prussiae et Episcopum Culmensem; ex apographis duobus exstat et apud L. Dauidem.
67. Donatio Episcopi Sambiensis, qua Vitlandefort conceditur ordini ad muniendum portum, 1264.
68. Hannonis Magistri epistola ad praeceptorem Prussiae de H. Sambiensis episcopi querela.
69. Msciini ducis Pomeraniae collatio mansi unius in Noue, ex autographo.
70. Martinus P. R. jubet Varmiensi episcopo expediri censuram ecclesiasticam in Mestuinum pactis non stantem. 1282.
71. Conuentio inter Plocensem et Culmensem episcopum de terminis et limitibus diocesium, 1289.
72. Instrumentum pacis mediatore Philippo Firmanensi episcopo initæ inter Mestuinum ducem Pomeraniae et Teutonicum ordinem, 1283.
73. Rudolphus imperator confirmat donationem a Mestuiño et Ratiborio factam, 1276.
74. Compositio inter Mestuinum ducem Pomeraniae et ordinem Teuton. per Philippum Firmanensem episcopum legatum Apostolicum facta, 1282.
75. Samborius donat ordini Teutonico Meum, cuius termini descripti sunt, 1276.
76. De praedio Vindlaucks, ex apographo male arato.
77. Priuilegii Lebonicensis antiqua versio, ex apographo, 1300.
78. Pacta Regiomontanis conferuntur 1299. ex apographo.
79. Locatio villae Milobanez Vladislauensis dioecesis. 1299. ex vet. Scheda.
80. Joannis XXIV. forte Episcopi Pragensis circa A. 1307. ex autographo.
81. Henrici VII. Regis romanorum Priuilegium, quo confirmantur iura ordinis in Pomerania. 1311.
82. Archiepiscopi Gnesnensis protestatio, quod Culmensis episcopus non sit Gnesnensis iurisdictionis, 1310.
83. Lesco acceptis ab ordine Teutonico 180..... denariorum, Toruniensium, item amplius 120. pignoris loco tradit Michelouiam. Confer inferius diploma 91. A. 1304.
84. Henricus Conradus et Bonislaus duces Silesiae et domini Glogouiae cedunt possessionem Pomeraniae Voldemaro et Joanni marchionibus Brandenburgicis, 1310.
85. Vislao dux Rugianorum cedit Voldemaro et Joanni iura districtus eius Pomeraniae, quem Teutonico ordini traderunt, et cesserunt 1310. dom. Palm.
86. Emptio Pomerelliae a Voldemaro Marchione Brandenburgensi, tutore Joannis, 1310.
87. Diploma inuestiturae Joannis Brandenburgici super Marchia et Pomerania. 1231.
88. Venceslaus, rex Bohemiae, Vngariae et Poloniae, Ottoni Hermann, Voldemaro, Marchionibus Brandenburgicis Pomeraniam cedit, pro aliis terris pignori datis, 1305.
89. Henricus Imp. confirmat venditionem Pomerelliae, 1310.
90. Molendinae ad riuulum Strys priuilegium fratribus in Oliua datum 1312. ex Scheda peruetusta, sed integrum non esse priuilegium adparet.
91. A Lescone duce Cuiauiæ venditur Michelauia, 1317.
92. Friderico Vildeberchi Magistri Prussiae confirmatio diplomatis Mestuii, super praedio Copitkove, 1324.
93. Priuilegium Cuipouiae a Vernerio datum A. 1327. ex apogr.
94. Priuilegium Betkino de Osten ob praedium collatum 1330. ex apographo. V. infra D. 117.
95. Priuilegium de Ottenhagen, 1332. ex apogr.
96. Verschreibung über Ludwischwalde 1332. ex apographo.
97. Carolus et Joannes Hungariae et Boemiae reges Casimirum cum magistro et ordine Teutonico de districtibus Culmen, Dobrin, Cuiaui, Pomerania, Thorum conciliant.
98. Graua mina episcopi Culmensis contra fratres de domo Teutonica circa forte 1339., cum responso fratrum. Ex autographo membranaceo.
99. Priuilegium de Eichualda et Lastadia datum Cuipouianis 1339. ex apogr.
100. Commendatoris in Tuchola priuilegium datum plebano in Pecans 1336. ex veteri Scheda.
101. Ludouici IV. Bauari Imp. constitutio, ne fideles imperii coram alio iudicio ecclesiastico vel seculari, quam imperiali ratione bonorum ab imperatore collatorum respondeant. Melchior Goldastus in statutis et rescriptis Imperialibus, Tomo II. f. 86. It. Reichs-Handlung f. 179.
102. Ludouicus Imperator confirmat et donat ordini Teutonico, quicquid de Lithuania occupaturus esset. Ex veteri Scheda.
103. Priuilegium vrbs Lauenburg 1341. ex apographo.
104. Priuilegium villae Seligenfeld. 1342.
105. Priuilegium Oliuae datum ex peruetusta Scheda 1342. Deesse multa intelliget quiuis.
106. Rex Poloniae iuramento cedit iura in Pomeraniam, Cucauiam, Michelouiam, 1343.
107. Casimiri regis Poloniae litterae super conuentione supra dicta, 1343.
108. Casimirus rex Poloniae promittit opem ordini Teutonico, si a Ludouico rege Hungariae ob haereditatem Michelouiae et modo dictarum regionum impeterentur, 1343.
109. Palatini Calisiensis, Brescensis, Vladislauensis, castellani item et iudices complures promittunt, se regem ad seruandam pacem adacturos, 1343.
110. Ciues Posnauenses, Calisienses, Vladislauenses et Brescenses idem promittunt, 1343.
111. Idem promittunt Castellanus et palatinus Cracouienses etc. 1343.
112. Idem Cracouienses ciues, Sandomirienses, Sandecenses promittunt, 1343.
113. Priuilegium Starogardense, A. 1348. ex apographo.
114. Priuilegium Pucicense, A. 1348. ex apographo.

115. Conuentio inter Tusemirum et regem Poloniae de limitibus Cuaniae et Pomerelliae, quibus a Polonia dirimuntur, A. 1349. ex veteri Scheda.
116. Transsumptum priuilegii a Ludouico Bauaro dicti ob Lituaniam et Castrum Bauariam 1337. Vide quoque Dipl. 102. Hoc Transsumptum est editum in libello: Priuilegien, oder Freyheiten welche Römische Keyser und Könige den untern Obrigkeiten des H. Reichs mitgetheilet haben. Franckf. 1611. 8 p. 707.
117. Ludouici Marchionis Brandenburgici et Electoris litterae Betcino de Ostiis data 1349. Vid. supra D. 94.
118. Litterae eidem datae ab Brandenburg. Marchionibus 1350.
119. Eidem 1350.
120. Litterae Henrici Schenedecken, obersten Marschalks des Deutschen Ordens, ex apographo.
121. Leim zugraben frey um Tragheim herum, 1378. ex apogr. duobus.
122. Von der Schmidebrücke gelegen, zwischen der Thumbrücke, von der Koggenbrücke, 1379. ex apographis duobus.
123. Vber virtehalb morgen Landes bey der Stadt alten Freyheiten gelegen; ex apographo.
124. Von dreyen huben und funff morgen des bruchs jeenseid des Stadgarten gelegen so man zeucht gen Brandenburg vnd von Kettelhoffe, 1377. ex apographo.
125. Von der Thumhern gebäude uffin Peters placz, 1378. ex apogr.
126. Reuers der Thumhern der gebäude halben vffm Peterplacz, 1378. ex apographo.
127. Vber Nitzenn Speicher stedte verschreibung 1381. ex apogr.
128. Priuilegii Memelensis restitutio 1365. ex veteri Scheda.
129. Priuilegium a Ludouico Romano Marchione Mornerorum familiae datum, 1363. e vetusta Scheda.
130. Caroli III. Imp. Litterae, quibus confirmantur omnia priuilegia et iura Friderico II. aliisque Romanis Imperatoribus ac regibus, tum a sede Apostolica ordini concessa, 1354. Reichshandl. Goldasti, f. 172.
131. Transsumptio secunda data ao. 1385. d. 6. Aprilis, donationis XXVIII. funium pratorum factae 1299. d. 11. Mart.
132. Von dreyen zum Leemberge 1385. ex apographo.
133. Von funf morgen gelegen jenseit der Ziegelscheune, 1388. ex apogr.
134. Swantiboris et Buguslai ducum fedus cum ordine in decem annos ictum 1388. ex veteri Scheda.
135. Desir Briff spricht obir zwey thusent schok grosschin die der ordin geleyin hat, herrn Swantibor vnd Bugusla gebudern herczogen czu Stetin vff V. yar czu beczalen.
136. Von sechezig huben bey dem Partschenn sehe gelegen im gebietten Barten, 1392. ex apographo.
137. De veteris cathedralis templi area, quae Regio monte fuit, ex apographo, 1404.
138. Dis ist die vfrichtunge der reisse Im XIII<sup>to</sup> und sechsten Jore nach Circumcisionis. Winter reise nach Samayten 1406. ex Scheda, in qua concepta erant mandata.
139. Verschreibung uber den Anker. Ex apographis tribus, 1403.
140. Priuilegium Cniponiensibus datum 1405. ex apographo.
141. Priuilegium Grudentinum, 1404. ex apographo.
142. Bonifacii IX. indulgentiae Henrico Lunnie de Dantzg eiusque uxori concessae 1398. ex autographo.
143. Joannis I. episcopi Pomesaniensis Litterae A. 1400. scriptae. Ex autographo.
144. Joannis Reuaniensis Episcopi transsumptum Priuilegii Liunonici 1397. ex autographo.
145. Priuilegium de Calysio arce datum Henrico de Guntirspurga 1399. ex veteri Scheda.
146. Verschreibung der Speicher staedte Gericke Windborgk gegeben 1398. ex apogr.
147. Verschreibung uber vir huben vnd einen hocken zu Speicherdorff, 1409. ex apogr.
148. Von den neuen Schuzgarten, 1407. ex apographo.
149. Priuilegia Dobriniensium Culmensibus similia dantur 1409. Ex veteri Scheda.
150. Epistola ad ordinem Liunonicum scripta a Magistro 1410. Ex scheda veteri.
151. Saluus conductus a Vladislao rege nuncio cuidam datus 1411. ex autographo.
152. Citatio Alberti Comitis Schuarzeburgensis fideiussoribus Cruciferorum soluenda certa pecuniae summa, A. 1411. ex autographo.
153. De iis, quae Thoruniensi in agro, Veidae, inter Imperatorem et legatos ordinis sunt actitata 1413. Ex autographo.
154. Pronunciata per ducem Stolpensem In circa regis Swecie de inuasionem nouae marchie. Haec erant inscripta sequenti schedae 1413.
155. Scita summi Magistri de rebus ad pondera mensuras aliasue res commerciorum pertinentibus, 1412. Ex Scheda.
156. Inuectiua in Polonos ex veteri Scheda, in qua hic titulus extabat: Scripta domini Warmiensis pro verificatione indulgentiarum super predicatione crucis, quod hodie eundem, quem prius sortiuntur effectum.
157. Joannis de Benhusen Commendatoris Brandenburgici Priuilegium Goldauensibus datum 1439. Ex autographo.
158. Eiusdem Priuilegium iisdem datum 1438. Ex autographo.
159. Excommunicatio Suantopolei, 1248.
160. Eugenii Pontificis bulla, qua confirmat conventionem inter ordinem et ecclesiam Rigensem initam, 1431.
161. De causa Rigensis archiepiscopatus, circa annum 1440. etc.
162. Fratris cuiusdam ex ordine Teutonico abiuratio, se iniurias et poenas suas non ulturum esse, s. a.
163. Sylvestri Archiepiscopi Rigensis gratiarum actio ad Nicolaum V. Pontificem Rom. 1448. ex veteri scheda.
164. [Hic numerus omissus est in codice et pergitur statim sequente numero.]
165. Nicolai V. Pontif. Rom. bulla de Archiepiscopo Rigensi a se constituto 1448. data cum Commissariorum decretis. Textui bullae, qui eam descripsit, haec verba praemisit: „Hanc bullam ego in veteri scheda inueni ita vt hic vides correctam. Nam cum Nicolaus archiepiscopatum Rigensem vni ex ordine Teutonico fratri tradidisset, hoc tamen cum interdicto ne quid in Archiepiscopatu innouaretur: minus placuit ea res ordini, itaque priorem Eugenii bullam, hoc Nicolai interdicto non obstante, iisdem verbis conceptam ad Rigenses miserunt.“
166. Supplicatio ad Magistrum de pretio succini, ex veteri Scheda.

167. Privilegia quaedam ordini data a Pontificibus, e veteri Scheda.
168. Confirmatio eiusdem sanctissimi in Christo patris nostri libertatum privilegiorum et immunitatum imperialium et spiritualium Frederici secundi Imperatoris.
169. Bulla aequalitatis aut paritatis Indulgentiarum ordinis nostri et fratrum hospitalis Iherosolimitani ac fratrum milicie templi.
170. De theloneis privilegium.
171. De Exactionibus priui.
172. Friderici II. Imperatoris privilegium Henrico de Hoenlohe concessum, Germanice, 1245. Ex veteri Scheda.
173. Eiusdem privilegii particula latina, ex eadem Scheda.
174. Decreta quaedam capituli ordinis, quae aut sub Paulo Rusdorffio, aut sub Conrado ab Erlichshusa videntur lata, ex vet. Scheda.
175. Querela Magistratus Gedanensis ad Imperatorem Romanum de mota seditione aduersus Magistrum et Magistratum.
176. Beschuldigunge widder hinrich von Maltitz ap her icht czu prage welde widder den orden vobringen.
177. Dis sint die antwort die wir Gebitiger deutsches Ordens von Prusen Großen Heinrich von Swarczburg gethon haben, ober syne beschuldigunge vnd czu sprochen die er vns beschreiben gegeben hat von seynis bruder wegen Graff Albrechts.
178. Instructio quae data est legato ordinis.
179. Also hat geschreiben der Lantmarschalk zu Lifflandt den Gebitiger czu Lifflandt.
180. Antwort unsers gnedigen hern hoemeisters bottschaftt vñ ire werbung gegeben.
181. Litterae ad Scultetum Nouae Marchiae. Ex autographo.
182. Aliae litterae ad eundem.
183. Procurator ordinis petit, vt prorogetur pronuntiatio commissariorum.
184. Processus ordinis cum vidua equitis von Dalen interempti.
185. Lis ob legatum quoddam in Gedano.
186. Protestatio coram episcopo Sambiae Michaelis Sculteti in priuata quadam caussa.
187. Pro Informacione Domini Jo. Bap.
188. Memoriale domino Joanni Czapck supremo Capitaneo exercitus Bohemorum datum.
189. Inscriptum Schedae erat: Polonorum in placitis factis cum polonis in Swetetz.
190. Desse nachgeschreiben haben sich vorschreiben vor die hundert tusent Schog grosschen dem Konige tzu Polan vsezurichten. —
- Sequuntur iam diplomatum apographa, quae ab eo, qui librum scripsit, numeris non consignata, litteris notauimus. Sunt haec:
- a) Diploma Adalberonis Hammaburgensis Archiepiscopi, quo notum facit, qualiter et ipse et domina Ducissa Gertrudis et filius eius Henricus puer dux Saxonum una cum Alberto Marchione illustri Principe paludem Australem, sc. villis istis, Sandou, Ströbilinghausen, Ochtmünde, Hassbergen, conterminam aequa portione diuiserunt, et ab omni tam nobilium, quam ministerialium seu rusticorum appellatione liberam factam habitatoribus excolendam dederunt. Dat. Bremae, III. Non. Sept. 1142.
- b) Lotharii III. Rom. Imp. Confirmatio donationis, quam Adelheida fundatrix ecclesiae, quae est in Walchinrith, ad sustentationem fratrum domino ibidem seruentium fecerat. Ann. 1134. indict. XI. II. Id. April. [Vid. infr. sub litt. e.]
- c) Lebonicense privilegium, ann. 1306. Ex autogr.
- d) Litterae Liemari Archiepiscopi Bremensis de anathemate Gerhardi, filii Gerberti de Stumpenhusen. Ann. 1088.
- e) Lotharii III. Rom. Imp. Confirmatio fundationis ecclesiae in Walkenrieth, quam Adelheida Beatae Mariae consecravit. Ann. 1132. [Vid. supr. sub litt. b.]
- f) Friderici Imp. Rom. litterae, quibus notum facit, qualiter in usum Hamburgensis sive Bremensis ecclesiae paludes iuxta Breman sitas, videlicet Wegerebroch, Brinckerebroch, Hulstingerbroch, quae prius absque cultura erant, inhabitari et coli concessit. Dat. Frankenevort, XVII. Kal. April. Indict. VI. ann. 1158.

## Tom. II.

191. Litterae Merten Kempnachters, Obersten Marschalcks des Deutschen Ordens, dass Johann Kurringk in Königsbergk mit vorwissen des Ordens ein Stück Land verkauft. Ann. 1388. Ex apographo.
192. De iugeribus Lebonicensium in Lipa. Ex apogr.
193. Gratia et executio venerabili Domino Francisco a Resel, decretorum Doctori, data a Martino quinto Papa ad Canonatum et mediam praebendam in Ecclesia Tarbatensi, 1420. Ex autogr.
194. Epistola magistri prouincialis Liouoniae, 1421. ex autographo.
195. Von den virzig huben in den Walde Bubeinn im Cammeramt NarniKethen gelegen. ex apographo.
196. Vorschreibung vber zwey hocken zu Aweeden 1415. ex apogr.
197. Litterae fidei, quas Henricus de Plauis misit ad Magistrum, 1421. ex autogr.
198. Litterae fidei a duce Silesiae Conrado Contnero data 1416. ex autogr.
199. Litterae fidei publicae datae a Venzeslao Duce Crossiae, ex autographo.
200. Litterae fidei datae a Duce Conrado seniore in Olsana Silesiae, 1416.
201. Litterae fidei publicae a Duce Silesiae datae nuntio suo 1418. ex autographo.
202. Litterae, quibus Ordini Teutonico bellum indicitur a Szawistha Czerny, 1414. ex autographo.
203. Litterae Venceslai Ducis Crossiae, quibus fides publica nuncio datur, ex originali.
204. Litterae, quibus Bernardus dux Silesiae bellum indicit ordini 1414. ex autogr.
205. Citatio Magistri ad conuentionem cum rege Poloniae apud Regem Romanum 1419. ex veteri Scheda.
206. Dotatio ecclesiae Medenicensis in Samogethis, 1417. ex vet. Scheda.
207. De lite inter ordinem et Episcopum Vladislaiensem 1417. ex apographo male exarato.
208. De eadem. Ex apogr.
209. Epistola Sigismundi Imp. de concilio Basiliensi, Hussiti-



- corum impressione in Prussiam et Marchiam etc. 1433. ex veteri Scheda.
210. Protestatio et appellatio procuratoris Ordinis aduersus sententiam Constantiensis Synodi pro Vladislauensi Episcopo latam 1417. ex veteri Scheda.
211. Epistola ad Joannem Posnaniensem episcopum de certa pecunie summa soluenda 1418. ex veteri Scheda.
212. Ordinis supplicatio ad Pontificem Rom., ut Vladislauensis Episcopi cathedram intra Prussiam constituat aut Prussicas ecclesias a Vladislauensis segreget, ex Scheda.
213. Vitoldi Epistola de episcopatu Medenecensi per Legatos Concilii Constantiensis instituto.
214. Priuilegium ecclesiae Czingar et parcho eius datum 1353. ex veteri Scheda.
215. Articuli a Polonis Elbingae contra ordinem Teutonicum per legatos exhibiti, 1420. ex veteri Scheda.
216. Sigismundi Imperatoris epistola de Polonorum aduersus Ordinem Teutonicum postulatis, 1422. ex veteri Scheda.
217. Dem erwidigen Kuchmeister, Hohemeister deutsches ordens ezu pruszen, vnserm geuatter vnd lieben andächtigen.
218. Epistola, quam Sigismundus Imp. per Conradum de Ynisberga misit ad Vladislaum regem, Vitaudum ducem de pace, 1421. e veteri Scheda.
219. Epistola Sigismundi Imp. ad Vitoudum, de eadem re 1421. ex eadem Scheda.
220. Litterae Przenici ducis et domini Troppauensis, quibus fidem publicam uncis suis praestat, 1417. ex autogr.
221. Memoriale procuratoris ordinis Theutonicorum, 1414. ex veteri Scheda.
222. Pacta inter Summum Magistrum et Episcopum Vladislauensem inita.
223. Priuilegium super nouem iugeribus in Vocensi agro; ex veteri Scheda. 1414.
224. Sigismundi Imperatoris Romani Litterae ad Magistrum Summum, ne pacem cum Polonis faciat, 1422. ex veteri Scheda.
225. Litterae de eadem re; ex apogr.
226. Consilia de hac re, A. et B.
227. Acta ordinis German. cum papa. Ann. 1221.
228. Informatio Conradi Ludeking procuratoris Causarum.
229. Informatio ad utramque partem domini Ardicinii Advocati ordinis.
230. Sigismundi Imp. Litterae ad Nicolaum de Rybnitz, 1413. ex veteri scheda.
231. Brief des Comthurs zu Königsberg an den Rath daselbst, Ann. 1428. Ex apogr.
232. Eugenii III. P. R. Epistola commendatitia ad Magistrum A. 1434. Ex autographo.
233. Eugenii III. P. R. Litterae commendatitiae ad Magistrum 1432. ex autographo.
234. Martini V. recommendatio pro Joanne Electo Pomezaniensi, 1427.
235. Absolutio Andreae Roberti presbyteri Wladislaviensis, 1436. ex autogr.
236. Acta ex concilio Basiliensi.
237. Eugenii P. R. III. Epistola de sequestranda et custodienda pecunia pro unione Graecorum, 1438. ex autographo.
238. Ex apographo, eine verschreibung an Hans von Aweiden.
239. Von gebrauchung des Holzes so die Schipper an der Weisel vnd sonst wo Sie anlegen, haben moegen.
240. Von der Holzbrackerey, 1426. Ex apographo.
241. Von der Würtung, Schewne und Gebeude hinter dem Thume, vnd dasz man keine Strasse vber den Pregel haben soll, 1434. Ex apographo.
242. Von dem raum Zwischen der brücken vnd Augustin. Vicken Speicher vñ die Lincke Seite hart am Pregel, so so man Zu S. Georgen gehet, 1439. Ex apographo.
243. Verschreibung der Speicher Stette Gericke Windborg, dem rathe gegeben 1425. Ex apographo.
244. Vladislai Regis Poloniae denunciatio, quod non a se, sed a cruciferis tractationes pacis irritae sunt factae, 1422.
245. Epistola Magistri ad Regem Angliae de Hanseaticis rebus, 1434. Ex duabus veteribus Schedis.
246. Magistri ordinis S. Joannis Litterae fidei publicae A°. 1433. ex autographo.
247. Magistratus Crossensis Epistola ad ordinem de vini aliquot doliis a Joanne de Halla emptis nondum soluto pretio, 1423. ex autographo.
248. Testimonium Coloniensium ciuium Commendatorem Confluentiae pro fratre non fideiussisse. Ex autogr.
249. Litterae, quibus respondetur inuitationi Pontificis ad Concilium Ferrariense, 1437. Ex Scheda originali.
250. Litterae publicae fidei a Magistro Joannitarum nuncio datae 1435. Ex autographo.
251. Martini V. littere ad Vitoldum S. Alexandrum, ne haereticis Bohemis auxilietur, ao. 1422. Ex veteri Scheda.
252. Procerum Poloniae epistola ad proceres Hungariae de negotiis quibusdam conventionis, 1423. Ex veteri Scheda.
253. Vladislai epistola ad ducem Lithuaniae de pace ineunda et de Cruciferorum impressionibus 1431. ex veteri Scheda.
254. Saluus conductus a Vladislao Rege ordinis datus Legatis.
255. Pacis conuentio inter Regem Poloniae et Ducem Lithuaniae, 1430. Ex veteri Scheda.
256. Litterae plenae potentiae datae Syndico seu Procuratori ordinis.
257. Vladislai Regis epistola de Hussitarum impressione 1428. ex veteri Scheda.
258. Epistola, qua Cardinali Nauariensi ordo gratulatur de eminencia, et res ordinis commendat, 1427. Ex Scheda, in qua concepta epistola et correctae fuit.
259. Litterae ad Procuratorem ordinis de iudiciorum impedimentis, 1426. ex veteri Scheda.
260. Commendat Magister procuratori parochum Melusanum, 1426. ex Scheda, in qua Epistola primum concepta fuit.
261. Ad eundem procuratorem de variis rebus. Ex scheda simili.
262. Conuentio inter Duces Silesiae de haereditate, 1424. ex veteri Scheda.
263. Litterae ad praeceptores Liuaniae, e veteri Scheda, 1423.
264. Sigismundi Imperatoris mandatum ad duces Slesewici et Holsatiae de pace cum rege Daniae arbitro Rusdorfio ineunda, 1431. e Scheda veteri.
265. Epistola episcopi Curoniae ad Magistrum Liuaniae de controuersiis ordinis 1440. ex Scheda.
266. Epistola magistri Germaniae, qua priuilegium, quod praeceptori Tyleni concesserat, confirmatur.
267. Parochi Toruniensis epistola de aduentu suo Romam, et quid cum Papa egerit 1432. e Scheda.
268. Ad Magistrum Liuaniae de variis rebus mandata, 1422. ex ea Scheda, in qua conceptae litterae fuerunt.

269. Ad Liouoniae magistrum de Archiepiscopatus Rigensis rebus, 1425. ex Scheda, in qua concepta epistola erat.
270. Also hat der herzog czu pomern geschreiben der Keiserlichen Maiestat. Dat. Treptow 1434.
271. Copia litterarum commendatoriam Cristburg et Gdanczk spectantium, czu Marienb. am donerstag nach diuisionis apostolorum (1433.)
272. et 273. Acta de pace inter Ord. Teuton. et Wladislaum regem Polon. facienda.
- 274—276. Epistolae, quibus res Ordinis Teutonici Papae commendantur.
277. Synodi Basiliensis litterae, Ann. 1447. Ex Autographo.
278. Instructio legatorum ordinis ad Philippum Burgundiae ducem.
279. Philippi Burgundiae Ducis litterae.
280. Der Gaertner vf der Stadt Freiheit Vorschreibung, 1448. ex apographo.
281. Von der Gaertner Thamm. 1446.
282. Von der neuen handfesten vber den treil vnd den wonenberg, auch vber die fischerey, 1445. ex apographo.
283. Eine Quittung, welche die Stadt dem Herrn hoemeister gegeben, 1445. ex apographo.
284. Von Gaertner thamm; ex apographo. 1446.
285. Litterae publicae fidei a Suitrigale nuntio suo datae 1448. ex autogr.
286. Lis iudicata inter Mag. Gen. Conradum ab Elichhusen et quendam Nobilem Germanum 1443. ex autogr.
287. Georgii Burg de Dona Litterae fidei publicae datae nuncio cuidam suo, 1449.
288. Eugenii P. R. edicta de vacationis dignitatum fructibus aliisque, 1441. ex Scheda veteri male habita.
289. Testamentum Rosenhayni apud notarium publicum depositum, 1441. ex veteri Scheda.
290. Epistola Johannis de Hionad Woywoda Transilvani capitanei exercitus generalis ad Magnif. Dominum Nicolaum de Wylck Woywoda Transilvani fratrem, 1443. ex veteri Scheda.
291. Archiepiscopi Strigoniensis epistola de clade Polonorum a Turcis accepta, 1441. ex Scheda.
292. Abbatis Oliuensis et coloni cuiusdam Lis ad Magistratum delata 1444. ex veteri Scheda.
293. Limites Oliuensis monasterii, ex veteri Scheda.
294. De eadem re; ex ead. Scheda.
295. Nicolai Papae bulla de pecunia in Prussia nomine denarii St. Petri et pro conuersione Graecorum collata.
296. Juramentum wie die sullen sweren dy der hollender pfund Geld in nemen sullem.
297. Also ist dem Vaithe czur Leippe geschrebin.
298. Sententia lata a Magistratu Gedanensi in lite Summi Magistri et Gosuino monetarii, 1444. ex autographo.
299. Articuli ducis de Olsen, nunc Episcopi, (haec inscripta erant veteri Schedae).
300. Epistola ad Elisabetham Alberti II. Imp. viduam et Sigismundi I. filiam, matrem Ladislai Regis Hungariae.
301. Abschrift aus einer alten Copia: Litterae Magistri Ord. Teuton.
302. Der Kneiphoefer Aussoehnung mit dem Orden, 1455. ex apographis duobus.
303. Litterae ad antecedentia pertinentes.
304. Conditiones pacis in ordinem et centuriones Starogardien-sesque, 1456. ex Scheda veteri.
305. Nicolai V. Papae Romani Epistola 1450.
306. Priuilegium noui fori 1466. ex apogr.
307. Nicolai V. P. R. Epistola 1451. ex autographo.
308. Litterae Ordinis Teutonici ad Senatum Regimontanum.
309. Ex apographo: Verschreibung vber eine halbe hube in in der Roecke gelegen, 1459.
310. Verschreibung vber den Kretschem Zum Schönefflies, ex apogr.
311. Pii P. Romani epistola ad Fredericum Imp. vt Regi Bohemiae persuadeat Prutenos cum Polonis conciliare. Ex veteri Scheda.
312. Verschreibung vber die Wiese hinder den Hospital S. Georgen, ex apographo, 1455.
313. Verschreibung der frembden gaeste, so in der belagerung der stad Koenigsberg gewesen, 1455. ex apographo.
314. Eine Handschrift der frembden Kaufleute, so in kneiphoff belagert gewesen, 1455. ex apogr.
315. Litterae Joannis Bentym vicarii ecclesiae Warmiensis.
316. Ludouici Elect. Brandeb. donatio lacus alicuius, ex autogr. ao. 1361. forte.
317. Litterae fidei publicae a Caminensi quodam episcopo datae 1451. ex autogr.
318. Litterae Eluingsensis magistratus ad magistrum de reddendis captivis, A. 1460. ex autographo.
319. Episcopi Vladislauensis litterae de conductitiis paludibus, 1466. ex veteri scheda.
320. Citatio Magistri summi in curiam ob lites cum ciuibus foederatis, 1452. ex veteri Scheda.
321. Citatio Magistri et ordinis ob lites cum Prussis foederatis, 1453. ex veteri Scheda.
322. Bestallung einiger Ritter vnd Knechte. 1456. ex vet. Scheda.
323. Pomerscheyn Praeceptor Austriae scribit ad Summum Magistrum de rebus ad ordinem in Germania spectantibus, 1450.
324. Praeceptoris Elbingensis relatio de rebus a se aduersus vrbes foederatas gestis, 1455. e Scheda veteri.
325. Litterae ad tribunos, quibus Mariae Castellum pignoris in locum fuit traditum, 1456. e Scheda veteri.
326. Beuelunge met gegeben dem Komphur zu Slochw vnd voithe czu Schnieweyn czu dem tage den men mit her Otten van Kittelitz vnd her Henrich von Maltiz van der Tanckawschen heide wegen czu meiszen wirt halden am Sontage nach Michaelis neest Komende Im LII. jar.
327. Notitiae quaedam ad antecedentia pertinentes.
- 328—331. Variae litterae ad res Ordinis Teutonici spectantes; ex annis 1454. et 1455.
332. Litterae perduellionis a Teutonicis auxiliis datae Magistro Ordinis. Ex autographo.
333. Ex autographo: Epistola Sixti IIII. 1481.
334. Epistola Sixti IIII. in qua constituit Stephanum Archiepiscopum Rigensem, transferens eum ab ecclesia Troiana. Ex autogr. 1480.
335. Verschreibung vber neue buden bey der alten Schulen [in Königsberg]; ex apographo, 1482.
336. Priuilegium des hospitals S. Anthonii; ex apographo, 1480.

337. Litterae Nicolai Episcopi Warmiensis, dat. Heilsberg, d. 20. Aug. 1470.
338. Nicolai Episcopi Warmiensis litterae de celebranda festiuitate ob pacem inter Imperatorem et Mathiam Hung. Reg. factam 1479. ex vet. Scheda.
339. Verschreibung der Brucken zwischen der langen gassen. 1491. ex apogr.
340. Verschreibung, uber der dergarten bey der polnischen Trencke herrn Hansen Sonneberg verschreiben; ex apographo.
341. Protestatio Canonicorum Sambiensium super electione novi Episcopi, 1497. ex veteri Scheda.
342. Verschreibung uber den raum Hinder dem heil. Creutz da Loebenicht die Scheuren hat.
343. Jasperi Archiep. Rigensis indulgentia ob altare S. Georgii in aede S. Nicolai 1509. ex autographo.
344. Guntheri Episcopi Sambiensis diploma de eadem re; ex autogr.
345. Verschreibung uber Simans Hoff, 1499. Ex apographo.
346. Decem von 56 Zinsz huben in Seligenfeld, 1499. Ex apographo.
347. Priuilegium xenodochii S. Antonii, 1502. ex apographo.
348. Von der neuen brucken vber den Pregel, 1506. ex apographo.
349. Anonymi [initium deest] litterae de morte Joannis Renwickel, Episcopi Sambiensis.
350. Epistola Sixti IV. 1473. ex autographo.
351. Handueste vber das dorff Schoenflies. ex apographo.
352. Ein Wechsel den altstad vnd Kneiphoff gethan 1474. ex apogr.
353. Commendatio Episcopi Sambiensis procuratoris supremi ad Cardinalem quendam. Ex veteri Scheda.

## DCCCLI.

[Rep. I. 4. 68. c.]

Codex membranaceus saec. XIV. in Italia scriptus, cum multis figuris mathematicis in margine pictis, inscriptionibus et subscriptionibus rubris, litteris initialibus modo caeruleis, modo miniatis, foliorum 61. Hoc libro, qui anno MDCCCXXXVII. a *Car. Guil. Aug. Schuberto* bibliothecae nostrae legatus est, continentur:

EUCLIDIS ELEMENTORUM LIBRI XV. IN LATINUM SERMONEM CONVERSI AB ANONYMO AUCTORE. Incip. *Punctus est illud cui pars non est* cet. Explic. fol. 60. a. *Residuum primum. Residuum secundum. et cetera.* Tum sequitur rubra subscriptio haec: *Vale Roginere. Quicumque nesciret tibi respondere utinam daret tibi vacuum albam.* Fol. 60. a. et b. praeterea quaedam geometrica scripta sunt a manu recentiore.

## DCCCLII.

[Rep. I. 4. 49.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus in 237. foliis, quorum 1. b. 2. b. 6 — 8. 14. b. 19. b. 20. 29. a. 31. b. 104. 105. et 212. a. scriptura vacant. Continentur:

GEORGII MONACHI ET SYNCCELLI CONSTANTINOPOLITANI CHRONICON ab orbe condito usque ad Constantinum Heraclii filium, descriptum e *MSto Codice Bibliothecae Augustanae.* Cum Emendationibus *I. A. Bosii.* Ita titulus, in quo praeterea haec adnotata leguntur: *Ex Bibliotheca G. Sagittarii, post*

*I. A. Schmidii et P. Lyseri jun.* — Incip. *Πολλοὶ τῶν ἔξω φιλόλογοι καὶ χρονολόγοι* cet. Explic. *ἀνόητα μελανοῦ ὅταν ὁφείλος σέδεν.* — Eruditus quidam initio libri haec notavit: „Georgii, non Syncelli, ut in hoc aliisque codicibus prave appellatur, sed Hamartoli Monachi Chronicon, ab illo, quod Georgii Syncelli nomine Georus in Scriptoribus Historiae Byzantinae edidit, plane diversum, ab auctore ab initio rerum ad medium saeculum a Christo nato nonum, quo ipse vixit, deductum, in hoc autem non integro codice desinens in regno Constantini Heraclonae, seu medio saeculo VII. — Initium descripsit e suo codice Thomas Reinesius, reliqua alii et alii, Joannes Andreas Bose cum codice Augustano contulit magnam partem, cuius introductio in notitiam rerum publicarum orbis universi p. 755. sqq. conferri hoc de codice potest, item Fabricius, Bibliothecae Graecae T. VI. p. 154. et X. p. 641. ubi multa de auctore affert Leo Allatius et inter alia totam operis praefationem utroque sermone. Idem Allatius eodem loco chronicon hoc ab se Latinum factum ait eiusque edendi spem facit. Sed ea spes irrita fuit. — Bosius passim harum schedarum ad suum Cedreni codicem ablegat, in quo ait a se fuisse scripta, quae hic omisa fuerunt. Quaerendum, quid illo Cedreno factum sit. Videtur is in bibliotheca publica Jenensis Academiae haerere.“

## DCCCLIII.

[Rep. I. 4. 40. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 32, quorum 32. b. scriptura vacat. Continentur:

ANONYMI AD LIB. I. CARM. HORATII LECTIONES EROTEMATICAE. CUM CALLIGRAPHIA POETICA. Incip. *Certe, si πολυτίμως πολυτίμοι* cet. Explic. *Castorum nomine olim innotuit Paganis.*

## DCCCLIV.

[Rep. I. 4. 40. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 97, quorum 1. b. 75 — 81. et 91. b — 97. scriptura vacant. Continentur:

ANONYMI HORATII IN NUMMIS. Incip. *Horat. Epist. Lib. I. Epist. 2. vs. 22. Adversis immersabilis undis. Auf dem A. ist ein Scepter* cet. Explic. [fol. 74. b.] *Menestrier. fol. 37. Nom. 20.* — A fol. 82. a — 91. a. legitur index operis.

## DCCCLV.

[Rep. I. fol. 12. b.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, folior. 85, quorum 68. b. [caeteris illud tertia fere parte minus] scriptura vacat. Continentur:

DEC. JUNII JUVENALIS SATYRAE. Multae adscriptae sunt notae marginales et interlineares. Incip. [S] *Emper ego auditor tantum nunquamne [sic] reponam* cet. Explic. *Vt leti phalaris omnes et torquibus omnes.* Praeterea subscripti sunt hi versus:

*Cum iam folligeros pheton stabulare caballos  
Cepit et obscuris trahitur nox atra tenebris.*

## DCCCLVI.

[Rep. I. fol. 13. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 47. Donavit hunc librum bibliothecae nostrae vir clariss. *Johannes Friedericus Palm*, Schol. Nicol. Lips. Adi. II. d. 29. Jun. 1837. Cf. cod. seq. Continentur:



C. PLINII CAECILII SECUNDI PANEGYRICUS *ex codice Patavino Monasterii S. Justinæ descriptus*. Titulus hic est: *Exemplum Codicis manu exarati qui in Bibliotheca Monasterii S. Justinæ [aliena manus in margine adscripsit: Patavii] asseruatur*. Incip. *Bene ac sapienter. p. c. maiores nostri* cet. Explic. *sed ut candidatum consulatus putem. deo gratias*. Hoc apographum per Jo. Henr. Dav. Goebelium transmissum Christianus Gottlib. Schwarzius se curae et humanitati Jacobi Facciolati debere dixit in edit. Panegyrici pag. 731. col. 2. Cf. ibid. Praefat. pag. 3. sq.

## DCCCLVII.

[Rep. I. fol. 13. b.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 40, quorum 1. a. et 40. b. scriptura vacat. Hunc librum bibliotheca nostra debet munificentiae viri clariss. Johannis Friderici Palmii, Schol. Nicol. Lips. Adi. II. qui eum cum antecedente d. 29. Jun. ann. 1837. donavit. Continentur:

C. PLINII CAECILII SECUNDI PANEGYRICUS *ex codice Salisburgensi a Nicolao Schwebelio descriptus*. [Praemittitur Plinii epistola lib. IX. 40. quae incip. *Scribis. pergratas tibi fuisse* cet. Explic. *de nocte parvulum acquirunt. Vale*.] Incip. *Bene ac sapienter p. c. maiores instituerunt* cet. Explic. *sed ut candidatum consulatus putem*. Sedecim ultimas lineas codicis recentior manus adpinxit. Hunc librum, quum Panegyricum Plinianum editurus esset, scribendum curavit Christianus Gottlib. Schwarzius; vid. eius edit. pag. 731. sq. Is codicis Salisburgensis perlustrandi describendique copiam gratia Archiepiscopi Salisburgensis et S. R. J. Principis, Leopoldi Antonii Eleutherii sibi factam esse dicit, concilian- tibus Francisco Josephe et Francisco Christophoro Herziis de Herzfeld, consiliariis aulicis et antecessoribus Salisburgen- sibus. — Caeterum cf. de Murr Catalog. libror. compact. 1795.

## DCCCLVIII.

[Rep. I. fol. 19. a.]

Codex membranaceus saec. XI. exaratus, anno MDCCCXXXVII. bibliothecae nostrae a Car. Guil. Aug. Schuberto legatus. Membranae crassae sunt, lineae stilo ductae, inscriptiones et litterae initiales milto pictae. Absolvitur hic codex 87 foliis, quorum ultimum a manu saec. XIV. ad consumman- dum opus scriptum est. Continentur:

ISIDORI HISPALENSIS ORIGINUM LIBR. I — X. Ab initio desunt epistolae Isidori ad Braulionem et Braulionis ad Isido- rum, quae temporis iniuria huic codici exciderunt. Incip. enim: .... *De constituendo autem episcopo tarraconensi non eam quam petisti sensi sententiam regis* cet. [Quae verba leguntur in Lindemanni Corp. Grammat. tom. III. pag. 10. ep. V. lin. 10.] Explic. *indagatores alatores preffores. Explicit liber decimus*. — Caeterum hic codex, quantum equidem vidi, lectiones satis bonas exhibet.

## DCCCLIX.

[Rep. IV. 4. 98. a.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, inscriptionibus minio pic- tis, folior. 41, quorum 1. 41. [membranacea] 39. et 40. scriptura vacat. Hoc libro, qui, ut emblema anterioris

operculi docet, olim in bibliotheca Joh. Christophori Wa- genseilii fuit, continentur:

a) [fol. 2. a — 19. b.] ANTONII PANORMITAE HERMAPHRO- DITUS. Titulus miniatus hic est: *Antonij panormite poete doctorisque clarissimi libelli Elegi ad cosmum florentinum de profapia Medicorum liber hermafroditi pri- mus Incipit feliciter*. Incip. [S] *I uacat a patrii cura studioque senatus* cet. Explic. [epigrammate, quod in ed. Forbergii non legitur, *ad lenones et meretrices*] *Quod bene membratus hermafroditus adest*. Rubra subscriptio haec est: *HERMAFRODITI liber secundus et ultimus per d. A. panormitam Explicit*.

b) [fol. 10. b — 38. b.] EIUSDEM ANTONII PANORMITAE ET ALIORUM POETARUM ITALORUM CARMINA. Initium facit carmen, cui haec est inscriptio: *Pulex poeta de ortu et obitu Hermafroditi*. Incip. *Dum mea me genitrix* cet. [Vide de hoc carmine, quod in ed. Forberg. in appendice Hermaphrod. pag. 168. sqq. legitur, Bern. Monetae dissertat. adiect. tom. IV. Menagiorum.] Sequun- tur haec carmina: α) [fol. 20. a.] *Antonij Panormitae elegia ad Petrum Lunensem, cui respondet, quod bella nostri temporis scribere nolit, tametsi splendida illa sint*. Legitur hoc carmen [quod incip. *Scilicet Etrurii sunt inclita gesta* cet.] tom. II. illustr. poet. Italor. pag. 112. et sq., apud Forberg. in append. pag. 191. sqq. β) [fol. 20. b.] *Eiusdem ad Guarinum Veronensem*. Incip. *Quantum romulide sanctum* cet. Vid. Forberg. ed. append. pag. 186. sq. γ) [fol. 21. a.] *Guarini ad Antonium Pa- norm.* Incip. *Musarum decus Anthoni* cet. Hoc car- men multis versibus auctius legitur in cod., quam exstat apud Forberg. append. pag. 187. δ) [fol. 21. b — 23. b.] *Panormitae ad Joannem Lamolam elegia, quae incip. Desine me placida* cet. Vid. Carm. poet. Italor. tom. II. pag. 113 — 116. Forberg. append. pag. 172 — 186. ε) [fol. 23. b.] *Eiusdem ad Marusium poetam Siculum*. Incip. *Angeline oculis dedit aurea* cet. ζ) [fol. 23. b.] *Eiusdem ad puerum dilectum*. Incip. *Quum nequeat nummos mittit* cet. Exstat hoc carmen in ed. Forberg. append. pag. 188., sed noster codex plures suppledit ver- sus. η) [fol. 24. a — 29. a.] *Varia poemata anonyma, quibus etiam [fol. 26. b.] epigramma Martialis inter- sertum est*. θ) [fol. 29. b — 35. a.] *Hieronymi Guarini Veronensis poemata nonnulla, inter quae [fol. 31. a.] legitur carmen, cuius haec est inscriptio: Fra- tris Gratiani Siculi ordinis praedicatorum. Respon- sio pro sanctimoniali*. ι) [fol. 35. a — 38. b.] *Jacobi Pisauri elegiae duae, altera ad Paulam, altera ad An- tonium Panormitam*.

## DCCCLX.

[Rep. IV. fol. 43. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte scriptus, cum multis pi- cturis monetis repraesentantibus, folior. 169, quorum 1. 2. 3. b. 4. a. 8. a. 11. a. 13. b. 14. a. 23. a. 24. a. 32. a. 33. a. 34. a. 39. a. 44. a. 50. a. 70. a. 77. a. 93. a. 94. a. 96. a. 97. a. 98. a. 99. a. 105. a — 110. a. 112. a. 113. 135. b. 136. b. 139. b. 140. b. 141. b — 145. b. 150. b. 153. b. 154. b. 160. a. et 167. — 169. vacua sunt. Continentur:

α) [fol. 3 — 134.] SAC. MONETAE EBRAEAE GRAECAE ET

ROMAN. RUDERA A HENRICO MEYERO COLLECTA. A fol. 114. a. legitur index operis.

- b) [fol. 135 — 141. a.] *Exoticae Asiae Africae et Americae regnorum diversorum monetae.*  
 c) [fol. 146 — 154. a.] *Germaniae veteris monetae variae literatae et illiteratae hinc inde collectae.*  
 d) [fol. 155 — 160.] *Nummi Gothici et Longobardici.*  
 e) [fol. 161 — 166.] *Nummi Imperatorum Rom. Germanicorum.*

### DCCCLXI.

[Rep. IV. 4. 97.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 75, quorum 1. b. 38. 41. b — 44. 48. b. 49. 55 — 57. 59. 61. b. 62. 64. a. 65. et 67. b — 75. vacua sunt. Titulus hic est:

MANUSCRIPT POUR CONNOITRE LES MEDAILLES ET STATUES ANCIENNES FAIT PAR NICOLAS DE PORCIONARO avec quatre des plus scavans et fameux antiquaires d'Italie. Naples Mars 1713. [Fol. 50. a. habetur: *Avertimenti per conoscere l'antico dal moderno nelle medaglie di Bronzo; fol. 58. a: Per conoscere l'oro antico dal moderno; fol. 60. a: Per conoscere le medaglie false d'argento; fol. 63. a: Per conoscere le statue antiche.*] Codex incip. *Prezzo di medaglie* cet. Explic. *venduto quaranta scudi Romani.*

### DCCCLXII.

[Rep. IV. fol. 48.]

Familiae Romanae in antiquis numismatibus, ab urbe condita ad tempora divi Augusti. Ex bibliotheca Fulvii Ursini, cum adiunctis Antonii Augustini CAROLUS PATIN. restituit, recognovit, auxit. Parisiis M. DC. LXIII.

Fuit hic liber olim *Henrici Meyeri Lips.*, ut in tabula aeri incisa, quae titulo adhaeret, legitur. Is in scidulis hic illic inter folia intersertis doctas adnotationes, quibus liber ille corrigitur vel suppletur, adscripsit.

### DCCCLXIII.

[Rep. IV. 4. 101. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 68, quorum 33. b — 36. 41. b — 44. 56. b. et 66 — 68. vacua sunt. Continentur:

L. FRID. RAPPOLTI [Prof. Lips.] *CARMINA GERMANICA ET LATINA.* Sunt autographa auctoris. A fol. 1. a. leguntur *Αὔροσχεδιόματα lugubria in Funera*; a fol. 37. a. *Αὔροσχεδιόματα gratulatoria in nuptias*; a fol. 45. a. *Αὔροσχεδιόματα in honores novos*; a fol. 57. a. *Αὔροσχεδιόματα in disputantes etc.* Singulis carminibus adscripti sunt anni, quibus quaeque composita sunt. — Liber incip. *Divina nobis consulem Te virgula* cet. Explic. *ad principis curas probas.*

### DCCCLXIV.

[Rep. IV. 4. 81. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 257, quorum 257. b. scriptura vacat. Continentur:

- a) [fol. 1. a — 99. b.] *Ragionamento di Carlo Quinto Imperatore à Rè Filippo suo figliuolo nella colig.<sup>ne</sup> dal Governo de suoi stati et Regni. Doue si contiene come si debbe governare, in tempo della Pace, et della Guerra.* Ita titulus. Fol. 1. b. haec adnotata leguntur:

*Manuscriptum hoc Italicum plane diuersum est ab eo, quod Jo. Georg. Leib Germanice cum notis edidit Lipsiae 1714. in 8°. Eodem fol. etiam possessoris nomen legitur: Godofr. Paschke Reg. Bor. Halae clalacccxxiii. d. XI. Febr. — Opus divisum est in duas partes [Parte prima, del tempo della pace, fol. 2. a.; parte seconda, del tempo della guerra, fol. 53. a.] et incip. *Jo mi sono risoluto figliuolo dilettissimo cet. Explic. et mea in pace ue ne restate. il fine.**

- b) [fol. 100. a — 257. a.] *Anonymi Introductione nella antica Repubblica Romana.* Foll. 100. et 101. legitur *Ta-uola.* Tum opus incip. *Due sono le cose, s'io non m'inganno sopra tutte le altre degne della notizia cet. Explic. è marauiglia se egli l'innalza, et la celebra sopra tutte le altre, et questo basti per l'introduzione dell' Antica Repubblica Romana.*

### DCCCLXV.

[Rep. IV. 4. 101. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 11. Continentur:

CATALOGUS librorum ad artium maxime necessariarum disciplinam pertinentium: *Artis puta I. Bene latine loquendi II. Bene disserendi III. Bene dicendi IV. Bene vivendi V. Bene imperandi VI. Bene Episcopi opus faciendi, seu Christi oves pascendi VII. Bene prophetisandi seu S. Scripturam interpretandi. Quos libros editioni paratos habet CASPAR SCIOPIUS, Claracavallis et Gomni Comes Imperatorum Regumque Consiliarius, et ad Pontifices, Imperatores, Reges, Principes et Respublicas Orator.* Ita titulus. Incip. *Henricus Wangenereck Jesuita Dillingae anno 1636. cet. Explic. ut et ex stylo.*

### DCCCLXVI.

[Rep. IV. 4. 88. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 164, quorum plurima aversam paginam vacuum habent. Foll. 1 — 5. 7 — 10. et 153 — 163. tota vacant scriptura. Continentur:

IMAGINES, INSIGNIA, MANUS PRINCIPUM ILLUSTRUMQUE VIRO-  
 RUM ET HOMINUM ERUDITORUM. Ita habentur: manus Caroli Gustavi Regis Sueciae, de anno 1656. fol. 11. Friderici III. Daniae Regis, d. a. 1666. fol. 12. Coniugis eius Amaliae, d. a. 1665. fol. 13. Joannis Georgii Electoris Saxoniae, d. a. 1666. fol. 14. Uxoris eius Sibyllae, d. a. 1666. fol. 15. Friderici Wilhelmi Marchionis Brandenburgiae, d. a. 1667. fol. 16. Uxoris eius Ludovicae, d. a. 1666. fol. 17. Christiani ducis Saxoniae, d. a. 1665. fol. 18. Christianae Ducissae Saxoniae, d. a. 1665. fol. 19. Mauritii Ducis Saxoniae d. a. 1644. fol. 20. Mauritii Ducis Saxoniae, d. a. 1665. fol. 21. Dorotheae Mariae Ducissae Saxoniae, d. a. 1665. fol. 22. Ernesti Ducis Saxoniae, d. a. 1665. fol. 23. Joannis Ernesti Ducis Saxoniae, d. a. 1667. fol. 24. Christianae Elisabethae Ducissae Saxoniae, d. a. 1667. fol. 25. Bernhardi Ducis Saxoniae, d. a. 1666. fol. 26. Mariae Ducissae Saxoniae, d. a. 1666. fol. 27. Adolphi Wilhelmi Ducis Saxoniae, d. a. 1665. fol. 28. Antonii Ulrici Ducis Brunsvic, et Luneb. d. a. 1665. fol. 29. Joannis Adolphi Ducis et Augustae Ducissae Slesvic. et Holsat. d. a. 1647. fol. 30. Philippi Wilhelmi Comitis Palat. d. a. 1667. fol. 31. Sophiae Eleonorae Landgrav. Hass. d. a. 1665. fol. 32. Annae Mariae Marchionissae Brandenburg. d. a.



1665. fol. 33. Friderici Achillis ducis Wuerttemberg. d. a. 1615. Eberhardi Ducis Wuerttemberg. d. a. 1665. fol. 35. Elisabethae Mariae Ducissae Wuerttemberg. d. a. 1666. fol. 36. Annae Johanna Ducissae Wuerttemberg. d. a. 1665. fol. 37. Friderici Landgravi Hassiae, d. a. 1665. fol. 38. Cunegundae Julianae Landgraviae Hassiae, d. a. 1666. fol. 39. Christiani Albrechti Ducis Slesvic. d. a. 1665. fol. 40. Christiani Ducis Slesvic. d. a. 1665. fol. 41. Joachimi Ernesti Ducis Slesvic. d. a. 1665. fol. 42. Guentheri Ducis Slesvic. d. a. 1666. fol. 43. Mariae Elisabethae Ducissae Slesvic. viduae d. a. 1666. fol. 44. Philippi Ludovici Ducis Slesvic. d. a. 1665. fol. 45. Joannis Principis Anhalt. d. a. 1665. fol. 46. Emanuelis Principis Anhalt. d. a. 1665. fol. 47. Lebrechti Principis Anhalt. d. a. 1665. fol. 48. Friderici Principis Anhalt. d. a. 1666. fol. 49. Gustavi Adolphi Marchionis Badensis, d. a. 1642. fol. 50. Hermanni Egonis Comitum in Fuerstenberg, d. a. 1645. fol. 51. Guilielmi et Ernesti Egonis Comitum in Fuerstenberg, d. a. 1645. fol. 52. Joannis Ernesti Comitum de Nassau, d. a. 1645. fol. 53. Hermanni Ottonis Comitum Nassoviae, d. a. 1645. fol. 54. Ruedingeri Guentheri Comitum de Starkenberg, d. a. 1646. fol. 55. Caroli Comitum a Waldstein, s. a. fol. 56. a. Stephani Baronis a Sternberg, d. a. 1643. fol. 56. b. Wolfgangi Georgii Comitum ac Domini in Castell. d. a. 1621. fol. 57. Claudii Comitum de Collalto, d. a. 1645. fol. 58. Caroli Mauriti Comitum de Rasburgae, d. a. 1641. fol. 59. Balthasaris Baronis a Schrattenpach, d. a. 1621. fol. 60. a. Balthasaris Baronis a Zerotin, d. a. 1621. fol. 60. b. Joachimi et Andreae Liberor. Baron. a Koetitz et Lublinicz, d. a. 1615. fol. 61. Sigismundi Friderici a Sinzendorff, d. a. 1644. fol. 62. Rudolphi a Sinzendorff, d. a. 1644. fol. 63. Philippi Comitum de Lippe, d. a. 1621. fol. 64. Wolfii Friderici de Pappenheim, Mareschalli Imperii haereditarii, d. a. 1616. fol. 65. Joannis Loseri Mareschalli Saxoniae haereditarii, s. a. fol. 66. — Tum sequuntur variorum Nobilium autographa cum pictis eorum insignibus. A fol. 90. sequuntur potissimum eruditorum hominum autographa et insignia gentilitia, v. c. Geo. Ad. Khevenhülleri d. a. 1614. fol. 96. b. Leonhardi Welseri, d. a. 1622. fol. 106. Joannis Crucigeri, d. a. 1622. fol. 164. Inter haec pauca tantum sunt celebrata nomina. Insignia gentilitia variis coloribus picta vel picturae habentur in foll. 6. 11. 34. 57. 60. 61. 64. 65. 68. 70. 71. 73. 79. 81. 82. 84. 86. 89 — 92. 94. 95. 97. 99. 101 — 108. et 110 — 137. — Agglutinata est huic libro in fine epistola aliqua *C. H. Radsivillii* Principis et Campiductoris, anno 1628. scripta ad Senatum Lipsiensem, cui filium suum, mox in Academiam Lips. discessurum, commendat.

## DCCCLXVII.

[Rep. IV. 4. 88. b.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, folior. 40, quorum aversae paginae plerumque scriptura vacat. Continentur:

INSIGNIA GENTILITIA ET SYMBOLA AMICORUM HULDERICI GROSSII. [Non est ille *Huldericus Grossius*, qui bibliothecam nostram insigniter locupletavit, is enim anno demum 1605. natus est, sed eius consanguineus, fortasse is, qui *fascibus consularibus Fribergae administratis* celebratur a *Goetio* in program. quo bibliothecam nostram aperiendam fore indicxit, pag. 11. In libro tamen nostro aliquoties vocatur *civis Lipsiensis*.] Liber, cuius prima pagina variis coloribus picta est, continet autographa et insignia gentilitia Bartholdi et An-

drae Griebii fol. 4. et 5. Andreae Bresellii fol. 6. Petri Bihuphii fol. 7. Joannis Hornefferi fol. 8. Joannis Heberi fol. 9. Georgii Treptonis fol. 11. Friderici Rodii fol. 12. Martini Crusii fol. 13. Joannis Moritzii fol. 14. Joannis Georgii ab Osse fol. 15. Apollonii ab Ebeleben fol. 16. Gaudentii de Rechberg de Hohenrechberg et Thum, Domini in Augspurg et Aystett fol. 18. Caesaris a Breitenbach fol. 19. Petri Caesaris fol. 20. Longini Vitzthumb ab Ecksted fol. 21. Georgii Friderici ab Ebeleben fol. 22. Tobiae Huebneri fol. 23. a. Joannis Servillii fol. 23. b. Christophori Schellenbergii fol. 24. a. Adami Siberi fol. 24. b. Henrici Siberi fol. 25. Steinmetzii fol. 26. Valentini Schoneri fol. 27. Christophori Leuschneri fol. 28. et 29. Henningi Hamelii fol. 30. et 31. Joannis Sagittarii fol. 32. et 33. Victorini Strigelii fol. 34. Henrici Salmutii fol. 35. Andreae Freihubii fol. 36. Petri Helbornii fol. 37. Joannis Pfaffingii fol. 38. Gregorii Bersmanni fol. 39. et 40. — Caeterum haec fere omnia ann. 1566. scripta sunt. Insignia gentilitia variis coloribus picta habentur in foll. 4. 5. 10 — 12. 16 — 20. 26 — 28. 31. 36. 37. et 39.

## DCCCLXVIII.

[Rep. IV. 12. 88. c.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 366, quorum plurima vacua sunt. Continentur:

SYMBOLA AMICORUM HULDERICI GROSSII, eiusdem illius, cuius munificentia bibliotheca nostra egregie adaucta est. Ab initio habetur stemma Grossianum ab anno 1340. cum brevi descriptione historica, fol. 3 — 8. Clariores viri, qui nomina sua huic libro intulerunt, sunt: Janussius Radsivill, Acad. Lips. Rector, de anno 1629. fol. 20. Fridericus dux Slesvic. Holsat. a. 1627. fol. 28. Andreas et Raphael Comites de Lesne, a. 1626. foll. 35. et 36. Nicolaus Andr. Gravius, Rector Academiae Juliae, a. 1629. fol. 37. Joannes Burnmeisterus, a. 1626. fol. 53. Henricus Hoepfnerus, a. 1622. fol. 56. Georgius Calixtus, a. 1629. fol. 64. Polycarpus Lyserus, a. 1625. fol. 80. Joannes Quistorpius, a. 1626. fol. 225. —

## DCCCLXIX.

[Rep. IV. 8. 110.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 358, quorum tam multa vacant, ut singula enumerare longum esset. Est hic liber:

CHRISTIANI FABRICII STAMMBUCH. Hic Fabricius est Henrici filius, Georgii illius Chemnic. nepos; eius insignia fol. 2. a. picta sunt adscriptis verbis: *Christianus Fabricius Lipsiensis Misnicus d. 1. Januarii anno 1631.* — Hoc libro autographa habentur cum principum [v. c. Augusti et Mauriti ducum Saxoniae, fol. 7. b. et 8. a. Friderici Guilielmi ducis Saxoniae, fol. 9. b. Christiani Marchionis Brandenburgici, fol. 11. a. Joh. Casimiri Com. Palat. fol. 13. a. et nonnullorum principum Anhaltinorum], tum eruditorum hominum [v. c. Polycarpi Lyseri, fol. 135. a. Joannis Hoepneri, fol. 136. a. Pauli Roeberi, fol. 139. a. Francisci Romani, fol. 144. a. Conradii Carpzovii, fol. 152. a. Christophori Preibisii, fol. 161. a. et aliorum].

## DCCCLXX.

[Rep. IV. 8. 112. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 57, quorum plu-



rima vacant, ita ut singula enumerare longum esset. Hic liber est:

JOANNIS JACOBI GRYPHII STAMMBUCH. In titulo, fol. 1. a., legitur annus: MDCL. Habentur hoc libro manus: Philippi Mornaei, fol. 19. a. Iusti Lipsii, fol. 20. a. Isaaci Casauboni, fol. 23. a. et aliorum, sed minus illustrium, virorum.

### DCCCLXXI.

[Rep. IV. 8. 111.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 423, quorum plurima scriptura vacant. Hic liber est:

TOBIAE MUEHLSTEINI STAMMBUCH. Multa ibi inveniuntur principum et doctorum hominum autographa, v. c. Christiani IV. reg. Dan. fol. 6. a. Magdalene Sibyllae princ. Dan. fol. 9. a. Sophiae Eleonorae Landgrav. Hassiae, fol. 16. a. etc. Inter doctos viros eminent: Claud. Salmasius, fol. 100. a. Caspar Barthius, fol. 103. a. Olaus Wormius, fol. 105. a. Adolphus Vorstius Ever. F., fol. 125. a. Jacobus Golius, fol. 128. a. Benedictus Carpzovius, fol. 138. a. Christoph. Preibisius, fol. 140. a. Daniel Heinsius, fol. 145. a. Frid. Spanhemius, fol. 150. a. Lambertus Barlaeus, fol. 207. a. Thomas Bartholinus Casp. F., fol. 224. b. Bartolus Bartholinus Casp. F., fol. 229. a. Jacobus Bartholinus Casp. F., fol. 234. a. Geo. Phil. Harsdoerffer, fol. 250. a. Caeteri, qui sua nomina et symbola in hoc libro scripserunt, obscuri sunt. Pergameno pictae tabulae sunt foll. 2. 265. 324. 362. 395. et 399.

### DCCCLXXII.

[Rep. VI. fol. 15. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunte scriptus, folior. 494, quorum 1. b. et 239. b. scriptura vacant. Hoc libro, qui olim in bibliotheca G. C. Kreyssigii fuit, continetur:

Bartholomei Sasirowen herkommen geburt und Lauff seines gantzen Lebens, auch was sich in deme denckwertiges zugeragen, so chr Mehrentheils selbft gesehen, vndt gegenwärtig mit angehört hat, in vier vnderscheitliche Theile, von Ihme selbft beschrieben. Ita titulus. Incip. [post praefationem, cuius initium hoc est: *Wir wissen, sagt der Hocherleuchter Apostolus* cet.] fol. 5. b. *Dis Ersie theil fengt ahn im Taufent vierhundert vndt Neunzigsten vndt firecket sich in das 1546. cet.* Explic. *vndt will numehr tertiam partem meines lebendts Historiam hiemitt geendiget vndt geschlossen haben.* — Auctor huius libri [vid. fol. 5. a. et 440. a.] Consul oppidi Stralsund fuit, natus [vid. fol. 8. b.] d. 21. Aug. ann. 1520. In hoc opere non solum, quae ad eius vitam pertinent, sed etiam multa ad Pomeraniam spectantia inveniuntur, nec raro disseritur etiam de universa istius aevi historia. Accurate de historia Edicti, quod Interim dicitur, et de tempore illud sequente disputatur, unde *Sastrovius* [praef. fol. 3. b.] *Sleidani* commentarios ab se non tantum suppletos, sed etiam saepissime emendatos esse proficitur.

### DCCCLXXIII.

[Rep. IV. 4. 93. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 39, quorum 1. b. 2. b. 31. b. et 39. b. vacua sunt. Continetur:

SIGISMUNDI ASMANI PRAETORIS LOMMATIENSIS CURRICULUM VITAE. Autographum auctoris. In titulo praeterea etiam haec leguntur: *Donum pergratum Viri Pl. Rev. Dni Chri-*

*stiani Fehrens, Lommatiensis, Pastoris Zehrens in Dioec. Misencensi, Freybergianae bibliothecae incrementum factum, 9. d. Aug. a. 1729.* Incip. *Von seiner geburth und herkommen* cet. Explic. *eine seelige nachfahrt. Amen.*

### DCCCLXXIV.

[Rep. IV. 4. 101. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, autographus auctoris, folior. 4, quorum 1. b. et 4. vacua sunt. Continetur:

CYGNUS BATAVIAE EREPTUS seu vir summus NICOLAUS HEINSIUS, Poeta, Criticus et Polyhistor incomparabilis post obitum Lipsiae deploratus a L. JOACHIMO FELLERO, Cygneo, Poet. P. P. — Incip. *Quales, Marchiacis caderet cum Cygnus in oris* cet. Explic. *Heinsidaeque pares.*

### DCCCLXXV.

[Rep. IV. 4. 107. e.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, scriptura in duas columnas divisa, folior. 24, quorum 1. b. et 24. b. scriptura vacant. Continetur:

ROBERTI LINCOLNIENSIS EPISCOPI VERSIO LATINA TESTAMENTI XII PATRIARCHARUM. Legitur haec versio in *Fabricii* Cod. pseudopigr. V. T. Tom. I. pag. 519. sqq. Titulus rubro pictus hic est: *Testamentum XII prophetarum patriarcharum filiorum Jacob.* Incip. *Testamentum Ruben de his que in mente habebat.* [Haec rubro picta sunt] *Transcriptum Testamentum Ruben quocunque mandavit filiis suis prius quam moreretur in CXX<sup>o</sup> anno vite ipsius* cet. Explic. *et habitauerunt in egipto usque ad diem exitus eorum de terra egypti etc.* Subscripta sunt haec verba rubro picta: *Explicit testamentum XII prophetarum.* Fol. 1. a. haec verba scripta sunt: *Affit ad inceptum divina maiestas mecum* — Legavit hunc librum bibliothecae nostrae *Car. Guil. Aug. Schubertus* anno 1837.

### DCCCLXXVI.

[Rep. IV. fol. 46. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. exaratus, olim bibliothecae G. C. Kreyssigii adscriptus, folior. 15, quorum 1. b. scriptura vacat. Foll. 13 — 15. a *Kreyssigio* scripta sunt. Continetur:

[JO. GEORGH WACHTERI] DISSERTATIO DE LINGUA COEDICIS ARGENTEI. Incip. *Codex argenteus ab argenteis litteris sic dictus, insigne belli tricennalis spoliū* cet. Explic. *Quam conclusionem nos quoque adoptamus. Scripsi Berolini A. C. MDCCXXII. mensibus Julio et Augusto.* In titulo libri adscripta sunt haec: „Was in denen Miscell. Berolienens. T. 2. n. 3. p. 40 — 47. stehet, ist nur ein kurzer Extract aus dieser Dissertation.“ — Caeterum haec epitome dissertationis legitur etiam in *Johann. Ithii* *Analectis Ulphilanis* [Upsal. 1769. 4.] pag. 154 — 162.

### DCCCLXXVII.

[Rep. IV. 4. 107. a.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, folior. 252, quorum 9 — 12. 45. b. 251. b. et 252. vacua sunt. Continentur hoc libro, quem ann. 1837. *Car. Guil. Aug. Schubertus* bibliothecae legavit:

a) [fol. 1. a — 118. a.] NICOLAI DE LYRA POSTILLA IN EVAN-

- GELIA. Titulus deest, sed in fine haec verba subscripta leguntur: *Explicitunt possille fratris Nicolay de lyra de ordine fratrum minorum Summi et precipui doctoris in Theologia super omnibus quatuor ewangelis Rescripte per me leonhardum Walchum Arcium Baccalaureum Tunc temporis Rectorem scholarum in Frano (?) Frisinge.* — Incip. *Initium ewangelii secundum Matheum Liber generationis iesu christi filii dauid cet.* Explic. *tandem veniamus ad contemplandum facie ad faciem prestante domino cet.*
- b) [fol. 118. b — 119. b.] EPISTOLA S. BERNHARDI PRO REGIMINE GENERALI. Incip. *Generoso et felici domino raymundo cet. Doceri potest a nobis de uia et modo rei familiaris uilius gubernande cet.* Explic. *ad quod perducatur eam dispuabit [sic] senectus.*
- c) [fol. 120. a — 129. b.] ANONYMI CONCORDANTIA EVANGELIORUM METRICA. Titulus deest, sed in fine haec leguntur subscripta: *Explicit concordancia ewangelistarum metrica.* Incip. *Decem sunt canones ewangelistarum Canon est regula collectorum capitulorum cet.* Explic. *Agnos committit in se liber Joha finit [sic].* Vid. quae infra ad litt. h. monentur.
- d) [fol. 130. a — 133. b.] ALIA ANONYMI AUCTORIS CONCORDANTIA EVANGELIORUM. Incip. *De uerbi dignitate et de genealogia christi cet.* Explic. *De ascensione saluatoris domini nostri iesu christi.* Haec concordantia exhibet argumenta ewangeliorum ita, ut paucis uerbis de factis et orationibus Iesu Christi exponatur, iis uero rubricae praemittantur, ubi capitula, in quibus de illis sermo est, numeris notantur. Hinc subscriptio rubro picta haec est: *Explicit concordancia ewangelistarum et de quo tractetur in uniuscuiusque capitulo et numerus uersus sinistram manum ostendit quotto reperiatur capitulo.* Vid. quae infra ad litt. h. adnotabimus.
- e) [fol. 134. a — 138. b.] MIRACULORUM A CHRISTO FACTORUM ENARRATIO CHRONOLOGICA. Titulus adiectus est subscriptioni antecedentis opusculi et ita habet: *Secuntur miracula christi quotto anno ab incarnatione sua quotto die mensis.* Auctor quis sit, non legitur. Incip. *Secundo anno uisuali cet.* Explic. *Innocentes occisi sunt.* Vid. infra notata sub litt. h.
- f) [fol. 139. a — 141. b.] ANONYMI REGISTRUM EVANGELIORUM. Incip. *Notandum quod iesus christus natus est cet.* Explic. *dicta de his sufficiant.*
- g) [fol. 141. b — 144. a.] ALIUD ANONYMI REGISTRUM EVANGELIORUM. Titulus ruber hic est: *Incipit aliud registrum ewangelistarum ostendens annos et dies gestorum domini iesu christi incipiens a tempore predicationis sue.* Incip. *Notandum est secundum aliud registrum ewangelistarum cet.* Explic. *electus est in apostolatam cet.* Vid. infra notata ad litt. h.
- h) [fol. 144. b — 158. b.] TABULA PERICOPARUM EVANGELICARUM ET EPISTOLICARUM PER TOTUM ANNUM. Titulus ruber hic est: *Incipit tabula epistoliarum siue lectionum et ewangeliorum secundum ordinem dierum.* Incip. *Scientes quod hora est iam cet.* Explic. *cum dico uobis in mundo (?).* Subscriptio rubro picta haec est: *Explicit hoc opus per me leonardum Walchum tunc temporis re-*
- ctorem scholarum Frisinge et plebanum in Aufkirchen Finito libro sit laus et gloria christo per infinita secula amen.* Haec subscriptio fortasse pertinet ad illa omnia, quae sub litt. c — g. recensuimus.
- i) [fol. 159. et 160.] RECENSUS LIBRORUM VET. ET NOV. TEST. Incip. *Ipsi sunt libri cet.* Explic. *Ambrosius adoportus.*
- k) [fol. 161. a — 175. b.] VERSUS ANONYMI, QUIBUS TITULI ET ARGUMENTA LIBRORUM S. SCRIPTURAE CONTINENTUR. Incip. *Ut serie mente teneas textum doceam te cet.* Explic. *Flebunt ad cenam sponsam ducit uenio iam.* Subscriptio haec est: *Explicit biblia pauperum.*
- l) [fol. 176. a — 249. b.] INDEX OMNIUM S. SCRIPTURAE CAPITULORUM. Incip. *De die primo in quo facta est lux cet.* Explic. *Deus illuminat illos et regnabunt in secula seculorum Amen.*
- m) fol. 249. b — 251. a. pauca quaedam a recentiore manu scripta sunt eiusdem argumenti.

## DCCCLXXVIII.

[Rep. IV. 4. 107. b.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, rubris inscriptionibus et subscriptionibus, litteris initialibus rubro et viridi colore pictis, folior. 45. Hoc libro, quem *Car. Guil. Aug. Schubertus* anno 1837. bibliothecae legavit, continentur:

- a) [fol. 1. a — 24. a.] JOHANNIS [SEGOVIENSIS?] ARGUMENTA LIBRORUM S. SCRIPTURAE METRICA. Titulus deest, sed prima rubrica ita habet: *Prefaciuncula fragmenti biblie;* subscriptio ita: *Explicit fragmentum Biblie.* Singulorum librorum uersus a litteris incipiunt ordine alphabetico dispositis. Post *praefationem* et *declarationem* [fol. 1.] opus incip. fol. 2. a: *Asra creat deus et terram mare adam fit cet.* Explic. *Bis sex sunt fructus ligni cadit hinc ut adoret.* Tum sequuntur hi uersus:

*Fragmentum finitur legis duplicis uine  
Terne deus tibi grates laudes dico Johannes  
Quadringentos triginta dabis octoque mille  
Annos christo nato cum labor editur ille  
Post senos annos sed renouatur opus.*

- b) [fol. 24. b — 27. b.] EIUSDEM JOANNIS ARGUMENTA SENTENTiarum uersibus composita. Versus singulorum librorum a litteris incipiunt ordine alphabetico dispositis. Incip. *Aut fruimur rebus cunctis aut utimur ipsis cet.* Explic. [*praefatione*, quae post opusculum scripta est.] *lectori diligenter predicta aduerenti.* Subscripti sunt hi uersus:

*Finitur fratris modicus labor ille Johannis  
Pro quo sit christo laus et honor domino.*

- c) [fol. 28. a — 42. a.] MICHAELIS MONACHI (?) ARGUMENTA LIBRORUM S. SCRIPTURAE METRICA. Incip. *Sex prohibet peccant abel enoch arca fit intrant cet.* Explic. *ad cenam surgunt sponsam uenio.* Subscripta sunt haec uerba rubro picta: *Explicit Biblia Pauperum Per Fratrem Michalem [sic] Monachum L Professum In Weychensteuer.*
- d) [fol. 42. b — 43. b.] ANONYMI MEMORIALE IN REGULAM S. BENEDICTI. Incip. *Regula quas sancti claudit patris Benedicti cet.* Explic. *primum factam super adde.*
- e) [fol. 43. b — 45. a.] MEMORIALE BREVE VITAE S. BENEDICTI. Ita titulus. Incip. *Aufugiente scolas benedicto*

cet. Explic. *pepult quos septimus olim.* Huic memoriali metrico praemittuntur haec verba:

*Ex secundo dialogorum exceptio  
Gregorius sancti scribit vitam Benedicti  
Quam narrat iusti quatuor huic monachi.*

- f) [fol. 45. a. et b.] *Versus quod lignum Sancte Crucis natum sit in paradiso et inde in libano transplantatum et Ierosolimis conseruatum.* Ita titulus anonymi huius carminis, cuius finis deest. Incip. *Narrat athanasius quoniam noe patriarcha cet.* Explic. *sed forma triplex foliorum.* — Caeterum hic liber fragmentum est maioris codicis, ex quo eum depromptum esse inde patet, quod folia signata sunt numeris 245—289.

#### DCCCLXXIX.

[Rep. IV. 4. 107. g.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, quae hic illic viridi colore adpictae sunt. Hic liber, anno 1837. a *Car. Guil. Aug. Schuberto* bibliothecae nostrae legatus, folia habet 23. Continentur:

- a) [fol. 1. a—20. a.] TRACTATUS DE ELECTIONE. Ita titulus, auctore non nominato. Incip. *Ego elegi vos et posui vos ut eatis et fructum afferatis cet.* Explic. *fit autem decretum postulationis sicut electionis mutatis mutandis.* Haec fol. 19. a; fol. 19. b. et 20. a. legitur: *tabula precedentis opusculi* [sic].
- b) [fol. 20. b—23. a.] COPIA DECRETI SACRI BASILEENSIS CONCILII DE ELECTIONE ET CONFIRMATIONE EDITI. Ita titulus. Incip. *Sacro sancta generalis Synodus Basiliensis in spiritu sancto legitime congregata universalem ecclesiam representans Sicut in construenda domo cet.* Explic. *Sancte Romane et universali ecclesiae nec alteri cuiquamque. Datum Basilee cet.*
- c) [fol. 23. a. et b.] DE DIGNITATE ABBATIS. Ita titulus rubro pictus. Incip. *Qualis debeat esse abbas cet.* Explic. *hec quidam doctor modernus.* Subscripta sunt haec verba: *Tractatus finalis in commentariis fratris Johannis L...ct (?) super regulas sancti Benedicti De obligatione statutorum regularium.*

#### DCCCLXXX.

[Rep. IV. 4. 107. d.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, rubris inscriptionibus, [initiales litterae nondum sunt adpictae,] folior. 26, quorum 25. b. et 26. vacua sunt. Continentur hoc libro, quem *Car. Guil. Aug. Schubertus* anno 1837. bibliothecae legavit:

VITA S. MAURI ABBATIS A FAUSTO MONACHO SCRIPTA. Fol. 1. a—2. b. legitur prologus. Fol. 3. a. vita incip. *Beatissimus igitur Maurus clarissimo Senatorum genere patre copucio* [sic scribitur pro: *Eutychio*] *matre vero iulia exortus cet.* Explic. *anni septuaginta duo et dies duodecim; per omnia benedictus deus cet.* Subscriptio haec est: *Et sic est finis huius opusculi frater Benedictus deo gratias.* Legitur haec vita apud *Bolland.* tom. I. Januar. pag. 1039—1050.

#### DCCCLXXXI.

[Rep. II. 12. 166. a.]

Codex membranaceus saec. XIV. scriptus, rubris inscriptionibus, litteris initialibus modo rubris modo caeruleis, folior. 96,

quorum 64. 86. b. 87. et 96. b. scriptura vacant. Foll. 84. a—86. a. a recentiori manu scripta sunt. *Car. Guil. Aug. Schubertus* anno 1837. hunc codicem bibliothecae nostrae legavit. Continentur:

ORATIONALE SEU COLLECTARIUM DE TEMPORE ET DE SANCTIS PER CIRCULUM ANNI. Ita titulus. Incip. *Fratres. Scientes quia hora est iam nos de sompno surgere cet.* Explic. *salua esse potero ab infirmitate mea.*

#### DCCCLXXXII.

[Rep. IV. 8. 117.]

Codex membranaceus saec. XV. scriptus, scriptura [praeter foll. 54—59.] in duas columnas divisa, inscriptionibus rubris, litteris initialibus modo caeruleis, modo rubris, folior. 105, quorum 53. b. 84. b. et 105. b. vacua sunt. Continentur:

ORATIONALE PER CIRCULUM ANNI. Incip. *Ad te leuavi aram meam cet.* Explic. *ita sit tibi semper accepta. Per dominum.* Qui foll. 54—59. legitur ordo in coena domini, maioribus ille litteris et splendida littera initiali pictus est. In fine codicis vestigia subscriptionis recentioris, viridi colore pictae, apparent, cuius tamen singula verba praeter „*Joannes.....*“ legere non possum; idem vero annus etiam fol. 53. a. col. b. caeruleo colore pictus legitur. — Legavit bibliothecae hunc librum *Car. Guil. Aug. Schubertus* anno 1837.

#### DCCCLXXXIII.

[Rep. IV. 8. 118.]

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, rubris inscriptionibus, litteris initialibus rubris caeruleisque, folior. 85, quorum 81. b—85. scriptura vacant. Continentur:

PASSIONALE. [Fol. 1. a: *Passio domini nostri iesu christi secundum Matheum.* Fol. 23. b: *secundum Marcum.* Fol. 43. b: *secundum Lucam.* Fol. 63. a: *secundum Joannem.* Fol. 78. b: *orationes.*] Incip. *In illo tempore dixit iesus discipulis cet.* Explic. *doloris gladius pertransiit. Qui uiuis cet.* Accessit hic liber ad bibliothecam nostram anno 1837. ex legato *Car. Guil. Aug. Schuberti.*

#### DCCCLXXXIV.

[Rep. II. 4. 151. a.]

Codex chartaceus saec. XVIII. accurate et perspicue scriptus, vocibus singularum sectionum initialibus rubro pictis, variis lectionibus in margine notatis, folior. 39, quorum 39. b. scriptura vacat. Continentur:

DE TRIBUS MUNDI IMPOSTORIBUS BREVE COMPENDIUM. Fol. 1. b. haec verba leguntur: *Ex Bibliotheca Celeberrimi Joannis Friderici Mayeri Theologi Berolinensis.* Incip. *Deum esse, eum colendum esse, multi disputant cet.* Explic. *ad terminum semper redeas, quo currere coepisti.*

#### DCCCLXXXV.

[Rep. IV. fol. 6.]

Codex chartaceus saec. XV. diversis manibus exaratus, a fol. 29—84. rubris inscriptionibus et litteris initialibus ornatus, foliorum 108, quorum 1. a. 2. 3. b. et 108. b. scriptura vacant. Continentur haec:

- a) [fol. 1. b—28. b.] ANONYMI LIBER DE ORIGINE ET GESTIS DUCUM BAVARORUM. Pertinet hoc chronicon in fine mutilum ab anno U. C. 693. usque ad tempora Tassilonis. Caetera desiderantur. Fol. 1. b. carmen Germanicum legi-



tur, cuius initium hoc est: *Aufs Armenia vns her entspros Das edel geflecht das namen gros cet.* Initium praefationis huius chronici hoc est: *(I)n dem namen der hoen und vngeteylten drualtikeit amen Durch begern und gebot des durchleuchtigen furstenn vnd hren hern Albrechts pfaltzgrauen bey Reyn Herzogen In Obern und Nidern Bayern — habe ich mich vnderstanden zcu beschreiben der tzeu als man tzalt nach der geburt cristi Tawsent Vierhundert achtundfubintzig Jar das herkommen des alleredelften Stammes des furstenthums und weyt berumpten loblichen hauyses von Bayern von yrer reigirunge gesta und geteten cet.* Opus ipsum fol. 4. a. incip. *(N)ach Stiftung Rom Sechshundert dreiundnewentzig Jar wart der gros Pompeyus gebieter cet.* Explic. *Er hadte auch ein streng angefsicht.....*

b) [fol. 29. a—84. b.] CYRILLI ALEXANDRINI DE RECTA FIDE LIBER, in Germanicum sermonem conversus per monachum quemdam Bavaricum. Incip. *Cyrillus eyn heylig bysschoff hat eyn buch zcu latyne behendlich geschreiben cet.* Explic. *vnd duldete glichwol den schaden cet.* *Sit laus deo patri cum filio cet.* Subscripta leguntur haec verba: *Et sic est finis per me heinricus geree anno domini lxxvi feria tertia post epyphanie domini.*

c) [fol. 85. a—108. a.] Hirnoch sint vortzeichent alle capittel der bibel vnd was ein itzlich capittel vnd wovon es sagit. Ita titulus. Incip. *Dafs erst capittel ist von der scheppfung cet.* Pertinet usque ad librum Jobi. Explic. *Hirnoch volget die furRede difs psalters.*

Praefixa est his libris MSS. antiquissima editio *W*eichbildi Saxonici cum glossa germ. s. l. e. a. sign. custodd. et num. folior., foll. 149, quorum 147. vacuum est, 148. et 149. vero registrum continent. Lineae in pleno fol. sunt 38. — Fuit hic codex olim in bibliotheca Christophori Zobelii, cuius emblema anteriori libri operculo agglutinatum est.

# DCCCLXXXVI.

[Rep. VI. 4. 34.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineuntis, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii adscriptus, folior. 178, quorum 3. et 4. vacant scriptura. Continentur haec apographa:

a) [fol. 5. a—30. a.] Constantini Schützens, Churf. Sächs. Hof-Predigers, extractus chronologiae theologiae. In fine huius scripti haec adnotata leguntur: *Diese vorhersehende Schrift habe aus der Seufelitzer Bibliothec aus einer Copie nachgemahlet. Die augenscheinlichen Fehler, womit sie überall angefüllet gewesen, habe geändert. cet.*

b) [fol. 30. b—37. a.] Interim Samaritani refutatio, in quo vera religio cum sectis et corruptelis scelerate et perniciose confunditur. 1553. In fine leguntur haec: *Ex bibliotheca Pistoriana. Ist aus einer Abschrift wiederumb abcopiret.*

c) [fol. 37. b—38. b.] Daniel Greyfsers, Pfarrers zu Dresden, Schreiben an den Cantzler Kiesewetter, den conventum theologicum betreffend, d. 4. Dec. 1555. In fine leguntur haec: *Ex Originali, quod reperitur in bibliotheca Pistoriana. Cf. Unschuld. Nachr. 1716. pag. 192.*

d) [fol. 39. a—47. a.] Eiusdem Greyfseri Bedencken an

den Churfürsten zu Sachsen, ein Gespenst, unterschiedene Cerimonien in der Kirche, und den Kirchen-Rath belagend. *Ex bibliotheca Pistoriana. Cf. Unschuld. Nachr. 1717. pag. 215.*

e) [fol. 47. b—48. a.] Georgii Buchholtzers, Probfies zu Berlin, Brief an Melancthonem, Islebiu betreffend; d. Mittwochs nach Exaudi 1559. Subscripta sunt haec: *Ex bibliotheca Pistoriana, aus dem Originali. Cf. Unschuld. Nachr. 1715. pag. 212.*

f) [fol. 48. b—51. a.] Aliae eiusdem epistolae duae ad Melancthonem de eodem Islebio; altera scripta Sonstags nach Kiliani Anno 1559., altera Freitags nach Gregorii 1560. Utraque epistola ex originali descripta est, quod reperitur in bibliotheca Pistoriana. *Cf. Unschuld. Nachr. 1724. pag. 181.*

g) [fol. 51. b—52. b.] Epistola Joh. Baptistae Heinzlii ad Casp. Peucerum, Augustae Rheticae Id. April. 1558. Ex originali.

h) [fol. 52. b—54. b.] Marbachii epistola aliqua, d. Argent. X. Cal. April. 1563. Subscripta sunt haec verba: *Haec epistola a D. Marbachio conscripta est, ad quem vero ista sit missa, impraesentiarum hariolari non licet. Descripta est illa ex ἀπογράφῳ, cui titulus deerat.*

i) [fol. 55. a—58. a.] Joannis Pistorii Niddani epistola ad D. Paulum Eberum, Pastorem Vitebergensem.

k) [fol. 58. b—60. b.] Joannis Ferenarii ad Casparum Peucerum epistola, Tiguri, d. 6. Aug. 1560. Ex Originali.

l) [fol. 61. a—62. a.] Philippi Melancthonis epistola de coena Domini, scripta d. 21. Mart. 1560.

m) [fol. 62. b—67. a.] Epistola Pauli Eberi ad Marbachium Argentinensem, in qua ei suam de coena Domini indicat sententiam, d. Wittenbergae, d. 4. Febr. 1562.

n) [fol. 67. b—68. a.] Epistola Hartmanni Pistoris ad Davidem Peifferum [data Lichtenberg, d. 28. Novemb. 1582.], quacum ei Electoris Saxonici litteras transmittit, quibus sequente epistola respondetur.

o) [fol. 68. a—69. a.] Davidis Peiferi Responsum ad Electoris [Augusti] litteras, d. Dresden, d. 26. (29?) Novemb. 1582.

p) [fol. 69. a—72. a.] Hieronymi Welleri declaratio ad Theologos Dresdae congregatos missa ao. 1570.

q) [fol. 72. b—80. a.] Philippi Melancthonis liber quidam anepigraphus, in quo exponit quaedam de sua voluntate in Rempublicam, et quo consilio ediderit libellos theologicos. Witebergae 1542. [Incip. Excusatione stultitiae nihil est ineptius cet. Explic. doceat digitos eorum ad proelium et ad liberandam patriam.] Subscripta sunt haec: *Ex ἀπογράφῳ, quod reperire est in Bibliotheca Pistoriana.*

r) [fol. 80. b—84. b.] Georgii Maioris litterae ad Augustum Ducem Saxoniae, d. Witteberg, am awend Martini 1557. — Ex Originali.

s) [fol. 85. a—86. a.] Beylage zu vorigen.

t) [fol. 86. b—92. a.] Der erfordernten Chur-Sächsischen Herren Theologorum Bedencken des Altenburgischen Colloquii halben. Vbergeben den 18. Martii Anno 1569.

u) [fol. 92. a—96. b.] Der Chur-Fürstlich Sächsischen

*Land-Räthe Bedencken des Altenburgischen Colloquii halben. Datum Dresden, den 19. Martii 1569.*

- v) [fol. 97. a—106. b.] *M. Christophori Irenei Beschuldigung wieder D. Stoffeln. Datum Weimar am Tage der Heimsuchung Marie Anno 1567.*
- w) [fol. 107. a—108. a.] *Christioff Herzogens zu Wirtemberg Schreiben an den Rath zu Nürnberg. Datum Stuttgart den 22. Aprilis 1558.*
- x) [fol. 108. b—109. b.] *Des Raths zu Nürnberg Schreiben an die Universität zu Wittenberg. Datum den 28. Aprilis 1558.*
- y) [fol. 109. b—110. b.] *Der Universität Wittenberg Antwort darauf. (s. d. e. a.) Aus Melanchthonis selbst eigenen Concept abgeschrieben.*
- z) [fol. 110. b—115. b.] *Völlige Beantwortung des vorigen Schreibens an den Rath zu Nürnberg. Dat. Wittenbergk, d. 14. May Anno 1558. Aus Melanchthonis Concept abgeschrieben.*
- aa) [fol. 116. a—117. b.] *A. Praetorii ad Melanchthonem epistola, d. Francofordiae, d. 2. Decembr. 1559.*
- bb) [fol. 118. a—139. b.] *Theodori Bezae Rede an den König von Frankreich etc., die Religion betreffend, den 9. Sept. im Jahre 1561. zu Poissy gehalten.*
- cc) [fol. 140. a—157. b.] *Baronii Brocardii, Secretarii Papae, qui deserto officio suo Papatui renunciavit et orthodoxam religionem complexus est, ad Evangelicos pia et seria exhortatio. — Cf. Unschuld. Nachr. 1704. pag. 197.*
- dd) [fol. 158. a—164. a.] *Eiusdem de statu religionis in Germania consilium Romae scriptum. Typis descriptum est in Unschuld. Nachr. 1702. pag. 38.*
- ee) [fol. 164. a—165. b.] *Summa capita confoederationis in itae adversus Haereticos. Praegae, d. 7. Sept. 1602.*
- ff) [fol. 166. a—167. a.] *Liga et confoederatio Catholicorum Principum et omnium Ordinum S. L. invictissimae sedis Apostolicae contra Haereses.*
- gg) [fol. 167. a. et b.] *Sententia Phil. Melanchthonis de S. Coena, paulo ante obitum conscripta, d. 7. April. 1560.*
- hh) [fol. 168. a—169. a.] *Ein Lehn-Brief von Churf. Johann Friedrich, Herzog zu Sachsen, über das Kloster Wildenfurth, dat. Weymar, d. 1. Januar. 1544.*
- ii) [fol. 169. b—178. b.] *Wentzel von Budoweczens Bericht an den Kayser, wegen der Supplic, so von den Evangelischen Ständen in Böhmen 1603. zu Prage ist übergeben worden. Dat. Praag, d. 28. Febr. 1603.*

# DCCCLXXXVII.

[Rep. VI. 4. 35.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte eadem manu exaratus, qua proxime antecedens, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii adscriptus, folior. 82. Foliis 1. et 2. index legitur. Continentur haec:

- a) [fol. 3. a—5. a.] *Petri Martyris ad Peucerum epistola, d. Tiguri, d. 26. Julii 1560. Ex autographo, quod reperitur in bibliotheca Hartmanni a Pistoris Toparchae Seuselizensis.*
- b) [fol. 5. b—9. a.] *Petri Canisii epistola ad Jesuitas data, de tuenda religione Christiana, d. Viennae Cal. April. 1556. Ex biblioth. Pistoriana.*

- c) [fol. 9. b—11. a.] *Thilemanni Heshusii epistola ad Flacium Illyricum [de ecclesia Magdeburgensi], s. l. d. 5. Octob. 1562. Ex biblioth. Pistoriana.*
- d) [fol. 11. b—12. b.] *Huberti Langueti epistola ad Peucerum, d. Francofurti, Idib. Martii 1557.*
- e) [fol. 13. a. et b.] *Causae verae cur M. Flacius Illyricus, M. Joann. Wigandus et M. Matthaeus Judex ex Academia Jenensi dimissi fuerint.*
- f) [fol. 14. a—15. b.] *Hertzog Philipps in Pommern Schreiben an Philipp. Melanchthonem, d. Wolgast, Donnerstages in den Ofterfeiertagen, Anno 1563.*
- g) [fol. 16. a—20. b.] *Phil. Melanchthonis epistola ad Mathiam Flacium Illyricum, s. l., d. 4. Sept. ann. 1556.*
- h) [fol. 21. a—29. b.] *Justi Menii Schrift seines Abzugs halben an Hertzog Hanss Friederichen zu Sachsen, d. Leipzig, den 3. December 1557.*
- i) [fol. 30. a. et b.] *Anonymi iudicium de Huberto Langueti.*
- k) [fol. 31. a—47. a.] *Beschuldigung des Churfürstl. Sächs. Canzlers D. Nicolai Krellens betreffend, auch die Beschreibung, wie die Execution an selbigen vollzogen worden, de Anno 1601.*
- l) [fol. 47. b—48. a.] *Churfürstl. Sächs. Befehl an D. Crucigern und Philipp Melanchthonem, die Beschickung zu einem allgemeinen Concilio betreffend, d. Torgau, am Tage Fabiani und Sebastiani 1548. Ex bibliotheca Pistoriana.*
- m) [fol. 48. b—49. b.] *Ursachen, weswegen Victorinus in gefängliche Haft sey gebracht worden. Ex bibliotheca Pistoriana.*
- n) [fol. 50. a—57. a.] *Dr. Jacobi Andreae Abscheidt. Anno 1581. Ex bibliotheca Pistoriana.*
- o) [fol. 57. b.] *Augusti Electoris Saxoniae Inscriptio in D. Jac. Andreae biblia.*
- p) [fol. 58. a—63. a.] *Churfürst Augusti Schreiben an den Hertzog von Wirtemberg, Dr. Andreu betreffend. (s. l. e. a.)*
- q) [fol. 63. b—64. b.] *Dr. Andreae Untugenden. Ex bibliotheca Pistoriana.*
- r) [fol. 65. a—79. b.] *Anonymi Narratio de disputatione D. Joh. Jac. Grynaci apud Heidelbergenses. Ex bibliotheca Pistoriana.*
- s) [fol. 80. a—81. a.] *Judicium Studiosorum Heidelbergensium de hac disputatione. Heidelbergae, d. 11. April. 1584. Ex bibliotheca Pistoriana.*
- t) [fol. 81. b—82. b.] *Udalrici Mordeisens Epistola ad Justum Menium, d. Dresd. d. 29. Dec. 1556. Ex bibliotheca Pistoriana.*

# DCCCLXXXVIII.

[Rep. VI. 4. 37.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, anno 1837. a Car. Guil. Aug. Schuberto bibliothecae nostrae legatus. Folia habet 12, quorum 12. b. vacuum est scriptura. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a—6. a.] *Anonymi auctoris litterae pro facienda collatione de morte Petri Presbyteri Cardinalis olim Episcopi Augustensis, s. l. e. a. Incip. (D)ilectissimi Onus faciendi Collacionem ad nos in alemanico de*



morte reuerendissimi domini nostri domini petri presbyteri cet. Explic. apud eos faciemus Quod nobis presciare dignetur iesus christus cet.

- b) [fol. 6. a—7. b.] *Anonymi oratio, cuius haec est inscriptio: Saba<sup>o</sup> . . . fino S. Andree In missa vniuersitatis basileensis Anno 1470. cet.* Incip. *Animo patres optimi dominique presantissimi persuasum [sic] est Jam dudum cet.* Explic. *ad eterna mereamur peruenire polorum regna etc.*
- c) [fol. 7. b—8. a.] *Quoddam missivum. Ita titulus. Incip. Binas ex te quas suscepi litteras quam michi hodie cordi sint cet.* Explic. *ad me quippiam voles demandare etc.* Nec quis scripserit hanc epistolam, neque ad quem illa data sit, adnotatum est.
- d) [fol. 8. a—12. a.] *Quaedam excerpta pro collationibus faciendis. Ita titulus. Incip. Claudianus ipse maior ait ipsa quidem virtus cet.* Explic. *primo lignum vel lapidem apponebat.*

## DCCCLXXXIX.

[Rep. II. 12. 166. a. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. minutissimis litteris scriptus, rubris inscriptionibus, folior. 142, quorum 109. b. vacuum est scriptura. Continentur:

*Rechenschaft vnser Religion Leer vnd glaubens. Incip. Diweil den glauben zu bekennen recht vnd gutt cet.* Explic. fol. 109. a: *das sie das licht des Lebens sehen vnd erkennen möge Amen ja anen.* — Tum sequuntur breues aliquot tractatus theologiae argumenti, v. c. fol. 110. a: *Von der erschaffung himmels vnd Erdrichs* — [incip. *Alle heiden geschlecht vnd Zungen bekennen zugleich cet.*] fol. 116. b: *Die gantz Artickel Cristliches Glaubens darinnen die gantz heilig geschriffte verfaßet ist* — [incip. *Es ist ein gewis anzaigenn das einer sey cet.*] fol. 135. a: *Ein kurtzer Begrieff vnd auslegung was da sind die vier thier apoc. 4.* — [incip. *Mit Erweisung anderer sieben Zal cet.*]

## DCCXC.

[Rep. II. 8. 157. c.]

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunte scriptus, folior. 174, quorum 1. b. 4. b. et 174. b. scriptura vacante. In priori libri operculo typis descripta haec leguntur: *Ex bibliotheca Joannis Christiani Godofredi Janti, S. et P. Regis Pol. et Elect. Sax. a Consiliis Commissionum.* Titulus hic est:

*Disputa di M. Bernardino Ochino da Siena intorno alla presenza del Corpo di Giesu Christo nel Sacramento della Cena. Non mai per l'adietro stampata. In Basilea. MDLXI. Incip. [post dedicationem, fol. 2. a—4. a.] fol. 5. a. Havendo un Christiano detto, che non credeva che Christo fusse nell' hostia cet.* Explic. *accioche celebrandola, rendiamo al nostro celeste Padre, ogni honore et gloria, per Giesu Christo Signor nostro. Amen.*

## DCCXCXI.

[Rep. III. fol. 9. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. et XVII. scriptus, folior. 360, quorum 135. b. 138. b. 174. b. et 360. b. scriptura vacante. Continentur:

PAULI LAURENTII, THEOL. D. ET SUPERINTENDENTIS OELSNIITIENSIS, LIBER COPIALIS. Continet Laurentii litteras ad Pastores dioeceseos Oelsnitiensis, consilia et relationes ad Consistorium Dresdense scriptas, varios tractatus theologicos de litibus illo tempore agitatibus, cet. Complectitur annos 1591—1603. Incip. a litteris ad Consistorium de exorcismo datis, *Ölsnitz, den 24. Juli Anno 91.* Explic. litteris, quibus titulus: *An die Herren zu Dresden auff die Beschreibung zur probpredigt; Dat. Ölsnitz, d. 3. Juli 1603.*

## DCCXCXII.

[Rep. II. 8. 157. d.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 192, quorum 1. b. scriptura vacat. Continentur:

*Einhundert Psalmen Davidts gesangweifs, cet. 1624. Scr. Mense Septembr.* Est metrica psalmorum paraphrasis, cum melodiis. — Incip. *Recht seelig wird der Mann genent cet.* Explic. *Drumb er in dem so solches glaubt erhebt sein Haupt.*

## DCCXCXIII.

[Rep. II. fol. 94. a. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, folior. 104, quorum 14. b. 15. b. 29. b. 30. b. 38. b. 42. b. 44. b. 45. b. 48. b. 49. b. 50. b. 64. b. 79. b. 95. b. et 96. b. scriptura vacante. Continentur:

PRESENTZ-ZETTEL, AB ANNO MDLII—MDLVIII. Ad quod monasterium capitulumve pertineant, nusquam legitur. Incip. *Anno domini 1552. Michaelis incipiendo, quod venerat quinta feria cet.* Explic. *Hanns Marschalch et Sophie uxoris eius.*

## DCCXCXIV.

[Rep. II. 4. 150.]

Codex membranaceus saec. XVI. exeunt, et XVII., olim servatus in bibliotheca Nicolai Josephi Foucault Comitum Consistoriani, cuius etiam nunc emblema in priori libri operculo conspicitur. Calamo scripta folia sunt 63, nimirum 1—40. membranacea [quorum 1. b. et 40. b. scriptura vacante]; 41—62. chartacea [quorum 48—52. et 54. b. vacua sunt scriptura]. Caetera folia sunt typis descripta. Continentur autem haec:

- a) [fol. 2—40. a.] *STATUTA CLARISSIMI ORDINIS VELLERIS AUREI E GALLICO IN LATINUM VERSA SUBIUNCTIS ADDITIONIBUS ET DECLARATIONIBUS NONNULLIS PER EIUDEM ORDINIS SUPREMOS ET PROCERES SUCCESSIVE EDITIS.* Ita titulus fol. 8. a. [Praemittitur fol. 2. a—7. b. *index istorum statutorum.*] Incip. *Philippus dei gratia cet. cet. notum facimus vniuersis tam praesentibus cet.* Explic. *referre tenebitur.* Haec statuta belle sunt scripta, litteris initialibus egregie pictis varioque colore pulchre distinctis.
- b) [fol. 41. a—47. b.] *TABULA CAPITULORUM ORDINATIONIS ATQUE INSTITUTIONIS QUATUOR OFFICIATORUM INCLYTI ORDINIS VELLERIS AUREI.* Ita titulus. Incip. *Et primo pro Domino CANCELLARIO cet.* Explic. *in omnibus legaliter exercebit.*
- c) in membrana typis descriptae sequuntur *CONSTITUTIONES CLARISSIMI ATQUE EXCELENTISSIMI ORDINIS VELLERIS AUREI. E GALLICO IN LATINUM CONVERSAE.* [Manu scripta haec leguntur verba post illum titulum: *A Nicolao Nicolai Grudio, ejusdem ordinis scriba; cuius versionis*



*liber manu exaratus et Philippo II. principi oblatus servatur in Bibliotheca Regia Scorialensi.* Hae constitutiones descriptae sunt foliis 36. Post folium, in quo titulus legitur, sequuntur duo folia papyracea, [scriptorum foliorum 53. et 54.], in quibus scripta est epistola, qua *Grudius Philippo* editionem harum constitutionum offert.

d) in charta typis descripta [Antverp. ex offic. Plantiniana M.DC.XXVI.] sequuntur CONSTITUTIONES ORDINIS VELLERIS AUREI E GALlico IN LATINUM CONVERSAE. Sunt post priores illas nonnihil emendatae aut immutatae. Foll. sunt 51.

e) [fol. 55—62.] COMPENDIUM CONSTITUTIONUM INCLYTI ORDINIS VELLERIS AUREI AUCTORE JOANNE TIROLS. Ita titulus. [Additur ad haec verba fol. 1. a. *sub auspiciis Othonis Truchses Cardinalis et Episcopi Augustani.*] Incip. a carmine *de aureo vellere, catena ferrea et Episcopali infula Caesaris Caroli V. insignibus* fol. 55. b: *Agnus Caesareo dependens pectore* cet. Explic. *tricesimo primo.*

Haec omnia olim in manu *Julii Chifletii* fuerunt, ut diserte legitur fol. 1. a. Hic enim l. l. haec verba scripsit: *Haec scripsi [nimirum foll. 41. a—47. b. 53. 54. et 55—62.] junctique ego infra scriptus Madriti anno 1653. die 13. Decembris. Julius Chifletius ejusdem Inclyti ordinis Cancellarius.* Idem etiam in indice contentorum huius voluminis (eod. fol.) versionem statutorum illorum sub litt. a. commemoratam *primam*, sub litt. c. commemoratam *secundam*, sub litt. d. *tertiam* versionem vocavit.

#### DCCCXCV.

[Rep. IV. 4. 107. f.]

Codex chartaceus saec. XV. scriptus, foliorum 44, quorum 7. 8. b. et 28. a. scriptura vacant. Continentur:

FORMULARE QUODDAM. Incip. *In nomine domini amen Anno natiuitatis eiusdem etc. In mei notarii publici testimonioque infra scriptum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum* cet. Explic. *oportuna etiam si talia cet.* — Hic codex ad bibliothecam nostram accessit anno 1837. ex legato *Car. Guil. Aug. Schuberti.*

#### DCCCXCVI.

[Rep. II. 4. 116. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. foliorum 76, quorum 1—6. et 38. b. — 76. scriptura vacant. Fuit hic codex olim in Bibliotheca *Uffenbachiana* [cf. Catalog. Uffenbach. part. IV. pag. 219. sq.], in quam e bibliotheca *M. Meibomii* transmigraverat. [Folio enim 7. a. in margine *Uffenbachius*, ut videtur, haec scripsit: *Ex Bibliotheca M. Meibomii redemi curavit Z. C. ab Uffenbach vid. Catal. Meib.*] Continentur vero haec:

a) CONVIVIUM S. KANUTI REGIS DAN. IN ECCLESIA B. ALBANI OTHENSIAE A PROPRIIS SUI SUBDITIS MARTYRISATI. Ita titulus, qui fol. 7. a. legitur. Sunt Statuta convivii S. Kanuti, quae dicuntur *Skra*, per Waldemarum Regem et alios suos successores antiquis temporibus confirmata. Haec statuta bis leguntur in hoc volumine ex diversis Codd. veteribus descripta. Primum leguntur a fol. 7. a — 17. a; deinde a fol. 24. a — 32. a. Posteriori apographo additae sunt notae quaedam marginales et variantes lectiones ex alio codice; cf. quae in fol. 24. a. in extremo

marginem leguntur: „*quodque*; alter exscriptor male legit *atque*.“ — Caeterum in Catalogo Biblioth. Uffenbach. l. l. utriusque apographi capitulorum index legitur, transsumtus ille ex cod. fol. 7. b — 8. a. et 24. b. Utrumque apographum incip. *Reprehensibile iudicari non debet si secundum cet.* Explic. *fratribus praesentibus et consentientibus.*

b) ALIA STATUTA SKRA CONVIVII S. KANUTI RYNGSTADIENSIS, QUAM HOMINES SENES ET DISCRETI OLIM INVENTERUNT AD UTILITATEM EIUSDEM CONVIVII CONVIVARUM ET UBI IN PROSPERITATE ET NECESSITATE SERVANDAM STATUERUNT. Ita titulus huius libri, cuius item duplex apographum in Cod. legitur, alterum a fol. 17. b — 23. b; alterum a fol. 33. a — 38. a. Utrumque incip. *Si non conviva interfecerit convivam* cet. Explic. his versibus:

*Partem verte poli, tres primas subtrahe soli  
Adde caput Liae frontem superadde Goliae  
Et potest converti [in posteriori apographo: converti] si  
dico claret aperte.  
Detur pro penna scriptori pulchra puella.*

Circa finem [fol. 22. b. et 37. a.] leguntur haec verba: *Ista statuta fuerunt inventa vel compilata in Skanor a XVIII Senioribus, qui dicuntur aldaermaen de convivio sancti Kanuti. Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, septimo idus septembris.*

#### DCCCXCVII.

[Rep. II. fol. 74. a.]

Codex chartaceus saec. XIV. exeunt. exaratus, scriptura in duas columnas distincta, rubris inscriptionibus et litteris initialibus, foliorum 221, quorum 23. a. et 54. b. scriptura vacant. Inter foll. 11. et 12. unum fol. excidit; etiam finis desideratur. Continentur haec:

a) [fol. 1. b — 53. b. col. a.] *Anonymi liber, cui titulus: Der Kunig buch.* Incip. *Wir sullen dis Buch begünnen mit gott vnd sol sich enden mitt gott* cet. Explic. *wer nun mer von judithen löffen welle der such es an der biblin.* Tum sequitur epilogus, cuius initium: *Hie sullen wir disem buch ain ende geben* cet. Finis: *damit besitzen wir die Ewigen fröde verlich vns der vatter vnd der sun vnd der hailig gaisi Amen.*

b) [fol. 55. a — 119. a.] *Anonymi historia Germani imperii, praemissa Romanorum imperatorum historia.* Incip. [post titulum minio pictum: *Hie sol man hören Wa sich das Rich an dem ersten anheben*] his verbis: *Wir lesen an der alten geschrift das sich zebabilone [sic] des ersten das rich anhub* cet. Explic. [capitulo *Von kunig Cunraten*] *die Engel von himel kamen vnd Enpsfeng der Crifanfelen [sic].*

c) [fol. 120. a — 221. b.] *Das [Schwäbische] Lanntrecht vnd Lehrrecht.* Prius incip. *Herre gott himelscher vatter durch din milte gute geschufft du den menschen* cet. et pertinet usque ad pag. 343. apud *Senckenberg.* Alterum incip. *Welcher Recht kumen wölle der uol dis buches lere* cet. Explic. *Aain [sic] gut mag man.....* [Senckenberg. pag. 96.] Aliquoties in hac codicis parte singulis capitibus rubro subscriptum legitur nomen ab eadem manu profectum, qua totus liber scriptus est: *Hanns vom wurm*, v. c. fol. 188. b. 217. a. cet. Fol. 132. b. additur: *Peter*

*Wurms Sun.* — Caeterum fol. 1. a. haec leguntur verba: *Dono dat Joannes Adamus Ickstatt U. J. D. P. P. et Ordin. in universitate Wirceburgensi a. 1738.*

## DCCCXCVIII.

[Rep. VI. 4. 38.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. exaratus, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii adscriptus, folior. 244, quorum 24. b. 72. 82. 89. b. 90. 104. 125. b. 126. 132. b. 184. 186. b. 189. a. 191. b. 193. b. 196. 230. b. 232. b. 234. a. et 244. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—24. a.] *Der Stadt Dresden confirmirte Statuta oder Willkühr, Anno 1559. auffgerichtet.*
- b) [fol. 25. a—71. b.] *Statuta der Stadt Belgern, Anno 1572.*
- c) [fol. 73. a—81. b.] *Statuta der Stadt Colditz, confirmirt d. 26. Aug. 1619.*
- d) [fol. 83. a—89. a.] *Der Stadt Dippoldiswalda gemeine Satzungen, 1646. Haec G. C. Kreyfsigius scripsit.*
- e) [fol. 91. a—103. b.] *Statuta oder Willkühr der Statt Freyberg sammt etlichen darbey befindlichen Decisionibus, so einer jeden Gerichts-Person hochnothwendig zu wissen oblieget und geziemet. Ann. 1588.*
- f) [fol. 105. a—114. b.] *Statuta der Stadt Hayn, Ann. 1545. Haec Kreyfsigius scripsit.*
- g) [fol. 115. a—125. a.] *Statuta von Erbfällen der Stadt Leisnig Anno 1552. auffgerichtet und bestätiget.*
- h) [fol. 127. a—132. a.] *Statuta der Stadt Lommatzsch, confirmirt von Churfürst Augusto Chrisilindesien Andenckens ann. 1554. d. 8. Nov. Haec Kreyfsigius scripsit.*
- i) [fol. 133. a—168. b.] *Statuta der Stadt Merseburg, de ann. 1545.*
- k) [fol. 169. a—180. b.] *Herr Hansen von Schleinitz Landvoigts im Marggraffthumb Oberlausitz Aufgerichte Ordnung vnd Statuten denen zu Budissin auf der Seydau gegeben. Annus non adnotatus est.*
- l) [fol. 181. a—244. a.] *Gerauische Statuta, welche Anno 1658. den 11. Junii E. E. Wohlweisen Rathe der Stadt Gera übergeben, und obgedachten Tages einer Erbaren Bürgerschaft hier selbst publicirt worden.*

## DCCCXCIX.

[Rep. II. fol. 97. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. et XVIII. scriptus, folior. 84, quorum 10. b. 11. 12. b. 13. b. 14. 20. b. 21. b. et 74. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—10. a.] *Extr. e registro Copiarum, omnium Jurium, Libertatum, Privilegiorum atque omnium bonorum mobilium et immobilium monasterii Sancti Thomae [Lipsiensis].*
- b) [fol. 13. a—20. a.] *Der Fischer zu Leipzig Willkühr — Des Raths zu Leipzig Kerboth, den Fischzoll betreffend, an das Kloster zu St. Thomas — Fürstlicher [Georgii ducis Sax.] Abschied des Fischzolls halben.*
- c) [fol. 21. a—84. b.] *Freibergisch Statrecht. Ist durch mich Friederichem Vlich Burgernn daselbst, aufs einem glaubwürdigen Exemplar, welches der Erbar vndt Namhafte, Nickel Thüme, auch Burger zu*

*Freibergk, etwan des Durchlauchtigen, Hochgepornen Fürsten vnd Herren, Herrn Heinrichs Hertzogen zu Sachsen Cammermeister, seiner eignen handschrift hinter sich gelassen, also ferner apgeschriben, Nach Christi gepurth 1553.*

## DCCCC.

[Rep. VI. fol. 9. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. et XVIII. scriptus, folior. 122, quorum 13. b—15. b. 21. b—23. b. 36. b. 49. b. 54. b. 55. 56. b. 73. b. 74. 90. b. et 91. scriptura vacant. Fuit hic liber olim in bibliotheca G. C. Kreyfsigii. Continentur haec:

- a) [fol. 1. a—13. a.] *Willkühren der Stadt Bischoffswerda, wie die vor Alters hero hergebracht und in stetn Brauch und Vigore gehalten worden.*
- b) [fol. 16. a—21. a.] *Statuta der Stadt Geithen von Churfürst Moritzen ao. 1553. confirmirt.*
- c) [fol. 24. a—29. b.] *Statuta der Stadt Hertzberg.*
- d) [fol. 30. a—35. b.] *Nachricht von Hertzberg aus Laurentii Peccensteinii Theatro Saxonico.*
- e) [fol. 36. a—54. a.] *Statuta der Stadt Hoyerswerda und darauf erfolgte Confirmation durch Ursula Catharina, Hertzogin zu Teschen, geben auf Schloß Hoyerswerda, d. 8. Aug. 1722.*
- f) [fol. 56. a—73. a.] *Oratio parentalis beatissimis manibus viri illustris et omni doctrina sapientiaque eminentissimi Thomae Reinesii sacra et in illustri Ruthenodicta a Joh. Casp. Z. G. s. a. [Mortuus est Reinesius anno 1667.]*
- g) [fol. 75. a—122. b.] *Anonymi consilium: Ob allen vor Augen schwebenden umständen nach, nicht besser vnd rathfamer sey, das mit den Schweden anderweit gültlicher tractat gepflogen, vnd do es nicht anders sein kann, ihnen auff allen fall salutis et tranquillitatis publicae causa ein stück Landd assecurationis loco eingereumet, vnd do auch dieses nicht verfangen wölle, erblich, jedoch das es von dem Römischen Reich zu recognosciren, übergeben vnd abgetreten, als das mit den blutigen höchst schädlichen Kriege ferner verfahren, vnd alles vollend auff die Spitze vnd den Ausgang des ungewissen vnd zweiffelhafftigen glücks gesetzt würde. A fol. 75. a—90. a. Rationes pro negativa, a fol. 92. a—122. b. Rationes pro affirmativa leguntur.*

## DCCCCI.

[Rep. I. 8. 105.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 158, quorum 101. b. 130. b. 131. b. 157. a. et 158. b. scriptura vacant. Continentur:

- a) [fol. 1. a—101. a.] *STATUTA CIVITATIS GORRLITIENSIS, a Maximiliano Imp. confirmata d. 20. Aug. 1565.*
- b) [fol. 102. a—130. a.] *Abschied zwischen Paul Elfmarch, vndt seinen Schwegern den Haldrichen Gebrüdern. [Est declaratio Articuli in der Willkühr, wie Eheleuth einander Erben, wo kein Testament noch aufgabe vnd keine Kinder an leben vorhanden.]*
- c) [fol. 131. a—156. b.] *Gerichtsordnung bey der Stadt Görlitz, den 30. Aug. Ao. 1594. Mit vorbehalt der*

*Vorbefferungk im Rathe publiciret Praeside Domino Sebastiano Hoffmanno. Ex manuscripto Johannis Beccheri Civis et Scabini Gorlicensis. — [Foll. 157. b. et 158. a. quaedam leguntur theologi argumenti.]*

## DCCCCII.

[Rep. II. fol. 92. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunte scriptus, olim bibliothecae G. C. Kreyfsigii, folior. 145, quorum 56. b. 85. b. et 145. b. scriptura vacant. Continentur:

STATUTA FRANCKENHUSENSIA. Praemissa est [fol. 1. a—3. a.] eorum confirmatio, per Guentherum et Joannem Guentherum, Comites Schwartzburgenses, anno MDLVIII. facta. Divisa sunt in IV libros, quorum I. habetur fol. 4. b—55. b., II. fol. 56. a—85. a., III. fol. 86. a—115. b. IV. fol. 116. a—145. a. — Incip. fol. 4. b: *Ersilich begnaden Wier Vnnser lieben Getreuen Den Rath Vnnnd Gemeine Burger schafft* et. Explic. *zu Jeder Zeit aus billichen Vrsachen p.*

## DCCCCIII.

[Rep. I. 8. 106.]

Codex membranaceus saec. XVII. accurate scriptus, folior. 20, quorum 1. b. 9. b. et 20. b. scriptura vacant. Continentur:

a) [fol. 1. a—9. a.] *Quotarium Marchionatus Superioris Lusitiae. Calculus Vniversalis. Dafs ist Wann dafs Marggrafthumb OberLaufsitz contribuieret: Wafs auf des Landt vnnnd die gesambten Städte den Budisnischen vnnnd Görlitzischen Craifs vnnnd dann jede Stadt insonderheit komme, et. Calculiret vnnnd aufgesetzt vonn Philip Stollen, Bürgern in Zittaw, Anno 1640.*

b) [fol. 10. a—20. a.] *Tabulae ad praecedens Quotarium pertinentes.*

## DCCCCIV.

[Rep. VI. fol. 9. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 212, quorum 1. b. 2. 5. b. 6. 8. b. 22. b. 26. b—28. a. 32. b—35. a. 37. 40. 41. b. 48. b. 53. b. 54. 56. b. 59. 60. 74. b. 75. b. 79. b. 84. b. 86. b. 87. b. 91. 92. 96. b. 101. 102. 103. b. 104. b. 112—114. 116. b. 117. b. 119—122. 126. b—128. b. 129. b. 132. b. 133. b—138. b. 139. b. 146. b—148. b. 149. b. 153. b. 154. 168—178. 182. 191. 192. 196. b. 197. b. 199—201. 205. b. 206. 208. a. 211. b. et 212. scriptura vacant. Continentur:

*Bedencken, Berichte und Churfürstliche Resolutiones, den Churf. Hoffstandt vnnnd andere dergleichen Sachen betreffende. Ita titulus. Pertinent haec ad annos 1607—1625. — Incip. fol. 7. a. [nam fol. 3. a—5. a. legitur index] Ersilichen ist dieses in acht zu nehmen et. Explic. Dienste zu leisten jederzeit schuldig, Datum Dresden, den 1. Dec. 1625.*

## DCCCCV.

[Rep. II. 8. 157. e.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 192, quorum 81—88. scriptura vacant. Hoc libro, quem anno 1827. societas Teutonica Lipsiensis cum caeteris libris suis in nostram bibliothecam transtulit, continentur:

*Tägliche Poesie welche nach Belieben sich zu üben von 1. Febr. des Jahres MDCLXXXII. bis XXXI. Martii abgefasst HARNICHIVS. Ita titulus. Incip. Nehmt, Freunde, nehmt das schlechte Pfand nicht schlechter Treue hin et. Explic. passim nomina excitavi. Sapienti sat.*

## DCCCCVI—DCCCCXIII.

[Rep. VI. fol. 16. b.]

Codices chartacei octo, saec. XVII. et XVIII. scripti, quorum I. 350, II. 459, III. 464, IV. 367, V. 309, VI. 323, VII. 97, VIII. 234 foliis absolvitur. Continentur:

*Des Görlitzischen Deutschen Collegii poetici MISCELLANEA POETICA. [Tomus VIII. scripta prosae orationis continet.] Incipiunt haec Miscellanea ab anno MDCXCVII. et pertinent usque ad annum MDCCXXIV. — Hos codices cum caeteris libris suis Societas Teutonica Lipsiensis anno MDCCCXXVII. liberaliter in bibliothecam nostram intulit.*

## DCCCCXIV.

[Rep. VI. 4. 33.]

Codex chartaceus saec. XVIII. scriptus, folior. 445, quorum tam multa vacua sunt scriptura, ut singula enumerare longum esset. Continentur:

GLOSSARIUM GERMANICUM autore M. C. A. F. [i. e. Freybergio] patriae communis amante. Ita titulus. Incip. *Prolegomena. §. 1. Der Herr von Stade hat von den Biblischen Wörtern etwas herausgegeben et. Explic. [fol. 398. b.] vid. supra pag. 147.*

## DCCCCXV.

[Rep. IV. fol. 41. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 110, quorum 1. b. 77. b. 78. 79. b. 109. b. et 110. scriptura vacant. Continentur:

a) [fol. 1. a—77. a.] *Ein warnung anzaigung und vrsach warumb Gott der Her dem Turckhen so vil Sigs wider vnfs Christen gebe vnd wie man solchem fürkommen möcht beschreiben durch Joannem Auentinum Anno dni 1529. Caute legendum et cum iudicio. Ita titulus. Incip. Ich hab imer lange Zeit vnd nemlich vor anderhalben Jaren, siedem kunig Ludwig erschlagen worden ist et. Explic. das vrsiendige vnfs der Her Christus. Amen. Subscriptio haec est: Ende der warnung Joannis Auentini. Cf. Goetzii progr. pag. 31.*

b) [fol. 79. a—109. a.] *Anzaigung was vnnnd wie das alt Romisch kriegs Regiment gehalten, wie mans auch zu unser Zeit wiederumb anrichten möcht. Mit angehenkten historien was für Krieges Zug wider die Saracen aufs der Christenheit geschehen, alles auff's kurtzest durch Joannem Auentinum beschreiben. Ita titulus. Incip. Wie wol vil, oft vnd genug vom Kriegs Regiment vnd ordnung durch die alten Römischen et. Explic. Gott wend es zum besien. Amen. — Videtur hic codex ipsius Joannis Auentini autographum esse. Caeterum notandum est, a biblioepa perversum esse foliorum ordinem, quorum 49—56. ponenda erant inter 40. et 41.*

## DCCCCXVI.

[Rep. IV. fol. 36. d.]

Codex chartaceus saec. XVIII. inenunte scriptus, folior. 47, quorum 1. b. vacat scriptura. Donavit hunc codicem bibliothecae



nostrae d. 20. Oct. 1837. Dr. *Mauritius Seeburg*, Senator Lipsiensis. Fuit olim in bibliotheca *Kochii* Torgaviensis, Consilarii aulici, cuius filius *Gustavus Kochius*, Senator Lipsiensis, illum *Seeburgio* d. 18. Febr. 1826. donaverat, ut legitur in ultima pagina. Continentur:

MARCI WINCKLERI [hunc enim auctorem esse, ex iis patet, quae fol. 38. b. lin. 16. leguntur] *CHRONICA TORGAVIENSIS*. Pertinet ab initiis huius urbis usque ad annum 1574. Titulus hic est: *Die Torgawische Chronica. Aus einem Kofibaren gebundenen Buch abcopiret.* Incip. *Woher die Stadt Torgau den Nahmen habe, sind viel und unterschiedliche Meinungen* cet. Explic. *deines Fürsten Blut aus deinen Händen fodern. ich glaube etc.* NB. *Pauca desiderantur.*

#### DCCCCXVII.

[Rep. II. 4. 151. a. a.]

Codex chartaceus saec. XVI. exeunte scriptus, folior. 264, quorum 11. scriptura vacat. Fuit hic liber olim societatis Teutonicae Lipsiensis, quae anno 1827. libros suos bibliothecae nostrae liberaliter intulit. Continentur:

*Ordentliche und gründliche beschreibung, Des grossen Schießens, mit dem Stachel oder Armbrust, Auch Anderer Kurtzweil mehr, so gehalten Ist worden, Inn der Löblichen Churfürstlichen Stadt Zwickau, den 25. Augusti 1573. angefangen. Wie es ergangen, mit vormeldung der Schießs Stadt, wie die Zugericht, vnd der Ehrlichen vorhaltung, der Schützen, die zu diesem Schießsen kommen gewesen, etc. Reimweis gefiedt vnd gefasst Durch des Ertzhertzog Ferdinanden zu Österreich Prützschmeister, Benedickt Edlbeckh Siber.* Ita titulus huius libri, qui praeter dedicationem ad Augustum Ducem Saxoniae [fol. 2—8.] totus oratione vineta compositus est. Foll. 9. et 10. leguntur versus ad lectorem. Fol. 12. a. incip. *Als man Zalt, Taufendt Fünfhundert Jar, vnd Drey vnd siebentzig fürwgr* cet. Explic. *Vnd lang erhalt Ohne Zwispaldt, Durch Jesus Nam Den Christlichen Stam, Amen.*

#### DCCCCXVIII—DCCCCXXII.

[Rep. VI. fol. 16. c.]

Codices chartacei quinque, saec. XVI. et XVII. scripti, quorum I. 330, II. 294, III. 336, IV. 333, V. 277 foliis absolvitur. Continentur:

*ZEITUNGEN.* Vol. I. incip. d. 29. Aug. 1592. et desinit d. 2. Jun. 1594. Vol. II. incip. d. 27. Jun. 1609. et desinit d. 6. Jan. 1611. Vol. III. annum 1618. complectitur. Vol. IV. incip. d. 18. Jul. 1619. et desinit d. 12. Jan. 1620. Vol. V. pertinet a d. 11. Jan. 1623. usque ad d. 11. Jun. 1624.

#### DCCCCXXIII.

[Rep. III. 4. 25.]

Codex chartaceus saec. XVI. folior. 135, quorum 1. b. 60. a. 93. b. et 108. b.—135. scriptura vacat. Est:

GRAFF PETER ERNSTS ZU MANSFELDT SIGELBUCH. Hic titulus priori libri operculo impressus est. Pertinet ab anno 1557. usque ad 1562. Scriptus est liber a *Christophoro Weyssfels*, ut fol. 1. a. legitur, cui sigillum Comitis absentis traditum erat. Incip. *Vff Dinstag den 15. tagk Junii* cet. Explic. *In Osterfeyertagen Anno 1562.*

#### DCCCCXXIV.

[Rep. IV. fol. 45.]

Codex chartaceus saec. XVIII. folior. 180, quorum 3—54. semivacua picturas continent. Caetera vacua sunt foll. 1. 2. 80. b. 106. b. 131. b. et 168—180. Continentur haec:

a) [fol. 55. a—106. a.] ANONYMI DICHIARAZIONE DELLE FIGURE ET ALTRE CURIOSITÀ DI TURCHIA. Incip. *Non usano li Turchi mode differenti* cet. Explic. *che non mancano danari à chi possiede stati e Sudeliti.*

b) [fol. 107. a—167. b.] Antecedentis libri versio Germanica, cuius hic est titulus: *Erklärung über die Figuren und andere Türckische Curiositäten.* Incip. *Die veränderlichen Kleider-Trachten seynd bei den Türken nicht* cet. Explic. *auch keinen Mangel am Gelde haben werde.*

#### DCCCCXXV.

[Rep. II. fol. 105.]

Codex chartaceus saec. XVII. perspicue scriptus, folior. 42, quorum 1. et 40—42. b. scriptura vacat. Continentur:

RELATIONE DEL SERRAGLIO DEL GRAN S. TURCHO IN CONSTANTINOPOLI. (Di *Henrico Sagittario*). Incip. *Il Serraglio dove habita Il Gran Sig. con tutta la sua imperial corte* cet. Explic. *li stramazzi sempre.*

#### DCCCCXXVI.

[Rep. IV. 4. 104.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 80. Continentur:

NONNULLAE COLLECTIONES CURIOSAE VARIARUM MATERIARUM EX DIVERSIS AUTHORIBUS. Ita titulus. Est liber miscellaneus eruditi cuiusdam Itali, quo continentur carmina, historica, genealogica cet. cum Latino, tum Italico sermone scripta. Incip. *Adam in aetate 130 annorum* cet. Explic. [fol. 78. b.] *intra domesticum sanguinem bellare. Tac. in Agricola.* Foll. 79. et 80. index legitur.

#### DCCCCXXVII.

[Rep. IV. 4. 93. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, rubris inscriptionibus ornatus, folior. 280, quorum 1. b. et 272—280. scriptura vacat. Continentur:

REINFRIED GROSSENS TURBA PHILOSOPHORUM. ANNO M.DC.XXIV. Ita titulus. Incip. *Ein jedes rein und zartes ding* cet. Explic. *aus sein des Theophrasti eigner handt geschrieben. 1.5.7.9.* — Est liber alchymicus.

#### DCCCCXXVIII.

[Rep. IV. 4. 95.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 116, quorum 1. 2. 3. b. 4. b. 5. a. 6. b. et 101—116. vacua sunt. Continentur:

DER FELDTMARSCHALCK DES HERREN GEORGIO BASTA GRAVEN VON HUEST. Ita titulus, qui fol. 6. a. legitur. Incip. *Der Feldtmarschalch regieret einen gantzen Exercitum* cet. Explic. *Succurs hineinzubringen, gelegenheit finden.* Fol. 3. a. conspiciatur imago *Georgii Bastae* aeri incisa. Ut fol. 5. b. legitur, hic liber est ex bibliotheca *Martini Friderici Seidelii* Consilarii Brandenburgici. [Vid. de illo Geo. Basta, quae leguntur in *Orielii* Chron. Ung. part. III. pag. 481.]

## DCCCCXXIX.

[Rep. II. 4. 151. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. accuratissime scriptus, folior. 267, quorum 1. b. 51. b. 52. 53. b. 137. b. 138. 139. b. 201. 202. 203. b. et 265. b. — 267 scriptura vacant. Continetur:

ANONYMI TRAITÉ DE L'ART MILITAIRE. Incip. *L'art militaire est celuy qui donne les moyens d'attaquer l'ennemy* cet. Explic. *trop mal a propos dans les lieux des avantages*. Divisum est opus in quatuor libros; primo est titulus: *De la fortification*; secundo [fol. 53. a.]: *Traité des sieges*; tertio [fol. 139. a.] *Traité de l'art de defendre les places*; quarto [fol. 203. a.] *Pratique des marches campemens et evolutions de armées Francoises*.

## DCCCCXXX.

[Rep. IV. 4. 94.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, cum figuris mathematicis et architectonicis, folior. 60, quorum 1. b. 9. 21. b. 36. a. 43. a. 52. b. et 60. b. vacua sunt. Continetur:

HULDERICI GROSSII LIBER DE ARCHITECTURA MILITARI. Titulus est hic: *Huldreich Grossens, von Leipzig, Fortification*. Incip. *Ein Festung oder Schloß zu erbawen* cet. Explic. *die man hernachens Horiten heisset*. [Hic liber eiusdem illius Grossii autographus est, cuius beneficio bibliotheca nostra inde ab anno 1677. insigniter est adaucta. Vid. Goetzii progr. pag. 10. ss.]

## DCCCCXXXI.

[Rep. IV. 8. 112. b.]

Codex chartaceus saec. XVII. exaratus, folior. 91, quorum 1. b. 12. b. 26. a. 27. a. 28. a. 43. — 46. 58. — 61. et 91. a. scriptura vacant. Inter foll. 83. et 84. intersertus est hic liber impressus: *Sinuum tangentium et secantium canon manualis accommodatus ad trigonometriam Bartholomaei Pitisci. Heidelb. cl. 1623*. Quae manu scripta sunt, hunc titulum habent:

*Kriegsbaw und Stücken des Geschützes übung, aufgezeichnet von Huldreich Grossen. Anno M.DC.XXXII.* — Incip. *Etliche Regulen bey der Fortification* cet. Explic. *Radix quadrat.* — Hic liber ab eodem illo *Hulderico Grossio* scriptus est, de quo diximus in descriptione Codicis proxime antecedentis.

## DCCCCXXXII.

[Rep. IV. fol. 51. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. folior. 13, quorum 1. b. 5. 10. b. et 11. scriptura vacant. Continetur:

*Gladiatoriae dispositiones Huldrici Grossii Lipsiensis. Anno ... [1624.]* Ita titulus, qui fol. 1. a. legitur. Alter, qui fol. 2. a. legitur, rubro ille pictus, hic est: *Etliche Tabulae, darinn das gantze Fundament der Löblichen vnd Ritterlichen Fekhtkunß im einfachen Rappier deliniret vnd erwiesen wirdt; Componiret von Samuele Möllero*. Incip. *Recht und wol fechten ist ein Kunst* cet. Explic. *mit seines Dolchens schneiden könne.* — De auctore vid. quae dicta sunt ad Cod. DCCCCXXX.

## DCCCCXXXIII.

[Rep. IV. 4. 96. d.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 173, quorum 1. b. — 4. 35. b. 36. 44. b. — 46. 90. 112. b. 113. b. 116. b. 121. b. 138. b. 139. b. 143. b. 148. b. 158. b. 160. b. 164. 166. b. et 170. vacua sunt. Titulus libri hic est:

HULDREICH GROSSENS SILBERRECHNUNG. LEIPZIG. ANNO M. DC. XXXV. Incip. *Die Silber werden nach der feinen marck* cet. Explic. *die Reichs Müntzordnungen zulest*. De auctore vid. quae dicta sunt ad Cod. DCCCCXXX.

## DCCCCXXXIV.

[Rep. IV. 4. 96. e.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 112, quorum 1. b. 61. 62. b. et 112. b. vacua sunt. Titulus operis hic est:

HULDREICH GROSSENS *Beschreibung des Seygerwercks und Zuschläge in Berghütten. Leipzig. Anno M. DC. XXXVII.* Incip. *Behmische Kupffer als zu Entzendorff* cet. Explic. *drei Kübel Kohlen*. De auctore vid. quae supra diximus ad Cod. DCCCCXXX.

## DCCCCXXXV.

[Rep. IV. 4. 87.]

Codex chartaceus saec. XVI. scriptus, folior. 268, quorum 2. 3. b. 13. b. 14. a. 262. — 265. et 268. a. vacua sunt. Continetur:

*Constellationes hominum illustrium, eruditorum, artificum, feminarum illustrium et actionum.* Narrata sunt etiam fata eorum memorabilia. Auctor huius libri anepigraphi quis sit, non legitur. Incip. *Deus est liberrimum agens, nec alligatus causis secundis* cet. Explic. *quo natus est percussus*. Liber ita dispositus est, ut constellationes hominum unius eiusdemque ordinis componantur, de qua re habentur fol. 3. a: *Generalia huius libri capita*. Fol. 4. a — 13. a. legitur index hominum, de quorum stellis relatum est. Fol. 14. b — 15. b. habentur *Aphorismi astrologici*.

## DCCCCXXXVI.

[Rep. IV. fol. 50.]

Codex chartaceus saec. XVII. accurate scriptus, multis cum figuris vario colore distinctis, folior. 32, quorum 1. 2. b. et 27. — 32. scriptura vacant. Continetur:

[Anonymi] *Meermuschel und Schnecken, Aufs D. Conradi Gesners Beschreibung verzeichnet*. 1660. Ita titulus. Incip. *Concha Imbricata, Schuppmuschel* cet. Explic. *Saachel- oder Purpurschnecken gerechnet*.

## DCCCCXXXVII.

[Rep. VI. 4. 36.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus, folior. 34, quorum 1. b. vacuum est scriptura. Continetur:

Anonymi *Curieuses Rofs Artzney Büchlein vor allerley Mängel und Kranckheiten der Rofse, wie sie genennet werden mögen*. Incip. *Dafs ein Pferd auff 20 oder 30 Meilen* cet. Explic. *und wieder zu helfen*.

## XXI.

## D I P L O M A T A .

In diplomatibus bibliothecae nostrae describendis aliam viam ingressi sumus, quam quae in codicum descriptione ineunda nobis videbatur. Exhibuimus enim integrum illorum textum; quod consilium tantum abest ut lectoribus improbatum iri existimemus, ut harum litterarum amatoribus grati quid fecisse nobis videamur. Textum multorum diplomatum exscripserat iam CHRISTIANUS GOTTLÖB HALTAUSIUS, cuius apographa in bibliotheca nostra asservabantur. Sed quum ille non ubique ea cautione et industria, qua opus est in hoc negotio exsequendo, versatus esset, factum est, ut multa in apographis illis vitia deprehenderentur. Qua de causa precibus adii collegam doctissimum, CURTIUM DE BOSE, bibliothecae nostrae Custodem, ut apographa illa cum originali textu compararet examinaretque diligentius. Quod negotium amicissimus ille vir ita suscepit, ut diplomata non tantum accuratissime reviseret, sed etiam notas textui adderet, et, quae ab HALTAUSIO nondum exscripta erant diplomata, ea exscriberet. Huic igitur viro debentur, quaecumque iam de diplomatibus nostris cum lectoribus communicantur.

## I.

1097.

Privilegium Henrici Imperatoris Tertii super duos Mansus in Scarlop.

C. In nomine sancte et indiuidue Trinitatis. HEINRICUS diuina fauente Clementia Tercius Romanorum Imperator Augustus. Sicut imperatorie maiestati contradicenti supplicium. Sic digne seruienti dignum debetur beneficium; Quod fidele seruicium quia in WIBERTO nobis situm perspeximus. petitionem ejus in petitionis effectum duximus. interpellante pro eo fidei nostro marchione Henrico quem dileximus; Predium igitur quoddam. videlicet duos mansos sitos in uilla SCORLV in burcwart. ZCOLIN. et duos mansos in uirgultis adiacentibus. cum uniuersis appenditiis. arvis. aedificiis. pratis. pascuis. terris cultis et incultis. uis et inuis. aquis aquarumque decursibus. molis. molendinis. piscationibus. siluis. uenationibus. exitibus et reditibus. et cum omni utilitate quae in his est. cuidam militi nomine VITIC pro amore domini sui fidei nostri predicti WIBERTI in proprietatem tradendo firmauimus. firmando tradidimus. Cuius donationis testem. cartam presentem conscribi iussimus. quam ut infra uideri potest. propria manu nostra corroboratam. et sigilli nostri impressione insignitam. presentis et future generationis notitie reliquimus.

Signum Domni Henrici Tercii Romanorum Imperatoris Augusti. (L. M.)

Humbertus Cancellarius vice Rothardi Archicancellarii recognoui. (L. S.)

Data .XVIII. Kl. Julii . Anno Dominice incarnationis millesimo nonagesimo VII. Inaiciione IIII. Regnante Henrico Romanorum imperatore augusto. Anno XLI. regni. anno autem imperii. XIII.

Actum RATISPONE in Christi nomine FELICITER. Amen.

In membrana. Deest Sigillum. — Cfr. Ludewig, R. M. Tom. II. p. 179. No. V. — Schoettgen, vita Wipr. p. 3. cod. prob. — Schultes, Direct. Dipl. T. I. p. 210. —

## II.

1166.

Johannes Episcopus Merseburgensis donacionem decimarum in Dobergast et Karlestorf et septem mansorum in stulpen, monast. Pygav. fact., confirmat. —

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis JOHANNES diuina disponente clementia Merseburgensis Episcopus. Uniuerfis Cristi fidelibus. Misericordia nobis et pax et caritas adimpleatur. Ad hoc a prouisor omnium bonorum deo. ecclesiastica religionis nobis dispensatio credita est. ut religiosas diligamus personas. et bene placentes deo. religionem studeamus modis omnibus propagare. Neque enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur. nisi ex radice caritatis procedens. a puritate religionis fuerit conseruatus. Ea propter ad noticiam tam presentium quam futurorum presentis scripti pagina permanare congruum duximus. qualiter HENRICUS cenobii bigauigenensis abbas. septem mansos cum sex curiis in uilla STULPEN nuncupata. nosre contradidit ecclesie. quatinus cenobio suo decimam quandam quam DEO comes hominū iure a nobis susceptam possederat. eodem annuente comite atque id ipsum attentius postulante. quadam concambii ratione traderemus. Quia igitur iustis postulationibus equum est facilem prebere consensum. mansos cum curiis annotatis. comiti iam dicto in beneficio concessimus. decimam uero quae in KARLESSTORF et in DOBERGAST et in ipso dominicali bigaue ubi duodecim scobrones dantur persoluenda est. in usus fratrum perpetuos memorati abbatis delegauimus. Verum ut hec nostra traditio in omnia tempora futura stabilis et incommutata permaneat. eandem privilegii nostri attestatione. sigillique impressione firmauimus. Si qua ergo in posterum ecclesiastica secularisue persona contra hanc sciens uenire presumpserit. semel ac secundo tercioque comonita. si reatum suum congrua satisfactione non correxerit. perpetuo anathemate feriat. Huius rei testes sunt. LUDEUICUS Merseburgensis abbas. UVERENHERUS decanus maioris domus. UUIBERTUS scolasticus. WALTHERUS custos. THEODERICUS advocatus. DEO Comes. THEODERICUS SIGEBODO et FRIDERICUS fratres ministriales regni.

Data . anno . Dominice . Incarnationis M. C. LX. VI.



(L. S.) Indictione. XIII. Regnante Friderico Romanorum Imperatore Augusto.

In membrana. Sigillum oblongum, optime conservatum, diplomati impressum, exprimit Johannem Episcopum nudo capite, habitu Episcopali sedentem, quique dextra manu pedum, sinistra volumen apertum tenet. — Cfr. Ludewig R. M. Tom. II. p. 196. No. XIII. ubi et sigillum aere impressum exstat. — Schoettgen, vita Wipr. p. 13. cod. prob. — Schultes, Direct. Dipl. T. II. p. 182. —

## III.

(1166?)\*

Abbas Pegaviensis Henricus instituit festum undecim milium virginum et suum anniversarium.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Henricus Dei gratia Bigaugensis ecclesie tam etsi Prowisor indignus universis Christi fidelibus florere in perpetuum.

Ad hoc pastores ecclesiarum divina dispensante clemencia constitutimur, quatinus religio divina nobis illam pro posse promouentibus suis diatim proficiat incrementis. No-uerit igitur tam presentium quam futurorum dilectio, nos a fratribus nostris ut festum undecim milium virginum cum duodecim cultu lectionum celebrarent, omni deuotione posu-lassse. Cuius rei facilis in tam salubri petitione apud ipsos fuerat affectio, cum nihilominus omnium, ad idem festum celebrandum, talis obtentu patrocinii, concurreret deuotio. Quia vero largioris subsidii maioris indiget laboris sufferentia, constituimus ut iam dicti festi reuolutione annua, preter cibos cotidianos, illis certa procurentur solatia. Duos namque mansos in BORKRUIZE decem et septem solidos soluentes, quos iam fere penitus amissos, tam laboris quam rerum nostrarum multo requisitas esse constat inpendio, eorundem usibus delegauimus. Siquidem de uno eorundem mansorum in festi prenotati celebratione, nostre parentumque nostrorum saluti consulentes, ipsis cibariis exquisitis seruari statuimus, de altero vero anniuersario nostre deposi-cionis die, ob interminabile nostre recordationis memoriam, eosdem iterata caritatis exhibitione refocillatos uberius, le-tificari decreuimus. Ut autem hec nostre constitutionis pa-gina, stabilis et inconuulsa, succedentis temporis perma-neat euo, sigilli nostri cum impressione firmauimus. Sed si forte quod absit aliqua ecclesiastica secularisue persona, eandem in aliquo attenuare seu mutare presumpserit, nisi respicerit, perpetuo anathemate feriat.

In membrana. Sigillum Abbatis Henrici diplomati impressum, sed admodum fragile adest. Abbas capite nudo sedet, dextra tenens pedum, altera volumen. — Cfr. Schoettgen, vita Wipr. p. 15. cod. prob. — Schultes, Direct. Dipl. T. II. p. 101. —

\* Eadem fere scriptura, quae in dipl. antec. Johannis Ep. Mer-seb. —

## IV.

1172.

Fragmentum Dipl. Imperatoris Friderici I. — (ob magnum te-sium numerum non inutile.) —

.... EUERHARDUS Merseburgensis episcopus, et eidem ecclesie HOGERUS prepositus, CRISTANUS decanus, EUERHAR-DUS Camerarius, LUDEWIG, LANTGRAUIUS et filius eius LU-DEWIG, OTTO marchio DE BRANDENBURCH THEODERICUS Co-mes de WIRBENE, OTTO Marchio de MISNA, THEODERICUS Marchio, DEDO comes, et frater eius HEINRICUS comes, VDELRICUS filius ducis BOEMIE, BURCHARDUS burcgrauus MAGDEBURGENSIS, HEINRICUS prefectus de LISNIK, HEIN-RICUS prefectus de ALDENBYRK, CUNRADUS de BOKESBERCH, RYPERTUS de VROBURCH, ADELBERTUS et frater ejus HEIN-RICUS de GRUNBACH, ERKENBERTUS de THEKVIZ, RADEBO-TO de GRIPHINHAGEN, BURCHARDUS de GRIPHINBERCH, ADELBERTUS de ALDENBURCH, GUMPERTUS et frater HEIN-RICUS de COTSOWE, HEINRICUS de WIDA, SIGEFRIIDUS de ALDENBURCH, TIEMO de COLEDIZ, HUGO de WARTA, BERN-HARDUS RUFUS et frater eius HEINRICUS de TREBIZIN, FRI-DERICUS et SIGEBOTO de GROVTSA, OTTO et TIEMO de LIS-NIK, et alii quamplures, Ego GODEFRIDUS cancellarius vice CHRISTIANI Moguntini archiepiscopi et archicancellarii re-cognoui. — Acta sunt hec Anno dominice Incarnationis M.C.LXX. II. Indictione V. — Regnante domino FRI-DERICO Romanorum Imperatore gloriosissimo, Anno Regni ejus XX. I. Imperii uero XVIII. — Datum in alden-burch XII. Kal. augusti, feliciter Amen.

Signum domini FRIDERICI Romanorum Imperatoris in-uitissimi. (L. M.) (L. S.)

In membrana. — Sigillum eximiae magnitudinis membranae impressum intercidit. —

## V.

1174.

Privilegium Everhardi Merseburgensis Episcopi super decimam in Hilpertiz.

In nomine sancte et individue trinitatis. EUERHARDUS Dei gratia Merseburgensis episcopus, Quoniam auctore Domino, pro pacis integritate, filiis ecclesie nobis com-missis, pro posse ac nosse debemus et uolumus consulere, specialiter uero religionis intemerate sequacibus, hanc no-stre sollicitudinis instantiam, Ad presentium et futuro-rum fidelium notitiam atque imitationem placuit propalare. Igitur non immemores beneficiorum nostri predecessoris bo-ne memorie ALBUWINI episcopi, quibus BIGAUGIENSIS ceno-bii fratres, liberalitate quarundam decimarum, pro bene-dictionis iriguo donauit, nos etiam tum ob remedium ani-me nostre, tum propter voluntarium et frequens Domini Radbodonis Abbatis fratrumque eius seruitium, uillam ip-sorum HILPERTIZE, cum uincis duabus adiacentibus, ab omni deinceps decimationum exactione relaxauimus, Qua relaxatione, quia fratrum eorumdem querimonia consuli-mus, qui quorundam hactenus importunitate diu nimiumque grauati noscuntur, ne de cetero vel ab eis vel ab aliis gra-

uentur precauentes! pro eisdem decimis. HEINRICUM qui et KNYTH. I. manso imbeneficiuimus. eo concedente. beneficiuque decime resignante. Ipsam ergo decimam libere nobis resignatam suscepimus! et eandem. cum nostre Synodi favore laudabili. BIGAUGIENSI ecclesie contulimus. episcopali sanciente auctoritate. ut quicquid a nobis vel a predecessoribus nostris ei collatum est. ratum et inuolabile permaneat. Ne quis autem huius institutionis temerarius uiolator existat. traditionem nostram. episcopali banno. cum sigilli nostri impressione muniuimus. idoneis testibus adhibitis. quorum hec sunt nomina. In primis ego Euerhardus Dei gratia merseburgensis episcopus. Hegerus prepositus. Cristianus decanus. Walterus custos. Wiberus magister. Euerardus camerarius. Reiboldus capellanus. Petrus canonicus. Heinricus canonicus. Otto canonicus. — Ministeriales ecclesie. Ericus. Hardolfus. Werno. Alii liberi homines. ALBERTUS de ALDENBURCH. RADBODO de GRIFENHAGEN. HEINRICUS de COSSOUHE et alii plures. qui affuerunt. quorum fidei ac testimonio hec roboranda commissa sunt. Actum est hoc Anno ab incarnatione Domini. *M. C. LXXIIIj.*

In membrana. Sigillum episcopale maximum impressum est ipsi diplomati. optime quidem conservatum. In eo sedet Episcopus cum tiara et infula. dextra tenens pedum. sinistra volumen. — Cfr. Ludewig, R. M. tom. II. pag. 198. No. XIV. — Schoettgen, vita Wipr. p. 16. cod. prob. — Leuckfeld, de bract. Merseb. p. 20. — Schultes, Direct. Dipl. T. II. p. 243. —

## VI. 1181.

Confirmatio Friderici Imperatoris super compositione inter Eckelinum abbatem Pegau. et Fridericum militem de Groitz.

*C. In Nomine Sancte et indiuidue trinitatis FRIDERICUS uicina fauente clementia Romanorum Imperator augustus. Equitati et rationi censemus consentaneum. ut contractus. qui in nostra fuerint audientia. nostre auctoritatis praeumatica sanctione roborentur. Nouerint igitur omnes imperii fideles. tam presentis quam post future etatis. Hanc coram maiestate nostra ordinatam et completam esse compositionem super lite et controuersia multiplici. que inter ECKELINUM abbatem. fratres quoque monasterii BIGAUGENSIS. et FRIDERICUM de GROITS. ministerialem nostrum. uertebatur. Abbas itaque uillam HEINRICHSTORP cum omni utilitate nobis resignauit. quam Fridericus de manu nostra recepit. nomine beneficii. Mansum quoque unum in DROSECOWE. et duos in BUKUWIZ. qui EIMBODONIS fuerunt. et ecclesiam CLOBELOCHSTORP cum dote et denariis qui missales dicuntur. excepta decima eiusdem ville que ecclesiae in LUZIC attinet. Hec inquam omnia per abbatem et fratrum suorum consensum nobis resignata. FRIDERICO in beneficio concessimus. In recompensationem vero huius traditionis quicquid idem Fridericus iure proprietatis vel beneficii BIGOWE possidere uidebatur. et omnia quae ibidem homines sui nomine beneficii*

*ab eo tenebant. ab illis absoluta. libere prefato cenobio tradidit. praeter beneficia PILEGRIMI et CUNRADI. quae illi de manu abbatis susceperunt. Porro in loco ubi idem FRIDERICUS molendinum fieri decreuerat. nullum deinceps ab aliquo fiet. Virgulta quoque pro quibus ipse et abbas litigabant. reddita sunt ecclesie.*

*Hec autem omnia auctoritate nostra et consensu EUERHARDI Merseburgensis episcopi. eidem monasterio sic confirmamus. ut nec a FRIDERICO nec a fratre. vel ab aliquo herede suo. hic contractus infringatur. Imperiali quoque auctoritate statuimus. ne tam abbas quam aduocatus aream. vel aliquam possessionem. in BIGOWE quemquam militum deinceps emere aut inhabitare permittant. Mercatores etiam areas vel curtes suas. non militibus sed mercatoribus. qui forensia iura exequantur. uendant. Ut igitur omnia praedicta incommutabiliter conseruentur. presens inde scriptum. sigillo nostro insignitum. conscribi precepimus. statuentes. ut quicumque ipsum infringere attemptauerit. decem libras auri pro satisfactione componat. Huius rei testes sunt. WICHMANNUS Madheburgensis archiepiscopus. HERMANNUS Monasteriensis episcopus. MARTINUS Misnensis episcopus. OTTO Marchio missinensis. THEODERICUS Marchio de Landesberc. Comes DEDO. HUGO de Warta. et THIMMO de coldiz. SIBODO camerarius. et fratres sui DE GROITS. SIFRIDUS et GERHARDUS de aldenburc. et alii. quam plures.*

*Signum domini FRIDERICI Romanorum Imperatoris Inuictissimi.* (L. M.) (L. S.)

*Ego GODEFRIDUS Imperialis aulae cancellarius. uice Christiani Moguntini archiepiscopi. et archicancellarii recognoui.*

*Acta sunt haec. anno dominicae incarnationis. M. C. LXXXI. indictione XV. Regnante domino FRIDERICO. Romanorum Imperatore. gloriosissimo. Anno regni eius. XXX. Imperii uero XXVIII. Datum in castro aldenburc Idus Nouembris.*

Sigillum satis conservatum. Imperatorem habet sedentem v. Heinkecius. de vet. sig. tab. VIII. 3. — Cfr. Ludewig, R. M. Tom. II. p. 199. No. XV. ubi et sigillum aere expressum. — Buenau. vita Fridr. I. p. 432. — Schultes, Direct. Dipl. T. II. p. 272. —

## VII. 1198.

Sententia Innocentii III. in causa inter episcopum Merseburgensem et Abbatem Pygaviensem. de exemptione huius monasterii.

*INNOCENTIUS episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis. a). Abbati et Conuentui de Pigavia. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum tempore bone memorie. C. b) Pape. predecessoris nostri tu fili Abbas ad Romanam Curiam accessisses privilegium et alia scripta meruisti a sede apostolica obtinere. et sicut a te accepimus. cum reuersus fuisses ad propria. privilegium dictum et alia scripta in presentia fratrum tuorum et quorundam Canoniconum Merseburgensium qui in defensionem quorundam Monachorum illuc venerant. fecisti fideliter recitari. Quod*



intelligens Venerabilis frater noster . . . Merseburgensis Episcopus nuntiavit et scripsit Imperatori te contra honorem Imperii ad Romanam Ecclesiam accessisse . et privilegium in eius preiudicium impetrasse . Unde motus Imperator Curiam tibi indicit . et privilegium sibi presentari precepit . quod receptum noluit tibi postmodum resignare . et dum in hiis et aliis te per Episcopum gravari sentires appellatione interposita sedem apostolicam visitasti . a qua per nuntios commissionis litteris impetratis . partes Iudices citaverunt . in causa ipsa iuxta formam mandati apostolici processuri . Verum dum hec agerentur . Venerabilis frater noster . . . Magdeburgensis Archiepiscopus ad petitionem Episcopi memorati . de mandato Imperiali te ab officio beneficioque suspensum a monasterii amministrazione removit . et curam eius duobus militibus assignavit . unde timens abbatis periculum provenire cum et tibi periculum immineret . super controuersis que inter te et Episcopum et quosdam Monachos vertebantur . arbitrium Archiepiscopi te promissisti fide in manibus eius hinc inde prestita seruaturum . Sicque factum est ut ipse Archiepiscopus adiunctis sibi tam Clericis quam Laicis . inter quos erat et Dapifer Imperialis sub certa forma arbitrium promulgauit . Post hec iterum Romam veniens . que facta fuerant eidem predecessori nostro diligenter exponere procurasti . cui et aduersario tuo . . . Custodi Merseburgensi procuratori dicti episcopi nos ipsi cum essemus in minori officio constituti . et dilecti filii I. tituli Sancti Stephani in Celio monte . et I. tituli Sancte Prisce presbyteri Cardinales deputati fuimus auditores et tandem auditis que partes duxerant proponenda . sub certa forma de consensu partium causa commissa fuit Iudicibus delegatis . videlicet ut de omnibus diligenter inquirerent . excepto quod indagacionem libertatis eiusdem monasterii cum duabus Capellis apostolice sedis examini per omnia reseruarent . Cum itaque Iudices delegati partes ad suam presentiam auctoritate apostolica euocassent . memoratus episcopus delegatos ipsos suspectos sibi proposuit . et causas suspicionis multiplices assignavit . consequenter etiam eorum volens iudicium declinare sedem apostolicam appellauit . Set reuersus postmodum coram eisdem sacramentum calumpnie prestitit . testes produxit . petitis dilationibus et obtentis . Ipsi ergo iudices procedentes in causa auditis utriusque partis rationibus . et plenius intellectis . gesta omnia Sigillorum suorum munimine roborata ad sedem apostolicam destinaverunt . terminum paribus imponentes . quo recepture sententiam apostolico se conspectui personaliter presentarent . ad quem tu personaliter accedens . Episcopus pro se misit dilectos filios H. Merseburgensem Canonicum . et B. Sancti Nicolai Merseburgensis Scolaesticum responsales . qui gesta que delegati transmississent nec publicari debere dicebant nec fidem eis penitus adhibendam . cum et a suspectis iudicibus . et post appellationem legitime interpositam . recepta fuerint et descripta . parte tua contrarium postulante . prefertim quia ut firmiter assererat . nuntii memorati . personam standi iudicio non habebant . cum excommunicati essent . et Episcopo fuisset sub pena suspensionis iniunctum . ut ad causam agendam in propria persona veniret . quod cum non fecerit . penam suspensionis incurrit . quem predicti

nuntii propter egritudinem et senectutem personaliter ad Romanam Ecclesiam non posse accedere proponebant alia que ipsis obiecta fuerant denegantes . qui pro ipso episcopo factum taliter proponebant . quod cum ab eo tanquam a tuo prelato Abbatiam et Sacerdotium percepisses . sicut fueras in iure confessus . propter pravam conversationem tuam super multis enormitatibus . cepisti a Monachis conueniri . inter quos episcopus pacem et concordiam sepius reformauit . monens te ut ad frugem melioris vite transires . Cum autem fratres per ea que iugiter faciebas de tua emendatione nullatenus iam sperarent . contra te proposuerunt in synodo de dilapidatione . quod res Monasterii pauperum usibus deputatas . uoluptuose consumeres . et pro defectu necessariorum religio ibi penitus deperiret . te etiam de Sacrilegio . Simonia aliisque multis criminibus impetebant . interdum coram episcopo quandoque in presentia Cardinalis . quem episcopus tamdiu sustinuit . quod Monachis denegare iustitiam dicebatur . Citatus exinde ab episcopo . nuntium misisti super omni gravamine quod tibi possit inferri . presentiam — [per sententiam] — Archiepiscopi prouocantem . Cum autem neque per te neque per nuntium ad Archiepiscopum accessisses . ipse Archiepiscopus appellationi tam generaliter facie in preiudicium ecclesie iudicauit nullatenus deferendum . Episcopus itaque habito prudentum consilio citatum denovo te ab officio beneficioque suspendit . Interim superueniens dilectus filius noster . I. tituli Sancte Stephani in Celio monte presbyter Cardinalis . tunc apostolice sedis Legatus ad dictam abbatiam accessit . ut componeret inter te et Monachos memoratos . Set te in villis proximis latitante . et Magistro Vlrico allegante . dictus Cardinalis latam in te suspensionis sententiam confirmavit . Sic ergo latenter Romanam ueniens . commissionis litteras ueritate tacita . et sub specie renouationis . privilegium . quod nunquam ante habueras impetrasti . Cumque iudices delegati . Episcopo suspecti essent . et Monachis . a quibus nec unius diei poterant indutias obtinere . appellatione interposita . ab episcopi nuntiis statim cum privilegium subreptitum legeretur . partes nuntios suos ad sedem apostolicam transmississent . de quorum assensu . causa tandem fuit aliis iudicibus sub certa forma commissa . sicut in commissionis litteris continetur . Set cum non omnes possent examinationi cause . propter nimiam distantiam interesse . dilectus filius . . . Abbas de Goizoe . una cum venerabilibus fratribus nostris dicto Archiepiscopo . . . Babbenbergenfi et . . . Misnenfi Episcopis et quamplurimis ecclesiarum Prelatis . inter Episcopum . te . et Monachos pacem et concordiam reformauit . Iterum autem ad Romanam Ecclesiam latenter accedens . et proponens multa contra Monachos et Episcopum ! ad duos Iudicum illorum ! quos superius episcopo diximus esse suspectos et a quibus nuper ipse Episcopus per nuntios appellauerat . commissorias litteras impetrasti . qui cum iustas exceptiones episcopi non admitterent quas in contenti probare volebat . sedem apostolicam appellauit . Sed ipsis in causa nichilominus procedentibus . inuitus accessit ad eos . timens ne sua iusticia deperiret . Cum autem post alia que Iudices ipsi proprio motu fecerant terminum publicandis attestationibus prefixissent . venientibus partibus . unus tantum comparuit de iudicibus . cum alterius nuntio .



qui nec habebat ad alios litteras nec cauere volebat, quod dominus suus vices suas presenti Iudici commississet. Sicque factum est, quod solus. . . Numburgensis Prepositus licet tribus sigillis appositis gesta descripserit, que fuerant ad sedem apostolicam destinata, unde dicebant fidem eis nullatenus adhibendam, et quia ipsum instrumentum relationis ipsorum Iudicum, fuit in superficie vitiosum, et datum ab eo quem plurimis dicunt excommunicationis vinculis innodatum, verum premissa fere omnia pro episcopi parte proposita, tu veritate desitui firmiter assererebas. Quia vero memoratus episcopus eo quod iuramentum prestitit de calumpnia et a delegatis indutias posulauit et testes coram eis produxit, appellationi renuntiasset videtur, et eorum examini consensisse. Nos habito fratrum consilio in premissa incidenti questione interlocuti fuimus, quod deberent que coram predictis iudicibus gesta fuerant publicari, ut secundum tenorem ipsorum, nosra tandem sententia formaretur, tibi igitur et procuratoribus episcopi supradicti, venerabilem fratrem nostrum O. Hostiensium Episcopum, et dilectum filium, P. tituli Sancte Cecelie presbyterum Cardinalem, dedimus auditores, qui cum ea que fuerant hinc inde proposita et offensa nobis et fratribus nostris fideliter retulissent, quia tam per confessiones quam per attestaciones legitime consitit, quod fide hinc inde data compromissum est in arbitrium Archiepiscopi memorati, et quorundam etiam aliorum, nos de consilio fratrum nostrorum ipsum arbitrium decernimus obseruandum, illis dumtaxat exceptis Capitulis, que contra libertatem ipsius monasterii et duarum Capellarum eiusdem in arbitrio sunt expressa, cum et si sponte volueris, de iure tamen nequiuersis sine licentia Romani Pontificis renuntiare priuilegiis vel indulgentiis libertatis, que monasterium illud indicant ad ius et proprietatem Romane ecclesie pertinere, presertim cum in ultime commissionis litteris contineatur expressum, quod sepedictus predecessor noster super renuntiatione a te super priuilegio et aliis scriptis facta, nullum tibi vel successoribus tuis, aut etiam Monasterio, et duabus Capellis de PIGAVIA, preiudicium voluit generari. Quia vero in eisdem litteris commissorii patenter expressit, quod indagacionem libertatis eiusdem Monasterii, cum duabus Capellis in eadem villa positis, apostolice sedis examini per omnia reseruauit, quicquid contra formam huius mandati a delegatis predictis actum est Renocamus, et viribus omnino carere censemus, reseruantes eidem Episcopo liberam facultatem, ut contra libertatem ipsius Monasterii, ordine iudiciario ualeat experiri. Interim autem donec ipsa questio canonice terminetur, tu, et monasterium tuum non compellamini obedientiam eidem Episcopo exhibere, set in eo statu maneatis, in quo post impetratum Priuilegium, et ante datum arbitrium, dinoscimini extitisse. Quoniam ergo personales iniurie que precesserant per arbitrium sunt sopite, cum vos vicissim in pacis osculum receperitis, questiones tam super ablaturum restitutione, quam super subiectione Monasterii, duximus committendas. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitutionis et reuocationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum

Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romae apud Sanctum Petrum, iij. Idus Julii Pontificatus nostri Anno Primo. °)

In membrana. — Bulla plumbea pendet in serico discolore, in eiusque anteriore facie capita Petri et Pauli Apostolorum, cum literis: S. PA. S. PE. In altera parte: INNOCENTIVS PP. III. — Cfr. Ludewig, R. M. T. II. p. 201. No. XVI. — Baluz, epp. Innocent. III. lib. I. ep. 317. — C. V. X. de arbitris. (I, 43.). — Mencken, S. R. G. II. 268. C. — Schoettgen, vita Wipr. p. 21. cod. prob. — Schultes, D. D. T. II. p. 393. —

a) Sigefridus. —

b) Coelestinus III. — † 8. Jan. 1198.

c) Innocentius III. (comes de Ségni) electus est post mortem Coelestini III. d. VIII. Jan. 1198. —

## VIII.

1201.

Bulla libertatis super omnibus ecclesiae S. Petri in Monte Sereo bonis datis ac dandis.

INNOCENTIUS episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filiis, WALTERO Preposito Sancti Petri de Monte Sereo eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis. In perpetuum. Religiosam uitam eligentibus apostolicum conuenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursum aut eos a proposito reuocet, aut robur quod absit sacre religionis infringat. Ea propter dilecti in domino filii uestri et dilecti filii Nobilis uiri, C. Marchionis Orientalis precibus inclinati, Ecclesiam beati PETRI DE MONTE SERENO in qua diuino marcipati estis obsequio, ad exemplar felicitis recordationis, HONORII, Pape predecessoris nostri in ius et proprietatem ecclesie Romane recipimus, et presentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus qui secundum deum et beati Augustini regulam in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuolabiliter obseruetur. Preterea quascunque possessiones, quocumque bona, inclite recordationis CONRADUS Marchio fundator eiusdem ecclesie, et OTTO, THEODERICUS, et DEDO Marchiones eius filii eidem ecclesie contulerunt, cum ceteris que impresentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione Regum uel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci, firma uobis uestisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hoc propriis duximus exprimenda uocabulis. Locum ipsum in quo prefata ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesias in ZURBEKE, in OIMSTOWE, in YLBURCH, in NUMEK, LUBSCHUNN, WELPEREDE, WILTUWUM, WILZUN, et SCOWE, Vineas et Molendinum in WITIN, Villas in NALIZ, NOREDIZ, PAPENDORP, SILIKISTORP, BRAUCOWIZ, WELPENDHE, WILTUIZ, SCOWE, WILCIZ, COLZOWE, COKIRE, ROCHTENDOR, PAUENDORP, GOEDENEWIZ, GRABWIZ, MIL-

NEWIZ, et SORDEWIZ, cum omnibus pertinentiis suis, Jus parochiale in tredecim villis, sicut bone memorie DOCHERUS Magdeburgensis Archiepiscopus veteri capelle vestre que sita est in aquilonali parte maioris ecclesie pia liberalitate concessit, statuens ut habitatores villarum ipsarum in eadem Capella baptisma et sepulturam reciperent, et Prepositus vester qui pro tempore fuerit ipsius capelle curam haberet, ita tamen quod unus canonicorum de auctoritate prepositi predicaret populo, pueros baptizaret, uisitaret infirmos, mortuos sepeliret, et alia que ad ius parochiale pertinent, exerceret, cuius concessionem quatuor successores ipsius postmodum confirmarunt. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat vobis exclusis excommunicatis, et interdictis, clausis ianuis, non pulsatis campanis, suppressa voce, diuina officia celebrare. Cerisma uero oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi, a diocesano suscipietis episcopo siquidem catholicus fuerit et gratiam atque communionem sacrosancte Romane sedis habuerit, et ea uobis uoluerit sine prauitate qualibet exhibere. Alioquin liceat uobis quemcumque maueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem apostolice sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate uobis quod posulatur impendat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum deuotioni et extreme uoluntati qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Salua tamen iustitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Baptismus autem tam in ecclesia Sancti Petri quam Capella predicta sicut a quadraginta annis hactenus sine contradictione cuiuslibet celebratus est, ita de cetero celebretur. Obeunte uero te fili prepositi uel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu uolentia preponatur, nisi quem fratres communi consensu uel fratrum pars maioris et sanioris consilii secundum Deum et beati Augustini regulam prouiderint eligendum. Ad hec presenti priuilegio prohibemus, ne contra id quod fuit ab ecclesie vestre fundatore statutum, et ab eiusdem ecclesie fundatore seruatum, aduocatus eius in feudum cuiquam conferatur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolice auctoritate, et in parrochialibus ecclesiis quas habetis diocesani Episcopi canonica iustitia. Ad indicium autem huius percepte a sede apostolica libertatis bisantium auri, uel fertonem argenti, nobis nostrisque successoribus annis singulis persoluetis. Siqua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere uenire temptauerit secundo tertioque commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine dei et domini redemptoris nostri ihesu christi aliena fiat, atque in extremo examine districto ul-

tioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruauitibus sit pax Domini nostri ihesu christi. Quatinus et hic fructum bone actionis nostri percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen. Amen.

(L. M.)<sup>a)</sup>

(Formula: „Bene ualete“ in monogr.)<sup>b)</sup>

Ego Innocentius catholice ecclesie eps.

Ego Octavianus Hostiens, et Velletrien, eps.

Ego Johannes Albanens, eps.

Ego Petrus tt. S. Cecilie pbr. Card.

Ego Guido sancte Marie trans tyberim pbr. Card.

Ego Hugo Pbr. Card. sancti Martini tt. equitii.

Ego Citherus tt. sancti Laurentii in lucina pbr. Card.

Ego Soffredus tt. S. Praxedis pbr. Card.

Ego Bernardus sancti Petri ad uincula pbr. Card. tt. Eudoxie.

Ego Johannes tt. Sancte Prisce pbr. Card.

Ego Cencius pbr. Card. sanctorum Johannis et Pauli tt. pamachii.

Ego Gregorius tt. sancti uitalis pbr. Card.

Ego Petrus, tt. S. Marcelli pbr. Card.

Ego Benedictus tt. S. Susanne pbr. Card.

Ego Leo tt. sancte crucis in ierusalem pbr. Card.

Ego Gratianus sanctorum Cosme et Damiani diac. Card.

Ego Gregorius sancti Georgii ad uelum aureum diacon. Card.

Ego Gregorius sancti Angeli diaconus Card.

Ego Hugo sancti Eustachii diac. Card.

Ego Matheus sancti theodori diac. Card.

Ego Johannes sancte Marie in Cosmidin diac. Card.

Datum laterani per manum BLASII sancte Romane ecclesie Subdiaconi et Notarii XII. Kal. Aprilis Indictione .V. Incarnationis dominice anno .M. CC. j. Pontificatus uero donni INNOCENTII pape .III. Anno Quinto .c)

In membrana. — Bulla plumbea, ut in dipl. anteced., appendet.

— Cfr. Ludewig R. M. Tom. II. pag. 208. No. XVII. — Baluzius Epp. Innocent. III. lib. V. ep. 9. (II. 614.) — Dreyhaupt, Beschreibung des Saalkreises. Tom. II. p. 563. — (Cfr. pagg. 869. seqq.) — Schultes, I. I. p. 412. —

a) Cfr. Ciaconii vit. Pont. ab Oldoino prod. Tom. II. pag. 8. E. —

b) Mabillon, R. D. lib. II. cap. XIV. no. 10. (pag. 129.) — et lib. V. tab. 50. (p. 445.) — Heineccius de Sig. vet. Pars I. c. XII. (p. 145.) — Du Cange s. v. „bene ualete“. —

c) Indictio V. est anni 1202, quod et quintum est pontif. Innoc. III. —

## IX.

1218.

Trium episcoporum arbitrium in causa Monasterii Pigav. contra Marchionem Misnensem Theodericum.

In nomine Sancte et indiuidue trinitatis. ALBERTUS dei gratia sancte Magdeburgensis ecclesie archiepiscopus. ENGILHARDUS numburgensis. EKKHARDUS Merseburgensis.



episcopi . omnibus Christi fidelibus . ad quos presens scriptum peruenit salutem sempiternam . Quoniam ea que geruntur in tempore ab hominum memoria cum lapsu temporis elabuntur . nisi scripturarum permanentia fulciantur . expedit ut ea que rationabiliter gesta diuturniora speremus . scriptorum autentico solidemus . Modernorum igitur et posteritatis noticie . significamus . quod cum inter . T . misnensem Marchionem et orientalem . et . S . pigaviensem abbatem occasione terminorum eis communium iurium quorundam et dampnis ecclesie irrogatis . controuersia crebrius oriretur . nec facile sedabilis . ad plurium annorum curricula protenderetur . Illustris dominus noster FRI . Romanorum Rex nobis dedit in mandatis . ut partibus conuocatis et causa hinc inde cognita ipsam iusto fine secundum sententiam<sup>a)</sup> terminarem . Nos itaque ad mandatum regium ad locum accedentes . partes conuocatas inuenimus compositionem adeo desiderantes . quod sponte se nostro arbitrio submiserunt . Nos quoque arbitrium assumpsimus sine preiudicio auctoritatis . a domino nostro Rege nobis omnimodis in tali negotio commisse . Sicque arbitrati sumus . quod Marchio predictos expediat et impofterum expeditam dimittat stratam transeuntem per GROIZ sine ipsius uille destructione aut eandem stratam circumducatur . In GROIZ non erit forum annone quod uulgo dicitur CORNMARCT . nec Moneta nec cambium . siue theloneum . hoc modo .<sup>b)</sup> Currus onerati uino vel pannis soluent de qualibet rota unum denarium . Alias currus quocunque oneratus . soluet tantum II denarios . Marchio nouum pontem destruet . nec deinceps ibi vel alicubi aliquem alium . in preiudicium abbacie faciet componi . In senioribus abbacie nichil iuris habebit . insuper marchio dabit abbati quingentas marcas in usus ecclesie conuertendas et illas persoluet a pascha primo venturo ad unum annum . Si uero infra talem terminum persoluere neglexerit . cum ipse cursus temporis esse sibi debeat monicio . ipse preter omnem excommunicabitur scitacionem . Si dissensio vel discordia qualiscunque orta fuerit inter homines marchionis et inter homines abbacie . et hoc acciderit infra septa villarum abbacie ad abbatem super eo iudicium deferretur . Civilis uero ubicunque fuerit orta si abbacie homines pulsabuntur . ab abbate iudicium requiretur . Officiati marchionis tam uillici quam bedelli in hominibus et bonis abbacie sibi nullum ius uendicabunt . Ex altera parte abbas RIGOWE pontes tracticios destruet alios preparando sicut antiquitus fuerunt . Strata per RIGOWE transiens expedita erit a porta Marsburgense . ad portam que tendit GROIZ nec aliquo modo thelonei impediatur preter antiquum modum . Pons qui a pigowe uersus GROIZ productus ab hominibus abbas preparabitur in locis sibi deputatis ab antiquo et a tali preparacione poncium abbas . et hospitale et parrochianus erunt omnimodis exempti . Si dubium fuerit ortum super arbitrio a nobis cum finis arbitri . decisio talis dubii a nobis requiretur . Si ab alterutra parte arbitrium lesum dicatur . hoc nos tenebimus diiudicare . Preterea marchio et heredes ipsius et abbas suiue successoris nobis et nostris successoribus ad compositionis perseverantiam perpetuiter tenebuntur iudicio nobis de ipsis quantum ad compositionis obseruanciam omnimodis perma-

nente . Si uero unus ex nobis interesse nolit vel non possit . duo nostrum nichilominus de predictis iudicent . et iudicata secundum sententiam et ordinem iudicarium exequantur . ut autem pretaxata omnia contra quamlibet calumpniam sint firmiora . super ipsis hanc paginam conscribi fecimus et sigillorum nostrorum appensionibus communiri . Testes qui interfuerunt . hii sunt . THEODERICUS prepositus de MONTE SERENO . HADEMARUS canonicus de NUENBURG . BURKARDUS maioris ecclesie canonicus in MAGDEBURG . HERMANNUS plebanus in VEIZENUELS . GODFRIDUS plebanus in BIZICH . Comes HEINRICUS de SWARZBURG . GUNZELINUS de CROZUCH . JACZO de SALZWITTELE . HEINRICUS senior de CHORUN . DITERICUS rabil . LUTOLFUS de GUTENBERG . REINBERTUS de HOREBURG . ALBERTUS de UALUA . ALBERTUS dapifer de BURNE . Actum dominice Incarnacionis onno M CC XVIII . Pontificatus uero domini . HONORII Pape tercii . Anno III .<sup>c)</sup> Mense Augusto . Indictione septima . Quarto decimo kalendas Augusti .

In membrana . — Sigilla tria ablata sunt . — Cfr. Ludewig I. l. p. 212. no. XVIII. — Schoettgen, I. l. p. 31. — Schultes, I. l. p. 233 — 35.

- a) Ludewig R. M. Tom. II. p. 213. I. iusto fine tandem finitam. —  
b) Ludewig I. l. p. 214. I. siue etiam. — Schoettgen, vita Wip. p. 32. cod. prob. —  
c) Honorius III. (Cencio Savelli) electus anno 1216, d. XVIII. Julii. — Indictio anni 1218 est VI. —

## X.

1239.

Litterae episcopi Halberstadensis de cappella in minori Osterhusen.

L.<sup>a)</sup> Misericordie diuina Halberstadensis ecclesie episcopus . Dilectis filiis abbati et collegio SYCHEMENSIS cum paterna caritate salutem in domino . Cum reuerendum ordinem Cysserciensem a benignitate sedis apostolice ob fauorem sue religionis in multis nouerimus priuilegiatum . tamen aliquando plenitudo indiget adiectione Ideo nos pro modulo nostre possibilitatis utilitati eiusdem paterna curamus intendere prouisione . Inde est quod nos pro honore gloriose virginis Marie et anime nostre remedio Insuper precibus Venerabilis fratris et coepiscopi nostri comini E . Merseburgensis inclinati . petitionem tuam fili abba et reuerende uniuersitatis tue pro officianda capella in MINORI OSTERHUSEN in grangia uestra constituta . duximus admittendam . ins. spirituale ad nos respiciens monasterio SYCHEMENSIS perpetua stabilitate donantes . nec uidentur inra sinodalia archidiaconi in hoc diminui cum predicta uilla omnino sit uiduata habitatore sola grangia monasterii manente . Si quis autem contra hanc nostram donationem uenire attemptauerit . indignationem dei omnipotentis et beate virginis Marie et sancti Stephani patroni nostri . et predictae capelle et nostram se nouerit incursum . Testes huius donationis sunt venerabilis dominus . E . MERSEBURGENSIS EPISCOPUS . G . SYCHEMENSIS ABBAS . et fratres sui . H . prior . C . supprior . VLRICUS . CONRADUS . ALBERTUS cussos .



*Magister RICBERTUS medicus noster . A. notarius noster . Milites nosiri . WERNERUS DE SUSELIZ . FRIDERICUS . BERNARDUS DE OLUENSTEDE . Acta sunt hec anno dominice incarnationis . M. CC. XXXIX. VII Idus Februarii . Pontificatus nostri anno quarto . Et ut hec donacio inconcussa permaneat , sigilli nosiri appensione eam duximus muniendam .*

In membrana. — Sigillum pendet Episcopi rotundum, in literis, quae circum sunt, vitiatum. Sedet Episcopus mitrat, tenens dextra pedum, altera librum evolutum. Epigraphe: LVDOLFVS etc.

a) Ludolfus. —

## XI.

1266. a)

Albertus Thuringiae Lantgravius et Sax. dux etc. etc. confirmat ecclesiae Portensi VI. agros in pago villae OWERSTEDE. — *Dat. Ekkehardeberg anno domini MCCLXVI. in octava Mychalidis.*

In membrana. — Sigillum ablatum. — Impr. ap. Schoettgen, opusc. min. p. 264. seq. b) — (analecta Port. §. 9. VIII.) — Cfr. Bertuch, chron. Port. pag. 37. II. —

a) In tergo dipl. not. — Dieses Diploma hat der Chur-Sächs. Historiographus Knauth nicht besser zu nutzen gewusst, als dass er Bücher darein binden lassen: und da solches nebst andern von ihm nach seinem Tod zur Auction in Dresden a. 1743 kam, ward ich es gewahr, erstande solches, um es wieder zu reinigen und zu nutzen. — Solches hat auch Hr. Rect. Schöttgen a. 1743 in seine Analecta Monasterii Portensis p. 11. mit einrücken lassen, und mit wenig Worten auff die Fata dieser Urkunde daselbst gezeiet. — M. Ge. Chr. Kreysig. —

b) In dipl. legg. — rationabiliter. — Owerstede. — emptio. — donatio. — inconwlsa. — Henricus de Schonenberg, milites, et alii etc.

## XII.

1270.

Theodericus Episcopus Numburg. sanctimonialibus monasterii S. Stephani Cizensis donat proprietatem quatuor mansorum in Zwirtsowe.

*In nomine sancte et indiuidue trinitatis: THEODERICUS dei gratia Nuenburgensis Episcopus . Omnibus in perpetuum . Voluitur tempus et est hominis vita brevis, propter quod ea que rationabiliter nunc aguntur cum tempore recederent tempore subito recedente, nisi scripture testimonium ea transferret ad noticiam futurorum . Ea propter ad noticiam tam presentium quam futurorum volumus peruenire, quod nos ad instantiam multiplicem honorabilis viri, domini THEODERICI prepositi, nec non domine . . . . . Abbatisse, Tociusque Conuentus sanctimonialium beati Stephani Cycensis, quatuor mansos sitos in ZWIRTSOWE, nobis libere uacantes per voluntariam resignationem Illustris principis patrum nosiri dilecti THEODERICI MARCHIONIS DE LANDESBURG, cui eosdem mansos antea resignauerant CONRADUS eiusdem principis notarius, nec non TICZEMANNUS et LUDOLPHUS, milites, fratres eiusdem notarii, dicti HEUESTREIT, quosque mansos prefati, prepositus et sanctimoniales per commutationem quatuor mansorum sitorum in NEZZE, sue utiliter comparauerunt ecclesie, bonum in melius feliciter commutando . ipsos prelibatos quatuor mansos cum omni iure et utilitate quo iidem mansi ad nos et nosiram pertinebant ecclesiam in proprium dedimus et donauimus sepedicte Ecclesie beati STEPHANI in CYCE, de totius Capituli nosiri voluntate unanimi et consensu . iusto proprietatis tytulo perpetuo possidendos . Et ne de hac nostra donacione cuiquam in posterum dubietas oriatur, presentem literam desuper conscribi fecimus nosiri sigilli munimine roboratam . Nos quoque M. Dei gracia prepositus . Th. Decanus . Totumque dicte Nuenburgensis Ecclesie Capitulum ad exprimendum consensum nostrum prenominate donacioni liberaliter accessisse, eandem literam sigillo quo Ecclesia nostra utitur similiter iussimus communiri . Actum et datum ZANGENBERG anno domini . M. CC. LXX. feria quinta ante diem beate Lucie virginis, Indictione . XIII. Pontificatus nostri anno . XXVI. coram testibus infra scriptis, domino ENGILBERTO Decano . domino BERTOLDO Cusfode, THEODERICO DE NEBERRE . PETRO nostro notario, Canonicis, Cycensis, Magistro VLTRICO de ZCONSCH, domino JOHANNES capellano nostro . THEODERICO DE LOBENSTEIN nostro notario, domino GERHARDO DE LAPIDE . H. DE HOYKENWALDE . HEINRICO et GOD. DE HOGENIST, L. DE MOSIN, H. et TH. DE ECZELSTORF, militibus, et aliis quampluribus clericis et laycis fide dignis.*

In membrana. — Sigillum Episcopi oblongum appendet integerrimum et sigillum Capituli Numburgensis rotundum, male seruatum. — Vid. infra dipl. de ao. 1297. — Cfr. Ludewig, R. M. I. I. p. 235. no. XXXIII. —

## XIII.

1271.

Beringerus de Briseniz vendit Monasterio Portensi certa bona in Grutsene et alia in Dorndorf sita.

*Uniuersis Christi fidelibus in perpetuum . Dubium non est omnia omnino . que recto geruntur consilio . iure meritoque effectu et firmitate niti . sed uergente in senium seculi corruptela, ex fragilitate nostri temporis ad quos fines ipsius seculi deuenerunt . nostra sepe labitur et euacuatur memoria, et humanus frequenter deficit intellectus . Inde est quod retro acta negotia, semel decisa ac legitime diffinita, ne alicuius deinceps suspicionis uel dubitationis in ipsis residere possit occasio . patenti thomo, et fidelissimo scripture testimonio muniuntur . Propter quod Ego BERINGERUS Miles, dictus de BRISENIZ . littera presenti protestor . uniuersis ac omnibus significo, quod bona sita in uilla GROVTSENE dicta, montem unum cum tribus vineis in eodem monte sitis cum orto humuli eiusdem montis . cum quinque arcis . cum piscaria que durat et ducitur a uado uel loco qui dicitur DIFESPHORTH . usque ad uillam STUDENIZ . cum salicto et iugere ad ipsam piscariam pertinentibus . Insulam etiam et salictum situm sub MONTE SY-*

BOTONIS sic dicto . cum omni iure . prouentu . et utilitate vendidi . Anno Domini . M. CC. LXIIIj. in die beatorum apostolorum Petri et Pauli . Domino abbati et ecclesie PORTENSI, Cysiercienfis ordinis, Nuenburgensis dyocesis . cum consensu et conuentione heredum meorum pro centum, quinquaginta Marcis argenti . quas me fateor ab ipsa ecclesia recepisse . et super dampnis que ex dilatione solutionis predicti argenti pertuli . secundum arbitrium discretorum uirorum . Domni, GUNTHERI, DE BUNOWE . HEINRICI DE SCONEBERCH . et ALBERTI DE FLEMINGI . Militum . quos ex parte mea in arbitros assumpseram . et VOLRADI DE ROLZ, THEODERICI, DE LESTEN militum, et HEINRICI, DE ROSINHAIN . quos ecclesia sepedicta item in arbitros assumpserat . Anno domini . M. CC. LXXI. in vigilia beate Marie Magdalene . summa decem Marcarum argenti michi satisfactum esse . Anno autem domini . M. CC. LXXIIj. Item vendidi ecclesie sepius memorate . sex iugera sita iuxta villam DORINDORPH . octo areas in eadem villa . et nouem vineas in monte veteri sic dicto, et ipsum montem integrum cum fructibus et omni utilitate nunc in eo apparen- te vel in eum quomodolibet emerfura . pro octoginta tribus Marcis argenti . quas me fateor integraliter recepisse sine dampno . Bona autem omnia supra dicta utriusque emptionis optuli super summum altare PORTENSIS ecclesie et contradidi et appropriavi cum omni iure . dominio . prouentu . et utilitate . eidem ecclesie perpetuo possidenda . Ad huius rei testimonium, presentem litteram, sigillo meo, et sigillo amicorum meorum, DE BUNOWE, sigillari feci, ut ex hoc sit uiuax memoria et perhennis . Data KANBURHC Anno domini . M. CC. LXXI. pridie Kalendas Augusti . Indictione, XIII. Huius rei testes sunt . compositores amabiles supra dicti . FRIDERICUS, DE MUCHELE . PETRUS, DE NITSHITZ . OTTO, DE LUCHOWE . et frater ipsius HEINRICUS . THEODERICUS BATHSEN . HEINRICUS CURTHEFRUNT . Milites . ALBERTUS, DE RODE . HEINRICUS, DE HERINGIN . et ALBERTUS, DE SCUDIZC . castellani in RUTHLEIBSBERCH . WOLFERUS DE HIBERA . BERTOLDUS, DE HESILLERE . et frater suus, EKEHARDUS . GELFRADUS, DE LUCHOWE . Milites . HUGO, DE SCIDINCHEN . Castellani in HESILLERE . et alii quamplures . Preterea fratres Portenses . Dominus REINHARDUS abbas . ALBERO quondam abbas . HEINRICUS, DE BREN . EMUNDUS cellerarius . LUDEWICUS cantor . THEODERICUS notarius abbatis Monachi, WERNHERUS . GOTHEFRIDUS . FRIDERICUS conuersi.

In membrana. — Pependunt duo sigilla, sed nunc desiderantur. — Cfr. Ludewig l. l. p. 236. No. XXXIV. — Bertuch, chron. Port. p. 75. [Gruthene]. —

## XIV.

1282.

Christani Episcopi Sambiensis Indulgentiae pro Monasterio Pygaviensi.

CRISTANUS Dei gratia SAMBIENSIS episcopus omnibus christi fidelibus presens scriptum intuentibus salutem in eo qui est omnium vera salus . Licet is de cuius munere veni

ut sibi digne ac laudabiliter a suis fidelibus seruiatur de habundancia pietatis sue que merita supplicum excedit et vota beneficientibus multo maiora retribuat quam valeant promereri, volentes tamen populum domino reddere acceptabilem, christi fideles ad complacendum ei quibusdam illicitis muneribus indulgentiis scilicet et remissionibus inuitamus ut exinde reddantur diuine gratie apciores . Cupientes igitur ut MONASTERIUM SANCTI JACOBI APOSTOLI in PYGAUIA Merseburgensis dyocesis ad romanam ecclesiam nullo medio pertinentis ordinis sancti benedicti congruis honoribus frequentetur, omnibus christi fidelibus vere penitentibus et confessis qui ad idem monasterium in festiuitate Jacobi apostoli et in dedicatione ipsius monasterii singulis annis causa deuocionis accesserint, vel qui ad ipsum monasterium manum porrexerint adiutricem quadraginta dies de iniuncta sibi penitencia misericorditer relaxamus . Datum in OLDESLEIBIN . Anno domini . M. CC. LXXXII. XIIIj. Kal. Augusti . Anno Pontificatus nostri . Vj.

In membrana. — Sigillum dimidia parte consumtum, sistit Praesulem benedictentem, sinistra tenentem pedum. Epigr. del. — Cfr. Schoettgen, l. l. p. 34. —

## XV.

1288.

Fridericus, marchio de Landesberg, donat ecclesiae in Langendorff mansum in pago Bolin.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Amen. FRIDERICUS dei gratia MARCHIO DE LANDESBURG omnibus in perpetuum. Multitudo tractatum uarietas temporum sic humanam infirmat memoriam ut plerumque ea que geruntur in tempore in obliuionis cadent materiam nisi scripturarum testimonio et subscriptione testium fuerint stabilita. Nouerint igitur tam presentis quam futuri temporis successores quod nos unam Mansum situm in pago BOLIN soluentem annuatim viginti et sex Modios quem dominus WIKNANDUS miles de SCHOENOWE a nobis iusto tytulo tenuit feodali quemque Dominus JOHANNES sacerdos plebanus in KOSELWIZ nec non Soror KENIGUNDIS eius famula ob salutem et remedium animarum suarum ab eodem Domino WIKNANDO pro suis compararunt denariis ad ecclesiam in LANGENDORF pertinendum . post liberam Resignationem ipsius Domini WIKNANDI nobis factam precibus suis fauorabiliter inclinati Dicte ecclesie siue Conuentui dominarum in LANGENDORF dedimus et transulimus in eandem ecclesiam tytulo proprietatis perpetuo possidendum cum omni iure et utilitate seu prouentu qui exinde prouenit vel prouenire poterit in futuro . Nichil iuris nobis et heredibus nostris in eodem Manso ab hac hora in antea reseruantes. Renunciantes nichilominus omni actioni nobis competenti et competituri omni exceptioni tam iuris quam facti omni consuetudini tam generali quam speciali omni auxilio iuris per quod dicta Donatio vel translatio per nos facta de iure vel de facto poterit impugnari. Fructus quoque predicti Mansi ac omnis census qui exinde prouenit ad eisdem pertinebit uite tem-

poribus eorumdem. Post mortem vero ipsorum Idem Mansus ad ecclesiam predictam siue conuentum in LANGENDORF redibit integraliter prout in precedentibus plenius est expressum. Predicti siquidem Dominus JOHANNES et soror KUNIGUNDIS de Manso eodem statuerunt et ordinauerunt ut eorum anniversarius cum tribus fertonibus in predicta Ecclesia Langendorf annis singulis sollempniter peragatur videlicet in anniversario Eiusdem Domini JOHANNIS cum dimidia Marca et similiter in anniversario Sororis dicte KUNIGUNDIS cum fertonem Sanctimonialibus Ecclesie preste pro solatio et recreatione earundem corporis seruicium faciendo. Et autem hec nosira liberalis ac voluntaria Donatio vel translatio sepe dicti Mansi fiti in pago Bolin Robur obtineat perpetue firmitatis presentem Litteram Desuper confectam prelibate Ecclesie siue conuentui in Langendorf in euidentem predictorum omnium argumentum dari iussimus nostri Sigilli Munimine Roboratum. Actum et Datum WIZENVELS coram Testibus infra scriptis HEINRICO CONRADO et ALBERTO fratribus dictis KNOT HEINRICO de SLATERACH et HEINRICO de KYRCHDORF Militibus. HEINRICO de ZVEIME et LUDWICO de WIRCHUSIN nostris Notariis et aliis quampluribus fide dignis Anno Domini M.CC.LXXXVIII Indictione sexta decima. a)

In membrana. — Fila serica rubri et viridis coloris pendent, sigillum desideratur.

a) Indictionis numerus a. 1288. est I. et indictiones ad XV. tantum numerari nesciuit Notarius. —

## XVI.

1297.

Brunonis episcopi Nuenburgensis donatio 1½ mansi in Stontsh, monast. Pygav. facta.

In nomine domini amen. BRUNO dei gratia. Nuenburgensis Episcopus omnibus in perpetuum. Cum hominum labilis sit memoria, ne ea que rite fiunt ab eisdem in oblivionem deuant, perhennari solent obsequio litterarum. Ea propter ad notitiam tam presentium quam futurorum cupimus peruenire. Quod cum honorabilis dominus CONRADUS Abbas Monasterii PYGAUENSIS, pro viginti marcis et una, mansum et dimidium sitos in STONTSH. Soluentes annis singulis, triginta solidos Monete Pygauenfis. Et quadruplicis annone, duodecim modios pygauienses erga ALBERTUM dictum ANTICHRISTUM ciuem in pygaui, emississet iusto emptionis et uenditionis titulo interueniente. qui mansus et dimidius iure proprietatis ad nos et ad nostram pertinet ecclesiam post uoluntariam resignationem dicti ALBERTI suorumque heredum, factam ad manus THEODERICI et HEINRICI fratrum DE PUBSH, a quibus in feodo tenuerunt, et post uoluntariam resignationem eorumdem fratrum. et GERDRUDIS matris eorumdem factam ad manus dominorum HERMANNI et HENRICI BURGRAUIORUM DE NOVO CASTRO a quibus tenebant iure simili dicti fratres et deinde post resignationem eorumdem burgrauiorum ad manus nostras factam. qui eodem iure predictum mansum et dimidium a

nobis tenebant. et a nostra ecclesia supradicta. Nos ob reuerentiam dei et honorem beati Jacobi apostoli, ad deuotam quoque instantiam predicti domini abbatis iam dictum mansum et dimidium libere nobis vacantem propter uoluntarias resignationes supradictas, cum omni iure et uilitate que inde proveniunt vel in futurum provenire poterunt, et aliis omnibus suis pertinentiis predicto domino abbati et suo Monasterio Pygauiensi in proprium damus et tradimus donatione legitima. de totius nostri Capituli unanimi consensu perpetuo possidendum. Et igitur hec nostra donatio robur contineat perpetue firmitatis, presentem litteram super eo conscriptam, dari iussimus nostri sigilli robore communitam. Nos quoque BRUNO Dei gratia prepositus. CUNEMUNDUS Decanus. Totumque dicte Nuenburgensis ecclesie Capitulum. ad exprimendum consensum nostrum premisse donationi liberaliter accessisse. Sigillum nostre ecclesie presentibus similiter duximus apponendum. Acta sunt hec presentibus testibus infra scriptis. Domino CRISTANO Abbate Monasterii SANCTI GEORII in NUENBURG. Domino FRIDERICO Abbate PUZAUENSIS. Domino HERMANNO et Domino HEINRICO. fratribus BURGRAUIIS DE NOVO CASTRO. Domino GEBEHARDO. Domino OTTONE de KOLDITZ. et Domino WALTHERO Canonicis Cycensibus. Domino HERMANNO de WILDENBORNE. Domino TICEMANNO de BUCKWITZ et Domino JOHANNI de HANNUELT militibus. Domino VLTRICO Plebano sancti Laurentii in pygaui. et Domino PETRO Plebano in PROUIN, THEODERICO et HEINRICO DE PUBSH laicis et aliis quam pluribus fide dignis. — Datum Anno Domini. M.CC.XC.VII. VIII. Idus Septembris. Indictione X. anno pontificatus nostri XIII.

In membrana. — App. sigilla episcopi et capituli, quae et aere expressa exstant apud Ludewig I.I. p. 244. (no. XXXIX.). — Cfr. Glafey, Dec. Sig., c. V. sect. III. §. 9. et tab. XI, 41. — Schoettgen, vita Wipr. cod. prob. no. XIV.

## XVII.

1300.

Ecclesia in BEXERVLCHE — [MEIERVELT] — Bonifacii VIII. nomine quadraginta dies indulgentiarum accipit. —

Vniuersis sancte matris Ecclesie filiis ad quos presentes littere peruenierint Nos miseratione diuina RANUTIUS CALLARITANUS. ADMULFUS CONSANUS (sic) Archiepiscopi, MANFREDUS SANCTI MARCI, NICOLAUS TORTIBULENSIS, ANTONIUS CENADIENSIS episcopus. salutem in domino sempiternam. Splendor paterne glorie qui sua mundum illuminat, in effabili claritate pia uota fidelium de clementissima ipsius maiestate sperantium nunc precipue benigno favore prosequitur cum deuota ipsorum humilitas sanctorum meritis et precibus adiuuatur. Cupientes igitur ut Ecclesia sanctorum Petri et Pauli in BEXERVLCHE — [MEIERVELT] — Nuebhorgensis dyoc. congruis honoribus frequentetur et a christi fidelibus iugiter neneretur. Omnibus uere penitentibus et confessis qui ad dictam Ecclesiam in singulis festiuitatibus seu diebus subscriptis, videlicet Natiuitatis domini nostri ihesu christi. Resurrectionis. Ascensionis et



*Pentecostes . in quatuor festiuitatibus beate Marie . scilicet . Natiuitatis . Purificationis . Annuntiationes et Assumptionis . In festo beatorum Petri et Pauli , sanctorum Iohannis baptiste et Euangeliste , sancti michaelis archangeli sancte Marie Magdalene , sanctorum Nicolai , Martini . Georgii , Gregorii et Augustini , sanctarumque Margarete , Agnetis , Lucie , et Katerine virginum , et Omnium sanctorum , et Dedicacionis ipsius Ecclesie , ac per ipsarum festiuitatum Octauas , Causa deuotionis et spiritu humilitatis acceperint , seu qui ad fabricam luminaria uestimenta ornamenta libros , seu aliqua alia ipsi Ecclesie necessaria manus porrexerint , adiutrices , seu quicunque facultatum suarum legauerint , donauerint , miserint , seu etiam procurauerint Ecclesie prebante . Nec non qui p<sup>bm</sup> (sic) ipsius Ecclesie cum christi infirmos uisitantes associauerint . Nos de omnipotentis dei misericordia dulcissimeque Marie gracia et beatorum Petri et Pauli apostolorum meritis et auctoritate confisi , Quilibet nostrum xl. dies de iniunctis sibi penitentis Dum modo dyrecta uoluntas ad id acceperit et consensus misericorditer in domino relaxamus . In cuius rei testimonium presens scriptum sigillorum nostrorum munimine duximus roborandum . Datum ROME Anno domini . M. CCC. Pontificatus domini BONIFACII pape VIII. Anno VI. a)*

Nos Bruno dei gratia Nuenburgensis Episcopus quia premiffis assensimus sigillum nostrum presentibus duximus apponendum , Omnibus uere penitentibus et confessis Quadragesima dies de iniunctis sibi penitentis misericorditer in domino similiter relaxantes . Datum anno domini M. CCC. Primo . Pridie Non . Maij . Pontificatus nostri anno XVj. —

In membrana. — Pependunt VI sigilla. —

a) Bonifacius VIII. (Benedictus Caietan) electus est d. XXIV. Decbr. 1294.

## XVIII.

1301.

Rudolphus, dux Saxonie, confirmat donationem III. marcarum ex villis Cozwie et Lubin ecclesie Pretin. factam. —

In nomine domini amen . Nos ROLOFUS dei gratia Saxonie . Angarie . Westfalie . Dux . Comes in Bren . Recognoscimus tenore presencium publice protestantes . quod principaliter moti diuine retributionis intuitu ac deinceps sinceris et deuotis precibus BERNERI Cuius nostri in PRETIN humiliter inclinati pro nostra nostrorumque progenitorum salute . ac remedio animarum proprietatem trium Marcarum ab omni seruitute liberam parrochie seu Ecclesie in PRETIN contulimus liberaliter et perpetuo possidendam . et in hiis scriptis conferimus et donamus . cedentes omni iuri quod nobis aut nostris successoribus in predictis tribus Marcis singulis annis plebano qui pro tempore fuerit . exsoluendis p<sup>unc</sup> aut in futuro posset competere quouis modo . Soluentur autem annuatim predictae tres Marce de tribus mansis sitis in campis villarum COZWIE et LUBIN ibidem incolis bene notis . Et quia ex donatione predictae proprietatis condicio prefate Ecclesie meliorata existit . Idcirco debet et merito diuinum ibidem seruitium

auumentari . Quam ob rem plebanus sepedicte Ecclesie singulis diebus de mane unam Missam in honore omnipotentis dei . eiusque matris Marie ac omnium Sanctorum faciet . pro salute animarum BERNERI predicti et MARGARETE uxoris sue qui predictam donacionem fieri procurauit . perpetuo decantari . Et quia Sigillum adhuc non habemus nostri domini seu Ducatus . Idcirco Sigillo inclite domine AGNETIS . matris nostre uti sumus in euidentiam huius facti . Testes autem predictae nostre donacionis sunt . Magr. EK-HARDUS plebanus in Pretin . dominus MARTINUS Cappellanus noster . HERMANNUS Notarius noster . clerici . dominus CONRADUS DE GLOBK . dominus CONRADUS DE BISEN . dominus THEODERICUS DE BREN milites . et alii quam plures fide digni . Datum et actum in PRETIN Anno domini M. CCC primo in crastino Sancti Lamberti Episcopi.

In membrana. — App. sigillum Agnetis, Ducissae Sax., Angar., Westph., et comitissae de Bren. — Cfr. Ludewig l. I. Tom. I. p. 241. et 244. — Fr. Zollmann, histor. Untersuchung des Sächs. ges. Haupt-Wappens. No. 10. (de ao. 1297). p. 28. —

## XIX.

1304.

Consensus Rudolphi, Heinrici et Gerhardi de Trehere in venditionem quatuor mansorum et dimidii in villa Bennendorf, Monasterio Portensi exhibitus.

Nos . RUDOLFUS . HEINRICUS . GERHARDUS . Fratres Marscalci dicti de TREHERE Recognoscimus lucide protestantes omnibus hanc litteram inspecturis , quod Patruales nostri . HEINRICUS . GERHARDUS . THEODERICUS . dicti DE GOZZERSTETE . Venerabili Domino . THEODERICO . Ab-bati et suo Conuentui in PORTA . quatuor Mansos et Dimidium sitos in Pago VILLE BENNENDORF cum omni iure et suis pertinentiis rite ac racionabiliter vendiderunt , Super qua vendicione facienda nos requisiti nostrum consensum et assensum addere decreuimus benigna ac libera uoluntate . Ad huius igitur vendicionis et empcionis pactum euidentius ostendendum in perpetuum ac a nullo hominum deinceps infrigendum presentem paginam scribi fecimus et nostris sigillis communiter predictae PORTENSI ECCLESIE dignum duximus exhiberi . Datum et actum Anno . Domini . M. CCC. IIIj. In Capite Jeiunii . . Ego quoque GERHARDUS qui proprio sigillo careo sub sigillis predictorum Fratrum meorum meam exprimo uoluntatem.

In membrana. — Pendent sigilla Rudolphi et Heinrici de Trebra, forma triangulari. — Cfr. Ludewig l. I. Tom. II. p. 252. No. XLVII. — ubi leg. Marese, de Bebere. De sigillo cf. E. P. Lepsius, die Ruinen der Rudelsburg. etc. Tab. IV. 5. — Bertuch, chron. Port., ed. Schamellii p. 78. (Lib. I. c. III.) —

## XX.

1305.

Statutum Conradi abbatis Pygaviensis de missa dicenda ad altare Sancti Georgii.

*In nomine Domini Amen . Nos CUNRADUS Dei gratia Abbas . HEYDINRICUS prior . Totusque Conuentus Monasterii PYGAUIENSIS . Ad honorem dei omnipotentis . et profectum fidelium animarum . de communi voluntate . beneplacito et assensu . statuimus et ordinamus . ut quilibet monasterii nostri monachus . in ordine vicis sue . in ecclesia nostra videlicet sancti Jacobi . vnam missam cottidie . vel singulis diebus per annos singulos debeat perpetuo celebrare . nec licere debet alicui se subtrahere . ab officio dicte misse . Quam missam pro remedio anime domini . TUTORIS militis . nec non domine JUTTE coniugis sue dilecte felicitis memorie . in altari sancti Georgii martiris . statuimus nichilominus cum deuotione debita celebrari . Qui uidelicet TUTO predictus donauit monasterio nostro predicto . quatuor mansos et dimidium sitos in . WIRBIN . solucentes singulis . septem marcas argenti . pro suorum remedio peccatorum . nosiroque Conuentui . dictas septem marcas specialiter deputauit . ut conuentus noster predictus competenter et absque penuria . valeat sustentari . Pro quibus septem marcis . recipi debent sex talenta denariorum usualium . de ortis ultra pontem lapideum . prope ciuitatem nostram predictam sitis . de quibus ortis census beati Martini soluitur tria talenta et septem solidi . de alodio nostro antiquo tria talenta . minus quinque solidis recipi debent nomine pensionis . Que sex talenta ad mensam fratrum nostri conuentus . debent specialiter pertinere . nosiroque monasterii cantor qui pro tempore fuerit . dicta talenta annis singulis colligere et recipere tenebitur . et fratrum nostri conuentus predicti usibus ut dictis fratribus uilius uidebitur applicabit . Anniversarius quoque domini TUTORIS predicti . nec non uxoris sue JUTTE maioribus vigiliis et missa sollempni . cum compulsionem signorum a nostris fratribus seu conuentu . fideliter ac deuote tenebitur obseruari . Predictas autem septem marcas argenti in WIRBIN . abbas nostri monasterii . qui pro tempore fuerit recipere tenebitur . in utilitatem nostri monasterii conuertendas . Vt autem predicta missa . nullatenus ab aliquo negligatur . de ipsa dicenda seu celebranda perpetuo in nostra ecclesia predicta . et in altari predicto . cottidie vel singulis diebus per annos singulos . singulariter omnes corporale praestituimus iuramentum . Addicimus insuper statuto nostro predicto . ut nullus monasterii nostri predicti monachus . debet habere de cetero . stallum in choro et locum uel uocem in Capitulo nostro . nisi prius de dicenda seu celebranda dicta missa in ordine vicis sue tactis sacrosanctis euangelis presiterit corporaliter iuramentum . Predictum quoque statutum nostrum . ut robur obtineat perpetuum . sigillorum nostrorum munimine duximus roborandum . Actum et datum PYGAUIE . Anno domini M.CCC.V. IIj. Idus Junii . Indictione IIj.*

In membrana. — Pendent duo sigilla e filis rubris sericis, abbatibus oblongum, conuentus rotundum. — Cfr. Ludewig, R. M. p. 262. No. L. mendose sub ao. 1308. — Schoettgen, vita Wipr. p. 38. cod. prob. —

## XXI.

1311.

Fridericus, Thuring. Lantgr. etc., monasterio Pygav. redditus 2 marcarum in villa Storkewitz tradit. —

*In nomine domini Amen . Nos FREDERICUS dei gratia Thuringie Lantgrauus . Misnensis et Orientalis Marchio omnibus ad perpetuam rei noticiam . Ne rerum Pie gestarum memoria pereat . perhennari solet obsequio literarum . Ea propter ad noticiam tam presencium quam futurorum cupinus pervenire . quod cum ALBERTUS . HENRICUS . BARTHOLOMEUS . et ALBERTUS . fratres dicti de DROSCHWICZ . duarum Marcarum redditus . sitos in Pago ville STORKEWICZ . quos a nobis in feudo tenuerunt . ad manus nostras voluntarie resignarent . nos ob reue[re]ntiam dei . et beati Jacobi apostoli . nec non ad deuotam instanciam fratrum predictorum . venerabilibus in christo . Abbati suoque Conuentui Monasterii Pygaviensis . dictos redditus iure proprietatis . dedimus et tradidimus perpetuo possidendos . Et ne Huiusmodi nostre donacionis gracia . ausibus detractiuis . aut detractorum moribus . aliquo modo valeat obfiscari . presentem paginam sub attestacione testium infra scriptorum . nostri sigilli typario communitam . abbati suoque Conuentui prenotatis . perpetua contulimus pro cautela . Huius nostre donacionis testes sunt . fideles nostri . dominus OTTO DE BERGOWE . ALBERTUS KNUT . HENRICUS DE CRISSOWE . THEODERICUS DE CREMOWE milites . FRIDERICUS DE WINECKE . et plures alii fide digni . Actum et datum Pygaui Anno domini Millefimo Trecentesimo undecimo . Pridie Kalendas Julij . Indictione nona .*

In membrana. — Sigillum pendet fere detritum. — Cfr. Ludewig l. l. Tom. II. p. 264. LI. et tab. adl. — Schoettgen, vita Wipr. cod. prob. No. XVI. —

## XXII.

1323.

Statutum abbatis et conuentus monasterii Pygaviensis de prae-benda a Conrado . magistro pistorum . et Hermanno . molen-dinario . percipienda .

*In nomine domini amen . Nichil firum aut stabile tenetur . nisi scripture probabili testimonio roboretur . Inde est quod nos ALBERTUS dei gratia abbas . Al prior Totusque conuentus Monasterii pygaviensis recognoscimus et tenore presentium protestamur . Quod cum comparassemus bona in PRIZTAULWIG . CONRADUS magister pistorum et HERMANNUS molendinarius noster dictus SCHUNENMEISTER . addiderunt XL marcas . pro duobus mansis eorundem bonorum IIIj marcis inde recipiendis in festo beati Martini episcopi annuatim . et contendis ad tempora vite sue . Post decessum vero eorum ad anniversarium cuiuslibet deseruiet una marca . dimidia uero marca de quolibet ad structuram monasterii conuertetur . et abbati de quolibet dimidia cedet marca . Insuper pro fidei seruitio eorundem . et pro prae-benda eis prius data uolumus ut comedant et bibant pre-bendam suam sicut nostris dominis ministratur . ubicunque*



uoluerint, vel in sibi officiis deputatis, vestes suas recipiant tempore quo recipiunt fratres nostri, videlicet in pascha duas ocreas quibus eorum, et in festo omnium sanctorum similiter duas, cum lanceis caligis atque soccis, In festo uero beati Jacobi duas camisas et femoralia simili modo duo, Tunicas uero unius coloris recipiant in pascha cum famulis nostris, et in festo beati archangeli Michaelis, Item. Cum anniuersarius CONRADI agitur, anniuersarius patris sui GOTFRIDI et matris eius BERCHTE similiter peragetur, Cum uero anniuersarius HERMANNI agitur, anniuersarius sui patris TH, et matris eius IRMENGARDIS pariter peragetur, Ne autem hec statuta nostra in obliuionem deueniant, sigillorum nostrorum appensione hanc paginam fecimus roborari, Testes omnium horum sunt Al Prior, JOHANNES TUCHIRN, HENRICUS de MUTSCHOWE, HENRICUS de CYCE, ACHILLES, H. DIUITIS, GOTSALCUS, HENRICUS prepositus in SCOLEN, VLERICUS cappellanus, SYMON, JOHANNES cantus. HARTMODUS, AL de GLINE, JOHANNES prepositus s. ot, PETRUS de ORLAMUNDE, JOHANNES porzko, JOHANNES de NUENBURG, TYLMANNUS, HENRICUS de SALUEL, HENRICUS ECKE, et omnes fratres conuentus nostri. Datum Anno domini M CCC XXIIj Indictione Vj. Epacta XII. Concurr. V.

In membrana. — Sigillum abbatis abreptum, conuentus uero saluum pendet. — Cfr. Ludewig I. I. Tom. II. p. 267. No. LV. et dipl. de ao. 1305. — Schoettgen, vita Wipr. p. 41. cod. prob. —

## XXIII.

1337.

..... Episcopus ecclesie Pragensis publicat Benedicti, Papae XII., confirmationem donationis sedecim marcarum diaconi ejusdam ecclesie Prag., et sacristani, dicti Lupi de Praga, dictae ecclesie factam. — [Avinion. X. Kl. Jan. pontif. anno primo.] — a)

„Actum et datum Prage Anno domini Millefimo Trecentesimo septimo III. Kln. Decembris pontificatus nostri Anno Tricesimo sexto.“ —

Fragmentum copiae Saec. XIV. — In membrana. —

a) Benedictus XII. [Jacobus Fournier] electus est d. XX. m. Decembr. 1334. —

## XXIV.

1347.

Nomine Clementis VI. dantur indulgentiae XL. dierum pro ecclesia S. Michaelis in Crossen, Numburg. Dioc. —

..... maiestate sperantium in se tunc benignus..... Ecclesia fundata in honore Beati Michaelis in Crossen N..... uis honoribus frequentetur et a xpi fidelibus iugiter ueretur Omnibus uere penitentibus et confessis qui ..... suorum patronorum.. et in dedicatione eiusdem ac in aliis festis infra scriptis uidelicet Natalis domini Circumcisionis Epiphanie pasche Pasche Ascensionis Pen-

tecossies Corporis xpi Inuencionis et exaltacionis sancte Crucis In omnibus festis Beate Marie uirginis Sanctorum Johannis Baptiste et Euangeliste Beatorum Petri et Pauli ac omnium Apostolorum et euangelistarum. Sanctorumque stephani Laurencij Martini Nicolai Gregorii Augustini Ambrosii Ieronimi Benedicti. Sanctarum Marie Magdalene Katarine Margarete Cecilie lucie Agathe Agnetis Anne et Marthe. In comemoracione omnium Sanctorum et animarum et per octauas dictarum festiuitatum octauas habencium. singulisque diebus dominicis et sabbatis causa deuocionis oracionis aut peregrinacionis acceperint. Seu qui Missis predicacionibus Matutinis uesperis aut aliis diuinis officiis ibidem interfuerint. Aut corpus xpi uel oleum sacrum cum infirmis portentur secuti fuerint. Seu qui in scrotina pulfacione campanae secundum modum curie Romane genibus flexis ter Ave Maria dixerint. Nec non qui ad fabricam luminaria ornamenta aut queuis alia dicte Ecclesie necessaria manus porrexerint adiutrices. vel qui in eorum testamentis aut extra aurum argentum uestimentum. librum calicem aut aliquid aliud caritatum subsidium dicte Ecclesie. donauerint legauerint aut procurauerint. aut qui pro salubri statu presencium Inpetratoris dum uixerit et eius anima cum ab hac luce migrauerit et animabus omnium fidelium defunctorum pie deum exorauerint uel per alios exorari fecerint. Quocienscunque quodcumque et ubicunque premissa uel aliquid premissorum deuote fecerint de omnipotentis dei misericordia et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi singuli nostrum Quadragesima dies indulgentiarum de iniunctis eis penitentiis misericorditer in domino relaxamus. Dummodo dioecesi uoluntas ad id acceperit et consensus. In cuius rei testimonium presentes litteras sigillorum nostrorum iussimus appensione muniri. Datum Auinion. die Tercia. Mensis Januarii. Anno domini Millefimo. CCC. XLVII. Et pontificatus domini Clementis pape VI. Anno Quinto. a)

Et nos WYTHEGO dei gratia Episcopus Ecclesie Numburgensis, Premissam indulgentiam in quantum nobis a Jure permittitur approbamus et in dei Nomine confirmamus. Et similiter omnibus uere penitentibus et confessis qui aliquid premissorum deuote adimpleuerint de omnipotentis dei Misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi Quadragesima dies indulgentiarum de iniunctis eis penitentiis misericorditer in domino relaxamus. Datum Cyce Anno domini M. CCC. XLVII. feria quarta infra Octauas Pentecossies. —

In membrana. — Aderant VII. sigilla. — Litera initialis, de qua pars adhuc restat, variis coloribus depicta est. —

a) Clemens VI. (Petrus Rogerius) electus est d. VII. m. Maii 1342. —

## XXV.

1365.

Sententia definitiva super supremo dominio oppidi Pegauensis.

In nomine domini amen. Dudum sanctissimus in christo pater ac dominus noster dominus VRBANUS diuina



providentia papa Quintus, Pontificatus sui anno primo ad instantiam Venerabilis patris domini GOTSCHALCI Abbatis et Conuentus Monasterii Pigauiensis ordinis sancti Benedicti Merseburgensis diocesis ad sedem apostolicam ut dicitur nullo medio pertinentis Cum ipsi Abbas et Conuentus quibus de consuetudine approbata hoc competeat servatis seruandis propter Iniurias et Violencias manifestas, et notorias ipsis et eorum Monasterio per . . Proconsulem . . Consules . . Scabinos Opidanos et vniuersitatem Opidi Pigauiensis illatas Contra eosdem . . Proconsulem . . Consules . . Scabinos Opidanos vniuersitatem et eorum in hac parte complices et eorum occasione inceperant cessare et cessabant a diuinis ac Cessacionem diuinorum in dicto opido posuerunt, parsque dictorum . . Abbatis et Conuentus ad proseguendam causam cessacionis predictae ad sedem apostolicam se prouocauerat, causam ipsam nec non causas violenciarum dampnorum et interesse ex predictis causis cessacionis dependentes, et emergentes, ac negotii principalis Venerabili et Circumspecto viro Domino PETRO DE SORCENACO Legum doctore decano ecclesie sancti Felicii Tholosanenensis diocesis Cappellano suo et palatii apostolici causarum Auditori audiendas decidendas et sine debito terminandas commisit Cum emergentibus incidentibus dependentibus et connexis Cuius quidem Commissionis vigore Idem Dominus PETRUS Auditor in causa et causis huiusmodi debite procedens Ad instantiam MAGISTRI LAMBERTI DE ORSOY in Romana Curia et dictorum Dominorum Abbatis et Conuentus predicti Monasterii Procuratoris coram nobis in Iudicio comparentis et de mandato siue procuratorio suo pro dictis . . Abbate et Conuentu eidem domino PETRO Auditori fidem legitime facientis supradictos . . Proconsulem . . Consules . . Scabinos Opidanos et Vniuersitatem dicti opidi Pigauiensis et eorum procuratores si qui essent in Romanam Curiam pro eisdem ad dicendum et opponendum quidquid dicere seu opponere vellent verbotenus aut in scriptis contra eandem Commissionem dicto domino Auditori factam in audiencia publica literarum dicti Domini pape citari mandauit et fecit ad certum terminum competentem In quo comparens in Iudicio coram eodem Domino PETRO Auditore Magister LAMBERTUS DE ORSOY procurator predictus dictorum . . Proconsulis Consulum Scabinorum opidanorum et vniuersitatis citatorum et non comparencium contumaciam accusauit ipsosque petiit contumaces reputari Et dictus Dominus PETRUS Auditor prefatos . . Proconsulem . . Consules . . Scabinos . . Opidanos et Vniuersitatem non comparentes debite tamen expectatos reputans quoad actum huiusmodi prout erant merito contumaces ipsos et eorum quemlibet ad procedendum et procedi uidendum in causa seu causis huiusmodi prout esset rationis primo, et secundo simpliciter, ac tercio peremptorie et eciam quarto peremptorie exhabundanti ad maliciam conuincendam in prefata Audiencia citari mandauit et fecit ad certos terminos eciam peremptorie successue cum dierum competentibus intervallis In quorum Citationum singulis terminis huiusmodi Comparente in Iudicio coram eodem domino PETRO Auditore Magistro LAMBERTO DE ORSOY procuratore predicto dictorumque . . Proconsulis . . Consulum . . Scabinorum Opidanorum et Vniuersitatis citatorum et non comparencium contumaciam accu-

sante, et in eorum contumaciam ad probandam causam et causas huiusmodi fore ad predictam Curiam legitime deuolutas ac tractandas et finiendas in eadem Nonnullas Literas auctenticas Instrumenta publica aliaque Jura et munimenta exhibente, dictus vero dominus PETRUS Auditor predictos Citatos non comparentes debite tamen expectatos in singulis terminis huiusmodi reputans quo ad dictos actus merito contumaces Ipsos eosdem prefato Magistro LAMBERTO procuratore instante ad dicendum et opponendum quidquid dicere seu opponere uellent verbaliter aut in scriptis contra huiusmodi producta in prefata Audiencia citari mandauit et fecit ad certum peremptorium terminum competentem In quo prefatus magister LAMBERTUS procurator coram dicto domino PETRO Auditore in Iudicio comparens dictorum . . Proconsulis . . Consulum . . Scabinorum opidanorum et Vniuersitatis Citatorum non comparentium contumaciam accusauit ipsosque petiit per dictum dominum PETRUM Auditorem contumaces reputari Et dictus dominus Auditor reputans citatos predictos non comparentes debite tamen expectatos quo ad actum huiusmodi prout erant merito contumaces eosdem . . Proconsulem . . Consules . . Scabinos opidanos et vniuersitatem prefato magistro LAMBERTO procuratore instante ad videndum et audiendum pronunciari, causam et causas huiusmodi fore ad Romanam Curiam legitime deuolutas tractandas et finiendas in eadem in Audiencia publica supradicta citari mandauit et fecit ad certum peremptorium terminum competentem In quo quidem termino comparuit in Iudicio coram domino PETRO Auditore predicto magister LAMBERTUS DE ORSOY procurator predictus dictorumque Proconsulis . . Consulum et aliorum citatorum non comparencium contumaciam accusauit Idemque Dominus PETRUS Auditor reputans eosdem citatos non comparentes licet usque ad horam debitam expectatos quo ad dictum actum contumaces Ipsos omnes et singulos ad dandum et recipiendum libellum seu petitionem summariam in causa huiusmodi in dicta Audiencia citari mandauit et fecit ad certum consuetum et peremptorium terminum competentem Similem terminum ad diem et actum predictos prefato magistro LAMBERTO procuratori nichilominus statuendo, In quo comparens in iudicio coram eodem domino Auditore magister LAMBERTUS procurator predictus dictorum . . Proconsulis . . Consulum et aliorum citatorum non comparencium contumaciam accusauit ipsosque petiit per dictum dominum Auditorem contumaces reputari et in eorum contumaciam quandam libellum seu petitionem summariam in causa huiusmodi pro parte sua exhibuit sub hac forma Coram Vobis Venerabili Viro Domino PETRO DE SORCENACO Legum Doctore domini nostri pape Cappellano et ipsius sacri palatii causarum et cause ac precibus infra scriptis ab eodem domino nostro papa Auditore specialiter deputato proponit procurator et nomine procuratorio Venerabilium et Religiosorum Virorum dominorum GOTSCHALCI Abbatis et Conuentus Monasterii Pigauiensis ordinis sancti Benedicti Merseburgensis diocesis ad sedem apostolicam nullo medio pertinentis Et dicit quod licet ipse Abbas et sui predecessores fuissent a tanto tempore et per tantum tempus de cujus contrario memoria hominum non existit eciam de consuetudine prescripta et inconcussa obseruata in pacifica pos-

sessione vel quasi omnium Jurium et Jurisdictionum tam quo ad legem Jurisdictionis quam Diocesanam ac meri et mixti Imperii exercendi in opido Pigauienti et eius suburbii quo ad clerum et quo ad populum Ecclesieque et Monasterium huiusmodi ab omni et omnimoda Jurisdictione et Potestate tam Principum et Dominorum temporalium quam etiam spiritualium aliorum etiam quo ad utramque Legem predicti fuerunt et sunt totaliter exempti et dicto domino . . . Abbati qui fuit et est pro tempore solum et in solidum subditi et subiecti Tamen Nuper NICOLAUS JESNICZ Proconsul . NICOLAUS ROCCOY . HENRICUS STENGIL . HENRICUS SCHIDICZ . OTTO LYNDENOV . MATHIAS LYNDENOV . JOHANNES LYNDENOV . NICOLAUS MULICH . JOHANNES BERGOY . JOHANNES FLEGELHENZE . HENRICUS GRYMIS . NICOLAUS KULE . PRZOLDUS LOSEN . NICOLAUS SLENHAIN . JOHANNES COCZKO . HERMANNUS GRUMME . JOHANNES LEYCZMAN . CONRADUS PELLIFEX . LAURENCIUS SLENETEIG . CONRADUS GECZEWICZ . PETRUS DUBEN . HENRICUS LUCZYN . NICOLAUS GREBUWICZ . HENCZEL KOYNER, et HERMANNUS SLENHAIN Consules Scabini Opidani et Vniuersitas dicti opidi supremum dominium ac Juramentum fidelitatis consuetum per eos dicto Abbati qui fuit et est pro tempore prestare et confirmationem . . . Proconsulis et Consulum et Juramenta exinde secuta, et prestari consuecta et sequenda, ac annum censum dicti Opidi et suburbiorum eius ad Abbatem predictum pro tempore existentem spectantes eidem Abbati prestare temere dolose et de facto recusarunt licet legitime interpellati extiterint Ipsumque Abbatem dominio Juramento fidelitatis Confirmatione . . . Proconsulis et Consulum ac Juramento et annuo censu predictis temere, et indebite immemores sue salutis spoliauerunt et spoliari mandauerunt de facto Et spoliacionem huiusmodi eorum nomine factam ratam et gratam habuerunt et se habere dixerunt in dictorum dominorum Abbatibus et Conuentibus iniuriam dampnum preiudicium et grauamen propter que dicti domini Abbas et Conuentus seruatis seruandis iuribus de Cessacione diuinorum loquentibus et quibus hoc tam de priuilegio quam consuetudine compeccit, et competit inceperunt cessare et cessant a diuinis, ac iter infra debitum tempus cum actis, et munitis ad dictam sedem ueniendi arripuerunt causam cessacionis ante dicte proseguendam, et causa cessacionis vobis domino Auditori est commissa Quare petit procurator predictus et procuratorio nomine dictorum dominorum Abbatibus et Conuentibus per vos dominum Auditorem et vestram diffinitiuam sententiam pronunciari decerni et declarari spoliacionem predictam fuisse et esse temerariam illicitam et iniquam, ac de facto temere et inique ac indebite et iniuste attemptatam et quatenus de facto processit reuocandam fore et per vos reuocari Ipsosque . . . Abbatem et Conuentum ad possessionem vel quasi Supremi domini Juramenti fidelitatis Confirmationis . . . Proconsulis et Consulum ac Juramenta exinde secuta et sequenda et annui census predictorum et ad statum suum pristinum reducendos et restituendos ac reintegrandos fore et reduci restitui et reintegrari ac Cessacionem diuinorum predictam debite bene canonice et legitime fuisse et esse positam et seruata Ipsosque . . . Proconsulem . . . Consules Scabinos Opidanos et Vniuersitatem penis in dictis iuribus contentis pro spoliacione preiudiciis dampnis

iniuriis et grauaminibus predictis et interesse predictorum dominorum Abbatibus et Conuentibus maxime propter dictam Cessacionem diuinorum et eius occasione processa prouenientia et prouentura in posterum Et eisdem Abbati et Conuentui applicandum dandum et soluendum et restituendum que omnia et singula danda soluenda et restituenda, ac satisfaciendum predictis Abbati et Conuentui ipsos . . . Proconsulem . . . Consules Scabinos Opidanos et Vniuersitatem prefatam petit et requirit dictus procurator per vos dominum Auditorem et vestram diffinitiuam sententiam condemnari seu incidisse et a iure condemnatos fore declarari et in expensis in huiusmodi causa factis, ac fructibus, et emolumentis ad dominium dicti opidi spectantibus percipitis et qui percipi potuerunt etiam condemnandos fore et condemnari Et alia in et super premissis et quolibet premissorum fieri iusticie complementum Et protestatur de fructibus et emolumentis percipiendis, et expensis faciendis Et premissa ponit et petit dictus procurator tam coniunctim quam diuisim nec non omni uia iure modo et forma quibus melius potest et debet Vestrum officium humiliter implorandum Saluo Jure et addendi etc. Quo quidem Libello sic ut premititur oblato Idem dominus PETRUS Auditor reputans eosdem Citatos non comparentes debite tamen expectatos, quo ad actum huiusmodi prout erant merito contumaces Ipsos ad respondendum dicto Libello et Litem super eo contestandum nec non de calumpnia et ueritate dicenda iurandum et iurari uidentem in predicta Audiencia citari mandauit et fecit ad certum peremptorium terminum competentem instante magistro LAMBERTO procuratore predicto . Pendenteque termino huiusmodi Idem dominus PETRUS Auditor de Coauditorum suorum consilio et assensu causam huiusmodi pronunciauit fore ad Romanam Curiam predictam legitime deuolutam et apud eam tractari et finiri debere de iure, dictoque magistro LAMBERTO Procuratore instante prefatus dominus PETRUS Auditor in causa huiusmodi inhibuit ut est moris ne pendente causa huiusmodi coram eo, altera, partium predictorum contra alteram aliquid in preiudicium litis pendencie et Jurisdictionis sibi attribuite innouare seu attemptare presumeret . Et postmodum idem dominus PETRUS Auditor instante dicto magistro LAMBERTO Procuratore supradictos . . . Proconsulem . . . Consules . . . Scabinos Opidanos et Vniuersitatem ad respondendum Libello predicto et litem super eo contestandum sub excommunicationis pena et deinde ad dicendum causam rationabilem quare dicto libello respondere et litem super eo contestari vel excommunicari non deberent in Audiencia supradicta citari mandauit et fecit ad certos peremptorios successiue terminos cum dierum competentibus interuallis In quarum citacionum singulis terminis huiusmodi Comparens in Iudicio coram eodem domino PETRO Auditore magister LAMBERTUS Procurator predictus dictorum Proconsulis Consulum Scabinorum Opidanorum et Vniuersitatis non comparencium contumaciam accusauit ipsosque et eorum quemlibet peccit contumaces reputari Et eos in scriptis excommunicari Et tunc dictus dominus PETRUS Auditor Supradictos Proconsulem Scabinos et Opidanos citatos et non comparentes sufficienter expectatos reputans quo ad actum huiusmodi prout erant exigente iusticia con-



tumaces ipsos in scriptis excommunicauit Productis itaque postmodum coram eodem domino PETRO Auditore pro parte dictorum Proconsulis . . Consulum Scabinorum Opidanorum et Vniuersitatis per magistros HERMANNUM DE LUCKOV . et HENRICUM DE BULLEREN procuratores nonnullis procuracionum Instrumentis Idem dominus PETRUS Auditor dictis HERMANNO et HENRICO procuratoribus instantibus supradictum magistrum LAMBERTUM procuratorem ad dicendum et opponendum quidquid dicere seu opponere vellet contra Instrumenta procuracionum predicta per quendam dicti domini pape Curforem citari mandauit et fecit ad certum peremptorium terminum competentem In quo comparentibus in Iudicio coram prefato domino PETRO Auditore Magistris LAMBERTO DE ORSOY procuratore predicto et MANFREDO DE FERRARIA in Romana Curia predicta et dictorum . . Proconsulis . . Consulum . . Scabinorum Opidanorum et Vniuersitatis procuratore substituto a prefatis Magistris HERMANNO DE LUCKOV . et HENRICO DE BULLEREN procuratoribus predictis prout de procuracionibus et substitutione huiusmodi plene constat ex actis dicto Magistro LAMBERTO contra procuratoria huiusmodi verbo generaliter excipiente Prefatoque magistro MANFREDO petente supradictos . . Proconsulem . . Consules . . Scabinos et Opidanos et alios dominos suos absolui offerentique se paratum stare iuri et sancte matris ecclesie ac ipsius domini . . Auditoris mandatis obedire Et statim dictus dominus PETRUS Auditor recepto ab eodem magistro MANFREDO procuratore ad sancta dei Evangelia primitus corporali Iuramento de stando iuri et parendo mandatis ecclesie et suis eosdem . . Proconsulem . . Consules . . Scabinos Opidanos et alios in personam eiusdem magistri MANFREDI et ipsum Magistrum MANFREDUM in personas dictorum Proconsulis Consulum et aliorum absoluit in forma ecclesie consueta Ipsosque et eorum quemlibet resiliuit communioni fidelium et ecclesie unitati Qua quidem Absolutione sic impensa liteque in dicta causa per procuratores hinc inde legitime contestata ac de calumpnia et ueritate dicenda cum omnibus Capitulis in Calumpnie Iuramento contentis super libello predicto et in tota causa huiusmodi prefatis iuramentis hinc inde . Idem dominus PETRUS Auditor eisdem magistris LAMBERTO et MANFREDO procuratoribus petentibus volentibus et consentientibus ad ponendum et articulandum ac poni et articulare videndum in causa predicta certum assignauit peremptorium terminum competentem In quo prefatus magister LAMBERTUS procurator coram eodem domino PETRO Auditore in Iudicio comparens dicti Magistris MANFREDI procuratoris non comparentis contumaciam accusauit ipsumque peciit per dictum dominum PETRUM Auditorem contumacem reputari, et in eius contumaciam nonnullos Posiciones et articulos pro parte sua in causa huiusmodi exhibuit et produxit Et postmodum ad probandum eosdem articulos per eundem Magistrum LAMBERTUM procuratorem quibusdam testibus assuturis productis ipsisque per eundem dominum PETRUM Auditorem in via Iuris receptis et Iuratis ac diligenter examinatis eorumque dictis seu deposicionibus in scripturam redactis, formatisque et traditis in scriptis etiam nonnullis posicionibus et articulis per Magistrum MANFREDUM procuratorem predictum Idem dominus PETRUS Auditor ipsis Magistris LAMBERTO et MAN-

FREDO procuratoribus ad respondendum dictis posicionibus in quantum posiciones et dicendum contra articulos antedictos in quantum articuli exisiebant certum duxit peremptorium terminum statuendum In quo quidem termino Comparentibus in iudicio coram domino PETRO Auditore Magistris HERMANNO DE LUCKOV . citra substituti sui revocationem ex parte una et LAMBERTO DE ORSOY procuratoribus predictis ex altera et per quemlibet ipsorum procuratorum contra articulos alterius hinc inde factis et datis in scriptis certis excepcionibus et etiam factis et traditis in scriptis ad posiciones predictas hinc inde aliquibus responsionibus Sepredictus dominus PETRUS Auditor eisdem procuratoribus presentibus, et eorum cuilibet ad declarandum et declarari videndum posiciones et articulos hinc inde in huiusmodi causa datos certum et peremptorium terminum competentem statuit et prefecit In quo Comparentibus in Iudicio coram domino PETRO Auditore predicto Magistris HERMANNO DE LUCKOV . citra tamen substituti sui revocationem ex parte una et LAMBERTO DE ORSOY procuratoribus supradictis ex altera dicto magistro LAMBERTO quasdam declaraciones posicionum et articulorum suorum in scriptis exhibente prefato vero magistro HERMANNO posiciones et articulos partis sue uerbotenus declarante Idem dominus PETRUS auditor eisdem procuratoribus presentibus volentibus et consentientibus ac eorum cuilibet ad dicendum et obiciendum quidquid dicere seu obicere vellent contra declaraciones huiusmodi hinc inde certum assignauit peremptorium terminum competentem In quo prefatus magister LAMBERTUS procurator coram eodem domino PETRO Auditore in Iudicio Comparens dicti magistris HERMANNI Procuratoris non comparentis contumaciam accusauit ipsumque peciit per eundem dominum Auditorem contumacem reputari Et dictus dominus PETRUS Auditor reputans eundem magistrum HERMANNUM procuratorem debite tamen expectatum quo ad actum huiusmodi prout erat merito contumacem Insiante Magistro LAMBERTO procuratore predicto Magistris HENRICUM DE BULLEREN principalem procuratorem et MANFREDUM substitutum predictos ad producendum et produci videndum omnia et singula . Acta . Litteras . Instrumenta aliaque iura et munimenta quibus partes in causa huiusmodi uti uellent per certum ipsius domini pape Curforem citari mandauit et fecit ad certum peremptorium terminum competentem similem terminum ad diem et actum predictos prefato magistro LAMBERTO procuratori presenti nichilominus statuendo, Dictoque termino sic pendente Idem dominus PETRUS DE SORCENACO Auditor se ex certis causis a Romana Curia absentauit Et memoratus dominus noster papa ad supplicacionem procuratoris dictorum . . Abbatis et Conuentus commisit causam et causas huiusmodi resumendum in statu in quo coram prefato domino PETRO Auditore remanserant ac audiendum decidendum et sine debito terminandum Nobis GUILLELMO DE GYMELLO Legum Doctori Canonico Narbonensi ipsius domini pape Cappellano ac predicti palatii apostolici causarum Auditori . cum omnibus emergentibus incidentibus dependentibus et connexis Cuius quidem Commissionis nobis facte uigore nos in causa et causis huiusmodi debite procedentes Ad instanciam magistris LAMBERTI DE ORSOY Procuratoris predicti supradictum magistrum MANFREDUM



substitutum ad dicendum et obiciendum uerbaliter aut in scriptis quicquid dicere seu obicere uellet contra Commissionem predictam nobis factam per quendam dicti domini pape Cursores citari mandauimus et fecimus ad certum terminum competentem In quo Comparentibus in Iudicio coram nobis Magistris LAMBERTO ex parte una et MANFREDO procuratoribus predictis ex altera. Dicto magistro MANFREDO contra Commissionem predictam nobis ut premittitur factam uerbo et generaliter excipiente dicto uero magistro LAMBERTO illico contra exceptiones easdem etiam uerbaliter replicante Ipsoque Magistro LAMBERTO instante supradictum magistrum MANFREDUM procuratorem ad resumendum et resumendum. causam et causas huiusmodi in statu in quo ultimo coram dicto domino PETRO Auditore remanserant vel causam rationabilem allegandum quare resumere non deberent per certum dicti domini pape Cursores citari mandauimus et fecimus ad peremptoriam certam diem In qua prefatus Magister LAMBERTUS procurator coram nobis in Iudicio comparens dicti magistris MANFREDI procuratoris citati non comparentis contumaciam accusauit, ipsumque peccit per nos contumacem reputari, et in eius contumaciam causam et causas huiusmodi resumere in statu predicto, et pro resumptis haberi, eamque pro parte sua resumpsit Et nos Reputantes prefatum Magistrum MANFREDUM procuratorem quo ad actum huiusmodi contumacem in eius contumaciam cum predicto magistro LAMBERTO procuratore resumente, et resumere petente causam et causas huiusmodi resumpsimus et habuimus pro resumptis. Prefatoque magistro LAMBERTO procuratore instante Nos supradictum magistrum MANFREDUM procuratorem ad producendum, et produci uidendum omnia et singula. Acta. Litteras. Instrumenta aliaque iura et munimenta quibus partes in causa huiusmodi uti intendebant per quendam dicti domini pape Cursores citari mandauimus, et fecimus ad certum peremptorium terminum competentem similem terminum ad diem et actum predictos prefato magistro LAMBERTO procuratori nichilominus presigendo In quo prefatus magister LAMBERTUS procurator coram nobis in iudicio Comparens dicti magistris MANFREDI procuratoris non comparentis contumaciam accusauit, et in eius contumaciam nonnulla iura in alia certa causa aliter per eum producta, et ad causam huiusmodi facientia, et dependentia ex eadem, et attestaciones testium pro parte sua productorum in quantum pro dicta parte sua et contra alteram faciebant et non aliter exhibuit et produxit de nouo Nosque prefatum magistrum MANFREDUM citatum et non comparentem debite tamen expectatum reputantes quo ad actum huiusmodi merito contumacem ipsum ad dicendum, et obiciendum quicquid dicere seu obicere uellet contra huiusmodi producta per certum dicti domini pape Cursores citari mandauimus et fecimus ad certum terminum competentem In quo magister LAMBERTUS procurator predictus coram nobis in Iudicio comparens prefati magistris MANFREDI procuratoris, non comparentis contumaciam accusauit Et nos eundem magistrum MANFREDUM procuratorem non Comparentem debite tamen expectatum reputantes quo ad actum huiusmodi. Prout erat exigente iusticia contumacem ipsum ad uidendum admitti vel repellere Articulis in dicta causa datos in-

stante magistro LAMBERTO procuratore predicto per quendam eiusdem domini pape Cursores citari mandauimus et fecimus ad certum peremptorium terminum competentem In quo Comparentibus in Iudicio coram nobis Magistris LAMBERTO DE ORSOY ex parte una, et MANFREDO DE FERRARIA procuratoribus predictis ex altera, dicto magistro LAMBERTO petente admitti articulos suos et partem suam ad probandum eosdem in Curia et extra Prefato uero magistro MANFREDO procuratore causam huiusmodi super admissione vel repulsionem articulorum predictorum in publicis Relationibus poni per nos tum insister postulantibus Causaque huiusmodi per nos in publicis relationibus posita fuit in ea per utriusque partis Advocatos sollempniter allegatum Et postmodum in termino ad uidendum admitti vel repellere Articulos predictos per nos prefixo dictis Articulis partis. . . Abbatibus et Conuentibus per nos admittis Et postmodum nonnullis testibus ad probandum eosdem coram nobis productis, et per nos in via iuris receptis et iuratis ac diligenter examinatis, eorumque dictis seu depositionibus in scripturam redactis Petitorioque in causa huiusmodi per dictum magistrum LAMBERTUM procuratorem suspensio et possessio intentato Demum nos instante dicto magistro LAMBERTO procuratore supradictos Magistros HENRICUM et MANFREDUM procuratores ad concludendum et concludi uidendum in causa predicta vel causam rationabilem allegandum quare in ea concludi non deberet per quendam dicti domini pape Cursores citari mandauimus et fecimus ad certum peremptorium terminum competentem similem terminum ad idem prefato magistro LAMBERTO procuratori presenti nichilominus statuendo Quo quidem termino pendente magister HENRICUS DE BULLEREN procurator predictus quo supra nomine in Iudicio Comparens coram nobis Magistrum MANFREDUM DE FERRARIA procuratorem predictum aliter per eum substitutum quantum potuit reuocauit Nonnullosque posiciones et articulos formatos, ac Exceptiones quare in huiusmodi causa concludi non deberet ut dicebat pro parte sua exhibuit atque dedit Adueniente itaque termino ad concludendum per nos prefixo et Comparentibus in Iudicio coram nobis Magistris LAMBERTO DE ORSOY ex parte una et HENRICO DE BULLEREN procuratoribus predictis ex altera dicto magistro LAMBERTO procuratore magistris MANFREDI procuratoris non comparentis contumaciam accusauit in eius contumaciam in causa huiusmodi concludi petente prefato uero magistro HENRICO dicente in dicta causa obstantibus exceptionibus suis concludendum non esse Nos tandem post plures Altercationes inter dictos procuratores habitas reputantes prefatos magistros MANFREDUM non comparentem et HENRICUM DE BULLEREN procuratores concludere recusantem quo ad actum huiusmodi prout erat exigente iusticia contumaces in eius contumaciam cum predicto magistro LAMBERTO procuratore concludente, et per nos concludi petente in causa predicta conclusimus, et in causa habuimus mediante iusticia pro conclusio A qua conclusione fuit per dictum magistrum HENRICUM ad sedem apostolicam appellatum cui Appellationi tanquam friuoli et inani minima duximus deferendum Demum instante dicto magistro LAMBERTO procuratore Nos supradictos magistros HENRICUM DE BULLEREN et MANFREDUM eius substitutum ad audiendum

per nos in causa huiusmodi diffinitivam sententiam ferri per quendam ex dicti domini pape Curforibus citari mandavimus et fecimus ad hanc diem inferius annotatam et terminum peremptorium competentem ad diem et Actum predictos prefato magistro LAMBERTO procuratori presenti similem terminum presigendo. Hac igitur die Adueniente, et Comparentibus in Iudicio coram nobis Magistris LAMBERTO DE ORSOY ex parte una, et HENRICO DE BULLEREN procuratoribus predictis ex altera dicto Magistro LAMBERTO procuratore prefati Magistris MANFREDI procuratoris substituti non comparentis contumaciam accusante ipsumque per nos contumacem reputari et in eius contumaciam presente dicto Magistro HENRICO sententiam diffinitivam pro parte sua et contra alteram iuxta et secundum libelli sui predicti conclusionem cum instantia ferri postulante dicto vero Magistro HENRICO dicente ad sententiam ferendam procedendum non esse. Et Nos GUILLELMUS DE GYMELLO Auditor prefatus reputans prefatum magistrum MANFREDUM procuratorem substitutum non comparentem debite tamen expectatum quo ad actum huiusmodi prout erat exigente iusticia contumacem in eius contumaciam Visis et diligenter inspectis omnibus et singulis actis actitatis Litteris Instrumentis aliisque iuribus et munimentis tam coram dicto domino PETRO Auditore quam etiam coram nobis in causa huiusmodi habitis et productis et Attestacionibus predictis eisque cum matura deliberatione recensitis. Et facta super hiis omnibus et singulis dominis Coauditoribus nostris predicti palatii plenaria relatione et fidei Nobisque et cum ipsis deliberatione prehabita diligenti Auditisque, et plenius intellectis omnibus hiis que partes predictae coram nobis proponere seu allegare voluerunt verbotenus et in scriptis per ea que vidimus, et cognovimus et que nunc etiam cognoscimus et videmus Christi nomine invocato pro tribunali sedentes et habentes per oculos solum Deum de dominorum nostrorum Coauditorum consilio et assensu in hiis scriptis per hanc nostram sententiam diffinitivam pronunciamus declaramus, et decernimus spoliacionem predictam fuisse et esse temerariam illicitam et iniquam ac de facto temere indebite et inique attemptatam, et quatenus de facto processit reuocandam fore et reuocamus. Ipsosque . . . Abbatem et Conuentum ad possessionem vel quasi supremi domini Juramenti fidelitatis Confirmacionis Proconsulis et Consulum et iuramentorum inde secutorum et annui Census predictorum ad statum suum pristinum reducendos restituendos et reintegrandos fore, et reducimus restituimus, et reintegramus, ac Cessacionem diuinorum predictam debite bene canonice et legitime fuisse et esse positam et seruati. Condemnantes nichilominus prefatos . . . Proconsulem . . . Consules . . . Scabinos Opidanos et Vniuersitatem in persona eorum Procuratoris et dictum eorum Procuratorem in personas eorum in fructibus et Emolumentis ad dominium dicti Opidi spectantibus perceptis a tempore mote litis et in expensis in huiusmodi causa legitime factis quarum expensarum taxationem nobis in posterum reseruamus Condemnationem dampnorum, et interesse vobis in posterum reseruantes. In quorum omnium testimonium presentes litteras huiusmodi nostram sententiam continentes seu prefens publicum Instrumentum per PETRUM NOTARIUM publicum no-

strum et cause huiusmodi Scribam infra scriptum scribi et publicari mandavimus et Sigilli nostri iussimus Appensione muniri. Lecta et in scriptis promulgata et pronunciata fuit supra scripta diffinitiva sententia per Nos GUILLELMUM DE GYMELLO Auditorem prefatum Avinionensem in palacio apostolico supradicto ubi Jura redduntur. nobis ibidem mane hora causarum ad Jura reddendum in loco nostro solito pro tribunali sedentibus Sub Anno Natiuitatis domini Millesimo Trecentesimo Sexagesimo quinto Indictione tertia die Quinta Mensis Aprilis Pontificatus sanctissimi in christo patris et domini nostri domini VRBANI diuina providencia pape Quinti Anno Tercio Presentibus Discretis Viris Magistris GORINO JOHANNIS MANISSE DE RANAULLA. NICOLAO NOSE, et BENEDICTO ANGELI de fractis Notariis Publicis scribisque nostris, et pluribus aliis ad premissa Vocatis specialiter et Rogatis.

(Not. Sign.) Et ego PETRUS DE BOLONESIO Clericus Ambianensis diocesis publicus apostolice et Imperiali autoritate Notarius ac Venerabilis et Circumspecti viri domini GUILLELMI DE GYMELLO Auditoris prefati et cause huiusmodi coram eo Scriba predictus diffinitive Sententie prolationi pronunciacioni et in scriptis promulgacioni ac omnibus aliis et singulis suprascriptis per dictum dominum GUILLELMUM Auditorem et coram eo factis et habitis una cum dictis testibus prefens fui ipsaque omnia, et singula supra scripta aliis occupatus negociis per alium scribi feci et publicavi de ipsius domini Auditoris Mandato et auctoritate ac in hanc publicam formam redegei et una cum eiusdem domini Auditoris sigilli appensione presentibus signum meum consuetum apposui Rogatus et requisitus in testimonium premissorum.

In membrana. — Sigillum Guillelmi de Gymello oblongum, ceræ rubrae impressum, ex sericis filis pendet optime conservatum. [S. Virgo cum puerulo stans sub propylæo goth., infra Guillelmus adorans, habens in utroque latere insignia gentilitia.] Epigraphe: S. GVILLI. D. GYMELLO. SACRI. PALACHI. AVDITORIS. — Cfr. Schoettgen, vita Wipr. p. 50. cod. prob. —

NOTA: Ex copiali membranaceo tabularii Regii Dresd. quod acta publica Friderici Strenui et fratrum continet, hæc adnotat Christianus Gottlob Haltaus: „Item Dominus assignavit et dedit ciuibz in Pygaw pecuniam quam Judei ibidem in festo Mich. proxime præterito soluere debuerunt, et hoc in subsidium litis in quo tam actu stant in Romana curia cum Abbate. Datum An. 1364. die B. Seueri.“

XXVI.

1366.

Sententia diffinitiva in causa super supremo dominio oppidi Pegaviensis inter abbatem et cives Pegavienses.

URBANUS episcopus servus servorum Dei Venerabilibus fratribus . . . ARCHIEPISCOPO MAGDEBURGENSI et . . . EPISCOPO



BRANDEBURGENSI ac dilecto filio . . DECANO ECCLESIE SANCTI AGRICOLI AVINIONENSIS, Salutem et apostolicam benedictionem . . Petito dilectorum filiorum GOTSCHALCI ABBATIS et CONVENTUS MONASTERII PIGAUENSIS ordinis sancti Benedicti Merseburgensis Diocesis nobis exhibita continebat quod licet SUPREMUM DOMINIUM IN OPIDO PIGAUENSI dicte diocesis ac emolumentorum ratione huiusmodi dominii provenientium perceptio nec non Proconsulis et Consulum dicti Opidi dum ad Proconsulatus et Consulatum officia de nouo assumuntur confirmatio ac iuramentorum per ipsos Proconsulem et Consules ac Scabinos et Notarios predicti Opidi prestandorum receptio, nec non etiam cuiusdam census annui viginti Marcharum argenti ipsis Abbati et Conuentui in dicto Opido, et eius suburbiis debiti perceptio ad dictos Abbatem et Conuentum pertinerent, prout pertinent, et tam ijdem GOTSCHALCUS Abbas et Conuentus quam predecessores eorum fuissent, et tunc etiam existerent in pacifica possessione vel quasi supremi dominii percipiendi emolumenta, et Censum huiusmodi confirmandi Proconsulem et Consules et recipiendi iuramenta predicta, a tempore cuius contrarii memoria non existerat quia tamen Proconsul Consules Scabini et Vniuersitas dicti opidi eosdem Abbatem et Conuentum dominio et emolumentis predictis possessione seu quasi confirmandi Proconsules et Consules et recipiendi iuramenta predicta et etiam censu predicto contra iustitiam spoliarunt, et detinebant indebite spoliatos, ac fructus et emolumenta predicti supremi dominii et censum predictum perceperant, et percipiebant premiffaque manifesta forent prefati Abbas et Conuentus uocatis omnibus et singulis qui uoluerunt debuerunt et potuerunt commode interesse deliberatione prehabita diligenti de cessando a diuinis prout ipsis Abbati et Conuentui tam ex speciali privilegio eis a sede apostolica concessio, quam de antiqua et approbata et a tanto tempore cuius contrarii memoria non existit obseruata consuetudine licebat prefatos Proconsulem Consules Scabinos et Vniuersitatem requisierunt ut eisdem Abbati et Conuentui possessionem vel quasi predicti supremi dominii percipiendi emolumenta et censum confirmandi Proconsulem et Consules et percipiendi iuramenta predicta dimitterent, Et quia prefati Proconsul Consules Scabini, et Vniuersitas eosdem Abbatem et Conuentum super hoc audire contra iustitiam recusarunt, ijdem Abbas et Conuentus assignatis prius in publico Instrumento prefatis Proconsuli Consulibus Scabinis et Vniuersitati huiusmodi causis propter quas a diuinis cessare uolebant, cessarunt a diuinis, et per procuratorem ydoneum infra unius Mensis spatium, a tempore cessacionis huiusmodi cum munimentis et actis ad negotium ipsum spectantibus iter arripuerunt ad sedem veniendi predictam, Nosque causam huiusmodi que inter Abbatem et Conuentum ex parte una, ac Proconsulem Consules Scabinos et Vniuersitatem predictos super premiffis et eorum occasione ex altera uertebatur ad dictorum Abbatis et Conuentus instantiam dilecto filio MAGISTRO PETRO DE SORCENACO Decano ecclesie sancti felix de Caramanno Tholosanensis diocesis Capellano nostro et Auditori causarum palatii apostolici audiendam commissimus et sine debito terminandam qui ad instantiam MAGISTRI LAMBERTI DE ORSOY procuratoris dictorum Abbatis et Conuentus coram eo in iudicio

comparentis premiffis contra eosdem Proconsulem Consules Scabinos et Vniuersitatem dicti Opidi debitis et consuetis citationibus in audientia publica ut est moris in eorum contumaciam de consilio et assensu Coauditorum suorum dicti Palatii quibus super hijs relationem fecit fidelem dicto LAMBERTO presente pronuntiavit causam huiusmodi fore ad Romanam Curiam legitime deuolutam, et apud eam tractari et finiri debere et ad ipsius LAMBERTI instantiam prefatos Proconsulem Consules Scabinos, et Vniuersitatem ad dandum et recipiendum libellum in causa huiusmodi in predicta Audientia citari fecit ad certum terminum peremptorium competentem in quo dictus LAMBERTUS coram eodem Auditore in iudicio comparens predictorum citatorum non comparentium contumaciam accusauit, et in eorum contumaciam quandam in causa huiusmodi pro parte sua dedit libellum, Postmodum vero dicto LAMBERTO et MAGISTRO MANFREDO DE FERRARIA substituto per MAGISTRUM HERMANNUM LUTKON Procuratorem dictorum Proconsulis Consulibus Scabinorum et Vniuersitatis prout idem HERMANNUS ad hoc ab eisdem Proconsule Consulibus et Scabinis et Vniuersitate sufficiens mandatum habebat coram eodem Auditore in iudicio comparentibus et per eos lite in causa huiusmodi legitime contestata ac de calumpnia, et de ueritate dicenda in ipsius Auditoris presentia prestitis iuramentis et traditis nonnullis positionibus et articulis in causa huiusmodi, et contra eosdem positiones et Articulos nonnullis exceptionibus hincinde datis in terminis eis ad hec datis, et deinde cum dictus PETRUS Auditor se de dicta Curia absentasset, Nos causam huiusmodi dilecto filio MAGISTRO GUILLERMO DE GIMELLO Canonico Narbonensi Capellano nostro et Auditori causarum palatii predicti audiendam commissimus et sine debito terminandam qui ad instantiam dicti LAMBERTI coram eo in iudicio comparentis prefatum MANFREDUM ad producendum, et produci videndum omnia iura et munimenta quibus partes ipse uellent in huiusmodi causa uti per quendam Cursorem nostrum citari fecit ad certum terminum peremptorium competentem, in quo dictus LAMBERTUS coram eodem GUILLERMO Auditore in iudicio comparens predicti MANFREDI non comparentis contumaciam acusauit et in eius contumaciam nonnullas litteras autenticas, instrumenta publica, ac alia iura et munimenta, quibus pro parte sua in causa huiusmodi uoluit uti produxit, predictusque GUILLERMUS Auditor ad dicti LAMBERTI instantiam prefatum MANFREDUM ad dicendum contra eadem producta quicquid uellet per quendam Cursorem nostrum citari fecit ad certum terminum peremptorium competentem, in quo dictus LAMBERTUS coram eodem GUILLERMO Auditore in iudicio comparens dicti MANFREDI non comparentis contumaciam acusauit, prefatusque GUILLERMUS Auditor ad dicti LAMBERTI instantiam MAGISTRUM HENRICUM DE BULLEREM procuratorem dictorum Proconsulis Consulibus Scabinorum et Vniuersitatis una cum dicto HERMANNO in solidum constitutum, ita quod non esset melior conditio occupantis, prout eidem GUILLERMO Auditori apud acta cause legitime constabat, dictis MANFREDO et HERMANNO tunc causam huiusmodi prosequi non curantibus, ad concludendum et concludi uidentum in causa huiusmodi vel dicendum causam rationabilem quare [in] in ea concludi non deberet per quendam Cursorem



nostrum citari fecit ad certum terminum peremptorium competentem, in quo LAMBERTO et HENRICO predictis coram eodem GUILLERMO Auditore in iudicio comparentibus ac LAMBERTO in causa huiusmodi concludi petente HENRICO uero predictis in ea concludere recusante nec causam aliquam rationabilem allegante quare in ea concludi non deberet, sepedictus GUILLERMUS Auditor reputans eundem HENRICUM quo ad actum huiusmodi prout erat merito contumacem in eius contumaciam cum dicto LAMBERTO in causa huiusmodi concludente conclusit et habuit pro concluso, et ad ipsius LAMBERTI instantiam predictum HENRICUM ad suam in causa huiusmodi diffinitiuam sententiam audiendam per quendam curforem nostrum citari fecit ad certam peremptorium diem competentem, in qua LAMBERTO et HENRICO predictis coram eodem GUILLERMO Auditore in iudicio comparentibus, dictoque LAMBERTO in causa huiusmodi sententiam ferri petente, memoratus GUILLERMUS Auditor uis et diligenter inspectis omnibus et singulis actis acitatis habitis et productis in causa huiusmodi, ipsisque cum diligentia recensitis et examinatis, ac facta super hijs omnibus Coauditoribus suis dicti Palatii relatione plenaria et fidei de ipsorum Coauditorum consilio et assensu, per suam diffinitiuam sententiam pronuntiavit decreuit et declarauit prout hec omnia in dicto libello petita fuerant, spoliatiorem predictam fuisse et esse temerariam illicitam et iniquam ac de facto temere indebite et inique attemptatam, et quatinus de facto processit reuocandam fore, et eam reuocauit ipsosque Abbatem et Conuentum ad possessionem vel quasi supremi domini iuramenti fidelitatis confirmationis Proconsulis et Consulum ac iuramentorum inde secutorum et annui census predictos ad statum suum pristinum reducendos restituendos et reintegrandos fore, et reduxit restituit, et reintegravit, ac cessationem diuinorum predictam bene canonice et legitime fuisse et esse positam et seruatum condemnauitque nichilominus prefatos Proconsulem Consulem et Scabinos ac Vniuersitatem in fructibus et emolumentis ad dominium dicti Opidi spectantibus perceptis, a tempore litis mote, et in expensis in huiusmodi causa legitime factis, quarum expensarum taxatione sibi imposierum reservata, a qua quidem sententia pro parte dictorum Proconsulis Consulum Scabinorum et Vniuersitatis fuit ad sedem appellatum predictam. Nosque causam appellationis huiusmodi ab eadem sententia interiecte Venerabili Fratri nostro BERNARDO ARCHIEPISCOPO NEAPOLITANO tunc Capellano nostro et Auditori Causarum Palatii predicti audiendam commisimus et sine debito terminandam coram quo LAMBERTO et HENRICO predictis in iudicio comparentibus et per quemlibet eorum quodam in huiusmodi causa pro parte sua dato libello, et per eos lite in causa huiusmodi legitime contestata, ac de calumpnia et de veritate dicenda, in ipsius BERNARDI tunc Auditoris praesentia praestitis iuramentis, ac traditis hincinde quibusdam positionibus et articulis in causa huiusmodi et contra eosdem positiones et articulos nonnullis exceptionibus utrinque datis in terminis eis ad singulos actus huiusmodi peremptorie et successiue per dictum BERNARDUM tunc Auditorem assignatis, et deinde per dictum HENRICUM et MAGISTRUM ANDREAM DE GRONINGEN substitutum per dictum LAMBERTUM quotiens ipsum abesse

contingeret prout idem LAMBERTUS ad hoc ab eisdem Abbate et Conuentu sufficiens mandatum habebat, dicto LAMBERTO tunc absente coram eodem BERNARDO tunc Auditore in iudicio comparentes, traditis nonnullis litteris autenticis, ac alijs iuribus et munimentis quibus partes ipse uolebant in huiusmodi causa uti et contra eadem producta quibusdam exceptionibus utrinque datis in terminis ad hec datis, Deum prefatus BERNARDUS tunc Auditor ad dicti ANDREE instantiam predictum HENRICUM ad concludendum et concludi videndum in causa huiusmodi vel dicendum causam rationabilem, quare in ea concludi non deberet per quendam Curforem nostrum citari fecit ad certum terminum peremptorium competentem, in quo LAMBERTO et HENRICO predictis coram eodem BERNARDO tunc Auditore in iudicio comparentibus, ac LAMBERTO in causa huiusmodi concludi petente HENRICO uero predictis in ea concludere recusante, nec causam aliquam rationabilem allegante quare in ea concludi non deberet, sepedictus BERNARDUS tunc Auditor reputans eundem HENRICUM quo ad actum huiusmodi prout erat merito contumacem in eius contumaciam cum dicto LAMBERTO in causa huiusmodi concludente conclusit et habuit pro concluso, Postmodum uero nos causam huiusmodi dilecto filio MAGISTRO JOHANNI CROZATI Decano ecclesie Beate Marie de Tutella<sup>a</sup>) Tirasonenfis diocesis Cappellano nostro et Auditori Causarum Palatii predicti, ex certis causis audiendam commisimus et sine debito terminandam, qui ad instantiam dicti LAMBERTI coram eo in iudicio comparentis predictum HENRICUM ad suam in causa huiusmodi diffinitiuam sententiam audiendam per quendam Curforem nostrum citari fecit ad certam diem peremptorium competentem, in qua LAMBERTO, et HENRICO predictis coram eodem JOHANNI Auditore in iudicio comparentibus, dictoque LAMBERTO sententiam huiusmodi fieri petente prenomiatus JOHANNES Auditor uis et diligenter inspectis omnibus et singulis actis acitatis habitis et productis in causa huiusmodi ipsisque cum diligentia recensitis, et examinatis, ac facta super hijs omnibus Coauditoribus suis dicti Palatii relatione plenaria et fidei de ipsorum Coauditorum consilio et assensu per suam diffinitiuam sententiam pronuntiavit decreuit et declarauit per GUILLERMUM Auditorem prefatum in causa huiusmodi bene et legitime fuisse et esse processum pronunciatum sententiatum et diffinitum ipsiusque sententiam confirmandam fore, et confirmauit eam, et pro parte Proconsulis Consulum Scabinorum et Vniuersitatis predictorum ab ipsa sententia male et perperam fuisse et esse appellatum, ipsosque in dampnis et interesse que quidem dampna occasione cessationis a diuinis ijdem Abbas et Conuentus passi erant ac fructibus et emolumentis ad dominium dicti Opidi spectantibus perceptis, nec non in expensis pro parte dictorum Abbatis et Conuentus factis in causa huiusmodi, a tempore dicte late sententie condemnandos fore et condemnauit ipsarum expensarum taxatione sibi imposierum reservata a qua quidem sententia pro parte dictorum Proconsulis Consulum Scabinorum et Vniuersitatis fuit ad sedem appellatum predictam. Nosque causam appellationis huiusmodi ab eadem sententia dicti JOHANNIS Auditoris interiecte dilecto filio MAGISTRO PETRO FLANDRINI Capellano nostro et Auditori Causarum Palatii supradicti au-

diendam commisimus et sine debito terminandam coram quo LAMBERTO et HENRICO procuratoribus predictis in iudicio comparentibus et per eorum quemlibet quodam in causa huiusmodi pro parte sua dato libello, ac per eos lite in causa huiusmodi legitime contestata, ac de calumpnia, et de veritate dicenda in ipsius PETRI FLANDRINI Auditoris presentia prestitis iuramentis, traditisque per eos nonnullis positionibus et articulis in causa huiusmodi et contra eosdem positiones et articulos quibusdam exceptionibus utrinque datis ac productis nonnullis litteris autenticis, ac alijs iuribus et munimentis quibus partes ipse volebant in huiusmodi causa uti et contra eandem producta, quibusdam exceptionibus hincinde datis in terminis eis ad singulos actus huiusmodi per dictum PETRUM FLANDRINI Auditorem peremptorie et successiue assignatis, Denum predictus PETRUS FLANDRINI Auditor ad predicti LAMBERTI instantiam, prefatum HENRICUM ad concludendum, et concludi videndum in causa huiusmodi vel dicendum causam rationabilem quare in ea concludi non deberet per quendam Cursores nostrum citari fecit ad certum terminum peremptorium competentem, in quo LAMBERTO et HENRICO predictis coram eodem PETRO FLANDRINI Auditore in iudicio comparentibus ac LAMBERTO in causa huiusmodi concludi petente HENRICO vero predictis in ea concludere recusante nec causam aliquam rationabilem allegante quare in ea concludi non deberet, sepedictus PETRUS FLANDRINI Auditor reputans eundem HENRICUM quo ad actum huiusmodi prout erat merito contumacem in eius contumaciam cum dicto LAMBERTO in causa huiusmodi concludente conclusit et habuit pro concluso, et ad ipsius LAMBERTI instantiam prefatum HENRICUM ad suam in causa huiusmodi diffinitivam sententiam audiendam per quendam Cursores nostrum citari fecit ad certam diem peremptoriam competentem, in qua LAMBERTO et HENRICO predictis coram eodem PETRO FLANDRINI Auditore in iudicio comparentibus ipsosque LAMBERTO sententiam huiusmodi ferri petente, pre-nominatus PETRUS FLANDRINI Auditor visis et diligenter inspectis omnibus et singulis actis actitatis habitis et productis in causa huiusmodi, ipsisque cum diligentia recensitis, et examinatis, ac facta super hijs omnibus Coauditoribus suis dicti Palatii relatione plenaria et fidei de ipsorum Coauditorum consilio, et assensu per suam diffinitivam sententiam pronunciauit decreuit et declarauit per dictum JOHANNEM CROZATI Auditorem predictum in causa huiusmodi bene et legitime fuisse et esse processum sententiarum et diffinitum, eiusque sententiam confirmandam fore, et confirmauit, ac pro parte Proconsulis Consulum, Scabinorum et Vniuersitatis predictorum male perperam et inique fuisse et esse appellatum, ipsosque Proconsulem Consules Scabinos et Vniuersitatem in fructibus et emolumentis ex dictis supremo dominio, et annuo censu et pro-uentibus perceptis, nec non in expensis pro parte dictorum Abbatis et Conuentus in huiusmodi causa factis a tempore dicte late sententie condemnandos fore et condemnauit, ipsarum expensarum taxatione sibi inposicem referuata, et subsequenter GUILLERMUS cui nos commisimus ut etiam expensas coram dicto JOHANNI Auditore factas taxaret coram se in Centum et Viginti et coram dicto JOHANNI Auditore in Quadraginta ac PETRUS Auditores predicti co-

ram se factas expensas huiusmodi in Triginta florenis auri in contumaciam dicti HENRICI de mandato eorundem GUILLERMI et PETRI Auditorum ad instantiam predicti LAMBERTI per quosdam Cursos nostros ad uidendum taxari expensas huiusmodi ad certos terminos peremptorios compentes successiue citari et non curantis comparere, eodem LAMBERTO coram eisdem GUILLERMO et PETRO Auditoribus in dictis terminis successiue in iudicio comparente et predicti HENRICI non comparentis contumaciam accusante et in eius contumaciam expensas ipsas taxari petente successiue prouidis moderationibus taxarunt predicti LAMBERTI super eisdem expensis iuramentis secutis, prout in instrumētis publicis inde confectis dictorum GUILLERMI et JOHANNIS ac PETRI FLANDRINI Auditorum sigillis munitis dicitur plenius contineri. Nos itaque ipsorum Abbatis et Conuentus supplicationibus inclinati que super hijs a GUILLERMO et JOHANNI tunc, ac PETRO FLANDRINI Auditoribus supradictis prouide facta sunt rata habentes et grata discretionis nostre per apostolica scripta mandamus, quatinus nos vel duo aut unus nostrum per nos vel alium seu alios premissa executioni debite demandantes dictasque sententias ubi et quando expedire, videritis auctoritate nostra solenniter publicantes predictos Abbatem et Conuentum vel eorum procuratorem ipsorum nomine ad possessionem vel quasi supremi domini recipiendi iuramenta fidelitatis predicta, confirmandi Proconsulem et Consules, et etiam census predicti amotis exinde dictis Proconsule Consulibus Scabinis et Vniuersitate eadem auctoritate restituatis, et reintegretis, ipsosque restitutos et reintegratos defendatis, facientes, sibi de fructibus, et emolumentis ad dictum dominium spectantibus et censu predicto integre responderi, et de predictis dampnis et interesse ac fructibus perceptis et emolumentis et florenorum summis pro dictis expensis iuxta predictorum instrumentorum earundem condemnationum et taxationum tenores plenam et debitam satisfactionem impendi. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita comprehendendo. Datum Avinionē VII. Kl. Aprilis Pontificatus nostri Anno Quarto.<sup>b)</sup>

B. Francisci.

Dup<sup>ta</sup>  
B. a Raynardi.

In tergo: Bonus de Canaliurum.

In membrana. — Plumbea bulla Urbani V. pendet in filo cannablis. — Cfr. Ludewig, R. M. T. II. p. 317. No. LXXXII. sed ad annum 1393. — Schoettgen, vita Wipr. no. XXI. cod. prob. —

NOTA: Extat aliud adhuc exemplar bullae Urbani V. ejusdem per omnia tenoris et ad verbum respondens, sed non tam luculenter scripta, quae et multas offert rasuras et emendationes. —

a) al. exempl. h. B. habet: Tudella. —

b) Urbanus papa V., [Guil. de Grimoard], electus m. Septbr. 1362, proclamatus d. 31. Octbr. et coronatus d. 6. Novbr. —



## XXVII. 1370.

Heinricus Kursener hereditate relinquit villam suam in Smirendorf Hermannio Humel. —

Ich HEINRICH KÜRSENER am markt purger ze BABENBERG vnd alle mein erben vnd nachkomen. Veriechen vnd tüne kunt öffentlich an disem brif. Daz wir HERMANN dem HUMEL von SMIRENDORF. GERDRUDEN seiner elichen wirtein vnd allen iren erben. zu rechter erbeshafte gelazen haben. ewichlichen. nach Erbes recht. als Bawr erbes recht vnd gewonheit ist. Vnsern Hofe ze SMIRENDORF gelegen da si manig iar auf gezezen seine. vnd noch sitzen. vnd fürbaz ewichlich besitzen schülen. vnd alles daz daz dar zu gehört in dorfe. vnd ze velde. grozz vnd kleyne. besücht vnd vnbesücht. Also. daz si uns. vnd allen vnsern nachkomen. davon alle iar. geben vnnnd reychen schülen Jertlich vnd ewiger gülte. Sechs phunt haller. genger vnd genemer Landes werung. Vnd einen Scheffel gutes Rokkenkorns on<sup>e</sup> geuerde Babenberger mazes. Sechzehn kes. Ein halb phunt Eyer. vnd Sechs vafenaht hüner. Vnd gewönlich frone vnd dinst. Vnd dieselben Gülte schulen si uns alle iar reychen. igleichs zu seiner zeit in dem iar. als gewonheit ist. Vnd daz obgenant Gute schol in. an der selben Jertlichen gute. fürbaz niht höher gesteyget werden. one geuerde. Vnd dez alles zu einem ewigen vrchunde geben. wir in disen offene brif. bevestent vnd besigelt mit meins vorbenanten Heinrich kürseners anhangendem Insigel. Vnd hat HERMAN KÜRSENER. in der Langen gassen. der Jünger mein vetter. sein Insigel zu einer merern zewchnüffe. auch daran gehalten. Daz geschach an sant Vrban tag. Da man zalt von Christes geburt. Drezehen hundert iar vnd in dem Sibenzigstem iar.

In membrana. — Sigillum Henrici desideratur, superest Hermannii in cera viridi impressum, in quo avis (aquila?).

## XXVIII. 1376.

Lampertus, episcopus Bambergensis, Petrum Fosse, ad capellam in Sletum praesentatum, instituit.

LAMPERTUS dei gracia EPISCOPUS BAMBERGENSIS Deuoto in christo dilecto. Plebano in SCHELBITZ [S. SCHELBITZ] seu vices eius gerenti Salutem in domino sempiternam. Ad Cappellam Sancti Johannis in KIRCHENSLETUM, vacantem ex morte quondam HEINRICI VORCHEMI nouissimi Cappellani eiusdem dilectum nobis in christo PETRUM dictum FOSSE Vicarium altaris beate Marie Magdalene in Capitulo Ecclesie Bambergensis, ad instantiam dilecti nobis in christo HEINRICI ZOLNER, dicti de Sletum, ad quem Jus presentandi pertinere dinoscitur, pro Cappellano perpetuo recepimus presentatum, quem ad eandem Cappellam pro Cappellano perpetuo instituiimus, ac etiam inuestiuiimus nec non inuestiuiimus presentibus de eadem, Deuocioni igitur tue committimus, et mandamus, quatenus eundem PETRUM in Possessionem dicte Cappelle in SLETUM auctoritate nostra ordinaria studeas ducere corporalem, faciendo sibi de fructibus redditibus pro-

uentibus obuencionibus emolumentis et pertinenciis vniuersis ad dictam Cappellam spectantibus, ab hijs quorum interest, plenarie responderi, Adhibitis circa premissa sollempnitatibus debitis et consuetis. Datum Bamberg feria quinta post Dominicam Palmarum Anno Domini M CCC LXX sexto.

In membrana. — Sigillum paruum rotundum, cerae rubrae impressum pendet. Circum: secretu. lamperti. epi. bamberg.

## XXIX. 1379.

Marchionis Misnensis sententia in causa inter abbatem Pegaviensem et civitatem. —

Wir WILHELM VON GOTCZ GNADEN LANTGRAUE IN DORRINGEN MARCGRAUE ZCU MIZSEN IN DEM OSTERLANDE VVND ZCU LANDISPERG GRAUE ZCU ORLEMUNDE VVND HERRE DES LANDES ZCU PLIZEN Bekennen öffentlich vnnnd tun kunt mit dissem Brieffe Als der erwirdige er GOTSCHALG APT ZCU PIGAW vnnnd der Couent gemeinlich da selbens vnser lieben andechtige vf eine siten vnnnd die BURGERE gemeinlich vnser siat zcu PYGAW vnser lieben getruwen vf die ander site or czwitracht krig vnnnd schulde die sie zcu ein andir gehabit vnnnd uns beschriben gegeben haben zcu uns gegangen sin vf beide siten mit guten willen vnnnd vorrad sie mit dem rechten der zcu entscheiden. Daz wir sie der gescheiden haben nach schulde vnnnd antwort die sie uns haben beschriben gegeben mit dem rechte nach rate vnser ratiz vnnnd vnser manne vnnnd scheiden sie mit dissem brieffe. in fulchir mase als hie nach geschriben siehet Czu dem ersten vmme den man den die burger haben lazen bomen scheiden wir sint sie des mit dem Apte entricht so sal es bie der richtunge bliiben Ouch scheiden wir vmme daz gelt darvonne der Apt die burger schuldigit. also waz der apt mit der borger brieue schulde bewisen mag die sint em die burger phlichtig zcu geldene so mogen denno vorguldene schult bewise als recht ist So vmme die Schuchwurchten vnnnd die gerwermeistere die dem Apte sweren vnnnd ezinse fullen vorzezen haben scheiden wir sint sie dez entricht vnnnd entscheiden so fall es da bie bliiben. Ouch scheiden wir vmme die Hantwergmeistere wullenwebere Beckere fleischauwere also. wenne der rat von der siad zcu PIGAW dem apte geswert zcu sime rechte so durfen noch en fullen die egnanten Hantwergmeistere vnnnd Hantwerg von oire ynnunge wegen dem apte von rechtiz weyn nicht swern. Ouch vmme des aptcz bruder der ermort ist scheiden wir sint den mal sich vnser borgere zcu PYGAW mit rechte dez entworcht haben. vnnnd eine gewere darubir enphangen haben so sint sie dem apte darvonne keins phlichtig zcu antworten. wan er ein geistlich man ist vnnnd fulcher sache her von rechtz wein nicht zcu vordern hat. Wir scheiden ouch wo vnser borger zcu PIGAW ore miteborger vnnnd nackebur zu fridesamkeit zcu bescheidenheit vnnnd von clagen geraten vnnnd gehalten haben odir daz noch tun vnnnd lute fruntlichen gesunet haben oddir noch



sunen . vnd berichten da fullen sie dem apte keins vmme vorvallen sin . Ouch als der apt schuldigit daz vnser borger mit gewapenter hant vor gericht getretin sin scheiden wir sint den mal daz sie nicht mer getan haben . noch en zcu dem mal von gerichtiz wein darvumme nichts zcu gesprochen ist so sint sie dem apte darvumme nicht vorvallen . Ouch als der apt vnser borger schuldigit vmme ern gregorium der iczunt ein phaffe ist scheiden wir . daz vnser borger an dem or geschoz gevordirt haben . mit worten vnnnd nicht mit andern vnügen daz her von dem rathuse nicht enginge her gebe en denne or geschoz dar vmme sint sie keins vorvallen . so vmme daz . daz sich vnser borger von eime gasie von LIPECK naffes leders vndirvunden haben . scheiden wir daz sie dem apte darvumme nicht zcu antworten haben . Ouch vmme den burger zcu PIGAW den der rat vf dem rathuse behalden hatte scheide wir daz vnser borger zcu PIGAW ore miteburgere die widir ore stad geseczte tun oddir getan haben . vnnnd die vnbesetzen sin vnnnd nicht burgen haben . vf orme rathuse wol behalden mogen . Darvumme haben sie am apte nicht gebrochen ab sie ore miteburgere vf orme rathuse behalden haben . Haben ouch die borgere stocke die sie vorlobit haben zcu haben . die tun sie billich abe . Ouch vmme luderre Tafemere Spil vnkouf wagen . Schesil . vnnnd alle mas scheiden wir daz die die borgere straffen vnnnd richten fullen vnnnd andirs nymand nach wichbildis rechte also daz dem gerichte sin recht daz ez dar an haben sal ouch gevalle . so vmme die benke scheiden wir mogen die borgere erwisen . daz da benke vor gewest sin die sie nu widir gemacht haben . vnnnd davon nicht mer nemen den sie von aldir genommen haben so sint sie dem apte darvumme keins vorvallen . Ouch vmme vormunden zcu seczen scheiden wir waz vnser borgere zcu PIGAW vnmundigen kindern vnnnd weysen an fulchin sachen vromen zcu gecziehen mogen . daran haben sie widir den apt keins gebrochen wen der apt an eigen noch ane erben keine vormundschafft zcu lien hat . Ouch als der apt schuldigit daz vnser borgere zcu PIGAW gesetze vnnnd gebot tun vmme bruwen vnnnd ander geschefte scheiden wir . waz die ratiflute der stat nucz vnnnd fromen erkennen daz mogen sie seczen . mit der wiczigesten rate also daz sie dem richter sin recht da mite nicht enkreken . Ouch scheiden wir wenne der apt einen rat bestetigit . vnd bebilliche . keiserliche . vnnnd forsten gewalt nennit daz er da mit vnser borgere nicht beschemit wenne alle eigen von Pebillicher keiserlicher vnnnd forsten gewalt gehet . So vmme leymenwende vnnnd graben . als die borgere dem apt schuldigen sint die der stat vestenngge vnnnd hat sie der apt von Aldir gemacht so sal ers noch tun vnnnd die stad vorschaden bewarn . Ouch vmme den wechter vf dem tore wie man daz von aldir gehaldin hat als halde mans noch . So vmme die Papeln Boyne die der apt abe gehawen hat scheiden wir waz der noch ynnewendig den graben vnnnd in den wichbilde stehen der sal der apt nymme hauwen fundirn sie fullen der stat blieben . Ouch vmme die Brucke scheiden wir mogen die borgere erczen daz der apt die Brucke von aldir gemacht habe so sal daz noch also blieben . So vmme die Schuchwurchten vnnnd gerwer . wie vnser Bruder er BALTHASAR die mit dem apte entscheiden hat an den sie sich beiderfijt

czihen . also sal daz bliben . Ouch vmme WISPACHS SON vnnnd APECZ KURSENER SON . scheiden wir sint den mal der apt in der stad zcu PYGAW geistlich . vnnnd werltlich gerichte hat vnnnd sin voit APECZ KURSENER SON darczu gedrungen hat daz her WISPACHS sone der ein schuler ist beclagen muste vnnnd sich nu der apt umme den schulern an nymt mit geistlichen gerichte so sal der apt dar zcu fügen . daz dem leyen rechtiz gehulffen werde vmme sine wunden vnnnd sal den ban abe tun . So vmme den knecht der eine frouwe beschlaffen hat scheiden wir sindemmal der apt spricht Daz sin richter der sache nicht mechtig gewest ist zcu richtene und sin richter doch gegunst hat daz sie sich frunilich haben gericht vnnnd yr gelt darvumme genommen hat so sal sie denselbe richter von geistlichem vnnnd werltlichem gerichte bringen vnnnd sal den luten ore buse geben daz er sie vor geistlichem gerichte nicht bewart hat . Ouch scheiden wir waz lute in dem wichbilde zcu PYGAW gesessen sint die koufenschaft triben vnnnd ynunge vnnnd hantwerg haben vnnnd sich mit der stad also ernern die fullen nach der Handlungeschoz sin vnnnd von den frienhofen nicht . wir scheiden ouch waz der apt gutiz der stad abegeczogen hat daz in dem wichbilde gelegen ist mit sine liene daz vor zcu der stad gehort hat daz die burgere bewisen mogen daz sol der apt billich volgen der stad als daz von aldir gewest ist . Ouch scheiden wir daz der apt spricht vnnnd sagit sin recht daz her an vnsern borgern vnnnd an vnser stat zcu PIGAW hat daz her da mite vnser borgere nit bescheme noch oire ere da mit nicht enreme . also verne als her vnser bruder vnnnd vnser recht ouch lest mite gehen . So sprechen wir in einre fruntschafft vmme den sich Hof ist daz der apt dem hofe vnnnd den sichin . . . mer gutes tut wenne die borgere so sal her den hof vorsichen tun abir die burgere den sichen vnnnd dem hofe mer gutis denne der apt . So fullen in die burgere vorsien . Wenne sie an beiderfijt in ez . . . . . So vmme den kalant kunne wir iczunt nicht gescheiden wenne wir vns darvumme erfarn wollen . ab her fromelich oddir schedlich sie oddir von rechte gesin moge odir nicht vnnnd Heizen vnnnd gebiten dem Apte vnnnd Conuente gemeinlich zcu PYGAW vnnnd ouch den borgern gemeinlich daz selbens bie vnsern hulden vnnnd wollen daz sie dizse obgeschriben scheidunge der sie beiderfijt mit guten willen zcu vns gangen sint siete ganz vnnnd vnuorbrochlich ewilich halden fullen . vnnnd haben zcu bekentnizz dizser scheidunge vnser Infigil an dizsen brief lasen hangen . Hie bie sint gewest vnnnd sin geczuge die gestrengen er DITHERICH VON ME HONSPERGE Er DITHERICH VON WICZLEUBEN Er CUNTZE VON SLYWEN Er TAMME PHLUG vnnnd ander vil vnser Manne den wol ist zcu glouben . Gegeben zcu LIPECK nach Gotez geburt Drytzenhundert vnd in dem Nun vnnnd Sibenczichsiem iare an dem Dinstage vor dem Palmtage .

In membrana. — Sigillum principis parvum pendet, in quo cernitur galea Marchionatus Misnensis cum capite Judaei. — Cfr. Ludewig, l. l. p. 312. No. LXXXI. — Schoettgen, l. l. cod. prob. p. 91. no. XXIII. —

XXX.

1381.

Confirmacio omnium bonorum et libertatum monasterii Kaldenbornensis.

VRBANUS episcopus seruus seruorum dei Dilectis filiis .. PREPOSITO ET CONVENTUI MONASTERII IN CALDENBORNE per prepositum soliti gubernari ordinis sancti Augustini Halberstadiensis diocesis Salutem et apostolicam benedictionem Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum tam uigor equitatis quam etiam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum Ea propter dilecti in domino filii uestri iustis postulationibus grato concurrentes assensu personas uestras et locum in quo diuino esis obsequio mancipati cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis prefante domino poteritis adipisci sub beati Petri protectione suscipimus atque uestram omnesque libertates et immunitates a predecessores nostris Romanis Pontificibus siue per priuilegia vel alias indulgentias uobis et Monasterio uestro concessas necnon libertates et exactiones secularium exactionum a Regibus principibus uel aliis christi fidelibus uobis et Monasterio uestro predicto indultas sicut eas iuste et pacifice obtinetis uobis et per uos eidem Monasterio auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire, Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Rome apud Sanctumpetrum IIIj Kl. Decembris Pontificatus nostri Anno Quarto.<sup>a</sup>

Re<sup>ca</sup> gratus  
G. Houfscil

In tergo: Jo. de Monasterio.

In membrana. — Bulla plumbea pendet e serico discolore. — Cfr. Nouveau traité de Diplom. Tom. V. pag. 307. — Thuringia sacra p. 316. no. XVII. —

<sup>a</sup>) Urbanus VI., (Barthelemi Prignano), electus Romae d. IX. m. April 1378. Mortuus anno 1389. d. XVIII. m. Octbr.

XXXI.

1382.

Conuentus monasterii S. Thomae in Lipzk vendit Margaretae de Molberg duarum sexagenarum latorum grossorum redditus annuos.

Nos NICOLAUS dei gracia Prepositus JOHANNES prior Totusque Conuentus monasterii sancti THOME apostoli in LIPZK. ordinis sancti Augustini canonicorum regularium Recognoscimus et tenore presentium dilucide profiteamur. Quod de unanimi consensu maturoque consilio Honeste MARGARETE DE MOLBERG duarum sexagenarum latorum novorum grossorum redditus Fribergensis monete In et super bonis nostre prepositure vendidimus ac interveniente legitimo vendicionis et empcionis contractu vendimus in hijs

scriptis ad sue vite tempora dumtaxat habendos tollendos lenandos pacifice et quiete possidendos pro quatuordecim sexagenis eiusdem monete nobis plene persolutis ac in nostri monasterii antedicti necessitatem et evidentem utilitatem notorie conuersis. Condicione nichillominus adiecta ut dicti duarum sexagenarum redditus una in festo sancte Walpurgis Reliqua vero in festo sancti martini a preposito nostri monasterii qui pro tempore fuerit, de bonis ipsius prepositure prefate margarete singulis annis plene et sine omni diminutione et protractione tradantur et persoluantur quolibet sirepitu contradictionis quiescente. Cum vero prefata emptrix viam uniuerse carnis fuerit ingressa iuxta dispositionem diuine voluntatis antedicti redditus ad nostri monasterij antedicti preposituram libere reuertentur Promittentes pro nobis nostrisque successoribus bona fide et manu coniuncta. omnia et singula premissa. prefate MARGARETE DE MOLBERG rata tenere atque grata et ea inuolabiliter obseruare nec contra ea venire verbo vel opere ingenio vel cautela. quoniammodo. Dantes ipsi hanc nostram patentem litteram nostre prepositure et conuentus sigillis fideliter communitam. Sub anno domini Millesimo Trecentesimo Octogesimo secundo In vigilia inuencionis sancte Crucis.

In membrana. — Sigilla interciderunt. —

XXXII.

1397.

Henricus Merseburgensis episcopus capellam S. Mariae in Lucz tanquam parochialem ecclesiam constituit. —

In christi nomine amen. Nos HEINRICUS dei et apostolice sedis gratia Episcopus Merseburgensis. auctoritate canonis Imitantes quo episcopis singularum urbium facultas traditur vniendi adque diuidenti ecclesias suarum dioc. prout ipsis iuxta temporis statum videbitur expedire. Considerantes quoque quod propter diffusionem terminorum parochie in GUNTDOERFF fideles populi in extremitatibus ipsius parochie commorantes propter locorum distanciam sepe diuinis carent officiis et ipsorum paruuli sine sacramento baptismati, et infirmi eorum non confessi et absque vnctione et sine sacramento enkaristie moriuntur, pericula huiusmodi precavere volentes modo iure causa atque forma melioribus quibus per nos de iure id fieri potest et debet CAPPELLAM SANCTE MARIE VIRGINIS IN LUCZ que hactenus ecclesie parochiali in GUNTDOERFF tanquam matri filia subiecta fuit, a subiectionis debito eximentes per se parochialem ecclesiam facimus constituimus ordinamus et dimembramus in dei nomine per presentes, pro quo Strenuus JOHANNES DE LUCZ noster et ecclesie nostre Merseburgensis vasallus memorate parochiali ecclesie in guntdorf iuxta tenorem et continenciam cuiusdam litere nostro nostrique Capituli sigillis sigillate restaurum fecit et assignauit. Idemque JOHANNES DE LUCZ ecclesiastico in GUNTDOERFF proprecio suo restaurum fecit, et eidem pro restauo perpetuis temporibus annis singulis unum modium siliginis mensure Lipcenfis et sex grossos misnenses de suis promptioribus bonis dedit deputauit et assignauit ultra restaurum sic ut permittitur plebano in



GUNTDOERFF factum deputatum et assignatum, consensu tamen illorum quorum intererat expresso ad id accedente. Ad perpetuam igitur rei memoriam hanc paginam maioris nostri sigilli fecimus appensione muniri. Datum et actum MERSEBURG. Anno domini MILLESIMO TRECENTESIMO NONAGESIMO SEPTIMO Ipso die beati Laurentij Martiris gloriosi.

In membrana. — Sigillum mains, oblongum, sed huc illuc detritum appendet. —

## XXXIII.

1405.

Instrumentum venditionis feudorum et bonorum „die Moenen“ ab archiepiscopo Bremensi, Ottone, Abbati Pegaviensi factae.

In nomine Domini amen. Suscepti Regiminis cura sollicitat ut utilitatibus ecclesiarum et monasteriorum quibus cultus divini numinis ampliatur et ecclesie nostre Indempnitatibus succurritur salubriter providere debeamus. Ne igitur ea que fiunt in tempore oblivionis errore depereant aut calumpnie vicio seu malignancium conatibus obumbrentur expedit ut literarum et scripturarum testimoniis perhennentur. Hinc est Quod Nos OTTO dei et Apostolice Sedis gratia Sancte BREMENSISSIMO ECCLESIE ARCHIEPISCOPUS ad universum tam presencium quam futurorum noticiam publice deducimus per presentes, Quod feuda quorumcunque bonorum situatorum prope opidum PEGOW diocesis Merseburgensis et presertim bonorum que dicuntur DIE MOENEN ad nos et ecclesiam nostram spectantia et pertinencia pleno proprietatis iure una cum bonis predictis In quibuscunque seu qualibuscunque terrarum possessionibus consistant cum omnibus et singulis eorum dominio tam utili quam directo Juribus pertinentiis proprietatibus libertatibus appendiciis omagiis servitutibus Jurisdictionibus obventionibus usufructu et aliis utilitatibus prout eis insunt et obvenire possunt quomodolibet in futurum Nec non omne ius in premissis feudis et bonis nobis et ecclesie nostre competens seu competiturum ex certis rationabilibus causis nos ad hoc moventibus Et presertim ex eo quod propter longam distantiam loci eorundem bonorum ab ecclesia nostra et viarum discrimina dicta bona pro conservatione iuris nostri et ecclesie nostre ac utilitatis in eisdem bonis nos et predecessores nostri cum tanta diligentia quanta expediisset respicere non potuimus neque possumus et aliis Impedimentis Vasalli et feudatarii dicta bona feudaliter absque debita petitione et requisitione Inuestiture dictorum bonorum a nobis et predecessore nostro facienda minus iuste detinuerunt et nobis ac ecclesie nostre facta fuerunt et sunt minus utilia Et ne sic longo silencio et diuturnitate temporis continuata feuda et bona preasserta ab ecclesia nostra alienari contingat Indempnitate hac prospecta de consensu et assensu venerabilium virorum dominorum GOTSCHALCI DE KAMPEN Decani et totius Capituli ecclesie nostre predictae habito cum eis desuper tractatu sollempni sepius repetito ac reiterato venerabilibus et Religiosis viris dominis CONRADO ABBATI . . MONASTERII SANCTI JACOBI PIGAVIENSIS Conventui et omnibus eorum successoribus iusto et legitimo contractu

et sollempnitatibus interuenientibus vendidimus et vendimus pro Sexaginta florenis Renensibus auri boni et iusti ponderis nobis ex parte eorum numeratis traditis integraliter et solutis, et per nos effectualiter receptis et subleuatis et in usum et utilitatem evidentem ecclesie nostre conuersis, Que quidem feuda bona et Jus Abbati et monasterio pigaviensi in perpetuum tradimus damus assignamus unimus annectimus et Incorporamus perpetuis temporibus possidenda, Et prefatis Abbati et conventui una cum vasallis et feudatariis eorundem bonorum pleno iure subicimus et ipsos veros feudatores atque dominos dictorum bonorum constitutum nec non possessionem naturalem realem et civilem eorundem bonorum tradimus et assignamus per presentes Transferentes in eisdem Abbatem et conventum et eorum monasterium feuda bona et Jus predicta Ita quod ipsi pro eis et eorum quolibet agere et experiri possint tamquam pro re propria in Iudiciis et extra Renunciantes expresse pro nobis et omnibus nostris successoribus prefatis bonis feudis et Juri et vasallis nec non in premissis actioni in factum, doli mali, lesionis in contractu fraudis deceptionis cedendarum actionum, et Restitutionis in integrum beneficio, exceptionis non numerate pecunie non tradite non solute nec in usum neque utilitatem evidentem ecclesie nostre conuersis, nec non quibusvis actionibus exceptionibus defensionibus ac experienciis tam Juris quam facti Juris Canonici aut civilis auxilio consuetudini vel statuto nobis aut successoribus nostris quomodolibet super premissis competentibus vel competituris per que vel quorum alterum presens vendicionis et empcionis contractus annullari possit seu infringi aut in toto vel in parte rescindi ac Juri dicenti Renunciacionem non ualere generalem, Et ut hec nostra vendicionis tradicionis dacionis assignacionis unionis annecticionis Incorporacionis Subieccionis constitucionis transaccionis et Renunciacionis auctoritas stabili et Inconcussa permaneat presentem nostram paginam nostri maioris sigilli appensione fecimus communiri Et nos dei gracia GOTSCHALCUS decanus Nec non totum Capitulum ecclesie Bremensis Recognoscimus publice per presentes in premissis consensum nostrum expressum omnimode interfuisse et adesse In quorum omnium et singulorum robur validum perpetue firmitatis Sigillum mains nostri Capituli Sigillo Reverendissimi in christo patris et domini nostri domini OTTONIS sancte Bremensis ecclesie Archiepiscopi prefati presentibus fecimus coappendi, Datum Anno Domini M CCCC<sup>no</sup> quinto ipso die sancti Stephani Infra octavas natiuitatis christi.

In membrana. — Sigillum Archi-Episcopi magnum pendet. Sigillum alterum, Capituli, a filamentis abreptum est. — Cfr. Ludewig, l. I. p. 330. No. LXXXIII. — ibid. et tab. ad h. dipl. — Schoettgen, vita Wipr. p. 97. cod. prob. no. XXIV. — Lünig Spicil. eccles. I. Cont. p. 312. —

## XXXIV.

1412.

Conuentus Praedicatorum Bambergensium promittit Johanni Zollner Missam de Ascensione B. Virginis quavis feria V. celebrandam.



Ich Bruder FRIDRICH BERLEIN genant zu diesenzeiten Prior des Closters zu den Predigern hie zu Bamberg und Wir der Convent gemenlichen desselben Closters Bekennen fur uns und alle vnser Nachkomen daselbst und tun kunt offentlichen mit diesem brif allermenichen umb solich gnade liebe und freunttschaft, als der Ersame und Weise HANNS ZOLLNER Burger zu Bamberg vnser besunder lieber Freunt und gunner und Fraw GERHAUS sein eliche wirtin, zu uns und dem obgenanten Closter haben, Also daz sie uns durch Gott durch irer und aller irer vordern und nachkomen sel willen itzunt williclichen genczlichen und ledlichen zu einem gemeinen nutze beweist vermacht und gegeben haben Sechs guldein ewigs geltz auf einem hause und hofreit veren an dem markt gelegen einseit an der MUNTZMEISTERIN zu HALLSTAT und ir kinde hause anderseit an der TINTNERIN und ir kinde hause und hinten an ALHEITEN BECZOLTIN hause als der brife aufweist, den wir daruber von in haben mit der obgenanten Stat zu Bamberg anhangendem Insigel, also daz wir den Brudern gemenlichen trincken vber tisch dorumb kauften und besien sullen und wollen als verren die geraichen nugen ongeverde, den worten daz sie furbaz zu dem hernachgeschriben Gotzdinsie desier williger und fleissiger sein daz der von uns und vnsern nachkomen allezeit redlichen und wirdlichen gehalten volbraht und volfurt werd ewiclichen und dorumb so haben wir denselben HANNSEN ZOLLNER und FRAWEN GERHAUSEN seiner elichen wirtin durch Gotz willen zu hilf und zu trost allen glaubigen selen, die liebe und freunttschaft wider getan und tun in die in kraft diez brifs, also daz wir in geloben mit guten trewen und bey rechter gehorsam daz wir und alle vnser nachkomen des egenanten Closters furbaz ierlichen und ewiclichen und mit namen alle wochen wochenlichen an dem Donersdag fru umb prenn zeit auf vnser lieben frawen altar in demselben Closter ein messe von vnser lieben frawen als sie zu himel fure singen und halten sullen und wollen, und auch alle wochen an dem Samstag zu Abende nach Complet mit einer processen in vnser kirchen daz SALVE REGINA andechticlichen singen begen und hal'en sullen und wollen allez zu lob und zu wirdikeit vnser lieben frawen von himelreich furbaz ewiclichen, und wo wir alle wochen auf dieselben zwei zeit denselben Gotzdinsie nicht begingen hielten und volfurten als iczunt unterscheiden ist und doran sawmig wurden als vil daz zu schulden kom, als ofte Sullen wir und vnser nachkomen den Sichen auf dem KAWLBERG zu SANT ANTHONIEN ein pfunt haller gewonlicher Muntz versallen sein und geben und des auch dann ir Pflieger daselbst allezeit ganczen und vollen gewalt und maht haben sullen uns und vnser Nachkomen deselben Gotzdinsie zu ermanen auf die egenanten zeite alle wochen Ierlichen und ewiclichen begen zuhalten und zu volfuren bey gehorsam und der puz als vorgeschriben siet die zuvordern und einzunemen als zins recht ist Es wer dann daz solch feste und heilig tag auf den Donersdag gewiet So sullen wir dieselben messe des nechsten tags dornach singen und begen ongeverde Und des alles zu einen ewigen sieten Vrkunde geben wir dem egenanten HANNSEN ZOLLNER und den obgenanten Pfliegern zu sant Anthonien und allen iren nachkomen daselbst diesen offen

brief versigelt mit mein egenanten Bruder FRIDRICH DES PRIORS und auch des obgenanten Convents anhangenden Insigeln darvnter wir uns alle miteinander und vnser iglicher besunder verbinten alles dacz siet zuhalten und zuvolfuren, daz hivor an disem brif von uns geschriben siet Daz ist geschehen an dem Dinsdag nach vnser lieben Frawen tag lichtmez nach Crisius geburt virczehen hundert und dornach in dem zwelften Iare.

In membrana. — Pendent duo Sigilla oblonga, cerae rubrae impressa. Alterum, quod est Prioris, habet S. Christophorum, Christum humeris portantem, alterum, in quo Salvator portans crucem, cum verbis: S. CONVENTVS . FRM . ORDIS . PDIATOR . IN . BABENB'CH.

XXXV.

1430.

Litterae Monasterii Praedicatorum Bambergensium de Anniversarii Johannis Zollneri et uxoris ejus.

Ich Bruder WOLFFRAM CRAWSE zu den zeiten Prior des Closters zu den Predigern zu Bamberg etc. — thun kunt von sollicher Sum gelts wegen, die uns und vnserem benanten Closter von Hannsen Zoller seligen und Frawen Gerhausen seiner elichen wittiben burgerin zu Bamberg — gegeben ist worden, Dorumb wir gekauft haben einen guldein gelts ewigs und Ierlichs zins vff HANNSEN ZERREN DES KARTERS und Meister PETER DES AWGEN ARTZTS zweien hewfern hofreiten und gertlein ym Zinckenwerd bei dem geslein hinter einander gelegen zu der rechten hant so man von sand Claren herumb awfs dem Zinckenwerd hinuber zu den Closter Stegen geen wil, und an der Samppachin haws sioffend, Darnach einen halben guldein ewigs und Ierlichs zinses vff HANNSEN MAGERS DES SCHROTTERS hause hofreit und garten, eusserseit der langen Stege yn hofen gen der Spitalpewnt ober gelegen nach Innhalldunge zweier Statbriefe die wir vber sollich bede zins haben, etc. — das wir und alle vnser Nachkomen alle Jar beegen sullen und wollen Zum Ersten — des obgenanten HANNSEN ZOLLNERS Jartag — vff sand Thomas tag zunacht mit gesungener Vigiligen und am nechsten tage darnach fru mit gesungener Schmesse, darnach — der obgenanten GERHAUSEN ZOLLNERIN Jartag — auch mit gesungener Vigilige und selmesse, und vff Iglichen Jartag besunder kerczen und Tucher darleihen und schicken etc. — Mittwoch vor sand Johannis tag des wirdigen Tewffers Nach Crisli vnsern lieben Herren gepurdt viertzechen hundert und darnach in dem dreissigsten Jaren.

In membrana. — Sigillum conventus non nisi dimidium pendet.

XXXVI.

1430.

Litterae Fratrum Minorum Bambergensium de Anniversariis Johannis Zollneri et uxoris eius.

*Ich Bruder CHUNRAD KAWFFMAN zu den zeiten GARDIAN des Closters zu den Parfussen zu Bamberg etc. — (ut in antecedentibus) — am Mittwoch vor sand Johannis tag des wirdigen Tawffers Nach Cristii vnsers Herren gepurdt Vierzehen hundert vnd darnach in den dreissigsten Jaren.*

In membrana. — Sigillum oblongum bene conservatum superest. In quo Sanctus, nescio quis, sedens praelato proxime sedenti benedictionem absolutionis impertitur. Circum legitur: . . . RM. MINOR. IN. . . ABENBER. . .

## XXXVII.

1432.

Catharina ducissa Saxoniae controversias, propter pontem inter Johannem Wisbach et paganos in Trewitz exortas, componit.

*Wir CATHERINA von gots gnaden Herczogynn zu Sackssin vnd Margrefynn zu Missen Bekennen In diffnn vnssin offynnen bryfe vnd thun kunth allen die on sehin adir horen lesen das der Ersame HANS WISBACH [der Zcijt vns Gleiczman zu pegaw] uff eine vnd die gemeine in dem dorffe zu TREWICZ uff die andir sieten in czeitracht von einer brugk wegen die ore gemeyne vnd des gnanten JOHANN guter uff beyde sieten anruret gewest syn, die sie dann synen vorfaren nach In nicht habin wollen gonnen noch zugebin Sundir alshute habin sie dem ictzunt guten JOHANN WISBACH vnd alle synen libeslehins erbin zu dem gute zu TREWICZ vmb vnsser begerunge willen gelassin vnd zugegeben solche brugk zuhaben ane ydermannes wedirrede vnd insprache Da bie sint gewest vnd geczugen die gestrengen MERTEIN von BERNWALDE die zcijt vnsser hofemeister HEINRICH von SEWECZSCHEN die zcijt vnsser voitt zu GROICZSCH vnd NICKEL von der LEUOW die zcijt vnsser kuchmeister Des zu orkunde habe wir vnsser Insigel vndene lassen hengen an diffen offynnen briff Gegeben zu PEGOW am Montag nach Inuention sancti Stephani Anno etc. XXXII.*

In membrana. — Sigillum desideratur. —

## XXXVIII.

1436.

VALENTINUS, episcopus Ortanus, de mandato EUGENII, papae quarti, Henricum Ottonis, rectorem parochialis ecclesiae S. Andreae in ISLEVE, Halberstadensis diocesis, ad sacrum subdiaconatus ordinem promouit.

*Datum Bononiae anno MCCCCXXXVI. Indict. XIV. die sabbati quatuor temporum, qua cantatur in ecclesia dei VENITE ADOREMUS etc. — quae fuit vicefima secunda mensis Septembris; pontificatus sanctissimi domini nostri Eugenii papae sexto.\*)*

In membrana. — Sigillum ablatum est. —

\*) Eugenius IV. (Gabriel Condolmère) electus d. III. mensis Martii anno 1431. — aut, ut apud Muratorium legitur, d. IV., coronatus d. XI. ejusd. m. —

## XXXIX.

1439.

Nicolaus Meynerus de Oschatz, civis Lipsiensis, Johanni de Bergau confitetur debitum eiusque solutionem in diem promittit.

*Ich NICKIL MEYNER von Offschatz mitteburger zu Lipcz MARGARETHA myne Eliche alle vnser erbin vnd erbnemen Bekennen etc. — Das wir redelicher schult schuldig sint, dem bescheiden manne JOHANSSE VON BERGAW, MICHEL SYNEM SONE yren erbin zu getruwer hant etc. — Sebin vnd Nunczig schog XIII grochen alles schildichter groschen friberger muntze vor dryhundert vnd drey vnd czwenzig ruche leder yo eyn leder vor achzen nuwe grl. der obgenanten were . vnd globen wir obgenanten selbstschuldigen Jachwalden etc. — zu bezalen ane allen yren schaden uff pfingesten schirft komenden etc. — So habe ich vor mich vnd meyne erbin deffin briff willidlichen mit mynen eygen angehangen Insegil lassin besegeln . Der gegeben ist nach Gots gebort vierzehnhundert iar darnach in dem Nunvnddreissigsten Jare am Dornstage nach dem Achtentage der heyligen Dreyer Konige tag. —*

In membrana. — Sigillum deest. —

## XL.

1439.

Oppidum EISLEBEN pignoris loco sibi tradit GUNTHERO comiti DE MANSFELD.

*Wir GUNTHER GRAUE vnd herre zu MANSFELD Bekennen uffinlich vor vns vnser erbin vnde erbnemen vnde thun kunth alle den die diffen briff sehn wer horin lesen So also die ersamen Stadvoit Rathmanne Scheppen etc. der Stad YSSLEYBIN — Sich vnd vns verschreiben haben vor etliche lipczinse nemlich zweihundert rinsche gulden itzund genge gebe vnde In deme lande vnuerflagen anlangende Den Ersamen HAUSE NOPEL ANNA sine eliche wertyne VALENTINE PAUWEL vnde HAUSE NOPEL sine elichin sone — die sie an vnde von vnser stad YSSLEYBIN vnde Rathuse daselbin alle Jerliche Jar die wyle sie lebin haben fullen etc. —*

*Czu sicherheit haben wir obgenant herre vnsser Insegil wissentlich an diffen vnsser uffin briff vor vns alle vnser erbin vnde erbnemen lasin thun hengen Gegeben Noch gots gebort verczenhundert dornach In dem Nuenondrisigsten Jar am Mittewochin nest noch Conceptionis Marie virginis gloriose.*

In membrana. — Sigillum desideratur. —

## XLI.

1449.

Fridericus Dux Saxoniae etc. Theoderico de Buckensdorf, Ord. fac. iur. Lips., confert beneficium altaris in aede S. Petri.

*FRIDERICUS dei gratia Dux Saxonie, sacri Romani Imperii Archimarescallus Thuringie Lantgravius ac Marchio Misnensis Vniuersis et singulis quorum interest inter-*



erit seu interesse poterit quomodolibet in futurum, Gratiam et omne bonum, Exhibita nobis nuper pro parte Venerabilis et Egregii viri domini THEODRICI DE BUCKENSDORFF, viriusque Juris Doctoris, et alme Vniuersitatis nosire Lipsensis facultatis Iuridice Ordinarii, petitio continebat quod quondam Egregius Vir Dominus CONRADUS DONEKORB bone memorie dicte Vniuersitatis et facultatis tunc dum in humanis agebat Ordinarius et vnus ex testamentariis siue ultime voluntatis quondam eciam bone memorie Domini NICOLAI MOLITORIS vna cum suis contestamentariis siue executoribus dicti quondam Nicolai, de salute anime ipsius cogitantes, de bonis per eundem relictis, quoddam ALTARE PERPETUUM IN ECCLESIA SANCTI PETRI dicti opidi LIPCZEN- sis ad honorem Sancti Petri, sufficientibus redditibus dota- tum fundauerit, modis infra scriptis videlicet quod dictus quondam CONRADUS dictum Altare quoad usque viveret. etiam si lecturam ordinariam dicte vniuersitatis et facultatis ex quacunque causa resignaret, libere retinere et possidere posset et post ipsius mortem nulli alteri quam Ordinario facultatis supradicte pro tempore existenti et actu legenti, in titulum dari et conferri deberet, Quique illud durante solum ipsius lectura, retinere et possidere posset et deberet, qua dimissa ex quacunque causa, altare huiusmodi libere dimittere et resignare deberet et teneretur, Quo sic dimisso nos tunc alium Ordinarium quem pro dictis Vniuersitate et facultate et nosiri ipsius honore, magis ydoneum duxerimus eligendum et acceptandum tamquam verus patronus ad dictum altare, Decano Mersburgensi pro tempore existi- enti, ad insituendum presentare deberemus, prout hec et alia in literis fundacionis et dotacionis Altaris huiusmodi plenius dicuntur contineri, Quare pro parte dicti domini THEODRICI ORDINARII possessoris supradicti Altaris, nobis extitit humiliter supplicatum, quatenus, ut dictum altare quoad uixerit, etiam post supradicte lecture ex infirmitatis seu alias quacunque causa, vel quocunque modo dimissionem seu resignacionem non obstante fundacione supradicta, libere et licite retinere posset et valeret, Consensum nostrum tanquam patronus dicti beneficii pariter et assensum ad hoc prebere et concedere dignaremur, Eo attento quod su- pradictus THEODRICUS etiam post lecture sue dimissionem moram suam atque domicilium in territoriis nosiris nichilo- minus habere velit et residere, Nos igitur FRIDERICUS DUX prememoratus qui iustis petencium votis libenter indulgemus, existimantes nosire magnificencie proprium, illos favore specialis gracie prosequi, quos commendat ingentior excel- lentia meritorum Ea propter meritorum et virtutum ipsius THEODRICI, quibus iam multo tempore claruit et vixit, et in ipsa nostra Vniuersitate pluribus annis in dicta facul- tate Iuridica Ordinariam Cathedram laudabiliter rexit et fructuose laborauit, prout operis probat evidentia, et nos a certo cognouimus, huiusmodi petitionibus suis inclinati, ut statum suum decentius tenere valeat, Consensum nostrum pariter et assensum in premissis, et ad premissa adhibui- mus, atque expresse adhibemus per presentes, Ita quod post cessum vel decessum supradicti Ordinarii, supra- dictum Altare nulli alteri quam pro tempore Ordinario Vniuersitatis et facultatis predictarum, iuxta fundacionis prelate continentiā, vim formam et tenorem, absque mi-

nucione reddituum conferatur, et per nos conferri debet in futurum, premissis et aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque, In fidem et robur omnium premissorum presentes literas nostras sigillo nostro sub im- penso sigillatas, duximus eidem Ordinario tradendas In testimonium perpetuum pro nobis nostrisque successoribus roboratas, Datum et actum MISNE IN CASTRO NOSTRO Sub anno domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo nono, feria tertia post Reminiscere, Presentibus et assistentibus nobis Venerabilibus et strenuis Consiliariis nostris infra scriptis videlicet dominis CASPARE DE SCHONEMBERG Decano Misnensis, JOHANNE MAGDEBURG preposito Nuemburgensis Ecclesiarum, Cancellario nostro, HEINRICO PELUG Milite, JOHANNE DE KOKERITZ ac JOHANNE SYDENHEFFTER Lip- zenfis Opidi nostri predicti Magistro ciuium aliisque quam pluribus fide dignis.

In membrana. — Dependet Sigillum rotundum. — Cf. J. G. Horn, vita Friderici bellicosii ad pag. 555. no. IV. — Hana- cken, derer beiden Sächsischen Schwerdter etc. Bedeutung, p. 18. no. XII. et figg. — Godofr. Chn. Goetzii progr., quo bibliothecam nostram aperiendam fore indixit, pag. 19.

## XLII.

1463. (d. XVII. Jan.)

Actio Johannis de Slantzwitz contra Balthas. de Kintzsch.

An ewrer gnade Irluchter Hochgeborner fursie vnnd Herr herr FRIDERICH HERCZOG ZU SACHSEN des heiligen Romischen reichs ertzmarfchalg Lantgraff In doringen vnnd marggraff zcu meissen Gnediger liber Herr Brengel ich HANSSEN VON SLANTZWITZ Des nach geschribene schulde zcu spruche vnnd gerechtikeit die ich habe zcu ym vnnd widder BALTESAR KINCZSCH also bittende vorlassen ist, vnnd setze von erst Ineyner vorrede dy ich in meyne nachfolgende schulde geczogen wil habzn Also ferne yn rechte seyn mag vnnd spreche das meyne muter noch meynes vater tode BAL- TESAR VON CZICHAW zcu ee mann nam der mit ir eynen son NICKEL VON CZICHAW genannt zcugette Vnnd also ich also zcu en der mafse gesipt wart Auch des halben dafs wir von alders veterne eynefs vapns warn, Hott mich ewr gnade mit en vnnd sy mit mir sempilich belehnt mit allen vnsern gutern Noch lawte eynefs briffes der also lutet

Wir FRIDERICH vnnd SIGEMUNDT gebruder von gotes gnaden HERCZOGEN ZU SACHSEN LANTGRAVEN IN DORINGEN vnnd MARGGRAVEN ZU MEISSEN Bekennen vnnd thuen kunt offentlichen mit disem briffe allen den dy ehn sehen horn ader lesen Das wir den gestrengen BALTESARN VON CZICHAW NICKELN VON CZICHAW vnnd HANSSEN VON SCHLANTZWITZ seynen sonen vnsern liben getrawen und allen iren rechten Libes Lehenferben Disse nach geschriebene guter Nemlich ALDE OSSCHATZ das gefesse TALHEYM das dorff vnd SOLHAUSSEN das forberg mit sulchen gerechten rechten eren werden nutzen rechten zcinsen eckern wisen Holczern Teichen puschin vnnd gemeyniglichen mit allen vnnd igli- chen zcu gehorungen nichtifs aufsgenommen Also sy dy vor mals gesundert zcu Lehene gehat vnnd besessen haben,



Nu zcufampne gelihen vnd en fempliche lehen dar an gethan haben vnnnd lihen den vorgenannten BALTISAR VON CZICHAW NICKEL vnnnd HANSSENN feynen fonen vnnnd allen iren rechten Libes Lehenferben die obingeschriben gefesse dorff vnd Forberg zcu rechten gefampten Lehen gnedlichen mit diffem briffe Also doch werefs das eyner ader mehr vnder en todes wegen abe gingen vnnnd rechte Libes Lehenferben Hinder en nicht liffenn Dafs dem dy obingeschriben gefesse Dorff vnnnd gutr mit iren zugehörungen an die andern dye nach ym Leben fyn wurden, vnnnd an iren rechten Libes Lehenferben lediglichen kommen vnnnd gefallen fullen Ane vnfern vnnnd bruder vnnnd erben Inſpruche Hinderniſs vnnnd Widerrede dy deme ſo furbaſs mehr von vnf vnfern brudern vnnnd erben zcu rechtem gefampten Lehen zcu haben zcu beſitzenn vnnnd der zcu gebrauchenn In aller maſſe also abin geſchriben ſiet vnnnd femplicher lehen guter recht vnnnd gewonheit iſt Da wey feyn geweſt vnnnd ſint des auch geczugen dy gefirengen GUNTER VON BUNAW vnfern Marſchalk HEYNRICH vnnnd HUGOLT VON SLEINITZ CONRAD THIME vnnnd FRIDERICH MALTITZ vnfern rethe vnnnd liben getrawen Heymliche vnnnd ander vnſer Manne vnnnd dyner genug den wol zcu glauben iſt Defs zcu orkunde vnnnd mehr ſicherunge Haben wir FRIDERICH vnſer Ingeſigel an diſſen briff laſſen hengen des wir SIGEMUNDT mit em gebrauch der gegeben iſt zcu MEISSEN Nach Criſti geburt Vir Hundert Jar Darnach in dem neun vnnnd czwenzigſten Jare am Dinſtage Franciſci.

Noch tode BALTESER VON CZICHAW Hat NICKEL feyn ſon also feyn erbe zcu Lehen rechte vnnnd Lantrechte feyn gut Innebehalten, vnnnd beſeſſen vnnnd ich habe dy gefampte Lehen mit em gleich wol behalten noch beſagunge des briffes.

Her hat eyn wip genommen vnnnd hat mit ir wey feynen leben keynen erben geczuget Sunder noch feynen tode Hat ſi aller erſt eynen erben geczuget vnnnd wy wol das der ſelbige erbe ſeins vater lehen vnnnd erbe von recht an ſich geczogen, Dach win ich des rechten der Folge an deme gefampt lehen noch rechte nicht vorwurtz also ich hoſſe vnnnd zcu rechte getrawe Defs halben das ich mit feynen Vater also belehent waſs Darzcu meynen gnedigen Hern die nae ſippe beweget hat auch dy veterſchafft vnnnd gleiche der vappen Da von auch ſeyne gnade allen feynen mannen vorſchreibeunge gethan hat veteru dy eyneſ Helms vnnnd wappen ſint Dy wolle Her mit ennander femplich belehen Dvon ſo habe ich an meynen gnedigen Hern den Lehen gefolget vnnnd gebethen mich mit meyns Bruders ſone femplichen zcu belehen Das mir auch meyn gnediger Herr zcu gefaget hat, zcu thiue wiſſlich feyner gnade canceller vnnnd HAUGEL VON TUBENHEYM meynen Jungen Hern Hoffmeiſter zcu beſagen dinge ich mir meyne Hoc ab das not wer ſie mit recht dar zcu zcu bringen Abir BALTESER VON KINZSCH vor eynte ſich elich mit meynes bruders weibe Hindert vnnnd irrete mich mit vnrechte das mir dy belehnung nicht geſchach, Sunder liſs ſich mit dem gute belehen vnnnd gehorthe on doch nichtiſ an Also vor ſchitt meyns bruder ſon obir eyne zzeit dar nach vnnnd habe meyne Lehen zcu vill maln vnnnd an vil enden geſunnen der gnante BALTESAR Hat mir allezeit Im wege gelegen vnnnd mich ge irret Das mir dy Lehen nicht geſchehen muchten vnnnd hat ſich des guts an meynen

willen ge weren laſſen Dor umb neme ich on in meyne ſchult vnnnd ſchuldige BALTISAR VON KINZSCH das her mich widder meyne fempliche belehnung dy ich mit NICKEL VON CZICHAW meynen halben bruder gehat Habe an dem gute zcu ALDEN OSSCHATZ vnnnd zcu TALHEYM noch meynes bruder ſons tode mit vnrecht vnnnd betriglichen geſere gehindert vnnnd geirret hat vnnnd kegen ewern gnaden vnrechtlichen vor bracht hat dafs mich ewr gnade noch meyns bruder ſons tode nicht Hatt wollen mit feynen gute belehen vnnnd mir ewer gnade doch zcuſaget hat mit om zcu belehen also obin berürt iſt So mir doch eyneſ wapns vnnnd eyneſ Helms ſeyn Das do offenbar iſt vnnnd tete iſs nott So kane ich eſs wol erwieſen Sunder hat mit groſſem vnrechte vnnnd mehr Liſen ewer gnade obir reth om ſulch gut zcu lehen vnnnd hat ſich also noch meyns bruders ſons tode des gutes vnderczogen vnnnd geweret mich deſs entſaczt vnnnd dor an gehindert das ich dar zcu nicht kommen mochte Hatt mir das alles gethan zcu groſſem ſchaden Hon vnnnd ſmaheit den ſchaden ich achte obir das gut vnnnd geſiſ des guts vmb Hundert naue Schok, Hon vnnnd ſmaheit Also hoch als ich geſchatzen mag Heiſche hirczu antwort vnnnd auſrichtunge Sich des gutes zcu auſſern — Sulche vnrechte vnnnd liſige vorbringunge vnnnd meyne irrung vor wandelt mich dar zcu kommen zcu laſſen den ſchaden irſtatet vnnnd juſt alles waſs recht iſt vnnnd bitte Hir obir zcu irkennen vnnnd auſs zcu ſprechen waſs Hir umb recht iſt, wurde Her in feynen vorſuchen vnnnd ſetzen meyne fempliche belehnung wern gebrochen Damit das meyn bruder eynen ſon gewan.

So iſt meyne noch rede Das mir das ane ſchaden ſey noch recht Dar umb das ich meyne lehen mit Fleiſſe geſunnen habe vnnnd man mir von rechte vnnnd der lande ſatzunge vnnnd beſchreibeunge ſchuldig waſs belehnung zcu thiue Dannen der do ſiarb waſs meyns Halben Bruder ſon Ich waſs mit feynen vater belehent So warn wir eyneſ ſchildes vnnnd Helms So waſs ouch dy ſelbige ſache vor augen die zcu erſion meynen gnedigen Hern beweget mir lehen zcu thiue So ich dann feynen gnaden in meynen Jungen morgen, den Jaren vehl diſt zcu BRUX vnde andern enden gethan habe Hette ich keynen zcuwiſel Seyne gnade werde ſich kegen mir noch gnedlichen erzeigen vnnnd mir dy Lehen noch thuen vnnnd zcu gute helfen also ich zcu rechte hoſſe Inrechte ſyn ſal Das alles ſetze ich zcu rechte was hircumb recht iſt.

Zcu andern male gebe ich ym ſchult das er zcu mir iſt kommen in meyne behauſunge zcu der zzeit also meyn bruder geſtorben waſs also ich des guts geweret was ehe meynes bruder ſon geboren wart vnnnd also em feyn wip gelobet wart Hoth er mir geredet vnnnd globet er wolle mich an dem gute vnnnd Lehen mit nichte hindern noch irren Das ich do wey moge bleiben das ich ſetze uff feyn eygen bewuſt vnnnd hat nu doch ſulche globde mir nicht gehalten Sunder hat ſich do mit Hinder mir laſſen belehen da durch ich deſs guts entſaczt win Hat mich do mit bracht zcu groſſem ſchaden Hon vnnnd ſmahey Hette her mir ſulch wort globde vnnnd zcu ſage gehalten wer mir lip als acht Hundert gulden Denn ich wer wey dem gute wol bleben das do beſſer iſt Hat mir eſs auch gethan zcu Hon ſmaheit

das ich achte also hoch ich achten mag noch sage des rechten Heische von om antwort vnnnd aufrichtunge die globde gehalten vnnnd in die guter zu folgen lassen Den schaden irsatei Hon vnnnd smahcit verbeffert vnnnd sust alles was recht ist Vnnnd bitte Hir obir ewr furfiliche gnade zu spreken zu irkennen was hirmmb recht ist.

Vnnnd pitte ewr gnade gnediger Herr Ir wollet mich mit meynen weder sachen Hir aufs scheiden so mir ewer furfiliche gnade wriß von ewern gnaden gegeben ny abe erkant würden ist, Vnnnd gnediclichen bedencken meyn alder enelend vnnnd armüt an sehen das wil ich vmb ewer gnade allezeit gerne vordynen Vorsigelt unde gegeben Anno etc. LXIII In die Anthony.<sup>a)</sup>

In charta per longitudinem compacta. — Sigillum parvum viridi cerae impressum, abrasum est.

a) Antonii eremitae, d. XVII. Januarii. —

## XLIII.

1463. (d. VI. Maji.)

OTTO KELLER DE LORDA infeudat JOHANNI APPICZ, Lobdano, uxori ejus filiabusque fundum quendam dictum „WYDICH“, quem antea clientelari iure possederat Enach Bartolomeus.

„gegeben noch cristi gebort virczenhundirt Jar Dor nach In deme Dry vnde sechczigsten Jare In die sancti Johannis ante portam latinam.“ —

In membrana. — Sigillo caret. —

In tergo: Dieser brieff zum schenken weidich gehort, vnd ist lehn gut gewest etc. welchs in drei teil geteilt vnd durch den viz von vnde mit unsern wieffen zu Zins gut gemacht, jdem teil drei groschen jerlich Zinsen welche lehn vnd Zinse posten bekomme etc. 1.5.57.

## XLIV.

1463. (d. XXVII. Septbr.)

Vocatio parochiani ad ecclesiam in Thoren.

OFFICIALIS PERPETUUS ecclesie beate marie virginis Erford. plebanus in MOLSTORFF et ICHTERSUSEN conventusque requisitus Salutem in domino Ad ecclesiam parochialem in THOREN vocamus ex obitu quondam domini NICOLAI MUNKEWITZ novissime recordacionis Honorabilem dominum NICOLAUM HENNACH<sup>a)</sup> presbyterum nobis ad eandem per Religiosam dominam MARGARETAM GERHART abbatisam totumque conventum sanctimonialium in ICHTERSUSEN ad quos Jus presentandi pertinere Dinoſcitur presentatum etc. —

Datum MCCCCLXIIj die lune XXVIj mensis septembris.

In membrana. — Sigillum desideratur.

a) Ysenach. cfr. dipl. XLVIII.

## XLV.

1464.

Conventus fratrum heremitarum S. Augustini in antiqua Dresden recipit Petrum Lompnitz ad confraternitatem.

Frater JOHANNES ROSSNIGK PRIOR CONVENTUS IN ANTIQUA DRESSDEN HEREMITARUM SANCTI AUGUSTINI licet immeritus, Dilectis sibi in xpo ihesu PETRO LOMPNITZ legitimeque eius uxori VRSULE Salutem in domino sempiternam, pro pyo vestre devotionis affectu quo deum et ordinem nostrum diligitis vicissitudinem nobis repende cupiens salutarem recipio uos ad nostri conventus confraternitatem in vita pariter et in morte ffaciens uos participes omnium missarum orationum vigiliarum predicationum jeiuniorum castigationum ceterorumque bonorum operum que per fratres nostri conventus operari dignabitur clementia saluatoris | Adiciens ut cum obitus uester aut alicuius vestrum nostro conventui intimatus fuerit anima uestra in nostro conventuali capitulo fratrum nostrorum orationibus recommendetur | Insuper et animas omnium parentum fratrum sororum ac omnium carorum uestrorum recipio ad vniuersa suffragia nostrorum confratrum defunctorum. Datum anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo quarto Ipso die decollacionis beati Johannis baptiste prioratus officii sub Sigillo.

In membrana. — Sigillum deest. —

## XLVI.

1469.

Nisius Trepitz vendit monasterio Pegaviensi reditus quosdam ex salinis Hallensibus.

Wir nachgeschrebin NISIUS TREPITZ vnde ERHART myn liplicher son BURGERS ZU HALLE Bekennen eyntrechtlich vor vns vnde alle vnsern erben vnd sunderlich vor alle den dy dyssen bryff sehen horen lesen das wir obin gnanten NISIUS TREPITZ vnde ERHART Recht vnde redelich vor koufft haben vnde vor kouffenn yn krafft diffes Bryffes vff eynen widderkouff, Dem werdigen Hern Ern STEFFEN APTE ZU PEGAU vnnnd seyme conuente zczu der CAPELLE ZU SANCTE JACOFFS ZU HALLE vmb merung wille gotisdinſtis eynen vsloufft des virdenteyls cyner phannen yn dem dutzschen bornne mit dem geschosse wy hoch das nach talrechte gelouffenn mag An vnsern besten gutern vnnnd erben zczu haben Ane allen vnderscheyt vnnnd haben on dy vorkoufft vnnnd gegeben vor XXV Rinische Gulden gut an golde schwer genüg an gewichte Dy sy vnſs wol zczu dancke bezalt haben vnnnd wir dy vort an vnsern nutcz vnnnd frommen gewant haben vnde diffen vorgeschreben vsloufft gere-den vnnnd geloben wir obingenanten NISIUS vnnnd ERHART myn son Dem genanten Apte vnnnd syme Capittelle Adder deme der dy CAPELLE ZU SANCTE JACOFFE ZU HALLE mit oren guthen willen vnnnd wissen vorheget vnnnd ynne hat vff wynachten Alle iar an vnsern besten guthern erlange sollen vnnnd dy bezallung yn der obin genanten CAPELLE SANCTE JACOFFS ZU HALLE geschen sal vnvorhindert geistlicher addir weltlicher gerichte vnnnd dar vmb dafs gotisdinſt darynne destie volkomecher gehalten werde vnnnd yn



der wochen eyne Messen mer vor dy wolteter gehalten sal werden vor sothene zczynse vnnnd renthe, wurde wir obin genanten NISIUS vnnnd ERHART ouch sumig an der bezalunge vff dy gnante tage izeyten wen wir von dem Apte addir den synen besitzern der obin genanten Capelle gemant wurden vnnnd was sy mogelichen schaden dar obir nemen Den gerede wir sy gutlich zczu benemen ane alles geuerde Ouch had vns der gnante Apt vnd sey Capel solchen willen gethan Das wir addir vnse erben den Jerlichen zczyns vnde vffs lousst welchs iars wir wollen mit fuff vnde czwenzig Rynischen golden abe kouffen mogen vnd wir sy das eyn fertel iars zczuor wissen lassen vnde dy abelunge sal geschen yn der obin genanten Capelle zczu sancte Jacoffe zczu Halle Des zczu bekenteniss habe wir obin genanten NISIUS vnnnd ERHART vnser Ingesigel vnden an dissen vffen briff lassen hengen Der do geben ist nach gotisgebort virczenhundert Jar dar nach yn dem nonvndsechczigsten Jare nach der heylgen dryer konige tag.

In membrana. — Sigillum desideratur.

## XLVII.

1484.

Henricus de Koennritz iura sua in praedium Maichelwitz cedit monasterio Pegaviensi.

Ich HEINRICH VON KONRITZ Bekenne Vor Mich alle meine erben vnnnd erbnemen offentlich In diessem offin brieff vor ydermennlich den er vorkompt sehen adder horen lesen das vff Sontagk nach Epiphania Domini Nach des selbigen vnser Herrn geburt der wenigern zall In deme virvndachzigstienn Jare Czzwischen deme erwidigen In Got vater vnnnd Herrn ERN JORGEN ARTT ZU PEGAW Meynem gnedigen Herrn an eynem Vnnnd Mir vff deme anndern teyll, eyn ewich schidt des vorwercks halben zu MAICHELWITZ, das ich dan mit aller seyner zugehorunge von deme gnanten Herrn JORGEN vnnnd von seinem vorfarn ARTT STEFFAN seligen etlich zeit zur Lehen ingehabt besessen vnnnd gebraucht habe, Durch hir nach geschriben, Nemlich VALENTIN WALTZICK, Meiner gnedigen Herrn von Sachsen Gleitzman Magistrum JOHANNEM DUR procurator GUNTHER VON BREITINGEN voyt zu Pegaw, HEINRICH SCHOPPERITZ, BALTAZAR BOSSE auch doselbst geseffen, BARTEL REX ZU BOBLISS vnnnd HANSEN KERNN STADTRICHTER ZU PEGAW In massen hir nach geschriben beredt vnnnd beteidiget, Also das mir mein gnediger Her von Pegaw obingnant vff dy zinsse als nemlich Siben naw schock, dy ich dan seinen gnaden Jerlich da von vorpflucht vnd etliche zeit vnnnd Jar vhaiste vorfese vnnnd hinderstiellich schuldich gewesi fuff naw schock vnnnd virczig groschen vff dy zeit bezalt vnnnd wol zu dancke vorgnugt hat vnnnd ich habe alsdan In aller obin geschriben teidinges Lewte geinwertikeit mit walbedachtem Mute vnd gutem willen Meinem gnedigen Herrn von Pegaw obingnant das bemelte Vorwercke mit allen seinen zugehorungen Nutzen vnnnd wurden vnnnd mit allem rechte, als ich das von seinen gnaden vnnnd deme GESTYFFT ZU PEGAW bis zu der zeit obinbemelt zur Lehen ingehabt besessen vnnnd gebraucht

habe mit Hannde vnnnd Munde als sich das zu thun von recht vnnnd Lantlaufftiger gewonheit geburt aufgelaissen vnnnd an deme gnanten Vorwercke Volkumlich vnnnd an alles geuerde Vorzicht gethan, Thu auch vorzicht geinwertich In Crafft dys offinbriefs, Vort mer In sulch vorwerck vnnnd alle seine zugehorunge keyne eyrede nach ansprache zu haben Auch In keinen behelff zu zihen Schidt adder Beteidigung zwischen deme gnanten Meinem gnedigen Herrn von pegaw vnnnd seyem syffte vnnnd mir derhalben gescheen vnnnd sollen also Mein gnediger Herre van pegaw vnnnd ich vmbe das gnante vorwerck entlich gericht vnnnd entscheiden sein vnnnd vff das sulch stuck vnnnd artickel stithe vnnnd vhesie gehalten werdenn habin Ich HEINRICH VON KONRITZ sulchs kauffs walder, vnnnd ich DITTERICH VON KONRITZ ZU CZOSSEN geseffen sulchs kauffs williger vnnnd beteidiger vnser beider Sigill vor vns vnnnd alle vnser erben vnnnd an dysen offinbrief wiflichen hengen lassen, der geben ist Nach Cristi vnser lieben Herrn geburt Tausent virczhundert Jar dar Nach In deme virvndachtzigstienn Jar vff Dinslagk nach Conuerfionis sancti Pauli. \*)

Henricus Dumpfel von Römhill  
Notarius publ. ft.

In membrana. — Pendent sigilla Henrici et Diterici de Koennritz ceræ viridi impressa. — Cfr. Siebmacher Wappenbuch III. 138. — Schoettgen l. l. cod. prob. p. 113. no. XXVIII. —

\*) Conversio S. Pauli celebratur d. XXV. mens. Januarii. —

## XLVIII.

1484.

Praepositus novi operis praesentat parochianum in Toren.

Venerabili Viro domino officiali prepositure beate marie virginis Erfurdenfis HENRICUS TINCKELMAN prepositus NOVIOPERIS Quicquid poterit reuerencie et honoris ad ecclesiam parochialem ville TOREN cuius Jus Patronatus siue presentandi ad me pro hac vice pertinet vacantem ex libera resignacione Honorabilis viri domini NICOLAI YSENACH ultimi possessoris vestre reuerencie duxi putandum et per presens presento Discretum JOHANNEM OTEN Supplicans humiliter et deuote vna cum eo Quatinus eundem ad dictam ecclesiam parochialem Inuestire dignemini adhibitis circa hoc debitis solempnitatibus et consuetis Incuius rei testimonium sigillum prepositure predictae presentibus ampendi Anno Domini millesimo Quadringentesimo Octuagesimo Quarto Quinta feria post Diem Sancti Bonifacii. \*)

In membrana. — Appendet sigillum ceræ viridi impressum. [Maria regina coeli; infra prepositus genuflexus. Inscriptio: S. PPTI·NOVIO . . . ERFORDIE.] —

\*) d. V. mens. Junii. — Cfr. dipl. XLIV.



## XLIX.

1493.

Hugo Burggravius Leisnicensis Ramfolto de Koenrutz praedium in Lobschitz iure allodiorum tradit.

*Wir HUGO BURGGRABE VON LEISNICK vnnnd HERRE ZCU PENICK Bekennen vnd thun kunth vor vns vnser Lieben brüder vnd erben mitt diesem brieff, Das wir durch steifiger bethe getrawer annemder Dinsie willenn Dem Erbarn vnserm lieben getrawen RAMFOLT VON KONRITZ ZCU LOBSCHITZ . zcwu hufen landis weniger eins Acker von vns vnser Herschafft zcu Lehin rurnde . Dofelbst zcu LOBSCHITZ gelegen zcu uorerben vergunsi haben In masen Im die wolgeborne Frawe JOHANNA Vnsere liebe Fraumuter solchen gunst vormals auf vns zcu gesagt hot Gonnen vnd gestaten solch vorbestimpte zcwu Hufen weniger eins Acker die zcuuorerbenn Also gnediglich gegenwertiglich mitt vnd Incraft dies brieffs Behalden hirauf vnser obirkeit beuor, Czu mehr vrkunde mit vnserm BURGGRABEN HUGEN hiran Hangenden Ingefigel Besigelt Geben nach Cristii vnser hern gotz geburt vierzehenhundert Im Dreyendneunzigisten Jore Am Montage nach viti.*

In membrana. — Sigillum ablatum est.

## L.

1497.

JOHANNES NEMBURGENSIS EPISCOPUS redditus quosdam, annuatim percipiendos in villa STANGENGruen et Wildenaw plebano et parochianis in Stangengruen et fratribus beatae Mariae virginis constituit. — [„pro missa sabatinali et certa adhuc alia in septimana, ultra dominicalem missam celebranda.“] — et omnibus utriusque sexus hominibus, qui ecclesiam parochialem in STANGENGruen et ALTARIUM S. ANNAE etc. visitaverunt, QUADRAGINTA dies indulgentiarum relaxat. —

„Datum Anno domini Milleesimoquadringsimononagesimo septimo die vero Lune Vndecima Mensis Decembris Ex CASTRO nostro HAINSPERGK.“ —

In membrana. — Sigillum desideratur. —

## LI.

1502.

Senatus Pirmensis vendit M. Fabri de Werda LX florenos rhe-nenses annuos.

*Wir Geschworne Rathman der Stat Pynn, Nemlich LEONHARD GROSE Burgermeister JOCOFF ZAPPE, MATHEUS BARTISCH, THOMAS KRETSCHMER JOCOFF PETSCHE, HIERONIMUS BROMMITZ, BARTEL DORBACH, SWARTZ PAWLL, MER-TEN SOLDAN, MATHES SCHUSTER NICKLAS GRYNMER vnnnd VRBAN LEWNER eydgenossen, vnnnd gantze gemeyn Bekennen — Das wir awfs wolbedachtem Rathe etc. — vff alle vnfre Stat jerliche Zinse, Renthe nutzunge vnnnd einkomen, — Sechzig Reynische gulden Jerlicher Zinse, dem Achtbaren MAGISTER JOHANNESSEN FABRI VON WERDE, Collegiaten des Fursien collegien der hohen Schulen zcu LEYPPZIG, — vff*

einen rechten vnnnd redlichenn widerkauff, vorkaufft haben, vnnnd dye vor Thausent Reynische gulden gegeben, dye wir auch von demselbigen Magister: halb an golde vnnnd halb an montze, zcu guttem dancke, bare vberreicht entpfangen haben, etc. — Gereden vnnnd geloben — vilgemeltem MAGISTER JOHANNSEN FABRI, adder diefs briues getrawen Inhaber, alle Jar Jerlich dyeweyll dieser Kauff sihet, solche berurte Sechzig gulden Zinses, halb vff Michaelis schirsien auszuheben, vnnnd halb vff walpurgis, vnnnd also alle Jar — zcu LEYPPZIG zcuuberreichen etc. —

*Wir obgemelte Burgermeister vnnnd gantze gemeyn, bemelter Stat Pynn, gereden, vnnnd, geloben, diefs vnser verschreibung zcu allen puncten Clauseln vnd artickeln, siet vhesie vnnnd vnuorbruchlich zcu haldenn treulich vnnnd ungeuerlich, Zcu vrkunde Steter vnnnd vchster haldunge, haben wir an diesen briue vnser Stat Sigille gehangen, der do gegeben Mitwoch nach dem Sontag Exaudi, Noch Christii vnser lieben herren gebort, Im Funffzehnhundertien vnnnd andern Jare.*

In membrana. — Pendet sigillum civitatis, ejus inscriptio: SECRETVM. CIVITATIS. PIRN. —

## LII.

1504.

Conradus Pygaviensis abbas Rampholdo de Koenrutz praedia quaedam in Abtsdorff dat in feudum equestre.

*Wir CONRADUS VON GOTS VNNDES HEYLIGEN ROMISCHEN STULS GNADENN APT ZCW PEGAW bekennen offentlichen mit difem brieff vor vns vnnnd alle vnser nachkommen, vnnnd thun kunth aller meniglich dy In sehen horen ader lesen, das wir mit willen vnnnd wissen vnser Conuents mit dem Erbarn vnnnd Ervhesten RAMPHOLT VON KONRITZ zcu LOBSCHITZ geseffen eyn handel vnnnd wechffel gethan, umb alle seyne Zcinsguther zcw APTSDORFF dy er von vns vnnnd vnserm Closter zcw Pegaw zcu Lehen zcinsshaftigk hat gehabt, dy wir ym, vnnnd seynen leybs Lehen erben zcw Ritter guther mit willen vnnnd wissen vnser Conuents gemacht haben Nemlichen dritthalbe quenten dy der AUWERSWALDYN gewesi synd, Item eyn grofs quenten isi KONITZ gewesen sihosi mit den Nachbarn Item funff quenten sein SCHEWS gewesi vnnnd ligen bey der HARDT vnnnd halten bey zeehenn ackern Item drey quenten ANTHONY VIRTELS gewesi, das seyn des forbergs guther, vnnnd haben gezcinst ye eyn acker auff Martini eyn schilling pfennig vnnnd geschosi eyn halben groschen, vnnnd gezcinst vff walburgis auch eyn schilling pfennig, vnd geschosi drey naw pfennig Item newn acker seyn SCHEWS gewesi, Item zcuweyn acker seyn BICHAW gewesi Item anderthalber acker seyn WEGELS gewesi Item funff acker weyniger eyn vrtel dy do ligen bey der HARDT sein des KRETMARS gewesi haben gezcinst sechs groschen vnnnd sechs pfennig Item eyn garth hat gezcinst drey groschen, macht yn der summa vier alte schock Sibent halben Groschen vnnnd vier pfennig, vnnnd dife obgemelte zcinsguther, haben wir vorgeanter apt vnd her RAMPHOLT VON KONRITZ ym vnd seynen leybs lehen erben zcw Ritter güther gemacht derhalben das er zcw widersta-*

tung an vnser Closter zcw Pegaw hat lassen kommen, dy zcweyn Teich zcw APTSDORFF gelegen wy die mit fischen dy zcwei besatzt syndt gewesen, mit weyde vnnnd trifft, vnnnd zcweyer seyner hoffsiet nach anzeygung der graben Auch das dritteyl das er hat gehabt an der gemeyn doselbist Idoch sal er haben frey trifft vber dy gemein zcw seynen guttern zcw treyben, vnnnd sein viech ym teich zcw drencken, vnnnd also alle gerechtigkeit dy er an disenn guttern hat gehabt, der selbtigen hat er fur sich seyn erben vnnnd erbnemen vorzceigt gethan, vns vnnnd vnserm Closter geredt sulcher guther gewer zcw seyn vnnnd dy ewicklichenn vnserm closter zcw geeeygent Auch haben wir ym dise gunst gethan, das er dy zcweyn hemitzen, kornn vnnnd haffer, dy er yerlich der Probstey zcw BORNN zcinsset magk er auff seyner lewt guther setzen vnnnd dem Probst zcw BORNN sulche getreyde Zcinsse hynfordt zcw weysenn vnnnd wir Wir CONRADUS von Gots vnnnd des heyligen Romischen Stuls gnaden apt zcw Pegaw bekennen offentlichen In disem vnserm briffe das wir dem Erbarren vnnnd Ernwelchen RAMPHOLT VON KONRITZ vnserm lieben getrawen, vnnnd seynen rechten lehens erbenn alle vnnnd Itzliche guther vnnnd zcinsse wy die yn masse oben geschriben syndt vnnnd von vnserm Stifte zcw Lehen ruren zcw rechte manlehen gereicht vnnnd gelihen habenn reichen vnnnd leyn yn dy selbige gegenwertiglich yn vnnnd mit krafft dys briffs mit erbergerichten vnnnd andere yren werden nutzen freyheyten gewonheyten vnnnd gerechtigkeiten yn aller masse wy die von vns vnserm Stifte zcw Lehen gehen, die also zcw gebrauchen als sulcher manlehenn guther recht vnnnd gewonhey ist Auch haben wir aufs sundern genadenn vnnnd durch vleyssiger beth willen RAMPHOLT VON KONRITZ ELISABET synem elichem gemahell vor genante guther gelihen zcw Leybgeding wy leybgedings recht vnnnd gewonhey ist, vnnnd so RAMPHOLT VON KONRITZ sulche guther vor erben wurde, sal er ader seyn erben eynem apt zcw Pegaw sulche besitzerenn der guther mit yren auff gesetzten Zcinsenn vnnnd namen ansagen vnnnd vorzeygent geben vnnnd yn das Closter lehen buch geschriben werde Wollen auch das RAMPHOLT VON KONRITZ vnnnd seyne erben vnnnd erbnemen sulchen lehen so offt dy zcw falle kommen rechte volg thun sollen, alle geserde auff geschlossen, Vnnnd keynerley beswerung von andern Hern auff genante guter nicht kommen lassen, vnnnd wu RAMPHOLT VON KONRITZ ann leybs Lehen erben vorsurbe Alsdenn sollen genante guther an HANSEN seynen bruder vnnnd HEINRICH sein vetter VON KONRITZ nach sibtzal fallenn, vnnnd an yre rechte Leybs lehen erbenn Doch das sy der selbigen volge thun Des zcw vnkunth haben wir CONRADUS apt zcw PEGAW vnser Aptley Insigell vnnnd Conuentz ann disen briff wissentlichen hengen lassen Gescheen In gegenwertigkeit Ernn BRICCIO RICHTER frumesser zcw sant lorentz vnnnd BENE BREYTINGS vonn LOBSCHITZ Nach Cristl vnsern lieben herrnn geburth Tausenth funffhundert vnnnd In dem virde yar dinstags nach Conceptionis virginis marie.

In membrana. — Utrumque sigillum et abbatis et conventus ablatum est. — Cfr. Schoettgen, vita Wipr. p. 116. cod. prob. No. XXIX. —

## LIII.

1508.

Indulgentiae D. Christiani Bomhaueri pro M. Georgio Arnolfo in Kemnitz.

Uniuersis et singulis presentes literas inspecturis CHRISTIANUS BOMHOWER Decretorum Doctor Rector parochialis ecclesie In RUIEN TARBATENSIS dioecesis Sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini JULII diuina prouidentia PAPE SECUNDI. Accolitus Capellanus et eiusdem ac sancte sedis apostolice ad MAGUNTINENSEM COLONIENSEM et TREUERENSEM provincias illarumque ac MISNENSES Ciuitates et dioeceses Nuncius et Commissarius Salutem in domino. Notum facimus quod idem dominus noster Papa cunctis christifidelibus in prouinciis Ciuitatibus et dioecibus predictis quomodolibet habitantibus et commorantibus ac ad eas undecunque confluentibus qui durante triennio pro tutela partium LIUONIE in subsidium sancte cruciate contra ferocissimos RUTHENOS HERETICOS et SCISMATICOS TARTARORUM infidelium auxilio fretos manus adiutrices iuxta nosram ordinationem porrexerint ultra plenissimas peccatorum indulgentias Sacratissimi Jubilei etiam Centesimi ac alias plures gratias et facultates quas ad hoc dispositi pro se ac certis defunctorum animabus respectiue consequuntur. de plenitudine ac liberalitate potestatis apostolice misericorditer concessit et voluit Et tam ipsi quam omnes et singuli eorumdem parentes ac benefactores cum charitate defuncti in omnibus precibus suffragij elemosynis ieiunijs orationibus missis horis canonicis disciplinis peregrinationibus et ceteris omnibus spiritualibus bonis que sunt et fieri poterunt in tota uniuersali sacrosancta ecclesia militante ac omnibus membris eiusdem participes in perpetuum fiant. Et insuper uiuentibus indulgit ut deinceps in alijs occurrentibus aliquem idoneum presbiterum secularem vel cuiusuis ordinis regularem in suum possint eligere confessorum. qui uita eis comite in casibus dicte sedi referatis. preterquam offense ecclesiastice libertatis. criminum heresis. et rebellionis aut conspirationis in personam vel statum Romani pontificis seu sedem predictam falsitatis literarum supplicationum et commissionum apostolicarum. inuasionis depredationis occupationis et deuastationis terrarum et maris Romane ecclesie mediate vel immediate subiectorum. offense personalis in episcopum vel alium prelatum. prohibitionis deuolutionis causarum ad Romanam curiam. delationis armorum et aliorum prohibitorum ad partes infidelium semel duntaxat in uita. In alijs uero quotiens fuerit oportunum pro commissis sibi debitam absolutionem impendat et iniungat penitentiam salutarem. Necnon vota quocunque ultramarino liminum apostolorum beatorum Petri et Pauli ac Sancti Jacobi in Compostella necnon castitatis et religionis uotis duntaxat exceptis in alia pietatis opera commutare valeat. Quodque confessor quem quilibet ipsorum elegerit omnium peccatorum suorum de quibus corde contriti et ore confessi fuerint etiam semel in uita et in mortis articulo quotiens ille iminebit etiam si tunc eos decedere non contingat plenissimam remissionem eis auctoritate apostolica concedere possit. Sic tamen quod idem confessor satisfactionem alteri impendendam faciendam iniungat. Et ex confidentia concessionis vel remissionis predictarum nullatenus

aliquid illicitum committatur. Quas quidem indulgentias gratias et facultates idem Sanctissimus dominus noster Papa vult et decernit per quamcunque suspensionem aut reuocationem nequaquam nunc aut in futurum comprehendere sed semper exceptas censei debere prout in literis apostolicis desuper confectis plenius continetur. Et quia deuotus\*) in Christo VENERABILIS VIR MAGISTER GEORGIUS AENOLDT\*) Ad pretactum fidei catholice negotium iuxta summi pontificis intentionem et nostram ordinationem de bonis suis pie contribuit\*). Ideo auctoritate apostolica prefata nobis commissa ut dictis gratijs et indulgentijs uti potiri et gaudere possit et valeat per presentes nostras litteras attestamur. Datum KEMNITZ\*) sub sigillo nostro quo ad hoc utimur die VICESIMA OCTAUA mensis MARCII Anno domini Millesimo quingentesimo octauo.\*)

Sequitur „Forma absolutionis in vita totiens quotiens“ — et „Forma absolutionis et plenissime remissionis semel in vita et in quocunque mortis articulo.“ —

Impressum in membrana. — Sigillum desideratur.

\*) haec manu sunt exarata.

#### LIV. 1510.

JOHANNES, Saxoniae dux, Thuringiae lantgrauus et Misnensis marchio, infendat absente FRIDERICO electore fratres de GREYENDORF [CUNZ, WOLFF et HANNS] de villa in Knaw. —

„Geben zu Zwickaw dinstags nach dem Sontag Quasimodogeniti Anno Domini Millesimo Quingentesimo decimo.“

Fragmentum dipl. in membrana. — Sigillo caret.

#### LV. 1516.

Johannis, Numburgensis episcopi, compositio de beneficio in Crossen.

JOANNES Dei et apostolice sedis gratia EPISCOPUS NUMBURGENSIS Vniuersis et Singulis ad quod hec nostre peruenirent littere Salutem in domino sempiternam Ad vestram per presentes deducimus noticiam Quod cum Anno Millesimo quingentesimo quinto humilem petitionem VITRICORUM in CROSSEN ac aliorum nonnullas missas super quibusdam redditibus adiuncta domo que situata est in ZWICKAW, in qua et alteri clerico Mansio reservata fuerit, ad altare sancti Michaelis parochialis ecclesie Ville CROSSEN, titulo beneficii confirmare dignati possemus Est nobis modo expositum, quod ex mutua cohabitatione clericorum in hujusmodi domo varia grauamina beneficiis exoriantur maxime tum per hec possessor altaris sancti Michaelis tarde admodum ad munia Ibidem peragenda veniat quare fuit nobis per Senatum in ZWICKAW debita cum instantia supplicatum, quatinus demum predictam apud se circa et prope monasterium diui Francisci situatam Ac olim a Domino HENRICO GRUMBACH funditus edificatam a supradicto beneficio in

CROSSEN una cum oneribus possessor beneficii in Crossen propterea iniunctis seiungere, ac missam Dominicalem in honore domine Anne constitutam ammouere ac in titulum commende admittere ac confirmare donec pietas fidelium dona accumularet Quibus beneficium legitimum erigi possit, dignaremur Nos igitur cogitantes pastoralis nostri esse officij grauamina ac discordias eo modo quo commodius id fieri possit Inprimis possessorum beneficiorum consensu accedente sedare. Ideo Missam Sancte Anne una cum ceteris oneribus possessori beneficii in CROSSEN iniunctam et impositam Modo auctoritate nostra ordinaria seiunctam ac a sepe nominato beneficio unacum ceteris separatis in titulum commende admittimus et confirmamus Senatui Zwickauensi tanquam patronis perpetuis ut he missae celebrationem et reliqua uti hucusque post obitum domini HEINRICI DE GRUMBACH obseruatum fieri, de dimidietati que domus dicte secundum utilitatem rerum ecclesiasticarum disponi faciant, commendantes et Iniungentes eorum conscientias quae opido Zwickauensi pro tempore profuerint in hoc onerantes In cuius rei fidem Sigillum nostram appendij Iussimus Datum in arce nostra CZEYTTZ Idus per se septembris Anno domini XV<sup>e</sup> decimo-sexto.

In membrana. — Sigillum non adest. —

#### LVI. 1517.

Litterae conventionales de renovatione et restauratione CAPELLAE ad S. JACOBUM STRAUBINGAE — [„der POSCHINGER Capel genannt].

„In dem Jare als man zalt nach Cristi vnnfers lieben herren gepurdt Funffzehnhundert vnd In dem Sybenzehenden der fünfften Römischen Zinfs Zal, zu Latin Indictio genannt, An Mitwochen nach Sebastianj des ainundzwainzigsten tags des Monats January zu der ersten sund nach mittags oder nahent dabey, Babsumbs des allerheiligsten In got vatters vnd herren hern Leonis aus gotlicher Furschung Babsi des Zehenden dis namens Im vierden Jare, In der Stat STRAUBING.“ —

In membrana. — Vestitus libri cuiusdam in pristinum statum redditus.

#### LVII. 1518.

Heinricus dux Saxoniae confirmat Johanni Ortweyn „zwey malder Korn.“

Wir HAYNRICH von gots gnaden Hertzoge zu Sachssen Lantgraue In Düringen vnd Marggraue zu Meyssen Bekenennen — Nach dem HANS ORTWEYN vns eynen alten Prieff, etwan von Den Hochgebornen Fursien, Her FRIDRICHEN Hern BALTASARN, vnd Hern WILHELM Lantgrauen In Düringen etc. Im tausent Dreyhundert vnd Achundsechtzigsten Jaren aufgegangen, vorgetragen, In welchem Ire lieben NICKELN, HANSEN, vnd NICKEL HARTISCHEN Ire erben etc. — mit zweyen Malder korns, aus dem ampt FREYBERG,



Jerlich zu ewigen getzeyten reychen zulassen, gnediglich begabet haben, vnd vns dorauff In vnderthenigkayt gebethen hat, Das wir Ine seynen Erben etc. solich zwey malder korn vff vnserm Ampt FREYBERGK, — gnediglich geben vnd reichen lassen wollten — Vnd Bekennen gedachtem HANSEN ORTWEYN fur sich, seine Erben vnd Erbnahmen, solich zwey malder korn, Jerlich vnd zu ewigen getzeythen, aus vnserm Ampt FREYBERG zu angetzaigten tagzeiten hebig und gewertig zuseyn, Confirmiren etc. — Des zu warer Vrkunt haben wir Diesen vnsern brieff mit vnserm anhangeden Inseygel wissentlich becrefftigt Der gegeben ist zu FREYBERG Nach Cristi vnser Lieben Hern geburth Im funffzehnhundert und achtzehenden Jare Donersdag nach der Hayligen Kindlein tag.

In membrana. — Sigillum ablatum est. —

## LVIII.

1520.

Diploma nativitatit Stephano Heylighorn a Bosau. abb. Jodoco datum.

Von gots gnadenn Wir JODOCUS Abpt Des Closters vnser liben Frawenn zu POSAW Benedictiner Ordens Erkunden ydermenniglichen yn dysem vnserm vffen Brieffe — Sunderlichen vor euch Erbaren wolweyssen Rathe, vnd Ersamen hantwerckmeyser der Beckere zu LEYPSIG Das vor vns kommen ist STEFFAN HEYLIGHORN von OSSIGK, sampt etlicher vnser Eldesten vnderseffsiginn Menner mit Namen VALTEN HERMAN der Eldere vnd ERHART KREYDEWEYSS auch zu OSSIGK gesessenn vnns angesucht umb eyne schriftliche kumschafft seyner elichenn geburdt etc. — Habenn obgemelte menner — vnns der warheyt zu guthe vnnterrichtung gethan, das — STEFFAN HEYLIGHORN von seynen natürlichen Vater SYMON HEYLIGHORN vnd KATHERINA seyner natürlichen Mutter als Vnvorsprochenn vnd vnvorleuwbtienn frommen Chrisilichenn Eheleuten Recht, echt, ehelich gebornn ist, das vnns obbesymptenn JODOCO Abpt etc. den wol wissentlich, — Bitten yhn gutwillig Eyn zu nehmen vnd wie er euch anlangenn werdt yhn erlichenn sachen yhn dar zu hülffelich vnd retig seyn, yhn vnnsere vorbehe genislich befinden lassenn, Das wollen wir umb eynen yden was Stands er sey willig vnd gerne vordynenn, Des zu vrkunde haben wir obberurter Jodocus Abbt etc. Vnnsers ynfigill vnden an dyssenn brieff henngenn lassenn Der gegeben ist Nach Cristi Vnnsers Hernn geburt Thausennt Funffhundert vnd ym zwennenzigsten Jare, am tage Thibureij Valeriani vnd Maximi Martyrum. \*)

In membrana. — Sigillum minus abbatis additum est, in quo S. Maria stans cum puerulo Salvatore. Circum: IODOCYS. ABBAS. BOSAWGIENSIS.

\*) d. XIV. mens. Aprilis.

## LIX.

1520. (d. XXII. m. Septbr.)

Martinus Burggrav. de Dohna et dominus in Konigesbrueck vendit confraternitati S. Trinitatis et S. Mariae ad eccles. S. Crucis in Dresden redditus annuos in villa Stenttz.

Ich MARTIN BURGGRABE zu DHONEN Herre zu KONGSPERGK vnd doselbst gesessen Bekenne Vor mich meyn Erben vnd Erbnahmen vnd thue kundt Mit diffem meym vffen brieffe vor menniglich, Das Ich mit zzeitigem rathe, wolbedacht, zcufurderst mit gnediger gunst vnd nachlassung Des Durchlauchten Hochgepornen furstenn vnd herren herren GEORGEN Hertzogen zu Sachsen etc. Eynhalts seyner furzilichenn gnaden gunstbriffs Recht vnd redelichen vff eynen vffgerichtenn, fulsendigen widerkauff vorkaufft habe vnd vorkauffe, gegenwertiglich, crefftiglich, mit allen umstenden wie ein sollich kauff seyn soll vnd magk Der loblichen BRUDERSCHAFT DER HEYLIGEN DREYFALTIGKEIT vnd JUNKFRAWEN MARIEN yn/s Heyligen CREUTZ KIRCHEN zu DRESDEN besietigt, zwelff Reynisch gulden Iherlicher Widerkauffs zcinsse Der besten vnd hochsten ganckhafftigen fursienmuntz wie die ym fursienthum zu Sachsen genge vnd gebe ist vnd zcure zceith zu erbtzinsen Zcollen, geleythen vnd renthen genommen wirdt, ye eynvndzwentzig grofschen far eynen reynischen gulden gerechendt, vff Richter, Scheppfen, vnd allen Sesshafftigen mennern, vnd eynwonern Meyns Dorffs STENTTZ yn der HEYNISCHEN PFLEGE gelegen, vnd allenn meynen vnd Iren guthern vnd Zcinsen do selbst, vnd habe ynen die gegeben vor zwey hundert Reynisch gulden, forfienmuntz eytel zcinsgrofschen, heuptsumme, Die ich den selbst Von herren JOHAN HULSS, diezceith obgemelter bruderschafft vortsiherer In beywesen des Doctoris vnd Pfarhers vnd der eldisen vilgesagter bruderschafft Bar uber an guther ganckhafftiger muntz, woltzudancke vorgeugt, vnd betzalt entpfangen, vnd forder yn meynen vnd mir vorwanthen, scheymparlichen nuttz vnd fromen gewendt vnd angelegt habe. Sage derhalben bemelte Bruderschafft vnd Iren vorsieher, angetzeigter summe hauptgeldes, queit, ledig vnd los, In crafft dis briffes, mit vortzicht, alles behelffs, Wider die vbertzellung, Wie ich dessen eynigerley weyse, gebrauchten konth ader mochte Gerede vnd gelobe bey meynen waren worthen, trawen, vnd guthem glauben, Vor mich meyn Erben vnderbnahmen, Nu vnd hinforder all die weyl differ kauff siehet vnd mit der hauptsumme nicht wider abgelost wirdt, obgesagte zwelff gulden Zcins ehgemelter Bruderschafft vnd der selbten vorsieher, Alwege vff Michaelis, sso man schreybt eynvndzwentzig antzuheben, ghen DRESDEN vnuortzoglich an behelff ader eyntrock Wie der mocht erdacht werden, vff meyn, ader meynen lewth des Dorffs STENTTZ eygen Kosi zcuschicken, betzalen vnd ane menniglichen vorhinderung uberantwurthen vnd reichen lassen Habe dorauff Richter vnd Scheppfen gnants Dorffs STENTTZ, von wegen gantzer gemeynn vor sich vnd alle yr nachkommen, mit sso vil Iherlichen Zcinsen Nemlich zwelff gulden, an bemelten Bruderschafft Iren vorsieher vnd alle seyn nachkommen, mit hande vnd munde geweyset, Weyse sie an, gegenwertiglich yn crafft dis briffes, etc. — Vnd ap es an furzilicher gunst mangel gewunne die selbie zu

forderm anstandt, mit vnserm darlegenn von neues aufzubringen. Szo vffst das von nöthen etc. —

Des zu sieter haltung sicherheit vnd vrkunde, Habe Ich MARTIN BURGGRAFF zu DHONEN herre zu KONSSGSPERG diffen briff vor mich meyn Erben vnd erbenhemen, mit eygener handt vnterschieden vnd mit angehangenem meyn angebornen Insigell wissentlich befestigt Geben zu KONGSPERG Nach Christi vnsern herren geburth, Thausent Funffhundert vnd ym Zwentzigsten Jar Am tage des heyligen Mauricij Merterers.

Merten Burggraffe von Donnen  
Herre vff Konigesbrück.

In membrana. — Sigillum desideratur. —

LX. 1521.

Caesarea Dr. Mart. Lutheri citatio ad congregationem ordinum Wormatiæ.

Karl von gottes gnadenn Erwelterr Rhomischerr Keyfserr  
Zu allenn tzeitenn Mherer Des Reichs etc. —

Ersamer Leberr Andechtigerr Nachdem wier vnnd des heyligenn Reichs Stennde yetz hir versamlett fuergenhomen vnd entschlossen Der Lerenn vnnd Buecher halben, so eyn tzeitherr von Dir auffsgangenn seynn, erkundigung von Dir zuentpfahenn. Haben Wir Dir her zekommenn vnnd von Dannen widderumb, an Dein sicher gewarssam. vnser vnd des Reichs Frey gestrackt sicherheit vnd Gelaytt. gegeben. Das wir Dir hienebenn zusenden Mit Beger Du wollest Dich furderlich erheben Also das Du in den Ainvndzwaintzigstenn tagen. zu solhem vnnserrn geleitt. bestimbt. gewisslichenn hie. bey vnns seyest. vnd nit aufseleibest, Dich auch keyns Gewalts. oder vnrechtens beforgenn. Dann Wir Dich bey Dem obgemelten vnnserrn gelaitt vffstucklich handt habenn wellenn. Vnns auch auff solch dein Zukunfft entlich vorlassenn. vnd Du thust Daran vnnserr ernstlich maynung Geben In vnnserr vnnd des Reichs Stadt WORMS am Sechsten tag des Monedes Marci Anno etc. XV<sup>e</sup> vnd im ainvndzwainigstenn Vnnsers Reichs Im andern Jarenn.

Carolus. (L. S.) Ad Mandatum domini Imperatoris  
ppm.

Albertus Card. Mogn.  
Archicancellarius ppt.  
Niclas Ziegl.

In tergo: Dem Ersamen vnnserrn Lieben Andechtigen Doctor  
Martin Luther Augustiner Ordens.

In charta. — Sigillum ablatum est. — Cfr. Chstn. Juncker, das guldene vnd silberne Ehren-Gedächtniss Dr. Mart. Lutheri. Francof. et Lipsiae 1706. 8. pag. 50 sqq. — Medalsche Historie der Luthersche Reformatie. In's Gravenhage 1734. fol. pag. 29 sqq. — Dissertatio de salvo conductu, D. Martino Luthero Wormatiam eunti, ab. Imp. Carolo V.

impetrato et servato, quam sub Praes. dom. Godofredi Wegneri publicae ventilationi subm. Jo. Nagel. Regiomonti 1698. 4. —

LXI. 1522.

WLADISLAI regis Hungariae etc. literae de choralibus, quas anno domini MDXXII. dominica XI. post Trinitatis Seren. rex LUDOWICUS dignatus est confirmare, manu propria subscribendo.

In membrana. — Copia dipl. saec. XVI. exeunt. — Adscriptum extat fragmentum versionis bohemicæ ejusdem diplomatis. — [WLADISLAI rex Hungariae, Bohemiae etc. instituerat anno M.CCCCLXXXVII. pro officio diurno et nocturno horarum canonicarum in metropolitana ecclesia PRAGAE perpetuo cantando quindecim ministros chorales, videlicet XII. scholares et III sacerdotes.] —

LXII. 1522.

Senatus AQUENSIS et Scabini regii Scabinatus ibidem testantur JOHANNI VAN RANDERAED, civi Lipsiensi, honestos natales.

„des Tzwentzichstenn tags des monats Octobris Im Jar vnnses hrenn tausent vonffhundert vnd tzeuynndtzwentzich.“

In membrana. — Sigillo caret. —

LXIII. 1524.

Philippus episcopus Frisingensis et administrator episcopatus Numburgensis infeudat Ottoni de Breitenbach pagum Zossen.

Von gots gnaden Wir PHILIPS Bischof zu FREISINGEN Administrator des Stieffts NAUMBURG, PFALTZGRAFFE bey REIN vnd HERTZOG in BEYERN etc. Bekennen — das wir vnsern lieben getreuen OTTHO von BREITENBACH zu GROSSEN ZOSSEN diese nachgeschriebene guttere vnd zinse von uns vnd vnserm Stiefft Naumburg zu Lehen rurend zu rechtem Manlehen gereicht bekannt vnd gelichen haben, Nehmlichen das dorff GROSSEN ZOSSEN vnd forwerck dorfelst gelegen, mit funff teichen in derselbigen marck, ackern, wiesen, heltze in der stuer, sieben schock vnnd zwolff groschen Zinse sechzehn kaphan funffzehn huner ein Lamefsbauch, vnd zwu gense mit den Erbgerichten auff denselbigen guttern Item zehen groschen auff Glorio kerbitz zu Bernitz etc. — Darzu haben wir aus besondern Gnaden vnd vmb vlyffiger vndortheniger Bethe willen auch nach vermoge voriger lehenbrieue mit gemelten Ottho von Breitenbach semplich belehenet Inmassen wir hirmit belehenen vnsern auch lieben getreuen WOLFFEN von BREITENBACH seinen Bruder zu BELEN ERN GEORGEN von BREITENBACH Doctorn vnnd Ordinarien der Juristen Facultet zu LEIPTZIG Licentiaten PAULUM zu HALLE CRISTOFF zu



CRIESTE WITZS desgleichen SIGMUND ERNSTEN und CRISTOFF von BREITTENBACH seine Vetter etc. — Hyrbey seindt gewest zugezeugenn vnser liebe getreuen EBERHART vom THOR Stahholder Doctor FRIEDRICH GANTORIS Cantzler und IHAN vonn HELDORFF zu ZEITZS, Zcu vrkunde habenn wir vnser Innsigell wissentlich ann diesenn brieue lassen hengen Der gegeben ist nach Cristii vnsern lieben Hern und seligmachers geburt tausent funffhundert vnnnd Im vierundzweintzigstenn Jaren Sonnabendts nach aller heiligenn tage.

In membrana. — Sigillum deest, quippe una cum filamentis ablutum.

## LXIV.

1528.

WALPURGIS HERINGIN et JOSEPHUS RAUTHE vendunt HINRICO MUNCH, canonico ecclesiae Misn., II florenos Rhenenses et dimidium annuos redditus de vinea „ym GOLTGRUNDE FÜR MEISSIEN.“

Zcu vrkunde hab ich berurthet Joseph Rauthe meyn gewonlich püschafft vor mich und obgnante meyn mutter an dießen briff hengen lassen Geschehen und gegeben zu DRESDEN, nach Christii geburt Tausent, funffhundert und achtundzweintzigstenn Jar montag nach Francisci.

In membrana. — Appendet sigillum, in quo frons rutae tripartita et I. R. —

## LXV.

1534.

NICOLAUS DE GERSDORF, dominus in Malschwitz et tunc temporis centurio in Budissin vendit praedium suum in Quatitz et quae a fratribus de METZRAD [NICOLAO, CASPARO, GEORGIO] emit feuda JACOBO KUNE et filio ejus PAULO.

Nach Christii vnsern lieben hern vnnnd seligmachers gepurt Tausent, Funffhundert und Im vierunddreyßigstenn Jar, freytagk nach allerheyligen tage. —

In membrana. — Sigillum desideratur. —

## LXVI.

1541.

JOHANNES HAGER, praefectus in WEYER et GAUELLENNTZ, Johanni Saltzman [Hanns der sich nennt Saltzman] honestos natales testat.

Geschehen an Freytag nach sannd Julianatag der heiligen Junckhfrauen Nach Cristii vnsern Lieben Erlösers gepuert Funffzehenn Hundert vnnnd ains vnnnd Vierzigstenn Jare. —

In membrana. — Sigillum desideratur. —

## LXVII.

1547.

Johannes Fridericus, Sax. dux et elector etc. — denuntiat urbi Curiae Variscorum et ceteris oppidis et vasallis Marchionis Alberti, ut se dedant.

Von gots gnaden Wir JOHANS FRIDERICH Hertzog zu Sachsen Des Hailigen Romischen Reichs Erzmarschall und Churfurst Landtgraff in Dhuringen. Marggraff zu Meissen und Burggraff zu Magdeburg, Gebenn euch, Denen vom Hoff zuerkennenn desgleichen andern Marggraff ALBRECHTS, Stedten und lehenmanen Nachdem euch vnnnd meniglich wissend und vnuerborgenn ist, welcher gsfaldt vnnnd aus was gesuechten schein Hertzog MORITZ zu Sachsen, zuzufurderst aber, auf des vermainten Kayfers gerumbt vnnnd nichtig Mandat, so Ime vorschiner zeit zukommenn sein soll, Auch auf furgehendenn seiner Landtschafft daruber gehabten Rath und bedencken, sich unfreuntlich an gemast und vnterstanden vns vnser, von Gott dem Almechtigen verlichene auch anuererbte Lanne und Furstenthumb, wider Gott, Ehre, Recht, und den Gemainen ausgekundigt Landtfriden, Dartzue vnser Bruders angebornne Blutsverwantnis, Auch Freuntschafft, so wir seinem Vatter seligen und Ihme, sonder Rhum, als ein Vetter und Freundt Inn vill wege ertzaigt und bewiesen habenn. Desgleichen die Altwaterliche Erbtailungen, Erbaynungen vnnnd Erbvertrege Vnsers Abwesens, und do wir ausserhalb Landes, und Im dem vorgangnen Christlichen Defensionzuge, zu Rettung vnser Aynungsverwanthen Stende Gottes allain seligmachendenn worts, und vnserer wharen Christlich Religion habenn gewest, Mit Heereskraftt zuberfallen, antzugreifenn und whast den mehrern tailh abzudringen, Vnd zu solchem seinen Vnfreuntlichenn furnehmen, nicht allain sein aigen angenommenn Kriegsvolgk, Sundern auch Behmenn Hussseern und ander frembd volgk, Darunder, wie wir bericht auch Turcken sein sollen, gebraucht, Dasselbe volgk auch an sich gehengt vnnnd Inn Vnsere Lande gefurth welchs auch noch dar Innen ist,

Vnnnd wiewoll sich vnser arme Vnderthanen des zugesagten und erbothenen Schutzes, Auch abwendung und vorhuetung Ires schadens, vnnnd verderbens, wie gefherlich vnnnd betrieglich furgegeben, mugen getrosiet und sich an gemelten Hertzogenn destier eher zuergeben haben bewegen lassen, So ist Ihnen doch solchs nicht gehalten worden, Sundern das widerspil offentlich am tage, Dan gedachte vnser Vnderthanen bescheener zusage und erbiethen nach, nicht allain nicht geschutzi, oder Ir schade vnnnd verderb vorhuetet, Sundern seind den merern tailh, do hin der zug bisheer gegangen und noch gehet, geblundert, und Inen, was sie gehabt alles genommen, vnnnd also In grundt verderbt, Dartzue eins tailhs todgeschlagen. Auch durch die Hussseern mit Weibern vnnnd Jungkfrauenn schendlich und Erbarmlich umgangen und gebharet. Wir wollen geschweigen, wie Tyrannisch und vnchristlich mit etzliche Pfarrrern gehandelt wordenn Welchs alles wir vns zu Ihme, auch zu seiner Landtschafft, das es dieselbige hett Rathenn vnnnd bedencken helfen sollen, kainswegs versehen, haben auch vnser Wissens Ihme vnnnd gedachter seiner Landtschafft, die zeit vnser lebens Dartzue kain vrsach gegeben, und solte vnser erachtens gemelte vnser bayderseits Verwantnis, billicher mehr dan die gesuecht vrsachenn auch nichtig Mandat. bedacht und ains dem andern furgezogen worden sein, Dan wiewoll es nicht ahne, das vns von seinem furhabenn, vnder wherrender Expe-



dition allerley angelant So haben wir doch demselben keinen glauben geben können In sunderheit uff Etliche schriften, so er zuvor an uns und den Hochgebornen Fürsten, Herrn PHILIPPSEN Landtgrauen zu Hessen etc. unsern Freuntlichen liebenn Vetter vnnnd Brudern, gethan, vnd etzlichermassen erclerung gesuecht, Darauff wir vnns auch widerumb freuntlich habenn vernemmen lassen Vnd Vns Daruber ainigs widerwillens vill weniger solchs vnfreuntlichen furnemens, billich gar nicht vermuthen sollen, Weill aber bemelter Hertzog dasselbige, auch angetzaigte Blutverwantnus, Freuntschafft Altvaterliche Erbtailung Erbaynung, Vertrege vnnnd vnnsere vilfaltige beweisse gutthat In vergefenn gesiet vnnnd gentzlich hindan gelatzt vnd mit seinem furhabenn fortgefahren, Auch zu Eynnehmung unserer Lande vnser abwesens vhasi geeylet, So haben wir solchs gescheenn lassen Auch diser Vntrew vnnnd vnfreuntschafft zusehen, vnnnd Gott vnnnd der zeit ergebenn vnnnd Beuelhenn müssen. Aber gleichuoll nicht vnnderlassen, vns durch gotliche Vorleyhung, widerumb In vnser Lande zubegebenn, Des entlichenn gemuts Vnnnd maynung, dieselbenn Vnsere vns von Hertzog MORITZEN, wider Gott vnd recht, abgedrungene Lande, nicht allain widerumb einzunehmen vnd zurecupieren, Sondern auch, mit gleicher Ellen vnnnd Mafs wie vns von Ihme beschehenn, hinwider zuemessenn, Welchs wir am liebsten vberig gewessenn, Do wir von seinem [r] vntrewenn vnn vnfreuntlichen Handlung, darzue nicht zum hochsten gedungen Dan wiewoll ab . . . . .<sup>a)</sup> war schadenn vnnnd verderb, solchs den Landen vnnnd Vnderthanen, wiewoll ane vnser schulde geraichen will, Dieweill sich dan Euer Herr Marggraff ALBRECHT, welcher vns nicht minder, dan obgemelter Hertzog MORITZ, mit geschwornener Erbaynung zugethan vntersandenn, bemeltom Vnsere Feinde, nicht allein zugezogen, Sündern auch vnserm Freuntlichen liebenn Brüdern, Hertzog JOHANS ERNSTEN zu Sachssen veinlichen angegriffen, vnnnd das Schloß vnnnd Stadt KONIGSBURGK eingenommen vnnnd sich also gegenn vnns Feyntlichenn erclerth, So werdenn wir verurthsacht, vnns Inn gleichnis gegenn Ihme vnnnd den seinen auch Vnser notturst nach zuertzaigen, So werdet auch Ir vnn meniglich, vns solchs ane zweiuell, nach gelegenheit mit billigkeit zuuordencken, noch zuuorweyßen nicht haben mugen. Vnd Nachdem wir, sonder Rhum zu blutvorgieffen souil immer muglich, nicht genaigt, Sündern dasselbig am liebsten abgewent vnnnd vorhuttet wissen wolten, wir auch nicht zweiuell Ir werdet selbst darzue nicht vrsach geben, So Erfordern wir euch hiermit gnediglich vnnnd Ersilich Das ir euch sampt der Stadt Vnd derselbenn zu vnn eingehorung. alsbaldt vnnnd vnuorzuglich, auch ane ainigenn Hindergang an vns erget vnn vnsern beuelhabern, die wir an vnser Stadt verordnet, Dorauff geburliche vnnnd notturstige Huldung, ane wegerung thut vnnnd laisset, Dargegenn sollet Ir vormittelt gotlicher Hulff, bey vnser wharen Chrisilichenn Religion, Desgleichenn bey Euern Leibenn, Haufs vnnnd Höfen, Darzu bey allenn Euern Freyhaiten vnnnd Priuilegien gelassenn, geschutzt vnnnd gehandthabt werdenn, Doch das ir vns zu Vnserm genodidrangtem Furnemmen, nach vnserm Ermessen mit ainer geldthulff zu siatten kommet,

Wurdet Ir aber solchs abschlahen vnn euch hier Innen widerwertig ertzaigenn werden Als wir vns doch nach gelegenheit nicht wollen versehenn, Vff den vall, so gebet ir vnns Vrsach, mit Gotlicher hulff die sache gegenn euch dermassen vnfruntlich anzustellen, Vnd die wege an die handt vnn furzunehmen vff das Ir darzue gebracht werden sollet, ob wirs wol sonstien villieber umgehenn wolten. Was nuhn euch vnn den Euern Alsdan, mit Mordt, Raub, Nhame, Plunderung vnn anderm daraus volgenn wirdet, Des habt ir die schuldt niemandt, dan euch selbst, zuzumessenn. Vnd begern Hierauß bey gegenwertigenn Eure fürderliche vnn richtige antworth, Dan wir vns mit vnserm furnemmen, durch gotliche vorleyhung, keine Stunde auff zuhalten oder zuuorziehenn lassenn wissenn Darnach habt ir euch zurichtenn, Gegebenn vnder vnserm hierangedruckten Secret zu ALDENBURGK, Montags nach Marie Liechtmeß. Anno domini etc. XLVIj. —

In charta. — Sigillum tergo erat impressum. —

a) fort. „zu sehenn.“

### LXVIII.

1549.

Compositio GEORGII KOMERSTADT, J. V. D., domini in Kalkreuth, et DAMIANI a SIBOTTENDORFF, Secretarii Camer. Elect. Sax., cui in matrimonium ille dedit filiam Annam, de pactis dotalibus et nuptialibus.

Geschehen vnn geben zu KALKREUTH den Eylften tag des Monats Septembris. Nach vnsern lieben herrn geburt Im Funfzehnhundert vnn Neun vnn vierzigsten Jare.

In membrana. — Sigilla ablata sunt. — Subscripterunt manu propria G. Komerstadt et Dam. a Sibottendorff.

### LXIX.

1553.

Litterae Senatus Hallensis ad Lipsiensem de pecunia, quam petebat Cyriacus Teuscher.

Vnnsirn fruntlichin dinst zuvor Ersamen besundern guten Freunde Wir habin vch vormals vffte vnn dicke von CILIAX TUSCHIRS, vnnsirs burgers wegin, geschrebin vnn gebethenn, dem ir eine reddeliche summa geldis selbstschuldig pfflichtig seit, also wir dann das in vnnsirn vnschritten clerlich gnug berurt habin, das denn dem vnnsirn bissher vnthulfflich vnn keine aufsrchtung nicht widerfahren ist, das vns dann von euch nicht enwenig verduncket etc. Als bitten wir euch nach fruntlich sere alsuor Ir dem gnanten CILIAX TUSCHIR vnnsin burger umb sulche schuld ane lengirn verczog so er des uuern versigilten briff darobir hat, gnugliche vnsrichtunge thun konde, dann der vnnsir, vnnsirn vorbehe kiran, des wir zu uch nicht versehn, nicht geniszen, so müssen wir ye dem vilgnanten vnnsin kegin vch adir die euern andirn gerichts furderunge gunnen vnn irloubin, siner schuld nach zukommen, das wir ye nicht

gerne verstanden, vff das ein sulchs nicht noit sin durffe,  
wullen wir umb vch allezeit verdinen Vwer antwort, Gebin  
vff dinstag nach Egidij vndir vnnfirm Secret Anno Lij.  
Rathmann vnd Meister der  
Innungen ze Hal.

In tergo: *Den Ersamen Vorsichtigen Burgermeisterinn vnd  
Rathmann zu lipczk, vnnfirm bifunderun guten frunden.*

In membrana. — Sigillum foris desideratur.

LXX. 1561.

AUGUSTUS, dux Sax., S. R. J. Archim. et Elector etc. etc. —  
consilio DANIELI GRESERI, ANTHONII LAUTERBACHII, HEN-  
RICI de BUNAW, JOHANNIS CRISTOPHORI de BERNSTEIN et  
JOHANNIS de CARLOWITZ venditionem fundi parochiani et  
hospitii in DONAW approbat.

*Gebeen zu TORGAW, Montags nach Jubilate, den acht-  
vndtzwanzigstenn monatstagk Aprilis, Nach Chrifij vnn-  
fers liebenn herrenn geburt Tauffent, funffhundert vnd im  
Einvndsechzigstenn Jare. —*

In membrana. — Sigillo caret. —

LXXI. 1562.

Scabini Vratislavienses adducunt BONAVENTURAE GÖRLITZER  
domum in platea Viadri a patre relictum.

— *den siebenden tagk Augusti Anno M.D.Lxij. —*

In membrana. — Sigilla scabinorum et Senatus ablata sunt. —

LXXII. 1587.

Collegium medicorum inclytæ universitatis Basileensis ABRA-  
HAMUM LOTTERUM, Augustanum, Abrah. Lott. filium, Do-  
ctorem designat, creat, proclamat et in medicam civitatem  
recipit.

*Actum BASILEAE RAURACORUM, ad V. Mensis Decem-  
bris Anno orbis redempti Millesimo quingentesimo octua-  
gesimo septimo.*

In membrana. — Sigillum desideratur. — Testes affuere: Sta-  
nislavus ab Ostrorog, comes Polonus, Jo. Jacobus Grynaeus,  
Basilius Amerbachius, Samuel Grynaeus, Joannes Guett,  
Theodorus Zuingerus, Henricus Pantaleon, Casparus Bau-  
hinus, Alexander Loeffel, Petrus Heymann, Daniel Rungius,  
Jo. Henricus Suebelius, Guilielmus Aragonzius, Petrus de  
Spina, Georgius Remus. — Subscripserunt: Jo. Nicolaus  
Stupanus, coll. med. Bas. Decanus et M. Marq. Mueller,  
publ. acad. Bas. notarius.

LXXIII. 1602.

CHRISTIANUS II., dux Sax., S. R. J. Archim. et Elector etc. etc.  
— confirmat STEPHANI ALMPEEKE, ejusque heredibus II.  
maldra frumenti e praefectura Fribergensi annuatim perci-  
pienda, quae ab Jo. ORTWEIN emerat. — [cfr. Dipl. LVII.] —

*Geben zu DRESSDEN den Achten Januarij Nach Chri-  
sti vnfers lieben herren vnd Seligmachers geburth Im Ein-  
tausend Sechshundert vnd im Andern Ihare.*

In membrana. — Caret sigillo. — Subscripsit manu propria  
Elect. —

LXXIV. 1605.

VALENTINUS WILTT, procurator vectigalium in praefectura  
REINHARDSBRONNENSI, iussu JOHANNIS, ducis Sax. etc. etc.,  
paganis in ERNSTRODA fundus quosdam, iura et beneficia  
addidit.

*Gefchehen am Sonnabend nach Mariae Himmelfahrt,  
Wahr der Siebenzehende Monatstagk Augusti Im Ihar,  
nach Vnfers Einigen Erlösers vnd Seeligmachers Ihesu  
Christi geburth Ein tausend Sechshundert vndt Funff. —*

In membrana foll. IV. — Sigillum in serico discolore appen-  
det, inser. ERNSTRODAIR. INSIGEL. — Subscripsit Val-  
Wilt. —

LXXV. 1611.

DAMIANUS PFLUG de LEISNIG infeudat FRIDERICO SCIPIEN  
villam STOETTERITZ.

*gegeben am drey vnd zwanzigsten Septembris — des  
Eintausend. Sechshundert, vnd Elfften Jahres.*

In membrana. — Sigillum pendens ablatum est. — Subscripsit:  
Tham pflugk zu lisnick. —

LXXVI. 1615.

Matthias Rom. Imperator etc. etc. — Johannem Jacobum Rem-  
bold, Augustanum, consiliarium dicit.

*Wir Matthias, von Gottes gnaden, Erwählter Römi-  
scher Kayser, zu allen zeitten, Mehrer des Reichs, in  
Germanien, zu Hungern, Behaimb, Dalmatien, Croatien  
vnd Slavonien etc. Khünig, Ertzhertzog zu Östreich,  
Hertzog zu Burgundi, Steyer, Kärndten, Crain vnd Wirt-  
temberg etc., Graue zu Tyrol etc. Bekennen öffentlich mit  
diesem Brieff, vnd thuen khundi Allermeniglich, Als wir  
aufs Kayserlicher, auch angeborner milte vnd güetigkeit  
erwogen, Die wohlerspriesliche, getreue, nützliche dienst,  
so Vnfers Hochgeehrten Vorfahren Römischen Kaiser  
vnd Königen, desgleichen vnserm Löblichen Haufs Öst-  
reich, das Geschlecht der REMBOLDT zu Augspurg, vnter-  
thenigst gelaisiet, Insonderheit aber vnser vnd des Reichs*

lieber getrewer, HANSS JACOB REMBOLDT, vnser vnd des Heyligen Reichs Statt Augspurg Pfleger, so wol weillandt dem Durchleuchtigsten Fürsten, Herrn RUDOLFFEN, dem Andern, Römischen Kaiser, etc., vnserm geliebten Herrn, vnd Brudern, Christmiltier gedachtnüßs, als auch Vns, seider vnserer angetretenen Kayserlichen Regierung, in manigfaltige weg, zu Irer Mayestat vnd L. auch vnserm gnedigstem wolgefallen vnd belieben, mit nicht wenigem Nutz vnd Erspriesslichkeit, vngepartes vleisses gethan, noch täglich thüet, auch in künfftig nit weniger thuen kan, mag, vnd soll,

Dafs wir dannhero zu erzaigung vnserer gegen Ihne HANSS JACOB REMBOLDEN, vnd den seinigen tragender Kayserlicher vordern gnadt vnd naigung, Ihne mit wohlbedachtem mueth, güetem rath vnd rechter wissen, heut dato, zu vnserm Kayserlichen Rath erkorn vnd gewirdigt, In crafft disß Brieffs, Mainen derwegen, setzen, Ordnen vnd wollen, dafs oftangeregter HANSS JACOB REMBOLDT, nun hinfüro vnser Kayserlicher Rath sein, von Meniglich dafur erkennt, genennt, geehrt, gehalten, vnd Ihne solcher Raths Tittel aufs allen vnsern Cantzleyen, vnd sonst geschrieben werden, Er auch alle vnd Jegliche Ehr, Würde, Vorthail, Recht vnd gerechtigkeit, wie andere vnser Rath haben, sich deren frewen, gebrauchen vnd geniessen soll vnd mag, von Allermeniglich vnuerhindert, Doch soll Er vnser Raths geheimnußs, wo die von Vns an Ihne gelangen, bis in sein Grüeb zuuerschweigen schuldig sein, Vnd sonst alles anders thuen, laissen vnd lassen, was ainem getrewen Rath gegen seinem Herrn zuthuen gebürt vnd wohl aignet, Inmassen vnser gnediges Vertrauen, in sein Person ohne dafs gefiehl ist, Vnd Er bis dahero Jederzeit gethan hatt, Getrewlich ohne gefehrde, Inn Vrkundt disß Brieffs, besiegelt mit vnserm Kayserlichen anhangenden Innsigel, Der geben ist in vnserer Statt WIENN, den Neündten Tag des Monats Januarij, Nach Christi vnser Lieben Herrn vnd seeligmachers geburth, Sechzehnhundert vnd im Funffzehenden, vnserer Reiche, des Römischen im dritten, des Hungrischen im Siebenden, vnd des Behemischen im Vierdten Jahren.

Matthias.

In membrana. — Sigillum deest. —

LXXVII.

1639.

Privilegium JOHANNIS GEORGII, S. R. J. Archim. et Elect. etc. etc., datum CASPARO KRENGEL et JOHANNI WEISKOPFF, custodibus armamentarii, ad erigendam pulveris nitrati officinam in rivulo BIHL, sub castro montano Koenigstein.

Geschehen vnd geben zu DRESSDEN am Zwölfften Monatstage Januarij nach Christi-Geburth Im Sechzehnhundert vnd Neun vnd Dreyssigsten Jahre. —

In membrana. — Sigillum desideratur. — „Johans George Churfürst.“ subscr. manu propria.

LXXVIII.

1724.

Littera BENEDICTI XIII. ad FRIDERICUM AUGUSTUM, Reg. Princ. Pol. etc. etc., qua respondetur ad epistolam gratulatoriam ex occasione electionis pontificis.

BENEDICTUS P. P. XIII.

Dilectissime in Christo fili noster salutem et Apostolicam Benedictionem, Apostolice Sedis cultum, et Catholice religionis studium, quo amplissima inclyte istius Domus decora cumulas et illustras, in tuis, que jucundissime Nobis acciderunt literis, paterna caritate complexi sumus. In hisce siquidem officijs, que cum divinarum rerum reverentia conjuncta sunt, verum Pontificie sollicitudinis solatium collocamus. Quare satis intelligis quam gratam obstrictamque filiali pietati tue voluntatem geramus, et quam studiose cupiamus luculentis Paterne nostre benevolentie testimonijs eandem Tibi certius confirmare. Deum interea supplicibus votis oramus, ut gratie sue presidio infirmitati nostre adesse, ratamque tuam de nostro Apostolatu Letitiam facere dignetur, et vicem observantie erga Nos tue perenni rerum tuarum prosperitate rependat. Ac Tibi, Dilectissime in Christo fili noster, peculiari Pontificie dilectionis affectu Apostolicam Benedictionem impertimur. Datum Rome apud Sanctam Mariam MAJOREM sub ANNULO PISCATORIS die XXII. Augusti MDCCXXIV. Pontificatus Nostri Anno Primo.<sup>a</sup>)

Carolus Maiellus.

In tergo: Dilectissimo in xpo filio nro Friderico Augusto Duci Saxonie Pnpi Regio Polonie et Electorali ejusdem Saxonie.

In membrana. — Sigillum ablatum est. —

a) Benedictus XIII. — (Petrus Franciscus Orsini) — electus est d. XXIX. m. Maij anno 1724, et coronatus d. IV. m. Junij.

LXXIX.

Sine loco et anno.

Reuerendes in xpo honorabilibus viris archiepiscopis, et episcopis, praepositis. plebanis. viceplebanis ad quoscunque lator presencium peruenerit cum sigillo nostro et litteris nostris cum debita reuerentia orationes in xpo deotas. Discretionj vestre omni qua possumus humilitate et deuotione supplicamus. HENRICUS dei gracia summus praepositus in SCEHRE atque conuentus quatinus nostrum negocium dignemini exaudire. Quia vero ecclesia nostra et edificia per incendium sunt deuastata. Igitur pro nobis saluti paterne uesire misericorditer intendatis.

In membrana. — Saec. XIV. —

LXXX.

Sine loco et anno.

Venerabili in xpo patri ac domino domino BERTOLDO abbati Monasterij VALLIS S. GEORGII Cysierciensis ordinis



**Soror MECHTILDIS dicta Abbatissa Sanctimonialium SANCTE CRUCIS prope GOTHAM predicti ordinis oraciones in xpo cum obediencia debita ac deuota fratrem conuersum nostrum confessum exhibitorum presencium propter rebellionis sue in obedienciam, vel propter excessus sui vel criminis notam vel maculam paternitati vestre venerande corrigendum dirigimus Petentes exaffectu Quatinus ipsum emittere aut alias secundum disciplinam ordinis secum agere curetis, ut emendatus obediat, vel ut discipline sue correctio ipsum coherceat et refrenet, vel ut pena sua condigna ceteris pateat in exemplum, dei et iusticie ob respectum, vel ordinis ob amorem.**

**Vel si simpliciter emittitur sic scribatur premissa Salutacione ut supra fratrem . . . talem conuersum nostrum professum paternitati vestre transmittimus Petentes studiose Quatinus ipsum propter deum et ordinem ac nosire petitionis intuitu in vestro conuentu seruare velitis ad annum Quia ad presens nobiscum stare non potest Salua Monastica disciplina In eo nobis complacenciam facietis gratuito remerendam.**

In charta. — Saec. XV. —

## LXXXI.

Sine loco et anno.

Litterae Senatus Hallensis, quibus commendat Senatui Lipsi uxorem DONATI KORFFERI, quae Lipsiae erat sororis defunctae hereditatem receptura. —

In membrana. — Saec. XV. et vernac. ling. scriptum.

## LXXXII.

Sine loco et anno.

WENZESLAUS Romanorum Rex etc. etc. — notum fecit, quod JOHANNES Marchio Brandenburgensis et Lusatae et dux Gorlicensis altare beatae Mariae et S. S. Philippi et Jacobi apostolorum atque Georgii martyris in ecclesia Pragensi de noua erexit et fundauit et pro usibus Capellani census quosdam in villis GOGLOW, maiori et minori, BOCKOW, LYNDEBERG et BAGANZ dedit et donauit.

In membrana. — Fragmentum copiae Saec. XV. —

Exstant praeterea in scriniis bibliothecae nostrae folia quaedam Calendarii ecclesiastici in usum chori ecclesiae cathedralis Misnensis, quorum duo priora iam typis descripta sunt in libro: *Bericht der Deutschen Gesellschaft zu Leipzig auf das Jahr 1837.* num. VI. pag. 47. sqq. — Tertium, quod in eodem libro ann. 1838. publicatur, continet dies anniversarios a d. XV. usque ad d. XXVIII. mens. Januarii.

CODICES HEBRAICI.

# CODICES HEBRAICI AC SYRIACI ADIECTIS ALIQUOT SLAVICIS

DESCRIPTI

A

FRANCISCO DELITZSCHIO.

Summa Institutionum Grammaticae Latinae  
Cursus primus Grammaticae Latinae  
Cursus secundus Grammaticae Latinae  
Cursus tertius Grammaticae Latinae  
Cursus quartus Grammaticae Latinae  
Cursus quintus Grammaticae Latinae  
Cursus sextus Grammaticae Latinae  
Cursus septimus Grammaticae Latinae  
Cursus octavus Grammaticae Latinae  
Cursus nonus Grammaticae Latinae  
Cursus decimus Grammaticae Latinae

Summa Institutionum Grammaticae Latinae  
Cursus primus Grammaticae Latinae  
Cursus secundus Grammaticae Latinae  
Cursus tertius Grammaticae Latinae  
Cursus quartus Grammaticae Latinae  
Cursus quintus Grammaticae Latinae  
Cursus sextus Grammaticae Latinae  
Cursus septimus Grammaticae Latinae  
Cursus octavus Grammaticae Latinae  
Cursus nonus Grammaticae Latinae  
Cursus decimus Grammaticae Latinae

# CODICES HERBARIUM AC SYLVICUM

## ABIECTIS ALIQUOT SYLVICIS

### DESCRIPTI

FRANCISCO DELL'USCINO.  
Summa Institutionum Grammaticae Latinae  
Cursus primus Grammaticae Latinae  
Cursus secundus Grammaticae Latinae  
Cursus tertius Grammaticae Latinae  
Cursus quartus Grammaticae Latinae  
Cursus quintus Grammaticae Latinae  
Cursus sextus Grammaticae Latinae  
Cursus septimus Grammaticae Latinae  
Cursus octavus Grammaticae Latinae  
Cursus nonus Grammaticae Latinae  
Cursus decimus Grammaticae Latinae



## I.

חומש עם ההפטרות והמגילות.

Cod. Wagenseilianus membranaceus, in fol. maj. (foll. 230.), caractere partim quadrato germanico-tamico, partim rotundoso rashiano exaratus, cujus una pars Pentateuchum (inde a Gen. 1, 21.) cum paraphrasi et Onkelosi et Hierosolymitana a Gen. 1, 21.) cum paraphrasi et Onkelosi et Hierosolymitana, ac commentario Salomonis Isaaki, altera quinque *Megilot* (Rut, Canticum, Eccl., Thren., Ester — 1, 12.) continet; nam in principio et fine codicis folia aliquot intercederunt. Est enim aetate usque, uti apparet, contritus assiduus, hominum scilicet spurcorum atque vehementium, ac proinde maculosos passimque conceptus atque obliteratus. Nomen scribae, quo se identidem in notis sua manu adpersis appellat, est *Makir* (מכיר) ת' מכיר, א"י מכיר הכותב, veluti f. 60. b. 61. a.), vel, ut in fine Pentateuchi (204, b.) scriptum legitur, plenius: מכיר ב' קרשביא. Conjicio certis de causis, quae legentibus postmodo sponte occurrent, eum in Gallia degisse, aetate post Salomonem Isaaki fere tertia.\* Huc facit etiam quodammodo, quod Jo. Christoph. Wagenseilius hunc codicem a Judaeis Metensibus extorsit, magna illis asseveratione confirmantibus, eum, ut sit ipsis traditum, ex bibliotheca ipsius Salomonis Isaaki Metas quondam esse translatum. Unaquaeque codicis pagina binas in partes divisa est, superiorem, cujus columna media textum sacrum, dextra commentarium Rashianum, sinistra Targum Onkelosi exhibet; inferiorem, quae commentarii pentateuchici continuationem, Aftaras (אפסתרן) notaeque Isaaki, quibus illustrentur, representat. At sicut totus liber multa cum licentia sine magna elegantiae cura scriptus est, sic etiam hic ordo varie crebris locis est permutatus. Paraphrasin Hierosolymitana, nondum, ut deinceps fieri solitum est, bipartita, disperse addita est, sine signis diacriticis, literis minusculis instar commentarii scripta; quatuor capita, quae Deuteronomium inchoant, aucta sunt etiam *Masorarum* additamentis, parvae in latere, magnae in ora libri supreme. Textus biblicus vocalibus, accentibus ceterisque punctis ac lineolis (*Gaja, Rafe*) distinctus est notisque marginalibus atque etiam emendationibus sine nota factis criticè castigatus. Comparatur in margine magna codicum praestantissimorum copia, quos, dudum nunc perditos, oculis suis inspexit Makir. Varias lectiones plerumque in definienda aut plena aut defectiva scriptione, interdum etiam in vocabulis, literis, vocalibus recte ponendis versantur. Commemoratione dignus est apparatus criticus, quo scriba usus est. Enumerabo igitur brevi omnia librorum signa, ex quibus scripturas variantes conguessit: 1) *Codex R. Gerson* (גרסן) 3. b. 21. b.

\*) Filius esse videtur *Berckiae Naqdan* (anctoris *Misle Shualim*), qui habet cognomen קרשביה.

innumerisque praeterea locis. 2) *Codex R. Mëiri*, qui aetate scribae nondum mortuus erat (שׂמ״י יצ׳, 22. b.), punctis instructus (90. a. 115. b.) atque iterum iterumque emendatus (נקדו 90. a. 115. b.), atque iterum iterumque emendatus (<sup>ס' פרץ</sup>) 49. a. מונה מהרש אהרן 52. b.). 3) *Codex Perez* (<sup>ס' פריז</sup>) 42. b. et saepius. 4) *Codex Josef Thob-Elem* (<sup>ס' יוסף טוב עלם</sup>) 31. a. 5) *Codex Menahemi mi-Juani* (Joigny, ut videtur) 25. b. (<sup>ס' מי' מיואני</sup>). 6) *Masora magna* (absolute המסורה הגדולה 129. b.), quam scriptis *Rabenu Gerson* cognomento Lumen Exilii הדיולה שכתב רבנו גרשום מאיר הלוי הדגלה 35. a. 45. b.) sua manu (מידך 76. a. 92. a.), alphabetice illam digestam signaque memorialia (סימנים), uti et *Menahemiana*, continentem (47. b. 157. a. 158. a. 162. a.). 7) *Masora altera* (absolute מסורה אחרת 62. b.) *Menahemi de Joigny* (מסור' מנה' דב' מנה' מיר'), dispositione par atque aequalis (61. a. 76. b.), at scriptura textuali a *Gersioniana* saepe valde dissensientibus (62. a.). Utraque Masora, et *Metensis* et *Juanensis*, erat in manu scribae (שהו הכותב שהיו בידו), 145. a. 146. b. 148. a. 154. a.). Masora (absolute, sine dispositoris nomine) ubique ad varietatem lectionis vel confirmandam vel labefactandam confertur, semperque textus *masoreticus* a textu exemplariorum optimorum discernitur. Hinc ad varias lectiones ex codicibus collectas accedunt formulae: המסורת, במסורת, במסורת, במסורת, בלא מסורת, נוסחה, quae sexcenties iterantur, atque etiam ad scriptionem paraphrasis Onkelosianae definiendam adhibentur (65. a.). 8) *Codex hispanicus*, vel collective *codicēs hispanici* (ספרי אספמיא 81. a. 92. a.), et prae ceteris asfamiy תרגומ (= העתיקה, נוסח) h. e. exemplar codicis hebraici, quod simul paraphrasin aramaicam comprehendebat, eaque de causa tum ad textum sacrum critice illustrandum tum ad paraphrasin emendandam (170. b.) adhibetur. 9) Targum Babylonium (minime Onkelosi, cui aliquo ahline tempore hoc nomen commentitium tributum est), h. e., codex hebraico-aramaicus, ex Babylonia allatus (unde et *Hielai* ille, non a *Hilele* nescio quo, ut multi somniarunt, sed ab urbe *Hella*, in ruinis antiquae Babylonis extractae, nominatus), תרגום בבלי (32. b.) vel absolute בבלי extructa. 10) *Codex*, ex quo ipse Makir transcripsit (שתנתקתי ממנו) ס', 33. a. 57. a. 58. a.), quem interdum etiam nominat שלון ס', et Targum, ex quo transtulit (תרגום שהיה') 63. b.), inde probe discernendum, quod textum et hebraicum et aramaicum exhibebat (67. a.), uti ex nota hacce facile perspiciatur: בתרגום שהעתיקתי ממנו מצאתי ביכברי ואת ובהיתום (67. b.). 11) Praeterea saepius recurrit formulae: א' (אידה) 96. a. 26. b. ספר זקן ס' 22. b. שאר הפרים ש' ס' תרגום ב.' 33. ח' מוגה כל בח' מדו', ס' מדוקים 26. b. רשן 129. b. יש פסים 117. a. 49. b. 42. b. תרגום ישן מוגה, רשן additaeque sunt etiam glossae aliquot ex commentariis *R. Chananel* (84. b.) et *Tanchuma* (125. b.) collectae. Operae pretium me facturum esse arbitror, si specimen aliquid lectionum ad marginem huius vetustissimi codicis adscriptarum subjiciam.

- Gen. 4, 23. **הַאֲזִינָה**. Codex Mëiri: **הַאֲזִינָה**, plene.  
 - 6, 20. **הַאֲזִינָה**. Sic Codex hispan. Vulgo: **הַאֲזִינָה**, defective.  
 - 7, 24. **הַאֲזִינָה**. fin. כֹּהֵן פֶּסֶק.  
 - 7, 2. **הַאֲזִינָה** ult. In Targume, unde transscripsi: **הַאֲזִינָה**, defective.  
 - 27, 13. **הַאֲזִינָה**. Cod. Mëiri: **הַאֲזִינָה**, def.; Codd. hisp. et Gersoni: **הַאֲזִינָה**, plene.  
 - 27, 30. **הַאֲזִינָה**. Cod. hispan. **הַאֲזִינָה**, defective.  
 - 27, 31. **הַאֲזִינָה** et Hispan.: **הַאֲזִינָה**. Gersoni: **הַאֲזִינָה**, plene.  
 - 27, 33. Gersoni et Hispan.: **הַאֲזִינָה**. Reliqui libri: **הַאֲזִינָה**, plene.  
 - 27, 43. **הַאֲזִינָה** et Cod. vetustus: **הַאֲזִינָה**. Reliqui libri: **הַאֲזִינָה**, plene.  
 - 28, 15. **הַאֲזִינָה** et Cod. hisp. **הַאֲזִינָה**, defective.  
 - 28, 20. **הַאֲזִינָה**. **הַאֲזִינָה**, defective.  
 - 29, 3. **הַאֲזִינָה**. **הַאֲזִינָה**, def. Gersoni: **הַאֲזִינָה**, plene.  
 - 30, 20. **הַאֲזִינָה** de Joigny, non assentiente Masora: **הַאֲזִינָה**. Cod. hispan. ceterique libri: **הַאֲזִינָה**, id quod confirmat Masora: **הַאֲזִינָה** (h. e. *novies* sic scribitur).  
 - 30, 32. **הַאֲזִינָה**. sicuti et **הַאֲזִינָה** (31, 10.). Gersoni, manu secunda, utrumque plene.  
 - 30, 33. Gersoni et Cod. hisp.: **הַאֲזִינָה**. **הַאֲזִינָה** et Cod. hisp. alius: **הַאֲזִינָה**, def.  
 - 30, 38. **הַאֲזִינָה**. Sic Mëiri, Hispan. ceterique libri. Cod. vetustus: **הַאֲזִינָה**, def.  
 - 30, 43. **הַאֲזִינָה**. Sic Mëiri, Hispan. ceterique libri. **הַאֲזִינָה**.  
 - 31, 2. **הַאֲזִינָה**. Cod. hispan.: **הַאֲזִינָה**, correcto vocabulo.  
 - 31, 7. **הַאֲזִינָה**. Sic Mëiri et Cod. hispan.  
 - 31, 9. **הַאֲזִינָה**. Sic in libris nostris et, manu secunda, in Cod. hispan. Masora: **הַאֲזִינָה** (his femine). Gersoni: **הַאֲזִינָה**, forma muliebri.  
 - 31, 10. **הַאֲזִינָה**. **הַאֲזִינָה**, defective.  
 - 31, 18. **הַאֲזִינָה**. Sic Cod. hisp., et Gersoni ex emendatione. Cod. vetustus: **הַאֲזִינָה**, repugnante Masora.  
 - 31, 27. **הַאֲזִינָה**. Sic Mëiri et Hisp., defectiva syllaba prima nominis.  
 - 31, 30. **הַאֲזִינָה**. **הַאֲזִינָה**, negante Masora.  
 - 31, 31. **הַאֲזִינָה**. Sic Hisp. Mëiri: **הַאֲזִינָה**, defective.  
 - 31, 33. **הַאֲזִינָה**. Sic defective Mëiri et Hisp.  
 - 31, 36. **הַאֲזִינָה**. Sic, omitta copula, omnes hispan. Codd. et Mëiri, in quo **Vav** oblitteratum est. Gersoni: **הַאֲזִינָה**.  
 - 31, 47. **הַאֲזִינָה**. **הַאֲזִינָה**. At in *Masora magna* hoc voc. non enumeratur inter ea, quae per *Sin* scribuntur et per *Samek* leguntur; quapropter *Samek* retinimus.  
 - 32, 9. **הַאֲזִינָה**. Sic Mëiri. Hispan.: **הַאֲזִינָה**.  
 - 32, 13. **הַאֲזִינָה**. Sic Mëiri ceterique libri. Gersoni: **הַאֲזִינָה**, deletio tamen *Iud* altero.  
 - 32, 15. **הַאֲזִינָה**. **הַאֲזִינָה**, uti et **הַאֲזִינָה** (32, 16.).  
 - 32, 19. **הַאֲזִינָה**. Sic Mëiri. Ceteri libri: **הַאֲזִינָה**.  
 - 32, 26. **הַאֲזִינָה**. **הַאֲזִינָה**, plene.  
 - 34, 25. **הַאֲזִינָה**. Sic Targ. hisp. Vulgo: **הַאֲזִינָה**.  
 - 35, 12. **הַאֲזִינָה**. In ceteris libris, Hispan. aliquot et Cod. valde accurato: **הַאֲזִינָה**. At Masora: **הַאֲזִינָה** (Non scriptum est **Vav**). Et

revera omissum est in Cod. Josefi Thob-Elem, et in Lilgo, ex quo transscripsi.

Paraphrasis Onkelosi, sicut textus biblicus, vocalibus, et, quod perraro invenitur, accentibus\*) ornata est. Commentario Rashiano adjecit Makir (מכיר הכותב), nepotis, ni fallor, Treassini ejusque discipuli (14, b. *הגהות ר' שמאי*, 158, a. 185, a.). Has animadversiones (21, b. 23. a. 58, a. 66, b. 69, b. 75, b. signum: ככ"ט) Makir ex commentario Shemajae autographo (134, a.) *שמאי* כמ"ט מכתבת ידו, 21, b. ככ"ט בפירושו אשר מידו) exquisitas commentario Salomonis, quem hic codex multo impressis exemplaribus exhibet pleniorum atque integriorum, inseruit. De codice hoc Makiri, qui praeter haec, quae descriptimus, f. 204, b. hypomnema egregium *de ordine Barajarum*\*\*) repraesentat, multa ac mira exstant veluti delirantium somnia. *Car. Friedr. Bahrdt* in *Observ. criticis* hoc codice vinci opinatur eos, qui „Judaeorum in describendis Bibliis diligentiam et religionem ita extulerunt, ut ea sola sufficere videretur ad explodendos criticorum conatus.“ *Olav. Gerh. Tychsen* (Tentamen p. 148.) eum „propter horridos literarum ductus et descriptoris lapsus ingentes“ a puero exercitii causa scriptum esse existimat. Plura, in his ridicula commenta, de hoc et sequenti codice scripsere *Le Long*, *Bibl. Sacra*, App. II. p. 300.; *Gottfr. Christ. Goetz*, *Programma*, quo anno 1711. *Bibl. Senatoriam* aperiendam indixit p. 20.; *Wolf*, *Bibl. Hebr. II* p. 324.; *Benjamin Kennicott*, *Dissert. Gener. Cod.* 600.

## II.

[B. H. fol. 12.]

חומש עם ההפטרות והמגילות וספרי אמות

Codex membranaceus, orientalis, in fol. minori, foll. constans 204, vetus, integer pulcherrimusque, quem, ex Italia allatum (fol. 204. b. *Visto per mi Fra Lurgida da Bologna* 1602. *Visto per mi Dominico Carretto* 1618.), Jo. Christ. Wagenseilius una cum libris manusc. *Bëer Gola* et *Misle Sandabar* de Judaeo indocto Niclasburgi in Moravia emit, uti ipse narrat in *Epistola de Hydraspide sua*. Comprehendit hic codex biblicus, quem in manibus Karaitae orientalis olim fuisse nonnulli conjecerunt (*Monatliche Unterredungen* 1691. p. 276.), Pentateuchum et Haftharas singulis sabbatis festisque diebus anniversariis recitandas, quas insequuntur quinque Volumina (*Megilot*), *Tilim*, *Misle* et liber *Jobi*. Qui libri omnes vocalibus, punctis accentibusque instructi sunt; a latere textus posita est Masora minima, *literalem* dico, infra autem et supra textum adscripta est Masora *verbalis*, interdum *γεωμετρικῶς* figurata, quae in enumerandis locis, quibus vocabulum textuale hac illave forma reperiatur, versari eosque locos versiculis mnemonicis iisque aramaicis complecti solet. Initia singulorum librorum pentateuchicorum singularumque Megilarum, more *orientali*, auro, pigmento inagunculisque ornata sunt. Praeterea multa in hoc codice occurrunt singularia et ab occidentalium codicum

\*) J. Bern. de-Rossi, qui in catalogo suo tantummodo Paraphrases „cum punctis“ enumerat, explicatius loqui debebat. Targum *accensatum*, cujus accentus ab accentibus hebraicis textus disjuncti ac diversi sunt, exstat etiam in Cod. prophetas complectente ac Masoris instructo, quem *Bibl. Jenensis* asservat.

\*\*) סימן לידע סדר הבריות איהו במכילתי ואיו בחורתי כהנים ואיו בספרי ואיו בבריות דר' חייא ר' אשעיה וכו'.

consuetudine plane diversa, veluti librorum אהל (Job, Misle, Tilim), exceptis particulis prosaïcis, metrica scriptio, qua unusquisque versus unam lineam implet et bina in hemistichia dispartitus est.\*) Quae scriptio cum regulis codicum biblicorum scribendorum (*Hilkot Sofrim*) aperte contraria sit, considerandum est, hunc codicem, uti omnes punctatos hemisticeque scriptos non in usum synagogalem, sed privatum conscriptum esse. Ita in Pentateucho nulla est majorum minorumque sectionum per *Pe* et *Samek* distinctio, sed initio cujusvis *Parasae* appositum est signum פ"ש. Criticam Codd. biblicorum Bibl. Senatoriae et Paulinae Lipsiensium jam instituit *Carol. Fried. Bahrdt* (Vita ejus a Pottio scripta p. 287.), in *Observationibus criticis* circa lectionem Codd. Mscr. Hebraeorum, Lipsiae 1770. 8. (comp. et Le Long l. l.; Goetz. in *Programmate*; Wolf II. p. 314.; Kennicott Diss. Gen. cod. 599. Tychsen §. 8., qui de codd. pictoratis perquam inepte sentit). Character, quo cod. noster scriptus est, quadratus est ille, qui *Ketab Asurit* (*Surit*) dicitur, non rotundus ille, sed angulosus literisque exemplarium optimorum typis exscriptoribus nil inferior. In fine duobus in foliis membranaceis (201. 202.) addita est *Megilta d'Antiochos*, sermone aramaico, partim punctis perperite distincta, partim iis destituta. Cujus hocce est initium: והנה ביום אנטיוכוס מלכא די וון מלך רב ותקף הנה וחסין בשלשנותיה וכל מלכא ושתמעת ליה הוא קבש מדין בלאן ומלכין תקיפין ואצרי בירקיהון והיכליהון אוקיר בניקא וגבריהון באסור אסר על כן בני ישראל לרמא דנא בכל גלותהון נטרין: Finit his verbis: יומיא אלקין וקריין להון יומיא חדו מעשרין וחמשה יומיא לירח דכסלו: ורד עלמא לא עדן מנהון די בבית מקדשכון כהנא ולוא וחכמיהון קרימו עליהון ועל בני בניהון עד עלמא: quoniam in f. 203. quinque cantilenae praelusoriae (*Rashujot*): מלך אין בלחו 3; מרשות שם האל 2; ארומם אל נאדר 1; אל נרמא ואיום יצו עזו לתיום 5; וקד האל אנובבה 4; quartâ, stilo lapidari, uti et ceterae, h. e. *piutico* compacta, ἀρχαιοταύτως nomen Jehudae exprimitur. In fol. extremo recens adjecto scriptae sunt eulogiae (*Berakot*) in legendis *Parasae* legis Haphtharisque prophetarum inter Judaeos ubique usitatae.

## III.

[B. H. fol. 4.]

ס ו ר ש ר"ש י

Cod. Wagenseilianus (Tela p. 419.), membranaceus, forma longe maxima ac paene quadrata et cubitali (foll. 140.), ternis quaque in pagina columnis scriptus, pretiosus ille propter vetustatem, sed mutilus, laceratus atque excisis picturis, quarum una 9, b. relicta est, omni splendore manu proterva privatus. Errat tamen magnopere Wagenseilius, qui, cum codices alios nimii faciat, non majus huic pretium statuit, quam „quo membrana fere apud nos venderetur.“ Magis etiam mirum est, ipsum Wagenseilium nescivisse, quot qualesque Salomonis Isaaki

commentarios codex hic complecteretur. Etenim hanc falsam de eo habuit opinionem, exstare hoc in codice excerptas ex Rashii commentariis explicationes in omnes Haftharot, quae secundum ordinem librorum biblicorum, non illum, quo in synagogis praeleguntur, hic dispositae deprehendantur: in quam opinionem, ridiculam profecto ac mere commentitiam, adduxit *Goetzium* in *Programmate*, *Christian. Fried. Boernerum* (Le Long, Bibl. Sacr. I. p. 300.), *Jo. Christoph. Wolfium* (Bibl. Hebr. I. p. 1066.). Alios errores, qui hoc de codice late sparsi fusique sunt, praetereo; sufficiat, commentarios commentariorumque fragmenta, quae continet, religiose recensuisse. Inchoat codicem statim ab initio mutilatum 1) pars commentarii in *pentateuchum*, a Deuter. 26, 12. usque ad finem. Subjecta est clausula: סרימתי לדי מירצין חזק, ejus media vocabula, nisi diem XIV. m. Martii indicent, non intelligo. Sequitur 2) comm. in librum *Josuae* completus ac perfectus, addita formula: סליק ספר יהושע; 3) *Judicum*, ab initio usque ad 5, 28.; 4) *Regum*, inde ab 1 Reg. 7, 25. usque ad finem, ubi haec subscriptio exstat: סליק ספר מלכים ואחריו ספר ירמיה הפטרה פנחס; 5) *Jeremia*, usque ad 7, 18.; 6) *Ezechiël*, inde a 16, 56. usque ad finem; 7) *Jesaia*, plenus atque integer, quo ad finem perducto adduntur notulae quaedam *Mar-Josefi* (נימוקי מר יוסף) et appendicis loco (תוספת) animadversiones nonnullae, ejus solummodo particula quaedam, Hos. 1, 1 — 7, 16., conservata est. Hoc excipiunt 9) *Psalmi*, a 55, 14. usque ad extremum, sub quo haec leguntur: סליק ספר תלים שבחנות לזר ברום וברלים; 10) *Job*, qui liber non habet subjecta alia, quae alibi non exstent (Wolf. l. l.), nisi haec: סליק ספר איוב מלפניו מבהמות ארץ דרשו רבותיו מפרדה שכורדה ומשחנה ומעוף השמים יחכמו זה חננאל שמופיוס ואחר כך בועל בערובין (Job. 35, 11. cf. b. Erubin f. 100, b.). Quam clausulam consequitur notissima in *Canticum Canticorum* praefatio. 11) *Shir ha-Shirim* et *Qohélet*, integra enarratione illustrata, 12) *Misle*, usque ad 2, 15. In libris prophetis tituli Hafthararum superscripti sunt, id quod complures decepit, ut has solas hoc in codice explicatas putarent. Dignus autem est hic codex, et propter religionem literarumque rashianarum elegantiam, qua exaratus est, et propter vetustatem, quae seculum decimum quartum sine dubitatione attingit, ut, quantumvis misere dilaceratus sit, tamen in editione critica Commentariorum Rashianorum, quos crebris locis variantes exhibet, ea qua par est diligentia adhibeatur.

## IV.

[B. H. fol. 5.]

סדר מועד מס' רב אלפס.

Cod. Wagenseil. membranaceus, forma ingenti (foll. 64.), splendidus, tersus rubrisque initialibus decoratus, at mutilus in limine nulla vel inscriptione vel subscriptione insignitus, qui operis *Alfasi*, quae est Talmudis et Babylonici et Hierosolymitani epitome, has partes exhibet: 1) fin. Cod. *Erubin*; 2) *Masikta Pesachim*; 3) *Hilkot Joma* (Jom ha-Kipurim); 4) *Suka*; 5) *Beça* (Jom Thob); 6) *Ta'anit*; 7) *Rosh ha-Shana*; 8) *Megila*; 9) *Moëd Qathan*. Alfasi textum caractere quadrato volubili ac rotundo exaratum cingunt undique commentarii, literis, quae dicuntur, rabinicis scripti. His in commentariis, quorum unus est brevior, alter amplissimus, innumeris locis laudantur *Rashi*, scriptores *Toseftarum* eorumque aequales in Gallia et Germania degentes, *Abraham ben-David* (ראב"ד),

\*) In Cod. Dresdensi (N. 442., cum Masora magna, mire figurata), quem idem Bahrdtius descripsit (De inclito bibliothecae electoralis Dresdensis Cod. Bibl. hebr. manuscripto Prologo, Lips. 1767.) libri poetici eorumque paraphrasis singulos versus continuo insequens eodem modo disposita comparet. Scriba est *Eliezer Samuëli*, cognomento סופר מוהר (= ad s. f. Berakot f. 34. a.), quod insulsissimas conjecturas procreavit. Vide tamen clausulam Cod. VI.



*Mose mi-Qozi* (השר מקוצי), *Mordchai Hileli* (ר' מרדכי), *Baruk Samu'eli* (ר' ברך, *Sefer ha-Chokma*), *Samu'el Meiri* (רשב"ם), *Menahem* (מהר"ם), *Zerachia* (רמז), *Sefer ha-Zaba*), *Mose Nachmani* (Torat ha-Adam), *Jonatan* (הנהגות), *multique alii*. Foll. 41. 42. excerpta majora repraesentant, ex *Salomonis Isaaki* commentariis, *Teshubot* variorum ad Rosh ha-Shana pertinentibus, *Nimuke Aseri* (הר"א), *Maimonide* (cujus *Ha-Maimuni* in commentariis saepenumero excerptur) aliisque facta. Suspicio, hunc codicem in Germania seculo decimo quinto vel sexto exaratum esse. Wagenseilius notas, quae textum circumsepiunt, unum commentarium esse putat, oculis scilicet captus (Wolf. III. p. 516., ubi suppl. Cod. de Rossi 134.), eumque ineditum conjicit, quo jure, nescio, quia mihi non licuit, ullam editionem praeter Cracoviensem (Voll. III., 1597.) comparare.

## V.

[B. H. fol. 6.]

ספר מצות הגדול לרבינו משה בן יעקב מקוצי

Cod. membranaceus (foll. 405.), pretiosus ac perantiquus, „volumen“, ut Wagenseilius scripsit, „ingens, spissum, supra modum elegans, et cui simile si quis ducentis thaleris mihi comparaverit, meum gratis auferet“ (Wolf. I. p. 828.), auctore *Mose Kotzensi*, qui c. annum 1236. in Hispania commoratus est (pr. affirm. 3. negat. 112.) et hoc opus, uti auctor *Sha'are Zion* et *Gedalia* tradunt, a. 1282. absolvit. Initium codicis caret indice praeceptorum agentium (מצות רמ"ה עשה), quorum a primo usque ad CCXLI. catalogus excidit; reliquis omnibus ne hilum deficit. In fine index integer praeceptorum negantium additus est. Imperantia praecepta corpus, ut ita dicam, libri constituunt, literis quadratis aterrimis in membrana albiissima exaratum; prohibitoria (ספר מצות לא תעשה), caractere rashiiano scripta, superiorem inferioremque marginem occupant. „De hujus libri praestantia“, pergit Wagenseilius, „quod satis est, dici non potest. Judaei inaeestimabilem praedicant.“ Nos ne volumus quidem multa de hoc grandi opere verba facere, siquidem in literis Judaeorum juridicis notissimum est saepiusque etiam typis exscriptum. Primam et rarissimam editionem, quae sine anni locique signo prodit, descripsit B. de-Rossi in *Annalibus* Sec. XV. Typograph. p. 122.; aliam Soncini excusam 1488. p. 61. Codices manuscripti exstant non pauci, in his *Escorialiensis* (qui a. 1267. scriptus esse dicitur, per errorem, ut apparet, Rodriguez de Castro I. p. 163.) et *Rossiani* n. 93. (scr. Novembr. 1285.); 1211. (sec. XIV.); 1063. (a. 1445.); 790. (a. 1462.). In fine codicis nostri, si recte conjicio, in

נשלם ספר המצות  
כאשר על לוחות הצבורות  
שבח לדר מעונים  
אשר תמיד עלינו קמים ומנונים  
ולא יהיו עוד ידיו רשיונים  
ומהרה תשפיל ארמונים  
ואז נשוב לנו קרשך ששים ושמונים גוונים  
לפניך אדוני האדונים  
ואיש על נחלתו יהיה חונים  
אמן כן תעשה לנו

Illustrationes (*Hagahot*), quae textum libri in particulis distributum statim excipiunt, in classes has distribui possunt: 1) *Hagahot Meiri Rothenburgensis* et *Perez*, qui cum additamento *Shi'urei* nominatur; 2) *Hagahot shel-Rabi Jona*; 3) *Ha-*

Germania scripti, addita est haec calligraphi clausula: אני משה ב"ר פריגורס הכהן כחבתי זה ספר המצות עשה וסימתי אותו יום ו' ה' ימים לחדש אדר שנת קנ"ט לאלף הששי וכשם שזכינו השם לסיימם כך זכינו לקיימם אמן אמן סלה סלה : סלה, unde vides, *Mosen ben-Perigoras*, librarium, scriptorem hujus libri ineunte Martio anni 1399. ad finem perduxisse.

## VI.

[B. H. fol. 9.]

ס' מצות הקטן לר' יצחק מקורביל

עמודי גולה נקרא ס' של רבי יצחק בן רבינו יוסף מקורביל והוא קיצור מספר ס' מכל דינים הנהוגים עה"ה בזמן הזה ומסודר בסדר שבעה ימי השבוע ועל שבעה עמודים (quam inscriptionem ex impresso exemplari, ut videtur, codici manus Wagenseilii adjecit), Cod. membranaceus, in fol. latiori, plane integer (nam quae in praemisso indice exciderunt, fol. 3. a. manus secunda supplevit), literis quadratis egregie scriptus, foll. constans 80., quorum unumquodque binis paginis columnas quaternas exhibet, ex Bibliotheca Wagens., qui hunc codicem allegat in *Telis* p. 580. Concinnavit hoc opus, quod ס' נקרא, utpote libri majoris Mosis Kotzensis compendium, appellatur, rogatu popularium permotus, *Isaak Corbelensis*, pietatis doctrinaeque laude inter Judaeos clarissimus. Qui cum ao. 1277. (uti in Bodlej. 288. Rossi 803. anni exstat notatio) hoc opus absolvisset, literis ad synagogas Galliae missis (quae supersunt in Codd. Ross. 571. 803. 961. 1222. et in ed. Const.) gentiles suos exhortatus est, ut hoc opus ad repetendam per singulas hebdomadas legem aptissimum quam plurima in exempla describerent: id quod certatim fecerunt, praesertim cum *Meir Rothenburgensis* et *Perez*, auctoris, qui ao. 1280. obiit, aequales, suas operi observationes et correctiones addidissent. Hinc factum est, ut permulti ejus libri codices iique magnopere inter sese dissidentes ad nostra usque tempora pervenirent, veluti septem in Oppenheimeriana, septemdecim in Rossiana\*), inter quos nullus eorum, quibus librarius annum scriptionis subiecit, nostro, quoad scio, est antiquior. Codex enim noster exaratus est anno 1305., tribus decenniis post opus ab auctore confectum, uti ex clausula in fine adjecta intelligitur: אתן שבח למרים ראשי אשר זכינו לסיום זה הספר בחמשה עשר באב ביום ששי באלף הששי וגבורותיו של קוני אמלל וגודלו אסלל יומם ולילה אשר סיימתי לסיום הספר הזה בשנת ה'ל"ל לפרט ואתן שבח לאלהא דיהוב לנו אורייתא והורן אשר סיימתי זה הספר לר' יעקב מהר"ן והשם וזכירו וכו'. Ipse liber Isaaki hoc poematio finitur, quod, ut videtur, Isaaki est, qui et singulos dies, in quos liber divisus est, versiculis distinxit:

שבח לאלהי הצבאות  
אשר בו אנשים ונשים מצוות  
והנה הוא מפורש ומסודר נאה בסמינים  
והוא יגאלנו ממונים  
וערצנו ירבה לאין אונים  
ולא נהיה עוד לאויביו מוכרנים  
ויהיו כולם אליך פונים  
ושם נעבדך ביראה ובכל זמנים  
ומהללך בחושבנות וברנים

\*) Cod. 87. (anni fere 1350.); 172. (1381.); 189. (c. 1440.); 246.; 416. (1423., cum oratione Manassis hebraica); 542. (1384.); 571. (1337.); 583.; 756. (1406.); 803. (1404.); 811.; 858.; 933.; 961. (ante 1327.); 1286.; 1330. (anni 1387.).





In fine hujus carminis scriptum est initium alius prologi: שמעון כמנה דפרש יהונתן בר מנחם וכו' וזהו רשות אחר מרבינו יצחק מדנפירא זצ"ל. Inter poemata *pentecostalia* occurrunt ac tanquam lucent cantica grandia ac sublimia *Mëiri ben-Isaak*, cognomento *Chazan*, quorum altero paraphrasis *decalogi* (עשרת דבריה), altero paraphrasis hymni ad mare cantati (שירתא דרמא) carminibus magnificentissimis amplificatur (f. 103. a—115. a. 115. a—121. a.). Cantici primi exordium (*Reshút*) est carmen *Aqdamut*, solum illud typis exscriptum nostroque in codice non nisi inde a *Vav* nominis acrostici וְבַמְשָׁא conservatum, quod excipitur paraphrasi *hierosolymitana* Exod. XIX., 1—25., annexo carmine *Arkin*, quo, uti constat, Moses in coelos ingressus honorificeque a Deo atque angelis exceptus describitur, et Exod. 20, 1., subjecto carmine אֲרָצָא רַקְדָּו שְׁמַנָּא זְמַר, quo legislatio sinaitica celebratur. Hinc deinceps sequuntur decem praecepta, praefixo versu biblico aramaica a paraphrasta converso eoque carmine aramaico a poeta illustrato, quo argumentum praecepti vel interpretatione explicatur vel exemplo ex historia petito confirmatur, veluti secundi, exemplo *Chananiae*, *Misael et Azariae*, qui imperatis tyranni repugnantes fidemque suam cantilena amoebea, graeci apocryphi simillima, confitentes introducunt; sexti, exemplo *Joabi*, filii *Zerujae*.\*) Epilogum, quo haec decem carmina, mira arte concinnata, finiuntur, constituit Exod. XX. 15—23. Alterius cantici, quod *Shirta de-Jama* inscribi possit, prologus est carmen:

## אֵילֹן

בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא
בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא
בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא
בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא	בְּנֵי נָשָׂא

quod exhibet acrostichon: מאיר ברבי יצחק חזק ואמן. Sequitur Ex. 13, 21., annexis carminibus: אֵילֹן הַזֹּהַר וְדִגְמָא et

Exod. 13, 22., subjecto c. אֲבִינֵן דְּבִשְׁמִנָּא זְבִירָן, 14, 30. אֲלֵהָא חֲקִיפָא רַבָּא consequente itidem paraphrasi aramaica aeopoëtica.

Hoc exordium concluso, ipsa *Shira* insequitur, quae rursus, contexta cum aramaicis carminibus aramaica paraphrasi, egregie exornatur atque illuminatur. Epilogum efficit *Midras* de quatuor sanctis noctibus (h. e. creationis, revelationis Abrahamo factae, aegyptiacae ante emigrationem, novissimae, qua *Messias* de coelo ad iudicium habendum descendet), inchoans his verbis grandisonis: אֲרָבֶּעַ לַיְלָן בְּתִיבֵין בְּסִפְרָא דְּיִבְרִינָא. Haec fere est eorum carminum artificiosae compositorum oeconomia, quibus quidem nescio an quidquam humani aramaico sermone unquam scriptum sit elegantius atque excelsius. De externo codicis nostri pretio haec scripsit Wagenseilius: „sumtibus totius alicujus coetus scriptus est; nec enim minorem mercedem scriba, quam thaleros *centum* retulit, membrana vix *triginta* thaleris parabilis erat.“ Subscriptio nomen scribae sine temporis locique notatione exhibet: יעקב בֶּרֶךְ יְהוּדָה כּוֹפֵר חֹק.\*\*) Exaratus

\*) Hoc carmen, quo sextum praeceptum exemplo Joabi depingitur, germanice vertit Zunzius in *Analectis* (Geiger III. 1. p. 40 ss.).

\*\*) Tegmento libri intrinsecus inscriptum est *μνημόσυλον*, quod

est, nisi cetera vestigia me decipiant, seculo decimo quinto, in Germania australi cisrhenana.

## VIII.

[B. H. fol. 2.]

ס ל י ה ר ה

Cod. Wagens. membranaceus, integer, et, si folia triginta quatuor in fine (f. 148—182.) excisa et ceram de candelis synagogae crebro in eum destillatam exceperis, illaesum (foll. 182.), qui locupletissimam precationum poenitentialium, quae quotannis recitari solent, collectionem, adscriptis in margine supplementis ac glossematis, continet. Inter *Selihat* 240., quas exhibet, cum libros decem excusos, quibus *Selihat* insunt, conferrem (Francof. a. M. 1763. 4.; ad ritum Littuanorum Amst. 1806.; *Wsedlkow* 1824. 4.; Rödelheim 1833. 8.; ad ritum Bohemiae, Moraviae, Hungariae et Silesiae, Viennae 1833. 8.; Poloniae magnae et parvae, ib. 1833.; *Wsedlkow* 1834. 4.; Sulsbaci, ad ritum Posniae, *Horodni* finitimarumque regionum 1835. 4.; *Seder Tefila*, apud Uri Feibesh Amst. 1681. 4.; *Tefilat Israël*, auctore Jacobo, Rabino Lissano, Rödelheim 1833. 8.), quadragiuta novem invenire non potui, quae vel sunt perrarae vel typis plane nondum exscriptae (n. 19. 26. 30. 33. 37. 38. 47. 51. 52. 54. 56. 63. 65. 66. 67. 81. 83. 88. 90. 99. 100. 101. 102. 109. 113. 114. 154. 156. 160. 161. 162. 174. 179. 180. 181. 182. 188. 189. 192. 193. 194. 198. 200. 203. 204. 210. 211. 214. 215. 218. 220. 221. 225. 231. 233. 234. 235. 237. 239.), de quibus singulis complura invenies in libro *Zunzi* de genere poematum, quod *Selihat* dicitur. Praefixi sunt indices tres, quorum alter *Selihat* secundum ritum *Landschutensem*, tertius secundum *Bohemicum* dispositas repraesentat. Usa est quondam hoc codice *Landschutensis* in Bavaria synagoga. Postea Judaeis tota regione expulsis *Neostadiensis* in Palatinatu oppidi synagoga cum sibi vindicavit, exeunte seculo decimo sexto, id quod ex notula f. 113. b. 114. a. adscripta colligi potest: „Scriptum die hebdomadis tertio, tertio mensis *Tisri*, ao. 1605., hic *Neostadii* apud *Weiden* in Palatinatu. Ao. 1604., secundo *Lag be-Omer* incendium factum est *Neostadii*, quo tres Judaeorum domus, sex Christianorum conflagraverunt.“ Ibidem catalogum precationum ad ritum *Neostadiensem* (מנהג קק נריא שטאט בפסאלץ) dispositum confecit codicique membranulis oblongis inscriptum adjecit Isaak Pragensis, Librarius, ao. 1663., uti docet ejus subsignatio. *Neostadio* codex in pagum *Ottensoss* delatus est, ao. 1688., uti docet suspensum anonymi hebraico-germanice primo in folio consignatum.

## IX.

[B. H. fol. 8.]

א ו ר ה ח י י ב

Cod. Wagens. membranaceus, literis rashianis majusculis s. semirabinicis scriptus, foliis quondam constans 231., quorum nunc aliquot medio ex libro evulsa deficiunt; inferiorem marginem mures arroserunt, attamen sine scripturae detrimento. Continet primam partem operis illius quadripartiti (*Orah Chajim*, *Jore De'a*, *Eben Ezer*, *Choshen Mishpath*), quod *Arba Thurim* vel vulgari dicendi consuetudine *Arba Shulchan Aruk* nominatur, et rituales Judaeorum leges ac constitutiones accu-

Josefo Meiri Neostadiensi Furthae ao. 1687. sepulto scripsit Josef Zalmani Señor.



ratissime examinatas atque illustratas quasi uno corpore comprehendit, auctore *Jakob Aseri*,\*) non *Josefo Karo*, uti Wolfius tetro errore caecatus affirmat. Hoc enim doctore, disciplinae arcani dedito, multo est codex noster antiquior, ut facile quisque videt, quamvis nulla in eo exstet temporis locve, quo scriptus sit, notatio. Initiales ejus literae modo rubrae, modo nigrae, virides vel caeruleae pampinis frondescunt, foliis virent, floribus vestitae aliisque insignibus atque ornamentis vermiculatae sunt; interdum etiam auro coruscant (f. 14. b.), et figuras hominum aliarumque animantium chimaerae similium repraesentant. Adjectae sunt scribae ejusdem manu הלכות דעות להרמבם ז"ל (224. b. usque ad finem), ex opere ingenti *Jad Chazaga* exscriptae, in quo tractatum secundum libri primi partis primae constituunt. De *Orach Chajim* seorsim Mantuae 1476. impresso v. de Rossi de Typogr. Hebraeo-Ferrariensi p. XXI. ed. Erl.; de eodem 1485. in Lusitania edito Ejusd. de Typogr. origin. ac primitiis p. 29. ed. Erl. De septem aliis totius operis *Arba Thurim* editionibus v. Annales Hebraeo-Typographicos 1501—1540. De Sabionetensi et antiquissimis in universum: Annales Sabionet. p. 11. s. ed. Erl. Bibliotheca Rossiana asservat codicem, quatuor Ordines complectentem, quem ao. 1459. Ferrariae scripsit *Isaak Zarah ben-Zerakia* (Catal. Cod. 64.) aliumque bombycinum, qui, sicut noster, non nisi primum Ordinem, *Orach Chajim*, exhibet (ib. 1325.). Codex noster, si non seculo decimo quarto, certe decimo quinto exaratus est.

## X.

[B. H. fol. 7.]

מורה נבוכים ד' ע"ה

Cod. Wagens. membranaceus (foll. 170.), integer atque incolumis, literis *rashianis* majoribus scriptus, quae quidem amentum, ut videtur, vitio passim palluerunt, quatuor in paginis (65. b—67. a.) literis florentibus belleque marginatis decoratus, complectens partem alteram operis triti ac celebrati *Arba Thurim*, *Jore De'a* inscriptam, auctore, uti jam diximus, *Jakobo Aseri*, patris clarissimi filio clarissimo. De tempore, quo codex hic scriptus est, clausula in fine subjecta omnem tollit dubitationem: אנו שלמה בר' דוד כתבת זה ספר יורה דעה להר"ר משה בן הר"ר אליהו וסיימ' אותו בכל יומיו לחדש אב בשנת קנ"ל (ק"ב = 1412) והש' יארר עיניו במאור תורתו ללמוד בתוכו הוא ובניו ובני בניו עד יבא ישועת אריאל ובה לציון נוהל ברוך נותן ליעקב כח. De *Jore De'a* seorsim Ferrariae 1476. excuso v. de Rossi de Typogr. Hebraeo-Ferr. p. 11. Erl., de eodem Cracoviae 1530. edito: Annales 1501—1540.

## XI.

[B. H. fol. 15.]

ס' שער אורה וס' מדרש האלהות

Cod. Wagens. chartaceus (foll. 125.), quem exaravit character polonico-rabinico *Isaak bar-Mordekai ha-Kohen*, cognomine *Lankusch* (לנקוש), Cracoviensis (מקראק), ao. 1558. Hinc nactus est eum codicem quidam *Matatja de Lakrut*, suisque eum proemiis et glossematis locupletavit, quae quidem ab ipso Matatja adscripta esse non sine causa conjicio.

1) שער אורה (f. 1—84.), Isagoge in theologiam kabbalisticam (quae interdum et אורה ס' inscripta est, teste *Azulai* II.

f. 4. b.; velut Cod. Plantavit. unus apud Wolf. II. p. 1257. Medicei duo, quos describit *Biscioni* Bibl. hebr. Flor. p. 283. 299. Codd. de Rossi duo 916. 1228.), scripta ab *Josefo Gecatilia* (de cujus aetate c. 1300. docte exposuit de Rossi ad Cod. 110.), cum praefatione et commentariis marginalibus *Matatjae ben-Salomo de Lakrut* (דלאקרנט), patre *Josefi de Lakrut*, qui hunc ipsum Gecatiliae librum cum patris annotationibus edidit Cracov. 1600. 4. (Wolf. III. p. 414.). In proemio, in quo de ordine Sefirarum et Emanatione (אצילות) agit, *Matatja* ait, se his in commentariis fructus studiorum suorum kabbalisticorum, quibus, dum in Italia c. a. 1550. vitam extorrem ageret, incubuerit, condidisse operamque dedisse, ut tropos de rebus corporeis desumptos, quibus Gecatilia ad instituendos Kabalae tirores usus fuerit, explanaret librumque ejus contra errores legendum muniret. Excusus est hic Matatjae commentarius iterum cum textu ipso, character quadrato expresso, Offenbaci 1715. 4. (Wolf. III. p. 391.).

2) מדרש האלהות (f. 85—125. b.), auctore non nominato\*), cum *Matatjae ben-Salomo de Lakrut* praefatione, quae de Kabalae in theoreticam et practicam divisione, de libri in V *Maarakot* et V *She'arim* partitione ejusque octo utilitatibus agit. Adscriptus est ejusdem Matatjae commentarius marginalis, quem, ab amicis rogatus, ex libris antiquis magistrorumque traditione composuit. Liber *Ma'areket*, qui in disciplina arcani versatur et quindecim constat sectionibus, aliorum commentariis auctus, prodit Mantov. 1558. Ferrariae, in charta coerulea, item 1558.; Francof. 1691., multisque in bibliothecis latet. De auctore libri Matatja in proemio, „Fugit“, inquit, „nos nomen auctoris, nisi quod ex ipso libro apparet, eum doctrinam a *Rabi Sheshet*, discipulo summi *Mosis Nachmani* accepisse, unde verisimile fit, nomen ejus esse *R. Perez* (h. e. *Perez Isaaki Kohen* Gerundensis 1241.), siquidem in libro *Pelah Rimom* per abbreviaturam ר"ף ejus fit mentio.“ Nomen ejus ipsius *Perez ben-Isaak* in fronte gerunt Cod. Vatic. 265. (Catal. p. 228.), et Oppenheimeriani duo (Cat. f. 13.). Alii librum ab *Azariel Sagi-Nehor* confectum esse ajunt (Rossi de Typogr. Ferrar. ad a. 1558.), cujus nomen inscriptum est Codici Vatic. 211. De commentario Matatjae silent bibliographi, etiam Jo. Christoph. Wolfius I. p. 995. (cf. III. p. 955.), ubi codicem nostrum commemorat.

## XII.

[B. H. fol. 10.]

מורה נבוכים ונגה אנוכי

Cod. chartaceus Wagenseil. (Sotha p. 71.) in fol. minori, foliis constans 277., literis rabinicis occidentalibus exaratus, qui libros scriptionesque complures comprehendit, quas sigillatim recensemus:

1) מדרשית, collectio interpretationum nonnullarum recens concinnatarum super quosdam Sacrae Scripturae locos (f. 1. b—4. a.).

2) מאמר מלך להרמבם, *More Nebukim* s. Doctor Perplexorum (דלאלה אלהי-אנוכי) Maimonideus (5—123. b.), tripartitus ille atque illaesus (אי חלק ראשון) 5—49. a. א' שר' 49. b—88. b. שלישי 89. b—123. b.). Praefixum est hoc epigramma:

\*) In proemio libri (quod etiam Cod. IX. exhibet) auctor scribit: (אדוני אבי הרב אשר זצ"ל h. e. מסכתא אא הראש ז"ל).

\*) Anonymi sunt etiam Codd. de Rossi 1163. 361. 1073. cum duobus commentariis, uno anonymo; altero *Minchat Jehuda* inscripto (quem separatim exhibet Cod. 1225.), auctore quodam *Juda Chajut*.





Salomonis Luriae hausit (Pragae 1678. fol.), Diquide Rashi *Jakobi Mercariae*, qui commentarium Elianum excerptis (Riva de Trento 1560. 4.), ac tandem inveni, hoc Ms. *Natanis ben-Simon Spirae* Germani (מנהרן) ex urbe Grodno (הראדנה) in Lituania oriundi *Biurim 'al-Rashi* exhibere, neque diversum esse ab harum illustrationum editione Veneta, quae hac prodiit inscriptione: ביאורים על האשל הגדול רש"י ז"ל מה שחבר הרב (Venet. 1583. 4.). Hoc ex glossis germanicis, quae, uti in Ms., etiam in ed. Veneta passim admixtae sunt, illico intellexi. Verum Ms., mutilatum illud et a compluribus ocyus confusum, excusi commentarii nonnisi fragmenta exhibet, quae, cum illo collata, infra ponam:

- 1) ויקרא, Ms. fol. 1—6. = ed. Ven. f. 92—99. a.
- 2) ויקרא usque ad אהרן מדין. Ms. f. 7—25. = ed. V. f. 99. a.—108. a. linea fere 22.
- 3) קרישין med. Ms. f. 26—73. = ed. V. f. 110. a. lin. 8—148. b. lin. 20.
- 4) אהרן med. Ms. f. 74—75. = ed. V. f. 156. b. lin. 20—158. a. lin. 30.
- 5) אהרן fin. — חצא Ms. f. 76—86. = ed. V. f. 157. b. adnot. lin. 7. — 170. b. lin. 33.
- 6) חצא — חצא med. Ms. f. 87—90. = ed. V. f. 170. b.—170. a. lin. 13.

Haec sex fragmenta, quae codex noster continet, ab excuso exemplari tantopere et tam crebris locis discrepant, ut ex illo fluere minime potuerint. Neque dici potest, codice commentarium, qui Venetiae emissus est, *depravatum ac corruptum* repraesentari; siquidem variae lectiones, quae in margine adnotatae sunt (א), et fontes in ipso textu nominati, quos Veneta editio silentio praetermittit (veluti גליון 28. b. 31. a. 32. b. ...) demonstrant, codicis scriptorem et criticum et literatum fuisse. Huc accedit, quod *Isaak Natani*, Spirae filius, 1586. Lublini librum, *Imre Shefer* insignitum, edidit, cujus in proemio, uti locus excerptus apud Wolfium (III. p. 856.) docet, *Biurim* seu Illustrationes biennio ante editas (scilicet Venet. 1583.) suppositas, adulterinas et ab impiis puerilibusque hominibus patris sui nomine, quo plus opus ipsorum auctoritatis ac pretii haberet, fraudulente, veluti cornicem penna pavonina, decoratas esse dicit. Haec si vera sunt, nihil plane in illis *Biurim* Venetis Natani Grodnuensi debetur, atque Ms. nostrum commentarii falsi ac subjecti exemplar censendum est, uti et Cod. Oppenheimerianus (foll. constans 260. 4.); sin minus (poterunt enim illa ab *Isaako ben-Natan* propter invidiam ex anteoccupatione ortam conficta esse), codex noster commentarius genuinus est, quem, teste Sabatai (ש"י sub titulo: *Imre Shefer*), filius Veneta editione emendatorem corruptelisque purgatam biennio post ex patris autographo foras dedit. Qua de re facillime judicare poterunt ii, quibus libri *Imre Shefer* inspiciendi potestas est.

## XV.

[B. H. 8. 41.]

פירושם לר' ישעיה.

Cod. membranaceus pervetus, in 8<sup>o</sup> maj., in principio mutilus (siquidem in fine Parasae *Noah* incipit), constans foll. 281., quorum unum conceptum est. Titulum nescio quis recens a scribae aetate hocce modo supplavit: פירוש חומש ופירוש נביאים: נמוקי חומש ופירוש נביאים, male intellecto vulgari illo

scribendi compendio זצ"קל (זכרון צדיק וקדוש לחי). Antiquitatem codicis, qui sine dubitatione *Parisino*, anno 1297. scripto, vetustate nisi superior, certe par est, ex tabula venditionis testibus confirmata et calci ejus inscripta intelligimus. Namque in hac legitur, quendam Samuelem ben-Jehuda (דפרישי, nescio an Parisiensem) Volsinii ad lacum Volsiniensem (Bolsena, lago di Bolsena) hunc codicem Isaako ben-Kalonymos vendidisse, anno p. M. C. 5070. h. e. p. Chr. 1310. Deinde, ut eodem in fol. 281. b. adscriptum est, eum Venetiis emit quidam David ben-Mose Cracoviensis. Ad calcem commentarii in Prophetas minores aliud *Shethar Mekira* legitur, ex quo apparet, anno p. Chr. 1592. hunc codicem una cum libris his: *Machberet Menahem* (*ben-Sarug*), *Hasagot Dunas ben-Librat*\*) et *Sefer Niqahon*, pretio quatuor aureorum Polonorum venditum esse a quodam *Isaak ben-Jequiel* cuidam *Juda Löb ben-Mosa* Eleutheropolitano. Paulo post hic codex in possessionem venit *Jo. Chr. Wagenseilii*, qui ejus mentionem fecit in *Telis* (Conf. C. L. p. 225. 392. 531.). Tandem cum ceteris libris inserr. Wagens. a Senatu Lips. aere redemptus est (Götzi Programma p. 21.), ubi nemini adhuc utilitatis fructum praeberisset, nisi *Jo. Georg. Abicht*, P. P., particulam ejus e tenebris erutam edidisset, hoc titulo: פירוש יהושע לרבי ישעיה, h. e. R. Esaiiae Commentarius in Josuam, quem ex Codice Ms. Bibliothecae Senatus Lipsiensis descriptum et versione ac notis illustratum, praeside J. G. Abicht, die 24 Dec. a. 1712. eruditorum examini subiecit Jo. Adam Steinmetz, Lipsiae. Commentarios in Judices et Samuelem Jesaianos, non integros tamen, sed contractos ac breves (קיצור) in Biblia magna recepit (1549.) *Dan. Bomberg*; quo praeeunte, iterum iterumque in Bibl. Venetis seq., Basileensibus, Amstelodamensibus recusi sunt. De editione observationum pentateuchicarum a semet ipso adornata loquitur *Azulai* (Ya'ad f. 31. b.). Nuper eas editas esse refert De-Rossi ad cod. 195.

*Jesaia* ille, horum commentariorum auctor, cujus nomen omnes ad unum codices nudum ac simplex sine cognomento praebent, quisnam sit quandoque vixerit, dudum solertissime evicit *Bernardus de Rossi* (ad cod. 195. 393. 470.). *Jesaia* non cognomentatus, qui in libris ritualibus ac juridicis saepe numero commemoratur, est ille *Jesaia*, qui exeunte sec. XII. floruit et modo, ut a minori discernatur, modo honoris atque antiquitatis ergo הנאון nuncupatur. Hujus gener, *Elia*, pater est *Jesaiae minoris* (האחרון), qui decurrente seculo XIII. floruit vulgoque per compendium *R. Jesaia ben-Elia* nominatur. *Jesaiae* Tranensi *majori* dudum hos commentarios attribuit David Conforti (Qore ha-Dorot f. 15. a.). Etiam *Azulai* in altera parte operis *Shem ha-Gedolim* commentarium pentateuchicum a *Jesaia majori* profectum ait, quamvis ceteroqui personas eorumque scripta confundat. Codex noster quot qualesque commentarios comprehendat, inscriptio recentior, quam supra attulimus, significat. Librarium vero nullos praeterea ejus auctoris commentarios novisse, elucet ex clausula, quam f. 281. a. subiecit: רבי ישעיה ממקרא (sic) זצ"ל. Exstant tamen Codd., in quibus additus est commentarius in *Ezra* (quem profert Azaria in *Meor Enajim* f. 83. b. cf. 127. a.), veluti Masianus, Auslarianus, Oppenheim. Commentarius *Jesaiae* in *quinque* Volumina

\*) Hos libros possidet Bibl. Leidensis (v. relationem J. Derenburgii, Geiger III. p. 277 ss.) et Parmensis (De-Rossi, Cod. 132.).



et *Danielem*, teste Bernardo de-Rossi, in Angelica Romana delitescit.

Aetatem Jesaiae definire jam quodammodo poteris, si aetatem codicis nostri cum aetate auctorum, quos Jesaia laudat, *duodecimo* seculo non inferiorum, comparaveris. In commentario pentateuchico, non sine causa *המורה* inscripto, qui eo multo discrepat a ceteris, quod non *perpetuus*, sed rhapsodicus est, *midrasicoque*, ut ita dicam, more locis *Gemarae*, *Barajtarum*, *Seder Olam* (f. 5. a. cf. ad Jos. f. 19. a.) se applicat, quavis in pagina laudatur *המורה*, intelligiturque *Salomo Isaaki*, qui in ceteris commentariis *שלמה ר' vel vulgari compendio רש"י* nominatur. Ibidem f. 12. a. ad auctoritatem *Rabenu Tam*, qui est Salomonis nepos, provocatur. Haec *Nimuge Chumash*, sive ex Jesaiae ore sive aliunde accepta, in ordinem redegit quidam Zedekia, qui propterea semet ipsum *המעתיק* appellare solet. Idem Jesaianas animadversiones suis additamentis locupletavit, quae partim ipsum auctorem habent (f. 8. b.), partim ex traditione Rabinorum *Francorum* (ר' בני צרפת f. 3. b. 9. b.), *Abrahami Kohen* (ר' אברהם כהן צדק ז"ל f. 3. b.) et *Mosis Kohen* (ר' משה כהן צדק ז"ל f. 7. a.) fluxerunt. In fine addita est haec clausula: *הסילו לחו נמוקי חמשה חומשי תורה*. In commentario ad Mikam *Juda Chajug'* et *Ibn-Ganah* (184. a.) commemorantur, in Psalmis itemidem *David Qimchi*, velut f. 218. a. 221. b. Commentarii in prophetas, Psalmos et Jobum, tenues illi ac perquam jejuni, in verbali sensu quam brevissime ad modum fere Minellii proponendo ac difficilioribus vocabulis formisque grammaticae explicandis versantur, hebraica vocabula sexcenties *italice* (בלע"י) transferuntur, testimonia interpretum aliorum rarissime allegantur, si Trecassinum exceperis, cujus ex commentariis Jesaia, etiam ubi diserte non proficitur, plurima mutuatus est.

Commemorari autem oportet, Jesaiam hos commentarios imperfectos reliquisse. Commentarius in *priores* Prophetas, quemadmodum in codice et de-Rossiano 393. et Masiano, quantumvis integerrimis, sic etiam in nostro desinit in primi libri *Melakim* initio (cap. 7. v. 14.). In codice de-Rossiano cetera ex comm. *Rashiano* suppleta sunt; nostro autem in codice nil additur nisi epigramma:

פרי צדיק יורבב חכמה • ויוציא אור מהעלומה:  
עד כה רמ יורדי דומה • נפשו בן ערן שומה:

quo, nisi prorsus fallor, significatur, auctorem, immaturo interitu ereptum, opus suum ad finem perducere non potuisse. Neque Jesaia commentarium in *posteriores* prophetas perfecit; absoluta enim interpretatione Nahum. 3, 11. librarius adnotat: מכאן ואילך מפירוש אשר הועתק מפיר' אברהם בר מאיר אבן עזרא (a. Nah. 3, 12. — Mal. fin.), quae verba etiam in Cod. de-Rossiano 393. leguntur, addita, uti et in Masiano et Anslariano (quem ipse Guil. Anslarius male intellexit, Catal. p. 36.) hac hypographe: „Exposui eum ego *Abraham ben-Meir ibn-Ezra* 4917., initio *Thebet* in urbe Rhodi. Dicit descriptor libri hujus: Ego *Josef ben-Jakob de Modoyl* (מודורייל) descripsi illum ex autographo auctoris, ejusque verbis nonnulla addidi, quae ipse, dum eum componebat, mihi exposuerat“ etc. At commentario *Ibn-Ezrae*, quo Jesaianus suppletus est, cum eo, qui in excusis exemplaribus exstat, plane nulla est similitudo. Est igitur ex *Ibn-Ezrae ore* ac *traditione* elaboratus. Additamenta commentarii *Ibn-Ezriani* cum iis, quae cod. de-Rossi 470. exhibet (veluti Zak. 9, 9.) verbatim congruunt; sunt igitur a *Jakobo de*

*Modoyl*, vel id quod propter differentiam a cod. 393. verisimilius est, ab alio quodam profecta. In fine prophetiarum *Malaki* adscripta est haec doxologia:

נשלו פ' מלאכי • ברוך שהזק כחי  
שבחו ותהולתו • ואמץ ימיו  
לאל יוצר גופי • וסנד קולמוסי  
ונשמה שם בקרבי • בללכוא עליא

In glossis codici adscriptis eoque non multo recentioribus praeter *Ibn-Ezrae* et *Isaaki* explanationes saepenumero *Ibn-Bilcam*, grammatici satis incogniti, testimonia producuntur, quapropter locos, quibus ejus fit mentio, collegi: f. 64. a. (ad *השקמה* Jes. 7, 4.); 72. a. (ad *פר* Jes. 16, 1.); 73. a. (ad *בקר* Jes. 16, 6.); 109. b. (ad *לוא* Jes. 63, 19.); 112. b. (ad *נפיה* Jer. 1, 13.); 143. b. (ad *המשה* Ez. 7, 10.); 147. b. (ad *לוא* Ez. 14, 14.); 148. b. (ad *לוא* Ez. 16, 15.); 149. a. (ad *בשרימה* Ez. 16, 29.); 149. b. (ad *זמרה* Ez. 16, 43.); 152. b. (ad *בקר* Ez. 19, 10.); 154. a. (ad *א* Ez. 21, 15.); 162. a. (ad *בקר* Ez. 30, 17.). In glossis libri *Josuae* marginalibus adducuntur saepius *Josef Kara* (רוכה קרא, *ben-Simeon*, Samuelis Mēiri familiaris, v. *Zunz*, G. V. 398. a.) et *Gecatilia* (משה כהן).

## XVI.

[B. H. 4. 42.]

קיצור פירוש החורה מהרמב"ם.

Cod. membranaceus Wagens., in forma 4<sup>o</sup> minori (foll. 63.), literis quadratis scriptus nitidissime rubrisque initialibus ornatus, at mutilus atque etiam imagunculis in singulorum librorum pentateuchicorum fronte pictis a homine bardo ac barbaro privatus, commentarios in Pentateuchum continens, quorum initium usque ad *Parasam Toldot* extremam desecatam est, sine omni nominis auctoris significatione. At qui affluentem librorum copiam, qua auctor usus est, consideraverit, *Midras Rabot*, *Midras Nehunia ben-Ha-Qana*, *Midras Simeon bar-Johai* (18. d.), *Sifri*, *Hekalot*, *Jecira*, *Pirke Eliezer ha-Gadol*, *Mekilta*, *Selamdenu*, *Tanchuma*, *Sefer Tagi* (78. d.), *Tosafot* librosque praeterea plurimos, deinde qui concluderit, auctorem hunc, qui *Musam Maimuni* (הר"ם), passim laudato ejus *More Nebukim* (סנ"ך), modo laudat (12. a. 25. a. 27. a.), modo refellit (6 sqq. 8. c.), qui *Salomonem Isaaki* docte emendat et *Ibn-Ezra* sagaciter eludit (14. a. 18. c. 44. c.), qui linguam arabicam (5. a. 74. a.) et graecam (16. a. 36. b.) apte comparat, obscurum hominem esse non posse, qui denique orationis facilitatem ac volubilitatem ac miram philosophiae, traditionis rabbinicae, kabalae, grammaticae copulationem ac concretionem fuerit intuitus, is facile intelliget, Hispanum hujus operis esse auctorem eumque Gerundensem *Mose Nachmani*, qui suum in Legem commentarium ao. 1268. absolvit. Codici autem nostro plenum atque integrum *Mosis Nachmani* commentarium inesse non posse, ex parvitate ejus facile conjici potest. Est igitur compendiolum vel anthologia ex auctoris *הידושים* collecta, qualem multi codices, veluti de Ross. 118. 290. 508. 1072., cum diserte non profiteantur, exhibent. Solo in Cod. de Ross. 494. haec exstat epigraphe: „Finiit sunt V. libri, quantum summam verborum attinet partemque mysteriorum legis, ac res praecipuas.“ In fine nostri codicis nulla alia clausula est, praeter decantatum illud *הזק* (*Macte!*). In margine adpersae sunt glossae hominis ignoti, qui 23. a., ut videtur nomen suum consignavit: נאם שמשון נקרא זימל בן כהרר.

## XVII.

[B. H. 14. 40.]

עין הריס

Cod. membranaceus, formae parvae, in 8° minori, sed spissus et minusculis literis exaratus, pagg. constans 910., qui continet corpus juris Judaici, e Jurisconsultorum clarissimorum scriptis multa cum eruditione atque elegantia compilatum atque in compendium redactum, auctore *Jakobo ben-Jehuda* Lundtensi. Hunc codicem adeo in deliciis habuit *Jo. Chr. Wagenseilius*, ut eo cum gravissima atque ornatissima laudatione ad omnes, quas elucubratur, scriptiones uteretur. Evolve *Sotham* Wagenseilii, et videbis, cum innumeris locis hunc codicem, utpote „nobilissimum, inaeestimabilem, incomparabilem, aureum, consummatissimum, quo nullus, qui saepius allegetur, dignior sit“, excerpere. „Hujus solius libri“, inquit in Catal. Ms., „quia lucubrationibus meis inclaruit, videndi causa quidam Altdorfium venerunt eoque viso statim recesserunt.“ Sed tamen nescio quo casu accidit, ut Wagenseilius nomen auctoris non verum, sed commentitium posteris traderet, quo factum est, ut *Wolfius* quoque, Wagenseilium (*Sotha* p. 3. Cat. Mscr.) secutus, *Isaakum* nescio quem hujus libri scriptorem esse perperam diceret (I. 623. III. 534.). Auctor in praefatione auctoritatem traditionis, quae dicitur, oralis usque a Mose repetens ejusque propagationem ac monumentorum, quibus consignata est, historiam breviter adumbrans, posteaquam de libro Maimonidei, *Jad* seu *Maimuni* inscripto ejusque commentatoribus, *Isaako*, *Jakobo* et *Isaako bar-Samuel* disseruit, sic pergit: ונמר ר' משה מקוצי אשר החזיר רוב ישראל למצוה על פי דרשותיו אשר דרש להם והביר עבור מכל התורה על פי ספר הנאמן רבנו משה והביא ראיות לרוב דבריו ומה שפסקו הגאונים האחרונים הביא מפסקיהם בספרו וקרא ס' הדרשן ונעשם ברוב גלויות ישראל על כי הביא ראיות ופסקי הגאונים אך הניח כמה דינים ופסקים שחבר רבנו משה בספרו ולא ספקם גם הרבה דינים שפסקו ר' רחל (ר' יעקב בן אשר ונעו חס) הניח וגם מציאתי כמה דינים הנוהגים עתה ברב אלפס והוספתא והג' הלכות גדולות) ורב עמרם שלא הביא על כן אני יעקב הקטן בהר' יהודה חזן מלונדיץ בן הרב ר' יעקב הארדך הנזכר פני וביתותי כפי עניות דעתי על פי רבותי בספר הנאמן רבנו משה המיומן והעתקתי קצת לשוני וברוב מקומות קצאתי לשוני כד' לחברי בחבור קטן לישאנו כקמצי אך מכל דיניו ופסקיו הבאתי הנוהגים עתה וקצת שאין נוהגים גם מה שספר רב אלפס והדרשן והתוספתא וההלכות גדולות ורב עמרם הביאו יותר בספרם קצאתי הלשון של כולם גם פסקי הדין ומה שמוצאתי ושאמר לי רבותי העתקתם ומה שכתבתי דברי הנאמן: consiliumque auctoris atque fontes praeclaros, ex quibus hauserit, facile cognosces. In fine hujus proemii *Jakob ben-Juda* dicit, se hoc opus *Ez Chajim* nuncupasse et bipartito distribuisse. Pars prior, *Sefer ha-Tora* inscripta (foll. 305.), ordine modo Maimonideo modo propter brevitem recentem, sexaginta capitibus *Horaot* exponit; altera, *Sefer ha-Mishpat* nominata (foll. 150.), quadraginta et novem capitibus *Dinim* complectitur. Singula capita indice praefixo accurate recensentur. Multis locis hic codex curtus, mutilus et laceratus est. Et nullo modo dignus fuit, qui tanti a Wagenseilio haberetur, siquidem hujusmodi libris orbis literarum Judaicus abundantissimus est.

## XVIII.

[B. H. 4. 22.]

עמודי גולה

Codex membranaceus, caractere *Meruba'at* exaratus, in 4° maj. (foll. 171., usque ad mediam §. 294. לייבם), omni ex parte mutilus, quem Senatus Lipsiensis e spoliis Turcicis a M. *Jentschio*, concionatore castrensi, e Graecia relatis selegit suoque aere redemit, librum praeceptorum minorem (סמך, opp. מוס' מosis Kozzensis), opus in septem capita, quae columnae inscribuntur, secundum septem hebdomadis dies dispositum, auctore *Isaako ben-Josef* Corbelensi (מקורבירי 9. b., qui propterea in commentariis אבי הספר appellari solet). De hujus operis causa, consilio, propagatione atque amplificatione multa retulit *Mordekai Natani*, qui cum ipsius auctoris discipulis Corbeli erat collocutus, in praefatione, quam cum Isaaki epistola ad synagogas Galliae missa annexam reperis in editione Constantinopolitana (sine loco et anno, c. 1510.). In nostro Codice et epigraphe et hypographie deest, quia tum primum tum ultimum folium homo rudis execut. Accedunt, uti prope omnibus in Codd., animadversiones (*Hagahot*) *Perez ben-Eliae* (מורינו הדר פרץ נצח) f. 2. col. a., qui in ipso libro compendiose scribitur *Meiri Rothenburgensis* (*ben-Baruk*). In margine largae glossae ubivis additae sunt, quae excerpta ex libris ceteris ritualibus, velut אלפס, רב אלפס, (הלכות גדולות), רב אלפס, (תוספת שמועין בר צדוק) השבץ, סמך, aliisque facta exhibent.

## XIX.

[B. H. 12. 39.]

Cod. membranaceus, forma oblonga minori, ex praeda Turcica ao. 1690. aere comparatus (foll. 254.), cujus in initio desunt foll. XLVII., caractere Rashiano orientali scriptus libellusque complectens praestantissimos.

1. „Fragmentum libri quaestiones de poenitentia pertractantis, incerto auctore“ (fol. 1 — 7. a.). Sic in mscr. Catalogo Christ. Wagnerus (1690.). Primum putavi, Jonae Gerundensis *Igeret Teshuba* mihi ante oculos versari, excusam illam v. c. in *Liquite Zebi*, Sulshaci 1802. 12. At cum f. 1. b. versus aliquot ex *Viduj* (*Tohska*) notissimo ברכי נפשי אלה (Cod. de Rossi 481. 1062.), quod *Behaji* auctorem habet dieque expiationis in synagogis Italicis recitatur, tanquam ex eo carmine, in fine libri ab auctore posito, excerpti mihi occurrerent, illico conclusi, me in lectione partis libri *Chobot ha-Lebabot* (فريض القلوب), quem *Behaji bar-Josef ha-Dajan* ao. 1161. (teste *Azulai*, *Shem ha-Gedol* II. 29.) arabice (Mscr. Bibl. Reg. Par.) composuit, et septimi quidem de poenitentia capitis esse occupatum. Deinde comparatio versionis vulgatae, quam, rogatione *Mesulam bar-Jakob* Luneliensis impulsus, *Juda ben-Tibon*, *Samuelis* pater *Mosis*que avus, confecit, me edocuit, Mscr. nostrum translationem plane aliam, recens ex arabico exemplari factam, exhibere eamque meo quidem iudicio multo elegantior. Nam *Juda ben-Tibon*, uti ipse in praeclaro illo prooemio fatetur, quantum in hebraicae linguae, qua arabica multo esset ditior, penuria fieri posset, verbum ex verbo exprimere studuit; huic autem translati simul orationis elegantia curae fuit maxime. Quis vero fuerit ille, qui in Ethicis *Behaji* Hispani convertendis denuo elaboravit, ignoro, neque de alio eorum interprete praeter *Judam Granatensem* quidquam in Bibliothecis Hebraeis inveni.









capita distributa (f. 195 b. — 220. a.), quorum primo de anima hominis ejusque facultatibus, secundo de virtutum vitiorumque in facultatibus animae sede, tertio de morbis animae, quarto de horum medela, quinto de facultatum animae unum ad finem directione, sexto de differentia virtutum cardinalium, septimo de *velo* ejusque arcana significatione, octavo denique de indole humana disseritur, ita ut haec praefatio instar compendii psychologiae sit habenda. Vertit eam ex lingua arabica in hebraicam *Samuel bar-Juda ben-Tibon* Luneliensis (nam f. 197. b. Lunelium *ירמיהו בן יהודה* appellat), precibus et monitu permotus doctorum Luneliensium (*הכמרי לרמיהו*), in quorum gratiam etiam opus Maimonideum *كتاب الدلالة* (*Maamar More ha-Nebukim* in linguam sanctam transtulerat. Hos ipsos sapientes Samuel ben-Tibon in prooemio ad *Doctorem Perplexorum* appellat *מגדל ירחי*, בקעת ירחי) הכמרי בקעת ירחי *ירמיהו בן יהודה* (Lunel). Buxtorfius fil. et Wolfius ridiculo errore Hierichuntinos intelligunt. Praefatio haec Maimonidea inserta est editionibus Talmudis Babylonici; scholiis animadversionibusque aucta prodiit in libro *Chesed Abraham* Abrahami ben-Sabatai, Lublini 1577. fol. Ms. autem nostrum adeo ab excusis exemplaribus deflectit, ut paene novam translationem repraesentare videatur.

10) *ס' מבהר פנינים* (f. 221 — 239.), in uno de Codd. de Rossi 571. *מבהר פנינים* in scriptis, apophthegmata sapientum continens, quae secundum locos morales in Capita (*שירים*) disposita sunt. Capita ipsa aliquot in codicibus alphabetice ordinata sunt; nostro in cod., uti in plerisque codd. omnibusque in editionibus, pro virtutum interna conjunctione unum altero excipitur. Mutilus est cod. noster, nam inter f. 230. et 231. septem folia exciderunt. In f. 220. b. libellus hoc disticho commendatur:

כלי חמדה ומורה הסלילות      ביד גבר כמו חצנים שמונים  
ומי הפץ עלות בהם למעלות      לבנו יט למבהר פנינים

Quantum ego scio, nullum exstat Ms., quod vel collectoris vel interpretis nomen nobis prodatur. Multi, in his *Sabatai* et *Jehiel ben-Salomo*, quibus de Rossi in libro de hebr. typographiae origine et in Dictionario assenserat, conjectura ducti, hujus gnomologiae auctorem esse dicunt *Jedajam Penini* Biterensem. De Rossi erratum suum agnovit in Cat. cod. 131. Namque eam a *Salomone ben-Gabirol* primum arabice conscriptam, deinde a *Juda ben-Tibon*, Samuelis patre Mosisque avo, ex arabico in hebraicum conversam esse tradit *Josef Qimchi*, Davidis Mosisque pater, in ms. *שקל הקדש* (Buxtorf. Bibl. rabb. p. 110.), et Catalogus Oppenheim. ad Cod. libri Qimchiani adnotat, eum *Mibchar Peninim* Salomonis ben-Gabirol a Qimchio in poesin redactum exhibere. Salomonem auctorem esse nuper luculente evicit literisque suis mihi confirmavit *S. J. Rapoportus* Leopoltanus.\* Prodiit hic libellus *Cremonae* 1558. 4.

\*) In bibl. *Heimanni Jos. Michaelis* Hamburg. asservatur Cod. vetus, in quo librum *Mibchar ha-Peninim* sequitur *Sefer Tiquin Midot* (quem arabice scripsit *Gabirol* mense Nisan 4805., ut Codicis epigraphae et edit. Constant. a. m. 5310. exensa ostendunt; non 4808., ut edd. sequiores et *Sabatai* falso scribunt) Hunc librum arabicum traustulit a. m. 4827. *Juda Ibn-Tibon*, ut perspicitur ex adjecta epistola ad *Aharonem ben-Mesulam* Luneliensem (cujus rogata idem vertit Caput de Unitate libri *Chobot ha-Lebabot*, v. ejus praef. ad *Shaare ha-Behina*). Ex hac ipsa epistola sequitur, *Salomonem* utriusque libri auctorem esse et a. m. 4827. pridem obiisse; nam praeter additum *נ* cum *Samuele Nagid* Graunatensi cognomento:

(addito commentario anonymo, in arabismis, quibus scatet, explanandis multum occupato, qui in Cod. de Rossi 131. et 571. sub titulo *Sha'are Midot* exstat ac primum *Soncini* 1484. excusus est), et *Homburgi von der Höhe* 1739. 8. cum comm. et transl. germanica *Aaronis Zebi* Dessaviensis. Quae exemplaria contuli, et Ms., si minutias exceperis, concordissime consentire intellexi.

11) *ה' פרקים מס' נ"ז* (f. 240 — 254. a.), quinque extrema capita libri Maimonidei *More Nebukim* (Partis tertiae capp. L — LIV.), interprete Samuele ibn-Tibon, quae latine translata habes in ed. Buxtorfii fil. (Basileae 1629. 4. p. 508 — 532). Contuli textum editionis praestantissimae, Sabionetae, regnante Vespasiano Gonzaga 1553. excusae, eamque ne transversum quidem unguem a codice nostro discedere cognovi.

## XX.

[B. H. 4. 30.]

ג ל ר ז י א

Cod. chartaceus in 4<sup>o</sup> (foll. 131.), quem cum paucissimis Judaeorum, a Polono exule (octo imperialium pretio) emptum, se possidere ait *Wagenseilius* (Tela p. 222.), ipsius *Wagenseilii* cura e codice Polonico literis cursivis, figuris kabalisticis calamo adpictis, descriptus. De hoc libro (qui nominatur in titulo *גלגל רזא*; in ipso libro *רזא גלגל*, per errorem; 72. a. *רזא גלגל* = 252.) *Wagenseilius* in Catal. ms., „*Liher summus*,“ inquit, „votis a Christianis expetitus, nec tamen a quoquam visus. Cum diu multumque nihil intentatum reliquisset, ut ejus compos redderet, quamquam inani semper conatu, tandem apographum ex Polonia in 4<sup>o</sup> scriptum impetravi.“ Discerni oportet hunc librum ms. a *Gale Razaja*, ex quo tanquam a *Juda Sancto* (*Rabenu ha-Qadosh*) confecto aliquot locos libro suo de Arcanis Catholicae Veritatis inseruit *Petrus Galatinus*, a *Gale Razaja*, libro item kabalistico, quem, teste *Sabatai*, *Abrahamus* quidam, *Isaaci Luriae* discipulus, scripsit, et a *Gale Razaja*, libro simulate Christiano *Julii Cunradi Ottonis Ex-judaei* (Norib. 1605. Stetin. 1613. 4.), de quo v. *Sotha* p. 151. *Gale Razaja* is, quem codex noster exhibet, ne ad similitudinem quidem Christianae doctrinae ullo loco accedens, nedum Christianus, citatur et excerpitur in *Jalquth Rubeni* f. 2. d., 16. c. d., 24. d., 29. a. 31. c., 33. d., 34. c. d., 35. a. b. c., 37. c. d. et multis deinceps aliis locis, quos enumerare longum est. Textum autem, quem *Jalquth* affert, ab hoc Ms. non differre affirmant *Wagenseilius* in Catal. ms. et *Goetzius* (Progr. p. 21.). Ego ipse, instituta diligenti Amstelodamensis editionis (1700.) comparatione, inveni, excerpta ex *Gale Razaja*, quae *Jalquth Rubeni* exhibet, cum Ms. nostro omnino congruere, hoc solummodo discrimine, quod *Ruben ben-Hoschke* modo locos libri integros, modo decurtatos, in *Jalquth* recepit, scriba autem nostri Ms. saepenumero propter ingenii imbecillitatem scribendique celeritatem per errorem lapsus est, ita ut loci paralleli mutua collatione corrigi possint atque suppleri. Auctor libri *Gale Razaja* anonymus, qui, teste l. *Noblott Chokma* f. 195. a., est *R. Abraham*, cognomentatus ille, ut videtur, *ha-Levi*, discipulus *Isaaci Luriae*, homo superstitiosus est ac paene fanaticus, qui saepenumero de semet ipso loquitur, non tamen ita, ut de ejus persona quidquam exinde definire queas, a mysteriis creationis orditur

אשר השיר הקדמונים comprehenditur. Quare notatio temporum Chariziana obscura est atque erronea (*Tachkemoni*, Porta III.).



ac rapido praecipitque sermocinationis decursu deinceps arcana detegit, quae sint abscondita in patriarcharum historia, in accentuum vocaliumque nominatione ac positione, in additamentorum quorundam in Tefilam interjectione eorumque cum Tefila latente cohaerentia. Fundamentum hujus *Derasae* continuae est Pentateuchus; systemati scriptoris, i. quod est, subest lucis tenebrarumque dualismus animarumque metempsychosis, quam Pythagorea multo crassiore non cessat iterando denuo semper inculcare. Saepissime laudat *Targumim*, *Sohar* et *Sefer Tiquimim*. Profitetur, se haec mysteria diu in pectore continuisse, ac nunc, cum ea ulterius in semet ipso cohibere non queat, divinitus instinctum patefacere. Genus orationis rabbinicum (*neohebraicum*) est, incitatum, volubile, nervosum, nunquam superabundans et circumfluens; interdum etiam ad grandiore sublimioremque dictionem aramaicam deflectit, cum in abditos et penetrales Kabalae locos legentes introducit.

## XXI.

[B. H. 4. 27.]

Compages variorum librorum, in charta formâ 4<sup>o</sup> scriptorum, character vario, diversis a librariis, et temporibus diversis, foll. 361.

1) חזקת אמונה (Fortalium fidei, nimirum judaicae, foll. 90.), quem codicem J. Ch. Wagenseilius ex Africa attulit. Factus enim illustrissimi Abensbergii Traunique Comitatus comes (1661—1667.), ex Hispaniae litoribus Abylam trajiciens, Septem (*Centa*) venit, ubi tum nundinae celebrabantur, ad quas Judaei ex remotissimis Africae locis ad emendi vendendique mercaturam confluerant. Apud quos, res statumque Judaeorum Europaeorum narrando magnam incredibilemque statim inibat gratiam, unusque de illis, Septem incolae, ut ipso facto se gratum praestaret, hunc ei librum elogiis multis additis donavit, nitide scriptum lectuque facillimum. Sed tamen Wagenseilius in legendo hoc Manuscripto saepenumero falsus est, ac proinde editio, quam in *Telis igneis Satanae* typis exscribendam curavit, mendis erraticis minime caret. Auctor hujus libri antichristiani est *Isaak Abrahami*, qui moriens eum discipulo suo absolvendum edendumque tradidit. Hic, *Josef Isaaki* Trocensis Littuanus (איש טראקא, v. Wolf. IV. p. 647 ss., non Cracoviensis, uti legit Wagens.) inde a capite VIII. libri II. opus ad finem perduxit, et prologo rhythmico ornavit, quem sequitur Isaaki Abrahami praefatio. Quo nomine fuerit, qui hunc librum descripsit, et quo casu in Africam fuerit delatus, nusquam legitur; character scripturae est polonicus. Interjecto folio ex commentario *Behaji Aseri* Hispani pentateuchico excerpto (Wolf. IV. p. 794.) sequitur:

2) ביאור על רבינו בחיי (f. 91—112.), illustrationes physicae et kabalisticae in Behaji de Genesi commentarium, cujus solummodo foll. 16. nescio cujus editionis aut codicis ms. (usque ad Gen. 5, 2.) explicantur, appictis aliquot figuris mathematicis, auctore ignoto. Librum similem, ביאורים על בחיי, sine nomine auctoris in bibliotheca Oppenheim. vidit Wolfius (III. p. 142.). Ego ipse libellum parem atque aequalem in Cod. Y, b. 9. Bibliothecae Halensis vidi, operi *Kanfe Jona* quinquepartito adjectum et על בחיי זל insignitum, ex cujus peroratione verisimile fit, auctorem non posse esse obscurum novumque hominem. עד כאן, inquit, מכתבים אחרים, וזה אורה וזה מאד כפי אשר היה בעזרתו להתחיל ולסיים וזה

יגשה וזה יוסף וזה עמדי ולעשות ספרים הרבה עד אין קץ ויהא תורתך בפנינו עמך בית ישראל וכו'

3) נצחון של רבי ליפמן (f. 113—205.), liber foeditate sua notissimus, primo ab Haespanio, praefatore Wagenseili, editus et a Judaeis Amstelodami recusus, de quo verbosius disserunt Wolf. I. p. 734. III. p. 661. et De Rossi Bibl. jud. antichrist. p. 54 ss. Diet. II. p. 11. Codicem nostrum exaravit quidam *Isaak ben-Mordekai Oberles* (אברליש) Schweinburgensis, ut apparet ex foll. 116. b. 117. a., quibus hic ipse Isaak tempestates bellorum et discordiarum turbulentissimas describit, quibus saevientibus hunc codicem absolverit, בשנה ג'ה, h. e., ut certe legit Wagenseilius (Sotha p. 7.) 1619. p. Chr. Fol. 205. legitur acrostichon ..... יצחק בר..., quod inchoatum reliquit librarius. Is crebro de suo Lipmanianis quaedam adpersit, at facto inter laciniam et reliquum operis contextum discrimine. Ipse liber Lipmanianus finitur poematio quodam, ab auctore subjecto, uti acrostichon ejus *Jom Thob* demonstrat. De statu textus critico v. Wagenseil. *Correctiones Lipmannianae* (Sotha p. 80. 81.).

4) הולדות ישו (f. 206—211.), liber mendax ac detestabilis, fabulis nefandis repletus, cujus complura multum inter se diversa exemplaria exstant, alia aliter inscripta (veluti בנשה ישו, ms. Karaiticum, Cod. de Rossi 96, 2.). Codicem nostrum, a Judaeo Germano calamo citato turpiter descriptum, magno exsoluto pretio (4 aureis), clam et occulte nactus est (Sotha p. 138. cf. 1048.) et postea in *Telis igneis Satanae* edidit ac refutavit, zelo saneto instinctus, Wagenseilius.

5) הדושים על התורה (f. 212—215.), fasciculus notarum in Pentateuchi quosdam locos, factarum ab homine recenti atque ignoto, quae ne minimum quidem habent momentum. Proferuntur in iis testimonium libri *Nafnolim*, commentarii illius super *Behaji* in Pentateuchum kabalistici, auctore *Naftali Eliezeri Treves*. F. 215. arcanum quoddam antichristianum continet, cujus solutionem injecta charta tibi suppeditabit. Extrincantur enim ex versibus biblicis artificio acrostichico vel anaerostichico (סלפי תיבות, ראשי תיבות) enunciata fidei nostrae adversaria Judaicaeque superstitioni accomodata. Sequuntur folia quatuor, quae exhibent aliquot locorum biblicorum explanationes (veluti Gen. 43, 34. Ex. 2, 23. 19, 3. 20, 12. etc.), quas nescio quis festinans dictione disceptatoria seu dialectica h. e. rabbinico-talmudica conscripsit. Has excipit opusculum, ex contrariis diversisque atque inter se repugnantibus elementis conflatum vel confusum, in cujus fronte haec vocabula a Wagenseilio inscripta sunt:

6) אגרת שלומים קדושים שלום ואמת נדברו אים אל רעהו ככתוב בתורת אמת שלום שפטו בשעריכם ואומר דק אהבו לכן טוב לכל אדם להיות נקום טוב עם קדו ודורו לאלום כל האדם ולהדר ולהבארת קדמתי שמי עליו נאום יוצק הנקרא כפי כל האדם והנה וואן וייל על"ה אמן: Hoc titulo male hebraico Wagenseilius librum inepte coagmentatum insignivit, cui insunt a) formulae salutationum rhythmicae, pro dignitate personae et momentis temporum multimodis variatae (f. 221—223. a.); b) epistolae duae hebraicae ab ipso Wagens. scriptae (f. 223. b.); c) interpretationes versuum biblicorum *novem*, barbaro illo ac depravato linguae germanicae idiomate conceptae, quarum *quinque* Wagens. in 'Telis J. S. p. 257—263. cum legentibus communicat, his verbis praemissis: „Subjiciam hic פסוקים sive Chrias aliquot, quales in Circulis et colloquiis mutuis Judaei sibi invicem dicunt, ut ingenium et doctrinam comprobent. Atque istae, quas exhibeo, inventum sunt



*Rabbini* ejusdam in *Hungaria*, qui πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων haberi volebat. (f. 224—228.)

8) *Masכת פורים*, Cod. praestantissimus, tripartitus (fol. 230—255.), tres ludicos libellos complectens, quorum primus ac secundus ludica speciosissimaque imitatione tractatum tanquam talmudicum, e *Misna* et *Gemara* compositum, de solennitatibus hilaris festi *Sortium* conficit, tertius, narrato bello inter *Karmi* (Vineam) et *Beëri* (Puteum) gesto, ipsum Sanctae Scripturae genus prophetico-historicum falsa mendacique specie simulat. Communis hujus trifolii inscriptio est *Maseket Purim*. Prima pars speciatim nominatur *Megilat Setarim* (סתרים, non סדרים, uti scribit de Rossi) tribusque sectionibus constat (פרקים; *Misnae* unicuique subjecta est formula conclusionis: סליק פירקא; משנכנס אדר 3; הכל חיבין (בבבוק) 1). In fine leguntur haec: סתרים מנחת סתרים: הדרן עלך משנכנס אדר וסליקא מנחת סתרים: quae vocabula f. 238. b. hocce poematum sequitur:

מדרש הלבאי הלוי ממשפחת המדקדקים: יסדה אשר מוזמן חכמה ומכבוד הכל במאכל ובמשפחה אדוקים: יבואו בה קושיות פירכות היקשות בעיות לדברי צדיקים: ותלמוד התלמידים גרשם פיזרא הקריה ראש המהוקקים: חקקה בנרכות ערבות ומאמרים מדוקקים: הצעיר מבני שושנים קורא לאל מעמקים: אלה התורה והמצוה ומשפטים והקים: לקיים ימיו הפורים ולאחריה נשים ולעשרת נקיקים: למנון גדולות אשר גבלו הראשונים לא יהיו נמהקים: \*

Concludo ex hoc poemate, *Megilat Setarim* (quam hoc poemate intelligi et *Midras* vocari, ex v. ejus 3. apparet) opus esse *Leonis* ejusdam (לבראי *Levitae*, et quidni verum esse poterit, *Leonem Blantes*, id quod Wagenseilius a Rabbino Italo audivit (Wolf. IV. p. 1041.), sive de *Valentibus* (W. I. p. 732.) nomen esse auctoris? *Gerson* autem *Pisaurensis*, qui v. 4. commemoratur ut princeps typographorum ejusque *libelli critique emendati editor*, quisnam alius est, nisi *Gerson Soncinius*, cujus opera seculo XVI. *Masכת פורים* Pisauri 4. min. typis exscriptus prodit. Dolendum est, Bernardum de Rossi, qui hanc editionem omnibus ignotam vidit, eam permale descripsisse. „Liber posterior“ (scilicet הלבאי הלוי, inquit, „inscribitur: מדרש המדקדקים, הלבאי הלוי ממשפחת המדקדקים, quo nomine ego quidem non dubito quin ut ejus auctor Elias Levita indigetetur.“ Quae verba adeo vacillant ac claudicant, ut iis prorsus confundere. Errare igitur mihi videtur *Zunzius*, vir perfecte literatus, qui hanc *Megilam Leonis* de *Valentibus* (Bartolucci IV. p. 10.) esse negat et *Kalonymo* tribuit (in *Analectis*, *Geiger Zeitschrift* II. 2. p. 319.), cujus potius opusculum illud alterum est, quod in Ms. nostro huic adjectum legitur. Secunda enim pars Ms. nostri continet *Maseket Purim*, quatuor sectionibus constans (f. 239—251. a.), ut clausula in fine addita docet: וסליקא לה מסכתא דפורים ברהמי דשמיא ואינון ארבעת פרקים: ודרן סמניהון: באדר: העשיר: פורים: אין קורין: אשריך מסכת פורים: (cf. Wagens. Sotha p. 1013.): שניכנסת בסכלות ויצאת בזהב אשרי הסכלים הנמצאים ביום פורים חיבה יתירה נודעת להם שהתחול בהם מסכת פורים אשרי מי שאין לו דעת בפורים כי הסכלות לסכלים בפורים נאה להם ונאה לעולם שכן אמר שלמה בחכמתו ולבי נואה בחכמה ולאחור בסכלות בפורים ולמה השלים המסכתא בפרק אין קורין לפי שאין קורין בו אלא בשעה שאינו לא יום ולא לילה שלא נכתב אלא

\*) Nigriori paululum atramento diversoque caractere subsignatum est nomen: יוסף בר יעקב הכהן זל.

לשחוק בעלמא לשמח האנשים ביום פורים והקורא בו לא הפסיד אלא כמו שקורא בספרי הפואות ובדברי המועילים לגוף ואינו מזיקן לנפש כי דברי זאת המסכתא בדיתי אני קלנימוס מלבי המשנה והגמרא ואעירה לי עדים נאמנים את ר' שקרן ואת ר' כזבן אחיו הכתובים בסוף המסכתא זאת שנית בשם דבר ישאני. Ergo auctor tractatus *Purim*, *exceptis* *Megilae* praecedentis tribus sectionibus, est *Kalonymos* (*ben-Kalonymos Meiri*, Provincialis, nat. 1284, qui, cum inter 1318—1322. Romae degeret, eum scripsisse videtur), id quod etiam perspicitur ex nominum vocabulorumque italorum copia, quibus hic tractatus abundat, ex urbium *Romae* et *Anconae* saepenumero facta mentione (f. 242. a. 246. b.), ex epularum italicarum enumeratione (240. b.) atque ex eo, quod inter commentitorum nominum turbas etiam nomina *Kalonymos ben-Meir* (f. 247. a.), *Benjamin bar-Jehiel* (f. 246. b., qui poterit esse R. Zedekiae avunculus, *Shibole Legeth* ms. §. 87.), *Hilel ha-Rofe* (f. 241. a., fort. *Hilel Samueli*, qui *Bruni Chirurgiam* in Hebraicum convertit, Cat. Oppenh. II. f. 21. a. ed. 1782. de Rossi cod. 1281.) reperiuntur. Tertia denique codicis pars (f. 251. b—255.) narrationem continet de bello inter *Karmi* et *Beëri* gesto, in *Setumas* et *Petugas* ad similitudinem pentateuchicarum sectionum distributam, quae his verbis inchoat: יהי בימי כרמי בן זרח מבצרה מלך ישראל השותים במזרק יין ואוהבים אשישי ענבים, et quam non diversam esse arbitror ab ea, quae post *Megilam* legitur in ed. *Veneta* (quam excudit Dan. Adelhind 1552.; Judaei autem eam coemisse ac combussisse dicuntur propter argumenti lasciviam, v. Wolf. II. p. 1269., Zunz l. I. p. 319. s.) et fortasse etiam in *Pisaurensi* (de Rossi Ann. 1501—1540. p. 48. b.). Haec pars speciatim vocatur *הבבוק* (ut docet *Venetae* editionis inscriptio) beneque discerni debet a *Megilat Setarim*, cujus solummodo prima sectio *הבבוק* inscripta est, propter exordium: קבל תורה הבבוקי מוכרמי. Versiculus ultimus parodiae ejus tertiae est: נביא עזר בבית כרמי בבבוק לכל האותות והמופתים אשר עשה לעיני כל ישראל. Wagenseilius, collatis cum hoc Ms. codice Vaticano (Sotha praef. fin., p. 466., praef. ad *Toldot Jesu*) *Venetae* editione (Sotha IX. cf. Surenh. *Misna* III. p. 318. 321. Majus, Cat. Uffenb. p. 224.) multos in hac errores atque lacunas deprehendit (Wolf. IV. p. 1041.). Quare sic existimo, Cod. nostrum, licet *Pisaurensi* editione recentiore ad lites de his jocularibus libellis dirimendas propter integritatem, absolutiorem atque aetatem maximi esse momenti ac ponderis.

9) Collectio libellorum aliquot, parvorum quidem, sed lepore ac venustate insignium, qui etiam typis expressi prodierunt Constant. 1516. 4. min. 1519. 4. min. (v. de Rossi Ann. 1501—1540.); Venet. 1545. (apud Cornel. Adelkind, 8. min. 1) *Chronicon Mosis*; 2) *Decessum Aharonis*; 3) *Dec. Mosis*; 4) *Tobia*; 5) *Eldad ha-Dani*; 6) *Misle Sandabar*; 7) *Historia de Hierosolymitano*, de qua mirus error exstat apud Wolf. I. p. 333.; 8) *Henoch*; 9) *Fabulae Aesopi*; 10) *Mesalim Salomonis Regis*; Paris 1629., alternis nostro in codice columnis scripti, a librario, ut videtur, Italo (f. 257—283.)

a) *Chronicon Mosis* (f. 257—260. d.), opusculum *geonae* aetate non multum recentius (*Zunz*, G. V. p. 145.), oratione hebraica, dulcissime fluente et modo e versibus biblicis composita modo ad similitudinem biblicae efficta conscriptum, cujus jam *Jehieli Romanus*, *Ibn-Ezra*, *Samuel Meiri* aliique mentionem faciunt. Nostri codicis locos

quosdam cum editione *Gilberti Gaulminii Molinensis* contulit Wagenseil. in Telis J. S. p. 369., Ep. de Infundibulo p. 40.

b) פטירה אחרת (post brevem prologum iterata inscriptione f. 260. d. — 262. d.), narratiuncula in collectione Veneta 1545. et 1605. excusa, de qua tanquam inedita Wagens. in Ep. de Infundibulo suo p. 40. 96. Sotha p. 58. 240. Tela p. 474.

c) פטירה נוסח רבינו עז (f. 262. d. — 268.), *Midras* priori antiquior, sed *Hagadae* recentioris methodo exegetica confectus, quo, introductis Deo ac coelitis, Mosis facta extrema atque obitus prolixè cumulateque describuntur. De aetate hujus opusculi *Elazarem Qaliri*, poetam Caralitum, superante solertissime disserit Zunz, G. V. p. 146.

d) נוסח סאנדבאר (f. 269 — 277. a.), narratio de victrice prudentia Sandabaris, Indi sapientis, cujus nomen in fine Codicis, סאנדבר, in Cod. de Rossi 1087. q. v. סינדר, in Cod. d. R. 194. modo סנדבאר, modo סנדבאר convenienter arabice Codd. esse dicitur. Wagenseilius hos Apologos emerit a Judaeo in erudito in Moravia, id quod ipse testatur in Ep. de hydraspide sua p. 19., ubi eos perperam ineditos esse iactitat. In margine adscripta sunt Wagenseilii glossmata, quibus nescio utrum codex deformatus an decoratus sit.

e) מנשה של ירושלמי שהעתיק ר' אברהם מיימון ז"ל בשנת ה'קד"ש (f. 277. b. — 283.), narratio de perjuro daemonumque regina, de Arabico in Hebraicum translata ab *Abrahamo Maimon*, Maimonidis filio, utriusque linguae peritissimo, uti commentarius ejus in Pentateuchum arabicus ac tractatus de virtutibus theologicis ac moralibus item arabicus ostendunt (de Rossi Catal. cod. 194. Dict. II. p. 34.). Edidit hanc fabulam, qua juramenti sanctitas docetur, ex Cod. nostro Wagenseilii in Exercitationibus Varii Argumenti num. VI. (Altdorfii 1687. 1697.).

10) שאלות ר' אליעזר (f. 284 — 289.), liber moralis, cujus singula capita singulas de quodam proposito argumento quaestiones tractant. Has solvit quidam *R. Eliezer*, ut videtur, filius Hyrcani, cui etiam liber moralis, *Orchos Chajim* inscriptus, attribuitur. Fictus est igitur liber Quaestionum commentitioque nomine ornatus. Cap. I. agit de resurrectione mortuorum; II. de epulo Leviathanis (cujus capitis partem exhibet Wagens. in Telis J. S. p. 202 — 204.); III. de dispositione paradisi coelestis; IV. de dispositione gehennae; V. de suppliciis pravorum (cui capiti immixta sunt quatuor vocabula germanica, rubro atramento scripta, ex quibus de patria scriptoris fieri potest conjectura); VI. de partibus paradisi; VII. de formatione foetus, quod caput integrum cum translatione Latina dedit Wagens. in Sotha p. 71 — 79. Errat igitur Wolfius (II. p. 1284.), qui Wagenseilium hoc caput ex Ms. Uffenbachiano, *Derek Erez* inscripto, sumpsisse ait. Comp. de hoc cap. יצירה הוולד Cod. de Rossi 1087. 1240. 1351.

11) שפרי התשובה שגסה החסיד רבינו יונה גירונדי ז"ל (f. 290 — 345.), Portae *Poenitentiae* (vel, uti inscriptus est Cod. de Rossi, *Iustitiae*, שפרי צדק, Cat. C. 1351.), de cujus libri argumento haec habeas. Porta prima *fundamenta poenitentiae* XX. totidem paragraphis recenset (דרכי התשובה) VI. ejusque impedimenta IX.; tertia gradus praeceptorum moralium pro difficultatis poenarumque varietate (מדרגות) X., deinde hac parte agitur de *quinque* generibus illorum (ליצנים), de *novem* generibus mendacium (שקרנים), de *novem* generibus hypocritarum (חנפים),

denique de *sex* generibus calumniatorum (מספרי לשון הרע). Finiunt totum librum capita duo peculiariora, unum de expiatione peccatorum, alterum speciatim de blasphemia ejusque impetranda venia.

12) נוסח השכל במליצה לרב הארי גאון זצ"ל (f. 346 — 349.), carmen ethicum Gaonis *Haji* Babylonii, alternis versibus atro rubroque atramento scriptum, binis in singulis paginis versusum columnis. Vide, quae de his *χρυσοὶς ἐπιστολῶν* et de ejusdem auctoris poemate *Shema Qoli* (in Mahazor Hispanico, insequente לך אל השוקתה) ac singulari precatationis *Kol Nidre* formula (Shibole Leqeth 102. Rapop. B. H. XI. S. 91.) diximus primo in tomo libri nostri: „*Zur Geschichte der jüdischen Poesie*“ §. 27. S. J. Rapoportus, ad quem nuper carminis *Musar Haskel* apographum ex Italia pervenit, mihi scripsit, non *Haji* Gaonem, sed poetam aliquem ex schola hispanica recentiori ejus auctorem esse sibi videri, fortasse *Ben-Kaspi* aut *Ben-Palkeira*; id quod confirmatur inscriptione hujus poematis ארגזה (h. e. poema metro Er-ragazo scriptum), quae exstat in Cod. Bibl. Heimann. Hamburg. De *Charuzim R. Haji*, qui exstant in Cod. de Rossi 1278., propter catalogi jejunitatem nil certi definiri potest.

13) ספר היראה לחסיד רבינו יונה גירונדי זצ"ל (f. 350 — 361.), liber moralis *Jonas Gerundensis*, cognomine, praeceptoris *Salomonis ben-Aderet* — (mort. 1264., sec. alios: 1304.), saepissime excusus atque in sermonem et latinum et germanicum translatus (Wolf. I. p. 489. III. p. 373.). Paginae extremæ figuris triangulorum, quorum apices se contingunt, artificiose scriptae sunt.

## XXII.

[B. H. 4. 33.]

ספר נצחון של רבי ליפמן.

Cod. chartaceus, in 4<sup>o</sup> minori (foll. 166.), antichristianum illud *Niçahon* exhibens, quod ao. 1399. *Jom Thob Lipman* Mulhusensis composuit, in quo testimonia 354., quae contra Judaeos Christiani ex Scriptura depromunt, sex in sectiones disposita refutare conatur. Hoc *Niçahon* ex recognito auctore ab ipso auctore exemplari expressum repraesentat codex noster, quamobrem *Wagenseilius* eo maxime ad emendandam et supplendam *Theodorici Hackspanii* editionem (Noriberg. 1644.) usus est easque castigationes praefationi suae ad *Sotham* (Altdorfii 1674.) subjecit (*Correctiones Lipmannianae* p. 10 — 81.). Finito ipso libro, f. 156. b. infra adjicitur Carmen illud memoriale, quod, praefixa inscriptione נצחון זכרון in *Telis Igneis Satanae* (p. 104. 105 sqq., Altdorfii 1681.) edidit atque confutavit Wagenseilius. Idem Codici *Guil. Henrici Vorstii* subjunctum erat (*T. J. S.* p. 105.). Inde a f. 158. med. usque ad finem sequitur Caput XXV. liber *Iqarim* Josefi Albo, rarissimum illud in mss. editisque exemplaribus ac plerumque oblitteratum (Codd. de Rossi 136. 1354.), quod propter argumenti antichristiani similitudinem adjecisse se profitetur librarius (f. 158. a. 166. b.). Exaravit hunc codicem, uti ex subscriptionibus f. 158. a. 166. b. perspicitur, Abraham, fil. R. Samuelis Picardi (פיקרטיא), natus in pago *Weisnae*, Rheno urbi Moguntiae vicino, scriptionemque ad finem perduxit in pago *Rukingen*, ad fluvium *Kaunitz* (קייניץ), prope Francfurtum a. M., ao. 1577., sexta hebdomadis, noctu, die XIV. mensis *Adar* prioris, in festo Sortium minori. Cf. Wagens. Sotha p. 8.













## XXVII.

[B. H. 4. 28.]

ס פ ר מ ד ו ת

Liber germanicus, hebraeis et quidem *rashianis* literis in charta scriptus (foll. 185.), cujus in fronte hoc nomen legitur: נאם מאיר בר אשר זל חתן ר' זלמן מלק פראג. Exhibet hic codex chartaceus translationem vernaculam libri hebraici *Orchot Zedigim*, ab auctore Anonymo confecti, qui ms. exstat in bibl. Offenbach. (Wolf. IV. p. 1048.) et excusus est Prag. 1581. 4. Francof. a. M. 1687. Sulsbaci 1689. 1691. 12. (c. *Sidur*) et Fr. a. O. 1705. 16., quam editionem ego cum translatione contuli. Translatio Germanica prodit Isnae 1542. 4.; Fr. a. M. 1692. 4. 1696. 16.; Furthi (c. *Tefila*); Hanov. 1710. 4. Cothenis 1718. 16. (Wolf. II. p. 1264. III. p. 1177.). Ms. nostrum simillimum est Isnensis editionis. Etenim cum hebraicus liber in viginti octo capita (שערים) sit dispersus, Ms. nostrum, uti et Isnensis editio, tantummodo viginti septem continet, et f. 12. a. diserte dicitur: „Das *Sefer Midot* hat siebenundzwanzig *Shearim*, und hinten nach wollen wir alle schreiben mit Lib, und in welchen Blatt man ein jegliche *Mida* finden soll und wie sie heisst im *Ibri*.“ Deest igitur caput vicesimum octavum, שער יראה שער inscriptum (Ed. Sulsbac. fol. 293. b — 308. a.).

## XXVIII.

[B. H. 4. 23.]

ב א ר ה ג ו ל ה

Cod. chartaceus (foll. 195.), literis quadratis hispanicis scriptus, egregius ille atque in orbe terrarum unicus, quem Jo. Chr. Wagenseilius ab auctoribus, qui cum hunc laborem prope ad finem perduxisset, morte oppressus est, haerede pronepote, homine indocto, Niclasburgi in Moravia degente, viginti imperialium pretio redemit (Epistol. de Hydraspide p. 19. *Monatliche Unterredungen* 1691. p. 236. ss.). Inscriptio, qua hic Codex hucusque innouit, היכל א, a Wagenseilio excogitata est; quare corrigendus est Wolfius (II. p. 1289.). Wagenseilius enim, qui, ut ipse in Ms. Catalogo ait, hunc librum praeclarum et lectu dignissimum Latinitate donare volebat idque jam (non sine Codicis corruptela) agere coeperat, primum hunc librum ישראל inscribat; deinde, mutata sententia, eum *Heikal Adonai* ad suum arbitrium nuncupavit. Ipse vero auctor eum באר הגולה inscripsit (quod nomen, si modo caput XXV. libri I. contuleris, multo melius quadrare intelliges); idque, quamvis liber prologo et epilogo careat, ex soloeca libri primi clausula (f. 157. b.), quam Wagenseilius oblitteravit, perspicitur: סליק ספר ראשון בספר באר הגולה; ובמזרח האל נחל חלק שני לגולה.

Ad materiam, quam liber *Be'or ha-Gola* pertractat, quod attinet, agit, ut jam Wolfius l. l. recte refert, de antiquitatibus judaicas seu de veteris ecclesiae judaicae ritibus et ceremoniis, genere orationis facili, simplici ac pellucido, et, quod mirum est, perquam distribute ac distincte; nam vel capita singula legentium commodo rursus in paragraphos circumscriptas dispersita sunt. Additae sunt imagunculae, calamo adumbratae ipsique libro insitae; quinque propter magnitudinem libro appositae sunt. His ex figuris tria de auctore, qui Wagenseilii culpa inter Anonymos est\*), elucet: 1) eum artis delineandi fuisse

imperitum; 2) eum Germanum fuisse; 3) eum in ecclesiae Romanensis vicinitate degisse. Hierosolyma enim pagi germanici, quam urbis orientalis est similior. Sacerdos summus pedum episcopale in manibus tenet superne incurvatum. Fontes, ex quibus auctor hausit, *Misna* sunt et *Gemara*; dolendum est autem, quod hos fontes accuratius nusquam adscripsit, et tantummodo libros externos, Graecos et Latinos, quorum testimoniis persaepe utitur, nominavit, domesticos non item. Sunt capita, quae tota ex locis misnicis et gemaricis sunt composita, ut ipsa singulares Gemarae esse videantur. *Liber primus* capitibus triginta et uno hisce de antiquitatibus agit: c. I. de terrae Israeliticae praestantia ac bonitate; II. III. de ejus sanctitatibus (*Qedushot*); IV. de tabernaculo a Mose erecto; V. de monte, in quo templum aedificatum est; VI. VII. de conclavibus (*Leshakot*); VIII. de atrio sacerdotum; IX. de altari; X. de scala altaris ejusque lapidibus et de mensis ibi positis; XI. de culina (*Beit Shukhan*); XII. de portis templi; XIII. de vestibulo et aulae; XIV. XV. de Sancto et omnibus rebus, quae intus in sancto erant; XVI. XVII. de Sancto Sanctorum omnibusque rebus intus inclusis et de templi et primi et secundi aedificiis in universum, quo in capite ait, templum secundum, cujus speciem et formam Ezechielis divinitus instinctus adumbraverit, non convenienter Scripturae, sed ad humanum arbitrium fuisse aedificatum; XVIII. de observantia reverentiae adversus templum adhiberi solita; XIX. de altercationibus inter Sacerdotes, Levitas et Israelitas coortis; XX. de Synedrio ejusque jurisdictione, et quomodo Sacerdotes et Levitae coram ecclesiae compaerant; XXI. de vasibus templi; XXII. de principibus Sacerdotum atque iis, quibus, ex populo Dei delectis, custodia templi commissa erat. Hoc capite inter alia doctissime de musica antiqua, de modis, cantu, instrumentis disseritur (f. 59. a — 63.); XXIII. de quinque Sacerdotum principibus eorumque summo (*Beit Shukhan*); XXIV. de belli apparatu et sacerdotis uncti ad populum orationibus; XXV. de exilio, quo nunc Judaei vivunt — quo iis usque ad Mesiae adventum nec bellum gerere nec templum instaurare liceat, sed potius pro regum salute, qui imperium in ipsos teneant, sit precandum. Hoc capite, quod citato orationis flumine scriptum est et ingenii dotes auctori impertitas luculente ostendit, demonstrare satagit, Judaeos patriae, in qua vivant, regis et civium debere esse amantissimos; simul vero, adhibitis *apologis* astutissime excogitatis, demonstrat, Judaeos, qui sint piaculare pro toto mundo sacrificium, sua voluntate, non divino supplicio patria extorres, ad mundum expiandum tanquam impios tantopere vexari; Mesiam autem venturum, sicut Davidem, merum hominem futurum, longaeviorem majoribus ac potentiorum. Ejus adventum, quem jam factum esse Christiani ex male intellectis scripturae locis probare velint, gentium improbitate, qua poenitentiam detractent, retardari, neque tamen fidem futuri Mesiae Judaicae doctrinae articulum esse fundamentalem. Hoc caput parabolarum speciosissimarum plenum *Niqahon* est, quo nescio an ullum sit factum diabolica arte callidius (f. 101 — 123. a.). C. XXVI. de unctione summi sacerdotis et sacerdotis militaris (*Beit Shukhan*), atque de unguento; XXVII. de vestibus sacerdotalibus. Hoc capite de duodecim gemmis pectoralis singularumque virtutibus docte et literate disserit et passim testimonia affert *Plinii* (Hist. Natur.), *Theophrasti*, *Galenii*, *Callistrati*, *Philosophi Arabici Aristotelici* (f. 131. b.), *Francisci*, *Alberti Magni*, quorum libros ipse videtur evolvisse. C. XXVIII. de gradibus honorum et classi-

\*) Forsitan R. *Petachia*, Rabbinus Nicolaiburgensis in Moravia, mort. 1637., de quo Wolf. III. p. 956.



bus Sacerdotum et Levitarum; XXIX. de tempore, quo Sacerdos in Sanctuarium introire solebat ejusque ad introitum praeparatione; XXX. de vitiis corporis, propter quae Sacerdotes sacerdotio excluderentur, et de animalibus offerri solitis; XXXI. de viris stationariis (אֲשֵׁר בְּמִקְדָּשׁ). Explicit liber primus. *Liber secundus*: c. I. de sacrificiorum fine et generibus; II. de holocaustis, speciatim de holocaustis quotidianis (*Tamid*); III. de suffimento (f. 171. a. ss.). Hoc egregio capite de herbis, ex quibus odores incensi componi solebant, erudite disserit, eorum nomina, in linguis priscis et novis usitata comparat, et crebris locis laudat Dioscoridem, Theophrastum, Galenum, Strabonem, Plinium, Justinum Historicum, Pausaniam, *Sefer Kol-bo*, et quendam Garcia d'Aliurto (הַסְמִים). C. IV. de sacrificio pro delicto et de sacrificiis salutaribus. Finis libri seu extrema verba (§. 10. cap. IV. libri II.), in quibus morbo impeditus auctor substituit, haec sunt: ואם היתה מנחה הסולה נותנה לכלי שרת ומקדשה בכלי שרת ואז הביאו למקדש והלך וי' מצליח דרכו...

## XXIX.

[B. H. 4. 37.]

מנהגים עם שהיטות ובדיקות.

Cod. chartaceus, in 4°, foll. 61., in quo libri duo insunt, male scripti, argumento viles multoque usu triti atque inquinati.

1) מנהגים (f. 1—53.), de statis solemnibusque ceremoniis, religionibus atque institutis, quae quotannis singulis diebus sacris, quas Synagoga obire solet, observari oportet, ex Germanorum ritu recenti, qui ab hodierno plane non differt. Incipit a neomenia mensis *Nisan*, et confecto orbe annuo, in *Parsot Shegalim* neomeniaque mensis *Adar* desinit. In fine deest plagella. Scriptus est hic liber seculo decimo sexto ab homine tali, qualem Judaei עֲסֵדָאָרְצִי דְאֶלְיָרְתָא appellant h. e. legis imperito atque inscio; alioquin f. 21. a. sabatum, quod noni *Ab* jejunium excipit, non *Sabat Nachman*, ex vulgari radium errore, appellavisset, cum *Sabat Naham* dicere deberet.

2) שהיטות ובדיקות (f. 54—61.), regulae (*Halakot*) de rite mactandis inspiciendisque animalibus, cujus generis libri innumeri et editi sunt et mss. exstant. Hoc Ms. exaravit, ut ex clausula apparet, *Josef ben-Baruk Haas* Librarius (לְבִיר), Colini natus in Bohemia, in pago Schwarzenaviae apud Danubium sito, in usum *Josefi ha-Levi Zoref* Schwarzigensis, ao. 1537. Adjectum est eadem in pagina testimonium peritiae et industriae, Salomoni bar-Levi, mactatori cuidam, datum a R. *Salomone Isaaki Einstedt* Fuldensi, 1555. Ibidem nomen suum adscripsit possessor hujus Ms., qui et ipse imaginuculam in fronte libri *Minhagim* pinxit, *Eliezer bar-Josef ha-Levi ha-Zoref* (Aurifaber) 1565.

## XXX.

[B. H. 4. 38.]

Cod. chartaceus, in 4°, foll. 161., quo libri complures argumento diversissimi diversoque charactere scripti compacti sunt:

1) פתחיה ר' פתחיה, סבוב ר' פתחיה, Itinerarium R. Petachiae Ratisbonensis (foll. 5., quae ipse Wagenseilius, haud ita pridem exarata esse testatur.). Wagenseilius, qui hunc libellum in Exercitationibus Sex Varii Argumenti No. IV. edidit, sua manu hunc titulum adscripsit, quem cum *Pragensen* editionem a Buxtorfio commemoratam nunquam viderit, ipse commentus esse videtur: סבוב הרב ר' פתחיה מרענש פורג אחי של ר' יצחק הלמן בעל החוספה

הרב ר' נחמן מרענש פורג: וסבב ר' פתחיה כל הארצות עד נהר סמבטיון וכל ההרדשים והנפלאות של הקבה שראה ושמוע כתב לזכרון לחינוך לבניו בית ישראל ולחורצא תעלומות לאורה: Priorem hujus tituli partem ex introitu libri ac fine desumsit, qui sic habet: פתחיה אחי של הרב ר' יצחק הלמן Petachia, Praga profectus, Poloniam, Sarmatiam, Tartariam, Turciam, Armeniam, Assyriam, Chaldaeam et Palaestinam peragravit; Hierosolyma adiit, pulsus Gotofredi Bullionae expeditione Saracenis h. e. ante annum salutis 1187. *Isaakus* autem *Albus*, frater Petachiae, auditor fuit *Judae Pii*, qui, si *Gedaliae ibn-Jehija* (*Shalsheet* f. 54. a.) fides habenda est, obiit ao. 1217. *Bernardus* de Rossi in Diet. II. p. 91. authenticum itinerarii Petachiani in suspitionem vocat. Argumentum vero ex usu *tertiarum* personae petum plane nullum est. Ceterum Buxtorfius fil., cujus pater se ejus libri exemplar ms., cui junctum fuerit *Mas'ot* illud a Beniamino Tudelensi, Petachiae aequali, confectum, Jo. Scaligero donavisse narrat in *Bibl. Rabbinica*, locum Itinerarii Latine redditum sine textu hebraico exhibet in praefatione ad *Judae Levitae Kuzari* (1660. 4.), qui eo differt a textu Wagenseil., quod Petachiam *prima* persona de se loquentem introducit.\*

2) Liber kabalisticus *de influxu coelestium in inferiora* (f. 6—14.), qui caret tam principio, quam fine, scriptus in Italia atque censori Romano ad ejus imprimendi licentiam nanciscendam traditus vel monachi venia propter materiam in occulto latentem confiscationi ereptus. Namque f. 14. b. haec leguntur: „Revisus per me fratrem Hipponem Ferrarensensem Minoritam, et concessus licentia Rev. P. Benedicti de Sencino Vic. S. Inq. Cremonae, die 23. Novembris 1593.“

3) ס' הוויכוח (f. 15—19. b. med.), narratio disputationis habitae inter narratorem et philosophum Christianum Coloniensem de Trinitate filique Incarnatione, quae fidei nostrae sanctissimae mysteria Judaeus ex mentis animique ingenita atque originali natura conatur refellere; neque enim cum Christianis, qui distortionem ac depravationem scripturae mirifice praestant, argumentis ex scriptura petitis, sed potius philosophiae dimicandum esse affirmat. Initium libelli hoc est: עתה אחי ראה בעיניך ולבבך ויבן כמה ראיות נצחות אמיתיות הראונו לך בנפש הרוחנית בלתי מחושבת בלתי מתחלקת בלתי משתנית ושהיא בלתי גוף בלתי מוקים בלתי נכנסת בתוך מוקים וירדת בלתי עולה וירידה וכלייה כמשמ' וכפשוט' וכו'. Ex ultimis libelli verbis fortasse conjectura fieri potest de tempore, quo conscriptus sit: זמן פרש: כלו חכם אחד נעלה על חכמינו שאחרו התלמוד זל"ה שהנה שמו רבי משה ואהם שמועם עליו וספרו מועתק אליכם: נשלם הוויכוח Nisi fallor, *More Maimonideus* intelligitur, qui primum ab Augustino Justiniano, Episc. Nebiensi (Paris. 520.), deinde a Jo. Buxtorfio fil. (Basileae 1629.) latine conversus prodit. De Mss. compluribus antichristianis, *Vikuah* inscriptis, v. Wolf. II. p. 1291. ss.

4) אגרת לחכמי מרשיליא (f. 19. b—23. a. med.), epistola Mosis Maimuni ad Massilienses, de astrologia divinate humanaeque vitae ex sideribus praedictione ac notatione, addita in fine narratione de *Pseudomesia*, qui in Arabia exstitit et, capite cervicibus abscisso, a rege Arabum est occisus (*Shalsheet* f. 34.

\*) De veteribus ejus libri editionibus v. De-Rossi I. I. Editio princeps, Naftali Hirsch Genteinensi curante, ao. 1595. in lucem emissa, et hoc seculo ineunte cum *Midras Jona* Altonae (sine anno 8.) recusa est.

a.). Excusa est haec epistola inter epistolas Maimonideas, quae prodierunt Venetiis 1544. 1545. 1665., Constantinopoli 1522. 1536., Amstelod. 1712. (אגרות ושאלות ותשובות לרבינו משה). Mirum est autem, impressa exemplaria in eo consentire, hanc epistolam missam esse ad Massilienses (אגרות משה לרבינו משה); nostrum contra Ms., quod permultis in locis variatum atque etiam mutilatum est, pro scripta sic habere: הדרים במדינת מנחשליך; ut proinde epistola non ad Massilienses, sed ad Montepessulanos (Montpellier) missa esse dicatur; id quod propterea dignissimum notatu est, quia assentit huic immutationi etiam *Mose Narbonensis* in Comm.

לחזק את ידו. וקרנו להרים.  
וגילת לי סודו. במשלי השירים.

Rationem viamque hoc ab interprete tentatam ex his verbis (f. 23. b.) perspicies: והאל המגילה והאל (f. 23. b.) perspicies: יעזרני ואבאר לך בראשונה ואומר כי החכם הזה ישא משל ברועה וחשוקתו אשר גבר כל חשקה בו אשר הליץ וחמרץ עליו בדברי שירות ותשלולו ברוב חשקה עד אשר הוא גם בערה אהבתו בו כי הנצא הן לפניו ותשבת הנצרה בעיניו ותשלם אהבתו והמשל הזה נשא לפניו המשכל ודומה אותה לחשוקה והשכל השופע מאל השם ית' הוא החושק ויאמר כי כאשר תחזק תשוקתה להחזקת אל השם ולעמוד לפניו עולה (על דרך חלק) ושא במיון שלא תפרד מחשבתה מן האל ישניה גם הוא עליה תשגחה החזקה למחמדות בלי הפסק ותהיה דבקה באהיה בלי פירוד עד (Deut. 10, 20.). Auctor *philosophoumena* sua, ex philosophia mediae aetatis judaica, cujus terminologiam in *Miklal Jofi* Menahem Bonifacius Perpinianensis ordine literarum pertractat, desumpta versibus scripturae artificiose agglutinat.

6) והנה המשכילים (ex Dan. 12, 3.), opusculum bibliographis prorsus ignotum, quod continet expositionem mysteriorum sub candelabri in medio templo positi specie usuque occulte latentium (f. 37. b — 47.). Nescio, quomodo Jo. Chr. Wagenseil hujus opusculi vera inscriptio fugere potuerit; siquidem auctor in praefatione, quae ab expositione versus Dan. 12, 3. inchoata est, diserte, על-כן, inquit, זה זוהר, etc. atque id ipsum clausula libri luculente ostendit: השם יזכינו להעלות נר המנורה הטהורה במהרה בימינו ולאור באור החיים הנצחים ככתוב בדברי קדשו כי עמך נקור חיים ובאורך נראה אור שלום זה זוהר המשכילים. Corrigendus est igitur error Jo. Christ. Wolfii (Bibl. H. II. p. 1382.), qui, leviculo Wagenseilii catalogo praefidens, hoc Ms. hunc insignitum esse dicit. Operae pretium est audire, quae auctor anonymus in fine prologi comparibus nitidissimis ait: אחר מאספים הגדולים! העיון דוח המשכילים! ללקוט בשבולים! אחר מאספים הגדולים! אשר היו לפניו! זה כמה ימים ושנים! כי נקום הנהו לו אבותי להחגור בו כי נעלן שער אותה החכמה לרוב בני אדם בדורותינו ואומר! רזו לי רזו לי רוח מלא מאלה יבא לי! והעיון רעיון! ואשם את מתני! לנלות תעלומות להוציא לאור מזימה! להורות נתיבי החכמה! וסוד המנורה הטהורה! פרטה לבארה! כי חכמים הראשונים כתבו סוד המנורה בכללה! ובה ידעו שרשי גבולה! ובזמן הזה נתמעטו חלבוות ודבריהם סתומים ועמוקים ואין מושגים לנו אצל שכלינו לכן באתי לבאר פרטי המנורה כאשר קבלתי מאבותי לפי קוצר השנתי.

7) Poematium *Menahemi di Lutra* (cujus *Jocer* conservavit nobis Cod. de Rossi 1274. *Sidur germanicum*), articulos fidei fundamentales breviuscule comprehendens, folio membraceo, uti et libri insequentis pagina prima, inscriptum, quod

ad *More Nebukim* (Cod. Constantin. *Heimann*. T. III. C. 49. וזה פרשו רבינו משה באגרת שלהם לחכמי מונפלייר השובה על (משפטי הכוכבים). Inseruit hanc epistolam Institutioni suae Epistolari Hebraicae p. 453. 454. Jo. Buxtorfius pater. In margine Ms. fragmenta commentarii in Megilam *Rut* conspiciuntur (f. 19. b.). Scriba, finita epistola, haec subsignavit: אני יעקב בן יהודה אני כתבתיה במגדל אלון\*) והעתיקו מלשון הדברי לעברי החכם הר' משה בן חכם הפילוסוף הר' שמואל בן חבון הספרדי זל.

5) פירוש שיר השירים (f. 23. a — 36. a.), Commentarium in Canticum Canticorum, ab ipso, ut videtur auctore (*Jakob ben-Juda*) sua manu conscriptum, quem his versiculis oritur:

יצו האל הסודי. היות עזרת עבדו.  
ואשאל מכבודו. תהו מעלי מהדרו.

a nobis haud ita pridem conversum nunc hebraice propter dictionis gravitatem adscribamus:

זה מסגרת זר האמנה :	מזהב אופיר אפתח מנעול
אל שופעם גם ישגיחה :	למצא הנצא כל נמצאים
גשם תאר אין בשכינה :	הרהארה צרהאחרים
ראוי לעבוד לו בתחינה :	מלפני כל קדמון היה
הרגיש חושי כולם שינה :	מחזה שדי חז כל נביא
הפרש ארבע מאל קנה :	לא כן עבדו משה
רק פה אל פה ובאין שינה :	ותיק דבר אין אמעני
נאמן חזק סוד נאמנה :	טוב קרב תורה מסיני
צפון גלוי ושיגנה :	רוב תורה אות לא תחליף אל
אם טוב אם רע הוא יגמלנה :	איש ומעשיו יבא לדין
פלל עליו עקר פינה :	חכה בראת צמח צדיק
שובה הנפש לגוף באחרונה :	זכרו וירדו דומה
נכנס בכלל עם מרימה :	קורא מאמון העיקרים
כי היא תכלית הכוונה :	יש לו חלק עולם הבא

Hujus carminis auctor si idem est, qui *Menahem ben-Jakob*, auctor complurium Piutim in Codd. de Rossi, Vornatiae degit, *Elazar* (בצל רוקח) aequalis, c. 4950., uti ex l. *Rab Mordekai* ad Tr. Jehamat §. 89. perspicitur. Jam centum annis ante doctos *Lotharingicos*, magistros patris sui, in epistola quadam commemorat *Rabenu Tam* (גאון לוצר), citat. in *Shibole Le-geth* §. 11.), cf. לוצר, Tosefot Berakot f. 18. a. Batra 74. a.

8) פרק חלק (f. 49. b — 83.), praefatio Musae Maimuni ad Caput XI. (*Cheleg*) Codicis Sanhedrin, ex arabico hebraice conversa. Translatio haec a vulgata, quae in editiones Talmudis Babylonici recepta est, multum differt ac plane alia est, uti ex initio ejus, quod adscribam, illico intelliges: המהבר רבינו משה בן הר' מיימון זל ראיתי לדבר במקום הזה בעקרים גדולים מן האמונות יקרים ונכבדים דע כי כל בעלי התורה נחלקו סברותיהם במגוול הטוב אשר ישני האדם בעשיית המצוות אשר צונו הקבה לי מלכה ובעונש אשר ימצאנו כשיעבור עלותם וכו'. Hac praefatione, cujus arabicum exemplar ex Cod. Oxoniensi edidit Ed. Pococke, constat, Maimonidem tredecim fidei articulos (פי' היסודות ועיקרי האמונה) proposuisse, quorum unicuique nostro in Ms. (inde a f. 58. b.) subjectus est commentarius uberrimus, quo auctor a disciplina morali ad *arcana* delabitur. Inscriptus est שני רחמים et *Mikaeli* cuidam *Kohen* (quem a Mikaele ben-Mose Kohen apud Wolf. I. p. 759.

\*) h. e. *Montpellier* (אלץ = pellere), ut quidem mihi videtur. Nam alias hoc oppidum appellatur הר (חכמי ההר), *Salomonis Aderet* Vota I. §. 615.), propter incolarum sanctimoniam (*Jedaja Penini*, ibid. §. 418.), per gallici nominis imitationem (*Shebeth Juda* f. 17. b. Amst. 415.).



III. p. 681. non diversum esse arbitror) debetur, uti ex clausula apparet:

בְּעֶזְרַת חַי הַעֲלָמִים • סִימָנֵי סֵפֶר שֶׁקָּרָא שְׁנֵי רַחֲמִים •  
לְקֹרֵא וּלְעֹסֵק בָּהֶן • נֶאֱמַר מִיכָאֵל ה' כ' ה' •  
הַיֵּצִיק הָרִאשׁוֹן כִּי הַבּוֹרָא נִמְצָא •  
מִצִּיאוֹת שְׁלֹמֹה פ' נִמְצָא דְבַר שְׁאֵין לוֹ מִמּוֹצֵא אַחֵר וְאֵין שׁוֹם דְּבַר  
בְּעוֹלָם שׁוֹכֵל לַהֲשִׁיג מִצִּיאוֹת הַמַּעֲוֹלָה וְעַל מִקְשֵׁים חָדָה הָאֲמוּנִיתִים  
וְאִתָּא לִמָּ' נִמְצָא עַל הַש' נִמְצָא וְכִי • Alius commentarius in XIII.  
Iqarim, auctore *Simon ben-Saul*, quod inscriptus, inest  
libro *Adam Sikli*, Friburgi Brisgoae 1560. (Bibl. S. Lips.).

9) זרבלל (f. 84—85. a. med.), liber pseudoapocrypticus, quem jam cum Itinerario Eldad Danitae et Chronico Mosis in falsis et ridiculis enumerat Ibn-Ezra (Exod. I, 22. cf. *Margalit Thoba* f. 42. b.). Mikael, angelus Israelitarum tutelar, Zerubabelem docet, quae futura sint in temporum extremitate, de *Mesia ben-Josef* (Menahem ben-Amiel) et *Mesia ben-Efraim*, quorum ille *Romae*, ubi haec ipsa institutio fit, hic *Tiberiade* occultus esse fingitur. In fine enumerantur decem reges, qui cum *Armilo* Antijudaeo Hierosolyma sint aliquando obsessuri. Initium libri hocce: בְּנֵי זֶרְבָבֶל בֶּן הַיְהוָה הָיָה אֵל זֶרְבָבֶל בֶּן הַיְהוָה שְׁלֹשִׁים פָּחַת יוֹדָה בְּרִמְיָהוּ • Editus est hic libellus cum septendecim aliis opusculis, ut constat, Constant. 1519. Cf. supra Cod. maj. XI. 4. 18.

10) אותיות (f. 85. a—86. b.), recensio delira decem prodigiorum, quae adventum Mesiae praecessura sint, quorum septimum est partus Armili Diaboli ex statua S. Virginis Romana. Impressus est hic liber inter collectanea 1519. ab *Est-rock de Tolon* Constantinopoli edita (nm. 4. אותות המשיח). Ms. exstat in Bibl. Paris. Reg. c. 232. (Colbert. 3991. 4.), in De-Rossiana c. 541. (sub tit. אותות שיבוא קודם ביאת סדרן של אותות שיבוא קודם ביאת, 1240. (s. t. אותות למחור); 1033. (s. t. אותות המשיח); 1240. (s. t. אותות למחור); 1033. (s. t. אותות המשיח), qui nostri est simillimus). Finitur nostrum libelli Ms. clausula: סֵלִיק קִילִים הָאוֹתוֹת •

11) שרשים מרבינו אלעזר (f. 86. b—93.), libellus moralis, quo praecepta moralia recensentur, quorum unicuique (שרש) illico insequitur explicatio (פירוש), dictis exemplisque talmudicis confirmata. Auctor, quem ignorat Wolfius (III. p. 120.) ille ipse est *Elazar ben-Juda de Wormatia s. de Garniza*, (fl. 1240.), praeceptor Nachmanidis, de quo idem I. p. 189. III. p. 120.; clausula enim Msti, oblitterato nomine scribae (qui et nm. 9. 10. exaravit), sic habet: שרשים מרבינו אלעזר • Addendus est igitur hic libellus (cui, si satis acute odoror, par est שרשים illud, quod מאד נורא • כרוב ברא • דמות מורא • גבר קומה • באף יריב • עלי צרים • במוט הרים • בלב ימה •

16) יצירה (f. 125—131.) cum commentario *Elazari Vormatiensis* (qui editus est inter quinque *Jecirae* commentarios Mantuae 1562. Amstel. 1712.). Liber ipse hac clausula finitus est: חסלת הדן ספר אותיות דאברהם אבינו דמתקרי ספר • יצירה כל דצפי ביה לית שינוי להכמתיה • commentarius incipit: מנשר ספירות בלימה לפי מה דדיוק לקמן הלשון • et concluditur hac clausula: סליק ס' יצירה ופירושו שבח לאל אשר • בדבר שמים נעשו • Praefixus est libro hic versiculus, qui superstitiosam *Jecirae* venerationem ostendit:

בעזרת אזור גבורה • אחל ספר יצירה •  
והוא יהיה לי לעזרה • ויפדני מכל צרה •

17) סדר ענין המשכן (f. 132. b.), mysteriorum per tentorium sanctum ἀλλήλοφασμένον detectio, subjecta clausula hac: סליק כאשר קבלתי מנחלק וצל • Davus sum, non Oedipus.

per errorem, ut videtur, De-Rossi *Josefo Uzziel* adscribit, Cod. 1138. 12.) ceteris *Elazari* operibus, quae sunt fere haecce: 1) *Sefer Roqeah* (Exod. 30, 25., ed. princeps: Fani 1505. fol.); 2) *Jore Chataim* (princ., teste Bartoluccio, Venet. 1543. 4.); 3) Commentarius in *Jeciram*; 4) Comm. Kabal. in *Pentateuchum* (Bibl. Orat. Paris.) et Psalm. 145. (Cod. de Rossi 1138. 1.); 5) *Jajin ha-Regah*, comm. in V. Megil. (Cod. Oppenh., in *Cant.* et *Rut* ed. Lublini 1608.); 6) *Sefer Jihud* (C. de R. 1138. 7.); 7) *Shēlot* (ib. 286. 9.); 8) *Sefer ha-ne'elam* (cf. C. de R. 966. 5.), et complura alia opera kabalistica, quae a bibliographis ejus nomine signantur. 9) *Shorashim*, cujus prima verba sunt: שרש אהבה השם ובכל נפש ובמאד • ויהשבה לטובה מצרפה למעשה ליראי ולהושבי שמו •

13) שְׁעֵרֵי צֶדֶק (f. 94—121.), liber kabalisticus de decem Sefiris, cujus argumentum ex initio facile perspicies: שאלה ממני • ידיר נפשי להאיר באחת ההשגות הפנימיות לדעת איזה דרך יחלק אור בענין עשר ספירות חנה נשאתי פני • Auctor, ut ex inscriptione et subscriptione apparet, est *Josef ben-Abraham Gribzol* (יוסף גריבזול בן בכור ר' אברהם), qui absolvit hoc opus, praeter quod nullum ab ipso confectum exstat, die XIX. mensis Ab 1429. Haec testatur in clausula *Jehiel Aseri Kohlen*, scriba. *Gribzol* mira nqminis depravatione modo *Karnitol* (קרניטול apud Sabatai), modo *Nyctelo* (apud Masium, ad Josuam) appellatur. Hoc certum est, librum *Shāare Zedeq* 1561. Rivae Tridenti excusum, a nostro Ms. non differre. Plura eaque misere confusa v. apud Wolf. I. p. 563. II. p. 1439. (ubi *Scha'are Zedeq* ab auctore *Noblot Chokma* p. 195. citari ait) III. p. 424. 1221.

14) ביאור המלות (f. 122—123. b.), brevis tritissimorum disciplinae arcanae vocabulorum nomenclatio atque expositio. In fine f. 123. b. docetur boni glutinis atramentique compositio, formulis a Judaeo Germano adscribitur.

15) מְסֵרֵי יוֹסֵף בֶּן עֲזִיזָאֵל (f. 124. \*), mysteria aliquot ex fontibus Kabalae penitus absconditis derivata per *Josef ben-Uziel*, qui a Jeremia propheta Babylone institutus Kabalaeque mysteriis donatus esse dicitur. Sic enim scriptum legitur f. 124. a. סוד זה הני יוסף בן עזיזאל שגילה לו ירמיה הנביא ואין לגלותו סוד זה גילה יוסף בן עזיזאל מפי ירמיה הנביא על בבל • Laudantur hoc in fragmento *Kalonymos* (cujus *Piut*, in *Ofan Jom-Kipurim* interjectum, citatur), *Jecira*, *Hekalot*, et liber *Zar-fati* ejusdam. Subjicitur f. 124. b. laudatio Dei eximia, novem strophis comprehensa, *Kalonymi*, ut puto, quae sic incipit:

אדון עולם • ולו אולם • הדר אולם • אשר שמה •  
והוא אין סוף • ברוח סוף • יסור ים סוף • והאדמה •

18) מִשְׁרַת מֹשֶׁה (f. 132—141.), apologia Musae Maimuni, ab ejus discipulo *Kalonymo* scripta, quem Sabatai nuncupat: קלונימוס לר' משה המצרי • Auctor, quem linguae arabicae gnarum fuisse ex immixtis arabicis vocabulis aliisque vestigiis apparet, ipse se Maimuni Aegyptii discipulum esse testatur f. 136. b. כמו של אבינו ותר דבריו והבינו מה שלא אמר חלילה לו ועתה באתי לדבר דבריו טעו התועים בדבריו וזה אשר הביאנו עד הלם כי קנאתי בדוברים על הרב תועה לכן קראתי שם הבורי זה • מִשְׁרַת מֹשֶׁה שכן חק המשרת לקנאות לכבוד רבו • Consilium

\*) Aliae ejus scriptiunculae inscriptiones sunt: יצירה • שרשים ר' יוסף בן עזיזאל (apud Sabatai), et ליוסף בן עזיזאל (apud de Rossi).



Kalonymi hoc est, placita magistri de providentia (השגחה), ea potissimum, quae in libro *Delada al-Hairin* (*More Nebukim*) proposuerat, pro virili propugnare contra eos, qui ea vel per errorem non intellexerant vel inique interpretati erant (v. *Sh'ar* tertium, sub fine, f. 135. a.). Pertractat igitur sex capitibus (ששה שיעורים) locum de providentia ipsiusque passim Maimuni sententias ex ejus operibus conquisitas citat, explicat, confirmat. In fine ipse adjecit: ושלם ספר משרת משה ירחמנו אל ואל יקשה: consentit, conclusio non item; sed tamen etiam exemplar nostrum finitur Psalmi XIX. commentatione. Exstant hujus libri praestantissimi Codd. in Bibl. Leidensi, Taurinensi, Oxoniensi (Opp.), Vaticana (Tractatus de Providentia Divina), De-Rosiana (207. 371. 514. 770. 1246.).

19) הלכות דעות (f. 142—149. a.), caput secundum libri I. partis I. (ספר מדרש) ingentis operis Maimonidei, quod *Ha-Jad ha-chazaga s. Misne Tora* inscribitur.\*) Ms. hoc innumeris locis a vulgata lectione exemplarium impressorum recedit. Constat, hoc caput, quo sex capitibus quinque praecepta agentia, sex negantia, quae ad mores informandos spectant, exponuntur, translatum esse Latine a *Georg. Gentio*, hispanice a *Dauid Cohen de Lara*, germanice ab Anonymo eoque, ut videtur, Christiano. Ex Ms. Uffenbachiano varias lectiones excerptit Jo. Henr. Majus in Cat. Uff. I. p. 42—64. De libro *Hil-kot Déot* separatim edito v. Wolf. II. p. 1290.

20) הירור (f. 149. b.), aenigmata, quae regina Sabae Salomoni, ut sapientiam ejus tentaret, dicitur proposuisse.

21) פירוש של מן שירי המעלות (f. 150—161.), interpretatio quindecim psalmodum gradualium, ipsius auctoris anonymi autographum, velociter scriptum et inter scribendum, ut apparet, elaboratum, seculo decimo sexto non antiquius, mendisque litura passim sublati deformatum. Auctor in lectione *Midrasim*, quos saepenumero adhibet, veluti *Midras Tilim*, *Tanchuma*, *Shoher Thob*, *Chazit*, bene versatus videtur.

## XXXI.

[B. H. 4. 35.]

אגרת שלומים ותקון שטרות.

Cod. chartaceus, in 4°, libros duos complectens, quorum priorem ipse J. Chr. Wagenseilius, posteriorem ejus mandato Judaeus, homo non optime eruditus, descripsit.

1) אגרת שלומים (foll. 39.), liber de conscribendis epistolis hebraicis inconditis rudique ac plane insulso genere dicendi confusus, auctore Rabbino Viennensi, Wagenseilii aequali, qui hunc libellum in usum discipulorum suorum compositum literisque consignatum cum Wagenseilio communicavit. Prima libri pars (f. 1—10.), praemissis duobus epistolis, inscriptiones literarum et exordia exemplis illustrat; hinc f. 11—31. fictae epistolarum formulae sequuntur, numero LXII., quorum argumenta sigillatim praemisso indice recensentur. F. 31. b. usque ad f. 35. a. rursus salutationum exempla sequuntur, quibus ipse liber finitus est. Inde a medio f. 35. a. ipse Wagens. epistolas aliquot addidit, a Judaeis, quos noverat, conscriptas, vili ac paene nullo argumento. Bene discerne ab hoc Ms. libellum Basileae 1603. 8. editum, *Igerot Shelomim*, ex quo unam epi-

stolarum decadem eodem anno Buxtorfius vertit, explicavit et Joanni Drusio inscripsit (Buxtorf. fil. Catalecta p. 276. ss.). Quibus epistolis plane nulla est cum exemplis hoc in Ms. propositis similitudo. Cf. Wolf. II. p. 1251.

2) תקון שטרות (foll. 38.), liber de scribendis pactorum, conventorum, stipulationum formulis, quarum XXXVII. continet, earumque formularum exarandarum regulis, quae f. 17—22. proponuntur. Nactus erat Wagenseilius hujus libri ms. exemplar, invenustum, laceratum literisque rabinicis consignatum, id quod Judaeo literis quadratis describendum dedit. Hoc ipsum exemplar secundarium, a Judaeo transcriptum, nostro codice continetur; primum, quod e foliis mutilis et non consutis constat, adjunctum est. Ineditus est hic liber, etsi formularum plurimae cum eis, quae in libro *Nahalat Sib'a* leguntur, ad verbum, ut par est, conveniunt, ac proinde a libro ejusdem tituli, qui Furthi 1698. 4. prodit, diversus (W. II. p. 1472.). Prorsus differt materia et tractatione *Tiqun Sheharot* Judaei Barzilai Barcinonensis, qui liber, uti *Chr. Theoph. Ungerus* ad *Sabatai* Labia Dormientium annotat, non de ordinatione contractuum, sed de numeratione annorum a literis contractuum, quae שטרות nuncupantur, agit, h. e., de aera Seleucidarum (*Minjan Sheiharot*). Errat igitur Wolf. III. p. 306.

## XXXII.

[B. H. 4. 34.]

Cod. chartaceus, forma 4°, qui libros duos uno volumine complectitur (Wolf. I. p. 932.).

1) Epistolarum Hebraicarum ad Jo. Christoph. Wagenseilium scriptarum Liber, constans foll. 69, epp. 48. Ipse Wagens. has epistolas sua manu transscripsit atque in unum redegit. Nonnullas etiam typis exprimendas curavit, veluti epistolas de loco, unde Mesias sit descendurus (תקן צפורה) in Telis Igneis Satae 447—451. Pleraeque profectae sunt ab hominibus ingloriis atque ignotis, quin etiam a mulierculis, uti *Bela Perlhöfster* Pragensi et *Hanna Levi*, et a Judaeis conversis Judaeas superstitiones adhuc redolentibus, *Claudius Majum* dico (de cujus vita Wolf. III. p. 965. miros errores sparsit, quos infra, cum de harum literarum autographis dicemus, religiose emendabimus) et *Christianum de Pomis*, qui Norinberga, ubi 1668. sacramentum baptismatis sanctissimum suscepit, 1669. in academiam Altdorfinam vocatus est ibique Joannem Wuelferum in doctrina talmudica erudit (W. III. p. 979.). Perpaucae ex his epistolis quaestiunculae, quae doctrina aliqua continentur, tractant, aut vexationes direptionesque narrant, quibus Judaei ea aetate afflicti sunt; ceterae omnes agresti illo ac vix vendibili genere dicendi, quo hebraica, neohebraica, aramaica confunduntur, ex more Judaeorum eo tempore in Germania et Polonia viventium, de rebus vilissimis agunt, quae ad vitam hominum ac consuetudinem communem pertinent. Nihilominus jucundum est, ex his monumentis Wagenseilii consuetudines et familiaritates multasque praeterea cum Judaeis res rationesque contractas cognoscere. Inter harum epistolarum inscriptiones, ut solet, ridicula verborum effervescencia ac magnificentia conscriptas, una incipit: יקר מאדני מר ואהלות. מר ואהלות אל גבעת הערלות. מר ואהלות — Wagenseilius hebraice partim עגלה partim עבד עגלה appellatur.

2) משלי סאנדרב הכימא רבא (foll. 49.), „Apologi Sandabar Viri Sapientissimi. Jo. Christophorus Wagenseilius scriptum, qui mihi obtigit, Codicem (VIII. min.) emendavi et in

\* Arabice کتاب كبير على مذهب اليهود, vel تأليف, vel کتاب كبير ab ipso Musa Maimuni in *More Nebukim* appellatur.

Latinam linguam converti. Translatio Latina e regione textus hebraici collocata est; emendationes et conjecturae translatoris ad marginem adscriptae. Ad quoddam exemplar horum Apologorum ms. an impressum W. correctionem instituerit, nescio; neque enim solummodo conjecturalis esse potest, siquidem non pauca immutavit totasque passim lineas lituris delevit. Adjecta sunt huic Codici praeterea 3) מילה דאשורית, *Historia Antiochi*, ex Ms. W. hanc narratiunculam aramaicam ex Cod. II. maj. his chartis (foll. 20.) descripsit, posita exadversus translatione Latina. 4) מילה דאשורית (foll. 7.), hebraice, ex Ms. a Wagenseilio transcripta, appositis ad marginem Codicis Bartolocciani variis lectionibus (Bartolucci Bibl. Rab. I. p. 383—385.). 5) מילה דאשורית (foll. 6, 8.), exemplar ejusdem Megilae aliud, quod amicus quidam Wagenseilii Lutetiae commorans in usum ejus, quem hujus Megilae editionem moliri audivisset, e Codice Colbertiano descripsit. Eadem exstat inter Codd. Hinckelmanianos, uti ex Catalogo eorum p. 21. n. 161. perspicui potest. Cf. Wolf. I. p. 204. s.; De-Rossi, Cod. 850. (hebr.); 535. 951. 989. 1026. (aram.); 414. (hebr. et aram.); Biscioni, Catal. p. 143. Cod. 52.; Zunz, G. V. p. 134. s. (not. d, e, f.).

## XXXIII.

[B. H. 4. 24.]

Cod. chartaceus, in 4<sup>o</sup>, foll. 195. constans, quo libri infra recensiti, quorum nullus adhuc editus est, coagmentati sunt.

1) *Peculium Talmudico-Rabinicum Theodorici Haespanii* (nat. VIII. Nov. 1607., ob. XVIII. Jan. 1659.) s. Introductio in Rabinismi et Talmudicae dialecti cognitionem, quam absolvere Haespanius mors praematura prohibuit; haec autem, foll. 99. inscripta, quae jam suis in codicillis exaraverat, a Wagenseilio, admodum adolescente, Haespanii discipulo, belle ac nitide descripta sunt. Non dubito, quin si quis aramaicis studiis deditus hanc grammaticam perlegat, multa ad se vertere possit. Etenim Haespanius etiam hoc in opere et ingenio et literatura se exhibuit praestantissimum, exempla suppeditat uberrima ad regulas illustrandas ac firmandas et passim linguas Arabum et Syrorum, quarum erat peritissimus, docte contulit. Ut exempla aliquot afferam, prooemio de grammaticae aramaicae historia absoluto, inde a f. 3. b. de diversis judaicae scripturae characteribus (in his מושקט, מושקט, מושקט) agit, deinde de mysticis alphabetis iisque, quae in *Otiot* Akibae et *Cabbala* Capnionis traduntur, f. 22. a sqq. de nominibus Dei (de nomine *Jose* Sanhedr. VII. §. 5. Jalquth Pent. n. 658., vide f. 15. a.), f. 33. a. de Masorae dictione, f. 36. a. de usu universali nominum וְהַיְיָ וְהַיְיָ וְהַיְיָ (Paralip. 9, 10. Qama IX. §. ult.), f. 85. a. de librorum a Judaeis aramaice scriptorum punctuatione. Ultimum caput (Sect. XIV. §. 176.), quod inchoatum reliquit, agit de verbis quiescentibus radicali tertia.

2) *Theodorici Haespanii Grammatica Rabbinnica*, quam multorum votis magnopere expetitum editurus olim erat Jo. Frischmuthus, Prof. Jenensis (nat. 1619., ob. XIX. Aug. 1687.); at morte in ejus editione paranda oppressus est. Conflata est ex scholis, quas Haespanius de rabinismo, vel, ut dici oportet, de lingua neohebraica Altdorfii habuit inde a die XIX. Octobr. 1640. usque ad d. III. Mart. 1641. Has calamo excepit et in hunc ipsum librum transcripsit Sebald. Schnellius (nat. d. XXI. Mart. 1621., ob. d. XVIII. Maj. 1651.), is ipse, qui in fine (f. 126—142.) adjecit *Lectionis Rabbinnicae* Exercitia, non sine mendis ex *Gemaris*, *Aruk*, *Miklol*, *Jalquth*, *Maimuni*,

*Shulchan aruk*, *Sefer Chasidim* descripta Latineque reddita. Grammatica Haespanii multum certe praestat libello, quem de ediscenda dialecto tum talmudica tum rabinica confecit Jo. Ern. Faber (Gotting. 1770.), quo libello nil potest cogitari insulsius. Nos ne nunc quidem neohebraicam grammaticam, quae nomen mereatur, possidemus; vel eae, quae ad hanc laudem adspirant, obscura bibliothecarum teguntur caligine.

3) *Rudimentorum Chaldaicorum libri duo* (f. 144—149.), quorum unus agit de nomine, praefixis, pronomine et suffixis nominalibus, alter de verbo et suffixis verbalibus, a Sebald. Snellio scripti ac perpetua syriacae linguae collatione elaborati.

4) *Danielis Swenterii*, Professoris Jenensis (nat. XXI. Jan. 1585.; ob. XIX. Jan. 1636.) *Praelectiones Hebraicae*, ad Rabinismi cognitionem facientes, ipsius Swenterii autographum, quod in usum academicum veloci calamo exaravit (f. 150—195.). F. 150—156. a. exponit Swenterus, quomodo Rabbini illud: „ex omnibus penitus linguis confusum Chaos“ (!) h. e. idioma rabbinicum compilarint ac consuerint idque *quindecim* anomalis factum esse opinatur. F. 156. a—179. b. abbreviatarum rabbinicarum *sexcentas octoginta et duas*, addita explicatione, enumerat ordine literarum, quas partim ex libris de scribendi compendiis (v. Wolf. II. 574. IV. 250.) mutuatus est, partim ipse inter legendum collegit. F. 182—184. viginti „lectionis sine punctis“ regulae proponuntur. Inde a f. 186. exempla sequuntur, ex Gemara interpretumque Judaicorum commentariis desumpta, adjecta prolixa analysi. Totum opus impolitum ac plane rude est, nec hilum legentes inde proficiunt.

## XXXIV.

[B. H. 4. 25.]

Cod. chartaceus, in 4<sup>o</sup>, foll. constans 109., si in numerum foliorum venerint etiam ea, quae scriptura vel non completa sunt vel plane vacua, inscriptione hac: *Compendium Hebraeae linguae*. Conscripsum est sermone Latino ridiculisque ornatum ad schemata belle sub oculis ponenda imagunculis. Methodus, quae primum catechetica, deinde acroamatica est, laborat veteris schematismi, qui ex arabizantibus Judaeorum scholis in ecclesiam invecus est, jejunitate, siccitate atque inopia. Finis hujus compendii est f. 82. a.; interjectis aliquot vacuis foliis, sequitur libellus alius, sic inscriptus: *Quaestiones in Copiam Verborum et Nominum* h. e. artificiosae eloquentiae, quam *rhetoricam* appellant, perparva ac tenuis epitoma, de eodem oleo et opera exarata.

## XXXV.

[B. H. fol. 18.]

## Chartophylacium Wagenseilianum.

Volumen e chirographis diversissimis chartisque dissimillimis compactum, quo continentur A) Inscriptiones, maximam partem sepulcrales, ex Italia; B) Epistolae ex Batavia, Germania, Bohemia et Hungaria ad Wagenseilium missae; C) Odae in laudem quorundam Litteratorum Christianorum, quae omnia serie *geographica*, quantum potuit, hunc in ordinem ac indicem redegit Georg. Jac. Kehr, Schleusinga-Francus, Linguis Orientalibus Praefectus Publice explicandis, Lector et Interpres, Lipsiae m. Octobri 1730. Haec *συνοψή* ex scriniis Wagenseilii ab isto Kehrio confecta tantumdem prodit industriae, quantum inscitiae. Etenim Kehrius nomina propria mirabiliter depravit, argumenta notationesque temporum male intellexit pervers-







## XXXVII.

[B. H. 4. 26.]

Cod. chartaceus, in 4<sup>o</sup> (foll. 172.), ex bibliotheca *Ungeri*. Prior pars (f. 1—98.) continet:

A) דרשות מהר"ל ומנהגו, librum rituale, quo ritus et ceremoniae solennes exponuntur, Moguntiacae potissimum synagogae; nam Jakob Levita Veila (v. cod. nostri f. 172.), ex quo uno duos homines fecit Wolfius in Bibl. III. 511. 453., *Ab-Bet-Din* erat Moguntiae, ubi mortuus est 1427., uti in limine *Hilkot Pesah* libri *Minhagim* legitur. Dolendum est, codicem hunc, qui ad cognoscendum veterem ritum Germanorum, australis potissimum Germaniae, maximi momenti est, in principio mutilum esse. De *Jakobo Veila* semper tertiā personā narratur, praefixis his formulis introductoriiis: אמהר"ל, אמהר"ל. Incipit a ritibus *Rosh ha-Shana*, *Zom Gedalia* et *Jemé ha-Teshuba* exponendis, et desinit in escarum potionumque benedictionibus, hac clausula (f. 98. a.): שבה ליוצר המאורות. סליק ברכות מהר"ל וצ"ל. Scriptus est hic Cod. a scriba *Juda bar-Abraham* 1517. Wormatiae, uti in fronte libri consignatum est. Simile et fortasse par atque aequale Ms. exstat in Bibl. Uffenb. (W. III. p. 512.) et De-Rossiana (Cod. 1213.), a quibus Codd. non differt liber saepius excusus *Minhagim*, cujus prima editio est Sabionetensis 1556. (non 1576.).

B) יסוד מהר"ל מדוראון ז"ל (f. 99—171.), cum uberrimis commentariis, quibus textus excerptis librorum antiquissimorum et exemplis hominum clarissimorum illustratur. Ille מהר"ל (cf. f. 99. a., qua pagina Codex mutilus in *Hilkot Nida* proponendis incipit) nullus alius esse potest, nisi *Isaak Durensis* (Wolf. I. p. 654. III. p. 560.), auctor libri *Sha'are Dura* (scr. circa 1336.), qui et *Fundamentum* inscribitur, cujus Codex noster nonnisi compendium vel excerpta repraesentat, sicut Codd. De-Rossi 392. q. v. 403. 571. etc. et 392., qui *Hilkot Nida* separatim continet. *Sha'are Dura* (de licito ac vetito) saepius, veluti Cracov. 1534. (Cat. Oppenh. f. 47. b.) excusi sunt. Respondet fragmentum Cod. nostri libro V. Partis II. Misnae Maimonideae, quo אסורי ביאה, מאכלות מאכלות et אסורות הלכות שהיה tractantur. In fine Cod. (f. 172.) additum est exemplar *Ketubae*, ex traditione Jakobi Levitae (י"קב וויילא \*).

## XXXVIII.

[B. H. fol. 17.]

דיוכנה נגד הנצרים.

Cod. pretiosissimus, chartac. in fol., constans foll. 105., quo scripta aliquot antichristiana conglutinata sunt. Hanc collectionem, a quodam *Saul Merari* Italo 1695. ex veteri, ut ipse ait, atque eleganti archetypo literis italicis rotundosis descriptam Dan. Ern. Jablonski, Concionator aulicus Regis Borussiae, 1707. a *Ludovico Bourgueto* Nemausensi, ut amicitiae pignus, accepit, a Jablonskio autem, parario praestantissimo *M. V. la Croze*, *Christianus Theoph. Ungerus*, qui per seme-

stre integrum in his aliisque scriptis antichristianis describendis desudavit. Hoc apographum Unger, tersum illud atque mundum, ex Cod. Jablonskiano factum, hic ipse Cod. exhibet, excepto libello ultimo, qui exemplar libri nimium contriti *Toldot Jesu* ex Cod. alio descriptum repraesentat. Ceterum omnia scripta, ex Cod. Italo translata, ab hominibus confecta sunt, qui et Novum Testamentum studiose perlegerunt et doctrinam Christianam ejusque in Romanensi ecclesia corruptelas bene noverunt. Orationis genus ad italicum, quod deinceps increbuit, generis similitudinem accedit estque incomptum, nullis impedimentum artificii, facile intellectum. Comprehenit ea collectio sub illo titulo generali *Vikuah* hos peculiares libros:

a) מעשה ישו והיכני המלכה ואותם שקוראין אפוסטולו (f. 2—17.), libri execrandi *Toldot Jesu* recensio nova, ab exemplaribus *Wagenseilii* et *Huldrici* multis in rebus discrepans, et majori cum astutia Novique Testamenti cognitione confecta. Egregie hunc librum stygium descripsit D. E. Jablonski in literis ad Jo. Chr. Wolfium (II. p. 1445. s.) datis, in quibus „Dixeris,“ inquit, „diabolici hujus foetus in *Wagenseiliano* libro rudimentum primasque lineas crasso penecillo ductas, in *Huldriciano* eundem plenius formatum et vivis coloribus expressum, in *meo* extrema manu perpolitum omnibusque numeris absolutum comparere.“ Initium fabulae hoc est: כבית שני בימי טיביריאוס קיסר ובימי הורודוס השני מלך ישראל אשר הרשיע לעשות כנראה ביוסףיון בימים ההם נמצא איש מורע דור ושמו יוסף בן פנדריה והיה לו אשה ושמה מרים והאיש ההוא ירא את ה' והיה תלמיד מר שמעון בן שטח והיה שכנו של יוסף הנזכר רשע אחד ושמו יוחנן. Ex his corrige ridiculos errores Wolfii, qui Ms. Italum legere non potuit (IV. p. 484.). Sequuntur hunc libellum historiulae duae, altera de *Onkeloso*, filio sororis Titi, Judaica sacra amplectente, altera de R. Mose (מהר"ם), Papae, cur Jesum Christum tanquam peccatorem interfecerint, seiscitanti per parabolam astute respondente (f. 18.).

b) קושיות על דברי האוראנגיליו (f. 19—46.), Objectiones contra veritatem librorum Novi Testamenti, qui omnes deinceps invidiose carpuntur atque irridentur, uti jam clausula docet: אלה דברי האוראנגיליו אשר דברו מכחישין זה את זה וגם הקושיות שאנו מקשים על דבריו בקושיות חזקות ודע כי המקשה נקשה בכה ותהי השלמתו הא' סיון שנת תל"ז לפ"ק (1696.) מאתר הצעיר שאול מררי וה' שזיכנו להשלים זה הספר כן יזכנו להשלים השאר אמר וכו'. Auctor hujus libri putidissimi, qui sine dubitatione seculo decimo septimo non est antiquior, Joannem Baptistam semper *San Carlo* vocat, ex quo Ungerus (in literis gallicis ad La Croze 1726., quas Wolfius IV. p. 486. male transtulit) conjicit, eum post Cardinalem Borromaeum Archiepiscopum Mediolanensem in numerum Sanctorum relatum vixisse. Incipit hic liber ab historia evangelica convenienter philosophis et mythologis nostratibus in mythum dissolvenda: אלה המבשרים שהביאו את הבשורה אחר זמן רב שמת ישו והיה הדבר נעלמת מן כל העולם ומהה הטעם נקרא מבשרים אם קשה איה ואנה ואיך נמצא כל אלה הדברים שכתבו ומי היה שהגיד להם כל זה כל בארכות:

c) דיוכנה יפה עשוי בין המחבר ובין הכומר ד"ן סילואנו צ"ר (f. 48—89. a.), altercatio Judaei, hujus dialogi auctoris, cum clerico *Don Sylvano Cere*, quam ex Cod. antiquiori se descripsisse testatur *Saul Merari* 1696. (f. 89. a.). Auctor Italus est, quod ex immixtis vocabulis dictionibusque italicis facile apparet; vixit autem seculo decimo et septimo, siquidem citat f. 53. a., ubi de miraculis imaginum Mariae in urbibus Ita-

\*) Idem liber his in membrana descriptus exstat in bibl. *Heimanni Jos. Michaelis* Hamburgensi. Alter inscriptus est: יסוד והיתר איסורי הרב רבינו יצחק ב"ר מאיר מדוראון סיימתי איסורי והיתר מיסוד הרב ר' יצחק מדוראון (שער דורא א. ס' השער) est igitur *Isaak ben-Meir* (non *Ruben*, uti Wolfius et Sabatay habent) *Marcoduranus* (ex urbe *Düren an der Roer*).



אשר הם צלשה חלקים יסודות	אכתב כלל הסודות	בצור אשר נו כאח להודות
החלק השלישי נו י' סודות	החלק השני נו י"ב סודות	החלק הרשון
סוד א' . . סתרי תורה	סוד א' . . כח ופעל	סוד א' . . כלל ודמות
סוד ב' . . מעשה מרכבה	סוד ב' . . השגח האמת	סוד ב' . . שחק שם בן
סוד ג' . . הקומד והזורה	סוד ג' . . שפע	סוד ג' . . ענין כסא
סוד ד' . . הרעות והטובות	סוד ד' . . קדוש העולם	סוד ד' . . פקידה וזכירה
סוד ה' . . תכליות היצירה	סוד ה' . . מעשה בראשית	סוד ה' . . התחלה וסבה
סוד ו' . . ידיעת השם והשגחתו	סוד ו' . . שמים וארץ	סוד ו' . . מלאך ושל
סוד ז' . . ענין הכסיון	סוד ז' . . קריאת שם	סוד ז' . . כנים ואקור
סוד ח' . . טעמי המלות	סוד ח' . . חבני שם טהור	סוד ח' . . קיי הנפש
סוד ט' . . ספרות התורה	סוד ט' . . חים העליונים	סוד ט' . . כנסים
סוד י' . . עבודת השם בזה העת	סוד י' . . בן עין וענין	סוד י' . . שם התאחר
נשלמו י' סודות שפתק השלישי	סוד י"א . . מועד ושבת וכבוד	סוד י"א . . שם העולם
אל הקורה מורה חסד	סוד י"ב . . ענין הכניסה	סוד י"ב . . דבור ומקוריו
		סוד י"ג . . מקשלת הרוכב
		סוד י"ד . . כלכל הדתות

f. 11. a — 18. b.), vocabularium philosophicum arabico-hebraicum, auctore *Samuele bar-Juda Ibn-Tibon*, uti, lacerato folio primo, ex praefatione (פתיחה השני) mihi erat divinandum. Hac enim acriter insectatur et exagitat *Judam Alcharizi*, quem, utpote ad philosophica opera intelligenda atque illustranda non idoneum, ironice *poïtam* appellat, aliquantulum, ut videtur, invidia ductus, quia post ipsius translationem editam Maimonidis More et Isagogen ad Misnam hebraice convertere denuo conatus erat multaque iniquis reprehendenda arripuerat. Textum ms. nostri cum editione Sabionetensi prope ad verbum convenire inveni. Perquam utile atque acomodatum est hoc lexidion ad necessitudinem linguae philosophicae Judaeorum cum arabica cognoscendam. Explicantur etiam nomina sectarum aliquot arabicarum, (الاشعرية) אשכנזים (المعتزلة) מנהלה (attributistarum genus), (المشايون) מאשים, (peripatetici), de quibus omnibus ex Arabum fontibus accuratius disseruit Georgius Sale in *Isagoge* ad Quranum, cf. Aug. Tholuckii *Commentationem* de vi, quam Graeca philosophia in theologiam tum Muhammedanorum tum Judaeorum exercuerit Part. I. 1835.

c) ביאור מורה הנבוכים (f. 18. b — 25. h.), introductio in *More Nebukim*, in eorum potissimum usum, qui philosophiae operam dare incipiunt. Consilium suum auctor ipse his verbis exponit: מה שחברתי בזה הספר הוא לשתי כוונות הכונה הראשונה היא להעיל כל מי שהוא חפץ לדעת ולתור אחרי סגנון וקבל מעצמו או מאחרים הריבה בעיניו אבל לא השקף על המסקמות אשר בהם רמזום ועומק ענינים הצרכיים לביאורים נוספים ובקשקשו על מה שביארתי יראה שמנו טוב לב אם שהוא מזה כבר הבינוהו או מצאנו מה שהיה נדרר בו או מצאנו מה שהוצרך מספק במנו שהשב בו ספק קודם זה; והכוונה השנית היא למלאת שאלה המתחילים להפיק בתכניה הזאת ידעון לא עלתה בידו כוונת זה הספר דל' סגנו ולא הבין סודותיו מובאיו ומוצאיו ולא קדמה לו בר קבלה מאחרים רק מעצמו כי התתרירו בו תאוותיו ללכת בדרכי האנשים אשר לפניו והקררו בס' המורה כי אני באתי לבאר בדרכי האנשים לזכות ללאנדאנטר *Laudantur crebris locis commentatores Ari-*

stotelis tum Graeci tum Arabici, veluti *Themistius, Ibn-Rezin, Averroes, Abunazar*, et semel ex testimonio *Samuelis Ibn-Tibon* (qui proinde auctor libri esse non potest) *Juda Charizi*.  
d) Sequuntur sex Aristotelis opera, ex lingua arabica conversa, ut et eorum cum Graeco textu collatio et glossematum Arabicorum crebra interjectio evincunt, et commentariolis vel potius glossematis aucti: α) *הספד הטבעי* (كتاب السباع), octo *Maamarim* (f. 26 — 29. b. In f. 28. b. inter alia dicitur: ז'ל הספדו נן דלדור הספדו ז'ל), β) *השמים והעולם* (طليطلة), quatuor *Maamarim* f. 29. b — 31. a. γ) *ההווה וההפסד* (كتاب الكون والفساد), sive *ההווה* (كتاب الكون), duo *Maamarim* f. 31. a — 32. b. δ) *המרגיש והמורגש* (كتاب الحس والمحسوس), tres *M.* f. 32. b — 34. b. ε) *הנפש* (كتاب النفس), nonnunquam *הנפש* nominatum, tres *M.*, f. 34. b — 39. a. ζ) *אלהיה ונקראת* (كتاب الخروفي ويعرف بالالهيات), *tredecim Maam.*, f. 39. a — 49. b.  
e) *השכל והמושכלות* (f. 50. a — 52. b.), auctore *Abu-Nasr Muhamed Ibn-Muhamed Ibn-Tarchan Al-Farabi*, qui, in urbe Turcarum *Farab* natus sectaeque *Sufiorum* (صوفية) addictus, octogenarius obiit Damasci anno *Higret* 339., Christi 940<sup>9</sup> (Vita ejus in Cod. Dresd. 109.). Initium libri nostri hoc est: שם השכל נופל על פנים רבים מאוד מאלו אשר יאמרו כי ההמון באדם שהוא מושכל והשלי השכל משמירין אותו ומגנצתו על לשונותם ואומרים שמה שיחוייבוהו השכל או ירחיקוהו וזמן כי שאר המדברים מזה הארץ והשלישי השכל שזכר אותו אריסטוטלוס בש' המופת והרביעי השכל שיזכרוהו בנאמר הששי מ' המדות והחמישי השכל שיזכרוהו בש' הנפש והששי השכל שיזכרוהו בש' מזה שאחר השכל: Praeter hoc opusculum, quod est rarissimum, exstant





רדע כי ברוחניות זוה הספר לבאר ענינים רבים 'חם' הוורה ממה שזכר ז"ל שאין בו הפלגת הסתר ואם הכל ענינים זקים שכלים וקראנו זה הס' עמודי כסף וכאשר יבא לידנו דבר מענינו ז"ל שם בו הפלגת הסתר אכתנו נקט ביאורו בלחן ויבער לו נקטוקו בס' הנקרא אורה ז"ל ושמו משכיות כסף ואם יאשרינו אלם על היותו נקט דבר נחם הסדר הוא ז"ל הספנינו ז"ל מניעת ז"ל הנה כבר נתכללנו על זה בס' הנקרא מבורת כסף יעון שמה ואין שיבה הכה אלוני משלך אחר כספי מונה להועיל ובכך כן עניין והבחינו על קללה ומה לך ענין קללת אחרת קח לא זכרתי ועל כל כנים אמר עשה לא זכני בזורי היום בגדללונה ומה אלא מרי ונקמתו עושהו אם יונת שומר תורה אשרו

Opera Josephi Ibn-Kaspi, quot  
quot innotuerunt, haec sunt: 1) טירה כסף, de variis arcano-  
rum legis generibus. 2) אדני כסף, de variis figuris libelliscis.  
3) עמודי כסף, ipse ille comm. in More, quem Cod. noster, et  
unus Bibl. Vatic. exhibet. 4) \*משכיות כסף, illustratio quo-  
rundam locorum Doctoris Perplexorum, Ms. in Taurin., De-Rossi  
Cod. 97. 5) מבורת כסף, de librorum sacrorum singulorum argu-  
mentis. 6) שלחן כסף, in Bibl. Taur., quem librum luculente  
de scripsit de-Rossi in libro *De praecipuis causis* etc. p. 61. ss.  
7) מבורת כסף, expositio kabalistica operis *Bereshit*. 8) הכסף  
קשרה כסף, de opere *Merkaba*, Cod. Bibl. Sorb. 9) הכסף  
de sanctitate legis ac beatitudine ejus impletione adipiscenda.  
10) כבור כסף, expositio difficultiorum aliquot Scripturarum ca-  
pitulum atque argumentorum. Altera ejus libri pars comment. in  
*Eka* videtur, quem ipse הכסף הכה vocat (Reggio, loco infra  
citando). 11) גברי כסף, de arcanis legis ac scripturae adhibitis  
crebro atque illustratis More Maimunidei locis. Nostro in  
Codice f. 97. b. citat: 'ס' יורה דעה המכונה גביע כסף: 'ס' quem scrip-  
tus est, f. 101. a. 'ס' גביע כסף הוא אשר שמה אלוני ב' ז' א' הכסף  
Comm. in Ecclesiasten, Cod. de Rossi 461.  
Oppenh. f. 7. b. 13) מבורת כסף, Comm. in Jobum. 14)  
כפורי כסף, de erroribus in explicatione quorundam articulorum  
a pristinis interpretibus commissis. 15) מוצר כסף (Cod. nostri  
f. 99. b.), explanatio legis juxta ordinem locorum, in quibus  
ab interpretibus erratum est vel nova producantur. 16) הנורה  
כסף, Comm. literalis in Proverbia. 17) דהוקות כסף, de perfectione  
linguae hebraicae, quem libellum ipse in proemio  
compendii logici הכסף צרור commemorat. 18) נקדוה כסף, de  
benedictione et maledictione in Scriptura. 19) גילי כסף  
Comm. in *Ester*, scriptus in Majorica 1331, Cod. De-Rossi 755.  
20) דהם הכסף, de templis destructis temproque novissimo tem-  
pore extruendo. 21) קבורה כסף, quo his de libris, quos modo  
recensuimus, breviter agit, Cod. De-Rossi 755. 22) צרור הכסף  
compendium logices, Bodlej. Cod. 406. De-Rossi 402. 23) קצור  
h. e. תרומת הכסף Cod. 397. et 24) מרות של ארטור  
Bodlej. Cod. 397. Vatic., quos  
commentarios circa annum aetatis XXX. ante suscepta itinera  
concinnavit. 25) רונה כסף ל' יונה ברגאנה  
quem admodum juvenis scripsit. 26) פרשה הכסף, Comm. in Ibn-Ezrae  
comm. pentateuchicum, Bibl. Vatic. Cod. 36. Bodlej. (*Uri*,  
Cat.), Rossi 205., ab eo nondum adulto conscriptus. 27)  
כסף שרשרות, lexicon hebraicum, ms. in Angelica Rom., Orat.  
Paris., Edzard., Oppenheim., Escorial. (Rodriguez I. p. 102.).  
28) צנאף הכסף, libellus ad Salomonem, filium suum Tarascone  
habitantem, paraeneticus, quem *viginti* fere annis post suum in  
Aegyptum iter Valentiae in Hispania (*بلنسية*, וואלנצא) se  
scripsisse ait. In proemio itinera sua breviter enarrat (v. Ebn-

\*) Est idem ille, qui comment. in librum *de astrolabio arabicum* (الدستور الرجيم لقواعد التسطيح) hebraice converterit (Vatic. Orat. Oxon. Ross.) et translationem tractatus astronomici *Abu-Ali ben-Alhassan ben-Aleitami* ao. 1271. absolvit (Ross. 568.).



דְּרוּשִׁים בְּטַבְעִיּוֹת (2. f. 174. b — 186. a.); אשר לְפִילִסְטוֹס  
 (f. 186. a. etc.). Ex his auctoribus sat est nominasse:  
 הָדִין הַמְּשִׁכָּה אֲבוּ אֶלְעָזָר בֶּן אֶדְרִיס (*Abu'l Qasim Ibn-Edris*),  
 אֲבוֹנָע אֶל־מִרְאֵבִי (מִרְאֵב), אֲבוּ אֶלְחַנְנָל בֶּן־חֹרְמוֹן  
 שְׁלֵמוֹן. f. 176. a. הָדִין הַגָּדוֹל אֲבוּ עֲבָד אֶל רַחֲמֹן בֶּרֶשְׁטֶאָה;  
 אֲבוּחַמְדָּה אֶלְמַאֲלִי. בֶּרֶשִׁיטָא. f. 189. b.; הַחֶסֶם הַשְּׁשִׁים בֶּרֶשְׁטֶאָה  
 הָדִין הַחֶסֶם, הַתִּי מַחְמֶה *commemorabilis* est; f. 197. b.;  
 הַתִּיבְּבָר הַפִּילוֹסוֹפִי אֲבוּ אֶל חַנְנָל בֶּרֶדְיָקִי הַיִּשְׁרָאֵלִי הַמְּעִרְבִי  
 f. 191. b. הַתִּיבְּבָר הַפִּילוֹסוֹפִי אֲבוּ אֶל חַנְנָל בֶּרֶדְיָקִי הַיִּשְׁרָאֵלִי הַמְּעִרְבִי  
 f. 197. b. *Collector horum sermonum philosophicorum quid-*  
*nam sit, nescio an ex praescriptione fronte libri incisa:*  
 אֲמַר: אֲבוּ אֶלְעָזָר אֲבוּ אֶל קָאסָם אֲבוּ אֶדְרִיס  
*Aliis in bibliothecis nullum ejus libri vestigium reperi.* Subscriptio librarii haec est:  
 מִלֵּם זֶה הַסֵּפֶר עָלֵי יְדֵי תוֹעֵמָה וְלֹא אִישׁ אֶפְרַיִם בֶּלֶאֱלִי בִּלְבָלָא בְּלֵאֲלֵי בִּינִים  
 ד' י"ר לְקֹדֶם שְׁנַת שְׁמֹנֶה עָשָׂר (1496.) פֶּה בְּקוֹסְטַנְטִינוֹפֹל וּבְכַתְּמִי אֶל־כֶּסֶם שְׁנֵתִי בִּינִים  
 י"ו אֶל־הַסֵּפֶר חֹמֶר וְכוּ'

h) Collectanea philosophica (f. 205—211. a.). 1) De disciplinarum distributione, ex libro arabico: كتاب الشفا\*, quem scripsit *Abu-Ali Al-Hosain Ibn-Abdalla Ibn-Sina* (nat. 980, mort. 1036.). 2) קצור מנאמר של משה (עפ' קצור), de fine librorum aristotelicorum, qui *metaphysicis* dicuntur, et singularum *Metaphysicorum* sectionum argumentis, auctore *Abu-Nasr Al-Farabi*, excerpt, ut videtur, ex libro ejus, שאלה ששאל עובדיה (*Ergankungen*). 3) שאלה ששאל עובדיה, de libero arbitrio, quod nec siderum influxu nec Dei voluntate tolli queat, narratuncula *Musae Maimuni*.

(f. 211. b - 214.). האלהות פ' על פי' נאשמו ודל (Commentarius perpetuus, glossas exhibens ad commentarium Mosis ben-Josua Narbonensis, qui cognomen *Maestro Vidal* habet, in partem alteram (החכמה האלהית) libri arabici *Abu-Hamid Al-Ghazali* de opinionibus philosophorum, quem *Juda ben-Salomo Natan* in linguam hebraicam transtulit et כוונות הפילוסופים inscripsit. Versio Interpretatioque Magistri Vidal a Judaeo Turcico exarata erat olim in possessione Woeldikorum; v. ejus Codicis descriptionem apud Wolf. IV. p. 923. Interjecto brevi in Ps. II. commentariolo, אבן היזר inscripto (f. 215. a.), sequitur

k) השבעות פ' על פי' מאשטור ודל (f. 215.b—217.c.), *Supercommentarius perpetuus in commentarium, quem Mose Narboni in tertiam partem libri Kavnot ha-Filosofin scripsit, eodem, quo prior, auctore Anonymo.*

7) בסוף המענות אשר ה"בן ברדדו (f. 218. b—224.), refutatio argumentorum, quibus *Levi Gersuni* in libro *Milchamot Adonai* (sex in partes distributo et absol. ao. 1329.) doctrinam Averrois de veritate *intellectus materialis* במענות השכלה באמתה impugnavit, auctore *Sebatai ben Makiel* (שבתי הכהן), qui idem supercomm. *Aron ha-Berit* הכהן בן מלכיהל הכהן

\*) Editum est hoc opus, principia Logices (علم المنطق), Physices (علم الطبيعى) et Metaphysices (علم الكلام) complectens, cum *Canone* Romae, Medic. 1593. fol. s. titul. كتاب النجاة مختصر الشفا لابن سينا *Abulfeda* (Annal. T. III. p. 92.) altera ejus operis pars, hac inscriptione: طبيعيات الشفاء. Vide et Casiri I. p. 268. ss. *Schnurrer*, Biblioth. Arab. p. 449. ss. Canon Ibn-Sinae (quem a quodam *Josefo ha-Lorki* hebraice translatus esse constat ex Cod. *Heimann*. Hamburg.) editus est Neapoli 252 (1492.).

et *Hasagot* in *Mordekai Comtini* comm. pentateuchicum scripsit.  
De intellectu materiali haec dicit Averroes in libro تعريفات

„*Intellectus materialis* mera facultas est intelligibilia comprehendendi, meraque est potentia rationi laud obnoxia, qualis in pueris deprehenditur. *Materialis* appellatur, quia anima hac in conditione similis est materiae, quam forma ceterisque omnibus destitutam definimus. Vocabulum عَقْلٌ (ʿaql) derivatum est a

constringendo (עָקַל, עָקַל). Sabatai in proemio, וְהִיא הִוא דַּעַת הַחֶסֶד וְרַחֵם כִּי מִה שֶׁנִּתְּנָה מִדְּבָרֵינוּ בְּנִיבּוּרֵנוּ לֵךְ, inquit, וּבְקִלּוֹנוּ לֵךְ הִיא הִוא בְּקִתָּה אֲנִיחוּתוֹ רִאשׁוֹ הַחֶסֶד רִל' בִּג' בְּסִפּוֹ הַיְדוּת וּמִלֻּחְמוֹת יֵל' בִּג' שֶׁל סִפּוֹר וְהַדְּעָה בְּעִשְׂמוֹת מִחֲשֵׁבוֹת וּמִדְּבָרֵינוּ הַעֲרִיכְנוּ רוּחַ דְּלִיבָה לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרָיו וּלְהַטֵּל עֲמֻמָּתוֹ וְהַעֲמִיטָה אֲשֶׁר נִעֲשֶׂה בְּנִיבּוּל עֲמֻמָּתוֹ נִצּוֹר מִדֵּוֹר מִדְּבָרֵינוּ הַחֶסֶד בְּיָרֵד עַד מִדְּוֵי לְמַעֲרִיב עַל חִיּוֹל מִלֵּב עֲמֻמָּה מֵשִׁיב עֲלֵה־עֲמֻמָּתוֹ וְכֵן הָיָה דְּבָרָיו עַל הַלִּיבּוּת וְכֵן חֲשָׁה הִיא מִמּוֹת כִּסְנֵיכָא עֲמֻמָּתוֹ אֵת אֲדָר כֵּן חֲשֹׁבְתָהּ עַל כָּל אֶת חֲשֹׁבְתָהּ לְמַחֲזִיב אֲשֶׁן הוּא לְאִשְׁתֵּיכֹן הַרְאֹהֶם מִתְּבִינָה בְּעִשְׂמוֹת (י) וְכִי דַּעַת הַחֶסֶד בְּיָרֵד עַד לְבָרֵי הַהִירֵם וְהַמְּחִימָה עַל אֵין קִדּוּם כִּי וְאֵין מִיר כִּלְאִשְׁתִּי וּמִלֻּחְמוֹת בִּי"א לְקִדּוּם רִל' (1473). לְהַטֵּל הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר לִבְנֵי בְּרִיתוֹ יִשְׁמַר בְּסִפּוֹ הַחֶסֶד בְּנִיבּוּרֵנוּ בְּיָרֵד:

m) מאחר רבדרד (f. 225. a — 230.), quem Averroes, ut ipse in subscriptione testatur, die tertiū hebdomadis, XV. mensis רביעי האדר (Rebi-ul-achir, qui est anni quartus), ao. Higret DCXI, absolvit. Finem ac consilium ipse in proemio delineat: כבודו זה המלך עסקו זה הוה המלך על הכל אשר ידעו ארסטו בחקת ספרו בנפח יש מזה השם אשר בו יוכר המלך בעוליד מכלת מוליד כי הממשי כנר התחלמו זה תלך רב: עוב אשר זה עקרו גם כן מן ההקדמות המוליות אשר יעשה בספריו אי זו הקדמה היא כי הממשי כנר התחלמו זה'ל תלך רב: עוב עקרו עליהם מן תולדות ההקדמה יחלע בנפח כי אנשים כנר ספקו על ארסטו ספקו רבות:

מאמר על חבור האפשרי ההכרחי בתמונה ראשונה  
 n) מביאר הדקס כ"י רשד (f. 231 — 233. a.); Excerpt. ex Averrois  
 Comment. in librum Aristotelis de Zyllogismo s. primum Analy-  
 ticorum (cujus versio vulgaris a *Jakobo Antoli* profecta est).  
 נכרך זה הקדוש סיני, קיי, ait Ibn-Roshid in fine, אף ויחך הדס  
 מלה נלה כ"י זה הקדוש עד עתה לפי מה הנבחר ביאור שלם  
 חבור האפשרי בתמונה השנייה ט"כ

o) המאמר הנרשם באות למד מספר מזה שאחר הטבע לארסטו  
(f. 234. b – 247. a.), *Commentarius Themistii in caput 1. Μεταφυσικῶν Aristotelis* (فيسر تامسطيوس),  
adjunctis glossis marginalibus, quibus Aristotelis  
verba a verbis commentatoris distinguuntur variaeque lectiones  
huius versionis hebraicae notantur. Vide de hoc Themistii com-  
mentario ejusque interpretibus syriacis atque arabicis verba  
*Muhamedi Ibn-Isaak*, quae negligentius transtulit Hottingerus,  
Bibl. Orient. p. 240. s.

p) מאמר על אמתת החכמה האלוהית (f. 247 — 249.), dissertatio concertatoria de veritate cognitionis Dei speculative, duas in partes divisa, quarum unā *Plato*, alterā *Ibn-Roshd*, ille suam de Deo doctrinam exponens, hic examinans disserit. Sufficit haec ex commentis Platonis verbi appositus: לדעת  
הקדמוני וקושי בזה הקטע ואסור על החכמה ולפיכך נעטרו בו המעינים  
המעינים בו לומר זה כלו כדור בדגל בשר ויחלבו בו עשר

\*) *Schmoelders*, *Documenta Philosophiae Arabum* p. 120.





De horum librorum aliis Codd. v. Wolf. I. p. 618. III. p. 530. IV. p. 874. al., Bern. de Rossi in Catal. Bibl. suae (quae undecim Codd. Anatolii libros continentes exhibet) et in Dictionario s. n. *Giacobbe Antoli Napolitano*.

a) בראורו ס' טוריבקי ודוה ספר נאח (f. 115. b – 162. a),  
Comm. in Topica Aristotelis, ao. 1313. translatus (Cod. Tau-  
rin. Wolf. IV, p. 751.), cum clausula: טוריבקי ודוה ספר נאח  
לארסו והעתקתו עליון אל לון עברי אזי קלומיוס ס' קלומיוס  
חזיר ע"ס י"א

C) Translator tertius est *Thodros Thodrosi*, natione Judaens (*תודרוס תודרוסי מורג היהודים*), cujus vita ex subscriptione in fine Poëtices addita poterit illustrari. Ibi sic ait: שלמו ובהשלמו לארבעה חמשים במלואו

היהדות השלמה העניקה את הספר החתום בשלילת חממת ההיגיון  
לי ארי טדרוס טדרוס בחדש השלישי משנת תשס"ז ושבע לפני  
האף השני (1337) וזה בספר טרינקטאליש (Trinquettele)  
מקום החתום הורשם על נהר ר'הון (Rhône) המפוסק בינו וין  
אליהם (Arles) קר מולדתו ושבה אשר עזבו אל

Rhetorices eadem anni notatio exstat: אריות (Aries) על מיתרי שפוחה פתח ב' וזו  
המתי ללשון עבר ואי נדרוס נדרוס בחדש השלישי משנת  
In prooemio, libris his duobus ex arabico conversis praemisso (f. 181. a.)  
השנים ושבע לפנה האתף השישי לחשבון הישראלי  
*b.), caussam finalem, negativum, formalem et materiam.* או

bus factum sit, ut hos duos Averrois commentarios verteret in  
genere dicendi arabizante exponit. In paragr. tertia, uti libro-  
rum arabicorum interpretes hebraicos prope omnes, se quoque  
suamque omnino gentem linguae arabicae imperitia laborare  
deplorat: nactum tamen se esse lexicon arabicum. אברהם אבינו

*Samuel Tibon* quaesierit. Sed haec digna sunt, quae verbatim  
adscribantur: חזני אלהים ספר כבוד כולל בביאור כל מלא עברית  
פירוש דקדוקה הנקרא ט' העין הוא הספר אשר התר החיות  
במלכות הדין וכל המעשים והמעשיות שיש להם לכתוב  
לחבריהם.

[illegible]

המאמר השלישי נס' התאגדות ידבר עם זמן רשד ודברים /

ביאור אבן רושד ל' ריטוריקה ל' ס' ההלצה והוא א' (f. 182. a—255. b.), Comm. Averrois in Rhetorica Aristotelis, quem absolutio ao. Hieum 570., ut docet operis clausula ל'ס' ביאור זה הספר ל'רששו הגות אבן אל לידן כן רשד בדקס: תלמים עמ'ת שצעים וקס' מלות לקס'ן השמע'לים

*b*) ביאור אבן רשד לספר השיר לארסטו (f. 256. a—266. a.). In paginis singularibus Codicis delineatae sunt tabulae logicarum distributionum (חבתי הדיוורים). Cf. de Thodroso *Nesseltii* Catal. Biblioth. Vindob. p. 7. cod. 94. *Bendavid* in Eichhornii Bibl. Universali Tom. VII. p. 775. 781.

[B. H. fol. 16.]

Cod. orientalis, in charta xylyna literis Rashianis scriptus, foll. 143., qui duo de praestantissimis Aharonis ben-Eliahu operibus continet, Karatae illius, qui *Nicomedae*, seculo XIII. exeunte, natus et *Kahirae*, quae *Aegyptus Nova* dicitur (مصر),

commoratus esse videtur, cognomine *Ha-Rishon*, quo ab Aharon ben Josef Karaita, qui *Ha-Acharon* dicitur, discerni solet. Ubi et a quoniam Codex noster exaratus sit, ex fine operis prioris perspicitur, ubi f. 114. b. aenigmatice scriptum est: הריחא

[illegible]

extricaveris, prospicies, quendam *Josef ben-Saadia* ao. 1475.  
hunc Codicem Constantinopoli in usum adolescentis *Mikael*  
*ben-Baruk* exaravisse. Captus est autem a militibus cum aliis id  
genus Codd. tum hebraicis tum arabicis, ao. 1686. *Budae*, cum  
Turcis fuis ac fugatis, exercitus Leopoldi urbe esset potitus.

A) דברים ש. חזקוני (f. 1. b — 114. b.), opus philosophico-dogmaticum, quod ad similitudinem operis karaitici *Eshkol ha-Kofer* (ser. 1149.) et rabanitici *More Nebukim* (ser. c. 1184.) systema philosophiae mosaicae, philosophematis Rabanitarum sectarumque Arabicarum oppositae continet, capp.

constans CXIV (non CXI., uti ait Sabatai). Scriptum est, ut ex epigraphe Cod. nostri et Leidensis (Warner. n. 38. 4., ex quo Wolf. III. p. 72. initium operis, Cod. nostro conveniens excerptis) apparet, ao. 1346. Magnopere vero falluntur bibliographi, qui *Ez Chajim* et *Nocer Emunin*, quas unius ejusdem-

que operis varias inscriptiones esse primum conjecit *Bernardus de Rossi*, opera diversa esse dicitant; in quibus est etiam *J. G. L. Kosegarten*, qui particulas selectas operis *Keter Tora*, ao 1360, scripti, ex Cod. Jenensi et Lugdunensi edidit (Jenae 1824). Auctor in poematio praefixo disertè ait:















que lectiones (خمسة وثلاثون كرسا); signa distributionis partium arabica sunt partium scripturâ eâ, quae ١٥٠٠ (duplicata) dicitur, consignata. Margini adscriptae sunt glossae arabicae partium rituales partium hermeneuticae, admixtis adagiis arabicis, persico uno, argumenti moralis, linguâ vulgari conceptis et imperite scriptis, e. e.

Mundus cadaver est; quisquis eum amat, mente captus est et qui eum deserit, vivit.

Comede alimentum, tene silentium et scito, te moriturum.

Mundus pons, transgredere eum et ne domicilium fige in eo.

O fili mi, ne sis caput, nam caput doloribus vehementibus afficitur et propinquum est excidio.

CODICES ARMENIACI.

## I.

[Sl. 4. 1.]

Mosis Chorenensis Chronicon et Stephani Siunii  
Historia Orpelensis.

(Derdat), qui, lavacro sacro tinctus, religionem christianam in Armeniam introduxit. Tertius denique res Armenorum gravissimas et calamitosissimas describit inde a Chosrô II. usque ad extremos dies Isaaki et Mesropi, catholicorum Armeniae (— 441.). Totum opus expletum illud ac perfectum, concludit epicedion plenum luctus et querelarum de fortuna adversa dynastiae Arsacidarum et de occasu funesto posterorum *Gregorii Illuminatoris*. Princeps hujus operis editio prodiiit Amstelædami 1695. (ed. *Thomas de Wananit*), quae, si literis Laecrozi fides habenda est, adeo cum Cod. nostro consentit, ut paene nil variae lectionis inveniat, quod alicujus sit momenti. Multo emendatior et translatione latina aucta est editio Londnensis *Whistoniorum* (1736.), quam deinceps complures insecutae sunt (Venet. 1752. Constant. 1752. Venet. 1827.), de quibus v. *Carol. Frider. Neumann*, *Historia literarum armeniacarum* (Lips. 1836.), qui p. 49. s. etiam Codicis nostri mentionem facit. Auctor operis alterius, quod libris tribus Chorenensis quarti loco additum est, *Stephanus* est, archiepiscopus urbis Sünik (fl. c. 700.), linguarum classicarum bene gnarus, qui scripta Dionysii Areopagitae, Gregorii Nysseni et Cyrilli Alexandrini de Graeco convertit (v. *Neumann* l. l. p. 109 ss.). In fine adjecta est nomenclatio regum principumque Armeniae, auctore Anonymo (f. 362—369.).

## II.

[Sl. fol. 10.]

Cod. chartaceus, integer ac nitidus, ex bibl. *Aug. Pfeifferi*, Doctoris Theol. Lipsiensis, in fol., constans foll. 187, quatuor sancta Evangelia et vulgari Armenorum versione completens, exaratus, ut ex epigrapha apparet, manu *Jacobi de Jacobitis*, Presbyteri Armenii.

## III.

[Sl. 8. 9.]

Cod. in charta politissima scriptus et caeruleis rubrisque initialibus decoratus, e bibl. *Andr. Acoluthi*, in 8. min.,

fol. 236., quo *Proverbia Salomonis* (f. 1—106, a.), adiectis minoribus aliquot Veteris Testamenti libris, continentur.

## CODICES SLAVONICI\*) CUM HUNGARICO ET ILLYRICO.

## I.

[Sl. fol. 4.]

Cod. membranaceus, vetustus, mutilus et usu plane detritus, oblitteratus et obfuscatus, fol. 163, caractere majore slavonico pereleganter scriptus, continens *Lectionarium* ex actis apostolorum et epistolis apostolicis excerptum in singulos anni dies, quale a Graecis *Ἀπόστολος*, a Russis *Апостолъ* vocatur.

## II.

[Sl. fol. 5.]

Cod. chartaceus, integer atque incolumis, e bibl. *Wagenseilii*, fol. 298, in fol. minori, continens, uti superior, *Ἐκλογίδιον* apostolicum (*Aprakoss*), adiectis insuper *Ménologio*, *Macarismis* et *Calendario ecclesiastico*.

## III.

[Sl. 8. 8.]

Cod. chartaceus, e bibl. *Acoluthi*, fol. 173, *Breviarium* tale, quale *Σύνοψις* nominatur (*Зборникъ*).

## IV.

[Sl. 8. 7.]

Cod. chartaceus, in charta polita, tersa ac crassa nitide scriptus et plane inviolatus, e bibl. *Acoluthi*, fol. 436, continens *Ψαλτήριον* et *Εὐχολόγιον* (*Псалтирь* и *Молитвословъ*), additis *Selenodromio*, *Paschalis* et pone *Psalterium* decem *Odis* (quas concludit hymnus *Zachariae sacerdotis*).

## V.

[Sl. 8. 6.]

Cod. chartaceus, e bibl. *Wagenseilii*, fol. 261., continens *Euchologium* in usum privatum destinatum.

## VI.

[Sl. 8. 13.]

Cod. chartaceus, e bibl. *Andr. Acoluthi*, in 8. min., fol. 172., *Compendium ménologii*, lingua slavonica s. russo-ecclesiastica conscriptum, fastos sanctorum continens et invocationes eorum, quibus singuli mensium dies dedicati sunt.

## VII.

[Sl. 8. 12.]

Cod. chartaceus, in 8., fol. 134, *Hymnarium musicum romaicum*, quod inchoat notarum musicarum liturgicarum (*σχήματα, ἦχοι, φθοραί*) expositio, addita anthologia exem-

plorum ex liturgia graeca excerptorum, velut οἱ τὰ χειροῦσι μουσικῶς εἰκονίζοντες). Nos hunc codicem ad historiam artis musicae pertinentem huc retulimus propterea, quia scriptio neograeca ad slavonicae similitudinem inscitia librarii proxime accedit.

## VIII.

[Sl. 4. 11.]

*Gyöitegetés Magyar énekek és Históriákat versekben írva.*

Cod. chartaceus, e bibl. *Wagenseil*, forma 4. oblonga, seculo XVI. a *Thoma Nagy* Hungaro conscriptus atque initialibus floridis ac phaleratis perbelle variegatus, quo inest cationum poematumque hungaricorum collectio. Haec carmina partim hymni odaque sunt in usum ecclesiarum Hungariae catholicarum compositae, partim paraeneses, argumenti didactici, partim epopeae sacrae aut nationales, quibus nationis certamina ac calamitates monumentis simplicibus, attamen grandibus consecrantur. Juvat, sigillatim referre, quae hoc codice collectoribus cationum nationalium commendando continentur.

1) *Gyöitegetés Magyar danolásokat*, Collectio Cationum communium, quarum unaquaeque initiali pulcherrima fulget (fol. 42), in his cantio de divitiis, de Transsilvaniae periculo (*Az Erdély Veszedeleméről*), de matrimonio etc.

2) *História az Erdély Orszagnak Nyamoruságáról és Magyaroknak Báthori Gábor ellen való feltamadásáról*, *Nótája Gyazban öltezet*, h. e., *Historia de Transsilvaniae miseria et Hungarorum rebellionem contra Báthori Gábor*, aria veste lugubri amicta, quam excipit „*Historia alia de iisdem disturbis*“ (fol. 11).

3) *História az Jerusalemben városának veszedelméről Titus vestől az mint meg Vétetet az Sidoknak nagy romlásokat*, h. e. *Historia de interitu Hierosolymorum per Titum Judaeorumque perniciem ipsorum peccatis contracta* (fol. 15).

4) *Eldaul nekünk mit mondott az Isten*, h. e. *Reputate*, quatenus Deus nobis dixerit, poema didacticum (fol. 5).

5) *História az Izák 'Aldozatjáról*, h. e. *Historia de Isaaci sacificatione* (fol. 3).

6) *Jacob Patriarchának fiának Josefnek szép Históriája*, h. e., *Josefi, filii Jacobi Patriarchae, historia* (fol. 9).

\*) In his codicibus russo-ecclesiasticis describendis, cum ipse linguae slavicae veteris ignarus sim, relationi fideique *Esaiæ Kokanci* Archimandritae Lipsiensis innixus sum.

7) *História Egyptombeliki jöveseröl Israelnek Veresfejek járási*, h. e., *Historia emigrationis Israelitarum ex Aegypto per mare rubrum* (foll. 5).

8) *Samsonis Historia* e libro *Judicum* desumpta per *Re-trum Rakoni*, in *seoles* (foll. 5).

9) *História az Szent Illiesnek és Achab Kiralnak ideiben letdolgokról*, h. e., *Historia vita St. Eliae eorumque*, quae tempore regis *Ahabi* evenerunt (foll. 8).

10) *História az Holofernes és Judith Aszonyról*, az *Eleazar Nótájára*, h. e., *Historia Holofernis et mulierculae Judith*, ad exemplum *Eleazari* (foll. 7).

11) *História az Hesterről*, *Historia Esteris* (foll. 6).

12) *Susanna Históriaja*, *Historia Susannae* (foll. 3).

13) *Jonas Prophetának Históriaja*, *Historia Jonae Prophetae* (foll. 3).

## IX.

[Sl. 4. 2.]

*Lectonarium illyricum.*

Cod. chartaceus, a *God. Chr. Goetzio* in itinere italico (1698. 99.) comparatus, foll. 280, epistolas et evangelia complectens *illyrica*, quae in *Missali Romano* leguntur, caractere *Cyrrilliano* (quem *Cyrrillus*, monachus Constantinopolitanus, Slavorum apostolus, invenit, sec. IX.), lingua *Serviana*, vel croatica vel dalmatica vulgari. Passim adhibentur in Dalmatia hujusmodi volumina typis excusa, lingua Dalmatica, caractere vero latino aut *glagolitico* (qui ao. 1220. introductus est); quare Cod. noster antiquitatis laudem habet. Mancus est autem; nam ab initio desunt evangelia et epistolae inde ab Adventu usque ad Natalem Domini Diem.

## A D D I T A M E N T A

AUCTORE ZUNZIO, D<sup>R</sup>.

## Ad Cod. I.

Codex hic a Kennicotto sub n. 600. prolatus in sec. XIII. refertur (quocum et nomen קרשביה et auctoritates in glossis marginalibus nuncupatae consentiunt), ita tamen, ut usque ad seculum extremum sit descendendum, ante quod tempus *R. Perezi* mentionem fieri nullam constat. Rectius, quam qui praecesserunt — e. c. de Rossi Var. Lect. ad K. 600 — *Delitzschius* hunc cod. non in Hispania, sed in Gallia exaratum asserit. Id quod indidem apparet, unde et codicis actas; siquidem nonnisi nomina auctoresque gallici adducuntur. Hac ipsa de causa glossator primum *R. Menahem* de Joigny, inde *R. Meïrum* et post hunc demum Codd. hispanicos producit (Var. Lect. t. II. p. 31.). Codicem *R. Josefi Tob-Elem (Bonfils)* commemorat etiam *Norzi* מנחם דעטר. c. X. Glossator et scriba מכיר est fortasse non diversus ab eo, quem laudat פנח רזא (Parasha תולדות). — Ad *R. Shemajam* quod attinet, cujus additamenta כלרש notantur, commentarius ad Pentateuchum ms., quo interdum in libro meo: *Gottesdienstl. Vorträge der Juden* usus sum (v. in eo extremo Catalogum N. 22.), signum offert modo הרשב (in Parashis ויקרא, הקה, פנח, רזא, וילך), modo הרשב (in Par. קדושים), הרשב (in Par. תרומה), הרשב (in Par. תזריע) vel etiam הרשב (in Par. תזריע) scriptum, quo fortasse idem ille *Shemaja* tecto innuitur. Data est optio inter hosce sex ejus nominis auctores: 1) *R. Shemaja*, discipulus *Rashii* (*Tosaf. Erubin* 6, a.; *Zunz*, vita *Rashii* p. 332.), commentator tractatus *Middot* (de templo) ac proinde idem, quocum *Rashi* templum *Ezechielis* perscrutatus est, uti ipse testatur in ignotissimis literis ad *Rabbinos אלצורה (Auxerre)*, quas in Cod. *Rashiano* *Berolinensi* legere velis. In his cum eum quae אמרנו שמעיה cognominet, nepos ipsius intelligi nequaquam potest

) Etiam *Abudraham* itentidem citat חידושי רשב.

(id quod fingit *Mordechai* in *Chullin*, *Perek* ככל הבשר). Ceterum responsum clari illius הרשב ad *R. Shemajam* invenitur apud *R. Aharonem Hunel* (ארחות חיים f. 74, c.), quod discipuli, non nepotis prae se fert speciem. Certe nullum exstat vestigium literarum id genus *Rashii* ad nepotes suos, illustres *R. Meïri* filios, quamquam horum natu maximus, *R. Samuël*, cum *Rashio*, avo suo, sermonem habuerat. 2) *R. Shemaja* *Parisiensis*, v. ספר הישר *Rabbenu Tami* §. 357. 3) *R. Shemaja*, pater *Eliac ben-Shemaja*, poetae, cujus *Selichot* exstant. 4) *R. Shemaja ben-Shabthai*, fere c. 1160, v. *Hagahot Maimoniot* ad אישות cap. XXIII. 5) *R. Shemaja ben-Elazar*, qui in Cod. VI. (v. p. 277) nominatur. 6) *R. Shemaja Suessionensis* (השושני, Soissons), qui confecit *Commentarium* ad *Machzor* (cod. Hamb. h. 17. in פירוש קרובות) et *Glossemata* ad *Pentateuchum* (cod. Monac. 5.), atque etiam in Codd. mscr. *Rashii* commemoratur. Verisimillimum est, vel primum vel ultimum nostro in codice esse intelligendum. Perperam *Shemaja* appellantur: a) *Shemaja Joanvillensis* (Joinville), in *Hag. Maim.* ad אישות c. XXIV., b) *Shemaja* ex urbe פליר, ibid. ad גירושין c. XI. Uterque *Simeon* erat nominandus; v. de *priore* *Hag. Maim.* ad מלכים c. IV., פנח רזא *Par. משות* et locos ex *Tosafot* excerptos apud *Kore ha-Dorot* f. 18, a. supra, de posteriore פסקי רמב"ם 159. Attamen *Simson* hic nominatur in *Hag. Maim. Resp.* ad קנין Nr. XXIII. et in Cod. VI. hic descripto (v. p. 277. col. 1. med. Nr. 12.), ubi notandum est, eum, quem *Tosafot* (*Erubin* 32, a. supra) *R. Simsonem* מפלירא\*) appellant, apud *Asheri* ad cap. II. חזקן באירי ר' שמעון\*\*) — Dubium est, an רם et באירי

) *Kore ha-Dorot* I. l. legit: *R. Simeon מפלירא*.

\*\*) Sic pro *Shemaja* ex פליר invenitur etiam apud *Tosaf. Ketubot* 60, b. et *Asheri Ketub. c. V. §. 20: R. Simson ó παροφύρετος* at in *Semag*, praec. 50: *R. Simson Falazensis* (Falaise).



pro uno eodemque haberi oporteat. Signo מאירי plerumque indicatur notissimus ille R. Meir ha-Levi ben-Todros Abulafia (רמ"ס) Toletanus. Codex vero prioris illius R. Meiri (ר"מ) ab hispanicis discernitur (v. Var. Lect. t. II. p. 31.), quare intelligi poterit ille מאירי סופר, qui R. Asheri fuit aequalis (v. hujus Quaesita et Responsa 3, 6. 7.) vel librarius Cod. Ross. 16., qui tamen et ipse Codicem quendam allegat, ס"ר מאיר, eumque inter R. Josefum et R. Gersonem collocat (V. L. t. II. p. 59), unde hunc Meirum minime Hispanum fuisse consequitur. — Permagnum momenti est ad historiam Masorae illustrandam, R. Gersonem (sec. XI.) et R. Menahemum (sec. XII.) suis manibus tabulas masoreticas exaravisse. Ad R. Gersonis autographa provocat jam Rashi (ad Sukka 40, a.; in Tosaf. Chullin 54, b.; in ספרי שבלי לקט tom. II. ms. f. 75.), R. Samuël ben-Meir (v. ראב"ן f. 145, d.), Tosafot (ad Ketubot 80, a. Hagah. Maim. ad חפ"ן c. l.) et alii, qui omnes tantummodo scripta argumenti talmudici in mentibus habent. Elucet ex hoc codice ejusque similibus, quam omnimoda fuerit eorum virorum doctrina, qui iudicum, doctorum, oratorum et commentatorum, poetarum, chazanorum et librariorum munera facultatesque complectebantur. De patria R. Gersonis nondum satis constat. Sine dubitatione Gallia est, unde non solum magister ejus (Leontin) et discipuli (Jakob ben-Jakar) oriundi erant, verum etiam prima gloriae ejus praeconia sonuerunt. Eodem intendit locus, quem inter poetas synagogales veteres obtinet. Tum ipse (v. Rashi Jes. 46, 1. et cf. Elia Levita ad Kinchi שרשים v. קרס.), tum frater ejus R. Machir (v. Rapoport, Nathan p. 26.) linguam francogallicam ad vocabula difficiliora exponenda adhibent. Forsitan ortus est ex Lotharingia (לותר), quamquam id, quod vulgo putatur, eum Metis natum esse, non nisi notae cuidam apud R. Salomonem Luria QER. N. 29. innititur. Eum Maguntiaci docuisse, sequi videtur ex locis variis, in quibus cum R. Simeone ben-Isaak componitur, indeque intelligi licet, qui factum sit, ut doctores commentatorum Maguntiacenses receptiones habeant a R. Isaaco Aurelianensi (Orleans), cf. Aruch v. מרכבה. — R. Menachem ben-Perez (v. Luria l. l.) Joviniacensis (Joigny), aequalis Rabbenu Tami (Tosaf. Kiddushin 45, b. 52, a. פסקי רקנאטי 236), proinde c. 1160, commemoratur jam tanquam doctor talmudicus (cf. etiam Tosafot Berachot 39, b. 40, a. Erubin 68, a. Joma 6, a. Arachin 17, a. Semag, praec. 41.), interpres pentateuchi (דעת זקנים f. 29.) et apologeta (נצחון ms. in cod. Hamb. h. 80.). Est etiam quidam R. Jomtov Joviniacensis (נצחון ms. l. l.; Tosafot Jebamot f. 57, b.; in comm. ad Pentateuchum laudato ms. Parasha f. 57, b.; Mordechai Moed Katon), fortasse idem ille R. Jomtov, quem Tosafot Pesachim 116, a. plane juxta R. Menahemum Joviniacensem nominant; quare haud dubie iidem sunt R. Menachem et R. Jomtov, quorum codices Cod. de Rossi 185. ao. 1304 exaratus adducit (v. Var. Lect. t. I. p. 59. t. II. p. 31.). Qui Cod. cum plane, sicut noster, phrasi ספר זקן (ib. t. I. p. 92.) utatur pro usitatori ס"ן — quam phrasin Rashi quoque constanter usurpat (v. ad Pesach. 74, a. Shevuot 36, b. Arach. 12, b.) — et ipse originis gallicae aetatisque aequalis videtur, non germanicus, ut de Rossi opinatur. Appendicis loco animadverto, etiam Rashium Masoram magnam adhibuisse (v. ad Deut. 33, 23. Jes. 14, 11. Ps. 10, 42, 9. Prov. 13, 23. Job. 31, 7. 32, 3. Dan. 12, 13. — Sabbat f.

55, b.) eamque a Masorâ (מסורה) — nempe margini codicum adscriptâ — distinguere. Cf. Rashium ad 1 Sam. 5, 9. Jes. 3, 24. Ezech. 17, 9. Hos. 8, 4. (ubi vero adducitur ספר המסורה), Ps. 10, 8. 80, 3. 144, 2.

Conjecturae, per ס"ן דללי non Codicem Hillelanum, sed Hellelanum (ex urbe Hella ortum) intelligi, favet et scriptio הללי, et analoga בבלי (qui Codex juxta ס"ן דללי commemoratur Var. Lect. t. II. p. 82.), אשורי (cf. cod. R. 12.: ex codice, qui allatus est e regione Babylonis et puncta superne habebat regionis Assyriacae; Hagah. Maim. ad ספר חוריה c. VII.: codices boni ex Ashur), ירושלמי, דמשקי, לטבריא, מאירי (Michlol ed. 8. f. 156, b.). Repugnant vero nomina מאירי, סני, סנבורי, et id quod asserit Abraham Zacut in Juchasin f. 132. a.

### Ad Cod. II.

Plerique librorum hebraicorum — et mscr. et editorum — nostris in bibliothecis asservatorum, quibus Visto adscriptum est, hac notâ censoriâ aetate 1590—1620 signati sunt Exemplar libri פסקי רקנאטי, quod ego possideo, idem Carretto ao. 1618 perlustravit ac mutilavit. Studiosissime munere censoris romanensis functus est Camillo Jaghel, Judaeus baptizatus et Anconae constitutus idque non solum annis 1619 et 1620, uti Bartalocci ait (Bibl. rabbin. t. I. p. 26, sed etiam prius\*). Mihi haecce ejus censurae innouerunt, ai. 1611: יוסף לוקא (Wolf t. III. p. 109.); שניי חסודה (ib. p. 373.); פסקי אלה (ed. Constant. (אדוּפּ). 1613: פרקי אלה (it.), מורה נבוכים ms. (Wolf t. I. p. 859.); בסיסיוני catal. in fol. p. 63.); ed. 1526 (v. Befreietes Tentamen p. 141.). 1619: שו"ת ראש וברוכות et שו"ת ראש (utrumque אדוּפּ). 1619 et 1620: ad minimum sex libri excusi bibliothecae Vaticanae.

### Ad Cod. III.

Rabbinorum Josef nominatorum et cum ipsorum interpretamentis etc. citatorum nostris in Tosafot sunt decem, in דעת זקנים et דעת יודיה decem, in Commentario pentateuch. ms. novem, in פנת רזא quatuor — omnes ex Gallia et Germania oriundi. Verisimillimum est, commemoratos in יומיקים a Josefo Kara esse profectos.

### Ad Cod. IV.

קריצי non est Cozzo Longobardiae, uti adhuc plerique — in his etiam Zunz, Gottesd. Vortr. p. 417. n. d. — Bartolocci secuti putaverunt, sed Coucy (Codicum) propter Soissons (Augusta Suessionum), unde orti sunt ad minimum quatuor Rabbinii gallici hoc cognomento insigniti, hosce dico: R. Jakob קריצי (Tosaf. Kiddushin 43, b. 67, a.), R. Mose ben-Jakob, auctor libri Semag, R. Samuël (Tosaf. l. l. 21, b. סמג ed. Cremon. f. 71, b.), R. Simson (Tosaf. Berachot 54, a. Beza 13, a. 20, b. 31, a. infra; Joma 41, a. Kiddushin 10, b. 45, a. 55, b. Chulin 14, b. שניי דורא ed. 1599. f. 36, b.); adde R. Jehudam קריצי, cujus nepos R. David scripsit מסורה הבריה, Opp. 928. Q. N. 4. (foll. tantummodo 4.). Incertum est de שמעון קריצי\*, sicut legunt

\*) Cf. Delitzsch, Wissenschaft. Kunst, Judenthum p. 294.

\*) In ed. libri Shalshet Rivae de Trento parata, quam in manibus habeo, nomen prorsus deest.

*Tosaf.* Nedarim 47, b. et *Shalshet ha-Kabbala* in *Mordechai Baba mezia* c. 3. (f. 56, b.). Praeterea vero mentio fit cuiusdam *דער מקוצי*, idque praeter nostrum Cod. (v. p. 276. l. 1.) etiam *Tosaf. Berachot* 9, a. 11, a. 14, a. 20, a. 22, b. 47, a. 48, a. *Erubin* 44, a. 103, b. *Beza* 31, a. *Chullin* 24, a. *Meila* 9, b. פסקי רמב"ם 23. *Azulai* commemorat (*Shem ha-Gedolim* t. II. f. 76, a. N. 3.) sententiam eorum, qui hoc nomine auctorem Libri magni Praeceptorum intelligendum existiment. Id quod per se ne minimam quidem habet veritatis speciem; insuper *Tosafot Beza* bis (14, b. 43, a.) de hoc diserte dicunt: *הרב ר' משה מקוצי* Porro in *Asheri Berachot* c. 3. §. 23. itemque *Abudrahmi* שחרה סדר (ed. Prag. 784. f. 36, c.) *דער מקוצי* nominatur in re quapiam, quae prorsus ad eandem materiam pertinet, in qua *Tosaf. Berachot* 22, b. *דער מקוצי* adducitur. Denique *Tosaf. Beza* 31, a. locus prolixus Principis (*דער*) exhibetur, et in fine *Simsoni* (*שמסון*) attribuitur; id quod jure jam auctorem libri *Kore ha-Dorot* (18, a.) compulit, ut (*דער*) *Rabbi Simsonem* appellari arbitraretur.

#### Ad Cod. V.

*R. Moses* ex urbe *Coucy* sermones suos de Praeceptis (*מצות*) ao. 1235. inchoavit, ao. 1236. in Hispania erat, disputationis cum *Nicolao* a. 1240. habitae socius, et in opere suo, quod ineunte millenario VI. orsus est (v. praefat.) nullum annum notat recentiore ao. 1245 (ed. 1547. f. 206, a. praec. 151.), idque ita, ut hanc sectionem ab ipso ante ao. 1252 scriptam esse necesse sit. Insuper opus ejus, ut notum est, ex sermonibus, quos habuit, deinceps coaluit rogatuque auditorum ejus compositum est, atque jamjam in *Tosaf. Aboda zara* ao. 1255 consignatis commemoratur, (13, a. 31, b. 60, a. b.), ita ut ao. 1250. ejus scriptionem ad finem perductam esse ponere possimus. Quae sententia primum confirmatur eo, quod codices ejus operis duo exstant, unus ao. 1267., alter ao. 1285. exaratus, deinde eo, quod *R. Isaak Corbelensis* jam ao. 1277. compendium סלק confecerat. Quare id quod in *Shalshet ha-Kabbala* (f. 55, a.) refertur, סלק ao. 1282 esse absolutum, falsum est neque annus ullus post 1252 poni potest. — Tempus hujus codicis notatum incidit in diem XIV. Februarii.

#### Ad Cod. VI.

*Bibliotheca Oppenheim.* novem exhibet codices, qui סלק continent, tres scripti ao. 1299 (Q. 727.), 1309 (Q. 729.), 1347 (Q. 726.) et praeterea sex (Q. 722. 723. 724. 725. 728. 1481.), quorum unus — secundum catal. ms. — ao. 1383 exaratus est. *Bibl. Hamburgensis Publica* unum possidet (H. heb. 17.) ao. 1317. scriptum. De quibusdam autorum rabbinicorum XIV deinceps notatorum haec habeto: 1) *R. Eliab Kohen* certo idem est, qui דעת זקנים f. 17. nominatur. In סלק ms., quod modo commemoravimus, §. 11. nominatur *R. Eliab* ex גרדיינא, et quidam *Eliab ben-Matathia* ex sec. XIII. comparet in Cod. Rossi 563. Nomen loci utroque in codice depravatum esse censeo. 2) *Rabbini אייברא*\*) (*Kol bo* 50.), usitatus אייברא גרולי (ib. 50. 114. סלק ms. 149. *Asheri Sukka* c. 4. *Jos. Kolon QER.* 160. *Shalshet* f. 57, a.), florebant *Eborici* (*Evreux*) c. 1245., aequales au-

\*) בפרוש דייב' in *Hagahot Asheri* ad *Baba mezia* c. 6. §. 4. est: בפרשט דאייברא (illustratio doctorum *Eboricensium*).

ctoris *Semagi*, unoque tempore cum *R. Isaaco Vindobonensi*, *R. Samuele Palazensi* (*Falais*), *R. Abigdor Kohen*, *R. Jesaja Trani* et *Nachmanide*. Ex *Eboricensibus* hic illic nominantur: *R. Isaak* (דעת זקנים f. 33. סלק ms. 147. מנהל apud *Kol bo* 114.), *R. Simson* (*Mordechai Pesachim* כל שנה), *R. Salomo* (in hoc codice), saepissime vero ii, qui multo clariore sunt, *Samuel* et *Mose* fratres. *R. Samuel ben-Elia Eboricensis*, *Parisi* vel apud *Parisium* habitans (*Shalshet* 52, a.), auditor, ut videtur, *R. Isaaci Senonensis* (*Sens*, cf. *Asheri Chullin* c. 4.), aequalis *R. Jechielis Parisiensis* (*Kol bo* 71) et *R. Natanaëlis Chinoniensis* (*Chinon*, *Mordechai Chullin* c. 7. *Kol bo* 114. 143. Recanate in ססקי 587) — proinde tempore posteriori, quam *Juchasin* f. 131, a. et *Kore ha-Dorot* f. 14, b. ponunt, et priori, quam in appendice ad *Juchasin* f. 164 b. refertur — non dubito, quin neque a *R. Samuele* in *Chateau Thierrey*, qui erat *Jechielis* et *Natanaëlis* *Chinoniensis* aequalis (*Luria* l. 1.) neque a *Samuele Arverno* hujus codicis (v. p. 277. l. 2) differat. Erat magister *R. Jonae* ארחות חיים 29, b.), praeprems *R. Perezi* (ib. 115, d. cf. 116, a., ubi *Perez* „magistros suos *Eboricenses*“ *Tosafot Senonensibus* opponit; *Tosaf. Nazir* 59, a.) et saepenumero tanquam doctor legis citatur (v. etiam *Tosaf. Beza* 14, b. 24, b. *Kiddushin* 27, b. *Nedarim* 48, b. 90, b. *Asheri Sukka* c. 4. סלק f. 74, a. *Hag. Maim.* ad ברכות c. 11. *Kol bo* 114.). Frater ejus *R. Mose* (*Tosaf. Beza* 21, b. *Arachin* 6, b. אור זרוע apud *Eliam Misrachi QER.* N. 82., ubi aequalis *R. Mosis ben-Jomtob* esse perhibetur), qui *Eborici* habitavisse videtur (cf. *Luria* l. 1. משה באריה) scriptis *Tosafot* (*Tos. Arachin* l. 1.), *glossas pentateuchicas* (מנהח יודרה f. 34) et varia argumenti theologicis, quorum specimen exstat in ארחות חיים f. 102, d. *Kol bo* 66., sine dubitatione idem, quod in Cod. XII. N. 5. §. 13. (v. p. 280) inchoat דברים דמישרים את האדם et *Rabbino Eboricensi* attribuitur. Orditur ita: דברים המביאים את האדם לידי ראות מלאך, ubi aequalis *R. Mosis* ben-Jomtob esse perhibetur, „Homo semper esto admonitus, ne irascatur, siquidem in irato omnia genera poenarum infernalium potentiam suam exercent,“ etc. Cf. etiam *Tosaf. Berachot* 46, b. *Beza* 36, b. *Shevuot* 5, b. *Mordechai Berachot* 4. סלק ms. 74. *Asheri Baba batra* c. 2. init. *J. Kolon QER.* 170 — 4) Pater *R. Eliezeri Metensis* erat *Samuel* (הרומה) in *Nedarim* §. 138). — 6) *R. Jechiel ben-Josef* est *R. Jechiel Parisiensis* (N. 10.), et typus libelli repudiis secundum hujus institutionem desumptus est ex *Semag* et consignatus ao. 1256. — 9) Epitheton מקלצון praeter *Isaacum* hic nominatum gerunt etiam: *Josef* (*Tosaf. Joma* 42, a.), *Jakob* (*Mordechai*, *Halachot minores*), *Juda* (שבלי t. II. ms. §. 47.). In *Tosaf. Jebamot* 4, b. brevius scribitur: קלצון. — 11) ביאנא, ut simillimum veri est, *Vienam Allobrogum* (*Vienne*) denotat. Hunc *R. Tobiam* saepius nominat *Mordechai*. — דורן p. 276. nomen loci est, fortasse *Horrein*, *Horrhein*, et, ut videtur, idem, quod e Cod. *Dresd.* 442. occurrit, v. p. 275. not.

#### Ad Cod. XI.

*R. Perez ben-Elia Francogallus*, fortasse *Corbelensis* (סלק f. 86, b.), signatus ר"ה, discipulus *R. Jechielis Parisiensis* et *R. Samuëlis Eboricensis*, affinis *R. Eliezeri Chinoniensis*, quocum *R. Salomo Aderet* (*QER.* ed. *Leopol.* t. II. N. 7.) literarum habebat commercium ejusdem, ut videtur,



qui posthac Lyddae vivus combustus est (c. כפתור ופרח c. 10. f. 51, b.), floruit, ut notum est, c. 1280, obiitque secundum *Juchasin* (133, a.) ao. 1300. Exciderunt vero in loco laudato libri *Juchasin* tria vocabula, et pro *יהואל בר יחזקאל* legendum est: *יהואל בר אלהי הלמיר רבינו רבינו*. *Studia et opera ejus* orbem literarium rabbinorum gallicorum non excedunt, interpretationem et praxin legis complectentia. Exaravit ipse pentateuchum masoretice (cod. I.), libros *שם* et *חשבון* (Jos. Kolon QER. 170.) supplementis locupletavit, *Tosafot* scripsit, quae modo hoc ipso nomine (*Zeda la-Derech* praef. Mordechai Baba Kama c. 4. fin. J. Kolon l. l. 70. 98.), modo *נמוקים* (ad Tr. Baba mezia, Opp. 801. Q. 847 fol., quo in loco *יהואל* per errorem, ut videtur, excusum est) vel *פסקים* (Mordechai, Aboda zara c. 2.) nuncupantur, denique Quaesita et Responsa composuit (Kolon l. l. 91.). Ex *Tosafot* ejus multa etiam nunc ms. supersunt (*Shem ha-Gedolim* t. II. f. 85, a. N. 12.); secundum R. Bezalel (v. ib. t. I. f. 80, b. N. 3.) ei debentur *Tosafot* editae ad Aboda zara. At hoc non ita habet; nam a) Mordechai (ad Aboda zara c. 3. cf. cum *Tosaf.* 43, a. infr.) has *Tosafot* non appellat *רף*, *הוספות* sed *שיטה רף* h. e. *Tosafot a R. Perez recensitas*, ut huic recensionis opus alterius subesse significetur; b) auctor scripsit eas ao. 1255 (f. 9, b.), qui incidit in aetatem R. Jechielis, doctoris Perez, et auctoris libri *Semag* etc.; c) ne semel quidem mentio fit R. *Samuëlis Eboricensis*, tantummodo semel (66, b.) R. *Jechielis*. Attamen prior f. 29, a. reticere non debebat, cum is ipse sit (v. *Tosaf. Nazir* 59, a.), ad cujus auctoritatem R. Perez provocat, ut barbam ante speculam tondere licitum esse evincat. Quin potius auctor *Tosafot* illarum censendus est R. *Samuël Falazensis*; nam a) quae Mordechai (l. l. versus finem) in nomine hujus Rabbinii adducit, verbatim inveniuntur in *Piske Tosafot* N. 163.; b) hic R. *Samuël Seder* poeticum R. *Josefi Tob-Elem* (ad Sabbathum magnum ante festum azymorum) commentario instruxit (*Maharil* f. 2.), et diserte ad hunc ipsius commentarium provocant *Tosafot*, de quibus litigatur, f. 74, b. Huc aptissime quadrat, quod ille ipse jam — primus, ut videtur — *Semagum* citat (v. supra ad Cod. V.), et scripta R. *Judae*, h. e. *Sir Leon* s. *Judae Parisiensis* (20, b.), excerpit (22, a. 55, b. 64, b.). Quandoquidem prior collega ipsius erat Parisii, alter magister *Semagi*. Quae sub lit. a commemoravimus, prorsus desunt in *Tosafot* f. 75., ex mutatione, ut videtur, R. Perez, quacum consentit sententia „doctorum gallicorum“ apud Mordechai l. l. Fortasse etiam verba: *רם מקוצי* (54, a.) R. Perez merito tribui possunt, qui proinde fratris sororisve R. Mosis, auctoris l. *Semag*, erat filius. R. Perez pro excellentissimo nomodidascalorum judaeorum Galliae sequiorum habetur, auctoritate prope perpetuo decisiva (Jos. Kolon l. l. 52. *רוב מנהגינו כמנהגו בכל דבר*), crebroque nominatur in *Tosafot*, *Hagahot Maimoniot*, *Glossis* ad *שם*, *Asher* et Mordechai — qui eum tanquam mortuum, appposito *זל*, adducunt — semel apud auctorem libri *הנהגת הדורה* (f. 69), qui vixit 1313. R. *Shemtob*, auctor libri *Migdal Oz*, qui c. 1325. in Palaestina degit, eum nuncupat *רבי פרץ*, Rabbinum *Damasceni* (R. Nissim QER. N. 5.) fere 1320 — 1340. Perez quidam pater est R. *Menahemi Joviniacensis* (v. ad cod. I.), alius pater R. *Isaaki ben-Perez*, cujus mentionem faciunt veteres *Tosafot* (J. Kolon l. l. 187. v. Mordechai, Baba Kama c. 10.

Kore ha-Dorot f. 18, b.). Notior tribus iis, quos postremo nominavimus, est R. *Perez Kohen ben-Isaak Girondi* Caesaraugustae, collega clari illius R. *Nissim* et magister *Ben-Shesheti* (v. Nissim, QER. N. 43, Ben-Sheshet QER. 60. 375.), mortuus c. 1380 (*Juchasin* 133, b.). Concidunt hoc modo errores libri *Shalshelet ha-Kabbala* (f. 58, a. al. 45, a.) — quem caece sequuntur *Shabthai*, *Wolfius*, *De Rossi*, *Catal. Oppenh.* 8. p. 123. 354. — unum de auctoribus *Tosafot* esse *Perez ben-Isaak* eumque ao. 1241 floruisse.

Nunc convertimus nos ad opus gnosticum *מכרח אלהיה* inscriptum, quod non ingenium studiorum gallicorum aetatis modo designatae prodit, sed monumentis sec. XIV. in Provincia Hispaniaque ortis adnumerandum est. Auctor non solum R. *Salomonem Aderet*, c. 1308. *Barcinone* mortuum, profert, sed etiam magistrum suum nominat R. *Sheshet*, discipulum *Nachmanidis*, item *Barcinone* doctentis. Unde apparet, eum tum aetate tum patria componendum esse cum *Shemtob ben-Abraham*, *Josefo Gecatilia*, *Josefo ben-Vakar* et aliis, qui c. 1300 — 1325 in Hispania doctores *Kabbalae* philosophicae exstiterunt. R. *Sheshet* igitur ineunte eodem seculo floruit, et huc faciunt a) aetas R. *Shesheti* in *מאיר* ms. (*Par.* *ראה*) producti, cum hic liber, ut constat, tantummodo discipulos aut discipulos discipulorum *Nachmanidis* attingat; b) R. *Sheshet*, quem ut in Arabum terris degentem nominat auctor l. *נקי* (praef.) quemque cum *Levi ben-Gerson*, *Menahem ben-Meir*, *Immanuële*, qui omnes ineunte sec. XIV. flourerunt, inter *Proverbiorum* interpretes enumerat. Haud nihil ambigo, quin hic sit ille ipse R. *Sheshet ben-Isaak Girondi*, cujus comm. in *Misle Bibl. Monacensis* (cod. hebr. 46 et 59) asservat, cf. *Wolf*, *Bibl. t. IV.* p. 992. Sequitur, *Nachmanidem* — ipsum ex gente *Girondiorum* et in Palaestina, ubi etiam auctores librorum *מאיר* et *מאיר שם טוב* et alii ipsum ex Europa illuc secuti vitam transegerunt, mortuum — in numero discipulorum suorum inter 1280 — 1330 docendo agendoque conspicuorum habuisse unum, R. *Sheshet* nominatum itemque e gente *Girondiorum* oriundum atque in Palaestina habitantem. Quare id, quod traditum est, R. *Perez Girondi* libri *מכרח אלהיה* auctorem esse, mirifice confirmatur; modo eum cum *Immanuële*, primo editore, et cum *Kore ha-Dorot* (f. 17, b.) a francogallico isto *רף* probe discernas. R. *Azriel*, quem nominat *Cod. quidam Vaticanus*, et ipse ad scholam *Nachmanidis* pertinet. Ceterum non verum est, *Codd.* duos *Oppenh.* (Q. 969. 998.) nomen auctoris prae se ferre, in quem errorem *De-Rossium* (ad *Cod.* 361.) *Catalogus impressus* induxit. *Bibliotheca Oppenh.* habet etiam *Commentarium Matitjae* („*ben-Salomo*“ *Catal. ms.*) *Delakrat*, enumeratum in utroque *Catalogo* (ed. 1782. *Sect. II.* f. 3, a. ed. 1826 Q. 1030.) et jam indicatum a *Matitjae* filio *Josefo* ad calcem libri *שערי אורה*.

#### Ad Cod. XII.

p. 280. lin. 7. *רף*, ut conjectura perspicere licet, est *Juda Sabara* (*זבארה*), qui tractatum, *מכרח ההנהגה* (*Const.* 1569) inscriptum, confecit.

N. 3. R. *Josef Gecatilia* domicilium habebat in urbe *Medinaceli* (*Zunz, Zeitschrift f. d. Wiss. d. Jud.* p. 152) et librum *אגוז גנה* anno aetatis 26. scripsisse dicitur (*Lilienthal* ad *cod. Monac. hebr.* 53.).



N. 5. Scriptiuncula Hai Gaonis de resurrectione, quae hoc in cod. inscribitur, alibi ut ejusdem introducit, v. cod. Vatican. 181. N. 3. cod. Ross. 327. N. 10. cod. 1138. N. 15., sic incipiens: „De eo autem quod petitis, ut explanem vobis, quomodo futura sit salus ab ejus initio usque ad finem, et mortuorum resurrectio ac coeli novi“ etc. Script. הקבר החדש typis exscripta est, et separatim et in eodem indeque in Jacobi Emdenii בית מדרש f. 300 ss. Orditur verbis hisce: שאנו חלמנו את ר' אליעזר (v. כפתור c. 10. f. 50, b.), eodemque pertinent etiam reculae Isaaci ben-Parnach (v. Zunz, Gottesdienstl. Vorträge p. 307.) sub n. 15. notatae, quas cod. quoque Hamburgensis h. 136. f. 46, b. exhibet illico post script. יצירת הולד (n. 20. nostri codicis), ibi sic incipientem: ראשית חכמה ודעת אשר אדם שיש בו החכמה. Eadem vero scriptiuncula in לקוטי ר' אליעזר אומר האיש מוריד לבן (f. 4, d.) recepta in fit: A quo initio rursus discedit cod. Rossi 1240. N. 7., cujus prima verba haec sunt: אך ירחיק מאי דכתיב עשה גדולה עד אין. Etiam Bibl. Oppenh. exemplar ejus script. possidet membranaceum in 8° (cat. ms.).

#### Ad Cod. XV.

p. 281. Hasagot Danashi possidet etiam Vaticana (cod. 402), Oppenheim. (Q. 1372 A.) et Florentina (Biscioni cat. in 8. p. 437.).

p. 282. lin. 10. Etiam in המכריע ס' (Liburni 1779. f. 11.) R. Jesaia Rashium cognomento המורה ornat, eodem modo R. Zidkia in שבילי הלכות 83.

— 15. Hic Zedekia fortasse est auctor libri Shihole Leket modo nominatus, qui hoc in opere crebro epitheto בזה בזה utitur, veluti de R. Mose [cf. lin. 20.], ib. t. II. ms. §. 21.; R. Abigdor, ib. 45. 48 ss. t. I. N. 31.; R. Shneior, ib. N. 34. [unde et חנה 22, b.].

ib. De ratione Josefi Modoyl ad res Aben Ezrae cf. *Rapoport* in Ephemeridibus Geigerii t. IV. sect. 2.

ib. col. 2. R. Juda ben-Balaam (בלעם) Toletanus, quantum ex loco, quem in Aben Ezrae praef. ad I. מאונות obtinet, concludere licet, floruit c. 1100. Conscriptit parvos libellos, uti Aben Ezra (ib.) observat. Eo pertinent: 1) מקרא טעמי, de accentibus (cod. Rossi 488.) in Pentateucho, Psalterio, Mistle, Jobo, citat. ab Aben Ezra ad Ps. 4., edit. a Mercero. Si verum est, eum hoc in libello citare librum הקורא הוריה, plane cogitari nequit (v. de Rossi ad cod. 764. p. 158.), hoc ipso in libro Aben Ezra citari. Latet igitur hac in re alicubi error, de quo videant literarum judaicarum amici Parisii, Oxonii ac Parmae degentes. 2) ספר החנוכה s. de synonymis, ex quo opusculo specimen v. in כפתור ופרח c. 58. f. 444, b. 3) ספר הפעלים, citat. in מהל מועד Venet. 1548 f. 11, b. 93, a. 4) Commentarius ad I. Jezira, v. Mekor Chajim, auct. Sarsa, ed. Mantuan. f. 69, b. (מצורע). 5) In opere quodam fortasse a recensitis diverso exstabant interpretamenta ejus grammatici biblica, ad quae respicitur apud Aben Ezra Gen. 49, 6. Exod. 5, 19. Zachar. 9, 7., in Binjamini de Roma Commentariis ms., in Michlal Jofi ad Nahum c. 2 fin., et in hoc codice, crebris locis, quorum collectio perquam laudabilis est.

Tum in graeco tum in hispanico Machsor exstat precatio incipiens in משכני על מזכרי בלואה in Machsor romano incipit.

בלעם. Porro, Maimonides in אגרת הימן et post eum Abravanel in נשמי ישרה (praef.) quendam Ben-Balaam iis adnumerant, qui dogma de Messia futuro ex sacra scriptura demonstrari posse negaverint.

#### Ad Cod. XIX.

1) חובת האבות auctorem habet R. Bechai, qui, ut *Rapoportus* (Vita R. Nathani, n. 40.) evicit et jam *Assemani* (ad Cod. Vatic. 276. p. 245) suspicatus erat, ante vel circa 1100 floruit. Nomen Bechai gerunt: 1) Bechai ben-Josef, Dajan, Sec. XI. 2) Bechai quidam, cujus reliquiae nonnullae poeticae conservatae sunt in Machsor quodam Oranensi ms. 3) Bechai ben-Mose, e gente hominum doctorum oriundus, doctor primus Caesaraugustanus, ao. 1232 (Epistoll. Maimonidis). Inde ejusdem gentis esse mihi videntur: 4 et 5) Mose ben-Bechai et Bechai ben-Salomo, quos auctor l. לקוטי דרנים (Oppenh.) in Catalonia commoratus avos suos nuncupat. 6) Bechai ben-Asher, Dajan Caesaraugustanus, ao. 1291., interpres clarissimus. 7) Bechai, Calatajubae (Calatayud), c. 1380 (v. Ben-Sheshet QER. 331.). Apparet, hoc nomen prope sola in Arragonia quaerendum esse; quare auctorem libri Chobot ha-Lebabot Caesaraugustae natum esse conjectura assequi licet. Quae conjectura eo confirmatur, quod haec urbs sec. XI. sedes Judaeorum perfrequens facta est (f. 41, a. 43, a.). Ibi domicilia constituerant R. Levi ben-Altaban, Salomo Gabirol et Jona ben-Gannach, quem solum, ut constat, Bechai nominat tanquam grammaticae hebraicae auctorem et custodem. Liber *Chobot ha-Lebabot* ao. 1161 a Juda Tibon eodemque tempore totus a Josefo Kimchi translatus est (v. Praefat. sect. 2. praefixam), id quod pridem in libello nostro „*Etwas über rabbin. Literatur*“ Berolin. 1818. p. 28. retulimus. Cum a Josepho Kimchi, translatore altero, major orationis festivitas ac lepor exspectari possit, versionem, quam codex noster repraesentat, merito Kimchianam esse credideris.

4) p. 284. Tefila Josefi ben-Sheshet ex strophis tristichis constat. Literae secundae versuum strophas inchoantium postremo acrostice efficiunt nomen auctoris; literae vero secundae versuum strophae mediorum, absolutis duobus alphabetis, haec verba repraesentant: אי שנה חרסה בלארדה. unde liquet, poetam ao. 1308. Ilrdae (Lerida) opus suum absolvisse, et loco et tempore proximum Jedajae Penini, qui opusculum consimile condidit. Codex hic notatus (in forma min. exarat. ao. 1450) nunc Berolini est; sed non minus rara, quam codd. ms., est editio hujus poematis Constantinopoli (non Sabionettae, v. de Rossi Annal. Sabion. p. 19 ss.), ut videtur, c. 1566 excusa. Hunc impressionis locum nominat Catal. Opp. ms., at Catal. 1826. p. 564. Sabionettam substituit.

6) p. 285. Sec. dispositionem primitivam in tractatu Sanhedrin חלק decimum, הנהנך undecimum (et ultimum) caput est. Hoc capite explicit tractatus; deinceps incipit continuatio h. e. tractatus Makkot, scil. in verbis עדים זוממים. Rashi testatur (Makkot f. 2, a.), finem capituli tractatus Sanhedrin esse clausulam. Hic igitur ordo servatus est in edd. Mishnae, in Gemara Hierosolymitana, apud Maimonidem et R. Asher. At cum caput חלק totum

hagadicum esset ideoque a legis studiosis praetermitti solet nullisque Tosafot exponeretur, paullatim in Talmude babylonico ad calcem tractatus rejectum est, eoque loco capituli undecimi jam a R. Levi ben-Gerson (Comment. ad Pent. praef.) collocatur.

### Ad Cod. XXI.

2) p. 287. Supercommentarios in Bechai continet Bibl. Oppenh.: a) באורים, auct. Manach Hendel (Q. 259). b) באורים, auct. Rabbeinu Samuel in 4. (Catal. ms.). c) פירוש, kabbal. (Q. 1033), autographum Eliëzeri Perl ben-Abraham Asch Pragensis, script. ao. 1616, cujus reliqua autographa argumenti kabbal. in eadem bibl. asseruntur (Catal. ms.).

8) p. 288. Opusculum de Festo Sortium, quod ego Kalonymo ben-Meir attribui, profecto ejus est, nam argumenta critica hic col. 2. supra l. 7—19. prolata mea sunt. Tantummodo in titulo libelli — qui, cum Analecta elaborarem, praesto mihi non erat — erravi, eo quod inscriptionem toti libro praefixam ad Kalonymi quoque opusculum speciatim transtuli. Suum cuique.

pag. 289. N. 9. sign. b) פטירה פטירה primum jam Constant. 1516. excusum est.

d) סדראבאד legitur in ed. Const. (1516), סדרבא in Cod. Paris. (Silv. de Sacy, Notices et Extraits t. IX. p. 417 ss.), ubi nomina septem sapientum sic sonant: סדרבא, סדרבא (ed. Ven. יוסקוט), אפוליון (ed. אפוליון, Apollonius), אפוקרש (ed. אפוקרש, Lucianus?), אריסטובליס (ed. אריסטובליס), אריסטובליס.

N. 10. cf. Additam. ad Cod. XII. N. 5.

N. 11. Etiam apud Chasdai Krescas ארז דה (Ferrarae 1556) 3, 2, 1 fin. hic liber nominatur עזר צדק.

N. 12. Charuzim Hai Gaonis in Cod. Ross. 1278., cum, teste de Rossi, editi sint, a השכל מוסר differre non possunt.

N. 13. Libelli 11. 12. 13. (cod. f. 290—361) eodem ordine editi sunt Fani c. 1505. 4.

### Ad Cod. XXIII.

Pleraque ex *Piutim* hoc cod. comprehensorum, in his etiam aramaicum אהניד, excusa sunt. Carmen השם (Cod. 157 a.) sabbato dierum intermediorum solemnium Sukot destinatum et a notissimo illo R. Meir ben-Isaak שץ profectum est. — Commentarius ad Nehemiam ab excuso Rashii non differt. — Nomen scribae est Asher ben-Kalonymos.

### Ad Cod. XXV.

Cantilena יד ושם composita est a R. Jacobo ben-Meir s. Rabbeinu Tam, nepote Rashii, et pro הטייר ישר legendum est aut הטיירי (Trecensis) aut הטיירי (Trecensis), quemadmodum de R. Salomone ait auctor l. צידה לדרך (a. 1374) in praefatione. — Vocabula intellectu subdifficilia כליא legi oportet פרוח, quo glossemate Tr. Sabb. f. 57, b. ornamentum capitis h. e. στέφανος nominatum, explicatur (v. Rashi ad h. l.). Est igitur sertum sive, ut hac in epigraphe vertitur, צרקא h. e. Cercle. Sermo est de corona sponsae nuptiali.

### Ad Cod. XXVI.

Arabes Alghazalii ad minimum haec opera hebraice erant conversa: 1) האורח האלהות v. Noblet Chokma f. 29, b. Abravanel ad Exod. fin. 2) אלכסנדר citat. in ib. 4) הבדל בין השמעאלי ואזנוק f. 67, a. 3) הגיון רשד הפלה הפילוסופים v. Bartolucci t. I. p. 3. 6) חכמת האלהות, Abravanel in עטרת זקנים f. 39, a. 7) יהודי האלהות, cf. Cod. Monac. 35. N. 11. 8) חכמת הכוכבים, Cod. Vatic. 209. 9) כוונות הפילוסופים, cujus singulae partes citantur, velut האלהות (v. ex. c. Abravaneli מפתחות 42, b. מפתחות 30, a.) et טבעיות (id. in Comm. Genes. f. 87, a.). Commentarium in hoc opus, auctore Elia Mizrahi, laudat Almosnino in מאמץ כח f. 138, b. 10) מדות מאזני צדק. Per errorem in locis plurimis l. שלום Alghazali auctor etiam l. מאמר בחקר ההקש 11) מבחן החכמה v. supra Cod. XIX. N. 6. 13) מהפסח, Biscioni l. I. p. 19. N. 23. 14) מהסכות s. פרחי האלהות, v. Zunz, Analecta N. 4. p. 329. 15) שרה, liber ab ipso auctore inscriptus: שמה האל העצומים, qui ab Abrahamo ibn-Megas valde laudatur, v. hujus אלהים כבוד (Const. 1585) f. 114, a. 16) תועלת ההגיון, Bartol. l. I. Probabile est tamen harum inscriptionum alias uni operi, alias variis ejusdem operis partibus convenire. — De Jehuda ben-Salomo Natan v. mea Analecta N. 7. (Geiger, Zeitschrift t. IV. p. 202 ss.).

ad p. 292. N. 4. Liber Pardes Rimonim (Sabionnettae 1554) compositus est a Shemtob Sprot, uti verissime adnotat Wolfius. Auctor saepiuscule hoc in libro producit polemicum suum Eben Bochan. Nota Rodriguez de Castro (Biblioteca española p. 231), qui libri illius exemplar ao. 1267 consignatum in Escoriali exstare tradit, De-Rossium (ad cod. 347. et Diz. stor. t. II. p. 124) adduxit, ut hoc ipsum Pardes Rimonim, quod eum perlegisse vix crediderim, Shemtobio Dertosano attribueret.

Dictio עצם פניני פשוט invenitur jam in ערוגת הבשם ms. Mosis ben-Ezra.

### Ad Cod. XXVIII.

Liber הגולה באר nihil aliud est nisi epitome, passim, ut videtur, nonnisi apographum operis celeberrimi Shilte ha-Gibborim, auctore R. Abrahamo Porta Leone Mantuano (De Rossi Diz. stor. t. II. p. 96—98.). Cave igitur, ne hujus cod. l. I. c. 19. et 20. (de altercationibus inter sacerdotes etc., de synedrio ejusque jurisdictione etc.) pro archaeologicis habeas, cum innitantur merae fictioni Portae Leonis (Shilte capp. 18—22.), qui se ea commentum esse libere profitetur, addens, neminem ante ipsum conditionem istam Levitarum etc. hoc modo tractavisse (c. 21 fin. c. 22 fin.). C. 27. (de gemmis) congruit cum Shilte c. 46. et 49.; l. II. c. 3. (de suffitu, herbis etc.) cum capp. ejusdem operis 78—87. Omnes illae doctae operum exteriorum prolationes, quae in Be'er ha-Gola cumulantur, ex opere majori desumtae sunt, ubi Kolbo (de פריסין c. 86. f. 91, d. citatur. Collationi prototypi operis cum eotypo inserviat locus codicis ille, in quo Garciae ה' adducitur:



I. II, c. 3. f. 179, a.

השנולת כרד הנא בקורה הוא לומר צהידי והלומד שם כהר הוא יתר עוב מאשר לומר כנקה לרוב לקותו יעול מעט קט הריק וגאריאם דאליאורעו כספר הקמים כי הנורד הלך כהרדו וכקרא שם הנורד קאולא'ארא והוא לומר גם כן במדינת קיעור וביתר מקומות ואין כהרד מינים שונים והוא לומר כהר שזרד ארד ישקף כהר המורח ומזרד הארד כהר המערב אשר לצומתו הוא הסיני'א'ה והנה שולת הכהר הוא השורש שצושה הכהר שמשמשים בו בני אדם כדעת גאלינו כספר התרופות המעולות.

Intelligitur ex hoc specimine, epitomatore tantummodo quintam fere partem capitum Shilte archaeologicorum in rem suam convertisse, positus plerumque inventis, omissa inquisitione, et gloriam ejus operis Portae Leoni debere. Extrema Codicis vocabula inveniuntur, usque ad septem vocc., in quibus desinit, in Shilte c. 73. f. 74, d. lin. 16 et 17. Solum argumentum libri I. c. 25. (de exilio, Messia etc.) novum videtur; at verisimile est, ne haec quidem ex compilatoris ingenio esse profecta, sed ex *Nizachon*, *Meor Enajim* et ejusmodi libris esse decerpta. Ille בארצא, qui in Shilte f. 88, c, d. 89, b, c, d. pluries nominatur, est Garcias del Orto, auctor l. *Coloquios dos simples o drogas da India*, excus. Goae 1563. 4., convers. latine in C. Clusii *Exoticorum* libris X, Antverpiae 1605 fol. — Scribam cod. Baar d'grola c. 1630 vixisse, non est quod dubitemus; nomen vero ejus definire non audeo, nisi forte a valore numerico vocc. באר דגולה (= 252) ad nomen זאב דבהן, quod tantundem valet, sit divinatione quadam concludendum.

#### Ad Cod. XXX.

1) R. Isaak Albus, auditor Rabbenu Tami — mortui ao. 1171 — (Sal. Luria QER. 29. Tosaf. Jebamoth f. 5, b. et 71, b.), etiam aequalis Samuëlis ben-Nitronai (Hagahoth Asheri Chullin c. 3. §. 17.), floruit proinde 1170—1180, id quod plane cum notatione aetatis Petachiae congruit. In hujus itineraio Jehuda Pius (Exercit. Wagens. p. 173.) nonnisi relatoris, neutiquam praeceptoris Petachiae personam gerit, neque ego scio, ubi Wagenseilius (ib. p. 162.) legerit, ejusdem praeceptorem fuisse Isaacum Album, fratrem Petachiae. Hic Isaacus Kabbalistam agit in *Jalkut Rëbeni* f. 60, c.

4) Testis tertius, qui Maimonidis epistolam de astrologia ad Montepessulanos datam esse perhibet, est Cod. Rossi 327. N. 6., scr. ao. 1289. Auctore Abravanele (עטרת זקנים f. 39, a.), Maimonides epistolam ejusdem argumenti incipientem ad Montepessulanos direxit.

5) Forsitan auctor hujus comm. in *Canticum Canticorum* est Mose Tibbon; cf. mea *Analecta* N. 6. p. 194.

6) Allegorumen de Candelabro sancto inveniuntur apud Elazarum Vormatiensem (ms. Opp. 891. F.), Bechai, Mose de Leon, Levi ben-Gerson, Sarsa et al. Opusculum

c. 83. f. 88, d.

קרי הקציעה הוא השנולת כרד..... דעו בני כי הכהר כאשר כתב דאוסקורדי כספר הראשון שלו פרק שני הוא של שני מינים היינו הסינידי וגם הסיניאני לא משני שארד לומר כסורי'א'ה והאחד כהרדו אלא משני שההר אשר בו למך הכהר מזרד הארד הוא פונה לכד הרד ומזרד הארד הוא פונה לכד סורי'א'ה.

7 versus ulterius: ומכונן לקוח המקום ההוא אינו עוב והלומד על ההר שם הוא יותר מנוח.

14 versus deinceps: והנה גארי'א'ה דאל אורעו כספר הקמים המנושעים שלו כתב כי הכהר כהרדו כקרא קאולא'ארא ושמוצת במדינות מדין וקיעור ובמלכות דילי וכוונא'לה הקרובים לדיקאן אלל הכהר גאלי שנקרא בלשון הכהר גאלי'א'ה ואמר כי אין מהכנה מינים שונים..... והוא לומר כהר ארד שזרד הארד ישקף כהר המורח ומזרד הארד כהר המערב אשר לצומתו הוא הסיני'א'ה.

10 versus deinceps: אך כקרא שולת השורש שצושה הכהר הדומה לשנולת כהרדו והוא השנולת כהר שמשמשים בו בני אדם..... כאשר כתב גאלינו כספר התרופות המעולות שלו.

hoc codice exhibitum, Sohare recentius, sec. XV, aetatem vix excedit.

8) Michaël ben-Shabthai Kohen, cognomentatus Balbo, si non origine, certe domicilio Cretensis, vixit ao. 1448 (cod. Vatic. 105. N. 11.); filius ejus est fortasse Shabthai Kohen ben-Michaël, cujus aetas incidit in a. 1489 (cod. Vatic. 229. 257.). Ibidem, in Candia insula, erat ao. 1451 Michaël ben-Elia Kohen (cod. Vat. 344. 345.). Unum ex his duobus auctorem esse arbitror disputationis cum Mose Kohen de *Metempsychosi* (cod. Vat. 254. N. 1.), commentarii in *Physica Averrois* (Wolf. t. I. p. 759.) et libri רחמים שער, qui hoc in cod. occurrit. Ceterum non confundendi sunt cum his: a) *Mikaël Kohen*, multo ille recentior, auctor l. *Moreh Zedek* (Thessalon. 1655) et l. עוגר קטנה (Shem ha-Gedolim t. II. f. 11, a. N. 76.); b) *Mikaël ben-Mose Kohen* (apud Wolf. t. III. p. 681.).

p. 296. N. 13. Auctor l. *Shaare-Zedek* quisnam est? Prodeant atque audiantur testes. Cod. Monac. 57. N. 2. continet *Shaare-Zedek* in §§. 327 de *Sefirot* distributum, auct. Josefo Gecatilia ben-Abraham. Nomen idem exhibet Cod. Biscioni p. 66., cognomento sic scripto: גיניקיל. In l. הנקוד ס' (in Collect. ארזי לבנון Venet. 1601. 4. N. 3.), quem Josefus Gecatilia scripsit, *Shaare-Zedek* tanquam ab illo ipso compositus adducitur. Masius (ad Josum) libros *Shaare-Orah* et *Shaare-Zedek* uni eidemque auctori attribuit, et cum priorem illum a Gecatilia elaboratum esse nemo dubitet, Nyctelo ejus (גיטילא pro גיקטילא) a Gecatilia non differre censendus est. Ac revera, cum *Shaare-Zedek* incipiat: בענין עשר..... לספירת..... להפיק משאלותיהם ורצון שאלת ממני ירד נפשי להאיר..... להפיק בהם רצונך וכו' mira-que praeterea in his duobus operibus orationis disciplinaeque consensio. Neque Azulai (Shem ha-Gedolim t. II. f. 84, a. N. 110.) quidquam aliud scire videtur, nisi hoc, *Shaare-Zedek* ms. de Sefiris a Josefo ben-Abraham Gecatilia esse profectum. Si quis regesserit, Gecatiliae librum ab hoc nostro eoque, qui inscriptione eadem editus est, diversum esse, monitus esto, Gecatiliae sine omni controversia auctorem esse libri cujusdam de *Sefiris*, *Shaar ha-Shamajim*



inscriptum (Cod. Rossi 1235 Cod. Biscioni p. 129. Shalshelet f. 63, b. Buxtorfii Biblioth. et Shabthai s. v.), qui et ipse infit: שאלה ממני ידיו נפשי להדריכך בארה משורר בענין עשר (Rossi l. l.) itemque verbis רחמי וחסידי (Biscioni l. l.), plane sicut editum istuc Shaare-Zedek, concluditur. Quare ego haec duo opera, inscriptionibus duntaxat discrepantia, pro eodem habeo, hoc bene perpendendum ratus, Gecatiliam duas istas inscriptionum formulas conjungere in Introductione ad Comment. suum in Hagadam: ... וזהני מסדר שער צדק וזהני מסדר שער צדק, et easdem esse dicere in Shaare-Zedek f. 3, b. 4, a. Forsitan ipse Gecatilia, qui lucubrationes suas libri nuncupare consuevisset, in recensione secunda titulum libri variavit, aut, id quod in Kabbalistis persaepe usuvenit, discipuli ejus suo id arbitrato fecerunt. Cum igitur Iosephus quidam Karnitol apud Reuchlinum de Cabbala (l. l. p. 742. 748., ed. Basil.) et in ed. Riva (hinc etiam apud Manassen b. Israel, Conciliator p. 103) l. Shaare-Zedek auctor esse perhibeatur, nmm. קרניטול vel גריבצול haud secus depravata sunt, ac גניקיל et גניקיל; neque hoc opus ao. 1429. absolutum esse potest, cum Gecatilia toto seculo ante vixerit. Eum non scripsisse aliud nisi hoc, repugnat et clausulae: וזהני מסדר שער צדק, et citationi ejus ab ipso factae in l. המרכבה (Cod. Rossi 1230), cujus auctor itidem Ioseph Karnitol nominatur neque a Gecatilia est diversus. Is commentarium Merkaba e scripsit (Shalshelet l. l.), cujus sine dubitatione pars est editum illud החשמל (in laudato לבנון). A Shaare-Zedek, de quo sermo est, non differt illud, quod excerptis Ziuni et possidet Del Medigo, atque illud, cujus excerpta in Jalkut Rubeni leguntur. Profecto Shaare-Zedek pressum est gravis inclementia fati. Opus ejusdem tituli, scriptum a Isaaco ben-Samuel Kabbalista (ut verisimile est, auctore l. עינים), item de Sefir, asservat Bibl. Oppenh. (Catal. ms.). In titulo excusi Shaare-Zedek auctor gerit cognomentum 'דית, quare eodem modo cognomentatur apud Shalshelet (l. l.). Sane eodem modo cognomentatur apud Salomo ben-Ioseph ben-Salomo דית המנהיג (praef.); Salomo ben-Abraham דית ibn-Dawud transtulit Averrois מכלול הדפואה (Catal. Opp. ms.; in Cat. excuso 1134 F. pars dimidia nominis altera omisa est); Mose ben-Natan דית Narbonensis vixit c. 1323 (Wolf. t. III. p. 803.), Chajim ben-Salomo דית ao. 1387 Perpiniani (Ben-Sheshet QER. 266). At cum Gecatiliam auctorem excusi Shaare-Zedek esse merito agnoscamus, etiam illud דית mira ista nominum confusione ad nomen Gecatiliae accessit, et N. 856. in Wolfii Bibl. Hebraea obelo eximendus est. Certe enim Karnitol et Ben-Dit inter auctores Kabbalae deditos plane ignoti sunt.

Opera Iosephi Gecatiliae proinde sunt haec: 1) Comment. in Canticum Cant., citatus in אגון ed. 1615. f. 15, c. 58, c.; 2) גנת אגון; 3) שער צדק sive שער השמים; 4) שער ארה; 5) שער משלים; 6) דרשות, uti ex prologo, indice et epilogo l. פירוש ed. 1608. apparet, ubi contra editoris consilium, quod primum ceperat, hae Derashae omisae sunt; verisimile est, פירוש in Catal. Opp. ms., uti et שבה etc. in Cod. Rossi 1221. N. 14. inde esse desumpta; 7) ס' הנקיר; 8) סוד המרכבה sive מרכבה, quo referri oportet etiam מרכבה החשמל; 9) השגות, animadversiones in More Nebuchim, Opp. 1026. Q.; 10) Comment. in Hagadam paschalem,

citatus ab Abravanele in Genes. f. 47. a., qui et separatim editus est, et receptus in הנפש החכמה et in המרה ימים t. III. (Liburni 1764) f. 33. seqq.; 11) אגרה, v. Wolf. t. III. p. 31. N. 72. s.; 12) חשבוה, v. Cod. Rossi 1228., Karo in Bet-Josef ad Orach Chajim N. 25. 56. 426. 13) אוצר הכבוד, ms. Heimann. de praeceptis legalibus.

N. 17. Salomo Luria (QER. N. 98.) scribit: קבלתי ממהרי"ם ר' קלונימוס ז"ל. Hinc illud ממהרי"ם poterit abbreviatum esse ex קלונימוס רבי קלונימוס, ita ut hic formulam habeamus eandem, quam illicprehendimus.

p. 297. N. 18. משרה משה in Catall. Oppenh. non invenitur. 20. Haec aenigmata deprompta sunt, ut videtur, ex Targume altero ad Megillam (Esther), quod, totum hebraice conversum, Mordechai Ventura edidit.

### Ad Cod. XXXI.

N. 2. Jehuda ben-Barsillai ha-Nasi, cognomentatus אברסלני sive אברסלני, atavus gentis catalonicae Shēaltiel (Simeon Duran QER. t. I. N. 15.), vivebat in Provincia Gallica (Shaare Zijon apud Shalshelet f. 54, b.), erat magister Abrahami אבר ben-Isaak (הרד"ם שער אברהם Liburni 1744. f. 13, b.), habitantis in Monte Pessulano et Narbone (v. mea Analecta N. 2. p. 307.), aequalis avo R. Abrahami ben-David (ראב"ד, v. חמ"ס דעים N. 12.), ac floruit proinde c. 1130., eadem aetate, qua Mose ben-Ezra, id quod confirmat quodammodo Juchasin f. 130, b., qui eum inter hunc et Abrahamum אבר collocat. Auctor libri עטור (f. 14, a. 16, d. 17, c. ss. 80, b.), quem Massiliae docuisse constat, eum simpliciter nominat הרב המהרר (item apud גת הנהוג §. 151.). Neque tamen confundendus est cum R. Isaaco (ben-Ruben) אברסלני, qui ejus aetatem praecessit cujusque חבור saepenumero vocatur. R. Jehuda vero scripsit: 1) ספר הדעות de ritualibus et praeceptis circa festorum solemnities (v. חמ"ס דעים N. 104., Tosafot Berachot f. 17, b. Jerucham והיה אדם f. 8. 191. שבת ad מגיד משנה c. 3. 17. citat. saepius in מאמר et ארחות חיים); 2) ירוס שאר הקון שטרות (Simeon Duran l. 1.); 3) de jure matrimonii (ubi per errorem לוי exscriptum est), de descriptione contractuum et simil., uti recte adnotat Wolfius (t. I. p. 421), testimonio Shabthai adstipulatus, quem Ungerus, a Bartoloccio seductus, per injuriam erroris arguit; 4) הרב de dissidiis Gaonum (Shalshelet f. 40, b.), ut videtur, super jure obligationum; 5) פירוש ופסק de Talmude universo (Shem ha-Gedolim t. II. f. 34, a.), liber a praecedente fortasse non diversus; nam et illud, teste Gedalia, et hoc, teste Azulai, magnum opus esse dicitur. 6) Comment. in l. Jezirah (sec. Wolf. t. III. p. 306.). Opera juridica itentidem citantur in Tur Choshen ha-Mishpat, etiam a R. Nissim (פירוש נדרים f. 22, b. ad Alfasi Rosh ha-Shana f. 216, a. Pesachim f. 148, b. etc.) et ab aliis.

### Ad Cod. XXXIII.

1) Etiam hae epistolae complura fortasse continent, quae aliquid certe faciunt ad historiam literarum judaicarum illustrandam. Bela Perlhefter, cujus nomen ex hac collectione saepius occurrit, filia erat Jacob, uxor Beerii Eybeschütz, cognom. etiam Perlhefter, judicis primum inter Judaeos Hamburgenses, deinde inter Pragenses, quod judaico-germanicum באר שבע ms. de paradiso et ge'enna ab

ipso compositum huic *Belae* inscripsit (Wolf. t. 3. p. 640. Opp. 956. F. Catal. Opp. ms.). Ad suum משנה השן וקטרת (Parg. 1686.), in quo itentidem laudat Dioscoridem, Plinium, Albertum auctoresque horum similes, ex fonte *Shilte ha-Giborim*, haec in re auctoris ל. באר הגולה (v. supra ad Cod. XXVIII.) simillimus, hausisse videtur.

#### Ad Cod. XXXV.

A) Non minorem utilitatem haec 189 epitaphia praebere poterant. Samuel Chagis (Sienae) auctor est, ut videtur, libri מכתש ה' (Venet. 1596) et corrector ל. באר הגולה, auct. Salomone Duran. — De anno, quo mortuus sit Nathan Spira (ben-Ruben), Aboab (v. Wolf. t. 3. p. 855.) refert: „circa annum 1667“, quum in epitaphio legatur 1662, cum discrimine quinque annorum. Causa ejusmodi differentiarum est istuc ה' millenariorum, quod multa jam magnaque menda perversitatesque peperit.

#### Ad Cod. XXXVII.

B) Aetas R. Isaaci Durensis, instituta hacce investigatione, invenitur. Et R. Jakob Levi (מורי, QER. N. 71.) et R. Jakob Weil (QER. N. 133.) testantur, R. Süßlein, auctore ל. אנורה — quem prior ille (l. l. N. 59.) nominatim adducit — ante persecutiones (inde ab ao. 1348.) vixisse. Qui cum eandem cum hoc patriam habuerint, ambo, *Maharil* potissimum, testes certi censendi sunt. Porro Cod. ante a. 1427. exaratus (Hamb. hebr. 37.) inter alia carmina synagogalia mediae aetatis unum quoque R. Süßleini continet. Consentit Kolon QER. N. 182., unde ל. אנורה Ordinebus, qui שטריים appellantur, non multo recentiore esse apparet. Si igitur aetatem ejus in tempora a. 1340. praecedentia incidisse ponimus, consentaneum est, eum Mordechae eo usum esse (v. אנורה in שבת §. 55., אנורה f. 79.) poteritque magister ejus, Isaak Levi (הדושי f. 78), esse ל. Levi ille Erfurtensis, qui R. Meir Rothenburgensem aetate antecessit (*Maharil* QER. N. 203.). Nunc cum R. Isaak Durensis generatione una antiquior sit, quam R. Süßlein (ib. N. 134.), qui et ipse illius שטרי דורא in compendium redegit (Catal. Opp. ms.), ille videtur hujus praeceptor fuisse, florens primis sec. XIV. decenniis. Et quemadmodum aetate *Maharil* primum libri אנורה auctoritas invaluit, sic שטרי דורא primum nominantur ab auctore Hagahot Mordechai (ad Chullin, ed. Riva f. 189, a. b.) una generatione antiquiori, qui semetipsum ואני שמואל הקטן nominat (ad Gittin init.), h. e., R. Samuële Schlettstadt (*Maharil* QER. N. 144. Minhagin f. 52.), qui opus suum ao. 1376. ad finem perduxit (Cod. Rossi 397. ubi „de Salistas“ scriptum est) et ejus discipuli ao. 1393. florebant (ms. Opp. 612 Q.). Inimero igitur Shalshelet (f. 61, a) Durenses — qui nonnisi doctores legis sec. XIII. florentes novit — post אנורה collocat. Praeter 1) שטרי דורא (abbrev. ex שטרי איסור והיתר ל' שטרי איסור והיתר ל' sive דורא) scripsit Durensis: 2) הלכות ערובין (Cod. Rossi 1034.); 3) הלכות נדה sive דיני נדה, quas in Cod. ai. 1466. inveni, ordientes שמשנה ואלה ex §§. 45 constantes. De Rossi ad Cod. 392. eas nondum typis exscriptas opinatur; at inveniuntur ad calcem libri הורא Cracov. 1570. 4. f. 85 sqq. Codd. Rossiani 577. (scr. ao. 1338.) et 858. (scr. 1350.) confirmant id, quod de aetate Durensis confecimus; attamen Codd. 1033. et 1034. tantummodo sec. XIV. exarati

esse possunt, non tempore antiquiore, utpote quo Durensis nondum floruit.

#### Ad Cod. XXXVIII.

Saul Merari literarum commercium habuit ao. 1653 cum R. Samuële Aboab (דבר שמואל N. 71.) idemque ao. 1664 Rabbi erat Veronae (Approbat. ad פרקי שירה Venet. ejusdem anni). Is ipse transscripsit 1695 et 1696 scripta hoc volumine comprehensa (cf. Wolf. t. II. p. 1294. t. IV. p. 484s.) atque vendidit Veronae die XII. Maji 1701 *Bourgueto* — qui ipse Ungero libros donavit, v. Wolf. t. II. p. 1281. — Codicem hebr. 97. nunc Hamburgensem. Certo cognati ejus sunt Rabbi Venetus Mose Menachem Merari (ao. 1696, v. Wolf. t. III. p. 795.; ao. 1733, v. כרם המזרע t. II. p. 65.; ao. 1750, v. פתח יצחק t. I. et Talmud. babylon. ed. Amst. 1752. inter approbationes) et Mose ben-Rafaël Chai Merari (ibid. 1743, v. מפתחות הדור Venet. 1744.). — Quidam Nathan ben-Merari vixit ao. 1450 Anconae (Biscioni in fol. p. 165.).

#### Ad Cod. XXXIX.

p. 307. Ex Cod. Monac. 78. apparet, R. Serachjam librum quoque Jobi explicuisse commentariumque suum in Proverbia (quem cod. quoque Sussex. 12. ai. 1440. asservat) etiam Romae conscripsisse, quibus supplenda sunt ea, quae in Analectis N. 6. p. 190 s. de hoc auctore exhibuimus. Translatio vero Alghazalii (cod. Rossi 496.) non huic auctori debetur, sed Serachjae ha-Levi, cognomento Saladin; auctor libri nostri non erat Levita, sed ex gente Shēaltiel (v. addit. ad cod. XXXI. N. 2.) oriundus. Cognomentum *Saladini* in Catalonia et Arragonia increbuisse videmus tertia demum parte sec. XIV. exeuntis (Ben Sheshet QER. N. 314. 321. 466.), quamobrem Serachja iste Levita non differt ab eo, qui ex disputatione cum Josua Lorki innotuit, id quod eo confirmatur, quod Benbenastum (non Boboschat) Labi ben-Salomo laudibus celebravit. Vixit enim illo tempore Benbenast ben-Labi — ejus carmina quoque ms. supersunt — *Bergae* (ibid. N. 249), Salomo ben-Labi *Ixarii* (ib. N. 435.); praeter hos Vidal ben-Labi *Caesaraugustae* (ib. N. 360), unus ex posteris Abrahami ben-Jehuda ibn-Labi (Epistol. Maimonid.) ao. 1232 ibidem degentis; quae cum ita sint, Cod. Rossianus, quem supra commemoravimus, sec. XIV. exaratus esse nequit. — Ceterum librum המורה et ipsum Serachiae seculi XIII. debere, nonnisi veritate temporis in clausula notati (A. 1329.) comprobatur; alias abhorrere ab ipsius aetate haec mysteriorum More Maimonidei expositio censenda esset, quippe quae sec. demum insequentis inchoata est. Probe etiam considerandum est, Abravanelem (c. 8.) verbis והחכם ר' זרחיה הלוי זל הבין מדברי הלב שדעתו בהשגת הוהקים opus nostrum significare videri, quod si verum sit, Serachjae Levitae ai. 1413 vindicandum erit. Neque praetermittendum est, Nehemiam ben-Menachem *Kalmiti* ao. 1418 vixisse. Tantummodo ipsius codicis per investigatione haec quaestio dissolvi potuerit. Atque etiam conferri oportet cum hoc cod. Monacensis 32., commentarium in More Maimonideum ao. 1280 compositum exhibens, qui et ipse כהרי הורה inscriptus est.



## Ad Cod. XL.

Opera Abrahami ben-Chija, doctoris praestantissimi, quae Lugduni, Parisiis et Oxonii delitescent, digna sunt, quae in lucem producantur; nam ne materia quidem omnium nota est. Auctor, Barcinone oriundus, in Gallia degit (v. Meor Enajim, suppl. secund. ad f. 132; cf. ad Cod. Ross. 1170.), plane uti ejus aequalis Jehuda Barzelloni (v. addit. ad cod. XXXI. N. 2.), et cognominatur a Jedaja (התנצלות): חבר אל שורטה, a Kimchio (ad Jerem. 9, 23.): שחכא, in l. האמונה והבטחון (ed. 1601.): צאהיב אל צירטה ושרטה (c. 12.) et צאהב שורטה (c. 19.). Recta, ut videtur, scriptio est: צאהיב אל שורטה, h. e., amicus veritatis. Scripsit:

1) ספר העבור ao. 1123 (cod. Vat. Urb. 48), constans tribus e sectionibus (מאמרים), quarum singulae denas portas complectuntur. Prima agit de coelis et corporibus coelestibus, horum cursibus conversionibusque, de terra, diei noctisque vicissitudine etc.; altera de mensibus, anno lunari, computatione noviluniorum, dierum festorum etc.; tertia de anno solari, de commutationibus temporum quadripartitis, de anno jubilaico et sabbatico ac de calendario christiano (Opp. catal. ms., unde corrigendus Opp. 1143. F. p. 175.). Hoc ejus opus historice gravissimum laudant Immanuel p. 152., R. Serachia ha-Levi (המאור ad Rosh ha-Shana), Isaak ben-Israel (f. 37, a. 64, b. 72, a. 75, ab.), R. Asaria de' Rossi in l. Meor Enajim, cf. et supercommentarium אהל ווסף, qui dicitur, ad comment. Ben-Ezrae f. 76, b.

2) צורת הארץ, ubi (porta 22) annus 1442 Seleucid. h. e. 1132 notatur. Locum hujus libri citat Kimchi ad Ps. 147.; praeterea commemoratur a Jehuda Abas (Wolf. t. IV. p. 838.). Fortasse ab hoc libro non differt opus ejus astronomicum in cod. Monac. 46. N. 7. notatum. In hoc magister ejus appellatur Abraham ben-Salomo Shamshinon, quod nomen certo error progenit ex שמו יצחק שמו (v. Zurat ha-Arez proem.). Legendum videtur in Codice: יסנא מאור שלומון ר' אברהם בר שלמה... שמש יצחק שמו, unde perversa translatione confictum est: „R. Abraham ben-Salomo Shamshinon est nomen ejus.“

3) כפתור המזלכות, quem librum commemorat Meor Enajim (f. 94, a.) c. 14. f. 80, b., absolutus secundum Meor Enajim (f. 94, a.) ao. 1105, secundum cod. Taurin. 66. ao. 1136. die 10. Aprilis, quam anni notationem confirmat de Rossi. Verisimile est, non discrepare. Quae a Wolfio adducuntur ejus astronomiae tabulae non differunt; forsitan eodem pertinent tabulae astronomicae apud de Rossi Diz. t. I. p. 31.

4) De geometria et musica, liber de arabico hebraice conversus; v. cod. Vatic. 400. cod. Rossi 1170.

5) מנצח המעשה, de duratione mundi et redemptione, constans V portis (Wolf t. IV. p. 761.), citat. ab Abravanel ad Genes. f. 5, a. 9, d. 19, b.; ad Jesaiam, praef.; ad Daniel. f. 73, a. et a Menasse ben Israel, Conciliator p. 23. V. cod. Uri 324. Non differt a מנצח מנצח codicis Monac. 10.

6) הגיון נפש, qui liber nostro in cod. et praeterea in Vatic. (Bartolucci t. I. p. 25.) asservatur et citatur a ms. N. 26. ad Parasham h. e. כי הבוא המנחה

d) Liber Alghazalii, Mosne-Zedek inscriptus, מאורי, ubi vocatur etiam apud Matitjam Jizhari Comm. ad Ps. 119. lit. ה. De ejus ההגיון cf. ea, quae ad cod.

XLIII. de Narboni adnotata sunt. Ad opera Alghazalii referendum est etiam carmen a R. Abrahamo Gavison (v. עמר השכחה Liburni 1748. 4. f. 135, a.) hebraice conversum, ordiens illud חנוני ואל חנוני et luctum de ipso aliquando mortuo indecentem fore demonstrans.

c) Nomen ab oppido Caspe deduci posse, primum observatum est in l. Zeitschrift für die Wissenschaft des Judenthums, Berol. 1823. p. 150. idemque ex cod. Monac. 60. confirmari videtur. Recensio vero librorum Josefi ben Caspi XXXIII tam plena et fere undique expleta nondum a quoquam exhibita est. At annus, quo natus est, certo in tempus ante 1300. incidit; nam ao. 1331. aetate jam proventus erat, filios adultos habebat, utitur dictione „serio“ et Aragoniam jam peragraverat (ad cod. Rossi 755. p. 151.); amplius viginti annis ante erat in Aegypto (ad cod. Rossi 102); nequitiam primo aetatis flore pubescens. Cum commentarium in Kohellet (N. 12.) elaboraret, quinquaginta annos natus erat, uti perhibet hypographie ad cod. Opp. A 272 Q. והנה קיימתי (לעשות פרושים רבים ועזה בהיותי בן המשים שנה), et in scriptiuncula (N. 21.), in qua commentarium istum inter alia ipsius opera recenset, quam quidem post a. 1331 conscriptam esse par est, nondum legentibus valedicere videtur. Insuper extra omnem dubitationem positum est, eum N. 28. posterius scripsisse, et tamen jam a Sarsa (v. infra), qui 1368 floruit, opera recenset, unde concludo, annum aetatis ejus quinquagesimum in tempus c. 1330 incidere eumque proinde c. 1280 natum esse. De scriptis ejus haec adnotanda sunt.

Liber עמורי כסף (3) exstat etiam in Bibl. Universit. Taurinensi (de Rossi Diz. s. v.). Ad hunc librum, ni fallor, ubi Caspium producant, respiciunt: Sarsa (מקור חיים fin. ss.), Efodi (ad More l. II. c. 48.), Abravanel (Comm in More l. I. c. 5. f. 15, d. 16, a.; c. 7. 8. 10. 14. l. II. c. 32.). — L. שוהן כסף (6), quem exhibet cod. Taurin. 97., agit de praerogativis linguae sacrarum scripturarum prae versionibus. Inter alia inde apparet, auctorem linguam latinam calluisse. — (8) מנורת הכסף, ut convenit, in mente habet Abravanel (ad Zachariam c. 1.), cum ad Caspii expositionem trium visionum hujus prophetae legentes ablegat. — חצוצרת כסף (12) v. supra. — חגורת כסף (16) est, teste Opp. Q. 272 A., comment. in Ezram et Chronica. Et re vera cod. concluditur verbis חצוצרת כסף (20) septimum discursum (דרוש) citat Abravanel ad Jes. 39. — חצוצרת כסף (24) Caspi ao. 1329 scripsisse dicitur (Geiger, Zeitschrift tom. III. p. 287. — פירוש הכסף (26) elucubratus est anno aetatis XXI. (cod. Monac. 60.). — שרשרות כסף (27) commemorat Abravanel in Exod. (וארא f. 112, c.) et in prophetia ישועה (prophetia XV.), Abendana ad Michlal Jofi f. 2, a. — צווחה (28) enumeratur etiam in Catal. Salomonis Dubno. — Loco n. 29 — tametsi קצור ספר המורה habet Reggio l. I. p. 45 — opera tria haecce supplenda sunt: 29) קיצור ההקדש, 34) קצור ספר ההשגחה, 35) קצור ספר המורה (v. Biscioni fol. p. 167); praeterea 36) פירוש משלי, quem in comm. ad Threnos citat. Hoc modo ad Caspii opera sigillatim enumerata tria accedunt. Insuper auctorem nostrum citat Abravanel: Ex. f. 116, d. 122, b. 143, b.; Lev. f. 205, c. (בפירוש לויקה), ubi, ut videtur innuit l. גבי כסף N. 11.); Numer. f. 232, b. Plerumque eum perstringit, idque maxime, cum librum More exponit.



etiam in Josuam c. 10., מפעלות אלהים 2, l. f. 11, d. Ante Abravanelem jam R. Josef Jabez (אברבנאל) Lublini 1597 f. 17, b.) plurima habuit, quae in Caspio reprehenderet. Eiusdem mentionem facit Crescas ad More Nebuchim 1, 22. — Nomen Caspi gentilicium, quoad ego scio, li gerunt: 1) Josef ben-Jakob (cod. Monac. 60.); 2 et 3) ejus filii Abbamare et Salomo; 4) Natanael ben-Nehemia, interpres libri Kusri; 5) Abbamare in finibus Algerii (v. Salomo Duran QER. N. 612.); 6) Saul, auctor Pijuti s. poematis synagogalis cujusdam שבחי אמלל, in Provincia; 7) Samuel, Rabbi Algerianus ao. 1744 (v. בית יהודה).

f) Jakob ben-Machir habitabat in Monte Pessulano, literarum commercium habebat cum R. Salomone Adderet (QER. ed. 1610. N. 395.) estque auctor tractatus עקר הדחיות, uti ejus discipulus et cognatus Isaak Parchi (א. א. א. cf. f. 430, a.) testatur. Ibi cognomentum Tibbon habet, quod ei tribuitur etiam in Cod. Vatic. (Bartolucci t. III. p. 859.), Cod. Uri 440 et 454, Cod. Rossi 167. Eodem modo Nathan ben-Samuel, auctor libri זכרון טוב, tantummodo in l. אלהים (Constant. 1585.) 3, 3. f. 126, a. hoc cognomen gerit, quod Masius et de Rossi ignorant, ita ut ex hac clarissima gente Jehudam, Samuelem, Mosen, Jacobum, Nathanum noverimus. Cum in mathematico Cod. Uri 431. pars prima et tertia a Jacobo ben-Machir conversae sint, eidem attribuenda videtur versio alterius, libri Theodosii de sphaera, a quo fortasse non discrepat ס' הודוסים in Cod. Monac. 30. N. 5., quem librum descriptor apud Wolfium invenire non potuit, etsi Wolfius t. I. p. 397. et t. III. p. 278. 964. satis perspicue de eo loquitur.

g) Cod. Taurin. 147. continet duas dissertationes de הלל, ab Abulcassem ben-Idris et Abu Giafar ben סבאק conscriptas. Abu Giafarum novit Sarsa quoque in l. Mekor Chajim f. 102, d. — Cod. Taurin. 150. continet sexaginta dissertationes, nomine משפט, עין הדוסים, auctore Abu Ismael Farabi. Averrois ארושים asservantur Parisiis (Wolf. t. III. p. 15.). In Cod. Monac. 30. N. 3. et 4 Averrois aliorumque דרושים inveniuntur, uti et Abulcassemi dissertatio, quam memoravimus. Ibidem in Cod. 35. N. 8—10. exstant: Abulcassemi Explanatio Logices Aristotelicae, Averrois ארושים una cum „Josefi ben-Jochai“ tractatu de הלל. Quare Codex noster eandem, ut videtur, quam illi, collectionem exhibet; neque Josef ben-Jochai diversus est ab Abulhedshadsho, cujus nomen hebraicum est Josef Jachia, qui aetate Alghozalium superat cognomenque perpetuum gerit (v. הישראלי המערבי, utpote Kairovani aut Fessae natus (v. שאלות שאול הכהן Venet. 1574. f. 18, c.). „Abu Ismael“ legit Codex et Vaticanus et Taurinensis, cum noster habeat „Abunazar“, approbante jam Wolfio t. I. p. 8. Neutiquam vero Abulcassem pro collectore habendus est. Ad clausulam hujus partis codicis quod attinet, ao. 1469 — sicut pro 1496 legi oportet — dies 16. mensis Tebet in sabbatum incidit. Proinde hic annus intelligi nequit, et quia sabbato scribere non licebat, et quia diserte dies quartus hebdomadis notatus est. Quamobrem istuc הדרך, uti saepe hoc modo, פרט גדול (computatio major) est, h. e. ה = 5000 et דרך = 224, et hoc in anno — 5224 — 16. Tebet recte incidit in quartum hebdomadis diem sive 28. Decembr. 1463, quae temporis notatio, uti facile apparet, sola vera est. Cum

in anno nominato, quem dies hebdomadis quintus inchoabat, mensis Cheshwan 29, Kislev 30 dies haberet, sextus Cheshwani in diem hebdomadis quintum incidebat, uti recte notat Cod. Taurin. 17.; sextus decimus vero Kislev in diem hebdomadis alterum. Quae cum ita sint, in clausula cod. Rossi 143.: „Die tertio, 16. Kislev“, 16 in 17 immutari oportet, siquidem de Rossi oscitanter ר' legit pro ר. R. Shabthai Kohen, in cujus usum — ao. igitur 1463 — haec collectanea philosophica transscripta sunt, certo non diversus est ab insequentis tractatus auctore Shabthai Kohen ben-Malkiel (ao. 1473), qui erat familiaris et aequalis Graeci (v. Shalshet f. 62, b. et de Rossi diz. stor. t. I. p. 94.) Mordechai Comino. Malkiel autem ben-Shabthai Kohen vivebat ao. 1410 in אקסיה natusque erat in אקסיה (cod. Rossi 312.). Ad locum posteriorem quod attinet, lego קריטה, h. e., insula Creta, quo nomine Candia in אלים ס' p. 30. nominatur. Jam Binjamini Itinerarium (versus fin.) ait: היא הגדולה קריטה. Juchasin f. 135, b. habet glossema: וקנדיא הקרא קריטה. Samuel Algasi (אדם הולדות fin.) eandem insulam bis vocat קריטה, quae forma turcicae Kriti respondet. Illo vero ipso tempore קריטה א' nomen vulgare fuisse, ex hisce consequitur: R. Josef del Medigo, quem ex Candia oriundum constat, loquitur de „viro perquam claro“ R. Shemarja ben-Jehuda in insulae Candiae (מרנא ורבנא שמריה איש מפורסם בעולם), avo philosophi Elia del Medigo; cujus proinde aetas circa a. 1440 versatur. Alibi aliquid de loco quodam More Maimonidis (v. אלים p. 29. 41.) citat, ab הרב הכולל R. Shemarja אקריטי profectum. Hic ipse R. Shemarja אקריט sive אקריטי multa grammatica scripsit (cod. Paris. apud Wolf. t. II. p. 597. N. 33.), nuncupatur „Gaon“ ab Elia Misrahi (QER. ed. Constant. f. 122, b.), saepenumero laudatur a R. Salomone Alkabet in שרשי ad Megillam Ruth et alicubi, cum sermo est de libro ejus וזמתי חסד (v. Geiger, Zeitschrift für jüdische Theologie t. III. p. 447.) nude ac simpliciter אלומוני h. e., „Judaicus Graecus Cretensis“ vocatur — qua in re illud non est omittendum, in Machsorio synagogarum graecarum precesiones poenitenciales a Shemarja compositas reperiri. Ergo אקריטי Cretensem significat, et Malkiel iste, uti indidem liquet, in insula Creta natus erat — ubi nomen Malkiel etiam sec. XVI. invenitur, v. Zunz, Gottesd. Vortr. p. 294. not. b. — et pater nostri Shabthai esse videtur. Illud alicuius codicis Rossiani insuper similitudinem habet cum בוקס... hic nominato, quamquam nominis valorem ex neutra forma divinare possum.

h) N. 3. verisimile est non differre ab eo, quod in Epistolae Maimonideis (ed. Prag. f. 59, b.) invenitur. o) Themistii Comment. asservatur etiam Taurini (cod. 40. f. 560—567) et Monaci (cod. 107. N. 2.). Translator est Mose Tibbon, Hic ipse commentarius intelligitur, ubicunque Themistius allegatur, id quod saepenumero usu venit, e. c. a Maimonide (epist. ad Samuelem Tibbon), Shemtob Palkirā (More ha-More p. 96., שלמות, p. 142. 145.), Samuele Sarsā (Mekor Chajim הוצאות, p. 53, a.), del Medigo (אליס p. 31.). Commentarium Averrois ad למד באור הנרשם בואר citat Levi ben-Gerson in השם מלחמות 5, 3, 1. ed. Riva f. 36, d.

3) p. 306. R. Levi ben-Gerson libros hosce Averrois suis commentariis locupletavit:

- 1) De syllogismo, hebraice *ס' הדיוקש הישר* (in hoc codice sub c), ao. 1319.
- 2) Analyticorum libri duo, v. Wolf. t. III. p. 651.
- 3) De coelo et mundo, ib.
- 4) Physica, ao. 1321. Hunc suum באר allegat in Comment. Genes. c. 1. et in Milchamot 3, 4. f. 25, a.
- 5) De Meteoris, quam commentarium secundum Wolf. l. 1. ao. demum 1332. conscripsit, quare allegationem hic commemoratam ad recensionem secundam respicere necesse est.
- 6) De Anima, etiam Parisiis, ao. 1324. Subscriptio *נבחר אדר* obscura est.
- 7) Metaphysica, citat. in Milchamot 3, 3. f. 23, b. infra.
- 8) De Animalibus, cit. ibidem 6, 26. f. 66, a.
- 9) De Generatione et Corruptione, Wolf. l. 1.
- 10) Logica, ib. p. 650. Catal. Lugd. Bat. p. 407. N. 42.
- 11) Topica, v. cod. Monac. 45. N. 3.
- 12) De praedicamentis (Catal. Lugd. Bat. p. 404. N. 12.) ubi tamen Averroes non nominatur.

#### Ad Cod. XLI.

B) p. 307. Ad vitam Kalonymi supplementa exstant in Analectis meis (Geiger l. I. tom. IV. p. 199—201.), in adumbratione cod. XXI. N. 8. (supra p. 288.) meisque ad eam additamentis. Eum 1287. natum esse, testantur etiam Adleri Mss. (Catal. Kilon. 1836. p. 32). Eum persecutionibus calamitosis in Provincia ortis ipsummet perturbatum afflictumque fuisse, perspicitur ex *Eben Bochan* ed. 1546 f. 83, d. Haud parvi momenti hoc est, quod totam, ex septem sectionibus constantem *Ali ben-Rezuani* Columnnam vertit, et bis quidem, quia ipsis persecutionis gallicae tempestatibus in אמראי (אמראי?) prioris versionis jacturam fecit (cod. Monac. 43. N. 2.). Ad personas in *Massechet Purim* nominatas hi quoque pertinent: *Zidkia Anav* (etiam apud Immanuel.), *Shabthai Parnas*, *Jehuda ben-Jechiel*, *Meir ben-Benjamin ben-Isaak*. De versionibus ejus haec notanda sunt: Metaphysica Taurini quoque asservatur (cod. 40 et 89.); Topica in cod. Taurin. 40. et 149. diem 23. Elul 1313 subsignatum habent; l. de Plantis ibidem exstat (cod. 40. f. 467—470.) cum notatione temporis modo relatâ; Sophistica in codd. Taurin. 40. et 149. clausulam habent: Absolut. 5. Tisri 74 (ai. 1313), ita ut annus 1323. in versionibus chronologice recensendis plane excidat, id quod non caret pergravis argumentis. Physica continet cod. Taurin. 142. — Partem praefationis l. אגרת בעלי הים Sil. de Sacy recepit in *Notices et extraits* t. IX. p. 408 ss., ubi etiam אכואן אל צפה corrupte pro צפה אל scriptum observat, h. e., *societas* צפה; fortasse ab his sociis non differunt אלצופה וקני אלצופה, quorum mentionem facit Abubekr ben-Tofail (v. supra p. 310 F.). Jam Juchasin (f. 148, a.) de his veteribus Arabum auctoribus loquitur (ובזה הזמן הברו), quorum (חברים נקראו אכואן אל צפה אגרות נקרא רסאיל) sunt dissertationes LI., partim hoc seculo Calcuttae in lucem emissae.

#### Ad Cod. XLII.

A et B) Annum 1469, quem codici XL. abjudicavimus, huic adjudicari oportet, cum ה'ר"ל sit 5230 et dies 30.

Tisri adhuc ad Octobrem 1469. pertineat. Opus אמונים exstat Lugduni quoque Batavorum et Monaci (cod. 55. N. 7.); capitis VII. amplius unâ paginâ reperitur in *ניבולה* f. 91, b. — ס' נעומה ex XL. constat et auctorem habet *Josefum Haroeh ha-Kohen ben-Abraham*, qui praeterea conscripsit: *מחכמה פתי* (compendium libri *Neimot*; ambo Lugduni asservantur). מועדים, אוצר נחמד, מועדים, משיבת נפש, מצות, צדוק הדין, צדוק הדין. — R. Shemaria Egriponti (cognominatus ab Egripo insulae Negroponte, qui locus in Misrachi QER. N. 70. commemoratur), ab ארה צדיקים (2, 2.) Karais adnumeratur, immerito scilicet, siquidem auctor l. Nizzachon (§§. 2. 115., cf. Zunz, *gottesd. Vortr.* p. 400. not. a) eum magna cum observantia adducit. Fortasse huic ipsi debetur מנאמר על בראשית in cod. Rossi 1070. — שלמה הצרפתי, eodem nomine ab aliis Karais citatus (v. Wolf. t. IV. p. 1088.) est Salomo Isaaki Trecassinus s. Rashi. — מנאמר מנאמר etiam alibi occurrit, v. Zunz l. I. p. 396.

#### Ad Cod. XLIII.

A, B et C) *Mose ben-Josua Narboni* ex Arragonia oriundus, saepenumero a Samuele Sarsa, qui ejus discipulos noverat, laudatus, haec opera elucubratus est:

1) מנאמר בשלמה הנפש, qui citatur hoc in cod. (A), nec diversus est, ut videtur, a dissertationibus (cod. Monac. 107. N. 5.) sive commentariis (Wolf. t. III. p. 802.) ad libb. de anima.

2) שער קומה, אגרת על שער קומה, de libro Kabbalae שער קומה, v. Zunz, l. I. p. 167. not. d.

3) מאמר s. פירוש ad אפשרות הרבקות, etiam in cod. Uri 392. N. 3., qui citatur ab Abravanele in עטרת זקנים f. 16, a. et in שאלות שאול הכהן estque concinnatus Perpiniensi aestate anni 1344.

4) פירוש ad Alexandrum Aphrodisiensem.

5) פירוש ad יקטן בן יקטן, conscriptus, ut videtur, Barcinone (cf. cod. Monac. 58.). Descriptio rerum miserrimarum luctuosissimarumque synagogae Barcinonensis apte quadraret ad annum 1366, nam turbae annorum 1366—1369 maximas acerbitates et calamitates Judaeis in Castilia, Arragonia, Catalonia etc. degentibus parabant, quas uberrime depinxit Sarsa in literis suis codici Monac. 7. adjectis et typis exscriptis in ephemeridibus Philippsonii (*Literarisches Beiblatt*, 1838. N. 13. p. 51.), quibus cum literis praeterea Isaaci ben-Sheshet QER. N. 445. et proemium ad Zeda la-Derech — ubi annus potissimum 1368, quo Sarsam suum Mekor Chajim finisse constat, ut calamitosissimus designatur — collatu digna sunt. At ingentes difficultates huic anni notationi obstant. Jam hoc perquam absonum est, auctorem, qui se post primum etiam alterum ejusdem scriptoris librum interpretaturum pollicitus erat (p. 308 A.), praeterlapsus XXII. demum annis fidem liberare, quin ne verbulo quidem hujus insolitae tarditatis ac procrastinationis mentionem injiciat. Accedit, quod Sarsa (v. Mekor Chajim f. 42, c. 55, d. 72, d. et alias), qui Narbonensis commentarium ad More saepenumero laudat et de ejusdem discipulis loquitur (ib. f. 55, d.), neminem tali modo nuncupat, qui non ad minimum 15—20 annis ante ipsum quasi in publicum prodierit. Nunc cum Narboni in commentario suo libri Maimonidei hunc commentarium itentidem alleget, necesse esset, illum post 1366 scriptum esse, quod etsi ab uno de codd. Vaticanis



(Urb. 26.), eum 1369 scriptum asserente, confirmatur, alienum est tamen a veritate, atque ab aliis codd., commentarium More Maimonidei jam ao. 1362 ad finem perductum esse testantibus, infirmatur ac convellitur. Contra notatio anni 1344 non solum codicum consensu, sed etiam ab ipsa historia rationibus apertissimis confirmatur. Etenim hoc anno dominatio in Roscinonem (רושלין, Roussillon) firmiter stabilita est in manibus regum Arragoniae. Quamobrem ego praefero clausulam cod. Taurin. 140., quae hunc פירוש a. 1349. 5. Sivan absolutum esse testatur. Hoc quoque tempore Barcino, ingruente lue gravi atque exitiosa, magnis miseriis circumventa erat (v. Shashelet f. 113, b.), aptissimeque quadrat querimonia Narbonensis, semet omni vitae consuetudine cum Perpinianensibus (p. 309.) esse destitutum, a quibus quidem eum tantummodo brevi ante discessisse necesse est; nam posterius degebat in Numantia Nova (Soria), Burgis (Burgos), in Arragonia, alioqui hanc ejus ad Perpinianum societatis rationem subitam assequi vix poteris. Ergo clausula hujus codicis C pariter falsa est, ac codicis Vatic. Urbin. 26.

6) Comment. in הנהגת המהבורד *Abubekri ben-Azaigh* (nominat p. 310; inscr. הנהגת מהר apud Shemtob in כבוד אלהים plagula 3. f. 4, b.), v. cod. Uri 392. N. 2.

7) Comment. in *Logica Averrois*. Catalogi excusi Bibl. Oppenh. (v. Opp. 1162 Q.) adscribant solummodo אבנא; catalogus manuscriptus adnotat, hoc scribendi compendium significare: אמר משה כרבוני הקטן. Jam Shashelet f. 56, b. hoc modo explicat abbreviaturam אמן, quae nostro quoque in codice in fine C reperitur.

8) Expositio libri כוונות ab Alghazali scripti. Expositio Logicorum Alghazalii (cod. Uri 405. cod. Monac. 120.), auctore Narbouense, hujus operis illustrati pars quaedam esse videtur. Eodem modo quidam *Abraham Bali ben-Jakob* cum commentario Logicorum ex l. כוונות petitorum producit in ארת צדיקים lit. ס.

9) Translatio Alghazaliani ס' הייחוד v. cod. Vatic. 209.

10) Comment. in librum *de coelo et terra*, citat. ab Abravanele ad More 1, 5.

11) Illustrationes sive Introductiones in דרושים ad cod. XL g. indicatos, v. Wolf. t. I. p. 19. et cod. Monac. 30.

12) Comment. in *More Nebuchim*, teste Assemani, absol. Soriae 3. Ijar 1362. Hunc annum exhibent alii quoque codd. (v. Opp. 1183 Q. Measset A. 548 s. 1788 p. 242). Ao. 1358 Narboni erat Soriae (v. Shashelet l. 1.; testimonium desumptum ex Michlal Jofi portā 88., poteritque ad rem explorandam conferri cod. Monac. 63. N. 3.), alioque ejusdem anni tempore Toleti, quo docti Sevilienses ad ipsum literas dabant (Shemtob in More 2, Introduct. N. 8.).

13) Comment. in *Threnos* (Wolf. t. III. p. 803. Opp. 282. Q.), cujus in fine cohortatio ad constantiam fidei. Non satis perspicua est notitia de cod. Monac. 56.: „Alghazali contra pseudophilosophiam, auctore Narboni.“ Nescio an hoc aliud quoddam ignotum sit auctoris nostri scriptum. — Criminationes in Narbonensem, praecipue propter philosophema ejus aristotelicum de aeternitate mundi, v. apud *Josefum Jabez* (אור החיים f. 21.), *Abraham Katalan* (נדה שלום f. 126.), *Abravanelem* (multis locis), נובלית חכמה f. 90, b., אמונת חכמים f. 7, a. 24, b. — De Rossi Narbonensem cum recentiori

Mose ben-Josua (cod. 148.) confudit (v. indicem auctorum ad calcem catal. codd.); neque hoc verum est, *Salomonem Maimon* commentarium Narbonensis in Latinum vertisse eumque latine conversum ab *Eichelio* (nempe *Eichel*) editum esse (Diz. stor. t. II. p. 68.). Tantummodo ad primam partem Doctoris Perplexorum (Berolini 1791. 4. cum commentario Salomonis Maimon, גבעת המורה inscripto) Narboni adjectus prodit. Fortasse auctoris nomen plenum hoc est: Mose ben-Josua ben-Meir ben-Mose ben-Abbamare ben-David.

D et E) *David ben-Jomtob aben Bilia* (ביליא) Portugallensis, aequalis Isaaci ben-Polkar aut certe non multo recentior (v. cod. Rossi 861.), ergo fere c. 1320, complura opera scripsit, quae sigillatim recenserebimus.

1) Comment. in Pentateuchum, in quo exegesis istam philosophicam sectatur, cui multi aequalium auctorum, veluti *Levi ben-Gerson*, *Caspi*, *Aben Vakar*, *Sheshelet Girondi*, *Menachem ben-Salomo*, *Jehuda Romano*, *Immanuel*, *Nathan Tibbon* et alii, dediti erant. Rejecit, uti et R. Abraham, filius Maimonidis, metempsychosin (*Mekor Chajim* f. 123, bc.), at tanto magis fabellis astrologicis se implicuit, cf. ib. f. 8, a. 9, c. 11, b. 12, a. c. 15, d. 21, b. c. 28, c. 79, c. 90, b. 93, d. 99, b. 101, d. 102, a. 103, a. 107, c. 110, b. 112, d. 122, b. 123, a. d. 127, a., qui loci fragmenta hujus commentarii continent.

2) מאור עינים, quo ex libro duo loci l. l. f. 94, b. 129, c. communicantur.

3) יסודות המשכיל, quo tredecim judaismi principia constituuntur: I) sunt entia incorporea intellectualia; II) mundus creatus est; III) est vita futura; IV) animae a Deo exeunt; V) eaeque sunt entia per se subsistentia et a se invicem discreta; VI) quae non in generationis demum actu existunt; VII) Remuneratio nonnisi ad animam pertinet; VIII) proclivitas ad pravum poena est; IX) lex mosaica superior est philosophia; X) in sacra scriptura distinguendi sunt sensus internus et externus (פנימי s. נסתר, גלוי); XI) Thora correctione non eget; XII) Praemium praeccepti divini rursus est praecceptum divinum; XIII) Praeccepta ceremonialia sola ad perfectionem non perducunt (המצוות המעשיות אינן הכלית שלימות האנושי). Non undique recte haec principia recensita sunt in catal. codd. ms. Paris. 1739. t. I. ad cod. 184.

4) לעשרת הדרוזים, institutio ad artem metrorhythmicam poëseos (cod. Rossi 861. N. 2.).

5) ציורים, quod duobus tantum foliis constat, morales quaedam expositiones praemittuntur, quas carmen quoddam excipit ipsum auctoris nomen in initialibus detegens.

Tum hoc ipso acrosticho tum constanti l. *Mekor Chajim* scriptione veritas scriptionis ביליא stabilitur contra ביליא codicis Opp. 928 Q. codicisque nostri. Perquam verisimile est, R. Davidem b. ביליא, cujus in gratiam translatio instituta est, nostrum esse auctorem. ביליא invenitur etiam apud R. *Salomon aben Bilia* ao. 1549 (v. R. *Josefi ben-Lev QER*. t. III. N. 99.). Ad gentem בירבש, unde translator ortus est, quod attinet, ex ejus gentilibus hosce novi — fortasse his indiciis via sternitur ad res exploratius percipiendas et cognoscendas. Meir Bivash vixit c. 1150, Toleti, ut conjici licet (*Sefer ha-Kab-*



bala f. 44, b.). Ad sec. XIV. referendi sunt: *Mosc Vidal* Perpiniani (Chajim Shabthai QER. ed. Thessalonic. N. 18.); *Chajim ben-Jehuda*, translator: *Chajim et Abraham*, ambo aequales Isaaci ben-Sheshet (QER. N. 297. 290.), ille senex,

hic adolescens. *Jakob ben-Abraham* floruit ante a. 1486 (v. de Castro bibliot. espan. t. I. p. 357.); *Nissim* ao. 1491 (v. שבעה ערים Liburni 1745, epigraphe codicis manuscripti); *Jomtob Bivas* sec. XVI., v. Kore ha-Dorot f. 36, b. infra.

## FINIS ADDITAMENTORUM ZUNZII.

Adiectis his Zunzii supplementis, quibus literarum judaicarum locis aliquot retrusis ac penitus abditis multum lucis allatum vides, unum hoc superest, ut partim errores nonnullos mei catalogi religiose notem partim quandam quasi observationum racemationem instituam. Habeto igitur haec:

p. 276. Col. 1. lin. 3. pro Menahem legendum: *Meir Rothenburg*.

p. 277. Col. 1. lin. 4. מנחם potius pro מנחם sumendum, de libro Praeceptorum majori, cujus minor compendium est.

ibid. lin. 15. Bonenfant improvise scripsi pro Bonfils, nomine gallico, cujus glossema est hebraicum *Thob Elem*.

ib. lin. 23. מנחם delendum est.

ib. lin. 7. infra. „Menahemi“ falsum est.

p. 283. Col. 1. med. ר' non est אשר בן אשר, sed רבינו יצחק.

p. 284. Col. 2. lin. 15. Lagés, potius Legis, quam deest verbum, unde hoc n. derivatum esse possit.

p. 285. Col. 1. lin. 15. pro: „linae“ lege: lanae.

p. 286. not. Non 4827., sed 4927. (ao. 1167.) Tibbon transiit, quare versus hujus notae sequentes, quatuor potissimum extremi, concidunt.

p. 292. Col. 1. lin. 15. infra lege זאת (v. Schmoelers l. I. p. 128.).

p. 303. Col. 2. lin. 5. infra pro: הכסף lege: הכסף.

p. 305. Col. 2. lin. 16. האצטוריא הראשונה. Fortasse legendum est האצטוריא, quod, quemadmodum Arabum

אֶסְטֻרִיָּה, Syrorum אַסְטֻרִיָּה, corruptam videtur ex graeco

στοιχείον, ad similitudinem formae אַסְטֻרִיָּה, στοιμαχος. Deus autem appellatur elementum primum, sicuti alias

אלהים, האל, האלוהים et similiter.

p. 311. Col. 2. Ignoravi, cum hunc codicem describerem dissertationem Jo. Christiani Clodii hancce: Liturgiae Syriacae Septimanae Passionis Domini nostri Jesu Christi excerptum e codice ms. Biblioth. Senatoriae Lips. editum ac notis illustratum, Lipsiae 1720. 4. pagg. 42. Juvat adscribere, quae Clodius ex epilogo libri extricavit: „Scriptus est codex, ut in pagina ultima refertur, ab Abrahamo nomine Dirojo seu Monacho et Presbytero, Jacobita Syro, filio Bahanami Dirojo ex Tur Abdin h. e. monte devotorum, regione

trans Tigrim, a monachorum in illis montibus coenobiis dicta: in monasterio Insulae Cypri extra urbem magnam Nicosiam, versus septentrionem, milliari fere unico ab oppido Marphito, quod est Monasterium Syrorum Jacobitarum, anno aerae Alexandrinae, quantum ex literis vetustate detritis perspicere licet, 1819 h. e. ao. Christi 1508.“ Haec cum nostris velim conferas.

p. 303. Col. 1. (cf. Addit.). Cognomentum arabicum

Abrahami ben-Chija שחכא אל שורשה h. e. صَاحِبُ

أَلْشَّرِطَةِ non „amicum veritatis“ indicat, sed: praefectum cohortis praetorianae. Hoc cognomen ad civilem dignitatem significandam cumulatur in MI noctibus;

invenitur etiam in Historia Elmakini p. 10. 42. Id quod habet l. שחכא ושורשה ed. 1601.: שחכא ושורשה, corruptum est ex شحنة الشريطة, quod idem est.

p. 290. Col. 1. Libri האורורה האלהית, qui de Arabico Alghazalii hebraice conversus est, inscriptio arabica est مشکاة الأنوار (die Nische der Lichter, cf. Qoran. Sur. 24, 35.). Divisus est in capita tria, quorum primum agit de Deo coelorum terraeque lumine, alterum de luminibus secundi ordinis, tertium de velis Dei septuaginta secundum effatum Muhamedis (v. Wuestenfeld, l. I. p. 14.). Liber Ismaelitarum, qui citatur in רשד f. 67, a. arabice in-

scriptus est السُّسْتَاكُ s. الميزان, h. e., trutina (cf. Sur. 17, 37.) et capp. XXXII. de rebus ethicis agit (Wuestenfeld p. 17. n. 40.). In eadem Logica Averrois profertur auctoris ejusdem: הברל בין הישמעאלי ואזנרק h. e. Discrimen inter

Ismaelitam et Dualistam s. haereticum (وَنَدِيْق, propr.

Zendavestae assecla). Haec inscriptio ex libri argumento

petita respondet arabicae اَلرَّءِى عَلَى اَلْبَاطِنِيَّةِ h. e., refutatio allegoretarum (Ismaelitarum s. Assassinatorum, v. Herbelot s. v. Bathania). Liber denique האל העצומים hunc

titulum arabicum habet: المقصد الاقصى فى شرح اسماء الله الحسنى h. e. finis extremus in explicatione nominum Dei pulcorum (quae, addito nomine Allah, sunt centum). V. Hammer, Ejjuhâ-1-Waled p. XVIII. n. 19. 13.

p. 307. v. Addit. *Liber Tochfat Ichwân-is-Safâ* (Donum amicorum sincerorum, a quibus bene discernas *Es-Sufjah* h. e. sectam Sufiorum), unus de *Li. Rasâil* (אגרות), editus est Calcuttae 1812. Excerpta ex hoc opere pretiosissimo, praemissis prolegomenis lectu dignissimis, dedit K. Nauwerck in 1. *Notiz über das arabische Buch الصفا اخوان تحفة* d. h. *Gabe der aufrichtigen Freunde, nebst Proben desselben, arabisch und deutsch*, Berlin 1837. 8.

p. 282. Col. 2. Addit. חגרים ס' est compendium synonymicae, quae arabice تَجْنِيس vocatur. Eodem nomine appellatur poema, cujus versus vocabulis sono, sed non significatione concinentibus concluduntur, (v. Abraham Gavi-son, *ספר השבחה* Liburni 1752. 4. f. 125, b.), velut חרש מוסיבן Ezra, v. L. *Dukes, Zeitschrift des Judenthums* 1838. p. 122. 126.

**CODICES ARABICI PERSICI  
TURCICI**

DESCRIPTI

AB

**HENRICO ORTHOBIO FLEISCHERO.**



# CODICES ARABICI PERSICI

## TUNICICI

### LIBRARIO ORIENTALIS LIPSICIENSIS

## CODICES LEXICALES.

### I.

[Pr. R. 49.]

Codex arabicus persicus, fol. min., foll. 124, caractere neschi antiquiore, robusto et in altum assurgenti, scriptus in charta orientali et absolutus mense Gumâda posteriore A. H. 888 (Chr. 1483). Inscriptio: كِتَابُ الْمَصَادِرِ تَصْنِيفُ الْقَاضِي

الامام الاجل العالم الفاضل ابي عبد الله الحسين بن احمد الزوزني رحمه الله عليه. (In praefatione adiectis signis anagnostis est الزوزني.) Inscriptionem sequitur index 23 capitum, quae singula genera nominum actionis ad origines suas relata enumerant. Sunt autem haec: 1) فَعَلَ يَقَعْلُ a fol. 2 r. ad f. 17 r. 2) فَعَلَ يَقَعْلُ ad f. 28 v. 3) فَعَلَ يَقَعْلُ

دَر هَر هَتَرِي بِدَانِكِ مَايَرِ بَاشَد

سُلْطَانِ كِتَابَهَا مَصَادِرِ بَاشَد

Quisquis hunc librum inspexerit, uniuscujusque partis eruditionis peritum fore scito. Nam philologi hujus mundi dicunt: Rex librorum sunt Nomina actionis.

Initium praefationis arabice scriptae: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى سَوَابِغِ الْاَيَةِ الْمُتَسَابِقَةِ اَفْوَاجًا، وَسَوَابِغِ نَعَايَةِ الْمُتَلَحِّقَةِ اَزْوَاجًا،

Ait scriptor nomina actionis arabica accurate a se collecta et persice reddita esse, sed, ut modicum libri volumen esset et facile edisceretur, auctoritatibus traditionis propheticae et

carminum et proverbiorum (شَوَاهِدُ الْحَدِيثِ وَالْأَشْعَارِ وَالْأَمْثَالِ) non instructa. Ab initio capitum posita esse nomina actionis verborum sanorum, deinde anomalous. In disponendis verbis singularum specierum se secutum esse auctorem Diwani philologiae (صاحب ديوان الادب), ut in verbo sano primum ultimae literae rationem haberet, deinde primae, tandem secundae, in anomalis autem literarum sanarum, ut in verbis ultimae Waw et Je primum secundae, deinde primae, in verbis ab initio hamzatis primum ultimae, deinde penultimae, in eo verborum genere, quod القفيف المقرون appellatur, cujus et secunda et tertia litera infirma est, tantum primae. — In verbis anomalis non eundem ubique

ad f. 35 r. 4) فَعَلَ يَقَعْلُ ad f. 46 v. 5) فَعَلَ يَقَعْلُ ad f. 49 v. 6) فَعَلَ يَقَعْلُ f. 49 v. 7) الْاَفْعَالُ ad f. 66 r. 8) التَّفْعِيلُ ad f. 80 v. 9) الْمُفَاعَلَةُ ad f. 88 r. 10) الْاِفْتِعَالُ ad f. 97 r. 11) الْاِنْفِعَالُ ad f. 99 r. 12) الْاِسْتِفْعَالُ ad f. 104 v. 13) التَّنْفَعُلُ ad f. 113 v. 14) التَّفَاعُلُ ad f. 118 r. 15) التَّفَعُّلَةُ ad f. 118 v. 16) الْاِنْفِعَالُ ad f. 118 v. 17) التَّفَعُّلَةُ ad f. 121 v. 18) الْمُلْحَقُ بِالْمُفَعَّلَةِ ad f. 122 r. 19) التَّفَعُّلُ ad f. 123 r. 20) الْاِفْعَالُ ad f. 123 v. 21) الْاِنْفِعَالُ ad f. 123 v. 22) الْاِفْعَوَالُ ad f. 123 v. 23) الْاِفْعَالُ ad f. 124 r. Subscripta sunt indici duo disticha persica commendatoria:

ای هَر کی دَرین کِتَابِ نَاطِرِ بَاشَد

زِیْرَا کِی اَدِیْبَانِ جِهَانِ مِی کُوینَد

specierum ordinem tenuit nec omnino ullam rationem secutus videtur. Specimen sit ipsum initium:

بَابُ فَعَلَ يَقَعْلُ مِنَ السَّالِمِ

بَ التَّقَبُّ سَوَارِخِ كَرْدَنِ، التَّقَوُّبُ افروخته شدن اتش، الْجَلَبُ كوسفند و شتر و بَرَدَه از جای باجای بَرَدَن برای فروختن را، الْجَنُوبُ دَوَر كَرْدَنِ و بَانَ جَنُوبِ آمَدَنِ، الْجَنَبُ كَشِيدَنِ اسب، الْحَاجِبُ وَالْحِجَابَةُ باز داشتن،

Codicem recentiore aetate cum alio collatum, recognitum, emendatum et punctis diacriticis, quae a librario saepe omisa perspicuitati oberant, auctum esse, constat tam ex ipso adspectu, quam ex iis, quae passim in marginibus adscripta sunt, ut fol. 2 r. عَجَّجَ الْبَابُ، emendatum est caput, pag. ult. ad finem pervenit collatio, brevius ab initio plerorumque capitum بلغت aut بلغ. Quae recognitoria

sunt, pallidiore atramento scripta facile ab antiquioribus discernuntur. Finis: الإِسْمَيْنِ بياراميدن الاطمينان مثله

الإِسْمَيْنِ سخت شدن از بیری الاكيمينان واهم آمدن.

## II.

Codex arabicus persicus, 4<sup>o</sup>, foll. 200, ex duabus partibus compactus, quarum prior in charta orientali laevigata scripta et ultimo mense Mu'harram A. H. 867 (Chr. 1462) absoluta est, posterior in charta europaea scripta A. H. 1059 (Chr. 1649). Continet الأَدَبَ مُقَدِّمَةً, i. e. *Lexicon arabicum persicum*, inscriptum Mu'hammedi Etsiz, regi chazmico, mortuo A. H. 551 (Chr. 1156), qui in praefatione appellatur الأَمِيرُ الأَجَلُ الإسْفَهْسَالَرُ بَهَاءُ الدِّينِ عَلَاءُ الدَّوَلَةِ

Initium praefationis: أبو المظفر أنسوز بن خورزم شاه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَ عَلَيَّ جَمِيعَ

سپاس خدایا آن خدای که افزون کرد بر همه

الْأَلْسِنَةِ لِسَانَ الْعَرَبِ كَمَا فَضَّلَ

زبانها زبان تازی را چنانکه افزون کرد

الْكِتَابَ الْمُنَزَّلَ بِهِ عَلَى سَائِرِ الْكُتُبِ  
كتاب فرواورده برین زبان بر دیگر کتابها

Sic toti praefationi arabicae subjecta est translatio persica rubro colore scripta. Argumentum hoc: Quum lingua arabica, per se praestantissima, facta sit instrumentum revelationis divinae perfectissimae nec ulla disciplinarum theologiarum ea carere possit, multos doctorum muhammedanorum ei perdiscendae et perscrutandae operam dedisse. Dei autem beneficio nunquam defuisse, nec stante Arabum imperio, nec everso, reges doctorum et artificum illius linguae studiosos in eosque liberales: in his, qui nunc philologiae patronus ejusque animo studium linguae arabicae divinitus insitum sit, regem Etsiz. Ab hoc igitur se jussum bibliothecae regiae exemplum libri *Muqaddimatu 'l-edeb* scribere, nomen regis ei inscripsisse; quo ornamento se id consequi voluisse, ut liber, qui nunc omnibus diversarum regionum hominibus placeat, in posterum quoque semper et ubique in honore haberetur (\*). Esse autem quinque libri partes: de nominibus, de verbis, de particulis, de flexione nominum, de flexione verborum. — Sed in nostro quidem exemplo tantum duae distinctae sunt. Prior fere ducentis annis altera antiquior, fol. 3 v. — 60 v., nomina recenset secundum rerum ordinem in 65 ابواب divisa, synonymis juxta se positis; extremo loco, a fol. 57 r., pronomina personalia, et separata, et nominibus verbisque suffixa, deinde adverbia, praepositiones et interjectiones, iisque interposita pronomina, quae dicuntur, demonstrativa, relativa et interrogativa, subjuncta autem aliquot nomina ad numerandum, ponderandum et metiendum spectantia. Pars

وَقَدْ رَسَمَ لِي أَمْرُهُ الْعَالِي زَيْدَ عَلَوًّا بِتَحْرِيرِ

ویدرستی نشانده مرا فرمان بلند وی افزون کرده باد باجهت بلندی نوشتن

نَسَخَةٍ مِنْ كِتَابِ مُقَدِّمَةِ الْأَدَبِ لِخِرَانَةِ كُتُبِهِ الْمَعْمُورَةِ فَقَعَلْتُ عَلَيَّ

ف از کتاب پیش رو ادب از برای کتابخانه آباد کرده وی پس کار کردم فرمان

اِمْتِنَالِ رَسْمِهِ وَجَعَلْتُ الْكِتَابَ مَوْسُومًا بِاسْمِهِ لِأَنَّ هَذَا الْكِتَابَ

بردارای نشان وی ویکردم این کتاب را نام کرده بنام او زیرا که این کتاب

قَدْ أَصَابَ قَبُولًا مِنَ الْقُلُوبِ وَهَبَ فِي الْبِلَادِ مَهَبَ الصَّبَا

رسیده به پذیرفتن از دلها ووزید در شهرها همچو وزیدن باد صبا

وَالْجَنُوبِ فَأَرَدْتُ أَنْ لَا يَرَالَ مَذْكُورًا فِي كُلِّ مَكَانٍ وَزَمَانٍ وَيَكُونَ

و باد جنوب بس خواستم که همیشه باشد مذکور در همه جای و در هر زمان مرتا باشد

اِسْمُهُ الْعَزِيزُ جَارِيًا عَلَيَّ كُلِّ لِسَانٍ

نام عزیز وی روان بر هر زبان

Translatione persica verborum وَهَبَ الْحُجَّ confirmatur sententia mea de vi hujus locutionis in Monilibus Zamachscharianis germanice a me redditus, p. 4.





quod نصاب, i. e. tantum rei familiaris, quantum qui habet decimas debet, ad minimum est 200 drachmarum (دراهم), hoc autem carmen et ipsum 200 distichorum est. Fol. 9 r. commentator ait, قطعات sive minores versuum complexiones, ex quibus carmen constat, esse 40, atque in iis adhibita esse metra 9. Haec metra deinde sigillatim enumerat, simul pedes eorum describens, et quae قطعات hoc illo metro scriptae sint indicat. Fol. 10 r. numerum verborum arabicorum, quae his versibus continentur, dicit esse 1365.

Hinc ad fol. 15 r. pertinet مقدمة commentatoris, i. e. compendium doctrinae metricae in usum eorum, qui versus libri recte scandere et priorum commentatorum de hac re disputationes vocabulis artis refertas intelligere velint. Fol. 15 r. ipse liber incipit sic:

قال القطعة الاولى

أله است والله ورحمن خدای دلبست وحادی تو کو رعنمای  
Sic ubique verba arabica persicis, quibus redduntur, praemissa sunt. Singulas versuum complexiones sequitur commentarius de metro et verbis. Consonantiae finalis ratio in omnibus haec est, ut prima quaeque bina hemistichia eandem habeant, in ceteris autem distichis posterius quodque hemistichium illam repetat. Ultimum distichum:

ناس وآنس واناس آدمیان پدر و مادر آدم وحوّا

واورا حوا گفتند از برای حسن او ولطافت  
او حوا کندم کوئی لب را نیز کویند کرد کردن.

Subscriptio persica latine reddita: „Finita est scriptio huius libri in schola urbis Sâri (مدرسه طمس ساری), quum essem discipulus Muhammedis Enzâtii, summi pontificis (شیخ الاسلام شیخ محمد انزلی), postquam praefectus provincialis (حضرت نواب کامیاب), Emîr ‘Abd-allah Chàn, fil. Emîri Sulthânî Ma‘hûdî, nepos Emîri ‘Abd-el-kerîmî, me instituendorum filiorum causa in urbem Sâri duxerat. Quum autem is liber, unde hic descriptus est, vitiosissimus esset et nonnulla pro virium tenuitate emendare non possem, spero ea non ignorantiae meae tributum iri (vitiosa enim esse sciebam, sed medelam non habebam) propter excusationem, quam hic posui.“

Ad dextram: „Ego eodem tempore filios ejus instituebam et duce magistroque pontifice librum *Irschâdi-fyqh* legebam.“

Ad sinistram: „Ab initio mensis Gumâda posterioris A. H. 961 (Chr. 1554). Qui has literas exaravit (خراشنده), fuit ‘Hosein fil. ‘Alâ-ed-dîni Dâdârezensis.“ (این حروف). Haec fol. 92. In quatuor ultimis foliis varia notata et excerpta sunt.

#### IV.

[Ac. R. 50.]

Codex arabicus turcicus utrinque truncus, 4<sup>o</sup> min., foll. 122, char. neschi, arabica literis majoribus, lineis rectis, turcica arabicis superscripta literis minoribus, lineis obliquis. Est fragmentum *Lexici* اللغة موازين, quod item in fine truncum est in Cod. Dresd. 100. Ex abrupto incipit sic:

بخت دوه ودوری صو ودولت المضمومة بخل بخیل لُق  
بُخور توتسی ورمک وای قوقی بخار جلمکدن وغیردن  
چقن بوغ بختی یکی اركجولو بصرک بختیه دشی بصرک.

Eadem pagina sequitur فصل الدال, quod complectitur ea verba a ب incipientia, quorum secunda litera est د; sic deinceps فصل الراء, فصل الراء etc., eaque omnia divisa in المفتوحة, المكسورة, والمضمومة, i. e. verba quorum prima vocalis est fet’ha, quorum kesra et quorum dhamma. Ultima verba: ص وصب دایم درد ومنه قوله تعالى ولهم عذاب

واصب وضممت عیب وصل اولشمة وبله وارشفة وصيلة

#### V.

[R. 320 in Append.]

Fragmentum utrinque truncum *Lexici* arabici turcici, a Muhammed Ibn-Musthafa El-Wânî, qui vulgo Wân-qull appellatur, ex gauhariano conversi, 4<sup>o</sup> min., foll. 6, char. neschi. Pertinet ab النون الى النون.

## CODICES GRAMMATICI.

#### VI.

[R. 28.]

Codex arabicus turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 92, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 85 v. *El-Schâfîjeh Ibn-el-‘hâgîbi* (vid. Cod. Dresd. 222, 1, et 414, 5) cum interpretatione turcica membratim interposita. Initium post besmelam:

سألني من لا يسعني مخالفته بندن سوال ايتدى يعنى طلب  
ايتدى شول كمسنه كم انا مخالفت ايتكم بئنا جايتر دكلدر  
ان الحق بمقدماتي في الاعراب شول علم اعرابه تأليف ايتدوكم

كافيه أدلو مقدمه به للحاق ايليم مقدمه في الصرف على نحوها  
اول علم اعرابه اولان ك اوسلوبى اوزرينه علم صرفه دخي  
بر مقدمه تأليف ايدوب اثنا للحاق ايليم ومقدمه في الخط  
وبر مقدمه خطه متعلق تأليف ايدوب اثنا للحاق ايليم.  
التصريف علم باصول يعرف بها Initium institutionum ipsarum:  
Adjectae sunt passim notae marginales. احوال ابنيه الكلم

واما الحروف فلم يكتب منها بالياء غير بلى arabicae. Finis:  
والى وعلى وحتى واما حروف بلى دن والى دن وعلى دن وحتى  
دن غيرى حرف يا ايله يازىلىدى واما بونلر يا ايله يازىلىدى زيرا  
بلى ده اماله اولنور وعلى ده والى ده عليك واليك دينور وحتى  
Absoluta est scriptio libri. دخي الى به حمل اولندى فافهم  
d. 10 mensis Schewwālī A. H. 1086 (Chr. 1675 exeunte)  
in schola (medresch) condita a حسن پاشا in urbe  
Fünfkirchen (في شهر بيجوى) a literarum studioso  
صالح بن محمد لشنوى.

2) Fol. 86 v. — 92 r. Commentatio arabica de indicatione precum publica, cujus argumenta sic indicata sunt:  
اردت ان اكتب نبذة متعلقة ببيان اصل الاذان ومشروعه  
ومعناه واجابته مع الادعية التي يقرأ بعضها بين كلماته وبعضها  
لحمد لله الذي جعل النداء جزء من شعائر. Initium: بعده  
وارزقنا لقاءك وصالحك. Finis: الاسلام وتذكير لعباده الخاصين  
برؤية الانبياء والاولياء والكمل من العلماء الكرام بلا حجاب ولا  
انكار ولا مثال، آمين بحرمه محمد صلى الله عليه وسلم وآله  
Subscriptus est in وحيد ورضى الله تعالى عنهم اجمعين  
clausula librarii A. H. 1084 (Chr. 1673 et 1674).

## VII.

[Pl. R. 17.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 150, char. nestaliq scr. A. H. 1049 (Chr. 1639 et 1640), quo continentur Institutiones de الصرف, ab auctore احمد بن علي بن مسعود, inscriptae  
معراج, cum commentario arabico, ad quem et ipsum  
usque ad fol. 81 v. adscriptae sunt inter lineas et in marginibus notae arabicae. (Vid. B. de Sacy Gramm. arab. ed. post. I. p. 126. Ceterum non legendum esse cum summo  
viro معراج, sed معراج, docet haec interpretatio commentarii:  
اللهم يا مصرف: Initium commentarii: (اي محل راحة الارواح

القلوب صرف قلوبنا نحو رضائك، وصل على من اوتي جوامع  
Deinde, ubi ad orationem scriptoris  
قال المص رحمه الله عملاً بالحدِيث المشهور والخبر المأثور venit:  
Post. واقتداء بالكتاب الكريم بسم الله الرحمن الرحيم الخ  
قال المفتقر الى الله الودود: besmelam nuda scriptoris oratio:  
احمد بن مسعود\*)، غفر الله له ولوالديه، واحسن اليهها  
والبيه، اعلم ان الصرف ام العلوم والنحو ابوها، ويقوى في  
الدراريات داروها، ويطغى في الروايات عاروها، فجمعت فيه\*\*)  
Sunt. كتابا موسوما بمعراج الارواح، وهو للصبي جناح النجاش،  
septem أبواب de totidem verbi: 5. r. — 79 v., 109 v.,  
f. 95 r. — 95 r., f. 79 v. المصاعف  
f. 114 r. — 114 r., f. 109 v. الاجوف  
f. 147 v. — 150 v., f. 131 r. — 147 v.,  
in quibus singulis oratio percurrit novem formas verbi et nominis, quae a nomine actionis, veluti communi fonte, fluunt:  
اسم المفعول، اسم الفاعل، النهى، الامر، المستقبل، الماضي،  
النهي cum الامر. اسم الآلة، اسم الزمان، اسم المكان  
et cum اسم الزمان conjuncta sint, accedente loco  
de nomine actionis octo فصول الاشتقاق existunt, per quae  
doctrina de flexione (الصرف) distributa est. Finis: وفي الكلمة

التي لم يجتمع فيها الاعلالان يكون حكمها اى حكم العين  
ايضا كالتى اجتمع فيها الاعلالان كحكم عين طوى في عدم  
الاعلال للمتابعة نحو طويا فانه لو اعل عين طويا لم يلزم  
اجتماع الاعلالين الا انه لم يعد تبعاً لطوى وطويان وطوى  
مجهول طوى فانه لو اعل الواو فيهما بقلبه ألفا او ياء او  
باسكانها لثقل الكسرة عليها لم يلزم اجتماع الاعلالين الا انه  
لم يعد حملاً على طوى.

## VIII.

[R. 235.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 102, char. neschi. Est idem liber, sed sine commentario. Absolutus est ab علي  
علي ultimo mense Safar A. H. 1035 (1625) Constantinopoli. Notae inter lineas et in marginibus adjectae sunt, sed paucae.

## IX.

[Ac. R. 53.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 107, char. neschi.  
1) Fol. 1 v. — 47 r. Idem liber, ab initio aliquot notis ex instructus.

\*) Sie in hoc exemplo; sed in ceteris plene علي احمد بن مسعود.

\*\*) Comment. في الصرف.



2) Fol. 48 v. — 65 v. *Compendium doctrinae de الصرف*. Initium: الحمد لله رب العالمين، والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله اجمعين، اعلم ان التصريف في اللغة التغيير وفي الصناعة تحويل الاصل الواحد الى امثلة مختلفة لمعان مقصودة والفعل بالكسر للنوع من الفعل. Finis: لا تحصل الا بها. تقول هو حسن الطعة والجلسة. Subscriptus est A. H. 978 (Chr. 1570 et 1571). In marginibus adscriptae sunt aliquot notae turcicae.

3) Fol. 65 v. — 83 r. كتاب المقصود، *aliud compendium ejusdem argumenti*. Initium: الحمد لله الوهاب، للمؤمنين سبيل الثواب، والصلوة والسلام على رسوله محمد الزاجر عن الاذنب، الباعث على طلب الثواب، وعلى آله واصحابه خير الال وخير الاصحاب، وبعد فان العربية، وسيلة الى العلوم الشرعية، واحد اركانها التصريف لانه به يصير القليل من الافعال كثيرا، والله الموفق والمرشد، الافعال على ضربين وقد يكون في بعض المواضع. Finis: اصلي وذو زيادة الخ لا يتغير المعتلات فيه مع وجود المقتضى نحو عور واعتور واستوى وغير ذلك فبعضها لا يتغير لصحة البناء وبعضها نعمة اخرى.

4) Fol. 83 v. — 91 v. كتاب بناء الامثلة. Initium: الحمد لله، والصلوة للنبية، وعلى آله واصحابه، اعلم ان ابواب التصريف خمسة وثلاثون بابا ستة منها للثلاثي المجرد. Huius compendii auctorem se ignorare fatetur B. de Sacy, Gramm. arab. ed. post. I. p. 126 in nota. Quinque et triginta formae, quas dicit, hae sunt: 1) Sex formae verbi trilateri, فَعَلَ يَقَعْلُ etc. 2) Duodecim formae verborum per accessiones a trilatero derivatorum (ما زاد على الثلاثي); ex his a) tres quae ad trilaterum unam litteram adjiciunt, افتعل، انفعل، فاعل، فاعل، فاعل، فاعل، 3) Verbum quadrilaterum فَعْلَلْ. 4) Sex formae verborum ad similitudinem quadrilateri formatorum (ut فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ)، (المَلَحَقُ بالرباعي) فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ. 5) Tres formae verborum per accessiones a quadrilatero derivatorum (ما زاد على الرباعي); ex his a) una quae ad quadrilaterum unam litteram adjicit، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ، فَعْلَلْ. 6) Quinque formae

verborum ad similitudinem quadrilateri una littera aucti formatorum (تَجَلَبَّ، تَفَعَّلَ، تَفَعَّلَ، تَفَعَّلَ، تَفَعَّلَ، تَفَعَّلَ). 7) Duae formae verborum ad similitudinem verbi فَعْلَلْ formatorum (مَلَحَقُ فَعْلَلْ)، (مَلَحَقُ فَعْلَلْ). Hinc nonnulla de discrimine et septem generibus verbi sani et anomali. Finis: يقال لهذه الاقسام السبعة تجميعها هذا البيت:

صَحِيحٌ اسْتَمَثَّ اسْتَمَثَّ مَضَاعِفٌ لَقِيفٌ نَاقِصٌ مَهْمُوزٌ أَجُوفٌ  
Qui longe majorem partem compendii scripsit, fol. 91 r. lin. 4 ab inf. in loco de المضاعف الفعل scribendi finem fecit, ultimis verbis, quasi libro absoluto, in cuneum tenuatis; hinc alius caractere neschi parum culto orationem continuavit.

5) Fol. 92 v. — fol. 107 v. *Exempla omnium formarum verbi sani primitivi conjugati et nominum derivatorum*, adjectis ad plerasque formas notis arabicis et turcicis, quae earum nomina et significationes indicant.

## X.

[R. 232.]

Codex trilinguis, maximam partem arabicus turcicus, 8<sup>o</sup> lato, foll. 118, char. partim neschi, partim nestaliq. Singulae partes ab aliis scriptae. Ab initio partis primae adjectae sunt notae inter lineas et in marginibus.

1) Fol. 1 v. — 27 r. كتاب المسعود، *Compendium doctrinae de الصرف*، scriptum in usum alicujus filiorum

Solimani I. Initium: الحمد لله المصطفى المحمود، والصلوة على رسوله محمد الاشرف المودود، وعلى آله واصحابه وهم اكرم عباد المعبود، وبعد فاني جمعت المصادر والافعال المشتقة منها بالانعام، وكتبت صيغة المجردات مع المعان، واتيت بامثلة المزيدات للايضاح والانكشاف التام، ويثبت القواعد اللازمة من الاعلال والادغام، وعينت بناء ابوابه بالامكان، حتى تبين الحفظ على لسان اذكى (\* الصبيان، من اكرم الانسان، اعني ثمرة القواد لسلطان سليمان خان، طول الله عمره وعمره الى ما اراده الابوان، والمسؤول من الله تعالى ان يرشدني الى قوام الطريق، ويزيد علمهم بنظرهم الدقيق، فاني سميتها مسعودا، بين كتب الصرف مودودا.

Primum filium regum, quem السلطان الكريم appellat, docet quantum valeant quantique sint eruditio et eruditi, regiam autem dignitatem sine eruditione similem esse equi sine freno. Deinde, ubi ad rem ipsam venit: واعلم ان

\*) Cod. أزكى.

الافعال المستعملة في الفاظ العرب خمسة وثلاثون بابا وهي  
Habes eandem divisionem quam  
vidimus in Cod. VIII, 4. Postquam sex formas verbi tri-  
literi sani (الثلاثة ابينية) ad tria genera (الابواب الستة)  
retulit: 1) فَعَلَ يَفْعُلُ، فَعَّلَ يَفْعِلُ، فَعَّلَ يَفْعِلُ،  
نَصَرَ يَنْصُرُ، نَصَّلَ يَنْصِلُ، نَصَّلَ يَنْصِلُ، pro exemplo ponit verbum  
per omnes formas conjugationis et nominum derivatorum,  
deinde has formas sigillatim persequitur, tandem de spe-  
ciebus verbi anomali earumque derivatis disserit. Finis:  
عَمَزَ الوصل يسقط في حالة الوصل ويثبت في حالة الفصل  
وهو القطع ليس كذلك بل يثبت على كل حال.

2) Fol. 28 v. — 42 r. *scripta تذكرة جوامع الادوات*. *Commentatio arabica in* فضول  
*divisa de syntaxi particularum et pronominum*, admixtis  
aliis, quae ad Logicam, Grammaticam, Rhetoricam, Lexi-  
logiam et Interpretationem coranicam spectant. Initium:  
الحمد لله الذي جعل علم الاسلام مدارا لاصل الكلام، وانزل  
كلامه موسسا على ما اتس عليه الكلام، وهو الاسم والحرف  
والفعل على التمام، وعلى نبينا الخ قال المقتدر الى الله الودود  
محمد بن احمد بن محمود، اعلم انه يجب على طلبه العلم  
وطالبه ان يحفظ الادوات من الحروف ليتأتى الوصول الى معاني  
الكلام ويتيسر الادراك لمباني الاصول، ويتسهل اخذ طرق  
Multae bonae frugis  
in hoc libro insunt, qui non solum vulgaria repetit, sed in  
subtiliores interioresque linguae rationes inquirunt. Ceterum  
ordo disciplinarum et argumentorum nullus apparet. Ulti-  
mum caput est de iis, quae apodosin requirunt (في الاشياء)  
لا تذهب تغلب أي extrema verba: (التي تقتضي للجواب  
انت تغلب عليه).

3) Fol. 43 v. — 45 r. رسالة الغالب والمغلوب turc. Ini-  
tium: اسكندر يوناني كه اكثر ربع مسكونه تبغ خونبار ولواء  
ظفر اثار ايله حكم ايلمشد هرگز اوستادى ووزيرى وصاحب  
راى وتديبرى حكيم ارسطو رايندن بيرون ايش اشلزدى.  
Hinc Aristotelem ait Alexandro librum scripsisse, quem Alexander  
التياسه (السياسة) fort. في تدبير الرياسة  
in omnibus expeditionibus secutus nullum hostem non vice-  
rit. Ab ipso ejus initio expositam fuisse illam artem de-  
rit. الغالب والمغلوب, cujus lex haec, ut Alexander, antequam  
ipse hostem aggrediretur, literas sui nominis pro numeris  
computaret, deinde item hostis sui; hinc ea, quae infra do-

cebitur, ratione usus auguraretur, uter victor futurus esset;  
quod si hostem potioem esse intellexisset, aliquem ex duci-  
bus exercitus sui quaereret, cujus nomen plus valeret, et  
hunc adversus illum mitteret. Quum autem ratio arithme-  
tica literarum duplex sit, جملة صغير et جملة كبير, utram-  
que adhiberi posse. Minorem magis notam et vulgatam  
esse, qua 1 unum sit, 10 decem, 100 centum, 1000 mille;  
majorem a 1000 demum initium capere, ut 10000 unum sit, 100000  
duo, et sic deinceps. Hinc docetur, quid inventis illis  
numeris faciendum sit, secundum duo disticha Alii Chalifae:

وشي الزوج والأفراد يسمو اقلها وأكثرها عند التخاليف غالب  
ويغلب مطلوب اذا الزوج يستوى وعند استواء الفرد يغلب طالب  
quae deinde turcice explicantur. Primum hemistichium  
significat: Postquam de utroque nomine in numerum converso  
toties noveni deducti erunt, dum aut ipse numerus novena-  
rius supersit, aut minor, si de utroque vel par vel impar  
numerus superest, minor victorem indicat; ut si de Gajo  
duo supersunt, de Sempronio octo, ille victor erit; si de  
illo novem, de hoc unus, hic erit. Secundum: Si de altero  
par numerus superest, de altero impar, major victorem indi-  
cat. Tertium: Si de utroque idem numerus par superest, is  
vincet, cujus adversarius computum instituerit (المطلوب).  
Quartum: Si de utroque idem numerus impar superest, is  
vincet, qui computum instituerit (الطالب). Quo commo-  
dior esset rei conspectus, adjecta est tabula haec:

احكام ٢			احكام ١		
٩	٩	٣	٩	٩	٣
٦	٦	٢	٨	٨	٢
٥	٥	١	٧	٧	١
etc.			etc.		

4) Fol. 46 v. — 58 v. *نظم الاسامي*, *Poëma turc*  
*memoriale, quod verba persica adjectis turcicis reddit.*  
Initium:

جو بسم الله يس الحمد لله  
ديالم ٩ توكلنا على الله

In quindecim partibus poematis tantum sex metra adhibita  
eorumque nomina singulis partibus superscripta sunt. Sex  
primae, quarum suum quaeque metrum habet, incipiunt a  
binis distichis metri accuratius indicandi causa praemissis:  
prius quodque vel theologicum, vel eroticum, vel aliud argu-  
menti est; posterioris cujusque prius hemistichium nuda  
metri forma est, posterius ejusdem definitio verbis technicis  
expressa. Exemplum sit inscriptio et initium primae partis:

\*) Sic nominari jubetur in duodecimo disticho ingressionis:  
انك ويردم ادين نظم الاسامي كه بورسمه بوليدار خوش نظامي  
In indiculo, qui fol. 1 positus est, nominatur اللغة المنظومة.

## القطعة في بحر الهزج المستحسن المقصور

اولور يارك خيالي ايله مسرور  
هزج بحري مستحسن كلدي مقصور  
كشسي كندويه كلمكك خودايي  
بله باغم در ايريلق جدايي  
كجه شب روز كوندز مه بل آيي

دل عاشق اكر نزيك اكر دور  
مفاعيلن مفاعيلن مفاعيل  
خدا تكري وتكريلق خدايي  
چو يغلو چرب اولدي بسته بغلو  
بهشت اوچمق طمو دوزخ يوز بد

Ut ex hoc ipso specimine intelligitur, argumentorum ordo nullus aut paene nullus est, sed verba, ut fors et metrum et consonantia finalis ferebant, mixta, item turcica persicis modo praemissa, modo subjuncta. Finis:

آخر انجام ايو آدلو نيك نام كردمش پرداخته ايلادم تمام.

5) Fol. 60 v. — 84 v. سیر الکواکب السماویة بسعد

كتاب شرح ربع الدائرة (in indiculo: الدولة الشريفة السليمانية Commentatio turcica Muftihafa Ibn 'Alii, vulgo Sidi 'Ali-zâde, horoscopi (muwaqqit) ad templum Selimicum Constantinopolitanum, de chronologia astronomica, civili et ecclesiastica. Initium: جعل الله الذي جعل

في السماء بروجاً وزينها للنظرين وجعلها سقفا محفوظاً وتبارك الله احسن الخالقين الخ بعده بو عبد ضعيف، لختاج الى رحمة ربه اللطيف، مصطفى بن علي، الموقت بالجامع الخاقاني السلمي، بواه الله الملك العلام، دار السلام، ايدر كه الخ.

Narrat se quondam, quum in colloquio cum aliquot hominibus chronologiae (علم ميفات وفق اوقات) studiosis quaedam verba hujus disciplinae propria adhibuisset, ab iis rogatum esse, ut brevem commentationem turcicam scriberet, qua doceret rationem lunae primae, cujus observatio et indictio lege muhammedana sancita est, deinde quibus diebus sol in quodque duodecim signorum coelestium intret et quibus inde exeat, praecipue quo tempore in arietem intret et novus annus astronomicus incipiat, item quo tempore sol summam orbitam attingat, quot scripula (درجه) hora habeat, quae sint duodecim signa coelestia, quae anni partes, quae signa sol singulis anni partibus perlustret, deinde cur alii menses tricenorum dierum sint, alii undetricenorum, et quae vicissitudinum lunarium ratio, item quibus diebus mensis utile sit venam incidi et scarificari, hinc quando Constantinopoli quinae precesiones diurnae faciendae sint, quando incipiendum, quando absolvendum jejunium, quando sit diluculum (صبح et صبح كاذب) et utrumque tempus matutinum (صبح صادق) quando instituenda sit precatio solennis duorum festorum annuorum (ايكي بيرام نمازلىرى), quanto tempora quarundam urbium tempora constantinopolitana aut antecedant, aut sequantur; tandem pro appendice artem doceat de غالب دوست واعداد طالب وطلوب و مغلوب. Haec igitur sunt argumenta commentationis, quam scriptor Solimano I dedi-

cavit eique in fine ingressione optima quaeque precatus est. Ubique cum astronomicis conjungit astrologica, ut quid portendat solis introitus in summam orbitam, aut in arietem, quid hoc illo tempore fieri, quid vitari oporteat, al. De eadem tradit, quae in tertia parte hujus codicis vidimus. Quae si ad الطالب et الطلوب transferuntur, hanc vim habent, ut, si الطالب potior fuerit, consecutus sit المطلوب, sive res est, sive persona; sin contra, non sit; item si ad دوست et اعدا transferuntur, hanc vim habent, ut, si amicus potior fuerit, amicitia duratura sit, aut inimicitia finem habitura; sin minus, contra futurum sit. Abrupta est oratio fol. 84 v. inf.

6) Fol. 85 v. — 117 r. رَوْنَقِ بَسْتَانِ, Nitor horti, commentatio turcica de colendis hortis. Initium:

حمد بى پايان، خالق زمين وآسمان، ورازق انس وجان، وشكر فراوان، خاك پاكى كزیده چار عناصر، ونخل آدمی حضرتنه كه خاك پاكى كزیده چار عناصر، ونخل آدمی آندن ظاهر ايدوب، فروغ انبياء كبار، وهر برنده ميوه.

Ait scriptor, حکمت في شمار، ايله پر بار، ايلدى الخ. حَبَّ quum accommodate ad vocem illam Mu'hammedis: amor soli patrii pars fidei est, semper hortorum omnis generis studiosus fuisset, se prope Adrianopolin amoenissimum hortum instruxisse, qui ab hominibus sui temporis magnopere celebratus sit. In quo colendo dum iis uteretur, quae partim ex libris, partim ex institutione aliorum, partim ex usu didicisset, sibi in mentem venisse, ut ipse amicis librum ea de re scriberet. Hunc se divisisse in tot capita (فصول), quot sint elementa et partes anni, his autem adjunxisse complementum sive appendicem

(خاتمه) et clausulam (تتمه). Primum caput esse de natura humi, secundum de serendis arboribus, tertium de putandis et copulandis (قطع ووصل), quartum de morbis arborum, appendicem de colendis oleribus et floribus, clausulam de legendis et conservandis fructibus. Primo igitur capite, fol. 86 v. — 88 v., docet, quotuplex natura humi sit et quibus arborum et plantarum generibus singula humi genera convenient, item quomodo humus corrigenda sit; secundo, fol. 88 v. — 101 r., quando et quomodo vites et arbores serendae et colendae sint, item quae sint arborum et fructuum naturae, virtutes, vires, fol. 101 r. — 106 r., quomodo arbores ressecandis ramis supervacaneis collucandae





i. e. definitiones verborum الصحيح، المعتل، et quae sunt cetera verborum anomalorum nomina. 3) Paradigmata verbi trilateri sani et anomali-formae I (in qua discretas sunt sex species: باب فَعَلَ يَقَعْلُ، باب فَعَلَ يَقَعْلُ، باب فَعَلَ يَقَعْلُ، باب فَعَلَ يَقَعْلُ، باب فَعَلَ يَقَعْلُ، باب فَعَلَ يَقَعْلُ، hoc ordine), f. IV, f. II, f. III, f. V et hinc solito ordine usque ad f. XIII. 4) Paradigmata verbi quadrilateri sani et anomali formae I usque ad f. IV. Formae I subjecta sunt ea verba quae appellantur بالفعلة الملحقة، ut حَوَّلَ، وَبَيَّضَ، وَحَوَّلَ، جَلَبَ، قَلَسَى، وَعَدَّيْتُ. Finem facit fol. 14 v. — 17 v.

i. e. appendix de finibus analogiae in verbis servandae et de formandis nominibus verbalibus verbisque admirationis (cf. num. 1). Finis: ولا تقول ما اقاله واقل به. تدبر تأمل واحفظ. Codex scriptus est a Muḥammed Ibn-El-Resūl Sebastae, urbe Armeniae minoris, hodie Siwās.

## XIV.

[Ac. R. 56.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup>, foll. 62, char. nestāliq scriptus in charta orientali. Primum in tribus foliis varia notata, deinde tres libri capitales syntaxis arabicae:

1) Fol. 1 v. — 30 r. *El-Kāfiye Ibn-Hāgibi*. Initium:

قال الشيخ الامام العالم المالكي جمال الدين ابو عمرو ابن عثمان بن عمر بن ابي بكر المعروف بابن الحاجب الكلمة لفظ وفي الوقف فيريد ما حذف. Finis: وضع لمعنى مفرد الخ والمفتوح ما قبلها تنقلب الفا. Tota commentatio inter lineas et in marginibus densissimis notis stipata est, quarum auctores et fontes fere hi indicati sunt: جامي، سيد عبد الله، شرح مفتاح، مطول، سيد شريف، عجدواني، دهلوى، اراني. Scripta est A. H. 938 (Chr. 1531—2).

2) Fol. 30 v. — 54 v. *El-Mifbāḥ El-Mohtarrezii*.

Initium: اما بعد حمد الله ذى الانعام، جاعل النحو في الكلام: وفي الاول ما سبق من الكلام. Finis: كالمخ في الطعام، الخ. Hic quoque notarum nubes, petita ex انوار (alibi انوار)، اصباح (sic, dubium num المرخ، an المرخ; reperitur etiam المروح). Unius interpretis nomen apparet بابا حاجي. — Fol. 55 r. nonnulla scitu digna notata sunt, ut tredecim loci orationis, ubi ان efferendum est (in his post et حَتَّى الابتدائية) et septem, ubi ان (in his post et لَوْلَا، ut جَمْعَتْنِي). Item duo disticha memorialia quatuor significationes verbi نحوًا vel نحوًا monstrantia:

نَحْوًا نَحْوًا دَارِكْ يَا حَبِيبِي لَقِينَا نَحْوًا أَلْفٍ مِنْ رَقِيبِي  
وَجَدْنَاكُمْ مَرِيضًا نَحْوًا كَلْبٍ تَمَنَّوْا مِنْكُمْ نَحْوًا مِنْ شَرَابِي

In primo hemistichio notatum est significare جانب، in secundo مقدار، in tertio مثل، in quarto نوعًا. — Item discrimen quod intercedit inter الاشتقاق والعَدْلُ: الفرق بين العَدْلُ والمشتَقَّ أن الاشتقاق هو عَدْلٌ من اللفظ والمعنى كضارب من الضرب والعَدْلُ اشتقاق اللفظ دون المعنى بل هو نَكْرُ لفظ المشتَقَّ وإرادة معنى المشتَقَّ منه.

3) Fol. 55 v. — 62 v. *Centum Regentes El-Gorgāni*, et hi notis referti, non indicatis tamen auctoribus. Initium: الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على محمد وآله اجمعين، فهذه مائة عامل. Finis: وبعد فان العوامل في النحو الخ فلا يستغنى الصغير والكبير والوضيع والرفيع عن معرفتها. Scriptio absoluta A. H. 939 (1532—3). Ut in primis, ita in ultimis tribus foliis varia notata sunt.

## XV.

[Ac. R. 59.]

Codex arabicus, 12<sup>o</sup>, foll. 123, char. neschi ad nestāliq vergente. Insunt iidem libri qui in codice antecedenti:

1) Fol. 1 v. — 52 r. *El-Kāfiye* cum aliquot notis, scripta ab 'Alī Ibn-Welī A. H. 947 medio m. Aḥ 'l-'hiḡge (Chr. 1541).

2) Fol. 53 v. — 108 r. *El-Mifbāḥ*, ab initio cum notis petitis ex اصباح، ضوء، شرح افتتاح، وشرح. Scr. eodem anno.

3) Fol. 109 v. — 123 r. *Centum Regentes*, et ipsi aliquot notis instructi. Scr. A. H. 959 (Chr. 1552).

## XVI.

[Ac. R. 58.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 107, char. neschi scriptus in charta orientali. Insunt:

1) Fol. 1 v. — 54 r. *El-Kāfiye* cum notis ex متوسط، شرح ارشان، شرح ابياد، عجدواني، هندی، ثقافي، حكي، راضي. Scriptio absoluta A. H. 897 medio m. Gumāda posteriore (Chr. 1492) a Sulthān Aḥmed Ibn-Muḥammed Ibn-Muḥammed-Schāh Ibn-Muḥammed Ibn-Uruḡ (اورج Beg Ibn-Tokatmisch Rāisi (تكتمش راى سى). — Fol. 54 v. et 55 r. varia notata.

2) Fol. 55 v. — 80 r. *El-Mifbāḥ*, a tribus scriptus, cum notis ex متوسط، ضوء، شرح المختصر، افتتاح، حاجي بابا، خلاصات.

3) Fol. 80 r. et v. praemissa besmela: الاشكال عشرة (pro العشرة) قوله الكلمة لفظ وضع لمعنى مفرد فيه عشرة

اشكال الخ. De decem difficultatibus quinque primorum verborum *El-Kâfijae*, in quibus tamen ad quintam tantum pertinet est.

4) Fol. 81 v. — 84 v. *Fragmentum utrinque truncum commentarii in El-Kâfijam*, الوافية في شرح الكافية inscripti. Particula *El-Kâfijae*, quae hic illustratur, in hoc ipso exemplo, Cod. I, pertinet a fol. 2 r. lin. 7: الاعراب ما اختلف

جمع المذكر السالم وأولو. آخره به الخ. ad fol. 2 v. ult.: وعشرون واخواتها بالواو والياء. In eo exemplo *El-Wâfijae*, quod apud nos est Cod. XX, hoc fragmentum reperitur fol. 4 v. et 5 r.

5) Fol. 85 v. — 107 v. *Commentarius in praefationem El-Misbâ'hi*, qui in compluribus Codd. Dresd. extat (vid. No. 89, 2); sed hic ommissa est ingressio illa, quam habet Codex

XVII, 2. Initium: اما بعد اما كلمة متضمنة لمعنى الشرط. فلذلك لزم دخول الفاء في جوابها لزمنا اكثر من لا كليا. لان العقل يجوز ان يكون شيئا آخر غير الخامس. Finis:

## XVII.

[Pf. R. 20.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 139, char. neschi. Insunt:

1) Fol. 1 v. — 50 v. *El-Kâfije* cum notis.

2) Fol. 51 v. — 98 r. *Commentarius in praefationem El-Misbâ'hi*, quem eundem exhibet Cod. XVI, 5, ingressione illic ommissa instructus. Initium: لا الحمد لله الذي لا

يبلغ كنهه جاد ولا يحصى عدد نعيمه عاد الخ. Deinde:

اما بعد فهذه اوراق لاعراب ديباجة المصباح من فوايد غرائب المفتاح (المفتاح كتاب واحد من المعاني (Glossa: وايتدا اولاً باية من كتاب الله تعالى تبركا وتيمنا ويبت

Locus ille coranicus, من الابيات ليفيد مهارة وتمرنا لخ

قال رب انى لا املك الا قال رب انى لا املك الا قال رب انى لا املك الا

a quo interpretando exorditur, est illa ex Sur. V, v. 28. Versus

autem, cujus interpretationem subjungit, Abû'l-Thajjibi (ابو الطيب) est:

مَنْ طَلَبَ الْحَدَّثَ فَلْيَكُنْ كَعَلِيَّ يَهْبُ الْآلَفُ وَهُوَ يَبْتَسِمُ

Transitum ad ipsum commentarium facit dissertatio, quam in describendo Cod. Dresd. 89 commemorare oblitus sum, de

necessitate religiosa (وجوب) studiorum grammaticorum, de

notione verbi النحو, de fine illorum studiorum, de ortu et

progressu artis grammaticae apud Arabes. Refertur ejus origo ad 'Ali Chalifam, a quo Abû'l-Aswad El-Du'li

prima ejus elementa accepisse dicitur. De causa nominis fol. 56 v. in margine notatum est, Du'li aliis videri

nomen tribus arabicae, aliis avi Abû'l-Aswadi, aliis viri

ex gente Kenanaea (اولاد كنانة), a quo viro genus Abû'l-Aswadi descendat; quum autem a Du'li nomen gentilicium aut patronymicum fiat, kesra in fetham mutata dici Du'li. — Inter lineas et in margine adjectae sunt multae notae ex commentario Sidi-'Ali-zâdae (vid. Cod. X, 5. et XXVII, 1.), quibus plerumque subjunctum est سيد على سيد.

3) Fol. 99 v. — 129 r. *El-Misbâ'h* cum notis ex شرح على زاده, افتتاح, وشرح حاجي بابا.

4) Fol. 129 v. — 139 r. *Centum Regentes El-Gorgâni*. Subscriptio nulla.

## XVIII.

[Pf. R. 257.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 24, char. nestâliq. Insunt:

1) Fol. 1 v. — 18 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

2) Fol. 19 v. — 24 r. *Centum Regentes*, eod. anno scripti.

## XIX.

[Pf. R. 21.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 137, char. nestâliq. Insunt:

1) Fol. 1 v. — 18 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

2) Fol. 19 v. — 24 r. *Centum Regentes*, eod. anno scripti.

3) Fol. 25 v. — 30 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

4) Fol. 31 v. — 36 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

5) Fol. 37 v. — 42 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

6) Fol. 43 v. — 48 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

7) Fol. 49 v. — 54 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

8) Fol. 55 v. — 60 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

9) Fol. 61 v. — 66 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

10) Fol. 67 v. — 72 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

11) Fol. 73 v. — 78 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

12) Fol. 79 v. — 84 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

13) Fol. 85 v. — 90 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

14) Fol. 91 v. — 96 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

15) Fol. 97 v. — 102 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

16) Fol. 103 v. — 108 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

17) Fol. 109 v. — 114 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

18) Fol. 115 v. — 120 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

19) Fol. 121 v. — 126 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

20) Fol. 127 v. — 132 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

21) Fol. 133 v. — 138 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

22) Fol. 139 v. — 144 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

23) Fol. 145 v. — 150 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

24) Fol. 151 v. — 156 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).

25) Fol. 157 v. — 162 r. *El-Misbâ'h*, scr. A. H. 1046 (Chr. 1636—7).



tario interposito dirimuntur, praefixum est قوله, et in hoc codice et in sequenti rubro colore scriptum. Ab initio usque ad fol. 15 r. aliquot notae adjectae sunt. Finis: وليكن آخر الكلام في هذا الكتاب والحمد لواجب الوجود والشكر لمفيض الخير والجلل. Scriptio absoluta A. H. 1086, m. Mu-harram d. quarto (Chr. 1675) ab A'hmed Ibn-Timur-Dede.

## XX.

Codex arabicus, fol., foll. 94 invicem alborum et rubrorum chartae orientalis, char. nestaliq scriptus, lacer, detritus, inquinatus, in marginibus passim resartus. Exciderat praeterea ultimum folium, sed manus recentior in folio adjecto orationem absolvit. Continet eundem librum, quem Cod. XIX, notis interlinearibus et marginalibus stipatum.

## XXI.

Codex arabicus, 8° obl., foll. 196, char. nestaliq: الفوائد الضيائية, Commentarius in El-Kâfijam, quem 'Abd-el-râhmân Ibn-A'hmed El-Gâmi, celeberrimus poeta persicus, filio, Dhijâ-el-dîn Jûsuf, composuit ab ejusque cognomine inscripsit. Initium: الحمد لله والصلوة على نبيه وعلى آله واصحابه المنتادين بأدابه وبعد فهذه فوائد الخ واقية. Adjectae sunt notae marginales et interlineares. Commentarium ab auctore perscriptum esse A. Chr. 1473, constat ex ipsius clausula: قد استراح من كد الانتهاض لنقل هذا الشرح من السواد الى البيضاء العبد الفقير عبد الرحمن الجامي وفقه الله سبحانه في وظائف عبوديته للأغراض عن مطالبية الأعراض والأغراض ضحوة السبب الحادى عشر من رمضان المنتظم في سلك شهور سنة سبع وسبعين وثمان مائة من الهجرة النبوية. Hunc autem codicem absolvit Derwisch Ibn-Hasan A. H. 1013, m. Regeb d. quarto (Chr. 1604).

## XXII.

[R. 15.]

Codex arabicus, 4°, foll. 143 chartae orientalis, scriptus char. neschi ad nestaliq vergente. Frons eleganter ex-picta, literae nitidae, totus codex solito cultior. Continet eundem librum quem Cod. XXI, cum aliquot notis marginalibus. Folio 1 r. inscriptum est: شرح الكافية للمولى العلامة عبد الرحمن الجامي قدس سره العزيز مما ساقه التقدير الى سلك ملك العبد الفقير احمد بن ابي السعود الحقيقى. Pater hujus A'hmedis fortasse fuit celeberrimus ille Abû'l-Su'âd, Mufti Constantinopolitanus, de quo vid. Hammer-Purgstall in Hist. poes. othoman. II, p. 352 sqq.

## XXIII.

[Ac. R. 54.]

Codex arabicus, 8° maj., foll. 237, char. nestaliq. Est idem opus, ultimo folio truncum. Extrema verba: ثان لم يكن فكالم متصل ومن ثمه ex oratione El-Kâfijae ipsius sunt atque in exemplo ejus, Cod. XVI, leguntur paulo a fine retro, fol. 54 r. lin. 1.

## XXIV.

[R. 204.]

Codex arabicus, 8° lato, foll. 136 chartae orientalis, char. nestaliq scriptus, cum notis marginalibus et inter-linearibus versus finem deficientibus, continens Commentarium in locos selectos El-Mifbâhi. De auctore, quem Herbelot simpliciter Esfahani, i. e. Ispahanensem, appellat, vid. B. de Sacy Anthol. gramm. p. 234. Substituta sunt pro deperditis folia chartae occidentalis 1—5, 12—28, 38 et

39, eaque expleta manu recentiore. Initium: بسم الله الرحمن الرحيم وبه ثقنى والحمد لله رب العالمين وصلى الله على محمد وآله اجمعين, ان احق ما يتوشح بذكره صدور الكتب والدفاتر, ويتوقر على نشره السنة البادى والحاضر, حمد الله تعالى الخ. Deinde narrat, quum ad se adolescentem plurimi convenissent studiosi disciplinarum philologicarum, quae propter multitudinem et diversitatem difficillimae nunc fere jaceant, se ab illis rogatum, ut compendium

ederet, conscripsisse commentarium in El-Mifbâhi: ex quo nondum terso, nedum perpolito, descripta et sparsa esse multa exempla, ubi quum oratio etiam corruptiones, transpositiones, adjectiones, omissiones passa esset, non defuisse homines malignos, qui librum cupide reprehenderent. Hinc se jam dudum illud rudimentum corrigere voluisse, sed usque rei difficultate deteritum tandem venisse ad virum eruditissimum: مولاي الشيخ الامام, ملجأ الانام, ناشر كاشف اسرار الحقايق, منشئ اللطائف والدقايق, ناشر اودية المعقول والمنقول, عامر ابنية الفروع والاصول, الخ (ipsum nomen deest), a quo non solum humanissime exceptus et institutus, sed aliquanto post, ut librum illum refingeret, monitus et, quomodo id institueret, edoctus sit. Itaque se ei paruisse et novum hoc opus ad eum detulisse.

Initium ipsius commentarii: قوله اما بعد حمد الله اما كلمة فيها معنى الشرط فلذلك كانت الغاء لازمة لها الخ. Partes hae: 1) Fol. 1 v. — 4 r. Praefatio commentarii. 2) Fol. 4 r. — 8 r. Praefatio El-Mifbâhi. 3) Fol. 8 r. — 49 r. Primum caput (باب) في الاصطلاحات النحوية. 4) Fol. 49 r. — 65 v. Secundum caput في العوامل اللفظية القياسية. 5) Fol. 65 v. — 111 v. Tertium caput في العوامل اللفظية في العوامل السماعية. 6) Fol. 111 r. — 117 r. Quartum caput في العوامل

في فصول 7) Fol. 117 r. — 135 r. Quintum caput من العربية. 8) Fol. 135 v. — 136 v. Clausula libri، خاتمة من العربية وهذا باب للاطناب فيه مجال لكثرة يفضى. Finis: الكتاب الى اللال فافتصرت على هذا القدر فليس الرى عن التنشاف كتاب Clausula librarii sic incipit: ثم الضوء. Descriptus est codex A. H. 883 (Chr. 1478 — 9) ex alio, qui a Ma'h'm'd Ibn-'Alī Ibn-'Hosein absolutus erat ultima decade mensis Gumāda posterioris A. H. 822 (1419).

## XXV.

[Ac. R. 55.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 209, char. neschi, continens notas perpetuas ad Commentarium in tria posteriora capita et clausulam El-Mifbā'hi. Tertium caput pertinet a fol. 1 v. ad 153 r., quartum ad fol. 161 v., quintum ad fol. 205 v., clausula ad fol. 209 v. Cf. Cod. XXIV fol. 65 v., ubi ea pars libri الضوء incipit, in quam

hae notae scriptae sunt. Initium: بسم الله الرحمن الرحيم رب تمم بالخير شرح الباب الثاني بحسن عناية الله فالآن نشرع في شرح الباب الثالث مريدًا من الله تيسيره وإتمامه، أنه مبسر لكل مطالب عسيرة، وموفق ومعين على تحصيل مقاصد كثيرة، قوله الباب الثالث في العوامل اللفظية السماعية، قوله وفي أي العوامل اللفظية السماعية على ثلاثة أصناف، قال الشارح أنما قدم أي أنما قدم المقص في المتن من تلك العوامل الحروف على الأفعال والأسماء لأن الحروف في الأصل في العوامل السماعية إن لم يوجد فيها أطوار بوجه ما لأن العامل فيها لا يكون إلا سماعيًا فكانت متمخصة في السماعية وأثبت قدما فيها بخلاف الأسماء والأفعال هذا هو جملة الكلام. Finis: ان في كل منهما أطوار الخ في مواضع هذا القسم، فليكن هذا آخر ما أردنا شرحه فالحمد لله على إتمامه حمدا كثيرا طيبا مباركا والصلوة الدائمة القائمة على نبيه خير البرية محمد وآله وحبه اجمعين وسلم تسليما Scriptus est codex ab A. H. 1056 (Chr. 1646 et 1647) et ab aliquo literarum studioso legatus (ut inscriptum est primo folio r.), sed recepta a Christianis A. Chr. 1685, d. 19. Aug., Nova Arce hungarica (Neuhäusel), inde ablatas.

## XXVI.

[Ac. R. 234.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> max., foll. 100, char. neschi ad neta liq vergente: Commentarius perpetuus in El-Mifbā'hi

ab 'Hāgī-Bābā compositus et in scriptus, singulis orationis membris interpositus. Initium: الحمد لله ذي الانعام، فاطر السموات والارض والانام، جاعل الملائكة لأنهم خداما، والصلوة على محمد وآله الكرام، واصحابه العظام، وبعد فهذه حواش كتبتها حاجي بابا بن حاجي إبراهيم بن حاجي عبد الكريم بن عثمان الطويسوى (والطويسوى aut للمصباح) (dubie scriptum) سماها خلاصة الاعراب، قال المص

قدس الله روحه أما بعد حمد الله ذي الانعام اعلم أنها حرف بلا خلاف لدلالته على معنى في غيره الخ خاتمة الكتاب، Commentarius in praefationem El-Mifbā'hi, fol. 98 v. — 100 r., 'Hāgī-Bābāe opus esse nequit, quum ad verbum ex El-Dhau (Cod. XXIV) repetitus sit; quare hic non tota El-Mifbā'hi oratio, sed loci selecti explicantur.

## XXVII.

[R. 320.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> max., foll. 58, char. neschi scriptus, utrinque truncus. Praeterea aliquid excidit post fol. 8. Insunt:

1) Fol. 1 r. — 22 v. Pars notarum Ja'qūb Ibn-'Alī (s. 'Alī-zādae) ad eum Commentarium in praefationem El-Mifbā'hi, qui est in Cod. XVII, 2. Inscribi solet 'Alī-zādae notae ibidem sunt in Codd. 152 et 246. Oratio El-Mifbā'hi scripta est liquore rubro, commentarius atramento superducta linea rubra, notae simpliciter atramento. Codex abrupte incipit ab his verbis notarum: لتصبك او يكون في الفاء زائدة; sequitur ex oratione El-Motharrexii

متعلق بنظرت hinc verba commentarii, quae in Cod. XVII fol. 87 r. lin. 4 sq. leguntur. Pleraque notarum 'Alī-zādae hic cum ceteris conjunctim scriptarum in illo codice inter lineas et in marginibus positae sunt. Finem faciunt verba commentarii cum nota interposita: لكن يندفع

ذلك السؤال العام بالاستقراء يعنى اذا لم يكن البحث من جهة العالمية يلزم ثبوت الخامس بالاستقراء في اجزاء الكتاب وابوابه لا بالعقل لأن العقل يجوز ان يكون شيا آخر غير الخامس. Initium codicis in Cod. XXVIII est fol. 74 r. lin. 1.

2) Fol. 23 r. — 58 v., ubi abrupta est oratio: توضيح Commentarius El-Chirtibī in اعراب عن قواعد اعراب Ibn-Hischāmi, qui in praefatione appellatur حجة العرب العالم العلامة

جمال الدين ابو محمد عبد الله بن يوسف vid. Hāgī-Chalfa, I, p. 357 et 358. Initium commentarii, quod 'Hāgī-Chalfa esse dicit, hic non reperitur, quia librarius





## XXIX.

(Ac. R. 222.)

Codex trilinguis, 8° max., foll. 111, char. in priore parte neschi, in posteriore nestāliq.

1) Fol. 1 v. — 53 r. *Muṣṭahfa Ibn-Behrāmī Commentarius perpetuus in Centum Regentes El-Gorgānii*. A librario inscriptum est عَذَا كِتَاب مَعْرَبٌ. Initium: الحمد لله.

الذي أنزل القرآن كلاماً مؤلفاً معجزاً لقارته وعالمه، وزين

Deinde de consilio libri: انشروع تقدیر اعراب العوالم، الخ

من غير ايراد الاسئلة والاجوبة من غوامض الفن ومشكلاته

Commentarius, ut fieri solet, singulis membris orationis interpositus est. Initium:

الحمد مرفوع بانه مبتدأ واللام في لله حرف جر

فاتى رأيت الشارحين: Finis: فلفظة الله مجرور بها الخ

للعوالم لا تتعرض لاعراب العوالم فليهذا شرحت اعرابها

وبعض ما يناسب المحل من المسائل من اولها الى آخرها ثملاً

يتخير المتعلم المبتدئ والمعلم المتقدم البالغ الى حد العلوم

فالمقصود بهذا الشرح افادة المعلم واستفادة المتعلم وخاتمة الخير

للشارح المصطفى بن بهرام غفر الله له ولوالديه واحسن اليهما

Hinc commentarium A. H. 1080 (Chr. 1669 et 1670) conscriptum esse putes, nisi forte

librarius, cujus clausula seorsim posita temporis indicatione caret, eam verbis commentatoris adjunxit. Scriptus est

codex ab Idris Ibn-Jūsuf in urbe Trawniki (في شهر التروانكي)

in schola 'Hāgg-Ahmedis (في مدرسة الحاج احمد).

2) Fol. 54 v. — 111 v. *Sēddet-nāme*, i. e. *Schem'ū*

*interpretatio turcica libri consiliorum persici (Pend-nāme)*

*Atthārīani*, quam suasu 'Omar Ibn-'Hoseini, Maecenatis

sui, conscriptam Zeirek-Aghae (زيرك اغا), qui inter pro-

ceres aulicos Sulthāni Murādi (sc. III, regn. A. Chr. 1574

— 1595) insignem locum tenebat, dedicavit, ut in *sebebi-*

*ta'liḡi-kutāb* fol. 54 v. et 55 r. et v. ipse narrat. Initium:

شكر وسپاس في قياس شول قادر وقبومه كه لطيفي في غايه

وكوم في نهايتدن معجز شعار ونبوت دثار رسول لر كوندردى

حمد في حد. Ipsa interpretatio fol. 56 r. sic incipit: الحمد لله

آن خدای پاک را اول شريك ونظيردن پاک منزّه خدایه

وَلَدَ autem, ubicunque adhibetur, protinus et quasi sponte menti

hanc cogitationem subicere, illud, quo effectum est ut aliquis

nascetur, non id esse, quo patres finis; ut quum dicitur

قوة مولدة, vis genitrix (in rebus naturalibus), et alia similia.

حد سر حمد انكه ايمان داد مشى خاك را اول الله كه بر

اوج خاكدن خلف اولتمش انسانه ايمان ويردى، كُلُّ

أَمْرِ نَبِيٍّ بَالٍ لَمْ يَبْدَأْ بِحَمْدِ اللَّهِ فَهُوَ أَتَمُّ وَأَجَدُّ حَسْبَنَاجِه

حضرت شيخ بو كتاب مستطابى حمد ايله ابتدا ايلدى

واشرف نعم ايمان ايدوكى اشعار اتكيچيون حمددن صكره آتى

ذكر ايلدى انكه در آدم نديد او روح را اول الله كه الخ

Sic singula hemistichia persequitur usque ad finem: كين

نصايح را بخواند او بسى كر بو نصيحتلى اول كمسه

Scripta est haec pars codicis A. H. 1078 m. Ssafar (Chr. 1667).

## XXX.

[Ac. R. 256.]

Codex arabicus turcicus, 8°, foll. 78, char. nestāliq.

1) Fol. 1 v. — 76 r. Idem *Commentarius in Centum Regentes*, qui est in Cod. XXIX, 1. Differunt duo exempla

eo quod, quum illud ita incipiat ut diximus, hoc post bes-

melam haec tria enunciata: اعون بالله

in eaque commentarium exhibet; hinc demum, nullo intervallo re-

licto, fol. 2 v. in media linea tertia sequitur oratio El-Gor-

gānii: الحمد لله رب العالمين الخ، atque in eam et sequentem

plane idem, qui in altero exemplo est, commentarius. Scri-

ptus est A. H. 1094 (Chr. 1682 et 1683).

2) Fol. 77 v. — 78 v. Poëma morale turcicum quadra-

ginta distichorum, cujus ratio haec est, ut bina disticha

aliquod officium religiosum aut aliquam virtutem praecipiant,

allata in ejus commendationem in postremo hemistichio

sententia Muḥammedis. Sic oratio viginti officia et virtutes

cum totidem locis traditionis propheticæ percurrit. Initium:

خير اتمت اودر كه حجت ايدوب حفظ قرآنه سعى ايدى حران

كه رسولك كلاميدر بو حديث خيركم من تعلم القرآن

Finis:

بافهميان زينت دنيايه بولور آخرتده درجات عليا

بر حديثنده ددى پيغمبر خيركم ازهدكم في الدنيا

Metrum quatuor et triginta priorum distichorum est Chafif:

فاعلاتن، sex posteriorum Raml: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

## XXXI.

[Ac. R. 57.]

Codex persicus turcicus in fine truncus, 8°, foll. 31

chartae orientalis, char. nestāliq: تلج الرؤس وعز النفوس

Opusculum de elementis linguae persicae scriptum ab

احمد بن

همدی که احاطت قصور: Initium. اسماهای الباقی القیصوری  
و بعد مرکز آن فرسیده و ثانی که اضعاف اعداد عدد  
Deinde notum esse dicit, Philologos et Grammaticam et Lexilogiam linguae arabicae studiosissime excoluisse, sed neminem ceteris linguis eandem operam navasse, ut Persae, Turcae, Arabes, alii, suas vicissim linguas facile discerent. Hinc se verbis technicis et fundamentis grammaticis linguae arabicae usum, quibus meliora et firmiora reperiri non possint, haec rudimenta linguae persicae scripsisse, quinque capitibus: 1) de nominibus concretis (در اسمای ذوات), 2) de nominibus abstractis (در اسمای معانی), 3) de derivatione formarum (در اشتقاق), 4) de Infinitivis auctis i. e. compositis (در مصدر مزید فیہ), 5) de legibus grammaticis (در قواعد). Primum caput, fol. 2 v. — 18 v., postquam definitum est اسم ذات, usitatissima nominum concretorum per tres gradus (مراتب) persequitur ordine alphabetico (in quo ordine non apparent literae مصطف طعق, quia, ut est fol. 3 r. lin. 3 et 4, in verbis origine persicis non sunt usitatae): a) fol. 3 r. — 12 v. ea quae linguae persicae nec cum arabica nec cum turcica communia sunt, b) fol. 13 v. — 16 r. ea quae et in persica et in turcica usitata sunt, c) fol. 16 r. — 18 v. ea quae et in persica et in turcica et in arabica, certe in persica et arabica, usitata sunt. Quamquam non desunt in his, quae ab Arabibus vix intelliguntur, nedum adhibentur, ut شرم, خوار, چراغ, ویم, Quae nomina Turcis minus nota sunt, iis subjecta est translatio turcica, ut ab ipso initio, fol. 3 r.:

آب آبدار آبدان آب ریز

صو صو صو قو قو و صو قو قدم کا

آپستین آپکامه آب کش آبگیر

یکلو عورت توخته سقا سکر

Ceteris subscriptum est معروف, i. e. معروف, saepius ف, معروف. Omnia nomina ab eadem litera incipientia subjecta sunt verbo communi ab illa litera ducto, rubro liquore scripto, ut الالباقی, qua الالباقی quoque comprehenditur, et sic porro usque ad الالباقی. Idem factum in recensu Infinitivorum. Secundum caput, errore librarii fol. 12 v. — 13 v. inceptum, fol. 18 v. — 23 v. continuatum et absolutum, primum definit اسم معنی sive مصدر, et duplicem Infinitivum distinguit: بیافتن, nudum, i. e. simplicem, ut کردن, و بیافتن, i. e. compositum, ut کرد کردن, quorum naturam deinde turcice explicat, ut omnino turcica saepe immixta ad declaranda ea, quae prius persice dicta sunt. Hinc de formando Imperativo et Infinitivo et Futuro

ex Imperativo, item de ب Imperativo praefigi solito disseritur. Sequitur recensensus alphabeticus Infinitivorum simplicium, subscriptis interpretationibus turcicis. Cuique Infinitivo subijuncta est secunda persona singularis Imperativi cum praefixo, sic:

آراستن بیارا آرامیدن بیارام آزدن بیازار  
بزمک بزه دکلنمک دکلن انجتمک انجنت

Tertium caput, fol. 23 v. — 30 r., de derivatione formarum, octo partibus (اقسام): 1) fol. 23 v. — 26 r. de Aoristo, Perfecto et Imperfecto, per omnes personas. De Plusquamperfecto nihil. 2) fol. 26 r. — 27 r. de Futuro et Praesenti. 3) fol. 27 r. de Aoristo negativo. 4) fol. 27 r. et v. de Futuro et Praesenti negativo. 5) fol. 27 v. — 28 r. de Imperativo. 6) fol. 28 r. — 29 v. de Prohibitivo; hinc de formando Verbo transitivo ab intransitivo, quamquam initium hujus loci negligentia librarii excidit; de formandis pluralibus Substantivorum, Nominibus unitatis et Nominibus

abstractis in آن, Adjectivis compositis et Participiis in آن; deinde de suffigendis Pronominibus م, ت, ش, iterum de formando Prohibitivo. 7) fol. 29 v. de formando Participio in آن and شونده, أم, et Verbo periphrastico inde petito, tandem de formando plurali hujus Participii omninoque

omnium nominum in های (sc. های رسمی, non های اصلی) exeuntium. 8) fol. 29 v. — 30 r. de formando Participio Praeteriti et hinc Verbo periphrastico, ut کرده اند, گفته اند, گفته. Apparet, in partem sextam vel auctoris vel librarii vitio nonnulla conjecta esse, quae neque hujus loci, neque hoc ordine persequenda erant. Quum singulis locis inde a tertio de formandis pluralibus Substantivorum praepositum sit verbum قاعده, illa ex quinto capite huc translata esse putaverim. Quartum caput, fol. 30 r. — 31 v., Infinitivos compositos subjecta interpretatione turcica recenset, sed non adjectis, ut supra, Imperativis, sic:

آباد کردن اروغ برآوردن ازرم  
عمارت ایلمک ککرمک حرمت

داشتن استوار کردن آشکاره کردن الخ  
دتمق برک ایلمک م (معروف, i. e.)

In hoc recensu abruptus est codex. Ultima verba:

شرم داشتن شناسا کردن شناو کردن  
اتنمق بللو ایلمک یوزمک

\*) Alibi, ubi duo vel plura verba ejusdem significationis juxta se posita sunt, م secundo et sequentibus subjectum valet. مثلاً

**CODEx RHETORICUS.**

## XXVII.

[Pf. K. 33.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 147, char. nestá'liq scriptus, inter lineas et in marginibus notis refertus.

1) Fol. 1 v. — 67 r. تلخیص الفتاح, *Epitome tertiae partis libri Misfā' h-el-ōlūm* scripti ab *Abū-Ja'qūb Jūsuf El-Sekkākī*, quam epitomen fecit *Geldt-el-dīn Mā'hūd Ibn-'Abd-el-ra'hīmān El-Qazwīnī*, qui vulgo *Orator Damascenus* (*Chathīb-Dimisq*) appellatur; vid. *Hāğī-Chalfa*, II, p. 402 sq. Densae inter lineas et in marginibus notae adscri-

ptae sunt ex المَطُول (Cod. Dresd. 344) et المختصر, quorum  
utrumque scripsit Sa'd-el-din Me'sūd El-Tefiāzāni (vid.  
Hāgi-Chalfa p. 404), quare interdum notis subscriptum est

الحمد لله على ما انعم، وعلم: Inition. سعد vel سعد الدين  
اما بعد فلما كان علم: Deinde. من البيان ما لم نعلم، الخ  
لبلاغة وتوابعها من اجل العلوم قدرا، وادقها سرا، ان به  
يعرف دقائق العربية واسرارها، ويكشف عن وجوه الاعجاز في  
نظم القرآن استنارها، وكان القسم الثالث من محتاج العلوم  
الذي صنفه الفاضل العلامة ابو يعقوب يوسف السكاكي رحمه  
الله تعالى اعظم ما صنّف فيه من الكتب المشهورة نفعا لكونه  
احسنها ترتيبا واتمها تحريرا واكثرها للاصول جمعا، ولكن  
كان غير مصون عن الحشو والفتويل والتعقيد قابلا للاختصار  
مفتقرا الى الايضاح والتجريد، ألقت مختصرا يتضمن ما فيه من  
القواعد، ويشتمل على ما يحتاج اليه من الامثلة والشواهد  
وله آل جهدا في تحقيقه وتهذيبه، ورتبته ترتيبا اقرب تناولا  
من ترتيبه، وله ابالغ في اختصار لفظه تقريبا لتعاطيه، وطلبا  
لتسهيل فهمه على طالبيه، واصفّت الى ذلك فوائد عثرت في

بعض كتب القوم عليها، وزائد في كلام أحد بالتصريح  
Praefatio. فيها ولا الإشارة إليها، وسميت تلخيص المفتاح  
fol. 2 r. — 3 v., de natura facundiae et eloquentiae، المقدمة  
fol. 3 r. — 35 v.، الفن الأول، primus liber، والفصاحة والبلاغة  
de علم المعاني؛ secundus، fol. 35 v. — 50 v.، علم البيان  
tertius، fol. 50 v. — 62 r.، علم البدیع؛ clausula، الخاتمة،  
fol. 62 r. — 67 r.، de iis quae poetæ ab aliis aut vere mutuantur،  
aut mutuari videntur، et aliis rebus similibus، وفي السيقات الشعبية وما يتصل بها وغير ذلك

nando exordio, في حسن الابتداء, de ornando transitu ad argumentum, في حسن التخلّص, de ornanda conclusione, في حسن الانتهاء. Nam his tribus locis orationis aut libri exquisitiore dictionis elegantia opus est. Transitus autem et transitum facere dicitur التخلّص, quia orator aut scriptor ibi ex ambagibus exordii se expedit ad argumentum accedens, non praeurpe, sed ita ut quaedam inter exordium et argumentum congruentia servetur: التخلّص ممّا شَبَب الكلام

به من نسيب او غيره الى المقصود مع رعاية الملائمة بينهما.  
علم يُعرَف: sic definitur، علم المعاني، Primi capitis argumentum.

Octo. به احوال اللفظ العربي التي بها يطابق مقتضى الحال  
capita ejus enumerata sunt apud 'Hâgî-Chalfam. In nostro

احوال الاسناد الخبيرى definitus est „الاطناب  
 affectiones praedicationis enunciativae; item post  
 adjectum est „والمساواة“ et dictio media, ex contracta et di-  
 latata aequaliter temperata. Neque vero „conjunctio verbi  
 cum subjecto“ ponendum erat pro „الاسناد“, quoniam in com-  
 plexionibus nominalibus, جَمَل اسمية, praedicatio fit sine  
 verbo, neque „المسند اليه“, praedicatum, et „المسند“, sub-  
 jectum “ dicendum erat, sed contra. Quo autem modo ar-  
 gumenta octo illorum capitum inter se nexa sint, scriptor  
 sic docet: Oratio est aut enunciativa, خبر, aut optativa,

interrogativa, imperativa, prohibitiva, انشاء; nam si ea ratio, quae inter subjectum et praedicatum intercedit, externum aliquod habet (i. e. aliquod extra ipsam orationem vel in mente vel in natura positum), cui aut respondet, aut non respondet, enunciativa est; sin minus, optativa, interrogativa, imperativa, prohibitiva. Enunciatio igitur الخبر, requirit subjectum, مسند اليه, et praedicatum, مسند, et praedicationem, اسناد; praedicatum autem ubi verbum est

vel verbum valet, saepe habet annexa, متعلقات. Praedicatio igitur et annexio, التعلّف, fiunt aut cum restrictione (quae est in notione particularum tantum, nisi, sed, tamen) بقصر, aut sine ea, بغير قصر. Omnis autem oratio, quae cum alia conjuncta est, aut conjunctione aliqua illi coordinata est, معطوفة, aut non coordinata, غير معطوفة. Et oratio eloquens, الكلام البليغ, aut plus continet quam ad id, quod dicendum est, necessarium erat, aut minus, utrumque consilio ac ratione. Secundi libri argumentum, علم البيان, sic definitur: علم يعرف به أيراد المعنى الواحد بطُرُقٍ مختلفة في: على تمام دلالة اللفظ. Jam haec دلالة اللفظ عليه وضوح الدلالة عليه.





قال ورتبته على مقدمة وثلاث مقالات : Initium post besmelam : وخاتمة أقول الرسالة مرتبة على مقدمة وثلاث مقالات وخاتمة

Deficit oratio in eodem illo de definitionibus loco. Extrema verba El-Qazwinii sunt haec : بما يساويه : يجب الاحتراز عن تعريف الشيء بما يساويه :

فإن الاشتراك محال : Qothb-el-dini haec : وفي المعرفة والجهالة لفهم المعنى المقصود نعم لو كان للسامع علم بالالفاظ الوحشية او Scriptio absoluta A. H. 893 (Chr. 1488) incunte m. Rebi 'el-awwel, d. Lunae, tempore meridiano, a Mu'hammed Ibn-Ibrâhim.

3) Fol. 122 v. — 126 r. Notae ad El-Schemsijam et ad illum Qothb-el-dini commentarium in eam (No. 2).

الحمد لله الملهم بالحق والمعلم بالصدق والصلوة : Initium : على رسوله المجتنب وآله المرتضى ، فأتى أردت أن أجمع ما احصر على شرح الشمسية المنسوبة الى القطبية (sic) من الايراد والاجوبة حتى يكون تسبيلا للاستحصال ومتبيها لمن امتحن بالاستفسار ، فيعود الضمير في ورتبته ليس على ما يلي عليه

لعوده على الرسالة وفي مؤنثه ، وجوابه أن بعضهم يرجعون الى Sed hae notae subsistunt in defendenda definitione El-Qazwiniana verbi ، والتصور حصول صورة الشيء في العقل : التصور : quae ab ipso El-Schemsijae initio reperitur ; vid. hujus codicis fol. 72 v. lin. 5. Ultima verba :

Subjunctum est : Fol. 126 v. turcice notatum est , uniuscuiusque mensis dies infaustos esse hos : 3, 5, 13, 16, 21, 24, 25. Ex faustis solus 1 indicatus est.

Ibidem notata et definita sunt quinque universalis , الكليات : العرض العام ، الخاصة ، الفصل ، النوع ، الجنس : الخمس

4) Fol. 127 v. — 146 r. Commentarius per et قال in locos selectos Commentarii 'Hosâm-el-dini in Aḡir-el-din El-Abahrii \*) Isagogam in Logicam , cum notis versus finem deficientibus. Initium : الحمد لمن حمده احسن كل القول ،

\*) Sic recte dici , docet Commentarius Mo'hjî'l-dîni in eundem 'Hosâm-el-dîni Commentarium , Cod. Dresd. 32 ab initio : وقيل أن اثير الدين لقب الشيخ الابهرى بفتح الباء وبسكون الهاء اسم قبيلة وأما الابهرى بسكون الباء وفتح الهاء فغلط مشهور ولهذا قيل علم أبهر وأقرأ أبهر.

وبعد : Deinde . وشكره اشرف ما يختلج في العقول ، فجمعت هذه الحواشي للمبتدئين باستعانة القادر من الكتب

Initium ipsius commentarii : مع ضم ما لاح لبالي الفاتر الخ : قال الحمد لله الواجب وجوده الممتنع نظيره الممكن سواء وغيره أقول نذكر فيه ثلاث مقالات الاولى في بيان مفهومات هذه الالمام والثانية في بيان وجه الحصر ووجه تقديم البعض على البعض والثالثة في السؤالات مع الاجوبة الخ Sed Commentarius tantum ad primam partem libri spectat ; ultima verba 'Hosâm-el-dini , in quae noster commentatur , in ipso illius libro leguntur fol. 150 r. hujus codicis , lin. antepenult. Ultima verba : لو قال قوله دون الحقيقة يخرج الجنس لكن

اولى لانه لا يدخل مقل على كثيرين مختلفين بالعدد في الاخراج لان الجنس ايضا لان الجنس ايضا (sic). تمت

الحاشية بعون الله تعالى وحسن التوثيق وآله اجمعين (sic, omisso Prophetae nomine). Scriptio absoluta ab eodem qui ceteras partes codicis scripsit (vid. No. 2 in fine) A. H. 892 (Chr. 1487) med. m. Aḡir-el-dini per et قال in locos selectos Isagogae Aḡir-el-dini cum notis. Auctor in indiculo et Codicis Dresd. 32, et hujus nostri nominatur حسام كاتى

5) Fol. 147 v. — 165 v. Commentarius 'Hosâm-el-dini per et قال in locos selectos Isagogae Aḡir-el-dini cum notis. Auctor in indiculo et Codicis Dresd. 32, et hujus nostri nominatur حسام كاتى

Deinde : أما بعد فإن كتاب الشيخ الامام قدوة الحكماء اثير الدين الابهرى طيب الله ثراه وجعل الجنة مثواه المشهور

بايساغوجى لما كان على بعض الاخوان متعسرا وعلى بعضهم متيسرا كتبت بالتماسهم اوراقا لتزيل تعسره وتعمم تيسره والله خير الميسرين والموفقين قال ايساغوجى أقول للمنطقيين

اعلم ان : Finis . اصطلاحات يجب استحضارها للمبتدئ الخ ما عليه الاعتماد والتنويع من هذه القياسات اما هو البرهان

لكونه مركبا من المقدمات اليقينية ولكن هذا آخر ما اوردنا من الاوراق لاتضاح ما في كتاب ايساغوجى ، تمت الخ

Scriptio absoluta A. H. 894 (Chr. 1488—9).

### XXXIV.

(Ac. R. 51.)

Codex arabicus, 8° max., foll. 91, char. neschi et nestaliq.

1) Fol. 1 v. — 6 r. Pars Logicae El-Schemsijae cum notis, ab initio usque ad initium secundae dissertationis ; vid. Cod. XXXIII, 1. Inscriptum est شمشيه

Initium : بسم الله الرحمن الرحيم ورتبته على مقدمة وثلاث مقالات : Ultima verba : وخاتمة ، أما المقدمة ففيها بحثان الخ

القضية قول يصح ان يقال لقائله انه صادق فيه او كاذب فيه.  
تم بعون الله الملك الوهاب : Jam, quasi absoluto toto libro :  
Script. A. H. 985 (Chr. 1577—8).

2) Fol. 6 v. — 10 r. *Isagoge Aṣṭr-el-dini* integra.

Inscriptum est : متن ايساغوجي . Initium : الحمد لله على  
توفيقه، ونسأله هداية طريقه، ونصلي على محمد وعترته، أما  
بعد فهذه رسالة في المنطق اوردنا فيها ما يجب استحصاره

Argumenta : 1) Fol. 6 v.  
lin. 3 — fol. 7 r. lin. 10 de اللفظ المفرد والمؤلف، واللفظ الدالّ،

واللفظ الكلّي الذاتيّ والعرضيّ، واللفظ المفرد الكلّي والجزئيّ  
deinde، والفصل et النوع، والجنس quae sunt اقسام الذاتيّ

والعرض المقارن et العرض اللام quae sunt اقسام العرضيّ

quorum utrumque est aut خاصّة، aut عامّ. 2) Fol.  
7 r. lin. 10 — fol. 7 v. lin. 3 de القول الشارح، quod est aut

ناقص، aut تامّ، eorumque utrumque aut رسم، aut حدّ

3) Fol. 7 v. lin. 3 — fol. 8 v. lin. 6 de القضايا، quae sunt

aut شرطية منفصلة، aut شرطية متصلة، aut محليّة، aut

ومخصوصة، earumque utraque aut موجبة، aut

متصلة. Deinde المتصلة، aut جزئية مسورة، aut كلية مسورة

est aut حقيقية، aut انفاقية، aut لزومية، aut

مانعة الجمع فقط، aut مانعة الجمع ومانعة الخلوّ، quae

est مانعة الخلوّ فقط. Deinde de التناقض، i. e.، والتناقض

et de عكس القضايا، i. e.، عكس القضايا، et de utriusque diversis

formis. 4) Fol. 8 v. lin. 7 — fol. 9 v. lin. penult. de

المقدمة، والحدّ الاكبر، والحدّ الاصغر، والحدّ الاوسط،

ضروب et اشكال القياس الاربعة، deinde من الصغرى والكبرى

احوال القياس الاقترانيّ والاستثنائيّ، tum de المناجزة الاربعة

tandem de البرهان. 5) Fol. 9 v. lin. penult. — fol. 10 r.

lin. 5 de المشاعدات والاوليات، quae sunt اقسام القضايا الستة

القضايا التي قياساتها معها، et المتواترات، والحدسيات، والخبريات

الشعر، والخطابة، والجدل. 6) Fol. 10 r. lin. 5 — lin. 9

de المغالطة. Finis : ولكن هذا آخر الرسالة. Script. exeunte mense

Schawwāl A. H. 985 (Chr. 1578).

3) Fol. 11 v. — 52 r. *Institutiones de* مراجع الارواح. *Auctore*

*Aḥmed Ibn-ʿAlī Ibn-Mešūd*, cujus eundem librum vidimus supra in Cod. VII, 1, et VIII. Adjectae

sunt aliquot notae. Sed fol. 11 r. ab aliquo *Hasan Ibn-*

*Aḥmed* notatum est, librum totum tam vitiose descriptum

esse, ut corrigi non possit: طالع في هذا الكتاب الفقير حسن:

ابن احمد فوجدته غلطاً من اوله الى آخره لا يقبل اصلاحاً

غفر الله لي ولكاتبه والمسلمين اجمعين امين.

4) Fol. 52 v. — 69 v. *Compendium doctrinae de* الصرف

cum notis, quod idein habemus in Cod. IX, 2. Script. A.

H. 988 (Chr. 1580—1). 5) Fol. 70 r. Fragmentum utrinque truncum de fle-

tendis verbis hamzatis. 6) Fol. 71 v. — 89 v. كتاب المقصود cum notis, i. e.,

idem *Compendium doctrinae de* الصرف, quod est in Cod.

IX, 3, et XI. 7) Fol. 90 v. — 91 v. *Exempla formarum verbi trili-*

*teri sani formae primae et duplicis verbi admirativi*, recentius in alia charta notata.

### XXXV.

Codex arabicus, 8° lat., foll. 88, char. nestaliq in charta orientali, ab initio truncus.

1) Fol. 1 r. — 24 r. *Commentarius Qothb-el-dini in*

*El-Schemsijjam*, qui idem est in Cod. XXXIII, 2. Inter

lineas et in marginibus densae notae adjectae sunt, quarum

aliis subscriptum est سلطان vel شاه, aliis عماد vel

عماد رح, aliis و. Ex abrupto incipit ab his verbis: وفي كون

والشيء بحالته يلزم من العلم به العلم بشيء آخر

Cod. XXXIII leguntur fol. 85 v. lin. 1 et 2. Finis idem

est qui illic. Absoluta est scriptio A. H. 916 (Chr. 1511)

ineunte mense *Adl-gā* de, nocte diem Veneris antecedente.

2) Fol. 26 v. — 88 r. *Commentarius Imād-el-dini per*

*Gorgānii in El-Schemsijjam El-Qazwinii*, quem habemus in

Cod. XXXIII, 1. Fol. 26 r. inscriptum est: عماد لحاشية

حاشية عماد على الشرح الصغير، et in fine subscriptum: للشرير

Adjectae sunt notae, sed paucae. Subsistit com-

mentarius in capite quarto dissertationis primae, de defini-

tionibus. Initium: بسم الله الرحمن الرحيم قوله ورتبته على

مقدمة وثلاث مقالات وخاتمة أقول اعلم ان من دأب المصنفين

ان يشيروا في اول تصانيفهم الى اجزائها اجمالاً الخ

وانت خبير بأنه لو قيل الامرين المتصايفين لكان اولى.

Adjectum est: تم والله اعلم.

### XXXVI.

[R. 247.]

Cod. arab., 8° min., foll. 72, maximam partem char.

neschi antiquiore scriptus in charta orientali. Tres sunt libri

partes eaeque singulae ab aliis scriptae: fol. 1 v. — 30 v.

char. neschi, fol. 31 v. — 40 v. char. nestaliq, fol. 41 v. —

72 v. char. neschi. Indiculus primo folio inscriptus: هذه



مجموعة لطيفة مشتملة على عدة كتب منها تعليم المتعلم (\*) وشرح المقصود في التصريف وشرح آداب البحث للسمرقندي partim vanus وشرح آخر للبشتي وغير ذلك من المسائل est; nam revera haec tantum insunt:

1) Fol. 1 v. — 30 v. رسالة في آداب البحث، *Commentatio de regulis Dialecticae*, opus Schems-el-din Muhammed Ibn-Aschraf Hosein El-Samarqandii (de quo ejusque commentatoribus vid. 'Hâgi-Chalfa, I, p. 207 sqq.) cum commentario singulis orationis membris interposito et notis interlinearibus et marginalibus versus finem deficientibus, quarum

multis subscriptum est حاشية دنقوز، i. e. ejus qui apud Hâgi-Chalfam p. 208 lin. 5 ديكوز nominatur, quare non „Dikicoz“, sed per Saghir-nun Dincos efferendum; aliis قطب كيلان vel قطب عبد الرحيم vid. No. 2. Initium: والصلوة على رسوله

محمد وآله أجمعين، وبعد فقد قال الامام الحقيق، والهمام المدقق، سلطان الحكماء المتأخرين، جامع جميع فضائل العلماء، مولانا شمس الملة والدين محمد السمرقندي، تغمدته الله بغفرانه، واسكنه باعلى جنانه، المنة علينا من من عليه لواعب افضل النعم الذي هو نعمة العقل وذلك الواجب هو

ولو اردف المقصود رحمه الله الثناء عليه تعالى. Hinc putaveris esse commentarium 'Imâd-el-din Jâhja Ibn-Ahmed El-Kâschii (vid. 'Hâgi-Chalfa p. 208 lin. 2 et 3), sed dubitationem movet verbum قوله ab 'Hâgi-Chalfa positum, quum hic commentarius minime sit per قوله et اقول، sed مزوج. Praefatio El-Samarqandii hoc habet singulare, quod post laudes Dei benedictionem Prophetarum omisit; quare post illa, quae modo posui, commentator sic pergit: والثناء عليه تعالى

بالصلوة على النبي وآله عليهم التحية والسلام كما هو دأب هذه رسالة في آداب البحث التي يحتاج اليها

كل متعلم لتكون حافظة له في البحث من اضلاله وتسهل عليه طريق الفهم والتفهم وفي وان كانت متداولة بين الخلقين لكنها ما كانت منظومة في سلك ومجموعة في عقد اردت نظم منشورها وجمع مأثورها تحفة للاخ العزيز ملك الصدور والاعيان

شرف الاماثل والاقران نجم الملة والدين عبد الرحمن ادام الله تعالى بركاته فالتهمست الهام الصواب من الحكيم الوقاب وهي مرتبة على ثلثة فصول الاول في التعريفات والفصل الثاني

\*) Sie corrigendam esse orationem a librario corruptam fol. 23 r. lin. 7: وعلم يقتدر به على حوط في وضع كان او على وضع كان الخ: intelligitur ex fol. 66 v. lin. 18 et 19.

في ترتيب البحث والفصل الثالث في المسائل التي اخترعتها. Primi capitis argumentum commentator sic interpretatur: se- cundi: أي في ترتيب البحث والمناظرة والترتيب جعل كل

أي اخترعت النكات التي تدل عليها: tertii: شيء في مرتبته Primus caput, fol. 2 v. — 10 r., continet definitiones horum verborum: العلة النامة، الشرط، العلة، الركن، الآمرة، الدليل، المناظرة، المعارضة، المناقضة، الدوران، الملزوم، اللازمة، التعليل، المستند، النقض.

Secundum caput, fol. 10 v. — 23 r., est de ratione contra adversarium argumentandi ejusque objectiones et argumenta refutandi. Tertium caput, fol. 23 r. — 30 v., exempli causa proponit tres quaestiones argumentis rite demonstratas et contra objectiones defensas, quarum prima est ex Theologia scholastica (علم الكلام، quae sic de-

finitur: علم يقتدر معه على اثبات العقائد الدينية على الغير أن واجب haec: (والزامها آياه بايوان للحجج ورفع الشبهة العلم باحث عن احوال اعيان الموجودات على ما في

واجب haec: (عليه في نفس الامر بقدر الطاقة البشرية i. e. Ens absolutum non sponte sua operari, sed naturae suae necessitate; sic

أن الموجب بالذات ما وجب صدور الاثر: علم يقتدر به على حفظ أي وضع كان او على عدم

قال الشافعي رحمه الله haec: (أي وضع كان بقدر الامكان) الاب يملك اجبار البكر البالغة على الكناج خلافا لاني حنيقة وبها يحصل المطلوب كما مر في الشق الاول: Finis. رحمه الله شرح القسطاس El-Samarqandium etiam scripsisse

et شرح المقدمة البرهانية.

2) Fol. 31 v. — 72 r. حواش كتبناها للرسالة الموسومة

بآداب البحث للامام الفاضل افضل المتأخرين شمس الملة in اقول et قال Est Commentarius per والدين السمرقندي vid. قطب الدين الكيلاني compositus a 'Hâgi-Chalfa p. 209. Notae tantum usque ad fol. 46 r. ad-

jectae sunt. Initium: الحمد لله الذي هدانا الى سواء السبيل

وارشدنا الى اقتناء الفضائل بالبرهان والدليل، الخ. *Post* librum suum ita nominat, ut modo indicavimus; *Verba* El-Samarqandii inchoantur tantum et per الخ *abrumpuntur*. Primum caput fol. 31 v. — 54 r. Secundum caput fol. 54 r. — 66 r. Ter-

tium caput fol. 66 r. — 72 v. Alias definitiones trium illarum disciplinarum, ex quibus tres quaestiones tertii capitis desumtae sunt, hic commentator dedit fol. 66 v. Ibidem lin. 11 الخ *idem esse ait quod* الخ. *Finis:* فيحصل بها المقصود.

## CODICES THEOLOGICI.

### CORANI, CORANI PARTES ET FRAGMENTA.

#### XXXVII.

[R. 1.]

*Pars Corani*, tegumento solidissimo ex corio nigro munita, formae tam enormis, ut latitudine cubitum, longitudine cubitum cum dimidio aequet, chartae orientalis crassae et laevigatae foll. nunc 61 (nam Kehrii aetate 63 fuerunt), char. Gul9i vastissimo, alternis lineis auro et atramento scripta, ita ut eas quoque literas, quae atramento scriptae sunt, ambiat margo aureus, aureas autem tenue lineamentum nigrum. Paginae quinas tantum lineas continent, quarum prima et tertia et quinta aureae sunt, secunda et quarta nigrae. Versiculi dirimuntur orbiculis, item versiculorum quiniones et deniones verbis etc. in margine posit, illis quidem aediculae vel turri infra rotundae, supra in apicem fastigatae, his orbi inclusis. Haec omnia multis coloribus varie expicta sunt. Nec minus ornatae inscriptiones suratarum laterculis inclusae. Ex ipso adpectu constat, hanc Bibliothecae nostrae gemmam geminam esse Codicis Dresdani 444, qui et ipse quando et cui scriptus sit, docent haec fol. 1 r. literis albis in quadra aurea char. rī hāni picta: كتب هذا الجزء وما قبله وما بعده من اجزاء الكتاب العزيز لتعظيم دين الاسلام بتوفيق ذي الجلال والاكرام باوامر المولى السلطان الاعظم ظل الله في العالم عامر بلاي الله بالعدل والامان عامر عباد الله بالفضل والاحسان المويدي من الرحمن بنور الايمان اولجايتو خان خدابنده سلطان غياث الدنيا والدين محمد الذي به الربيع المسكون مهيأ الله نعمته عليه كما انتخبه وسلم ايمته خلقه اليه وذلك من خالص ماله بلغه الله من سعادة الدارين منتهى آماله بالمصطفى محمد وآله. et quae fol. 2 r. supra et infra char. neschi atramento scripta sunt: وَقَفَ هذا الجزء وما قبله وما بعده من الاجزاء الثلاثين طلباً للفوز العظيم من الله سبحانه وتعالى يوم العرض عليه والوقوف بين يديه المولى السلطان الاعظم مالك رقاب الامم ظل الله في الارض محيي مراسم السنة والقرص المخصوص

بتأييد رب العالمين المتمسك بحبل الله المتين سلطان السلاطين في الارضين غياث الحق والدنيا والدين اولجايتو سلطان محمد رفع الله في معارج القبول صالح اعماله وبلغه من سعادة الدارين منتهى آماله بالنبي محمد وآله. وشَرَطَ ان يكون بالروضة الشريفة في ابواب البر التي انشأها بالسلطانية وفقاً صحيحاً شرعياً مؤبداً مخلداً لا يوقب ولا يورث الى ان ييرث الله الارض ومن عليها وهو خير الوارثين. فمن غير ذلك او شيئاً منه او قسراً في حفظه فقد باء بعصب من الله ومأواه جهنم وبئس المصير ولا يقبل الله منه صرفاً ولا عدلاً وعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين فمن بدله بعد ما سمعه et quae

كتبه فقير الى الله: fol. 5 r. infra scripta sunt eadem manu: طامع في كرم الله بمدينة السلم بغداد سنة ست وسبع مئة حامداً لله ومصلياً على رسول الله صلى الله عليه وعلى آله

Ex his colligitur, Coranum in triginta partes divisum, ex quo et liber Dresdanus et noster decerptus est, scriptum esse Bagdadi A. H. 706 (Chr. 1306 — 7) et, quod propter magnitudinem et difficultatem operis credibile est, aliquot annis proxime antecedentibus et sequentibus, jussu Oelgaitu-Chān Choddende Ghijāḍ-el-dīn Muḥammedis, Imperatoris mogolici Čingiz-Chānidae (regn. A. Chr. 1303 — 1316; vid. Herbel. s. v. Algiaptu, ut falso legit pro Eulgiāitou), eumque imperasse, ut hic Coranus legati nomine in perpetuum asservaretur in domo quam habebat Sulthāniae, urbe a se condita in Armenia majore regni sui sede. Fol. 1 v. et 2 r. in quadra magnifice expicta char. jāqūti literis albis scripta sunt verba solemnna: وأنه لقرآن كريم في كتاب مكنون لا يمسه الا المطهرون تنزيل من رب العالمين.

Fol. 2 v. et 3 r. incipit pars Corani decima, Sur. 8 vers. 42 sqq., scripta char. 9ul9i maximo aureo et variis coloribus ornamentis implicato. Supra et infra orationem coranicam duarum illarum paginarum scriptum est literis albis in laterculis aureis: عدد آيات الجزء العاشر مائة عشرون وثمانى

Sed haec pars fol. 4 v. abrupta est post verba versiculi 45: ولكن الله سلم أنه. Sequitur fol. 5 r. literis aureis in quadra alba exitus partis Corani primae, Sur. 2 vers. 135: ولكم ما كسبتم ولا تسألون عما كانوا يعملون; supra literis albis in laterculis aureis scriptum est: والباطن وهو بكل شيء عليم ex Sur. 57 vers. 2, infra

idem, Fol. 5 v. incipit pars Corani undetricesima, Sur. 67 vers. 1 sqq., usque ad verba versiculi 1: وهو على; post quae oratio abrupta est. Infima linea

literis albis in laterculo aureo haec habet: أنه لقران كريم في: كتاب مكنون لا يسمه

المطهرون cum folio sequenti excidisse videntur. Nam folium 6 r. ex abrupto incipit ab his verbis versiculi tertii ejusdem suratae: هل ترى من فطور. Hinc pars illa recte procederet usque ad finem, nisi quinque locis singula aut bina folia excidissent (non plura excidisse, intelligitur ex numero eorum versiculorum, qui desunt), atque bibliopegae vitio turbata essent nonnulla folia, quorum ordo sic restituendus est: 18, 60, 19, 58, 59, 20, 61, 21, 22, 48, 49. Hinc recte se excipiunt usque ad fol. 57, quod exit in verbum ultimum

versiculi 40 suratae 77: للمكذبين. Desunt igitur ad absolvendam partem undetricesimam decem versiculi ultimi ejusdem suratae. In media autem parte hinc sunt haec: fol. 11 v. exit in Sur. 67 vers. 27: وجوه الذين كفروا; fol. 12 r. incipit a Sur. 68 vers. 17: وإن أقسموا — fol. 16 v. exit in Sur. 68 vers. 48: وهو مكظوم; fol. 17 r. incipit a Sur. 69 vers. 8: وحسابه; fol. 18 v. exit in Sur. 69 vers. 20: وتبصرون; fol. 60 r. incipit ab ejusdem suratae vers. 39: وتبصرون

— fol. 48 v. exit in Sur. 75 vers. 32: كذب وتولى; fol. 49 r. incipit a Sur. 76 vers. 5: كان. Hinc intelligitur, excidisse initia suratarum 68, 69 et 76; ceterae his locis incipiunt: Sur. 67 fol. 5 v., Sur. 70 fol. 19 r., Sur. 71 fol. 22 r., Sur. 72 fol. 27 v., Sur. 73 fol. 34 r., Sur. 74 fol. 39 v., Sur. 75 fol. 45 v., Sur. 77 fol. 54 r.

### XXXVIII.

[R. 7.]

Coranus a Derwischo Mu'hammed Ibn-Schâh-Mu'hammed scriptus et exeunte mense Mu'harram A. H. 978 (Chr. 1570) absolutus, deinde, secundum inscriptionem turcicam et in primo folio et in ultimo positam, a Vezîro Mu'thafa-Pâschâ ineunte mense Regeb A. H. 982 (Chr. 1574 exeunte) templo Budano prope vicum Thabbâq-châne (جامع قرب

محلله طباق خانة) legatus, tandem, secundum inscriptionem germanicam a quodam Frid. Weiss in primo folio positam, A. Chr. 1686 d. 23. Aug. ad rationem Julianam, d. 2. Sept. ad Gregorianam, quinto die post Budam a Christianis receptam ibi inventus et A. Chr. 1687 d. 23. Febr. ab illo viro Bibliothecae nostrae donatus, formae maximae, foll. 371 chartae orientalis laevigatae, char. neschi majore vel ri'hânî elegantissimo scriptus. Surata prima in duabus primis paginis splendidissime scripta est in media area laterculi multa arte et vividissimis coloribus picti. Minori picturae ejusdem generis inclusa est inscriptio suratae secundae, sequentium autem suratarum inscriptiones simplicius in area alba posita literis aureis et inclusae laterculis caeruleis. Paginae duodenas lineas continent easque ambit limbus ex virgis variorum colorum compositus. In marginibus denotones atque haud raro quiniones versiculorum distincti sunt orbiculis scite expictis. Signa anagnostica colore rubro supra orationem coranicam posita; eodem colore in marginibus indicata literis minoribus initia et numeri triginta partium coranicarum. Circa margines utriusque lateris tegumenti coriacei, cujus et ipsius media area tota deaurata et figuris

distincta est, impressa sunt haec: 1) بسم الله الرحمن الرحيم.

2) ولو أن ما فى الأرض من شجرة أقلام والبحر يمده من بعده سبعة أبحر ما نفدت كلمات الله إن الله عزيز قَل لِمَ اجتمع الإنس والجن 3) Sur. 17 vers. 90: حَكِيم

على أن يأتوا بمثل هذا القرآن لا يأتون بمثل ولو كان بعضهم قَل لو كان البحر مدادا: 4) Sur. 18 vers. 109: لبعض ظهيرا لكلمات ربى ننفذ البحر قبل أن تنفذ كلمات ربى ولو جئنا صدق الله العظيم 5) بمثله مددا.

### XXXIX.

[Ac. R. 130.]

Coranus, fol. min., foll. 332 chartae orientalis non laevigatae, char. neschi majusculo et robusto scriptus, in marginibus inferioribus tineas passus et hic illic resartus, ceterum bene conservatus. Hic codex, etsi nullo ornatu conspicuus est, tamen singularem quandam commendationem ab iis habet, quae Acoluthus ab initio notavit: „Victo a Belgis Anno 1681 Beâ (alias Raja buti s. Rex albus dicto), Rege in Gorontalo, in Provincia Celebes jacente, Dominus Heinricus Muchius hunc Alcoranum ex templo ejus loci Muhammedico praedam asportavit, quem Generosissimus, Magnus maximeque Strenuus Dominus Johannes Sigismundus ab Haunold, postquam longo tempore usibus meis benevole concessisset, tandem Anno 1688 d. 4. Novembr. pro suo studia mea Orientalia adjuvandi desiderio, exoptatissimum donum mihi obtulit.“ Prima sex folia et ultima item sex chartae recentioris, quae aut europaea, aut europaeae similis est, in ipsa codicis patria serius adjecta et ab alia manu genere scripturae paullo rudiore expleta sunt.



## XL.

[Ac.]

*Coranus*, quem Acoluthus „Schmoelnitzio A. 1688 d. 20. Oct.“ accepit, fol., foll. 340 chartae orientalis, char. neschi scriptus, vetustior, passim lacer et resartus. Codex integer est, nisi quod librarii negligentia inter fol. 38 et 39 pars orationis coranicae excidit; quum enim fol. 38 exeat in verba *من الله*, Sur. 3 vers. 153, fol. 39 incipit a verbis

*وَأَنَّ اللَّهَ*, Sur. ejusdem vers. 165; ubi librarium ab illis verbis ad alia longius dissita, sed similia, festinasse patet. Item inter fol. 286 et 287 unum excidit, quum illud in medium versiculum duodetricesimum Sur. 47 exeat, hoc a medio versiculo sexto decimo Sur. 48 incipiat. Ordo nonnullorum foliorum a bibliopega turbatus sic restituendus est: fol. 312, 318, 314, 315, 316, 317, 313, 319.

## XLI.

[Ac.]

*Coranus*, fol., foll. 168, char. neschi scriptus, partim lacer et resartus. Hiscunt haec: fol. 3 exit in verbum *جَهَنَّمَ* Sur. 2 vers. 53, fol. 4 incipit a verbo *فَلَعَنَهُ* ejusdem suratae vers. 83; — fol. 7 exit in verbum *دُونَ* Sur. 2 vers. 160, fol. 8 incipit a verbo *الْغَيْبِ* Sur. 3 vers. 39; — fol. 54 exit in verbum *وَقَبْلُوكَ* Sur. 9 vers. 48, fol. 55 incipit a verbo *خَلَقَ* ejusdem suratae vers. 89; — fol. 76 exit in verbum *وَبَيْنَكُمْ* Sur. 17 vers. 98; — fol. 88 exit in verbum *بِالْحَقِّ* Sur. 21 vers. 56, fol. 89 incipit a verbo *أَنْحَسِبْتُمْ* Sur. 23 vers. 117; — fol. 100 exit in verbum *أَلَّهِ* Sur. 27 vers. 63, fol. 101 incipit a verbo *وَمِنْ* Sur. 30 vers. 19; — fol. 102 exit in verbum *تَرَوْنَهَا* Sur. 31 vers. 9, fol. 103 incipit a verbo *نَذِيرٍ* Sur. 34 vers. 43. Scriptus est codex ab 'Hamze Ibn-'Hasan et absolutus mense Gumâda posteriore A. H. 961 (Chr. 1554).

## XLII.

[Pf. R. 5.]

*Coranus*, fol. min., foll. 172 chartae orientalis laevigatae, char. neschi antiquiore scriptus, male habitus, inquinatus, lacer, passim taeniis chartaceis agglutinatis resartus, foliis 169 et 172 recentius insertis suppletus. Et initio et fine deperdito incipit a medio versiculo 39 Sur. 2 et exit in verbum secundum versiculi 10 Sur. 62. Versiculi distincti sunt ternis punctis rubris. Initia et numeros triginta partium coranicarum manus recentior in marginibus char. diwânî pendulo indicavit. Ibidem positae sunt recentius eae partes orationis coranicae, quas librarius, oculis fere ad idem verbum paullo post iteratum festinantibus, sat multas omiserat.

## XLIII.

[R. 27.]

*Coranus* Bibliothecae nostrae donatus a Mag. Godofredo Edelmänn, Past. Prim. Laubanensi, 4<sup>o</sup> min., foll. 279 chartae orientalis laevigatae, char. neschi non nitido, sed robusto et perspicuo scriptus.

## XLIV.

[R. 85.]

*Coranus*, 4<sup>o</sup> min., foll. 293 chartae orientalis parum laevigatae, lacer et inquinatus, char. neschi minus eleganti scriptus a Musthafa Ibn-'Alî - Chalife A. H. 1075 (Chr. 1664—5).

## XLV.

[Ac. R. 134.]

*Coranus*, 4<sup>o</sup> min., foll. 394, char. neschi robusto, inscriptionibus capitum et punctis versiculos separantibus et pausarum signis rubris, limbis nullis, scriptus a Ridhwân 'Abd-allah A. H. 1045 (Chr. 1635—6).

## XLVI.

[W. R. 82.]

*Coranus*, 4<sup>o</sup> min., foll. 320 chartae orientalis laevigatae, char. neschi scriptus non nitido, sed perspicuo, passim taeniis et laciniis chartaceis resartus, ab initio uno folio et in fine item uno truncus, a medio versiculo sexto Sur. 2 incipiens, et in verbum paenultimum Sur. 112 exiens. In marginibus Wagenseilius numeros paginarum editionis Hinkelmannianae adscripsit.

## XLVII.

[R. 83.]

*Coranus*, 4<sup>o</sup> min., foll. 347 chartae orientalis laevigatae, char. neschi scriptus non nitido, sed robusto et perspicuo. Nihil excidit nisi folium ultimum cum Sur. 114.

## XLVIII.

[Pf. R. 86.]

*Coranus*, 4<sup>o</sup> min., foll. 235 chartae orientalis laevigatae, scriptus char. neschi robusto, inquinatus et passim resartus. Et ab initio et in fine aliquot folia exciderunt. Incipit a medio versiculo 83 Sur. 2, et deficit in medio versiculo 10 Sur. 81.

## XLIX.

[Pf. R. 87.]

*Coranus*, 4<sup>o</sup> min., foll. 463 chartae orientalis laevigatae, scriptus char. neschi non eleganti, sed perspicuo, inquinatus, lacer, maxime versus finem, et passim resartus. Excidit folium primum et in fine fere duo folia. Incipit a vers. 10 Sur. 2 et deficit in verbo ultimo vers. 2 Sur. 104.

## L.

[Pf. R. 88.]

*Coranus*, 4<sup>o</sup> min., foll. 215 chartae orientalis laevigatae, scriptus char. neschi satis eleganti, sed inquinatus, lacer

et passim resartus. Inscriptiones capitum aureae sunt, aurea item puncta versiculos separantia et omnia حرب و سجد و سجدة in marginibus adscripta, حرب و نصف حرب autem caerulea. Incipit a medio vers. 12 Sur. 4, et deficit in medio vers. 14 Sur. 59. Item e medio libro evulsa sunt duo folia inter fol. 123 et 124.

### LI.

[Ac. R. 237.]

*Coranus*, 4° min., foll. 282, scriptus char. neschi robusto, inquinatus et versus finem passim resartus, inscriptionibus capitum et punctis versiculos separantibus et pausarum signis rubris, limbis nullis. Codex his locis truncus est: post fol. 8 unum excidit, quo fit ut, quum illud in vers. 96 Sur. 2 exeat, fol. 9 ab ejusdem suratae vers. 107 incipiat; deinde fol. 16 dimidium evulsum est, fol. 36 autem paene totum, ut exigua tantum ejus lacinia supersit; item evulsa sunt post fol. 207 quatuor folia, quo fit ut, quum illud in vers. 49 Sur. 34 exeat, fol. 208 a vers. 27 Sur. 36 incipiat; item post fol. 275, quod exit in vers. 20 Sur. 75, 276 incipit a vers. 23 Sur. 76, et post fol. 277, quod exit in vers. 27 Sur. 79, 278 incipit a vers. 29 Sur. 83; tandem ultimum folium deficit in besmela Sur. 100.

### LII.

[Ac. R. 243.]

*Coranus*, 4° min., foll. 257, scriptus char. neschi perspicuo, sinistrorsum inclinato, inscriptionibus capitum et punctis inter versiculos et pausarum signis rubris, limbis nullis, ceterum multum inquinatus, lacer, resartus, atque etiam truncus. Excidit enim ipsum folium primum, ita ut quod nunc primum est incipiat a Sur. 2 vers. 12; post hoc autem iterum aliquid excidit, ita ut, quum ipsum in Sur. 2 vers. 26 exeat, fol. 3 ab ejusdem suratae vers. 44 incipiat; item post fol. 5, ita ut hoc quidem in Sur. 2 vers. 87 exeat, fol. 6 autem ab ejusdem suratae vers. 160 incipiat. Post fol. 112 recisa sunt folia 14; laciniae enim numerum indicant. Hinc fol. 112 in Sur. 14 vers. 4 deficit, 113 a Sur. 17 vers. 106 incipit. Ultimum folium deficit in Sur. 85 vers. 12.

### LIII.

[Ac. R. 202.]

*Coranus*, 8° max., foll. 252, scriptus char. neschi robusto et mediocriter eleganti, limbis et capitum inscriptionibus et punctis inter versiculos rubris, pausarum signis nullis, non admodum munde habitus et versus finem lacer et resartus. Hiscunt haec: fol. 188 deficit in Sur. 27 vers. 35, 189 incipit ab ejusdem suratae vers. 57; — fol. 207 deficit in Sur. 33 vers. 15, 208 incipit a Sur. 45 vers. 17; — fol. 227 deficit in Sur. 57 vers. 18, 228 incipit ab inscriptione Sur. 58; — fol. 234 deficit in besmela Sur. 64, 235 incipit a Sur. 67 vers. 27; — fol. 240 deficit in Sur. 74 vers. 17, 241 incipit a Sur. 79 vers. 29. Ipsa oratio coranica desinit fol. 249 v. Sequitur fol. 250 r. — 252 r. institutio turcica de lectione totius Corani quoque septimanae die legendis quibusdam suratis consummanda; cui lectioni quae

praemittenda et quae subjungenda est precatio arabica, in fine positae sunt. Scriptus est codex ab Omar Ibn-Mufthafa Agriae (في قلعة اكري) A. H. 1062 (Chr. 1651 — 2).

### LIV.

[Pf. R. 89.]

*Coranus*, 8° maj., foll. 385 chartae orientalis laevigatae, char. neschi satis nitido scriptus et bene habitus. Ab initio folia 9 cum dimidio et in medio libro folia 8 (129 — 136), quae aut vacua relicta erant, aut exciderant, a Pfeiffero expleta aut substituta sunt.

### LV.

[Ac. R. 162.]

*Coranus*, 8° maj., foll. 303, char. neschi ab initio et versus finem robustiore, in medio libro tenuiore, limbis et capitum inscriptionibus et punctis inter versiculos et pausarum signis, quae paucissima adscripta sunt, rubris, A. H. 1092 (Chr. 1681) scriptus et optime conservatus. Annus سنه ب ص ع sic indicatus est:

### LVI.

[Ac. R. 163.]

*Coranus*, 8° maj., foll. 402, char. neschi robusto scriptus, in duabus primis paginis expictus et in septendecim, quae proxime sequuntur, limbis et punctis inter versiculos aureis, deinde rubris, rubris item pausarum signis instructus, quae ut in prioribus paginis plane desunt, versus finem rursus deficiunt.

### LVII.

[Ac. R. 164.]

*Coranus*, 8° maj., foll. 332, char. neschi robusto, limbis et capitum inscriptionibus et punctis inter versiculos rubris, pausarum signis nullis.

### LVIII.

[Ac. R. 201.]

*Coranus*, 8° maj., foll. 312, char. neschi parum expedito nec satis pulcro, limbis et capitum inscriptionibus et punctis inter versiculos rubris, pausarum signis nullis.

### LIX.

[R. 84.]

*Coranus*, 8° maj., foll. 335 chartae orientalis laevigatae, char. neschi pressiore. Nihil excidit nisi folium ultimum. Codex deficit in besmela Suratae paenultima.

### LX.

[Ac. R. 211.]

*Coranus*, 8° maj., foll. 342, char. neschi robusto, limbis praeter tres primas paginas nullis, capitum inscriptionibus et pausarum signis item nullis, punctis inter versiculos rubris, sed non ubique adjectis. Codex inquinatus, detritus et resartus est. Primum folium cum prima surata excidit; quod si numero comprehenditur, pro 342 foliis sunt 343.

## LXI.

[Ac. R. 216.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> maj., foll. 315, char. neschi mediocriter eleganti, limbis nullis, capitum inscriptionibus et punctis inter versiculos rubris, parum munde habitus et primo folio truncus. Incipit a vers. 15 Sur. 2. Absoluta est scriptio primo mense Ramadhân A. H. 990 (Chr. 1582).

## LXII.

[K. 90.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> maj., foll. 305 chartae orientalis laevigatae, char. neschi mediocriter eleganti, passim resartus et utrinque truncus. Incipit a verbo ultimo vers. 84 Sur. 6, deficit in verbo tertio vers. 65 Sur. 76. Praeterea in medio libro aliquot folia exciderunt inter fol. 57, quod exit in medium vers. 93 Sur. 9, et fol. 58, quod incipit a medio vers. 5 Sur. 12.

## LXIII.

[Ac. R. 200.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> maj., foll. 343, char. neschi altius assurgenti et sinistrorsum inclinato, limbis et pausarum signis nullis, capitum inscriptionibus rubris, punctis inter versiculos item rubris, modo singulis, modo ternis, non adeo munde habitus, passim resartus nec plane integer. Pro folio primo quidem, quod exciderat, aliud recentius substitutum est, sed in fine codex deficit in medio vers. 7 Sur. 102.

## LXIV.

[Ac. R. 208.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> maj., foll. 326, si folia e medio codice revulsa numero non comprehenduntur, char. neschi robusto, limbis et punctis inter versiculos rubris, pausarum signis nullis. Revulsa sunt duo folia inter fol. 100 et 101, tria inter 108 et 109, item exciderunt nonnulla inter 121 et 122, 123 et 124, 125 et 126. Scriptus est codex aut ipso A. H. 1088 (Chr. 1677—8), aut ante eum; is enim annus in latere interiore partis posterioris tegumenti notatus est ita, ut codicem tunc ab aliquo emptum aut dono acceptum esse appareat.

## LXV.

[Ac. R. 209.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> maj., foll. 241, char. neschi non pulcro, sed perspicuo, limbis nullis, pausarum signis paucis, punctis inter versiculos rubris, modo singulis, modo ternis. Inscriptiones tantum tertio et quarto et quinto capiti praemissae sunt literis rubris. Codex admodum inquinatus, detritus et resartus est. Praeterea inter fol. 57 et 58 evulsa sunt, ut ex reliquiis apparet, folia quindecim, et inter fol. 2 et 3, 59 et 60, nonnulla exciderunt.

## LXVI.

[Ac. R. 226a.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> lat., foll. 414, char. neschi robusto scriptus, multum tritus et passim resartus. Limbi circa paginas nulli. Laciniae tegumenti coriacei impressum est لا يمسحون.

## LXVII.

[Ac. R. 229.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> maj., foll. 171, char. neschi perspicuo, sed rudiore scriptus, omnibus ornamentis carens. Ne punctis quidem versiculi distincti sunt, nec capita inscriptionibus insignita. Ceterum admodum lacer et inquinatus est, item ab initio et aliis locis truncus. Incipit enim a Sur. 2 vers. 185; — post fol. 8, quod in ejusd. Sur. vers. ultimum exit, aliquot folia partim exciderunt, partim evulsa sunt, ita ut fol. 9 incipiat a Sur. 4 vers. 12; — fol. 47 exit in Sur. 7 vers. 170, fol. 48 incipit a Sur. 9 vers. 18; — fol. 69 exit in Sur. 12 vers. 17, fol. 70 incipit ab ejusd. Sur. vers. 33; — fol. 75 exit in Sur. 13 vers. 25, fol. 76 incipit ab ejusd. Sur. vers. 40; — fol. 77 exit in Sur. 14 vers. 32, fol. 78 incipit a Sur. 16 vers. 82; — fol. 79 exit in Sur. 16 vers. 117, fol. 80 incipit a Sur. 18 vers. 49; — fol. 104 exit in Sur. 24 vers. 1, fol. 105 incipit ab ejusd. Sur. vers. 31; — fol. 109 exit in Sur. 25 vers. 29, fol. 110 incipit a Sur. 27 vers. 5; — fol. 111 exit in ejusd. Sur. vers. 45, fol. 112 incipit a Sur. 29 vers. 1; — fol. 123 exit in Sur. 33 vers. 12, fol. 124 incipit a Sur. 40 vers. 82; — fol. 144 exit in Sur. 49 vers. 4, fol. 145 incipit a Sur. 55 vers. 10; — fol. 146 exit in Sur. 56 vers. 48, fol. 147 incipit a Sur. 62 vers. 2; — folium ultimum exit in Sur. 109 vers. 6.

## LXVIII.

[K. 121.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> min., foll. 317, char. neschi nitido scriptus et permunde habitus. Duae primae paginae pulvere expictae sunt, ceterae limbis et punctis inter versiculos aureis ornatae. Capitum inscriptiones rubrae sunt in areis limbo aureo cinctis. Etiam tegumentum auro variegatum est.

## LXIX.

[K. 122.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> min., foll. 300, char. neschi eleganti scriptus, in duabus primis paginis varie expictus. Capita literis aureis in areis limbo rubro cinctis inscripta sunt, versiculi punctis aureis distincti et oratio coranica virgis variorum colorum inclusa, quas inter et rubras extremi marginis indicatae sunt partes coranicae omnes, i. e. quiniones et deniones versiculorum, *el-âhzâb* et *el-egzâ* et utrorumque partes dimidia. Tria ultima folia docent precationem perlecto Corano recitandam et pausas ex ratione *El-Segâwendii* in legendo Corano observandas earumque signa. Absolutus est codex a Molla Fejjâdh Ibn-Mu'hammed *El-Baghdâdi* medio mense Regeb A. H. 1087 (Chr. 1676).

## LXX.

[K. 313.]

*Coranus*, 8<sup>o</sup> min., foll. 361, char. neschi. Abruptus est post Sur. 100 vers. 7. Praeterea exciderunt folia tredecim: unum inter fol. 16, quod exit in Sur. 2 vers. 177, et fol. 17, quod incipit ab ejusd. Sur. vers. 196; duo inter fol. 158, quod exit in Sur. 17 vers. 35, et fol. 159, quod incipit ab ejusd. Sur. vers. 82; item duo inter fol. 175, quod exit in Sur. 20 vers. 97, et fol. 176, quod incipit ab ejusd. Sur. vers. 134; octo inter fol. 201, quod exit in Sur. 24 vers. 61, et fol. 202, quod incipit a Sur. 26 vers. 72.



## LXXI.

[Ac. R. 172.]

*Coranus*, 12<sup>o</sup> maj., foll. 399, char. neschi minuto nidoquae scriptus et optime conservatus. Duorum primarum paginarum bini limbi et puncta inter versiculos, item duorum proxime sequentium simplex limbus et puncta aurea sunt, ceterarum limbus et puncta rubra, rubrae item capitum inscriptiones et pausarum signa. Scriptio absoluta est ab El-Hâgg Chosrew mense Rebî posteriore A.H. 997 (Chr. 1589).

## LXXII.

[Ac. R. 173.]

*Coranus*, 12 maj., foll. 301, char. neschi minuto et mediocriter eleganti scriptus, limbis et punctis et pausarum signis rubris. In lacinia tegumenti coriacei impressa sunt verba solemnia: لا بسم الله المظهرين. Ipse *Coranus* exit fol. 300; fol. 301 indicantur leges singulares in hoc codice scribendo observatae et explicantur pausarum ex ratione El-Segâwendii positarum signa. Leges illae hae sunt: 1) ut partes coranicae (*el-egza*) dena folia expleant, 2) earum partes dimidia quina folia, 3) earum partes quartae sive *el-a hzdb* quinas paginas, 4) ut quaeque pagina versiculo terminetur, quaeque linea verbo, 5) ut pausarum signa ea sint, quae praecipit El-Segâwendii, 6) recensio autem *‘Asimi* (عاصم), quam ab eo acceptam propagavit *‘Hiff* (حفص), 7) ut designationes versiculorum ab initio numero indico ١ insigniantur, 8) ut in nulla linea literae pressius scribantur, nec quidquam redundans in margine adjiciatur, 9) ut verba بسم الله الخ nunquam in fine lineae ponantur, item ut terna puncta rubra eos versiculos terminent, de quorum exitu omnes consentiunt, singula eos, quorum exitus ab aliis aliter constituitur. Sed ex his legibus tantum quarta et quae sequuntur usque ad nonam, atque, ut mihi videtur, ne hae quidem ubique, a librario observatae sunt.

## LXXIII.

[Ac. R. 258.]

*Coranus*, 12<sup>o</sup> maj., foll. 322, char. neschi perspicuo, sed rudiore scriptus, limbis et inscriptionibus et punctis et pausarum signis rubris.

## LXXIV.

[Ac. R. 259.]

*Coranus*, 12<sup>o</sup> maj., foll. 490, char. neschi satis eleganti, usque ad fol. 220 v. graciliore, deinde robustiore et luculentiore, limbis et inscriptionibus et punctis et pausarum signis rubris. Excidit folium postremum cum duobus ultimis versiculis Sur. 114.

## LXXV.

[Ac. R. 238.]

*Coranus*, 12<sup>o</sup>, foll. 289, char. neschi minus luculento, sed perspicuo. Primo folio perperito codex ab initio Sur. 2 incipit. Post fol. 280 perperam agglutinatum est folium, quod finem Sur. 74, Sur. 75 totam et initium Sur. 76 usque

ad vers. 5 continet; fol. 282 autem recte continuatur Sur. 67 vers. 4, fol. 280 inchoatus. Folium postremum exit in Sur. 74 vers. 53, ubi fol. 281 agglutinandum erat. Revera igitur codex exit in Sur. 76 vers. 5.

## LXXVI.

[Ac. R. 269.]

*Coranus*, 12<sup>o</sup>, foll. 450, char. neschi rudiore, limbis et inscriptionibus et punctis et pausarum signis rubris. Hiscunt haec: fol. 1 exit in finem Sur. 1, fol. 2 incipit a Sur. 2 vers. 75; — fol. 2 exit in Sur. 2 vers. 81, fol. 3 incipit ab ejusd. Sur. vers. 218; — fol. 166 exit in Sur. 11 vers. 103, fol. 167 incipit a Sur. 12 vers. 56; — fol. 168 exit in Sur. 12 vers. 76, fol. 169 incipit a Sur. 13 vers. 33; — fol. 210 exit in Sur. 18 vers. 94, fol. 211 incipit ab ejusd. Sur. vers. 109; — fol. 249 exit in Sur. 24 vers. 6, fol. 250 incipit ab ejusd. Sur. vers. 63; — fol. 261 exit in Sur. 26 vers. 141, fol. 262 incipit a Sur. 27 vers. 54; — fol. 263 exit in Sur. 27 vers. 81, fol. 264 incipit a Sur. 28 vers. 63; — fol. 325 exit in Sur. 39 vers. 50, fol. 326 incipit ab ejusd. Sur. vers. 61; — fol. 446 exit in Sur. 101 vers. 6, fol. 447 incipit a Sur. 105 vers. 5; — fol. 448 recte quidem Sur. 114 absolvit, sed post illud excidit initium precatationis perfectio Corano recitandae, quae fol. 449 et 450 continuatur, sed finis ejus et ipse excidit.

## LXXVII.

[W. R. 279.]

*Coranus*, 16<sup>o</sup>, foll. 308, char. neschi minuto, nullis nec limbis nec capitum inscriptionibus, sed punctis et pausarum signis rubris. Ab alio literis majoribus scripta sunt folia pro deperditis substituta, 136 — 143, 222 — 225, 303 — 308, in quibus etiam puncta et pausarum signa desiderantur.

## LXXVIII.

[Ac. R. 168.]

*Coranus cum translatione persica singulis lineis subiecta*, 8<sup>o</sup> maj., foll. 396 chartae orientalis laevigatae. Arabica scripta sunt atramento char. neschi satis minuto, persica minio char. nestâliq etiam minore et pressiore. Duae primae paginae splendidissime expictae sunt, ceterae limbos ex virgis caeruleis, albis et aureis compositos habent. Inscriptiones capitum et ipsae literis aureis in laterculis elegantissimis posita sunt, item capitum initia aureis ornamentis distincta. Pausarum signa nulla, puncta autem inter versiculos aurea. In marginibus partes coranicae et deniones versiculorum literis aureis, quiniones caeruleis indicati. Translatio eadem est quae in Cod. Dresd. 252, quamquam multa discrepant. Speciminis causa suratom primam et ultimam adscripsi:

بنام خدای بخشاینده مهربان.

سپاس وستایش مطلق هر خدایرا که پروردگار عالمیانست.

بخشاینده مهربانست. پادشاه روز جزاست. تو خداوند را

می پرستیم و خاص از تو یاری میخواهیم. بنمای مارا راه

راست. راه آنانی که نعمت کردی تو بر ایشان. نه آنان که

خشم گرفتی بر ایشان و نه کمره‌ان.

بنام خدای بخشاینده مهربان.

بگو ای محمد پناه میکیم پیرو کار مردمان. پادشاه مردمان.  
خدای مردمان. از بدی دیو وسوسه دهنده با زبس  
جهنده. آن دیوی که وسوسه کند در سینهای مردمان.  
از جنس پری و آدمی.

*Ipsa Coranus exit fol. 393 r. Sequitur brevis precatio arabica et clausula, in qua 'Aziz Ibn-Muhammed Ibn-Hosein El-Hafizh El-Kaschani, filius ejus qui Cod. Dresd. 252 scripsit, hunc Coranum ait esse trecentiesimum et tertium manu sua scriptum eumque absolutum mense Aul-higge A. H. 947 (Chr. 1541), ac se sperare, postquam numerum millenarium compleverit, se amplissima Dei beneficia consecuturum esse. Pater quum in clausula Cod. Dresd. 252 eum 475mum a se scriptum esse dicat, ad minimum 778 Corani exempla habes a duobus scripta. Postremum locum tenet, ut in Cod. Dresd., Fdl-name coranicum versibus persicis conceptum. Initium:*

هر که از قرآن کشاید فال خویش  
بی شکی واقف شود بر حال خویش

Finis:

ی زغایب آیدش اخبار خوش  
تا بکیرد در کنارش شاد و خوش

*Primum praecipitur, quomodo se ad hoc opus praeparare debeant, et brevis precatio arabica docetur illi praemittenda; deinde ipsa augurii capiendi ratio exponitur, ut Coranum temere aperiant et in ea pagina, in quam forte inciderint, ad lineam septimam descendant ejusque primam literam pro augurio accipiant; tum recensetur, quid singulae literae ita inventae portendant. Appendix sex distichorum alius metri sic inscripta: در بیان امتیاز حروف از نیک و بد و ممانه: brevis comprehendit literas infaustas م, ک, و, خ, و, چ, و, ت, et faustas duodeviginti reliquas. Initium:*

نظم فال کلام ربانی با تو کویم اگر تو بر خوانی  
Finis:

هچده حرفی که مانده است جز این چه نیکوست لا علی التبعین

LXXIX.

[Ac. R. 167.]

*Coranus cum translatione turcica passim paraphrastica, singulis lineis subjecta, 4° min., foll. 370, char. neschi. Arabica literis majoribus scripta, turcica minoribus. Limbi nulli sunt nec ulla pausarum signa, sed capita literis rubris inscripta et versiculi ternis punctis rubris distincti. Codex permunde habitus et optime conservatus. Fol. 1 v. testatus est Meninskus, se eum pluris quam triginta aureis a B. Arlasiewicz emisse. Quum ipse nomen non adjecisset, Acoluthus subscripsit: „Hoc Alcorani pretium Illustris Viri Franc. a Mesgnien Meninski manu consignatum est.“ Ibidem Acoluthus nonnulla ex Lambecii Commentariis et Podestae scriptis de raritate translationis turcicae Corani notavit. Surata prima:*

اللهك اديله باشلدم که بخشایند در دنیاده و آخرنده رحمت  
ایدیجیدر. شکر و ثنا الله مخصوصدر عالمی بسلیجی و مالیدر.  
اسیر کیجی و رحمت ایدیجیدر. قیامت کونک حاکمی  
و مالیدر. سکا طیرز غیریہ دکل دخی جمیع مهماند یاردجی (\*).  
سندن طلب ایدرز. بزه طغرو یول کوسنر (\*). شول کمسنلرک  
یولی که آنلرک اوزرینه انعام ایلدک که مومنلر یولیدر. شول  
کمسنلرک یولی دکل که آنلرک اوزرینه (+) اولنمشدر که یهود قومیدر  
دخی شول کمسنه لرک یولی دکل که یولدن ازمشدر (+). نصارا  
قومیدر. دعامزی قبول ایله.

Surata ultima:

ایت یا محمد صغرن ادمیلر تکرسنه. ادمیلر پادشاهنه.  
ادمیلر تکرسنه. شیطانک وسوسه سی شردن. اولکه وسوسه  
ایدر ادملر کوکوسلرنده. جنلرکن و ادملرکن.

LXXX.

[Ac.]

*Coranus ab ipso Acolutho scriptus, 4°, foll. 285. Literae aequales et perspicuae sunt, sed operosae et invenustae, quae typos illius temporis haud invidenda fide referant. Quando Acoluthus hoc exemplum perscripserit, nusquam indicatum est; sed id constare videtur, typothetae tradendum fuisse; parabat enim ille editionem Corani, cujus adornandae causa hos codices, quos nunc Bibliotheca nostra habet, collegerat.*

LXXXI.

[R. 95.]

*Coranus non totus, 4° min., in partes (egzd) distinctus et 29 libellos comprehendens a quatuor manibus (A. B. C. D.) neschi robusto scriptos eodemque omnes corio obductos, limbis, partim et capitum inscriptionibus, quartarum partium (el-a hzdb) et denionum (el-a schâr) indicationibus et punctis inter versiculos rubris. Pausarum signa in partibus A. nulla sunt, item in parte D. cum limbis et inscriptionibus ommissa, in ceteris autem rubro liquore, quamquam non ubique, adjecta. Partes A. alicui templo aut scholae legatae fuerunt a nescio quo Mu'hammede; omnibus enim inscriptum est وقف مرحوم محمد جلی. Partes B. Pfeifferi fuerunt, pars C. Wagenseilii. Desunt Partes II, V, XI, XII, XVII, XXII, XXV, XXVI. — Pars I foll. 22, A. Pars III foll. 17, B. Pars IV foll. 18, B. Pars VI foll. 22, A. Pars VII foll. 23, A. Eadem foll. 17, B. Pars VIII foll. 18, B. Pars IX foll. 21, A. Eadem foll. 18, B. Pars X foll. 18, B. Pars XIII foll. 21, A. Pars XIV foll. 21, A. Eadem foll. 18, B. Pars XV foll. 19, B. Pars XVI foll. 23, A. Eadem foll. 18, B. Pars XVIII foll. 19, B. Eadem foll. 13, C. Pars XIX foll. 18, B. Pars XX foll. 16, B.*

\*) Lege یاردم.

+) Excidit خشم aut simile nomen.

\*) Lege کوسنر.

++) Excidit که.

Eadem foll. 19, D. Pars XXI foll. 17, B. Pars XXIII foll. 19, B. Pars XXIV foll. 16, B. Pars XXVII foll. 18, B. Pars XXXVIII foll. 24, A. Eadem foll. 18, B. Pars XXIX foll. 19, B. Pars XXX foll. 20, B.

## LXXXII.

[R. 91.]

*Corani partes tredecim*, totidem libellis comprehensae, 4°, praeter partem XXVI ab eadem omnes manu char. neschi robusto scriptae et eodem corio obductae, limbis nullis, punctis et pausarum signis rubris. Pars II foll. 15. Pars VI foll. 16. Pars VII foll. 16. Pars VIII foll. 16. Pars X foll. 15. Pars XI foll. 17. Pars XII foll. 16. Pars XIV foll. 16. Pars XVI foll. 17. Pars XVII foll. 15. Pars XVIII foll. 19. Pars XIX foll. 17. Pars XXI foll. 17. Pars XXVI foll. 19. Haec pars limbos rubros habet, pausarum signa rarissima.

## LXXXIII.

[Pf. R. 94.]

*Corani pars I*, Sur. I, 1 — II, 135, 4° min., foll. 27, char. neschi, nullis nec limbis nec pausarum signis, sed rubris inter versiculos punctis. Fol. 1 legitur مقابله اوندی, collatum est, sc. hoc exemplum cum alio emendandi causa.

## LXXXIV.

[Pf. R. 93.]

*Corani pars II*, Sur. II, 136 — 253, 4°, foll. 22, char. neschi, limbis et punctis et pausarum signis rubris.

## LXXXV.

[Ac. R. 239.]

*Corani pars II*, 8° maj., foll. 22, char. neschi, limbis et quartarum partium (*el-â hzâb*) et denionum (*el-â schâr*) indicationibus et punctis et pausarum signis rubris.

## LXXXVI.

[R. 98.]

*Corani pars IV*, Sur. III, 86 — IV, 27, 8°, foll. 42, char. neschi, limbis nullis, capitum inscriptionibus et quartarum partium et denionum indicationibus et punctis inter versiculos aureis, pausarum signis rubris.

## LXXXVII.

[Pf. R. 97.]

*Corani pars VI*, Sur. IV, 147 — V, 85, 4° min., foll. 22, char. neschi, limbis et punctis et pausarum signis rubris.

## LXXXVIII.

[Ac. R. 139.]

*Corani pars VIII*, Sur. VI, 111 — VII, 85, fol. min., foll. 29, char. neschi majusculo et nitido, limbis ex virgis nigris, aureis, albis et rubris, punctis inter versiculos aureis. Signa anagnostica saltem nonnulla adjecta sunt. Olim legatum fuisse, docet verbum وقف, passim marginibus inscriptum.

## LXXXIX.

[Ac. R. 242.]

*Corani partes IX*, Sur. VII, 86 — VIII, 41, et XIX, Sur. XXV, 23 — XXVII, 56, 4° min., foll. 33, char. neschi, limbis et punctis rubris. Codex a tineis perrosus.

## XC.

[Ac. R. 241.]

*Corani pars X*, Sur. VIII, 42 — IX, 94, 4° min., foll. 16, char. neschi crassiore, limbis nullis, punctis et signis anagnosticis rubris. Olim legatum fuit.

## XCI.

[R. 23.]

Codex arabicus turcicus, 4° min., foll. 51, char. neschi robusto, qui in parte priore major est, in posteriore minor. Pars coranica ab alia manu in charta recentiore scripta est.

1) Fol. 1 — 22 *Corani pars XII*, Sur. XI, 8 — XII, 52, limbis et punctis et signis anagnosticis rubris.

2) Fol. 23 — 51 مرغ شمسی, *Aves Schemsii*, ut poëta ipse dicit fol. 26 v., aut مرغنامه, *Decem avium liber*, ut Hammerus ex Kinâlî-zâde in Hist. poes. othom., I, p. 257 sq., poema turcicum Schemsii ejus, qui apud Hammerum quartus est, Selimo I dedicatum. Initium:

قَوْتُ دَسْتُورِ اللَّهِ الْعَلِيمِ      قُضِلَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ  
مَنْتَ أَوْراً طَاعَتِشْ رَحْمَتِ مَوْ      دَايِمَا اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الْوَدُودِ

Finis:

تَحْتَ حُكْمِنْدِهْ اَنْكَ هَرْ كَمَكِهْ وَار      قَلِّ سَلَامَتِ يَا غَنِي پَرُودِ كَار  
بُو خَيْرِ بُونْدِهْ تَهَامْ اُولُسُونْ تَهَامْ      اَي سَلَامَتِ اَهْلِ بَاقِ وَالسَّلَام

Decem illae aves sunt noctua, cornix, psittacus, kerkes (avis mythica), lusciniâ, upupa, hirundo, pavo, perdix, ciconia. Noctua ascetam agit, cornix poëtam et narratorem, psittacus doctorem theologicum, kerkes monachum erraticum, lusciniâ musicum, upupa oratorem, hirundo astronomum et astrologum, pavo mercatorem, perdix agricolam, ciconia virum sapientem et religiosum. Instituto colloquio quaeque avis, postquam antecedentis personam et orationem perstrinxit, se ipsam suumque vitae genus laudat. Tandem perdix vitam simplicem et frugi suo exemplo commendans hanc fert capitalem sententiam: missis vanis ambiosisque studiis terram colendam esse, manibus opus faciendum, sobrie sancteque vivendum, egenis subveniendum, Deo et Caesari suum utrique tribuendum. Sed quod in hac quoque ratione quamvis laudabili nimium et parum est, id corrigit ultimo loco ciconia, perdicem reprehendens, quod operi faciendo nimis intenta preces ceterasque religionis partes atque ingenii cultum negligat, deinde imprimis precum necessitatem et efficaciam celebrat\*), se exemplum proponit et

\*) Hic docetur, literis nominis احمد, quo Mu'hammed propheta appellari solet, quatuor situs corporis in precibus moslemicis usitatos repraesentari, prima القيام, secunda الركوع, tertia السجود, quarta القعود.



ceteras ad pietatem erga Deum morumque honestatem, quippe rerum omnium cardinem et caput, hortatur. Probant illae consilium, ciconia autem ab iis rogata precibus pro Selimo I recitatis poëma concludit. — Scriptum est hoc exemplum A. H. 996 (Chr. 1587 — 8).

### XCII.

[Ac. R. 236.]

*Corani pars XIV*, Sur. XV, 1 — XVI, 128, 4° min., foll. 15, char. neschi, limbis et punctis rubris. Signa anagnostica plane nulla sunt.

### XCIII.

[Ac. R. 271.]

*Corani pars XVII*, Sur. XXI, 1 — XXII, 78, 8°, foll. 19, char. neschi, limbis nullis, punctis et signis anagnostis rubris.

### XCIV.

[Pf. R. 92.]

*Corani pars XXVI*, Sur. XLVI, 1 — LI, 30, 4°, foll. 21 chartae orientalis. Novenae sunt in paginis lineae, ex his prima et media et ultima in ternis laterculis aureis scriptae char. 9ul9i, ceterae in binis laterculis aureis char. neschi. Capitum inscriptiones et puncta inter versiculos aurea, pausarum signa nulla. Codex multum detritus et in margine a tineis exesus.

### XCV.

[Ac. R. 240.]

*Corani partes XXVI*, Sur. XLVI, 1 — LI, 30, et XXX, Sur. LXXXVIII, 1 — CXIV, 6, 4° min., foll. 28, char. neschi, limbis nullis, punctis et signis anagnostis rubris. Codex scriptus est ineunte mense Mu'harram A. H. 1090 (Chr. 1679). In fol. 15 inter duas illas partes medio

notatum est, eum ab 'Hosein Serbeluk et Domina 'Aïsche templo principali urbis Pesth legatum esse.

### XCVI.

[Ac. R. 248.]

*Corani pars XXVII*, Sur. LI, 31 — LVII, 29, 8° maj., foll. 23, char. neschi, limbis nullis, punctis et signis anagnostis rubris.

### XCVII.

*Corani fragmenta*, fol., foll. 11 chartae mollis et flaccidae, char. neschi. Fol. 1 incipit a Sur. 10 vers. 107 et exit in Sur. 11 vers. 27. Fol. 2 incipit a Sur. 12 vers. 84 et exit in Sur. 13 vers. 3. Fol. 3 incipit a Sur. 14 vers. 41 et exit in Sur. 15 vers. 42. Fol. 4 incipit a Sur. 16 vers. 79, unde oratio continuatur ad fol. 5, quod exit in Sur. 17 vers. 13. Fol. 6 incipit a Sur. 18 vers. 30, unde oratio continuatur ad fol. 7, quod exit in Sur. 18 vers. 99. Fol. 8 incipit a Sur. 29 vers. 49; hinc omnia integra usque ad fol. 11, quod exit in Sur. 32 vers. 20.

### XCVIII.

[Ac. R. 311.]

*Corani fragmentum*, 4° min., foll. 60, char. neschi. Incipit a Sur. 5 vers. 82; hinc oratio continuatur usque ad fol. 45, quod exit in Sur. 9 vers. 103. Duobus foliis deperditis fol. 46 incipit ab ejusdem suratae vers. 124, a quo iterum omnia integra usque ad Sur. 11 vers. 33, in quo codex deficit.

### XCIX.

[K. 318.]

*Corani fragmentum*, 8° obl., foll. 20, char. neschi, quod a Sur. 2 vers. 135 incipit et in Sur. 3 vers. 133 exit.

## CODICES DE RECITATIONE CORANI.

### C.

[Ac. R. 70.]

Codex arabicus turcicus, 8° lato, foll. 64 chartae orientalis laevigatae, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 4 v. Mu'hammed Ibn-El-Gazeri Schaf'itae Muqaddime, poëma jambicum de Corano recte recitando. Initium:

يقول راجي عفو رب سامع محمد بن الجزري الشافعي  
الحمد لله وصلى الله على نبيه ومصطفاه  
محسب وآله وصحبه ومقرري القرآن مع محبيه  
وبعد إن هذه مقدمة فيما على قارئه أن يعلمه

إن واجب عليهم محتم قبل الشروع ألا تعلم  
مخارج الحروف والصفات ليلفظوا بأفصح اللغات  
محرري التجويد والمواقف وما آتت في المصاحف  
من كل مقطوع وموصول بها وتاء أنتى لم تكن تكتب بها  
Capitulum argumenta recensuit Nicollus in Catal. codd. mss. orient. Bibl. Bodlej. Part. II Vol. 2 pag. 190. Finis:  
وقد تقضى نظمي المقدمة متى لقارئ القرآن مقدمة  
والحمد لله لها ختام ثم الصلوة بعد والسلام  
كثر المعاني في شرح حوز 2) Fol. 5 r. Fragmentum ex

الاماني i. e. *Commentario in* حوز الاماني *poëma Abū'l-Qāsim Ibn-Ferro Ibn-Chalaf Ibn-Ahmed El-Schāthibī*, de quo vid. ejusdem libri pag. 322. Persequitur hic commentarius in singulis partibus tres interpretationis locos: lexicalem,

cujus signum est i. e. وفي المعنى اللغوي وما نسب اليه i. e. وفي المبادي في الاعراب وما i. e. وفي اللواحق grammaticalem; ب

وفي المقاصد realem, *cujus signum est* ح زج *cujus signum est* في المقصود من الكلام مرموزا او منصوبا عليه i. e. *Speciminis causa adieci totum locum qui hic legitur:*

باب البسملة وبسم الله بين السورتين رجال نموحا درية وتجملا (sic) ب بسم الله قال بسم الله كقولك الى آخره ح رجال فاعل بسم وبسم (sic) حال من رجال الى آخره ص اي تلفظ بسم الله وفصل بها بين كل سورتين قالون والكسائي وعاصم وابن كثير المرموز عنهم بالباء والراء والنون والدال وترك الباقون البسملة الى آخره.

بوشاطى شرحى در آدى كثر المعاني در: Subscriptum est turcice: Fol. 5 v. septem principes lectorum coranicorum comprehensi sunt hoc versu persico vel turcico:

نافع وابن كثير هم ابو عمرو امام

ابن عامر عاصم وهبة كسائي والسلام

Transversis tractibus superscriptum est, cujates illi fuerint, subscripti autem bini discipuli, qui eorum recensiones pro-pagarunt. Nāf fuit مدنى et habuit discipulos

دورى وقالون وورش وبنى وقنبل et habuit discipulos متى *Ibn-Keṣir* fuit

دورى وسوسى *Ibn-Amr* fuit بصرى et habuit discipulos

ابن ذكوان وهشام شامى *Amir* fuit *Hamze* حفص وابوبكر et habuit discipulos كوفى *Ālīm* fuit

خلف وخلاص *Kisā* fuit كوفى et habuit discipulos دورى وابو الحارث كوفى

3) Fol. 6 r. recensitae sunt familiae principum lectorum coranicorum et picta tabella organorum, quibus singulae li-terae efferuntur.

4) Fol. 6 v. — 61 v. *Commentarius in Muḥammed Ibn-El-Ḡezerī Muqaddimam* (No. 1) ab ejus filio scriptus, singulis versibus interpositus.

الحمد لله المتعالى في جلال قدسه، لا أخصي ثناء: *Initium:*

وبعد فإن: عليه كما اثني هو على نفسه، الخ

أوتى ما تصرف اليه الهمم العوائى، كلام الله الكبير المتعالى

1) Cod. حلف وخلاص.

وأتم ما يبدأ به قبل تلاوته، تجويد حروفه وتصحيح قراءته، وكان أنفع ما ألف في ذلك الارجوزة المسماة بالمقدمة، فيما يجب على قارئ القرآن ان يعلمه، من نظم سيدى والدى الامام العلامة، شيخ الاسلام والمسلمين عايمه، رضى الله عنه وارضاه، ونفع ببركة علومه وابقاه، فانها مع صغر الحجم وحسن الاختصار، حوت ما لا يحصى في هذا الفن الكتب الكبار، وقد سألنى بعض اخواني من الطلبة أن أعلق عليها شرحا يحل ألقاظها وعباراتها، ويوضح معانيها وإشاراتها، فأجبت الى ما طلب، وعلمت أن ذلك قد وجب، فاستخرت الله تعالى وكتبت عليها تعليقه، والله أسأل توفيقه، وسهيتها الخواشى المفهمة، في شرح المقدمة، وبالله المستعان، وعليه التكلان.

قال رضى الله عنه: *Hinc ipse commentarius, qui sic incipit:*

يقول راجى عفور رب سامع، محمد بن الجزرى الشافعى، القول *pertinet usque ad fol. 56 r.* Subsequitur continuata oratione caput, de فصل, de praecipuis partibus eorum, quae lectorem coranicum et ante legendum et inter legendum observare decet, de perlectione Corani intra certa tempora, de iis locis ubi Coranum legere non licet, de Corano ediscendo et aliis rebus huc spectantibus, quas lectorem coranicum scire necesse est. In fine scriptor se hunc librum absolvisse ait die Jovis, ineunte mense Ramadhān A. H. 806 (Chr. 1404) Larandis, urbe

مدينة لارند من معاملة قرمان من البلاد الرومية: *lycaonica:* جماعا الله تعالى وحرسها، وعمرها ببقاء ملك مالكتها، أعز الله انصاره، وضاعف اقتداره، وثبت ونصر جيوشه واعوانه، وقهر اضداده، وكبت اعداءه وحساداه، وكتب له السعادة الابدية، وآلئهم العدل والانصاف في الرعية، بيمه وكرمه، تم.

5) Fol. 62 v. — 64 v. *Commentatiuncula turcica de vera pronuntiatione quarundam literarum in recitando Corano.*

*Initium:* الحمد لله رب العالمين، والصلوة والسلام على خير البرية محمد خاتم النبيين، وعلى آله وصحبه اجمعين، بكل

كيم جملة قرا ايكي اوستنه وايكي اسريه وايكي اوترويه تنوين *Est de multiplici pronuntiatione nun quiescentis ante alias consonas, et in nunatione, et extra eam, de insertione sive assimilatione cum aliarum literarum, tum literae l in articulo, de pronuntiatione crassa literae r,*

et contra tenni, الترفيق، item literae l in nomine suffixo s, de productione et correptione vocalis in pronomine suffixo s, قطع الصوت، i. e. abruptione soni durante halitu, السكتة

المَدِّ، tandem de diversis speciebus productionis، دون النفس  
مَدِّ اِبْدَال اولدر كه كلمه اولنده اولان همزه لری بر  
الف مقداری چكندر مثالی آمن وآزر وآدم وآیات والآخرة  
كی، تم وبأخیر عم.  
Subscripsit Mu'hammed Ibn-A'hmed, se hunc librum emisse  
a librario constantinopolitano، صحاف القسطنطينیة، septen-  
decim piastris، غرش 1۷.

## CI.

[Ac. R. 186.]

Codex turcicus, 12°, foll. 156, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 120 r. كتاب التجويد في كلام الحبيب،  
de ratione Corani recte recitandi, quae recitatio proprie  
appellatur، cujus et nomen et religio praecepto illo  
coranico continetur: Sur. 73, vers. 4.

Initium: الحمد لله الذي انزل على عبده الكتاب، ووعد من  
تلاه وعمل به جزيل الثواب. Deinde, ubi ad rem venit:  
اعلم يعني بكل كل قرآن تجويد اوقمف فرضدر فتكم قرانده  
Prolegomena, كلور في قوله تعالى ورتل القرآن ترتيلا الخ  
fol. 2 v. — 31 r., sunt de necessitate illius recitationis, de  
falsa pronuntiatione duplici، اللحن الخفي و اللحن الجلي،  
de praestantia et praemiis rectae recitationis, de pravitate et  
poenis falsae, tandem de illius ratione et arte a Propheta  
per socios ejus et doctores priores et posteriores, علماء

شيخ و ابن تبيان، متقدمين و علماء متأخرين  
tractatio, fol. 31 v. — 120 r., per decem gradus, و مراتب،  
procedit: 1) fol. 31 v. sq. de quintuplici nun quiescente,  
et in nunatione, et extra eam; 2) fol. 42 v. sq. de octuplici  
productione; 3) fol. 54 r. sq. de correptione; 4) fol. 67 v. sq.  
de literis crasse pronuntiandis، المفتحات; 5) fol. 70 v. sq.  
de literis tenuiter pronuntiandis، المرفقات; 6) fol. 74 r. sq. de  
pauis; 7) fol. 91 r. sq. de conjunctione vocalium cum elif  
wallato; 8) fol. 103 r. et v. de conatu pronuntiandi، الروم،  
i. e. levi tennique kesrae et dhammae pronuntiatione in fine  
verborum ante pausam; 9) fol. 104 r. sq. de الاشمام، quo

dhamma eodem loco labris ad eam pronuntiandam compo-  
sitis ita innuitur, ut videri potius quam audiri possit;  
10) fol. 106 r. sq. de vera pronuntiatione consonarum sec-  
undum organa et ordines. Clausula, fol. 119 r. — 120 r.,  
et iis, qui Coranum secundum has leges recitent, et iis, qui  
talem ejus recitationem auscultent, in utraque vita optima  
quaeque pollicetur. Finis: غفر الله تعالى لجامعة و لقائله  
ولناظره و لكاتبه و لمن كان فيه و لمن قال آمين و لكافة المسلمين

Nescio an hic  
liber etiam ultra nomen idem sit quem Hâgi-Chalfa, II,  
p. 209, nominat et Kemâl-Pâschâ-zâdae  
tribuit; id certe constat, kalam apud Hâgi-Chalfam, ut  
nomen libri loco respondeat, adjectivum الحبيب vel simile  
aliquod requirere, ne quis putet illa verba significare „bo-  
nam metaphysicae expositionem“.

2) Fol. 120 r. — 156 r. قَوَاعِدُ كَلِّ، alius liber ejus-

dem argumenti, cujus auctorem se profitetur nescio quis  
موسى فقيه، qui se hanc قاعدة rogatu honorati cujusdam  
viri ex سائة، Abû'l-Qâsim El-Schâhibii excerptam turcice  
reddidisse ait, ut puelli، او غلمانچقار، eam discere ex eaque  
utilitatem capere possint; atque ea quoque a se commemo-  
rata esse, in quibus Haff a ceteris lectoribus dissentit,  
الحمد لله رب العالمين، والعاقبة: حَقَّقْكَ خَلَاغُلَرِي.

Initium: الحمد لله رب العالمين، والآخرة والسلام على  
المرتبين، ولا عُدْوَانُ آلَا عَلَى الظَّالِمِينَ، والصلوة والسلام على  
خير البرية محمد وآله اجمعين، الله تعالى به حمد ايدوب  
پيغمبره صلوات كتوردكمزندن صكره ودخى آنك آيينه واعقابنه  
كتوردكمزندن بو ضعيف ونحيف قول موسى فقيه الخ  
Octo capitum argumenta: 1) fol. 121 v. sq. de usu isti'âdae,

i. e. verborum المعجزة من الشيطان الرحيم، et besmelae,

i. e. verborum بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ، ante lectionem Co-  
rani, et besmelae quidem etiam in ipsa lectione inter duas  
suratas; 2) fol. 124 r. sq. de pronuntiatione pronomini  
suffixi; 3) fol. 125 v. sq. de multiplici productione voca-  
lium; 4) fol. 127 v. sq. de insertione sive assimilatione con-  
sonarum; 5) fol. 128 v. sq. de pronuntiatione nun quiescen-  
tis ante ceteras consonas, et in nunatione, et extra eam;  
6) fol. 130 v. sq. de pronuntiatione mim quiescentis ante  
ceteras consonas, et de literis اوى modo producendis, modo  
corripiendis; 7) fol. 131 v. sq. de pausa triplici: a) per-  
fecta, ubi ultima vocali prorsus abjecta in nuda consona sub-  
sistitur، الوقف على السكون، b) imperfecta, ubi ultima  
vocalis eatenus pronuntiatur, ut qui prope adstant, eam

audiant, qui longius distant, non audiant، الوقف على الروم،  
c) minus perfecta, ubi lector labra celeriter ita componit, ut  
se ultimam vocalem pronunciatum ire tantum significet et  
vox in ipso hiatus deficiat، الوقف على الاشمام; 8) fol. 133 v. sq.

usque ad finem: a) fol. 133 v. — 142 r. de orthographia  
coranica, et primum quidem de binis verbis modo non con-  
jungendis, modo conjungendis، المقطوعات والموصولات; deinde,  
fol. 138 v. sq., de ت in fine quorundam verborum pro 3 scri-  
benda; b) fol. 142 r. — 156 r. maximam partem de ortho-

epia, et primum quidem de iis locis, ubi num الروم admit-  
tendum sit ambigitur; secundum, fol. 142 v. et 143 r., de  
literis quae inseri possunt et quae non possunt; tertium, fol.  
143 r. et v., tabula comparativa literarum numeralium et



numerorum indicatorum illis respondentium, in qua literae  
numerales singulorum generum copulatae sunt iisque sub-  
jecti numeri indici, ut ايقع, بكر, adjecta autem nomina  
١١١١ ٢٢٢

ۛۛۛۛ ۛۛۛۛ

numeralia arabica rubro colore scripta; quartum, fol. 144 r. et v., de pronuntiatione nun quiescentis ante ceteras consonas, et in nunatione, et extra eam; quintum, fol. 145 r. et v., de pronuntiatione mim quiescentis ante ceteras consonas; sextum, fol. 145 v. et 146 r., de insertione sive assimilatione litterarum eorundem organorum; septimum, fol. 146 r. et v., de divisione litterarum secundum organa et ordines; octavum, fol. 146 v. — 148 r., de pronuntiatione crassa et contra tenui litterae; nonum, fol. 148 v. — 150 r.,

de multiplici productione litterarum اوى; decimum, fol. 150 r. — 151 v., de pronuntiatione pronominis suffixi و; undecimum, fol. 151 v., de pausis El-Segawendii; duodecimum, fol. 151 v. — 152 v., de pronuntiatione quarundam litterarum inter lectores coranicos controversa; tertium decimum, fol. 152 v. — 154 r., de organis quibus singulae litterae effertur; quartum decimum, fol. 154 r. — 156 r., de septendecim pausis a Muhammede propheta in recitando Corano religiose observatis; quintum decimum, fol. 156 r., de الحروف المستعيلة والحروف المطبقة حروف الصغیر. Totum caput octavum magis in farraginis modum congestum, quam via ac ratione digestum est. Finis: والمستعيلة ما يرتفع اللسان بها وهي المطبقة وخرغى تم.

## CODICES DE INTERPRETATIONE CORANI.

## CIL

[R. 11.]

Codex arabicus, fol. min., foll. 419 chartae orientalis (nam procedunt quidem foliorum numeri ab ipso librario positi ad 430, sed excederunt foll. 83, 86, 422 — 429, pro 103 autem scriptum est 104 et sic deinceps), char. neschi: *Commentarius Beidhawianus in Coranum*, in fine truncus. Inscriptio laterculo variorum colorum inclusa et literis albis r̥hānīcis in area aurea posita frondibusque florentibus im-

هذا كتاب انوار التنزيل للعلامة القاضي البيضاوي (sic): plicata:

الحمد لله الذي نزل القرآن على عبده ليكون للعالمين Initium :

نذيراً، فتحدّى باقصر سورة من سورة مصافع الخطباء من

العرب العرباء فلم يجد به قديرا'. Adjectae sunt passim  
notae marginales et interlineares. Abruptus est codex in

explicatione vers. 21 Sur. 84: وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا

لا یسجدون لا یخضعون او لا یسجدون لتلاوته لما روی

نَه عَلَيْهِ السَّلَامُ قَرَأَ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ فَسَجَدَ بِهِن مَعَهُ مِنْ

المؤمنين وقربش تصف فوق رؤسهم. Cum foll. 83 et 86

excidit pars Sur. 4; nam fol. 82 deficit in vers. 33, et fol. 84 incipit a vers. 39: item fol. 85 deficit in vers. 54, et fol. 87

incipit a vers. 67. Cum foll. 422—429 autem excidit pars  
posterior Sur 74. Sur 75—82 totae, et initium Sur 83.

posterior Sur. 74, Sur. 75 — 62 totae, et initium Sur. 65, nam fol. 421 deficit in vers. 30 Sur. 74, et fol. 430 incipit a

vers. 3 Sur. 83. Legatus est codex duabus scholis, Festha-  
nae et Budanae, a Muṭhafâ-Pâschâ Ibn-'Abd-allah Veziro

وقف الفقير الى الغنى his verbis fol. 1 r. char. ri' hanî inscriptis :

القدير مصطفى پاشا بن عبد الله الوزير هذا الكتاب المستطاب

لله الملك الوقاب ليستفيد منه اهالى المدرستين المبنيتين

بیلدتئ پشته و بودین صانهم الله الی یوم الدین بهمه.

---

## CIII.

[K. 2.]

Codex arabicus, fol., foll. 288, char. neschi: *Pars dimidia prior Commentarii Beidhawiani*, Sur. 1 — 17 continens. Sur. 17 sic exit: الف القنطار، ومائتا اربعة.

Subscriptum est: تَمَّ الْجُلْدُ الْأَوَّلُ بِعَوْنِ اللَّهِ الْمَلِكِ الْمُنَّانِ

Ab initio usque ad fol. 42 r. in marginibus adjectae sunt  
densae adnotationes ad Beidhawii orationem, ut Scheich-  
zāda, Thajjibī, Chosrew-zāda, item loci ex Abū'l-'uḍ-  
commentario coranico. Scriptus est codex ab 'Oḡmān Ibn-  
Aḥmed Ibn-Bālī Ibn-Muḥammed Ibn-'Hamze in arce بکوة  
A. H. 1091 (Chr. 1680—1).

## CIV.

[К. 8.]

Codex arabicus, fol., foll. 445, aut, si a duobus foliis vacuis 53 et 54 discesseris, 443, char. neschi et partim neschaliqu scriptus a pluribus: *Adnotationes per* قهقهه *ad locos selectos Commentarii Beidhawai in Sur. 6, 67, 54, 7—18, 73 et 74 (hoc ordine), sine dubio eae quas* Hâgi-Chalfa, I, p. 477 et 478, *Sinân-el-dîn Jûsuf Ibn-<sup>Hosâm</sup>-el-dîni esse ait, etsi Sur. 73 non commemorat et librum Sulthânô Selimo II. oblatum esse perhibet, quum Murâdo III., filio illius, dicendum esset. Certe in nostro exemplo fol. 2 r. a. lin. 18 multis et claris verbis affirmatur, scriptorem huius*

librum inscripsisse: ثُمَّ اِنِّي اَرَدْتُ اَنْ اَسْمِيَ هَذِهِ الْعَقِيلَةَ بِاسْمِ

مَنْ خضع لِدِيهِ رِقَابُ الْاَكْثَرَةِ وَالسَّلَاطِينِ، وَأَكْوَى جَبْهَةً

هذه النتيجة بسمة من انقاد له جبابرة الخواصين، الخ سلطان

الاسلام والمسلمين، المختص من عند الله بالنصر العزيز والفتح

المبين، السلطان بن السلطان بن السلطان، السلطان مراد

خان بن السلطان سليم خان ابن السلطان سليمان خان،  
يا من احم شقاشق البلغاء بيدايح: Initium. خلد الله الخ  
صنايع الآيات والذكر الحكيم، وابكم مصافع للخطباء بدقايق  
Argumentum praefationis genere dicendi Haririano elucens: Quum doctrinae  
ornamenta et praemia non nisi summa industria comparentur,  
se a pueritia ad instantem senectutem disciplinis studiosissime  
incubuisse et plurimos libros perlegisse. Hinc multa magnaue  
doctrina collecta, se jam pridem, quum literarum studiosi undique  
ad se convenissent, et docendo et disputando eos instituisse,  
et quae sibi inter legendum in mentem venissent chartis mandasse,  
memorem proverbii:

Deinde se invitum muneris iudicis praefectum esse, quo molestiarum plenissimo  
dum per complures annos fungeretur atque ex aliis regionibus  
in alias transferretur. adnotationes suas a se ipso neglectas  
delituisse. Postea, quum a Deo quieti et otio redditus esset,  
amicos a se contendisse, ut quae prius partim ore docuisset,  
partim minus curate in chartas coniecisset, nunc colligeret  
et perpoliret. Itaque se ex illis ea selegisse, quae ad  
commentarium Beidhawianum adnotasset; et quae septem annis  
ante in partem suratae 6 et in suratas 67 et 54 commentatus  
esset, ea hic limatiora et pleniora denuo prodire. (Haec in nostro  
exemplo primo loco, fol. 2 r. — 52 v., posita duobus foliis vacuis,  
53 et 54, a ceteris separantur.) Ceterum adnotationes suas modo  
تعليلات nominat, modo تحشيات. Adjectae sunt notae marginales  
scriptoris ipsius, et nonnullae librarii alicujus prioris. Singulae  
partes terminantur subscriptionibus ex illius libro transcriptis,  
partim cum temporis indicatione, partim sine ea. Posterioris generis  
sunt subscriptiones Sur. 67, fol. 43 r. — 49 v., Sur. 54, fol. 49 v. —  
52 v., Sur. 7, fol. 55 v. — 116 r., Sur. 12, fol. 284 v. — 317 v.,  
Sur. 13, fol. 317 v. — 332 v., posterioris reliquae. Sur. 6, (quam  
haec adnotationes totam illustrant, non partem ejus, ut aliquis ex loco  
praefationis, quem supra posui, coniecere possit) fol. 2 r. — 42 r.,  
sic exit:

هذا آخر ما تيسر لي من التعليق على تفسير سورة الانعام  
حامدا لله انه ولي الالهام، ومصليا على نبيه محمد عليه الصلوة  
والسلام، ثم قال وقع الفراغ من تحريره وتنبه ليلة الخميس  
الرابع من شهر محرم الحرام مفتتح سنة اربع وسبعين وتسعمائة  
(Chr. 1566). Fol. 42 v. et 43 r. insertae sunt duae  
dissertationes de loco commentarii Beidhawiani in Sur. 6  
vers. 159; prior scripta a رحمة الله مولانا احمد العبد القزويني

مولانا الفاضل الحقق مير بادشاه سلمه الله،  
posterior a Haec nomina cum enchologiis, praefixo iam auctoris,  
in fine dissertationum posita sunt. Sur. 8, fol. 116 r. — 141 v.,  
finita est شهر من شهر الخميس العاشر من شهر 141 v. — 141 v.,  
شوال المنخرط في شهر سنة احدى وستين وتسعمائة

(Constantinopoli, بحرس قسطنطينية المحمية عن الآفات والبلية \*)  
Chr. 1554; Sur. 9, fol. 141 v. — 204 r., التاسع والعشرين من  
اول الربيعين سنة ثلث وستين وتسعمائة  
(Constantinopoli, Chr. 1556); Sur. 10, fol. 204 v. — 243 v.,  
وقت فخرة يوم السبت الرابع والعشرين، 243 v. — 243 v.,  
من شهر اخرى الجمادين لسنة اربع وستين وتسعمائة من  
(Chr. 1557); Sur. 11, fol. 243 — 284 v., يوم الاربعاء التاسع  
والعشرين من شهر اول الربيعين من شهر  
(Chr. 1565); Sur. 14, fol. 332 v. — 345 v., سنة ثلث وسبعين  
وتسعمائة هجرية خلايلة يوم الخميس خامس شهر اول  
الربيعين لسنة اربع وسبعين وتسعمائة من الهجرية النبوية  
فخرة (Chr. 1566); Sur. 15, fol. 346 r. — 359 r., الثالث  
الثالث والعشرين من شهر شعبان المنخرط في شهر  
سنة اربع وسبعين وتسعمائة من الهجرية النبوية الخلايلة  
(Chr. 1567); Sur. 17 \*\*, a vers. 12, fol. 388 r. — 409 r.,  
ينهار يوم السبت العاشر من شهر آخر الربيعين لسنة ست  
وسبعين وتسعمائة بقسطنطينية المحمية عن الآفات والبلية  
(Chr. 1568); Sur. 18, fol. 409 r. — 436 v., في يوم عاشوراء  
من ايام شهر الحرم مبتدا سنة سبع وسبعين وتسعمائة هجرية  
بغير (Chr. 1569); Sur. 73, fol. 437 r. — 440 r., ظهر اليوم  
السابع من شهر اول الربيعين سنة سبع وسبعين وتسعمائة  
(Chr. 1569); Sur. 74, fol. 440 r. — 445 r., في التاسع  
والعشرين من شهر اول الجمادين لسنة سبع (Chr. 1569).  
Est hic scriptor imprimis utilis ad intelligendas argutias orationis Bei-

\*) In ea parte hujus subscriptionis, quae enchologiam gentis et  
sociorum Muhammedis continet, fol. 141 v. lin. 16, miro errore  
scriptum محمدات الدين pro مدرات الدين, ut recte est fol. 204 r.  
lin. antepen. Lege igitur utroque loco: وعلى آله واصحابه عداة  
الدين وجماعة الاسلام.

\*\*) Sur. 16, fol. 359 r. — 377 v. abrupta est in versu 92. Foll.  
378 — 387 male ex alio exemplo inserta sunt; continent enim plane  
easdem ad Sur. 9 adnotationes, quae in hoc ipso codice leguntur a  
fol. 154 r. lin. 1 usque ad fol. 163 r. lin. 16. Atque etiam in ordine  
erratum est, ita ut folia 383 — 387 foliis 378 — 382 postposita sint,  
cum praeposenda essent. Vide igitur ne falsis custodibus, qui dicuntur,  
377 v. et 382 v. et 387 v. fraudis tegendae causa adscriptis, in errorem inducaris. Ea autem folia, quorum locum illa occupant,  
frustra in toto codice quaesivi. Excidit cum iis finis Sur. 16  
et initium Sur. 17.

dhawianae, quam magno doctrinae apparatu illustrat; eoque utilior, quod etiam diversarum lectionum rationem habet examenque instituit, ut qui Beidhawium edere volet, hoc duce carere vix possit. Ex ceteris interpretibus coranicis Zamachscharium, ut par est, summi facit et saepissime cum

Beidhawio comparat; illum modo الزمخشري, modo صاحب المصنف, hunc العلامة, modo جار الله, الكشاف

(المصنف vel المصنف), raro القاضى appellat. Praeter Zamachscharium autem plurimos eorum, qui aut in Coranum, aut in ejus interpretes commentati sunt, aut in aliis scriptis ad Coranum illustrandum aliquid contulerunt, in consilium vocat. E Lexicis tria adhibet: المختار الصحاح, الصحاح (quod fol. 47 v. in marg. simpliciter المختار appellatur) et القاموس. Lectorum coranicorum et antiquorum Grammaticorum notiorum, ut الاخفش, سيبويه, الخليل, المازني, al., horum igitur longissimum agmen non producam; sed alios nostri auctores, maxime interpretes coranicos interpretumque interpretes et libros eorum, quos laudat, ordine alphabetico recensebo, adjecta in rarioribus locorum indicatione.

ابن الاثير في النهاية, Historicus, fol. 358 r. lin. 22.

ابن الانباري, Philologus, f. 63 v. penult. ابن الاعرابي, interpres coranicus, qui f. 248 v. ult. cum 'Abd-el-qahir inter celeberrimos artis grammaticae auctores refertur: عبد القاهر

ابن جني. وابن الانباري وغيرهما من مشاعير ائمة النحوي Grammaticus, f. 123 v. lin. 13 et f. 205 r. lin. 5 ab inf., utroque loco cum ابن مالك copulatus. ابن الجوزي (sic cum

adnathamma), Historicus, 187 r. ult. ابن الحاج حسن, adnotator Beidhawii; cf. 'Hagi-Chalfa, I, pag. 478, l. 4 et 5. f. 133 v. lin. 5; الكافية: cujus hi libri citantur, ابن الحاجب

f. 248 r. ult. ايضا المفضل, 141 v. in marg.; مقدمة التصريف شرح, f. 319 r. lin. 15, al. الايضاح, f. 104 v. lin. 5 ab inf., simpl.

الامالي; (H.-Ch. No. 1573), f. 198 r. penult. الفمقصل, f. 188 r. lin. 3 (H.-Ch. No. 1176). ابن الخطيب, cujus

commentatio de visione Dei, رسالة في بحث الرؤية, citatur, 124 r. penult. ابن زيد, interpres coranicus, f. 98 r. in marg. ابن زبد, interpres coranicus, cujus commentarius, ابن العادل

f. 104 v. lin. 10 ab inf., modo sic, modo تفسير اللباب, f. 77 v. lin. 10 et f. 106 r. lin. 12 et 14, appellatur. ابن عباس, interpres coranicus; cf. 'H.-Ch. pag. 332, 333, 348 No. 3175. ابن

عصاف, interpres coranicus, f. 9 r. lin. 5. ابن عطية, interpres coranicus, f. 141 v. lin. 6, f. 191 v. in marg., f. 357 v. lin. 7 ab inf.; cf. Herbel. s. v. Athiah. ابن عمر, interpres

coranicus, f. 357 r. lin. 5; cf. 'H.-Ch., II, pag. 334 lin. 9. ابن فورك, Theologus, f. 80 v. lin. 8; cf. Herbel. s. v. Fou-

rek, et 'H.-Ch. No. 3183 et 3196. ابن كثير, interpres coranicus, f. 111 r. lin. 14; cf. 'H.-Ch. No. 3185. ابن كمال, al. كمال پاشا زاده, interpres coranicus \*); cf. 'H.-Ch. No. 3186. ابن مالك, Grammaticus; vid. supra s. v. ابن

جني, interpres coranicus; cf. 'H.-Ch., II, pag. 332 et 333. ابن هشام في معنى اللبيب, al. simpl. في

f. 170 v. in marg., f. 362 v. in marg. ابو البقاء, interpres coranicus; cf. 'H.-Ch. No. 3198. Theologus, f. 18 v. lin. 1, f. 80 v. lin. 4 et 5. ابو داود في سننه

f. 100 v. lin. 17. Idem cum ceteris principibus traditionariorum conjungitur fol. 240 r. in margine: رواه البخاري

مولانا ابو. ومسلم ومالك وابو داود والترمذي عن ابي هريرة

interpres coranicus, f. 264 v. in marg.; cf. 'H.-Ch. No. 485. ابو سعيد الخدري, interpres coranicus, f. 120 v. lin. 8 ab inf. ابو العالبيه, interpres coranicus, f. 129 r. lin. 13, f. 129 v. lin. 3; cf. 'H.-Ch., II, pag. 334, 335, 352

No. 3206. ابو عبيدة, Philologus, f. 428 v. lin. 6. ابو علي الفارسي, interpres coranicus, f. 91 r. ult., al. ابو علي, f. 341 r. lin. 2, al. الفارسي, f. 59 v. lin. 16, f. 93 r. lin. 13; cf. 'H.-Ch., II, pag. 336.

رئيس نخاعة البصرة f. 148 v. lin. 6 dicitur et recitandi Corani auctor citatur juxta cum ابن قاري مكة ابن

adnotator Beidhawii, f. 409 v. in marg., al. الخطيب الخطيب, f. 410 r. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير

ابو الفضل الخطيب, f. 409 v. in marg., al. خطيب كازروني, f. 15 r. in marg., al. كازروني, f. 266 r. in marg., al. simpl. المولى الكازروني, f. 264 v. in marg., al. ابو منصور, f. 257 r. lin. 1, al. ابو منصور, f. 91 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch. No. 3214. Theologus, f. 98 r. in marg., ubi cum الامام حجة الاسلام

قاري مدينة نافع et كثير



(الغزالي copulatur; cf. Herbel. s. v. *Matridi*, et 'H.-Ch. No. 1998, 2359 et 3393. أبو موسى الأشعري, interpres coranicus, f. 346 v. lin. 19; cf. 'H.-Ch., II, pag. 332 et 334. النقيب, interpres coranicus, cujus commentarius, saepissime citatur; cf. 'H.-Ch. No. 3473. الأقليد, cujus auctor f. 36 v. lin. 18 et 19 aliquid a Beidhawio summisce dicitur: نقل صاحب الاقليد عن المص أن الخ: quocum pugnat temporis indicatio apud 'H.-Ch. No. 1069, nisi verba ejus sic accipiuntur: Auctor libri *El-Keschf'an-el-'Allame* (Declarationis *Zamachscharii*, i. e. scriptae in commentarium ejus coranicum) se eum legisse dicit. الامام saepissime citatus secundum notam marginalem scriptoris ipsius f. 25 r. est صاحب الكافية, i. e. *Ibn-el-'hagib*, mort. A. H. 646. Certe multo ante hoc tempus vixisse non potest qui hic *El-Imam* appellatur; nam f. 49 v. in margine de coranico اقتربت جوز الامام أن يكون المراد اقتربها في: الساعة haec leguntur: في العقول والاذعان بناء على أنه لو اريد القرب الزماني لأمكن للكافر أن يجادل ويقول قال الله تع في زمن محمد عم اقتربت. Saepissime item citatur الامام, quod num ejusdem, an *El-Imam Fachr-el-din El-Rāzī* sit (vid. 'H.-Ch., II, p. 354 lin. 7 et 8), nescio; sed tamen, quum illum ex professo in *Coranum* commentatum esse nusquam legerim, *El-Rāzī* esse puto. الانتصاف, commentarius in *El-Keschaf*, cujus auctorem *Malikitam* fuisse docet f. 34 lin. 5 ab inf.; cf. 'H.-Ch. No. 1321. الانموزج, opus *Zamachscharii*, f. 428 r. lin. 4 et 5; cf. 'H.-Ch. No. 1390. بهلولان vel بهلولان, plene مولانا علاء الدين الشهير بهلولان, f. 123 r. in marg., et forma cognominis arabica: مولانا علاء الدين الشهير حاشية, f. 137 v. et 192 r. in marg., cujus citatur بالبهلولان, plenius سعد الدين التفتازاني, al. simpl. سعد الدين, (cf. Cod. XXXII), cujus hi libri citantur: شرح الكشاف, ut bis est f. 43 v. in marg., شرح المقاصد et شرح المفتاح, f. 43 v. in marg. Cum *El-Sejjid el-scherifo* s. *El-Gorgānio*, qui et ipse in *El-Miftā'h* commentatus est, f. 19 r. in marg. conjungitur: المحقق الشريف والمدقق التفتازاني في شرح المفتاح.

\*) Sic eum teschdid; vide quae notavi ad indicem scriptorum Catalogi mei Dresdensis, pag. 94. Prorsus damnanda est haec scriptio, si verum est quod aliquis in Cod. Bibliothecae nostrae 187

نقل من الامام الغزالي أنه قال أنا: (Rehr.) fol. 12 r. adscripsit: غزالي بتخفيف الزاء منسوب الى غزال قرية من قري طوس وتشديد الزاء خطاء، وقال رحمه الله من شدد خفقي.

f. 107 v. penult.; cf. 'H.-Ch., II, p. 337 et p. 351 No. 3201. تفسير التيسير, f. 254 v. in marg. تفسير ابن العلاء, f. 433 v. lin. 18 et 19, al. simpl. التيسير, f. 356 v. lin. 4 ab inf., opus *El-Nesefi*, ut f. 130 r. lin. 3: كما نعلله النفسى في: 'H.-Ch. No. 3415. تفسير الزجاج, f. 336 r. lin. 7; cf. 'H.-Ch., II, p. 336 et p. 362 No. 3277. تفسير القاضي عضد الدين, f. 260 v. in marg., al. قاضي عضد et القاضي عضد, f. 265 r. et 266 v. in marg., quem illum esse qui librum *El-Mewāyif* scripsit (Cod. Dresd. 397), intelligitur ex nota marginali f. 291 r.: تفسير. تفسير القاضي عضد الدين صاحب المواقف: f. 291 r. التفسير, cf. 'H.-Ch. No. 3380. commentarius coranicus *Fachr-el-din El-Rāzī*, f. 47 v. et 50 v. et 51 v. in marg.; cf. 'H.-Ch., II, p. 361 lin. 8, et p. 377 No. 3387. تفسير الكواشي, cf. 'H.-Ch. No. 3390. Sed aliquoties nomen scriptoris de libro usurpatum est, ut f. 73 r. lin. 22 et f. 73 v. lin. 2: كذا في الكواشي, et, quod magis mirum, صاحب الكواشي, f. 24 v. in marg. \*) تفسير. تفسير التيسير, vid. supra s. v. تفسير النسي, f. 21 r. in marg., et simpl. الوسيط, f. 24 v. in marg. Philologus, f. 337 r. lin. 21. cit. in commentario coranico *El-Qorthobii*, f. 430 r. lin. 9 ab inf.; cf. Herbel. s. v. *Thā'lebi* No. 2. جابر بن عبد الله الانصاري, interpres coranicus, f. 124 r. ult.; cf. 'H.-Ch., II, p. 334. الف. 40 r. lin. 23 et 24, f. 117 v. in marg. مولانا خسرو, adnotator *Beidhawii*, f. 15 v. et f. 23 v. in marg.; cf. 'H.-Ch., I, p. 476. الخطيب في آخر, f. 107 v. lin. 18, i. q. خطيب دمشق, *El-Qazwini*, in *Telchif-el-miftā'h*; vid. Cod. XXXII. الدر المنثور في التفسير, f. 243 r. in marg. super. المأثور, opus *El-Sujūthii*, f. 339 v. penult., f. 352 v. lin. 22, f. 355 v. lin. 18. درة الغواص, opus *El-Hariri*, notum illud ex *Anthologia Sacyana*, f. 48 v. lin. 20 \*\*) دلایل الاعجاز.

\*) Sic, الكواشي, etiam f. 21 v. in marg. legendum videtur pro voce nihili اكداشي.

\*\*) Dixit *Beidhawi* in commentario ad Sur. 67: لا يستأهل أن. لان يستأى طريقا, aut, ut in margine est, يستأى طريقا. Recentior hic usus formae X verbi أهل pro أهلا, dignus fuit, \*

auctore الشيخ عبد القاهر, f. 59 v. in marg., de quo f. 75 v. lin. 12 nude: الشيخ في دلائل الاعجاز. Vide item s. v. ابن النباري, الامام الرازي, f. 136 v. in marg., f. 384 v. ult.; vid. supra s. v. الامام الربيع بن انس. interpres coranicus, f. 357 r. lin. 6; cf. 'H.-Ch., II, p. 335 ult. الرضى, الفاضل الاسترآبادي, الرضى الاسترآبادي, الفاضل الرضى, الرضى (ut f. 83 r. lin. 5 ab inf. شرح الكافية), الاسترآبادي, f. 426 r. lin. 8, i. e. Radhi-el-din ille, El-Kâfijae commentator (cf. Herbel. s. v. Radhieddin No. 2), qui commentarius saepissime sic citatur: شرح الرضى (sic his cum dhamma), interpres coranicus, f. 89 r. lin. 15, f. 383 r. lin. 15; cf. 'H.-Ch., II, p. 333 lin. 9, p. 335 ult., p. 363 No. 3286. سعد الدين, vide supra s. v. التفتازاني, سعدى أفندي, rarius سعدى جلى, ut f. 264 r. et 266 v. in marg., adnotator Beidhawii, saepe a nostro castigatus; cf. 'H.-Ch., I, p. 477. السكاكي, saepius simpl. cf. Cod. XXXII. السيد الشريف, et saepius simpl. ut f. 88 r. lin. 16: السيد, i. e. El-Gorgani, cujus praeter hunc ipsum commentarium in El-Miftâh (vide supra s. v. التفتازاني) hi libri citantur: حاشية الكشاف, f. 14 v. lin. 14 (cf. Cod. XXXII), المطول, f. 182 v. in marg., et شرح المواضع, f. 49 v. lin. 4. Hic est is, de quo non erat quod in Catalogi Dresdensis No. 397 dubitanter loquerer. السير, f. 110 v. lin. 7 ab inf.; cf. 'H.-Ch., II, p. 333 lin. 7. السيوطي, vide supra s. v. الدر المنثور, f. 247 v. et 378 r. in marg., et saepius simpl. الطيبي, الفاضل الطيبي, adnotator

هذا من: nostro ex auctoritate El-Hariri damnatur his verbis: مشاهير الغلط والنصح (والقصيح lege) لا يكون اخلاء قال في درة الغواص يقولون فلا (فلان ل). يستأهل الاكرام وهو مستأهل للانعام ولم يسمع هاتان اللفظتان في كلام العرب ولا صوبهما احد من اعلام الادب ووجه الكلام أن يقال فلان in درة الغواص. يستحق التكرمة وهو أهل للتكرمة كتاب الله الشيخ أبو محمد القاسم البصري في بيان مواضع الغلط في عبارات الأعلام وسماء بدرة الغواص في أوام الخواص.

Beidhawii, de quo apud 'H.-Ch. nihil reperio; nisi forte adnotationes suas ad Beidhawium inclusit commentario suo in El-Kesschâf; in hujus enim commentatores eum refert nota marginalis f. 56 r., ubi scriptoris الكشاف بعض الطيبي والقطب العلامة وصاحب الكشف sic explicatur: شهاب الدين, interpres coranicus, f. 59 v. lin. 18, f. 345 v. lin. 4, ib. lin. 5 ab inf. Is Beidhawium adversus Abû-Hajjânûm defendit f. 337 v. lin. 11, f. 339 v. lin. 3, f. 343 v. lin. 13. الشيخان, de sociis Muhammedis, Abû-Bekr et 'Omar, f. 129 r. lin. 5 ab inf. et lin. penult.; de traditionum auctoribus, Buchârî et Muslim, صاحبها الصحيحين, f. 160 v. lin. 9 et 10 et f. 380 r. lin. 6 et 7; de Corani interpretibus, Zamachschari et Beidhâwî, f. 379 v. lin. 17, ubi vide notam marginalem. صحيح البخاري, f. 428 r. penult., f. 428 v. lin. 1 et 19. صحيح مسلم, f. 139 v. lin. 7 ab inf. الضحاك, interpres coranicus, f. 68 v. penult.; cf. 'H.-Ch., II, p. 333 ult., p. 335 penult., p. 369 No. 3323. الطحاوي, f. 129 v. lin. 20. عبد القاهر, vid. supra s. v. دلائل الموصي (sic) عصام الدين في شرحه للتلخيص. الاعجاز, f. 19 r. in marg., ubi El-Teftâzânî ab eo citatur; cf. 'H.-Ch., II, p. 410 penult. عطا بن طروس, interpres coranicus, f. 34 r. lin. 24. Simpl. عطا, f. 102 r. lin. 6, copul. cum الزجاج, et f. 212 r. antepen., qui num idem sit, an 'Athâ ille ex tribus unus factus, cujus dicitur عطا, (cf. 'H.-Ch. No. 3339), nescio. عكرمة, interpres coranicus, f. 190 r. lin. 4 ab inf.; cf. 'H.-Ch., II, p. 335 lin. 4 et p. 371 No. 3341. العلامة الشيرازي, commentator El-Kesschâfi, f. 149 r. in marg., ubi بعض الناظرين من الشراح (شرح الكشاف) sic explicatur: وهو العلامة الشيرازي ومولانا سعد التفتازاني ومن الشيخ علي, cf. 248 r. lin. 1 cum nota marg. يحذو حذوينا f. 290 v. in marg. مولانا عماد الدين, f. 36 r. in marg. is esse dicitur, qui in ipsa scriptoris oratione بعض بعض appellatur. الفاشاني, interpres coranicus, f. 322 v. in marg.; cf. 'H.-Ch. No. 3374. قانون الطلب, opus El-Sekkâkii, f. 241 r. ult. cum nota marginali, ubi commemoratur ejus الباب الثالث في الامر, caput tertium de Imperativo. قتادة, interpres coranicus; cf. 'H.-Ch., II, p. 335 ult. et p. 375 No. 3377. الامام القشيري, Theologus, f. 110 r. lin. 4 ab inf.; cf. 'H.-Ch. No. 3383. المولى القسطلاني, f. 46 v. in marg. قطب الدين الرازي, brevius قطب الدين, subjuncto passim f. 427 r. lin. 3, et simpl. قطب الدين, f. 242 r. in marg., f. 38 v. in

marg., it. العلامة الرازي, f. 422 r. lin. 3, interpres El-Kesschâfi; vid. supra s. v. شرف الدين الطيبي, et cf. 'H.-Ch., II, p. 329 lin. 3. القطرب, Philologus, copul. cum ابو عبيدة, f. 337 r. lin. 20. الكازروني, vid. supra s. v. الفضل, Ictus, f. 129 v. lin. 20. انكشف, commentarius in El-Kesschâf, auctore النعلبي ('H.-Ch., II, p. 351 lin. 2), vid. supra s. v. شرف الدين الطيبي, it. f. 359 v. in marg., ubi صاحب الكشف opponitur vulgo interpretum El-Kesschâfi, عامة شراح الكشف, interpres coranicus; cf. 'H.-Ch., II, p. 333 lin. 8 et p. 377 No. 3389. الكوراني, interpres coranicus, f. 149 r. in marg.; cf. 'H.-Ch. No. 3391. اللب, f. 418 r. lin. 2; شارح اللب, f. 249 r. lin. 3, f. 333 antepen., f. 346 v. lin. 4 et 5. اللبث, f. 289 r. lin. 1. اللبث, Philologus, f. 193 v. in marg. المالكي, Philologus, f. 29 v. lin. 14. مجاهد, interpres coranicus; cf. 'H.-Ch., II, p. 335 lin. 2 et p. 378 No. 3395. الامام محمد في الاصل, f. 162 r. lin. 5; cf. 'H.-Ch., I, p. 326. محيى السنة, interpres coranicus, f. 135 v. penult. المصابيح, corpus traditionum, f. 108 v. lin. 7, in quod commentarium scripsit Beidhawi, quem ipse citat ib. lin. 14 et 15. معاذ بن جبل, interpres coranicus, f. 71 v. lin. 4 ab inf. المعالم, f. 357 v. antepen. المفتاح وشروحه, f. 50 r. in marg. المقفل, opus Zamachscharii, f. 148 lin. 3—5, f. 249 r. lin. 1. مقاتل, interpres coranicus; cf. 'H.-Ch., II, p. 333 penult. et p. 379 No. 3405. المقاصد, fol. 5 v. in marg. Eius commentarius scriptus ab El-Tefâzânî vid. supra s. v. التفتازانى, f. 139 v. lin. 18; cf. 'H.-Ch., II, p. 338 penult. Simpl. متى (sic, sine articulo) f. 59 r. lin. 17, f. 77 v. penult., f. 317 r. lin. 18, interpres coranicus; cf. 'H.-Ch. No. 3407. السيد (vid. supra s. v. شرح المواقف et المواقف, f. 3 r. lin. 1, f. 3 v. lin. 3. الشريفي, f. 132 v. lin. 6 et 5 ab inf. هشام بن الحكم, Theologus, qui Deum res, antequam fiant, nescire putavit, f. 150 v. lin. 8. الامام الواحدى, f. 136 v. in marg., f. 151 r. penult., f. 192 r. in marg., al. simpl. الواحدى, f. 25 v. lin. 5 ab inf., interpres coranicus; cf. 'H.-Ch., II, p. 337 lin. 7, p. 339 lin. 7, p. 344 penult., p. 382 No. 3423.

الواحدى, Historicus, cit. ab تفسيره, f. 381 v. lin. 11. وحب, interpres coranicus, f. 124 r. lin. 13; cf.

H.-Ch. No. 3429. الفاضل اليميني, interpres El-Kesschâfi, f. 120 r. lin. 10 ab inf. — De vita scriptoris hoc adjicio, ex nota ejus ad Sur. 9 vers. 25, fol. 154 v. lin. 1—3, intelligi, eum A. H. 960 (Chr. 1553) Meccae fuisse, puto peregrinationis sacrae causa; ibi enim loquens de شجرة اهل بيعة الرضوان (vid. Abulfedae Ann. moslem. I. p. 124) haec

والعبد الفقير، المقر بالذنوب والتقصير، الراجى عفو ربه القدير، رأى في طريق العرفات موضع تلك الشجرة في سنة ستين وتسعمائة والحمد لله الف حمد على تلك النعمة الجليلة، وعلى سائر نعمة الجميلة. Ceterum non semel haec sententia apud eum invenitur, lectiones ab auctoribus septem recensio coranicarum atque ab his retro ab ipso Propheta continua traditione propagatas eandem omnes et a religione et a lingua auctoritatem habere nec ullam erroris suspicionem in eas cadere. Quod non omnes viros doctos sensisse docent loci f. 141 r. antepen. sqq., ubi narrat, 'Hamzam ab El-'Asma'i falsae pronuntiationis accusatum esse, quod pro وَلَا يَتَّبِعُهُمْ, Sur. 8 vers. 73, dixisset (لَحْنَهُ)

(الاصمعي في قراءته بالكسر); sed erroris crimen in ipsum accusatorem retortum esse, quod haec lectio esset متواترة. Item f. 36 v. lin. 11 sqq., postquam Beidhawi sententiam retulit, lectionem Ibn-'Âmiri in Sur. 6 vers. 138: وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِكَثِيرٍ

parum arabicam et

ضعيف في العربية معدود (من ضرورات الشعر قيل: فيه سوء الادب لأن القراء السبعة لم يقرأوا حرفاً إلا بأثر واتباع لا يرى (sic) واجتهاد وقراءتهم متواترة وانكاراً انكار القرآن والقراءة مما يشتهد (يستشهد ل.) بها لا لها (عليها ل.) Eadem causa agitur f. 59 v. lin. 14 sqq., ubi de lectione

Nâf'i in vers. 9 Sur. 7, معايش pro معايش, sic disputat:

أَجْعَ نَحَاةَ البصرة على أن هذا غلط إذ لا يَهْمَزُ إلا إذا كان حرف المد فيه زائدا نحو تَحَايَفٌ وَمَدَانٌ، وأما معايش

فالبناء فيه أصل لأنه من العيش، وحكى الفارسي عن المازني أن نافعاً لم يكن يذري العربية، وفيه أن القراءة كلها متواترة

مسموعة عن النبي صلعم فكيف يُقال أنه غلط مُخَالَفٌ للعربية،

\*) Ut nomen actionis regat primum Accusativum objecti, deinde Genitivum agentis, inusitate Accusativo illo a nomine actionis junctum. Beidhawi hujus audaciae exemplum e poeta affert:

فَرَجَّجْتُهَا بِمِرْجَةٍ زَجَّ الْقُلُوصُ أَبِي مَزَادَةَ



والقرآن مما يستشهد به لا عليه، قال شهاب الدين قد  
فعلت العرب مثل هذا فهمزوا مَنَابِرَ وَمَصَائِبَ في جمع منارة  
ومصيبة والاصل مَنَابِرٌ وَمَصَائِبٌ وَمَنْ نَسَبَهُ إِلَى الْغُلَطِ عَنَى أَنَّهُ  
كَذَلِكَ بِالنَّسْبَةِ إِلَى الْجَادَةِ، ثُمَّ قَالَ وَهَذِهِ الْقِرَاءَةُ لَمْ يَنْقُرْ بِهَا  
نَافِعٌ بَلْ قَرَأَهَا جَمَاعَةٌ جِلَّةٌ كَابِنِ عِيَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَهُوَ  
الَّذِي قَرَأَ عَلَى جَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ كَعِثْمَانَ وَابْنِ الدَّرْدَاءِ  
وَمَعَاوِيَةَ رَضَوَانِ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، وَقَرَأَ بِهَا زَيْدُ بْنُ  
عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَهُوَ عَلَى جَانِبٍ مِنَ الْفَصَاحَةِ وَالْعِلْمِ  
الَّذِي لَا يُدَانِيهِ إِلَّا الْقَلِيلُ، وَقَرَأَ بِهَا الْأَعْمَشُ وَالْأَعْرَجُ فَهُوَ  
Ex hoc loco perquam memorabili discitur,  
legem illam Grammaticorum Basvnsium, quam B. de Sacy  
retulit in Gramm. arab. I. §. 235, non esse extra omnem  
controversiam positam nec in ipso Corano ab omnibus lecto-  
ribus ubique observari. — Legatus est codex templo aut  
scholae alicui, Belgradensi puto, a Qapudân-zâde Muḥam-  
med Efendi, Muftio Belgradensi, A. H. 1071 (Chr. 1660  
— 1), in cujus rei testimonium fol. 1 r. inscriptum est  
char. nestâliq majore: وَفِي مَدِينَةِ رَاوِدَةِ مُحَمَّدٍ أَمْدَى الْمُعَيَّ

مَدِينَةِ بَلْغَرَادِ  
عَمَى عَنْهُ

ita ut pars postrema nominis longius protracta eadem  
nomen سنّة repraesentet.

#### CV.

[R. 22.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 261, char. nestâliq ad-  
modum presso scriptus: Adnotationes ad commentarium Bei-  
dhawianum in Sur. 50—114, ita scriptae ut oratio adnota-  
toris nulla re ab oratione Beidhawii distinguatur, nisi ipso  
sensu et interdum verbis ای یعنی. Ceterum singuli loci  
Beidhawiani cum adjunctis adnotationibus fere parvo inter-  
vallo inter se separantur (\*). Initium: الْحَمْدُ لِلَّهِ الْمُنْعِمِ الْمَنَّانِ  
وَالصَّلَاةُ عَلَى سَيِّدِ مَنْ أَرْسَلَ لِهَدَايَةِ نَوْعِ الْإِنْسَانِ وَعَلَى آلِهِ  
وَإَحِبَّاهِ الَّذِينَ هُمْ قَادَةُ أَهْلِ الْإِيمَانِ إِلَى سَبِيلِ السَّعَادَةِ وَالرِّضْوَانِ  
الْكَلَامُ فِيهِ كَمَا هُوَ فِي ص وَالْقُرْآنُ ذِي الذِّكْرِ أَمَّا مِنْ  
حَيْثُ الْقِرَاءَةُ فَالْجُمْهُورُ عَلَى أَصْكَانِ الْفَاءِ (الفاء 1). الذِّكْرُ  
ذِي الْكَلَامِ USQUE AD IP\_SUM. Quum ne suratae quidem inscriptionibus distinctae

sint, etsi majora intervalla ad eas recipiendas apparent,  
illarum initia, quo facilius reperiantur, hic enotavi: Sur.  
50 fol. 1 v. Sur. 51 fol. 9 v. Sur. 52 fol. 18 r. Sur. 53 fol.  
24 r. Sur. 54 fol. 33 v. Sur. 55 fol. 40 r. Sur. 56 fol. 48 r.  
Sur. 57 fol. 57 r. Sur. 58 fol. 67 r. Sur. 59 fol. 74 r. Sur.  
60 fol. 82 v. Sur. 61 fol. 88 r. Sur. 62 fol. 91 r. Sur. 63  
fol. 94 v. Sur. 64 fol. 96 v. Sur. 65 fol. 98 v. Sur. 66 fol.  
103 r. Sur. 67 fol. 107 r. Sur. 68 fol. 113 v. Sur. 69 fol. 120 v.  
Sur. 70 fol. 126 v. Sur. 71 fol. 130 v. Sur. 72 fol. 133 v.  
Sur. 73 fol. 140 r. Sur. 74 fol. 144 v. Sur. 75 fol. 151 r.  
Sur. 76 fol. 157 r. Sur. 77 fol. 165 r. Sur. 78 fol. 170 r.  
Sur. 79 fol. 176 r. Sur. 80 fol. 183 r. Sur. 81 fol. 188 r.  
Sur. 82 fol. 192 v. Sur. 83 fol. 194 v. Sur. 84 fol. 197 r.  
Sur. 85 fol. 199 v. Sur. 86 fol. 203 r. Sur. 87 fol. 206 r.  
Sur. 88 fol. 210 r. Sur. 89 fol. 212 r. Sur. 90 fol. 216 r. Sur.  
91 fol. 218 v. Sur. 92 fol. 221 r. Sur. 93 fol. 222 v. Sur.  
94 fol. 224 r. Sur. 95 fol. 225 r. Sur. 96 fol. 226 v. Sur.  
97 fol. 230 v. Sur. 98 fol. 232 v. Sur. 99 fol. 235 r. Sur.  
100 fol. 236 r. Sur. 101 fol. 237 v. Sur. 102 fol. 238 r.  
Sur. 103 fol. 240 v. Sur. 104 fol. 241 v. Sur. 105 fol. 242 v.  
Sur. 106 fol. 244 v. Sur. 107 fol. 246 r. Sur. 108 fol. 247 r.  
Sur. 109 fol. 248 r. Sur. 110 fol. 249 r. Sur. 111 fol. 251 r.  
Sur. 112 fol. 253 r. Sur. 113 fol. 256 v. Sur. 114 fol. 259 r.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَمْرَ الدِّينِ أَعَزَّ مَطْلُوبِنَا وَثَبَّتْنَا عَلَى نَهْجِ  
الْإِسْتِقَامَةِ وَأَعِدَّنَا فِي الدُّنْيَا مِنْ مَوْجِبَاتِ النَّدَامَةِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ  
وَنَسْئَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْمَعَافَاةَ الدَّائِمَةَ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا  
وَالْآخِرَةِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَلِلَّهِ رُتَبُ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ  
وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ وَعَلَى سَائِرِ  
الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَوَاتِ  
وَأَهْلِ الْأَرْضِينَ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَهُ وَسَلَامٌ عَلَى  
الْمُرْسَلِينَ وَلِلَّهِ رُتَبُ الْعَالَمِينَ، تَمَّتْ لِحَوَاشِي الْمَعْلُوقَةِ لِحُلِّ  
مَغْلَقَاتِ أَنْوَارِ التَّنْزِيلِ وَأَسْرَارِ التَّأْوِيلِ الَّتِي صَنَّفَهَا الْإِمَامُ الْعَلَامَةُ  
حَبِيبُ الْأَثَمَةِ سَيِّدُ الْعُلَمَاءِ الْمُتَحَقِّقِينَ وَسَنَدُ الْفَضْلَاءِ الْمُتَدَقِّقِينَ نَاصِرُ  
الْمِلَّةِ وَالِدِينِ جَامِعُ الْعُلُومِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ أَبِي  
الْقَاسِمِ عَلِيُّ بْنُ عَمْرِو الْبَيْضَاوِيِّ تَعَمَّدَهُ اللَّهُ تَع بِرَحْمَتِهِ وَرِضْوَانِهِ  
Auctor harum adnotationum quis sit,  
neque ex iis ipsis, neque ex 'Hâgi-Chalfae recensu adnota-  
torum Beidhawii, I, p. 473 sqq., conicere potui. Citantur  
tantum antiquiores interpretes, non recentiores turcici.

#### CVI.

[Ac.]

Codex arabicus, fol. 339, char. neschi: Pars prima  
commentarii Abū'l-Sūd Ibn-Muḥammed El-Imādī in  
Coranum, qui inscribitur إلى مزايا الكتاب السليم إلى مزايي الكتاب  
ارشاد العقل السليم إلى مزايا الكتاب السليم، complectens Sur. 1—6. Cf. 'Hâgi-Chalfa, I, No.  
485, et Catal. Dresd. No. 368.

(\*) Ex re ipsa atque ex fol. 10 r., 202 v. al., ubi quod illis inter-  
vallis minio inscribi coeptum est, intelligitur, hunc codicem ex  
eorum numero esse, qui manum rubricatoris (liceat enim hoc voca-  
bulum fingere) effugerunt, id quod saepissime factum est.

## CVII.

[R. 9.]

Codex arabicus, fol., foll. 453, char. nestaliq: *Pars posterior ejusdem Commentarii. Sur. 16 — 114.* Legavit codicem Scheich Suleimān-Efendi, paraeneta templi principalis Budensis (الواعظ بجامع كبير در قلعة بدون).

## CVIII.

[R. 103.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup>, foll. 211, char. neschi a pluribus scriptus, ab eodem illo Suleimān-Efendi legatus. Tres primae partes et quinta eadem manu scriptae sunt char. neschi rudiore, quarta in charta vetustiore char. neschi satis culto.

1) Fol. 1 r. — 119 v. *Commentarius ab initio truncus in Sur. 95 — 114 et postremo loco in Sur. 1.* Initium: كتب

له السيئات، ويقول الله تع لملائكته احفظوا وشهداء، فاذا بلغ اربعين سنة آمنه الله تع من البلايا الثلث البرص والجنون والجذام، الخ. Est haec particula dicti Ma'hammedis, quo sensum vers. 4 Sur. 95 declarasse traditur, ut est in Cod. CV fol. 226 r. lin. 13: وعن انس رضى قال قال رسول الله صلعم المولود حتى يبلغ الحنث ما عمل من حسنة كتبت له بالدين، فان عمل سيئة لم تكتب عليه ولا على والديه، واذا بلغ الحنث وجرى عليه القلم أمر الله تع الملكين اللذين (الذين Cod.) معه فيحفظانه (ويحفظانه Cod.) ويسدّدانه،

لملائكته Hinc ultro intelligitur, pro لملائكته احفظوا in hoc codice legendum esse: احفظوا وشهداء. Res nota de binis angelis singulorum hominum

comitibus custodibusque. A Turca scriptum esse librum, docent interpretationes turcae verborum arabicorum in marginibus, ubi etiam crebra مطالب adscripta sunt, i. e. quaestionum in commentario institutarum argumenta. Sur. 1 finitur commentatione de quaestionibus ex ea nascentibus et

de sententiis inde eruendis: واجبات الفاتحة واشاراتها، fol. 114 v. — 119 v. Quales illae sint, ex fine cognoscere licet: إشارة اخرى وفي أن الالف\*) آلاء الله تع مع العارفين واللام لطف الله تع مع العارفين والحاء حلم الله تع على العارفين والميم معرفة الله تع في قلوب العارفين والدال دفع الله تع البلاء عن العارفين، ثم معنى الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا وآله وصحبه وعلى سائر الانبياء والمرسلين وعلى الملائكة المقربين وأهل الطاعة اجمعين ثم.

\*) Sc. in verbo الحمد، Suratae primae primo.

2) Fol. 120 v. — 129 v. *Excerpta theologica*: a) Fol. 120 v. — 122 v. *Fragmentum de rebus ultimis*, ab initio truncum; nam in recensendis decem catervis, in quas divisi erunt homines e sepulcris excitati, a tertia incipitur: وإما

القوج الثالث فيحشرون من قبورهم مقطوعة الايدي والرجل الخ (Cod. الرجل). Novem priores omnes diversis de causis in gehennam mittentur, sola decima in paradysum. Sequitur traditio prophetica de quatuor generibus eorum, qui nullum neque examen nec supplicium passi protinus ad portam paradisi adducuntur, et de ratione, qua Deus rixam de antecessu inter eos ortam componet \*); deinde alia de iis, quae Muhammedani scelesti moribus inemendatis mortui in vita futura patientur, et de Gabrielis et Muhammedis commiseratione. Tantum ad hanc partem spectat inscriptio fol. 120 r. posita:

هذه اوراق مكتوبة في بيان حشر الاموات وكيفية حشرهم الباب الرابع في. b) Fol. 122 v. — 128 r. فضل الصوم، *Caput quartum nescio cujus libri de praestantia mensis Ramadhani, de religione et praemiis jejunii ramadhani, item de excellentia Corani, qui eo mense a coelo demissus esse dicitur. Citantur commentarii coranici Zamachsharii, Fachr-ed-din Rāzī (التفسير الكبير) et Thabarii (التفسير الطبري).* Finem facit carmen de praestantia Ramadhani, quod desinit in preces ad Deum. Initium:

يا باغي النجاة بالقيام اطلب ذلك في شهر الصيام  
Finis:

فاجمعنا في نعمها واسعة مع الموحّد الموصوف بالاسلام  
Metrum hujus carminis vehementer vacillare aut potius nullum esse, vel ex his duobus distichis apparet. c) Fol. 128 v. et 129 r. et v. manu recentiore notatae sunt aliquot traditiones, narrationes et scriptorum dicta de statu animarum inter mortem et resurrectionem medio. Ex his plura adjici possunt iis quae Hammerus dedit in libro Rosenöl, I, p. 302 et 303, ut hoc: Duces Arabum proelio Bedrensi interfectos Propheta sic appellavit: O tu et tu (suo quemque nomine

\*) Juvat hunc locum penitus orientalem latine redditum adscribere. „Propheta haec dixisse traditur: Die resurrectionis quatuor homines ad portam paradisi adducuntur nullum neque examen nec supplicium passi. Quorum primus erit vir doctus, qui doctrinam factis expresserit; secundus peregrinator sacer, qui in itinere a facinoribus abstinerit; tertius martyr, qui vulneribus incuratis in acie pro Islamo occubuerit; quartus vir liberalis, qui rem bene partam sincero animo in causam divinam impenderit. His inter se rixantibus, quem primum in paradysum intrare conveniat, Deus Gabrielem mittet litem juste judicaturum. Is martyri dicet: Quid fecisti in mundo, quod paradysum intrare postulas? Respondebit: Dei causa martyri occubui. Iterum quaerenti, a quo praemia martyrum didicerit: A doctis, respondebit. Tum Gabriel: Modestiam igitur serva, ne praeci doctorem. Hinc ad peregrinatorem sacrum et deinceps ad liberalem conversus idem dicet. Ibi vero doctus: Mi Deus, inquiet, creaveras me corpus gerentem, quod viribus egebat; quare doctrinam non nisi munificencia liberalis comparavi; promisisti autem in libro tuo, te beneficis mercede beneficiorum non esse frustraturum. Tum Deus: Verum dixit doctus; heus Ridhwān! aperi portam, ut primus intret liberalis, ceteri eum sequantur.

vocans), ego quae Dominus meus mihi promiserat vera comperi: num vos quoque quae Dominus vester vobis promiserat vera comperistis? Rogatus autem, cur mortuos appellaret, respondit: Per illum, penes quem animae meae arbitrium est, nae isti vobis melius orationem meam audiunt, respondere modo nequeunt. Item: Auctore Ibn-Abbās Propheta dixit: Nemo sepulcrum alicujus, quem in mundo norat, praeteriens eum salutat, quin hic illum agnoscat et resalutet. Item: El-Sujūthī dicta Prophetarum et traditiones indicare ait, si quis consulto sepulcrum alterius invisat, hunc quid ille faciat sentire orationemque ejus audire. Hoc commune esse et martyribus, et ceteris, neque certis temporibus adstrictum. Item: Nisi sepulti orationem eorum, qui sepulcra sua invisunt, audirent et intelligerent, inutilis esset illa adhortatio, qua sacerdos modo sepultos alloquitur (التلقين, cf. Muradga d'Ohsson transl. a Beckio, I, p. 410 sq.). Hinc cognoscitur, homines morte non plane esse desinere (الموت ليس بعدم).

(صريف), sed tantum e statu in statum, e sede in sedem migrare. Id quod revera hominem efficit, animus est; hic autem perdurat, nec sentire nec cognoscere post mortem desinit. Quod autem morte a corpore divellitur, id hanc tantum vim habet, ut usum et imperium ejus amittat. Item: Propheta quum rogatus esset, num mortui loquerentur, respondit: Loquuntur vero ac se invicem invisunt. Item: Propheta ei, qui testamentum non fecisset, colloquium cum aliis mortuis permitti negavit. Item: In traditione est, postquam mortuus in sepulcro collocatus sit, cognatos et liberos prius mortuos ad eum venire et de iis, quos vivos reliquit, rogare, quomodo hic se gesserit, quid ille fecerit, al. El-Ghazālī beatas tantum animas hanc facultatem habere ait, supplicii obnoxias habere negavit. Tandem ex libro كثر الاسرار mirum commentum affertur, animas credentium et piorum in puteo Zemzem habitare, incredulorum et impiorum in بئر عوث, puteo quodam Jemenensi, ad cujus rei fidem fabula narratur non minus mira. Eodem modo alia commenta fulciuntur: impios in sepulcris facies a regione Mecana avertere, pios ad eam obvertere; mortuos pro meritis alios aliis rebus incubare, alios flere, alios ridere; studio sanctitatis asceticae homines tam perspicaces fieri posse, ut mortuos vel in sepulcris jacentes, vel extra sepulcra obambulantibus oculis videant.

3) Fol. 130 v. — 170 r. هذه احاديث اربعين لمحمد. Quadraginta dicta Muhammedis, collecta et similibus dictis exemplisque historicis adstructa a Muhammed Ibn-Abi-Bekr. Initium: الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، ولا عدوان الا على الظالمين، والصلوة والسلام على خير خلقه محمد وآله وصحبه الطيبين الطاهرين، وبعد فان العبد المذنب محمد بن ابي بكر بعد طول خوضه في بحر الذنوب والعصيان، طلب رضا الرحمن، ومخالفة الشيطان، والنجاة من النيران، والدخول في دار الجنان، ولم تسمح له

نفسه يسلك سبيل الايمان، غير انه وجد في حديث خير الانسان، صاحب المعجزات والبرهان، انه قال من جمع اربعين حديثاً فهو في العفو والغفران، فجمعت اربعين حديثاً بالاسانيد المفضلة الى النبي المختار، عن المشايخ والائمة الكبار، وفروى كل عن بعض الصحابة الاثبات، وزدت فيه ما يليق للوعظ من الحكايات المسموعة من العلماء والذاكرين في الاخبار والآثار، عسى أن يامن\*) من سخط الملك الجبار، ويجد مناه في الآخرة من الحكيم الستار، ببركة ما جمع من الاحاديث والاخبار، والتمس الداء من الناظرين فيه، والواعظين منه، Ultimum dictum est de genere hominum perditissimo novissimis temporibus قالوا يا رسول الله كيف يحفظون دينهم، قال عم كالجمر في اليد (اليدى Cod.) إن وضعه طفلي وإن أمسكه يحنق، صدق رسول الله وصدق حبيب الله، تمت الاحاديث الشريفة. Fol. 70 v. notata sunt tria: 1) Praeceptum El-Būnī de duobus nominibus divinis, mixtis literis ita gemmae annuli inscribendis, ut ab eo, qui annulum gerat, pestem defendant. 2) Parvum carmen contra linguam maledicam adhibendum, quod incantationis genus عقْد اللسان appellatur. 3) Sententia ex الفتاوى petita, si quis post preces de rebus mundanis loquatur, aut edat et bibat, preces irritas fieri et iterandas esse.

4) Fol. 171 v. — 176 r. هذا دعاء القنوت للغافل المرحوم. شعبان السفريحصاري عليه رحمة الباري رحمة واسعة الحمد لله ملهم الصواب، ومتور الالباب، والصلوة والسلام، على محمد وآله الكرام، اما بعد فهذه كلمات في تفسير دعاء القنوت جمعتها من كتب المحققين، أعانهم الله الملك المعين، متوكلاً على الله في الآمال، ومنيباً اليه في المبدأ والمآل، وانا الفقير شعبان بن اسماعيل السفريحصاري عفي عنهما الملك العافي. القنوت على اربعة معاني الخ. Interpretatio singulis verbis et membris precatationis interposita est. In marginibus adscriptae sunt aliquot adnotationes ipsius commentatoris et interpretationes persicae verborum arabicorum ex المصادر (vid. Cod. I) petitae. Finis: واختيار اكثر

\*) Sic, oratione a prima persona ad tertiam redeunte, ita ut subjectum sit العبد المذنب الخ.



المشايخ رحمهم الله أنه يقول اللهم ربنا آتينا في الدنيا حسنة  
وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار، وهو المختار، كذا في  
شرح الهروي. هذا آخر ما كتبه محمد بن أبيدين عفي الله  
عنه في سنة سبع وأربعين وتسعمائة، رقم ٩٤٧، تم.  
igitur hoc exemplum scriptum a Muhammed Ibn-Aidin A.  
H. 947 (Chr. 1540 — 1). Fol. 177 r. et v. recentius in-  
scriptum est responsum turcicum (*fetwâ*) de mense Schaw-  
wâl post mensem Ramadhân recte auspicando, si nova luna  
post Ramadhâni tricesimum diem nondum appareat, aut jam  
post illius undetricesimum diem, aut in aliis urbibus post  
illum, in aliis post hunc.

٥) Fol. 179 v. — 207 r. في هذه أوراق منظومة مؤلفة في  
طريق التصوف للقاض المرحوم الشيرازي شيخ رفاي من بلدة  
قيصريّة الحميّة عاها (عفاها الله) تع عن الآفات والبلية.  
Est carmen turcicum de vita ascetica, scri-  
ptum a Caesarensi, cujus nomen poëticum est  
عارفي. Initium:

سن سنا اولدك حجاب اي يول اري  
بزم وحدتده پس اندن جمع اول  
بر كرك مقصد شو كم يك دل اول  
بل كه بنيادي نيني ويران ايلدى  
مرغ آزان اولدى اول روح روان  
بند لكده تفرقه پيدا اولور  
جمع اولور اوصافنه كر ايرسه جان

#### De collectione et dissipatione.

Nisi a dualitatis macula (pr. pulvere) purus eris, tute tibi, o viator, obe-  
fies. Pete modo cereum, ut animum comburas, deinde in convivio unitatis  
intra te collectus esto! (sc. haec inter se pugnant.) Unum cor et centum vo-  
luntates, res est difficilis; unum propositum habere oportet eum, qui unum cor  
habet. Quisquis cor dissipaverit, cum scito fundamentum suum evertisse. Quum  
animus in ipsa extinctione \*\*\* collectus fuerit, meabilis ille spiritus avis li-  
bera fiet. Quum forum tuum tumultus plenum est, in servitio dissipationis exi-  
stit †). Certum quidem est, dissipationem ex factis Dei esse ††); collectus  
vero fit animus, si ad qualitates illius pervenit.

Sub finem poeta laudat musicam Derwischorum, et hortatur ad sacra illa non profananda, ad fallacem mysticismi

\*) Sic poeta ipse, fol. 182 v. lin. 5:

ايلدم بو عرصه ده درج كنوز اسم و رسمى اول پس كنز الرموز  
\*) Hoc colligo ex disticho ultimo ejus partis ingressione, quae  
in scripta est: fol. 183 r. lin. 9:

كور ناجة سريله سويلر عارفي كه اولميه هر كيمسه معنى واقفى

بلبل طبعمر نوايه بشلدى  
مرغ جانم بر هوايه بشلدى  
اوردى دل شهبازى پرواز اوردى قيد  
قصد بو كم مرغ قدسى قله صيد

Solitos locos ingressione sequitur indicatio causae carminis,  
ad quod scribendum se noctu inter extasin mysticam voce  
divina, impulsum esse dicit, et adhortatio ad  
comparandam sanctitatem asceticam. Carmen ipsum primum  
vim et significatum horum verborum in doctrina mystica ex-  
plicat: الزكوة, ترك النفس, ترك الوجود, الاسلام, العشق,  
الروح, القلب, النفس, المعرفة, التوحيد, العلم, الحج, الصوم,  
viae asceticae, stations, المقامات, deinde stations, المقامات, العشق,  
recenset: الخوف والرجاء, الشكر, الفقر, الصبر, الزهد, التوبة;  
لاحوال, tum status altiores et extaticos, الرضاء, والتوكل,  
persequitur: (contristatio et exultatio) الشوق, الأتس, الفناء والبقاء. Passim interpositae sunt narra-  
tiones, sententiarum exempla. Sequuntur varia  
praecepta ad idem argumentum spectantia, quorum primum  
speciminis causa excipit:

في بيان الجمع والتفرقة  
ايكى لك كردندن اولماسك اري  
جانكى يقماغه روى شمع بول  
بر دل ويوز آرزو مشكل اول  
هر كمى كوئلى پريشان ايلدى  
جمع اول عيى فئاده چونكه جان  
چونكه بازارك طلو غوغا اولور  
تفرقه افعال حقدندر عيان

speciem a vero et interno discernendam, ad viam asceticam  
non suo Marte, sed duce magistro insistendam, ad hunc  
librum assidue legendum. Hinc subito oestro percitus iden-  
titem vinum mysticum poscit, quo orbem perfundat, quon-

\*) Sc. mystica illa in Deum resolutione.

†) Id est: tum non unum id petis, ut Deum recte colas, sed  
animus et voluntas in diversas partes distribuitur.

††) Id est: Deum ejus auctorem esse, ut omnia, quae ab ho-  
minibus sunt, ille ut fiant efficit.

iam verba in hac re nihil valeant; immo quicquid dicat, fabulas esse, quicquid enarret, mera idolorum fana\*); pectore, studio, factis opus esse, ut superato mari ad novum mundum pervenias, in quo tui conscientiam propriamque

mentem prorsus amittas, vel potius ad novum mare oris nullis circumscriptum, in quod navicula relicta totum te ingurgites. Quum igitur affectatio frustra sit, verba nihil nisi mentem obturbent, se jam dicendi finem facere. Ultimi versus:

بولسدمر آلا تحيّر منزلي  
ايلدمر خاموشلغى آخر كزين  
مصلحت بودر شكست ايت خامده

ايلدمر توفيق دن مركب ولى  
چونكه كوردم حيرت اولمش در كمين  
طول عرض اتمه مزين نامه

6) Fol. 207 v. — 209 r. *Dicta prophetica de solvendo jejuniis et de cibo inter jejunium paullo ante auroram sumendo*, arab. والفطر والسحور.

7) Fol. 210 v. et 211 v. *Miscellanea turcica et arabica*, inter quae eminet locus ex commentario Abū'l-Munta'hi aut Abū'l-Munte'mi (nam parum distincte scriptum est nomen) in celeberrimum librum Abū-'Hanifae, الفقه الاكبر, de ratione quae intercedit inter Deum et facta hominum, quatenus voluntati ejus aut respondent (الطاعات), divisae in

الغرائض, aut non respondent (المعاصي), fol. 210 v.; item utilis est distinctio inter ملك, i. e. eos imperii turcici fundos, qui intra ipsa urbium pomoria siti plane privatorum sunt, ita ut hi omnia proprietatis jura in eos exerceant; et siti a privatis ita possidentur et coluntur, ut pro iis vectigal sive indictionem fisco debeant, nec vendere eos, nec donare, nec legare, sed tamen liberis jure hereditario transmitti possint; si autem liberis carent, fundi ad principis arbitrium redeant, fol. 211 v. Ibidem animum ferunt hae sententiae:

احمد بن سهل

اعوذ بالله من إمارة الصبيان ورياسة النسوان

Dixit A'hmed Ibn-Sahl: Ad Deum confugio ab imperio puerorum et principatu mulierum.

قال افلاطون

الملوك حكماء على الناس والعلماء حكماء على الملوك

Dixit Plato: Reges sunt gubernatores hominum, viri docti gubernatores regum.

افلاطون

ابك على العالم يوم يموت وعلى الجاهل حتى يموت

Idem dixit: Deplora doctum, quum moritur, indoctum, donec moritur.

قال ارستطاليس

إذا جاءت النفوس صارت الاجسام ارواحا وإذا شبعت النفوس صارت الارواح اجساما

ساقيا مَيّ وير كه بو افسانه در  
هرنه كه وصف اتمسم اول پتخانه در

## CIX.

[Pf. R. 38.]

Codex mixtus, 12<sup>o</sup>, fol. 329 chartae partim orientalis, partim occidentalis, aut 327, si demseris duo ultima folia, quorum tantum laciniae extant, char. nestaliq et neschi et diwani-neschisi scriptus a pluribus. Sunt enim varii libelli in unum volumen coacti. Ab initio, fol. 1 r. — 3 r., versiculi scripti sunt, sententiae, traditiones, praecepta medica, responsa de jure, al. Fol. 2 r. nomina inscripserunt duo viri, quorum alter post alterum hunc librum possedit, Regeb Ibn-Jūsuf paraeneta sacer Agriensis (الواعظ بمدينة اكرى), et 'Alī Ibn-Sefer, judex Temesvariensis (القاضي بمدينة). Series ea videntur scripta esse, quae fol. 120 r. leguntur: افندم پچوى مفتيسى مرحوم ومغفور له فضيلتلى على

افندى سمنه دار فندان دار بقايه رحلت ايلدكدن دلى  
خضرک اوغلوغى يوسف خليفه بو کتابى مرحومک مختلفاتندن  
اشترى \*\*) ايدوب صکره بز فقير صله يه کتديکونه اشترى  
۱۰۴۴

Fuit igitur hic liber 'Alī-Efendii, sine dubio ejusdem illius judicis Temesvariensis, qui postquam simul cum Muftio urbis Fünfkirchen A. H. 1053 (Chr. 1634—5) mortuus est, Jūsuf-Chalife (vulg. Kalfa), filius Deli-Chydhri, eum ex hereditate illius emit, postea autem, quum ad eum, qui haec scripsit, venisset, eodem pretio ei vendidit A. H. 1064 (Chr. 1653—4).

1) Fol. 3 v. — 68 r. *Adnotationes arabicae per* قوله ad initium commentarii Sa'd-el-dīn El-Tefīzānī in *El-Kessāf Zamachscharium*. Initium dico praefationem et partem ad primam suratom spectantem. Prima verba: لك

\*) Egregium hoc et subtile dictum plus semel in nostris codicibus inveni, sed, ut fit, partim aliis auctoribus tributum, ut in Cod. 36 (Kehr.) fol. 80 v. Māmūn Chalīf, in Cod. 24 (Kehr.) fol. 15 r. indefinite alicui Philosopho, وبعض الحكماء, ubi pro النفوس legitur

إن البطن إذا شبع صارت الارواح اجساما وإذا جاءت البطن صارت الاجسام بطون. De nomine بطون feminino vid. Diss. mea crit. de glossis Habicht. p. 45.

\*\*) Sic pro اشترا.

اللهم الحمد والمِنَّة، وعلى رسولك وآله واختابه الصلوة والسلام والنحية، قال الامام الهمام، علام اعلام علوم الاسلام، علام النحية، عالمي العالم، واعلم العلماء الاعلام، الخ. Initium ipsius commentarii, ad quem hae adnotationes scriptae sunt, hoc est: لاوي الالباب; الحمد لله الذي انزل، nam quae sequuntur: sqq., non statim illa sequi, sed ex iis quae sequuntur decerpta esse apparet. Ante locos commentarii illustrandos relictum est intervallum ad recipiendum; sed tantum in primis foliis usque ad octavum hoc verbum rubrica insertum est. A dextra initii alius adscripsit: بو حاشيه ابو السعود افندي مرحومك خط شريفيدر: *Hae adnotationes ipsa manu beati Domini Abul-su'udi scriptae sunt ad primam suratam* (\*). Neque est quod de rei veritate dubitemus; nam totus literarum habitus, puncta diacritica parcius adjecta, multa verba in ipsa oratione omisa et in margine adscripta, liberalis eruditionis industriam, non quaestus faciendi diligentiam produnt, nec quidquam in toto libello reperi doctissimo Muftio indignum, nisi quod calamo festinante fol. 14 v. lin. 11 بالتاء scriptum est pro بالباء، et f. 18 v. l. 12 واحد pro واحدا. Sed sint licet haec ab illo descripta, conscripta esse non possunt. Obstat enim locus f. 15 v. l. 5 et 6, ubi ipse adnotator haec dicit: والبراء مصدر كالمراة كذا سمعته منه رة فما وقع في بعض

النسخ الرامة مكانه تصحيح. Illud رة autem post pronomen et verba tertiae personae semper El-Testâzânium indicat, qui quum A. H. 792 (Chr. 1389 — 90) mortuus sit, Abul-su'ud A. H. 982 (Chr. 1574 — 5), hic illum audire non potuit. Quodsi quaeritur, unde constet, in El-Testâzânii commentarium scriptas esse has adnotationes, quum ejus nomen nusquam appareat: primum praeter hunc ipsum commentarium in El-Keschâf ejusdem scriptoris adnotationes in eum, الحواشي, citantur f. 53 r. l. 2 et 3 et f. 55 v. l. 1, deinde شرح المفتاح f. 43 r. l. 6 et 7 (etiam حواشي شرح ib. l. 8), tum التلخيص f. 45 r. ult., tandem شرح المقاصد f. 18 v. l. 4: quae omnia in El-Testâzânium conveniunt; cf. hujus catalogi p. 347 col. 1, p. 366 col. 1 s. v. التفتازاني, et Herbel. s. v. Takhtazani; sic enim scripsit pro Testazani. Eum autem librum, in quem ille commentatus est, esse El-Keschâf, ex ipso initio adnotationum intelligitur, f. 3 v. l. 14 et 15, ubi ille commentarius esse dicitur شرح لمعاني الكتاب، وكشف للكشاف الكاشف عن اسرارها على اولى الالباب، quocum congruit locus f. 66 r. l. 10 لا يقال الافضاء على مذعب المص م م لاقه يجوز عند 11:

\*) Adnotationes ad primam suratam fol. 47 v. lin. 9 incipiunt; quae antecedunt, ad ingressiorem Zamachscharii et commentatoris pertinent.

\*\*) Id est ممنوع vel ممتنع, advaros; idem invenitur f. 19 v.

المعتزلة تخلف المراد من ارادته تع notum enim, Zamachscharium fuisse Motazelitam. Ceterum ne quis ex illo conjiciat has adnotationes ad الكشف El-Oa'lebiu pertinere (cf. hujus catal. p. 368), saepe commentator illum citat ac passim impugnat, ut f. 47 r. penult., saepius quam alium El-Keschâfi interpretem, Qothb-el-din El-Râzi (cf. p. 367 sq.), ut f. 25 r. l. 4. Illum semper appellat المولى الرازي، صاحب الكشف، hunc المص، صاحب الكشف، raro الكشف، ut f. 45 r. l. 4, f. 48 v. antepen. Qui has adnotationes fecit, idem scripsit حواشي شرح المفتاح, ut ipse dicit f. 43 v. l. 7. Lexica citat praeter (H.-Ch. No. 563) f. 9 r. ult. et f. 10 r. ult., f. 11 v. l. 5 et 9, f. 16 r. ult. et v. l. 2, f. 32 r. l. 4, تاج الاسامي (H.-Ch. No. 2041, ubi pro الاسماء est الاسامي) f. 13 v. l. 10, المغرب f. 4 v. l. 10. Etiam ab his significationes verborum repetit: ابن السكيت: أبو زيد f. 13 r. l. 1, الفليل f. 11 r. l. 2, أبو عمرو ibid. Reliqui nostri auctores hi sunt: ejusque interpretes الرضی f. 6 v. ult., f. 20 v. l. 11, f. 45 r. l. 2 et 4 et 12, f. 63 v. l. 2 et 4, ابن عباس f. 50 r. l. 12 et ult., الترمذی (sic cum د) f. 50 v. ult., السكاكي في f. 57 r. l. 13, الروج f. 7 r. l. 2, امرؤ القيس الفراء f. 7 r. l. 1, علي رضي f. 7 r. l. 1, تصريفه f. 63 r. ult. et v. l. 1, Praeterea libros citat hos: الفباب f. 22 v. l. 5, وفول المص f. 35 r. l. 2 et 3, f. 55 r. l. 13. Finis: كانه قيل كيف يحمدون يوجه ان الجواب ح لا يفيد زيادة

l. 6, et praefixo فم فم f. 20 v. l. 6, item omisso signo compendii فم f. 20 v. penult. Alia ejusdem generis, modo cum illo signo, modo sine eo: ح pro حينئذ f. 21 r. l. 7, وح pro طاعر ظ f. 63 r. l. 3 et 5, فحينئذ f. 25 r. ult., ف. 44 v. l. 11, cum art. الظ f. 48 r. l. 4; manifestus, probabilis, f. 19 r. ult., cum art. محال pro محال f. 19 v. l. 1; المطلوب pro المط, quod quaeritur, f. 4 v. l. 3; لا يخلو pro لا يخ, non vacat, seq. عن, f. 8 v. l. 7 et 11 et 13, f. 13 v. l. 14.

\*) Durum Zamachscharii judicium de Gauharii celeberrimo opere: certa de codicibus ejus, refertur f. 61 v. l. 9 — 12: وما ذكر من كون الهمة مقلوبة من الواو في آله بالكسر فقد صرح بخلافه كثير من ائمة اللغة ولو سلم فاصالة فزة آله ممنوعة وان ذكره للجوهري وقد سئل المص عن الصباح فقال مملو حشوا وغلطا.



بل يكون بياناً لكيفية الحمد بأنه يكون مع سائر العبادات،  
والله تعالى أعلم بالصواب، واليه المرجع والمآب، تم.

2) Fol. 69 v. — 78 v. *Disputatio arabica de partibus coranicis in precatone aut elata voce, aut pressa recitandis.* Illud dicitur الجهر، hoc المخافتة sive الإخفاء، sc. القراءة؛

nam المخافتة et الإخفاء plane idem esse, docet f. 70 v., ubi in inscriptione capitis lin. 2 est الجهر والمخافتة، in ipso capite lin. 13 الجهر والإخفاء، et sic deinceps promiscue. Initium: خير صدر الرسايل والصحايف، صدر خير الكتب.

(\*) فهذه رسالة جمعت ما فيها من: والمصاحف، بعض الكتب والفتاوى، مع ضم ما سمع به العقل القاصر والذهن الفاتر، وعرضتها على عتبة من خصه الله سبحانه وتعالى بأنواع الفصايل والكمالات الفارقة، وأسعده بسعادتي

Et sic pergit hunc virum, ad quem disputationem detulit, a doctrina ac liberalitate et prosa oratione et versibus effusissime laudare (\*\*) eique optima quaeque precari; tandem proficitur, se illam ejus jussu scripsisse: وأما وقع ذلك بإشارة منه إليّ، وهي غنيمة عظيمة وبشارة

quodsi ei probetur, hoc benignitati ejus deberi; sin

فان وقعت في خير: minus, suae imbecillitatis vitium esse: والآن فمن تصور هذا العبد

Ratio disputandi haec est, ut primum locos El-Hidjae, cujus auctor modo الهداية، صاحب الهداية،

modo المستف، صاحب المستف، in eos appellatur, et commentationes nescio cujus interpretis in eos referat, deinde adhibitis aliis interpretibus et doctoribus suas sententias illi opponat. Adversarium nusquam nominat, sed

الشارح، ذلك القائل، وهذا القائل، من قال، هو، indefinite de eo dicit. Alii interpretes et doctores qui citantur, hi sunt:

محمد، والنجاشي، صاحب النهاية، صاحب العناية، وابن الهمام الجامع الصغير، والميسوط (ابن الحسن الشيباني، sc. (vid. H. - Ch. No. 3913), quorum librorum hunc post illum

scriptum esse ait f. 74 r. l. 5 — 10، القدوري، في مختصره) suo

صاحب، صاحب الخاتمة، صاحب المحيط، الفقيه أبو جعفر

rubro colore in intervallo ante scribendum omisum est. Idem factum de omnibus capitum et partium inscriptionibus.

(\*\*) Theologum vel Ictum fuisse, intelligitur ex verbo اجتهد، اعني به سلطان سربير الفضل، 5: et 4: f. 70 r. in his verbis.

وما قيل من أنه يجوز: Finis. المحشي الفاضل\*)، والندوين أن يتكلم بكلمات من الحروف التي لا يتحرك في النطق بها اللسان فمما لا ينبغي أن يحرك له اللسان، هذا آخر ما نظمه البنان، في سلك التحرير والبيان.

3) Fol. 79 v. — 82 v. رسالة في بيان السنين والشهور، الحمد لله (\*\* جعل الشمس

ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب الخ. وبعد: احسب فهم ودرايته روشن وظاهر، وارباب عقل

وفاسته باهر وزاهر، در كه كتب ودفاتره مسطور ومزبور، والسنه وافواعه مذكور ومشهور، اولان سنين وشهور، ايكي

نوعدر، يرى شمسي يرى هلاليدر الخ. Primum de anno solari et lunari in universum dicit, deinde de quatuor aeris solaribus، ويوناني، س. تاريخ اسكندري،

Mo-tadhidea. Postquam earum nomina posuit et a quo mense et die syro-macedonico et romano annum incipiant indicavit, sigillatim de iis disserit, de prima f. 80 v. et 81 r., de secunda f. 81 r. et v., de tertia f. 81 v., de quarta f. 81 v. et 82 r. Hanc aeram minus notam, cujus ne nomen quidem apud Idelerum est, condidit El-Mo'tadhid-billah, Chalifa 'Abbasida (regn. A. H. 279 — 289, Chr. 892 — 902; vid. Abulf. Ann. mosl., II, p. 270 — 288, et ibidem p. 274 paucissima de nova aera A. H. 282, Chr. 895, ab eo instituta), qui quum die undecimo mensis 'Haziran s. Junii regnum suscepisset, qui dies idem longissimus anni est, ab eo tamquam a Nauruz novae aerae initium fieri, ut autem summa annorum solarium et lunarium dehinc congrueret, undenos dies, quibus illi hos superant, tertio quoque anno in mensem intercalarem collectos annis lunaribus adjici, temporis particulas autem ex die intercalari et aliis nascentes extremis annis adjici jussit (††). Hinc f. 82 r. et v. de anno

حواشي adnotator hic quem librum hic adnotator scripserit; id tantum constat, eum scripsisse post adversarium nostri, quum f. 76 r. l. 14 dictum sit: كما ذهب اليه هذا القائل وتبعه المحشي الفاضل.

الذي، omisso.

†) rubrica inserendum, hic quoque omisum est.

مطلب تاريخ معتصدي خلفاي بغداددن معتصد بالله

دار خلافة بغدادده خليفه اولدوغى كون حزينانك اون برى واقع اولوب اول كون اطول ايام اولماغن نوروز عدا ايلمشر

وهلالى شمسي سنه لرك آخرليني بر كونه كتورمكيچون سايرلردن زيادجه دقت واهتمام ايلمشر وشمسيه دن لازم كلان اون بر

lunari muhammedano disserit, quo in loco oratio exit in haec verba: روايت اولنور كه علي ابن ابي طالب كرم الله وجهه حضرتلرينه بر نصراني كلوب سوال ايلدى كه قرآن عظيمده سورة كهف ده فليثوا في كهفهم ثلثمائة سنين

4) Fol. 83 r. — 90 r. *Commentatio arabica*, ab initio trunca, de natura Dei. Primae sex lineae, quae sic incipiunt: عموم من وجه بحسب الوجود، اقول لا خفاء في أنك لا تقصد، تقدير أن تقصد بعض الاشياء وأن لا تقصد في ارادة الله، في ارادة الله، في ارادة الله. Sequuntur capita de vita Dei, في حياته, f. 83 r. — 84 r., de auditu et visu ejus, في سمعه وبصره, f. 84 r. et v., de oratione ejus, في كلامه, f. 84 v. — 88 r., ubi Hanbelitarum

(المعتزلة), Kiramaeorum (الكرامية), Motazelitarum (المعتزلة) et Asch'araeorum (الاشاعرة) singularia placita recensentur et ad regulam sunniticae veritatis examinantur; deinde de decreto absoluto, في القضا والقدر, f. 88 r. — 89 r. (\*), tum de reliquis attributis Dei, في سائر صفاته, f. 89 r. et v. Enumerantur et definiuntur haec quatuordecim: 1) الحكمة

الالهيّة (6) الهداية (5) اللطف (4) العناية (3) التجود (2) ثوبى التماميّة (10) التماميّة (9) الملكيّة (8) الوجدانيّة (7) انقيوميّة (14) القهر والتجبر (13) الخيرية (12) الحقيقة (11). Tandem clausula, الخاتمة, de divisione attributorum ejus, في تقسيم صفاته, f. 89 v. et 90 r. Dividuntur autem in tria genera, اقسام ثلاثة: 1) الحقيقية, positiva absoluta, ut الحيوة, والسلبيّة, positiva relativa, ut كونه خائفا ورّيا, 2) الاضافيّة, negativa, ut كونه ليس جوهرا ولا عرضا. Finis: وإذا نقص ما عداه عنه لم يثبت صفة لا حقيقية ولا اضافيّة ولا سلبية وذلك النقص هو التوحيد وما يكون في نفس الامر من غير وتعقل النقص هو الوحدة, Haec verba et quae proxime

كون ايام متداخله يى اوج ييلده بر هلالى سنه يه ضم ايليوب اول سنه يى اون اوج آى حساب ايلمشدر وكبيسه دن وبقيّة تداخلدن لازم كلان كسورى اقتضا ايلدوكى اوزره سنه آخرلرينه ضم ايليوب انلرك بو ضابطه لرى اوزره شمسي وهلالى سنه لرك آخرلرى ابدأ بربرينه متقارب اولمشدر.

\*) Haec caput sic inscriptum est: الفصل الحادى عشر. A ceterorum initii tantum argumenta indicata sunt, loci autem ad recipiendos numeros vacui relict. Quodsi illud indicium sequimur, caput, cujus extrema pars hanc commentationem incipit, sequitum erit, et sic deinceps.

antecedunt, repetita sunt ab العلامة الحقف الطوسى, i. e. El-Ghazālī; sententia autem ejus haec est, attributa, quae dicuntur, Dei non in ejus natura sita esse, sed in ratione, quae inter Deum et res universas praeter eum intercedat, et in notione, quam mentes creatae ex comparatione Dei cum illa rerum universitate de eo sibi informant: الأقسام الثلاثة

المذكورة كلها ثابتة في العقل موقوفة على وجود الغير وعلى المقايضة بينه وبين غيره. Itaque illis attributis revera nec compositionem ullam, nec pluralitatem in Deo effici, et si actu quodam mentis humanae, qui التوحيد appelletur (\*), ea, quae praeter Deum sunt, quasi deleantur et ad nihilum redigantur, nullum jam attributum divinum, sed Deum simplicem et unum superesse, qui et qualis sine illo mentis humanae actu semper natura sua sit. Vides, hanc rationem, ut multa apud El-Ghazālīum, inter theologiam vulgarem et pantheismum mysticum medium quandam locum tenere.

5) Fol. 91 r. — 94 v. *Commentatio arabica*, ab initio trunca, in locum El-Hidjāe de temporibus quibus Deum precari non licet. Prima verba: غير مكروه بمكة لما روى أبو زر

النهي عن الصلوة في هذه الاوقات مقرونا بقوله الآ بمكة. Interpretes El-Hidjāe quos citat et plerumque refutat, sunt صاحب, الفاضل اخشى, الشارح الدهلوى, صاحب العناية من حيث أن القبح فيها على طريق الدر والنور. الحيازة لا على طريق الاتصال فلا يورث شيئا سوى الراحة, والله سبحانه اعلم واحكم, تمت.

6) Fol. 94 v. — 100 v. *Commentatio arabica*, in fine trunca, de quaestione: num liceat legare aedificium, quippe quod mobile sit (\*), sine fundo in quo constructum est? Initium: أن اشرف الطاعات واعلاها, وامتن جيات القرية وابهاها, شكر من بسط الارض ودحاها, ورفع السماء وبنائها, Deinde scriptor narrat, se hanc commentationem composuisse jussu viri optimi et doctissimi, quem citra nominis indicationem et prosa oratione et versibus laudat, ita ut et sententias traditas de illa quaestione collegerit, et quae ipse primus de

ea excogitasset adjunxerit. Primum in ingressione, مقدمة, f. 95 r. l. 10 — v. l. 8, demonstrat, summis doctoribus consentientibus in universum licere fundos legare, ac docet, quatenus liceat res mobiles una cum illis legare; deinde ad ipsum argumentum transgressus hunc locum in libris spectatissimis de jure †) tractatum esse, plurima autem de eo in

\*) Scilicet non vulgari illa nnius Dei confessione, sed speculativa et mystica mentis abstractione ab omnibus iis, quae praeter Deum vel sunt, vel videntur esse.

\*\*) Id est: quum aedificium destrui atque ex eadem materia alio translata ibi denno construi possit.

†) Ex iis nominat duos tractatus Et-Chaffāfi et Hilālī (postea Hilāl El-Bafrī) de legatis وهلال الحفاف وهلال (explicatius f. 97 r.

الذخيرة inveniri ait. Jam orationem El-Achirae huc pertinentem refert, f. 95 v. l. 13 — f. 96 r. l. 15, hinc in eam commentatur; sed nostrum exemplum in fine abruptum tantum ad ea verba pervenit, quae extant f. 96 r. l. 1 — 3. In universum illud, quod in quaestione positum est, licere negatur. Alii scriptores et libri a nostro citati, praeter Abū-Hanīfā ejusque discipulos Muḥammed El-Scheibānī et Abū-Jūsuf, hi sunt: ابن الهمام, qui aliquid ex الخلاصة repetiit, f. 95 r. l. 15 et 16; البدائع, f. 98 r. l. 7, 14, 16, f. 99 v. l. 2; الدرر والغرر, f. 98 v. penult.; الامام الزاهدی, in شرح مختصر القدوري, f. 99 v. l. 16 et in marg., et in القنية, f. 100 r. l. 5 — 7; الامام السرخسي, f. 95 v. l. 6; صاحب الوسائل in الطروسى, ubi priores scriptores citat, asseverat, et asseverat in شرح مختصر الطحاوى et الذخيرة, ut El-Imām El-Zahidī a nostro refutatur, f. 97 v. l. 1 sqq.; فتاوى سراج, f. 95 r. in marg.; الفتاوى, f. 99 r. l. 12, brevius قارى الهداية, f. 99 v. l. 15; فتوح القدير, f. 95 r. l. 11 et v. l. 8, f. 99 v. l. 14; الفقيه absol., interpres aut adnotator El-Chulāfā, f. 95 v. l. 2; الشيخ قاسم, f. 99 v. l. 5 et in marg., a nostro refutatur; الكافي, f. 96 r. antepen., in quo citatur الذخيرة. Ultima verba: لا يصدر في باختلاف الجهة لا يصدر في تحقّق التبعية في تحصيل ما هو المقصود الاصلى وهو التقرب الابدی بآى جهة كانت.

7) Fol. 101 r. — 106 v. السبعة السبّارة, *Septem Planetarum* \*), i. e. *Commentatio arabica, utrinque trunca, de septem quaestionibus controversis, partim e theologia practica, partim e philosophia petitis*. Prima verba: على رفعها الى مجالسهم العالية, ومكافئهم الغالية, رجاء من خدمتهم السامية, اللحظ الى جلّ تقدّمها, وطمعاً من همّتهم النامية, docent commentationem ab auctore ad viros quosdam doctos delatam eorumque judiciis submissam esse. 1) Fol. 101 r. — 102 r. quaeritur, num et quatenus liceat in lotionē sacra pro ipsis membris fractis ferulas, quibus munita sunt, tergere, et membra fissa aquā modo per-

آن: 9: et f. 96 v. l. 8 et 9: قول الخصاف في كتاب الوقف: الشمسان, quos dicit esse (عللاً رضى صرح في كتاب الوقف الخ العتائية, البرازية, الظهيرية, الخانية; النيران في هذا الباب

\*) Sic ipsum auctorem commentationem inscripsisse, quod

ea contineantur أسئلة سبعة دوّارة بين النظارة, septem quaestiones inter viros contemplationis studiosos agitatae, constat ex reliquo sine praefationis, f. 101 r. l. 3 — 5.

fundere, aut fricare, aut pro iis loca corporis circumjacentia lavare. 2) Fol. 102 r. — 103 r. quaeritur, quatenus ei, qui nec servo manumittendo, nec cibo decem egenis praebendo, nec vestitu iis donando jusjurandum expiare possit, continuo trium dierum jejuniū pro piaculo uti liceat. 3) Fol. 103 r. quaeritur, uter discipulorum Abū-Hanīfā, Abū-Jūsuf an Muḥammed El-Scheibānī, ex auctoritate magistri statuerit, corpus inter precandum, quum post primam surātam ante الركوع alia pars Corani, ad minimum tres ejus versiculi, recitatur, illico prosternendum esse, ita ut, si haec prostratio omīssa fuerit, nulla alia compensari possit; uter item ex auctoritate magistri contrarium statuerit. 4) Fol. 104 r. — 105 r. quaeritur de placito Abū-Hanīfā,

elemosynam soluti jejunii ramadhanici صدقة افطر) non alterutri, sed utrique eorum, qui servum communem aut servos communes habeant, pro eo aut pro iis solvendam esse; si autem servus duobus communis ab iis ita vendatur, ut et ipsi et emtor jus pacti rescindendi habeant, deinde dies solvendi jejunii praetereat stante hac conditione, elemosynam a venditoribus deberi, si pactum rescindatur, ab emtore, si ratum fiat. 5) Fol. 105 r. — 106 v. quaeritur de propositione metaphysica, non posse cogitari, duas res ita in unam coire, ut unitatis notio vere ac proprie in eas cadat: في بحث استحالة اتحاد الشئيين بالمفهوم

In hac quaestione commentatio deficit.

Ultima verba: هكذا اذا كان الامران اللذان صارا موجودين

بوجود واحد بعد الاتحاد موجودين بوجود ثالث مغاير In marginibus et inter lineas adscriptae sunt notae ipsius auctoris. Est autem ratio ejus haec, ut primum scriptoris alicujus locum referat, deinde eum examinans doceat, quae in eo falsa, certe non recte accurateque dicta sint, aut dubitationi et ulteriori disputationi locum dent. Sic in quaestione prima disputat in verba Sadr-el-scheri'ae in commentario El-Wiqājae, in fine capitis de tergendis membris شرح in ابن الهمام, المحيط البرهاني (باب المسح). Citantur El-Maulā el-fādhyī in El-Isfā'h we'l-Idhā'h opposuit interpretationi Sadr-el-scheri'ae in commentario El-Wiqājae. Citantur الذخيرة, الميسوط, الكافي. In quaestione tertia disputat contra auctorem libri الدرر والغرر, qui ab initio capitis de سجود التلاوة placita Abū-Jūsufi et Muḥammedis El-Scheibānī ita confuderit, ut quod illius sit, huic tribuerit, quod hujus, illi; codices autem libri qui a se visi sint, in his unum ab ipso auctore scriptum, illo loco omnes inter se congruere, quamquam El-Nihāje in explicandis verbis El-Hidājae sententias Abū-Jūsufi et Muḥammedis recte discernat; hinc atque ex iis verbis, quibus المولى

\*) Auctorem El-Wiqājae f. 102 r. l. 5 et 6 nominat. Tag-el-scheri'a: قل تاج الشريعة رح في اوایل كتاب الايمان من الوقاية.



والإيضاح، وسعيت في إدار (إدارة 1.) نظري من البداية إلى النهاية، رجاء منهما\*) كفاية الدراية، فبدأ في مواضع لم أقدر على فتح معضلاتها، وحل مشكلاتها، فطقت أن أسود ما

تسود به سويداء البال، لا تقوى به أوان العرض في المقال، Itaque se ex iis, quae in duos illos libros notasset, nonnulla, ut doctrinae specimina essent, quibus ad viros principes mittendis eorum sibi gratiam conciliaret, collegisse et primum ad viros doctissimos detulisse, qui ea ita probaverint, ut ipse de ingenii sui acumine bene sentire coeperit. Hinc se etiam ausum esse ea summo cuidam viro offerre, multorum jam doctorum altiori et patrono: quem enixe laudat eique optima quaeque precatur. Theologum fuisse haec denominatio docet: وارت علوم الانبياء والمرسلين. Haud obscure significat se sperare fore ut illius commendatione denovo munus aliquod impetret. Jam promiscue locos ex El-Iflah et El-Durar affert in eosque eodem modo, quo in superiore commentatione factum est, disputat. Ex El-Wiqāje unus locus allatus est f. 113 et 114. El-Iflahi auctorem nominat قاضيخان في الوديقة، الخياط، والذخيرة. Citantur شرح الشريعة

الشيخ السماوي، postquam ex auctoritate (الشريعة للوقاية)، alteram illarum sententiarum recte Abū-Jūsuf tribuisset, alteram Muḥammedi, tamen adjecerit, in El-Ekmelijje rem contra narrari (ما في الاكلمية على عكس ما ذكره الشيخ من) (مذهبها)، deinde lectores iisdem verbis, quibus in altero libro usus esset, ad Ghurar-el-aḥkām remisit. In quaestione quarta disputat in alium locum illius libri, El-Durar we'l-Ghurar, quem, etsi item in omnibus codicibus eodem modo scriptum viderit, tamen vitiosum esse tum contradictione eo implicata, tum auctoritate El-Wiqāje et El-Hidājae demonstrat. In quaestione quinta disputat in locum subtilitate metaphysica refertissimum, excerptum e شرح

التجريد العتيق (i. e. commentario El-Iflahānii in Naḥr-el-dīnī Tegrid-el-kelām, quem 'H.-Ch., II, f. 195 l. 3 nominari dicit), atque in locum ejusdem argumenti ex adnotatione ad El-Tegrid conscripta ab El-Fādhyl el-scherif, i. e. El-Gorgānio, vid. 'H.-Ch. ib. l. 3 sqq. In nota marginali f. 106 v. citatur الخطيب ابن في حاشيته, vid. 'H.-Ch. ib. l. 8 sqq.

8) Fol. 107 v. — 115 r. Commentatio arabica Muḥammed Ibn-Aḥmed El-Zaghrāwī in complures locos ex El-Iflah, El-Durar et El-Wiqāje excerptos. Initium:

الحمد لله الذي خص من أهل الأرضين، عناية البداية بالمسلمين، الخ وبعد فاني لما عزلت عن خدمة القضاء، بلا داع متى ولا اقتضاء، وقد اعتدت في هذه الخدمة تتبع كليات الكتب في تقرير المسائل، بسبب وقائع الجزئيات (جزئيات 1.) النوازل، وترك المعتاد، اصعب من خراط القتاد، فلم آل جهدا في وقاية النفس عن التعطيل، بل في صرف الهممة نحو الجدة في التحصيل، فاخترت من بين ما يرجى به الفوز والفلاح، مطالعة الدرر والاصلاح، مع شرحهما الكافي في غاية الكشف

\*) Hunc libri الدرر والغرر auctorem f. 104 r. l. 8 nomine vulgato simpliciter أخي appellat, quod quum etiam frater meus sonet, hanc argutiam in adnotatione sic ostentat: ما في هذا التعبير من الإيهام اللطيف، والسر الشريف، غير خفي، على نفس ذكي.

\*\*) Pro النهاية كذا في الدرر كذا f. 104 r. in marg. videtur legendum esse قول الغرر الخ.

انا الفقير محمد بن احمد الزغوري المنفصل Subscriptum est: Ego gratiae divinae indigus, Muḥammed Ibn-Aḥmed El-Zaghrāwī, a munere judicis urbis Novae remotus; quae verba si non autographum produnt, certe ex autographo repetita sunt. 9) Fol. 116 v. — 120 r. Commentatio arabica Mahmūd El-Anqarī, nomine Qaffāb-zāde notioris, in duos locos excerptos ex مبارق الزهار، commentario Ibn-el-Meliki in مشارق الانوار، in locum commentarii Ssadr-el-scherifae in El-Wiqājam, et in locum El-Wiqāje ipsius, quem commentator Ibn-Kemāl El-Wezir reprehendit, noster autem excusat et defendit. (Auctor El-Wiqāje ab eo quoque Tāq-el-scherif a nominatur, f. 119 v. l. 3: قال تاج الشريعة في: الحمد لله الذي هدانا لهذا.) Initium: وما كنا لننتدى لولا ان هدانا الله، والسلام على من بعث عرضا الى الجناب العالي الذي: هو شمس سماء الفضل والكرم، وبدر افق الجود والحلم والشيم،

\*) Id est ex duobus illis libris: El-Durar et El-Iflah.

\*\*) Hoc verbum scholasticum, ab أَوَّلٍ derivatum, praestantiam significat.



العظام، اجعله من الذين لا خوف عليهم ولا هم يحزنون. Sequitur ipsa commentatio per et al. cum adnotationibus ipsius scriptoris. Auctor El-Hidajae appellatur in الترجمه شرحى. Citantur hi: الشارح El-Inajae، والمص الامام، وشرح الشافعية in الحجايرى، والاساس et مقدمة الادب والمير، والواحدى وهو استاذ ابو (ابى ل.) حامد الغزالى النووى، (sic bis) الاصلاح الايضاح in ابن كمال باشا، والاخفش (ex quo, tamquam e Lexico, العشب interpretatio arabica verborum f. 134 r. l. 7 — 9)، الامام الهزودى، وشرح الاقطع، (et affertur آعشَب et العاشب معراج الدراية، وشرح الجمع، وصاحب الغاية، وكثر الاصول وجوابه ان يقال سلمنا ذلك الا ان: Finis: مختصر القدورى المنافع تتقوم بالعقد وتأخذ حكم المالية كما هو المذكور في حررها مولى: Subscriptum est: كتب الاصول، تم الرسالة المولى، جعله الله في درجات الاعلى، مصطفى جلى ابن محمد الشهير بخواجكى زاده في زمن الامتحان العام، بحضور اشرف الانام، في سنة احدى وخمسين وتسع مائة في محروسة in اشرف الانام. Ad قسطنطينية، وذلك بعد الملازمة بشهرين الشهير بخواجه جلى وكان ح قاضيا marg. adscriptum est: عنوان Fol. 141 v. turcice. بالعسكر المنصور في ولاية روم ايلي: i. e. exordium libelli vel literarum ad honoratioris: سدره سدره آيين، وعتمه سبيه تمكين، جنبانه عرض بنده et tria alia exordia. Deinde Achii اللوح: (اللوح المحفوظ) definitio tabulae asservatae (اخى) جسم كتب الله تعالى فيه صور جميع الكائنات مما كان memorabile hoc excerptum: شرح المفتاح Tandem e. وسيكون الفرق بين تأمل وتأمل وفليتأمل ان تأمل اشارة الى الجواب القوي وتأمل اشارة الى الجواب الضعيف وفليتأمل اشارة الى الجواب الاضعف. Haec spectant ad illa teemmel al., quae scriptores scholastici in fine eorum frequentant, quibus ad objectionem aliquam respondetur aut argumentum aliquod impugnatur.

13) Fol. 142 r. — 143 v. Commentatio arabica in locos de الغصب، i. e. rapina, ex El-Hidaje et El-Inaje excerptos, scripta, ut in fine est, ab الفقير شيخ المعزول عن in examine publico. Initium: الحمد لله الذى يسهل لنا الهداية، ونور قلوبنا بالعناية والكفاية،

وبعد فاني لما ابتليت بالامتحان مع Deinde: والصلوة الخ الاخوان، بامر من بيده العنان، عند اعلى الانام، من العلماء الاعلام، المختصين بالفضائل والكمالات، لا زال بابهم مرجعا لاهالى العلم وذوى الحاجات، سودتها مع قلة البصاعة، وقصور الباع في هذه الصناعة، فالمامول من كرمهم الكسيم، ولطفهم العيم، ان ينظروا اليها بنظر العناية، ويستروها بنظر (بذيل ل.) العفو والحماية، لا وهذه نتيجة العلماء الكرام، وزبدة الفضلاء الشيخ Citatur. الفخام، اكثر الله امثالهم الى ساعة القيام لان: ابو الحسين القدورى في شرح مختصر الكرخى المواد من الانقطاع عند محمد هو الانقطاع عن ايدى الناس مما خدم به الفقير شيخ: Subscriptum est: كما صرحوا به المعزول عن مدرسة القاضي عبد اللطيف، هكذا هذه العبارة: Fol. 144 r. variae notae, in iis haec de Abū-Hanīfe: قال احمد بن الصلت سمعت ابا نعيم يقول ولد ابو حنيفة رضى الله عنه سنة ثمانين ومات سنة مائة وخمسين وعاش سبعين سنة وكانت ولادته في عصر الصحابة رضوان الله عليهم اجمعين وتفقه في زمن التابعين وادرك الصحابة وتأثر التابعين وكان منهم رضى الله عنهم اجمعين.

14) Fol. 144 v. — 165 r. Ingressio persica ornatissima operis historici de Sulthānis Osmānidis ad Bajezidum II deducti eique dedicati a Jūsuf Ibn-El-Hasan El-Hosēni, vulgo Qādhi-Baghdād appellato. (Haec ejus nomina leguntur f. 153 r. l. 2 et 3; cf. H.-Ch. No. 149, et II, p. 204 l. 2, it. Herbel. s. v. Qādhi Bagdad.) Initium:

سپاس بی قیاس وثنای بی منتها پادشاهی را عم سلطانہ کہ آیام جبروت انجم سلطنت قدیمش از وصمت انقضا وانقسام Longam hamdalam et taflijam sequitur a f. 149 r. ذکر دعای پادشاه اسلام، اعلى الله تعالى لواء. f. 149 r. ubi scriptor Bajezidum laudat eique bene precatur; a f. 153 r. مؤلف واحوال مؤلف، اذی narrat se Schirazo, urbe patria, exulem Bagdadum venisse, ibi judicem factum studia doctrinae officiis muneris aliquantum postposuisse, sed bonitate naturae suae nec a pietate nec a scientia detrimentum cepisse, atque etiam studia theologica et scholarum templorumque aedificia colapsa restaurasse. Eorum vastitatem quasi ad oculos ita depingit: بیشتتر مدارس مدروس الارکان، ومساجد مطموس، البنیان، صحن صلات، عرصه قلات، ومربع اسلام، مرتع انعام، شده، در مسجدھا سقف در سجد، وجدران در ركوع،



خطیب غراب، و بوم قایم الخراب، کشته، فندیل مسجد ماه تابان بر سقف آسمان معلّق، و فراشش خشت خام بر فرش زمین مطبّق، مدارس که از کثرت طُلاب بقاع صف صف بود، قاع صف صف شده، حجراتش عالیها سافلها، محلّ درس و تعلیم، مقام ترس و بیم، شده، بر صفحه از صفحات رخام مدرسه مرقوم یافتیم

عذی مدارس قوم قد عهدتیم  
فی قصد درس و بحث ما لهم خطّر  
صاحت بهم نایبات الدعر فانقلبوا  
الی القبور فلا عین ولا أثر

Hanc miseriam invectam fuisse بواسطه فترات. Sua igitur opera res brevi in melius conversas esse; imprimis scholam ad sepulcrum Abū-Hanifae (مدرسه و مزار امام اعظم اخی) (حنیفه نعمان بن ثابت مدرسه) item scholam Merganiticam, (حنیفه نعمان بن ثابت) laetissime effloruisse. (Illam dicit extra urbem sitam esse: در: hanc intra: در ظاهر آن مملکت واقع است: ساخته) (داخل دار اندرس ساخته) ut adnotationes (حواشی) ad El-Keschāf, El-Miftāh, El-Telwīh, El-Hidāje, deinde commentarium in Tegrid-el-kelām, Sulthano inscriptum (که معنون و مکتبی)

باسم سامی نواب حضرت پادشاه دین پناه است، اعرّ الله et alia. Sed hanc prosperitatem iterum pessumdatam esse a secta orthodoxiae infestissima (Schītas dicit, sub Ismā'il Schāh in Persia rerum potitos), quae illas regiones devastaverit, praefectum earum interfecerit, religioni gravissima vulnera intulerit: طایفه متبذعه که اخلاق حرث و نسل شعار، و افساد دین و دنیا دثار، ایشانست، اوراق مصاحف اسلام قلاعه و قاب کلاب، و سنک منجنیق فساد از خشت مسجد و محراب، کردانند، رسوم شریعت غرا را باباطیل تاویل باطل، سازند، و میانی ملت زهرا را بقواضع فساد اعتقاد خراب و عاطل، بیت فلیس لهم فی صفحه السرّ نکته سوی میل الحاد و تاویل باطل

Hinc majoribus in dies malis ingruentibus, se quadam nocte cum cereo, lucubrationum socio, colloquentem ab eo jussum esse adire Bajezidum, principem omni virtute ornatissimum; quod quum fecisset, se ab eo summa beneficia accepisse. Inde sibi in mentem venisse, ut laudes Sulthanorum illius gentis celebraret, ad imitationem clarissimorum scriptorum qui Ma'hūdum et و صاف et ابرهیم صافی، عتبی یبسی (\*)

(\*) Hoc clientelae nomen 'Othī a cognomine Ma'hūdī, Jemin-el-daule, duxit.

Ghaznevidam, Būjidas et Čingiz-Chānidas immortalitati tradiderint, et صاحب دیوان، qui facta et mores regum orientalium descripserit: و از چهره مخدّرات صفات ملوک شرق. Deinde difficultates, quibus aliquamdiu ab opere retentus sit, enumerat; in his, quod jam nonnulli historiam Osmānidarum et persice et turcice ediderint; sed quum non omnes scite et ad rei magnitudinem accommodate scripserint, ac Maecenatibus bene precari eosque laudare officium moslemicum sit, ipse autem, quo gratum erga eos animum demonstrat, nihil praeter styllum habeat, se hunc experiri constituisse. Summis quidem scriptoribus se inferiorem esse, vulgaribus vero suae aetatis superiorem: و اگرچه جواد مضمار کلام با مرکب

چاپک سواران میدان بیان، که کوی فصاحت در خم جویان اقتدار ایشان بود، یعنی نتواند نمود، اما از خرّ سواران بازار روزگار در رفتار کمتر نخواهد بود، و هر چند طایر مقصوص المنقار اقلام با شهبازان بلند پرواز، که شکار معانی کار ایشانست، طایران نتواند نمود، از دانه چینان خرمن. Immo si Sulthanus sibi faverit, se rem tam bene gesturum esse, ut priorum opera oblivioni tradi possint. Hinc f. 161 v. — 164 v. decem utilitates historiae rerum gestarum exponit. Postea dicit se sperare nonnulla ex iis, quae scripturus sit, ipsis Sulthanis institutioni et exemplo futura esse et librum Bajezido probatum iri. Exit oratio in inchoatas laudes filii Bajezidi, non dicitur

ذکر شعبه شجره عالی ثمره و سخنها الله تعالی فی: مقر السعادة والدوام، و رشح علیها مدار الفاضل من غمام Fol. 165 v. — 167 r. varia, ut locus de recta ratione templum intrandi, excerptus ex commentario arabico Ibn-Sejjid - Alii in librum شرعة الاسلام; institutio turcica de conficiendo electuario philosophorum (معجون فلاسفه) de ejusque vi et usu, et alia de conficiendo electuario ad coitum corroboranti; commentatio arabica de dicto Muhammedis: اذا سلّتم من الله الجنة فاسئلوا الفردوس فانه اعلى الجنة واسطها excerpta ex aliquo libro illius Qādhi-Baghdād.

15) Fol. 167 v. — 169 r. Pars ingressionis persicae ornatissimae operis historici alicui Timuridarum dedicati, puto Mirzā-Chalilo, qui avo Maracandis successit et ab A. Chr. 1405 ad 1415 regnavit. Hoc inde colligo, quod f. 168 v. l. 6 et 5 ab inf. tempus scriptae ingressionis sic indicatum est: در تاریخ بیست چهارم ذی الحجة الحرام حجة در تاریخ بیست چهارم ذی الحجة الحرام حجة، یعنی ۱۰ شهریور و ۱۱ شهریور، i. e. A. Chr. 1410, exente Aprili; rex autem, quem scriptor laudat, praeter alia appellatur فرمان حقیقی که بر حسب نحوای. Initium: فرمای ایران و توران

يا نار كوني بردا وسلاما ابريحيم خليل را در آتش سوزان  
 کستان روح ورجان دان. Chalil s. Abraham cum Deo  
 primo loco positus et ipse argumento esse potest, librum illi  
 Chalilo inscriptum esse. Fol. 168 v. transitur ad utilitates  
 historiae, et inde ad laudes regis, maxime a religiosa pie-  
 tate, qua ductus legendo Corano, contemplandis rebus di-  
 vinis, laudando et precando Deo unice vacet, quid? quod  
 ab interregno et turbis civilibus (فتنة), quo tempore caerim-  
 omnis religiosus lege obstrictus non esset, ad hoc tempus,  
 quo orbis terrarum ei pareat, ne unam quidem precatorem  
 divinitus praescriptam omiserit, atque etiam officiis ex imi-  
 tatione Prophetarum derivatis et operibus supererogatoriis assidue  
 operam dederit. Dei autem beneficio cives sub justo ejus  
 imperio tranquilla felicitate frui animorumque ulcera et  
 vulnera benignitate ejus sanari. Exit oratio in versis, quibus  
 scriptor eum laudat eique bene precatur. Duo ultima  
 disticha:

تابعش باد يار شادی و بخت حاسدش باد جفت ناله وآه  
 در نفسهای دشمنش تصمين هر نفس صد هزار وا نفسآه

16) Fol. 169 v. — 172 r., 173 r. — 174 r., 175 r. —  
 190 v., 194 v. — 214 r., 218 v. — 244 r., 245 v. — 247 v.,  
 250 r. — 251 r., 258 v. et 259 r., 261 v. et 262 r., 266 r.,  
 268 r., 270 v., 271 r. et v., 280 v. et 281 r., 290 v., 292 v. —  
 297 r., 304 r. et v., 307 r. — 311 r., 312 r. et v., 314 r., 318 r.,  
 323 v., 324 r. — 325 v. Epistolae turcicae, persicae, ara-  
 bicae, partim ad familiares, partim ad reges, proceres et  
 viros doctos scriptae, partes epistolarum, formulae episto-  
 lares, libelli supplices eorumque fragmenta. Initium facit  
 f. 169 v. تعزية نامه, epistola consolatoria de morte filii,  
 ture. Sequuntur f. 169 v. — 172 r. epistolae ture. honoris  
 et amicitiae causa scriptae, quarum argumentum fere hoc  
 est, scriptorem recte valere atque alteri bene precari ejus-  
 que consuetudinem desiderare, item literas ejus summo cum  
 gaudio accepisse et novas expectare, al. Immixta sunt epi-  
 stolarum inscriptiones, exordia, fragmenta, versiculi. Talia  
 item inveniuntur f. 182 v., 183 v., 184 r. et v., 188 v.,  
 189 v., 190 r. et v., 194 v., 205 r. Fol. 173 r. epistola  
 ture. filii illius قاضي بغداد, de quo vid. No. 14, qua ali-  
 quem literarum studiosum doctori in discipulos recipiendum  
 et fovendum commendat \*). Item commendaticiae sunt epi-  
 stolae turcicae f. 170 r., 173 v., 174 r., 183 r., 184 v., 189 v.  
 et 190 r., 195 r. et v. \*\*), 206 r., 207 r. et v., 208 r. et v.,  
 209 r., 219 r. Ex arabicis f. 178 r. et v., 189 r. et v.,  
 195 r., 206 v., prima et quarta commendaticiae sunt, se-  
 cunda post regis laudes et bona vota summum ejus denuo

\*) Subscriptum est, ut Turcae saepissime articulo arabico ab-  
 untur: من العبد الحقير ابن القاضي البغدادي; item alii epistolae  
 ture. ejusdem argumenti ab eodem datae f. 207 r. subscriptum:  
 من المخلص القديم احمد الحسيني ابن القاضي البغدادي.

\*\*) F. 195 v. l. 5. citatum est hemistichium arabicum, quo bene-  
 ficentia erga eum, a quo literae reddendae erant, per similitudinem  
 commendatur: وللارض من كاس الكرام نصيب Terra quoque ex  
 poculo hominum liberalium partem accipit, quod morem libandi Orien-  
 talibus cum Graecis et Romanis communem prodit.

videndi desiderium celebrat, tertia gratias pro acceptis literis  
 et bona vota continet. Fol. 175 r. et v. duae epistolae tur-  
 cicae, quarum posterior fine caret, Veziro munus recens  
 acceptum gratulantur, duae aliae f. 176 r. et v. ad viros  
 doctos scriptae desiderium redditus vel saltem literarum acci-  
 piendarum declarant. Scriptoris nomine insignis est f. 177 r.

epistola ture. Gâferi, Nischângii imperialis (موقع جعفر  
 چلبی), A. Chr. 1514 supplicio affecti (vid. Hammeri Hist.  
 regni osman., ed. post., I, p. 726 sq., et Hist. poes. osman.,  
 I, p. 180 sqq.), qua Magnum Vezirum certiore facit,  
 Qâpigi-Bâschî Mufli'h-el-din Begum mandata ejus ad se  
 pertulisse iisque redditus Constantinopolin revertisse, quod  
 argumentum solitis gratiarum actionibus, laudibus et bonis  
 votis exornatum est. Alia ejus epistola ture. fol. 177 r. et v.  
 Sulthân A'hmed, fratri Selimi I, eadem nuntiat, nisi quod  
 is, qui mandata principis attulit, hic est Scherâbdâr-Bâschî  
 A'hmed Beg. Fol. 177 v. et 178 r. nescio cujus epistola  
 ture. ejusdem argumenti ad Sulthân Mahmûd, qui per

quendam Thâfi Celebî mandata ad scriptorem miserat.  
 Fol. 179 r. A'hmed Pâschâ Ibn-Welî-el-din Iskender Pâ-  
 schae ture. rescribit, pro quinquaginta vel sexaginta malis  
 cydoniis (إلى التمش دانه ايوه), quae ille petierit, se quot  
 habeat, id est septem, mittere, quam paucitatem deinde  
 excusat. Fol. 179 r. et v. literae turcicae, quibus Bâjezîd II  
 nuntiat, se Ainabachtî (اینه بختي), i. e. Naupactum, die  
 tertio Mu'harrami a Venetis deditione cepisse, vitis fortunisque  
 incolarum pepercisse et praesidium in ea posuisse (vid. Ham-  
 meri Hist. regni osman., ed. post., I, p. 650). Fol. 179 v. et  
 180 r. et v. ejusdem Bâjezîdi epistola persica ad Gém fratrem,  
 quam pertulit Wezir Timûrtâsch Celebî. Argumentum hoc:

Quum Bâjezîd versus praefecturam Gemi iter parasset, ita  
 autem multis ultro citroque commeantibus in illis regionibus  
 insoliti motus facti essent, Bâjezîd eos excusat fratrisque  
 animum demulcet. Fol. 180 v. — 182 r. epistola persica  
 Ma'hûd Pâschae ad Sulthân Hasan, qua ei Sulthân  
 Gihânschâh a se devictum esse nuntiat. Fol. 185 r. exor-  
 dium epistolae persicae sic inscriptae: مکتوب مولانا اسعد  
 الدين الدواني لسيد نظام الدين احمد الحسني الحسيني الشيرازي.

Is in ipsa epistola appellatur: افتخار: قرة العيون النبوية،  
 الاتمة الهاشمية، سلطان النقباء والسيادة، منبع النجد والسعادة.  
 Fol. 185 v. epistola turcica, qua is, ad quam data est,  
 rogatur, ne de Sipâhio, cui commissa sit, hominum male-  
 volorum mendacia credat \*). Fol. 186 r. — 187 r. epistola

\*) Faceti sunt versiculi arabici lin. 6, quibus aliquis se ipsum  
 proposito Dei ac Prophetarum exemplo de maledicorum protervia con-  
 solatur:

فيل ان الله ذو ولد قيل ان الرسول قد كهنا  
 ما نجا الله والرسول معا من لسان الوري فكيف انا

Deus filium genuisse, Prophetam hariolus fuisse dictus est; quum igitur  
 nec Deus nec Prophetarum linguas hominum effugerint, qui ego effugiam?

arabica, qua discipulus doctorem pro commilitone, a quo ejus animus alienator erat, deprecatur. Fol. 188 r. et v. epistola turcica, qua aliquis hominem aulicum de rege ei offenso consolatur, causam inimicis et invidis tribuit eumque denuo in gratiam regiam venturum, istos vero poenas duros esse promittit. Fol. 196 r. — 197 v. epistola persica ornatissima ad Ma'h'mūd Pâschâ Vezirum, qua scriptor ei nuntiat se mense Mu'harram ineunte literas ejus ex دار

السداد محمد آيات datas accepisse ex iisque intellexisse, coepta bene succedere et hostes Islami vinci. Inscriptum est:

جواب مکتوب کُتب الی جناب الوزیر الفاضل محمود پاشاه  
الرومی علیہ الرحمة والرضوان. Eum tum in India egisse, et nomen urbis Mu'hammedâbâd, et hic locus, f. 197 r. antepen. et pen., significat: واکرچه میان هند وروم بُعد مکانیست، اما یقین دانند که ازدواج بیاض رومی نیتاد،

مکانیست، اما یقین دانند که ازدواج بیاض رومی نیتاد، *Etsi Indi ac Graeci locorum longinquitate dirimuntur, tamen constat, ex conjugio chartae, specie Graecam referentis, et atramenti, fusco Indo similis, necessario animorum conjunctionem nasci.* Fol. 197 v. — 199 v. epistola persica ad Sulthânū 'Hosein Baiqarâ, qua scriptor literas ejus ab Emir Gelâl-el-dîn ad se perlatas esse nuntiat. Fol. 199 v. — 201 r.

epistola persica ad Sulthânū Emir-zâde Schâh Gihânschâh El-Lârî. Per solitas ambages scriptor dicit se literas Sulthâni accepisse datas d. 27 Ramadhâni ex محمد

دارالسداد محمد آيات unde quum intellexisset illum victoriam reportasse et arcem hostilem جزون expugnasse, se incredibili gaudio perfusum esse: دفع قع ضیا اسم ظلام رسم ملعون، صدای شکر، وندای ذکر، بقبّه کردن رسید. Quae sequuntur docent nomen regionis ditioni ejus-moslemicae subjectae fuisse Bigânger (مملکت بمکانگر) que incolas idola coluisse; quare scriptor Deo gratias agit, quod illa victoria verae religioni viam in istam superstitionis silvam patefecerit. Quamquam nondum tota Moslemis patebat, sed tantum aliquot loca et castella ejus بعضی از بقاع

late enim (وقلاع بمکانگر) مستحضر لشکر ظفر اثر، کشته است اعظم دار الحرب کفار، واکبر ولایت فساد نابکار. Sperat scriptor omnes illas terras ad Islamum conversas milites, arma, equos, vestes aliasque copias suppedituras esse. A Sunnita ad Sunnitam scriptam esse epistolam, extrema

verba argunt: محمد وحیدر، و ابو بکر و عمر. Fol. 201 r. — 202 r. epistola persica verbis (من لسان) Sulthâni Mu'hammed Schâh Behmenidae scripta ad Sulthânū Ma'h-

Hic scriptum est, recte كهنا fol. 213 v. lin. 2, et fol. 326 v. lin. 10, ubi iidem versus citati sunt.

mūd Schâh الكجراتی، cui ille nuntiat literas ejus sibi redditas esse ab Islâm Chân et se vicissim has literas ad eum perferendas dedisse Sejjido Muzhaffer-el-dîn, deinde ei precatur, ut in bello suscepto feliciter pergat et arcem Gulnâr حصار

محمد وحیدر. ad quam castra posuerit, expugnet. Fol. 202 r. — 203 v. epistola persica, qua scriptor Mu'hammed II precatur, ut Graecos graecique imperii reliquias profliget. Fol. 204 r. et v. epistola persica in fine trunca, qua scriptor Sulthânū 'Alâ-el-dîn El-Gilânî pro literis ab eo acceptis gratias agit. (Multae harum epistolarum inde a

fol. 196 r., si non omnes, a Gâmio, celeberrimo poëta persico, scriptae videntur.) Fol. 206 r. epistola turcica ad

Gelâl-zâde Efendî, qua rogatur, ne eam scholam, in qua scriptor professoris munere fungebatur, fieri sinat; id alibi fieri posse (باشد که غیر یرده اوتوز اولند) suae autem scholae dedecori futurum esse (فقیروک مدرسه سی اوتوز) (اولده کمال قبیح اول).

Quid hoc sit: triginta fieri, nescio. Fol. 210 r. et v. epistola persica ad principem aliquem, ex abrupto incipiens. Scriptor queritur, homines sibi obnoxios

بعض از (متعلقان پندہ اخلاص شعار) a nonnullis aulicis (ملازمان درگاه عاقل پناه) oppressos opes suas, ut isti illudentes dixerint, mutuas dedisse, id est rapina amisisse, tum inter turbas aufugisse et laborioso itinere ad se venisse. Narrationem concludit gravi hoc disticho arabico: شکوت وما

الشکوی لثنی عاده، ولكن تفيض الکس عند امتلائها،

Queror, etsi vir mei animi queri non solet; sed quum plenus est calix, redundat. Fol. 210 v. exordium epistolae persicae ad Sulthânū 'Hasan Beg. Fol. 211 r. — 213 v. duo epistolae quibus aliquis promissorum beneficiorum admonetur, turc. Medulla epistolae prioris ab 'Abdallah quodam scriptae inclusa est his duobus distichis arabicis, f. 211 v. lin. 12 et 13: احرک لا آتی عرفتك ناسیا، لحق ولا آتی اردت تقاضیا، ولكن رأیت السیف من بعد سلّة، الی

Quatio (i. e. excito) te, non quod te ullius officii obliuio sum noverim, nec quod quasi debitum exigam; sed vidi gladium semel strictum iterum (ad novum ictum) quatiendum esse, etsi acutus est. In posteriore eaque copiosiore scriptor primum amicitiam suam et Is'hâqî illius, ad quem scribit (\*), suumque ejus videndi

\* De amicitia quae animas ante Adamum creatum conjunxerit, fol. 213 r. lin. 4—6:

نحن اللذان تعارفنا من قبل خلق الله طینة آدم  
أن الارواح جنود مجندة فما تعارف (تعافت Cod.) منها ابتلفت  
distichon:



desiderium celebrat. Deinde se munere honorifico, quo ille ornatus sit, magnopere laetatum esse dicit. Hoc quando factum sit, docet chronostichon turcicum, f. 213 r. lin. 2: چونکه او مه منزلت اندی سعود شرف، دل ددی تاریختی اوله سعادت قرین، i. e. A. Chr. 1530—1. Tum de male-

dicentia inimicorum in se queritur, de qua si ille plura cognoscere velit, rogat ut ea ab 'Abd-allah filio petat, cui hae literae commissae sint. Verum magis mirandum et dolendum hoc esse, quod etiam ab amicis (quo plurali Is'hâqum tecte significat) opem non accipiat. Egregii sunt versus persici, quibus in hanc sententiam utitur, fol. 213 v. lin. 7 et 8:

یاری از یاران نمی بینیم یارانرا چه شد  
دوستی کر آخر آمد دوستدارانرا چه شد  
لعلی از کان مروت بر نیامد سالهات  
تابش خورشید وسیعی باد یارانرا چه شد

*Adjumentum ab adiutoribus non accipimus: adiutoribus quid accidit? Amicitia si perit, amicis quid accidit? Plures annos ex fodina humanitatis tuae rubinus nullus provenit: calori solis, industriae venti et pluviae quid accidit? Tandem in gravem hanc interrogationem erumpit:*

آیین وفا و دوستداری  
در شهر شما مکر نباشد

*Fidei et amicitiae usus num forte in vestra urbe nullus est? Hinc affirmat se, si posset, ipsum ad illius officium venturum fuisse eique bene precatur. Fol. 214 r. initium تنبیه نامه turcici, f. 219 v. et 220 r. continuati et finiti. Fol. 218 v. epistola persica gratulatoria de accepto munere aulico. Fol. 220 r. — 222 v. epistola turcica consolatoria, qua ad querelas viri docti de fortuna adversa respondetur, gravissimis illa et elegantissimis sententiis referta. Scriptor de literis gratias agit et quantam inde voluptatem cepit declarat. Sed fuisse in iis querelas de aerumnis ex ipsa doctrina subnatis, quibus motus ille in otium et solitudinem secedere, immo peregre proficisci constituit. Itaque primum docet, quanti et quam utilis sit doctrina \*); deinde illud consilium op-*

شَرِّنا علی زَکَرِ الحَبِیبِ مُدَامَةً  
سَکَرْنَا بها مِن قَبْلِ ان یُخَلَّفَ النُّکُومُ

\*) Hic quoque alti spiritus doctrinae orientalis apparent, ut f. 221 r. l. 3: وورد فی کتاب الاحیاء، الناس موقی آلا العلماء، وورد فی الحدیث بین الحاجج، الناس عالم ومتعلّم، et l. 4 et 5: والباقي هیچ، His consona sunt persica illa, f. 228 v. l. 12 et 13:

ای گشته بعقل وزیرکی فرزانه  
تحصیل کمال خویش کن مردانه  
صافیست کسی که علم وحکمت دارد  
باقی همه در دُر اند درین میخانه

pugnat, patientiam commendat, homines doctos aliis consuetudinem et institutionem debere monet; ceterum mala perferendi conditionem omnibus mortalibus impositam esse; sapientis vero esse bona e malis, quantum possit, seligere atque ex ipsis malis utilitatem capere, omnia autem juxta cum Deo velle, ut recte possit dicere: \*آرید ما ترید نا

\*) آرید ما ترید نا، ego volo quae tu vis, itaque nihil fit nisi quod volo. Praeterea fortunam secundam malis, adversam bonis propriam, illam odii, hanc amoris divini argumentum videri. Quare tristitiam excutiendam esse. His incommoda peregrinationis adjungit. Tum sensus animi et consilia etiam cum amicis communicare vetat; vulgus amicorum esse جواسیس العیوب وملاطیس القلوب، exploratores vitiorum et malleos animorum, sapientes autem et fideles hac aetate vix superesse \*\*). Hinc iterum illud inculcat, in hoc mundo bona malis mixta esse \*\*\*); aegri autem animi

*O tu, qui mentis vigore ingenii acumine egregie doctus factus es, summas tibi laudes comparare strenue stude. Vinum limpium in hoc oenopolio (i. e. mundo) is est, qui doctrinam et sapientiam in se habet: reliqui omnes faeces sunt.*

\*) In codice omissum est ما post آرید، et ante ف.

رباعی  
رفتند جباعتی که دانا بودند  
در علم ونظر واقف ودانا بودند  
امروز ازان قوم اثری باقی نیست  
کویا که حباب موج دریا بودند

*Decesserunt multi rerum gnari, in doctrina et contemplatione egregie versati. Hodie illorum nullum vestigium superest: bullas fluctuum mariorum fuisse dixeris.*

Et paulo post:

نظم  
روی کربز نیست که کردون کمان کش است  
جای درنگ نیست که کیتی مشوش است  
با هرکه انس کیرم ازو سوخته شوم  
بنکر که انس و انس به تصحیف آتش است

*Quo fugiam non habeo, ipsum enim coelum arcum tendit; diutius morari autem non possum, totus enim mundus perturbatus est. Cum quocunque familiaritatem jungo, ab eo uror; vide modo ut uns (familiaritas) et ins (genus humanum) ex âtesch (ignis) male scripto oriatur.*

عر کلک خاری وهر ملک خماري واردر،  
فرج و توج توأمان و تهیت و تعزیت هعنان در، تنسم رواحت  
تنسم صباچ پی رویدر، خیر شر ایچنده منزوی و شر خیرله

\*) محتویدر، *Omnis rosa spinam, omne vinum erapulam adjunctum habet; laetitia et tristitia gemellae sunt, gratulatio et consolatio jugales; aurae vespertinae aurora matutina pedissequa est. Cf. quarta et septuagesima sententiarum Alii. Ceterum ex hoc loco intelligitur,*

quomodo et oratio et interpretatio loci a Meninskio ad verbum تنسم citati emendanda sit.

medicinam esse non hominum delinimenta, sed coeli mundique contemplationem; sapientem mala fortiter ferre atque in ipso carcere aequum animum servare \*); praeterea ista incommoda mox praeteritura et commoda ex iis proventura esse. Tandem longitudinem epistolae excusat eamque bonis votis concludit. Fol. 223 r. — 224 r. Lāmī'i, poetae turci (de quo vid. Hammeri Hist. poes. osman., II, p. 20 sqq.)

literae supplices, مکتوب توقع, ad Magnum Vezirum, turcice. Primum monet, et majores suos Portae osmanicae fideliter servisse, et se jam duos Sulthānos utraque oratione celebrasse, nunc autem ipsum Vezirum assidue laudare eique bene precari \*\*, literis vero tantopere studere, ut jam quinque et triginta libros ediderit: ایشدی نظم ونثرم سی و پنجاه. Deinde pro viro docto, qui, etsi in summo consilio aulico ab 'Ulema commendatus esset, tamen quinque annos frustra expectaverit, deprecatur, ut, si non munus, certe inopiae levamen impetret. (Hanc epistolam a Lāmī'i scriptam esse, non solum inde colligo, quod bona pars sequentium manifesto ex collectione epistolarum ejus desumpta est, de qua vid. Hammerus l. l. lin. ult., sed maxime ex significatione nominis, quae inest in his verbis f. 223 v. l. 1 et 2: بو عبد مخلص و چاکر

متخصص عنوانی مبر و ماه کبی لامعی لغه محرر و داعی لغه Fol. 224 r. et v. turcicum, i. e. libellus Prusanorum ad Magnum Vezirum. Hospitio et legatis (عبارت و ارفاق) Sulthāni Murād in urbe Prusana priorum curatorum incuria et fraude pessum datis, eum principem, qui nunc illorum administrationem gerat, detrimentorum et impedimentorum recensum ad Portam misisse ab eaque potestatem petiisse pecunias perditas suis quasque locis repetundi. Itaque rogant, ut Vezirus civitati Prusanae in hac re faveat denuoque bene de ea mereat. Fol. 224 v. —

خرمند اگر جا بزدان کند  
ز طبع خوش آنرا کلستان کند  
چو در فسحت بسط ره یافت دل  
چه غم دارد از قبض این مشت گل

Sapiens si in carcere habitat, bona indole eum rosario similem reddit. Quum animus in apertum expansionis (hilaritatis) viam reperit, quid angustias hujus pugilli pulveris (corporis) curat?

\*) Vix mollius quidquam atque facilius cogitari potest hac similitudine, fol. 223 r. antepen.:

بنده دن افلاکه اوچمز بر عیادت بلیلی  
المیا برك دعاکی کل کیی منقارنه

Nulla supplicationis luscina a me ad sphaeras evolat, quin folium boni voti pro te ceu rosam in rostrum sumat. Fol. 225 v. lin. 10

pro کرونه nam کردونه f. 228 r. l. 5, آفاقه legitur افلاکه error librarii est). Utroque loco pro المیا oratione integra est کالمیا, i. e. quasi kalmaja, ut ch' et qu' apud Italos et Gallos pro che et que.

225 v. epistola turcica Derwischī e posteris Prophetarum \*) ad Magnum Vezirum. Priores curatores hospitii et legatorum Prusanorum Sejjid Muḥammed Buchārī (vid. Hammeri Hist. regni osman., I, p. 114 et 341, et Hist. poes. osman., II, p. 176 — 178), jussu imperiale secutos, in cibis ex culina illius hospitii distribuendis se comesorum vulgo praetulis et, quum aestate cum ceteris Derwischis rus ire soleat, reliquo autem tempore turba plebeja culinam obsidens viro religioso et quietis amanti molesta sit, sibi tantum rerum ad vitam necessarium dedisse, quantum ciborum accepturus fuisset, si ex culina petiisset. Eum autem, qui nunc illo munere fungatur, hoc improbasse et ut a Porta vetaretur impetrasse. Jam igitur petit, ut pristina ratio restituatur. Fol. 225 v. — 226 v. Lāmī'i epistola turcica Prusae ad Magnum Vezirum scripta, qua nuntiat se cum his literis ad eum misisse exemplum novi carminis sui Weise we-Rādmīn (vid. Hammeri Hist. poes. osman., II, p. 21 et 63 — 89) ejus jussu descriptum a ٲین نالی چلبی, sene sollertissimo, qui nunc prae egestate erudiendis pueris victum quaerat. Eundem descripsisse exemplum corporis carminum suorum sive diwāni prope decem millia distichorum continentis

(نسخه کتبات دیوان بنده که علی الترتیب اون بیک بیته) a se ad (کتب و رسائل) et fere triginta alia opera (قریب در Vezirum missa. Esse praetoriani filium (قول اوغلی) ejusque patrem munus custodiendi mausolei sulthanici حضرت سلطان) accepisse, (علیه الرحمة والغفران) تربسته تربده دارلق, cujus muneri diploma his literis adjunctum sit; nunc autem visu ejus vehementer hebetato, se Vezirum rogare, ut patris munus ad filium transferat, aut, si quid obstat, huic in aliquo telonio scribae locum tribuat. Deinde dicit se a Veziro novum carmen incipere jussu Heft peiker delegisse (vid. Hammerus l. l. pag. 21 et 90); primum enim hoc argumentum a nullo poeta osmanico occupatum esse; deinde, quum alii Constantinopolin aedificiis ornet, sibi quoque visum esse septem palatia extruere illis praestantiora et, quod quidem speret, usque ad resurrectionem sarta tecta futura. Carmen tria quatuorve millia distichorum habiturum; jam fere mille finita esse. Postremo egestatem illius librarii iterum urget, quam si Vezirus levarit eumque necessitate puerorum erudiendorum exolverit, se hoc beneficium sibi datum arbitraturum esse. Fol. 226 v. et 227 r. ejusdem ad nescio quem epistola turcica. Queritur de infrequentia literarum; testatur se toto animo ei deditum esse ac semper fore, quamvis locorum intervalla et temporis diuturnitas intercedant. Haec se ideo exposuisse, ne ille putaret se propter literarum intermissionem ejus et officiorum suorum oblitum esse. Ceterum se ei per eundem Derwischum, cui has literas perferendas dederit, misisse exemplum carminis sui Wāmīq u-Adra \*\*) (vid. Hammerus l. l. pag. 21 et

\*) Vid. fol. 225 r. lin. 2 et ult. Num Lāmī'i hanc originem professus sit, mihi non constat. Sed fortasse hanc epistolam et superiorem illius Derwischī et Prusanorum mandato scripsit.

\*\*) Haec nomina corrupta sunt in Chrestom. pers. Wilkenii, pag. 170 lin. 3, ubi pro وامق وادر است legendum وامق وادر است.

45 — 63; translatio germanica brevior ab eodem edita est Vindobonae, 1833.) Fol. 227 v. et 228 r. ejusdem epistola turcica ad Magnum Vezirum, quacum ei misit exemplum jussu ejus descriptum diwani sui prope decem millia distichorum continentis et priorem prope quingentis distichis supe-

rantis (بو دیوانچه نك اولكى دن بيش يوز بيته قريب زياده) (سى وارد). Rogat ut et librum, et eum, cui commissus sit, benigne accipiat \*). Deinde, quamquam et corporis et animi molestiis conflictetur, novi carminis *Hefi peiker* jam fere mille et ducenta disticha finita esse nuntiat. Fol. 228 r. — 229 v. ejusdem epistola turcica ad 'Abd-allah filium, literarum studiosum, fere eodem tempore scripta; nam totidem disticha illius carminis finita esse dicit. Quam autem filius carmen ejusdem nominis et argumenti a Newai compositum in bibliothecis et librariis tabernis frustra a se quaesitum esse asseverasset, pater eum excusatum habet; si reperiri potuisset, gratum futurum fuisse; quum autem non possit, nihil referre. Deinde sibi nuntiatum esse dicit, illum in societatem procerum venisse, unde ei largissimos studiorum fructus brevi percipiendos promittit. Sed quod ille patris monita de munere professoris nondum ambiendo verbis acerbis et argumentis nullis reprobaverit utque sententiam mutaret petierit, de hac immodestia eum objurgat et praecoces hos spiritus damnat. Tum eum aliorum maledicentiam, suae vitiositatis conscium, non solum patienter ferre jubet, sed etiam par pari referre vetat; non omnia enim, quae bona videantur, laudanda esse, non omnia quae mala, vituperanda; quam sententiam hoc disticho persico confirmat:

بر آستانه میخانه کر سری بیینی

مزن به پای که معلوم نیست نیت او

*Si in limine oenopolii caput depositum vides, ne feri pede; ignoras enim consilium ejus.* Fol. 230 r. — 231 r. ejusdem epistola turcica, qua vim et usum electuarii cujusdam celebrat. Fol. 231 r. et v. ejusdem epistola turcica ad Qādhi-askerum. A Sulthano novum carmen scribere jussu, se Qādhi-askerum de *Hefi peiker* turcice reddendo consuluisse et, quum ille argumentum probasset, opus aggressum esse. Jam intra duos menses fere tria millia distichorum finita esse, ei mox mittenda; quorum vitia ut ab eo excusentur rogat et cur id speret indicat. Fol. 232 r. et v. encomium persicum Solimani Magni propter victoriam A. Chr. 1526 de Hungaris reportatam. Describitur trajectus Savi et Dravi; prope viginti arces expugnantur; rex hungaricus exercitu instructissimo adversus Moslemos profectus vincitur; exercitus partim occiditur, partim capitur, partim Danubio hauritur. De regis interitu nihil. Inscriptio haec est: صورت تقریض است برای فتح ممالك انكروس منکوس

\*) Fol. 227 v. lin. 15:

بییت

نَمَاءَ جَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ جَرَّادٍ تَوْ سَلِيمَانِي كُنْ أَيْ أَصْفَ نَهَاد

*Formica pedem locustae attulit: tu Salomonis benignitatem imitare, o Asafi ingenio praedite!* Vid. Hammeri liber Rosenöl, pag. 169 et 170.

حمد نا محدود، وثناء نا معدود، از زبان هر موجود، قطع دابر القوم؛ مَرَّ آن واجب الوجودی را که الخ الذین ظلموا، والحمد لله رب العالمین، والصلوة علی سیدنا

محمد وآله اجمعین. Fol. 233 r. et v. epistola turcica, qua adolescens doctorem rogat ut se in discipulos recipiat. Fol. 233 v. et 234 r. alia ejusdem argumenti. Fol. 234 v. — 235 v. epistola turcica Lāmī ad Magnum Vezirum, quacum ei per 'Abd-allah filium tres libros prosa oratione scriptos misit: *Mir'at-el-esmā*, *Ibret-numā*, et *Mundzharātī-behār u-schitā* (vid. Hammerus l. l. pag. 20, ubi pro Ibret-numā scriptum est Ibret-name; argumentum disceptationis veris et hiemis explicatum est pag. 29 — 40). Hac occasione usus filium Veziro commendat eumque quatuor fratres habere dicit, quorum unus in aliqua schola (*medrese*) literis operam det, reliqui mox ad eadem studia dimittendi sint. Fol. 236 r. et v. alicui turcice ad epistolam respondet, qua ille munus professoris sibi mandatum esse nuntiaverat. Scholae talem virum gratulatur, hoc distichon ad eum accommodans:

نه بمنصب یون بلندی مرد، بلکه منصب یون مرد بلند، *Non vir munere nobilitatur, sed munus viro*, deinde ei bene precatur, plura autem adjicere dicit esse ارسال کبریہ کرمانه، *coriandrum in Kirmaniam mittere et guttam in mare jacere*, quae sunt proverbialia de re superracanea, ut apud Graecos γλαῦν ἐς Ἀδρύνα. Fol. 236 v. — 242 r. Mu'hammedi, viro in alta dignitate constituto, pro beneficiis ab eo in 'Abd-allah filium collatis gratias agit et Rūschent-zāde aliquem commendat; f. 238 r. — 239 r. pro acceptis literis gratias agit et scriptorem laudibus bonisque votis cumulat; f. 239 r. — 240 r. summam amicitiam ardentissimumque amici desiderium declarat; f. 240 r. — 241 r. pro literis gratias agit, quantopere amicum desideret exponit, et si quid in hac epistola peccaverit, veniam petit; f. 241 r. — 242 v. gratias agit pro literis et pecunia, medicina inopiae tam praesentis, ut jam de vendendis aliquot libris quamvis necessariis cogitaverit. Fol. 242 v. inf. promittitur epistola, qua aliquis responderit ad literas, quibus de existimatione sua ab homine malevolo attentata certior factus esset; sed quae f. 243 r. et v. sequitur epistola turcica, aliquem de morte cognati aut amici consolatur. Alia ejusdem generis est f. 251 r. de morte filii. Fol. 243 v. adolescens literarum studiosus doctori commendatur in discipulos recipiendus; ejusdem argumenti itemque turcice scriptae sunt duae A'hammed El-'Hoseinii f. 280 v., una f. 296 r. sic inscripta:

توقع، quod توقع sit pro توقع تربیت طالب علم petitionem significat ut رجا et ترجی، una inchoata tantum f. 296 v., duae f. 323 v. et 325 r. Fol. 244 r. gratulatio turcica de accepto munere judicis Qahirensis (مصر قاضیعلی)؛ f. 310 v. et 311 r. exordium gratulationis turcicae ad regem recens inauguratum; f. 312 r. et v. epistola arabica, qua Mu'hammed II Ainālo, Sulthano aegyptio (regn. A. Chr. 1453 — 1461), susceptum regnum gratulatur. Inscriptio etiam nuntium de Constantinopoli eodem anno expugnata promittit, sed epistola in gratulatione desinit. Fol. 245 v. et 246 r.



exempla persica exordiorum et aliarum partium epistolarum; turcica et arabica ejusdem generis sunt f. 247 v., 258 v., 259 r., 271 r. et v., 292 v., 293 v., 295 v., 296 v., 297 r., 309 v. Fol. 246 r. — 247 r. epistola persica, qua aliquis ex patria exul Magni Veziri opem implorat. Fol. 250 r. et v. epistola turcica, qua pro literis gratiae aguntur et novae petuntur. Similes epistolae vel officii vel humanitatis vel amicitiae causa scriptae sunt f. 258 v., 261 v., 262 r. (in qua aliquis queritur, quod misso professoratu munus iudicis molestiarum plenissimum suscepit, maxime quod reditus ejus, ex quo huc venerit, binos et tricenos numos pro singulis causis non superaverint: تاضيلك محصول دخه، بنده ثو؛

266 r., (بونده کلمدن اوتوز اکی شردن زیاده اوئش دکلدر  
270 v., 290 v. (ab<sup>c</sup> Abd-allah, Professore scholae Constan-

tinopolitanae ad aedem S. Sophiae, *عبد الله المدرّس مدرّسه*, 293 r., 293 r. — 295 r., 310 r. et v., 318 r. Fol. 250 v. epistola turcica exordio carens, qua Ahmed, praefectus alicujus sangaqatus, Portae commendatur, quod totam illam regionem ab infestatione latronum (qui *ياباش حرامى لبرى* appellantur) liberaverit, praecipue autem in suo sangaqatu Arabes rebelles (*عصاة عرب*) usque ad ardua montium juga percutetus multas pecunias publicas ab iis raptas reddere coegerit easque aerario restituerit. Aliae tales epistolae turcae sunt f. 266 r., qua Mewlânâ Mu'hammed Ibn-El-Sejjid Zein-el-'âbidin e gente Prophetæ commendatur, quamquam epistola post ipsum illius nomen abrupta est; f. 268 r., qua Emîr Efendî aliquis

tutelae alius, in cujus regionem negotiorum causa ex سرحد  
توقعت, profecturus erat, commendatur; f. 295 v. متصب  
quo Mewlânâ Mo'hi 'l-dîn, qui aliquamdiu vicarius iudicis  
Prusani fuerat, ab hoc Portae commendatur, ut eum alicubi  
iudicem faciat; f. 296 r., 308 r. — 309 r. et 311 r. sex  
epistolae argumento ad illam f. 268 r. accedentes; f. 325 v.  
iudex aliquis anaticolus Sulthanum rogat, ut Isfâhûn-zâde  
(Platonis filius), qui prius ipsius vicarius fuerit, deinde  
scheich sive concionator ordinarius ad aedem Prusanam Jil-  
dirim-Chânî (i. e. Bâjezîdî I) factus sit, jam novo Prusae  
incendio et domicilio et majore parte rerum suarum privatus  
aut illud munus recuperet, aut aliud fructus et honoris ejus-  
dem impetret. Fol. 293 v. literae turcicae ad regem aliquem,  
quibus aliquis magistrorum palatii pro Mu'hammede, prae-  
fecto cellariorum (كلارجی باشی), quem inimici apud regem  
calumniati erant, ita ut eum a munere removeri juberet, pro  
eo deprecatur ejusque intemeratam probitatem testatur.  
Fol. 296 v. et 297 r. epistola turcica, qua alicui pro novo  
beneficio gratiae aguntur ejusque benevolentia ut perpetua sit  
rogatur; fol. 304 r. et v. alia, qua aliquis Magno Veziro  
gratias agit, quod se a munere iudicis Damasceni ad munus  
iudicis Qâhîrensîs provexerit; fol. 324 r. finis epistolae tur-  
cicae, qua pro beneficio gratiae aguntur. Fol. 324 v. epi-  
stola turcica Muffîh-el-dîni, iudicis Eskischehrensîs, qua  
administratorem (mutewellî) scholae alicujus ex legato con-  
ditae graviter accusat, quod in largissimo legati fructu jam  
dudum professoribus ne obolum quidem de salario solverit,  
nunc autem discipulos quoque stipendiis et pecuniis mensa-

libus (حقوق طلبه وضعايمه لى) defraudet. Miratur quod is, ad quem literae datae sunt, hominum male fidorum testimoniis fretus tali viro administrationem legati commiserit, praesertim quum viri probi non desint. Rogat Sinan Celebî Efendio, iudici Prusano, mandetur, ut in totam illam administrationem inquirat. Si ipse, cui prius talis inquisitio mandata sit et qui bene compertum habeat quid hic terrarum fiat, illi adjungatur, etiam plura cognitum iri. Ita et illum, ad quem scribit, a Deo largissima praemia accepturum, et se in iudicio extremo quasi istorum scelerum conscium et celatorem non iri punitum. Restat epistola fol. 307 r. et v. ad Schihâb-el-dîn Beg scripta. Primum scriptor narrat, ex quo huc in Wilâjeti-Rûm venerit, se rebus angustis pressum ad viros principes aut ad amicos literas dare non potuisse, et quod pecuniam, quam A'hmed Aghae debebat, nondum reddiderit, ejus rei Schihâb-el-dinum veniam petere vult. Deinde rogat operam det, ut ea zîâmet, quam prius Ainâl quidam habuerit, postea ipse acceperit, novissime autem filii Ainâlî jussu imperiali recuperaverint, sibi reddatur, quoniam timarorum suorum, quos enumerat, fructus paene nulli sint, et zîâmet illa, quum tantum duo et viginti millia asprorum ex ea redeant, inter quatuor vel quinque homines recte dividi non possit. Tandem eum commendat, cui has literas perferendas dedit, Mu'hammed

Celebi scribam, qui postquam reipublicae diu servierit, expeditionibus adversus Tebrizum et Arabes susceptis (تبریز و عرب سفر لری) interesse non potuerit omninoque propter virium defectum emeritus sit, nunc autem munus praefecti arcis Togatensis (توقات دیوار لعی) petiturus, literis commendaticijs Paschae hujus provinciae instructus ad aulam proficisci constituitur. — His epistolis immixtae sunt praefationes arabicae variorum librorum, hae:

17) Fol. 174 v. Praefatio adnotationum (ḥawāṣṣi) ad commentarium Schems-el-din El-Iṣṣahdī in Thawālī<sup>c</sup>-el-enwār, Sulthano alicui dedicatarum. Initium: باسم من لا ح

على بساط الامكان آثار وجوب وجوده، وفاج بحدايق الاكوان  
والى الله ابتھل لان يھدینى الى Finis : ارجاء فیضه وجوده،

سواء الطريق، انه باجابة رجاء المومنين حقيق،

18) Fol. 191 r. — 193 v. *Praefatio commentarii in Abū-Ja' qūb Jusuf El-Sekkākii Miftāḥ el-ōlūm*, Bājezido II dedicati.

الحمد لله الذي يسر لنا عنان بدائع المعاني، من الأول، والنشواني، Laudat scriptor opus El-Sekkâîi<sup>(\*)</sup>), sed artem rhetoricam, per quam solam recte intelligi possit, nunc paene perditam esse queritur; unde bene factum esse quod ipse ab

عَلَمًا فِي فَنُونِ الإِطْبَاقِ وَالْإِيجَازِ، وَافْتِنَانِ. Hoc opus esse ait  
 الْحَقِيقَةُ وَالْحِجَازُ، وَتَنَاسُبُ الصُّدُورِ وَالْأَعْيَازِ;  
 sic autem enumeratione partium principalium Rhetoricam designari, docet alius quoque  
 locus hujus codicis, fol. 198 r. 1. 4 et 3 ab inf., ubi de oratione

وزیان زار بی تصنع سلك اطناب وایجاز؛  
و تکلف اسالیب حقیقت و مجاز؛ از سر نیاز خواهان است که الخ

49 \*

adolescentia usque ad aetatem virilem ei constanter operam dederit. Ita se cognosse quanti sit commentarius Nizhām-el-dīn El-Sejjid el-scherif s. El-Gorgānii in illud opus, et alter, ex quo El-Gorgānii plurima repetierit, Sa'd-el-dīn s. El-Teftāzānii. Ex horum conjuncto studio se multa rectius intellexisse quam vulgus interpretum. Ceterum errare eos, qui commentarium El-Gorgānii tam caeca superstitione sequantur, ut quodcumque ille dicat verum esse clament. Doctrinam non paucis quibusdam quasi testamento legatam esse, ut post illos nemo mortalium ea potiri queat; immo tantum abesse ut ipsius Dei liberalitas res arcanas hominibus inuideat, ut Coranus oratione haud obscura eas exponat, quamquam scientia divina humanam omnem superet<sup>\*)</sup>. Inter illa autem studia rhetorica regnum suscepisse Bājezīdum fil. Mu'hammedis, qui multis laudatur; ei se hunc commentarium dedicasse, in quo El-Gorgānii et El-Teftāzānii bona conjunxerit, alterum ex altero suppleverit et correxerit, dissensiones eorum recte dijudicaverit, etsi se ipsum non ab omni errore liberum existimet. Nomen commentarii his verbis significatur: (يعزّ 1). بغير زينته، بغز (يعزّ 1). بغير احسابه، القايه، sed ipsum hinc definire non audeo. Adjectae sunt glossae inter lineas et in marginibus. Finis:

شعر

فيعطى لنا القدر الجميل فانه

سجيتته عين يستنى بها الدهر

وبالله التوثيق، واليه انتهاء الطريق،

19) Fol. 194 r. Praefatio libri, cuius et scriptor et inscriptio latent, de legatis<sup>\*\*)</sup> Adrianopolitanis, in quae scriptor inquirere iussus erat a Bājezīdo II, ad quem hunc librum detulit. Initium: الحمد لله الذي تحيّر عقول العقلاء. Finis: في ببدأ ذاته، وحجرت أفهام الفضلاء في فضاء صفاته،

بيت

وعين الرضا عن كل عيب كليله

ولكن عين السخط تبدى المساويا

والله المستعان، وعليه التكلان،

20) Fol. 253 v. et 254 r. Praefatio opusculi theologicī, quo dubitationes et objectiones imperiti cuiusdam scriptoris

والعلم ليس وقفا على قوم حتى يغلق بعدهم بابه على<sup>\*)</sup> العالمين، بل فأنص العلم المبين، ما هو على الغيب بضمين، حتى نطق به الكتاب الحكيم، وفوق كل ذي علم عليم،

الوقوف<sup>\*\*)</sup> Nam sine dubio lin. 15 pro الاوقات legendum est الاوقات الى تفنيش الاوقات الكائنة في محروسة ادرنه المحميّة، in his verbis: حرسها الله عن الآفات والبلية،

refutantur, Bājezīdi II jussu scripti eique dedicati. Initium: سبحانك سبحانك، ما اعظم شأنك، واعز سلطانك، واجل برهانك، والله المستعان على ما أقول، وعليه. واعم احسانك، التكلان فيما اردت اليه الوصول،

21) Fol. 281 v. — 282 r. Praefatio adnotationum ('hawāschī'), Bājezīdo II dedicatarum, ad alias adnotationes ad commentarium in Te'grid el-keldm (حواشي شرح التخرید).

Hae antiquiores adnotationes sine dubio El-Gorgānii sunt, de quibus vid. 'H.-Ch., II, p. 195. Initium: أما بعد حمد

من يستحق الحمد لذاته وصفاته، ويستوجب الشكر لجزيل وإلى الله الرجعي، والعاقبة لمن. Finis: الآله وعميم انعامه، قوله. Sequitur initium ipsarum adnotationum: خص بالذكر من صفاته ما هو اختص به تعالى، أقول المراد بالاخصية الظهريّة في الاختصاص دون المعنى الظاهر منها الخ

22) Fol. 282 v. — 284 r. Praefatio commentarii in Mir'at el-usul fi schar'h mirqat el-wusul, ab ipso ejus auctore scripti. Initium: لك الحمد يا من خلق الانسان من: جعل العقل والعقل له العقل، Medulla

praefationis haec est: Inter libros de usul el-fygh eminent Sadr-el-scheri'ae El-Tenqi'h ejusque commentarius ab eodem scriptus El-Taudhi'h (vid. 'H.-Ch. No. 3674), et Sa'd-el-din El-Teftāzānii commentarius ad utrumque spectans<sup>\*)</sup>, El-Telwi'h ila keschf haqiq el-Tenqi'h. Sed quum hic quoque, ut ipsum nomen indicat, difficultates non omnino explanaret, nec omnes attingeret, praeterea Sadr-el-scheri'am immodice impugnaret, multi in sententiis ejus interpretandis, confirmandis, refutandis, operam posuerunt, aut rectius perdidierunt; nam vel optimi inter eorum libros, El-Naqd et El-Terqi'h (vid. 'H.-Ch., II, p. 446 l. 2), errorum pleni sunt. Itaque noster eos superare studuit hoc libro: Mirqat el-wusul ila ilm el-usul, et commentario in eum: Mir'at el-usul fi schar'h mirqat el-wusul; deinde in ipsius commentarii prolegomena commentariolum edidit, qui quum a viris doctis cum favore exceptus et cupide multumque descriptus esset, eodem modo totum librum suum explicare instituit. Finis: انه على ما يشاء قدير،

وبالاجابة جدير، وهو حسبي ونعم الوكيل،

23) Fol. 284 r. — 285 r. Praefatio commentarii in El-Gorgānii commentarium in El-Sekkākii Kitāb el-mifid'h<sup>\*\*)</sup>. Initium: حمدك يا من علت سرائق كبريائه عن أن يحول

<sup>\*)</sup> Nam, ut est fol. 283 r. lin. 4—9: Habenam studii et curae ad solvendo nos expediendoque difficultates amborum flexit, ut et textus explicaretur, et commentarius clarior dilucidiorque fieret.

<sup>\*\*)</sup> Sic ipse scriptor. Sed ex iis, quae sequuntur, hic quidem tertiam El-Miftā'hī partem de arte rhetorica intelligendam esse constat.

حول بيانها العبارات والاشارات، وانقطعت دون معارج اعتلائه  
Narrat scriptor, se finito artis rhetoricae studio post primam adolescentiam partem vitae in El-Gorgānii commentarium penitus intelligendum impendisse, et quum ad se in quadam terra commorantem homines artis rhetoricae studiosi convenissent illumque commentarium se duce interpretari coepissent, ita autem praestantiam suae explicationis cognoscent atque ut eam commentario comprehenderet petissent, se iis hoc libro satisfacisse, eumque nescio cui Sulthano dedicasse. Finis:

والله ولي الاعتصام، وهو حسبي في ذيل المرام،

24) Fol. 285 v. — 288 r. Praefatio commentarii El-Dhau in locos selectos El-Misbā'hi, cujus initium et argumentum indicavi supra, pag. 342 col. 2. Adjectae sunt glossae inter notas et in marginibus. Finis: والله تعالى ولي

التوفيق، وبتحقيق الامنية حقيق، وهو حسبي ونعم الوكيل،

25) Fol. 288 v. Praefatio speciminis a mulāzimo aliquo de loco El-Hiddjāe ex libro de emtione venditione excerpto conscripti. Initium: الحمد لله الذي اعطانا هدية الهداية،

ذلك المأمول. Finis: واغنانا عن الغيب بعناية عين العناية،

وبالله اعتصم واستعين، وهو حسبي ونعم المعين،

26) Fol. 301 v. Praefatio non tota libri de Astrologia.

Hoc conjicio ex initio: الحمد لله الذي جعل النجوم مصابيح،

لما ندها من المفاتيح، وكل مصباح مفتاح، ولكل مفتاح اسم

الحمد لله الذي جعل النجوم مصابيح، (الاسم 1) الآلهى فتاح،

medanos saepe ipsis verbis 'hamdala' argumentum libri significare. Nescio an nomen quoque libri ex his verbis post

فقد استخرت من له الطول، وبه

القدرة والكل، في نظم اللؤلؤ المستور، من خلف الستور، باسم

من دخل في زهرة (زمره 1) الحسن، وعد من فراند العقبان،

Ille Jūsuf, cui librum dedicatum esse haec verba et quae sequuntur indicant, erat Qādhi-āsker regnante Sulthano Murād, nescio quoto; ap-

pellatur enim القاضى (قاضى 1) الجيوش السلطانية المرادية

حتى وضع له: Abrupe est praefatio in laudibus hujus viri: القبول في القلوب، وفتح عليه ابواب الخير والتوفيق من عالم

الغيوب،

27) Fol. 305 v. et 306 r. Praefatio commentarii in

librum scriptum a Muhammad bin Dānār كشف الاسرار في المنطق

اسبح لله فاطر ذوى العقول: Initium: ابن محمد للوحى

Deinde dicit, النورية، ومظهر خفيات الاسرار الربوبية، illum librum, quamquam utilissimus sit, tamen idoneum interpretem nondum nactum esse; nam cum, qui hoc nomen affectaverit, vel propter invidiam pravumque studium, vel propter ingenium libro intelligendo impar, nihil nisi fuitiles dubitationes et objectiones protulisse. Itaque se voluntati quorundam virorum doctorum obsecutum hunc commentarium scripsisse eumque regi (Schāh) Ma'hūmūd dedicasse.

وهنا انا ابيض في المقصود، متوكلاً على الصمد المعبود،

ونذكر قبل الشروع في شرح ترجمة الكتاب للمص (1) في شرح

الكتاب ترجمة المص) ترغيباً في استفادة الشارح بكتابه، فنقول Inter fol. 305 v. et 306 r. nonnulla excidisse interrupta oratio ostendit.

28) Fol. 311 v. et 312 r. Praefatio commentationis de

quodam versiculo coranico. Initium: اللهم لك الحمد على

ما وقفنا لتبابعة السنة والكتاب، واقفتنا مواقف ترقى (?)

Versiculorum coranicorum eandem omnium divinam perfectionem esse ait, quam nullum ingenium, nulla ars assequi, nedum superare possit, sed gradu tamen inter se differre et alios aliis praestare, ut hunc versiculum \*)، cui explicando postquam praeter alios auctor libri

in eo ipso singularem quandam operam dederit, se primum separatim librum de eo scripsisse eumque principi alicui viro (بعض الاعالى والملوك) dono obtulisse, sed quum ille a labore legendi abhorruisset, se eum tersiorem reddidisse et sententias iterum diligenter examinasse \*\*); hanc novam recensionem autem se dedicasse viro, quem ex nominibus honorificis summum aliquem in admini-

stranda republica locum tenuisse apparet. Finis: وعلى الله

التوكل والاعتماد، فانه خير موئل ومعاد،

29) Fol. 313 r. et v. Praefatio in fine trunca commen-

tarii a Mu'hammed Ibn-'Abd-Allah El-Herawi scripti in Schems-el-din El-Samargandii Adab-el-bā'hi. Cf. Cod. XXXVI, 1. (Nomen suum ipse interpret post

indicat: فيقول افقر الخلائق الى الله العلى، محمد بن عبد

خير المبادى ما ينادى على حمد (الله الهوى)، Initium: من سدد النظر، والنرم الافحام للمناظرين في ذاته من ذوى

Post laudes operis Schems-el-dini priores interpretes multa expedienda reliquisse ait; quare se jam dudum sententias adhuc obscuras illustrare voluisse, sed temporum iniquitate ab efficiendo proposito impeditum esse, donec

وهذه الآية الرفيعة الغراء، والكلمة المنيفة الشماء،) scilicet quem inscriptio libri indicabat, qua nos caremus.

رفعت عن وجهها الغبار، وعيرتها Id sic dictum est: بمعيار الاعتبار،



favore regis, in quo laudando praefatio desinit, sibi laetiores dies illuxerint. Quum eum السلطان العادل والخاتان الفاضل appellet, 'Osmānidam fuisse puto. Ultima verba: لا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم. Hic interpretis ab 'H.-Ch. No. 293 omissus est.

30) Fol. 316 r. — 317 v. *Praefatio libri El-Fetāwā el-tādrchānīje cum parte prolegomenorum.* Initium: الحمد لله الذي جعل لنا ما اسبغ علينا من العطاء واسبل من الغطاء. Dicit scriptor, de quo vid. 'H.-Ch. No. 2039, se a summo Chāno (الخان الاعظم، القهرمان المعظم) jussum esse librum colligere responsa de jure, casus juris, statuta Imamorum et dicta doctorum de officiis et juribus continentem, quem qui habeat ceteris ejusdem argumenti omnibus carere possit. Itaque se hos libros excussisse: الفتاوى، والذخيرة، والحيط، الفتاوى العتائيه، جامع الفتاوى، والخصاصة، والظهيرية، والحنانية، التهذيب، والحجة، والنسقية، السراجية، والصبرية، العناية، خزانة، الفتاوى الناطقية، جامع الجوامع، والحوى، الوقاية، الكبرى والصغرى (aut conjunctim) الكبرى، الصغرى، والفقه، والعيون، والمصبرات، المختار، المنتقط، والينابيع et alios quos ab initio eorum locorum nominaverit, ubi dicta doctorum cum auctoritatibus relata sint. Ceterum se brevitati studuisse et argumenta rationesque plerumque omisisse, sed nomina librorum, unde sua sumserit, integra posuisse, non siglis adumbrasse, praeter unum الحيط, pro quo saepissime citato compendii causa م scripserit. In statutis, quae in omnibus libris invenisset, se sat habuisse unam auctoritatem citasse; quae alibi absolute, alibi restricte dicta vidisset, ea se utroque modo retulisse; si quid in aliis libris invenisset, in aliis non invenisset, se utrosque distincte nominasse; tandem in disponendis capitibus se El-Hidājam secutum esse. Jam ad ipsum argumentum transgressus caput (باب) praemittit de doctrina in universum et de incitamentis ad eam comparandam, idque dividit in septem sectiones (فصول), quarum prima, quae tota extat, doctrinam definit, secunda, cujus ultima pars excidit, praestantiam doctrinae et doctorum et muneris docendi versiculis coranicis et dictis Muhammedis (آثار) et sociorum ejus posteriorumque doctorum (اخبار) probat. Ultima verba: قد شرب الخمر وقال لا أعلم بتخريجها ولا يعلم الحلال.

Item duae praefationes persicae:

31) Fol. 251 v. — 252 v. *Praefatio, prolegomena et pars ipsius tractatus de notis numerorum indicis* \*) ad genus

\*) Hic ارقام هندسى (non عندى) et هندسه nominantur, ab هندسه.

حسام الصفناى (\*). scribendi arcamum adhibendis, auctore (\*).

Ipsae opusculum nominat خط صفناى در بيان قواعد خط صفناى.

Praefatio, quae sic incipit: الحمد لله الذي زين وجه حبيبى بتجليات حظوظ خطوط اسرار جلالة، وعين عين حبيبى (sic) docet illud scripturae genus, quod scriptor a se ipso nominavit, inventum esse A. H. 750 (Chr. 1349—50), hoc opusculum autem A. H. 862 (Chr. 1457—8) compositum et Sulthāno Muḥammed II, cujus laudes post taflījam celebrantur, dedicatum esse. Divisum

est in prolegomena, مقدمه، sectionem, فصل، et clausulam, خاتمه. Prolegomena sunt de notis numerorum indicis, deinde literis arabicis ad numerandum traductis (حساب ايجد s. حساب ايجد). Notae indiciae novem primorum numerorum a mathematicis (مهندسان) ad novem sphaeras coelestes designandas excogitatae esse dicuntur, ut 1 prima sphaera esset, 2 secunda, et sic deinceps. Quod de ipso tractatu superest fol. 252 v., docet novem notas indicas ita ad duodeciginta literas arabicas indicandas adhiberi, ut prima (1) quatuor repraesentet, ceterae ternas, easque antiquiore illo ordine quo in Ebged se excipiunt, triplex autem potestas nudo signo, adjecto puncto, et alio signo (علامت) distinguatur. Finis: وان نه كلمه كه عبارت از ايجد اين خط است اينست بخط عربى.

32) Fol. 314 r. et v. *Praefatio interpretationis persicae Corani ab Hosein Wādyzh Kāschifī factae.* Initium: بعد از تهيد قواعد محمد آلى، وتأسيس مبانى فناخوانى حضرت رسالت پناى، عليه وآله واولاده صلوة مصونة عن التناهى، نموده مى شود كه الخ. Dicit scriptor se antea ab Emīro, quem 'Ali-schīrum esse tam ex 'H.-Ch. No. 4274, quam ex ipsa hac praefatione constat, jussum esse Coranum persice interpretari, cujus interpretationis a se (كتاب جواهر التفسير لتحفة الامير) \*) inscriptae et quatuor volumina comprehensurae primum volumen ad Emīrum missum et ab eo probatum esse. Postea autem opere intermisso, ab initio A. H. 897 (Chr. 1491) se instinctu divino Coranum brevius et simplicius in linguam patriam convertere coepisse, ut ille, dum opus majus absolveretur, adminiculum Corani intelligendi haberet. Hunc librum se ab ejus nomine inscripsisse عليه مواهب، Dona alta, quasi 'Aliana \*\*\*). Sensus manifestum orationis ara-

\*) Sic nomen ter scriptum est, fol. 251 v. lin. 5, fol. 252 r. lin. 1 et 5.

\*\*) Nomen libri consonantia verborum التفسير et الامير concluditur. Quod autem in 'H.-Ch. latine reddito post „Emīro“ adjectum est „Fārisi“, adjectivum, quod librum persicū esse indicat, falso habitum est pro alio nomine ejus, qui lin. seq. امير عيشير appellatur.

\*\*\*) Hinc augeri possunt quae 'H.-Ch. dedit in No. 3259.

bicae se persica ita reddere, ut haec saltem nonnullas diversarum interpretationum illius admittat, ex causis partium Corani ad Mu'hammedem demissarum et narrationibus de vitis et rebus gestis Prophetarum probabilissima et notissima presse et perspicue \*) referre, nonnullas sententias subtilissimorum doctorum colligere, tandem in enotandis lectionibus, quae alicujus momenti sint, sequi librum Imâmi 'Âsim, qui in his terris summam auctoritatem habeat, ita tamen ut nonnullas inter 'Haffum et 'Afimum controversas, quibus tota sententia mutetur, adjiciat. Finis: *والله الهادي وعلى كرمه اعتمادى*.

Praeterea haec insunt:

33) Fol. 214 v. — 217 v. *Libelli arabici gratulatorii ad Bâjezidum II a bello peloponnesio* (A. Chr. 1500) *reducem nova editio Mâhmûdo filio ejus inscripta*. In praefatione, quae sic incipit: *في أوّل بالجرى به الاقلام*, في أوّل

scriptor narrat se Bâjezîdo illo tempore ea quae sequuntur obtulisse, i. e. odam (*qafide*) de laudibus ejus illo bello partis, epigramma (*qythâ*) de tempore expugnatae Methonae, et specimina eorum quae ipse cum amicis disputans in disciplinis philosophicis nova invenisset. Hinc Bâjezîdum professoribus octo scholarum principalium constantinopolitanarum ultimam illam partem vel confirmandam vel refutandam tradidisse: quorum plerisque mandatum primum deprecatos et vana causatos esse, deinde venia non impetrata post longiorem moram protulisse quae argumento nequiquam satisfacerent et doctrinae eorum haud optimum specimen essent; tamen se iis sententiarum suarum tenacibus aliquatenus concedere coactum esse, ne spes beneficii pro opera accipiendi frustra esset. In parte illa controversa se non nisi ea, quae ad rem pertineant, breviter exposuisse, a vanis amplificationibus, iterationibus, citationibus, qualia illi in commentatione sua frequentaverint, se consulto abstinuisse, novam autem hanc editionem Mâhmûdo Principis filio dedicasse, cui cum patre optima quaeque precatur. Ceterum quod monita quaedam de re militari adjunxerit, id propterea factum esse, quod reges, etiamsi ceteros homines mentis vigore et acumine superent, tamen, quum paucissima ipsi experiri possint et plurimis negotiis distraherentur, rectis consiliis omnium maxime egeant \*\*). Sequitur oda illa, qua Bâjezîd laudatur, Methone ejusque expugnatio describitur, Corone item expugnata attingitur \*\*\*), postremo Sulthanus rogatur, ut egestatem poetae

واز اسباب نزول وقصص انبياء آتجه اصح \*) Ipsa verba sunt:

واشهر است بطريق خير الكلام سمت ذكر خواهد يافت

خير الكلام ما قل ودل: *pectare videntur ad pervulgatum illud:*

فان الملوك وان كانوا اكثر فطانة من سائر الناس, \*)

واذكّن فراسة من اياس, احوج الناس الى الارشاد في الافعال, وذلك لقلّة التجارب وكثرة الاشغال.

Corone uno mense post Methonem expugnata est; vid. Ham-

munusculo levat, Deus autem, ut Sulthanum et cives beneficiis cumulet. Initium: *حمدا لمن تنوّه عن وصية الشايجون*.

Finis: *لا ابعد الممالك سبحان من تقدّس عن ريبة المنون*.

Sub-

enotandum est chronostichon, quod supra diximus, sic inscri-

ptum: *تأريخ الحصن المفتوح والفتح المشروح*. Initium:

Finis: *حصن المتون اذا انفتح, من لطف وحب المنج*.

ويدعون في تأريخه, ازداد عمرا من فتحه, cujus posterius

hemistichium, si literae computantur, annum mu'hammedanum 906, i. e. A. Chr. 1500, repraesentat. Jam transitur

ad partem illam paraeneticam prosa oratione scriptam, sed

ejus tantum ingressio extat; ultima verba: *وهذا اوان الشروع*

في المراد, مختصرا عن تكثير السواد, واسراف الطرس والمداد.

34) Fol. 262 v. — 263 v., 264 r., 264 v. — 266 r.

*Tres commentationes arabicae in locos de rapina ex El-*

*Hidâje, El-Wiqdje et El-Indje excerptos*, in examine

publico scriptae. Citantur commentarius Ibn-Kemâl Pâschae

in El-Hidâjam ejusdemque in hunc commentarium adnota-

tiones (*hâschije*) et *Iflâ'h-el-wiqdje* (vid. 'H.-Ch. No.

830), Ibn-el-'hâgîbi *Muqaddime li'l-î-râb*, Ekmel-el-

din interpres El-Hidâjae, Ssadr-el-scherfâ, auctores libro-

rum *El-Ghdje* et *El-Indje*, El-Maulâ el-Chajâlî,

Abû 'l-'Hasan \*) El-Qodûrî in *Schar'h mochtasar El-*

*Karchi*, et El-Fâdhyl-el-schârî'h, non indicato nomine.

Initium primae commentationis: *الحمد لوليّه*, والصلوة على

نبيّه, محمد وآله واصحابه اجمعين, وبعد فهذه عجالة كتبتها

مع تشئت للال, وتوزع البال, وتزاحم بواعث الملل, باشارة

من اشارته حكم, واضاعته غنم, ادام الله تعالى مدّة آيابه, وادر

علينا من سحب الطافه ويمّ انعامه, قال صاحب الهداية

فانه يضمن قوله ان لا مثل له اى. *Finis*: *كتاب الغصب الخ*

*الحمد لذاته لوليّه بذاته*. Initium secundae: *في كمال اطاعته*

*والصلوة منه على مزيّته الجامعة لجميع صفاته*, قال استاذنا

وعو القسم: *Finis*: *واستاذ الكل بلا اذن من له الاذن الخ*

*حرره عبدكم*. Subscriptum est: *ايضا لكنه ليس بمعتبر*

meri Hist. osman., I, p. 654. Ad eam spectat exitus hujus

distichi, f. 216 r.:

يا واحد الزمان ويا ملجأ الامان

يا صاحب القرآن ويا قاهر القرون

\*) Sic recte hic est pro Abû 'l-'Hosein, ut pag. 380 col. 2

lin. 9 scripsi ex codicis nostri fol. 143 r. lin. 5.

Tertia. المحتاج الى الغنى، احمد بن افضل الدين الحنفى. eadem est quam descripsimus in No. 13, nisi quod nomen scriptoris hic omissum est \*).

35) Fol. 266 v. — 267 v. *Commentatio arabica ejusdem generis in locos ex El-Miftāh excerptos.* Initium post besmelam: قال السكاكى القسم السابع والقسم الثامن. في تجريد الاستعارة وترشيحها. Citantur interpretes Ibn-el-neggār (ابن الحار) et El-Scherif s. El-Gorgānī. Finis: وباقى الاقوال المحررة مما لا يلتفت اليه حتى نتكلم عليه.

36) Fol. 298 v. — 300 v. *Commentatio arabica in locum libri metaphysici El-Mewādyf* (cf. pag. 366 col. 2 lin. 10 et 11) *de causa imperfecta et perfecta*, العلة الناقصة. Initium post besmelam: قال في المواقف العلة الناقصة. والتامة. قولك العلة متقدمة. متقدمة على المعلول تقدما ذاتيا. صاحب التلويحات. Citatur unus abrupta est. Citatur unus abrupta est.

37) Fol. 302 v. — 303 r. رسالة فوايد النقابة لامير قوام. والدين يوسف الشيرازى المشتير بين العباد بقاضى بغداد. *Commentatio persica ejusdem scriptoris qui in No. 14 commemoratus est, de munere Naqib-el-eschrāfi s. Principis posterorum Muhammedis* (vid. Muradgēa d'Ohsson a Beckio translatus, II, p. 481 — 487), scripta jussu viri alicujus ex proceribus. Initium. تبسمنا باسم الذى نور مشكوة ذوات. الهداة بمصابيح العز والسيادة، رفتح مغاليق ابواب الالاب. Hunc principatum dicit in universum ideo institutum esse, ne praefectus et curator gentilibus Prophetarum nobilitate impar eorum dignitati detrimentum inferret. Esse autem partim angustiore, partim latiore. Illum (نقابة خاصة) intra dignitatem gentilem cura et consilio tuendam consistere, hunc (نقابة عامة) ultra ad imperandi, coercendi, puniendi arbitrium procedere. Illius igitur duodecim esse partes: 1) Ut princeps caveat, ne quis aut extrinsecus in gentem se insinuet, aut ex gente se subducat vel fortuito excidat. 2) Ut integritatis gentilis servandae causa accurate norit, quomodo stemmata decurrant seque diffundant et implicant. 3) Ut liberos gen-

\*) Pag. 380 col. 1 lin. ult. post انهداية adjiciendum est في البدياية، et col. 2 lin. 6 pro يستروها scribendum scribendum scribendum. Ceterum quod ead. lin. conjeci pro بنظر scriptum fuisse scribendum, id hoc exemplo confirmatur, sed pro ساعة القيام lin. 8, ut meo periculo consonantiae finalis causa scripsi, hic quoque est قيام يوم القيام quamquam ipse librarius auri obsecutus primum scripserat, quod postea deleverat.

tilium, et mares et feminas, singulatim in album referat. 4) Ut gentiles ad honestos liberalesque mores hortetur, qui originis splendorem existimationis decore augeant. 5) Ut eos a quaestus vilitate studiorumque turpitudine avocet, ne gens in contemptum veniat. 6) Ut eos a sceleribus et flagitiis retineat, ne genti infamia inferatur. 7) Ut eos a superbia, injustitia, violentia abstrahat, contra ad animos civium humanitate sibi conciliandos incitet. 8) Ut eos in jure suo adipiscendo et obtinendo adjuvet. 9) Ut eam partem praedae, quae iis ex lege debetur (Sur. 8, 42, et 59, 7), solus pro iis exigat collectamque recte distribuat. 10) Ut eos a filiabus cum viris genere imparibus matrimonio jungendis dehortetur. 11) Ut, si quis gentilium scelus paret, eum moneat ne in poenam incurrat, si vero non auscultet, ita castiget ut rescipiscat. 12) Ut legatorum gentilium curam gerat, capita integra servet, fructus adaugeat eosque recte inter gentiles distribuat. — Latiore (نقابة عامة) praeter has partes quinque alias comprehendere: 1) Ut princeps, si qui gentiles inter se litigent, arbitrium suum interponat. 2) Ut in bona gentilium imperium habeat. 3) Ut in eos gentiles, qui scelus commiserint, poenas et supplicia constituat. 4) Ut mulieres coelibes inter gentiles ad nubendum adigat, ne luxuriose vivant. 5) Ut gentilibus mente captis aut rationis non bene compotibus usu honorum interdicat, dum sanam mentem receperint. — Hinc nonnulla ex A'h-kāmi sulthānī, libro Judicis Māwerdī \*), atque interprete El-Minhāgī (شارح المنهاج) de iis, quae in administro hujus muneris requiruntur, deinde de ejus potestate judiciaria, quam aut totam retinere, aut totam judici ordinario cedere, aut cum eo partiri licet. Finis: وتفاصيل آن در كتب مطولات. سيما در احكام مسطورست، والله ولى الاعانة.

38) Fol. 306 v. *Commentatiuncula arabica de variis Philologorum sententiis de origine ac potestate verbi* اللّيم. Initium: واللّيم اصله عند المصريين يا الله الخ. Finis: وبالنظر. Auctor lectores ad commentarium a se in arabicis scriptum remittit, in quo uberius de eadem re disputaverit.

39) Fol. 326 r. — 327 v. *Objurgatio turcica hominum vulgariū ob levitatem ac temeritatem, qua de Ssūfīs, viris religiosi et sanctis, quasi sui similibus judicare soleant.* Initium: بعد الحمد لوليّه، والصلوة على نبيّه، وعلى عترته، وصحبه الطاهرين، وعلى الائمة المهتدين اجمعين، بلكل، وآكاه. Ultima. اولغل، اى فرقه فاجرین، وای زمره خاسرين. verba, post quae oratio abrupta est: بن كندو طريقه طيفه سنه اولن صوفيّه طيفه سنه

\*) Quem 'H.-Ch. No. 150 genuine nomine El-A'hkām el-sulthānīje vocat.



Restant alia leviora, quae jam subjungam: a) Poetica, fol. 172 r., 188 v., 190 r. \*) et v., 209 r. (Alexandri M. epitaphium, nimirum arabicum), 245 r. (ghazela persica Maghribii), 269 v. et 270 r., 271 r. (de vi salutari temporis antelucani, turc.), 302 r., 314 v., 315 r. et v. et 318 v. — 323 v. versiculi arabici, persici, turcici, inter quos eminent fol. 269 duo epigrammata memorialia, alterum Kemâl-Pâschâ-zâdae, alterum Sa'di Efendi Muftii, de numero versiculorum coranicorum (6666), promissionum (وعد، 1000), comminationum (وعيد، 1000), jussorum (امر، 1000), vetitorum (نهی، 1000), parabolarum (امثال، 1000)، narrationum (قصص، 1000)، licitorum et illicitorum (حلال و حرام، 500)، invocationum Dei (دعا، 100)، abrogantium et abrogatorum (ناسخ و منسوخ، 66). Kemâl-Pâschâ-zâde pro simplici امر habet امر عبادت، pro نهی و تهديد: نهی، pro دعا: و اخبار و قصص: قصص، pro امثال و عبر: امثال، numeri vero in utroque epigrammate iidem sunt, de quibus quid sentiendum sit non est quod moneam. Item eminent fol. 315 r. et v. et 318 v. — 323 v. epigrammata theologica, philosophica, mystica, ethica, paraenetica \*\*). Omnia persica sunt, praeter duo, alterum fol. 315 v., quod idem legitur in Enchiridio studiosi ed. Caspari, pag. ۴۴ in notis: رضينا قسمة الخ، alterum fol. 318 v.: لَمَّا

دعا الله داعينا لطاعته، باكرم الرسل كتبنا اكرم الامم، Quum Deus eum, qui nos ad illius obedientiam vocavit, nomine honoratissimi legatorum vocaverit, nos honoratissimum coetuum sacrorum facti sumus. Praeterea hemistichium arabicum, fol. 319 v., quod quamquam parvum est, tamen totam Mysticorum sententiam de vitiositate subsistentiae individualis extra essentiam divinam universalem gravissime eloquitur: وجودك ذنب لا يعادله ذنب، Subsistentia tua est peccatum, cui nullum aliud par est. Fol. 322 r. illis epigrammatis interposita est magnifica ode persica in laudem alicujus regis, quae sic incipit: زهی فرشته صفت خسروی که در ملکوت، Macte, angelice, دعای جان تو کوید همیشه جان سروش، cosroice! pro cuius anima Gabriel semper in coelis Deum precatur. Solitus odorum exitus, qui machlas vocatur, deest; ultimum enim undeviginti distichorum hoc est: اختر سعادت باوج جاه شرف، بدست ساقی اقبال جام دولت

\*) Plane horatianum est hoc distichon:

ما فات مضى وما سبائی فأتى، قم فاغتنم اللذة بين العدمين، Quod te effugit, praeteriit, et quod venturum est, effugiet: age, carpe voluptatem inter haec duo τὰ μὲν ὄντα.

\*\*) Fol. 315 v. med. legitur exemplum interpretationis Corani allegoricae, ad Sur. 2 vers. 262 spectans:

چار مرغ است چار طبع بدن، جمله را بهر دین بزن کردن، پس بایمان و عشق و عقل و دلیل، زنده کن هر چهار را چو خلیل، Quatuor aves sunt quatuor temperamenta corporis: eorum omnium pietatis causa cervices caede; deinde fide, amore, ratione et argumentatione omnia quatuor in vitam revoca ut Abrahamus.

نوش، Faustum tuum sidus ad summum absidis verticem pervenit; hauri jam poculum felicitatis manu fortunae ministrantis tibi porrectum! b) Medica et diaetetica, turc., fol. 244 v., 245 r., 257 v. et 258 r., 268 r., 272 r., 272 v. — 280 r., 291 r. — 292 v., 297 v. et 298 r. In his longius excerptum ex opere majore de aphrodisiacis (علم الباه)،

الباب الخامس شول، fol. 275 r. — 277 v., sic inscriptum:

ادویه لروک بیاننده در کم جماعه غایت لذت و بریر و فاعله و مفعوله شویکم حکماء متقدمین و اطباء متأخرین تجربه و استعمال برله بولب درلر، Caput quintum de iis medicamentis est, quae concubitus et agentis (viro) et patienti (feminae) dulcissimum reddunt, quemadmodum antiquiores philosophi et recentiores medici experientia et usu invenerunt.

الباب السادس عشر شول ادویه لروک، Aliud fol. 278 r. — 279 r.: بیاننده در کم بو ادویه سببیه عورتلر بکر قتر اوغلان کی

Caput sextum decimum de iis medicamentis est, per quae mulieres (virum passae) instar intactarum puellarum fient, ut nullum discrimen supersit.

الباب الثامن عشر شول ادویه، Aliud fol. 279 r. — 280 r.:

لری بیان ادر کم حامله اولین عورتلر علاج ایده لر حامله، Caput duodevicesimum medicamenta docet mulieribus infecundis salutaria, quorum usu permittente Deo gravidae fient. Aliud fol. 291 v. et 292 r.:

بیاننده در کم الک و یاغاک پرمقصری اراسنده دوتلر جماعه غایتده قوی قلور و ذکرى قائم ادر تضعیف و سست اولر نقدر، Caput tertium decimum de iis medicamentis est, quae inter digitos manus et pedis pungendo insinuata vehementer ad concubitus corroborant et penem erigunt, ut, quantumvis faciat, non elanguescat. Aliud fol. 292 r. et v.:

الباب الرابع عشر شول اغزده دوتجق حیلروک بیاننده در کم حالت عشر شول، Caput quartum decimum de iis medicamentis est, quae inter pilulis in ore tenendis, quae inter concubitus soli agentis (viro) plurimum voluptatis creant. In fine capituli notatum est tales pilulas vocari جماع ملذذات،

الباب الحادی عشر شول ادویه لروک بیاننده، Aliud fol. 298 r.:

Caput undecimum de iis medicamentis est, quae peni illita turgidum stabilemque

درلر، Haec est forma genuina et antiquior pro recentiore درلر، proprie stant, i. e. sunt, quod cum gerundio conjunctum antiquitus tempus perfectum efficiebat, pro بولش درلر. Sic 259 v. lin. 10 ویزویدررم dedi.

reddunt. Hoc illud quoque pertinet, quod fol. 297 v. legitur. c) Fol. 248 v. — 250 r. formulae arabicae, quibus subscribendis iudices acta et documenta confirmant eorumque apographa instar authenticorum reddunt, quod proprie dicitur *امضاء*. Fol. 270 v. literae publicae turcicae, quibus

professori Nafī h, postquam duos annos a suo munere abstractus A' hmedis loco moti vicarius fuit, pro vicinis aspris quotidianis ei primum assignatis tricena, quae petierat, decernuntur. d) Fol. 254 v. — 257 r. et 259 r. — 261 r. duae preces arabicae contra pestilentiam cum prolegomenis turcicis de earum origine, vi et usu. Utraque, ut fieri solet, a Mu'hammede repetitur, qui posteriorem quidem in itinere nocturno per septem coclos ab ipso Deo accepisse dicitur, quum ad aspectu pestilentiae \*) in quarto coelo habitantis territus remedium asseclas suos ab ea defensurum petisset. Fol. 301 r. precatio arabica, quae vocatur *دعاء احقاق*. e) Fol. 269 v. et 270 r. septendecim sententiae Mu'hammedis, quamquam in iis sunt quae ad

\*) Quum *الحديث القدسي* referantur, i. e. ab ipso Deo acceptae dicantur. Ex eodem genere, quod attigi pag. 384 col. 1 in nota et in centum dictis 'Alii pag. 106, hae duae sunt: *طلب العلم يوما واحدا افضل عند الله من عبادة ألف سنة*, *Unum diem doctrinae studere apud Deum plus meret quam mille annos eum colere*, et: *النظر في وجوه العلماء عبادة*, *Deum colit qui facies doctorum intuetur*. Ad doctrinam morum pertinet haec: *لا صغيرة مع الاصرار ولا كبيرة مع الاستغفار*, *Pervaciū nullum non peccatum grave, veniae (divinae) imploratione nullum non leve fit*. Faceta haec est: *في المؤمن المسجد كالسمك في الماء المنافق في المسجد كالطير في القفص*, *Sincere credens in templo est ut piscis in aqua, hypocrita ut avis in cavea*. Vere et hoc dictum: *اللطيفة أولها فرح*, *Jocus primum hilaritatem, ultimum molestiam creat*, i. e. simultates, iras, jurgia. In mingendo Mu'hammedanorum fere eundem morem esse qui Graecorum fuit (Hesiodi Opera et Dies vs. 729 et 730), haec sententia docet:

*Si quis stans mingit, idem facit ac si Caabam commingat*. Tres aliae sententiae, duae Noahi, una Mu'hammedis, fol. 272 r. leguntur, quarum tertia ei, cujus studia doctrinae mors praematura interceperit, duos angelos pollicetur in sepulcro usque ad resurrectionem eum instituturos. f) Fol. 268 v. et 269 r. institutio turcica ad eam haviolandi artem, quae ab Arabibus *الرمل* appellatur, a nobis *Punctirkunst*. Est autem haec, ut primum quatuor series punctorum, aliam super aliam, temere in

chartam conjicias; deinde ordine procedens bina deleas, donec de quaque serie aut duo supersint, aut unum; tum puncta reliqua eodem ordine, quo series collocatae erant, ita enotes, ut duo puncta linea transversa indices, unde variae figurae existant; tandem in tabula earum, quae hic quidem non integra adjuncta est, quid haec illa portendat quaeras. Vana industria istorum artificum cuique figurae proprium nomen fecit, veluti  $\frac{—}{—}$ , quae infausta est, vocatur *قبض خارج*, compressio externa;  $\frac{—}{—}$ , quae fausta, *قبض داخل*, compressio interna;  $\frac{—}{—}$ , quae item fausta, *فرح*, gaudium, cet. g) Fol. 289 r. — 290 v. excerpta ex opere arabico de *الوضع*, i. e. de *ὁνοματοθεσία* sive causis verborum, cum commentario. Initium: *المشهور من*

*وضع المفردات ليس لافادة مسمياتها لاستلزامها الدور*. Finis: *عليك الحق ينتفع هذا، هذا ما افاده افضل المتأخرين مولانا علي العوديني (العوديني، والقوسي) عليه الرحمة*. h) Fol. 303 v. *traditiones arabicae de ornamentis et dignitate posterorum Mu'hammedis*. De extremis duobus foliis, 328 et 329 tantum laciniae supersunt in iisque reliquiae epistolae turcicae commendaticiae et duarum precationum arabicarum, quarum posterior prolegomena persica habet, unde eam a Mu'hammede repeti constat.

## CX.

Codex mixtus, 8° max., foll. 152, char. neschi et nestaliq scriptus, varia, maximam partem theologica et mystica, continens.

1) Fol. 1 v. — 4 r. رسالة في تفسير آية الله نور السموات. Commentatio arabica de interpretatione Sur. 24 vers. 35. Initium: *الحمد لله الذي تعلم بعلم، وتعين الموجودات من العدم الى الاعميان، والمراد من أول ما خلق الله العقل عقل ذلك الروح*. Finis: *وهو عقل الكل ومنه عقول الانبياء والاولياء وعقول الملائكة*. De ratione interpretandi Corani in prooemio hoc memorabile est: *Quamquam interpretes de hoc versiculo diversissima statuunt, tamen omnium sententiae verae sunt. Nam quisque versiculus mare est infinitum et lumen vim immensam in se habens, ut Propheta dixit: وأن لكل آية ظهرا وبطنا ولبطنه بطنان الى سبع ابطن*. Quisque versiculus coranicus habet sensum externum et internum, internus autem alium interiorem in se habet, et sic deinceps usque ad septimum.

2) Fol. 4 v. — 5 v. رسالة في تفسير قوله تعالى افمن. Commentatio arabica de interpretatione Sur. 39 vers. 23. Initium *El-Ghazali* auctorem exhibet: (sic) *ابو حامد محمد الغزالي*

\*) Quum طاعون arabice masculinum sit, vir esse dicitur caecus et surdus et mutus, altera manu hastam igneam, altera caput recisum tenens, quod locum aliquem invasurus hasta feriat: tum guttas sanguinis destillantes illi loco pestilentiam inferre.





٩٨٢ سنة أسكوب سنة ٩٨٢, i. e. Scupis s. Scopis, urbe Moesiae superioris, nunc Serviae, A. Chr. 1574—5.

6) Fol. 31 v. — 42 r. رسالة ناسخ ومنسوخ. *Tractatus arabicus de locis coranicis abrogantibus et abrogatis*. In epilogo fol. 42 r. auctor nominatur الشيخ أبو القاسم الحمد لله. Initium: الحمد لله. عتبة الله بن سلامة بن نصر بن علي المفسر. Postquam argumenti gravitatem testimonii comprobavit, se hunc tractatum edidisse ait, ut, quum interpretes coranici de ea re non satis caute dixerint atque alia cum aliis confuderint, et tirones et proveciores librum haberent, quo tuto et commode uterentur, illi ad discendum, hi ad repetendum. Novem capitum (أبواب) inscriptiones et argumenta haec sunt: 1) النسخ والناسخ, ubi primum docetur quid sit abrogatum et in اللغة et in الشريعة, deinde quae sint abrogatorum coranicorum tria genera: a) ما نسخ خطه وحكه, quorum et literae et sententiae abrogatae sunt, b) ما نسخ خطه, quorum literae abrogatae sunt manentibus sententiis; c) ما نسخ حكه وبقي خطه, quorum sententiae abrogatae sunt manentibus literis. Primi generis exemplum est tota quaedam surata, quam Enes Ibn-Malik abrogatam esse tradidit his verbis: *Aetate legati Dei suratam legebamur suratae التوبة (Sur. 9) aequalem\**, ex qua nihil nisi unum versiculum retinui, hunc: لو كان لابن آدم واديان من ذهب لا ابتغى اليه ما ثالثا ولو كان ثالث لا ابتغى اليه رابعا ولا يلا جوف. Si homini duae valles essent auri plenae, tertiam ad eas appeteret, si tertia, quartam, nec quidquam ventrem hominis explet nisi terra (sepulchro); tamen Deus clemens est erga eos qui resipiscunt. Aliud exemplum Abd-allah Ibn-Mes'ud tradidit: *Legatus Dei, inquit, mihi versiculum legendum dedit, quem edidici et in codicem meum retuli; quum vero postridie chartam vacuam vidissem illique rem narrassem, respondit: O fili Mes'udi, superiore nocte sublatus est* (رفعت البارحة). Secundi generis unum exemplum hoc est: Omar Ibn-Chatthab dixisse traditur: *Nisi vereretur ne homines me accusarent quod Corano aliena adjecissem, versiculum de lapidatione (آية الرجم) in Coranum referrem; per Deum enim aetate legati Dei eam sic legimus: لا ترغبوا عن آبائكم فإن ذلك كذبكم (?)* الشيخ والشيخة اذا زنيا فارجموهما البتة نكالا من الله والله عزيز حكيم. Tertii generis longe maximi exempla in 63 suratis dispersa sunt, ut praeceptum faciei inter precandum

\*) In codice est سورة لها التوبة, pro quo legendum videtur يبدلها الخ; nam si بعددنا fuisse, vix illud non irrepsisset.

Hierosolymis obvertendae, jejunii prioris (الصوم الأول) observandi, Polytheistis parcendi et Arabes idololatrias missos faciendi. 2) باب ذكر السور التي لم يدخلها ناسخ ولا منسوخ (de 43 suratis in quibus nec abrogans nec abrogatum est. 3) باب ذكر السور التي فيها ناسخ وليس فيها منسوخ (de 6 suratis, in quibus est abrogans, non abrogatum. 4) باب ذكر السور التي دخلها المنسوخ ولم يدخلها الناسخ (de 40 suratis, in quibus est abrogatum, non abrogans. 5) باب ذكر السور التي دخلها الناسخ والمنسوخ (de 25 suratis, in quibus utrumque est. 6) باب خلاف المفسرين على أي شيء يقع المنسوخ من كلام القرآن, ubi docetur alios contendere abrogationem non nisi in jussa et vetita cadere; alios, cadere etiam in enunciata assertoria potestatis imperativae et prohibitive; alios, cadere praeterea in enunciata assertoria omnis generis; alios, abrogationem in iis quoque enunciatis locum habere, ex quibus aliquid per alia exceptum sit, quoniam id, a quo exceptio fiat, ea ipsa partim abrogetur; tandem alios abrogationem ex Corano plane tollere, sed hoc quidem falso. 7) باب ما رآه تعالى على الملأ من المناقير والمنافقين (de locis coranicis, quibus impii et hypocritae mutabilitatem statutorum muhammedanorum abrogatione invecam vituperantes refutantur. 8) باب ذكر ما جاء من النسخ في الشريعة على التوالي (de duodecim statutis abrogatis. 9) باب المنسوخ على نظم, ubi omnes suratae ita recensentur, ut in singulis, num quid abrogatum sit, nec ne, et si est, quid illud sit, indicetur. Priora octo capita tantum fol. 31 r. — 32 v. complent, nonum inde ad fol. 42 r. pertinet. In epilogo scriptor dicit se haec repetisse ex libris summorum interpretum et traditionariorum de hoc argumento, ut El-Kelbi, Moqatil Ibn-Suleimani, Mugahid Ibn-Gabri, Ikrim Ibn-Ammari, Muhammed Ibn-Sa'd El-Aufi, tandem ex commentario coranico Ja'hja Ibn-Selami, et praeterea ex quinque et nonaginta aliis commentariis coranicis. Finis: فاسأل الله تعالى الكريم المنفعة به والسلامة فيه من الزيادة والنقصان.

مشكلات مثنوى شريف كه كاشف 7) Fol. 45 v. — 86 v. الأسرار ومطلع الانوار است Kāschif el-esrār u-mathlā' el-enwār\*), commentarius persicus in aliquot versus Meḡnewī Geldēddīnī ad intelligendum difficiliore. In epilogo nominatur. Initium: الحمد لله شرح مثنوى مولوى breviter

\*) Nam haec verba ipsum nomen libri esse epilogus docet, in quo fol. 127 r. sic est: فام ابن رساله را كاشف الاسرار ومطلع الانوار نهاديم.

لله الذي انعم علينا وعدانا للاسلام، وجعلنا من امة حبيبته  
محمد عليه افضل الصلوات واكمل التحيات، وعلى آله الطيبين  
والطيبات، قال الفاضل الكامل، العارف العامل، عمدة الاولياء  
والصالحين، مفخر الاصفياء والعارفين، مولانا جلال الملة والدين،  
بو رساله نك تمامي، quod est  
Meßnewii initium. Epilogus incipit fol. 86 v., sed finis  
ejus ad fol. 127 r. rejectus est, id quod his verbis ad in-  
finum fol. 86 v. adscriptis indicatur: بو رساله نك تمامي  
قرق قائمه دن صكره صول صخيفه ده واقع اولمشدر غلط مجلد  
Finis hujus tractatus errore bibliopae post quadraginta folia  
in pagina sinistra (immo dextra) invenitur. Ultima verba  
epilogi: ولنختم بالصلوة على خير البرية.

حسن ودل فتاحي نيشابوري 8) Fol. 88 v. — 93 v.  
Fabula Fetta' hii Nisaburensis de Pulcritudine et Corde (vid.  
Hammeri Gesch. d. schön. Redek. Pers. p. 291), cujus ora-  
tio quo est planior et faciliior, eo sensus mystici plenior;  
omnia enim hic allegorice interpretanda sunt, de conjunc-  
tione animi humani (Cordis) cum Deo (Pulcritudine) su-  
peratis multis impedimentis et interpellationibus tandem per-  
fecta, plane ut in libris ejusdem nominis et argumenti  
scriptorum turcicorum Âhi et Wâli; vid. Catal. Dresd. No.

236. Initium: الحمد لله رب العالمين، والصلوة والسلام على  
خير خلقه محمد وآله اجمعين، جنين كويد مخترع اين  
حكايت، ومبدع اين روايت، كه در يونان پادشاهي بود  
عقل نام او الخ. Argumentum fabulae: 'Aql (Ratio), rex  
Graecorum et totius occidentis, aetate jam provector filium  
suscipit Dil (Cor, Mentem). Adultum urbi munitae Beden  
(Corpori) praeficit, in quo ille Kumbedi-dimâgh (Cameram  
cerebri) sibi fanum deligit. Quondam in Dili circulo Te-  
wârîch (Historia) narrat in hoc mundo esse fontem Âbi-  
hajât (Aquaе vitalis), ex qua qui bibat immortalis fiat;  
sed viam et locum nec ipse nec alius convictorum sciscitanti  
Dilo indicare potest. Prae desiderio Dilum vitae taedet;  
secedit, solus desidet, negotia praefecturae negligit. Venit  
ad eum Nazhar (Visus et Speculatio), cui custodia urbis  
commissa est. Causam aegritudinis quaerenti Dil rem nar-  
rat. Jubeat eum Nazhar bono animo esse; se ipsum illam  
aquam quaesiturum. Dil consilium probat eumque dimittit.  
Primum Nazhar venit in urbem 'Âfjet (Bonae valetudinis),  
quae a juvene Nâmûs (Honore) regitur. Is Nazharo dicit  
aquam vitalem per translationem significare gloriam et nomi-  
nis splendorem rebus gerendis comparandum. Dubius  
Nazhar ultro proficiscitur; tandem in asperum montem  
Aqabei-zuhd u - rijâ (Jugum abstinenciae et simulatae  
sanctitatis) ibique ad anachoretam Zarq (Hypocrisin) venit,  
qui aquam vitalem fontem paradisi esse interpretatur, ad  
quem perveniatur fundendis lacrimis poenitentiae et habitu

ad tristitiam componendo. Animi etiam nunc haerens  
Nazhar discedit et post aliquot dies in arcem Hiddjet (Bonae  
directionis) venit, a cujus rege Himmet (Favore, Studio)  
aquam vitalem revera in natura esse audit, sed difficillime  
adiri. Nihilo minus instanti Himmet dicit orientem versus  
esse regem 'Ischq (Amorem), qui venustissimae filiae 'Hosn  
(Pulcritudini) ad montem Qâf condiderit Schekhri-diddr  
(Urbem visionis) atque in ea instruxerit amoenissimum hor-  
tum Gulscheni-ruchsâr (Rosarium faciei). In illo horto esse  
arcanum fontem Serôeschmei-fum (Scaturiginem oris) in  
eoque inclusam aquam vitalem \*). Inde cum Raqib (Ma-  
ligno observatore sive speculatore) profectus Nazhar in hor-  
tum venit, ubi habitat Qâmet (Statura), qui consilio itineris  
et literis Himmeti a Nazharo acceptis eum puero suo Sâq  
(Cruri) clam Raqibo ad urbem visionis ducendum tradit,  
Raqib autem, postquam se illos assequi non posse intellexit,  
delusus in urbem suam revertitur. In itinere Nazharo obvi-  
us fit Zulf (Cinnus), unus ex aulicis 'Hosnae, qui eum  
crine donat, quem si angustis pressus combusserit, se ei  
statim affuturum esse promittit. Tandem in urbem visionis  
pervenit, cujus quatuor vici sunt: 'Ischwe, Girschme,  
Schwe (quae omnes oculorum et gestuum molles delicias et  
nequitias significant) et Schemdâl (Veneres). In Gulscheni-  
ruchsâr discursantes invenit pusillos Aethiops, pueros Châlî  
(Naevi) 'Hosnae \*\*) hortique custodes. Dum oculos pascit,  
ebrius in eum consurgit Ghamze (Nictus amoris interpres),  
ipsius frater, qui puellus a praedonibus Chatajensibus raptus  
in aulam 'Hosnae delatus ab eaque sagittariis suis praefectus  
est. Nazharum vestibus detractis occisurus in brachio ejus  
concham conspiciat, qua mater utrumque filiorum contra  
fascinationem munivit. Ita fratrem agnoscit et laetus do-  
mum deducit. Rei nuntio accepto 'Hosn Ghamzam de fratre  
interrogandum arcessit, quem ubi peritissimum gemma-  
rum existimatorem esse audiit \*\*\*), se jam dudum pulcher-  
rimum signum ex gemina factum habere, sed nec quae  
gemma sit, nec cujus imago, scire meminit. Postridie  
Nazharum primum quaestionibus tentat, deinde Sadr (Pe-  
ctus), thesaurarium suum, illud signum afferre jubet.  
Nazhar statim Dilum agnoscit et in laudes ejus effunditur,  
quibus amore incensa 'Hosn Nazharo imperat, ut eum sibi  
adducat. Id Nazhar ita tantum effici posse ait, ut aliquis ex  
ministris 'Hosnae secum ad Dilum proficiscatur eique speci-  
men fontis vitalis afferat, cujus cupidissimus sit. Itaque  
'Hosn cum eo mittit Chajâl (Phantasina amasiae), sollertissi-  
mum pictorem et ipsius εὐνοποιοῦ (آيينه دار); praeterea  
ambobus ad Dilum perferendum dat annulum, in cujus  
gemma imago fontis vitalis sculpta est. Itinere perfecto  
Nazhar Dilo gesta refert, annulum tradit et Chajâlum  
introducitur. Specimen artis rogatus Chajâl illico 'Hosnae  
imaginem pingit, qua inflammatus Dil iter ad eam urget.

\*) Hic aliquid excidisse apparet, in quo mentionem factam fuisse  
oportet Raqibi, comitis Nazharo invito adjuncti, et literarum ab  
Himmet Nazharo ad fratrem Qâmet datarum.

\*\*) غلامان خال حسن.

\*\*) از کوهر شناسی با بهره تمامست. In quibus verbis  
geuher, quum et gemmam et rei substantiam valeat, pulcrum am-  
biguitatem habet a lingua latina alienam.

Sed *Wehm* (Falsa opinio, Error), *Vezirus* ejus, rem ad *Aqlum* defert et suspiciones in eo movet, quibus ductus rex filium cum sociis in vincula conjici jubet. Habet autem annulus ab *Hosna Dilo* missus et ab hoc *Nazhari* custodiae traditus hanc vim, ut qui eum in ore teneat, sibi aquam vitalem gustare videatur et oculis cerni non possit, item ut, quandocunque velit, ad urbem visionis transferatur. *Nazhar* igitur eo in os indito in *Gulscheni-ruchsâr* venit, ubi quum ex aqua vitali bibere vult, annulus ex ore inhiantis in fontem decidit, qui et ipse ex adspectu evanescit. *Nazharo* vehementissime dolenti supervenit *Raqib* et pessime habitum in carcerem detrudit. Tandem *Nazhar* crinis illius memor eum comburit: subito adest *Zulf* et vinculis solutis eum in *Gulscheni-ruchsâr* reducit, ubi *Nazhar* *Hosnae* facta refert. Irata *Ghamzam* cum eo clam ad urbem *Beden* profectos *Dilum* et *Chajâlum* liberare jubet. Discedunt cum manu puerorum *Chatajensium* artis magicae et venandi peritorum. Interea *Aql* duces in confiniis imperia habentes *Nazharum* ab introitu regni prohibere et, si illabi conaretur, comprehendere jussit. In his ducibus sunt *Zarq* anachoreta et filius ejus *Teube* (Poenitentia), qui in monte abstinentiae et simulatae sanctitatis arcem habet. Forte *Ghamze* et *Nazhar* cum pueris ad radices illius montis ebrii obdormiscunt. Custos arcis ubi eos prospexit, rem hero renuntiat. Confestim instructis copiis *Teube* eos oppressum it, sed ipse ab expectectis funditur, arx ejus diripitur, monasterium *Zarqi* evertitur. Hinc sublati signis victores *Nâmûsum* petunt, quem uno congressu *Qalender* (Mysticum erraticum) faciunt; postquam vero prope ad urbem *Beden* venerunt, habitum mutant et pueri quidem dorcadum \*) speciem sumunt. Interim *Teube* eos ad urbem praevenit et regi quae acciderunt nuntiavit. Is pavens *Dilo* e vinculis exempto et splendida veste donato imminens periculum ostendit; si ab *Hosnae* amore desistere nolit, imperium exercitus capessere, urbem visionis expugnare atque ita illa potiri jubet; si vero ipse victus fuerit, ab omnibus excusatum iri affirmat. Invitus *Dil* conditionem accipit. *Ssabr* (Patientia), dux exercitus, suos lustrat; deinde *Dil* cum rege et proceribus aciem educit. Mox dorcades illae in conspectum veniunt: ad quas venandas quum *Dil* praecurrit, modo fugientes, modo subsistentes eum usque ad urbem visionis producant, rex autem post aliquot dies cum exercitu subsequitur. Tum *Hosn* ad patrem scribit, se non solum *Chajâlum* transfugam jam dudum frustra a rege *Aql* repetisse, sed eum illa postulatione iratum nunc infesto exercitu advenire. His literis excitus rex *Mihir* (Amorem), summum ducem suum, exercitum lustrare atque educere jubet. Primo die *Ghamze* cum suis hostes aggreditur, sed nihil decernit; postera nocte *Aql* illos invadit, sed *Nesim* (Zephyrus) armiger milites ejus dissipat. Sic victoria adhuc ancipiti, tertio die *Hosn* *Châlum* in consilium advocat. Is suadet, ut fortissimum fratrem germanum, qui falso pro ipsa *Hosn* appellari soleat \*\*) ex genis montis *Qâf* arcessat; si quisquam *Dilum* capere possit, hunc posse;

hunc, quamvis fortiter pugnent hostes, omnes victurum. At, inquit *Hosn*, quid tam longe absens contra praesentes potest? Tum *Châl* globulum ex ambra comburit, quo ille continuo accitur. A sorore edoctus quid ab eo velit, heros exercitum denuo instrui jubet. Adduxit autem secum *Hildâl* (Lunam novam), cubicularium suum et egregium sagittarium, qui proelio commisso sagittam a *Ghamze* acceptam in *Dili* pectus dirigit, qua e curru dejectum per aerem rapit. Amisso duce exercitus cum rege fugit; sed *Zulf* *Hosnae* jussu eos persecutus *Aqlum* et *Ssabr* caput. *Nâz* (Deliciae), nutritrix *Hosnae*, ei suadet, ut *Dilum* aliquot dies, dum ad se redeat, in carcere detineat, ceterum quaesitum mittat, quid velit, quid jubeat. Postquam igitur *Hosn* *Mihrum* victoriae nuntium ad patrem legavit, *Dilum* in

*Çâhi-âaqan* (Puteo menti, i. e. lacuna in mento) in *Gulscheni-ruchsâr* collocat, et *Lâ li* (Rubini, i. e. labii rubino similis), pincernae sui, precibus mota illi per *Tebessum* (Lenem blandumque risum) vinum mittit. *Ischq* de victoria certior factus *Aqlum* quoque filiae tradi jubet, ipse autem in occidentem profectus urbem *Beden* imperio suo subicit. Interim *Hosn* prae amoris impatientia a *Wefâ* (Fide), *Mihri* filia, de *Dilo* sibi conciliando consilium petit. Offert illa *Hosnae* *Bâghi-dilkuschâi* (Hortum laetitiae),

quem prope urbem habet; ibi esse *Çeschmêi-âschindî* (Fontem notitiae vel ineundae consuetudinis) et *Qafri-wifâl* (Palatium explendi amoris); suadet *Dilum* in hortum transferri jubeat, quo si aliquoties ambulatum iverit, illum mox amoris vim sensurum. Placet consilium: *Zulf* *Dilum* noctu illuc defert, *Hosn* subsecuta ad culcitam dormientis accedit, caput ejus amplectitur et sinui admotum lacrimis irrigat, quo expegefactus, ut se in *Hosnae* amplexu videt, clamorem edit ac sensibus alienatur. *Hosn* in *Qafri-wifâl* discedit, postquam exanimem *Chajâl*, *Nazharo* et *Tebessumo* commisit et ad fontem notitiae deponi jussit, ubi ad se redit. Postera nocte *Chajâl* ante *Dilum* magnum cererum accendit; *Hosn* cum *Wefâ* et *Nâz* in tecto palatii sessiunculam habet. *Dil* cum *Chajâl* et *Tebessumo* ad fontem convivatur. Sed post aliquot noctes ita peractas *Hosn* desiderio victa denuo cum *Nâz* et *Wefâ* consilia agit. Constituitur, ut *Zulf* quaque nocte *Dilum* a *Tebessumo* medicata potione inebriatum in tectum palatii apportet, ac postquam *Hosn* cum eo consueverit, mane ad fontem reportet. Eventus votis respondet, sed ad breve tempus. Est enim inter pedissequas *Hosnae* *Ghair* (Aemula), filia *Raqibo* patre digna, quae, quamvis *Hosn* eam furta sua celet, tamen ea persentiscit. Itaque *Hosnam* aliqua nocte clam secuta quid rei agatur videt et cito domum redit. Postridie injuriam, quam sibi factam esse censet, ita ulcisci statuit, ut *Hosnae* amplexus *Dili* praeripiat. Dum hic igitur cum *Nazharo* et *Chajâl* ebrius ad fontem jacet et illa in urbe dormit, ipsa cum aliquot puellis in hortum praecurrit, vestes suas arte magica ad speciem vestium *Hosnae* transformat, convivium in tecto palatii instruit, *Dilum* et *Nazharum* clam *Chajâl* illuc transfert et animo satisfacit. *Chajâl* autem expectectus quum nec *Dilum* nec *Nazharum* videat, confestim tectum palatii ascendit, ubi illum in amplexu *Ghairae* haerentem, hunc prae ebrietate sui non compotem invenit. *Hosn* ab eo arcessita nefando spectaculo tam vehementer percellitur, ut

\*) In *أهو*, quod et dorcadem et peccatum significat, iterum ambiguitas inest de industria quaesita.

\*\*) Videtur pulcritudo terrestris significari, quam vulgus hominum temere pro coelesti appetat.



prociens in clamorem erumpat, quo excoitata Ghair in *Schehri-seksâr* (Urbem caninam) evadit, Dilum autem cum Nazharo et Tebessumo *Hosn* ira et zelotypia ardens in vallem *Zindânî-îtdb* (Carcerem expostulationis) rapi jubet. Ghair ultra in urbem Beden profecta patri res gestas nuntiat, quibus auditis ille in vallem illam properat et Dilum cum sociis male mulcatis et in *Schehri-seksâr* avectos prope eam in *Qal' ai-higrân* (Castello exilii), quod in *Bijâbânî-firâq* (Deserto separationis) situm est, in carcerem condit. Tum Ghair, *Hosnam* dolore confectura, ei de consiliorum suorum eventu epistolam mittit. Sed tamen literis inter *Hosnam* et Dilum per *Chajâlum* tabellarium reciprocatu animi amantium sibi reconciliantur. Interim *Ssabr Himmetum* de accepta clade certior facit. Is, quod ab *Aql* et *Dilo* multis beneficiis obstrictus *Nazharo* ad aquam vitalem directo omnium malorum auctor fuerit, suum esse arbitrat, si *Dil* adhuc vivat, ei opem ferre, sin minus, ab *Ischqo* poenas capere. Itaque cum copiis versus urbem visionis profectus in hortum fratris *Qâmet* venit, a quo Dilum in *Qafâi-higrân* captum esse audit. De eo liberando meditatus, exercitu apud fratrem relicto solus ad *Ischqum* pergit ab eoque honorifice excipitur. Deinde colloquio regem permovet, ut *Aqlum* *Veziro* et Dilum generum accipiat. Mox *Aql* ab *Himmeto* et *Mihro* e custodia in aulam adducitur, *Dil* autem cum sociis ab *Himmeto* ejusque copiis expugnato castello exilii e carcere liberatur, *Raqib* vicissim ibidem vinculis oneratur et Ghair accenso zelotypiae igne concrematur. Inde *Himmet* cum suis in urbem visionis redux Dilum et *Hosnam* connubio jungit. Nuptiae in *Bâghî-âschînâi* celebrantur per quatuor dies, quibus ex ordine epulas dant *Mihro*, *Qâmet*, *Zulf* et *Ghamze*. Primo die pro acroamate verborum certamen instituunt *Gul* (Rosa) et *Def* (Tympanum manuale), secundo *Nachl* (Palma) et *Mci*

(Vinum), tertio *Benefische* (Viola) et *Čenk* (Psalterium), quarto *Nerkes* (Narcissus) et *Kâse* (Patera). Nuptiis peractis *Aql* a *Mihro* in urbem Beden reductus eam ex illo tempore pro *Ischqo* regit. *Dil* autem quondam cum *Himmeto* et *Nazharo* circum *Gulscheni-ruchsâr* ambulans ad fontem oris venit, quem viridario *Chatth* (Lanugine genarum) cinctum et in ejus margine senem viridi vestitu indutum et coelesti luce circumfusus videt. Ab *Himmeto* hunc *Chidhr* (Eliam) prophetam esse accipit eumque adire et salutare jubetur. Comiter exceptus a sanctissimo viro theosophiam et ascetism mysticam discit. Hinc laudatissima vita omnium amorem et optimam existimationem meret, defunctus autem multos filios (Mysticae assecclas) et egregia nominis monumenta relinquit. Unus ex illis filiis is est, qui hanc narrationem scripsit, *Fettâhî Nisaburensis*. Finis:

وخترخ منظومى ومنثورى، اقل العباد فتاحى نيشابورى،  
والحمد لله رب العالمين، والصلوة على محمد خير خلقه وآله  
اجمعين. Scriptum est hoc exemplum A. H. 972 (Chr.  
1564 — 5).

9) Fol. 94 v. — 125 r. *Cubiculum* (\* شستنان خیال).

\*) Ab initio est شستنانى خیالی، sed in fine fol. 125 r. recte ut supra scripsi. Aliud nomen vide ab auctore in prooemio positum.

*phantasiae aut phantasmatis, opus persicum ejusdem Fettâhî* (vid. Hammeri *Gesch. d. schön. Redek. Pers.* p. 291) *ex prosa oratione et versibus mixtum et quasi encyclopaediam humanae vitae comprehendens. Initium: حمد خدايى كه*

چشمه ميم حمدش دريآييست در حد كمال كرم، وداييره

ميم نعتش سفره ايست در نعت نوال قدم،

Prophetarum (نعت النبى عليه الصلوة والسلام) et orationem ad Deum (المناجات) venit ad consilium scripti libri et indica-

tionem partium ejus (تأليف الكتاب وتعريف الابواب).

Dicit se, *Fettâhî Derwischum*, hac aetate, qua eruditio et poesis maxime floreat (\*), absoluto libro *Hosn u-Dil* alium scribere constituisse ex utraque oratione mixtum, cujus elaborata dictio se in animos amicorum insinuaret atque imprimeret. Nomen ei se fecisse لغات وكلمات

*Cubiculum acuminum et rosarium verborum. Capita octo sunt: 1) Fol. 99 r. — 102 v. في الايمان والاسلام.*

2) Fol. 102 v. — 104 v. في ذكر الملوك واعوانهم.

3) Fol. 104 v. — 107 r. في العلم.

4) Fol. 107 r. — 108 v. في الزهد.

5) Fol. 108 v. — 113 v. في طباق الاخلاق وأجناس الناس.

6) Fol. 113 v. — 117 r. في المستلذات.

7) Fol. 117 r. — 121 v. في المشتبهات (pro المشتبهات).

8) Fol. 121 v. — 123 v. inscriptione caret. Capita in subdivisionibus sunt: primum

in quinque: a) في ميامن الايمان وسلامت الاسلام

b) في الصلوة، وما يناسبها

c) في الصدقة وما يناسبها

d) في الحج والعمرة وما يناسبها

e) في العدل والرياسة

secundum in tria: a) في ذكر

b) في ذكر الوزراء والعمال

c) في تعليم العلوم

d) في ذكر القضاة وما يناسبه

e) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

tertium in quatuor: a) في تعليم العلوم

b) في ذكر القضاة وما يناسبه

c) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

d) في تعليم العلوم

quartum in tria: a) في العبادة

b) في الفقر

c) في السلوك والخير

quintum in novem: a) في ذكر الشريف

b) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

c) في تعليم العلوم

d) في ذكر القضاة وما يناسبه

e) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

f) في تعليم العلوم

g) في ذكر القضاة وما يناسبه

h) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

i) في تعليم العلوم

j) في ذكر القضاة وما يناسبه

k) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

l) في تعليم العلوم

m) في ذكر القضاة وما يناسبه

n) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

o) في تعليم العلوم

p) في ذكر القضاة وما يناسبه

q) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

r) في تعليم العلوم

s) في ذكر القضاة وما يناسبه

t) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

u) في تعليم العلوم

v) في ذكر القضاة وما يناسبه

w) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

x) في تعليم العلوم

y) في ذكر القضاة وما يناسبه

z) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

aa) في تعليم العلوم

ab) في ذكر القضاة وما يناسبه

ac) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ad) في تعليم العلوم

ae) في ذكر القضاة وما يناسبه

af) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ag) في تعليم العلوم

ah) في ذكر القضاة وما يناسبه

ai) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

aj) في تعليم العلوم

ak) في ذكر القضاة وما يناسبه

al) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

am) في تعليم العلوم

an) في ذكر القضاة وما يناسبه

ao) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ap) في تعليم العلوم

aq) في ذكر القضاة وما يناسبه

ar) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

as) في تعليم العلوم

at) في ذكر القضاة وما يناسبه

au) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

av) في تعليم العلوم

aw) في ذكر القضاة وما يناسبه

ax) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ay) في تعليم العلوم

az) في ذكر القضاة وما يناسبه

ba) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

bb) في تعليم العلوم

bc) في ذكر القضاة وما يناسبه

bd) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

be) في تعليم العلوم

bf) في ذكر القضاة وما يناسبه

bg) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

bh) في تعليم العلوم

bi) في ذكر القضاة وما يناسبه

bj) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

bk) في تعليم العلوم

bl) في ذكر القضاة وما يناسبه

bm) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

bn) في تعليم العلوم

bo) في ذكر القضاة وما يناسبه

bp) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

bq) في تعليم العلوم

br) في ذكر القضاة وما يناسبه

bs) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

bt) في تعليم العلوم

bu) في ذكر القضاة وما يناسبه

bv) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

bw) في تعليم العلوم

bx) في ذكر القضاة وما يناسبه

by) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

bz) في تعليم العلوم

ca) في ذكر القضاة وما يناسبه

cb) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

cc) في تعليم العلوم

cd) في ذكر القضاة وما يناسبه

ce) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

cf) في تعليم العلوم

cg) في ذكر القضاة وما يناسبه

ch) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ci) في تعليم العلوم

cj) في ذكر القضاة وما يناسبه

ck) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

cl) في تعليم العلوم

cm) في ذكر القضاة وما يناسبه

cn) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

co) في تعليم العلوم

cp) في ذكر القضاة وما يناسبه

cq) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

cr) في تعليم العلوم

cs) في ذكر القضاة وما يناسبه

ct) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

cu) في تعليم العلوم

cv) في ذكر القضاة وما يناسبه

cw) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

cx) في تعليم العلوم

cy) في ذكر القضاة وما يناسبه

cz) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

da) في تعليم العلوم

db) في ذكر القضاة وما يناسبه

dc) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

dd) في تعليم العلوم

de) في ذكر القضاة وما يناسبه

df) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

dg) في تعليم العلوم

dh) في ذكر القضاة وما يناسبه

di) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

dj) في تعليم العلوم

dk) في ذكر القضاة وما يناسبه

dl) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

dm) في تعليم العلوم

dn) في ذكر القضاة وما يناسبه

do) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

dp) في تعليم العلوم

dq) في ذكر القضاة وما يناسبه

dr) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ds) في تعليم العلوم

dt) في ذكر القضاة وما يناسبه

du) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

dv) في تعليم العلوم

dw) في ذكر القضاة وما يناسبه

dx) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

dy) في تعليم العلوم

dz) في ذكر القضاة وما يناسبه

ea) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

eb) في تعليم العلوم

ec) في ذكر القضاة وما يناسبه

ed) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ee) في تعليم العلوم

ef) في ذكر القضاة وما يناسبه

eg) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

eh) في تعليم العلوم

ei) في ذكر القضاة وما يناسبه

ej) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ek) في تعليم العلوم

el) في ذكر القضاة وما يناسبه

em) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

en) في تعليم العلوم

eo) في ذكر القضاة وما يناسبه

ep) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

eq) في تعليم العلوم

er) في ذكر القضاة وما يناسبه

es) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

et) في تعليم العلوم

eu) في ذكر القضاة وما يناسبه

ev) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ew) في تعليم العلوم

ex) في ذكر القضاة وما يناسبه

ey) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ez) في تعليم العلوم

fa) في ذكر القضاة وما يناسبه

fb) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

fc) في تعليم العلوم

fd) في ذكر القضاة وما يناسبه

fe) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ff) في تعليم العلوم

fg) في ذكر القضاة وما يناسبه

fh) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

fi) في تعليم العلوم

fj) في ذكر القضاة وما يناسبه

fk) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

fl) في تعليم العلوم

fm) في ذكر القضاة وما يناسبه

fn) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

fo) في تعليم العلوم

fp) في ذكر القضاة وما يناسبه

fq) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

fr) في تعليم العلوم

fs) في ذكر القضاة وما يناسبه

ft) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

fu) في تعليم العلوم

fv) في ذكر القضاة وما يناسبه

fw) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

fx) في تعليم العلوم

fy) في ذكر القضاة وما يناسبه

fz) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

ga) في تعليم العلوم

gb) في ذكر القضاة وما يناسبه

gc) في ذكر الوعاظ والخطباء والادباء

gd) في تعليم العلوم

ge) في ذكر القضاة وما يناسبه



amor nominalis et qualitativus, i. e. studium nominum et qualitatum, quae ex divina essentia se eolverunt, per opera se manifestandi. Hic igitur amor, non ipsa essentia divina aut amor essentialis, causa proxima fuit mundi creandi et vinculum est creati (سبب ظهور جميع الموجودات وربطة انواع)

nam essentia divina propter *αὐτόρθευσιν* suam naturis et rebus creatis non eget ideoque eatenus tantum, quatenus causa nominum et qualitatum est,

ipsa causa mundi dici potest\*). Accedit *الاحبة الافعالية*, amor actualis, i. e. studium principiorum actuum divinorum

(الشؤون الغيبية) in mundo creato per actus se manifestandi\*\*). Posterior hic gradus naturae divinae, ejus

evolutionem comprehendens, appellatur *المرتبة الواحدية*, gradus unitarius s. unitatis relativae, in quo Deus in summa multitudine naturarum et rerum creatarum sine essentiae particeps aut virtutum socio solus Deus est. Jam Deus explicatus est

*للخصرة الواحدية*, *Schechina unitaria*, vel, quatenus mundo manifestatur, *للخصرة العالمية الالهية*, *Schechina mundana divina*; qualitates autem jam ab essentia divina et a se invicem discretas, in mundo distincte apparentes et per multas multiplicesque formas existentiae individualis realitatem suam asserentes\*\*\*), Cabbalistarum *sefirôth*, sunt

*للخصلات الكونية*, *Schechinae naturales*, i. e. in rerum natura conspicuae. Huc usque amoris genera Deum quasi deorsum ad creata deducunt: ultimo loco venit amor creaturas sursum

ad Deum evehens, *الاحبة الاتارية*, amor operibus divinis infusus, i. e. studium naturarum et rerum creatarum ad alias, in quibus vestigia et *ἀναγνώματα* perfectionis divinae apparent, se applicandi; quo studio si tamquam catena vel scala utuntur ad altius altiusque escendendum, tandem ad Deum, omnis perfectionis auctorem et exemplar, perveniunt. Per gradus enim Deus in creata eorumque

هذه *الاحبة الاسماوية والصفاتية* هي التي اقتضت وجود\*)  
العالم ان العالم مقتضى الاسماء والصفات لا الذات فانها غنية  
عن العالمين وان كانت في ايضا مقتضى *الاحبة الذاتية*  
*للحبة الذاتية* substitue Deum patrem, pro *الذات* generationem Dei filii, *τὸν λόγον τοῦ ἐνδιαθέτου*, pro *الاسماء*  
*للحبة* Deum filium, *τὸν λόγον τὸν προφορικόν*, pro *الصفات*  
*الاسماوية*, creationem mundi per Deum filium: habebis  
instar dogmatis ecclesiae christianae, certe optimam explicationem  
initii evangelii Johannei.

\*) Spiritus sanctus ecclesiae christianae.

يظهر حقايقها في *الخصرة العالمية الالهية متميزة* ويحقق\*)  
مظاهرها في الوجود العيني متميزة.

formas descendit ac se quasi spectandum praebet\*). Illa vestigia autem et, ut ita dicam, particulae Dei per totam naturam fusi eatenus tantum percipiuntur, quatenus animi ad hunc usum apti et idonei sunt ac simile aliquid consentaneumque in se habent; est enim ille amor plane sensus

interioris, *αἰσθητόν τι* (امر وجداني), uti delectatio quae ex musica percipitur, quam si homini aurium obtusarum et animi torpentis verbis describere labores, operam incassum effundas. Summa species hujus generis est mutuus amor angelorum; secunda amor animarum coelestium et sphaerarum elementarium; tertia amor animarum humanorum rationabilium, qui sine corporum vel sensuum igniculis innata quadam aequalitate et consensione inter se conciliantur; quarta amor naturarum et rerum elementarium, in plantis et metallis occultus, in animantibus apertus. Omnino nihil est in rerum natura, quod non amore aliquo trahatur, quoniam omnia aliquod perfectionis exemplar habent, ad quod tendant: id autem est amare. Quum vero omnia genera perfectionis ex Deo emanent, non minus omnia genera amoris ad Deum redeunt, sive ii qui amant ejus rei sibi conscii sunt, sive non sunt. Qui igitur ultra creata, ultra nomina et qualitates Dei usque ad ipsam ejus essentiam penetrat et hanc solam amat, is omnium perfectissimus est, ut Propheta, de quo traditum: *وما زاغ البصر وما طغى*. Non declinavit acies nec aberravit, i. e. acies mentis ejus semper in Deum ipsum et solum directa fuit; secundum gradum tenet qui nomina et qualitates Dei amat, tertium qui opera

et actus Dei (الآثار والافعال), scilicet ea omnia, quia et quatenus Dei sunt; nam si ipsa per se spectantur, a Deo diversa et aliena sunt (فانها من حيث أعيانها أعيان) ideoque mentem a Deo abstrahunt. — Initium odae: *شربنا على ذكر*

quem eundem versum ex citatione commemoravi pag. 384 col. 1 in adnotatione. Finis commentarii:

ورزقنا وأياكم مقامات العارفين المقربين، وكمالات الكاملين  
المكملين، انه ارحم الراحمين، والحمد لله رب العالمين.  
Scriptio absoluta est A. H. 975 mense Ramadhân (Chr.

1578) ab eodem Gemâlî Scopensi, qui *Cubiculum phantasiae* scripsit (No. 9); sed hic pro Ben-Seifi est Ben-Hosein.

11) Fol. 136 v. — 147 r. *لغات عراقى*, *Irâqî Lemâât s. Splendores*, opus persicum de gradibus amoris mystici, ex utraque oratione mixtum. Nescio an ex omnibus commentationibus ejusdem argumenti, quas adhuc legi, haec et oratione et sententiis elegantissima sit. Initium: *الحمد لله*

*الذى نور وجهه حبيبته بتجليات الجمال، فتلا نورا، وابصر*  
*أما بعد*: *فيه غايات الكمال، ففرح به سرورا، الخ*

هووية\*) Usus est scriptor in hac sententia nomine scholastico,  
تنزل الهوية الالهية في صورها. *ipseitas*: صورها.



کلمه چند در بیان مراتب عشق بر ستن سوانح زبان وقت  
املا کرد، تا آینه معشوق نماه هر عاشق آید، با آنکه  
رتبت عشق برتر از آنست که بقوت فهم و بیان کرد پیرامن  
سراپرده جلال او توان کشت، یا بدیده کشف و عیان  
بجمال حقیقت او نظر توان کرد، بتتق عزت محتجب است،  
و بکمال استغنا متقرد، حجب ذات او صفات اوست و صفاتش  
مندرج در ذات، و عاشق جمال او جلال اوست و جمالش  
مندمج در جلال، علی الدوام خود با خود عشق یازد، یا  
*His praemissis: Pauca aliqua de gradibus amoris, ut forte lingua temporis ea dictavit, a me scripta sunt, quae fiant speculum omni amanti amasium ostendens, etsi gradus amoris (sc. unus unius summi in Deo) altior est quam ut vi rationis et orationis accessus ad velum majestatis ejus (Dei) tentari aut visu revelationis et intuitionis pulcritudo verae naturae ejus adspici possit; aulaeo magnificentiae velatur et summa astra secluditur; vela essentiae ejus sunt qualitates, et vicissim qualitates essentiae involutae sunt; amatrix pulcritudinis ejus est majestas, et vicissim pulcritudo in majestatem inclusa est; perpetuo secum ipse amoris ludum ludit, cum alio a se diverso nullum commercium habet etc. In muqaddime argumenta libri unum in conspectum collecta sunt. Primum docetur quid sit amor:*

حقیقتی منزله از تعین\*) خواه حیث نام نه خواه عشق  
*ens quoddam reale, sed a concretionem individualitatis purum, quod sive 'hobb sive ischq nomines licet; de verbis enim non disceptandum\*\*); deinde ostenditur, quomodo amor per varias vices et periodos (احوار و ادوار) et per gradus depositionis et commorationis (مراتب استیداع و استقرار) migret; tum, quomodo in ideis et entibus (معانی و حقایق) in amasio (Deo objecto) et amatore (homine subjecto) quasi sub involucris appareat; tandem, quomodo amator et amasius vere in unum coeant; quae conjunctio magnificis his verbis arabicis celebratur: هنالك اجتمع الفرق، وارتفع الفتق، واستتر النور في النور،*

\*) *Quis est cui hic non succurrant immortalia verba poetarum nostri:* *Nenn es dann wie du willst, Nenn's Herz, Liebe — Gott! — Ich habe keinen Namen dafür; Gefühl ist Alles; Name ist Schall und Hauch Umbebelnd Himmelsgluth.*

\*\*) *In codice est 'مشاحه' sed tam ipsa sententia, quam sub-scripta glossa 'مشاحه' ای ostendit legendum esse, cui verbo significatio pugnandi a Freytagio ad auctoritatem Golii relata utique asserenda est.*

\*) *Quis est cui hic non succurrant immortalia verba poetarum nostri:*

*Nenn es dann wie du willst, Nenn's Herz, Liebe — Gott! — Ich habe keinen Namen dafür; Gefühl ist Alles; Name ist Schall und Hauch Umbebelnd Himmelsgluth.*

و بطن الظهور في الظهور، ونودی من وراء سرادقات العزّة  
بیت

الا كل شيء ما خلا الله باطل وكل نعيم لا محالة زائل  
مصرع

وغابت العين لا رسم ولا اثر

*Illic se junctio in conjunctionem et dissolutio in cohaerentiam abit, lumen lumine tegitur et manifestatio manifestatione occultatur, atque ex penitrali aulaeis magnificentiae velato haec vox auditur:*

*Profecto omnia praeter Deum jam evanuerunt, omnia Paradisi (quae vulgo creduntur) gaudia in nihilum abierunt,*

*et haec:*

*Occidit individuum nullo signo nec vestigio relicto.*

*Haec deinde per duodeviginti lemae de oratione gravissima et dulcissima latius explicantur. Scriptor postquam conjunctionem amasii et amatoris hoc hemistichio consummavit:*

انا من اعوى ومن اعوى انا

*Ego sum is quem amo, et is quem amo est ego,*

اگر معانی این کلمات نیست با  
*librum hoc epilogo finit:*

بعضی فهم مکنر نماید، معذور فرماید، که هر چند که  
می خواهم که خود را بساحل اندازم ساحل یافت نمی شود،  
تا خبر است موجی ام در ربوده است و بلجبه افکنده،

الحمد لله علی اننی کصفدح تسکن فی الیم

ان هی فاهت ملأت فاعا او سکتت ماتت من الغم

و چند آنکه خود را ملامت می کنم بیت

اینجا که بحر نامتناهیست موج زن

شاید که شبی نکند قصد آشنا

باز همت می گوید نا امیدی شرط نیست بیت

اندرون بحر بی کرانه چو غوک دست پایی بزنج چو دانی بوک

دل نیز در بحر امید دست و پایی می زند، و با جان بلب

رسیده خطابی می کند، که بیت

کی بود ما زما جدا مانده من و تو رفته و خدا مانده

*Si sententiae tenuium horum verborum menti alicujus non satis clarae videbuntur, id excusabit; nam quantumvis (ex aestu summarum cogitationum) me in litus conjicere (earum argumenta et fines perspicue exponere) coner, litus tamen non attingo; dum loquor, fluctus aliquis me abripuit et in salum rejecit, —*

*Utique Deum laudo, quod ranae mare habitanti similis sum, quae sive vocem edit, os opplet, sive silet, praeclusis faucibus moritur, —*

*et quamvis me ipsum his verbis reprehendam:*

Scilicet hic, ubi mare infinitum est, fluctus move!

Immo guttam roris non convenit natare velle;

tamen ab altera parte animus ad altissima adspirans (aut: favor aliorum coepris meis adspirans) dicit: Non oportet desperare;

In hoc infinito mari ut rana manus et pedes agita; quid scis num forte — ? (i. e. fieri certe potest ut salvus ad alterum litus pervenias.)

Cor quoque in mari spei manus et pedes agitat et animam quae ad labia pervenit (jam jam efflandam) sic alloquitur:

Qui alterum mā (nos. i. e. homo) ab altero mā (Deo) sejunctum maneat? Ego et tu perimus; Deus solus remansit.

Scriptum est exemplum A. H. 977 (Chr. 1569 — 70).

12) Fol. 147 v. — 149 r. Narratio arabica Abū-Jezīd El-Bishāmī de antistite et monachis coenobii christiani instinctu divino a se conventis et solutione quaestionum sibi ab antistite propositarum ad Islamum conversis. Idem de eodem turcice narratur in Cod. Dresd. 142 fol. 43 v. — 47 v. et 202 fol. 8 v. — 12 v. Initium: قال أبو يزيد بسطامي رحمه

الله كنت يوما في بعض سياحتي، متلذذا بخلوقي، مستغفرا فكيف من يكثر من قول: بفكرى، مستأنسا بذكري، لا اله الا الله محمد رسول الله وجعلها شغلة، ان كنتم صابرين فقولوا لا اله الا الله محمد رسول الله. Scriptum est exemplum A. H. 975 (Chr. 1567 — 8).

13) Fol. 149 v. — 150 v. رسالة مفتي على چلبى في حسن

الدوران، Tractatus arabicus 'Alī 'Celebī Muftīi, quo choream mysticam legitimam esse demonstratur. Initium: الحمد

لله الملك المَنَّان، العزيز المقتدر الديَّان، الذى فضلنا بالعرفان، بمعرفة نور كتابه القرآن. Primum contra adversarios locis Corani et Traditionis propheticæ probare studet choream illam non esse ludum, nec, ideoque ludorum interdictum (vid. Muradgæ d'Ohsson a Beckio transl., II, p. 331 — 3) in eam non cadere. Sed etiamsi ludum esse concedatur, tamen illicitam esse concedi non posse\*), immo aequè licere ac si quis barba aut fascia cidaris aut veste sua, aut arcu et sagittis, aut maritus cum uxore aut herus cum serva ludat.

Quod autem auctor libri Gāmi - el-fetāwā (H. - Ch. No.

3927) dicat: مستحل الدوران كافر، Qui choream licere ait impius est, id inconsideratissimum et falsissimum esse, quoniam ita sanctissimus Imāmus El-Schāfi, qui illud ajat, impietatis accusetur; qui autem المجتهدين (vid. de Sacy

\*) Hoc ab ipso Deo significari ait verbis coranicis Sur. 6 v. 91: (اباطيل) ذرهم في خوضهم يلعبون Sine eos in nugis suis ludere, quibus Propheta, postquam Judæos breviter et valide refutaverit, vanas eorum objectiones futesque calumnias missas facere jubetur. Sed quum eadem a vero sensu detorta de nescio qua permissione accipi possint, prava sagacitas istorum hominum iis ad suam causam abusa est.

Chrestom. arab. ed. post., I, p. 169 — 171) impietatis accuset, eum ex lege muhammedana facinus capitale admittere. Nec minus inconsulte et impie auctorem El-Pezdewijæ (arab. El-Bezdewijje dicto quodam prophetico abusus sacros choreutas Polytheis et monachis christianis comparare, quum illorum chorea pompam Moslemorum circa Caabam et angelorum circa solium divinum repræsentet. Item errare eos, qui hanc saltationem esse dicant ab El-Sāmīri, vituli aurei apud Judæos confectore et adorandi auctore (Sur. 20 87 — 97), inventam; nam primum isti saltationi ad idolum colendum spectanti cum chorea uni Deo sacra nihil commune esse; deinde ne loquendi quidem usum id permittere, quoniam saltatio, el-raḡf, significet اللعب بالنطيل والمزمار في مجلس الفسق مجتمعا بالنساء, tympani ac tibiae concentum in circulo virorum dissolutorum adsumtis mulieribus. Sed si vel saltationem esse concedatur, tamen illicitam esse concedi non posse; nam Prophetam, quum aliquot milites ad tympanum ac tibiam saltantes ad januam ejus venissent, 'Aischæ

الخبّ (الخبيثين 1) يا حمراء ان تنظري (تنظري 1) رقة: الدجيش Visne, o rubicunda, coetum militum videre? et quum illa se velle respondisset, a marito ad januam ductam esse ibique per ejus axillam tamquam per fenestram saltantes milites spectasse. Hinc constare saltationem laetabundis concessam esse, ut tympanum in caerimoniis Suficis et in bello et festis Muhammedanorum. Ergo nihil hic impietatis esse; qui vero homines pios impietatis insimulant, eos ipsos impios esse ex auctoritate librorum spectatorum, ut El-Mendīr et El-Moghni. Hinc adversarios singulatim impugnat eorumque argumentis sua opponit. Auctorem El-Bezdzijæ (H. - Ch. No. 1807), qui choream وحسدا وحرصا propter odium et invidiam, damnaverit, neque ex المجتهدين, neque ex مقلدي المقلدين, neque ex طبقات المقلدين, itaque nec propriam auctoritatem habere, nec aliorum doctorum probatorum auctoritatem aut ab ipsis aut ab eorum asseclis acceptam sequi; auctorem El-Pezdewijæ non pluris esse, immo ne dextram quidem suam a sinistra dignoscere\*);

auctorem libri Gāmi - el-fetāwā aetate Sulthāni Murād demum (sc. II) Adrianopolin venisse et ibi librum suum conscripsisse. His adjungit El-Zamachscharium, qui verbis coranicis Sur. 20, 6: وان تاجهر بالقول فانه يعلم السر: واخفى

ad damnaudam choream abusus sit. Hunc paullo verecundius tractat, sed tamen quum Mo'tazelita nec ulli quatuor sectarum orthodoxarum, المذاهب الاربعة, addictus

nec magis quam illi ex المجتهدين والمقلدين fuerit, ejus quoque sententiam pondus habere negat. Omnino hoc loco nullas auctoritates probabiles relinqui praeter Coranum et Traditionem propheticam. Ad horum igitur judicium se referens etiam Abū-Hanīfā, suae sectae principem, qui choream et ipse damnavit, arbitrum recusat, praesertim

وانه من الذين لا يعرفون بينهم عن يسارهم\*) quod est proverbium de summa mentis imbecillitate et ignorantia.

quum El-Schâfi<sup>1</sup> eam permiserit, in quibusdam autem caerimoniis hunc auctorem sequi etiam 'Hanefitis liceat'), ut in precibus funebribus pro mortuo cuius corpus abest, صلاة, quae ab Abû-'Hanîfa vetitae tamen illo permittente usurpentur (vid. Muradgea d' Ohsson, I, p. 398). Tandem, quum chorea ad الذكر pertineat, quo omnes actus vel interni vel externi comprehenduntur, quibus praeter preces ordinarias Dei memoria recolitur, ex commentariis coranicis *roû* صاحب الكواشي (cf. pag. 366 col. 2 lin. 16—19) et *roû* صاحب المدارك ad Sur. 4, 104, et 33, 41, demonstrat illam Dei *ânâm* debere fieri cum *el-tehlil*, *el-tekbir* et *el-taqdis*, item fieri posse noctu et interdiu, voce submissa et elata, cum motu et sine eo, omninoque in omnibus statibus corporis, excepta una seminis emissionem; item hoc urget, interpretes coranicos *El-Zamachschari*, *El-Beidhawi*, *Omar El-Nesefi* et *El-Imâm el-wâ'hidi* (hunc quidem in commentario *الوسيط* s. medio, vid. 'H.-Ch. No. 3423) statuere *el-ferâidh*, i. e. officia ab ipso Deo in Corano sancita, in quibus est *el-dîkr*, palam omnibus videntibus et audientibus rectius peragi quam clandestino. Accedit quod Propheta ex traditione Enesi in *El-Ssâbi'h* Bochariano asservata suis dixit: انكروا الله ذكرا كثيرا حتى

Tam saepe Dei memoriam recolite, ut hypocritae vos pietatem simulare dicant. Ex his omnibus choream mysticam legitimam et piam esse colligit. Finis: جعلنا الله من زمرة الموحدين، ولا يجعلنا (sic) من الخبز العالمين، المعاندين والحمد لله رب العالمين، Scriptum est exemplum A. H. 975 (Chr. 1567—8).

Restant nonnulla maiora in marginibus adscripta:

14) Fol. 4 v. — 13 v. *Epistola persica consolatoria ad virum principem adversa fortuna afflictum*. Initium: قلم كه نقاش نكارخانه از ليست، وكاتب ديوان لم يزي، الخ. Post hanc ingressione de calamo divino, decretorum fatalium instrumento, scriptor immutabilem Dei consuetudinem esse dicit, ut hominum pietatem et patientiam interdum casibus adversis tentet, id quod exemplis Salomonis et Jobi probat, de quorum infortuniis eorumque causis et laeto exitu locos coranicos et ad eos multas earum fabularum refert, quas collectas exhibet Hammeri liber Rosenöl in locis de Salomone et Jobo p. 147—257 et 64—66. In conclusione Deum precatur ut fortuna ejus, ad quem scribit, eodem modo convertatur, deinde eum consolatus optima quaeque a Deo sperare jubet, tandem rogat ut has literas \*\*) benigne

ان امام الشافعي جوزة فالتشيع جائز في بعض العبادات \*)

Hinc ad verbum تشيع adjice significationem a nomine proprio derivatam: Schâfi'ita fuit aut factus est.

عديده نملة انامل في مقدار، افتاده عديده، وخاكسار، munus formicae digitorum hominis imbecillis, jacentis et humilis, i. e. digitorum formicae illius similitudo, quae Salomoni pedem locustae pro dono obtulit; vid. pag. 386 col. 1 in adnot.

ومن الله ممد الكون، نستمد العون، انه: Finis: خير معين ومسؤول. Scriptum est exemplum A. H. 976 (Chr. 1568—9).

15) Fol. 13 v. — 24 v. et hinc, post interjectam commentatiunculam turcicam de virtutibus primae suratae propriis, وكنز السالكين، خواص فائده شريفة، fol. 45 r. — 54 v. *tractatus persicus Abdallah El-Ansârîi, sex capitum hujus argumenti*: باب اول در مقالات عشق وعقل باب دوم در مباحثه شب وروز باب سوم در بيان قضا وقدر باب چهارم در عنايت رحمن با ايشان باب پنجم در حق درويشان حمد في حقيقى وى مجازى باب ششم در غرور جوانى حد آيهى را، وثنای في حد پادشاهى را، که برداشت از Nomen et suum دیدہ دلهارا رمد، ورفع السماء بغير عمد، et libri scriptor statim post indicat his verbis: چنين كويد اضعف عباد الله، ساير بلاد الله، المحتاج الى البارى، عبد الله الانصارى، بيت

ثم اين كرديم كنز السالكين زانكه سالك را بود رشدی ازین Finem faciunt versus binarii (*McDnewi*) qui juventutem laudant et ad rectum usum ejus hortantur. Exeunt sic:

جوانى را بطاعت صرف گردان  
كه طاعت درخور آمد از جوانان  
جوانى را بحضرت قدر وآب است  
دعاى جوانان مستجاب است

Scriptum est exemplum Constantinopoli A. H. 979 mense Rebi<sup>1</sup> el-awwel (Chr. 1571).

16) Fol. 54 v. — 70 v. جزيره مثنوى، versus e *McDnewi Geldeddiniano a Derwischio Jûsuf delecti et communibus quibusdam argumentis subjecti*; cf. Cod. Dresd. 13, 162, 273.

Initium: حمد بلا غايه وى حد، وشكر لا يحصى ولا عد، موان خدايرا كه سينه پاكينده كاملا ترا اشعه انوار كمالات. In praefatione Jûsuf se ab aliquot hominibus *McDnewii* studiosis rogatum esse dicit, ut, quum librum tantae magnitudinis tamque copiosi argumenti perlegere tironibus difficile esset, in eorum commodum delectum ex illo institueret; itaque se e sex voluminibus *McDnewii* 366 versus excerptis atque pro argumenti similitudine inter se conjunxisse, ex quibus autem voluminibus singulos versus sumserit, praepositis numerorum notis indicasse \*). Ibidem libro suo id nomen imponit, quod supra diximus. Finis:

\*) Haec notae in nostro exemplo rubro liquore scriptae sunt.



این نه رنجست و نه راجست و نه خواب

وحی حق واللہ اعلم بالصواب

Scriptum est exemplum Scopis A. H. 982 mense Rebi' el-awwel (Chr. 1574).

### CXI.

[Ac. R. 251.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 60, scriptus char. nestāliq, continens *disputationem* Muḥammed Pāschae, summo Veziro turcico, dedicatam, qua Muḥammed El-'Hosint e gente Muḥammedis interpretationem verborum coranicorum Sur. 7 vers. 87: وما يكون لنا ان نعود فيها الخ: ab Abū'l-sū'ūd in commentario suo \*) propositam contra objectiones Persae cujusdam Schūtāe acerrime defendit. Initium: الحمد لله على ما هدانا الى الاسلام، ووقانا عن الميل الى الزيغ والضلال، وعقاييد اهل البدع والآثام، Jam in his verbis igniculos

irarum theologiarum emicare vides, quae subinde in vastum incendium prorumpunt et per totum librum furunt nec nisi in fine subsidunt. Quidquid lingua arabica telorum habet, id scriptor in adversarium et in totam ejus sectam jaculatur, ut vel nostrates copias suas hinc augere possint. Ceterum ipsa ejus oratio ostendit illum inter suos magnum nomen habuisse et multas commentationes (*resdīl*) scripsisse (vid. fol. 60 r. lin. 13 et fol. 60 v. lin. 13 — 15), in quarum una aliqua Abū'l-sū'ūdum impugnauerit (fol. 60 v. lin. 6). Antequam scriptor ejus orationem referat et ad eam respondeat (inde a fol. 5 r.), non solum interpretationem Abū'l-sū'ūdi ipsius, sed etiam Zamachscharii et Beidhawii citat, ad quorum utrumque et Abū'l-sū'ūd et adversarius ejus respexit. Finis: وحكم الله العلي الكبير، انا لله وانا اليه راجعون

في ذهاب العلم واعله والى الله المصير، In primo folio r. libri auctor notavit, se hoc exemplum a se ipso scriptum dono dedisse Scheicho Ibrāhīm Ibn El-Scheich 'Alā-el-dīn El-Schū'ūrī El-Murābithi.

## CODICES PRECATIONES ET MAGICA CONTINENTES PARTIM EX CORANO PENDENTES.

### CXII.

[Ac. R. 80.]

Codex arabicus turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 99, char. neschi et nestāliq et diwani scriptus. Prima quinque folia extra ordinem inserta continent remedia morborum, vaticinia ex subsultu s. palpitatione membrorum \*\*) (arab. الخللج, turc.

سكش, unde Segir-nāme in Cod. Dresd. 142 fol. 39 r. —

43 v. et in hoc ipso codice fol. 83 r. — 84 r.) et vaticinium Muḥammedis de herba nicotiana s. tabaco, hanc: قال النبي

صليهم يا ابا هريرة يأتى اقوام فى آخر الزمان يتوتون بالدخان

ويقولون انهم من امتى وليس انهم من امتى انهم من اهل

الشمال وهى شجرة مرة خلقت من بول ابليس عليه اللعنة

سئل عن زرعها وغرسها ونقلها من بلد الى بلد فقال عم لعن

الله زارعها وبائعها وآخذها ونقلها والعامل عليها والناظر اليها

بالحجة فهو كافر بالمطلق، نقل من تفسير المقنع الكبير محمد

تفسير الارشاد \*) Vid. Cod. CVI et CVII. Hic ubique brevius تفسير الارشاد et appellatur.

\*\*) Graeci quoque hac vaticinatione utebantur, quam περί παλμων μαντικὴν s. παλμοσκοπία appellabant. Ex eodem genere est illud Theocriti in Id. III v. 37: Ἀλλεταὶ ὀφθαλμὸς μὲν ὁ δέξιος, et Plauti in Pseudolo, I, 1, v. 104 et 105:

Ca. Atque id futurum unde? Ps. Unde dicam nescio, Nisi quia futurum est: ita supercilium salit.

(لحمد 1) بن العسرى Muḥammed Ibn-Sa'd-el-dīni, quo herba illa item damnatur; quid? quod jam Loqmān et Plato sat ridicule eandem de illa sententiam anticipasse dicuntur. Tandem amuleta et precationes magicae.

1) Fol. 1 v. — 4 v. Aurād s. pericopae coranicae post preces ordinarias recitandae. Primum docetur, quae Corani partes et qua ratione ibi recitandae sint, deinde a fol. 2 ipsae, sed non omnes, exscriptae sunt. In marginibus extant aliae precationes arabicae non coranicae coranicis illis praemittendae et subjungendae, aut omnino cum precationibus ordinariis utiliter conjungendae et ad varios usus adhibendae, veluti ut aliquis proceribus placeat, ut a supplicio sepulcri tutus sit; item magica et apotelesmatica, ut nomina Dei in itinere pro amuleto gerenda. Fol. 5 r. et v. undecentum nomina divina. Hinc usque ad fol. 68 v. iterum variae precationes arabicae, quarum multis praemissa est indicatio turcica originis et virtutis earum, et tandem magica.

2) Fol. 69 r. — 72 r. Mandata publica, epistolae, acta privatorum, char. diwani scripta.

3) Fol. 72 v. — 74 v. Precationes et magica.

4) Fol. 75 r. فرمان دلبران عجایب, Mandatum commenditium jocosum, a Judice amasiorum (Ma'schūqlar qādhist) Amatori (Āschīq) datum, quo Praefectus strenuorum (Dilirlir wālist) venustum quendam, sed inhumanum Amasium, de cujus injuriis Amator Judici libellum tradiderat, quaerere et Amatori dedere jubetur, A. H. 1097 (Chr. 1685 — 6).

5) Fol. 75 v. — 77 r. Vaticinium Derwischi 'Hasan

de iis, quae A. H. 1094 (Chr. 1682 — 3) et ultra eventura sint.

6) Fol. 77 r. — 78 v. Duae precatioes magicae a Mu'hammede commendatae, praemissa indicatione turcica utilitatis earum.

7) Fol. 79 r. — 80 r. Duo sigilla magica (muhr) Mu'hammedi a Gabriele tradita, praemissa simili indicatione.

8) Fol. 81 r. et v. Invocatio duodecim Imamorum, eodem modo introducta.

9) Fol. 82 r. Invocatio sanctissimorum virorum, qui رجال الغيب vocantur (de quibus vid. Lane in *An Account of the manners and customs of the modern Egyptians*, I, p. 293 sqq.) et circulus magicus eorum, *ddirei-rigdl-el-ghaib*. Ordines eorum enumerantur ab initio invocationis:

السلام عليكم يا رجال الغيب السلام عليكم يا ارواح المقدسة  
السلام عليكم يا نقيباء يا نجباء يا بدلاء يا اوتاد يا امامان  
يا قُطب يا افراد يا اُمماء اغيثنوني بغوثه وانظرون بنظرة النخ  
Circulum cingunt nomina octo ventorum et regionum coeli  
iis respondentium.

10) Fol. 83 r. — 84 r. *Segir-nâme* turc.

11) Fol. 86 r. — 87 r. Qafida Weisii turcica, qua cives suos de corruptis moribus, ecclesia, republica, castigat et iram divinam denuntians ad meliorem frugem exhortatur. Vid. Cardonne, *Mélanges de Littérature orientale*, Paris, 1770, tom. II, p. 267 sqq. Von Diez, *Ermahnung an Islambol oder Strafgedicht des türkischen Dichters Uweissi über die Ausartung der Osmanen*, Berlin, 1811. Hammer-Purgstall, *Gesch. d. osman. Dichtkunst*, III, p. 203 — 206. Catal. Dresd. No. 341, 1.

12) Fol. 88 r. — 99 v. Precationes et magica.

In ultimo foliorum extra ordinem adjectorum char. diwani scripta est epistola Imperatoris germanici ad summum Vezirum missa A. H. 1094 (Chr. 1683). Quum Turcae arces hungaricas Jaurinum et Comaram (يانف وقوتوران) expugnassent et solo aequassent, hinc ab Austriacis poposcissent, ut Hungaros sibi relinquerent, Imperator his literis flagitationes et minas summi Veziri repellit. Illo certe anno hae literae datae esse non possunt omninoque commenticiae videntur.

### CXIII.

[Ac. R. 161.]

Codex arabicus turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 145, nitido char. neschi scriptus, punctis aureis et pulcro limbo ornatus, ab initio eleganter expictus

1) Fol. 1 v. — 39 v. Sur. 1, Sur. 2 vers. 1 — 4 et 284 — 286, Sur. 36 cum precatone subjungenda, Sur. 48 cum utilitate ejus ture. et precatone subjungenda, Sur. 55, 56, 67, 78 cum precatone subjungenda, tabula undecentum nominum divinorum praemissa traditione prophetica de utilitate recitationis eorum arab. et turo., longa et pulchra precatio quae eadem nomina persequitur, precatio quae tota in laudando Mu'hammede versatur, duae precatones pro eo, brevior et longior.

2) Fol. 39 v. — 102 v. *Birgilü Wafijet-nâme*, turo. Cf. Catal. Dresd. 59, 1.

3) Fol. 103 v. — 143 r. *Du'd-nâme*, Liber precatio-num, turc., ab *Abü'l-sü'udo* conscriptus et *Ali Padschae* summo Veziro dedicatus. De ejus divisione vid. Catal. Dresd. No. 143, 2. Tabula capitum et argumentorum in nostro exemplo est fol. 106 r. et v. Margines aliae precatio-nibus, traditionibus, notis, al. impleti sunt. Fol. 144 et 145 finem faciunt Sur. 3 vers 148 et duae precatones.

### CXIV.

[R. 96.]

Codex maximam partem arabicus, 8<sup>o</sup> maj, foll. 37, char. neschi, continens Sur. 36, 48, 55, 56, 67, 78, 86, 102 — 114, deinde precatonem absolutae lectioni coranicae subjungendam, tandem precatonem turcicam, دعاء يسين.

### CXV.

[Ac. R. 157.]

Codex arabicus turcicus, 8<sup>o</sup> obl., foll. 26, char. neschi majore s. ri' hani scriptus, continens في الطريقة الاوراد الفتحية

العشاقية, quae collegit *Ism' il Ibn-Mu'hammed* 'Hanefita, Scheich ordinis Derwischorum *El-'Usschdijje*; cf. Muradgea d' Ohsson a Beckio transl. II, p. 521. Initium:

الحمد لله الذي فتح لنا ابواب التوفيق والهداية، ووجه لنا  
اسباب التحقيق والعناية. Qui haec pensa quoque mane et  
vespero legat, ei in proemio optima quaeque et in hac et  
in altera vita consequenda promittuntur, deinde fol. 3 v. —

23 v. ipsa sequuntur. Initium: الحمد لله رب العالمين الرحمن

الرحيم، الحمد لله حمدا دائما كدوام ملكه القديم،

اللهم ربنا تقبل منا الفاحشة مع الصلوات. Fol. 23 v.

— 26 r. شرح هذه الاوراد. turo., in quo carmine  
haec enumerantur, ex quibus illa pensa composita sint:  
رسولك روحه و صلوات

واسم اعظم et اسماء حسنى، ثنائل et مقبول دعائل، تكميات  
deinde mirae virtutes eorum praedicantur, usus et origo  
docetur. In ultimis versibus auctor dicit se, بوشينخ اسمعيل

اوراد عشاقى، his pensis nomen fecisse

Initium:

بحمد الله تمام اولدى بو اوراد اوتويان دل اولور نوريله آياد

Finis:

معاني فتح (\*) ايدوب محو ايت كنائي

قموسين رحمته غرق ايت آلهي

\*) Usus verbi فتح de Deo homini areana et ignota quasi re-

cludente apud Mysticos pervulgatus docet الاوراد الفتحية non „pe-  
ricopas victrices“ esse (H. - Ch. No. 1476), sed potius reclusorias,  
revelatorias.

dum puto قره ختای ایستک الخ, si *Qara-Khatajensis* (ex gente Mogolorum ad septentrionem regionis sericae habitantium), si *Arabas nomas* (ex qabilis s. tribubus Arabum nomadam) es, quorum verborum sententiam expressi.



institutiones turcicae de earum usu et vi, plerumque etiam de origine: a) دعاء حُرَز النبی. b) (pro بازوبند) دعاء بازوبند. c) دعاء مبارک. d) دعاء حسن حسین. e) دعاء مصطفی. f) دعاء انعام اول. g) دعاء انعام آخر. h) دعاء حُرَز الفرس, quae precatio nomen inde accepit, quod ad frontem equi destinanda est, quo eques medios inter hostes oculis cerni non possit. Subjectum est sigillum verba Sur. 112 in orbem scripta continens.

## CXVII.

[Pf. K. 108.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 81, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 27 v. Precationes arabicae singulis diebus septimanae recitandae, a دعاء يوم الجمعة ad دعاء يوم الخميس.

2) Fol. 27 v. — 81 v. Variae precatioes arabicae, maximam partem prooemiis turcicis instructae, quibus magica et apotelesmatica immixta sunt: a) Fol. 27 v. — 35 r. دعاء سرخ باد. In prooemio haec fabula narratur: Quum Salomo quondam de potentia sua secum gloriaretur, Deus hac superbia iratus *Surch-bād* daemonem creavit ad illumque misit. Salomo ejus aestu afflatus et specie territus rogat, quis sit et ubi habitet? Respondet se *Surchbād* appellari et in corporibus humanis sedem habere; deinde noxas enumerat, quas et corpora et animi patiantur, si hoc illud membrum occupaverit. Tantam pestem sublaturus Salomo ejus cervicem caedi jubet, sed incassum in eo necando laboratur. Tandem catena vincitur: tum Gabriel adest et Dei verbis illum dimitti jubet. Paret Salomo et a Deo impetrat, ut sua aetate *Surch-bād* nemini noceat. *Muhammedis* vero tempore ille *Omarum* invasit misereque confecit. Causam mali *Muhammedis* nuntiavit Gabriel, qui de remedio consultus ei illam ipsam precationem dictavit ejusque usum docuit. b) Fol. 35 r. — 36 v. دعوت قل.

اوچی. Prima verba precationis, اوچی, sumta sunt e Sur. 72, 1. c) Fol. 36 v. — 37 r. دعاء عرش. d) Fol. 37. r. دعاء کفن. e) Fol. 37 r. — 38 r. دعاء صلوات. f) Fol. 38 r. — 39 r., 42 v., 43 v., 47 r., 48 r., 48 v. et 49 r., 55 v. — 76 r., 77 r. — 80 v. artificia magica et apotelesmatica, inter quae eminet ratio aliquem invitum ad se adducendi, fol. 47 r. et v., quam ut cum caerimoniis Pharmaceutriae Theocriteae et Virgilianae comparare possis. enotabo. Primum magna acus septem foraminibus instruenda est per eaque septena fila serica diversorum colorum trajicienda; deinde acus solo infigenda et Sur. 36 ita recitanda, ut ad unumquodque septem illorum مبین, quae versiculos

11, 16, 23, 47, 60, 69, 77 finiunt, precationem fol. 47

) Venti rubri, i. e. ardentis, fervidi. Arabice fol. 35 r. lin. 4 et 5 item ريح الأحمر appellatur. Persis erysipelas est.

subjunctam interponas eaque absoluta dicas: Veniat N. N. filius N. N., simul acum altius ad superius foramen infigas usque ad septimum: tum ille veniet, sed mente alienatus, evulsa autem acu ad se redibit. Fol. 71 r. — 76 r. pro

دعاء inscriptione promisso turcice docentur usus et viginti quinque utilitates sigilli magici fol. 76 r. positi. g) Fol. 39 v. et 40 r. preces ad funus viri, feminae, puelli, puellae recitandae. h) Fol. 40 r. — 41 v. دعاء اسماء الحسنی. i) Fol. 41 v. — 42 r. دعاء الاستغفار. k) Fol. 42 r. et v. دعاء الطاعون. l) Fol. 43 r. traditio Mosaica, turc., de binis diebus mensium binisque temporibus dierum infaustis. Dies sunt *Mu'harrami* 9 et 11, *Safari* 2 et 4, *Rebi'* el-*awweli* 16 et 21, *Rebi'* el-*achyri* 4 et 20, *Gumada* el-*awweli*

2 et 20, *Gumada* el-*achyri* 6 et 8, *Regebi* 3 et 8, *Scha'bani* 6 et 20, *Ramadhani* 4 et 15, *Schawwali* 1 et 2, *Aul'-qadae* 10 et 20, *Aul'-higga* 1 et 15; tempora diei Solis tempus inter duas precatioes \*) et extremus dies, diei Lunae tempus antemeridianum medium et meridies, diei Martis mane et tempus pomeridianum medium, diei Mercurii tempus antemeridianum medium \*\*) et tempus inter duas precatioes, diei Jovis tempus antemeridianum medium et dies extremus, diei Veneris meridies et tempus pomeridianum medium, diei Saturni mane et tempus antemeridianum medium. m) Fol. 43 v. precatio efficacissima a *Muhammede* commendata. n) Fol. 44 r. — 46 v. دعاء ختم القرآن. o) Fol. 48 r. et v. دعاء استخارة, qua precatione cum aliis caerimoniis utendum est, si Deum tibi per somnum inspirare velis, num hoc illud faciendum sit, an omittendum. p) Fol. 49 v. — 55 r. دعاء صلوات النبی. q) Fol. 80 v. institutio turcica de iis rebus, quae boni ominis causa singulis mensibus adspiciendae sunt. *Mu'harramo* expedit adspicere aquam, *Safaro* volam manus, *Rebi'* el-*awwelo* aurum et argentum, *Rebi'* el-*achyro* faciem et crus pulchri hominis, *Gumada* el-*awwelo* cibum, *Gumada* el-*achyro* coelum

simulque primam suratam recitare, *Regebo* crus simulque Sur. 96 recitare, *Scha'bano* argentum, *Ramadhano* faciem senis, *Schawwalo* argentum simulque Sur. 94 recitare, *Aul'-qada* margaritas, *Aul'-higga* argentum. r) Fol. 81 r. precatio arabica quae pectori mortui imposita eum a supplicio sepulchri (عذاب القبر) liberat. s) Fol. 81 v. institutio turc. de quatuor appellationibus Dei, quas si super totidem lapides recitaveris, deinde eos afflaveris et dextrorsum, sinistrorsum, prorsum, retrorsum jeceris, te peregre euntem ab omni periculo tutum praestabunt. Ibidem precatio promittitur, quae in statione ad eundem usum adhibita eundem effectum habeat \*\*), sed excidisse videtur cum aliquot foliis posterioribus.

) نescio num tempus inter binas quasque precatioes significet, an duae illae precatioes sensu eximio de certo precationum pari dicantur.

) Hic et die Saturni pro قوشلق est قوشلق, quod quomodo ab illo differat nescio.

) Verba sunt: وداخی قوندوخی یرده یو دعاء درت طاش.

## CXVIII.

[P. R. 40.]

Codex trilinguis, 12<sup>o</sup> maj., foll. 337, variis characteribus scriptus. Secundum numeros foliorum ab ipso librario, sed non ubique recte, adjectos ab initio duo et triginta folia exciderunt. Quum varia admodum insint, ea communibus quibusdam argumentis subjeci. Linguam ubi non indicavi, turcica intelligenda est.

1) *Suratae aut excerptae, aut ad haec illa efficienda, consequenda, avertenda commendatae.* Fol. 1 r. — 12 v. Sur. 56 ab ultimo verbo vers. 59 ad vers. 96, Sur. 59 vers. 18 — 24, Sur. integrae 67, 78 — 106, tandem 107 usque ad vers. 6, in quo oratio abrupta est. Fol. 2 r. ad initium Sur. 67 adscriptum: *Omnes viri pietate eximii hanc suratam, postquam cubitum iverunt aut antequam eunt, recitare solent, ut usque ad mane ab omnibus casibus praeter mortem tuti sint.* Fol. 44 r. — 45 v. praestantia et singulares virtutes Sur. 36 adhibitis dictis Mu'hammedis explicatae. Fol. 48 r. in marg. docetur quibuscum caerimoniis conjungenda sit recitatio Sur. 1 trecenties vel quingenties vel septingenties vel non-genties repetenda, ut votum subjungendum ratum fiat. Fol. 51 r. in marg. eadem Surata iis, qui in itinere a via aberraverint, sine intermissione semel et quadragies recitanda, qua salvi domum redeant. Fol. 54 v. usus et virtutes Sur. 19 et 20 et 40 — 46, quae postremae suratae propter binas literas ab earum initis positas vocantur *یدی جیم* (pro *حامیم*), *septem suratae hamimicae.* Ibid. in marg. effectus Sur. 1 die Veneris quinquies recitatae. Fol. 87 r. Sur. 1 centies recitanda et cum certa quadam invocatione Dei aliisque caerimoniis conjungenda, ut quidquid velis a Deo impetres. Fol. 90 r. Sur. 110 hostium superandorum causa cum quadam precatione conjungenda. Fol. 92 v. in margine: „Sur. 97 si quis mense Ramadhano millies recitabit, Deum per somnum videbit; si quis nocte diem Lunae praecedente quingenties recitabit, Mu'hammedem per somnum videbit; si quis voluntate in negotium aliquod impeditum directa decies recitabit, totum negotium expeditum fiet.“ Fol. 101 r. in marg. Sur. 3 auctore Qādhī-Chān solvendi aeris alieni causa ter recitanda, aut, ut fol. 122 r. in marg. est, auctore El-Zamachschari in El-Kesschāf terdecies; Sur. 5 ad incrementum pecudum et pecuniarum omniumque generum victus quadragies recitanda. Fol. 103 v. et 104 r. in marg. Sur. 112 millies recitanda et cum longa naenia aliarum partium coranicarum, invocationum et precum conjungenda, ut optata a Deo impetres. Ad eundem usum fol. 122 v. et 123 r. commendatur Sur. 6 auctore Mu'hammede cum caerimoniis et precum apparatu recitanda, fol. 134 r. in marg. Sur. 67 per undecim dies, ita ut die Mercurii incipiat et die Saturni desinatur, quotidie semel, fol. 144 v. in marg. Sur. 93 post preces matutinas quadragies. Fol. 117 v. in marg. Sur. 99 inimici vel hostis perdendi causa

recitanda quadragies, Sur. 95 terrorum noctis arcendorum causa, quum cubitum itur, septies, Sur. 100 auctore Mu'hammede assidue contra omnia mala, ter autem ejus, qui oculo maligno tactus est (*کوز دکمش کمسنه*), sanandi causa. Fol. 122 r. in marg. Sur. 73 auctore Mu'hammede omnis difficultatis removendae instrumentum. Fol. 134 v. in marg. Sur. 112 super quadraginta uvas totidemque lapides recitanda, deinde lapides in igne ponendi, uvae in aquam abiciendae: ita cujus volueris animum ad te amandum devincies. Fol. 135 v. in marg. Sur. 108 super malum semel et septuagies recitanda, deinde suspirium ducendum, tum curandum ut is aut ea, cujus amorem expetas, illud malum edat: ita amore tui sauciabitur. Fol. 136 r. „Si quem insomnia afficere \*) voles, ut irrequietus et insomnis amore tui detineatur, paterae vitreae non sartae Sur. 1 retro inscribe, ut ab amīn incipias, in el-'hamdu desinas; deinde aquam infunde; tum eandem suratam ter retro recita et literas alphabeti item retro paterae inscribe; tandem eam in loco pone, quo neminem intraturum esse scias: ita ille quem volueris insomnia fiet. Usu probatum est.“ Fol. 200 v. in marg. „Qui Sur. 1, 112, 113, 114, post preces publicas dici Veneris, antequam quidquam loquatur, singulas septies recitabit, cum Deus usque ad proximum diem Veneris ab omni casu adverso et diaboli infestatione custodiet.“ Fol. 288 r. in marg. Sur. 97 ei, qui ex captivitate liberari cupiet, quotidie centies recitanda. Fol. 293 v. in marg. „Si quis Sur. 36 septem Sanctorum gratia, qui infra commemorabuntur, per septem dies quotidie septies ita recitabit, ut praemia divina singularum recitationum singulis Sanctis illis donet, quidquid de hac vita ac de futura in votis habebit, id intra septem dies certissime continget. Hoc multis experimentis probatum est. Sancti autem hi sunt: Sulthān Ibrāhīm Edhem, Sulthān Bājezīd Bīsthāmī, Sulthān Abū-sā'id Ibn Abī'l-chair, Sulthān Mu'hamūd Ghāzī, Sulthān Singār Ghāzī, Sulthān 'Alī Ibn-Mūsā Rūnd (*روند*), Sulthān Ismā'il.“

2) *Suratarum partes ad eosdem usus commendatae.* Fol. 14 v. et 15 r. Sur. 2 v. 247, Sur. 3 v. 177, Sur. 4 v. 79, Sur. 5 v. 30 et 31 qui assidue recitabit, inimicum vel hostem omnino superabit. Fol. 29 v. et 30 r. in marg. Sur. 2 v. 256 (*djet-el-kursī*), Sur. 2 v. 285 et 286, Sur. 3 v. 16 et initium 17, Sur. 40 v. 47 inde ab *افوض*, Sur. 20 v. 113, Sur. 6 v. 73, Sur. 24 v. 37, Sur. 76 v. 19, cum institutionibus de eorum usu et vi. De Sur. 6 v. 73 hic et fol. 79 v. caerimonia praecipitur ei similis quam ex Cod. CXVII transtuli pag. 408 col. 2 lit. s.: „Qui verba *qaulu-hu'l-haqqu we-lehu'l-mulku* ita recitabit, ut *qaulu-hu* dicens unum de quatuor silicibus, quos in manu teneat, prorsum jaciāt, deinde *el-haqqu* dicens secundum retrorsum, tum *we-lehu* dicens tertium dextrorsum, tandem *el-mulku* dicens quartum sinistrorsum, et ipse et bona mercesque ejus divinitus custodientur nec quidquam nisi secundum iis accidet.“ Fol. 35 r. Sur. 20 v. 105 et 106 munimentum contra pestilentiam.

اوزرینه اقویوب افره درت یاننه اته قوندگی یر بر دمور حصار  
Atque etiam ubi ad quiescendum conserit,  
hanc precationem super quatuor lapides recitet, deinde eos afflet et  
ad quatuor latera sua jaciāt: ita ille locus permittente altissimo Deo  
murus ferreus fiet. Cf. Jerem. 1, 18.

اویقو, unde ipsa incantatio appellatur *اویقوس* بغلف \*)  
somni vinculum, quippe quo somnus veluti restringatur,  
i. e. impediatur.

Fol. 35 v. Sur. 59 v. 10 inde a رَبَّنَا, qui quotidie septies recitabit, die resurrectionis intercessore non carebit. Fol. 40 v. — 42 r. آيَاتُ الْحُرُورِ, precatio e versiculis coranicis contexta cum prooemio in marg. posito de ejus usu et vi averuncatoria. Fol. 42 r. et v. شَفَعْتُ آيَاتِ, septem versiculi in precationem conjuncti, a Mu'hammede 'Alio commendati, cum prooemio in marg. posito hujus argumenti: qui lotione sacra rite peracta cum religiosa fide eos recitet aut ab alio scriptos secum ferat, etiamsi septem coeli septemque terrae commoveantur, montes dirumpantur, lapidibus pluatur, atque omnes incolae terrae infestis armis in eum concurrant, tamen ne tantillum quidem laedi posse. Fol. 42 v. in marg. Sur. 17 v. 84 praemissa *besmela* excerptus contra dolorem capitis in ipso capite gerendus. Fol. 46 r. artificium inveniendi furis: „Pani hordaceo inscribe Sur. 56 v. 82 et 83, Sur. 73 v. 12 et 13; deinde eum, quem furem esse suspicaberis, panem edere jube: quodsi fur erit, in gula ejus adhaerescet;“ item defigendi amasii: „Amator nervum arcus sumat et septem in eo nodos nectat, super quos singulos haec recitet: super primum Sur. 69 v. 28, super secundum Sur. 69 v. 29, super tertium Sur. 69 v. 30 et 31, super quartum Sur. 84 v. 1, super quintum Sur. 84 v. 2, super sextum verba magica أَهْيَا شَرَّاعِيَا, super septimum Sur. 108 v. 1 et 2; postea dicat: Illius (nomine eum vocans) os et omnia membra et omnes corporis partes ad mei amorem devincio \*), ut mihi non adversetur, sed obtemperet.“ Ad eundem usum fol. 135 r. in marg. praecipitur ut super septem capillos ejus, quem aut quam ames, Sur. 69 v. 30 — 34 recites, deinde illos in capite geras; it. fol. 136 v. in marg., ut Sur. 20 v. 18 et 22 et Sur. 3 v. 12 malo inscribas idque ei, a quo aut a qua te amari velis, edendum des. Sed eadem incantationis formula, quam modo ex fol. 46 r. transtuli, fol. 291 r. ad virum enervandum traducitur, turc. بَغْلَمَقْ, quod Arabes quoque رِبَطُ الرَّجُلِ, et Persae رَا بَسْتَنِ, et Persae dicunt. Itaque pro illis, quae in fine posita sunt, hic substituitur: Mentulam N. N. filii N. N. vincio, فَلَانْ اَوْغَلِي, arab. حلّ المربوط, pers. بستنه را کشادن. Ad eundem usum

فَلَانْكَ اغْزِينِ وَجَمِيعِ اَعْضَائِي وَجَمِيعِ اَنْدَامِلِي نِيَمِ \*)  
فَلَانْكَ اغْزِينِ وَجَمِيعِ اَعْضَائِي وَجَمِيعِ اَنْدَامِلِي نِيَمِ, ubi verbum persicum اَنْدَامِ vides, antiquius *melos*, quod Aramaeorum מֵלוֹס esse docui in Supplem. Diar. liter. Hal. 1838 No. 20 col. 155 et 156. Aliud exemplum est fol. 278 r. antepen. et pen. اَوْنَدِ قَانِ الدَّرْسَةِ اَنْدَامِلِي دَتْرُكِنِ اَوَّلَا, Si Calendis sanguinem emisit, membra ejus tremor occupabit.

fol. 156 r. in marg. iidem versiculi cum subjuncta invocatione Dei, fol. 145 v. autem Sur. 2 v. 57 usque ad مَشْرِيبِمْ et 54 usque ad رَزَقْنَاكُمْ, scripti atque hinc in aquam resoluti bibi et illi quidem, Sur. 48 v. 1—3, etiam ad lumbos adligari jubentur. Fol. 52 in marg. Sur. 7 v. 130 submovendorum murium causa supra frumentum suspendendus. Simile est quod fol. 144 v. in marg. praecipitur ut contra vermes hortis et alvearibus infestos praemissa *besmela* Sur. 7 v. 130 ab الْجَرَانِ ad فَارِجِ, Sur. 50 v. 21 a فَكْشَفْنَا, Sur. 67 v. 3 a فَارِجِ et 4 totus cum adjuratione vermium et invocatione Dei in hortis et ad alvearia suspendantur. Fol. 53 v. in marg. Sur. 6 v. 73 praemissis aliquot invocationibus Dei ex eadem surata petitis, auctoribus Scheich Ssadr-el-din Iconiensi et ab hoc retro Scheich Mo'hi'l-din 'Arabi et ab hoc retro uno et septuaginta aliis summis doctoribus, quotidie semel et quadragies recitandus, ut quidquid velis consequaris. Ad eundem usum fol. 83 r. — 84 r. praecipitur ut Sur. 3 v. 148, in quo uno \*) versiculo undetriginta literae arabicae omnes insint, quemque propterea Mo'hi'l-din 'Arabi et Doctores persici ipsum nomen summum, اسم اعظم, esse credant, per undetriginta dies continuos ante diluculum in loco edito et Meccam spectanti ipse eodem obversus undetrices recites et singulis recitationibus Sur. 65 v. 2 extremum inde a وَمِنْ يَتَّقِ et 3 totum subjungas, ultimam autem ea Dei invocatione finias, quae fol. 83 v. lin. 14 sqq. ad fol. 84 r. lin. 3 posita est; it. fol. 102 r. in marg., ut Sur. 21 v. 87 inde a لا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ millies centies undecies recites; it. fol. 208 v. in marg., ut Sur. 6 v. 124 auctore Ga'feri-Ssadyq semel et quadragies. Ne auctoritati fides et religioni terror deesset, adjectum est ut saepe alias: صَحِيحٌ مُجَرَّبٌ وَمِنْ شَكٍّ فَقَدْ كَفَرَ, Verum experimentisque probatum est; qui autem dubitabit, impius erit. Fol. 55 r. in marg. Sur. 84 v. 4 et 5 clausula magica أَهْيَا شَرَّاعِيَا يَا إِلَهَ finiti ad coxendicem sinistram mulieris parturientis adligandi, quo facilius pariat. Ad eundem usum fol. 61 v. in marg. praecipitur ut Sur. 3 v. 31 usque ad كَلَانْتِي et 37 inde ab اصْطَفَاكَ, it. fol. 81 r. in marg. ut praemissa *besmela* et *heilela* (vid. Hariri pag. 289 lin. 4 ab inf.) Sur. 23 v. 88, Sur. 79 v. 46, Sur. 46 v. 34 inde a كَانْتِي et 35 totus in scheda scripti aqua eluantur, quam mulier parturiens bibat \*). Fol. 62 r. in marg. Sur. 3 v. 25 et 26 cum subjuncta precatone a Mu-

\*) Id verum non esse docet locus hujus Catalogi pag. 395 col. 2 lin. 5. Ceterum hic quoque apparent 6666 versiculi coranici, fol.

آتَكَ مَثَلِيْ اَوْلِيَّهِ الَّذِيْ بَيْنَكَ التَّبَيُّوْرُ الشَّمْشِ الَّذِي 83 r. lin. 9 et 10: آيَاتِ اِيْحَنْدِ cf. pag. 393 col. 1 lin. 9 et pag. 407 col. 1 lin. 30 et 31.

\*\*) Verbum turcicum ضَرْبَلْتَمَقْ de muliere quae utero laborat, quod et fol. 61 v. et fol. 291 v. in marg. legitur, lexieis nostris adjiciendum est.





لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد يحيي ويميت وهو حي لا يموت ذو الجلال والإكرام بيده الخير وهو  
 وحيث لا يموت ذو الجلال والإكرام بيده الخير وهو  
 postea Mu'hammedi decies bene preceris, tandem humi prostratus quidquid velis a Deo petas, modo ne quid improbi; tales enim preces aut non exaudiri, aut exauditas in tuum damnum vertere. Adjunctae sunt quatuor conditiones exaudiendarum precum legitimarum. Tandem his meliora aurād esse negatur, et qui ea munde domi conservavit, ei prosperitatis incrementa promittuntur. In marg. fol. 16 v. — 24 v. aliae preces arabicae item per totam septimanam recitandae a دعاء يوم الخميس usque ad دعاء يوم الجمعة. Fol. 33 r. — 35 r. aliae preces arabicae singulis diebus septimanae, a die Veneris ad diem Jovis, recitandae, quibus Ali Chalifa semper usus esse earumque frequentationem variis commodis inde percipiendis commendasse dicitur.

Fol. 36 v. — 39 v. ورد شيخ الأفاق سيد يحيى, arab., cui subjuncta est precatio item arabica post illud recitanda. Fol. 53 v. precatiunculae fere coranicae, suo quaque die, a die Saturni ad diem Veneris, centies recitandae, ab Imamo Fachri-Rāzī Sulthāno Ghijāṭ-el-dīn dono missae. Fol. 147 r. in marg. praeceptum arabicum de tempore et ratione pensa precum privatarum recitandi.

4) *Præcationes arabicae, maximam partem cum inscriptionibus aut proœmiis de earum origine, usu, vi.*

A) Quas ipse Mu'hammed a Gabriele accepisse, frequentasse, aliis commendasse dicitur. De iis omninoque de ratione precandi a Mu'hammede praecepta est libellus رسالة في بيان فضل الدعاء والادعية, fol. 130 v. — 139 r.

المأثورة من حضرة الرسالة صلعم, a Nūr-allāh Ibn-Ḥāgī Ibn-Sulcimān ex سيد المرسلين (sic) كتاب, divisus: 1) fol. 130 v. de praestantia precum, 2) fol. 130 v. — 131 v. de iis quae in precando observanda sunt, 3) fol. 131 v. et 132 r. de temporibus quibus precari auspicatum est, et de iis quorum preces Deo acceptae sunt, 4) fol. 132 r. — 133 r. de nomine summo, اسم اعظم, et de iis precibus quae Deo acceptae sunt, 5) fol. 133 r. — 139 r. de iis precibus quas Deo acceptas esse viri doctissimi et sanctissimi experti sunt. In quatuor prioribus sectionibus omnia a Mu'hammede repetuntur, in quinta nonnulla. Initium post *bismelam*: قال

المفتقر الى الله الملك المنان، نور الله بن حاجي بن سليمان،

واصرف عني الوباء يا غياث المستغيثين ويا مجيب

دعوة المضطربين برحمتك يا ارحم الراحمين وصلى الله على سيدنا

محمد وآله اجمعين. — Preces longiores cum proœmiis

turcicis hae sunt: a) دعاء شريف fol. 96 r. — 105 r., ex arabicis et turcicis mixta, tota tamen, si Deo placet, divinitus Mu'hammedi tradita, in cujus proœmio Gabriel plane circulatoris in modum vanissimam mercem ostendat et venditat, ut omnino tota ista precum moles ingentis supersti-

tionis ac perversitatis receptaculum est, ubi sanae rationis et religionis vix mica appareat. Inter plurima, per quae Deus adjuratur, fol. 101 v. — 103 r. sunt singulae literae coranicae, ut 48,370 elif, 10,200 be, 199 te (ubi millia excidisse patet) sqq. Sed haec omnia cum ceteris pro lubitu ficta, certe turbata admodum et corrupta esse, vel inde constat, quod horum numerorum summa est 279,603, quum fol. 103 r. cunctae literae Corani dicantur esse 540,221. Numerus versiculorum perhibetur 6233. Alia precatio in Cod. Kehr. 171 fol. 219 r. — 221 r. alia habet: 40,370 elif, 11,418 be, 10,099 te sqq. Horum summa est 249,912, quum cunctae literae Corani ibidem dicantur esse 320,600. Versiculorum numerus ibi est vulgatus ille 6,666, verborum 76,400. b) دعاء دولت fol. 155 r. — 161 v. cum epilogo turcico fol. 162 r. — 165 v., ejus initium excidit. Argumentum hoc: Chydh r. Elias propheta illam precationem a Deo accepit ejusque beneficio aqua vitali potitus est. Postea eam ad Mu'hammedem attulit, quum Hindustān-oghli, rex indicus a fratre regno pulsus, supplex ad eum venisset. Is postquam quae sibi accidissent narravit, Chydh r. ignotus procedit, precationem ejusque virtutes laudat et mille aureis

aegyptiis, بيت مصر اشرفيسى, venalem proponit. Tum

Abd-el-gebbār quidam ex circulo Mu'hammedis pro mille aureis unum album, اسچده (vulg. asprum, ασπρον), ante pedes Chydhri projicit sacrilegamque manum ad chartas tendit, hae vero statim oculis subducuntur. Religione tactus Abd-el-gebbār exanimis procidit, Hindustān-oghli autem omnibus, quae secum habet, venditis mille unum aureos conficit, quibus emta precatione in patriam redit ac regnum virtute illius a fratre recipit. Sepulto Abd-el-gebbāro Mu'hammed cum sociis rursus in templo Meccano considit. Iterum venit Chydh r. iterum illud pretium postulat. Emunt precationem Mu'hammed et Abū-Bekr: quo effectum est ut illius asseculis omnibus peccata a Deo ignoscerentur, hic post mortem in paradisu admittetur. Abit Chydh r. se postridie reverturum pollicitus. Tum Gabriel Mu'hammedi Sur. 86 affert eumque docet الطارق ab initio illius commemoratum stellam splendidissimam esse in coelo secundo, quae nomen habeat *Dewlet guneschi* (Sol fortunae secundae): inde descriptam esse illam precationem, quam Chydh r. in circulo Mu'hammedis attulerit. Ea contineri argumenta medullamque omnium quadringentorum librorum ad Adamum ac deinceps usque ad Mu'hammedem divinitus in terram demissorum, item vim omnium telesmatum quae in coelo terraque juveniantur, per eandem Salomonem et Jesum summa miracula patrasse, al. In itinere nocturno per coelos proxima nocte subsecuto Mu'hammed quum ad inferna venit, Abd-el-gebbār ancipitem poenam videt: in solio argenteo sedens, quoties flammae, angues, scorpia, daemones carnifices in eum irruunt, solio in aerem emicante iis eripitur. Est autem solium ex illo ipso nummo confectum, quem ante pedes Chydhri projecerat. A coelesti itinere redux Mu'hammed quae vidit et a Gabriele comite audivit suis narrat; ut igitur Chydh r. postridie adest, Omar

<sup>\*)</sup> De hoc nummo vide quae dixi in Diss. crit. de gloss. Habicht. p. 26 et 27.



quoque, 'O'mān et 'Alī milleis aureis precatorem emunt, cujus vi omnes deinceps chalifatū adepti sunt. c) دعاء سورخ باد fol. 313 v. — 318 r., quam cum eodem proemio vidimus in Cod. CXVII No. 2, pag. 408 col. 1 lit. a. d) دعاء صلوات fol. 319 v. — 326 r., similis ei quae in eodem codice est pag. 408 col. 2 lit. p. — Breviores sunt: a) Precationes a Mu'hammede aut quolibet tempore frequentatae: fol. 29 r. in marg. (eadem 86 r. in marg.), 47 v. in marg., 99 v. in marg., 101 r. in marg. (ex Tefsiri-wesith excerpta); aut certis temporibus: precatōes matutinae, fol. 15 r. et 31 v. in marg.; precatō itinera auspicans, fol. 15 r. in marg.; precatō quam recitabat quum e somno expergeret, fol. 209 r. in marg. med.; precatōes quibus molestia aut tristitia affectus utebatur, fol. 42 v. in marg. et 55 r.; aut uno aliquo tempore adhibitae, ut illa fol. 211 r. in marg., qua sibi a Gabriele tradita nescio quem diabolum domuit, qui cereum igneum manu tenens ad eum venire et ante eum stare solebat. b) Precationes a Mu'hammede commendatae ad arcenda mala terrestria, ut timorem, sollicitudinem, aegritudinem, res adversas: fol. 29 r. in marg. et 93 v.; precatō contra morbos chartae inscribenda et in aquam resolvenda, quam aegrotus bibat, fol. 149 r. in marg.; alia contra dolorem capitis ipsi capiti imponenda et cum recitatione Sur. 59 conjungenda, fol. 131 r. in marg.; alia qua ab hostibus tutus sis, quae balteo gladii Mu'hammedis inscripta fuit, fol. 141 v. c) Precationes ad adipiscenda bona terrestria et optata a Deo impetranda: precatō a Mu'hammede per somnum Scheicho Mo'hji'l-din tradita,

e Gāmī Nefāhāt-el-uns excerpta, qua quidquid auspicatur faustum est, fol. 55 r. in marg.; alia ad adipiscendam opulentiam, fol. 79 v. in marg.; plures ad confirmandam memoriam, fol. 50 v. in marg. et 55 r.; item plures ad optata a Deo impetranda, fol. 48 r. in marg. دعاء اسم اعظم, 106 v. in marg. \*), 147 v. et 148 r. (quae insuper ab igne tartareo tutos reddit), 209 r. in marg. d) Precationes fidem conservantes: دعاء ايمان a Mu'hammede per somnum iudici alicui Baghdādensi tradita, fol. 43 r. et v.; alia verbis ab illa differens, quamquam fabula ei praemissa paene eadem est, fol. 84 r. et v.; alia verbis paene eadem ac prima, quamquam proemium differt, fol. 106 r. in marg. Ad eundem usum commendatur precatō Mu'hammedis fol. 101 r. in marg. e) Precationes ad impetrandam veniam peccatorum et beatitudinem aeternam: precatō a Mu'hammede

نجمادی nominata, fol. 28 r. in marg.; alia cujus vi auctore Gabriele peccata Moslemi, qui ea usus fuerit, ignoscuntur, etiamsi spumam maris et arenam terrae numero superent, fol. 30 v. in marg.; alia cum simili promissione Alio tradita, fol. 54 v.; alia ex Achlaf-el-chālifa ('H.-Ch.

No. 290) excerpta, quam si quis mane semel recitat, auctore Mu'hammede igni tartareo in quadrantem eripitur, si bis, in semissem, si ter, in dodrantem, si quater, in assem, fol. 84 v. et 85 r.; alia qua ipse diabolus se Deum sibi reconciliare posse professus est, pro qua scripta tempore Mu'hammedis quadragenā aurei dari solebant, fol. 85 v.; alia auctore Mu'hammede Mosi a Deo tradita, quam si quis per totam aetatem semel recitat, ejus peccata per mille annos in rationem non referuntur, item tribus lapidibus aut glebis inscripta, his ad caput et ad medium corpus et ad pedes mortui dispositis, eum ab omni supplicio liberat, fol. 89 r.; alia unum Deum confitens, quam si quis post preces pomeridianas ter recitat, veniam peccatorum dimidii seculi meret, si vero post singulas preces publicas, pons El-Ssirāth ei in latitudinem octo parasangarum patebit, fol. 89 v. in marg.; alia paradisum merens, fol. 93 v. lin. 7 — 10; alia ejusdem usus, ex corpore dictorum Mu'hammedis, quod نجمادی nominatur \*), excerpta, fol. 148 v. eademque fol. 294 r. in marg. et 297 r. in marg.; alia ex commentario El-Ssa-'hi'hi Bochariani excerpta, quam si quis nomine Mu'hammedis in publica precum indictione audito recitabit simulque duos pollices suos osculatus oculis imponet, eum Mu'hammed die resurrectionis quaeret repertumque in paradisu ducet, fol. 203 r. in marg.; alia peccata sive gravia sive levia delens, fol. 209 r. in marg. Eodem spectat quod precatō fol. 108 v. in marg., si quis eam quotidie quinquies et vices recitet, efficere dicitur ut a Deo in amicos et

clientes suos adscribatur, كتبه الله تعالى من اوليائه. Duplicem vim habet precatōcula fol. 115 v. in marg., ut qui ea rite utatur simulque tres postremos versiculos Sur. 59 recitet, septuaginta millia angelorum ex mandato Dei sibi bene precantes habeat et, si eo die obierit, in martyres adscribatur; item alia fol. 201 r. in marg., quam si quis post preces publicas diei Veneris, dextra manu barbam tenens et sinistram ad coelum tollens, ter recitat, ei Deus peccata ignoscit, et quidquid de hac vita et de futura cupit, ratum facit. f) Precationes mala post mortem expectanda avertentes: precatō quae pectori mortui imposita eum a supplicio sepulcri (عذاب القبر) liberat, fol. 84 v. in marg.; alia quae cum vera fide recitata aut linteo funebri inscripta aut pectori mortui imposita idem efficit, fol. 148 v. in marg.; duae aliae ejusdem usus, fol. 151 r. et v., quarum posterior mortuum etiam ab interrogatione Munkeri et Nekiri liberat. Restant duae: efficacissima quaedam precatō Abū-Zerri ex sociis Mu'hammedis, quam hic a Gabriele monitus illum se docere jussit, fol. 49 v. et 50 r., et alia quam Mu'hammed Ibn-Usāme paene aquis haustus, quo ordine a Mu'hammede per somnum jussus est, sibi omnibusque Moslemis ex Corano collegit, non totam tamen, nam plura aliunde inculcata sunt, ut ipsa verba magica عهدنامه Utilitates omne genus habet precatō

\*) Singularis impudentiae est quod et hic et alibi, quo major sit precatō fides, auctor ejus dixisse perhibetur, si cujus expectationem de ea frustratus esset, se illum die resurrectionis sinui suo manum injicere velle: اكر اول كشنك حاجتي قبول اولمسه يارين

مخسر كوفنده آنك الى بنم يقامه اوله.

نجمادی آدلو حديث كتابي fol. 294 et 297, pro quo fol.

148 ridicule est: حضرت رسول عليه السلام حديث آدلو كتابي, quasi Mu'hammed ipse librum quendam Hadi9 ediderit.



s. دعاء عهدنامه fol. 107 v. et 108 r., quasi pactum quo homines pro colenda vera religione beneficia a Deo stipulantur, auctoritatibus Mu'hammedis, 'Abd-allāh Ibn-Mes'ūdi, Gābir Ibn-'Abd-allāhi, 'Alīi Chalīfāe et Fāthimāe munitum. Idem paullo longius, sed breviori commendatione instructum est fol. 36 r. Totum aut paene totum ex hoc genere est *dū d-nāme* turcicum, fol. 303 r. — 312 v. Caput primum excidit. Secundum, fol. 303 r. — 305 r., auctoribus Mu'hammede ejusque sociis docet quae precanda sint in itineribus et expeditionibus bellicis, quum equum conscendas et inde descendas, in periculis, in morbis, omnino in rebus adversis et angustis; tertium, fol. 305 r. — 307 r., mane et vespere, quum cubitum eas, quum insomnis sis, quum dira et terribilia somnies; quartum, fol. 307 r. — 308 r., quum edas et bibas, quum vestes induas et deponas, quum aedes et balnea intres et inde exeas; quintum, fol. 308 r. — 309 r., quum te tuosque et tua ab omnibus casibus adversis munire velis; sextum, fol. 309 r. — 310 v., ab initio cujusque mensis, in jejuniis ramadhānicis, noctibus utriusque beirāmi, ea nocte Ramadhāni quae leilet-el-qadr appellatur, die Veneris<sup>\*)</sup>; septimum, fol. 310 v. — 312 v., preces singulares, ut *صلوة الاستخارة* *الحاجة* *الصلوة* *الخوف* *الحاجة*. In marginibus notae et supplementa adscripta sunt.

B) *Precationes aliorum auctorum, sive nominati sunt, sive non sunt.*

a) *Precationes angelorum, prophetarum, patriarcharum, sanctorum, doctorum, quarum finis aut effectus non indicatus est.* Fol. 142 r. — 144 r. *تسبيحات الانبياء*, laudes Dei, omnes a سبحان incipientes, quae tribuuntur Adamo, Habeli, Setho, Hūdo, Sālī'ho, Idriso, Abrahamo, Ismaeli, Jacobo, Josepho, Mosi, it. angelis templi Hierosolymitani et Meccani custodibus. Adjuncta est singulis institutio de earum usu et vi. Fol. 92 r. precatio quam Deus ex diaboli memoria deleuit, quum propter superbiam ab officio defecisset. Fol. 32 r. precatio matutina Davidis; fol. 128 v. et 129 r. alia ejusdem precatio. Fol. 95 r. precatio Chydr Eliae (حضر خضر الياض). Fol. 92 r. precatio Abū-Hureirae. Fol. 142 r. precatio Abū-'Hanīfāe. Fol. 31 v. precatio Schiblii<sup>\*\*)</sup>, et fol. 32 r. Uweis El-Qaranii (sic: القَرْنِي). Fol. 211 v. in marg. precatiuncula quam Mu'hammed Ibn-Wāsi cum precibus matutinis solennibus conjungere solebat. Fol. 60 v. — 62 r. precatio 'Ok-kāschāe (عكاشة رضي الله عنه).

<sup>\*)</sup> Inscriptio praeterea precationem die beirāmum posteriorem antecedente, وعرفه كوني, recitandam promittit, sed in ipso capite non invenitur.

<sup>\*\*) Cf. de eo fol. 84 v. lin. 4 sqq.: *حكي أن أنشيت رحمة الله عليه رحمة واسعة خدام أربعائة أستاذ الخ.*</sup>

b) *Precationes pro Mu'hammede.* Fol. 55 r. — 58 r. *صلوات الرسول صلعم*, quibus ei benedicuntur, nocte diem Veneris antecedente et eo ipso die, item nocte diem Lunae antecedente recitandae. Fol. 199 r. alia pro eodem.

c) *Precationes cum aliis Dei invocationibus omninoque omnibus rebus ad colendum Deum spectantibus conjungendae.* Fol. 58 r. — 61 v. *ادعية الصلاة وأورادها وأدعية مستجابة*, tota series talium precationum. Fol. 83 r. in marg. precatio ante lotionem sacram et inter eam recitanda. Fol. 78 v. alia post eam recitanda<sup>\*)</sup>. Fol. 62 v. in marg. alia post indicationem precum solennium recitanda. Fol. 110 r. in marg. alia ejusdem usus, ex corpore traditionum مشارق excerpta, auctore Muslim et ab eo retro Sa'd Ibn-Abi-Waqqāf. Fol. 83 r. in marg. precatio ab eo qui templum intrabit recitanda et, quae proxime sequitur, salutatio ceterorum Moslemorum vel praesentium vel absentium. Fol. 41 v. precatio cuique alii invocationi Dei subjungenda. Fol. 63 r. et v. in marg. precatio precibus solennibus subjungenda. Fol. 127 v. in marg. alia ejusdem usus. Fol. 139 v. — 140 v. in marg. preces singulas precibus solennibus subjungendae: fol. 139 v. *دعاء صلوة الصبح يقرأ عند المناجات*; fol. 140 r. *دعاء صلوة العصر*, *دعاء صلوة الظهر*; fol. 140 v. *دعاء صلوة العشاء*. Fol. 200 v. in marg. precatio post preces solennes diei Veneris recitanda. Fol. 46 v. precatio cum precibus matutinis solennibus conjungenda. Fol. 77 r. et v. precatio ejusdem usus, ex El-Ghazzālīi (sic hic quoque scriptum est) *Bedājet-el-nihāje* (H. Ch. No. 1696) excerpta; fol. 77 v. alia ejusdem usus, ex *Negāt-el-šakirīn*. Fol. 144 v. — 145 v. *الجزء في صلوة الصبح*, *الشريف المنيف*, ad mala deprecanda et bona expetenda.

Fol. 62 r. — 74 r. *جزء الشاذلي يقرأ في نهار الجمعة*, longa series precum die Veneris precibus matutinis solennibus partim praemittendarum, partim subjungendarum. Fol. 60 r. in marg. precatiuncula recitationi Corani subjungenda (دعاء قرآن). Fol. 100 v. in marg. alia longior ejusdem usus. Fol. 88 r. in marg. precatio Sur. 1 subjungenda. Fol. 110 r. in marg. precatio tum recitanda, quum in legendo Corano ad eos versiculos perventum erit, ad quos humi procumbere oportet (آيات السجدة). Fol. 206 v. in marg. duae aliae ejusdem usus, ex El-Ghazzālīi *Ibhā-el-ōlām* excerptae, quarum prior ad Sur. 32 v. 15 recitanda est, posterior ad ceteros. Haec *προσκύνησις* quum inter legendum Coranum fiat, arabice fol. 110 r. *سجدة التلاوة* appellatur, turcice fol. 206 v. *تلاوت سجده سي*. Fol. 57 r. — 59 v. in

<sup>\*)</sup> Mira est *προσκύνησις* in proemio: Quisquis finita lotionem sacra hanc precationem recitabit, ejus omnia peccata ab animo defluent ut aqua lustralis a corpore defluxit, atque ea lotio obsignata sub solio divino asservabitur ac laudandae Dei excellentiae et sanctitati vacabit, cui studio usque ad diem resurrectionis continuato quae debentur praemia, ea homini illi adscribentur.

marg. حَزْبُ النُّور, precatio, ut in angulo superiore fol. 59 v. indicatum est, post Sur. 20 recitanda, nomen habens ab initio: يَا إِلَهَ يَا نُورَ يَا حَقَّ يَا مَبِينِ افْتَحْ قَلْبِي بِنُورِكَ, cum proemio arabico de summa ejus vi, fol. 56 v. in marg. — Fol. 1 r. et v., 3 r., 4 r. in marg. tres preces, quarum duae posteriores iis suratis subjungendae sunt, quibus adscriptae sunt, i. e. Sur. 67 et 78.

d) *Precationes quibusdam locis et temporibus separatim recitandae.* Fol. 47 v. — 51 r. تَسْبِيح, laudes Dei tempore diluculi (عند السحر) recitandae. Fol. 74 v. — 77 r. حَزْبُ الصَّبْح (sic), series precessionum extra preces matutinas solennes recitandarum, quibus absolutis Deus assidue mente recolendus et quodcumque velis ab eo petendum est. Fol. 212 v. — 214 r. precatio matutina et oratione et sententiis excellens. In margine docetur, quomodo per eam animos principum, iudicum, amasiorum aliorumque tibi obnoxios reddas et divitias adipiscaris. Pars ejus bis scripta est, fol. 210 r. et 213 r. — Fol. 145 v. — 146 v. وَرْدُ الْمُبَارَك, precatio matutina. Fol. 109 r. in marg. alia ejusdem generis. Fol. 54 v. in marg. precatio singulis diebus et noctibus ter recitanda, transcripta ex codice Mewlânâ

نقل من نسخة مولانا جمال الدين (Gemâl-el-din Semnânî). Fol. 148 r. precatio mense Ssafir quotidie semel recitanda. Fol. 58 r. precatio nocte quinta decima Ramadhânî bibenda, i. e. ex charta in aquam resolvenda, quae aqua deinde bibenda est. Fol. 36 r. — 39 v. in marg. preces ante et post edendum et bibendum, ad lectos aegrotorum multisque aliis locis et temporibus recitandae. Inserta sunt fol. 37 r. nonnulla arabica ejusdem argumenti ex حصن الحصين (pro الحصين). Fol. 84 r. in marg. super. precatio a coenaturis recitanda. Fol. 107 r. in marg. alia ejusdem generis in usum hospitum aut convivarum. Fol. 54 r. et 91 r. in marg. duae preces ab iis recitandae, qui viros principes et potentes adeunt. Fol. 200 v. in marg. precatio tum recitanda, quum aliquid abominandum et sinistrum videas \*), et alia tum, quum negotii causa foras prodeas.

e) *Precationes ad mala omnis generis arcenda aut removenda.* Fol. 149 r. precatio cum quadrato magico, in cujus sedecim loculis literae nominis شافى, sanans, varie dispositae sunt, aegroti sanandi causa scribenda ejusque collo alliganda, item super eum recitanda. Fol. 54 r., 54 v., 90 v., 139 r. — 141 v., 154 v., 169 v. preces contra pestilentiam. Prima El-Ghazâlî est. Quarta ita adhibenda, ut eam super ovem recites, deinde hanc afflatam et

jugulatam coquas, tum carnes ejus tuis distribuas, unde quisquis vel unam buccellam ederit, a pestilentia tutus erit; aut ab initio pestilentiae precessionem semel recites, deinde te tuosque affles: sic et ipse et tui tuti eritis. Quinta ab Abû-'Hanîfa sancto cuidam viro, Chôgâ Mubârek Schâh, tradita et ab hoc ad se suosque a pestilentia muniendos adhibita esse dicitur, quum Mu'hammed Ibn-'Abd-Allah El-'Azîzo chalifa gravis pestilentia regionem Tebrizanam populetur. Sexta turcica est, quae si januae aedium inscribitur aut adversus eam recitatur, pestilentia non intrat. Fol. 81 v. in marg. precatio contra dolorem capitis manu capiti imposita septies recitanda; subjungendae sunt المعوذتان, i. e.

Sur. penultima et ultima, tandem caput afflandum. Fol. 84 r. in marg. precatio contra dolorem oculi scribenda et oculo imponenda. Fol. 131 r. in marg. precatio contra dolorem dentium. Fol. 156 r. in marg. precatio a viro enervi bibenda, ita ut paterae porcellaneae musco et croco inscribatur, deinde aqua infundatur, quam ille bibat: ita virilitatem recuperabit (باغی ششله). Fol. 84 r. in marg. invocatio Dei contra difficultatem pariendi et mulieri et bestiae feminae eo modo, qui supra declaratus est, bibenda. Fol. 54 r. in marg. precatio contra morsum canis rabiosi bibenda et in capite gerenda. Fol. 84 r. in marg. precatio aegroti contra insomniam in capite gerenda. Fol. 90 v. in marg. precatio ab infante trepido, multum ploranti et insomni gerenda. Fol. 47 r. in marg. „Egregia plane immensaecque virtutis precatio, quam quicumque recitabit aut secum feret, ei nemo nocebit. Ejusdem vi latro quidam Baghdâdensis hostes suos superavit.“ Fol. 214 v. — 216 r. precatio contra noxas et hostes (حَزْبُ الشَّرِيف لِدَفْعِ الْمُضْطَرَّاتِ وَالْإِعْدَاءِ). Fol.

86 v. in marg. prec. ad hostes repellendos; fol. 147 r. et v. alia ejusdem usus atque insuper ad optata omnis generis adipiscenda; fol. 107 v. in marg. alia ad hostes in itinere repellendos. Fol. 146 v. in marg. prec. ad sedandum ventum. Fol. 86 r. in marg. „Si qua arbor fructus immaturos amittit, haec precatio scribatur ejusque aqua (i. e. aqua in quam resoluta fuerit) stirpi arboris affundatur.“ Fol. 55 r. in marg., 56 r. in marg., 86 r. in marg., 133 v. in marg., 136 v. in marg. preces contra noxas magicas. Prima toties legenda est, quot literas habet nomen ejus qui leget. Secunda a

ثلاثا عرب repetita. Tertia quinque dies continuos iterum iterumque volae dextrae inscribenda et delingenda. Fol. 35 v. in marg. prec. ex Firdaus-el-achbâr excerpta, praesentissimam contra injurias opem ferens. Fol. 87 r. prec. contra rerum et animorum angustias. دعاء كرب. Fol. 123 r. in marg. „Ad pellendas res adversas super mille unum cicera millies semel haec verba recita: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَا خَيْرَ الْخَلَائِصِ مُحَمَّدٌ

وَسُورَةُ الْإِنشَاءِ, deinde cicera in vas non sartum reconde ejusque orificium operculo occlude et in loco obscuro inhuma.“ Adjecit aliquis: Probatissimum est; ego ipse saepe expertus sum. Fol. 49 r. in marg. prec. contra egestatem, et fol. 32 v. in marg. alia contra egestatem ac sterilitatem conjugiorum et agrorum. Fol. 123 r. in marg. duae prec.

unde قَبْچِنْ بِرِ نَسْنَه كُورْسَه شوملِسَه آتِي كُورْسَه, et lexica turcica augenda sunt verbo شوملِمْ, infaustum habere, a nom. arab. شوم.

contra rerum difficultatem et aeris alieni molestiam. Item sollicitis et obaeratis prodest prec. ex El-'Hyfn el-'halin excerpta fol. 82 v. in marg. Animum perturbaciones, curas, timorem dolorum et malorum, sollicitudinem et tristitiam pellunt preces fol. 46 v. et fol. 27 v. in marg., necem instantem defendunt aliae fol. 29 r. in marg. (repetita fol. 86 v. in marg.), fol. 132 r. in marg. (quae praeterea maleficia oculorum et linguarum irrita facit), fol. 136 v. in marg.; tandem fulmina \*) avertit precatione fol. 132 v. in marg. — Fol. 32 v. in marg. prec. contra oblivionem; fol. 231 r. in marg. duae invocationes Dei, quarum prior hanc vim habet, ut qui eam per quadraginta dies post singulas preces matutinas septies et vicies recitet, quaecunque audierit retineat; posterior hanc, ut qui multa illicita edat et cum feminis maribusque scortetur, si eam ter recitaverit, illa scelera ne animo quidem repetat. Fol. 54 r. prec. contra insurrectiones diaboli. Fol. 40 r. in marg. prec. Adami, cui haec praemissa sunt: *Adam propheta ex paradiso ejectus trecentos annos flevit nec preces ejus a Deo exaudita sunt. Tandem quum hanc precationem recitasset, Deus: O Adam, inquit, jam preces tuas admitto et quae peccasti tibi ignosco. Per divinam meam majestatem! quisquis post te hanc precationem recitabit, ejus peccata ignoscam et petita admittam; per totam aetatem nullam molestiam sentiet et a curis eum liberabo, bona autem tantis incrementis augebo, ut perennem fontem in opes ejus derivasse videar, tandem in vita futura eum ad spectu meo beabo.* Fol. 31 r. in marg., 54 r. in marg., 337 v. preces ad delendam peccatorum culpam. Secunda his verbis venditur: *Quisquis, quum cubitum ibit, hanc precationem ter recitabit, etiamsi peccata ejus majora et plura sint quam terra, coelum, duo solia Dei* (عرشدين), calami (\*\*), arbores earumque folia, et mare, Deus O. M. summa sua clementia et potentia ea delebit. Quarta his: *Quisquis hanc precationem semel recitabit, ei peccata viginti annorum ignoscentur; qui bis, quadraginta; qui ter, peccata quae per totam aetatem commiserit.* Vides peccatorum veniam apud Muhammedanos vilissimam mercem esse. Contra omnia quae et corporibus et animis gravia, noxia, pernicioosa sunt, haec valent: fol. 146 v. et 147 r. دعاء بزرگوار از برای مهمات, fol. 91 r. tres *munâdjât* Suf-jâni-Gaurii quoque mane recitandae; praeterea summa praemia divina et altiore gradum beatitudinis aeternae meret دعاء حرز معظم fol. 63 v. et 64 r. in marg., et precatio a Gabriele ad Josephum in puteo (\*\*\*) haerentem delata.

f) *Precationes ad bona omnis generis conservanda, recuperanda, adipiscenda.* Fol. 31 r. in marg. precatio ad

\*) *والدم, قچین کم الدم شاقسه* yldyrym, mollius est pro *یلدرم*, yldyrym.

\*\*) *قلم لردن*, fortasse pro *قلمدن*, quam calamus, decretorum fatalium instrumentum.

\*\*\*) Qui hic ridiculo errore بابل appellatur, quasi Josephus in eundem illum puteum demissus sit, in quo suspensi esse dicuntur Hârût et Mârât.

recuperanda aut assequenda ea quae effugerint. Fol. 89 v. prec. ab El-Schâfî tradita, iis, qui a munere remoti fuerint, ejus recuperandi aut alius adipiscendi causa per septem dies, quibus ab edendis animalibus abstineant, aut per tres, quibus omnino nihil edant, quotidie millies recitanda. Largi victus et opulentiae instrumenta sunt preces fol. 102 r., 108 v., 123 r., 148 r., 200 v., 254 r., omnes in marginibus. Fol. 56 r. in marg. prec. cujus perpetuo usu ad centum viginti annos vivitur. Fol. 51 r. — 53 v. حَزْبُ الْجَبَرِ,

prosperae navigationis causa ab initio itineris et in ipso itinere mane et vespere recitandum. Fol. 89 r. in marg. et 238 v. ibid. invocatio رَجَالُ الْغَيْبِ ad secundanda negotia. Exordia confer sis cum exemplo pag. 406 col. 1 no. 9: fol. 89: يَا رَقِبا يَا نَجِبا يَا بُدْلا يَا أَوْتَادُ يَا غَوْتُ: *السلام عليكم يا رجال الغيب السلام عليكم يا ارواح المقدسة يا قطب يا إمامان يا أوتاد يا بدلا يا رقبا يا نجبا يا نقبا يا أفراد يا أمناء أغيثوني يا بغوث الخ.* Fol. 81 v. in marg. precatio septies et vicies recitanda, qua amicus fiat ex inimico. Fol. 134 r. in marg. et 139 r. ibid. preces amorem aut amicitiam gignentes. Posteriori haec praemissa sunt: *Ad amorem gignendum probatissima est, quod quisquis non credet, omnino, quod Deus avertat, impius erit. Haec sacra nomina \*) post tres preces matutinas, antequam cum quoquam colloquaris, centies recita. Id si vanum fuerit, me diris devoveas.* Fol. 138 v. in marg. *Ad amorem gignendum. Si quem tui amantem reddere voles, ita ut ne punctum quidem temporis te carere possit et, si tecum convenire nequeat, ei pereundum sit, haec nomina die Veneris oriente sole parti aversae vasis \*\*) musco et croco et aqua rosacea inscribe, deinde in ignem injice: tum, etiamsi arx septemplex muro cincta illum detineat, tamen Deo permittente ad te veniet.* Quibus nequitia ne theologica auctoritas desit, Mewlâna Scheich Mu'hammed El-Mufti Cîwî-zâde (\*\*\*) fol. 85 v. in marg. carmen amatorium docet ex ipsis religionis penetralibus depromptum, ter repetendum, in cuius fine nomen ejus, a quo aut a qua te amari velis, millies vocandum est. Fol. 136 r. in marg. prec. quam qui secum feret, ejus oratio grata et facies splendida (یوزی نورلو) erit, ut reges sententias, consilia, preces ejus admittant. Fol. 85 v. in marg. prec. qua praemissis

\*) *یو اسماء شریفی*; sunt enim fere invocationes Dei per varia ejus nomina.

\*\*) *کیک درسینه* in quibus *درسینه* pro *درسینه* esse patet, *کیک* adverbium est, autem quid proprie sit nescio, nisi forte *درسینه* in simili praecepto fol. 136 r. in marg. lin. 9 et 10, item pro adverbio: *literis diductis et inverso ordine scriptis*.

\*\*\*) Is quum *mer'hâm*, i. e. beate defunctus, dicatur, mortuus autem sit auctore Hammero A. Chr. 1586, postquam fere biennium Mufti Constantinopolitanus fuit, hunc librum post illud tempus collectum esse constat.



mille benedictionibus Muḥammedis utatur qui eum per somnum videre volet. Fol. 102 v. in marg. institutio ex El-Ghazālī Mischkāt-el-enwār excerpta, trium et triginta aliorum librorum auctoritate nixa, de precibus et caerimoniis, quarum beneficio Deus tibi per somnum indicet, num quod bonum consecutus sis, necne. Fol. 125 v. in marg. invocatio Dei a Davide tradita, quotidie nonagies repetenda, qua multarum rerum occultarum scientiam adipiscaris. Multae sunt preces quibus quaecunque velis a Deo impetres. Fol. 46 v. in marg. Si quis hanc precepcionem cujuslibet optati causa quadringenties et quadragies recitabit, ejus compos fiet. Probatum est. Appellatur haec precatio *Sciḥ-culd*, ensis optimus. Ejusdem usus sunt duae preces auctore Ma'rūfi-Karchī fol. 82 r. in marg. et 99 v. ibidem, duae aliae fol. 86 v. et 87 r., alia a Muqātil, theologo magni nominis, repetita fol. 87 r. in marg., aliae fol. 91 r., 100 r., 104 v., 108 v., 123 v. (repet. fol. 201 r. \*)), 124 v., 135 v. (ubi duae preces sunt, quarum posterior fol. 146 v. in marg. repetita est), 141 r., 142 r., 144 v., 146 v., 208 v., omnes in margine, praeter eam quae fol. 142 r. est. Longa precum et caerimoniarum naenia ad eundem usum praecipitur fol. 138 r. in marg. Magiam sapit quod Kemāl-el-dīn Sengāwendi fol. 93 v. commendat: Si quis aliquid valde expetit, *besmelam* et *ḥaulaqam* tribus schedis aut foliis inscriptas in aquam fluentem abiciat, simul super singula suratam primam et versiculum solī (Sur. 2 v. 256) recitans. Quodsi non in eadem septimana voti compos factus fuerit, die resurrectionis sinui meo manum injiciat. Fidem conservat precatio fol. 91 r. in marg., quam Abū-Hanīse, qui Deum septuagies per somnum vidit, quum toties eum rogasset qua arte fides conservaretur, toties ab eo accepit ter in tota aetate recitandam; it. duae aliae, fol. 148 v. (eadem in fine brevior fol. 293 r. in marg.) et 297 r. in marg. Praemiorum divinarum largissimi fontes sunt preces fol. 46 r. in marg., fol. 46 v. et 47 r. in marg. Secundae a Sulthāno Maḥmūd Sebuktigin repetitae inscriptum est: Quicumque egregiam hanc precepcionem, qua prophetae nostro benedicitur, semel legerit, eadem praemia accipiet ac si duodecies millies ei benedixerit. Tertiae: Precatio qua prophetae nostro benedicitur, quam qui semel recitaverit, eadem praemia accipiet ac si millies ei benedixerit, qui bis, eadem ac si decies millies. Bona et hujus et alterius vitae qui sex septemve verbulis redimere volet, paratam habet precatiunculam ex الترغيب excerptam fol. 100 v. in marg.; quem vero tanto praemio proposito plusculi operae non pigebit, is adeat precepcionem incolumitatis, دعاء عائشة, fol. 127 r. in marg. Restat tempus anceps inter sepulturam et resurrectionem, cujus si vastitatem ac solitudinem times, uti licet institutione fol. 141 v. in marg.: Quisquis precibus vespertinis duas rekāt (integram precepcionem solennem) ita subjunget, ut eam precepcionem sepulcrum sibi lactius reddere velit et in quaque rekā Sur. 1 et versiculum solī semel,

Sur. 112 autem ter recitet, is in sepulcro conditus, postquam Munker et Nekir venerint, caput suum in genu formosae cujusdam geniae \*) reclinatum videbit, cui quum dixerit: Quae tu es, cujus luce sepulcrum meum collustratur? respondebit: Ego illa precatio sum, quam tu precibus vespertinis subjunxisti, ut sepulcrum tuum lactius redderet; quare Deus me usque ad resurrectionem tibi sociam esse jussit. Hoc ab ipso Propheta nostro traditum. Cave dubites.

g) Preces pro mortuis. Fol. 85 r. et v., precatio quam Deus Mosem docuit, quae si aut simpliciter ad sepulcrum recitatur, aut super tres lapides, quorum unus summo, alter medio, tertius imo sepulcro injicitur, sepultus a supplicio sepulcri liberatur. Idem efficiunt tres preces fronti et pectori mortui imponendae fol. 151 r. et v. et 152 r. Prima, quae Enes Ibn-Māliki esse dicitur atque ex Neseffī El-Menheg excerpta est, hac fabella commendatur: Filius Ibrāhimi Ibn-Chālidī patrem ex ipsius mandato ea prece munit. Hinc quid eveniret, ille sic narravit: Vidi patrem per somnum: qui a me rogatus, quid Deus in ipsum constitisset, respondit: Intrarunt ad me angeli tortores (ملائكة العذاب), sed fronte et pectore meo inspectis dixerunt: O serve Dei, liberatus es a saevitia nostra \*\*). Itaque nunc quiete fruor et Deus mihi ignovit. Fol. 118 v. et 119 r. in marg. مطلب في صلوة الجنائز, arab. Repetitur origo precepcionis funebis (vid. Muradgea d'Ohsson a Beckio transl. I, pag. 395—399) ab Adamo, qui primus ea usus sit, quum Habelem a Caino in arcam impositum et in arena defossum inde retraxisset eique justa faceret. Fol. 121 r. in marg. precatio qua illa auspicanda est, deinde tres preces tribus prioribus ejus partibus (tekbirāt, Muradgea d'Ohsson l. I. pag. 396) subjungendae. Fol. 121 v. in marg. quatuor precatiunculae in ipsis exequiis recitandae: 1) quum funus domo elatum est, 2) quum in oratorio, مصلى, depositum est, 3) quum rursus inde elatum est, 4) quum ad sepulcrum perlatum est. Fol. 152 v.

et 153 r. دعاء التلقين للميت, non ea precatio quam ipse Imamus ad sepulcrum modo inhumati recitat (Muradgea d'Ohsson l. I. pag. 411), sed alia similis argumenti, hoc prooemio instructa: Quum aliquis mortuus et sepultus est et homines ab ejus sepulcro discesserunt, doctum aliquem et probum virum sepulcro insistere et mortuo haec dictare oportet: Nomine Dei, sqq. Fol. 119 v. مطلب صلوة الاموات. Haec precatio, quae ipsa docetur, a cognato aut amico inhumati ad sepulcrum ejus recitanda est, ut prima nox, quam in sepulcro deget, omnium maxime atra et horrenda, ei minus dura sit; nam rite recitata illa precepcionem Deus mille angelos in sepulcrum mittet, quorum quisque lumen et munus aliquod afferet, quibus ille usque ad resurrectionem exhilarabitur, atque alia quoque beneficia Deus ei

\*) In fine 'Abd-allah Ibn-'Omar, auctor precepcionis, dixisse traditur: Ne temerarios et iracundos hanc precepcionem doceat; nam fieri potest ut ea ad scelus aliquod abutantur; aut, ut in posteriore exemplo est: nam si ea contra aliquem vestrum utitur, non minus votum compos fiet. Habes Deum ferreae necessitati ineptarum formularum tam obnoxium, quam anguis psyllorum carminibus paret.

\*) Pro femina marem substituere licet; verbum turcicum enim, بر محبوب صورت, commune est.

\*\*) Adjectum est مبارك الله لك في ميتك, in quo verbum ميتك corruptum esse apparet.

largietur, quae enumerare longum est. Hoc praeceptum a Muhammede repetitur; propior auctor est حذيفة بن اليمان. Ejusdem generis alia est fol. 120 r. in marg., qua Deus pro sepulto aut sepulta oratur. Ibidem et 120 v. et 203 r. in marg. quatuor preces pro mortuis ab iis recitandae, qui aut consulto sepulcra invisunt, aut forte eo veniunt.

h) *Precationes titulis de usu et vi earum carentes.* Fol. 27 r. — 31 r., 31 v. دعاء كنز العرش, 46 r. et v., 60 r. et v. in marg., 64 v. — 66 r. in marg., 89 r. et v. دعاء شريف (paene eadem 104 v. in marg.), 287 v. in marg. دعاء مستجاب (vid. Muradgēa d'Ohsan, I, pag. 333; de eadem fol. 54 v. in marg. inf.

locus est ex Gāmī-el-fetāwā excerptus) cum alia ei subjungenda, quae قنودك دعاسي (sic scriptum ad pronunciationem turcicam pro قنودك), item breviores preces vicariae in usum eorum, qui nec ipsum *qunūt*, nec *du dī-qunūt* tenent, ex auctoritate librorum El-Chulāfa et El-Zahiriyye (i. e. El-Fetāwā el-zahiriyye). Brevior دعائى قنوت est fol. 287 r. in marg.

Extra ordinem adicere placet, qua ratione aliquis iis officiis, quae parentibus debet, una opella defungi possit, nimirum ita ut, quam sarcinam ipse portare nolit, Deo imponat, fol. 133 v. et 137 r. in marg.: „Quisquis hanc preceptionem recitabit ejusque praemia divina patri et matri donabit, iis nihil ultra debebit“ (آبيرق اول كشيده انا انا حقى). In ipsa preceptione nihil inest nisi trita laus Dei, qualis in sexcentis aliis.

5) *Nomina Dei eorumque usus.* Fol. 13 v. — 14 r. undecentum nomina Dei, quibus praemisum est dictum Muhammedis: ان الله تسعة وتسعون اسما من احصاها دخل الجنة, in quo facile credas legendum esse sed etsi fol. 110 v. lin. antepen., ubi hoc dictum repetitur, تسعة وتسعين, tamen ibi quoque الله locum suum obtinet. Fol. 110 v. — 122 v. commentatio de virtutibus nominum Dei, كتاب الشيخ الامام المقصد الاسما فيما يتعلق بمقاصد الاسما ابو العباس احمد بن محمد بن عيسى البرنسي قر الفارسي, absoluta A. H. 891 m. Ssafari d. sexto (Chr. 1486) in urbe Algeria media (بالجزائر الواسطة). Initium: الحمد لله الذى اودع اسراره فى اسمائه، وظهر بحكمته، فى ارضه وبقدرته فى سمائه، Prooemium est de quatuor

speciebus nominum Dei: 1) اسماء الذات, i. e. التى يقال الله لا يقال هو ولا هي, اسماء الصفات, 2) هي هو, اسماء التنزيه, 3) وغيره ولا هي فيما بينهما (بينهما 1). اختيار اسماء, 4) وما دل على التقديس المطلق كالقدس ونحوه, i. e. وما دلت التسمية به على فعل كالخلق والرزق, i. e. deinde de eo dicto Muhammedis, quod modo commemoratum est, et de scientia virtutum nominum divinorum, cujus ex omnibus الاسماء علوم homines studiosissimi esse soleant. Sequitur ipsa commentatio a fol. 111 r. lin. penult. ad 122 r. med., in qua nomina divina inde ab الله, nomine majestatis, اسم الجلالة, ita recensentur, ut eorum vires in animos, in corpora, in res externas, item usus magici indicentur. De his omnibus maxime Suhrewardii auctoritate usus est scriptor; ex الاربعون الادريسية, de quo libello infra dicemus, singulos locos iis nominibus subiecit, ad quae spectant. Praeterea saepe citatur شمس

الى, رسالة القشيري, fol. 119 v. المعارف; relatam est, quod se per somnum a Muhammede accepisse professus est; fol. 120 v. شيخنا ابو العباس الحصري. In clausula fol. 122 r. et v. scriptor dicit, etsi de numero nominum omnes consentiant, tamen alios alio ordine

enumerare; verum se secutum esse جامع الترمذي (H.-Ch. No. 3910), qui in ipsis nominibus indicandis nitatur tutissima auctoritate sociorum Muhammedis; virtutes autem se plerumque petisse ex Kimijā-es-sa'adet Imāmi مكى الدين بن القري (vid. Herbel, s. v. Kimia affadet), nonnullas ab Abū'l-Abbās El-Būnī. Finis: مؤلفه الشيخ

الامام الخ قد وقع الفراغ من تعليقه صبيحة يوم الاربعاء سادس شهر صفر الخير الميمون لسنة احدى وتسعين وثمانمائة. بالجزائر الواسطة. Fol. 123 r. — 125 v. centum et unum nomina divina, quibus singulis subjectae sunt indicationes de usu eorum ad haec illa efficienda, arcessenda, avertenda. Fol. 218 r. — 235 r. commentatio de undecentum nominibus divinis ad concinnanda quadrata magica, اوثنى, adhibendis, auctore Ibn-'Isā Ssaruchānī \*) Aq' hifārī (i. e. ex urbe Aq' hifār in sangaqatu Ssaruchān sita oriundo, ut explicite est ab initio alius commentationis ejusdem scriptoris fol. 235 v. lin. 4). Exordium deest; versus ab initio trunci fol. 218 r., quorum primus est ديدم سن بن ديدكن, كس زباني، كسلمز ويرمينجه ديدى جاني، declarant scriptorem a Scheich 'Isā Aq' hifārī, quo in disciplina fūfīca doctore

\*) Major pars hujus preceptionis fol. 62 r. in marg. repetita est ibique قنوت الشافعي appellata, quam homines religiosi et pii cum qunūto hancifitico conjungant.

\*) Hic ubique scriptum est سرخاني et صرخاني, sed fol. 235 v. lin. 4 nomen sangaqatus plene لواء صاروخان.

utebatur, quondam diebus festis Bairami impetrasse, ut sibi illam artem magicam, علم الوفق, traderet; hinc brevius prosa oratione narratur, scriptorem eam artem ab illo accepisse et cum bona venia ejus hanc commentationem de virtutibus nominum divinorum edidisse. Deinde nomina divina

ab الله ad قريب persequens in singulis docet, qua ratione literae eorum in *wefq* disponendae sint ac quomodo his quadratis utendum et ad quae; in plerisque etiam hoc, quomodo nomina particula vocandi يا instructa ad vim quadratorum adjuvandam et augendam aut separatim ad eosdem aliosque effectus ore pronuntianda aut animo retractanda sint. Quadratorum in longitudinem et latitudinem tot loculi sunt, quot nomina literae; exemplum habe quadratum primi nominis:

ل	ل	س	أ
س	أ	ل	ل
أ	س	ل	ل
ل	ل	أ	س

Ineptiarum, nequitiarum, improbitatis hic plena omnia, ut fol. 229 v. docetur quomodo nomine *محيبي* utendum sit ad amorem extorquendum, fol. 230 v. quomodo nomine منتقم ad inimicum e medio tollendum aut gravi morbo aliave insanabili noxa implicandum. Finem facit quadratum nominis قريب. Fol. 113 r. — 114 v. in marg. شرح. اسماء الحسنى, fragmentum arab. de usu et vi nominum divinorum ac de praemiis recitationis eorum, ad quod argumentum refertur institutio quam Muhammed a Gabriele accepisse dicitur. Fol. 218 r. — 230 r. in marg. precatio composita e mille et una appellationibus divinis\*) per deniones dispositis, ita ut suus cuique denioni numerus superscriptus sit. Initium excidit; primus denio quartus est,

يا من له العز والجلال، يا من له الملك والكمال، الخ: اربعون اسماء

Nam pleraeque appellationes non simplices sunt, ut يا حنان.

يا الله يا رحمن, sed enuntiationes vocativae. Finis: يا منان

يا رحيم يا كريم سبحانه يا لا اله الا انت خلصنا من النار, اختتام الدعاء. Fol. 80 v. — 81 v. precatio Muhammedi a Gabriele tradita, composita e septem et septuaginta appellationibus Dei, quibus singulis subijuncti sunt loci coranici, in quibus haec illa nomina leguntur. Fol. 79 v. — 81 v. persice narratur, quomodo Gabriel Muhammedem praestantiam et usum hujus precatationis docuerit. Fol. 129 r. — 130 r.

هذه اسماء الاربعين من كتاب ادريس النبي عليه السلام, quadraginta (quamquam una numerum superat) appellationes Dei ex libro Idrisi s. Henochi prophetae, quas supra in El-

Maqfyd el-esma' al-arbysia appellari vidimus. Prima

يا: سبحانه لا اله الا انت يا رب كل شيء ووارثه

\*) Appellationes dico nomina quibus praemissa est particula vocandi.

قريب المجيب المداي دون كل شيء قريب. Subjectus est fol.

130 r. شرح خواص هذه الاسماء الاربعين. Fol. 125 v.

et 126 r. institutio pers. ab Abū-Hureira repetita de undeviginti appellationibus Dei, quas Muhammed ea nocte, qua per coelos profectus est, partim in fronte Gabrielis, partim Israfelis, partim Michaelis, partim circa solium Dei, partim angelis solium sustentibus inscripta vidit, ac de efficacia eorum in Deo precando. Sequitur fol. 126 r. — 127 v.

precatio iis distincta. Fol. 109 v. اسم اعظم, tredecim ap-

pellationes Dei cabbalisticae, ut يا متجفالع, يا متلبسالع,

يا متجفالع, يا متلبسالع, cum quarta decima arabica, quibus

singulis praemisum est اللهم. Fol. 108 v. et 109 r. usus

earum magici docentur auctoribus Gabriele, Muhammede,

Alio, Abdallah Ibn-Abbāso. Fol. 130 v. in marg. fab-

bella de latrone qui aetate Sulthāni Mahmūdi captus nullo

supplicio necari potuerit, tandem coram Sulthāno causam

rei in decem nominibus Dei, quae in ore teneret, sitam

esse confessus his extractis continuo expiraverit. Nomina

cabbalistica sunt, ut يسقأب يسغأب يسلوب, praeter decimum

يا عظيم. Fol. 292 r. quater septena nomina Dei quatuor

elementis respondentia, unde nominantur اسماءى فارى,

اسماءى آبى, اسماءى خاكى, اسماءى هواى.

Fol. 82 r. in marg. quatuor appellationes Dei auctore Imāmo El-Schāfi uno

die aut una nocte duodecies recitandae et cum jejunio si-

lentioque conjungendae, quibus quaecunque velis impetres.

Fol. 148 r. in marg. quatuor aliae appellationes Dei, quibus

assidue recitandis quaevis bona adipiscaris et a malis libe-

reris. Fol. 87 r. lin. 2 — 5 tres appellationes Dei, quas,

qui aliquid vehementer cupiet, postquam lotione sacra rite

peracta cubitum iverit, antequam obdormiscat usque secum

repetat, quo facto Deus ei per somnum indicabit, num

illud adepturus sit, necne. Habent igitur Muhammedani

quoque suas *ἐγκοιμήσεις* sive incubationes; cf. pag. 408

col. 2 lit. o. — Fol. 107 r. in marg. docetur usus appel-

lationis يا غنى ad immensas fortunas a Deo impetrandas,

fol. 199 v. in marg. usus appellationis يا صبور, quo ab

inimicis et a fortuna adversa tutus sis.

6) *Magica et telesmatica, quibus coranica et precatio-*

*nes aut omnino non admixta sunt, aut minori ex parte.*

Fol. 35 r. figura telesmatica, quam Scheich Burhān-el-din

Persa ex auctoritate Aq Schems-el-din Theosophi docuit

esse sigillum prophetiae tergo Muhammedis impressum

idemque pestilentiae aliorumque morborum et dolorum re-

medium et contra furta munimentum. Fol. 276 r. in marg.

breve carmen contra pestilentiam januae affigendum. Fol.

51 v. et 149 r. in marg. *rubā'i* persicum, quod Abū'l-

chair a sanctis in extasi mystica cujuslibet morbi pellendi

causa super aegrotum recitari jussum esse ait. Fol. 47 r.

in marg. „Contra febrim a filio Aq Schems-el-dini tradi-



tum est, ut, qui ea laboraret, suffiretur \*) tribus schedis telesmaticis (اوج نسخه), quarum uni inscriptum esset هل

تقبل يرضى. Probatum est. " Fol. 163 r. in marg. „Si quis febris tentatur, has tres schedas telesmaticas scribat \*\*), et quoties febris tentabitur, unam earum suffiri jubeat: Febris, febris, N. N. filium N. N. ne tenta; quodsi tentaveris, sex et triginta otiosorum peccata cervicibus tuis insidant \*\*\*).“ Fol. 77 v. in marg. „Scribantur haec in scheda:

شَدَاك فِي النَّارِ      عَزَائِلُ فِي النَّارِ  
فِرْعَوْنُ فِي النَّارِ      نَمْرُودُ فِي النَّارِ

et quum febris accesserit, scheda suffiatur. " Apparet hic persona Azazelis, quem apud Mosem quoque malum aliquem daemonem desertorum habitorem esse probabilissimum videtur. Adjuvat sententiam quod auctores linguae arabicae tradunt عزائيل esse antiquum nomen Diaboli. Ibidem: „Edat febricosus amygdalam, cui inscriptum sit اَمَّا اَنَا, Fol. 89 r. in marg. „Edat febricosus tria allia †), quorum uni inscriptum sit اَنَا اَنَا, tertio شِفَاؤُنَا شِفَاؤُنَا, alteri ثِيَابًا ثِيَابًا, alteri ثِيَابًا ثِيَابًا. Probatissimum est. " Fol. 292 r. in marg. longa scheda, cui sexaginta ح inscriptae sunt, contra dolorem capitis fronti adliganda. Fol. 287 r. in marg. notae magicae cum appendice trium appellationum Dei يا شافي يا شافي, si in sinistro latere capitis est, dextro, si in dextro, sinistro appendendae. Fol. 90 r. in marg. tria telesmata contra profluvium sanguinis e naso eo ipso sanguine fronti inscribenda, prima etiam volae manus sinistrae. Tertia incantatio est: „O sanguis †††, sedare per Adamum! O miserator, o miserator!“ Fol. 292 r. in marg. sedandi sanguinis causa eo ipso ب ر ي ط retro fronti inscribendae. Ibid. contra bulimum د و ح in aquam resolvendae et sic bibendae.

دوتوزمك. s. توتوزمك, a ستمه صاحبه توتوزمك, quod in lexicis nostris non invenitur, in hoc codice aliquoties, ut fol. 101 v. in marg. lin. 2. Dupliciter transitivum est توتوزمك, ut fol. 163 r. in marg. lin. 5. تودوزمك suffiri jubeat. Idem quod دوتوزمك est ايتهمك fol. 77 v. in marg. inf.

\*) Id est, hanc incantationem tribus schedis inscribat, ut in fine adjectum: وبو نسخه اوج پاره كاغده ياز, ubi nuseha de ipsis verbis incantationis est.

\*\*) اوتوزمك فاضى نك كناعى بوينوكة اولسون, sic distincte فاضى, non فاضى. Apud Arabes quidem illud verbum nunc idem valet quod فارغ, vacuum a negotiis.

†) اوج ديش صرموساق, ubi dish idem valet quod nostrum Stück.

††) سراجة, quod hic non tam vertiginem, quam gravedinem alteruti lateri capitis insidentem significare docent quae sequuntur.

†††) Scriptum est يا آدم pro يا دم, ut appareat verba petita esse ex Sur. 2 v. 33.

Fol. 275 v. in marg. telesma contra dolores lienis pelli ovinae inscribendum et septem dies in brachio gerendum, compositum ex septendecim circellis, quibus literae et verba inscripta sunt, in quinque ordines ternorum circulorum et unum duorum dispositis. Fol. 131 v. in marg. notae numerorum ١٣٤٣٨٥٩ lineae impositae contra stranguriam in aquam resolvendae et sic bibendae; eandem pellere dicuntur fol. 147 r. in marg. decem hemzae decem digitis inscriptae. Fol. 150 v. in marg. طلسم, i. e. quadratum in

sedecim loculos divisum, in quibus singulis verba coranica scripta sunt, circa margines autem quatuor nomina Dei et ad angulos nomina quatuor archangelorum, recitato versiculo solii chartae inscribendum, deinde in aquam resolvendum et aegroti contra insomniam bibendum. Fol. 132 v. breve carmen, tribus appellationibus Dei, quae supra indicavimus, finitum, contra morsus anguinis eodem modo bibendum. Fol. 199 r. in marg. „Si quis iter facere velit, chartae inscribat: Non est deus nisi Deus, Muhammed legatus Dei; deinde chartam per medium in duas partes dividat, quarum alteram suo loco relinquat, alteram secum auferat: ita, etiamsi non multum de vita ejus supersit, tamen non morietur priusquam illae partes rursus conjunctae fuerint.“ Fol. 132 r. in marg. literae arabicae omnes quaternis inter se disjunctae, quibus praemissa est besmela, subjuncta haulaga, contra fascinationem per linguam et oculum gerendae. Fol. 90 r. carmen maximam partem e verbis magicis compositum, a puella multum ploranti et pavido trepidoque in capite gerendum aut capiti supponendum. Fol. 288 v. in marg. carmen ovibus, capris, vaccis, camelis ex partu infirmis ita adhibendum, ut aqua ei infusa et probe succussa adspargantur, ipso autem carmine suffiantur. Fol. 86 r. in marg. lapilli cancrini (ينكج كوزى)

contra defluvium fructuum in quatuor lateribus arboris suspendendi. Fol. 80 r. in marg. verba magica, quibus recitandis ea quae effugerint assequaris. Fol. 101 v. et 102 r. in marg. فوائد الانسان, varia praecepta et remedia superstitiosa. Fol. 105 r. in marg. de carne, cerebro aliisque partibus leporis ad usus magicos et medicos adhibendis; subjunctum est simile praeceptum ad vulpem spectans. Ceterum lepus alternis annis mas et femina esse et, quod nostrates quoque credunt, apertis oculis dormire dicitur. Fol. 254 v. in marg. telesma equo appendendum, cujus virtute a nullo alio praecurratur. Fol. 58 r. duo sigilla sacra, مهر شريف, i. e. telesmata e literis et numerorum notis composita, ab initio quintae decimae noctis Ramadhani, antequam cibus capiatur, in aquam resolvenda et bibenda. Effectus non est indicatus. Fol. 85 v. in marg. sigillum prophetiae, sed ab eo, quod fol. 35 r. est, omnino diversum, quod Scheich Wefä-zâde quinta decima nocte Ramadhani jejunium soluturus in aquam elutum bibere solebat: quod qui imitabitur, sedem sibi in paradiso paratam, antequam moriatur, videbit. Hoc ex libro التفتات excerptum. Fol. 89 v. quadratum oblongum in triangula divisum, cui numerorum notae et literae inscriptae et subscriptae sunt, quod qui semel adspexerit, ei auctore Muhammede omnia peccata ignoscuntur; qui totum mensem, per somnum se ipsum a peccatis liberatum videbit; qui

quotidie, a cujusque diei casibus adversis tutus erit. Fol. 166 r. — 169 r. duo طلمسم شريف et unum مفر شريف cum prolegomenis. Illa rotunda sunt, hoc hanc formam habet:

□. Utraque in loculos divisa sunt et literis numerisque inscripta, telesma iis etiam cinctum est. Prius sigillum ex thesauro Harûn-el-Raschîdi provenisse et كلام عينا appellari dicitur, duarum et septuaginta nozarum remedium esse, al. Deinde usus ejus docetur ad inimicum sibi amicum reddendum, ad amorem excitandum, ad linguam vincendam sive a maledicendo impediendam, ad epilepsiam et febrim pellendam, ad maleficium magicum removendum, ad regum et principum atque adeo omnium hominum gratiam conciliandam. De quatuor et quadraginta virtutibus posterioris sigilli una et triginta omissae sunt, inceptum a secunda et tricesima: „Si inter duos conjuges (اكي حلال) concordiam stabilire voles, eos hoc sigillum in pura cera expressum adjuncto frusto sacchari et mastichae cum coena edere jube: hinc quantopere se amaturi sint, solus Deus scit.“ Sequuntur alia similia, etiam de telemate. Fol. 137 v. in marg. طلمسم اون ايكي طلمسم, duodecim ordines literarum et notarum numeralium lineis impositi totidemque nominibus divinis finiti, quos qui secum feret, ab omnibus noxis et in hac vita et in altera tutus erit ac regum principumque gratiam inibit. Fol. 134 v. in marg. notae magicae, quas, qui aliquem per somnum videre volet, pollicis manus sinistrae inscribat, deinde eum in pugno continens obdormiscat. Fol. 105 r. — 107 r. usus magici orationis arabicae, qua Deus matrimonium Adami et Evae coram angelis consecrasse dicitur, quae ipsa sequitur fol. 107 r. et. v. Inter eos, ut fit, etiam inhonesti sunt et improbi, ut fol. 105 v. et 107 r. docetur, quomodo ejus ope aliquis aut aliqua in tam insanum tui amorem rapiatur, ut ne tantillum quidem te tuoque aspectu carere possit. Palmaris autem in hoc genere est fol. 209 v. in marg. قاعد نازجات, quod pro نازجات est: „Si artem incantandi (نارنجات علمي) discere vis, ratio ejus haec est, quam explicaturi sumus. Amoris causa si carmen scribere voles, brachium dextrum e latere vestis exere, deinde ter suspira, sed ne expue, neve anhela, neve nasum emunge; tum, postquam ter arabice dixeris: Veniam Dei peto, carmen perscribe, sed ne quid mussita, neve respice, neve prospice, et usque in aprico mane, atque odorandi causa ture, mastiche, bdellio et sandaracha suffumiga\*); quum autem calamum aptaveris, arabice dic: Calamum aptavi amoris causa; quum eum fideris\*\*): Calamum fidi amoris causa; quum ad scribendum accedes: Scribo ut amer a N. N. filio N. N. Scribendum autem in loco edito, ut in tecto aut monte.“ Alia caerimonia ejusdem generis docetur fol. 254 v. in marg. „Si quem aut quam amore tui ita afficere voles, ut quiescere nequeat, hoc telemata septem schedis inscribe, deinde singulas in ignem conjice, simul dicens: N. N. mei amore ardeat.“ Cf.

Theocr. Pharmac. v. 18—26. Ipsum telemata septem ordines literarum et notarum numeralium continet lineis impositos. Fol. 134 v. in marg. طلمسم, i. e. quadratum rhomboïdes numerorum literarumque plenum, cum hac institutione: „Si quem aut quam tui tam amantem reddere voles, ut neminem praeter te adspiciat, hoc telemata schedae inscriptum et nomine matris illius auctum in modum ellychnii contorque ac nocte inter diem Jovis et Veneris intercedente combure.“ Fol. 133 r. et 137 r. in marg. انسون, i. e. carmen magicum, quo quadragies recitando amasia insomnis fiat: „O filia Iblisi, o Ifrit (immanis daemon) Salomonis, o Mdlik et El-Ins\*), adjuro vos per annulum Salomonis et per Athathjusch et per Ldqis (nomina cabbalistica Dei), ut N. N. filia N. N. insomnia vexetur antequam venerit, post autem somnum recuperet.“ Contra ad duos, qui se amant, disjungendos fol. 135 r. in marg. commendantur septem ordines literarum et notarum numeralium lineis impositi, quibus totidem frusta panis conscribantur, deinde, si incantatio maris causa instituitur, cani mari voranda projiciantur, si feminae causa, cani feminae. Fol. 284 r. in marg. دل باغي, linguae vinculum: „Vinciendae linguae causa super serram ferream hoc carmen ter recita, deinde os serrae indita clavi occlude: ita lingua vincietur. Carmen hoc est: Allâh — ferream arcem capiti inaedificavi; Sub-hâna-hu — ferream serram linguae imposui; Lâ ilâh illâ ilâh — Muhammedis legati divini lingua, Davidis prophetae scientia, Salomonis prophetae annulo, per Lâ ilâh illâ ilâh occlesi, per Muhammed resit-Allâh obsignavi.“ Fol. 117 v. in marg. „Citatio daemonum, quam aliquis septies recitet simulque oleum candelabri sacri ungui puellorum illinat\*\*): Ades, Bâbâ Meimûn, et tu, Bâbâ Neû, o Albe, et tu, o Ruber, per haec verba, confestim, confestim! Exaudite me mihique parete, o spiritus! — Quodsi daemones non venerint, hanc alteram citationem septies recitet et scriptam in collo ejus (puto puelli) suspendat: Agite, agite! Confestim, confestim! Extemplo, extemplo! Benedicat vobis Deus! Quam cito oculis nictatur et tonitru fulmen sequitur! Adeste, adeste! Benedicat vobis Deus!“ Exorcismum arabicum habemus fol. 149 v. — 150 v. (cf. pag. 407 Cod. CXVI No. 2.) Besmelam et professionem verae naturae Dei sequuntur haec: „Adjuro te, o daemon mas aut femina, sive Magus es aut Maga, sive Judaeus aut Judaea, sive Christianus aut Christiana, sive Moslemus aut Moslema, ut ipsi dixistis (Sur. 72 v. 1 et 2): Admirabilem Coranum audivimus, qui ad rectam viam ducit; quare fidem ei habemus nec quemquam Domino nostro adjungemus, — adjuro igitur te per venerandum Coranum cet: exi, o vente inter spiritus\*\*\*) ex corpore hujus N. N. filii N. N. cum bona venia Dei“ cet. Sic deinceps per Thoram, per Evangelium, per Psalterium, et iterum

\*) يا مالك والانس.

اوغلانچقرك طرفاغى اوزرينه قنديل باغن دخى سورة \*)  
Fortasse auctoris sententia haec fuit, carmen tali oleo unguibus puelli inscribendum esse.

\*\*\*) يا ريح الراج.

ودخى بخور ايجون كونلك ومصطكى ومقل ارزاق \*)  
(ازرق 1) وسندلوس تتوز ايددهسن.

\*\*) In codice praepostere est: quum calamo scripseris.

per Coranum adjuratur, ita ut in fine usque illa repetantur: *exi, o vente cet.* Postea nova figura orationis inducitur: „*Si Judaeus es, adjuro te per Mosem cet. exi cet. Sive Christianus es, adjuro te per Jesum cet. Sive Moslemus es, adjuro te per Muhammedem cet. Sive Magus, Persa, Arabs, Barbarus, Turca, Indus es, adjuro te per Deum*“ cet. Transitum ad locum sequentem facit fol.

268 v. — 275 r. *Liber de rebus malis et tristibus quae a signis zodiaci pendent*, qui in Cod. Kehr. 41, ubi legitur fol. 63 r. — 78 r., inscriptus est *Liber de daemonibus in usum virorum et mulierum*. Initium: *خبرده کلمشدر که بر کون سلیمان پیغمبر عم مملکت تختندد اوتورمشدی کون سلیمان پیغمبر عم مملکت تختندد اوتورمشدی*. *وبلقیس یاننده آیدی*. *Enit ad Salomonem senex plus trecentos annos natus, unicum filium humero portans, quem in deserto aedibus adjacenti cum aliis puellis ludentem altera manu alteroque pede captum esse queritur contraque eam fraudem a Salomone opem petit. Is omnibus daemonibus convocatis duodecim principes eorum profiteri jubet, quam quisque stationem habeant, quae mala hominibus eo delatis inferant, quae eorum remedia sint. Fingitur autem, quum singuli homines sub aliquo duodecim signorum et planeta signi socio nati sint, in omnes sub eodem signo et planeta natos aliquem illorum principum hanc potestatem habere, ut eos, quum in suam stationem venerint, quibusdam noxis afficiat. Has igitur cum earum remediis magicis ipsi deinceps enumerant, ut plane lanceae Achillis similes sint. Duodecim partes haec sunt: 1) Aries cum Marte et daemone (ابالیش). 2) Taurus cum Venere et daemone جابر بن صیفاوش. 3) Gemini cum Mercurio et daemone میمون بن زکی. 4) Cancer cum Luna et daemone عدوس. 5) Leo cum Sole et daemone صفصیح. 6) Virgo cum Mercurio et daemone مرشون. 7) Libra cum Venere et daemone رابع بن زباب. 8) Scorpius cum Marte et daemone قاره قاش. 9) Sagittarius cum Jove et daemone یهودی (μελανόπους). 10) Capricornus cum Saturno et daemone کوشکاد. 11) Aquarius cum Saturno et daemone ونزل من شیش. 12) Pisces cum Jove et daemone*

النقران ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين ولا يزيد الظالمين الا خسارا والحمد لله رب العالمين برکتک یا ارحم الراحمين.

7) *Astrologia, disciplina faustorum et infaustorum, divinatio, interpretatio somniorum*. Fol. 336 v. بیان نحسات

آیام, tabula planetarum qui septenis temporibus dierum septimanae praesunt, ex quibus terna infausta litera rubra, i. e. نکس, notata sunt. Septena illa tempora, quibus singulis quotidie singuli planetae praesunt, nominantur روز اول (fortasse i. q. سلطان قوشلق pag.

7) Sic his scriptum, semel آیالش.

وبین الصلوة\*) واولیه وقتی, قبل الزوال, 2) adnot. 408 col. 2. *Terni planetae infausti sunt Saturnus, Mars, Mercurius*. Fol. 243 r., item 247 r. et v., قواعد وکشنیه, de horis diurnis ad haec illa faustis, cujus rei causa sita est in conjunctione ejus planetae, qui diei praeest, cum eo, qui horae. Ceterum dies modo وکشنیه, nominantur, modo, ut apud nos, a planetis:

وكونی مشترى, وكونی عطارد, وكونی مریخ, وكونی قمر, وكونی شمس, وكونی زحل, وكونی زهره, in quibus vocabulis nomen turcicum, quasi persicum sit aut arabicum, cum *jāi-izhāfet* genitivo praemissum est. Fol. 243 v. — 246 v. قواعد روزنامه, poema astrologicum tripartitum: 1) fol. 243 v. — 244 v. de diebus septimanae. 2) fol. 244 v. — 246 v. de septem planetis. 3) fol. 246 r. et v. de noctibus. Initium:

یکشنیه

حکم یکشنیه یلدری ساعت آیدیم نیچه سی دوتر علات *qui versus constructionis impeditissimae significat: Dicam qui planetae singulis horis diei Solis praeesse soleant. Primum igitur versifex idem in omnibus diebus septimanae persequitur, ita ut eadem septena tempora diurna statuat, quae ab initio hujus loci commemoravimus. Hic quoque ubique inter قوشلق واولیه collocatum est, non, quod ex origine verbi et lexicis conjicias, inter meridiem et solis occasum. Deinde in planetis docet, quid sub regno uniuscujusque facere faustum sit, quid infaustum, et quales futuri sint qui eo tempore nascentur. Ad nomina planetarum locis superscripta notatum est, quoniam sphaeram teneant, num fausti sint, an infausti, an dubii: 1) Sol, sph. 4, pl. faustus externus (سعد خارج). 2) Venus, sph. 3, pl. faustus. 3) Mercurius, sph. 2, pl. mixtus (ممتزج), qui cum fausto faustus, cum infausto infaustus esse dicitur. 4) Luna, sph. 1, pl. mixtus. 5) Saturnus, sph. 7, pl. infaustus internus (نکس داخل). 6) Jupiter, sph. 6, pl. faustus. 7) Mars, sph. 5, pl. infaustus externus (نکس خارج). Postremo in noctibus docetur, qui planetae singulis noctibus septimanae praesint; non enim, ut in diebus, alii aliis partibus ejusdem noctis regnant, sed unus per totam noctem. Finis:*

اوش تمام اولدی حکم احکامک

کیچه کوندوز بو سبع\*\* آیامک

\*) Ipsa res docet بین الصلاتین dicendum esse, quod, ut ex hoc loco intelligitur, tempus est inter preces meridianas et pomeridianas medium. Ita illud dubium tollitur, quod reliqui in adnot. 1 ad pag. 408 col. 2. Confirmatur sententia poemate astrologico fol. 243 v. sq., ubi ture. وکشنیه اورتاسی. pers. وکشنیه دو نماز, eundem locum obtinet.

\*\*) Falso scriptum est سبع pro صبح.



چونکہ کوکل اصل اجزادر  
سوز تمام اولدی ترک اولادر.

Fol. 246 v. et 247 r. أيام نحسات. Argumentum: Bini dies mensium infausti sunt: Mu'harrami 4 et 15, Ssafari 1 et 3, Rebi' el-awweli 3 et 20, Rebi' el-âchari 1 et 5, Gumâdâ el-awweli 9 et 11, Gumâdâ el-âchari 2 et 14, Regebi 4 et 20, Scha'bâni 3 et 20, Ramadhâni 6 et 8, Aû'l-qâdâe 3 et 8, Aû'l-higgâe 6 et 20\*). Schawwal excidit. Item a cujusque mensis diebus 13 et 14 et 15 cavendum est. Fol. 278 v. — 282 v. alia institutio de natura fausta aut infausta dierum cujusque mensis. Hic enim nullo facto singulorum mensium discrimine dies a primo ad tricesimum recensentur, ac primum quidem in universum docetur, utrum hic ille dies faustus sit, an infaustus, id quod repetitur ab eventis historiae sacrae, quae eo acciderint; deinde, quales futuri sint qui eo nascantur, quid expectandum sit, si quis eo aegrotare coeperit, quae eo facere faustum sit, quae infaustum, quis eventus te maneant, si eo haec illa feceris. Tamen alii dies aliis parcius auguriis instructi sunt. Fol. 291 r. محذورات موسی, quae Deus Mosem docuit de cujusque anni quatuor et viginti diebus infaustis, quibus qui iter susceperit, non salvus redibit, qui aegrotare coeperit, non convalescet, qui matrimonium iniverit aut negotium inceperit, ei male succedet, qui natus fuerit, brevi morietur. Sunt autem hi: Rebi' el-awweli 14 et 15, Rebi' el-âchari 1 et 2, Gumâdâ el-awweli 1 et 2, Gumâdâ el-âchari 1 et 5, Regebi 9 et 10, Scha'bâni 2 et 4, Ramadhâni 2 et 11, Schawwâli 4 et 10, Aû'l-qâdâe 3 et 6, Aû'l-higgâe 20 et 29, Mu'harrami 3 et 7, Ssafari 2 et 20\*\*). Fol. 291 v. alia tabula ejusdem argumenti, quae et ipsa Mosi tribuitur, sed menses syriacos et latinos sequitur: Adari s. Martii 4 et 20, Nisani s. Aprilis 3 et 20, Ajari s. Maji 6 et 8, Hazirani s. Junii 3 et 8, Tamuzi s. Julii 6 et 20, Abi s. Augusti 4 et 11, Eiluli s. Septembris 1 et 3, Teschrini-awweli s. Octobris 10 et 20, Teschrini-ânanii s. Novembris 10 et 20, Kanuni-awweli s. Decembris 9 et 11, Kanuni-ânanii s. Januarii 2 et 14, Schubathi s. Februarii 16 et 20. Fol. 52 r. in marg. institutio de iis, quorum aspectus singulis mensibus faustus est, quam eandem dedimus p. 408 col. 2 lit. q., nisi quod hic in Rebi' el-awweli omisum est crus et in Regebo lectio Sur. 96, in Schawwâlo pro argento positum est pectus, quod magis convenit cum exordio Sur. 94, et omisa lectio hujus suratae, in Aû'l-qâde pro margaritis positus est filius, الولد. Fol. 257 v. in marg. روزیها, ubi docetur quid ex die septimanae, quo aliquis aegrotare coeperit, conjiendum sit de morbi causa, diuturnitate, exitu. Quod hic ex diebus septimanae, id excepta causa morbi fol. 277 v. et 278 r. con-

jicitur ex diebus mensis. Fol. 95 r. in marg. ex auctoritate philosophorum arab. docetur, quid boni aut mali nova vestis hoc illo die septimanae confecta ei portendat, qui ea usus sit. Idem fol. 199 r. in marg. auctoribus Mu'hammede et Enes Ibn-Maliko turc. docetur, sed ita ut pleraque discrepent. Fol. 257 v. — 268 v. كتاب طالع محمد مولود من تصنيف الحكماء, de genethliologia. Initium: حمد

فی قیاس، وشکر و سپاس، اول پادشاه قدیمه که قولری بلمد و کتی بلدردی الخ. Argumentum: Alicujus طالع s. signum natalicium ita inveniendum est, ut et ipsius et matris nomina, literis secundum ابجد حسابی (vid. p. 337 col. 2 lin. 6 et 7) in numeros conversis, computes, a summa autem duodenos deducas, dum aut ipse numerus duodenarius supersit, aut minor: quodsi unus supererit, aries est, si duo, taurus, et sic deinceps. Hinc in ipsis areis sequuntur the-mata masculina, in marginibus feminina. Masculinorum ratio fere haec est: primum indicatur, qui planeta in signo sedem habeat\*), quod elementum ei respondeat, cujus prophetae proprium fuerit; deinde de iis, qui sub eo nati fuerint, haec indicantur: forma et habitus corporis, naevus aut naevi, indoles, mores, religio, fortunarum summa et vicissitudines, inimici et invidi quid in eos possint, quid fraude, furto, rapina, mendaciis passuri sint, ad quos et quae se applicent, a quibus declinent oporteat, quibus amuletis iis utendum sit, num multa somniaturi sint, necne. Postea duodenae domus (اون ایکی ادر) recensentur: 1) vitae, 2) opum, 3) fratrum sororumque, 4) patris matrisque, 5) filiorum filiarumque, 6) morborum, 7) uxoris aut uxorum, 8) mortis, 9) itinerum, 10) negotiorum, 11) spei, 12) inimicorum. Prima quaeque domus id ipsum signum est, sub quo aliquis natus est; ceterae eo ordine sequuntur, quo ipsa signa se excipiunt. Prima indicat, utrum vita longa an brevis futura sit; secunda, quantam rem et quando adepturus sit, item quae ejus vices futurae sint; tertia, quid ei a fratribus sororibusque expectandum sit; quarta, quae beneficia a parentibus accepturus sit, ac num patrimonium duraturum et profuturum sit, necne; quinta, quot et quales liberos suscepturus sit; sexta, cujus originis, qui et quales ejus morbi futuri, item quibus remediis potissimum cessuri sint; septima, quoties matrimonium initurus, quot uxores et quales ducturus sit, quae mulieres ei quaerendae sint, quae cavendae; octava, qua causa et quo die moriturus sit; nona, qualia itinera suscepturus sit, quando suscipienda sint, quis eorum exitus et fructus futurus sit; decima, num ei profuturum sit aliorum, maxime regum ac principum, negotia gerere, ad sua autem gerenda aliis uti; undecima, num, unde ac per quos ea, quae sperabit et cupiet, nactus sit; duodecima, unde ei inimici exoritur, num multi an pauci futuri sint, quid ab iis metuendum, quod auxilium divinum contra eos sperandum sit. Absolutis domibus rursus haec indicantur: qui dies septimanae ei faustus futurus sit, qui infaustus; qui mensis ei faustus futurus sit; cujus coloris vestes et qualem annu-

\*) Haec tabula praeter diem 20 Scha'bâni ne in uno quidem cum ea congruit, quam ex alio codice dedimus pag. 408 col. 2 lit. l.

\*\*) Hic quoque paene omnia diversa ab iis quae vidimus pag. 408 col. 2 lit. l, et in hoc ipso codice fol. 246 v. et 247 r.

\*) Verbum proprium ea de re domus est, ut حمل مرتبشك اوبدر, aries Martis domus est.

lum ejus esse expedit; quibus cibis sano, quibus remediis aegroto utendum sit; quos aut quae primum conspecta nova luna adspicere expedit; siquid ab aliquo petatum eat, ab utro latere ejus standum sit, ut quod velit impetret; sub quibus signis natos natasque amicitiae, societatis, conjugii causa quaerere ac contra cavere oporteat; quot et quibus partibus aetatis mors ei motuenda sit; tandem, si eas superaverit, quamdiu victurus sit; ubi non modo anni indicantur, verum etiam menses et dies, quos ultra aliquem annum expleturus sit, quam harioli impudentiam ipsa clausula

simplicissime لا يعلم الغيب الا الله ant والله اعلم بالصواب  
coarguit. Themata feminarum fere eadem argumenta, sed  
brevius, persequuntur; absunt praecipue illae domus. Finis  
ultimi thematis masculini: انفسكم سكسان، بش ييل

ویدی آی ویکرم کون عمری اولہ ان شاء اللہ تعالیٰ لا یعلم  
اندن کچھ یتمش یاشنہ دیکھن: feminini; الغیب الّا اللہ

Fol. 94 r. et v. institutio astrologica ad الرمل, arab., diversa ab illa quam vidimus pag. 394 col. 1 et 2. Pro auctore venditatur 'Alī Chalīfa. Ratio haec est: Antequam quidquam suscipias, temere in chartam conjice tres ordines punctorum, quorum superior uterque inferiore longior sit; ad singulos ordines autem semel recita Sur. 112; deinde octona puncta dele, donec aut octo supersint, aut pauciora: unum Venerem significabit, duo Martem, tria Cancrum, quatuor Saturnum, quinque Jovem, (sex excidit), septem Mercurium, octo Solem: ex his faustum eventum, aut brevi aut facile aut cum utroque commodo adipiscendum, promittant Venos, Cancer, Jupiter, Mercurius, Sol, quamquam Cancer linguam custodiri et vitae caveri jubet; Saturnus faustum quidem eventum promittit, sed non festinandum et placide expectandum; Mars adversa minatur, quare a coepto desistendum et patientia utendum est. Fol. 235 v. — 242 v. شرح نامه, commentatio ab Ibn-Īsā Aq̄hīfārensi (vid. pag. 418 col. 2 lin. 7 ab inf.) in urbe natali A. H. 919 (Chr. 1513-4) scripta de variis artibus divinatoriis et magicis. Initium: هر کسبیک

اشمو ابن عيسى فاك تاليفاتنه نظر ايلسه ومقهورنه كوره عمل  
علم. Insunt haec: 1) fol. 235 v. — 238 r. ايدوب الخ  
2) طالب ومطلوب وغالب ومغلوب (vid. pag. 337, col. 1 et 2,  
no. 3), cujus artis quinque figurae proponuntur; item do-  
cetur, quomodo is, cujus nomen potius fuerit, binis nomi-  
nibus Dei, quae eundem numerum efficiant atque ipsius  
et alterius nomen, ad potestatem suam augendam utatur.

2) fol. 238 r. — 239 r. *رجال الغيب*, *ars virorum sanctorum*, qui *riḡāl-el-ghaib* appellantur, ad secundanda negotia advocandorum \*). 3) fol. 239 r. et v. tempora ad

<sup>7)</sup> De iis fol. 239 r. lin. 3 — 7 sic est: „*Rīgā-el-ghaib sunt 362 viri divisi in 3, 7, 12, 40, 300. Unus ex tribus Quthb (Axis, Polus) est, duo ceteri Vexirorum instar sunt. Postquam Quthb decessit, is, qui ad ejus sinistram erat, in locum ejus succedit, is, qui ad dextram, ad sinistram transit, ex septem autem unus ad dextram; hinc unus ex duodecim ad septem, unus ex quadraginta ad duodecim,*

varias species magiae apta. 4) fol. 239 v. — 241 r. ars  
qua cognoscitur, quod alicujus temperamentum et ab utro

parente acceptum sit. 5) fol. 241 r. et v. *قاعدہ کسر بسط*, qua docetur quomodo *ghālib*, quo potentior sit, literas nominis sui et *maghlubi* aliter dispositas cum literis alicujus nominis divini componat, quas deinde in amuleti modum secum ferat. Ex eodem genere fol. 238 r. est *wefq*, quadratum magicum, cujus loculi literis nominum *Alī* et *Muḥḥafā* varie dispositis impleti sunt, ad marginem autem appellatio Dei *jā ḡāni*<sup>c</sup> bis adjecta. 6) fol. 241 v. — 242 v.

usus magicus nominum Dei. Finis: فامّا بوقوده طقسام

طقوز اسمك شرحيله جندونده بيان اولنمشدن والله اعلم  
 علم Fol. 87 v. et 116 v. in marg. institutio ad  
 Si quid ab aliquo impetrare et num impetraturus sis, necne, cognoscere cupies, ejus nomen et tuum

*secundum كبر جملة computa, unde quodcunque effectum fuerit, ei quinquaginta adde, hinc ternos deduc, dum tres aut pauciores supersint: quodsi tres supererunt, quod voles aegre consequeris; si duo, celeriter; si unus, nullo modo, quare ne operam perde in eo quaerendo.*“ Fol. 255 v. — 257 r. Institutio astrologica ad eandem artem. Argumentum: Quodque signum zodiaci aut masculinum aut femininum est eique respondet elementum, planeta, dies septimanae, effectus artis magicae in corporibus aut animis. Nec minus haec ipsa inter se consentiunt. Conspectum rei haec tabula praebet:

I. Aries.	II. Taurus.	III. Gemini.
1) Gen. masc.	1) Gen. fem.	1) Gen. masc.
2) Ignis.	2) Terra.	2) Aer.
3) Mars.	3) Venus.	3) Mercurius.
4) Dies Martis *).	4) Dies Veneris.	4) Dies Mercurii.
5) Amor et amicitia.	5) Amor et amicitia.	5) Lingua vincienda.
IV. Cancer.	V. Leo.	VI. Virgo.
1) Gen. fem.	1) Gen. masc.	1) Gen. fem.
2) Aqua.	2) Ignis.	2) Terra.
3) Luna.	3) Sol.	3) Mercurius.
4) Dies Lunae **).	4) Dies Solis.	4) Dies Mercurii.
5) Amor et amicitia.	5) Enervatio viri.	5) Lingua vincienda.
VII. Libra.	VIII. Scorpius.	IX. Sagittarius.
1) Gen. masc.	1) Gen. fem.	1) Gen. masc.
2) Aer.	2) Aqua.	2) Ignis.
3) Venus.	3) Mars.	3) Jupiter.
4) Dies Veneris.	4) Dies Martis ***).	4) Dies Jovis.
5) Deest.	5) Odium et inimicitia.	5) Amor et amicitia.

unus ex trecentis ad quadraginta transit, tandem unus ex reliquis

(سایرلردن) *ad trecentos accedit.*“

\*) In cod. incongrue est dies Saturni.

\*\*) In cod. est dies Saturni.

\*\*\*) In cod. iterum est dies Saturni.

X. Capricornus.	XI. Aquarius.	XII. Pisces.
1) Gen. fem.	1) Gen. masc.	1) Gen. fem.
2) Terra.	2) Aer.	2) Aqua.
3) Saturnus.	3) Saturnus.	3) Jupiter.
4) Dies Saturni.	4) Dies Saturni.	4) Dies Jovis.
5) Odium et inimicitia.	5) Amor et amicitia.	5) Amor et amicitia *).

Planetae et dies septimanae cabbalistica quoque nomina habent, haec: Sol منكبياطوس, Luna يُقَدِّل, Mars ذنبايل, Mercurius تشكر, Jupiter سحربايل, Venus شموت, Saturnus لوتبايل. Nomen diei Solis excidit, dies Lunae هقبايل, dies Martis اصفبايل, dies Mercurii كريبايل, dies Jovis عمبايل, dies Veneris حرثبايل, dies Saturni اصليبايل. Est autem ratio astrologica in hac arte duplex: una qua primum signum zodiaci quaeritur, fol. 255 v. — 256 v. ad lin. antepen. col. prior, altera qua primum planeta, fol. 256 v. reliq. De priore haec praecipuntur: Si quis fascinum amatorum scribere volet, amatoris et amasii signa et planetas cognoscat: ita intelliget, utrum inter animos consensio sit, an dissensio; quodsi dissensio erit, operam ne perdat. Consentiant autem inter se omnes planetae praeter eos, quorum alter igni respondet, alter aquae. Certius vero hoc est, ut nomen utriusque cum nomine matris secundum حساب صغير computet et a summa duodenos deducat, dum aut duodecim supersint, aut pauciores: tum unus arietem indicabit, duo taurum, et sic deinceps. Hinc ad planetam procedat, hinc ad diem septimanae, hinc ad horam, quae aut fausta erit, aut infausta: quodsi fausta erit, fascinatio succedet, sin minus, non succedet. De posteriore haec: Eadem nomina secundum حساب صغير computet et a summa septenos deducat, dum aut septem supersint, aut pauciores: tum unus Solem indicabit, duo Venerem, tres Mercurium, quatuor Lunam, quinque Saturnum, sex Jovem, septem Martem. Hinc eodem modo ad horam aut faustam aut infaustam procedat. Sed quamquam in utraque ratione non ad eum locum, qui in tabula ultimus est, sed ad nescio quam horam, et hinc ad سعد الساعة aut نحس الساعة proceditur, tamen institutio ea de re deest; nam quae fol. 257 r. invenitur tabula duodecim horarum, ex omni parte manca est, quum tantum quatuor primis horis nomina angelorum iis praepositorum adscripta sint, sed ne uni quidem natura fausta aut infausta. De duplici ratione arithmetica haec docentur: in حساب كبير literae ita pro numeris usurpantur, ut vulgo fieri solet; in حساب صغير autem sic:

ا ب ج د ه و ز ح ط ي ك ل م ن س  
nihil valet ٢ ٤ ٦ ٨ ١٠ ١٢ ١٤ ١٦ ١٨ ٢٠ ٢٢ ٢٤ ٢٦ ٢٨ ٣٠ ٣٢ ٣٤ ٣٦ ٣٨ ٤٠ ٤٢ ٤٤ ٤٦ ٤٨ ٥٠ ٥٢ ٥٤ ٥٦ ٥٨ ٦٠ ٦٢ ٦٤ ٦٦ ٦٨ ٧٠ ٧٢ ٧٤ ٧٦ ٧٨ ٨٠ ٨٢ ٨٤ ٨٦ ٨٨ ٩٠ ٩٢ ٩٤ ٩٦ ٩٨ ١٠٠

\*) Quod ad convenientiam elementorum cum planetis attinet, haec tabula non plane congruit cum conspectu ejusdem rei fol. 257 r. sup., ubi literae quoque planetis per quaterniones respondentes enumerari coeptae sunt, nec cum libro daemonum, fol. 268 v. sqq.; sed de utrorumque inter se et cum signis convenientia plane eadem habet genethliologia fol. 257 v. sqq., de qua supra pag. 423 col. 2 dictum est.

ع ف ص ق ر ش ت ث خ ذ ص ظ غ لا  
v f n. v. a f n. v. a f n. v. a f ٩ ٨ ١.  
Haec tabula ter posita est: fol. 256 v., 257 r., 292 r. Conveniunt omnia, nisi quod in secundo et tertio exemplo

non novem valet, sed sex. — Fol. 163 v. — 167 v. رسالة  
سحرنامه; cf. pag. 405 col. 1 in Cod. CXII. Initium:

حضرت پيغمبر عم قولندن وجميع رسالت قولندن وهندستان  
حكيمليينك عملونده شغللر وتجربه لر ايدوب الخ  
Non tantum Hārūn-el-reschid hunc librum a se non dimisisset et, quod eo potitus esset, sibi summae laudi duxisset, sed ipse Alexander M. disciplinam in eo traditam, Mu'hammedis ceterorumque prophetarum et philosophorum indicorum experimentis et sententiis comprobata, in rebus gerendis secutus esse dicitur; unde nos quoque ea in negotiis nostris uti oportere. Orditur a capite et omnes deinceps corporis partes persecutus in digitis pedum desinit. Finis: اكر

اياغك هپ پرمقلى سكرسه بر يردن بر يره خيرلو سفر ايد  
اولا. Fol. 128 r. فآل قرآن, cujus quatuor figurae proponuntur, prout augurium capias de suscipiendo itinere, de faciendo quaestu, de aggrediendo hoste, de morituro, an non morituro. Corano temere aperto de itinere videnda est primi folii prima litera, de quaestu primae paginae septimi versus prima litera, de hoste septimi folii septimi versus prima litera, de aegroto septimi folii septimi versus prima litera. Vis et significatio literarum inde pendet, quod punctis diacriticis aut instructae sunt, aut non sunt, et quod vocalem aut fet'ham habent, aut kesram, aut dhammam. Fol. 337 r., parvum Fāl-nāme coranicum de aggrediendo hoste. Literae quadruplices sunt: ج خ ذ ش ث ف ط hostem victorem portendunt; sed joculari est quod adjicitur, has literas omnes ex surata prima abesse; audacter igitur in eam invade: quodcunque arripueris, aut bonum, aut mediocre, aut tolerabile erit, nunquam malum; لا ز ص غ ق م ه multis tibi aerumnas perferendas minantur; ت ص و ا ب ج د ر س ط item molesta, sed mox praeteritura significant; ع ل ن ي tibi victoriam promittunt. Fol. 290 v. duplex tabula literarum, in quarum utraque singulae pro آیات habentur, ita ut in priore ad Mu'hammedem referantur, sic: محمد ب بالای (sic) محمد ت توفيق; in posteriore ad enuntiata coranica: محمد الخ, الله لا, الله عو لى القیوم ب براءة من الله ورسوله ت تبارک, نescio an haec quoque ad auguria coranica spectent. Fol. 297 v. — 299 r. تعبیرنامه رؤیا,

\*) In cod. hic quoque ع posita est, ut de ع dubitare liceat; tamen quum ع in surata prima sexies insit, غ bis, probabile est nugatorem hanc aerumnis dedisse, illam victoriae.



Onirocritica per tricenos dies mensium, auctore Ga'feri-Ssadyq. Initium: بلکل واکاه اولغل کم اکر تعبیرنامه ده دوش تعبیر: اولنمسه بو تعبیرنامه یه نظر اولنه الخ. Dicitur ille hoc compendium Mu'hammedis jussu scripsisse, quum hic sciret Gabrielem tam singulatim, quam sibi versiculos coranicos afferret, illi interpretationem somniorum tradere. Confecto autem libro Mu'hammedem, quoties aliquid somniasset, a Gabriele jussum esse interpretationem ejus inde petere, nisi forte Gabriel ipse, quid secundum hoc illud somnium faciendum esset, eum doceret. Ratio libri haec est, ut non ea ipsa, quae per somnum videris, sed omnino, quod aliquid somniaveris, id pro augurio in diversas partes interpretetur. Interdum etiam indicatur, quot diebus post somnium eventurum sit. Fol. 300 v. — 301 v. کتاب تعبیر

فلکلر تعبیری بودر: de interpretandis somniis. Initium: عظیم تجریدر، بو دوش تعبیری شویله در که هاجه (هجا) Du- یکرمی طقوز حرفدر آنوک اوزرینه تعبیر اولندی الخ. Dicitur igitur interpretatio ex prima litera nominis ejus rei, de qua somniaveris; veluti si te ipsum precantem videris, literam ن adi, quum precatio نماز dicatur; item si per somnum Coranum recitaveris, literam ق. Sequitur recensensus undetriginta literarum cum singularum significatione, sic: Elif significat negotia et coepta ejus, qui somniaverit, prospere successura eumque suaviter victurum esse. Be, cum male factorum poenitentiam sensurum. Te, cum opulentum et votorum compotem futurum, cet. Finis: لا کلسه دنیلدر. کی مرادنه دکه تگری تعالی حضرتلرینه یلواره والد اعلم بالصواب.

8) Dicta Mu'hammedis. Fol. 66 v. — 77 r. in marg. ترجمه الاحادیث الصحیحة لمولانا بهلول رحمة الله علیه رحمة. Quinque et octoginta dicta Mu'hammedis, quorum cuique subjuncta est *gytha* turcica sententiam latius explicans. Memorabilissima haec videntur: fol. 69 v. ملعون Sacer est qui latrunculis ludit, et qui ludentes spectat, idem facit ac qui suillam edit. Fol. 70 r. العین حق Fascinatio per oculus vera est, quod confirmatur paraphrasi turcica: قتی کوسترمه کندوکی خلقه، نظر چشم بددن ایله حذر، کوز ذکر Ne nimium hominibus te ostenta, cave obtutum oculi maligni! Oculus hominem laedit, hoc vere dicitur; ejus vi homo noxam accipit. Fol. 71 v. التاجر الصدوقی الامین مع النبیین والصدیقین، والشهداء Mercator verax et fidus cum prophetis et sanctis et martyribus erit. Fol. 75 r. نية المؤمن خیر من عمله ونية Quae probus vult, iis, quae facit, meliora sunt; quae improbus, iis, quae facit, pejora. Fol. 75 r.

Bona in iis quaere, qui pulcras facies habent. Fol. 76 v. لا يؤمن احدكم حتى Nemo vestrum vere religiosus est antequam fratri suo (amico, patriae aut religionis consorti) eadem, quae sibi ipsi, contingere cupiat. Fol. 87 v. — 88 v. aliud corpusculum dictorum Mu'hammedis, ex quibus eminent haec: fol. 88 r. lin. 5 sq. من ضحك على وجه امرأة (امرأته 1.) فله حسنات (عشر حسنات 1.) ومن قبلها فله عشرون حسنات (حسنة 1.) ومن ضحكها الى صدره فله ثلثون حسنات (حسنة 1.) ومن جمعها (جامعها 1.) فله ثلثة مائة حسنات (حسنة 1.) واذا غسل من الجنابة خلق الله تعالى كل قطرة ملكان يعلمانه ويستحان لها الى يوم القيامة Qui uxori arridet, decem bona meret; qui eam osculatur, viginti; qui eam ad pectus premit, triginta; qui cum ea concumbit, trecenta; quum autem pollutionem inde contractam abluit, Deus ex singulis guttis binos angelos creat, qui illum usque ad diem resurrectionis instituunt et pro eo Deum laudant. Ibid. lin. 12 sq. من ضحك في خمسة مواضع فكأنه زنى مع امه خمسا وعشرين مرة اولها من ضحك على المقابر والثاني على الجنابة والثالث بمجالسة العلماء والرابع عند تلاوة القرآن والخامس في المساجد quinque locis ridet, idem committit ac si quinquies et vicies cum matre moechetur: primum qui ad sepulera, secundum qui ad funus, tertium qui in consessu hominum doctorum, quartum qui inter legendum Coranum, quintum qui in templis. Sententia de mingendo, quam ex Cod. CIX retuli fol. 394 col. 1 lin. 36 et 37, hic Mu'hammede tribuitur, sed pro aptius est: ومن بال على الزرع فكأنما بال على قبر المسلمين ومن مسح ذكره على الارض Qui segetem commingit, idem committit ac si sepulcra moslemica commingat, et qui penem in terra abstergit, idem ac si ter et tricies cum matre moechetur. Fol. 88 v. lin. 6 sq. من اكل لقمة من البطيخ كتب الله تعالى له الف حسنة ومحي عنه الف سيئة Si quis unam offam melonis edit, Deus ad ea, quae bene fecit, mille adscribit, ex iis, quae male fecit, millies mille delet, gradum autem in paradiso millies millies altiore ei tribuit, quia melo ex paradiso provenit. Profecto nihil tam absurdum Judaei et Christiani de Mu'hammede commenti sunt, quod non iis, quae Mu'hammedani ipsi ei affinxerunt, longissime superetur. Fol. 92 r. in marg. الطاعم الشاكر Qui edit et gratias agit, eodem loco

habetur ac qui jejuna et famem perfert. Fol. 292 v. — 297 v. وصییت نامه حضرت علی. Praecepta et consilia de corpore, animo, moribus, vita communi et domestica, quae Ali a Muhammede accepisse dicitur, hic autem a Gabriele; vid. fol. 293 r. lin. 11 et 12. Sunt bona mixta malis, i. e. honesta et utilia cum superstitiosis, ridiculis, ineptis, ut quae ab ipso initio de re uxoria et concubitu modo vitando modo exercendo docentur. Initium: یا علی

قچین اوه کلن کتورسک ایکی آباغی بر قبه آروجه یوغل الخ. دخی: Specimina propheticae istius sapientiae haec habe: کیچی بیرام کیجه سی جماع قلمغل اکر اوغلان طغارسه آلتی پرمقلو اول، یا علی کونشده جماع ایلمکل ونه اورودورکن Neve nocte Bairamum minorem antecedente concumbe, nam si puellus inde natus fuerit, *ḡā-dūkvulos erit*; neve, o Ali, in aprico nec stans coi, nam si puellus inde natus fuerit, submejus erit. دخی عوره نکره

Neve mulieres vestras scribere docete, tantum suratam 97 docete. یا زجلف اکرتمکل آلا سورۃ انا انزلناه اکرک \*

جمله فرشتهلر دعا قیلارلر اول اوده کم قرو اوزم اول دخی بال اول یا چورک اوقی اول دخی اول اوده کیمرلر کم آنده صورت اول یا سوچی قویسی اول یا ات اول یا آتاسن آتاسن Omnes angelus Dei precantur in domo ubi uvae passae sunt et mel aut sesamum; in eam domum non intrant, in qua imago aut odor vini aut canis est aut homo patris matrisque animos offendens; nec magis angeli ad domum inhospitalem accedunt. چهارشنبه کیجه سی یالنجاکی دوشکدن داشره چقمغل

Nocte inter dies Martis et Mercurii media nudus e lecto ne prodi; daemones enim venient teque necopinantem lanceis ferient. Alia quae ad mores orientales pertinent, haec sunt: طعام ییجک اوج، پرمغله ییه سن زبره کم شیطان ایکی پرمغله یر طعامک Si آسی اولسه اوفورمه دخی سجده قلاجق یری اوفورمه

cibus tuus calidus erit, eum ne flando refrigera \*\*, neve locum, in quo religionis causa procubiturus es, flando abs-

\*) Propter impeditam rationem grammaticam in marg. adjectum est signum criticum librorum orientalium ., quod orationem non integram esse indicat.

\*\*) Fol. 116 r. in marg. id non improbandum esse docetur, modo ne spiritus cum murmure emittatur: لا یکره النفخ فی الطعام. آلا بما له صوت الخواف.

terge. بلغم وآغز یارینی \*) خلف آراسنده بیرته کم حق Pituitam et salivam inter homines humi ne projice; nam Deus hominem inter alios expuentem non adspicit, i. e. gratum non habet. الوکة یغلو نسنه بولاشسه یومدین یتمه Si quid pingue manum tuam infecerit, ne cubitum i antequam ablueris. Laudabilis humanitatis est quod de Judaeis praecipitur:

جهودلری جهود دیو قغریل وآیری آدیله قغریل کم قتی Judaeos suo nomine Gehūd voca, non alio, hoc enim grave peccatum est; uti plebs turcica per contemtum Cifut dicit pro Gehūd. Sub finem, fol. 296 v. — 297 v., ad τὴν κληρονομίαν reditur eaque tam accurate pertractatur, ut tota ejus ratio a prima velitatione ad soporem vires refecturum etiam versibus describatur. Finis: اوغلان اولمزه

Singula. قیرماز بس نوله، کر اول آشفته وهرجای اولا \*\*) et plura dicta Muhammedis: fol. 38 r. in marg. de quatuor officiis, quae qui semper observabit, cum suis nunquam egebit, excerptum ex *Chālifāt-el-ḥaqdīq*; fol. 43 v. in marg. de honore viris doctis et lectoribus Corani habendo, it. de tribus summis flagitiis: plures deos colere, parentibus non obedire, cum uxore vicini adulterare; fol. 47 v. in marg. de conditione precum a Deo exaudiendarum; fol. 51 r. in marg. de praemiis eorum qui mortuum pollingunt, vestitu funebri induunt, ad sepulcrum prosequuntur, in sepulcrum terram dejiciunt: ومن ألقى التراب على الميت Qui terram in mortuum dejicit, ei Deus pro singulis illius pulvisculis singulos annos adscribit; unde constat nos, quum in sepulcrum jamjam

humor, unde آغز یاری oris humor, saliva, in lexicis deest. Aghyz jari eadem significatione alibi quoque inveni, ut fol. 254 r. lin. 3 et lin. 9.

\*\*) Saepe in hoc libello Dens چَلَب appellatur, quod nomen multo latius patet quam apud Meninskium indicatum est. Ex origine quidem mollem, tenerum, delicatum significat, unde *čelebi*, nefrens; inde hominem nobilem, patricium, dominum, utpote a vita dura et laboriosa plebejorum et servorum remotum, unde *čelebi* significatione vulgata; tandem de ipso Deo idem valet quod arab. الرب، pers. خداوندکار، خداوند. Sic fol. 294 v. lin. 4 et 5:

هرکم قونغه ایو سویلرسه آغرلمزه چلب چلّ وعلّا آتی آغرلیه Quicumque hospitem comiter alloquitur et honorat, eum Deus O. M. honorat; quicumque illum non honorat, ei altissimus Deus irascitur. Etiam nude آتائی آتائی آغرلاغل حرمت قلغل کم. ibid. lin. 6 et 5 ab inf.

چلب رضاسی ایچنده در آنا آنا خشم چلب خشمدر Patrem matremque honora et revere, id enim gratiam Dei meret; ira vero patris matrisque ira Dei est.

opplendum unum et alterum pugillum terrae dejicimus, morem orientalem sequi; cf. Lane in *An Account* cet. II, p. 302 l. 13 — 15. — Fol. 52 v. in marg. de linguis incollarum paradisi arabica et persica aulica, العربى والدري.

Fol. 55 v. in marg. „Homo in hoc mundo sex rebus gloriari solet: pulchra facie, facundia, stirpe et cognatione, opibus et liberis, robore, regno. At Deus sic ad me locutus est: Dic, o Muḥammed, iis qui pulchris faciebus gloriantur: Ustulabit ignis facies eorum (Sur. 23, 106); iis qui facundia: Hodie ora eorum obsignabimus (Sur. 36, 65); iis qui stirpe et cognatione: Quum igitur tuba inflata fuerit, tum nullae inter eos cognationes erunt (Sur. 23, 103); iis qui opibus et liberis: Quo die nec opes proderunt, nec liberi (Sur. 26, 88); iis qui robore: Ei propositi sunt angeli duri, validi (Sur. 66, 6); iis qui regno: Cujus erit regnum hoc die? Dei unius potentissimi (Sur. 40, 16).“ Fol. 79 r. de

vi sententiae لا اله الا الله et similia duo dicta ab الترمذى ex جامع الاصول (H. - Ch. No. 3869) excerpta. Fol. 83 v.

in marg. „Docete liberos vestros nomina sociorum cavernae (Septem dormientium), quae si domui inscribuntur, incendio non absumitur, si suppellectili aut merci, furto non auferuntur, si navi, non submergitur.“ Adjuncta sunt ipsa nomina ex graecis detorta, qualia Beidhâwî quoque ad Sur. 18 v. 21 tradit, cum nomine canis قطمير. Fol. 84 v.

dictum ab El-Schibli unice commendatum, quippe quo summa salutis conclusa sit: „Praesenti vitae operam da, prout brevis est, futurae, prout longa est, Deo, prout ejus indigus es, gehennae, prout ejus patiens es.“ Fol. 91 r. in marg. de quatuor generibus eorum qui doctrinae student, quorum tria damnantur, unum probatur. Fol. 91 v. in marg. de furacissimo mortalium eo, qui aliquid de precatione furatur, i. e. ex inclinationibus et prostrationibus corporis in ea necessariis aliquid detrahit, excerptum ex Tenbîh-el-ghâfilîn. Fol. 92 v. in marg. duo dicta, quorum prius fol. 100 r. in

marg. repetitum est: شديد الدنيا أربعة أولها غربة ولو كانت

ساعة والثاني دين ولو كان درهما والثالث سفر ولو كان فرسخا

والرابع سؤال ولو كان خردلا Res hujus mundi molestissimae quatuor sunt: peregrinatio vel unius horae, aes alienum vel unius drachmae, iter vel unius parasangae, petitio vel unius grani sinapini \*). Posterius avaritiam et veram religionem in uno convenire posse negat. Fol. 93 r. de moribus hominum extrema mundi aetate corruptissimis futuris, it. de effectibus unguum hoc illo die septimanae resectorum. Ibid. in marg. de suavi voce singulari Dei beneficio. Fol. 99 v. in marg. duo dicta de verendo Deo, quorum prius,

החכם חכמה ויראה ראש הכונה מחאפה الله, Prov. 9, 10. — Fol. 100 r. in marg. „Quum tria veniunt, tria non requiruntur: quum somnus venit, non requiritur lectus; quum amor, non requiritur pulcritudo; quum

fames, non requiritur condimentum.“ Fol. 103 r. in marg. quatuor dicta de praemiis eorum qui in peregrinatione sacra moriuntur, et eorum qui sepulcrum propheticum Medinae visunt; quantum ex El-Châlîfa excerptum est. Adjuncta est fabella de Arabe nomade, quem ad sepulcrum Muḥammedis supplicium infernale deprecatur vox coelestis de precibus exauditis certior fecerit, verum omnes homines iis comprehendendos fuisse monuerit. Fol. 107 r. in marg. idem dictum quod pag. 384 col. 1 in adnotatione posterius est, verbo الناس اثنتان et الناس inserted. Fol. 110 v. in marg. de septem rebus quae ceteris omnibus superstites erunt: العرش والكروسي واللوح والقلم والجنة والنار والارواح.

Fol. 115 r. in marg. dictum ex Raunaq-el-meğâlis excerptum de Moslemis tempore novissimo consessus hominum doctorum et religiosorum deserturis et de triplici poena illius fugae. Fol. 140 v. in marg. de utilitate victus adstricti. Fol. 146 r. in marg. duo dicta de impuritate quam aliquis tangenda natura sua contrahit. Fol. 147 r. in marg. من

يا علي انار الله تعالى قلبه أربعين يوما, اكل رمنا انار الله تعالى قلبه أربعين يوما, Qui malum punicum edit, ejus mentem Deus quadraginta dies illuminat, cui sententiae confingendae ansam dedisse videtur verbum persicum انار ad linguam arabicam translatus. Simile est quod Muḥammed in Wasfijet-nâmeh Ali fol. 294 v. lin.

2 et 3 dicit: يا علي انار الله تعالى قلبه أربعين يوما, O Ali, mala punica esita, nam grana eorum ex paradiso sunt. Fol. 198 v. الصغائر وسيلة الى الكبار والكبار يريد

Peccata levia paullatim ad gravia ducunt, gravia autem veredis ad impietatem vehunt. Fol. 208 r. in marg. de duodecim malis quibus divinitus affliguntur qui die Veneris negotiis terrestribus vacant, quorum tria in hanc vitam cadunt, tria in articulum mortis, tria in tempus inter sepulturam et resurrectionem medium, tria in tempus resurrectionis. Fol. 289 r. in marg. ea quae Deus de tempore resurrectionis interrogatus Muḥammedi respondit, ex Scharḥ-el-Mafâbîh excerpta. Eventus hunc quoque Bengelium jam dudum planissime refutavit, nam signa resurrectionis appropinquantis inceptura esse ait A. H. 910 (Chr. 1504 - 5), ipsam eventuram A. H. 980 (Chr. 1572 - 3).

9) Historica, coranica, theologica, theosophica, philosophica, ethica, ritualia, juridica. Fol. 52 v. in marg. de quadruplici mundo: علم ناسوت علم نفس است، علم ملكوت علم عقل است، علم لاهوت علم علم قلب است، علم ملكوت علم عقل است، علم لاهوت علم ارواح است. Ibid. dictum Abd-el-Mutthalibi de Muḥammede nepote: الحمد لله الذي اعطاني هذا الغلام الطيب الاردان (sic) قد فاق في المهد على الوردان، اعينه بالبيت. Fol. 53 r. in marg. locus de dignitate et perfectione naturae humanae. Fol. 54 r. in marg. si quis sibi aut jumento a siti metuat, ei licere aquam, quae ad lotionem sacram sufficiat, ad bibendum servare sequae arena abs-

\*) Paulo aliter fol. 100 v. in marg. „Dixit Ali: Res hujus mundi molestissimae tres sunt: iter vel unius parasangae, peregrinatio vel unius diei, filia elocanda vel una.“





امرأته; it. Moslemos qui vinum vendant, valide verberandos

esse, non exteros ditioni moslemicae subjectos, نَمِيمُونَ, apud quos Moslemis etiam coenare licere; it. eos qui puellis vinum bibendum dent, castigandos esse. Fol. 116 v. in marg. locos coranicos parietibus et zotheculis templorum ad Meccam obversis, إِنْجَارِيب, non bene inscribi; posse enim fieri ut scripta decendant et pedibus calcantur. Fol. 122 r. in marg. sententiae doctorum ad Sur. 55 v. 29 de deo quotidie aliquid agente, contra errorem Judaeorum de Deo sabbatis otiante;

it. excerptum ex El-Hosāmī casibus juris, واقعات الحسامي, pro itinere Meccano iterando melius stipem dari. Fol. 124 r. in marg. ex aliquo Arba'in: Vestes e lana et pilis gerere institutum prophetarum est. Primus hoc modestiae signo, quo pauperibus se assimilaret, usus est Salomo. Noster quoque propheta dixisse fertur: Illuminate corda vestra gerendis vestibus laneis; id enim ut in hac vita obscuros, ita in futura splendidos reddit. Item: Vestibus tenuioribus uti, quum opulentus sis, modestiae est. Aliud dictum Muhammedis: Qui pulcris vestibus, quum uti possit, non utitur, eum Deus pallis paradisiacis vestiet. Enimvero saepe vestis prophetae nostri tam uncta erat, ut olearii esse videretur.

Fol. 137 r. in marg. responsum quo edicatur, si quis cum uxore concubiturus crus filiae in eodem lecto cubantis libidine tetigerit, ei non integrum esse cum uxore coire. Fol. 148 r. in marg. sententiae doctorum de momento eorum, quae volumus, in aestimatione et remuneratione divina

eorum, quae fecimus. Fol. 200 r. حليّة رسول صلعم, breves tituli arabici habitum corporis Muhammedis persequentes, cum interpretatione turcica. Adjecta est fabula, Muhammedem moribundum Alio mandasse ut hanc corporis sui delineationem faceret, quam qui in posterum adspecturus esset, eum praeter alia bona sibi suisque salutem aeternam asserturum esse. Fol. 201 v. et 202 r. مطلب اسقاط صلوات, quaestio de solvendis precibus nondum praestitis: „Mensura صاع est 1040 drachmarum, drachma 14 ceratiorum, قراط, ceratium 5 granorum hordeaceorum. Pretium redimendarum precum unius mensis est 75 modiorum, كيله, quatuor mensium 300, octo mensium 600, unius anni 900. Preces unius anni 825 tempora habent et unus modius tritici 6800 drachmas et 17 uncias. Si quis igitur moribundus mandaverit ut preces a se non solutae expungantur, primum preces omittas computa et pretium precum semestrium aut annuarum in triticum, inde in pecuniam converte, et vnde, quae hinc summa coeat; tum ea pecunia in manum sumta Muhammede bene precare et pauperi aut viro docto, qui in eo consensu aderit, ubi haec res agitur, illam dona et vicissim ab eo donatam accipe, deinde iterum ei dona iterumque ab eo accipe, tum tertium ei dona tertiumque ab eo accipe, et sic tot vices fac (شول قدر دور اتكل), donec omnes preces solutae fuerint. Viri docti dixerunt se sperare Deum O. M. hanc solutionem gratam habiturum et illi delicta condonaturum esse, quum clemens, misericors, ad peccata ignoscenda et culpam vitiorum humanorum delendam facilis sit. Sic tibi, dulcis amice\*), rationem precum expungenda-

\*) Turcice جانم جانى, anima animae meae.

rum declaravimus, pro quo labore suscepto hoc abs te petimus, ut nobis semel bene preceris. Vale.“ Talis computi exemplum habes fol. 276 v. — Fol. 202 v. in marg. sententia qua

responsa theologica et juridica rata fiunt, فتواء شريفك

اللهم يا وتي: امضاي شريفك مفهومي

العصبة والتوفيق نسلك الهداية الى سواء الطريق

O Deus, cujus est ab errore defendere et studia prosperare, rogamus te

ut nos ad rectam viam deducas. Fol. 207 v. in marg. ex-

cerpta ex Schar'h-el-Masabi'h et Schir'at-el-islām, in quibus plura dicta Muhammedis insunt huius argumenti: pestilentiam genus martyrii esse, quod qui suscipiat, eum idem mereri quod ceteri martyres; propterea illam ut non oppetendam, ita non fugiendam esse. Unum illorum dicto-

rum hoc est: الشهداء خمسة المطعون والمبطون والغريق

Martyrum quinque, وصاحب الهدم والشهيد في سبيل الله

genera sunt: qui pestilentia absumuntur, qui morbis gastricis moriuntur, qui aqua hauriuntur, qui ruina eliduntur, qui bello sacro cadunt. Fol. 235 r. in marg. leges coranicae,

Sur. 4 v. 26 et 27, turcice redditae, de iis quas in matrimo-

nium ducere nefas est. Fol. 277 r. et 295 r. in marg. edic-

tum Ssadr-el-scheri'ae cum interpretatione turcica: Mu-

stum ei, qui vinum parat, vendere licet, quia peccatum non

ipso musto continetur; arma vero ei, quem turbis et tumulti-

bus studere scias, vendere non licet, quia peccatum ipsis armis

continetur. Fol. 299 v. et 300 r. فضائل يوم الجمعة الشريف

Post tria dicta Muhammedis de religione et excellentia diei

Veneris\*) lotio ad illius exemplum eo die adhibenda et pre-

ces in via ad templum, in templo intrando, ante et post con-

cicionem sacram, خطبة, post communem precationem et in

discessu ex templo, انتشار وقتند, recitandae docentur. Fol.

313 r. quae Ināmo interrogato, quis vicissim ipsius Imāmus

sit, respondenda sunt.

10) Philologica. Fol. 93 r. in marg. exempla memorialia

diversarum significationum unius verbi arabici: رأيت جعفرًا

في جعفر يأكل جعفرًا على جعفر ورأيت كافرًا في كافر يقتل

في جعفر يأكل جعفرًا على جعفر ورأيت كافرًا في كافر يقتل

Vidi Gāferum in fluvio, pane vescentem,

دعوا لشغالكم يوم الجمعة فانها يوم صلوة وتهاجد

Mittite negotia vestra die Veneris, est enim dies precibus sollempnibus et pri-

vatis nocturnis consecratus; quamquam تهاجد dubiae significationis

est. من أصبح يوم الجمعة صائمًا وعاد مريضًا وأطعم مسكينًا

Qui die Veneris a mane jejunit, aegrotum visit, egeno cibum praebet, funus prosequitur,

ei quadraginta annos nullum peccatum adhaeret. خير يوم طلعت

عليه الشمس يوم الجمعة, Optimus dies quem sol unquam lustravit,

dies Veneris est.

asino vehementem, et vidi satorem in nocte tenebrosa, qui impium occidebat equo atro vehementem. Item: سنة الوصل سنة

سنة الهجر سنة, Annus conjunctionis somnus est et somnus separationis annus, i. e. Ut vel annuus amoris fructus amantibus somni instar evanescent, sic vel una nox coelebs iis in annum extendi videtur. Lusus philologicus:

حلوة يكملها مائف مقلوب هرون لها لائق

Longae barbae, quam stultus gerit, inversum Harūni convenit, i. e. nūrah, medicamentum depilatorium, turc. زرنه, ut pro زرنیخ scriptum est, arsenicum flavum, i. e. auripigmentum. Fol. 93 v. in marg. الكريم هو الذى

لا يأكل ويعطى والسخى هو الذى يأكل ويعطى والبخيل هو الذى يأكل ولا يعطى واللئيم هو الذى لا يأكل ولا يعطى والسفلى هو الذى لا يأكل ولا يعطى ويمنع المعطى Kerim, generosus, is est qui ipse non edens alteri dat; sachi, liberalis, is qui ipse edens alteri dat; bachil, avarus, is qui ipse edens alteri non dat; leim, sordidus, is qui nec ipse edit, nec alteri dat; suflī, abjectus, is qui nec ipse edit, nec alteri dat, dantem vero retinet. Fol. 109 v. in

marg. interpretatione verborum آجر mercedem dans, موجر mercede dans, مستأجر mercede sumens, مستأجر mercede datus, أجير mercede se ipsum dans. Fol. 115 v. in marg.

ارتفاع الشمس i. e. الترفع ab رجل mira derivatio verbi quoniam mas a pueritia ad aetatem virilem tamquam sol ab ortu ad meridiem ascendat. Fol. 116 v. in marg. Verbum سائر ad tria significanda adhibetur: primum ad aquam ab iis, qui bibunt, in vase et alveo relictam; hinc ad reliquias ciborum et aliarum rerum transfertur; denique omnino cunctos et reliquos significat.

11) Physica, astronomica, chronologica, chemica, medica, diaetetica. Fol. 45 v. in marg. remedium oculorum ultro lacrimantium, duo alia catarrhi et tumoris carniū, aliud dolorum lienis. Contra catarrhum fol. 202 r. in marg. et contra dolores lienis fol. 112 v. in marg. alia praecipuntur. Fol. 51 v. in marg. لعلى كرم الله وجهه قلموا اظفاركم

Dixit Ali: بالسنة والادب يمينها خوابس يسارها اوخسب Resecate ungues vestros secundum institutum et exemplum Prophetarum, dextros hoc ordine: خنصر digiti minimi, وسط

medii, سبابة indicis; sinistros hoc: pollicis, medii, minimi, indicis, annularis. Nam haec interpretatio illis literis initialibus subjecta est. Fol. 80 r. in marg. remedium tussis (tria alia vide fol. 111 r. et 287 v. in marg.), it. remedium asthmatis omniumque morborum ex pituita natorum. Fol. 83 v. in marg. duo remedia stranguriae, quorum prius ex illo genere medicinae

est, quod ab Arabibus acceptum olim apud nos quoque regnabat, quo alienissima quaeque et haud raro terribissima veluti in Circes xuxāra confusa miseris mortalibus obtrudebantur; nidus enim hirundinis cum lacte vaccino et saccharo crystallino tusum et mixtum bibi jubetur. Aliud stranguriae remedium fol. 289 v. in marg. est. Fol. 90 r. et 289 v. in marg. remedia sanguinis ex naso et omnino ex corpore fluentis. Fol. 91 v., 254 v., 286 r. in marg. remedia capitis porriginosi. Fol. 96 r. in marg. de delendis literis in charta scriptis. Fol. 105 r. et v. in marg. de usu medico et diaetetico leporis, vulpis, mali citrei. Fol. 111 r. in marg. institutio ad conficiendum atramentum; fol. 249 v. in marg. alia ad conficiendos liquores scriptorios coloris pavonacei, (ital. paonazzo), albi, coloris mali persici,

جبینى مرتب, inter album et caeruleum medii, وشفتالو رنگ (quasi coloris porcellanei, i. e. ejus qui esse solet vasorum sericorum non pictorum), violacei, بنفشه رنگ, caerulei, tandem flavi. Fol. 111 v. varia remedia medica, qualia item collecta sunt fol. 255 r. — 256 r. — Fol. 141 v. in marg. remedium doloris oculorum. Fol. 144 v. in marg.

العسل سيد الادوية قال رسول الله عليكم بالشفائين القرآن والعسل ومن حديث غريب من مات وفى جسده شيء من

العسل لم يمت, Mel princeps medicamentorum est. Legatus Dei: Duabus rebus, inquit, medicinam facite, Corano et melle. Ex dicto ejus minus noto hoc est: In cujus mortui corpore aliquid mellis est, cum non inficit uligo. Fol. 206 v. in marg. remedium ulceris maligni et carbunculi pestilentis, ياوز چيان وطاعون; modeste adjectum est: Cum bona venia Dei contra omnia remedium erit, praeter mortem. Fol. 248 r. — 253 v. praefatio et quatuor primae sectiones, libri Jazigī-oghlii, Agāib-el-machlūqāt, vid. Catal. Dresd. No. 68 et 264. Initium: الحمد لله رب العالمين

والصلوة والسلام على محمد وآله وحببه اجمعين, أما بعد محب العلماء وخادم الفقراء يازيجى اوغلى ببيچاره رضى الله عنه آيدر سيب تحرير كتاب اولدركه الخ. Haec recensio cum ea convenit, quae est in Cod. 264, multis illa discedens ab altera, quam Cod. 68 habet. Pro Hāgī Bairām hic est

Hāgī Bairām-oghli; sed quum pro همتنده in Cod. 264 legatur اعلا همتنده, patet illud in Cod. 264 legatur اعلا همتنده, patet illud in Cod. 264 legatur acle detortum esse. Ceterum in fine praefationis praeter locum, ubi liber conscriptus est, Gallipolin, in hoc exemplo etiam tempus indicatur: quum Sulthān Muḥammed Chān Constantinopolin caperet, anno 857 (Chr. 1453). Prima sectio mundum, coelos et coelestia, phaenomena, terram, maria, tres ordines rerum creaturarum perstringit; secunda de angelis est, tertia de diebus septimanae, quarta de mensibus. Finis: على الاتقاي حاجت روا وقبول اولاجق. Fol. 254 r. signa quatuor temperamentorum in ho-



minibus. Ibid. v. docetur quomodo cibi primum concoquantur, inde in quatuor humores temperamentorum fontes convertantur, ac singulorum natura et origo indicatur. In margine remedium scabiei. Fol. 275 v. et 276 r. خواص من مطر نيسان, arab., virtutes pluviae mensis Aprilis, hebr. *malqôsch*, quae ab initio sic definitur: الذي يمطر في الربيع, بعد ما مضى من الحمل ثمانية عشر يوما الى ثلثين يوما, quae tempore verno incidit, postquam ab introitu solis in arietem (d. 21. Mart.) praeterierunt duodeviginti dies et ultra ad triginta. Omar igitur Mu'hammedem a Gabriele edoctum sociis praecepisse narravit, ut de illa aqua quibusdam precibus consecrata per septuaginta dies mane et vesperi biberent: ita fore ut ab omnibus morbis et doloribus liberi nullo medico egerent; item conjugia fecundatum iri; contra ophthalmiam autem aquam oculis instillandam esse. Fol. 282 v. — 283 v. de mulieribus quibuscum coire insalubre est, aut salubre, et de remediis nozarum ex concubitu natarum. Auctores perhibentur Plato, Aristoteles, Galenus, عيسى سار بخت (puto Bochtischû Syrus), Mu'hammed Ibn-Zekerijja, i. e. Rhazes. Fol. 284 r. — 289 v. praecepta medica, diaetetica, magica. Fol. 286 r. in marg. remedium doloris intestinorum, ibid. v. aliud cephalalgiae. Fol. 289 v. in marg. remedium partus difficilioris. Fol. 290 r. هفته

كونلرينك خواصيني بلدورر, quae tamen institutio in singulis diebus septimanae tres tantum locos persequitur: de usu thermarum, de conficiendis vestibus, de resecandis unguitibus. Fol. 292 r. in marg. remedium tumoris pudendorum. Fol. 295 r. in marg. remedium alvi adstrictae. Fol. 327 v. — 333 r. calendarium menses syriacos sequens, ab Adâr s. Martio incipiens, et argumento et forma illi simillimum, quod Velschius edidit in Commentario in Ruzname Nauruz, Aug. Vindel. 1676. Fol. 334 r. روزنامه حضرت شيخ وفا, idem circulus literas dominicales annorum ostendens, qui apud Velschium in quinta tabula mensem Martium antecedit. Confectum esse A. H. 955 (Chr. 1548 — 9) docent verba in subjecta explicatione: هجرت نبويه نك سنة ماضيه سندن

Anno higræ superiore 954. Fol. 334 v. tabula mensium mu'hammedanorum cum indicatione numeri dierum; alia quae docet, qua ratione نقطه anni 'anaris in mense Mu'harramo ab alio die septimanae ad alium transeat, et alia quae docet, qua ratione نقطه anni solaris a Martio per omnes menses et dies septimanae transeat. Sed quae sit illa *noqtha*, equidem non assequor. Fol. 335 r. غرة نامه نجومى, in quorum utroque literis indicatur, in quos dies septimanae initia mensium deinceps incident. Quos dies literae indicent, subjecta tabula docet.

12) *Sententiae, poemata, versus.* Fol. 26 v. carmen arabicum, quo varia bona a Deo petuntur; initium: آلهى

لَمَنْ جَلَّتْ وَجَمَتْ خَطِيئَتِي، فَعَفَّوكَ عَنْ ذَنْبِي أَجَلٌ وَأَوْسَعُ وَلَا تَحْرِمْنِي يَا آلَهِي وَسَيِّدِي، شَفَاعَتَهُ الْكَبِيرَى فَذَاكَ : finis. Qui hic intercessor dicitur, Mu'hammed est, in disticho penultimo sic commemoratus: آلهى فأنشرنى على دين احمد، منيبا تقيا اتنى\*) لك اخضع Subjecta sunt duo disticha persica:

يا ربّ دل من بنور تو دانا كن  
چشم بجمال مصطفى بينا كن  
روزيكه چو لاله سر برآرم\*\*) از خاك  
در روضه مصطفى مرا مأوى كن

O Domine, mentem meam tua luce intelligentem, oculum meum Mu'hammedis pulcritudine cernentem redde! Illo die, quo oeu tulipa caput ex terra erigam, in viridario Mu'hammedis mihi asylum praebe! Fol. 40 v. quatuor disticha Kemâl Pâschâ-zâde Muftii, quae ex Cod. CIX posui p. 393 col. 1 lin. 7 sq. Fol. 77 r. in marg. duo disticha persica ad amicum aut Deum:

بى روى تو من قرار نتوانم كرد  
احسان ترا شمار نتوانم كرد  
كو بر تن من زبان شوّد عروى  
يك شكر تو از هزار نتوانم كرد

Nec aspectu tuo carere, nec beneficia tua enumerare possum. Si in corpore meo unusquisque pilus lingua fiat, ne singulas quidem gratias ex millenis tibi agere possim. Fol. 78 r. et 116 r. in marg. أربعة اشياء شمس الشتاء ونصيحة

Ne decipiamini quatuor rebus: sole hiemis, consiliis inimicorum, blanditiis mulierum, gratia principum. Fol. 79 r. idem epigramma quod commemoravi pag. 393 col. 1 lin. 23: رضىنا قسمة الخ. Item

haec sententia: صديقك من حدّرك من الذنوب، ورفيقك من Amicus tuus is est, qui te peccata cavere jubet; necessarius tuus is, qui te vitia cernere docet; frater tuus is, qui te ad Deum comitatur. Item distichum persicum, capitalis illius discriminis inter disciplinam asceticam et rationem mysticam luculentum exemplum:

اى زاعد زعد آلود بشنو تو حديث من  
مقصود خدا عشقست باقى همه افسانه

O Asceta asceti inquinata, ausculta orationem meam! Quod Deus vult, amor est; cetera omnia fabulae sunt. Haud ab-

\*) Cod. contra metrum فانما

\*\*) Cod. برآورم.

simile est discrimen Paulinum et Johanneum inter servitum hominum naturalium sub lege laborantium et libertatem filiorum Dei in evangelio viventium. Fol. 88 v. العلم في الصغار كالنقش في الحجر العلم في الكبار كالنقش في الحجر Quae pueri didicerunt, tamquam lapidi incisa sunt, quae senes, tamquam mari inscripta.

نعم الله على العباد كثيرة واجلها بحسابه الاول  
Beneficia Dei erga homines multa sunt, verum omnium luculentissimum ipse liberos aestumat.

انتهاء كمال فقصانست كل بيريز بوقت سيراني  
Si quid ad summum pervenit, rursus deficit: rosa quum pulcherrime nitet, folia amittit.

دلا غرينده ايمش حالت روحاني بلمزدم  
خدا بيلور كه بو آت كنجه آني بلمزدم  
O cor, peregre eram, extasin spiritualem ignorabam; novit Deus me eam huc usque ignorasse. Ceterum, ne vulgarem Islamismum desideres, continuo sequitur sunniticum hoc ḫāṭirqu:

رافضي روز قيامت خبر بود زير يهود  
ملحد نادان بدست اندر گرفته آن مهار  
باز نصراني بدستش چوب دست آئين  
مي زند خورا عمين تا منزل دار اليوار  
صد هزاران باد لعنت از خدا وار رسول  
بر خر و خرينده و بر بار و بر سالار بار

Rāfidhitae (Schīitae) die resurrectionis asini erunt, quibus Judaei vehentur, dum stulti Muḥḥidi (Haeretici irreligiosi et impii) capistra eorum manibus tenebunt, Christiani autem clavas ferreas manibus gerentes asinos usque ad gehennam propellent. Centum millia maledictionum a Deo et Propheta immittantur et asinis (Schīitis) et agasonibus (Muḥḥidis) et sarcinis (Judaeis) et sarcinarum dominis (Christianis)! Fol. 92 r. in marg. وكل العمر وان طال فما تحته طائل، وكل

‘Vita quamvis longa tamen inanis est, et omnes deliciae necessario evanescunt. Distichum persicum amatorium, et aliud turcicum:

جسمم ايچره جانم صوردم حال دلدن بر خبر  
بلمزدم بو خاندن بداخى مهمانم ديدى

Animum in corpore meo habitantem quum aliquid de corde rogassem: Nescio, inquit; ego quoque in his aedibus hospes sum. Fol. 92 v. in marg. لا تقتل النملة ولا تقتل الصغد والحشرات التي في الارض لا تعذب شيئا بالنار فانه  
omninoque bestiolas humi repentis. Ne quid igne crucia; neminis enim

est igne cruciare nisi domini ejus, i. e. Dei, cujus est in gehennam mittere. البلاء موكل بالمنطق Miseria orationi commissa est, i. e. apud eam quasi reposita vel in custodiam data, ut eam aut retineat, aut emittat. Confirmatur hic sensus consilio Loqmāni ad filium, fol. 107 r. „O filiote, si oratio aurea esset, silentium argenteum, argento stude, non auro; nam miseria orationi commissa est, non silentio.“ Fol. 93 r. in marg. duo disticha arabica de fiducia in Deo posita, et gravissimum illud: وفي كل

شيء له آية، تدل على أنه واحد، vid. Jones Poes. asiat. comment. Ed. Lips. p. 308. — Fol. 94 r. in marg. versiculi arabici inculti et metro carentes de inconstantia puerorum et de necessitate assiduitatis in studiis doctrinae; duo disticha persica Sa’dii de amicis summi faciendis; sententia quam non satis intelligo: من اكل الغبير في حالة الصغير انسده الديبر Ibid. v. tria disticha arabica amatoria, et duo turcica animum ab invidia et cura victus liberum commendantia. Fol. 95 v. in marg. tria disticha turcica, de Deo mentem humanam superante, de cupiditatibus non alendis, de discrimine amatoris sinceri et simulati; sententia arabica: „Miror quomodo, qui fatum credit, tristis esse possit; miror quomodo, qui rationem Deo reddendam credit, socors esse possit; miror quomodo, qui mundum et vices ejus novit, tranquilluss esse possit;“ duo disticha amatoria Kāmii. Fol. 96 r. in marg. poema turc. paraeneticum; ibid. v. in marg. poema turc. fūficum Ṣabarii. Fol. 97 r. in marg. poema turc. fūficum Kemāl Pāschā-zāda, et tria disticha turc. ejusdem generis; ibid. v. in marg. duo disticha turc. consolatoria\*), quibus subjun-

ctum est hemistichium: وقر قولك باشنه يارلن كلور دوراندر، Quod cujusque capiti inscriptum est, evenit: haec fortunae lex est. It. poema turc. fūficum Ghurūrī\*\*), et sententia: وراحة الجسم في قلة الطعام، وراحة الروح من قلة الكلام، Corpori bene est, si pauca edis, animo, si pauca loqueris. Fol. 98 r. poema turc. paraeneticum Muḥḥibī, i. e. Solimani I, probatarum sententiarum plenum, ei simile quod ex ejusdem poematis translatus est in Hammeri Hist. poës. osman. II, p. 6, lin. 12 sqq. — Ibid. v. poema turc. de

\*) Miram habet in lingua nativa dulcedinem illud agleme, ne lacrima, in fine singulorum distichorum:

مسندم يوق دولت ال ويرمز ديو قان اغلمه  
ايريشور اوممدوغك يردن سكا نان اغلمه  
دونه دونه اكلدرسه چرخ كردون اغلمه  
كولسون دوشمنلرك اول شاد وخندان اغلمه

Quod non sit quo nitaris nec fortuna te adjuvet, sanguinem ne lacrima! Continget tibi victus unde non speraveris, ne lacrima! Si versatile coelum tibi suspiria extorquet, ne lacrima! Ne rideant inimici tui, tu vero dono animo hilarusque sis, ne lacrima!

\*\*) Hic poeta apud Hammerum non invenitur. Nomen غروري in ultimo disticho apparet.

considerantia in iudicando et loquendo. Fol. 99 r. et v. poëma turc. paraeneticum (*Weğhi* \*), ex genere مَحْمَس, continens sex paria distichorum ejusdem per quaterna hemistichia consonantiae, quibus singulis subjunctum est hemistichium embolimaeum illud, quod supra ex fol. 97 v.

commemoravi: *عَرِّقُوا الْخَبْثَ*. Fol. 100 v. nona et septuagesima ex centum sententiis 'Alīi a me editis, cum hac appendice: *وَلَوْ قَدِمَ الْجَاهِلُونَ بِالنَّسَبِ، وَأَخَّرَ الْفَاضِلُونَ بِالْأَدَبِ*. Fol. 118 r. duo disticha arabica metro carentia

de viro docto propter ea, quae male faciat, non contemnendo et propter doctrinam suam fortasse Deum clementem habituro. Fol. 122 v. in marg. salutatio amici disticho persico comprehensa. Fol. 127 v. in marg. distichon arabicum, quo discessus ab amico aut amasio cum morte aequatur. Fol. 147 v. in marg. sententia arabica: „*Dixit Ibn-Mešād: Duo avidi sunt, qui nunquam satiantur: qui doctrinae studet, et qui mundo; verum eo differunt, quod ille magis magisque in Dei gratiam venit, hic magis magisque contra Deum rebellat.*“ Fol. 170 r. in marg. distichon persicum de amatore injurias amasio patienter ferente. Ibid. v. — 198 v. carmen *Burde* in laudem Muḥammedis cum proemio et translatione turcica et persica singulis distichis subjecta, auctore *Sejjid Aḥmed Ibn-Muḥstafā*, qui cognomine *Leālī* notior est. Initium: *الحمد لله رب العالمين*

*والصلوة على نبيه محمد وآله وصحبه أجمعين*, وبعد أول *سرور کاینات* و *مفتخر موجودات الخ*. Primum narrat se quorundam gratia, qui celeberrimo Abū-ʿAbd-allāh Muḥammed El-Būfirī poëmate delectarentur, id pro argumentorum natura in decem partes, فصول, divisisse et singulos versus turc. et pers. reddidisse. Deinde argumenta decem partium et mirabiles virtutes poëmatum exponit, veluti quod morbos pellat, amissa reducat, fures et incendia arceat. Postea causam nominis hanc indicat: quum El-Būfirī jam dudum hemiplexia laborans poëma composuisset, quo Prophetam sibi propitium redderet, hunc per somnum ei apparuisse et poëma sibi oblatum ita remuneratum esse, ut *burdam* s. lacernam suam poëtae indueret atque eam partem corporis, qua ille captus esset, manu contrectaret. Expergefatum El-Būfirīum corpori in valetudinem restituto lacernam propheticam injectam vidisse: hinc poëma nominatum esse. Specimen sit primum distichum:

Arab. *أَمِنْ تَذَكُّرِ جِيرَانِ بِنِي سَلَمٍ*  
 مَرَجَتْ دَمْعاً جَرَى مِنْ مَقْلَةٍ بَدَمٍ  
 Turc. *آندگمی ذی سلمدهکی اعلی و جیرانی*  
 کیم قان یاش اغلف کوزگک اولدی عادت

\*) Hic quoque ap. H. deest; nam *Weğhi*, III, p. 441, alius est.

Pers. *ای زیاد صحبت یارانت اندر ذی سلم*  
*اشک خون آمیختی با خون روان کشته بهم*

Perscriptum est hoc exemplum tertio die Schābāni A. H. 1014 (Chr. 1605 exeunte). Fol. 200 v. — 205 v. poëma arabicum quod a communi distichorum exitu *سورة قاطنني*

aut ab eementita origine *Surata psalterii* appellari solet, cum ejusdem *Leālī* proemio et translatione turcica singulorum distichorum. Initium post *besmelam*: *روایتند*

*ابن عباس دن رضی الله عنه ایدور داود پیغمبر علیه السلام* Argumentum pro-oemii: *Ibn-ʿAbbās* in psalterio Davidico surata esse ait similem suratae coranicae quintae et quinquagesimae, quatenus in hac quoque eadem sententia iisdem verbis identidem posita est; itaque se illam ex lingua syriaca, *سیران*, in arabicam transtulisse, et quum eam animo et ore frequentasset, se ex egeno divitem factum et a malis, quae timeret, liberatum esse. Hinc imitatoribus omne genus bona promisit. Ipse jam *Davides* illa surata ad mala propulsanda et bona accedenda usus esse traditur. Propterea *Leālī* turcicam fecit, ut omnes ea uti possent. Tandem precatunculam docet ei praemittendam. Sequuntur versus turcici eadem argumenta repetentes. Hoc unum in iis addidit, se in translatione et quadraginta disticha et sententias servasse. Primum distichon:

*انا المطلوب فاطلبي تجدني فان تطلب سوى لم تجدني*  
 Qui hic exitus prioris hemistichii, in sequentibus omnibus posterioris est. Turcice sic:

*بنم مطلوب همان ازجف بنی استه که بولاسن*  
*اکر ایروغی استرسک بنی صنمه که بولاسن*

Loquitur per totum poëma Deus homines naturam virtutesque suas docens. Finem facit distichon a *Leālī* adjectum:

*لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ قَبْلُوبِ قَبُولِ اسْتَه دِیدِ حَق*  
*قبول ایدرم آئی بن بنی استه که بولاسن*

*Leālī*, inquit Deus, poenitentiam age atque ut eam gratam habeam roga; revera gratam habeo; quaere me, ita me invenies. Fol. 206 r. in marg. tria disticha arabica ex commentario coranico *Beidhāwī* excerpta, quibus venia peccatorum a Deo petitur. Fol. 206 r. — 207 v. poëma arabicum *Sirāḡ-el-dīn* *Alī Ibn-ʿOḡmān El-Uweisī*, quod *Petrus a Böhlen* edidit: *Carmen arabicum Amali brevis religionis Islamiticae systema complectens*, Regiom. 1825. In Cod. 77 (Kehr) fol. 29 r. idem inscriptum est *القصيد*

*القصيد*, Carmen theologicum in literam I exiens. Ibidem nomen auctoris legitur, quod hic omissum est. Fol. 208 r. — 209 v. *القصيد المنفرجة*, poëma arabicum consolatorium. Primum distichon:



الحمد لمولانا قَرَجَ والشكر به ارجو القَرَجَ

Contra in Cod. 25 (Kehr.) fol. 9 r. omisiss quatuor primis distichis ab eo incipit, quod hic quintum est:

اَشْتَدِّي اَرْمَةً تَنْفَرُجِي قَدْ اَنَّ لِيْلَكَ بِالْبَكِي

Poëta praemia coelestia consecuturos in decretis divinis acquiescere et pietatem colere jubet. Sub finem Mu'hammedi ejusque sociis et genti bene precatur. Ultimum distichon:

واختتم عملي بخواتمتنا لأكون غدا في لُحْشَرِ نَجِ

Fol. 210 v. — 212 r. قصيدة الدمياطي على الاسماء الحسنی. carmen arabicum *El-Dimjāthii* (Damiatensis) de nominibus Dei. Initium:

بدأت بِبِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدِ اَوَّلًا على نعم لا تُحصى فيما تَنَزَّلَا

In perpetua invocatione Dei nomina ejus ita illigata sunt, ut sententiarum momenta ex iis pendeant. Exit poëma in bona vota pro Mu'hammede ejusque gente et sociis et omnibus prophetis. Finis:

واحبابه والاعلى والرسل كلهم وبعد حمد الله ختمنا وأولا

Fol. 277 r. distichon arab. excerptum ex *Telchif*: ولست

بمستيق اخا لا تلمه، على شعث اتي الرجال المهذب،

*Nec servas amicum quem in rebus adversis non adjuvas: quis tum virorum integer est?* Fol. 292 v. in marg. distichon turc. societatem cum homine vili jungi vetat. Fol. 326 r. in marg. duo disticha persica homines in aliis honorandis et contemnendis fortunae vices sequi docent, duo alia temerarios prudentibus obedire jubent.

### CXIX.

[Ac. R. 274.]

Codex arabicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 53, maximam partem in charta orientali char. neschi scriptus. Fol. 1 v. — 52 r. Sur. 6, 36, 44, 48, 55, 56, 67, 78, 97, 108—114, 1. Fol. 52 v. — 53 v. narratio de lippitudine ab Abū-Jezid El-Besthāmī (Cod. البستامي) in aliquo discipulorum suorum per quasdam caerimonias et preces sanata.

### CXX.

[Ac. R. 175.]

Codex arabicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 93, char. neschi, limbis aureis. Fol. 1 r. — 16 v. Sur. 6 a versu 157, deinde 36, 44, 48; sed aliquot foliis post 11, 13 et 15 deperditis ex Sur. 44 exciderunt vv. 6 — 18, 49 — 59, ex Sur. 48 vv. 1 — 6, 17 — 20, 26 — 29. Est tamen totus hic fasciculus ex alio codice inculcatus, ut fol. 17 revera primum sit. Fol. 17 v. — 83 v. Sur. 6, 36, 44, 48, 55, 56, 67, 78, 110, 112, 113, 114, 1. Fol. 84 r. — 91 r. preces singulis diebus septimanae a die Veneris recitandae. In marg. inde a fol. 83 et in paginis reliquis

fol. 91 v. — 93 r. coranica, preces, magica. Fol. 91 r. scribam se professus est 'Hasan Ailabafānī (أَيْلَبَفَانِي).

### CXXI.

[R. 312.]

Codex arabicus turcicus utrinque truncus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 33, char. neschi. Fol. 1 r. — 16 r. Sur. 36 a vers. 10, deinde Sur. 55 et 67, quibus fol. 11 v. — 13 r. interposita est precatio. Fol. 16 v. precatio mox abrupta; excidit enim aliquid post hoc folium. Fol. 17 r. — 18 r. Sur. 78 a vers. 20. Fol. 18 r. — 19 r. precatio. Fol. 19 r. — 30 r. Sur. 86, 91 — 95, 97, 99 — 114, 1, initium 2dae. Fol. 30 r. et v. precatio arabica lectioni coranicae subjungenda, fol. 30 v. — 33 v. turcica ejusdem generis.

### CXXII.

[Ac. R. 273.]

Codex arabicus turcicus ab initio truncus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 25, post quae multa vacant, char. neschi. Fol. 1 r. — 10 v. Sur. 56 a vers. 70, deinde Sur. 67, 78, 110, 112, 113, 114, 1. Fol. 10 v. — 18 v. preces. Fol. 18 v. — 25 r. aliae cum proemiis turcicis.

### CXXIII.

[Ac. R. 184.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 46, char. neschi. Fol. 1 v. — 10 v. Sur. 36, 67, 97, 99, 100, 102, 103, 105 — 114. Fol. 11 v. — 28 v. sigilla magica Mu'hammedis, 'Alii, Michaelis et 'Yzraelis Archangelorum, Josephi, armilla (*bāzū-bend*) Mu'hammedis, amuletum ab eodem commendatum, precatio ei a Gabriele tradita, precatio Chydr Eliae, sigillum quatuor sociorum (*muhri 'echār jār*), i. e. Abū-Bekri, 'Omari, 'Osmāni, 'Alii; sigillum preces tacitae (*muhri munāḡāt*), sigillum oculi 'Alii (*muhri 'aini 'Ali*), sigilla 'Alii et Salomonis, tabula sacra (*lew hi scherif*), sigilla Gabrielis, Josephi, Jacobi, sigillum nomine carens, vinculum linguae (*dilbendi scherif*), quo tamen non sola lingua, sed omnia cetera membra a nocendo impediuntur, precatio Mu'hammedis a Gabriele tradita, haec omnia cum institutionibus turcicis. Sunt praeterea duae figurae magicae, fol. 11 v. et 19 v., a rotunda basi in acutum cacumen fastigatae, duas minores ejusdem formae intra se habentes, locis coranicis et aliis naeniis stipatae et refertae, quarum una signum (*ā lem*) Mu'hammedis, altera signum دعاء بن حسن (sic) esse dicitur. Fol. 29 v. — 37 v. دعاء. دعاء فتح نامه حضرت على دعاء مرجان ومفتاح الجنة. Fol. 39 v. — 46 r. magica et medica; interpositum est fol. 40 r. — 41 r. دعاء مبارك.

### CXXIV.

[Ac. R. 181.]

Codex arabicus turcicus ab initio truncus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 142, char. neschi. Fol. 1 r. — 129 r. preces arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء جميل دعاء

دعاء، دعاء صلوات، دعاء قَرْنِيَا، دعاء افاضيل، دعاء نور، تهليل  
 دعاء، دعاء افاضيل، دعاء قَرْنِيَا، دعاء نور، تهليل  
 دعاء، دعاء صلوات، دعاء دولت، دعاء قدح، خضر الياس  
 in quo post fol. 127 aliquid excidit, دعاء مبارك. Fol. 129 r. et v. de vi magica quatuor ap-  
 pellationum Dei. Fol. 130 r. — 131 v. institutio a Mu-  
 hammede repetita de binis diebus infaustis mensium:  
 Muharrami 4 et 20, Ssafari 3 et 20, Rebi' el-awweli et  
 Rebi' el-achari 16 et 18, Gumada el-awweli 3 et 8, Gu-  
 mada el-achari 6 et 20, Regebi 4 et 15, Scha'bani 1 et  
 3, Ramadhani 3 et 20, Schawwali 1 et 15, Ad'l-qa'dae  
 9 et 11, Ad'l-higga 2 et 14. Fol. 131 v. et 132 r.  
 precatio post conspectam lunam novam recitanda, et alia  
 solvendo jejuniu praemittenda. Fol. 132 r. — 134 r. in-  
 stitutio ad augurium de ingrediendo itinere ex Corano ca-  
 piendum, quae eadem est in Cod. CXVIII fol. 128 r. —  
 Fol. 134 r. — 135 v. sigillum prophetiae (*muhri nubuwwei*),  
 vel potius institutio ad ejus usum aliquot foliis post 135  
 deperditis abrupta. Fol. 136 r. — 142 v. medica, magica,  
 precatioes. Eminet inter ea fol. 137 v. — 141 r. for-  
 mula consecrandi amuleti (*hamdil*), in qua enumerantur  
 omnia genera fascinationis amuleto vincenda. Finem facit  
 fol. 142 r. et v. precatio a nominibus Dei incipiens.

## CXXV.

[Ac. R. 183.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 101, char.  
 neschi. Fol. 1 v. — 16 v. Sur. 1, 36, 48, 78, 97, 112  
 et initium 2dae cum precatiuncula lectioni coranicae sub-  
 jungenda. Fol. 17 r. — 75 r. precatioes arabicae praeter  
 primam turcicam, cum institutionibus turcicis: دعاء عنبرية، دعاء  
 عهدنامه، دعاء خضر الياس، دعاء صلوات، et duae  
 nomine carentes. Fol. 57 r. — 64 r. invocatio Dei, in  
 qua praeter breve exordium nihil nisi ٥٠ centies septuagies  
 quinquies, et ١٠٠ centies sexagies quater repetitum est,  
 cum proemio de latrone judaico, qui quum nullo supplicio  
 necari potuisset, regi causam quaerenti et veniam spon-  
 denti professus sit, invocationem illam sub cute colli sui  
 latentem tantum valere: quo facto eam ex incisa cute  
 protractam, ipsum autem dimissum esse. Hinc nomen ejus  
 fluxisse: بيون دعاسي، collum, pro دعاسي، precatioe col-  
 lari. Fol. 64 v. — 73 r. دعاء مستجاب. Fol. 73 r. —  
 75 r. duae precatioes nomine carentes. Fol. 75 r. —  
 101 r. magica et telesmatica.

## CXXVI.

[Ac. R. 180.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 109, maxi-  
 mam partem char. neschi scriptus. Fol. 1 v. — 17 v.  
 Sur. 1, 36, 48, 67, 78, 93, 94, 97, 105, 112, 113, 114,  
 cum precatiuncula lectioni coranicae subjungenda. Fol.  
 17 v. — 28 v. دعاء جميل et دعاء قدح. Fol. 29 v. — 30 v. institutionis turcicae de

fragmentum, nam et inter ipsa haec duo  
 folia, et post tricesimum plura exciderunt. Initium post  
 مؤمن اولن كشيء بلمك كركدر كيم شرائط اسلام  
 besmelam: *Rogatus, qui Deus tuus sit, dic: Deus qui  
 universum mundum ex nihilo fecit. Rogatus, qui pro-  
 pheta tuus sit, dic: Propheta temporis novissimi, Muham-  
 med Electus, cet.* In folio posteriore docetur, quo ordine  
 partes lotionis sacrae se excipiant et quae in singulis oranda  
 sint. Fol. 31 r. — 58 v. دعاء رجال الغيب triplex, مناجات،  
 دعاء شريف المبارك، دعاء حزب البحر، دعاء ايمان، شريف  
 pleraeque cum institutionibus turcicis. Ceterum fasciculus  
 foll. 31 — 58 utrinque truncus ut ab institutione de primo  
 دعاء رجال الغيب incipit, ita institutione de alio, quod  
 ipsum excidit, finitur. Fol. 59 v. — 92 v. كتاب تسخير  
 كتاب تسخير، turc., de arte qua hominum animos tibi obnoxios  
 reddas, quamquam multa alia insunt. Initium: الحمد لله  
 رب العالمين، والعاقبة للمتقين، ولا عدوان الا على الظالمين الخ.  
 Scriptor multos hujus artis, studiosos fuisse,  
 sed nihil, quod satisfaceret, invenisse ait, quia ex li-  
 bris adhuc de ea scriptis nullus omnia comprehendat. Ita-  
 que se ex multis aliis hunc copiosissimum, oratione  
 passim turbata, manca, lacera, aliis inchoatis, aliis trans-  
 positis aut bis positus, talis ab auctore scriptus esse non  
 potest. Librarium potius lacinias consuisse, quam codicem  
 descripsisse dixeris. Argumenta haec sunt: Fol. 60 r. —  
 62 r. si quem tui aut alius amantem reddere voles, utri-  
 usque signum coeleste, planetam, horam cognosce; signum  
 quidem ita, ut literas nominis ratione vulgari, حساب ايجاد،  
 computes atque inde duodenos deducas, dum aut duode-  
 cim supersint, aut pauciores: tum unus arietem signifi-  
 cat, duo taurum, cet. Deinde vide, uter plus valeat, uter  
 minus, sive uter *ghalib* sit, uter *maghlub*: quodsi amator  
 plus valebit, incantatio facilis erit; sin amasius, magis la-  
 borabitur. Item vide, num planetae amatoris et amasii  
 concordent: quodsi non concordabunt, ex nominibus Dei  
 delige quae post preces matutinas toties repetas, quot unio-  
 nes in nomine amasii inerant. Tandem arte *na'engdt* utere,  
 qua animum amasii devincas. Fol. 62 r. et v. sive ami-  
 citiam, sive inimicitiam efficere, sive quem enervare, sive  
 enervem in integrum restituere voles, primum vide, utrum  
 is, qui alterum incantari volet, an hic ipse plus valeat;  
 item signa, planetas, dies, planetarum suffimenta cognosce.  
 Quodsi elementum ejus, in quem incantatio dirigitur,  
 ignis erit, (elementum autem ex planeta cognoscitur), teslesma  
 in ignem conjice; si aqua, in aquam; si terra, in via ejus  
 defode; si aer, adversus ventum suspende. Fuerunt qui  
 dicerent, si planetae non convenirent, id suffimentis superare  
 licere; sed ubi naturae discrepant, id quod illa re indica-  
 catur, rectius a telesmatis omnino abstinetur. Fol. 62 v. —  
 63 v. docetur, qui planetae et quae signa inter se concor-  
 dent, quae discordent. Fol. 63 v. docetur, utrius sexus

signa coelestia sint, quae elementa iis respondeant, utrum telesmata eorum die scribenda sint, an noctu. Fol. 63 v. — 65 r. copiosior index docet signorum elementa, sexus, planetas, temperamenta, (in nonnullis duo mixta sunt,) dies et noctes septimanae quibus praesunt, tandem in quae elementa telesmata signorum abjicienda, defodienda, suspendenda sint; quamquam haec omnino eadem sunt atque illa, quae primum locum tenent. Fol. 65 r. inchoatum est caput de arte qua cognoscitur, in quo signo sol et luna quoque mense, quoque die, quoque hora insint. Fol. 65 v. docetur, quibus diebus et noctibus mensis et quibus partibus earum telesmata amoris aut amicitiae causa scribenda sint. Fol. 65 v. — 66 v. quae pronuntianda sint, quum telesma aut amoris aut odii causa scribas, et quomodo scriptis utendum sit, item quo die telesma amatorum scribendum. Fol. 66 v. et 67 r. quibus diebus et horis scribenda sint telesmata eorum, qui sub hoc illo signo nati sint. Fol. 67 r. — 68 r. tres rationes amoris incantatione gignendi. Fol. 68 r. docetur, quibus liquoribus telesmata scribenda sint, prout hi illi planetae horis praesint. Fol. 68 v. et 69 r. ad quae magiae genera utendum sit duodecim horis (*on iki saat*) nescio cujus diei, (nam initium excidit,) et qui planetae iis praesint. Fol. 69 r. et v. de duodenis horis dierum Mercurii et Jovis aut faustis, aut infaustis, pro naturis planetarum iis praepositorum\*). Fol. 69 v. — 71 r. de itinere solis et lunae per duodecim signa, de temporibus quae uterque planeta in singulis signis transigit, de arte qua cognoscitur, in quo signo luna sit. Fol. 71 r. quae amuleta et telesmata quaternis diebus Veneris singulorum mensium scribenda sint. Fol. 71 r. et v. quae horis singulorum planetarum scribenda sint. Fol. 71 v. quae in ternis denionibus singulorum mensium scribenda sint. Fol. 71 v. et 72 r. qua ratione ex longitudine umbrae tuae horam diei metiaris. Fol. 72 v. idem docetur de horis diei Veneris, quod fol. 69 r. et v. de horis dierum Mercurii et Jovis. Totum locum dormitans librarius fol. 72 v. et 73 r. iteravit. Fol. 73 r. et v. enumerantur quatuordecim genii planetis et diebus septimanae praepositi. Fol. 73 v. docetur, quibus partibus dierum aut noctium scribenda sint telesmata, prout planetis eorum, quibus scribentur, hoc illud elementum respondeat. Fol. 73 v. et 74 r. absolutum est caput de horis ex umbra metiendis, fol. 72 r. in hora octava abruptum. Fol. 74 r. — 75 r. idem docetur de horis dierum Saturni, Lunae, Martis (quamquam in hoc tantum ad primam horam perventum est), quod fol. 69 r. et v. et 72 v. de horis dierum Mercurii, Jovis, Veneris. Fol. 75 v. et 76 r. si quis has dierum et horarum vices observarit et *âhd-nâme* (vid. fol.

76 v. — 77 v.) recitarit, eum votorum compotem fore promittitur; si qui secus fecerit, contra fore; eadem praecepta secutos esse Alexandrum, Aristotelem, Loqmānum et quatuordecim Sapientes (*on dört hukemâ*). Tum docetur, ad quae ars victuri et vincendi, علم غالب و مغلوب, adhibenda sit; verum ad haec omnia recte exercenda requiri hominem subtilis ingenii, praeceptorum memorem et rationes bene subducentem, item vestem mundam; sigilla magica autem (*bu muhurler*) scribenda esse in charta damascena (*dymyschgy kaghyd*) et post ipsum telesma aut amuletum ponendam esse literam planetae ejus qui scribat (*jyldyzy harfi*). Fol. 76 r. nomina septem planetarum cum indicatione locorum, quos a terra (nobis a sole) tenent, et binorum signorum, quibus respondent. Fol. 76 v. — 77 v. *âhd-nâme*, i. e. pactum Salomonis cum daemonibus. Fol. 77 v. — 79 v. docetur, quibus artibus duo homines inter se disjungantur et contra amore aut amicitia conjungantur, it. quibus timiditas expellatur et oculi hominum praestrinantur, ut te coram non videant (علم الاخفاء). Fol. 79 v. et 80 r. quibus potissimum diebus septimanae scribenda sint telesmata ad amorem et amicitiam et contra ad odium et inimicitiam spectantia, it. qui planetae inter se amici sint, qui inimici. Fol. 80 r. — 81 r. de sufficientis quae singulis planetis conveniunt. Fol. 81 r. — 82 v. de quatuor generibus literarum, calido, sicco, humido, frigido, et de literis singulorum planetarum, quae ex illis quatuor generibus via ac ratione petitae sunt. Fol. 82 v. — 83 v. auctore Abû-'Alî Ibn-Sinâ docetur ars telesmata amatorum scribendi. Fol. 83 v. et 84 r. quibus diebus mensium et quibus dierum partibus amuleta et telesmata scribenda sint, quibus non sint\*). Fol. 84 r. et v. triplex ratio alicujus vel inviti arcessendi. Fol. 85 r. — 86 r. septenae partes dierum septimanae cum planetis qui iis praesunt\*). Fol. 86 r. — 87 r. quibus diebus et quorum planetarum horis telesmata hujus illius rei efficiendae aut adipiscendae causa scribenda sint\*\*). Fol. 87 r. et v. quibus horis singu-

\*) Ab initio hujus capituli lex posita est totam istam temporum eligendorum necessitatem comprehendens: بلکل کیم تعویذ کیم هیکل یزار اولساک منقعت سز یازمغل زیراً هیچ ایش یوقدر کیم آنوک باشی یا ساعتی اولیه قمو نسلر بتمز تا ساعتله کیمینجه. Sive amuletum scribes, sive telesma, vide ne frustra scribas; nihil enim est quod non principium suum aut horam suam habeat, nec quidquam ad effectum pervenit antequam principium et hora ejus venerit.

قوشلق 2) و اول ساعت 1) و اولین س. اولیه وقتی 4) و زوال وقتی 3) و وقتی 5) و اخشام ارجک 7) و اکندو وقتی 6) و ایکی نماز اورناسنده 8) و کون آخری.

\*\*) Quae aliquis arte magica efficere possit, haec enumerantur: apud reges gratiosum esse, apud alios reverentia et auctoritate pollere, amorem, amicitiam, concordiam, et quae his contraria sunt efficere, bene emere vendere, aliquem qui abiit aut effugit reducere, alicujus linguam vincere, aliquem insomnem reddere, aliquem a coitu impedire et contra ad eum corroborare, aliquem extorrem

\*) Ista hora cum nostris non congruere et pro temporibus anni aut longiores, aut breviores esse, ipsa nomina docent: 1) کون, 2) طوغنجه, 3) قوشلق, 4) کون قالمش, 5) زوال وقتی, 6) زوال وقتی, 7) بک وقتی, 8) زوال وقتی, 9) نمازدن صکره, 10) اکندو, 11) اکندو, 12) اکندو, 13) اکندو, 14) اکندو, 15) اکندو, 16) اکندو, 17) اکندو, 18) اکندو, 19) اکندو, 20) اکندو, 21) اکندو, 22) اکندو, 23) اکندو, 24) اکندو, 25) اکندو, 26) اکندو, 27) اکندو, 28) اکندو, 29) اکندو, 30) اکندو, 31) اکندو, 32) اکندو, 33) اکندو, 34) اکندو, 35) اکندو, 36) اکندو, 37) اکندو, 38) اکندو, 39) اکندو, 40) اکندو, 41) اکندو, 42) اکندو, 43) اکندو, 44) اکندو, 45) اکندو, 46) اکندو, 47) اکندو, 48) اکندو, 49) اکندو, 50) اکندو, 51) اکندو, 52) اکندو, 53) اکندو, 54) اکندو, 55) اکندو, 56) اکندو, 57) اکندو, 58) اکندو, 59) اکندو, 60) اکندو, 61) اکندو, 62) اکندو, 63) اکندو, 64) اکندو, 65) اکندو, 66) اکندو, 67) اکندو, 68) اکندو, 69) اکندو, 70) اکندو, 71) اکندو, 72) اکندو, 73) اکندو, 74) اکندو, 75) اکندو, 76) اکندو, 77) اکندو, 78) اکندو, 79) اکندو, 80) اکندو, 81) اکندو, 82) اکندو, 83) اکندو, 84) اکندو, 85) اکندو, 86) اکندو, 87) اکندو, 88) اکندو, 89) اکندو, 90) اکندو, 91) اکندو, 92) اکندو, 93) اکندو, 94) اکندو, 95) اکندو, 96) اکندو, 97) اکندو, 98) اکندو, 99) اکندو, 100) اکندو.



lorum signorum amuleta amatoria scribenda sint ad eos incantandos, qui sub illis signis nati sunt. Fol. 87 v. — 88 v. eadem quae fol. 83 r. — 84 r. leguntur. Fol. 88 v. — 90 v. auctore Scheich 'Abd-el-qâdir Gilânî docetur alia ratio animorum sibi devinciendorum adhibitis undetriginta appellationibus divinis, quarum tabula posita est fol. 90 r. et v. Adjectae iis sunt literae *roû Ebged* cum numeris suis, item numeri qui computatis literis singulorum nominum efficiuntur. Si quem igitur tibi obnoxium reddere voles, vide literas nominis ejus, deinde selige nomina divina iis respondentia, haec conjunge et assidue recita: ita voti compos fies. Fol. 90 v. invocatio Dei ad eundem usum adhibenda. Ibidem docetur, quomodo genius (*peri*) ejus planetae, cujus hora aliquod opus magicum aggrediaris, invocandus sit; quod si non feceris, operam irritam fore. Fol. 90 v. et 91 r. nomina et cognomina (*esmd we-elqâb*) septem illorum geniorum, ex quibus genii Saturni, Martis et Mercurii Judaei sunt, Solis, Veneris et Lunae Moslemi, unius Jovis genius Christianus est. Fol. 91 r. et v. alia ratio corporis oculis subducendi. Fol. 91 v. tempora fausta singulorum dierum septimanae. Fol. 92 r. et v. alius index ejusdem argumenti, sed plenior et cum illo in multis pugnans. Fol. 92 v. ratio ad recitandam Sur. 6 se praeparandi. — Fol. 93 v. — 94 v. precatioes mirae virtutis et telesmata cum institutionibus turcicis. Fol. 95 v. — 96 v. دعاء عهدنامه arab. دعاء صلوات

شريف turc. Fol. 97 r. — 101 v. دعاء نَادِ عَلَى cum longa  
 praefatione 'Alii de quadraginta virtutibus ejus precatio-  
 nis. Fol. 102 r. — 103 r. precatio nocte diem Veneris ante  
 cedente precibus vespertinis subjungenda, post quam quid-  
 quid a Deo petieris impetrabis; deinde magica, telesmatica,  
 ad precandum spectantia. Fol. 103 v. دعاء صباح cum  
 prooemio turcico. Fol. 104 r. auctore Mu'hammede do-  
 cetur varius usus magicus Suratae 56. Fol. 104 v. — 106 v.  
 tria praecepta magica ad amorem conciliandum, ad febrim  
 pellendam, ad amasium vel invitum arcessendum. Fol.  
 107 v. دعاء دل باغی, precatio ad linguam alicujus vin-  
 ciendam, quae arabice incipit, turcice continuatur; finis  
 cum aliquot foliis inter 107 et 108 excidit. Fol. 108 r.  
 et v. tres institutiones Mu'hammedis ad expianda perjuria,  
 ad augendum victum, ad bona opera, caerimonias, preces  
 quaque nocte somno praemittendas; it. duo دل باغی  
 verum posterioris finis cum aliquot foliis inter 108 et 109  
 excidit. Fol. 109 v. praeceptum medicum contra dolorem  
 lienis et febrim.

## CXXVII.

[Ac. R. 187.]

Codex arabicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 173, char. neschi et nestaliq. 1) Fol. 1 r. — 7 r. et 8 v. — 12 r. varia excerpta argumenti theologici, juridici, philologici, historici,

agere (بیرندن صویندن اواره اتمک), aliquem dementem reddere (عقلن خور ذلیل قلمق), locum desolare.

المصوّف على أربعة أحرف تاء وصاد وواو واء. ut fol. 1 r. وفاء التاء توبة عن الخطاء والصاد صبر على الهلاک والواو وفاء Tefawwuf (Iussum profiteri) quatuor literarum est: te, sad, waw, fe; ex quibus te jubet a delictis recedere, sad aerumnas patienter ferre, waw fidem datam solvere, fe hominibus et rebus mundanis renuntiare. Est hoc artificium Notariorum Cabbalistarum, quo singulae literae verbi in totidem verba ab iis incipientia convertuntur. Ibidem: الصوفي من تسمي

قلبه عن الكدر وأستوى عنده الذهب والمدر والآ أن الكلب  
 الكوفي خير منه *Vere sifis is est, cujus animus ab omni  
 macula purus est cuique aurum et gleba perinde sunt; alio-  
 quin canis cuficus eo melior est.* Fol. 4 v. السفسطائية

هم قوم من حكماء اليونان ارتاضوا كثيرا وبانغوا في الهذيان حتى قالوا بعدم حقايق الاشياء يقال سفسط في الكلام اذا *Sophistae sunt genus philosophorum graecorum, qui in dicendo se exercitabant et magna contentione futilia blaterabant, ut etiam res vere in natura esse negarent. Hinc de eo, qui futilia blaterat, dicitur: sefsatha in oratione. Adjice igitur hoc verbum, gr. σοφιστεῖν, σοφιστῶν (quasi sophisticari) ad nomen actionis سفسطه, quod*

solum apud Freytagium est. Ibidem: **السمنية** قوم ينسبون الى سمنان من فلاسفة الهند وقبيل السمن الوثن والسمنية عبدة هذا الوثن يقولون بالتناسخ وينكرون وقوع العلم بالاخبار, *Samanai homines sunt, qui originem ad Samnān quendam philosophum indicum referunt. Alii dicunt Saman idolum esse, quod Samanai colant. Animos ex aliis corporibus in alia migrare ajunt et scientiam fando accipi posse negant.* Cf. Gedikii Hist. philos. antiq. pag. 15 et 16. Hi duo loci de Sophistis et Samanais cum tertio de Brachmanis, qui nihil nisi nota continet, petiti sunt ex

Ibn-el-'hâgibi مختصر المنهبي Fol. 5 v. precatio 'Hasani  
fil. 'Alii undecim distichis concepta. 2) Fol. 12 v. —  
46 v. Sur. 6, 36, 44, 48, 55, 56, 67, 78, 97, 102, 108,  
110, 112, 113, 114, cum دعاء ختم القرآن. 3) Fol. 47 r. —  
51 v. iterum excerpta qualia ab initio. 4) Fol. 52 r. —  
105 r. كتاب شرح شروط الصلوة المسمى بتحفة المنقولات sine  
nomine auctoris. Initium: الحمد لله رب العالمين، والصلوة والسلام على رسوله محمد وآله وصحبه اجمعين، اعلم وفقك الله  
تعالى وياينا بأن الواجب على العبد المكلف أولاً أن يؤمن بالله تعالى الخ  
Post prooemium tres partes primariae libri  
sunt: A) fol. 53 v. — 84 v. de الصلوة B) fol. 84 v. —

101 v. de الوضوء, C) fol. 101 v. — 105 r. de الغسل.  
 Primae partis septem capita: a) fol. 53 v. — 59 v. باب  
 شروط الصلوة, b) fol. 59 v. — 63 r. باب أركان الصلوة  
 c) fol. 63 r. — 66 r. باب ما يجب في الصلوة, d) fol. 66 r. —

باب ما يستحبّ 78 r. — 71 r. fol. e) باب سنن الصلوة 71 r. باب ما يُكره في الصلوة 80 v. fol. f) وفي الصلوة 80 v. fol. g) باب ما يفسد في الصلوة. Secundae partis septem capita: a) fol. 84 v. — 86 r. باب فرائض c) fol. 86 r. — 91 v. باب سنن الوضوء b) fol. 91 v. — 93 r. باب ما يستحبّ في الوضوء d) fol. 93 r. — 94 v.

omnia ex *El-Mo<sup>h</sup>hyth*, *El-Fetāwā el-chāqānīje*, *El-Fetāwā el-kubrā*, *El-Hiddāje* aliisque praestantissimis officiorum et jurum fontibus hausta esse in fine testatur. Ultima

فرحم الله أمراء! ينظر فيه ويجمع الطببات من فيه  
 Perscriptum est exemplum die sexto Scha'beri A. H. 1078  
 (Chr. 1668). 7) Fol. 110 r. excerptum ex *El-Ghunjé*  
 de regione Meccana ex sole, umbra, signis coelestibus et  
 sideribus cognoscenda; fol. 111 v. dictum Mu'hammedis  
 de recitatione Sur. 3 obaeratis salutari; excerptum ex  
 Negm-el-din 'Omar El-Nesefii El-Theisîr (H.-Ch. No.  
 3811) de tribus versiculis coranicis pani inscribendis et  
 cum eo endendis, septuaginta morborum remedio, excepta  
 tamen morte, سوى الموت, quae cautio hic quoque pru-  
 dentissime adjecta est. Idem remedium fol. 4 v. legitur.  
 Tandem egregium hoc artificium: Si te ab hostibus videri  
 noles, has septem literas: ت، ذ، ح، ل، ج، ق، ف، to-  
 tidem calculis inscribere, deinde quum in loco secreto eris,  
 primum calculum dextrorsum jace, dicens: Non ego jeci,  
 quum jeci, sed Deus jecit (Sur. 8, 17); secundum sinis-  
 trorsum, dicens: Et posuimus ante eos obicem et pone eos  
 obicem: ita luminibus eorum obstruximus, ut non cernant  
 (Sur. 36, 8); tertium prorsum, dicens: Et repulit Deus  
 impios quamvis iracundos, nihil boni consecutos; pios autem  
 pugnandi necessitate liberavit; est enim Deus valens, potens  
 (Sur. 33, 25); quartum retrorsum, dicens: Et Deus eos  
 a tergo circumvenit; profecto hic Coranus praeclarus est in  
 tabula asservata (Sur. 85, 20—22); tres autem, qui super-  
 eriant, serva et tecum fer: ita Deus te servabit nec quis-  
 quam tibi nocere poterit. 8) Fol. 112 r. — 152 v. *Wafijje*  
*s. Wafijjd*, adhortatio nescio cuius doctoris suffici ad socios et  
 discipulos de ratione perfectionis fuficae per gradus conse-  
 quenda. Primum folium praeter exiguum laciniam totum  
 evulsum est; prima nunc verba sunt: فهذه وصية لأصحابي

\*) De ejus auctore mihi etiam magis in mentem venit, quum fol. 130 r. lin. 14 et 15 legissem: في بعض مشاهداتي ومكاشفاتي

ما مِنْ اللَّهِ عَلَيَّ، hac enim locutione, cum maxime delectari ad illum codicem dictum est. Ceterum quod ibi negavi recte الشعراني dicit pro الشعراني, id 'Hāgi - Ghalfae anotoritate refellit, qui No. 4313 'Abd-el-wahhāb Ibn-a'ḥmed El-Schā'rānī Schāfi'itā A. H. 973 (Chr. 1565—6) mortuum esse ait. Etiam in Catalogo Bodlejano Part. II Vol. II pag. 217 promiscue الشعراني et الشعراني scriptum est.

nam fuficam perspicendam utilissima. Argumenta haec: Fol. 112 r. — 113 v. principium omnis fufismi est التوبة, emendatio vitae, quae tres partes habet: الندم, peccatorum poenitentiam, الاعتلاج, eorum repudiationem, العزم, mutandae vitae firmum propositum; eaeque partes aequaliter cadunt in tria genera peccatorum: peccata tironum, المبتدئين, mediorum, المتوسطين, perfectorum, المنتهين. Fol. 114 r. — 115 r. fufii omnem spem et cupiditatem ad homines vulgares et bona terrestria spectantem dimittant; singulatim de matrimoniis eorum. Fol. 115 r. et v. quatenus et quibus generibus doctrinae studere debeant. Fol. 115 v. et 116 r. instituta Muhammedis et ceterorum doctorum, المسلمين.

والمعارف, servent, quae discenda sunt ex المعارف, libro Schihab-el-din El-Suhrewardii. Fol. 116 r. et de victu et amictu securi Deo confidant. Fol. 116 v. et 117 r. profano vulgo ne adulentur, neve gratiam ejus capient, neve oculis auribusque ejus serviant. Fol. 117 r. et v. hominibus literarum studiosis, sed religionis negligentibus, aut non satis experientia probatis ne utantur. Fol. 117 v. — 118 v. postquam a societate hominum secesserint, singula tempora certo ordine et consilio in bona opera impendant, et profana quoque honesta voluntate quasi consecrent. Fol. 118 v. — 129 v. quae toto die totaque nocte facienda sint. Infinita precum et caerimoniarum naenia. Nova sunt quae de effectibus ذكر الله in corporibus et animis humanis docentur

fol. 119 v. — 120 v. Confessio fidei moslemicae, لا اله الا الله, لا معبود الا الله, tria significare dicitur: tironi لا معبود الا الله, لا مطلوب او لا مراد او لا مقصود الا الله, medio perfecto لا موجود الا الله. Hic illud vituperatur, quod nonnulli fufii praeceptum doctorum, in recolendo Deo animum ad mentem quasi adstringendum esse, ut mens fervore animi et ipsa incalescat (حصر النفس على القلب), (لوصول اثر حرارة النفس الى القلب), de retinendo spiritu (النفس) interpretatos atque eo insaniae progressos esse, ut numerarent quoties spiritum repressissent; verum hoc ascertarum indicorum s. gokiorum (الهنود من الجوكية المرتاضين) esse. Fol. 123 r. et v. quomodo discipulus erga magistrum se gerere debeat. Fol. 123 v. quomodo codices emendare et commentariis uti debeat (\*). Fol. 124 r. et v. contra eos, qui

\*) De vano disceptandi aliosque vexandi studio ibidem lepide sic est:

ارى فقهاء هذا العصر طراً اضاعوا العلم واشتغلوا بلم لم اذا نظرتهم لم تلق منهم سوى حرفين لم لم لا نسلم  
Doctores hujus aetatis omnes amissa doctrina cur? cur? quaesitare video. Cum iis disputans nihil ex iis audias nisi bina verba: Cur? cur? non concedimus.

secus sentiunt, contenditur fufiis licere in academiis, مدارس, coenobiis, رباط, s. خانقاهات, templis, مساجد, pecunia principum conditis habitare. Enumerantur hae academiae: Chârizmica condita ab الامير قتلغتيتمور, Bochârens condita ab الامير شيباء, Maracandensis condita ab الامير مسعود بك, الدين, ubi sunt aedes auctoris El-Hidâjæ et aedes summi Imâmi الكردى, Herâtsensis condita ab الملك غياث الدين, Thûsens condita ab الوزير نظام الملك; item Tebrîzi, Schîrâzi, Baghdâdi et in aliis urbibus tales academias conditas esse, praecipue Qâhiraæ academiam Sulthânî Hasan. Denique, etiamsi omnia diligentissime fecerint, fufii ne quid a se perfectum esse existiment; ista enim omnia ad exempla Prophetæ et sociorum ejus nihili sunt. Alii quidem animus tam divinus erat, ut, quum aliquando cuspis sagittæ ex corpore ejus effoderetur, ipse interim Deo precando intentus nihil sentiret, finitis autem precibus amicos reprehenderet, quod rem nondum confecissent. Nos vero, inquit scriptor, a pediculo aut pulice morsi, immo a muscis infestati, turbamur statuque dejicimur; quantum igitur a divinis illis extasibus et perfectionis gradibus distamus! Fol. 129 v. — 132 v. animas in Dei unitate defixus omnia ad eum referat, tantum mala a se ipso repetat. Hic angusta pectora theologorum vulgarium totius Dei non capacia et argumentis demonstrationibusque (الدليل والبرهان) inhaerentia perstringuntur; quo pertinent duo disticha fol. 130 v. lin. 5 — 7:

جئت معالى قدس وحدة ذاته عن ان يطور بها ذوو الاطوار  
حييات ان تصطاد عنقاء البقا بلعابهن عناكب الافكار

*Amplior et altior est sanctissima ejus essentia unitaria, quam ut ratiocinandi artifices eam technis suis circumveniant. Cave existimes araneas cogitationum aeternum phoenicem saliva sua irretire posse!* Item lin. 14 de infinito

السير في الله بالله: conatu mentium ad Deum perveniendi: Iter in Deo per Deum a Deo ad Deum nunquam finitur. Fol. 130 v. — 131 v. satis inclementer castigatur arrogantia Mo'hi'l-din El-Arabii, qui sibi ad summum pervenisse visus sit et, quem admodum Muhammed sigillum prophetiae, خاتم النبوة, fuit, se sigillum sanctimoniae, خاتم الولاية, esse jactaverit. Urgetur item hoc, omnem fufismum, qui aut lege divina et traditione prophetica non nitatur, aut eam excedat et deserat, falsum et perniciosum esse. Fol. 132 v. — 137 r. de solitudine et secessu ad solum Deum colendum,

de quorum ratione traduntur octo leges a Guneido Baghdâdensi propositae. Fol. 137 r. — 140 r. fufi profanum vulgus arceat neve in publicum prodeat, sed semper in Deum intentus et a Scheichi nutu pendens sedeat; quodsi non fecerit, Diabolus ei



instabit. Fol. 138 v. — 140 r. de dolis quos Diabolus fufiis struit, de formis quas ad eos accedens induit, de ratione ejus abigendi. Narrat scriptor illum ad se venisse

in monasterio Nûrâbâdênsi (زاوية نورآباد) sub forma El-Chydhri latentem; se autem nonnulla cum eo collocutum rogasse ut dictum quoddam Mu'hammedis, quod alius fufi ab El-Chydhro acceperat, sibi referret; detrectante illo et tergiversante se ipsum orationem propheticam exorsum esse: tum illum ex El-Chydhro in latronem mutatum tam cito aufugisse, ut, quum eum capere vellet, assequi non posset. Fol. 140 r. — 152 v. de visionibus fufiorum dormientium, aut vigilantium, aut inter utrumque mediorum, et de illarum interpretatione a solo Scheicho petenda; postea de ascensu fufiorum e statu in statum. Memorabiles loci sunt fol. 142 r. et v. de Deo, qualis sua natura est, et qualis in rerum natura apparet; fol. 142 v. — 144 v. de psychologia fufica; fol. 141 v. et 142 r. et fol. 145 v. et 146 r. de variis luminibus singulorum graduum fuficorum propriis; fol. 146 r. de inter-

itu in Deo, مقام جمع الجمع. s. الفناء في الله, et de constantia in interitu, البقاء في الفناء. Quodsi Deus fufum ad sui conscientiam remittit, hic quasi a morte ad vitam lumine divino perfusem excitatur, (ينشيه من فضله وجوداً نورانياً), quo facto in multitudine usque unitatem intuetur, totus in Deo vivit, per eum videt et audit omninoque omnia sponte per Deum facit; summus hic gradus est constantia cum Deo,

البقاء بالله. Hunc locum scriptor non quum haec primum Hierosolymis (في القدس الشريف) scriberet, sed postea, quum in Chorasania quaedam refingeret, pertractavit. Si Deus sibi vitam prorogavit, se amplius de conjunctione macrocosmi cum microcosmo (ارتباط العالم الكبير بالصورة الصغير بالمعنى) et utriusque cum qualitatibus Dei, item de homine ad Deum penitus cognoscendum electo commentaturum esse promittit; quibus argumentis alia adjecta sunt fol. 151 r. lin. 13 sq. — Fol. 147 v. — 151 r. de rebus externis, sub quarum specie in visionibus fuficis latent res internae. Fol. 151 r. — 152 v. epilogus paraeneticus. Praeter eos, qui supra commemorati sunt, testes citantur hi doctores fufici: Abû-Jezid El-Bisthâmî, Abû-

Bekr El-Warrâq El-Tirmidî, El-Fodheil, Gelâl-el-dîn El-Chogendi, Gumm El-Medenî, 'Abd-el-lamad El-Dânî, Abû'l-'hajât Negm-el-dîn الكبري, Ferid-el-dîn 'Atthâr, Abû'l-'Hosein El-Nûrî, Abû-Sa'id El-Charrâz, Abû-'Hamze El-Chorâsanî, Abû'l-'Abbâs El-Dînûrî, Abû'l-Qâsim El-Nafrâbâdî, Abû'l-Qâsim El-Qoscheirî, El-Imâm El-Thâî, Rukn-el-dîn 'Alâ-el-daule, El-Schibblî, 'Abd-allâh El-Anfârî, qui fol. 146 v. lin. 1 — 3 scripsisse dicitur *Menâzil-el-sûfirîn*. Passim dictio recentior apparet, ut quum per ايش interrogatur: fol. 117 r. lin. 10

تعرف أنك في ايش, quid facis? fol. 129 r. lin. 11 اسئل الله تعالى, cognosces quantum ab illis distes. Finis: تعالى

توفيق العجل بمقتضاها لي ولكم ولجميع الطالبين بحكمة سيد المرسلين صلى الله عليه وخبه وعترته اجمعين, آمين يا رب العالمين. Descripsit hanc commentationem idem qui ceteras

partes libri, محمد سزائى, in oppido قوروجى sito in ditione urbis كشان (من اعمال كشان), in villa (ضيعة) sua; describendi finem fecit d. 15 Ramadhâni A. H. 1062 (Chr. 1652). — Fol. 153 r. بيان سلسلة زين الخواقي, series traditionis fuficae a Scheicho Mu'hammed, qui Celebi Chalfâ vocari solet, per unum et viginti doctores, inter quos sunt Zein-el-dîn 'Hâfi, El-Suhrewerdî, Guneid El-Baghdâdî, Ma'rûf Karchî, Dâûd Thâî, 'Hasan Bafri, ad Alium et Mu'hammedem rediens. Fol. 154 v. de utilitate et necessitate prophetarum ad homines missorum. Fol. 154 v. — 158 v. et 167 r. — 169 r. commentatio arabica idem argumentum quod *El-Wafijje* fol. 112 r. — 152 v., idque saepe iisdem verbis, sed brevius persequens. Initium:

الحمد لله رب العالمين, والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله وخبه اجمعين, وبعد فاعلم ان شرف الانسان وفضيلته التي فاق بها جميع اصناف الخلق ليس الا باستعداده لمعرفة الله تعالى. Quum bibliopegus finem ad fol. 167 r. — 169 r. rejecisset, fol. 159 r. in pagina ceterum vacua notatum est: ايشو رساله شريفه نك تمامي يدي ورق اشاعيد مذکوردر Quae de egregia hac commentatione restant, post septem folia posita sunt; hoc tene. Finis: اللهم نور

قلوبنا بنور معرفتك واجعلنا من اهل التوحيد بك بكرمك آمين يا معين لحكمة النبي الامين والملائكة المقربين من اهل السموات واهل الارضين يا رب العالمين ويا ارحم الراحمين. Perscriptum est exemplum a Mu'hammed Sezâî in oppido cum villa conjuncto (ببلدة متعلقة في الضيعة), i. e. in oppido Qorugî, d. 18 Rebi' el-âcharî A. H. 1077 (Chr. 1667). Interposita est fol. 159 v. — 166 r. commentatio arabica de ratione precatationis legitimae, الصلوة, ut in subscriptione est. Initium: الحمد لله رب العالمين, والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله وخبه اجمعين, باب

1) Fol. 159 v. — 163 v. de شروط الصلوة وهي ستة الخ a) fol. 159 v. et 160 r. sex شروط الصلوة; b) fol. 160 r. sex فرائض الصلوة; c) fol. 160 v. duodecim واجبات وستمين الصلوة; d) fol. 160 v. — 162 r. sex et viginti مستحبات الصلوة; e) fol. 162 r. — 163 r. octo مكروهات الصلوة; g) fol. 163 r. et v. qua-

tuordecim الصلوة. 2) Fol. 163 v. — 165 v. de الوضوء: a) fol. 163 v. quatuor الوضوء; b) fol. 163 v. et 164 r. tredecim الوضوء; c) fol. 164 r. duo مستحبات الوضوء; d) fol. 164 r. — 165 r. novem الوضوء; e) fol. 165 r. tria مكروهات الوضوء; f) fol. 165 r. quinque نواقض الوضوء; g) fol. 165 r. et v. octo الوضوء. 3) Fol. 165 v. et 166 r. de الغسل: a) fol. 165 v. tria سنن الغسل; b) fol. 165 v. et 166 r. quinque سنن الغسل. Finis: واحد منها مستحب وهو غسل الكافر اذا اسلم وان لم يكن جنبا. Perscriptum est exemplum ab eodem illo Muhammed Sezai in villa sita in extremo oppido cum illa conjuncto (في الصبيحة الكائنة بذيل مدينة متعلقة), d. 11 Regebi A. H. 1073 (Chr. 1663). Fol. 169 v. precatio arabica versibus concepta, et sententia variis auctoribus tributa, ex شرح حكم excerpta. Fol. 170 r. traditio, cujus fons sic indicatur: هذه مذكرة في التريلى في كتاب تفسير القرطبي. Fol. 171 r. vacat, v. duo loci ex excerptis de iis, qui in Corano dicuntur أولو الأمر. Fol. 172 r. locus El-Kesschâfi de discrimine metonymiae, الكناية, et dictionis obliquae, s. التعريض. Fol. 172 v. responsum de jure. Fol. 173 r. locus commentarii Beidhâwiani de جنات عدن, cum adnotatione Sa'dii. Fol. 173 v. varia notata.

## CXXVIII.

[Ac. R. 174.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 354, char. neschi. 1) Fol. 1 v. et 2 r. institutio tunc. ad recitandam singulis diebus septimanae أنعام شريف, i. e. Sur. 6. 2) Fol. 2 v. — 154 v. Sur. 6, 18, 20, 36, 44, 45, 46, 48, 50, 55, 56, 67, 72, 73, 74, 78, 85 — 114, 1, et initium 2dae. 3) Fol. 154 v. — 157 r. يدعى عيكل, septem precatioes arabicae averruncatoriae, quae singulae ab اغيد نفسي incipiunt. In margg. fol. 154 v. — 155 v. Muhammed iis a Gabriele acceptis Alium instruxisse, hic autem eorum beneficio ipse incolumis quosdam hostes ad internecionem cecidisse dicitur, unde aliis quoque ad similes usus commendantur. 4) Fol. 157 v. invocationes Dei. 5) Fol. 158 r. — 161 v. El-Chydr Eliae bâzübend s. armilla, i. e. precatio virtutis magicae cum institutione turcica de ejus usu et effectu. 6) Fol. 162 v. — 169 r. آيات حفظه et آيات قنح, i. e. omnes ii versiculi coranici, in quibus aut ipsa verba حفظ et قنح, aut nomina inde ducta insunt. 7) Fol. 169 v. — 221 r. pensa precum, أوراد, et invocationes Dei, ادعية, in his persicae fol. 211 — 213. 8) Fol. 222 v. — 256 v. Pir

Muhammed Behâi (بهائي) pensa precum cum institutione turcica de ratione eorum recitandorum ac de multiplici eorum utilitate auctoritate plurium doctorum confirmata. 9) Fol. 256 v. — 269 r. carmen Burde. 10) Fol. 269 v. — 281 v. آيات حرز, versiculi coranici averruncatorii cum invocationibus Dei ad eos adjungendis. Clausula turcica iis ad pellendos morbos uti docet. 11) Fol. 282 v. — 351 v. pensum precum arabicarum, quod in prooemio turcico marginibus inscripto A. H. 881 nocte inter d. 17 et 18 mensis Regebi media (Chr. 1490) a Muhammede per somnum Selimi Derwischo traditum et ad varia commendatum esse dicitur. 12) Fol. 351 v. — 354 v. Sur. 3. vers. 148 (de quo praedicantur eadem quae pag. 410 col. 2 lin. 17 — 21 relata sunt) quomodo ad bona arcessenda et mala removenda adhibendus sit docetur.

## CXXIX.

[Ac. R. 171.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 249, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 76 r. Sur. 6, 20, 36, 44, 48, 55, 67, 78, 102, 103, 106, 109, 110 — 114, 1 et initium 2dae cum precatioe turcica lectioni Corani subjungenda. 2) Fol. 77 v. — 92 v. Sur. 53 — 57 vers. 27, in quo abrupta est, alia manu scriptae. 3) Fol. 93 v. — 96 v. precatio arabica; alia quam Muhammed lectioni Corani praemitti jussit; indicatio numeri suratarum (114), versiculorum (6,666), verborum (77,400), literarum (123,690), promissionum (1000), comminationum (1000), jussorum (1000), vetitorum (1000), narrationum (1000), parabolarum (1000), licitorum et illicitorum (500), invocationum Dei (100), abrogantium et abrogatorum (66). 4) Fol. 97 v. — 239 r. precatioes arabicae, plerumque cum institutionibus turcicis: دعاء, دعاء مبارك, دعاء آيت عشر, دعاء صلوات, دعاء دولت, دعاء, دعاء قدح, دعاء خضر الياس, دعاء اسم اعظم, نور, دعاء مرجان, دعاء رجال الغيب, دعاء ايمان, الهيكل الثاني, دعاء جميل, دعاء مستجاب, دعاء وباء, دعاء يدى آيت, دعاء ابو هريرة, دعاء مكيوبات, دعاء اوچماق, دعاء كفن, دعاء شريف, دعاء برك مبارك, دعاء دفع بلاء, دعاء عهدنامه, et aliae inscriptionibus carentes, it. sigilla (muhurler) aliaque magica et telesmatica. 5) Fol. 239 v. — 248 v. ild-hijât turcica, i. e. carmina argumenti religiosi, mystici, paraenetici. 6) Fol. 249 r. et v. invocatio Dei precibus ordinariis subjungenda.

## CXXX.

[Ac. R. 178.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 240, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 61 v. Sur. 6, 36, 44, 48, 55, 67, 78, 86, 102, 112, 113, 114, 1 et initium 2dae. 2) Fol. 61 v. — 157 r. precatioes arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء, دعاء خضر الياس, دعاء قدح, دعاء جعفر صادق,







levandas. 3) Fol. 120 r. — 127 v. praecepta magica, turc.  
4) Fol. 127 v. — 146 r. *Fäl-nâme* coranicum, turc.

### CXLIII.

[K. 114.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup>, foll. 184, char. neschi.  
1) Fol. 1 v. — 19 v. Sur. 36, 67, 78. 2) Fol. 20 r. — 153 v. preces arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء خضر ذي, دعاء خضر الياس, دعاء نور, دعاء دولت, دعاء أون اكي, دعاء سرخ يان, دعاء مستجاب, دعاء جميل. 3) Fol. 153 v. — 168 v. مَهْر سليمان et praecepta magica. 4) Fol. 169 r. — 171 r. دعاء هيكل cum institutione turcica. 5) Fol. 171 v. — 184 v. *Fäl-nâme* coranicum, turc., idem quod in codice proxime antecedenti. Scriptio absoluta est m. Scha'bano A. H. 979 (Chr. 1572).

### CXLIV.

[Ac. R. 195.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup>, foll. 151, char. neschi et diwani-neschisi. 1) Fol. 1 v. — 24 r. Sur. 1 bis, 36, 67, 78, 102, 112, 113, 114. 2) Fol. 24 v. — 32 v. *Fäl-nâme* coranicum, turc., idem quod in duobus codicibus proxime antecedentibus, scriptum A. H. 995 (Chr. 1586 — 7). 3) Fol. 33 r. — 42 v. sigilla magica, et in fine telesma contra pestilentiam et magiam et daemones januae affigendum. 4) Fol. 43 r. — 133 r. preces arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء صلوات, دعاء قدح, دعاء دعاء عزرائيل, دعاء نور, دعاء رمضان, وحزب البحر. 5) Fol. 133 r. — 148 v. praecepta magica. Interpositum est fol. 143 r. et v. دعاء طاعون. Scriptio absoluta A. H. 996 (Chr. 1587 — 8). 6) Fol. 149 r. — 151 r. بازويند رسول عم cum institutione turcica.

### CXLV.

[K. 110.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup>, foll. 122, char. neschi.  
1) Fol. 1 v. — 50 v. Sur. 36, 48, 55, 56, 67, 78, 89, 102 — 114, 1 et initium 2dae cum solita clausula et precatione turcica lectioni coranicae subjungenda. 2) Fol. 50 v. — 122 r. preces arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء آدم پيغمبر, دعاء يوم الجمعة, دعاء مبارك, دعاء امام, دعاء مبارك, دعاء تسميع شبيث, دعاء تسميع شبيث, دعاء حسن وحسين, دعاء قيصروم, دعاء اسماء حسنى (i. e. قيصروم), aliud exemplum precationis lectioni coranicae subjungendae (cf. fol. 48 r. — 50 v.), دعاء ذو الفقار, ابو بك.

### CXLVI.

[Pf. R. 115.]

Codex arabicus turcicus utrinque truncus, 12<sup>o</sup>, foll. 191, char. neschi, nihil nisi preces arabicas cum institutionibus turcicis continens. Precationem ex invocationibus Dei compositam, quarum usus singulis partibus inscriptus est, sequuntur hae: دعاء هفت هيكل, دعاء كثر العرش, دعاء فضل جميل, دعاء هفت آيت, دعاء رمضان, الصلوة, دعاء قرة, دعاء نور, دعاء جميل, دعاء مستجاب, دعاء قدح, et aliquot nomine carentes.

### CXLVII.

[Ac. R. 196.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup>, foll. 140, char. neschi et nestaliq. 1) Fol. 1 v. — 19 r. Sur. 1, 36, 67, 78, 86. 2) Fol. 19 r. — 117 r. preces arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء أون ايكي امام, aliaque, quarum inscriptiones omissae sunt, praeter دعاء نور fol. 77 v. sqq. 3) Fol. 117 r. — 140 r. praecepta magica et telesmatica.

### CXLVIII.

[Ac.]

Codex arabicus turcicus, 12<sup>o</sup>, foll. 114 char. neschi.  
1) Fol. 1 v. — 21 r. Sur. 36, 67, 78, 102, 112 — 114, 1, initium 2dae cum solita clausula. 2) Fol. 21 r. — 114 r. preces arabicae cum institutionibus turcicis: precatio non inscripta, دعاء قرشيا, دعاء دولت, دعاء تهليل, دعاء جبرائيل, دعاء سيفي, صلوات.

### CXLIX.

[Ac. R. 317.]

Codex arabicus turcicus utrinque truncus, 12<sup>o</sup>, foll. 73, char. neschi. Pars prior rudi calamo scripta, fol. 1 r. — 35 v., preces arabicas cum institutionibus turcicis continet, quarum precationum prima quae sit nescitur, quoniam et initium institutionis, et, aliquot foliis post sextum deperditis, initium ipsius precationis cum inscriptione excidit. Proxima est دعاء اسم اعظم, ex cujus شرح aliquid excidit post fol. 12. Inter eam et sequentem fol. 21 v. — 28 r. interjecta sunt praecepta magica. Integra est دعاء بازويند.

(sic ab initio institutionis, nam in inscriptione ipsius precationis omissum est بازويند). Ab-rupta est pars prior in institutione de دعاء مستجاب. In parte posteriore melius scripta, sed et ipsa ab initio trunca, fol. 36 r. — 73 v. haec sunt: Fol. 36 r. — 50 v. Sur. 36 v. 51 — 83, Sur. 78, 105, 110, 112 — 114, 1, initium 2dae cum solita clausula et precatione turcica lectioni coranicae subjungenda. Fol. 51 r. — 65 v. duae preces arabicae non inscriptae, quarum priori institutio turcica praemissa

est, posteriori non est, et precatio arabica duodecim Imâmorum cum institutione turcica. Fol. 65 v. — 68 r. telesmatica. Fol. 68 r. — 72 v. inchoata est institutio turcica de precatioe arabica, quae ipsa cum foliis post alterum et septuagesimum deperditis excidit. Fol. 73 iterum telesmatica.

## CL.

[K. 316.]

Codex arabicus turcicus, 12°, foll. 82, char. neschi. Pars prior in fine trunca, fol. 1 v. — 68 v., cum parte posteriore ab initio trunca et ab alio scripta, fol. 69 r. — 82 v., fortuito in unum coniecta est. Folium primum dimidium avulsus est. Insunt preces arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء اسم اعظم, دعاء مبارک, دعاء مہار, cujus finis excidit cum fol. 14, pro quo aliud insertum, sed non expletum est.

Inter illam et دعاء قریبا fol. 27 r. — 30 v., cujus شرح ex abrupto incipit fol. 26 r., interjecta sunt haec: fol. 15 r. — 16 v. fragmentum institutionis de aliqua precatioe; fol. 17 r. — 24 v. Sur. 59 v. 21 — 24, Sur. 67 paene tota, fol. 25 recens inserto absolvenda, sed non absoluta. Versiculos solii (Sur. 2 v. 256) et victoriae (Sur. 61 v. 13 inde a

نصر, adjecto in fine دعاء محمد) fol. 31 r. — 32 r. explentes sequitur دعاء نور cum institutione turcica. Fol. 68 inchoata est institutio de alia precatioe. — Pars posterior quatuor preces arabicas continet, quarum duabus prioribus institutio turcica praeposita est, tertiae postposita, quarta institutione caret.

## CLI.

[Ac.]

Codex arabicus turcicus, 12°, foll. 158, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 53 v. Sur. 1, initium 2dae, 6, شرائط انعام turc., de ratione se ad recitandam Sur. 6 praeparandi,

دعاء arab., precatio arabica post Sur. 6 recitanda, institutio de iis quae recitationi ejusdem Suratae subjungenda sunt, si quid a Deo impetrare velis; cum quibus omnibus si eam semel et quadragies recitaveris, etiam montes evertentur (طَاعَلَر يَقْلَهُ, cf. Matth. 17, 20, et 21, 21); ceterum

compendii causa tempora indicantur, quibus si eam semel recitaveris, idem feceris ac si semel et quadragies. Deinde Sur. 36, 67, 78. 2) Fol. 53 v. — 59 r. sigilla magica cum institutionibus turcicis: مہر حضرت, مہر نبوت محمد صلعم

atque inter secundum et tertium horum sigillorum وَقَفَ الارواح, quadratum magicum spirituum, quod tantam vim habere dicitur, ut, etsi fatum de coelis depluat et calamitas ex terris succrescat, is,

qui illud secum gerat, nulla noxa afficiatur (اكر كوكلردن). (قضا يغسه ويرلردن بلا بتسه بو لوح كتورنه ضرر ارشميه).

3) Fol. 59 v. — 142 v. preces arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء نور, دعاء دولت, دعاء قدح

4) Fol. دعاء اون اكي امام, دعاء عهدنامه, خضر الياس 142 v. — 151 r. *Fdl-nâme* coranicum, turc., idem quod est in Cod. CXLII. 5) Fol. 151 v. — 158 v. ab alio adjectum est دعاء اسماء الحسنی cum institutione turcica.

## CLII.

[Ac. R. 191.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 199, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 40 v. Sur. 36, 67, 78, 86, 93 — 95, 97, 99, 100 — 105, 107 — 109, 112 — 114, 1 et initium 2dae cum solita clausula. Subjuncta est precatio turcica. 2) Fol. 40 v. — 167 r. preces arabicae cum institutionibus

turcicis: دعاء مبارک, دعاء صلوات, دعاء عباس, دعاء قدح, دعاء مستجاب, دعاء جميل, قدح, quatuor nomine carentes, quarum secunda, fol. 142 v. — 147 r., undecentum nomina Muhammedis persequitur; دعاء ايمان, دعاء آدم, دعاء ايمان, et aliae nomine carentes, in his quae certis temporibus, post coenam, ante et post preces ordinarias, recitandae sunt, it. دعاء قنوت. 3) Fol. 167 r. — 199 r. magica et telesmatica. Parti anteriori tegumenti coriacei intus agglutinatum est sigillum 'Alî ('*Alinuh muhri*) cum extrema lacinia institutionis turcicae de vi ejus.

## CLIII.

[Ac. R. 277.]

Codex arabicus turcicus ab initio truncus, 16°, foll. 168, char. neschi. 1) Fol. 1 r. — 46 r. Sur. 36 a vers. 12, Sur. 48, 55, 67, 78, 86, 102, 106 — 114, 1 et initium 2dae cum solita clausula et precatioe arabica lectioni coranicae subjungenda. 2) Fol. 47 v. — 142 v. preces arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء دولت, دعاء قدح, abrupta in fol. 107, post quod unum et alterum excidit, دعاء بيبون, دعاء خضر الياس, دعاء عهدنامه. 3) Fol. 142 v. — 145 v. telesmatica, fol. 145 v. — 155 r. septem 156 v. — 168 r. sigilla magica.

## CLIV.

[Ac. R. 190.]

Codex arabicus turcicus utrinque truncus, 16°, foll. 50, char. neschi. Post fol. 10 nonnulla exciderunt. Insunt preces arabicae non inscriptae cum institutionibus turcicis, magica et telesmatica, it. fol. 47 r. — 50 v. delineatio formae Muhammedis, حليہ شريف, cum institutione turcica de ejus origine et usu.

## CLV.

[K. 112.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 39, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 34 r. Sur. 36, 67, 78 — 97, 105 — 114, 1, initium 2dae cum solita clausula arabica turcice finita.



2) Fol. 34 v. — 39 v. صلوات دعاسی s. quod indoctus Turca accommodata ad suam pronuntiationem scripsit.

## CLVI.

[R. 111.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 103, char. neschi. 1) Fol. 1 r. — 3 r. telematica, quamquam haec serius adscripta sunt. 2) Fol. 3 v. — 95 r. precatones arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء دعاء پیغامبر عم دعاء نور دعاء اعظم دعاء دعاء عباس دعاء اسماء الحسنى duplex, دعاء عهد نامه, سرخ باد. 3) Fol. 95 r. — 103 r. magica et telematica. Scriptio absoluta m. Gumâdâ priore A. H. 961 (Chr. 1554).

## CLVII.

[Ac. R. 197.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 70, char. inculto, ad diwani-neschisi proxime accedenti. Insunt precatones virtutis magicae aliaque magica, telematica, sigilla.

## CLVIII.

[Ac. R. 193.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 212, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 41 v. Sur. 36, 48, 55, 44, 67, 78, 112 — 114, 1 et initium 2dae cum solita clausula. 2) Fol. 41 v. — 190 v. precatones arabicae cum institutionibus turcicis, دعاء عباس دعاء عهدنامه دعاء حسن وحسین دعاء جمیل دعاء رجال الغیب دعاء دولت دعاء قدح دعاء استغفار duplex (prior invocatio fol. 125 r. et v.; sequitur شرح رجال الغیب fol. 126 r. — 150 r., hinc posterior invocatio fol. 150 r. — 156 r.), دعاء مبارک دعاء شریف, دعاء اون ایکی, دعاء مناجات, دعاء صلوات, دعاء عزیز, دعاء حلیه شریف. 3) Fol. 190 v. — 195 v. cum institutione turcica de ejus origine et usu. 4) Fol. 195 v. — 212 v. varia: duo sigilla, magica, دعاء قنوت, دعاء تاج نامه, sigilla septem planetarum, tres precatones pestilentiam avertentes.

## CLIX.

[Ac. R. 188.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 110, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 66 r. Sur. 36, 48, 55, 56, 67, 78, 97, 109 — 114, 1 et initium 2dae cum solita clausula et precatone turcica. Suratae 36 et iis, quae sequuntur usque ad 78, subjunctae sunt precatones arabicae; praeterea Suratis 36 et 48 interpositi sunt vers. 18 — 24 Sur. 59 cum commen-

datione turcica, et Suratis 48, 56 et 67 praemissae sunt institutiones item turcicae de usu et vi earum. 2) Fol. 66 r. — 105 v. precatones arabicae cum institutionibus turcicis:

دعاء دعاء مرجان دعاء اون ایکی امام دعاء یدی آیت دعاء duplex (prior ea est, quae ab initio est. Dicitur autem haec posterior commendata esse a Mo'hj'1-din 'Arabî in ipsius commentario coranico, cujus sint 666 volumina (جلد), quemadmodum Corani 6666 versiculi. Praeter has precatones aliquot insunt nomine carentes. 3) Fol. 105 v. — 110 r. حلیه شریف cum institutione turcica de ejus origine et usu.

## CLX.

[Ac. R. 192.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 124, char. neschi et nestâliq. 1) Fol. 1 v. — 50 r. Sur. 36, 48, 55, 56, 67, 78, 112 — 114, 1 et initium 2dae cum solita clausula, cui adjuncta est confessio fidei per singulas partes. 2) Fol. 50 r. — 124 r. precatones arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء دعاء قرینا دعاء, cujus sedecim virtutes enumerantur, دعاء دعاء مغفرت, دعاء دعاء, iisque immixta praecepta magica; in fine repetitae sunt Sur. 55 et 36 cum duabus precatonibus. Ex institutione de origine et usu دعاء صلوات post fol. 89 aliquid excidit, pro quo inculcata sunt duo folia cum precatone arabica. Item perversus est ordo foliorum 110 — 113, quae sic collocanda erant: 110, 113, 112, 111, quamquam post 113 quoque et 111 aliquid excidit.

## CLXI.

[R. 113.]

Codex arabicus turcicus in fine truncus, 16°, foll. 94, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 14 r. Sur. 36. 2) Fol. 15 r. et v. sigilla magica Salomonis et Josephi. 3) Fol. 16 r. — 94 v. precatones arabicae cum institutionibus turcicis: دعای قرینا (pro قرینا), quam precatonem quae antecedit institutio ab initio trunca est, دعاء رسول دعاء ایچان, دعاء عقد اللسان, دعاء عقد النوم, دعاء خضر, دعاء arabicis et turcicis mixta, دعاء خضر, دعاء, دعاء Ali frequentasse dicitur (fol. 85 r.), aliae nomine carentes, it. magica. Abruptus est codex in institutione دعاء عهدنامه.

## CLXII.

[Pf. R. 116.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 71, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 66 r. precatones arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء دعاء سیف, دعاء سبب آیات, دعاء نور. 2) Fol. 66 r. — 70 v. magica. Scriptio est A. H. 989 (Chr. 1581 — 2).

## CLXIII.

[Ac. R. 283.]

Codex arabicus turcicus in fine truncus, 16°, foll. 47, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 35 v. Sur. 36, 44, 48, 55, 56, 67, 78, 94, 97, 102, 110 — 114, 1, initium 2dae cum solita clausula, دعاء حاجت, دعاء ختم قرآن. 2) Fol. 35 v. — 47 v. دعاء مرجان, precatio arabica in fine abrupta, praemissa institutione turcica. Sed etiam post fol. 41 et 45 abrupta est oratio et inserta sunt duo folia vacua.

## CLXIV.

[Ac. R. 199.]

Codex arabicus turcicus ab initio truncus, 16°, foll. 133, char. neschi. 1) Fol. 1 r. — 4 v. Sur. 36 v. 56 — 64, Sur. 78 v. 17 — 41, Sur. 112. 2) Fol. 4 v. — 16 r.

شرح خواص يس شريف, de usibus magicis Suratae 36, turc.

3) Fol. 16 r. — 133 r. precatio arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء خطبة اون ايكي امام, eadem quae alibi دعاء

دعاء نور, دعاء جميل, دعاء قدح, دعاء اون ايكي امام.

Hanc sequitur institutio turcica de usu magico versiculi ejus qui solii dicitur, cum precatio arabica versiculo centies et septuagies recitato subjungenda. Finem facit precatio ab 'Alio commendata, de qua dictum est fol. 407 col. 2 num. 6.

## CLXV.

[R. 117.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 183, char. neschi et diwani-neschisi. 1) Fol. 1 v. — 80 r. Sur. 6, 36, 112. 2) Fol. 80 v. — 137 v. precatio arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء ايمان, tres non inscriptae, دعاء عهد

صلوة عيد الاضحى, صلوة عيد الفطر, نامة, una non inscripta, دعاء ايمان, دعاء عهد نامة, دعاء اسم اعظم. 3) Fol. 138 r. — 183 r. magica.

## CLXVI.

[Ac. R. 282.]

Codex arabicus turcicus ab initio truncus, 16°, foll. 67, char. neschi. 1) Fol. 1 r. — 4 v. Sur. 36 v. 60 — 83. 2) Fol. 4 v. — 50 v. precatio arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء قوش, دعاء فاضل, دعاء يدي آيت, دعاء ايمان. Fol. 13 r. — 20 v. interposita sunt magica. 3) Fol. 51 r. — 67 v. *Fal-nâme* coranicum, turc.

## CLXVII.

[Pf. R. 118.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 72, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 69 r. Sur. 6, 36, 67. Fol. 69 v. Sur. 78 inchoata est. Fol. 70 praeter pauca verba turcica in margine scripta vacat. Fol. 71 r. iterati sunt vv. 18 — 24 Sur. 67. 3) Fol. 71 v. — 72 v. magica.

## CLXVIII.

[Ac. R. 284.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 78, char. neschi. Insunt precatioes, quae et quales in codicibus superioribus, et praecepta magica. Precationibus arabicis praemissae sunt institutiones turcicae, sed nulla inscripta est praeter خضر بيغمبر دعاء fol. 19 v. In fine, fol. 66 v. — 78 r., adjecta est Sur. 36.

## CLXIX.

[Ac. R. 189.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 67, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 38 v. Sur. 36, 67, 78, 112 — 114, 1, initium 2dae, 6 in v. 109 abrupta. 2) Fol. 39 r. — 67 v. precatioes arabicae cum institutionibus turcicis (inscriptae sunt دعاء قرشيا et دعاء اسماء الحسنى) et magica. Haec pars utrinque trunca est; in media quoque post fol. 44 et 65 nonnulla exciderunt, pro quibus vacua inserta sunt, sed non expleta. Item fol. 57 non recte excipitur folio 58.

## CLXX.

[Ac. R. 198.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 126, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 88 r. دعاء نور, دعاء طاعون, دعاء انس, دعاء اسماء جميل, دعاء اسماء شرنلك, دعاء اسماء مالک, دعاء كنج العرش, دعاء شريف, دعاء دفع بلا وابن مالک, دعاء حرامى fol. 64 v. — 70 r. interposita sunt magica. 2) Fol. 88 v. — 111 r. magica. 3) Fol. 111 v. — 126 v. *Fal-nâme* coranicum, turc., idem quod est in cod. CLXVI. Scriptus est codex A. H. 933 (Chr. 1526 — 7).

## CLXXI.

[Pi. R. 119.]

Codex arabicus turcicus ab initio truncus, 16°, foll. 97, char. neschi. 1) Fol. 1 r. — 59 r. precatioes arabicae cum institutionibus turcicis: دعاء نور, دعاء دولت, دعاء عقد اللسان, دعاء ايمان, دعاء جميل, دعاء عهد نامة, cui quae praemissa est institutio ex abrupto incipit fol. 50, دعاء عقد اللسان turc., خاتم بيغمبر. 2) Fol. 59 v. — 97 v. magica et telesmatica, in his fol. 75 v. — 77 r. institutio turc. de علم الرمل (*Punctirkunst*). Est autem haec, ut, si cognoscere velis, num quid prospere successurum sit, an secus, primum tres ordines punctorum, alium super alium, temere in chartam conjicias; deinde octona deleas, donec aut octo supersint, aut pauciora; tum in tabula subjecta videas, quid quaeque portendant.

## CLXXII.

[Pf. R. 120.]

Codex arabicus, 16°, foll. 100, char. neschi. 1) Fol. 1 v. et 2 r. Sur. 1. 2) Fol. 2 v. — 100 r. precatioes arabicae non inscriptae.

## CLXXIII.

[P. R. 276.]

Codex arabicus, 16<sup>o</sup> lato, foll. 49, char. mauritanico. Foliis primis, 1 v. — 4 r., et ultimis, 44 r. — 49 v., recentius precesiones, coranica et magica notata sunt. Fol. v. 4 — 11 v. *đját-el-tehlil*, i. e. septem et triginta versiculi coranici, in quibus est *lā ildh illā'illāh, lā ildh illā' huc*, vel alio exitu, praemissis institutionibus prophetis de usu et vi eorum. Fol. 12 r. — 13 v. undecentum nomina Dei, praemisso loco coranico Sur. 7 v. 179: *ولله الاسماء الحسنی فادعوا بها*, et dicto prophetico, quod ex alio codice relatum est pag. 418 col. 1 num. 5, nisi quod hic recte est *ان لله*, ut illic legendum esse coniecimus. Fol. 13 v. — 15 r. primum *حِرَز* s. *telesma averruncatorium*, ex sententiis coranicis et aliis compositum. Fol. 15 r. — 16 r. secundum *حِرَز* ejusdem generis; insunt etiam signa magica, in his tria pentagramma pythagorica. Usus horum duorum amuletorum non est indicatus, Fol. 16 r. — 17 v. tertium *حِرَز*, ex sententiis coranicis et adjurationibus et precibus compositum, mulieri parturienti utile. Fol. 17 v. et 18 r. quartum *حِرَز*, invocatio Dei vim veneni in corpore humano frangens. Fol. 18 r. — 19 r. quintum *حِرَز*, adjuratio lippitudinis, sic incipiens: *O lippa lippitudo* (*يا لپها اللمد المرمود*), *adjuro te per tiaram Salomonis et indusium Josephi et tiaram Gabrielis, ut ex oculo exeas, quemadmodum Jonas ex ventre balaenae exiit*. Fol. 19 r. — 20 r. sextum *حِرَز*, adjuratio doloris, ut sedetur. Fol. 20 r. — 22 v. *حِرَز* *الحسن الشادى*, nautis tranquillum mare prosperumque iter praestans. Fol. 22 v. et 23 r., inter quae duo evulsa sunt, initium et finis Suratae 36. Fol. 23 r. — 27 r. *باب للصداع والضربان*, septimum et octavum *حِرَز*, quibus dolor capitis et vulnere sedatur. Fol. 27 r. *باب للمعترض من شرح الرسالة للشيخ سيدى يوسف* et v. *ابن عمر*, institutio magica ad virum enervem in integrum restituendum. Fol. 27 v. — 33 v. Sur. 36 tota. Fol. 33 v. — 42 r. *حجاب الوزير*, amuletum Veziri \*), quod antecedit narratio de origine et vi ejus et dictum Imāmi El-Schāfi de ejus usibus. Nomen habet a quodam Vezīro, qui moribundus illud filio tradidit, hic autem ad El-Manfūr Chalifam profectus, quum obtrectatorum malitia non solum gratia ejus excidisset, sed etiam in carcerem conjectus esset, illius amuleti beneficio pristinum locum recuperavit, obtrectatores autem jussu Chalifae in crucem acti sunt. Fol. 42 r. — 43 v. ultimum *حِرَز* *باب اسماء تنقشها في قصعة*, *telesma* tabulae argenteae inscribendum, praemissa institutione de vario ejus usu.

## CLXXIV.

[W. R. 281.]

Codex arabicus in fine truncus, 16<sup>o</sup> lato, foll. 161, char. mauritanico. Fol. 1 r. — 7 r. recentius notatae sunt precesiones et magica. Fol. 7 v. — 14 r. *đját-el-tehlil*, fol. 14 r. — 16 r. *el-esmd el-hosnā*, fol. 16 v. — 22 v. *hyzb-el-bāhr l'il-weli el-fālyh Abi-Hasan El-Schādill* (sic) (*الشادى*), fol. 22 v. — 31 r. *hyrz-el-wezīr*, qui hic nominatur *Muḥammed Ibn-Idris El-Schāfi*, quae omnia eadem in codice superiore sunt; deest tamen ante amuletum Veziri narratio illa et commendatio El-Schāfi. Fol. 31 r. — 39 r. *hygāb Jāqūb* (sic) *El-Manfūr we-fadhūlu*. Ante ipsum amuletum narratum est, El-Manfūr Chalifam id a docto quodam viro emisse eoque in paludem injecto ranas publicae precum indictioni obstrepentes ad silentium redeisse, atque ex eo tempore idem in balneo gladii gessisse, cum illo viro autem pactum esse, ne id cum quoquam procerum communicaret, quippe qui eo instructi majestatem Chalifae aequaturi essent. Fol. 39 v. — 64 v. carmen *Burde*: *انكواكب الدرية في مدح اشرف البرية*. Fol. 65 r. — 105 r. *حِرَز* *مرجانة*, praemissa institutione de origine et vi ejus. Fabula haec est: Murgāne, pellex aliqujus Chalifae Abbāsidae, quamquam nigra et invenusta, tamen illius amuleti beneficio apud eum gratiosissima erat; in cujus mortuae corpore puum pollinatrix illud invenisset et clam induisset, Chalifae et ipsa tam pulchra visa est, ut in Murgānae locum succederet eumque usque ad mortem obtineret. Moribunda demum amuletum Nūr-el-dīno, Imāmo Chalifae, cum mandatis tradidit, ab illo autem Jūsuf Gemāl-el-dīn El-Edlāgī (*الادلجى*), discipulus ejus, hanc narrationem accepit. Fol. 105 v. — 127 r. *دعاء المبارك الجوشان* \*), praemissa simili institutione. Nomen inde ductum est, quod Deus Muḥammedi per Gabrielem pro gravi lorica induenda hanc precesionem recitandam et in corpore gerendam misit, qua etiam magis quam ferro illo munimento tutus esset. Fol. 128 r. — 147 v. *الهيكل السبعة*, septem precesiones averruncatoriae. Fol. 148 v. — 161 v. inchoatus est idem liber *Muḥammed Ibn-Suleimān El-Guzūlī*, qui est in Cod. Dresd. 285: *دلائل الخيرات*.

\*) Hoc enim apud Arabes recentiores significat *حجاب* vid. Elias Boethor s. v. *Amulette*. In ipso codice fol. 34 v. lin. 1 et fol. 35 lin. 1 pro *حجاب* positum est *حِرَز*, quod idem valet.

\*) Sic constanter hic scriptum est pro *جوشان*, lorica.



وشرائط الانوار في ذكر الصلوة على النبي المختار. Abruptum est in enumeratione nominum et cognominum Mu'hammedis.

## CLXXV.

[Ac. R. 285.]

Codex arabicus turcicus, 16°, foll. 78, char. neschi in charta bombycina. 1) Fol. 1 v. Sur. 1. 2) Fol. 2 r. — 69 r. الهيكل السبعة; tres preces magicae, quarum prima efficit, ut sagittae, gladii, cultri, lanceae, tibi nocere non possint; secunda et tertia linguas noxias vincunt; بازويند امير المؤمنين cum institutione turcica; دعاء فاضل i. e. precatio fidei conservatrix; adjuratio (عزيمة), per quam mulier partu levatur; laus Dei; preces Mu'hammedis, Abū-Bekri, 'Omari, 'Oṣmāni, 'Alii, 'Hasani, 'Hoseini, 'Āschae, Fāthimae, Gabrielis, Michaelis, Chydhri, Mosis, Imāmi Ġāfar el-fādyq, precatio die Saturni recitanda. 3) Fol. 69 r. — 78 v. magica.

## CLXXVI.

[Ac. R. 286.]

Codex arabicus turcicus, ab initio truncus, 24°, foll. 155, char. neschi. 1) Fol. 1 r. — 25 r. Sur. 36 v. 5 — 165, Sur. 97, 110, 112 — 114. 2) Fol. 20 v. — 155 r. دعاء اون دعاء دولت, دعاء خضر الياس, ايكي امام

## CLXXVII.

[Ac. R. 287.]

Codex arabicus turcicus ab initio truncus, 32°, foll. 146, char. neschi. 1) Fol. 1 r. — 142 v. preces arabicae: دعاء معراج, دعاء قرسه, دعاء عهد نامه, دعاء سلطان محمود, دعاء حرز, دعاء رسول, دعاء ييوس, دعاء جن وديو, ايمان, دعاء كنز العرش, turc., دعاء عقد اللسان, دعاء علي, خاندان, دعاء شريف, دعاء طاعون, et aliae non inscriptae. 2) Fol. 142 v. — 146 v. magica et telematica.

## CLXXVIII.

[Pf. R. 41.]

Codex turcicus, 8° min., foll. 79, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 23 r. Ġāfari-fādyq Ibn-Mu'hammed El-Bādyr Ibn Zein-el-'ābidini Fātl-nāme coranicum, turc. Initium post simplicissimam 'hamdalam et taṣlijam: لكل كة بو قال امام الاوليا قطب العارفين جعفر صادق ابن محمد الباقر ابن زين العابدين قدس الله سرهما ورضي عنهما

تأليف ايلدى الخ. Fol. 1 v. — 2 v. argumentum et usus libri. Fol. 3 r. orbis in viginti radios descriptus nomina totidem suratarum continentes et circellis terminatos, quorum cuique inscripta est quaestio de re fortuita et futura, quae solvenda est augurio ex ea surata petendo, cujus nomen radio subjecto inscriptum est. Fol. 3 v. — 23 r. ipsa auguria sive oracula coranica. Post nomina suratarum in binis paginis ad dextram positi sunt vicini loci ex illis excerpti, ad sinistram auguria quae iis continentur. Finis:

لا يملكون كشف الضر عنكم دلالت ايدر ملكه وسلطانلغه ارشه 2) Fol. 23 v. — 62 v. Kitābi-ihdli'-mewlūd, turc., institutio de genethliologia in duos libros divisa, quorum prior est de thematis masculinis, posterior de femininis, duodenorum uterque capitulum, ad numerum signorum coelestium, ex quibus themata ducuntur. Initium: شكر وسپاس اول پادشاه قديمكه قلعله ايشان (sic) بلوكن بلدردي وعقل کامل سبيل فيض قلدى الخ. Praefatio usum libri ex lingua arabica et persica in turcicam translata et thematum describendorum rationem docet. Finis: بونلردن كچيسه يتمش

بش بيل والتى آي واون ايكي كون عمر سورة لا يعلم الغيب الا الله والله اعلم بالصواب واليه يرجع المساب. Quamquam multa huic libro cum illo, de quo pag. 423 et 424 dictum est, communia sunt, tamen et oratio et argumenta ita differunt, ut duos libros esse constet, non duo ejusdem exempla. 3) Fol. 62 v. — 78 r. Kitābi-diw-nāme berādmardān u-zendān, de quo vid. pag. 422 col. 1 lin. 9 sqq. 4) Fol. 78 v. Ghurre-nāme, tabula calendarum, ex qua, si quem mensem ab hoc illo die incipere scias, uno obtutu cognoscas, a quo die ceteri menses incipiant. 5) Fol. 79 r. formula magica et precatio averruncatoria mense Ssafaro primo et medio et ultimo ter recitanda.

## CLXXIX.

[Ac. R. 280.]

Codex arabicus, tataricus, polonicus, ab initio truncus, 12°, foll. 147, char. neschi scriptus, quali Tatari utuntur, id est rustico et invenusto, quocum convenit charta non laevigata et in primis foliis foedissime inquinata. Fol. 1 r. — 8 v. polonica utrinque trunca, literis arabicis scripta, quorum argumenta ex veteri testamento petita esse apparet. Quum is, qui me in his tenebris aliquantulum discutiendis humanissime adjuvit, Eques a Sokolnicki, juvenis ornatissimus apud nos literis studens, non omnia, quae ego titubante lingua legebam, intelligere et polonice rescribere posset, aliis et linguae polonicae et literarum arabicarum peritis illas plane dispellendas relinquo. Sed unum non dubito: hac disputatione illud Mu'hammedis commentum, libros sacros a Judaeis et Christianis demendo, addendo, mutando corruptos esse, mendaciorum, fraudum, adulteriorum, incestuum exemplis inde collectis fulciri. Fol. 9 r. — 45 r. preces arabicae et tataricae cum inscriptionibus et institutionibus polonicis, in iis



قال النبي صلى الله عليه وآله: *Finis*: سَعِيدُ الْآنصَارِيِّ أَخْبَرَنِي الرَّخَّ  
وَسَلَّمَ كَلِمَتَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ  
ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ  
صَدَقَ اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ وَصَدَقَ رَسُولُهُ النَّبِيُّ الْكَرِيمُ وَحَسَنَ عَلَى  
ذَلِكَ مِنَ الشَّاعِدِينَ وَلَا إِلَهَ إِلَّا رَبُّنَا وَنِعْمَ مِنَ الْحَامِدِينَ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ

*In marginibus et inter lineas sunt emendationes, additamenta, aliae lectiones, plurimae et copiosissimae adnotationes, partim char. neshi, partim nestaliq scriptae. Praemissa sunt haec: 1) Fol. 1 r. et v. et 2 r. index librorum (كتب), capitum (أبواب) et aliorum lemmatum, non omnium, per loculos dispositus, cum indicatione eorum foliorum, in quibus illarum partium initia sunt. Continuatus est usque ad fol. 777 r.; pro reliquis argumentis subscriptum est, plerosque eorum, qui post Bocharium dicta prophetica collegerint, quum apud eum multa alienis locis posita vidissent, ubi difficile reperirentur, alium ordinem instituisse. Sic *Mohj' l-sunnet Abū-Muhammed El-'Hosein Ibn-Mes'ūd Baghawensem* (البغوي) omnia dicta Sex librorum\*) ita digessisse, ut singula genera eorum singulis capitibus theologiae practicae et jurisprudentiae, ad quae spectarent, subijceret; *Ssaghābensem* (الصغابي) tantum dicta ab El-Bochari et Muslim collecta ad ordinem earum literarum, a quibus inciperent, disposuisse: quam rationem viris doctis tantopere placuisse, ut in librum *Ssaghābensis* multos et amplius commentarios scriberent, ipsi autem ejus auctores negligerentur. Verum ego, inquit qui haec scripsit, illius rei, quae plurimos in libro Bochariano offendit, subtilem atque idoneam causam indagavi: nam, siue consilio scriptoris, siue procurante Deo, dicta prophetica in illo ita disposita sunt, ut facilius ediscantur et retineantur, quoniam quae mentibus humanis alieno loco et a similibus disjuncta offeruntur, eas vehementius tangunt altiusque in memoriam descendunt. 2) Fol. 3 r. prooemium post *'hamdālam* et *taslijam* abruptum. Item quinque primarum linearum capita exciderunt, quam lacunam scheda vacua explet. Reliquam paginam transverso tractu occupat fragmentum commentarii ad initium libri spectans. Fol. 3 v. et 4 r. Imāmi *'Hamātensis index centum argumentorum El-Ssa'hīhi*, quibus singulis subscriptum est, quot dicta prophetica a Bochario iis subjecta sint. Hoc declaratur titulo aureo in limbo superiore: ذكر ما اشتمل عليه صحيح الامام البخاري رحمه الله في كل ترجمة من حديث على ما ذكره الامام*

*Index dictorum prophetiarum quae El-Ssa'hīhi Bocharianum singulis locis complectitur, secundum Imāmum 'Hamātensem. Limbo inferiori item aureis literis inscriptum est:*

كُلُّ الْعُلُومِ سِوَى الْقُرْآنِ مَشْغَلَةٌ  
إِلَّا الْحَدِيثَ وَالْأَلْفَقَةَ فِي الدِّينِ  
الْعِلْمُ مَتَّبِعٌ مَا قَالَ حَدَّثَنَا  
وَمَا سِوَى ذَلِكَ وَسِوَا الشَّيَاطِينِ

*Quaecunque praeter Coranum discuntur, nil nisi mentem occupant, excepta traditione prophetica et accurata religionum jurumque notitia. Doctrina quamdiu dicit: retulit nobis (i. e. quamdiu in tradendis dictis prophetis versatur), sequenda est; quae praeter illa feruntur, a diabolis insusurrata sunt. — Divisum est hoc exemplum El-Ssa'hīhi in*

quatuor quadrantes, أَرْبَاعٌ, vel tomos, مجلدات. Primus de initio revelationis divinae ad Muhammedem, de fide, doctrina, purificationibus, precibus, decimis sacris, peregrinatione Meccana, jejuniis, a fol. 1 v. ad 164 v. pertinet.

Subscriptum est: قد تَجَرَّأْتُ أَنْتَاهُ الرُّبْعِ الْأَوَّلِ مِنْ كِتَابِ الصَّحِيحِ لِلْإِمَامِ الْعَلَّامَةِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْجَعْفِيِّ الْبُخَارِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ وَرَضَى عَنْهُ وَيَتْلُوهُ الرُّبْعَ الثَّانِي وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.

Ad dextram testimonium alicujus doctoris, cujus manus tantum hic apparet: الحمد لله والصلوة على محمد النبي الأمي وآله وصحبه أما بعد فقد سمع على بقراءتي بعد ما قرأ على الامام ذو الفضائل اجممة مولانا عماد الملة والخلف والدين\*) احمد زاد الله تعالى علمه وعمله وعرفانه الى هنا بمسجد العتيق في مجالس متعددة وتم في يوم الاحد في اواسط شعبان سنة

*Laus Deo et benedictio Muhammed, prophetae idiotae, et genti et sociis ejus. His praemissis: Antistes plurimis virtutibus ornatus, Dominus noster Imād-el-dīn A'hmed, cujus doctrinam et benefacta et altiorē scientiam Deus augeat, postquam ipse (hanc partem libri Bochariani) apud me legit, me per multos consessus in templo veteri (eum) huc usque praelegentem audivit, ultimum die Solis medio mense Schābāno A. H. 818 (Chr. 1415). Ibidem testimonium alius doctoris eidem datum, cum igāze s. licentia, quae dicitur, conjunctum: بلغ سماع المولى العالم عماد الدين احمد نفعة الله ونفع به على من لفظى بدار السنة التي انشأتها بشيراز الخروسة واجزت له روايته عني وما*

\*) *sex corpora traditionis propheticae, collecta ab El-Bochari, Muslim, Abū-Dāūd, El-Tirmidī, El-Nisā'i, Ibn-Māje; vid. Muradgā d'Ohsan a Beckio transl., I, p. 18 et 19.*

\*) Sic hoc verbum legendum videtur, etsi ductus literarum per se nihil nisi et efficiunt.





عن السهو والعيان دعا لمن فيه سعي فهو بالعفو جدير وعلى  
 Laus Deo pri-  
 mum et ultimum, extra et intra, ac benedicat Deus Mu-  
 hammedi, principi et antistiti nunciorum divinarum et legato  
 domini geniorum et hominum, et genti et sociis ejus omnibus.  
 Misereatur Deus ejus qui, quum in hunc librum inspiciet et  
 aliqua earum rerum, quae foliis et partibus et tegumentis  
 ejus inscriptae sunt, ad discendum utetur, vitiosa abjiciet et  
 Deum orabit, ut ei, qui in libro scribendo operam posuit,  
 ignoscat et faveat et errores tam occultos quam apertos con-  
 donet; ille enim (Deus) errores condonare peccataque igno-  
 scere et vult et potest; sufficit nobis Deus, qui res suorum  
 praeclare curat. Ad dextram: الشيخ الافضل الاعلم

بلغ سماع الشيخ الافضل الاعلم  
 الاكمل المولى عماد الملة والدين احمد بن الشيخ العلامة امام  
 الدين بايزيد بن المولى المرحوم عماد الدين احمد الدواني  
 نفعه ونفع به سماعا من لفظي في مجالس آخرها يوم عاشورا  
 سنة عشرين وثمانمائة واجزت له روايته عني وما يجوز لي  
 Summus doctor theologicus, رويته كتبه محمد بن الجزري  
 Dominus Imād-el-dīn Aḥmed fil. magni Doctoris Imām-  
 el-dīn Bājezīdī fil. defuncti Domini Imād-el-dīn Aḥmed  
 El-Dewānī, quem ipsum et per quem alios Deus utilia doceat,  
 me mea voce (hanc partem) praelegentem usque ad  
 finem audivit, quorum consensuum ultimus incidit in diem  
 decimum mensis Moḥarrami A. H. 820 (Chr. 1417); ego  
 autem ei permisi, ut et ea, quae a me ipso accepit, et ea,  
 quae mihi (a meis doctoribus) tradere permissum est, aliis  
 traderet. Scripsit Muḥammed El-Ḡezert. Adjuncta est  
 silsile s. series traditionis, per quam Muḥammed El-Ḡezert  
 lectionem et interpretationem El-Saḥīhi usque ab ipso  
 Boḥario acceperat: الحمد لله وسلام على عباده الذين  
 اصطفى وبعد فان سيدنا ومولانا الامام العلامة ناصر السنة  
 قاضي المبدعة قاضي قضاة المتشرعين امام ائمة الحديث قدوة  
 العلماء الراشدين شمس الملة والشريعة والتقوى والدين  
 محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن الجزري خلد الله ظلال  
 ارشاده بين المسلمين يروى كتاب الجامع الصحيح للامام الحافظ  
 ابي عبد الله محمد بن اسمعيل البخاري عن جده غفر  
 بالسماع والقراءة والاجازة منهم الشيخ المسند الاصيل الصالح  
 برهان الدين ابو اسحق ابراهيم بن احمد بن ابراهيم بن  
 حاتم الجذامي الاسكندرقي الاصل الدمشقي والشيخ الصالح  
 الفخير ابو عبد الله محمد بن عبد الله الصوقي الصوقي قراءة  
 عليهما وهو يسمع في شهر رمضان سنة ٧٧٢ بالجامع الاموي  
 والشيخ المعبر الرحلة ابو عبد الله محمد بن عوض الصالح

يا ناظرا فيه سل بالله مرحمة  
 على المصنف واستغفر لصاحبه  
 واطلب مرادك من خير تريد به  
 من بعد ذلك غفرانا لكاتبه

O tu, qui hunc librum inspicias, per Deum scriptori ejus  
 misericordiam divinam precare, pro domino ejus Deum depre-  
 care et partem bonorum, quae illi cupies, tibi ipsi pete, tan-  
 dem ei, qui librum descripsit, veniam divinam precare. Ad si-  
 nistram subscriptionis is, qui partem adnotationum scripsit,  
 haec subjecit: الحمد لله أولا وآخرا طاعرا وباطنا وصلى الله  
 على محمد سيد المرسلين وامام المبعوثين ورسول رب العالمين  
 وعلى آله وصحبه اجمعين، رحم الله من اذا نظر فيه واستفاد  
 بشيء ما مما ادرجت اوراقه وضمنت اجزائه واطبقه طوح  
 العلة جانبيا واتخذ النصيح صاحبا وبالمغفرة والرضوان والعفو

قراءة عليه وسامعا، قالوا إنا الشيخ الثقة الصالح العدل أبو عبد الله محمد بن أبي العز مشرف الانصارى الدمشقي، قال إنا الشيخ أبو عبد الله الحسين بن المبارك بن محمد بن يحيى الزبيدي البغدادي، قال إنا أبو الوقت عبد الاول بن عيسى بن شعيب السجزي، قال إنا أبو الحسن عبد الرحمن ابن محمد الداودي، قال إنا أبو محمد عبد الله بن أحمد ابن حموية السرخسي، قال إنا أبو عبد الله محمد بن يوسف ابن مطر الفريزي، قال إنا البخاري رحمه الله تعالى ورضي عنه، قال ذلك وكتبه الفقير الى الله الغني خادم الاحاديث النبوية محمد بن عبد الرحيم بن عبد الكريم الجرمي عفا الله عنه بفضل وكرمه في يوم عاشوراء عام عشرين وثمانمائة والله سبحانه Accepit igitur lectionem et interpretationem El-Ssâhi'hi a Bochario El-Firebri, ab hoc El-Serachsi, ab hoc El-Dâûdi, ab hoc El-Sigzi, ab hoc El-Hosein El-Baghdadi, cujus majores Zebidenses fuerant, ab hoc Mu'hammed El-Dimischi, cujus majores Medinenses fuerant, ab hoc tres doctores: Ibrâhim El-Dimischi, cujus majores Alexandrini fuerant, Mu'hammed El-Ssafewi El-Ssûfi, Mu'hammed El-Ssâ-Ifhi; ab his autem Mu'hammed El-Gezeri, ita ut apud duos priores El-Ssâhi'hum mense Ramadhâno A. H. 772 (Chr. 1370) Damasci in templo Omajjadarum legeret, apud tertium et legeret, et praelegentem audiret. — Quae inde a fol. 24 in marginibus primum rarius, deinde densius adscriptae sunt adnotationes exegeticae, criticae, theologicae, juridicae, duplices sunt. Eae, quae in modum commentarii continui areas marginum prius occupant, quibus fere subjectum est s, vel ss, vel sss, it. ك s, vel ك s, vel simpliciter ك, sunt *Maqâfid-el-tengîh*, quod intelligitur ex subscriptione prioris partis dimidia fol. 399 v.:

آخر الريع الثاني من كتاب مقاصد التمتع في شرح الصحيح للإمام أبي عبد الله محمد بن اسمعيل البخاري وقد تمت كتابته أحل الله تعالى كتابه حرم الكرم وتواتر عليه ترادف النعم. Ceteri quadrantes subscriptionibus carere videntur; certe ultimi nulla est; ceterorum si quae sunt, ego invenire non potui. Eae autem adnotationes, quae in reliquis partes marginum successerunt, quibus fere subjectum est م s vel م s م, sunt *Mu'hammed El-Demâmini Ma'âbî' h-el-Gâmi'*, ut intelligitur ex subscriptione partis secundae fol. 308 v.:

\* Illud الشيخ الخ significare: Nos instituit aut me instituit is, cujus nomen sequitur, ipsa res docet; sed rationem non assequor.

تم الجزء الثاني من مصابيح الجامع تاليف سيدنا ومولانا الشيخ الامام العالم العامل العلامة فريد عصره ونسبته وحده حسنة الزمان أبي النور محمد بدر الدين المخزومي المالكي الدماميني امتنع الله بدوام بقاءه الاسلام والمسلمين ويتلوه الثالث كتاب المناقب quae El-Demâminium illo tempore superstitem fuisse docent. Idem aut filius fol. 441 v. apparet in adnotatione librarii: كذا وقع في نسخة تعليق Sic est in codice adnotationum Ibn-El-Demâmini Mauritanii. Hunc commentatorem Qâhira, certe in Aegypto vixisse, quum ex multis aliis, tum ex ea adnotatione colligere licet, quae fol. 149 v. est: وقد استبان لك بما ذكرنا أن خطا مصروف وأما نبهت على ذلك ولأنه بلغني أن شخصا عصر زعم أنه غير منصرف وأنه اسم أمه Atque ex iis, quae diximus, tibi jam perspicuum erit, nomen *خط* perfecte declinari; id quod propterea docui, quod rescivi nescio quem Qâhira perhibuisse illud imperfecte declinari et nomen matris ejus esse, sc. qui in oratione Bochariana *أبن خط* nominatur. Harum quoque adnotationum ceteris partibus nihil subscriptum videtur. Uterque commentator multos, plures tamen El-Demâmini citat auctores lectionis (*ruwât*) et scriptores, qui verba et sententias Bocharii aut ex professo commentariis in eum vel in alios traditionum auctores scriptis, aut obiter in aliis libris, aut aliud agentes explicarunt, confirmarunt, auxerunt, emendarunt. Eos non omnes (notiores enim et eos, de quibus dubitabam, consulto omisi) sed perosque, primas nominum literas secutus, adjecta in rarioribus aut gravioribus locorum indicatione, hic collegi. *Maqâfid-el-tengîh* commentarium appellavi, *Ma'âbî' h-el-Gâmi'* adnotationes.

أبن أبي الدنيا collector traditionum, f. 213 r. أبن شيبه Commemoravit haec duo disticha Ibn-Abi-Scheib in libro suo (في كتابه), f. 191 v. أبن الاثير scriptor libri H.-Ch. 637, pro quo *Asad el-ghâbet* numero singulari perperam dictum esse arguit nomen in hoc codice plerumque *أسد* vel *أسد* scriptum. Idem liber f. 213 r. in commentario sic indicatur: قال أبو البركات أبن الاثير في كتابه في معرفة الصحابة أبن باطيس — . كتابه في معرفة الصحابة in traditione commemorati citatus ab El-Newewi in *Tehdîb-el-esmâ we'l-loghât*, f. 190 v. أبن الباقلاني, interpres traditionis, ab المازري, ipsius discipulo, citatus f. 644 v. Cujus fortasse pater est أبو بكر الباقلاني, qui de argumento coranico citatur f. 469 v. أبن بزى, interpres traditionis, f. 322 r. الأحدثين, scriptor de auctoribus traditionum, أبن بشكوال.



Liber ejus aut pars libri f. 190 v. sic nominatur: مبهمات بَشْكُوَال. Patris nomen f. 145 v. scriptum est بَشْكُوَال. ابن التين, i. e. بَشْكُوَال. ابن التين, interpres Bocharii, cujus شرح البخاري nominatim citatur f. 443 r. ابن الجلاب, interpres traditionis, 556 v. ابن الجوزي, interpres traditionis, ibid. ابو الفرج الجوزي, et ابو الفرج بن الفرج, auctor lectionis et interpres traditionis, scriptor libri الكشف لمشكل الصحيحين, f. 667 r., qui 528 r. se quoddam verbum aliter ac vulgo legentem audivisse ait. ابن الحاجب, scriptor libri المفتل, ابن الحاجب (H.-Ch. 1573), f. 325 r. كتاب الروي, ابن حبان, scriptor (H.-Ch. 3825), f. 680 r. Item: Sed hanc lectionem improbavit Ibn-Hibban in Ssahih suo (في صحيحه), f. 366 r. ابن الحذاء, auctor lectionis, f. 543 r. Abu-Hanife elif nominis ذكا, ubi vehementem aestum ignis significet, producendum esse ait; sed Ibn-Hamze in Refutationibus suis (في ردوده) eum erroris arguit, f. 687 v. (ابن درستويه pro quo scriptum est ابن درستويه), auctor lectionis, f. 385 r. ابن دقيق العيد (sic cum omnibus vocalibus f. 134 r.) interpres traditionis theologicus et juridicus. ابن رشيق, Narrat Ibn-Reschiq in العدة, El-Afma'ium hoc distichum Chalfu Rubro (على خليف الاحمر) tale, quale modo positum est, retulisse, Chalfum autem ei dixisse: Sic corrige etc. 701 r. ابن سحنون, ICTus Malikita, f. 163 r. et 639 r., cujus fortasse pater est سحنون, f. 638 v., et ipse ICTus Malikita. ابن سعد, scriptor libri الطبقات de auctoribus traditionis: Dicit Ibn-Sa'd in El-Thabaqat etc. f. 305 r. Commemoratur illud Ibn-Sa'd in loco de El-Abbās (في ترجمة العباس), 206 r. ابن السكيت, (sic cum vocalibus f. 29 r., 108 r., 286 v.), plene ابو السكيت, auctor lectionis, quam ab El-Firebri acceperat, f. 40 v., 212 r., 228 v. Liber ejus, كتاب ابن السكيت, i. e. exemplum, quod habebat, El-Ssahih li Bochariani, citatur f. 678 v. Omisso ابو f. 29 r. est علي ابن السكيت, interpres verborum, locutionum, proverbiorum. ابن السكيت, auctor lectionis, f. 69 v., 602 v. ابن سيده, grammaticus Zamachschario op-

positus, f. 158 r., auctor lectionis, f. 562 r., auctor dicti Muhammedis, f. 305 r. ابن شامة, interpres traditionis, f. 776 r. ابن شبة, scriptor libri اخبار المدينة, f. 151 r.; pro quo apud H.-Ch. 228 ابن شبيبة est. ابن شعبان, ICTus, f. 195 v. ابن عات, ICTus, ibid. ابن عبد البر, plene (ut f. 670 v.) ابو عمر, al. الامام ابو عمر بن عبد البر, interpres traditionis, scriptor operis الاستيعاب (H.-Ch. 631) de sociis Prophetarum, f. 166 v., 255 r. ابن عباد, ICTus in adnotationibus refutatus, f. 204 v. ابن عتاب, a Beidhawio de verbo apud Bocharium recte legendo citati: Sic est apud Ibn-Atthab et Ibn-Isa, qui ex doctoribus nostris (شيوخنا) sunt, f. 149 r. ابن العجمي, poeta in adnotationibus laudatus: Egrege dicit socius noster (صاحبنا) Zein-el-din Ibn-el-Agemi, cujus Deus misereatur, quo voto eum tum jam defunctum fuisse indicatur. ابن العربي, interpres traditionis. It. scriptor libri A'hhām-el-Qorān (H.-Ch. 156): Repetit illud El-Suheili ab Ibn-el-Arabi in A'hhām-el-Qorān, f. 628 v. ICTus, الامام ابو عبد الله بن عرفة رحمه الله, ابن عرفة, doctor El-Demāminii, qui in adnotationibus ejus compendium (مختصر) laudat, f. 163 r., 195 v., 204 v., 207 v., 520 v. ابن عقيب, موسى بن عقيب, doctor El-Zuhrii, f. 223 v., quando aliquid in vita Muhammedis acciderit docet, f. 217 r. ابن عمارة, auctor lectionis, f. 524 r., 609 r., 780 v. cum الاسمعيلى consentiens. ابن فارس, Narrat El-Zerkeshi Ibn-Fārisum in المقابس relata hac traditione dicere: Nos literam r nominis عرس in ea nunquam non quiescentem efferri audivimus, f. 593 r. Saepissime de verborum et locutionum significationibus citatur. ابن فورك, plene الامام ابو بكر بن فورك, interpres traditionis, f. 685 r. Item: Imām Abū'l Qāsim (ابو القاسم) El-Qoscheiri in nota sua commentatione (في رسالته المعروفة) narrat Abū-Bekr Ibn-Fārekum de visione Dei duas sententias Imāmi Abū'l-Hasan El-Asch'ariū referre etc. f. 687 r. ابن قتيبة, interpres traditionis, f. 429 r. ابن قرقول, auctor lectionis, f. 306 r., ubi قرقول est, f. 686 r. In scheda folio 223 r. adjuncta, quales complures foliis aut agglutinatae, aut interpositae sunt, قرقول est. ابن القاسم, s. ابن القسم, ICTus, f. 195 et 201 r. ابن القصار المالكي, ICTus, f. 132 v., 367 r., 638 v. ابن الكلبي, nomen viri in traditione commemorati docet, f. 195 r. ابن ماسكولا, nomen et cognationem viri in traditione commemorati docet, f. 670 r. ابن مالك, Dicit Ibn-

*Mālik in* التوضيح, hoc dicto prophetico probari particulam interdum esse loco particulae etc. Saepissime verba et rationem grammaticam traditionis explicat. ابن ماعان, auctor lectionis, quam ab eo accepit El-Bāgī, f. 311 r. Eundem f. 387 v. perperam ابن همام appellari puto; vix enim credibile hominem Muhammedanum nefando illo nomine usum esse. ابن المرباط, interpret traditionis, f. 150 v. ابن الملقن, interpret Bochārii, qui in adnotationibus f. 221 v. Ibn-Batthālūm et alios interpretes sententiis alienis, suppressis auctorum nominibus, impugnare dicitur; lectiones ex codice ab ipso El-Dimjāthi scripto affert, f. 191 r. et 652 v.; auctores sequitur Ibn-El-Munejjirum et Moghlathāūm, f. 180 r. ابن مَنده, scriptor libri معرفة الصكابة, f. 168 r. ابن المنير (sic saepe cum teschdid), interpret Bochārii, qui passim dedita opera Ibn-Batthālūm redarguit, ut f. 141 v., 143 v., 145 v., 178 r. ابن المهدي, auctor lectionis, f. 385 r. ابن ثباتة, scriptor libri مظاع الفوائد ومجمع الفوائد, ubi se significationem cuiusdam verbi in كتاب الزايد invenisse dicit, f. 773 r. ابن المكاس, auctor lectionis ab ipso Bochārio acceptae, f. 460 r. ابن وهب, interpret traditionis theologicus, f. 551 v. وصاح, auctor lectionis in libro suo (في موطئه) الموطي, f. 191 v. bis. ابو احمد, vid. الجرجاني. ابو احمد بن عدي, de auctoribus traditionis citatur cum ابو نصر الكلاباذي f. 133 v. ابو اسحق المستملي, ابو اسحق المروزي, ابو اسحق الحرجي, vid. المستملي, المروزي, الحرجي. Aliquem horum esse puto qui f. 362 r. appellatur ابو اسحق بن ابراهيم, auctor lectionis. القاضي ابو بكر, interpret traditionis juridicus, f. 442 v. ابو الحسن, vid. القابسي. Et dicit Abū-Hanīfē in كتاب الانواء الكبير: El-Schī'ra et El-Abūr et El-Gauzā, notae stellae, eodem ordine (في نسق واحد) dispositae sunt. Priorē sententiā Ibn-Beschkuwāl ab eo repetit quod dixit Ismā'il et Abū-Dāūd in libro suo A'lām-el-nubuwē (ما ذكره اسمعيل وابو داود في اعلام النبوة له), f. 465 r. Item: In Musnedo Abū-Dāūd El-Thajālischū (في مسند ابى داود الطيالشي) El-Hāfizh Moghlathāū dicit etc. الحافظ ابو ذر, auctor lectionis; saepe commemoratur codex El-Ssā'hihi ab eo ipso scriptus, وهو بخط, de quo f. 522 v. est: نسخة ابى ذر, Et sic ab ipso Abū-A'err scriptum est in

exemplo archetypo. ابو زيد, vid. المروزي. — ابو العباس, vid. القرطبي. ابو العباس القرطبي, f. 640 r. ابن تيمية, Nescio an alteruter eorum sit ابو العباس, quem El-Baghawī f. 563 cum Abū-'Obeido et Abū-Is'hāq Merwensi cuiusdam sententiae traditionalis interpretem citat. القاضي ابو عبد الله, auctor lectionis et interpret traditionis. Eundem esse puto qui f. 542 v. ابو عبد الله appellatur. ابو عبد الملك, proverbium in traditione adhibitum interpretatur, f. 672 v. ابو عبيد, auctor lectionis et interpret traditionis, doctores nuncupat El-Afma'ium et El-Jezidium, f. 460 r., et ipse ab El-Baghawī citatur f. 563 v., ab Ibn-el-'Arabī reprehenditur f. 554 r. Plene الحافظ ابو عبيد البكري, f. 204 r., it. البكري, f. 373 r., fortasse simpliciter البكري, f. 133 v. et 147 r. ابو عبيدة, auctor lectionis, f. 117 v. et 411 r. ابو علي الشهيد, doctor El-Demāminii, qui lectionem ab eo acceptam refert f. 149 r. ابو علي الشاهيد, de auctore traditionis citatur ab القاضي عياض f. 384 r. Hic esse videtur ابو علي, qui cum ابو زيد auctor lectionis citatur f. 574 r. ابو علي الغساني, vid. الغساني. الغساني saepe de verborum significationibus citatur. Grammatice traditionem interpretatur f. 183 v. ابو عمرو بن العلاء, philologus, a quo aliquid acceperunt El-Afma'i et El-Jezidi, f. 460 r. ابو عمرو المطرز, auctor lectionis, f. 602 v. الشيخ ابو الفضل بن ناصر, interpret traditionis, f. 107 r. Simpliciter ابو الفضل, auctor lectionis, f. 204 r. ابو القسم القشيري, vid. القسم القشيري. Simpliciter auctor lectionis a Beidhāwio reprehensae, f. 373 r. ابو البغوي, vid. ابو محمد البغوي. الابيبلي, vid. محمد. Dixit El-Sefāqost, auctore Scheich Abū-Muhammed in ejus El-Gāmi in compendium redacto (في جامع مختصره) Hasanum ('Alīi filium) anno heg'rae tertio natum esse. ابو المسعود الدمشقي, auctor lectionis et interpret traditionis, f. 73 v., 113 v., 686 v., 772 v. ابو المعاني, In Abū'l-mā'ānī libro, qui المنتهى appellari solet, est: لغت et لغت cum accusativo cibi, i. e. cum e vase effudit. ابو موسى المدني, de muliere ex sociis Muhammedis citatur f. 213 v. ابو نصر الكلاباذي, vid. الكلاباذي.

أبو نعيم de nominibus et cognationibus hominum in traditione commemoratorum; مُسْتَحَرَجٌ ابْنُ نَعِيمٍ citatur de recta lectione nominum et verborum dubiorum El-Ssa'hi'hi, f. 166. أبو الهيثم, auctor lectionis ab El-Firebri acceptae, f. 463. أبو الوليد: *Abū'l-Welīd, inquit El-Ghas-sānī, mihi dixit Abū-Aerrum de hoc Muḥammede (a quo Bochari se quandam traditionem accepisse ait) a se rogatum respondisse: Equidem Seldmi filium esse, Abū-Muḥammed El-Ḥammūnium autem (qui Sālimi filium esse perhibuit) errasse arbitror.* الأزهري, auctor formarum et significationum verborum, f. 146 v., 196 r., 212 v. القاضى اسمعيل: *Hunc virum (nomine non indicato in traditione commemoratum) Sā'd Ibn-Mo'ādūm esse dicit Isma'īl Judex in Statutis suis (في أحكامه) 'H.-Ch. 153), f. 318 v. Idem verborum significatus distinguit f. 146 r. الاسمعيلي: Auctoritatibus hanc traditionem instruxit El-Isma'īlī in suo مُسْتَحَرَجٌ, f. 249 v. Idem liber apparet in scheda foliis 445 et 446 interposita. Saepissime auctor lectionis et interpretes traditionis est, it. f. 171 v. et 644 r. الاصبلي. أبو بكر الاسمعيلي, f. 362 r. ابو محمد s. ابو محمد الاصبلي, auctor lectionis ab acceptae. Codex El-Ssa'hi'hi ab eo ipso scriptus, f. 133 v., 149 r., et adnotationibus marginalibus instructus, f. 135 v., appellatur اصل ابْنِ مُحَمَّدٍ, نسخة الاصبلي, it. f. 779 r. نسخة ابْنِ مُحَمَّدٍ الامام محمد بن يحيى الاصبلي. Alius videtur محمد الاصبلي, انيسابوري, qui f. 632 r. sub quodam بعضهم in oratione ipsius Bochari posito latere dicitur. الباجي: *Dixit El-Qādhī (Beidhāwī): Lectio Hispanorum et Mauritanorum بَيْرُ حَاءَ, (الاندلسيين والمغاربة) est بَيْرُ حَاءَ casu primo, secundo, بَيْرُ حَاءَ tertio, حَاءَ autem apud eos ita sonat, ut litera 'hā. Atque sic ab ipso El-Afīlī scriptum vidi.* Contra Ibn-El-Munejjir: *Vera lectio, inquit, est بَيْرُ حَاءَ; hanc El-Bāgī Orientalibus (اعل المشرق), ut Abū-Aerro et aliis, tradidit. Eandem El-Ssāghānī confirmat his verbis: Bairāhā ad formam فَيَعْلَى, a rad. ويرج, nomen agri Abū-Thāf hae prope Medinam siti; quamquam traditionarii perperam بَيْرُ حَاءَ dicunt et nescio quem puteum Medinensem esse existimant; in scheda foliis 243 et 244 interposita.* التاريخ الكبير, alium quoque librum historicum conscripsit, qui f. 247 r. Chronicon magnum, appellatur, alibi simpliciter, ut apud 'H.-Ch. 2174, Bochari Chronicon.*

Divisum esse in ابواب, in quibus traditiones a singulis propagatae nominibus eorum subjectae sint, docet adnotatio f. 37 v., quae sententiae Abū'l-Ḥasan El-Qābīlī de ejusdam traditionis auctore hoc inter alia argumentum opponit, quod Bochari in Chronico eam traditionem in capite de حصين (في باب حصين) posuerit; it. alia f. 564 r., quae nomen traditionarii non esse 'Abd-el-raḥmān, sed 'Abd-allāh, contra El-Firebrium ultimo loco sic probat: *Atque in capite de 'Abd-allāh (في عبد الله) i. e. eam commemorat Bochari in Chronico suo.* أبو بكر البرقاني, interpretes traditionis ab El-Ḥomeidī citatur f. 355 v., it. de vero auctore traditionis, f. 384 r. ابو فوايد البغوي, معمل التنزيل scripsit محمد البغوي, f. 776 v., شرح السنة, f. 139 v. Hunc librum esse puto, ex quo in commentario, praemisso plerumque قال البغوي, multa excerpta sunt. البلاذري, auctor lectionis, f. 239 r. وشيخ الاسلام سراج الدين (\*), pater et filius: ille انبليقي, f. 166 v. de nomine et cognatione hominis in traditione commemorati a filio citatur, f. 313 v. de interpretatione ejusdam locutionis in traditione ab El-Demāmīnī; utroque loco jam defunctum fuisse significat votum nomini adjectum — hic جلال الدين, doctor El-Demāmīnī, cuius eum librum, qui apud 'H.-Ch. 1029 est, ille f. 360 r. sic citat: *في مبهمة شيخنا قاضي القصاة شيخ الاسلام جلال الدين انبليقي ذكره الله بالصالحات المسمي بالافهام لما في البخاري من الابهام.* Saepe ejus auctoritate in traditione interpretanda utitur, ut f. 140 r., 150 r., 156 r., 175 r., 222 r.; f. 166 eum simpliciter جلال الدين adhuc amicus الله بوجوده وغلبنه appellat et adjecto vivere significat. المحافظ ابو بكر البيهقي, plerumque simpl. de auctoribus traditionis, f. 167 v. et 378 r.; auctor دلایل النبوة citatur f. 625 r. تغلب, auctor lectionis, f. 669 v. النوربشتي, interpretes Bochari, cuius hoc nomen alibi fere deproperatum distincte scriptum est

\*) Sic constanter scriptum est, non بَلْقِيَّي, quod censor 'Hāgī-Chalfae Flügeliani in Diar. liter. Hal., 1838, No. 223, rationem nominis بَلْقِيَّي secutus, pro Balchīnī p. 191 lin. 16 et 17 substitui voluit. Recte igitur ipse Flügelius ad calcem tomi secundi Balchīnī scribi jussit. Sed pro Ilm-ed-dīn ibidem lin. 16 scribendum erat Alem-ed-dīn.



f. 689 v. et 701 r. ثابت: *Pro طيلها apud El-Gorgânium est طيلها; idem Muslim recepit. Ja qub illud je reprobat; Odbit autem in libro suo Delâil (في دلائله) utramque lectionem refert*, f. 191 v. الحافظ الجبائي, in scheda foliis 123 et 124 interposita de quadam El-Dâraqothnii cum Bochario circa originem traditionis controversia disputat; f. 136 v. et 372 v. lectionem traditionis docet, priore loco auctore Ibn-el-serrâg. أبو الجرجاني et simpl. أبو احمد الجرجاني, auctor lectionis, f. 40 v., 191 v., 212 r., 265 v., 316 v., 387 r. الجويني, Scha'fita, quem Ibn-el-'Arabî f. 411 v. facundiam principis sectae suae tantopere admiratum esse narrat, ut diceret: هو انصح من نطق بالصاد, *El-Schâfi'i facundissimus est eorum qui literam ص proferunt*, i. e. Arabum, quorum emphaticus ille sonus proprius est. الحاكم, auctor Moghlathâii, f. 282 v. أبو اسحق الحرثي, auctor lectionis et interpretis traditionis, f. 180 v., f. 360 r. a Beidhâwio et Ibn-el-A'îro citatus, f. 559 v. حسن, censor Bocharii, f. 168 r. الحلبي de cognatione hominis in traditione commemorati, f. 670 v. أبو محمد de origine traditionis, f. 772 v. الحمويني et simpl. الحمويني, auctor lectionis, unus doctorum Abû-'Aerri: *Lectio Abû-'Aerri a tribus suis doctoribus, El-'Hammûni, Abû-'Isâq El-Mustemli, Abû'l-'Heidem, accepta*, f. 26 v. Item: *Hi traditionis auctores apud omnes lectionis doctores sunt, excepto Abû-Muhammed El-'Hammûni, uno doctorum Abû-'Aerri*, f. 24 r. It. f. 91 r. quaedam lectio in codice Abû-Zeidi auctorem habere dicitur Abû-Muhammed El-'Hammûnium. الحمويني: *In كذبت El-Mustemli dal simplex, El-'Hamawî ('Hamâtensis) et Abû'l-'heidem duplex proferri jubent*, f. 304 v. Item f. 366 r. Abû-'Aerri quandam lectionem ab El-Mustemli et El-'Hamawî accepisse dicitur. It. f. 573 r. El-'Hamawî ubique سميت forma prima pro سميت secunda legere dicitur. Quamquam iis locis, quos dixi, perspicue الحمويني scriptum est, tamen nescio an illic quoque الحمويني legendum sit, praesertim quum El-'Hamawî f. 366 cum Mustemlio doctor Abû-'Aerri fuisse dicatur, quocum confer locum supra citatum ex f. 26 v. الجمع الحمويني scripsit. بين الصحاحين (H.-Ch. 4173), f. 323 v. et f. 384 r. Simpliciter: ذكره الحمويني في جمعه, f. 304 v. Alius videtur ejus liber f. 381 r. sic citatus: رواه الحمويني في: sic citatus: اختصرة — الخطابي (sic saepissime cum thia duplici) inter-

pres Bocharii. الخطيب de nominibus et cognationibus hominum in traditione commemoratorum, f. 335 r. a Moghlathâio citatus, f. 401 auctor El-Newewî; plene الخطيب البغدادي, cujus idem El-Newewî f. 536 v. citat librum الاسماء المبهمة: *Chalf Wâsi-thensis hanc traditionem in libro suo الاطراف in loco de Ibn-'Omaro (مسند ابن عمر) commemorat. الخليل: Dixit El-Chalil in كتاب العنب, cognomen honorificum lacertae libycae (الضب) esse Abû-'Hanbel. ابو الحسن الدارقطني, censor auctorum traditionis in كتاب العلل et كتاب الاستدراكات, 675 r., it. 228 v., 247 r., 385 r., 572 r., 629 r. الداودي, interpretis Bocharii, 213 r., 218 v., 399 r. الحافظ الدمياطي codicem El-Ssâhîhi a se ipso scriptum reliquit, f. 652 v.; interpretis Bocharii, f. 230 r., 368 v., 379 v., 398 r.; scriptor vitae Muhammedis (سيرة) in scheda foliis 609 et 610 interposita citatae. الذهبي scripsit الخريد (H.-Ch. 2455), f. 189 v. et 385 r.; item: *Similem errorem commisit El-'Achebi in El-Kâschif (genus viri in traditione commemorati indicans)*, f. 166 v., qui in Bocharium commentarius saepissime in nostro citatur. مناقب, scripsit librum de laudibus El-Schâfi'i, الراغب, f. 513 v. الراغب saepissime de significatione verborum citatur. الزجاج, ICtus, f. 544 r. الزجاج, El-Zeggâg et Mauritani recentiores, familia Grammaticorum, quorum singulare placitum commemoratur f. 304 v. الزركشي, interpretis Bocharii, quem El-Demâmîni ut saepissime citat, ita paene semper carpit. Capita accusationum haec sunt: f. 175 r. et ibid. v. (bis enim eadem adnotatio a duobus in margine adscripta est) postquam et El-Newawî et El-Qorthobii praecepta de quodam verbo recte legendo ex commentario Zerkeschiano exscripsit, sic pergit: *Uterque doctor de lectione Muslimi locutus est, nos autem de lectione Bocharii loquimur. Sed crebro iste vir hoc facit, ut, quae duo interpretes Muslimi (شارحا مسلم) dixerunt, ea ad Bocharii orationem traducat, qualia nemo nisi cunctanter et deliberato audere debet. Deinde eum accusat, quod sententias El-Qorthobii, f. 151 r., Ibn-El-Munejjiri, f. 164 v., Ibn-Batthâli, f. 141 v., hanc quidem ab Ibn-El-Munejjiro jam refutatam, suppressis nominibus auctorum furatus sit, quem f. 197 r. plane morem ejus esse ait: Hoc apud El-Zerkeschium est, sed ab Ibn-El-Munejjiro sumtum: qua in re suum morem secutus est, ut ea, quae sibi placerent, ad auctores non referret. Tandem f. 388 r. eundem, quum aliam interpretationem falsam esse dixerit, sic reprehendit: جرى علي عاداته في الجراءة على التوهيم Solitam suam in aliis erroris accusandis audaciam secutus est. نسخة الشيخ موفق الدين**

El-Ssa'hi'hi, ex quo duae lectiones afferuntur. *الترمذى*, f. 91 v., simpl. نسخة *الزرندي*, f. 110 r., codex *الترمذى*, f. 674 r. *الشيخ تقي الدين السبكي*: pater *الشيخ تاج الدين*, it. *ICTus*, f. 165 r., duo filii *الشيخ بهاء الدين أبو*, eodem loco cum patre citatus, et *شرح التلخيص* (H.-Ch. II, pag. 410), *حامد*, qui scripsit *شرح مختصر ابن الحاجب الاصل*, f. 218 v., et f. 428 v., et *شرح المختصر ابن الرافعة* scripsit *السخاوي*, f. 469 r. citatum de ratione 'Osmâni Chalifae in Corano colligendo et recensendo. *سعيد بن منصور*, de propagatione traditionis, f. 40 v. *السفاسي*, f. 312 v. et 439 r., f. 161 v., auctor lectionis et interpres traditionis saepissime citatus. *المختار من الطيوريات* scripsit *السلفي*, unde quaedam traditio relata est f. 514 r. *سنيد بن داود*, *cujus* de nomine mulieris in traditione commemoratae citatur f. 465 r. *العوارف* scripsit *السهروردي*, f. 31 v., et *العقائد*, f. 685 v. *السبكي*, discipulus Ibn-el-'Arabii, f. 351 v., scripsit *الروض الأنف*, historiam vitae Mu'hammedis, f. 285 r. de uxoribus et liberis Ismaelis, f. 373 r. de quadam lectione in El-Ssa'hi'ho nominatim citatam, alibi saepissime per *قال السبكي* — *سويد بن سعيد*, interpres traditionis, f. 180 v. *الشافعي*, princeps sectae Schâfi'ticae, scripsit *احكام القرآن* (H.-Ch. 156), f. 449 v. *شوارب اللغات* scripsit *الصاغاني*, interpretatus est dictiones dictionumque formas ab aliis praetermissas, veluti f. 339 v. ex eo allatus est *مَشَاط*, pluralis nominis *مُشَاط* a Mu'hammede adhibitus, quum apud El-Gauharium tantum *أَمَشَاط* sit. Ex eodem libro repetita videntur quae El-Ssâghânio tribuuntur in scheda foliis 243 et 244 interposita et f. 317 r., quo in folio *صغاني* scriptum est. *الطبراني* scripsit *المعجم* f. 168 r. cit. de restituenda veritate cujusdam narrationis e vita Mu'hammedis, quam Bochârî pervertisse videtur; it. f. 201 r. *cit. de nomine mulieris in traditione commemoratae*. *أصبغ المالكي* cum *محمد بن جرير الطبري*, *ICTus*, f. 35 v. *الاحكام* scripsit *الحب الطبري* (H.-Ch. I, p. 174 lin. 8 sqq.), f. 201, 558 r. *الطحاوي*, interpres traditionis, f. 135 r., 136 r., 301 v. *الطبري*, interpres

Bochârî saepissime citatus. *العاجز عبد الوهاب*, interpres traditionis, f. 556 v. *الكافظ عبد الحق* scripsit *الجمع* بين النصيحين (H.-Ch. II, p. 619 lin. 1), f. 700 r., 776 v. *عبد الغني*, auctor lectionis, f. 159 r., 330 v. *عبد الرزاق*, in scheda foliis 613 et 614 interposita; *ple-rumque simpl.* *عبد الغني*: *Dixit 'Abd-el-Ghanî in Dubiis suis (في مبهمة) in explicando dubio hoc loco etc.*, f. 557 r.; praeterea ut auctor lectionis citatur f. 371 r., 386 v. Codex, quem habebat, El-Ssa'hi'hi, نسخة *للحافظ* *عبد الله بن يحيى البلخي*, cit. f. 400 v. *عبد الله بن يحيى البلخي*, de nomine hominis in traditione commemorati errasse dicit *عبدوس*, f. 385 r. *علي بن المدني*, Alium filium Medinensis, auctor lectionis saepe citatus. *عبيد بن اسمعيل*, auctor lectionis, f. 382 r. *عمرو بن الحرت*, de propagatione traditionis, f. 629 r. *عياض*, vid. *القاضي عياض*. *ابو الامام ابو*, interpres traditionis, f. 209 r., 640 r. *عبد الغساني*, censor, f. 376 r., plerumque simpl. *شرح* *الشيخ تاج الدين الفاكهي* scripsit *عمدة الاحكام*, i. e. *عمدة الاحكام*, quod proxime antecedit, f. 592 r. *ابو الحسن*, al. *القاسبي*, al. *ابو الحسن القاسبي*, auctor lectionis; saepe citatur exemplum El-Ssa'hi'hi quod habebat, نسخة *ابن الحسن القاسبي*, sive, ut f. 107 r. est, *القاضي البيضاوي* s. *القاضي* — *اصل ابن الحسن القاسبي* s. *البيضاوي*, auctor lectionis et interpres traditionis saepissime citatus. Scripsit *الاكمال*, f. 513 v., *التنبيهات*, f. 457 r., *المشاري*, f. 305 v. *عياض*, f. 178 v., plerumque *القاضي عياض*, interpres traditionis saepissime citatus. Eum non intelligendum esse ubi simpliciter est *القاضي*, docet locus commentarii f. 383 r. lin. 4 et 5, ubi conveniunt *القاضي*, i. e. *Beidhâwî*, et *القاضي عياض*. — *القواعد* scripsit *القراي*, f. 587 r. et scheda foliis 609 et 610 interposita, ubi se octo annos in discrimen verborum *شرح* *الرواية* et *الشهادة* *ابو العباس* verum invenerit. *القرطبي*, plene *البرهان للمازي* *الزركشي*, f. 776 r., interpres Muslimi, vid. s. v. *الزركشي* (في مختصرة) *Dicit El-Qorthobi in Compendio suo* (في مختصرة), f. 478 r., i. e. in compendio El-Ssa'hi'hi, quod intelligitur ex f. 350 v.: *اختصاره للمخاري*. Saepissime ut interpres Bochârî citatur. *Bochârîum* sibi

contradicere arguit f. 289 r. القسطلاني، interpres Bo-  
chârii, 145 v., 206 r. أبو القسم القشيري، interpres tra-  
ditionis, f. 587 v., 684 v. Fortasse idem est أبو القسم،  
cujus lectionem Beidhâwî falsam esse dicit f. 373 r. أبو  
نصر الكلاباني، f. 133 v., 228 v., 548 r., fere simpl.  
الكلاباني، saepissime citatus de nominibus et personis tra-  
ditionariorum; vid. 'H.-Ch. 693. الكلبي verbum theolo-  
gicum interpretatur f. 686 v. اللحياني، Lexicographus,  
f. 223 v. اللخمي، ICTus, f. 638 v. الليث، de propa-  
gatione traditionis, f. 247 r., 629 r. المازري f. 537 v.,  
f. 170 v., interpres traditionis saepe citatus. Vide  
supra s. v. القرافي. المدونة scripta امام مالك، f. 203 v.  
المالكي، interpres traditionis, 70 v., 90 v., 105 v.  
المأوردي scripta السلطانية (H.-Ch. 150), f. 179 v.  
محمد بن حمزة بن، f. 475 r. المتولي، interpres traditionis,  
f. 362 r. محمد بن الربيع الجيزي، auctor lectionis, f. 362 r.  
عامة، f. 183 v. كتاب أسماء من دخل مصر من الصحابة  
scripta، محمد بن يحيى، auctor lectionis, f. 139 v.  
محمد بن عيسى، in quo Bocharii errores cor-  
rigit, et alium: كتاب العبد الذي جمعه في حديث الزقري،  
ومجرداً من العبد ايضاحاً وبياناً لما اوما اليه البخاري،  
f. 376 r., 406 v., 778 v. Ex ultimo horum locorum in-  
telligitur eum inter auctores ipsius Bocharii esse.  
مروان، ابو زيد المروزي، interpres traditionis, f. 482 r.  
ابو زيد، auctor lectionis saepe citatus، المروزي، al.  
doctor Abû'l-Hasan El-Qâbisii et 'Abdûsi, f. 463 v. et  
477 r. Habebat codicem El-Ssa'hi'hi، نسخة ابي زيد،  
f. 463 v. في افراس: Dicit المزني in Equis Prophetarum،  
eum equum habuisse cui nomen esset El-Werd،  
scheda foliis 609 et 610 interposita. المستغفري: Comme-  
moravit hanc mulierem El-Mustaghfiri inter socios Pro-  
phetarum، f. 213 v. ابو اسحق المستملي، plerumque simpl.  
الغفيري، auctor lectionis ab (المستملي، f. 241 r.)  
مصعب، f. 463 v. Vide supra s. v. الحموني. —  
الريثي، de nominibus et personis et rebus traditionis, f.  
150 v. et 255 r., quamquam posteriore loco الزعري vel

scriptum est. المغربي، interpres Bocharii saepe cita-  
tus. Codex El-Ssa'hi'hi quem habebat، نسخة المغربي،  
cit. f. 154 r. et 459 r. مغطاني (sic cum vocalibus f.  
180 r., 665 v.) semper sine articulo, interdum praeposito  
الحافظ، f. 180 r. postposito الجندى، interpres Bocharii  
saepe citatus. Nominatim شرح مغطاني f. 154 v. et 368 r.  
ابو عبيدة، Grammaticus, conjunctus cum مكي بن ابي طالب،  
ابن درستويه (sic pro درستويه) et ابن خروف، inter-  
prete Sibweihi, ut est f. 190 r.: شرح. ابن طاهر  
contra استدراكات scripsit المنذري. سبيويه  
المهلب، de auctoribus traditionum, f. 284 r. المقلسي  
(sic f. 135 r., 665 r., 778 r.), interpres Bocharii saepe  
citatus. الناقد (Cod. النائد)، de propagatione traditionis,  
f. 772 v. النحاس، censor traditionis, f. 429 r. النسفي،  
auctor lectionis f. 678 v., auctor lectionis  
ab ipso Bochario acceptae, f. 385 r. Saepe, ut hoc ipso  
loco, commemoratur codex lectionem ejus exprimens، نسخة  
In hac traditione: النسوي. — عن النسفي عن البخاري  
de quo dixit (في هذا الحديث علة)، de quo dixit  
et El-Dâraqothni in libro Correctionum (كتاب في كتاب)  
et النواوي et النواوي promiscue, scriptor  
libri تهذيب الاسماء واللغات a Wüstenfeldio editi, interpres  
Muslimi (vid. supra s. v. الزركشي)، saepissime citatus;  
item: Dicit hoc El-Newdwi in Dubiis suis (في مبهماته)،  
de dubio nomine traditionarii, f. 318 r. الهروي، inter-  
pres traditionis, f. 239 r., 509 r., 556 r., 671 r.  
scripsit اسباب النزول (H.-Ch. 586), f. 145 v., 402 r.;  
nomen الرويا explicat f. 643 v. الواسطي، de significa-  
tione somniorum, f. 644 v. خلف الواسطي، scripsit librum  
الوقسي، de propagatione traditionis, f. 384. وهب بن منبه،  
censor lectionis, f. 166 v., 218 v. scripsit  
كتاب معاني يحيى الفراء، f. 543 v. مفتاح الجنة،  
f. 457 r. يعقوب، interpres verborum a Beidhâwî  
citatus, f. 191 v., 218 v. الشيخ الحافظ جلال الدين  
الاطراف scripsit يوسف بن الذكي المزني (H.-Ch. I, p.  
344, lin. 4 et 5), f. 316 r., 404 v. Postiore loco El-  
Demâmini cum eo conjunxit ابن كثير.



de propagatione cujusdam traditionis cum منصور بن سعيد consentiens, f. 40 v. Praeterea libri et librorum scriptores, nominibus non adjectis, citantur fere hi: الاقتصاص (H.-Ch. 1042), f. 643 v. de visis somniorum a Deo immissis. صاحب الافعال (H.-Ch.

1025), f. 214 r. de significatione verbi الإتهام. قان (H.-Ch. 1029), saepe. صاحب الامثال السائرة. التوأمة, f. 643 v. de visis somniorum. f. 286 v.

جامع الاصول (H.-Ch. 3869), saepe. كتاب السر. Dicit El-Zerkeschi, Māliko (principi sectae Mālikiticae) tribui quod concubitum praeposterum licere statuerit. Contra ego (inquit El-Demāmini) eum, qui istud ab illo dictum esse tradidit, improbe mentitum esse ajo. Ibn-Weheb: Adii, inquit, Mālikum eique dixi istam sententiam ad ipsum referri. Minime vero, respondit, ac coranicum illud recitavit: Mulieres vestrae agri sunt vobis arandi (Sur. 2, 223). Atqui non arantur, inquit, nisi loca ad serendum idonea. Ceterum ista sententia ei in solo كتاب السر tribuitur, qui est liber obscurus (كتاب مجهول), unde scientem volentemque aliquid repetere nefas est, f. 405 r. السميت الحسن. f. 643 v. de visis somniorum. صاحب العين. f. 513 v. de

528 f. صاحب الغريبين. نكي nil quam alia forma verbi نكي de interpretando loco traditionis. الفائق, commentarius in traditionem, saepissime citatus. الفردوس, f. 168 r. de veritate traditionis a Bochario perversae. صاحب الحكم, f. 208 v., ubi in adnotationibus graviter reprehenditur, f. 223 v., 544 r. de verborum forma et significatione. مختصر الاستيعاب (H.-Ch. I, p. 277, lin. 2 et 3), f. 184 v., 622 r. مختصر ربيع الابرار. El-Ifhām, f. 529 r. امرأة الزمان, f. 239 r. de nomine equi Muḥammedis, f. 318 r. de nomine viri in traditione commemorati. مشكل الآثار, f. 168 r. de veritate traditionis a Bochario perversae. المطالع, commentarius in traditionem, f. 200 v., 601 r. شرح المعاني scriptus ab ابن التلمساني, qui supra ex indice scriptorum excidit, f. 333 r. المعونة, f. 573 r. de التشميت, quod est officium ei qui sternutaverit bene precandi. المفهم, f. 115 v. de quodam verbo traditionis recte legendo, f. 131 v. de significatione verbi, f. 309 r. de quadam traditione aliam confirmante. المنتقى, f. 193 r. في ترجمة جابر بن

منصور, i. e. in loco de vita Gābiri Ibn-ʿAbd-allāh, (H.-Ch. II, p. 131, lin. 3 et 4), f. 193 r. النهاية, saepissime in commentario citata, f. 227 v. in adnotatio-

nibus cum nomine scriptoris: Dixit Imām-el-ʿharamain in El-Nihāje; vid. Wüstenfeldii liber: Die Akademien der Araber, p. 30 et 31. — Praeter codices, qui supra in indice scriptorum commemorati sunt, in adnotationibus aliquoties lectiones supplevit نسخة الفائق, نسخة مولانا الفائق, نسخة الفائق, ut f. 134 v., 138 v., 325 v. — Tria illa, quae ab ipso initio dixi, diplomata licentiae in fine adjuncta eidem omnia Ibrāhīm Pāschae, praefecto Aegypti (sec. Hammerum A. Chr. 1669 — 1673), data sunt, primum ab أبو الصبياء والنور علي الشيراملي, secundum ab أحمد بن أحمد بن محمد بن أحمد بن إبراهيم بن عبد القادر البغدادي بن عمر بن عبد الحميد, tertium ab بايزيد بن الحاج أحمد الاسلامبولي. Inde intelligitur, Ibrāhīm Pāscham coram compluribus doctoribus, inter quos tres illi erant, praelectionem El-Saʿhihi instituisse, ita ut totum praelegeret ʿAbd-el-Qādir Baghdādensis ʿHanefita, item partem ejus Aḥmed Ibn-el-ʿAgemī, partem ipse Ibrāhīm Pāschā, ad interpretationem autem adhiberetur commentarius Schihāb-el-dīn Aḥmed El-Qasthalānī; deinde absolutis praelectionibus Ibrāhīm Pāscham illos tres sibi diplomata licentiae dare jussisse. Horum igitur ipsa prima exempla habemus, quorum duo priora scripsit Aḥmed Ibn-el-ʿAgemī, tertium ʿAbd-el-Qādir El-Baghdādī

exeunte mense Gumādā posteriore A. H. 1082 (Chr. 1671). Quum autem quisque trium illorum doctorum lectionem et interpretationem El-Saʿhihi usque ab ipso Bochario accepisset, hanc traditionis seriem in suo quisque diplomate explicavit, Aḥmed Ibn-el-ʿAgemī autem suo etiam breves indicationes de quatuor et viginti auctoribus suae silsilae subjunxit, sic inscriptas: هذه فوائد تتعلق برجال الاسناد على وجه الاختصار لتحفظ ويكون

Hae sunt indicationes ad auctores traditionis spectantes, in compendium redactae, ut eas retineas usque confidas. Sunt autem doctores hi: 1) الإمام البخاري, nat. Bocharae d. 13 Schawwālī A. H. 194 (Chr. 810), mort. vigilia Beirāmī minoris A. H. 256 (Chr. 870), sepultus in oppido خرتنك duabus parasangis a Maracandis distante. 2) أبو عبد الله محمد بن يوسف القزويني, nat. Ferebri s. Firebri, oppido ditionis Bocharicae, El-Saʿhihum bis ab ipso Bochario audivit, A. H. 248 (Chr. 862 — 3) Ferebri, A. H. 252 (Chr. 866 — 7) Bocharae. Novissimus eorum esse dicitur, qui lectionem El-Saʿhihi ab ipso Bochario acceperunt, quamquam El-ʿAhebi منصور novissimum fuisse ait. El-Ferebrii discipuli fuerunt tres qui proxime sequuntur: 3) أبو اسحق

فوائد تتعلق برجال الاسناد على وجه الاختصار لتحفظ ويكون Hae sunt indicationes ad auctores traditionis spectantes, in compendium redactae, ut eas retineas usque confidas. Sunt autem doctores hi: 1) الإمام البخاري, nat. Bocharae d. 13 Schawwālī A. H. 194 (Chr. 810), mort. vigilia Beirāmī minoris A. H. 256 (Chr. 870), sepultus in oppido خرتنك duabus parasangis a Maracandis distante. 2) أبو عبد الله محمد بن يوسف القزويني, nat. Ferebri s. Firebri, oppido ditionis Bocharicae, El-Saʿhihum bis ab ipso Bochario audivit, A. H. 248 (Chr. 862 — 3) Ferebri, A. H. 252 (Chr. 866 — 7) Bocharae. Novissimus eorum esse dicitur, qui lectionem El-Saʿhihi ab ipso Bochario acceperunt, quamquam El-ʿAhebi منصور novissimum fuisse ait. El-Ferebrii discipuli fuerunt tres qui proxime sequuntur: 3) أبو اسحق

فوائد تتعلق برجال الاسناد على وجه الاختصار لتحفظ ويكون Hae sunt indicationes ad auctores traditionis spectantes, in compendium redactae, ut eas retineas usque confidas. Sunt autem doctores hi: 1) الإمام البخاري, nat. Bocharae d. 13 Schawwālī A. H. 194 (Chr. 810), mort. vigilia Beirāmī minoris A. H. 256 (Chr. 870), sepultus in oppido خرتنك duabus parasangis a Maracandis distante. 2) أبو عبد الله محمد بن يوسف القزويني, nat. Ferebri s. Firebri, oppido ditionis Bocharicae, El-Saʿhihum bis ab ipso Bochario audivit, A. H. 248 (Chr. 862 — 3) Ferebri, A. H. 252 (Chr. 866 — 7) Bocharae. Novissimus eorum esse dicitur, qui lectionem El-Saʿhihi ab ipso Bochario acceperunt, quamquam El-ʿAhebi منصور novissimum fuisse ait. El-Ferebrii discipuli fuerunt tres qui proxime sequuntur: 3) أبو اسحق

Ferebri s. Firebri, oppido ditionis Bocharicae, El-Saʿhihum bis ab ipso Bochario audivit, A. H. 248 (Chr. 862 — 3) Ferebri, A. H. 252 (Chr. 866 — 7) Bocharae. Novissimus eorum esse dicitur, qui lectionem El-Saʿhihi ab ipso Bochario acceperunt, quamquam El-ʿAhebi منصور novissimum fuisse ait. El-Ferebrii discipuli fuerunt tres qui proxime sequuntur: 3) أبو اسحق

أبو إسحاق إبراهيم بن أحمد البعلّي، والكموي mort. m. شيخ الاسلام (14). *ʿAṭl-ḥigge* A. H. 852 (Chr. 1448). *ʿAṭl-ḥigge* A. H. 926 (Chr. 1520) plus centum annos natus; ejus filius et discipulus يوسف جمال mortuus est A. H. 984 (Chr. 1576—7); et hujus vicissim nepos et discipulus بن الدين بن جمال الدين يوسف mortuus A. H. 1043 (Chr. 1633—4), annos natus fere septem et octoginta. شيخ الشافعية الشمس محمد بن شيخ الشافعية الشهاب (15) *discipulus Zekerijja El-Anfarii*, mort. A. H. 1004 (Chr. 1595—6). 16) *discipulus Zekerijjae* mort. m. *ʿSsafaro* A. H. 981 (Chr. 1573—4). 17) *discipulus Negm-el-din El-Ghaithii*, mort. A. H. 1014 aut 1015 (Chr. 1605—6 aut 1606—7). 18) *discipulus Sâlimi*, mort. A. H. 1040 (Chr. 1630—1). 19) *discipulus El-Schems El-Anfarii*, mort. A. H. 1044 (Chr. 1634—5). 20) *discipulus ejusdem*, mort. ineunte mense *Ġumâda* priore A. H. 1066 (Chr. 1656). 21) *discipulus ejusdem*, mort. m. *Ġumâda* priore A. H. 1069 (Chr. 1659). 22) *discipulus Sâlimi*, mort. d. 7 *Ġumâdae* posterioris A. H. 1075 (Chr. 1665). 23) *discipulus ejusdem*, nat. A. H. 1000 (Chr. 1591—2), mort. d. 15 *Ġumâdae* prioris A. H. 1077 (Chr. 1667). 24) *discipulus El-Ġemâl Jûsufi*, mort. m. *Ramadhâno* A. H. 1069 (Chr. 1658). — Ille *Ibn-Hagr El-ʿAsqalânî*, qui in hoc indice tertius decimus est, lectionem et interpretationem *El-Ssaʿhiʿhi* per tres vias (بثلاث طرق) i. e. per tres doctorum series, a *Bochârio* acceperat, quae in diplomate secundo, fol. 2 v. lin. 8 sqq., explicatae sunt. Idem commentarium in *El-Ssaʿhiʿhum* scripsit, quo quantopere gloriatu sit docet distichon ultimo codicis folio v. inscriptum:

ما قاله ابن الحاجر في شرح العيني على صحيح البخاري  
شرحى الذى سار في الآفاق قاطبة  
حتى روى فضله الداني مع القاصي

أبو إسحاق إبراهيم بن أحمد البعلّي، والكموي mort. A. H. 376 (Chr. 986—7). 4) *cui nomen fecit oppidum natale in ditione Merwensi situm.* 5) *أبو* *Heratae inquilinus*, *El-Ssaʿhiʿhum Ferebri* ab *El-Ferebri* audivit A. H. 366 (Chr. 976—7), mort. A. H. 381 (Chr. 991—2). 6) *أبو الحسن عبد الرحمن بن محمد بن المظفر الداودي* quod nomen ab avo *Dâūd* accepit, nat. A. H. 364 (Chr. 974—5), *El-Ssaʿhiʿhum* ab *El-Serachsio* audivit m. *ʿSsafaro* A. H. 381 (Chr. 991), mort. *Bûschengi* (بوشنج) oppido *Chorasanico*, A. H. 467 (Chr. 1074—5). 7) *السجزي*, i. e. *Segestanicus*, nat. m. *ʿAṭl-qaʿde* A. H. 458 (Chr. 1067), *El-Ssaʿhiʿhum* septennis audivit A. H. 465 (Chr. 1072—3), mort. A. H. 553 (Chr. 1158—9). Quo doctore usus sit, non est indicatum. 8) *النبيدي*, *El-Ssaʿhiʿhum* ab *Abûl-waqt ʿAbd-el-awwel Ibn-Isâ Ibn-Schoʿaib El-Herawî*, discipulo *El-Dâūdii*, duodecim pralectionibus audivit, mort. *Baghdâdi* A. H. 631 (Chr. 1233—4). Ab hoc audiverunt duo qui proxime sequuntur: 9) *أبو العباس أحمد بن أبي طالب الصالحى الحنبارى* mort. d. 15 *ʿSsafari* A. H. 730 (Chr. 1329). 10) *ست الوزراء* *filia Vezîri* ejusdam, nata *Tenûchi* A. H. 624 (Chr. 1226—7), mort. A. H. 716 (Chr. 1316—7). 11) *عبد الكريم الكموي الأصل القاهري* i. e. *Qâhirensis*, ejus majores *Hamâtenses* fuerant, nat. A. H. 707 (Chr. 1307—8), *El-Ssaʿhiʿhum* ab *Aʿhmed Ibn-Abî Thalib* et *Sitt-el-wuzerâ* audivit, mort. mense *Ġumâda* priore A. H. 791 (Chr. 1389). 12) *إبراهيم* *Qâhirae inquilinus*, nat. *Damasci* A. H. 709 (Chr. 1309—10), mort. mense *Ġumâda* (non indicatum est utro) A. H. 800 (Chr. 1398). 13) *الحافظ أبو الفضل* *أبو* *ابن حجر* vulgo *حجر*, nat. A. H. 773 (Chr. 1371—2), *El-Ssaʿhiʿhum* audivit a quatuor: *أبو* *الحافظ أبو الفضل عبد الرحيم بن الحسين العراقي* *عبد الرحيم بن عبد الوقاب* *محمد عبد الله النيسابوري*

\*) Sic per omnes consonas et vocales expressum est fol. 2 v. lin. 22. Hinc corrige illud جموية, quod supra pag. 455 lin. 7 effluxi ex جموية, ut est in margine ultimae paginae *El-Ssaʿhiʿhi*, lin. 12 ab inf.

وانت شرحك في البيت اختليت به  
شبه الذنوب التي يخلو بها العاصي

*Epigramma Ibn-El-'Hagri in El-'Ainim El-Ssa'hi hi  
Bochdriani interpretem.*

*Meus commentarius is est, qui omnes regiones ita pervasit, ut tam propinqui quam longinqui praestantiam ejus propagaverint. Tu vero cum tuo tibi commentario solus domi sedes, flagitiorum illorum simili, quibuscum peccator in solitudinem discedit. Pro coronide hoc addimus, totum codicem summi faciendum praeter foll. 434 — 442 et margines passim detritos optime conservatum esse.*

### CLXXXI.

Codex arabicus latinus, fol., foll. 25, quo is, qui proxime antecedit, describitur a „M. Georgio Jacobo Kehr, Schleusinga - Hennebergico, S. Theologiae et Linguarum Orientalium Studioso,“ cui hoc doctrinae specimine probato Senatus Lipsiensis mandavit ut catalogum codicum arabicorum, persicorum, turcicorum conficeret, qui, ut hic ipse liber, ejus manu scriptus etiam nunc apud nos asservatur\*). Folio 1 haec inscripta sunt: „De Mohammedanorum Sonna, id est, Pandectis seu Corpore Juris Canonici ac Civilis generalia quaedam. Theses CCCL de Mohammedanorum Sacris, seu Cultu divino, v. g. oratione, templis, aliisque huc spectantibus, cum annotationibus nonnullis, ex antiquitatibus et ritibus Orientalibus.“ Folio 2 haec: „Q. D. B. V! Orientale Specimen triplicis argumenti, scilicet Catalogi, Recensionis et Versionis, e quodam linguae arabicae thesauro msto Mohammedanorum Traditiones, quae Sonna vulgo nominari solent, complectente elaboratum descriptumque, ubi 1) methodo in catalogis conficiendis usitata, Msti forma, foliorum numerus, ligatura, charta, lingua, scriptura seu characteres, inscriptio, auctor, scriba, aetas, argumentum universale, contenta quaedam, et reliqua notatu digna enarrantur; 2) passim ad modum recensitionis librorum, illustrationis gratia quaedam fusius proponuntur, ac denique 3) textuum quorundam versio latina, non quidem juxta Latinismos, sed ad sensum Arabismi exprimendum accommodata exhibetur.“ Folio 3 hoc specimen honorifica adlocutione arabica binis distichis, nimirum claudis, finita ad Senatum Lipsiensem defertur, folio 4 eadem latine reddita sunt. Literae arabicae generum 9ul9i, jâqûti, ri'hâni, minio scriptae et pulvere aureo conspersae, ad speciem orientalem proxime accedunt; in talibus enim multam operam consumserat multumque usum contraxerat Kehrius; sed rudi ridiculoque limbo foedantur, ejus maxima pars est crassa quaedam et lata crusta liquoris fulvi aurum male imitantis. Folio 5 incipit descriptio codicis, in qua Kehrius ut laudabilem industriam et haud contemnendam pro illa aetate linguae arabicae scientiam ostendit,

\*) Catalogus Manuscriptorum Arabicorum, Persicorum atque Turcicorum Bibliothecae Senatoriae Lipsiensis, mense Majo A. C. 1723. inchoatus a M. Georgio Jacobo Kehr, Schleusinga-Franco. 4°, pagg. 550, cum Indice pagg. 30.

ita longus, molestus, ambitiosus est, leviora et faciliora cupide amplificat, cetera aut celat, aut vix attingit, in utrisque autem saepissime errat et nugatur. Specimina argumenti inde a fol. 12 v. proposita ex libro de precibus petita sunt et trecentis quinquaginta locis totam precum rationem persequuntur. Passim admixtae sunt particulae orationis Bochdrianae limbis rubris cinctae, ad dextram latine redditae. Fol. 16 r. — 17 v. interposita est enarratio „de urbium orientalium plateis et foris, de foris Hhalebensibus, de diversoriis mercatorum orientalium s. de hospitibus publicis orientalibus, in quibus Caravanae seu mercatorum peregrinantium cohortes divertuntur (الخانات), de القيساريات, i. e. fabricis Caesaris\*), de Templorum orientalium, imprimis Mohammedicorum structura.“ Harum rerum auctores Kehrius habebat Salomonem Negri Damascenum, quem fol. 14 v. venerandum suum praeceptorem appellat, et Carolum Rali Dadichi, Halebo-Antiochenum, ut est fol. 17 r. Conclusio fol. 25 r. haec est: Reliqua circa peragendas Mohammedanorum preces diemque Veneris rite celebrandum observanda nunc praetereo, plura de hisce multisque aliis Moslemanorum superstitiosorum ritibus ac legibus alio tempore Excellentissimis et summe Venerandis Lectoribus traditurus. Interim haec pauca ut Maecenates Musarum Orientalium munificentissimi aequi bonique consulere ne dedignentur, hujusque scripti auctori porro ut benignissime succurrere velint, precibus exorantur submississimis, gratiae divinae commendati ab Ipsorum Lipsiae observantissimo et submississimo ex aedibus Bornholtinis M. Georgio Jacobo Kehr, in platea Nicol. d. XIII Silusia - Hennebergico. Martij, M. DCC. XXIII.

### CLXXXII.

[R. 4.]

Codex arabicus, fol. min., foll. 156 chartae solidissimae, char. neschi robusto cum plerisque vocalibus. Folia divisa sunt in كرايس, i. e. fasciculos denorum foliorum, ita ut summo folio decimo inscriptum sit نادی, i. e. الثاني, fasciculus secundus, vicesimo نال, i. e. الثالث, tertius, et sic deinceps. Continet codex eam partem El-Ssa'hi hi Bochdriani, quae in Cod. CLXXX a fol. 270 r. usque ad 351 r. pertinet, ab initio creationis per omnes patriarchas et prophetas usque ad Muhammedem decurrens in ejusque vita eo loco subsistens, qui est de Selmâno Persa ad illius sacra converso. Haec argumenta in duos libros distributa sunt: كتاب بدو الخلق fol. 1 v. sqq., et كتاب الانبياء fol. 23 v. sqq., quamquam hoc quidem lemma tantum in margine apparet, ipsa oratio

\*) „Quae non multum differunt a fabrica Chanorum, nisi quod vice stabulorum et horreorum cubiculorumque nonnisi officinae reperiuntur, ubi omne genus texturae ex serico, lana, gossipioque ac tela conficitur.“ Cf. Diss. mea de gloss. Habicht, pag. 39 et 40.



autem, ut in Cod. CLXXX fol. 280 v., tantum sic distincta est: **بَابُ خَلْفِ اَنَّمَ صَلَوَاتُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَذُرِّيَّتِهِ**. Ul-

tima verba cum subscriptione: **وَمُحَمَّدٌ** قَالَ فِتْرَةً بَيْنَ عَيْسَى وَمُحَمَّدٍ

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتُّ مِائَةٍ سَنَةٍ ثُمَّ يَتْلُوهُ الْمَغَارِى نَجْزًا

ثَامِنَ شَهْرٍ رَّبِيعِ الْاٰخِرِ سَنَةِ اَرْبَعِ (\*) وَسَبْعِينَ وَثَمَانِ مِائَةٍ

Absolutum igitur est hoc volumen, post quod ad librum de expeditionibus Muhammedis pergendum erat, d. 8 Rebi' posterioris A. H. 874 (Chr. 1469). Ultima paginae crasso et titubante calamo superscriptum est: **الحمد لله انهاء**

**والذى قبله قراءة الشيخ الفاضل المفيد علم الدين محمد**

**ابن سليمان بن سليمان بن خالد** ثُمَّ بَعْدَ ذَلِكَ يَنْتَعِ اِبْنُهُ

**بِهِ عَلَى عَبْدِ الرَّحِيمِ (\*\*)** اَلدِّيمِى وَاجازَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهُ

*Laus Deo. Curavit (Deus) ut et hoc volumen et ea, quae hoc antecedunt, legerentur a Doctore eruditissimo et alios utilia docenti, 'Alam-el-din Muhammed Ibn-Suleiman Ibn-Suleiman Ibn-Chalid; postea autem inde fructum cepit ejus filius, illa 'Abd-el-ra'him El-Dimio praelegens, cui eorum aliis praelegendorum facultatem dedit. Laus uni Deo.*

In pag. priore fol. primi is, qui codicem scripsit, nonnulla notavit, quorum primum est praeceptum de ordine reseccandorum unguium versibus conceptum, argumento cum illo conveniens, quod retuli pag. 431 col. 1 inf. \*\*\*).

### CLXXXIII.

[Ac. R. 133.]

Codex arabicus, fol. min., foll. 130, char. mauritanico diligentissime scriptus, adjectis plerisque vocalibus. Est vigesimum idemque ultimum volumen *El-Ssa'hi hi*:

**السِّقْرِ الْمَوْقَى عِشْرِينَ مِنَ الْجَمَاعِ الْمُسْتَدِ الصَّحِيحِ مِنَ**

**حَدِيثِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَنَنِهِ وَأُمُورِهِ وَأَيَّامِهِ**

\*) In codice siglum est, fere sic: **لر**. Confirmat lectionem quod subscriptum est: **في سنة ٧٢**.

\*\*) Nomen confuse scriptum, ut de lectione dubitare liceat.

\*\*) Etsi Kehrium laude sua defraudare nefas duco, tamen, ne quis posthac temere ei fidem habeat, levitas et confidentia ejus uno

exemplo demonstrandae sunt. Ex istorum versuum lemmate: **فَانْدَسَ** *Utilis institutio de reseccandis unguibus*, *في تقليم الاظفار*

*mutato totius libri inscriptionem exculpuit: „Utilitas doctrinae de victoriis“*, quam tamen cum illius argumento minus convenire recte intellexit. Illa vero, quae ultimae paginae superscripta sunt, ingeniosissimo homini haec suppeditarunt: „*Codex a filio Solimani ben Chalid, Fexiri Chatifae Abu-Dscha'far Al Mansori collectus esse videtur*“, audacius in ipso catalogo: „*collectus est*.“

**تَالِيفِ الْاِمَامِ الْكَافِظِ النَّاقِدِ اَبِي عَبْدِ اللّٰهِ مُحَمَّدِ بْنِ اَسْمَعِيلَ**

الْجُعْفَى الْبُخَارَى رَحِمَهُ اللّٰهُ تَعَالَى, cujus inscriptionis fol.

1 r. positae pars prior usque ad **الصَّحِيحِ** literis majoribus caeruleis cum vocalibus rubris, posterior literis minoribus

itemque vocalibus rubris scripta est. In ceteris quoque librorum et capitum inscriptionibus color caeruleus et ruber et niger varie mixti sunt. Continet codex tres ultimos

libros: **كتاب الاعتصام** fol. 1 v. — 15 r.,

**كتاب التوحيد** fol. 15 r. — 52 r.,

qui in Cod. CLXXX a fol. 667 v. usque ad finem pertinent. Fol. 129 v. et 130 r. et v. sub-

scripta sunt haec: **كَمَلِ السِّقْرِ الْمَوْقَى عِشْرِينَ مِنَ الْجَمَاعِ**

**الْمُسْتَدِ الصَّحِيحِ مِنْ حَدِيثِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**

**تَالِيفِ الشَّيْخِ الْاِمَامِ الْكَافِظِ النَّاقِدِ اَبِي عَبْدِ اللّٰهِ مُحَمَّدِ بْنِ**

**اَسْمَعِيلَ بْنِ اَبِي رَجِيمِ الْجُعْفَى الْبُخَارَى رَحِمَهُ اللّٰهُ تَعَالَى وَرَضَى**

**عَنْهُ وَبَتَمَامِهِ ثُمَّ جَمِيعِ الدِّيَّانِ بِحَمْدِ اللّٰهِ وَحُسْنِ عَوْنِهِ عَلَى**

**يَدِ كَاتِبِهِ عَبْدِ اللّٰهِ الْفَقِيرِ الْبَيْهِ الرَّاجِي عَقْوَهُ وَالْمُتَوَبِّةَ مِنْهُ**

**عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ (\*)** بَنَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ أَحْمَدَ الْفَرَشِي شُيْخُ

**الْمَسْدَى (\*\*)** نَفَعَهُ اللّٰهُ بِهِ وَاسْتَعْلَمَهُ بِمَقْتَضَاهُ مِنْهُ وَكَرَّمَهُ وَغَفَرَ

**لَهُ وَلَوْلَا ذِيهِ وَجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ وَلَمَنْ قَالَ آمِينَ وَكَانَ الْفَرَاغُ مِنْهُ**

**يَوْمَ الْاِحْدِ النَّاسِعِ عَشَرَ لَشَهْرِ اللّٰهِ الْمَكْرَمِ فَاتَمَّ عَامُ اَحَدٍ**

**وَسَبْعِينَ وَثَمَانِي مِائَةٍ عَرَفَ اللّٰهُ خَيْرَهُ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا**

**مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَوَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا دَائِمًا اِلَى يَوْمِ الدِّينِ**

Scripsit igitur codicem 'Obeid-allāh jussu Muhammed Ibn-Muhammed Ibn-A'hamed Qoreischitae, qui nomine

El-Musdī notior erat, absolvit autem d. 19 Mo'harrami A. H. 871 (Chr. 1466). In margine fol. 130 r. alius,

qui in marginibus ipsius codicis passim additamenta, emendationes, alias lectiones adscripsit, haec notavit: **بلغت**

**المقابلة والتصحيح باصل عتيق موجود في آخره بخط الاصل**

**بلغت المقابلة والتصحيح باصل الشيخ الفقيه الاستاذ ابي**

**محمد وعلى آله وصحبه وسلم تسليما كثيرا دائما الى يوم الدين**

\*) Sic in codice est, quamquam sensus postulat **لحمّد** vel

**بامر محمد**.

\*\*) Sic, non **بالمسدى**.

محمد عبد الله ابن الحسن الانصارى القرطبي وذكر ابو محمد المذكور انه عارض كتابه مرة وثانية بالاصل العتيق المسموع على ابي ذر المروقي فصحح والحمد لله على ذلك كله انتهى وذلك في رابع ذي الحجة *Ad* الحرام من عام ٩٠٩ عرّف الله خير وبركته *finem pervenit collatio et emendatio* (hujus codicis) *adhibito veteri exemplo, in cuius fine ab eadem manu, quae ipsum exemplum scripserat, haec notata erant: Ad finem pervenit collatio et emendatio adhibito exemplo Magistri Abū-Muḥammed 'Abd-allāh Ibn-El-Ḥasan El-Anṣārī Cordubensis, Doctoris Theologiae et Jurisprudētia, qui se librum suum semel et iterum cum veteri exemplo contulisse dixit, quod audiente Abū-Aerr Merwensi praefectum atque ita emendatum esset. Laus Deo de his omnibus. Huc usque* (pertinet nota exempli, quocum hocce collatum est). — *Illud factum est d. 4 sacri mensis Aḥl-higḡae A. H. 956 (Chr. 1549), cuius (anni) eventus prosperos et salutares Deus definat.*

## CLXXXIV.

*El-Ssāḥḥi fragmentum*, fol., foll. 10 chartae fulvae, char. neschi. Folis madore infectis et postea compressis literae utrique colore deposuerunt, unde lectio difficilior facta est. Inter fol. 1 et 2 aliquid excidit, item inter fol. 6 et 7; reliqua recte se excipiunt. Prima verba: عَنْ أَن رَّجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّقَاضُهُ بَعْيًا sunt ex Cod. CLXXX fol. 193 r. lin. 10. Totus inest في اللقطة, fol. 7 r. — 10 r. Sequitur في المطال والغصب, in cuius capite secundo fragmentum in haec verba exit: وَأَمَّا الْكَافِرُ وَالْمُنَافِقُونَ, Cod. CLXXX fol. 197 v. lin. 23.

## CLXXXV.

[Pf. R. 101.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 318, a pluribus char. neschi et nestāliq scriptus. Foliorum numerum eum posui, quem primum fuisse numeri a librario notati docent; sed exciderunt foll. 48 et 49, et 171 — 180. Ceterum in eo erravit librarius, quod a ٩٣ ad ٩٥ transiit, ubi nihil excidisse et custos et sensus docent. Est volumen primum commentarii Zein-el-'Arabī in *El-Maṣābiḥ*, celeberrimum illud corpus traditionum ab *El-Baghawī* collectum.

Totum hujus nomen fol. 2 r. lin. 13 et 14 hoc est: مكي السنة وماحي البدعة ابو محمد الحسين بن مسعود مكي السنة وماحي البدعة ابو محمد الحسين بن مسعود; interpretis, fol. 1 v. lin. penult. et ult.: Initium الحمد لله المنعم بالنعمة الجسم، المتعم بالسنة، ما شرع من الاحكام، الحمد لله والسلام على عباده الذين اصطفى، والصلوة التامة الدائمة على رسوله اجتبي. In praefatione interpres dicit, tertium hunc commentarium medium esse inter brevitem primi et prolixitatem secundi a se antea in eundem librum editorum; item eum medullam aliorum commentariorum omninoque librorum de disciplina traditionali scriptorum aut eam illustrantium continere, ex quibus fauq, والغريبان للهوى، شرح السنة للبعوى، Non نهاية ابن الاثير الجوزي، وصاح الجوهري، والزحشري totam continuamque *El-Baghawī* orationem refert, sed particulis inde decerptis et per quos inductis interpretationem subjungit, idque saepe ita, ut primum aliorum sententias ponat, deinde per quos suam adjiciat. Continet hoc volumen novem libros: 1) كتاب الايمان fol. 11 r. — 77 v. 2) كتاب العلم fol. 77 v. — 88 v. 3) كتاب الطهارة fol. 88 v. — 114 v. 4) كتاب الصلوة fol. 114 v. — 190 v. 5) كتاب الجنائز fol. 190 v. — 204 r. 6) كتاب الزكوة fol. 204 r. — 223 v. 7) كتاب الصوم fol. 223 v. — 244 v. 8) كتاب الدعوات fol. 244 v. — 278 v. 9) كتاب الحج fol. 278 v. — 318 r. Hi libri in capita (ابواب) divisi sunt, praeter secundum; certe nulla in eo indicata inveni. Finis: ونون مشددة بفتح وتكسر والله اعلم ineunte *Ḡumādā* posteriore A. H. 1052 (Chr. 1642). Olim a Scheich Suleimān Efendi, paræneta templi primarii Budensis, huic legatus est \*).

\*) Hic liber in scholis nomine scriptoris Zein-ul-'arab appellari solet; hinc interpretandum quod folio 1 r. inscriptum est: زين العرب شرح مصابيح Zein-ul-'arab, commentarius in *El-Maṣābiḥ*, et schedae tegumento anteriori agglutinatae: جلد الاول من شرح المصابيح زين العرب, Volumen primum commentarii in *El-Maṣābiḥ*, Zein-ul-'arabi.

# CODICES DE RATIONE STUDIORUM THEOLOGICORUM.

## CLXXXVI.

[Ac. R. 60.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup>, foll. 205, char. nestāliq.

1) Fol. 1 v. — 25 v. *Burhān-el-dīn El-Tālim-el-mutē allim thariq-el-tē allum* (H. - Ch. 3134), primum a Relandio editum: *Enchiridion Studiosi*, arabice conscriptum a Borhaneddino Alzernouchi, cum duplici versione latina, altera a Friderico Rostgaard sub auspiciis Josephi Banese, Maronitae Syri, Romae elaborata, altera Abrahami Ecchellensis. Ex Museo Rostgardiano edidit Hadrianus Relandus. Traj. ad Rhen. MDCCIX. 8<sup>o</sup> min. XII et pagg. 250. Secundum a Caspario: *Burhān-ed-dīn Es-Sernūdji Enchiridion Studiosi*. Ad fidem editionis Relandianae nec non trium codd. Lips. et duorum Berolin. denuo arabice ed., lat. vert., praecipuas lectt. varr. et scholia Ibn-Ismaēlis selecta ex cod. Lips. et Berolin. adjecit, textum et scholia vocalibus instruxit et lexico explanavit Carolus Caspari, Dessaviensis. Lips. MDCCCXXXVIII. 4<sup>o</sup> maj. XIV et pagg. 48 arab. et 82 lat. Hoc exemplum apud Casparium est La.; vid. praefat. pag. IX, adnot. 2. Scriptio a Zekerijā Ibn-el-Hāgī Muṣṭafā Fefh-allāh Ibn-Aḥmed absoluta est d. 1 Zūl-qādae A. H. 1050 (Chr. 1641).

2) Fol. 26 v. — 37 r. *Ejusdem libri versus separatim excerpti et translatione turcica interlineari instructi*, qui apud Casparium Vss. appellantur, et post eos quinque disticha arabica libri Ghazālīani *Ejjuhd'l-weled* eodem modo translata. Haec in editione Hammeriana inveniuntur pag. 9, ubi prius hemistichio restituendum est; pag. 13 et 14, ubi in primo hemistichio pro legendum est leg. in secundo disticho non post interpungendum, sed post leg. est. Scripta est haec pars, id quod ex specie literarum constat, ab eodem, qui duas sequentes scripsit, fortasse filio ejus, qui primam.

3) Fol. 38 v. — 120 v. *Idem liber cum commentario arabico Ibn-Ismaēlis Turcae*, qui eum A. H. 996 (Chr. 1587—8) pueris sacri palatii Constantinopolitani, qui *İc-oghlanlar* appellantur et ad ministeria aulica educantur (non „eunuchis Haremi Sultanici“, ut est in H. - Ch. latine reddito, II, pag. 325, lin. 17), scripsit et Murādo III dedicavit. Hoc exemplum apud Casparium est Lc., atque ex eo et codice bibliothecae regiae Berolinensis, qui apud eum est Bb. (vid. praefat. pag. X, adnot. 1), scholia sua delegit. Scriptionem absolvit Ibrāhīm Ibn-Hāg-Zekerijā Efendī in *serāy* ويسوقه تابع سراي, i. e. Wisocae, oppido sito in jurisdictione Serāji, quae est urbs primaria Bosniae, m. Gumādā posteriore A. H. 1072 (Chr. 1662).

4) Fol. 121 v. — 205 r. *Jāqūb Ibn-Sejjid-‘Alī adnotationes ad illum commentarium in praefationem El-Misbāhi*, qui est in Cod. XVII, 2. Eadem adnotationes, sed non integrae, sunt in Cod. XXVII, 1, et XXVIII.

Praefatio ipsarum adnotationum, quam praemittit Cod. Dresd. 152\*), in hoc exemplo omisa est; initium fit, ut in Cod. Dresd. 246, ab exordio commentarii: الحمد لله الذى لا يبلغ كنهه جاد. Finem vide pag. 343 col. 2 lin. 31 sqq. Sequitur haec subscriptio: شرح هذه الاوراق، بعون الملك الرزاق، مع تأليفه وترتيبه على يد افتر عباد الله العلى، يعقوب بن سيد على، غفر (عفا) الله تعالى عنهما مع المسلمين اجمعين، آمين، يا رب العالمين. Scriptionem idem ille Ibrāhīm Ibn-Hāg-Zekerijā absolvit d. 22 Regebi A. H. 1074 (Chr. 1664).

## CLXXXVII.

[Ac. R. 61.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> min., foll. 145, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 45 r. *Burhān-el-dīn Tālim-el-mutē allim*. Cf. Cod. CLXXXVI, 1. Hoc exemplum apud Casparium est Lb.; vid. praefat. pag. IX, adnot. 2.

2) Fol. 46 v. et 47 r. Duo disticha turcica et quatuor dicta Muḥammedis.

3) Fol. 48 v. — 145 r. *Munjet-el-mufallī we-ghunjet-el-mubtedi*; cf. Cod. Dresd. 44. Initium: الحمد لله رب العالمين، وانعاقبة للمتقين، والصلوة والسلام على رسوله محمد وآله اجمعين، اعلّموا وفقكم الله تعالى وآيانا ان انواع العلوم كثيرة واعم الانواع بالتخصيل مسائل الصلوة. Argumentum: Fol. 49 r. et v. Precatio est 1) فريضة، secundum Coranum, 2) بالسنة، secundum instituta prophetica,

3) باجماع الامة، secundum consensum totius ecclesiae muḥammedanae. Fol. 49 v. — 108 v. Precatio habet

الحمد لله الذى اعرب تركيب الكائنات من برج كاف ونون، وبني الافلاك المرفوعة على الحركة، والارض المنخفضة على السكون، quae verba exemplum praebent recentioris artificii, ut in exordium verba illigentur ambigua, ex ipso libri argumento repetita idque oblique indicantia, quae ita cum laudibus Dei et Prophetarum conjuncta illustrantur et quasi consecrantur; qualia hic sunt تركيب واعرب وبنى وكاف ونون، الحركة والمنخفضة، والسكون. Deinde: فيقول العبد الضعيف، المذنب اللهيّف، يعقوب بن سيد على، عفا عنهما الملك العلى، هذه فوايد قد قيّدتها على شرح ديباجة المصباح النخ.



فرائض واركان وواجبات وسُنن وآداب 2) شرائط قبلها 1) شرائط sunt sex: Praemittenda illa شرائط. وكرائية ومناعى فيها a) fol. 49 v. — 89 v. الطهارة من الحدث. b) fol. 89 v. — 99 r. الانجاس. c) fol. 99 r. — 101 r. ستر العورة. d) fol. 101 r. — 103 v. استقبال القبلة. e) fol. 103 v. — 106 r. الوقت. f) fol. 106 r. — 108 v. النية. Fol. 109 r. — 116 v. Octo sunt الصلوة فرائض، sex non controversa، على الوفاق، duo controversa، على تكبيرية. Non controversa: a) fol. 109 r. — 110 r. اللفاف. b) fol. 110 r. — 112 v. القيام. c) fol. 112 v. — 113 r. القراءة. d) fol. 113 r. — 114 r. الركوع. e) fol. 114 r. — 115 r. السجود. f) fol. 115 r. — 116 r. القعدة. القعدة: explicatus ab initio capitis) الاخيرة مقدار التشهد. Controversa: الاخيرة وقدر القرص مقدار قراءة التشهد

g) fol. 116 r. et v. الخروج بصلته (Cod. Dresd. 44: الخروج explicatus ab initio capitis: من الصلوة بصلته. Fol. 116 v. تعديل الاركان). h) fol. 116 v. — 117 r. — 123 r. فصل في صفة الصلوة. de iis quae per totam precationem facienda et dicenda sunt. Fol. 123 r. — 127 v. فصل فيما يكره فعله في الصلوة وما لا يكره. Fol. 127 v. et 128 r. فصل في السنن. Fol. 128 r. — 132 r. فصل فيما يفسد. Fol. 132 r. — 136 r. فصل في التوافل. Fol. 136 r. — 141 v. فصل في سجود السهو. Fol. 141 v. — 145 r. فصل في رتبة القارئ. Haec in praefatione repetita esse dicuntur ex scriptis antiquorum et probatissimis libris recentiorum, ut *El-Hidaje*, *El-Mohyith*, *Scharh-El-Isbighi*, *El-Ghunje*, *El-Mullaqath*, *El-Aachire*, *Fetawd-Qadht-Chan*, ejusdem *El-Gami'an*. Finis: ولو قرأ والقمر اذا تليها او قرأ افعينا بالتشديد لا تقصد صلوة.

## CODICES DE DOCTRINA FIDEI.

### CLXXXVIII.

[Ac. R. 156.]

Codex arabicus, 8° lat., foll. 88 chartae orientalis partim albae, partim fulvae, char. nestalig. Fol. 1 r. et v. et 86 r. alii alia notarunt, fol. 1 v. et 2 r. is, qui reliquum librum scripsit, ex pluribus scriptoribus locos ad interpretanda *El-Aqaid* spectantes excerpsit.

1) Fol. 2 v. — 85 v. *El-Tefdzan* commentarius in *Negm-el-din Omar El-Nesefi El-Aqaid*, i. e. compendium scholasticum articulorum fidei sunniticae; vid. Herbel. s. v. *Nassafi* No. 2, et *Muradga d'Ohsson* a Beckio transl. I, p. 41 et 42. Initium: الحمد لله المتوحد بجلال ذاته وكمال صفاته. Interpretatio orationi in particulas diremtae interposita est et ipsa undique adnotationibus stipata, quarum auctores fere hi indicati sunt: افضل زاده، خياي چلي، (sic fol. 38 v., sed fol. 2 r., ubi eadem adnotatio exscripta est، خضر شاه، حاجي باشا، وراجي قريبي، قرة كمال، صلح الدين، شيخ شهاب، رمضان، بكساري، (زاده) pro quo saepius simpl. مولانا زاده. Finis: Scriptio absoluta est m. Adil-qade A. H. 844 (Chr. 1441).

2) Fol. 86 v. — 88 v. *Metni-Aqaid*, i. e. oratio *El-Nesefi* nuda, praeter aliquot interpretamenta interlinearia et emendationes aliasque lectiones in marginibus positas. Initium: الحمد لله على نواله، والصلوة على محمد.

والله، قال اعمل للحق حقايق الاشياء ثابتة والعلم بها متحقق. ورسول البشر افضل من رسل. خلافا للسوفسطائية. الملائكة ورسول الملائكة افضل من عامة البشر وعامة المشر افضل من عامة الملائكة. Finis.

### CLXXXIX.

[R. 252.]

Codex arabicus, 8° maj., foll. 83, char. nestalig: idem liber, qui est in Cod. CLXXXVIII, 1, eodem modo adnotationibus stipatus. Praeter nonnullos adnotatorum illic nominatorum hic apparent احمد، شمس الدين، عوض (puto عوض). Scriptio absoluta est Gumada priore A. H. 960 (Chr. 1553).

### CXC.

[Ac. R. 159.]

Codex arabicus, 8° maj., foll. 153, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 86 r. *Kitab ezhar-el-rauhât fi*

\*) Cf. de hac dictione Casparii Lex. ad Euchir. Stud. s. v. عدل. Hujus officii auctor solus Abû-Jûsuf est, nixus dicto Muhammedis: لا تجزى صلوة لا يقيم فيها الرجل صلبه في الركوع. Nullum praemium meret precatio in qua corpore ad genua inclinato et humi prostrato lumbi non tenentur recti et immoti.

\*\*) Habes realium Scholasticorum, nominalismo oppositum.

*schar'h raudhāt-el-gennāt fi usūl-el-i'tiqādāt* \*), Flores viridiorum, commentarius in Viridaria paradisi de primariis articulis fidei, quorum librorum utrumque scripsit *Kāfi El-Aq'hifārī*; vid. 'H.-Ch. 853, et Catal. Dresd. 177, 2. Secundum subscriptionem rudimentum Viridiorum paradisi fecit ultimo Regebo A. H. 1006 (Chr. 1598), expolivit autem in expeditione, qua Strigonium (*Gran*)

expugnatum est, ineunte Ġumādā priore A. H. 1014 (Chr. 1605; vid. Hammeri Hist. osman., ed. 2, tom. 2, pag. 687 sq.), quamquam propter consultationes cum Muḥammed Pāschā, summo Vezīro, de administranda oppugnatione et gubernando exercitu plurimis negotiis et curis distringebatur. Commentarii rudimentum perfecit Esseci (بقلعة اوسك, *Essek*) post reditum a Strigonio expugnato, ineunte Regebo ejusdem anni, expolivit autem Aq'hifārī ultimo Schawwālo A. H. 1015 (Chr. 1607). Initium commentarii: الحمد لله الذي

عديم المثل والنظير من الممكنات. Initium ipsius

libri: الحمد لله الذي هدانا للعالم والايان، ونهانا عن الكفر والعصيان. Priora compendia palmaria ejusdem disciplinae fol. 5 v. et 6 r. haec enumerat: 1) *El-Fygh el-ekber li-Abi-Hanife*, 2) *Aqāid-El-Thāhāwī*, proprio nomine *Bejān-el-sunne we'l-ġemā'a*, 3) *Aqāid-Omar El-Nesefi*, 4) *Aqāid Abi-Abd-allāh Muḥammed Ibn-Jūsuf El-Senūsi El-Hoseini*, doctoris Mālikitae, 5) *Aqāid Naqā-*

*jet-Ġeldl-el-din El-Sujūthī*, doctoris Schāfiitae. Ex his igitur scriptor sua repetiit, argumentationem ex principiis, quae illis deest, adjecit, adversariorum et haereticorum objectiones et ratiocinationes exclusit. Quum autem Muḥammed a Gabriele de natura et argumentis fidei interrogatus fidem id esse responderit, ut credatur in Deum, Dei angelos, libros, legatos, diem extremum, resurrectionem mortuorum, decretum fatale: praemissa his septem capitibus definitione et explicatione fidei octo libri *raudhāt s. viridaria* facta sunt: 1) Fol. 8 r. — 18 v. حقيقة في حقيقة

وفي الايمان بالله 2) Fol. 18 v. — 38 v. وفي الايمان واصله 3) Fol. 38 v. — 42 r. وفي الايمان باللائكة 4) Fol. 42 r. — 46 r. وفي الايمان بكتبه 5) Fol. 46 r. — 64 r. وفي الايمان باليوم الآخر 6) Fol. 64 r. — 71 v. وبرسلة 7) Fol. 71 v. — 78 r. وفي الايمان بالبعث بعد الموت 8) Fol. 78 r. — 86 r. وفي الايمان بالقدر. Finis: الصلوة على رسوله محمد هادي الامة وكاشف الغمة وعلى آله وصحبه كبار الهممة وخيار الامة. His verbis ipse liber exit; nam interpretatio iis non est adjecta. Verum sequuntur illa

de temporibus scripti libri et commentarii, quorum mendallam supra dedimus.

2) Fol. 87 v. — 150 v. *Kitāb nūr-el-jagīn fi usūl-el-din*, Lux certitudinis de principiis religionis, commentarius ejusdem *Kāfi* in articulos fidei *El-Thāhāwī*. Initium commentarii: الحمد لله الذي وجب وجوده وتقدس

هذا ذكر بيان السنة والجماعة، نقول في: ipsius libri: توحيد الله معتقدين بتوفيق الله أن الله واحد. In disciplina principiorum religionis, inquit interpres, post Prophetam et socios ejus subinde dubitationes, falsae opinionēs, errores, inde autem tres et septuaginta illae sectae exstiterunt, quas ad exemplum unius et septuaginta judaicarum ac duarum et septuaginta christianarum inter suos orturas esse ipse Propheta praedixerat. Deus vero ecclesiae muḥammedanae semper viros doctos, sinceræ fidei vindices, impertivit: in his *El-Imām Abū-Ġāfar Aḥmed Ibn-Muḥammed Ibn-Selāme El-Ezdī El-Thāhāwī* \*), qui doctrinam propagavit auctorum probatissimorum, ut Abū-Hanīfæ et duorum ejus discipulorum, Abū-Jūsuf Ja'qūb Ibn-Ibrāhīm El-Anfārī et Muḥammed Ibn-El-Hasan El-Scheibānī. Illius viri egregium librum de principiis religionis, *Aqāid-El-Thāhāwī*, quum complures interpretati essent, Aq'hifārēnsis ex optimis ejus interpretibus optima quaeque selegit et hoc libro comprehendit, quem sub obsesso Strigonio conscriptum et biduo ante expugnationem

d. 18 Ġumādāe prioris A. H. 1014 (d. 27 Sept. A. Chr. 1605) finitum Muḥammed Pāschæ, summo Vezīro, urbis expugnatori, dedicavit. Liber *El-Thāhāwī* formam confessionis fidei habet; singula ejus capita sic incipiunt: dici-mus, credimus, negamus, al., aut simpliciter hoc illud verum (حق) esse edicunt. Finis ejus: وبالله العصمة والتوفيق نعم المولى ونعم الرقيق. Finis commentarii: والتوفيق في البداية والنهاية والحمد لله رب العالمين. Rarius et in hoc libro et in superiore adnotationes arabicae et turcicae marginibus inscriptae aut lineis interpositae sunt, in iis interpretationes turcicae verborum arabicorum repetitae ex *Achterī* et *Tergūmāni-Ssiḥāh*, i. e. Lexico Gauhariano a Wān-qūli turcice reddito, quod saepe per compendium sic scriptum est: ترجمان ص. — Fol. 1 r. et foll. 151 — 153 aliquis arabica persica, turcica notavit, inter quae fol. 151 v. et 152 v. sunt quae ad ipsius vitam, liberos natos et mortuos, al. spectent. Nam ut nostrates bibliis suis et

\*) De tempore ejus mortui, A. H. 321 (Chr. 933), et hic, fol. 88 r. lin. 16, et supra, fol. 5 v. lin. penult., cum Ibn-Challikāno, ed. Wüstenf., Vit. ٢٢٢, consentit; sed de anno natali et cum illo et secum ipso pugnat, quoniam fol. 5 v. lin. antepenult. A. H. 231 (Chr. 845—6), secundum alios A. H. 220 (Chr. 835) indicat, fol. 88 r. autem A. H. 239 (Chr. 853—4).

\*) Pro *fi usūl-el-i'tiqādāt* fol. 1 v. inscriptum est *fi ilm-el-tauhīd we'l-sifāt*; sed fol. 8 r. lin. 12 nomen in ipso libro illo modo indicatum est, haec autem verba, *fi ilm* sqq., in commentario explicationis causa adjecta sunt.

canticorum libris, ita Muhammedani quibuslibet codicibus capita eventorum familiarium inscribere solent.

## CXCI.

[Pl. R. 104.]

Codex arabicus, admixtis persicis et turcicis, 4<sup>o</sup>, foll. 178, quamquam duo ultima aliunde accesserunt, char. neschi et nestāliq. Olim templo primario Budensi ab eodem Suleimān Efendi, quem in Cod. CLXXXV commemoravimus, legatus est. Postea is, qui eum Pfeiffero donavit, Engelbertus de Burg D., Consiliarius Saxonicus et illo tempore Mauritii Wilhelmi, Principis Saxonici, Administratoris Episcopatus Naumburgensis, ad Imperatorem Ablegatus, ut ipse primo folio inscripsit, Budam d. 2 Sept. A. Chr. 1686 expugnatam quinque diebus post ingressus hunc inter alios libram permissu Praefectorum Caesareanorum e bibliotheca Mustii sunsit, qui ipse mediam frontem glante plumbea ictus „instar alterius Archimedis inter innumeram fere librorum et manuscriptorum suorum a literarum imperito milite dilaceratorum et dissipatorum catervam quasi sepultus inveniebatur. Vir, uti ex lineamentis exanimati poterat colligi, cultu venerabilis et comitate gravitate mixta conspicuus fuerat.“ Fol. 1 v. — 26 r. et 67 v. — 75 v. varia arabica, persica, turcica, imprimis Muhammedis aliorumque dicta excerpta ex *Qūt-el-qulūb*, *El-Futū'hāt el-mek-kijje*, *I'hjā-el-ölüm*, *Neschr-el-mā hāsīn*, al. Fol. 17 r. et v. *Kitāb-el-ghlūb we'l-maghlūb Aristotelicus*, arab. (cf. Cod. X, 3), repetitus ex libro *ترخية المتفرجين*

ومنادية المتفرجين.

1) Fol. 26 v. — 67 v. *Kitāb esmā-Allāh tā ālā*, commentarius arabicus in dictum illud prophetium de undecentum nominibus divinis, cujus initium relatum est pag. 418 col. 1 lin. 29 et 30, ita tamen ut hic recte sit *الله* pro *الله*. Illud سبب الكلام في شرح الاحصاء في أول الله الباب, fol. 56 v. lin. 3 et 4, quo locus ab initio commentarii fol. 28 v. lin. 4 sqq. indicatur, docere videtur, hoc caput esse ex majore libro decerptum. De auctore non constat, quamquam illud شرح الله فيه في شرح التبيين, fol. 31 r. lin. 13 et 14, eum subindicat, qui unus apud H.-Ch. II, p. 184 lin. penult., librum, cujus nomen a *Tibjān* incipit, interpretatus esse dicitur, i. e. *Ali Ibn-'Isā*. Loci de nominibus singulis, ut القديس, aut binis, ut القابض الباسط, والسميع البصير, والرحمن الرحيم, aut trinis, ut الخالق المارئي المصور, aut quaternis, ut الاول الآخر الظاهر الباطن, plerumque binas partes habent: unam de varia nominum interpretatione et acceptione, de speciebus ad quas referenda sunt, de iis quae homines per ea docentur, monentur, jubentur; alteram de *Abū'l-Qāsim El-Qoscheirī* uberiore eorum explicatione. In priore quaque parte se Beidhāwīum sequi scriptor in conclusione fol. 66 v. lin. 17 sqq. profitetur his verbis: *Viri accuratae*

et firmae doctrinae de his nominibus multos libros appendicibus et auctorum indicibus instructos (ذات ذبول واطراف) scripserunt, quorum medullam mirifice coegit *El-Qādhī* (Beidhāwī). Hujus igitur orationem, utpote quae rerum capita et fines optime comprehenderet, non mutata referre visum est; ubi autem res postulabat, nonnulla eorum, quae ille brevitatis causa omiserat, ex oratione Doctoris *Abū'l-Qāsim El-Qoscheirī* adjecimus. Hujus duo libri citantur: شرح اسماء الله الحسنى, fol. 27 v. lin. 18 et 19, et شرح اسماء الله الحسنى, fol. 29 v. lin. 19\*). Mysticae theologiae haud minimae in hoc commentario partes sunt; theurgicae nugae, quas supra in talibus vidimus, plane absunt. Finis: لا يتم جوابا ولا يدفع التناقض والله سبحانه وتعالى اعلم.

2) Fol. 76 v. — 175 v. *Abū-Bekr 'Abd-allāh Ibn-Muhammed Ibn-Schādhawer El-Esedī El-Rāzī Mendrāt-el-sāwīn ild-Allāh we-magāmāt-el-ihāwīn billāh*, Phari ad Deum proficiscentium et stationes ad Deum appropinquantium, de variis gradibus dignitatis et perfectionis, ad quos natura humana divinae se assimilans escendit. Initium: الحمد لله المتوحد في ذاته، المتفرد في صفاته، المبدع في مخترعاته، في مبدعاته، المبدئ في مخترعاته. In praefatione scriptor dicit, quum ante plus triginta annos *Mirfād el-ibād min-el-mebdā ild'al-mā ād*, librum ejusdem fere argumenti, persice scripsisset, se jam precibus amicorum hunc arabicum dedisse: cujus omnes partes indicantur fol. 77 v. et 78 r. Capita, ابواب, subdivisa sunt in sectiones, فصول. Ingressio, فاتحة الكتاب, fol. 78 r. — 80 v., de Deo, de partibus et gradibus rerum et naturarum creaturarum, maxime de natura humana. Capita: 1) Fol. 80 v. — 84 v. de statione cognitionis, في مقام المعرفة. 2) Fol. 84 v. — 88 r. de statione confessionis unius Dei, في مقام التوحيد. 3) Fol. 88 r. — 107 r. de statione prophetiae, في مقام النبوة. 4) Fol. 107 r. — 115 r. de statione sanctitatis, في مقام في مقام. 5) Fol. 115 r. — 121 v. de statione hominis, في مقام الانسان. 6) Fol. 121 v. — 124 v. de statione chalicatus hominum propria (qua homines in terra Dei vices gerunt), في مقام الخلافة المختصة بالانسان. 7) Fol. 124 v. — 127 v. de stationibus hominis ad Deum redeuntis, في مقامات الانسان عند رجوعه الى ربه. 8) Fol. 127 v. — 137 r. de stationibus animi et cognitione ejus, في مقامات في مقامات. 9) Fol. 137 r. — 151 v. de cognitione النفس ومعرفتها.

قال الشيخ أبو القسم النقشيري في الهجيب (sic) في شرح التوريشتي. Inter ceteros qui citantur est اسماء الله الحسنى ille, quem pag. 458 commemoravi; sed hic fol. 27 v. lin. 5 التوريشتي et fol. 67 r. lin. 1 التوريشتي scriptum est.



cordis et stationibus ejus, dum lustratur, في معرفة القلب, ومقاماته في التصفية 10) Fol. 151 v. — 175 v. de cognitione spiritus et gradibus ejus, في معرفة الروح ومقاماته, quod caput prope a fine abruptum est in his verbis: ومن رخص السماء للمريدين فكانت رخصته على سبيل

Fol. 176 r. et v. arabica ex شرح شريعة الاسلام excerpta de precibus, auguriis ex Corano petendis, negotiis rite et prospere auspicandis. Fol. 177 et 178 duo folia ex calendario poetico *Ssol'h-el-dini* evulsa, de quo dixi in Catal. Dresd. No. 77. Fusius de eo exposuit Hammerus in Hist. poes. osman. I, pag. 73 — 89\*). Continent haec duo folia partem ultimi capitis mensis Schubath, quo docetur quid quinque et viginti phaenomena ab initio poematis enumerata illo mense portendant; supersunt autem finis secundi, tertium et quartum et quintum integra, inscriptio sexti, vigesimum secundum et tertium et quartum et quintum integra. Accedit inscriptio loci sequentis de mense Ader cum tribus primis distichis.

### CXCII.

[Ac. R. 165.]

Codex arabicus turcicus, 8° max., foll. 119, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 55 v. *Kitab al-hwal-el-gyjame*, arab., qui idem est in Codd. Dresd. 118, 159, 201. Initium post besmelam: وقد جاء في الخبر ان الله تعالى خلق شجرة

وولها اربعة اغصان فسمها شجرة اليقين. Divisus est liber in duodequingenta capita, ابواب, de quorum argumentis summam dixi in Catal. Dresd. ad Cod. 118. In hoc exemplo, ut in reliqua parte arabica hujus codicis, adnotationes turcicae lineis interpositae sunt. Finis: ثم يصير

طعامهم وشرابهم رجا كريح المسك يتخرج من اجسادهم صدى رسول الله وهو حبيب الله. Scriptio a Musthafâ Rhodio absoluta est A. H. 1061 (Chr. 1650—1).

2) Fol. 56 v. — 60 r. *Kitab el-wafijje li'l-Imam el-azham Abi-Hanife*, arab., qui idem est in Codd. Dresd. 198, 14, et 201, 6 (ubi in Catalogo meo pro 13 scribe sis 14). Initium post solitum exordium formae simplicissimae et libri nomen: عن امام الائمة النج ابي حنيفة نعمان ابن ثابت رضى الله عنه وارضاه على اعتقاده ومذهب اهل السنة والجماعة لما مرض امام المسلمين مرضا شديدا النج.

\*) Hammerus poetam *Ssald'h-el-din* appellat, ego *Ssol'h-el-din*, secutus verum Cod. Dresd. fol. 9 v.

صاحب التاليف يريجي صلحه دين آخر وادنى محقر كمين Nam manifesto pro صلحه الدين est, nescio an consulto, quia metrum *Remel* Creticum postulat.

Capita fidei sunniticae, ut in Cod. Dresd. 201, duodecim enumerantur. Finis: وحى حق الكفار اولئك احباب النار هم فيها خالدون.

3) Fol. 60 v. — 67 r. *Institutio Muhammedis ab Ibn-Abbâs tradita de rebus ultimis*, a primo tubae clangore incipiens, in deliciis beatorum desinens\*), arab. Initium: روى ابن عباس عن رسول الله صلى الله عليه وسلم: صلى صلوة الصبح اسند ظهره الى الخراب واقبل علينا بوجهه لكم الدنيا والاخرة بفصل الله عز وجل، اللهم الخ. ارزقنا الجنة ونعيمها بفصلك يا حنان برحمتك يا ارحم الراحمين.

4) Fol. 67 r. — 72 v. *Abi-Hanifae El-Fygh-el-ekber*, arab., qui idem liber est in Cod. Dresd. 198, 13. Initium: قال ابو حنيفة رحمة الله عليه اصل التوحيد وما. Finis: يصح الاعتقاد عليه يجب ان يقول آمئت بالله الخ وسائر علامات يوم القيمة على ما ورد به الاخبار الصحيحة حق كائن والله يهدى من يشاء الى صراط مستقيم.

5) Fol. 72 v. — 74 v. Preces arabicae et confessio fidei turcica, quae ایمان نامسى appellatur.

6) Fol. 75 v. — 117 v. *Birgilii Wafijjet-nâme*, turc., de quo vide Cod. Dresd. 59, 1. Inscriptum est: قد رسله الرسالته الترجمية لمحمد بن پير علي عليه رحمة الله. Similiter in subscriptione اشبو ترجمه وغفرانه.

الحمد لله الذى هدانا للاسلام، وجعلنا من امة اما بعد فيه وصية. Deinde: محمد افضل الانام، الخ للفقيه الحقيق، المعترف بالعجز والتقصير، محمد بن پير علي، عفى عنهما الله العفو العلى، كتبها لنفسه ولجميع المتكلمين نمازن قله ارجو طوته اربله. Finis: بالتركية ليعم نفعها. Scriptio ab Ahmed Rhodio absoluta est A. H. 1065 (Chr. 1654—5).

7) Fol. 117 v. — 118 v. Dictum Muhammedis de quinis precibus quotidianis; preces funebres. *salât-el-ge-nâze*, et aliae; quaedam ex theologica practica.

8) Fol. 119 r. et v. Versiculi turcici vulgares de piis sententiis loquelae avium. In primis binis distichis exitus

\*) Non soli Judaei in gremio Abrahami pisce Behemoth vescuntur, sed Muhammedani in suo paradiso easdem epulas habebunt;

اول ما يكون السمك الذى. nam, ut est fol. 66 v. et 67 r.: اول ما يكون السمك الذى. de quo pisce vid. Hammeri *Rosenöl*, I, pag. 3.

consonans, *an icinde*, secundo et quarto hemistichio communis est, primum et tertium non consonant; in sequentibus ille exitus quartum quodque hemistichium terminat, ex ceteris duo prima inter se consonant, tertium cum iis partim consonat, partim non consonat:

هَوَّ شَيْءٌ حَقَّ يَرْتَدِي      جُمْلَ آتِي ذِكْرٍ إِيدَرِ  
كَلَّ جِهَانٍ إِجْنَدَه      كَوْنُ مَكَانٍ إِجْنَدَه  
طَرَجَ أَيَّدَرِ يَا حَنَّانَ      قَضَ أَيَّدَرِ يَا سُبْحَانَ  
أَوْرَدَكَ أَيَّدَرِ يَا مَنَّانَ      آبَ رَوَانٍ إِجْنَدَه  
كَكَلَّكَ أَيَّدَرِ يَا سَنَارَ      يَوْرَجَقْلَمَ\* صَقْلَرِ  
سَنَدَنْ غَيْرَ كِمَ وَارَ      بَرَّ يَسَانَ إِجْنَدَه

Omnes res in toto mundo Deus creavit, omnia in rerum universitate eum praedicant. *Alauda* \*\*) dicit: O misericors! Anas dicit: O munifice! Anser in aqua fluente dicit: O laudande! Perdix dicit: O protector! Praeter te quis est? Pullos meos in terra deserta custodio. Haec naenia per quatuordecim strophas quaternarias continuatur (nam posterius distichon octavae librarii errore excidisse patet), in quibus praeter illas hae aves inducuntur: *تَوَى* otis, *فَرْقُون*, *فَرْقُون* grus, *لَكَ لَكَ* ciconia, *طَرَجَ* (1) *أَكْدَه* corvus, *قَرَقَ* (sic, puto pro *قَرَقَه*) cornix, *عَدَّعَدَّ* upupa, *كَرَّكَسَ* pro *كَرَّكَسَ*, avis mythica (cf. pag. 359 col. 2 med.), *فَرْقَل* aquila, *طَوْشَنَجَل* ossifragus aut accipiter, *بَلْبَل*, *طَوِطِي* psittacus, *طَغَن* falco, *دَوْلَكِكَج* milvus, lusciniæ.

### CXCH.

[Ac. R. 71.]

Codex turcicus, 8° max., foll. 72, char. neschi: *Mewlâ Furâtî Kütübî hikâjetî qyryq suâl*, Liber quo referuntur quadraginta quaestiones. Initium: *الحمد لله رب العالمين، والصلوة والسلام على محمد خير\*\*\*)* خلقه وآله وأصحابه أجمعين، أما بعده بو كتابك مؤلفي ومصنفي أولان

\*) Sic pro *يورجقلم*.

\*\*) *طَرَجَ* quid sit nescio; itaque transtuli quasi *طرغاي* scriptum esset.

\*\*\*) Cod. *خير* خلقه، quasi vero *خير* alius sit ac Muhammed.

مولا فراق طيب\*) الله ثراه وجعل الجنة مثواه قلان اخباردن. روایت اولنور كه الخ.

Argumentum: Quum res Muhammedis majora in dies incrementa caperent ac victi hostes deficerent, doctores Judaeorum Meccanorum et Jemenensium 'Abd-allâh Ibn-Selâm, principem suum, de capiendis e re consiliis adierunt. Respondit ille libros patrios docere, novissima mundi aetate Muhammedem quendam, prophetarum omnium ultimum, exorturum esse ejusque causam religionemque ubique victricem fore. Hinc de ejus indicibus rogatus, difficilibus et controversis quaestionibus per libros sacros sparsis tentandum dicit. Probato consilio quadraginta quaestiones colliguntur et ad Muhammedem iur. Ibi nonnulli divina vi locorum coranicorum, quos ille prophetiam suam negantibus opponit, protinus ad Islâmum pertrahunt; ceteri solvendarum quaestionum conditionem interponunt. Dubitanti Gabriel auxilium divinum promittit, quo confirmatus cum Judaeis paciscitur, ut, si conditioni satisfecerit, illi sibi credant, si minus, ipse in religione avita acquiescat. Tum accitis utrinque arbitris examen instituitur. Fol. 3 v. et 4 r. index quaestionum. Fol. 4 r. — 72 r. quae Muhammed ad quaestiones sibi singulatim propositas respondit: 1) Fol. 4 r. — 5 r. de creatione mundi. 2) Fol. 5 r. — 6 v. de eo quod omnium primum creatum est. 3) Fol. 6 v. — 7 v. de septem coelis, eorum angelis, angelorum principibus. 4) Fol. 7 v. et 8 r. de duplici solio Dei, *el-'arsch* et *el-kursi*. 5) Fol. 8 r. et v. de angelis illud solium sustentantibus. 6) Fol. 8 v. et 9 r. de gallo gallinaceo ejusdem solii. 7) Fol. 9 r. — 11 v. de *beit-el-mâmur*, i. e. caaba paradisiaca (cf. Muradgêa d'Ohsson a Beckio transl. I, p. 271). 8) Fol. 11 v. et 12 r. de octo paradisis. 9) Fol. 12 r. — 13 r. de lacu et arbore paradisi, *حوض كوثر وطوي*. 10) Fol. 13 r. — 14 r. de septem terris earumque incolis. 11) Fol. 14 r. et v. de septem infernis eorumque incolis. 12) Fol. 14 v. — 15 v. de Izrâilo, angelo mortis. 13) Fol. 15 v. — 17 r. de Munkero et Nekiho, angelis quaestionem sepulcralem habentibus. 14) Fol. 17 r. — 19 r. de tuba Isrâfili. 15) Fol. 19 r. et v. de libra iudicii extremi. 16) Fol. 19 r. — 22 r. de ponte Ssirâth. 17) Fol. 22 r. — 23 r. de prophetis et legatis Dei. 18) Fol. 23 r. — 26 r. de admonitionibus quas Salomo in summo potentiae et majestatis splendore a formica accepit. 19) Fol. 26 r. — 31 v. de sex animantibus sine patre et matre natis. 20) Fol. 31 v. — 33 r. de virga Mosis. 21) Fol. 33 r. — 34 v. de lapide Mosis, ex quo virga percusso aquam eliciebat. 22) Fol. 34 v. — 36 r. de certamine Mosis cum Pharaone, de hujus cum suis interitu, de fundo maris tum semel solis radiis illuminato. 23) Fol. 36 r. — 38 r. de mensa Iesu e coelo demissa et poena eorum qui ne tum quidem ei fidem habuerunt. 24) Fol. 38 r. et v. de quatuor prophetis qui e morte in vitam redierunt.

\*) Cod. inepte طيب, unde Kehrius monstram cognominis „Thabib-Allâh“ piscatus est. Item vitio librarii post *مثواه* excidit *أيدَر*, dicit.

Jona, Idriso, 'Ozeiro, Gîrgîso (St. Georgio). 25) Fol. 38 v. — 44 r. de quatuor tyrannis qui se Deos haberi voluerunt, Nimrodo, Nebucadnezaro, Pharaone, Scheddâdo fil. 'Âdi, maxime de hujus hortis Iremicis. 26) Fol. 44 r. — 45 v. de undecim quaestionibus quibus recte solutis Salomo a Davide regnum accepit. 27) Fol. 45 v. et 46 r. de sepulcro Salomonis. 28) Fol. 46 r. — 47 r. de quinque hominibus qui vivi in coelum escenderunt, ex quibus quatuor prophetae fuerunt: Adam, Idris, Jesus, Mu'hammed, unus prophetae frater: Aaron. 29) Fol. 47 r. — 50 r. de quatuor prophetis qui mortem terrestrem non passi aut in coelo aut in terra vivunt, duo in coelo: Idris et Jesus, duo in terra: Chydr et Elias. 30) Fol. 50 r. — 52 r. de 'Ozeiro, qui, postquam centum annos inanimus jacuit, quadragenarius in vitam revocatus filium centum viginti annos natum invenit. 31) Fol. 52 r. — 53 v. de Jesu et alio quodam in utero materno locutis. 32) Fol. 53 v. — 58 v. de Gîrgîso quater mortuo et quater vivo. 33) Fol. 58 v. — 59 v. de Jona a balaena devorato et rursus edito. 34) Fol. 59 v. — 62 v. de 'Âl-kiflo. 35) Fol. 62 v. — 65 r. de *af'hâbi-rêis*, ministris principis Antiocheni, Christi confessoribus. 36) Fol. 65 r. — 67 v. de *af'hâbi-Ochdu* \*), qui in extremo litore maris Jemenensis habitantes et artibus magicis studentes per miraculum ad fidem christianam conversi sunt. 37) Fol. 67 v. — 69 r. de diluvio priore, de maribus inde ortis, de diluvio posteriore iudicium extremum secuturo, de aquis ejus ita in gehennam effundendis, ut sitis damnatorum salsugine earum non restinguatur. 38) Fol. 69 r. et v. de incredulitate et impietate coeli sera, vera fide ejus clavi. 39) Fol. 69 v. et 70 r. de monte Qâf. 40) Fol. 70 r. — 72 r. de rebus ultimis resurrectionem antecessuris. — Conclusio, fol. 72 r. et v.: His quaestionibus a Mu'hammede recte solutis non solum 'Abd-allâh Ibn-Selâm et ceteri Judaei, sed etiam tribus Higâzenae et Jemenenses illorum exemplum secutae ad Islâmum accesserunt. Ultimum Deus rogatur, ut post resurrectionem eos intercessione Mu'hammedis impertiat, كم فراقى روحه وبو كتابى يازن كتابك روحه فاتحة, شريف سورسين اوقيوب حسبه اتمكله ختم ايده. Scriptio a Musthafâ Chalfa absoluta est m. 'Âl-qâde A. H. 1091 (Chr. 1680).

## CXCIV.

[Ac. R. 153.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> max., foll. 163, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 87 r. *Chuldfat-el-achbâr*, medulla historiarum. Initium: الحمد لله الذى علم الانسان ما لم يعلم. Deinde: وبعد فهذه. رسالة فى احوال النبی المختار، سميتها خلاصة الاخبار، صلى

\*) Sic, أخذ, fol. 66 v. lin. 12 scriptum est, alibi vel أخذ vel أوحد.

الله تعالى عليه وسلم، وذكرت فضائل النكاح ومنافع التوبة والاستغفار، ومراتب التوحيد وفوائد الاوراد والاذكار، وجعلتها على فصول وابواب، تبسيرا للطلاب وتسهيلا على الاصحاب، وحذفت الاسانيد، اختيارا للاختصار المفيد، Capita, ابواب، quae omnia praeter quartum in sectiones, فصول، divisa sunt: 1) Fol. 1 v. — 8 v. de creatione mundi. 2) Fol. 8 v. — 21 v. de creatione Adami et Evae, ubi commentationes illae, quas praefatio promittit, de virtutibus matrimonii ac de fructibus animi poenitentis et ad veniam divinam petendam demissi leguntur fol. 11 r. — 14 r. et 15 v. — 21 v. 3) Fol. 21 v. — 64 r. de origine, vita et rebus gestis Mu'hammedis, in fine de officio ei bene precandi. 4) Fol. 64 r. — 70 v. de scientia et intelligentia, فى العلم والمعرفة. 5) Fol. 70 v. — 85 v. de Deo laudando, mente recolendo, invocando, et de unitate ejus profitenda. Finem facit fol. 85 v. — 87 r. خلاصة الخلاصة. de Deo primum occulto, deinde per varios mundos, عوالم، quorum extremus est microcosmus humanus, manifestato, de consilio Dei in genere humano creando et per prophetas et viros sanctos instituendo, de virtutibus doctori sapientiae divinae necessariis, de illa sapientia nec a Corani et Traditionis auctoritate, nec a morum et studiorum honestate divellenda. Mundorum ordo hic est: 1) *Arcanum arcanorum*, الغيب المطلق، غيب الغيوب، omnium quae sunt principium, cujus tres sunt gradus, مراتب: a) *Arcanum absolutum*, الغيب المطلق، i. e. essentia divina mera, quae qualis sit nec intelligi nec declarari potest; b) *Arcanum essentiae unitativae s. unitatis absolutae*, غيب الذات الاحدية، quod idem الاول اليقين appellatur; c) *Arcanum unitatis relativae*, غيب الواحدية، quod idem الثانى اليقين appellatur et nominibus qualitatibusque distinctum est (cf. pag. 400 et 401). 2) *Mundus spirituum*, علم الارواح. 3) *Mundus specierum et exemplarium absolutorum* (idearum platoniarum)، عالم الخيال، mundis divinis simillimus, quod contraria conjungit (اشبه بالعوالم الالهية لكونه جامع اضداد). 4) *Mundus sensibus subjectus*, علم الشهادة، qui coelos, terras, solem, lunam, stellas, metalla, plantas, animalia, homines complectitur. 5) *Mundus humanus*, علم الانسان، qui specie exiguus, revera haud minimus est (وان كان صغيرا فى الصورة). Finis: ربك رب العزة عما يصفون، وسلام على المرسلين، والحمد لله رب العالمين.

2) Fol. 88 v. — 99 v. *El-Ghazâlî Ejjuhâ'l-weled*, opusculum paraeneticum ab Hammero editum Vindobonae, 1838.



3) Fol. 100 v. — 162 r. *Muṣṭhafā Ibn-Mu'allemi*, e gente Ibrāhīm Ibn-Edhemi, commentatio de variis quaestionibus theologicis, juridicis, philologicis, qua Selimo II A. H. 918 (Chr. 1512) regni auspicio gratulatus est. Initium:

الحمد لله الذي تعين الحقايق في ذاته بفيضه القديم: وعين وقدر منازلها في غيب ذاته باسمه العليم.

وبعد فيقول العبد الفقير المحتاج الى ربه القدير، مصطفى

ابن معلّم، وهو خير الامم\*)، وجدّد اجداده ابراهيم بن

Laudes imperatoris et bona vota pro eo illigavit in narrationem somnii, quo jam A.

H. 916 nocte inter d. 15 et 16 Schawwālī media Selimum rerum potitum viderit. A) Fol. 103 r. — 135 v.

de El-Ghazālī a crimine pantheismi mystici liberando. Primum fol. 103 r. — 106 r. ex literis e regione Jemen-

ensis acceptis interrogationes refert de multis locis libri Ghazālīani *Mischkāt-el-enwār*, quibus illud crimen confir-

marī videtur quorumque auctoritate homines fanatici falsam quandam Dei mundique unitatem crepantes\*\*) ad

errores suos fulciendos abutuntur; deinde fol. 106 r. — 135 v. El-Ghazālīum sex argumentis plane purgat.

B) Fol. 135 v. — 137 v. de آية القصص، Sur. 2 vers. 173, contra Beidhāwīum Schafītā in ejus interpretatione 'Hane-

nefitas impugnante. C) Fol. 137 r. — 146 r. de verbis Sur. 2 vers. 228: والمطلقات يتربصن بانفسهن ثلثة قروء، dis-

putatio contra auctorem libri *El-Taudhīh* et El-Teftāzānīum, ejus interpretem in libro *El-Telqīh*, et quendam

interpretem hujus libri, qui appellatur *Maulānā Sejjid el-fādhyl*, al. *El-Fādhyl*, al. *bā dh-el-fudhalā*, (H.-Ch. II, pag. 444). D) Fol. 146 r. — 147 r. de interpretati-

one verborum coranicorum وارسلك للناس رسولا (Sur. 4 vers. 81) ab *El-Sekkākī* relata, a contradictione cujusdam

virī docti vindicanda. E) Fol. 147 r. — 148 v. de loco commentarii in librum *El-Teḡrīd* (شرح التجرید) ab El-

Scherīf *El-Gorḡani* scripti, a contradictione *Chathīb-zāda* in adnotationibus ad illum commentarium (حاشية شرح)

التجرید vindicando. F) Fol. 148 v. — 155 v. novem disputatiunculae de totidem locis commentarii in *El-Wi-*

qājam scripti a *Ssadr-el-scherī'a*, شرح الوقاية لصدر

Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) Summae impudentiae crimen scriptori impegit negligentia li-

brarii, qui ante خير omisit. Recte scriptum est fol. 138 r. et 158 v. in iisdem verbis: وهو من خير الامم.

\*) الشريعة, ita ut partim difficultates ejus solvantur, partim contra El-Teftāzānīum, fol. 148 v. — 149 v., et

Ibn-Qādhī-Simāwna (ابن قاضي سيماونه), fol. 151 v. — 152 v., causa ejus agatur, partim ei contradicatur. G)

Fol. 155 r. — 158 r. de tribus dubiis grammaticalibus scriptori ab aliquo propositis, quae fol. 155 r. — 156 v.

refert, fol. 156 v. — 158 r. dissolvit. H) Fol. 158 r. — 162 r. de conjunctione macrocosmi cum microcosmo et

utriusque cum qualitatibus Dei, item de homine ad Deum penitus cognoscendum electo, de quibus locis *Zein-el-din*

*El-Chawḡfi* in libro suo *El-Wafāḡ* alibi se commentaturum esse promisit, sed promissum non effecit\*\*).

Is igitur illum librum scripsit, cujus argumenta persecutus sum fol. 439 col. 2 lin. 29 sqq., quocum convenit *silsile* ei

subjuncta, fol. 441 col. 2 lin. sqq. Promissum illud ibidem est col. 1 lin. 28 sqq. Finis: فاسمعوا واقبلوا يا علماء

الرسم العظام، ولا تقولوا لا يدركه العقول والارواح. Restat ut dicam, in summis marginibus fol. 2 v. — 66 v. sor-

tilegium quoddam adscriptum esse, i. e. sententias partim ad aliquid suscipiendum adhortantes, partim inde dehortantes, partim moram aut cautionem commendantes, partim successum promittentes, partim offensionem minantes, al;

quibus ita utendum est, ut libro temere aperto eam sententiam, in quam forte incideris, pro augurio accipias. Simile sortilegium, quod commemorare oblitus sum, est in Cod. CXIII fol. 21 v. — 59 r., ubi in summis marginibus dextris sententiae arabicae positae sunt, in sinistris eadem turcice redditae. Tandem fol. 88 r. in pagina

ceterum vacua notati sunt tres mordacissimi versus *Gār-allāh El-Allāma*, i. e. Zamachscharii:

قضاة زماننا صاروا لُصوصاً عُبوماً في القضايا لا خصوصاً خشينا أنه لو صافحونا للصوص من خواتمنا خصوصاً

يوردون الغنم أموال البتنامي كأنهموا\*\*\*) تَلَوْا فيها نصوصاً Judices nostri temporis praedones sunt in causis omnibus, non in his illis. Si nobiscum dextras jungerent, timeremus

\*) Nomine scriptoris in nomen libri converso fol. 148 v. lin. 5 est صاحب صدر الشريعة. Cf. pag. 366 col. 2 lin. 17 — 19.

\*\*) Fol. 103 r. lin. 7 — 11: اختتمت بتسويدى فيها: وقاله الخوافى قدس سره في رسالته الوصايا للوعد السابق من شيخنا الشيخ العالم العامل المحقق المدقق قطب العارفين مكمل السالكين زين الحق والدين الخوافى في

الخوافى scriptum est, ut in indice Ssuiflorum commentationi Saecyanae de *Gāmī Nefāhāt-el-uns* subjuncto, pag. 142 col. 1 lin. 13, quocum consentit Hammerus in Hist. osman. ed. post. I, pag. 308 lin. 5 ab inf. Hinc corrige sis الخوافى et *Hāfi* pag. 441 col. 2 lin. 7 et 10.

\*) De plena ista scriptione pro كأنهم vid. Diss. mea de gloss. Habicht. pag. 60.

ne gemmas ex annulis nostris surriperent. Bona orphanorum pro praeda sua habent, quasi ea de re certas auctoritates in libris legerint.

## CXCX.

[Ac. R. 166.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> min., foll. 53 chartae bombycinae, char. neschi antiquiore tali, qualis Persarum esse solet: *Minhâg-el-kerâmê fi mâ rifet-el-imâmê*, opus Ghijâth-el-din Oelgaitu Chodâbende Muhammedi, Imperatori mogolico (cf. Cod. XXXVII), dedicatum, de Schiitarum Imamatu et Imâmis, legitimis Muhammedis successoribus.

Initium: الحمد لله القديم، الواحد الكريم، الماجد المقدس. أما بعد: Deinde: يكمله عن الشريك والصد والمعاقد، الخ. فهذه رسالة شريفة، ومقالة لطيفة، اشتملت على أتم المطالب في أحكام الدين، وأشرف مسائل المسلمين، وفي مسئلة الامامية، التي يحصل بسبب إدراكها تيّل درجة الكرامة، وفي أحد أركان الايمان، المستحق بسببه الخلود في الجنان، والتخلص من غضب الرحمن، فقد قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من مات ولم يعرف امام زمانه مات ميتة جاهلية. Hinc opus regi dedicat; deinde praefationem sic concludit: قد فُحصت فيها خلاصة الدلائل، وأُشِرَّتْ الى رؤس المسائل، من غير تطويل مُمل، ولا إيجاز مُخجل، ومهيئت منهاج الترامه في معرفة الامامة، والله الموفق للصواب، واليه المرجع والمآب، Sectiones (فصول): 1) Fol. 2 r. — 3 r. de iis quae singulae sectae muhammedanae de hac quaestione tradunt. 2) Fol. 3 r. — 31 v. de necessitate sequendae sectae Imâ-

mitarum; sic enim، الامامية، Schi'itae se ipsi nominant. In hac sectione narratur historia duodecim Imâmorum. 3) Fol. 31 v. — 50 r. de argumentis Imâmatus post Muhammedem 'Alio debiti. 4) Fol. 50 r. de Imâmatu ceteris duodecim Imâmis debito. 5) Fol. 50 r. — 51 r. de Chalifis 'Alio prioribus non vere Imâmis. 6) Fol. 51 r. — 53 r. de argumentis Sunnitarum Abû-Bekrum legitime Imâmum fuisse nullo modo probantibus. Specimen hoc habet: Sunnitae quum Abû-Bekrum Muhammedi pecuniam largitum esse urgeant, fol. 52 v. et 53 r. sic refel-

luntur: وأما أنفاقه على رسول الله صلعم\*) فكذب لأنه لم يكن ذا مال فإن أباه كان فقيراً في الغاية وكان ينادى على مايدة عبد الله بن جدعان بمَد (تمَد 1) في كل يوم نفقات (يقتات 1) به فلو كان أبو بكر غنياً لكفى أباه وكان أبو بكر في الجاهلية معلماً للصبيان وفي الاسلام كان خياطاً ولما ولي امر المسلمين منعه الناس من الخياطة فقال أتى احتاج الى، انقوت فجعلوا له في كل يوم ثلاثة دراهم من بيت المال، Quod autem Legato Dei pecuniam largitus sit, id ementitum est, quum non esset pecuniosus; nam pater ejus pauperrimus erat et ad mensam 'Abd-allâh Ibn-Ged'ani, quae quotidie instruebatur, vocari solebat; quodsi Abû-Bekr dives fuisset, patrem aliorum beneficiis obnoxium esse non sivisset. Erat vero Abû-Bekr tempore anteislamico puororum magister, tempore islamico sartor; postquam autem rebus moslemicis praefectus est, quum iis, qui cum istud opificium deponere jubebant, se utique victu egere respondisset, ternae in dies drachmae ei ex aerario assignatae sunt. Finis: هذه المقدمة والحمد لله وحده. Scriptio absoluta est ineunte Ramadhâno A. H. 743 (Chr. 1343).

## CODICES DE DOCTRINA OFFICIORUM, JURUM, MORUM.

## CXCVI.

[W. R. 272.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup>, foll. 134 chartae bombycinae, char. neschi antiquiore. Quatuor prima folia propter vetustatem partim lacerata recentius sarta sunt, pro foll. 64 — 71, quae exciderant, nova substituta. Est كتاب المغني في علم اصول الفقه، de principiis theologiae practicae et jurisprudentiae; vid. Herbel. s. v. Mogni. Scriptorem Hane fitam fuisse ipse liber docet. Initium: الحمد لله رب العالمين،

والصلوة على رسوله محمد وآله اجمعين، باب الامر هو قول

القائل لمن دونه افعل. Divisus est in haec capita: 1) Fol. 1 v. — 15 r. باب الامر، in quo sunt duae sectiones (فصلان) a) f. 9 r. — 12 v.: في حكم الواجب بالامر: 12 v. b) f. 12 v. — 15 r. في صفة الحسن للامور به. 2) Fol. 15 r. — 25 r. in quo sunt tres sectiones: a) f. 16 v. — 20 r. باب النهي في بيان اسباب b) f. 20 r. — 21 v. النهي في صفة القبيح c) f. 21 v. — 25 r. في العزيمة والرخصة. 3) Fol.

\*) Sic in hoc codice semper est pro صلعم et علم pro علم.

25 r. — 31 v. وجوه النظم صبيغة ولغة. 4) Fol. 31 v. — 33 r. باب وجوه البيان. 5) Fol. 33 r. — 39 r. باب معرفة. 6) Fol. 39 r. — 50 r. وجوه استعمال النظم. 7) Fol. 50 r. — 51 r. باب وجوه الوقوف على احكام النظم. 8) Fol. 51 r. — 62 v. باب بيان ما. 9) Fol. 62 v. — 73 v. في متابعة اصحاب رسول الله. 10) Fol. 73 v. — 76 v. باب الاجماع. 11) Fol. 76 v. — 110 v. باب القياس. 12) Fol. 110 v. — 127 v. في بيان الاهلية. 13) Fol. 127 v. — 133 r. commentatio de significatibus et usibus particularum, quarum in hac disciplina aliquod momentum est. Ultima verba: فبعد تعدد الطرف حقيقة يصير كناية عن الشرط. Ab initio inter lineas et in marginibus adnotationes adjectae sunt. Scriptio a Jūsuf Ibn-Isma'il Ibn-Ibrāhīm absoluta est d. 24 Ssafari A. H. 784 (Chr. 1382). Fol. 133 v. et 134 r. et v. varia notata sunt, inter quae eminet qalīda arabica primum de instante senectute querens, deinde ad bona opera et fugam mundi hortans. Initium: خبت نار نفسي باشتعال مفارق، واطلم عيشي حين ضاء فطوبى لنفسي وطنت قعر دارها، مغلفة: شهابها الابواب مرقى جبابها.

## CXC VII.

[Ac. R. 135.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 409, char. nestāliq: 'Obeid-Allāh Ibn-Mes'ūd Ibn-Tāg-el-scheri'ae Commentarius in avi, Burhān-el-scheri'a we'l-dīn Maḥmūd Ibn-Ssadr-el-scheri'ae, El-Wiqājam, plene Wiqājet-el-riwaje fi mesail-el-hidāje. Initium: الحمد لله رب العالمين، والصلوة على خير خلقه محمد وآله الطيبين الطاهرين، يقول العبد المتوسل إلى الله تعالى بأقوى الذريعة، عبيد الله بن مسعود بن تاج الشريعة، سعيد جدّه، وانجى جدّه، هذا حلّ المواضع المغلفة من وقاية\*\* الرواية، في مسائل الهداية،

\*) Sive منى; nam إذا, quod in codice est, et versum turbat et sensum.

\*\*) Verbo وقاية subscriptum est signum w, repetitum illud sub

التي ألفها جدّي واستاذي مولانا الاعظم، استاذ علماء العار، برهان الشريعة والحق والدين محمود بن صدر الشريعة، جزاه الله عني وعن جميع المؤمنين خير الجزاء، لاجل حفظي.

Ut avus El-Wiqājam singulatim scribebat, ita nepos eam singulatim ediscebat, quo factum est ut suum uterque opus eodem tempore absolveret. Plura deinde exempla libri dispersa sunt; sed quum oratio omittendo, addendo, mutando in iis passim corrupta esset, 'Obeid-allāh eam in hoc commentario restituit, in quo eodem difficultates compendii (مختصر) solvit, in quod El-Wiqājam redegerat.

Nam Maḥmūd filius ejus (الولد الاعز محمود), postquam illud compendium edidicerat, talem commentarium magno-pere expetebat; sed antequam pater eum absolveret, mortuus est (\*). In foliis ab initio adjectis inchoatus est index sex et quinquaginta librorum (كتب) El-Wiqājae, item capitum (فصول) et sectionum (ابواب) quae in illis sunt; a vicesimo libro usque ad ultimum ego indicem continuavi. Argumentis subscripta sunt folia in quibus singulae partes incipiunt. In commentario particulis El-Wiqājae interpositae sunt interpretationes: illis praefixum est م, i. e. مَتْن, his شرح, i. e. شرح, utrumque liquore rubro scriptum. Pars dimidia prior adnotationes habet inter lineas et in marginibus adscriptas. Finis: ومع ذلك يباح التناول اعتمادا على الغالب. Subscriptio nulla est.

## CXC VIII.

[Ac. R. 146.]

Codex arabicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 465, char. nestāliq: El-Wiqāje iterum. Huic quoque exemplo praefixus est index cum indicatione foliorum, in quo, ut facilius esset conspectus, libri liquore viridi scripti sunt, capita rubro, sectiones atramento. In folio post indicem primo v. varia notata sunt. Adnotationes inter lineas et in marginibus, saepe cum indicatione auctorum, adscriptae sub finem deficiunt. Scriptio absoluta est A. H. 991 (Chr. 1583). In ultimo folio v. est precatio arabica averruncatoria.

ها in ألفها, ut scias quo pronomen referendum sit. Talia signa inter se respondentia saepe in codicibus interpretationis causa adhibita sunt.

\*) In margine notatum est: Interpreti nomen erat 'Obeid-allāh, filio ejus Maḥmūd, patri interpretis Mes'ūd, patri Mes'ūdi Maḥmūd, patri Maḥmūdi 'Obeid-allāh. Plenius in pagina priore folii post indicem primi Cod. CXC VIII: Auctori El-Wiqājae nomen erat Maḥmūd, cognomen Tāg-el-scheri'a; filius erat 'Obeid-allāh, cui cognomen erat Ssadr-el-scheri'a et pater item Maḥmūd. Hujus autem commentarii auctori nomen erat 'Obeid-allāh, cognomen Ssadr-el-scheri'a, eadem quae abavo fuerant; patri ejus nomen erat Mes'ūd, avo ejus Maḥmūd, filio ejus item Maḥmūd. Procedit igitur ordo gentis sic: 1) Maḥmūd, atavus interpretis. 2) 'Obeid-allāh Ssadr-el-scheri'a, abavus ejus. 3) Maḥmūd Tāg-el-scheri'a, auctor El-Wiqājae, avus ejus. 4) Mes'ūd, pater ejus. 5) 'Obeid-allāh Ssadr-el-scheri'a, interpretis El-Wiqājae. 6) Maḥmūd, filius ejus. Sic componuntur turbae illae, de quibus vid. Catal. Dresd. Nr. 390.



## CXCIX.

[Pf. R. 10.]

Codex arabicus, fol. min., foll. 208 chartae bombycinae\*), char. nestāliq crassiore: *El-Serachsii El-Weǧiz*, corpus juris septuaginta librorum in capita et sectiones divisorum, quorum index praefixus est. Vid. Herbel. s. v.

*Sarakhsi*. Initium: بِحَمْدِ اللَّهِ ابْتَدَى، وَبِنُورِهِ اسْتَهْدَى، وَبِفَضْلِهِ اسْتَمْدَى، وَالصَّلَاةَ عَلَى نَبِيِّهِ الْمُسْتَمْدَى، Hinc continuo كتاب الطهارة. In marginibus praeter مطالب s. questionum argumenta nihil notatum est. Finis: قَالَ ح رَح لَا. Scriptio ab أحمد بن ابراهيم البورقيري من مصنفات مدينة سبدي absoluta est d. 26 Ramadhāni A. H. 934 (Chr. 1528). Subscriptionem sequitur fetwā Abū'l-sufādī. Libri et scriptoris nomina in superiore angulo sinistro fol. 1 r. literis jamjam evanescentibus et partim deletis sic leguntur:

وجيز الامام الهمام شمس — الامام رضي الدين السرخسي صاحب — هكذا وجد — في بعض — Budensi legatus est ab Hāǧī Ibrāhīm Ibn-Pir-ʿAlī El-Aqschehri, qui vulgo Ibn-El-Turābī appellabatur. Postea Buda expugnata ille Engelbertus de Burg, de quo ad Cod. CXCI dictum est, eum ex bibliotheca Muftii absportavit et Pfeiffero donavit, quod ipse testatus est inscriptione in primo folio posita, ejus gemina quam alteri illi codici praefixit. Margines anteriores tegumenti et primorum foliorum, fortasse ex incendio Budensi, adusti sunt.

## CC.

[Pf. R. 145.]

Codex arabicus, 8° max., foll. 143, vel, si indicem comprehendas, 145, char. neschi: *El-Qodūrii Compendium juris* septuaginta librorum partim in capita divisorum, quorum index praefixus est. Cf. Codd. Dresd. 27, 126,

161. Initium: كتاب الطهارة قال الله تعالى يا أيها الذين

آمنوا إذا قمتم إلى الصلوة فاغسلوا وجوهكم الخ

Finis: فما خرج اخذت له من سهام كل واث حبة والله تعالى

اعلم بالصواب. Scriptio a Ssālfh Ibn-Ibrāhīm absoluta est Constantinopoli m. Ssafaro A. H. 1071 (Chr. 1660).

## CCI.

[Pf. R. 100.]

Codex arabicus, 8° max., foll. 165 (tot ipse librarius numeravit; accedunt ab initio duo, in fine tria, in quibus, ut in ipso tegumento interiore, varia notata sunt), char. nestāliq: *Compendium juris* idem quod proxime antecedit,

\*) Librarius primo excluso 211 folia numeravit. Ex his 212 foliis quatuor exciderunt: 193 — 196.

et ipsum indice instructum. Quod in illo septuaginta libri sunt, in hoc duo et sexaginta, id ita efficitur, ut novem qui illic libri sunt (septimus de الصرف, quartus et quadragesimus de التدبير, quintus et quadragesimus de الاستبلاء, septimus et quadragesimus de الولاء, quinquagesimus de القسامة, tertius et quinquagesimus de حد الشرب, quartus et quinquagesimus de حد القذف, secundus et sexagesimus de حساب الفرائض, septuagesimus de الرجوع عن الشهادات), hic capita sint, accedat autem, ut in Cod. Dresd. 161, post librum sextum et septuagesimum de السير liber de البيعة fol. 156 v. et 157 r., qui in Cod. CCH fol. 135 v. et 136 r. illius ultima pars est a ceteris non distincta\*). Adjectae sunt inter lineas et in marginibus adnotationes.

## CCII.

[Ac. R. 126.]

Codex arabicus, 8° obl., foll. 169, char. nestāliq: *Ibrāhīm Ibn-Muhammed Ibn-Ibrāhīm Halebensis Multaqāʿ el-eb'hor*, de quo vid. Catal. Dresd. No. 205. Ipsum El-Multaqā fol. 13 v. incipit; in prioribus varia notata sunt, ut fol. 10 r. — 12 v. multa de jure responsa, fol. 5 v. — 9 r. autem positus est index septem et quinquaginta librorum El-Multaqae, item capitum et sectionum. Initium: اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا. Finis: وَفَقَّنَا لِفَقْهِهِ فِي الدِّينِ، الَّذِي هُوَ حِمْلُهُ الْمَتِينِ حَتَّى يَسْهَلَ الْطَّلَبُ عَلَى مَنْ اشْتَبَهَ عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْ مَا لَيْسَ فِي الْكِتَابِ الْارْبَعَةِ وَاللَّهُ حَسْبِي وَنِعْمَ الْوَكِيلُ. Passim adnotationes adjectae sunt, maximam partem ex aliis libris de jure excerptae. Quum fol. 1 v. notatum sit hunc librum A. H. 1060 (Chr. 1650) uno Oṡmāno aureo (بنمن عثمانى) a quodam Constantinopoli emtum esse, ante illud tempus scriptum esse constat. Scriba ibidem ab emtore nominatus est Jāsīn Ibn-Maḥmūd El-Āmidī, quod confirmatur adnotatione fol. 24 r., cui subscriptum est: لِكَاتِبِهِ يَاسِينَ عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ.

## CCIII.

[Ac. R. 141.]

Codex arabicus, 8° maj., foll. 94, char. neschi. Exciderunt nonnulla post foll. 18, 58, 88 et 89. Inest *Abū'l-Qāsim Ibn-Jūsuf El-Hasanī El-Medenī* (Medinensis e gente Hasanī) *El-Fyqh el-nafy*, Jurisprudentia utilis, i. e. ejus compendium. Initium: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. Finis: هَذَا أَمَدُ الْأَيْدِ، وَعَدَدُهُ أَنْ لَا يَحْصِيَهُ الْعَدَدُ،

\*) Cod. Dresd. 27 tres et sexaginta libros habet, 126 et 161 septem et sexaginta.

triginta librorum partim in capita et sectiones divisorum argumenta haec sunt: 1) Fol. 1 v. — 9 r. الطهارة. 2) Fol. 9 r. — 22 r. الصلوة. 3) Fol. 22 r. — 26 v. الزكاة. 4) Fol. 26 v. — 29 r. الصوم. 5) Fol. 29 r. — 38 v. الحج. 6) Fol. 38 v. — 45 v. النكاح. 7) Fol. 45 v. — 46 v. الرضاع. 8) Fol. 46 v. — 50 v. الطلاق. 9) Fol. 50 v. — 52 r. الرجعة. 10) Fol. 52 r. et v. الایلاء. 11) Fol. 52 v. — 54 v. الخلع. 12) Fol. 54 v. — 56 r. اللعان. 13) Fol. 56 r. — 58 v. العدة. 14) Fol. 58 v. — 60 v. النفقات. 15) Fol. 60 v. — 61 v. الاستحسان. 16) Fol. 61 v. et 62 r. اللقيط. 17) Fol. 62 r. et v. اللقطة. 18) Fol. 62 v. et 63 r. جعل الآبق. 19) Fol. 63 r. — 64 v. الغصب. 20) Fol. 63 r. — 64 v. المفقود. 21) Fol. 64 v. et 65 r. الوديعة. 22) Fol. 65 r. et v. العارية. 23) Fol. 65 v. — 68 r. الصيد والذبايح. 24) Fol. 68 r. et v. الاشكية. 25) Fol. 68 v. — 70 r. الشركة. 26) Fol. 70 r. — 71 r. الوقف. 27) Fol. 71 r. — 72 v. الهبة. 28) Fol. 72 v. — 74 r. البيوع. 29) Fol. 74 r. — 80 r. خيار الشرط. 30) Fol. 80 r. — 81 r. الصرف. 31) Fol. 81 r. — 84 r. الشفعة. 32) Fol. 84 r. — 86 v. القسم. 33) Fol. 86 v. — 88 r. ادب القاضي. 34) Fol. 88 r. — aliquod foliorum deperditorum. 35) Fol. deperditum — 94 v. الفرائض. Finis: نصار له خمسة من اثني عشر.

Passim adnotationes adjectae sunt. Scriptio ab Ismā'il Efendi, Imāmo arcis Depedelen (قلعة), absoluta est d. 10 Gūmādae posterioris A. H. 1067 (Chr. 1657).

## CCIV.

[Ac. R. 244.]

Codex arabicus ab initio truncus, 8°, foll. 119 partim lacerorum (praeterea quatuor folia post undetricesimum et quadragesimum tertium et septuagesimum quintum usque ad extremam oram aut evulsa aut exsecta sunt), char. neschi crassiore, qualis Tatarorum esse solet: *Compendium juris* ex abrupto in كتاب الرجعة sic incipiens: *الآ في الرجعي*. ويكون رجعة بخلاف البائن الآ أن يدعيه فيثبت فيه أيضا. Spatia ad recipiendas librorum et capitum inscriptiones relicta paene omnia vacant. Finis: واقسم الباقي على سهام. Scriptus est codex A. H. 1085 (Chr. 1674 — 5). Penultimo quinque foliorum vacuorum, quae folium 119 sequuntur, agglutinata est دعاء طعام, i. e. precatio ad coenam recitanda.

## CCV.

*Fragmentum corporis juris*, fol., foll. 20, char. neschi pressiore. Prima verba sunt ex sectione tertia decima libri لا يجب عليه شيء كان الألف بتمامها خرج عن الزكاة. Sequitur fol. 1 r. et v. sectio quarta decima tota, fol. 1 v. quinta decima abrupta. Fol. 2 r. illo libro finito incipit, qui quatuordecim sectiones habet, quarum prima fol. 3 v. abrupta est. Fol. 3 — 12 librum de divortio (كتاب الطلاق) a sectione quinta ex abrupto incepta usque ad quintam decimam in fine abruptam continuant. Fol. 13 et 14 partem sectionis septimae decimae ejusdem libri, duodevicesimam et undevicesimam totas et partem vicesimae continent, fol. 15 et 16 partem vicesimae secundae et tertiae. Fol. 17 — 20 librum de manumissione (كتاب العتاق) a sectione duodecima ex abrupto incepta usque ad quartam decimam in fine abruptam continuant. Ultima verba: ولو قال لامة أن ملكتك أو منك شيئاً فانت حرة. Omnes loci plurimis priorum scriptorum auctoritatibus referti sunt, ut, si hic liber integer esset, in eo uno instructissimam bibliothecam juris muhammedani haberemus.

## CCVI.

[Ac.]

Codex arabicus, fol., foll. nunc 167, vel, si omnium primum comprehenditur, 168, char. nestāliq. Foliorum a librario numeratorum ultimum est 277, sed quum numerum 186 per errorem bis posuerit, saltem 278 fuerunt, atque etiam plura fuisse constat, quoniam finis excidit. Numeri foliorum a librario positi haec folia excidiscent: 2 — 4, 7 — 14, 17 — 24, 27 — 34, 40 et 41, 47 — 54, 58 — 63, 67 — 74, 80 et 81, 87 — 94, 140 et 141, 207 — 212, 216 — 223, 236 — 243, 246 — 253, 256 — 263, 266 — 275. Est Gāmi-el-fusūleīn Ma'hmūd Ibn-Isrā'īlī\*), qui Ibn-Qādhī-Simāwna appellari solet; vid. 'H. - Ch. 3930, ubi quae usque ad finem lineae penultimae pag. 562 leguntur, ex prooemio scriptoris excerpta sunt. Pro محمد الاستروشي hic plene est. Auctores suos eorumque libros siglis indicat rubro liquore scriptis, quorum index ipsi libro praepositus praeter ultimum folium totus excidit. In marginibus argumenta quaestionum adscripta sunt. Sectio in ultimo folio abrupta de pecunia jure petenda et repetenda est, quam aut ultimam, aut paene ultimam esse inde colligo, quod ultima sectio, cujus inscriptio non excidit, quinta et tricesima, tribus et triginta foliis a fine retro incipit. Ultima verba: وجوابه بوجهين أحدهما أنهما إذا شهدا باقرار. Ultimo folio v. inf. aliquis arabice inscripsit se hunc li-

\*) Sic in codice; apud 'H. - Ch. Ibn-Isrā'īlī est.

brum ex iis emisse, quos defunctus Chalil Celebi, professor in collegio Belgradensi Muhammed Pâschae, reliquisset.

## CCVII.

[Pl. K. 16.]

Codex arabicus ab initio truncus, 4<sup>o</sup> min., foll. 185, char. neschi: وتنوير الاذهان والضمائر، Commentarius in Char. neschi: التنوير الاذهان والضمائر؛ vid. H.-Ch. 774 ibique pag. 311 lin. 6 sqq. Prima nunc verba commentarii sunt: واختلف ولا يجبره على اعطاء، libri ipsius: الطالب والمطلوب في ذلك الكفيل. Et argumentum, et initium commentarii in librum sequentem docet hunc esse finem libri في النبلاء والديون. Sequuntur hi libri: fol. 1 v. — 75 v. شهادة، كتاب القضاء والشهادة، fol. 75 v. — 86 v. كتاب الوكالة، fol. 86 v. — 103 r. كتاب الصلح، fol. 103 r. — 109 r. كتاب المضاربة، fol. 109 r. — 111 v. كتاب الاجارات، fol. 111 v. — 120 r. كتاب الامانات من الوديعة والعارية وغيرها، fol. 120 r. — 133 r. كتاب الحاجر والمأذون، fol. 133 r. — 142 v. كتاب القسمة، fol. 142 v. — 147 r. كتاب الاكراه، fol. 147 r. — 151 v. كتاب الصبي والذبايح، fol. 151 v. — 154 r. كتاب الخطر والاباحة، fol. 154 r. — 161 v. كتاب الجنائيات، fol. 161 v. — 164 v. كتاب الوصايا، fol. 164 v. — 170 r. Integra oratio libri El-Eschbah we'l-Nazhâr, cujus particulis interpretationes interpositae sunt, usque ad fol. 170 r. lineis rubris distincta est; inde autem cum commentario ita confusa, ut ne inscriptiones quidem librorum a ceteris differant, nisi quod passim singula aut bina puncta terminos linearum rubrarum superducendarum indicant. Ab initio usque ad fol. 46 r. adnotationes ipsius interpretis et quaestionum argumenta in marginibus adscripta sunt. Hunc quoque librum propter plurimas priorum scriptorum auctoritates vere horreum auctorum juris appellaveris. Finis: وحكي ذلك اصحاب احمد بن.

Sequitur haec subscriptio: ثم الفن الثاني وهو فن الفوائد من الاشياء والنظائر يتلوه الفن الثالث وهو فن الجمع والفرق رحم الله مؤلفه بمهنة وكرمه غفر الله لشارحه بفضلته ولطفه، والحمد لله رب العالمين على التمام والصلوة على رسوله الهمام وعلى آله واصحابه الكرام، وقد وقع الفراغ من تأليف هذا الشرح المسمى بتنوير الاذهان والضمائر بعناية الله الواقف على ديباب النملة السوداء على الصخرة الصماء في ظلم الدياجير الذي (lacuna) وقع الفراغ من الشرح والاستسناح (والاستسناح 1.) باعانة الاخوان

في السنة الخامسة والعشرين بعد الالف، وكان الشارح رحمه الله تع عالما فاضلا كريما محبا للعلم وطلابه لم يعرف منه كبيرة اعطاه السلطان احمد قضاء مكة حج وفيها مات قاضيا رحمه الله. Commentario igitur A. H. 1025 (Chr. 1616) finito et ope amicorum descripto auctor a Sulthân A'hmed I muneri judicis Meccani praefectus et ibi mortuus est. Hujus autem exempli scriptio absoluta est A. H. 1062 (Chr. 1651—2).

## CCVIII.

[Pl. K. 6.]

Codex arabicus, fol., foll. 301\*) chartae bombycinae, char. neschi antiquiore: El-Feidwâ El-Zahitrijje, quarum pars prior fol. 1 v. — 147 r. unum et viginti libros a comprehendit, posterior fol. 148 v. — 301 v. quatuor et viginti a كتاب الوقف. Indices librorum utrique parti fol. 1 r. et 148 r. praefixi sunt. Utraque ibidem sic inscripta est: كتاب الفتاوى الظهيرية تأليف الشيخ الامام العارف العلامة، البحر الحبر الفهامة، معدن المعاني، نعمان الثاني، ظهير الدين والمرغيناني، رحمه الله برحمته، واسكنه بحسنة جنته، هو واصحابه وعترته، تنجاء: كتاب الوقف. Praeterea fol. 1 v. varia de jure notata sunt.

Initium partis prioris: الحمد لله المتفرد بالعلماء، المتوحد بالبقاء، الدافع ضرار البلاء، الرافع منار العلم والعلماء. Post brevem ingressione de utilitate et necessitate scientiae juris ad argumentum libri sic transitur: Hoc igitur mihi cupiditatem et studium indidit colligendi libri de casibus juris et quaestionibus singularibus (كتابا من الوقاعات والنوازل)، qui ea contineret quae maxime necessaria sunt, ut qui hanc scientiam comparare vellent, apparatus ejus et certas auctoritates haberent. Parti priori fol. 147 r. haec subscripta sunt, scilicet partim corrupta et obscura: تم الدفتر الاول من الوقاعات والنوازل المنسوب الى القاضي الامام بديع الدين من جمعه واملا بعضه والى ابيه قاضي الامام ظهير الدين رحمه الله بتحييسه واملا الباقي باملا اعز عباد الله فضل الدين محمد بن محمد بن مسعود البخاري مولدا والدبوسى محتدا لان (كان 1.) ابو الامام تاج الدين الحاجاج الخطيب رحمه الله

\*) Librarius 302 numeravit, sed 135 et 233 per errorem bis posuit, ut vere 304 fuerint; nam nunc tria desunt, quum fol. 91 evulsum sit, 152 et 153 exciderint.



منه وفضل الدين هذا مدعوا كالامام الاجل البارع الوارث  
المتقى بقيقه شمس الدين خواهرزاده قاضى الامام ظهير  
الدين هذا رزق ما اولاه في اخره واولاه في يوم الجمعة في  
مسجد الماشاع ببخارى على قريب سربل بازارجة ليلة عشر  
ليال خلون من ربيع الاول سنة ثمان وأربعين وستماية.  
Hinc id certe constat, compositionem partis prioris fini-  
tam esse in quodam templo Bocharae d. 10 Rebi'i prioris  
A. H. 648 (Chr. 1250). Hujus autem exempli scrip-  
tio absoluta est Scha'bano A. H. 905 (Chr. 1500). Reli-  
quum folium 147 r. et v. complement مسائل فيها رد على  
المخالف, i. e. quaestiones de jure, ad quas quae Abū-  
Hanīfe respondit, contra adversarios defenduntur. Finis  
partis posterioris: فقلت له أين أبو حنيفة رحمه الله قال  
هيهات هيهات هو في أعلا عليين وأحمد لله رب العالمين وصلى  
الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وأزواجه وذريته أجمعين.

Hujus partis scriptio absoluta est Rebi'o priore A. H. 908  
(Chr. 1502). Ab initio libri argumenta in marginibus  
adscripta sunt, sed paulatim deficiunt. Sequitur fol. 301  
v. — 302 v. idem opusculum de غير المشروعات  
quod vidimus in Cod. CXXVII, pag. 439 col. 1 et 2  
No. 6; sed pro ultimis verbis illius exempli haec sunt:

استخرج هذه الاحكام من المحيط وفتوى الثانية وفتاوى  
الكبرى والكشف وميزان الاصول والهداية وحاشيتها  
Scriptio absoluta esse dicitur A. H. 958 (Chr. 1551), quamquam,  
quum omnia eadem manu scripta sint, pro conjiciamus  
legendum esse. Adjecta sunt quatuor disticha arabica  
et locus de significatione nominis أمة, ex Fetāwā-Ibn-El-  
Ssalāh excerptus. Legatus est codex a Scheich Suleimān  
Efendi templo primario Budensi.

## CCIX.

[Pf. R. 19.]

Codex arabicus, 8° maj., foll. 102, a pluribus char.  
partim neschi partim nestaliq scriptus.

1) *El-Fetāwā el-Adlije*, A. H. 966\* (Chr. 1558  
— 9) jussu Solimani I ab *El-Hāgg Resūl Ibn-Ssālīh*  
*El-Aidini*, judice Marmarae in provincia Ssaruchanensi  
(مرمره في ولاية صاروخان), ex libris usitatissimis de jure  
hanefitico collecta, ut judices sui temporis minus docti  
muneris administrandi adminiculum haberent. Fol. 1 r.  
responsa de jure notata sunt. Ipsius libri initium: الحمد

لله ذي الجلال والاكرام، والصلوة على محمد خير الانام،

7) تحرره مصطفى العلاني، في تاريخ سقزو pro quo primum scriptum erat.

Insunt: fol. 2 r. — 17 r. كتاب النكاح; fol. 17 r. — 30 r.  
fol. 36 r. — 36 r. كتاب الوقف; fol. 36 r. — 58 v., ubi oratio abrupta est, Sequuntur  
المبيع, وكتاب البيوع, وكتاب المزارعة, وكتاب الفلز, وكتاب  
الوكالة, وكتاب العارية. Hinc foliorum ordo rursus recte procedit:  
fol. 63 r. — 65 v. pars ab initio trunca libri de البيوع  
et العارية; fol. 65 v. — 67 v. كتاب المزارعة; fol. 67 v. —  
69 r. كتاب الحدود; fol. 69 r. — 71 r. كتاب اللقيط; fol.  
71 r. — 72 r. كتاب اللقطة; fol. 72 r. — 73 r. كتاب  
73 r. et v. كتاب المغفود; fol. 73 v. — 78 r.  
كتاب الفاظ الكفر; fol. 78 r. — 80 r. كتاب الكراعية  
كتاب 80 r. — 83 v. كتاب الجنائيات; fol. 83 v. — 86 v.  
وله ان يفعل ما فيه خير للبتيم وكذا الاب. الوصايا. Finis:  
كذا في قاضى خان.

2) Fol. 87 r. — 92 v. *Commentatio de agendis cau-  
sis*, in fine abrupta. Initium: الحمد لله على نواله، والصلوة  
والسلام على نبيه الكريم وصحبه وآله، أما بعد فلنقدم أمام  
الكلام ما للمدعى عليه من الاقسام الخ  
ويرى فيها عندى وجوه الاضطراب والاختلال الى ان اطلعت  
على هذا القيد للليل.

3) Fol. 93 r. — 100 v. *Fragmentum compendii juris*,  
utrinque truncum. Prima verba: نصف العقر ويصير قصاصا  
كتاب المكاتب; fol. 93 r. — 94 r. بحاله على الآخر  
كتاب 94 r. — 95 r. كتاب الولاء; fol. 95 r. — 96 v.  
كتاب 96 v. — 99 r. كتاب الدييات; fol. 99 r. —  
كتاب المعامل; fol. 100 r. et v. كتاب القسامة; fol. 100 r.  
فان امتنع. Ultima verba: كتاب الحدود. Ultima verba:  
الشهود من الاسداء يسقط الحد.

4) *Finis commentationis de الوصايا*. Superscriptum est:  
Prima verba: هذه رسالة للمولى مصلح الدين افندى العلاني  
فان قلت ان ما ذكر الامام قاضى خان عليه الرحمة والرضوان  
وانما اطينا الكلام في هذا المقام: ultima: وفي كتاب الوصايا  
لكونه (من) مزالق الاقدام مع كونه معيناً لاصحاب التخصيل  
في الوصول الى المرام، الحمد لله الذى هدانا لهذا وما كنا  
لننتدى لولا ان هدانا الله. Scriptum esse hoc exem-  
plum ab auctore commentationis testantur verba eadem  
manu subscripta: تحرره مصطفى العلاني.

## CCX.

[R. 3.]

Codex turcicus in fine truncus, fol. obl., foll. 214, char. nestāliq: *Responsa de jure*, per undequingenta libros, quorum index praefixus est, a كتاب الطهارة ad

مسئلة ابدستى اولان. Initium: كمنسنة يه حدث واقع اولديمي اولديمي ديو شبهه ايلسه ابدست المفق لازم اولورمي للجواب اولمز من شك في الحدث. Haec forma per totum librum obtinet, ut verba quaesitum et responsum rubro colore scripta binas singulorum locorum partes distinguant, responsis autem subjungantur auctoritates arabicae. Additamenta in marginibus rarius apparent. Duo ultima folia exsecta sunt. Deficit codex in his verbis: بر طريق خاصى بر قاج.

## CCXI.

[Pl. R. 206.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 60, char. nestāliq praeter partem ultimam char. mauritanico scriptam. Fol. 1 r. varia notata sunt.

1) Fol. 1 v. — 37 r. *Ferdīdh-El-Segāwendī* (vid. Catal. Dresd. 73, 1, et 257, 1) cum adnotationibus interlinearibus et marginalibus. Oratio El-Segāwendī lineis tam longe inter se distantibus scripta est, ut singulae paginae tantum septenas contineant, quarum intervalla et latera adnotationibus stipata sunt. Initium ipsius libri:

الحمد لله حمد الشاكرين، والصلوة والسلام على خير البرية محمد وآله الطيبين الطاهرين، قال رسول الله عم تعلموا الفرائض وعلموها الناس فانها نصف العلم، (vid. Catal. Dresd. 257, 1) وخواهرزاده، تفسير ابي الليث، وتحقيق، (1) Catal. Dresd. 257, 1).

مشكلات، ومشارك، وكشاف، وضوء، وشهاب الدين، وشرح الهداية، يرث بعضهم من بعض الآ ممّا ورت كل واحد. Finis: منهج. Absoluta est scriptio d. 4 Mo'harrami A. H. 956 (Chr. 1549). In reliquo fol. 37 v. varia de jure notata sunt.

2) Fol. 37 v. — 38 v. زيادة الفرائض من المهمات، capita commentationis antecedentis scitu maxime necessaria, in undeviginti sectiones (فصول) divisa. Initium: قال

النبي تعلموا الفرائض وعلموها الناس، امر سيد المرسلين وامام المتقين بتعليم الفرائض وتعلمها حتى لا يدخلوا تحت هذا الوعيد الخ. Finis idem qui supra, ad quem accedunt verba: لانه لازم الدور وهذا باطل.

3) Fol. 38 v. — 39 v. *Casus juris ad hanc disciplinam spectantes*. Initium: رجل مات وترك ابا وامّا فلان.

والصلبيتين مع الصلبي عصوية. Finis: الثلث والباقي للاب. للذكر مثل حظ الانثيين وللأب الفرض المطلق. Deinde docetur qui El-Segāwendī interpretes et commentarii his illis locutionibus indicari soleant, ut بعض الشارحين sit Schihāb-el-dīn, اuctor commentarii El-Dhau et Bedī-el-dīn et Schihāb-el-dīn, بعض الافاضل، Tag-el-dīn El-Kurderī، الشرحان، El-Dhau et El-Muntachabe، ما قيل، El-Minhāg، البحران، El-Dhau et Emin-el-daule، بعض الافاضل، Bedī-el-dīn، كلام البعض، El-Dhau، الشروح (sic) Emin-el-daule. Accedunt dictum Mu'hammedis et aliquot versus arabici et turcici.

4) Fol. 40 r. — 49 r. *Kemāl Pāschā-zade Esch-kāl-el-ferdīdh*, forma tabulari; vid. H.-Ch. 806. Initium:

لابن كمال پاشا رحمة الله عليه الباب الاول في الابن وان سفل

زوج	ربع	ابن	باقى	زوج	ربع	ام	سدس	ابن	باقى	الخ
١	٣	٣	٣	٣	٣	٣	٣	٣	٣	٣

Caput secundum fol. 42 v. — 43 v. في الاب والجد. Caput tertium fol. 43 v. — 47 r. (argumenti indicatio deest).

Caput quartum fol. 47 r. — 49 r. وحكم سائر. في الانخ وحكم سائر. Singula capita in sectiones divisa sunt. Finis:

زوج	اولاد	ابنات	اولاد	زوج	والاجداد	السافلون
١	١	١	١	١	١	١

5) Fol. 50 v. — 60 v. *Abū Abd-allāh Mu'hammed Ibn-Dāūd El-Ssanhāgī*, vulgo *Ibn-Agrūmi*, Syntaxis arabica, *El-Agrūmijje*, literis mauritanicis scripta et rubris vocalibus instructa. Initium: الكلام هو اللفظ المركب المفيد

نحو ثوب خز وباب ساج وخاتم حديد. بالوضع.

## CCXII.

[Pl. R. 18.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 97, char. neschi et diwani-neschisi: *Kutāb-el-ferdīdh*, paraphrasis turcica libri Segāwendīani, quem in codice proxime antecedenti vidimus. Hamdala et tallija eadem sunt quae illius, nisi

quod pro سيدنا خير البرية est. Deinde: بل كل كيم بو علم بغايت مهم وكركلو علمدر بوني اوكرنك فرصد

اشده بو مسئلة. Finis: بو حديث شريف موجبناجه الخ  
Scriptio. ده ورثيه برر دينار اولدى واللّه اعلم بالصواب  
absoluta est d. 15 Scha'bani A. H. 1052 (Chr. 1642).  
Fol. 95 r. — 97 r. appendix ab alio scripta de partibus  
Corani et precationibus quotidie recitandis.

## CCXIII.

[Ac. R. 143.]

Codex arabicus turcicus, 8° obl., foll. 84, char. partim neschi, partim nestaliq, partim diwani-neschisi.

1) Fol. 1 v. — 41 v. *Pir Muḥammed Ibn-Māsā Ibn-Muḥammedis Prusani Bidhā'at-el-qādhī*; vid. 'H.-Ch. 1856, in quo latine reddito pro syngraphis ponendum est actis vel documentis judicialibus. Horum enim scribendorum praecepta et exempla hic proponuntur. Initium idem est quod apud 'H.-Ch., nisi quod abest على عبدہ post أنزل; ne autem ideo nostrum librum eum esse putes, qui apud H.-Ch. proxime sequitur, post أما nomen auctoris est quod supra indicavi, et fol. 2 lin. antepen. et penult. inscriptio libri plane ea quam 'H.-Ch. posuit. Novem capita: 1) Fol. 2 v. — 3 r. بيان عنوان الصكوك.

2) Fol. 3 r. — 9 r. فيما يكتب في النكاح وفروض النفقة. 3) Fol. 9 r. والطلاق ونصب الوصى والوصية بشيء لحد فيما يكتب في العتاق والتدبير والمكاتبة وما يتعلّق بها. 4) Fol. 11 v. — 24 v. فيما يكتب في الإقرار بالبيع.

5) Fol. 24 v. — 28 v. والدّين والصلح والإبراء والإيجار وما يتعلّق بها في اثبات شيء بمحضر من المنكر بشهادة. 6) Fol. 28 v. — 32 v. في أنواع نقل الشهادة. 7) Fol. 32 v. — 35 v. فيما يكتب في الوقف باستبداله وما. 8) Fol. 35 v. — 38 r. فيما يكتب في الدية. 9) Fol. 38 r. — 41 r. في صور. 9) Fol. 38 r. — 41 r. والقصاص وما يتعلّق بهما فلا دعوى ولا نزاع ولا خصومة. Finis: بعد اليوم لكل واحد منهما في هذه المادّة إقراراً شرعياً ومضى صدقته وجاهاً، الحمد لله على التمام ورسوله محمد عليه أفضل الصلوة والسلام. In marginibus multa adscripta sunt, quibus plerumque ea, quae liber arabica habet, turcice redduntur; idem factum in duobus foliis post septimum et quadragesimum insertis, ubi margines non suppetebant.

2) Fol. 42 v. — 81 v. *Exempla turcica et arabica literarum judicialium et verborum in iis usitatorum*, item additamentis marginalibus instructa.

3) Fol. 82 r. — 84 r. *Poëmata turcica*, quorum quatuor ultima 'Alewī sunt. Fol. 84 v. responsum Abū'l-

ṣū'ūdī superstitionem de quibusdam mortuis noctu e sepulcris redeuntibus vivosque enecantibus confirmans. Quaestio haec proposita erat: *Si qui uxorem viri non muḥammedani, postquam mortua et sepulta fuerit, in somnis viderint et ab ea his verbis: Tu quoque ad me veni! vocati consilio divino decesserint: quid illi mortuae ex lege faciendum? Responsum est: Talium mortuorum mortuarumve tres sunt status. Primum aperto sepulcro cadaver inspiciatur: quod si in faciem jacens inventum fuerit, palus fiat ex arbore fructifera, quo per tergum adacto cadaver terrae affigatur; si vero linteam funebre voraverit, caput ejus recidatur et ad imos pedes projiciatur; si denique caput recisum postea in locum suum revolutum fuerit, cadaver a sepulcro protrahatur et comburatur.*

## CCXIV.

[K. 14.]

Codex arabicus, fol. min., foll. 240, vel, si indicem numero comprehendas, 242, char. neschi pressiore: *Volumen prius Murschid-el-enām ilā dār-el-selāmi, commentarii in Rukn-el-islām Muḥammed Ibn-Abi-Bekrī Kitāb-el-Schir'a* (الشرعة). Initium commentarii: الحمد لله الذى اوجد العالم وجعله ذليلاً على اسمائه وصفاته وذاته.

الحمد لله الذى دلتنا على معرفته Initium El-Schir'ae: بالشواهد والاعلام، وتعبّدنا لكرامتنا باقسام العبوديّة والاحكام، Divisa est in undeseptuaginta sectiones (فصول) de singulis partibus disciplinae rituum sacrorum, vitae ac morum, cum dictis et factis Muḥammedis ad illas spectantibus, praemissa summa sciendorum et credendorum\*). Harum sectionum quinque et triginta priores hoc volumine comprehenduntur, earumque index scriptus est fol. 1 v. et 2 r., qui etiam minores partes, in quas aliquot sectiones divisae sunt, persequitur. Sectio 1 — 3, fol. 7 v. — 28 r., de summa fidei et vitae institutionibus prophetis sancita. Sectio 4, fol. 28 r. — 45 v., de studiis doctrinae. Sectio 5 — 8, fol. 45 v. — 70 v., de Corano docendo, discendo, legendo, scribendo. Sectio 9 et 10, fol. 70 v. — 85 v., de purificationibus. Sectio 11 — 25, fol. 85 v. — 162 r., de precibus. Sectio 26 — 28, fol. 162 r. — 176 v., de decimis sacris et stipibus. Sectio 29, fol. 176 v. — 187 v., de jejuniis. Sectio 30, fol. 187 v. — 195 r., de peregrinatione sacra. Sectio 31, fol. 195 r. — 197 v., de celebranda 'Āschūrā (d. 10 Moḥarrami). Sectio 32, fol. 197 v. — 201 v., de El-Odh'hijje, solemnī sacrificio d. 10 Aḥl-'hiġgāe faciendo. Sectio 33, fol. 201 v. — 217 r., de quaerendo victu legitimo. Sectio 34, fol. 217 r. et v., de resurrectione mortuorum tempore verno

\*) Scriptor fol. 3 r. librum suum esse dicit عنقود منظومة من سنن سيد العالمين وامام المتقين، منتقاة من كتب الائمة المهديين، Monilia composita ex institutis principis hominum et antistitis piorum, delecta ex libris orthodoxorum antistitum.



recordanda. Sectio 35, fol. 217 v. — 240 v., de legibus edendi et bibendi. Commentarius est شرح ممزوج, i. e. particulis orationis integrae continuatae, linea rubra superducta distinctis, interpretationes interpositae sunt, ad quas accedunt ipsius interpretis adnotationes marginales. Commentarium scriptum esse post mortem Abû'l-su'ûdi (Chr. 1574) constat ex commentario ejus coranico saepe

ita citato, ut nomini adjectum sit رحمه الله. In praefatione interpres dicit se non solum ea, quae summam et obscure dicta sint, singulatim et clare explicasse, ac dicta prophetica, quae orationi scriptoris materiam praeberint et ad sententias ejus declarandas necessariae sint, attulisse, sed ea quoque, quae prior interpres, *Jāqûb Ibn-Sejjid-Âli* (cf. Cod. XXVII, 1), ad librum illustrandum contulerit, cum paucis additamentis recepit. Itaque passim in marginibus particulae ex ejus commentario excerptae

sunt, adjecto ابن سيّد على. brevius ابن سيّد على. Nec rarae sunt refutationes ejus in ipsum commentarium intextae et in marginibus per رّد ابن سيّد على vel رّد سيّد على indicatae. Finis sectionis 35 El-Schir'ae: ويكيل الطعام عند الاخذ من الغير والاعطاء له ولا يهيله فان ذلك تمّ الفصل الذي هو: يذهب البركة في بيان الاكل والشرب ويتلوه الفصل الكائن في فضائل بعض الاطعمة والفواكه والاشربة. Scriptio ab Ibrahim Ibn-'Osmān, scriba Janissariorum Budensium (كاتب يكيچريهان), absoluta est d. 20 Regebi A. H. 1040 (Chr. 1631).

## CCXV.

[Ac. R. 250.]

Codex arabicus ab initio truncus, 8° obl., foll. 118, char. nestāliq: *Kitāb-el-ğewāhir* \*), qui apud H.-Ch. 4292 est *Ğewāhir-el-fyqh*. Tegumento anteriori intus inscriptum: كتاب القنية ناجم الدين الزاهد في الخوارزمي.

Prima nunc praefationis verba sunt: على المطلوب المعهود لنفسى وتخلص اخواني المتعبدين المنقطعين الى الله تعالى.

Postea fol. 1 r. — 2 r. scriptor libros enumerat quibus in hoc componendo usus est, ex quibus decem summae in jure auctoritatis his siglis minio scriptis indicat: والهداية حد، وتحفة الفقهاء تف، الكافي كا، جامع الصغير جس، والنهاية نه، منية المفتي مم، وقنية الفتاوى فن، خلاصة الفتاوى خف، منية المصلى مص، ومقدمة الغزنوي مغ. Postea rogat ut quae commiserit ignoscantur et corrigantur, praesertim

\*) Fol. 2 v. lin. 5 et 6: وسميته كتاب الجواهر.

quum librum conscribens terras turcicas (كُور الروم) peragraverit, cujus itineris interpellationes et molestiae mentem saepe multumque turbaverint, ita tamen ut nihil dubiae aut nullius auctoritatis receperit nec quidquam suo arbitrio novaverit, sed tantum antiqua et aliena transcripserit, collegerit, explicaverit. Hac opera prope finita se in Aegyptum profectum et aliquamdiu Cahirae commorantem, quum primo libri periculo multa necessaria deesse intellexisset, se eum ex illis auxisse expolitoque caput de fufismo subjunxisse. Capita: 1) Fol. 3 r. usque ad folium

quod post quintum excidit, وثبات الصانع وتوحيده وكتبه.

في الطهارة 2) Fol. deperditum — 15 r. ورسله والايمان به.

في نواقض 3) Fol. 15 r. — 23 v. والسواك واحكام المياه.

4) Fol. 23 v. — الوضوء والاستنجاء والاحتباس وقطعيرها.

في 5) Fol. 27 r. — 59 v. في الاغتسال وما يوجبها.

صفة الصلوة والمسائل المنشورة فيها والاذان والجماعة واوقاتها.

في القراءة وسجود التلاوة والسهو 6) Fol. 59 v. — 76 r.

في صلوة الجمعة 7) Fol. 76 r. — 88 r. وسنن الصلوة.

8) Fol. 88 r. — folium quod post centesimum tertium excidit, والعبيدين والجنائز.

في احكام السفر والتيمم والمسح.

في فوايد متفرقة 9) Fol. deperditum — 110 v. والصوم.

في آداب السالكين من 10) Fol. 110 v. — 118 r. شتى.

اهل الطريقة. Praeter illa folia, quae dixi, alia exciderunt post septimum, tertium decimum, sexagesimum tertium,

centesimum septimum. Finis: انه الغفار الوهاب للمؤمنين.

سبيل الصواب واليه المرجع والمآب وصلى الله على سيدنا محمد

وآله وصحبه الطيبين الطاهرين. Scriptio ab Ismā'il Ibn-

Churrem, literarum studioso (سوخته), absoluta est Budae

medio m. Aḥl-'hiğge A. H. 1051 (Chr. 1642).

## CCXVI.

[Ac. R. 142.]

Codex turcicus, 4° min., foll. 162, char. neschi: *Qothb-el-din Ibn-Muhammedis Moqaddime*; vid. Catal.

Dresd. 10 et 132. Initium: الحمد لله الذي كلف عباده

بالفرائض والواجبات، ورفع درجاتهم بالنوافل والتطوعات.

Fol. 1 v. — 7 v. ingressio partis prioris, de officiis exter-

nis in universum et de consilio libri, in quo scriptor ex-

empla El-Ghazālī, Abū'l-Qāsim Rāghibī, El-Qoscheirī, Abū-

Abd-allāh El-Mo'hāsibī secutus est. Fol. 7 v. —

107 v. pars prior de quinque officiis externis, totidem

capitulum: 1) fol. 7 v. — 26 v. de fide; 2) fol. 26 v. —

81 r. de purificationibus et precibus; 3) fol. 81 r. — 91 v.

de decimis sacris et stipibus; 4) fol. 91 v. — 99 r. de

jejunio; 5) fol. 99 r. — 107 v. de peregrinatione sacra. Fol. 107 v. — 117 v. ingressio partis posterioris, de vitorum et virtutum (officiorum internorum) principiis, conditionibus, disciplina. Fol. 117 v. — 158 v. pars posterior de decem vitiis totidemque virtutibus primariis, duorum capitum: 1) fol. 117 v. — 133 v. de vitiis: a) f. 117 v. — 121 v. studio mundi, b) f. 121 v. — 122 v. superbia, c) f. 122 v. — 123 v. admiratione sui, d) f. 123 v. — 124 v. invidia, e) f. 124 v. — 126 r. avaritia, f) f. 126 r. et v. studio magnificentiae, g) f. 126 v. — 127 v. iracundia, h) f. 127 v. — 129 v. simulata pietate, i) f. 129 v. — 131 r. spe longae vitae, k) f. 131 r. — 133 v. loquacitate; — 2) fol. 133 v. — 158 v. de virtutibus: a) f. 134 r. — 137 r. amore Dei, b) f. 137 r. — 139 r. animo in decretis Dei acquiescente, c) f. 139 r. — 141 v. poenitentia commissorum, d) f. 141 v. — 143 r. timore Dei, e) f. 143 r. — 145 v. fuga mundi, f) f. 145 v. — 147 r. patientia, g) f. 147 r. — 150 r. animo grato, h) f. 150 r. — 151 v. sincera pietate, i) f. 151 v. — 155 v. fiducia in Deo ponenda, k) f. 155 v. — 158 v. perpetua mortis recordatione. Fol. 158 v. — 160 v. conclusio, quae postquam auctoritates coranicas et traditionales hic non allatas in libris quatuor illorum doctorum, aut, si non omnes suppedient, in *El-Ghazālī I'ḥjā-el-ḥlūm* quaeri jussit, admonitiones cum argumento libri convenientes subjungit. Finis: كم جف كشار قدرت يتمدكي

نسئلرب بلين ديدى وان بلملكده عاجز اولب ازدي نعوذ بالله وبالله التوفيق والهداية، والحمد لله رب العالمين الخ.

In priore duorum foliorum, quae utrinque ad ipsum libri corpus accesserunt, aliquis majores Muḥammedis et Abū-Hanīfæ retro usque ad abavos notavit, Schāfi' usque ad avum atavi; in posteriore quaestiones quibus Imāmus tenendus est, et precationem solvendo jejunio praemittendam.

### CCXVII.

[Ac. R. 152.]

Codex arabicus, 8° max., foll. 53, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 45 v. *Abū'l-Leiḡi Moḡaddime*; vid. Herbel. s. v. *Aboulaith*. Integras sectiones singulas sequitur commentarius nonnulla verba earum per قوله minio

scriptum inducta explicans. Initium: الحمد لله رب العالمين،

والعاقبة للمتقين ولا عدوان الا على الظالمين، وصلى الله على

سيدنا محمد وآله اجمعين، قال الفقيه ابو الليث رحمة الله

عليه قرأ اعلم بان الصلوة فريضة قائمة وشريعة ثابتة عرفت

فرضيتها بالكتاب والسنة. Sectiones: 1) Fol. 1 v. — 4 r.

precationem officium summae religionis esse Corano et Traditione probatur. 2) Fol. 4 r. et v. de فرض العين، ex

quo genere est precatio، et الكفاية. 3) Fol. 4 v. et

5 r. de varia significatione verbi الصلوة. 4) Fol. 5 r. et v.

de الحدث الحكمي et الحدث الحقيقي. 5) Fol. 5 v. — 6 v.

de الطهارة الخفيفة et الطهارة الغليظة. 6) Fol. 6 v. — 8 r.

de الماء المقيّد et الماء المطلق. 7) Fol. 8 r. — 9 r. de

sex شرائط totidemque اركان precationis\*). 8—18) Fol.

9 r. — 17 r. ea singula (praeter الركوع et السجود in

unum conjuncta) auctoritatibus coranicis et traditionalibus

instructa. 19) Fol. 17 r. et v. de septem واجبات pre-

cationis. 20) Fol. 17 v. — 18 v. de duodecim سنن ejus،

it. de الآداب، quorum numerus non est definitus. 21) Fol.

18 v. — 20 r. de effectibus illarum caerimoniarum omis-

sarum. 22) Fol. 20 r. — 23 v. de tribus شرائط، quatuor

آداب، sex مستحبات، sex نوافل، sex سنن، فرائض،

sex كراهيات، sex منهيّات lotionis sacrae، الوضوء. 23 et

24) Fol. 23 v. — 31 v. de الاستنجاء. 25) Fol. 31 v. —

32 v. de sex modis puritatis، اوجه الطهارة، et de duabus

ejus speciebus: الطهارة الكميّة et الطهارة الحقيقيّة. 26) Fol.

32 v. de rebus lotionem sacram irritam reddentibus، المعاني

الناقضة للوضوء. 27) Fol. 32 v. — 34 v. de duabus spe-

ciebus سنن. 28) Fol. 34 v. — 45 v. variae quae-

stiones، quarum priores usque ad fol. 40 v. ad purifica-

tiones et preces spectant، posteriores ad الايمان،

عرفّة الله، والدين، الشريعة، التوحيد، الاحسان، المعرفة،

ومحمد رسول الله يبقى مع جسده فاذا جمعاً: Finis. العمل

(تاماً). Scriptum A. H. 1068 (Chr. 1657—8).

2) Fol. 46 v. — 53 v. *Schurūth-el-faldt*, idem opus-

culum quod vidimus in Cod. CCXXVII, pag. 441 col. 2

lin. 31 sqq.; sed hoc exemplum ultimo folio truncum est;

desinit enim in فرائض الغسل وفي ثلثة الاول المضمضة، quae

verba in altero exemplo sunt pag. penult. extr.

### CCXVIII.

[Ac. R. 148.]

Codex arabicus turcicus, 8° max., foll. 80, char. neschi.

1) *Compendium illius opusculi de precibus et purifica-*

*tionibus*, de quo dictum est pag. 438 col. 2 lin. 7 ab inf.

sqq. Oratio arabica usque ad fol. 10 r. inter lineas tur-

cice reddita est. Initium: باب شروط الصلوة وفي ثمانية الاول:

الوضوء بالماء المطلق او التيمم بالتراب عند عدم الماء.

\*) *El-scherāth* eadem sunt quae pag. 468 col. 1 lin. 1—7

et الشرائط التي في قبل الصلوة، *el-arkān* eadem quae illic lin. 7—14

et فرائض الصلوة non controversa.

Conveniunt omnia cum divisione illic descripta, nisi quod in parte secunda inter النوافل et المنافع interposita sunt tria مكرهات الوضوء, ita ut ea pars non septemplex sit, sed octuplex. Finis: وثالث غسل الوضوء بعرفة والرابع غسل الاحرام.

2) Fol. 14 r. — 29 r. et 34 r. — 35 v. Alia recensio illius *Wafijjet-nâmei*-*Ali*, de quo dictum est pag. 427 col. 1 lin. 2 sqq. Multa ambabus recensionibus communia sunt. In hac singula praecepta ab علي يا علي incipiunt. Initium excidit; nam fol. 14 r. lin. 1 — 6 post inscriptionem دونوب كيباجدن ارتيا دكين نماز قليجى اولور يارين قيايمت et dictum El-*Hasani* Bafrensis de quatuor et quinquaginta officiis diurnis et nocturnis (vid. Catal. Dresd. 201, 5) ex abrupto haec posita sunt: يا بين آنلره پاييندان اولر كم صورسوز. Finis fol. 29 r.: اجماعه كره لو. Fol. 34 r. — 35 v. fragmentum *Wafijjet-nâmae* et justo initio et fine carens.

3) Fol. 29 r. — 34 r. *Wafijjet-nâmae* interpositum colloquium *Muhammedis cum Diabolo*, turc., illi simile quod est in Cod. Dresd. 21, 2; nam in hoc quoque Diabolus interrogationibus *Muhammedis* tamquam tormentis constrictus homines religione et pietate sua ipsius vineta cadere docet. Initium: بر کون حضرت پيغمبر ايليس لعنى. كورب ايتدى يا ملعون بنم ائتم اجندہ نكرسين ددى. Finis deest; ultima verba, certe quae videntur esse (nam cum primis posterioris fragmenti *Wafijjet-nâmae* coaluerunt): دخى امين اولوب صدق ويرجى اولمقدر.

4) Fol. 35 v. — 41 v. *Narrationes de Muhammede, Jesu, El-Hasano Bafrensi*, turc.

5) Fol. 41 v. — 76 v. *Prima pars compendii turcici annalium Ibn-Geriri Thabaristanensis, a creatione mundi usque ad mortem Salomonis pertinens*, cujus exordium est ab initio voluminis primi annalium a Kosegartenio arabice et latine editorum, XVI et XVII, ubi quod ille ex conjectura posuit, دمكله مشهور اولان, id in nostro libro est; sed item pro باتدريسون lin. 5 ab inf. ex nostro reponendum, cui respondet in translatione latina immergat. Finis: كم انما نقدر وفا اتديسه بو دنيا سكا دخى اول قدر وفا ايدر.

6) Fol. 77 r. — 80 v. *Kitâbi scherâti-islâm*, turc., initium ejusdem catechismi quem vidimus pag. 407 col. 2 lin. 8 sqq. Abruptus est post locum de foedere Dei et animorum humanorum ex lumbis Adami eductorum.

## CCXIX.

[Ac. R. 127.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 102, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 64 v. *Munjet-el-mufalli we-ghunjet-el-mubtedi*; vid. Cod. CLXXXVII, 3.

2) Fol. 65 r. — 68 v. *Precationes arabicae*.

3) Fol. 69 v. — 101 r. *Abû'l-Leiði Mogaddime cum commentario*; vid. Cod. CCXVI. In quaestionibus ipsi libro subjunctis non omnia cum altero exemplo conveniunt; etiam finis alius est: رجل صلي وفي كفه جرو الكلب. Fol. 101 v. et 102 r. iterum preces.

## CCXX.

[Ac. R. 140.]

Codex arabicus utrinque truncus, 4<sup>o</sup>, foll. nunc 145 (nam ex 155 a librario numeratis exciderunt 1, 6 — 8, 23 et 24, 57 — 60; fol. 76 autem paene totum evulsum est), char. neschi: كتاب مغنى الذاكرين, de pietate erga Deum in omnibus vitae partibus die noctue colenda \*) auctoritates et praecepta *Muhammedis et doctorum muhammedanorum*. Prima nunc verba: ابى على الفضيل بن عياض رح قال ترك العجل لاجل الناس رياء الخ.

Ingressio usque ad fol. 5 v. lin. 1 pertinet ad ذكر الله in universum atque inde a fol. 4 v. lin. 13 de fontibus et consilio libri est. Suppeditarunt scriptori materiam maxime hi libri: *Amel-el-jaum we'l-leile*, Officia diurna et nocturna *Abû-Bekr-Ahmed Ibn-Muhammed Ibn-Ishâq El-Sunni* (qui postea rarius *El-Sunni*, saepius *Ibn-El-Sunni* appellatur), cujus libri explicationem scriptor acceperat ab *Abû'l-baqâ Châlid Ibn-Jûsuf Ibn-Sâd Ibn-El-Hasan*, cujus *silsile* per *Abû'l-Jumâ Zeid Ibn-El-Hasan Ibn-Zeid Ibn-El-Hasan El-Kindi*, *Abû'l-Hasan Sâd-el-chair Ibn-Muhammed Ibn-Sahl El-Anfârî*, *Abû-Muhammed Abd-el-rahmân Ibn-Ahmed Ibn-El-Hasan El-Dûli*, *Abû-Nafr Muhammed Ibn-El-Hosein Ibn-Muhammed Ibn-El-Kessâr El-Dinûrî* ad *Ibn-El-Sunni* redibat \*\*); deinde اصول الاسلام, quos ipse scriptor interpretatur esse corpora traditionum *Bochârîi*, *Muslimi*, *Abû-Daûdi*, *El-Tirmidii*, *El-Nisâii*; maxime opus *Abû-Dâudi*; praeterea corpora traditionum *Ibn-Mâgae*, *El-Daraqothnii*, *El-Beihagii*; tandem *El-*

اعلم ان فضيلة الذكر: 3 — 1. Nam, ut est fol. 3 r. lin. 1 — 3. غير منحصرة في التسبيح والتلهيل والتحميد والتكبير ونحوها بل كل عمل لله بطاعته فهو ذاكر لله تعالى.

\*\*) Hinc intellexi illud *انا*, de quo pag. 455 col. 1 in adnotatione dubitavi, compendium scribendi esse pro *اخبرنا*, ut *نا* in corporibus traditionum saepissime pro *حدثنا*.



Manthâ Imâmi Mâlik, El-Musned duplex, alterum Imâmi Ibn-<sup>4</sup>Hanbel, alterum Ibn-<sup>4</sup>Awânae, et multi alii libri, quorum nomina suis quaeque locis indicata sunt. De consilio et divisione libri fol. 5 r. et v.: *Visum est caput praemittere de praestantia recordationis Dei in universum, in quo pauca quaedam dicta referrem, quibus ad ea, quae sequuntur, via muniretur; deinde ipsum argumentum per capita persequi; tandem capite de petenda venia divina librum finire, quod omni esset vitae quoque nostrae finem veniae divinae participem fore.* Fol. 5 v. pars capitis de praestantia recordationis Dei; nam cetera cum fol. 6 — 8 exciderunt. Fol. 9 r. — 155 v. libri sedecim, ut videtur (primi enim inscriptio excidit), in capita et sectiones divisi, de singulis generibus *انكار* *انكار*, quorum infinita est multitudo et varietas, totam vitam pravae religionis minutiis implicans, quas qui consummare velit, vix quidquam facere aut dicere possit, quin ei ritus quidam observandus aut naenia quaedam decantanda sit. Quamquam pleraque istorum non perfecta officia habentur, sed opera eximie bona, altioris sanctitatis comparandae et majorum Dei praemiorum captandorum instrumenta; qui paene omnium religionum, etiam christianae corruptae, communis est error. Insunt tamen, maxime in ultimo capite, bona et vere honesta, omnino autem plurima mores muhammedanos egregie illustrantia. Libri: 1) Fol. 9 r. — 42 r. ex argumento fere sic inscriptum fuisse conjicio: *كتاب الطهارة*, quamquam primis duobus foliis docetur quae dicenda sint, quum lavandi aut cubandi aut alius rei causa vestes deponas, quum foras exeas et domum redeas, quum noctu expergefias, quum alvum aut vesicam exoneratum eas et inde redeas. 2) Fol. 42 r. — 46 r. *كتاب تلاوة*. 3) Fol. 46 r. — 47 r. *كتاب حمد الله*. 4) Fol. 47 r. — 54 r. *كتاب الصلوة على الرسول صلعم*. 5) Fol. 54 r. — 69 v. *كتاب انكار المرض والموت وما يتعلّق بهما*. 6) Fol. 69 v. — 77 r. *كتاب الانكار في صلوات مخصوصة*, ut die Veneris et nocte eum antecedente, binis festis annuis, prima decade mensis *أول-الحجّ*, in defectibus solis et lunae, in siccitate, in tempestate, quum stella transvolat, quum tonat et pluit, noctibus ramadhânicis, al. 7) Fol. 77 r. — 78 v. *كتاب انكار الصيام*. 8) Fol. 78 v. — 84 r. *كتاب انكار الجهاد*. 9) Fol. 84 r. — 87 r. *كتاب انكار الحجّ*. 10) Fol. 87 r. — 92 v. *كتاب انكار المسافر*. 11) Fol. 92 v. — 97 r. *كتاب انكار الاكل والشرب*. 12) Fol. 97 r. — 112 v. *كتاب السلام والاستيذان وتشميت العاطس وما يتعلّق بهما*. 13) Fol. 112 v. — 114 v. *كتاب انكار النكاح وما يتعلّق به*. 14) Fol. 114 v. — 119 r. *كتاب الاسماء*, de imponendis nominibus et cognominibus, illis mutandis, hominibus appellandis. 15) Fol. 119 r. — 132 r. *كتاب انكار المنفعة*, ut quum bonum accipias aut malo libereris, quum canentem gallum, rudentem asinum, latran-

tem canem audias, quum incendium videas, quum ex consensu discedas, al. 16) Fol. 132 r. — 155 v. *كتاب حفظ اللسان*, de omnibus iis, quae non dicenda sunt, eorumque contrariis. Finis hujus capitis cum ultimo excidit. Verba nunc ultima: *قال النبي صلعم يقول الله تع من جاء بالحسنة فله عشر امثالها وفي صحيح البخاري*. Codex a Scheich Suleimân Efendi templo primario Budensi legatus est.

## CCXXI.

[P. R. 150.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 105, char. neschi. Fol. 1 El-Hâgî Muṣṭhafâ Praefectus militaris (*Mir-dâi*), qui librum m. Ramadhâno A. H. 1077 (Chr. 1667) comparavit, nonnulla notavit et computavit; etiam magicum quoddam portentum fol. 1 v. pictum est.

1) Fol. 2 r. — 68 v. *Miftâḥ-el-ḡenne*, qui liber est in Cod. Dresd. 42 et 82. Folium primum excidit; prima nunc verba praefationis sunt: *أما (أما بعد ل) بو ضعيف دعاجي حق تعالى رحمتنه ومغفرتنه (ومغفرتنه ل) ساعي احمد داعي اصلح الله شأنه ايدر كيم الخ* Octo *megâlis*: 1) Fol. 1 r. — 15 r. de praestantia et praemii precationis. 2) Fol. 15 r. — 25 r. de praestantia poenitentiae (*توبه*). 3) Fol. 25 r. — 28 v. de decreto absoluto. 4) Fol. 28 v. — 34 v. de praemiis divinis mensi Reḡebo propriis. 5) Fol. 34 v. — 39 r. de praemiis mensi Scha'bâno propriis. 6) Fol. 39 r. — 46 r. de praemiis mensi Ramadhâno propriis. 7) Fol. 46 r. — 52 r. de praemiis nocti ramadhânicae *leilet-el-gadr* propriis. 8) Fol. 52 r. — 68 v. de praemiis eleemosynae soluti jejunii (*فطر صدقتي*, vid. Muradgea d'Ohsson a Beckio transl., I, p. 485 et 459) et precationi bairâmicae (*بيرام*, vid. idem, I, p. 352 — 354) propriis. Continent autem haec capita, ut in praefatione est, *تفسير واحاديث* ودخى دوكلمت كوكلنده: *Finis*. *وامثال ونطاييف وحكايات* ودلنده لا اله الا الله كلمسين ثابت ايلييه ان شاء الله تعالى امين يا رب العالمين.

2) Fol. 69 r. — 104 r. *Compendium historiae Prophetarum in Corano aut nominatim, aut citra nomen commemoratorum*. Inscriptum est: *قران ايجنده كلن پيغامبرلر*. Initium: *تواريخين بيان اتمكده در حق تعالى جلّه وعلى (sic) انى كندو قدرت اليله طيراقدن*. Fol. 69 r. Adam, 70 r. Seth, 70 v. Idris, 72 v. Noah, 74 v. Hûd, 75 r. Ssâli'h, 76 v. Abraham, 78 r. Ismaël et Isaac, ib. Loth, 79 r. Jacob, 80 r. Joseph, ib. Jobus, 80 v. *أول-kifl*, ib. Schô'aib, 81 r. Moses, 82 v. Aaron, ib. Chydh, 83 v. Josua, 84 r. Elias, 84 v.

Elisa, 85 r. Ezechiel, 85 v. Samuel (شموئيل), quod arab. ismael valere dicitur), 87 v. David (\*), 90 r. Loqmân, 90 v. Salomo, 93 r. Jonas, 95 r. Zacharias, 95 v. Johannes, 97 v. Jesus, 98 r. 'Ozeir, 99 v. Alexander Bicornutus, 101 v. plures prophetae et viri sancti inter Jesum et Muhammedem medii, 102 v. Muhammed. Finis: وتواریخ انبیانک عقبانجه زبورتن بر سبیل نصیحت وعیسانک ومحمدک شهادت اولاد دیو بر قاج سورسندہ سوز نقل آندم والسلام, sed quae his verbis promittuntur, hic desiderantur. Scriptio ab Ibn-Ghadhanfer absoluta est A. H. 1099 (Chr. 1687 — 8).

3) Fol. 104 r. — 105 v. *Institutio ad reperiendos thesauros in terra defossos adhibendis versiculis coranicis pro diebus septimanae diversis et caerimoniis magicis* (\*). Ultimo folio deperdito oratio in die Saturni abrupta est.

## CCXXII.

[Pl. R. 131.]

Codex turcicus utrinque truncus, fol. min., foll. 49, quorum primum et secundum falso post sextum rejecta sunt, char. neschi robusto: *Fragmentum libri 'Imâd-el-islâm de officiis muhammedanis, et ordinariis, et extraordinariis, et nâvâil vusâil*, vid. fol. 11 r. lin. 4 — 14. Prima verba: صکرہ صلوات دلسین بلمین بلدوکی, ex loco de sepultura et visendis sepulcris, ad quem ab argumento libri de precibus, cujus haec appendix esse solet, deflexum esse docet finis fol. 3 v. lin. 10: Haec sufficiant; jam ad priores nostras commentationes redimus. Sequitur a fol. 3 v. usque ad finem کتاب الصوم. Quum autem in jejuniis, ut fol. 12 r. est, non solum a cibo et potu, sed etiam ab omnibus peccatis et rebus illicitis abstinendum sit, ad haec transitur: fol. 13 r. تفصیل الحرامات, enumeratio illicitorum, quae duplicia sunt: fol. 13 v. الحرام المقطوع, quae illicita esse certo scitur, fol. 20 r. الحرام المظنون, quae illicita esse putantur. Fol. 23 v. فضایل الکسب, de optimis modis victus quaerendi. Fol. 38 r. مسائل التوبة, de poenitentia. Fol. 41 r. مداخل الشیطان, per quae Diabolus in animos hu-

\*) De ejus gente fol. 88 r. lin. penult. citatum est مایشوش

انجیل که عربجه متى انجیل درلر, *Evangelium Maischuschi* (Matthaei), quod arabice *Inğîl-Mettâ* appellatur. Omnino in hoc libro saepe Judaei et Christiani auctores adhibentur.

\*\*) Virgam magicam habes fol. 105 r. lin. ult., ubi versiculus coranicus virgae tamariceae, ویر الغون جموعی, inscribi ac terra ea tangi jubetur, ut dehiscat et thesaurum edat. Pro virga fol. 104 r. est habena, اویان. Item gallina nigra, ویر قرة ناوی, ut apud nostrates, ubi thesaurus jacet, immolanda est, fol. 105 r. lin. 2.

manos intrat. Fol. 44 v. تفصیل الکبایر, enumeratio peccatorum gravium. Fol. 46 v. صورة التوبة النصوح, forma poenitentiae sincerae. Fol. 48 r. المسائل والمشكلات, de iis quae utrum liceant, an non liceant, dubium et perplexum est. Ultima verba: اما فی زماننا قتر جانبندن درلو. درلو شرطلر. Liber non tam scholae, quam vitae scriptus est; quare praecepta subinde exemplis et narrationibus ad usum communem traducuntur et adhortationibus in animos lectorum infiguntur.

## CCXXIII.

[R. 26.]

Codex maximam partem turcicus, 4° min., foll. 67, char. neschi. Post fol. 20 et 44 nonnulla exciderunt.

1) Fol. 1 v. — 61 r. *Ginân-el-ğenân*, Horti paradisiaci cordis (quamquam et in inscriptione et in fine est *ğenân-el-ğinân*), liber paraeneticus fere ejusdem generis, cujus est is qui proxime antecedit. Initium: صدق اخلاص

برله خالف موجودات ورازق مخلوقات علم السر والغیبات. حق تعالی حضرتنه حمد وقتنا قلوب الخ. Fol. 1 v. — 3 v.

Primum officium: Deum unum profiteri, colere, amare. Fol. 3 v. — 4 v. Secundum: Muhammedem prophetam profiteri, ei fidem habere et obedire. Fol. 4 v. et 5 r. Mores credentium et hypocritarum. Fol. 5 r. — 10 r. Societas bonorum quaerenda, malorum fugienda; nam pietas tantum et bona opera gratiam divinam merent. Fol. 10 r. — 11 r. species felicitatis piis a Deo promissae. Fol. 11 r. — 15 v. Vera pietas in animis posita, non in officiis externis; cum his enim conjuncta esse potest animi durities, quae deinceps per levia peccata ad gravia, hinc, nisi temporis intercedit poenitentia, ad impietatem et perniciem aeternam deducit. Fol. 15 v. — 17 r. Necessitas poenitentiae, quae amorem Dei et veniam peccatorum comparet, maturandae et pericula dilatae. Fol. 17 r. — 20 v. Brevitate vitae parce et sapienter utendum. Fol. 21 r. — 23 v. Insania improborum quasi dedita opera in perniciem ruentium. Fol. 23 v. — 29 r. Ira et poenae Dei metuendae, securitas vitanda. Fol. 29 r. et v. Illicita non edenda. Fol. 29 v. — 34 v. Quaecunque inebriant vitanda. Fol. 34 v. — 44 v. Libido sodomitica et fol. 44 v. — 52 v. scortatio, partim crassiores, partim subtiliores, cavendae. Fol. 52 v. — 54 r. Serico, auro, argento nec ad vestes aut ornatum, nec ad vasa utendum. Fol. 54 r. — 56 v. Omnino mundus non amandus. Fol. 56 v. — 60 v. Officia et divinae et propheticæ auctoritatis servanda; precum ratio, omissarum poenae, praestitarum praemia. Fol. 60 v. et 61 r. Consilium scriptoris, preces ad Deum et lectores. Ultima verba: لانه تعالی یسمع

ووجبیب، وداعیه لا یخیب، وصلی الله علی سیدنا وشفیعنا محمد وآله وصحبه اجمعین والحمد لله رب العالمین. Vim praeceptorum et admonitionum augent sententiae coranicae

et traditionales, narrationes, versus, allocutiones. Scriptio absoluta est medio Mo'harramo A. H. 993 (Chr. 1585).

2) Fol. 61 v. — 63 v. *Du'di-imân*, arab.; nonnulla nomina divina cum institutionibus turcicis de eorum usu et vi; precatio arabica, quae *Wirdi-enbijâ* dicitur.

3) Fol. 64 r. — 66 r. *Commentatiuncula astrologica de horis singulorum planetarum*, turc. Primum docetur, ad quae negotia illae horae faustae aut infaustae sint; deinde, qui planetae singulis horis dierum septimanae praesint. Horae autem, *sâ'dî*, sunt septenae illae dierum partes, quas enumeravi pag. 437 col. 2 adnot. 2. Fol. 66 v. — 67 v. varia notata sunt.

## CCXXIV.

[Ac. R. 223.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. nunc 66 (nam post fol. 52 unum exsectum est), char. diwani-neschisi vacillante manumque senilem prodente. In tegumento anteriore scribe nomen apparet: *Hujus libri dominus est Sefer Agha, praefectus albo timariotarum Temeswariensium* (*ket-chuddî defteri Temeschvär*), antehac incola Lipovae. Ibidem quaedam notavit de chronologia diluvii et de Sur. 2 vers. 153. Fol. 1 r. somnium a se visum narrat.

1) Fol. 1 v. — 26 r. *Fadhâli ghîhâdî 'askerî*, de causis, ratione, praestantia et praemiis belli sacri, adhibitis multis sententiis coranicis turcice explicatis et narrationibus ad illa argumenta spectantibus. Initium: الحمد لله الذى

انزل كلامه المتين بالروح الامين بلسان عربى مبین. Scriptor cives non solum in Christianos, nominatim in Hungaros, sed etiam in Mu'hammedanos hypocritas incendit, qui ab illis pecunia corrupti causae eorum faveant et serviant.

Postremum vocem illam ab initio Sur. 30: *آثر غلبت الروم* portendere ait, fore ut Graeci, vel qui a partibus eorum stent, A. H. 1432 rerum potiantur; *في بضع سنين* autem, imperium illud, postquam 872 annos steterit, a Mu'hammedanis iterum eversum iri. Hinc fol. 23 r. — 24 r. versibus vulgaribus laudes bellicas suorum ab expugnata Constantinopoli ad Cretam A. Chr. 1645 captam celebrat. Finem facit fol. 24 r. — 26 r. *sebebi kitâb*, causa libri, ubi se, militem octogenarium, in limite imperii tureici natum et paene per totam vitam stipendia meritum, nunc, quum pax facta sit, perfidis hypocritarum machinationibus ad illum scribendum permotum esse dicit et quid eo consequi voluerit exponit. Ultima verba: *اولئك بونك سبى ايله اول*

*دراكه وارقدده يوزمز قاره سن بونكله اورتم*, ستار العيوب *عقو ايليده آمين يا معين*, وبكرمة سيد المرسلين. Scriptio absoluta est A. H. 1064 (Chr. 1653 — 4).

2) Fol. 26 r. — 27 v. Fabula de arbore montis Qâf et poëma turcicum de rebus primum creatis, *اوليات عوالم* ممکنات.

3) Fol. 28 r. — 48 v. *Leges coranicae de hereditatibus, divortio, venatu, talione, fenore, scortatione, cum interpretationibus turcicis*. Et ipsum militare esse libellum indicat inscriptio primae partis: *ثرايص عسكرى*.

4) Fol. 48 v. — 51 v. *Preces militares ad Deum versibus conceptae, scriptae ab initio Rebfi prioris A. H. 1065* (Chr. 1655); carmen militare Mu'hammedem celebrans; oda mystica ad Mu'hammedem, item militaris; laudes Mu'hammedis.

5) Fol. 51 v. — 62 r. *Institutiones theosophicae militares*, *مشاهدهء كلمات* et *نثر عسكرى بطريق تصوف عسكرى*.

6) Fol. 62 r. — 66 v. *Commentatio de vitandis dolis Diaboli et impiorum, item de horum insania et perditis moribus et futura miseria*. In tegumento posteriore loci coranici turcice explicati, quibus Mu'hammed, quod in suos lenis sit, laudatur, de efficacia autem praeceptorum suorum in animis auditorum sollicitus esse vetatur, sic inscripti: *موعظه ربانى على الواعظين الاخيار*, *Adhortatio divina bonorum paraenetarum*.

## CCXXV.

[K. 213.]

Codex turcicus, 8<sup>o</sup>, foll. 258 chartae orientalis, char. nestâliq nitide scriptus: *'Azmi Enisul-drifin*; vid. 'H. Ch. I, pag. 205 lin. 1 et 2, pag. 487 lin. 7 et 8, et Hammeri Hist. pocs. osman. III, p. 30, ubi libri argumentum, *mekârimu'l-achlâq*, honesti mores, pro ejus nomine positum est \*). Initium: *متن الله*

*كم او در خلقي*. *خلق ايدوپدر مكارم اخلاق*. Scriptor postquam Selimum II et Mu'hammed-Pâscham, summum ejus Vezirum, laudavit, se ab amicis rogatum multos celebres libros de moribus collegisse et, quae hominibus sui temporis opus essent, inde excerptisse dicit. Ita

se Gâmium totum (libri nomen non indicat) turcicum fecisse, atque ex Moribus 'Hosein Kâschifi non solum ordinem et argumenta capitum, sed etiam multa alia mutatum esse, multa item ex poëtis, philosophis, anthologis, paraeneticis, collectoribus sententiarum et proverbiorum arabicorum, et laudatissimis scriptoribus persicis. Ceterum a verbis arabicis minus usitatis aut notis se abstinuisse; sicubi autem admiserit, interpretationem adjecisse. Ex versibus orationi interpositis nonnullos suos esse. Fol. 7 r. — 8 r. prooemium de philosophia practica triplici: ethica, oeconomica, politica (vid. Catal. Dresd. 343). De his partibus omnibus in hoc libro disputatum esse, sed de secunda et tertia modo ita, ut a prima ad eas excursus sit, *على سبيل الاستطراد*, quia antiqui philosophi, prophetarum disci-

\*) Similiter fol. 1 r. nostri exempli *اخلاق عزمى*.



puli, in hominibus ad virtutem instituendis primam illam partem praemiserint. Argumenta quadraginta capitum a fol. 8 r. ad fol. 257 r. pertinentium: 1) عبادت, 2) اخلاص, 3) حياء, 4) توكل, 5) رضا, 6) صبر, 7) شكر, 8) دعاء, 9) جدّ وجهد, 10) عزم, 11) همت, 12) ادب, 13) عقّت, 14) خلق, 15) حلم, 16) عفو, 17) سخاوت, 18) خيرات, 19) شفقت, 20) ورفق, 21) اتجاج حاجات, 22) صداقت, 23) وفاء, 24) امانت, 25) غيرت, 26) شجاعت, 27) حزم, 28) مشاوره, 29) ثبات, 30) عدل, 31) ثبات, 32) خلق, 33) حلم, 34) عفو, 35) سخاوت, 36) خيرات, 37) شفقت, 38) ورفق, 39) اتجاج حاجات, 40) صداقت, 41) وفاء, 42) امانت, 43) غيرت, 44) شجاعت, 45) حزم, 46) مشاوره, 47) ثبات, 48) عدل, 49) ثبات, 50) خلق, 51) حلم, 52) عفو, 53) سخاوت, 54) خيرات, 55) شفقت, 56) ورفق, 57) اتجاج حاجات, 58) صداقت, 59) وفاء, 60) امانت, 61) غيرت, 62) شجاعت, 63) حزم, 64) مشاوره, 65) ثبات, 66) عدل, 67) ثبات, 68) خلق, 69) حلم, 70) عفو, 71) سخاوت, 72) خيرات, 73) شفقت, 74) ورفق, 75) اتجاج حاجات, 76) صداقت, 77) وفاء, 78) امانت, 79) غيرت, 80) شجاعت, 81) حزم, 82) مشاوره, 83) ثبات, 84) عدل, 85) ثبات, 86) خلق, 87) حلم, 88) عفو, 89) سخاوت, 90) خيرات, 91) شفقت, 92) ورفق, 93) اتجاج حاجات, 94) صداقت, 95) وفاء, 96) امانت, 97) غيرت, 98) شجاعت, 99) حزم, 100) مشاوره, 101) ثبات, 102) عدل, 103) ثبات, 104) خلق, 105) حلم, 106) عفو, 107) سخاوت, 108) خيرات, 109) شفقت, 110) ورفق, 111) اتجاج حاجات, 112) صداقت, 113) وفاء, 114) امانت, 115) غيرت, 116) شجاعت, 117) حزم, 118) مشاوره, 119) ثبات, 120) عدل, 121) ثبات, 122) خلق, 123) حلم, 124) عفو, 125) سخاوت, 126) خيرات, 127) شفقت, 128) ورفق, 129) اتجاج حاجات, 130) صداقت, 131) وفاء, 132) امانت, 133) غيرت, 134) شجاعت, 135) حزم, 136) مشاوره, 137) ثبات, 138) عدل, 139) ثبات, 140) خلق, 141) حلم, 142) عفو, 143) سخاوت, 144) خيرات, 145) شفقت, 146) ورفق, 147) اتجاج حاجات, 148) صداقت, 149) وفاء, 150) امانت, 151) غيرت, 152) شجاعت, 153) حزم, 154) مشاوره, 155) ثبات, 156) عدل, 157) ثبات, 158) خلق, 159) حلم, 160) عفو, 161) سخاوت, 162) خيرات, 163) شفقت, 164) ورفق, 165) اتجاج حاجات, 166) صداقت, 167) وفاء, 168) امانت, 169) غيرت, 170) شجاعت, 171) حزم, 172) مشاوره, 173) ثبات, 174) عدل, 175) ثبات, 176) خلق, 177) حلم, 178) عفو, 179) سخاوت, 180) خيرات, 181) شفقت, 182) ورفق, 183) اتجاج حاجات, 184) صداقت, 185) وفاء, 186) امانت, 187) غيرت, 188) شجاعت, 189) حزم, 190) مشاوره, 191) ثبات, 192) عدل, 193) ثبات, 194) خلق, 195) حلم, 196) عفو, 197) سخاوت, 198) خيرات, 199) شفقت, 200) ورفق, 201) اتجاج حاجات, 202) صداقت, 203) وفاء, 204) امانت, 205) غيرت, 206) شجاعت, 207) حزم, 208) مشاوره, 209) ثبات, 210) عدل, 211) ثبات, 212) خلق, 213) حلم, 214) عفو, 215) سخاوت, 216) خيرات, 217) شفقت, 218) ورفق, 219) اتجاج حاجات, 220) صداقت, 221) وفاء, 222) امانت, 223) غيرت, 224) شجاعت, 225) حزم, 226) مشاوره, 227) ثبات, 228) عدل, 229) ثبات, 230) خلق, 231) حلم, 232) عفو, 233) سخاوت, 234) خيرات, 235) شفقت, 236) ورفق, 237) اتجاج حاجات, 238) صداقت, 239) وفاء, 240) امانت, 241) غيرت, 242) شجاعت, 243) حزم, 244) مشاوره, 245) ثبات, 246) عدل, 247) ثبات, 248) خلق, 249) حلم, 250) عفو, 251) سخاوت, 252) خيرات, 253) شفقت, 254) ورفق, 255) اتجاج حاجات, 256) صداقت, 257) وفاء, 258) امانت, 259) غيرت, 260) شجاعت, 261) حزم, 262) مشاوره, 263) ثبات, 264) عدل, 265) ثبات, 266) خلق, 267) حلم, 268) عفو, 269) سخاوت, 270) خيرات, 271) شفقت, 272) ورفق, 273) اتجاج حاجات, 274) صداقت, 275) وفاء, 276) امانت, 277) غيرت, 278) شجاعت, 279) حزم, 280) مشاوره, 281) ثبات, 282) عدل, 283) ثبات, 284) خلق, 285) حلم, 286) عفو, 287) سخاوت, 288) خيرات, 289) شفقت, 290) ورفق, 291) اتجاج حاجات, 292) صداقت, 293) وفاء, 294) امانت, 295) غيرت, 296) شجاعت, 297) حزم, 298) مشاوره, 299) ثبات, 300) عدل, 301) ثبات, 302) خلق, 303) حلم, 304) عفو, 305) سخاوت, 306) خيرات, 307) شفقت, 308) ورفق, 309) اتجاج حاجات, 310) صداقت, 311) وفاء, 312) امانت, 313) غيرت, 314) شجاعت, 315) حزم, 316) مشاوره, 317) ثبات, 318) عدل, 319) ثبات, 320) خلق, 321) حلم, 322) عفو, 323) سخاوت, 324) خيرات, 325) شفقت, 326) ورفق, 327) اتجاج حاجات, 328) صداقت, 329) وفاء, 330) امانت, 331) غيرت, 332) شجاعت, 333) حزم, 334) مشاوره, 335) ثبات, 336) عدل, 337) ثبات, 338) خلق, 339) حلم, 340) عفو, 341) سخاوت, 342) خيرات, 343) شفقت, 344) ورفق, 345) اتجاج حاجات, 346) صداقت, 347) وفاء, 348) امانت, 349) غيرت, 350) شجاعت, 351) حزم, 352) مشاوره, 353) ثبات, 354) عدل, 355) ثبات, 356) خلق, 357) حلم, 358) عفو, 359) سخاوت, 360) خيرات, 361) شفقت, 362) ورفق, 363) اتجاج حاجات, 364) صداقت, 365) وفاء, 366) امانت, 367) غيرت, 368) شجاعت, 369) حزم, 370) مشاوره, 371) ثبات, 372) عدل, 373) ثبات, 374) خلق, 375) حلم, 376) عفو, 377) سخاوت, 378) خيرات, 379) شفقت, 380) ورفق, 381) اتجاج حاجات, 382) صداقت, 383) وفاء, 384) امانت, 385) غيرت, 386) شجاعت, 387) حزم, 388) مشاوره, 389) ثبات, 390) عدل, 391) ثبات, 392) خلق, 393) حلم, 394) عفو, 395) سخاوت, 396) خيرات, 397) شفقت, 398) ورفق, 399) اتجاج حاجات, 400) صداقت, 401) وفاء, 402) امانت, 403) غيرت, 404) شجاعت, 405) حزم, 406) مشاوره, 407) ثبات, 408) عدل, 409) ثبات, 410) خلق, 411) حلم, 412) عفو, 413) سخاوت, 414) خيرات, 415) شفقت, 416) ورفق, 417) اتجاج حاجات, 418) صداقت, 419) وفاء, 420) امانت, 421) غيرت, 422) شجاعت, 423) حزم, 424) مشاوره, 425) ثبات, 426) عدل, 427) ثبات, 428) خلق, 429) حلم, 430) عفو, 431) سخاوت, 432) خيرات, 433) شفقت, 434) ورفق, 435) اتجاج حاجات, 436) صداقت, 437) وفاء, 438) امانت, 439) غيرت, 440) شجاعت, 441) حزم, 442) مشاوره, 443) ثبات, 444) عدل, 445) ثبات, 446) خلق, 447) حلم, 448) عفو, 449) سخاوت, 450) خيرات, 451) شفقت, 452) ورفق, 453) اتجاج حاجات, 454) صداقت, 455) وفاء, 456) امانت, 457) غيرت, 458) شجاعت, 459) حزم, 460) مشاوره, 461) ثبات, 462) عدل, 463) ثبات, 464) خلق, 465) حلم, 466) عفو, 467) سخاوت, 468) خيرات, 469) شفقت, 470) ورفق, 471) اتجاج حاجات, 472) صداقت, 473) وفاء, 474) امانت, 475) غيرت, 476) شجاعت, 477) حزم, 478) مشاوره, 479) ثبات, 480) عدل, 481) ثبات, 482) خلق, 483) حلم, 484) عفو, 485) سخاوت, 486) خيرات, 487) شفقت, 488) ورفق, 489) اتجاج حاجات, 490) صداقت, 491) وفاء, 492) امانت, 493) غيرت, 494) شجاعت, 495) حزم, 496) مشاوره, 497) ثبات, 498) عدل, 499) ثبات, 500) خلق, 501) حلم, 502) عفو, 503) سخاوت, 504) خيرات, 505) شفقت, 506) ورفق, 507) اتجاج حاجات, 508) صداقت, 509) وفاء, 510) امانت, 511) غيرت, 512) شجاعت, 513) حزم, 514) مشاوره, 515) ثبات, 516) عدل, 517) ثبات, 518) خلق, 519) حلم, 520) عفو, 521) سخاوت, 522) خيرات, 523) شفقت, 524) ورفق, 525) اتجاج حاجات, 526) صداقت, 527) وفاء, 528) امانت, 529) غيرت, 530) شجاعت, 531) حزم, 532) مشاوره, 533) ثبات, 534) عدل, 535) ثبات, 536) خلق, 537) حلم, 538) عفو, 539) سخاوت, 540) خيرات, 541) شفقت, 542) ورفق, 543) اتجاج حاجات, 544) صداقت, 545) وفاء, 546) امانت, 547) غيرت, 548) شجاعت, 549) حزم, 550) مشاوره, 551) ثبات, 552) عدل, 553) ثبات, 554) خلق, 555) حلم, 556) عفو, 557) سخاوت, 558) خيرات, 559) شفقت, 560) ورفق, 561) اتجاج حاجات, 562) صداقت, 563) وفاء, 564) امانت, 565) غيرت, 566) شجاعت, 567) حزم, 568) مشاوره, 569) ثبات, 570) عدل, 571) ثبات, 572) خلق, 573) حلم, 574) عفو, 575) سخاوت, 576) خيرات, 577) شفقت, 578) ورفق, 579) اتجاج حاجات, 580) صداقت, 581) وفاء, 582) امانت, 583) غيرت, 584) شجاعت, 585) حزم, 586) مشاوره, 587) ثبات, 588) عدل, 589) ثبات, 590) خلق, 591) حلم, 592) عفو, 593) سخاوت, 594) خيرات, 595) شفقت, 596) ورفق, 597) اتجاج حاجات, 598) صداقت, 599) وفاء, 600) امانت, 601) غيرت, 602) شجاعت, 603) حزم, 604) مشاوره, 605) ثبات, 606) عدل, 607) ثبات, 608) خلق, 609) حلم, 610) عفو, 611) سخاوت, 612) خيرات, 613) شفقت, 614) ورفق, 615) اتجاج حاجات, 616) صداقت, 617) وفاء, 618) امانت, 619) غيرت, 620) شجاعت, 621) حزم, 622) مشاوره, 623) ثبات, 624) عدل, 625) ثبات, 626) خلق, 627) حلم, 628) عفو, 629) سخاوت, 630) خيرات, 631) شفقت, 632) ورفق, 633) اتجاج حاجات, 634) صداقت, 635) وفاء, 636) امانت, 637) غيرت, 638) شجاعت, 639) حزم, 640) مشاوره, 641) ثبات, 642) عدل, 643) ثبات, 644) خلق, 645) حلم, 646) عفو, 647) سخاوت, 648) خيرات, 649) شفقت, 650) ورفق, 651) اتجاج حاجات, 652) صداقت, 653) وفاء, 654) امانت, 655) غيرت, 656) شجاعت, 657) حزم, 658) مشاوره, 659) ثبات, 660) عدل, 661) ثبات, 662) خلق, 663) حلم, 664) عفو, 665) سخاوت, 666) خيرات, 667) شفقت, 668) ورفق, 669) اتجاج حاجات, 670) صداقت, 671) وفاء, 672) امانت, 673) غيرت, 674) شجاعت, 675) حزم, 676) مشاوره, 677) ثبات, 678) عدل, 679) ثبات, 680) خلق, 681) حلم, 682) عفو, 683) سخاوت, 684) خيرات, 685) شفقت, 686) ورفق, 687) اتجاج حاجات, 688) صداقت, 689) وفاء, 690) امانت, 691) غيرت, 692) شجاعت, 693) حزم, 694) مشاوره, 695) ثبات, 696) عدل, 697) ثبات, 698) خلق, 699) حلم, 700) عفو, 701) سخاوت, 702) خيرات, 703) شفقت, 704) ورفق, 705) اتجاج حاجات, 706) صداقت, 707) وفاء, 708) امانت, 709) غيرت, 710) شجاعت, 711) حزم, 712) مشاوره, 713) ثبات, 714) عدل, 715) ثبات, 716) خلق, 717) حلم, 718) عفو, 719) سخاوت, 720) خيرات, 721) شفقت, 722) ورفق, 723) اتجاج حاجات, 724) صداقت, 725) وفاء, 726) امانت, 727) غيرت, 728) شجاعت, 729) حزم, 730) مشاوره, 731) ثبات, 732) عدل, 733) ثبات, 734) خلق, 735) حلم, 736) عفو, 737) سخاوت, 738) خيرات, 739) شفقت, 740) ورفق, 741) اتجاج حاجات, 742) صداقت, 743) وفاء, 744) امانت, 745) غيرت, 746) شجاعت, 747) حزم, 748) مشاوره, 749) ثبات, 750) عدل, 751) ثبات, 752) خلق, 753) حلم, 754) عفو, 755) سخاوت, 756) خيرات, 757) شفقت, 758) ورفق, 759) اتجاج حاجات, 760) صداقت, 761) وفاء, 762) امانت, 763) غيرت, 764) شجاعت, 765) حزم, 766) مشاوره, 767) ثبات, 768) عدل, 769) ثبات, 770) خلق, 771) حلم, 772) عفو, 773) سخاوت, 774) خيرات, 775) شفقت, 776) ورفق, 777) اتجاج حاجات, 778) صداقت, 779) وفاء, 780) امانت, 781) غيرت, 782) شجاعت, 783) حزم, 784) مشاوره, 785) ثبات, 786) عدل, 787) ثبات, 788) خلق, 789) حلم, 790) عفو, 791) سخاوت, 792) خيرات, 793) شفقت, 794) ورفق, 795) اتجاج حاجات, 796) صداقت, 797) وفاء, 798) امانت, 799) غيرت, 800) شجاعت, 801) حزم, 802) مشاوره, 803) ثبات, 804) عدل, 805) ثبات, 806) خلق, 807) حلم, 808) عفو, 809) سخاوت, 810) خيرات, 811) شفقت, 812) ورفق, 813) اتجاج حاجات, 814) صداقت, 815) وفاء, 816) امانت, 817) غيرت, 818) شجاعت, 819) حزم, 820) مشاوره, 821) ثبات, 822) عدل, 823) ثبات, 824) خلق, 825) حلم, 826) عفو, 827) سخاوت, 828) خيرات, 829) شفقت, 830) ورفق, 831) اتجاج حاجات, 832) صداقت, 833) وفاء, 834) امانت, 835) غيرت, 836) شجاعت, 837) حزم, 838) مشاوره, 839) ثبات, 840) عدل, 841) ثبات, 842) خلق, 843) حلم, 844) عفو, 845) سخاوت, 846) خيرات, 847) شفقت, 848) ورفق, 849) اتجاج حاجات, 850) صداقت, 851) وفاء, 852) امانت, 853) غيرت, 854) شجاعت, 855) حزم, 856) مشاوره, 857) ثبات, 858) عدل, 859) ثبات, 860) خلق, 861) حلم, 862) عفو, 863) سخاوت, 864) خيرات, 865) شفقت, 866) ورفق, 867) اتجاج حاجات, 868) صداقت, 869) وفاء, 870) امانت, 871) غيرت, 872) شجاعت, 873) حزم, 874) مشاوره, 875) ثبات, 876) عدل, 877) ثبات, 878) خلق, 879) حلم, 880) عفو, 881) سخاوت, 882) خيرات, 883) شفقت, 884) ورفق, 885) اتجاج حاجات, 886) صداقت, 887) وفاء, 888) امانت, 889) غيرت, 890) شجاعت, 891) حزم, 892) مشاوره, 893) ثبات, 894) عدل, 895) ثبات, 896) خلق, 897) حلم, 898) عفو, 899) سخاوت, 900) خيرات, 901) شفقت, 902) ورفق, 903) اتجاج حاجات, 904) صداقت, 905) وفاء, 906) امانت, 907) غيرت, 908) شجاعت, 909) حزم, 910) مشاوره, 911) ثبات, 912) عدل, 913) ثبات, 914) خلق, 915) حلم, 916) عفو, 917) سخاوت, 918) خيرات, 919) شفقت, 920) ورفق, 921) اتجاج حاجات, 922) صداقت, 923) وفاء, 924) امانت, 925) غيرت, 926) شجاعت, 927) حزم, 928) مشاوره, 929) ثبات, 930) عدل, 931) ثبات, 932) خلق, 933) حلم, 934) عفو, 935) سخاوت, 936) خيرات, 937) شفقت, 938) ورفق, 939) اتجاج حاجات, 940) صداقت, 941) وفاء, 942) امانت, 943) غيرت, 944) شجاعت, 945) حزم, 946) مشاوره, 947) ثبات, 948) عدل, 949) ثبات, 950) خلق, 951) حلم, 952) عفو, 953) سخاوت, 954) خيرات, 955) شفقت, 956) ورفق, 957) اتجاج حاجات, 958) صداقت, 959) وفاء, 960) امانت, 961) غيرت, 962) شجاعت, 963) حزم, 964) مشاوره, 965) ثبات, 966) عدل, 967) ثبات, 968) خلق, 969) حلم, 970) عفو, 971) سخاوت, 972) خيرات, 973) شفقت, 974) ورفق, 975) اتجاج حاجات, 976) صداقت, 977) وفاء, 978) امانت, 979) غيرت, 980) شجاعت, 981) حزم, 982) مشاوره, 983) ثبات, 984) عدل, 985) ثبات, 986) خلق, 987) حلم, 988) عفو, 989) سخاوت, 990) خيرات, 991) شفقت, 992) ورفق, 993) اتجاج حاجات, 994) صداقت, 995) وفاء, 996) امانت, 997) غيرت, 998) شجاعت, 999) حزم, 1000) مشاوره, 1001) ثبات, 1002) عدل, 1003) ثبات, 1004) خلق, 1005) حلم, 1006) عفو, 1007) سخاوت, 1008) خيرات, 1009) شفقت, 1010) ورفق, 1011) اتجاج حاجات, 1012) صداقت, 1013) وفاء, 1014) امانت, 1015) غيرت, 1016) شجاعت, 1017) حزم, 1018) مشاوره, 1019) ثبات, 1020) عدل, 1021) ثبات, 1022) خلق, 1023) حلم, 1024) عفو, 1025) سخاوت, 1026) خيرات, 1027) شفقت, 1028) ورفق, 1029) اتجاج حاجات, 1030) صداقت, 1031) وفاء, 1032) امانت, 1033) غيرت, 1034) شجاعت, 1035) حزم, 1036) مشاوره, 1037) ثبات, 1038) عدل, 1039) ثبات, 1040) خلق, 1041) حلم, 1042) عفو, 1043) سخاوت, 1044) خيرات, 1045) شفقت, 1046) ورفق, 1047) اتجاج حاجات, 1048) صداقت, 1049) وفاء, 1050) امانت, 1051) غيرت, 1052) شجاعت, 1053) حزم, 1054) مشاوره, 1055) ثبات, 1056) عدل, 1057) ثبات, 1058) خلق, 1059) حلم, 1060) عفو, 1061) سخاوت, 1062) خيرات, 1063) شفقت, 1064) ورفق, 1065) اتجاج حاجات, 1066) صداقت, 1067) وفاء, 1068) امانت, 1069) غيرت, 1070) شجاعت, 1071) حزم, 1072) مشاوره, 1073) ثبات, 1074) عدل, 1075) ثبات, 1076) خلق, 1077) حلم, 1078) عفو, 1079) سخاوت, 1080) خيرات, 1081) شفقت, 1082) ورفق, 1083) اتجاج حاجات, 1084) صداقت, 1085) وفاء, 1086) امانت, 1087) غيرت, 1088) شجاعت, 1089) حزم, 1090) مشاوره, 1091) ثبات, 1092) عدل, 1093) ثبات, 1094) خلق, 1095) حلم, 1096) عفو, 1097) سخاوت, 1098) خيرات, 1099) شفقت, 1100) ورفق, 1101) اتجاج حاجات, 1102) صداقت, 1103) وفاء, 1104) امانت, 1105) غيرت, 1106) شجاعت, 1107) حزم, 1108) مشاوره, 1109) ثبات, 1110) عدل, 1111) ثبات, 1112) خلق, 1113) حلم, 1114) عفو, 1115) سخاوت, 1116) خيرات, 1117) شفقت, 1118) ورفق, 1119) اتجاج حاجات, 1120) صداقت, 1121) وفاء, 1122) امانت, 1123) غيرت, 1124) شجاعت, 1125) حزم, 1126) مشاوره, 1127) ثبات, 1128) عدل, 1129) ثبات, 1130) خلق, 1131) حلم, 1132) عفو, 1133) سخاوت, 1134) خيرات, 1135) شفقت, 1136) ورفق, 1137) اتجاج حاجات, 1138) صداقت, 1139) وفاء, 1140) امانت, 1141) غيرت, 1142) شجاعت, 1143) حزم, 1144) مشاوره, 1145) ثبات, 1146) عدل, 1147) ثبات, 1148) خلق, 1149) حلم, 1150) عفو, 1151) سخاوت, 1152) خيرات, 1153) شفقت, 1154) ورفق, 1155) اتجاج حاجات, 1156) صداقت, 1157) وفاء, 1158) امانت, 1159) غيرت, 1160) شجاعت, 1161) حزم, 1162) مشاوره, 1163) ثبات, 1164) عدل, 1165) ثبات, 1166) خلق, 1167) حلم, 1168) عفو, 1169) سخاوت, 1170) خيرات, 1171) شفقت, 1172) ورفق, 1173) اتجاج حاجات, 1174) صداقت, 1175) وفاء, 1176) امانت, 1177) غيرت, 1178) شجاعت, 1179) حزم, 1180) مشاوره, 1181) ثبات, 1182) عدل, 1183) ثبات, 1184) خلق, 1185) حلم, 1186) عفو, 1187) سخاوت, 1188) خيرات, 1189) شفقت, 1190) ورفق, 1191) اتجاج حاجات, 1192) صداقت, 1193) وفاء, 1194) امانت, 1195) غيرت, 1196) شجاعت, 1197) حزم, 1198) مشاوره, 1199) ثبات, 1200) عدل, 1201) ثبات, 1202) خلق, 1203) حلم, 1204) عفو, 1205) سخاوت, 1206) خيرات, 1207) شفقت, 1208) ورفق, 1209) اتجاج حاجات, 1210) صداقت, 1211) وفاء, 1212) امانت, 1213) غيرت, 1214) شجاعت, 1215) حزم, 1216) مشاوره, 1217) ثبات, 1218) عدل, 1219) ثبات, 1220) خلق, 1221) حلم, 1222) عفو, 1223) سخاوت, 1224) خيرات, 1225) شفقت, 1226) ورفق, 1227) اتجاج حاجات, 1228) صداقت, 1229) وفاء, 1230) امانت, 1231) غيرت, 1232) شجاعت, 1233) حزم, 1234) مشاوره, 1235) ثبات, 1236) عدل, 1237) ثبات, 1238) خلق, 1239) حلم, 1240) عفو, 1241) سخاوت, 1242) خيرات, 1243) شفقت, 1244) ورفق, 1245) اتجاج حاجات, 1246) صداقت, 1247) وفاء, 1248) امانت, 1249) غيرت, 1250) شجاعت, 1251) حزم, 1252) مشاوره, 1253) ثبات, 1254) عدل, 1255) ثبات, 1256) خلق, 1257) حلم, 1258) عفو, 1259) سخاوت, 1260) خيرات, 1261) شفقت, 1262) ورفق, 1263) اتجاج حاجات, 1264) صداقت, 1265) وفاء, 1266) امانت, 1267) غيرت, 1268) شجاعت, 1269) حزم, 1270) مشاوره, 1271) ثبات, 1272) عدل, 1273) ثبات, 1274) خلق, 1275) حلم, 1276) عفو, 1277) سخاوت, 1278) خيرات, 1279) شفقت, 1280) ورفق, 1281) اتجاج حاجات, 1282) صداقت, 1283) وفاء, 1284) امانت, 1285) غيرت, 1286) شجاعت, 1287) حزم, 1288) مشاوره, 1289) ثبات, 1290) عدل, 1291) ثبات, 1292) خلق, 1293) حلم, 1294) عفو, 1295) سخاوت, 1296) خيرات, 1297) شفقت, 1298) ورفق, 1299) اتجاج حاجات, 1300) صداقت, 1301) وفاء, 1302) امانت, 1303) غيرت, 1304) شجاعت, 1305) حزم, 1306) مشاوره, 1307) ثبات, 1308) عدل, 1309) ثبات, 1310) خلق, 1311) حلم, 1312) عفو, 1313) سخاوت, 1314) خيرات, 1315) شفقت, 1316) ورفق, 1317) اتجاج حاجات, 1318) صداقت, 1319) وفاء, 1320) امانت, 1321) غيرت, 1322) شجاعت, 1323) حزم, 1324) مشاوره, 1325) ثبات, 1326) عدل, 1327) ثبات, 1328) خلق, 1329) حلم, 1330) عفو, 1331) سخاوت, 1332) خيرات, 1333) شفقت, 1334) ورفق, 1335) اتجاج حاجات, 1336) صداقت, 1337) وفاء, 1338) امانت, 1339) غيرت, 1340) شجاعت, 1341) حزم, 1342) مشاوره, 1343) ثبات, 1344) عدل, 1345) ثبات, 1346) خلق, 1347) حلم, 1348) عفو, 1349) سخاوت, 1350) خيرات, 1351) شفقت, 1352) ورفق, 1353) اتجاج حاجات, 1354) صداقت, 1355) وفاء, 1356) امانت, 1357) غيرت, 1358) شجاعت, 1359) حزم, 1360) مشاوره, 1361) ثبات, 1362) عدل, 1363) ثبات, 1364) خلق, 1365) حلم, 1366) عفو, 1367) سخاوت, 1368) خيرات, 1369) شفقت, 1370) ورفق, 1371) اتجاج حاجات, 1372) صداقت, 1373) وفاء, 1374) امانت, 1375) غيرت, 1376) شجاعت, 1377) حزم, 1378) مشاوره, 1379) ثبات, 1380) عدل, 1381) ثبات, 1382) خلق, 1383) حلم, 1384) عفو, 1385) سخاوت, 1386) خيرات, 1387) شفقت, 1388) ورفق, 1389) اتجاج حاجات, 1390) صداقت, 1391) وفاء, 1392) امانت, 1393) غيرت, 1394) شجاعت, 1395) حزم, 1396) مشاوره, 1397) ثبات, 1398) عدل, 1399) ثبات, 1400) خلق, 1401) حلم, 1402) عفو, 1403) سخاوت, 1404) خيرات, 1405) شفقت, 1406) ورفق, 1407) اتجاج حاجات, 1408) صداقت, 1409) وفاء, 1410) امانت, 1411) غيرت, 1412) شجاعت, 1413) حزم, 1414) مشاوره, 1415) ثبات, 1416) عدل, 1417) ثبات, 1418) خلق, 1419) حلم, 1420) عفو, 1421) سخاوت, 1422) خيرات, 1423) شفقت, 1424) ورفق, 1425) اتجاج حاجات, 1426) صداقت, 1427) وفاء, 1428) امانت, 1429) غيرت, 1430) شجاعت, 1431) حزم, 1432) مشاوره, 1433) ثبات, 1434) عدل, 1435) ثبات, 1436) خلق, 1437) حلم, 1438) عفو, 1439) سخاوت, 1440) خيرات, 1441) شفقت, 1442) ورفق, 1443) اتجاج حاجات, 1444) صداقت, 1445) وفاء, 1446) امانت, 1447) غيرت, 1448) شجاعت, 1449) حزم, 1450) مشاوره, 1451) ثبات,

## CODICES DE THEOSOPHIA.

## CCXXIX.

[Ac. R. 74.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 117, char. nestāliq: *Môhji'l-din Muḥammed Ibn-ʿAlī*, vulgo *Ibn-ʿArabī*, celeberrimus liber theosophicus, *El-Futūḥāt el-mekkijje*, in compendium redactus ab *Abū'l-Wahhāb Ibn-ʿAḥmed*, A. H. 973 (Chr. 1565—6) mortuo, ut apud 'H.-Ch. est in فتوحات المكيّة; nam in libro ipso nihil de eo invenitur.

Initium: الحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر، افضل الكلام وبعد فلما غطست بحر الفتوحات: كلامه الاطهر، الاخطر، وغمست من علم الرموزات الخيم الاوفر، صدته ململم من الجواهر والدرر الازهر، رايت فيه فقه الله الاكبر، والكبريت للخالص الاحمر، المدموس بين العلم والرمم الاحقر، وهو من اجل الكتب فائدة، واعظمها عائدة، لاشتماله على بغية الطالب، لاغر المطالب، يفهمك اسرار البدايات، ويطلعك على معالم النهايات. His libri laudibus absolutis, scriptor, postquam multum inde fructum cepit, se illum in compendium redigisse sic significat: واننى من بكر فتوحاته باصداف التبيين، فاستخرج منه اللؤلؤ والمرجان، بعناية الملك المثنان، فان للوجود والخزائن لديه، ومفاتيح العلم والسر في يديه، والله يوتييه من يشاء ويهديه اليه، وقد كانت هذه الرسالة نقطة من بحره Jam exordium *Ibn-ʿArabī* refert: قال اقدس المشايخ بالكمالات، في اول الخطبة من الفتوحات، احمده حمد من علم انه سبحانه علا في صفاته وعلا (sic)، وجل في ذاته وجلا، الخ

Delirans ista sapientia, quae vanissima superbia tumens sanamque rationem et religionem pedibus proculcans nubes et inania captat, per totum hunc librum quasi bacchanalia agit. *Ibn-ʿArabī* prooemium scribens, ut fol. 2 r. lin. 18 sqq. narrat, in حقايق المثال (vid. pag. 473 col. 2 lin. 32—35) Muḥammedem in solio sedentem, angelis, prophetis, chalis et sanctis stipatum vidit. Jesus, الختم،

id est ختم الولاية العامة، non ختم الولاية المحمدية، quem se ipsum esse *Ibn-ʿArabī* haud obscure significat \*),

\*) Fol. 2 v. lin. 3—5: Tum summus princeps, fons aquae limpidissimae et suavissimae (Muḥammed), quum forte faciem vertisset, me conspexit post tergum *El-Chatni* (Jesu) stantem, nimirum propter quandam categoriae communionem inter nos intercedentem (لاشتراك بينى وبينه في الحكم). *Ibi summus princeps ei dixit: Hic est aqua-*

Jesus igitur a Muḥammede jussus suggestum ante hunc collocavit, quem postquam *Ibn-ʿArabī* conscendit, primum divinitus inspiratus Deum et Muḥammedem versibus laudavit, deinde vicissim a Muḥammede laudatus et ut arcana divina exponeret rogatus, rerum originem et decursum usque ad finem hujus mundi post septem millia annorum futurum persecutus est. Fol. 5 v. lin. 6 sqq. ex prooemio refertur ratio arcanae illius sapientiae secessu in solitudinem et meditatione rerum divinarum a Deo impetrandae. Triplex enim est scientia: prima العقل، quae intelligendo et ratiocinando continetur; secunda علم الاحوال، quae ita comparatur, ut ipse aliquo modo affectus sis idque quale sit sensu percipias, qualis est scientia dulcedinis, amaritudinis, deliciarum venerarum et musicarum; tertia علم الاسرار، mente ac ratione superior, primum auctorem habens spiritum sanctum (روح القدس)، prophetarum et sanctorum propria. Ea autem ipsa duplex est: prior mente quidem apprehenditur, sed simpliciter accipiendi, non ratiocinando, ut ipsa haec prima et quasi propaedeutica horum graduum scientia; posterior partim, ut scientia secunda, sensu percipitur, sed longe nobilior est; partim fando, sed certissima auctorum veritate omnem dubitationem excludit. Hanc qui tenet, omnia quae sciri possunt penitus scit. Quae autem hujus generis esse dicuntur, non temere arripienda, sed caute et pedetentim probanda, aut, si de auctoribus non omnino constat, modo admittenda vel in medio relinquenda sunt. Ceterum religio muḥammedana esotericam hanc scientiam tantum abest ut improbet, ut ipse Muḥammed non pauca ejus specimina cum discipulis interioris admissionis communicaverit. Hinc est quod *Abū-Hureira* dixit: Duo genera dictorum *Prophetae* memoria teneo, quorum unum eloquutus sum, alterum si eloquerer, hoc mihi guttur prae-cideretur; item *Ibn-ʿAbbās*, quum in Corano interpretando ad illud de septem coelis totidemque terris (Sur. 65 vers. 12) venisset: Hoc si interpretarer, inquit, me lapidibus obrueretis aut impium esse diceretis; item *ʿAlī* omnium gravissime:

يا رب جوهر علم لو ابوح به  
لقبيل لي انت ممن يعبد الوثنا  
ولاستحل رجال مسلمون دمي  
يرون اقبح ما يأتونه حسنا

Multae sunt scientiae gemmae, quas si propalam facerem, idola colere dicerer ac viri moslemici sanguinem meum effundi licere censerent, omnium quae facere possunt turpissimum honestum rati. Fol. 6 v. lin. 19 sqq. Hanc

(عذا عدليك وابنيك وخليبك) *lis tuus et filius tuus et amicus tuus*. Non vanum igitur crimen est, quod *El-Chawāfi* in collegam, nempe luscus in caecum, conjicit pag. 440 col. 2 lin. 35—38.

igitur scientiam hereditate a prophetis acceptam se jam studiosis traditurum esse professus praemonet, quid de iis statuendum sit, quae philosophorum aut theologorum scholasticorum aut omnino virorum doctorum sola ratione utentium dictis similia in hoc libro inventuri sint. Fol. 7 r. lin. antepen. — 8 r. lin. 5. qafida de scientia arcana. Fol. 8 r. lin. 5 — 9 r. ult. ex capite secundo de arcanis literis singulis, binis aut pluribus ab initio aliquot suratarum positus, excerpta est oratio versibus intexta, qua Ibn-<sup>Arabi</sup> librum hispanico cuidam Emir-el-umerà dedicavit, ad quem quum primum A. H. 590 (Chr. 1193 — 4) venisset, non eam quam volebat gratiam et auctoritatem consecutus est; quod sane mirandum non fuit: nihil enim arrogantius esse potest quinque illis distichis, quae se ex libro suo *Kitāb-el-isrā* ('H.-Ch. 639) in consensu principis recitasse dicit. Aliquot annis post iterum ad eum venit cum eoque et duobus sociis, Abū-<sup>Abd</sup>-allāh Ibn-El-Murābith et <sup>Abd</sup>-allāh Bedr El-<sup>Habesch</sup> El-Te-

menī (التمني), liberto Abū'l-ghanāim Ibn-Abi'l-futūh El-Harrānī, novem menses suaviter consumsit. Postea religionis causa in Palaestinam et Arabiam profectus consilium huius libri scribendi illique mittendi cepit atque effecit. <sup>Hāgi</sup>-Chalfa m. Ssafari A. H. 629 (Chr. 1231 exeunte) finitum esse ait. Fol. 9 v. lin. 1 — 10 v. lin. 13 de causis, objectis et ratione disciplinae fuficae. Scientiae quidem fuficae haec septem argumenta sunt:

1) خطاب الحق عباده بلسان, 2) التجليات, 3) اسماء الله, 4) الانسان من جهة حقايقه, 5) كمال الوجود ونقصه, 6) الكشف الخبياتي, 7) العلك والادواء. Fol. 10 v. lin. 14 —

11 v. lin. 1: Ibn-<sup>Arabi</sup> aedem meccanam rite ambiens spiritum quandam divinum forma juvenili indutum idem facientem vidit, qui ei ca'bam internam vivam sub specie externa inanima latentem monstravit, uti velis religionis vulgaris quasi corpus idearum divinarum obtegatur, ad quas animi erectiores perruptis illis perveniunt quibusque potiti ipsi divini fiunt\*). Fol. 11 v. lin. 1 — 19: Ibn-<sup>Arabi</sup> illo spiritu agnito sensibus alienatus, postquam ad se rediit, ab eo petiit ut se arcana doceret: quo facto ille eum formam suam oculis persequi et arcana in ea perscripta legere literisque mandare iussit, simul altioris sapientiae specimen ab eo postulavit. Itaque Ibn-<sup>Arabi</sup> fol. 11 v. lin. 19 — 14 r. lin. 7 narrat,

\*) Fol. 11 r. lin. 18 — 11 v. lin. 1: Jam aedem video iis, a quibus ambitur, laete superbientem, quod facere sane non potest nisi Sapiens, Beneficus (Deus ipse). Ista quidem inanima est, nec sentiens nec videns, nec intellectum nec auditum habens. Ibi nescio quis homulus: Hoc officium est, inquit, cui per totam vitam operam dare lege divina iubemur. Cui respondi: Tibi quidem istud satis est; jam vero audi orationem viri, cui ipsa natura altiore sapientiam reclusit. Antehac molem inanimam vidi, quae nec prodesse nec nocere posset; sed acies mentis, si non est hebes aut viliata, ita in eam penetrat, ut eam interno splendore exserto illustrem videat. Mortalis autem hunc adspectum ferre nequit; itaque, qui humillimus eram, nostrum altissimus factus sum, cuius est tum largiri, tum parce dare et negare (i. e. ipse quasi Deus factus sum).

quomodo ab ipso Deo et ca'ba secum collocata Deum recte cognoscere et colere didicerit, adversarium quandam ex theologis vulgaribus acerbè perstringens. Fol. 14 r. lin. 7 r. — 14 v. lin. 5: Spiritus illa omnia probavit; deinde cum Ibn-<sup>Arabi</sup> ca'bam ingressus et naturam suam clare professus, recepta forma nativa illi apparuit equo tripede vectus, omnium rerum scientiam ejus pectori inspiravit eumque iterum formam suam, omnium arcanorum quasi pinacothecam, describere iussit. Sic natae sunt hae *Revelationes meccanac*. — Fol. 14 v. lin. 5 — 15 r. lin. 3: Calor et humiditas principia vitae naturalis; discrimen vitae accidentalis, caducae, et essentialis, aeternae; ratio resurrectionis mortuorum. Fol. 15 r. lin. 3 — 15 v. lin. 3: quatuor elementa, الاركان الاربعه, ex totidem primis matri-

bus, الامهات الاول, i. e. calore, frigore, humiditate, siccitate, ratione binaria inter se mixtis nata; ubi de numero quaternario (tetrade), numerorum omnium fonte, ex quo denarius (tetractys) ita nascitur, ut primos quatuor numeros, qui illo continentur, toties inter se addas ( $1 + 2 + 3 + 4 = 10$ ), et de numero senario solo perfecto, el-<sup>aded</sup> el-tāmm, quod solus ex semisse et triente et sextante sui constat ( $3 + 2 + 1 = 6$ ), plane pythagorae dissemitur; qualitates autem corporum compositorum ex illis matribus singulis nascuntur. Fol. 15 v. lin. 3 — 18: entia partim abstracta, partim concreta; ratio subtilior mixtionis primarum matrum; elementa in se invicem transeuntia. Fol. 15 v. lin. 18 — 19 v. lin. 15: arcana literarum suratis praefixarum; ubi inter alia A. H. 583 (Chr. 1187), quo Hierosolyma a Moslemis recepta sunt, computari docetur

ex وضع سنين, Sur. 30 vers. 3, et آلم ab initio Sur. 2 et aliarum posito. Fol. 19 v. lin. 15 — 21 r. lin. 3 ex capite tertio: Deus ab omni corporis et animi humani similitudine, qualem verba coranica et traditionalia indicare videntur, liberandus. Fol. 21 r. lin. 3 — 21 v. lin. 7 ex capite sexto: de quatuor mundis a Deo creatis, el-<sup>awālim</sup> el-arba'a: 1) عالم البقاء s. العالم الاعلى, in quo sunt a) essentia Muhammedica ejusque sphaera, quae est Vita, الحقيقة المحمدية وفلكها الحيوة, b) solium divinum superius inferiora omnia complectens, والعرش المحيط, c) solium

divinum inferius, البيت المعجور, d) ca'ba coelestis, الكبرسي, e) angeli, f — m) septem planetae singulorumque sphaerae, a Saturno ad Lunam. Quum haec omnia indicant طبقات العالم الاعلى, quasi tabulata mundi summi, appellantur, intelligendum est inferiora superioribus ita includi, ut superius quodque longius a terra in medio mundo sita distet. 2) عالم الفناء s. عالم الاستحالة, in quo sunt a) sphaera aetheris s. ignis, كرة النار s. كوة الاثير, cujus spiritus, روح, est calor et siccitas, b) aër, cujus spiritus est calor et humiditas, c) aqua, cujus spiritus est frigus et humiditas, d) humus, cujus spiritus est frigus et siccitas. Habet autem septem quasi strata: طبقات: humum nigram, ravam, rubram, flavam, albam, caeruleam, viridem. 3) عالم



التعجير s. البقاء والفناء. in quo sunt a) *oi pneumatizoi*, الروحانيون, b) mundus animalium, c) mundus plantarum, d) mundus metallorum et lapidum, *عالم الجمان*. 4) *عالم*, qui communis est macrocosmo, i. e. omnibus iis quae sunt praeter homines, et microcosmo, i. e. hominibus. In eo sunt a) accidentia, b) qualitates, *الكيف*, c) quantitates, *الكم*, d) loca, *الارض*, e) tempora, *الزمان*, f) relationes, *الاضافة*, g) positiones, *الوضع* (vide apud Freytagium significationem verbi philosophicam), h) actiones, *ان تفعل*, i) passiones, *ان تنفعل*, k) variae temperationes primarum matrum in enti-

bus ex materia formati, *اختلاف الصور في الامهات*. Singulis partibus mundorum singulae partes microcosmi respondent, ut essentiae Muhammedicae ejusque sphaerae spiritus, solio divino superiori corpus, inferiori anima, caebae coelesti cor, cet. Fol. 21 v. lin. 8 — 23 v. lin. 5 ex capite decimo: *de دورة الملك*, orbe rerum humanarum anteislamico; nam *الدورة*, ut ipse scriptor dicit, sunt instituta divina quae in genere humano ab Adamo usque ad Muhammedem inter se successerunt. Fol. 23 r. lin. 6 — 24 r. lin. 13 ex capite undecimo: spiritualia principium masculinum, naturalia principium femininum; sex systemata cosmogonica<sup>\*)</sup>; principium conjugii et generationis mundum et spiritualem et naturalem permeans; duae res primum creatae: 1) *العقل الاول* s. *القلم الاعلى*, principium masculinum, unde per processionem, *الانبعاث*, ut ex Adamo Eva, ortum est 2) *الروح الحفوظ* s. *الروح*, principium femininum, atque ex horum conjugio principia ceterorum omnium. Creata autem deinceps rerum universitate Deus mundo naturali, *عالم الطبيعة*, i. e. secundo et tertio quatuor mundorum supra enumeratorum cum ea parte quarti, quae ad illos pertinet, inde a coelo terrae proximo, *السماء الدنيا*, deorsum usque ad imam terram, partes maternas assignavit; mundo spirituali, qui idem summus et aeternus est, inde ab eodem illo coelo sursum usque ad extremam sphaeram, partes paternas. Fol. 24 r. lin. 13 — 29 v. lin. 14 ex capite quinto decimo: de summis scientiae arcanae auctoribus. Antiquissimam hominum aetatem (aetatem auream) Keiwân (Saturnus), vir sapientissimus viribus coeli septimi (cui praeest Saturnus planeta) instru-

<sup>\*)</sup> Alii dicunt quatuor elementorum pro se quodque principium esse; alii, principium esse ignem, ex hoc spissatum esse aërem, ex hoc aquam, ex hoc terram; alii, aquam esse principium; alii, terram; alii, principium nullum ex his quatuor esse, sed quantum quoddam, quod in iis insit. Hanc sententiam de principio quinto nos probamus. Id ipsum autem principium natura, *الطبيعة*, appellatur; natura enim res intellectualis est una, *معقول واحد*, unde existunt et ignis et cetera elementa.

ctus Alchymiam docuit, qua non solum ex ferro argentum et aurum faciebat, sed etiam corpora humana talia, qualia ante peccatum protoplastorum erant, i. e. ab omni infirmitate libera, reddere studebat. Post prophetas in his terris condita est arcana quaedam virorum sanctorum societas (vid. pag. 406 col. 1 lin. 10 sqq., pag. 416 col. 2 lin. 12 sqq., pag. 424 col. 1 adnot.), cujus hi sunt ordines: 1) *القطب*, summus hierarcha, qui idem *مداري* *الكلم*, curator vulnorum, appellatur; 2) *الامان*, duo ejus administri; 3) *الاوراق* quatuor, qui singuli singulis regionibus mundi et angulis caebae meccanae ad illas obversis praefecti sunt<sup>\*)</sup>; 4) *الابدال* septem, qui singuli singulis climatis et diebus septimanae et horis praesunt, item singuli a singulis planetis eorumque coelis, quibus in dies et horas imperium est, et septem prophetis, qui in illis coelis habitant, vires et facultates accipiunt. Aliae sententiae de numero et divisione *اوراق* *الابدال* traduntur fol. 28 v. lin. 17 — 29 r. lin. 3. Summus illius aetatis hierarcha,

Ibn-<sup>\*)</sup>Arabii magister, fuit *مسلمة بن صباح* Cordubensis, a quo se ceteris discipulis omnibus praelatum et ad intima admissum esse significat. Huic opponit Ibn-Ruschdum (Averrhoem), summum suae aetatis philosophum, a quo, quum iudex Cordubensis esset, se rogatum esse narrat, ut ipsi theosophiam traderet, quod quo minus faceret se quoddam visione prohibitum esse. Postea se eum demum A. H. 595 (Chr. 1198 — 9) iterum vidisse, quum sepulturae causa ex urbe maroccana Cordubam transferendus jumento imponeretur<sup>\*\*)</sup>. Fol. 29 v. lin. 14 — 30 r. lin. 10 ex capite septimo decimo: scientia humana vulgaris, locis et temporibus rerumque vicissitudinibus obnoxia et multiplex, alia post alia legit; divina, ab illis vinculis libera et simplex, uno omnia obtuta complectitur. Nomina divina nec in ipso Deo nec in rerum natura quidquam habent cui respondeant, sed relationes modo essentiae unius et simplicissimae significant. Fol. 30 r. lin. 11 — 31 r. lin. 17 ex capite duodevicesimo: de precatationis meditationisque nocturnae extraordinariae, *التباعد*, officio, conditionibus, fructibus. Fol. 31 r. lin. 17 — 32 r. lin. 8 de scientia Jesu, *العلم العيسوي*, qua corpora mortua aut inanima spiritu suo viva reddebat. Erat autem illa scientia *علم الحروف*; nam, quemadmodum Deus non solo spiritu, sed voce *كُنْ* mundum creavit, ita Jesus quoque spiritum in sonos, qui literis indicantur, colligebat, scilicet in sonos quorum efficaciam a Deo doctus erat. Fol. 32 r. lin. 8

<sup>\*)</sup> Horum se summum esse modestissimus hierophanta, postquam quartum eorum, Muhammedi gratissimum, angulum lapidis nigri, i. e. orientalem, obtinere dixit, his verbis profitetur: *وهو لنا*

*بمحمد الله تعالى*, Eum autem gratia Dei O. M. nos obtinemus.

<sup>\*\*)</sup> In codice fol. 26 r. lin. 9 et 10 est *سنة خمس* وذلك سنة خمس, in quo post *خمس* excidisse patet *وتسعين*.

— 33 v. lin. penult.: verba الجمع، المشاهدة، الاتحاد et alia horum similia vere unionem moralem hominis cum Deo significant: فناء مآد العبد في مآد الحق فلا يصيب

quod ea, quae  
 homo vult, plane in ea, quae Deus vult, abeunt, ita ut  
 homo adversus Deum nihil unquam velit nisi secundum ejus  
 voluntatem. Haeretici autem, اهل الالحاد, iis abutuntur ad  
 nescio quam essentialem unionem indicandam, quae est  
 summa impietas, etiam idololatricam pravitatem superans.  
 Ipse Mu'hammed, quum in nocturno illo per coelos itinere  
 Deo proximus esset, duorum tamen arcuum spatio, قَبْ  
 قَوْسَيْنِ, ab eo distabat: quo igitur jure homunciones isti  
 naturae divinae communionem sibi arrogat? Quid? quod  
 essentiam Dei cum omnibus rebus creatis confundunt, quum  
 hae modo per continuam emanationem luminis divini,

فَيُضَانُ النُّورَ الْإِلَهِيَّ, sint et esse pergant. Omnino Deus non est ejusdem generis ac naturae creatae, vera autem unio non cadit nisi in τὰ ὁμογενῆ. Non sublimioris voluptatis aut impiae familiaritatis causa Deus colendus est, sed quia se coli jussit, cui jussui simpliciter parere debemus. Quum cetera contraria omnia communī alicui generi subjecta sint aut alio communionis vinculo conjungantur, Deus et homo inter se plane diversi sunt; nam ne esse quidem de ambobus eodem modo dicitur, quoniam Deus necessario ac per se est, homo esse et potest et non potest, quod autem est, Deo debet. Itaque ne summae quidem scientiae theosophicae ultra fines conditionis humanae, quae est الْإِمَّاكُنْ وَالْحَدُوثُ, sitae sunt\*). Fol. 34 r.

\*) De sacerrimo adyto essentiae divinae Ibn-'Arabî inter alia haec habet, quae Schillero nostro poemâ de velata imagine saiti ca scribenti obversata esse dixeris: غطس الغاطس ليختر

lin. 4 — 35 r. lin. 11 ex capite altero et vicesimo: de scientiis naturarum creaturarum per gradus dispositis, exclusis iis quae Muhammedanis cum ceterarum religionum aësselis communes sunt. Totum earum genus in tres species dividitur: 1) علم المفرد, scientiam simplicium, 2) علم

علم المركب scientiam compositionum, 3) التركيب scientiam compositorum. Gradus autem, المراتب, sunt undeviginti, qui singuli in stationes, منازل, subdividuntur. Sunt autem

منازل 2، منازل الثناء والمدح لأرباب الكشوفات والفتح 1: hae:

من: الدعاة لاهل (3) الرمو : والالغا: لاهل الحقيقة والمحا:

منها: الأفعال، الأسماء، الأحوال، والأفضال. (4) - الأسماء، والمعد

منازل التنبيه لها 6. منازل الابتداء لها 5. المناهج 5

منها: التقدير، الخفاء، (7) التحوير، في الزايات، والاستثناء.

ممتاز العرب للرباء (1)، والتوجيه إلى الممارس والتمثيل

منازل التوقع لاختطاب التراجع من اجل (٥) ، المتنبئين المتنبئين

منازل الأقسام (10)، منازل البركات لأهل الحركات (9)، المسبجات

ومنازل الدهر لاهل الدوق (11)، لاهل التدبير من الروحانيات

منازل اللام والالف (13) , منازل الانية لاهل المشاهدة بالابصار (12)

للالتفات لحاصل بالتخلق بالاخلاق الالهية واجل السر الذي

منازل التقريب لاهل العلم بالصنعة الالهية (14) , لا ينكشف

ومنازل فناء الاكوان للضمانات المخدرات (15)، الطبيعية والروحانية

منازل الوعيد (17) , منازل الالفه لاهل الامان من اهل العرف (16)

منازل الاستخيار لاهل (18) ، للمتمسكين بقائمة العرش الامجد

منابر الامم للتحقق بحقائق سنة فديهم (19) غامضات الاسماء

Is autem, qui in singulis his gradibus versatur, sua qui-

busque attributa sunt: 1) لاهل المدح الزهو 2) لاهل الرموز

لاعل 4، للمتألمين التبه بالتخلق 3، والنجاهة من الاعتراض

لاهل الاشياء الحية عند (5) الاحوال والاتصال الحصول على العين.

6) التبلخ

١٥٤ الحركة ٩. لأهل التذرع الخفية ٨. الغداء الإنكسار ٧.

التي ذكرها: (1) الأندلس (11) البندقي (10) الفلكية (10) وشاهدنا

والمتمميين كما في (11)، والمتبقيين المتأخرة (10)، واستعادة الأسباب

دفع (14)، دفع العلم المسلم (15)، دفع المسلمة الحاجر (12)

أهل (16)، وأهل الستر منتظرون رفعه (15)، والعلم حاكم على المعلوم

أهل (18)، وأهل القيام القعود (17)، والذين في موضع تخوف من المأزق

لاهل الحقيق ثلثة ابواب نور ايمان وكفر (19) ،واللهام الاحكم

ونفائض والمراد من هذه الابواب باب الاعتدال وباب الافتراق

enumerat. Illae ipsae stationes autem quaternas species, منازل الدلالات 1) continent: 1) منازل الحدود 2) Fol. 35 r. lin. 12 — 39 r. lin. penult. undeviginti stationes singulatim describuntur, quarum pleraque in binas aut plures stationes minores divisae sunt. Fol. 39 r. lin. penult. — 39 v. lin. 9 enumerat كل منزل. Fol. 39 v. lin. 9 — 19: undeviginti species rerum possibilium, الممكنات (quae utrum sint, an non sint, in voluntate entis, quod solum necessario est, والواجب الوجود, i. e. Dei, positum est), quae in singulas undeviginti stationes cadunt. Fol. 39 v. lin. 19 — 40 r. lin. 2 ex Corano, inferno, coelis, viris arcanis, رجال الغيب, \*) enumerantur quae undeviginti stationum numerum referunt. Fol. 40 r. lin. 2 — 11 de الامام المبين (Sur. 36 vers. 11), summa statione ceteras omnes in se continente, منزل المنابر. Fol. 40 r. lin. 11 — 40 v. lin. 17 ex capite sexto et vigesimo: معرفة اقطاب في الرموز وتلويحات من اسرارهم وعلومهم في الطريق. Fol. 40 v. lin. 17 — 42 v. lin. 8 ex capite tertio et tricesimo: في معرفة اقطاب النيات واسرارهم وكيف اصولهم ويقال لهم معرفة النبيان. Fol. 42 v. lin. 8 — 44 r. lin. 19 ex capite centesimo octogesimo secundo: في معرفة مقام السماء. Fol. 44 r. lin. 19 — 45 r. lin. 14 ex capite centesimo octogesimo tertio: في معرفة ترك السماء. Fol. 45 r. lin. 14 — 47 v. lin. 2 ex capite quadragesimo: في معرفة منزل مجاور. Fol. 47 v. lin. 2 — 48 r. lin. 6 ex capite uno et quadragesimo: في معرفة اهل الليل واختلاف طبقاتهم ونباتهم في مراتبهم واسرار اقطابهم. Fol. 48 r. lin. 6 — 49 r. lin. 1 ex capite altero et quadragesimo: في معرفة الفتوة والفتيان. Fol. 49 r. lin. 1 — 50 r. lin. 3: في معرفة من عاد بعد ما وصل ومن جعله. Fol. 50 r. lin. 3 — 50 v. lin. 8 ex capite sexto et quadragesimo: في معرفة العلم. Fol. 50 v. lin. 8 — 52 v. lin. penult. في سر آلهي. de Deo centro mundi in orbem circa illum dispositi et de relationibus Dei ad totum orbem ejusque circuitum; quae illustrantur duobus circulis fol. 50 r. et v. pictis. Fol. 52 v. lin. penult. — 54 r. lin. 20:

\*) *Ex الرجال (sic absolute) iis respondent duodecim et septem نقباء* (sic absolute) *iis respondent duodecim et septem ابدال*, ex quibus quatuor sunt اوتاد, duo امامان, unus القطب. Sequitur hic usum eorum, qui, ut fol. 28 v. lin. 20 — 22 est, nomen ابدال septem principibus illius hierarchiae commune faciunt,

Fol. 54 r. lin. 20 — 54 v. lin. 5: في معرفة منتهى اسرار اهل الالهام المستدلين: Fol. 54 v. lin. 5 — 58 r. lin. 5 ex capite sexagesimo: في معرفة العناصر وسلطان العالم العلوي على السفلي وفي آي دورة كان وجود هذا العالم الانساني من دورة الفلك الاقصى. Fol. 58 r. lin. 5 — 60 r. lin. 8 ex capite centesimo sexagesimo quarto: في معرفة مقام التصوف. Fol. 60 r. lin. 8 — 65 r. lin. 9 ex capite centesimo trigesimo primo et secundo et sexto: de nomine Dei summo, el-ism el-azham, et de significatibus plurimorum verborum theosophicorum, ut السحرة, والخرف, والسكينة, والترقي, والشجرة, والسمة, والدرّة البيضاء, والزمرّة الخضراء, والسوداء, ال. Fol. 65 r. lin. 9 — 65 v. lin. 1 ex capite quarto et nonagesimo: في معرفة محل من. Fol. 65 v. lin. 2 — 6 ex capite quinto et nonagesimo: في معرفة سكبنة الاولياء. Fol. 65 v. lin. 6 — 66 r. lin. 14 ex capite centesimo nonagesimo nono: في معرفة ثلاث مراتب السرّ اى سرّ العلم وسرّ الحقيقة وسرّ الحال. Fol. 66 r. lin. 14 — 68 r. lin. 14 ex capite centesimo sexagesimo septimo: في بيان علم المقادير والاستحالات والاوزان. Fol. 68 r. lin. 14 — 71 v. lin. 11 ex capite tricesimo secundo: في تحقيق اسم العزيز وتوجّهه على ايجاد ولد من في اربعة. it. والحروف الظاء الممجّمة ومن المنازل سعد الذائبة اقسام الادب اى ادب الشريعة وادب الخدمة وادب الحق في اربعة اصناف العلوم اى علم المعاني. it. وادب الحقيقة مجرّدة عن الخطاب او النصوص في الكتاب والعلم باسرار الشرع والعلم بالكمال والاحوال والجمال والعلم بطريق الوحي والايمان. Fol. 71 v. lin. 12 — 72 r. lin. 1 ex capite ducentesimo nonagesimo tertio: في معرفة سبب وجود عالم الشهادة وسبب ظهور عالم الغيب. Fol. 72 r. lin. 2 — 76 r. lin. 19 ex capite ducentesimo nonagesimo quinto: في معرفة منزل الاعداد المشرفة من الحضرة الحمدية. Fol. 76 r. lin. 19 — 78 v. lin. 10 ex capite ducentesimo sexto decimo: في معرفة الفتوح واسرارها. Fol. 78 v. lin. 10 — 80 v. lin. 7 ex capite ducentesimo quinto decimo: في معرفة الطبقة واسرارها. Fol. 80 v. lin. 7 — 81 r. lin. 15: في المكافحة, capite non indicato. Fol. 81 r. lin. 15 — 81 v. lin. 7 ex capite ducentesimo vicesimo secundo: في معرفة الجمع واسرارها. Fol. 81 v. lin. 7 — 82 r. lin. 2:



Fol. 82 r. lin. 2 — 85 v. lin. 8 ex capite trecentesimo septimo decimo: في معرفة الابتلاء وبركاته Fol. 85 v. lin. 8 — 87 r. lin. 6 ex capite trecentesimo quadragesimo octavo: في معرفة منزل سرتين من اسرار قلب الجمع والوجود وهو من الحضرة المحمدية Fol. 87 r. lin. 6 — 91 v. lin. 7 ex capite trecentesimo quinquagesimo tertio: في معرفة منزل ثلاثة اسرار مكتمة والسر الغرق في الادب الالهي والوحي النفسى والطبيعى وهو من الحضرة المحمدية Fol. 91 v. lin. 7 — 92 v. lin. 12 ex capite trecentesimo septuagesimo tertio: في معرفة منزل اسرار ظهرت في الماء الحكيم المفصل تركيبه على العامر بالعناية وببقاء العالم ابد الآبدين وان انتقلت صورته وهو من الحضرة المحمدية Fol. 92 v. lin. 12 — 97 r. lin. 3 ex capite trecentesimo tricesimo primo: في معرفة منزل التوحيد والجمع وهو يجرى على خمسة آلاف مقام رفرفى وهو من الحضرة المحمدية Fol. 97 r. lin. 3 — 98 r. lin. 4: في بيان اسم اللطيف حضرة اللطيف Fol. 98 r. lin. 4 — 99 r. lin. 15: في بيان اسم الكريم حضرة الكريم Fol. 99 r. lin. 15 — 177 r. ex capite quingentesimo undesexagesimo, i. e. penultimo: في معرفة الاسرار وحقايق من منازل مختلفة in quod medulla totius libri inclusa est, ut ab ejus initio dicitur: اعلم ايديك الله بروج القدس ان هذا الباب من اشرف ابواب هذا الكتاب هو الباب للجامع لفنون الانوار الساطعة والبروق اللامعة الحاكمة والمقامات الراسخة والمعارف الدنيوية والعلوم الالهية والمنازل المشهودة والمعاملات الاقدسية والاذكار المنجية والمخاطبات المنهجة والنفثات الروحية والقبالات الروعية وكل ما يعطيه الكشف ويشهد له الحق الصرف، ختمت (صمئت) 1. هذا الباب جميع ما يتعلّق بابواب هذا الكتاب مما لا بدّ من التنبيه عليه مرتباً من الباب الاول الى آخره In narratione de conventu meccano Ibn-<sup>4</sup>Arabii et Spiritus divini fol. 100 v. ipsa hujus forma picta est, scilicet aegri somniis digna. Ex ceteris libris Ibn-<sup>4</sup>Arabii praeter Kitáb-el-isrá hi commemorati sunt: fol. 13 v. lin. 7 et 8 fol. 16 r. lin. 2 ومنهاج الرسايل من اجل السبعة الاشواط fol. 18 v. lin. 15 وكتاب للجمع والتفصيل في معرفة معاني التنزيل vid. وكتاب التديبيرات الالهية في اصلاح المملكة الانسانية 16 et كتاب المبادئ والغايات H. - Ch. 2762; fol. 19 v. lin. 13

ad quae 'H.-Ch. addit *والدعوات والاسماء والحروف* et in fine: *كتاب التكملة* fol. 23 r. lin. 17 notae marginalis *الاول* i. e. illius conjugii duarum rerum primum creatarum, unde cetera omnia nata sunt; fol. 48 v. lin. 14 et 15 *سائلة الاخلاق* ad El-Fachr Ibn-'Omar Ibn-El-Chathib el-Râzi, alia atque ea quam hic ipse scripsit, 'H.-Ch. 283; fol. 54 v. lin. 4 et 5 et fol. 58 r. lin. 1 *التنزيلات الموصليّة* Ibn 'Arabium, quod supra diximus, se *خاتم الولاية المحمديّة* haberi voluisse, id clarissime elucet ex duobus locis fol. 2 v. lin. 4 — 7 et fol. 95 r. lin. 3 — 10 inter se collatis. Quum enim loco posteriore se A. H. 594 (Chr. 1197 — 8) in urbe Fes beneficio divino illum cognosce ejusque signum accepisse dicat, quae sane ad alium trahere licet; tamen ea, quae loco priore de se ipso praedicat, cum iis, quae posteriore illi sanctorum muhammedanorum Sigillo tribuit, tam perfecte conveniunt, ut facile intelligas quis ille sit, quem fol. 95 r. lin. 7 se nominaturum esse negat. Nec vero discrepant a ventosa ista superbia quae fol. 92 v. lin. 8 — 12 de libro suo jactat: *Ac talem* (i. e. scriptum ab *عالم الآلهي* quem ipse Deus per *قلبه* *اللهم* instituit) *hunc librum esse persuasum habemus; nam per Deum, ne verbulum quidem in eo scripsimus, quod non a Deo dictatum mentique nostrae insinuatum aut a Spiritu spiritui naturali insinurratum esset. Haec rei summa est. Quamquam neque ex legatis divinis novorum sacrorum conditoribus, neque ex prophetis officiorum divinorum praeceptoribus sumus; utriusque enim muneris Muhammed terminus fuit, post quem nec legatus nec propheta sacrorum aut officiorum novator venit. Nos tantum scientiam et sapientiam et intelligentiam a Deo accepimus. Finis* *لهذا القدر كاف في الباب*, لمن يسمع *وإلى عز من يشاء* *للكتاب*, واعطى *الحكمة* *وفصل الخطاب*, *والله يرزق من يشاء* *بغير حساب*, قال تعالى *هذا عطاؤنا فامنن أو أمسك بغير حساب*. Scriptionem die 'Arafae m. Ramadhâni A. H. 1078 (Chr. 1668) absolvit Suleimân Aq'hifârensîs; quamquam nunc probabilius videtur hoc compendium non ab Ibn-A'hmede, quem 'H.-Ch. dicit, sed ab ipso illo Suleimâno factum esse, scribam autem nomen suum non indicasse. Nam fini haec subscripta sunt: *جمعت وحررت هذه الرسالة* *وإنا أضعف عباد الله الباري سليمان سليمان* *الاقحصاري* *حرر في سنة ثمان وسبعين والف في شهر رمضان*. *المبارك في يوم عرفة اللهم تقبل بكرمة من له العز والشرف*.

*ficae*, turc. Initium: الحمد لله الذي خلقنا لمعرفة ذاته

. بالآيات، وشرفنا بمشاهدة أفعاله وصفاته بالآثار والبيانات

Argumenta: Fol. 2 r. — 5 r. Prooemium de aliquot rebus

scitu utilibus, i. e. qualem disciplinae fuficae tironem esse oporteat, de necessitate Scheichi, de summo fine fufismi, de duabus viis quibus ad Deum cognoscendum pervenitur, speculativa et intuitiva. Fol. 5 r. — 19 r. Pars prior de anthropologia fufica, وجود انسانی

در، trium tractatum, نك معارفی بیاننده در

— 11 r. de animo humano, نفس; Fol. 11 r. — 16 r.

de corde humano, قلب; Fol. 16 r. — 19 r. de

spiritu humano, روح. Fol. 19 r. — 26 v. de theologia

fufica, وجود الهی نك معارفی بیاننده در

trium capitum, ابيواب; Fol. 21 r. — 22 r. de unitate actuum divino-

rum, توحيد افعال حق; Fol. 22 r. — 23 v. de unitate

attributorum divinarum, توحيد صفات حق; Fol. 23 v. —

26 v. de unitate essentiae divinae, توحيد ذات حق

. Praeter Mewlânâ Rûmî, ordinis principem, et Scheich

Schugâ-el-dîn, scriptoris doctorem, hi ejus auctores ap-

parent: El-Ghazâlî in *Kimjîdî-sâddet* et *Mischkât-el-*

*enudr*, Scheich Schihâb-el-dîn (sc. El-Suhrewerdî) in

*El-Awârif*, Ibn-'Arabi in *Fuṣṣṣ-el-'hikem* et hujus libri

interpres in *Schar'hi Fuṣṣṣ*, Abû-'Alî Sinâ (sic fol. 6 v.

lin. 4 pro Ibn-Sinâ) in *Risâle* sua, Kemâl-Pâschâ-zâde

item in *Risâle* sua (qui quum fol. 8 v. lin. 5 beate de-

functus, مغفور ومرحوم, dicatur, librum post A. Ch. 1534,

qui illi fatalis fuit, scriptum esse constat), Chôgâ A'hmedi

in *Qafide* sua (vid. Hammeri *Rosenflor des Geheimnisses*,

pag. 32, No. 40), Ferid-el-dîn 'Attâr, Abû-Jezid s.

Bâjezid (sc. El-Besthâmi), Abû-'Alî Daqqâq ejusque di-

scipulus Abû'l-Qâsim El-Qoscheiri, Scheich Ibrâhim

Zâhidi-Kilânî, Mewlânâ Nizhâm-el-dîn El-Nischâbûrî,

Tirmidî, Achî Muḥammed Chalwetî, qui fol. 13 v. lin.

16 et 17 nomen Chalwetî inter Ssufios primus gessisse ad

aliosque transmisisse dicitur; Jânus, poëta turcicus. Finis:

وارادت غيبية ومكاشفات قلبية برله اوهم شكوكدن دور اولاسن

انشاء الله تعالى. Fol. 26 v. — 27 v. recentius haec ad-

jecta sunt: دءا قنوت et quinque aliae Dei invocationes,

omnes arabicae; duo praecepta pharmaceutica.

2) Fol. 28 v. — 37 v. رسالة من علم المشايخ. turc.

Initium: انحمد لله حمد الشاكرين، وصلى الله على سيدنا

محمد وآله اجمعين، اما بعد شرح مقالات سيد احمد كبير

محمد وآله عليه رحمة واسعة، بل اي درويش الخ

— 29 v. A'hmedi-Kebîr, cujus vita breviter narratur,

quadrageinta stationes, مقامات, disciplinae fuficae statuit,

quarum decem ad شريعت pertinent, decem ad طريقت

decem ad معرفت, decem ad حقيقت. Decem primae solae enumerantur. Clausula: Quisquis igitur has quadraginta stationes suo quamque loco noverit et singularum officiis satisfecerit, Deo dignus Deoque gratus fiet et ad eorum gradum perveniet, qui apud eum interioris sunt admissionis. O Deus, nos omnes ad has stationes perduc cet. b) Fol.

29 v. de quatuor animi gradibus, مراتب, نفس, نفس اماره: مراتب

c) Fol. 29 v. — 30 v. نفس مطمئنة, نفس ملهه, و لوامه

de discrimine verborum ايمان, اسلام, et de significatione

verbi احسان. d) Fol. 30 v. — 33 v. catechismus doctrinae

muḥammedanae dogmaticae et ethicae. e) Fol. 33 v. —

37 v. catechismus fuficus. Finis: هر درويشه بونلری

بلمك البته لازمدر بلمك كركدر تاكه درويشلك دعواسی كركچك

اولا والله اعلم.

3) Fol. 37 v. — 65 v. Institutio ad fufismum, turc.

اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الامر

Argumenta: منكم يعنى الله تعالى بيورر كم مطيع اولك الخ

de personis et virtutibus doctorum fuficorum, qui revera

sunt illi ايمان تقليدى, اولو الامر, quo loco etiam

ايمان et de interpretatione Corani interiore sive

mystica agitur, qua qui utuntur, cum خداوندكار

dicunt, بقرآنك مغزن الدق پوستن خسلره اندق: Nos Co-

rani nucleum sumimus, corticem profano vulgo projecimus;

de triplici conjunctione discipuli cum doctore: صحبت

و شريعت; صحبت خاص الخاص, صحبت خاص عام

ubi locupletissime dicitur de lege etiam

in summis viae et veritatis gradibus observanda ac de per-

versitate eorum qui contra sentiunt; de رسول, نبى, و العزم

اولو, primis quatuor chalifis; ubi inter alia Gabriel

Muḥammedi narrat, se, ex quo creatus sit, stellam luci-

dissimam intra septuagena millia annorum semel orientem,

quam modo creatus primum conspexisset, jam septuagies

millies cursum suum perficere vidisse, Muḥammed autem

hanc animam suam fuisse respondet (اول بنم روحم ابدى)

item narratur, Muḥammedem 'Omaro et 'Oṣmâno Fâthi-

nam in matrimonium petentibus jussu divino 'Alium prae-

tulisse et paulo ante mortem hunc natu successorem de-

signasse; quum autem 'Omar et 'Oṣmân illum nutum

aliter interpretati Abû-Bekrum chalifam constituissent et

postea ipsi ei successissent, 'Alium nulli eorum fidem et

obedientiam sacramento obstrinxisse, sed tamen bella civi-

lia in eos non suscitasse; item quomodo 'Alî necatus sit

et quae prodigia necem ejus antecesserint et comitata et

secuta sint narratur; deinde homines vulgares quatuor pri-

mos chalifas aequae diligere jubentur, Ssufii autem 'Alium,

quippe per quem traditio fufica usque a Muḥammede

repetatur, magis quam ceteros; tandem quomodo tota gens

Muḥammedica honoranda sit docetur; — de ratione a

doctore in ordinem recipiendi, de legibus honestatis ab utroque erga alterum et a discipulis erga condiscipulos observandis, de ipsa via fufica. Post fol. 65 septem et viginti excidisse numeri a librario adjecti testantur; ultima verba: *مرحبا آتدركلزنوك سر بودر بعضلر دمشكى صوفى او*.

4) Fol. 66 r. *Finis institutionis ad honestatis et pietatis officia in omnibus vitae partibus observanda*, turc. Hic quidem docetur quae facienda dicendaque sint, quum in balneas eas, quum ibi laves, quum aquam in guttumundas, quum cubitum eas, quum e lecto surgas. Ultima verba: *اول صاغ ياننه دونه اكنجى تنكرى ادين ايده اوجنجى*. Adjecta sunt fol. 66 r. et v. haec: traditio turcica de colloquio quod Diabolus die resurrectionis cum hominibus a se in gehennam deductis habebit; ghazel persicum quo Coranus laudatur, cum appendice precum orationis solutae; ghazel turcicum fuficum *Sidii*.

5) Fol. 67 v. — 71 r. *Brevis institutio ad Coranum recitandum*, sic inscripta: *في بيان قواعد قرآن است*, turc. Priora soluta sunt, posteriora metrica. Initium: *حروف رحمت اتسون قائلنه*. *Finis*: *اظهار الت حروفه اح رخ غ قارسنه حق جلب، دخی رحمت اگا کلسون کیم قلہ علمه*. Fol. 71 r. locus ex libro *El-Schâthibii* (vid. Cod. C, 2) excerptus de pausis coranicis earumque siglis, eadem

continens quae sunt in *Grammatica Saecyana*, ed. II, § 169 \*); tantum haec differunt, quod وقف جائز ea pausa esse dicitur, qua et uti et non uti liceat, ita tamen ut illud praestet; وقف مجبور; pausa controversa, quam alii per-

mittant, alii non permittant; de وقف مریض praecipitur ut, si ea usus fueris, verbum, in quo substitueris, ante sequentia iteres.

Adjecta sunt haec sigla: علامة الکافه ص علامة المصدر ن علامة الحکیم خ علامة الخیر (Cod. الخیر ط علامة الشرط س علامة الاستفهام. Fol. 71 v. de septem principibus lectorum coranicorum eadem quae relata sunt pag.

361 col. 1 lin. 24—30, sic inscripta: *اسماء قراء سبعه*, nomina septem lectorum coranicorum et binorum relatorum. Haec quidem sic scripta sunt: *بزی ودرش و قانور* et *دوری* (sic) et *سوسى* (sic) et *خلاسوس* (sic) et *خلف* et *حقص* et *أبو بكر كزین* et *أبو الحارث* (sic) et *دوری*. Praeterea tria praecepta magica, literis partim evanidis.

6) Fol. 72 r. — 78 r. *Compendium de precibus et purificationibus*, quod idem est in Cod. CCXVIII, 1, sed hic ab initio truncum. Folia a bibligo confusa hoc ordine legenda sunt: 74, 73, 76, 77, 72, 75, 78.

## CODICES AD POLITICAM SPECTANTES.

### CCXXXI.

[Ae. R. 224.]

Codex arabicus turcicus, 8° max., foll. 45 chartae orientalis, char. neschi: *Hasan Kâfi Aq'hîfârensîs Uful-el-'hikem fi nizâm-el-'dlem*; vid. 'H.-Ch. 853 \*) et Catal. Dresd. 177, 2. Initium: *حمد اول ناصر وقهاره*.

\*) In eo latine reddito pro *el-hukm*, decreti, ponendum est *el-hikem*, sapientium institutorum. Ceterum de tempore scripti libri ipse erravit. Nam postquam Kâfi in praefatione turcica fol. 2 r. se expeditioni Agriensi interfuisse dixit, sic pergit: *أقدم أقتحصارده زاویه عزلتده منزوی وكوشده وحدتده منظوی ایکن نظام عالمه متعلق بو رساله لطیفه ومجلده شریفه تالیف وترتیب وتصنیف ایتمشدم*. Atque etiam definitius in exitu libri narrat, se arabica scripsisse A. H. 1004 m. *Şûl-'higge* (Chr. 1596 m. Junio et Julio), turcica post illam expeditionem Aq'hîfârî A. H. 1005 m. Regeb (Chr. 1596 m. Decembri et 1597 m. Januario).

که آتدی منصور. عسکر دینى ظفر رهبر وكفرى مقهور. nam apud 'H.-Ch. initium orationis arabicae est; hoc autem exemplum, ut Dresdanum, praefationem et paraphrasin turcicam orationi arabicae membratim interpositam habet. Fol. 1 v. — 2 v. praefatio de temporibus libri arabice scripti et postea jussu procerum aulicorum, qui eum sibi propositum comprobaverant, turcice explicati. Fol. 2 v. — 5 v. exordium ejus. Rei publicae abhinc annos decem et plures turbatae tres sunt causae: quod muneribus publicis in homines indignos collatis justitia et severior disciplina negligitur; quod proceres se ipsos admirati, viros sapientes autem et doctos aspernati, consilia leviter capta temere exsequuntur; quod exercitus abjecta

\*) Cod. CCXIII fol. 1 r. in adnotatione ad illa sigla accedit ك, quod ibi ponitur, ubi pausa eadem est ac quae proxime antecedit: ك شول محله استعمال اولنور که اول محل وقفه سابقك حکمی کی اوله.



principum reverentia nec bene ducitur, nec strenue pugnat. Primaria vero malorum causa avaritia est ambitioni et corruptioni patens. Hic liber medelam illorum docens ex scriptis virorum sapientium et doctorum collectus est, maxime ex Beidhâvii commentario coranico et *Raudhat-el-achjâr s. el-'olemâ*, compendio libri Zamachschariani *Re-*

*bi-el-ebdrâr*. Fol. 5 v. — 10 r. المقدمه في سبب نظام العالم.

Fol. 10 r. — 22 v. الاصل الاول في سبب نظام السلطنة.

Fol. 22 v. — 29 v. الاصل الثاني في المشاورة والاستشارة.

الاصل الثالث في وجوب v. 36 — 29 v. والرأى والتدبير.

الاصل 43 r. — 36 v. استعمال آلات الحرب والقتال.

Fol. 43 r. — 45 v. الرابع في اسباب الظفر والعون من الله تعالى.

Finem faciunt preces ad Deum pro salute reipublicae et civium. Ultima verba ora-

tionis arabicae: واكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

وكتب السلامة على المحتاج والغزاة.

de rerumpublicarum natura et tri-

bus aetatibus humanas referentibus: سن وقف و سن نمو

سن وقف و سن نمو، aetate crescentiae, stationis, decrescentiae.

Ad hanc jam rempublicam osmanicam pervenisse significat.

Fol. 4 v. — 8 v. فصل اول رعاياده در

Fol. 8 v. — 11 r. فصل ثاني عسكردہ در

Fol. 11 r. — 13 r. فصل ثالث خزینہ در

نتیجہ اختلال عالمہ سی دفعہ وانحراف مزاج v. 15 — r.

دولت علاجنہ اشارتہ در

de remediis aegrotae reipubli-

cae adhibendis. Finitur haec ultima pars adhortatione ad

salutem patriae non desperandam et promissione rerum lae-

tiorum. Finis: تنبیہ وتبشیر

بو دولت علیہی غدردن

کچورب مادہ قانونہ ایلتورلو اللہ تعالیٰ میسر ایلایہ آمین.

### CCXXXIII.

[Ac. R. 123.]

Codex turcicus, 8° max., foll. 89, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 26 r. *Ain 'Alîi Qânûn-nâme*, plene: *Risâlei qavânîni dli 'Osmân we-cholâfai madhâminî defteri diwân*, qui idem liber est in Cod. Dresd. 233, 1. Vid. Hammeri Hist. imper. osman., ed. II, vol. 2 pag. 12 et 767. Murâd Pâschâ, cui liber dedicatus est, A'hmedis I summus Vezîrus fuit A. Chr. 1606 — 1611. Initium: کاتب

Liber in septem

sectiones, وناظم اوراق ما فی العالم،

وفاصل، وختامہ، divisus est. 1) Fol.

3 r. — 4 r. de praefecturis، بکلیکلیکلر،

2) Fol. 4 r. — 7 v. de comitatibus، سنجاقلر، qui illis subjecti sunt. 3) Fol.

7 v. — 14 r. de redditibus quos administratores timârorum

et zîâmetarum singulorum comitatuum aerario debent. 4)

Fol. 14 r. — 21 r. de exercitibus singularum praefectur-

arum et de timâris et zîâmetis singulorum comitatuum.

5) Fol. 21 r. de significatione verborum zîâmet et timâr

et aliorum ejusdem generis. 6) Fol. 21 r. — 23 v. de

legibus collationis zîâmetarum et timârorum. 7) Fol. 23

v. — 25 r. de turbis in administratione zîâmetarum et

timârorum ortis paullatim tollendis. Fol. 25 r. — 26 r.

conclusio de iis, quae scriptor ipse, quum *Defter emlîni s.*

summus zîâmetarum et timârorum praefectus esset, illarum

turbarum tollendarum causa fecit. Ceterum ex fol. 24 r.

lin. 14 sqq. intelligitur, eum tribus et viginti annis ante

hunc librum scriptum illo munere functum esse. Finis:

زمان قلیله زعما وازباب تیمار احوالی وزعامت وتیمار

اختلالی بر طرف اولوب نظام حاصل اولور وبالله التوفیق.

2) Fol. 26 v. — 40 r. *Ejusdem Risâlei wazhife-*

*chôrânî merâtîbî bendegânî dli 'Osmân*, qui idem liber est

in Cod. Dresd. 233, 2. Initium: کاتب دیوان ملک ملکوت

### CCXXXII.

[Ac. R. 255.]

Codex turcicus, 8° obl., foll. 15 chartae orientalis, char. nestâliq: *Hâgî-Chalfae Dustûr-el-'amel li-islâh-el-chalel*, Ratio agendi ad damna reparanda; vid. Hammeri Hist. imper. osman., ed. II, vol. 3 pag. 7 inf. et pag. 405 lin.

10 sqq. Initium: حمد وثنا اول مالک الملک تقدس وتعالایه

Fol. 1 v. — 3 v. Quum A. H. 1063

(Chr. 1652 — 3) in imperio turco quaedam infirmitatis

signa exstissent, jussu Sulthânî proceres et consiliarii aulici

apud Defterdarum congregati de remediis illius mali

consultarunt. Ab omnibus consensus est, ante decem

annos, Qara Mulfhafa summo Vezîro, reditus et sumtus

publicos inter se pares fuisse, nunc illos his superari. Ita-

que placuit ut libellus scriberetur, in quo primum causae

hujus detrimenti singulatim exponerentur, deinde quibus

rebus corrigi posset indicaretur. Jam pluribus conventibus

habitis et consiliis agitis, de sananda republica ad aulam

referre visum est. Itaque Hâgî-Chalfa, vetus consilii aulici

minister, multa rerum experientia et historiae scientia

adjutus, patriae bene consulturus, certe administratoribus

ejus, si propter incuriam et socordiam rectis consiliis uti

nollent, die judicii excusationem ignorationis praecisurus,

hunc libellum conscripsit, in quo sane haud lenem medi-

cinam facit, sed abusus, vexationes, injustitias, fraudes,

peculatus, reipublicae pestes, non solum gravissime castigat,

sed etiam qui earum effectus fuerint et futuri sint, aper-

tissime exponit et denuntiat. Fol. 3 v. — 4 v. مقدمه

Liber, quod in Cod. Dresd. dicere oblitus sum, jussu ejusdem Murād Pāscae, summi Veziri, scriptus est, sui generis primus. Stipendia menstrua et trimestria autem, quae in eo enumerantur, ea sunt, quae mensibus Regeb, Scha'bân et Ramadhân A. H. 1018 (fere tribus ultimis mensibus A. Chr. 1609) soluta esse codices rationum publicarum testantur. Quatuor merdîb s. gradus: 1) Fol. 29 r. — 32 r. stipendia exercitus et pedestris et equestris. 2) Fol. 32 r. stipendia classicorum et operarum navalium. 3) Fol. 32 r. — 35 r. stipendia ministrorum aulicorum inferiorum. 4) Fol. 35 r. — 38 r. stipendia ministrorum aulicorum superiorum. Duae châtîmae s. epilogi: 1) Fol. 38 r. et v. stipendia eorum qui in summis dignitatibus ecclesiasticis et civilibus constituti sunt aut fuerunt. 2) Fol. 38 v. — 39 v. de iis quae scriptor hoc libro efficere et consequi voluit. Finis: کون کبی اولور. Subjunctum est fol. 39 v. et 40 r. jussum imperiale de ratione timarorum in codices referendorum et vacuorum denuo conferendorum et administrandorum, quod in codice summario comitatus Nicopolitani scriptum est:

الان: نیکه بولی سنخاغنک اجمالنده یازشدر پادشاه عالم پناه حضرتلری امر شریفلری بو منوال اوزره صادر ودر دولته عرض اولنمسی لازم اولدقده. Finis: اولدقده وقوعی اوزره عرض ایدوب کناخته کوره حقدن کلنه.

3) Fol. 40 v. — 53 r. Qânûn-nâmî Sulthân Suleimân Chân, de quo vid. Hammerus in Hist. imper. osman., ed. II, vol. 2 p. 345 lin. 8 sqq. Illud nomen sequitur inscriptio primi capituli, quod sic incipit: زنا. اتسه دخی شرعا ثابت اولسه. 1) Fol. 40 v. — 41 v. در بیان جرائم وزنا وغیرهما. 2) Fol. 41 v. — 42 v. در بیان تضارب وتشاتم. 3) Fol. 42 v. — 45 v. در بیان سیاست. 4) Fol. 45 v. et 46 r. در بیان سیاست. 5) Fol. 46 r. — 53 r. (Cod. inepte) مكتسب. شویله بله سز بودورلو دخی اولیه. Finis: در بیان اهل صنایع. Nullo discrimine facto adjunctum est fol. 53 r. — 72 v. ejusdem Suleimânî Qânûnî-Râ'djâ, de quo Hammerus ibidem dixit pag. 343 lin. 26 sqq. Inscriptio deest. Initium: در بیان رعایا، رعایادن رسم چفت مارتده آلنور ویاياسنک سیاستی کناه ایتدوکی یرده ایدوب وسم جرم المیهلر.

4) Fol. 72 v. — 82 v. Qânûn-nâmî Sulthân Muhammed Chân, de quo vid. Hammerus in eodem libro, vol. 2 pag. 580 lin. 22 sqq. Inscriptio: نامہ آتم. بو قانون نامہ آتم. ودهدم قانونیدر وینم دخی قانونم در اولا نکرا ثم نسلا

Hic liber legum mei patris et avi et meas leges continet. Primum memoriae mandetur, deinde per omnes aetates observetur. Initium:

حمد وثناء لا یعد اول خالف ایجون جل علی الریب. 1) Fol. 73 v. — 78 r. اواب: Tria capita, والئون درکاخنه اولسون. 2) Fol. 78 r. — 79 v. مراتب اعیان وارکان بیانده در. 3) Fol. 79 v. — 82 v. سلاطین عظامه لازم اولان ترتیب وآیین بیانده در. احوال جرائم وحر اهل منصبک. 4) Fol. 82 v. — 83 v. عایدلری بیانده در. Ultima pars hujus capituli inscriptione non comprehensa, fol. 81 r. — 82 v., de praescriptionibus honoris est, quibus in literis imperialibus ad ministros aulae et reipublicae, proceres, ipius Imperatoris uxores, filios, filias, nepotes, neptes utendum est. Finis: اوغلم سلطان محمود قزی عایشه سلطان دامت عصمتها بویله یازیله والسلام.

5) Fol. 83 v. — 89 v. سابقا ولایت روم زمعاسی وارباب. Suleimânî I Canon de emphyteutis publicis rumeliensibus ad Mufthafam, praefectum Rumeliae, datus Constantinopoli ineunte Regebo A. H. 937 (Martio A. Chr. 1531); vid. Hammerus ibidem, pag. 339 lin. 4 ab inf. sqq. Initium: شویله. Finis: امیر الامراء الکرام، ظهیر الکبراء الفخام، بلهسن، علامت شریفه اعتماد قلاسن، تکثیرا فی اوایل رجب المرجب سنه سبع وثلاثین وتسعمائة بمقام قسطنطنیة المکروسة.

## CCXXXIV.

[Ac. R. 137.]

Codex turcicus, fol. oblong. angust., foll. 60, char. diwani neschisi.

1) Fol. 1 v. — 32 v. ونیدیک بکلرینه متعلق اولان. Literae publicae Venetorum causa ad ministros imperii osmanici datae. Initium faciunt literae Simeoni Contarenio ad susceptum regnum Murâdo IV gratulandum a Venetis Constantinopolin misso (vid. Hammeri Hist. osman. vol. 3 pag. 28) salvi reditus causa datae A. H. 1034 exeunte Scha'bân (Chr. 1625 medio). Ordo annorum: A. H. 1034 fol. 1 v.; A. H. 1035 fol. 3 r. — 5 v., post quod nonnulla exciderunt; A. H. 1041 fol. 6 r. et v.; A. H. 1042 fol. 6 v. — 13 r.; A. H. 1043 fol. 13 v. — 17 v.; A. H. 1044 fol. 18 r. — 23 r.; A. H. 1045 fol. 23 v. — 29 v., post quod iterum nonnulla exciderunt; A. H. 1049 fol. 30 r. — 32 v. — Fol. 2 r. vacat; fol. 2 v. libellus a summo Vezîro A. H. 1039 (Chr. 1629) Sulthân propositus, quo Regem Hispanicum, Turcarum hostem, per causam mercaturae exercendae in

litoribus turcicis copias et commeatum ad bellum contra Ducem Mantuanum, Venetorum vicinum et amicum, gerendum contrahere nuntiat, de qua re quum Legatus (بايلوس, *il bailo*) Venetus apud se questus sit atque ut exolsis Hispanis Veneti, Turcarum socii, ad illud pro amico faciendum admitterentur petierit, quid jam fieri placeat rogat. Subscriptum est, Ssafaro illius anni exeunte (Chr. 1629 m. Octobri) literis sulthanicis veniam illius rei Venetis datam esse.

2) Fol. 33 r. — 60 v. *Litterae publicae de muneribus ecclesiasticis et scholasticis in imperio turcico collatis* ab A. H. 1077 m. *Äl'-hiğge* medio (Chr. 1667 m. Majo) usque ad A. H. 1080 m. Rebi priorem exeuntem (Chr. 1669 m. Augustum).

## CCXXXV.

[Pl. R. 290.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 106, char. diwani neschisi.

1) Fol. 1 v. — 101 r. *Foedera inter Turcas et Anglos facta et litterae publicae Anglorum causa ad ministros imperii turcici datae*, a) Fol. 1 v. — 5 r. foedus ab Ibrähimo I cum Carolo I factum A. H. 1051 (Chr. 1641); vid. Hammeri Hist. osman. vol. 3 pag. 217 lin. 12—14. Inscriptio duplex tempus prae se fert: m. Rebi priorem illius anni (Junium) et ejusdem m. Scha'bân (Decembrem), quod sic interpretandum videtur, illo mense foedus factum esse, hoc perscriptum; nam in fine est:

في اوائل شوال, ab initio Scha'bâni A. H. 1051. b) Fol. 5 v. — 9 r. foedus ab eodem cum eodem factum A. H. 1057 m. Rebi priore medio (Chr. 1647 m. Aprili), perscriptum ejusdem anni m. *Äl'-qa'de* (ejusdem anni m. Decembri), procurante legato anglico, سر تومازو بندش, *Sir Tommaso Bendish*; vid. Hammeri Hist. osman. ibid. pag. 279 lin. 20 sqq. c) Fol. 83 v. — 88 r. foedus a Muhammede IV cum Carolo II factum A. H. 1086 m.

Gumâdâ posteriore medio (Chr. 1675 m. Aug. vel Sept.) vid. Hammeri Hist. osman. ibid. pag. 679 et 680. d) Fol. 97. v. — 101 r. foedus ante tertium illud ab eodem cum eodem factum A. H. 1061 m. Rebi priore ineunte (Chr. 1651 m. Febr.), procurante سر تومازو بندش, *Baronet Sir Tommaso Bendish*. Fol. 10 v. — 83 v. litterae publicae, quas supra dixi, ab A. H. 1050 m. Rebi posteriore (Chr. 1640 m. Jul.) usque ad A. H. 1086 Rebi priorem exeuntem (Chr. 1675 m. Jun.). Fol. 88 v. — 96 r. iterum litterae ab A. H. 1086 m. Regeb ineunte (Chr. 1675 m. Sept.) usque ad A. H. 1093 m. *Äl'-qa'de* ineuntem (Chr. 1682 m. Oct.)

2) Fol. 102 r. — 106 v. *Jussa imperialia ad viros variis muneribus publicis fungentes missa* ab A. H. 1069 m. Schewwâl exeunte (Chr. 1659 m. Jul.) usque ad A. H. 1075 m. Gumâdâ posteriorem exeuntem (Chr. 1665 m. Febr.)

## CCXXXVI.

[Pl. R. 294.]

Codex turcicus, fol., foll. 10, char. diwani: *Jussa imperialia*, qualia sunt in Cod. CCXXXV, 2, ex A. H. 1091 (Chr. 1680). Non sequuntur ordinem temporum. Pleraque ex m. Ramadhân sunt.

## CCXXXVII.

[Ac. R. 288.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 2 (nam cetera omnia exciderunt), char. diwani: *Litterae publicae de muneribus in imperio turcico collatis* ab A. H. 1076 m. *Äl'-qa'de* exeunte (Chr. 1666 m. Majo) usque ad ejusdem anni *Äl'-hiğge* medium (m. Jun.) et A. H. 1077 m.

Gumâdâ priore ab initio usque ad dimidium (Chr. 1666 m. Oct. et Nov.). Inscriptum est: قيد توليت عن زمان

حسين افندي قائم مقام رئيس الكتاب ديوان عالي در آدرنه حسين افندي قائم مقام رئيس الكتاب ديوان عالي در آدرنه, Index munerum collatorum ex quo 'Hosein Efendi Procancellarius summae curiae Adrianopolitanae fuit, inceptus m. *Äl'-qa'de* A. H. 1076. Folio posteriori ad A. H. 1077 pertinenti

inscriptum est: در زمان حضرت مصطفى افندي رئيس, Quo tempore Musthafâ Efendi Cancellarius curiae aulicae fuit, sc. munera, quae sequuntur, collata sunt.

## CCXXXVIII.

[Pl. R. 138.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 69, char. diwani: *Litterae publicae de muneribus in imperio turcico collatis* ab A. H. 1088 m. *Äl'-qa'de* ineunte (Chr. 1677 m.

Dec.) usque ad A. H. 1094 m. Gumâdâ posteriorem medium (Chr. 1683 m. Maj. vel Jun.). Extrinsicus inscriptum est: توليت قيديد في الواقع در شهر شوال المكرم

Index munerum collatorum, inceptus m. Schewwâl A. H. 1088.

## CCXXXIX.

[Ac. R. 298.]

Codex turcicus, fol. min. obl. ang., foll. 13, char. sijaqa: *Index summarius (igmdl) oppidorum, arcium, vicorum, pagorum praefecturae Budensis cum singulorum redditibus*, ex A. H. 1061 (Chr. 1650—1). Simul indicantur peculia Imperatoris et praefectorum, timâri et ziâmetae, praesidia arcium eorumque stipendia.

## CCXL.

[Pl. R. 295.]

Codex turcicus, fol., foll. 8, char. diwani.

1) Fol. 1 r. — 2 r. *Index judicaturarum in praefectura Rumeliensi, Bosniensi, Budensi, Temeswariensi, et*



eorum, quibus singulae ad hibernandum (قشلاق) assignatae sunt, ex A. H. 1074 (Chr. 1663—4).

2) Fol. 2 v. — 8 v. *Jussa imperialia ad viros variis muneribus in imperio turcico fungentes missa, ex eodem anno.*

## CCXLI.

[Ac. K. 289.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 28, char. sijaqa et diwani: *Index emphyteutarum publicorum Rumeliensium*, fol. 1 v. — 13 v., et *Anatoliensium*, fol. 14 v. — 28 v., qui ex militibus loricatis (جندلوران) creati sunt A. H. 1080 (Chr. 1669—70), quamquam inde a fol. 23 r. redditur ad A. H. 1079. Ad dimidium et ultra revulsa sunt foll. 3, 18, 20, 21, 22; post fol. 22 trium exiguae laciniae supersunt, quae numero non comprehendi.

## CCXLII.

[Ac. K. 297.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 20, char. sijaqa et diwani: *Index emphyteutarum publicorum qui creati sunt A. H. 1088—1094* (Chr. 1677—1683).

## CCXLIII.

[K. 296.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 4, char. sijaqa et diwani: *Index summarius Janissariorum qui in praesidiis Budensibus fuerunt* A. H. 1097 (Chr. 1685—6). Aliunde accessit folium regesta telonii Constantinopolitani ex A. H. 1062—1064 (Chr. 1651—1654) continens, quo tempore 'Hasan Aghâ praefectus telonio, امين كمرک استانبول, erat.

## CCXLIV.

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 30, char. sijaja: *Diarium aerarii praefecturae Budensis*, ab A. H. 987 m. Schewwâl (Chr. 1579 m. Nov.) usque ad A. H. 989 m. Ssafar (Chr. 1581 m. Mart.), quo tempore Musîhafâ Beg praefectus aerario erat. Primus annus fol. 1 v. — 5 v., secundus fol. 6 v. — 20 v., tertius fol. 21 v. — 30 v. Inscriptio anni primi: روزنامچه خزانه عامره عمده الله تعالى الى يوم الآخره در ولايت بدون عن غرة شوال المكرم سنه ٩٨٧ در زمان مصطفی بك دفتردار خزانه عامره ولايت م (i. e. مزبور), *Diariolum florentissimi aerarii* (quod Deus O. M. usque ad diem extremum florere jubeat) in praefectura Budensi, ab initio Schewwâlî A. H. 987, quo tempore Musîhafâ Beg erat magister rationum florentissimi aerarii hujus praefecturae. Inscriptio secundi: روزنامچه خزانه عامره ولايت بدون عمده الله تعالى الى يوم الآخره

در زمان مصطفیٰ الحقیقیر دختردار خواننده عامره ولایت م من  
اول نوروز الواقع فی ۲۵ محرم الحرام سنه ۹۸۸ Inscriptio  
tertiū eadem usque ad مزبور quod hic est pro siglo ۹۸۸  
nisi quod عامره postius الحقیقیر et عامره  
omissum. Temporis indicatio deest.

## CCXLV.

[Ac. K. 293.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 3, char. sijaqa: *Diarium acceptorum et expensorum aerarii praefecturae Agriensis, quo tempore Celebi Pâschâ et Suleimân Pâschâ et A'hmed Pâschâ ei praefecti erant, a Jusuf Efendi, magistro rationum illius aerarii, inceptum A. H. 1031 d. 3 Rebbi posterioris (Chr. 1622 m. Febr.). Hoc enim inscriptum est: ابتداء روزنامه چیه ایراد و مصارف خزانه عامره ولایت آکره در زمان حضرت چلی پاشا و سلیمان پاشا و احمد پاشا مهربیرانان ایالت مزبوره مدون یوسف افندی دفتردار خزینه مصونه الواقع فی ۳ ربیع الآخر سنه ۱۰۳۱.*

## CCXLVI—CCLVII.

[Ac. R. 299 — 310.]

Codices turcici ejusdem formae et ab eodem scripti, fol. obl. ang., char. sijaqa et passim diwani: *Indices summarii tributi a Christianis et Judaeis duodecim praefecturae soluti partim A. H. 1088* (Chr. 1677—8), *partim A. H. 1089* (Chr. 1678—9), *partim A. H. 1090* (Chr. 1679—80), *partim A. H. 1098* (Chr. 1686—7). Omnes extrinsecus sic inscripti sunt: اجمال دفتر جزیه. ولایت و کبران ولایت—عن واجب—. positum sit, post واجب numerus. 1) Cod. CCXLVI (K. 299) foll. 4: ولایت رادمیر عن واجب سنه ۱۰۸۸ (Chr. 1677—8). 2) Cod. CCXLVII (K. 300) foll. 4: ولایت نفس پره وادی عن واجب سنه ۱۰۸۸ (Chr. 1686—7). 3) Cod. CCXLVIII (K. 301) foll. 4: ولایت صالنه عن واجب سنه ۱۰۹۸ (Chr. 1686—7). 4) Cod. CCXLIX (K. 302) foll. 2: ولایت قونیهچه نام دیگر دیه دلی عن واجب سنه ۱۰۸۸. CCL (K. 303) foll. 4: ولایت سلستره عن واجب سنه ۱۰۸۸. 5) Cod. CCLI (K. 304) foll. 6: ولایت نفس و دین عن واجب سنه ۱۰۸۸. 6) Cod. CCLII (K. 305) foll. 4: ولایت اوسری عن واجب سنه ۱۰۸۸. 7) Cod. CCLIII (K. 306) foll. 4: ولایت فلورینه عن واجب سنه ۱۰۸۸. 8) Cod. CCLIV (K. 307) foll. 7: ولایت خاصیه معادن اسکوب عن واجب سنه ۱۰۸۹. 9) Cod. CCLV (K. 308) foll. 4: ولایت سنوب در لواء قسطنطونی عن واجب سنه ۱۰۸۹. 10) Cod. CCLVI (K. 309) foll. 4: ولایت قریون آباد نام

Cod. CCLVII (12). دیگر سوزہ یولی عن واجب سنہ ۱۰۹۰ ولایت پراکنده اناطولی عن واجب : fol. 2: (K. 310) سنہ ۱۰۸۹.

## CCLVIII.

[Ac. K. 136.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 70, char. diwani.

1) Fol. 1 v. — 65 r. *Indices tributi a singulis agricolis nonnullorum vicorum et pagorum hungaricorum pro ratione proventus agrorum soluti.* Vici et pagi hi sunt: fol. 1 v. سنطوش s. سنطوش, fol. 8 v. سنکورک, fol. 15 v. بکبدہ, fol. 17 r. توکک, fol. 19 v. منسنت, fol. 38 v. طاپی, fol. 42 v. واروش ببالا, fol. 48 r. واروش زبر.

2) Fol. 65 v. — 67 r. *Indices decimae (عشر) a singulis incolis nonnullorum vicorum et pagorum solutae.*

3) Fol. 67 v. — 68 v. *Indices tabernarum vinariorum publice concessarum et tributi ab iis soluti.* Fol. 69 r. et v. et 70 r. vacat.

4) Fol. 70 v. *Index agricolarum qui singuli singulos caballos (بارکیر) habebant.*

## CCLIX.

[K. 291.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 4, char. sijaqa praeter subscriptionem char. diwani factam: *Index summarius acceptorum et expensorum aerarii Qdhiensis A. H. 1088 m. Rebi' priore* (Chr. 1677 m. Apr. et Majo):

اجمال واردات و مصاريف خزینده عامه مصر برای مواجب urbem esse, nam ربيع الاول در واجب سنہ ۱۰۸۸ non provinciam, intelligitur ex inscriptione interna, in qua est مصر مکروسه. Subscriptum est: تکریرا فی بکرمی Scriptus, سکت ربيع الآخر من شهر سنہ ثمان وثمانین والف d. 28 m. Rebi' posterioris A. H. 1088.

## CCLX.

[Pf. R. 292.]

Codex turcicus, fol. obl. ang., foll. 8, char. sijaqa, diwani et neschi: مصر قولرینک ترقی دفتریدر Codex de stipendiis militum aegyptiorum auctis. Fol. 1 et 2: Index septem et quadraginta militum aegyptiorum A. H. 1084 medio m. Regeb (Chr. 1673 m. Oct.) ab 'Hosein Pâschâ, praefecto Aegypti, Portae osmanicae ad stipendia augenda commendatorum. Adscriptum est, hoc a Porta ratum factum esse d. 23 m. Schewwâl ejusdem anni (Chr. 1674 m. Jan.). Fol. 3 et 4: Index septem et triginta militum A. H. 1086 medio m. Âl'l-qâde (Chr. 1676 m. Jan.) ab eodem praefecto Portae ad stipendia augenda commendatorum. Id ratum factum est A. H. 1087 d. 26 m. Ssafar (Chr. 1676 m. Majo). Fol. 5—8: Index quatuor et quinquaginta militum aegyptiorum, qui in totidem mortuorum locos et stipendia suffecti erant A. H. 1085, a Suleimân, Comitatus principe (Miri liwâ, i. q. Sangaq beji), praefecto exercitus aegyptii (Seridâri âskerî Myfyr) confirmationis causa Portae propositus, scriptus d. 25 m. Schewwâl illius anni (Chr. 1675 m. Jan.). Id ratum factum est d. 14 Âl'l-qâdae ejusdem anni (m. Febr.)

## CODICES DE ASTRONOMIA, PHYSICA, METAPHYSICA.

## CCLXI.

[K. 203.]

Codex arabicus, 8° obl., foll. 63 chartae orientalis, char. neschi nitido, punctis diacriticis parcius instructo.

1) Fol. 1 v. — 40 r. كتاب التذكرة, sc. النصيرية, Nasir-el-din Thûsî institutiones astronomicae; vid. 'H.-Ch. 2856. Quatuor capita: 1) Fol. 1 v. — 3 r. فيما يجب, prolegomena de natura et objectis astronomiae, a quorum initio scriptor dicit, se tantum summas rerum persequi; qui subtiliora illarumque demonstrationes doceri cupiat, eum ad Al-Magestum Ptolemaicum remittit, ex quo ipse sua repetierit. Duae sectiones: a) fol. 1 v. — 2 v. de rebus geometricis, quas ad discendam astronomiam sciri necesse est, ut de puncto, linea, cet. b) fol. 2 v. — 3 r. de rebus physicis ejusdem generis, ut de corpore, motu, cet. 2) Fol. 3 r. — 25 r. de formis, statibus et motibus corporum coelestium. Quatuordecim sectiones:

a) fol. 3 r. — 4 r. de rotunda forma coeli et terrae et immobili statu terrae in medio mundo. b) fol. 4 r. et v. de dispositione et ordine corporum coelestium. c) fol. 4 v. — 6 r. de circulis maximis. d) fol. 6 r. — 7 v. de positionibus, quae ex duobus primis motibus oriuntur, et de statibus stellarum fixarum. e) fol. 7 v. — 9 v. de nonnullis motibus specie inter se diversis ad principia illorum similitudinem postulancia reducendis. f) fol. 9 v. — 10 v. de sphaeris coelestibus earumque motibus. g) fol. 10 v. — 13 r. de sphaeris lunae ejusque motibus. h) fol. 13 r. — 15 r. de sphaeris Mercurii ejusque motibus in longitudinem. i) fol. 15 r. — 16 v. de sphaeris ceterorum planetarum eorumque motibus in longitudinem. k) fol. 16 v. — 17 v. de latitudinibus quinque planetarum. l) fol. 17 v. — 21 v. de solvendis difficultatibus, quae de harum stellarum motibus oboriuntur. m) fol. 21 v. — 22 v. de diversitate aspectuum. n) fol. 22 v. — 24 v. de vicissitudinibus luminis lunaris in defectibus lunae et solis. o) fol. 24 v. et 25 r. de retardationibus, visibilitate, invisibi-

litate et conjunctionibus planetarum. 3) Fol. 25 r. — 35 r. de terra et de vi quam diversa positio corporum coelestium in eam habet. Duodecim sectiones: a) fol. 25 r. — 27 r. de forma terrae et de statu divisionibusque superficiei ejus. b) fol. 27 r. et v. de aequatore. c) — f) fol. 27 v. — 31 r. de varia locorum latitudine ejusque effectibus. g) fol. 31 r. — 32 r. de ortibus et occasibus signorum zodiaci. h) fol. 32 r. — 33 r. de varia longitudine dierum et noctium. i) fol. 33 r. et v. de luce matutina et vespertina. k) fol. 33 v. et 34 r. de horis, diebus, mensibus, annis. l) fol. 34 r. et v. de gradibus transitus planetarum per aequatorem et ortus et occasus eorum. m) fol. 34 v. et 35 r. de linea meridiana et regione meccana. 4) Fol. 35 r. — 40 r. de distantii et magnitudinibus corporum coelestium. Septem sectiones: a) fol. 35 r. — 36 r. de dimensione terrae. b) fol. 36 r. et v. de varia distantia lunae a centro mundi. c) fol. 36 v. — 37 v. de varia magnitudine diametri lunae et solis et umbrae utriusque et de varia distantia solis et umbrae ejus a terra. d) fol. 37 v. et 38 r. de magnitudine corporum solis et lunae. e) fol. 38 r. — 39 r. de varia distantia et magnitudine duorum planetarum inferiorum, i. e. Mercurii et Veneris. f) fol. 39 r. et v. de distantia et magnitudine trium planetarum superiorum, i. e. Martis, Jovis, Saturni. g) fol. 39 v. et 40 r. de distantia et magnitudine stellarum fixarum. Finis: فكان خمسة وعشرين

الف الف واربعائة واثنا عشر الفا وثمانيائة وتسعين فرسخا ولنختم الكتاب ههنا حامدين لله تعالى ومصليين على نبيه المصطفى وآله الطاهرين. Scriptio hujus exempli absoluta est A. H. 790 nocte quae antecessit diem quartum decimum Schawwālī (Chr. 1388 m. Oct.).

2) Fol. 41 v. — 63 v. كتاب الالواح العبادية للشيخ El-Suhrewardī *Tabulae 'Imdīcae*, i. e. institutiones physicae et metaphysicae; vid. H. - Ch. 1163. Fol. 41 v. — 43 r. Prooemium de notione communi, والمعنى العام، ut الانسانية، et de individuo; وهذا الانسان، ut الامر المتشخص، de ratione inter quantitates notionum intercedenti; de differentiis specificis et individualibus; de qualitibus necessariis, impossibilibus, possibilibus; de qualitibus partim qualificato communiioribus, partim ei aequalibus; de qualitate communi necessaria, الهيئة; de loco, المحل; de substantia, الجواهر; de corpore, الجسم; de qualitibus omnium corporum communibus, i. e. longitudine, latitudine, altitudine; de qualitibus communibus necessariis aut ipsa re, aut loco, aut tempore inter se differentibus; de differentiis essentialibus et accidentalibus; de impossibilitate monadum vel atomorum, الجواهر الفرد، ex quibus nonnulli corpora composita esse dicunt; de corporum impenetrabilitate. Quatuor tabulae, في اثبات تنافى الابعاد وفي 1) Fol. 43 r. — 45 v.

طُرف من السماء والعالم وفي بسائط العنصريات وما يحدث منها, de omnibus distantii necessario finitis ideoque mensurabilibus; de finibus mundi ejusque forma rotunda; de mundo nusquam vacuo, de eo autem, quod extra mundum est, nec pleno, nec vacuo, sed mere nihilo; de loco; de motu; de tempore; de aeternitate temporis praeteriti, الازل, et futuri, الابد; de calore, frigore, siccitate, humiditate; de quatuor elementis corporibusque elementaribus, quae sunt contraria et subjecta coelestibus aethereisque, السماويات الاثيرية, vim suam in illa exercentibus; de triplici modo quo corpora corporibus afficiuntur; de tribus causis caloris; de elementis in se invicem transeuntibus; de origine nubium, pluviae, nivis, fumi, vaporis, phaenomenorum, آفاز الجوى; de hyle s. materia, المادّة s. الهيولى, et tribus ejus relationibus et nominibus relativis; de materia corporum elementarium, العنصريات, variarum formarum vicissitudines in se admittenti, contra materia sphaerarum coelestium, الافلاك, easdem formas in aeternum retinenti; de tribus ordinibus rerum naturalium, metallis, plantis, animalibus, ex illa materia elementari prognatis. 2) Fol. 45 v. — 48 r. وفي النفس واشارة خفيفة الى قواعدها, de animo rationali immateriali, incorporeo, indivisibili, indissolubili\*); de duabus facultatibus animantium propriis:

القوة المدركة, facultate percipiendi perceptisque utendi, quae in cerebro regnat, et القوة المحركة, facultate se movendi, quae in corde regnat; ac primum quidem de المدركة, quae dividitur in quinque sensus externos, الحواس الخمسة الظاهرة, etiam vulgo notos, et quinque sensus internos, الحواس الخمسة الباطنة, i. e. الحس المشترك, sensum commune, omnium specierum sensibus externis perceptarum receptaculum; الخيال, imaginationem illas species simpliciter repentem; الوهم, imaginationem ex rebus ita perceptis judicia de rebus non perceptis pro lubitu fingentem ideoque menti

\*) In dictis Prophetarum et Sanctorum naturam animi illustrantibus tria Jesu Christi citantur fol. 46 v. lin. 11—14: واليهما اشار المسيح بقوله تشبهوا بابيكم السماوي وبقوله ابي وابوكم فقد نسب النفس الى القدس وايها عني لما قال لا يصعد الى Eundem (animum) Christus innuit hac voce: Patris vestri coelestis similes fieri studete; et hac: Pater meus et pater vester; quibus animum quasi progeniem sanctissimi Dei esse declaravit; atque ad eundem speetat haec ejus sententia: Nemo ad coelum ascendit, nisi qui inde descendit. Secundum et tertium horum dictorum apud Johannem sunt, cap. 20 v. 17 et cap. 3 v. 13; primum ex Matth. cap. 5 v. 48 contractum videtur.



adversantem; المتخيلة, imaginationem similitudines et iudicia componentem, quae quum mentem adhibet, المفكرة, facultas cogitandi, appellatur; somniorum matrem, poetarum et eorum, qui in artibus et disciplinis nova excogitant, instrumentum; deinde de الحركة, quae item duplex est: النزوعية, η όρητική, partim شهوانية, επιθυμητική, grata appetens, partim غضبية, όργιστική, ingrata repellens; et الحركة, quae illi paret et ministerio nervorum motus efficit; — de tribus facultatibus vegetabilibus, القوى النباتية, i. e. animantium et plantarum communibus: الغذائية, facultate se alendi, النامية, facultate crescendi, المولدة, facultate gignendi; de spiritu vitali, الروح, quod est corpus subtile ex latere sinistro cordis procedens et omnes facultates animantium sustentans, جسم لطيف ينبعث من الجانب اليسر من القلب وهو حامل جميع القوى التي isque duplex: الروح النفساني, spiritus psychicus, auctor perceptionum et motuum, qui ex corde in cerebrum escendit ibique ad justam temperiem refrigeratus ab animo, النفس, luculentioram quandam potestatem accipit, quae السلطان النوري appellatur; et الروح الطبيعي, spiritus physicus, auctor actuum facultatum vegetabilium, qui ex corde per venas, الاوردة, in jecur descendit; de animo non prius quam corpus, sed simul ac corpus nascenti; definitio animi rationalis: جوهر غير جسمي من شأنه ان يدرك المعقولات ويتصرف في الاجسام وهو نور من substantia incorporea, cujus نور الله القائمة (sic) لا في اين est intellectualia percipere atque ex arbitrio in corpora agere, eaque lux est ex luce divina derivata, constans, sed non hic aut illic. 3) Fol. 48 r. — 53 v. واجب اثبات في ائبات والوجود وما يتعلّق به من صفات الكمال, de omni ente aut aut ممكن الوجود (vid. pag. 494 col. 1 lin. 8—11); de variis causis rerum contingentium: العلة الفاعلية, causa effectiva, المادية, materiali, الصورية, formali, الغائية, finali; de causa perfecta, العلة التامة, i. e. complexu omnium causarum alicujus rei; de causa perfecta nunquam duplici; argumentum cosmologicum existentiae unius entis absoluti; de eodem simplici, immateriali, nec corpus nec formam habenti, nulli loco aut relationi locali adstricto, immobili et immutabili, vivo, per se ipsum sui ipsius ceterorumque omnium penitus conscio, mere agentis, neutiquam patienti; de ejus attributis tantum negativis,

et relativis, اضافية, ergo non veris nec in ipso sitis\*); de aeternitate mundi, quae argumentis aristotelicis probatur; de quaestione, utrum mundus, postquam creatus est, se ipse conservare possit, an Deo conservatore egeat? quorum posterius item Aristotele auctore affirmatur; de العقل الاول s. المعلول الاول, prima Dei creatura, quae est جوهر روحاني وحداني مجرد عن المادة وعوارضها والمتصرف فيها substantia spiritualis, unitaria, a materia ejusque accidentibus soluta, sed ex arbitrio in eam agens; de mente secunda, العقل الثاني, et sphaera prima, الفلك الاول, ex mente prima progressis, deinde mente tertia et sphaera secunda ex mente secunda, et sic porro usque ad indefinitam multitudinem; quamquam doctores recentiores numerum mentium et sphaerarum ita definiverunt, ut decem mentes esse statuerent, ex quibus novem primae totidem ex ordine sphaeras procreaverint, decima autem mundum elementarem, العالم العنصري; de mentibus et animis rationalibus tantum eo inter se differentibus, quod illae ex omni parte a materia solutae et libere agentes corpora non regunt, hi autem corpora regunt; de rebus creatis perpetua aliarum ex aliis processione a nobilioribus ad ignobiliores descendantibus, ita tamen ut nulla earum beneficiorum divinarum omnino expers sit aut ad suam sibi perfectionem pervenire nequeat; de sphaeris vita et sensu et ratione praeditis; de illo motu, quo perpetuo in orbem feruntur, voluntario, cujus causa singulis propria est amor earum mentium, quae singulis praesunt, omnibus communis amor entis absoluti; de aeternitate et immutabilitate rerum coelestium et mentium. 4) Fol. 53 v. — 63 v. النظام والقضاء والقدر وبقاء في النفس والسعادة والشقاوة واللدّة وآثار النفوس, de sapientissima et benignissima ratione mundi a Deo non propter necessitatem extrinsecus sibi obtrusam, sed propter necessitatem in sua ipsius natura sitam creati\*\*); de Deo solo اقراء, ceteris omnibus ejus indigentibus, غني, de ratione inter Deum et mundum, et vicissim inter singulas partes mundi intercedenti; de imperio animorum in res corporeas, mentium in animos, mentis primae in ceteras mentes, Dei in mentem primam, quae est sacratissima

\*) Capitalis illa theologorum mysticorum sententia, revera nulla esse entis absoluti attributa, fol. 49 v. lin. 22 his verbis enuntiatur:

واجب الوجود لا يتصف بصفة. Sequitur subtilis de ejus veritate argumentatio.

\*) Est igitur mundus necessario, quia Deus Deus est, ideoque, ut supra ex Aristotele demonstratum, ab aeterno est, quoniam Deus sine mundo esse non potest. Illud dogma fol. 55 r. lin. 16 et 17

الحق الاول لا يجب عليه شيء his verbis conceptum est: الزاماً عن غيره ولكن يجب به اشياء.

illius manus, ويد الله المقدسة, per quam utrumque mundum creavit, et الملكوت, i. e. عالم المَفَارِقَات, mundum spirituum incorporeorum (plene المقارقات الاجساد), et الملك, i. e. عالم الأجسام s. عالم الجِسْمَانِيَّات, mundum corporum s. rerum corporearum, qui umbra quaedam illius et imago est, كظِّل وصنم له; de divisione τῶν مَفَارِقَات in مَقَارِقَات, spiritus corpora regentes, i. e. النفوس, animos, et مَقَارِقَات تُعْقِل ولا تَحَسُّس بوجه ما, spiritus qui tantum mente, neutiquam sensibus percipiuntur, i. e. العقول, mentes; deinde de divisione animorum in المتصرفّة السماويّات, animos corpora coelestia regentes, et المتصرفّة الارضيّات, animos corpora terrestria regentes; de malo vera non ente, quippe quod semper ad nihilum redeat. ceterum ex mundo superiore omnino absit et tantum in inferiore a benignissimo Deo bonis ex minore parte admixtum sit, nullo autem modo, quod Magi putant, auctorem a Deo diversum habeat; de vi fatali quam motus corporum coelestium in casus terrestres exercent; de quaestione, cur Deus peccata fato praestituta puniat; de aeternitate animi et de ejus post mortem reditu ad Deum; de vanitate metempsychosis; de voluptate et dolore sensuum et animorum; de beatitudine et miseria aeterna; de iis quae animos corporibus exutos a se invicem et a mentibus et ab ente absoluto, item mentes a se invicem et ab ente absoluto distinguunt; de quaestione, quo pacto Deus et spiritūs nec cum mundo conjuncti nec ab eo distincti dici possint; de mentibus mundi superioris et animis sphaerarum tam praeterita quam futura scientibus, unde nostri quoque animi, quippe qui ejusdem generis sint, interdum vinculis corporum laxatis, veluti per somnum, arcana et futura cognoscunt, ita tamen ut, quum imaginatio species componens, المتخيّلَة, illa in similia aut contraria mutare soleat, interpretatione opus sit; Prophetas autem et Sancti etiam vigilantes arcana variis modis cognoscunt, interdum epileptici quoque et mente capti et pueri \*); de animis nostris

وقد يتفق للمصروعين والممزورين الاطلاع على بعض الغيبات لثقل شواغلهم وفساد آلائهم وقد يشغل المستنطقون الصبيان بامور تحيّر البصر وتدعش الخيال كالقدح الذي فيه الماء أو كطاح من سواد براني وغيرهما ليقع لنفوسهم بعد حيرة الحواس وركود التخيل صور غيبية وتجبروا عن

*Interdum epileptici quoque et mente capti fortuito quaedam arcana cognoscunt, propterea quod animi eorum rebus alienis minus occupantur et instrumenta sensuum in iis corrupta sunt. Inter-*

a principio facultatem perfectionis habentibus, hinc ad priorem et deinceps ad altiorem gradum perfectionis pervenientibus, idque per eum, qui a philosophis العقل الفعّال, in Corano روح القدس et القلم appellatur, qui jussu Dei mundum elementarem creavit et res elementares administrat (هو واسطة وجود العالم العنصرى وكَدْخُلُا العنصريات بامر الله); de animo solo, relicto corpore, ad Deum redeunti\*); de virtutibus lucis et solis\*\*); de animis, si via et ratione purificantur, ex tenebris ignorantiae et vitiositatis ad lumen divinum emergentibus et praesentem Deum (السكينة) in se recipientibus, quo facto animi in ipsa corpora et materiem eandem vim exercent, quam ignis in ferrum, et, si in studio perfectionis usque pergunt, ab ipso Deo potestate, majestate, celebritate donantur, veluti antiqui Persarum reges, Feridûn et Kei-Chosrew, qui minime Magi et Dualistae (من الممجوس والثنويين) erant, quoniam isti errores demum post Guschtaspum orti sunt, sed lumine quodam a Deo animis humanis infuso ad veritatem dirigebantur, quod lumen in universum خُرو appellabatur, quae autem ejus species regum propria erat, كِبَانُ خُرو; singulatim de virtute, sapientia, potestate, felicitate Fe-

dum etiam incantatores animos puerorum rebus visum hebetantibus et imaginationem reproductivam obtundentibus, veluti ecclesie in quo aqua est, vel macula fulgentis nigredinis, vel alia re, ab alienis abstrahunt, ut, sensibus hebetatis et imaginatione sopita, species occultas animis concipiant et res veras edicant. Hinc duo verba discimus: 224

i. q. **مِزْر**, et **مُسْتَنْطَف**, qui artibus magicis efficit ut alii ea, quae vult, eloquantur, incantator; quem sensum confirmat vetus glossa verbo **المُسْتَنْطَقُون** subscripta: **الْعَزْمُون**. Rei mirabilissimae, sed a compluribus auctoribus confirmatae exempla praebet *Lane in An Account* etc., I, pag. 347 — 357.

\*) Interpretationis Corani allegoricae, ejus totus liber plenus est, hoc loco luculentum exemplum habemus: *Vox Prophetæ nostri:* *ومن مات فقد قامت قيامته* Qui moritur, ejus jam resurrectio instat, ad Sur. 81 et 82 spectat: Quum findetur coelum, scilicet morientis, i. e. minix, — et dispergentur stellæ ejus, i. e. sensus, — et convolvetur sol ejus, i. e. cor, — et missæ fient gravidæ camelæ ejus, i. e. corpus, — et egerentur seræ ejus, i. e. facultates, præcipue *ἡ ὀργάνισις*, — et comminuentur montes ejus, i. e. ossa et alia.

\*) *Paeae zoroastricum* enthusiasmum sapiunt hymnoque similes sunt laudes Solis fol. 60 v. lin. 11 sqq.; quid? quod persicus scriptor eum antiquo vocabulo gentili عورخش الشديد, *validissimum Hurchosch*, appellat, idque eo aptius, quod eum non inanimam molem esse statuit, sed الحي الناطق الاظهر العالم, *vivum, ratione praeditum, sanctissimum, scientia pollentem*. Omnino non errare videntur qui ingenia Persarum in mysticismo islamico instar antiquae religionis patriae, monotheismo muhammedico temperatae et velatae, restaurasse putant.

ridūni et Kei-Chosrewi; de facultate cogitandi, quae, si rebus spiritualibus et scientiis sublimioribus unice vacat, illa arbor fit, de qua pluribus locis coranicis allegorice dicitur, ut Sur. 36 v. 80, Sur. 56 v. 70 et 71, Sur. 23 v. 20\*), Sur. 24 v. 35, ex qua eadem Moses Deum secum colloquentem audivit, Sur. 28 v. 30 sqq.; de mente in contemplandis mundi ordinibus sapientissime dispositis designanda; de animo humano Dei in terra vicario. Finis:

أرحمنا وأرضنا عنك وأرضنا عنا أنك بالجوهر الأعم على العالمين جدير. Ultimum verbum a me ipso adjectum in nostro exemplo excidit; nam quinque ultima folia tineas passa sunt, maxime ultimum, quod supposita charta recentiore sartum est. Scriptio absoluta est A. H. 791 d. 26 Muharrami (Chr. 1388 m. Jan.)

## CCLXII.

[Ac. R. 65.]

Codex turcicus, 8° max., foll. 165, nitido char. nestāliq: *Ssof h-el-dini Schemsijje*; vid. pag. 471 col. 1 lin.

8 sqq. Initium poëmatis: *أى خداوند قدیم لم یزل خالق*. Hoc exemplum omnia argumenta ab Hammero in Hist. poës. osm., I, pag. 75 sqq., enumerata atque etiam plura continet; Dresdanum autem desinit post epilogum quinque et viginti phaenomenis mensis Eilûl subiectum, qui in hoc exemplo fol. 131 v. legitur. Fol. 131 v. — 135 r. fasti astronomici mensium syriacorum iterum a Teschrini ewwel usque ad Eilûl, ubi ea, quae de siderum et stellarum ortu et occasu in prima parte poëmatis intexta sunt, separatim amplius pertractantur ac sidera et stellae etiam describuntur. Fol. 135 v. — 137 r. de aetate mundi. Quum Deus mundum crearet, suum cuique coelo planetam dedit, septimo Saturnum,

sexto Jovem, quinto Martem, quarto Solem, tertio Venerem, secundo Mercurium, primo (السماء الدنيا) Lunam, et simul definivit, ut planetae alii aliis celerius signa Zodiaci peragrarent circuitusque conficerent, singuli autem millenos annos regnarent, praeter Lunam, cujus regnum tantum nongentorum septendecim annorum esset. Ita Saturnus in quoque signo tricenos menses moratur et post tricenos demum annos orbem complet; inde quo quisque terrae in medio mundo constitutae propior est, eo minora spatia percurrit. Quum igitur exilium Muhammedis in annum mundi sexies millesimum incidit, regna Saturni, Jovis, Martis, Solis, Veneris, Mercurii, illud antecesserunt, regnum Lunae cum illo incepit. Itaque ab A. H. 801 (Chr. 1398—9), quo hoc poëma scriptum est, ad aetatem mundi complendam supererant centum sedecim anni. Fol. 137 r. — 139 r. de diebus septimanae, quatuor partibus anni, duodeviginti stationibus lunaribus, duodecim mensibus anni, cum institutione ad usum Calendarii perpetui, quod fol. 139 v. scriptum est. Fol. 140 r. — 149 v. de duodecim mensibus anni arabici; vid. Hammerus l. I. pag. 81—85. Fol. 149 v. — 164 v. reliqua quinque capita, quae apud Hammerum sunt sextum decimum et quae sequuntur usque ad vigesimum. Finis: *سوز تمام اولدی*

وختم اولدی کتاب. اوغول والله أعلم بالصواب. Scriptio hujus exempli, ut fol. 1 r. docet, absoluta est A. H. 902 (Chr. 1496—7), ejus autem, unde descriptum est, a Sû-bâschî Ibn-Hosein A. H. 839 ineunte m. Rebî posteriore (Chr. 1435 m. Oct.) Nam pro أربع مائة res ipsa مائة legendum esse docet. Fol. 165 r. char. sijaqa nonnulla notata sunt de quadam medicina, qua concubitus et mari et feminae suavior redditur.

## CCLXIII.

[Ac. R. 170.]

Codex turcicus persicus, 8° lat., foll. 7, praeter ea quae utrinque accesserunt, char. sijaqa: *Calendarium persicum anni Geldleddiniani*, ita dispositum, ut suam quisque mensis tabulam quindenorum loculorum habeat. Ex siglis in eo adhibitis nonnulla quid significant, post ultimum mensem fol. 7 r. explicatum est. Juxta singulas tabulas indicati sunt menses Arabum antiquorum et Syrorum, qui

persicis respondent, ut primo mensi Ferwerdino Gümâdâ posterior et Nisân. In hoc atque in secundo, Erdebehischt, etiam ii menses persici adscripti sunt, qui antiquitus illorum locum tenebant: in primo مهرماه قدیم, in secundo

آبانماه قدیم; in primo praeterea mensis aegyptius Farmûdi. In secundo omissus est mensis syriacus Ijâr. — Ab initio libri inserta sunt haec: 1) Epistola persica, qua A'hmed Chân, minister alicujus praefecti (نواب عالی), amicos suos, Mu'hammed Emin et Mu'hammed Gafar, certiores facit, praefecto nuntiatum esse, eos legatum, quem comitari jussi

\*) In hoc versiculo interpretando scientias sublimiores dicit esse panem hominum theosophorum et angelorum, quem Pythagoras in Aenigmatibus et Davides in Psalmis innuerint: *فالمعارف خبیرهم*

وخبیر الملائكة الذى اشار اليه فيثاغورس في رموزه ودأود في مزاميره. In fine ejusdem loci, fol. 62 v. lin. 9 et 10, haec leguntur: *والعلماء المتألهين اسرار في كيقية تخليص النفس الى*

*Viri docti sapientiae divinae studiosi arcanos habent modos animi vinculis terrestribus solvendi et ad mundum divinum emittendi, quos innuimus in Philosophia illuminationis. De hoc El-Suhrewerdii libro vid. Tholuckii Commentatio de vi, quam graeca philosophia in theologiam muhammed. et jud. exercuerit, part. I, pag. 8, ubi doctissimus vir recte assecutus est, quid الاشراف in hoc argumento valeat; saepe enim in hoc libro de lumine divino dicitur animum humanum illuminante, ut fol. 61 r. lin. 9: *الانوار* (sc. على النفس) وإذا اشرقت عليها والالهية وحلت فيها السكينة القدسية.*



essent, deserere et remanere velle; quod si ausi fuerint, iis ab irato praefecto poenas imminere monet. 2) Epistola persica, char. tāliq scripta d. 12 m. Regeb, incertum cuius anni, qua Muḥammed Mām amico suo, 'Abd-el-qāsim Beg, nuntiat, in castris Qazwinensibus, in quibus sit, adhuc omnia tranquilla esse; regioni Schirwānensi Beglerbegum nondum constitutum esse; filium Principis (پسر خان) Schemāchii (در شماخی) sedere; ex hominibus plebejis et proceribus Schirwānensibus plures, quorum nomina indicantur, abiisse; filium Principis Perwāne-Begum ad populandam regionem Schirwānensem misisse; Russos Schemchālum (regulum Kaitakorum et Kumukorum) accusavisse, quod, ut antea ab ipsis stipendia (مواجب) accipiens arcem russicam devastaverit, ita nunc a Persis stipendia accipiens eorum naves diripiat et cum Tataris Crimensibus conspiret, quare hominem e medio tollendum esse; ad quae responsum esse, Schemchālum illam arcem ab ipsis jussu devastasse, cetera, quorum isti eum accusent, falsa esse. 3) Diarium alicujus ministri de itinere regis persici in terris suis, foedo char. nestāliq deperperatum. Potissimum notavit, unde et quando singulis diebus profecti sint, ubi et quando consederint. Post calendarium inserta est epistola turcica char. neschi scripta, qua Suleimān, famulus aulae osmanicae (از چاوشان درگاه عالی), alicui muntiat, quanti apparatus belli germanici facti quantaeque copiae contractae sint; deinde mandat ut summum Vezirum confestim certiorum faciat, utrum Brata (براته) fidus sit, an infidus; nam illum Petrowicho (پتروویک) hoc affirmanti non credere. Quodsi Brata in fide maneat, sine mora tributum mitti jubet; sin minus, ferrum et ignem denuntiat. — De illo Petrowicho vid. Hammeri Hist. osman., II, pag. 172 et 174; nam eum ipsum intelligendum esse docet mentio facta reginae, قرالیچه, i. e. Isabellae, viduae Zapolyae paulo ante mortui, ad quam ejusdem rei explorandae causae Antonius quidam missus esse dicitur, qui antea cum eo, ad quem literae datae sunt, ad aulam osmanicam venisset.

## CCLXIV.

[K. 231.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 67, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 55 v. Muḥammed Ibn-Māḥmūdī

Schirwānensis Gauher-nāme, liber de gemmis. Initium: سپاس بی قیاس اول ذات پر سپاس کم قدرت ایجاد. Scriptor absolutis studiis doctrinae in Rume-  
lia medicinam exercens et simul gemmarum scientiae ope-  
ram dans, quum amatores et emtores earum saepe decipi  
vidisset, illorum instituendorum causa jam aliquoties librum  
scribere aggressus erat: quum m. Rebī priore A. H. 831

(Chr. 1427 exeunte vel 1428 ineunte) ab Umūr Beg Celebi, filio Timurtāsch Begi (vid. Hammeri Hist. osman., I, pag. 313 lin. 4 et pag. 378 lin. 15), Ahmed Ibn-Jūsuf

Ibn-Ahmedi El-Tighāschii \*) librum de gemmis, Ezḥār-el-efkār ('H.-Ch. 543 et 4335) turcicum facere jussus est. Is quinque et viginti capitibus totidem gemmas persequens docet, unde ortae sint, ubi inveniantur, quae bonae sint, quae malae, quae earum sint virtutes, utilitates, pretia; sed longus est, eadem saepe repetit et inutiles narrationes inculcat. Itaque interpres istam luxuriam coërcuit, ceterum capitum numerum, ordinem, argumenta servavit, atque ex aliis spectatis libris multa adjecit, opusculum autem ita confectum Umūr Bego dedicavit. Capita partim in sectiones divisa: 1) Fol. 3 r. — 12 r. de جَوَقَر (\*\*).

2) Fol. 12 r. — 19 v. de یافوت. 3) Fol. 19 v. — 24 r. de زمرود. 4) Fol. 24 r. et v. de زبرجد. 5) Fol. 24 v. — 26 r. de بلخشی, pro بدخشی, idque pro بدخشی, i. e. نعل, ut ipse scriptor ait. 6) Fol. 26 r. — 27 r. de بتفشه. 7) Fol. 27 r. — 28 r. de بیجادی, it. بجاجی

et بجاجی. 8) Fol. 28 r. — 31 r. de آلماس. 9) Fol. 31 r. — 33 r. de عین آلیر. 10) Fol. 33 r. — 37 v. de پازهر, pro quo more turcico aliquoties پازهر scriptum est, it. پازهر et پازهر. 11) Fol. 37 v. — 38 v. de پیروزه.

12) Fol. 38 v. — 39 v. de عقیق. 13) Fol. 39 v. —

41 r. de جزع, it. جزع, pro جزع. 14) Fol. 41 r. — 43 v. de مغناطیس, it. مغناطیس. 15) Fol. 43 v. — 44

v. de سنبارج, it. سنبارج, pro سنبارج. 16) Fol. 44 v. — 47 v. de دقنه. 17) Fol. 47 v. — 49 v. de

مرجان. 18) Fol. 49 v. — 52 r. de لاجورد. 19) Fol. 52 r. et v. de سیج. 20) Fol. 52 v. et 53 r. de جمشیت,

it. جمشیت et جمشیت, pro جمسه vel جمست. 21) Fol. 53 r. et v. de خماقن. 22) Fol. 53 v. et 54 r. de

\*) Sic, تیغاشی, ut Flügelius in praefatione tomi secundi Hāgi-Chalḥae pag. IV pro تیغاشی, Teifdāschī, scribi et dici jubet; quamquam ceteris locis nostri codicis paene omnibus تیغاشی est, etiam تیغاش et تیغاش.

\*\*) Ne inscriptione fallaris, ipsum capitis initium cavet: Gauher nomen commune est, quod omnes gemmas (et eas quae proprie dicuntur, et margaritas) comprehendit. Verum ex usu gemmariorum gauher appellantur margaritae, ceterae gemmae suis quaeque nominibus distinguuntur.



127 v. — 156 v. quindecim capitum, de septem metallis, quae proprie dicuntur, *اجساد سبعة* s. *فلزات سبع*, de iis quae inde composita sunt, et de aliis corporibus naturalibus. Argumenta capitum: a) طلا s. *التون*. b) قلاى s. *قلعى*. c) بقر. d) قلاى s. *كمش*. e) *خار صينى* g. دمر f. *اسرب* s. *قورشون* e. *ارزير* pers. h) metalla composita: *صقرة* arab. *توج*, *شبه* arab. *برنج*. i) de ratione inter pondera metallorum intercedenti. k) دندان. فیل کمکی turc. *عاج* 1. *بالق ديشى* turc. *ماهى* معجون p. *بلسان* o. *ختو ديشى* n. *آبنوس* m). Fol. 161 v. — 162 v. epilogus: *Hujus libri pars prima et quarta translatae sunt ex ايلخانى* جوهرنامه جديد. Solitas preces ad lectores et Deum tria disticha sequuntur, quorum duo priora testantur librum absolutum esse m. Schewwāl A. H. 917 (Chr. 1511 exeunte vel 1512 ineunte). Ultimum distichon: خداوند اى هر کم اقرسه معين اول بالنى صدر. *الكرامى*. Paginam priorem folii ultimi complet epistola turcica char. diwani scripta, qua 'Ali Turca, Melitae captivus, patrem, Muṣṭhafā Čausch, rogat, ut, quum princeps Melitensis promissum de se post quatuor annos manumittendo etiam nunc, postquam undecim annos in domo ejus servierit, non efficiat, sui redimendi causa Legato francogallico Qāhirensi centum aureos Principi mittendos et literas supplices iis adjungendas tradat.

## CCLXVI.

[R. 215.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 138 chartae occidentalis non laevigatae, char. mauritanico: *Abū-Bekr Ibn-*

مترجم. Se ipsum scriptor fol. 127 v. lin. 1 nominat. كتاب يحيى البزى.

*Zekerijjā El-Rāzī Kitāb-el-esrār*, de Chemia et Alchymia. Argumenta capitum in marginibus perscripta sunt, sed cultro bibliopegi magnam partem resecta. Ibidem passim ab alio, item Mauro, atramento pallidior notae adscriptae sunt. Libro insertus est index argumentorum literis orientalibus scriptus, sed admodum mendosus, quum is, qui eum confecit, in legendis literis mauritanicis saepe offenderit, atque etiam capitum inscriptiones, quae in libro ipso non sunt, commentus sit, ineptas et sensu carentes. *Besmelam* et *taṣlijam* sequitur inscriptio, quam supra posui, hanc continuo argumentum primae partis. Partes, *اقسام*, septem sunt: 1) Fol. 1 v. — 28 v. *الارواح* و *الاجساد*. Sectiones: a) *معرفة العقاقير*. b) *معرفة جودة العقاقير*. c) *معرفة المصنوع من العقاقير المذكورة*. d) *معرفة تدبير الارواح الصابغات للقرارة*. e) *معرفة الآلات*. f) *معرفة التكليس*. 2) Fol. 28 v. — 51 v. *في تشميع\**. Capita: a) *تشميع الارواح*. b) *تشميع الاملاح*. c) *تشميع الاحجار*. d) *تشميع الاجساد*. e) *تشميع الارواح والاكلاس وغيرها*. 3) Fol. 51 v. — 61 v. *في تحليل الارواح والاكلاس المشمعة*. Species: a) *التحليل بالمياه الحادة*. b) *التحليل بالذوق*. c) *التحليل بالرطوبة*. d) *التحليل بالزبد*. e) *التحليل بالعمى*. f) *التحليل بالمرجل*. g) *التحليل بالنفط*. h) *التحليل بالنفط*. 4) Fol. 61 v. — 62 v. *في المزاج*. Species: a) *المزاج السحق والتشوية*. b) *المزاج بعد التحليل*. c) *المزاج السحق والتشميع*. 5) Fol. 62 v. — 65 v. *في العقد*. Species: a) *العقد بالدق*. b) *العقد بالقارورة والقدر*. c) *العقد بالبيوسة*. d) *في تصعيد الاجساد*. 6) Fol. 65 v. — 71 v. *في تصعيد*. Species: a) *التصعيد A. والاحجار بالارواح وتجسيدها*. b) *التصعيد الذهب*. c) *التصعيد النحاس*. d) *التصعيد الفضة*. e) *التصعيد المرقشيشا*. f) *التصعيد الرصاصين*. g) *التصعيد التوتيا والزورد والشادنة\*\*\**. h) *التصعيد المغنيسيا والدوص*.

\*) *شمع* apud Chemicos significat: in massam mollem cerae similem convertit.

\*\*) In fine praeter hos resolvendi modos unum subtilissimum esse dicit, quem traditurus sit in libro *الاسرار*.

\*\*\*) *الشادنة* idem est quod ab initio libri *الشادنة*.



h) التجسيد B). تصعيد الزجاج i). تصعيد الطلف والتجسين  
a) تجسيد المرقشينا والمغنيسيا والدوص b). تجسيد الحديد  
c) Fol. 71 v. — 7) تجسيد الطلف والتجسين والزجاج  
138 v. varia praecepta alchymica, maxime de conflando argento et auro. Hic certus ordo non apparet. Auctore El-Rāzio nihil facilius quam divinam illam artem exercere. Lege modo fol. 83 r. et v., quomodo ipse Baghdādī eum Ibrāhīm Ibn-Ġāfar El-Hamadānī\*) primum verbis, deinde factis certaverit, atque eum vicerit; lege imprimis praecepta fol. 124 r. — 129 r. larga manu data: quod si ne tum quidem imbres aureos e sartagine effuderis, vel tuam inscitiam, vel fortunae invidiam accusa, liberalissimum scriptorem ne calumniare. Ut igitur saltem principia artis anticipes, argumenta quatuor primarum sectionum adjiciamus. Elementa materiae alchymicae triplicia sunt: العقاقير الترابية، والعقاقير الحيوانية، العقاقير النباتية. 1) *Elementa terrestria sex generum sunt:* 1) *Spiritus* املح، وبوارق، وزاجات، واحجار، واجساد، وازواج  
2) *Corpora* الكبريت، والزرنبخ، والنشادر، والزبيق  
3) *Lapides* الرصاص، والحديد، والنحاس، والفصة، الذهب، القلعى  
4) *Vitriola* القلنديس، والزجاج الاسود، الزجاج  
5) *Nitra* السورين، (الزجاج الاصفر i. e. القلقطار، (الزجاج الابيض i. e. السورين)، (الزجاج الاخضر i. e. القلقنة، (الزجاج الاسمر i. e. النتنكار، وبورق الصاغة، والنظرون، وبورق الخبز  
6) *Sales* الملح: بورق العرب، والبورق الزراوندى، الملح النفطى، الملح الاندراونى، الطبرزد، والملح المر، الطيب

\*) Hic eum simpliciter <sup>الحكيم الهمداني</sup> appellat; totum nomen legitur fol. 69 v. lin. 2 et 3; nam eundem esse, ea, quae lin. 3—5 sequuntur, certissime docent.

\*) In primo horum indice fol. 1 v. lin. 9 inter الحديد et القلعيّ  
 الصبيّ positum est, الاسرب, quam scriptor manifesto speciem *rov*  
 esse voluit, quum alibi dualem الرصاصين posuerit. Certe  
 fol. 2 v. lin. 1. cum ceteris tantum septem corpora statuit: وأما  
 الاجساد السبعة فمعروفة الا الحديد الصبيّ فهو معدوم.

## CODICES DE MEDICINA.

## CCLXVII.

[Ac. R. 205.]

Codex persicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 84, char nestāliq.

1) Fol. 1 v. — 14 r. فواید مولانا یوسفی طبیب هروی *Jūsufī, medici Herdēnsis, Fewāīd*, poëma didacticum de medicina. Initium: بدانکه چو کفتی سپاس و درود که:

در فن طبست این قطعها. فواید شدش نام و هر حرف  
ازوست. *Sunt qythāt bino-*

*rum, interdum ternorum vel plurium distichorum, per loculos lineis rubris inclusos digestae, earumque consonae finales ex ordine hae undeviginti:* و ر د ج و ت و ب و ا. *Post prooemium quinque distichorum ipsum poëma sic incipit:*

غرض از طب دو چیز آمده است. بشنو از یوسفی به

سمع رضا. حفظ صحت یکی ازان باشد. دیگری دفع

علت مرضا. *Ut in his a metro Muteqārīb, quod in pro-*

*oemio adhibitum est, ad metrum Chafif transitur, sic in reliquo poëmate metra non minus quam argumenta varie miscentur. Ceterum non modo diaetetica et medica, in his aphrodisiaca, sed etiam cosmetica docet Jūsufī, ut fol. 5 v. lin. 10 et 11 canos nigros reddere, fol. 8 lin. 2 et 3 nitorem genarum ab aestu solis et ignis defendere, al. Ul-*

*tima qythā ex bulbis narcissorum vomitorium parare docet,*

بدستکاری کلکم شد این رساله. *quam sequitur chātīme:*

تمام که آفتی نرسد و انقلاب آیمش. زخواندنش بفواید

رسند چون اخبار. بون فواید اخبار سال انمامش

Finium igitur est poëma eo anno, quem repraesentant duo

verba اخبار *i. e. A. H. 913 (Chr. 1507—8).*

2) Fol. 14 r. — 16 v. *Ejusdem* رساله ماکول و مشروب

poëma de ratione edendi et bibendi, ex versibus binariis

(*meθnewī*) metri Muteqārīb compositum. Initium: زبانرا

چو در اول این کلام. زحمد و تحییت رساندی بکام. بدان

ای خردمند روشن ضمیر. که کوید چنین یوسفیء حقیر.

که این نسخه را بر تو کردم رقم. زتدبیر ماکول و مشروب م.

در اندم که این نسخه منظوم شد. بماکول و مشروب موسوم

شد. چو از چهره این ماه برقع کشود. مرا کشت\*) تاربخ

Duo verba, quae in his tempus com-

positi poëmatis indicant, خوش نمود, *si ad amussim com-*

putantur, A. H. 1006 (Chr. 1578—9) efficiunt, quod cum

tempore poëmatis superioris conciliari vix potest. Finis

chātīmae, in qua poëta Deum laudat eique gratias agit:

زانعام او باد سامان من. فدای ره او دل و جان من.

3) Fol. 16 v. — 17 v. *Ejusdem* قصیده در حفظ صحت

carmen de conservanda valetudine, metro Remel. Initium:

ای که داری تندرسی از در حکمت در آ. تا بعلمتهای

کوناگون نکردی مبتلا. *Capita:* 1) de edendo et bibendo;

2) de motu et quiete corporis; 3) de motu et quiete animi;

4) de vigiliis; 5) de alvo adstrictiore laxanda; 6) de alvo

laxiore adstringenda; 7) de concubitu; 8) de victu et

amictu singulis anni partibus convenienti; 9) quaestiones

variae. Tribus ultimis distichis hujus capitis Jūsufī dicit

se sperare, fore ut Bāber, Imperator indicus (mort. A. Chr.

1530), suo poëmati faveat. Finis: از خدا امید میدارم

که کیرد هر زمان. دشمنشرا آندچنان دردی که نپذیرد دوا.

4) Fol. 18 r. — 62 v. *Ejusdem* رساله علاج

*i. e. جامع الفواید, de curandis morbis, cum commentario orationis solutae. Post وبعد scriptor nomen*

*suum hoc posuit: Jūsufī Ibn-Muḥammed Ibn-Jūsuf. Argu-*

*menta singulorum capitum haec esse solent: primum no-*

*men morbi, plerumque arabicum, cum interpretatione*

*persica, item ejus causa, signa, natura; deinde rubā'ijje*

*hujus metri: - 1 1 | 1 1 - 1 1 - 1 1 - 1 1 |, de cura-*

*tione morbi; postea fifet, i. e. amplior descriptio medica-*

*mentorum et curationis; tandem, quamquam non ubique,*

*ischārāt, i. e. varia de aliis remediis, maxime alvum sol-*

*ventibus, de diaeta, al. Capita: 1) Fol. 18 r. — 25 v.*

*morbi capitis, in his affectiones animi et corporis in capite*

*sedentes et inde orientes: cephalalgia sanguinica, chole-*

*rica, phlegmatica, melaucholica, quae ex aestu solis na-*

*scitur, quae ex frigore nascitur, hemicranium (شقیقه),*

*inflammatio alterius ex duabus membranis cerebri (سرسام),*

*oblivio (نسبیان), hebetudo et imbecillitas mentis (حمف),*

*lethargus (جمود), torpor sensuum et immobilitas (ورعونت),*

*insomnia (سهر), insania (جنون), amoris*

*impotentia (عشق), caligatio oculorum in surgendo (سدر),*

*apoplexia s. torpor sen-*

*suum et omnium membrorum (کابوس), incubo (سکته),*

*torpor alicujus membri (خدر), hemiplexia (فالج),*

*spasmus oculos, faciem, labra obliquans (لقوه), tremor ali-*

*cujus membri (رعشه), subsultus sive palpitatio alicujus*

*membri (تشنج), spasmus alicujus membri (اختلاج),*

*sententia.*

tentigo alicujus membri (تمدد), 2) Fol. 25 v. — 28 r. morbi oculorum. 3) Fol. 28 r. — 29 r. morbi aurium. 4) Fol. 29 r. — 30 r. morbi nasi. 5) Fol. 30 r. et v. morbi faciei. 6) Fol. 30 v. — 31 v. morbi oris. 7) Fol. 31 v. et 32 r. morbi dentium. 8) Fol. 32 r. et v. morbi linguae. 9) Fol. 32 v. — 35 r. morbi gutturis. 10) Fol. 35 r. et v. morbi pectoris. 11) Fol. 35 v. — 36 r. morbi cordis. 12) Fol. 36 r. et v. morbi mammarum. 13) Fol. 36 v. — 38 v. morbi stomachi. 14) Fol. 38 v. — 40 v. morbi jecinoris. 15) Fol. 40 v. — 41 r. morbi splenis. 16) Fol. 41 r. — 43 r. morbi intestinorum. 17) Fol. 43 r. et v. morbi ani. 18) Fol. 43 v. — 46 r. morbi renum et vesicae. 19) Fol. 46 r. — 47 v. morbi membrorum genitalium virilium. 20) Fol. 47 v. — 49 v. morbi membrorum genitalium muliebrium. 21) Fol. 49 v. — 51 r. morbi dorsi, natium, manuum, pedum. 22) Fol. 51 r. — 53 r. febres. 23) Fol. 53 r. — 60 v. morbi in superficie corporis sedentes, quorum saltem nomina adjiciam, ubertatem hujus capitis e longinquo

ostensurus: اورام (pers. خمره ریجی, *phlegmonē*) فلغمونی, اورام (scrofulae) خنازیر, ورم رخو, ورم ریجی, *erysipelas*, سرخ باد, (\* نقاط, ورمه, جمره, جذام, سرطان, غده, سلعه, *scrofulae*), بلخیه, سعه, بنات اللیل, حصف, (دلم, pers. شری, حکنه الاعضاء من غیر, جرب, *کریون*, pers. قوبا, فرنکیه, دندیل, vulg. دمل, *کندمه*, pers. داحس, ثولول, الجرب, جدری, عرق مدنی, بشور لبنیه, طاعون, آکله, دیبله, pers. برش, تاش, pers. کلف, *سرخچه*, pers. حصیه, pers. قمعقام, برص, بهق, نمش, خیلان, *کنجیدک*, pers. 24) Fol. 60 v. — 61 r. morbi capillorum, داء الثعلب, داء الحکینه, *چهار پایک*

تشقق الشعر, افراط جعودت شعر, شیب غیر طبیعی. 25) Fol. 61 v. de nimia macie et obesitate. 26) Fol. 61 v. et 62 r. de morsibus et punctibus serpentum, scorpiorum, phalangiorum, (رتیلا), apium, vesparum, crabronum, canum rabidorum. 27) Fol. 62 v. de antidotis. Scriptio absoluta est d. 3 Schawwālī A. H. 968 (Chr. 1561).

Quantitas verbi ex rubāijje elucet:

کردد چو زلفات تننت فرسوده

رک زن که همان زمان شوی آسوده

می ساز شکاف یکیکش را و برو

می پاش روانی آنزروت سوده

Quum corpus tuum pustulis aquosis affligitur, venam incide; nam protinus levaberis. Deinde eas singulas inde iisque massam sarcocollae liquefactae insperge.

5) Fol. 63 v. Exordium libri سته ضروریه, *Sex rerum necessariae*, sc. ad conservandam valetudinem. Scriptus est, ut ex versibus in exordium illigatis intelligitur, sub rege persico ex gente Ssafirum, vulgo Sofiorum, fortasse Ismā'ilo, dynastiae conditore. Exordium abruptum est in his verbis: واکر مریض اطاعت طبیب کند شاید که قوت ex enumeratione impedimentorum amissae valetudinis recuperandae. Fol. 64 v. et 65 r., 66 v. et 67 r. adnotationes medicae in marginibus arearum vacantium adscriptae.

6) Fol. 68 v. — 78 v. Muḥammedis 'Hamdtensis Iezdensis medici (محمد حموی یزدی طبیب) commentatio de coffea, thea, bezoaro, radice Chinae (قهوه وچا وفادزهر). Initium: الحمد لله الذي اودع الخواص في (وبیخ جینی). Quatuor sectiones: 1) Fol. 68 v. — 72 r. de coffea, quinque capitum (اصول), quibus scriptor haec praemisit: neque in libris de re pharmaceutica accurate in eam inquisivisse, nisi quod praeceptor suus, pag. 94, cui adde ex Boethoro: „Apothicaire, صیدلانی, pl. صیدالده, quod ne dubita quin deflexum sit a venditore ligni sandali) neque apud herbarios (حشاشان) quidquam de coffea inveniri, nec medicos sui temporis accurate in eam inquisivisse, nisi quod praeceptor suus, Imād-el-dīn Māhmūd medicus, de ea commentatus sit, sed brevius. Argumenta capitum: a) de usu coffeae orto et propagato. Abū'l-Hasan Schāḍefī, celeberrimus doctor fuficus, auctor precatationis جرب البحر (vid. pag. 449 col. 1

lin. 28 et 29), cum nonnullis discipulis in montana Arabia australis secesserat. Ibi quum victus defecisset, discipuli cibos quaesitum missi baccas coffeae invenerunt et ad magistrum attulerunt. Tum varia in iis tentata: alii crudas manducarunt, alii carne exutas, alii tostas. Tandem negligentia ministri, qua grana quondam nimis, ut putabant, tosta erant, artem docuit potus parandi, quem mox senserunt animos hilariores et ad negotia alacriores reddere. Deinde in sedem pristinam remigrantes magnam copiam granorum secum portarunt atque ex illo tempore ad officia monastica peragenda et vigilias ceterasque molestias perferendas coffea adjuti sunt. (Cf. Sacyi Chrestom. arab. ed. II, tom. 1 pag. 419 med.) Hinc usu ejus per Arabiam et Persiam propagato etiam caffeeopolia instructa sunt, in quibus homines voluptarii et festivi suaviter otari, confabulari et genio indulgere consueverunt. b) de temperatura coffeae. c) de ejus utilitatibus. d) de ejus noxis. e) de modis ejus coquendae et bibendae. 2) Fol. 72 r. — 73 v. De thea. Libri de medicina notissimi, ut اختیارات, منهج, جامعین, eam non commorant, praeter Abū-Reḥānī صیدنه et Hosein Ibn-Isḥāqī



**Judaei اختیارات.** Ex his duobus libris et *Guncidii* قرادین excerpta sunt quae proxime sequuntur de usu theae in terra natali, i. e. sinica, et in tibetana, in quam a mercatoribus importatur, de ejus natura, sapore, effectibus, tandem de ejus inventione, quae sic narratur: Aulicus quidam sinensis ab Imperatore in exilium actus, et animo et corpore aeger, dum quondam circa pagum, in quo considerat, vagatur, plantam theae vidit eaque famem, qua forte tentabatur, sedavit. Inde brevi convaleuit et eodem usque cibo usus vires corporis mirum in modum auxit. Tandem aliquis ex familiaribus Principis ad eum venit et, quum tam bene valentem vidisset, rem domino nuntiavit. Is ab homine accessito causam miraculi sciscitatus illam plantam afferri jussit et medicis proposuit, qui ejus vires experimentis confirmarunt. Deinde de theae temperatura, utilitatibus, speciebus, pretio, coquendae et bibendae modis. In fine scriptor dicit sua aetate grana ejus cum foliis ex Sina in Persiam advecta ab hortulanis 'Abbāsi regis seri; tamen se nescire, num plantae inde natae easdem vires habeant quas indigenae \*). 3) Fol. 73 v. — 76 v. De bezoaro \*\*) qui idem lapis hircinus, حجر التیس, appellatur, quia in ventriculo hircorum montanorum nascitur; de ejus origine, natura, speciebus, temperatura, viribus, usibus, bonitatis experimento \*\*\*). 4) Fol. 76 v. — 78 v. De radice Chinae vera s. orientali (Smilace China L.), quae etsi jam ineunte saeculo post higram nono (ab A. Chr. 1494) in Persia innotuerat, tamen ante hunc scriptorem nemo quidquam de ea edidit praeter ipsius magistrum, 'Imād-el-

\*) Et hic, et fol. 71 v. lin. 11, ubi se 'Abbāsum I zingiber in pulverem contritum coffeae admiscendum vidisse narrat, nomini regis subjungit: *Cujus regnum Deus aeternus!* unde librum intra A. Chr. 1588 et 1629 scriptum esse constat.

\*\*) Duplicem verbi فادزهر s. پادزهر usum esse, angustiore et latiore, fol. 74 r. lin. 7—10 haec docent: مصطلح اطبا چنان شده که هر دواى که دافع سموم و مزید غایلهء نهش هوام باشد اگر مفردی باشد از مقدرات مسمی بیادزهر سازند و اگر مرکبی باشد از مرکبات بتزیان موسوم گردانند. *Usus loquendi medicorum hic est, ut omne medicamentum, quod venena pellit et morsus reptilium innoxios reddit, si est simplex, bezoarum nomen, si compositum, theriacum.*

\*\*) Nescio an nullus adhuc grammaticorum persicorum animum ad usum emphaticum exitus vocativi *d* in casu nominativo adverterit, qualis invenitur fol. 71 v. lin. 4: اما حضرت استادی عمادا: *Illustrissimus autem magister meus, 'Imādā Ma'hmūdā* (pro 'Imād s. 'Imād-el-dīn Ma'hmūd), sic dixit, et fol. 75 r. lin. 22 et 23: اما حضرت حکمت و مغفرت پناه: استادی عمادا محمودا مغفورا مبرورا چند طریف بجبهه خوردن آن تعیین فرموده اند. An forte lingua persica hanc formam ex contagione aramaicae traxit?

dīn Ma'hmūd Schīrāzenum, qui compendiarium de ea commentationem scripsit. Primum igitur eam sic describit:

چوبی است معقد صلب ملون بحمر که از ولایات فرنک ببلاد اسلام می آورند و الحال در میان مردمان عربیه شیوع یافته که از ذکر تحدید و توصیف مستغنی است و در ازائه امراض مختلف بتخصیص مرض آتشک که در دفع آن *Lignum est nodosum, durum, coloris rubri, quod ex Europa in terras moslemicas advehitur, jam adeo inter homines pervulgatum, ut definitione et descriptione non egeat. Ad pellendos varios morbos, maxime morbum venereum, efficacissimum est.* Ut hic چوب est pro بیخ et چوب چینی ita postea quoque promiscue چینی. Quatuor capita (مطالب): a) de ejus temperatura et natura. b) de ejus utilitatibus. c) de qualitatibus quae in ea requiruntur, de justo ejus pondere, de modo ejus coquendae et bibendae, de diaeta inter usum ejus et post eum servanda. d) de noxis ejus. Finis: آنچه

بتجربیه رسیده بود این بود که بقلم شکسته رقم آمد. Exemplum Mu hammed Scheff Ibn-Ma'hmūd, ex خیاباد in Chorasania oriundus, absolvit Constantinopoli d. 29 m. *Ad'1-higge* A. H. 1049 (Chr. 1640).

7) Fol. 79. r. *Formula componendi medicamenti* ماده الفرج جدوادی, quod sic appellatur, quia laetitia excitat et zedoaria indica pars ejus primaria est.

8) Fol. 80 r. — 82 v. *Formulae sorbitionum* (شربتها) ex succis variarum rerum saccharo incoquendis conficiendarum, quae quas vires medicas habeant simul indicatur. Illae res hae sunt: mala, pira, nymphaea (نبیلوفر), buglossa (گاوزبان), papaver, hyssopus, mala punica subacida \*) cum mentha hortensi (پودینه باغی), violae, mala cydonia (سفرجل pers. بهی, quod non colocynthidem significat, ut apud Meninskium legitur) cum limoniis (حب), mala aurantia (نارنج), baccae myrteae (لبمو), cydonia, lignum sandali, urvae immaturae, pruna, melissa (بادرنجبویه), absinthium, tandem, quod mireris, bombyx (ابریشم). Locus de bombycina ista sorbitione hic

انار ترش و انار شیرین, quod adjectivum otiosum non esse docent duae aliae species fol. 81 v. lin. 2: *mala punica acida et dulcia.* Ea commemorantur in شربت فواکه, in quam conveniunt succi malorum, pirorum, cydoniorum, aurantium, punicorum acidorum et dulcium, item omphacomele, رب غوره.

شریت ابریشم تقویت معده دل میکند بکیرند: est: ابریشم خام نا جوشانیده پنجاه درم در آب باران بجوشانند یکشماروز بخیسند بعد از آن پوشیده بر نار هادی بجوشانند مقدار سه ساعت بلکه چهار ساعت وبعد التعلیه آیش را صافی کنند ودر چهار صد درم شکر سقید مکرر\*) بقوام آرند وبعد از قوام دانکی عنبر خام مسحوق حل کنند, *Sorbitio bombycina stomachum et cor firmat. Sumantur quinquaginta drachmae bombycis crudae, non coctae, et in aqua pluvia coquantur et per viginti quatuor horas macerentur. Postea iterum tres vel potius quatuor horas leni igne coquantur, et postquam coctae fuerint, jus earum liquetur et quadringentis drachmis sacchari candidi purissimi inspissetur, quo facto granulum (quadrans drachmae) ambari crudi triti in illa massa solvatur.*

9) Fol. 83 r. — 84 v. Nomina arabica, persica, turcica, plantarum et metallorum, cum nominibus latinis quae illis respondent, et ipsis arabice scriptis. Index non est perfectus; nam modo orientalibus latina non sunt adjuncta, modo latinis orientalia. Literarum forma scribam orientalem prodiit, orthographia Turcam. In latinis indicia doctoris germanici sunt v per ف redditum, ut فراتروم, veratrum, مالفا, خمازی, malva, et s ante alias consonas per ش, ut شپینا, شمیلایس, spina, smilax. Utilia visa sunt haec: صمائی, foenum meccanum, turc., i. q. قلقندیر (leg. قالدیر قالانتوم; schoenanthus, آخر سقینانتي, filix, سرخس فیلقز; chalcanthum, (قلقدیس pro شقایق النما (النعمان 1), cassia, خیار شنبه (شنبر 1), قسیه کلنچک, anemone, turc. *gelingyq*, pro کلنچک, trifolium, *tirfil*, quod *gelingik*, trifolium, تریفولیوم تریفیل, quod verbum ex *τρίφυλλον* ortum est, quamquam usitate dicitur صندل, ut apud Bochthorum est s. v. *trèfle d'eau*; اضریقل, عاشقه هیدرا صارماچق; haematites, الحدید عیماتیس, blitum, بقله الیمنیه بلیتوم اشتیر; *farmagyq*, turc. hedera, حصه (خصی 1), الثعلب تستیقولوس فولیز; turc. *ischtir*, testiculus vulpis, سنبل هندی ناردوز اندیقوز; *nardus indica*, کثیرا تراغاقانته لاقربا غومی دراغانتي; *tragacanthae lacrima*, gummi draganti (ital. *gomma adraganti*, francog. *gomme adragant*), لویپا شمیلایس هورتنسز بوغرجه; *smilax*

hortensis, turc. *bogrulge*, pro بوگرجه, *bögrülge*; آشنه, انمیرارز (امیرباریس pro) muscus et bryon; موشقوس وبریون, ذنب الخیل, *berberis*; spina acuta, سپینا اقوتا بربریز, marrubium, فراسیون ماروبیوم; *equisetum*; اقویستوم, عاقر; *apiastrum*, melissa, یادرفناجبویه اپیاستروم ملسا, بهر (بخور 1), مریم قیقلامینوس; *pyrethrum*, قرحا پیرتروم, سقرام زیقوتا; *dracunculus*, لوف دراقونقولوس; *cicuta*, (شوکران pro) *jüzerlik*, توتنیا; *sandaracha*, زرنیخ صندرخوا; *pompholyx*, پومفولفر, *cadmia* (Bochthor: „*Cadmie, espèce de suie métallique*“; قلیمیا, *Calamine, pierre calaminaire*; جبر سلیمانی, سورفاجان قوخیقوم; „*hinc nostrum Galmei*“; جبر التوتیا, مرده سنک سپوما; *sedum*, حتی العالم سیدوم; *colchicum*; *adiantum* (apud Freytagium est برشوشان et برشنوسان; apud Bochthorum: „*Capillaire, adiante, ou برشاوشان*“ ex quibus formis ultima Meninskiana vera est, quasi pilosum pectus هللیه; *asplenium*, سقولوفندریون اسپلینوم; *lunaria* (Bochthor: „*Lunaire, plante*“; لوناویه, *herba fluxum sanguinis sistens*); تقطع سیلان الدم, *sampsuchum*, majorana; مرزنجوش سامسوخوم مایورانا, *stoechas*; استخادوس ستخاس; *organum*; فودنچ اورغانوم, *radix dulcis*; عرق سوس رادقز دولیزیز, *asarum*; غار لاوروز; *laurus* (Bochthor: „*Laurier*“, *macis* (Bochthor: „*Macis*“, *écorce intérieure de la muscade*, بیزازه مازیز; (شجر الغار, *anthemis*; بابونچ انتیمیز; *melilotus*; اکلیل الملك ملیلوتوز, *paeonia* (apud Meninskium est فاونیا et فاونیا it. apud Bochthorum: „*Pivoine*“, *helxine*; حبشیشه الزجاج الزینه; (فاونیا, *auripigmentum*, زرنیک اسود اورپییغمنتوم.

\*) Vid. Diss. mea de glossis Habicht., pag. 65 lin. 7—9 cum adnot.

\*) Infra est شوکران زیقوتا بالدران, *cicuta*, turc. *baldiran*, et حرمیل روتا سلوستریز یوزرلق, *ruta silvestris*, turc. *jüzerlik*

## CCLXVIII.

[Pf. R. 270.]

Codex turcicus, 8<sup>o</sup> min., foll. 108 chartae orientalis, char. nestāliq: 'Hāgī Pāscae Teshil; vid. H.-Ch. 2995, Hammeri Hist. poēs. osman., I, pag. 73 lin. 13 sqq.\*),

Catal. Dresd. 52. Initium: حمد وسپاس وشکر بی

قیاس یجا تشریکیم موجودات عدلین وجود کتردی

Deinde: Secundum sententiam illam: خیر الناس من ینفع

الناس, Optimus hominum is est, qui hominibus prodest, compendium medicinae scribere volui, quo rationem valetudinis conservandae et eorum morborum, qui saepe usu veniunt, causas et signa et curationes declararem, ut, quum medici periti copia non esset, hoc compendio uteris.

Tres partes, اوج بخش 1) Fol. 1 v. — 26 r., duo-

rum capitum: a) fol. 1 v. — 5 r. de طبیک علمییسی,

parte medicinae theoretica, i. e. de conversione ciborum in chylum et origine quatuor humorum et temperamento- rum, de temperamentis quatuor partium anni et de vi earum in corpora, de signis humorum et temperamentorum in hominibus praevalentium, de tentando sanguinis pulsu,

de inspicienda urina. b) fol. 5 r. — 26 r. de طبیک

عملیسی, parte medicinae practica, i. e. de quaerenda salubritate aëris, de delectu aquae, de exercitatione corporis, de usu somni, de usu vomitionis, de usu thermarum, de lotionibus quae fit aqua frigida, de usu aquarum calidarum naturalium, de usu concubitus, de diaeta singulis partibus anni convenienti, de diaeta convalescentium, de diaeta mulierum gravidarum et puerperarum, de diaeta aegrotorum, de alvis eorum laxandis, de vomitione eorum, de usu phlebotomiae, scarificationis, clysteriorum, de crisi (بحران), de signis bonis et malis. 2) Fol. 26 r. — 52

v. de cibis, potionibus, medicamentis: fol. 26 r. — 35 v.

de cibis, fol. 35 v. — 38 r. de potionibus, fol. 38 r. —

44 r. de medicamentis simplicibus, fol. 44 r. — 52 v.

de medicamentis compositis, separatim fol. 52 r. et v.

de exprimendis oleis. 3) Fol. 52 v. — 108 v. de mor-

borum causis, signis, curationibus: fol. 52 v. — 59 r. de

morbis capitis: de cephalalgia, de inflammatione cerebri, de

melancholia et insania, de insomnia, de vertigine; fol. 59

r. — 61 v. de morbis oculorum; fol. 61 v. — 62 v. de

morbis nasi; fol. 62 v. — 63 v. de morbis aurium; fol. 63

v. — 64 v. de morbis dentium; fol. 64 v. et 65 r. de

morbis linguae; fol. 65 r. et v. de morbis faciei; fol. 65

v. — 68 v. de morbis gutturis; fol. 68 v. — 69 v. de

morbis pectoris et pulmonum; fol. 69 v. — 70 v. de

morbis cordis; fol. 70 v. — 73 r. de morbis stomachi;

fol. 73 r. — 75 r. de morbis jecinoris; fol. 75 r. — 78

v. de morbis partium genitalium\*), umbilici, ani; fol. 78 v. — 80 r. de morbis intestinorum; fol. 80 r. — 81 r. de ictero; fol. 81 r. et v. de splenitide; fol. 81 v. et 82 r. de taenia et vermibus lumbricis; fol. 82 r. et v. de calculo; fol. 82 v. et 83 r. de stranguria; fol. 83 r. et v. de diabete; fol. 83 v. — 84 v. de vi genitali deminuta aut amissa; fol. 85 r. — 87 r. de morbis artuum; fol. 87 r. — 95 v. de febribus; fol. 95 v. — 105 r. de omnibus generibus exanthematum, pustularum, ulcerum in superficie corporis provenientium; fol. 105 r. — 106 r. de vulneribus, ossibus fractis, membris torsi et luxatis, offendendo et feriendo laesis, capite fisso, cute elisa; fol. 106 r. et v. de manibus, pedibus, facie, labris sua sponte fissis; fol. 106 v. de corpore adusto; fol. 106 v. — 108 r. de venenis et antidotis; fol. 108 r. et v. de morsibus canum rabidorum. Finis: اول قدر الدرب جکرن اللر اول کشیه

یدرلر مجربدر.

## CCLXIX.

[Pf. R. 245.]

Codex turcicus utrinque truncus, 4<sup>o</sup> min., foll. 251 (nam etsi numeri foliorum ab 1, quod revera secundum est, ad 266 procedunt, tamen 6, 137, 138, 247 — 258 exciderunt), char. neschi: Ibn-Scherifi compendium medicinae, cui nomen dedit یادکار ابن شریف vel simpliciter یادکار; vid. Cod. Dresd. 17 in praefatione. Ini-

tium ex eodem codice sumtum: الحمد لله رب العالمین

والصلوة والسلام علی سیدنا ونبینا محمد وآله وصحبه

اجمعین، اما بعد توکل\*) اندی دوایه مقید اولدی

حق تعالی جلّ وعلی ندا اتدیکم یا موسی الخ

Hic codex ex abrupto incipit ab indice argumentorum

praefationi subjuncto, qui usque ad fol. 2 r. continuatur.

Quinque partes, بیش بخش 1) Fol. 2 r. — 106 r.,

duorum tractatum, ایکی مقاله A) fol. 2 r. — 29 v. de

conservanda valetudine, sedecim capitum, ex quibus septem

priora in hoc codice fol. 2 r. — 3 v. in unum contracta

sunt, ex reliquis finis octavi et initium noni cum fol. 6

exciderunt. In codice Dresdano integra sunt: a) de aëre;

b) de diaeta quatuor partium anni; c) de habitatione; d)

de vestitu; e) de cibis; f) de aqua; g) de vino; h) de

somno et vigilia; i) de exercitatione corporis; k) de alvo

medicamentis laxanda; l) de vomitu; m) de phlebotomia

et scarificatione; n) de ceteris humorum egestionibus, quae

fiunt per urinam, sudorem, mucum et alia ex naso man-

nantia, salivam, seminis emissionem, alvi dejectionem ba-

lanis et clysteriis provocatam; o) de vi quam affectus

\*) Simpliciter قسم, ut apud medicos graecos, si recte memini, τὰ μέλη.

\*\*) Quae sequuntur, ante توکل saltem nomen Mosis exci-

disse docent.

\*) Secundum ea, quae Hammerus ibi docuit, in Cod. Dresd. 51 pro „Liber selectus de arte medendi“ scribe: Liber selectus ex Schifā, i. e. ex opere majore Hāgī-Pāscae de medicina.



animi et actus mentis in corpus habent; p) de diaeta senum; q) de diaeta viatorum. B) fol. 29 v. — 106 r. de iis rebus, quarum scientia in medicina necessaria est, tredecim capitum \*): a) de causis materiae morborum; b) de morbis partim ex humorum abundantia, partim ex defectu nascentibus; c) de abundantia humorum duplici; d) de maturitate materiae morbi; e) de crisi; f) de iis morbis, qui aliis tolluntur; g) de signis convalescentiae; h) de signis morbum futurum indicantibus; i) de signis convalescentiae desperandae sub finem morbi apparentibus; k) de variis rebus alvum laxantibus; l) de variis potionibus, quarum multae etiam sanis utiles et gratae sunt; m) de theriacis et ecligmati s. electuariis; n) de rebus quae medicis in curandis aegrotis observandae sunt \*\*). 2) Fol. 106 r. — 213 v. de morbis partium corporis a capite usque ad pedes, triginta capitum, ex quibus undecim priora morbos capitis et eas affectiones persequuntur, quas in Cod. CCLXVII, 4, illis subjectas vidimus; undeviginti posteriora morbos oculorum, aurium, nasi, oris, labrorum, linguae, dentium, gutturis, pectoris, laterum, pulmonum, cordis, stomachi, intestinorum, alvi, ani, jecinis, splenis, renum, vesicae, inguinum, partium genitalium, artuum. Capite penultimo separatim de morbis mulierum propriis dicitur. 3) Fol. 213 v. — 255 v. de febribus, variolis (چچک), petechiis s. morbillis (حصبه). 4) Fol. 225 v. — 243 v., ubi haec pars abrupta est, de omnibus generibus tumorum, ulcerum, exanthematum:

(turc. خنازیر و بلغمی و صوف شیش و سرطان و آسئ شیش), (قرولوغن turc. داحس و طاعون), (خناس و اوتن کسمه جمرة), (قورد اشئ turc. شرا), (چبان turc. دنبل s. دمل turc. حمرة و کاورسی و آتش پارهسی), (کوپندرمه turc. قونا و کل باش و سعفه و شیرینه و ابوز و کجیک), (اسرغو turc. دمرکو). Fol. 244 r. — 247 r. quarta pars continuatur et absolvitur, sed turbato et confuso argumentorum ordine. Nam vulnera carnum et fracturae ossium, de quibus hic conjunctim dicitur, secundum indicem argumentorum fol. 2 r. lin. 7 et 8 ita disponenda erant, ut illa quartae parti tribuerentur, hae quintae. Augentur

\*) Haec et deinceps omnia quibus in foliis incipiant, indicatum est in argumentis capitum fol. 1 r. — 2 r.

\*\*) Ex multis, quae in hoc capite scite praecipuntur et moventur, argutissimum videtur duplex distichon persicum fol. 104 r.

بالغ بی عقل و صبیان و سلاطین و نسا  
کر بر ایشان سخت گیری در علاج افتد خطا  
پس بده از مشتبی شان اندکی ورنی ازان  
پس بخواید خورد آن چیز مضرا در نهان

Adultos dementes, pueros, reges et mulieres si severius coercebis, in curatione offendes. Itaque de iis, quae cupient, paululum illis permitte; alioquin noxias istas res clam immodice vorabunt.

turbae in parte quinta, fol. 247 r. — 250 r., ejus argumenta fol. 2 r. haec promittuntur: زیفتده و صنف; بتورمکده و اغولر علاجنده; زیفتده est زیفتده; ab ipso ejus initio autem haec: زیفتده و داء الثعلب ده, cui inscriptioni respondet argumentum, quamquam in fine etiam de curando (بیق و دمرکو) dicitur, qui morbi quartae partis sunt. Fol. 250 r. — 251 v. epilogus, خاتمه, ejus inscriptio promittit institutionem de medicamentis simplicibus, ادویه مفردة; sed in illis quidem foliis, post quae cetera exciderunt, nihil est nisi institutio ad curandam lepram, برص, quae et ipsa ad quartam partem pertinet. Ultima verba: ماقر قرحای دوکلر بالیله. قرشدره لر صباح آجله یدره لر. In foll. 206 — 226 atramentum injectum et per chartas veluti percolatum partem literarum delevit.

### CCLXX.

[Ac. R. 75.]

Codex turcicus utrinque truncus, 4° min., foll. 139, char. nestaliq: Idem liber. Ex abrupto in capite decimo tractatus prioris partis primae ab his verbis incipit: کلمشکر و کل شراقی اله کیرمیه, quae in codice superiore sunt fol. 8 r. lin. 15. — Tractatus posterior partis primae incipit fol. 15 v., pars secunda fol. 50 r., tertia fol. 113 v., quarta fol. 121 r.; post fol. 136 v. abrupta est; fol. 137 — 139 partim videntur esse ex parte quinta. Illis argumentis partis quartae, quae in codice superiore enumerata sunt, in hoc a fol. 132 r. haec succedunt: وکچی ایوزی, عرق مدنی و اود یانغی, (اور turc. سعله عرق و بدن کم یرامز و برص), (جذام و رئیس تلخی), (رشته و قولتق کم یرامز قوقر و دودق یرامسی و اوکچه یرامسی و قوقر و زهرلر علاجی و تدبیر سهیزنک و قمله قیل دپلرنده چوق اولمسی خاتون کشیلر. Ultima verba: قودز آیت تلدوغی کوپچک اوردغی کبی کم اوستونوی یاقیرلر و چولمک.

### CCLXXI.

[Pr. R. 207.]

Codex turcicus, 4° min., foll. 53 variorum colorum, char. item vario. Ab initio usque ad fol. 14 v. poetica,

\*) Juxta cum plurimis aliis vocabulis artis medicae in nostris lexiceis deest. Ex ipso capitis argumento conjicio, contrarium esse verbi الثعلب داء et significare proventum pilorum nimium et incommodum, ut in genis et manibus, contra quem depilatoria adhibentur.

\*\*) Locus de hoc morbo abruptus est in fol. 136 v.; quae jam sequuntur, sunt ex foll. 137, 138, 139.

ut cantilenae amatoriae (*turkiyyât*), carmina ethica et mystica, *rubâ'ijât*, disticha singula (*mufreddât*). Sed hic quoque immixta sunt, quae reliquum codicem paene totum complent, praecepta medica et pharmaceutica de componendis medicamentis, ut potionibus, ecliginatis, unguentis, pilulis. — Fol. 50 r. et v. institutio ad pingendam et adhibendam tabulam magicam (*wesq*): *Si hoc telesma contra vertiginem equi ita, ut infra docebitur, scriptum et jubae illigatum fuerit, equus cum bona venia Dei convalescet. Ego illud a viro sancto mihi permissum multis equis scripsi, qui omnes convalescerunt. Sed utique omnes caerimoniae, suo quaeque loco, peragendae sunt. Est autem telesma hocce: (sequitur ejus figura). Primum, animae Imâni Hasan Mansûrii gratia, homini egeno unum numum dona; deinde, postquam telesma scripseris, alium numum in chartam insere eamque cera obductam et linteo involutam jubae equi illiga. Una septimana post, eo ipso tempore et loco, telesma ex juba protractum cum cera in aquam fluentem injice et numum inde exentum homini egeno dona, simul dicens: Dei causa dono; divinum autem hujus beneficii praeium animae Hasan Mansûrii attribue. — Fol. 16 v. — 25 r. منافع الناس. Institutiones hominibus utiles, compendium medicinae. Ingressionem versus faciunt, quorum primus hic est: علم وعلیم لم یزلی. علم. وحکمتہ کامل ازلی. Post laudes Dei scriptor eum per Muhammedem rogat, ut hoc experientiae medicae horreum suo nomine dignum fieri vicesque medici recte explere jubeat; deinde Selimum II laudat eique bene precatur, qui quum faustissimis auspiciis in solio paterno consederit, se ipsum publica laetitia ad scribendum hunc librum impulsu esse A. H. 974 (Chr. 1566). Exordium poeticum sequuntur prolegomena theologica, anthropologica, physiologica, quibus absolutis medicos peritos hoc tempore paucos superesse dicit, et si quis sint, Constantinopoli esse; in provinciis innumeros homines medicis omnino carere; in nonnullis non modo medicum, sed ne librum quidem de medicina inveniri, et si quis inveniatur, vel arabicum vel persicum esse ideoque ab hominibus vulgaribus non intelligi; si quis autem liber de medicina turcicus sit, ab incitis librariis describendo adeo corruptum esse, ut nemo inde vel tantillum utilitatis capere possit (وتورکی داخلی).*

بولنورسه جهله کتاب یازہ یازہ اصلندن چیقاروپ اکثرین (مخبط یازمشلردر که ذره قدر انسان مستفید اولیماز). Hujus incommodi levandi causa se hoc compendium lingua pure turcica (صافی ترکیده) scripsisse et, quo facilius suo quidque loco reperiretur, inscriptiones et argumenta sexaginta\*) capitum ejus praemisisse. Hic index a fol. 18 v.

\*) Tot ipse scriptor dicit; sed in nostro exemplo tantum undexaginta enumerantur.

ad 19 v. pertinet. Hominis ex quatuor elementis compositi valetudinem sitam esse docet in illorum aequabilitate et congruentia; hanc autem conservandam esse legitima diaeta (پرهیز ایله); qua neglecta oriri hos illos morbos.

Deinde dicit de diaeta quatuor partibus anni accommodanda, de sex omnium morborum causis, de quantitate sanguinis et spiritus vitalis, quae ex cibis justo modo et tempore suntis gignitur, de quatuor humoribus partim naturam suam servantibus, partim corruptis, de quatuor generibus membrorum, de generatione et formatione hominis, de indiciis temperamentorum, de tentando sanguinis pulsu et inspicienda urina; hinc non optimo ordine de morbis, ulceribus, exanthematis, vulneribus, eorumque curatione, de operationibus chirurgicis (ut cap. 23 de circumsione puerorum: صبیانی نیچه سنت اتمک کرکدر), de legibus diaeteticis, de cibis et potibus aegrotorum, de medicamentis simplicibus et compositis, tandem in ultimo capite ante ipsam conclusionem iterum de causa libri scripti:

Sed hoc سبب تألیف کتاب وخاتمة الابواب بیانده در exemplum jam in capite duodecimo de morbis oris et gutturis abruptum est; ultima haec sunt: بر مقدار دشلروک. اتلرینه ومطلقا اغزه غبار کبی قیوب صولاندندن صکره یودرسه اول داخلی اعلادور. Praeterea multa, quae postmodo minio interscribenda erant, omitta sunt.

## CCLXXII.

[Ac. R. 233.]

Codex turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 61, char. neschi: *Praecepta de componendis et adhibendis variis medicamentis*, qualis liber قرابادین appellatur. Initium: الحمد لله اول قادر بی زواله که تن خسته لکلرینه دوائر ایدوب بلدوردی. Qui hanc farraginem congegit, proficitur se ea gratum facere voluisse cuidam custodi sepulcri Scheichi Kemâl-el-dîni (تریدار شیخ کمال الدین), qui pluribus morbis laboraret. Singulis locis praepositum est verbum باب اوکسروک ایچون رازیانه تخم. Finis fol. 55 r.: بر اندکیر مقدار میان کوکی بر چوملک ایچنده قینادوب. In reliquis foliis praecepta item pharmaceutica et magica notata sunt.



# CODICES DE HISTORIA ET VERA ET FICTA.

CCLXXIII.

[Pl. R. 128.]

Codex turcicus, fol., foll. 29, char. nestâliq: *Hâgî-Chalfae* تقويم التواريخ, *Tabulae historicae et chronologicae*; vid.

'H.-Ch. 3496. Initium: *حمد وثنا وشكر في انتها اول مبداء اول*

Fol. 1 v. — 3 v. prolegomena. Primum de tempore mundi creati et rerum primordiis certi quidquam sciri aut dici posse negat; simpliciter hoc teneri jubet, mundum esse حادث, i. e. non aeternum, sed ali-

quando ortum. Deinde narrat, quam varie tempora inter descensum Adami ex paradiso et exilium Muhammedis interjecta, et universa, et singula, definiantur, et quae sint hujus dissensionis causae; se quidem rationem Abulfedanam (vid. Hist. anteislam. pag. 6—11) probare dicit. Tum exponit de notione temporis, de divisione ejus in annos, menses, dies et noctes, horas earumque partes, de discrimine anni solaris et lunaris, tandem de ipsa chronologia historica et de sex aeris: تاريخ قبطى, تاريخ تركى,

شهرىارى س. يزجردى س. تاريخ فارسى, تاريخ اسكندرى, ملكى س. تاريخ جلالى, تاريخ هجرى. Fol. 4 r. tabula de intervallis septem epocharum: descensus Adami, diluvii, Seleucidicae, Diocletianae, Muhammedanae, Jezdegerdiana-

nae, Gelâleddiniana, cum institutione ad usum tabulae. Hoc usque librum germanice reddidit von Diez in *Denkwürdigkeiten von Asien*, II, pag. 378—398. — Fol. 4 v. — 9 r. septem tabulae historiae antemūhammedicae, bipartitae, ita ut ad dextram positi sint anni mundi creati, ad sinistram quae in iis acciderunt: a) f. 4 v. a mundo creato ad diluvium; b) f. 5 r. a diluvio ad natales Abrahami; c) f. 5 v. et 6 r. a natalibus Abrahami ad mortem Mosis; d) f. 6 r. — 7 r. a morte Mosis ad initium regni Nabuchodonosoris; e) f. 7 r. et v. ab initio regni Nabuchodonosoris ad Darium ab Alexandro victum; f) f. 7 v. et 8 r. a Dario ab Alexandro victo ad natales Jesu Christi; g) f. 8 r. — 9 r. a natalibus Jesu Christi ad exilium Muhammedis. Fol. 9 v. tabula de intervallis illarum epocharum et praeterea harum: interitus 'Aditarum, aedificatae Ca'bae, submersi Pharaonis, aedificati templi Hierosolymitani, Cleopatrae ab Augusto victae, Septem dormientium, mortui Diocletiani, Constantinopolis muris cinctae, belli elephantini et natalium Muhammedis, missionis propheticae ejusdem. Fol. 10 r. — 20 v. tabulae historiae postmūhammedicae, quarum paginae quinquagenos annos continent ita per quina quadrata oblonga digestos, ut deniones ab eorum initiis ad latus dextrum indicati sint, uniones supra denas columnas, quae illa oblonga intersecant. Procedunt hae tabulae usque ad A. H. 1057 (1647—8), nisi quod recentius nonnulla loculis annorum 1084—1088 inscripta sunt, alia margini de annis 1070, 1089, 1091. — Fol. 21 r. — 24 r. tabulae centum triginta quinque dynastiarum, ac primum quidem fol. 21 r. viginti quinque

dynastiarum antemūhammedicarum, postea fol. 21 v. — 24 r. centum decem postmūhammedicarum, in quibus a dextra primum nomina dynastiarum posita sunt, deinde numeri regum vel principum, tum sedes eorum, postea tempora quibus dynastiae exortae sunt, quibus eversae vel extinctae, postremo anni per quos steterunt. Ultima earum in nostro exemplo ommissa est, id quod et numerus a scriptore indicatus, et vacans locus ostendit. Fol. 24 v. Sulthani 'Osmānidae, i. e. nomina et cognomina eorum, anni quibus nati sunt, quibus inaugurati, quibus mortui, per quos regnarunt. Procedit tabula usque ad Ibrāhimum I, ita tamen, ut duo loculi de tempore necis et annis regni ejus vacant, quamquam alius ac qui cetera scripsit, non solum duobus distichis persicis in margine inferiore adscriptis annum ei fatalem, A. H. 1058, indicavit, sed etiam tres priores loculos de Muhammede IV explevit. Fol. 25 r. summi Veziri, fol. 25 v. summi pontifices, *meschāich-ul-islām*, et judices militares, *godhāi-'asdkir*, usque ad muneris divisionem (vid. Hammeri Hist. osman., I, pag. 586), hinc fol. 25 v. et 26 r. judices militares Rumelienses, fol. 26 v. et 27 r. Anatolenses, fol. 27 r. magistri Sulthānorum et principes gentis mūhammedicae, *noqābī eschrāf* (vid. pag. 392 no. 37), fol. 27 v. et 28 r. judices Constantinopolitani. Fol. 28 v. et 29 r. *chātme*, fol. 29 r. *chātmet-ul-chātme*, duplex epilogus. Ille sententias quasdam universales ex diligenti rerum gestarum contemplatione collectas enumerat; hic de tempore libri scripti, de nomine, consilio et ratione ejus, item de duabus recensitionibus vel potius dispositionibus eadem docet, quae in opere bibliographico inveniuntur. Postremo eos, qui plura et subtiliora requirant, 'H.-Ch. ad trecentos libros historicos remittit, quos ab initio libri sui *Fedlike* enumeraverit. Finis: نتيجہ حسن بو مدخلدن صیبت ایدہلر والسلام

Margines totius libri adnotationibus et additamentis ipsius scriptoris, ultimi maxime chronostichis, impleti sunt. Scriptionem hujus exempli absolvit

'Abd-el-ra'hman Ibn-'Hasan medio m. Ġumādā postiore A. H. 1061 (Chr. 1651). Fol. 29 v. inter alia est in multis ab eo discens, quod pag. 425 col. 1 et 2 exscripsi. Est autem hoc:

ا ب ت ث ج ح خ د ز س ش ص ض ط ظ ع  
۱۰ ۷ ۹ ۹ ۸ ۹ ۳ ۶ ۷ ۷ ۴ ۳ ۸ ۳ ۵ ۴ ۲ ۱  
ف ق ک ل م ن و ه ی  
۱۰ ۵ ۹ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱ ۸

quae si ad ordinem antiquum rediguntur, literae ab *clif* usque ad *tha*, ut solent, primam enneadem efficiunt; inde a *je* usque ad *sad*, inserta ante hanc literam *dhad*, eandem iterant, (nam quod in codice *je* decem valet, manifesto erratum est; cf. pag. 337, lin. 6—9, ubi pro *minorem* scribe *majorem*, pro *majorem*, *minorem*); inde a *qaf* usque ad *te* quatuor primos numeros tertium repetunt; quinque reliquae, *cha*, *ʒe*, *dal*, *zha*, *ghain*, tres, quinque, septem, novem, decem valent.



## CCLXXIV.

[Ac. R. 129.]

Codex turcius ab initio truncus, fol., foll. 294, char. neschi: *Tomus primus historiarum Ibn-Keſiri turcice red- ditarum*; vid. H.-Ch. 1698. Prima verba ex historia Josephi: *أيتدى بن يوسف وبو قرداشم در*. Conjuncta sunt in hoc tomo duo volumina et dimidium: 1) Fol. 1 r. — 24 r. primum dimidium; fol. 1 r. de Josepho; fol. 3 v. de Jobo; fol. 5 r. de *Œl-kiffo*; fol. 5 v. de Jona; fol. 7 r. de Mose et Aarone. 2) Fol. 24 r. — 86 v. *الجلد الثاني من تواريخ ابن كثير*; fol. 24 r. continuatur locus de Mose et Aarone; fol. 39 r. de Josua; fol. 41 r. de Chidro et Mose; fol. 44 r. de Ezechiele; fol. 45 r. de Samuele; fol. 47 r. de Davide; fol. 48 r. de Salomone; fol. 52 r. de prophetis israeliticis Salomone posterioribus; fol. 53 r. de Hierosolymis a Nabuchodonosore vastatis; fol. 53 v. de Daniele; fol. 54 r. de Hierosolymis restauratis; fol. 55 r. de Zacharia et Joanne; fol. 56 v. de Jesu; fol. 62 v. de *Œl-garkein*; fol. 64 r. de Septem dormientibus; fol. 65 r. de duobus viris, quorum alter Deo fidem habebat, alter non habebat (Sur. 18 vers. 31); fol. 65 v. de *af-hdb-el-eike* (Sur. 16 vers. 78, Sur. 26 vers. 176); fol. 66 r. de Loqmāno; fol. 67 r. de *af-hdb-el-ochdud* (Sur. 85 vers. 4); fol. 68 v. de *Gerih* vel *Gureih*, asceta israelitico; fol. 69 r. de Barfilā monacho, cujus castitatem diabolus per pulcrā quandam mulierem evertit; fol. 69 v. de tribus viris, qui commemoratione trium beneficiorum a se in alios collatorum a Deo impetrarant, ut ipsos ex spelunca, cujus ostium saxo forte, objecto praeclusum erat, liberaret; fol. 70 r. de leproso et calvo et caeco; fol. 70 v. de eo, qui ab amico mille denarios in antecessum accepit; fol. 71 r. de Judaeis et Christianis librorum sacrorum corruptoribus; fol. 72 r. — 86 v. de historia veterum Arabum. 3) Fol. 86 v. — 294 r. *الجلد الثالث من تواريخ ابن كثير*; fol. 86 v. continuatur illa historia usque ad nuptias parentum Muḥammedis; fol. 115 v. de Muḥammede nato et de ostentis illius noctis; fol. 123 r. — 294 r. de ejus vita et rebus gestis usque ad reditum a Thaqafensibus frustra ad partes vocatis (vid. Abulfedae Ann. moslem. I, pag. 48). Finis: *وبو حديشى بيهقى روايت ايلدى حاكمدن*. *أحمد بن أحمد بن عبد الجبار بن يونس بن ابن إسحاق* *رحمهم الله رحمة واسعة*, *وبو جلدن صكره كلن جلدك*. *أولنده* *أياس بن معاذك إسلامي قصهسى كلور*. *Scriptio-* *nem Aḥmed Ibn-Ḥasan absolvit m. Regeb A. H. 989* (Chr. 1581). Miro errore pro *ابن كثير* in *causula* scripsit *التواريخ الطبري*, quo arrepto Acoluthus et Kehrius hos annales Ibn-Ḡeriri Thabaristanensis esse perhibuerunt, ille in inscriptione folii primi: *تاريخ الطبري في ظهر محمد* (fortasse scribere voluit *محمد* hic in catalogo.

## CCLXXV.

[Ac. R. 48.]

Codex turcius, fol., foll. 387, char. neschi: *Ejusdem libri tomus secundus*, superiorem, etsi ab alio scriptus est, recte excipiens; primum enim hic narratur conversio Ijās Ibn-Ma'ādi ad Islamum, quod voluminis quarti initium promittitur fine terti supra a me exscripto. Quod igitur in fronte hujus libri legitur: *المجلد الثاني من ترجمة ابن كثير*, id de tomo accipiendum, non de volumine, cujus inscriptio omisa est. Initium: *حمد بی حد وثناء بی عد*. *بو کتاب*: *وبعدہ*. *Post* *اول پادشاه پروردگار عالمه ثابتدر* *شریف بر دفتردر کم تواریخ ابن كثير دن ترجمه اولندی* *خدمتہ السلطان الاعظم*, *والخاقان المعظم*, *مالك رقاب الامم*, *ملجأ العرب والعجم*, *سلطان بن سلطان*, *سلطان مراد بن سلطان محمد خان*, *خلد الله مملکتہ ودولتہ*, *وافاض* *Hic liber ex historiis Ibn-Keſiri trans-* *latus est in usum summi Sulthāni etc. Murādi fil. Sul-* *thāni Muḥammedis (Murādi II, regn. A. Chr. 1421—1451),* *cujus regnum Deus aeternum et cujus benignitatem et gratiam* *in nos effundat.* 1) Fol. 1 v. — 73 v. volumen quartum, de Ijās Ibn-Ma'ād et Medinensibus ad Islamum conver- sis, deinde de exilio Muḥammedis, sede Medinam trans- lata, expeditionibus hanc mutationem secutis, usque ad septimum annum higræ. Fol. 73 v. — 226 v. *الجلد* *عمره القصبة*, ab *الخامس من تواریخ ابن كثير* *eodem anno* *suscepta* (vid. Ann. moslem. I, pag. 140) *usque ad* *حجة* *المجلد السادس من* *321 r.* *— 387 v.* *الجلد السابع* *et 4) Fol. 321 r.* *— 387 v.* *ابن كثير* *quae vitam Muḥammedis absolvunt* *et solitas appendices subjungunt.* *Primum inde a fol. 226* *v. narratio de ultimo illo Muḥammedis itinere continuatur* *et finitur; fol. 238 v.* *— 259 r.* *de auguriis mortis ejus, de* *morte ipsa, de iis quae inter mortem et sepulturam eve-* *nerunt, de sepultura, de iis quae reliquit; fol. 259 r.* *—* *268 r.* *de ejus uxoribus, pellicibus, liberis; fol. 268 r.* *—* *284 v.* *de ejus servis, servabus, famulis, iis sociorum qui, etsi* *ex familia non erant, tamen ei ministrabant, scribis, nego-* *tiorum ministris; fol. 284 v.* *— 286 r.* *de ejus reliquiis* *(آثار), ut gladio, calceo, calice, lacerna, vase stibiario,* *juventis. Inde a fol. 286 r. appendices, سيرة شريفة* *quatuor librorum: a) fol. 286 r.* *—* *299 r.* *كتاب شمائل*, *de ejus habitu externo et indole mo-* *ribusque, خَلَق ظاهري وخَلَق طاهري*, *ut ipse scriptor*

verbum interpretatur, qui se hoc loco maxime libro *Schemmül* a *Tirmidī* conscripto usum esse profitetur; b) fol. 299 r. — 374 v. کتاب دلائل, de argumentis prophetiae ejus, quae duplicia sunt: دلائل معنویة, ut *Coranus* divinitus ad eum demissus, sanctissimi mores, egregie dicta et praeclare facta, nec non dotes divinae (*kerdmāt*) virorum sanctorum ecclesiae mu'hammedanae et summa doctrina virtusque multorum ex ceteris ejus asseclis, item clarissima genuinae nobilitatis exempla in vita Mu'hammedis conspicua, origo ejus ex gente Abrahami, natales Meccanae, al.; deinde دلائل حسیة, i. e. miracula et vaticinia partim ab ipso edita, partim ad eum spectantia, ex quibus vaticiniis nonnulla etiam in Judaeorum et Christianorum libris sacris inveniuntur \*); c) کتاب فضائل et d) کتاب خصائص ex hoc volumine exclusa sunt. Finis: واقعی نکم حوادثدن و دخی حوادثدن. Scriptio absoluta est medio m. *Aḥl-higge* A. H. 967 (Chr. 1560).

## CCLXXVI.

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 178, char. nestāliq praeter locos arabicos plerumque char. neschī scriptos: *Weisii historia vitae Mu'hammedis*, درة التاج فی سیرة صاحب, oratione ornatissima scripta; vid. Hammeri Hist. poës. osman., III, pag. 204. Nomen libri, درة التاج, invenitur fol. 97 r. lin. 4 et fol. 176 v. lin. 3; nomen scriptoris, ویسی, fol. 59 r. lin. 14 et fol. 76 r. lin. penult.; etiam munere judicis Scopensis eum functum esse, quod Hammerus narrat, commemoratum est fol. 37 v. lin. 15: قضی محروسه اسکوب اولدغمده. Locupletissimum vero de libro et scriptore testimonium praebet initium partis posterioris fol. 96 v. et 97 r.: تاریخ سنجان مآثر: پیغمبری یه معلوم دزکه اکثر معظلمات وقایع سلطان الثقلین صلعم بیت الحرام مکده مکرمه ایله دار الهجره مدینه معظمه ده صورت نما اولدوغیچون طرفی هاجرت نبویه ده

\*) Quam Mu'hammedani Judaeis et Christianis exprobrant librorum sacrorum interpolationem, ejus ipsi accusandi sunt; uti fol. 343 r. *Jesāiae* hoc vaticinium supponitur: „*Lactare, o arx* (قصر), *hocce puer, quem dominus tuus tibi donavit, cujus salutari vi terrae tuae latae fient, et fluvii tui in terra ubertatem parient, et domum tuarum portae altae erunt, et a dextra et a laeva imperatores orbis terrarum dona tibi et munera afferent; atque hic puer tuus omnium populorum haeres erit et omnium urbium regionumque imperator et rex. Ne time igitur neve dole unquam! A nullo hoste tibi fiet injuria.*“ Interpretatio subjecta illam arcem Meccam esse docet, puerum Mu'hammedem, cet.

نازل اولان آیات الکتابه نسبت مهابط وحی کریم اماکن متعدده ایکن علماء فن تفسیر آنلری ینه اول ایکی بلده معظمه یه منسوب طوته کلمشدر, بناء علیه بو قراضه چین سکه خانه عرفان ویسی شکسته جنان دخی ضبط سیر صاحب المعراج ایچون کشیده سمط تألیف ایندیکی کتاب درة التاج متضمن اولدوغی فراید آثار و اخباری ایکی, مجلد ایلیوب مکتی ومدنی عنوانیله نامزد اتمش ایدی, i. e., detractis calamistris: *Quum Mu'hammed majorem et illustriorem vitae partem Meccae et Medinae degerit, interpretes coranici, etsi ille singulas Corani partes locis diversis accepit, tamen, si exilio priores sunt, Meccanas facere solent, si posteriores, Medinenses. Ita Weis quoque, scriptor hujus libri de vita Mu'hammedis, Durret-el-tâg, eventa, quae eo continentur, in duo volumina digessit, quorum unum Meccanum, alterum Medinense nominavit. Deinde illo jam absoluto se hoc exordiri dicit. Ceterum etiam in fine partis prioris fol. 95 v., postquam exilium ipsum narravit, se in chalfatu Omaris expositurum esse dicit, quomodo aera islamica, quae ab exilio incipit, condita fuerit:* کبفت وضع تاریخ اسلامی انشاء الله تعالی خلافت زاهره عمریه نک مطاوی آثارند درج اولنمغه قلم درین Fol. 1 v. — 95 v. volumen Meccanum inscriptione et ingressione carens. Initium: کنون وقتست کز کله سخن کوی: A solitis prolegomenis de majoribus et origine Mu'hammedis ad ejus natales pervenit; hinc vitam usque ad exilium enarrat. 2) Fol. 96 v. — 178 v. volumen Medinense, ab adventu Mu'hammedis in illa urbe usque ad finem proelii Bedrensis majoris A. H. 2. Ultima verba de Abū-Leheb ad Bedrum interfecto, qui per somnum Abbāso fratri apparuit: مع الرسول سبیلا دیو ناله حسرتی فله پیوند ایلدی, تمت Praeter libros pervulgatos *Weis* hos citat: fol. 2 v. lin. antepenult. et penult. کتاب scriptum ab *Abū-'Oḡmān 'Omar Ibn-Jā'hjā El-Hāfyzh*; fol. 88 v. lin. 3, اعلام القطب المکتی 'H.-Ch. 949; scriptum ab *El-Zerkeschī*, اعلام الساجد باحکام المساجد 'H.-Ch. 939; ibid. lin. 6, وبرء السقم i. e. qasīdam *Burde* Scheref-el-din El-Būfirī, ut ipse interpretatur: یعنی قصیده, quod ab exitu primi hemistichii (vid. pag. 434 col. 1 inf.) ductum est; fol. 76 v. lin. 7 کتاب



حاشية scriptum ab *El-Tirmidi*; fol. 136 v. lin. 8 حاشية  
coranicam *El-Ghafárdnii*; fol. 69 v. lin. 4 et 5 حبيب  
scriptum ab *Abū'l-kirām 'Abd-el-selām Ibn-Mu-*  
*'ammed Ibn-'Hasan*; fol. 128 v. lin. 10 *El-Semhūdii*  
(sic: السميودي); خلاصة الوفا; saepissime  
الدرجة المنيفة في الآباء *El-Sujūthii*; fol. 16 r. lin. 4 et 5  
الدر المنثور; fol. 23 r. lin. 5 ejusdem  
الشريفة; fol. 40 r. lin. 7 *Afilii*, *paraenetac Herdtensis (wā'yzhi Herāt)*,  
نرج; fol. 16 r. lin. 8 *El-Mo'hybbi Thabaristanensis*  
نخيرة; الروض الانف *El-Suheilii*; saepissime  
العقبى; fol. 141 r. lin. 16 et 17 روضة الاحباب  
scriptam ab *'Athd-Allāh Ibn-Fadhl-Allāh*, qui cognomine  
*Gemāl-el-din El-Mu'haddid* notior est; fol. 50 r. lin. 15  
الزهر الباسم scriptum ab *'Alā-el-din Moghalthāi* \*) *Ibn-Felg*; fol.  
80 r. lin. 6 زين القصص; fol. 124 v. lin. 2 et 3 *Abū-*  
*'Abd-Allāh Mu'hammed El-Ssdlī'hi* الرشاد; fol. 92  
r. lin. 16 *Sād-el-din El-Kāzerinii* مختصر; saepe  
سبيتر; علاصة المغرب قاضي عياض اليعصبى  
scriptum ab unde fol. 77 v. lin. ult. الشفاء العياضى  
fol. 51 v. et 52 r. شفاى عياضى  
fol. 41 v. lin. antepenult. *Taqi-el-din*  
*El-Qāsii* الغرام; fol. 115 r. lin. 7 et 8 *Abū'l-fereg*  
*Gauzii* \*\*) صفة الصفاء; fol. 19 v. lin. antepen. et penult.  
*'Abd-el-wahhāb El-Subkii*, cujus pater est *Taqi-el-din*  
*Abū'l-'Hasan El-Subki*, والطبقات الكبرى; fol. 52 r. lin. 8  
*Fachr-el-din El-Rāzii* عصمة الانبياء; fol. 130 v. lin. 1  
*El-Firāzābādii* العقائد; saepissime *Ibn-Sejjid-el-nās El-*  
*Ja'merii* (اليعمرى) vita *Mu'hammedis*; al. عيون الاثر  
breviter العيون, cum adnotatione (*'hāschije*) ا سبيط بن  
العلجى scripta (fol. 145 v. in

\*) Sic, مغلطاي, scriptum est fol. 88 v. lin. 3; cf. pag. 461  
col. 2 lin. 3.

\*\*) Pro *Ibn-El-Gauzii*; nam sic, non *El-Gūzii*, dicendum esse  
docet vocalis adscripta: أبى الفرج جوزى, cui nomini subjuncta  
est haec agnominatio: جوزى باخيرات, qui summa praemia con-  
sequatur.

المغربى; fol. 14 v. lin. 7 *Herdtensis* نور النيراس;  
fol. 100 r. lin. 8 et 9 *Zamachscharii* الفايق; fol. 5 r.  
lin. 14 *Pezdewii* الكشف; fol. 169 r. lin. 11 كنز العباد;  
fol. 23 r. lin. 4 *Bedr-el-din El-Zerkeschii* اللآلى; fol.  
135 v. lin. 9 *Ibn-Adili* لىباب الكتاب; fol. 133 v. lin. 10  
breviter اللباب; fol. 91 r. lin. antepen. *Ibn-El-Mukerremi*  
(nam librum esse المتقى); fol. 139 r. lin. 4 لسان العرب  
indicat praepositum); fol. 95 r. lin. 15 et 16 *Gemāl-*  
*el-din Abū'l-fereg 'Ali Ibn-El-Gauzii* الزمان  
ومراة الزمان علامه جوزى; fol. 165 r. lin. 15 breviter  
75 r. lin. 15 *El-Baghawii* التنزيل; saepissime *Mo'in-*  
*el-din El-Meskini* معارج النبوة (vid. Cod. Dresd. 385);  
fol. 42 v. lin. 12 المغازى (expeditiones *Mu'hammedis*) nar-  
ratae ab *Ibn-'Oqbe*; fol. 37 r. lin. antepen. et penult.  
eadem narratae ab *Ibn-Hischām El-Mo'afiri*; fol. 23 r.  
lin. 2 *El-Sachāwii* المقاصد الحسنة; fol. 37 v. lin. 8 *Mu-*  
*'ammed Qosthalānii* (sic alibi quoque: قسطلانى)  
المواعيد الدنيئة; fol. 129 v. lin. 12 et 13 *Ibn-el-Eṭir*  
*El-Gezerii* الغريب; fol. 168 r. lin. 12 ينابيع العلوم  
breviter lin. 8 كتاب الينابيع.

## CCLXXVII.

[Ae. R. 225.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 144, char. diwani:

*Laudes Sulthānorum 'Osmānidarum et expeditiones bonaeque opera-*  
*corum.* Initium: سنخ سنخ آين قصه دليذير جنين.

Quae excerpti ex Cod. Dresd. 25, i. e. ex compendio historico *Mu'hammedis*, qui apud  
*Suleimānum I Nischāngii* munere functus est, me docue-  
runt hanc eam partem illius compendii esse, quae de dy-  
nastia osmanica est, nihil aliud. Fol. 1 v. — 4 r. ori-  
gines gentis, fol. 4 r. *'Osmān I*, fol. 10 r. *Uroḥān*, fol.  
14 r. *Murād I*, fol. 18 r. *Bājezid I*, fol. 29 r. *Mu'ham-*  
*med I*, fol. 32 v. *Murād II*, fol. 41 r. *Mu'hammed II*,  
fol. 53 v. *Bājezid II*, fol. 68 v. *Selim I*, fol. 79 v. —  
144 v. *Suleimān I* usque ad A. H. 969 (Chr. 1561 — 2).

Finis: مطلوب اولاً ميسر مقصود جمله حاصل آمين. يا  
مجبیب السائلين. Scriptionem absolvit *Mu'hammed Agha*  
*m. Mo'harramo A. H. 1093* (Chr. 1682).



## CCLXXVIII.

[R. 12.]

Codex turcicus, fol., foll. 197 chartae subrubrae, char. neschi: تاريخ سلطان سليمان عن تأليف جلال زاده صالح: ائندی *Ssâli h Ibn-Gelâli*, ut scriptor fol. 6 v. lin. 12 13 se ipse nominat, *historia primorum octo annorum regni Suleimâni I*, quam cave confundas cum historia ejusdem Suleimâni scripta a Mufthafâ, Ssâlf hi fratre; vid. Hammeri Hist. osman., I, pag. 19 No. 20, et II, pag. 3 No. 1, Cod. Dresd. 350. Initium: الهی کیف اشکرت والشکر ایضا من نعمائک Fol. 1 v. — 7 r. post solitum exordium Suleimânum et Ibrâhimum, summum ejus Vezîrum, laudat; deinde se post multos alios historiam Suleimâni aggredi dicit, sperantem fore ut et ipsi et Ibrâhîmo probetur. Fol. 7 r. — 197 r. quinque et quinquaginta capita, persice, ut fieri solet, inscripta, ab initio regni A. H. 926 (Chr. 1520) usque ad reditum Suleimâni a venatu, quem A. H. 935 mense Mo'harramo in agro Wizensi (ویزہ جانبندہ) instituerat, pertinentia. Fol. 197 r. et v. vota pro salute et gloria Principis, domus augustae, regni. Finem facit hoc distichon: بو دعاک قیلمغل رد سائلن • مستجاب آیت یا مجیب السائلین.

## CCLXXIX.

[Ac. R. 47.]

Codex turcicus, fol. foll. 114, char. neschi: فتوح المجاهدین لترویج قلوب المشاعدين, i. e. *Ġâmîi Nefahât-el-uns min hadharât-el-quds, a Lâmi'i turcice reddita*; vid. Sacyi commentatio de libro *Ġâmîi in Notices et Extraits*, tom. XII, Cod. Dresd. 408, Hammeri hist. poës. osman., II, pag. 20. Initium: نحن نقص عليك احسن القصص بما اوحينا اليك هذا القرآن Fol. 1 v. — 2 v. praefatio *Ġâmîi* turcice reddita, sed non integra, quum angulus sinister inferior folii primi laceri et charta supposita muniti exciderit. Fol. 2 v. — 5 r. praefatio Lâmi'i, ubi postquam librum laudavit, se praestantia ejus ad transferendum allectum, quum primum et difficultate rei ipsius, maxime inconstantia et obscuritate generis dicendi fûfici, et mediocritate virium suarum retardatus esset, tandem precibus amicorum ad consilium efficiendum permotum esse, item se Ssûfios turcicos et *Ġâmîo* posteriores adjecisse dicit. Absolvit autem opus A. H. 927 m. Ramadhâno (Chr. 1521 m. Sept.), postquam Suleimân I Belgrâdum cum aliis arcibus et oppidis expugnavit (cf. Hammeri Hist. osman., II, pag. 21 et 22), cujus rei memoriam celebravit et nomine libri: *Expugnationes s. victoriae bellatorum sacrorum* (item, sensu ancipiti: *Revela-*

*tiones quae ascetis contigerunt*, cf. pag. 406 col. 2 adnot.) ad recreandos animos *epoptarum mysticorum*, et duobus chronostichis: ای فاتح ملک انکروس et ایلات انکروسی, quorum utrumque numerum 927 continet. Fol. 5 r. — 32 v. prolegomena de fûfismo, a Sacyo in illa commentatione gallice reddita et adnotationibus illustrata. Fol. 32 v. — 114 r. recensio trecentorum quinquaginta trium Ssûfiorum usque ad Abû'l-'Abbâs El-Qassâb (pag. 137 commentationis Sacyanae separatim editae, col. 1 med.), in cujus nomine librarius opus abruptit, quamquam folia vacua supersunt quatuor et dimidium. Ab indice Sacyano praeter multa in nominibus aliter scripta discrepant haec: ابو تراب نخشی pag. 128 col. 1 adjectus est ابو محمد بن فاذه contra omissus est; تراب الرملی ابو عبد col. 1; post ابو الغریب الاصفهانی ibid. adjectus est et بنان بن محمد الحکمال; الله فلانسی محمد: محمد اسحق بن ابرهیم الحکمال pag. 132 col. 1 tres sunt: محمد بنان بن عبد الله واسحاق ابرهیم حمال, والحکمال ابو بکر: شینخ ابو بکر موازی شینخ عبد الله بن محمد: post ابو بکر اشنانی et سوزانی عبد الله خدان pag. 134 col. 1 adjectus est ابن منار (حدان I). Ceterum sub finem rubricator nonnulla nomina locis suis non inscripsit; sed numeri lacunarum cum numeris nominum apud Sacyum positorum congruunt.

## CCLXXX.

[Ac. R. 214.]

Codex utrinque truncus, 4<sup>o</sup> min., foll. 77, char. diwani neschi: *Dâsitâni Qahramân*, pars magnae illius fabulae de rebus gestis antiquissimorum regum persicorum, quae nomen habet a summo heroe Qahramân, cujus hic, ut homerice dicam, *âgortelu* narratur. De origine libri fol. 3 r. lin. 15—17 haec traduntur: *Sapiens Buzurgmîhr hanc de Qahramâno narrationem* (بو قهرمان قصه سن) ex lingua indica in persicam, hinc sapiens Thûthûs (pro quo fol. 29 v. lin. 4 Thûrthûs est) in turcicam transtulisse dicitur. Buzurgmîhr igitur Nûschirwânô Justo haec narravit cet. Argumentum: Hûschenk, rex iranicus, filius Helhelâni, regis kipçakensis, postquam totum orbem in ditionem suam redegit, ultimum cum Kehtânô, rege Sindorum, et Sergânô, rege Indorum, in India bellum gerit. Victi induciis impetratis Qahrânô, regem Sengistâniæ, et ipsum daemonem anthropophagum, et Anthropophagorum s. Mardichorarum (مردم خورلر) ducem, cum 'Aqqâlô mago novas copias ex insulis collectum mittunt. Dum hi absunt, uterque exercitus ad montem Serendil castra habet. Ibi quondam in venatu, quem Kehtân instituit, immanis

draco multis jam ducibus necatis illum quoque invadit. (Hanc regis cum dracone pugnam prima verba codicis inducunt: دوشدی بو جانور دخی اردنجه ایروپ تکرار (پنجه اوردی). Periclitanti socio Sergân opem fert, sed ipse a dracone obruitur. Ambos liberat et draconem interficit, suis spectantibus et faventibus, Chosrew-schîr, filius Scherif-Schâhi, regis turanici, fratris Hûschenki, adolescens formosissimus et fortissimus, qui Gulcînâ, filiam Sergânî, amat ab eaque redamatur. Post discessum utrinque epulae fiunt, inter quas apud Persas advenit Schîr-pencê, qui literas Helhelânî et aliorum regum affert et quid in patria agatur nuntiat. Dum ita bellum cessat, fervent Chosrew-schîri et Gulcînâe amores, quorum inter-nuntius est 'Âsim, homo cum Schîr-pencê calliditate certans. At resciscunt ista furta Sergân et Hûschenk, quorum uterque ea vehementer indignatur. Eo tempore Qahrâm cum exercitu daemonum advenit, quo freti Indi bellum repetere constituunt. In consilio, quod ea de re habetur, Qahrâmî animum duae res incendunt: quod Gulcînâ, quam amat, tristem esse videt, quippe Chosrew-schîro ab illis daemonibus timentem, et quod a Kehtânô audit, illum potissimum effecisse, ut Persae adhuc invicti sint. Quae apud Indos fiunt, explorata ad Persas defert Schîr-pencê. Ibi plerique animos despondent; Hûschenk pavidos frustra oratione confirmat. Chosrew-schîr vero, quum Schîr-pencê neminem nisi Qahrâmân, qui tunc aberat, Qahrâmô parem esse dixisset, illum noctu se ad castra indica comitari cogit et in consessum ducum se insinuat, ubi Qahrâm gravissimam clavam vibrans omnes daemones hominesque ad idem experiendum provocat. Postquam omnes operam perdiderunt, Chosrew-schîr viribus suis in unum ictum collectis solium, in quo Qahrâm sederat, elidit: tum abjecta clava et stricto gladio turbam perripit et cum comite salvus in castra persica evadit. Hac audacia etiam magis exasperatus Qahrâm proelium festinat, in quo dum uterque egregia facinora edit et aequo Marte pugnatur, 'Aqqâl cum exercitu centum millium magorum per aërem advolat. Horum artibus Persae succumbunt: Hûschenk et multi alii duces capiuntur, in his Chosrew-schîr, quem Gulcînâ, pedissequa ad eum missa, de imminente periculo praemonuerat. Captum ultura Gulcînâ in 'Aqqâlum irruit, sed et ipsa magicis artibus defixa capitur et vincitur. Scherif-Schâh cum reliquis ducibus militibusque et magna armorum copia et uxoribus thesaurisque fraternis, usu nominis summi (اسم اعظم) et egregia fortitudine hostibus ereptus se in arcem Hûschenk-âbâd recipit, quam autem exercitus partem arx non capit, eam in arduis et praeruptis locis montis Serendîl disponit. Indi supplicia captivorum differunt, dum illo quoque potiantur. Sed artes magicæ, quibus arx oppugnatur, vi sacrosancti nominis usque repelluntur. Tandem Hûschenk et multi alii in conspectum suorum producti iis, nisi arcem dedant, illico supplicio afficiendi ostenduntur. Frustra Schîr-pencê et 'Âsim adrepunt et duobus carnificibus, qui regem tenent, occisis saltem hunc eripere conantur; nam 'Aqqâl eos in corvos mutat, se ipsum in falconem, hinc eos ad arcem persecutus revertit et pristinam formam sumit. Jam rex

et ceteri ad suum quisque patibulum ducuntur, trepidatio autem et desperatio Persarum eo augetur, quod Qahrâm simul arcem adortus portam effringit. Ita re in ultimum discrimen adducta narratio fol. 41 v. ad Qahrâmân de-flectit et res peregre ab eo gestas repetit. Nam multo ante ille cum exercitu daemonum sociorum ave Roch in montem Qâf vectus erat, ut Schahbâl, regem hortorum

iremorum, Qamar-Bânû, ejus uxorem, Behrâmî Gebelî, horum filium, et permultos alios ex captivitate daemonum hostilium liberaret. In eo itinere miranda plurima et viderat, et fecerat, liberatos autem in hortos iremicos redu-xerat. Ibi postquam diu moratus est, cum innumero comitatu in sedes humanas revolans Chosrew-schîrum et alios heroas, Dîlfurûzam, uxorem Hûschenki, Gulcînâ cum pedissequis, tandem Serwi-chîrâmam, ipsius amasiam, e vinculis magicis eripit, quibus comitatu suo adjunctis eo ipso tempore ad montem Serendîl advenit, quo Hûschenk cum ceteris ad supplicium ducitur, 'Aqqâl autem, pro Scherif-Schâh et conjugibus liberisque Hûschenki tradendis et igne adorando, praesidio arcis corpora salva promittit, ceterum se Helhelânûm cum toto populo kîpçakensi in mare conjecturum esse minatur. Tum Qahrâmân, quasi deus ex machina, hostes gravissima strage obruit, reges et daces eorum capit, suos e vinculis et morte liberat. Etiam Qahrâm a Sshâmânô, sagittario Qahrâmânî, vulneratur et capitur; quum autem vincula perripit, uno summi herois obtutu tam vehementer percellitur, ut impos sui concidat. Postquam vero ad se rediit, plane in alium mutatus Hûschenkum regem agnoscit ac pertinaciae expiandae aliorumque deterrendorum causa se etiam neci offert. Sed Qahrâmân, uti superbum debellavit, sic victo non solum parcat, sed poenitentem etiam amplectitur, quo facto Hûschenk et Scherif-Schâh illi manus osculandas praebent, duces socium et amicum accipiunt. Deinde Scherif-Schâh verba praeunte in religionem Sethi jurat et Moslemus fit. Reges quoque et ceteri principes Indorum in fidem recipiuntur. Jam imperio Hûschenki in totum orbem stabilitum, Qahrâmân magnificam pompam instruit, quam ducentes omnes reges hominum et daemonum cum suis Hûschenkum in solio sedentem regem salutent ab eoque lustrentur. Hoc loco, ubi minime velles, librarius opus abruptum post haec verba:

کندوسی یکرمی بیگ دمباد مہترلی ایله عناطوس نرہ معا کلسون.

## CCLXXXI.

[Ac. R. 144.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup>, foll. 244 chartae bombycinae, char. neschi antiquiore eleganter et perspicue scriptus: *Kitâbî Iskender-nâme*, prima pars Alexandreidis. Initium:

فضل بسم اللہ الرحمن الرحیم • قاموسہ پز کبدر ای حکیم

Octo distichis prosa oratio succedit. Primum scriptor Muhammedem quondam in sacro circuito Ca'bae cum Abû-Bekro, 'Omaro, 'Osmânô et 'Alio consistentem iis historiam Alexandri narrasse dicit; postea alios narratores pro se quemque eandem historiam e monumentis rerum gestarum, e



Gâmasp-nâme, e Schâh-nâme, ex historiis prophetarum collegisse; quae igitur illi narraverint, ea se in hoc libro referre. Singula capita, ut hoc ipsum prooemium, poemate turcico inducuntur. Fol. 2 v. — 14 r. *ابتداء قصه*, initium narrationis. Enumerantur reges persici toti orbi imperantes, qui a mundo creato usque ad Alexandrum fuerunt. De eorum potentia, moribus, institutis. Penultimus eorum fuit Dârâ (*دارای شاه* s. *شاه*), qui Seleucia s. in urbe Medâin regnabat. Cui quum rex Graeciae (*قیصر*) obedientiam et tributum negasset, bello devictus et captus est. Fol. 14 r. — 244 v. Alexandreis ipsa, in *مجلس* divisa, ex quibus hoc volumen tredecim primos continet, quamquam inde a decimo pro *مجلس* est مطلع.

Falso autem ibidem pro *التاسع* scriptum est *العاشر* et sic deinceps. Argumenta consensuum: 1) Fol. 14 r. — 16 v. Rex graecus captivus ad Dâram adducitur et suspenditur, quo facto Dârâ in ejus regiam profectus ab omnibus principibus Graeciae, qui literis invitati eodem conveniunt, rex salutatur. 2) Fol. 16 v. — 34 r. Dârâ cum Vezîris consultat, quid de Graecia faciendum sit. Audit variis sententiis Philippum (*فيلقوس يوناني*) a Graecis ipsis commendatum regem constitui placet. Huic a Dârâ quindecim satrapae subijciuntur et tributum annuum trecentorum sexaginta sex ovorum aureorum imperatur, quae singula millenarum sesquidrachmarum (*مشتقال*) sint. Dârae Seleuciam reverso Philippus illud tributum quotannis mittit. Tandem Dârâ obit et Dârâb filius, quinque et triginta annos natus, ei succedit. Quatuor et viginti reges ad sacramentum obedientiae praestandum invitati Seleuciam veniunt, quae fortuna Dârâbū superbum facit. Post convivia quadraginta dierum reges dimittuntur. Philippus Dârâbo tributum mittere pergens Bertum (*برطوس رومي*) sibi summum Vezîrum adjungit atque Raqijjam, ejus filiam, in matrimonium ducit. Mulier praegnans fit. In aulam vocantur Aristoteles, Plato, Socrates, Hippocrates, quorum consiliis rex et summus Vezîrus utantur. Tandem Raqijje Alexandrum parit, cujus genesis a quatuor illis sapientibus describitur. Idem ei nomen imponunt Alexandri Bicor-nuti (*اسکندر ذو القرنين*). Narratur, quomodo puer lactatus, nutritus et educatus sit. Adolescentis quindecim annos nati et omnibus numeris absoluti pater letali morbo implicatur. 3) Fol. 34 r. — 53 v. Philippo mortuo succedit Alexander. A principibus graecis, postquam se obedientiae sacramento obstrinxerunt, invitatur, ut a Dârâbo desciscat, nec invitatus eorum voluntati obtemperat. Praeterea a quatuor illis sapientibus consilia et praecepta accipit. 4) Fol. 53 v. — 71 r. Alexander regnum egregie auspiciis misso ad Dârâbū legato obedientiam et tributum renuntiat. Utrunque bellum paratur. 5) Fol. 71 r. — 88 v. Dârâb Tarsum, urbem ditionis Alexandrinae, obsidet. Dum Schâhlâs, alter praefectorum urbis, ad Alexandrum acciendum properat, Schûmâs, illius frater, impetum

Persarum reprimat. Alexandro Tarsum petenti 'Azzâl Ibn-'Âmil, rex Aegypti, auxilia adducit. Hoc nuntio accepto Dârâb Alexandro, antequam suas copias cum Aegyptiis jungat, profligando obviam proficiscitur. Discendentem Tarsenses a tergo insequuntur et vexant. Rex aegyptius postridie quam Tarsum pervenit, et ipse Dârâbū sequitur, Schûmâs urbem tenet. Post iter duorum dierum Dârâb in planitie Ssa'hraï-waraqâ consedit. Exploratores ab Alexandro missi de magnitudine exercitus persici terribilia renuntiant, quare Alexander ad eum spectandum ipse praecurrit. Praelio inter prima agmina commisso Persae funduntur et Muhelhel Sistânensis, unus ex eorum ducibus, capitur. 6) Fol. 88 v. — 105 v. His victoriae primitiis laetatus Alexander terroris causa Muhelhelum suspendi jubet. Contra iratus Dârâb exercitum movet: castra castris opponuntur. In hoc discrimine rex aegyptius cum suis advenit. Pugnatur: Dârâb vincitur. Fugientem duo Vezîri, veteris offensae memores, trucidant et mortuum rati ad Alexandrum transeunt, nempe mercedem facinoris ab eo accepturi. Sed habito consilio Alexander scarios suspendio punit. Quo exemplo generosi animi accepto Dârâb a suis Seleuciam reportatus victorem, ut regnum legitime accipiat, ad se invitat. 7) Fol. 105 v. — 125 v. Alexander postquam domi matrem vicariam sui constituit, per Tarsum, Antiochiam, Mergî thâbaq, Palmyram, Raqibijjam, ad Dârâbū proficiscitur, in quo itinere ei multae res mirandae obveniunt. 8) Fol. 125 v. — 146 v. Ex castris ad Seleuciam positus legatus persicus in urbem praemissus adventum Alexandri nuntiat. Rex splendida pompa in urbem invehitur, non minus splendide a Persis accipitur. Deinde cum Dârâbo colloquitur, qui postquam ei regnum tradidit, moritur. Ex Vezîris ejus Alexander quinque adsciscit, ex ducibus exercitus duodecim. Primus contra eum rebellat Tenkûl Iberus s. Georgiannus, qui cum fratribus, Tenkulûs et Enkûl, infesto exercitu Seleuciam petit. Huic se adjungunt Siâpûsch et Schîrdest Schîr-wânenses. Interea Alexander praefectos septem arcium regni persici munitissimarum, qui jam a Dârâbo defecerant, literis ad eos dimissis arces tradere jubet. Praefectus Tekritensis obedientiam falso promittit. Cursor hoc responsum ad Alexandrum referens Iberos advenientes videt et illum praemonet. Itaque fortiter excepti vincuntur; ex ducibus eorum captis Tenkûl et tres alii suspenduntur, ceteri ducibus graecis traduntur. Inde Tekrit expugnatur\*). Ex reliquis illarum arcium postea astu capiuntur Qafâi-merdân et Qafâi-pûlâd. Hinc pergitur ad quartam, Qafâi

Schuschter, cujus praefectus, Çihil-pâi 'Irâgensis, homo callidissimus, Alexandrum diu deludit. 9) Fol. 146 v. — 166 r.

Tandem Çihil-pâi, quum Alexandrum noctu in ipsius tentorio interfecturus est, capitur, sed Alexander et ipsi et militibus ejus ignoscit eosque suo exercitui adjungit.

\*) Fol. 140 r. legitur, illam urbem a temporibus Alexandri ad tempora Mu'hammedis sexies incensam et restauratam esse, septimum a Timuro; inde adhuc desertam esse et usque ad Mehdî adventum fore; tum ultimum restauratum iri. Hinc aliquatenus aetatem libri conjiungere licet.



Postea quinta arx, Qafai-mārān, astu Ġibil-pāiī capitur. Dum Alexander Seleuciam redit, alii hostes ingruunt, Ġebelenses sive incolae Ġebeli-kebiri, ducibus duobus fratribus, Ġalīmo et Hischāmo. Sed primo impetu ambo capiuntur et exercitus eorum fugatur. Suspenditur Ġalīm cum aliis, parciuntur Hischāmo et ceteris. 10) Fol. 166 r. —

186 v. Ex filiis et fratribus, quos duces Ġebelensium et sociorum domi reliquerunt, Anqās et Anthās, filii Hischāmi, ceteros ad cladem suorum ulciscendam convocant, quamquam ipse pater illorum ab Alexandro cum exercitu

graeco ad regnum Ġebeli-kebiri capessendum advenit. Multitudine hostium, quorum alii post alios ingruunt, Graeci paene opprimuntur, sed Alexander ad opem ferendam Seleucia accitus duobus proeliis rem restituit; nam priore illi ad radices montium suorum rejiciuntur, posteriore devincuntur, atque ex ducibus eorum captis quinque communem culpam suspendio luunt. 11) Fol. 186 v. — 205 r. Reliqui cum aliis ducibus antea captis coram Alexandro congregati vinculis exsolvuntur et in socios recipiuntur,

Hischāmo regnum Ġebeli-kebiri confirmatur. Postea in illis montibus venatus instituitur, in quo vix dici potest quot quantaque miracula visa sint. Seleuciam reversus Alexander ascetam quendam Cūfensem visit et bona consilia ab eo accipit. 12) Fol. 205 r. — 220 v. Dum Alexander Seleuciae commoratur, Saporē, regem Chorasaniae, adhuc contumacem esse accipit. Hinc nova expeditio ad illum subigendum. In eo itinere Alexander urbem Tebriz condit. Sapor ei obviam proficiscitur. 13) Fol. 220 v. — 244 v. Primo congressu fortitudo Saporis et ducum ejus Alexandro admirationem injicit. Quum vero Sapor castra graeca noctu oppressum venit, Alexander a Chidhro monitus ejus impetum excipit. Certamine singulari confligunt Alexander et Sapor, item duodecim summi heroes graeci et totidem chorasani. Tandem hi ab illis capiuntur; Sapor evadit, sed postea et ipse capitur: quibus omnibus Alexander ignoscit eosque sibi adjungit. Deinde Giribān, magus chorasanicus in aspero monte habitans, quem ipse Sapor vinci posse negat, ab Alexandro infractis suppetiis

Diaboli vincitur et necatur. Finis: اوستنه شمشیر

اوشورب اول جانوناك عمرى كوتاه ائدلىر اشي بتوردلر. تمت بعون الله تعالى وحسن توفيقه وصلى الله على سيدنا محمد و آله وصحبه اجمعين cum jejuna appendice.

### CCLXXXII.

[Ac. R. 124.]

Codex ab initio truncus, fol., foll. 305, char. nestāliq usque ad fol. 90 v., inde char. neschi: Quintus decimus tomus Alexandreidis, eodem modo quo codex superior ex utraque oratione mixtus, sed in consessus non distinctus.

Prima verba: ولي شيله چريدلر كم كنش شعلسته قوشو

کوکلدکی شمع ثوابت مثال کورنر کوز قمشدر. Ab initio Muschteri, rex heliopolitanus, شاه عین الشمس, cum Alexandro bellum init. Post multas demum clades Alexandrum victorem agnoscit, qui ei regnum fortissime defensum reddit. Diutius bella cum sociis Muschterii continuantur, sed exitus omnium idem est. His novis sociis auctus Alexander inde a fol. 160 v. alium hostem appetit, Mifrāqum, regem 'Aqāri vel 'Aqāri, cujus pulcherrimam filiam, 'Hosni-zemān, Alexander amat. Finem facit clades a Mifrāqo accepta, propter quam Aqlām Vezirus ei suadet, ut auxilium a rege Hindostanico petat. Narrationibus de rebus gestis interpositae sunt, ut in codice superiore, scholae et disputationes virorum sapientium, qui Alexandrum comitantur, quorum princeps est Plato \*).

Finis: بو اتفاق اوزره دیجی صلب سکندر شاه جانين کوزلدلر. تم الجلد خمسة عشر بعون الله الملك الوهاب.

### CCLXXXIII.

[Ac. R. 154.]

Codex turcicus, 4° min., foll. 28, char. diwani neschi rudiore scriptus, passim aqua injecta maculatus, ita tamen ut nihil non possit legi. Exciderunt nonnulla folia post 20, 22, 24, 26, 27, post 28 cetera omnia. Est

volumen sextum, ابو مسلم حضرتلرينك التنجي جلدی fabulae epicae de Abū-Muslimo, 'Abbāsīdarum vindice;

vid. Catal. Dresd. Cod. 37. Initium: بيلورسن يوقدر دهرک

بقاسی. Argumenta: Fol.

1 v. — 6 r. Arx 'Antari regis a partibus Merwānitarum \*\*) s. Chāregitarum stantis ab Abū-Muslimo astu capitur, ipse 'Antar occiditur. Fol. 6 r. — 13 r. Inde Abū-Muslim Herātam proficiscitur. Nafri Sejjār, rex chorasanicus, a Sunnitis fugatus se Herātam ad 'Abd-allāh Ibn-'Esed, principem urbis, recipit. Sed factio sunnitica ducibus duobus fratribus, Muwaffaq et Muejjed, in urbe turbas movet et multa caede facta inde erumpit. Quum adversarii eos asseculi essent, ad collem acolinati tres dies fortiter resistunt, tandem a praecursoribus Abū-Muslimi liberantur, adversarii ad urbem rejiciuntur \*\*\*). Fol. 13 r. —

\*) Dicitur Alexander expeditionibus suis etiam ad colligendum codicem historiae naturalis usus esse, ut fol. 99 r. lin. 10—12:

سکندر اول جانهوری کرمی کورب بیوردی شکلین Alexander quum illud animal grui simile esse vidisset, ejus formam in libro 'Ağābi-mach-lūqāt pingi jussit. Cf. Catal. Dresd. Cod. 68.

\*\*) Sic asseclae Omajjadarum appellantur a Merwāno II, in quo illa dynastia extincta est. Contra asseclae 'Abbāsīdarum hic semper Sunnitae appellantur.

\*\*) Fol. 12 r. lin. 10 inter amicos et comites Abū-Muslimi ille Abū-Sehl Mah-rūi (hic مهوری) fuisse dicitur, ad cujus auctoritatem in cod. Dresd. 37 tota narratio refertur.

16 r. Principes urbis a Nafri Sejjaro \*) acerbis verbis ad virtutem stimulati erumpunt et pugnam instaurant, donec Nafri Sejjar receptui cani jubet. Fol. 16 r. — 20 v. Utrunque castra ponuntur. Apud Nafri Sejjarum est quidam ex principibus Merwāni chalifae, eo consilio ab hoc ad illum missus, ut ipse Abū-Muslimum, cui robur et fortitudo cognomen Gāw-bend fecerant, videret et qualis esset renuntiaret. Literis datis chalifam terrore viri implevit. Noctu Nafri Sejjar castra sub muros urbis recipit, Sunnitae autem eodem loco manent et tres dies quieti

dant. Interea Gādān Merwānitis auxilia ex Sistāna adducit, item Ermisch Ghūri ex regno suo غورین غورجه.

qui, quum Sunnitae ad urbem movent, cum Nafri Sejjar aliisque ex loco occulto duces eorum cum suis quasi pompam agentes spectat. Principes Merwānitarum formidine impleti servo literas ad Abū-Muslimum perferendas dant. Ibi narratio interrupta est. — Fol. 21 r. — 22 v. Exercitum sunniticum iterum illo modo praetervehentem cum ducibus Merwānitarum spectat novus advena, Thāhir. Hunc postea Abū-Muslim literis ad partes mutandas hortatur; sed qui literas perfert, homo truculentissimus, postquam immanitate sua turbas et caedem movit, capitur et in vincula conjicitur. Tum apud Merwānitae cum auxiliis adveniunt rex Jemenensis et Welid, filius Merwāni, quem Sunnitae contemtum *Welidi belid*, Welidum bardum, appellare solebant. Narratio denuo interrupta. — Fol. 23 r. — 24 v. Astrologus Merwānitae tempus docet, quo Abū-Muslimum commode vincant. Itaque post saevissimam pugnam heros cum aliis capitur et supplicium expectat. Quomodo evaserit, nescimus, quoniam narratio post fol. 24 denuo interrupta est. — Fol. 25 r. — 26 v. Abū-Muslim cum exercitu bonorum daemonum arcem Ssarfari, mali daemonis, obsidet, qui Bihzādum, gentilem Muḥammedis ex posteris Hamzae fil. Abd-el-mutthalibi, captivum tenet. Abd-el-rahmān, bonus daemon, Abū-Muslimo cistam affert a Muḥammede sibi commissam, quam Abū-Muslimo traderet Bihzādum ex captivitate mali daemonis liberaturo. In cista sunt capilli Adami et indusium Abrahami cum literis, quibus Muḥammed Abū-Muslimum, quo facilius daemones vincat, illos ad brachium religare, hoc induere jubet. Sic instructus Abū-Muslim consensu equo alato daemones a Ssarfaro circum arcem constitutos adoritur eosque تورب وشالغم کنی, ut raphanos et rapas, concidit. Exitum pugnae intercepit jactura aliquot foliorum. — Fol. 27: Melek-zād, novus hostis, postquam facinora spectavit, quae Abū-Muslim in milites suos edebat, ipse eum aggreditur: ex quo cer-

tamine uterque salvus discedit, sed tamen robur Abū-Muslimi, qui ictum clavae Melek-zādi sola palma intercepit, Merwānitae etiam magis terret. Itaque Nafri-Sejjar elephantos in hostes agi jubet. Hic nova lacuna. — Fol. 28: Merwānitae fuis Abū-Muslim duces ad consilium convocant, quo constituitur, ut bellum jam quatuordecim annos cum Nafri-Sejjar gestum conficiatur. Itaque, dum Abū-Muslim castra ab hostibus deserta visit et praedam inde collectam inter suos distribuit, ceteri duces illos acriter persecuti Herātam arctissime circumsidunt. Ultima verba:

شهری قات اندر قات قوشاندیلر کم قوش دخی اوجمیه  
اندن مضراب سوردی.

## CCLXXXIV.

[Ac. R. 219.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 303, char. diwani neschisi. Exoiderunt et prima folia, et nonnulla post id, quod nunc primum est. Inest *Fabula epica de Sidi Batthal*; vid. Hammeri Hist. imper. osman., II, pag. 113, Hist. poës. osman., I, pag. 24, Catal. Dresd. Cod. 104 et 123. Ceterum quod Hammerus Batthalum illis locis A. H. 121 (Chr. 738) interfectum esse dicit, ejus rei auctores habet Zehebiū apud Herbelotum s. v. *Batthal*, et Hāgī-Chalfam in tabulis chronologicis; sed hanc fabulam si sequimur, demum post illud tempus et natus et mortuus est, natus quidem seculo higræ secundo, non tertio, ut dixi in Catalogo Dresdensi, mortuus vero tertio. Nam acerrimus Batthal hostis dicitur fuisse Bābek Pseudopropheta, quem tandem captum ad Moṭafimū deduxerit; ille autem auctore ipso Hāgī-Chalfa a Moṭafimo necatus est A. H. 223 (Chr. 837—8). Item Batthal Moṭafimo, qui A. H. 227 (Chr. 842 ineunte) obiit, superstes fuisse et sub ejus successore demum interfectus esse dicitur. Argumentum totius fabulae in describendo Cod. Dresd. 104 summatim indicavi. Finis: سیدوک عراسن یزینه کتوردلر  
هر اقلیمده ختملر ایتمدلر جانی ایچون دعالر قلدلر، جهانوک  
وارلغی باد هوالر. همان بوندن مراد اولان دعالر.  
Sequuntur bona vota pro iis, qui hunc librum habituri sint; tandem scriptus esse dicitur medio m. 401-qāde A. H. 1050 (Chr. 1641).

## CCLXXXV.

Fragmentum codicis arabici, 8<sup>o</sup> min., foll. 8 chartae bombycinae, char. neschī antiquiore, qui simillimus est illi, quo scriptus est Codex Gallandianus Parisiensis MI Noctium. Genus dicendi quoque idem est et patria libelli sine dubio Aegyptus. Continet particulam fabulae epicae de Hārūn El-Reschīdo Chalfā. Prima verba: وین من  
معه من ابطال بنی کلاب عن الباب. Fol. 1 r. — 4 v.  
Post cladem a Graecis acceptam Hārūn El-Reschīd cum Abd-el-wahhāb, principe Kilābitarum, Delhema, ejus uxore Amazonis instar bellicosa, Seif-el-Hanīfīje heroe,

\*) Is de causa Omajjadarum jamjam desperans fol. 13 r. lin. 8 et 9 hanc lamentationem effundit: ای دریغا بوکر بلدم کیم

دولت یزدن یوز چویردی بنی امیه دوری تمام اولدی

مروانیانوڤ یلدزی دوشدی Eheu! nunc fortunam a nobis faciem avertisse, tempora Omajjadarum ad finem pervenisse, stellam Merwānitarum occidisse novi.



et septem millibus militum Melitenem se recipit et ad Omar Ibn-'Obeid-allāh, principem urbis, devertit, 'Abd-el-wahhāb Omarum coram Chalifa reprehendit, quod cum El-Fadhl Ibn-El-Rebī'o ex proelio fugerit, quum antea se, cujus fide Chalifa nunc salvus sit, perfidiae insimulasset. Omar injuriae veniam petit. Etiam Chalifa Delhemae se excusat, quod in filium ejus minas jactaverit, et eam et maritum honorificentissime tractat. Deinde 'Abd-el-wahhāb Qaraqylum ducem cum quinque millibus Nigritarum ob virtutem, quam in proelio praestiterint, laudatos et praemiis affectos ad certam militiam conducit, a Chalifa autem, ne respublica rumoribus conturbetur, ea ipsa nocte quinque viros principes, qui civibus quid vere acciderit nuntiant, in omnes partes dimittere jubetur. Hic post fol. 4 narratio interrupta est. — Fol. 5 r. — 8 v. Mubārek quidam 'Abd-el-wahhāb nuntiat, Kerkerum filium Ghāschmī exercitu hostili urbem Amul decem dies oppugnasse, deinde Abū-Muhammedem El-Batthāl (de quo codex superior est) ex urbe erupisse illumque laqueo eminus jacto cepisse\*), copias autem ejus ad stipendia apud se merenda conduxisse; quo facto etiam Curdos ex pagis et campis ad eum commigrasse seque cum suis om-

nibus ei emancipasse. Quum autem pars exercitus Chalifae Irāqam versus fugiens ad urbem Amul venisset, Abū-Muhammedem iis omnia, quae secum haberent, in his fiscum Chalifae, eripuisse, El-Fadhlum, qui inter eos esset, utpote sibi infensum, in vincula coniecisse, ex fisco autem centum millia denariorum inter Curdos distribuisse. Chalifa ubi haec ab 'Abd-el-wahhāb accepit, superbiam hominis indignatus literas ad eum dat, quibus eum decies centena millia denariorum, quae in fisco supersint, cum Schūm Idris monacho et Schūma monacha ad se mittere jubet; convenisse enim se inter et imperatorem graecum, ut duae istae belli faces ei puniendae dederentur. Ita se et illa centum millia denariorum et urbem Amul ei condonare; si vero jussa non protinus efficiat, se cum maximis copiis et summis heroibus adversus eum affore, Curdos autem contra 'Abbāsidas non esse pugnuros. Deinde imperatorem graecum de his rebus certiores facit eique indicat, penes quem sint ii, quos exposcat. Finis: **الناس الذي بتطلبهم هم في قبضة الذي سرتهم من بلد الروم وقد.**

## CODICES ORATIONIS COPIOSAE ORNATAEQUE EXEMPLA ET SUPELLECTILEM PRAEBENTES.

### CCLXXXVI.

Codex arabicus, 8°, foll. 228 chartae orientalis variorum colorum, char. neschi: *Consensus Haririani*. Nomina a rubricatore iis non sunt inscripta; sed gravius est, quod permulta folia e codice diligenter scripto exciderunt. Lacunas sic indicavi, ut binis foliis, inter quae unum vel plura desunt, copulatis ultimum verbum prioris et primum posterioris posuerim, adscripsim autem folia et lineas editionis Sacyanae. Fol. 72 **ورب**, fol. 170 lin. 6: fol. 73 **فقداني**, fol. 180 lin. 1. — Fol. 86 **حتى**, fol. 211 lin. 6: fol. 87 **ابن عبيد**, fol. 213 lin. 6. — Fol. 92 **وتقدر**, fol. 231 lin. 4: fol. 93 **وأراه**, fol. 233 lin. 5. — Fol. 93 **بيت**, fol. 236 lin. 3: fol. 94 **امونه**, fol. 238 lin. 4. — Fol. 96 **نصب**, fol. 244 lin. 7: fol. 97 **ثم شمع**, fol. 247 lin. 1. — Fol. 99 **عام**, fol. 251 lin. 14: fol.

100 **الواو**, fol. 252 lin. 10. — Fol. 102 **استطاع**, fol. 256 lin. 4: fol. 103 **عناك**, fol. 267 lin. 4. — Fol. 105 **البك**, fol. 277 lin. 8: fol. 106 **عن متن**, fol. 279 lin. 6. — Fol. 113 **وعيون**, fol. 292 lin. penult.: fol. 114 **وكنيت**, fol. 294 lin. 3. — Fol. 120 **وعا**, fol. 315 lin. 1: fol. 121 **شعاعا**, fol. 317 lin. 2. — Fol. 122 **inscriptio consensus tricesimi**, fol. 322 lin. 4: fol. 123 **ايصاع**, fol. 342 lin. 4. — Fol. 124 **فاصدع**, fol. 347 lin. 7: fol. 125 **شهادته**, fol. 360 lin. 3. — Fol. 126 **راقري**, fol. 363 lin. 5: fol. 127 r. **لم ابك**, fol. 380 lin. 5. — Fol. 166 **ملغزا**, fol. 478 lin. penult.: fol. 167 **ما لي**, fol. 480 lin. ult. — Fol. 187 **وبقال**, fol. 520 lin. 2: fol. 188 **بن ميرة**, fol. ejusd. lin. penult. — Fol. 189 **قاضي**, fol. 522 lin. 12: fol. 190 r. **وكنيت**, fol. 524 lin. 8. — Fol. 203 **الطبع**, fol. 555 lin. 3: fol. 204 **للقيام**, fol. 557 lin. ult. — Fol. 209 **ولو**, fol. 567 lin. ult.: fol. 210 **ايها**, fol. 570 lin. 4. — Fol. 222 **وبعد**, fol. 599 lin. ult.: fol. 223 **فودعت**, fol. 601 lin. 6. — Subjunctae sunt fol. 224 v. — 227 r. duae epistolae genere dicendi Haririano insignes, quarum prior in omnibus verbis literam **س** habet, posterior literam **ش**. Prior be-

\*) Talis laqueus arabice **وهق** dicitur, persice **كمند**. De eadem re verbum est **او هق**, quod Lexica non habent; ut fol. 5 v. lin. 6 et 7: **فاخذ ابو محمّد اسير من غير قتال ولا نزال**, **بل او هق**, *Itaque Abū-Muhammed eum sine pugna aut certamine, sed laqueo jacto cepit*, pro quo lin. 4 est **بالوهق**.



neficia petit et gratias laudesque promittit, posterior has persolvit. Illa sic incipit: *باسم القدوس استغنى*, *وباسعاده*. *بارشاك المنشى*, *انشى شغفى*, *استنجح*.

Sed inter fol. 226 et 227 unum excidit cum eoque pars epistolae posterioris proxima ante finem. Fol. 228 r. A'hmed Ibn-Mu'hammed El-Selami, qui vulgo Ibn-Eghribozli appellabatur, testatus est se hunc codicem per Scheich 'Abd-el-'hajj El-Selim ex codice, qui coram ipso Haririo praelectus esset, describendum curasse.

### CCLXXXVII.

[Pf. R. 24.]

Codex turcicus arabicus, 8° max., foll. 122, char. neschi.

1) Fol. 1 v. — 33 v. *Mahmud Ibn-Muhammedis Anthologia sententiarum*. Fol. 1 r. inscriptio: *فى علم المحاضرات والادبيات والاحاديث الشريفة النبوية المبررات الساطعات*. Fol. 1 v. et 2 r. index trium et viginti tractatum, in quos liber divisus est. Fol. 2 v. et 3 r. ingressio et praefatio, in qua scriptor nomen suum et causam consiliumque libri a se collecti edit. 1) Fol. 3 r. — 9 v. sententiae de Deo uno cognoscendo et profitendo, de religione et bonis operibus. 2) Fol. 9 v. — 19 r. sententiae de moribus honestis et inhonestis. 3) Fol. 19 r. — 28 r. sententiae de disciplinis et literis et de earum cultoribus. 4) Fol. 28 r. — 33 v. sententiae de iis quae reges et viros principes decent. In hoc tractatu liber abruptus est.

2) Fol. 34 r. — 44 v. Varia turcica et arabica: epistolae, acta judicialia, quaesita et responsa de jure, traditiones, chronosticha, sententiae, versus, formulae pharmaceuticae, amuleta. Eminet inter cetera fol. 34 r. — 35 v. epistola turcica de origine et praestantia cujusdam equi arabici, cujus nomen gentile erat *Mulûkî*, nomen matris *Scheicha*; fol. 40 r. — 41 v. epistola arabica a Piri-Beg, iudice Tunetis, ad iudicem Mizistrae data, qua iudicem Calamatae gravissime accusat et ut homo ab illo oppressus et in carcerem detrusus liberetur petit; fol. 41 v. ejusdem Piri-Begi *wagf-nâme* s. *wagfije*, i. e. litterae arabicae datae incunte Ramadhano A. H. 1009 (Chr. 1601), quibus confirmatur, Chidhr-Pâscham pro manibus

Ramadhân-Pâschae, generi sui, templo Tunetano, *Ġamê-el-gafr*, codicem Corani legasse; fol. 42 r. in margine

*Îtâq-nâme*, i. e. litterae arabicae datae incunte Ġumâdâ priore A. H. 970 (Chr. 1562 vel 1563), quibus confirmatur, Suleimân I quendam servorum suorum, Mufthafâ Ibn-'Abd-allâh, qui vulgo Bâgh-oghlanî appelletur, manumisisse; fol. 42 v. et 43 r. epistola arabica, qua is, qui hunc codicem scripsit, Hasan Ibn-Resûl, Piri-Bego, cujus primum scriba, deinde in munere iudicis Tunetani successor fuit, Ibrâhimum quendam commendat,

qui ex Melite Tunetem venerit et Moslemus factus sit, postea procurante viro sanctissimo, Abû'l-ghai' Qaschâsch El-Tenûsî, uxorem duxerit et religiosissime vixerit, nunc autem a Piri-Bego petitum eat, ut documentum quoddam judiciale subscripto nomine confirmet.

3) Fol. 45 r. — 94 v. *Liber de syntaxi arabica*, sic inscriptus: *مجموعة من اصول النحو ومن فروع طرأ وطرقا، الحاصل من حقيقة الاعراب فى ستة اصول وعدة ابواب*. Sed hanc inscriptionem proxime sequuntur qualia supra vidimus; ipse liber demum fol. 46 v. sic incipit:

*الحمد لله ولوى الانعام، والصلاة على محمد وآله الكرام، وقد دعتنى اشارة المجلس السامى الاجلى المعينى الغربى المنتجى زاده الله شرفا ومجدا الى ان اجمع من اصول النحو طرأ، ومن فروع طرأ،* Post praefationem positus est index sectionum et capitum. Sectio prima capitum sex, fol. 48 r. — 55 r., *فى المقدمات*; secunda capitum duodecim, fol. 55 r. — 63 r., *فى المرفوعات*; tertia capitum quindecim, fol. 63 r. — 74 v., *فى المنصوبات*; quarta capitum sex, fol. 74 v. — 80 r., *فى المجرورات*; quinta capitum quinque, fol. 80 r. — 83 v., *فى التوابع*; sexta capitum quatuor, fol. 83 v. — 94 v.

In marginibus adnotationes adiectae sunt. Opus absolvit aut scriptor, aut librarius, d. 18 m. *Ad'l-higge* A. H. 1016 (Chr. 1608). Fol. 95 r. — 96 r. varia notata sunt, qualia supra et per totum codicem passim in marginibus et alibi.

4) Fol. 96 r. — 119 r. *A'hmed Ibn-Musthafae, vulgo Ledlii, Institutiones de formis et flexionibus linguae arabicae*, *قوانين الصرف لمولانا لألى افندى*. Initium: *الحمد لله الذى وهب لنا سبيل الصواب، والصلاة على محمد الذى منع عن الاذنب*. In praefatione scriptor nomina et suum et libri indicat. Abruptus est ab initio sectionis de conjugatione verborum. Atque etiam post fol. 106 aliquid excidit, id quod jam ab homine orientali, qui numeros foliorum adscripsit, in summo fol. 107 turcice notatum est. In marginibus adnotationes adiectae sunt. Fol. 119 v. — 122 v. varia.

### CCLXXXVIII.

[Ac. R. 254.]

Codex arabicus, 8° max., foll. 21, char. neschi scriptus, totus lacer et truncus.

1) Fol. 1 r. — 15 v. *Sententiae variorum auctorum ad ordinem numerorum in iis commemoratorum dispositae*.

Nota est illa forma sententiarum orientalium: Unum est quod, duo sunt quae non, cet. Prima igitur sectio eas sententias complectitur, quae de singulis rebus sunt, secunda eas, quae de binis, et sic deinceps. Initium excidit;

prima nunc verba: لبعضهم ما أعجب الأشياء فقال شيء واحد وهو قلب عرف الله ثم عصاه. Post fol. 8 finis sectionis quartae et initium quintae excidit; item post fol. 10 plura folia evulsa sunt. Fol. 15 in sectione decima desinit; cetera desunt.

2) Fol. 16 r. — 21 v. *Opusculum asceticum*, ab initio truncum. Prima verba: والحق والصدق والعقبة والجهد وجميع الحسنات التي تبقى لآلها في الجنة ما دامت ذكر. Sunt haec ex sectione secunda de ذكر في بيان معاني الانكار. Fol. 16 v. sectio tertia, ubi quaeritur, num et quatenus necessarium sit, ut qui Coranum vel preces recitent, sensum eorum, quae recitent, intelligant, et secum reputent, quid talis recitatio valeat et mereat. Sed finis huius sectionis et initium quartae exciderunt. Fol. 17 in media sectione quarta incipit, ubi quaeritur de quaestu et victu Ascetarum. Fol. 18 r. sectio quinta de usu lacernae asceticae, العباء, non solum legitimo, sed etiam eximie pio. Fol. 20 r. epilogus, خاتمة, de officio mortis recordandae suique ad eam praeparandi. Finis: أقول لأحصل أن المواظبة على فرائض الله تعالى وسنن رسول الله صلعم هي الاستعداد للموت وهو زاد الآخرة فافهم راشدا يا موقف، والحمد لله على التمام ودله (sic). Opus absolvit aut scriptor, aut librarius, exeunte m. Rebi' priore A. H. 1082 (Chr. 1671). Fol. 21 v. traditiones propheticae in fine abruptae. In marginibus turcica adscripta sunt et nonnulla arabica; in illis fol. 18 v. et 19 r. sunt duae ghazelae Sulthani A'hmedis.

### CCLXXXIX.

[Ac. R. 217.]

Codex turcicus, 8° max., foll. 163, char. neschi. Primam paginam, quae exciderat, Acoluthus restituit ex alio exemplo, quod MS. vel Cod. Sebischanum appellat; ex eodem nonnullas alias scripturas excoepit. Sunt laudes Dei, prophetarum, sanctorum, summorum doctorum, oratione partim soluta homoeoteleutis conclusa, partim metrica. Initium: حمدنا معدود، وثناءنا لمحمد، وهو داخل دائره

حضرت سزاوار در كه هر ذره موجود، وهو داخل دائره وجود، اول حضرتك وجوب وجوده دليل قاطع در. Hic locus de Deo, in quem tota theologia muhammedana, etiam mystica, inclusa est, usque ad fol. 119 v.

pertinet. Fol. 119 v. — 140 r. laudes septem summorum prophetarum: Adami, Idrisi, Noae, Abrahami, Mosis, Jesu, Mu'hammedis. Fol. 140 r. — 146 v. laudes Abû-Bekri, 'Omari, 'Osmâni, 'Alii, Hasani, 'Hoseini, 'Hamzae, 'Abbâsi, hinc summam laudes reliquae familiae reliquorumque sociorum Mu'hammedis. Fol. 146 v. — 163 r. laudes Abû-'Hanifae, Schâfi, Mâlîki, Ibn-'Hanbeli, hinc summam reliquorum sanctorum et summorum doctorum, maxime mysticorum, ex quibus scriptor ultimum singularibus laudibus ornat magistrum suum, Scheich Abûl-Wefâ Ibn-El-Wefâ, quem rogat ut se in animo emendando adjuvet, spiritum sanctimoniae in se transfundat, ad perfectionem asceticam se perducat. Postremo Deum de

خدا آتسون انا بيش درلو رحمت. يازلسون. آلتنه خط سعادت. دعاي اوقيوب اتمايه اعمال. روان كاتبه. Scriptionem huius exempli absolvit Ma'hmd Ibn-A'hmed in urbe Fünfkirchen (في نفس پچوى) ineunte Ġumâdâ priore A. H. 1029 (Chr. 1620).

### CCXC.

[Pf. R. 132.]

Codex turcicus, fol., foll. 163, char. vario: من

منشآت المرحوم خواجه افندي وغيره. Quaedam epistolae Chôgâ Efendii (Sa'd-el-dini, celeberrimi scriptoris historiae osmanicae; vid. Hammeri Hist. poës. osman., III, pag. 98 — 101) et aliorum. In tribus primis foliis varia notata sunt; epistolae, quarum pleraeque publicae sunt, fol. 3 v. incipiunt. Nonnullas Hammerus in Hist. imper. osman. commemoravit, plures adhuc latent. Quum volumen huius libri pacto constitutum ne graviorum quidem argumenta capiat, ea persequar in *Serapeo*, quod editur a Naumanno nostro.

### CCXCI.

[Ac.]

Codex turcicus, 8° maj., foll. 25, char. sijaqa et diwani neschisi: Duae et quinquaginta epistolae. Ante eas varia notata sunt. Initium faciunt duae epistolae regiae,

quarum priore Suleimân I ineunte Ġumâdâ posteriore A. H. 946 (Chr. 1539) Sulthân A'hmedî fil. Ibrâhîmî nuntiavit, Bâjezîdum et Ġihângîrum, filios suos, medio Regebo circumcisum iri (vid. Hammeri Hist. imper. osman., II, pag. 159); posteriore, quam A. Chr. 1525 scriptam esse ipsum argumentum docet, idem Thamaspo, regi persico, bellum indixit (vid. Hammeri id. lib., II, pag. 44 et 45). Ceterae partim publicae sunt, partim privatae.

### CCXCII.

[W. R. 151.]

Codex turcicus, 8° lat., foll. 66, char. diwani: Epistolae, quarum plures publicae sunt, pauciores privatae.

## CODICES ENCYCLOPAEDICI.

## CCXCHI.

[Pl. R. 230 a.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 217, char. nestāliq: 'Abd-el-raḥmān Ibn-Muḥammed Ibn-'Alī Ibn-'Aḥmed El-Hanefi 'El-Besthāmī في الفوائد المسكية في الفوائد الملكية, de quo libro dixit et indicem capitum, non sine erroribus, germanice reddidit Hammerus in catalogo librorum mss. suorum, in appendice voluminis 83 Annalium literaturae Vindobonensium, pag. 12—15 \*). Initium

post *besmela*: وفيه ذرة أفكار الأفكار، وغرة أفكار الأفكار. Cognomen El-Besthāmī non urbs natalis scriptori fecit, sed ordo derwishorum ab Abū-Jezīdo Besthāmī institutus, in quem adscriptus erat; ut in praefatione est, fol. 5

lin. 12 et 13: الحنفى منسكا البسطامى مسلكا. et in fine, fol. 217 r. lin. 13 et 14: الحنفى مذهبا. quocum convenit quod fol. 154 r. lin.

10 et 11 derwishos sic alloquitur: أيها الاخوان البايبيديون والجنبيديون والقادريون والسهورديون. Saepe cognomine النخاب utitur, ut fol. 4 r. lin. 6 et 7:

قال مؤلف الكتاب عبد الرحمن بن محمد النخاب. Librum, cujus materiam secundum fol. 5 v. lin. 9 et 10 inde ab A. H. 795 (Chr. 1392—3) collegerat, exeunte Jū'liḡge A. H. 844 (Chr. 1441) finitum dedicavit Sulthāno Murādo II, id quod fol. 13 r. et v. significat, claris autem verbis dicit ab initio cap. 28, fol. 170 r. lin. 3 sqq. Ceteros libros inde ab A. H. 805 (Chr. 1402) a se scriptos in cap. 85 enumeraturus erat; sed quum ex centum capitibus, quorum indicem huic libro praemisit, tantum tringinta priora perfecit, illo catalogo caremus \*\*). Inveni

\*) Pro الملكية in nomine libri exemplum Hammerianum habet الملكية, ut de hoc ipso libro in nostro exemplo est fol. 11 v. lin.

12, in Cod. CCXCIV fol. 9 r. lin. antepenult.: مسكيات فوائدها. item ab initio cap. 2 in utroque exemplo: الحمد لله الذى فوائده آياته مكية وفوائده دلالاته مسكية. Solet enim scriptor singula capita velut libros aspicari, nonnullis etiam propria nomina dedit.

\*\*) Falsam, puto, scripturam sui codicis secutus Hammerus in argumento capitis 85 posuit: „der Bücher, welche verfasst von dem J. 138 (774), bis zu dem Jahre, wo dieses Buch geschrieben worden, nämlich 844 (1440).“ Uterque nostrorum codicum, hic fol. 7 v. et 8 r., alter fol. 6 v., perspicue haec habet: فهرست أسماء الكتب

tamen hos: fol. 2 r. lin. 8—10 se A. H. 842 (Chr. 1438—9) scripsisse dicit شرح عيون الذوق في شرح

فنون الشوق; fol. 30 v. lin. 9 et 10 se argumenta capitis 8, quod de chronologia est, brevius repetisse dicit ex libro suo بخر فتوحاته واتى من بخر فتوحاته الفوائد; fol. 155 v. lin. 3, post commentationem de rebus novis in religione, se eam brevius repetisse dicit ex libro suo منهاج الرشاد. Diu Qāhiraē habitaverat, ut est fol. 67 r. lin. 8; hunc autem librum, certe prolegomena ejus scribens, Prusae erat, secundum distichon fol.

12 r. lin. 7 et 8: فقير ومسكين الى روم زائرا. دعى عبد الرحمن المقيم ببرصة. Argumenta: Fol. 1 v. — 8 v.

praefatio, quae indice centum capitum finitur. Fol. 8 v. — 16 r. *muqaddime*: fol. 8 v. — 13 r. de cultu et divisione disciplinarum, de praestantia theosophiae, de hoc libro assidue legendo, de erroribus scriptori ignoscendis; fol. 13 r. — 14 r. de causa hujus libri scripti, i. e. literis et colloquio Sulthāni Murādi II, cui eum dedicat; deinde librum omnibus iterum commendat et Deum precatur, ut dignos ad eum legendum adducat, indignos ab eo arceat \*); fol. 14 r. — 16 r. index centum quadraginta quinque disciplinarum, quas hic liber complectitur, cum epilogo. Capita: 1) Fol. 16 r. — 18 r. de *besmela* et arcanis ejus virtutibus et viribus. 2) Fol. 18 r. — 20 r. de surata prima et arcanis ejus virtutibus et viribus. 3) Fol. 20 r. — 21 v. de throno divino majore, العرش, minorem, الكرسي, et cetera omnia completente ac per 71,000 annos totum zodiacum inde a Libra usque ad Virginem ita circumeunte, ut simul imperium mundi ab aliis signis ad alia transeat. Hic interposita est delineatio mundi ad sententiam theosophorum, in qua etiam judaicus ille Metatron apparet. Quum enim totum quadratum novem orbes concentricos mundi includens duabus lineis in quatuor quadrata minora aequaliter dissectum sit, in quadrato sinistro inferiore orbi extremo inscriptum

التي ألفها مؤلف هذا الزهر الفايح والبدر اللايخ عبد الرحمن بن محمد من سنة خمس وثمان مائة الى السنة التي ألفت فيها هذا الكتاب وهي سنة أربع وأربعين وثمان مائة.

\*) Non omnia convenire omnibus, in fine hujus partis arguta similitudo docet: نوع من الخنافس اذا دفن في الورق الاحمر: Scarabaei quidam, si in rubicundas rosas abduntur, pereunt, si in stercus, vivunt vigentque.



مبططرون تحت الكرسي المحيط وعن يساره مببططرون  
est: *Metatron sub solio mundum cin-*  
*gente est, item a sinistra ejus Metatron est, item a dextra*  
*Metatron; in quadrato dextro superiore autem eidem orbi*  
*hoc inscriptum: حية مُخَدَّعة بالعرش تطلب تأخذ برأسها*

*Anguis thronum divinum*  
*circumdans, capite suo caudam suam prehendere studens,*  
*quem revolutio sphaerae per duodecim signa circumducit.*  
*Sequitur ordo et descriptio naturarum et rerum creaturarum con-*  
*tinuaturque per cap. 4, fol. 21 v. — 23 r., cap. 5, fol. 23 r.*  
*et v., cap. 6, fol. 23 v. — 26 v., cap. 7, fol. 26 v. —*  
*27 v. 8) Fol. 27 v. — 30 v. de chronologia. 9) Fol.*  
*30 v. — 38 r. de legatis divinis, prophetis et sanctis tem-*  
*porum antiquorum. 10) Fol. 38 r. — 43 v. de rebus*  
*ultimis, resurrectionem et iudicium proxime antecessuris.*  
*11) Fol. 43 v. — 68 v. de summis theologis et poten-*  
*tissimis regibus, qui singulis saeculis hīgrae usque ad no-*  
*num exstiterunt. Saeculo decimo Imām Muḥammed Ibn-*  
*‘Abd-Allāh El-Mahdī cum eoque finis mundi promittitur.*  
*12) Fol. 68 v. — 75 v. de animo per ascensum enecando*  
*et ad novam vitam resuscitando, ut totus in Deum abire*  
*possit. 13) Fol. 75 v. — 83 r. de geographia atque*  
*ethnographia. Delineatio orbis terrarum minor est fol. 76*  
*v., major fol. 77 r.; utraque Meccam in medio sitam*  
*ostendit. 14) Fol. 83 r. — 96 r. in duos libros, كتابين,*  
*divisum: priorem, fol. 83 r. — 93 v., de arte regnandi,*  
*de virtutibus regalibus, de scientiis quae familiaribus regum*  
*necessariae sunt; posteriorem, fol. 93 v. — 96 r., de*  
*urbibus occultis, in quas fere non nisi homines eximiae*  
*sanctitatis intrarunt, ut Medinet-el-auliā, Medinet-el-*  
*nō hās, Medinet-Irem dāt-el-‘imād, Medinet-el-nesr,*  
*Medinet-el-ōqāb. 15) Fol. 96 r. — 98 v. de literis*  
*quibus variae gentes ad scribendum utuntur, item de iis,*  
*quibus Patriarchae et Prophetae usi esse dicuntur. Al-*  
*phabetum syriacum perscriptum est fol. 96 v., armeniacum*  
*fol. 97 r., scilicet utrumque admodum corruptum. Pro-*  
*misit scriptor etiam tabulam alphabeta duarum et septua-*  
*ginta linguarum complectentem, sed in nostro quidem exem-*  
*plo spatium fol. 98 r. ejus causa relictum vacat. 16) Fol.*  
*98 v. — 109 r. de rerum principiis, inventoribus, auctori-*  
*bus; ut fol. 105 r. lin. 3 et 4: أول من ترجم التوراة*

*Primus Pen-*  
*tateuchum in linguam arabicam transtulit ‘Honein fil. Isaaci*  
*‘Ibdāta, non diversus ab eo, quem aliunde novimus;*

*nam fol. 103 r. lin. 5 et 6 sic est: أول من عرب الكتب*

*اليونانية حنين بن اسحق النصراني العبادي وهو أيضا*

*أول من عرب كتاب اقليدس وكتاب المجسطي ومات سنة*

*Primus libros graecos arabice reddidit ‘Ho-*  
*nein fil. Isaaci, Christianus, ‘Ibdāta; idem primus arabice*  
*reddidit librum Euclidis et Almagestum. Mortuus est A. H.*

أول من 2: 1—105 v. lin. 4—873) (Chr. 873). Fol. 105 v. lin. 1—2

وضع النرن اردشير بن بابك الفارسي أول من جمع كتب  
الفلسفة اليونانية وامر بنقلها الى اللغة الفارسية سابور الثاني

*Primus nardiludium docuit Ar-*  
*deschir fil. Bābeki Persa. Primus libros philosophorum*  
*graeorum collegit et in linguam persicam transferri jussit*  
*Sapores II. Eodem regnante barbitum inventum est. Ibi-*  
*dem lin. 5—6: دامر بن دامر وضع الشطرنج فصّة بن دامر*

*Primus*  
*schahiludium docuit Ssiffa fil. Damiri Indus. Regi autem,*  
*cujus causa illud invenit, nomen erat Schahrām. Idem*  
*paene iisdem verbis dicitur fol. 112 v. lin. 5—7\*.) Fol.*

*أول من اتخذ الحكماء بالشام لنقل 8: 7—108 r. lin.*

*Primus columbis ad*  
*transfrendos codicillos et nuntios usus est Damasci Nūr-*  
*el-dīn martyr. Verbum bathāq ex graeco πύραυρα fa-*  
*ctum est. 17) Fol. 109 r. — 115 r. de antiquis philo-*  
*sophis, theosophis, mathematicis, astronomis, astrologis,*  
*medicis, physicis, ut de Hermete Trismegisto, Asafo fil.*

*Berachjae, Vezīro Salomonis, Plinio, Zoroastre, Gāmaspo,*  
*Loqmāno, Pythagora, Thalete, Anaxagora, Anaximene,*  
*Hippocrate, Socrate, Platone, Aristotele, Porphyrio, Theo-*  
*phrasto, Dioscoride, Andromacho, inventore theriacae, Ar-*  
*chimedee, Euclide, Galeno, Paulo Aegineta, Ptolemaeo, et*  
*de libris et inventis eorum. Hic omnia fabularum plena.*

*Plinius, بليناس, doctor Alexandri Bicornuti fuisse dicitur,*

*Paulus medicus cum Paulo apostolo confunditur, al. 18)*

*Fol. 115 r. — 119 v. de summo nomine Dei, el-ism*

*el-‘āzham. 19) Fol. 119 v. — 122 r. de confessione*

*Dei unius: lā ilāh illāllāh. 20) Fol. 122 r. — 133 v.*

*de visionibus Muḥammedis in somnis. 21) Fol. 133 v. —*

*139 r. de visione Dei in vita futura. 22) Fol. 139 r. —*

*140 v. de visionibus et miraculis, quibus Diaboli et Dae-*

*mones, Deo et angelis assimilati, Ssūfios decipiunt.*

*23) Fol. 140 v. — 142 r. de viris eximie piis et doctis,*

*qui Deum in somnis viderunt. 24) Fol. 142 r. — 146 v.*

*de viris piis et doctis et aliis, qui in somnis a Muḥam-*

*mede consilia et auxilia acceperunt. His nonnulla prae-*

*misit de somniis occulta et futura indicantibus et de inter-*

*pretatione eorum, item de itinere nocturno Muḥammedis*

*per coelos. 25) Fol. 146 v. — 149 v. de variis gradi-*

*bus visionum, quae Ssūfiis et vigilantibus et dormientibus*

*et inter utrumque mediis contingunt, et de interpretatione*

*eorum. 26) Fol. 149 v. — 153 r. de miraculis quae*

*ويزويع الحكيم, quem*

*Barzūje appellare solemus, schahiludium perfectum denorum in lon-*

*gitudinem et in latitudinem loculorum cum libro Kelile we-Dimne*

*ex India ad Nūschirwānum, regem Persiae, retulisse, illud autem,*

*quod Ssiffa fil. Dāmīri Schahrāmum regem docuerit, tantum octo-*

*norum loculorum fuisse dicitur.*

Muhammed post mortem edidit et viris sanctis per somnum ostendit, qui expergefatti rem veram esse invenerunt \*). 27) Fol. 153 r. — 169 v. de haeresibus islamicis.

28) Fol. 169 v. — 178 v. de theosophia, الْحِكْمَةُ الْأَشْهَقِيَّةُ

(vid. pag. 506 col. 1 adnot.), diversa a scientiis exotericis, الْحِكْمَةُ التَّعَلِيمِيَّةُ, quam colunt الصُّوفِيَّةُ et الْكَافِيَّةُ, i. e. ii

qui arcana in literis et numeris coranicis latentia scrutantur, qui quibus rebus a Sûfiis differant, quibus non differant, exponitur fol. 175 r. lin. penult. sqq. 29) Fol. 178 v. — 203 r. de asseclis Dei et asseclis Diaboli, ex quibus illos, i. e. summos doctores islamicos, capite priore fol. 178 v. — 191 v. persequitur, hos, i. e. pseudoprophetas et haeresiarchas, posteriore fol. 191 v. — 203 r. In fine hujus capituli inde a fol. 198 r. scriptor sūfismum verum dedita opera contra adversarios defendit eumque a falso distinguere docet. 30) Fol. 203 r. — 217 r. de tota ratione sūfica et ascetica. Primum propter necessitatem praeceptorum sūficorum multos falsos praeceptores existisse docet; itaque ne quis ab iis decipiat, se sententias a veris praeceptoribus acceptas septem partibus hujus capituli expositurum esse dicit, quarum argumenta praemittit. Sed antequam ad eas accedat, se ipsum impudentissime laudat, se eloquentissimum et sapientissimum jactat, post mortem demum se digne laudatum iri sibi promittit. a) de duplici hierarchia: قطب الاشراف, summo praeceptore

fâfico, hominibus suae aetatis noto, et قطب الأبدال,

antistite τὸν الغيب رجال (cf. pag. 492 col. 2 lin. 4 sqq.), plerisque ignoto. b) de vi paraenesis fûficae tanta, ut multi per eam exanimati, in rerum natura autem miracula effecta sint \*\*). c) de necessitate praeceptoris fûfici, de iis quae in eo requiruntur, de studiis doctrinae theologiae discipulo fûfico necessariis. d) de Ibrâhîmo Kirmânensi, Sûfîco caeco, qui in spelunca Libani habitans et corpus animumque severissima disciplina subigens ab ave nutriebatur, feras ad ministeria promtas et daemones moslemicos recitandi Corani discipulos habebat, adspectui hominum studia sua interpellantium, quum vellet, a Deo subducebatur.

\*) Hoc ipsa inscriptio capitis clarissime indicat: في معرفة من شهد آيات النبي عم في رؤيا المنام من الاولياء والصالحين والاعيان فجاءت كفل الصبيح في عالم العيان quae quomodo apud Hamrum in haec verba abire potuerit: „Von den Zeugnissen des Propheten hierüber,“ difficile intelligeretur, nisi duo essent verba: النبي. et شهد.

\*) Ab initio hujus partis vera et nervosa sententia est haec: اعلم ان الوعظ اذا خرج من القلب وقع في القلب واذا خرج من اللسان لم يتجاوز الآذان. *Paraenesis quum ex corde profiscitur, in cor descendit, quum ex lingua, in auribus haeret.*

tandem a Sanctis divinitus ex toto orbe convocatis sepul-  
tus est. e) de iis qui discipulo fâfco vitandi sunt, partim  
falsis praeceptoribus, partim totis familiis fâfcis: *El-Me-  
lâmijje*, *El-Qalenderijje*, *El-Haiderijje*, *El-Harrijje*,

quibus alii hos adiungunt: *El-Júnusijje*, *El-Ġágrijje*,  
*El-ʿAdedijje*, *El-ʿHaremiijje* (fortasse *El-Churremiijje*),  
*El-Refáʿijje*, *El-ʿHairánijje*, *El-Selsánijje*, *El-Bede-  
wíjje*, *El-Ssúffijje* *el-ʿhulilijje*, i. e. eos Ssúfos, qui Deum  
ipsam in sua pectora descendere ibique habitare perhibent,  
quem Dei *ἐνανθρώπησιν*, *الاحوال*, doctores orthodoxi exse-  
crantur. Deinde docetur, quibus indicíis boni Ssúfi  
cognoscantur, quibus mali \*). Tandem narratur, quomodo  
quidam fússimi studiosus, postquam falsus praeceptor eum  
omnibus bonis terrestribus exuerit et tamen ejus deside-  
rium explere animumque ad Deum adducere non poterit,  
a sanctissimo Scheicho, ʿAbd-el-rezzâq El-Schâthîbî,  
voti compos factus sit, f) de poenitentia, *التوبة*, prima  
statione sűfica; de poenitentia vicaria praeceptoris pro di-  
scipulo, per quam hic, quum aliquid deliquit, a Deo  
veniam consequitur atque in integrum restituitur; de au-  
ctore hujus sententiae: *من لم يعرف امام زمانه مات ميتة*

من ادعى انه خلص مع الله ضميره ونال رتبة في الحقيقية وانه تنزه عن الشريعة وسقط عنه التكليف وان الارتسام بمراسم الشريعة رتبة العوام المنحصرين في مصياف الاقتداء تقليدا فاعلم انه من اهل الانحاد والزندقة والفلسفة والاياباح فاحذرهم ان صحتهم وظلمة انفسهم سم قاتل

*Qui se toto animo cum solo Deo consuevisse et, postquam gradum in Veritate sificia consecutus sit, Legem exsolutum et ab officiis ea sanctis immunem esse praedicat, institui autem ejus tantum profanum vulgus obstrictum esse ait, quod auctoritatem temere sequens intra imitationis claustra continetur: cum haereticum, athenum, philosophum, nefariae licentiae patronum esse scito. Tales igitur vita; nam societas et tenebrosi sermones eorum velut mortifera venena animos discipulorum sificorum perdunt.*

٢٢٢  
 ٢٢٣  
 ٢٢٤  
 ٢٢٥  
 ٢٢٦  
 ٢٢٧  
 ٢٢٨  
 ٢٢٩  
 ٢٣٠  
 ٢٣١  
 ٢٣٢  
 ٢٣٣  
 ٢٣٤  
 ٢٣٥  
 ٢٣٦  
 ٢٣٧  
 ٢٣٨  
 ٢٣٩  
 ٢٤٠  
 ٢٤١  
 ٢٤٢  
 ٢٤٣  
 ٢٤٤  
 ٢٤٥  
 ٢٤٦  
 ٢٤٧  
 ٢٤٨  
 ٢٤٩  
 ٢٥٠  
 ٢٥١  
 ٢٥٢  
 ٢٥٣  
 ٢٥٤  
 ٢٥٥  
 ٢٥٦  
 ٢٥٧  
 ٢٥٨  
 ٢٥٩  
 ٢٦٠  
 ٢٦١  
 ٢٦٢  
 ٢٦٣  
 ٢٦٤  
 ٢٦٥  
 ٢٦٦  
 ٢٦٧  
 ٢٦٨  
 ٢٦٩  
 ٢٧٠  
 ٢٧١  
 ٢٧٢  
 ٢٧٣  
 ٢٧٤  
 ٢٧٥  
 ٢٧٦  
 ٢٧٧  
 ٢٧٨  
 ٢٧٩  
 ٢٨٠  
 ٢٨١  
 ٢٨٢  
 ٢٨٣  
 ٢٨٤  
 ٢٨٥  
 ٢٨٦  
 ٢٨٧  
 ٢٨٨  
 ٢٨٩  
 ٢٩٠  
 ٢٩١  
 ٢٩٢  
 ٢٩٣  
 ٢٩٤  
 ٢٩٥  
 ٢٩٦  
 ٢٩٧  
 ٢٩٨  
 ٢٩٩  
 ٣٠٠  
 ٣٠١  
 ٣٠٢  
 ٣٠٣  
 ٣٠٤  
 ٣٠٥  
 ٣٠٦  
 ٣٠٧  
 ٣٠٨  
 ٣٠٩  
 ٣١٠  
 ٣١١  
 ٣١٢  
 ٣١٣  
 ٣١٤  
 ٣١٥  
 ٣١٦  
 ٣١٧  
 ٣١٨  
 ٣١٩  
 ٣٢٠  
 ٣٢١  
 ٣٢٢  
 ٣٢٣  
 ٣٢٤  
 ٣٢٥  
 ٣٢٦  
 ٣٢٧  
 ٣٢٨  
 ٣٢٩  
 ٣٣٠  
 ٣٣١  
 ٣٣٢  
 ٣٣٣  
 ٣٣٤  
 ٣٣٥  
 ٣٣٦  
 ٣٣٧  
 ٣٣٨  
 ٣٣٩  
 ٣٤٠  
 ٣٤١  
 ٣٤٢  
 ٣٤٣  
 ٣٤٤  
 ٣٤٥  
 ٣٤٦  
 ٣٤٧  
 ٣٤٨  
 ٣٤٩  
 ٣٥٠  
 ٣٥١  
 ٣٥٢  
 ٣٥٣  
 ٣٥٤  
 ٣٥٥  
 ٣٥٦  
 ٣٥٧  
 ٣٥٨  
 ٣٥٩  
 ٣٦٠  
 ٣٦١  
 ٣٦٢  
 ٣٦٣  
 ٣٦٤  
 ٣٦٥  
 ٣٦٦  
 ٣٦٧  
 ٣٦٨  
 ٣٦٩  
 ٣٧٠  
 ٣٧١  
 ٣٧٢  
 ٣٧٣  
 ٣٧٤  
 ٣٧٥  
 ٣٧٦  
 ٣٧٧  
 ٣٧٨  
 ٣٧٩  
 ٣٨٠  
 ٣٨١  
 ٣٨٢  
 ٣٨٣  
 ٣٨٤  
 ٣٨٥  
 ٣٨٦  
 ٣٨٧  
 ٣٨٨  
 ٣٨٩  
 ٣٩٠  
 ٣٩١  
 ٣٩٢  
 ٣٩٣  
 ٣٩٤  
 ٣٩٥  
 ٣٩٦  
 ٣٩٧  
 ٣٩٨  
 ٣٩٩  
 ٤٠٠  
 ٤٠١  
 ٤٠٢  
 ٤٠٣  
 ٤٠٤  
 ٤٠٥  
 ٤٠٦  
 ٤٠٧  
 ٤٠٨  
 ٤٠٩  
 ٤١٠  
 ٤١١  
 ٤١٢  
 ٤١٣  
 ٤١٤  
 ٤١٥  
 ٤١٦  
 ٤١٧  
 ٤١٨  
 ٤١٩  
 ٤٢٠  
 ٤٢١  
 ٤٢٢  
 ٤٢٣  
 ٤٢٤  
 ٤٢٥  
 ٤٢٦  
 ٤٢٧  
 ٤٢٨  
 ٤٢٩  
 ٤٣٠  
 ٤٣١  
 ٤٣٢  
 ٤٣٣  
 ٤٣٤  
 ٤٣٥  
 ٤٣٦  
 ٤٣٧  
 ٤٣٨  
 ٤٣٩  
 ٤٤٠  
 ٤٤١  
 ٤٤٢  
 ٤٤٣  
 ٤٤٤  
 ٤٤٥  
 ٤٤٦  
 ٤٤٧  
 ٤٤٨  
 ٤٤٩  
 ٤٥٠  
 ٤٥١  
 ٤٥٢  
 ٤٥٣  
 ٤٥٤  
 ٤٥٥  
 ٤٥٦  
 ٤٥٧  
 ٤٥٨  
 ٤٥٩  
 ٤٦٠  
 ٤٦١  
 ٤٦٢  
 ٤٦٣  
 ٤٦٤  
 ٤٦٥  
 ٤٦٦  
 ٤٦٧  
 ٤٦٨  
 ٤٦٩  
 ٤٧٠  
 ٤٧١  
 ٤٧٢  
 ٤٧٣  
 ٤٧٤  
 ٤٧٥  
 ٤٧٦  
 ٤٧٧  
 ٤٧٨  
 ٤٧٩  
 ٤٨٠  
 ٤٨١  
 ٤٨٢  
 ٤٨٣  
 ٤٨٤  
 ٤٨٥  
 ٤٨٦  
 ٤٨٧  
 ٤٨٨  
 ٤٨٩  
 ٤٩٠  
 ٤٩١  
 ٤٩٢  
 ٤٩٣  
 ٤٩٤  
 ٤٩٥  
 ٤٩٦  
 ٤٩٧  
 ٤٩٨  
 ٤٩٩  
 ٥٠٠  
 ٥٠١  
 ٥٠٢  
 ٥٠٣  
 ٥٠٤  
 ٥٠٥  
 ٥٠٦  
 ٥٠٧  
 ٥٠٨  
 ٥٠٩  
 ٥١٠  
 ٥١١  
 ٥١٢  
 ٥١٣  
 ٥١٤  
 ٥١٥  
 ٥١٦  
 ٥١٧  
 ٥١٨  
 ٥١٩  
 ٥٢٠  
 ٥٢١  
 ٥٢٢  
 ٥٢٣  
 ٥٢٤  
 ٥٢٥  
 ٥٢٦  
 ٥٢٧  
 ٥٢٨  
 ٥٢٩  
 ٥٣٠  
 ٥٣١  
 ٥٣٢  
 ٥٣٣  
 ٥٣٤  
 ٥٣٥  
 ٥٣٦  
 ٥٣٧  
 ٥٣٨  
 ٥٣٩  
 ٥٤٠  
 ٥٤١  
 ٥٤٢  
 ٥٤٣  
 ٥٤٤  
 ٥٤٥  
 ٥٤٦  
 ٥٤٧  
 ٥٤٨  
 ٥٤٩  
 ٥٥٠  
 ٥٥١  
 ٥٥٢  
 ٥٥٣  
 ٥٥٤  
 ٥٥٥  
 ٥٥٦  
 ٥٥٧  
 ٥٥٨  
 ٥٥٩  
 ٥٦٠  
 ٥٦١  
 ٥٦٢  
 ٥٦٣  
 ٥٦٤  
 ٥٦٥  
 ٥٦٦  
 ٥٦٧  
 ٥٦٨  
 ٥٦٩  
 ٥٧٠  
 ٥٧١  
 ٥٧٢  
 ٥٧٣  
 ٥٧٤  
 ٥٧٥  
 ٥٧٦  
 ٥٧٧  
 ٥٧٨  
 ٥٧٩  
 ٥٨٠  
 ٥٨١  
 ٥٨٢  
 ٥٨٣  
 ٥٨٤  
 ٥٨٥  
 ٥٨٦  
 ٥٨٧  
 ٥٨٨  
 ٥٨٩  
 ٥٩٠  
 ٥٩١  
 ٥٩٢  
 ٥٩٣



exemplum humilitatis fâfcae; exemplum Ssûfi a Deo per somnum in summa auctoritate constituti. Fol. 217 r. et v. epilogus praeter tempus libri finiti, quod supra indicatum est, et aetatem scriptoris tunc duos et sexaginta annos nati nihil nisi solitas preces et vota continens. Fere inde a fol. 133 ea, quae minio interscribenda erant, ommissa sunt. Inserta est codici translatio latina indicis capitum a Reiskio facta, cum epicrisi ejusdem, in qua Kehrium refutat, qui hunc librum syntagma centum quadraginta quinque scientiarum orientalium esse pronuntiaverat. Epicrisi cum nomine Reiskii subscriptus est d. 4 Aug. A. Chr. 1736. Quae et Kehrius et Reiskius, uterque in tirocinio haerens, peccarunt, ea supra tacite correxerunt. Restat unus error, quem Kehrius commisit, Reiskius probavit: hunc codicem ab ipso auctore scriptum esse. Cui obstat scriptura recentior, quali Turcae fere a saeculo septimo decimo p. Chr. n. utuntur; obstant multa falso scripta, ommissa, perperam iterata; obstat signum criticum (vid. pag. 427 col. 1 adnot. 1) ab eodem librario multis verbis superscriptum aut in marginibus adscriptum; obstat denique quod idem fol. 28 r. in margine notavit: من هبوط آدم عليه السلام الى الهجرة

١٠٥٨ والنموية سنة ١٢١٩ ومنها الى يومنا ١٢٥٨ (ex paradiso coelesti in terram) ad exilium Muhammedis sunt anni 6216, hinc ad tempus praesens anni 1058. Est igitur codex scriptus A. Chr. 1649.

## CCXCIV.

[R. 230 b.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 150, char. nestâliq magis ad neschi vergente: Ejusdem libri exemplum, superiore emendatius, sed etiam magis mancum, quum ad unum omnia, quae postmodum minio interscribenda erant, ommissa sint. Ceterum in multis mendis fortuitis, verbis falso scriptis aut omissis, ambo codices adeo congruunt, ut origine inter se admodum propinqui esse videantur; vide modo in illo fol. 1 v. lin. 14, in hoc fol. 1 v. lin. 13, غرته الشهية et طرته البهية pro عزبة الشهية et طرية البهية; وردعائه, in illo fol. 2 r. lin. 12, in hoc fol. 2 r. lin. 7, وردعائه, ut recte in illo est fol. 8 v. lin. 6, in hoc fol. 7 r. lin. 3; in illo fol. 4 r. lin. ult., in hoc fol. 3 v. lin. 6 ab inf., signum criticum verbo مدى, quod verissimum est, falso superscriptum; in illo fol. 5 v. lin. 1, in hoc fol. 4 v. lin. 10, ها ab initio hemistichii pro لها; in illo fol. 8 v. lin. penult., in hoc fol. 7 r. lin. 7 ab inf., ضنة omnino barbare pro ضنة. Absoluta est scriptio m. Gumâda priore A. H. 1066 (Chr. 1656).

## CCXCV.

[R. 210.]

Codex persicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 316, char. nestâliq: Derwîschî Abû'l-Hasanî Peng fâhife, liber miscellaneus

post mortem auctoris ex mandato ejus ab Kejd (كيا) 'Hosein Ibn-Gerschasp Ibn-el-Naqib el-Thabari collectus.

Initium: الاول في التوجه الى الكعبة وفي امامة جبرئيل عم

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين، از جميع اطراف

روى بكعبه مي بايد كرتن. يحكم حديث نبوي كه الخ. Est farrago maximam partem historica, exegetica, theologica, cui admixta sunt alia ex variis disciplinis petita. Singulis capitibus argumenta inscripta sunt. Quae de nominibus libri et auctoris et collectoris dixi, leguntur fol. 61 v. lin.

اشارة من صاحبه 3 sqq. Antecedit fol. 61 r. lin. 13 sqq.

Dispositio hujus libri ab ejus auctore indicata, sed tantum ad ea spectat, quae proxime sequuntur. Finis: جان وتن خورشيد ازى نى توان گفت كه

Lateri posteriori folii ultimi Behâ-el-din Sâlâr inscripsit se hunc codicem absolvisse A. H. 884 (Chr. 1479—80).

## CCXCVI.

[R. 212.]

Codex arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 214, char. neschi: Varia a Jûsuf Ibn-Nî'me Hamdîensi collecta. Inscriptio codicem autographum esse testatur: مجموع لطيف يشتمل

على ما رق وراق من محاسن مختارات مفيدة ومطريات

جمع كتابه الفقير (الى) عقو ربه يوسف بن نعمة الحموي

عفى عنه وعن جميع المسلمين امين والحمد لله رب

العالمين. Praemissum est fol. 1 r. exordium ornatum,

خطبة لطيفة, cum adhortatione puerorum vel puellarum,

ut, dum aetas ferat, amatoribus faciles sint; item duo disticha amatoria. — Fol. 1 v. et 2 r. Jûsuf anthologiae

suae praefatur, quam praemisso nobilissimo poemate Kâb

القصيدة اللامية, Ibn-Zuheiri in laudem Muhammedis,

الكعبة, et ipsam nobiliorem factam esse dicit. Initium:

الحمد لله خالق الانسان، ومعلمه البيان، ومانحه انواع

الكلمات ومن اجلها فصاحة اللسان، Fol. 2 r. — 3 r.

narrat quomodo hoc poemata ortum et a Muhammede acceptum sit. Fol. 3 v. — 15 v. poemata ipsum cum commentario distichis interposito. Utrumque a Reiskio descriptum sibi missum edidit Lettius; vid. edit. Freytag.

praef. pag. II. — Fol. 15 v. 15 v. — 21 r. carmina

recentiora et lusus poetici minores cum nominibus auctorum. — Fol. 21 r. — 49 v. Narratio de amoribus nescio

cujus paediconis et venusti pueri, in quorum turpitudinem omnes lepores orationis homoeoteleutis conclusae et versiculis distinctae tamquam in cloacam abjecti sunt. Initium:



ولا بد من شكوى الى ذى مروة. يواسيك او يسلبك او يتوَجَّع  
وذلك من لطف الله الكبير يسير، وهو عليم بالحال. Finis:  
خير، وبلا جابة جدير، وهو على جمعهم اذا شاء قدير،  
quibus subjuncta sunt الاستغفار et الحمدلة. — Fol. 50  
r. preces Scheichi Jobi ad Deum, duo ejus poemata, distichon  
poetae anonymi. — Fol. 50 v. — 66 r. الباب الرابع  
والعشرون في تواريخ الخلفاء من تحفة الظرفاء  
Chalifarum et regum aegyptiorum, qui, postquam Chalifae  
Abbasidae in Aegyptum concesserunt, pro illis rerum  
potiti sunt, usque ad El-Melik el-eschref, qui regnavit  
A. Chr. 1422 — 1438, a Muhammed Ibn-Ahmed El-Badani  
versibus jambicis binariis narrata et, quod in fine  
dicitur, Abd-el-basitho, Veziro illius regis, dedicata;  
vid. H.-Ch. 2618 et Herbel. s. v. Tohfah aldhorafa. Initium:  
يقول راجي ربه محمد. والده العبد الفقير احمد.

الشافعي المذنب الباعوني. أمل من في الذكر قال ادعوني.

ما فاج من نشر الرياض طيب. وماس غصن مايس. Finis:  
Scriptio a Jusuf Ibn-Ni'me Hamatensi absoluta  
est ineunte Regebo A. H. 1069 (Chr. 1659), nam in  
199 manifesto numeri falso transpositi sunt. — Fol. 66

v. — 67 v. qafida Abul-'Alai Ma arrensis, qua ortho-  
doxiam suam a theologis impugnata defendit et iis diffi-  
ciles quaestiones theologiae et historiae proponit, quas ipse  
sapientia sua adjutus solvere possit, isti non possint. Initium

— ضاقت على بأسرها الدنيا. وجرى من الماء القريح دماء.  
Fol. 67 v. et 68 r. qafida El-Hamadani, qua rex erga  
poetam liberalis laudatur. Initium: سماء العلى ما هذه

الحديق النجل. أصدر الدجى خال وجيه الضحى  
خطبة المتزوجين لبعض. Fol. 68 r. — 71 r. — عطل.

(oratio jocosa, qua aliquis suo exemplo miseriam  
matrimonii ostendit et vitam caelibem commendat. Initium:

الحمد لله الذي جعل الزواج قيذا ثقيلا، ومكابدة النساء  
بحرا مهولا. Multa in hac satyra linguae recentioris et  
vulgaris sunt, plurima in versiculis fol. 70 v. et 71 r.

يقولوا النساء جنان الرجال. فقلت الجحيم ولا. Finis:  
حكاية هزلية صدره. Fol. 71 r. et v. جنتي.  
jocosa, primum in eum, ad quem data est, probra omne  
genus congerens, deinde avunculum mortuum ei ne hilum

\*) In codice est الزرفاء, accommodate ad pronuntiationem minus  
accuratam.

quidem reliquisse facietis circumlocutionibus significans.  
Fol. 71 v. — 73 r. duae narratiunculae de Harun El-  
Reschido et Abu-Nuwaso poeta. — Fol. 73 r. — 79 v.  
sortilegium per nomina quinque  
et viginti prophetarum, in quorum unum, quum aliquid  
mediteris, digitus imponendus est, deinde in subjuncto li-  
bello videndum, quid illud nomen sperari aut metui, quid  
fieri aut omitti jubeat. — Fol. 79 v. duae narratiunculae. —  
Fol. 80 r. — 99 v. Excerpta ex Ibn-El-Wardii Chari-  
det-el-ogdib, de Syria, Sina, quibusdam regionibus et ur-  
bibus africanis, Constantinopoli, Roma, terris septentrio-  
nalibus; deinde a fol. 89 r. de maribus et insulis, plerumque  
fabulosa et portentosa; tandem a fol. 98 v. similia de  
Chazaris, de angelis Harut et Marut, de Piwerasp El-  
Dhahhako in monte Nehawend prope urbem Rei in-  
cluso. — Fol. 100 r. — 108 r. narratiunculae. — Fol.  
108 r. — 198 r. poetica, qualia fol. 15 v. — 21 r. Largam  
hic messem paratam habent qui in poesin arabicam recen-  
torem inquirere volent. Interpositum est fol. 119 r. —

126 r. القرعة الابجدية, sortilegium per literas alphabeti,  
quale supra per nomina prophetarum, cum institutione  
metrica ad auguria ex singulis literis ducenda. — Fol.  
198 v. — 214 r. narratiunculae de hominibus stultis et  
temerariis, joci et risus plenae et maximam partem lingua  
vulgari scriptae. Quae a fol. 199 v. lin. 1 leguntur,  
exscriptae sunt ex كتاب ابن الجوزي, quae a fol. 210 r.

lin. 3, ex ديوان الشيخ على السودي. Finem faciunt li-  
terae, quas Habannaqa Ibn-Gedir, stultissimus mortalium,  
peregre ad parentes dedisse dicitur, in quarum ipso exordio  
sententia et oratio vulgaris in cothurno poesis antiquae in-  
cedens suavem risum movet:

اذا كان ابي ما مات وامى كمان تعيش  
فودى لهم يا ربح عتي سلامات

Si pater meus non est mortuus et mater mea adhuc vivit,  
fer iis, o vende, a me salutes! Absolvit Jusuf anthologiam  
suam medio m. Rebi posteriore A. H. 1070 (Chr. 1659).  
Quum ea, quae Kehrius in Catalogo de argumentis hujus  
codicis dixerat, erroribus scaterent, Reiskius commentatione  
ipsi codici inserta ista correxit, simul ventosam Kehrii si-  
mulationem et dissimulationem satis incolementer, sed merito  
castigans \*).

\*) Totus spirat Reiskius in his verbis: „Miror hominis temeritatem  
certe maximam, quae nec Magnifici Excellentissimique Senatus repre-  
hensionem, cui scilicet minus fide hac in re inservit, nec posteriorum  
oculos virgulaeque censoriam extimuit. Somnolentis illum oculis mani-  
busque lassissimis voluisse hunc Codicem ex eo tam manifeste, tam lucu-  
lenter apparere, quod opinionem illam sat egregiam, quam omnes de  
eruditione ejus orientali conceperant, nulla ex parte, quod aequum erat,  
adimplevit. Absit a me ut laudibus viri aliquin doctissimi detrudere  
quidquam audeam. Scripta ejus reliqua tacebo, in quae aliorum dicta  
suppressio auctorum nomine non semel intulit, et ita quidem ut, quae  
isti minus bene recteque affirmarunt, caeco noster impetu amplectere-  
tur. Praesens imprimis recensio, quam male partes suas egerit, exemplo  
commonstrabit clarissimo.“

## CODEX THEOLOGICUS CHRISTIANUS.

## CCXCVII.

[W. R. 29.]

Codex arabicus, 8°, foll. 155, ex quibus 70—72 vacant, char. neschi crassiore.

1) Fol. 1 v. — 63 v. كتاب من حواشي على مزامير داود اخرج ابن الفضل *Adnotationes ad psalmos davidicos ex translatione Ibn-El-Fadhli*; vid. de Wettii *Einl. in d. A. T.* §. 55. Locos singulos ex aliquot psalmis excerptos sequitur interpretatio typologica christiana.

2) Fol. 64 r. — 69 v. Varia: de summa dignitate naturae divinae apud philosophos, de usu medico emblicii

(arab. *emleg*, pers. *amule*), de usu ovorum formicarum, de oleo ex ovis parando ejusque usu, de tollendis maculis atramenti, olei et aliis.

3) Fol. 73 v. — 155 v. رسالة هرمس المثلث بالحكمة, *Hermetis Trismegisti institutio et adhortatio animi humani per ascenin ad summam perfectionem evehendi*, in sex capita, فصول, divisa. Germanice a me reddita est in *Ven. Illgenii Zeitschrift für die historische Theologie*, 1840, fasc. 1, pag. 87—117, ubi in prooemio dixi de ejusdem translatione latina, quam a Reiskio factam ejusque manu scriptam nostra bibliotheca habet, et de libelli origine, ingenio, forma.

## CODICES POETICI.

## CCXCVIII.

[Pf. R. 25.]

Codex arabicus turcicus ab initio truncus, 8° maj., foll. 101, char. neschi. Fol. r. — 6 r. carmen *Burde* pro argumentorum natura in decem partes divisum, cum fine prooemii turcici, in quo narratur, quomodo Sa'd-el-din quidam ab ipso Propheta per somnum edoctus illo carmine lippitudinem pepulerit; hinc usus et decem argumenta carminis indicantur. Cf. pag. 434 col. 1 et 2. — Fol. 6 v. — 9 r. *Surata psalterii* (vid. pag. 434 col. 2 lin. 4 sqq.) cum prooemio turcico de ejus usibus et Lealii translatione turcica singulorum distichorum. — Fol. 9 r. — 11 v. *qasidei Munferige* (vid. pag. 434 col. 2 et pag. 435 col. 1), eodem modo alternis distichis arabicis et iisdem turcice redditus. — Fol. 11 v. — 17 v. *qasida turcica paraenetica in mysticam Dei invocationem exiens*.

Initium: كوش هوشك طوت ايا جوهر حكمت جويبا. سنا

23 v. — Fol. 17 v. — 23 v. *Muhammed Ibn-El-Gezerii Mugaddime de Corano recte recitando*; vid. Cod. C, 1. — Fol. 23 v. — 29 v.

*brevis institutio turcica ad Coranum recte recitandum*. Initium: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

مد اصلي آمنوا كي. خيركم من تعلم القرآن وعلمه

باياتنا آية. — Fol. 29 v. et 30 r. aliquot versiculi coranici et formulae Dei precandi. — Fol. 30 r. — 34 v.

اوراد سيد يحيى. — Fol. 34 v. — 36 v. *qasidei Amali*; vid. pag. 434 col. 2 lin. 9 ab inf.

39 v. — Fol. 36 v. — 39 v. undecim preces arabicae, partim cum institutionibus turcicis. — Fol. 39 v.

compendium argumentorum fidei, arab. et turc. — Fol.

40 v. — 61 v. *Châqânî 'hiljî nebi*; vid. Hammeri *Hist. poës. osman.*, III, pag. 139 inf., et ejusdem index argumentorum in appendice voluminis 85 *Annalium literaturae Vindobonensium*, pag. 38 et 39. Initium: بسمليله

Finis: ايدلوم قنچ كلام. فتخ اوله تا بو معماي بنام

اولديين بيك يدي تاريخي تمام. بو رسالده تمام اولدى

Absolutum est igitur poema ante finem A. H. 1007

(Chr. 1599). — Fol. 61 v. — 67 v. *poëma Ka b Ibn-Zuheiri in laudem Muhammedis*, a Scheich El-Keñânî in

*i. e. versus ex quinque hemistichis compositos*,

*translata*), ita ut singula disticha Ka biana singulos versus

concludant; ut primum:

قل للعواذل مهما شئتتم قولوا. فليس لي بعد ان اعواه معقولي.

ناديت يوم النوى والدمع مسبول. بانك سعاد قلبي اليوم متبول.

متبهم اثرها لم يقف مكبول.

القرشي نسبا والشافعي مذهبا *Scha'bân Ibn-Muhammed*

*eandem narrationem de origine poematis praemisit*, quae in Cod. CCXCVI est; vid.

pag. 533 col. 2 lin. 33—35. Fol. 68 v. — 101 r. *qasidei Munferige* (vid. supra col. 1 lin. 25—28), cui prae-

missum est prooemium turcicum de ejus auctore et vi sal-

lutari, item de precatione ab El-Ghazâlî in *I'hjâ-el-'olûm*

\*) De ea re verbum est خمس fol. 62 v. lin. penult. et ult.:

ولم نسمع بمن خمسها غير الشيخ الكنتاني رحمة الله عليه.

commendata; singulis distichis autem subiectus est commentarius turcicus triplex: معاني المفردات, interpretatio verborum lexicalis, الأعراب, expositio eorum grammaticalis, معنای بیت, sententia distichorum latius explicata. Opusculum alicui Vezîro osmanico dedicatum est. Auctor qalîdâe in prooemio nominatur أبو الفضل يوسف بن النحوي, qui in oppido توزر natus fuerit, Hamatae habitaverit. Initium: حمدنا محمدود، اول حى ودود، وقیوم. وجود اولان حضرت جلال احدى دركاه قدسى پناهنه. روح الله روحه، وزاد فى اعلى غرف الجنان. Finis: فتوحه.

## CCXCIX.

[Ac. R. 62.]

Codex arabicus persicus turcicus, 8°, foll. 84, ex duabus partibus compactus, quarum prior utrinque trunca in charta orientali char. neschi scripta est, posterior in charta occidentali char. nestâliq.

1) Fol. 1 r. — 79 v. carmen *Burde* cum singulorum distichorum translatione turcica interlineari et marginali, ad verbum facta, deinde eorum interpretatione turcica ampliore, tandem eadem translatione metrica turcica et persica, quae est in Cod. CXVIII; vid. pag. 434 col. et 2. Disticha pro varietate linguarum liquore partim aureo, partim rubro, partim caeruleo scripta sunt, arabica plerumque aureo. Initium facit interpretatio turcica distichi undecimi, finem interpretatio turcica distichi quarti a fine. Prima verba:

يا ربّ، يعنى صاحب قصيده عشقك غلبه سندن لطف واحسان ايله دار. Quae quidem supersunt, bene sunt conservata, nisi quod noster, puto, miles folium primum et duo ultima penna vernacula conspurcavit.

2) Fol. 80 v. — 84 r. *Commentatio arabica per قولہ et قول de interpretatione Beidhawiana verborum Sur. 6 vers. 8:* وقالوا لولا انزل عليه ملك ولو انزلنا ملكا لقضى الامر ثم لا ينظرون. Nam etsi nomen Beidhawii non apparet, tamen ad eum spectat pronomen in قولہ saepe repetito. Ex aliis interpretibus adhibiti sunt Fachr-el-dîn Râzi, Zamach-schari, et Turca, qui in ipsa oratione scriptoris scriptoris الفاضل salutatur, in margine vulgo Bostân Efendi appellari dicitur. Initium: الحمد لله الذى ارسل من البشير. Finis: الى البشير رسولا. بل بيان لبسهم فقط.

## CCC.

[W. K. 278.]

Codex persicus primo folio truncus, fol. min., foll. 224 chartae orientalis, nitido char. ta'liq: Fol. 1 r. —

124 r. *Sâdîi Gulistân* in mediis areis scriptus. Fol. 1 r. — 152 r. *Ejusdem Bostân* in marginibus scriptus. Fol.

125 v. — 224 r. *Ġamîi Behâristân* in mediis areis scriptus. Fol. 30 v. pictum est certamen duorum illorum athletarum in Gulistân narratum, ed. Gent. pag. 120; fol. 85 v. colloquium Sâdîi cum venusto puero, ed. Gent. pag. 354 sq.; fol. 197 v. colloquium Ansarii, 'Asgedii et Ferruchii cum Firdausio, de quo vid. Hammerus in *Geschichte der schönen Redekünste Persiens*, pag. 51.

## CCCI.

[Ac. R. 67.]

Codex persicus primo folio truncus, 8° maj., foll. 109 chartae orientalis, char. ta'liq: *Gulistân* in areis scriptus, *Bostân* in marginibus. Scriptio absoluta est m. Rebî' prioris A. H. 1010 (Chr. 1601).

## CCCII.

[Pf. R. 44.]

Codex persicus, 12°, foll. 144 chartae orientalis, char. nestâliq: *Sâdîi Gulistân*, scriptus ab 'Alî Ibn-Mu'hammed El-'Irâqî A. H. 873 (Chr. 1468—9).

## CCCIII.

[Pf. R. 37.]

Codex persicus ab initio truncus, 12°, foll. 140, char. nestâliq: *Gulistân*, a truncata inscriptione ultimae partis prooemii incipiens: وموجب اختيار عزلت, lin. 7 pag. 30 ed. Gent. Scriptio absoluta est ineunte Gumâdâ posteriore A. H. 962 (Chr. 1555).

## CCCIV.

[Ac. R. 149.]

Codex persicus utrinque truncus, 8° maj., foll. 70, char. nestâliq: *Gulistân* incipiens a خرمى وراست شد از خرمى, lin. penult. pag. 28 ed. Gent., et desinens in وكرند در هلاك, lin. ult. pag. 474. Etiam post folium secundum plura exciderunt, ita ut illud desinat in ejusdem editionis pag. 40 lin. 8, tertium incipiat in pag. 76 lin. 5.

## CCCv.

Codex persicus turcicus, 4°, foll. 214 chartae occidentalis non laevigatae, char. nestâliq, non calamo, sed penna scriptus, atramento non orientali, sed nostro. Tegumentum quoque chartaceum apud nos factum est. Continet partem commentarii a Sâdîi in *Gulistân* scripti. Incipit a مريدی گفت پيريرا, lin. 5 pag. 212 ed. Gent., et primum fol. 134 v. desinit in ejusdem editionis pag. 354 lin. 14; nam etsi post fol. 54 aequae ac post fol. 134 folia vacua interjecta sunt, tamen oratio illic integra est. Denuo



fol. 135, si vacua numero non comprehenduntur, oratio incipit in ejusdem editionis pag. 422 lin. 6, denuo fol. 194 desinit in pag. 480 lin. 4. Post folia vacua tertium oratio incipit fol. 195 in ejusdem editionis pag. 510 lin. antepenult. Hinc omnia integra sunt usque ad finem: پس

معلومدر که اشعار عرب اوزانده قاصر ایش Sequuntur tria disticha, quae docent commentarium absolutum esse d. 3 m. Ssafari A. H. 1004 (Chr. 1594). Ratio Sūdii haec est, ut primum totas narrationes, versuum completiones, sententias, ex Sa'dio repetat, deinde singula verba earum accurate interpretetur, postea totos locos paraphrasi turcica reddat, tandem, etsi non semper, eorum sensum paucis comprehendat, ceterum interpretes priores, Schemium, 'Alī-zādem, Surūrium, saepe refutet, unde in marginibus frequentatum: ردّ ابن سیدی علی ردّ شمعی

ردّ سروری وشمعی: aut conjunctim, ردّ سروری شرح جميعا.

### CCCVI.

[W. R. 36.]

Codex trilinguis, 8<sup>o</sup> maj., foll. 92, char. nestaliq. Fol. 1 r. — 2 r. varii versus persici et turcici. Fol. 2 v. — 23 r. 'Athāri Pend-nāme. — Fol. 23 v. — 25 r. preces arabicae et excerpta persica ex diwāno 'Obeid El-Zākānī; vid. Hammeri Gesch. d. schön. Redekünste Persiens, pag. 249 — 251. — Fol. 25 v. — 44 v.

'Athāri Pend-nāme a Maqālīo jussu Bājezīdī, filii Suleimāni I, ut in proemio est, versibus turcicis redditum. Fortasse Maqālī ille est, quem Hammerus in Hist. poës. osman., II, pag. 531, commemorat. Initium: کل برو دگانه ای

Finis: عطار دهر. خوش مشام اولسون ینہ بازار دهر.

ای قمو دوشمشیرہ سن دست رس. بوی عقوٹ زمرہ کمرآہ

Fol. 25 v. — 29 r. in marginibus excerpta ex diwāno 'Obeidi continuata sunt, inter quae fol. 26 r. faceta illa ghazela est de aere alieno a poëta contracto, quae non tota germanice reddita est in libro Hammeri, quem supra dixi, pag. 250. — Fol. 45 r. — 59 v. denuo versus persici 'Obeidiani, quibus fol. 50 v. — 52 r. poemata turcica et persica aliorum immixta sunt. Inde a fol. 52 v. exscriptae sunt 'Obeidi Hezelijāt, quibus licentioris ingenii lusibus nemo est qui illum superet. Saepe tamen a nequitia ad summam turpitudinem delabitur, ut in exhortatione satyrica ad masturbationem nomine derwischorum erraticorum edita, fol. 52 v. — 53 v. Etiam fol. 60 r. et v. in marginibus versiculi sotadici adscripti sunt, plane Petronio digni, fortasse illos continuantes, quibus fol. 59 v. in margine superscriptum est هزل لا یدری

جاءه, Joca quorum auctor nescitur. — Fol. 59 v. — 67 v.

کتاب اخلاق الاشراف از انشاء امیر نظام الدین عبید-الزاکانی القزوينی (\*). libellus satyricus ab 'Obeido A. H. 745 (Chr. 1344 — 5) scriptus, in prooemium et septem capita divisus, in quo mores antiqui et novi ironice inter se

opponuntur. Initium: شکر نا محصور وحمد نا محدود. واجب الوجود را این است آن چه در صدر کتاب. Finis: وایا بربادان وعده رفته بود کتاب

libellus decemplex, in quo interpretationem et definitionem verborum arabicorum et persicorum praetendens partim homines et mores suorum temporum salse deridet et perstringit, partim vera et utilia docet. Initium:

Finis: شکر و ثنا حضرت خالق را جل ذکره که الخ مقرب الملوك قواد المشكور سعی او، واین مختصر بر لفظ

et clausula religiosa. — Fol. 69 v. — 72 r. Ejusdem satyra in Qazwinenses, Schirāzenos, Ispahānenses, Kāschānenses et Qomenses, ejusdem formae ac decemplex ille libellus et veluti appendix ejus; deinde fabellae jocosae et fescenninae. — Fol. 72 r. — 78 r. Ejusdem دلکشا

رساله, libellus ex prooemio et duobus capitibus compositus, in quorum priore joca arabica collecta sunt, in posteriore persica.

Initium: الحمد لله على نعمته ونواله، ومنته وفضاله.

واین مختصر بر لفظ تمام تمام شد انشاء الله که این

موجز بر خوانندگان ومولف وجامع این مختصر مبارک ومیمون وخجسته وهمایون باد بحق محمد وآله اجمعین.

Fol. 76 r. — 77 r. interjecta sunt poemata arabica, persica, turcica. — Fol. 78 r. — 79 r. Ejusdem کتاب صد

libellus A. H. 750 (Chr. 1349 — 50) scriptus, in quo perditos mores derwischorum ironice ita perstringit, ut iis ea ipsa, quae facere solent, quasi honesta et utilia praecipiat. Initium: الحمد لله على نعمته ونواله، ومنته

در خانه مردی که دو زن باشد یا بیشتر. ونواله،

جمعیت وخوش دلی ونسق ونظام احوالی توقع مدارید

post quae plura excidisse librarius his verbis significavit:

Tantum in codice invenimus. — در نسخه این قدر یافتیم

\*) Qazwinensis dicitur, quia Zākān pagus prope Qazwinum est. Itaque fol. 67 v. quoque, lin. 7 ab inf., in ejus nomine conjuncta sunt الزاکانی القزوينی. Fol. 78 r. lin. 8 pro 'Obeid plene est 'Obeid-allāh.

Fol. 79 v. — 82 r. *Ejusdem* كتاب نواذر الامثال, *libellus arabicus* 'Alā-el-dīn Muḥammedi Vextro dedicatus, in quo apophthegmata et proverbia collecta sunt. Initium: الحمد لله المنتزه عن الانداد والامثال, المتفرق بالقدره والجلال.

Finis: ومفتاحه رفيقه, وصناديقه صديقه, وخاتمه خادمه. Post haec exemplum sine clausula abruptum est. — Fol. 82 v. — 92 v. poemata turcica et persica, in ultima pagina aliquot arabica.

### CCCVII.

[Ac. R. 218.]

Codex persicus, turcicus, arabicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 281, cujus prima pars char. nestāliq scripta est, secunda diwani neschisi, tertia neschī. Hae partes aliae ab aliis scriptae et utrinque truncae fortuito in unum volumen compactae sunt. 1) Fol. 1 r. — 39 v. *Atthārī Pend-nāme* cum Schemī translatione turcica singulorum hemistichiorum; cf.

Cod. Dresd. 170. Prima verba: وعملی حق ایچون اولاً, اصلاً ریا اولیه, respondent versui ultimo paginae 15 editionis Sacyanae; ultima: اصل یابی کر بکیری فرع را

versui secundo paginae 117. 2) Fol. 40 r. — 268 v. *Fabula epica turcica de Sidi Batthāl*; vid. Cod. CCLXXXIV. 3) Fol. 269 r. — 280 v. *Liber arabicus de genethliologia*, argumento fere cum turcico illo conveniens, quem

supra recensui pag. 423 et 424. Prima verba: بخدا, والله اعلم. الوجه الثاني من نظر المريد اليها تكون امرأة

يكون كثير الاعداء والحساد ويحصل: شقراء (\*), اللون

له منهم مكروه ومكيدة واكثر. Ex inscriptionibus capitum hae supersunt: fol. 272 r. والقول على برج السرطان والقبر

fol. 275 r. والقول على برج العقرب والمريخ, fol. 277 v. والقول على برج

القوس والمشتري الدالي وزحل.

### CCCVIII.

[Ac. R. 147.]

Codex persicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 165 chartae orientalis, char. tāliq: *Hāfyzhi Diwān* cum solita appendice, quae continet قطع, مثنويات, مخمسات, رباعيات, inde a fol. 153 r.

<sup>\*)</sup> Animadvertite in annexione formam vulgarem pro شقراء, de qua dixi in Diss. de gloss. Habicht, pag. 85. Eodem modo lin. 3 est سهلات العين, lin. 4 سمرات اللون.

### CCCIX.

[Pf. R. 39.]

Codex persicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 169 chartae orientalis, char. tāliq: *Hāfyzhi Diwān* cum appendice inde a fol. 160 r. Scriptio absoluta est m. Mo'harramo A. H. 1013 (Chr. 1604).

### CCCX.

[Pf. R. 226 b.]

Codex persicus turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 318, char. neschī: *Pars dimidia posterior Diwāni Hāfyzhiani* cum commentario turcico et adnotationibus marginalibus Surūrī, cujus pars prior forte ab hac divulsa est Cod. Dresd. 171. Itaque haec a litera finali ع incipit et fol. 259 v. in ي desinit. Fol. 260 r. — 315 r. appendix. Subjuncti sunt fol. 315 v. — 318 v. loci de Ġelāl-el-dīn Rāmī, Hāfyzh, Ġāmī et 'Alī-schīr, ex Daulet-schāhi historia poetarum persicorum excerpti. Scriptio ab 'Hasan Ibn-Ibrāhīm El-Chathīb absoluta est Albanii s. Istūlni-Belgrādi exeunte Ssafaro A. H. 1016 (Chr. 1607).

### CCCXI.

[Ac. R. 64.]

Codex persicus, fol. min., foll. 115 chartae orientalis, char. nestāliq: *Ġāmī Jūsuf u-Zuleichā*. Scriptio a Maqfūd, qui vulgo El-Wājāb appellabatur (المشتهر بالوایاب), absoluta est ineunte Ġumādā posteriore A. H. 939 (Chr. 1533).

### CCCXII.

[Pf. R. 32.]

Codex persicus, 8<sup>o</sup>, foll. 82 chartae orientalis, char. tāliq: دیوان حضرت درویشان. Fol. 1 v. — 27 v. qafidae et ghazela, ordinem literarum finalium non sequentes. Prima qafida sic incipit: تدلی قرب حق تا عبد وعكس آن تدلی دان. اگر باور غمیداری زقران آیتی درویش. *Machlaf*, qui dicitur, nullus est nisi درویش, quocum convenit argumentum totius libri sūficum. Fol. 27 v. — 33 v. *tergi-i-bend*, fol. 33 v. — 47 r. *mogathādt*, fol. 47 v. et 48 r. *tewdrich* ex parte dimidia priore saeculi post Chr. n. quinti decimi, fol. 48 r. — 60 r. *rubā'ijjāt*, fol. 60 r. — 82 r. *meḏnewijjāt*. Finis: کعبه

رویش چو دیدی در نماز. از خم کیسوش هم زتار ساز. In summis marginibus foll. 7 v. — 71 v. idem sortilegium arabicum scriptum est, de quo dixi pag. 474 col. 2 lin. 17 sqq. Hic ab initio *Schihāb-el-dīn Suhrewardī* ejus auctor esse dicitur.

## CCCXIII.

Fragmentum codicis turcici, fol., foll. 7, char. neschi. Inter bina quaeque folia alia exciderunt. Ceterum margo exterior folii 3 resectus est, ita ut in pagina priore versus postremi, in posteriore primi exciderint. Decerpta sunt folia ex *Jdżiġi-oghli Muḥammedis Muḥammedijje* (vid. Hammeri Hist. poës. osman., I, pag. 128—134, Catal. Dresd. 393), idque ex parte posteriore de rebus ultimis. Versus primus: دخی مهدی جهانہ کلمشدر. ultimus, in quo nomen poëtae apparet: وار امدی یازجی اوغلی بو علمه عقلک ایرشمر. اگر یازسکده تا دور قیامت درلو تصنیفات.

## CCCXIV.

Fragmentum codicis turcici, fol., foll. 19, char. neschi. Inter fol. 1 et 2, 2 et 3, 3 et 4, 15 et 16, 17 et 18, 19 et 20, 20 et 21 alia exciderunt. Est particula ejusdem *Muḥammedijje a Derwischo Jūsuf refictae* (vid. Catal. Dresd. 371), praeter duo prima folia, quae ex aliqua historia vitae Muḥammedis decerpta proelium Hodeibiense et sacramentum sub arbore مغیلان praestitum narrant. Fol. 3 r. versus primus: اولاً چون جمعه کون ایده ملکلر. خداون عزت ارکوره ملکلر. Haec omnia ex ultima libri parte argumenti mystici sunt; vid. Hammeri Hist. poës. osman., I, pag. 133 inf. Fol. 15 v. sqq. خاتمه الکتاب. in qua fol. 16 r. nomen poëmatistae est: هم آدنی دیدم. محمدیه. که چوق ایچینده وصف احمدیه. auctoris primarii: یازجی اوغلی محمد. fol. 17 v. nomen refictoris: یوسف. fol. 17 r. tempus novae recensitionis absolutae: d. 13 m. Ramadhāni A. H. 913 (Chr. 1508), et indicatio numeri distichorum ejus: 11,694. Versus ultimus: ولی لطفک انک جرمینی ای حق. اگر کحو اتمیه. باشینه طیراق.

## CCCXV.

[Ac. R. 63.]

Codex turcicus passim sartus et novis foliis suppletus, 4<sup>o</sup> min., foll. 110, char. neschi: 1) Fol. 1 v. — 33 r. *Kitābi mewlūd-el-nebi*; cf. Cod. Dresd. 147. Initium: اللہ آدیله سوزه بشالیالم. معرفت باغنده کل اشالیالم. Ex fol. 5 v. lin. 3 et 4 et fol. 33 r. lin. 4—7 constat, *Abū'l-chairum* Cypselis s. Ipsalae (ایصالا s. ایصاله) hoc poëma absolvisse A. H. 897 (Chr. 1491—2). Compositum est ex compluribus partibus, quasi pensis lectionis, quae omnes exeunt in exhortationem Muḥammedi bene precandi. Post ingressionem haec fabula narratur, unde

intelligatur, quid sit festum natalium Prophetæ et quanta ejus religio: Vir religiosissimus Baghdādensis, illos natales studiose celebrans, vicinum habebat Judaeum Moslemis infensissimum. Ex eo uxor quaesivit, quid illud esset, quod Moslemus die duodecimo cujusque Rebi'i prioris factitaret. Respondit Judaeus ita, ut clarissime appareret, eum ipsum de munere prophetico Muḥammedis non dubitare. Inde mulier amore Muḥammedis exarsit. Proxima nocte per somnum Prophetam familia et sociis stipatum vidit, cum eo collocuta et ad Islāmum conversa est, expergefacta autem maritum convertit. Hinc ambo natales propheticos quotannis summa religione celebrare et ipsi instituerunt. Aliud, quod ad hunc locum pertinet, vir sanctus, 'Alī Ibn-Zeid, narrat fol. 3 v. — 5 v.: Vicinam ille habebat egenam et probam mulierem, quae moriens filio

adolescenti tantum unum florenum (sic: ویر فلوری, pro quo postea ex metro etiam duabus syllabis *flūri* dicendum est) reliquit. Is natalibus Prophetæ illo floreno cibos emit, quos aliis donaret, atque per totam vitam illud festum eodem modo celebravit. Tandem mortuus, antequam sepeliretur, ad tempus in vitam rediit et cognatis narravit, propter natales illos rite celebratos se nunc beatitudine aeterna frui, unde eos ad idem faciendum hortatus est. Deinde poëta consilium operis proponit idque fol. 5 v. exorditur. Est nota illa naenia de anima Muḥammedis rerum creaturarum primordio et fonte, de ea cum mandatis in corpus et mundum adspectabilem missa, de lumine Muḥammedis deinceps per omnes prophetas ad majores et patrem illius transmissio, de matrimonio 'Abd-allāhi et Eminae, de viso nocturno 'Abd-allāhi de filio a se generando, de conceptione Muḥammedis, post quam lumen ejus in utero matris migravit ibique mansit, donec cum ipso renatum est, de viso nocturno Eminae, de miraculis natales ejus antecedentibus et comitantibus, de natalibus ipsis die duodecimo Rebi'i prioris secutis, de vita ejus et morte, quae fol. 21 r. — 30 r. fuse narratur. Fol. 30 r. — 33 r. familiae, sociorum, asseclarum, totius naturae luctus et illius sepultura; allocutio ad Moslemos de summis beneficiis, quae a Muḥammede acceperint et usque accipiant accepturique sint; colloquium Meccae et Medinae, quo de praestantia certant, Medina autem vincere videtur; preces ad Deum et epilogus poëmatistae. Ei subjuncta est fol. 33 r. — 37 v. narratio de morte Fāthimae, quam pater in mausoleum suum illatam manibus e sepulcro protensis ab 'Alīo accepisse et juxta se deposuisse dicitur. Fol. 37 v. — 39 v. tria cantica, quorum primo reditus ejus mensis, quo Muḥammed natus est, celebratur, secundo impatientia amoris fūfici depingitur, tertio beneficia a Deo petuntur. 2) Fol. 40 r. — 49 v.

دودون حمالی) *Hibāl*, lignator (داستان حبال دبه sepultus, a Jesu in lucem revocatus primum totam mortis tragoediam et mortuorum ante et post sepulturam vices enarrat, deinde se adolescentem fuisse, in sepulcro demum timore resurrectionis capillis et barba senem factum esse dicit, tum communem moriendi necessitatem et rerum humanarum fragilitatem fabula illa de Salomone hydriam, in qua nullus pulvisculus humanus esset, frustra quaerente confirmat, postea se propterea, quod olim ex fasce lignorum



festucam, qua ad dentes scalpendos uteretur, furatus sit, jam quadringentos annos vivum in sepulcro durissimam quaestionem pati queritur. Itaque Jesus Deum exorat, ut ille supplicio liberetur et cum Moslemis resuscitandus moriatur, quo facto a Jesu et discipulis ejus in sepulcrum reconditur. Finem facit paraenesis ad lectores cum solitis precibus. Fol. 50 r. preces metricae Derwisch Jonae

(Jūnis) ad Muḥammedem. 3). Fol. 50 v. — 67 v. داستان

محمد حنیفی. Muḥammed mortuus lugenti 'Alio per somnum filium promittit, quem a se Muḥammed 'Hanifi nominari jubet. 'Ali laetus exergiscitur et Fāthimae somnium narrat. Concumbunt: ille gignitur et justo tempore nascitur. Describitur ejus educatio, pulcritudo, fortitudo. Puer decennis omni jam doctrina et virtute ornatus a patre expeditionem suscipiente petit, ut se comitem assumat, sed repulsam fert. Dum pater abest, ille otii impatiens equo consensu clam domo aufugit. A dorcade in agrum Tabūtī, regis Moslemis infesti, deductus multis hostibus interfectis caput alicujus principis eorum Medinam refert et publice exponit. Pater domum reversus, re accepta, filium laudat, ceterum praecoces spiritus coercere jubet. Sed tamen 'Alio iterum in bellum profecto Muḥammed illam regionem repetit et ab exercitu hostili post magnam stragem inter eum editam capitur. Primum Tabūt eum suspendere vult, deinde consiliis suorum obtemperans socium religionis et socerum facere constituit. Itaque vulneribus a medico curatis Muḥammed a Tabūt ad convivium adhibetur et, quam vinum ab eo sibi porrectum propter religionem bibere nolisset, ad sacra mutanda invitatur; adducitur etiam Mine-Chātūn, pulcerrima regis filia, infidelitatis esca et merces. Ille vero eo constantius recusat, quod in fronte ipsius virginis lucem verae religionis splendere videt. Ut pertinaciam aut deponat, aut morte luat, in profundum puteum demittitur. Sed Mine-Chātūn adolescentulum, cujus modo conspecti amore capta erat, noctu liberat et fidem moslemicam professam cum eo Medinam petit. At rex fugientes assequitur. Primus impetus paganorum reprimitur. Irato regi Rustem, unus ex ducibus paganis, si filiam sibi desponderit, Muḥammedem a se victum iri promittit. Ille annuit, Rustem Muḥammedem ad certamen singulare provocat, sed pro eo Mine-Chātūn prodit miserumque sponsum interficit. Praelio repetito tandem puella capitur, et collis, in quo Muḥammed constitit, circumvenitur, sed frustra oppugnatur. Postquam vespere pugnae diremit, vulnera Muḥammedis ab ancillis Mine-Chātūnae curantur. Paulo post 'Ali a Muḥammede propheta per somnum de periculo filii monitus ad eum liberandum advenit, a quo Tabūt pacem per legatum petitam his conditionibus impetrat, ut tributum pendat, filiam Muḥammedi in matrimonium det, ac cum suis Moslemis fiat. Epilogus exemplum religionis ab antiquioribus Moslemis summa fortitudine in multas terras propagatae posterioribus imitandum proponit. Fol. 68 r. — 70 r. quatuor

كتاب غزائی s. cantica. 4) Fol. 70 v. — 83 v. کتاب غزائی

Abū'l-'aschā, alias simpliciter 'Aschā, princeps

urbis Penhān, duodecim filios habet\*), quorum maximus quondam in venatu cum 'Alio concurrat ab eoque interficitur. Decem superstites a patre ad fratrem ulciscendum missi 'Alium in planitie inveniunt. Rogatus, quis sit, nomen celat, se Medinensem modo et socium Muḥammedis esse profitetur, de 'Alio autem sciscitatos se, quippe illi simillimum, intueri jubet, ceterum facilem ex eo victoriam fore negat. Postquam ipsi qui sint quidque velint ediderunt, ab illo invitati ex equis descendunt et cibi capiendi causa humi considunt. Quum autem in 'Alium, quasi absentem, minas jactare pergant, ille iis proponit, ut secum luctantes robur, quod tanto adversario par esse putent, experiantur. Accipiant certamen, sed 'Ali non modo singulos sola manu laeva vincit, sed etiam universos in se irruentes sternit, quo exemplo monitos 'Alium cavere jubet. Probato consilio adolescentes heroem secum ad patrem ducunt, ubi dum splendido hospitio fruuntur, noctu domus a magna turba militum circumfunditur atque effringitur. 'Alio causam tumultus quaerenti filii principis respondent, 'Ifrītum, regem christianum truculentissimum, qui undique mulieres alias post alias cogat, nunc adesse, ut ipsis puellam, quam ei vendere noluerint, vi eripiat. Tum ab 'Alio jussi deditionem simulant et regem hospitio excipiunt, dum dotem et nuptias apparent, 'Ali autem vestibus et velo puellae sumtis se pro illa supponit. Inter apparationem nuptiarum advenit 'Amr, homo vaferrimus, a Fāthima ad 'Alium quaerendum missus, qui quo commodius et tutius omnia speculetur, se ad speciem sacerdotis christiani componit, qua tectus non solum a collegis, 'Ifrīt comitibus, honorifice excipitur, sed eos etiam disputatione theologiae coram rege instituta tam splendide vincit, ut ille doctissimum virum solum pactionem nuptialem facere\*\*) jubeat. Vesperis pompa ad aedes sponsae ducitur. Ibi 'Amr ad 'Alium intromissus heroem agnoscit et cetera cum eo componit. Comicae sponsae septem deinceps equi regi conscendendi adducuntur, sed eorum omnium latera frangit; octavus demum robustissimus tantis lumbis cruribusque par est. 'Amr ex theologo in paronymam mutatus sponsam ad urbem regis comitatur, in quam quum invehuntur, rex antiquo ritu sponsam in potestatem suam adserens scutica ferit, sed ipse scutica sponsae tam valide resalutatur, ut ex equo decidat: de quo roboris specimine, quippe fortissimae prolis pignore, ipse cum ceteris sibi gratulatur. Postquam mulieres in velo sponsae rapiendo frustra desudarunt, rex ipse iis in thalamum succedit, ubi ab 'Alio et 'Amro diu delusus et male mulcatus tandem occiditur. Mane principes alius post alium sciscitatum veniunt, quid regem tam diu in cubiculo detineat: quos 'Ali singulos vincit et colligat. Qui ex iis Moslemi fiunt, liberantur, ceteri in-

\*) Narratorem hic dormitasse apparet. Nam nomen Abū'l-'aschā primum decem filios fuisse significat; atque etiam si ad decem illos referatur, qui post necem fratris ubique apparent, tamen uno a duodecim demto undecim fuisse necesse est, non decem.

\*) קָרָה בְּרִית, ut hebr. קָבְנִי קִיבוּנוֹמִי s. קָבְנִי קִימִי, et similia in linguis et occidentalibus et orientalibus, quae Gesenius collegit in Thesaurο ad illam locutionem hebraicam.

terficiuntur. Postea 'Alī equo regis consensu quis sit quidque fecerit in urbe proclamat et incolis Islāmi aut supplicii optionem dat. Fit quidem in eum impetus, sed malo eventu: qui salvi evadunt, partim Islāmum accipiunt, partim in religione christiana perstantes tributum pendendum suscipiunt, ceteri pertinaciam morte luunt. Deinde instructis templis et sacris moslemicis, 'Alī Abū'l-'ascharam cum filiis arcessit eosque ad Islāmum traducit, illi autem regnum 'Ifriti tradit; tandem in urbem Penhān profectus ejus quoque incolas Moslemos facit. In epilogo tempus finiti

poëmatis his duobus versibus indicatum est: سکيننجی يلى

ايدى نيينك. كچمشدى اول آخرت يلى نك. رمضان,  
آينك اولكى كوني. صبحى وقتندە تمام قلدى بوني.

آخرت et يلى ex quibus priorem propter verbum ignotum manifestum corruptum non intelligo. Quum tamen ipsa sententia postulare videatur, ut يلى saeculum significet, poëma saeculo higræ octavo scriptum esse conjicio. Fol. 83 v. — 85 r. duae *ildhijāt*. 5) Fol. 85 v. — 89 r. كتاب كسك

كتاب كسك, i. q. in Cod. Dresd. 175, 1, in quo describendo summam argumenti indicavi. Nomen fabulae inde ductum est, quod caput abscisum viri cujusdam olim potentissimi, sed a malo daemone interfecti, ad Muḥammedem venit eique vicem suam narrat, deinde 'Alīum ad puteum, in quo ille daemon habitat, deducit, ex quo postquam 'Alī interfecto daemone quingentos Moslemos captivos, in his uxorem illius viri, liberavit, Deus a Muḥammede exoratus capiti corpus et uxori maritum restituit. Descriptionem exempli absolvit Muḥthafā quidam exeunte Moḥarramo A. H. 1051 (Chr. 1641). 6) Fol. 89 v. — 94 r.

داستان جمجمه سلطان, ut fabula nominatur in Cod. Dresd. 264, 8; nam in hoc inscriptione caret. Calva humi jacens, a Jesu in aliquo itinere inventa, quum a Deo facultatem loquendi recuperasset, illi narrat, se quondam potentissimum regem fuisse, qui post mortem in sepulcro et inferno dira supplicia passus, tandem in hanc viam projectus sit. De causa tantae miseriae rogatus, se idola coluisse respondet. Ut igitur illa damna reparare possit, Jesus Deum exorat ut eum in vitam restituat: quo facto veram religionem sequitur et denuo duodequinginta annos vivit. 7) Fol. 94 r. — 98 v. داستان معجزت

داستان معجزت, ut fabula ex argumento inscribenda videtur. Muḥammed ab Arabe rogatur, ut immanem draconem ignivomum, multis jam hominibus exitialem, quem ipse vix effugerit, e medio tollat. Hoc audito consurgunt 'Alī, 'Omar, Oṣmān, Abū-Bekr, sed studio pugnandi religionis

obliti nec بانش الله, nec ان شاء الله praefantur, nec veniam aut bona vota Prophetæ petunt. Itaque Muḥammed, etsi inceptum male auspicatum male cessurum esse praevidet, tamen illos, ut ipso eventu cautiores reddantur, cum triginta millibus sociorum proficisci sinit. Conspecto dra-

cone, qui e septem capitibus tetrum halitum efflat, heroes, scilicet sero, اكبر الله clamant et Deum precantur. Totus

exercitus impetu draconis fugatur: tantum quatuor illi principes restant. Sed quamvis 'Alī celeberrimum ensem suum in draconem vibret, nihil efficit; nam Deus 'Alī-figarum ne pilum quidem draconis laedere jusserat. Tandem iratus eum abjicit: tum ensis ipse, facultate loquendi a Deo accepta, 'Alīum hebetudinis suae causam docet. Resipiscit 'Alī et 'Alī-figarum resumto veniam peccati a Deo petit. Is Muḥammedem misso Gabriele pro 'Alīo deprecari et 'Alī-figarum ei reconciliare jubet. Itaque Muḥammed illuc profectus, ubi 'Alīum pulvere et terra a dracone eruta obiectum, hunc autem ictibus 'Alī-figarum, etsi non vulneratum, tamen obstupefactum videt, 'Alīum jam veniam Dei impetrata et acie 'Alī-figarum reddita confidenter draconem aggredi jubet. Primum igitur 'Alī humi prostratus Deo gratias agit, deinde draconem medium dissecat, milites autem capita ejus abscisa veluti tropaea Meccae in publico suspendunt. 8) Fol. 98 v. — 103 r. Narratio suavissima ac vere poetica de Ibrāhīmo, unico filio Muḥammedis, a patre in modum victimae piacularis pro ecclesia muḥammedana devoto. Puer quatuordecim annos natus dum quondam in schola est, ubi 'Oṣmāno magistro utitur, angelus mortis ad Muḥammedem venit eique ex mandato divino optionem dat, ut aut Ibrāhīmum saluum habeat, suam ecclesiam autem arbitrio Dei permittat, aut illum morti addicat, pro eo autem omnia, quae velit, bona a Deo consequatur. Propheta salutem ecclesiae vitae filii antepone non dubitat animoque contra dolorem obfirmato ipse, hospitis adventum causatus, Ibrāhīmum e schola adducit. Is vero, postquam verum comperit, per patrem ab 'Izraēle moram petit, dum magistro et condiscipulis valedicat. Qua impetrata pius puer illis rem nuntiat et officio satisfacit, inde domum reversus caput in genibus patris deponit, qui eum salvere jubet et communionem vitae futurae solatur. Tum 'Izraēl animam pueri ex corpore educit. Mortuo justa persolvuntur. Dum pater et ceteri ad sepulcrum stant, Munker et Nekīr quaestionem instituunt. Ad priorem interrogationem: Qui Deus tuus est? puer recte respondet; sed ad posteriorem: Qui propheta tuus est, quae religio tua? prae verecundia respondere non audet. Haerenti pater per تلقين subvenit, quo confirmatus respondet: Propheta meus, qui me in rectam viam perduxit, pater meus est, mortalium praestantissimus. Inde fluxit mos تولقين (vid. pag. 417 col. 2 lin.

36 sqq.) secundum librum *Sirāg-el-qolūb*. Postea Gabriel pullatus ad Muḥammedem venit eumque quodcunque velit a Deo petere jubet. Ibi Propheta: O Deus, inquit, pro Ibrāhīmo tibi in victimam dato peccantem peccaturamque ecclesiam meam mihi condona! Annuat Deus et Muḥammedem voti compotem facit; nam, ut in fine est: Si quis homo id, quod amat, dimittit, id, quod vult, a Deo impetrat. Poëtam se professus est 'Isā Ferscheh-rensī, فرشهرو عيسى. — Fol. 103 r. — 104 r. idem canticum, quod fol. 37 v. — 38 v. est, etsi verba passim alia sunt. Fol. 104 r. et v. poëma in peregrina-



tione sacra Meccana canendum. Hinc usque ad finem alia cantica, ut illud fol. 106 v. et 107 r., quo mensi natali Mu'hammedis valedicitur; aliud fol. 108 v. et 109 r. canticum peregrinatorium, quo Meccae et Ka'bae pulcritudo et majestas celebratur; aliud fol. 109 r. et v. laudes noctis, qua Propheta natus est, celebrans, quod, nisi nomina et dogmata differrent, pro cantico natalicio ecclesiae christianae habere liceret; aliud fol. 109 v. et 110 r., quo narratur, quomodo Propheta moribundus familiae, amicis, sociis, ecclesiae valedixerit. Nomina poetarum, *Jānus*, *Huddā*, *Aschīq*, *Chydh*, in plerisque canticis indicata sunt.

## CCCXVI.

[Ac. R. 79.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 39, char. neschi: *Idem Kitābi mevlūd*, qui in codice superiore est, etsi ipsum initium differt: *اللہ آدین ذکر ایدہ لوم اولہ*. واجب اولدر. *جمله اشدہ هر قولہ*. In fine iis versibus, qui in illo fol. 33 r. librum concludunt, subjunctus est hic: *نعمت حقہ*. مدام فکر ایدہ لوم. صدقیلہ اخلاصیلہ ذکر ایدہ لوم.

## CCCXVII.

[Pr. R. 42.]

Codex turcicus, arabicus, persicus, 12<sup>o</sup>, foll. 67, char. neschi. 1) Fol. 1 v. — 10 r. *Cantica ramadhānica*, partim turcica, partim arabica, quorum nonnullis modi musici superscripti sunt: *وراست*, *عراق*, *در مقام*, *زنکولہ*. Fol. 1 v. — 6 v. mensis salutatur ac Deus invocatur et celebratur, fol. 7 r. — 9 r. mensi valedicitur; tantum illud fol. 7 r. *ای حلال برج*. *رحمت ای مع فرخ لقا الخ* pertinet. Canticum fol. 9 r. — 10 r. idem est quod fol. 6 r. et v., etsi versuum numerus et ordo et nonnulla verba differunt. Fol. 10 r. et v. *تمجید بلال حبشی*, evocatio arabica dormientium ad Deum precandum. Fol. 11 r. *تمجید دیگر*, carmen turcicum in laudem confessionis unius Dei, *lā ilāh illā' llāh*, quae verba posterius quodque hemistichium concludunt. 2) Fol. 11 v. — 35 r. *Liturgica*: fol. 11 v. — 22 r. septem *chuthbae* persicae duobus bairāmis recitandae, formae ejus quam docuit Muradgea d'Ohsson, a Beckio transl., I, pag. 347—350. Sulthānus, pro quo in iis omnibus vota fiunt, est Murād III (Chr. 1575—1595); fol. 21 v. — 22 r. *ghazela* persica Deum celebrans; fol. 22 r. et v. *دعای جامع*, invocationes Dei post singulas preces publicas Imāmo recitandae; fol. 22 v. — 23 v. caerimoniae Moslemis observandae, quum ad preces publicas matutinas bairāmi minoris in templum eunt, dum in eo sunt, quum inde domum redeunt; fol.

24 r. et v., quae Mueddīno preces indicturo et indicenti faciendae, dicendae, canenda sunt; fol. 24 v. et 25 r. versiculi coranici majore et minore bairāmo precibus publicis praemittendi; fol. 25 r. — 26 v. preces arabicae matutinae; fol. 26 v. — 28 v. liturgia exsequialis; fol. 28 v. et 29 r. praecepta de duobus bairāmis rite celebrandis; fol. 29 r. — 33 r. *chuthbae* bairāmi majoris cum caerimoniis in ea observandis (cf. Muradgea d'Ohsson, I, pag. 339 sqq.); fol. 33 r. — 34 r. *دعاء اخلاص* cum iis, quae ei praemittenda sunt; fol. 34 v. *دعاء قنوت*; fol. 34 v. et 35 r. *تسبیح*. 3) Fol. 35 v. — 42 v. *در بیان نصیحت*. *کواعی*, *Guudhūi Pend-nāme turcicum*, non totum, sed in compendium redactum, quod intelligitur ex iis, quae Hammerus in Hist. poēs. osman., I, pag. 288—292, inde excerptit. Initium: *بنام پادشاه قادر پاک*. *خداہ انس و جان*. *قچنکم اوقونہ بو پند نامہ*. *صفا ویرسہ*. *وارض و افلاک*. *قلوب خاص و عامہ*. *کواعی روحنہ قیلسون دعائی*. *اکی*. Fol. 42 v. *tachmīs turcicum* (vid. pag. 535 col. 2. lin. 24 sqq.) Mu'hibbii (Suleimāni I) ad Chosrewum; vid. Hammeri Hist. poēs. osman., II, pag. 283 et 284. Fol. 43 r. traditio prophetica de ratione Corani intra septem dies perlegendi, turc., et precatio arabica illi lectioni subjungenda. 4) Fol. 43 v. — 65 v. *Suleimāni Kitābi mevlūd-en-nebi*; vid. Hammeri liber, I, pag. 67—70. Tres primos versus ex eo mutuatus est Abū'l-chair in suo *mevlūd-nāme*, si vere illud ejus exordium est, cujus primum versum exscripsi hujus pag. col. 1 lin. 16 et 17. Finis: *تغری رحمت ایلسون اول جانجون*. *کم دعا قیلہ بوئی*. *یارانجون*. Scriptio exempli absoluta est d. 5 m. *Adū'l-higge* A. H. 999 (Chr. 1591). Fol. 66 r. — 67 r. paraenesis arabica; tres *tesbī'hāt* ramadhānicae arabicae, quales sunt fol. 1 v. — 5 v.; preces ramadhānicae versibus turcicis conceptae; *Aelilii* qalida ramadhānica turcica, *قصیدہ رمضان*, sed manca; nam praeter primum et ultimum tria tantum disticha sunt.

## CCCXVIII.

Codex turcicus, 12<sup>o</sup>, foll. 31, char. tā'liq: *Chāqānii 'hiljēi nebi*; vid. pag. 535 col. 2. lin. 15 sqq. Absolvit exemplum *Omer Lefzhi*, d. 8 *Adū'l-qā'dae* A. H. 1063 (Chr. 1653), quem annum chronostichon literis aureis ab utroque latere subscriptionis positum hoc hemistichio repraesentat: *حلیہ پاک رسول ثقلین*, in quo hemza post *حلیہ* posita unum valet.

## CCCXIX.

[Ac. R. 66.]

Codex turcicus ab initio truncus, 4<sup>o</sup> min., foll. 53, char. tā'liq: *Fadhlii Gül u-bülbul*, ab Hammero turc. et german. editum, Pestī et Lipsiae, 1834, 8<sup>o</sup> max. Vid.



ejusdem Hist. poës. osman., II, pag. 309 — 325. Versus hujus exempli primus in editione Hammeriana fol. 7 r. quintus est. Exciderunt etiam folia inter 1 et 2, 3 et 4, 5 et 6, 7 et 8, 9 et 10. Itaque versus ultimus fol. 1 v. apud Hammerum fol. 7 v. nonus est, primus fol. 2 r. apud Hamm. fol. 12 v. quintus ab inf.; ultimus fol. 3 v. apud Hamm. fol. 14 v. quartus decimus, primus fol. 4 r. apud Hamm. fol. 18 v. undecimus; ultimus fol. 5 v. apud Hamm. fol. 20 r. tertius, primus fol. 6 r. apud Hamm. fol. 25 r. quartus ab inf.; ultimus fol. 7 v. apud Hamm. fol. 26 v. nonus, primus fol. 8 r. apud Hamm. fol. 32 r. quartus; ultimus fol. 9 v. apud Hamm. fol. 33 r. antepenult., primus fol. 10 r. apud Hamm. fol. 38 v. tertius decimus. Inde usque ad finem nihil excidit. Versus ultimus fol. 51 v. idem est qui apud Hammerum, nisi quod in hemistichio posteriore recte abest و ante مؤنس.

Ceterum illa verba non significant, ut in adnotatione Hammeriana est: *das Register des Trauten der Rose und Nachtigall*, quod quid sit nemo facile intelligat, sed: *das gemüthsprechende Buch von der Rose und Nachtigall*. Nec metrum poematis, ut ille in praefatione pag. XII ait, Remel est:  $\cup \cup - - | \cup \cup - - | - - |$ , sed Chaffif:  $\cup \cup \text{ } ^1 - - | \cup \text{ } ^1 \cup \cup - | \cup \cup \text{ } ^1 |$ . Fol. 52 v. versus turcici; fol. 53 v. indicatio annorum, quibus 'Oṣmān 'Oṣmānidaeque regnare incep-  
runt et per quos regnarunt, usque ad Murādum III.

CCCXX.

[K. 34.]

Codex turcicus, 8° maj., foll. 48, char. ta'liq. Fol. 1 v. — 37 v. *Bâqî qasîdâe cinque et viginti*, præter unam igitur tot quot Hammerus invenit in eo codice Vindobonensi, de quo dixit in Hist. poës. osman., II, pag. 360 \*); fol. 37 v. — 39 v. *ejusdem heft - bend* (i. e. poëma septem stropharum, quæ septena habent disticha ex genere qasîdarum vel ghazelarum, quibus subjunctum est distichon octavum ambobus hemistichiis consonans, a prioribus illis dissonans), *cujus sex primis strophis obitum Suleimâni I deflet, septima Selimo II auspicio regni gratulatur*, ex quo vel uno, quantus poëta fuerit, cognoscere licet; fol. 39 v. — 44 r. *quatuor poëmata amatoria* quinarum stropharum, quæ singulae in idem distichon exeunt, qualia poëmata *tergî ât* appellantur; fol. 44 r. *naenia de nece 'Hoscini* quinque stropharum, quæ singulae in idem hemistichium exeunt. Spatia inscriptionum causa relicta ubique vacant. — Fol. 45 v. aliquis notavit, quæ dona Ibrâhim, Vezîrus Suleimani I, quodam bairâmo Sulthânô dederit, quæ et quos honores vicissim et ipse et ejus ministri ab illo acceperint; quare jam omnium studia in Ibrâhimum conversa atque etiam filiam sulthânicam ei in

matrimonium destinata esse. Fol. 46 r., 47 v., 48 r.,  
versus turcici variorum auctorum.

CCCXI.

[W. R. 35.]

Codex turcicus, 8°, foll. 59, char. neschi: *Jā'hjæ Chamse, i. e. institutiones sificae, versibus binariis scriptae. Folium primum ex transverso revulsum partem posteriorem*

inscriptionis ostendit: خمسة تاليف يحيى رحمة الله عليه  
 et hemistichium posterius distichi primi: رحمة واسعة

Excidit aliquid post fol. 7 et 13. فانالله علم عليم وحكيم  
Solita capita ingressionis sequitur fol. 13 v. laus Suleimāni I, unde Jahhjam eum esse intelligitur, qui in Hammeri Hist. poës. osman., III, pag. 32, primus est. Fol. 14 r. poëta, postquam homo sibi inimicissimus (fortasse Rustem, summus Vezirus; vid. apud Hammerum pag. 37 et 38) mortuus, ipse autem, meliore jam fortuna utens, *zi' ameta* donatus sit, se hoc libro rationem vitae sũficeae ex comperto describere voluisse dicit. In *sebebi teefli kiãb*, fol. 14 r. — 15 r., narrat, quomodo a Muhammed Dede, praeceptore sũfico, spiritum altiorem, scientiam theosophicam et quinionis scribendi facultatem acceperit: خمس

Fol. 16 r. — 17 v. se exempla  
Nizhāmī, Chosrewī Dehīlensis, Ġāmī et Newāī imitatum  
ad quatuor illos quinionum auctores quintum accessisse  
dicit: یعنی بتم سوز ایلینک فارسی. خمسة دین کسمه

لَرْكَ خَامِسَى; ut autem illis impar tamen poema ederet, filium sibi persuasisse. Institutiones ipsae, fol. 17 v. — 55 r., mixtae sunt ex adhortationibus, موعاظ, narrationibus, parabolis, تمثيلات, subtilioribus quaestionibus, حکم, versibus binariis, مثنویات. Fol. 55 r. — 56 r. epilogus, in quo poeta Deo gratias agit, quod se, infirmum senem, quum *leilet-el-qadr* advenisset, ad finem huius quinionis perduxerit: قدره ایزب نیتکه ماه صیام.

أق يازی : Ultimus versus : خمسیمی نقصانله ائدم تمام  
 اوستند» بو قاره یازی . اولدی قلم طوخلرینک ایزی .  
 Exemplum scripsit Scha'bân Ibn-Mozhaffer A. H. 1018  
 (Chr. 1609—10). Fol. 56 v. — 59 v. alii versus turci-  
 cos et precatıones arabicas adiecerunt.

## СССХП.

[K. 13.]

Codex turcicus, fol. min., foll. 59, nitido char. tāliq in laterculis auro conspersis et circumscriptis: *Divān Jā'hjae*, ejus qui apud Hammerum, III, pag. 378, secundus est.

Initium: بر دلیده که عشقش اودی اوله پیدایه . حاشاکه

\*) Quod Hammerus ead. pag. odam illam in laudem Abû'l-

su'ādi, quae in nostro codice sexta est, alibi Ḥōḡā Ālebio inscriptam vidit, eo res ipsa non mutatur, quoniam ille vulgo ita appellari solebat; vid. Catal. Dresd. No. 368. Nec magis differt Ḥōḡā Efendi, pag. 365 libri Hammeriani, a Sa'd-el-dino, pag. 367; vid. ejusd. Catal. No. 386.

سوی یانمیه خاشاک آسا. Ghazelae usque ad fol. 53 r. decurrunt; fol. 53 r. — fol. 56 r. *gythā*, *tewārich*, *rubā'ijjāt*, *mathālī*; fol. 56 r. — 58 v. *Sāqī-nāme*; fol. 58 v. — 59 v. qasida justitiam Murādi IV et victorias ab eo ex Persis reportatas celebrans. Finem faciunt fol. 59 v. tria chronosticha.

## CCCXXIII.

[Ac. R. 68.]

Codex turcicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 78, char. neschi: 1) *Dī-wān 'Abd-el-kerīm-zāde Riflūi Serādjensis* (السراڤي), ejus qui apud Hammerum, IV, pag. 109, posterior est. Fol. 1 v. et 2 r. invocatio Dei et Muḥammedis. Initium primae qasidae, Qara Muṭṭhafae summum Veziratū gratulantis, fol. 2 v.: شاد اول ای دل که بو کون بر دم  
خرم کلدی. صدره کچیدی ینه بر داور اکرم کلدی.  
Ad eundem missae sunt tres qasidae, quae proxime sequuntur. Fol. 9 v. — 22 v. *tergī-i-bend*, *museddesāt*, *tach-misāt*, *rubā'ijjāt*, *mūamma*. Fol. 23 v. — 71 v. ghazelae ordinem literarum finalium sequentes. Fol. 72 v. — 75 v. *mufreddāt*. 2) Fol. 75 v. — 77 v. *Sendi 'Abd-el-bāqī Strūzensis* (السیروزی) *qasīda turcica nomina surataram ex ordine persequens*. De poēta vid. Hammerus, III, pag. 542. Codicem scripsit Osmān Ibn-Muḥammed El-Mifrī, notarius aerarii Budensis. Fol. 77 r. — 78 r. alius versus turcicus adjecit.

## CCCXXIV.

Codex turcicus ab initio truncus, 8<sup>o</sup> max., foll. 168, char. neschi: *Schems-el-dīn s. Schemsi* \*) *'Ibret-numā*, ex Ferid-el-dīn 'Atthārī Ilāhī-nāme (qui liber in H.-Ch. latine reddito, I, pag. 426, falso metaphysicus dicitur) excerptus et A. H. 984 (Chr. 1576—7) finitus. In prologo, fol. 1 r. — 9 r., qui ex abrupto sic incipit: نظر قلست بو ترتیب و تقالیب. مران اوزره درر جمله  
اسالیب. primum Murād III et Muḥammed Soqollī, summus Vezīrus, laudantur et justitia commendatur. Fol. 6 v. — 8 r. qasida contra Schī'itas, in quam illigati sunt versus ex alio codice exscripti pag. 433 col. 1 lin. 19—24, qui hic Gāmīi esse dicuntur\*\*). Fol. 8 r. — 9 r. transitus ad argumentum, invocatio Gabrielis, quasi Musae homericæ, laus orationis, invitatio lectorum. — Fol. 9

\*) Quis ex undecim Schemsiis ab Hammero recensitis hic sit, non constat.

\*\*) In hemistichio secundo hic commodius از legitur pro وآن, in tertio چوب دست اندر چوب دست pro بدست اندر چوب دست, in quinto nervosius بار pro باد.

r. — 163 v. liber ipse, ex centum narrationibus compositus, quarum plerisque subjunctae sunt *عبر*. Argumentum:

Rex quidam sex filios suos quae maxime cupiant sibi exponere jubet, eum, quem ita dignissimum cognoverit, successorem designaturus. Suo quisque ordine dicit, pater autem cum singulis disputat, vanitatem eorum, quae cupiunt, argumentis et exemplis docens, studia contraria iis commendans, et a rebus terrestribus eos abstrahens. Quot sunt filii, tot tractatus, مقالات; primus fol. 10 r. — 59 r., secundus fol. 59 r. — 98 r., tertius fol. 98 r. — 120 v., quartus fol. 120 v. — 140 v., quintus fol. 140 v. — 156 v., sextus fol. 156 v. — 162 v. Exitus fabulae deest; nam ultima narratio, fol. 159 r. — 162 r., de Judaeo est per miraculum ad Islāmum converso, qui, quum mortuo demum Muḥammede Medinam venisset, vestem a Muḥammede relictam osculatus animam summo desiderio aestuantem in sepulcro illius efflavit. Fol. 162 v. — 163 v. preces ad Deum. — Fol. 163 v. — 168 r. epilogus, in quo poēta narrat, quomodo Sebastae (hodie Siwās) natus et educatus literis operam dederit, deinde, quum illa studia sibi non satisfecissent, 'Abd-el-megīdo Schirwānensi, qui A. H. 963 (Chr. 1555) eo venisset, praeceptore fūfco usus sit, postea eo mortuo hunc librum in urbe natali scripserit, cujus incolis in fine, fol. 167 r. — 168 r., bene precatur. Ultimus versus: بزی جمع ایله در  
فردوس اعلا. میسر ایله فضلله تاجتی. Exemplum absolvit Mūsā Sebastensis ineunte Rebi'o priore A. H. 1025 (Chr. 1616).

## CCCXXV.

[Pf. R. 221.]

Codex turcicus, 8<sup>o</sup>, foll. 186 chartae orientalis partim albae, partim rubrae, char. nestāliq. Fol. 1 v. — 31 v. *Suheilīi Damasceni Fadḥāl-nāme* \*), descriptio et laudes Damasci, A. H. 1008 (Chr. 1599—1600), qui annus literis nominis *Fadḥāl-nāme* repraesentatur, versibus binariis compositae et Sulthāno Muḥammedi III dedicatae. Initium: ابتدأت الثناء بسم الله وهو الحی لا اله سواه.  
Laudibus Muḥammedis III, fol. 7 v. — 11 r., ii principes comprehensi sunt, qui in pugna Agriensi, A. Chr. 1596, fidos se et fortes praestiterunt, ex his primus Sad-el-dīn, qui Moslemis ab initio victis consilio fugae obstiterit et

\*) Sic poēma ab ipso Suheilīo inscriptum est fol. 1 r.: بونظم  
دلپذیر و روح بخشه. نوله ارباب طبعك اولسه میلی. تمام  
اولدقده نامن دیدم آنک. فضائل نامه شامی سهیلی.  
Idem nomen est in chronosticho fol. 31 v. Sed fol. 13 r. poēma A. H. 1008 intra tres dies confectum *Fadḥālī Schām* nominari vult:  
اوج کون ایچنده ایلپوب اتمام. نام پاکن دیدم فضائل  
شام.







ut Visegradum, Pestum, Belgradum. Multo brevior est de fortuna bellica decem annis post, regnante Sulthāno A'hmede I, quem aliquot versibus laudat, denuo Moslemis secunda; quae pars fol. 79 v. his verbis incipitur;

يكرمي بش، وشكر حقه زمانه بيزه دوندى  
كوندك دوكولدى قصار (حضرار) ميسر اولدى فتحي  
ادم: Nomen suum poëta fol. 30 r. sic definit: دونولدى.  
ادم عمر، و عمر محلسم (مخلصم) دريايىدى  
ادم عمر: Nomen meum pro-  
prium 'Omer erat, poëticum Derjā; fol. 48 v. عمر  
ايدى خلق بيلور ايدى. عمر دريا اغا هم ديرلر ايدى.  
Nomen meum hominibus notum 'Omer erat, item 'Omer  
Derjā Agha appellabar. Fol. 51 v. se, 'Omer Derjā Beg,  
semper (مجرد) fuisse dicit, i. e., ut ipse in-  
terpretatur, neque uxorem neque liberos habuisse et totam  
vitam in confiniis hostilibus degisse ibique pugnas-  
se, itaque septem locis vulneratum et cicatricibus obductum esse,  
nunc autem etiam barbam canuisse. Hoc exemplum ab-  
solvit Scha'bān Ibn-Suleimān ineunte Mo'harramo A. H.  
1040 (Chr. 1630). — Fol. 84 r. et v. alius nonnulla  
notavit de bello A. H. 1074 (Chr. 1663—4) in Hungaria  
gesto, quo primum Moslemi Christianis, deinde hi duce  
وزره قپودان پاشا، i. e. Comite Souches (vid. Hammeri  
Hist. imper. osman., III, pag. 556) illis plures urbes et  
arces eripuerint, tandem ineunte A. H. 1075 (Chr. 1664  
m. Julio) Strigonium oppugnare coeperint, ubi plurimi  
eorum partim tormentis turcicis, partim morbis absunti sint.

### CCCXXVII.

[Ac. R. 77.]

Codex trilinguis, 4<sup>o</sup> min., foll. 186, char. ta'liq et nestā-  
liq: *Varia turcica, arabica, persica, et poëtica, et pedestria*,  
collecta ab eo, qui nomen fol. 1 r. inscripsit, *Scheich Mu'ham-  
med Muderris-zāde*. Praecipua haec sunt: Fol. 1 v. —  
25 r. *New'ii Gewheri-rāz*, poëma turcicum A. H. 965  
(Chr. 1557—8) compositum, de amoribus 'Āschiqi et  
Ma'schūqi, i. e. de conjunctione animi humani cum Deo  
per amorem mysticum. De poëta vid. Hammeri Hist.  
poës. osman., III, pag. 108—114; nam eundem esse, ex  
laude Murādi III, cui poëma dedicatum est, fol. 4 r. —  
5 r., probabiliter colligitur, etsi de poëmate nihil apud  
Hammerum invenitur. Initium: ايدى لم وار ايكن مجال

نوعيه قل. Finis: مقال. حمد معبود بى شبيه ومثال.  
نصيب ايمانى. قابل فيض رحمت ايت آنى. نظر لطفكى  
Subjecti sunt duo. مدام ايله. آخرن خيرله تمام ايله.  
دعان ياد ايدن جان حزينم. جهان: versus ad lectorem.  
دارندن ايمانيله كتسون. دعا اولموزه بارى جان دلدن.  
ديه لطف ايليوب حق رحمت اتسون. Fol. 25 v. —

26 v. sententiae philosophorum, turc. Fol. 26 v. *prae-  
cepta dialectica Benādīqi* (الحكيم بنادى) ad *Anūschir-  
wānūm*, regem Persiae, ab *Ibn-Sinā* (Avicenna) in *qasīdam*  
*arabicam redactā*. Fol. 27 v. — 50 v. *poëmata arabica*  
cum adnotationibus: fol. 27 v. — 28 v. *el-Chamrijje*  
'Omar Ibn-Fāridhi, vid. pag. 400 col. 2; fol. 29 r. —  
32 r. *qasīdet el-Amālī*, vid. pag. 434 col. 2 lin. 9 ab inf.  
sqq., cum *Nāfir-el-dīn El-Ijāsīi* appendice ejusdem argu-  
menti et formae; fol. 32 v. — 35 r. *Lāmijjet-el-'Ağem*  
(carmen Tograi), cui praemissa est sententia *El-Chalīlī*  
de consonantia finali poëtica; fol. 35 r. — 38 r. *Zein-el-  
dīn 'Omar Ibn-El-Wardī Mā'arrensī qasīda paraenetica*  
ad filium, septem et septuaginta distichorum, quorum pri-  
mum hoc est: *وَقُلْ الْفَصْلُ وَالْعَزْلُ*. *اعتزل ذكر الاغانى والغزل*.

كُلْ اهل العصر غمر وانا. ultimum hoc: *وَجَانِب مِنْ هُزْلُ*.  
منهم فاتر تفصيل الجميل. fol. 38 v. *Ssadr-el-scherī'ae et*  
*El-Ssafi 'Hillensī versus memoriales de metris et consonantiis*  
*finalibus*; fol. 39 r. — 50 v. *el-Bedī'ijje Ibn-'Hoggāe*, *qasīda*  
centum quadraginta duorum distichorum in laudem Mu-  
'ammedis, exempla et nomina omnium figurarum rheto-  
ricarum et poëticarum comprehendens, cum commentario  
distichis interjecto. Initium: *ابتدا مدحکم یا عرب*.

حسن. دى سلم. براعة تستهیل المدح فى العلم.

ابتدائى به أرجو التخلص من. نار الحكيم وهذا حسن

Scriptum est exemplum in 'Hifāri-Rāmīlī  
A. H. 1077 (Chr. 1666—7). Fol. 51 r. — 57 r. *'Aftif-  
el-dīn Abū'l-geisch Mu'hammed Ibn-Ibrāhīm El-Anfārīi*,  
*Hispani, Grammatici, commentatio arabica de re metrica*,  
ea, puto, quam Freytagius in libro suo de eadem re com-  
memorat pag. 36 et 37. Exempla metrorum et ipsa me-  
trica sunt, cetera soluta, haec, nisi fallor, a commentatore  
adjecta. Initium: *اخبرنا الشيخ الامام العالم العامل رضى*

لا يغرن امرأ. الدين بن ابى بكر بن خليل الخ

عيشه. كل عيش صائر للزوال. Subjuncti sunt octo pedes  
primarii variis modis mutati. Fol. 58 r. et v. *Ibn-el-  
hāgibī qasīda arabica de iis nominibus, quae, etsi exitus*  
*femininos non habent, tamen feminina aut communia sunt*.

Initium: *نفسى الفداء لسائل وافانى. بمسائل فاحت*

فقصيدتى تبقى واتى اكتسى. ثوب. كغصن البان.

Fol. 59 r. et v. *Fewrii qasīda*

*turcica de centum regentibus grammaticalibus linguae ara-  
bicae, secundum El-Gurgānīum*. Initium: *لازم اول حمد*

*حق آندن درود مصطفى. بعده تكريم آل وصاحب محبوب*

*نخل عرفاندى جهان باغنده برخور اولا. خدا. Finis:*

*اوقيوب بو نظمى فورى يه كم ايلرسه دعا. Fol. 60 r. —*

63 v. *Mewlânâ Qiwâm-el-din Gengensis* (کنجدوی) *qafida persica undecentum distichorum de duabus et octoginta figuris rhetoricis et poeticeis*, در علم بدیع. Initium: ای فلک را هوای قدر تو بار. وی ملک را ثنای صدر تو کار.

Finis: روز و شب جز سخا نباشد شغل. سال و مه جز طرب. میادت کار. Fol. 64 r. — 75 v., 82 v. — 90 v., 97 v., anthologia poetica turcica et persica. Nomen poetici ejus, qui haec collegit et scripsit, *Rif'ati*, in pluribus ghazelis ab eo ipso factis apparet. Fol. 76 r. — 80 v. *Fudhulî Benk u-bâde*, vid. pag. 545 col. 2 lin. 10. Fol. 81 r. — 82 v. ejusdem epistola turcica facetissima ad Suleimân I data, ex utraque oratione mixta, in fine trunca, qua illum rogat, ut pro diplomate, quo sibi stipendium quotidianum novenorum asprorum ex زواید اوقاف, i. e. pecuniis ex administratione legatorum superantibus, assignaverit, quum scribae curiae legatorum nihil superare causentur, sibi aliud detur, quod ab illis eludi non possit. Fol. 91 r. — 97 r. epistolae turcicae 'Abdel-kerîm Efendii; fol. 99 r., 101 v. — 135 v. aliae aliorum; quamquam fol. 101 v. — 135 v. alia interposita sunt, quae infra commemorabo. Fol. 97 v. duodecim modi

musici, ویدی آواز, septem voces, وادن ایکی مقام, modi compositi, مرکبات. Fol. 98 r. et v. docetur, quibus in climatis sitae sint et quot miliaribus via recta a Constantinopoli distent urbes maximae et notissimae. In nonnullis etiam indicatur, quot ibi horas habeat dies longissimus, quot brevissimus, al. Fol. 98 v. versus arabici de spatiis quae his verbis significantur: والبغ، والمیل، والفرسخ، والبرید، والشعرة من شعر البغل، والشعيرة، والاصبع، والذراع. Ibidem duae sententiae arabicae: الصامت عن الحق كالتكلم، وپالباطل وکاتم الشهادة كشاهد الزور

*Qui verum silet, idem facit ac qui mendacium dicit; qui testimonium celat, idem facit ac qui falsum testatur*; altera Imâmi Schâfi, sane

robusta: من کانت همته ما یدخل جوفه کانت قیمته ما یدخل جوفه، وخرج منه، *Qui iis studet, quae in ventrem intrant, tanti est quanti quae inde exeunt*. Fol. 99 r. Abû'l-sufûd ad quaestionem, num Sufiis liceat in templis et ceteris pro-euchis (مساجد لبره وسانر دعوت لبره) choreas ducere? caute sic respondet: *Scientia Dei mare infinitum est, cujus litus est lex, شریعت*. Nos igitur in litore stamus, doctores fisci vero illius oceani urinatores sunt; quare non est nostrum cum iis disceptare. Fol. 124 r. Mu'hammed El-Meedûn El-Wânî usum herbae nicotianae responso juridico damnat. Fol. 124 v. Hasan El-Muderris A'hmed Sendûm omni excusatione praecisa ex cathedra capitis damnat, quod versibus splendidissime scriptis se jam in locum Mu'hammedis successisse gloriatus sit, quod omnino

in prophetas contumelias dixerit eosque singulari commutatione muneri pares fuisse negaverit, quod disputatione cum aliquo ex collegio توفی' ulemâ coram arbitris instituta coranicum illud یس per transpositionem literarum

de se, سنایی, interpretatus sit. Ex viginti millibus versuum, quibus partim locum de Deo pertractavit, partim prophetas detrectavit, partim sibi ipsi dignitatem et auctoritatem propheticam arrogavit, hoc specimen proponitur:

دور محمد کچوبن حالیا. سلطنتی احمدہ ویردی خدا. احمد مرسل بنم الله بیلور. آیت منزل بنم الله بیلور.

احمد مختار مہجد بنم. افعل تفصیل محمد بنم. *Exacta jam periodo Mu'hammedis Deus imperium A'hmedî dedit. Scit Deus me A'hmedem esse legatum divinum, coeleste veritatis argumentum, A'hmedem electum et gloria cumulatum, denique comparativum Mu'hammedis, i. e. Mu'hammedem a me tam superari, quam positivus a comparativo superatur*. Fol. 133 r. — 134 v. ghazela turcicae Nâilî. Fol. 135 v. et 136 r. chronosticha. — Fol. 136 v. — 181 r. octo sâgî-nâme, quatuor turcica: fol. 136 v. — 166 v. *Rijâdhî*, (vid. Hammeri Hist. poës. osman., III, pag. 367), fol. 167 r. — 168 r. *Nef'î*, fol. 168 r. et v.

*Thiflî*, fol. 169 r. — 171 v. *Gem'î* (vid. Hammeri liber, III, pag. 460 et 461); quatuor persica: fol. 174 r. —

175 v. anonymum, sic incipiens: کدامست جام جم وجم. کدماست. سليمان کجا رفت و خاتم کجاست. fol. 176 r.

— 177 v. *Umdî*, fol. 178 r. — 179 r. *Nerkesî*, fol. 179 r. — 181 r. *Haiderî*. — Fol. 181 r. — 186 r. varia, in his fol. 185 r. septem regiones, اقالیم سبعه, septem planetis attributae: Sina Jovi, Turcia Marti, Chorasania Soli, Transoxania Veneri, Graecia (روم) Mercurio, Bulgaria Lunae.

### CCCXXVIII.

[K. 30.]

Codex turcicus, 4° min., foll. 40, char. nestalîq et neschi. Fol. 1 r. — 26 v. *Ilâhîjât* s. cantica, quorum auctores hi nominati sunt: *Eschref-oghli Rûmî*, *Hudâî*, *Jânîs Imrem* vel *Emrem* (امر، in Hammeri Hist. poës. osman., II, pag. 566, *Imre* vel *Emre*), *Fikrî*, *Adhîrî*, *Dhâfî*, *Sâdî*, *Adlî*. Fol. 27 r. — 40 r. varia, et poetica et pedestria, in his fol. 29 r. *Ghurre-nâme*, de diebus septimanae in quos calendae mensium incidunt, scriptum d. 3 Schâbânî A. H. 1077 (Chr. 1667); fol. 30 v. — 31 v. poema de vera perfectione morali; fol. 32 r. locus de theosophia, عرفان, amore divino, مہکت، accessu ad Deum et intuitionem rerum divinarum, وصول و مشاهدہ، excerptus ex libro تکملة الطريقة، qui interpretatur hunc: طريقة المحمدية; fol. 32 v. — 33 v. excerpta ex libro



medico de pellendis variis morbis noxisque corporis et de elicienda barba, it. locus de horis faustis et infaustis; fol. 39 v. indicatur, quot sagittae et pilae pyrobolae (vulgo granatae) missae sint et quot centenaria pulveris pyrii consumta, quum Christiani Budam duodequingaginta dies oppugnant, item quot globi tormentarii ab his in urbem coniecti.

### CCCXXIX.

[Ac. R. 81.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 42, char. diwani neschisi: *Varia, plerumque poetica*. Fol. 1. v. — 4 r. *Zahhirii* poema vel ingressio poematis majoris, *Deum et Muhammedem celebrans*. Initium: رحیم دادکرا حی توانای

قدیم. کریم پادشها خالق شاعانی عظیم. fol. 4 r. et v. ejusdem *tergî-i-bend* paraeneticum; fol. 5 r. — 10 r. ejusdem ghazela; fol. 11 r. et v. ejusdem poema, quo allegorice narratur, quum amor terrester in eo esset, ut poetam votorum compotem faceret, amorem coelestem voce conscientiae hunc revocasse, ut religione tactus respiceret. Superscriptum est بحر, quae verba metrum significant, quale alibi nondum vidi. Habet enim poema sex strophas, ex quibus posterior quaeque priore longior est, pedes autem plerumque choriambi sunt et exitus omnium stropharum per *dh* consonant.

Specimen sit strophæ prima: فاشی. رخلى آل. فاشی

هلال. لبلى کور. آب زلال. عرض ایدرک. روى

جلال. بدر تمام. قلدى خرام. آفت جان. روح روان.

انچه میان. غنچه دهان. کورمدى هيچ. چشم جهان.

Fol. 10 v. interpositae sunt duae

ghazelae persicae Nadhirii et Gelâl-el-din Rûmii, it. *rubâ'i* persicum. Fol. 12 v. — 14 v. *Tewârîchi Nîşârî*, compendium metricum historiae 'Osmânidarum usque ad Muhammedem IV, cui dedicatum est; vid. Hammeri Hist.

poës. osman., III, pag. 453 et 454. Quod autem *Ġewrii* nomen inscriptum est, id ipso *machlaşo* refellitur. Initium:

بحمد الله جهانہ شامل اولدى لطف یزدانى. که جای

نشارى بو. Finis: راحت خلق ایتدى ظل آل عثمانى.

قصیده نامنه تاریخ ایچون طبعم. دیدى سلك لآلىء

Est igitur poema absolutum A. H. 1066 (Chr. 1655—6), quamquam postscriptus est A. H. 1065. Fol. 15 r. — 19 r. poemata *Meschâmii*, *Olvi*,

*Remzii*, *Ġewrii*, *Nagşii*, *Emrii*, inter quae excellit fol. 15 v. qafida *Remzii* in obitum Qajâ Sulthanae, filiae Murâdi IV, mortuae A. H. 1068 (Chr. 1657—8). Fol. 17 v. interposita sunt اسرار عجایب, praecepta de conficiendis liquoribus scriptoriis, qui nonnisi adhibitis artificibus chemicis

cerni possint, it. de liquore scriptorio auri instar splendente, it. de liquoribus scripta delentibus. Fol. 19 v. — 30 v. exempla epistolica. Fol. 30 v. — 42 v. poemata *Wehbii*, *Schukrii*, *Ruschdii*, *Nef'ii* (fol. 34 v. — 35 r. ejus *Sâqî-nâme*, quod vidimus pag. 547 col. 2 lin. 21), *Olvi*, *Âderii*, *Belighii*, *Bâqii* (fol. 39 v. et 40 r. ejus qafida hyacinthina, i. e. cujus prima duo hemistichia et cetera disticha omnia in سنبل exeunt), *Rindii*, *Emrii*, *Muhibii*, *Murâdii*, *Schemsii* (fol. 41 v. — 42 v. *Muhibii* i. e. Suleimani I, quatuor ghazela, *Murâdii*, i. e. Murâdi III, una, a *Schemsio* in *tachmisât* translatae; vid. pag. 535 col. 2. lin. 22 sqq.)

### CCCXXX.

[K. 46.]

Codex turcicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 206, char. nesch. 1) Fol. 1 v. — 61 r. *Fabula de amoribus Josephi et Zuleichae*, oratione prosa simplicissima cum versibus asperis et

hiuleis mixta. Initium: یسمليله بشليلم سوزہ بز. بر حکایت

یوسف دن صکرہ قرداشلى. Finis: ایدلوم بز ای عزیز.

2) Fol. 62

r. — 73 r. *Fabula de Qambero*\*, eodem modo ex utraque oratione mixta. Qamberum, filium mercatoris infantem, patri in itinere a praedonibus ereptum et sub arbore abjectum, agricola invenit et cum Arzu filia educat. Amor eorum jam in schola gliscens, tamen, quum se fratrem et sororem esse existiment, temperatus, postquam forte verum audiverunt, vehementius exardescit. Post varias vices tandem votis potiti, sed denuo distrahendi, a Deo mortem petunt. Itaque una exanimati jussu Muftii in uno sepulcro conduntur. Initium: راولیلر شویله روایت ایدرلر

ایکستى. Finis: کم زمان قدیمده بر بازركان باشی واریدی

Hoc exemplum

A. H. 1088 (Chr. 1677—8) descriptum est ex alio, quod

scriptum erat A. H. 999 (Chr. 1590—1). 3) Fol. 74

v. — 104 r. *Hikâjati-Tagjânûs*, narratio de Deciano, i. e.

de Septem dormientibus. Initium: راولیان اخبار وناقلان

اسرار روایت ایدرلر کم یهودیلر دانشمندلرندن بر نچه سی

Fingitur enim, ut in Cod. CXCIH,

Muhammedem a Judaeis quaestionibus tentatum esse, ad

quarum unam de Septem dormientibus haec responde-

rit. Postremo indicatur, quae illi facturi sint, postquam a

Jesu in terram reverso resuscitati fuerint. Finis: کیرو

حضرت عیسی علیه السلام زماننده دین محمدی صلی

وآله علیه وسلم اوزرنده اولسه لر کرکدر

\*) Nam sic efferendum esse nomen قنبر, docet consonantia cum

عنبر in versu fol. 71 v. lin. penult. et ult.



litae preces et laudes. 4) Fol. 104 v. — 206 v. 'Hikdjetî qırq wezir; vid. Cod. Dresd. 149 et 245. Est autem recensio antiquior illa et brevior codicis Dresdani 245, omisa etiam hujus ingressione de libri argumento. Initium post *hamdalam et taslijam*: وبعدہ بو کتاب عربی دلدن

احمد مصری سلطان عصریچون (\*) ترجمہ ایلیمش کم بو کتابہ اربعین صباح ومسا درلیمش، تواریخ ملوکده کتورمشلر. کم عجم مملکتندہ بر اولو پادشاه واریدی الخ. Finis: اول دخی نچہ دلیم عمورلر سورب آخر جمیعی سی دار فندان کوچ ایدوپ دار بقایہ نقل اتدیر، سزلی ویزلری ایو نصیحت قلدیلر ویز دخی انلرک اردنجه نقل ایدسروز هله بز انلری خیر دعایله ائالم اوله کم بزى دخی خیر دعایله ائالر بو بعون الله الملك المنان. Fol. 206 v. versiculi, quales libris subscribi solent. Fol. 207 r. aliquot eventa A. H. 1078—1095, ita notata, ut argumenta capituli libri historici esse videantur.

### CCCXXXI.

[Pf. R. 228.]

Codex paene totus turcicus, 4<sup>o</sup> min., foll. 150, char. diwani neschisi: *Carmina Ssüfiorum mewlewicorum*, cum nominibus poetarum. Fol. 32 r. et v. meñnewi arabicum de unitate mystica Dei et hominis. Fol. 33 r. — 34 v. qafida turcica de causa, principio, ordine et ratione creationis et ulterioris manifestationis naturae divinae, cujus disticha a literis ex ordine positae ita incipiunt, ut eas primum prorsum, deinde rursum, tandem iterum prorsum percurrant. Cf. duas qafidas alphabeticas Nesimii, fol. 65 r. et 98 r. Longius meñnewi dogmaticum et ethicum est روضة التوحید, fol. 42 r. — 47 v. Versus adonicos in longiores strophas extensos habet Sa'har Abdali s. Sa'harîi Duwâzdeh, i. e. laus duodecim Imâmorum, fol. 96 r. et v. ورد زبانم. ذکر خداداد. صانکه بو جانم. مرغ خوش.

Praeter poemata insunt haec: Fol. 6 v. — 8 v. *Atalar sözi*, dicta patrum vel majorum, i. e. sententiae et proverbia gentis turcicae, ad ordinem primarum literarum disposita, sed jam in litera *be* abrupta. Quae in Diezlii *Denkwürdigkeiten von Asien*, I, pag. 157 sqq., idem nomen habent, alia sunt. Fol. 9 v. — 12 r. narrationes de dictis Ssüfiorum. Fol. 12 r. — 25 r. in-

terpretatio fufica aliquot versiculorum coranicorum et dictorum Mu'hammedis, quae partim ab 'Alio accepta esse dicitur. Fol. 47 r. — 61 r. *Qadiriî Risâle der mârifeti insân*, commentatio fufica de natura et officiis hominum. Fol. 103 r. et v. commentatio de dicto 'Alii: *Anâ el-noqtha tâht el-bâ*, Ego sum punctum sub litera ب. Fol. 150 r. ghazela in laudem Budae, a Mu'hammed Za'imî Gulensi (کولهوى) incepta.

### CCCXXXII.

[Ac. R. 69.]

Codex turcicus, 8<sup>o</sup> max., foll. 27, char. nestaliq et neschî. Fol. 1 r. — 20 r. *Carmina fufica Naqschi*, quamquam fol. 1 r. — 2 r. alia quoque notata sunt, in his arabica et persica. Fol. 20 v. — 25 r. *Hikdjetî qâdhi u-düzâ*, narratio de iudice urbis Rei a latrone misere vexato, quae eadem est in Cod. Dresd. 224, 3, et 406. Fol. 25 v. narratiuncula de poeta, qui a rege varia deinceps rogatus ad omnia apte verbis coranicis respondit. Fol. 26 v. *turkt*, carmen amatorium. Fol. 27 v. duo disticha amatoria.

### CCCXXXIII.

[Ac. R. 72.]

Codex turcicus, 8<sup>o</sup> oblongo, foll. 6, char. diwani neschî et nestaliq: *Ghazelae Sirrii, Châlifii, Maqâlii, Firâghii, Ghulwii, Mireki, Seliqui*.

### CCCXXXIV.

[Pf. R. 43.]

Codex turcicus, 12<sup>o</sup>, foll. 49, char. neschî: *Ghazelae et Tergîât Surûrii, Schâhidii, Hâletii, Châlifii, 'Alii, 'Aschiqui, Negâtii, Jûnusi, Nasîhi, Hâiretii, Pejâmii, Achii, Jâhjae, Aihni, Nesimii, Amrii, Chajâlii, 'Ischretii, 'Hâgii, 'Ahmedis*, it. fol. 29 r. — 30 r. persica *Geld-el-din Rûmii*.

### CCCXXXV.

[Ac. R. 73.]

Codex mixtus, 12<sup>o</sup>, foll. 106, char. nestaliq. In latere interiore tegumenti et fol. 1 r. scripti sunt versus persici et turcici plurium poetarum. 1) Fol. 1 v. — 9 r. *Quadragesima dicta Mu'hammedis a Mir 'Ali Schiro s. Newâio binis distichis exitu inter se consonantibus* (قطع) çaghataïce reddita, cum prologo et epologo meñnewico. Fol. 1 v. — 4. r. verba çaghataïca versuum in marginibus rubro liquo scripta sunt iisque subscripta quae in dialecto osmanica iis respondent. Initium: حمد انکا کلام خیر مآل.

که نوابی غه اول. قیلدی ایلکا رسولیدین ارسال. 2) Fol. 9 r. — 19 r. *Una et sexaginta sententiae Alii ad ordinem primarum literarum dispositae, a Gâmio binis distichis exitu*

\*) Item in Cod. Dresd. 149 fol. 1 v. et 2 r.: پس بوسیدن شیخ زاده سلطان عصر ایچون بو حکایت اربعین صباح ومسا آدلو کتابی بیاضه کتوردی unde corrige monstrum illud in editione Parisiensi, 1812, pag. 5 lin. 9.

*inter se consonantibus persice redditae.* Sunt omnes in illo نثر اللآلی, quem edidi in *Ali's hundert Sprüche*, pag. 65—87. 3) Fol. 19 v. — 106 v. *Multorum carmina et carminum fragmenta persica et turcica.* Initium facit nervosa qafida persica Ibn-Sinae (Avicennae) de perversis moribus suorum temporum, de virtute et doctrina sua, de contemptu quem Heratae expertus sit, de inconstantia amicorum. Initium: منسوخ شد مروت و معدوم شد وفا. وین مرد آن بود. Finis: هردو نام ماند چو سیمرغ و کیمیا. که دوستی او بجا بود. لو بست الجبال او انشقت السما. Fol. 61 v. et 62 r. *satyra persica meñewica in mulieres.* Initium: چاره نبود اهل شهوت را ز زن. صحت زن هست بیخ عمر کن. چون جوانی آید. Finis: آنرا در نظر. جای تو خواهد که او بندد کمر. زن و ازدها هردو در. Subscriptum est distichon *μυσογύναων* Firdausii: زن و ازدها هردو در. خاک به. جهان پاک ازین هردو ناپاک به. Fol. 93 v. — 95 v. *New'i rosa centifolia*, i. e. qafida fāfica, quam poëta disticho quarto ante ultimum بحر جیه esse dicit. Interposita sunt haec pedestria: Fol. 1 r. narratio de *rubā'i* persico, quod Abū'l-Abbās Qaffāb per somnum a Muḥammede acceperit, et quo assidue recitato et ipse ad summam sanctitatem pervenerit, et alii pervenire possint. Fol. 23 v. narratio Nizhāmī 'Arūdīi Maracandensis de sepulcro 'Omari Chajjāmī, doctoris sūfici, tali, quale ipse futurum esse praedixerit, et de *rubā'i* persico, quo, postquam A. H. 517 (Chr. 1123—4) Nisaburi mortuus et sepultus sit, matrem per somnum clementiam divinam pro se implorare vetuerit. Fol. 72 v. — 77 r. excerpta turcica ex libro *Reschāha* de fūfismo et verbis ejus propriis. Fol. 77 v. et 78 r. excerpta arabica ex *El-Awvelijjāt*, de rerum principiis, inventoribus, auctoribus. Fol. 84 v. epistola turcica New'i-zāde 'Athā-allāhi, judicis Rusūqen-sis, qua alicui munus judicis Adrianopolitani nuper acceptum gratulatur. Fol. 85 v. — 89 v., 91 r. — 92 r., 96 v. et 97 r., verba persica et nonnulla arabica cum interpretatione turcica. Fol. 98 v. — 99 v. praescriptiones honorum et exempla epistolica, it. duae sententiae arabicae.

### CCCCXXVI.

[Ac. R. 246.]

Codex turcicus, 4° obl., foll. 19, char. diwani neschisi et diwani. Fol. 1 r. — 5 r. carmina amatoria et fragmenta eorum. Fol. 6 r. — 18 r. epistolae. Fol. 19 r. et v. cantica fāfica.

### CCCCXXVII.

[Pf. R. 262.]

Codex turcicus, 4° obl., foll. 132, char. neschī: *Mezādī Janissarii carmina*, ex eo genere, quod Hammerus

descripsit in *Hist. poës. osman.*, III, pag. 360 sqq. Regnante Muḥammede IV scripta esse docent multae ejus laudes et alia ad historiam illorum temporum spectantia. Proprium nomen poëtae 'Hosein erat; nam fol. 128 r.

اسم من حسین اما. مخلص مزادی دیلیر. semā'i sic exit. یلمینر وقوف اولسون حسیندر. et fol. 129 r. *dileisch* sic: آدیمز. اگلین مخلص مزادی بولدم بنده بن. Ne autem in مزادی in mutandum esse putes, poëta fol. 128 v. خوبلرک عشقیله بازار ایچینده. hanc agnominationem fecit: دفعاتیله مزادی مزاده لنیش.

### CCCCXXVIII.

[W. R. 260.]

Codex turcicus et persicus, 4° obl., foll. 71, char. nestāliq et tāliq et neschī: *Ghazela Fighānī, Bāqī* (hujus plurimae), *Selmī, Firdgī, Schāhī, 'Hairetī, Adī, Ssunī, Gedā, Ssāfī, Ufūlī, Mesi' hī, 'Ahdī, Schemsī, Jetīmī, Rewānī, Rahmī, 'Ahnī, Fadhli, Fewrī, 'Obēdī, Chāwerī, Ghazālī, Huddī, Qijāmī, 'Abdī, Is'hāqī, Ehlī, 'Ahdī, Muḥibbī, Sū'ūdī, Enisī, Emrī, Ferruchī, Chajālī, Maqālī.* Initium et finem faciunt qythāe et disticha singula. Charactere neschī tantum haec scripta sunt: fol. 14 r. ghazela artificiosa *Ssāfī*, et fol. 19 v. et 20 r. tria fragmenta poëtica.

### CCCCXXIX.

[Ac. R. 263.]

Codex trilinguis, 8° obl., foll. 79, char. vario: Fol. 1 r. — 8 v. *Cantica ramadhānī, arabica soluta, turcica metrica.* Fol. 9 r. — 25 r. *Cantica Huddī, 'Adakī, Nūrī, Ibn-Kemālī.* Fol. 25 v. — 79 r. *varia carmina et carminum fragmenta.* Interjecta sunt haec pedestria: Fol. 37 v. et 38 r. quae Abū-'Hanīfe novum Imāmum interrogari et ab eo responderi jussit. Fol. 49 v. — 50 v. quinque praecepta magica. Fol. 41 r. is, qui codicem scripsit, in ghazela a se ipso facta se 'Aḥmedem nominat, et fol. 69 v. quoddam carmen a se, *Rūznāme'ī-zāde*, scriptum esse dicit m. *Adū'l-higge* A. H. 1078 (Chr. 1668).

### CCCCXL.

[Pf. R. 261.]

Codex turcicus, 8° obl., foll. 56, char. vario: *Varia carmina* 'Olvī\*), *Schemī, Firdgī, Jaqīnī* (fol. 11 v. —

\*) Sic legi nomen علوی, non cum Hammero Alewi, quia ipsum metrum Hezeğ in versu ultimo ghazelae primae, fol. 1 v., hanc quantitatem requirit: نَظَرٌ قَبِيلٌ علوی یه شاعِمٌ قَبُولٌدَه بُونَجَه. و یَلَدَر کِم. غَرِیْبُکَدَر فَعِیْرُکَدَر قَوْلُکَدَر دَرَمَدَنَدَر.

CCCXLI.

[Ac.—K. 264.]

CCCXLII.

CCCXLIII.

CCCXLIV.

CCCXLV.

CCCXLVI.

CCCXLVII.

CCCXLVIII.

Codex arabicus et turcicus, 12<sup>o</sup>, foll. 33, char. neschi:  
Sur. 36, post quam aliquot folia exciderunt; fol. 9 r. incipit



in vers. 101 Suratae 21, quam finitam sequitur Sur. 48, A. H. 1089 (Chr. 1678) scripta, deinde Sur. 67 et 78, sed haec in fine trunca, quum post fol. 20 duo evulsa sint. Fol. 21 r. et v. *Nurii* poema turcicum paraeneticum ad cor humanum. Fol. 22 r. — 26 v. Sur. 1, 113, 114, 112, et hinc retro usque ad Sur. 101. Fol. 27 r. versus turcici paraeneticici. Fol. 28 v. Sur. 55, deinde Sur. 2 vers. 285 et 286. Fol. 32 v. et 33 r. precatio arabica lectioni coranicae subjungenda.

### CCCXLIX.

[Pf. R. 102.]

Codex turcicus, 4<sup>o</sup>, foll. 130, maximam partem char. diwani neschisi scriptus. Fol. 1 r. — 2 v. epistolae, rationes, al. Fol. 3 r. — 78 r. pars ab initio trunca commentarii in Coranum, a vers. 7 Suratae 81 usque ad finem Corani pertinens, hinc ad Suratam 1 rediens. Fol. 79 v. epistola bis char. sijaqa scripta. Fol. 80 r. dictum Muhammedis, quo usus *haschischii* similiumque rerum damnatur. Fol. 81 v. — 106 v. commentarius in Sur. 36. Fol. 106 v. — 129 v. compendium religionis muhammedanae, abruptum in loco de lotionibus sacris. Fol. 130 v. varia notata.

### CCCL.

[Ac. R. 253.]

Codex turcicus et arabicus, 8<sup>o</sup> maj., foll. 56, char. neschii et nest'aliq. Fol. 1 v. — 13 r. Commentatio turcica de vi quarundam invocationum Dei et suratarum coranicarum. Fol. 13 v. — 15 r. جواب نامه شهزاده سلطان

مصطفى خان, ad literas sulthánicas tributum provinciale imperantes respondens, nec pecuniam nec annonam inveniri posse. Fol. 15 v. — 17 v. amuleta equina. Fol. 17 v. — 19 r. epistola arabica. Fol. 19 r. — 20 v. de virtute achatae carneoli, *'aqiq*. Fol. 21 r. — 22 r. precatio arabica, quae maleficia magica, malos daemones, pestilentiam et alios morbos arcere dicitur. Fol. 22 r. — 39 r. quatuor preces arabicae, quarum prima ab Abú'l-suúdo concepta est. Fol. 40 r. — 44 v. preces, medica, magica. Fol. 45 r. — 54 v. excerpta ex *Surúrri* commentario arabico in prologum et primum librum Gulistáni Sa'diani, passim immixtis praeceptis magicis et medicis, preces arabicas, versibus turcicis. Fol. 55 r. formula medicamenti alvum solventis. Fol. 56 r. et v. stationes itineris a Constantinopoli ad Belgradum.

### CCCLI.

[Ac. R. 176.]

Codex turcicus, 12<sup>o</sup> maj., foll. 126, char. neschii: *Kitáb daqāq-el-achbār*, i. e. *Kitáb a'hwāl-el-qyjāme* (Cod. CXCH) turcice redditus. Initium: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين ولا عدوان الا على الظالمين, خبره كمشدر كه حق تعالى جل وعلى بر اغاج يرتدى. Finis: يذكرى ييسى بيل اوله ومشك وعنبر اوله والله اعلم بالثواب (بالصواب ل) واليه يرجع المساب.

## VOLUMINA ET SINGULA FOLIA.

### CCCLII.

[K. 330.]

Amuletum, in quo char. neschii scripta sunt haec: duo sigilla magica, *'hiljei scherif*, arab. et turo., carmen *Burde* in decem partes divisum, invocatio gratiae divinae.

### CCCLIII et CCCLIV.

[K. 328 et 329.]

Duo amuleta in una capsula condita, char. neschii scripta, quorum prius haec continet: *'hiljei scherif*, arab. et turo., nomina Dei, quatuor sigilla magica, carmen *Burde*, circum quod scripta est Sur. 48 et *du di 'habib Allāh*, subscriptum autem, Ahmedem quendam haec absolvisse d. 21 Regebi A. H. 1041 (Chr. 1632); posterius haec: duo sigilla magica, *du di nūr*, *du di qadāh*, *du di gemil*, *du di Chydh Iljās*, *du di ismi āzham*, *du di dil-bāghī*, *bābi schirtnlik*, i. e. tabulam magicam, cujususu omnibus gratus fias, *bāb doqsan doquz dūschmen aghzi bagh-icūn*, i. e. verba cabbalistica, quorum usu novem et novaginta inimicorum maledica ora occludas.

### CCCLV.

[Ac. R. 321.]

Amuletum ab Acolutho char. neschii descriptum, continens septem et viginti sigilla magica cum institutionibus turcicis.

### CCCLVI.

[Ac. R. 322.]

Amuletum ab eodem char. neschii descriptum, continens telesmata, sigilla magica, preces, quales supra vidimus, ut *du di nūr*, *du di Chydh Iljās*, al. Circum margines scripta sunt haec: Sur. 36 usque ad vers. 60 abruptum post haec verba: يا بنى آدم ان, Sur. 48 tota, versiculus throni, Sur. 36 vers. 61—83.

### CCCLVII.

Duae qasidae turcicae, char. neschii scriptae, quibus *Delili*, miles classicus, navarcho gratulatur, priore, quod *Gulbanki Chodā*, triremis Budae recens constructa, medio A. H. 994 (Chr. 1586) ex navalibus auspicio ad iter Constantinopolitanum emissa sit, posteriore, quod ex Danubio prospere in mare pervenerit.

## CCCLVIII.

[Ac. R. 323.]

Exemplum char. neschi scriptum *waqfijae* turcicae, qua 'Abd-el-kerim Ibn-'Hosâm-el-dîn, paraeneta templi Suleimânici Constantinopolitani, ineunte Regebo A. H. 1008 (Chr. 1600) plura aedificia in agro Rumeliensi sita ad pios usus legavit et quomodo administranda essent definivit. Subscripta sunt nomina testium. Exemplum archetypo omnino respondere, supra appositis sigillis suis testati sunt 'Abd-el-'halim Ibn-Mu'hammed, Qâdhi-'asker rumeliensis, et Es'ad Ibn-Sa'd-el-dîn, Qâdhi-'asker anatolensis.

## CCCLIX.

[R. 334.]

Litterae nomine Murâdi III medio Schewwâlo A. H. 1002 (Chr. 1594) Comara ad Sinânûm, praefectum Temeswariensem, datae, char. diwani scriptae, quibus illi imperatur, ut A'hmed-oghlium, quem propter fortitudinem nuper in proelio Peçkerekensi (پچکریک) adversus Christianos probatam Principi commendaverit, timâro impertiât, unde quotannis tria millia asprorum redeant.

## CCCLX.

[Ac. R. 325.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV d. 16 Gûmâdae posterioris A. H. 1069 (Chr. 1659) Constantinopoli ad 'Ali-Pâscham, praefectum Janowensem, datae, char. geri scriptae, quibus stipendia militum praesidiariorum Janowae allarumque urbium munitarum ordinantur, et unde petenda sint et quomodo annuae eorum rationes reddendae definuntur.

## CCCLXI.

Litterae nomine Mu'hammedis IV d. 3 Aû'l-qa'dae A. H. 1079 (Chr. 1669) in agro arcis Candiae datae, char. geri scriptae, quibus vicus جچکرسوه, in regione كدک comitatus نورودو situs, zî'âmetae nomine ab 'Omaro mortuo in Sejjid-'Hoseinum, ejus filium, transfertur.

## CCCLXII.

[R. 332.]

Exemplum char. diwani scriptum litterarum nomine Mu'hammedis IV d. 12 Reb'î posterioris A. H. 1088 (Chr. 1677) Constantinopoli datarum, quibus Pir Mu'hammed Efendio, paraenetae templi Mu'hammed Pâschae in urbe rumeliensi Ischtib, administratio legatorum Emîr-Efendi 'Abd-el-kerimi, defuncti paraenetae Ischtibensis, confirmatur eique stipendium quotidianum tricenorum asprorum attribuitur. Exemplum archetypo omnino respondere, ad dextram appposito sigillo suo testatus est Muftihafâ 'Hyfzhi, vicarius judicis in tribunali Constantinopolitano Achi-Celebii.

## CCCLXIII.

[R. 338.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV ineunte Regebo A. H. 1088 (Chr. 1677) Constantinopoli ad judicem Ischtibensem datae, char. diwani scriptae, quibus illi significatur, Pir Mu'hammedem, de quo litterae superiores sunt, quamvis 'Abd-allâh quidam et alius, cujus nomen non est perscriptum, a Principe petierint, ut illa legata sibi administranda committeret, in munere suo confirmatum esse; deinde judici imperatur, ut pecunias ex legatis redeuntibus arbitrio ejus permittat, et illos et alios a molestiis ei creandis prohibeat, et, si forte pecunias ad legata pertinentes sibi arrogaverint, eas repetat.

## CCCLXIV.

[R. 336.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV ineunte Aû'l-qa'dae A. H. 1088 (Chr. 1677 aut 1678) Constantinopoli ad praefectum Rumeliensem et judicem Sophiae datae, char. diwani scriptae, quibus illis significatur, quum Pir Mu'hammed, administrator legatorum Emîr-Efendii, 'Ali-oghli 'Abd-allâh et Ma'hamûdum et alium, cujus nomen non est perscriptum, propter legata illa devorata et dissipata peculatus accusaverit, A'hmedem nomine quaesitoris istuc missum esse; deinde iis imperatur, ut se ad eum conferant et, postquam de re cognoverit, pecunias aversas ab illis repetant et quaesitori tradant, omnino auctoritatem judicii a nemine recusari permittant, et si qui contumaciores sint, eorum nomina ad Principem deferant.

## CCCLXV.

[Ac. R. 324.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV A. H. 1089 (Chr. 1678—9) Adrianopoli datae, char. geri scriptae, quibus vicus 'Hall-el-lauz, in regione (nâ'hije) Sâ'hati 'alil comitatus syriaci Legûn situs, cum aliis timâri nomine 'Abd-allâho, praefecto equitum (aldî begi) illius comitatus, attribuitur.

## CCCLXVI.

[R. 337.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV exeunte Aû'l-qa'dae A. H. 1093 (Chr. 1682) Adrianopoli datae, char. diwani scriptae, quibus administratio agri a Scheich 'Hamze legati, prope vicum Ssulu-dere in judicatura نوردر siti, 'Hâfyzh Mu'hammedi, cui jam antea publice tradita erat, contra postulationes alius cujusdam et ceterorum omnium confirmatur.

## CCCLXVII.

[R. 343.]

Litterae publicae d. 7. Aû'l-'higge A. H. 1093 (Chr. 1682) datae, quibus judici urbis Rumeliensis Aghostos (اغستوس) et ceteris magistratibus, praefectis, optimatibus, zî'âmetarum et timârorum dominis, imperatur, ut annonas vectigales (دیریلدچکان ذخیره‌ها), quarum pendendarum

tempus jam praeterierit, in promptu habeant easque A'hmedi illarum colligendarum causa istuc misso in urbem transportandas tradant.

### CCCLXVIII.

[R. 331.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV medio Rebfi posterioris A. H. 1095 (Chr. 1684) Adrianopoli datae, char. diwani scriptae, quibus vicus Marfalyq, in regione Usterumge comitatus bulgarici Gústendil situs, a Mu'hammede, qui se bello subduxerat, timári nomine in A'hmedem, virum probatae fortitudinis, transfertur.

### CCCLXIX.

Litterae nomine Mu'hammedis IV d. 10 Regebi A. H. 1095 (Chr. 1684) Adrianopoli datae, char. geri scriptae, quibus munus publicani duarum tribuum ماماری و جموكان (pro quo semel ماموس scriptum est) jurisdictioni praefecturae Dijärbekrensensis subjectarum et cum comitatu Qara-Ulus tributa pendentium, quod munus Schähi-Cin oghli 'Og-máno (sic, quasi filio regis sinici) quatuor annis ante propter calumnias Murádi cujusdam ademptum et huic datum erat, adversario amoto illi redditur.

### CCCLXX.

Litterae publicae d. 12 m. A'ül-higge A. H. 1096 (Chr. 1685) datae, char. diwani scriptae, quibus judici et optimatibus Membegae منباجد significatur, eos, qui isti judicaturae subjecti sint, apud Principem conquestos esse, quod hominibus per suam regionem iter facientibus hospitium, pabula, cibos gratis praebere cogantur; deinde illis imperatur, ut hanc injuriam a civibus defendant, ut, quicumque in itinere illis rebus egeat, eas pecunia sua emat, si quis autem contra fecerit, ejus nomen ad Principem deferatur, ne meritam poenam effugiat.

### CCCLXXI.

[R. 339.]

Exemplum char. diwani scriptum litterarum nomine Mu'hammedis IV d. 12 Ssafari A. H. 1098 (Chr. 1686) ex agro Belgradensi datarum, quibus vicus مشادسوه (si modo verbum parum distincte scriptum recte legi), in comitatu Semendriensi situs, ziâmetae nomine ab 'Og-máno sub Buda interfecto in Alium, ejus filium, transfertur. Exemplum archetypo omnino respondere, ad dextram apposito sigillo suo testatus est A'hmed, vicarius judicis Belgradensis.

### CCCLXXII.

[R. 335.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV d. 25 Rebfi prioris A. H. 1098 (Chr. 1687) Belgrado datae, char. diwani scriptae, quibus judici Kratowensi significatur, A'hmedem, praefectum vectigalium Scopensem, Principi nuntiasse, in-

colas tractus vectigalis Kratowensis (نفس قرهطوه مقاطعدهسى), qui antea in metallis illius regionis operas fecerint, nuno exempla opulentiorum ex suis imitatos dura illa ministeria detrectare atque multos ignaviae suae quaestus et negotia remigum, cauponum, mulionum, militum praetendere; quo factum esse, ut metalla jaceant nec quidquam inde redeat. Itaque judici imperatur, ut illos omni excusatione et causatione praecisa antiquo more ad operas metallicas cogat, ne, si in hac re segnior fuerit, idem denuo jubendus sit.

### CCCLXXIII.

[R. 340.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV d. 25 Rebfi prioris A. H. 1098 (Chr. 1687) Belgrado ad judicem Janowensem datae, char. diwani scriptae, quibus ei de metallis Janowensibus idem significatur et imperatur, quod supra judici Kratowensi de Kratowensibus.

### CCCLXXIV.

[R. 341.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV d. 25 Rebfi prioris A. H. 1098 (Chr. 1687) Belgrado ad judicem Kocinensem (قوجنه قاضيسى) datae, char. diwani scriptae, quibus ei imperatur, ut, quum post mortem Fadhlî Pâschae, praefecti comitatus Scopensis, oryza ex Orizar-celtugi (اوريزار چلتوكى) judicaturae Kocinensis proveniens, quae illi attributa fuisset, ad peculium Principis redierit, A'hmedi, praefecto vectigalium Scopensi et Kratowensi, literas scribat, quibus jus et munus oryzae colligendae in eum conferatur.

### CCCLXXV.

[R. 342.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV d. 25 Rebfi prioris A. H. 1098 (1687) Belgrado ad judicem Ischtibensem datae, char. diwani scriptae, quibus imperatur, ut, quum Hâgî Muftahâ, praefectus comitatus Gústendilensis, proventum vinearum decumanarum (باغان عشرى) Ischtibensium, Principi peculiarium, nunc quoque, a munere remotus, colligere pergat, ille hunc peculatum prohibeat.

### CCCLXXVI.

[R. 333.]

Litterae nomine Mu'hammedis IV d. 21 Gumâdae posterioris A. H. 1098 (Chr. 1687) ex agro Belgradensi ad judicem Duniçensem (دونيجا قاضيسى) datae, quibus ei significatur, A'hmedi, praefecto vectigalium Scopensi, commissum esse, ut a proletariis non mu'hammedanis, qui in ista judicatura operas manuarum faciant, tributum binorum piastrorum lege constitutum et antea ab iis solutum, eo autem anno ab ipsis eorum heris denegatum, auctoritate publica exigat, quo in negotio judex legatum ejus adjuvare jubetur.



## ADDITAMENTA ET EMENDATIONES.

- Pag. 332 col. 1 lin. 9 post continet adde *Zamachscharii*.  
 Pag. 337 col. 1 lin. 6 ab inf. conjectura confirmatur hoc loco Cod. CCXIII, fol. 111 v. et 112 r.: *وذكر أرسطو في كتاب السياسة الذي وضعه الإسكندر (للإسكندر) حساب الغالب والمغلوب*. Ibid. col. 2 lin. 6—9 minorem et majorem recte positos esse, pag. 518 col. 2 lin. 5 et 4 ab inf. negavi; sed in libro iterum inspecto revera sic scriptum inveni.  
 Pag. 338 col. 1 lin. 12: pro *سير* apud 'H.-Ch. No. 3805 est *تيسير*, quam scripturam ipse ordo libri tuetur. Sed primum sententia, deinde scriptura nostri exempli, tandem locus Cod. CCXIII fol. 68 r. lin. 4 de astrologis: *أرباب الملاحم وأهل الحساب والتسييرات*, mihi persuadent scribendum esse *تسيير الكواكب*.  
 Pag. 341 col. 1 lin. 7 pro Cod. I scribe No. 1; lin. 29 pro *لخ* scr. *الخ*; col. 2 lin. 5 dele verba: Cod. X, 5.  
 Pag. 343 col. 1 lin. 4 pro *فاقتصرت* scr. *فاقتصرت*; col. 2 lin. 4 ab inf. pro *الشيخ* scr. *الشيخ*.  
 Pag. 345 col. 1 lin. antepen. in adnot. pro subjicere scr. subjicit; col. 2 lin. 6 ab inf. pro Raml scr. Remel.  
 Pag. 347 col. 2 lin. 10 pro capitis scr. libri.  
 Pag. 349 col. 2 lin. antepen. pro *شمسية* scr. *شمسية*.  
 Pag. 351 col. 1 lin. 7 pro *Hosein* scr. *El-Hoseini*.  
 Pag. 352 col. 1 lin. 19 post orbiculis adde: in quibus numeri versiculorum literis indicati sunt.  
 Pag. 353 col. 2 lin. 3—5 scribe: quinto die post Budam A. Chr. 1686 d. 23 Aug. ad rationem Julianam, d. 2 Sept. ad Gregorianam, a Christianis receptam.  
 Pag. 357 col. 1 lin. 24 falsam codicis scripturam muta in *حَقَص*, 'Haffi.  
 Pag. 366 col. 2 lin. 27 adnotationes Sa'dianae intelligendae sunt Sa'd-el-din El-Tefâzânii; vid. col. 1 lin. 31 sqq.  
 Pag. 367 col. 1 lin. 4 verba sic dispone: *الربيع بن. الامام* *الربيع بن. انس*, ita ut hoc aliud nomen sit.  
 Pag. 369 col. 2 lin. 5 ab inf. scribe: fol., foll. 339.  
 Pag. 372 med. secundus versuum turcicorum non ironice, sed serio animum humanum flamma amoris divini comburi jubet, ut spiritus tranquillus Deo vacare possit.  
 Pag. 373 col. 1 lin. 12 et 13 nunc Abû'l-Muntahî leg. esse puto; vid. Moelleri Catal. I, No. 96. Ibid. col. 2 lin. 10 ab inf. pro *Zamachscharium* scr. *Zamachscharianum*. Ibid. lin. 4 ab inf. in codice iterum inspecto revera *البَطْن* *أن* scriptum inveni, sed genuinum sine dubio est *البطون*.  
 Pag. 383 col. 2 lin. 1 pro *الكجراتي* legendum videtur *الكجراتي*, Guzuratensis. Ibid. lin. 17 quid rei sit, docet Hammerus in Hist. imper. osman., II, pag. 335 et 336.  
 Pag. 384 col. 2 lin. 10 ab inf. in adnot. pro *male* scr. *aliter*; vid. 'H.-Ch., II, pag. 301 lin. 3 sqq. — Lin. 8 ab inf. pro *تهنيت* scr. *تهنيت*; lin. 4 ab inf. post *pedissequa* est adde: *Bonum malo inclusum et malum bono implicatum est*.  
 Pag. 387 col. 2 lin. 26 pro *adverus* scr. *adversus*.

- Pag. 392 col. 2 lin. 15 pro *rescipiscat* scr. *resipiscat*.  
 Pag. 395 col. 1 lin. 14 ab inf. in adnot. pro *Mo'ad* scr. *Ma'ad*.  
 Pag. 400 col. 2 lin. 10 post quoque adde: *eiusdem poetæ*.  
 Pag. 405 col. 1 lin. 7 ab inf. pro *hanc* scr. *hoc*.  
 Pag. 416 col. 1 lin. 8 ab inf. pro *munâdjât* scr. *munâgdât*. Ibid. col. 2 lin. 29 pro *parti aversae vasis* scr. *PELLI cervinae*, et dele adnotationem secundam; nam legendum est *gejik derisine*.  
 Pag. 418 col. 1 lin. 26 post *قالبية* adde: Cf. Matth. 15, 4—6, Marc. 7, 10—13.  
 Pag. 419 col. 2 lin. 7 et 8 pro *inscripta et eorum* scr. *inscriptas et earum*.  
 Pag. 422 col. 1 lin. 8 in *واند* dele *hemzam*; lin. 10 pro 63 r. scr. 62 v.  
 Pag. 430 col. 2 lin. antepen. sqq. Praeter hoc exemplum Cod. CX fol. 94 r. quatuor alia ejusdem rei praebeant. Ibidem diversae significationes plurium verborum arabicorum et persicorum iis toties repetitis superscriptae sunt, et distichon persicum omnes literas arabicas nulla bis posita sic comprehendit: *عشق خطت. ندغد خط کسی جز بضلالت*.  
 Pag. 435 col. 1 lin. 21 et 22 scribe: *Nec servas amicum cui, ubi deliquit, non ignoscis*; (ignoscendum autem est, nam) *quis mortalium a vitiis omnino liber est?* Sic accipiendum esse versum, inde intellexi quod in El-Ôa'alebii *Uns-el-wa'hîd*, Cod. Paris. 1160 (nov. 1594), pag. 14, primus est ab initio capitis de *استبقاء مودة الاخوان واحتمال هفواتهم*.  
 Pag. 442 col. 1 lin. 11 ab inf. pro *eorum* scr. *earum*.  
 Pag. 449 col. 2 lin. 32 pro *puum* scr. *quum*.  
 Pag. 450 col. 2 lin. 17 ad *أيشان* adde: I. *انسان*.  
 Pag. 451 col. 2 lin. 21 pro *Abasowicz* scr. *Abazowicz*.  
 Pag. 452 col. 1 lin. penult. in adnot. pro *Nisâi* scr. *Nesâi*.  
 Pag. 453 col. 1 lin. 4 et 3 ab inf. pro *parti adnotationum* scr. *multis adnotationibus*, pro *unde omnes* scr. *quae omnes*.  
 Pag. 454 col. 2 lin. 27 et 28 et pag. 455 col. 1 lin. 20 ante *El-Gezeri* adde *Ibn*.  
 Pag. 456 col. 2 lin. 8 pro *Prophetæ* scr. *Prophetæ*.  
 Pag. 458 col. 1 lin. 30 pro *بير* scr. *بير*.  
 Pag. 463 col. 2 lin. 13 ab inf. pro *مرى* in codice iterum inspecto inveni *سرى*; lin. 5 ab inf. ante distichon adde duplex.  
 Pag. 466 col. 2 lin. 15 pro *الجوزي* contra auctoritatem codicis sine dubio scribendum est *الجوزي*.  
 Pag. 471 col. 2 lin. antepen. pro *theologica* scr. *theologia*.  
 Pag. 472 col. 1 lin. 24 pro *طَغَن* scr. *طَغَن*; col. 2 lin. ult. post redierunt pro puncto pone comma.  
 Pag. 474 col. 2 lin. 25 pro *simile* scr. *idem*.  
 Pag. 475 col. 2 lin. 21 post *solebat* adde: *ut haberet quo viveret*.  
 Pag. 476 col. 2 lin. 8 ab inf. post iterum adde: *cum eodem commentario*.  
 Pag. 484 col. 2 lin. 5 ab inf. post 1) adde: Fol. 1 v. — 13 v.

Pag. 485 col. 2 lin. 27 dele lineolam post Bekr, et lin. 28 pro Sunni scr. Sunnii.

Pag. 489 col. 2 lin. 19 pro pag. 481 col. 2 lin. 7 sqq. scribe pag. 485 col. 1 lin. 4 ab inf.

Pag. 496 col. 2 lin. ult. post ratione adde tironis.

Pag. 498 col. 1 lin. 16 ab inf. pro Muḥṭafa scr. Muḥṭafā.

Pag. 506 col. 2 lin. 15 post sedecim anni adde: Potest quidem fieri, ut idem rerum ordo identidem redintegretur, sed eum tandem aliquando ad finem pervenire necesse est.

Pag. 511 col. 2 lin. 25 pro ١ - scr. ١.

Pag. 517 col. 1 lin. 34 pro si quis scr. si qui.

Pag. 519 col. 1 lin. 5 ab inf. pro causula scr. clausula.

Pag. 522 col. 2 lin. 8 pro Qassāb scr. Qaffāb.

Pag. 526 col. 2 lin. penult. et pag. 527 col. 1 lin. 18 inter se collatis intelligitur, in Kosegartenii Chrestomathia arabica, praef. pag. XII med., pro أبواء, quod inauditum est, cum Moellero in Catalogo scribendum esse أبوي, ex consuetudine vulgi pro أبوي, et illa verba significare historiam Delhemae et Abū-Muḥammedis El-Batthāli.

Pag. 532 col. 2 lin. 10 pro quem scr. quam.

Pag. 535 col. 2 lin. 22 pro poēma Ka b scr. qafida Ka'b.

Pag. 536 col. 2 lin. 7 pro 'Asgedii scr. 'Asgedii.

Pag. 544 col. 1 lin. 21 pro suratarum scr. suratarum.

# INDEX NUMERORUM KEHRIANORUM CUM NOSTRIS E REGIONE POSITIS.

Hunc indicem commoditati vel potius necessitati dedimus. Nam quum ipsi in hoc catalogo, antequam numeri nostri constituti essent, saepe Kehrianis usi sumus, tum in scriniis bibliothecae ordinem antiquum retinere visum est.

1. XXXVII.	43. CCCXXXIV.	85. XLIV.
2. CIII.	44. CCCII.	86. XLVIII.
3. CCX.	45. CCXXVIII.	87. XLIX.
4. CLXXXII.	46. CCCXXX.	88. L.
5. XLII.	47. CCLXXIV.	89. LIV.
6. CCVIII.	48. CCLXXV.	90. LXII.
7. XXXVIII.	49. I.	91. LXXXII.
8. CIV.	50. IV.	92. XCIV.
9. CVII.	51. XXXIV.	93. LXXXIV.
10. CXCIX.	52. XIII.	94. LXXXIII.
11. CII.	53. IX.	95. LXXXI.
12. CCLXXXVIII.	54. XXIII.	96. CXIV.
13. CCCXXII.	55. XXV.	97. LXXXVII.
14. CCXIV.	56. XIV.	98. LXXXVI.
15. XXII.	57. XXXI.	99. CCCXLIV.
16. CCVII.	58. XVI.	100. CCI.
17. VII.	59. XV.	101. CLXXXV.
18. CCXII.	60. CLXXXVI.	102. CCCXLIX.
19. CCIX.	61. CLXXXVII.	103. CVIII.
20. XVII.	62. CCXCIX.	104. CXCI.
21. XIX.	63. CCCXV.	105. CLI *).
22. CV.	64. CCCXI.	106. CXXXIII.
23. XCI.	65. CCLXII.	107. CXXXVII.
24. CCLXXXVII.	66. CCCXIX.	108. CXVII.
25. CCXCVIII.	67. CCCI.	109. CXXXVIII.
26. CCXXIII.	68. CCCXXIII.	110. CXLV.
27. XLIII.	69. CCCXXXII.	111. CLVI.
28. VI.	70. C.	112. CLV.
29. CCXCVII.	71. CXIII.	113. CLXI.
30. CCCXXVIII.	72. CCCXXXIII.	114. CXLIII.
31. XXXIII.	73. CCCXXXV.	115. CXLVI.
32. CCCXII.	74. CCXXIX.	116. CLXII.
33. XXXII.	75. CCLXX.	117. CLXV.
34. CCCXX.	76. CCLXV.	118. CLXVII.
35. CCCXXI.	77. CCCXXVII.	119. CLXXI.
36. CCCVI.	78. CCCXXVI.	120. CLXXII.
37. CCCIII.	79. CCCXVI.	121. LXVIII.
38. CIX.	80. CXII.	122. LXIX.
39. CCCIX.	81. CCCXXIX.	123. CCXXXIII.
40. CXVIII.	82. XLVI.	124. CCLXXXII.
41. CLXXXVIII.	83. XLVII.	125. CXVI **).
42. CCCXVII.	84. LIX.	126. CCII.

\*) Adjice numerum Kehrianum in Catalogo, pag. 446 col. 1.

\*\*) Idem fac pag 407 col. 1.



127. CCXIX.	176. CCCLI.	225. CCLXXVII.
128. CCLXXIII.	177. CCXXVI.	226 <sup>a</sup> . LXVI.
129. CCLXXIV.	178. CXXX.	226 <sup>b</sup> . CCCX.
130. XXXIX.	179. CXXXIV.	227. CLXXX.
131. CCXXII.	180. CXXVI.	228. CCCXXI.
132. CCXC.	181. CXXIV.	229. LXVII.
133. CLXXXIII.	182. CXXXV.	230 <sup>a</sup> . CCXCH.
134. XLV.	183. CXXV.	230 <sup>b</sup> . CCXCIV.
135. CXCVII.	184. CXXIII.	231. CCLXIV.
136. CCLVIII.	185. CXXXVI.	232. X.
137. CCXXXIV.	186. CI.	233. CCLXXII.
138. CCXXXVIII.	187. CXXVII.	234. XXVI.
139. LXXXVIII.	188. CLIX.	235. VIII.
140. CCXX.	189. CLXIX.	236. XCH.
141. CCIII.	190. CLIV.	237. LI.
142. CCXVI.	191. CLII.	238. LXXV.
143. CCXIII.	192. CLX.	239. LXXXV.
144. CCLXXXI.	193. CLVIII.	240. XCV.
145. CC.	194. CXLII.	241. XC.
146. CXCVIII.	195. CXLIV.	242. LXXXIX.
147. CCCVIII.	196. CXLVII.	243. LII.
148. CCXVIII.	197. CLVII.	244. CCIV.
149. CCCIV.	198. CLXX.	245. CCLXIX.
150. CCXXI.	199. CLXIV.	246. CCCXXXVI.
151. CCXCII.	200. LXIII.	247. XXXVI.
152. CCXVII.	201. LVIII.	248. XCVI.
153. CXCV.	202. LIII.	249. III.
154. CCLXXXIII.	203. CCLXI.	250. CCXV.
155. XII.	204. XXIV.	251. CXI.
156. CLXXXVIII.	205. CCLXVII.	252. CLXXXIX.
157. CXV.	206. CCXI.	253. CCCL.
158. CCXXXVII.	207. CCLXXI.	254. CCLXXXVIII.
159. CXC.	208. LXIV.	255. CCXXXII.
160. CCCXLVII.	209. LXV.	256. XXX.
161. CXIII.	210. CCXCV.	257. XVIII.
162. LV.	211. LX.	258. LXXIII.
163. LVI.	212. CCXCVI.	259. LXXIV.
164. LVII.	213. CCXXV.	260. CCCXXXVIII.
165. CXCH.	214. CCLXXX.	261. CCCXL.
166. CXCV.	215. CCLXVI.	262. CCCXXXVII.
167. LXXIX.	216. LXI.	263. CCCXXXIX.
168. LXXVIII.	217. CCLXXXIX.	264. CCCXLI.
169. CXXXII.	218. CCCVII.	265. CCCXLII.
170. CCLXIII.	219. CCLXXXIV.	266. CCCXLIII.
171. CXXIX.	220. XI.	267. CCCXLV.
172. LXXI.	221. CCCXXV.	268. CCCXLVIII.
173. LXXII.	222. XXIX.	269. LXXVI.
174. CXXVIII.	223. CCXXIV.	270. CCLXVIII.
175. CXX.	224. CCXXXI.	271. XCH.

272. CXCIV.	296. CCXLIII.	320. XXVII et V.
273. CXXII.	297. CCXLII.	321. CCCLV.
274. CXIX.	298. CCXXXIX.	322. CCCLVI.
275. CXL.	299. CCXLVI.	323. CCCLVIII.
276. CLXXXIII.	300. CCXLVII.	324. CCCLXV.
277. CLIII.	301. CCXLVIII.	325. CCCLX.
278. CCC.	302. CCXLIX.	326. CXLVIII *).
279. LXXXVII.	303. CCL.	327. **).
280. CLXXXIX.	304. CCLI.	328. CCCLIII.
281. CLXXIV.	305. CCLII.	329. CCCLIV.
282. CLXVI.	306. CCLIII.	330. CCCLII.
283. CLXIII.	307. CCLIV.	331. CCCLXVIII.
284. CLXVIII.	308. CCLV.	332. CCCLXII.
285. CLXXV.	309. CCLVI.	333. CCCLXXXVI.
286. CLXXXVI.	310. CCLVII.	334. CCCLIX.
287. CLXXXVII.	311. XCVIII.	335. CCCLXXXII.
288. CCXXXVII.	312. CXXI.	336. CCCLXIV.
289. CCXLI.	313. LXX.	337. CCCLXVI.
290. CCXXXV.	314. CXXXIX.	338. CCCLXIII.
291. CCLIX.	315. CXLI.	339. CCCLXXI.
292. CCLX.	316. CL.	340. CCCLXXXIII.
293. CCXLV.	317. CXLIX.	341. CCCLXXIV.
294. CCXXXVI.	318. XCIX.	342. CCCLXXV.
295. CCXL.	319. CCCXLVI.	343. CCCLXVII.

Non sunt in catalogo Kehriano hi codices: II, XX, XXI, XXVIII, XXXV, XL, XLI, LXXX, XCVII, CVI, CX, CLXXXI, CLXXXIV, CCV, CCVI, CCXXX, CCXLIV, CCLXXXVI, CCLXXXV, CCLXXXVI, CCXCI, CCCV, CCCXIII, CCCXIV, CCCXVIII, CCCXXIV, CCCLVII, CCCLXI, CCCLXIX, CCCLXX. — Sigla post numeros catalogi uncis inclusa, Ac., Pf., W., pristinos codicum possessores indicant, quorum insignia gentilicia aeri incisa fere tegumentis intus agglutinata sunt: Ac. Andream Acoluthum, Pf. Augustum Pfeifferum, W. Jo. Christoph. Wagenseilium, Theologos et Philologos celeberrimos. Illud K. autem, quod ante numeros Kehrianos positum est, auctorem eorum indicat.

\*) Adjice numerum Kehrianum in Catalogo, pag. 445 col. 2.

\*\*) Hic liber, nescimus quomodo, deperditus est. Kehrius eum sic descripsit: *Codex 327. in 24a. forma. Alcoranus Arabicus characteres Neschi omnium minutissimo, elegantissimo, nitidissimoque, una cum omnibus vocalibus, in chartae admodum subtilis ac laevigatae foliis 244. exaratus, anno hegirae 1040 per Ismaëlem ibn Rizwānum. Ornatus est crassis, iisque aureis post periodos quasque punctis, aureis etiam capitum inscriptionibus, lineisque, textum in quavis pagina septientibus; quaevis autem pagina formam octo angulis dimensam in textu exhibet. Involucrum insuper externum, ut Orientalibus usitatum est, ad conservandum libellum hunc, e panno confectum, eum circumdat.*

## ADDITAMENTA AD DESCRIPTIONEM CODICUM OCCIDENTALIU.

Quamquam iam in praefatione pag. XVIII. et XIX. nonnulla adnotata sunt, quibus occidentalium codicum descriptio vel emendatur vel suppletur, tamen temporis decursu [nam praefatio illa iam ante hos duodeviginti menses typis mandata est, quum occidentalium et hebraeorum codicum descriptio absoluta esset] aut amicorum quorundam monitis meliora edoctus sum, aut bibliotheca nostra novis quibusdam aucta est codicibus, de quibus, licet haud omnes magni sint pretii, lectores non potui non certiores facere. Novi, qui accessere, codices hi sunt:

### I.

[Rep. III. fol. 20. a.]

#### ACTA LUTHERORUM [fol. 396.]

Hic codex continet collectionem documentorum variorum, ad Martinum Lutherum eiusque familiam et posteros spectantium, quae, quamquam maximam partem in *Dav. Richteri* Genealogia Lutherorum [Berol. et Lips. 1733. 8.] typis iam descripta sunt, tamen haud exigui pretii aestimanda videntur. Hanc collectionem possedit olim *Henricus Bluemnerus*, qui XIII. mens. Febr. anni MDCCCXXXIX. diem supremum obiit et munifico testamento bibliothecam nostram librorum suorum haeredem instituit. In ephemeridibus meis, quibus titulus est *Serapcum*, ann. 1840. pag. 46—48. 61—64. et 68—72. accuratum omnium, quae in hac collectione habentur, documentorum indicem proposui, quamobrem hoc loco graviora tantum, quae ab initio habentur, et maxime quae ad Martinum Lutherum pertinent, repetere placuit. Sunt haec:

a) [Fol. 2.] Churfürst Johann Friedrichs Gnaden-Brief, worin Luthers alden Diener, Wölffen genannt, die beiden Lehen Omnium Sanctorum und Corporis Christi von der Schlosskapelle zu Colditz verliehen werden. Weymar, am Sonnabend nach Purificationis Marie 1535. — Cf. *Richteri* Genealog. Lutherorum, pag. 381—83.

b) [Fol. 4. 5.] Ein Schreiben Hans Friedrichs, Herzogs zu Sachsen, aus Eisenach, Mittwoch nach Marien Himmelfahrt, 1524.

c) [Fol. 7.] Herzog Georgs Geleitsbrief für Luther zur Reise nach Wurms. Geben zu Wurms — am achten Tag des Monats Marcii anno dom. 1521. Sigillum optime conservatum est. Cf. *Richteri* Geneal. Lutheror. p. 170. *Lutheri* opp. (Altenb.) Tom. I. p. 653. *Hofmanns* Reformationshistorie der Stadt Leipzig, p. 155.

d) [Fol. 8.] Georgs, Marggrafs von Brandenburg, Brief an Luther wegen des Freyberger Mönchkalbes. Prag am Montag nach circumcissionis domini 1521. Cf. *Richteri* Geneal. Lutheror. p. 206—219.

e) [Fol. 9.] Johann Friedrichs, Churf. zu Sachsen, Confirmation des Testaments von Martin Luther, gegeb. Wittenberg Sontags Judica anno dom. 1546. Sigillum cum subscripto electoris nomine optime conservatum est. Cf. *Lutheri* opp. (Altenburg.) Tom. VIII. p. 847. *Richter* I. I. pag. 375—377.

f) [Fol. 17—20.] Erbvertrag von Martin Luthers nachgelassenen Kindern, vom 5. Apr. 1554. Nomina subscripserunt et sigillo confirmaverunt Johannes Schneideweyn, Philipp. Melanthon, Jacob Luther, Ambros. Reiter. — Cf. *Richter* I. I. pag. 398—402.

g) [Fol. 21. 22.] Melanchthonis epistolae ad Johannem Lutherum, typis iam descriptae in *Richteri* I. I. pag. 330. et 369—70.

h) [Fol. 23—26. et 28.] Ejusdem ad Martinum Lutherum eiusque uxorem epistolae. Cf. *Melanchth. Epp.* I. 12. *Richteri* I. I. pag. 355—57. 353 sq.

Reliqua hoc codice contenta ad Martini Lutheri filios [maxime *Paulum*, Electoris Sax. archiatrum] ac posteros pertinent et maximam partem iam a *Richtero* I. I. typis mandata sunt.

### II.

[Rep. IV. 4. 85. a.]

Codex chartaceus saec. XVII. in Italia scriptus, folior. 151, quorum 1. b. et 151. b. scriptura vacant. Continetur:

ANONYMI: INNAMORAMENTO DI DUE FIDELISSIMI AMANTI, PARISSE, E VIENNA. Divisus est liber in 8 discorsi. — Incip. [post inscriptionem: *Discorso I. Delle virtuose prove d'Amore fatte da due fedeli amanti, e del Rè Dolfino il quale per li suoi prieghi e voti ottenne da Dio una figlia d'incomparabil bellezza ad honor della quale fè fare una famosa giostra.*] E chi sarà mai colui che per accingermi à così bella e generosa impresa darà a me hoggi virtù scienza cet. Explic. si che prestatelo pure, che ben presto vedrete l'effetto di quanto hò detto. *Vivete felici. Il fine dell'ottavo et ultimo discorso.* — Accessit hic codex ad bibliothecam nostram ex haereditate *Car. Guil. Aug. Schuberti*.

### III.

[Rep. IV. 107. h.]

Codex chartaceus saec. XVII. scriptus foliis 162, quorum 1. b. et 5. b. vacua sunt. Continetur:

HISTORIA PERSECUTIONIS BOHEMICAE. *Die Geschichte der Böhmischen Kirchenverfolgungen, so sich anheben von Ihrer ersten Bekehrung an zum christlichen Glauben, nemlich vom Jahre Christi 894. und fortgehen bis ins Jahr 1632. unter die Regierung Ferdinandi II. Königes in Böhmen und Erzhertogs in Oesterreich; darinnen etliche bisher unbekannte politische Geheimnisse, Rathschläge, Künste und erschrockliche Gerichte Gottes an den Tag gegeben werden.* — Incip. [post praefationem, cuius hoc est exordium: *Demnach etliche Gelchren in Engeland damit umgiengen cet.*] Es sind die Böhmen dem Ursprunge nach ein Wendisch und Slawonisch Volk cet. Explic. noch der Strafe Gottes entgegen werden.

### IV.

[Rep. IV. 107. i.]

Codex chartaceus saec. XVII. exeunte scriptus, folior. 64, quibus continetur:

HISTORIA PERSECUTIONIS BOHEMICAE ECCLESIASTICAE. Incip. *Nachdem ich die Böhmische Kirche in neuer Bewegung sehe cet. Explic. der Religion wegen gegangen sind.* — Est epitomae *Schwedleri* cuiusdam [ut ex nota marginali fol. 1. a. constat] ex *Am. Comenii* Historie der Verfolgung der Böhmischen Kirche. Et hic et antecedens liber emti sunt ex auctione publica, *Wurzene* ao. 1839. habita.



Caeterum haec addenda sunt:

Ad Cod. XLII. b. — Idem initium *Ironiae Gaufridi* habetur etiam in Cod. Einsiedeliani monasterii, ut me *Morelius*, illius bibliothecarius meritissimus, docuit.

Ad Cod. LXXI. et LXXII. — Ut patet ex notitia litteraria, quae editioni Bipontinae *Valerii Maximi* praemittitur [pag. 14.], fuit hic codex olim Altonae in bibliotheca *Sassiana*, Vid. Catal. Bibl. Sass. pag. 346.

Ad Cod. CCCCXXII. — Cf. commentatio mea: Ueber die

auf der Leipziger Stadtbibliothek befindliche Handschrift der *Annales Fuldenses*, in *Ephemeridibus*, quibus titulus: *Scraperum*, 1840. pag. 145 sqq.

Ad Cod. CCCCXLV. — Cf. *Gerckenii* fragmenta Marchica, t. IV. p. 100 sqq. — Nuperrime *Riedelius* Berolinensis hunc codicem examinavit in usum collectionis, quam paravit, documentorum Brandenburgicorum.

N.

# ADDITAMENTA ET EMENDATIONES AD DESCRIPTIONEM CODICUM HEBRAICORUM.

- p. 280. col. 1. lin. 7. הנקרא, leg. הנקרא. —  
p. 280. - 2. - 1. בן עדן, leg. בן עדן.  
p. 285. - 2. - 37. pro 6) leg. 8), itemque p. 318. col. 2. lin. 8. ab extremo.  
p. 291. col. 2. lin. 16. ביאור, leg. ביאור.  
p. 296. - 2. - 14. pro 13) leg. 12), et sic porro.  
p. 297. - 1. - 2. Delala, leg. Deldlet.  
p. 301. - 2. - 40. talmudicae, leg. talmudicae.  
p. 301. - 2. a) סודות המורה. In huius libri auctore definiendo (qui nullus Zerachja est, sed Abraham Abulafia) falsus sum, ac proinde Zunzius quoque in Additamentis. Conferenda sunt, quae, exemplar unum de duobus Monacensibus nactus, disserui in Ephemeridd.: *Serapeum* 1840 Nr. 11.  
p. 302. col. 1. lin. 20. ab extr. pro المشائون, leg. المشائون.  
p. 303. - 2. - 5. ab extr. הכסף, leg. הכסף.  
p. 305. - 2. - 30. עוב, leg. עוב.  
p. 305. - 2. - 41. تفسير, leg. تفسير.  
p. 306. - 1. - 37. pro 3) leg. r).  
p. 307. - 2. XLII. A. Ex hac Codicis parte nonnulla de duobus sectis indicis communicavi in Ephemeridd. *Der Orient* 1840. Nr. 13. Codicem Monacensem in Additamentis Zunzii p. 325. col. 2. lin. 2. commemoratum prolixè descripsi in Ephemeridd. ab Aem. Guil. Rob. Naumanno editis: *Serapeum* 1840. Nr. 11 sq. Ipsum librum עץ חיים (נוצר אמנים) ex Cod. Lipsiensi, assumpto Monacensi, imprimendum curavi, adjecto Indice *Kalebi Afendopoli Karaitae* (ex Cod. Bibl. Paul. Lips. 866.), Lipsiae, sumtibus Ambros. Barthii 1840. 8.  
p. 308. col. 1. lin. 9. ab extr. האורני, leg. האורני.  
p. 308. - 1. B) דיני שחיטה. Hanc partem Codicis luculentius descripsi in Ephemeridd. inscriptis: *Der Orient* 1840. Nr. 16 sqq.  
p. 312. col. 2. lin. 14. pro لا اوجع leg. لا اوجع, et pro لقطع leg. لقطع.  
p. 313. col. 1. Cod. VI. pro [Sl. 8. 13.] leg. [Sl. 8. 3.]  
p. 321. - 2. lin. 8. קלוימוס, leg. קלוימוס.  
p. 321. - 2. - 8. ab extr. pro XXXIII. leg. XXXII.

D.

# Tabula I.

*Spec. Cod. XXVIII. fol. 91. a.*

† ὁ σλαβεῖ παραφυλαττεῖν ἐπιστεφανώματι βασιλῆ· ὡν <sup>σχῶ</sup>  
**Τ**ὸ σωτὴ τοῖς ἐκ κλησιαστικῆς ταξέως τῶν μόνων· ὅν  
 ραῶ τοῦ ἁγίου πρῶτο μαρτυροῦσθαι τοῦ δὲ τῷ πατριῷ  
 τῆς δαφνῆς· καὶ τοῦ μόνου μόνου ἀφ' αὐτοῦ μόνου· ὅς ἐρχομαι  
 διαποῦ ὁ κτῆσθαι τοῦ αὐτοῦ γού αἰῶνος· καὶ τῆς χρυσῆς χάριτος  
 καὶ δόξης τῆς αὐτοῦ τοῖς οἰκτιρμοῖς καὶ πατρὶς καὶ τῷ ὁμοῦ  
 δόξαι καὶ τὸ αἰῶνα τοῖς μόνου μόνου· ἵνα αἰῶνα αἰῶνος.

χρῆ εἰ δέ μὴ αὐτὸ  
 ὁ βασιλῆς εἴπειτα  
 αὐτὸς· ὅτι φά  
 νοῦν·

*Spec. Cod. XXXIV. fol. 49. a.*

## PHORONIO.

adolescens defertur; NAVSISTRATA· DEMIPHO· CHREONES.

NAV. <sup>f. phorm</sup> Faciā ut iubeſ; ſed meū virū abſte exire uideo; CHR. E hem demipho· iā  
 illi dati ſunt <sup>f. succentis</sup> argenti· DEM. curavi illo; CHR. Nollem dati ei· ſed uideo <sup>uxorē</sup> pene pluſ  
 quā ſat erat; DEM. Cur nolles chremes; CHR. <sup>f. dicit</sup> iā recte; DEM. qđ tu & quid locut  
 C ū iſta eſ; <sup>f. fophrona</sup> quā obrem hanc ducimus; CHR. <sup>f. nauſiſtrata</sup> tranſeги· DEM. Quid accitandē; CHR.

*Spec. Cod. XL. fol. 16. a. et 69. a.*

**F**ALSO QVERITUR BENA  
 uita ſua gen<sup>u</sup> humanū· qđ in be  
 culla atq; aeu brevis <sup>f. fortuna</sup> forte potuiſ  
 quā uirtute regat<sup>r</sup>· Nā ē tra repu  
 tando· neq; maiuſ aliud· neq; pſta

*Dict omne ad quæſtione  
 aut q nec feneret aut  
 qui nec ipſe ruſticuſ  
 ſonuiſ accipiat*

**B**LAV DATIO VITE RVSTIC  
 eatus ille qui <sup>f. ſeparat</sup> pcul negoti  
 Ut priſia genſ mortalū·  
 P aſna ruſa bobuſ exercæ ſuiſ  
 S olutus omī <sup>f. debito</sup> foenore·



THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHOTOGRAPH

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

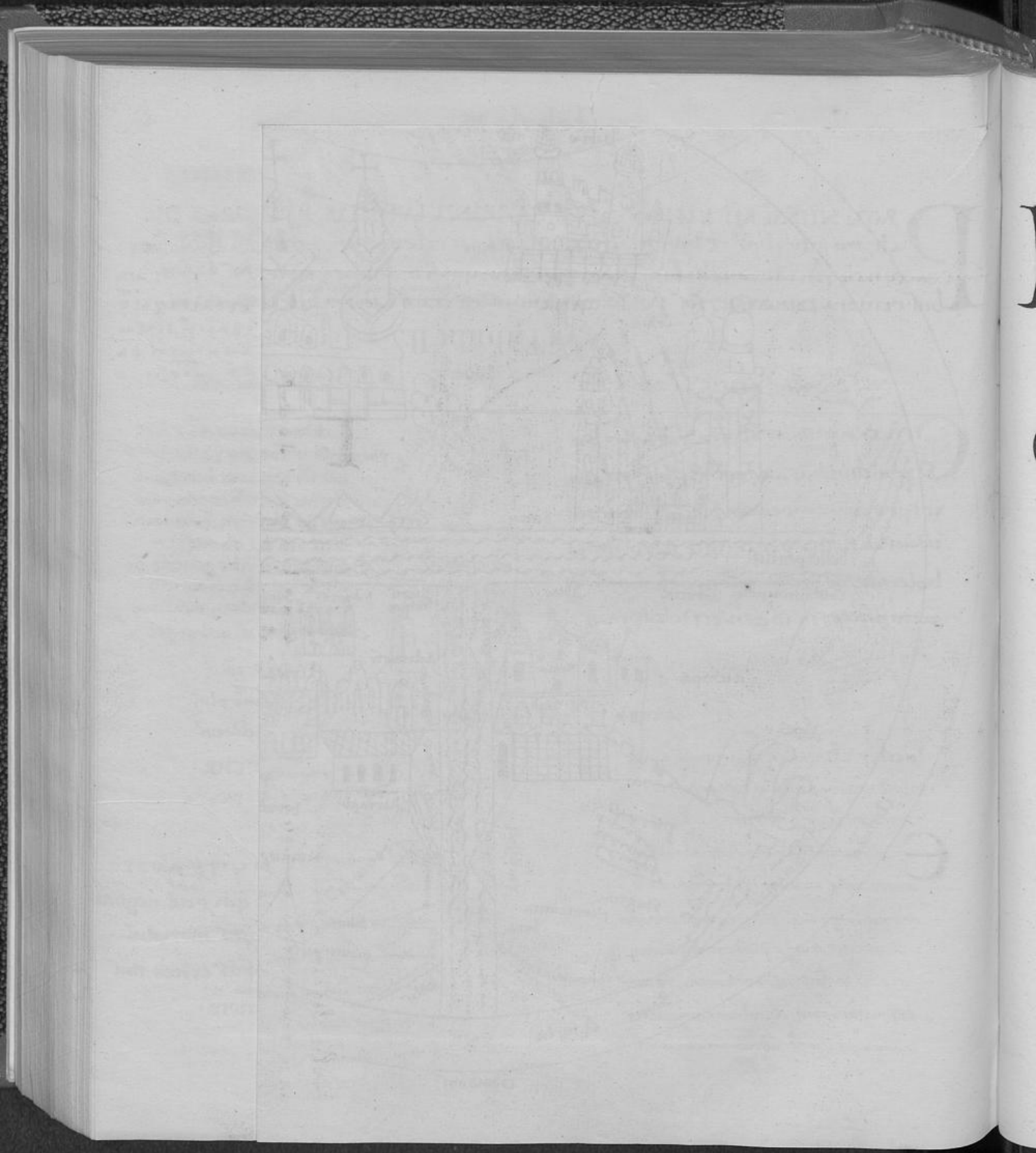
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Tabula II.

*Specimen mappae geographicae ex Cod. XL. fol. 184. b*

oriens







# Tabula III.

Spec. Cod. LVIII. fol. 67. a.

**P**ROTLINUSAE RII AELLIS CAELSTIA DONA EXFQUAR; RETHORICE DIC  
de nu noribus rebus magnapmtit ut edeuenim ateriam subleuet.  
et attentū faciat auditore. Sane perite qm scit breue esse opus hoc de api  
bus et intra paucos uersus pos se consummasse trans latio nibus addilatan

Spec. Cod. LXXXIX. fol. 21. b.

**G**enzer & insolat septenzioncler hic  
Philosophus adgredit. G r i p h a s g e n  
tes proximam ocaem pietatem unde an  
uclustac fctmā pro cessisse scexponum su  
bolem & cedgermācū procliorum feri  
tate paccessisse genzer stultissimies.

Spec. Cod. CLIX. fol. 13. b.

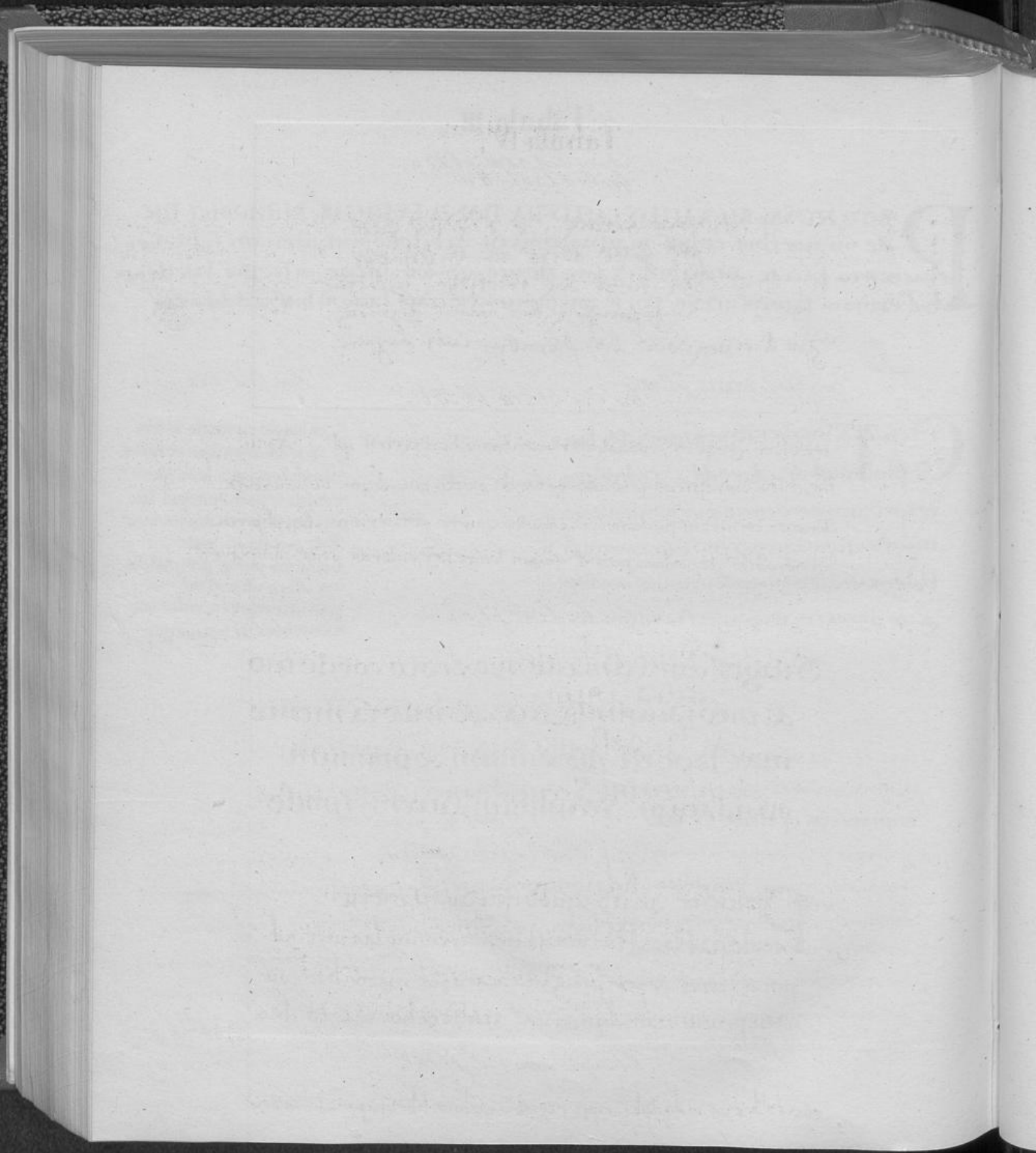
**I**ch bin em vitter als ir leht  
Ob ir dekomen schaden spehe  
wen ich dem lante habe getan  
wes solt ir mich engelten lan  
wie lat ich bi den strāzen mett  
Alter diet lā ich vett  
wv sol der wecke gemeine lin  
mit selben vū dem ors min  
han ich vergolten viler nat  
wer rithet vū die lue gar

Specimina Cod. CLIX. fol. 4. a. et 71. a.

INCIPIT EPISTOLA DE ARMONICA INSTITU  
TIONE MISSANDRATHBODUM ARCHIEP  
TREVIRENSEM A REGINO NE BARO.

**E**xcellentissimo domino rathbodo scēre  
uerentis aetē archiepō. Reginodeuotum  
obsequiū in p p dāū; Quā frequent in aetā  
umē diocens chorū psallentiū psalmū  
melodīā confusū resonare uocib; ppter  
dissonantiā toni & probatū scemodire  
uam uenerationē sepe cōmotā uidisem.

Domini Inquadrac. Adques Pr.  
R. V. <sup>abim.</sup> Ecce <sup>ad</sup> Nemin dixit.  
admir. <sup>ad</sup> Dūm qui fecit nos. <sup>ad</sup> Unde su.  
at R. <sup>ad</sup> Tolle armatū. <sup>ad</sup> Cū mque ueniat.  
at R. <sup>ad</sup> Ecce odor filii mei. <sup>ad</sup> Quia lectice.  
at R. <sup>ad</sup> Delebitur de ore teli. <sup>ad</sup> Ecce uirtute.  
at R. <sup>ad</sup> Dūm exira iacob. <sup>ad</sup> Crede dominus est.  
at R. <sup>ad</sup> Si dominus deus meus. <sup>ad</sup> Uere dicit.  
at R. <sup>ad</sup> Erit mihi dominus in dū. <sup>ad</sup> Si dicitur.



# Tabula IV.

*Spec. Cod. CXII. fol. II. a.*

(A) uno salure 1 5 5 3 lar sab  
 us sans sargo ein licthaber  
 Der kint der tontzgen zolig  
 angfangen die main 9 purig  
 Zu durgem vnd zu schreibn mit augen

*Spec. Cod. CLXVII. fol. 36. b.*

**C**irca haec tempora . coenobium beati benedicti patris qd̄ .xviii.  
 in castro cassinensi situm est alongo bardis nocturnu uaditur . qui uniuersa  
 diripienter neum quidem demonachis tenere potuerunt ut pphetia  
 uenerabilis benedicti patris quem longe preuiderat ante compleret.

*Spec. Cod. CXC. fol. 168. a.*

Diliges dñm dñm tuum ex toto corde tuo  
 & incota anima tua . & incota mente  
 tua . Hoc est maximum & primum  
 mandatum . Secundum autem . simile

*Spec. Cod. CCXXXIX. fol. 41. a.*

**P**eruenit ad nos quod qui dampnetur.  
 Ecclesiastica statuta facientes <sup>referentes</sup> conuolauerunt ad  
 potestates & per pragmaticam formam licheou  
 nam prouinciam diuiserunt . ita ut ex hoc facto duo

*Subscriptio huius Cod. fol. 196. b.*

ego ad alhar tus indignus scripsi . regimbo epo hunc librum sic potui uoluntarius



1847  
The first of the year  
was a very dry one  
and the crops were  
very poor. The  
winter was also very  
dry and the crops  
were very poor.

The second of the year  
was a very wet one  
and the crops were  
very good. The  
winter was also very  
wet and the crops  
were very good.

The third of the year  
was a very dry one  
and the crops were  
very poor. The  
winter was also very  
dry and the crops  
were very poor.

Tabula V.

*Spec. Cod. CXCIV. fol. 11. a.*

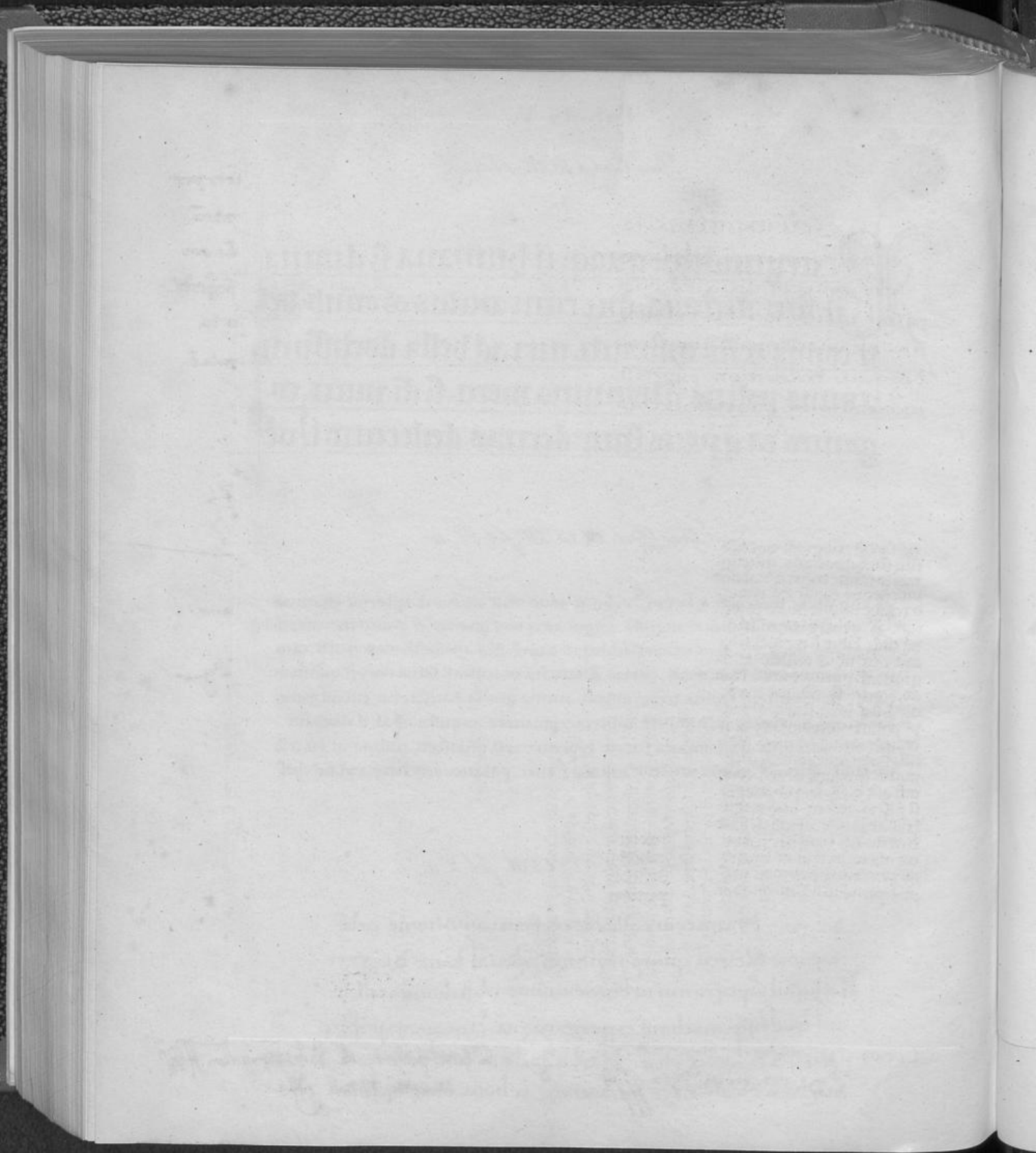
**B**urgundiorum quoque non humana sed diuina  
fuit uictoria. qui cum armis et omnibus bel-  
li copiis essent instructi uiri ad bella doctissimi.  
armis positus non hominis metu sed diuini ro-  
gantes ea quae pacis sunt dextras dederunt. Quae

*Spec. Cod. CCCCXIV. fol. 97. a.*

**A**nno dominice incarnationis. d. lxxvi. Urbis uero conditae mille cccxxviii. tyberius constantius  
genere thrax. li. loco abaugusto impium accipiens coronatus est abeuticio patriarcha.  
regnavitque annis vii. Qui mittens adduxit uxorem suam anastasia et coronauit eam.  
Quae cum coronaretur clamabant parietes. Anastasia tu uincas. salua dominice. quod iustitiam  
pare. Hoc audiens sophia uxor iustini. animo percussa est. nesciebat enim quid habe-  
ret uxorem. uolebatque ipsa nubere tyberio. et permanere augusta. Quidam uero dicebant  
quod uiuente iustino adamicata fuisset tyberio. et ipsa persuaserit iustino ut eum cesa-  
re faceret. Qui cum ad huc uiuente iustino fuisset palatio. ut uere christi thes-

*Spec. Cod. CCCCXIII. fol. 2. a.*

dec. xxx. Saraceni collecta exercitu a uimione urbem  
capuerunt et circum quaque regiones deuastant dec. xxxi.  
Karlus ad sumptis armis urbem a uimione obsidione uallat  
instructisque machinis capiens magnam saracenorum strage  
efficit dec. xxxii. Karlus gothorum fines penetrans  
narbonam obsidet rege saracenorum at hima uictus inclusis.





Spec. Cod. CCXLI. fol. II. a.

**F**ELIX SCILICET UNIVERSALIS ECCLESIAE PP  
atq; pgritiam di catholicae & apticae ecclae  
urbis romaepf. unacū scō concilio nro reuegen  
tissimorū sacerdotū huc nobcū conuenientium.  
in confirmatione pūsimorū catholicae ecclae  
dogmatū et releuatione oppressorū fratrū corpō  
uidelicet nrorū qui rectā niceni concilii tenent

populus meus. in quorū cordibus lex mea est.  
Nolite timere obprobriū hominū et blasphe  
mias eorū ne timeatis. Considerantes etiā qđm  
psalmoscri ptū est; Nonne dī requir & istec  
ipse enī nouit occulta cordis cogitationes alui  
hominū quō uanae sunt. Uana autē locutus ē  
unusquisq; ad proximiū suū & labia dolosa

Spec. Cod. CCXCIV. fol. 102. b.

tis factis a filio fam. noc esse  
filii fam. quoe ipm. gūz aliq  
medio tēpore defiat q ualeat  
ut p rono expōit fōd si una  
o ualut ut s. de iusto. tēp  
tumz tūmz q bz mo. r. iū g.  
nō tūz fē fūlit h regla ipūz  
cūbz. ut nō. S. de fido. cam  
qū. si al. puta codicall. tēpla  
ana. v. tētibz fā nō. q. de codi  
all. l. e. q. iōm. si ut q. q. non  
p. testari nec codicallari. ut s.  
de iure codicall. l. dū. q. codi  
allos. so. facillē codicall. q. fir  
magis q. testamū ut. s. de iur.  
ut. oia. q. i. f. de. r. s. de testis  
si fil. r. q. de p. t. l. i. q. exigit  
se. s. ad id q. de codicall. l. dū. q.  
s. de sta. hō. paul. q. si n. phi  
let. q. fūmari mīn. ac buqz  
de pōtātū. bñ expōit ut. s.  
ad. l. mē. pēala. l. mī. iūm. r. an

**C**APITULUM XXXI. Incipit xxxi. de  
legat. i. fideicommissis. r. iij.  
Sincertū q. l. i. t. cap. i. u. l. i. a. l. i. u. m.  
cū. l. i. s. ob. s. i. s. t. e. s. t. a. m. i. t. u. m. f. a. c. e. r. e. n. p. t.  
S. i. s. i. s. u. u. m. s. i. t. i. g. n. a. r. i. u. s. p. u. r. e. t. q. s. e.  
p. e. r. t. o. r. e. m. q. u. i. a. l. a. t. r. o. n. i. b. z. c. a. p. t. u. s. e. s. t.

quire prefata er mandati pncipis co  
gnoscat. Item apfetto u. b. i. s. d. p. r. a. t. o.  
quia ei quoz epla dnti seu i. i. m. p. i. s.  
nū uis de pōtandi datum ē. statū citatē  
amittere. nō nec testi faciendi ius nec  
fidei q. m. i. t. t. e. n. d. i. g. n. a. t. h. r. e. Siquis pla  
ne in uisulam de pōtatu codicall. q. i.  
fecerit. i. u. d. u. l. g. e. n. t. i. a. i. m. p. a. r. o. r. i. s. u.  
fū. l. i. t. h. i. s. d. e. m. c. o. d. i. c. a. l. l. i. s. d. u. r. a. n. t. i. b. u. s.  
decesserit. p. r. e. d. i. s. e. n. d. i. f. i. d. e. i. q. m. i. s. s. u. m.  
u. a. l. e. r. e. s. i. m. o. d. o. i. n. e. a. d. e. u. o. l. u. n. t. a. t. e. d. u.  
i. u. r. (S. a. c. i. e. n. d. u. m. ē. a. u. t. e. m. e. o. r. u. m. f. i.  
d. e. i. g. n. i. t. i. q. u. a. m. p. o. s. s. e. a. d. q. u. o. s. a. l. i. q. d.  
p. u. e. n. i. u. r. u. m. ē. m. o. r. t. e. e. i. u. s. u. t. d. u. e. l.  
d. a. t. u. r. u. e. l. d. y. m. e. s. n. o. a. d. i. m. i. t. t. u. r.  
nec tantum p. x. i. m. i. b. o. z. p. o. s. s. o. n. i. t. e.  
r. u. m. i. n. f. e. r. i. o. r. i. s. q. u. o. q. f. i. d. e. i. q. m. i. t. t. e. r. e.  
p. o. s. s. u. m. u. s. s. i. e. t. u. e. i. u. s. q. u. i. n. o. n. d. u. n. a.  
t. u. t. ē. f. i. d. e. i. q. m. i. t. t. i. p. o. s. s. e. s. i. m. o. d. o. n. a. t.

si v. q. u. c. u. l. e. a. t.  
t. e. s. t. a. m. i. t. t. i. p. p. s. t. o.  
n. e. m. f. i. l. i. u. z. s. i. c. o. n.  
s. t. r. u. e. l. u. e. r. e. s. i. m. i. l. h. z.  
e. r. i. t. s. h. a. n. d. i. n. a. t.  
e. x. s. i. l. i. g. a. z. s. i. h. o. s.  
t. r. e. l. a. t. nō p. u. n. t. u. r.  
n. b. u. s. i. m. i. l. u. t. p. o. s. s.  
i. n. s. t. e. p. s. q. a. z. d. i. e.  
q. i. e. a. r. t. o. p. i. f. i. l. i. u.  
f. i. d. e. i. t. e. p. r. a. u. a. l. i.  
u. m. i. n. a. t. u. r. a. s. i. l. i. o.  
p. r. i. t. o. r. e. l. i. q. i. o. g. a.  
t. i. a. l. l. d. i. u. r. u. l. l. i. m.  
u. l. p. a. t. i. n. i. p. i. t. q.  
p. u. r. s. d. e. h. b. p. i. e.  
l. i. f. i. s. i. t. h. t. u. a.  
e. t. e. n. o. r. e. u. s. f. i. d. e. i. g.  
s. i. u. n. e. e. s. u. s. h. c. a. u.  
a. b. i. t. e. r. a. t. o. f. i. l. i. u. s.  
h. r. e. l. i. q. a. s. u. c. c. e. d. e.  
t. e. a. b. i. n. t. e. n. t. o. r. e.

Georgius Vorn...  
V. I. D. manu...

Admamus a Sebastianus...  
manu...

Labellum 18

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION  
500 5th Avenue New York 17, N.Y.  
This book is loaned to you by the  
Library of the New York Public Library  
Astor Lenox Tilden Foundation  
500 5th Avenue New York 17, N.Y.  
For information, please write to the  
Director of the Library of the New York  
Public Library, Astor Lenox Tilden  
Foundation, 500 5th Avenue, New York  
17, N.Y.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY  
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION  
500 5th Avenue New York 17, N.Y.  
This book is loaned to you by the  
Library of the New York Public Library  
Astor Lenox Tilden Foundation  
500 5th Avenue New York 17, N.Y.  
For information, please write to the  
Director of the Library of the New York  
Public Library, Astor Lenox Tilden  
Foundation, 500 5th Avenue, New York  
17, N.Y.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY  
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION  
500 5th Avenue New York 17, N.Y.

# Tabula VII.

Spec. Cod. DCCCLVIII. fol. 8. a.

**T**ROPIDS greco nomine grāmatici uocant. Qui latine modi locutionū interpre-  
tantur. Funt autē appa significatione n̄ ad ppriā similitudinē. Quorū omniū  
nomina difficillimū ē adnotare. sed ex omnib; donatus tredecī usui tradendo con-  
scripsit. Metaphora ē alicui ūbi usurpata translatio. sic dicim⁹. fluctuare segetes.  
gemmae uites. cū in his reb; fluctus & gemmas n̄ inuenim⁹. in quib; hec uerba  
aliunde transferunt⁹. & hae atq; alię tropicę locutiones ad ea quę intellegendas.

Cod. XLVII. in priori operculo.

Hic liber est meus  
PALMERINO de OLIVA

Manus Matthiae Imperatoris, Dipl. LXXVII.

Cod. CCCC. fol. 45. a.

Athanasius Kircher

Cod. DLX. fol. 697. a. (Manus Alberti Ducis Friedlandiae.)

Cod. DCCV. fol. 78. b.  
Friedrich Wilhelm  
Leibniz

Cod. DCCCLXX. fol. 20. a.

primis hoc habet a  
IUS-TO LIPSO

Christiani Fuerchteg. Cellerti de Ioanne Andr. Cramero iudicium. Cod. DCCVI. fol. 3. b.

O ein klein wenig ist mir, auch ist mir  
gegen dich mein Stolz! Du bist glückselig in großer  
Macht, du es ist nicht ist.

Plerum.

Dipl. LXIX.

Georgius von Stuck  
VID manu sua

Dipl. LXIX.

Damianus a Sibotendorff  
manu propria





# Tabula VIII.

Manus Frid. Guil. Elect. Brand. Cod. DCCCLXXI. fol. 16.

Manus Caroli Gustavi Reg. Svec. Cod. DCC. fol. 5 b.

Fredericus Wilhelmus Elector Brandenburgensis.

Carl Gustaf.

Manus Friderici III.  
Regis Daniae. Cod. DCC. fol. 9. b.

Sigillum Dipl. XXIX.

Manus Iohannis Georgii II.  
Elect. Sax. Cod. DLX. fol. 10. b.

Friderich.

Johann Georg II.

Cod. DCC. fol. 132. b.

Philipp Jacob Opener

Cod. DCCCLXXI. fol. 100. a.

Cl. Salmasius Eques.

Cod. DCCCLXXI. fol. 64.

Georgius Calixtus

Cod. DCCCLXXI. fol. 103. a.

CASPAR BARTHIVS. Eques.

Cod. DCCCL. fol. 90. b.

Sam. Pufendorf.

Cod. DCCCLXXI. fol. 128. a.

Jacobus Golius.

Cod. DCCCLXXI. fol. 145. a.

Daniel Heinsius.

Manus Caroli V. Germ. Imperat.  
Dipl. LXI.

CHVZOG



H. Casparovius

Cod. CCCC. fol. 34. a.

Christoph Arnold

Von Sonnenfels

Cod. DCCCLXXI. fol. 150. a.

Fridericus Spanseminius  
xv. Sept. cl. to cxlviii

Cod. CXXV. fol. 1. a.

G. Spalatinus.

m. d. xl.



Sigill. Dipl. XXX.

Dipl. LIX.

Marten Buggje von Damm  
heere off Königsberg

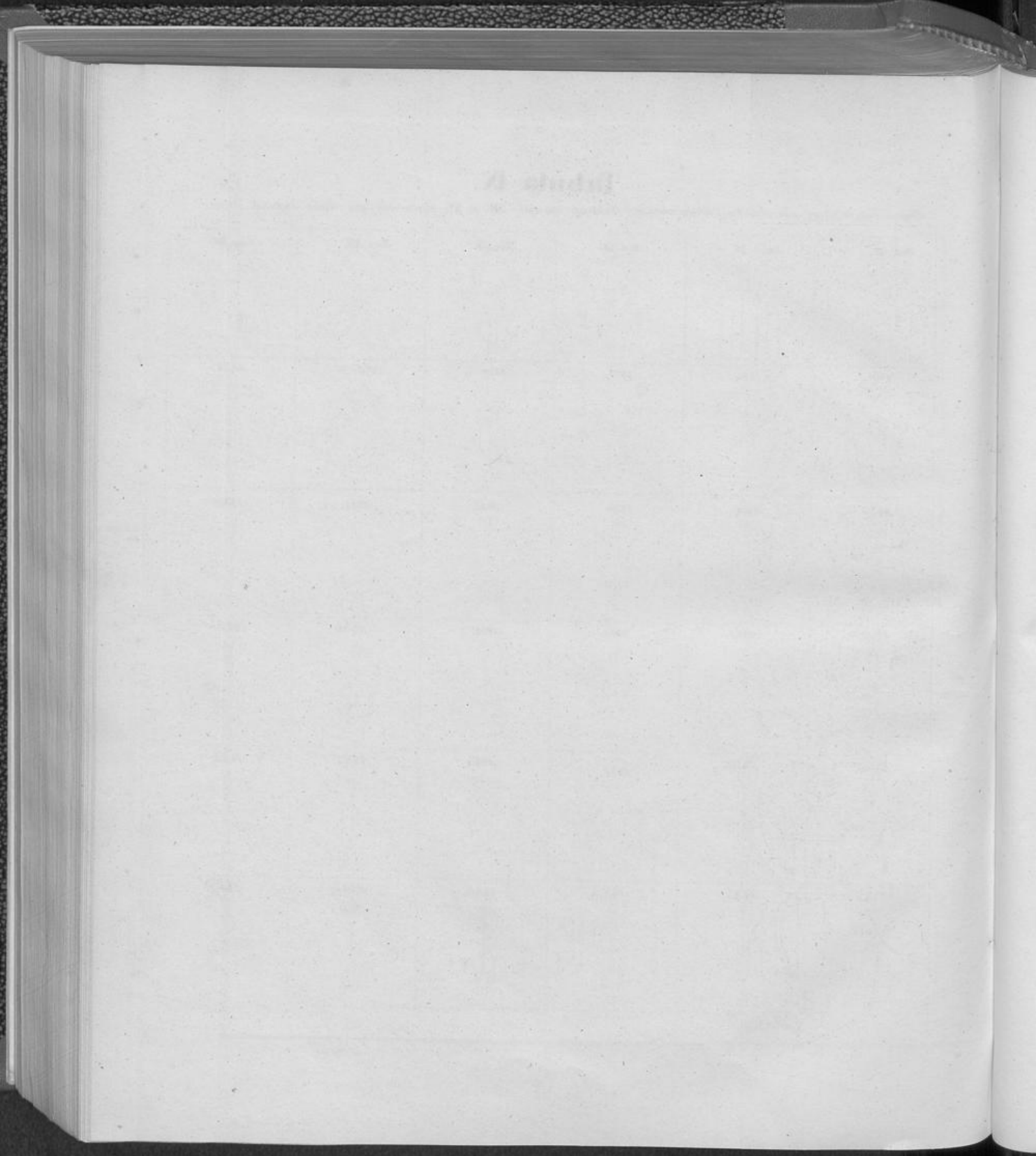




# Tabula IX.

*Signa fabricarum, ubi charta eorum maxime Codicum sacculi XII. et XI. facta est, qui anno signati sunt.*

Sacc. XII.	Sacc. XII.	Sacc. XII.	Sacc. XII.	Sacc. XII.	Sacc. XII.
1404.	1415.	1415.	1419.	1420. (?)	1434.
1447.	1450.	1450.	1453.	1454.	1460.
1460. (?)	1461.	1461.	1466.	1466.	1467.
1467.	1470.	1471.	1475.	1485.	1485.
1485. (?)	1485.	1485.	1485.	1485.	1485.

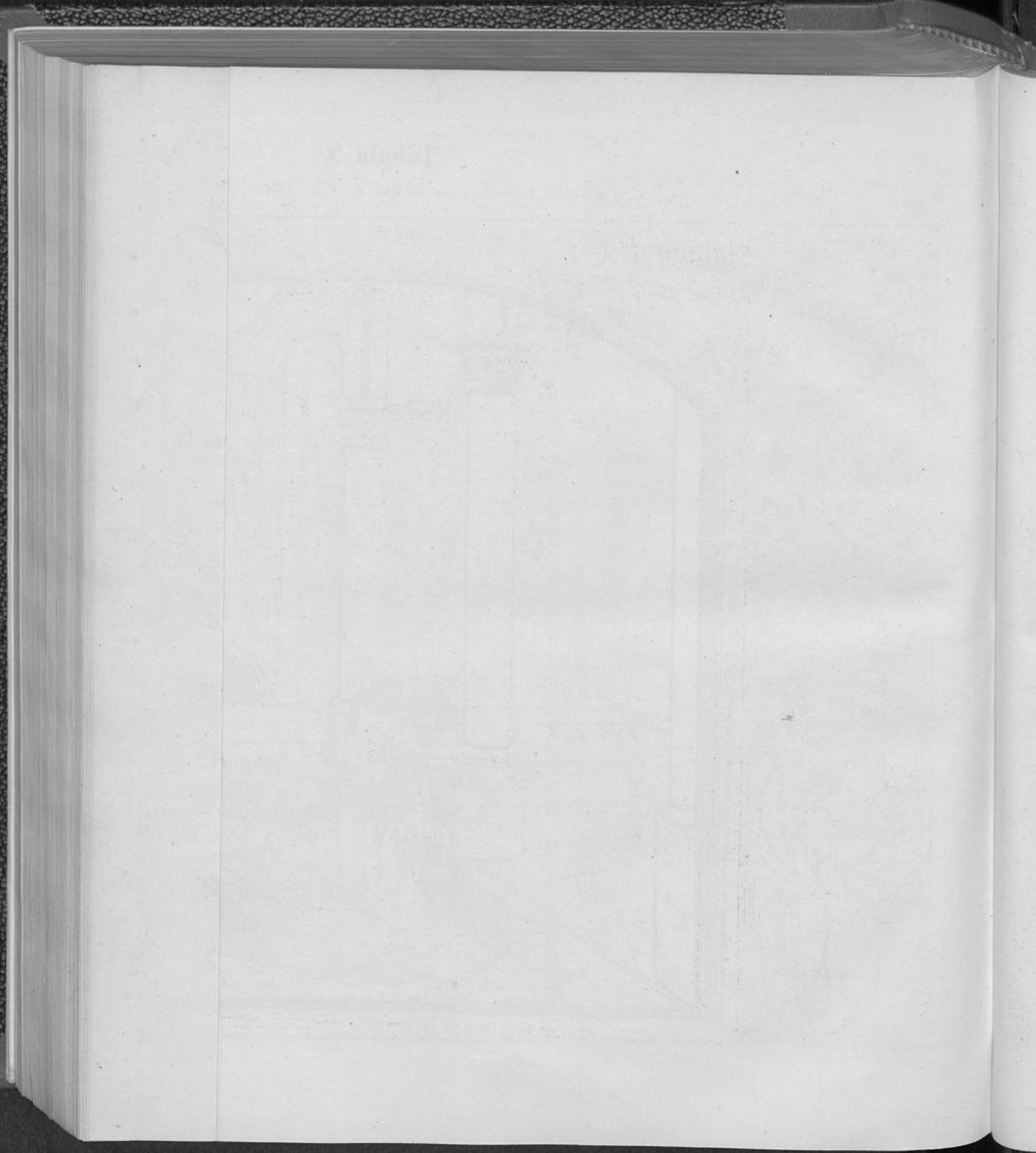


**Tabula X.**

*Delinatio picturae, quae habetur in Cod. LXXI. fol. 137.<sup>b</sup>*

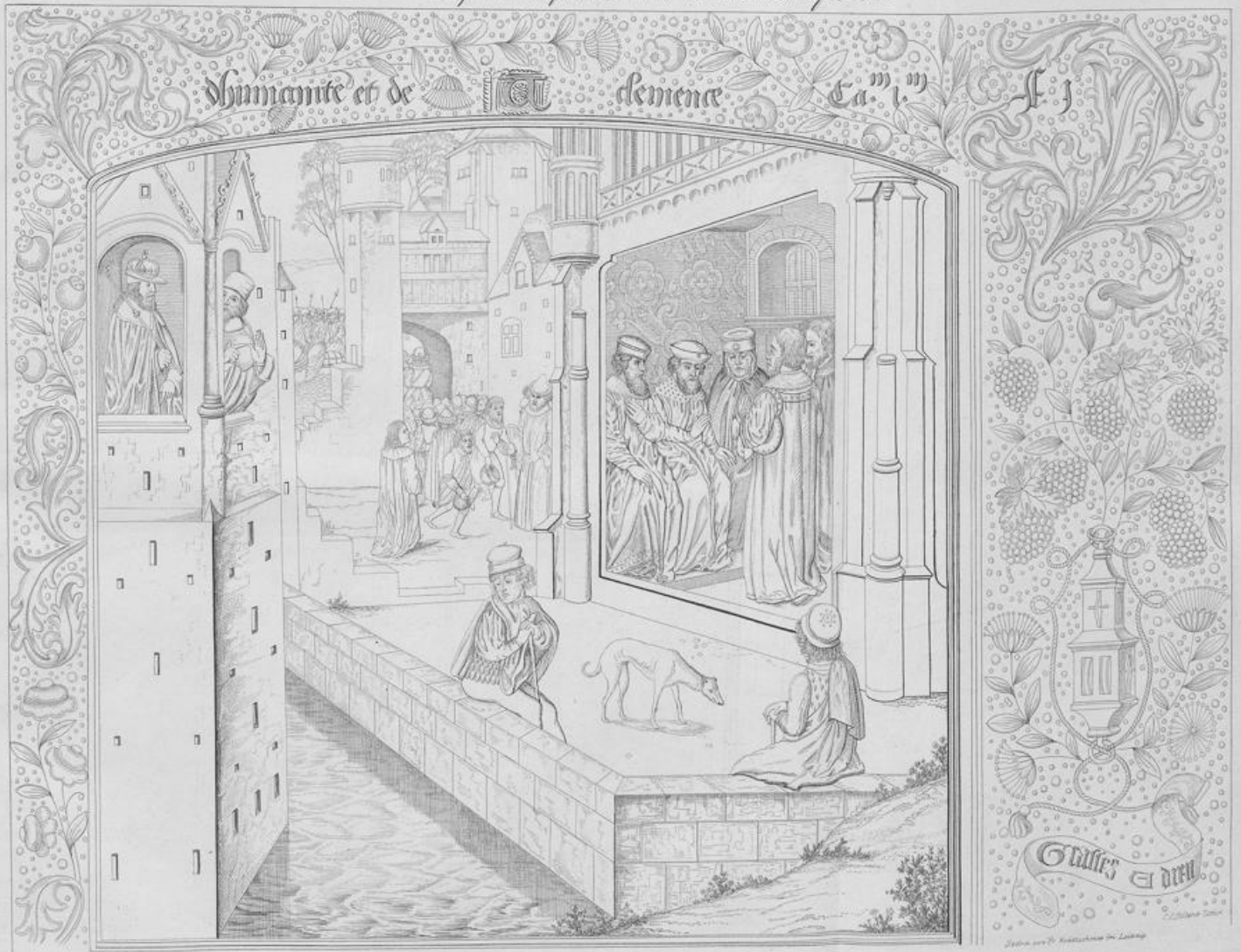
*Dr. Evangelina L. de la Cruz, Valencia*

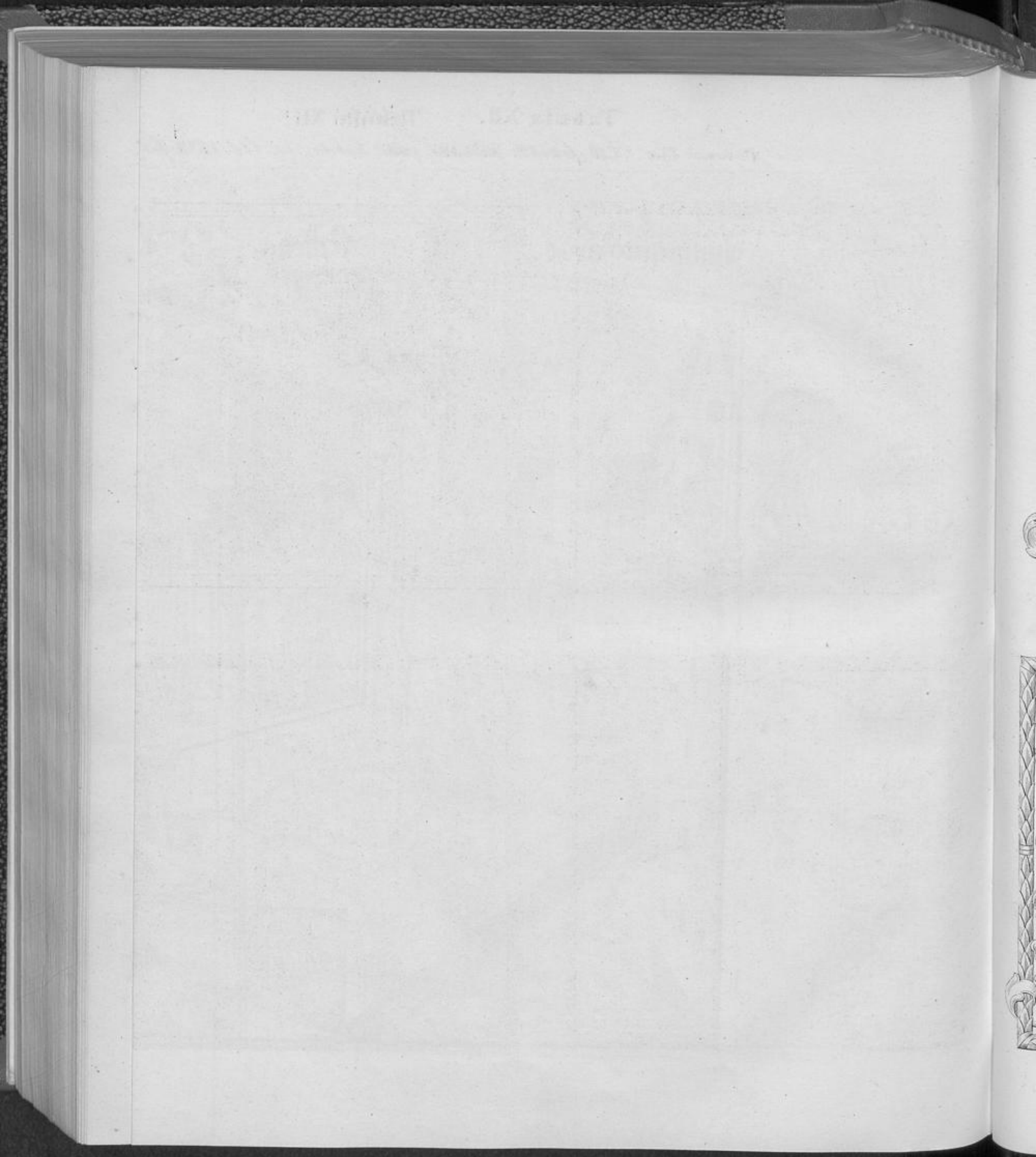




Tabula XI.

*Delinatio picturae, quae habetur in Cod. LXXII. fol. A. a.*



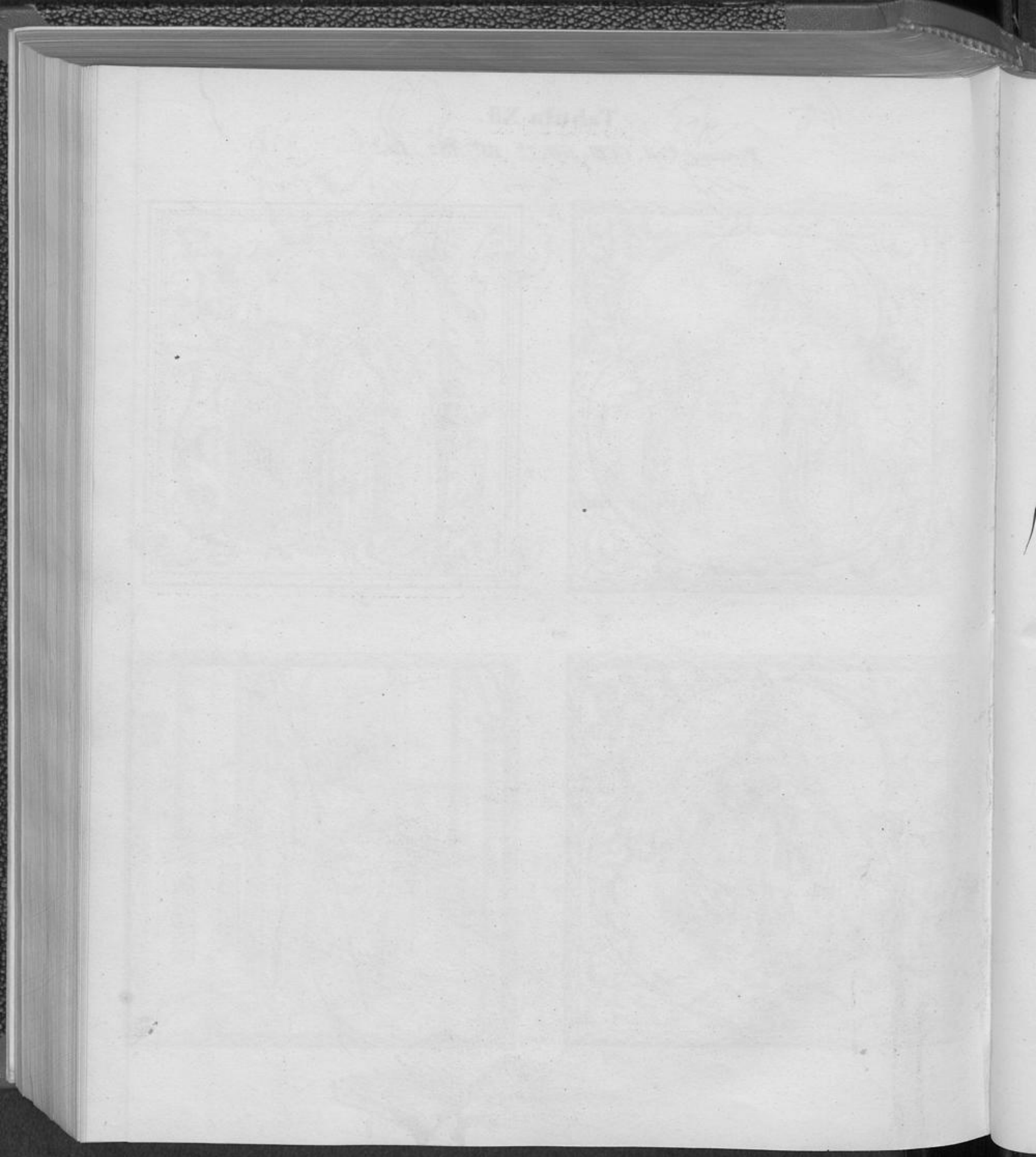




# Tabula XII.

*Picturae Cod. CCIII. foll. 7<sup>b</sup> 10<sup>b</sup> 18.<sup>a</sup> 116<sup>b</sup>*





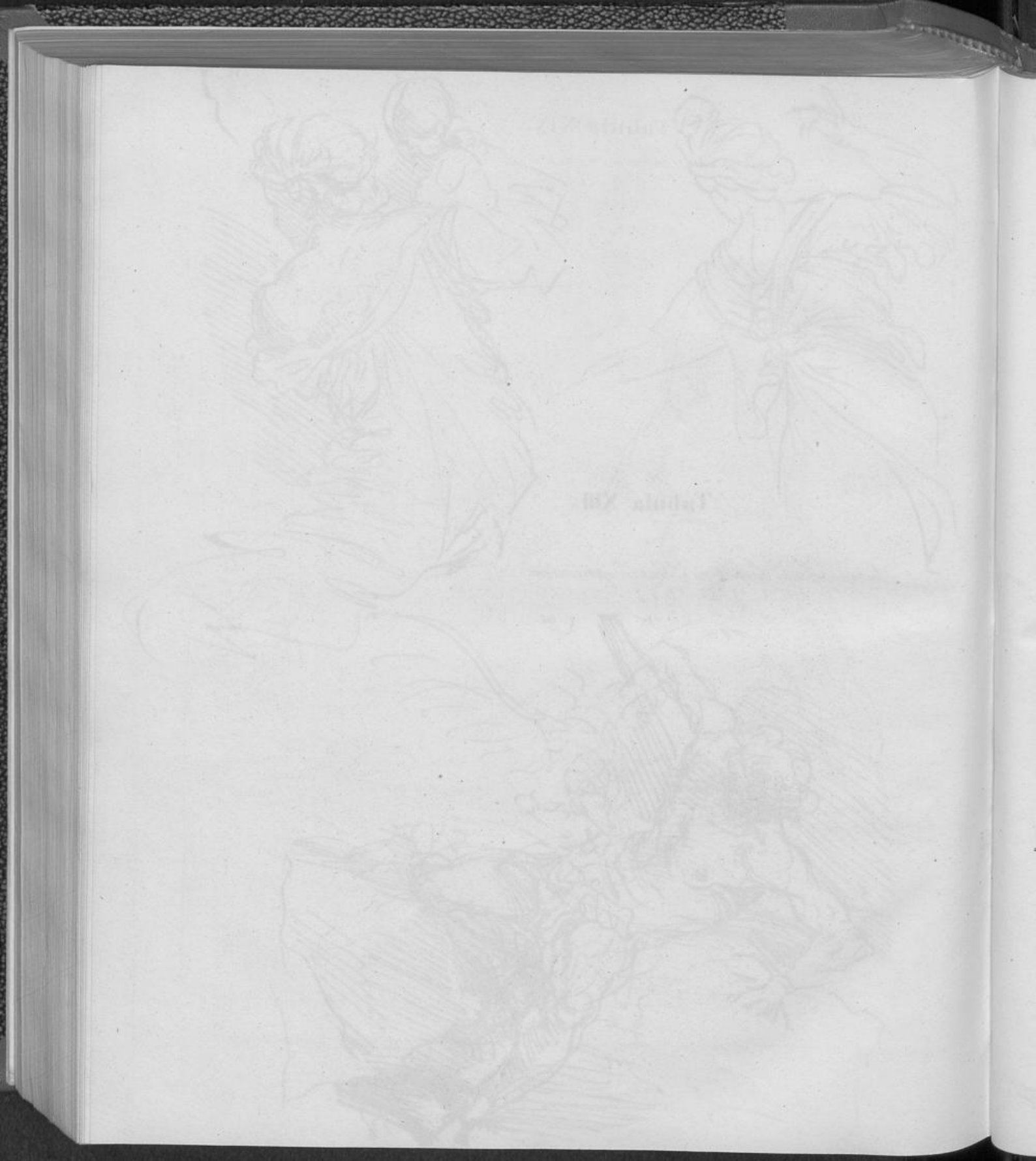


Tabula XIII.

*Scinographiae Salvatoris Rosae specimina*  
(II. 3. 1. 85. 17.)







Tabula XIV.

*Sciographiae Salvatoris Rosae specimen.*  
(H 26.)



Tablet No. 1



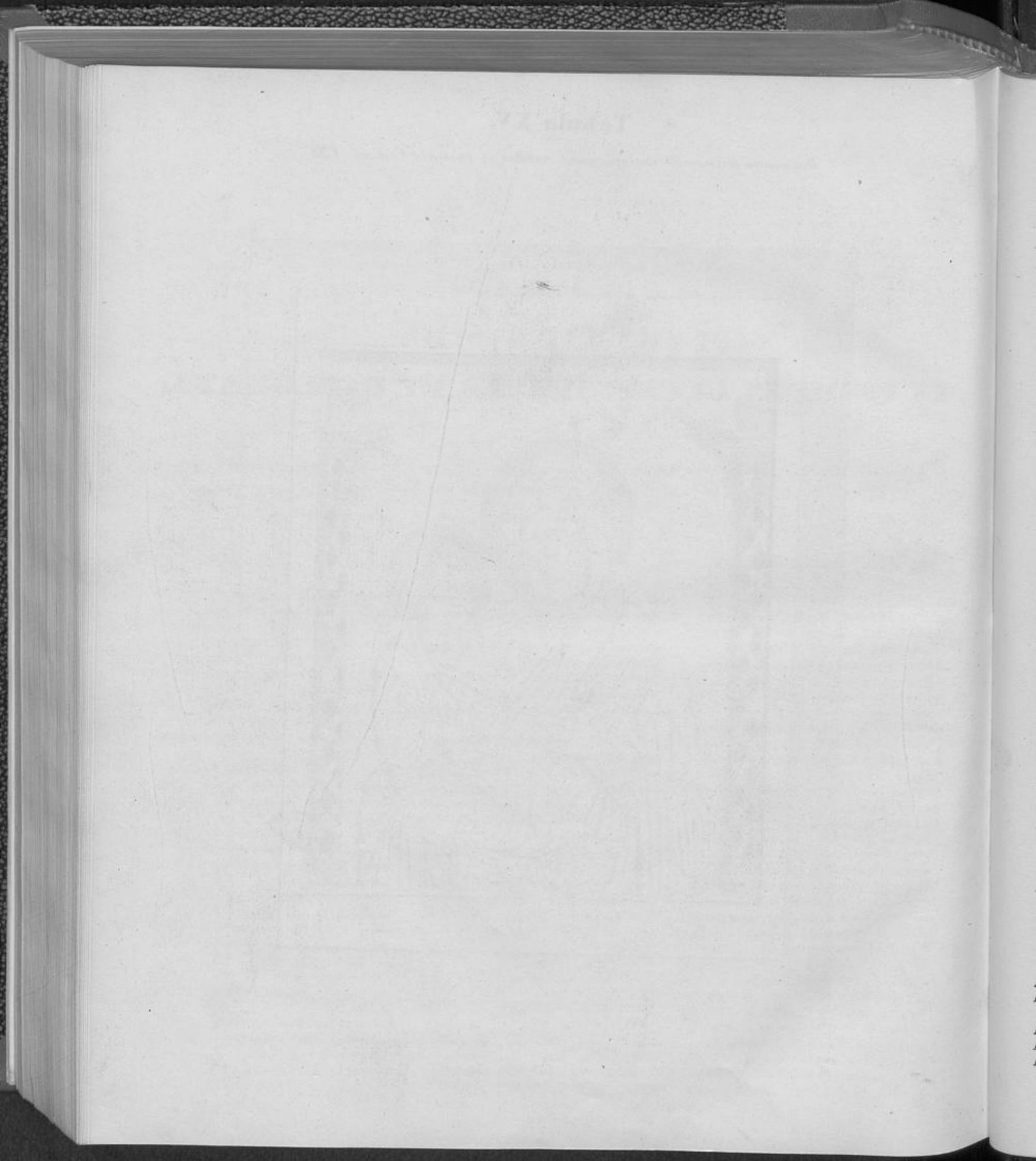


## Tabula XV.

*Delineatio torcumatis eburnei, quod habetur in operculo Codicis CXC.*



*Lith. bei Fr. Krüger in Leipzig.*



# INDEX PRIMUS IN CODICES OCCIDENTALES ET DIPLOMATA.

[Numeris Arabicis paginae, Romanis codices indicantur. Litteris hic illic additis singulae partes  
miscellaneorum codicum notatae sunt.]

## A.

A. [Fr. R.] vid. Juchser [Chstn.]  
Abano [Petr. de] Vid. Salomo.  
Abbas. De dignitate Abbatis tractatus  
anonymus. 221. DCCCLXXIX. c.  
Abbas Urspergensis. Vid. Ursper-  
gensis abbas.  
Abbo monachus Floriacensis. Vid. Ed-  
mundus.  
Abrahams des Sohns Simonis cabala my-  
stica. 192. DCCXX.  
Accius, vid. Fragmenta poet. vett.  
Latt.  
Accon. Vid. Thadei historia cet.  
Accursiana glossa. 91. CCXCIV.  
Acker [Joh. Heinr.] Kurtze Schrift von  
Wilhelm des Dritten, Hertzogs zu Sach-  
sen-Weimar, zweien Gemahlinnen, An-  
nen und Catharinen. 174. CCCCXCV. k.  
Acta a Georgio et Heinricho S. Aegidii in  
Nürnberg et Donawerd Abbatibus visi-  
tatoribus dioecesis. Bamberg. August. et  
Eistet. in monasterio S. Udalrici et S.  
Nicolai dioecesis. August. ann. 1443. 84.  
CCLXIX. e.  
Actor et reus. 81. CCXLIX. e.  
Actorum concilii cuiusdam fragmen-  
tum. 91. CCXCIII.  
Adalhartus presbyter. Vid. Librariani.  
Adelboldus. Vid. Henricus II.  
Adiaphorica certamina. Vid. Pio-  
rum quorundam hominum scri-  
pta cet. — Judicium de duobus scriptis

adiaphoristarum, quae anno 1554. exhi-  
buerunt in conventibus Numburgensi et  
Lipsiensi. 70. CCXX. y. — Eine Pre-  
digt von den Adiaphoris aus dem 16. Cap.  
Matth. Anno 1559. 71. CCXX. ff. —  
Narratio tetri Adiaphoristarum mendacii  
de Illyrico *περί λόγων*. ibid. gg. —  
Admulfus Consanus archiepiscopus. 239.  
XVII.  
Adolphi Wilhelmi ducis Vimar. epi-  
stola. 188. DCC. 19.  
Adoratio papae. Anonymi tractatus von  
der Adoration eines neuen Papstes. 181.  
DCLXXVII. a.  
Adriani passio. 60. CXCv. r.  
Aegidius. Vid. Egidius.  
Aelalhuth [Chacham] Vid. Paaneach  
[Sophn.]  
Aeneae Sylvi epistolarum collectio. 55.  
CLXXIX. a. et c. — Historia de amore  
Lucretiae et Euriali. ibid. b. — Tracta-  
tus de morali institutione principis ado-  
lescentis. ibid. d. — Liber de duobus  
se invicem diligentibus. 204. DCCCXLVI.  
u. — Hymnus de passione domini. 205  
DCCCXLVII. b. — Epistolae. ibid.  
c. — Historia amorum Sigismundi. 205.  
DCCCXLVII. e.  
Aeneas. Quaedam de Aenea. 20.  
LIX. b.  
Aeschylus tragoediae III: Prometheus,  
Septem ad Thebas, Persae. 3. I.

Aethici Cosmographia. vid. Mela. —  
Anonymi commentarius in hunc librum.  
26. LXXXIX. —  
Aetii Amideni libror. medicinalium IX—  
XVI. 126. CCCXCI.  
Afranius, vid. Fragmenta poet. vett.  
Latt.  
Agapiti passio. 60. CXCv. e.  
Agnes ducissa Sax. 240. XVIII.  
Agricolae [Geo.] chronicon Fribergense.  
163. DXCV.  
Alart [Matth.] 120. CCCLXXVII. mm.  
Alberici Monachi trium fontium Leodi-  
ensis dioecesis chronicon continuatio.  
138. CCCCXXXVI.  
Albero abbas quondam Portensis. 238. XIII.  
Alberti abbatis Pygaviensis statutum de  
praebenda aliqua percipienda. 241. sq.  
XXII.  
Alberti archiepiscopi Magdeburg. litterae,  
de ao. 1371. 154. DLI. b. — Cf. 235. IX.  
Alberti Magni tractatus von den 12  
himmlischen Zeichen. 197. DCCLXXVII.  
— Cabala nigra. ibid. DCCLXXXI. —  
Negromantia. 190. DCCVIII. — Opus  
de secretis mulierum. Germanice. 127.  
CCCXCV.  
Alberti [Valentini] epistola. 189. DCCI.  
Albertus, Antichristus dictus, civis  
in Pygavia. 239. XVI.  
Albertus Cattaneus. Vid. Catta-  
neus.



- Albertus Thuringiae Lantgrav. 237. XI.  
 Albertus plebanus. 80. CCXLVII. f.  
 Albrechthaim [Otto de]. 59. CXCV.  
 [ab init.]  
 Albrecht, Marggraaf zw Francken Vid.  
 Interim.  
 Albrechts des Bischoffs Geisterbeschwe-  
 rungen. 195. DCCLV.  
 Albrechtus Marchio. Vid. Ochsen-  
 fuhr. — Wie er von wegen Bischoff  
 Sigmunden 22000 gülden an dem  
 regiment zu Würzburg fordert. 206.  
 DCCCXLVIII. n. — Wie er mit dem  
 Bischoff von Meintz und dem Pfleger zu  
 Würzburg sich der Reichstädt halben ver-  
 bunden (ao. 1443.) 206. DCCCXLVIII.  
 o. — Wie er sich bearbeitet seiner  
 Schwester Son zu einem Bischoff gein  
 Würzburg zu machen. ibid. p. — Wie  
 er für das Städtlein Wiedern zieht. ibid.  
 v. — Variae eius res gestae cum Jo-  
 hanne episc. Würzburg. Godefrido  
 ep. cet. ibid. w. usque ad pag. 207. g.  
 Albrecht Waldstein. Vid. Wald-  
 stein.  
 Albuwinus episcopus Merseburgensis.  
 231. V.  
 Aldenburch castrum. 232. VI.  
 Aldenburch [Albertus de] 232. V. 231.  
 IV. [Sigefridus] 231. IV. 232. VI. [Ger-  
 hardus] 232. VI. Cf. 257. LXVII.  
 Aldenburch. 231. IV.  
 Aldhelmi Episcopi occidentalium Saxo-  
 num aenigmata. 16. XLVIII. a.  
 Alençon [Synode d'] 77. CCXXXII.  
 Alesii [Alex.] contra horrendas Serveti  
 blasphemias disputationes IV. 68. CCXV.  
 a. — De mediatore disputatio. ibid. b. —  
 Refutatio errorum, quos sparsit Andreas  
 Osiander in libro: de unico mediatore  
 Christo. ibid. c. —  
 Alexandre, vid. Alixandre.  
 Alexandri Magni historia. 132.  
 CCCCXVII. Cf. 133. CCCCXXI. c.  
 Alexandri I. epistolae fragmentum. 78.  
 CCXL. a.  
 Alexandri passio. 60. CXCV. k.  
 Ἀλέξιον τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ πρός-  
 ταξιν γάρων τοῦ μὴ ἀρπάζεσθαι τὰ τοῖς  
 τελευτώσιν ἐπισκόποις ἀνήκοντα παρὰ τῶν  
 πρακτόρων, τὰδε κατὰ ῥῆμα διεξιούσα.  
 89. CCLXXXVIII. d. —  
 Alixandre. Le livre de Alixandre em-  
 pereur de Constantinoble et de Cliges  
 son filz. 38. CXVIII.  
 Allatius, vid. Simonides.  
 Alnpecken. Gesipter der A. 151.  
 DXXXVIII. c.  
 Alphonsus III. Vid. Fori.  
 Alsatica. 159. DLXXV. c. — Vid.  
 Elsas.  
 Altenburg. Epitaphia in der Brüder-  
 kirche zu Altenburg. 175. DCLIII. f. —  
 Epitaphia in der kirchen zu St. Bar-  
 tholomaei daselbst. ibid. g. — Der  
 Chursächsischen Theologorum Bedenken  
 über d. Colloq. [d. 18. Mart. 1569.] 222.  
 DCCCLXXXVI. t. — Der Chursächsi-  
 schen Landräthe Bedenken darüber [d.  
 19. Mart. 1569.] ibid. u. — Altenbur-  
 gensium principum primogenitura. Vid.  
 Rudolphus II.  
 Alypii introductio mus. 9. XXIV. c. et  
 XXV. d.  
 d'A mant de querelles particuliers et deffis  
 aduenus de part et d'autre entre l'Empe-  
 reur Charles V. et Francois I. Roy de  
 France. 107. CCCXLIX.  
 Amantius [Barth.] vid. Inscriptio-  
 nes vetustae.  
 Amatoria epistola. Vid. Anonyma.  
 Amatoria magia. Vid. Magia ama-  
 toria.  
 Ambrosii [Jeorius de]. Vid. Jeo-  
 rius de Ambrosii.  
 Amelii [A.] explicatio legis cum avus  
 ff. de conditionibus et demon-  
 strationibus. 31. CIV. b. — Eiusd.  
 enarratio legis In ambiguo ff. de re-  
 bus dubiis ibid. c. — Enarratio leg.  
 penult. ff. ad exhibendum. ibid.  
 d. — De abrogatis legibus. ibid.  
 e. — Enarratio leg. sed licet 15. ff.  
 De officio Praesidis. ibid. f. —  
 Enarratio legis is qui destinavit ff.  
 de rei venditione. 32. CIV. g.  
 Ammiani Marcellini libror. XIV —  
 XXXI. epitome. 26. LXXXVI.  
 Amsdorfii [Nic.], Justi Menii et Er-  
 hardi Schneppii scriptum ad D. Bren-  
 tium et caeteros ministros Evangelii in  
 ducatu Wirtembergensi. 70. CCXX. p.  
 Anastasiae vita et passio Chrysogoni.  
 62. CXCVI. f.  
 Andreae apostoli passio. 62. CXCVI. m.  
 Andreae [Jacobi] Abscheidt [ao. 1581.]  
 223. DCCCLXXXVII. n. — Dr. Andreae  
 Untugenden. ibid. q. — Cf. Augustus  
 Elector Saxoniae. — Vid. Ordo the-  
 ologorum Vitebergensis.  
 Andreae [Jo.] Lectura super arbore  
 consanguinitatis. 79. CCXLIV. b. 85.  
 CCLXXXVIII. b. — Tractatus de spon-  
 salibus et matrimonio. 84. CCLXIX. f. —  
 Andreas de Groningen. Vid. Gro-  
 ningen.  
 Anello d'invisibilità. 194. DCCXLI.  
 Angelicae principis Anhaltinae epistolae.  
 189. DCC. 66. 67. 68.  
 Angelus de Castro. Vid. Castro.  
 Anhalt. Chronika der Herren von An-  
 halt. 152. DXLIII. — Anhaltensium  
 principum diplomata. 154. DLII. c. —  
 Anhaltinorum principum chronicon, an-  
 onymi auctoris. 138. CCCCXXXIX. —  
 Anhaltinorum principum autographa. 189.  
 DCC. 69.  
 Anicetus. Vid. Anicius.  
 Anicii epistola ad episcopos Galliae. 78.  
 CCXL. e.  
 Anima. Anonymi tractatus de anima ho-  
 minis. 90. CCLXXXVIII. t. a.  
 Animae mortuorum. Fragmentum pre-  
 cum missalium pro animabus mortuorum.  
 51. CLXVIII.  
 Anna regina. 137. CCCCXXXII.  
 Annaberga. Vid. Jenisius [Paul.]  
 Wolferhusius [Jo. Frid.] Salianus  
 [Jo.] Hesus [Helius Eobanus] Came-  
 rarius [Joach.] Barth [Mich.] Goe-  
 belius [Joh.]  
 Annae Mariae Marchionissae Brandenb.  
 epistola. 188. DCC. 27.  
 Annales Francorum Fuldenses.  
 Vid. Fuldenses ann. Franc.  
 Anonyma. Carmen Latinum. 6. XIII.  
 f. cf. ibid. h. et 7. XIII. k. — Opus  
 de anima et animalibus. 11. XXXII. a.  
 d. — Varia carmina Latina. 13. XXXVII.  
 b. — Preces ad Christum. 16. XLVIII.  
 b. — Versus in laude Solis. 17. XLVIII.  
 c. — Quaestiones aenigmatum rhetoricae  
 artis. ibid. d. — Cf. ibid. f. et n. —  
 Epigrammata et epitaphia antiqua. 18.  
 LVI. a. — Epitaphes françois et latins  
 modernes. ibid. c. — Tractatulus de modo  
 intelligendi hominis interioris et exterioris.  
 26. LXXXVII. d. — Margarita passionis  
 et resurrectionis Jesu Christi. ibid. f. —  
 Quaedam dicta varia. 29. XCV. d. —  
 Liber de praepositionibus Graecis. 30.  
 XCVIII. b. — Fragmentum de syllo-  
 gismis. 30. C. a. — De derivationibus  
 vocum liber. 31. C. h. — Versus me-  
 moriales de significatione et differentiis  
 verborum. 31. CIII. b. — Quaedam de  
 Salomone rege, Germanice scripta. 31.  
 CIII. c. — Canticum potiorum Germa-  
 nicum. 34. CXII. a. — Jocosae narratio  
 de nemine. ibid. b. — Fragmentum nar-  
 rationis cuiusdam de monacho, cui testi-  
 culi abscinduntur. ibid. c. — Fragmenta  
 duorum carminum Latinorum moralium.  
 ibid. d. — Epistola amatoria versibus  
 composita. ibid. f. — Carmen Germa-

nicum de Margarita virgine et martyre Antiochena. 35. CXIII. a. — Variæ orationes Germanicæ. ibid. b. — Carmen Germanicum ad Mariam. 35. CXIV. c. — Oratio pulchra et perutilis ad recolligendum memoriam peccatorum. 47. CLIV. h. — De septem mundi miraculis. 49. CLXV. b. — Cf. Turtur. — Dubia super unumquemque passum evangeliorum occurrentium per totam quadagesimam usque ad octavam paschæ resurrectionis domini. 52. CLXX. b. — Pauca de iis, quæ a domino Abbate Anselmo vel sub eo sunt acquisita. 52. CLXXII. c. — Tractatus: Wie man studiren sol, so man wil gelehrt werden in Geist, vnd in Natur. 54. CLXXVII. b. — Gewisse Proba vnd Regel, in Christo zu wandeln. ibid. c. — Das der Mensch nicht solle essen vom verbotenen bawm den bittern Thodt. ibid. d. — Cf. Genesis et Psalmi. — Revelatio cuiusdam Presbyteri. 59. CXCIV. d. — Sermo de contentu mundi. 61. CXCIV. ii. — Anonymum fragmentum ex legendd. 88. [ad VII. et VI. Id. Jun.] 62. CXCIV. d. — Tractatus de octo turpitudinibus, quas quandoque coniugales solent inter se habere ex diabolico instinctu generatas. 67. CCX. e. — Historia von einem Dorfpfarher. 71. CCXX. uu. et vv. — Duo carmina satyrica, alterum ad catholicismum, alterum ad protestantismum irridendum. 72. CCXXII. f. — Pasquillus in catholicismum. ibid. g. — Carmen aliquod Germanicum, sæc. XVI. compositum: Ich armes Fürstlein klag mein leidt cet. 74. CCXXII. zz. — Cf. Calvinismus. — Anonymi orationes pro sacra concione habitæ super evangelia. 77. CCXXXV. — Anonymi sermo de S. Spiritu. 84. CCLXIX. g. — Cf. Decretales Gregorii IX. — Exemplum epistolæ, qua quis ab episcopo promovetur ad ἀναγνώστην ἐποδίακονον καὶ τέλειον ἱερέα. 89. CCLXXXVIII. k. — Preces aegrotantis ad Christum directæ. 90. CCLXXXVIII. m. — Observationes ad constitutiones electorales Saxonicas. 100. CCCXXXIV. a. — Consilium iuridicum in causa quadam debitoria. 100. CCCXXXIV. d. — Antrag für des Stifftstags Proposition gehalten am 24. Nov. 1663. 105. CCCXL. g. — Warnung an alle so unrecht eydt schweren, vnd wass das auffheben der finger bedeut. 109. CCCLVI. f. — De primariis precibus imperatori a papa concessis. 121. CCCLXXVII. rr. — Novitates ex curia

imperatoris de duce Burgundiae et Comite Palatino Rheni. ibid. ss. — De diversitate viarum, antiquæ et modernæ, in Parisiensi universitate. ibid. tt. — Lettres a Mr. le Comte de \*\*\* 128. CCCC. f. Replique. ibid. g. — Historia belli Gothici a Justiniano per Belisarium et Narsetem in Italia gesti. 132. CCCCXVIII. a. — Historia bellorum inter Athenienses et Lacedæmonios et Thebanorum casus usque ad Epaminondam. ibid. b. — Varia carmina Germanica minora, amatoria et moralia. 134. CCCCXXI. f.

Not. Caetera anonyma sub primario tituli, quo inscripta sunt, vocabulo in hoc indice notata inveniuntur.

Anselmi oratio ad Augustinum. 47. CLIV. g. — Liber de conceptu virginali et peccato originali. 52. CLXXI. a.

Anselmus abbas Gemblacensis. Vid. Gemblacensis ecclesia. — Pauca de iis, quæ a domino abbate Anselmo vel sub eo sunt acquisita. 52. CLXXII. c.

Anthologia Graecorum epigrammatum. 4. IV. Cf. Excerpta ex Anth. Graec.

Anthologiae Planudeae editio prima. Praef. VIII. III.

Antichristus. Vid. Albertus.

Antiqui chronologi quatuor, Herempertus Langobardus, Lupus Protospata, Anonymus Cassinensis, Falco Beneventanus, opera Antonii Caraccioli, Neap. 1626. cum notis MSS. Godofredi Goetzii. 28. XCIII.

Antiquitates Germanicae. Vid. Germ. antiq.

Antoniae ducissae Würtemberg. epistola. 189. DCC. 42.

Antonii Panormitæ Hermaphroditus. 216. DCCCLIX. a. — Alia carmina, ibid. b. a. β. δ — ζ.

Antonii Ulrici ducis Brunsvic. epistola. 189. DCC. 32.

Antonini vita et passio. 62. CXCIV. a. Antonius Cenadiensis episcopus. 239. XVII.

Antragen Kays. Maj. den Reichstag belangende, mense Januario, 1548. 72. CCXXII. e.

Ἀπορρισμός. Vid. Ὅρος περὶ ἀπορρισμοῦ.

Aphthonii progymnasmata. 8. XXIII. a.

Apianus [Petr.] vid. Inscriptiones vetustae.

Apollinaris [Sidon.] Epistolar. libb. IX. et panegyrici Anthemio Augusto et Caesari Maioriano dicti. 28. XCIV. a. — Cf. Cassiodorus.

Apophthegmata Arsenii. Vid. Arsen.

Apostolii paroemiae, Lugd. Bat. 1619. [Elzev.] cum notis manu scriptis Goetzii. 11. XXXI.

Apostolorum [Petri, Pauli, Jacobi fratris Christi, Philippi, Andreae, Jacobi fratris Johannis, Johannis, Bartholomaei] legenda et passio. 59. CXCIII. f.

Appelii [Nic.] annalium Gubenensium fragmentum. 163. DXCVI. c.

Appianus Alexandrinus, interprete P. Candido. 8. XV.

Aptsdorff. 261. LII.

Aquaebenedictio. Vid. Benedictio aquae.

Aquensis senatus. 265. LXII.

Aquila. 46. CXLIX. a.

Aquilae [Casp.] epistola ad Phil. Melancthonem, in caussa formulae Interim. 73. CCXXII. u.

Arabica ars. Der Araber Kunst sich feste zu machen. 201. DCCCXXIV. et DCCCXXX.

Arbor consanguinitatis. Quaedam de arbore consanguinitatis. 54. CLXXV. n. — Vid. Andreae. — Anonymi lectura super arbore consanguinitatis. 82.

CCLI. e. — Declaratio super eadem. 85. CCLXXVII. b. — Cf. 94. CCCIII. h.

Aretinus [C. Marsupp.] 21. LXV.

Aretinus [Leonard.] Vid. Boccacius. — Prooemium in Phalaridis epistolas.

204. DCCCXLVI. n. — Versio Latina historiae Boccacii de Tancredo. 204. DCCCXLVI. g. et s. — Cf. Basilii. — Ad Colucium Salutatum. 205.

DCCCXLVII. c.

Arevalo [Roderici Sancio de] speculum humanae vitae. 67. CCX. b.

Argenteus codex. Vid. Wachter [Jo. Geo.]

Argentiniensis respublica. De eius regimine liber anonymi auctoris. 161. DLXXIX.

Aristidis de musica libri. 9. XXV. g.

Aristotelis analytica priora. 4. VII.

a. — Tractatus de regimine principum, Latine. 26. LXXXVII. b. — De somno et vigilia, Latine. ibid. c. — Quaedam ex II. lib. Physicor. Latine. ibid. g. — Cf. ibid. k. — Moralia in regimine dominorum, a Philippo Clerico ex Arabico translata. 203. DCCCXLVI. c.

Aristoxeni Elementa harmonica. 9. XXIV. b et XXV. c.

Arnobii commentarius in psalmos. 44. CXLI.

A\*

Arnoldi [Christoph.] scripta, 128. CCCC.  
 Arnold [Georg] Lebensbeschreibung Moritzens, Herzögen zu Sachsen, in das Deutsche gebracht durch David Schürmer. 144. CCCCLXXXV. — Eadem Latine. 145. CCCCLXXXVI.  
 Arnstein [Joh. Wilhelmi de] compendium chronicorum. 27. XCI. a.  
 Arnstein [Walter de] 154. DLII. k.  
 Ars memorandi, praef. VIII. II.  
 Ars militaris. Anonymi traité de l'art militaire. 229. DCCCCXXIX.  
 Arsenii Archiepiscopi Monembasiae *ἀποφθýμα* s. praecleara dicta philosophorum cet. Praef. IX. VI.  
 Artickel aus des Churfürsten [Mauritii] Ausschreiben, d. Torgaviae, d. 23. Jan. 1548. Vid. Mauritius elector.  
 Arutheni editio libri Jacobi Jesuitae: historia Catholicorum cet. Vid. Jacobus.  
 Ascaniae Comitatus Annales. 155. DLVII. h.  
 Asmani [Sigismundi] curriculum vitae. 219. DCCCLXXXIII.  
 Astalli, Cardinale. 98. CCCXXIV. a.  
 Athanasii *ἐκφύσις* in psalmos Davidis, e bibliotheca Augustana. 1623. 41. CXXXI. — Psalterium Athanasianum e Graeco in Latinum sermonem conversum ab Elia Ehinger. 41. CXXXII.  
 Augusti Saxon. ducis constitutiones a facultate iuridica Witebergensi disputatae. 101. CCCXXXV. a. — Constitutiones a facult. iurid. Lips. disputatae. ibid. b.  
 Augusti Electoris Saxoniae Inscriptio in Jac. Andreae biblia. 223. DCCCLXXXVII. o. — Schreiben an

den Herzog von Wirtenberg, Dr. Andreae betreffend. ibid. p.

Augusti, Hertzog von Sachsen, Vergleich wegen der Jurisdiction der Molten-Vogtey und Dom-Vogtey, de ao. 1648. 155. DLVII. d.

Augusti Friderici ducis Holsat. epistola. 189. DCC. 35.

Augustini de civitate Dei lib. 45. CXLVII. — Fragmentum libror. de doctrina Christiana. 45. CXLIX. a. —

Opuscula quaedam et anonymi de Augustino tractatus. 46. CXLIX. b. —

Libri de trinitate. 46. CL. — Fragmentum eorumdem librorum. ibid. CLI. —

Fragmentum enarrationis in psalmos. ibid. CLII. et CLIII. — Liber supputationum. ibid. CLIV. a. —

Liber soliloquiorum. ibid. f. — [Opusculum S. Augustini soliloquiorum more compositum docens

quaerere deum. ibid. b.] — Scala doctoris. 47. CLIV. e. — Orationes aliquot. ibid. f. — Cf. ibid. i. et k. — Vid.

etiam Eugepius. — Sermo de pace. 49. CLXV. e. — De obedientia. 50. CLXV. f. — De opere monachorum. ibid. l. — De poenitentia. ibid. m. —

Sermonis de vita et moribus clericorum fragmentum. 52. CLXXI. b.

Augustini episcopi vita. 60. CXC. I.

Augustini de Marzariis Conclusiones super VI. Decretalium. 84. CCLXX. b. —

Eiusd. super Clementinis, lib. I — III. ibid. c.

Augustus Elector Saxoniae. Vid. Henricus Pius.

Augustusburg, Beschreibung des Churfürstl. Schlosses, von W. H. E. 174. DCLII. a.

Auligk. Vid. Juchser [Chstn.]

Aureum vellus. Vid. Vellus aureum.

Austriaca. Landtbuech, darinnen der ordentlich Gerichts Process wie man

vor der hohen vnd nidern Landts Obrigkeit im Ertzhertzogthum Oesterreich ob vnd vnder der Enns in Ordinari vnd Extraordinarischen Sachen

guetlich vnd rechtlich verfahren solle, — durch Sebastian Ster mit fleiss zu-

samen geschriben. 99. CCCXXVIII. —

Extract der Evangel. Oesterreichischen Stände unter und ob der Ens endlichen

Erklärungsschrift an den Ertzhertz. Maximilianum. 103. CCCXXXVII. yy. —

Extract aus einem vertraulichen Schreiben an einen Obristen (de ann. 1619.)

104. CCCXXXVII. r. — Des Kayzers Schreiben an die Ertzhertzog. Margare-

tam (1621.) 104. CCCXXXVII. η. —

Extract aus einem vertraulichen Schreiben (1619.) 104. CCCXXXVII. o.

Autographa principum et illustrium doctorumque virorum. 217 — 219. DCCCLXVI — DCCCLXXI.

Aventini [Jo.] Vrsprung vnd erste erbauung der stat Regensburg. 172. DCXLI.

Aventini [Joh.] liber, warumb Gott der Her dem Turckhen so vil Siegs wider

vns Christen gebe. 227. DCCCCXV. a. —

Anzeigung was vnd wie das alt Romisch kriegs Regiment gehalten, wie

mans auch zu unser Zeit wiederumb anrichten möcht. ibid. b.

Avinion. 242. XXIV. et 250.

Aviti presbyteri epistola ad Walconium papam. 64. CXCVI. mm.

## B.

B [I. W.] Vid. Bolzheim.

Baconis [Rogerii] liber de lapidis philosophici praeparatione. 196. DCCCLXXII.

Baganz. 270. LXXXII.

Bagno [Nicolo di]. 98. CCCXXIV. a.

Baineburgk [Jobst de]. 121. CCCLXXVIII. k.

Balduinus [Andr.] Vid. Fabricius [Geo.]

Balthasar. Vid. Hilarius.

Bamberg. Von dem Marschall-Amte zu Bamberg. 147. CCCXCXVI. h. — Cf.

251. XXVIII. 254. XXXIV. 255. XXXV. 256. XXXVI. Monasterium praedicato-

rum. 256. XXXV. XXXVI. Monasterium fratrum minorum. 256. XXXVI.

Bamzen [Apell]. Vid. Hartheim.

Baptistae Mantuani ecloga Antigomarus, cum glossis interlinearibus. 31. CIII. a.

Barbarae passio. 63. CXCVI. o.

Barbari [Franc.] Veneti liber de re uxoria. 28. XCII. a. — Epistola ad Lucam Vernatium. ibid. b. — Praecepta

oeconomiae ex libro de re uxoria. 204. DCCCXLVI. r. — Cf. Poggius.

Barbaro [Iseppo]. Vid. Lando [Petr.]

Barnabas apostolus. Eius passio. 59. CXCIV. g.

Barone, spirito. L'esperimento per chiamarlo e legarlo. 191. DCCXVII. Cf. 199. DCCCI.

Barthius [Casp.] vid. Tertullianus.

Barthii [Mich.] Annaeberg. 160. DLXXVII. h.

Barthii [.....] Gubenensia. 163. DXCVI. a.

Bartholomaei Brixiensis summula quaestionum dominicalium et veneralium. 81. CCXLIX. b.



- Bartholomaeus Apostolus. Vid. Apostolorum legenda et passio. — Cf. 60. CXCv. h. —
- Bartholomaeus frater Benedictinus. Vid. Librarii.
- Bartsch [G.] Praef. IX. IX. b.
- Basilea. Oratio in missa universitatis Basileensis [ao. 1470.] 224. DCCCLXXXVIII. b.
- Basileense Concilium. Anonymi liber de scissione et divisione facta in concilio Basileensi. 28. XCI. n. — Basileensis concilii decreti de electione et confirmatione editi copia. 221. DCCCLXXXIX. b.
- Basiliense studium. 120. CCCLXXVII. u.
- Basilii Caesariensis orationis fragmentum. 42. CXXXIII. b. — Cf. quae 43. CXXXVII. ad fin. notata sunt. — Dicta ad monachos. 50. CLXV. n. — Libellus ad adolescentes, quomodo possint ex gentium libris fructum capere, in Latinum sermonem traductus per Leonardum Aretinum. 205. DCCCXLVII. d.
- Basilius. Tractatus translatus per Leonardum Aretinum ex libro Basilii. 6. XIII. i.
- Basilus. Vid. Prochiron.
- Basilus Rheginus. Vid. Librarii.
- Bassler [Steffen]. Extract aus dessen jährlich gebrauchten Hausskalender, ab ann. 1559—78. 116. CCCLXVIII. x. —
- Bassompierre [de] fautes remarquées en l'histoire de Louis XIII. composée par le S. du Pleix. 178. DCLXVI. b.
- Basta [Georg.] Vid. Huest.
- Bathsen [Theod.] 238. XIII.
- Baucker in Nieslashausen an der Tauber. 207. DCCCXLVIII. nn—pp.
- Baumgartneri [Hieron.] epistola ad Philipp. Melancthonem. 73. CCXXII. o. — Ep. ad Islebium. ibid. r. —
- Bauwernick. Vid. Busbach [Jo.]
- Bavarica. Sententia in caussa exemptionis fiscalis contra Bayern et Ordenburgk. 121. CCCLXXVIII. e. — Bavarorum ducum origo et res gestae ab anonymo auctore descriptae. 221. DCCCLXXXV. a.
- Bayreuth. Des Rahts und der Gemeinde daselbst Exception wider die von Kinndsparg zu Weidenberg, wegen der Holzflös. 206. DCCCXLVIII. i. — Befreiungsbrieff (de anno 1439.) 207. DCCCXLVIII. q. Cf. ibid. σ—ζ. et 208. oo.
- Bedae Venerabilis historiae ecclesiasticae gentis Anglorum libb. V. 49. CLXV. a. — [Versus super sepulcrum Bedae. ibid.] — Tractatus de gratia dei. 50. CLXVI. a. — Expositionis in cantica canticorum libb. VI. ibid. b. — De templo Salomonis libb. II. ibid. f.
- Bedencken der drei weltlicher Churfürsten wegen des Pabsts, der Ferdinandum nicht vor einen Kayser erkennen wollen. 103. CCCXXXVII. g. — Zweener geistlicher Churfürsten Bedencken in eben der Sache. ibid. h. — Bedencken vnd Bekentnüs der Herren Doctoren zu Meissen vom heiligen Nachtmal, wider die Calvinisten. 69. CCXIX. a. — Bedencken der Theologen zu Braunschweig, vonn dem Nauen wittenbergischen Catechismo gestellt. ao. 1571. ibid. b. — Bedencken der Chur vnd Fürsten, wie K. Maj. auff die Proposition zu antworten sey. 72. CCXXII. a.
- Beerlein [Luc.] Bedencken in puncto constitutionis religionis. Auff dem Reichstag zu Augspurgk 1582. 121. CCCLXXVIII. a.
- Behem [Matth.] descriptio urbis Annaemontanae. 160. DLXXVII. g.
- Beichlingianae Origines. Kurtze Anmerkungen darüber. 155. DLVI. b.
- Belgern, Statuta der Stadt, [ao. 1572.] 226. DCCCXCIII. b.
- Belgia. Variae litterae de rebus et commercio Belgarum in India orientali. 190. DCCIV.
- Belitz oppidum. 139. CCCCXLVI. a.
- Bellerophonis fabula, vid. Homerus.
- Bellieure [de]. Vid. Henry IV. — Harangue au parlement de Paris en l'an 1600. 179. DCLXVII. d.
- Bemmelberg [Reinhard de] iter Hierosolymitanum. 187. DCXCVI.
- Benedicti, sancti, regula. Anonymi memoriale in illam. 220. DCCCLXXXVIII. d. — Memoriale brevis vitae Benedicti. ibid. e.
- Benedicti papae XII. confirmatio donationis eccl. Prag. factae. 242. XXIII.
- Benedicti papae XIII. litterae ad Fredericum Augustum Reg. Princ. Polon. 269. LXXVIII.
- Benedicti XIV. Papae Istoria del conclave in cui per morte di Clemente XII. è stato eletto in sommo pontefice Prospero Lambertini Arcivescovo di Bologna col nome di Benedetto XIV. 181. DCLXXVI.
- Benedictio aquae. 50. CLXVI. d.
- Benedictio campanae. Vid. Ordo ad benedicendam campanam.
- Bene valete, in monogr. 235. VIII.
- Benicke [Jo. Mart.] Excerpta historiae Saxonicae. 143. CCCCLXXVI.
- Bennendorf, pagus villae. 240. XIX.
- Benninck [Joh.] de Comitibus et Ducibus Luxemburgensibus compendium. 141. CCCCLV.
- Berengarii episcopi Gerundinensis epistola de Sanctorum reliquiis anno D. 1087. ex Gerunda civitate in coenobium S. Afrae transmissis; it. de inventione corporis S. Martyris Narcissi. 58. CXVIII. c.
- Berenwalde [Martinus de] 256. XXXVII.
- Bergaw [Joh. de] 256. XXXIX.
- Berglerus [Stephan.] vid. Herodianus.
- Bergmännchen. Vid. Pygmaeorum magia.
- Bergowe [Otto de] 241. XXI.
- Beringerus miles, dictus de Briseniz. 237. XIII.
- Berlein [Frid.] praepositus praedicatorum Bambergae. 255. XXXIV.
- Bernardi epistola de rei familiaris gubernatione. 203. DCCCXLVI. h.
- Bernardus archiepiscopus Nesopolitanus. 249.
- Bernardus Pasiensis. 24. LXXVIII.
- Berneck [Müller von]. Vid. Müller von B.
- Bernhardi Abbatis dicta de duabus piscinis superiori et inferiori quae in Jesaia commemorantur. 50. CLXV. h. — De septem donis spiritus sancti. ibid. i. — Bernhardi ducis Sax. epistola. 188. DCC. 17.
- Bernhardi descriptio virgulae Mercurialis. 199. DCCXCVI.
- Bernhardi epistola pro regimine generali. 220. DCCCLXXVII. b.
- Bertholdus abbas monasterii Vallis S. Georgii. 269. LXXX.
- Besleri [Nicolai] Mare magnum, id est copia litterarum ac privilegiorum ordinis fratrum S. Augustini, Minorum, Praedicatorum, Carmelitarum ac Servorum B. Mariae. 68. CCXIV. a. — Autobiographia, usque ad ann. 1525. ibid. b. —
- Beuerlein [Jacob.] Vid. Brentius.
- Beutitz. Vid. Kreyssigius [G. C.]
- Bexerulch [Meiervelt]. 239. XVII.
- Bezae [Theod.] Rede wegen der Religion, an den König von Frankreich d. 9. Sept. 1561. zu Poissy gehalten. 223. DCCCLXXXVI. bb.
- Bibera [Wolferus de] 238. XIII.
- Biberstein [Ferd. de] 173. DCXLV.
- Biblia Germanica. Fragmentum versionis Germanicae veteris Testamenti,

- anonymi auctoris. 40. CXXVIII. — Psalterium. 40. CXXIX. d. Cf. *ibid.* b. — *Evang. Joann.* I. 1—14. *ibid.* c. — *Evangelia per anni circulum legenda in Germanicum sermonem ab anonymo auctore translata.* 58. CXCI.
- Biblia Latina versionis vulgatae.* 38. CXIX. a. — CXX. et CXXI. — 39. CXXII. a. — *Fragmentum evangelii Matthaei.* 39. CXXIII. — *Ep. ad Rom.* 39. CXXIV. a. — *Epp. ad Cor. I. et II.* *ibid.* b. — *Num.* 39. CXXV. a. — *Deuteronom.* *ibid.* b. — *Jos.* *ibid.* c. — Cf. *Psalmi.* — *Vid.* etiam 80. CCXLVI. c.
- Biblia pauperum.* praef. VIII. I.
- Bigaugiense coenobium.* 231. V.
- Bigowe.* 232. VI. — Cf. *Pegavia.*
- Bischoffswerdensia diplomata.* 161. DLXXX. — *Willkühr der Stadt Bischoffsw.* 226. DCCCC. a.
- Bihl rivulus.* 269. LXXVII.
- Bisen [Conradus de]* 240. XVIII.
- Bitschius [Casp.]* *vid.* *Suetonius.*
- Bitterfeldenses diaconi [Superintendentes et Pastores]* cf. *Hermann [J.]*
- Blankenburgenses annales.* 155. DLVII. I.
- Blasius subdiaconus et notarius.* 235. VIII.
- Blumius [Nic.]* *vid.* *Crellius.*
- Boccacii historia de Tancredo et eius filia, a Leonardo Aretino in Latinum translata.* 203. DCCCXLVI. g. et s.
- Bock's [Abrah.]* *Voreltern.* 147. CCCXCIV. m.
- Bock Emser lieber domine pp.* — *Das Lied Bock Emser lieber domine pp. gemacht anno 1520. erneuert vnd gedeut auff meiser Interim 1548.* 73. CCXXII. y.
- Bock [Nobiles de]* 159. DLXXII. c.
- Bock. Einen auf dem Bocke zu holen.* *Vid.* *Experimenta magica.*
- Bockow.* 270. LXXXII.
- Bockstorffius.* *Vid.* *Buxtorffius.*
- Bodini [Jo.]* *colloquium heptaplomeres.* 127. CCCXCVI.
- Bodo praepositus.* 154. DLI. c.
- Boehmii [Jac.]* *scripta quaedam.* 76. CCXXVI. — CCXXIX.
- Boethii [Anicii Manlii Torquati Severini]* *de consolatione philosophiae libri.* 26. LXXXVII. a.
- Bohemica. Statuten vnd Landesordnung des Königr. Behaimb.* 99. CCCXXIX. et CCCXXX. — *Berckrecht König Wentzeslai des Sechsten.* 100. CCCXXXI. a. — *Vom Bergkwerck vnd was sich darbey zutregt, in der Ordnung sonsten nicht begriffen.* *Durch Matthes Enderlein zusammengebracht.* *ibid.* b. — *Erb-*
- einigung der Crohnn Böhntenn mit Sachsen vffgericht.* 100. CCCXXXIV. g. Cf. *Saxonica.* — *Confirmation einer Abhandlung zwischen Christoph von Dohnau und den Ständen.* 102. CCCXXXVI. o. — *Boehmischer Majestätsbrief.* 103. CCCXXXVII. vv. — *Apologie der Böhmischen Stände, warum sie ein Defensionswerk anstellen müssen.* 103. CCCXXXVII. ww. — *Memorial was bey der Böhmischen Confoederation und darauf gerichteten Generaldefension zu erwegen.* 104. CCCXXXVII. µ. — *Böhmische Confoederation.* 104. CCCXXXVII. µ. — *Concordia inter reges Poloniae et Hungariae super regno Bohemiae (1464.)* 121. CCCLXXVII. xx. — *Visitatio und Revisitationsrolle in Königreich Boheim.* 139. CCCXLIII.
- Bolin pagus.* 238. et 239. XV.
- Bolonesio [Petr. de]* *notarius.* 247. XXV.
- Bolzheim [J. W. a.]* *Laniena, quae facta est Lutetiae, Aureliis, Lugduni et aliis locis Galliae sub Carolo IX. ao. 1572.* 178. DCLXIII. a. et b.
- Bolzheim [Nobiles de]* 159. DLXXII. c.
- Bomhower [Christian.]* *decretor. Dr., accolitus, capellanus et nuntius sedis apostolicae.* 262. LHI.
- Bonaventurae imago vitae, ab anonymo auctore Germanice facta.* 67. CCXI. a.
- Bonefonus [Jo.]* 21. LXVI.
- Bonifacii pontif. max. epistolae et tractatus.* 81. CCXLIX. d.
- Bonifacius VIII. papa.* 239. sq. XVII.
- Borkewize.* 231. III.
- Borussia. Anonymi des Landes Preussen Chronicon.* 142. CCCCLXII. — Cf. *Polonia et Prussia orientalis.*
- Bosius [J. A.]* *Vid.* *Georgius Monachus.*
- Bourdaloue* *Vid.* *Satyre.*
- Brandani Sancti vita.* 54. CLXXV. I.
- Brandenborch [Wilhelm Thom. de].* *Vid.* *Grundemannus.* Cf. 120. CCCLXXVII. gg.
- Brandenburgica. Anonymi annales Brandenburgici.* 97. CCCXV. a. — *Landtags-Reverse.* *ibid.* b. — *Georgii Wilhelmi Marchionis Brandenb. Müntz-Edict.* ao. 1623. *ibid.* c. — *De jure braxandi Brandenburgico.* *ibid.* d. — *Landtags-Recess, de d. 26. Julii 1653.* *ibid.* e. — *Extract Churf. Joachims Constitution, wilfähr vnd Ordnung in der Marck Brandenburg.* *ibid.* f. — *Deductiones Brandeburgicae contra Nürnberg in Sachen der hohen Fraisslichen Obrigkeit.* 98. CCCXX. et CCCXXI. — *Erbverbrüderung*
- zwischen Sachsen, Brandenburgk und Hessen.* 104. CCCXXXVIII. a. — *Brandenburgensium marchionum et Stettinensium ducum concordia.* 121. CCCLXXVII. β. — *Epitomae ex documentis, quae ad Marchionatum Brandenburgicum et Pomeranicum spectant.* 139. CCCCLV. — *Des Hauses Brandenburg und Pfaltz Neuburg vermeinte Gerechtigkeit an den Jülichen Landen.* 144. CCCCLXXXIV. k. — *Discursus politicus et consilium Catholico-politicum von dem Auffnehmen und der grossen Macht des Churf. Hauses Brandenburg, und wie demselben zu steuern und zu wehren set.* 147. CCCXCIV. l. — *Erbverbrüderung set.* *Vid.* *Saxonica.*
- Braste [Jo.]* *Processus provisionis Joannis Braste de Reualia, qui auctoritate papae inter canonicos recipitur.* 120. CCCLXXVII. z.
- Braucowiz.* 234. VIII.
- Braun [Erhart].* 166. DCXV. g.
- Breitening [Güntherus de]* *advocatus.* 260. XLVII.
- Breitenbach [Ottho de]* *in Grossen Zcossen.* 265. LXIII. [Wolff de] *in Belen.* *ibid.* [Georgius de] *Dr. et facult. iurid. Lips. Ordinar.* *ibid.* — [Paulus de] *Licent. Hall.* *ibid.* [Christophorus de] *in Criestewitz.* *ibid.*
- Bremensia. Constitutiones vnd Satzunge vber den Adlichen Erbfellen im Erztstifte Bremen set.* 109. CCCLV. a. — *Des Bremischen adels landlenfftige Gebräuche vndt Satzungen zu Volekmarst am 16. Aprilis ao. 1577. aufgerichtet.* *ibid.* b. — *Statuta Bremensium novissima.* *ibid.* c. —
- Bren [Heinr. de]* 238. XIII.
- Bren [Theodericus de]* 240. XVIII.
- Brentii [Joann.], Jacobi Beuerlein, Martini Frechii, Joannis Isemanni et Casparis Greiteri epistola ad Amsdorfium, Menium et Schneppium.* 70. CCXX. q. — *Epistola ad Rector. et Senat. Regiomontanum.* *ibid.* s. — *Epistola ad Philippum.* 70. CCXX. u. — *Epistola ad Justum Jonam.* *ibid.* v. — *Epistola ad Joachimum Camerarium.* *ibid.* w. — Cf. *Ordo theologorum Vi-tebergensis.* —
- Breytenbachius [Jo.]* 121. CCCLXXVII. vv.
- Breyttenpach [Joh. de]* *informationes et decisiones.* 126. CCCLXXXIX.
- Briseniz [Beringerus de]* 237. XIII.

Brissonii [Barnab.] libb. de formulis, Francof. 1592. cum notis MSS. Gothofredi Jungermani. 32. CVI.  
 Brocardica ignoti auctoris, praemisso tractatu de praesumptionibus. 80. CCXLVII. a.  
 Brocardii [Baronii] exhortatio ad Evangelicos. 223. DCCCLXXXVI. cc. — Consilium de statu religionis in Germania. ibid. dd.  
 Brodtuff [Ernst]. Von dem Geschlechte und Herkommen des Chur- und Fürstl. Hauses zu Sachsen. 151. DXLI. b — Genealogia der Herzogin zu Sachsen Anna, de ao. 1550. 154. DLIV.  
 Brothuffius [Ernestus]. Vid. Brodtuff.  
 Brso antistes. 78. CCXXXIX.  
 Bruckenn [Christian] in donatione causa mortis von Agnes, Gemahlinn Hertzojs Johann Friedrichs zu Sachsen gethan. 145. CCCCLXXXVII. k.  
 Bruehl [Graf von] Kön. Poln. und Churf. Sächs. Premier-Minister. Leben und Charakter desselben. 149. DIV.  
 Bruno dux Carinthiae, praesul Herbipolensis. Fragmentum testamenti eius. 59. CXIV. h.  
 Bruno episcopus Numburgensis. 239. XVI.  
 Brunsvicensia. 98. CCCXXII. a—e. — Cf. Bedencken. — Anonymi liber de familia ducum Brunsvicensium et Lüneburgensium. 140. CCCCLXIX. — Bruns-

vigae oppidi historia, anonymi auctoris. 161. DLXXXI.  
 Brusch [Casp.] von der Stadt Eger. 162. DLXXXIX. b.  
 Bruti epistolae. Vid. Ranutius.  
 Bryennii (Man.) harmonica. 9. XXV. h.  
 Bucerii [Mart.] scriptum ad Electorem Brandenburgensem de formula Interim. 72. CCXXII. m. — Epistola ad Philip-pum Melancthonem. 73. CCXXII. q.  
 Buch. Vid. Kreyszig [G. C.]  
 Buchholtzeri [Georg.] epistolae ad Melancthonem, de Islebio. 222. DCCCLXXXVI. e. et f.  
 Buchholtzius [Georg.] Vid. Gymnasia Evangelico-Hungarica.  
 Buckinstorffii [Theoderici de] quaestio an filius familias agere possit pro iniuria patri suo illata absque cessione? 119. CCCLXXVII. l. — Cf. 257. XLI.  
 Buckwitz [Ticemannus de] 239. XVI.  
 Budissina. Des Domstifts St. Petri zu Budissin Praebenden cet. 106. CCCXLV. b. Cf. 111. sq. CCCLXIII. b. d. e. g—k. o. p. t. v—bb. dd. gg. hh. nn—pp. zz. a. 77. q. q. h. p. r. s. t. u. v. — Budissinisch Chronicon anonymi auctoris. 161. DLXXXII. — Cf. Friedericus.  
 Budoweczens [Wenzel von] Bericht an den Kaiser wegen der Supplic von den Evangelischen Ständen in Böh-heim 1603. zu Prage übergeben. 223. DCCCLXXXVI. ii.

Buergeri [Chn. Zach.] de iure singu-lari et privilegiis civitatis Schneebergensis. 174. DCLII. d. Cf. Schneeberg. Bukwiz. 232. VI.  
 Bulgari commentarius ad Digestorum ti-tulum de regulis iuris. 24. LXXVIII. d.  
 Bullae et decretales aliquot Pontifi-cum de statu monachorum. 84. CCLXIX. d.  
 Bulleren [Henricus de] 245. sqq. XXV. XXVI.  
 Bunowe [Gunterus de] 238. XIII.  
 Burchardus Burggrav. Magdeb. 231. IV.  
 Burg. Beschreibung der Stadt Burg, anonymi auctoris. 161. DLXXXIV.  
 Burgundia. Judicium astronomicum de duce Burgundiae. 121. CCCLXXVII. yy.  
 Burkhardus canonicus maioris eccle-siae in Magdeburg. 236. IX.  
 Burne [Albertus de] dapifer. 236. IX.  
 Bursarii Ovidiana. 29. XCIV. d.  
 Busbach [Jo.] ad Romanam curiam ci-tatur, ex parte Henrici Bauernick, de-cani Cizensis, super praebenda et canonica-tu huius ecclesiae. 120. CCCLXXVII. dd.  
 Busini [Mich.] philosophiae arcana phy-sica. 197. DCCCLXXIX.  
 Butrio [Antonii de] Glossa et Lectura super tertio libro decretalium. 83. CCLVIII. CCLIX — CCLXIII.  
 Buxtorffii Remissorium speculi Saxonici. Vid. Jus Saxonicum. — Cf. Buc-kinstorff.  
 Bynnenberch [Jo.] 120. CCCLXXVII. kk.

## C.

C. Marchio orientalis. 234. VIII.  
 Cabbala Mosaica. 193. DCCXXXIII. — Cf. 195. DCCLVII.  
 Cabbala numerosa s. claves Cabbalisticar. 196. DCCCLXIX.  
 Cabbalistica praxis astronomiae au-reae solaris. 197. DCCCLXXV.  
 Cabbalisticus tractatus anonymus. Ger-manice. 192. DCCXXII. — Cf. 198. DCCCLXXVI.  
 Caeciliae et Sanctorum Tyburtii et Valeriani passio. 62. CXCVI. a.  
 Caecilius, vid. Fragmenta poett. vett. Latt.  
 Caesarii episcopi X homiliae ad mona-chos. 49. CLXV. d.  
 Caesarum vitae, vid. Excerpta.  
 Calendarii abbreviatio metrica. 40. CXXIX. a.

Calendarium festorum. 57. CLXXXIX. a.  
 Calendarium Sanctorum. 59. CXCV. a.  
 Calixti Papae bulla pro Praeposito, De-cano et Capitulo Ecclesiae S. Jacobi Sco-torum Erfurt, quod contractus de re-ditibus s. censibus pecuniariis venditis non sint ex bonis suis usurarii. 84. CCLXX. k.  
 Calixti [Sam.] Lipsiaca seditio ann. 1593. 165. DCXIII. a.  
 Callimachi hymni ex ed. Venet. 1513. Praef. VIII. sq. V.  
 Callistus III. Vid. Nicolaus V.  
 Calvinismus. Anonymi remedium prae-stantissimum contra Calvinianum vene-num. 76. CCXXV. d.  
 Camentz oppidum. 112. CCCLXIII. a. aa. 113. ibid. yy.

Camerarii [Joach.] elegia ὁδοπορικῇ metallaria. 160. DLXXVII. f.  
 Campanae benedictio. Vid. Ordo ad benedicendam campanam.  
 Cancellor [William] vid. Isocrates.  
 Candidus [P.] vid. Appianus.  
 Canisii [Petri] epistola ad Jesuitas [Cal. Apr. 1556.] 223. DCCCLXXXVII. b.  
 Capellae [Marciani] duo priores libri de nuptiis Mercurii et philologiae. 14. XL. d. — Glossae in Marcianum Capellam. 20. LX.  
 Cappellenndorf praefectura. 121. CCCLXXVIII. o.  
 Cardinali. Historia de Cardinali vi-venti nell' anno 1685. nel pontificato di Innocenzo XI. ridotto in partiti e fatti-oni. 181. DCLXXVII. b.  
 Carolus Magnus. Quaedam de eo, anonymi auctoris. 134. CCCXXI. d.



- Cf. *ibid.* CCCCXXII. c. — *Vid.* Hilarion. —
- Caroli IV. Bulla aurea. 27. XCI. b. 93. CCCI. d. — Formulae epistolarum in Cancellaria Caroli IV., Wenceslai et Sigismundi, it. Pontificum et Episcoporum Olomucensis scriptarum. 205. DCCCXLVII. a.
- Carolus V. — Lettera sopra il ragionamento, che fece l'Imperatore Carlo V. Panno 1536, venendo da Junesi in presentia di Papa Paolo terzo, et Cardinali. 182. DCLXXIX. a. — Ragionamento à Rè Filippo suo figliuolo nella colig. dal gouerno de suoi stati et Regni. 217. DCCCLXIV. a. — Ordnung der Wiedertaufer halbn. 92. CCXC VIII. — Citatio Lutheri ad congregationem ordd. Wormat 265. LX.
- Caroli Gustavi regis Sueciae epistola. 188. DCC. 1.
- Carpzovius [....] *Vid.* Dölstet.
- Carthaus bei Crimmitzschau. *Vid.* Kreysigius [G. C.]
- Casimiri March. Brandenb. Schluss ynd Ordnung mit gemeiner Landschafft des Fürstenthums oberhalb Gebiergs getroffen. 208. DCCCXLVIII. 22.
- Caspar organista ecclesiae B. Elisabeth Wratisl. 67. CCIX. a.
- Cassinensis Anonymus, *vid.* Antiqui chronologi.
- Cassiodori Variarum libb. XII. 29. XCV. a. — Eiusd. super septem psalmos. *ibid.* b. — De anima. *ibid.* c. — De amicitia. *ibid.* e. — De caritate s. dilectione Dei liber. *ibid.* f. — Epistola de physiognomia Theodorici regis [quae epistola non est Cassiodori, sed Sidonii Apollinaris]. *ibid.* g. — Expositionis in psalterium pars prima. 47. CLVII. a. — Partis secundae fragmentum. *ibid.* CLVIII.
- Castaldo [Anton.] *Vid.* Neapolis.
- Castro [Angeli de] lectura super Decretalibus a tit. de testibus cogendis usque ad tit. de appellationibus. 85. CCLXXVII. a. —
- Castrum novum. Burgravii de castro novo. 239. XVI.
- Casuum collectiones. 80. CCXLVII. a. c. d. e. — Casus, in quibus quis ipso iure est excommunicatus. 84. CCLXIX. a. — Casus iuris canonici. 85. CCLXXVII. c. —
- Catenatus codex. LVIII.
- Catharina. *Vid.* Katherina.
- Catharina ducissa Saxoniae. 256. XXXVII.
- Cattanei [Alberti] de gestis regum Francorum opus. 177. DCLX.
- Catullus, *vid.* Tibull.
- Cautela. *Vid.* Jus Saxonicum.
- Cavalleros. Doctrinal de los cavalleros. *Vid.* Doctrinal.
- Celestinus [Jo. Frid.] 55. CLXXXIII.
- Cellae Mariae monachus. *Vid.* Maria.
- Cenci [Michel Angelo], Cardinale di Nazaret. Lettera di N. N. dopo la sua caduta l'anno 1611. 183. DCLXXIX. x. — Risposta del Cardinale. *ibid.* y.
- Censura excommunicationis. *Vid.* Centilogium.
- Centilogium de censura excommunicationis. 84. CCLXIX. c.
- Cereorum magia. 195. DCLII.
- Chalcidii commentarius in Platonis Timaeum. 10. XXVI.
- Character defensivus. *Vid.* Arabica ars.
- Charenton [Synode de] 77. CCXXXII.
- Charles Emanuel duc de Sauoye. *Vid.* Henry IV.
- Charta de consensu duarum ecclesiarum Nungellensis et Gemblacensis. 52. CLXXII. d.
- Chartariorum signa, quae in tabula lithographica nona proposita sunt, explicatur praef. VII. sq.
- Chigi, Cardinale. 98. CCCXXIV. a.
- Chorun [Henricus sen. de] 236. IX.
- Chrisantii et Dariae vita et passio. 62. CXCVI. k.
- Christi miraculorum enarratio chronologica. 220. DCCCLXXVII. e.
- Christianae ducissae Sax. epistola. 188. DCC. 11.
- Christianae Elisabethae ducissae Vimar. epistola. 188. DCC. 16.
- Christiani ducis Holsatae epistola. 189. DCC. 40.
- Christiani ducis Sax. epistola. 188. DCC. 10.
- Christiani II. Electoris Sax. Befehl die Aenderung des Geldes betreffend, de ao. 1609. 145. CCCCLXXXVII. h. — Capitulatio zu Merseburg. 104. CCCXXXIX. a. — Cf. 268. LXXIII. — Union zwischen Churfürst Christian II. zu Sachsen und seinen Herren Brüdern, wie auch Johann Casimir und Johann Ernst, Herzogen zu Sachsen wegen der Jülichischen Succession. 137. CCCCXXIX. b. — Churfürst Christian des Andern Abschiedt in caussa Pauli Wolffii, d. Dresd. d. 24. Martii 1609. 75. CCXXXIII. p. — Protestation derer Abgesanten, so dem Abschied beigewonet, d. Dresd. d. 24. Martii 1609. *ibid.* q. — Duae epistolae, d. 26. Nov. et 16. Dec. 1609. *ibid.* t. —
- Christiani Ernesti Marchionis Baruth. epistola. 188. DCC. 22.
- Christianum Augustum ducem betreffender Bericht wegen der Balley Thüringen. 174. DCLII. r.
- Christianus Sambiensis episcopus. 238. XIV.
- Christophori ducis Württembergensis Schreiben an den Rath zu Nürnberg [d. 22. Apr. 1558.] 223. DCCCLXXXVI. w.
- Chronica brevis et bene utilis de translatione Imperii. 27. XCI. e.
- Chronologi antiqui. *Vid.* Antiqui chronologi.
- Chrysogoni passio. *Vid.* Anastasiae vita.
- Chrysostomi [Joann.] fragmentum homiliarum in Genesin. 42. CXXXIV. — *ibid.* CXXXV. — Versio Latina XXVI homiliarum. 42. sq. CXXXVI. — Liturgia. 43. CXXXVII. a. *ibid.* CXXXVIII. a.
- Cicenses canonici. 239. XVI.
- Ciceronis [M. Tull.] epist. ad famil. libb. I—VII. et IX—XVI. 21. LXVII. — Invectiva in Sallustium. 22. LXIX. c. — Orationes Catilinariae IV [sed quarta non integra]. 22. LXIX. d. — Pro Marcello. 28. XCI. i. et 204. DCCCXLVI. q. a. — Pro Quinto Ligario. 28. XCI. k. — Pro Deiotaro. *ibid.* l. — Rhetorica nova ad Herennium. *ibid.* XCI. f. — Pro Archia. 204. q. β. — Pro lege Manilia. *ibid.* γ. — Cf. Zasius [Udalricus].
- Cigala [Joh. Mich. de] epistolae. 189. DCC. 64. 65.
- Cingulum Salomonis. *Vid.* Salomo.
- Citatio spirituum. *Vid.* Geisterbeschwören.
- Cizense chronicon anonymum. 173. DCXLIX. a. — Cf. Thammius [Jac.] — Varia Cizensia *vid.* 173. DCXLIX. e.
- Cizensis ecclesia. *Vid.* Busbach [Jo.]
- Claustra aperiendi magia. *Vid.* Mag. cl. ap.
- Clemens .... papa. 84. CCLXIX. d.
- Clemens papa VI. 242. XXIV.
- Clemens X. Papa. *Vid.* Privilegia.
- Clementinae. Glossae in Clementinas. 81. CCL. — *Vid.* Imola [Joh. de].
- Clementis passio. 62. CXCVI. c.
- Clementis Physici de prima caussa et eius aeternitate liber. 44. CXLII. d.
- Cleriadus. *Vid.* Roman de Roy Cleriadus.

- Cliges, vid. Alixandre.
- Cliviensia. Clevische vnd Marckische Landgerichtsordnung, data a Wilhelmo duce Cliv. 98. CCCXXIII. — Clivensium Ursinorum principum origo ac genealogia. 140. CCCCLI. — Cliviensis et Juliensis Chronica. 159. DLXXII. b.
- Clobelochstorph. 232. VI.
- Cocsouhe [Heinricus de] 232. V.
- Codex argenteus. Vid. Wachter [Jo. Geo.]
- Codex repetitae praelectionis, a lib. I—IX. 91. CCXCV.
- Coelestia signa duodecim. Vid. Duodecim sign. coel.
- Coelestinus papa III. 232. VII.
- Coelestinus [Jo. Frid.] vid. Celestinus.
- Coena domini. Ordo in coena domini. 59. CXCIV. a. — Anonymi tractatus de coena domini. 67. CCIX. c.
- Cokire. 234. VIII.
- Colberga. Actio contra Wilh. Slyeff, in caussa oppidi Colebergh (1458.) 120. CCCLXXVII. bb.
- Colbertus abbas Gemblacensis. Vid. Gemblacensis ecclesia.
- Colbizce. Miraculum choreae in villa colbizce [Kolbeke] regionis Saxonicae, ubi S. Magnus martyrium consummavit, ao. 1021. sub Henrico II. Imp. 59. CXCIV. i.
- Colditz. Historie der Herren von Colditz. 148. DIIL. — Statuta, 1619. confirm. 226. DCCCXCVIII. c. — Vid. Thamm [Abr.] et Leuschner.
- Coldiz [Thimmo de] 232. VI. Cf. 231. IV. et Kolditz.
- Colediz. 231. IV.
- Collationes. Quaedam excerpta pro collationibus faciendis. 224. DCCCLXXXVIII. d.
- Collecta. Vid. Preces.
- Collegium Germanicum poeticum Goerlitiense. Eius miscellanea poetica ab ann. 1697—1724. 227. DCCCVI—DCCCXIII.
- a Collibus [Hippolyti] oratio habita nomine electorum et principum Germanorum in comit. Warsov. 103. CCCXXXVII. v. — Responsio. ibid. w.
- Coloniensis Elector Truchsesius. Consilia pro eodem. 121. CCCLXXVIII. b. c.
- Coloniensium episcoporum chronica, anonymi auctoris. 159. DLXXIV. b.
- Columna [Guido de]. Vid. Guido de Columna.
- Coloredo [Sebastiano] lettera scritta alla Maestà Christianissima persuadendola à non conchiudere pace con la Casa d'Austria. 183. DCLXXIX. l.
- Colorno. Vid. Salomonis clavicula.
- Columbae virginis passio. 64. CXCVI. rr.
- Columbani abbatis vita auctore Jona. 62. CXCVI. d.
- Columellae [L. Jun. Mod.] de re rustica libb. XIII. 24. LXXVI.
- Columna [Guidonis de] historia Troiana. 131. CCCXVI. a.
- Colzowe. 234. VIII.
- Comitia Saxonica. Vid. Saxonica.
- Commin. Comites de. 86. CCLXXIX—CCLXXXV.
- Compendium theologiae. Vid. Petrus Lombardus.
- Conciones super evangelia, anonymi auctoris. Vid. Anonyma.
- Conclave Romanum, d. 30. Mart. 1721. habitum. 182. DCLXXVII. d. Cf. Papa Romanus, et Sixtus V.
- Concordantia evangeliorum. Vid. Evangelia.
- Condé [Prince de], relation de la mort de, 179. DCLXVIII. d. — Discours à la louange éternelle de Louis de Bourbon prince de C. ibid. e.
- Confessio peccatorum in ecclesia. Praecepta de ea. 204. DCCCLXVI. m.
- Confirmatus. Vid. Potestas electi et confirmati.
- Confoederationis adversus haereticos initae summa capita [Pragae, d. 7. Sept. 1602.] 223. DCCCLXXXVI. ee. — Liga et confoederatio catholicorum principum et omnium ordinum S. L. invictissimae sedis apost. contra haereses, ibid. ff.
- Conradus abbas Pygaviensis. Vid. Conradus.
- Conradus II. Vid. Sagittarius [Casp.]
- Conradus marchio. 234. VIII. — Fundator ecclesiae in Monte Sereno. ibid.
- Conradus pistorum magister. 241. XXII.
- Conritz [Henricus de] 260. XLVII. LIJ. [Ditericus de] in Czossen. ibid. [Ramfolt de] 261. XLIX. in Lobschitz. ibid. LIJ. Frater Johannes. ibid.
- Consanguinitatis arbor. Vid. Arbor consanguinitatis.
- Consecration der Geister. Wie man dazu ein Buch bereiten soll. 192. DCCXXIII.
- Consilia anonyma. 121. CCCLXXVIII. p. q. r. 123. CCCLXXXII. CCCLXXXIII. et CCCLXXXIV. — Cf. Dicasteria Saxonica. — 124. CCCLXXXVI. g. h. i. k. ibid. CCCLXXXVII. b. c. d. g. k. l. m. o. q. s. t. v. w. x. y. ff. gg. 126. CCCXC. a. b.
- Consilium de bello Suecico, anonymi auctoris. 226. DCCCC. g.
- Constantini Harmenopuli Epitome iuris civilis, quae legum prochiron et Hexabiblos inscribitur, ed. Theodor. Adam. Suallemborg. Paris. 1540. Ad exemplar regiae biblioth. Par. collata et emendata a Jac. Cuiacio, additis etiam notis MSS. 87. CCLXXXVI. — Eadem cum anonymi collationibus duorum exemplarium bibliothecae Marcianae. ibid. CCLXXXVII.
- Constantini Imp. oratio, quam inscripsit ad sanctorum coetum. 41. CXXX. b.
- Constantini Porphyrogeniti libb. II de caerimoniis aulae Byzantinae. 10. XXVIII.
- Constantinae aulae officia. 89. CCLXXXVIII. i.
- Constantinopolitanus Patriarcha. Notitia metropoleon, archiepiscopatum et episcopatum, qui Patriarchae Constantinopolitano subsunt. 90. CCLXXXVIII. n.
- Constantinus. Vid. Prochiron.
- Constellationes hominum illustrium, eruditorum, artificum, feminarum illustrium et actionum. 229. DCCCXXXV.
- Constitutiones. Vid. Augustus.
- Corbiniani episcopi Frisingensis ecclesiae vita et actus. 61. CXCv. vv.
- Cornelii passio. 60. CXCv. t.
- Coronatio Imperatoris et Imperatricis, vid. Ordo.
- Corte di Francia. Anonymi: caratteri o ritratti della famiglia Reale de ministri di stato, e delle persone principal della corte di Francia. 177. DCLXII.
- Cosmae et Damiani Sanctorum passio. 61. CXCv. nn.
- Cottbus. Anonymi kleine Cottbusische Chronick. 164. DCL. b.
- Cotsowe. 231. IV. — Vid. Gumbertus.
- Coullange [de], recueil de Chansons à Son Altesse Roy. Mademoiselle. 179. DCLXVIII. b.
- Cozwic. 240. XVIII.
- Cranachius [Luc.] Praef. IX. IX. b.
- Crantzovius [Thom.] 142. CCCLXIII.
- Crause [Wolfram] praepositus praedicatorum Bambergae. 255. XXXV.
- Crellius [Nic.] Acta in eius caussa. 105. CCCXLII. a. — Leichpredigt über denselben, durch Nicolaus Blumius. ibid. b. — Dessen Bechuldigung, nebst

Beschreibung der Execution [de ao. 1601.] 223. DCCCLXXXVII. k.  
 Crellii [Paul.] vel Maioris (?) pasquillus tempore coenae legatis Dalmaticis transmissus. 71. CCXX. ee.  
 Cremowe [Theodericus de] 241. XXI.  
 Crespelet [Simon]. Vid. Librarii.  
 Creusingii [Pauli] Chronicon der Marggrafen und Churfürsten zu Brandenburg bis auf Joh. Georgium. 139. CCCCLXVI. a.  
 Creutzeri [Petr.] practica der einflussung der Sterne. 198. DCCLXXXV.  
 Crispini [Joann.] editio Institutionum Justiniani, cum notis MSS. Vid. Institutiones Justiniani.  
 Crissowe [Henricus de] 241. XXI.  
 Cristanus abbas S. Georgii in Nuenburg. 239. XVI.  
 Crolachii [Henr.] Thesaurus antiquitatum Thuringicarum. 152. DXLVII. a.  
 Crossen. 242. XXIV. — Ecclesia, quae ibi fuit, S. Michaelis accipit indulgent. XL dierum. ibid. — Cf. 263. LV.  
 Crozati [Joh.] decanus ecclesiae B. Ma-

D. [H. R. M.] יהשרה. 198. DCCXCIV.  
 D. [S. S. M.] experimenta Magico-Magnetica. 191. DCCXV.  
 Dahme oppidum. Verschiedene zur Stadt und Amte Dahme gehörige Nachrichten. 146. CCCXCV. c.  
 Dalwitz. 155. DLVI. a.  
 Damasi papae et confessoris vita. 63. CXCVI. z.  
 Damiani passio. Vid. Cosmae et Damiani Sanctorum passio.  
 Dania. Oratio legati regis Daniae, Varsoviae d. 26. Febr. 1601. habita. 103. CCCXXXVII. u.  
 Dariae vita et passio. Vid. Chrsantius.  
 Dauthii [Joh.] Consilia. 124. CCCLXXXVI. l. ibid. CCCLXXXVII. a. e. f. h. n. r.  
 Decadyus [Justin.] Vid. Psalterium.  
 Decretales Gregorii IX. — Anonymi lectura in c. Raynautius X. de testamentis. 84. CCLXX. g. — Decretales cum glossis. 79. CCXLIV. a. — 80. CCXLV. et CCXLVI. b. — Fragmenta epitomes ex decretalibus. ibid. a. — Tituli decretalium. 79. CCXLIV. d. et 80. CCXLVI. e. — Epitome ex decretalibus. ibid. CCXLVII. — Cf. Johan-

riae de Tutella s. Tudella, Tirasonensis dioec., et auditor causarum palatii apostolici. 249. et 250.  
 La Crozius [Maturin. Veyssiere] 32. CVII. 77. CCXXXVII. Cf. Jacobus.  
 Crozuch [Günzelinus de] 236. IX.  
 S. Crucis monasterium prope Gotham. 270. LXXX.  
 Crucis officium. Vid. Officium.  
 Crux sancta. De exaltatione S. Crucis. 60. CXCv. v. — Anonymi versus, quod lignum sanctae crucis natum sit in paradiso et inde in Libano transplantatum et Hierosolymis conservatum. 221. DCCCLXXXVIII. f.  
 Cryptographia. Vid. Magia cryptographica.  
 Crystallogomantia. 201. DCCCXXXII.  
 Cuiacius [Jac.] Vid. Constantinus Harmenopolus.  
 Cunegundis Imperatrix. Vid. Kun. Imp.  
 Cunigundae Julianae Landgraviae Hassiae epistola. 189. DCC. 53.  
 Cunradus abbas Pygaviensis. 239. XVI.

## D.

nes Teutonicus. — Versus memoriales de titulis decretalium. 84. CCLXX. a. — Cf. 81. CCXLIX. e. — Anonymi Quaestiones super tit. Decret. Si certum petatur. 85. CCLXXII—CCLXXV. a. — Anonymi lectura in Auth. habita C. ne filius pro patre. ibid. b. — Anonymi repetitio C. sententiam sanguinis ne cler. vel mon. ibid. c. — Anonymi repetitio tit. Decretal. de iure iurando. 85. CCLXXVI.  
 Decretales Innocentii IV. Quaestiones de iis. 81. CCLI. b.  
 Decretalium novellarum textus et glossae. Lectura super iis. 81. CCLI. a.  
 Decretum. Glossae ad Decr. 24. LXXXVIII. c. et e. — Lectura super Decr. ibid. f. — Decretum Gratiani cum glossis. 79. CCXLIII. et CCXLIII. — Tractatus super decretum. 80. CCXLVII. b. —  
 Dedicatio templi. Sermo de dedicatione templi, anonymi auctoris. 67. CCIX. b.  
 Dedo comes. 230. II. 231. IV. 232. VI. — Eius frater Henricus. 231. IV.  
 Dedo marchio. 234. VIII.  
 Defensivus character. Vid. Arabica ars.

240. et 241. XX. — Statutum de missa ad altare S. Georgii dicenda. ibid. — Cf. 254. XXXIII. 261. LII.  
 Curia Variscorum. 266. LXVII.  
 Curiae Electoralis supremae Lipsiensis observationes. Vid. Lipsiensia.  
 Curtheffrunt [Heinr.] 238. XIII.  
 Cyce. 237. XII. 242. XXIV.  
 Cyce [Henricus de] 242. XXII.  
 Cycenses canonici. Vid. Cic. can.  
 Cycneae urbis chronicae. Vid. Leupoldt [Jo.] et Fincelius [Job.] — Cf. Zwickaw.  
 Cypriani tractatus de habitu virginum. 44. CXL.  
 Cypriani episcopi passio. 60. CXCv. u. — Conversio et passio eius sanctaeque Justiniae virginis. 61. CXCv. II. — Confessio Cypriani. ibid. mm.  
 Cyrilli Alexandr. de recta fide liber, Germanice. 222. DCCCLXXXV. b.  
 Czeytze arx episcopalis. 263. LV.  
 Czichau [Balth. de] 257. sq. XLII.  
 Czirgnicz [Georg.] 84. CCLXXI.

Democriti philosophi βιωτικός θρίνος. 11. XXXII. b.  
 Demosthenis oratio adversus epistolam Philippi latine facta per Janum Pannonium. 6. XI. c.  
 Derivationes vocum. De deriv. vocum liber. Vid. Anonyma.  
 Dicasteria Saxonica. Eorum consilia ad mandatum Electoris de quaestionibus civilibus et criminalibus decidendis. 123. CCCLXXXV.  
 Didascalicon. Vid. Hugo.  
 Dienstbarer Geist. Wahrer Process denselben in Glase und Ringe einzuschliessen. 198. DCCXCI. Cf. 200. DCCCX.  
 Dietmarus Abbas. 39. CXXIV.  
 Dieterich, Bischoffs v. Maintz, Ausspruch der Würtzburg. geistl. Reformation haben. 207. DCCCXLVIII. xx.  
 Dietrich [Sebastian.] von Winsheim. Vid. Narratio de duobus prodigiis cet.  
 Dietrichs und seiner Gesellen Kämpfe. Fragmentum eius carminis. 134. CCCXXI. g.  
 Difosphorth. 237. XIII.  
 Digestum. 91. CCXCI. b. — ibid. CCXCH.  
 Dilherr [Jo. Mich.] postilla, dass ist Auslegung aller Sonn- und Fest-Täg-



lichen Evangelien durchs gantze Jahr. 77. CCXXXIV.  
 Diocletiani historia. Vid. Historia Diocletiani.  
 Dionysio-Hadrianus Codex. Vid. Dionysius Exiguus.  
 Dionysius de situ orbis, ex ed. Venet. princ. 1513. Praef. IX. V.  
 Dionysius Exiguus. Collectio canonum ecclesiae universae per Dionysium Exiguum facta. [Codex Dionysio-Hadrianus.] 78. CCXXXIX.  
 Dionysius [Flav. Theodorus], vid. Librarii.  
 Dippoldiswalde. Anonymi historische Nachricht davon. 174. DCLII. f. — Gemeine Satzungen der Stadt [ao. 1646.] 226. DCCCXCVIII. d.  
 Disciplina Ecclesiastica. Von der Kirchen-Disciplin, Vom Bann vnd öffentlicher busse. 75. CCXXIII. g.  
 Distinctiones Saxonicae. Vid. Jus Saxonicum.  
 Ditericus de Enschede. Vid. Thidericus de E.  
 Dithmarus. Vid. Dietmarus Abbas.  
 Ditmari Episcopi Merseb. chronicon. 138. CCCCXXXVII.

Dobergast. 230. II.  
 Docherus archiepiscopus Magdeburgensis. 235. VIII.  
 Doctrinal de los cavalleros. 108. CCCLI.  
 Doelstet. Etliche daselbst befindliche Epitaphia, communicirt von Carpovius. 174. DCLII. s.  
 Dohna. Vid. Spiess [Georg.]  
 Dohnau [Christoph. von]. Vid. Bohe-mica.  
 Dominici de S. Geminiano lectura super sexto Decretalium. 83. CCLXVI — CCLXVIII.  
 Domnitzsch. Vid. Schneider [Casp.]  
 Donatus de partibus orationis. 26. LXXXVII. h.  
 Donaw hospitium. 268. LXX.  
 Donawerth. Kaiser Rudolphi (II.) Antwort an den Herzog von Württemberg wegen Donawerth. 103. CCCXXXVII. pp.  
 Donnerwetter zu stillen. Vid. Experimenta magica. Cf. Pentaculum.  
 Dorindorph villa. 238. XIII.  
 Dorotheae ducissae Sax. epistola. 189. DCC. 13.

Dousa [Jan.] 77. CCXXXVI. — Cf. Georgius.  
 Dresda antiqua. 259. XLV. Conventus fratrum heremitarum S. Augustini. ibid. — Confraternitas S. Trinitatis et S. Mariae ad eccles. S. Crucis. 264. LIX.  
 Dresden, Statuta der Stadt [ao. 1559.] 226. DCCCXCVIII. a.  
 Dreueri [Sebast.] annales Lipsienses. 165. DCX.  
 Droschwitz. 241. XXI. Albertus, Henricus, Bartholomaeus et Albertus fratres, dicti de Dr. ibid.  
 Drosecowe. 232. VI.  
 Dubiasuper unumquemque passum evangeliorum cet. Vid. Anonyma.  
 Ducaten, einen magischen, zu machen. 200. DCCCXVII.  
 Duereri [Albr.] chalcographiae XIV. 68. CCXVIII.  
 Duodecim signa coelestia, Bereitung der Siegel derselben. 201. DCCCXXXIII.  
 Du Pleix. Vid. Pleix [Scipion du].  
 Durantis [Guilielmi] Speculum iudiciale. 118. CCCLXXIV.

## E.

E. [W. H.] Vid. Augustusburg.  
 Eberhardi ducis Württemberg. epistola. 189. DCC. 41.  
 Eberi [Pauli] epistola ad Marbachium Argentinensem [d. 4. Febr. 1562.] 222. DCCCLXXXVI. m.  
 Eburneum emblema. Vid. Emblema eburn.  
 Eccembergh [Principe de]. Vid. Urbanus VIII.  
 Ecclesia. Vid. Missa.  
 Eck [Joh.] Vid. Luther [Mart.]  
 Eckelinus abbas Pygaviensis. 232. VI  
 Eckius [...] 53. CLXXIII.  
 Eczelsdorf [H. et Th. de] 237. XII.  
 Edmundi regis passio, cum prologo Abbonis monachi Floriacensis. 50. CLXV. g.  
 Effigies Imperatorum, Regum, Principum aliorumque illustrium virorum. Praef. IX. VIII. Cf. IX. c. et X. X.  
 Eger. Vid. Engelhartt [Pancr.] et Bruschi [Casp.]  
 Egidii confessoris vita. 62. CXC. zz.  
 Eiko. Vid. Eyko.

Eisenberg. Vid. Gschwendius [Adam.]  
 Eisleben [Joann.] sententia de iustificatione fidei. 70. CCXX. x.  
 Eislebius. Vid. Islebius.  
 Ekkehardesberg. 237. XI.  
 Ekkehardus Merseburg. episcopus. 235. IX.  
 Elbuchasem Elimithar. Vid. Elimithar.  
 Electio. Anonymi tractatus de electione. 221. DCCCLXXIX. a. — Cf. Basileense concil.  
 Electores. Versus memoriales de septem electoribus. 59. CXC.  
 Electus. Vid. Potestas electi et confirmati.  
 Elementa. Anonymi tractatus de elementis. 90. CCLXXXVIII. p.  
 Eleutherii epistola. 79. CCXL. h.  
 Elimithar [Elbuchasem] tacinum sanitatis. 126. CCCXIII.  
 Elisabethae Amaliae Magdalenae comitissae Palatinae epistolae. 189. DCC. 29. 30.

Elisabethae ducissae Würtemb. epistola. 189. DCC. 43.  
 Ellnitz [Henr.] 120. CCCLXXVII. gg.  
 Elmershusanus liber missalis. Vid. Gerbshaus [Joann.]  
 Elsas. Freyheiten des Adels im Elsas. 206. DCCCXLVIII. d. — Cf. Alsatica.  
 Elsterwerda. Vid. Hamer [G. F.]  
 Elterlein [nobiles de]. Vid. Steinbach [Wilh.]  
 Eltesten. Vid. Zoerbig.  
 Emmanuelis principis Anhaltini epistola. 189. DCC. 51.  
 Emblema eburneum. Cod. CXC.  
 Emmeramus Episcopus. Vid. Meginfredus Parthenopolitanus.  
 Encishusen [Joann.] Vid. Librarii.  
 Enckhusen. Vid. Encishusen [Joann.] de gottingin, s. v. Librarii.  
 Enderlein [Matthes]. Vid. Bohe-mica.  
 Engelhartt [Pancrat.] E rische Chronica. 162. DLXXXIX. a.

- Engilhardus Numburg. episcopus. 235. IX.
- Ennius, vid. *Fragmenta poet. vet.* Latt.
- Enschede? [Thidericus de] 81. CCL.
- Epigrammata Graeca inedita, descripta primum a Friderico Sylburgio ex Codice MS. Bibliothecae Palatinae, ex cuius apographo, quod erat apud Is. Vossium, ea descripsit Ez. Spanhemius, unde descripta sunt a La Crozio. 32. CVII. b. — Cf. *ibid.* d. —
- Epini confessio de articulo fidei quod Christus descendit ad Inferna. 70. CCXX. f.
- Episcopi potestas. 80. CCLVI. e.
- Episcopus [Sim.] 77. CCXXXVI.
- Erdmuthae Sophiae Marchionissae Baruth. epistola. 188. DCC. 23.
- Erfordensia. Statuta Erfordensia. 109. CCCLVI. a. — Cf. *ibid.* h. — Ueblicher proces wye man mit gewherrs klagen an der stadt erffurdt dorffschafften vnd landtgerichten zu volffahren pflaget. *ibid.* d. — Statuta. 109. CCCLVII. a. — Statuta consuetudinesque successionum ab intestato. *ibid.* b. et c. — Varia Erfordensia. *ibid.* d. — [Cf. 110. CCCLVIII. a. — e.] Responsum ad quaestionem: num pacta dotalia, in quibus de unione prolium dispositum est, illi, qui ea fecere, rescindere, mutare, et ab iisdem penitus recedere possint? 110. CCCLVII. e. — Contractus Antichreticus uber das Amt Vargila mit Herrn Obristen Andreae Sommerfelden getroffen. *ibid.* f. — Obligation des Raths über 2000. Rlr. ebendenselben am 1. Martii ao. 1652. herausgestellt. *ibid.* g. — Instructio iudicum Erfordensium, ao. 1632. 110. CCCLIX. a. — Declarationes nonnullorum articulorum Ordinat. iudic. Erfurt. *ibid.* b. — Cf. *ibid.* c-g. — Accord zwischen den Schwedischen Feld Marschal Johan Barnern und der Stadt Erfurth, d. 22. Dec. 1636. *ibid.* h. — Catalogus consulum et senatorum Erfurtensium. *ibid.* i. — Cf. 119. CCCLXXVII. a. — Erfordia incendium poetice descriptum (1452.) 120. CCCLXXVII. oo. — Der Rath zu Erfurth, wie er alle Jahr ist erwählt worden. 162. DXCII. a. — Summarische Beschreibung der Stadt Erf. aus Martini Zeileri Beschreibung. *ibid.* b. — Erfurtische oder Maynzische Bischöfe. *ibid.* c. — Cf. Wiland [Mart.] —
- Chronicae Erfurtenses anonymae. *ibid.* DXCIII. et DXCIV. — Cf. 174. DCLI. d. — Praepositura b. Mariae virginis. 260. XLVIII. — Monasterium novi operis. *ibid.* — Erfurtensis ecclesia S. Jacobi Scotorum. 84. CCLXX. k. — Erfurtensis episcopatus. Vid. Moguntinus episcopatus.
- Erfordensis anonymus. Vid. Thuringia.
- Erminoldi, primi abbatis in pruefninge, vita rhetorico stilo conscripta. 64. CXCVI. ss.
- Erminrici Levitae vita S. Soli, scripta ad Gundramum. 63. CXCVI. n.
- Ernesti comitis Mansfeldensis epistola ad Christophorum comitem Mansfeldensem, d. Islebiae, d. 19. Aug. 1689. 74. CCXXXIII. a.
- Ernesti ducis Gothani epistola. 188. DCC. 14.
- Ernesti Guentheri ducis Holsat. epistola. 189. DCC. 37.
- Ernestus Pius. Vid. Gothanus principatus.
- Ernstroda. 268. LXXIV.
- Eschenbach, vid. Wolfram de Eschenbach.
- Eucharrii episcopi et confessoris vita. 63. CXCVI. t.
- Euclidis introductio harmon. 9. XXV. a. — Eiusd. *κατάλογος ᾠδῶν*. *ibid.* b. —
- Euclidis elementa in Lat. sermon. conversa ab anon. auctore. 215. DCCCLI.
- Eufemiae virginis passio. 60. CXCv. w. — Miraculum. *ibid.* x.
- Eugeniae virginis et martyris vita et passio. 63. CXCVI. hh.
- Eugenii episcopi Toletani carmina. 17. XLVIII. i.
- Eugenii IV. Pont. Rom. bulla: concordia Jacobitarum in Aegypto, de ao. 1442. 54. CLXXV. i. — Bulla super concordantia ecclesiae orientalis cum ecclesia occidentali, de ao. 1439. *ibid.* k. — Cf. 256. XXXVIII.
- Eugepii Abbatis Excerptorum ex Augustini scriptis liber. 48. CLIX.
- Egyptius. Vid. Eugepius.
- Euphemia. Vid. Eufemia.
- Euripidis tragoediae IV, ed. Lascaris. Praef. VIII. IV.
- Eusebii Pamphili de vita Constantini libri IV. 41. CXXX. a.
- Eustachii passio. 61. CXCv. aa.
- Ruticiani papae et martyris vita. 63. CXCVI. s.
- Evangelia et epistolae singulis anni festis legenda. 39. CXXII. b. — Sectiones aliquot evangeliorum et epistolarum N. T. 43. CXXXVII. b. — Cf. quae *ibid.* in fine notata sunt. — Evangelia per anni circulum legenda. 58. CXC. b. — Cf. Biblia Germanica. — Explicationes evangeliorum singulis festis legendorum. 82. CCLI. h. — Anonymi concordantia evangeliorum metrica. 220. DCCCLXXVII. c. — Cf. *ibid.* d. — Registrum evangeliorum. *ibid.* f. cf. *ibid.* g. — Tabula pericoparum evangelicarum et epistolicarum per totum annum. *ibid.* h.
- Everardus, de dictionum significationibus et significationum differentiis. 20. LXIV.
- Everhardus episc. Merseburg. 231. IV. et V. 232. VI.
- Evernhussen [Jo.] Lectura circa Decretalium titulos de sequestratione possess. et fructuum, de probationibus, de testibus et attestationibus. 85. CCLXXVIII. d.
- Evodii liber miraculorum S. Stephani. 64. CXCVI. nn.
- Exaltatio S. Crucis. Vid. Crux.
- Excerpta de vitis aliquot Caesarum. 29. XCIV. b.
- Excerpta ex Anthologia Graecorum epigrammatum, quae est in bibliotheca Is. Vossii. 4. V.
- Excommunicatio. Vid. Centilogium.
- Exorcismus. Vid. Saxonica.
- Experimenta magica. Das Donnerwetter zu stillen. 200. DCCCXVIII. — Einen auf dem Bocke zu holen. *ibid.* DCCCXIX. — In der Luft zu fahren. *ibid.* DCCCXX. — Cf. Pentaculum. — In einen Glas die löbliche Philosophie und primam materiam zu lernen. 201. DCCCXXVI. — Mit drei Soldaten Fortunati Beutel zu überkommen. *ibid.* DCCCXXVII. — Cf. Hermogenes. — Etliche experimenta magica. 202. DCCCXLIII. b.
- Extract aus einem vertraulichen Schreiben an einen Obristen cet. 104. CCCXXXVII. v. cf. *ibid.* o.
- Eyckstede [Balthasar de] 120. CCCLXXVII. mm.
- Eyko de Reggau. 94. CCCIV.

## F.

- Fabri** [Johann.] varia acta, statuta et formularia Universitatis Lipsiensis. 157. DLXIV. — Cf. 261. LL.
- Fabricii** [Chrstn.] Stammbuch. 218. DCCCLXIX.
- Fabricii** [Geo.] rerum Misnicarum libb. VII. Lips. 1569. cum notis MSS. Andreeae Balduini. 149. DXXVI.
- Fabricii** [Superattendentis Servestani] actio in conciliandis Theologis Magdeburgensibus et Vitebergensibus. 70. CCXX. h. — Epistola ad M. Gallum Superattendentem Magdeburgensem et reliquos pastores et diaconos ecclesiae Magdeburgensis. ibid. l. — Responsio ad hanc epistolam. ibid. n. —
- Fabulae** IV Germanicae. 34. CXII. g.
- Facii** epistolae. 203. DCCCLXVI. e.
- Falckenstein** [Comites de] 154. DLII. d.
- Falckner** [Hannss Balthasar]. Extract aus dessen Calendariis, ab ann. 1625—1639. 117. CCCLXVIII. dd.
- Falco** Beneventanus, vid. Antiqui chronologi.
- Farnesii**, des Cardinals, merckwürdige Promotion. 182. DCLXXVII. e.
- Fausti** [Joh.] nigromantia, unter seines Famuli Nahmen Gottfried Wagner herausgegeben. 191. DCCXI. — Höllenzwang. 192. DCCXXVII. — Haupt- und Kunstbuch. ibid. DCCXXVIII. — Praxis Cabalae albae et nigrae. 193. DCCXXXV. — Gaukel-Tasch. 196. DCCCLXVII. — Imprecationes. 197. DCCCLXXXII. — Commando-Büchlein. 202. DCCCLXII. — Miracul- und Wunderbuch. ibid. DCCCLXIII. a. — Schwarztzer Mohrendstern. ibid. DCCCLXIV. a. — Practicirter Geisterzwang. 203. DCCCLXV.
- Fausti** Monachi vita S. Mauri abbatis. 221. DCCCLXXX.
- Felbingeri** [Jerem.] epistola, in qua Socinianorum errores gravioreis suis ipsorum verbis notati succincte refutantur. 76. CCXXX.
- Felicitis** passio. Vid. Naboris et Felicitis passio.
- Felicissimi** passio. Vid. Passio.
- Felix**. Vid. Januarius. — Passio Felicitis et Regulae. 60. CXCV. s.
- Felleri** [L. Joach.] cygnus Bataviae ereptus. 219. DCCCLXXIV.
- Ferdinandi** I. Revers wegen der Ritterpferddienste [d. 11. Aug. 1550.] 102. CCCXXXVI. n. — Cf. Bedencken. — Epistola ad Mart. Lutherum. 174. DCLII. p. — Cf. Registra Latina cet.
- Ferenarii** [Jo.] ad Casp. Peucerum epistola. 222. DCCCLXXXVI. k.
- Ferraria** [Manfredus de] 245. sqq.
- Festus** [Pomp.] de interpretatione linguae Latinae. 27. XC. a.
- Fidis** virginis passio. 62. CXCV. xx.
- Fiera** [Baptista] vid. Baptista Mantuanus.
- Fincelii** [Jobi] historia de urbe Cyneae. 174. DCLI. b.
- Flacii** [Matth.] Illyrici epistola ad Pollicarium, de phrasi quadam eius periculosa in libro contra Osiandrum. 70. CCXX. c. — De articulo descensus Christi ad inferos. ibid. d. — Cf. Gallus. — Epistola ad Nicolaum Gallum. 70. CCXX. k. — Epistola ad Sebastianum. 71. CCXX. kk. — Intimatio Vitebergae collegio et templo affixa. 71. CCXX. ll. (cf. ibid. dd.) — Epistolae fragmentum. 71. CCXX. oo. — Cf. 72. CCXX. zz. Cf. Moerlini colloquium.
- Flacius** Illyricus. Causae verae cur Flacius Illyricus, Ioann. Wigandus et Matth. Judex ex academia Jenensi dimissi fuerint. 223. DCCCLXXXVII. e.
- Flandrini** [Petr.] auditor causarum palatii Apostolici. 249. et 250.
- Fleischeria** [Anna]. Vid. Gensreff [Abr.]
- Flemingen** [Alb. de] 238. XIII.
- Florentia**. Lettera di raguaglio circa l'estrazione de i sicary dalla Chiesa, seguita in Fiorenza da i Ministri del Gran Duca, senza licenza dell'ordinario. 182. DCLXXIX. h.
- Flos** florum. 192. DCCXXV.
- Fonseca** [Juanes de], vid. Librarii.
- Fori** s. leges regni Valentiae a Jacobo s. Jaime Magno ao. 1238. promulgatae. 108. CCCL. a. — Fori novi Alphonsi III. ibid. b. — Cf. ibid. c. —
- Formulare**. 119. CCCLXXVI. — Cf. 205. DCCCLXXVII. f. et 225. DCCCLXXV.
- Forster** [Joh.] 121. CCCLXXVII. a.
- Fortunati** Beutel zu überkommen. Vid. Experimenta magica.
- Foucault** [Nic. Jos.] Praef. IX. VII.
- du Four** [Ludov., Abbe de Longue-rue] dissertationes de variis epochis et anni forma apud veteres Orientales. 32. CVII. a.
- Fraenckischer** Bauern Aufruhr. 208. DCCCLXVIII. y—ss. Cf. ibid. z. et v.
- Fragmenta** poetarum veterum Latinorum, Henr. Stephan. 1564. cum notis MSS. Dionysii et Jacobi Gothofredii. 19. LVII.
- Francens** [Joh.] Gubenscher Hauss-Calender. 163. DXCVI. e.
- Francia**. Vid. Corte di Francia.
- Franckenberg**. Vid. Höpner [Chn.]
- Franckenhause**. Vid. Kreyssigius [G. C.] — Statuta. 227. DCCCCII.
- Frankfurtensia**. Vergleichungs-Puncten zwischen Rath vndt Bürgerschaft der Statt Franckfurt am Mayn, d. 3. Jan. 1613. 111. CCCLX. a. — Extract Privilegii Caroli Quinti Judaeis Frankfurtensisibus dati, Augsb. d. 26. Maii 1551. ibid. b. —
- Francogallia**. Lettera scritta dal fratello del Rè Christianissimo al detto Rè, et dal medesimo fratello inniata al Parlamento per presentarla à Sua Maestà Christianissima. 183. DCLXXIX. p.
- Francorum** annales Fuldenses. Vid. Fuldenses ann. Franc.
- Frankenhusensia** statuta. 227. DCCCCII.
- Franzkii** [Georg.] Consilium. 104. CCCXXXIX. f.
- Frechius** [Mart.] Vid. Brentius.
- Fredericus** Thuring. Lantgrav. Misnensis et orientalis marchio. 241. XXI. — Tradit monast. Pygav. redditus 2 marc. ibid.
- Freiberg**. Kurtze Beschreibung dieser Bergkstatt. 149. DXXV. b.
- Freundt** [Ch.] Leipziger Chronicken Extract. 117. CCCLXVIII. bb.
- Freybergii** [C. A.] Germania. 133. CCCXX. — Notae ad Georgii Arnoldi vitam Mauriti ducis Saxoniae. 145. CCCCLXXXVI. — הקצרה Saxonica oder Sächsischer Feuer-Calender. 148. CCCXCXVIII. — Eiusdem Sächsisches Bürgerliches Lexicon. 149. DV. — Misnia. ibid. DVI—DXXXIV. — Glossarium Germanicum. 227. DCCCCXIV. — Cf. Kreyssigius [G. C.]
- Freydingeri** [Bernhardi] Herzog Heinrich [des Frommen] zu Sachsen Lebenslauff. 144. CCCCLXXXIII. a. — Cf. ibid. CCCCLXXXIV. b.



- Friberg. Statuta der Stadt Freyberg [ao. 1588.] 226. DCCCXCVIII. e. — Cf. Agricola [Geo.]
- Fribergensia diplomata. 175. DCLIII. n.
- Friderici [Salom.] liber. Praef. VIII. IV.
- Fridericus I. Barbarossa. Eius vita ab Joanne Eckio conscripta. 136. CCCCXXVII. a. et 137. CCCCXXVIII. — Quaedam de Friderico I. auctoris anonymi. 136. CCCCXXVII. b. — Excerpta de Friderico I. ex chronica Gotfridi Viterbiensis. ibid. c.
- Fridericus II. Comes Palat. Rhen. Vid. Leodius [Hubert. Thom.]
- Friderici II. et Joannis Guillelmi, Printzen von Sachsen-Gotha, Reise durch Holland, England cet. 187. DCXCV.
- Friderici III. epistola ad ducem Burgundiae. [1474.] 121. CCCLXXVII. vv.
- Friderici III. regis Daniae epistola. 188. DCC. 3.
- Friderici principis Anhaltini epistola. 189. DCC. 49.
- Friderici Landgravi Hass. epistola. 189. DCC. 52.
- Fridericus dux Saxoniae. 256. XLI.
- Fridericus dux Saxoniae cet. Sigemundi frater. 257. XLII. — Cf. 79. CCXLII.
- Fridericus Episcopus Magdeburgensis excommunicatur [1551.] 119. CCCLXXVII. h.
- Fridericus episcopus Merseburgensis. 154. DLI. c.
- Fridericus Imperat. 231. II. et IV. 232. VI.
- Fridericus marchio de Landesberg. 238. XV.
- Friderici March. Misniae et Lusatiae, Ueberlassung solcher Marggraffthümer an König Wenceslaus in Böhheim, de ao. 1289. 153. DLI. a.
- Friderici regis Bohemiae Schreiben an Herzog Johann Casimir und Johann Ernst zu Sachsen [1620.] 104. CCCCXXVII. a. —
- Fridericus Antonius princeps Schwarzburgicus. Vid. Scharffius.
- Fridericus Augustus dux Saxoniae, princeps regius Poloni. et electoralis Saxon. 269. LXXVIII.
- Fridericus Augustus Elector Sax. — Vid. Mauritius Guilelmus dux Merseburg. — Vergleichs-Recesse zwischen ihm und Herzogs Christian [II.] zu Merseburg Wittwe. 104. CCCCXXIX. d. —
- Fridericus Augustus. Vid. Saxonica.
- Friderici Augusti Regis Polon. Befehl an das Geh. Raths-Collegium de ao. 1698. wegen des an das Haus Gotha aufgetragenen Directorij in Ecclesiasticis und wegen der Anzughlichkeiten wider die Catholicos cet. 145. CCCLXXXVII. f.
- Fridericus Magnus Comes Solmensis. 121. CCCLXXVIII. f.
- Fridericus Puzaviensis abbas. [Bosau.] 239. XVI.
- Fridericus Rom. Rex. 236. IX.
- Friderici Wilhelmi Elect. Brandenb. epistola. 188. DCC. 8.
- Fridericus Wilhelmus marchio Brandenb. Vid. Halberstadt.
- Friederici der Stadt Budissin uhralte Ankunfft, Erbauung cet. 161. DLXXXIII.
- Friedtberg oppidum. 111. CCCLXI.
- Fueros. Vid. Fori.
- Fulda. Von dem Schencken-Amte zu Fulda. 147. CCCCXCVI. i.
- Fulda [Joh. de] 121. CCCLXXVII. a.
- Fuldenses annales Francorum. 134. CCCCXXII. a.
- Genesisii historia. 10. XXIX.
- Genesisii passio. 60. CXCV. i.
- Genesis. Anonymi commentarius in Genesin. 55. CLXXX.
- Geniosophia. 195. DCCLVIII.
- Genssreff [Abr.] iudicium de Anna Fleischeria, ecstasin praetendente. 175. DCLIII. o.
- Gentilitia insignia. Vid. Insignia gentilitia.
- Genua. Discorsi sopra l'origine de Nobili di Genoua, e sopra le due fattioni che de Nobili di San Luca e di San Pietro si chiamano distinti in due dialoghi. 179. DCLXIX. a. — Anonymi: Relatione del gouerno della rep. di Genoua. 182. DCLXXVIII. k.
- Geographicae mappae, vid. Mappae geogr.
- Geomantia Psalmorum. Vid. Psalmi.
- Georgii Albrechti Marchionis Brandenb. epistola. 188. DCC. 24.
- Georgii Belehnung Herzog Albrechtens [de ann. 1459.] 103. CCCCXXVII. a.
- G. [Joh. Casp. Z.] oratio in obitum Thom. Reinesii, in illustri Rutheneo dicta. 226. DCCCC. f.
- Galli [Nic.] epistola ad Garzum de articulo descensus Christi ad inferos. 70. CCXX. e. — Epistola ad Illyricum, cum eius refutatione. ibid. i. — Epistola ad Fabricium Servestanum. ibid. n. — Confessio vnd Apologia wider das falsch verleumbden seiner Widersacher, als ob er von der Augspurgischen Confession wehr abgewichen, itzo darwider lehre vnd streite. 71. CCXX. ss.
- Galteri Alexandreis. 20. LXIII.
- Garssicz. 119. CCCLXXVII. b. et c.
- Garzonii [Hieron.] opusculum de necessaria divino iure sacri Romani imperij monarchia. 96. CCCXII. a. — Eiusd. de foro Venetum. ibid. b. — Eiusd. ad sinum Adriaticum. ibid. c. — De ducatu fori Julii. ibid. d. — De iure patronatus ecclesiae patriarchalis Aquileiensis. ibid. e.
- Gaudentii introductio harmon. 9. XXV. e.
- Gauellentz. 266. LXVI.
- Gaufridi Ironia. 15. XLII. b.
- Gebott, zehen, Pabstlicher Heiligkeit, gegeben ao. 1614. 157. DLXIII. m.
- Geheimniß Gottes, ein hohes, durch einen guten Engel in Schlaff. 200. DCCCXVI.
- Geiselwindt. Vid. Johannes Ep. Würzb.
- Geisslerorden zu Strassburg. 206. DCCCXLVIII. e.
- Geisterbeschwören. 196. DCCLXVI. a. et c. Cf. Oxingium.
- Geithayn, Statuta der Stadt. 226. DCCCC. b.
- Gellerti [Christ. Fürchteg.] epistolae ad Baronem de Croneck. 190. DCCVI.
- Gemblacensis ecclesia. Vid. Charta. — Panegyricus libellus [ecclesiae Gemblacensis, continens vitas abbatum Colberti, Mathelini, Thietmari, Liethardi, Anselmi]. 52. CLXXII. e. — Gemblacensium abbatum gesta. Vid. Sigebertus Gemblacensis.
- de S. Geminiano [Dominicus]. Vid. Dominicus.

- Georgii consilium, 121. CCCLXXVIII. s.  
Georgii ducis Anhaltini epistola an den  
Superintendenten zu Aldenburgk, Au-  
gustinum Himmel, de ao. 1548. 73.  
CCXXII. hh. —
- Georgii ducis Sax. Fürstlich vorkündigt  
Ordnung der widerteuffer halben —  
Ordnung Beuetdere vnd Wegelagere be-  
treffend. 92. CCXCVIII. — Testament.  
144. CCCCLXXXIV. a.
- Georgii Landgravii Hassiae epistolae.  
189. DCC. 58. 59.
- Georgii Logothetae Acropolitae  
chronicon Graecum, cum Latina versione  
Jani Dousae. 10. XXX.
- Georgii Monachi et Syncelli Con-  
stantinopolitani chronicon ab orbe  
condito usque ad Constantinum Heraclii  
filium, descriptum e MS. Cod. biblioth.  
Augustanae, cum emendationibus I. A.  
Bosii. 215. DCCCLII.
- Georgius abbas. Vid. Acta.
- Georgius Fridericus. Oratio legati  
Polonici ad status Borussiae de cura Mar-  
chioni Georgio Friderico committenda.  
103. CCCXXXVIII. i. — Responsum ab  
ordinibus Borussiae datum. ibid. k. —  
Eorumdem litterae ad regem Poloniae.  
ibid. l. — Cf. ibid. m-r.
- Georgius Fridericus Valdeciae prin-  
ceps. Vid. Schurzfleisch [C. S.]
- Georgius Wilh. Marchio Brandenb. Vid.  
Brandenburgica.
- Georgs, Hertzogs aus Bayern, Hochzeit zu  
Landshut ao. 1481. 206. DCCCLXVIII.  
g.
- Gera. Statuta [de ao. 1658.] 226.  
DCCCXCVIII. l. — Vid. Viteber-  
gensis facultas iurid. — Gerawi-  
scher Vertrag, anno 1598. aufgerichtet  
cet. 100. CCCXXXIII. —
- Gerbshaus [Joann.] Excerpta ex missali  
libro in Elmershausen de castro Guden-  
berg et de familia nobilium de Guden-  
berg. 152. DXLIII.
- Gerhardus de Lapide. 237. XII.
- Gericcii [Chn. Ben.] Waldheimische Col-  
lectanea. 174. DCLII. b.
- Gerlaci AEp. Mogunt. compositio cum  
Henrico et Ottone Landgravv. Has-  
siae [ao. 1347.] 205. DCCCXLVII. h.
- St. Germain, l'abbaye. 128. CCCCI. c.
- Germani imperii historia, praemissa  
Romanorum imperatorum historia. 225.  
DCCCXCVII. b.
- Germanica Biblia. Vid. Biblia Ger-  
manica.
- Germanicarum antiquitatum the-  
saurus, anonymi auctoris. 174. DCLII. k.
- Germar [Nobiles de] 125. CCCLXXXVII.  
y. z. aa. cf. ibid. bb.
- Gersdorf [Nicol. de] 266. LXV.
- Gerstenberger [Marcus], cancellarius  
Altenburgicus. Acta in eius caussa feu-  
dali, de ao. 1608. 145. CCCCLXXXVII. c.
- Gessner [Conr.] Anonymi Meermuschel  
und Schnecken, aus dessen Beschreibung  
verzeichnet. 229. DCCCXXXVI.
- Ghevehardus episcopus Merseburgen-  
sis. 154. DLI. c.
- Giebichenstein. Juramentum des  
Hauptmanns zum Giebichenstein vnd vff  
Sanct Moritzburg. 97. CCCXVII. e. —  
Cf. 124. CCCLXXXVI. o.
- Glasshütte. Belagerung vnd Einnamb  
davon ao. 1474. 206. DCCCXLVIII. h.
- Gline [Al. de] 242. XXII.
- Globk [Conradus de] 240. XVIII.
- Glogische Privilegia und Statuten, de  
ao. 1564. 115. CCCLXIV. a. — Cf.  
ibid. CCCLXV. a.
- Glossarium Latino — Teutonicum ano-  
nymi auctoris. 31. CI.
- Goch [Pellegrin. de]. Vid. Pellegri-  
nus de Goch.
- Godefridus cancellarius. 231. IV. 232.  
VI.
- Godefridus plebanus in Bizich. 236. IX.
- Godofredi Monachi chronicon. 133.  
CCCCXXI. b.
- Goebelii [Joh.] de thermis S. Jobi prope  
Annaebergam. 161. DLXXVII. i. —
- Goerliensiensia. 111. CCCLXIII. a. c. e.  
f. k. l-n. u. v. gg. pp. — Statuta [de  
ao. 1565.] 226. DCCCXI. a. — Cf.  
ibid. b. — Gerichtsordnung [de ao.  
1594.] ibid. c. — Cf. Collegium Ger-  
manicum poeticum.
- Goetzius [Godofr.] vid. Antiqui  
chronologi — Mela. Cf. 32. CVI.
- Goglaw, maior et minor. 270. LXXXII.
- Goizoeche. 233. VII.
- Goltbach pagus in ducatu Gothano. 121.  
CCCLXXVIII. l. Cf. Ingolstadiensis  
senatus cet.
- Goltgrund für Meissenn. 266. LXIV.
- Gonnesse [Nicolas de], 23. LXXI. et  
LXXII.
- Gonzaga [Ferrante] relatione. 182.  
DCLXXVIII. i.
- Gordenewiz. 234. VIII.
- Gorlitzer [Bonay.] Vid. Vratisla-  
vienses Scabini.
- Gotfridus Viterbiensis. Vid. Fri-  
dericus I. Barbarossa.
- Gothanus principatus. Acta visita-  
tionis scholasticae sub auspiciis Ernesti  
Pii in principatu Gothano anno MDCXLI.  
habitaet. 76. CCXXXI.
- Gotschalculus Pygav. abbas. 243. XXV.  
Cf. 248.
- Gottfried episc. Wie der das Schloss  
Werberg zerbrach [ao. 1444.] 206.  
DCCCXLVIII. q. — Wie er hat etliche  
Fürsten mit den Städten wieder versö-  
nen lassen. ibid. t. —
- Gozzerstete [Heinr., Gerhard., Theo-  
dericus dicti de] 240. XIX.
- Grabuwiz. 234. VIII.
- Gradvz. Von zugelassenen und verbotte-  
nen Gradibus. 75. CCXXIII. f.
- Grassi [Petr.] oratio. 203. DCCCXLVI. e.
- Gratiani Siculi ord. praedicator. car-  
men. 216. DCCCLIX. b. d.
- Gratianus. Vid. Decretum.
- Gravina [Jan. Vincent.] Ad J. Vinc.  
Gravinae de origine Romani iuris libros  
tres considerationes. 90. CCLXXXIX. a.  
— Cf. ibid. b.
- Grebner [Paul.] 76. CCXXVI — CCXXIX.  
Vol. IV.
- Gregorianischer Calender. Vid.  
Sultzbach.
- Gregorius Magnus. 62. CXCVI. i.  
— Eiusdem dialogorum libri IV. 48.  
CLX. — Moralia in Jobum. ibid.  
CLXI. — Homiliarum in evangelia frag-  
mentum. ibid. CLXII. — Homiliarum  
in Ezechielem fragmentum. ibid. CLXIII.  
— Earumdem homiliarum libri duo. 49.  
CLXIV. — Fragmentum homiliae. 59.  
CXCIV. f.
- Gregorii Nazianzeni orationes. 41.  
CXXXIII.
- Gregorius IX. Vid. Decretales et  
Privilegia.
- Gregorius Tiphern., vid. Strabo.
- Greiterus [Casp.] Vid. Brentius.
- Grevendorf [Cunz, Wolff et Hanns,  
fratres de] 263. LIV.
- Greuenhall. 121. CCCLXXVIII. g.
- Greysseri [Dan.] litterae de conventu  
theologico [d. 4. Dec. 1555.] 222.  
DCCCLXXXVI. c. — Consilium. ibid. d.
- Grifenhagen [Radbodo de] 232. V.
- Grim. Vid. Kreyssigius [G. C.]
- Grimmenstein castellum. 148.  
CCCCXCVII.
- Griphinberch [Burchardus de] 231. IV.
- Groits [Sibodo de — et fratres eius] 232.  
VI.
- Groits [Frid. de] 232. VI.
- Groiz. — Moneta et cambium in Gr.  
236. IX. — Cornmarct in Gr. ibid. —  
Forum annonae. ibid. — Theloneum.  
ibid.

Groningen [Andr. de] 249.  
 Grossens [Reinfried] turba philosophorum. 228. DCCCCXXVII.  
 Grossii [Hulderici] formalitas iuriconsulti. 92. CCXCVII. — Epitome mathematicae doctrinae. 127. CCCXCVII. — Isagoge astronomica. ibid. CCCXCVIII. — Libellus geographiae et astronomiae. ibid. CCCXCIX. — Grossii amicorum insignia gentilitia et symbola. 218. DCCCLXVII. — Cf. ibid. DCCCLXVIII. — Liber de architectura militari. 229. DCCCCXXX. — Kriegsshaw und Stücken des Geschützes übung. ibid. DCCCCXXXI. — Gladiatoriae dispositiones. ibid. DCCCCXXXII. — Silberrechnung. ibid. DCCCCXXXIII. — Beschreibung des Seygerwercks und Zuschläge in Berghütten. ibid. DCCCCXXXIV. — Beschreibung der Stadt Leiptzigk. 164. DCIV.  
 Grossi. Schildichte groschen. 256. XXXIX.  
 Grossmanni [Joh. Henr.] fragmenta animalium Pirnensium. 171. DCXXXIX. a.  
 Grotii [Hug.] tragoedia Christus patiens, commentario L. Frid. Rappolti instructa. Vid. Rappoltus [L. Frid.] — Cf. Martialis.  
 Grouiz. 236. IX.  
 Groutsa [Fridericus et Sigebot de] 231. IV.

Hademaricus canonicus de Nuenburc. 236. IX.  
 Hadrianus Sanctus. Vid. Adrianus.  
 Haenichii Tägliche Poesie. 227. DCCCCV.  
 Hafftitii [Petri] Micro-Chronicon Marchicum. 140. CCCCXLVIII.  
 Hagen. 124. CCCLXXXVII. k.  
 Hagenest [Hanss Christoph von] zue Breitenhain hinterlassener witbe forderung. 117. CCCLXVIII. II.  
 Hager [Lorentz] Bericht von dem Tode des Joh. Reinhold von Patkul. 146. CCCCXCII.  
 Hahnii [Simon. Frid.] historia Luneburgensis. 141. CCCCLVI.  
 Hain. Vid. Kreyssigius [G. C.]  
 Hainspergk castrum. 261. L.  
 Hakenborn [Albertus et Ludovicus, nobiles de] 154. DLII. o.  
 Halberstadt. Handlung zu halber-

gruenhayn. Anonymi Grünhaynischer Geschichtscalender. 163. DXCVIII. a.  
 Grueningen. 156. DLVIII. b.  
 Gruenwald [Martin.] compendium historiae Lusaticae. 150. DXXX.  
 Grunbach [Heinr. de] 263. LV.  
 Grundemann [Jo.] 120. CCCLXXVII. y. — Monitorium contra Wilhelmum Thom. de Brandenburg. ibid. ff.  
 Grutsene villa. 237. XIII.  
 Grynaei [Joh. Jac.] disputatio apud Heidelbergenses. 223. DCCCLXXXVII. r. — Judicium studiosorum Heidelbergensium de hac disputatione [ao. 1584.] ibid. s.  
 Gryphii [Joh. Jac.] Stammbuch. 219. DCCCLXX.  
 Gryphiswaldense studium. 120. CCCLXXVII. t.  
 Gschwendii [Adami] commentarii de rebus Eisenbergensibus. 162. DXC.  
 Gualterus, vid. Galterus.  
 Guarini [Hieron.] Veronensis carmina. 216. DCCCLIX. b. y. et θ. — Vid. Strabo. — Epistola ad principem Estensem. 6. XIII. a. Ad Poggium. ibid. b.  
 Gubenensia. 163. DXCVI. a — g. et DXCVII. a. b.  
 Gudenberg castrum, et familia nobilium de G. Vid. Gerbshaus [Joann.]  
 Guibertus de Tornaw. Vid. Tornaw.

## H.

Stadt zwischen Herzog Heinrich zu Braunschweig und den vortriebenen herrn und Junckern, Anno 1552. 96. CCCXIV. b. — Capitulum Halberstadiense. 97. CCCXVII. m. — Capitulatio episcopalis Leopoldi Wilhelmi Archiduc. Austr. Episcopi Halberstad. cum capitulo Halberstadiensi, de ao. 1638. 156. DLVIII. g. — Friderici Wilhelmi march. Brandenburg. capitulatio mit dem Domcapitul zu Halberst. de ao. 1650. ibid. h. — Eiusdem Abschied mit dem Domcapitul zu Halberst. de ao. 1653. ibid. i. — Verzeichnüss des Stiffes Halberst. ibid. l. — Johannis Albrechti march. Brandenburg. et archiepisc. Magdeburg. constitutio finium inter episcopat. Magdeburg. et Halberstad. de ao. 1546. ibid. m. — Catalogus episcoporum Halberstadiensium, ab ao. 780—1137. ibid. o. — Chronica de episcopis Halberstad. 156. DLIX. — Acta bellica [annor. 1625. et 1626.],

S. Guicherti vita. Vid. Sigebertus Gemblacensis.  
 Guidonis de Columna historia Troiana. 55. CLXXIX. e.  
 Guilelmus. Vid. Gwyllhelmus.  
 Guilelmus dux Bavar. Vid. Wilhelm.  
 Guilielmi de Monte Lauduno apparatus concilii Viennensis. 81. CCXL.  
 Gumbertus de Cotsowe. 231. IV. — Frater eius Henricus. ibid.  
 Gundermann. Ein klegliches bekendnus vund Rew Gundermans. 76. CCXXV. a. — Cf. Peucerus.  
 Guntdorf. 254. XXXII.  
 Guntherus comes de Mansfeld. 256. XL.  
 Gunterrode. Vid. Moller [Andr.]  
 Gutenberg [Lutolfus de] 236. IX.  
 Gwyllhelmi Cancellarii Parisiensis [summa] super epistolas [sc. dominicales]. 66. CCIX. a.  
 Gymello [Guillelmus de] legg. doct., canonicus Narbonensis et palatii apostolici causarum auditor. 245. et sqq.  
 Gymnasiologia Evangelico-Hungarica, cuius Joannes Rezik Anno 1697. fundamenta prima posuerat, Samuel Matthaeides vero, Georgius Buchholtzius, Joannes Miesinky cet. aetate nostra symbolis auxerunt. 185. DCLXXXVII. et DCLXXXVIII.

quae ad Capitulum Halberstad. spectant. ibid. DLX. — Halberstadiense chronicon. 155. DLVII. g. et ibid. DLVIII. a. Cf. ibid. b — o. — Halberstadienses episcopi. 154. DLII. b.  
 Halensia. 115. CCCLXVI. a — m. — Cf. 97. CCCXVII. g. h. i. k. l. n. — Landtags-Sachen zu Halle, de ann. 1648. et 1678. 155. DLVII. e. — Landtages Abschied de ao. 1678. ibid. f. — Cf. 156. DLVIII. f. — Capella S. Jacobi. 259. XLVI. — Senatus litterae ad Lipsiensem. 267. LXIX. 270. LXXXI. — Scabinorum consilium. 125. CCCLXXXVII. u.  
 Haltaus [Chr. Gottl.] 247. XXV. [not.]  
 Hamburg. Vid. Tratziger [Adam.] — Hamburgum oppidum. 116. CCCLXVII.  
 Hammer [G. F.] Elsterwerdensia. 162. DXCI.  
 Hammer [Georg. Frid.] Biographia der gelehrten Eilenburger. 147. CCCCXCV. f.



- Haninvelt [Joh. de] miles. 239. XVI.  
 Hardt. 261. LII.  
 Harmenopolus. Vid. Constantinus Harmenopolus.  
 Hartha urbs. 174. DCLII. c.  
 Hartheim, wie das gewonnen ward, vnd von Apell Bamzen Tod. 206. DCCCXLVIII. s.  
 Hartmann [Jacob] von Dürlach Sohn, Propheceiung, ao. 1538. gestellet. 69. CCXIX. h.  
 Hassia. Herkommen der Landtgrauen von Hessen. 152. DXLIII. — Erbverbrüderung zwischen Sachsen, Brandenburgk und Hessen. 104. CCCXXXVIII. a.  
 Hatsteinii [Anton.] des Gravenlichen Stams Hanaw Ursprung. 141. CCCCLIV.  
 Haugero, relatione. 182. DCLXXVIII. c.  
 Haymonis episcopi Halberstadiensis expositio epistolarum Pauli, [deest expositio epistolarum ad Coloss. et ad Thessalonic.] 51. CLXVIII.  
 Hayn, Statuta der Stadt, [ao. 1545.] 226. DCCCXCVIII. f.  
 Heckin [Ursula]. Vid. Librarii.  
 Heckstädt. Vid. Hoppenrod [Andr.]  
 Hedwigae Eleonorae reginae Suec. epistola. 188. DCC. 2.  
 Hedwigis ducissae Slesiae vita, anonymi auctoris. 64. CXCVIII.  
 Hegkel [Erhard.] de Peniczhawssen. Vid. Librarii.  
 Heidelbergae antiquitates. Vid. Leodius [Hubertus Thomas].  
 Heino [Casp. Heinr.] libertas ordinum Lusaticorum. 105. CCCXLIII. — Rerum Laubanensium indices. 164. DCII.  
 Heinrichstorp villa. 232. VI.  
 Henricus abbas. Vid. Acta.  
 Henricus praefectus de Aldenburk. 231. IV.  
 Henricus praefectus de Lisnik. 231. IV.  
 Henricus Julius dux Brunsvicensis. 124. CCCLXXXVI. m. — Cf. 137. CCCXXIX. c. — Liedt auff die von Salder und die Stadt Braunschweig. (Ao. 1601.) 157. DLXIII. l.  
 Heinzellii [Joh. Bapt.] epistola ad Casp. Peucerum. 222. DCCCLXXXVI. g.  
 Heipii consilium. 124. CCCLXXXVII. i.  
 Heldorf [Jhan de] in Zeitze. 266. LXIII.  
 Helmgerspurgensis capellae B. Mariae dedicatio. 60. CXC. y. — Cf. 61. CXC. tt. —  
 Helmius [Frid.] Vid. Reinesius [Thom.]  
 Helmoldus. Chronicon presbyteri cuiusdam Bremensis continuatoris Helmoldi. 150. DXXXVII.  
 Helmstadiensis facultatis iuridicae consilium. 125. CCCLXXXVII. aa.  
 Helvetiae veteris delineatio. Vid. Tschudi [Aegidius.]  
 Henneberg. Chronika dero Herren von Hennebergk. 152. DXLIII. — Extract aus der Fürstl. Hennebergischen Kirchen Agenda, von straff des Ehebruches. 75. CCXXIII. n. — Recessus inter Mauritium, Fridericum Wilhelmum, Wilhelmum et Ernestum, duces Saxoniae, factus de comitatu Hennebergensi dividendo. 105. CCCXL. e. — Huldigung wie dieselbe 1661. in Henneberg zu Schleusingen und Suhla Herrn Moritzen, Herzogen zu Sachsen, geleistet worden. ibid. f.  
 Henrici de Segusia Summa super decretalibus [Summa Ostiensis.] 81. CCXLVIII.  
 Henrici Bigaviensis ecclesiae provisoris litterae. 154. DLI. e.  
 Henricus abbas. Vid. Acta.  
 Henricus Merseb. episcopus. 253. XXXII.  
 Henricus II. Imp. De vita et gestis St. Henrici II. Imperatoris libb. III [vulgo Adelboldo tributi]. 59. CXCIV. b. — Officium missae de S. Henrico. ibid. c. — Cf. Sagittarius [Casp.]  
 Henricus III. Imperator. 230. I. — Cf. Sagittarius [Casp.]  
 Henrici III. et V. comitum Ruthenorum epistolae. 189. DCCII.  
 Henricus V. Vid. Henricus III.  
 Henricus dux Brunsvicensis. Vid. Peina.  
 Henricus Hassiae Landgravius. Vid. Gerlacus.  
 Henricus Pius, dux Saxon. Vid. Freydingen. — Eius et Augusti electoris Saxoniae coniugum et liberorum ex illis susceptorum enumeratio. 144. CCCLXXXIII. b.  
 Henricus praepositus in Sechre. 269. LXXIX.  
 Henricus Sax. dux. 263. LVII.  
 Henry IV. — Negociation de la paix entre Henry IV. Roy de France, par Messieurs de Belleure et de Silbery, et Philippe XII. Roy d'Espagne, par le Sieurs Richardot, Jassis et Verreyken, et Charles Emanuel duc de Sauoye, par le S. de Lullin (a Vernin en l'année 1598.) 178. DCLXIV. et DCLXV. — Cf. ibid. DCLXVII. a.  
 Herempertus Langobardus, vid. Antiqui chronologi.  
 Heringen oppidum. Anonymi Brand-Chronik. 147. CCCCXCV. e.  
 Heringen [Heinr. de] 238. XIII.  
 Hermann [J.] Diaconi Bitterfeldenses. 164. DCL. c.  
 Hermannus episcopus Monasteriensis. 232. VI.  
 Hermannus plebanus in Veizenvels. 236. IX.  
 Hermetis tabula smaragdina. 201. DCCCXXV.  
 Hermetis Hebraei Geheimnisse von denen Stunden des Tages und der Nacht. 193. DCCXXXIV.  
 Hermogenis ars rhetorica. 8. XXIII. b.  
 Hermogenis und Virgilii Experimentum auf dem Maßtel zu fahren. 201. DCCCXXV.  
 Herodiani historiae a Steph Berglero in Latinum conversae. 8. XVIII—XXI.  
 Herodotus ex edit. Jungermani [Ol. Paul. Steph. 1618.] cum notis manuscriptis. 4. VI.  
 Heronis Alexandrini pneumatica. 8. XVII.  
 Herzberg. Vid. Müller [Joh. Gottlob]. — Statuta der Stadt. 226. DCCCC. c. — Nachricht von Herzb. ibid. d. — Protocol des Colloquii zu Hertzberge, zwischen den Chur- vnd fürstlichen Sechsischen, Brandenburgischen, Braunschweigischen vnd Anhaltischen Theologen Anno domini 1578. De formula Concordiae. 72. CCXX.  
 Hesdin [Simon de], vid. Valerius Maximus.  
 Heshusii [Thilem.] epistola ad Flacium [d. 5. Oct. 1562.] 223. DCCCLXXXVII. c.  
 Hesillere [Bertold. de] 238. XIII. [Eckhardus de] ibid.  
 Hesiodi opera et dies. 3. III. b.  
 Hessen. Erbverbrüderung cet. Vid. Saxonica.  
 Hessi [Helii Eobani] elegia de monte S. Annae. 160. DLXXVII. f.  
 Heuestrit [Conradus] notarius Theoderici marchionis de Landesberg. 237. XII. — Tiozemannus et Ludolphus milites, fratres illius. ibid.  
 Heupoldus [Bernh.] Vid. Tradelius [Geo.]  
 Heures. Praef. IX. VII. — 66. CCVIII.  
 Heusdorf monasterii monumenta. 156. DLXII.  
 Hieronymi versio librorum Jobi, Tobiae, Judith, Esdrae I. et II., Esther. 44. CXLIII. — Breviarii in psalterium fragmentum. 44. CXLIV. — Fragmentum expositionis in proverbias. 45. CXLV.  
 C

- a. — Cf. *ibid.* b. — Fragmentum expositionis in Ecclesiasten. 45. CXLV. — Fragmentum expositionis in evangelium Matthaei. 45. CXLVI. — Commentarii in Ecclesiasten. 50. CLXVI. c.
- Hieronimi presbyteri vita. 61. CXCV. qq. — Miraculum eius. *ibid.* rr.
- Hilarii epistola ad Rectorem Universitatis Lips. in causa Balthazaris cuiusdam. 120. CCCLXXVII. ee.
- Hilarionis monachi Veronensis vita Caroli Magni. 136. CCCCXXVI.
- Hildesheim. Beschreibung der Fundation des Stiftes, cet. 156. DLXIII. a. — Verzeichniss aller Städte, Häuser cet., so in dem Stift gelegen. 157. DLXIII. b. — Auszug, darin die Stifts Vheide [de ao. 1519.] kurz begriffen. *ibid.* c. — Datt Leidt vann der Vheide. *ibid.* d. — Gedicht up de Vorbündnüss, unde Allerlei Verdriess, so de Adell dem Bischof zugefüget haben. *ibid.* e. — Wie der Rath der Stadt bestetiget wird. *ibid.* i. — Articul darauss die Stadt Hildesheim bey Carolo V. ist ausgesöhnet worden [Augsb. 1548.] *ibid.* k. — Examinatio der Hildesheimischen Landsasserey, insonderheit deren, welche sich 1516. wider Bischoff Johann von Hildesheim verbunden. *ibid.* n.
- Hilpertize. 231. V.
- Hinricus Pygaviensis abbas. 230. II. 231. III.
- Hispanicae chronicae, anonymi auctoris, pars secunda. 175. DCLIV.
- Historia Diocletiani s. de septem sapientibus magistris. 35. CXIV. b.
- Historia von einem Dorffpfarher. Vid. Anonyma
- Hiventius. Vid. Syrus.
- Hobes, fragmentum de luce. 128. CCCCi.
- a. — Anonymi observationes in illud, ad Saporem. *ibid.* h.
- Hoehlii [Andr.] annales Lipsiensis. 165. DCV—DCIX. Cf. DCXIV.
- Hoepneri [Chn.] Beschreibung von Frankenberg. 174. DCLII. h.
- Hoffmeister [Johann]. Historia von einem Augustiner, Mönich [Joh. Hoffm.] 72. CCXXII. b.
- Hogenist [Heinr. et God. de] 237. XII.
- Hoheneck, wie das Albrechten von Brandenburg abgewonnen. 206. DCCCXLVIII. ii.
- Holstenius [Luc.] 32. CVII. d.
- Hollandia [J. A. de] vid. Librarii.
- Homerus. Fabula Bellerophontis ex Homero latinis versibus reddita per Janum Pannonium. 6. XI. d.
- Homiliae ex variis patrum Latinae ecclesiae operibus collectae et per anni tempora digestae. 55. CLXXVIII.
- Honorii Augustodunensis clavis physicae fragmentum. 53. CLXXIII.
- Honorius papa. 234. VIII. 236. IX.
- Honorius III. 84. CCLXIX. d.
- Honorius [Jul.], vid. Mela.
- Hoppenrod [Andr.] Bericht der Stadt Heckstädt. 164. DC.
- Horatius 13. XXXIX. — 14. XL. b. XLI. — 15. XLII. a. XLIII. — Anonymi ad libr. I. lectiones erotematae. 215. DCCCLII. — Anonymi Horatius in nummis. *ibid.* DCCCLIV.
- Horeburch [Reinbertus de] 236. IX.
- Horst [Henr. de] oratio studii Coloniensis habita in receptione Regis Maximiliani, ao. 1486. 174. DCLII. o.
- Hoyen [Folkmar.] 120. CCCLXXVII. II.
- Hoyerswerda. 155. DLVI. a. — Cf. 175. DCLIII. k—m. — Statuta der Stadt. 226. DCCCC. e.
- Hoykenwalde [H. de] 237. XII.
- Hoym [domini de] 154. DLII. I.
- Hrithoni Armeni historia orientalis. 186. DCXCI.
- Huest [Georg. Basta, Graf von] Feldtmarschalck. 228. DCCCXXVIII.
- Hugo. Aliqua notabilia de secundo et quarto libro Hugonis, qui dicitur Didascalicon. 81. CCLI. d.
- Hugo Burggrav. Leisnicensis. 261. XLIX.
- Hugonis de Trimberg carmen: Der Renner. 34. CXI.
- Hugonis praepositi Numburgensis iuramentum. 121. CCCLXXVII. zz.
- Humbertus cancellarius. 230. I.
- Hund [Wiguleis] Bayerisch- und Pfälztisches Stammbuch. 138. CCCCXLI. a.
- Hungaria. Regum nonnullorum Hungariae tabula genealogica. 183. DCLXXX. c. — Caeremoniale s. ordo coronationis regis Hungariae, ad Carolum VI. Imp. 185. DCLXXXIX. a. — Acta diaetalia per elargitas Caesareo-Regias propositiones, demissasque superinde statuum et ordinum introporrectas Replicas sub decursu modernae generalis regni Hungariae Diaetae Posonii concinnata, ac in domo regnicolarum ordine sequenti dictata, ao. 1712. *ibid.* b. — Derer Ungarischen Stände Schreiben an den Kaiser (1608.) 103. CCCCXXVII. rr. — Confoederatio Archiducis Matthiae et statuum Hungariae (1608.) *ibid.* ss.
- Huss [Joh.] 76. CCXXVI—CCXXIX. Vol. IV.
- Hygini astronomicon libri IV. 25. LXXXIII. a.
- Hygini epistolae duae. 78. CCXL. d.
- Hymni ecclesiastici fragmentum. 60. CXCV. p. — Cf. 61. CXCV. kk. et uu. 62. CXCV. γ.

## I.

- I. tit. S. Priscae presb. Card. 233. VII.
- I. tit. S. Stephani presb. Card. 233. VII.
- Jacoba, ducissa Juliaco-Clivensis. 140. CCCC.
- Jacobi ducis Curoniae et Livoniae epistola. 189. DCC. 46.
- Jacobi Magni Ord. Fratrum Eremitarum Augustini Sophilogium. 67. CCX. a.
- Jacobi ordinis Jesuitarum historia Catholicorum et Regum Armeniae, latine facta a Maturino Veyssière la Croze. 186. DCXCII.
- Jacobi Pisauri elegiae duae. 216. DCCCLIX. b. 4.
- Jacobus frater Christi. Vid. Apostolorum legenda et passio.
- Jacobus frater Johannis. Vid. Apostolorum legenda et passio.
- Jacobus Magnus. Vid. Fori.
- Jacobus de Vitriaco. Vid. Vitriaco.
- Jaimus Magnus. Vid. Fori.
- Jansen des Enikels Weltchronik. 33. CX.
- Januarii et Felicis Sanctorum passio. 60. CXCV. o.
- Janus Pannonius. Vid. Plutarchus. Demosthenes. Homerus.
- Jassis. Vid. Henry IV.
- Jatrosophion anonymi auctoris. 126. CCCCXII.
- Jauer. 115. CCCLXIV. c.
- Ichtershusen. 259. XLIV.
- Jenenses theologi. Verzeichniss, wie es mit den Jhenischen Theologen vffm Colloquio zu Wormbs ergangen. 72. CCXX. δ.



- Jenensis facultatis iuridicae consilia. 121. CCCLXXVIII. g. h. i.
- Jenisii [Pauli] collectio carminum in deflagrationem Annabergae. 160. DLXXVII. a. — Omissa in historia Annabergae. ibid. b. — Historia scholae Annabergensis. ibid. c. et d. — Historia Annaebergae. 161. DLXXVIII.
- Jeorii de Ambrosiis tractatus successionum ab intestato. 84. CCLXX. e.
- Imagines virorum doctorum saec. XVI. et XVII. ligno et aeri incisae, cum subscriptis illorum sententiis et nominibus. 68. CCXVI. a.
- Imola [Joh. de] Lectura super Clementinis. 83. CCLXIV. et CCLXV.
- Imperatoris Turcarum litterae ad rempubl. Venet. Vid. Venetiae.
- Impostores. De tribus mundi impostoribus liber. 221. DCCCLXXXIV.
- Infortiatum cum tribus partibus, cum glossis, a lib. XXIV. tit. 3. usque ad fin. lib. XXXVIII. 91. CCXCIV.
- Ingolstadiense studium. 120. CCCLXXVII. v.
- Ingolstadiensis senatus iuridici consilium pro syndicis Goltbachianis. 121. CCCLXXVIII. m. — Cf. 125. CCCLXXXVII. p.
- Innocentius III. 84. CCLXIX. d. — Litterae ad Gnesensem archiepisc. 208. DCCCLXIX. 1. — Ad Rigensem Episc. ibid. 2. — Ad Wolcuinum ord. Teut. magistr. ibid. 3. — Ad Lubecensem et Livoniensem episc. 209. DCCCLXIX. 4. — Magistro et fratribus militiae Christi in Riga. ibid. 5. — Cf. ibid. 6—21. — Cf. 232. VII. 234. sq. VIII. — Vid. Kunegundis Imperatrix.
- Innocentii IV. Papae Bulla canonisationis S. Stanislai Cracoviensis episcopi et martyris. 63. CXCVI. ee. — Vid. Decretales Inn. IV.
- Innocentius XI. Vid. Cardinali.
- Inscriptiones vetustae totius fere orbis per Petr. Apianum et Bartholomaeum Amantium collectae. 18. LVI. d.
- Insignia gentilitia imperatoris, regum, principum, comitum et nobilium Germaniae australis. 135. CCCCXXIV.
- Instituta. Anonymi lectura circa Instituta. 85. CCLXXVIII. c.
- Institutio sacerdotis, cui commissum est missas celebrare et secundum apostolum offerre pro se et pro populo dona et sacrificia pro peccatis. 84. CCLXIX. b.
- Institutiones Justiniani. Cum glossa. 90. CCXC. 91. CCXCI. a. — Ed. Joannis Crispini, Francof. ad Moen. 1610. cum notis MSS. ibid. CCXCII. — Anonymi lectura in lib. I. Institutionum. ibid. CCXCVI.
- Interdictum. Tractatus de interdicto, anonymi auctoris. 81. CCXLIX. c.
- Interim. Cf. Bock Emser cet. — Die neue geburt des Hurenkindes Interim genant. 73. CCXXII. aa. — Wie das newgeborne hurenkind Interim zu Augspurg getauft wird. 1548. ibid. bb. — Fünferley meynung vom Interim, einander widderwertig vnd zugegen. ibid. cc. — Varia carmina minora in formulam Interim. ibid. ii. et uu. — Der Geistlichen Churfürsten Bedencken auff das proponirte Interim. ibid. kk. — Judicium Pasquilli de Interim Caroli V. ibid. ll. — Causae pro Interim accipiendo et non accipiendo. ibid. mm. — Form der prefacion wie es sol gehalten werden für der Interimistischen Messe. 74. CCXXII. oo. — Der Nurenbergischen praedicanten Bedencken auf das Interim. ibid. pp. — Bedencken vnd antwort der Düringischer Landschafft der Jungen Herren zw Weimar, auff's Interim gegeben. ibid. qq. — Marggraff Albrechten zw Francken ernstes mandat das Interim belangent. ibid. rr. — Der Ritterschafft vnd Landschafft Bedencken vnd Ratschlag auff Herrn Marggraff Albrechtens mandat. ibid. ss. — Scriptum Imperatorium, quo ordinibus imperii propositum est Interim. ibid. tt. — Etlliche Excerpte, auss der Stende antwort auff die keyserliche Resolution das Interim belangend, gegeben 1550. zw Augspurg. ibid. vv. — Interim Samaritani refutatio (1553.) 222. DCCCLXXXVI. b.
- Inventarium Electoratus Saxoniae. 145. CCCCXXXVII. a. CCCCXXXVIII. et CCCCXXXIX.
- Invisibilitatis magia. Vid. Magia invisibilitatis.
- Joachim. Elect. Brand. Vid. Brandenburgica.
- Joachimi Ernesti ducis Holsat. epistola. 189. DCC. 38.
- Joachimi Friderici postulirten Administrators des Primats vnd Ertzstifts Magdeburgk Anzeigungsschrift Bitt vndt Protestation contra Peter Ernsten zu Mansfeldt in der Mansfeldtischen Glaubiger Schulsachen eingewandt. 97. CCXVI. a.
- Joachimi Friderici electoris legatorum oratio ad regem et rempubl. Poloniae. 103. CCCCXXXVII. s. — Responsio. ibid. t. —
- Joachimi Padeborgensis sententia de sacra coena. 69. CCXIX. e.
- Joannes patriarcha Indorum. De adventu eiusque causis Joannis patriarchae Indorum sub Callisto papa anno domini 1122. 63. CXCVI. dd.
- Joannes II. Papa. Vid. Privilegia.
- Joannes Chrysostomus. Vid. Chrysostomus.
- Joannis Friderici Comitis Hohenloensis epistolae. 189. DCC. 60. 61.
- Joannis Godefridi episcopi Bambergensis iter in Italiam susceptum. 187. DCXCVIII.
- Jodocus Bosau. abbas. 264. LVIII.
- Johann Friedrich der Mittlere. Nachtigal, d. i. Auszug aus dessen Schriften über die Würtzburgische Handlung. 148. CCCCXC VII.
- Johanna octava Papissa. Vid. Willich.
- Johannes Albanensis episcopus. 235.
- Johannes apostolus. Vid. Apostolorum legenda et passio. — Carmen in S. Johannem. 59. CXCV. b. — De virtutibus S. Johannis. 64. CXCVI. oo.
- Johannes episcopus Merseburg. 230. II.
- Johannes episcopus Würzburgensis. Vid. Albrechtus Marchio. — Wie er Scheinfeld, Geiselwindt vnd Prichsenstadt gewonnen, aber vor Uffenheim wieder abgezogen. 207. DCCCXLVIII. z.
- Johannes Marchio Brandenb. et Lusatae. 270. LXXXII.
- Johannes Numburg. episc. 261. L. 263. LV.
- Johannes XXII. Papa. Vid. Officium.
- Johannes Sax. dux, Thuring. Lantgrav. Misnens. Marchio. 263. LIV.
- Johannes Adolphus Dux Leucopetraeus. Vid. Saxonica.
- Johannes Albrechtus marchio Brandenburgicus. Vid. Halberstadt.
- Johannes Casimirus. Vid. Christianus II.
- Johannes Ernestus. Vid. Christianus II.
- Joannis Ernesti ducis Vimar. epistola. 188. DCC. 15.
- Joannes Fridericus Elector Saxoniae. Die herliche confession Joan Friederichen Churfürsten vor K. Maj. zu Augspurg. 72. CCXXII. c. — Epigramma in imaginem martyris Jesu Christi principis Electoris Joannis Friderici. ibid. d. — Confessio ad C\*



- Carolus Imperatorem, facta in comitiis Augustanis 1548. contra formulam Interim. *ibid.* h. — Passio Joann. Friderici, secundum Pasquillum. *ibid.* i. — Johan Friederich Herzog zw Sachsen Ertzmarschall vnd Churfürst des ewigen Himelreichs [Anno dom. 1548. d. 24. Febr.] kurtzer Bericht, welcher gestalt Göttliche Majestet, Hertzog Johan Friederich Churfürst zw Sachsen mit dem Ertzmarschallenamt, des ewigen himelreichs im 1548. Jhar, d. 24. Febr. belehnet hat. 74. CCXXII. xx. — Litterae ad Theologos Vitebergenses, ao. 1552. 72. CCXX. β. — Johannes Fridericus Sax. dux et Elector denuntiat oppidis et vasallis Marchionis Alberti, ut se dedant. 266. LXVII.
- Johann Friedrich, Herz. zu Sachsen, Lehnbrief über das Kloster Wildenfurth, dat. Weimar, d. 1. Jan. 1544. 223. DCCCLXXXVI. hh.
- Johannes Georgius I. Elector Saxoniae. *Vid.* Saxonica.
- Johannes Georgius II. Elector Saxoniae. *Vid.* Saxonica. Fourier- und Futterzettel cet. 145. CCCCLXXXVII. d. — Epistolae. 188. DCC. 5. et 7.
- Johannes Georgius III. Elector Saxoniae. *Vid.* Saxonica. — Johannis Georgii III. mit Johann Adolph von Sachsen Weissenfels auffgerichteter Elucidations-Recess. 144. CCCCLXXXIV. i.
- Johannes Georgius IV. *Vid.* Saxonica.
- Johannis Georgii Elect. Sax. litterae originales. 156. DLX.
- Johannis Georgii ducis Sax. epistolae. 188. DCC. 20. 21.
- Johannis Georgii Electoris Sax. ad fratrem Christianum II. epistola. 189. DCC. 63.
- Johannes Georgius S. R. I. Archim. et Elector privilegium dat ad erigendam pulveris nitrati officinam. 269. LXXVII.
- Joannes Guilelmus. *Vid.* Fridericus II.
- Johannis Sigismundi II. Regis Hungarici testamentum regium. 183. DCLXXX. b.
- Johannes Teutonicus, Tituli decretalium a Joh. Teuton. compilati. 82. CCLI. f.
- Johannes Walensis de Rotolano. *Vid.* Librarii.
- Johannes de Wienna. *Vid.* Librarii.
- Johannis Baptistae passio. 60. CXCV. n.
- Johannis Damasceni oratio de iis, qui in fide dormierunt; quomodo missis et eleemosynis et beneficentiis, quae pro illis fiunt, adiuventur. 56. CLXXXVI. b.
- Johannis principis Anhaltini epistola. 189. DCC. 48.
- Johannis [Segoviensis?] argumenta librorum sacrae scripturae metrica. 220. DCCCLXXXVIII. a. — Argumenta sententiarum versibus composita. *ibid.* b.
- Johannis de Turrecremata expositio psalterii. *Vid.* Turrecremata.
- Jonae vita Columbanii abbatis. *Vid.* Columbanus.
- Jordani epistola. 189. DCCI.
- Josephi testimonium de Christo. 28. XCII. e.
- Irenaei [Christoph.] Beschuldigung wider D. Stosseln [ao. 1567.] 223. DCCCLXXXVI. v.
- Isemanus [Joann.] *Vid.* Brentius.
- Isenacensis chronici fragmentum. 152. DXLVII. b.
- Isidori Hispalensis Origines. 30. XCVII. a. — *ibid.* XCVIII. a. et XCIX. — Libb. I—X. 216. DCCCLVIII.
- Isidorus. *Vid.* Pseudo-Isidoriana collectio.
- Islebia urbs. 123. CCCLXXXVI. b. c. d. e. l. — *Cf.* Saxonica. Isleve. Yssleybin.
- Islebius. Epistola ex Augusta ad amicum quemdam, d. 13. Apr. 1548. 72. CCXXII. k. — In Islebium Interimistam Epigramma. 73. CCXXII. z. — Panegyricus Pasquilli zw ehren dem Achtbaren hochgelehrten vnd weitberumpten herren, Er Joan Eisleben, do er mit seinem Interim von Angspurg, als ein Reformator Deutsches lands vnd Christlicher Kirchen frisch vnd fröhlich heimwärts gezogen ist. 72. CCXXII. nn. — Isleve. 256. XXXVIII. *Cf.* Yssleybin. Islebia.
- Isocrates. The booke or oration of Isocrates translated out of French in to Englishe by William Cancellor cet. 5. VIII. a.
- Italia. Relatione de i Principi d'Italia. 179. DCLXIX. — Anonymi brevis historia familiarum illustrium Italiae. 181. DCLXXXVII. b.
- יִשְׂרָאֵל. 198. DCCXCIV.
- Juchseri [Chrsto.] historia ecclesiastica urbis et diocesis Rochlitzensis, aucta et continuata a Fr. R. A. 172. DCXLII. —
- Altes und Neues von Auligk. 175. DCLIII. c.
- Judaeus Lusitanus anonymus. *Vid.* Liber blasphemus cet.
- Judex [Matth.] *Cf.* Flacius Illyricus.
- Juliacensis successio. *Vid.* Christianus II.
- Juliao-Clivensis historia arcana, wie es zu der beyden blöden Hertzoge, Wilhelm und Johannis Wilhelmi Zeiten im Lande zugegangen. 140. CCCCL.
- Juliani Cardinalis epistolae. 205. DCCCLXVII. e.
- Julii Sigismundi ducis Württemberg. epistolae. 189. DCC. 44. 45.
- Julius Honorius, *vid.* Mela.
- Julius Solinus, *vid.* Solinus.
- Jungermanus [Gothfr.] *vid.* Brissolius.
- Juramentum intitulantorum ad matriculam studii Lipsiensis. 31. CII. e.
- Juris civilis tractatus anonymi auctoris. 84. CCLXX. f. et h.
- Juris controversi quaestiones. 97. CCCXV. g.
- Jurisiurandi formulae. Des Richters Eydt, und wie er sweren sol — Der Scheppen Eydt, vnd wie die sweren sollen — Scheppenschreiber Eydt — Juden aydt. 92. CCXCVIII.
- Juris utriusque vocabularius. *Vid.* Vocabularius.
- Jus Magdeburgicum. *Vid.* Jus Saxonicum.
- Jus Saxonicum. Speculum juris Saxonici, cum glossa. 92. CCXCVIII. et CCXCIX. — Sächsisches Lehnrecht, cum glossa Germanica. 93. CCC. a. — Der Richtsteig Lehnrechts. *ibid.* CCC. b. — Recapitulatio des Lantrechts. *ibid.* CCCL. b. — Recapitulatio des Lehenrechtes. *ibid.* c. — Vermehrter Sachsenspiegel [distinctiones Saxonicae]. *ibid.* CCCII. a. — Die Magdeburger Fragen. 94. CCCIII. d. et 95. CCCV. c. — *Cf.* *ibid.* CCCVI. c. — Cautela und Premis. 94. CCCIII. f. — Richtstig Lantrechts. *ibid.* g. et 95. CCCVIII. b. — Weichbildum Saxonicum, cum glossa Germanica. 94. CCCIV. a. — Duplex registrum in Weichbildum. *ibid.* c. — Vermehrter Sachsenspiegel. *ibid.* CCCV. a. 95. CCCVI. a. *ibid.* CCCVII. *ibid.* CCCVIII. a. — Das buch von der Sippe mit den Regeln. *ibid.* CCCV. b. et 95. CCCVI. b. — Richtstig Lantrechts. 95. CCCIX. d. — Repertorium in

Lantrecht, Lehnrecht und Weichbild. 95. CCCIX. a. — Repertorium s. Remissorium speculi Saxonici, auctore Bockstorffio. 95. CCCIX. b. Cf. ibid. CCCX. et 96. CCCXI. — Sächs. Lehnrecht. 95. CCCIX. c. —

Jus Suevicum. Schwaebisches Landrecht. 93. CCCII. b. — Schwaebisches Lehnrecht. ibid. c. — Lantrecht vnd Lehnrecht. 225. DCCCXCVII. c. Justinæ virginis passio. Vid. Cyprianus.

Justini historiae Philippicae. 25. LXXXI. et LXXXII. Justiniani Institutiones. Vid. Institutiones Justiniani. Juvenalis [D. Junii] Satyrae. 18. LIV. et 215. DCCCLV.

## K.

Kaiserrecht. Vid. Keyserrecht. Kalckreuth. 267. LXVIII. Kaldenborn monasterium. 253. XXX. Kampen [Gotschalch de] 254. XXXIII. Kampf. 76. CCXXVI—CCXXIX. Vol. IV. Kanburh. 238. XIII. Kanuti regis convivii statuta [Skra]. 225. DCCCXCVI. a. et b. Karlesdorp. 230. II. Katherina. Passio S. Katherinae virginis. 59. CXIV. f. — 62. CXCVI. e. — Kaufmann [Conrad.] guardianus fratrum minorum Bambergae. 256. XXXVI. Kempten. Von dem Schencken-Amte zu Kempten. 147. CCCCXCVI. k. — Cf. Pappenheim. Kettneri historia ducum Saxonorum Anhaltinorum. 138. CCCCXXXVIII. Keyserrecht. 93. CCCII. a. Kilianus Papa. Vid. Preces Germanicae. Kindsperg [Sebast. von] Revers wegen 1½ gülden Stadtsteuer. 208. DCCCXLVIII. 85. Kinndspersg [nobiles de]. Vid. Bayreuth. Kintzsch [Balthas. de] 257. XLII. Kirchberg [Comites de] 154. DLII. g. — Gisla de Kirchberg. ibid. h. Kirchensletum. 251. XXVIII. Kircheri [Athanasii] epistola. 129. CCCC. i.

Kitzingen. Die Kitzinger nehmen Schwartzach ein. 206. DCCCXLVIII. z. Klempsowen [Niclaus von] Pommerische Chronick. 142. CCCCLXIII. Klingenberg. Burgk- vnd Pflugsbrief Maximiliani I. über diese Veste. 208. DCCCXLVIII. 88. Knaw villa. 263. LIV. Knorr von Rosenroth [Chstn.] Hecatombe. 193. DCCXXXVI. Knut [Heinricus, Conradus et Albertus fratres] 239. XV. Knuth [Heinricus] 232. V. [Albertus] 241. XXI. Koedter [Christoph.] 76. CCXXVI—CCXXIX. Vol. IV. Koenigstein castrum montanum. 269. LXXXVII. Kolbeke villa. Vid. Colbizce. Kolditz [Otto de] 239. XVI. Komerstadt [Georg.] I. U. D. et dominus in Kalckreuth. 267. LXVIII. Konigesbrügk [Kongspergk] 265. LIX. 267. LXVII. Κωνσταντίνος. Vid. Νεαρά. Koselwiz. 238. XV. Κομά μάλιστα νομοθεσία παλαιά τοῦ βασιλέως Ρωμανοῦ τοῦ γέγοντος. 89. CCLXXXVIII. g. Kranach [Michael]. Vid. Librarii. Krappe [Hieron.] Fragmentum aus dessen Handbuche. 116. CCCLXVIII. y.

Krell [Nic.] Vid. Crell. Krentzhaimii [Leonhardi] opus chronologicum. 129. CCCCIII—CCCCIX. Kreusing [Paul.] Vid. Creusingius. Kreyssigii [G. C.] Collectanea litteraria ad historiam Saxoniam. 143. CCCCLXIV. Register zu seiner Klosterhistorie. 158. DLXVIII. — Inventarium der brieflichen Urkunden der Clöster Buch, Grim, Nimitschen, Franckenhausen, Carthaus bei Crimmitschau, Rembsa, Sitzerode, Freyberg, Hain, Beutitz, Plötzke, Volckeroda. 160. DLXXXVI. Kuehnii [Joh.] brevis chronica Gubenensis. 163. DXCVI. b. Kuemmelii [Barth.] annalium Gubenensium fragmentum. 163. DXCVI. d. Kundtmann [Sylvest.] Extract aus einer Chronica, was sich bei denen XII. Churfürsten aus dem Hause Sachsen von Ao. Chr. 1424. bis 1656. Denckwürdiges begeben und zugetragen. 163. DXCVIII. b. Kunegundis Imperatrix. Eins vita. 59. CXIV. c. — Liber de miraculis eius. ibid. d. — Bulla Innocentii III. de canonizatione eius. ibid. e. — Kunig Buch. 225. DCCCXCVII. Kyffeller [Merten] 94. CCCIII. in fine. Kyrchdorf [Heinr. de] miles. 239. XV.

## L.

Laberius, vid. Fragmenta poet. vett. Latt. Labyrinthi delineatio. 22. LXVIII. La Crozius [Mat. Veyss.] Vid. sub. C. Lactantii Firmiani divinae institutiones. 44. CXLII. a. — Liber de ira Dei. ibid. b. — Liber de opificio hominis. ibid. c. Lambertini [Prospero]. Vid. Benedictus XV.

Lando [Petri] ducis Venetiarum instructio originalis data Iseppo Barbaro Rectori capitis aggeris constituto. 108. CCCLII. Landtfriede zu Breslau, de ao. 1512. 115. CCCLXV. b. Langenberg [Nicolaus]. Vid. Librarii. Langendorf. 238. et sq. XV. Langii [Paul.] Chronica des Bissthumbs Naumburg. 173. DCXLIX. d.

Langueti [Huberti] epistola ad Peuce- rum [d. Francof. Id. Mart. 1557.] 223. DCCCLXXXVII. d. — Anonymi de Langueto iudicium. ibid. i. Lantberti vita et passio. 60. CXCV. z. Lapide [Gerhard. de] 237. XII. Lascaris [Jo.] Praef. VIII. III. IV. Lateranus. 235. Lauban. Vid. Heino [Casp. Heinr.]

- Lauretani [Leonardi] ducis Venetiarum instructio data Hieronymo Sagredo Rectori civitatis Parentii. 108. CCCLIV.
- Laurentii in Lucina presbyt. Cardinalis epistola ad Henricum ducem Bavariae de pace cum rege Bohemiae ineunda; cum responsione ducis. 80. CCXLVII. g. —
- Laurentii [Pauli] liber copialis. 224. DCCCXCI.
- Laurentius Nicolai de Leydis. Vid. Librarii.
- Lazisio [Georgii de] de bello Gallico historia. 180. DCLXX.
- Lebonii legenda vultus sancti de Luca. 43. CXXXVIII. b.
- Lebrechti principis Anhaltini epistola. 189. DCC. 50.
- Lectionarium. Vid. Rituale.
- Lectiones in festis et dominicis diebus per totum annum. 53. CXCI.
- Lehr vund Trostschrift nach dess 90. Psalms vnderriicht [anonymi auctoris]. 69. CCXVIII. e.
- Leib [Kiliani] annales. 138. CCCCXXXV.
- Leibnitii [God. Wilh. de] epistolae. 189. DCC. — Epistolae ad Teuberum autographae. 190. DCCV.
- Leissnigk, Statuta von Erbfällen der Stadt [de ao. 1552.] 226. DCCCXCVIII. g.
- Leitner [Wolfgang]. 77. CCXXXIV.
- Lengefeld. Vid. Neumeister.
- Lentuli proconsulis quae fertur de Christo epistola. 28. XCII. d.
- Leo. Vid. Prochiron et Neagā.
- Leobae virginis vita. 62. CXC. β.
- Leocadiae virginis passio. 63. CXCVI. x.
- Leodienses canonici. Vid. Recensio canon. Leodiens.
- Leodii [Huberti Thom.] annales de vita Friderici [II.] Comitis Pal. Rhen. 159. DLXXII. d. — Eiusd. de aedificiis Friderici II. et de Heidelbergae antiquitatibus. ibid. e.
- Leon [de], response a la dernière proposition de l'Ambassadeur d'Espagne adressante aux cinq cantons des Suisses. 179. DCLXVII. f.
- Leonardus Aretinus, vid. Basilus.
- Leonellus Estensis, vid. Poggius.
- Leopoldus I. — Diploma, quo Joannes Henricus Menius inter nobiles refertur. 105. CCCXL. d.
- Leopoldus Wilhelmus archid. Austr. Vid. Halberstadt.
- Lepidi comoedia Philodorus. 21. LXV.
- Lerbeke [Hermann de] chronicon episcoporum Mindensium. 158. DLXIX.
- Lesten [Theod. de] 238. XIII.
- Letznerus [Joh.], von den Kirchen, Klöstern, Hospitalen, Schulen in Göttingen. 142. CCCCLVIII. c. — Eiusd. von dem Jungfrauen-Closter Weehnde vor Göttingen an der Leine gelegenen und von dem Münche-Closter S. Luderis vor Helmstedt gelegen. ibid. d.
- Leuberi [Beniam.] familiae illustres Comitum, Baronum cet. S. Rom. Imp. 137. CCCCXXXIV.
- Leucopetra. Miscellanea Leucopetrensia anonymi auctoris. 175. DCLIII. a. — Weissenfelsische Superintendenten. ibid. b. — Cf. Veizenvels et Weizenvels.
- Leupoltti [Jo.] brevis chronica urbis Cycneae. 174. DCLL. a.
- Leuschneri chronica Colditiensis. 161. DLXXXVI. et DLXXXVII.
- Λέγειον Παράξων αναγωγή κατά στοιχείον. 90. CCLXXXVIII. o.
- Libanii Galli epistola ad Trithemium de operibus Pelagii Eremitae. 193. DCCXXXI. b.
- Liber blasphemus contra sanctissimam religionem nostram scriptus Amstelodami a Judaeo Lusitano lingua Lusitana. 77. CCXXXVII.
- Librarii. Olricus minor scripsit Codicem XXV. — Johannes Loeffelholz de Nuremberga XLVI. — I. A. de Hollandia LXXX. et LXXXII. — Juanes de Fonseca LXXXI. — Jorius Singer de Aspershausen LXXXVII. a. — Weylenderffer [V. M. V.] LXXXVII. h. — Flavius Theodorus Dionysius XCVI. — Laurentius Puchner de Eysleben CIII. — Nicolaus Langenberg vicarius vicarii in ecclesia Merseburgensi CXLVII. — Bartholomaeus frater Benedictinus in monasterio S. Egidii Nuremberg. CLIV. — Laurentius Nicolai de Leydis CLXXV. — Basilius Rheginus CLXXXVI. — Stephan der Pfölnchouer CXCI. — Ulricus CXCVI. — Ursula Heckin CCXIII. — Nicolaus Besler CCXIV. — Godofredus de Schwanbach CCXXVI. — CCXXXIX. — Adalhartus presbyter CCXXXIX. — Petrus de Mergentheim CCXLVII. Vid. ibid. sub litt. f. — Johannes Walensis de Rotolano CCXLVIII. — Johannes de Vienna CCLII—CCLIV. — Georgius Nivicz CCLXVI—CCLXVIII. Johannes Enckhusen [Enckhusen?] de gottingin CCLXXVII. a. — Erhard Hegkel de Peniczhausen CCCIV. b. — Michael Kranach CCCV. a. — Simon Crespelet CCCXCIV. — Petrus Moller de Schlackenwerd DXLII.
- Libri Sexti. 81. CCLL. a.
- Lichtenau [Conradi de] chronicon. 131. CCCCXIV.
- Lieben [Sylvestr.] Salfeldographia. 172. DCXLIV.
- Lieberwirthii [Jo. Geo.] Chronicon Torgense. 173. DCXLVIII.
- Liege. Fleurs des histoires de Liege. 169. DCXXVII.
- Liethardus abbas Gemblacensis. Vid. Gemblacensis ecclesia.
- Liga principum catholicorum. Vid. Confoederatio.
- Lindanus. 18. LVI. f.
- Lindenberg [Johannes], Decanus im Sachsen-Collegio, Acta in dessen Schuldsachen, de ao. 1590. 109. CCCLVI. g.
- Lindneri [Joh.] onomasticon historicum. 135. sq. CCCCXXV.
- Linus papa. 62. CXCVI. h.
- Lippomano [Girolamo] relatione. 182. DCLXXVIII. f.
- Lipsienses Scabini. Vid. Scabin. Lips.
- Lipsiensia. Auszug aus dem beschluss des jüngst gehaltenen Landtags zw Leipzig in weinachten des 1549. iars. 74. CCXXII. yy. — Cf. Saxonica. — Observationes curiae electoralis supremae Lipsiensis collectae a Joanne Ulrico. 100. CCCCXXXIV. b. — Observationes practicae tam ad processum iudicii praesertim provincialis Lipsiensis, quam ad decisiones caussarum pertinentes. ibid. c. — Willkühr der Stadt Leiptzick Gerade tzu geben unnd zu nehmen. ibid. e. — Jura et libertates monasterii S. Thomae. 226. DCCCXCIX. a. — Maximiliani I. Privilegium über der Statt Leiptzick Jharmärkte, de ao. 1497. 116. CCCLXVIII. a. — Caroli V. Privilegium de iisdem, de ao. 1521. ibid. b. — Eiusdem de iisdem, anni 1547. ibid. c. — Weichbildt vndt Gerichte, wie es Hertzog Georg ercleret hatt, de ao. 1504. ibid. d. — Gerichte der Stadt L., dat. ab eod. anno 1508. ibid. e. — Des Fischerhandwergks Begnadigung, dat. 1552. ibid. f. — Willkühr des Raths zu Leiptzick, de ao. 1593. ibid. g. — Articull auff die Visitation des Oberrhoffgerichts, de ao. 1583. ibid. h. — Des Raths Ordnungk die Vormundtschaftsachen belangend, de ao. 1595. ibid. i. — Auszug daraus. ibid. k. — Cf. ibid. l—o. — Pro instructione wie die Zinssen zu rechnen. ibid. p. — Raths Verordnung, wie die



- Bürgere im Aufflaufen sich verhalten sollen, de ao. 1601. *ibid.* q. — Ordnung, wie es in Gerichten zue Leipzig soll gehalten werden. *ibid.* r. — Instruction denen sich der Stadtrichter bedienen soll. *ibid.* s. — Senatus decretum de processu abbreviando, de ao. 1617. *ibid.* t. — Edict wegen bestraffung des ungehorsamen Aussenbleibens, de ao. 1629. *ibid.* u. — Verboth, dass die Handtwergesellen keine Wehren, Tolgen und andere waffen tragen sollen, de ao. 1588. *ibid.* v. — Cf. Bassler [Steffen]. — Cf. Krappe [Hieron.] et Schleiffenheimer [Gedeon]. — Anonymi commentarii breves de rebus Lipsiensibus ab ao. 1645 — 1670. 117. CCCLXVIII. aa. — Vid. Freundt [Chr.] — Anonymi fragmentum chronici Lipsiensis, ab ann. 926 — 1222. 117. CCCLXVIII. cc. — Statuta der Posamentir-Innung zu Leipzig, data 1594. *ibid.* ff. — Vhrkündt dass der Rath auss ihren Berichten Erbegelder vnd andere haereditaten in die Breitenfeldische Gerichtspflege folgen zu lassen pp. ao. 1617. 117. CCCLXVIII. mm. — Cf. 119. CCCLXXVII. d. f. g. k. 120. *ibid.* n. o. s. — Cf. Hilarins. Cf. 120. CCCLXXVII. nn. — Varia Lipsiensem universitatem concernentia. 121. CCCLXXVII. ð. — Varia responsa et decisiones Facultatis iuridicae et Scabinorum Lipsiensium. 145. CCCLXXXVII. i. — Confirmation der Marktfreiheit und Stapelgerechtigkeit, de ao. 1659. *ibid.* o. — Anonymi Belagerung der Stadt Leiptzig ann. 1546. et 47. 164. DCIII. — Cf. Gross [Ulrich] der Elter. — Höhl [Andr.] — Dreuer [Sebast.] — Anonymi collectanea ad historiam Lipsiensem. 165. DCXI. — Cf. Vogel [Jo. Jac.] — Calixtus [Sam.] — Wimpina [Conrad. de]. — Anonymi Beschreibung der Stadt L., Privilegia, Willkühr, Weychilde cet. 166. DCXV. a. h. — Cf. Braun [Erhart.] — Luther [Mart.] — Der Fischer zu Leipzig Willkühr — Des Raths Verboth, den Fischzoll betreffend, an das Kloster zu S. Thomas — Fürstl. Abschied des Fischzolls halben. 226. DCCCXCIX. b. — Wilkore der Stadt Gerade zu nehmen vnnnd zu gebenn. 94. CCCIII. m. — Ecclesia S. Petri. 257. XLI.
- Lipsiensis universitatis acta, statuta cet. Vid. Fabri [Johann.]
- Lisnik [Otto et Tiemo de] 231. IV. 268. LXXV.
- Litterae de regeneratione ad Wigandum, anonymae. 71. CCXX. bb.
- Liturgia Latina. 58. CXC. a.
- Livius [T.] Patavinus. 22. LXX. — De Phoenice tractatus ex Livio. 7. XIII. l.
- Lobda. 259. XLIII.
- Lobenstein [Theodericus de] 237. XII.
- Lobschitz. 261. XLIX. LII.
- Joebau oppidum. 112. CCCLXIII. q.
- Loeffelholz [Johannes] de Nuremberga, vid. Librarii.
- Loescheri [D. V. E.] historiae patriae conatus. 143. CCCCLXXIV. a. et CCCCLXXV.
- Logotheta, vid. Georgius.
- Lombardus. Vid. Petrus Lomb.
- Lommatzsch, Statuta der Stadt, [de ao. 1554.] 226. DCCCXCVIII. h.
- Longini passio. 62. CXCVI. b.
- Longuerue [Abbas de], vid. du Four [Ludov.]
- Loredans [Jo. Franc.] Leben Adams des ersten Menschen oder moralische Betrachtung des ersten Menschen nach seiner Schöpfung vnd Zustande vor vnd nach dem Fall. Geschrieben von Hanss Dieterich von Schönberg. 77. CCXXXIII. [Cf. Jöchers Gel. Lex. II. 2530.]
- Lossbüchlein. 197. DCCLXXVIII.
- Lotharingus [Franc. Christian.] 129. CCCII.
- Lotter [Abrah.] 268. LXXII.
- Lotter. 125. CCCLXXXVII. q.
- Loudun [Synode de] 77. CCXXXII.
- Louis XIII. Cf. Bassompierre [de]. — Contract de mariage d'entre le roy de France Louis XIII. et de Donna Anna, avec Elisabeth fille de France. 179. DCLXVII. b. — La premiere seance et entrée en son parlement de Paris. *ibid.* c.
- Lubechunn. 234. VIII.
- Lubeci [Francisci] Historia von der Graffschafft [Closter und Stadt] Nordheim. 142. CCCCLVIII. a. — Extract aus dessen Annalibus, betreffende die Kirchen, und Geistlichen Sachen in Göttingen. *ibid.* b. — Chronicon Nordheimense. *ibid.* CCCCLIX. —
- Lubin. 240. XVIII.
- Lucani Pharsalica. 14. XL. c. 17. XLIX. — Eorum fragmentum. 17. L. et LI.
- Lucas [Heinricus]. 91. CCXCVI.
- Luccaviense chronicon anonymi auctoris, perductum usque ad ann. 1698. 117. CCCLXVIII. ee.
- Lucchese cittadino, risposta d'un, alla lettera del Religioso. 183. DCLXXIX. m Cf. *ibid.* v.
- Luceiae virginis passio. 63. CXCVI. cc.
- Luchese. Anonymi relatione della republ. Luchese. 182. DCLXXVIII. l.
- Luchowe [Gelfradus de] 238. XIII.
- Luchowe [Heinr. de] 238. XIII.
- Luchowe [Otto de] 238. XIII.
- Ludewig Lantgrav. et filius. 231. IV.
- Luciae virginis et martyris passio. 63. CXCVI. aa.
- Lucilius, vid. Fragmenta poet. vett. Latt.
- Luckov [Hermannus de] 245. sqq.
- Lucz, ecclesia parochialis. 253. XXXII.
- Ludewicus abbas Merseburgensis. 230. II.
- Ludolfus Halberstad. episcopus. 236. X.
- Ludovicae Amoenae comitissae Hohenloensis epistola. 189. DCC. 62.
- Ludovicae electricis Brandenb. epistola. 188. DCC. 9.
- Ludovici Landgravii Hassiae epistola. 189. DCC. 54.
- Ludovici Reni Palatini Electoris monita, filio suo Duci Friderico scripta. 69. CCXIX. f. — Testament wegen der Religion. 206. DCCCXLVIII. a. — Schreiben an seinen Vatter Pfaltzgr. Friedrich wegen des Abendmahles. *ibid.* b.
- Ludovicus I. Quaedam de eo, anonymi auctoris. 134. CCCXXI. e.
- Luft. In der Luft zu fahren. Vid. Experimenta magica.
- Lullin [de]. Vid. Henry IV.
- Luneburgensia. Anonymi Chronica Luneburgensis. 141. CCCCLVII. — Cf. Brunsvicensia. — Bulla Pii papae contra Luneburgenses, quod ecclesiastica bona ad se rapuerant. 120. CCCLXXVII. cc. cf. *ibid.* nn.
- Lupi episcopi et confessoris vita. 63. CXCVI. w.
- Lupus de Praga. 242. XXIII.
- Lupus Protospata, vid. Antiqui chronologi.
- Lusatica. Tradition der Niederlausitz an Herzog Christian. 102. CCCXXXVI. l. — Tradition-Recess die Ober- und Niederlausitz betreffend. *ibid.* m. — Landesprivilegium wegen der gesamnten Handt. *ibid.* p. — Privilegium wegen der Landeshauptmanschaft im Marggraffthum Oberlausitz. *ibid.* q. — Des Ambts-Hauptmanns zu Budissin Bestallung. *ibid.* r. — Seydauer Lehnbauern sollen bei dem Schloss zu Budissin verbleiben. *ibid.* s. — Cf. 104. CCCXXXVII. o. — Ferdinandi Entscheidung zwischen Land und Städten der Lausitz. 102. CCCXXXVI. t. — Ferdinandi Confirmation etlicher Articul, so in König Johannis privilegio

begrieffen. *ibid.* u. — Anonymi quaedam de Budissa urbe eiusque agro, et de principibus Saxoniae antiquissimis illius dominis. *ibid.* v.—k. — Maximiliani Privilegium an den Oberlaus. Adel wegen Vererbung ihrer Lehen. 103. s. — Cf. 104. CCCXXXVII. §. — Traditionsrecess de ao. 1636. 105. CCCXLIV. a. — Kaiser Ferdinandi Obergerichts-Concession de ao. 1562. 106. CCCXLIV. b. — Information von den Klostervoigten in Oberlausitz. *ibid.* c. — Processus der Ehren-Tafel oder Ritterrechts in Ober-Laussnitz. *ibid.* d. — Anonymi Princeps Saxonicus Lusatae redivivus. *ibid.* CCCXLV. d. — Traditionsrecess des Marggraffthums Oberlausitz, de ao. 1636. *ibid.* CCCXLVI. a. — Varia Lusatica. 106. sq. CCCXLVII. a — yy. — Deduction derer Landstände des Marggraffthums Ober-Laussnitz gegen die vier

Städte Budissin, Görlitz, Löbau und Camenz, der Miltseidung halber, de ao. 1572. 107. CCCXLVIII. — Statuta et privilegia a diversis regibus cet. Lusatis data. 111. CCCLXIII. — Relation, wie es bey der am 6. Martii 1681. abgelegten Erbhuldigung in der Oberlausitz gehalten worden. 150. DXXXI. — Eygen. *ibid.* DXXXII. a. — Cf. *ibid.* b. et DXXXIII. — Cf. Stollus [Phil.] —

Lutherus [Jo. Ernest.] 38. CXXI.

Lutheri [Mart.] imagines. Praef. IX. IX. b. — Genealogia Christi. 38. CXXI. Cf. quae in fine descriptionis huius codicis dicta sunt. — Epistola autographa. 68. CCXVI. b. — Memorabilia dicta et facta. *ibid.* CCXVII. — Kleiner Catechismus. 69. CCXVIII. a. — Travbüchlein für die Einneftigen Pfarrherren. *ibid.* b. — Taufbüchlein. *ibid.* c. —

Cf. 69. CCXIX. e. — Expositio loci 1. Petr. 3. de descensu Christi ad Inferos. 70. CCXX. g. — Verlauff der Disputation zwischen M. Luther vnd Joh. Eck vffm Schloss zu Leipzig. 166. DCXV. h. — Apographum testamenti. 174. DCLII. p. — Citatio ad congregationem ordinum Wormat. d. d. VI. m. Mart. ao. 1521. 265. LX.

Lutkon [Hermann.] 248. sqq.

Luxemburg [Joann. de] 25. LXXXII.

Luxurius. 19. LVIII.

Luzic. 232. VI.

Lycophron ex ed. Venet. princ. 1513. Praef. IX. V.

Lynar [Sigismundi Casimiri, Comitis de] epistolae. 189. DCCI.

Lyndenberg. 270. LXXXII.

Lyra [Nicolai de] postilla in evangelia. 219. DCCCLXXVII. a.

## M.

Mabillon. 128. CCCC. b.

Madlungen [Casp. de] 121. CCCLXXXVIII. n.

Maerckische Chronica [anonymi auctoris]. 159. DLXXII. b.

Magdalensae Sibyllae ducissae Altenburg. commercium epistolicum. 188. DCC.

Magdalensae Sibyllae ducissae Megalopolitanae epistola. 189. DCC. 34.

Magdalensae Sibyllae electricis Sax. epistola. 188. DCC. 6.

Magdeburg, Burggraffthum. 101. CCCXXXVI. h.

Magdeburgenses Scabini. Vid. Scabin. Magd.

Magdeburgensis. Varia ad Capitulum Magdeburgense spectantia. 97. CCCXVII.

a. b. c. d. f. — Collectanea de Archiepiscopis. 155. DLVII. a. — Acta die Domprobstei zu Magdeb. betreffend. *ibid.*

b. — Summa der Wahlcapitulation und Reversalien, welche die Administratores AEpiscopatus Magdeb. auszustellen pflegen. *ibid.* c. — Extract aus dem Landtags-Abscheide zu Halle [d. 27. Jun. 1663.] wegen der Extraordinarien Landes Burden im Ertzstift Magdeburg. 156. DLVIII. f. — Cf. Halberstadt. —

Vid. 124. CCCLXXXVI. n. et p. — Anonymi chronica archiepiscoporum Magdeburgensium. 158. DLXVI. — Anonymi Magdeburgisches Chronicon. 169.

DCXXVIII. a. — Catalogus der Burgermeister vnd Obersten Kemmerer zu Magdeburg. *ibid.* c.

Magdeburgicum ius. Vid. ius Saxonicum.

Magia. Unterricht von der wahren Magia. 195. DCCLIV.

Magia amatoria. 202. DCCCL.

Magia captivorum. 199. DCCIII.

Magia claustra aperiendi. 198. DCCXCIII.

Magia cryptographica. 196. DCCLXX.

Magia de furto. 196. DCCLXXI.

Magia imaginum. 199. DCCCVI.

Magia invisibilitatis. 202. DCCXXXVI.

Magia micro-cosmica. 200. DCCXXI.

Magia militaris. 202. DCCXXXIX.

Magia naturalis. 197. DCCLXXIV.

Magia odii. 199. DCCIV.

Magia universalis divina, angelica et diabolica. 192. DCCXXI. a.

Magia venatoria. 202. DCCXXXVII.

Magia visionum. 196. DCCLXVIII. — Cf. *ibid.* DCCLXVI. b.

Magnus martyr. Vid. Colbizce. — Magni passio. 60. CXCV. f. — Vita a Theodoro conscripta. 62. CXCV. yy. — Maichelwitz. 260. XLVII.

Mainz. Vid. Saxonica.

Maiores [Georgii] ad Theodorum Fabricium epistola. 70. CCXX. m. — Cf.

Crellius [Paul.] — Litterae ad Augustum ducem Saxoniae [ao. 1557.] datae. 222. DCCCLXXXVI. r. — Cf. *ibid.* s.

Malachiae archiep. vaticinium. 182. DCLXXVII. f.

Mammetis martyris passio. 60. CXCV. d.

Manfredus S. Marchi episcopus. 239. XVII.

Manfredus de Ferraria. Vid. Ferraria.

Manlii [Christoph.] rerum Lusaticarum libri VII. 150. DXXIX.

Manolesso [Emiliano] relatione. 182. DCLXXVIII. g.

Mansfeldensis comitatus. Historia vnd summarische Verzeichniß der Synodorum, welche innerhalb 20 Jahren in der Graffschaft Mansfeld gehalten worden sind, bis d. 19. Sept. 1580. 74. CCXXIII. b. — Gräfl. Mansfeld. Geistliche Consistorial-Ordnung, in etzlichen Punkten verbessert vnd gemehret, ao. 1568. *ibid.* c. — Superintendenten der Graffschaft Mansfeld. 75. CCXXIII. h. — Modus investiturae eines Superintendenten in der Graffschaft Mansfeld. *ibid.* i. — Revers, welchen dem Churfürsten zu Sachsen die sequestrirenden Herren Graffen zu Mansfeld von wegen des Exercitii iuris patronatus gegeben, d. 1. Mart. 1602. *ibid.* l. — Der Herrn Graffen zu Mansfeld, sequestrir, theills protestatio



- wieder Dero Commissarien Anno 1601. gegebenen Abscheid, zu Eissleben. d. 6. Jun. 1601. *ibid.* m. — Litterae comitum Mansfeldensium ad electorem Saxoniae datae d. 1. Apr. 1609. contra conclusum electorale in causa Pauli Wolffii [cf. Christianus II.] *ibid.* r. — Erinnerung von etlichen nöthigen Artickeln, den Herrn des Mansfeld. Ministerii vbergeben, durch Hieronymum Mencilium. *ibid.* w. — Der Herren Graffen zu Manssfeldt Abschied, wie es mit der Session vnd Votis in dem Consistorio zu Manssfeldt soll gehalten werden, d. Manssfeldt, d. 13. Novembr. 1607. *ibid.* z. — Acta consistorii Mansfeldensis. *ibid.* in fine. — Cf. 99, CCCXXVI. Sequestration-Acta. *ibid.* CCCXXVII. — Cf. 124. CCCLXXXVI. q. — Varia acta in causa fodinarum Mansfeldicarum. 145. CCCCLXXXVII. n.
- Mappae geographicae. 14. XL. e. — 20. LXIII. — 22. LXVIII.
- Marbachii epistola. 222. DCCCLXXXVI. h.
- Marchiae illustrium virorum icones. Praef. IX. IX. a.
- Marcianus Capella, *vid.* Capella.
- Mare magnum. 81. CCLI. c.
- Margaretha s. Margarita. *Vid.* Anonyma.
- Margarita passionis, *vid.* Anonyma.
- Maria. Carmen Germanicum ad Mariam. 35. CXIV. c.
- Mariae virginis miracula. 61. CXCv. cc. — Legenda de miraculis S. Mariae, in honorem partus B. Mariae ex variis chronicis conscripta a monacho quodam Cellae Mariae. 64. CXCvii.
- Mariae ducissae Sax. epistola. 188. DCC. 18.
- Mariae Elisabethae ducissae Sleswicensis epistola. 189. DCC. 33.
- Marienbergh. Collectanea ad historiam Mariaebergae oppidi spectantia, anonymi auctoris. 165. DCXIII. c.
- Martiale speculum magicum. 200. DCCCviii.
- Martialis epigrammata quaedam. 17. XLVIII. f. — Editio Langii [Argent. 1595.] cum notis Petri Scriverii et Hug. Grotii. 18. LV. — Cf. 216. DCCCLIX. b. 7.
- Martini Minoritae chronicae epitome. 130. CCCCXIII.
- Martinii descriptio itineris per Italiam facti. 187. DCXCIX.
- Martinus X. Papa. *Vid.* Privilegia.
- Martini pontif. max. epistolae et tractatus. 81. CCXLIX. d.
- Martinus, Burggrav. de Dohna et dominus in Königsebrueck. 264. LIX.
- Martinus episcopus. Legenda de eo. 59. CXCIII. d.
- Martinus episcopus Misnensis. 232. VI.
- Martyris [Petri] ad Peucenum epistola [d. 26. Jul. 1560.] 223. DCCCLXXXVII. a.
- Marzariis [Augustinus de]. *Vid.* Augustinus de Marzariis.
- Mateo [Gioann.] Segreti varii. 195. DCCCLVI.
- Materni episcopi vita. 63. CXCvi. v.
- Mathelinus abbas Gemblacensis. *Vid.* Gemblacensis ecclesia.
- Mathias Hungar. rex. 120. CCCLXXXVII. pp.
- Matthaei apostoli legend. fragmentum. 58. CXCIII. a. — Virtutes et passio. 61. CXCv. ee.
- Matthaeides [Sam.] *Vid.* Gymnasiologia Evangelico-Hungarica.
- Matthiae Kemnatensis chronicon. 139. CCCCLXII.
- Matthiae regis Rom. electio. 137. CCCCXIX. d.
- Matthias Rom. Imp. 268. sq. LXXVI.
- Matthias Archidux. Ertzhertz. Matthiae Schreiben an die Chur- und Fürsten des R. R. seinen Zug betreffend [1608.] 103. CCCXXXVII. tt. — Extract der Artickel, welche Ertzhertz. Matthiae Gesandten den Böhmischen Ständen vortragen [1608.] 103. CCCXXXVII. uu.
- Mauri, sancti, vita. *Vid.* Faustus Monachus.
- Mauricii sociorumque passio et miracula. 61. CXCv. hh. — Sermo in festum Mauricii martyris [anonymi auctoris]. *ibid.* ii.
- Mauritii ducis Sax. epistola. 188. DCC. 12. — Cf. Arnold [Georg.]
- Mauritii electoris duae epistolae, ad coadiutorem Merseburgensem et consistorium Merseburgense. 73. CCXXII. ff. — Artikel aus des Churfürsten Ausschreiben, d. Torgaviae, d. 23. Jan. 1548. *ibid.* gg.
- Mauritii Guilelmi Duc. Merseburg. Capitulatio. 104. b. — Capitulatio des Churfürsten Friedrich August zu Sachsen im Namen des unmündigen Herzogs Moritz Wilhelm. *ibid.* c.
- Maximiani elegiarum liber. 86. CCLXXXVIII. f.
- Maximilianus II. Narratio de eius electione ao. 1562. 137. CCCCXIX. a. — *Vid.* Registra Latina cet.
- Mazarin. Oraison funebre de Mad. Maz. 179. DCLXVIII. a.
- Mechtildis abbatissa sanctimonialium S. Crucis prope Gotham. 270. LXXX.
- Medi versus super alphabetum. 26. LXXXVII. e.
- Medicae quaedam observationes. 94. CCCIII. n.
- Meginfredi Parthenopolitani vita et passio Emmerammi Episcopi. 61. CXCv. gg.
- Meiervelt. 239. XVII. — Ecclesia sanctorum Petri et Pauli *ibid.* XL dies indulgentiarum accipit. 239. sq. XVII.
- Meinuardus. *Vid.* Memeinuardus.
- Mela [Pompon.] 23. LXXXIII. — Eius, Julii Honorii oratoris excerpti cosmographiae, et Aethici cosmographiae editio Lugd. Bat. 1685. cum notis MSS. Godofredi Goetzii. 23. LXXIV. — Idem, Julius Solinus, Itinerarium Antonini Aug., Vibius Sequester, P. Victor de regionibus urbis Romae, Dionysius Afer de situ orbis Prisciano interprete castigatus, Florentiae 1526. cum notis MSS. Goetzii in Melam et Solinum. 23. LXXV.
- Melanchthonis [Phil.] epistola ad Wernerum. 71. CCXX. dd. [cf. *ibid.* pp.] — Somnium Philippi. 71. CCXX. tt. — Epistola ad Carluicium. 72. CCXXII. l. — Scriptum ad Joannem Marchionem Brandenb. 73. CCXXII. s. — Epistola ad Pastorem Lubicensem de non recipiendo Interim. *ibid.* t. — Epistola ad Oberburgium, Caroli V. Secretarium. *ibid.* v. — Epistola ad Casp. Aquilam, de statu academiae Wittebergensis. 73. CCXXII. w. — Cf. *ibid.* x. — Carmen de Absalone pendente in quercu. *ibid.* ee. — Epistola ad regem Angliae [ao. 1535.] 174. DCLII. q. — Epistola de coena domini [d. 21. Mart. 1560.] 222. DCCCLXXXVI. l. — De sua voluntate in rempublicam et quo consilio ediderit libellos theologicos. *ibid.* q. — Sententia de sacra coena [d. 7. April. 1560.] 223. *ibid.* gg. — Epistola ad Flacium Illyricum. *ibid.* DCCCLXXXVII. g.
- Melani Monachi Process von Beschwerde mancherlei Geister. 192. DCCXXI. b.
- Melchione d'Egypto. *Vid.* Salomo.



- Meloiadis papae vita. 63. CXCVI. y.  
 Meliadice. Vid. Roman de Roy  
 Cleriadus.  
 Mellerstadt [Jo. de] epistolae. 120.  
 CCCLXXVII. qq.  
 Memeinuuardus [Meinuuardus?] 78.  
 CCXXXIX.  
 Mencilus [Hieron.] Vid. Mansfel-  
 densis comitatus. — Epistola anno  
 1572. data ad nonnullos Mansfeldenses  
 verbi divini ministros. 75. CCXXXIII. x.  
 Mendicantium ordo. Rubricae privile-  
 giorum a diversis Pontificibus ordini  
 mendicantium concessorum. 81. CCLI. c.  
 Menii [Justi] Schrift seines Abzugs hal-  
 ben an Hertzog Hannss Friedrichen zu  
 Sachsen [d. Lips. d. 3. Dec. 1557.] 223.  
 DCCCLXXXVII. h. — Cf. Amsdor-  
 fius.  
 Menius [Jo. Henr.] vid. Leopoldus I.  
 Menkenii [Ott.] epistolae. 189. DCCI.  
 Menologii Graecorum fragmenta.  
 56. CLXXXVI. a. CLXXXVII. et  
 CLXXXVIII.  
 Mergentheim [Petrus de]. Vid. Li-  
 brarii.  
 Merseburgensia. Statuta der Stadt  
 [d. ao. 1545.] 226. DCCXCXVIII. i. —  
 Cf. Moebius [Geo.] et Praeger  
 [Gottf. Ludewig.] — Rationes die Reichs-  
 Immedietät der Stifter Merseburgk  
 und Naumburgk betreffend. 145.  
 CCCCLXXXVII. e. — Merseburgen-  
 sia quaedam. 154. DLI. c. — Chronica  
 episcoporum Merseburgensium. ibid. d.  
 — Praepositurae redditum index. 204.  
 DCCCXLVI. v. — Obedientiae. ibid.  
 — Prima dedicatio ecclesiae Mersebur-  
 gensis. ibid. w. — Chronica episcopo-  
 rum. ibid. x. — Instrumentum publicum  
 de iuramento praepositi. 205. DCCCXLVI.  
 y. a. — Statutum de moneta in Mers-  
 burg. ibid. β. — Revocatio Gheuchardi  
 episcopi. ibid. γ. — Juramentum epi-  
 scopi post electionem. ibid. δ. — Sta-  
 tutum de obedientiis. ibid. ε. — Re-  
 cognitio Frederici episcopi de iuramento  
 per Bodonem praepositum facto. ibid.  
 ζ. — Statutum de iuramento. praepositi.  
 ibid. η. — Statutum de annis. ibid. θ.  
 Methodii epistola de Antichristo. 54.  
 CLXXV. m.  
 Metzrad [Nicolaus, Casparus, Georgius,  
 fratres de] 266. LXV.  
 Meursii [Jo.] criticus Arnobianus, ed.  
 secunda [1599.] 31. CII. — Cf. 77.  
 CCXXXVI.  
 Meusell [Ambrosius] von Wert-  
 heim. 93. CCCII. c.  
 Meyer [Henr.] monetae Ebraeae, Grae-  
 cae, Romanae, Asiaticae, Africanae, Ame-  
 ricanae, Germanicae, Gothicae, Longo-  
 bardicae et imperatorum Rom. Germani-  
 corum. 216. sq. DCCCLX. a—e. — Cf.  
 Patin [Carol.]  
 Michael. Legenda de S. Michael. 58.  
 CXCH. b.  
 Michael. Vid. Apostolus.  
 Michael. Vid. Schultes.  
 Michaelis archangeli festum. Oratio  
 in festivitate eius. 61. CXCv. pp.  
 Michaelis Monachi argumenta libro-  
 rum sacrae scripturae metrica. 220.  
 DCCCLXXXVIII. c.  
 Michaelsteinensis Abbas et conven-  
 tus. 154. DLII. i.  
 Miesinky [Joh.] Vid. Gymnasiolo-  
 gia Evangelico-Hungarica.  
 Militaris ars. Vid. Ars militaris.  
 Militaris magia. Vid. Magia mili-  
 taris.  
 Milledoni [Marc Antonio], Istorie del  
 Concilio di Trento. 182. DCLXXIX. c.  
 Millnerus [Joh.] Vid. Myllnerus.  
 Milnewiz. 234. VIII.  
 Mindenses episcopi. Vid. Lerbeke  
 [Herm.] — Anonymi chronica episcopo-  
 rum Mind. 159. DLXXIV. c.  
 Miniaturae habentur in Codd. LXX.  
 LXXI. et LXXII. CXIII. CCIII. CCVIII.  
 CCXLIII. CCXLV. CCXCVIII. CCCIV.  
 Miracula mundi septem. Vid. Ano-  
 nyma.  
 Miracula naturae. 191. DCCXVI.  
 Miscellanea eruditi cuiusdam Itali. 228.  
 DCCCCXXVI.  
 Misnia. Statuta capituli Misenensis anno  
 1498. collecta et a canonico quodam  
 ineunt. saec. XVI. aucta et suppleta.  
 66. CCVI. a. — Praepositurae Mise-  
 nensis redditus. ibid. b. — De obedi-  
 entiis. ibid. c. — De septem minoribus  
 praebendis in ecclesia Misenensi. ibid.  
 d. — De censibus minorum praeben-  
 datorum. ibid. e. — Statuta vicariorum  
 ingenuae eccles. Misenensis. ibid. f. —  
 Statuta [vicariorum] per decanum Mise-  
 nensem data. ibid. g. — Constitutiones  
 et consuetudines ecclesiae Misenensis,  
 quas omnes personae eiusdem servare  
 tenentur. ibid. h. — Cationes eccle-  
 siae cathedralis Misenensis, cum notis  
 musicis. 66. CCVII. — Historische Be-  
 schreibung des Bisthums vnd der Stadt  
 Meissen, von Andreas Toppius.  
 158. DLXVII. — Anonymi Probe einer  
 Historie derer Meissnischen Bischöffe.  
 ibid. DLXVIII. — Fragmentum calen-  
 darii ecclesiastici in usum chori ecclesiae  
 cathedralis Misn. 270. not. — Cf. Sa-  
 xonica. — Transactio de episcopatu  
 Misnensi inter Johannem Georgium Ele-  
 ctorem et Augustum ducem Saxoniae,  
 Johanns Georgii I. filios, de ao. 1657.  
 144. CCCCLXXXIV. h. — Epitaphia  
 in der Fuerstencapelle zu Meissen. 175.  
 DCLIII. e. — Cf. Freyberg [C. A.].  
 — Verzeichniss der Adelichen Schlösser,  
 Lehn- und Ritter-Güther, Meissnischen  
 Geschlechter. 148. DI. b. — Kurtze  
 Beschreibung der Lanndt vndt Marggraff-  
 schaft Meissen. 149. DXXV. a. —  
 Meissnische Chronica von ao. 1171. an.  
 149. DXXV. c. — Prodromus historiae  
 Misnicae auctus et continuatus. 149.  
 DXXVIII. — Misna castrum. 257. XLI.  
 Missa. Fragmentum tractatus anonymi  
 de missa et ecclesia. 64. CXCIX.  
 Missale. 65. CCIII.  
 Missivum. 224. DCCCLXXXVIII. c.  
 Mitz [Jo.] 85. CCLXXVIII. a.  
 Moebii [Geo.] Neue Merseburgische  
 Chronica. 170. DCXXIX. a.  
 Moenen. 254. XXXIII.  
 Moerlini [Joach.] epistolae quaedam ad  
 Andr. Osiandrum et responsiones. 68.  
 CCXV. d. — Colloquium et responsio  
 Illyrici. 72. CCXX. s.  
 Moguntia. Gerichtlicher Process vnd  
 ordnung von frey eigen, wie man den-  
 selbigen an dem churfürstl. meinzischen  
 gerichte zu halden pfleget. 109. CCCLVI.  
 c. — Gerichtsordnung vnd felle mit  
 anzeigung wess sich ein jeder halden sol  
 sampt andern meinzischen handlungen  
 so zu wyssen von noetten. ibid. e.  
 Moguntinus episcopatus. Scripta  
 quaedam de lite inter Episcopatum Mo-  
 gutinum et Erfurtum exorta, ao. 1590,  
 sq. 97. CCCXVI. c.  
 Molberg [Margaretha de] 253. XXXI.  
 Molitor [Hermann.] 120. CCCLXXVII. o.  
 Mollen-Vogtey. Vid. Augustus.  
 Moller [Andr.] Verzeichniss des Ge-  
 schlechtes derer von Gunterrode.  
 DXXXVIII. b.  
 Moller [Petrus] de Schlackenwerd.  
 Vid. Librarii.  
 Molssdorff [von]. 151. DXXXVIII. d.  
 et e.  
 Molstorff. 259. XLIV.  
 Monachorum status. Vid. Bullae  
 et decretales cet.  
 Monachus Pirnensis. Vid. Pirnen-  
 sis monachus.  
 Monde [Franc. de] oculus siderius. 191.  
 DCCXIX.

Monninger [Joh.] Genealogia des Chur- und Fürstlichen Hauses Brandenburg. 140. CCCCXLVII.

Mons serenus. 234. VIII.

Montferratis ducatus. Compendio delle Risposte fatte al Fabro dal Colleggio Mantouano nella Causa del Monferrato. 99. CCCXXV.

Morale somnium Pharaonis. 38. CXIX. b.

Mordeisens [Udalrici] epistola ad Justum Menium [d. 29. Dec. 1556.] 223. DCCCLXXXVII. t.

Morillonius [Ant.] 18. LVI. f.

Moritzburg. Juramentum des Hauptmanns vff St. Moritzburg. Vid. Gie-

bichenstein. Cf. 124. CCCLXXXVI. o.

Mosheim [Jo. Laurent. a.] de Beghardis et Beguinabus commentarius. 77. CCXXXVIII.

Mosin [L. de] 237. XII.

Mucheles [Frid. de] 238. XIII.

Muehlhusa. Process im Mülheusischen Gericht so man bey Sanct Georgen helt. 109. CCCLVI. b. — Statuta et Privilegia. 117. CCCLXIX. a. — Ordnung vnd gewonheit des Raths pp. ibid. b. — Marckordnung. ibid. c.

Muehlsteinii [Tobiae] Stammbuch. 219. DCCCLXXI.

Mueller von Berneck. Genealogie. 154. DLV. b.

## N.

Naboris et Felicis sanctorum passio. 50. CLXV. k.

Nachtigal. Vid. Johann Friedrich der Mittlere.

Naevius, vid. Fragmenta poet. vett. Latt.

Naliz. 234. VIII.

Nansius [Munius] 26. LXXXVIII.

Narcissi Martyris corporis inventio. Vid. Berengarius episc. Gerundinensis.

Narratio de duobus prodigiis prope Vitebergam anno 1550. visis. [Auctor Sebast. Dietrich von Winsheim?] 72. CCXX. yy.

Natalia Christi. Homilia de natalibus Christi secundum Matthaeum. 59. CXCH.

Nativitatis thema Cabbalisticum. 200. DCCCIX.

Naturae liber et scientia rerum prae-teritarum. 195. DCCLXIII.

Naturbibel und Naturpostilla. 198. DCCLXXXIX.

Naundorff. DCLIII. d.

Navarrica. 103. CCCXXXVII. aa—hh.

Neapolis. Historia delle rivoluzioni della città di Napoli dell' anno 1543. con la ribellione del principe di Salerno, nel governo di D. Pietro di Toledo composta dal regio Notaro Antonio Castaldo. 181. DCLXXIII. — Il torto e dritto della nobilita Napolitana, ouero Genealogia delli cinque Seggi di Napoli nuouamente uscita in Luce, aggiuntiui anco in corpori multissimi eruditi autori Eruditi. ibid. DCLXXIV.

Neapà τοῦ βασιλέως κυροῦ Ρωμανοῦ τοῦ πρεσβύτου περὶ προτιμήσεως. 89.

CCCLXXXVIII. b. — *Ἐπίγραμμα τοῦ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου περὶ τοῦ αὐτοῦ. ibid. c. — Νεapà τοῦ εὐλαβεστάτου βασιλέως Αλφonsου περὶ τοῦ μονάχου δεκατῆ παιδα. ibid. h.*

Nebere [Theodericus de] 237. XII.

Necromanticus tractatus. 199. DCCC. — Cf. 201. DCCCXXXVIII.

Neindorff [nobiles de] 154. DLII. m.

Nemo. Jocos narratio de nemine. Vid. Anonyma.

Neuburg. Vid. Brandenburgica.

Neumeisteri dissertatio von Reichenbach im Voigtlande. 175. DCLIII. r. — Lengfeldische Ehren- und Gedächtniss-Seule. ibid. s.

Nezze. 237. XII.

Nicetii episcopi vita. 63. CXCVI. p.

Nicolai episcopi et confessoris vita. 63. CXCVI. q. et r.

Nicolai IV. Papae approbatio tertiae regulae fratrum et sororum tertii ordinis a S. Francisco institutae. 132. CCCXVI. b.

Nicolai V. papae indulgentia eucharistiae. 119. CCCLXXVII. i.

Nicolai V. et Callisti III. inhibitio contra fratres minores. 120. CCCLXXVII. hh.

Nicolaus praepositus monasterii S. Thoma in Lipzk. 253. XXI.

Nicolaus Tortibulensis episcopus. 239. XVII.

Nicolaus Tudiscus. Lectura super secundo libro decretalium. 82. CCLII—CCLIV. — Lectura super tertio decretalium, ibid. CCLV. — Lectura super

Muelleri [Joh. Gottlob] collectanea Herzbergensia. 164. DCI. a.

Muellnerus [Joh.] Vid. Myllnerus.

Munster. Lettera scritta dal plenipotenziario di Munster per la republica di Venetia, in occasione di disgusto, e domandar licenza dal servizio di essa Republica. 182. DCLXXIX. d.

Musae [Q. Pomponii] notae in numos argenteos. 18. LVI. e.

Mutschowe [Henricus de] 242. XXII.

Myllneri [Joannis] commercium epistolium, Rudolphi II. imperatoris res gestas concernens. 137. CCCCXXX.

Myri [Mart.] concio de coena domini. 69. CCXIX. c.

decretalibus. ibid. CCLVI. et CCLVII. — Repetitiones quatuor. 83. CCLXVI—CCLXVIII. c. β. — Super Clementinis. 84. CCLXX. d.

Niccolo Arcuescono di Atene. 99. CCCXXIV. b.

Niccolochi poetae epistola. § 203. DCCCXLVI. e.

Nicomachi Geraseni enchiridium harmon. 9. XXIV. a. et XXV. f.

Nimitschen. Vid. Kreyssigius [G. C.]

Nitschitz [Petr. de] 238. XIII.

Nitzschmann. Vid. Pirna.

Niwicz [Georg.]. Vid. Librarii.

Nobediz. 234. VIII.

Nordheim. Grafschaft, Kloster, Stadt. 142. CCCCLVIII. a.

Nordhusa. 124. CCCLXXXVII. a.

Norimbergensia. Deductiones vnd Producten des Raths zu Nürnberg wider die Marggrafen zu Brandenburg in Sache der freisslichen Obrigkeit. 98. CCCXVIII. et CCCXIX. — Mandatum senatus Norimbergensis, quo luxuria in celebrandis nuptiis interdicatur et earum ordo praescribitur. 117. sq. CCCLXX. a—hh. — Anonymi chronologia das ist Gründliche und wahrhafft Beschreibung der Stadt Neroberg. 171. DCXXXIII. — DCXXXV. Cf. ibid. DCXXXVI. DCXXXVII. c. DCXXXVIII. — Anonymi origines Burggravorum Norimbergensium. 142. CCCCLX. — Norimbergensis Senatus Schreiben an die Universität Wittenberg [d. 28. Apr. 1558.] nebst Antwort dieser Universität [d. 14. Maii] 223. DCCCLXXXVI. x—z.

Noris [Pietro] Guerra trà Filippo II. e Papa Paulo IV. 176. DCLV. et DCLVI.  
 Notoria ars. 201. DCCCXXIX.  
 Nuernberg. Vid. Norimberga.  
 Numburgensia. Memorabilia et curiosa de urbe et episcopatu Numburg.  
 O. Hostiensis episcopus. 234. VII. Cf. Octavianus.  
 Observationes practicae ad processum iudicii provincialis Lipsiensis. Vid. Lipsiensia.  
 Ochino [M. Bernardino] da Siena, disputa intorno alla presenza del Corpo di Giesu Christo nel Sacramento della Cena. [Basil. 1561.] 224. DCCCXC.  
 Ochsenfuhr. Wie Marggraf Albrecht für Ochsenf. kommen. 207. DCCCXLVIII. k.  
 Octavianus Hostiensis episcopus. 235.  
 Oculus Siderius. Vid. de Monde [Franc.]  
 Odeslebiensia. 174. DCLII. l.  
 Officium sacratissimae crucis editum per Johannem XXII. 46. CLIV. c.  
 Oimstrowe. 234. VIII.  
 Oldenburgensia. Liber statutorum civitatis Oldenburgensis. 118. CCCLXXI.  
 Oldesleibin. 238. XIV.  
 de Oliva, vid. Palmerinus de Oliva.  
 Olomucensis episcopus. Vid. Carolus IV.  
 Olricus minor, vid. Librarii.  
 Oluenstede [Bernardus de] 237. X.  
 Oneiromanticum oraculum. 194. DCCXLVI.  
 Onoltzbach. Wie das Landtgericht daselbst in ruhe stunde [ao. 1460—90.] 206. DCCCXLVIII. bb.  
 Opatowitz, Kloster. Von den grossen Schätzen, daselbst underm erdrich verborgen. 208. DCCCXLVIII. rr.  
 Oppiani de venatione libri IV. carmine Latino redditi a Davide Peifero. 8. XXII.  
 Oracula V. et N. Test. Vid. Symphonia historico-prophetica cet.  
 Orationale s. collectarium de tempore et de sanctis per circulum anni. 221. DCCCLXXXI. — Cf. ib. DCCCLXXXII.  
 Orationes et missale. 65. CCHII.

170. DCXXX. et DCXXXI. a—u. — Anonymi historia, was sich mit Naumburg im Kayserzuge ao. 1547. hat zugezogen. 171. DCXXXII. — Cf. 173. DCXLIX. e. — Cf. Langius [Paul.] — Exsecutoriae contra capitulum ecclesiae Numburgensis. 121. CCCLXXXVII.

## O.

Orationes Germanicae. Vid. Anonyma.  
 Ordenburgk. Vid. Bavarica.  
 Ordinis Romani fragmentum. 91. CCXCV.  
 Ordinis theologorum Vitebergensis iudicium de libris quibusdam Joannis Brentii et Jacobi Andreae latum, ad Electorem Saxoniae, de d. 25. Apr. 1564. 71. CCXX. aa. — Litterae ad Joann. Fridericum Electorem, ao. 1552. 72. CCXX. a.  
 Ordo ad benedicendam campanam. 50. CLXVI. e.  
 Ordo in coena domini. Vid. Coena domini.  
 Ordo precum in festis nonnullorum Sanctorum canendarum. 61. CXCV. dd.  
 Ordo Romanus ad benedicendum et coronandum Imperatorem. 27. XCI. c. — De benedictione et coronatione Imperatricis. 27. XCI. d.  
 Orelia [Swientoslai], de Bozeiewicz, interregni Poloniae liber. 183. DCLXXXI.  
 Oribasii Euporist. 30. XCVII. b. — Collecta medicinalia. ibid. c.  
 Origenes. 46. CXLIX. a.  
 Orlamunde [Petr. de] 242. XXII.  
 "Oras περί ἀπορίσμων, ὅπως καὶ τίνι τρόπον γινώσκεται ὁ ἀπορίσμος μετὰ τὸν θάνατον. 90. CCLXXXVIII. r. — "Ερερον περί ἀπορίσμων, οὓς ἀπορίζουσιν οἱ ἀρχαῖοι καὶ μετὰ θάνατον εὐδοκονταί λελυμένα τὰ σώματα αὐτῶν. ibid. s.  
 Orosii [Pauli] historiarum libb. VII. 47. CLV. et CLVI.  
 Orsi. Cf. Polonia. — Viglietto scritto al Cardinale Sauelli, sopra la promozione di Mons. Visconti. 182. DCLXXXIX. f.  
 Orsoy [Lambert. de] 243. cet. XXV. XXVI.  
 Orzelski [Swientoslans]. Vid. Orelia.  
 Oschatz. 256. XXXIX.  
 Osiandri [A.] epistola ad D. Pomera-

γ. — Cf. Merseburgense capitulum.  
 Numek. 234. VIII.  
 Nungellensis ecclesia. Vid. Charta.  
 Nymphae. Anonymi tractatus magicus: processus matrimonii cum Nymphis. 194. DCCXLIX.

num. 73. CCXXII. p. — Cf. Moerlinus.  
 Osiandrica haeresis. Vid. Piorum quorundam hominum scripta cet.  
 Osnabrugsches Bischoffliches Landbuch. 158. DLXX.  
 Osse [Melchiorab] Testament gegen Herzog August. 122. CCCLXXXIX. ibid. CCCLXXX. a. Consilia. ibid. CCCLXXXI.  
 Ossuna [Duca di], lettera al Pontefice Paolo V. Borghese, e la risposta. 183. DCLXXXIX. w. — Cf. ibid. z.  
 Osternhusen. 236. X.  
 Ostiensis Summa. Vid. Henricus de Segusia.  
 Otiliae virginis vita. 63. CXCVI. bb.  
 Otilia. Vid. Otilia.  
 Otto Bremensis ecclesiae archiepiscopus. 254. XXXIII.  
 Otto Hassiae Landgravius. Vid. Gerlacus.  
 Otto marchio. 234. VIII.  
 Otto marchio Brandenb. 231. IV.  
 Otto marchio de Misna. 231. IV. 232. VI.  
 Otto propositus Reicherspergensis. 59. CXCV. (ab init.)  
 Ottoburanum monasterium. Praef. VIII. III.  
 Ottonis Divitis Marchionis historia. 137. CCCCXXXIII.  
 Ottonis [Henr. Frid.] monumenta monasteriorum Thuringiae. 159. DLXXV.  
 Ovidii Epp. ex Ponto libb. IV. 16. XLIV. a. — Remedia amoris. ibid. b. — Metamorph. ibid. c. — Amor. ibid. d. — Cf. 17. XLVIII. g. — Metamorph. fragment. 16. XLV. — Cf. 17. XLVIII. h. — Fastor. libb. VI. 16. XLVI. — Heroides. ibid. XLVII. — Cf. Bursarii Ovidiana. — Liber morum et vitiorum. 204. DCCCXLVI. p.  
 Owerstede. 237. XI.  
 Oxingium de citatione spirituum. [197. DCCCLXXX.



## P.

- P. tit. S. Caeciliae presbyter Cardinalis.** 234. VII.
- Paaneach** [Sophnat] Arcanum von Besprechung der guten Geister, verteutschet von Chacham Aelathuth. 195. DCCLIX.
- Pacheco** [Joan.] Espeyo de Nobleza donde se contiene muchas Cazas y linages Ilustres de España en dos Cuerpos ó partes. 176. DCLIX. b.
- Pacuvius**, vid. *Fragmenta poet. vet. Lat.*
- Paderbornensis episcopi epistola ad papam.** 47. CLVII. b.
- Padri di San Domenico di Germania**, lettera scritta in Roma al Capitolo, sopra il fatto della rimossa del Padre Ridofo. 183. DCLXXIX. n. — Lettera alla Santità di Papa Urbano VIII., nella quale sua santità viene supplicata per la restituzione alla religione del Padre Ridofo loro generale. *ibid.* o.
- Palatina.** 103. CCCXXXVII. kk—oo.
- Pancketum Caesareum.** 74. CCXXII. vv.
- Pannonius** [Janus] vid. *Janus*.
- Panormita** [Antonius]. Vid. *Antonius Panormita*.
- Panormitanus.** Vid. *Nicolaus Tundiscus*.
- Pantaleon.** Vid. *Godofredus Monachus*.
- Papa Romanus.** Relation de tout ce qu'arrive dans le commencement de la maladie du Pape jusques à l'élection d'un nouveau; la mort, la maladie, les funérailles et l'enterrement, le conclave, la nouvelle election et toutes ses fonctions. 182. DCLXXVII. g.
- Papendorp.** 234. VIII.
- Pappenheim** [Nobiles de]. Von dem Erbmarschallamte derer Grafen von Pappenh. 147. CCCXCVI. l. — Der Schöppen zu Leipzig Gutachten in Sachen Pappenheim contra das Stifft Kempten, de ao. 1690. *ibid.* m. — *Miscellanea Pappenheimensia.* *ibid.* n. — Cf. 121. CCCLXXVIII. b. et i.
- Paracelsus** [Phil. Theophr.] ab Hohenheim. 76. CCXXVI—CCXXIX. Vol. IV. — *Psalterium magicum.* 191. DCCXIV. — *Liber de septem stellis.* 194. DCCXLIV. — *Vademecum.* 198. DCCLXXXVII.
- Παράτετα.** 89. CCLXXXVIII. l.
- Parma.** Lettera dal Sign. Duca di Parma al Cav. Alfonso Carandini. 183. DCLXXIX. r. — Lettera scritta ad un Signore in risposta del libro stampato sopra le ragioni del Serenissimo di Parma. *ibid.* t. — Lettera al Duca di Parma da un Gentiluomo, che incognito d'ordine della medesima Altezza hascorso lo stato ecclesiastico e ueduto l'essercito Pontificio. *ibid.* u.
- Parschitii** [Christoph.] *tabula regni Hungariae.* 184. DCLXXXV. — *Comitatus regni Hungariae, Slavoniae et Transylvaniae septuaginta quatuor.* *ibid.* DCLXXXVI.
- Parvuli antiquorum tractatus.** Vid. *Tractatus parv. ant.*
- Pasquillus in catholicismum.** Vid. *Anonyma*.
- Passauer Kunst.** Vid. *Magia militaris*.
- Passavia.** Handlung vnd vortragk zu Passau zwischen Kays. Maj. und Hertzog Moritz zu Sachsen. 96. CCCXIV. a.
- Passio Jesu Christi.** *Anonymi meditationes de passione Jesu Christi.* Germanice. 67. CCXIII. a.
- Passio S. Sixti papae, Felicissimi et Agapiti diaconorum.** 49. CLXV. c.
- Passionale.** 221. DCCCLXXXIII.
- Patientis** [Petri] *Bekandtnüss vom heiligen Abendmal.* 69. CCXIX. d.
- Patin** [Caroli] *editio libri: Familiae Romanae in antiquis numismatibus cet.* [Par. 1663.] cum notis manuscriptis Henrici Meyeri. 217. DCCCLXII.
- Patkul** [Joh. Reinhold von]. Vid. *Hager* [Lorentz].
- Patres ecclesiastici.** *Variae patrum sententiae et precesiones.* 67. CCXIII. b.
- Patriarcha Constantinopolitanus.** Vid. *Constant. Patr.*
- Patriarcharum XII Testamentum.** Vid. *Robertus Lincolnensis*.
- Pauendorp.** 234. VIII.
- Pauli Diaconi versus in laude Larii Laci.** 17. XLVIII. l.
- Pauli Warnefridi Diaconi de gestis Langobardorum libb.** VI. 51. CLXVII. — *Excerpta ex his libris.* 134. CCCXXII. b.
- Paulina ars.** 201. DCCXXIX.
- Paulus Apostolus.** Vid. *Apostolorum legenda et passio.* — Cf. *Petrus*.
- Paulus III.** Vid. *Carolus V.*
- Paulus V. Papa Rom.** Vid. *Ossuna*.
- Pausaniae** ed. Joach. Kuhnii, cum collationibus Codd. [Mosq.] 8. XVI.
- Pegavia.** Churf. Joh. Georg. II. mit Herzog Moritz zu Sachsen getroffener Wiederkauffs-Contract über das Amt Pegau. 102. CCCXXXVI. k. — *Pegaviae oppidi supr. dominium def.* 242. 243—250. XXV. XXVI. — *Consules, Scabini cet.* 244. — Cf. *Bigowe. Pygaviense monasterium, Pigavia, Pigaw, Pigowe.*
- Peiferus** [Dav.] vid. *Oppianus*.
- Peina.** *Carmen Germanicum*, wie der Hertzog Heinrich von Braunschweig das Hauss Peine belagert (ao. 1521.) 157. DLXIII. f. — Cf. *ibid.* g. et h. —
- Pelagii Eremitae II Bücher von Erkändnüss und Nahmen seines guten Engels.** 191. DCCXVIII. — *Tabula veritatis.* 193. DCCXXX. — *Offenbarungen*, dadurch alle Weisheit cet. erlanget werden. *ibid.* DCCXXXI. a. — Cf. *Libanius Gallus*.
- Pellegrini de Goch Quaestiones in secundum librum Decretalium.** 84. CCLXXI.
- Pentaculum**, durch dessen Kraft man eilends über das Meer und See fahren kann. 200. DCCXXV. — *Das Gewitter zu stillen.* 201. DCCXXII.
- Pericopae.** Vid. *Evangelia*.
- Perona** [de] lettera alla Maestà Christianissima intorno al accommodamento fra la santità di Signore Paolo V. e li Signori Venetiani. 183. DCLXXIX. k.
- Peter Ernst's**, *Graffens zu Mansfeldt, Sigelbuch* [ab ao. 1557—1562.] 228. DCCCXXIII.
- Petrarchae** [Franc.] *de obedientia et fide uxoria.* 203. DCCCXLVI. f. — *Epistolae.* 205. DCCCXLVII. e.
- Petri Alexandrini episcopi passio.** 62. CXCVI. g.
- Petri Blesensis epistolae.** 53. CLXXV. b. et d. — *Compendium super Jobum.* *ibid.* c. — *Tractatus de confessione faciendi.* *ibid.* e. — *De poenitentia iniungenda.* *ibid.* f. — *Conspectus epistolarum.* *ibid.* g. — *Tractatus duplex de amicitia Christiana et de dilectione Dei et proximi.* *ibid.* [pag. 54.] h. —
- Petri Ernesti, Comitiss Mansfeldensis, Confutatio vndt Vornichtung der An-**

- zeugungsschrift Joachimi Friderici. *ibid.* b. Cf. *ibid.* a.
- Petri Lombardi sententiarum fragmentum. 53. CLXXIV. — Compendium theologiae s. summa ex libro sententiarum contracta. 56. CLXXXIV. a. — Commentarius in sententias. *ibid.* b. — Fragmentum epitomes ex secundo libro sententiarum. *ibid.* CLXXXV.
- Petri de Sampsona constitutiones et distinctiones. 81. CCXLIX. a.
- Petri de Vineis epistolae. 54. CLXXVI.
- Petrowin. Nachricht von einem Brande daselbst. 147. CCCCXCV. i.
- Petrus. De sanctis apostolis Petro et Paulo. 60. CXCv. c.
- Petrus Presbyter Cardinalis, olim Episcopus Augustensis. Anonymi litterae pro facienda collatione de eius morte. 223. DCCCLXXXVIII. a.
- Peucerus. Eine Missive oder Sendbrief an D. Gunderman. 76. CCXXV. c.
- Pentinger [Ch.] 10. LXII.
- Pflaumii [J. C.] tabulae chronologicae. 130. CCCCX.
- Pflug [Damiannus] de Leisnig. 268. LXXV.
- Phalaridis epistolae. Vid. Aretinus.
- Pharaonis morale somnium, vid. Morale somn. Phar.
- Philippe XII. Vid. Henry IV.
- Philipp's, Hertzogs in Pommern, Schreiben an Phil. Melanchthonem [d. Wolgast, 1563.] 223. DCCCLXXXVII. f.
- Philippi consilarii et legati Electoralis Saxon. [Joh. Georg. II. et III. regnantibus] commercium epistolicum. 189. DCC.
- Philippi II. regis Hisp. epistolae duae. 168. DCXC. c.
- Philippi Ludovici ducis Holsat. epistola. 189. DCC. 36.
- Philippi Valentini Bamberg. episc. epistola. 189. DCC. 47.
- Philippi Wilhelmi Comitis Palatini epistola. 188. DCC. 28.
- Philippus. Vid. Aristoteles.
- Philippus Apostolus. Vid. Apostolorum legenda et passio.
- Philippus Frisingensis episcopus et Numburgensis episcopatus administrator. 265. LXIII.
- Philippus Landgrav. Hassiae. Der Churfürsten Sachsen und Brandenburg, auch der Frey vnd Reichstede, fürbitte an Röm. Keys. Maj. vmb entledigung des Landgrauen Gefengnis. 74. CCXXII. a. — Cf. 121. CCCLXXVIII. f.
- Philoxeni aliorumque veterum authorum Glossaria Latino-Graeca et Graeco-Latina, ed. Bonav. Vulcanii, Lugd. Bat. 1600. cum notis MSS. 26. LXXXVIII.
- Philoponi [Jo.] commentariorum in analytica priora Aristotelis fragmentum. 5. VII. b.
- Picturae. Cod. CXXVIII. CXXIX. CLXV. CXC. — Cf. Miniaturae.
- Pigavia. 234. VII. 256. XXXVII. — Cf. Bigowe. Pegavia. Pygaviense monasterium. Pigaw. Pigowe. Pigaw. 230. II. 231. III. V. 232. VI. VII. 235. IX. 238. XIV. XVI. 241. XXI. XXII. 242. cet. XXV. 247. cet. XXVI. 251. XXIX. 254. XXXIII. 259. XLVI. 260. XLVII. 261. LII. — Cf. Bigowe. Pegavia. Pygaviense monasterium. Pigavia. Pigowe. Pigowe. 236. IX. — Cf. Bigowe. Pegavia. Pygaviense monasterium. Pigavia. Pigaw.
- Pii I. duae epistolae. 78. CCXL. f.
- Pilati [Pont.] quae fertur de Christo ad Tiberium epistola. 28. XCII. c.
- Pindarus ex ed. Venet. 1513. Praef. VIII. sq. V.
- Piorum quorundam hominum scripta de adiaphoricis certaminibus et haeresi Osiandrica. 70. CCXX.
- Pirna. Vid. Grossmann [Joh. Henr.] — Scriptum Nitzschmannianum ad instar chronici Pirnensis. 172. DCXXXIX. b. — Chronicon Pirnense eines Münchs zu Pirna. *ibid.* c. — Pirnensis senatus vendit LX ff. rhen. annuos. 261. LI.
- Pirnensis monachus. 135. sq. CCCCXXV.
- Pistorii [Joh.] epistola ad Paulum Eberum. 222. DCCCLXXXVI. i.
- Pistoris [Hartmanni] epistola ad Davidem Peiferum, cum ejusdem responso. 222. DCCCLXXXVI. n. et o. — Cf. 125. CCCLXXXVII. bb.
- Placentia. Epistolae duae canonicorum et capituli S. Antonii Placent. 186. DCXCL.
- Planetae septem. Vid. Trithemius. — Starker Harnisch der 7 Planeten. 199. DCCXCVIII. Cf. *ibid.* DCCXCIX. et 200. DCCCXII.
- Planudea Anthologia. Vid. Anthol. Plan.
- Plato. Vid. Regulae. — Cf. Chalcidius et Proclus.
- Plauti comoediae. 11. XXXIII.
- Pleix [Scipion du]. Anonymi auctoris: Choses a supprimer, retrancher, adjou-
- ster ou raier en l'histoire du Roy Henry le Grand, composée par Scip. du Pleix. 178. DCLXVI. a. Cf. Bassompierre [de].
- Plinii Secundi historia naturalis, ed. Bas. Froben. 1535. cum adnotationibus MSS. anonymis. 24. LXXIX.
- Plinii [Caec. Sec.] panegyricus ex Cod. Patavino Monasterii S. Justiniae descriptus. 216. DCCCLVI. — Idem ex Cod. Salisburgensi a Nic. Schwebelio descriptus. *ibid.* DCCCLVII.
- Ploetzke. Vid. Kreyssigius [G. C.]
- Plutarchi liber de utilitate inimicitarum in Lat. linguam translatus per Janum Pannonium. 5. XI. a. — Liber de negotiositate, eod. interprete. *ibid.* b. — Liber de dictis regum et imperatorum, eod. interpr. 6. XII. — Epistola ad Traianum ad imperium sublimatum. 6. XIII. g. — Liber de filiis educandis. 204. DCCCXLVI. t.
- Poggii Florentini epistola ad Leonellum Estensem. 6. XIII. c., ad Franciscum Barbarum, *ibid.* d. et e (?). — Ad Nicolaum V. oratio. 203. DCCCXLVI. d. — Encomium medicinae. *ib.* e. — In laudem legum. 204. DCCCXLVI. l. — Epistolae. 205. DCCCXLVII. e.
- Poloni [Pauli] Chronica des Teutschen Ordens zusamt der Lande Preussen und Leyfflandt Ursprung. 141. CCCCXLI.
- Polonia. Promtuarium Statutorum omnium et Constitutionum regni Poloniae, ad usum domesticum Pauli Scerbicz. 100. CCCXXXII. — Fragmentum tractatus inter Poloniam et Borussiae de ao. 1628. 140. CCCCXLVI. b. — Cf. Wolfframsdorff [Joh. Frid.] — Lettera del Rè di Polon. al S. Abbate Orsi, per il Cardinalato di Mr. Visconti. 182. DCLXXIX. e. — Lettera presentata à N. S. Urbano VIII. in nome del Rè di Polonia sopra la promotione al Cardinalato di Mr. Visconti Nuntio ap. S. Maestà 183. DCLXXIX. aa. — Orationes legatorum diversorum habitae in causa electionis Regis Poloniae, ao. 1573. 183. DCLXXX. a. — Liber legationum aliorumque negotiorum externorum ann. 1582. et 83. Joanne de Zamoscie cancellarium regni gerente in cancellaria regni tractatorum expeditorumque. 184. DCLXXXIV.
- Pomerania. Genealogia ducum Pomeraniae una cum inscriptionibus. 122. CCCLXXX. c. — Diplomata ad Pomeraniam spectantia inveniuntur in collectione diplomatum Codd. DCCCXLIX.

- et DCCCL. inde a pag. 208. — Cf. etiam Brandenburgica.
- Pomponius. 27. XC. a. et c.
- Porcionaro [Nicolas de] manuscript pour connoître les medailles et statues anciennes, fait par N. de Porc. avec quatre de plus scavans antiquaires d'Italie. 217. DCCCLXI.
- Portrait de la cour de Pologne. Vid. Wolfframsdorf [Joh. Frid.]
- Porphyrius [Pompon.] Emendationes in huius commentarios ad Horatium ex cod. antiquissimo Fulvi Ursini. 20. LXI.
- Porphyrogenitus, vid. Constantinus.
- Porta. 240. XIX.
- Portensis ecclesia. 237. XI. 238. XIII.
- Portensis scholae reditus. 174. DCLII. q.
- Potestas electi et confirmati. 80. CCXLVI. e.
- Potestas episcopi. Vid. Episcopi potestas.
- Potitorium canticum. Vid. Anonyma.
- Practica iuris utriusque. 119. CCCLXXXVII.
- Praeambula XXXI. 34. CXII. e.
- Praefecturae Saxonicae. Vid. Saxonia.
- Praegeri [Gottfr. Lud.] continuatio chronicae Martisburgensis a Moebio editae. 170. DCXXXIX. b.
- Praepositiones Graecae. Vid. Anonyma: Liber de praepositionibus Graecis.
- Praesumptiones. Tractatus de praesumpt. Vid. Brocardica.
- Praeteritarum rerum scientia. 195. DCCCLXIII.
- Praetorii [A.] epistola ad Melanchthonem [d. 2. Dec. 1559.] 223. DCCCLXXXVI. aa.
- Praga. Prag an Leutmeritz, dass sie sich an Oesterreich ergeben sollen (1620.) 104. CCCXXXVII. n. — Cf. 120. CCCLXXXVII. nn. — Pragensis ecclesia metropolitana. 265. LXI. — Altare B. Mariae et SS. Philippi et Jacobi App. atque Georgii Martyris fundatum. 270. LXXXII.
- Praga [Lupus de] vid. Lupus.
- Prasseri [Dan.] chronicon Waldecense. 153. DXLVIII. a.
- Preces aegrotantis ad Christum directae. Vid. Anonyma.
- Preces Germanicae singulis anni festis faciundae. 67. CCXI. b. — ibid. CCXII. Cf. Patres ecclesiastici. — Preces Germanicae a Kiliano papa confirmatae. 94. CCCIII. c.
- Preces missales pro animabus mortuorum. Vid. animae mortuorum.
- Preces quaedam a S. Gregorio Papa fieri iussae. 94. CCCIII. i. — Preces ad altare faciundae, ibid. k.
- Premis. Vid. Jus Saxonicum.
- Presentz-Zettel. 224. DCCXCIII.
- Pressburg. Kurtzer Inhalt der zu Pressburg gehaltenen Versammlungs-TRACTATEN [d. a. 1608.] 103. CCCXXXVII. qq. —
- Pretin. 240. XVIII.
- Priamel. Vid. Praeambula.
- Prichsenstadt. Vid. Johannes Ep. Würzb.
- Principi d'Italia. Vid. Italia.
- Prinzenraub, Sächsischer. 145. CCCCLXXXVII. b.
- Prisciani de syntaxi lib. 30. XCVI.
- Privilegia a diversis papis [Gregorio IX. Martino. X. Joanne II. Clemente X. Urbano V.] data. 132. CCCXVI. d.
- Priztaulwig. 241. XXII.
- Prochiron Basilii, Constantini, Leonis. 87-89. CCLXXXVIII. a.
- Procli philosophi commentariorum in Parmenidem Platonis versio Latina. 10. XXVII. a.
- Propertius, vid. Tibullus.
- Prosperi Aquitanici carmina quaedam. 17. XLVIII. k.
- Προτιμας. Vid. Neapoli.
- Prouin. 239. XVI.
- Prudentii psychomachia. 17. XLVIII. m.
- Prussen [Nic.] 120. CCCLXXXVII. ll.
- Prussia orientalis. Diplomata ad illam spectantia [apogr.] 208. sqq. DCCCXLIX. et DCCCL. — Prussiae ducis litterae Feudales. 103. CCCXXXVII. x.
- Psalmi. Anonymi expositionis in psalmos fragmentum. 55. CLXXXI. et CLXXXII. — Expositio psalterii Germanica, facta per monachum quemdam ex ordine St. Francisci. 55. CLXXXIII. — Psalterium Latinum, ex versione vulgata. 57. CLXXXIX. b. — J Secreti di Salmi di Davide. 194. DCCXLVII. — Geomantia Psalmorum. 198. DCCXCII. — Einhundert Psalmen Davids gesangweiss. 224. DCCCXCII. — Psalterium ex ed. Justinii Decadyi, Ven. Ald. [1497-98.] cum notis MSS. Geo. Spalatini. 39. CXXXVI. — Psalterium Latinum. 40. CXXVII. — Cf. Biblia Germanica.
- Pseudo-Isidorianae collectionis fragmentum. 78. CCXL. — Pars tertia. 79. CCXLI. —
- Ptolemaei [Claud.] de geographia lib. VIII, ed. Paris. Wechel. 1546., cum collationibus MSS. 7. XIV.
- Pubsh [Theodericus et Heidinricus, fratres de] 239. XVI.
- Puchner [Laprent.] de Eysleben, vid. Librarii.
- Pufendorffii [Sam.] epistola. 189. DCCCL.
- Puteanus. LXI.
- Putzkau. 175. DCLIII. d.
- Puzzaviensis abbas. Vid. Fridericus.
- Pygaviense monasterium S. Jacobi apostoli. 238. XIV. — Cf. Bigowe. Pegavia. Pigavia. Pigaw. Pigowe.
- Pygmaeorum magia. 199. DCCCVII.
- Pythagorae aurea praecepta. Anglice. 5. VIII. b.
- Pythonica ars. 199. DCCCII.
- Quedlinburgenses abbatis. 154. DLII. a. — Cives. ibid. n. — Annales. 155. DLVII. i.
- Querfurth. Vid. Schneider [Casp.]

## Q.



## R.

- Rabenstein castrum. 208. DCCCXLVIII. 22.
- Rabil [Dietericus] 236. IX.
- Radbodo abbas. 231. V.
- Ragwitz. 125. CCCLXXVII. co.
- Ramskopffen [Dietr. de] 121. CCCLXXVIII. n.
- Randeraede [Joh. van] 265. LXII.
- Ranatii ad versionem epistolarum Bruti e Graeco in Latinum tractatarum proemium [ad Nicolaum V.] 204. DCCCXLVI. o.
- Ranautius Callaritanus archiepiscopus. 239. XVII.
- Rappolti [L. Frid.] commentationcula in Hugonis Grotii tragoediam Christum patientem. 77. CCXXXVI. — Carmina Germanica et Latina. 217. DCCCLXIII.
- Ratisbona. 230. I. — Cf. Aventinus [Jo.] — Ratisbonensia Comitia. 104. CCCXXXIX. e.
- Raynaldi oratio. 203. DCCCXLVI. e.
- Razielis angeli liber. 194. DCCXLV.
- Recensio canonicorum Leodiensium ex nobili stemmate et regum oriundorum ao. dom. 1146. 54. CLXXV. p.
- Rechenschafft vnser Religion Leer vnd glaubens. 224. DCCCLXXXIX.
- Reformatorum synodi. Acta Synodorum a Reformatis in Gallia habitatum. 77. CCXXXII.
- Regensburg. Vid. Aventinus [Jo.]
- Regenstein [Comites de] 154. DLII. e.
- Reginbertus episcopus. 78. CCXXXIX.
- Reginonis presbyteri Prumiensis epistola de harmonica institutione ad Rathbodum Archiepiscopum Trevirensensem, cum Tonario. 51. CLXIX.
- Regiomontani rectoris et senatus academici epistola ad Joannem Brenitium. 70. CCXX. r. — Diplomata res Regiomontanas spectantia habentur in collectione diplomatum Codd. DCCCXLIX. et DCCCL.
- Registra Latina privilegiorum et confirmationum Ferdinandi I. ab anno 1527. et Maximiliani II. ad ann. 1574. 96. CCCXIII.
- Regla como los caualleros de la orden de Calatrana rezensus oras. 176. DCLVII.
- Regula. Vid. Felix.
- Regulae triginta duae ad orationem ornate exponendam, ex Platone excerptae. 53. CLXXV. a.
- Rehencatrici ars cabalistica. 192. DCCXXIV.
- Reichelii [Joh. Gottl.] liber gravaminum [Portrait de l'Academie de Leipzig] 158. DLXV.
- Reichenbach. Vid. Neumeister.
- Reinesii [Thom.] ad Fridericum Helmium eiusque ad Reinesium epistolae originales. 190. DCCIII.
- Reinhardsborn monasterii monumenta. 158. DLXXI. — Cf. 268. LXXIV.
- Reinhardus abbas Portensis. 238. XIII.
- Reinsteinenses annales. 155. DLVII. k.
- Reitzerus [Chn.] LXXXVI.
- Remboldt [Joh. Jac.] Augustanus. 268. LXXVI. Cf. 269.
- Rembsa. Vid. Kreyssigius [G. C.] — Cf. Remsse.
- Remsse monasterium. Consilium iuriconsulti cuiusdam: Wie Herr Frydrich von Schonenberg zu Gloachaw vff dem bestackten tage der vorhorunge vor denn durchlaucht. furstenn Herczogen zw Sachsen pp. Kegin denn apt von Burgelgen sich habinn vynn daldinn mag inn denn sachenn das Closter Remsse belangende. 86. CCLXXVIII. g. Cf. Rembsa.
- Repchowe [Eyko de]. Vid. Eyko de Repgan.
- Repetitae praelectionis codex. Vid. Codex repetitae praelectionis.
- Responsum: an communitas alicuius terrae possit sine peccato conducere Iudaeos ad publice in terra sua foenerandum. 84. CCLXX. i.
- Reuschius [Joh.] 157. DLXIV.
- Revelatio cuiusdam Presbyteri. Vid. Anonyma.
- Rezik [Joh.] Vid. Gymnasiologia Evangelico-Hungarica.
- Richbertus medicus. 236. X.
- Richardot. Vid. Henry IV.
- Ridolfi. Vid. Padri di San Domenico.
- Rittershusii [Nic.] Genealogiae. 130. CCCCXI.
- Ritualis cuiusdam fragmentum. 65. CC. et CCI. — Rituale et lectionarium. ibid. CCII.
- Roberti Lincolnensis episcopi versio Latina testamenti XII patriarcharum. 219. DCCCLXXV.
- Rocca [Francisc.] 52. CLXX. c.
- Rochlicensis gubernationis electoralis casus. 100. CCCXXXIV. b.
- Rochlitz. Vid. Juchser [Chrtn.]
- Rochtendor. 234. VIII.
- Rode [Albertus de] 238. XIII.
- Rodericus Sancius de Arevalo. Vid. Arevalo.
- Rogerii practica. 127. CCCXCIV.
- Rohtii [Joann.] chronicon Thuringiae. 152. DXLIV. et DXLV.
- Rolz [Volradus de] 238. XIII.
- Roma antiqua. Anonymi introductione nella antica Repubblica Romana. 217. DCCCLXIV. b.
- Roma. Romanae familiae illustres. 181. DCLXXVII. b. — Specificatio der zu Rom befindlichen Einwohner [de ao. 1700.] 182. DCLXXVII. c. — Lettera scritta da incerto à Papa Pio V., accioche gli Hebrei, e le meretrici non si scaccino da Roma, con le raggioni allegate per il medesimo effetto da i Romani. 182. DCLXXIX. b. — Cf. Parma.
- Ρωμαϊκὴν λέξων συναγωγή cef. Vid. Δέξ. Ρωμαϊκ. συναγ.
- Roman de Roy Cleriadus et de la Reyne Meliadice sa femme. 37. CXVII.
- Ροπαλ. 89. CCLXXXVIII. e. — Περί χρόνων προθεσμίας από ζοπής έως έκαστον ένιαυτόν. ibid. f.
- Rosae [Salvatoris] sciagraphiarum collectio. Praef. X. sq.
- Rosarium virginis Mariae. 132. CCCCXVI. e.
- Rosengaertlein, anonymi auctoris. 137. CCCCXXXII.
- Rosinhain [Heinr. de] 238. XIII.
- Rospigliosi Arcivescono di Tarso. 99. CCCXXIV. b.
- Rossartney-Büchlein. Vid. Veterinaria ars.
- Rostochiense studium. 120. CCCLXXVII. w. — Vid. Stephanus [Matth.]
- Rota vitae et mortis. 201. DCCCXXXIV.
- Rothardus archicancellarius. 230. I.
- Rotinburgh [Christoph. de] 120. CCCLXXVII. ii.
- Rottenburg. Wie die Burger zu Rotenb. fürs Schloss Ingelstadt gezogen. 206. DCCCXLVIII. m.

Roth [Albr. Chn.] *Atheistica scriptorum* Thomasianorum. 174. DCLII. m.  
 Rousseauii legati Gallici in aula Georgii III. Elect. Sax. epistola. 189. DCCI.  
 Rubricae digestorum, codicis Justiniani, novem collationum authenticarum et Institutionum. 79. CCXLIV. c. — Cf. 80. CCXLVI. d.  
 Rudolphi Augusti ducis Brunsvic. epistola. 189. DCC. 31.

Rudolphi II. Vrtheil wegen der Primogenitur der Fürsten zu Altenburg und Weimar. 100. CCCXXXIV. h. — Vrtheil die recedentz zwischen der Altenburg. Linien und der Weimarischen betreffend, de ao. 1607. 145. CCCCLXXXVII. g. — Vid. Myllnerus [Joann.] et Saxonica. Cf. Donawerth.  
 Rudolfus Saxoniae, Angariae, Westfaliae dux, comes in Bren. 240. XVIII.

Rugana. Stam Lini der regierenden Fürsten zu Rügen. 122. CCLXXX. b.  
 Ruini Tarbatensis dioecesis. 262. LIII.  
 Ruinart. 128. CCCI. b.  
 Ruprecht, Pfaltzgraf und Churf. bey Rhein, wie derselbe inns Elsass kam, ao. 1409. und hernach. 206. DCCCXLVIII. f.  
 Ruthleibisberch. 238. XIII.

## S.

Sa: [Er:] epistolium ad M. M. W. 72. CCXX. xx.  
 Sabinae virginis passio. 60. CXCv. m.  
 Sachs [Hans] Gedichte. 35—37. CXV. et CXVI. — Chronica aller Thurnier, die in Deutschland gehalten sein worden. 169. DCXXXVIII. b.  
 Sachsenspiegel. Vid. Jus Saxonicum.  
 Sagittarii [Casp.] Lüneburgensis historia Imperatorum Germanicorum Henrici II. Conradi II. Henrici III. 137. CCCXXXI. — Historia Comitum de Gleichen. 141. CCCCLIII.  
 Sagittarii [Henr.] Relazione del Seraglio del gran S. Turcho in Constantinopoli. 228. DCCCXXV.  
 Sagredo [Hieronymo]. Vid. Lauretani [Leonard.]  
 Saher [nobiles de] 208. DCCCXLVIII. 77. 38.  
 Salder [von] 157. DLXIII. l.  
 Salerno. Vid. Neapolis.  
 Salfeld. Vid. Lieben [Sylvest.]  
 Saliani [Jo.] descriptio silvae Hercyniae et Annabergae. 160. DLXXVII. f.  
 Saller [de la] epistola. 189. DCCI.  
 Sallustii [C. Crispi] Catilina et Jugurtha. 14. XL. a. 22. LXVIII. et LXIX. a. [Invectiva in Ciceronem ibid. b.] 27. sq. XCI. g. et h.  
 Salomone rex. Vid. Anonyma. — Clavicula expurgata. 190. DCCVII. Cf. 191. DCCX. — Clavicula del Salomone spiegata dall' Ebreo in volgare per Rabi Colorno. 190. DCCIX. — Cf. 193. DCCXXXII. — Speculum insigne ex electro Magico. ibid. DCCXXXVII. — Misterio di Pietre sculpite o vero Anelli Magici Naturali de Salomone. ibid. DCCXXXVIII. — Cf. 194. DCCXL. — [Petri de Abano] quatuor annuli Salomonis. ibid. DCCXXXIX. — Septem sigilla Plane-

tarum. ibid. DCCXLIII. — Beschwerden der Olympischen Geister. 195. DCCIX. — Almodel. 196. DCCXLV. — Cf. 198. DCCXC. — Clavis claviculae. 196. DCCXLIII. — Clavicula di Salomone tradatti dalla lingua hebraica dal dotissimo Mathematico Melchior d'Egypto. 197. DCCXLVI. — Speculum sphaera universae sapientiae et scientiae. ibid. DCCXLXIII. — Schemhamphoras. 198. DCCXLXIV. — Zingulum Salomonis [Salomo's Schlange] 202. DCCXXXVIII. — Clavicula de secretis in nomine Adonai tetragrammaton. ibid. DCCXLII.  
 Salomon et Marculphus. 35. CXIV. a.  
 Salomonis Trismosini Cabala. 195. DCCXLII.  
 Saluelt [Henr. de] 242. XXII.  
 Salzwitele [Tazco de] 236. IX.  
 Sampsona [Petr. de]. Vid. Petrus de Sampsona.  
 Samuelis Marochiani epistola ad Rabbi Ysaac magistrum synagogae in Subulmenta. 52. CLXX.  
 Samuel Silesius. 71. CCXX. ee.  
 Sancius [Rodericus] de Arevalo. Vid. Arevalo.  
 Sartorius. Vid. Sartorius [Matth.]  
 Sartorii [Balthas.] de sacramentali manducatione corporis Christi et sacramentali potu sanguinis ipsius in coena dom., quae est medium inter corporalem et spiritalem manducationem. 69. CCXIX. g.  
 Sartorii [Matthaei] onomasticon historicum. 135. sq. CCCXXV.  
 Sastrow [Barthol.] Herkommen cet. 219. DCCCLXXII.  
 Saturnini, Sennis et Sisinnii passio. 62. CXCVI. l.  
 Satyre sur la fausse direction au R. P. Bourdaloue Jesuite. 179. DCLXVIII. c.  
 Satyrica carmina duo ad irridendum

protestantismum et catholicismum. [Vid. Anonyma.]  
 Saxii [Petr.] libri de praecipuis rebus gestis Frisorum Septentrionalium. 141. CCCCLII.  
 Saxonica. Churf. Sechssische Kirchenordnung Tit. von beiden Consistoriis zu Leipzig und Wittenberg. 74. CCXXIII. d. — Ordo lectionum Juridicae facultatis in Universitatibus Vitebergensi et Lipsiensi. s. a. [saec. XVII.] 75. CCXXIII. e. — Churfürstl. Sächs. Commissarien Abschiedt, d. Islebiae, d. 27. Maii 1601. [De ministris verbi divini et ludimagistris Islebiae instituendis.] 75. CCXXIII. k. — Cf. Mansfeldensis comitatus. — Protestation des Churfürstl. Sächs. in die Graffschafft Mansfeldt verordneten Oberaufsehers in dem Oberconsistorio zu Dresden wegen Dimission des Pfarrers Pauli Wolffii zu Eisleben, d. 20. et 21. Martii 1609. 75. CCXXIII. n. — Vorzeichnüss der Chur und Fürstl. Sächs. in Geistlichen Sachen ergangener Befehliche, ab anno 1573—1600. ibid. o. — Des Herrn Administratoris von Chursachsen Befehlich, das der Herr Oberaufseher sich der Investitur des Superintendenten in der Graffschafft Mansfeldt nicht anmassen soll, d. 2. Dec. 1600. — ibid. y. — Eine freywillige, wahrhaftige, und aufrichtige bekenntnus führnehmen Redelssführer in Exorcismi handel, im Churfürstenthumb Sachssen, vnd des Ministerii zu Leipzig poenitents vnd absolution zu besserung vorgeschrieben, durch einen Liebhaber der wahrheit. 76. CCXXV. b. — Churf. Befehl an Cruciger und Melancthon, die Beschickung zu einem allgemeinen Concilio betreffend [Torgav. 1548.] 223. DCCCLXXXVII. l. — Sigismundi Investitur über die Chur- und Reichslehen Herzog Friedrichen ertheilet. 101. E

CCCXXXVI. a. — Erbverbrüderung zwischen Sachsen, Brandenburgk und Hessen. *ibid.* b. — Erbeinigung der Cron Böhmen mit Sachsen. *ibid.* c. — Erbvereinigung zwischen Sachsen und Hessen. *ibid.* d. — Zeitlicher Vertrag. *ibid.* e. — Bericht wegen der Balley Thüringen. *ibid.* f. — Theilungsrecess über Hennebergk. *ibid.* g. — Recess und Vertrag zwischen Churf. zu Mainz und Sachsen. *ibid.* i. — Privilegium domus Sax. de non appellando. 102. CCCXXXVII. a. — Einiger Sächsischer Abgeordneten Schreiben desswegen. *ibid.* b. — Cf. *ibid.* c. — Rudolphi II. Decret in puncto praecedentiae et iuris primogeniturae im Hause Sachsen. *ibid.* d. — Der Fürstin Dorothea Maria Schreiben desswegen an die Landstände. *ibid.* e. — Cf. 103. CCCXXXVII. q. et z. — Chursachsen an Dänemark wegen der von Engelland gesuchten Vereinigung [de anno 1585.] *ibid.* ii. — Chursachsen an König Matthiam in Böhmen. *ibid.* xx. — Ewige Richtung des Königs und der Cron Böhmen mit denen Hertzogen zu Sachsen. *ibid.* zz. — Ewige Einigung zwischen Böhmen und Sachsen. *ibid.* β. — Sächsischer Revers darüber. *ibid.* γ. — Extract aus der verneuten Erbeinigung zwischen Böhmen und Sachsen. *ibid.* δ. — Sächs. Landstände Caution-Notel wegen der Jülichischen Lende. *ibid.* ζ. — Elector Sax. ad Regem, Regnam et viduam Regis Galliae. 104. CCCXXXVII. z. — Erbverbrüderung zwischen Sachsen, Brandenburgk und Hessen. 104. CCCXXXVIII. a. — Johann Georgen I. aufgerichtetes Testament sambt der Confirmation und Codicill. 104. CCCXXXVIII. b. — Punctuation, so Herzog Johann George II. mit dessen Herren Brüdern getroffen hat. *ibid.* c. — Eiusdem Hauptvergleich. *ibid.* d. — Vergleich Johann George des Andern mit dessen Herren Brüdern, wegen der Steuern. *ibid.* e. — Vergleich mit Johann George III. und Herzog Johann Adolph zu Weissenfels. *ibid.* f. — Extract über Einnahme und Ausgabe bei der Sächss. Renthkammer. *ibid.* g. — Landtags Ordnung. *ibid.* h. — Relation, wie die Regalien und Reichslehen denen Churfürstl. Gesandten 1693. in Wien gereicht worden. *ibid.* i. — Eine Sächsische Deduction, die Landsässigkeit der Herrschaft Tonne wider den Grafen zu Waldeck betreffend. 104. CCCXXXIX. a. — Hauptrecess der Chur- und Fürstl.

Herren Brüdere zu Sachsen de ann. 1657. 104. CCCXL. a. — Steuervergleich derselben, de ann. 1661. *ibid.* b. — Diarium über der Wienischen verrichtung Anno 1660. 105. CCCXL. c. — Mandatum, dass die Landkinder, ehe sie auff Universitäten und hohen Schulen ziehen, sich zuvor von Herrn Hoffprediger examiniren lassen sollen, de anno 1664. 105. CCCXL. h. — Anonymi Nachricht von Chursächs. Land- und Ausschuss-Tägen von 1185. bis 1718. 105. CCCXLI. — Erbvereinigung zwischen der Kroln vnd Königreich Böhmen vnd dem Hauss Sachsen, de ao. 1571. 117. CCCLXVIII. gg. — Vergleichung Röm. Keys. Maj. neuen Reichsmüntz gegen jetziger Churf. Sächs. Müntz. de ao. 1650. *ibid.* hh. — Churf. Bevehl wegen der Wechselgelder, d. 25. Julii 1621. 117. CCCLXVIII. ii. — Copia des Churf. zu Sachsen Schreibens wegen des Babistischen Calendarii, [ao. 1583.] 121. CCCLXXVIII. d. — Anonymi Leben der Sächsischen Churfürsten des Ascanischen Stammes. 138. CCCCL. — Journal von der in Böhmen und Mähren 1741. geführten Campagne [exercitus Saxonici]. 139. CCCCLIV. — Collectanea et apographa diplomatum rerum Saxoniarum. 143. CCCLXV. CCCCLXXII. — Positiones historiae Saxonicae, anonymi auctoris. *ibid.* CCCCLXXIII. — Notitia librorum ad historiam Saxon. spectantium. *ibid.* CCCCLXXIV. b. — Anonymi Historie des Churfürstenthums Sachsen und incorporirter Lende. *ibid.* CCCCLXXXVIII. — CCCCLXXXII. — Summarische Relation wie in dem Churhause Sachsen die Regierungen von Herzog Albrechts Zeiten an erfolget. 144. CCCCLXXXIV. c. — Transactio inter Johannem Georgium, Augustum, Christianum et Mauritium, Johannis Georgii I. filios, de ao. 1657. *ibid.* d. — Alia eorundem transactio de vectigalibus publicis, de ao. 1661. *ibid.* e. — Verzeichniss des Churfürstenthums Sachsen Ambtere, Städte, Flecken *et ibid.* f. — Beschreibung in was vor Regalien das Meissner Landt besteht. *ibid.* g. — Inventarium Electoratus Saxoniae. 145. CCCCLXXXVII. a. CCCCLXXXVIII. et CCCCLXXXIX. — Historia, wie die zween junge Fürsten zu Sachsen Herzog Ernst und Hertzog Albrecht von dem Schloss zu Altenburg im Jahr 1455. sind gestohlen worden. 145. CCCCLXXXVII. b. —

Erbverbrüderung zwischen Sachsen und Hessen, de ao. 1614. *ibid.* l. — Beivertrag zwischen Hertzog Johann Friedrich dem Mittlern vnd Herzog Johann Wilhelm zu Sachsen, d. Weimar, d. 4. Mart. 1566. *ibid.* m. — Das sich selbst kennende Sachsen [etiam sub titulo: Gegenwärtiger Zustand von Sachsen] 146. CCCXC. CCCXCII. CCCXCIII. a. CCCXCIV. — Anonymi Bedencken, übergeben Ihro Kön. Maj. in Pohlen, ao. 1705. *ibid.* CCCXCII. b. — Vornehmste Species von Sachsens Wohl und Wehe. *ibid.* CCCXCIII. b. — Saxonia et Misnia praeterita. *ibid.* CCCXCIV. b. — Variae epistolae et diplomata ad historiam Saxoniam spectantia. 147. CCCXCIV. g. — Circulus Saxonius superior. *ibid.* h. — Bedencken, Berichte und Resolutiones, den Churfürstl. Hofstandt betreffende [ab ann. 1607—1625.] 227. DCCCIV. — Kurzgefasste Anweisung zur Sächsischen Historie *et ibid.* 147. CCCXCVI. a. — Von dem Ertz-Marschall-Amt. *ibid.* b. — Von der churfürstl. Würde. *ibid.* c. — Von dem Reichsvicariat. *ibid.* d. — Von dem Directorio Corporis Evangelici. *ibid.* e. — Von der Würde eines Pfaltzgrafen zu Sachsen. *ibid.* f. — Von dem Reichs-Jägermeister-Amt. *ibid.* g. — Inventarium omnium Saxoniae praefectarum. 148. CCCXCIX. — Verzeichniss der Chursächs. Aembter und Superintenduren. *ibid.* D. — Cf. *ibid.* DI. a. b. c. *et ibid.* — Johann Georgii III. zu Sachsen Reise-Diaria. 186. DCXIII. a—d. — Johann Georgii IV. Reise-Diaria. 187. DCXIII. e. *et ibid.* — Cf. 187. DCXCIV. — Printz Friedrichs Augusti Reise-Diarium. *ibid.* DCXIII. g. — Litterae et diplomata ad hist. Saxon. spectantia. 174. DCLII. n. — Saxonicae constitutiones electorales. Vid. Anonyma. Saxonicae distinctiones. Vid. Jus Saxonicum. Saxonicum ius. Vid. Jus Saxonicum. Scabinorum Lipsiensium decisiones. 92. CCXCIX. cf. 94. CCCIII. e. *et ibid.* Scabinorum Magdeburgicorum epistola. 92. CCXCVIII. — Decisiones. *ibid.* CCXCIX. cf. 93. CCCIII. b. *et ibid.* CCCIII. e. — *ibid.* CCCIV. b. — Scaligeri [Jos.] Epistola CCXLVII. 4. IV.



- Seehre. 269. LXXIX.  
 Scerbicz [Paul.] Vid. Polonia.  
 Scharffenberg, Erbauung des Schlosses, anonymi auctoris. 175. DCLIII. p.  
 Scharffenberge. Vid. Toppius [Andr.]  
 Scharffii Standrede bey der Gruft des Fürsten Friedrich Antons zu Schwartzburg, de ao. 1744. 147. CCCXCXV. d.  
 Schefferi [Joh.] loci communes historici. 130. CCCXCII.  
 Scheibenbergense chronicon, anonymi auctoris. 172. DCXLIII.  
 Scheinfeld. Vid. Johannes Ep. Würzb.  
 Schelbitz [Schesbitz] 251. XXVIII.  
 Schemhamphoras. 196. DCCLXIV. Cf. Salomo.  
 Schermbeke [Werner de] 154. DLII. h.  
 Schesbitz. Vid. Schelbitz.  
 Schildichte groschen. Vid. Grossi.  
 Schirense chronicon. 139. CCCXCXI. b.  
 Schirmer [David]. Vid. Arnold [Georg.]  
 Schirmeister [Fabian.] Vid. Soraw.  
 Schlange Salomonis. Vid. Salomo.  
 Schlawegii [Joh.] Epicedia Germanica et Latina. 171. DCXXXVII. a.  
 Schlegelii [Christiani] de Codice Willigisiano epistola. 146. CCCXCXV. a.  
 Schleiffenheimer [Gedeon]. Extract aus dessen Calendario Lipsiensi. 116. CCCLXVIII. z.  
 Schleinitz [Hansen von] aufgerichtete Ordnung vnd Statuten denen zu Budissin auf der Seydaw gegeben. 226. DCCCXCVIII. k.  
 Schleinitz [Jhan von] Türkische Rayss. 187. DCXCVII.  
 Schlettstatt urbis chronicon. 159. DLXXII. c.  
 Schlieben [von]. 151. DXXXVIII. g.  
 Schneeberg. 174. DCLII. e.  
 Schneider [Casp.] Supplement zu dessen Leipziger Chronica. 166. DCXVI. — Chursächsische Chronica. 143. CCCCLXXVII. — Kurtze Beschreibung der Stadt Querfurth. 172. DCXL. — Chronicon Dommizense. 175. DCLIII. i.  
 Schneppius [Erhard.] Vid. Amsdorfius.  
 Schoenberg [Hanss Dieterich von] 77. CCXXXIII.  
 Schoenberg [Hartm. Frid. de]. 77. CCXXXIII.  
 Schoenburgensis Genealogia. 151. DXXXVIII. a.  
 Schoenburgica caussa successoria. Vid. Timaeus [Jo.]  
 Schönnenberch [Theodor.] 120. CCCLXXVII. kk.  
 Schonenberg [Casp. de] decanus Misenensis. 257. XLI.  
 Schonenberg [Frid. de] Comes Glaucae. Vid. Remsse monasterium.  
 Schonenberg [Heinr. de] 237. XI. b. et 238. XIII.  
 Schraderi [Ludolphi] consilium pro Maximiliano II. 125. CCCLXXXVIII.  
 Schroeder [Gust.] 178. DCLXVII.  
 Schuetzii [Constant.] extractus chronologiae theologiae. 222. DCCCLXXXVI. a.  
 Schultes [?—Michael]. Herr Michaels bekenntnis vom Chorrock vnd anderer Neuerung der Ceremonien, 1549. 70. CCXX. b.  
 Schunenmeister [Hermannus dictus] molendinarius. 241. XXII.  
 Schurzfleisch [C. S.] 153. DXLVIII. a. — Vita Georgii Friderici Valdeciae principis. ib. b.  
 Schwaebisches Landrecht—Lehnrecht. Vid. Jus Suevicum.  
 Schwanbach [Godofr. de] 76. CCXXVI. — CCXXXIX. Vol. IV.  
 Schwartzach. Vid. Kitzingen.  
 Schwartzburg. Chronik der Herren der Graffschaft von Schw. 151. DXXXIX.  
 Schwebel [Nicol.] Vid. Plinius.  
 Schweidnitz. 115. CCCLXIV. c.  
 Schwoffheym [Paul.] 157. DLXIV.  
 Seidingen [Hugo de] 238. XIII.  
 Scioppii [Casp.] catalogus librorum ad artium maxime necessarium disciplinam pertinentium. 217. DCCCLXV.  
 Scipien [Frid.] 268. LXXV.  
 Scolen. 242. XXII.  
 Scolin, Burwart. 230. I.  
 Sconowe. 234. VIII.  
 Scorlop villa. 230. I.  
 Scorpione. Segreto magico di Scorpione. 194. DCCCLVIII.  
 Scribae codicum. Vid. Librarii.  
 Scriptura sacra. Recensus libb. vet. et nov. test. 220. DCCCLXXVII. i. — Idem, metrica. ibid. k. — Index omnium scripturae sacrae capitulorum. ibid. l. — Cf. Johannes [Segoviensis?] et Michael Monachus. Vid. etiam 222. DCCCLXXXV. c.  
 Scriverius [Petr.] vid. Martialis.  
 Soudize [Albert. de] 238. XIII.  
 Seckendorf [Viti Ludovici] descriptio reipublicae Germanicae. 133. CCCXCIX.  
 Seidel [von] Adelsbrieff. 151. DXXXVIII. f.  
 Seidel [Mart. Frid.] Praef. IX. IX. a. et b. — Gubenensia. 163. DXCVI. a. — Cf. Soraw.  
 Selden [Geo. Siegmund], Schreiben an Christoph von Carlwitz wegen Marggraf Albrechts und der Englischen Heirath Philippi II. 102. CCCXXXVII. f.  
 Senckeller [Joh.] 94. CCCIII. in fine.  
 Sendelweckh [Hanns] 207. DCCCLVIII. r.  
 Senecae epistolarum versio Hispanica. 24. LXXVII. — Libb. de beneficiis. 24. LXXVIII. a. — De clementia. ibid. b. — Liber de remediis fortuitorum bonorum. 203. DCCCXLVI. i. — De quatuor virtutibus cardinalibus. ibid. k.  
 Senecae [Thom. Camert.] in Aeneam puerum carmina duo. 13. XXXVII.  
 Sennis passio. Vid. Saturninus.  
 Sententiae. Anonymi compendium theologiae s. summa ex libro sententiarum contracta — Commentarius in sententias — Epitomes ex secundo libro sententiarum fragmentum. Vid. Petrus Lombardus.  
 Sephirarum & divinorum nominum explicatio. 192. DCCXXVI.  
 Sephiriell. 192. DCCXXIX.  
 Septem miracula mundi. Vid. Anonyma.  
 Septem planetae. Vid. Planetae septem.  
 Septem sapientes magistri. Vid. Historia Diocletiani.  
 Septuaginta interpretes. 46. CXLIX. a.  
 Sequier [de] lettera scritta a Mons. Sign. Card. della Valletta, per il soccorso non dato al Castel del Cencio erotta de Francesi nel soccorso d'ello. 182. DCLXXIX. g.  
 Servii commentarii in Virgilium. 19. LVIII.  
 Severinus. Vid. Victorinus.  
 Sexti Libri. Vid. Libri Sexti.  
 Seydenberg. Statuta und Willkühr des Städtchens Seydenberg. 106. CCCXLV. c.  
 Siber [Benedict Edlbeckh] Beschreibung des Schiessens zu Zwickau d. 15. Aug. 1573. 228. DCCCXVII.  
 Sibottendorf [Damianus a] secret. cam. Elect. Sax. 267. LXVIII.  
 Sibylla ducissa Juliaco-Clivensis. 140. CCCCL.  
 Sibyllae versus de iudicio Dei. 17. XLVIII. e.  
 R\*

- Sidonius Apollinaris, vid. Apollinaris.
- Sieben Meister. Beschreibung des von denselben entsponnen Globi oder verborgenen Finde. 195. DCCLXI.
- Sigeberti Gemblacensis vita S. Guiberti. 52. CLXXXII. a. — Libellus de gestis abbatum Gemblacensium, addito Epitaphio Sigeberti Gembl. ibid. b. — Vita S. Masclovi episcopi et confessoris, ibid. f.
- Sigefridus abbas Pygaviensis. 232. VII. 236. IX.
- Sigilla septem planetarum Aegyptiorum. 194. DCCXLII.
- Sigilla Turcica. 201. DCCCXXXI.
- Sigimundus. 78. CCXXXIX.
- Sigismundi Augusti Regis Poloniarum epistolae, legationes, instructiones, responsa. 184. DCLXXXII.
- Sigismundi Imp. litterae Philippo duci Burg. missae anno 1434. 54. CLXXV. o.
- Sigismundi I. Regis Poloniae epistolae, legationes, responsa et res gestae, ao. 1531. 184. DCLXXXIII. — Cf. Saxonica.
- Sigismundus. Vid. Carolus IV.
- Sigmund episc. Vid. Albrechtus Marchio.
- Signa chartariorum. Vid. Chartariorum signa.
- Signa coelestia duodecim. Vid. Duodecim sign. coel.
- Significatio et differentiae verborum. Vid. Anonyma.
- Sihling. 124. CCCLXXXVII. k.
- Silesia. Introductio in notitiam historicorum et historiae gentis Silesiacae. 150. DXXXV. — Mutationes saeculi XVII. in re Silesiorum ecclesiastica et publica factae. ibid. DXXXVI.
- Silikesdorp. 234. VIII.
- Sillery [de] Vid. Henry IV. — Cf. 179. DCLXVII. c.
- Silvestri papae vita. 64. CXCVI. qq.
- Simonidis epigrammata quaedam ex Allatii diatriba de Simeonum scriptis. 32. CVII. e.
- Singer [Jorius], vid. Librarii.
- ippe. Das Buch von der Sippe mit den Regeln. Vid. Jus Saxonicum.
- Sisinnii passio. Vid. Saturninus.
- Sitzeroda. Vid. Kreyssigius [G. C.]
- Sixti papae passio. Vid. Passio.
- Sixti I. duae epistolae. 78. CCXL. b.
- Sixti IV. Papae concessio gratiarum et privilegiorum pro ordinibus S. Dominici et F. Francisci. 132. CCCCXVI. c.
- Sixtus V. Conclave per sede vacante di Gregorio XIII. et del successo della creazione di Sisto V. 182. DCLXXVIII. d.
- Slantzwitz [Joh. de] 257. XLII.
- Skra. Vid. Kanutus.
- Slatebach [Heinr. de] 239. XV.
- Sletum. 251. XXVIII.
- Slyeff [Wilh.] Vid. Colberga.
- Sminendorf. 251. XXVII.
- Sociniani. Vid. Felbingerus [Jerem.]
- Solenander [Reiner]. 140. CCCCL.
- Solinus [Julius]. Vid. Mela.
- Solus. Vid. Erminricus Levita.
- Sommerfeldt [Andreas]. Vid. Erfordensia.
- Sophiae Amaliae reginae Daniae epistola. 188. DCC. 4.
- Sophiae Eleonorae ducissae Holsat. epistola. 189. DCC. 39.
- Sophiae Eleonorae Landgraviae Hassiae epistolae. 189. DCC. 57.
- Sophiae Mariae Marchionissae Brandenb. epistolae. 188. DCC. 25. 26.
- Sophoclis Ajax, Electra, Oedipus. 3. II. — 3. III. c. d. e.
- Soranzo [Giacomo] relatione. 182. DCLXXVIII. h.
- Soraw. Jahrgeschichte von Soraw, welche daselbst abschreiben lassen Martin Friedrich Seidel [durch Fabian Schirmeister]. 172. DCXLV.
- Sorduwiz. 234. VIII.
- Soriano [Michel]. Vid. Suriano.
- Sorienaco [Petr. de] legg. doct., Tholosanensis ecclesiae decanus et palatii apostolici causarum auditor. 243. cet. XXV. XXVI.
- Soteris duae epistolae. 78. CCXL. g.
- Spalatini [Geo.] de Marchionibus Misinae e stirpe Wittekindi. 149. LXXVII. — Vid. Psalterium.
- Spanhemius [Ezech.] 32. CVII. b.
- Specchio magico per visioni et risposte varie. 194. DCCL.
- Specula iuris Saxonici. Vid. Jus Saxonicum.
- Speculum Martiale magicum. 200. DCCCVIII.
- Spenner [Phil. Jac.] notitia Galliae [autogr. auctoris] 177. DCLXI. — Epistola autographa. 189. DCC. 70.
- Spiegel. 198. DCCXCV.
- Spiess [Georg.] Dohnisches Chronicon. 162. DLXXXVIII.
- Spirenses episcopi. Vid. Symonis [Phil.]
- Spiritus familiaris. Vid. Dienstbarer Geist.
- Spiritus sanctus. Anonymi sermo de S. Spiritu. Vid. Anonyma.
- Stammbücher. Vid. Fabricius [Chstn.]
- Grossius [Huld.] Gryphius [Joh. Jac.] Muehlsteinus [Tobias].
- Stangengruen. 261. L.
- Stanizlaus Cracoviensis episcopus. Vid. Innocentius IV.
- Staphylus [Frid.] Praef. VIII. III.
- Starkius [Petr.] 120. CCCLXXVII. gg.
- Statii Thebais. 18. LII. — Eiusd. fragm. ibid. LIII.
- Status monachorum. Vid. Bullae et decretales cet.
- Stechow [Theoderici de] citatio contra consulatum Sundensem (1456.) 120. CCCLXXVII. r.
- Steinbach [Wilh.] genealogisch-historischer Entwurf nebst Stammtafel derer von Elterlein. 154. DLV. a.
- Steinii [Joach. Conr.] Epitome historica episcoporum Havelbergensium. 156. DLXI.
- Stentz. 264. LIX.
- Stephan der Pfälzchouer. Vid. Librarii.
- Stephani [Matth.] epistolae aliquot ad Academiam Rostochiensem, eiusque responsa. 75. CCXXIII. v.
- Stephanus protomartyr. Descriptio qualiter protomartyris Stephani brachium ad civitatem Bisonticam sit delatum tempore Theodosii minoris imperatoris. 64. CXCVI. ii. — Qualiter brachium S. Stephani furatum et Danubio flumine proiectum mirabiliter sit inventum. ibid. kk. — Miracula quaedam S. Stephani, ibid. ll. — Cf. Evodius. — De translatione S. Stephani. 61. CXCv. ss.
- Stephanus Tongrorum episcopus. 60. CXCv. z.
- Ster [Sebast.] Vid. Austriaca.
- Stettinenses duces. Vid. Brandenburg.
- Stettinensis consulatus appellatio ad Paulum II. 120. CCCLXXVII. aa.
- Steupneri [Christ.] protestatio contra conclusum Christiani II. Electoris Saxoniae in causa Pauli Wolfii [vid. Christianus II.] 75. CCXXIII. s.
- Stoetteritz. 268. LXXV.
- Stollii [Philippi] Quotarium marchionatus superioris Lusatae. 227. DCCCCIII. a. et b.
- Stolpensis diplomata. 161. DLXXX.
- Stolpische Mönchs-Bibliothek, anonymi auctoris. 159. DLXXXIII.



Stolzen [Johannis] Warer Gründlicher Bericht des Osiandri lehr belangende, an den Fürsten in Preussen. 70. CCXX. o.  
Stontsh. 239. XVI.  
Storkewicz. 241. XXI.  
Stossel. Vid. Irenaeus [Christoph.]  
Strabi Galli Hortulus. 20. LXII.  
Strabo Gallus, vid. Strabi Galli Hortulus.  
Strabonis sex geographiae librorum versio Latina a Guarino Veronense et Gregorio Tiphernate adornata. 5. X.  
Straubinga. Capella ad S. Jacobum, der Poschinger Capel genannt. 263. LVI.  
Streitberg [Anna von] letzter Will, (ao. 1517.) 207. DCCCXLVIII. o. Cf. ibid. π.  
Studeniz. 237. XIII.  
Stulpen villa. 230. II.  
Subtilis stylus. Formae privilegiorum de subtili stylo. 205. DCCCXLVII. g.  
Successiones Imperatorum a Karolo Magno. 27. XCI. f.  
Suecica. Varia ad bellum Suevicum pertinentia. 104. CCCXXXIX. g.  
Suevicum bellum. Vid. Consilium.

Suetonii duodecim Caesares. 25. LXXX.  
— Cf. 29. XCIV. b. — Casp. Bitsehii lectiones de Suetonio. 32. CV.  
Sueviae ducum ex comitibus de Hohenstaufen stemma. 136. CCCCXXVII. a.  
Suevicum ius. Vid. Jus Suevicum.  
Sultzbach. Anonymi Bedencken, ob man den Newen Gregorianischen Calendar im Sultzbachischen Territorio den Evangelischen salva conscientia obtrudiren könne. 174. DCLII. I.  
Sultzen, Nachricht von dem Geschlechte derer von Schlieben. 151. DXXXVIII. g.  
Summa ex libro sententiarum contracta. Vid. Petrus Lombardus.  
Summa Ostiensis. Vid. Henricus de Segusia.  
Suoffheym [Paul.] Vid. Schwoffheim.  
Suriano [Michel], commentari del Regno di Francia. 182. DCLXXVIII. a. Cf. ibid. b.  
Suseliz [Wernerus de]. 236. X.  
Susonis [Henr.] liber de novem rupi-

bus, in Germanicam linguam translatus. 54. CLXXXVII. a.  
Swarzburg [Heinr. comes de] 236. IX.  
Sybotonis mons. 237. XIII.  
Sychem. 236. X.  
Sylburgius [Frid.] 32. CVII. b.  
Syllogismi. Libri de syllogismis fragmentum. Vid. Anonyma.  
Sylvius. Vid. Aeneas Sylvius.  
Symmachus. 46. CXLIX. a.  
Symonis [Phil.] Beschreibung aller Bischoffen tzu Speyer. 159. DLXXII. a.  
Symphonia historico-prophetica oraculorum sacrorum utriusque tam novi quam veteris testamenti miracula miraculorum miraculosissima in novissimis diebus eventura denunciantium, anonymo auctore. 75. CCXXIV.  
Symphoriani passio. 60. CXC. g.  
Syncellus Constantinopolitanus. Vid. Georgius Monachus.  
Synodi Reformatorum. Vid. Reformatorum synodi.  
Syri atque Hiventii sanctorum confessorum et episcoporum vita. 62. CXC. vv.

## T.

Telesphori epistola. 78. CCXL. c.  
Tenstadt. Der Stadt Tenstadt Statuten. 118. CCCLXXII.  
Tenzelii Vorstellung des Geschlechtes der von Ziegler und Kliphausen. 154. DLIII.  
Terentii comoediae. 12. XXXIV. — Scholia in Terentium. 19. LIX. a.  
Tertulliani [Q. Sept. Flor.] ad nationes libb. II, ed. Jacob. Gothofred. Genev. 1626. Cum notis MSS., ut videtur, Casp. Barthii. 44. CXXXIX.  
Testamentum Brunonis. Vid. Bruno.  
Teuffels Peitsche. 191. DCCXII.  
Teutonicus. Vid. Johannes.  
Teutonicus ordo. Diplomata ad illum spectantia [apogr.] 208. sqq. DCCCXLIX. et DCCCL.  
Teutschorden. Diplomata ad illum spectantia [apogr.] Vid. Teutonicus ordo.  
Thadei historia de desolatione et conculcatione civitatis Acon et totius terrae sanctae. 185. DCXC. b.  
Thamm [Abr.] Ehrengedächtniss des Hauses Colditz. 161. DLXXXV.

Thammii [Jac.] chronicon Cizense. 173. DCXLIX. b. et c.  
Thebae legionis passio. 61. CXC. ff.  
Theocriti idyllia septem priora. 3. III. a.  
Theodericus advoc. 230. II.  
Theodericus episcopus Numburgensis. 237. XII.  
Theodericus marchio de Landesberg. 232. VI. 237. XII.  
Theodericus marchio. 231. IV. Cf. 234. VIII. et 236. IX.  
Theodericus praepositus de monte sereno. 236. IX.  
Theodori vita Magni confessoris. Vid. Magnus.  
Theodori [Viti] epistola ad Philippum Melancthonem. 73. CCXXII. n.  
Theogenis martyris passio. 64. CXCVI. pp.  
Theramo [Jacobi de] Iis Christi et Beati, in Germanicam linguam convers. ab auct. anonymo. 119. CCCLXXV.  
Thesaurus utriusque linguae, vid. Philoxenus.  
Thidericus de Enschede. 81. CCL.  
Thomae apostoli passio. 63. CXCVI. ff.

Thietmarus abbas Gemblacensis. Vid. Gemblacensis ecclesia.  
S. Thomae monasterium Lipsiense. Statuta sive constitutiones canonicorum regularium ordinis S. Augustini monasterii S. Thomae in Lipczk dyocesis Merseburgensis. 65. CCIV. — Eadem a Jo. Jac. Vogelio descripta. ibid. CCV.  
Thomasiani. Vid. Rotth [Albr. Chn.]  
Thomassin [Ludov.] Remarques sur le decret de Gratien. 86. CCLXXIX—CCLXXXII. a. — Remarques sur les Decretales. ibid. b. — Remarques sur les Conciles. ibid. CCLXXXIII—CCLXXXV. a. — Preuves que les papes ont presidé aux conciles oecumeniques. ibid. b. — De l'infaillibilité du Pape. ibid. c.  
Thum. Geschichte des Städtchens Thum, anonymi auctoris. 174. DCLII. i.  
Thuringia. Genealogiae praecipuarum familiarum, quae Thuringiae praefuerunt. 152. DXLII. b. — Chronica der Landtgrauen zu Döringen cet. ibid. DXLIII. — Düringische Chronika. ibid. DXLVI. Cf. 205. DCCCXLVI. aa. — Thuringiae chronicon anonymi auctoris. 174. DCLII. c. — Erfordensis anonymi



chronicon Thuringorum de origine Thuringorum, Francorum et Saxonum. 205. DCCCXLVI. z. — Cf. Christianus Augustus.

Thyme [Christoph.] 120. CCCLXXVII. gg. Tibulli carmina. 13. XXXVII. a. — 13. XXXVIII.

Tiburtius. Vid. Tyburtius.

Tiemonis passio. 61. CXC. bb.

Tietmarus. Vid. Dithmarus et Thietmarus.

Tilianus. Vid. Lindnerus [Joh.]

Timaei [Jo.] consilium in causa successoria Schoenburgica. 100. CCCXXXIV. f. — Cf. 125. CCCLXXVII. ee.

Tirols [Joh.] compendium constitutionum ordinis velleris aurei. 225. DCCCXCIV. e. Tonne. Vid. Saxonia.

Toppii [Andr.] Historische Beschreibung des Bisthums vnd der Stadt Meissen. 158. DLXVII. Vom Schlosse vnd Bergwerke Scharffenberge. ibid.

Toren. 260. XLVIII.

Torgavia. Chronica anonyma. 173. DCXLVI et DCXLVII. Cf. Lieberwirthius [Jo. Geo.] — Handlung der Theologen zu Torgaw, de ao. 1576. 116. CCCLXVIII. w.

Tornaw [Guiberti de] ord. min. Paris. sermones ad clerum Parisinum. 67. CCX. c. Torres [... de] Famiglie Spagnole. 176. DCLIX. a. cf. ibid. b.

Tortibulensis episcopus. 239. XVII.

la Tour d'Auergne. 128. CCCCI. a. b. c. d. et e.

Tractatus iuris civilis. Vid. Jur. civ. tr.

Tractatus parvuli antiquorum. 26. LXXXVII. i.

Tradelii [Georgii] historia rerum memorabilium a pontificibus et imperatoribus Romanis gestarum, a Bernhardo Heupoldo in Latinum sermonem conversa. 134. CCCCXXXIII.

Translatio imperii, vid. Chronica. Tratziger [Adam.] Chronica der Stadt Hamburg. 164. DXCIX.

Treber [Rudolfus, Heinricus, Gerhardus fratres, Marschalci de] 240. XIX.

Trebichau. DCLIII. d.

Trevirensium episcoporum chronica, anonymi auctoris. 159. DLXXIV. a. Trewitz. 256. XXXVII.

Tridentinum Concilium. Cf. Milledoni [Marc Antonio].

Trifrothe. 174. DCLII. u.

Trimberg [Hug. de] carmen: Der Renner. 34. CXI.

Trinitas. De S. Trinitate, ignis similitudine illustrata. 90. CCLXXXVIII. t. β.

Trinitas. Figura di S. S. Triuita per di cui mezzo di sanno le cosse segrete. 200. DCCCXI. — Praeparatio tabulae trinitatis. ibid. DCCCXIII. — Sigilla trinitatis. ibid. DCCCXIV.

Trithemii septem sigilla planetarum. 199. DCCXCVII. — Cf. Planetae septem. — Generalschlüssel zu allen Wissenschaften und Geheimnissen Trithemii. 201. DCCCXXXIII.

Trymberg, vid. Trimberg.

Tschudi [Aegid.] veteris Helvetiae delineatio. 151. DXL.

## U.

Ualua [Albertus de] 236. IX.

S. Udalrici et S. Nicolai monasterium. Vid. Acta.

Udelricus fil. dncis Bohemiae. 231. IV.

Uffenheim. Vid. Johannes Ep. Würzb.

Ulloa [Juliani Sanchez de] litterae ad diversos reges, principes et status. 176. DCLVIII.

Ulrici [Jo.] observationes curiae electoralis supremae Lipsiensis. 100. CCCXXXIV. b.

Ulrici comitis Wuertemberg. nuptiae cum Sebina, ao. 1511. 153. DXLIX. b.

Ulricus librarius. Vid. Librarii.

Ulricus magister. 233. VII.

Ulricus plebanus S. Laurentii in Pygavia. 239. XVI.

Ulricus de Tuerlin. 33. CIX. a.

Umbræ politicae Christianae. 129. CCCCII.

Unterwiesenthal. Anonymi Nachrichten davon. 174. DCLII. g.

Urbanus papa V. 242. XXV. 247. XXVI.

Urbanus V. Papa. Vid. Privilegia.

Urbanus papa VI. 253. XXX.

Tubingenses Theologi. Decem Theologorum Tubingensium ad Rectorem et professores Academiae Regiomont. epistola. 70. CCXX. t.

Tucheri [Stephani] praeludium, in quo recensentur multa ac foeda Adiphoricae narrationis mendacia cet. 71. CCXX. z.

Tudella. 250. a.

Tudescho [Nicol. de]. Vid. Nicolaus Tudiscus.

de Tuerlin, vid. Ulricus de Tuerlin.

Turcia. Anonymi Dichiarazione delle figure et altre curiosità di Turchia. 228. DCCCXXIV. a. — Versio huius libri Germanica. ibid. b. — Cf. Sagittarius [Henr.]

Turcia Sigilla. 201. DCCCXXI.

Turpitudines. Anonymi tractatus de octo turpitudinibus, quas quandoque conjugales solent inter se habere ex diabolico instinctu generatas. Vid. Anonyma.

Turrecremata [Johannis de] expositio psalterii. 67. CCX. d.

Turtur. Anonymi tractatus exegeticus, qui inscribitur: de Turture. 51. CLXVI. g.

Tutella. 249. XXVI.

Tuto miles. 241. XX.

Tyburtius. Vid. Caecilia.

Tyemo. Vid. Tiemo.

Tylonis episcopi Merseburgensis Diplomata III. 86. CCLXXXVIII. i.

Tzetzae prolegomena in poetas. 11. XXXII. c. — Excerptum Graecum ex exegeti in Homeri Iliadem. 32. CVII. c.

Urbanus VIII. — Lettera in difesa di Papa Urbano VIII. nel ricever il Principe di Eccembergh Ambasciatore Cesareo. 183. DCLXXIX. q. — Cf. Polonia.

Urim et Thumim, Geheimnüss daraus zu erforschen. 195. DCLIII.

Ursini [Adami] chronica principum Thuringiae. 151. DXLI. a. et 152. DXLII. a.

Ursinus [Fulv.] vid. Porphyrius.

Urspergensis abbas. 131. CCCCXIV.

Uttenrodensis communitas. 121. CCCLXXXVIII. n.

## V.

Valerianus. Vid. Caecilia.

Valerii episcopi vita. 63. CXCVI. a.

Valerii Maximi factorum dictorumque

memorabilium libb. IX. 22. LXXI. et LXXII. [Cum versione Gallica et notis Simonis de Hesdin.] Cf. 29. XCIV. c.

Vallis S. Georgii monasterium. 269. LXXX.

Värgila. Vid. Erfordensia.

Variarum historiarum libellus cum subiunctis praeceptis de virtutibus et vitiis. 203. DCCCXLVI. a. — Cf. ibid. b.  
 Varronis [M. Terent.] libb. de L. L. 27. b. et c.  
 Vasari [Georgio]. 18. LVI. i.  
 Vaticinium nuper inventum, in quo non admodum obscure horum temporum [i. e. saeculi XVI. medii] mutationes praedici videntur. 73. CCXXII. dd.  
 Vegetii ed. Petr. Scriver. 1607. cum Gottl. Kortii adnotationibus MSS. 25. LXXXIV. — Anonymi adnotationes in Vegetium. 26. LXXXV. — Cf. 28. XCI. m.  
 Veizenvels. 236. IX.  
 Velleris aurei statuta, subiunctis additionibus cet. 224. sq. DCCCXCIV. a-e.  
 Velo d'invisibilità. 195. DCCCL.  
 Venatoria magia. Vid. Magia venatoria.  
 Venetiae. Ducis cuiusdam Venetiarum instructio Rectori in Montagnana data. 108. CCCLIII. — Cf. Lando [Petr.] et Lauretanus [Leonard.] — Cronica de tutti gli Dosi Venetiani. 180. DCLXXI. a. — Descriptio familiarum patriciarum Venetarum. ibid. b. — Insignia picturata familiarum nobilium Venetarum. ibid. DCLXXII. — Anonymi auctoris: Relazione di stato, sorte et governo della Rep. Venetiana, fatta al Rè Filippo. 182. DCLXXVIII. e. — Lettera scritta dal Gran Turco alla Republ. di Venetia in occasione di presa di Galera, et la risposta di essa republica. 183. DCLXXIX. i. — Lettera dalla republica alli Rettori delle città di Terra ferma. ibid. s.

Verborgene Sachen zu erfahren; tractatus magiens. 199. DCCCV.  
 Verreyken. Vid. Henry IV.  
 Veterinaria ars. Anonymi curieuses Rossartzey Büchlein. 229. DCCCXXXVII.  
 Victoriae virginis vita et passio. 63. CXCVI. gg.  
 Victorini et Severini fratrum passio. 60. CXCIV. q.  
 Victorinus. Ursachen, weswegen er in gefängliche Haft sey gebracht worden. 223. DCCCLXXXVII. m.  
 Victoris I. epistolae fragmentum. 79. CCXL. i.  
 Villeroy [de], Aduis a la Roynne mere sur la demande que le comte de Soissons faisoit de Quillebeus. 179. DCLXXVII. e.  
 Vinaria. De disputatione Vinariensi. 72. CCXX. γ. — Vinariensium principum primogenitura. Vid. Rudolphus II.  
 Vincellii [Jobi] Gubenensia. 163. DXCVI. f.  
 Vincentii Bellovacensis speculi historialis epitome. 131. CCCCXV.  
 Vindobona. Anonymi Beschreibung der Türkischen Belagerung vor der Statt Wien, ao. 1529. 171. DCCXXXVII. b.  
 de Vineis [Petr.] Vid. Petrus de Vineis.  
 Virgilii [Maronis] Eclogae, Moretum, Georgica et Aeneis. 12. XXXV. — Georgica et Aeneis. 13. XXXVI. — Scholia in Virgilii Aeneid. 20. LIX. c. — Bucolica, cum glossis. 31. CIII. d. — Eadem. 86. CCLXXVIII. e.  
 Virgilii magici experimentum auf dem Mantel zu fahren. 201. DCCCXXXV.  
 Visconti. Cf. Polonia.

Visio cuiusdam pueri 12 annorum, quam habuit in domo cuiusdam canonici habitantis in suburbio Neuenstadt prope Magdeburgam non procul a circuitu templi D. Nicolai ao. 1546. 71. CCXX. ww.  
 Vitebergensis facultatis iuridicae consilium de iure cerevisiae coquendae et vendendae quod competat Gerae urbi. 121. CCCLXXXVI. a. Cf. 125. CCCLXXXVII. cc.  
 Vitic miles. 230. I.  
 Vitriaco [Jacobi de] historia Hierosolymitana abbreviata. 185. DCXC. a.  
 Vocabularius iuris utriusque. 82. CCL. g.  
 Vogel [Johann] Genealogia Schoenburgen-sis. 151. DXXXVIII. a.  
 Vogelii [Jo. Jac.] annuum Lipsiensium [typis iam descriptorum] fragmentum. 165. DCXII. — Varia ad historiam urbis et universitatis Lipsiensis spectantia [in his: Leipzigerisches Geschichtsbuch cet.] 166. sqq. DCXVII-DCXXV. — Florilegium genealogicum Lipsiense. 169. DCXXVI.  
 Volckerode. Vid. Kreyssigius [G. C.]  
 Vollratus comes Mansfeldensis. 123. CCCLXXXVI. f.  
 Volusius Metianus. 25. LXXXIII. b.  
 Vossius [Is.] 26. LXXXVIII. — 32. CVII. a. Cf. Excerpta ex Anthologia Graecorum epigrammatum.  
 Vratislavia. DesRaths zu Presslau Wein-Ordnung, de ao. 1631. 117. CCCLXXVIII. kk. — Vratislavienses Scabini addicunt Bonavent. Grlitzer domum in platea Viadri. 268. LXXI.  
 Vulgata versio Bibliorum. Vid. Biblia Latina versionis vulgatae.

## W.

W. [M. M.] confessio de adiaphoris. 70. CCXX. a.  
 Wachteri [Jo. Geo.] dissertatio de lingua codicis argentei. 219. DCCCLXXVI.  
 Wagner [Gottfr.] Vid. Faust [Joh.]  
 Wagneri [Christiani, Pauli f.] de regibus Parthorum Collectanea autographa. 32. CVIII.  
 Wahle [Joh.] Urkunden und Nachrichten cet. 191. DCCXIII.  
 Walconius papa. Vid. Avitus.  
 Waldeck, Comes de. 104. CCCXXXIX. e.  
 Waldemari Ducis Anhalt. litterae contra Georgium Duc. Anhalt. fratrem suum de herciscendo patrimonio ad Ernestum Archiepiscopum Magdeburgensem scriptae. 86. CCLXXVIII. h.

Waldheim. Vid. Gericius [Chn. Ben.]  
 Waldsteinii [Albrecht], Ducis Friedlandiae litterae originales. 156. DLN.  
 Wallenstein. [Albr.] Vid. Waldstein.  
 Walssenden. Befehl wegen der Walssenden Lehenstück (de ao. 1578.) 208. DCCCXLVIII. qq.  
 Walterus praepositus S. Petri de monte Sereno. 234. VIII.  
 Waltherus, vid. Galterus.  
 Warnefridus. Vid. Paulus W.  
 Weferlingen praefectura. 156. DLVIII. k.  
 Weisenburck. Mord an einem Christenkind im Stift Weisenb. durch die Jüden verübet. 206. DCCCXLVIII. c.

Weissenfels. Vid. Leucopetra.  
 Veizenvels. Wizenvels.  
 Weller. Vid. Molssdorff.  
 Welleri [Hieron.] Passional — vnd wie man das erste Gebott recht verstehn soll. 69. CCXVIII. d. — Declaratio ad theologos Dresdae congregatos [ao. 1570.] missa. 222. DCCCLXXXVI. p.  
 Welperede. 234. VIII.  
 Welpredhe. 234. VIII.  
 Wenceslaus. Vid. Carolus IV.  
 Wendgen [Nic.] 120. CCCLXXVII. p.  
 Wenzeslai passio. 61. CXCIV. oo.  
 Wenzeslaus Rom. Rex. 270. LXXXII.  
 Werberg castrum. Vid. Gottfried.  
 Werneri epistola ad Philippum Melancthonem. 71. CCXX. cc. et lh. — Epi-

stola ad Illyricum. *ibid.* ii. et nn. —  
Epistola ad pacificatores. *ibid.* qq. —  
Ep. ad Illyricum. *ibid.* rr. —  
Wernigerode [Comites de] 154. DLII.  
f. — Cf. 155. DLVII. m. et n.  
Weyda urbs. 175. DCLIII. g.  
Weyer. 266. LXVI.  
Weylenderffer [V. M. V.] *vid.* Li-  
brarii.  
Wibertus. 230. I.  
Wichmannus archiepisc. Magdeburgen-  
sis. 232. VI.  
Wickersheim [Nobiles de] 159. DLXXII.  
c.  
Wiclephus. Lepidam Bohemiae carmen  
in Wiclephum. 120. CCCLXXVII. x.  
Wida. 231. IV.  
Wiedern. *vid.* Albrechtus Marchio.  
Wien. *vid.* Vindobona.  
Wigandus [Joann.] Cf. Flacius Illy-  
ricus et Litterae de regeneratio-  
ne.  
Wigwerti des Eltern, sohns königs Widi-  
kindi zu Sachssen Geschlechts Baum.  
152. DXLI. b.  
Wiknandus miles de Schoenowe. 238. XV.  
Wiland [Mart.] Erfurthische Chronica.  
162. DXCII. d.  
Wilciz. 234. VIII.  
Wildenaw. 261. L.  
Wildenborne [Herm. de]. 239. XVI.  
Wildenfurth, Kloster. *vid.* Johann  
Friedrich, Herz. zu Sachsen.  
Wilhelmi Christophori Landgravii  
Hassiae epistolae. 189. DCC. 55. 56.

Wilhelms, Hertzogs in Bayern, Schrei-  
ben an seinen Sohn, den Churf. zu Cölln  
(1621.) 104. CCCXXXVII. g.  
Wilhelmus Thuringiae Lantgravius, Mis-  
nensis marchio cet. 251. XXIX.  
Willich [Joh.] von Weyde, ausführ-  
licher und starcker Beweiss de Johanna  
VIII. Papissa. 181. DCLXXV.  
Willigisianus Codex. *vid.* Schle-  
gelius [Chstn.]  
Wilt [Val.] procurator vectigalium in prae-  
fectura Reinharbsbronnensi. 268. LXXIV.  
Wiltuiz. 234. VIII.  
Wiltwun. 234. VIII.  
Wilzun. 234. VIII.  
Wimpina [Conradi de] descriptio univer-  
sitis et urbis Lipsiensis. 165. DCXIII. b.  
Winckel [Joh.] Lectura in quantum li-  
brum Decretalium. 85. CCLXXVIII.  
Winckleri [Marci] chronica Torgaviensis.  
228. DCCCCXVI.  
Winecke [Fridericus de] 241. XXI.  
Wirbin. 241. XX.  
Wirchusin [Ludewicus de] 239. XV.  
Witin. 234. VIII.  
Witkindi chronicon Germanicum. 133.  
CCCCXXI. a.  
Witte [Henr.] 120. CCCLXXVII. y.  
Wittstock. 156. DLXI.  
Wizenvels. 239. XV. Cf. Leucopetra  
et Veizenvels.  
Wladislai Belehnung (de ann. 1472.)  
103. CCCXXXVII. a.  
Wladislaus Hungariae rex. 265. LXI.  
Wolferhusii [Joh. Frid.] corollarium

historiae scholae Annaebergensis. 160.  
DLXXVII. e.  
Wolffius [Paul.] pastor Islebiensis. *vid.*  
Saxonica. Christianus II. Mans-  
feldensis comitatus. Steupnerus  
[Christ.]  
Wolfframsdorff [Joh. Frid.] Portrait  
de la cour de Pologne. 148. DII. a. —  
Refutatio huius libri. *ibid.* b.  
Wolfram de Eschenbach carmen de  
historia Wilhelmi. 33. CIX. b.  
Wolleberi [Dav.] Histori und Zeitbuch  
des Fürstenthums Würtemberg. 153.  
DXLIX. a.  
Woluerstorp [Nicol.] 119. CCCLXXVII.  
k.  
Wuenschruthen, wie man die schneiden  
und besprechen soll. 202. DCCCXLIV. b.  
Wuertenberg. Cf. Wolleber [Dav.]  
— Hochzeyt Vlrichs, Herz. zu Würt.  
und Teckh, mit Sabina, Pfaltzgräfin bey  
Rhein, zu Stuttgart, ao. 1511. 153.  
DXLIX. b. — Der Württembergischen  
Grauen vnd Herren Historia. *ibid.* DL.  
Wuertzburgische Handlung. *vid.*  
Johann Friedrich der Mittlere.  
Wuerzburg. Brueckengerichts Ordnung  
zu Würzburg. 118. CCCLXXIII.  
Wuerzburg. Wie die Herren vom  
Thumcapitul den Stift dem Teutschen Or-  
den übergeben wollen. 206. DCCCXLVIII.  
I. — Cf. Albrechtus Marchio.  
Wythego Numburg. episcopus. 242.  
XXIV.

## X.

Xenophontis Hipparchicus, Hiero, de  
arte equestri, de Lacedaemoniorum civi-

tate, Oeconomicus. 5. IX. Memorabilia  
Latine. 10. XXVII. b.

## Y.

Ylburch. 234. VIII.

Yssleybin. 256. XL. Cf. Isleve. Islebia.

## Z.

Zagsberg castrum et urbs. Wie das  
gewonnen vnd verloren ward (ao. 1445.)  
206. DCCCXLVIII. r.  
Zamoscie [Joann. de]. *vid.* Polonia.  
Zangenberg. 237. XII.  
Zasii [Udalrici] Enarratio in Rhetoricam  
Ciceronis. 31. CIV. a.  
Zauberische Schäden, deren Hei-  
lung. 198. DCCLXXXVIII.  
Zconsch [Magister Ulricus de] 237.  
XIII.

Zeitungen. 228. DCCCCXVIII —  
DCCCCXXII.  
Zeitlicher Vertrag. *vid.* Saxonica.  
Zella. Anonymi Relation von denen Fürstl.  
Begräbnissen daselbst. 172. DCXXXIX. d.  
Ziegler und Kliphausen. *vid.* Ten-  
zelius.  
Zinwald. 150. DXXXIV.  
Zittavia. Chronica anonymi auctoris,  
173. DCL. — Reglement der Sechs Stadt  
Zittau, de ao. 1729. 106. CCCXLV. a. —

Constitutiones de ao. 1561. *ibid.* CCCXLVI.  
b.  
Zoerbig. Nachlese zu M. Eltestens  
historischer Nachricht von der Stadt Zör-  
big. 175. DCLIII. h.  
Zoerner [Nobiles de] 159. DLXXII. c.  
Zurbeke. 234. VIII.  
Zveime [Heinr. de]. 239. XV.  
Zwickau. *vid.* Cyanea.  
Zwickaw. 263. LIV. LV.  
Zwitsowe. 237. XII.



## INDEX SECUNDUS

### IN CODICES HEBRAICOS ATQUE ARAMAICOS NEC NON SLAVICORUM APPENDICEM\*).

#### A.

Abel, Juda, Karaeus. 307. XLII. A.  
Abigdor Cohen. 316. VI.  
Abraham Bali b. Jakob. 326. XLIII. (8.)  
Abraham b. Baruch. 277. VI.  
Abraham Bibash, aequalis Isaaki ben-Sheshet. 327. XLIII. D.  
Abraham b. Chasdai Barcinonensis, ej. versio l. *مبشان العبد*, auct. Al-Ghazali. 285. XIX. 6.; 303. XL. d.; 310. XLIII. F. qui liber nuncupatur etiam *القسطاس*. 319. XXVI. 327.  
Abraham b. Chija Barcinonensis, de eius opp. 323. XL. — ej. *ס' הגיון חסובה*. 303. XL. a.  
Abraham b. David (ראב"ד). 275. IV. 302. XXXIX. d. a.  
Abraham b. Juda Ibn-Labi, Caesar-augustae. 322. XXXIX. a.  
Abraham ha-Levi, disc. Is. Luriae, ej. *גלי רזיא*. 286. XX.  
Abraham Ibn-Megas. 319. XXVI.  
Abraham Porta Leone Mantuanus, ej. l.

*שלטי גבורים* in compendium redactus. 319. XXVIII.  
Abravaneli, Don Isaak. 299. XXXV. A.  
Abu Abderrahman Ibn-Thâhir, ej. *דרוש*. 305. XL. g.  
Abu Ali b. Alhassan b. Aleitami. 304. not.  
Abu Ali El-Hosein Ibn-Sina. 284. XIX. 3. — ej. *דרוש*. 305. XL. g. — excerpt. ex ejus *كتاب الشفاء*. 305. XL. h.  
Abubekr b. Es-Sâigh (الصايغ). 310. 326. XLIII. E.  
Abubekr Ibn-Thofail, ej. *حي بن يقظن* hebr. 308. 309. 325. 326. XLIII. C.  
Abubekr Muhammed Ibn-Zekerijja Er-Râzi. 292. XXVI. 4.  
Abu-'Gafar b. Sabbâk, ej. *דרוש*. 324. XL. g.  
Abudraham (أبو راعم). 314. I.

Abulâfiâ (أبو العافية), Meir ha-Levi b. Thodros. 315. I.  
Abulkâsim Ibn-Edris, ej. *דרוש*. 305. 324. XL. g.  
Abulwalid grammaticus, v. Jona b. 'Gannah.  
Abulwalid Muhammed b. Ahmed Ibn-Roshd, ej. *تنهافت التهافت* (sic, non *تنهافت*, uti perperam in Catal. scripsi) hebr. 284. XIX. 3. — ej. comment. in Aristotelis II. VIII. *φυσικῆς ἀποδόσεως*. 291. XXVI. 2. — ej. comment. in Aristotelis II. III. *περὶ ψυχῆς*. 292. XXVI. 4. — ej. comment. in Aristotelis II. IV. *περὶ οὐρανοῦ*. 292. XXVI. 5. — ej. comment. brevior in Aristotelis II. II. *ἀναλυτικῶν δευτέρων* (*περὶ ἀποδείξεως*). 304. XL. f. — ej. comment. brevior in Arist. II. II. *περὶ σοφιστικῶν ἐλέγχων*. 304. XL. f. — ej. comment. brevior in Arist. II. VIII. *τοπικῶν*. 304. XL. f. — ej. comment. brevior in Arist. II. III. *τῆς ψυχῆς*. 304. XL. f. — ej. comment.

\*) Non possum, quin tria in hujus indicis exordio moneam; primum, me in scribendis nominibus hebraicis vulgarem plerumque scribendi consuetudinem, quam inconstantem ac subinde erroneam esse scio, secutum esse idcirco, ut facilius possint singula ab unoquoque inveniri; deinde, me errores aliquot, qui mihi catalogum scribenti exciderunt, hoc in indice religiose correxisse; denique, me ea omisisse, quae spem evolvendum fallere praeviderem.

- brevior in Arist. I. *περὶ Πρωτοτύπου*. 304. XL. f. — ej. דרושים. 305. 324. XL. g. — ej. comment. in locos difficiliore *Ἀναλυτικῶν προτέρων* (*περὶ συλλογισμοῦ*). 305. XL. m. — excerpt. ex ejus comment. in Aristotelis II. II. *Ἀναλυτικῶν προτέρων* (ביאור הדקש). 305. XL. n. — ej. compendiosa expositio Aristotelis II. XIV. *τῶν Μετὰ Τὰ Φυσικά*. 306. XL. q. — ej. מאמר אפשרות הדבקות עם הנפרד (de possibilitate unionis cum Absoluto). 308. XLIII. A. — ej. מאזני העיונים. 310. XLIII. H.; 319. XXVI.
- Abūnan de-bi-shemaja, carmen aram. 278. VIII.
- Abu-Nazr El-Fārābi, de ejus opp. hebraice conversis. 302. 303. XXXIX. e. — ej. השכל והמושכלות. 302. XXXIX. e. — ej. דרושים. 305. 324. XL. g. — ej. epitome II. XIV. *τῶν Μετὰ Τὰ Φυσικά*. 305. XL. h.
- Aderet, Salomo (רשב"א, m. o. 1308.). 316. 317. XI.; 289. XXI. 13.
- Aharon b. Elia Karaeus, cogn. הרה"ש, ej. יוצר אמנים. 307. XLII. A. — ej. דיני שחיטה. 308. XLII. B.
- Aharon b. Josef Karaeus, cogn. דהאחרון. 307. XLII.
- Aharon Lunel (sic). 314. I.
- Aharon b. Mesullam Luneliensis. 286. XIX. 10.
- Akdamut, Reshūt aram. \*) 278. VIII.
- Albus, Isaak, frater Petachiae. 294. 320. XXX. 1.
- Albo, Josef, cap. XXV. ex ej. עקרים. 289. XXII.
- Alexander Aphrodisiaeus, ej. I. de intellectu. 308. 325. XLIII. A.
- Alfāsi, Isaak. 275. 276. IV. — ej. compend. Talmudis. 275. IV.
- Algāsi, Samuel. 324. XL. g.
- Ali Ismaēlita, ej. אגרת מנהג החסידים. hebr. 284. XIX. 2.
- Ali Ibn-Abuthālib, ej. sententiae hebr. 284. XIX. 2.
- Alimano, Jochanan (comment. in Cant. Cant.) 304. XL. e.
- Ali b. Ridhyanī Columna, transtul. Kalonymos b. Kalonymos. 307. 325. XLI. B.
- Al-Masūdi, auct. Taarich magni. 285. XIX. 6.
- Almosnino, Mose b. Baruch, comment. in Al-Ghazālī *إفلاص القول*. 291. XXVI. 1.
- Alzarabi, medicus, ej. tractatus hebr. conversus. 292. XXVI. 4.
- Anatolio, Jakob b. Abbamare bar-Simson, ej. translatio commentarii Averrois in Porphyrii Isagogen. 306. XLI. A. a. — ej. transl. comment. Averrois in *Κατηγορίας* Aristotelis. 306. XLI. A. b. a. — ej. transl. comment. Averrois in I. Aristotelis *περὶ Ἐκπυρίας*. 306. XLI. A. b. β. — ej. transl. comment. Averrois in Aristotelis *Analytica priora* (de syllogismo). 306. XLI. A. b. γ. — ej. transl. comment. Averrois in Aristotelis *Analytica posteriora* (de demonstratione). 307. XLI. A. b. δ. — ej. dissertationucula de tribus figuris syllogismorum. 306. XLI. A.
- Antichristiana scripta Anonymi Itali. 300. 301. XXXVIII.
- Arba lēlvān, carmen aram. 278. VIII.
- Arba Thurim (div. a ארבע טורים 'Abraham b. Juda Barcinonensis). 278. 279. IX.
- Archimedes de globo et cylindro, hebr. 307. XLI. B.
- Aristoteles. 285. XIX. 6. — ej. II. III. *περὶ Ψυχῆς*. 292. XXVI. 4. — ej. II. VIII. *Πρωτοῦς Ἀποδείξεως*. 302. XXXIX. d. a. — ej. II. IV. *περὶ Οὐρανοῦ*. 302. XXXIX. d. β. — ej. II. II. *περὶ Γενέσεως καὶ Φθογᾶς*. 302. XXXIX. d. γ. — ej. I. *περὶ Αἰσθητικῶν καὶ Αἰσθητῶν*. 302. XXXIX. d. δ. — ej. II. III. *περὶ Ψυχῆς*, sine comment. 302. XXXIX. d. ε. — ej. II. XIV. *τῶν Μετὰ Τὰ Φυσικά*. 302. XXXIX. d. ζ. — ej. caput A. *Metaphysicorum*. 305. XL. o.
- Aristotelicae dissertationes, de praemissis et principiis demonstrationum aristotelicarum. 291. 292. XXVI. 3. — de veritate cognitionis metaphysicae. 284. XIX. 3.; 305. 306. XL. p.
- Arkin, poema aram. 278. VIII.
- Armeniaci Codices. 312. s.
- Asher b. Kalonymos. XXIII. 290. 319.
- Asher Luneliensis. 277. VI.
- Ata ve-dugma, carmen aram. 278. VIII.
- Averroes, v. Abulwalid Ibn-Roshd.
- Avicenna, v. Abu-Ali Ibn-Sina.
- Azaria, liber cuiusdam nomocanonici. 277. VI.
- Azulai. 316. IV.
- Azriel Sagi Nehōr, disc. Nachmanidis. 279. 317. XI. 2.
- Badirasi, Abraham, philosophus et poeta (אלף אלפין, Kerem Chemed III, 11.). 284. XIX. 4.
- Balaam, Juda b. (ibn), Toletanus. 282. 318. XV. — sylloge glossematum ejus exegeticorum. 282. XV.
- Barajta de-Josef b. Uziēl, scriptiuncula kabbal. 296. XXX. 15.
- Baruch, discip. R. Abba. 277. VI.
- Baruch b. Samuēl, Maguntinus, auct. I. ס' החכמה et Pajthan. 276. IV.
- Bechai quidam, unus de Pajthanis. 318. XIX. 1.
- Bechai, Calatajubae. 318. XIX. 1.
- Bechai b. Asher Dajjan, Caesarangustanus. 318. XIX. 1. — supercomment. in ejus comment. in Pentateuchum. 287. XXI. 2.
- Bechai b. Josef ha-Dajjan, pars libri ejus *فرائض القلوب* hebr. conversi. 283. 318. XIX. 1.
- Bechai b. Mose, Caesarangustae. 318. XIX. 1.
- Bechai b. Salomo, Catalonius. 318. XIX. 1.
- Be'r ha-Gōlah, opus archaeologicum. 293. 294. 319. 320. XXVIII.

## B.

\*) Plenus cum paraphrasi poetica Decalogi et אמת ורגמא in Cod. Bibl. Paul. Lips. 867. b. (tomm. II. fol.), quem non paucis carminibus rarissimis refertum et egregie picturatum exaravit Josef b. Menahem Nakdan, sec. XV. exeunte vel XVI. ineunte.

Bela Perlhefter, 297. 321. 322. XXXII. 1.

Benbenaste Labi b. Salomo, Bergae. 322. XXXIX. a.

Benjamin b. Jechiel, 288. XXV. 8.

Cantilenae judaico-germanicae. 299. XXXV. C.

Caspi, Abbamare, Algerii. 324. XL. e.

Caspi, Abbamare b. Josef. 303. 324. XL. e.

Caspi, Josef b. Jakob, de ejus aetate, vita et opp. 303. 304. 323. 324. XL. e.

— ejus מורר כסף. 303. XL. e.

Caspi, Natanaël b. Nehemia, interpres l. arabici Cusri inscripti. 324. XL. e.

Caspi, Salomo b. Josef. 303. 324. XL. e.

Caspi, Samuel, Rabbi Algerianus. 324. XL. e.

Caspi, Saul, Pajthan. 324. XL. e.

Carretto, Dominico, censor Romanensis. 274. 315. II.

Chabakbuk, Sefer, libellus jocularis. 288. XXI. 8.

Chagis, Samuel, ej. epitaphium. 299. 322. XXXV. A.

Chajath, Juda. 279. XI. (not.)

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Chajim b. Juda b. Bibash, ej. translatio l. تدبير المتوحد. auct. Abubekr Es-Sâigh. 309. 310. 326. XLIII. D. — ej. transl. adjecti למגרת הפטירה. 310. XLIII. E.

Benjamin de Roma. 318. XV.

Benjamin בן ימין, Karaeus. 308. XLII. B.

Ben-Sheshet. 317. XI.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

Berechja Nakdan קרשביא. 273. I.

## C.

Chananel Africanus. 273. I.

Chanania b. Isaak. 284. XIX. 3. 4.

Charizi, Juda b. Salomo b., ej. translat. hebr. libri חזקוניים. 310. XLIII. G.; 284. XIX. 2. — de ejus versione More Maimonidei. 302. XXXIX. b.

Chartophylacium Wagenseillianum. 298. 299. XXXV.

Chelek, Perek, quotus. 318. XIX. 8.

Chidot s. aenigmata. 297. XXX. 20.

Chidushim pentateuchici. 287. XXI. 5.

Christianus de Pomis. 297. XXXII. 1.

Clausula gallico-hebraica\*). 275. III.

Codices biblici I. II.

exegetici. III. XIII. XIV. XV. XVI. XXX. 5. 21.

talmudici. IV.

nomocanonici. V. VI. IX. X. XVII. XVIII. XXIX. XXX. 19. XXXI. 2. XXXVII. XLII. 2.

liturgici. VII. VIII. XXIII. XXIV. XXV.

hagadici. XII. 5. XXI. 9. 10. XXX. 9. 10. 20. XXXII. 2.

homiletici. XII. 1. 5. XXI. 6.

ascetici. XIX. 1. 2. 6. XXI. 11. 13.

## D.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Destâr, El-, (— sic) الدستور الرجيم — methodus

præstantissima in principiis planimetriae), tract. mathemat., hebr. 304. not.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Derashot ve-Chiddushim. 280. XII. 5.

Bibash, gens judaica clarissimique ejus gentiles. 326. 327. XLIII. D.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

Birchot ha-Tora ve-ha-Hafiharot. 275. II.

\*) Legendum, ut nunc video: la-Dieu merci, unde apparet, Codicem in Gallia, patria Rashii, esse exaratum.



## E.

Elazar b. Juda Wormatiensis (מגרימיזא). 295. XXX. 7.; 320. XXX. 6. — ej. שרשים, liber ethicus. 296. XXX. 11. — ej. comment. in l. Jecira. 296. XXX. 16.  
Elchanan b. Isaak Dompetrani, Pajthan. 277. VII.  
Eli b. Josef Chabili, Montione. 303. XXXIX. e.  
Elia del Medigo, Cretensis. 324. XL. l.  
Elia Misrachi. 280. XIV.  
Elia b. Shemaja, Pajthan\*). 314. I.  
Eliab Cohen, Gallus. 277. 316. VI.  
Eliab b. Matatja. 316. VI.

Eliëzer, Rabbi, ej. חבונם הקב"ר et שאלות fragment. 280. 318. XII. 5. — ej. שאלות integrae. 289. XXI. 10.  
Eliëzer Chinoniensis (c. 1280.). 316. XI.  
Eliëzer Perl b. Abraham Ash, comment. in Bechai. 319. XXI. 2.  
Eliëzer b. Samuël, scriba. 275. II. (not.)  
Eliëzer b. Samuël Metensis. 277. 316. VI.  
Epistolae hebraicae ad Jo. Chr. Wagenseilium scriptae, sylloge apogra-

phorum. 297. XXXII. 1. — sylloge autographorum. 299. XXXV.  
Epitaphiorum hebraicorum collectio. 299. 322. XXXV. A.  
Eybeschütz, Beer. 321. XXXII. 1.  
Ezra, Abraham b., ej. comment. in partem dodecapropheti. 282. XV.  
Ezra b. Juda b. Natanaël. 284. XIX. 2.  
Ezra, Mose b., cognom. (الصليح) קומי בנה קומי 321. XXXI. 2. — ej. carmina in Cod. XXV. \*\*). et מבין שירים in Cod. XXV. \*\*).

## F.

Fojeto, Baruch, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.

Fra Lurgida da Bologna, censor. 274. II.

Franco, Josef, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.

## G.

Gabirol, Salomo, Caesarangustae, cogn. מאלקי, 318. XIX. 1.; 285. XIX. 6. — ej. مختار الجواهر l. 1. (מבחר פנינים). hebr. ex arab. 286. XIX. 10.; 303. XL. b. — ej. hymnus ארין שבעה \*\*\*). 290. XXV.  
Galenus, hebr. 307. XLI. B.  
Gale Razaja, de compluribus ejus nominis libris. 286. XX.  
Garcias del Orto, ej. liber

de herbis indicis excerptus. 319. 320. XXVIII.  
Gecatilia, Josef b. Abraham. 317. XI. — opera ejus enumerata. 321. XXX. 13. — ej. שיערי אורה. 279. XI. 1. — ej. גנה אגוז. 280. 317. XII. 3. — ej. שיערי צדק (השמים). 296. 320. 321. XXX. 13.  
Gecatilia, Mose. 282. XV.  
Gerson b. Juda (Me'or ha-Gôla),

magister Eliae ha-Zaken. 273. 315. I.  
Ghazâli, Abu-Hâmid Al-, 284. XIX. 2. — quot ej. opp. hebraice conversa. 319. XXVI. 1. — ej. میزان العمل. 319. XXVI. 1. — ej. مقاصد الفلاسفة. 310. XLIII. F. \*\*\*\*). — ej. דרוש. 305. XL. g.  
Girondi, nomen gentis judaicae clarissimae. 317. XI. 2.

## H.

Hacspanius, Theodorus, ej. Peculium Talmudico-Rabbinicum. 298. XXXIII.

1. — ej. Grammatica Rabbinica. 298. XXXIII. 2.

Hai b. Sherira Gaon, ej. חשבונו דרשה. 280. 318. XII. 5. — ej. מוסר השכל.

\*) V. Heidenheimii הפיוטנים מאמר על הפיוט והפיוטנים (recens excusum cum adnotationibus H. J. Michaelis Hamburgensis. 1859. 8.).

\*\*) V. Leopoldi Dukes: Moses ben Ezra aus Granada. Darstellung seines Lebens und literarischen Wirkens, nebst hebräischen Beilagen und deutschen Uebersetzungen. Altona 1859., quo in libro p. 12, etiam nostri codicis fit mentio, et p. 80. s. carmen מבין שירים exscriptum est.

\*\*\*). V. ibid. p. 56.

\*\*\*\*) Hic libellus, uti p. 235. promissum erat, jamjam editus est, collatis tribus Bibliothecae nostrae Codd., hoc titulo: میزان العمل sive Compendium Doctrinae Ethicae, auctore Al-Gazali Tusensi, philosopho Arabum clarissimo, de arabico hebraice conversum ab Abrahamo bar-Chasdai Barcinonensi, liber argumento luculentissimus et oratione dulcissimus, nunc primum ex tribus Codd. vetustis Biblioth. Sen. Amplissimi Lips. editus hebraicisque prolegomenis instructus a J. Goldenthal. Lipsiae, apud Gebhardtum et Reisland. 1859. 8. pp. XXXII. et 236.

<sup>1</sup> Ibn-Chazâs (אבן חזאן), poëma didacticum. 289. 319. XXI. 12.

Halachot gedolot. 277. VI.

Helâli (הללי, חללי, ab oppido

חלל), cod. vetustus V. T. 273. 315. I. Hendel, Manoach, comment. in Bechai. 319. XXI. 2.

Hillel ha-Rofe. 288. XXI. 8.

Hillel b. Samuel, vert. Bruni Chirur-giam. 288. XXI. 8.

Homerus citatus in Il. hebr. 284. XIX. 3.

Hungaricorum carminum vetus collectio. 313. s. VIII.

Hymnarium musicum hellenicum 313. VII.

## I.

Ibn-Chazâs (אבן חזאן, הזאן), philosophus. 284. XIX. 3.

Igeret Baale Chajim ex תשעה באב, אבן חזאן, hebr. 325. XLI.

Igeret Shelomim, l. collectaneus Wagen-seilii. 287. XXI. 6.

Igeret Shelomim, l. de conscribendis epistolis, auct. Rabbino Vindobonensi. 297. XXXI. 1.

Illyricum lectionarium, lingua serbiana (sic), charact. cyrilliano, qui glagolitico sec. Kopitarium est recentior. 314. IX.

Ilu pâme nîme, carmen aram. 278. VIII.

Immannuël Italus. 317. XI.

Isaak b. Abraham, ej. חזק אמונה. 287. XXI. 1.

Isaak b. Abraham minor (ריצבא), frater Simsonis b. Abraham Senno-niensis. 277. VII.

Isaak Aurelianensis. 315. I.

Isaak Corbelensis (למק). 276. VI. — ej. מצורה. 276. VI.; 283. XVIII.

Isaak Durensis, de ej. aetate et opp. 300. 322. XXXVII. — ej. שער דורא. 300. XXXVII. B.

Isaak Levi Erfurtensis (רבי), quem R. Meir Rothenburgensis aetate antecessit (sic.). 322. XXXVII.

Isaak Parchi (כפחור ופרח). 324. XL. f.

Isaak bar-Parnach, ej. פרקים. 280. 318. XII. 5.

Isaak b. Perez. 317. XI.

Isaak b. Polkar. 326. XLIII. D.

Isaak b. Ruben Barcinonensis (אברגלוני). 321. XXXI. 2.

Isaak b. Samuël, auctor l. kabal. שער צדק. 321. XXX. 13.

Isaak b. Samuël Dompetranus (רבי ריבש מדנפיר, רבי הזקן, בעל החוט). 277. VII. — ej. רשומה. 278. VII.

Isaak Senonensis. 316. VI.

Isaak Vindobonensis. 316. VI.

## J.

Jaghel, Camillo, censor. 315. II.

Jakar mi-Coucy (Tos. Aboda zara 68, a), supplendus ad 315. IV.

Jakob b. Abraham Bibash. 327. XLIII. D.

Jakob b. Asher, auctor Arba Thurim. 279. IX. — ej. ארבע תורים. 278. IX. — ej. יורה דעה. 279. X.

Jakob Aurelianensis. 277. VI.

Jakob mi-Coucy. 315. IV.

Jakob b. Jakar, disc. Gersonis. 315. I.

Jakob b. Juda Lunditiensis, ej. עץ חיים. 283. XVII.

Jakob b. Juda Sofer. 278. VII.

Jakob Levi (מהר"ל). 300. 322. XXXVII.

Jakob Aurelianensis (Tam, div. a Rashii nepote). 277. VI.

Jakob Mercaria. 281. XIV.

Jakob Niëto, medicus, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.

Jakob Saint-Thob. 277. VI.

Jakob Verdunensis. 277. VI.

Jakob Weil. 300. 322. XXXVII.

Jechiël b. Josef Parisiensis. 316. VI. XI.

Jedaja Penini. 318. XIX. 4.

Jefet b. Levi (פי' קהלה). 308. XLII. B.

Jesaia di Trani, cogn. הראשון. 316. VI. — ej. commentarii in V. T. 281. 282. XV.

Jesaia b. Elia, cogn. האחרון. 281. XV.

Jesûah Karaeus. 308. XLII. B.

Jesurun, Salomo, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.

Jezib pitgam, carmen aram. 278. VIII.

Jomthob Bibash. 327. XLIII. D.

Jomthob Joviniacensis. 315. I.

Jona, disc. Samuëlis Eboricensis. 276. 316. VI.

Jona b. 'Ganah s. Abulwalîd (אבן גנאח). 282. XV. 304. XL. e. 318. XIX. 1.

Jona Gerundensis. 283. XIX. 1. — ej. שער צדק. 289. XXI. 11. — ej. ס' היראה. 289. XXI. 13.

Jonatan ha-Cohen. 276. IV.

Josef, de Rabb. ejus nominis medio aevo florentibus. 315. III.

Josef Circesiensis (div. a Josefo b. Salomo Carcassonensi). 308. XLII. B.

Josef del Medigo, Cretensis. 324. XL. l.

Josef Haroëh ha-Cohen b. Abraham (ס' נעמורה). 308. 325. XLII. B.

Josef b. Isaak Littuanus, continuator l. חזק אמונה. 287. XXI. 1.

Josef b. Jakob de Modoyl. 282. 318. XV.

Josef Jechija (b. Jochai) Abu-l-Heggâg, philosophus africanus, ej. דרוש. 305. 324. XL. g.

Josef Karaeus. 308. XLII. B.

Josef b. Saadia, Constantinopolitanus. 307. XLII.

Josef b. Vakar. 317. XI.

Josua de Silva, Rabb. Londinensis. 299. XXXV. A.

Juda Abâs (عباس). 323. XL.

Juda Arje Isaak, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.  
Juda b. Barzillai ha-Nasi Barcinonensis, de ejus vita et opp. 297. 321. XXXI. 2.  
Juda b. Samuel ha-Chasid Ratisbonensis, magister, ut dicitur, Isaaki Albi. 294. 320. XXX. 1.

Juda mi-Coucy, avus Davidis b. Abraham. הלבן. 315. IV.  
Juda b. Jechiel. 325. XLI. B.  
Juda b. Kore Karaeus. 308. XLII. B.  
Juda Löb b. Obadia. 280. XIV. B.  
Juda Mazliah Patavinus, ej. cermen עולם דמיך. 299. XXXV. A.

Juda Padua, ej. cermen מלחוקה על המיתה. 299. XXXV. A.  
Juda Parisiensis (Sir Leon.). 317. XI.  
Juda b. Salomo Natan, ej. versio l. مقاصد الفلاسفة, auct. Al-Ghazali. 291. XXXVI. 1. 305. XL. i.

# K.

Kabalisticae dissertationes Anonymorum: de influxu coelestium in inferiora. 294. XXX. 2. — de mysterio X. Sefirarum. 280. XII. 4. — de mysteriis candelabri. 295. XXX. 6. — de terminologia kabalae. 296. XXX. 14. — de allegorisationis tabernaculi. 296. 321. XXX. 17.  
Kalonymos, disc. Maimonidis, ej. נשרת משה, apologia doctoris sui. 296. 297. 321. XXX. 15.

Kalonymos b. Kalonymos Meiri Provincialis, de ejus vita, scriptis et translationibus. 307. 325. XLI. B. — ej. מסכת פירוש. 288. 319. XXI. 8. — ej. translatio commentarii Averrois in Aristotelis Topica et Sophistica. 307. 325. XLI. B. a. b. — in Metaphysica Aristotelis. 306. XL. g.  
Kalonymos, Meshullam b. 296. XXX. 15.  
Kara, Josef b. Simeon. 275. 315. III. 282. XV.

Károlos ó Harszvas, ej. epistola francogall. 299. XXXV. A.  
Kimchi, Josef, auctor paraphrasis metricae l. מבחר פנינים. 286. XIX. 10. — ej. translatio l. תרומות. 318. XIX. 1.  
Klomi, Adonia b. Abba Klomiti. 301. XXXIX.  
Konterusin Rashii. 277. VI.

# L.

Lathmi, Ibn-, Josef b. Sheshet, ej. Tefilla metrorhythmica. 284. XIX. 4.  
Leo da Modena, ej. epigramma. 299. XXXV. A.  
Leo Levita de Valentibus, ej. מגלת סתרים. 288. XXI. 8.  
Leontin, magister Gersonis. 315. I.  
Levi b. Altaban, Caesaraugustae. 318. XIX. 1.

Levi b. Gerson (Maestro Leon di Bañolas). 317. XI. — de ejus supercommentariis in Averroem. 325. XL. r. — ej. החיך הישר. 303. XL. c. (plenus et integer). — ej. supercomment in Averrois comment. in Aristotelis II. III. περί Τρυγής. 306. XL. r.  
Lipman, Jomthob, Mulhusanus, ej.

cum epilogo poetico. 287. XXI. 3. — id., addito נצחון ס'. 289. XXII.  
Lorki, Josef (transl. Canonem Avicennae). 305. (not.).  
Lorki, Josua. 322. XXXIX. a.  
Luria, Salomo, gener Kalonymi. 321. XXX. 18.

# M.

Machir, frater Gersonis. 315. I.  
Machir b. קרשביא. 273. 274. 314. I.  
Magliabecchi, Antonius, ej. epistolae ad Wagenseilium de epitaphiis coemeteriorum judaicarum in Italia. 299. XXXV. A.  
Mahazor Vitry (v. Kerem Chemed III. p. 202 sqq.). 277. VI.  
Maimon, Salomo. 326. XLIII.  
Maimuni, Abraham, ej. מעשה רשעים. 289. XXI. 9. e.  
Maimuni, Mose. 285. XIX. 8.; 276. IV. — ej. מורה נבוכים. 279. XII. 2.; 303. XXXIX. g. — ej. אגרת חזית המזרח. 285. XIX. 7. — ej. פרק הלל. 285. XIV. 8.; 295. 296. XXX. 8. — pars de ejus More Nebuchim. 286. XIX. 11.

— ej. epistola de astrologia ad Montepessulanus (Massilienses). 294. 295. 320. XXX. 4. — ej. הלכות דעות. 297. XXX. 19. — ej. narratiuncula de Obadia preselyto. 305. 324. XL. h. 3.  
Majus, Claudius (שמשית לביה דהרונות), ej. epistolae et carmina casualia. 299. XXXV. B.  
Manassis oratio, apokryphon, hebr. 276. VI. (not.).  
Masochet Purim. 288. XXI. 8.  
Masora ha-gedola. 273. 315. I. — marginalis. 273. 315. I. — Gersonis. 273. 315. I. — Menahemi. 273. 315. I. — figurata. 274. 275. II.

Matitja Delakrat. 279. 317. XI. 2.  
Megillat Antiochos, hebr. 298. XXXII. 2.  
Megillat Setarim Rabb. Nissim. 277. VI.  
Megilta d'Antiochos, aram. 275. II.; 298. XXXII. 2.  
Meir, gener Rashii. 314. I.; 277. VII.  
Meir b. Benjamin b. Isaak. 325. XLI.  
Meir Bibash. 326. XLIII. D.  
Meir b. Isaak Chazan, Pajthan. 278. VII. — ej. poemata aramaica. 278. VII. — ej. יתה השם. 290. 319. XXIII.  
Meir Sofer, Asheri aequalis. 315. I.



- Menahem Bonifacius, Perpinianensis. 295. XXX. 5.
- Menahem b. Jakob, Wormatiæ, Pajthan. 295. XXX. 7. — ejus cantilena. 290. XXV.
- Menahem Lotharingicus, ej. poema de עקרים. 295. XXX. 7.
- Menahem b. Meir. 317. XI.
- Menahem b. Perez Joviniacensis (c. 1160.). 273. 314. 1.
- Merari, Mose Menahem, Rabbi Venetus. 322. XXXVIII.
- Merari, Mose b. Rafaël Chai. 322. XXXVIII.
- Merari, Natan b., Anconae. 322. XXXVIII.
- Merari, Saul, Rabbi Veronensis, ej. sylloge scriptorum antichristianorum. 300. 322. XXXVIII.
- Mesullam bar-Jakob Luneliensis. 283. XIX. 1.
- Meswi\*) ha-Acbari (משוי העכברי). 308. 325. XLII. B.
- Mibchar Peninim (مختار جواهر). 277. VI.
- Michaël Cohen, auctor L. צדק. 320. XXX. 8.
- Michaël b. Elia Cohen, in Creta, ej. comment. in Maimonidis prolegomena ad Perek Chelek. 295. 320. XXX. 8.
- Michaël b. Mose Cohen. 320. XXX. 8.
- Michael b. Sabbatai Cohen Balbo, Cretensis. 320. XXX. 8.
- Midrashot, farrago glossematum exegeticorum. 279. XII. 1.
- Milchemet Gog u - Magog, libellus mythologicus. 280. XII. 5.
- Minhagim, liber ritualis. 294. XXIX. 1.
- Mishle ha-Kadmoni. 280. XIII. 2.
- Mishle Sandabar, fragmenta ex ML. Noctibus. 289. 319. XXI. 9. d.; XXXII. 2.
- Mordechai, glossator. 275. III.
- Mordechai, opus nomocanicum. 322. XXXVII.
- Mordechai b. Hillel. 276. IV.
- Mordechai b. Natan. 283. XVIII.
- Mose b. Bechai Catalonius. 318. XIX. 1.
- Mosis Chorenensis Chronicon, armen. 312. I.
- Mose mi-Coucy (כמג). 276. 315. 316. IV.; 276. 316. V.; 317. XI. — ejus כמג. 276. V.
- Mose b. Jakob Eboricensis. 316. VI.
- Mose b. Jomthob. 316. VI.
- Mose b. Josua Narbonensis, comment. in More Maimonideum. 291. XXVI. 1. — de ejus opp. et translationibus. 325.
- XLIII. — ej. comment. in Al-Ghazālīi مقاصد الفلاسفة. 290. 291. XXVI. 1.
- ej. translatio partis de opere Averrois מאמר בשכל היוצאני. 308. 325.
- XLIII. A. — ej. supercomment. in Alexandri Aphrodisiensis l. de intellectu. 308. 325. XLIII. A. — ej. comment. in Abubekri Ibn-Thofail حی بن یفطן. 308. 309. 325. 326. XLIII. C. — supercomment. in ejus comment. in partem alteram et tertiam libri (כוונות הפלוסופים) مقاصد الفلاسفة. 305. XL. i. k.
- Mose Ibn-Legīs, philosophus, ej. versio libri על אמנות החכמה האלהית. 284. XIX. 3.; 305. 306. XL. p.
- Mose de Leon, kabalista. 320. XXX. 6. — alius ejus nominis, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.
- Mose b. Nachman Girondi. 276. IV. 317. XI. — excerpta ex ejus תורת אדם. 280. XII. s. — ej. תורת ואיוב. 280. XIII. — קצור פי' תורה, compendium commentarii ejus in Pentateuchum. 282. XVI.
- Mose b. Perigoras, librarius. 276. V.
- Mose Vidal Bibash. 327. XLIII. D.
- Natanaël Chinoniensis. 316. VI.
- Nissim, Rabbenu. 317. XI.
- Nissim Bibash. 327. XLIII. D.
- Orchot Zaddikim, germanice. 293. XXVII.
- Perez Damascenus. 317. XI.
- Perez b. Elia Gallus (ר"ה), disc. Samuelis Eboricensis. 273. 314. I.; 276. V.; 276. VI.; 316. 317. XI.
- Perez Joviniacensis. 317. XI.

## N.

- Natan b. Samuël Tibbon (זכרון טוב). 324. XL. f.
- Natan b. Ruben Spira, ej. epitaphium. 299. 322. XXXV. A.

## O.

- Oppenheim, David. 299. XXXVI. et saepius.

## P.

- Penin = جوهر (unde Nisba: פניני = جوهری). 292. 319. XXVI. 4.
- Pereira, Jak. Israel, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.

\*) Est nomen persicum مشکوید (muscum olens), Mishkweiḥ, ad s. f. Sibweiḥ (is, qui pomiodorem habet), quod est nomen grammatici clarissimi.

Perez Cohen b. Isaak Girondi (m. c. 1380.). 279. 317. XI. 2. — ej. מערכת האלהות. 279. XI. 2.

Peripatetici (المشاعون). 302. XXXIX. b.

Petachia Ratisbonensis, ej. סבוב s. Itinerarium. 294. 320. XXX. 1.

Pethirat Aharon, libellus hagadicus. 289. 319. XXI. 9. b.

Pethirat Mose, libellus hagadicus. 289. XXI. 9. c.

Plato, ej. II. Πολιτικός hebr. 304. XL. c. ejus philosophemata de λόγος. 305. XL. p.

Precatiuncularum brevissima. 284. XIX. 4.

Ptolemaei Pelusiotae precatio, hebr. 284. XIX. 4.

Purim-Spiel, comoedia judaico-germanica. 299. XXXV. C.

Pythagoras, ej. γράμματα ἔπη, hebr. ex arab. 284. XIX. 2.

# R.

Rabbini Altisiodorenses (Auxerre). 314. I. — Calesienses (קלזין). 277. 316. VI. — Codienses (Coudy)\*). 315. 316. IV. — Dompetrani (Dompaire), inter quos etiam Isaak b. Abraham (רוקח n. 283. f. 41, b. Hag. Maim. חמץ ומצה c. 8.). 277. VII. (not.) — Eboricensis (Ebreux). 277. 316. VI. — Francogallici. 282. XV. — Lotha-

ringici. 295. XXX. 7. — Lunelienses. 286. XIX. 9. — Maguntienses. 315. I. — Montepessulani. 295. XXX. 4. — Senonenses (Sens). 277. 316. VI.

Rashi (Salomo Isaaki\*\*), cogn. פרשן דתא. 273. 274. 314. 315. I.; 275. III.; 282. XV. — ej. פירושים in V. T. 275. III.

# S.

Sebara, Juda (יר). 280. 317. XII. 2.

Sabbatai Cohen b. Malkiel, Cretensis, ej. בטל הטעות אשר טען רלבג על נ' רשד. 305. 324. XL. I.

Sabbatai Cohen b. Michael Cretensis. 320. XXX. 8.

Sabbatai Parnas. 325. XLI.

Salomo Babylonius in דור רגמה, Pajthan. 290. XXV.

Salomo Aben-Bilia. 326. XLIII. D.

Salomo b. Job, Granatensis, ej. versio comm. Averrois in Aristotelis I. περὶ Οργανον. 292. XXVI. 5.

Salomo b. Isaak, Gerundensis. 284. XIX. 5.

Salomo b. Labi, Isarii. 322. XXXIX. a.

Samuel, Pajthan, ej. epithalamium. 290. XXV.

Samuel, Rabbenu, comm. in Bechai. 319. XXI. 2.

Samuel Chazan ha-Cutubi (הכחבי h. e. si recte video, الكتيبى), ejus רשות aram. ad Targ. Haftharæ. 277. VII.

Samuel mi-Coudy. 315. IV.

Samuel b. Elchanan. 277. VII.

Samuel b. Elia Eboricensis. 316. VI. XI.

Samuel Falazensis. 316. VI.

Samuel b. Meir (רשבם). 277. VII.; 314. 315. I.; 276. IV.

Samuel Nagid Granatensis. 286. XIX. 10.

Samuel Schlettstadt (הנהרות מרדכי). 322. XXXVII.

Sanbuki, n. Cod. V. T. pervetusti. 315. I.

Saraval, Leo, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.

Sarsa, Samuel (מקור היים). 325. XLIII. et saepius.

Sectae philosophicae Arabum. 302. XXXIX. b.; 308. XLII. A.

Seder ha-Barajtot. 274. I.

Sefer Gan Eden. 280. XII. r.

Sefer Otijot, de decem prodigiis novissimi temporis. 296. XXX. 10.

Sefer Serubabel. 280. XII. 5.; 296. XXX. 9.

Selichot. 278. VIII.

Severianus Baptismi Ordo. 311. I.

Shēaltiēl, n. gentis judaeae catalonicae. 321. XXXI. 2.

Ravenna, Juda Mordechai, ej. epitaphium. 299. XXXV. A.

Reshujot, species Pijathi, earum quinque. 275. II.

Rieti, Mose di, ej. glossae marginales ad Porphyrii Isagogen. 306. XLI. A. a.

Rothenburg, Meir. 276. 327. IV.; 276. V. VI.; 277. VI.

Shechithot u-Bedikot, praecepta de mactandis et examinandis animalibus. 294. XXIX. 2.

Shemaja, disc. Rashii. 314. I.

Shemaja b. Elazar. 277. VI. 314. I.

Shemaja, pater Eliae b. Shemaja poetæ. 314. I.

Shemaja Hurwitz, v. Claudius Majus.

Shemaja b. Meir, nepos Rashii. 314. I.

Shemaja Parisiensis. 314. I.

Shemaja b. Sabbatai (c. 1160.). 314. I.

Schemaja Suessionensis. 314. I.

Shemarja ha-Egri ponti. 308. 325. XLII. B.

Shemarja b. Juda Cretensis (קריטי מלרומי). 324. XL. I.

Shem-Thob, auctor I. מגדל עד (c. 1325.). 317. XI.

Shem-Thob b. Isaak Dertosanus, vert. Er-Rāzī אלنصوري et Alzarabii tractat. medic. 292. XXVI. 4. — ej. versio I. Aristetalis περὶ Τεχνικῆς cum comment. 292. XXVI. 4.

Shem-Thob b. Isaak Sprot Tudelensis, auctor II. אבן בהן et פירוש רמב"ם. 292. 319. XXVI. 4.

\* Es, quae de his disseruit in Additamentis Zunzianis, partim mutuatus est partim locupletavit Sam. Mecklenburg in Annalibus Israeliticis 1839. Nr. 31. (Die Gelehrten, die den Geburts- oder Wohnort קראי führen.)

\*\* Nomen Jarchi (quod alii Judaeorum scriptores gerunt) falso ei tribui, denuo evidenter evicit Zunz in Annal. Isr. 1839. Nr. 41. 42. (Heist Rashi Jarchi?)

Sheshet b. Isaak Girondi. 317. XI.  
Shimushe Rabba. 277. VI.  
Siddurim. 290. XXIII. XXIV.  
Simcha Victoriacensis. 277. VII.  
Simeon (Simson) Floriacensis (Fala-  
zensis). 314. I. 277. VI.  
Simeon b. Isaak Maguntiacensis.  
315. I.  
Simeon Joanvillensis. 314. I.  
Simeon b. Saul, auct. I. הדרת קדש.  
296. XXX. 8.

Tam, Jacob b. Meir (c. 1150), Romeri-  
censis (2). 315. I. — ej. poema יד ושם  
290. 319. XXV.  
Tanchuma. 273. I.  
Targum decalogi poeticon. 278. VII. —  
Hierosolymitanum. 273. I. — Onkelosi.  
273. I. — Uziel. 277. VII. — perico-  
parum legis et prophet. 277. VII. —  
accentuatum. 274. I. (not.).  
Tashbez. 317. XI. 283. XVIII.  
Tegnis (تجنيس), Sefer ha-, liber  
de paronomasia s. annominatione, auct.  
Juda b. Bileam. 318. XV. 328.  
Tefilla Shemone Esre παραφρα-  
σεις. 284. XIX. 5.  
Testamenti Veteris Cod. Helali  
ejusque varia nomm. 273. 315. I. —  
Codd. hispanici. 273. I. — gallici vete-  
res. 273. 315. I.  
Thalmios (تلميوذ) b. Roshd, ej.  
דרוש. 305. XL. g.  
Themistius, ej. comment. in. cap. A.  
Metaphysicorum Aristotelis, hebr. 305.  
324. XL. o.  
Thob-Elam, Josef b. Samuël. 273. 314.  
I.; 317. XI.

Ungerus, Chr. Theoph., ejus Adversaria

Variarum lectionum V. T. specimen.  
274. I.  
Vidal b. Labi, Caesarangustae. 322.  
XXXIX. a.

Zakuto, Isaak, ej. epitaphium. 299.  
XXXV. A.  
Zarfo, Ernest. Christian., ejus epist. 299.  
XXXV. B.  
Zeid ibn-Zeid, comm. in Al-Ghazali  
Ethica. 285. XIX. 6.

Simson mi-Coucy (רש, השר) 315.  
316. IV.  
Sinai, Cod. vetustus V. T. 315. I.  
Sinai, opus nomocanonum. 277. VI.  
Slavonici Codices. 313. I—VI.  
Snellius, Sebaldus, ej. Rudimentorum  
Chaldaicorum libri duo. 298. XXXIII. 3.  
Sod' eser Sefirot. 280. XII. 4.  
Sohar ha-Maskilim (זהר המשכילים),  
opusculum kabal., auctore anonymo,  
295. 320. XXX. 6.

## T.

Thodros Thodrosi mi-Trinquetaille,  
ej. translatio commentarii Averrois in  
Rhetorica Aristotelis. 307. XLI. C.  
a. — ejus translatio comment. Averrois  
in Poëtica Aristotelis. 307. XLI.  
C. b.

Tibbon, Jakob b. Machir, in Monte  
Pessulano, ej. translatio complurium com-  
mentariorum breviorum Averrois. 304.  
324. XL. f.

Tibbon, Juda b., vertit I. فرائض  
القلوب. 283. XIX. 1. 10 — vert. Sa-  
lomonis Gabirol המדות הקנות et  
מבחר הפנינים. 286. XIX. 10; 303.  
XL. b.

Tibbon, Mose b., ej. versio commen-  
tarii Themistii in A. Metaphysicorum  
Aristotelis. 305. 324. XL. o. — ej. ver-  
sio commentarii Averrois in Meta-  
physica Aristotelis. 306. 324. XL. q. —  
ej. versio commentarii Averrois in  
Aristotelis II. VIII. Φυσικῆς Ἀκουστικῆς.  
291. XXVI. 2. — ej. versio epistolae  
Maimonidis ad Montepessulanos. 294.

## U.

autographa in Sabbatai Labia Dormientium

## V.

Vidduj Anonymi. 299. XXXV. C.  
Vikkuach, Sefer ha-, liber antichristia-  
nus dialogice scriptus. 294. XXX. 3. —

## Z.

Zemirot, cantilenae synagogales. 290.  
XXV.  
Zerachia ha-Jevani. 301. XXXIX. a.  
Zerachia ha-Maor. 276. IV.  
Zerachia Saladin Levita, operum ara-  
bicorum translator. 301. 322. XXXIX. a.

Soncinas, Gerson, typographus. 288.  
XXI. 8.  
Spira, Isaak b. Natan. 281. XIV.  
Spira, Natan b. Simson, ej. supercom-  
ment. in Rashium. 280. 281. XIV.  
Stephani Siunii Historia Orpelenis.  
312. armen. I.  
Suesslein, auctor I. מגדלה. 322.  
XXXVII.  
Swenterus, Daniel, ej. Praelectiones  
hebraicae. 298. XXXIII. 4.  
Syriaci Codices. 311. s.

295. 320. XXX. 4. — ej. comment. in  
Canticum Canticorum. 320. XXX. 5.  
Tibbon, Samuel b., 303. XXXIX. e.  
— ejus versio Maimonideae מגלת  
המורה. 285. XIX. 7. — ej. versio Maimo-  
nideorum ثمانية فصول. 285. 286. XIX. 9.  
— ej. versio Maimonidei دلالة الحائرين.  
286. XIX. 9. — ej. המלות הזרות.  
302. XXXIX. b. — ej.  
הקדמה למורה הנבוכים. 303. XXXIX.  
f.  
Tikkun Shetharot, de formulis pa-  
ctorum. 297. XXXI. 2.  
Tobia Viennensis. 277. VI.  
Toldot Jeshu. 287. XXI. 4.; 301.  
XXXVIII. f.; 300. XXXVIII. a.  
Tosefot Samuelis Falazensis. 317. XI.  
— Senonenses (Sens). 277. VI. —  
Perezi b. Elia. 317. XI.  
Tredecim articuli fidei (ثلاث عشرة  
قاعد). 285. XIX. 8.  
Tuchfet Ichvân es-Safa, hebr. 325.  
XLI. 328.

(שפחי ישנים), 299. XXXVI.

alius ejusdem argumenti, dispositione et  
inscriptione eadem. 300. 301. XXXVIII.  
c.

Zerachia b. Shealtiël, ej. סידור  
המורה. 301. 302. 322. XXXIX. a.  
Zidkia Anav. 325. XLI.  
Zidkia (auct. I. שבלי לקט) XV. 282.  
318.



## INDEX TERTIUS IN CODICES ARABICOS PERSICOS TURCICOS.

[Numeri arabici et romani eadem significant, quae supra. Ubi numerus codicis longius distabat, tantum paginam indicavi. Compendii causa libros scriptoribus subjeci, exceptis iis, de quorum auctoribus non constabat. Literas arabicas, persicas, turcicas latinis ita reddidi, ut in Catalogo Dresdensi, praeter has: ت, t, ج, g, ح, c, ط, th, ع, .]

### A.

Abahrî, vid. Mufaddhal Ibn-'Omar.  
'Abd-allâh El-Anfârîi Kenz-el-sâlikin. 404, No. 15.  
'Abd-allâh (Gemâl-el-dîn Abû-Mu'hammed) Ibn-Jûsufi, vulgo Ibn-Hischâmî, Qawâ'id-el-'irâb. 343. XXVII, 2.  
'Abd-allâh (Abû-Bekr) Ibn-Mu'hammed El-Râzîi Menârât-el-sâirin ila 'llâh. 470. CXCI, 2.  
'Abd-allâh (Abû-Sa'id) Ibn-'Omar El-Beidhâwîi Enwâr-el-tenzil. 363. CII. CIII. CIV. 369. CV. 536. CCXCIX, 2.  
'Abd-el-qâhir (El-Sejjid el-sche-rif Abû-Bekr) Ibn-'Abd-el-ra'h-mân El-Gorgânîi Centum Regentes. 340. XIV, 3. XV, 3. 341. XVII, 4. XVIII, 2. 345. XXIX, 1. XXX, 1. Commentarius in Schemsijjam. 348. XXXIII, 1. 350. XXXV, 2. Commentarius in Miftâ'h-el-'olûm. 388, No. 23.  
'Abd-el-ra'hmân Ibn-Mu'hammed El-Besthâmîi El-Fewâ'ih el-miskijje. 530. CCXCIII. 533. CCXCIV.

Abû-Bekr (Zein-el-dîn) El-Chawâfîi El-Wafâjâ. 439, No. 8. Cf. 474, col. 2, H.  
Abû-Bekr Ibn-'Alî El-'Hamawîi, vulgo Ibn-'Hogâgae, El-Bed'ijje. 546, col. 2.  
Abû-Hanîfae El-Wafijje et El-Fyqh el-ekber. 471. CXCH, 2 et 4.  
Abû-Jezid (s. Bâjezîd) El-Besthâmîi narratio de monachis christianis a se ad Islâmum conversis. 403, No. 12.  
Abû'l-'alâ poeta, vid. A'hmed Ibn-'Abd-allâh.  
Abû'l-cha'iri Mewlûd-nâme. 539. CCCXV. 542. CCCXVI.  
Abû'l-Hasan El-Schâdilîi vel El-Schâdilîi 'Hyzb-el-ba'hr. 407. CXVI, No. 5. 449. CLXXIII et CLXXIV. Cf. 512, No. 6.  
Abû'l-Lei'î Moqaddime. 484. CCXVII, 1. 485. CCXIX, 3.  
Abû'l-Qâsim El-Schâthibîi 'Hyzz-el-amânî. 361. C, 2.  
Abû'l-Qâsim Ibn-Jûsuf El-Medennîi El-Fyqh el-nâfy. 477. CCIII.  
Abû'l-su'ûd Ibn-Mu'hammed El-

'Imâdîi Irschâd-el-'aql el-selim. 369. CVI. 370. CVII, Du'â-nâme. 406. CXIII, 3. Duo responsa. 482. CCXIII, 3. 547, col. 1.  
Chôgâ Celebî, nomen ejus vulgare. 379, No. 12. 543 in adnot.  
Abû-Mu'hammed El-Batthâl, vulgo Sidî Batthâl, fabula epica de eo. 526. CCLXXXIV. 538. CCCVII, 2. Cf. 527, col. 1, lin. 18.  
Abû-Muslim, fabula epica de eo. 525. CCLXXXIII.  
A'hmed El-'Abd El-Qazwinîi dissertatio de loco commentarii Beidhâwîi in Coranum. 364 col. 1 inf.  
A'hmedîs (Jâziğî-oghî) 'Agâib-el-machlûqât. 431, col. 2.  
A'hmed (Abû'l-'alâ) Ibn-'Abd-al-lâh Ibn-Suleimân El-Ma'arrii qafida. 534 col. 1 med.  
A'hmed Ibn-'Alî Ibn-Mes'ûdi Merâ'h-el-arwâh. 335. VII. VIII. IX. 350. XXXIV. No. 3.  
A'hmed Ibn-Is'hâq El-Baqqâlîi El-Qaifarîi Tâğ-el-ruûs. 345. XXXI.  
A'hmed Ibn-Jûsuf Ibn-A'hmedî El-

Tighâschii (vulgo Teifaschii) Ezhâr-el-efkâr, tunc. 507. CCLXIV.  
 A'hmed Ibn-Kemâl-Pâschae (s. Kemâl-Pâschâ-zâdae) Tegwid fi'kelâm el-megîd. 362. Cl. Eschkâl-elferâidh. 481. CCXI, 4.  
 A'hmed (Abû'l-'Hosein\*) Ibn-Muhammed El-Qodûrii El-Mochtafar. 477. CC. CCL.  
 A'hmed Ibn-Muhammed Ibn-El-Sa'id El-Ghaznewii El-Moqaddime. 395. CX, 4.  
 A'hmed (Abû'l-'Abbâs) Ibn-Muhammed Ibn-'Îsae, vulgo Zerrûqi, El-magfyd el-esmâ. 418, No. 5.  
 A'hmed (Abû-'Ġafar) Ibn-Muhammed El-Tha'hâwii El-'Aqâid. 469, No. 2.  
 A'hmed Ibn-Mufthafae, vulgo Leâlii, translatio turcica et persica Bur-

dae, turcica Suratae psalterii. 434. 535. CCXCVIII. Institutiones grammaticae arabicae. 528. CCLXXXVII, 4.  
 A'hwâl-el-qyjâme. 471. CXCH, 1. Id. tunc.: Daqâiq-el-achbâr. 552. CCCLI.  
 A'îr-el-dîn El-Abahrî, vid. Mufaddhal Ibn-'Omar.  
 'Ain 'Alîi Qânûn-nâme et Risâleî wazhife-chôrân. 498. CCXXXIII, 1 et 2.  
 'Alîi sententiae a Ġâmio persice redditae. 549. CCCXXXV, 2.  
 'Alî Ġelebî Muftii apologia choreae fûfcae. 403, No. 13.  
 'Alî (Sirâg-el-dîn) Ibn-'O'ô'mân El-Uweisii qafidet-el-Amâlî. 434, col. 2 inf. 535, col. 1. inf. 546. CCCXXVII, col. 2, lin. 7-9.  
 'Alî (Negm-el-dîn) Ibn-'Omar El-Qazwînii El-Schemsijje. 348 et 349.

XXXIII, 1, 2, 3. 349. XXXIV, 1. 350. XXXV, 1 et 2.  
 'Alî Schîri (Mîr) s. Newâii translatio caghataica quadraginta dictorum Muhammedis. 549. CCCXXXV, 1.  
 'Alî-zâde, vid. Ja'qûb Ibn-'Alî et Mufthafâ Ibn-'Alî.  
 'Âlim Ibn-'Alâi El-Tâtâr-chânijje, praefatio ejus. 390, No. 30.  
 'Arabî, vid. Muhammed Ibn-'Alî.  
 'Ârifî, vid. Refâhî.  
 Atalar sözi. 549. CCCXXXI.  
 'Atthâri (Ferîd-el-dîn) Pend-nâme. 345. XXIX, 2, cum Schem'ii interpretatione turcica. 537. CCCVI. 538. CCCVII, 1, eadem cum interpretatione. Vid. Maqâlî.  
 Awwelijât. 550. CCCXXXV. sub fin. Cf. 531 No. 16.  
 'Azmîi (Muhammed Ibn-A'hmed Ibn-Chalîl) Enisu'l-'ârifin. 488. CCXXV.

## B.

Baghawî, vid. 'Hosein Ibn-Mes'ûd. Bâqîi Diwân. 543. CCCXX.  
 Batthâl, Sîdî Batthâl, vid. Abû-Muhammed.  
 Bâ'ûnî, vid. Muhammed Ibn-A'hmed.  
 Bed u-enduhi burûg. 422, col. 1, lin. 8 sqq.  
 Beidhâwî, vid. 'Abd-allâh Ibn-'Omar.

Beithar-nâme. 508. CCLXIV, 2.  
 Benâdiqi praecepta diaetetica. 546, col. 2.  
 Besthâmî, vid. 'Abd-el-ra'hmân Ibn-Muhammed et Abû-Jezîd.  
 Binâ-el-em'île. 336. IX, 4.  
 Birgîlî, vid. Muhammed Ibn-Alî.  
 Bocharî, vid. Muhammed Ibn-Is-mâ'il.

Buhlûlî (Mewlânâ) Tergimet-el-a'hâ-di' el-fa'h'ha. 426, No. 8.  
 Burhân-el-dîn El-Zernûgîi Ta'lim-el-mute'allim thariq-el-te'allum. 467. CLXXXVI, 1, 2, 3. CLXXXVII, 1.  
 Bûfirî, vid. Muhammed (Scheref-el-dîn Abû-'Abd-allâh).

## CH.

Châqânîi (Muhammed Beg) 'Hiljeî nebl s. 'Hiljeî scherif. 535. CCXCVIII. 542. CCCXVIII.  
 Chathîb-Dimischq, vid. Mahmûd Ibn-'Abd-el-ra'hmân. Idem est El-Chathîb. 366, col. 2, lin. 29-31.

Chawâfî, vid. Abû-Bekr (Zein-el-dîn).  
 Chirtibirtî, vid. Ma'hmûd Ibn-Is-mâ'il.  
 Chôgâ Ġelebî, vid. Abû'l-su'ûd.

Chôgâ Efendî, vid. Sa'd-el-dîn.  
 Chôgeki-zâde, vid. Mufthafâ Ġelebî Ibn-Muhammed.  
 Chulâfat-el-achbâr. 473. CXCI, 1.

## D.

Dâsitâni Qahramân. 522. CCLXXX.  
 Dâûd Ibn-Ma'hmûd Ibn-Muhammed El-Qaifarîi commentarius in Ibn-El-Fâridhi Chamrijjam. 400, No. 10.

Delîlîi qafidæ gratulatoriae. 552. CCCLVII.  
 Derjâîi ('Omer Derjâ Begi) poema de Strigonio a Christianis expugnato et vicissim a Muhammedanis oppugnato. 545. CCCXXVI.

Dimjâthîi qafida de nominibus Dei. 435. CXVIII sub fin.  
 Diwânî hadhreti derwischân. 538. CCCXII.  
 Diw-nâme berâi merdân u-zenân. 422 col. 1 lin. 8 sqq. 450. CLXXXVIII, 3.

## Δ.

Δelîlî qafida ramadhânica. 542. CCCXVII

sub fin.

\*) Fol. 391 col. 2 in adnot. Herbelotum s. v. Cadouri secutus Abû'l-'Hasan scribendum esse dixi, sed Abû'l-'Hosein verum est; vid. Sacyi Chrestom., ed. II, tom. 2 pag. 100 adnot. 15, et Ibn-Chalikân, ed. Wüstenfeld, fasc. 1 no. 29.

## F.

Fadhâilîgihâdi 'askerî. 488. CCXXIV, 1.  
Fadhlii (Mu'hammed) Gûl u-bûlbûl. 542. CCCXIX.  
Fâl-nâme. 358. LXXVIII. 425, col. 2. 443. CXXX, 3. CXXXIII, 2. 444. CXL, 2. 445.

Ghazâlî, vid. Mu'hammed Ibn-Mu'hammed.

Gâmîi ('Abd-el-ra'hman Ibn-A'hmed) El-Fewâid el-dhiyâjje. 342. XXI. XXII. XXIII. Nefâhât-el-uns. 522. CCLXXIX. Behâristân. 536. CCC. Jûsuf u-Zuleichâ. 538. CCCXI, Sententiae 'Alîi persice redditae. 549. CCCXXXV, 2.

Hamadânîi qafida. 534, col. 1 med.  
Hârûn El-Reschîd, fabula epica de eo. 526. CCLXXXV.

'Hâfyzhi (Schems-el-dîn Mu'hammed) Diwân. 538. CCCVIII. CCCIX. CCCX.

'Hâgi Bâbae Chulâfat-el-'râb. 343. XXVI.  
'Hâgi Chalfâ, vid. Mufthafâ Ibn-'Abd-allâh.

'Hâgi Pâschae Teshîl. 515. CCLXXVIII.  
'Harîrî, vid. Qâsim Ibn-'Alî.

'Haiderî Sâqî-nâme. 547. CCCXXVII sub fin.

'Hasan El-Muderris A'hmed Senâium Pseudopropheta capitis damnans. 547. CCCXXVII.

'Hasan (Rukn-el-dîn) Ibn-Mu'hammed El-Istirâbâdîi El-Wâñje. 341. XVI, 4. XIX. 342. XX.

'Hasan Kâfi El-Aq'hîfârii Raudhât-

CXLII, 4. CXLIII, 5. CXLIV, 2. 446. CLI, 4. 448. CLXVI, 3. CLXX, 3. 450. CLXXVIII, 1. Cf. ea quae sortilegia appellavi, 474, col. 2. 534, col. 2. 538. CCCXII.

Fettâhî Nisâbûrii 'Hosn u-Dil. 397, No. 8. Schebistânî chajâl. 399. No. 9.

## G.

Ghaznewî, vid. A'hmed Ibn-Mu'hammed.

## G.

Gem'îi Sâqî-nâme. 547. CCCXXVII sub fin.

Gewâhir-el-islâm. 489. CCXXVI, 4.

Ginân-el-ğenân. 487. CCXXIII, 1.

## H.

Hermetis Trismegisti. Risâle. 535. CCXCVII, 3.

Hîbet-allâh (Abû'l-Qâsim) Ibn-

## H.

el-ğennât, cum commentario: Ezhâr-el-raudhât. 468. CXC, 1. Nûr-el-jaqîn. 469. CXC, 2. Ufûl-el-'hikem. 497. CCXXXI. 'Hâfyl min 'haqiqat-el-'râb. 528. CCLXXXVII, 3.

'Hikâjetî qâdhî u-dûzd. 549. CCCXXXII.

'Hikâjetî qyrqwezîr. 549. CCCXXX, 4.

'Hikâjetî Taqîânûs. 548. CCCXXX, 3.

'Hiljeî scherîf. 443. CXXXIV. 446.

CLIV. 447. CLVIII, 3. CLIX, 3. 551. CCCXLVII. 552. CCCLII. CCCLIII.

'Hosâm-el-dîni commentarius in El-Abahrii Isagogam. 349. XXXIII, 4 et 5.

'Hosâm El-Ssafnâfîi Risâle der bejâni qawâidi chatthi Ssafnâfi. 390, No. 31.

'Hosein (Abû-'Alî) Ibn-'Abd-allâh

Fewrii qafida de Centum Regentibus. 546, col. 2 inf.

Fudhâlîi Benk u-bâde. 545. CCCXXV, 3. 547, col. 1, lin. 10. Epistola supplex ad Suleimânûm I. 547, col. 1, lin. 11 sqq. Furâtîi (Mewlâ) 'Hikâjetî qyrq suâl. 472. CXCH.

Ghurre-nâme. 450. CLXXVIII, 4. 547. CCCXXVIII.

Guwâhîi Pend-nâme. 542. CCCXVII, 3.

Ginânîi Rijâdh-el-ğinân. 545, No. 2.

Gorgânî, vid. 'Abd-el-qâhir Ibn-'Abd-el-ra'hman.

Guzâlî, vid. Mu'hammed Ibn-Suleimân.

Selâmae tractatus de locis corânicis abrogantibus et abrogatis. 396, No. 6.

Ibn-Sinae qafida arabica. 546. CCCXXVII, col. 2 sup. It. qafida persica. 550. CCCXXXV.

'Hosein (Abû-'Abd-allâh) Ibn-A'hmed El-Zauzenîi Kitâb-el-mafâdir. 331, I.

'Hosein (Abû-Isma'îl) Ibn-'Alî El-Iffahânî El-Thoghrâîi Lâmijjet-el-'Agem. 546, col. 2.

'Hosein Ibn-Gerschasp Ibn-el-Naqib el-Thabariî Peng fa'hife. 533. CCXCV.

'Hosein (Abû-Mu'hammed) Ibn-Mes'ûd El-Ferrâ El-Baghawîi El-Mafâbîh. 466. CLXXXV.

'Hosein Wâ'yzh Kâschîfîi Mewâhibi 'alîje. 390, No. 32.

## I.

Jahjae Chamse. 543. CCCXXI. Diwân. 543. CCCXXII.

Jahjâ ('Imâd-el-dîn Ibn-A'hmed El-Kâschîi commentarius in El-Samarqandîi Adâb-el-ba'hð (?). 351, No. 1.

Jahjâ (Schihâb-el-dîn) Ibn-'Habesch El-Suhrewardîi El-elwâh el-'imâdîje. 503, No. 2.

Jahjâ Ibn-Mu'hammed El-Ghaffârii Jâqûtet-el-machâzin fî ġewâhir-el-ma'âdin. 508. CCLXV.

Jaqînîi poëma de 'ilm-el-remel. 550 et 551. CCCXL.

Ja'qûb Ibn-'Alîi, vulgo Sidî 'Alî-zâdae, adnotationes ad commentarium in praefationem El-Mifbâhi. 343. XXVII, 1. 344. XXVIII. 467. CLXXXVI, 4.



Jāzigi-oghli, vid. A'hmed (Jāzigi-oghli) et Mu'hammed (Jāzigi-oghli).  
 Ibn-Agrūm, vid. Mu'hammed Ibn-Dāūd.  
 Ibn-El-'Arabī, vid. Mu'hammed Ibn-'Alī.  
 Ibn-El-Fadhī, adnotationes ad psalmos ab eo arabice redditos. 535. CCXCVII, 1.  
 Ibn-El-Fāridh, vid. 'Omar Ibn etc.  
 Ibn-El-Gezeri, vid. Mu'hammed Ibn etc.  
 Ibn-El-Hāgib, vid. 'Oṯmān Ibn-'Omar.  
 Ibn-El-Wardī, vid. 'Omar Ibn etc.  
 Ibn-Ġerīr, vid. Mu'hammed Ibn etc.  
 Ibn Hischām, vid. 'Abd-allāh Ibn-Jūsuf.  
 Ibn-Isā Ssaruchānī Aq'hifārī commentatio de concinnandis quadratis magicis. 418, No. 5, col. 2. Ferahnāme. 424, col. 1.  
 Ibn-Isma'īlī commentarius in Burhān-el-dīnī Ta'lim-el-mute'allim. 467. CLXXXVI. 3.

Ka'b Ibn-Zuheiri encomium Mu'hammedis. 533. CCXCVI. 535. CCXCVIII.  
 Kāfi El-Aq'hifārī, vid. 'Hasan Kāfi.

Lāmi'i (Mu'hammed Ibn-'Oṯmān Ibn-'Alī El-Naqqāsch) epistolae,

Ma'hūd El-Anqarii, vulgo Qaffāzādae, commentatio. 378, No. 9.  
 Ma'hūd (Schems-el-dīn) El-If-fahānī commentarius in Beidhāwī Thawālī-el-enwār. 387, No. 17.  
 Ma'hūd (Ġelāl-el-dīn) Ibn-'Abd-el-ra'hman El-Qazwīnī, vulgo Chathīb-Dimischqī, Telchif-el-Miftāh. 347. XXXII, 1.  
 Ma'hūd Ibn-Isma'īl Ibn-'Abd-al-lāh El-Chirtibirtī Taudhīh-el-irāb. 343. XXVII, 2.  
 Ma'hūd Ibn-Isrāīlī, vulgo Ibn-Qādhi-Simāwnae, Ġami-el-fuṣūlein. 478. CCVI.

Ibn-Keṯir, vid. Isma'īl Ibn-'Omar.  
 Ibn-Kemāl-Pāschā, vid. A'hmed Ibn etc.  
 Ibn-Qādhi-Simāwna, vid. Ma'hūd Ibn-Isrāīl.  
 Ibn-Scherifi Jādikār. 515. CCLXIX. 516. CCLXX.  
 Ibn-Sidi-'Alī, vid. Ja'qūb Ibn-'Alī et Muṯṯafā Ibn-'Alī.  
 Ibn-Zuheir, vid. Ka'b Ibn etc.  
 Ibrāhīm Ibn Mu'hammed Ibn-Ibrāhīm El-'Halebī Multaqāl-eḥor. 477. CCII.  
 Idrisi Prophetae El-Arba'n el-Idri-sijje. 419 col. 1 inf.  
 'Imād-el-dīnī commentarius in El-Ġor-gānīi-commentarium in El-Qazwīnī Schemsijjam. 350. XXXV, 2.  
 'Imād-el-islām. 487. CCXXII.  
 'Irāqīi Lema'āt. 401, No. 11.  
 Iskender-nāme. 523. CCLXXXI. 525. CCLXXXII.  
 Isma'īl Ibn-Mu'hammedis El-Aurād el-fethijje. 406. CXV.  
 Isma'īl (Abū'l-fedā 'Imād-el-dīn) Ibn-'Omarī, vulgo Ibn-Keṯirī, El-

## K.

Kāschif-el-esrār u-mathlā'-el-en-wār. 396, No. 7.  
 Kemāl-Pāschā-zāde, vid. A'hmed

## L.

385, col. 1. Futūh-el-muġābidīn li-terwīh qulūb-el-muschāhidīn. 522. CCLXXIX.

## M.

Ma'hūd Ibn-Mu'hammedis Anthologia. 528. CCLXXXVII, 1.  
 Ma'hūd (Ġar-allāh Abū'l-Qāsim) Ibn-'Omar El-Zamachscharīi Moqaddimet-el-edeḥ. 332. II. Adnotationes ad El-Teftāzānīi commentarium in ejus El-Kesschāf. 373. CIX, 1.  
 Ma'hūd (Tāġ-el-scherīa) Ibn-Ssadr-el-scherī'ae El-Wiqāje. 476. CXCVII. CXCVIII.  
 Maqālīi translatio turcica Pend-nāmae 'Athārī. 537. CCCVI. 545. CCCXXV, 5.  
 Maqāfyd-el-Tenqīh. 455, col. 1.  
 Maqāfūd. 336, No. 3. 339. XI. 350. XXXIV 6.

bedāje we'l-nihāje, turc. 519. CCLXXIV. CCLXXV.  
 Istirābādī, vid. 'Hasan Ibn-Mu'ham-med.  
 Jūsufi (Derwisch) Ġezireḥ Meṯnewī. 404, No. 16.  
 Jūsufi (Derwisch) Mu'hammedijje reficta. 539. CCCXIV.  
 Jūsuf (Abū-Ja'qūb) El-Sekkākīi Miftāh-el-'olūm. 347. XXXII, 1. 387, No. 18. 388, No. 23.  
 Jūsuf (Qiwām-el-dīn) Ibn-El-'Has-san El-'Hoseinī El-Schirāzīi, vulgo Qādhi-Baghḍādī, historia turcica. 380, No. 14. Commentatio de munere Naqīb-el-eschrāfi. 392, No. 37.  
 Jūsuf (Sinān-el-dīn) Ibn-'Hosām-el-dīnī adnotationes ad Beidhāwī En-wār-el-tenzil. 363. CIV.  
 Jūsuf (Abū'l-Fadhī) Ibn-El-Na'h-wīi qafidat-el-Munferige. 434, col. 2 inf. 535. CCXCVIII, bis.  
 Jūsuf Ibn-'Nīmae Anthologia. 533. CCXCVI.  
 Jūsufi Ibn-Mu'hammed Ibn-Jūsufi quinque libri medici. 511. CCLXVII.

Ibn-Kemāl-Pāschā,  
 Kenz-el-ma'ānī fi scharh 'Hyrz-el-amānī. 360. C, 2.

Leālī, vid. A'hmed Ibn-Muṯṯafā.  
 Maqfyd-el-esmā, de nominibus Dei. 418, No. 5.  
 Mathlebi'ālā. 426, col. 2, lin. 6.  
 Mathlūb, commentarius in Maqfūd, 339. XI.  
 Megma-el-emṯāl. 339. XIII.  
 Memī-oghlii carmina militaria. 551. CCCXL.  
 Menāfy'-el-nās. 517, col. 1.  
 Meschrū'at we-ghair-el-meschrū-āt. 439, col. 1. 480, col. 1.  
 Mesūd (Kitābel-Mesūd). 336. X, 1.  
 Mesūd (Sa'd-el-dīn) Ibn-'Omar El-Teftāzānīi Telchif-el-Miftāh. 347. XXXII, 1. Commentarius in El-Kesschāf.

373. CIX, 1. Commentarius in El-Nesefi El-'Aqaid. 468. CLXXXVIII, 1. 135
- Fad 1. Mewazin-el-logha. 334. IV. 135
- Fad 54. Mezadai Janissarii carmina. 550. CCCXXXVII.
- Fal 443. Miftah-el-genne. 486. CCXXI, 1.
445. Minhag-el-kerame fi marifet-el-imame. 475. ACXV.
- Gha: Mir'at-el-usul, commentarius in Mir-qat-el-wufal ila 'ilm-el-usul. 388, No. 22.
- 'ham Moghni fi 'ilm 'ufal-el-fyqh. 475. CXCVI.
- Moghni-Jakirin. 485. CCXX.
- Mufaddhal (A'fir-el-din) Ibn-'Omar El-Abahrii Isagoge. 349. XXXIII, 4. 350. XXXIV, 2.
- Gam me XX CCI u-2 pers Muhammedis II Qanun-name. 1499. CCXXXIII, 4.
- Muhammedis (Jazigi-oghli) Muhammedijje. 539. CCXXIII. CCXXIV.
- Muhammedis, vulgo Kuduk Nischangii, Menagibi selathini Ali 'Osmân. 521. CCLXXVII.
- Ham: Muhammed Behâi pensa precum. 442. CXXVIII.
- Hârû Muhammed (Scheref-el-din Abû-'Abd-allâh) El-Bâfirii El-Burde. 434, col. 1. 442. CXXVIII, 9. 449. CLXXIV. 535. CCXCVIII. 536. CCXCIX, 1. 552. CCCLII. CCCLIII.
526. Muhammed El-Demâminii Mafâth-el-Gâmî. 455, col. 1.
- 'Hâfy med CCC. Muhammed El-'Hoseinii disputatio pro Abû'l-su'ûdo contra Sch'itam. 405. CXI.
- 'Hâgi Muhammed El-Isferâinii El-Dhau. 342. XXIV. Praefatio ejus. 389, No. 24.
- 'Hâgi Adnotationes ad eum. 343. XXV.
- 'Harir Muhammed El-Meedân El-Wânî usum herbae nicotianae damna. 547, col. 1. inf.
- 'Haide sub f. Muhammed (Bedr-el-din Abû-Nafr) El-Regi El-Ferehii Nisâbi Sibjan. 333. III.
- 'Hasan Pseud CCCX. Muhammed (Radhi-el-din) El-Serachsii El-Wegiz. 477. CXCI.
- 'Hasan med XVI. Muhammed Hamawi Jezdii commentatio de coffea, thea, bezoaro, radice Chinae. 512, No. 6.
- 'Hasan Muhammed Ibn-'Abd-allâh El-Herawii commentarius in Schems-el-dini Adâb-el-bahâ. 389, No. 29.
- Muhammed Ibn-Abi-Bekri El-Arba'n. 371, No. 3.
- Muhammed (Rukn-el-islâm) Ibn-Abi-Bekri Kitâb-el-Schir'a. 482. CCXIV.
- Muhammed Ibn-Ahmed El-Bâdnii To'hfet-el-zhorafâ. 534, col. 1.
- Muhammed Ibn-Ahmed El-Zaghrawii commentatio. 378, No. 8.
- Muhammed Ibn-Ahmed Ibn-Mahmûdi Tedkiret gewami' el-edewât. 337, No. 2.
- Muhammed (Moh'ijl-din) Ibn-'Alii, vulgo Ibn-'Arabii vel 'Arabii, El-Futûhât el-mekkijje. 490. CCXXIX.
- Muhammed Ibn-'Ali Birgili Wa-fijet-nâme. 406. CXIII, 2. 471. CXCH, 6. 489. CCXXVI, 1. CCXXVII.
- Muhammed (Schems-el-din) Ibn-Aschraf El-'Hoseini El-Samarqandii Adâb-el-bahâ. 351, No. 1 et 2.
- Muhammed Ibn-Bâbâder (?) Ibn-Muhammedis Keschf-el-esrâr fi'l-mantig. 389, No. 27.
- Muhammed (Abû-'Abd-allâh) Ibn-Dâdd El-Sanhâgii, vulgo Ibn-Agrâmi, El-Agrâmiijje. 481. CCXI, 5.
- Muhammed Ibn-El-Gezerii El-Moqaddime. 360. C, 1 et 4. 535. CCXCVIII.
- Muhammed (Abû-'Gâfar) Ibn-Gezir El-Thabarii Annalium pars, turc. 485. No. 5.
- Muhammed ('Afif-el-din Abû'l-geisch) Ibn-Ibrâhim El-Anfârii commentatio de re metrica. 546, col. 2.
- Muhammed (Abû-'Abd-allâh) Ibn-Ismâil El-Goffi El-Bochârii El-Ssah'h. 451. CLXXX. 464. CLXXXII. 465. CLXXXIII. 466. CLXXXIV.
- Muhammed Ibn-Mahmûd El-Schirwânii Gauher-nâme. 507. CCLXIV, 1.
- Muhammed (Abû-Hamid) Ibn-Muhammed El-Ghazâlîi duae commen-
- N. tharrezii El-Miftâh. 340. XIV, 2. XV, 2. XVI, 2 et 5. 341. XVII, 2 et 3. XVIII, 1. 342. XXIV. 343. XXV. XXVI. XXVII, 1. 344. XXVIII. 389. No. 24.
- tationes exegeticae. 394. CX, 1 et 2. Ejjuhâl-weled. 473. CXCI, 2. Versus inde excerpti. 467. CLXXXVI, 2.
- Muhammed (Sirâg-el-din) Ibn-Muhammed Ibn-'Abd-el-reschid El-Segâwendii El-Ferâidh. 481. CCXI, 1. CCXII.
- Muhammed Ibn-Muhammed Nasir-el-din El-Thûsii El-Tedkire. 502. CCLXI, 1.
- Muhammed Ibn-Mâsâ Ibn-Muhammed El-Bursawii Bidhâat-el-qâdhi. 482. CCXIII, 1.
- Muhammed Ibn-Mufthafâ El-Wânii, vulgo Wân-qâlii, Lexicon arabicum. 334. V.
- Muhammed (Fachr-el-din Abû'l-Fadhî) Ibn-'Omar El-Râzii precatuunculae. 412, col. 1, lin. 18—22.
- Muhammed Ibn-Suleimân El-Guzâlîi Delâil-el-chairât. 449. CLXXIV.
- Muhammed (Abû-Bekr) Ibn-Zekerijâ El-Râzii Kitâb-el-esrâr. 509. CCLXVI.
- Munjet-el-mufalli we-ghunjet-el-mubtedi. 467. CLXXXVII, 3. 485. CCXIX, 1.
- Murschid-el-enâm ilâ-dâr-el-selâm. 482. CCXIV.
- Mufthafâ Celebi Ibn-Muhammedis, vulgo Chôgeki-zâdae, commentatio. 379, No. 12.
- Mufthafâ Ibn-'Abd-allâhi, vulgo 'Hâgi Chalfae et Kâtib Celebii, Dushr-el-'amel li-iftâh-el-chalel. 498. CCXXXII. Taqwim-el-tewârich. 518. CCLXXIII.
- Mufthafâ Ibn-'Alii, vulgo Sidi 'Ali-zâdae, Seir vel potius Tesjir el-kewâkib el-semâijje. 338, No. 5.
- Mufthafâ Ibn-Behrâmi commentarius in Centum Regentes El-Gorgânii. 345. XXIX, 1.
- Mufthafâ Ibn-Chair-el-dini Tenwir-el-edhân we'l-dhamâir. 479. CCVII.
- Mufthafâ Ibn-Mu'allimi commentatio. 474, No. 3.
- Nafir-el-din El-Thûsi, vid. Muhammed Ibn-Muhammed.
- Nazhm-el-asâmi. 337, No. 4.
- Nefii Sâqi-nâme. 547. CCXXXVII sub fin. 548. CCXXXIX sub fin.



Nerkesii Sâqî-nâme. 547. CCCXXVII. sub fin.

Neseft, vid. 'Omar Ibn-Muhammed. Nesimii qafidæ alphabeticae. 549. CCCXXXI. Newâi, vid. 'Ali Schir.

'Obeid-allâh (Ssadr-el-scherîfa) Ibn-Mes'ûd Ibn-Tâg-el-scherîfae commentarius in El-Wiqâjam. 476. CXC VII. CXC VIII. Versus memoriales de metris et consonantiis finalibus. 546. col. 2.

'Obeid El-Zakânii poemata et libelli. 537. CCCVI.

'Oṯmân (Gemâl-el-dîn Abû-'Amr) Ibn-'Omari, vulgo Ibn-el-hâgîbi, El-Kâfje. 340. XIV, 1. XV, 1. XVI, 1, 3, 4.

Qâdhî-Baghdâd, vid. Jûsuf Ibn-El-'Hasan.

Qâdhî-zâde Efendii compendium disciplinae precum. 489. CCXXVI, 3.

Qâdirii Risâle der marîfeti insân. 549. CCCXXXI sub fin.

Qahramân, fabula epica de eo. 522. CCLXXX.

Qâsim (Abû-Muhammed) Ibn-'Alî

Newii (Jahjâ Ibn-'Alî Ibn-Nafâhi) Gewheri - râz. 546. CCCXXVII. Rosa centifolia. 550. CCCXXXV. Niṯârii Tewârîch. 548. CCCXXIX. Nizhâmî 'Arâdhî El-Samarqandii narratio. 550. CCCXXXV.

## O.

341. XVII, 1. XIX. 342. XX. XXI. XXII. XXIII. 348. XXXII, No. 2. El-Schâfje.

334. VI, 1. 348. No. 3. Qafida grammaticalis. 546. CCCXXVII, col. 2.

'Omar Derjâ Beg, vid. Derjâi.

'Omar Ibn-El-Fâridhi El-Chamrijje s. El-Mimijje. 400, No. 10. 546, col. 2.

'Omar Ibn-El-Wardii Charidet-el-agâib. 534, col. 2.

'Omar (Zein-el-dîn) Ibn-El-Wardî

## Q.

El-'Haririi El-Maqâmât. 527. CCLXXXVI.

Qaffâb-zâde, vid. Maḥmûd El-Anqari.

Qawâ'id-el-farf. 339. XII.

Qazwinî, vid. 'Alî Ibn-'Omar et Maḥmûd Ibn-'Abd-el-raḥmân.

Qiwâm-el-dîn El-Gengewii Bed'ijje. 547, col. 1 sub.

## R.

Raunaqi bostân. 338, No. 6.

Râzi, vid. 'Abd-allâh Ibn-Muhammed, Muhammed Ibn-'Omar, Muhammed Ibn-Zekerijja.

Refâht (Scheich) El-Qaifarîi s. 'Arifii Kenz-el-rumûz. 372, No. 5.

Remzii qafida in obitum Qajâ Sulthanae. 548. CCCXXIX, col. 1 sub fin.

Resûl Ibn-Ssâlîh El-Aidîni El-Fetâwâ el-'Adlijje. 480. CCLIX, 1.

Rifatii ghazelae. 547, col. 1, lin. 7—9.

Rifdî ('Abd-el-kerîm-zâde) El-Serâii Dîwân. 544. CCCXXIII, 1.

Rijâdhii Sâqî-nâme. 547. CCCXXVII sub fin.

Risâle fi bejân-el-sinîn we'l-schuhâr. 375, No. 3.

Risâle min 'ilm-el-meschâich. 496. No. 2.

## S.

Sâd-el-dîn El-Teftâzânî, vid. Mes'ûd Ibn-'Omar.

Sâd-el-dîn Ibn-'Hasan Ğâni, vulgo Chôgâ Efendii, Epistolae. 529. CCXC.

Sâdii Gulistân. 536. CCC. CCCL. CCCH. CCCIII. CCCIV. Bostân. 536. CCC.

Saḥar Abdâli s. Saḥarii Duwâzdeh. 549. CCCXXXI.

Samarqandî, vid. Muhammed Ibn-Aschraf.

Schaḥbân Ibn-Ismâ'îl El-Sifri'hi-fârii commentarius in Du'â-el-qunûṭ. 371, No. 4.

Schâdîlî vel Schâḍîlî, vid. Abû'l-'Hasan.

Schâthibî, vid. Abû'l-Qâsim.

Schem'ii interpretatio turcica Pend-

Nâr-allâh Ibn-'Hâgî Ibn-Suleimâni Risâle fi bejân fadhîl-el-du'â. 412. No. 4. A.

Nârii poema ad cor humanum. 552. CCCXLVIII.

El-Ma'arrii qafida paraenetica. 546, col. 2.

'Omar (Negm-el-dîn Abû-'Haff) Ibn-Muhammed El-Nesefii El-'Aqâid. 468. CLXXXVIII, 1 et 2. CLXXXIX.

'Omar (Schihâb-el-dîn Abû-'Haff) Ibn-Muhammed El-Suhrewardii Sortilegium sententiarum. 538. CCCXII.

'Omar Ibn-Suleimâni Nuzhet-el-arwâh. 495. CCXXX, 1.

Qodûrî, vid. Aḥmed Ibn-Muhammed.

Qothb-el-dîn Ibn-Muhammedis Moqaddime. 483. CCXVI.

Qothb-el-dîn Kilânii commentarius in El-Qazwinii Schemsijjam. 348 et 349. XXXIII, 2 et 3. 350. XXXV, 1. Commentarius in El-Samarqandii Adâb-el-bahṯ. 351, No. 2.

Risâleî qadhâ we-qader. 395, No. 5.

Risâlet-el-ghâlib we'l-maghlâb. 337, No. 3.

Risâlet-el-imân. 395, No. 3.

Rukn-el-dîn El-Istirâbâdî, vid. 'Hasan Ibn-Muhammed.

Rûmî Efendii compendium fidei muhammedanae. 489. CCXXVI, 2.

nâmae 'Athâri. 345. XXIX, 2. 538. CCCVII, 1.

Schems-el-dîn El-Iffahânî, vid. Maḥmûd (Schems-el-dîn).

Schems-el-dîn El-Samarqandî, vid. Muhammed Ibn-Aschraf.

Schemsii Deh murgh-nâme. 359. XCI, 2.

Schemsii 'Ibret-numâ. 544. CCCXXIV.



Scherāth-el-islām. 436, col. 2. 485. CCXVIII., 6.

Schurāth-el-falāt. 441, col. 2. 484. CCXVII., 2.

Sebat el-sejjāra. 377, No. 7.

Segāwendi, vid. Muḥammed Ibn-Muḥammed.

Segir-nāme. 405 et 406. CXII ab init. et 10. 425, col. 2. 443. CXXX, 4.

Senāi ('Abd-el-bāqī) El-Sirūzīī qafida de nominibus suratorum. 544. CCCXXIII., 2.

Serachsi, vid. Muḥammed (Radhi-el-dīn).

Tabīr-nāme. 425 et 426.

Tāg-el-scheriā, vid. Maḥmūd Ibn-Ssadr-el-scheriā.

Teschir-el-insān. 436. CXXXVI, col. 2.

Thāhāwī, vid. Aḥmed Ibn-Muḥammed.

Umidīī Sāqī-nāme. 547. CCCXXVII subfin.

Uweisi, vid. 'Alī Ibn-'Oṣmān.

Wān-qūli, vid. Muḥammed Ibn-Mufthafā.

Zamachschari, vid. Maḥmūd Ibn-'Omar.

Sittei dharūrijje. 512, No. 5.

Ssadr-el-scheriā, vid. 'Obeid-al-lāh Ibn-Mesūd.

Ssafi El-'Hillīi versus memoriales de metris et consonantiis finalibus. 546, col. 2.

Ssafnāfi, vid. 'Hosām El-Ssafnāfi.

Ssālīh Ibn-Ġelālī historia Suleimani I. 522. CCLXXVIII.

Ssanhāgi, vid. Muḥammed Ibn-Dād.

Ssoth-el-dīni Schemsiije. 471. CXCI. 506. CCLXII.

Sūdīī commentarius in Gulistānum Sa'dianum. 536. CCCV.

Suheilīi Fadḥālī - nāme s. Fadḥālī-Schām. 544. CCCXXV.

Suleimāni Qānūn-nāme. 499. CCCXXIII., 3 et 5.

Suleimāni Mewlūd-nāme. 542. CCCXXVII., 4.

Sūret-el-zebūr. 434, col. 2. 535. CCXCXVIII.

Surūrii (Mufthafā) commentarius in Diwānum Ḥāfyzianum. 538. CCCX.

Commentarius in Gulistānum Sa'dianum. 552. CCCL. 77 - 78.

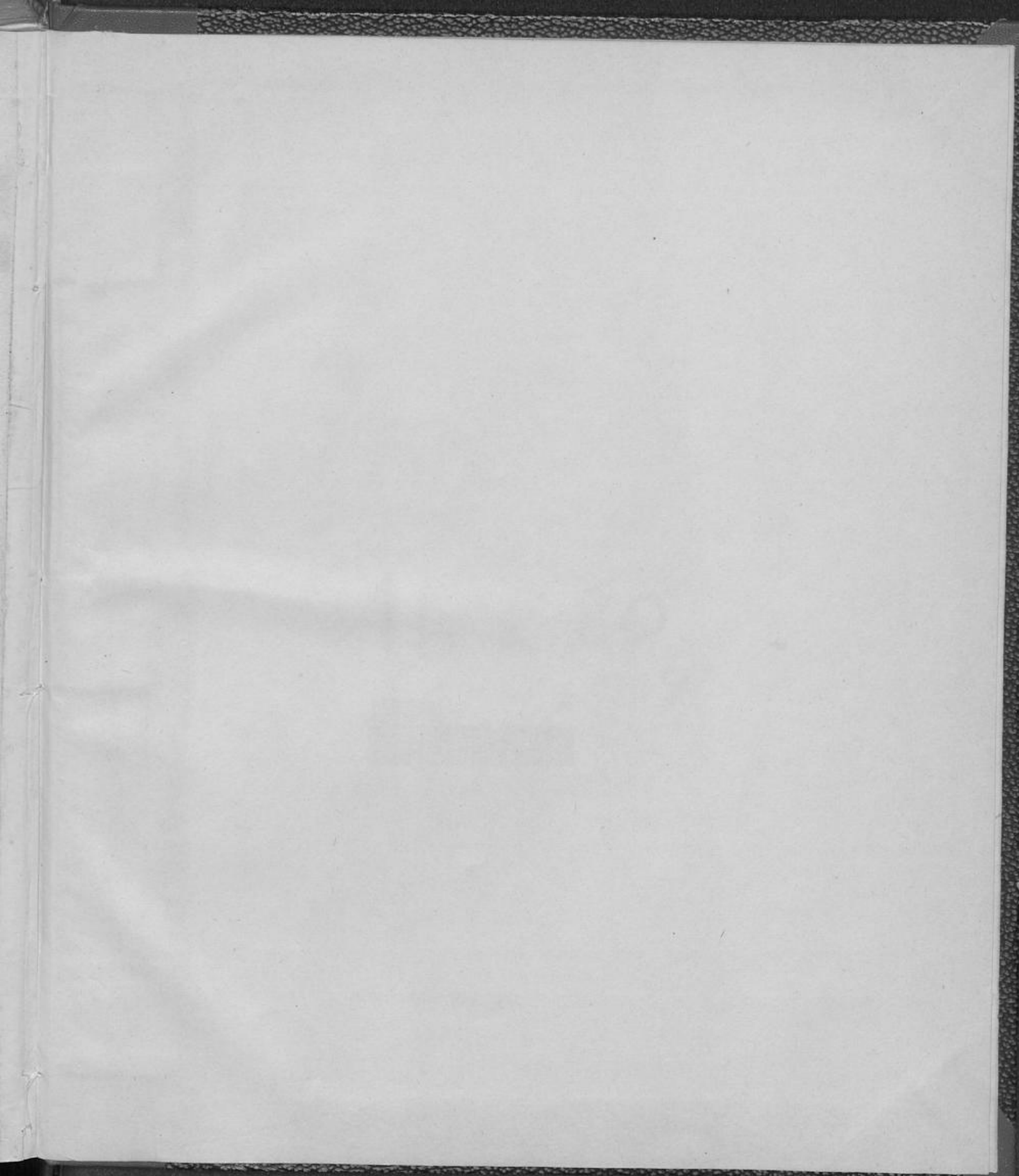
## T.

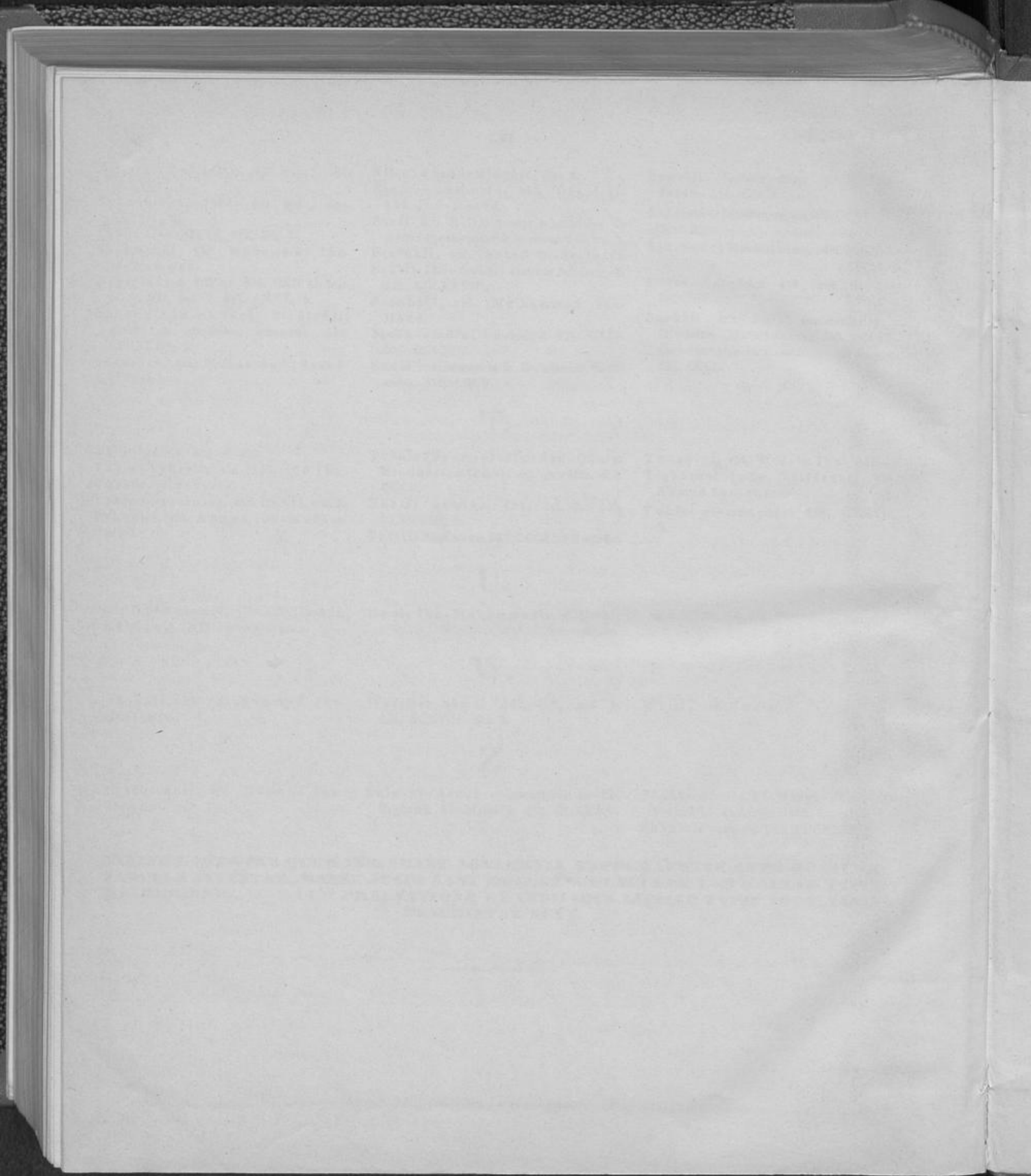
## U.

## W.

## Z.

**FINITUM EST OPUS QUUM INSTABANT SOLLEMNIA TYPOGRAPHIAE ANTE QUATUOR SAECULA INVENTAE, MENSE JUNIO ANNI MDCCCXL. PLAGULAE 1-39 GRIMAE TYPIS REIMERIANIS, 40-70 CUM PRAEFATIONE ET INDICIBUS LIPSIAE TYPIS VOGELIANIS DESCRIPTAE SUNT.**







Ab 280

4°

ULB Halle  
000 118 133

3/1



LS 4/8/87

